R. P. D. IOAN. ANGELI

BOSSII,

EX CLER. REG. BARNABITIS,

CONGREGATIONIS S. PAVLI,

TRACTATVS

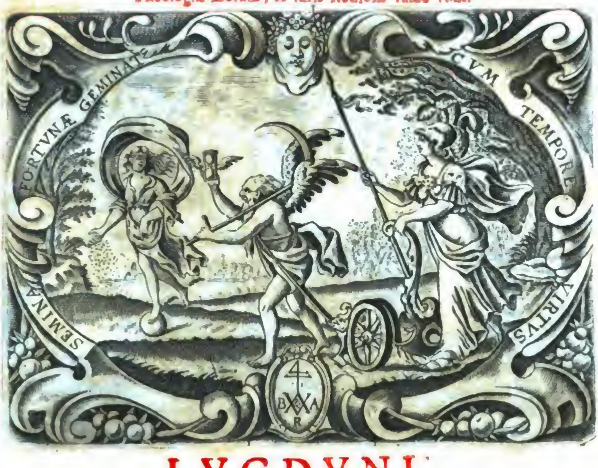
DE EFFECTIBVS CONTRACTVS

MATRIMONII IVXTA VTRVMQVE FORVM:

PARS SECVNDA,

COMPLECTENS TRACTATIONEM DE PARENTVM Obligatione præſtandi alimenta filiis: & in vniuerſum de alimentorum materia, quæ exactè enucleatur, diligenter examinatis, & diſcuſsis communibus, & peculiaribus opinionibus Theologorum, Summiſtarum, & vtriuſque Iuris peritorum præſertim recentiorum. In qua etiam plura de dote filiabus legitimis, & illegitimis naturalibus, & ſpuriis debita alimentorum occaſione pertractantur.

A PERITIS, QVI EAM ANTE IMPRESSIONEM LEGERE, & approbauere exiſtimata eſt hæc Tractatio, Confeſſariis necnon iudicibus, cauſarum patronis in externo foro tam Eccleſiaſtico, quàm ſæculari vertantibus, & quibuſcumque Theologiæ moralis, & iuris ſtudioſis valdè vtilis.

LVGDVNI,

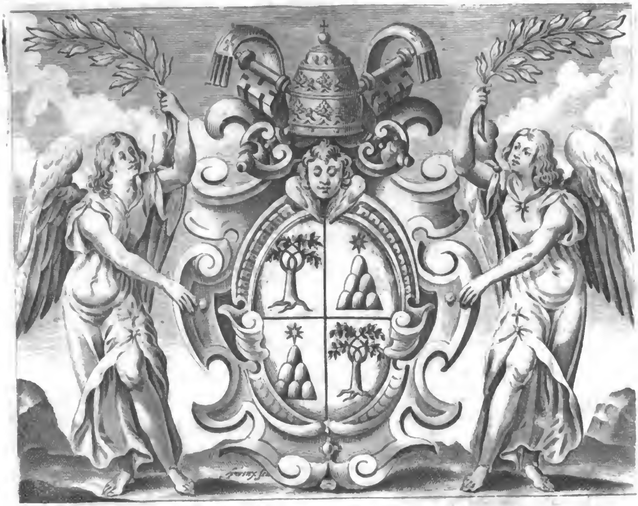
Sumptib. PHIL. BORDE, LAVR. ARNAVD, & CL. RIGAVD.

M. DC. LVIII.

CVM APPROBATIONE, ET PERMISSV.

Digitized by Google

Digitized by Google

ALEXANDRO SEPTIMO, PONT. OPT. MAX.

DON IOAN. ANGELVS BOSSIVS,
Cler. Reg. S. Pauli, Perpetuam Fœlicitatem.

REPREHENSIBILEM, & fortè temerarium quis ſuſpicabitur meum auſum; quid vir nullius nominis, & Tibi, BEATISSIME PATER, incognitus has qualeſcumque lucubrationes meas Sanctitati Tuæ offeram eius patrocinio fouendas. Perſtringit opuſculum hoc parentum obligationem exhibendi filiis alimenta, & vniuerſam ferè materiam alimentorum præſtandorum à Theologis, & vtriuſque Iuriſperitis ſparſim, & diuerſimodè pertractatam. Quem igitur patronum quærere par erat, quàm communem omnium parentem, qui, SANCTISSIME, Tu es, verè Papa. Cui à ſupremo Paſtore, cuius vices geris, ter iniunctum, Paſce oues meas, agnos meos. Quod plenè exequeris iuſſum. Paſcis enim omnes filios tuos vniuerſos Chriſti Fideles ſpirituali alimonia, Doctrinæ pabulo, pietatis

ã 2 exemplo,

Digitized by Google

exemplo, Apoſtolicis ſanctionibus, atque vigilantiſſima directione regiminis: paſcis & omnes vrbis, & vniuerſi Eccleſiæ diſtrictus temporalis incolas annonæ copia, & ampliſſimis eleemoſynarum largitionibus pauperibus, miſerabilibus perſonis, ac piis & religioſis domibus erogatis. Videmus quoque litterarum cuiuſuis generis monimenta communis vtilitatis intuitu conſcripta in publicum prodeuntia conſueuiſſe ab auctoribus alicui ampliſſimo viro potiſſimùm conſecrari, cuius auctoritate munita, & à maleuolorum linguis, & obtrectatorum calumniis tuta liberè in vulgus queant emanare; atque auctoris labor ob publicam vtilitatem ſuſceptus improborum ſcelere minimè fraudetur fructu, quem bonarum artium, & ſcientiarum ſtudioſi percipere poſſent. Verum enimuerò, Tu, Pater Sanctissime, omnes auctoritate præcellis mortales: quem ornant, & decorant & generis, familiæque tuæ claritas, & Iuriſprudentiæ, & ſacri Iuris, diuinarúmque Scripturarũ peritia, & omnigena ſapientia, atque ampliſſimus, & ſupremus ſub cœlo dignitatis gradus; in quem non caſu aliquo, aut fortunæ temeritate; ſed tuis virtutibus præſtantiſſimis, tuíſque eximiis, & ſingularibus meritis ab eminentiſſimo Purpuratorum Senatu vnanimi conſenſione euectus es. Meritò igitur tractatus iſte meus Te, Beatissime Pater, deprecatur Mœcenatem, & Patronum; quem vnà cum omnibus vigiliarum mearum, & ſtudiorum operibus hucuſque euulgatis (nimirum tractatu de triplici iubilæi priuilegio, moralibus variis vtriuſque fori in Tomos tres diſtributis; tractatu de Matrimonij contractu, & prima parte tractatus de Effectibus contractus Matrimonij) in argumentum Fidei Catholicæ Tibi pro cuſtodia demandatum, (quam ſemper & profeſſus, & ſum profeſſurus, cui nil aduerſus volo à me ſcriptum) ad ſacratiſſimos Pedes tuos illos reuerentiſſimè adorans, & deoſculans, Beatissime Pater, prouolutus Sanctiſſimæ, ac ſupremæ Dignitati tuæ conſecrandum cenſui, obnixè rogans, vt qua benignitate, protectione, & ope fideles ad eoſdem ſacratiſſimos Pedes recurrentes conſueuiſti excipere, & fouere, non dedigneris me filium tuum humillimum, meorúmque ſtudiorum partus, necnon meam Religionem amplecti. Qui fauoris à Te nobis exhibiti nunquam non memores Præpotenti Deo perennes effundemus preces, vt bellorum præſentium turbines diſſipet, & Te Eccleſiam vniuerſalem regente Catholicos Principes ad pacem, & concordiam reuocet, totíque Eccleſiæ orbi Beatitudinem tuam diù præeſſe, & diù in pace viuere donet.

Digitized by Google

AD LECTOREM
AVCTORIS PRÆMONITIO.

PARS *hæc ſecunda Tractatus*, De Effectibus contractus Matrimonij, *iuxta diſtributionem eiuſdem Tractatus in præcedenti Parte traditam, deberet continere triplicem tractationem, de Alimentis, de Dote, & de Legitima filiorum. Verum cur editur reſtricta ad materiam alimentorum? Audi, Beneuole Lector, rationem. Præter intentionem in Comitiis Generalibus Religionis anno 1653. habitis ad Generalitatem indignus promotus toto Generalatus triennio occupationes regiminis non permiſerunt tempus opportunum vacandi conſuetis meis ſtudiis. Quapropter, licet præſentem tractationem de Alimentis abſoluiſſem, oportuit tamen aliis duabus tractationibus ſuperſedere. Interim grauior ætas, & morbi vtplurimum ſenectutis comites hominem laboribus continui ſtudij ſcientiarum, & bonarum artium minus habilem reddentes ſuperuenere. Et tametſi adhuc ſuperſit aliquid virium ad elucubrationes haud ita diuturnas, & paulò minùs intenſas, Tu tamen ſcis illud*, Quod ſeneſcit propè interitum eſt; *Ne itaque fortè me morte præter ſpem maturiùs præoccupato, omnis laborum, quos in hac eadem alimentorum tractatione perficienda inſumpſi, pereat fructus; ſatiùs, maximè peritorum ex mea Religione accedente conſilio, & hortatu duxi, ſi imprimeretur ſola, & ſingularis ſeiuncta ab aliis duabus Tractationibus de Dote, & de Legitima: Quas nihilominus Deo ex ſua pietate vitam cum aliqua incolumitate ſaltem per paucos annos protrahente ſpero abſolutas fore lucem coniunctim aſpecturas. Modo, ſi quid boni, fruere elaboratis.* VALE.

D. IOANNES ANGELVS BOSSIVS.

Digitized by Google

Approbatio M. R. Patris Generalis.

Don Io. Auguſtinus Gallicius, Præpoſitus Generalis Congregationis Clericorum Regularium ſancti Pauli.

CVm Opus R.P. DON IO. ANGELI BOSSII, Aſſiſtentis, cuius titulus eſt; *De Effectibus contractus Matrimonij Tractatus, Pars ſecunda, complectens tractationem de Parentum obligatione præſtandi alimenta filiis, &c.* Duo, quibus id commiſimus, eiuſdem Congregationis Patres Theologi, & eruditi viri, recognouerint, & probauerint, Facultatem facimus, vt typis mandetur; ſi & aliis, ad quos ſpectat, ita videbitur. In quorum fidem, &c. Datum Mediolani in Collegio noſtro Sanctorum Apoſtolorum Pauli, & Barnabæ, die 10. Nouembris 1656.

D. IO. AVGVSTINVS GALLICIVS,
Præpoſitus Generalis.

APPROBATIONES DOCTORVM.

QVæ profundiſſimè Reuerendiſſ. Pater Dom. Ioannes Angelus Boſſius, Generalis meritiſſimus Barnabitatum concepit, *De Effectibus contractus Matrimonij*, Partu publico digniſſima ſunt. Sic iudicauimus Lugduni 2. Nouembris 1654.

Fr. PAVLVS LOMBARD, Doctor Pariſienſis, ac Prouincialis Carmelitarum Prouinciæ Narbonæ.

Fr. CYRILLVS MOREL, eiuſdem facultatis Doctor, humiliſque Prior Carmeli Lugdunenſis.

Conſenſus Procuratoris Regij.

VIſa Doctorum approbatione, Ego infrà ſcriptus Regio nomine non impedio quin hic liber à Philippo Borde, Laurentio Arnaud, & Claudio Rigaud, Bibliopolis Lugdunenſibus excuſus in lucem prodeat, cum defenſione tali caſu requiſita & ſolita. Actum Lugduni die 11. Nouembris 1654.

VINCENT. DE PANETTES.

PERMISSIO.

ITa, & me non diſſentiente fiat. Lugduni die decima Nouembris 1654.

CHARRIER.

SERIES

Digitized by Google

SERIES CAPITVM,

Quæ in hac Tractatione continentur.

Cap. 1 AN & qua obligatione parentes teneantur præſtare alimenta filiis legitimis, & naturalibus. pag. 1

2 Alimentorum appellatione quæ contineantur. 16

3 Filijs legitimis an ex iuris ciuilis diſpoſitione alimenta ſint præſtanda, & taxanda ſecundum eorum qualitatem, & quantitatem patrimonij, vbi in vniuerſum, an alimenta debita iure naturæ, & ſanguinis coniunctione, & etiam debita ex legato alimentorum, & hominis diſpoſitione ſint præſtanda iuxta qualitatem, & dignitatem perſonarum & facultates illius, qui alere tenetur. 21

4 An, & quando pater teneatur exhibere alimenta etiam vxori filij, ſeu nurui, 26

5 Quibus filiis legitimis, vt naturalibus pater teneatur præſtare alimenta. 29

6 An filiis illegitimis, & purè naturalibus, nec non ſpuriis iure poſitiuo, & humano à patre præſtari debeant alimenta. 38

7 Quinam alij à patre teneantur filiis alimenta præſtare, an auus, mater, & cæteri aſcendentes vtriuſque lineæ, hæres, Monaſterium, Fiſcus, Donatarius, ſingularis ſucceſſor. 68

8 An frater diues, vt frater, & ſoror diues, vt ſoror teneatur in ſubſidium alere fratrem, & ſororem pauperem. 118

9 In defectum aſcendentium, & eorum, quos in præcedentibus capitibus probatum eſt de iure teneri, ad quoſnam alios ſpectet onus alendi pueros. vbi de infantibus expoſitis, & de parentibus, Dominis, & Patronis eos exponentibus hoſpitali, vel alio modo. 142

10 An & quando, quibúſque ex cauſis parentes filiis alimenta exhibere non teneantur, eiſque poſſint denegare. 151

11 Vtrum pater teneatur dare, vel poſſit negare alimenta filio extra domum, ſeu nolenti habitare cum eodem patre. Vbi quid in aliis præter patrem ex legis, vel hominis diſpoſitione obligatus alicui præbere alimenta. 160

12 Quo anni tempore præſtanda ſint alimenta, ab eo, qui ex legis, vel hominis diſpoſitione ea alicui præbere obligatur. 173

13 Ex quibus rebus, ſeu bonis filiis, fratribus, pupillo, iiſque quibus teſtator reliquit ſimpliciter alimenta, debeant eadem alimenta præſtari; an ſolum ex redditibus bonorum immobilium, an vero etiam ex venditione proprietatis, & ipſorum bonorum immobilium, etiam fideicommiſſo ſubiectorum 179

14 Quomodo, & quo iure, quáve actione debeantur, & in foro iudiciali petantur, ſeu peti poſſint alimenta, quæ filiis à parentibus, & parentibus à filiis præſtanda ſunt; & in vniuerſum quæ iure ſanguinis, & charitatis, ac coniunctionis naturalis præſtari debent iuxta tradita in præcedentibus capitibus: vbi quandónam alimenta debeantur iure officij iudicis, quando iure actionis. 195

15 Alimenta præterita, ſeu quæ pro præterito tempore alimentario non fuerunt exhibita, an, & quando peti poſſint. 202

16 An, & quando alimenta ab vtriuſque lineæ aſcendentibus deſcendentibus præſtita, vel à deſcendentibus præſtita aſcendentibus, vel à conſanguineo præſtita conſanguineo putà à fratre, vel patruo præſtita fratri, vel ſorori, aut ſobrino, vel ſobrinæ, & è contrà poſſint ab eo, qui illa præſtitit, repeti. 211

17 Si dubitatur an ſit filius, qui petit alimenta, quia v.g. filio ea petenti pater negaret eſſe filium; & è contra ſi dubitatur an ſit pater, qui alimenta petit à filio, quia filius neget eſſe patrem; an pendente lite ſuper filiatione, & paternitate alimenta, & litis expenſæ filio, vel patri pauperi actori à patre, vel filio reo negante filiationem, vel paternitatem præſtari debeant. Vbi an, & quando alimenta, & ſumptus litis actori pauperi per reum ſubminiſtrari debeant, vel è contra. 229

ã 4 18 De

18 De nonnullis litigatoribus reis, vel actoribus, quibus vltra enumeratos præcedenti Capite præſtari debent alimenta, & litis ſumptus lite pendente. 256
19 A ſententia lata in cauſa alimentorum an permittatur, ſeu detur appellatio quoad deuolutionem, & ſuſpenſionem exequutionis ſententiæ etiamſi fuerit de alimentis in futurum præſtandis. 264
20 An obligatio alendi filios tolli poſſit. Vbi etiam quid de alimentis in futurum debitis ex vltima voluntate, vel alia cauſa, v.g. ex pacto, vel contractu inter viuos celebrato. 271
21 Si alimenta à pluribus debeantur vni ſiue ex officio iudicis, ſiue iure actionis, quia v.g. plures hæredes teneãtur ſoluere alicui alimenta ex teſtamento relicta; quomodo ſint ſoluenda Et quid iudex ſtatuere debeat: & an iudex Eccleſiaſticus ſit competens in materia alimentorum etiam inter laicos. 281
22 Quando ſanguine coniunctus non poteſt ſimul alere ſe ipſum, & alterum egentem; vel concurrunt plures coniuncti extremè egentes, & non poteſt omnibus ſubuenire, quis ordo ſeruandus ſit in præſtandis alimentis, ſeu cui potius danda ſint. 287
23 Parens, filius, frater an poſſint licitè ingredi religionem, ſi alii ab ipſis alimentandi ſint in egeſtate, ſeu neceſſitate alimentorum, & ſubſidii temporalis; an verò teneantur abſtinere ab ingreſſu, ſi præuideant ſe in religione exiſtentes non poſſe illis ſuccurrere, poſſint verò manentes in ſæculo Et an, & quando poſt emiſſam profeſſionem votorum ſolemnem poſſint, vel teneantur è religione egredi ad illis ſubueniendum. 316
24 An filij teneantur ex mutuo per patrem ad ipſos alendos recepto, ſeu ſoluere æs alienum debitavè à patre ad ipſos alendos, ſeu pro alimentis ipſis præſtitis contracta teneantur ſoluere ex propriis bonis, quando pater non eſt ſoluẽdo; vel deceſſit nullis bonis relictis; vel non ſufficientibus ad ſoluenda debita: Et quando idem pater mutuo accepit, ſeu debitum contraxit, erat inops. Vbi etiam an vxor teneatur ſoluere debita à marito pro alimentis illi, & familiæ exhibitis contracta, ſi maritus non poſſit creditoribus ſatisfacere, vel defunctus non reliquit bona. 338

INDEX

Digitized by Google

INDEX MATERIARVM,

De quibus vel ex inſtituto in peculiaribus capitibus, vel latè & exactè in opere agitur iuxta ordinem Alphabeticum.

ACTIONE, quæ debentur, & petuntur alimenta quibuſcumque debita, quando officio iudicis, & quando iure actionis. Capite 14. pag. 195

Alimentorum appellatione, & quæ ſub alimentis comprehendantur cap. 2 per totum. An veſtes, & habitatio §. 2. an ligna ad coquendum cibos, & calefaciendum & medicinæ, & expenſæ pro medico § 3. An ſalaria ſeruitorum, & expenſæ ad addiſcendas artes honeſtas, & diſciplinas iuxta conditionem alimentarij. §. 4. & 5 p. 199

Alimentorum quantitate, an tantum pro neceſſaria ſuſtentatione vitæ, an vero ad viuendum honeſtè iuxta qualitatem, & conditionẽ perſonarum. cap. 3. §. 1. 2. & 7. p. 21. 22. & 25

Alimentorum taxatorum augmento, & diminutione. c. 3. § 3. p. 23

Alimenta filiis debita deneganda iuſtis cauſis, vbi de filiis ingratis, & nubentibus contra voluntatem parentum, & qui legitimam, vel aliã bonorum portionem pro alimentis aſſignatam conſumpſerunt. capite 10. per totum pag. 150

Alimentorum accipiendorum loco; vbi an in domo patris, & eius, qui illa præſtare debet ſint accipienda: & legata alimenta ſint accipienda in domo hæredum. c. 11. per totum p. 158

Alimentis alimentario ab eo, qui ea debet, miſſis in itinere fortuito pereuntibus, an alimentario, vel debitori pereant. cap. 11. §. 9 pag. 170

Alimenta vni à pluribus debita ſoluendi modus. c. 21. §. 1. p. 282

Appellatione à ſententia lata in cauſa alimentorum futurorum, an, & quando admittatur quoad effectum tãtum deuolutiuum, non quoad ſuſpenſiuum, & quando quoad vtrũque. c. 19. per totum p. 263

Aui paterni obligatione alendi nepotes legitimos ex filio legitimo; nepotem ſpurium ex filio legitimo; nepotes legitimos & illegitimos etiam ſpurios ex filio naturali, aut ſpurio. c. 7. §. 2. 3. & 4. p. 69 & 70

Aui paterni obligatione dotandi neptem ſpuriam ex filio legitimo, & neptem legitimã ex filio ſpurio. c. 7. §. 5. p 70

Aui paterni obligatione alendi nepotem exiſtente filia diuite. c. 7. § 6 p. 70

Aui paterni obligatione alendi nepotes viuente matre diuite c. 7. §. 7. & 8. p. 71. 72

Aui materni, & auiæ maternæ obligatione alendi nepotes ex filia. c. 7 §. 15 p. 80

Bonis, & rebus, ex quibus filiis, fratribus, pupillo, vxori, & legatariis alimentorum præſtari debent alimenta: an ſolum ex redditibus bonorum, an etiam ex venditione ſtabilium, & quando ex alienatione bonorum fideicommiſſi, maioratus, & primigenij. cap. 13. per totum p. 177

Confiſcatione bonorum delinquentium iuxta ius authenticorum, & communem conſuetudinem. c. 7. §. 29. p. 102

Debitis per mutuum acceptum, vel per aliam viam contractis à patre, vel marito pro alimentis præſtitis filiis, & vxori, an filij, & vxor teneantur illa ſoluere ex bonis propriis, ſi pater vel maritus ob inopiam ſint impotentes ad ſoluendum, vel deceſſerint nullis relictis bonis. c. 14. per totum p. 338

Debitore alimentorum dilapidante bona, & vergẽte ad inopiam; an ſit cogendus aſſignare fundum cuius fructus inſeruiant pro alimentis alimentandi cap. 13. §. 17. 18. 19. p. 190. 191. & 192

Donatarij omnium bonorum patris obligatione præſtandi alimenta, & dotes liberis donatoris: c. 7. § 48 p. 114

Dotandi filias onere hæredum patris. c. 7. §. 22. p. 95

Dotandi in ſubſidium ſorores, neptes etiam ſpurias ex reditibus Eccleſiaſticis fratris clerici beneficiati libertate, & obligatione. c. 8 §. 23. & 24 p. 135. & 136

Expoſitos infantes (vbi non ſunt hoſpitalia ad illos

[illegible] expoſitos deſtinata) alendi obligatione : ad quos ſpectat, an ad Eccleſiam, an ad communitatem, an ad Dominum loci; an ad eum, ad cuius fores ſint expoſiti. cap. 9 §.1.p.142

Exponentes prolem propriam parentes iuſta cauſa excuſantur à peccato. c 9.§.2.p.143

Exponentium ad hoſpitale infantes obligatione reſtituendi hoſpitali impenſas alimentorum.c. 9.§.2 n.606 p.144

Exponentium infantes filios, & ſeruos libertos proprios, pœnis.c.9.§.4.& quatuor ſeqq.p.145. & ſequent.

Expoſitam à ſe filiam obligatione patris illam dotandi, licet patria in eam poteſtate ſit priuatus. c.9.10 p.148

Expoſitum filium, aut ſeruum illis ignorantibus patris, ac Domini poteſtate repetendi. capit. 9. §.9.p.147

Expoſito alimentorum praſtitorum repetitione. c 9.§.11.& 12.p.148 & 150

Expoſitorum in bonis ſucceſſore ab inteſtato.c.9. §.11.p.148

Filiis, quibus aliunde non habentibus pater tenetur praſtare alimenta.c.5.p.27.an emancipato. §.1.p.29. An bannito.§. 3.p.29. An deportato. §.3 p.30. An iuſtè damnato, vt inedia pereat. § 4.p.30. An excommunicato. §.5.p.3. An heretico §.6 p.31. An Monacho.§.10.p. 34. An expulſo à monaſterio §.11.p.34. An adoptiuo. §.13.p.35. An ſi filia viro diuiti nupta ſine promiſſione dotis. §.14.p.37

Fideicommiſſi bonorum alienatione cauſa alimentorum, ſtudij, & bonorum artium capeſſendarum.cap.13.§.13.& 14.pag.187. & 189

Fiſci obligatione praſtandi alimenta, & dotes, & legitimam filiis, & filiabus ex bonis patris, vel matris delinquentis confiſcatis.c.7. §.30 p.102.

Fiſci obligatione praſtandi alimenta, & litis expenſas aduerſario inopi contra ipſum litigant.ibid.

Fratri, & ſorori obligatione in ſubſidium alendi fratres, & ſorores pauperes. c. 8.§.1.2.3. 3.5.6.p.118.& ſequent.q.11.12. etiam illegitimos naturales, & ſpurios. § 10.pag. 125

Fratrum, & ſororum obligatione in ſubſidium dotandi ſorores inopes etiam illegitimos naturales, & ſpurias. capit. 8.§.14. & octo ſequent.p.128

Haredum patris, vel aui materni obligatione alendi liberos, & dotandi filias.c.7.§.16.& tribus ſequentibus p.82

Haredis, ſeu ſucceſſoris vniuerſalis in bonis paternis rigore conſuetudinis aut ſtatuti excludentis fœminas obligatione alēdi filiam excluſam.cap.7 §.20.& decem ſequentib.p. 93.

Hareſis paterna pœna priuationis hareditatis paterna reſpectu filiorum iure ciuili, & iure canonico inſpectis : & quos filios patris heretiei talis pœna afficit. cap.7. §.40. & ſex ſequent.

Hareſis materna pœna priuationis ſuccedendi matri. c.7 §.47 p.114

Hypotheca in bonis paternis competente filiis pro alimentis conſequendis. c.7.§. 49.p.115

Illegitimos filios naturales, & ſpurios alendi parentum obligatione, & iure naturali. c.1.§. 3.& trib.ſeqq p.7

Illegitimos filios naturales, & ſpurios alendi parentum obligatione ex iure humano, & poſitiuo. c.6.§.2.p.38

Illegitimorum filiorum naturalium, & ſpuriorum appellatione. c. 6.§.1.p.38

Iudicij forma, & priuilegij in cauſa alimentorum futurorum. c 19 § 9.& 10.p.269

Iudice competente in cauſa alimentorum.c.21. §.2.p.283

Legato alimentorum ſine expreſſione teſtatoris, quod praſtanda ſint in domo haredis, an legatarius alimentarius pro conſequendis alimētis teneatur habitare cum harede. c.11.§.3. p.165.

Legati alimentorum annui moriente legatario anno tantum inchoato tranſmiſſione ad haredes legatarij. c.12.§. 4.p.176

Loco accipiendorum alimentorum.c.11. per totum.p.158.

Litis expenſis, & alimentis praſtandis filio pauperi egenti contra patrem negantem eſſe ſuū filium: patri pauperi agenti contra filium negantem eſſe ſuum patrem, filio aut nepoti pauperi agenti contra poſſeſſorem paterna, vel auita hareditatis & fratri, & conſanguineo inopi agenti ad hareditatē fratris, vel alterius conſanguinei; & cuicumque litigatori pauperi, vel etiam auo.c. 17. per totum pag. 226

Litigatori pauperi, vt expenſa litis, vel etiam alimenta decernantur prarequiſitis. c.17.§.3. 7.8.& ſeqq.p.233.& 240.242

Litis expenſarum, & alimentorum actori, ſeu litigatori inopi à collitigante praſtitorum repetitione. c.17.§.20.& ſeqq.p.249

Litis expenſas, & alimenta, qua à colligatore recipiet, cautione reſtituendi in caſu ſucumbentia ab eo actore paupere danda. c.17. §.23. 24.& 25.p.253.& 255

Litis expenſis, & alimentis miniſtrandis ei, cui omni bona ſunt ſequeſtrata, vt ſe poſſit defendere. c. 18.§1.p.256

Litis expenſis, & alimentis miniſtrandis, Monacho, ſeu Religioſo agenti contra Abbatem, vel Pralatum, & Pralato ſe tuenti contra ſubditum, & monaſterium. c.18.§.2 & tribus ſeqq p.257.

Litis expenſis, & alimentis ſubminiſtrandis collegiali agenti contra collegium volente illum expel

expellere; vaſſallo, ſeu ſubdito litiganti contra Dominum, aut Principem; vxori litiganti contra maritum, vel eius hæredes ad dotis reſtitutionem, & filiæ nuptæ agenti ad dotem ſibi promiſſam. c. 18. §. 6. & ſeſeſeqq p. 260

Matris obligatione præſtandi alimenta filio primo triennio, & illũ ablactandi proprio lacte. c. 7. §. 9. & 11. p. 73. & 76.

Matris obligatione alendi filios diſſoluto matrimonio nulliter ab initio contracto. c. 7. §. 12. n. 325. p. 78

Matris obligatione alendi filios vltra primum triennium, & quando alimentorum præſtitorum æſtimationem repetere. c. 7. §. 13. & 14. p. 78 & 79

Monaſterij obligatione præſtandi alimenta filiis patris profeſſi. c. 7 §. 27. & 28. p. 100

Nobilium alimentis; qualia eſſe debeant, & quæ comprehendant. c. 3. §. 4. & 5. p. 24

Obligationis alimentorum præſtandorum ex ea ſanguinis coniunctione, legis diſpoſitione, aut hominis voluntate orta firmitate, nempe, an prohibitione paterna, lege, ſtatuto, Principis voluntate, renunciatione, tranſactione, ceſſione, pacto, contractu tolli, ſeu extingui poſſit. cap. 20. p. 270

Operas officiales, & artificiales præſtandi ei, à quo alimenta præſtari debẽt, alimentarij obligatione, vel deobligatione. c. 11. §. 9. 10. & 11. p. 170. 173.

Ordine ſeruando in exhibendis alimentis, & in ſubueniendo in extrema vel graui neceſſitate, vbi quis & alter ſimul egeat, vel concurrunt plures ſimul egẽtes; & quid ſi ſibi & alteri nõ poteſt ſuccurrere; & vni tãtũ ex cõcurrentibus poteſt ſubuenire: An quis ſibi potius ſuccurrere poſſit, & in extrema neceſſitate teneatur: an potiùs ſuccurrere quis teneatur patri, & matri, quam filio; patri, quam matri; parentibus, & filiis quam vxori: parentibus, filio, vxori potiùs, quia amico, & benefactori, creditori, & viro inſigni ſanctitate prædito: filiis legitimis & naturalibus potiùs, quàm illegitimis: ſorori potiùs, quàm fratri, & fratri ac ſorori potiùs, quàm patruo, & ſobrino. c. 22. per totum. p. 284

Parentum obligatione præſtandi alimenta filiis legitimis, & naturalibus, de iure naturali, & ciuili. c. 1. §. 1. 2. 4. 5. & 6. p. 3. 6. 8. 10. & 12.

Parentum de obligatione alendi filios tam legitimos, quàm illegitimos. c. 1. §. 5. & 6. ibid.

Patri priùs vili, & pauperi, poſtea diuiti, aut dignitatem adepto alimentis debitis. c. 3. §. 8. p. 25

Patre dilapidatore bonorum; an cogi poſſit dare filiis fundum, ex cuius fructibus alatur. c. 13. § 17. 18. 19. p. 190. 191. 192

Patrui obligatione in ſubſidium alendi, & dotandi nepotes, & neptes ex fratre, vel ſorore inopes. c. 8. §. 8. §. 25. & 26. p. 124. 137. & 139

Primogenito alimentis debitis. c. 3. § 6. p. 25

Primogeniti ſucceſſoris in maioratu, ſeu fideicommiſſo obligatione præſtandi alimenta, & dotes cæteris fratribus, & ſororis filiis inſtitutoris maioratus. c 7. §. 21. 23. 24. p. 93. 95

Primigenij, maioratus aut fideicommiſſi poſſeſſorum quorumcumque obligatione alendi, & dotandi omnes deſcendentes ex inſtitutore primigenij. c. 7 § 25. p. 96

Primogeniti fratris ſucceſſoris in tota hæreditate paterna, in primogenio, & maioratu, aut feudo obligatione alendi fratres etiam diuites. c. 8 § 13. p. 127

Priuigni obligatione in ſubſidium alendi vitricum, & nouercam pauperes. c. 8. §. 27. p. 140

Religionis ingreſſu à filio differendo ad ſubueniendum in ſæculo parentibus extrema, vel graui neceſſitate alimentorum laborantibus, cui aliter ſuccurri non poſſit. c. 23. § 1. & quatuor ſeqq. p. 317

Religioſi filij profeſſi obligatione deſerendi ad tempus religionem, & viuendi extra clauſtra ad ſubueniendum parentibus extrema, vel graui neceſſitate ſubſidij temporalis preſſis. c. 23. §. 6. 7. 8 p. 324. 325. & 328

Religionis ingreſſu à patre differendo, & ſi ſit profeſſus deſerendi religionem, & viuendi in ſæculo obligatione ad ſubueniendum filiis conſtitutis in extrema, vel graui neceſſitate. c. 23. §. 10. & 12. p. 333 & 334

Religionis ingreſſu ad ſubueniendum fratribus, vel ſororibus, vel aliis conſanguineis tranſuerſalibus differendo à fratre, vel patruo, vt ſi ſit profeſſus an poſſit, & debeat ad eundem effectum egredi è religione, & viuere extra clauſtra. c. 23. §. 13. p. 334

Repetitione alimentorum præteritorum, ſeu quæ pro tempore præterito alimentario non fuerunt à debitore præſtita Et qua ratione probetur fuiſſe, vel non fuiſſe præſtita. c. 15. per totum. p. 201

Repetitione alimentorum ab vtriuſque lineæ aſcendentibus præſtitorum deſcendentibus, & è contra; & à conſanguineo præſtitorum conſanguineo, à ſocero filiæ nuptæ, à vitrico priuigno, à patre putatiuo filio putatiuo, & ab extraneo per errorem exiſtimante ſe eſſe debitorem. c. 16 per totum. p. 208

Ruſtico alimentis debitis; ſcilicet qualia vſu eſſe debeant. c. 3. §. 4 p. 24

Soceri obligatione præſtandi alimenta nurui, ſiue dotatæ, ſiue indotatæ c. 4. p. 26

Spurij alendi obligatione iure ciuili attento. c. 6. §. 3. & 4 p. 42. & 43. & §. 20. & 21. p. 65. & 66.

Spurij alendi obligatione patris iure Canonico attento.

Digitized by Google

attento. c.6.§.5.& 6.p.44 & 47

Spurius alimentorum debitorum quantitate iuxta conditionem & ſtatum. c.6.§.9.p.50

Spuriarum filiarum dote à patre danda, vel conſtituenda; & illius quantitate. c.6. §.7.& quinque ſeqq.p.49.& ſeqq.

Spuriarum filiarum dotis transmiſſione ad illius hæredes c.6.§.17.p.57

Spurij capacitate, vt illi pater dare, vel relinquere poſſit ex cauſa alimentorum. c 1.§.7.& c 6.§.13.14.16.18.p.54 57 & 59

Tempore præſtandi alimenta alimentariis ab eo, qui illa præſtare debet; an dietim, an ſingulis menbſius, an ſingulo anno præſtari debeāt; & quando veſtes, & ſimilia. c.12.p.173

Tutoris, & curatoris iure repetendi alimenta præſtita pupillo, vel minori cap. 15. §. 7. p.107

Vitrici, & Nouercæ obligatione in ſubſidium alendi priuignum. c.8.§.27.p.140

SYLLABVS

Digitized by Google

SYLLABVS CAPITVM, ET PARAGRAPHORVM,

ſeu præcipuarum difficultatum huius Tractationis iuxta ſeriem Operis.

CAPVT PRIMVM.

An Parentes teneantur præſtare alimenta filiis legitimis, & naturalibus. pagina 1

§. 1. AN Pater iure naturali propriè obligetur ad præſtanda filiis ſuis alimenta. pagina 3

2 An de iure naturali & ſtricto tantum ſit prouidere filiis de alimentis, ſimpliciter neceſſariis, ſine quibus vita amitteretur, an vero etiam de alimentis ad commodè vitam ſuſtentandam, & competentibus ſtatui. 6

3 Etiam filiis illegitimis naturalibus, & ſpuriis indigentibus ex iure naturali ſtricto, exque vi præcepti quarti Decalogi tenentur parentes præſtare alimenta. 7

4 Parentes iure naturæ an teneantur alere filios legitimos, & illegitimos ſolum dum pueri ſunt, & donec adoleuerint, non vero poſt pueritiam, aut pubertatem. 8

5 Si filij legitimi, vel illegitimi habeant, vnde ſe ſufficienter alere poſſint, vel ex redditibus ſuorum bonorum, vel ex aliqua arte, quam ſine dedecore iuxta conditionem natalium exercere poſſint pater non tenetur eos alere. 10

6 Filius, & quiuis alimentarius ex legis diſpoſitione bonis carens, & nullam callens artem an ſit alendus à patre, vel ab eo, ad quem ſpectat alere, ſi poteſt habere victum inſeruiendo nobili, vel Principi, vel in bello, vel ex Doctoratu conſulendo, & aduocando. 12

7 Filio ſpurio, qui ex arte, & operis ſuis poteſt honeſtè ſe alere an pater poſſit aliquid ad alimenta, ſeu cauſa alimentorum relinquere. Vbi an quintum bonorum, de quo *in l. Tauri* 10. poſſit pater relinquere filio diuiti, & qui nouit artem, ex qua honeſtè viuere poteſt. 13

8 Quando alimenta ex conſuetudine, diſpoſitione legis, vel hominis, ac iure actionis debentur, etiam diuiti ſunt præſtanda 15

CAPVT II.

Alimentorum nomine quæ contineantur.

§. 1 EXplicantur ea, quæ communi conſenſu nomine elementorum veniunt. 16

2 In materia odioſa veſtes, & habitatio non veniunt nomine alimentorum cum agitur de illis remittendis. 18

3 Appellatione alimentorum comprehendontur ligna ad coquendum cibos, & calefaciendum, & medicinæ, ac expenſæ pro medico. ibid.

4 Alimentorum appellatione comprehenduntur equus, ſeruitores, eorumque ſalaria: item expenſæ ad addiſcendas artes honeſtas, & diſciplinas iuxta conditionem alimentarij. 19

5 Quando alimenta alicui debentur ex diſpoſitione hominis, & ex legato alimentorum, & iure actionis, an ſub illis comprehendantur expenſæ pro ſtudiis, & diſciplinis apprehendendis. ibid.

6 Debita illius, qui alendus eſt, non comprehenduntur ſub alimentis. p. 20

Io. Angel. Boſſius, De aliment. oblgat. ¶ CAPVT

Digitized by Google

CAPVT III.

Filiis legitimis an ex iuris Ciuilis diſpoſitione alimenta ſint praſtanda & taxanda ſecundum eorum qualitatem & dignitatem, ac quantitatem paterni patrimonij. Vbi in vniuerſum, an alimenta debita iure natura, & ſanguinis coniunctione; & etiam debita ex legato alimentorum ſint praſtanda iuxta qualitatem, & dignitatem perſonarum, & facultates illius, qui alere tenetur. 21

§. 1 QVid iuxta ius ciuile, 21
2 Vbi alimenta non ſunt à lege, vel ab homine definita, nec conſtat de vſu patrisfamiliæ, ſeu teſtatoris, illorum taxatio committitur iudicis arbitrio, attentis tamen circumſtantiis perſonarum, patrimonij, & conſuetudinis regionis. 22
3 Alimenta ſemel taxata an, & quando poſſint, & debeant augeri, vel diminui. 23
4 Quæ cibaria præſtanda nobili, quæ ruſtico filio, ſeu alimentario. 24
5 Nobili, & alimentario, qui eius dignitate inſpecta illis eget, præſtanda ſunt alimenta etiam pro famulis, ſeu ſeruitoribus, & etiam impenſæ pro equo, vel mulo, naui, vel rheda. ibid.
6 Primogenito an, & quando ſint præſtanda lautiora alimenta, quàm illius fratribus. 25
7 Pater priùs vilis, & pauper poſtea effectus diues, & ad digniorem ſtatum perductus tenetur præſtare alimenta filio ſecundum præſentis ſtatus facultates. ibid.

CAPVT IV.

Pater an teneatur praſtare alimenta etiam vxori filij, ſeu nurui, quando ipſe pater, ſeu ſocer non habuit penes ſe dotem vllam, & filius atque nurus aliunde non poſſunt habere, vel quarere ſibi alimenta. 26

§. 1 QVid quando filius ſine dote duxit vxorem patre conſentiente. 26
2 Quid quando filius duxit vxorem indotatam patre contradicente. ibid.
3 Pater non tenetur alere vxorem filij in caſibus, in quibus filius maritus non tenetur. 27

CAPVT V.

Quibus filiis legitimis, & naturalibus pater teneatur praſtare alimenta. 29

§. 1 FIlio emancipato pater cogitur præſtare alimenta, ſi filius ſit inops. 29
2 Filio bannito an, & quando, & quæ alimenta præſtare debeat, & è contra filius patri bannito ibid.
3 Filio deportato pater, & patri deportato filius alimenta præbere tenetur. 30
4 Filio, vel patri iuſta iudicis ſententia damnato vt inedia pereat, an alimenta à patre, vel filio debeant, vel poſſint licitè præſtari. ibid.
5 Filio excommunicato, & patri excommunicato an pater, vel filius teneatur præſtare alimenta, & quæ. 31
6 Filio hæretico perſiſtenti in pertinacia an pater Catholicus teneatur præbere alimenta. ibid.
7 Filius Catholicus an teneatur præbere alimenta, & quæ patri hæretico. 32
8 Pater Iudæus, & infidelis filio ad fidem Catholicam conuerſo tenetur dare alimenta iuxta ſtatum, & vires patrimonij. 33
9 Filius fidelis tenetur alere patrem infidelem, & alios aſcendentes infideles. 34
10 Pater an, & quando teneatur ad alendum filium monachum. ibid.
11 Pater an teneatur præbere alimenta filio religioſo profeſſo è monaſterio expulſo. ibid.
12 Filio adhuc exiſtenti in vtero vxoris prægnantis prouidendem eſt de alimentis, ſeu vxori prægnanti alimenta ſunt ex bonis viri defuncti præſtanda. 35
13 Paterne adoptiuus, an pater naturalis teneatur alere filium adoptiuum extraneum. ibid.
14 Pater an teneatur alere filiam ſine promiſſione dotis nuptam etiam viro diuiti. 37

CAPVT VI.

An filiis illegitimis, & purè naturalibus, nec non ſpuriis iure poſitiuo, & humano à patre praſtari debeant alimenta. 38

§. 1 QVinam ſint illegitimi naturales, & qui illegitimi ſpurij. 38
2 Pater filiis illegitimis naturalibus tenetur

tenetur dare alimenta. ibid.
3 Filiis illegitimis ſpuriis an ius ciuile denegot alimenta. 42
4 Ius ciuile an filiis ſpuriis ex coitu damnato natis neget etiam alimenta vitæ ſimpliciter neceſſaria. 43
5 Iure Canonico an alimenta quibuſcumque ſpuriis etiam inceſtuoſis, & ex coitu damnato procreatis ſint à parentibus præſtanda. 44
6 Ius Canonicum de præſtandis alimentis filiis ſpuriis an ſit obſeruandum etiam in terris imperij,& aliorum Principum Chriſtianorum in foro ſæculari. 47
Filio ſpurio pater poteſt donare, & relinquere ex cauſa alimentorum pro modo alimẽtorum eidem filio debitorũ 48
7 Pater tenetur,& cogi poteſt dotare filiam ſpuriam vſque ad quantitatem alimentorum. 49
8 Dos filiæ ſpuriæ à patre relicta,vel conſtituta ſi excedat modum, ſiue quantitatem alimentorum non valet in eo,quod excedit alimenta filiæ debita. ibid.
9 Dos filiæ ſpuriæ quantitatem alimentorum ei debitorum excedens à patre data an conſtante matrimonio poſſit quoad exceſſum à marito reuocari. 50
10 Dos inofficioſa filiæ legitimæ à patre conſtituta, & eius marito tradita an conſtante matrimonio poſſit à marito reuocari quoad exceſſum. 52
11 Si ei,cum quo filius ſpurius contraxit ſocietatem vniuerſalẽ pater ſpurij relinquat,vel donet, an valeat relictum, aut donatio. 53
12 Diſſoluto matrimonio per mortem mariti filiæ ſpuriæ exceſſus dotis à patre eidem marito traditæ an ab hæredibus patris poſſit reuocari,ſiue marito ſuperſint filij,ſiue non. ibid.
13 An filius & filia ſpurij poſſint præſcribere ſibi relicta, & tradita vltra quantitatem alimentorum debitorum. 54
14 Vtrum ſi pro alimentis filio ſpurio traditus ſit fundus, vel aliquid aliud, ex quo percipi poſsit annuus redditus, ipſo mortuo debeat fundus ſtatim ad patrẽ, vel eius hæredes reuerti, vel transmittatur ad filij hæredes. ibid.
15 Filio ſpurio pro alimentis traditis à patre fundus an poſsit à patre grauari,vt mortuo filio alteri reſtituatur. 56
16 Quintum bonorum, quod iuxta legem Hiſpanam Tauri pater tenetur relinquere,vel dare filio illegitimo naturali, & ſpurio, an liberè ſit relinquendum, aut dandum ſine grauamine vllo. 57
17 Dos filiæ ſpuriæ, vel eius marito à patre data in fundo, vel in alia re reddente fructus annuos ſufficientes ad congrua alimenta, ea mortua an tranſeat ad patrem, eiúſve hæredes, vel ad hæredes ſpuriæ. ibid.
18 Auus nepotibus legitimis ex filiis ſpuriis an poſsit ad libitum relinquere, & eos inſtituere. 59
19 Pater an teneatur præſtare alimenta filiis ſpuriis habita ratione dignitatis paternæ,& diuitiarum, an vero tantum alimenta vitæ neceſſaria. 61
20 Filiis ſpuriis an vterque parens æquè teneatur alimenta præſtare. 65
21 Pater tenetur alere filium naturalem, vel ſpurium legitimatum. 66

CAPVT VII.

Quinam alij à patre teneantur alimenta filiis præſtare; præſertim an auus, mater,& cæteri aſcendentes, Hæres, Monaſterium, Fiſcus, Donatarius, &c. 68

§ 1 SI quis egenus habeat patrem, & filium diuitem, quis horum teneatur illum alere. 68
2 Auus paternus tenetur alere nepotes legitimos ex filio legitimo genitos in defectum patris. 69
3 Auus, & proauus paterni tenentur alere nepotem ſpurium ex filio legitimo procreatum. ibid.
4 Auus tenetur alimenta præſtare nepotibus legitimis & naturalibus, ac etiam ſpuriis ex filio ſpurio, vel naturali procreatos. 70
5 Auus tenetur dotare neptem ſpuriam ex filio legitimo & neptem legitimam, vel ſpuriam ex filio ſpurio. ibid.
6 Auus paternus an teneatur alere nepotem,quando filius eſt diues. ibid.
7 Patre defuncto nepotes egenos teneaturnè auus paternus ſuperſtes, vel mater, ſi ambo ſint diuites alere. 71.
8 Cum in regnis Hiſpaniæ nullus auus habeat nepotes in poteſtate,vtrum auus paternus,vel mater in defectum patris teneatur eoſdem nepotes alere. 72
9 An,& quando mater teneatur alere filios, & an iure naturæ obligetur lactare ſuos filios, & non ablactando ſine iuſta cauſa peccet. 73
10 Quæ cauſæ ab omni culpa excuſent matres,quæ filios aliis nutricibus tradunt lactandos,& nutriendos. 74
11 Mater iure quoque poſitiuo tenetur primo triennio alere filios ſuos illos ablactando. 76
12 Quæ cauſæ excuſent matrem ab obligatiane legali,& ciuili alendi, ſeu ablactandi filios ſuos primo triennio. ibid.
Primo triẽnio tenetur mater ſolũ quoad nu-

mentum lactis,non vero quoad reliqua filiorum educationi neceſſaria. 77
Matrimonio bona fide contracto ratione impedimenti dirimẽtis diſſoluto filij an vtriuſque parentis communibus expenſis etiam infra triennium ſint alendi. 78
13 Vltra primum triennium an, & quando mater teneatur filios alere. ibid.
14 Mater diues vltra triẽnium in defectum panis tenetur in ſubſidium alere filios, & dotare filias. 79
15 Auus maternus & auia materna an, & quando teneantur alere nepotes ex filia,& neptes dotare. 80
16 Hæredes patris, vel aui paterni tenentur alere liberos in ſubſidium, quando non habent bona, neque coniunctos, aut proximiores,qui ratione vinculi ſanguinis teneantur alere. 81
17 Onus alendi filios,ſiue legitimos & naturales, ſiue naturales, & etiam ſpurios an tranſeat abſolutè, & indiſtinctè in hæredes patris, ita vt hæredes teneantur illos alere,ſicut teneretur pater, ſi viueret. 83
Hæredes filij an abſolutè teneantur alere patrem habentem matrem, vel fratres diuites. 90
18 Habens matrem,vel auum maternum diuites,& hæredes ſui patris an debeat habere alimenta à matre, aut auo,vel ab hæredibus ipſis. ibid.
19 Filiam, cui à patre,vel auo paterno relicta eſt certa dos an frater,vel nepos inſtitutus hæres vniuerſalis teneatur alere, etiamſi illa habeat matrem diuitem. 91
20 Si ex conſuetudine, vel ſtatuto filia excludatur à ſucceſſione paterna, & tota hæreditas maſculis deuoluatur,an maſculus hæres,ſeu ſucceſſor vniuerſalis in bonis paternis teneatur filiam ſic excluſam alere,& dotare 93
21 Primogenitus ſucceſſor in maioratu an teneatur præſtare alimenta cæteris fratribus ſuis. ibid.
22 Onus dotandi filias an tranſeat in patris defuncti hæredes. 95
23 Primogenitus ſucceſſor fratres, & ſorores (quibus pater non aſſignauit) tenetur alere,& dotare,etiamſi habeant matrem,vel auum maternum diuitem. ibi.
24 Quando inſtitutor maioratus cæteris filiis,& filiabus præſtitit congruentia alimenta, & dotes; & ipſi poſtea ad paupertatem deueniunt, an primogenitus ſucceſſor teneatur illis præſtare alimenta,& dotes. ſi habeant matrem,vel auum maternum diuitem. ibid.
25 Omnes maioratus,ſeu fideicommiſſi poſſeſſores an teneantur alere, & dotare omnes deſcendentes ex inſtitutore maioratus in infinitum. 96
26 Monaſterium, ad quod ob patris profeſſionem deuenerunt bona paterna, an teneatur liberis congrua alimenta, & dotes competentes præſtare. 99
27 Monaſterium pro alimentis an teneatur aſſignare, ſeu præſtare totum vſumfructum legitimæ: & non minus,nec teneatur plus. 100
28 Monaſterium,quod ſucceſſit in bonis filij profeſſi tenetur præſtare alimenta patri inopi. ibid.
29 Iure communi authenticorum,& ex vniuerſali conſuetudine extantibus aſcendentibus, vel deſcendentibus vſque ad tertium gradum non eſt locus confiſcationi bonorum, exceptis crimine hæreſis,& crimine læſæ Maieſtatis. 102
30 Publicatis, ſeu confiſcatis bonis paternis ob patris delictum,quod non ſit læſæ Maieſtatis, vel hæreſis an legitima reſeruetur filiis. ibid.
31 Quanta ſit legitima filiis debita in caſu confiſcationis bonorum patris, an ſolum triens,vel ſemis,ſeu medietas bonorum, & aliquando totum patrimonium. 104
32 Confiſcatis bonis maternis ob matris delictum an filiis legitima reſeruãda ſit. 105
33 Filiis conceptis poſt condemnationem,& publicationem bonorum patris delinquentis non debetur legitima, debetur autem cõceptis ante,licet poſtea natis. ib.
34 Poſt condemnationem, & bonorum paternorum publicationem ſi pater ex gratia Principis reſtituatur in priſtinũ, præiudicatur legitimæ filiorum,eamque non deducunt filij ex bonis confiſcatis. ibid.
35 Ex bonis delinquentis confiſcatis deducuntur dotes filiarum. 106
36 Alimenta filiis etiam naturalibus, & ſpuriis fiſcus in omnibus bonis patris delinquentis ſuccedens præſtare debet. ibid.
37 Quando bona patris confiſcantur ob crimen læſæ Maieſtatis,an tunc etiam fiſcus teneatur filiis dare legitimam, dotes, & alimenta. 107
38 Filiæ patris rei criminis læſæ Maieſtatis an debeant habere dotes congruas ex bonis confiſcatis. ibid.
39 Filij patris rei criminis læſæ Maieſtatis an ex bonis confiſcatis debeant habere alimenta. 108
40 Publicatis bonis paternis ob hæreſim patris an etiam legitima,dotes,& alimenta, ita vt ex bonis confiſcatis nihil omnino filiis debeatur,publicentur. 111
Filij orthodoxi patris hæretici an iure ciuili priuentur hæreditate patris. ibid.
41 Filij etiam orthodoxi patris hæretici iure Canonico priuantur hæreditate. ibid.

42 Filij

41 Filij orthodoxi ob patris hæreſim an priuentur legitima. 112

43 An priuentur alimentis ſequuta ſententia declaratiua hæreſis, vt publicatione bonorum. ibid.

44 Filiæ orthodoxæ ob paternam hæreſim an priuentur dotibus, an vero in illis à fiſco ex bonis paternis confiſcatis debeatur. 113

45 Pœna priuationis hæreditatis, & legitimæ ſtatuta contra filios orthodoxos patris hæretici an extendatur ad nepotes. ibid.

46 An dicta pœna afficiat ſolum filios conceptos poſt commiſſum crimen hæreſis. ibid.

47 Filij orthodoxi an priuentur hæreditate materna ob matris hæreſim. 114

48 Donatarius omnium bonorum paternorum an teneatur, & cogi poſſit alere filios pauperes donatoris etiam illegitimos, & ſpurios. ibid.

49 Filiis pro alimentis an competat hypotheca in patris bonis ad quoſcumque poſſeſſores bona titulo lucratiuo, vel oneroſo tranſeant. 115

CAPVT VIII.

Frater diues vt frater, vxor & ſoror diues vt ſoror an teneatur alere fratrē & ſororem pauperem; qui Doctores de hac re agant, & quid de patruo & vitrico. 118

§. 1 IVxta diſpoſitionem iuris humani an frater diues, vt frater teneatur fratribus, & ſororibus pauperibus alimenta præbere, & è contra. 118

2 Frater diues vt frater an teneatur præſtare alimenta fratribus, & ſororibus tantum ex parte patris. 120

3 Soror diues vt ſoror de iure humano tenetur fratribus, & ſororibus pauperibus præbere alimenta in ſubſidium. 121

4 De iure naturali, & ex lege charitatis frater diues fratri & ſorori in extrema, vel graui neceſſitate conſtitutis tenetur ſubuenire ſicut quilibet extraneus. 122

5 De iure naturali in conſcientia obligante frater diues, vt frater an teneatur in ſubſidium alere fratres, & ſorores pauperes. ibid.

6 Stante diſpoſitione iuris humani, & legum ciuilium, quod frater diues vt frater debeat in ſubſidium alere fratres & ſorores pauperes, an etiam in foro conſcientiæ obligetur ad præſtanda illis alimenta ſufficientia ad honeſtè viuendum iuxta ſtatum. 123

7 Frater diues vt frater tenetur alere fratres naturales egenos. 124

8 Frater diues vt frater tenetur alere fratres, & ſorores ſpurios vterinos. ibid.

9 Frater diues vt frater an teneatur alere fratrem ſpurium ex parte patris. ibid.

Frater diues vt frater tenetur alere etiam ſororē nuptam pauperem, quæ aliunde non poteſt habere neceſſaria vitæ. 125

10 Frater diues vt frater an teneatur præſtare alimenta fratri, & ſorori pauperibus iuſtè à parentibus exhæredatis. ibid.

11 Frater diues vt frater an fratri egeno, qui bona pro alimentis ſibi à patre aſſignata dilapidauit, & malè conſumpſit, teneatur alimenta præbere, & quæ. 126

12 Frater diues vt frater an teneatur alere fratrem, qui extra patriam poteſt honeſtè viuere. ibid.

13 Frater primogenitus ex Principis reſcripto, vel diſpoſitione ſtatuti, aut conſuetudinis ſucceſſor in tota hæreditate, in primigenio, & in feudo toto an teneatur alere fratres diuites, qui habeant aliunde. 127

14 Frater diues vt frater in ſubſidiū, & defectum patris, & matris, & aliorum aſcendentium tenetur iure humano dotare ſororem inopem, quæ aliunde non habet, ſi ſit vtrinque vel ex parte patris coniuncta. 128

15 Frater diues vt frater an iure ciuili teneatur dotare etiam ſororem vterinam tantum, quæ aliunde non habet, vnde poſſit dotari. 129

16 Frater an poſſit alienare bona fideicōmiſſi, maioratus, & primogenij, vt dotem conſtituat ſorori inopi vtrinque coniūctæ, vel ex altero parente tantum. 131

17 Frater diues vt frater an ex obligatione iuris naturalis teneatur dotare ſororem pauperem non habentem aliunde 132

18 Frater diues vt frater an ex vi iuris humani non ſolum in foro iudiciali, ſed etiam in foro conſcientiæ teneatur ſorori inopi dare dotem. ibid.

19 Frater diues vt frater an ſorori pauperi iuſtè à patre exhæredatæ teneatur dotem dare. ibid.

20 Frater, qui ſorori inopi ſemel dotem dedit, an iterum illam dotare teneatur ſi dotem abſque ſua culpa amiſerit. 133

21 Frater diues vt frater an teneatur dotare ſororem naturalem, & ſpuriam egenā, quæ aliunde non poteſt habere. 134

22 In hoc caſu, in quo frater diues vt frater tenetur dotare ſororem inopem, an in contractu dotis poſſit ſtipulari, & apponere pactum, quod dos ad ipſum reuertatur ea abſque liberis defuncta. ibid.

D. Io. Ang. Boſsius De aliment. obligat.

Digitized by Google

23 Frater Clericus beneficiatus non habens alia bona propria poteſt fratres, & ſorores pauperes alere, & dotare ex redditibus beneficij Eccleſiaſtici. 135
24 Frater Clericus vt frater ex redditibus Eccleſiaſticis tenetur dotare ſororem inopem quæ aliunde habere non poteſt 136
25 Patruus an teneatur alere ſobrinum, ſeu nepotem ex fratre pauperem. 137
26 An patruus diues teneatur dotare ſobrinam, ſeu neptem, filiam fratris ſui pauperem. 139
27 Vitricus, & Nouerca an teneantur in ſubſidium alere priuignum pauperem, & è contra priuignus alere vitricum, & Nouercam pauperes. 140

CAPVT IX.

In defectum parentum, & aſcendentium, & corũ, quos ſupra probatũ eſt de iure teneri, ad quoſnam alios ſpectet onus alendi pueros. 142

§. 1 INfantes expoſiti, quorum parentes ignorantur, vbi non extant hoſpitalia ad illos alendos diſtincta, an ſint alendi ab Eccleſia, vel domino loci, vel communitate, vel ab eo, ad cuius ianuam fuit expoſitus. 142
2 Parentes exponentes ſuos filios infantes, an & quando excuſentur, vel peccẽt. 143
Parentes fornicarij, & adulteri diuites, qui ad euitandam infamiam filium illegitimum, aut ſpurium ſecretò expoſuerunt in hoſpitali, an teneantur reſtituere alimentorum impenſas. 144
3 Ad cuius ianuum infans expoſitus fuit, an & quando ad alterius ianuam exponere poſſit. 145
4 Quibus pœnis afficiantur pater, patronus, & Dominus exponentes filium libertum, & ſeruum. ibid.
5 Prædicta pœna priuationis patriæ poteſtatis, iuris ſeruitutis, & iuriſpatronatus inducitur ipſo facto. 146
6 Diſpoſitio pœnalis cap. vnici de infantibus expoſitis an comprehendat etiã patrem & dominum, qui filiis, vt ſeruis ſanis adultis negant alimenta. ibid.
7 Exponentes impiè filium, ſeruum, vel libertum infantes debent etiam punire alia pœna iudicis arbitrio. 147
8 Pater & dominus neceſſitate coacti exponente filium, aut ſeruum infantes an excuſentur, & euadãt pręfatas pœnas. ibid.
9 Si patre ignorãte vel domino expoſitus eſt filius, aut ſeruus, poteſt pater, & dominus repetere, cum ſciuerit. 148
10 Pater exponens filiam & ſi amittat patriã poteſtatem, eam tamen tenetur dotare. ibid.
11 Alimenta expoſito præſtita an, & quando repeti poſſint. ibid.
12 Hoſpitale, vel Eccleſia alens puerum expoſitum non repetit expenſas, & an expoſito ab inteſtato ſuccedat. 150

CAPVT X.

An, & quando, quibuſque ex cauſis parentes filiis alimenta præbere non teneantur, eiſque poſſint negare. 151

§. 1 PAter inops, qui non habet, vnde ſe & filium alere poſſit, non tenetur alere filium. 151
2 An ex quibus cauſis pater poſſit filios exhæredare, poſſit eis etiam denegare dotem, & alimenta etiam ad vitæ ſuſtentationem præciſè neceſſaria. 152
3 An filiisfamilias maſculis & fœminis minoribus 25. annis nubentibus cõtra eorum voluntatem poſſint parentes denegare alimenta. 153
4 Si filius legitimam portionem in tot bonis ſibi à patre aſſignatam, vel bona (quorum fructibus ſe alere poterat) nomine alimentorum ab eodem patre ſibi data conſumpſerit, an pater eidem de nouo teneatur alimenta præſtare. 155

CAPVT XI.

Vtrum pater teneatur dare, vel negare poſſit alimenta filio extra domum, ſeu nolenti habitare cum eodem patre. Vbi quid in aliis præter patrem obligatis alicui præbere alimenta. 160

§. 1 DE patre an filio nolenti habitare cum eo, & emittenti extra domũ paternam teneatur dare alimenta. 160
2 In aliis præter patrem & filium, an alimẽta debita alicui ſiue ex diſpoſitione legis, ſiue ex diſpoſitione hominis, ſcilicet teſtatoris ſint præſtanda, & accipienda in domo eius qui illa præſtare tenetur. 163
3 Quando teſtator legans alicui alimẽta expreſſit eſſe præſtanda, & accipiẽda in domo hęredis, an alimẽtarius volẽs cõſequi alimẽta teneatur habitare cũ hęrede. 165
4 Ex quibus cauſis is, cui alimenta ſunt debita ex diſpoſitione legis, vel ex diſpoſitione teſtatoris cum onere habitandi in domo cum hæredibus, excuſetur, vt extra domum hæredis, & alimenta debentis morari poſſit, & accipere alimenta. 166
5 Quando pater, & filius, & debitor alimentorum, & alimentarius incolunt diuerſas domos, & habent diuerſa domicilia, an alimenta ſint præſtanda in domo patris, & debitoris an verò in domo filij, & alimentarij ſcil. ſint deferẽda ad domũ filij, & alimẽtarij vbi an debitor teneatur 167

6 Quando

Digitized by Google

6 Quando hæres, & alimentarius ſunt diuerſi domicilij,& fori,& alimenta ſimpliciter relicta ſunt,regulariter ſunt præſtanda, & accipienda in domo hæredis. ibid.

7 Si hæres,vel debitor cœpit ſoluere alimenta,aut debitum in vno loco,an teneatur continuare ſolutionem in eodem loco. 169

8 Quando hæres,& alimentarius habitantes in diuerſis ædibus ſunt eiuſdem fori,& ciuitatis, an hæres teneatur deferre alimenta ad domum alimentarij. ibid.

9 Si alimenta ab hærede miſſa ad alimentarium in itinere caſu aliquo pereant,an hęres maneat liberatus. vbi an periculum rei ante ſolutionem ad debitorem pertineat. 170

An alimentarius teneatur operari in commodum illius,qui alimenta ſubminiſtrat ſiue ex diſpoſitione legis, ſiue ex diſpoſitione hominis. 171

10 Vidua, quæ intra annum luctus ex diſpoſitione legis percipit alimenta ab hæredibus mariti dotem illi non reſtituentibus, an debeat hæredibus præſtare operas officiales,& artificiales ſaltem domeſticas. ibid.

11 Percipiens alimenta ex diſpoſitione teſtatoris, an teneatur operari in commodum hæredis qui dat alimenta. 173

CAPVT XII.

Quo anni tempore præſtanda ſint alimenta ab eo, qui ea alicui prabere eſt obligatus. 173

§.1 QVando alimenta in domo, vel extra domum illius,qui alere debet,ſunt præſtanda,an dietim, vel ſingulo menſe,vel in anno ſint præſtanda. 174

2 Vbi apparet ex voluntate teſtatoris expreſſa, vel tacita, quo tempore alimenta ſint præſtanda,eo tempore præſtantur. 175

3 Quo tempore veſtimenta, & ſimilia ſub alimentorum legato comprehenſa ſint alimentario præſtanda. 176

4 Legatum alimentorum annuum ſi poſt inchoatum annum alimentarius moritur, an tranſmittatur ad illius hæredes integrum,& pro toto anno. ibid.

CAPVT XIII.

Ex quibus rebus,ſeu bonis filiis,fratribus,pupillo,iiſque,quibus teſtator reliquit ſimpliciter alimenta, præſtari debeant alimenta,an ſolum ex redditibus bonorum immobilium,an verò etiam ex venditione proprietatis,& immobiliũ bonorum. 179

§.1 ALimenta an ſint præſtanda tantum ex redditibus. 179

2 Alendus iure ſanguinis ab alio, vtrum ſi ex redditibus ſuorum bonorũ ſtabiliũ nõ poſſit ſe ſufficienter alere teneatur proprietates vendere,vt ex pecunia ſe alat. 180

Vtrùm alendus iure ſanguinis habẽs prædium magni valoris, & modici redditus non ſufficientis ad alimenta,teneatur fundum vẽdere & annuos redditus emere, vt alatur, ne alimenta ille cogatur præſtare, qui iure ſanguinis præbere alioqui tenetur. ibid.

3 Vtrùm maritus vt vxori dotatæ præſtet alimenta,vel reſtituat dotem,teneatur vendere proprietatẽ,vbi redditus eius nõ ſufficiũt. 182

4 Is,qui iure ſanguinis tenetur præſtare alimẽta,an fructibus deficientibus pro præſtandis alimentario alimenta iuxta eius gradum, & ordinem, teneatur vendere proprietatem magni valoris,& modici redditus,cum poſtea ex pecunia poteſt comparare annuos redditus ſufficientes ad alimenta congrua pro ſe,& pro alimentario ibid.

Qui obligatur alere alium iure ſanguinis non tenetur ob alimenta iuxta ſtatum præſtanda minuere patrimonium conſiſtens in pecuniis, & mercibus; tenetur tamen exercere capitale in negotiationibus, vel illo emere redditus annuos. 183

5 Qui iure ſanguinis alere tenetur,debet vendere proprietates pro præſtandis alimentis vitæ ſuſtentandæ ſimpliciter neceſſariis, vbi redditus non ſufficiunt. ibid.

6 Vt alimenta præſtentur ei, qui eſt dominus, vel eſt futurus dominus bonorum,vendi poteſt proprietas,nõ ſufficientibus redditib. 184

7 Grauatus à teſtatore ſi ſine liberis deceſſerit, reſtituere quidquid ex hæreditate ſupererit,poteſt quartum fideicommiſſario ſubſtituto relinquendum vendere, vt ſe alat, ſi aliunde non habet. ibid.

8 Primogenitus debet ſoluere ſecundo genito ex proprietate illi aſſignata. ibid.

9 Pecunia à teſtatore relicta,vt ex ea quis alater,non debet conſumi, ſed collocari ad lucrum, & an penes hæredem,vel legatarium debeat manere, & adminiſtrari. 185

10 Alimenta alicui extraneo ſimpliciter, & indeterminatè relicta arbitrio prudentis taxãda, aut debeantur ſolum ex redditibus. 185

11 Legatum alimentorum taxatum à teſtatore, qui mandauit pro alimentis dari tantam pecuniam,tantum frumenti,vini, olei, & ſimilium, an ſit præſtandum ex venditione rerum,ſi redditus non ſufficiat. 186

12 Legatũ alimentorũ an ſit præſtãdũ ab hærede vltra vires patrimonij hæreditatis,præſertim nõ confecto ab hærede inuentario.ibid.

13 Bona fideicommiſſi an poſſint alienari pro alimentis filiorum, & deſcendentium ipſius teſtatoris inſtitutoris fideicommiſſi. 187

14 Ex cauſa ſtudij,& artium capeſſendarum an poſſint alienari bona fideicommiſſi. 189

15 An ex cauſa militiæ. ibid.

16 Filio petenti alimẽta an pater poſſit aſſignare legitimã,vt ex eius fructibus ſe alat. ibid.

17 Pater deprehenſus diſſipator bonorum , an poſſit cogi ad aſſignandum filio certam portionem bonorum pro alimentis. 190
18 Patre dilapidante bona,an filius agere poſſit, vt legitima ex bonis paternis ſeparetur , & ſibi aſſignetur. 191
19 Vbi debitore alimentorum dilapidante bona , & vergente ad inopiam per iudicis decretum fundus pro alimentis creditori alimentorum aſſignatus eſt, an ſi debitor poſtea efficiatur diues,& induſtrioſus, ab eo reuocari poſſit. vbi an dos ob inopiam mariti reſtituta per ſuperuenientes diuitias debeat reuerti ad maritum. 192

CAPVT XIV.

Quomodo,ſeu quo iure,quavè actione debeantur,& in foro iudiciali petantur alimenta iure ſanguinis debita ; quandoque iure officio iudicis, quando iure actionis. 195

§.1 Alimenta à patre filio , & à filio patri debentur officio iudicis. 196
2 Quibuſnam aliis alimenta debeantur officio iudicis. 197
3 Caſus aliqui , in quibus alimenta debentur iure actionis. 198
4 Nonnulli alij caſus , in quibus alimenta debentur,& petuntur iure actionis. 199
5 Nonnulli alij caſus , in quibus pro alimentis competit officium iudicis , vel dubitatur an detur actio. ibid.

CAPVT XV.

Alimenta præterita, ſeu quæ pro præterito tempore alimentario non fuerunt exhibita, an,& quando peti poſſint. 202

§.1 Alimenta præterita ſolo iudicis officio debita an debeantur alimentario, ſeu ab alimentario , qui abundè ex pietate, vel ex liberalitate, & erogatione aliorum vixit, peti poſſint. 202
2 Alimenta officio ſolo iudicis debita petuntur , & præſtanda ſunt alimentario , ſi is, vt ſe aleret fecit ſe debitorem,ſcilicet mutuã pecuniam accepit;& an tam mutuanti quia alimentario competat actio contra debitorem alimentorum pro reſtitutione pecuniæ mutuo acceptæ. 203
3 Alimenta præteriti temporis ſolo officio iudicis debita contemplatione alicuius ſeruitij an ab alimentario peti poſſint. 204
4 Quænam alimenta in hac ſpecie dicantur præterita,& quæ futura;vbi an præterita iudicentur ſolum vſque ad diem motæ litis,futura à die motæ litis. 205
5 Alimenta præterita peti poſſunt , & ſunt reſtituenda,quando debentur iure actionis ex contractu, vel ex teſtamento. 206
6 Præſtita fuiſſe pro tempore præterito alimẽta ab eo, qui tenebatur præſtare , quomodo probetur, & cui incumbat onus probandi fuiſſe,vel non fuiſſe. ibid.
7 Per librum rationum an plenè probentur expenſæ alimentorum , vbi an libro rationum adhibeatur plena fides. 207
8 Legatarius,aut pupillus,qui habitauit ſeorſim ab hærede,vel tutore,an,& quãdo præſumi debeat ab hærede , vel tutore accepiſſe alimenta. 208

CAPVT XVI.

An & quando ab vtriuſque lineæ aſcendentibus præſtita deſcendentibus,vel à deſcendentibus præſtita aſcendentibus;vel à conſanguineo præſtita conſanguineo,v.g. à fratre fratri,patruo, & è contra poſſint ab eo,qui illa præſtitit repeti. 211

§.1 Certi caſus,in quibus alimenta præſtita non poſſunt repeti. 211
2 Vbi inter alimentatum,& alimentantem intercedit cõiũctio ſanguinis,vel affectio charitatis,ſi præſtãs alimẽta non tenebatur præbere ob diuitias aliti,an expenſæ alimentorũ poſſint repeti,vel debeãt præſumi donatæ.ib.
3 Prædicta an procedant ſiue expenſæ alimentorum fuerint modicæ,ſiue magnæ. 212
4 Mater defuncto patre alens filium diuitem an poſſit repetere expenſã alimẽtorũ magnã.ib.
5 Mater impenſam pro alimentis filij de ſuo factã repetit à patre,auo,& hæredibus,& quacumque alia perſona filiũ alere obligata.214
6 Pater,mater, filius, frater , patruus bona filij, patris , matris, ſororis,aut patruelis adminiſtrans præſtanda alimenta præſumitur præſtaſſe animo repetendi , non donandi. 215
7 Tutor,& curator an,& quãdo,& qua ratione poſſit repetere alimẽta,quæ præſtitit pupillo, aut minori,dũ tutelam,vel curam exercent, & bona pupilli,aut minoris adminiſtrãt.ibid.
8 Mater filiæ debitrix,& frater debitor fratris præſtans alimenta filiæ, vel fratri non præſumitur illi donare. 217
9 Per proteſtationẽ factam ab initio præſtationis alimentorum,donationis præſumptio excluditur & probatur animus illa repetẽdi.ib.
10 Quando quis ſumptus pro alimentis alteri præſtitis retulit in librum rationum ab initio ſcribens , quod præſtabat animo repetendi, non præſumitur donatio. 218
11 Filius,vel nepos an alimenta patri,matri,auo, vel auiæ diuiti præſtita poſſit repetere , an verò præſumendus ſit præſtitiſſe animo donandi. 219
12 Vitricus ſi priuigna præſtet alimenta, an & quando poſſit illa repetere ; an in caſu dubio præſumi debeat animus donandi,an verò repetendi. ibid.
13 An & quando ſocer,qui filiæ ſanæ,vel ægræ alimenta,vel medicinas exhibuit, poſſit im-

penſam

Digitized by Google

penſam factam repetere à genero. 221

14 Pater putatiuus,ſeu is, qui filio,& per errorē credens aliquem eſſe ſuum filium,illi præbuit alimenta, an ſublato errore poſſit impenſam alimentorum repetere ab ipſomet alito, vel ab eius patre. 222

15 Extraneus, qui præſtitit alimenta alicui credens ſe teneri,cum non teneretur, poteſt illa repetere. 224

16 Ius repetendi tranſit ad hæredes illius, qui poteſt repetere. 225

17 Impenſæ inter aſcendentes,&deſcendentes, & inter fratres & ſorores factæ circa res, & bona in dubio non cenſentur factæ cauſa pietatis, & animo donādi,ſed animo repetēdi. ibi.

18 In caſibus,in quibus in dubio,an expenſæ factæ ſint animo donandi,vel repetendi, præſumitur animus repetendi;& conceditur ad repetendum actio negotiorum geſtorum;& an is,qui repetit, poſſit cogi iurare ſe feciſſe illas animo repetendi. ibid.

19 Miſero conſcientiæ expenſæ pro alimentis alterius,vel in aliam vtilitatem factæ repeti non poſſunt;quando conſtat de expreſſo,vel tacito animo liberali,& gratis faciendi. 226

CAPVT XVII.

Si dubitatur an ſit filius,qui petit alimenta negante patre, & contra dubitetur an ſit pater negante filio, an pendente lite ſuper filiatione,& paternitate, & expenſa litiū filio, vel patri pauperi actori à patre,vel filio reo negante filiationem,vel paternitatem præſtari debeant Vbi an, & quanto alimenta, & ſumptus litis actori pauperi per reum filium miniſtrari debeant, & è contra. 229

§. 1 EI,qui ſe aſſerit filium,vel alium deſcendentem,vel patrem,aut alium aſcendentem;vel fratrem eius, à quo petit alimenta,an is,à quo petit,vt negat eſſe ſuum filium &c.cogi debeat præſtare alimenta, & litis expenſas,ſi aliunde nequeat habere. 229

2 Filius, aut nepos pauper agens contra poſſeſſorem paternæ, vel auitæ hæreditatis ex cauſa inofficioſi,vel ex alia cauſa petens hæreditatē paternam,an lite pendente debeat à reo conuento habere alimenta,& litis expenſas 232

3 Vt filio, vel nepoti agenti contra poſſeſſorem ad hæreditatem paternam,vel auitam alimenta,& litis expenſæ præſtari debeant,qua ratione conſtare debeat de illius filiatione, aut deſcendentia,atque de bono iure petendi. 233

4 In quibuſnam filiis, & deſcendentibus, & an etiam in patre,& aſcendentibus habeat locum diſpoſitio textus *in l. ſi inſtituta, §. inofficioſo, ff. de inoffic. teſtam.* & doctrina tradita de alimentis, & litis expenſis præſtandis filio pauperi agenti ad hæreditatem. 234

5 An fratri,& conſanguineo agenti ad hæreditatem fratris,vel alterius conſanguinei,& cuiuſcumque iudicio vniuerſali agenti pro tota hæreditate,vel maiori eius parte; cuilibetque litiganti ſuper bonis,quæ prætendit cōmunia, vel ad ſe pertinere,ab aduerſario debeant ſubminiſtrari alimenta,& litis expēſæ. ſi ſit pauper, & habeat pro ſe præſumptionem boni iuris. 236

6 An lite pendente cuicumque litigatori pauperi agenti ad bona, quæ prætendit ad ſe pertinere;& ea nunquam poſſedit, habenti præſumptionem boni iuris ſubminiſtrari debeant alimenta, & litis expenſæ. 238

7 Ad effectum decernendi alimenta,& litis expenſas pendente lite actori pauperi, qualis præſumptio boni iuris requiratur,& ſufficiat; & an ſententia talem præſumptionem faciat, licet ab ea ſit appellatum. 240

8 Qualis paupertas actoris, eiuſque probatio requiratur,& ſufficiat, vt ei poſſint,& debeāt decerni alimēta, & litis expēſæ lite pēdente. 242

9 Litigator, qui de ſuo non habet, vnde ſe alere, & litem ſuſtentare poſſit,habet tamen aliquas perſonas,à quibus de iure ali debet, vel ſuo labore abſque dedecore alimenta ſibi cōparare poteſt, an in præſenti materia ſit dicendus pauper. 243

10 Defectus liquidationis non impedit executionem decreti de alimentis,& litis expenſis ſubminiſtrandis litigatori pauperi. 245

11 Superuenientibus diuitiis ceſſat prouiſio alimentorum pendente lite. ibid.

12 Actori pauperi non debentur alimenta,& litis expenſæ, quando altera pars non eſt diues, ſed eget. ibid.

13 Actori pauperi alimēta, & litis ſūptus debentur tantum ex bonis,ad quæ agit,& pro modo fructuum rei,ſuper qua litigatur,& ſic tantum vbi agitur de re frugifera, vel aliàs pretio æſtimabili. ibid.

14 Actori pauperi non debentur alimenta,& litis expēſę,ſi à parte aduerſa obiiciatur ſtatim aliquid excludens præſumptionē boni iuris. 246

15 Filio,vel fratri,aut vxori agēti ad reſcindendā renuntiationem alimentorum,aut hęreditatis, vel ceſſionis bonorum à ſe factam,an lite pendente ſuper reſciſſione ſint decernenda alimenta,& litis expenſæ. ibid.

16 In Rebuſpublicis, vbi ſunt aduocati,& procuratores pauperū de publico conſtituti,an pauperibus actoribus ſint litis expenſæ pendente lite miniſtrandæ. 247

17 Fiſcus tenetur aduerſario contra ipſum litiganti inopi præſtare alimenta. ibid.

18 Præfata alimēta,& litis expenſæ peti poſſūt in quacumque parte iudicij;& tam ſi agatur poſſeſſori, quā ſi agatur petitorio:& præſtari debent vſque ad finē litis,& ſententiā definitiuā, & executionem in cauſa principali nō habita ratione alicuius cauſæ incidentis, & horū alimentorum prouiſio executioni mandanda, non obſtante appellatione à decreto. ibid.

19 In qua quātitate hæc alimenta,& litis expēſæ debeāt taxari relinquitur prudētis iudicis arbitrio pro diuerſitate perſonarū,dubio litis euētu, & modo redditûum rei,ſuper qua litigatur. 248

Digitized by Google

20 Alimēta, & litis expenſæ, quæ actori pauperi decernuntur, & exhibentur lite pendente ſi ipſe obtineat victoriam, ſunt imputanda, & cōpenſanda cum fructibus rei in iudicium deductæ. 249
21 Alimenta, & litis ſumptus filiis, & aliis deſcendētibus, vel patri, & aliis aſcēdentibus pēdente lite ſuper filiatione, vel paternitate, præſtita nō debēt reſtitui, ſi is, qui accepit ſuccūbat. ibi.
22 An in vniuerſum actor pauper, cui ob præſūptionē boni iuris decernūtur, & præſtātur alimenta, & litis expēſæ ex bonis ad quæ agit, teneatur, & cogi poſſit reſtituere in caſu ſuccumbentiæ 251
23 Actor pauperi, quando ei decernuntur alimēta, an teneatur, & cogi poſſit dare cautionem fideiuſſoriam, vel ſaltem iuratoriam de illis reſtituendis in caſu ſuccumbentiæ. 253
24 Si actor pauper, & recipiens alimenta & litis expenſas, quæ illi fuerint prouiſa, præſtet cautionem de illis reſtituendis in caſu ſuccūbētię, an cogi poſſit ad reſtitutionem, ſi ſuccūbat. 255
25 Quando alimenta ſunt debita iure actionis, & eodem iure petuntur an ſit præſtanda cautio fideiuſſoria de illis reſtituendis in caſu ſuccumbentiæ. ibid.

CAPVT XVIII.

De nonnullis litigatoribus reis, vel actoribus, quibus vltra enumeratos precedenti capite præſtari debent alimenta, & litis ſumptus lite pendente. 256

§. 1 EI, cuius bona ſunt ſequeſtrata, & alia ſibi non remanent, ex quibus ſe alere, & litem ſuſtinere poſſit, alimenta, & litis ſumptus debent decerni; & an idem ſequeſtratis bonis propter delictum. 256
2 Monacho, ſeu religioſo accuſāti, vel denuntiāti Abbatem, ſeu Prælatū ſuum ex iuſta cauſa, & contra eū agenti lite pendēte debent ſubminiſtrari alimēta, & litis expēſæ neceſſarię 257
3 Abbati, ſeu Prælato accuſato, & ſe defendenti ab obiecto crimine lite pendente à monaſterio miniſtrari debent alimenta, & etiam litis ſumptus, ſi aliunde nequit habere. 258
4 Monacho accuſato ſe defendenti à monaſterio miniſtrari debent alimenta, & litis ſumptus lite pendente. 259
5 Monacho exiſtenti in quaſi poſſeſſione monachatus, ſi monaſterium vellet eum expellere; vel contra eum moueret quæſtionem ſuper valore profeſſionis, debet idem monaſterium exhibere alimenta, & litis ſumptus. ibid.
6 Collegiali contra Collegium ne à Collegio expellatur, Collegium exhibet alimenta. & ſumptus litis. 260
7 Vaſſallo, ſeu ſubdito litiganti contra dominum, ſeu Principem, à quo patitur moleſtiam, litis expenſæ à domino ſunt miniſtrandæ. ibid.
8 Maritus debet alere vxorem, & ei litis ſumptus miniſtrare durante lite ab eo cōtra eā intentata, vel ab ea cōtra ipſum ob cauſā adulterij ib.
9 Lite inter vxorem, & virum pendente ſuper valore matrimonij, tenetur maritus vxori alimenta, & litis ſumptus miniſtrare ſiue maritus, ſiue vxor ipſa agat. 261
10 Vxori marito ad inopiam vergente agenti ad reſtitutionem dotis ſunt exhibenda alimenta, & litis ſumptus ex fructibus dotis. 262
11 Filiæ nuptæ agenti ad dotem ſibi promiſſam, & debitam alimenta, & litis ſumptus debent miniſtrari à debitoribus dotis. ibid.
12 Vxori diſſoluto matrimonio agenti contra hæredes mariti ad dotis reſtitutionem an, & qua ratione hæredes teneantur alimenta, & litis ſumptus exhibere. 263

CAPVT XIX.

An à ſententia lata in cauſa alimentorum permittatur, ſeu detur appellatio quoad deuolutionem, & ſuſpenſionem exequutionis ſententiæ, etiamſi fuerit de alimentis in futurum præſtandis. 264

§. 1 DAtur appellatio quoad deuolutionem cauſæ ad ſuperiorem. 264
2 A ſententia lata in cauſa alimentorum futurorum in fauorem alimentarij pauperis non habentis aliunde, vnde viuat, an detur appellatio ſententiæ executionem ſuſpendens. ibid.
3 A ſententia ſuper alimentis præteritis lata licet appellare quoad vtrumque effectum deuolutiuum, & ſuſpenſiuum. 265
4 A ſententia in cauſa alimentorum lata in fauorem alimentarij diuitis, & habentis aliunde, vnde ſe alere poſſit, permittitur appellatio quoad effectum ſuſpenſiuum. 266
5 Quid ſi poſt admiſſam appellationem ſuperueniat neceſſitas alimentarij. ibid.
6 Sententia, & prouiſiones alimentorum futurorum executioni mandari debent non obſtāte ſupplicatione ad Principem, vel Senatum, nec etiam obſtante reſtitutione in integrum conceſſa minori condemnato. 267
7 In cauſa alimentorum ſi contra alimentarium petentem lata ſit ſententia, admittitur appellatio in fauorem eiuſdem alimentarij. ibid.
Iudicium alimentorum futurorum eſt ſuſpenſiuum negotij principalis. ibid.
Cauſa alimentorum futurorum eſt ſummaria, nec in ea requiritur libellus, aut permittendæ calumnioſæ dilationes. 268
8 Cauſa alimentorum futurorum, pro paupere aliunde non habenti, vnde ſe alere poſſit, agitari poteſt tempore feriarum. ibid.
9 Alimenta futura pauperi debita relicta, ſeu aliàs debita peti poſſunt ab hærede intra trimeſtre ei conceſſum ad conficiendum inuentarium. 269
10 Alimenta futura pauperi ex legato debita peti poſſunt, & ſolui debent hæreditate non adita. ibid.
11 In cauſa dotis, ſubſidij charitatiui, penſionis impoſitæ pro alimentis, & mercedis pauperi debitæ non admittitur appellatio quoad effectum ſuſpenſiuum. ibid.

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT XX.

An obligatio alendi filios tolli poſſit. Vbi etiam quid de alimentis in futurum debitis ex vltima voluntate, vel alia cauſa, v.g. ex pacto, & contractu inter viuos celebrato. 271

§. 1 PAter non poteſt in ſuo teſtamento prohibere, ne filiis ſuis etiam ſpuriis alimenta præſtentur, nec ſe iuramento obligare ad non præſtandum. 271

2 Obligatio alendi filios an poſſit tolli ſtatuto, vel conſuetudine, vel Principis lege, ſeu voluntate. 272

3 Qua ratione legitima filiis debita poſſit tolli ſtatuto. 273

4 Alimenta à parentibus filiis debita an poſſint tolli ceſſione, pacto, tranſactione, vel renunciatione. ibid.

5 Alimenta, quæ alicui in futurum debentur ex teſtamento, aut alia vltima voluntate, vel ex pacto, aut contractu inter viuos an, & qua ratione poſſint cedi, vel renunciari, & de illis tranſigi poſſit. 274

6 Nonnullæ limitationes præcedentis communis reſponſionis, & deciſionis legalis. 275

7 An tranſactio ſuper alimentis futuris facta cũ iuramento per iuramentum additum firmetur, ſeu efficiatur valida. 276

8 De alimentis non ex vltima voluntate, ſed ex alia cauſa puta pacto, ſeu contractu inter viuos debitis ſine iudicis authoritate poteſt tranſigi, & eis renunciari. 277

9 Penſio pro alimentis ſuper beneficio penſionario reſeruata, an ſine ſuperioris authoritate poſſit gratis remitti. Vbi an ſine labe ſimoniæ penſio abſque authoritate Papæ poſſit remitti, pecunia redimi, & extingui, vel in alium transferri. 280

CAPVT XXI.

Si alimenta à pluribus debeantur vni officio iudicis, vel iure actionis, quia v.g. plures hæredes teneantur ſoluere alicui alimenta ex teſtamento relicta, quomodo ſint ſoluenda. Et quid ſtatuere debeat; & an iudex Eccleſiaſticus ſit compentens in materia alimentorum etiam inter laicos. 282

§. 1 QVando alimenta vni à pluribus debẽtur, qua ratione debeantur, & petãtur. 282

2 Vtrum iudex Eccleſiaſticus poſſit de cauſa alimentorum cognoſcere contra perſonam laicam obligatam illa ſoluere. 283

CAPVT XXII.

Quando ſanguine coniunctus non poteſt ſimul alere ſe ipſum, & alterum egentem, vel concurrunt plures coniuncti extreme degentes, & non poteſt omnibus ſubuenire, quis ordo ſeruandus ſit in præſtandis alimentis; ſeu cui potius danda ſint. 287

§. 1 QVando pater non poteſt alere ſeipſum, & filium, & è contra; & frater fratrẽ, an teneatur potius alere ſeipſum quam alterum. 287

2 Duobus naufragantibus emittente tantum vna tabula an vnus alteri licitè poſſit relinquere tabulam, qua alioqui conſeruaret vitam. 290

3 Duobus extremæ egentibus cibo, ſi ſit vnus tantùm panis vni tantum eorum ſufficiens ad vitam conſeruandam; an licitum ſit alteri non arripere, vel arreptum panem alteri tradere cum certo periculo ſuæ vitæ. 291

4 Sententia aſſerens eſſe graue peccatum in extrema neceſſitate propria, & proximi priuati etiam amici & coniunctiſſimi vitam propriam poſtponere vitæ alterius. 294

5 Reſponſio ad argumenta primæ ſententiæ aſſerentis in extrema neceſſitate licitum eſſe vitam propriam poſtponere vitæ alterius præſertim amici, & coniunctiſſimi. 296

6 In extrema neceſſitate conſtitutis patre, & filio, cum alteri tantum poſſit ſubuenire, an quis potiùs patri, quam filio teneatur ſuccurrere. 298

7 Extra extremam neceſſitatem paternam, an potiùs ſit prouidendum filio, quàm patri, 300

8 Si pater vellet iniuſtè occidere filium, liceret præferre filium patri occidendo patrem in defenſionem filij, & ſi quis ad id non teneatur. 301

9 Vtrum in extrema neceſſitate parentum & amici, aut inſignis benefactoris, quis tenetur potius patri ſubuenire, cum non poteſt vtrique. ibid.

10 Pater in æquali neceſſitate per ſe loquendo præferri debet matri, ſi vtrique non poteſt ſuccurri. 302

11 In æquali neceſſitate corporali, & ſpirituali aui paterni, & matris propriæ an quis potius auo quam matri debeat ſubuenire. 303

12 Patre, vel matre, & vxore extremè egentibus alimentis filiis patríne, aut matri potiùs, an verè vxori debeat ſubuenirè. 304

13 Concurrentibus in extrema neceſſitate alimentorum filiis, & vxore, filiúsne an vxor debeat præferri. 305

14 In extrema neceſſitate parentum, & filij, vel patris, & matris, aut patris, vel matris, vel filij & vxoris, ſi filius parentibus, vel mater patri, vel vxor parentibus, vel filio præferatur, an ſit peccatum mortale, vel veniale tantum. 306

15 Concurrentibus in extrema neceſſitate filiis legitimis & naturalibus cum filiis illegitimis, vel naturalibus cum ſpuriis, vel legitimo & naturali aut illegitimo cum adoptiuo, quis præferri debeat. ibid.

16 Concurrentibus in extrema neceſſitate alimentorum auo paterno, vel materno, aut auia paterna, vel materna cum fratre vtrimque, vel ex parte patris coniuncto, cui potius ſubueniendum, 307

Digitized by Google

Qui ſenſerint educationem filiorum etiam legitimorum eſſe tantum de iure naturæ inclinante, non verò de iure naturæ ſcripto obligante, & cogente in conſcientia. n.5.

Vera, & communis ſententia eſt Alimenta filiis eſſe debita à parentibus ex iure naturali proprio, & ſtricto, & obligante: & ex vi quarti præcepti Decalogi. n.6. & 7.

Quid requiritur, & ſufficiat, vt aliquid inter homines dicatur eſſe de iure naturali, ſtricto, & proprio. n.8. & 9.

Non omnis ratio naturalis facit in homine ius naturale. ibid.

Lex ciuilis de Alimentis præſtandis per patrem filiis non tollit ius naturale. ibid. 10. & 11.

Regula quod quando per ius ciuile additur, vel detrahitur iuri naturali, illud quod deponitur, efficitur ius ciuile, & naturale ſupprimitur, quando intelligenda. num.11.

Matrimonium, & procreatio filiorum qua ratione dicitur eſſe iuris naturalis. num.12.

Vis, ſeu obligatio quarti præcepti non fundatur primariò in virtute gratitudinis, ſed in virtute pietatis naturalis, quæ per ſe primo intenditur. n.13.

Onus alendi liberos cauſatur à natura, & à legibus. ibid.

Pater licet habeat vſumfructum in bonis aduentitiis filij, non tamen illum ex hoc tenetur alere, ſed ratione ſanguinis. ibid.

Vſusfructus aduentitiorum filij acceptatus per patrem non poteſt remitti filio, ad effectum ſe liberandi ab onere alendi, n.13.

Iure naturali inſpecto, an ſatis ſit, ſi parentes præſtent filiis indigentibus alimenta ſimpliciter neceſſaria, ſine quibus vitam amitterent; an verò competentia, & congrua conditioni, vel ſaltem quibus commodè, & honeſtè viuere poſſint? num.14. & 15.

Parentes etiam de non ſuperfluis ad ſtatum debent filiis grauiter egentibus ſuccurrere. num. 15. circa finem.

Etiam filiis illegitimis naturalibus, & ſpuriis indigentibus ex iure naturali, ſtricto tenentur parentes præſtare Alimenta. n.16. & 17.

Reſpondetur obiectis. n.18. & 19.

Parentes iure naturæ an teneantur alere filios ſolum, dum ſunt pueri, non verò poſtquam facti ſunt adulti, vel peruenerunt ad pubertatem, ſi poſſent ſuis operis, etiam ſeruiendo, aut mendicando victum quærere. Sententia abſolutè aſſerens ius naturale non obligare, poſtquam facti ſunt Adulti, vel puberes. numer.20.21. & 22. Contraria ſi commodè, & honeſtè victum non poſſint quærere. numer.23. cum ſequent.

Aliqua ſunt de iure naturali quoad homines, quæ talia non ſunt quoad cætera animantia. n.25.

Pater non tenetur alere filium ſiue legitimum, ſiue illegitimum, qui ex bonis ſuis, vel ex aliquo honeſto artificio, & conditioni perſonæ congruo poteſt ſe alere, vel victum ſufficientem, & honeſtum quærere. num.27. & 28.

Filius vt dicatur poſſe ſeipſum alere ex bonis ſuis, attendendi ſunt redditus, non proprietas, quam non tenetur vendere, vt ſe alat. num.29.

Dicitur poſſe ſe ſufficienter alere, ſi ex redditibus, & ex arte ſimul poteſt ali. n.30.

Filius artifex, ſi ars non ſufficit ad alimenta; vel bona, & ars ſimul non ſufficiant, debet à patre habere ſupplementum. ibid.

Filius quando videatur ſe ipſum ex bonis, vel ex arte alere arbitrio Iudicis committitur. n.31.

Si non poſſe, artem, vel operas exercere niſi cum periculo valetudinis; vel niſi cum notabili incommodo, eſt alendus à patre. n.32.

Morbus excuſat, ne filius cogatur viuere ex arte. ibid.

Doctrina Generalis, quod filij non ſint alendi à patre, quando ex aliqua honeſta arte poſſunt victum quærere; an benè applicetur filiæ, vt & ipſam callentem artem, ex qua poſſit viuere; pater non tenetur alere; & ſi ſit ſpuria, non ſit à patre dotanda. ibid.

Filius, vel filia, quæ artes, vel operas non poſſunt ſuæ conditione abſque dedecore exercere, ſiue legitimus ſit, ſiue illegitimus, eſt alendus à Patre. numero 33.

Id dicimur non poſſe facere, quod commodè, vel honeſtè non poſſumus. ibid.

Aliquid operari, poteſt eſſe turpe in legitimo filio, quod tale non erit in illegitimo præſertim ſpurio. ibid.

Filiæ ſpuriæ, vel naturali minor dos datur, quam legitimæ. ibid. in fine.

Pater, qui filium, & quicumque alius, qui aliquem alere tenetur, an ſatisfaciat, ſi eum in Hoſpitali alendum repoſuerit; vbi ſi poſſit ibi eſſe ſine dedecore; & quid ſi Hoſpitale ſit publicum, in quo publicè pauperes alantur. num.34.

Filius nobilis, qui iam cœpit mendicare, poteſt etiam ſine dedecore ſeruire, & arare terram. n.35.

Filio Artifici, qui non poteſt ampliùs artificium facere, præſtanda ſunt alimenta. ibid.

Filius robuſtus, & quiuis Alimentarius carens bonis, & arte, qui eius honore ſeruato poteſt ex ſeruitio præſtito nobili, vel Principi in eius domo, vel in bello, vel ex Doctoratu, vel perſona ſeruitio victum ſibi comparare; an ſit alendus à patre, vel ab eo, cui alendi onus incumbit. Affirmatiuè num. 36. negatiuè num.37.

Iudicium Auctoris. n.38.

Pauper, & inops quis dicatur. n.37.

Non eſt danda occaſio otioſitatis. ibid.

Alimentarius non debet eſſe otioſus in domo eius, qui eum alere debet. ibid.

Pater an poſſit filio ſpurio aliquid nomine Alimentorum, ſeu alimenta relinquere, ſeu legare, quamuis ex arte, & operis ſuis poſſet ſe honeſtè alere. Referuntur duæ ſententiæ oppoſitæ, & approbatur affirmatiua. numer.39 ad 44.

Quintum bonorum. quod l.10. *Tauri permittitur à patre dari filio ſpurio; an pater poſſit eidem dare, & relinquere, ſi idem filius ſpurius ſit diues, vel ex aliquo artificio honeſto poſſit ſe alere. n.42. & 44.*

Filio ſpurio, qui aliunde habet partem Alimentorum, non tamen Alimenta ſufficientia, an pater iuxta dict. l. Tauri 10. *poſſit relinquere præfatum quintum integrum ad Alimenta; an verò relictum ſit minuendum quoad exceſſum alimentorum. num.43. & 44.*

Si quinta pars paternæ ſubſtantiæ non ſufficiat alendo ſpurium; an pater teneatur augere, ſeu maiorem partem aſſignare. num.43.

Alimenta ex conſuetudine, vel diſpoſitione legis, aut hominis, & iure actionis debita, etiam diuiti, & habenti aliunde, vnde ſe alat, ſunt præſtanda. num.45.

Alimenta à primogenito in lege, vel conſuetudine ſecundogenito, & aliis fratribus debita, eiſdem licet diuitibus præſtari debent, & ad illa etiam præterita datur actio. ibid.

CAPVT PRIMVM.

An Parentes teneantur præſtare Alimenta filiis legitimis, & naturalibus.

NOmine parentum licet comprehendantur tam mater, quã pater, aui paterni, & materni, hic tamẽ intel 2

Digitized by Google

intelligimus ſolos patres, de matris verò & aſcendentium obligatione alendi filios, ſingillatim infra agitur, etſi rationes, quæ infra afferuntur ſumptæ ex ipſa rei natura probent etiam matrem in ſubſidium, & vbi pater nequit, vel iniuſtè negat filiis alimenta, teneri eis illa præſtare, ſi poſſit.

3 Certum eſt patrem ex iure poſitiuo teneri alere filios legitimos, & naturales, *l. ſi quis à liberis, ff. de agnoſcendis liberis l. 3. & 4. Cod. de alendis liberis*: ſicut & filij eodem iure tenentur alere parentes, eiſdem legibus: *& l. 1. & 2. Cod. de alendis liberis*. Hoc idem tradunt omnes præallegati Doctores, Summiſtæ, Theologi, & Iuriſperiti ita Molin. *d. diſp. 228. §. quintus effectus*. Pontanus *dicto tract. de alimentis n. 1.* Surdus *d. tract. de alimentis tit. 1. q. 1.* Paſchalis *d. cap. 3. n. 1.* Io. Garzias *d. cap. 11. n. 2* & in terminis alij Doctores *n. 1.* relati, & omnes ſcribentes, in præallegatas leges.

§. *Primus.*

An pater iure naturali propriè obligetur ad præſtanda filiis ſuis alimenta.

DIfficultas ergo eſt, an parentes ſeu patres iure naturali propriè obligentur ad præſtanda eiſdem filiis ſuis alimenta.

4 Et conueniunt omnes, ſicut procreatio filiorũ eſt de iure naturali, quatenus ius naturale importat inſtinctum, inclinationem, & propenſionem naturalem, ita etiam educationem filiorũ, quoad alimenta, eorumque conſeruationem eſſe de iure naturali, quia inſtinctu, & inclinatione naturæ impelluntur parentes ad educandum, & alendam prolem, quam procrearunt: quod eſt commune omnibus animantibus, belluis, & feris, quæ quantum ſæuæ, & immanes ex ipſa naturæ propenſione impelluntur ad filios alendos, illoſque procreatos nutriunt. Vnde Cic. *lib. 1. de fin. a natura* (inquit) *ipſa impellimur, vt eos, quos genuimus, nutriamus, & amemus. & lib. 1. offic. Commune* (ait) *omnium animantium eſt coniunctionis appetitus procreandi cauſa, & cura quædam eorum, quæ procreata ſunt.* Et educationem eſſe de iure naturali hoc pacto ſumpto indubitatum eſt: & id ad minimum probat textus in §. 1. *inſtituta de iure natu. gent. & ciuili, in l. 1. §. ius naturale; & in can. ius naturale d. 1.* quibus in textibus expreſsè dicitur, educationem filiorũ eſſe iuris naturalis. Etſi enim à natura ipſa, cæteri animantia impelluntur ad nutriendos, & educandos filios; multo magis oportuit à natura homini imprimi inſtinctum, inclinationem, & propenſionem ad proprios filios educandos, cum homo præ cæteris animantibus naſcatur indigentiſſimus aliena ope; nam animalia cuncta ſtatim, cum naſcuntur, maxima præſidia, plurima ornamenta, quibus cooperirentur, natura tribuit, victum ſibi ipſis, non alieno auxilio ſtatim quærunt: At homines his omnibus nudi in lucem prodeunt, ita vt niſi alieno præſidio fruantur, vitam ſeruare non poſſent. Quod elegantiſſimè Plinius *lib. 7. hiſtoria naturalis in proœmio deſcripſit, vbi* vnum animantium, inquit, *cunctorum alienis natura velat opibus; cæteris varia tegumenta prebuit, teſtas, cortices, coria, ſpinas, pilos, plumam, pennas, ſquamas, vellera, truncos etiam arboreſque cortice, interdum gemino à frigoribus, & calore tutata eſt: hominem tantum nudum, & in nuda humo natali die abiicit, ad vagitus ſtatim, & ploratum, nullumque tot animalium aliud ad lachrymas, & has protinus vitæ principio; at Hercule viſus præcox, & celerrimus ante quadrageſimum diẽ nulli datur, ab lucis rudimento, quæ ne feras quidem inter nos genitas, vincula excipiunt, & omnium membrorum nexus; Itaque feliciter natus iacet manibus, pedibuſque deuinctis, flens, animal cæteris imperaturum; & à ſupplicijs vitam auſpicatur, vnam tantum ob culpam, quia natum eſt. Heu dementiam ab iis initiis æſtimantium ad ſuperbiam ſe genitos: prima arboris ſpes, primumque temporis munus quadrupedi ſimilem facit. Quando homini inceſſus? quando vox? quando firmum cibis os? quandiu palpitans vertex? ſummæ inter cuncta animalia imbecillitatis indicium? iam morbi, totque medicinæ contra mala excogitata, & hæc quoque ſubinde nouitatibus victa. Cætera ſentire naturam ſuam, alia pernicitatem, vſurpare alia præpetes volatus, alia vires, alia nare; hominem ſcire nihil ſine doctrina, non fari, non ingredi, non veſci, breuiterque non aliud naturæ ſpontè; quam flere.* Ita Plinius, & *prius* Ariſtoteles (*ex quo fonte* Plinius de ſumpſit) de gener. animal. lib. 5 c. ad medium ibi: *imperfectiſſimum enim omnium perfectorũ partuum naſcuntur.* Et problematum, ſed. 10. problemat. 45. ibi: *indicium verò, cætera perfecta, hominem imperfectum produci, quod illa ſtatim inde ab ortu natura viuere ſua opera queunt; pueri curam deſiderant, nec ſeruari niſi alieno beneficio poſſunt.* Plinius, & Ariſtot. addo Senecam, qui lib. 4. de beneficiis c. 18. *Illud igitur* inquit, *naturam mentis poſt creationem, vt educationem inſtitueret, ne humana proles alieno auxilio, quo maximè eget, deſtituta periret, id quod vt efficacius fieret, amorem indidit, quo animantium genus omnes fœtus ſuos proſequitur. Vnde fit, vt ipſe amor, quo nos ipſos tuemur, liberos quoque noſtros tueatur, quorum namque conſeruatione conſeruamur, & quorum propagatione propagamur.*

Illud ergo, quod alij verterunt in controuerſiam eſt an educatio filiorum ſit non ſolum de iure naturæ in- 5 clinante, & impellente, ſed etiam de obligante, & cogente, ita, vt alimenta filiis à parente, ſeu patre ſint ſimpliciter debita ex iure naturali in conſcientia obligante ad illorum præſtationem; ita & patri ſit impoſita naturaliter neceſſitas dandi, vel relinquendi filiis alimenta; an verò hæc neceſſitas liberos alendi ſit inducta tantum à iure ciuili, non vero à iure naturali.

Et ex iure naturali non oriri obligationem præciſam, 6 ſeu coactiuam, aut compulſiuam alendi liberos, ſed ſolum ex iure ciuili, tradidere Alexander. *in l. quod de bonis §. final in. 3. ff. ad l. falcid.* Dynus *in cap. indultus de reg. iur. in 6. n. 15.* Decius *in l. iure ſanguinis ff. de reg. iuris num. 3. & conſ. 9. num. 5.* Alciatus *alios allegans de præſumpt. reg. 1. præſumpt. 8.* Franciſcus Piſcina *de ſtatut. exclud. fœm. num. 133.* Tellus Fernandez *n. 113.* & Ferdinandus Vaſquius *lib. 2. de ſucceſſion. creat §. 20. num. 305. & duobus ſequen. in repet. auth. nouiſſima n. 256. Cod. de inoff. teſtamento; & in quæſt. illuſtr. lib. 1. c. 35 n. 15.* quos referunt Ioannes Garzias *d. c. 11. à num. 10.* & Ludou. Molin *de primogen. lib. 2. cap. 1. n. 15. vbi n. 16.* addit à pluribus hanc opinionem appellari communem Et idem docet Antonius Gomez *in l. 9. 10. 11. & 12. tauri n. 36. verſic. de iure tamen Canonico.* Idem etiam ſtatuunt Doctores aſſerentes ſtatuto poſſe legitimam in totum filiis auferri, etiam ſi non habeant aliundè, vnde viuere poſſint, qui fundantur in eo, quod iure tantum ciuili legitima ſit debita; quos Doctores latè referunt Mangilius *de imput. q. 51. num. 37. &* Ludou. Molina *de primog. lib. 2. c. 1. num. 15. &* Merlinus *loco infra num. ſequenti allegato.* probat Vaſquius, quia ex eo quod educatio filiorum, & illorum alimenta dicantur debita de iure naturali, non infertur obligatio præciſa, & coacta educandi, & alendi liberos, quacumque alia lege poſitiua ſecluſa; nam ius naturale, inquit, *de quo in iuribus num. præcedenti præallegatis,* non eſt aliud, quam quoddam naturale votum, deſiderium, inclinatio, & inſtinctus, ſeu propenſio naturalis, quibus homines & cætera animantia ducuntur, vt explicatur in dictis legibus & canone, *& habetur l. ſcripto ff. unde liberis, vbi, & parentum commune votum.* quare vt inſtinctus procreandi liberos, & appetitus coniugij maris, & fœminæ (inquit Vaſquius *d. num. 15.*)

Digitized by Google

& ſi ſit iuris naturæ, vt in prædictis textibus dicitur, tamen non inducit præciſam obligationem, nec exequitur ab inuito; ita inſtinctus, appetitus, & votum, ſeu propenſio alendi liberos, etſi ſit iuris naturæ, nihilominus non obligat præciſè, nec exequeretur ab inuito, inſpecto eo iure; ſicque neceſſitas à mero iure poſitiuo deſcendit. Confirmatur ratione, quia ſi alimenta deberentur de iure naturæ præciſè obligante, ſeu ex obligatione iuris naturalis coactiua, cum iura naturalia perpetua ſint, tolli non poſſent vllo in caſu; ſæpe autem à iure, vel ſtatuto tolluntur alimenta, vt ex infra dicendis conſtabit, vbi de cauſis excuſantibus à præſtatione alimẽtorum. Hanc eandem opinionem approbauit Surdus (licet contrarium videatur ſentire, *tit. 1. quaſt. 1. initio*) *de alim. tit. 1. quæſt. 3. num. 10. & dub. ſequentib.* vbi cur alimenta à patre debita filio, & à filio patri debita non petantur iure actionis, ſed ſolum officio Iudicis, rationem, & veram eſſe ait, quia pro alimentis à lege debitis nulla datur obligatio, quia nullus contractus, vel quaſi, nullum maleficium, vel quaſi intercedit, ſine quibus non oritur obligatio, §. *namque agit inſtit. de actionib.* deficiente autem obligatione, deficit actio, cuius ipſa eſt mater. *l. licet, §. 11. ff. de procuratoribus.* & licet (ſubdit Surdus) dicamus patrem obligari ad alimenta filij naturali ratione, non tamen intelligimus de naturali obligatione, ſed de naturali ratione, id eſt, æquitate à natura inſita. Quare iuxta hanc ſententiam alimenta, & legitima etiam quoad quantitatem alimentorum poſſunt lege poſitiua, vel ſtatuto tolli, vt Vaſquius *d. numer. 105.*

6 Verum alimenta à patre filio, & à filio parentibus eſſe debita de iure naturali verè, & propriè obligante in conſcientia, ſecluſa quacumque lege poſitiua, aſſerunt in primis Summiſtæ, & Theologi communiter, proinde patrem negantem alimenta filio peccare mortaliter, niſi aliqua legitima cauſa excuſetur, prout infra explicatur. Ita S. Thom. 2. 2. *quaſt. vlt. art. 6. in corpore.* ex præallegatis *num. 1.* Syluester *d. verbo filij qu. 4 verſiculo ſecundo generatiue.* Toletus, Nauarrus, Graffius, Homobonus *locis ibidem allegatis.* Molina *de iuſtitia dicta diſp. 168. initio. d. diſp. 578 n. 6. per totum,* & præſertim verſic. *Quartum.* Ioannes Valerius *d. v. alimenta diff. 1. num. 2.* Azor *d. cap. 4 q. 1. & q. 7. & p. 3. lib. 1. c. 2. q. 3.* verſic. *Tertium.* Vaſquez *opuſc. de teſtam. c. 5. §. 7. dub. 9. initio.* Rebellus *d. q. 8 ſect. 2. n. 4.* Sayrus, Reginaldus, Bonacina, Filliucius, Trullench, Fagundez *locis eodem n. 1. citatis.* & Megala *d. p. 2. lib. 2. c. 8. q. 2. n. 2. & cap. 23. q. 1. n. 3. & 4. & cap. 24. q. 1. num. 1.* Layman. *dicto cap. 5. n. 8.* Ex Iuriſperitis præter alios à Garzia *d. cap. in n. 6. & 7.* relatos, ita ex relatis *ſupra n. 1.* ſentiunt Ludouicus Molina *de primogen. d. lib. 2 cap. 1. num. 14. 17. 18. ad 23.* Couarruuias *d. § 9. num. 1.* Spin. d. Gloſſa *ib. num. 98.* Garzias *d. cap. 11. num. 6. ad 25.* (vbi tamen id probat ſolum quoad alimenta debita filiis legitimis, & naturalibus, ex legitima, & matrimoniali coniunctione procreatis: de illegitimis verò quibuſcumque negat deberi à parentibus alimenta de iure naturali obligante, eo quod, inquit, ſola procreatio filiorum ex coniunctione legitima matrimoniali ſit ſecundum naturam; procreatio verò filiorum ex illicito, & damnato coitu ſit contra naturam; vtpote contra legem naturæ prohibentem omnem carnalem maris, & fœminæ commiſtionem, quam matrimonium non honeſtat,) Paleotus *d. cap. 46. num. 3.* Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis, in principio, num. 6. ff. de lib. agnoſcend.* Mangilius *de imput. d. quaſt. 149. & q. 51. n. 62.* Mantica *de tacitis, & ambiguis conuent. p. 2. lib. 13. tit. 12. n. 2.* Pontanus *d. tract. de alimentis. cap. 1.* Io. Lupi *d. com. 2. §. n. 5.* Carpanus *ad ſtat. med. cap. 313. n. 9.* Marta *de ſucceſſionibus part. 1. quaſt. 5. art. 5. n. 7. & 10* Franchus *deciſ. 576. num. 23. & ſeq.* Gemma *deciſ. 225. num. 1. fine.* Rota *part. 4. diuerſorum, d. deciſ. 742. n. 16.* apud *Seraphinum deciſ. 45. p. 2. recentiorum deciſionum. 31. & p. 5. diuerſ. apud Rubeum, deciſ. 62. numer. 24.* ita etiam Menochius *in additionibus de arbitr. cent. 6. caſu 501. numer. 2.* Andreas Gayllus *practi. obſeru. lib. 2. obſeruat. 122. num. 4.* Merlinus *de legitima lib. 3. tit. 1. quaſt. 1. num. 8.* Stephanus Gratianus *p 4. c. 613. num. 8.* & omnes Iuriſperiti aſſerentes legitimam filiis debitam non poſſe lege aut ſtatuto tolli in totum, ſcilicet etiam quo ad quantitatem pro alimentis neceſſariam, quos Doctores late referunt Lud. Molin. *de primog. lib. 2. d. cap. 1. n. 14.* Gayllius *d. obſeru. 122. initio.* Marta *d. ar. 5. n. 7.* & Merlinus *d. q. 1. n. 11. & 16.* id etiam expreſſè tradit Corduba *in ſumm. quaſt. 125. paulo ante dictum. 10.*

Probatur hæc ſententia veriſſima, quia alimẽta pa- 7
rentibus indigentibus à filiis, & ipſis filiis indigentibus à parentibus debita, & tradenda ſunt ex vi præcepti quarti Decalogi de honorando parentes, vt tradũt Sũmiſtè, & Theologi omnes *n. præcedenti allegati*, & docuerunt D. Hieronymus *in Matth. c. 15.* & S. Thomas *2. 2. q. 122. ar. 5. & in 3. ſent. d. 15. ar. 2. q. 1.* & aſſerit etiam Rota *dicta deciſ. 62. n. 25. p. 5. diuerſorum, apud Paulum Rubeum*, quod præceptum cum ſit morale, eſt (ſicut & cætera præcepta moralia) de iis, quæ ſunt de lege naturali ſpectatque ac dictamen legis naturalis, *cent. fin. d. 6. & trad.* S. Th. *1. 2. q. 100. ar. 1.* Soto *de iuſt. lib. 2. q. 3. ar. 1.* Rota *d. deciſ. 62 2. n. 24.* Ego ipſe *tom. 3. mor. var. tit. 12.* & eſt indubitatum apud omnes ſcribentes de legibus, & de præceptis Decalogi, & quoad quartum Decalogi præceptum conſtat ex eo, quia ſpectat ad virtutem pietatis, ſeu fundatur in iuſtitia, & pietate naturali (*vt præcedenti parte prima de effectib: contr. matr. cap. 10. n. 2.* oſtenſum eſt, & tradunt Reginal. *lib. 20 num. 3.* Magala *2. p. lib. 2. cap. 1. initio*, & alij) qua filiis parentes, & parentibus filij ſecundum carnem impendunt ea, quæ eis ex hoc titulo parentum, & filiorum debent: & ita parentes neceſſaria corporalia, & ſpiritualia tenentur curare filiis ex iuſtitia, & pietate naturali, & conſequitur ex iure naturali ſtricto, & obligatorio in conſcientia, vt dicto numero 2. alleg. cap. 10. oſtendi, & tradunt in his terminis Doctores ibid. citati. Parentum ergo nomine in d. præcepto 4. Decalogi intelliguntur non ſolum hi qui nos genuerunt, pater ſcilicet, & mater: ſed etiam omnes alij; qui nobis aliqua cognatione coniuncti ſunt; vt aui, filij, fratres, & alij conſanguinei, maritus, vxor, inter quos tamen poſt patrem, & matrem, primum locum tenent filij; quia cum ſint aliquid ſubſtantiæ parentum, cunctis cæteris plus amantur. Ita Azorius *d. p. 2. lib. 2. capite 1. quaſt. 1.* Villalobos *d. tractatus 41. diff. 5. numero 1.* Megala *d. capite 1. initio* Trullench. *d. lib. 4. capite 1. dub. 1. numero 2.* & Reginaldus *d. libro 20. allegato numero 5.* vbi additur in quarto præcepto non ſit facta expreſſa mentio de filiis honorandis D. Antoninum *1. p. tit. 14. capite 4. §. 5.* poſt Alexandrum de Ales *3. p. q. 33. membro 3. ar. 1.* eam reddere rationem, quod naturalis inclinatio ſatis oſtendat in patribus, quod debeant filiis obſequium, & beneficium, de quo præſtando non fuit proinde neceſſe dare in Decalogo præceptum expreſſum, vt nec de amore ſui, quem naturalis inclinatio ſatis commendat. Præterea huc etiam ſpectat ratio *præallegato cap. 10. n. 3.* ex Ægidio Romano, & Iauello adducta, quam & alij probant, ſcilicet, quia cum filij accipiant, & habeant à parentibus, vt ſint, inde fit, vt parentes naturali lege debeant filiis bono corporali, & ſpirituali proſpicere; ſi quidem ſingulæ res ſuos effectus ad perfectionem producendos ſedulò curant, quam rationem aſſert S. Thomas *d. quaſt. vltima ar. 6.* vbi ex eo, quod parentes ſunt principium, & cauſa filiorum, dicit illis per ſe, & abſolutè incumbere onus alendi filios, & habendi curam illorum filiis verò conuenire curã parentũ, & illos alere tantum per accidens, ſcilicet ratione neceſſitatis alicuius, in qua ſint cõſtituti, quam

rationem

Digitized by Google

rationem etiam approbant Doctores, qui *infra cap.* 13. *n.* 1316. allegantur.

8 Igitur cum vt aliquid dicatur eſſe de iure naturali inter homines non ſit neceſſaria aliqua lex, ſeu conſtitutio iuris naturalis id ipſum diſponens, nec ad ipſum adſtringens, ſed ſufficiat (vt docet S. Th. 1. 2. *quaeſt.* 94. *ar.* 2.) inclinatio naturæ hominis ad illud, & dictamen rationis, ſeu ratio naturalis dictãs illud eſſe cõforme, vel difforme naturæ rationali, abſque alia lege; vt etiam indicatur *d. can. ius natur. d.* 1 ibi *quod vbi inſtinctu naturæ, non conſtitutione habetur aliqua*: & conſtat, *& ex l. cum ratio ff. de bon. damn.* ibi *cum ratio naturalis quaſi lex quædam tacita*; & facit etiam dicta lex *ſcripto ff. vnde v.* ibi, *naturæ & parentum commune votum*, quam proinde non rectè pro ſe allegat Vaſquius; quod enim in ratione naturali conſiſtit, lex eſſe dicitur *d. l. cum ratio*, & clarius, *Can. conſuetudo § pr. ſi ratione d.* 1. conſtat alimenta à parentibus filiis indigentibus eſſe debita de iure naturali propriiſſimo, cum ad id natura ipſa, ſeu inclinatio, & inſtinctus naturalis parentes impellat, & ratio naturalis ſecluſa quacumque alia lege ſuadeat, & dictet, vti naturæ rationali hominis conſonum; contrarium verò diſſonum. Pro maiori autẽ explicatione, aduertendum (prout etiam notauit Ludou. Molina *de primog. lib.* 2. *d. cap.* 1. *n.* 19.) in homine duplicem eſſe inſtinctum naturalem, vnum Brutis etiam communem, alterum, verò ratione conſtantem, vt explicat Sotus *de iuſtitia lib.* 1. *q.* 4. *ar.* 2. Inſtinctus ergo naturalis in homine ratione conſtans efficit ius naturale, ſeu eſt, ex quo ius naturale procedit, ſcilicet vt id dicatur, & ſit propriè de iure naturali, ad quod talis inſtinct naturalis rationalis, ſeu ratione naturali ita dictãte aſtrinxerint faciendum, vel omittendum, & talis eſt educatio liberorum, & pariter cætera iuris naturalis præcepta.

9 Et licet non omnis ratio naturalis faciat in homine ius naturale, vt Ludouicus Molina *d. cap.* 1. *numer.* 21. & Rota *d. deciſ.* 62. *numer.* 46. *apud Rubeum p.* 5. notauit; tamen ratio naturalis, quæ ex inſtinctu ipſius naturæ impellente, ſeu (vt ait Rota *d.* 46.) à primis principiis iuris naturalis gẽtium immediatè deriuatur, qualis eſt illa, (inquit eadem Rota) quæ dictat patres, & filios teneri mutuò inter ſe ad neceſſaria alimenta, facit ius naturale.

10 Neque ex eo quod lex ciuilis id, quod iure naturali circa filios, vt parentum alimenta in ſpecie introductum erat, declaret, vel exponat, id iuris naturalis eſſe definit; nam iuri naturali manenti illæſo poteſt ius poſitiuum addi, ſeu ſuperuenire *l. ius ciuile ff. de iuſtitia, & iure*; & cum aliis Molina *d. c.* 1. *n.* 20.

11 Non obſtat etiam, quod ex iure ciuili quoad alimenta aliquid additum ſit iuri naturali, putà quod præſtentur attenta dignitate perſonarum, vel quod quintum non excedant, & ſimilia, ac proinde videatur habere locum regula, quod quando additur, vel detrahitur iuri naturali, illud quod diſponitur, efficitur ius ciuile, & naturale ſupprimitur. *d. l. ius ciuile cũ ſimilibus*; id enim intelligitur quando ſubſtãtia alteratur, non verò quãdo ſubſtantialibus relictis alteratur quid accidentale; tunc enim primum, quod re manet, erit ius naturale, accidens autem additum erit ius ciuile, quo pacto legitima ſimpliciter ſumpta dicitur, & eſt de iure naturali, quoad quintũ verò procedit ex iure ciuili. Alimenta ergo ſolum, quatenus vitæ ſuſtentationi neceſſaria ſunt filiis, iure naturæ debita ſunt, eſto quatenus ſtatui, & dignitati congrua ſolo iure ciuili debeantur.

12 Non obſtat pariter, quod ſupra *numero* 5. adductum eſt ex Vaſquio, ſcilicet, etiam coniunctionem maris, & fœminæ ſeu matrimonium ſit iuris naturalis, tamen inde non oritur præciſa obligatio, vt quilibet debeat iungi matrimonio, & filios procreare; nam matrimonium, mariſque, & fœminæ conjunctio dicitur eſſe, & eſt iuris naturalis conſiderando ſpecie humanam vt ſic, & in vniuerſum, ſcilicet quatenus talis conjunctio eſt neceſſaria ad ſpeciei conſeruationem, & propagationem, & ita licet in natura, vt ſic, & in vniuerſum ſumpta concipiatur inſtinctus, & inclinatio ad matrimonialem coniunctionem impellens, prout vnaquæque res in ſui conſeruationem inclinatur; non eſt tamen in quolibet homine innatus inſtinctus impellens illum ad eandem coniunctionem, ac proinde ex eo iure naturali non oritur obligatio præciſe quẽlibet hominum adſtringens ad matrimonium, & procreationem liberorum, ſed ſolum obligans in caſu, quod eſſet ſimpliciter neceſſaria ad ſpeciei conſeruationem; at inſtinctus impellens ad liberorum educationem, & præſtanda illis alimenta neceſſaria eſt in quolibet parente innatus, & à natura inditus; atque adeò meritò ex eo oritur obligatio naturalis vera, & propria in conſcientia adſtringens parentes ad eadem alimenta filiis indigentibus præſtanda.

Demum non obſtat, quòd parentes non recipiunt 13
beneficium à filiis, ſicut filij recipiunt ab ipſis patre, & matre beneficium generationis, educationis, & gubernationis; ex quo videtur ſequi filios quidem ex iure naturali, in quarto præcepto Decalogi contento teneri alimenta parentibus indigentibus præſtare, non autem parentes filiis: nam obligatio quarti præcepti quoad ſubminiſtranda alimenta parentibus à filiis, & è contra non fundatur primariò in illo principio, vt benefacienti benefaciamus, quod ad virtutem gratitudinis pertinet; ſed primò, & per ſe oritur ex iuſtitia, & pietate naturali erga parentes, & conſanguineos, quæ in dicto præcepto per ſe, & primò intenditur, ac proinde idem quartum præceptum (vt ſupra dictum eſt) ad ipſam virtutem pietatis principaliter, non ad virtutem gratitudinis ſpectat. Ad maiorem prædictorum confirmationem adduco textum *in l. fine § ipſum autem Cod. de bonis quæ liberis,* vbi expreſsè dicitur, quod onus alendi filios cauſatur à natura, & legibus, non à beneficio, quod cauſa filiorum pater percipiat, non ab hæreditate, ſeu vſufructu aduentitiorum, filij: textus verba ſunt; *ipſum autem filium, vel filiam, filios, vel filias deinceps alere patri neceſſe eſt non propter hæreditatem, ſed propter ipſam naturam, & leges, quæ & à parentibus alendos eſſe liberos imperauerunt, at ab ipſis liberis parentes, ſi inopia ex vtraque parte vertitur.* Ex quo textu inferunt Doctores, quod quamuis pater habeat vſum fructum in bonis filiis aduentitiis, non tamen illius ratione tenetur alimenta dare eidem filio, ſed ſolum ratione ſanguinis; ita Baldus, & Salicetus *in d. §. ipſum autem*, & poſt multos alios, Surdus *tit.* 1. *quaeſt.* 24. *numero* 10. & Stephanus Gratian. *tom.* 3. *capite* 5. 19. *numero* 12. addens *numero* 13. quod imò etiam ſi pater nollet alere filium dicendo, *non teneor te alimentare, ſi non habes, & volo tibi reddere vſum fructum, qui eſt apud me, vt te alas*; non poteſt hoc facere poſtquam acceptauit vſum fructum. *l. ſed cum fructuarius* 71. *ff. de vſufructu*, Gloſſ. & Franciſcus Porcell. à Gratiano relati.

§. II.

An de iure naturali ſtricto tantùm ſit prouidere filiis de alimentis ſimpliciter neceſſariis, ſine quibus vita amitteretur; an verò etiam de alimentis ad commodè vitam ſuſtentandam, & ſtatui competentibus.

14 AN verò de iure naturali tantùm ſit, vt pater, ſi poſſit teneatur prouidere filiis de alimentis ſolum quatenus vitæ ſuſtentationi ſunt neceſſaria, & ſine quibus viuere non poſſint; an verò etiam de eodem iure naturali teneatur illis prouidere de alimentis competentibus, quibus honeſtè eorum conditione ſpectata viuere poſſint; cùm aliunde non habeant, vnde ſe honeſtè alant. Ludouicus Molina *de primoge. lib. 2. dicto cap. 1.* licet *num 12. fine* concludat alimenta, quatenus vitæ ſuſtentationi neceſſaria ſunt, filiis iure naturæ debita eſſe, nec lege, ſtatuto, vel principis reſcripto tolli poſſe, tamen *n. 23.* ait patrem obligatione naturali teneri præſtare alimenta competentia filio aliunde non habenti, vti ſe honeſtè alat. Quare alter Molina Theologus *p. 3. de iuſtitia, & iure diſp. 578. n. 6.* verſic *Quartam verò partem*, ait illum *d. cap. 1. num. 14. iunctis ſequentibus ad 23.* ſentire patrem de iure naturali teneri relinquere filiis legitimam vſque ad competentia alimenta eis neceſſaria: & ita in inſtitutione maioratus, & primogenituræ teneri iure naturali relinquere cœteris liberis competentia alimenta, & nomine alimentorum competentium Molina Theologus arbitratur alterum Molinam intellexiſſe competentia attenta ipſorum qualitate.

15 Ipſe verò Molina Theologus d. verſ. *Quartam verò partem* dicit quatuor; primum de iure naturali ſtricto, patrem, ſi poſſit, teneri prouidere filiis de alimentis, ſine quibus viuere non poſſint; quando aliunde non habent, neque ſua induſtria, & labore ſibi illa comparare poſſint. Secundum congruum eſſe rationi, ductui, ſeu inſtinctui, ac propenſioni naturali, qua parentes in filios propendent, vt filiis theſaurizent, eiſque parent, vnde abſque vlla indigentia ſplendidè viuant. Tertium dictum Molinæ eſt non eſſe de iure naturali ſtricto, vt parentes etiam neceſſaria ad vitam ſuſtentandam illis relinquant, ſi aliunde ea habeant, aut ſua induſtria, & labore comparare illa poſſint; & multo magis non teneri ex eodem iure naturali ſtricto competentia ſtatui alimenta illis præſtare, aut relinquere, vnde accommodate ad paternas diuitias, honoremque, ac ſtatum ſuum, ac paternum, vitam ducant. Quod probat, quia quod vnus (inquit) in Republica lautius, & ſplendidiùs, quam alius viuat, nihil ad ius naturæ attinet, quo ſolo ſpectato nullus hominum maior eſt alio, neque illi debetur ſplendidior, & lautior vita, quam aliis. Quartum Molinæ dictum eſt de æquitate naturali parentes teneri relinquere filiis alimenta ſtatui competentia, atque adeo numquam eſſe facultatem inſtituendi maioratum, ſeu primogenituram, quæ contineat, vt de omnibus bonis conſtitui poſſit maioratus non relinquendo cœteris liberis competentia alimenta; neque tutum eſſe in conſcientia eum, qui vi illius maioratum inſtitueret, non relinquendo cœteris liberis competentia alimenta: Principemque moderamen in foro exteriori ei inſtitutioni adhibere debere; quod probat, nempe cum leges, quæ certam quotam bonorum parentum aſſignant filiis in legitimam, vnde ſuſtententur, & familiam aſſumant, & quæ rectæ rationis ductui, ac propenſioni naturali, qua parentes filiis theſaurizent, eoſque perducere conantur ad ſtatum, in quo non egeant, valdè ſint conſentaneæ, in publicumque Reipublicæ bonum cedant, & omnibus de Republica communes ſint, & per eas filij ius ſibi ad ſuas legitimas partiones comparauerint, recta ratio, & æquitas non patitur, vt in detrimentum ipſorum princeps ita latè diſpenſet in iuribus, quibus legitimæ portiones ipſis ſunt debitæ, vt neque congrua alimenta iuxta opes, & ſtatum ac conditionem parentum ad ipſos poſt eorundem parentum obitum deueniant; maximè (ſubdit) cum non multum Reipublicæ expediat multiplicatio maioratuum, imo fortè eſſet longè vtilius non tot multiplicari, quot reipſa multiplicati ſunt in Hiſpania, & in dies multiplicantur, non contingendo legitimas aliorum portiones, nedum non ita eas etiam contingendo, vt neque competentia alimenta ex magnis parentum opibus cæteris filiis relinquantur. Ita Molina Theologus. Sed puto alterum etiam Molinam *d. cap. 1.* noluiſſe de iure naturali ſtricto parentes teneri præſtare filiis alimenta attenta dignitate perſonarum filiorum & parentum, atque illorum diuitiis conſideratis, vt conſtat ex iis quæ *num. 12.* tradit, vbi expreſsè ſupponit ſolùm ex iure ciuili communi, vel regio, ſeu ſtatutario alimenta filiis eſſe præſtanda. Quare dum dicit de iure naturali deberi filiis alimenta competentia, vbi aliunde non habent, vt ſe honeſtè alant, puto eum intelligere alimenta ſufficientia ſuſtentationi, vel etiam quæ ſint ſufficientia vitæ commodè traducendæ, vt ſcilicet in ea quantitate tradantur, vt non ſolum extrahantur à graui neceſſitate, vt ſcilicet poſſint ſuſtentare vitam, ſed non niſi cũ graui dedecore, & incommodo corporali; aut niſi cum magna difficultate & extraordinaria diligentia procurando ſibi aliunde, vt poſſint viuere abſque graui dedecore, vel notabili miſeria, & corporali incommodo: ſed vt poſſint commodè traducere vitam, licet non iuxta decorem, conditionem, & honeſtatem ſtatus paterni, & quantitatem diuitiarum illius. Quod etiam probabile videtur; hoc enim videtur exigere pietas naturalis erga parentes, & coniunctos, vt nempe filij parentibus indigentibus, & filijs pariter indigentibus parentes præſtent alimenta, ſi poſſint, quibus commodè præfato modo viuere queant; rationique diſſonum videtur, quòd pater, aut filius abundet omnibus ad vitam commodam, & honeſtam requiſitis, & filius, aut pater miſere, & cum magna incommoditate viuat contentus pane, & oleribus, quæ ad naturæ ſolius præciſam ſuſtentationem ſufficiunt; & præſertim, quia ad alimenta præſtanda proximo conſtituto in extrema neceſſitate obligantur omnes reſpectiuè ex præcepto charitatis: oportet ergo vt parentes, & filij mutuo obligentur ex pietate naturali ad præſtanda ſibi alimenta, ſine quibus commode ſaltem communi, & ordinario modo viuere nequeant; alioqui ex ſolo charitatis præcepto, & non ex præcepto Decalogi quarto in naturali pietate fundato pater, & filius tenerentur ſibi mutuo alimenta exhibere. Fauet Rebellus relatus ſupra *numer. 6. ſectione ibidem allegata numer. 5.* vbi docet, quod etſi nemo ſub mortali obligandus ſit ad ſuccurrendum proximo in aliis grauioribus neceſſitatibus citra extremas, niſi quando habeat ſuperflua ad ſtatum, vt videtur colligi ex 1. Ioannis *cap. 3.* & aſſerunt Alexander Alenſis *3. p. q. 65. ar. 2. num. 4. q. 1.* D. Thomas *2. 2. q. 32. ar. 5. & 6. & q. 118. ar. 4. ad 2. & in 4. d. 15. q. 2. ar. 1.* Abulenſis *in Matth. 6. q. 54* Caietanus *in tractatu de eleemoſyna*, Sotus *lib. 5. de iuſt. q. 8. ar. 1.* Alij Thomiſtæ, & Theologi communiter (quamuis Durandus *in 4. d. 16 q. 6.* & nonnulli alij in dubium reuocent, ne maiorem diuitum, vt aiunt, partem condemnent, nihilominus indubitatum eſſe, patrem, tametſi ſuperflua ſtatus non habeat, obligari ad ſuccurrendum filiis etiam ſpuriis, nedum legitimis, quoad ſuppetunt facultates, non ſolum, vt non extremè (quo caſu omnes etiam non habentes ſuperflua ſtatus tenentur ſuccurrere, vt D. Th. *dictis ar. 5. & 6.*) ſed ne etiam grauiter egeant. Quamquam non ſolum Molina Theologus dicto verſ. *Quartam partem & tom. 1. q. 268. in initio* teneat de iure naturæ ſtricto fi-

liis

liis eſſe debita tantum ea alimenta, ſine quibus vitam amitterent; quæque ſunt ſimpliciter neceſſaria vitæ; ſeu quatenus vitæ ſubſidio ſint ſatis, ne fame, aut frigore pereant; ſed idem etiam aſſerant ex Doctoribus ſupra *num.6.*relatis: Couarruuias *d.§.6.* Vaſquez *vbi ſupra* Azorius *d.cap.4.quæſt 7.*verſic. *At verò ſi-ne*; Filiuc.*d.cap.2.numer.*30.Reginaldus *d.lib.*20 *num.* 38.*fine*; Layman. *lib.5.tract.*10.*parte* 3.*cap.5.numer.* 8.& plures iuriſperiti à Couarruuia *d.§.6.numer. 7.fine*; & à Sanchez *in conſiliis mor.lib.4.cap.3.dub.34 n.* 1.allegati; & plures etiam alij aſſerentes filiis ſpuriis eſſe debita ſolum alimenta neceſſaria ad ſimplicem victum, cum tamen eoſdem quoque filios ſpurios teneatur pater ex iure naturali ſtricto alere iuxta mox dicenda.Et quod iure naturæ tam filiis legitimis, quam illegitimis, naturalibus, & ſpuriis debentur tantum alimenta ſecundum naturam, & neceſſitatem, ne fame, vel frigore pereant, poſt alios expreſsè tradunt Gama *deciſ.*225.P. Barboſa *ad l.1.p.4.num.60.fine.ff. ſoluto matrimonio* videntur ſentire communiter iuriſperiti, præſertim qui *inf à n.70.& num.*255. referuntur. Verùm filios parentibus, & parentes filiis ex iure,& pietate naturali obligari præſtare alimenta, non ſolùm ea, quibus liberentur ab extrema neceſſitate, ſed etiam ea, quibus extrahantur à graui neceſſitate oportet ſentiant, & verè ſentiunt; tum Doctores affirmantes etiam quando parentes, ſolum graui neceſſitate premuntur, non eſſe filio licitum ingredi Religionem, ſed teneri differre ingreſſum, vel ſi iam ingreſſus eſt, differre profeſſionem, & egredi, vt parentibus ſubueniat, ſi alio modo illis ſuccurri nequeat. (Ii ſunt Nauarrus *in ſum'n.cap.*14.*num.*14 *& in com.de reg quæſt.* 15.*num.* 48.*&* 49 Toletus *lib.5.c.1.num.6.*Cajet. 2.2. *q.*189.*ar.*6.Valētia 2.2.*diſp.*7.*q.*1.*p.*2. Azorius *p.*1.*lib.* 12.*cap.*1. *q.*8.*& p.*2. *lib.*2.*cap.*3.*q.*4 *&* 5. Saytus *lib.* 7.*Clauis cap.6.num.*3. Verſic. *cæterum.* Suarez *tom.* 3. *de Relig.lib.5.cap.5.num.*11.Sanchez *in ſum.lib.*4.*cap.* 20. Leſſius *de voto lib.*2.*cap.*41.*num.* 34. Rodriguez *tom.3.qu.Reg.q.*13.*ar.5.& in ſum.tom* 2 *cap.6.num.*4. Megala 2 *p.inſtruct.lib.2.cap.1.q.*3 *cum.*10. Fagundez *in Decalog. lib.*4 *cap.*2.*num.* 15. Bonacina *de præcep. Decalog.d.6.q.vnica p.5.numer.*4. Villalobos *p.2.tract.* 35.*diff.*7.Layman.*lib.4.tract.5.c.*4.Filiuc.*p.2.tract.* 28. *c.*1.Reginaldus *lib.2.num.*11.*& duob. ſequent.*Alij recentiores,& communiter Doctores à præfatis allegati, qui etiam infra *n.* 1275. citantur.) tum etiam Doctores, qui ſuſtinent quòd ſi filij etiam emancipati laborent graui neceſſitate alimentorum, aut alia corporali, cui parens manens in ſeculo conſulere poſſit non autem in Religione, nec alio modo eidem filiorum neceſſitati prouidere queat; parens ad illis ſubueniendum ſub mortali tenetur differre ingreſſum in Religionem, & iam ingreſſus adhuc nouitius debet egredi:hi ſunt S.Thomas 2.2.*q.*189.*ar 6.corpore* Azorius *d.cap.* 1.*q.*8.Suarez *d.lib.5. cap.6.numer.*1. *&* 2. Leſſius *d.c.* 91.*num.*44.Sanchez *d.*1.10.*num.* 34. *&* 35.Laym.*d.c.* 4.*num.*2.& plures alij ab iiſdem citati,& alij infra *d.n.* 1275.*& num.*1315.allegati.

§. III.

Etiam filiis illegitimis naturalibus, & ſpuriis indigentibus, ex iure naturali ſtricto, exque vi præcepti quarti Decalogi tenentur parentes præſtare alimenta.

16 CÆterum non ſolum filiis legitimis,& naturalibus, ſed etiam illegitimis quibuſcumque naturalibus, & ſpuriis ex inceſtu,adulterio, & quouis alio coitu per leges damnato, ac punibili natis indigentibus, ex iure naturali proprio, & ſtricto, exque vi quarti præcepti Decalogi tenentur parentes alimenta præſtare ſuſtentationi vitæ neceſſaria; quidquid,quoad hos filios illegitimos, vel naturales tantum, vel ſpurios ſecus ſenſerint Io.Garzias *loco ſupra num.6.allegato*, & Corduba *in d.l.ſi quis à liberis.* §. *vtrum num.* 81. Ita Graffius, Nauarrus, Homobonus, Saytus *locis ſuprà num.*1.*allegatis.*Sylueſter, Ioannes Andreas,Azorius, Vaſquez, Layman *locis ſuperius num.6 citatis.* Filicius, Reginaldus *locis num. præcedenti citatis.* & ex aliis Theologis d.*num.6.relatis*, Molina *de iuſtitia tom.*1.*d.diſput.*168.*initio.*Henriquez *d. lib.*11. *cap.* 19.*n.*2.alios in cō.lit.K.allegans Villalobos *d.diff.7.n.* 1. Trullench. *dict.dub.3.num.* 8. Megala *d.p.2.lib.2. cap.8.q.2.& cap.24 quæſt.*1.Fagundez *d.lib.4.in Decalogum cap.1.num.*1. *&* 6. & præter hos Sanchez *in conſiliis moralibus d.lib.4. cap.3. dub.*27. aſſerens eſſe certiſſimam concluſionem. Ex Iuriſperitis idem aſſerunt ex præallegatis *num.1.& 6.*Couarruuias *d.§.6.n.*8. Spino *d.Gloſſa* 16. *num.99.*Ioannes Lupi *d.com.*2. *§.* 1.*num.5.&* 6.Gaillus *pract.16.lib.2.obſeru.*88.*num.* 5. *&* 6.Rota *dicta deciſ.747.num.7.p.4.diuerſorum.*Tiraquellus *in l.ſi vmquam v.donationè largitus num.* 288. *fine cod.de reuoc.donat.*Marta de iuriſdict.*p.4.caſu* 162. *num.*2.Gratianus *cap.*567.*num.*26.Surdus *de alimentis tit.1.quæſt.*10 *num.* 6. Ioannes Nicolaus Lucidorus *tractatu de illegitimis clericorum & Regulariū cap.*15. *num.*1.6.7.*&* 8.Hoc idem ſentiunt plures alij, & præſertim Baldus *conſ.*456.*num.* 10.vbi dicit ius ciuile, (*dum in auth.ea complexus Cod.de iniuſt.nupt.*decreuit ſpurios filios à patre non eſſe alendos)in tantùm amaſſe caſtitatem, vt deſtruxerit paternam pietatem: *& conſilio* 457.*num.9.* vbi inquit, quod ſicut patri non licet occidere filium ſpurium,ita nec alimenta ei denegare, quia ea denegans necare videtur. *l.neceſſe ff. de agnoſcendis liberis.*

Probatur ex traditis ſupra *n.* 7.*&* 8.Nam obligatio 17
educandi, & alendi filios non prouenit præcisè ex vinculo matrimonij,neque ex patria poteſtate, ſed ex pietate naturali parentum erga filios, & filiorum ergà parentes,ſuper qua fundatum eſt quartum præceptum de honorando parentes,quo proptereà indiſtinctè quicumque parentes, & filij comprehenduntur; cum non minùs teneantur honorare parentes filij illegitimi, quā legitimi; & parentes ſint principium, & cauſa non minus filiorum illegitimorum, quam legitimorum, in quibus conſeruantur; & natura ipſa impellat, ſeu inſtinctu, & affectu naturali innato impellantur parentes tam ad alendos filios illegitimos, & extra matrimonium natos, quam legitimos, & naturales; vnde obligatio quarti præcepti parentum erga filios,& filiorum erga parentes,& ſibi mutuo tradendi alimenta neceſſaria eſt ſecundum ordinem naturæ, & ex naturali ratione procedens; & conſequenter comprehendet indiſtinctè quoſcumque parentes, & quoſcumque filios: apud Deum enim, & iuxta naturam, ſeu iuxta primarium ius naturæ nulla eſt diſtinctio filiorum legitimorum, & illegitimorum; ſed ab humanis legibus diſtinctio hæc originem duxit. Natura ſi quidem omnibus filiis communis eſt *l. hos accuſare §. omnibus ff.de accuſationibus.*Nec natura facit differentiam inter legitimos, & naturales, ſed omnes æquales produxit, ſicut omnes ingenuos produxit; ſed concupiſcentia,& bellum rem ad alium ordinem conuertit; *§.ſiquis ſanè fine auth. quibus modis naturales efficiantur legitimi,* Auth *quibus modis naturales efficiantur ſui*, *initio.* & facit *l. adoptiuus*, §.*vnde ergo ff.de ritu nuptiarum*, vbi dicitur, *patrem naturalem non poſſe ducere in vxorem filiam vulgo quæſitam, quoniam in contrahendis matrimonijs naturale ius, & pudor inſpiciendus eſt; contra pudorem autem eſt, filiam vt vxorem ſuam ducere* Per quem textum P. Ancharanus *conſ.* 225. dicit, quod naturalis proles habetur pro legitima, quoad naturale fœdus. Et Baldus *in cap. quæ Eccleſiarum, de*

 conſt.

conſt. dixit, quod filiis illegitimis eſt communis amor, & natura per d. textum *in §. omnibus, & in l. 1. Cod. unde v*, ait, quod quis ſicut poteſt ſe defendere, ita, & filium ſiue legitimum, ſiue illegitimum, quia natura cõmunis eſt. *d. §. in omnibus.* nec poteſt, inquit, conſtitutio naturam immutare, & coarctare naturales ſtimulos. *l. amiciſſimos, §. Lucius ff. de excuſa. tutor.* & è conuerſo filium poſſe defendere patrem naturalem, vt ſe ipſum; docet idem Baldus *in l. cum acutiſſimi Cod. de fideicõ.* idque per *d. §. omnibus.* additque eadem ratione eum, qui occidit patrem, aut filium naturalem puniri vt parricidam; quod tradunt alij relati à Tiraquello *loco, numero præcedenti citato*, vbi etiam addit, ad hoc idem facere benè textum *in l. vxorem §. Codicillis in fine, ff. de leg. 3.* vbi pietas, quæ propriè parentum, & filiorum eſt (vt ſupra dictum eſt) dicitur quoque de illis naturalibus tantùm, & textum *in l. parentes ff. de in ius vocando*, vbi nec filius quidem naturalis poteſt vocare patrem in ius ſine venia, quia vt ibi dicitur, vna omnibus ſeruanda reuerentia, & in hanc rem plura alia adducit Tiraquellus. Et interdum contingit, vt intenſius parentes ament filios illegitimos, & è contra filios illegitimos parentes, quam filij legitimi, vt Tiraquellus *loco citato*. Ex quibus patet nihil intereſſe inter filium merè naturalem, & legitimum in his, quæ meram naturam tangunt, cuiuſmodi eſt pietas, reuerentia, & affectus naturalis, &c. Et ideo ſicut iure naturali, & ex vi quarti præcepti Decalogi filij illegitimi tenentur parentibus exhibere eundem honorem, eandemque reuerentiam, & eos indigentes alere; ſicut & filij legitimi (vt fatentur citra omne dubium omnes Summiſtæ, & Theologi, & etiam Canoniſtæ, & Iuriſperiti) ita etiam parentes eodem iure naturali, & ex obligatione eiuſdem præcepti quarti Decalogi tenentur habere curam filiorum illegitimorum, & eis ſpiritualia, & corporalia neceſſaria prouidere, quatenus poſſunt. Ex quibus, & Doctoribus citatis conſtat nihil quoad alimenta differre illegitimum, ſiue naturalem, ſiue ſpurium à legitimo; quod etiam in terminis tradunt Paleotus *de nothis c. 48. num. 3.* Rota *vbi ſupra, & in Romana alimentorum 5. Iunii 1613. corã Mazanedo & in alia Romana alimentorum 29 Nouemb. 1613. coram Pamphilio relata à Garcia d. num. 26.* & Surdus *tit. 1. d. 9. 10. numer. 6. & q. 15. numer. 32. & q. 115. numer. 13.* (vbi ait tam naturali, quam legitimo, & naturali agenti, & lite pendente ſuper filiatione, præſtanda eſſe alimenta) & Ludouicus Molina *de primogeniis lib. 2. cap. 15. numer. 53. verſic. ſi verò*, vbi docet filiis ſpuriis alimenta ex bonis patris defuncti neceſſaria præſtanda, quatenùs ad vitæ ſuſtentationem neceſſaria ſunt; etiam ſi quintum bonorum excedant à lege Tauri taxatum, quia, inquit, huiuſmodi alimenta ex iure naturali procedunt, nec iure ciuili minui poſſunt.

18 Licet ergo filij illegitimi cum peccato generentur, tamen ſunt verè filij non minus quam legitimi, & ideo ſicut ſine peccato aluntur (vt Rota *deciſ. 747. n. 1. p. 4. diuerſorum*) ita non minus, quam legitimis, eiſdem indigentibus iure naturali inſpecto à parentibus ſunt præſtanda alimenta; ſolum enim iure ciuili filij illegitimi præſertim ſpurij, & nati ex coitu damnato, & iuxta leges punibili cenſentur, & habentur tamquã non filij in ordine ad ſucceſſionem in bonis paternis.

19 Quare non obſtat fundamentum Ioannis Garziæ *ſupra num. 6.* tactum, & Cordubæ *loco ſuperius num. 16. citato*, ſcilicet quod filiorum extra matrimonium procreatio non ſit ſecundum, ſed contra naturæ ordinem, cum fornicatio lege, ſeu iure naturali ſit vetita; & ſola coniunctio maris & fœminæ, quæ eſt matrimonium, dicitur eſſe iuris naturæ, *d. l. 1. §. ius naturale ff. de iuſtit. & iure*: & fornicatio ideo ſit lege naturæ prohibita, & mala, quia filiorum educationi aduerſetur, vt *to. 3. mor. tit. 12.* late probaui. Non inquam, obſtat; quin licet matrimonium ſit neceſſarium, vt iuxta naturæ legem moraliter loquendo, & abſque peccato filij procreentur, & benè regulariter loquendo educari queant, nihilominus procreatio extra matrimonium politicè, & abſolutè, ac ſimpliciter loquendo eſt ſecundum naturæ ordinem, & filij, extra matrimonium æqualiter iuxta naturam ſunt filij ac geniti ex matrimonio, & ſecundum naturæ ordinem poſſunt educari; licet regulariter non æquè benè, & commodè ſicut procreati ex matrimonio, & paterna pietas in quarto præcepto conſideratur tam in ordine ad filios illegitimos, quam legitimos. Et pro maiori explicatione aduertendum in procreatione filiorum duo à natura conſiderari. Primum procreationem ipſam; ſecundum, educationem procreatæ prolis; quia ergo filij abſque matrimonio etſi procreari, nihilominus educari minimè poterant regulariter loquendo (vt *d. to. tit. 12.* latè explicaui) natura & Deus, qui eſt ipſius naturæ auctor, ſtatuit vt coniunctio, ex qua filij procreantur per ſolum matrimonium ſit inter homines facienda tamquam res non ſimpliciter & abſolute ſecundum ordinem naturæ ad procreationem neceſſaria, cum ſine matrimonio filij ſecundum ordinem naturæ procreari poſſint, vt contingit in Brutis, & aliis animantibus, ſed tamquam res neceſſaria ad bene eſſe, cum ſine matrimonio regulariter, & vt plurimum filij ſecundum ordinem naturæ nequeant educari; præceptum igitur quartum Decalogi à Deo ſecundum naturæ ordinem ſimpliciter neceſſarium primariò, & per ſe datum eſt, ſcilicet quatenus parentes ſunt principium generationis, & cauſa, atque authores filiorum, & inter parentes, & filios eſt ſanguinis coniunctio, vt tradunt S. Thomas *2. 2. q. 101. ar. 2.* & Summiſtæ, & Theologi, *n. 6.* relati, & alij communiter; & ita ſecundum hunc naturæ ordinem idem præceptum quartum comprehẽdit illegitimos filios, & eorum parentes, à quibus ſecundum hunc naturæ ordinem generantur, cum ſint veri eorum progenitores. Citra ergo omne dubium etiam illegitimi filij indigentes iure naturæ, quod continetur in quarto Decalogi præcepto, ſunt à parentibus educandi, & alendi; & iidem filij illegitimi ex iure teneantur parentes honorare, & in neceſſitatibus ſubuenire eodem protſus modo, quo tenentur filij legitimi erga hos parẽtes & ita etiã poſthæc à me ſcripta inueni cõtra Garz. ſentire Ioan. Nic. Lucidorũ *in alleg. tract. de illegitimis clericorum cap. 15. num. 3. & dub. ſeq.* An verò etiam iure canonico filij illegitimi ſpurij ſint à parentibus alendi, & qua ratione explicatur *infra* in ſpeciali difficultate.

§. IV.

Parentes iure naturæ an teneantur alere filios legitimos, & illegitimos ſolum dũ pueri ſunt, donec adoleuerint, an verò poſt pueritiam, aut pubertatem.

SEd numquid iure naturæ parentes obligantur ſolum ad alendos filios tam legitimos, quam illegitimos, & ſpurios, donec adoleuerint, ita vt poſtquã facti ſunt adulti, & poſſunt aliquo modo ex ſe ſeruiendo aliis, vel etiam mendicando quærere ſufficientem victum pro ſuſtentatione vitæ, ceſſet eorundem parentum obligatio naturalis iuris illos alendi. 20

Vaſquius *lib. 2. de ſucceſſion. creatione §. 20. num. 310. & 311.* facta ſuppoſitione quod alimenta filiis debentur de iure naturæ ſtricto iuxta tradita *ſupra numer. 6. & 7.* & Doctores ibidem relatos, nouiſſimè, & præter omnium opinionem (vt ipſe ait) aſſerit id procedere ſolum dum liberi eius ætatis ſunt, vt victum ſibi quærere nequeant, ſecus ſi poſſint: probat primò ex textu *in cap. ius naturale. d. 1.* ibi *puerorum educatio*; pueri enim 20

enim vocantur pupilli vſque ad annos 14.*l.fin.* §. *vbi autem pupillis ætas,Cod.de bonis quæ lib.*tum ex textu *in* §.*ius naturale l.*1 *ff. d.iuſt.& iure* ibi *educatio.*nam propriè paruuli(inquit)dicuntur educari.Secundò probat hac ratione,ſcilicet quia ſi pater ſua induſtria,&laboribus multa quæſiuit,poſtquam filius eſt eius ætatis, vt poſſit ſibi victum quærere,poteſt filio iuſtiſſimè dicere;huculque piè educaui te, quia per te non poteras victum quærere, nunc autem quæras per te, ſicut & ego feci.Confirmat primo exemplo omnium animantium,quæ filios educant vſquequo eius ætatis ſint, vt per ſe viuere poſſint; & deinde eorum notitiam perdunt.Confirmat ſecundo per textum *in l.ſi quis à liberis ff.de agnoſce.lib.*§. *ſed ſi filius in princ.* & in verbo *ſi modo* quod ait Vaſquius hodiè intelligendum,etiamſi filius non ſit opifex,ſeu careat omni arte; nam poteſt, inquit, alieno Domino ſeruire; de quo viuendi modo addit non feciſſe mentionem illum textum;quia tempore Romanorum in vſu non erat, quod homines liberi ſeruirent.Confirmat tertiò *ex d.l.ſi quis à liberis* §.1.ibi,& *cum ex æquitate hac res deſcendit.* ſed hæc æquitas(inquit Vaſquius)ceſſat in eo,qui poteſt per ſe victum quærere, ergo,&c.ita Vaſquius.Ex quibus patet ſecundum ipſum parentes iuxta ius naturæ non teneri præſtare vllo modo alimenta filiis adultis, eo quod poſſint victum aliqua ratione quærere,& ſic etiam non teneri illos alere, quamuis ſolum viliſſimo opere ſeruiendi aliis, & mendicandi, quantum ad victum ſibi ſufficit, parare queant.

21 Idem quod Vaſquius videntur ſentire Azorius *p.* 2. *lib.*2.*capite* 4.*q.*1.Trullench.*in Decalog.lib.*4.*c.*1.*dub.*3.*n.*6.& Fillucius *tom.*2.*tract.*23.*p.*2.*cap.* 3. *numero* 26. vbi abſolutè aiunt,quod ſi filij adulti ſint,& vel per ſe ſuſtentare ſe ipſos poſſint, vel aliundè per alios quoſlibet; tunc parentes non obligantur ſtricto iure naturæ eis alimenta præbere,ſed ex æquitate naturali, & iure communi ſumpto tum Ciuili, tum Canonico. Addunt tamen quod ſi iidem filij adulti inepti ſint prorſus, & inhabiles ad ſe ſuſtandum,nempè,quia ſint vel mente, vel membris capti, vel aliqua alia incommoda corporis valetudine impediti, parentes omnino ex iure ſtricto naturæ eos alere debent, cum proinde ſe habeant, ac ſi adhuc eſſent infantes; nec huiciuri vlla lex humana derogare poſſit.

22 Vaſquio etiam fauere videtur Bartholus *in d.l.ſi quis à liberis* §.*ſed ſi filius*,vbi expreſsè,& abſolutè dicit non obligari patrem alere filium,qui poteſt ſe alere ex ſuis operis.*per l.vnicam Cod.de mendicantibus validis.lib.*11.vbi *num.*7. iterum idem Bartholus ait filio ſano,& robuſto valenti operari non teneri patrem miniſtrare alimenta.

23 Verum ſi ſententia Vaſquij,& Azorij intelligatur, vt parentes,qui alioqui commodè poſſent,non teneantur iure naturæ ſtricto præſtare amplius alimenta filiis adultis.vel puberibus,etiam ſi ſolum mendicando, aut operis quibuſcumque etiam viliſſimis, quas abſque magna incommoditate,& difficultate,& non niſi cum notabili erubeſcentia, & dedecore, attenta conditione parentum,& filiorum,mihi videtur irrationabilis,&improbabilis; videtur enim omninò rectæ rationi diſſonum,& contra pietatem paternam, quod parentes viuant lauti, & pingues;& filij, quos ipſi genuerunt, ſuntque pars ſui, & ſibi coniunctiſſimi, miſerrimam ducant vitam,& quærant victum neceſſarium vitæ ſuſtentandæ, aut mendicitate,ſi ad quærendum victum operibus inepti ſint;vel operis inhoneſtis,& indignis, ac indecentibus ſuæ,& parentum conditioni.Quemadmodum etiam nemo non negabit,iuri naturali & rectæ rationi ac pietati parentibus debitæ aduerſari, ſi filius diues,& qui in otio lautus,& pinguis viueret denegaret alimenta parentibus,qui alioqui, vel ſolum mendicando, vel operibus, quæ ſine notabili dedecore non poſſunt exercere,neceſſarium victum, & tenuiſſimum ſibi poſſunt comparare. Quare cæteri Doctores, Summiſtæ,Theologi,& Iuriſperiti,vt conſtabit ex mox tradendis, tunc ſolum aiunt ceſſare parentum obligationem alimenta filijs quibuſcumque præſtandi,quando operibus ſuis commodè,& honeſtè victum quærere poſſunt.

Non obſtat primum argumentum Vaſquij, quia 24 *in d.can.ius naturale ly puerorum ponitur pro liberorum*, & in vtroque textu educatio rectè ſumitur pro cura præſtandi filijs corporalia, & ſpiritualia neceſſaria,quæ non ſolum ſe extendit ad illorum ætatem 14. anni,ſed etiam vltra,cum tam poſt eam ætatem, quàm ante illam poſſint egere neceſſariis ad corporis ſuſtentationem,& indigere inſtructione quo ad mores, & diſciplinas; & parentes teneantur etiam filios iuuenes in bonis moribus,& artibus,vt *in prima p.huius tractatus cap.* 10.explicatum eſt.Et ſi in dicto canone nomẽ puerorum propriè intelligeretur;ſolum infantes vſque ad ſeptennium completum eſſent à parentibus alendi ex obligatione iuris naturalis; nam pueritia durat ſolum primo ſeptennio: poſt ſequitur adoleſcentia ſecundo ſeptennio,deinde iuuentus.Et quod educatio dicatur non ſolum puerorum,ſed & adultorum,& etiam parentum,ita quod importet idem, quod cura præſtandi alimenta colligitur manifeſtè ex Rota *deciſ.*62.*num.* 27.*p.*5.*diuerſorum apud Rubeum*.Secundum argumentum nihil probat;iniuſtiſſimè enim pater ſic diceret filio puberi alimentis indigenti, qui vel ineptus omnino eſſet ad illa ſibi comparanda, vel non poſſet ſibi prouidere niſi mendicando, aut operibus ſordidis, & valdè indecentibus ſui, & patris ipſius conditioni.

Ad confirmationem deductam ex exemplo cætero- 25 rum animantium, ſi aliquid probaret,concluderet etiã parentes non fore iure naturali obligatos alimenta præſtare filiis poſtquam adoleuerint,& ſimul facti fuerint apti ad victum quærendum ſuis operis, etiam ſi poſt euaderent inepti omnino ad victum neceſſarium comparandum.Similiter concluderet, quòd quia cætera animantia non curant de educatione parentum, illiſque indigentibus ſubminiſtrandi alimenta; neque etiã inter homines filij iure naturali tenerentur parentibus indigentibus alimenta neceſſaria præſtare;quod eſt abſurdiſſimum, & confutat Rota *d.deciſ.*62.cum eodem iure naturali,quo parentes tenentur alere filios, & filij tenentur alere parentes,vt conſtat ex traditis *ſupra n.*7. & tradit contra Bartholum,& Baldum Rota *d. deciſ.* 62.*n.*24.vbi *num.*25.& *ſeq.* ad argumentum Bartholi, & Bald. & nonnullis aliis probantibus legitimam etiã quoad ſolam quantitatem alimentorum non eſſe debitam aſcendentibus de iure naturali, quia illud eſt omnibus animalibus commune *d.l.*1.§. *ius naturale ff.d.iuſt.& iure* Educatio autẽ parentum non conuenit aliis animalibus,bene autem educatio filiorum; reſpondet, quod licet educatio parentum non ſit de iure naturali prout conuenit generi animalium, eſt tamen de iure naturali prout conuenit ſpeciei hominum,quod ius naturale gentium appellatur;alioqui (ait Rota) quod homo ſit rationalis, & quod ſit capax prudentiæ, & temperantiæ,& operationis ſecundum rationem,quia hæc aliis animantibus non conueniunt, nõ eſſet in homine de iure naturali,nec in volatilibus volare,quia nõ cõuenit hominibus,quod eſſet penitus erroneum iuxta doctrinã S.Thomæ1.2.q.51.*ar.*1.*q.*63.*ar.*1.& *quæſt.*94. *per totam*,præſertim *art.*2. & plura alia in hanc rem adducit Rota *d. deciſ.*62.

Ad ſecundam confirmationem, *ex d.*§.*ſed ſi filius* ſolum poteſt inferri,non eſſe alendum filium, ſi ea arte 26 vel operis ſuis non indecentibus poſſet commodè, & ſufficienter ſe alere, vt omnes Doctores, qui numero ſequenti allegantur.Ad tertiam confirmationem negatur ceſſare æquitatem, vbi filius non poteſt ſe ſuſtentare,niſi mendicando,vel operis ſordidis, & indecentibus

Digitized by Google

bus ſuæ,& parentum conditioni ; ac proinde niſi cum ingenti incommodo, vel notabili dedecore, vt conſtat ex traditis *n.*23.

§. V.

Si filij legitimi, vel illegitimi habeant vnde ſe ſufficienter alere poſſint, vel ex redditibus ſuorum bonorum, vel ex aliqua arte, quam ſine dedecore iuxta conditionem natalium poſſunt exercere, pater non tenetur eos alere.

27 IGitur tunc ſolum vtroque iure naturali, & poſitiuo, Ciuili, & Canonico ceſſat parentum obligatio filiis tam legitimis,& naturalibus, quam illegitimis naturalibus,& ſpuriis,quando aliundè,vel ex propriis bonis, vel ex beneficio Eccleſiaſtico,vel ex aliquo officio, aut artificio perſonæ,condigno,ſeu ſuæ conditioni congruo, ſeu ex ſuorum bonorum redditibus,& artificio ſimul ſine notabili incommoditate, & abſque dedecore alimenta habere,& victum ſibi quærere filij poſſint : ita communiter Doctores,ex Summiſtis,& Theologis *ſupra numer.*1 relatis Sylueſter verbo, *Alimenta,quæſtio* 1.*initio, & v. filij q.*21.*verſic.*4. Nauarrus *in man.c.* 14.*num.*17.verſic.*diximus.*Graſſius *p.*1.*lib.*2.*deciſ. cap.* 58.*numer.*2.Molina *tom.*1.*diſp.*160 §.*alimenta,& diſp.* 228.§.*iunctus effectus initio.*Vaſquez *opuſc. de teſtam. cap.*5.§.7.*dub.*9.& 16.Rebellus *p.*2.*lib.*5.*q.*18.*numer.*7. Reginaldus *lib.*10.*numer.*30 Bonacina *de præceptis diſput.*6.*q.vnica p.*6.§.1.*numer.*3.Sanchez *in conſil. mora. lib.*4.*c.*3.*dubio* 31.*num.*2.& *de matr.lib.*4.*diſp.*16. *n.* 20.Megala *p.*2.*lib.*2. *capite* 23.*q.*1.*num.*38. & Henriquez *lib.*11.*cap.*19.*num.*2.ex Iuriſperitis Bartholus *in d.l.ſi quis à liberis* §.*ſed ſi filius ff.de agnoſcendis liberis,& in d.l.vnica numer.*2.*Cod de mendicantibus validis,& in tract.de alimentis,num.* 12. Tiraquellus *de nobilitate capite* 20.*numer.* 104.105. & 106. & *de primogen.q.*75.*numer.*2.Ant. Theſaurus *deciſ.*111.*n.* 14.Petrus Benninteudus *deciſ.*22.*numer.*10.Mangilius *de imputation.quæſt.*9. *numer.*11.P.Barboſa *in l.*1.*p.* 4. *numer.*62.63.&77 §.*ſoluto matr.* Paleotus *de nothis cap.*48.*num.*6.Carpanus *ad ſtatut. Mediol.cap.*317.*n.* 48.& *ſeq.*Andræas Gayllus *pract. obſeru.lib.*6. *obſeru.* 88.*num.*9.Ant.Gabriel *comm.concluſio lib.*2.*tit.de alimen.concluſ.*1.*n.*27.29. & 30. & præter innumeros alios a Tiraquello, Gabriele *locis citatis*, & à Surdo *locis mox citandis* relatos,ex aliis Iuriſperitis *ſupra n.*1. relatis Couarruuias *d.ſpon.p.*2.*capite*.8.§ 6.*num.*9. Ludouic.Molina *de primog.lib.*2.*cap.*1.*num.*23. & *capite* 15.*num.*46.& 47.Peregrinus *de iure fiſci.lib.*3.*tit.*18. *num.*69.& 70.Spina *in ſpecu.teſt.gloſ.*16.*in princ.num.* 116.Giurba *deciſ.*5.*num.*8 Ioann.Baptiſta Lupi *de illegit.com.*2.§.1.*num.*33 Merlinus *de legitima lib.*5.*tit.*1. 1.*q.*3.*num.*6.Ioan Baptiſt.de Barbobus *de filio-familias cap.*30.*num.*94 & 95. Surdus *de alimentis tit.*1.*q.*78. *num* 31.vniuerſaliter loquens & *tit* 7.*quæſt.*6.*numer.*1. 2.& 3. vbi loquitur in filiis legitimis,& naturalibus,& *quæſt.* 9.*num.*1.*cum pluribus ſeq.*Riccius *in collectaneis deciſ.p.*4.*collect.*1099.& 1211.& Aug.Barboſ.*collect. ad d.cap cum haberet,num* 11.*de eo, qui duxit eam*, & plures alij à Giurba allegati. Ex quibus Doctoribus aliqui loquuntur in omnibus filijs tam legitimis,& naturalibus ; aliqui loquuntur in illegitimis quibuſcumque, fundantur tamen in rationibus de omnibus filiis maſculis,& fœminis, legitimis, & illegitimis concludentibus,igitur probatur. Quia ſi inſpicimus ius naturale,& diuinum,hoc non obligat extra neceſſitatem, cum enim ſit præceptum affirmatiuum,nō obligat ſemper, & ad ſemper,ſed tantum tempore, quo filius indigeat.Quare hæc obligatio naturalis parentum alendi filios,& è contra;licet poſſit aliquo modo dici iuſtitiæ, vt notat *loco citato* Vaſquez,non eſt abſoluta, ſed conditionalis,& ſubſidiaria(vt *loco citato* Vaſquez)ſcilicet,ſi filius egeat,vel non habeat aliunde : ſi verò inſpiciamus ius poſitiuum ciuile,etiam iuxta hoc alimenta à patre non debentur filiis, qui ex propriis bonis, vel artificio,cuius operis ſufficere vires poſſūt,ſe alere queunt *d. l.ſi quis à liberis* §.*ſed ſi filius,ff.de liber.agnoſ.* Per quem textū vniuerſaliter vbicumque ius mandat aliquem alendum eſſe,intelligi,ſi ex ea arte, vel induſtria non poſſit viuere; tradunt Gloſſa *ibid.initio, & in l.ſi quis argentum* §. 1. *Cod.de donatio.* Alexand. *in l. maritum verſ.*15.*fallit.ff.ſolut. matr.* ibidem Nicolaus de Neapoli,& Surdus *d.q.*28.*citato num.* 32. ius autē Canonicum circa hoc nihil ſtatuit diuerſum à iure ciuili. Confirmatur,quia alimenta filiis debentur ex naturali pietate iure ſanguinis,vt *ſupra num.*7. probatum eſt,& ex iudicis officio, vt *infra*, ne poſtquam in eſſe producti ſunt,fame,& frigore pereant;vel miſerrimam, & infelicem incommoditatis plenam cogantur traducere vitam;vnde communiter dicuntur dari miſerationis gratia;ceſſante ergo huiuſmodi neceſſitate, vt contingit, quando filius,ex propriis bonis, vel ex beneficio Eccleſiaſtico,vel officio aliquo,ſeu artificio honeſto poſſunt commodè viuere;ceſſat iudicis officium, & obligatio paterna illos alendi,quam lex naturalis, & ciuilis induxit ſolùm,ne filij priuati alimētis fame pereāt; vel cum turpitudine patris,& ipſorum mendicare, vel ſordidis,& perſonæ non congruis operis vacare cogantur.Idem verò dicendum, ſi à principio filius,vel quiuis alius ab alio alimentandus eſſet pauper,nec haberet, vnde aleretur, & poſtea ſibi euenirent diuitiæ, vel ars alimoniam præſtans ; tunc enim ceſſabit obligatio præſtandi alimenta,vt Gabriel alios allegans *d.concluſ.*1.*n.* 29.& Theſaurus *d.deciſ.*111.*num.*15.Addens tamen,id verum eſſe conſiderato tempore diuitiarum;ſecus verò ſi pro alimentis præteritis tempore paupertatis aliqua debita filius contraxiſſet, nec haberet modum ſoluendi;nam tunc ad ea debita exoluēda teneretur pater, de quo infra agendo an alimenta præterita repeti poſſint.Ex quibus reiiciendus Ioannes Nicolaus Lucidotus *de illegitimis clericorum cap.*22.*num.*8.& *ſeqq.*cōtra præfatam communiſſimam ſententiam, opinans non ſufficere artificium ad excluſionem filiorum ab alimentis à patre,vel eius heredibus præſtandis ; ſed ad excluſionem requiri certos reditus non dependentes ex induſtria humana,quæ fragilis eſt, & facillimè poteſt ceſſare,vel impediri;cui tamen fundamento,& aliis ab eodem ad ſuam opinionem confirmandam adductis manet ſatisfactum ex modo dictis, & mox dicendis ad intelligentiam Rotæ, & eiuſdem communiſſimæ ſententiæ. Itaque prædictis puto non obſtare Rotam Romanam *in Bononienſi alimentorum* 1604.*coram Iuſto;& deciſ.*224.*n.*5.*p.*2.*in recent.*Fatin.*deciſ.*92.*numer.* 13. *p.*3.*diuerſorum apud Rubeum,& deciſ.*194. *in* 68. *p.*7.*diuerſorum,apud eundem Paulum Rub.* quibus in deciſionibus vnà cum aliis à ſe citatis tenet,in hac materia alimentorum à patre filio,tam legitimo,quam illegitimo debitorum, non attendi operas, laborem, nec induſtriam perſonæ propter fragilitatem humanæ potentiæ,quæ variatur ex tempore, ſed ſolum attendi, ſi quis habeat tot in bonis, ex quorum redditibus viuere poſſit.Exiſtimo enim Rotam ſolum loqui, quando quis caret arte certa honeſta, cuius exercitio continuato poteſt honeſtè,& commodè viuere,& ſolum operis, ſcilicet ſeruiendo alteri,militando, conſulendo, procuram exercendo poteſt victum quærere;non vero, quando eſſet opifex,& certam artem calleret,& exerceret, ex cuius exercitio regulariter omnes eiuſdem conditionis victum lucrentur.Alioqui Rota expreſsè contradiceret textui *in d.l. ſi quis à liberis citato* § *ſed ſi filius* & cōmuniſſimæ Theologorum,ac Iuriſperitorum;quod non eſt credibile,Rotam voluiſſe ; hoc enim caſu ceſſat illa ratio humanæ fragilitatis, quæ potius reſpicit ſimplicem

cem

Digitized by Google

cem operam, & induſtriam vagantem, quam certi officij, vel artificij exercitium; & colligitur ex ipſa Rota, quæ in allegatis deciſionibus loquitur de operis militis in bello, Doctoris in conſulendo, & procuratæ exercitio, & alio ſimili exercitio, quod ex voluntate alterius dependet, & poteſt facilè impediri: ſecus autem eſt quādo quis eſt artifex; Nam ex eo ſolum, quòd quis eſt artifex, eum præſumi habere, vnde viuat, poſt Manticam *conſ.77. num. 12. lib.1.* tradit Theſaurus *d.deciſ. 111 num.17.* Adducens illud Catonis.

Cum tibi ſint nati, nec opes, tunc artibus illos
Inſtrue quo poſſint inopem defendere vitam.

Addit idem Theſaurus ex Baldo *in l.ſi defunctus, C.arbitrium tutelæ*, quòd quilibet præſumitur ex ſuo artificio non ſolum ali poſſe, ſed etiam ditari, & licet dicatur inops, qui ex operis, vel artificio debet victum quærere, per *leg.quod ſuper his de voto.* Panormitanum *ibid.* Iaſon, Crauettam *locis infra num.36. ſine allegatis*, & P. Barboſam *allegato num.63.* tamen quatenus pertinet ad paternam obligationem alendi filium, is filius, qui ex honeſta arte poteſt ſibi victum quærere, non conſideratur tanquam inops, vt pater cogatur illum alere; vt Crauetta *d.conſ.199.num.10.in fine*, & P.Barboſa *d.num.63.* Quamquam abſolutè, & ſimpliciter non dici pauperem ignobilem, & ruſticum, qui ex labore ſuo, & arte ſua viuere poſſit, dixerim *in tom.2. moralium var.tit.12. num.261.* & tradunt Surdus *de alim. tit.8.priuil.1.* & alij Doctores, quos *eodem tit.12. num. 258.* refero.

29 Dixi autem *initio num. 17. ex propriis bonis, ſeu ex ſuorum bonorum redditibus.* Quia vt filius, vel filia dicatur habere, vnde ſe alere poſſit ex bonis, non attenditur proprietas, ſed conſiderari debet, an filius viuere poſſit ex redditibus bonorum, quæ habet; Quare ſi filius habeat bona, quorum redditus non ſufficiant, ad ipſius alimēta, alendus erit à patre, nec ei opponere poterit pater, quòd vendat bona, & alat ſe ex pretio bonorum ſuorum, quia dicitur non habere, cum non aliter poteſt habere, quam ex venditione bonorum. ita Baldus *in l.fin. §.ipſum autem, in principio, Cod.de bonis, quæ liber.* Aretinus *in l. Alimenta, C.de negot.geſt.* Corduba à Lara *in l.ſi quis à liberis, §.ſed ſi filius, num. 22. & 33. ff.de liber.agnoſc.* & alios allegans Surdus *de alimentis, tit.4.quaſt.9.n.10. & tit.7.q.6. n.22.23.& 29.* vbi poſt Aretinum, ait, id optimum eſſe Textum *in l. qui bonis, ff.de ceſſio.bonor.* vbi, vt ei, qui bonis ceſſit, relinquatur, quod ſufficiat pro alimentis; eſt inſpiciendum quantum redigi poſſit ex fructibus, non quantum ex proprietate. Hoc autem limitatur, quando vendi poſſet proprietas, non vt ex pretio filius ſibi alimenta prouideret; ſed vt pretium conuertatur in emptionem prædiorum, ſeu rei magis frugiferæ, & ex illorum, vel illius fructibus filius alimentorum expenſas reciperet; tunc enim filius cogeretur vendere illam proprietatem putà domum minus frugiferam; quia ſic poſſet commodè ſe alere abſque moleſtia patris, & incommodo ſui ipſius. Ita Corduba *d.§ ſed ſi filius, num.25. & 26.* Megala *p.2.lib.2. cap.259. 2. num. 77.* & probatur ex eo quod etiam pater in ſimili caſu tenetur proprietatem minus fructuoſam vendere, & pretium in magis fructiferam conuertere, vt poſſit alere filium, vt Surdus *d. quæſt.9.num.19.* de quo *infra*, vbi ex quibus bonis alendus ſit filius *num.814.*

30 Dixi præterea *initio eiuſdem num.77. ex ſuorum bonorum redditibus, & artificio ſimul,* nam vt filius dicatur abundè habere, vnde viuere poſſit, non eſt neceſſe quòd redditus bonorum, quæ poſſidet, ſufficiant ad alimenta; vel tantum ex officio, vel arte lucrum faciat, quod ſufficiat pro alimentis, ſed ſat eſt, quod ex bonis, & ex arte ſimul iunctis habeat, vnde viuat, vt poſt Socinum *conſ.21. num.48 vol.3.* Surdus *d.tit.7.quaſt.9. num.7.* quod ſi ex artificio, vel ex ſuorum bonorum fructibus, vel ex vtriſque ſimul iunctis non poſſit filius, vel filia tantum percipere, quod ſufficiat ad alimenta; tunc quod deeſt ad integra alimenta, ſupplendum eſſet per patrem, vt colligitur *d.§.ſed filius.* à contrario ſenſu, & tradunt Corduba *ibid.num.131.* & Surdus *d.q.6. num.16.*

31 Verum quando ex bonorum fructibus, vel ex arte, vel ex bonis, & arte filius dicatur poſſe ſeipſum ſufficienter alere, relinquitur viri pendentis, ſeu Iudicis arbitrio, vt tradunt Baldus *in l.1.§.ſed ſi tamen .Cod.de Latina libertate tollenda;* Lupus *in c. per veſtras in 2.notab.§.23 num 9.* Aymon Crauet. *conſ.200.nu.10.* verſic. *circa legatum alimentorum;* & Surdus *d.tit.7.q.6. num.21. & quaſt.9. num. 9. & 10.* & probat Textus *in dict. l. ſi quis a liberis. §. ſed ſi filius. ff. de liber. agnoſcend.*

32 Dixi inſuper initio *eiuſdem num.27. ſi ſine notabili incommoditate.* Nam ſi filius vel filia non poſſet operas, vel artificium exercere ſine periculo infirmitatis, non eximeretur pater ab obligatione illi dandi alimenta; neque enim ſi filius eſſet perſona debilis cogeretur agriculturam exercere, ita Bartolus *in d.l.vnica. Cod.de mendicantibus validis.* Crauetta *conſ.199.* verſic. *Rurſus*, & Theſaurus *d.deciſ.211 num.14.* & idem ſentiunt Corduba *in d.l.ſi quis à liberis. §.ſed ſi filius in d.num. 132.ff.de liber. agnoſc.* Caccialupus *in l.ſi qua illuſtris, num.93. C.ad orfic.* Crauetta *d.conſ.199. num.2.* & P. Barboſa *d.num.62.fine.* & Surdus *d.q.6. num.17.* dicentes alimenta à patre præſtanda filio opifici aliquo morbo laboranti, vel alia cauſa impedito, propter quam, ſeu quem ſibi minime liceret operari, & victum quærere; adduntque Corduba, & Surdus arbitrio Iudicis committi, qualis morbus dicatur ſufficiens arg. *l.fin.ff.de liber.agnoſc.* Imò P.Barboſa *d.num 61.poſt medium,* doctrinam generalem *num.27.* traditam, quod pater non teneatur alere filios, qui callent aliquam artem, ex qua poſſint ſibi victum quærere; ait, non benè applicari filiabus; tum quia Textus *in d.l.ſi quis à liberis. §.ſed ſi filius,* loquitur in filiis legitimis maſculis; tum quia in filia vix verificari poteſt, quòd calleat artem, ex qua honeſtè victum poſſit quærere; ac proinde ſentit abſolutè patrem teneri dotare, & alere filiam naturalem non habentem, vnde ex propriis bonis poſſet ſe alere, & dotare. Quamuis contrarium, & non teneri patrem dotare, & alere filiam naturalem, quæ callet artem, ex qua poteſt ſe alere, & dotare, in terminis doceant Baldus *in l.neque inter.Cod.de iure dotium.* idem Baldus & Bartolus *in l.ſi maritus, ff.ſoluto matr.* Iaſon. *in Auth.res quæ. num.32.limit.7. C.communia de legat.* Butrius, & alij *in cap.cum haberet, de eo, qui duxit;* alij à Surdo *tit.7. q.9.num.6.* relati. Idem Surdus *ibid.* & Ludouicus Molina *de primog. loco ſupra n.27.citato.* & idem prorſus ſentire videntur alij Doctores *d.n.27.* relati. Fundamentum eſt, quia etiam in filia, quæ ex artificio poteſt ſe honeſtè alere, procedūt rationes *d.n.27.adductæ;* tūc enim ceſſat ratio illa deducta ex pietate naturali, officium Iudicis, & æquitas naturalis, ac canonica; vt late Surdus *loco cit.* An verò ex artificio filia poſſit & honeſtè ſe alere, arbitrabitur Iudex iuxta tradita *n.præcedenti.*

33 Item dixi *in initio eiuſdem num.27. & abſque dedecore,* Nam ſi filio, vel filiæ ſecundum conditionem natalium eſſet verecundum, & indecorum opera ſeruilia, vel talem artem, vel operas exercere, & ſic operari non poſſet ſine dedecore, tunc enim ei pater teneretur præſtare alimenta. Ita Bartolus *in d.l.vnica. C. de mendic. validis, & d.tract.de alim.num.12.* (vbi ait, quòd miles, vel homo nobilis eo ipſo quòd eger, alendus eſt, etiamſi ſciat operari) Tiraquellus *d.num.104. & 105.* Crotus *in l.ſi conſtante in 1.lectura.num.15.ff.ſolut.matr.* Corduba *vbi ſupra num.131.* (vbi ait nobilem non teneri dare operam ſeruilibus, & vilibus exercitiis) Theſaurus *d. deciſ.211.num.14.* Surdus *d.tit.7.q.6.à num.12.& q.9. à num.15.* cæteri Doctores, Summiſtæ, Theologi, & Iuriſperiti ſuperiùs *d.num 27.* relati, & alij quos Gabriel. *d.concl.*

Digitized by Google

*d.concl.*1. *num.*32. Tiraquellus & Surdus *locis citatis* referunt; qui fere omnes loquuntur etiam in filio, vel filia ſpuriis, quibus talem artem, vel operas exercere iuxta conditionem natalium, & perſonæ dedecus eſſet, & in filiis illegitimis, & ſpuriis ſolum loquitur, cum aliis Surdus *d. quaſt.* 9. eos enim à patre alendos eſſe, non obſtantibus artibus, vel operis, quas exercere non poſſunt abſque dedecore, & ſaluo honore tradunt communiter Doctores tum allegati *hic*, & *num.*17.tum alij relati à Surdo *d. quaſt.* 9.& ſcribentes *in d.cap.cum haberet de eo,qui duxit in matrim.*& prædictorum & eorum quæ num.precedenti tradita ſunt, ratio eſt, quia non poſſumus, quod honeſtè, aut commodè non poſſumus, *l.ſi filius ff. de condit. inſt.* & *l.nepos Proculo de verb.ſignificat.* Bartholus, P. Barboſa, Craueta alios allegans *locis citatis* Surdus *d.*9. *n.* 30.Ego ipſe *in tract.de contract.matrim.cap.*11.*n.*467. vbi cum Iuriſperitis communiter notaui, id fieri non poſſe, quod niſi cum dedecore geri poteſt:& adduco legem in eadem *ff ex quibus cauſis maior.* Aduertit autem & rectè Surdus *d.q.*9. *num.*30.& 31. quod ſicut eſt diuerſa filiorum legitimorum,& illegitimorum conditio, ita multa vni conueniunt, quæ alteri turpe eſſet facere; vnde communiter dicitur, filiæ naturali, vel ſpuriæ dotem minorem dari, quam legitimæ, & naturali, vt idem Surdus *ibidem*, & *tit.*1.*q.*10. *n.*17.poſt Panormitanum *conſ.*115.*vol.*1.& Palæotum *de nothis c.* 50. *n.*1.ſi quidem conditio natalium attendenda eſt *c.conſideranda diſtinct.* 86.

34 Ex quibus fit, patrem obligatione alendi filium,& quemlibet alium, qui aliquem alere teneatur ſatisfacere, ab eoque liberari, ſi curet illum recipi in hoſpitali, vbi alimenta illi præbeantur, ſentiunt Doctores, qui mox citantur; id tamen limitant, dummodo ibi morari, & alimenta recipere ſine dedecore poſſit, attentis dignitate perſonæ,& conditione hoſpitalis; ſecus ſi Alimentarius ibi ali non poſſit, niſi cum dedecore Ita Baldus *in l.*1 §.*ſed ſcimus Cod.de latina liber. tollen.* & alios allegantes, Tiraquellus, *d. capite* 20.*num.*107. Peregrinus *de iure fiſci.lib.*3.*d.tit.*18.*num.* 73. Couarruuias *d.*§.6.*n.*9.*fin.* Corduba *in l.ſi quis à liberis* §.*ſol.n.* 17.& 18.& Surdus *d. quaſt.*6.*numer.*15. Quare idem Couarruuias *ibid.* ait ſibi videri certiſſimum, patrem iuri alendi liberos minimè ſatisfacere, ſi curet,& agat, vt filius recipiatur,& alatur in dicto hoſpitali, in quo pauperes publicè aluntur, quia indecens ſit, eum filium in domo publica hoſpitali conſtituere. Quod idem ſentire videntur Rebuffus *de priuilegiis ſcholarium, priuilegiô* 54.*fin.* Menochius *de arbitr.caſu* 396.*num.*14. dum abſolutè aiunt, patrem non liberari à portione alimentorum, ſi vult filium ali in hoſpitali. Idem etiam ait Ioannes Lupi *de illegitimis comm.*2.§.1.*numero* 34. quod tamen intelligunt, quando filius non eſt plebeius, aut vilis, & abiectæ conditionis: item intelligunt quando pater habet facultates,& extra hoſpitale poteſt filium alere honeſtè iuxta ſtatum: nam ſi non haberet facultates, certum eſt, quod ſufficit, vt conſulat eo modo quo poteſt; vt in terminis Corduba *num.*19. & etiã Valaſcus *conſult.*1.*num.*8.*fin.* vbi tamen contra prædictos Doctores,& alios à ſe *eodem num.*8. relatos aſſerit vniuerſaliter, quod ſi is, qui venit alendus, homo liber eſt, & qui tenetur eum alere, habet vnde poſſit alimenta præſtare, non ſatisfaciat, ſi in Xenodochium, aut collegium pauperum, recipi illum faciat, ſiue alendus ſit nobilis, ſiue plebeius. Quod probat eo, quia non in ſeruo id admittitur; nam Dominus ſeruum alere obligatus, ſi poteſt alimenta ſuppeditare, non ſatisfacit, & amittit ius ſeruitutis, ſi alimentandum recipi in hoſpitale,& ibi ali efficiat; vt conſtat (inquit) ex textu *in l. vnica.*§.*ſed ſcimus Cod.de lat.libert.tollenda*, ibi, *quod ſi quis ſeruum ſuum ægritudinis periclitatem à ſua domo publicè eiecerit, neque ipſe eum procurans, neque alij eum commendans, cum erat ei libera facultas, ſi non ipſe ad eius curã ſufficeret in xenodochiũ eũ mittere, vel quo poterat modo, eum adiuuare, talis ſeruus libertate neceſſaria, Domino etiam nolente reipſa donatus, fiat illico ciuis Romanus*, &c. Verum, iſte Textus probat ſolum, Dominum teneri eo modo, quo poteſt procurare, vt in ægritudine curetur,& habeat alimenta, ſi ipſe Dominus non habet facultates; hinc enim non poteſt inferri, quod ſi curet ſeruum recipi voluntariè in hoſpitale, non ſatisfaciat,& ob id debeat amittere ius in ſeruum; quod quidem amitteret, ſi occulto ſeruum languidum exponeret in hoſpitali, cum ipſe poſſet illum curare,& alere de qua re *infra n.*615.& 616.*cum ſeq.*

Quod ſi filius nobilis iam mendicare cœpiſſet, & publicè quærere victum, tum ſi viribus conſtaret, Bartholus *in d.l.ſi quis à liberis* §.*ſed ſi filius num.*1. & *d. tract.de alimentis n.*12 etiam Ioan.Baptiſt. de Barbobus *d.cap.*30.*num.*95 & Surdus *d.tit* 6.*q* 6.*n.*14. dicunt eũ poſſe cogi laborare, & arare terram; quia longè magis indecorum eſt mendicare, quam arare, aut ſimile opus ſeruile exercere. Aduertendũ moneo circa prædicta, quod ſi filius, qui modo ex artificio viuit, ſeu viuere poteſt, poſtea ex aliquo impedimento non poſſit amplius facere artificium, aut in eo perſeuerare, nec aliunde poſſit decenter victum honeſtum quærere, tunc alimenta ei præſtanda erunt, vt notauit Rolandus à Valle *conſ.*54.*n.*76.*lib.*2. 35

§ VI.

Filius, & quiuis alimentarius ex legis diſpoſitione carens bonis, & nullam callens artem, an ſit alendus à patre, vel ab eo, ad quem ſpectat alere, ſi poteſt habere victum inſeruiendo nobili, vel principi in domo, vel in bello.

Cæterum ſi filius carens bonis, & omni arte, vnde ſe alere poſſit, eius tamen honore ſeruato, & 36 decentia poſſit iuxta ipſius qualitatem, & corporis vires victum honeſtum ſibi quærere ſeruiendo alicui nobili, vel alicui principi in militia, vel exhibendo ſeruitium ergà perſonam principis in eius aula, ſeu domo; vel ex Doctoratu conſulendo, vel procuræ exercitio pro alio vel exercendo mercaturam, dubitatur, an tunc necne ſibi à patre debeantur alimenta.

Adhuc alimenta præſtanda per patrem eſſe tali filio, & per quemcumque obligatum alere aliquem eidem 37 alimentando, qui tantum præfatis ſeruitiis, & exercitiis poſſit ſibi victum quærere, tenuit Rota Romana *deciſion.ſupra n.*28.*relatis, & alibi*, vt refertur *in allegata deciſ.*194.*n.*68.*p.*7. *diuerſorum apud Paulum Rubeum.* Idem ſenſere Craueta *d.conſ.* 199.*numer.*1. verſic. *tamen diligentius* & *n.*5.& *ſeq.* Syluester Aldobrandinus *conſ.*28.*n.*16.21.& 26. Decianus *conſ.*30. *lib.*2. Roſen. *conſ.*17.*n.*19. Cauallus *conſ.ciuil.*154.*n.*28. Mareſcotus *var.lib.*2.*c.*83.*num.*40. Ioan.Baptiſt. Lupi *de illegitimis.com.*2.§.1.*n.*35. Aloyſius Riccius *in coll.deciſ.p.*8. *coll.*35.28.*fin.* Molfeſi *in conſ.Neap.tit.*1.*q.*5.*q.*11.*n.*51. Auguſt.Barboſa *in l.*5.*Cod. collect.ad l. ſi patrem de alend.lib.* & Surdus *de alim.tit.*9.*q.*28 .*n.*2.*cũ ſeq.* vbi teſtatur Mantuæ, cum accidiſſet caſus in ſenatu Mantuano in cauſa quorumdam nobilium patris,& filij de Mainoldis, negante patre alimenta filio, eo quod poſſet victum quærere ſeruiendo principi in bello, vel eius in domo; ſenatum à patre præſtanda ea alimenta filio decreuiſſe, reiecto conſilio Curtij minoris, de quo *infra* Fundamentum ſenatus fuit, quod ſi filius ſemper decerneretur habere, vnde viueret, cum poſſet principi in bello, vel domi ſeruire, iam non eſſet diſtinguendum inter filium artificem,& induſtrium,& ineptum, atque ignauum, cum ſemper obiici illi poſſit, ſeruias principi, vel alteri Domino, ſed ſufficere probare illum ſanum

Digitized by Google

num eſſe,& robuſtum; Doctores autem iuxta Textum *in d.l. ſi quis a liberis § ſed ſi filius* diſtinguunt inter artificem,& inertem. Addebatur etiam, quod á fortuna dependet, & á voluntate principis, vel alterius Domini,vt ad eius ſeruitium aliquis aſſumatur,&.commode poſſit eidem principi,aut Domino ſeruire. Rota probauit,quia ad hunc effectum,vt quis dicatur habere,vndè honeſte viuere poſſit, non attenditur talis induſtria, nec attenditur operæ propter fragilitatem humanæ potentiæ,quæ variantur ex tempore, ac proindè attendendum, an habeant, vnde ex redditibus viuere poſſit. Quod pariter ait Craueta *d.conſ.* 199. *n.*6.& 7. vbi ex diſtinctione Baldi *conſ.*30.*l.b.*2. *& ex textu in l.cum alim. nio nin* §.1 *ff vbi pupilli educari debeant*,notat,vt quis dicatur habere vnde ſe alat,attendendi ſunt redditus, nempe an ex ſuis redditibus viuere poſſit,non operæ,ex quibus interdum viuere poſſit,quia nó ſemper quis operari poteſt, vel ob malam valetudinem, aut aliam cauſam impedientem.

36 Addit idem Craueta *n.*7.pauperem dici,qui non habet bona ſufficientia ad victum, & veſtitum Auth. *præterea Cod.vnde vir,& cap.quod ſuper his de voto*, vbi Agricolæ enumerantur inter perſonas inopes, non aliam ob cauſam, niſi quia inops dicitur nihil habens; & ſic licet Agricola poſſit viuere ex artificio ſuo,tamen enumeratur inter perſonas inopes;& idem ait *ibid.*Craueta dici de aliis,qui ex artificio viuere poſſunt. Quod etiam dixere Panormitanus *in d.c.quod ſuper his*,& Iaſon *in l.conſtante num.* 147 *ff. ſolut.mat.* & P. Barboſa *in l.*1.*p.*4.*n.*63.*ff.eod.tit.*

37 Contrarium, & patrem non teneri alere filium non callentem aliquam artem, ſi decenter iuxta conditionem,& qualitatem perſonæ poteſt viuere, ſeu victum quærere propriis operibus ſeruiendo alicui nobili, vel principi in eius aula,vel eúdo ad bellum,vel ex Doctoratu,aut procuræ exercitio, vel quouis alio exercitio honeſto,& decenti,præter Vaſquium *vbi ſupra num.* 10. *citato* tradidit in terminis Curtius minor,& idem ſentit Bartholus *in l.vnicam n.*7.*Cod. de mendicantibus validis*,dum ibi dicit, ſi filius non ſit Artifex, ſit tamen corpore validus, & robuſtus, qui ex operibus corporalibus, & ſeruiendo nobili poſſit ſe alere, non tenetur pater tali filio alimenta præſtare,quam Bartholi doctrinam refert,& ſequuntur Decius *conſ.*570 Æmilianus *conſ.*146.*num.*1.Menochius *conſ.*321.*nu.*26 Tiraquellus *de nobil. dicto cap.*20.*num.*104.*initio.*P. Barboſa *in l.*1.*p* 4.*num* 62. *vlt. & num.*63.*initio* (vbi ait patrem non teneri alere filium,qui ex honeſta cauſa; vel arte poſſit ſibi victum quærere) Theſaurus *d. deciſ.* 211.*num* 20. Carpanus *ad ſtatuta Mediolani cap* 313.*n.*51.& 53. apud eum Burſatus *conſ.*62.*n.*14.*ad* 18.*volum.*1. Idem indicat Gabriel *com concl.l* 6.*tit.de alim.concl.*1.*n.* 27. Et alij Iuriſperiti,quos ibi cumulat;quatenus aiunt non teneri patrem alere filium habentem,vnde aliunde viuere poſſit honeſte,vel ex aliis bonis, vel ex propria induſtria,dúmodo operari illi liceat abſque dedecore: & idem prorſus ſentire videntur Summiſtæ,& Theologi, & Iuriſperiti n 27.relati,& alij à præallegatis Doctoribus,& à Surdo *locu d.n.*27 *allegatis*, qui ad eximendum patrem ab obligatione alendi filium conſiderant etiam ſolam potentiam quærendi victum honeſtum, & ſine dedecore,& tandem idem ſentit Craueta *d.conſilio* 199.*numer* 15.*fin.* cum ibi fateatur, quod pater non poteſt cogi,vt alat filium ſpurium,quando ex operis ſuis ſe alere poteſt,licet ſi velit, poſſit illi alimenta relinquere. Fundamentum eſt, tum quia paria ſunt, & idem omnino videtur ad hunc effectum,vt ceſſet paterna obligatio alendi filium,quod is ex arte, vel diſciplina aliqua,vel aliis operis,& induſtriis victum honeſtè, & decenter quærere,& viuere poſſit,tum quia vere non videtur indigens, qui ex labore ſuo honeſto poteſt victum ſufficientem,ſibi, & ſuis hic quærere; *vt ſuprà n.* 28.*fin.*notaui,tum quia non eſt danda occaſio otioſitatis,& inertiæ vt Theſaurus *d.num.*10. ex Alciato *conſ.* 241 *n.*3.vnde illa regula,de qua Surdus *de alim. tit* 4. *q.*29.*n.*1.*ad* 9.*&* *n.*45.*cum pluribus ſeq.* & Molfeſius *d.p.*5.*q.*6.*n.*17.quod alimentarius, cui ex iuris diſpoſitione alimenta debentur, tenetur operari iuxta conditionem ſuæ perſonæ ad commodum eius, qui præſtat alimenta, qui non debet ſtare in domo ſicut corpus mortuum.De qua re,& de quibus operis, an obſequialibus,ſeu officialibus,& adeſſe,comitari, coquinam facere,lectum ſternere,aquam haurire,menſam parare:an verò etiam de artificialibus,vt ſunt fabriles, [illegible] ſtamina ducere,texere, & ſimiles latè pertractat Surdus *d. q* 29.& agitur infra *à n* 758.

Et hæc ſententia de rigore, & inſpecta ratione ſicut 38 eſt communis,ita etiam videtur verior,inſpecta autem diſpoſitione iuris *in d.l.ſi quis à liberis* § *ſed ſi filius*, vbi dicitur iudicem in decernendis alimentis filio debere conſiderare, an habeat facultates,vel ſit opifex,viribus valens operari; & nulla ſit mentio de aliis operis præter artificiales,ex quibus filius victum poſſit quærere;prior ſententia rectè ſuſtinetur; quæ etiam videtur æquior(vt notauit Molfezius)propter illam Rotæ rationem,ſcilicet fragilitatem humanæ potétiæ,& quia operæ,ſeu ſeruitia merè perſonalia ex tempore facilè poſſunt mutari,& impediri,vnde ſæpe foret inter patrem & filium diſceptandum de alimentis,an debeantur nec ne,quia filius non poſſit operari, & ſeruire ob aliquod impedimentum,vel valetudinis,vel quia non inueniat cui ſeruiat,aut ſeruire poſſit iuxta decentiam conditionis ſuæ perſonæ,quoties enim operari, aut ſeruire non poſſet,& ſic nec victum comparare,abſque dubio pater tenetur illum alere,vt etiam Doctores ſecundæ ſententiæ tradunt;vel ſupplere ſi non poſſet totum, & ſufficientem victum ſibi quærere. Et quod non teneatur pater alere filium ex eo præcisè, quod poſſit principi ſeruire in militia,ſeu bello, nullo modo videtur admittendum propter ſpecialem rationem, quam Surdus *d.q.* 8. *à n.* 3.affert,ſcilicet,quod nemo tenetur ire ad bellum cum periculo ſuæ perſonæ;& nemo cogitur conijcere ſe in aliquod periculum *l.fin.Cod.de accuſ.l.*3.*Cod ad leg.Iul. maieſt.& lege noſtris Cod.de calumnia*, & dato quod filius,poſſit ſeruire principi in bello,vel domi,cum deberet ſe prouidere de neceſſariis quoad veſtes, & arma pro expeditione militiæ,vel pro ſeruitio principis, ne nudus accedat,& ſucceſſiuè ſi veniat talis occaſio; Molfezius *d.n.*51.rectè ait,quod tenetur iudex aſſignare illi,& in ſimili caſu cuicumque alimentando tantam pecuniarum qualitatem,quæ iudicetur conuenienter ſufficiens pro omnibus prædictis.

§. VII.

Filio ſpurio,qui in arte,& operis ſuis poteſt honeſtè ſe alere; an pater poſſit aliquid ad alimenta,ſeu cauſa alimentorum relinquere vbi an quintum bonorum de quo in l. 10. Tauri, *poſſit pater relinquere filio diuiti,& qui nouit artem,ex qua honeſtè viuere poteſt.*

Prædictorum occaſione hic videndum, an pater fi- 39 lio ſpurio,aut filiæ ſpuriæ,qui,vel quæ callet artem, vel habet induſtriam,ex qua poteſt lucrari decenter, & abſque dedecore victum honeſtum,poſſit valide aliquid relinquere nomine alimentorú, itaut legatum teneat, & ſit obſeruandum,& ratio difficultatis eſt,quia de iure ciuili *in Auth.ex cópl. Cod. de inceſtis nuptiis,& Auth. licet Cod.de nat.lib.& §.fin.in Auth.quibus modis naturales efficiantur ſui*, Pater filiis tam maſculis, quam fœminis ſpuriis, & ex coitu damnato natis nihil poteſt relinquere, ſeu legare; excluduntur enim huiuſmodi filij totaliter a beneficio ſucceſſionis paternæ; itaut etiam illis indictis teſtibus alimenta à patre

Digitized by Google

danda denegentur; quæ tamen ſaltem iure naturali,& etiam de æquitate canonica,vt infra oſtenditur,illis indigentibus ſunt à patre præſtanda; quæ æquitas canonica ſeruatur etiam in foro ſeculari vbique etiam extra terras Eccleſiæ, quoad iuriſdictionem tẽporalem ſubiectas;vt pariter *infra numero* 185.oſtenditur, Ratio ergo præſentis difficultatis eſt, cum filius ſpurius ex arte ſua poſſit lucrari victum,& ſic non videatur indigens alimentorum;nec pater tunc cogatur illi eadem alimenta præſtare poſſit nihilominus illi aliquid relinquere pro alimentis, & legatum teneat in vtroque foro,non obſtante diſpoſitione illa iuris ciuilis(quam canonicum ius non abrogauit) qua pater prohibetur filiis ex damnato coitu natis aliquid ex ſuis bonis relinquere.

40 Et Craueta allegatus *conſ.*199.*per totum*,præſertim *numero* 10 *&* *conſ.* 200.*numer.* 10. cenſuit,quod quãuis pater filio artifici, qui ex hac ſua arte, & induſtria poterat ſe alere,non cogatur alimenta præſtare, tamen ſi vult poteſt illi relinquere alimenta , ſeu aliquid nomine alimentorum; Crauetam ſequuti ſunt Couarruuias *de ſponſ.p.*2.*cap.*8.§.6.*numer.*10 Simon de Pretis *de interpr.vltimarum volunt. lib.*3. *interpr.*1.*dub.*3. *ſolut.*2.*numer.*7 *fine*, Additio , ſeu Apoſtillator *ad Decium conſ.*576.in verbo *quando*(vbi addit,quod ita practicatur)Stephanus Gratianus *diſcep.for.cap.*586. *num.* 26.& Latiùs *cap.* 120. *numero* 16 (vbi ait hanc opinionem eſſe veriorem) & hanc Crauetæ opinionem, quod pater poſſit relinquere filio ſpurio alimenta,etiãſi poſſit ex induſtria ſe alere,multum æquam dicit Surdus de *de alimentis tit.*7.*quæſt.*9.*numer.* 11. licet addat Crauetæ argumenta non concludere , coneturque ea conuellere, & reiicere; eandem Crauetæ opinionem, eius auctoritate præſertim nixi præter Couarruuiam *loco citato* ex Doctoribus Hiſpanis loquentes de quinto bonorum , quod apud Caſtillanos *iuxta legem Tauri*,pater poteſt relinquere filiis ſpuriis ad alimenta,amplexi ſunt Gregorius Lopez *l.*10.*tit.*16.*p.*6.verbo, *Hereditas,in fin.* Vaſquius *de ſucceſſion.creat.*§.10.*n.* 494. & nonnulli alij à P. Barboſa *ad l.*1. *p.*4. *numer.*77 *ff. ſoluto matr.* relati; aſſerunt enim patrem poſſe relinquere dictum quintum filiis ſpuriis,quamuis bona haberent,ex quorum redditibus ſe alere poſſint , vel artificium norint , ex quo ſine dedecore poſſint victum quærere;quamuis Craueta dictis locis loquatur tantum in ſpurio,qui nullas habet facultates , ſed ſolum ex artificio congruenti poſſit honeſtè viuere: tandem pro hac ſententia videntur poſſe allegari Rota Romana *locis ſupra numero* 28. *&* 36 *citatis* , & alii Doctores *eodem numero* 36. relati.Probatur ea ſententia ex traditis *dicto num.* 36. ſcilicet quia ob humanæ potentiæ fragilitatem operæ & induſtria poſſunt ex tempore variari, & impediri; etſi enim hodie filius ſpurius poſſit operari,& ea arte habere alimenta;cras tamen vel propter ſuperuenientem morbum non erit aptus labori , vel ob aliã cauſã,& caſu aliquo erit impeditus,nec poterit ex arte habere alimenta,cum ergo non raro ſoleat contingere , quem ob morbum ſuperuenientem, vel aliam calamitatem, aut cauſam non poſſe arte,& induſtria vti, iure merito iuxta æquitatem canonicam tale relictum cauſa alimentorum,quæ alioqui poſſent deficere filio ſpurio artifici,& nè in caſu deficiẽtiæ,& quãdo factus languens , & egens cogatur pro eiſdem alimentis intẽtare litem contra Hæredes patris,& in vtroque foro erit validum , & nullo modo annullandum. Confirmat Craueta alia ratione *ſupra num.*36.adducta, quod inops ſit,qui ſolum ex arte,& laboribus poteſt ſe, & ſuos alere. Addit alias confirmationes apud ipſũ Surdum *loco citato* videndas. Subdit autem contra Decium non obſtare,quod pater non cogatur alimenta præſtare filio ſpurio artifici, qui ex arte , & operis ſuis poteſt ſe alere iuxta tradita *ſupra n.*37. eo quod ſit arguere à ſeparatis;aliud enim eſt,patrem non cogi,aliud patrem volentem id,facere poſſe. Æquitas ergo canonica,inquit Craueta,in hoc caſu vult tantum patrem non poſſe cogi, non autem non poſſe præſtare , & relinquere alimentã,ſi velit.

Contrarium,& patrem filiis ſpuriis,qui ex arte,quã callent , & ex operis poſſunt ſine dedecore honeſtam vitam quærere , non poſſe aliquid ad alimenta relinquere , & relictum eſſe nullum , quamuis in futurum poſſint deuenire ad paupertatem,& ſtatum non aptum labori;ſenſere Calcaneus *conſ.*59. *&* 62. Decius *conſ.* 576.Socinus *conſ.*111.*n.*47.Theſaurus *deciſ.*211.*n.* 19. Paleotus *de nothis cap* 48.*n.*6.Io.Baptiſta Lupi *de illegit.com.*1.§.2.*n.*31.& alij Iuriſperiti ab Anto.Gabr.*lib.* 6.*tit.de alim. n.*27.Ioann. Lupi *d.num.*31.& Stephano Gratiano allegato *cap.*120.*n.*12.relati. & ex Doctoribus Hiſpanis Tellus *in l.*10.*Tauri n.*3. *ad ſin.*Matienzo *l.*8.*tit.*8.*l.*5.*ordin.gloſſ* 1.*num.*14 Ludouicus Molina de primog. *l.*2.*cap* 15.*n.*54.*fin.*P. Barboſa *ad d.l.*1.*p.*4. *numer.*77 *ff. ſoluto matrim.* Sanchez alios allegans *in conſiliis moralibus lib.*4 *c.*3.*dub.*31.& Rebellus *de obligat.iuſtitiæ p.*2.*lib.*5.*q.*18.*num.* 25.Probatur hæc ſententia , quia dum filius ſpurius poteſt aliunde, vel ex fructibus ſuorum bonorum, vel ex artificio , & operis ſuis habere alimenta, ceſſat obligatio patris iuxta tradita *ſupra n.*17.*&* 37.& ſuccedit prohibitio *d. Aut.ex complexu* & aliorum iurium,quæ ſequenti *numero* 39. ſunt adducta Præterea receptum eſt apud omnes,ſolum in cauſa alimentorum patrem relinquere poſſe filio ſpurio,& ſi vltra cauſam alimentorum relinquat,relictum eſſe nullum,vt ait etiam Craueta *conſ.*219.*numero* 7. quando verò filius ſpurius non eget alimentis à patre dandis,quia aliundè ex propriis bonis, vel ſua induſtria poteſt ſe honeſtè alere, relictum patris non eſt in cauſam,ſed vltra cauſam alimentorum neque obſtat, quod filius ſpurius fieri poſſit pauper,& morbo,vel alia cauſa impediri exercere artem, & operis ſuis victum lucrari , quia non eſt iudicandum de actu ſecundum futura, ſed ſecundum præſentem ſtatum , qui debet attendi *l.moneor.Cod ſi ſeruus exper.* Ancharanus,Butrius, & Paulus de Caſtro à Craueta *d.conſ.*199.*num.*10. relati. & alios allegans,Surdus *d.tit.*7.*quæſt* 9. *à numero* 12. vbi quod omnis diſpoſitio ſecundum præſ ntem ſtatum intelligitur *capite* 2.*de iure iur.* & Tiraquellus *in præfat.lib.ſi vnquam numero* 66. *Cod. de reuocandis donation.*& alia exempla ad id affert Craueta *dict. numero* 10.

Hinc iuxta præfatam l.Tauri 10.diſponentem patrem filio ſpurio poſſe relinquere quintum bonorum,quando tenetur ei in vita,vel in morte præſtare alimenta,ſi ſpurius ſit diues,non egens alimentis à patre præſtandis , vel ex artificio honeſto poteſt alimenta ſibi quærere , patrẽ non poſſe tali filio ſpurio quintum præfatum relinquere,& relictum eſſe nullum , tradunt præfati Doctores Hiſpani *numer.præcedente* relati; & Vaſquez *opuſc. de teſtam.cap.*5.§.7.*n.*140.ob eandem rationem, ſcilicet quia *d.l.*10.loquitur in patre,qui tenetur alimẽta præſtare,quem decernit ad præfata alimẽta poſſe relinquere quintum; ex quo autem filius ſpurius aliundè habet alimenta;vel poteſt illa commodè habere;ceſſat patris obligatio alendi filium,iuxta tradita,dictis 27. & 37.& habet locum prohibitio iuris communis , quod pater filio ſpurio nihil poteſt relinquere; quamuis contrarium teneant Couarruuias,& Gregorius Lopez *loc. ſupra n.*40. 42

Hinc etiam quando filius ſpurius ad ſe honeſtè habitá conſideratione eius perſonæ alendum , non eget tota quinta portione bonorũ;ſed minus ſibi ad alimenta congruentia ſufficiat , quia aliundè ex propriis bonis,vel officio,aut arte habeat partem alimentorum; non poſſe tunc patrem tali filio ſpurio relinquere integrum quintum; & ſi relinquat , relictum eſſe minuendum quoad exceſſum alimentorum: tradunt Tello *d.l.*10.*Tauri numer.*9. ibidem Caſtilla Molina *d.* 43

*c.*15

Digitized by Google

c.15 eodem n.54. Matienzo *d.Gloſſa 1.n.12.& 13.* Sanchez *d.cap.3.dub 32.* Surdus *loco infra citat.* Rebellus *d.q.18.n.24 fin.* Et alij à Molina, Sanchez, & Rebello relati; idque ad eandem rationem, ſcilicet, quod pater iuxta illam legem 10. poteſt relinquere quintum ſolum ad alimenta, & non vltra cauſam alimentorum; ac proinde ſi integrum quintum relictum excedat neceſſitatem alimentorum competentium, & à patre debitorum, erit deminuendum. Et ſi contrarium, & in hoc etiam caſu valere relictum totius quinti etiam quo ad exceſſum, & non eſſe minuendum, etiam ſi modum alimentorum excedat, docuerunt Couarruuias *allegato §.6. n.8.* Ant. Gomez *in d.l.10. Tauri n.40.* Palcius Rubius *in c.per veſtras de donat.inter virum, vt vxorem notab. 3 §.24 fine.* & Spino *in ſpeculo Gloſſa 16.n.104.& 105.* & Corduba *à loco in l.ſi quis à liberis §.idem reſcripſit n.67.ff.de liber agnoſc.* & ex Theologis Vaſquez *d.§.11. n.41.* fundatur, quia d.l.10. permittitur patri dare filio ſpurio quintam partem bonorum, & tantum declaratur, quod vltra illam quintā partem non poſſit pater dare filio ſpurio aliquid aliud de bonis ſuis; ex quo fit (inquit Spino *d.n.105.* poſt Gregorium Lopez, & Palatios) vt ſi vltra illam quintam, quam poteſt pater relinquere filio ſpurio relinquat illi aliquod aliud legatum, non valeat tale legatum. Quod intelligendum, ſi quinta pars ſufficit ad alimenta, nam ſi ſufficiens non ſit pro neceſſarijs alimentis, tunc fore augendam, & aliquid aliud pro alimentis poſſe, & debere relinqui tradit Couarruuias *d.n.8.fine.* ex Ioan. Lupi, ſeu Palacio Rubeo, *loco ſupra citato.* & ſequuntur Surdus *de aliment. tit.7.q. 10.n.25.* & latiùs probat Corduba *in l.ſi quis à liberis §.idem reſcripſit.n.59.& ſequen.ff.de liber.agnoſc.* quidquid Tellus *in l.10. Tauri n.1.* quem ſequitur Vaſquez *d §.7.n.139.* ſecus ſentiat dicens patrem maiorem partē quinto non teneri aſſignare filio ſpurio etiamſi quinta pars non ſufficiat pro alimentis, quia id lex tantum præſcripſit; quem tamen latiſſimè reprobat *loco citato* Corduba.

44 Ego exiſtimo in praxi, quoad vtrumque forum non eſſe recedendum à ſententia Crauetæ, & aliorum Doctorum, qui *n.40.* ſunt relati; neque à ſentētia Couarruuiæ, & aliorum de qua *ſupra n.42.& 43. poſteriore loco relati.* Cum enim materia alimentorum ſit fauorabilis *toto tit.de alim.vel cibariis leg.* Craueta *d.conſ.199. n.10.* Decianus *cōſ 48.n.22.l.5.* Peregrinus *de fidei com. art.42.n.87.* Rota *apud.Seraph.deciſ.211.n.6.& p.7.diuerſorum, apud Rubeum deciſ.194. n.28.* in praxi eam debemus ſequi ſententiam, quæ ſtat pro alimentis; licet ſit ampliatiua; & in terminis ampliationem admitti in materia alimentorum, quia fauorabilis; tradit Rota *d. deciſ.194.alleg.n.28.* Addens *n.24.* in eadem materia potiùs admittendam eſſe ſuperfluitatem, quam quod quis debitis priuetur alimentis, etiam quod interpretatio fieret contra ius, *per textum in l.1. Cod de legat.* Propterea in eadem materia alimentorum eadem Rota non multum rigorosè, nec per apices iuris conſueuit procedere, vt dicitur *deciſ.41.n.2.apud Seraphin.* & pro indubitato ſaltem aſſerendum, relictum filio ſpurio, qui tempore relicti non egebat, ſi ſuperueniat neceſſitas, reuiuiſcat; vt in terminis Rolandus *conſ.54.n 77.lib.2.* & Simon de Prætis *d.n.7.*

§. VIII.

Quando alimenta alicui ex conſuetudine, diſpoſitione legis, vel hominis, & iure actionis debentur, etiam diuiti ſunt præſtanda.

45 PORRO quæ in præcedentibus tradita ſunt de alimentis, quod nō debeātur filiis, qui aliunde habēt, vnde ſe cōpetenter. & honeſtè alere poſſunt; procedit quādo alimenta ex ſolo iure naturali, & miſerationis cauſa, atque æquitate tantum canonica, & ſolum officio iudicis debeatur; nam alimenta cuipiam debita ex diſpoſitione legis municipalis, aut hominis, vel ex conſuetudine in locum ve legitimæ ſubrogata, & danda, & iure actionis præſtanda; tunc debētur etiam ei, qui aliundè ſe alere poteſt *l.de alimen.Cod de tranſactionibus, ibid.* Baldus *n.5.* Alexander, Iaſon, & alij Scribentes; idem Alexander *conſ.7.n.10.* Tiraquellus *de primog.q.15.n. 4.& 5.* Ludouicus Molina *eodem tractatu l. 2.cap.15. n.6.& 70.* Additionator cum aliis *eodem c.15.n.6.* Alter Molina *de iuſt.tom.3.diſp.616.n.3.* Rota *deciſ.447.n.8. apud Seraphin.* & Surdus *de alim.tit.7.q.6.n.25. & q. q.15.n.27.* quod etiam comprobat Tiraquellus ex eo, quod is alimentarius poſſit petere alimenta præterita, quibus iam amplius non eget. *l. libertis quos, §.1.* ibi, *tam præteriti temporis, quam futuri*, & *ibid.* Bartholus, & alij, *ff de leg.alim.& cibar.legat* quare cum lex, vel conſuetudo deferens ſucceſſionem integram primogenito, mandat ſecundum genitum, & alios filios ali, tunc alimenta ſubrogantur loco legitimæ, & iure actionis, nō officio iudicis debentur; & ſic ſecundo genito, & aliis filiis, ſeu fratribus ſunt præſtanda, quamuis ſint diuites; vt vterque Molina *locis citatis.* Tiraquellus *d.num.5.* & Surdus *d.q.6.n.25.& d.q.15.n.27.* de qua re latiùs *infra n.529.cum ſequent.*

SVMMARIVM
Capitis Secundi.

Alimentorum nomine veniunt omnia ad vitæ ſuſtentationem neceſſaria n.46.

Quare continentur cibus, potus, veſtes, habitatio. ibidem.

Cibi nomine comprehenduntur panis, carnes, & alia edulia pro qualitate, & conditione perſonæ. n.47.

An etiam cibi pro animalibus. ibid.

Potus appellatione continentur vinum, ceruiſia, & alia potionis genera, & etiam aqua vbi eſt venalis. n. 48.

Et ſolum aqua ad bibendum, quando aqua non eſt diſtinctè ab alimentis legata, quando verò diſtinctè legantur alimenta, & aqua, comprehenditur etiam ad aliorum alimentorum vſum, & ad lauandum & ſimiles vſus neceſſaria. n.50.

Potus alimentorum, & cibariorū nomine continetur. ibidem.

Victus nomine continetur cibus, potus, veſtimenta, & cætera ad viuendum homini neceſſaria. ibid.

Potus nomine veniunt etiam vaſa, quibus vtimur ad potandum, & in quibus vinum, & cætera potabilia conſeruantur. n.49.

Aqua in locis vbi eſt venalis, an alimentario præſtanda in ipſa ſpecie; an verò liberum debitori ſit aquam dare, vel pretium, ſeu æſtimationem. n.50.

Aliud pro alio ſolui non poteſt inuito creditore. ibid.

Debitor an, & quando cogi poſſit ad ſoluendum vnum pro alio ibid.

Veſtitus nomine veniunt veſtes laneæ, lineæ, ſericæ, bombagina, camiſia, cingula, clamides, tapetia, ſeu coopertoria, diploides, culcitræ, capitis tegumenta, calceamēta, pelles iuxta qualitatem, & conditionem perſonæ. n. 51.52.53.& 54.

Lectus nomine alimentorum continetur.

Alimentario præſtanda ſupellectiles, vulgo maſſaritiæ, & vaſa, ac inſtrumenta ad menſam, & ad coquinam, & quotidianum vſum, & an hæc ſub nomine habitationis comprehendantur. n.55.

Simplici habitatione legata an veniat ſupellex, & bona mobilia ad domus inſtructionem. ibid.

Si debitor alimentorum, & habitationis domus ſemel aſſignauerit habitationem, an poſſit illam variare. numero. 56.

danda denegentur; quæ tamen ſaltem iure naturali,& etiam de æquitate canonica,vt infra oſtenditur,illis indigentibus ſunt à patre præſtanda; quæ æquitas canonica ſeruatur etiam in foro ſeculari vbique etiam extra terras Eccleſiæ. quoad iuriſdictionem tẽporalem ſubiectas;vt pariter *infra numero* 185.oſtenditur, Ratio ergo præſentis difficultatis eſt, cum filius ſpurius ex arte ſua poſſit lucrari victum.& ſic non videatur indigens alimentorum;nec pater tunc cogatur illi eadem alimenta præſtare poſſit nihilominus illi aliquid relinquere pro alimentis, & legatum teneat in vtroque foro,non obſtante diſpoſitione illa iuris ciuilis(quam canonicum ius non abrogauit) qua pater prohibetur filiis ex damnato coitu natis aliquid ex ſuis bonis relinquere.

40 Et Craueta allegatus *conſ.* 199.*per totum*,præſertim *numero* 10 *& conſ.* 200.*numer.* 10. cenſuit,quod quãuis pater filio artifici, qui ex hac ſua arte, & induſtria poterat ſe alere,non cogatur alimenta præſtare, tamen ſi vult poteſt illi relinquere alimenta , ſeu aliquid nomine alimentorum; Crauetam ſequuti ſunt Couarruuias *de ſponſ.p.*2.*cap.*8.§.6.*numer.*10 Simon de Pretis *de interpr.vltimarum volunt. lib.* 3. *interpr.*1.*dub.*3. *ſolut.* 2.*numer.*7 *fine*,Additio , ſeu Apoſtillator *ad Decium conſ.*576.in verbo *quando*(vbi addit,quod ita practicatur)Stephanus Gratianus *diſcep.for.cap.*586. *num.* 26.& Latiùs *cap.* 120. *numero* 16 (vbi ait hanc opinionem eſſe veriorem) & hanc Crauetæ opinionem, quod pater poſſit relinquere filio ſpurio alimenta,etiãſi poſſit ex induſtria ſe alere,multum æquam dicit Surdus de *de alimentis tit* .7.*quæſt*.9.*numer.* 11. licet addat Crauetæ argumenta non concludere , coneturque ea conuellere , & reiicere ; eandem Crauetæ opinionem, eius auctoritate præſertim nixi præter Couarruuiam *loco citato* ex Doctoribus Hiſpanis loquentes de quinto bonorum , quod apud Caſtillanos *iuxta legem Tauri*,pater poteſt relinquere filiis ſpuriis ad alimenta,amplexi ſunt Gregorius Lopez *l.*10.*tit.*16.*p.*6.verbo, *Hereditas,in fin.* Vaſquius *de ſucceſſion.creat.*§.10.*n.* 494. & nonnulli alij à P. Barboſa *ad.l.*1.*p.*4. *numer.*77 *ff. ſoluto matr.* relati ; aſſerunt enim pãtrem poſſe relinquere dictum quintum filiis ſpuriis,quamuis bona haberent,ex quorum redditibus ſe alere poſſint , vel artificium norint , ex quo ſine dedecore poſſint victum quærere;quamuis Craueta dictis locis loquatur tantum in ſpurio,qui nullas habet facultates , ſed ſolum ex artificio congruenti poſſit honeſtè viuere : tandem pro hac ſententia videntur poſſe allegari Rota Romana *locis ſupra numero* 28. *&* 36 *citatis* , & alii Doctores *eodem numero* 36. relati.Probatur ea ſententia ex traditis *dicto num.* 36. ſcilicet quia ob humanæ potentiæ fragilitatem operæ & induſtria poſſunt ex tempore variari, & impediri ; etſi enim hodie filius ſpurius poſſit operari,& ea arte habere alimenta;ætas tamen vel propter ſuperuenientem morbum non erit aptus labori , vel ob aliã cauſã,& caſu aliquo erit impeditus,nec poterit ex arte habere alimenta,cum ergo non raro ſoleat contingere , quem ob morbum ſuperuenientem, vel aliam calamitatem , aut cauſam non poſſe arte,& induſtria vti , iure merito iuxta æquitatem canonicam tale relictum cauſa alimentorum,quæ alioqui poſſent deficere filio ſpurio artifici,& ne in caſu deficiẽtiæ,& quãdo factus languens , & egens cogatur pro eiſdem alimentis intẽtare litem contra Hæredes patris,& in vtroque foro erit validum , & nullo modo annullandum. Confirmat Craueta alia ratione *ſupra num.*36.adducta, quod inops ſit,qui ſolum ex arte,&laboribus poteſt ſe, & ſuos alere. Addit alias confirmationes apud ipſũ Surdum *loco citato* videndas. Subdit autem contra Decium non obſtare,quod pater non cogatur alimenta præſtare filio ſpurio artifici, qui ex arte , & operis ſuis poteſt ſe alere iuxta tradita *ſupra n.*37. eo quod ſit arguere à ſeparatis;aliud enim eſt,patrem non cogi,aliud patrem volentem id,facere poſſe. Æquitas ergo canonica,inquit Craueta,in hoc caſu vult tantum patrem non poſſe cogi, non autem non poſſe præſtare , & relinquere alimentá,ſi velit.

Contrarium,& patrem filiis ſpuriis,qui ex arte,quã callent , & ex operis poſſunt ſine dedecore honeſtam vitam quærere , non poſſe aliquid ad alimenta relinquere , & relictum eſſe nullum , quamuis in futurum poſſint deuenire ad paupertatem,& ſtatum non aptum labori;ſenſere Caſſaneus *conſ.*59. *&* 62. Decius *conſ.* 576.Socinus *conſ.*111.*n.*47 Theſaurus *deciſ.*211.*n.* 19. Paleotus *de nothis cap* 48.*n.*6.Io.Baptiſta Lupi *de illegit.com.*1.§.2.*n.*31.& alij Iuriſperiti ab Anto.Gabr.*lib.* 6.*tit.de alim. n.*27.Ioann. Lupi *d.num.*31.& Stephano Gratiano allegato *cap.* 120.*n.*12.relati. & ex Doctoribus Hiſpanis Tellus *in l.* 10. *Tauri n.*3. *ad fin.*Matienzo *l.*8.*tit.*&*l.*5.*ordin.gloſſ* 1.*num.*14. Ludouicus Molina de primog. *l.*2.*cap* 15.*n.*54.*fin.*P. Barboſa *ad d.l.*1.*p.*4. *numer.*77 *ff ſoluto matrim.* Sanchez alios allegans *in conſiliis moralibus lib.*4 *c.* 3.*dub.*31.& Rebellus *de obligat.iuſtitiæ p.*2.*lib.*5.*q.*18.*num.* 25.Probatur hæc ſententia , quia dum filius ſpurius poteſt aliunde, vel ex fructibus ſuorum bonorum, vel ex artificio , & operis ſuis habere alimenta, ceſſat obligatio patris iuxta tradita *ſupra n.*27.*&* 37.& ſuccedit prohibitio *d. Aut.ex complexu* & aliorum iurium,quæ ſequenti *numero* 39. ſunt adducta Præterea receptum eſt apud omnes,ſolum in cauſa alimentorum patrem relinquere poſſe filio ſpurio,& ſi vltra cauſam alimentorum relinquat,relictum eſſe nullum,vt ait etiam Craueta *conſ.*219.*numero* 7. quando verò filius ſpurius non eget alimentis à patre dandis,quia aliundè ex propriis bonis, vel ſua induſtria poteſt ſe honeſtè alere, relictum patris non eſt in cauſam,ſed vltra cauſam alimentorum neque obſtat, quod filius ſpurius fieri poſſit pauper,& morbo,vel alia cauſa impediri exercere artem, & operis ſuis victum lucrati , quia non eſt iudicandum de actu ſecundum futura, ſed ſecundum præſentem ſtatum , qui debet attendi *l.moneor.Cod ſi ſeruus exper.* Ancharanus,Butrius, & Paulus de Caſtro à Craueta *d.conſ.*199.*num.*10. relati. & alios allegans,Surdus *d.tit.*7.*quæſt* 9. *à numero* 12. vbi quod omnis diſpoſitio ſecundum præſentem ſtatum intelligitur *capite* 2.*de iure iur.* & Tiraquellus *in præfat.lib.ſi vnquam numero* 66. *Cod. de reuocandis donation.*& alia exempla ad id affert Craueta *dict. numero* 10.

Hinc iuxta præfatam l.Tauri 10.diſponentem patrem filio ſpurio poſſe relinquere quintum bonorum,quando tenetur ei in vita,vel in morte præſtare alimenta,ſi ſpurius ſit diues,non egens alimentis à patre præſtandis , vel ex artificio honeſto poteſt alimenta ſibi quærere , patrẽ non poſſe tali filio ſpurio quintum præfatum relinquere,& relictum eſſe nullum , tradunt præfati Doctores Hiſpani *numer.precedente* relati ; & Vaſquez *opuſc. de teſtam.cap.*5.§.7.*n.*140.ob eandem rationem, ſcilicet quia *d.l.*10.loquitur in patre,qui tenetur alimẽta præſtare,quem decernit ad præfata alimẽta poſſe relinquere quintum ; ex quo autem filius ſpurius aliundè habet alimenta;vel poteſt illa commodè habere;ceſſat patris obligatio alendi filium,iuxta tradita,dictis 27. & 37.& habet locum prohibitio iuris communis , quod pater filio ſpurio nihil poteſt relinquere ; quamuis contrarium teneant Couarruuias,& Gregorius Lopez *loc. ſupra n.*40. 42

Hinc etiam quando filius ſpurius ad ſe honeſtè habitã conſideratione eius perſonæ alendum , non eget tota quinta portione bonorũ;ſed minus ſibi ad alimenta congruentia ſufficiat , quia aliundè ex propriis bonis,vel officio,aut arte habeat partem alimentorum; non poſſe tunc patrem tali filio ſpurio relinquere integrum quintum; & ſi relinquat , relictum eſſe minuendum quoad exceſſum alimentorum : tradunt Tello *d.l.*10.*Tauri numer.*9. ibidem Caſtilla Molinã *d.* 43

c.15

Digitized by Google

c.15 eodem n.54. Matienzo *d.Gloſſ. 1.n.12.& 13.* Sanchez *d.cap.3.aub 32.* Surdus *loco infra citat.* Rebellus *d.q.18.n.24 fin.* Et alij à Molina, Sanchez,& Rebello relati;idque ad eandem rationem,ſcilicet, quod pater iuxta illam legem 10.poteſt relinquere quintum ſolum ad alimenta, & non vltra cauſam alimentorum; ac proindè ſi integrum quintum relictum excedat neceſſitatem alimentorum competentium, & à patre debitorum,erit deminuendum.Et ſi contrarium,& in hoc etiam caſu valere relictum totius quinti etiam quo ad exceſſum,& non eſſe minuendum,etiam ſi modum alimentorum excedat,docuerunt Couarruuias *allegato §.6. n.8.* Ant.Gomez *in d.l.10. Tauri n.40.* Palcius Rubius *in c.per veſtras de donat.inter virum,vt vxorem notab. 3.§.24 fin.* & Spino *in ſpeculo Gloſſa 16.n.104.& 105.* & Corduba *à loco in l.ſi quis à liberis §.idem reſcripſit n.67.ff.de liber agnoſc.* & ex Theologis Vaſquez *d.§.11. n.41.* fundatur,quia d.l.10. permittitur patri dare filio ſpurio quintam partem bonorum,& tantum declaratur, quod vltra illam quintā partem non poſſit pater dare filio ſpurio aliquid aliud de bonis ſuis;ex quo fit (inquit Spino *d.n.105.* poſt Gregorium Lopez, & Palatios) vt ſi vltra illam quintam,quam poteſt pater relinquere filio ſpurio relinquat illi aliquod aliud legatum,non valeat tale legatum.Quod intelligendum, ſi quinta pars ſufficit ad alimenta,nam ſi ſufficiens non ſit pro neceſſitatis alimentis,tunc fore augendam, & aliquid aliud pro alimentis poſſe, & debere relinqui tradit Couarruuias *d.n.8.fine* ex Ioan.Lupi,ſeu Palacio Rubeo, *loco ſupra citato.* & ſequuntur Surdus *de aliment. tit.7.q. 10.n.25.* & latiùs probat Corduba *in l.ſi quis à liberis §.idem reſcripſit.n.59.& ſequen.ff.de liber.agnoſc.* quidquid Tellus *in l.10. Tauri n.1.* quem ſequitur Vaſquez *d §.7.n.139.* fecus ſentiat dicens patrem maiorem partē quinto non teneri aſſignare filio ſpurio etiamſi quinta pars non ſufficiat pro alimentis, quia id lex tantum præſcripſit;quem tamen latiſſimè reprobat *loco citato* Corduba.

44 Ego exiſtimo in praxi, quoad vtrumque forum non eſſe recedendum à ſententia Crauetæ,& aliorum Doctorum,qui *n.40.* ſunt relati;neque à ſentētia Couarruuiæ, & aliorum de qua *ſupra n.42.& 43.poſteriore loco relati.* Cum enim materia alimentorum ſit fauorabilis *toto tit.de alim.vel cibariis leg.* Crauetta *d.conſ.199. n.10.* Decianus *cōſ.48.n.22.l.5.* Peregrinus *de fidei com. art.42.n.87.* Rota *apud.Seraph.deciſ.211.n.6.& p.7.diuerſorum, apud Rubeum deciſ.194. n.28.* in praxi eam debemus ſequi ſententiam,quæ ſtat pro alimentis;licet ſit ampliatiua; & in terminis ampliationem admitti in materia alimentorum,quia fauorabilis; tradit Rota *d. deciſ.194.alleg.n.28.* Addens *n.24.* in eadem materia potiùs admittendam eſſe ſuperfluitatem, quam quod quis debitis priuetur alimentis, etiam quod interpretatio fieret contra ius, *per textum in l.1. Cod de legat.* Propterea in eadem materia alimentorum eadem Rota non multum rigorosè, nec per apices iuris conſueuit procedere,vt dicitur *deciſ.41.n.2.apud Seraphin.* & pro indubitato ſaltem aſſerendum,relictum filio ſpurio,qui tempore relicti non egebat,ſi ſuperueniat neceſſitas,reuiuiſcat;vt in terminis Rolandus *conſ.54 n 77.lib.2.* & Simon de Prætis *d.n.7.*

§. VIII.

Quando alimenta alicui ex conſuetudine, diſpoſitione legis, vel hominis, & iure actionis debentur,etiam diuiti ſunt præſtanda.

45 Porro quæ in præcedentibus tradita ſunt de alimentis,quod nō debeātur filiis,qui aliunde habēt,vnde ſe cōpetenter. & honeſtè alere poſſunt;procedit quādo alimenta ex ſolo iure naturali, & miſerationis cauſa, atque æquitate tantum canonica,& ſolum officio Iudicis debeatur; nam alimenta cuipiam debita ex diſpoſitione legis municipalis,aut hominis,vel ex conſuetudine in locum vel legitimæ ſubrogata,& danda, & iure actionis præſtanda;tunc debētur etiam ei, qui aliundè ſe alere poteſt *l.de alimen.Cod de tranſactionibus, ibid.* Baldus *n.5.* Alexander,Iaſon, & alij Scribentes; idem Alexander.*conſ.7.n.10.* Tiraquellus *de primog.q.15.n. 4.& 5.* Ludouicus Molina *eodem tractatu l. 2.cap.15. n.6.& 70.* Additionator cum aliis *eodem c.15.n.6.* Alter Molina *de iuſt.tom.3.diſp.616.n.3.* Rota *deciſ.447.n.8. apud Seraphin.*& Surdus *de alim.tit.7.q.6.n.25. & q. 9.15.n.27.* quod etiam comprobat Tiraquellus ex eo, quod is alimentarius poſſit petere alimenta præterita, quibus iam amplius non eget.*l. libertis quos,§.1.ibi, tam præteriti temporis, quam futuri,&* *ibid.* Bartholus, & alij,*ff de leg.alim.& cibar.legat* quare cum lex, vel conſuetudo deferens ſucceſſionem integram primogenito,mandat ſecundum genitum,& alios filios ali,tunc alimenta ſubrogantur loco legitimæ,& iure actionis,nō officio iudicis debentur; & ſic ſecundo genito,& aliis filiis,ſeu fratribus ſunt præſtanda, quamuis ſint diuites; vt vterque Molina *locis citatis.* Tiraquellus *d.num.5.*& Surdus *d.q.6.n.25.& d.q.15.n.27.* de qua re latiùs *infra n.529.cum ſequent.*

SVMMARIVM
Capitis Secundi.

Alimentorum nomine veniunt omnia ad vitæ ſuſtentationem neceſſaria n.46.

Quare continentur cibus,potus, veſtes,habitatio.ibidem.

Cibi nomine comprehenduntur panis, carnes, & alia edulia pro qualitate, & conditione perſonæ.n.47.

An etiam cibi pro animalibus.ibid.

Potus appellatione continentur vinum,ceruiſia, & alia potionis genera,& etiam aqua vbi eſt venalis.n. 48.

Et ſolum aqua ad bibendum, quando aqua non eſt diſtinctè ab alimentis legata,quando verò diſtinctè leguntur alimenta, & aqua, comprehenditur etiam ad aliorum alimentorum vſum,& ad lauandum & ſimiles vſus neceſſaria.n.50.

Potus alimentorum, & cibariorū nomine continetur.ibidem.

Victus nomine continetur cibus,potus,veſtimenta,& cætera ad viuendum homini neceſſaria.ibid.

Potus nomine veniunt etiam vaſa,quibus vtimur ad potandum,& in quibus vinum,& cætera potabilia conſeruantur.n.49.

Aqua in locis vbi eſt venalis, an alimentario præſtanda in ipſa ſpecie;an verò liberum debitori ſit aquam dare,vel pretium,ſeu æſtimationem.n.50.

Aliud pro alio ſolui non poteſt inuito creditore.ibid.

Debitor an, & quando cogi poſſit ad ſoluendum vnum pro alio ibid.

Veſtitus nomine veniunt veſtes lanea,linea,ſerica, bombagina,camiſiæ, cingula,clamides,tapetia,ſeu coopertoria,diploides,calcetra,capitis tegumenta,calceamēta,pelles iuxta qualitatem,& conditionem perſonæ.n. 51.52.53.& 54.

Lectus nomine alimentorum continetur.

Alimentario præſtanda ſupellectiles,vulgo maſſaritiæ,& vaſa,ac inſtrumenta ad menſam, & ad coquinam, & quotidianum vſum,& an hæc ſub nomine habitationis comprehendantur.n.55.

Simplici habitatione legata an veniat ſupellex, & bona mobilia ad domus inſtructionem.ibid.

Si debitor alimentorum,& habitationis domus ſemel aſſignauerit habitationem,an poſſit illam variare. numero.56.

Digitized by Google

Habens ſeruitutem viæ in fundo, electione loci ſemel facta non poteſt variare ibid.

Viam, qui debet per fundum facta ſimul loci deſignatione poteſt variare aſſignando aliam æque commodam. ibid.

Habitatio Alimentario præſtanda intelligitur pro ſe, & eius vxore, & familia. n.57.

Veſtes, & habitatio nomine Alimentorum, non comprehenduntur in materia odioſa, ſcilicet quando alimenta remittuntur renunciatione, vel pacto, ſed comprehēduntur ſolum, vbi agitur de illis præſtandis. n.58.

Sub Alimentis comprehenduntur ligna pro coquendis cibis, & ad calefaciendum hyeme. n.59.

Medicinæ, & expenſæ pro medicis, ſi contingat Alimentarium infirmari, continentur nomine Alimentorum. n.60.

Equus, & ſerui eorumque ſalaria continentur nomine alimentorū, ſi ita poſtulat Alimētarij dignitas. n.61.

Item ſumptus in honeſta recreatione, venatione, haſtiludio pro qualitate perſonæ, & in aliqua pia peregrinatione. ibid.

Expenſæ ad addiſcendas bonas artes, & diſciplinas, ac ſcientias etiam iuris ciuilis, & medicinæ, ac ſimilium veniunt nomine alimentorum, quando debentur ratione pietatis, & ex officio iudicis. n.62.

Qui promiſit aliquem, vt filium tractare, vel alere, tenetur facere expenſas pro ſtudiis. n.63.

Expenſæ ſtudij Alimentario debentur, quando alimenta debentur iure actionis, & ex diſpoſitione hominis, puta ex legato Alimentorum negatiuè n. 64. affirmatiuè. ibid.

Reſoluitur in legato Alimentorum non comprehendi expenſas ſtudij, niſi ex probabilibus coniecturis aliud ſenſiſſe Teſtatorem appareat. n.65.

Quæ ſint probabiles coniecturæ. n.66.

Reiicitur Doctrina quædam Fagundez. n.67.

Inter Alimenta an computentur funeris expenſæ; reſoluitur affirmatiuè. n.68.

Qui Alimenta præbere tenetur, non cogitur ſoluere debita Alimentarij, nec pœnam ſi ad aliquid propter delictum condemnetur idem Alimentarius. n.69.

CAPVT SECVNDVM.

Alimentorum appellatione, quæ contineantur latè explicatur.

§. *Primus.*

Explicantur ea, quæ communi conſenſu nomine Alimentorum veniunt.

46 NOmine autem Alimentorum, quæ filiis, & cuilibet alteri debentur à lege, ſeu ex diſpoſitione hominis, puta ex legato alimentorum alicui facto veniunt ſeu comprehenduntur omnia ad vitam corporalem cōſeruandam neceſſaria, & ſine quibus homo non viuit, vt in iuribus mox citandis, & tradunt Doctores etiam mox allegandi, & alij communiter; Quare primò alimentorum, ſicut, & victus appellatione continentur cibus, potus, veſtitus, habitatio, cum hæc omnia ſint ad corpus ſuſtentandum, ſiue ad viuendum neceſſaria. Ita *l. legatis & l. v. tima ff. de alimentis, vel cibariis legatis, l. verbo viuere 43. & l. ſeq. & l. quos nos, 234. §. verbo viuere. ff. de verborum ſignificatione.* Syluester, & alij Summiſtæ verbo *alim.* Molin. *de iuſtit. tom. 1. d. 168. §. alim.* Azorius *p. 2. l. 2. c. 4. q. 2. & p. 3. l. 1. c. 7. fin.* Fagundez *de præcept. Decal. l. 4. c. 1. n. 3.* Bonacina *de præcept. d. 6. q. vnica p 6. §. 1. n. 2.* Trullench. *in Decal. l. 4. c. 1. dubio 3. n. 7.* & Megala *p. 2. l. 2. c. 2. q. 1. n. 1.* ex Iuriſperitis Bartholus, & alij Scribentes *in d. l. leg.* Crauetta *conſ. 199. n.* 3. Ioachim Mynſing. *ſingul. obſeruat. cent. 3. obſeruat. 12.* Rolandus a Vallè *conſ. 22. num. 1. & ſeqq.* Simon de Prætis *de interp. vltimarum voluntatum l. 4. interpret. 1. dubitatione 11. n. 23. 36. 39 & 40. 41. & 42.* Garzias *de expenſis cap. 3. numer. 37. 38. & 39.* Menochius *de arbitrariis caſu 170. numer. 29. & 30. & de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 152. num. 13. & ſeq.* Paleotus *de nothis cap. 47. numer. 7.* Marta *de ſucceſſionibus p. 4. q. 18. art. 7. n. 8.* Surdus *de Aliment. tit. 4. q. 1. & quatuor ſequen.* Iacobus Cancer *var. reſol. tom. 1. cap. 16. nume. 41.* Stephanus Gratianus *diſcept. for. tom. 4. cap. 610 numer. 1.* Carpanus *ad ſtatuta Med. cap. 312. num. 10* Molfeſius *in conſuetudines Neap. tom. 1. p. 5. q. 1. n. 7.* Rota Rom. *deciſ. 1092. num. 4. apud Seraph. deciſ. 421. num. 4. p. 4. diuerſorum apud Farinacium in nouiter nouiſſimis; deciſ. 365. num. 2. p. 5. diuerſorum apud Rubeum, & deciſ. 30. num. 32. p. 7. diuerſorum apud eundem Rubeum*, & alij Iuriſperiti communiter *apud eoſdem* præſertim *apud Surdum, Menochium, & Martam.*

Cibi verò nomine comprehenduntur panis, carnes, 47
& alia edulia pro qualitate, & conditione perſonæ, cum alij ſint cibi Ruſticorum, alij nobilium. Menoch. *d. præſumpt. 157. num. 16.* & apud eu Rebuffus *in d. l. verbo, victus.* Addit idem Menochius *ibid.* cum eodem Rebuffo; & docet etiam Surdus *de Alim. tit. 4 q. 8.* non ſolum haberi rationem cibi hominis, ſcilicet ipſius legatarij alimentandi, ſed etiam animalium, v. g. equorum, vel mulorum, ſi id fert ipſius legatarij perſona; alias non; & idem quando conſtat ex coniecturis præſtandum cibum pro animalibus.

Potus nomine continentur vinum, ceruiſia, & alia 48
potionis genera; Rebuffus *in d. l. verbo, victus.* Menochius *d. præſ. 157. n. 17.* & colligitur ex aliis, item intelligitur aqua, quando eſt venalis, vt Romæ, & Venetiis, & etiam Genuæ, *l. 1. l. Mela §. quidem liberis. ff. de alimē. & librariis.* Rolandus *d. conſ. 22. n. 7.* Simon de Prætis *d. n. 39.* Menochius *d. præſu. 157. n. 17. & 25.* Surdus *d. tit 4 q. 3. n. 2.* Marta *d. n. 7. n. 8. fin.* & alij apud eoſdem, præſertim Scribentes *in d. l. 1. ff. de alim.* Et aduertendum hic, quod licet Oldradus *conſ. 24. n. 2.* dixerit potum non contineri in legato Alimentorum, quia aliud ſit cibus, aliud potus, ad id allegans illud Ioannis, *Caro mea verè eſt cibus, & ſanguis meus verè eſt potus.* Nihilominus ſub generali alimentorum, & cibariorum nomine contineri, & potum contra eundē Oldradum, aſſeruerunt Corduba *in l. ſi quis à liberis, §. non tantum enim, & ff. de lib. agnoſc.* Alciatus *in d. l. quos nos d. § verbo, viuere.* Menochius *d. præſ. 157. n. 17.* Surdus *d. q. 3. n. 6.* Rolandus *d. conſ. 22. n. 7.* alij Doctores *n. 46.* relati, & alij à Surdo *d. q. 3. n. 2.* allegati. Et præſertim Decius *in d. l. 1. ff. de alim. & in l. 2. ff. de iuriſd. omniū. dub.* vbi ait quod cibi appellatio includit potum, quando ſimpliciter pronunciatur, licet aliud ſit, quando de cibo, & potu ſit ſeparata mentio. Et ratio eſt, quia alimentorum nomine continetur quidquid ad humanæ vitæ ſuſtentationem requiritur, vt *n. 46.* dictum eſt, ſine potu autem, & abſque aqua vita corporalis non poteſt ſuſtentari; nam cum quotidiè inſenſibiliter conſumetur humidum radicale, & partes corporis deperdantur, neceſſarius eſt cibus, & potus ad reſtaurationem humidi, & partiū per conuerſionem cibi, & potus in carnem, & ſanguinem. Confirmatur, quia quod continetur nomine victus, continetur etiam nomine alimentorum, ita quod idem ſunt reipſa alimenta, & victus, Ruinus *conſ. 81. volum. 1* Rolandus *d. conſ. 22. n. 2.* Simon de Prætis *d. dub. 11. num. 36.* & Menochius *d. præſumpt. 157. n. 15.* Nomine autem victus continentur, quæ eſui, potui, cultui corporis, quæque ad viuendum homini neceſſaria ſunt, etiam veſtimenta *d. l. verbo, viuere 43. ff. de verb. ſignificatione.*

Nomine etiā potus veniunt non ſolū vinum, ceruiſia, 49
& alia potionis genera, & aqua in locis, vbi eſt venalis; ſed etiam vaſa ad potandum, & in quibus vinum

Digitized by Google

vinum,& cætera in quibus continentur,& conſeruantur.Ita Rebuffus *loco ſupra allegato.*Simon de Prætis *d. dub.*11.*num.*42.Menochius *d.præſ.*157.*num.*17.Molfeſius *in conſ.Neap.p.*5.*q.*1.*numer.*9. & Surdus *d.tit.*4. *q.*3.*num.*4. id comprobans;quia cum aliter vinum , & cætera potabilia nequeant ſeruari, oportet etiam vaſa deberi,vno enim conceſſo venit,id omne, ſine quo cōceſſum eſſe non poteſt *d. l. legatis ff. de alimentis leg. & aliis iuribus* per Surdum ad id *n.*5.*allegatis*; faciunt etiam ad huius confirmationem *l.qui pœnam* §.*finali de penu legata* , vbi penu legata veniunt etiam vaſa,quibus per varia continentur.& *l.*3. & *l.*2.*vino legato ff.de trico,vino , vel oleo legato* , vbi legato vino veniunt vaſa,in quibus continetur,& ſeruatur.

50 Num autem aqua, quando eſt venalis , & comprehenſa ſub alimentis debeat in ſpecie ipſa præſtari ; an verò pretium,ſeu æſtimatio Bartholus *in d.l.*1.*ff.de alimen.legat.numer.*2.& de quibuſcumque,quæ facile,citoque corrumpuntur , & modico tempore durant , vt carnes,pices, & ſimilia,ait eorum pretium eſſe præſtādum alimentario: quæ vero longo tempore durant,pręſtanda in ſua ſpecie,quod idem dicit *in l. pecunia num.* 2.*ff.de alimen.legat.* Idem quod Bartholus , ſentit Rolandus *d.conſ.*22.*fine per textum in l. mela.*§. *quadam, de alimen.leg.*Corduba verò *in d.l.ſi quis à liberis.*§.*non tantum num.*11.*ff.de liber.agnoſc.*& Menochius *d.preſumpt.*157.*numer.*26.dicunt id non probari *in d.l.mela.*§.*quidem ff.de alimen.legat.*eo quod in illo reſponſo ſcripſerit Vlpianus,quod *in l* 1.*eod. tit.*ſcilicet aquam contineri legatis alimentis,ſi in ea regione aqua emitur. Surdus *d.q.* 3.*numer.*9. melius reſpondet, debitorem , ſi malit, poſſe præſtare ; ſi verò idem debitor aquam ſingulis diebus dare non grauaretur , atque ab alimentario recipere non eſſet incommodum,non eſſe eundem debitorem cogendum dare pretium , quia ſicut aliud pro alio ſolui non poteſt inuito creditore *l.*2. §. *mutui datio ff.de reb.cred.* ita debitor non debet cogi ad ſoluendum vnum pro alio.Quare ait tunc ſolum prætium, ſeu æſtimationem deberi, quando res debita preſtari non poteſt ; vel in ſubſidium , quando aliqua cauſa ſubeſt deueniendi ad æſtimationem, aliàs res ipſa ſemper præſtanda eſt.*l.ſi ita fideiuſſorem ff.de fideiuſſor.l. ſtipulatus es opus,ff.eodem tit.*& *leg.ſi non ſortem* §.*libertas ff.ſi certum petatur.* tunc ergo concludit Surdus *num.*14. quando graue eſſet alimentario recipere aquā ſingulis vicibus poſſet peti æſtimatio, & iudex pro ſuo arbitrio prouidebit, quod in tempus aqua detur , quæ ſeruari poteſt,biduo ſcilicet , vel triduo iuxta regionis conſuetudinem ; & prædicta quidem , quando aqua non eſt legata diſtinctè ab alimentis, ſed ineſt legato alimentorum:nam quando diſtinctè legantur alimenta, & aqua,vt *in d.l. mela* §.*quidem*,comprehenditur non ſolum aqua cauſa potus , ſeu pro potu neceſſaria, ſed etiam ad aliorum alimentorum vſum , ad abluendum, & alios ſimiles vſus neceſſaria,vt *eodem* §.*quidem.* Vlpianus ſenſit,alioqui legatum aquæ diſtinctum non afferret emolumentum ; & tamen dicit Vlpianus ibidem tale legatum afferre emolumentum fidei commiſſo , ſcilicet augens legatum aquæ;vt etiam Corduba *d* § *non tantum numer.*13. & Menochius *d num.* 26. aiunt ; & Corduba probat ex copula,& quæ inter aquam,& alimenta adiicitur , efficit enim pinguius legatum aquæ *l.ea tamen ad actio ff. de leg.* 3. & in hoc caſu addit Corduba deberi aquæ æſtimationem.

51 Veſtitus,ſeu veſtis, aut veſtimenti (idem enim important veſtis, & veſtimenta *l. veſtis initio ff.de auro, & argēto lega.*)appellatione veniūt omnia lanea,linea, ſerica , bombagina,quæ induendi (vt Camiſia;) præcingendi (vt cingula) amiciendi (vt clamydes)inſternendi , (vt taperia , coopertoria ;) iniiciendi , (vt deploides) accubandi (vt culcitæ , ſeu culcitræ , vel culcitæ , vulgo lecto) ſiue plumeæ , ſiue laneæ , vel materazza ; cauſa parata ſunt. ita *dicta l. veſtis. ibid. Gloſſa* : Simon de Prætis *dict.dub.* 11. *numer.*46.*numero* 42.Menochius *d.præſ.*157. *numero* 18. & Surdus *d.tit.*4.*quæſt.* 2.*numero* 8· vbi *numero* 10. ex Bellono *conſ.* 30. *numero* 11. *vol.* 2. declarat Camiſiam comprehendi nomine veſtis legatæ, quando veſtium ſit ſimplex mentio ; ſecus vbi ex teſtatoris verbis aliter colligi poſſet , vt *in d. conſ.*30. id etiam , quod nomine veſtis veniant , laneæ , lineæ , ſericeæ , & ſimiles , intelligitur pro qualitate , & conditione perſonæ *l. penult. initio ff. de aliment.legatis*,& alios allegans Menochius *d.numero* 18. de qua re infra de taxatione alimentorum iuxta qualitatem perſonæ.De lecto etiam quod alimentorum nomine comprehendatur , conſtat ex *d.l. quos nos* §. *verbum viuere* , ibi *& ſtramenta contineri ff. d.verb. ſignificat & l. in ſtratum eod.tit.* vbi& redditur ratio , ſcilicet , quia ſine lecto non poteſt homo viuere. Idem tradunt Bartholus *in d.*§. *verbum viuere.* Menochius *d. præſ.* 157. *numero* 27. Garzias *d. capite* 3.*numero* 39. 40. 41. Marta *d.art.* 3.*numero* 8. Surdus *tit.* 4. *quæſt.*2. apud eoſdem. Et nomine lecti intelliguntur etiam omnia ornamenta quæ accedunt lecto , vt Surdus *d.quæſt.*2. *numero* 5.poſt Bartholum *per textum* ibi *in l.liberorum* § *fin.ff.de leg.*3.Vtrum verò ſi teſtator alicui legauerit lectum, veniant ornamenta ordinaria , vel etiam pretioſiora ex legatarij conditione iudicandum iuxta ea , quæ infra explicantur,& tradita *tom.*3.*mor. var.tit.* 14. *n.*7.& 95.

Præterea veſtis nomine veniunt capitis tegumenta 52
dict.leg.argumento §. 1. ibi , *& faſciæ crinales , ff. de aur.& arg.leg.ibidem* Gloſſa, verbo,*muliebria*.& Surdus *d. quæſt.* 2. *numero* 9.

Item veniunt Calceamenta , cum hæc ſint pe- 53
dum veſtes *d.l. argumento*, ibi *pedula quæ & impilia*, Simon de Prætis *d. dub.* 11. *numero* 39. Rolandus à Valle *d. conſtitution.*22.*numero* 5.Menochius *d. præſ.* 157. *numero* 10. *& d. caſu* 170. *numero* 30 Caualca *d.conſ.* 199. *numero* 3. Surdus *d. quæſt.* 2. *numero* 3. Rota *d. deciſion.* 431. *numero* 4. *pract.* 4. *diuerſor.* Marta *d.articul.* 7. *numero* 8. & alij ab iiſdem relati.

Pelles quoque contineri nomine veſtium , & ali- 54
mentorum , ſi alimentarius illis egeat , quia ſit ſenex, vel Doctor , vel alterius conditionis , cui veſtes ex pelle conueniant , tradunt Baldus *conſ.*30. *fine vol.* 2. Rolandus à Valle *d. conſ.*22.*n.*4.*fine*, & Surdus *d. q.* 2.*n.*6.

Habitationis nomine contineri etiam ſupellectilia, 55
Quæ maſſaritias vulgò appellant nempe ſcamna , cathedras,menſas,tabulas, & vaſa omnia ad coquinam , & menſam, & alia inſtrumenta ad vſum quotidianum neceſſaria,tradidere Simon de Prætis *d.dubitatione* 11. *n.*41.& Menochius *d.præſumptione* 157.*n.*23.*argum. l.Labeo* §.1. *ff.de ſupellectili legata* ; & quia quis non poteſt habitare, qui ſupellectilia opportuna non habet,ſine eis enim,vt experimento conſtat nemo poteſt habitare,& viuere.vt vno conceſſo veniunt omnia, ſine quibus alimentarius non poteſt commodè alimenta conſequi; Ad nihil verò ſeruiret habitatio , ſi nuda eſſet domus,nudi parietes. Surdus etiam *tit.*4.*q.*4.*n.*3. exiſtimauit prædictas maſſeritias deberi alimentario non tamen ſub nomine habitationis, quia ſimplici habitatione legata nil aliud ſit præſtandum præter domum ipſam,non verò ſupellex , & bona mobilia ad domus inſtructionem , vel ornatum , cum aliud ſit habitatio , aliud ſupellex, vt conſtat ex eo,quod in iure habentur ſeparati tituli *de habitat. leg.* & *de ſupellecti legata*, quæ cum ſint diuerſa nō poteſt de vno ad aliud inferri *l. Papinianus ,ff. de minoribus*;ait ergo ea ratione alimentario deberi vaſa ad coquinam, & menſam neceſſaria , quia ſine iis non ſunt perfecta alimenta.

An verò debitor alimentorū.& habitationis,ſi ſemel 56
aſſignauerit alimētario habitationē,ſeu domū pro habi-

ratione, poſſit variare dando aliam, & recipere, quam dedit: Affirmat abſolutè Matthæus de Afflictis *in conſt. regn. conſtit. incipiente*, Comitibus *in fin.* Rolandus *d. conſ. 22. num* 1. *&* Menochius *conſ. 62. n. 11. per textum in l. ſi ſterilis §. fin. ff. de actionibus empti.* Surdus verò *d. q. 4. num.* 10. *& ſeq.* dicit tunc ſolum licitam eſſe eiuſmodi variationem, ſi fiat ſine damno, vel incommodo alimentarij, per regulam, quod ſit facile concedendum, quod mihi non nocet, & alteri prodeſt: de qua Gloſſa *in l. 2. initio ff. ſoluto matr.* & Bartholus *in l. item Capilli ff. de rerum diuiſ.* Confirmat, quia etſi habens ſeruitutem viæ, vel itineris in aliquo fendo non poſſit variare, ſed electione loci ſemel facta cogatur per illum, & non per alium tranſire *l. ſi vi ff. de ſeruitutibus*; ille tamen, qui ſeruitutem debet, licet ſemel viam deſignauerit in vno loco, poteſt variare, & alium æquè commodum deſignare, vt per textum ſatis clarum *in l. 2. §. penult. ff. de Religioſis, & ſumptibus funerum* Gloſſa fin. *in d. l. ſicut.* Bartholus *ibid.* Caſtrenſis, Cæpola, & alij quos contra Angelum refert, & ſequitur, idem Surdus *d. q. 4. numer.* 12. ſufficit ergo, quod detur habitatio in aliqua domo, dummodo ſit commodum, & ſufficiens iuxta qualitatem, & conditionem perſonæ, & variatio detrimentum alimentario non afferat. Sed puto quod non aliud velint Afflictus, Rolandus, & Menochius ſcilicet variationem eſſe licitam ſic, nempe ſine damno, & notabili incommodo alimentarij, vt etiam notauit Gratianus *diſcept. for. to. 4. c. 343. numer.* 13 hoc idē aſſerens. Et quamuis textus *in d. §. fin. l. ſi ſterilis* loquatur in debito alternatiuo, ſcilicet quādo venditor domus reſeruauit ſibi habitationem, vel decem in ſingulos annos, & ſit obligatio annua, quæ continet plures obligationes, & tot, quot ſunt anni, quo caſu lex vult emptorem poſſe vno anno habitationem præſtare, alio vero anno decem dare; in præſenti vero caſu nulla ſit obligatio alternatiua, & ſit vnicum debitum alimentorum, vt propterea vna aſſignata domo non videatur amplius permiſſa variatio; nihilominus facit etiam aliquo modo ad oſtendendum licitam etiam in noſtro caſu variationem habitationis pro habitatione æquè commoda; ſicuti ibi licita eſt variatio habitationis pro ſolutione decem, & è contra.

Cæterum habitatio præſtanda à debitore alimentorum intelligitur pro ſe, & eius familia, ſcilicet, vxore, & aliis, & textus *in l. ceterum §. mulieri. ff. de vſu, & habitatione*; & tradunt Simon de Prætis *d. dub.* 11. *numer.* 19. Menochius *d. præſumptione* 157. *n.* 21. ne vir ipſe vxore, & familia careat, cum ſit mulier ſocia domus mariti; *l. aduerſus Cod. de crimine expilatæ hæreditatis.* Et quod pater teneatur præbere habitorium pro ſe, & pro ſuis liberis, & vxore, tradunt Gloſſa *in l. ſi quis à liberis §. non tantum* verbo *cætera*, & ibi Bartholus *ff. de liber. agnoſc.* & Sanchez *de matrimo. lib. 4 diſputation. 26. numer.* 21.

§. II.

In materia odioſa victus, & habitatio, non veniunt nomine alimentorum, vt cum agitur de illis remittendis.

58 Illud verò quod in præcedentibus dictum eſt veſtes, & habitationem venire alimentorum nomine; id intelligendum in materia fauorabili, & vbi agitur de alimentis præſtandis ex iure naturæ, & coniunctione ſanguinis; vel ex legato, aut alia legis, vel hominis diſpoſitione; ſecus verò in materia odioſa, & vbi agitur de remittendis alimentis pacto vel renunciatione, vel tranſactione, vel alia via; tunc enim nomine alimentorum non continetur veſtiarium, & habitatio, ſeu remittens non cenſetur remittere veſtiarium, & habitationem, niſi ſpecialiter veſtiario, & habitationi renunciauerit, ſeu ſuper illis ſpecialiter tranſegerit. Textus clarus eſt *in l. cum hi §. qui tranſigit ff. de tranſactionibus.* Bartholus *in l. legatis initio ff. de aliment. legat.* Iaſon *in d. §. qui tranſigit*, dicens eſſe communem ſententiam. Menochius *de arbit. caſu* 170. *n.* 27. *& ſequen. de* Garzias *expenſis d. c. 3. numer.* 38. Surdus *de alimentis tit. 4. q. 2. n.* 6. Cancerius *var. reſol. cap.* 16. *numer* 41. & alij à Surdo *d. n.* 30. relati Fauore enim eorum, quibus debentur alimenta, introductum eſt, vt nomine alimentorum veniant veſtiarium, & habitatio. Quare non eſt audiendus Decius *in l. de alimentis num. 2. Cod. de tranſact. & in l. 2. n. 31. ff. de Iuriſdict. omnium Iud.* volens non minus veſtes venire nomine alimentorum, quando remittuntur alimenta, quam vbi agitur de illis præſtandis; eo quod etiam in materia odioſa fiat lata interpretatio, quatenus verborum proprietas patitur *l. cum lege, Cod. de teſtam.*: reſpondens ad *d. §. qui tranſigit*; ideo veſtes ibi non venire, quia textus procedit vlterius diſponendo ſpecialiter; quam tamen Decij reſponſionem Surdus *d. n.* 30. reprobat dicens eſſe verbalem; ſi enim cum tractatur de alimentis remittendis, veſtis veniret appellatione alimentorum, Diuus Marcus *in d. §. qui tranſigit*, non decreuiſſet de veſte ſpecialiter tranſigenda, vt in eo textu dicitur.

§ III.

Appellatione alimentorum comprehenduntur ligna ad coquendum cibos, & calefaciendum, & medicinæ, & expenſæ pro Medico.

Secundo cum ſub alimentis comprehendantur om- 59
nia vitæ hominis corporali neceſſaria, vt *n.* 46. iuxta Doctores communiter dictum eſt; continentur etiam ligna non ſolum pro coquendis cibis, ſed etiam calefaciēdi cauſa tempore hyemali; ignis enim ad prædicta neceſſarius eſt. Ita expreſsè Simon de Prætis *dict. dub.* 11. *numer.* 41. & Menochius *de præſumptione* 157. *numero* 24.

Medicinæ quoque, ſeu expenſæ pro medicinis, ſi 60
contingat alimentarium infirmari, ſiue alimenta ſint alicui debita ex officio iudicis, ſiue ex contractu, vel teſtamento, ſeu legato, ſub alimentis contineri; & alimentario infirmo ſunt exhibenda. Ita per dictam *l. verbo victus, & d. l. quos nos §. verbo viuere, ff. de verborum ſignificat.* Bartholus *in l. legatis de alimen. in l. libertis 2. §. 1. ff. eodem, & in l. ſi cum dotem §. ſin autem ff. ſoluto matr.* Craueta *conſ.* 149. *n.* 3. Mynſinger. *pract. cent. 3. obſeru.* 12. Rolandus *d. conſ.* 22. *n. 3. lib.* 1. Simon de Prætis *dicta dubitatione* 11. *n.* 37. *&* 38. Menochius *d. præſ.* 157. *n.* 10. Garzias *d. c. 3. n.* 42. Surdus *tit. 4. q. 5. n.* 1. Marta *de ſucceſſ. p. 4. q. 18. ar. 7. n.* 8 Et alij Iuriſperiti communiter, quos Rolandus, Menochius, & Surdus *num.* 5. late referunt; ſine medicinis enim vita hominis conſeruari non poteſt ſtante infirmitate. Ex quo fit vt ſub alimentis contineatur expenſa, ſeu ſalarium pro medico, quod alimentario infirmo præſtandum erit ab eo, qui debet alimenta, vt medico vti poſſit: vt in ſpecie poſt alios Rolandus *d. numero* 3. *fine*, & Surdus *d.* 3. ſicut enim medicinæ, ita & medicus alimentario infirmo eſt neceſſarius, per quem opportunæ medicinæ ſunt præſcribendæ, & applicandæ.

§. IV.

§. IV.

Alimentorum nomine comprehenduntur equus, ſeruitores, eorumque ſalaria; item expenſæ ad addiſcendas artes honeſtas, & diſciplinas iuxta conditionem Alimentarij.

61 CONtinentur etiam equus, ſeruitores, vel ſeruitrices, eorumque ſalaria, ſi ita poſtulet dignitas, & ſtatus alimentarij. ita Simon de Prætis *d. dub.11.n.59.* & alios allegans Menochius *d.præſumptione 157.n.28. & 29.* & Surdus *d. tit.4. q.8. & q.18.* & de alimentis ſeruis præſtandis habet *l.cum plures, §.ſi tutor, ff.de adminiſtratione, & periculo tutor.* Addit Surdus *d.q.8.n.4. & ſeq.* alios allegans, contineri etiam currum, ſeu carocium, ſi id poſtulet dignitas alimentarij; item contineri expenſas in honeſta aliqua recreatione, venatione, haſtiludio, & ſimilibus pro qualitate perſonæ. Tradit Fagundez *in Decalogum lib.4.cap.21. num.8. & cap.24. num.2. & 3.*

62 Item nomine alimentorum, veniunt expenſæ neceſſariæ ad addiſcendas artes honeſtas, vel diſciplinas, & ſcientias, ſi alimenta debeantur iure naturæ, & ſanguinis, ſeu ratione pietatis, & officio iudicis; & Alimentarius ſit perſona docilis, & capax, apprehendendi artem, vel ſcientiam, vt cæteri eiuſdem conditionis, talibus artibus, & diſciplinis ſoleant inſtrui. Ita per textus *in l.qui filium, ff.vbi pupillus educari debeat*, ibi, *Sed & in ſtudia, & in cæteras neceſſarias impenſas debet impēdi pro modo facultatum* & *d.l.cum plures, §. cum tutor. ff.de adminiſtratione & periculo tut.* ibi, *imprimis mercedes præceptoribus. & l.vltima C.de alim.pupillo præſtandis*, ibi, *miniſteria, ſtudiiſque erogatā eſſe.* Ex Iuriſperitis *ſuprà n.46* relatis tradunt Crauetta, Myntingerus *locis ibi allegatis*, Rolandus *d. conſ.22. num.8.* Marta *d.art.7. num.12.* Menochius *lib.4.præſ.191.num.12.in fine, & de arbitr. cent.6 caſu 501. num.7.* Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegit.clerie.cap. 15. num.15.* & alij Iuriſperiti communiter ab iiſdem, & à Surdo *d.tit.4.q.6.* latè relatis, Fragoſus *d. Repub.Chriſt.par.3.diſp.1.n.93. 94.95.* & Doctores, qui *hoc tract.part.1. cap.10.n.46.* ſunt relati; vbi probatum eſt parentes obligari ad curandum, vt filij inſtruātur bonis artibus, & diſciplinis, quibus cæteri eiuſdem conditionis informari ſolent. Idem etiam ſentit Surdus *d.q.6.n.1.& ſequent.* (quamuis *num.6. & 7.* contendat id non colligi ex præfatis textibus;) & *d.num.7.fine.* addit ab hac opinione non eſſe in conſulendo, & iudicando diſcedendum; & quod pater nedum teneatur filio præſtare alimenta ordinaria, ſed etiam expenſas pro ſtudio, latè alios allegantes tradunt Paſchalis *de poteſtate patria part.2.c.3. num.16.* Franciſcus Maria Pratus *in annotationibus ad eundem Paſchalem d.cap.3. ad citatum num.16.* & Io. Lupi *de illegitimis.com.2. §.1. num.40.* quamuis contrarium ſentiant Padilla *in auth.res quæ, num.92.Cod. comm.de legatis*, & alij, qui *infra num.815.* referuntur. Harum autem expenſarum ratio habenda eſt Iudicis arbitrio pro qualitate, & dignitate perſonæ, & pro quātitate patrimonij, vt Menochius *d.cap.101. num.10.* & ante eum Garzias *tract.de expenſ.cap.3. num.48.* licèt id intelligat ſolum quoad ſtudia Grammaticæ, & artium liberalium, non autem iuris ciuilis, vel medicinæ, nempe Philoſophiæ, & Theologiæ, & ſimilium; impenſas enim in huiuſmodi ſtudiis, cum ſine illis filius poſſit viuere, patrem non teneri facere, præter Garziam *ibid.* tradidere Bartolus *in l.1.§.Nec Caſtrenſe in fine, ff. de collat.bono.* (vbi dicit, quod pater non tenetur impendere pro filio ſtudente in iure) & *in d.l.de bonis, §.non ſolum* (vbi dicit quod in ſtudiis homo dicitur militare, & ſine eis poteſt honeſte viuere) Simon de Prætis *d.dub.11.num.38.* & alij Iuriſperiti; & Menoch. *d.caſu 501.num.11.* & Surdus (qui & illos ſequitur) *d.quæſt.6. num. 8.11. & 12.* quam tamen limitationem reprobant Corduba *in l.ſi quis à liberis, §.non tantum, num.35. ff de lib.agnoſc.* Rebuffus *de priuileg. ſcholar. priuil.13. num.2.* & Menochius *d.caſu 501.num.12.* aſſerentes, ſi filius ſit bonæ indolis, & patris conditio, & ſubſtantia ferat; teneri patrem pro filio impendere non ſolum in ſtudia liberalium artium, ſed etiam iuris ciuilis, & medicinæ; tum quia pater tenetur ad inſtitutionem filiorum, vt videtur colligi ex *l. ius alimentorū, §.idē ad inſtructionem*; tum ob rationē *in illegit.1.p.cap.10. n.46. fine*, adductam ex Menochio; & contra ſentire videtur Fragoſus *d.diſp.1.num.96.*

Ex quibus colligitur eum, qui promiſit aliquem vt filium tractare, vel alere, teneri illum mittere ad ſcholas, & erudiri facere in artibus honeſtis, & diſciplinis, & iuxta illius capacitatem, & conditionem, & expenſas facere in magiſtris conducendis pro qualitate, & conditione perſonæ, & quantitate patrimonij. ita poſt alios Menochius *d.caſu 501.num.7.& ſequent.* & Surdus *d.tit.4.citati q.6.num.5.* cum ad id teneatur pater erga filium, iuxta tradita *num.præcedenti*, & *d.cap.10. num.46.* videntur ibi notata. 63

§. V.

Quando alimenta alicui debentur ex diſpoſitione hominis, & ex legato alimentorum, & iure actionis; an ſub illis comprehendantur expenſæ pro ſtudiis, & apprehendendis diſciplinis.

VTrum verò quando alimenta alicui debentur ex 64
diſpoſitione hominis, nempe ex legato alimentorum relicto, & iure actionis, ſub alimentis comprehendantur etiam impenſæ pro apprehendendis diſciplinis, & artibus honeſtis neceſſariæ. Negant Bartolus *in l.legatis, in principio; & in d.l.de bonis.§.an ſolum, & in tract.de alimentis.num.3.* Baldus *in d.l.qui filium, ff.vbi pupill. educari debeat.* Ioachimus Mynſing. *loco ſupra cit.* Simon de Prætis *d.dub.11. num.38.fine.* Molfeſius *in conſtit.Neap.tom.1.p.1.q.1.num.8.* & Doctores communiter, quos referunt Surdus *d. tit.4. q.6. num.4.* & Rota *deciſ.365.num.28.p.5.diuerſ. apud Rubeum*; Eo quod nomine alimentorum veniant ſolum corporis neceſſaria, ſcilicet cibus, potus, veſtis, habitatio, *d.l.legatis, ff.de alim.leg.* verum diſciplinæ, & ſcientiæ non ſunt ad ſuſtentationem corporis neceſſariæ, cum ſine diſciplinis, & ſcientiis vitam quilibet traducere poſſit, & videamus plures ignaros litterarum, quàm ſcientes. Contrarium aſſerit Surdus *d. num. 4. fine* aſſerens, ſe non videre rationem diuerſitatis inter alimenta debita iure naturæ, & ſanguinis, atque officio Iudicis, & debita ex diſpoſitione hominis; nam etſi fortè (inquit) arctiùs cogat natura, quam pactum, non tamen in plus cogit. Confirmat, quia pro alimentis fauorabilior interpretatio ſumenda eſt; ſicut patet de alimentis relictis vſque ad pubertatem, quæ debentur vſque ad annum 18 ſi relicta ſint maſculo, & vſque ad 14. ſi relicta fœminæ. *l.mela ait, ff.de alim.legatis*; & cum aliis Surdus *tit.8. priuileg.58. num.4.* & idem quando alimenta ſunt legata pupillo, ſcilicet tunc Alimentorum nomine intelligi etiam expenſas pro apprehendendis artibus, & diſciplinis, ſentire videntur Rolandus, & Marta *locis ſupra allegatis.*

Dicendum in legato alimentorum abſolutè, & re- 65
gulariter nomine alimentorum non contineri expenſas ſtudiorum, & ad diſciplinam ſpectantes; ſed vt ab hærede alimentario ſint præſtandæ, debere aliunde, ſcilicet per probabiles coniecturas conſtare, ſeu colligi teſtatorem illas relinquere voluiſſe. textus eſt *in l. legatis*

*alimentis.ff.de alim.leg.*vbi cætera (inquit Iauolenus) quæ ad diſciplinam pertinent legato (ſcilicet alimentorum)non continentur; *niſi aliud* (ſubdit Paulus *l.ſequenti*) *teſtatorem ſenſiſſe probetur.*Ita etiam præter Bartolum, & alios num.præcedenti relatos, Corduba *in l.ſi quis a liberis,§.non tantum,num.*31. *&* 35. Menochius *lib.4.præſumpt.*157.*num.*31.& alij ab eodem relati,qui amplectuntur illam Bartoli,& Baldi *locis citatis*, diſtinctionem de alimentis iure naturæ, & ratione pietatis debitis;& debitis ex diſpoſitione hominis, & iure actionis, aientes impenſam ſtudiorum cauſa contineri nomine alimentorum ſolum, quandò quis tenetur alere ratione pietatis, vt pater filium, etiam ſpurium;non verò quando quis tenetur alere ex pacto,vel ex legato,niſi aliud ex probabilibus coniecturis appareat de voluntate teſtatoris,vel paciſcentis.

66 Probabilis verò coniectura ad credendum teſtatorem voluiſſe præſtari ſtudii & diſciplinæ impenſas, ſumitur ex ſanguinis charitate, & affectione, quæ id ſuaderet; vt ſi teſtator legauit alimenta filio ſuo naturali,vel ſimili, cui alias Iudicis officio tenetur præſtare alimenta,& ſtudij,ac diſciplinæ impenſam,iuxta tradita *num.*61.ita poſt Bartolum *in d.l.legatis alimentis,& in d.tractatu de alimentis, num.*2. & Cordubam *loco ſupra allegato.*Menochius *d.num.*31. Aliæ etiam coniecturæ deſumi poterunt ex vſu teſtatoris,& ex affectu erga legatarium etiam non ſibi ſanguine coniunctum, & ex toto tenore diſpoſitionis.

67 Ex quibus patet eſſe contra communem Doctorum ſenſum, & non admittendam doctrinam, quam tradit Fagundez *in Decal.lib.4. cap.*10. *num.*13. ſcilicet textum *in d.l.legatis alimentis*, dicentem nomine alimentorum legatorum non comprehendi impenſam ad diſciplinam pertinentem;intelligi de alimentis, quæ iure naturæ debentur; alios verò textus *n.*61.adductos, ex quibus colligunt Doctores communiter nomine alimentorum contineri expenſas pro ſtudiis, loqui de alimentis,quæ debentur ex diſpoſitione legis;ſub alimentis enim iure naturæ debitis(inquit) comprehenduntur tantum alimenta ad vitam præciſè neceſſaria; ſub alimentis autem debitis ex diſpoſitione legis, ſeu iuris comprehenduntur alimenta ad vitam,& ad ſtudia;quia intelliguntur de alimentis naturæ humanæ, politicæ,& benè inſtitutæ: textus enim *in d.l.legatis*, loquitur expreſsè de alimentis debitis ea lege, non iure naturæ: cæteri verò textus *num.*61. adducti loquuntur de alimentis debitis iure naturæ; & loquuntur etiam de debitis ex diſpoſitione legis; intelliguntur tamen de debitis ex diſpoſitione legis, quæ etiam iure naturæ, & ratione pietatis debentur, vt quæ à patre filiis debentur. Quare alimenta debita ex diſpoſitione legis, cum etiam debita ſint iure naturæ continent expenſas pro ſtudiis alimentarij.

68 Item inter alimenta comprehendi etiam impenſam funeris, ſi Alimentarius moritur, & competentes expenſas pro anima defuncti,tradit Ludouicus Molina *de iuſtitia tom.*1.*d.diſp.*168.*allegato §.Alimenta.*Cui contradicit Bonacina *loco ſupra num.*46. *citato*, dicens, quod etſi pater tenetur ad expenſas funeris, ſi filius moritur, impropriè tamen Alimentorum nomen illis adſcribi, cum filius eis non alatur, non ſuſtentetur; & alioqui etiam expenſæ,quæ in diuinis officiis in ſuffragium Defunctorum fiunt, nomine alimentorum vocarentur, & continerentur. Sed quamuis dictæ expenſæ propriæ non vendicent ſibi nomen alimenti, rectè tamen dicit Molina inter alimenta computari; quia licèt illis corpus non alatur,aut ſuſtentetur, ſunt tamen neceſſariæ ad conuenientem corporis alimentarij Defuncti cutam,ac proinde ſicut omnia neceſſaria ad corpus viuum ſuſtentandum inter alimenta computantur, & ſunt præſtanda ab eo, qui alimenta debet dare; ita etiam funeris impenſæ (ſi alimentarius Defunctus non reliquit) ſine quibus corpus alimentarij, aut remaneret derelictum,& inhumatum,vel decenter ſepulturæ non poſſet tradi.

§. VI.

Debita illius, qui alendus eſt,non comprehenduntur ſub alimentis.

DEnique nomine alimentorum, non intelliguntur debita, ſi quæ alimentarius contrahat. Molina 69
*tom.*1.*de iuſt.diſp.*228.*§.Quintus effectus*,verſic.*Quartum eſt*,qui enim alimenta præbere tenetur, eiuſmodi debita ſoluere non cogitur. *§.parens,ff de liber.agnoſc.* & eadem ratione,ſi filiusfamilias delictum committat, & pœna aliqua condemnaretur,non tenetur pater eam ſoluere,neque de legitima, quæ filio in bonis patris debetur,neque de alimentis,quæ pater tenetur ei præſtare,vt loco citato Molina cum Panormitano *in cap.*2.*de delictis puerorum,num.*3. & Greg Lopez *in l.*2.*tit.*19. *part.*4.*l.*1.poſt Speculatorem.Et prædicta de alimentorum appellatione.

SVMMARIVM
Capitis Tertij.

Alimenta filiis,& quibuſcunque ratione ſanguinis,vel legati debita,ex iuris ciuilis diſpoſitione taxanda,& præſtanda ſunt iuxta qualitatem, & dignitatem eius, qui alendus eſt,& facultatis eius,qui alere debet,& iuxta regionis conſuetudinem,& ætatem alimentarij. num 70.*ad* 74.

*An id procedat in alimentis ſubſidiariis, quæ ab Auo materno,vel fratre præſtantur in defectum patris,vel aui paterni. n.*71.

*Taxatio quantitatis alimentorum, committitur arbitrio Iudicis,eo tamen modo,quo declararet diligens paterfamilias,qui nullum intereſſe haberet. num.*75.

*Qui tamen Iudex tenetur conſiderare præfatas circunſtantias dignitatis perſonarum, virium patrimonij,& conſuetudinis regionis.num.*76.

Etſi ignorarentur redditus bonorum, Iudex decernet alimenta ad certam quantitatem, ſibi bene viſam cum clauſula ſine præiudicio vtriuſque partis. ibid.

Alimenta taxata etiam acceptata augentur auctis facultatibus,vel aucta dignitate, & familia eius, qui ali debet; & ſi fuerunt taxata in certa quantitate pecuniæ, augenda eſt taxatio aucto valore, ſeu pretio rerum nempe ciborum, veſtium, & ceter. num. 77. *&* 79.

*Conſenſus in alimenta taxata intelligitur rebus in eodem ſtatu manentibus. num.*77.

Alimentis ſibi iure naturali debitis filius renunciare non poteſt. ibid.

*Alimenta ex diſpoſitione hominis,puta conuentione,vel ſtipulatione in conuentione taxata,vel taxata à teſtatore nõ augentur,neque diminuũtur,aucta familia, vel dignitate alendi,vel diminutis facultatibus.numer.*78.

Nemo tenetur præſtare vltra id, quod promiſit.ibid.

Stipulans ſibi alimenta, non intelligitur ſtipulare pro perſona extrinſeca,neque etiam pro vxore. ibid.

Debitor non eſt grauandus vltra illud, ad quod veriſimiliter non ſe obligauit. ibid.

*Nobili alimenta debentur delicata,non debet veſci cibo ruſticorum.n.*80.

*E contra Ruſtico,non debentur cibi delicati, non panis albus,aut pullis,ſed alendus groſſo pane, & ſabuco, caſeo,cæpe,allio,rafano,& ſimilibus cibis.num.*81.

*Pauperi ruſtico & vili tradere cibos delicatos, & ſumptuoſa conuiuia præparare, annumeratur inter peccata venialia, & quare.n.*62.

Alijs erdo

Aliquando à venia'i excuſatur.ibid.

*Nobili , & quicumque Alimentario , qui eius dignitate inſpecta illis eget, alimenta praſtanda ſunt etiam pro famulis.n.*83.

Et generaliter obligatus alere aliquem , tenetur etiam ſeruitori , vel ſeruitoribus, alimenta praſtare, ſi inſpecta neceſſitate, vel qualitate perſona non poteſt ſibi ſeruire.ibid.

Sublegato vxori facto eius , quod ſibi comparauerat , vel confecerat, venit veſtis,quam ancillis eius vxoris comparauerat,confecerat.ibid.

*Etiam in legato Alimentorum, veniunt alimenta pro ſeruo,& Ancilla contra Gratum.n.*84.

Legatum Alimentorum latè interpretandum ſecundum legatarij dignitatem.ibid.

*Alimentario nobili,& cuicumque , ſi eius dignitas ita expoſcit, dandus equus,vel mulus, & pro eis alimenta,& etiam Rheda.n.*85.

Alimentario Ruſtico , qui non poteſt ire pedeſter ſaltem Aſinus prouidendus contra Cordubam. numero 86.

Filiis Æqualia alimenta ſunt à patrè praſtanda. numero 87.

Æqualitas inter filios ſeruanda.ibid.

Primogenitus habet praeminentiam quandam inter fratres , & ſedere debet in loco digniori.ibid.

Primogenito debentur alimenta pinguiora.ibid.

Procedunt pradicta in primogenito ſucceſſore in omnibus bonis,vel maiori eorum parte.ibid.

Alimentario, qui alias fuit diues,modo eſt pauper , an ſint praſtanda ampliora alimenta , quam ei , qui ſemper pauper ; an verò ſolum alimenta ſecundum vltimum ſtatum paupertatis , referuntur plures opiniones ; & reſoluitur non praſtanda alimenta ſecundum prioris ſtatus dignitatem , tamen ampliora , quam ei , qui ſemper fuit pauper , numero 88. & 89.

*Limitatur vt dignitas pracedens non attendatur , quando eſt amiſſa ob culpam propriam.n.*90.

*Pater alias vilis , & pauper , poſtea effectus diues, & ad digniorem ſtatum euectus tenetur preſtare alimenta filio legitimo,& illegitimo ſecundum praſentis ſtatus facultates.n.*91.

*Et ſimiliter filius plebei legitimus ſi poſtea acquiſiuit bona caſtrenſia , vel quaſi caſtrenſia:& filius plebej illegitimus ex ſua induſtria eſt fortuna factus diues debent alere parentes ſecundum praſentis ſtatus facultates.n.*97.

*Alimenta in quibuſdam caſibus non ſunt,praſtanda iuxta perſona dignitatem,ſed ſufficit , ſi praſtentur tantùm ſecundum neceſſitatem;ſeu quatenus ſunt pracisè neceſſaria ſuſtentationi.n.*93.

CAPVT III.

Filiis legitimis an ex iuris ciuilis diſpoſitione alimenta ſint præſtanda , & taxanda ſecundum eorum qualitatem, & dignitatem , & quantitatem paterni patrimonij: vbi eſt in vniuerſum , an alimenta debita iure naturæ , & ſanguinis coniunctione , & etiam debita ex legato alimentorum , ſint præſtanda iuxta qualitatem, & dignitatem perſonarum, & facultatis illius,qui alere tenetur.

VIdeamus, an filijs legitimis, & naturalibus ex iuri ciuilis diſpoſitione alimenta ſint præſtanda ,& taxanda iuxta ſtatum,& qualitatem,ac dignitatem perſonarum , & qualitatem paterni patrimonij. Circa quod

§. I.

Quid iuxta ius ciuile.

COmmunis Doctorum ſententia eſt,quod licet at- 70
tento iure naturali alimenta debeantur tantum ſecundum naturæ indigentiam , & ea tantum de neceſſitate ſint præſtanda,quæ neceſſaria ſunt ad vitæ ſuſtentationem iuxta tradita ſupra n.15.& Doctores ibidem initio,& fine relatos,& Iuriſperitos mox allegandos; tamen iuxta ius ciuile alimenta ſunt præſtanda ſecundum ſtatum,& dignitatem illius,cui præſtanda ſunt, & ſecundum dignitatem, & facultates illius , qui ſoluere tenetur , illius ſcilicet facultatum quantitatem quo ad redditus,quæ ex illis percipiuntur conſiderata filiorum, conditione, & numeri habita ratione:ita ex Theologis Molina *de inſt.tom.1.diſp. 168.§.iure tamen Canonico. tom.2.diſp.413.n.*7.*& tom.3.diſp.576.*Vaſquez *in opuſ. de teſtamentis c.3.§.7.dub.9.* Azorius *p.2.lib.2.c.4.q.19.& p.3.lib.5.cap.7.q.9.*Sanchez *in conſ.mor.lib.4.c.3.dub.34.*Fagundez *in Decalog.lib.4 cap.17.n.11.*Megala *p.2.lib.2.c.2.q.2.& c.23.q.2.n.71.*& alij Theologi *ſupra n.1.*relati, ex Iuriſperitis ita ſcribentes *in l. ſi quis.ff.de annuis leg.in l.2.cum plures §.vltimo ff.de adminiſtr. tut.in l.2.Cod vbi pupillus educari debeat;* & in alias leges,quæ *infra* adducuntur. Corduba plures alios allegans *in l.ſi quis à liberis §.ſed ſi filius n.43.ff. de liber.agnoſc.*Alexander *conſ.72.numer.7.lib.5.* Craueta *conſ.189.numer.10.*Tiraquellus *de nobilitate cap. 20.numero 143.*Menochius *de arbitrariis , caſu 169. & centuria 6.caſu 501. & de praſumpt. lib.4.praſ.157. numer.16.18.28.& 29.*Simon de Prætis *de interpretat. vltim.volunt.lib.4.interpretat.2.dubitatione 11.numer. 52.*Couarruuias *de ſponſ.p.2.c.8.§.6.numero 7.*Garzias *de expenſis cap.4.numero 17.* Spino *in ſpeculo teſtam.* Gloſſa 16.*numero 102.*Gomez *in l.9.Tauri numero 39.* P.Barboſa *ad l.1.p.4.numero 60. & 61.ff.ſoluto matr.* Ludouicus Molina *de primog. lib.2.capite 15.numero 55.*Additionator *d. capite 15.numer. 39.* Gama *deciſ. 225.numero 1.*Mareſcottus *var.reſol.lib. 2. capite 83. numer.12.*Vincentus de Franchis *deciſ.283.numero 20. 21.& 22.*Ioannes Lupi *de illegit.comm.2.§.1. numero 40.* Fachineus *controu.iuriſ.lib.6.capite 34.initio,* Borgninus *caualc.deciſ.18.num.13.p.2.* Marta *de ſucceſſoribus p. 4.q.18.ar.7.numer. 14.*Surdus *de aliment.tit. 4. q.18.numero 1.& ſequent.* Stephanus Gratianus *diſcept. for. tom.1.capite 112.numero 1.& ſequen.tom.4. capite 613.numero 4.& 5. & tom.5.capite 954.numero 37.& 38.*Paſchalis *de patria poteſtate p.2.cap.3.numero 44. ad 48.*Molfeſius *tom.1.in conſ.Neapol.p.5.quaſt.6.*Auguſtinus Barboſa *collect.ad l. ſi patrem numero 2. Cod. de alendis liberis.* Salgado *in labirinth.cap.24. numero 13.& ſequent.*Caluinus *de aquit.lib.1.cap.73.*Aloyſius Riccius *in collectaneis Deciſionum p.1.collect. 97.& p.7.collect.97.& p.7.collect.3077.* Rota Romana *deciſ.21.p.1.apud Verallum.deciſ.31.numero 6.(qua eſt deciſ.331. apud Manticam,& deciſ.431.p.4. diuerſorum,ſeu in nouiter nouiſſimis Farinaeij(& deciſ. 538. numero 2.p.2.recentiorum Farinacij;*& cæteris Iuriſperitis *apud eoſdē.praſertim.P.Barboſam,Sanchez,Gratianum,Rotam , & Salgadum.*

Probatur hæc communis concluſio , *tum ex l. ſi cui* 71
ff.de annuis legatis ibi *ex dignitate perſona* ; tum *ex l. cum plures ff.de adminiſtrat. tutor.*ibi *ſed pro facultate patrimonij,pro dignitate natalium.& l.tutor.* ibi *ſecundum dignitatem,facultateſque pupilli modum ſeruorum ff.tit.eodem titulo.* tum *ex l.1.Cod. vbi pupilli educari debeant* , ibi *inſpecta perſonarum qualitate , & coniunctione.* tum *ex lib. cum alimenta* , vbi *ex facul-*

Digitized by Google

cultatibus Defuncti, *ff. de alimentis legatis*; tum
ex *d. l. ſi patrem*, *Cod. de alen. lib.* ibi, *pro modo facul-
tatum*, tum ex *l. 2.* ibi, *pro modo facultatum*, & *l. 3.* ibi,
modum autem patrimonij, *ff. vbi pupillus educari de-
beat*, tum ex *l. 1. §. mulier autem ff. de ventre in poſſeſſio-
nē mittendo*, ibi, *pro facultatibus Defuncti*, & *pro dig-
nitate eius*, & *mulieris*, & *l. habitatio*, *vbi ſecundū dig-
nitatem c baria praſtanda*, *ff. eod. tit.* tum ex *l. ſed ſi
quid is*, *§. ſufficienter*, ibi, *ſecundum ordinem*, & *dignita-
tem mancipiorum*, *ff. de vſufructu*, tum ex *l. penultima*,
ff. de alim. leg. ibi *ex facultatibus Defuncti*, & *charita-
te eius*, *cui fideicommiſſum datum erit*. tum ex *l. 2. C. de
alimētis pupillo praſtādis*, ibi, *alimenta pro modo facul-
tatum*, tum *ex alijs iuribus*, quos Simon de Prætis *d. du-
bitatione 11. n. 54. 56. 57. & 58. 62. 63.* refert. Limitat
autē hanc concluſionem Rota *deciſ. 581. n. 2. p. prima
in recentioribus Farinacij*, vt non procedat in alimentis
ſubſidiariis, ſcilicet quæ in ſubſidium præſtari debent ab
Auo materno, vel fratre, vt fratre in defectum patris, &
aui paterni, & matris; hæc enim alimenta ſubſidiaria
dicit eſſe taxanda ad meram alimentandi neceſſitatem:
nititur Rota authoritate Baldi *in l. ſi maritus*, *ff. ſoluto
matr.* Cordubæ *in l. ſi quis à liberis*, *§. ſed ſi filius*, *n. 69.
ff. de agnoſc. lib.* & Rolandi *de lucro dotis. qu. 94. n. 3.*
qui tamen loquuntur in alimentis, quæ debentur, ſeu
præſtantur miſerationis gratia, vt quæ præſtantur mari-
to ſoluto matrimonio, & filiis ſpuriis, & iis, qui dilapi-
darunt legitimam portionem; vel dotem ſimul aſſigna-
tam, ideo hanc limitationem reijciendam puto, nec poſſe
admitti iuxta præallegatos textus, & Doctores; & quod
frater diues tenetur præſtare fratri, & ſorori pauperibus,
& egentibus alimenta, & dotes iuxta qualitatem, & ge-
nus ſuum; tradunt Baldus, & alij, qui *infra n. 493.* alle-
gantur. Solum poteſt dici alimenta ſubſidiaria non fore
ita pinguia præſtanda, ſicut quando non præſtantur in
ſubſidium.

Præter autem qualitatem, & dignitatem perſona-
73 rum, & facultatum eius, qui ſoluere tenetur alimenta, in
agnoſcenda, & taxanda quantitate alimentorum præ-
ſtanda; conſideranda etiam Regionis, ſeu loci conſuetu-
do, vt tradunt Ancharanus *conſ. 383. ad finem*; Barto-
lus *de alimentis* verſic. *quæro, legata alicui*, Simon de
Prætis *d. dubitatione 11. num. 58. & 69.* Fachineus, &
Mareſcotus *locis ſupra n. 70. allegatis.* Menochius *d.
caſu 169. n. 3.* & alij à Simone de Prætis *d. n. 62.* allega-
ti, & Megala *d. cap. 23. q. 2. n. 21.* & plures alios allegans
Additionator ad Molinam *d. primog. lib. 2. dicto cap. 15.
cit. n. 39.* & faciunt Surdus, & alij ab eodem allegati *de
alim. tit. 9. quæſt. 40. n. 41.* & colligitur *ex l. ſi ſeruus
plurium, ff. de leg. 1. & l. nummis, ff. de legatis 3.* Ratio au-
tem eſt, quia experientia conſtat euidenter, expenſas vi-
ctus in vno loco eſſe longe diuerſas ab expenſis, quæ
ſolent in alio loco fieri, & diuerſa pretia rerum, vt Si-
mon *d. n. 69.* vbi notat tempore Alexandri. Immolenſis
conſ. 72. num. 5. lib. 5. pro alimentis annuis vnius mulie-
ris eſſe taxatas libras 20. bonorum; temporibus autem
eiuſdem Simon, & noſtris viginti libræ bonorum vix
ſufficiunt pro expenſis duorū menſiū pro vna perſona.

Vltra prædicta in menſuranda, & taxanda alimento-
74 rum quantitate conſideranda eſt ætas alimentarij, cui
ætati commenſurari debent alimenta; ita vt ſi is, cui ex
legis, vel hominis diſpoſitione alimenta ſunt præſtanda,
eſt paruulus, vt paruulo dentur, & prout ętas creſcit, prę-
ſtentur maiora pro incremento ætatis. Conſtat *ex d. l.
3.* ibi, *pupilli ætatem etiam contemplari*, *ff. vbi pupillus
educari debeat. l. cum vnus fine*, ibi *pro incrementis æta-
tis*, & *l. alimenta*, *§. Baſilica liberta*, ibi *prout ætatem
ampliauerit*, *ff de alim. leg.* & tradunt Gloſſa *in d. l. cum
vnus*, & *in d. §. Baſilica*, Gozadinus *conſ. 95. n. 4.* Simon
de Prætis *d. dubit. 11. n. 58.* Menochius *d. caſu 69. n.
4.* Auguſtinus Barboſa *loco ſupra n. 70. cit.* Azorius *d.
q. 19.* Megala *d. n. 71.* Speculator & Ioannes Lecirier à
Simone de Prætis allegati.

§. II.

*Vbi Alimenta non ſunt à lege, vel ab homine de-
finita, nec conſtat de vſu patrisfamiliæ, ſeu
teſtatoris, illorum taxatio committitur Iudicis
arbitrio, attentis tamen circunſtantiis per-
ſonæ, patrimonij, & conſuetudinis regio-
nis.*

IGitur quamuis taxatio alimentorum filiis, & quibuſ- 75
cumque aliis, quibus ex legis, vel hominis diſpoſitio-
ne ſunt præſtanda (vbi ea non ſunt à lege, vel homine
definita, & taxata; nec conſtat de conſuetudine patrisfa-
milias illa præſtandi) relinquatur ſeu ſit commiſſa arbi-
trio Iudicis. *l. 2. & 3. ff. vbi pupillus educari debeat*, *l. 2.
Cod. de Alimentis pupillo præſtandis*, & *lege fin. Cod. de
ordine cognitionum.* Et notant Doctores communiter
Gloſſ. in §. conſideremus, verbo, *legitimā*, *Auth. de Trien-
te & ſemiſſe*; Baldus *in l. voluntatis*, *Cod. de fideicom.*
Angelus *conſ. 357* Alexander *conſ. 72. n. 7. lib. 5.* Cra-
ueta *d. conſ. 189. n. 10.* Simon de Prætis *d. dubitat. 11. n.
6.* Menochius *d. caſu 169. n. 1.* Spino *in ſpeculo teſt. d.
gloſſa 16. n. 102* Ioannes Igneus *in repetit. l. neceſſarios*,
§. non alias n. 146. ff. ad Syllenianum. Aloyſius Riccius
in collect. deciſ. p. 7. dict. collect. 3077. Stephanus Gra-
tianus *diſcept. for. cap. 112. n. 17. & cap. 399. n. 6. dicto
cap. 613. n. 1. 2. & 3. & d. cap. 954. n. 38.* Salgado *d. cap.
24. n. 13.* & alij de hac alimentorum materia agentes,
& etiam Megala *p. 2. lib. 2. c. 2 quæſt. 2. n. 10.* ex quibus
gloſſa, Igneus, Spino *locis citatis*, Gratianus alios alle-
gans *d. c. 613. n. 2.* cum dicitur eam taxationem commit-
ti arbitrio boni viri, ly boni viri, intelligunt, Iudicis;
quod cum aliis notauit etiam Tiraquellus *de retract. li-
gnag. §. 30. gloſſa 2. n. 1.* quod arbitrium eſſe interpretā-
dum eo modo, ſeu quod declararet diligens paterfami-
lias, qui nullum intereſſe haberet, *per textum in l. quod
niſi, ad finē* verſic: *dummodo patronus*, *ff. de operis liber-
torum*, tradunt Spino, & Riccius *locis citatis*, & Gratia-
nus *d. c. 613. n. 3.*

Nihilominus Iudex in alimentis taxandis debet con- 76
ſiderare, & contemplari præfatas circunſtantias digni-
tatis, & qualitatis perſonarum, quantitatis patrimonij,
& reddituum, qui ex eo percipiuntur; conſuetudinis lo-
ci, ſeu regionis, ac ætatis illius, qui ali debet, & iuxta
eas moderari, & decernere alimenta, eaque taxare. Con-
ſtat id ex legibus *n. 1.* præallegatis; & tradunt omnes
Iuriſperiti *n. 70. & num. præcedenti* allegati, Menochius
d. caſu 169. Fachineus, Riccius *locis ſupra allegatis*
Gratianus *d. c. 613. n. 4.* Salgado *dicto cap. 24. n. 15. &
16.* & omiſſis aliis ſuprallegatis id expreſsè aſſerenti-
bus; Simon de Prætis *d. dubitatione 11. allegato num.
69.* addens quod huiuſmodi circunſtantiæ quæ varium
arbitrium, & variam declarationem Iudicis reddere poſ-
ſunt, debent clare probari per textum *in l. qui accuſare*,
Cod. de eden. id, quod etiam tradidere Baldus *loco nu-
mero præcedente allegato*, & Ancharanus *conſ. 383. ad
finem ab* eodem Simone relati. Quod ſi ignorarentur
redditus bonorum, quorum occaſione alimenta deberē-
tur, ne alendus detrimentum ſentiat; interim debet de-
cernere, ſeu aſſignare alimenta ad certam quantitatem
ſibi beneuiſam cum clauſula ſine præiudicio iurium
vtriuſque partis; vt obſeruaſſe Rotam Rom. *in Romana
alimentorum de Crocis, 10. Martij 1599.* coram Orano,
& alias ſæpè teſtatur Mareſcotus *d. cap. 83. cit. num. 12.
fine.*

§. III.

§. III.

Alimenta ſemel taxata, an, & quando poſſint, & debeant augeri, vel diminui.

77 FActa autem ſemel per Iudicem taxatione, & declaratione quantitatis alimentorum præſtandorum, ſi contigerit facultates eſſe diminutas, vel auctas, vel aliquid aliud diuerſum acciderit; poterit, & debebit per Iudicem taxatio diminui, vel augeri pro contingentia caſuum; & eſt textus claruſ *in d.l.3.fine, ff. vbi pupillus educari debeat.* Vbi Vlpianus, *& ſi fortè poſt decreta alimenta* (ait) *ad egeſtatem fuerit pupillus productus, diminui debent quæ decreta ſunt, quemadmodum ſolent augeri, ſi quid patrimonio acceſſerit*, & hoc idem tradūt Simon de Prætis *d. dubitatione 11. allegato num.69.* Angelus *d.conſ.357.n.9.* Corneus *conſ.95 n.4.* Sylu. Aldobrandinus *conſ.31.n.9.* Stephanus Gratianus *d. c. 613. n.18. ad 21. & n.23. & 24.* Rota *deciſ.745. apud Seraphinum, & dicta deciſione 31. 2.p. recentiorum Farinacy, quæ etiam eſt apud Manticam deciſ.331 & deciſ. 1043 1.p.4. diuerſorum*, Franciſcus Mareſcotus *annotatione ad cap. 3.* Arturus Paſchalis *de viribus Patriæ poteſtatis ad num.28. & §. Affirmatiuam, & §. mihi vero apud eundem Franciſc.* Salgadus *de protectione Regia part.4. capite 7.n.88.* verſic. *ex quo fonte illud fluit vſque ad num.98.* & alij, *quos Gratianus* cumulat. Quare ſi alimenta fuerint taxata in pecunia, aucto valore, ſeu pretio rerum, puta ciborum, aut habitationis, veſtiarij, calcearij, & aliarum rerum, ex quibus vita hominum ſuſtentari debet, augenda etiam erit obligatio, ſeu taxatio. Ita Rota in dictis duabus deciſionibus; & etiam in aliis, vt *d.deciſ.745.* dicitur. Itē ſi augeatur dignitas, aut familia eius, qui debet ali, quia ſint ei nati filij ex legitima vxore, & indigeat ſeruis, & Ancillis, qui, quæue liberis ſuſceptis deſeruire debent; augenda etiam erunt alimenta non obſtante taxatione iam ſemel facta. Ita Angelus, Corneus, Aldobrandinus *locis citatis.* Rota *d. deciſ.31.n.4.* Gratianus *d.cap.613.n.19.* & alij apud eoſdem: & prædicta procedunt etiam ſi taxatio in certa pecuniæ quantitate, vel in certa aliqua alia ſpecie bonorum facta fuiſſet, per ſententiam acceptatam ab eo, qui eſt alendus, vel ſtatutum fuerit, quod taxatio illa perpetuò obſeruaretur, nam adhuc aucto rerum pretio, vel aucta dignitate, & familia neceſſe eſſet alimenta augeri; vt iidem Doctores, & Rota *in d. deciſionibus* tradunt; quia conſenſus alendi in illam taxationem debet intelligi rebus in eodem ſtatu manentibus, *l. quod ſeruius ff. de condit. ob cauſā, l. quæro §. Inter locatorē, ff. locati.* Tiraquellus *in l. ſi vnquam in præfat. num. 167. Cod. de reuoc. donat.* & aliis, quos idem Tiraq. latè refert. Accedit quod filius non poteſt renunciare alimentis quæ ſibi iure naturali debentur, vt Doctores communiter à Rota *d. deciſ.31.n.2* relati, de qua te *infra*; etiamſi renunciatio fuerit iuramento firmata, vt Rota *eodem n.1.* alios allegans, de quo etiam *infra*; alimenta autem ſunt ſemper præſtanda ſpectatis temporibus, & conditionibus perſonarum, quibus debentur; ita omnes Doctores *hoc num. & n.70. & 75.* relati; & Rota *d.deciſ. 31.n.1. & 6.* ex quibus concluditur, quod ſi alimentans & alimentarius poſt taxata alimenta veniant ad pinguiorem, vel tenuiorem fortunam, augeri, vel diminui alimenta debebūt, vt etiam in terminis locis citatis Salgadus, & Pratus, qui *dict. §. mihi* id procedere declarat, quando auctio vel diminutio fiat in adeò magna quātitate, vt alimentarius ex diminutione patiatur iacturam in ſe alimentando & è conuerſo, ſi adeo ſit exceſſiua auctio, vt dedecori ſit alimentario ex tam ingenti patrimonio aucto tam tenuia percipere alimēta, & nō eſt dubiū pro quocūque augmento, vel decremento etiam leui non eſſe alteranda alimenta taxata, quod autem ſit augmentum vel decrementum notabile, ad prudentem iudicem diiudicare ſpectat.

Procedunt autem ante dicta de augmento, vel diminutione alimentorum taxatorum, quando illa alioqui debentur indeterminate, vt ſunt alimenta iure naturæ, vel ſanguinis debita, vel ex legato alimentorum à teſtatore non taxatorum, quod ſi ex diſpoſitione, ſiua præcepto teſtatoris taxata foret certa quantitas pro alimentis annuatim; (quia teſtator v.g. dixerit pro alimentis annuis tantam pecuniam, tantum frumenti, vini, olei, lignorum relinquo, vel dari iubeo) vel ex conuentione pariter taxata eſſet certa quantitas, (vt ſi quis renunciando alteri bona exciperet tantam quantitatem pro annuis alimentis; vel ſtipularetur centum aureos pro ſuis alimentis) tunc aucta familia, & dignitate eius, qui ali debet, non dari augmentum, vel diminutionem, ſed hæredem teneri ſolum ad dandam quantitatem à teſtatore taxatam ac definitam; & promittentem obligari ſolum ad quantitatem promiſſam, latè tradit Stephanus *d.cap.613.n.21. cum pluribus ſeqq.* & loquens in alimentis à teſtatore taxatis; idem docet Simon de Prætis *d.dubit.11.num.45.* aſſerens eam quantitatem à Teſtatore præſcriptam, & taxatam eſſe attendendam, & ſeruandam, tanquam ea ſit de mente, ſeu voluntate Teſtatoris; quod conſtat ex Textu *in l. Lucius Titius; in l. cum Alimenta, initio, ff. de aliment. legat. & in l. Alumna in principio, ff. de aliment. legat.* & paſſim in legibus cautum reperitur in diſpoſitione teſtamentaria interpretanda, quod primum Teſtator dixerit, inſpiciendum, & ſeruandum fore, de quo idem Simon *lib.2. interp. 1. dubit. 3. ſolut. 5.* Cinus *in l. ſi quis cognatum q.2. Cod. de donat* Natta *conſ.211.n.11.* Guido Papa *deciſ.* 8. & ibi Additionator. Sicut autem non datur augmentum, neque diminutio alimentorum, quando à Teſtatore certa quantitas pro alimentis annuis eſt relicta, quia Teſtator ad illam quantitatem præcisè voluit obligare, & obligauit hæredem, ita ex conuentione eius, qui alioqui nō tenebatur, ex ſtipulatione alere, excepta, ſeu taxata eſt certa quantitas pro alimentis annuis, promittens, ſemper ad illam præcisè tenetur præſtanda; & non attenditur, quod creſcat ſtatus eius, cui fuit promiſſa; vel diminuetur patrimonium eius, qui promiſit, quia idem promittens non voluit ſufficienter prouidere de alimentis, ſed tantum ſe obligare ad quantitatem alimentorum, quam limitatè, & determinatè, & taxatiuè expreſsè promiſit, & de qua ideo ita limitatè tranſegit. Et nemo tenetur præſtare vltra quam promiſit, *l. ſi quis in conſcribendo Cod. de pactis* Surdus *de aliment. tit.4 q.24. n.6.* qui ideo (quod confirmat id, de quo in præſenti agitur) *n.4. & ſequ.* dicit, quod, ſi quis ſibi ſtipulatur pro ſe alimenta, non intelligitur perſona extrinſeca in tali ſtipulatione, quamuis eſſet vxor, quæ licet faciat vnum corpus cum viro quo ad dilectionem. Et etiam quoad communicationem in habitatione, & thoro; ac proinde vbi maritus ſtipulatur habitationem pro ſe, intelligitur etiam habitatio pro familia, & vxore; ſecus autem eſt reſpectu alimentorum, quæ patiuntur diuiſionem, & ſeparationem, cum alia ſint illa, quæ præſtantur viro, alia quæ præſtantur vxori; & quæ ſumuntur à marito nihil conferunt ad ſuſtentationem vxoris, nec è contra. Confirmat Gratianus *d.c.63 n.28.* quia ſi propter quancūque neceſſitatem ſuperuenientem teneretur promittens augere taxationem conuentam, eſſet multum læſiua tranſactio, & cōtra veriſimilem mentem eiuſdem promittentis, qui ideo ſe obligauit ad certam quantitatem, vt eſſet certus, ad quid teneretur; nam alias promiſiſſet potius in genere alimenta, ſi voluiſſet ſemper ſufficienter ille præſtare, & ex quacumque cauſa augere, quare non eſt grauandus debitor vltra illud, ad quod veriſimiliter non ſe obligaſſet. Baldus *in l. cum acutiſſimi C. de fideicom.* quem cum innumeris aliis ad id allegat Tiraquellus *in l. ſi vnquam in præfatione num 56. Cod. de reuoc. donat.* 78

Secus

Secus verò eſt, quando iure naturæ, & ex legis di-
79 ſpoſitione, aut legato præſtanda ſunt ſufficientia alimenta indeterminatè, & indefinite, nam tunc licet proviſioni, & ſententiæ iudicij conſideratis circunſtantiis perſonarum, & patrimonij de præſenti teneatur, & ſententia, ſeu taxatio ſit acceptata, intelligitur ſemper iuxta ſtatus præſentis permanentiam; & ſi filio, vel legatario augeantur expenſæ ratione nouæ dignitatis, vel auctæ familiæ, augenda eſt taxatio, quia ſemper præſtanda ſunt alimenta ſufficientia, & competentia ſtatui, vt *numer.* 77. oſtenſum eſt, & conſtat *ex d. l. 3. ff. vbi pupillus educari debeat*; & tradunt Rota, & Doctores *eodem numer.* 77. allegati, & Calu. *de aquir. cap.* 73. *num.* 21.

§. IV.

Quæ cibaria præſtanda nobili, quæ ruſtico filio, ſeu Alimentario.

80 EX prædicta communi concluſione, & ex omnibus in præcedentibus traditis infertur, nobili eſſe præſtanda alimenta iuxta ſuam nobilitatem, & ſic cibaria delicatiora, & perſonæ commenſurata, cum nobiles non debeant cogi veſci cibis Ruſticorum, vt habetur *can. non cogantur d.* 41. ita præter alios ab iiſdem relatos, Tiraquellus *de nobilit. cap.* 20. *n.* 142 Rebuffus, & Menochius *locis ſupra num.* 47. *citatis*. Simon de Prætis *d. dubit.* 11. *n.* 56. *&* 57. Surdus *de alim. tit.* 4. *quæſt.* 18. *n.* 8. & Stephanus Gratianus *d. c.* 613. *n.* 10.

81 E contra vero Ruſtico & ignobili non ſunt præſtandi cibi delicati; non enim Ruſticus, & ignobilis veſci, ſeu alendus eſt pane albo, pullis gallinaceis, & aliis delicatis cibariis, ſed groſſo, ſeu fabaceo pane, caſeo, nucibus, raphanis, cæpis, vt *per textum in l. ſeruus vrbanis*, §. 1. ibi, *aut cibariis, ff. de leg.* 3. gloſſa *ibidem*. Cephalũ *conſ.* 116. & alios allegatos. Tiraquellus *d. n.* 142. Simon *d. n.* 57. *q.* 18. *num.* 11. & Gonzales *ad reg.* 8. *Cancel. gloſſa* 1. *n.* 42. & Ego ipſe *tom.* 2. *mor. var. tit.* 12. *num.* 26. & Tiraquel. *n.* 146. poſt Iacobum Belum Cynum, & Baldum, ait, aquam in potum non vinum Ruſticis dandum.

82 Imò pauperibus dare ſumptuoſa, & delicata cibaria enumeratur inter peccata venialia *can. vnum orarium, paulo ante finem*, ibi, *ſi pauperibus eſurientibus nimium delicioſa, vel ſumptuoſa conuiuia præparauerit*; & per hunc textum, tradunt idem Tiraquellus *d. n.* 146. Surdus *d. q.* 18. *n.* 15. Gonzales *d. n.* 41 Corduba à Lara *in l. ſi quis a liberis*, §. *ſed ſi filius, n.* 48. *ff. de liber. agnoſc.* Pineda *in vita ſi Io. Baptiſtæ lib.* 3. *art.* 2. *cap.* 1. & Gloſſa *in d. can. vnum orarium*, verbo, *vel ſumptuoſa* dicens ſecundum Hugum, & Arch. quod ſicut infirmatur diues, ſi vtatur cibis vilibus; ita infirmantur pauperes, ſi vtantur delicatis. Ratio autem cur *in d. can.* enumeretur inter peccata venialia, nimium delicata, & ſumptuoſa conuiuia pauperibus præparare, eſt, quia ſic agens indebito fini eleemoſynam applicet; nam finis proprius eleemoſynæ eſt ſubuentio pauperis, non ſuperfluitas; qui enim nimium delicata, & ſumptuoſa conuiuia pauperibus præparat, ſuperfluum faceret, ac proinde contra eleemoſynæ finem, & conſequenter eſt vituperabile, & peccatum veniale; vt ait Caietanus 2. 2. *q.* 32. *art.* 10. ſic etiam agens in prodigalitatis vitium incidit non ratione quãtitatis dati (quia poſſet quis Chriſti amore omnia ſua pauperibus erogare), ſed ratione exceſſus, dum præparantur pauperibus quæ præparari non oporteret; ſuperexceſſus enim prodigalitatis non attenditur principaliter ſecundum quantitatem dati, ſed magis quatenus excedit id, quod fieri oportet, vt docet S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 110. *art.* 2. *ad* 3. verum non negandum aliquando lauta conuiuia abſque vlla culpa præparari pauperibus in certis ſolemnitatibus à quibuſdam ſocietatibus laicorum, & à Principibus, & Prælatis feria V. Cœnæ Domini, eiſdem pauperibus permittentibus, vt edant quantum illis libuerit, & quod ſupereſt, aſportent, cum id faciant ex honeſto fine, & tunc ita deceat attenta conditione eorum, qui talia conuiuia præfatis diebus præparant.

§. V.

Nobili, & Alimentario, qui eius dignitate inſpecta illis eget, præſtanda ſunt alimenta etiam pro famulis, & ſeruitoribus, & etiam impenſa pro equo, vel mulo, aut, vel rheda.

POrrò nobili præſtanda ſunt alimenta non ſolum pro 83
ſua perſona, ſed etiam pro famulis, ita quod quoties qualitas filij, vel legatarij (cui ſunt relicta alimenta indefinitè) requirit famulum, vel ſeruitorem ſeu famulos, & ſeruitores, & conditione ſuæ perſonæ ſpectata non poſſit ſibi ſeruire, pro eiſdem famulis etiam ſint ab eo, qui alere debet, præſtanda alimenta, ſcilicet dandæ ſunt expenſæ victus, & cõpetens merces ſeruitutis, *l. cũ plures*, ibi, *alimenta ſeruis, & l. Tutor ſecundum dignitatem*, ibi, *modum ſeruaſſe, ff. de adminiſtratione Tutor. l.* 3. §. *ante oculos, ff. vbi pupillus educari debeat l. habitatio*, §. *ſeruis quoque ff. de ventre in poſſeſſionem mittendo*. Et facit etiam Textus *in l. vxori, ff. de auro, argento, & c.* vbi ſub legato vxori facto eius, quod ſibi comparauerat, confecerat, venit veſtis, quam ancillis eius vxoris comparauerat, & fecerat, & ita tradunt alios allegantes Rebuffus *in tract. de priuil. ſchol. priuil.* 163. Bonacoſa *in tract. de ſeruis, & fam. q.* 95. 120. *&* 245. Simon de Prætis *de interp. vlt. vol. lib.* 4. *interpr.* 1. *d. dubitatione* 11. *numer.* 59. Menochius *lib.* 4. *præſ.* 157. *n.* 29. Surdus *de alimentis, tit.* 4. *q.* 9. *n.* 9. *& duob. ſequ. & q.* 24. *n.* 8. *& duob. ſequ.* Rota *deciſ.* 31. *n.* 4. *p.* 1. *in recent. Far. quæ eſt deciſ.* 431 *p.* 4. *diuerſor. & deciſ.* 331. *ap.* Mantica, & Stephanus Gratianus *cap.* 613. *n.* 19. Molfeſius *tom.* 1. *parte* 5. *q.* 6. *n.* 2 & Molina *de Iuſtitia tom.* 2. *diſp.* 413. *n.* 7. iuxta quos, qui tenetur alere Dominum, tenetur alere eius famulos; & qui tenetur alere nobilem, tenetur & eius ſeruitores neceſſarios: & generaliter qui tenetur alere aliquem, tenetur etiam ſeruitori, ſeu ſeruitoribus alimenta præſtare; ſi inſpecta neceſſitate, vel qualitate perſonæ (vt ſunt Doctor, & nobilis) non poteſt ſibi ſeruire; vt etiam magis in ſpecie Rebuffus, Bonacoſa, Molfeſius *locis citatis*, & Surdus *d. q.* 24. *n.* 8 ſicut etiam (vt Surdus *ibidem num.* 9. ex Bruno *de ceſſio. bonor. quæſt.* 31.) ei, qui ceſſit bonis, dimittenda ſunt alimenta non ſolum pro ſeipſo, ſed etiam pro ſeruitore.

Et quamuis Gratus *conſ.* 87. *n.* 16. *lib.* 2. videatur ſen- 84
tire præfatam doctrinam, non procedere in legato alimentorum facto alicui v. g. vxori, ita quod in tali legato non veniant alimenta pro Seruo, vel Ancilla; nihilominus eius opinio vniuerſaliter improbatur à prædictis Doctoribus, qui loquuntur ferè omnes indiſtinctè, & etiam in materia legatorum; & non ſolum, quando alimenta iure ſanguinis, & naturæ, ac legis diſpoſitione debentur; & preſertim eam Grati opinionem abſolutè ſumptam improbant Simon de Prætis *d. num.* 59. *&* Surdus *d. q.* 18. *num.* 11. poſt Cordubam de Lara *per textum in l. ſi cui de annuis leg.* vbi decernitur legatum annuũ alicui relictum ſine adiectione ſummæ taxandum ex dignitate perſonæ, & confirmatur, quia alimentorum legatum eſt fauorabile, & latè interpretandum iuxta legatarij dignitatem, vt ait Surdus *d. n.* 11. & probaui *tom.* 3. *mor. var. tit.* 14 *n.* 56. in caſu vero reſponſi Grati verum erat alimenta pro famula non eſſe vxori legatariæ præſtanda, vt notat Simon de Prætis *d. numero* 59. quia vxor legataria erat perſona vilis ſima; vt idem Gratus *num.* 19. & quia maritus Teſtator viuens non erat ſolitus ei dare ſeruitutem, vt idem Gratus *num.* 21.

ex

ex vſu autem,& conſuetudine teſtationis legatum ſumit latam,vel ſtrictam interpretationem,vt late explico *dicto tit. 14.*

Imò alimentario nobili,& tali,quod eum non deceat pro qualitate,conditione, & dignitate pedeſtrem incedere extra domum, præſtandus erit ei equus, ſeu mulus,quo iuxta ſuam dignitatem poſſit ire;& multò magis,ſi Alimentarius nobilis ex aliquo corporali impedimento non poſſit pedeſter ambulare; & ita etiam præſtandus erit cibus pro equo vel mulo paſcendo.Ita Baldus *in l.ſolet.§.non verò,n.1 ff.de offic.proconſul.& lega.* Rebuffus *in l.verbo,victus,col.5.*verſic.*Intellige victum, ff.de verb.ſignif.*.Menochius *loco ſupra num. 47.citato* Azorius *p.2.lib.2.c.4.quæſt.19.*& Surdo *de alim.tit.4.q.8.n.1.& ſequ.& quæſt.14.n.10.*qui *eadem q.8.n.3.* dicit præſtandas expenſas nauis pro itinere neceſſario,ſi qualitas perſonæ alendæ expoſcat; æquè commodè iter per nauem fieri poſſit; addit *num. 4.* quando Alimentarius nobilis aduerſa valetudine impeditus non poſſet equitare,ei prouidendum eſſe de curru ſeu Rheda,qua nūc ferè omnes nobiles vtuntur, vt cum minore incommodo vehantur.

86 Et licet Corduba de Lara *in d.l.ſi quis à liberis §.nō tantum n.26.ff.de liber.agnoſc.* dicat ſolum Alimentario nobili,qui pedibus non poſſit decenter,& commodè ire,vecturam iuxta eius dignitatem,neget tamen de neceſſitate dandam alimentario,qui ſit vilis perſona,puta Ruſtico,etiam ſi pedes ire non poſſit; quia Alimentarius, inquit, poterat non excurrere;& domi manere; contra eum rectiùs ſentit Surdus *d.quæſt.8.n. 7. & 8.* quia quamuis poſſit Alimentarius non excurrere,non tamen ſemper debet eſſe in domo,v.g.ſi laboret articulorū morbo,vel arthritide,vel alio ſimili; tunc enim omninò veriſimile eſt,equo,vel mulo,aut aſino vehendum fore; dixi vel aſino,quia Ruſtico,& vili perſonæ,ſi pedeſter ire non poſſet,ſufficeret dari Aſinum attenta perſonæ conditione,quæ ſemper ſpectanda eſt,vt ex traditis in præcedentibus,& iuribus *n.71.*adductis conſtat, & in hac ſpecie notauit Surdus *d.q.8.n.8.*

§. VI.

Primogenito an,& quando ſint præſtanda lautiora alimenta,quàm illius fratribus.

87 EX eadem communi concluſione *n.70.& ſequ.*ſtabilita infertur,quod & ſi filiis à patre æqualia,& non differentia alimenta ſint præſtanda, vt aliis allegatis Surdus *de alim.tit.4.quæſt.18 n.21.& quæſtione 23 n. 1.2.3.* eo quod inter filios ſeruanda ſit æqualitas, *l. ſi maior in fine Cod.commu.diuid.*& aliis iuribus per Surdus *d q.21.n.2.*adductis;nec pater, inquit Angelus *in §.illud quoque auth.de rupt.*debet ex filiis vnum facere

88 legitimum,& alium facere baſtardum.Vnde pro æqualitate inter filios ſeruanda,multa ſpecialia fuerunt à iu-

89 re inducta,de qua re *infra*,vbi de legitima filiis danda, nihilominus ſi unus ex filiis dignitate alios longè excellat,illi ampliora alimenta tenetur pater dare; vnde cum primogenitus habeat quandam præeminentiam inter fratres,& dignior reputetur, & digniori loco ſedeat,vt plures apud Tiraquellum *de primog. in præfat. num.12.& 13.*& apud Surdum *tit.4.quæſt.18.n.21.22. & 23* eidem primogenito pinguiora,& ampliora,quam aliis danda eſſe,tradunt Gloſſa *in cap.quam periculoſū*, verbo *Primatus 7.q.1.*(vbi ait, quod duplicatos cibos recipere debet)& alij à Tiraquello *d.n.12.*& Surdo *d. q.18.num.25.*relati,quos ſequitur Molfeſius *tom. 1. d. p.5.q.6.n. 7.* quod tamen idem Surdus ibidem declarat procedere ſolum,quando ex conſuetudine, vel ſtatuto, vel diſpoſitione maiorum primogenitus eſt in omnibus

90 bonis, vel maiore eorum parte ſucceſſurus; nam tunc ratione ſpei dicitur quodammodo Dominus viuente pa-

tre;& tanquam tali ampliores expenſæ ſunt exhibendæ, vt experientia ipſa videmus exhiberi; ſecus autem quo ad primogenitum non ſucceſſurum in maiori parte,ſed tantum in æquali parte cum fratribus; illi enim plus cæteris non eſt tribuendum, cum tunc omnes fratres ſint æquales, & vnus non habeat paternalem præeminentiam præ aliis,vt idem Surdus.

§. VII.

Pater prius vilis,& pauper,poſtea effectus diues, & ad dignitatum ſtatum perductus tenetur præſtare alimenta filio ſecundum præſentis ſtatus facultates.

ITem ex eadem communi concluſione infertur, quod 91 ſi pater priùs pauper,& plebeius, ac ruſticus inuentione theſauri,vel armis,vel induſtria aliqua poſtea diues euadat,& ad digniorem ſtatum perueniat, filio ſuo ante hunc poſteriorem ſtatum procreato,& plebeio tenetur alimenta lautiora, & maiora præbere, quam præberet,& tenetur dare tempore prioris ſtatus,ſcilicet,proportionata præſentis ſtatus dignitati, & facultatibus.Pater enim tenetur filio alimenta pro modo facultatum præbere iuxta iura 71.adducta, & Doctores *n.70.*relatos;& facultatibus auctis augentur etiam alimenta *per textum n.77.relatum*,& Doctores *ibidem* citatos;& dignitas patris redundat in filium legitimum, & naturalem etiam ante patris nobilitatem natum, vt latè Tiraquellus *de nobilit.c.15.n.7.*imo quamuis filius illegitimus non potiatur priuilegiis,& dignitate patris, cum matris,non patris conditionem ſequatur, vt idem Tiraquellus *eodem cap.15. num. 11.* Nihilominus non videtur poſſe negari,quin dignitas patris aliquo modo etiam ad filium extendatur,& illius conditionem meliorem faciat,quam ſi eſſet filius illegitimus vilioris patris: aucta autem dignitate alendi, ſunt augenda alimenta per tradita *d.n.77.*

E contra ob eadem iura, & rationes etiam ſi filius 92 legitimus plebei,& Ruſtici armis,litteris,vel beneficiis eccleſiaſticis,aut alia ratione acquiſiuit multa bona Caſtrenſia, vel quaſi Caſtrenſia, tenetur patri alimenta præſtare ſecundum ipſius ſtatus præſentis dignitatem, & facultates, non verò tantum ſecundum patris plebei qualitatem, id quod latè etiam probat Megala *p.2 lib.2.quæſt.2.num. 8. & ſequ.* Item filius illegitimus ex plebeio patre natus,qui theſauri inuentione, vel armis,litteris,aut aliqua alia ſua induſtria euaſit diues,& inſignis ob eaſdem rationes tenetur patri alimenta præbere ſecundum præſentis ſtatus facultates, & conditionem,vt etiam idem Megala *d.lib.2.cap.8.q. 2.n.3.*quæ omnia etiam confirmātur ex natura, & ratione correlatiuorum,quæ expoſcunt, vt diſpoſitum in vno,etiam in alio locum habeat, *l. fin.* vbi Doctores *Cod. de ind.ct.viduit.& l.fin.§.fin. ff. de acceptil.* cum ergo pater prius vilis,& pauper poſtea factus diues, & ad ſublimiorem ſtatum prouectus teneatur filiis iuxta facultates præſentis ſtatus alimenta exhibere, etiam filij,&c.

Limitatio communis concluſionis de præſtandis Alimentis iuxta dignitatem perſonarum.

Cæterum præfata communis concluſio *numer.70.*poſita 93 limitatur in aliquibus caſibus,in quibus parentes filiis, & filij parentibus non tenentur alimenta præſtare ſecundum dignitatem,& facultates;ſed tantum,quantum ſufficit ad neceſſariā vitæ ſuſtentationē,de quibus *infra* vbi agitur de alimentis filio excōmunicato,& hæretico,

Digitized by Google

& qui ex iuſta cauſa poteſt exhæredari; vel qui alimẽta à patre pro tota vita conſignata malè viuendo prodegit.

SVMMARIVM.
Capitis quarti.

Pater, ſeu ſocer tenetur alere vxorem filij, ſeu nurum, quando penes ſe retinet illius dotem. n. 94.
Onera matrimonij ibi eſſe debent, vbi eſt dos. ibid.
Fructus dotis ſeruire debet oneribus matrimonij. ibid.
Pater tenetur alere nurum licet indotatam, quando filius, & nurus, aliundè non habent. n. 95.
Pater ſuſtinet omnia onera filij inopis. ibid.
Maritus tenetur alere vxorem etiam, quando illam indotatam duxit. ibid.
Socer tenet locum patris, & nurus ſe habet, tãquam eius filia. ibid.
Socer cogitur alere nurum indotatam, ſi conſenſit matrimonio, vel non appareat eum conſenſiſſe, vel diſſenſiſſe. num. 96.
Imò etiam ſi contradixerit matrimonio; & filius patre inuito vxorem duxerit. n. 97.
Prædicta procedunt etiam in vxore filij illegitimi, & ſpurij. ibid.
Socer tenetur alere nurum, quæ ſine culpa degit extra domum ſoceri, vel mariti. n. 98.
An teneatur alere vxorem filij, qui dotem ſibi à patre reſtitutam diſſipauit. n. 99.
Et quid ſi ſocer dotem ſine iuſta cauſa reſtituit filio etiam nuru conſentiente, & cum iuramento de non contraueniendo. ibid.
Pater alit nurum ſolum in ſubſidium, quando filius non eſt ſoluendo. ibid. & n. 101.
Socer tenetur alere filium, & nurum, quando licet ſubſit cauſa reſtituendi dotem, tamen filius ſuſpectus eſt dilapidationis. n. 100.
Non tenetur alere nurũ in caſibus, in quibus maritus dives non tenetur. n. 101.
Tenetur alere nurum in caſibus, in quibus non tenetur alere filium. n. 102.
Culpa vnius non debet alij nocere. ibid.
Pœna tenere debet ſuos Authores. ibid.
Non ſolum filius, ſed etiam nurus agit contra ſocerum, vt præſtet alimenta, & qua ratione. n. 103.
Socer tenetur alere pronurum in caſibus, in quibus tenetur alere nurum. n. 104.
Nurus appellatione venit etiam pronurus.

CAPVT QVARTVM.

Pater an teneatur præſtare alimenta etiam vxori filij, ſeu nurui; quando ipſe pater, ſeu ſocer non habet penes ſe dotem vllam, & filius, atque nurus aliundè non poſſunt habere, vel quærere ſibi alimenta.

94 DIxi *quando ipſe pater, ſeu ſocer non habet penes ſe dotem*; nam quando vxor filij eſt dotata, & pater, ſeu ſocer dotem accepit, & penes ſe retinet; certum eſt ipſum teneri nurum alere, vt Surdus *tit. 1. q. 38. n. 5. ad* 10. & Doctores communiter apud ipſum. Et ratio eſt, quia cum dos detur propter onera matrimonij, ibi debent eſſe onera, vbi eſt dos, *l. ſecundum naturam, ff. de regulis iuris*; & quia fructus dotis ſeruire debent oneribus matrimonij, *l. vbi adhuc*, & ibi Doctores. *Cod. de iure dotium.*

§. I.

Quid quando filius ſine dote duxit vxorem Patre conſentiente.

DIfficultas eſt primò quando filius vxorem duxit 95
ſine dote, & idem filius, & vxor non habent aliũdè, vnde ſe alere poſſint; an pater filio, & nurui teneatur, & cogi poſſit præſtare alimenta non ſolum filio, ſed & eius vxori: & teneri, ac cogi poſſe affirmant communiter Doctores, ex Theologis Sanchez *lib. 4 de matr. diſp. 26. n. 21.* Megala *p. 2. lib. 1. cap. 23. q. 1. n.* 67. Bonacina *de præceptis diſp. 6. q. vnica p. 6. §. 1. n. 2. fine.* Trullench *in Decalog. lib. 4. c. 1. dub. 3. n.* 11. & nonnulli alij relati à Sanchez, ex Iuriſperitis Gloſſa *in l. ſi quis à liberis, §. non tantum*, verbo, *onera*, ibidem Bartolus, *ff. de liber. agnoſc.* Idem Bartolus *tract. de alim. n.* 16. Riminaldus *conſ. 133. n. 43.* Ruinus *conſ. 144. n. 6. lib.* 5. Crotus *in l. ſi conſtante. n. 160. ff. ſoluto matr.* Couarruuias *de ſponſ. p. 2. c. 8. §. 6. n. 5. verſic. tertio.* Menochius *de arbitrari caſu* 348. *n.* 14. Paſchalis *de patria poteſtate, p. 2. cap. 3. n. 6.* Gutierrez *de matri. c.* 80 *n.* 13. verſic. *concluſio quinta*; Surdus *de Alimentis tit. 1. q.* 38. *n. 1. & quatuor ſequ. & n. 11. & ſequ.* Peregrinus *de iure fiſci lib. 3. tit. 18. n.* 63. & alij Iuriſperiti, quos latè referunt Sanchez, & Surdus præfatus. Probatur hæc communis *per textũ in d. l. ſi quis à liberis allegat. §. non tantum, ff. de liberis agnoſc.* vbi dicitur, quod pater non ſolum tenetur, & cogi debet filium alere; ſed etiam cætera onera liberorum præbere; onus autem filij ſui mariti eſt, quando vxorem indotatam duxit, ipſam alere; vt latè alios allegantes Surdus *de alimentis tit. 1. q.* 32. Sanchez *d. n.* 21. & Spino *in ſpeculo teſtam. gloſſa* 11. *n.* 65. de qua re quando agimus, de mutua obligatione coniugum ſibi inuicem alimenta præſtandi. Præterea probatur ratione, quia cum vir, & vxor ſint vna caro, *can. ſi vir, & vxor* 35. *q.* 2. nurus pro filia eſt habenda, & ſocer locum patris tenet. Cinus *in l. vbi adhuc q. 16. n. 4. Cod. de iure dotium.* Menochius *d. caſu* 348. *n.* 13. & Surdus *d. tit. q.* 38. *numero* 5.

Et hæc communis ſine dubio procedit, quando ap- 96
paret patrem, ſeu ſocerum conſenſiſſe matrimonio filij, qui vxorem indotatam duxit, quia conſentiendo cenſetur ſe obligare ad alimenta etiam vxoris, & ſic tenetur alere, ſi nec habeat filius, & nurus, vt Bartolus, Baldus, Angelus, Imola, Caſtrenſis, & alij ſcribentes *in l. ſi cũ dotem, §. tranſgrediamur, ff. ſolut. matr.* Surdus *d. q.* 38. *n.* 11. Aloyſius Riccius *in collect. deciſ. p. 6. collect.* 1436. verſic. *non hic*, & Mangillius *de imputation. quæſt.* 27. *num.* 10. idem quando non apparet patrem conſenſiſſe, vel diſſenſiſſe matrimonio; tunc enim ſicut maritus tenetur alere vxorem indotatam, ſic & pater, ſi filius non habet aliundè, vt Surdus *n.* 12. & Mangillius *d. n.* 10. & probatur iiſdem textu, & ratione *num. præcedenti* adducta.

§. II.

Quid quando filius duxit vxorem indotatam patre contradicente.

QVod ſi filius patre contradicente vxorem indotatam duxerit, licet Socinus à Surdo *d. q.* 38. *n.* 13. al- 97
legatus, Io. Baptiſta Laderchius *conſ.* 117. quem ſequi videtur Paſchalis *n.* 7. ſenſerint, tunc ſocerum non teneri præſtare nurui indotatæ alimenta; nihilominus etiam hoc caſu teneri patrem filij vxorem tradunt Ruinus, Gratus, Couarruuias, Menochius, Sanchez, Megala *locis n.* 94. *citatis.* Io. Baptiſta Ferretus *conſ.* 14. Surdus *d. quæſt.* 38. *numero* 13. & 14. Ioannes Lupi *de illegit. tom. 2. §. 1. numero* 25. Riccius, & Mangillius *vbi ſupra.* Sicut enim filio ducenti vxorem indotatam

Digitized by Google

tam non poteſt denegare alimenta, ita nec nurui, quæ loco filiæ habetur, vt *n. 95* dictũ eſt: & quia pater tenetur præbere onera matrimonij iuxta *d. §. non tantum.* Idem ſi filius inuito patre vxorem duxerit, nec habeat vnde illam poſſit alere, ſiue duxerit indotatam, ſiue dotatam, nec dos ſufficiat ad alimenta. Ita Ruinus, *d. conſ. 144. n. 18.* Crotus, Couarruuias, Sanchez, Megala *locis citatis*; & Surdus *d. q. 38. n. 15.* idque ob eaſdem rationes. Confirmat Surdus *n. 17.* tum quia vbi alicui debetur alimenta, tunc eius quoque vxor eſt alenda, Ruinus *d. conſ. 144. n. 8. d. Gloſſa in can. Admonere, v. partem 33. q. 2.* & Barbat *in c. 2. n. 4. de foro comp.* tum quia ſicuti patri non iuſtè denegantur alimenta, quia ſit contemptor legum, vt Surdus idem *de alim. tit. 1. q. 17.* Ita nec filio, qui vxorem indotatam duxit patre inuito; & conſequenter non etiam negabuntur nurui; nam cum pater, & filius ſint correlatiua, diſpoſitum in vno, locum habet in alio *l. fin. Cod. de indict. viduit.* & licet iura allegata, & plures ex auctoribus relatis loquantur in vxore filij legitimi, tamen ob eandem rationem idem ſtatuendum in vxore filij legitimi, & etiam ſpurij attenta diſpoſitione iuris canonici *in cap. cum haberet* (quod lariſſimè *infra* explicatur) de eo, qui duxit in matrimonium. Alimentorum enim iura ſunt etiam ſpuriis filiis communia; & omnia neceſſaria pater tenetur ſubminiſtrare, *d. c. cum haberet, fine.* Inter quæ etiam alimenta vxoris oportet connumerare; vt in terminis Couarruuias, Peregrinus, Ioannes Lupi *locis allegatis*, Paleotus *de nothis c. 47. n. 7.* Ioannes Nicolaus Lucidotus *de illegitimis Clericorum, c. 22. n. 15.* & alij a Io. Lupi, relati. Vtrum autem prædicta ſint intelligenda etiã ſi filius duxerit vxorem indignam, an verò tantum ſi honeſtam, explicatur *infra n. 673.*

98 In prædictis autem caſibus tenetur ſocer alere nurum etiam quando ſine ſua culpa degit extra domum ſoceri, vel mariti. Berous *conſ. 52. n. 1. vol. 2.* & Surdus *d. quæſt. 38. num. 15.*

99 Teneri etiam patrem, ſi dotem ſibi ſolutam reſtituit filio, qui illam diſſipauit, alere nurum, ſi filius ſit pauper, docuerunt Crotus *in d. l. ſi conſtante, num. 162 ff. ſoluto matrim.* Baldus, & Ruinus à Surdo *d. q. 38. n. 18.* relati. Item eam alere teneri, ſi abſque iuſta cauſa reſtituiſſet dotem marito, etiam de conſenſu vxoris, tradidere Becius *conſ. 41. n. 8* Natta *conſ. 456. n. 9.* Io. Andreas, Caſtrenſis, Romanus, & Ancharanus à Surdo *d. q. 38. n. 20.* relati, idque etiam ſi vxor cum iuramento promiſiſſet de non contraueniendo, & facta eſſet reſtitutio ad effectum, vt filius ſe & ſuos alat, docuere, Natta *d. n. 9.* Ruinus *d. conſ. 144. n. 13.* & Baldus *conſ. 119.* à Surdo *d. q. 38. n. 21.* relati. In prædictis ego caſibus iuxta præallegatos Doctores licet ſocer liberetur ab onere iterum reſtituendi dotem, non tamen eximitur ab onere alimentandi vxorem. Quę omnia admittit etiam Surdus, admiſſa illa ſententia, quod pater teneatur alere filium, qui penſionem bonorum ſibi pro alimentis aſſignatam diſſipauit; de qua te *infra*, vbi de cauſis, quibus poſſunt alimenta denegari. Quod ſi filius, qui recepit dotem illam retineret apud ſe, & eius fructus lucraretur, vel aliunde haberet, vnde ſe, & vxorem poſſet alere, pater non tenetur illum alere, cum ſolum in ſubſidium teneatur filij vxorem alere, ſcilicet quando nec filius, nec vxor habeat aliunde, vt Surdus *n. 23.* & alij præallegati Doctores.

100 Si etiam eſſet iuſta cauſa reſtituendi dotem, filius tamen eſſet ſuſpectus dilapidationis, niſi pater caueat de conſeruanda dote, licet non cogatur dotem reſtituere, eum tamen teneri alere filium, & nurum aſſerunt Baldus, & Salicetus *in l. 2. Cod. famil. erciſ.* & alij relati à Surdo *d. q. 38. n. 24.* qui idem vt rem certam ponit, addens teneri patrem alere non ſolum in ſubſidium; ſed etiam ſi filius, vel nurus ſint ſoluendo, ſi pater recipit fructus dotis, tunc enim conſequenter tenetur ad alimenta, propter quæ datur dos.

§. III.

Pater non tenetur alere vxorem filij in caſibus, in quibus filius maritus non tenetur.

Cvm autem pater teneatur alere vxorem filij ſolũ 101 in ſubſidium, ſcilicet quando filius non poteſt ob paupertatem illam alere; ſequitur, vt ille non teneatur alere in illis caſibus, in quibus filius maritus diues non tenetur, vt Surdus *d. q. 38. n. 25.* Nam ſi non tenetur maritus, cuius eſt proximior obligatio, nec ſocer qui eſt remotior, argumẽto de maiori ad minus, *c. ſi ergo, 8. q. 1.* & cum ſocer teneatur propter maritum, debet liberari his caſibus, quibus maritus deobligatur; acceſſorium enim non debet in plus obligari, quam principale, vt dicitur de fideiuſſore, *§. fideiuſſores inſtit. de fideiuſſorib.*

Teneri verò ſocerum alere nurum in caſibus, quibus 102 non tenetur alere filium pluribus comprobat Surdus *d. q. 38. n. 28. ad 35.* licet enim filius tale quid committat contra patrem propter quod poſſit alimentis priuari, nõ tamen nurus debet grauari ob culpam mariti, *l. ſi quis in ſuo §. fin. C. de inoff. Teſt.* nemoque debet puniri ex delicto alterius, ſed pœna ſuos Authores tenere debet, *l. ſancimus C. de pœnis*, & maritus delinquẽdo, vel aliter cõmittendo contra patrem, non poteſt vxori præiudicare, *l. ubi quod noſtrum eſt, ff. de reg. iuris. & rubrica, & titulo, Cod. ne vxor pro marito*, & cum duo ſint creditores alimentorum, vir, & vxor, non poteſt factum vnius alteri nocere, vt Surdus *d. q. 38. n. 32. & 33.*

Et pro alimentis nurui in præcedentibus caſibus pręſtandis non ſolum filio dari directam actionem; ſed etiã 103 nurum agere poſſe vel tanquam perſonam coniunctam mariti ad propriam tamen vtilitatem, vel etiam vtili actione proprio nomine cum aliis tradit Surdus *d. quæſtione 38 n. 38. & 39.*

Porrò ſupradicta de nuru alenda per ſocerum, procedere etiam quoad pronurum poſt Speculatorem, & 104 Nattam docet Surdus *d. q. 38. 39.* eo quod appellatione nurus veniat etiam pronurus, vt Bartolus *in l. ſi quis ſub conditione, ff. de teſtam. Trebel.* Berorius *conſ 97. n. 10. vol. 1.* Borgn. Caualc. *deciſ. 2. n. 8. p. 4.* & Surdus *d. q. 38. num. 40.*

SVMMARIVM
Capitis Quinti.

Quibuſcumque filiis legitimis, & naturalibus pater regulariter tenetur præſtare alimenta, etiamſi nullam dotem reciperet ab vxore filiorum matre. n. 105.

Pater tenetur præſtare alimenta filio emancipato. n. 106.

Emancipatio non tollit iura ſanguinis. ibid.

Secundum aliques pater non tenetur darè alimenta filio bannito. n. 107.

Bannitus non amittit ob bandum ea, quæ ſunt iuris gentium, & naturalis. ibid.

Pater tenetur alimenta filio bannito præſtare, etiam ſtante ſtatuto, quod nemo bannito ſubueniat n. 109.

Et etiamſi ſtatutum prohibeat, ne pater filio bannito alimenta præbeat. n. 110.

Statutum quod banniti poſſint occidi impunè non comprehendit patrem, & filium, & ideo non excuſatur pater occidens filium bannitum, & è contra. n. 111.

Fallit quando filius veniat contra propriam patriam, tunc enim poſſet à patre occidi. n. 112.

Statutum expreſſè prohibens patrem alere filium bannitum ratione publica vtilitatis cõditum valet. n. 113.

In dubio cenſetur factum ratione publicæ vtilitatis. ibidem.

Princeps ex iuſta cauſa poteſt limitare, & reſtringere ius naturale, & diuinum, non contra, ſed in fauorem. ibid.

Digitized by Google

Filium proſcriptum,& condemnatum,quia venit contra propriam patriam,pater non tenetur alere. n.112.

Patriæ plus debemus,quam parentibus, & eidem potius obediendum,quam parentibus. ibid.

Cap.1.de pace tenenda declaratur. n.113.

Si filius habeat aliundè,vnde ſe alere poſſit, Princeps poteſt præcipere patri, ne ei aliquid alimentorum præbeat. num.114.

Filius tenetur præbere alimenta patri proſcripto.n.115.

Filio bannito pater, & patri bannito filius non tenetur dare alimenta iuxta dignitatem, & facultates, ſed ſolum vitæ ſimpliciter neceſſaria. n.116.

Filio deportato pater, & patri deportato filius tenetur præſtare alimenta vitæ neceſſaria. n.117.

Deportatus non amittit ea,quæ ſunt iuris gentium, & naturalis,ſed ea ſolum,quæ iuris ciuilis. ibid.

Filio iuſtè per ſententiam damnato,vt inedia pereat,pater poteſt licitè alimenta,ſeu cibos ſubminiſtrare;non tamen tenetur. 118.

Etiam alij,exceptis iuſtitiæ miniſtris, poſſunt tali cibos offerre. ibid.

Quid de ipſis iuſtitiæ miniſtris. ibid.

Damnatus vt fame moriatur,non tenetur cibos oblatos edere,poteſt tamen licitè edere,ſi velit. ibid.

Filio iuſtè excommunicato pater, & è contra patri excommunicato tenetur pater,& filius præſtare alimenta. 119.

Si abſque ſua culpa remanet in excommunicatione præſtari debent alimenta iuxta qualitatem perſonæ; ſi ſua culpa nolens redire ad pœnitentiam, & abſolutionem petere, tantum alimenta ſimpliciter vitæ neceſſaria. n.120.

Clericus excommunicatus contumax non eſt alendus de fructibus beneficij,niſi in extrema neceſſitate, & exiſtente graui eius inopia.ibid.

Patrem orthodoxum non teneri ad alendum filium hæreticum pertinacem docuerunt plures Iuriſperiti.numero 121.

Hoc verum eſt de alimentis iuxta dignitatem perſonæ, & non-neceſſariis ſimpliciter vitæ. n.122.

Alimenta autem vitæ ſimpliciter neceſſaria pater fidelis tenetur dare filio hæretico extremè egenti. n. 123.

Hæretico in extrema neceſſitate conſtituto omnes poſſunt licitè,& tenentur ſubuenire,ne pereat. ibid.

In extrema neceſſitate obligatio eſt ſubueniendi potius fratri carnali,aut patri, quàm Catholico extraneo. ibid.& n.122.

Hæretico non extremè egenti quis non tenetur,poteſt tamen licitè ſubuenire,quatenus eſt homo. ibid.

Filio hæretico etiam extremè egenti non eſt ſubueniendum,ſi alios auertere à fide conatur, & falſorum dogmatum ſit diſſeminator. n.124.

Pater hæreticus tenetur alere filium hæreticum, etiam non extremè egentem. n.125.

Patri hæretico filium fidelem teneri dare alimenta, aliqui abſolutè aſſeruerũt,dicentes maiorem eſſe filij obligationem alendi patrem,quam è contra. n.126.

Filius Catholicus patri hæretico poteſt, & tenetur præſtare alimenta ex ratione,qua pater Catholicus filio hæretico.n.127.

Filius hæreticus à patre, & pater hæreticus à filio licet poſſit exhæredari, non poteſt tamen priuari alimentis ſimpliciter vitæ neceſſariis. n.128.

Non tenetur,nec poteſt filius fidelis patri hæretico etiã extremè egenti dare alimenta, ſi præſtatio vergat in damnum fidei;& pater conetur filium,& alios à fide Catholica auertere.n.129.

Filius hæreticus tenetur alere patrem hæreticum, etſi non extremè egentem. n.130.

Pater Iudæus,& infidelis filium ad fidem Catholicam conuerſum tenetur alere ſicut ante conuerſionem. numero 131.

Eadem iura,quæ competebant infidelibus,competunt eis Chriſtianis effectis. ibid.

Pater Iudæus vt infidelis tenetur dotare filiam ad fidem conuerſam iuxta vires patrimonij.n.132.

Quid ſi pater Iudæus habeat tantum bona ex vſuris,& illicito quæſtu acquiſita;an ex his filia ad fidem conuerſa poſſit petere dotem,& ſi eius marito fuerit tradita,& à mariti defuncti hæredibus eidem filiæ reſtituta, teneatur filia illam conferre,ad ſatisfaciendũ creditoribus patris;vel poſſit ſibi retinere,ſi dos fuit à patre tradita in pecunia, & quid ſi fundus pro dote aſſignatus. ibid.

Mater infidelis, aut hæretica tenetur dotare filiam Chriſtianam,etiam ſi pater diues ſit.n.133.

Filius conuerſus ad fidem poteſt cogere patrem Iudæum, vel infidelẽ adhuc viuentem,vt det ſibi legitimã. ib.

In huius legitima quantitate taxanda,non ſunt computanda bona ex illicito quæſtu quæſita incertis perſonis debita. ibid.

Filius infidelis patri ad fidem Catholicam conuerſo tenetur præſtare alimenta iuxta vires patrimonij, vt ante baptiſmum.n. 134.

Alimenta,& dos ſunt filio, vel filiæ ad fidem conuerſis conſtituenda habita ratione ad ſtatũ poſt baptiſmũ.ib.

Filius fidelis tenetur alere patrem infidelem,& alios aſcendentes. n.134.& 136.

Intelligitur ſi extremè egeant. n.135.

Filium Religioſum profeſſum non pater,ſed monaſterium (ſi ſit diues,& habeat,vnde monachos alat) tenetur alere. n.137.

Si monaſterium ſit inops nec ad aliud monaſterium diues tranſire poſſit,pater ipſe tenetur alere. n.138.

Pater non tenetur alere filium monachum iniuſtè è monaſterio expulſum,ſed monaſterium ipſum.n.139.

Monacho ex ſua culpa per iuſtam ſententiã è monaſterio eiecto pater ipſe tenetur alimenta vitæ neceſſaria præſtare,ſi ille aliunde nequeat habere. 140.

Quid de alimentis filij nouitij in Religione bonorum, in communi capaci an pater, vel hæres filij nouitij; vel ipſe nouitius à monaſterio recedens expenſis alimentorum eiuſdem nouitij à monaſterio conſumptis, teneantur ſoluere eidem monaſterio,remiſſiuè.ibid.

Filio adhuc exiſtenti in matris vtero, ſeu ventre prægnanti ex bonis viri defuncti præſtanda ſunt alimenta,& iuxta facultates defuncti,& dignitatem eius,& mulieris,& etiã ſi prægnans mulier habeat dotẽ.n.141.

Patrem adoptiuum teneri alere filium adoptiuum extraneum affirmat vna ſententia.n.142.

Contrarium,& filium adoptiuum extraneum debere ali à patre naturali tenet alia ſententia. n.146.

Authoris ſententia. num.151.

Filij adoptiui extranei ſuccedunt ab inteſtato patri adoptanti.n.141.& 146.

Qui tenetur aliquem,vt filium tractare, tenetur illum alere.n. 141.& 151.

Adoptio imitatur naturam,& quomodo.n.141.& 149.

Onera eius,qui in adoptionem datur,quæ transferantur in adoptantem.n.141.& 146.

An valeat,quis poteſt ſuccedere alicui, ergo is tenetur illum alere. n.142.& 150.

Poſt adoptionem extranei in filium, an maneant immutata,& integra omnia iura patris naturalis tam paſſiuè,quam actiuè.n.143.& 147.

Pater adoptiuus extraneus non tenetur filio adoptiuo relinquere legitimam.n.143.

Dictio taxatiua tantummodo excludit omnes caſus præter expreſſos.n.144.

Non excludit caſus ſimiles.ibid.& 150.

Onus alimentandi filium quomodo ſit debitum naturæ. n.145.& 146.

Concurrentibus cauſa naturali, & ciuili prævalet naturalis.num.145.

Pater adoptiuus extraneus tenetur filio adoptiuo præſtare alimenta in ſubſidium.n.150.

Non

Digitized by Google

Non acquiris iure naturalis patris, nec in eius poteſtatem tranſit filius adoptiuus. num. 151.

Pater tenetur alere filiam nuptam viro pauperi, qui non habet, vnde illam alat. 152.

Filiam ſine promiſſione dotis viro diuiti nuptam patrem non teneri alere quidam docuerunt. n. 153.

Pater iuxta veram, & communem opinionem tenetur filia ſine promiſſione dotis viro diuiti nupta dare congruam dotem; & dote nondum ſoluta, illam alere, etiamſi nupſiſſet ſine eius conſenſu. n. 154.

CAPVT QVINTVM.

Quibus filiis legitimis, & naturalibus pater teneatur præſtare alimenta.

105 QVibuſcumque filiis legitimis, & naturalibus pater regulariter tenetur præſtare aliměta, tum iure natura (vt oſtendunt tradita *ſupra n.6. & ſequ.* & docent DD. *ibidem* citati, & alij communiter) tum ex diſpoſitione iuris ciuilis, & cõſtat *ex lege, ſi quis a liberis, ff. de liberis agnoſcendis*; & tradũt Doctores *ſupr. n.5.6. & 70.* & omnes, quod procedit ſiue pater lucretur dotem ſuæ vxoris matris filiorum, ſiue non lucretur; vel & ſi nullam dotem receperit; vt conſtat *ex d.l. ſi quis à liberis*, abſolutè loquens; & quia obligatio alendi filios procedit, ex vinculo ſanguinis, & id etiam in terminis notauit Franciſcus Molinus *de ritu nupt. lib. 3. diſp. 54. num. 43.*

§. I.

Filio emancipato pater cogitur præſtare alimenta, ſi inops ſit filius.

106 QVare etiam filio emancipato debentur, vt eſt Textus expreſſus *in d.l. ſi quis à liberis §. ſed verum*, & tradunt *ibidem* Scribentes, Azorius *p.2. lib.2. c.4. initio*, Surdus *de alimentis tit.1. quæſt. .n.20. & ſequ. & quæſt.17. n.6.* & alij Doctores vtrobique à Surdo relati, licet enim filius emancipatus non ſit in patris poteſtate, *§. emancipatione, inſtit. quibus modis ius patriæ poteſt. ſoluitur*; hoc tamen non eximit patrem ab obligatione alendi filium inopem emancipatum; quia hæc obligatio alendi filios aliunde non habentes, vnde ſe alant, non oritur ex iure patriæ poteſtatis, ſed ex naturali pietate, & ſanguinis coniunctione, & charitate; vt expreſse habetur *d. §. ſed verum*: & tradunt Doctores *ſupra n.16.* relati, quapropter ſufficit ad dictam obligationem, ſi ſanguinis naturale vinculum duret, quod emancipatione non diſſoluitur; & emancipatio etſi tollit iuris ciuilis beneficia, non tamen aufert iura naturalia, & iura ſanguinis, *l. iura ſanguinis de reg. iuris, & §. at ij, qui, & § ſeq. inſtit. de heredit. quæ ab inteſt. deferuntur*, & hoc eſt certum, & indubitatum.

§. II.

Filio bannito, an & quando, & qua alimenta pater præſtare debeat; & è contra filius patri bannito.

107 SEd poteſt dubitari primò an filio bannito, & Principis, vel Reipublicæ auctoritate præſcripto pater teneatur alimenta præbere, & Baldus *in c.1. de pace tenẽda, & eius violatoribus in principio n.7.* per eum textum docuit bannũ eximere filiũ, & conſequenter etiã patrem ab obligatione alendi; ita quod nec filius teneatur alere patrẽ bannitũ, nec pater filiũ bannitum; putat enim Baldus *in d.c.1. ibi, quod ille violator pacis, numquã de cætero ipſorum voluntate, aut conſenſu aliquod indè emolumentum percipiat*, filium non teneri alere patrem bannitum ipſumque patrem bannitum propter bannum priuari iure naturæ: quod idem aſſerit Afflictus, *ibidem notat. 2. n.21.*

Contrarium tamen, & patrem teneri alere filium bannitum, vti verum aſſerendum eſt, ita Bartolus *in l. ſi conſtante, in princ. ff. ſolut. matr.* Iaſon *in l.1. n.2. Cod. de hæred. inſtit.* Pontanus *de aliment. tit. c.2. n.15* Peregrinus *de iure fiſci, lib.3. tit.7. n.18.* Merlinus *de legitim. lib.4. tit.1. q.4. n.6.* Paſchalis *de patria poteſt. p.2. c.3. numero 8.* Surdus *de alimentis titul.1. quæſt.3. numero 4. & ſeq.* & alij Iuriſperiti, quos refert Pontanus, Paſchalis, & Surdus, & ex Theologis idem docent Azorius *p.2. lib.2. c.4. q.6.* Bonac. *de præceptis diſp. 6. quæſt. vnica, p.6. §.1. n.1.* Filliucius *tom.2. tract.23. c. p.2. c.3. n.29.* & Tamburinus *in Decalog. lib.4. c.1. dub. 1. n.10.* pluribus id probat Surdus, ſed præcipua ratio eſt, quod bãnitus ex condemnatione, ſeu præſumptione non priuetur his, quæ ſunt iuris naturalis, & gentium; vt ſunt alimenta filio à patre debita; & pariter alimenta patri à filio debita, lex enim ciuilis non tollit iura naturalia, vt conſtat ex iuribus *n.106.* adductis, & quod bannitus nõ perdat ea, quæ ſunt iuris gentium, tradunt omnes præallegati DD. & Bartolus *in l. emiſſionem, §. qui deficiũt, ff. de Capit. diminut.* & Menochius *conſ.101. n.8.* relatus a Merlino *d.q.4. n.7.* confirmatur hæc ſententia à Pontano, & Surdo *per textum in l. legatum, ff. de capit. diminut.* vbi debitum Alimentorum, non extinguitur propter capitis diminutionem, ex quo conſiſtit in facto, non in iure. 108

Prædicta autem ſententia procedit etiam, ſi adeſſet ſtatutum pœnale prohibẽs bannitis alimenta præſtari; tale enim ſtatutũ intelligi debet de his, qui naturali iure nõ sũt obligati ad alimẽta præſtãda. Ita Socinus iunior *conſ.54 per totum vol.3.* & alios allegantes Paſchalis *d. c.3. citato, n.8* & Surdus *d.q.3. n.8* & ita etiam ſtatutũ, quod banniti poſſint impunè occidi, non comprehendit filios, vt occidi poſſint à patre; nec etiam tale ſtatutum excuſaret filium, ſi patrem occideret; ita communiter Doctores, quos referunt, & ſequuntur Paſchalis *d. c.3. n.9. & 10.* & Surdus *d. quæſt.3. n.9. & 10.* 109

Imò etiamſi ſtatutum expreſse prohibeat, ne pater filio bannito alimenta præbeat, & ne filius patri bannito, illud fore nullum tradidere Socinus *d. conſ.54. poſt Igneum in l.3. § ſi quis tabulas n.36 ff. ad Syllanũ.* Quæ tamen traditio limitanda eſt, vt non procedat, vbi ſtatutũ alimenta filio, & patri bannito præſtari prohiberet ratione publicæ vtilitatis; quia multi eſsẽt banniti, qui aliter nõ poſſent arceri à finibus territorij ſtatuentium; vel quando damno eſſent Reipublicæ; vel quando ex alia cauſa concernente publicam vtilitatem, tunc enim ſtatutum foret validum; vt tradunt Paſchalis *d.c.3. n.14* & latiùs Surdus *d.q.3. n.18. & ſequ.* eo quod Princeps ex iuſta cauſa non ſolum ius naturale, ſed etiam Diuinum poſſet limitare, & reſtringere, non contra, ſed in fauorẽ, vt aliis allegatis, Felinus *in c. qua in eccleſiarũ, n.3. verſi. prima concluſio de conſtit.* & idem Surdus *tit.7. q.2. n.11.* & in dubio cenſeri tale ſtatutũ factũ eſſe ex cauſa publicæ vtilitatis, præſertim ſi Princeps id exprimat, docent Felinus *loco cit.* & alios allegãs Surdus *n.20. & 21.* 110

Quod etiã dictũ, ſtatuto, vt quod bãniti poſſint impunè occidi, nõ cõprehendit patrẽ, nec filiũ ac proinde nõ poſſe patrem occidere filium bãnitum: & è cõtra, nõ procedit quando filius veniſſet contra propriam patriã; & ea ratione eſſet bannitus; nã tunc tanquam publicus hoſtis, & rebellis poſſet, & deberet occidi; & idem eſt è conuerſo; vt eſt expreſſus Textus *in l. minimè, ff. de relig. & ſumpt. funer.* & tradidere Tiraquellus *tract. de pœnis tempor. cauſ.20. n.11.* & alios allegantes, Surdus *d.q.3. n.10.* & Paſchalis *d. cap.3. n.11.* 111

Quapropter ſi filius proſcriptus, & condemnatus eſſet, qui contra propriam patriam veniſſet, ſeu veniret, tunc ei vti hoſti patriæ non teneretur alimenta 112

præſtare;

Digitized by Google

præſtare; ea enim eſſet iuſta cauſa illa denegandi. Paſchalis *d.c.3.n.12.* & alios allegans Surdus *d.q.3.num.21.& duob.ſequ.& tit.7.quaſt.3. per totum.* Patriæ enim plus debemus, quam parentibus, *d.l.mini. è, & l.veluti, ff.de iuſtitia, & iure*; vbi quod nos primũ patriæ naſci; atque ei potius, quam parentibus obediendum, & ordo charitatis eſt primo erga Deum, ſecundo erga patriã, tertiò erga parentes, vt notauit Lucas de Penna *in l. in filiis, in princ.Cod.de decurion. lib.* 10. de qua re latius cum aliis Surdus *d.q.3.* Fragoſus *tom.1.de reg.Chriſt. Rep. in introduct.num.36.* & Franciſcus Maria Pratus *annotatione ad num.11. capit.3. parte 2.* Paſchalis *de viribus patria poteſtatis.*

113 Quando ergo filius non fuit bannitus, quia venit contra patriam, ſed ex alia cauſa, tunc pater non poteſt ei denegare alimenta iuxta tradita *n.* 108. & Doctores *ibi* allegatos, & alios à Surdo, *d.tit.1.q.3. n.* 10. relatos. Nec obſtat textus *in d. c. 1. de pace tenenda.* Omiſſis enim aliis interpretationibus illius Textus à Surdo *d.q. 3.n.11.& 12.* adductis, quas idem Surdus meritò reprobat, rectiùs, & veriùs reſpondet idem Surdus *num.* 13. illum textum non dicere ſimpliciter patri bannito alimenta fore deneganda propter bannum, ſed ait, filium præſtantem alimenta patri bannito priuandum eſſe bonis, quæ ſub eo modo fuere illi applicata, ne patri miniſtraret alimenta. Potuit enim Princeps rei ſuæ legem apponere, quam voluit *l.in traditionib.ff.de pactis*; quam ex quo ille non ſeruat, priuandus eſt re tradita, & ſic valet diſpoſitio quoad pœnam amiſſionis bonorum, ſub ea lege conceſſorum, licet non valeat quoad hoc, vt patri denegentur alimenta.

114 Aduertunt etiam Azorius, Bonacina, Filliucius, & Trullench *locis d. n.* 108. *citatis* iuſta ex cauſa poſſe Principem præcipere patri, ne filio bannito præbeat vlla alimenta, ſi filius præſcriptus aliunde habeat, vnde ſe ſuſtentare poſſit.

115 Quæ autem dicta ſunt de obligatione patris erga filium bannitum, procedunt etiam in filio quoad patrem bannitum; illi enim tenetur filius alimenta præſtare ob rationem *num.*108.adductam, ſcilicet quod banniti non amittunt ea beneficia, quæ à naturali iure proueniunt; ſed tantum quæ à iure ciuili deſcendunt; & ita ſentiunt Bartolus *in d.l.ſi quis à liberis, §.ſed vtrum, ff.de liberis agnoſcendis*; Corduba *ibid.n.* 3. & alij Iuriſperiti communiter, quos referunt, & ſequuntur, Surdus *de alimentis tit.1.q.17.n.18.& 25.* & etiam *q.3.n.7.& 9.* & Megala *p.2.lib.1.c.2.q.2.n.5.* neque his & traditis *n.* 108. obſtat bannitum amittere agnationis, & filiationis ius, vt Bartolus *in l.ſi adulterium cum inceſtu, §.liberto ff.de adulter.* & Alex.*conſ.25. vol.* 1. & conſequenter etiam ius alimentorum, quæ ratione ſanguinis, & agnationis debentur; nam reſpondet Surdus *d.q.17. n. 25.* illud intelligi ſolum in eo bannito, qui molitus eſt contra patriam, & ciuitatis hoſtis efficitur, quo caſu loquitur Bartolus, & alimenta poſſunt denegari, iuxta tradita *n.*110. *& duob.ſequ.*

Porrò cum bannitus amittat beneficia iuris ciuilis, pater filio bannito, & filius patri bannito non tenetur præſtare alimenta iuxta dignitatem perſonæ, & quantitatem patrimonij; ſed ſolum vitæ ſuſtentandæ ſimpliciter neceſſaria; & quæ ex ſolo iure naturali debentur. Ita Azorius, Bonacina, Filliucius, Trullench *locis n.*108. *citatis.* Megala *loco proximè allegato.* Corduba *in d.l.ſi quis à liberis, §.ſed ſi filius, n.72.* verbo, *hac Alimenta*; & latè Surdus *de alimentis tit.4.q. 18. n. 58. & 59.* id confirmans, tum ex eo quod criminoſi viri ſunt egeſtate premendi *l.bona fides, ff.depoſiti*; tum quia alioqui præſtitis pinguioribus alimentis daretur occaſio delinquendi; tum demum quia, cum pater, vel filius bannitus ſua culpa in talem neceſſitatem ſit perductus, ei alimẽta à filio, vel patre debentur potius tanquam eleemoſyna, quæ præſtatur cuique pauperi, & egeno, quam vti alimenta, & dantur tanquam tertio extraneo, non tanquam patri, aut filio; in eleemoſyna vero elargienda non attenditur dignitas, ſed neceſſitas.

§. III.

Filio deportato pater, & patri deportato filius alimenta præbere tenetur.

Qvemadmodum autem filio, & patri bannito, ita etiam deportato, vel ad metalla damnato à patre, & filio ſunt præſtanda alimenta; conſtat ex textu *in l.15. cui, ff.de alimentis*, vbi decernitur in metallum damnato deberi alimenta relicta, & tradunt Bartolus *ibid.* & Surdus *de alim.tit.1.q.17.n.12.& q.5.n.* 7. Deportatus enim licet perdat ea, quæ à iure ciuili proueniunt; non tamen amittit ea, quæ ſunt iuris gentium, & naturalis, vt Peregrinus *de iure fiſci lib.3.tit.5.n.* 8. & expreſſe habetur *l.ſunt quidam, ff.de pœnis*, pluribus aliis confirmat Surdus *d.q.17.* Intelligendum autem, eſt de alimentis ſolum vitæ neceſſariis per tradita numero præcedenti. 117

§. IV.

Filio, vel patri iuſta Iudicis ſententia damnato, vt inedia pereat; an alimenta à patre, vel filio debeantur, vel poſſint licitè præſtari.

Sed numquid filio, vel patri iuſta Iudicis ſententia damnato, vt fame pereat, à patre, vel filio ſint præſtanda alimenta vitæ neceſſaria. Reſpondetur patrem filio, & filium patri poſſe licitè alimenta, & cibos ſubminiſtrare; non tamen teneri. Ita Bonacina *loco ſupra n.* 108.*allegato*, & Trullench *allegato dub.3.n.11.fine.* Et prima reſponſionis pars, ſcilicet poſſe licitè ſubminiſtrare, probatur, quia damnato ad moriendum fame aliis præter miniſtros iuſtitię, (quibus ex officio incumbit curare, vt iuſta ſententia executionis mandetur, quam impedirent cibos miniſtrando, ac proindè ſic miniſtrando peccarent, & quidem mortaliter, vt potè in re graui, infideliterque munus ſuum exercentes contra omnimodã prohibitionem alimenta quouis modo miniſtrandi tali damnato, vt aliis allegatis tradit Sayrus *lib.12.* Clauis *cap.18.n.30.* aſſerens contra partem Arragonum ſentientẽ eſſe tantũ peccatum veniale; nec excuſari à mortali, etiamſi tantum ſemel, aut bis cibum ei miniſtrarent) licitum eſſe cibos ſubminiſtrare, vt tradunt communiter Doctores, quos Sayrus *d.n.30* refert, & ſequitur; & Azorius *p.2. lib.2.c.3.q.2.* & alij, quos in præcedẽti parte huius tractatus *c.9.n.182.* allego; ſicut enim ipſe damnatus poteſt cibos oblatos ſumere, vt cũ aliis Sayrus *d.n.30.* & probaui *d.n.182.fine*; & tradunt Doctores ibidem relati; ita etiam alij priuati cibos illi licitè offerre poſſunt; cum id eis non ſit prohibitum; nec cõtra officium aut iuſtitiam peccent; eo quod executio sẽtentiæ ſolis iuſtitiæ miniſtris ſit commiſſa. Altera pars reſponſionis oſtenditur, quia iuſtè damnatus, vt fame pereat, non tenetur edere, ſed poteſt licitè ab omni cibo abſtinere; vt latè probaui *d.c.9.allegato n.*182. & tradũt Doctores *ibid.*relati, & Sayrus *d.n.30.* ergo etiam nullus alius tenetur ei cibum miniſtrare. Confirmatur, quia eo ipſo (vt inquit Sayrus) quod quis iuſtè damnatur ad eam mortem, ſeu, vt inedia moriatur, priuatur eo iure quod habet, vt cibi, ab aliis etiam in extrema neceſſitate dentur; & conſequenter alij ab obligatione dandi manent liberi; & eo iure poteſt Princeps, aut Reſpublica ob bonum publicum iuſtè, & rationabiliter illum priuare. 118

§. V.

Filio excommunicato, & patre excommunicato an pater, vel filius teneatur præſtare alimenta, & quæ.

DVbitatur ſecundo, an pater teneatur præſtare alimenta filio ex iuſta cauſa, & ſua culpa excommunicato; è contra filius patri pariter excommunicato: videtur negandum, quia excommunicato denegatur aliorum communio; cum eoque nullum commercium habendum.

119 Dicendum filio, & patri excommunicato à patre, & filio præſtari debere, alimenta. Ita ex Theologis Azorius *p.1.lib.3.cap.4.quæſt.*8. Megala *p.2.lib.2.cap.1.quæſt.2.numero* 5. Bonacina *de præceptis diſputat. 6.quæſt.vnica p.6 §.21.numero* 2. Filliuccius *tom.2.tract. 23.p.2.cap.3.numer.*34.& Trullench. *in Decalog. lib.4. cap.1.dub.3.numer.*10.& ex Iuriſperitis Nellus *tract. de banni. numero 1.p.2.tempor.n.48.in fin.* Duegnas *regula 68.limit.10.circa finem*, quos Surdus *de aliment. tit.1.quæſt 19.numer.*13. allegat (vbi etiam allegat Gloſſam *in fine; in cap. paſtoralis fine de appellat.* vbi etiam Decius *numero 9.& in can. ſacrorum* 12.q.2. Pontanus *de alimentis capite 3.numero* 14.& idem Surdus *d. numero* 13.& probatur primò *ex cap. inter alia, de ſent. excommun.* vbi dicitur, quod ſuperueniens ſententia excommunicationis non liberat à debito obſequio, quod ante ſententiam erat præſtandum: inter obſequia autem, quæ filius debet patri, eſt alimentorum præſtatio, & inter debita patris erga filium continentur alimenta, quæ ab vtriſque ſibi inuicem debentur iure naturali.

120 An autem debeantur in hoc caſu alimenta ſecundum dignitatem perſonæ, an ſolum ſimpliciter vitæ neceſſaria, nè pater, vel filius excommunicatus fame pereat, oportet diſtinguere; nam ſi filius, vel pater excommunicatus ſua culpa non perſiſtat in excommunicatione; & per ipſum non ſtat, quominus obtineat abſolutionem, quam procurat; alimenta videntur præſtanda iuxta dignitatem, ſicut ante excommunicationem præſtabantur; & ita ſentiunt Azorius, Bonacina, Filliuccius, & Trullench. *locis citatis*; & innuit etiam Surdus *numero* 14. vel perſiſtit in excommunicatione ſponte, & ſua culpa, quia cum poſſit ſe eximere ab excommunicatione petendo, & obtinendo abſolutionem, non curat; & tunc pater filio, & filius patri tenetur præſtare ſola alimenta ſimpliciter vitæ neceſſaria. Ita Azorius, & Megala *locis citatis.* & Surdus *d.q 19.n.4.& tit.7.q.15.n.26.*& iuxta id intelligi debent Gloſſa *in d.c. Paſtoralis.* Pontanus *d. n.*14. Franchis ab eodem Pontano relatus, & alij Canoniſtæ, & Iuriſperiti, dum aiunt patri excommunicato non teneri filium præbere alimenta, niſi ſit in extrema neceſſitate conſtitutus; & ita etiam Gloſſa *in d.c. Paſtoralis, fine, ibid.* Ioannes Andreas, Panormitanus *n* 16. Decius *d.n.9.* dicunt clericum excommunicatum contumacem non eſſe alendum de fructibus beneficij, niſi in extrema neceſſitate; & exiſtente graui inopia. Et ad id facit ratio *ſupra num.*116. adducta, ſcilicet ne præſtitis pinguioribus alimentis detur occaſio perſeuerandi in contumacia, & peccato. Dum etiam Surdus *tit.7.q.1.n.*12. dicit excommunicato denegari alimenta ob adductam rationem, ſcilicet, ne ſubſidio alimentorum fretus negligat redire ad pœnitētiam; debet intelligi de alimentis extra extremam neceſſitatem, ne ſit ſibi ipſi contrarius.

§. VI.

Filio hæretico perſiſtenti in pertinacia an Pater Catholicus teneatur præbere alimenta.

121 DVbitatur tertiò, An pater Catholicus teneatur alere filiū, qui à fide defecit, & eſt hæreticus pertinax: patrem Catholicum non obligari præſtare alimenta filio, qui à fide orthodoxa defecit, & in pertinacia perſiſtit, tenent Caccia Lupus abſolutè *in l. fratres à fratre numero* 108 *ff. de condition. indebiti* à Surdo *de aliment. tit.1.q.19.numero* 2. relatus, Panormitanus *in caput Quintauallis numero* 5. relatus à Merlino *de legitima lib.4.tit.1.quæſt.3.numero* 1.& à Surdo *de alimen. tit.7.q.2.numer.*8. adducitur. Idem aſſerunt ibidem communiter omnes Doctores; idem Merlinus *d. quæſt* 3. idē Surdus *d.q.2.à numero 6.& tit.1.q.19.numero* 9. Sanchez *in ſumma lib. 2. cap. 24.numero* 7. Fagundez *in Decalogum lib.1.cap.24.numero* 10.& pro hac ſententia à Farinacio *de hæreſi q.182.n.* 14. allegatur Ioannes de Anania *in cap. excommunicamus* 1.*§. credentes numer.*11. verſic. *ex quo infertur; & num.*15. verſic. *quid de fauente in factis*, vbi dixit miniſtrantem eleemoſynam hæreticis, vel procurantes ab aliis miniſtrari reputari eorum fautores. Probatur ea ſententia, quia pater orthodoxus poteſt filium hæreticum exhæredare *§. cauſas*, verſic. *ſi quis de prædictis parentibus orthodoxus, Auth. vt cum de appellatione cognoſcitur*, Panormitanus, & alij *in d.c. Quintauallis.* Merlinus *d.q.*3. Molina *de iuſtitia tom.1.diſp.126.§. decimo quarto*, Alij à Surdo *d.q.19.n.1.& d.q.2.num.*1. relati, & communiter cæteri Doctores; ex quibus autem cauſis filius poteſt exhæredari, ex iiſdem poteſt priuari alimentis, iuxta communē Doctorum, de qua *infra*, vbi de cauſis ex quibus pater poteſt filio denegare alimenta, & ex Doctoribus latiùs Ludouicus Molina *de primog. lib.2.cap.6.*& alter Molina *tom.1.de iuſt.diſp.168.fin.diſp.176.§. ex ſequentib.* verſic. *ex quibus, & tom.3.diſp.616.numer.*13. confirmat Surdus *d.q.2. Cod. numer.*7. ex eo quod talis filius necandus potiùs, quam alendus videatur, vt dicitur in ſimili, *in can legi* 23.q.8. vbi laudantur à D. Hieronymo Phinees, authoritas Heliæ, Zelus Simonis Chananęi, Petri ſeueritas in Ananiam, & Saphiram, Et additur non eſt crudelitas, crimina pro Deo punire, ſed pietas. Per quem textum dicit Surdus, Speculatorem *in tit. qui filij ſint legit.§.1.numerò* 13. aſſeruiſſe etiam patri hęretico, ea ipſa ratione poſſe à filio fideli alimenta denegari. Addit aliā confirmationem, quod filio ob crimen læſæ Maieſtatis humanæ denegantur alimenta, vt tenet ipſe *eodem tit.7.*& conſequenter multò magis denegari debent ob crimen læſæ Maieſtatis Diuinæ, quod eſt grauius delictum.

122 Neque obſtare, ait idem Surdus *d.q.2.num.*11. alimenta à patre deberi filio ex iure, ſeu lege naturali, quæ eſt immutabilis; tum quia ingratitudo (inquit) aufert, quod naturali lege erat debitum *§. optimè*, verſic. *ne fortè Auth. de nuptiis*; vbi adducitur ratio, nempè, ne filij propter ſpem ſucceſſionis contra parentes accedant, & proterui ſint, & naturæ iniurientur leges. Sic & in propoſito, ne ſub hac ſpe alimentorum filij proterui ſint contra fidem, &c. tum quia licet ius naturale per poſitiuum non poſſit in totum tolli, poteſt tamen ex cauſa modificari, reſtringi, & limitari, vt *ſupra n.*110. notatum eſt.

123 Diſtinguendum de alimentis ſimpliciter vitæ neceſſariis, ſine quibus filius hæreticus periret; & de alimentis excedentibus, pinguioribus, & extra extremam vitæ ſuſtentandæ neceſſitatem. Igitur alimenta poſterioris generis non tenetur pater Catholicus præſtare filio hæretico pertinaci, & nolenti pœnitere ita ſentiunt

Digitized by Google

non ſolum Doctores *n.*120.relati , ſed etiam qui proximè allegantur,& communiter alij,quos refert,& ſequitur Farinacius,*allegata q.* 182.*n.*13. & probant tradita *eodem n.*20.& à fortiori confirmant rationes *ſupra n.* 116.adductæ.

Alimenta autem ſimpliciter vitæ neceſſaria filio hæ-
123 retico aliunde non habenti,nec valenti ſibi ſuis operis, induſtria,aut aliquo artificio decenti comparare; pater Catholicus tenetur præſtare. Ita ex Theologis Azorius *p.*2 *lib.*2.*c.*4.*q.*10. Filliuccius & Trullench *locu ſupra n.*119.*citatis*,Fagundez *in Decalogum lib.*4.*cap.*2.*num.* 6.& idem ſentit (licet expreſsè non explicet)*loco ſupra numero* 110.*relato*.Idem etiam ſentit Sanchez *loco citato num.*7. (vbi abſque dubio vult ſolum patrem Catholicum non teneri alere filium hæreticum pertinacem,niſi in extrema neceſſitate , ſicut ibidem de filio Catholico ait non teneri alere patrem hæreticum , niſi extremè indigentem) Idem oportet ſentiant Farinacius *d.q.*182.*num.*13.& alij ab eodem *ibidem* citati. Probatur, quia loquendo in vniuerſum Catholici poſſunt , & tenentur hæretico in extrema neceſſitate conſtituto , ne fame pereat, dare ; cum poſſibile ſit,quod hæreticus viuens ad fidem reuertatur,nec de aliquo deſperandum ſit.I a Gloſſa *in cap.in eos,nihil conferant de hæreticis.* ibid Hoſtienſis *numer.*1.Butrius *n.*1. Marianus Socinus *n.*4.*&* 5.Gloſſa *in cap.accuſatus.§.ille quoque*, verbo *nō poſſit de hær.n.*6.ibid.Mon.*n.*6.& Archid.*n.*3.Henricus Boyc. *in cap ſi quis Epiſcopus n.*1.& ibidem Panormit. *eodem titul.Vmbertus locatus v.pater n.*3.Decianus *lib.* 5.*cap* 51.*num.*39.quos refert, & ſequitur Farinacius *d. n.*13. qui omnes addunt in extrema neceſſitate fratri carnali,aut patri hæretico potiùs ſubueniendum, quàm extraneo Catholico cæteris paribus, dummodo talis ſubuentio non ſit in damnum fidei , & Eccleſiæ , vel quod ipſe pater , aut frater ex hoc , quoad Deum non fiant deteriores ; & quod hæretico extremè egenti Catholici ſuccurrere teneantur; tradit etiam Nauarrus *in man.cap.*27.*num.*55.verſic. *quarto argumento Canonis Paſcha d.*86. Addens etiam quod licet quis non teneatur , poteſt tamen hæretico non extremè egenti ſubuenire,quatenus homo eſt,*arg.can.duo iſto nomine* 23. *q.* 4 ibi *quia peccator eſt,corripe; quia homo miſerere* ; & *ibi nulli homini claudenda eſt miſericordia , ſicut nulli peccatori impunitas relaxanda eſt*.Si ergo quilibet Chriſtianus hæretico in extrema neceſſitate conſtituto , & aliundè non habenti, vnde ſe ex propriis bonis , vel ex ſua induſtria alere poſſit,tenetur alimenta vitæ ſimpliciter neceſſaria miniſtrare, & ſi frater fratri hæretico pariter extremè egenti , ne famè pereat obligatur frater potius ſubuenire,quàm extraneo Chriſtiano , idque ob coniunctionem ſanguinis; multo magis pater Catholicus non ſolum ex charitate;ſed etiam ex pietate perſonæ,& ſanguinis coniunctione tenetur filio hæretico,qui aliunde habere non poteſt;& aliqui fame periret , alimenta vitæ ſemper neceſſaria miniſtrare.

124 Quod ſi filius hæreticus foret falſorum dogmatum diſſeminator , & niteretur alios à fide auertere; tunc cum eſſet hoſtis actualis Eccleſiæ ratione publicæ fidei, & reipublicæ Chriſtianæ ei etiam extremè egenti à patre eſſent deneganda alimenta , cum bonum publicum fidei Catholicæ ſit præferendum vitæ filiorum,& parentum;& ita locum habent tradita *ſupra num.* 112. & illud , de quo *ſupra n.*121. quod talis filius videtur potiùs necandus,quàm alendus. & ita tradunt Fagundez *d.c.*2.*num.*7.& alij *numero præcedenti* allegati , & relati etiam à Farinacio *d.n.*13.

Si etiam pater ſit hæreticus,tunc eum teneri alere fi-
125 lium etiam non extremè indigentem, & iuxta dignitatem perſonæ tradit Surdus *d.tit.*7.*citata q.*2.*numer.*15. eo quod non poſſit filio obiicere,& opponere,quod ſit hæreticus , ſicut infamis nihil poteſt infami patri obiicere,Gloſſa *in l.*3.*§.lege Iulia ff de teſt.but.* & Iaſon *in l.in arenam,numer.*3 *Cod. de inoffi.teſtam.* & ſicut ob eandem rationem mater meretricium exercens non poteſt exhæredare filiam meretricem , aut eam alimentis priuare,vt tradidi in tractatu de contractu matrimonij *c.*11.*n.*144.

§. VII.

Filius Catholicus, an teneatur præbere alimenta, & quæ,patri hæretico?

EX quibus reſoluenda eſt alia difficultas, nempe an 126
filius Catholicus teneatur præbere alimenta patri hæretico nolenti redire ad pœnitentiam , aliunde ex bonis propriis,vel operis , aut induſtria, ſeu decenti arte non valentis ſibi de illis prouidere. In qua difficultate Surdus *de alimentis tit.*1.*q* 19.*numero* 5.*& ſequen.* docet abſolutè teneri filium fidelem alere patrem hæreticum; & tamquam huius ſententiæ refert Gloſſam, & Hoſtienſē *in can.non ſatis d.*86. eandem Gloſſam *in can.ſi qui filij d.*30. Hoſtienſem,Cardinalem , D Thomam,Panormitanum , Felinum,Bellum , & Duenam *reg.*68.*limit.*10.*fin.*eo quod maxima ſit reuerentia,quā filius debet patri,& vigens filij erga patrem obligatio , à quo recepit eſſe , quam obligationem non auferit ius humanum. Quod ſi obiicitur filium,& patrem ex æquo obligari ad alimenta ſibi inuicem præſtanda ; patrem verò non teneri præbere alimenta filio hæretico , quia cum poteſt ob hæreſim exhæredare, & conſequenter alimentis priuare,*vt ſupra num.*20. notatum eſt , ergo etiam filius poteſt ob hæreſim exhæredare patrem , & illi alimenta denegare;ad quod etiam facit regula correlatiuorum,vt quod diſpoſitum in vno cenſeatur in alio diſponi.*l.non tantum ff.de iure iudic.l. fin.Cod.de inſtit. & ſubſtit.*reſpondet Surdus *d.q.*19.*num.*9. *& n.* 7. maiorem eſſe rationem, ſeu obligationem alendi patrē , quam alendi filium,ex quo filius habet eſſe à patre;& quia in patre ſubeſt ratio reuerentiæ,ob quam æſtimari ſemper debet ſancta,& honeſta eius perſona, quantum vis male ſit morigerata iuxta textum *in l.liberto ff.de obſeq.liber.*ac proinde quamuis obligatione naturali teneatur pater erga filium,arctior tamen eſt,& magis obligatoria ea neceſſitas ciuilis, qua filius obſtringitur erga patrem , nam, inquit dici poſſet obligationem patris erga filium deſcendere iure naturali ratione inuētionis;fortiùs autem eſt obligari ciuiliter,quam naturaliter;cum ex ciuili obligatione oriatur actio,ſed non ita ex naturali ; quamuis idem Surdus *d.q.* 19.*n.* 10. non dari in fori contentioſo actionem , niſi patre hæretico extremè egente, prædicta Surdus ; Contra quem facit, quod potiùs maiori vinculo pater ſit obligatus alere filium,quàm filius patrem, vt probare ſatis videtur illud vulgare axioma quod natura deſcendit , non aſcendit. & ita docent Sanchez *lib.* 2. *capite* 14. *allegato n.*7.& Fagundez *in Decalog.lib.*1.*c.*14 *numer.*10. *& lib.*4.*cap* 1.2.*numero* 6. De quo axiomate *infra capit* 22.

Igitur reſpondendum filium Catholicum non teneri 127
præſtare patri hæretico pertinaci , quando illis extremè non eget; teneri verò eidem præſtare alimenta ſimpliciter neceſſaria, ſine quibus nequiret viuere,ſi aliundè non poſſit ſibi prouidere;ita quod ſolum in extrema neceſſitate tenetur filius fidelis alere patrem hæreticum, ſicut pater Catholicus tenetur in ſimili neceſſitate alere filium hæreticum.ita ex Theologis Azorius *p.*2.*l.*2. *cap.*3.*q.*2.Sanchez *in ſum.lib.*2.*c.*14.*dicto n.*7. Megala *p.*2.*lib.*2.*cap.*2 *q* 2.*num.*5.& Fagundez *in Decalog.locis citatis.*Ex Iuriſperitis, & Canoniſtis Gloſſa , & alij Canoniſtæ *ſupra n.*123. allegati.*locis ibidem citatis.* Locatus *loco eodem n.m.*123.*citato*,& verbo *Receptatio n.*7.Repertorium Inquiſitorum verbo,*filij*, verſiculo *filius habet patrem hæreticum* ; Cancerius *in tract. de hæreticis n.*167 Decianus,& Nauarrus *locis d.num.*123.

relatis

relatis, Vgolinus *de cenſuris reſeruatis p. 2. in Gloſſa, Receptatores* §. 2. Farinacius *d. q.* 182. *num.* 13. Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis* §. *& ſi impubes numero* 10. *&* §. *ſi quis ex his n.* 74. *ff. de lib. agnoſcendis*; Surdus *de aliment. tit.* 7. *quaſt.* 15. *n.* 14. (vbi quod dixit *tit. l. allegata q.* 19. ſcilicet patrem hæreticum alendum eſſe à filio, declarat debere intelligi, quando eſſet in extrema neceſſitate) & idem ſentiunt Gloſſa, & alij Canoniſtæ, relati *num. precedenti locis ibidem citatis*; dum enim dicunt alimenta patri hæretico à filio præbenda, intelligit debent, quando pater verſatur in extrema neceſſitate, & alioqui fame periret, vt ex textibus, quibus nituntur, & verbis ipſorum apertè conſtat, in qua extrema neceſſitate patri conſtituto, aiunt à filio ex ſpeciali obligatione ſubueniendum potius, quam alteri Catholico extremè egenti cæteris paribus. Hæc reſponſio quoad primam partem, ſcilicet quod extra neceſſitatem ſimpliciter, & extremam filius Catholicus non tenetur alere patrem hæreticum; probatur ſatis ex traditis, *ſupra num.* 120. *& n.* 116. Quoad ſecundum nempè quod patri hæretico extremè egenti filius Catholicus teneatur præſtare alimenta ſimpliciter neceſſaria, probant tradita *n.* 123.

128 Neque huic ſecundæ parti reſponſionis, & concluſionis traditæ *d. num.* 123. obſtat filium, & patrē hæreticum poſſe à patre fideli, & filio exhæredari propter hæreſim, & vbi habet locum exhæredatio, procedit etiam alimentorum, denegatio, nam id non intelligitur de alimentis ſimpliciter vitæ neceſſariis vt vterque Molina *locis ſupra numer.* 120 *citatis*, & dicitur *infra*, vbi de cauſis ex quibus pater filio alimenta poteſt denegare.

129 Intelligitur autem ſecunda pars reſponſionis, quando præſtatio alimentorum vitæ ſimpliciter neceſſariorum non ſit in damnum, & ſubuerſionē fidei, & Eccleſiæ; & ipſe pater hæreticus indè fiat deterior; & ſi filiū, alioſque à fide auertere conaretur, & nollet ab ea intentione deſiſtere; quibus in caſibus filius tenetur odiſſe quo ad corpus patrem ſuum, & bonum animæ ſuæ, & aliorum fidei, & totiùs Reipublicæ Eccleſiaſticæ præponere vitæ eiuſdem patris: quæ omnia conſtant ex traditis *ſupra numero* 112. & 124. & in terminis notauit Locatus, Fagundez, & Farinacius *locis ſuperius relatis.*

130 Prima etiam eiuſdem reſponſionis pars limitatur, ſi etiam filius ſit hæreticus, nam tunc tenetur alere patrem hæreticum non extremè egentem, per tradita *ſupra n.* 115.

§. VIII.

Pater Iudæus, & infidelis filio ad fidem Catholicam conuerſo tenetur dare alimenta iuxta ſtatum, & vires patrimonij.

131 DVbitatur quarto, An pater Iudæus, vel infidelis teneatur præſtare alimenta filio conuerſo ad fidem Catholicam. Reſpondetur teneri, & poſſe cogi, ſicut antè conuerſionem. ita Aſcanius Clem. *de patria poteſt. effectu,* 7 *fine*, Marcardus *in tract. de Iudæis. lib.* 3. *c.* 4. *n.* 1. Surdus *de aliment. tit.* 1. *q.* 4. Antonius Ricciullus *de iure perſonarum, l.* 2. *c.* 29. *n.* 16. *& de Neophytis. c.* 9. *num.* 11. Aug. Barboſ. *ad Decretales Collecta. ad cap. Iudæi* 2. *num.* 4. *de Iudæis, & Saracenis*, & alij Canoniſtæ, & Iuriſperiti apud Surdum, & Ricciullum, & eſt textus expreſſus *in l. cognouimus* §. *ſed ne videamur, Cod. de hæreticis.* Ratio adducitur *eodem* §. *& dicto c. Iudæi de Iudæis, & Saracenis*, ſcilicet, quia filius propter conuerſionem ad fidem Catholicam, non debet eſſe deterioris conditionis ſed melioris; id enim exigit fauor fidei, & religionis Catholicæ; quare eadem iura, quæ competebant infidelibus, competunt eis Chriſtianis effectis *d. c. Iudæi*, ibique Doctores, & alios allegantes Ricciullus *d. cap.* 9. *n.* 1. & Surdus *d. q.* 4. vnde alimenta eidem conuerſo ad fidem erunt præſtanda iuxta dignitatem, & vim patrimonij, & exprimitur *d.* §. *ſed ne videamur.*

Hinc pater Iudæus, & infidelis tenetur etiam filiam 132 ad fidem conuerſam dotare iuxta vires patrimonij *d.* §. *ſed ne videamur* Auguſt. Barboſa *d. n.* 4. Ricciullus *de Neophytis d. c.* 4. *n.* 12. Campegius *de dote q.* 47. & cum alij Surdus *d. q.* 4. *num.* 3 An verò ſi non adſint niſi bona ex vſura, & illicito quæſtu acquiſita per patrem Iudæum, adhuc filia ad fidem conuerſa poſſit petere dotem in bonis patris, negant Panorm. *in c. cum tu n.* 13. *de vſuris*, Maſcardus *d. tract. de Iudæis p.* 3. *c.* 8. Campegius *de dote q.* 47. & Ioan. Baptiſt. de Barbobus *de filiis ff. q.* 10. *n.* 108. & æquiorem, ſalubriorem, ac magis communem dicunt Panorm. & Marcardus. Contrarium tenere videntur Federicus de Senis *conſ.* 63. Ananias *in c. cum tu n.* 9 *de vſuris*, & Laurentius de Rodulphis *de vſuris p.* 1. *q.* 47. *fine*, quatenus aſſerunt dotem traditam filiæ per patrem vſurarium, patre defuncto etiamſi ad plenariam reſtitutionem vſurarum hæreditas non ſufficiat, filiam non teneri dotem ſuam à patre in pecunia traditam ſuo viro, & ab hæredibus viri defuncti ſibi reſtitutam in ſatisfactionem vſurarum reſtituere. Quod pluribus comprobat Federicus, licet ei contradicat Campegius *d. q.* 47. & hanc poſteriorem ſententiam admittit ſaltem tamquam probabilem Ricciullus *d. q.* 9. *n.* 15. Cæterum prima ſententia Campegij, & aliorum magis communis limitari debet. Primò vt procedat, quando eſt certum bona patris eſſe ex illicito quæſtu; ſecus ſi id non conſtaret; cum in dubio quis præſumatur ditatus ex licito lucro *l. Marito ff. pro ſocio, & l. item apud Labeonem* §. *ſi communem ff. de iniuriis*, Ricciullus *d. num.* 15. *fine*. Secundò limitatur, quando perſonæ, quibus facienda eſſet reſtitutio, eſſent incertæ nam tunc cum vigore allegatæ conſtitutionis Pauli tertij bene concedūtur illis, qui conuertuntur ad fidem; huiuſmodi fauor certè debet prodeſſe filiis, qui eadem ratione, qua ſi bona eſſent propria, illis concederentur, eadem concedi debet, vt in illis poſſit conuerſus ad fidem petere quod ſibi debetur; *arg. l. illud ff. ad l. Aquil.* & Riciullus *d. c.* 9. *n.* 16. Tertiò limitatur, vt non procedat, ſi dos ſit à patre ſoluta in pecunia; nam tunc licet vigore iuris poſſet concedi repetitio dotis ex vſuris ſolutæ à patre eo defuncto, ſi alia bona non ſufficiunt ad ſatisfaciendum creditoribus illius certis, nihilominus de æquitate non datur repetitio, nec eſt dicta dos à filia reſtituenda, & hoc tantum voluerunt Federicus, & Ananias *locis citatis*, idque ſolum probant ab illis tradita, & ita ſeruari in ſupremis tribunalibus teſtatur Ricciullus *d. c.* 9. *num.* 17. provt etiā Afflictus *dec.* 190 *c.* 1. *dec.* 19. & Rota *in Rom. computor* 28. *Octobris.* 1604. *& in Rom. pretij fundati* 20. *Febrir.* 1612. *coram Sacrato. ibidem Riciullo relata* à verò traditus eſſet fundus in dotem, poſſet vindicari ſi filia, & ab eius viro, vt Campegius *loco citato*, & Riuallo *d. c.* 9. *n.* 18. quia tranſit cum onere. *cap. ex tranſmiſſa de decimis.*

Imò, & ſi alias mater non teneatur dotare filiam, 133 niſi in ſubſidium, vbi pater eſt egenus, tamen fauore fidei mater infidelis, vel hæretica tenetur filiæ orthodoxæ dare dotem, etſi pater ſit diues; colligitur *ex d.* §. *ſed ne videamur*, ibi *ſed & dotes pro filiabus, & neptibus dare*, & tradit Gloſſa *in l. neque mater.* Aſcanius Clem. Marcardus *loc. præallegatis*, & alios allegantes Surd. *d. q.* 4. *n.* 4. & Auguſt. Barboſa *collectanea ad d. l. cognouimus n.* 4. *Cod. de hæret.* Quin etiā iuxta Ananiam *in d. c. Iudæi*, & alios à Surdo *d. q.* 4. *n.* 5. relatos, filius conuerſus ad fidem noſtram poteſt patrem cogere adhuc viuentem ad ſibi conſignandam legitimam, quod licet reprobent Aſcanius Clem. *loco citato*, & Ioannes Lecirier *in tract. de primog. lib.* 1 *q.* 17. *n.* 1. eo quod legitima non

Digitized by Google

non præſtetur patre viuente *l.1 §. neque leri ff. de collat. bonorum.* approbant tamen Surdus *d. num. 5.* & Ricciullus *de Neophytis d.c.9.n.10,* quia ſicut mater tenetur dotare filiam eo caſu, quo alias non teneretur, vt magis Religioni faueamus, eodem modo obligabitur pater legitimam ante tempus aſſignare, ne ſi differatur exactio in mortis paternæ tempus ſpe illius legitimæ filius vt patri ſit gratior, & pinguiorem conſequatur legitimam; interim inducatur ad fidem Catholicam deſerendam, & iudaiſmum repetendum; & hæc ſententia hodie eſt certa, cum expreſse ſit terminata in conſtitutione Pauli tertij 12 incipiente. *Cupientes;* & in quantitate legitimæ taxanda, ſolent computanda etiam bona ex illicito quæſtu acquiſita, ſi perſonæ, quibus facienda eſt reſtitutio, non ſint certæ, iuxta tradita *num. præcedenti, limitatione ſecunda.*

E contra etiam filius infidelis tenetur patri conuerſo ad fidem præſtare alimenta iuxta dignitatem, & vires patrimonij, ſicut ante baptiſmum tenebatur, quod probat eadem ratio, & cum aliis tradit Ricciullus *d. cap. 9. num 11.* & aduertendum, quod cum infidelis conuerſus ad fidem mutat ſtatum in melius *d. capite Iudæi.* Ibi Ananias *n.1.* Ricciullus *d. cap 9. num. 13.* ideo alimenta, dos, & donatio propter nuptias ſunt conſtituenda, habita ratione ad ſtatum præſentem, quem retinet poſt conuerſionem ad fidem, non habita ratione ſtatus in quo reperiebatur in infidelitate, ita Ricciullus *d. cap. 9. num. 14.* referens in facti contingentia ita reſpondiſſe Rotam *deciſ. 149. p. 1. diuerſorum.*

§. IX.

Filius fidelis tenetur alere patrem infidelem, & alios aſcendentes infideles.

134 VTrum verò patri etiam Iudæo, & infideli aliundè non habenti filius fidelis alimenta præſtare teneatur? Reſpondendum pariter affirmatiuè cum Præpoſitus *in can. ſi quis d.30.* Aſcanius Clem. *d. tract. de patria poteſtate effectu 7.n.4* Marquard. *allegato tract. de Iudæis in 3 p. cap. 4.n 5* Borgninus Caluacanus *deciſ. 21.n.1.p.2.* Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis, §. & ſi impubes n 8. ff. de lib. agnoſc.* Surdus *d. alim tit. 1. q. 18. & q. 96.* & cæteri Iuriſperiti, & Canoniſtæ ab eodē relati; & ex Theologis Azor. *p.1. l. 2 c 3 q. 2.* Meg. & Trull. *loc. ſupra n. 127. citatis.* licet enim infidelis ſit, eſt tamen pater à quo filius accepit eſſe, & cui debet reuerentiam, & cum quo habet ſtrictiſſimam ſanguinis coniunctionem; & conſequenter ob infidelitatem non eximitur filius Ca-

135 tholicus ab obligatione illum alendi.

Hoc autem iuxta Doctores præallegatos, & alios intelligitur, quo ad alimenta ſimpliciter neceſſaria vitæ, quæ idem pater extremè egens aliundè habere nequeat; quod etiam probant tradita *ſupra n. 127.* de obligatione alendi patrem hæreticum, quare filius fidelis in eadem extrema neceſſitate patris Iudæi, aut infidelis obligatur ei potiùs, quàm extraneo Chriſtiano alimenta præſtare, vt Præpoſitus, *vbi ſupra,* & Surdus *d. q. 18. n. 10.* & latiùs *d. q. 96.* & Cordub. *d. n. 8* de quo *infra hoc c. n. 1251.*

136 Eodem modo, & ob eaſdem rationes filius fidelis tenetur præſtare alimenta aſcendentibus infidelibus; id quod etiam tradunt Aſcanius, Marquard. & Caualcanus *locis citatis.* Quæ omnia tamen limitantur non procedere quando ſuſtentatio patris, vel filij eos efficeret deteriores quo ad Deum, vel redundaret in damnum fidei, vel Eccleſiæ, tunc enim nec pater, nec filius infidelis eſſet alendus vt etiam tradunt Cardinalis *in can. non ſatis d.86.* Præpoſitus *vbi ſupra,* & Surdus *d. q. 96. fine.*

§. X.

Pater an, & quando teneatur ad alendum filium monachum.

DVbitatur quinto. An pater teneatur præſtare alimenta filio monacho? 137

Reſpondetur primò, ſi monaſterium habeat ex eleemoſynis collectis, vel ex propriis redditibus, vnde monachum alere poſſit; pater non tenetur ad illius alimenta, *l. ſi quis à liberis §. ſed ſi filius;* ſed tenetur monaſterium ad danda illi alimenta neceſſaria. ita Caſtrenſis *conſ. 26. n. 1. vol. 1.* Baldus Nouellus *de dote p. 1. in principio. n. 11. circa finem,* & alios referens Surdus *de aliment. tit. 1. q. 75. & tit. 7 quæſt. 35. numer. 12.* & Filliucius *tom. 2. tract. 23 p. 2. c. 3. num. 35.* & ratio eſt, tum quia monachus ſeruit monaſterio, & conſequenter debet viuere de Altari *cap. cum ſecundum de præb.* tum quia monachus acquirit monaſterio *capit. cum olim. de priuilegiis.*

Reſpondetur Secundò. Si monaſterium ob illius inopiam non poteſt Monachos alere; tunc pater tenetur filio Monacho alimenta præſtare, ſeu aliquid illi aſſignare pro alimentis. ita in terminis Baldus Nouellus *loco citato.* & Ioan Baptiſta de Barbobus *tract. de filiis f. q. 30. nuper. 166.* per ingreſſum enim monaſterii, & profeſſionem filius non deſinit eſſe filius, licet non ſit ſub patris poteſtate, & ideo iure naturali pater tenetur illum alere, ſi aliunde non habere poſſit, vnde ſe commodè alat. Hæc tamen reſponſio limitanda eſt, vt non procedat, ſi adeſſet aliud monaſterium eiuſdem ordinis potens illum alere; nam tunc ex licētia ſuperioris vtriuſque monaſterij tranſmittendus eſſet, & cogendus tranſire ad illud, vt ex Baldo *in l. 1. §. ſed ſciendus fin. Cod de latina lib. toll.* & Beninacaſius *tract. de pauper quæſt 7. in 2. ſpecie iudic. numero 25.* notat Surdus *d. quæſt. 75. numero 5.* 138

§. XI.

Pater an teneatur præbere alimenta filio Religioſo profeſſo è monaſterio expulſo.

DVbitatur ſexto. An pater teneatur alere filium monachum profeſſum è monaſterio expulſum. 139

Reſpondetur ſi iniuſtè ſit expulſus, vel ſponte receſſit, & velit redire ſalua ordinis diſciplina; & monaſterium non reuocet, vel admittat, tenetur monaſterium illum alere; & ſi non alat, impiè denegat alimenta. Ita Gloſſa *in c. vnicum* verbo *languidis, de infantibus, & languidis expoſitis,* & alios latè allegantes Tiraquellus *de retractu conſanguinitatis §. 10. Gloſſa vnica num. 14.* & Surdus *de alim. tit. 7. q. 33. n. 6.*

Reſpondetur Secundò. Si filius profeſſus ſua culpa è monaſterio per iuſtam ſententiam ſit eiectus, pater illum non habentem, vnde ſe alere poſſit, tenetur ei præſtare alimenta. Azorius *p. 2. l. 2. c. 4. q 9.* & Filliuccius *loco ſuperiùs n 117. citato.* Ratio eſt, quia iam monaſterium non tenetur tali iuſtè eiecto alimenta dare, vt latè tradit Surdus *d. q. 15. 35. n. 1 & ſequent.* vt à contrario ſenſu colligitur ex Gloſſa, & Tiraquello *locis citato,* & ex aliis Iuriſperitis ab eodem relatis; iam enim non eſt ampliùs filius monaſterij, & idem monaſterium ad tempus tantum ſe obligauit alere, & cum monaſterio non ſeruiat, nec ab eo ali debet, ergo pater tenetur illum alere, quia per profeſſionem, vt dictum eſt. non deſiit eſſe filius malè morigeratus, eſt tamen filius: ex cuſaretur autem pater, ſi filius aliundè poteſt commodè viuere; & caſu quod non habeat aliundè, cum culpa ſua ſit è monaſterio expulſus, pater non videtur teneri, 140

niſi

Digitized by Google

niſi ad præſtanda ei alimenta ſimpliciter neceſſaria,ſicut in *præcedentibus* dictum eſt de alimentis præſtandis filio bannito,deportato,excommunicato, & hæretico;idque ob rationes *iiſdem locis* adductas.

An verò pater filio nouitio in Religione capaci bonorum in communi teneatur ſoluere alimenta,& ſi ea non exhibuerit,& filius à monaſterio recedat,& ad ſeculum redeat,vel nouitius ab inteſtato moriatur,expenſas in eiuſdem filij nouitij alimentis à monaſterio factas teneatur pater ſoluere ; vel moriente nouitio ab inteſtato monaſterium debeat illas expenſas à patre, hæredibus nouitij ab inteſtato conſequi,quando in ingreſſu monaſterij non eſt initum pactum largiendi monaſterio expenſas nouitij ? videatur Sanchez *lib. 6. ſum.cap.*10.*numero* 4.*& ſequen.& lib.*7.*cap.* 3. *numero* 45.quibus in locis reſoluit negatiuè,& dictas expenſas in alimētis nouitij,neque à patre,neque à filio ipſo nouitio à monaſterio recedēte,neque ab hæredibus ſoluēda,etiam ſi nouitius ratione morbi , aut alia cauſa non inſeruierit monaſterio ; & expenſæ alimentorum excederent laboris nouitij mercedem. Alioqui enim liberè prorſus non poſſet nouitius recedere ab inſtituto regulari incœpto.

§. XII.

Filio adhuc exiſtenti in vtero vxoris prægnantis prouidendum de alimentis , ſeu vxori prægnanti alimenta præſtanda ſunt ex bonis viri defuncti.

141 PОrrò non ſolùm filiis iam natis præſtanda ſunt alimenta per patrem ; ſed etiam in ventre adhuc matris prægnantis exiſtentibus , etiam patre defuncto,de alimentis prouidendum ex bonis paternis defuncti. Quare ventri prægnanti,ſeu vxori prægnanti,vel ſi dubitatur,an ſit prægnans poſt mariti mortem curator datus hæreditati , & etiam nondum facta bonorum partitione,ex bonis viri defuncti prouidere debet de alimentis,victu,veſtitu, & lecto,atque aliis, ſine quibus fœtus ſuſtineri , & ad partum vſque perduci non poſſet. ita decernitur *l.*1.*§.ſed & ſi incertum ſit, & §.mulier autē, & l.curator.ff.de ventre in poſſeſſione mittendo*;Pōtanus *de alim.c.*1.*num* 9.Menochius *de præſumptionibus lib.* 1.*q.*35.*n.*14.Corduba *in l ſi quis à liberis* §. *itē reſcriptum n.*4 *ff.de l.agnoſcen.*Merenda *controu.iuris tom.*3.*l.* 13.*cap.*3.*n.*7. Mantica *de tacitis,& ambiguis lib.* 12. *tit.*31.*n.*11 Stephanus Gratianus *tom.*4.*c.*610.*num.*21. P Barboſa *ad l.* 2.*p.*1.*in principio n.*16 *ff.ſolut.matr.*Surdus *de alim.tit.*1.*q.*23.*n.*1.*&* 2.*& tit.*4.*q.*23.*n.*7. Io. Valerus *de differentiis* 21.*alim.diff.*4. & Doctores cōmuniter,vt teſtatur Barboſa. Imò præſtari debent eidem mulieri prægnanti pro facultatibus defuncti , & pro dignitate eius,atque mulieris,vt expreſsè dicitur *d. §.mulier autem.* Item *dicta l.curetur* , decernitur eſſe præſtanda huiuſmodi alimenta,non ſolum,ſi eadem mulier prægnans habeat dotem,ſed etiam , ſi non habeat; quia ea alimenta non tam mulieri quam ei , quem in vtero geſtat , præſtari videntur,vt lex ipſa dicit ; vnde etiamſi haberet dotem traditam marito,eadem alimenta non ſunt præſtanda ex fructibus eiuſdem dotis, ſed ex bonis mariti, itaut dotis fructus poſt mortem mariti debeantur vxori prægnanti , abſque deductione ſumptuum factorum pro eius alimentis,vt dicta iura , Mantica,& Gratianus *locis citatis* ; & probat eadem ratio , quod alimenta potiùs proli , quam matri præſtantur.

§. XIII.

Paterne adoptiuus, an pater naturalis teneatur alere filium adoptiuum extraneum.

SEd non leuis controuerſia eſt inter Iuriſperitos, an filio adoptiuo ab extraneo adoptato pater adoptans teneatur præbere alimenta , an verò pater naturalis? 142

Patrem enim adoptiuum ſeu adoptantem teneri filium adoptiuum alere aſſeruere Placentinus antiquus Gloſſator citatus à Gloſſa *in §.ſed ea omnia inſtitut. de hæreditat.quæ ab int. deferuntur.* Azo. à Ioanne Fabr.citatus , Speculator *in tit.qui filij ſint legit.n.* 19.& *ibidem* Ioannes Andræas *in addit* ; Baldus *in leg.cum adoptiuus n.*5.*Cod.de adopt.& in Auth.niſi rogati num.* 19.*Cod de Trebell.*Barbatia *in repet.cap. Raynaldus de teſtam.*relati à Tiraquello *in l.ſi vmquam, v ſuſceperit liberos n.*8.*fine.Cod.de reuocanda donatione.* Et Surdus eoſdem etiam Doctores præter Barbatiam referens *de alim.tit.*1.*q.*2.*n.*6.*ad finem.& q.*114.*num.*4. Molfezius *ad conſ.Neapolis.p.*5.*q.*11.*n.*3.& Ioannes Lupi *de illegitimis com.* 2 *ff.*3.*num.*63. aliique apud ipſum. Moti ſunt primò , quia vocati ſunt, & admittuntur ad ſucceſſionem inteſtati in bonis patris adoptantis. §. *ſed hodie inſtit.de adopt.*§.*ſed ea omnia,inſtit. de hæredit. quæ de ab inteſt.deſer. & l.penult.* §.*ſed ne articulum Cod.de adoptionibus* Secundo quia *in l.onera ff.de adoptionibus*,Paulus dicit,onera eius,qui in adoptionem datus eſt,ad patrem adoptiuum transferri.Alimentationis autem onus eſt principale,& præcipuum filio annexum, ac proindè licet pater adoptiuus extraneus nō acquirat iura naturalia patris,vt præallegat is textibus ; tamē ad hoc onus alimentationis ipſi filio annexum tenetur; nā acceptando eum in filium , videtur ſe obligare ad ea omnia,quæ pater obligatur præſtare filio,& ſic ad adoptiui filij alimenta. Nam qui tenetur aliquem tractare vt filium,tenetur illum alere.Bartholus *in l.quidam cum filium n.*3.*ff.de verb.oblig.*& alij ,quos Surdus *de aliment.tit.*1.*q.*10.*allegat.* quibus addo ego Menochium *de arbit. in addit.centuria* 1.*n.* 2.*&* 5. *&* 6. qui refert ita tradidiſſe etiam Iaſonem *in d.l. quidam cum filium n.*6.*& ibid.*Alciatum *n.*8.Tertiò adoptio imitatur naturam §.*adoptio inſtit.de adoptionibus*; ergo pater adoptiuus tamquam in locum naturalis ſubrogatus tenetur ad alimenta.Neque contra primam rationem , quæ eſt Baldi obſtar, inquit Surdus *d.q.*2.quod non valeat, poteſt quis ſuccedere alicui,ergo is tenetur ad prǣſtandum illi alimenta:Nam contrariū apparet ex eo ,quod proximior grauatur onere alendi proximiorem , vt oſtendit idem Surdus in varijs quæſtionibus eiuſdem tituli primi,& conſtabit ex dicendis,& tradendis infra.

Non etiam inquit,obſtat allegatus §.*ſed hodie inſtit. de adoptionibus*,in quo dicitur, quod omnia iura patris naturalis facta adoptione manent immutata;nec diſſoluuntur, eo ſolum excepto, quod filius adoptiuus patri adoptiuo poteſt ſuccedere ab inteſtato ; ex quo ſequitur , quod pater naturalis tantum teneatur alere filium adoptiuum,non pater adoptiuus. Reſpondet enim idem Surdus hunc textum intelligi de iuribus actiuis, quæ patri contra filium competebant;non de paſſiuis , quibus pater erga filium tenebatur ; & ideò non tenetur filio relinquere legitimam , vt aliis citatis Tiraquellus *d.n.*8.Merlinus *de legitima lib.*1.*tit.*2.*q.*2.*n.*16. nec poteſt citari in ius ſine venia quare onera omnia , ait Surdus tranſeunt in adoptantem , non autem iura , quæ patri competebant. 143

Non obſtat pariter,ait idem Surdus textus *in d.§.ſed ea omnia inſtit. de hæredit. quæ ab inteſt.deſer.* vbi habetur,*omnia iura naturalis patris ſeruari,atque ſi in patria* 144

bere a'iqu-n vti filium, vult etiam conſequens annexum ſcilicet onus illam alendi.

§. XIV.

Pater an teneatur alere filiam ſine promiſſione dotis nuptam etiam viro diuiti.

152 CONtrouerſia etiam aliqua eſt, an pater teneatur alere filiam abſque promiſſione dotis nuptam viro diuiti. Dico, viro diuiti, quia ſi vir eſſet pauper, qui nõ haberet, vnde illam aleret, etiamſi dotem congruam recepiſſet, teneretur pater ſaltem in ſubſidium alere filiam nuptam, cum ob matrimonium non deſinat eſſe eius filia, & ſanguine ſtrictè ei cõiuncta, ac proindè ex pietate naturali tenetur ei ſubuenire præſtatione congruorũ alimentorum: ſi etiam pater dotem promiſiſſet, teneretur, & cogi poſſet vel dotem dare, vel donec dos nõ fuerit ſoluta, alimenta præſtare filiæ nuptæ, quam tunc maritus non tenetur alere, iuxta Doctores *in præcedenti parte c 6. n. 26. & 28.* allegatos de qua re *infra in alia 2. parte.* vbi de obligatione mutua coniugum ſibi alimenta præſtandi.

153 Difficultas eſt, quando maritus eſt diues, quo in caſu Bartholus *in Auth. res quæ, Cod. comm. de legat in l. obligamur §. 1. ff. de actionibus, & oblig. & in lege mulier §. cum proponantur. ff. de Trebell.* Caſtrenſis *in l. ſi ſocer. n. 4. ff ſoluto matr.* & plures alij relati à me *in tractatu contract. matr. c. 11. n. 179. initio.* Senſere talem filiam ſic nuptã non eſſe amplius à patre dotandam, cum maritus ſponte ſine dote eam duxerit, nec patrem teneri eam alere, quia à marito, vt pote diuiti habere poteſt, vt eam vti vxorem ſuam teneatur alere; pater autem non tenetur præſtare alimenta filiis aliunde illa habentibus.

154 Contrarium, & patrem omnino teneri tali filiæ congruam dotem dare latè probaui, *dicto c. 11. citato n. 179.* & tenẽt alij Doctores communiter *ibid.* relati, & alij, quos refert, & ſequitur Surd *de alim. tit. 7. q. 6. num. 4. & ſeqq.* & conſequenter interim donec dotem perſoluat, teneatur eandem filiam nuptam, ſicut & non nuptam alere, & ad id poterit cogi à marito, cui liberũ agere contra patrem, vel ad dotem, congruam tradendã, vel ad alimenta competentia præſtanda; ita Gloſſa *in d. l. obligamur ff. de actionib. & oblig.* verſic. *lege*, Doctores *in d. c. 11. n. 179* relati; & alios allegans Surdus *d. tit. 6. 7. q. 6. n. 4 & 5.* vbi etiam cum aliis, ait procedere, quando filia nupſiſſet ſine patris conſenſu; de quo etiam egi *d. c. 11. à n. 21. à n. 160. ad 200.* & agitur etiam *infra à n. 656. ad 660.* vbi de cauſis excuſantibus à præſtatione alimentorum, ſeu ob quas alimenta à patre filiis poſſunt denegari.

SVMMARIVM Capitis VI.

Filius illegitimus, & naturalis, ciuilis & antiqui iuris rigore ille tantum dicitur, qui natus eſt ex concubina, in qua concurrant omnes conditiones ab eodem iure ciuili præſcriptæ, quæ ſunt multæ. n. 156.

Cæteri illegitimi ex quocumque alio coitu, etiam eodem iure ciuili non punibili procreati iuxta iuris ciuilis rigorem cenſentur ſpurij. ibid.

Hodie de iure Canonico, & ex conſuetudine apud omnes Chriſtianos in vtroque foro Eccleſiaſtico, & ciuili dicitur, & eſt naturalis filius, & capax ſucceſſionis à iure ciuili naturalibus conceſſæ, quicumque procreatur, ſeu naſcitur ex ſoluto, & ſoluta, inter quos tempore conceptionis, aut natiuitatis poteſt legitimum contrahi matrimonium. ibid.

Quare hodie naturalis ex ſoluto, & ſoluta, non concubina habilitatus ad matrimonium contrahendum ab inteſtato, ſuccedit patri in duabus vnciis, & etiam ex teſtamento poteſt illi ſuccedere, non extantibus filiis legitimis. ibid.

Natus ex ſoluto, & ſoluta extra concubinatum cenſetur naturalis, vt legitimatio teneat, vbi ſit narratum legitimandum eſſe naturalem ibid.

Hodie iuxta ius Canonicum etiam in foro ciuili quoad hoc receptũ, ſpurius eſt quicũq; natus eſt ex his, qui tẽpore cõceptionis, vel natiuitatis, aut abſolutè nõ potterant contrahere legitimum matrimonium. n. 157.

Vt dicatur, & ſit naturalis ſufficit, vt tempore natiuitatis de iure habile ſit tempus ad matrimoniũ contrahendum; licet de facto pater non poſſit contrahere, quia iam mortuus. ibid.

Pater filiis illegitimis naturalibus tenetur præſtare alimenta; etiam natis ex ſoluta, non retenta in ſchemate concubinatus. n. 158. & 159.

Eiſdem danda alimenta, etiam ſi pater in teſtamento id prohibuiſſet. n. 160.

Nec ſtatuto induci poteſt, quod filio naturali denegentur alimenta. n. 161.

Filio naturali taxanda, & danda ſunt alimenta iuxta dignitatem perſonarum, & facultates patris. n. 162.

Minora tamẽ, quã filiis legitimis, & naturalibus. n. 163.

Filiæ naturali minor dos debetur, quam legitimæ. ibid.

Dos debet dari iuxta eam quantitatem, quã homines ſimilis conditionis ſolent in eo loco dare filiabus naturalibus. ibid.

Pater non poteſt filio naturali relinquere vltra vnam vnciam extantibus filiis legitimis. n. 165.

Naturalis ſi ius, cui à patre in teſtamento relicta ſit vncia, ab heredibus non poteſt petere etiam alimenta vltra vnciam. ibid.

Legatum compenſatur cum debito legali. ibid.

Si vncia filio naturali relicta non ſufficiat pro alimentis, tunc ſupplendum vſque ad integra, & congruentia alimenta. n. 166.

Tacitum non plus operatur, quam expreſſum. ibid.

Compenſatio, quæ à lege inducitur ſit tantũ pro rata. ibid.

Teſtator præſumitur velle id, quod leges volunt. ibid.

Filius naturalis nullis extantibus filiis legitimis, mortuo patre ab inteſtato ſuccedit in duabus vnciis hæreditatis paternæ. n. 167.

An pater vncias duas poſſit petere ab heredibus etiam alimenta, vt ſibi ea lege debita, affirmatiuè, ibid. negatiuè. n. 168.

Authoris iudicium. n. 170.

Copulatiua requirit concurſum vtriuſq; copulati. n. 167.

Copulata habentur pro vno. ibid.

Determinatio reſpiciens plura determinabilia æqualiter omnia determinat. ibid.

Extantibus filiis legitimis durius agitur cum naturalibus; mitius verò ſi nulli extent filij legitimi. ibid.

Filius legitimus quo ad alimenta eſt præferendus naturali, quãdo facultates patris non ſufficiũt vtriſq; ibid.

Legitima ſuccedit loco alimentorum. n. 168.

Pater etiam nullis extantibus filiis legitimis, ſi in teſtamento prætereat filium naturalem, nihilque illi relinquat; non poteſt filius naturalis querelare, & rumpere teſtamentum. ibid. fine.

Intellectus ad § conſideremus Auth. de triente, & ſemiſſe. n. 169.

Conditio appoſita in ſecundo legato non cenſetur repetita in primo. ibid.

Præcedentia magis influunt in ſequentia, quam ſequentia refluant ad præcedentia. ibid.

Si nullis extantibus filiis legitimis pater relinquat duas vncias filio naturali; an eo caſu filius naturalis poſſit petere etiam alimenta ab hæredibus. numero 171. & 172.

Voluntarium non dicitur quod ab eo ſit, qui cogi poteſt n. 171.

Compenſatio non ſit de credito vnius cum debito alterius. ibid.

Digitized by Google

Naturali filiis negantur alimenta ex omnibus iis cauſis quibus legitimi poſſunt exhæredari.n.173.

Filio naturali præterito impugnanti teſtamentum patris non debentur alimēta, neque expenſæ litis n.174.

Legatum pro alimentis à patre filio naturali relictum, an poſſit grauari onere reſtitutionis ad hæredes patris remiſſiuè.n.175.

Alia ſummaria vide poſt n.175.

CAPVT VI.

An filiis illegitimis, & purè naturalibus, nec non ſpuriis iure poſitiuo, & humano à patre præſtari debeant alimenta.

155 DIxi *iure poſitiuo*, quia iure naturali etiam filiis ſpuriis, & ex damnato coitu procreatis à patre eſſe præſtanda alimenta, latè probatū eſt *ſup.n.16.& ſeq.*

§. *Primus.*

Quinam ſint illegitimi naturales, & qui illegitimi ſpurij.

156 POrrò licet iuxta rigorem iuris ciuilis, & ius antiquum naturalis filius dicantur tantum, qui natus eſt ex concubinatu, ſeu ex concubina, ſcilicet à muliere in ſchemate vxoris ſociata, & habentes omnia requiſita, à me *tom.1.mor.var.tit.1.§ 43.n.1537.* & ab aliis Doctoribus *ibid.* allegatis, & præſertim à Surdo *de alim.tit.1.q.9.& 10.* explicata; ſcilicet, vt ſit vnica, ſoluta cum qua poſſit eſſe matrimonium, & impar, domi publicè retenta, & vt vxor, non vt ancilla, & pedisſequa, & præceſſerit proteſtatio, quod vellet habere eam in concubinatu & quod non ſit virgo, aut vidua honeſtæ conditionis, ſi, ab initio non adfuiſſet expreſsè animi deſtinatio, quæ latiùs *d.n.1537.* declarantur; & conſtant *ex Auth. quibus modis naturales efficiuntur ſui. §. ſi quis autem defunctus; & Auth. de triente, & ſemiſſ. §. & hoc dicimus, ſi vnic. l. in concubinatu ff. de concub. & l.1. verſic. cum Atticino. ff. eodem;* & præter Doctores *d.§.43.n.42.* allegatos, latè explicat Ioan Nicolaus Lucidorus *de illegit. cler. in præludior n.3.& 4.* quo n.4. & n.14. latiùs probat etiam hodie cenſeri, & eſſe ſpurium quoad incapacitatem ſucceſſionis paternæ natos ex coitu iure ciuili damnato, aut punibili, tametſi tempore conceptionis, aut natiuitatis inter parentes fornicarios matrimonium validè contrahi potuiſſet, vt nati ex concubitu cum virgine, aut vidua honeſtæ conditionis non retenta, ſeu habita in figura, ſeu forma concubinatus cum deſtinatione animi ab initio, id quod notaui poſt alios, & Theologos, & Iuriſperitos *dicto §.43.n.1546.& tribus ſeq.* Cæteri verò ex quocumque alio coitu ſuſcepti eodem iuris ciuilis, & antiqui rigore cenſeantur ſpurij, & non capaces ſucceſſionis paternæ.

157 Hodie nihilominus dicitur, & eſt naturalis, eſt capax ſucceſſionis a iure ciuili naturalibus conceſſæ, quicumque procreatur, ſeu naſcitur ex ſoluto, & ſoluta, inter quos tempore conceptionis, aut natiuitatis poterat legitimum matrimonium cōtrahi, vt latiùs *d.§.43.n.1542.* explicaui, & cōſtat *ex c.tāto; qui filij ſint legit.* vbi nulla facta diſtinctione, an habiti fuerint ex vna concubina domi retenta; ſtatuitur filios ante matrimonium genitos fieri legitimos per ſubſequens matrimonium cū ea, ex qua geniti, aut nati ſunt; & ex æquitate Canonica ita eſſe conſuetudine receptum, & in toto orbe Chriſtiano ſeruari, non ſolum in foro Eccleſiaſtico, ſed etiam ciuili tradunt communiter Doctores, quos *d.n.1542.* allegaui, & alij apud eoſdem; præſertim relati à Surdo *d.q.9 à n.15 ad 18.* nec non alij relati à Peregrino *de iure fiſci tit.15.n.28. verſic. ſed contra:* & ita etiā ſētiūt alios allegantes Gaſpard. Antonius Theſaurus *quæſt. forenſiū lib.1.q.22.n.17.* Aug. Barboſ. *collect. ad Auth. licet n.10. Cod. de natur. liber.* aſſerentes natos ex ſoluto, & ſoluta per omnia æquiparari verè naturalibus iuxta ius ciuile, & eodem modo eſſe capaces ſucceſſionis paternæ, ſi pater ſit certus; & ita obſeruari in dominio Veneto, teſtatur idem Peregrinus *d.tit.18. eodē n.20. fine, & de fideicomm. art.32.n.86.* quamuis minus probabiliter ipſe *d.n.20.* Io. Bapt. Lupi *de illeg. comm.1.§.5.n.7. verſic. nihilominus.* Io. Nicolaus Lucid. *in allegato præludio n.23.* & alij à Peregrino, & Lucidoro relati teneant natos ex ſoluto, & ſoluta non in ſchemate concubinæ, retenta ab inteſtato non ſuccedere patri in duabus vnciis; imò idem Peregrinus *d.n.20.* cum aliis à ſe *ibid. initio* allegatis tenet; neque etiam ex teſtamento patris poſſe illi ſuccedere etiam non extantibus filiis legitimis, quod etiam aſſeruere alij relati à Io. Bapt. Lupi *d.§.5.num.8. initio* qui tamen *eodem n.8. verſic. contrarium,* cum aliis relatis tum à ſe, tum à Peregrino *d.n.20. verſic. ſed contra* ſuſtinet contrarium, & nullo modo excludit à ſucceſſione patris ex eius diſpoſitione teſtamentaria, non extantibus legitimis filiis, & ita ſeruari in dominio Veneto teſtatur idem Peregrinus, & hanc eandem ſententiam amplexus eſt Lucidorus *d. præludio n.25 & 26.* plures alios recentiores allegans. Admittit verò Peregrinus *d.ar.18.n.10* hos filios natos ex ſoluto, & ſoluta non concubina legitimari per ſubſequens matrimoniū ad effectum ſuccedendi, etiam in terris imperij, eſſeque hanc opinionem Doctorum communem, & veriorem; etiā Io. Lupi *d.§.5.n.7.* dicto *verſic. nihilominus* ait hos filios natos ex ſoluto, & ſoluta non in ſchemate concubinatus, & ſi non habeantur vt naturales quo ad ſucceſſionem patris ab inteſtato, cenſeri tamē naturales quo ad effectus legitimationis, vt ſcilicet legitimatio teneat; neque annullari valeat vitio ſubreptionis, vbi ſit narratum legitimandum naturalem, quod ego quoque *d.§.43.n.1544.* notaui. Aduerto etiam, quod filius conceptus ex ſoluta tempore in quo pater non poterat cum ea cōtrahere matrimonium, quia habebat vxorem, quæ viuente patre mortua eſt, ante partum filij, ita quod pater ante filij natiuitatem potuit cum matre contrahere matrimonium, quod tamen non contraxit, & ante ortū filij mortuus eſt, is, inquam filius conceptus tempore inhabili ad matrimonium, natus autem tempore habili de iure ad matrimonium, licet de facto ob mortem patris tempore natiuitatis non potuiſſet matrimonium contrahi, filius naturalis eſt, & dici debet vt latè Larea deciſione 43. per totum latiſſimè probat. Qui videatur.

Quare etiam hodie iuxta ius Canonicū etiā in foro 158
ciuili quoad hoc receptū ſpurius eſt, quicumque natus eſt ex his, qui tēpore cōceptionis, vel natiuitatis, aut abſolutè nō poterant contrahere legitimū matrimoniū; & ex quouis coitu damnato, ſeu punibili lege ciuili, quales ſunt progeniti ex adulterio, vel inceſtu, ex moniali profeſſa, vel Religioſo profeſſo, aut ab exiſtente in ſacris, & ex ſtupro, ſeu concubitu cum virgine, aut vidua honeſta, vti *d.§.43.n.1546.& ſeq.* explicaui, & tradūt Couarr. *de cōſ.p.2.c.8.§.5. initio* Surd. *tit.1.q.10.n.32.* Aug. Barb. *col. ad Auth. ex compl. n.18. Cod. de inceſtis nuptiis,* & alij ab ipſis, & à me *d.§.43. cit.n.1546.* relati. & Io. Nicol. Lucidor. *locis ſupra citatis.*

§. V.

Pater filiis illegitimis naturalibus tenetur dare alimenta.

ITaque certū eſt patrē iure ciuili teneri præſtare alimenta filiis illegitimis purè naturalibus, conſtat *ex* 159
Auth. licet Cod. de nat. liber. ibi, *Huiuſmodi enim naturales filios paſci boni viri arbitrio neceſſe eſt,* & per hūc textū tradūt præter alios allegatos à Surd. *de alim.t.1.q.9.n.1.& Io. Lupi de illeg. cō.1.§.1.n.58.* Aſcan. *de poteſt. patria cap.9.n.36* Menoch. *conſ.60.n.6.* Couarruuias *de ſponſ.p.2.capite.8. §. 6. numero 6.* Mantica *de tacitis & ambiguis lib. 12. titulo 16 n. 19. & lib. 13. tit.*

Digitized by Google

*tit.*12.*n.*4.Surd.*loco citato*. Franchus *deciſ.*720.*n.*6.Berous *conſ.*165.*n.*20.*l.*2.P. Barboſa *in l.*1. *parte quarta n.*60.*fin.ff.ſoluto matr.*Io.Bapt Lupi *loco citato, & codē com.*1.§.5.*n.*6.*initio*Aug.Barboſ.*coll.ad d. Auth.licet.n.*7.*&* 8.Molfezius *in conſuetudines Neap p.*5.*q.*3.*n.*3. Paleotus *de nothis c.*38.*n.*4.*fin.*Ioan. Nicolaus Lucidorus *de illeg.cler.c.*15.*n.*6.& alij omnes.

159 Ampliatur id,vt procedat etiam non ſolum in filiis ſuſceptis ex ſoluta in ſchemate concubinæ retenta, ſed etiam in quibuſcumque illegitimis ſuſceptis ex ſoluto, & ſoluta abſque dānato,& nefario concubitu. Ita Menochius,Couarruuias,P Barboſa,Berous,Ioan. Lupi, & Surd.*locis cit.* & conſtat ex traditis *n.*156.cum ibi oſtenſum ſit hodie cenſeri,& eſſe naturales, & non ſpurios omnes natos ex ſoluto,& ſoluta, inter quos tempore conceptionis, aut natiuitatis poterat eſſe legitimum matrimonium,& natos ex ſoluta abſque concubitu æquiparari per omnia ſuſceptis ex concubitu,& retenta domi tamquam vxore,&quia *Auth.ex complexu, Cod. de inceſtis nuptiis*,ſolum filij illegitimi ex nefario, & damnato coitu procreati priuantur alimentis à patre dandis, vt ex verbis textus;& tradunt in terminis Couarru Berous,&Io. Lupi *loc.cit.*& alij *infr.n.*178.relati.

160 Ampliatur præterea etiāſi pater in teſtamēto prohibeat alimenta dari filio naturali,ita quod pater nō poteſt diſponere,vt naturalis filius non alatur,ac proindè non obſtante prohibitione paterna executores teſtamētarij poterunt,& tenebuntur alimenta filio naturali præſtare,ita in his terminis Aſcanius *d.tr.de patria poteſt. c.*5.*n* 56 Bald.*in l.id quod pauper.n.*18 *Cod. de Epiſc. & Cler.*Couarru.*d.*§ 6.Surd.*d.q.*9.*n.*2.Aug Barb. *dicto coll.ad d. Auth.licet n.*8.*Cod.de nat.lib.* & alij ab iiſdē Surdo,& Barboſ relati,& eſt cōmunis ſententia Doctorum,quos allegabimus infra agentes, an alimentorum præſtandorum filiis obligatio tolli poſſit,& an filiis ſpuriis prohiberi per patrem poſſint alimenta.

161 Quare neque etiam ſtatuto induci poteſt,quod filio naturali denegentur alimenta,vt Alciat.*conſ.*18.*n.*8.*l.*9. Menoch Couarru.Lucidor.*loc.cit.*Surd.alios allegans *d. q.*9.*n.*3.& omnes,qui aſſerūt ſtatuto nō poſſe tolli alimenta ſpuriis debita, de quo *infra*;multò enim minus poterūt tolli filiis naturalib. vt pote legib.minus odioſis.

162 Cum verò huiuſmodi filiis naturalibus, & nō ex dānato coitu debeantur alimenta non ſolū iure naturali, ſed etiam iure ciuili,& humano,præſtanda eſſe non ſolū ſecundu neceſſitatē,ſed ſecundū qualitatē perſonarū, ſeu dignitatem paternā,&quantitatē facultatū,tradūt,P. Barboſ.*in d.l.*1.*p.*4.*n.*61 *ff.ſol.matr.*Aug.Barb. *collect.ad d. Auth.licet.n.*8 *Cod.de nat.lib.*Steph.Gratian.*diſc.for. tom.*1.*c.*112.*& to.*4.*c.*612.*per totū*,Prætertim *n.*8. Caluin. *de æquit.c.*73.*n.*23.Alij cōmuniter à P.Barb.& ab eodem Gratiano relati;& alij,quos allegaui *ſupr.n.* 70. & coll.ex traditis *ſupra n.* 71.& confirmatur magis ex his,quæ *infra* traduntur de alimentis ſecundū ſtatūm, & qualitatē perſonarū,& facultates patrimonij præſtādis etiā filiis ſpuriis.Neque obſtat,quod *d. Auth. licet. Cod.de nat.liber.*dicatur,alimenta filiis naturalibus præſtāda arbitrio boni viri,nā per hoc non excluditur, vt bonus vir non debeat in taxandis alimentis conſiderare etiam ſtatum, & dignitatem filij naturalis,& facultates patrias.vt conſtat ex traditis *ſupra n.*75. & Doctores *ibid.*relati tradunt.

Minora,ſeu minus lauta alimēnta debētur filiis illegi-
163 timis,licet merè naturalibus, vt pote minus dignis,& inferiorum natalium,quam filiis legitimis; quod etiam confirmatur ex eo, quod filiæ naturali minor dos debetur quam legitimæ; vt tradunt Panorm.*conſ.*115. *vol.*2. Paleot.*de nothis.c.*50.*n.*1.Surd.*de alim.tit.*4.*q.*18.*n.*50. *& tit.*7.*q.*9.*n.* 31. & 3. Io. Nicolaus Lucidorus *de illegit.cler.c.*21.*n.*29.& alij ab eodem Surdo *d.n.* 50. relati. Conditio enim natalium in decernendis alimentis,& dote conſtituenda attendi debet *can. conſideranda d.*86.& etiam qualitas perſonæ,*vt ſupra d.*71.oſtenſum eſt;nec non conſuetudo loci,vt *ibid.*notatum eſt,quare pater tenetur filiæ naturali dare dotem ſecundum eam quantitatem, quam homines ſimilis conditionis in ea ciuitate ſolent dare filiabus naturalibus, māximè quia de pudicitia filiæ naturalis debet eſſe ſollicitus; ita Paleotus,P.Barboſa.*locis citatis.*

Huiuſmodi autem filiis naturalibus alimenta à patre 164
non debētur,ſi poteſt aliundè habere ex bonis propriis, vel ex artificio abſque dedecore commodè illa cōparare. ita in his terminis Paleotus *de nothis c.*38.*n.*4.Mantica *d.n.*19.& Surdus *de alim.tit.*7. *q.*9.*initio.*& conſtat ex traditis *n.*27.*& ſequ.* & tradunt omnes Doctores *d.n.*27.relati,videantur *eodem n.*27.*& ſequ.*explicata.

An verò, ſi filius naturalis habuerit à patre vnciam,
quā ſolum exiſtantibus aliis filiis legitimis pater poteſt 165
illi in teſtamento relinquere; §.*ne igitur Auth.quibus modis naturales efficiuntur ſui*; an inquam tunc vltra vnciam poſſit petere alimenta ſibi ab hæredibus decerni?Negatiuè reſpondet Paleotus *de cap.*38.*citato num.* 4.& Surdus *de alim.tit* 7.*quæſt.*10.*num.*4. *& ſequent.* Primò quia ceſſat obligatio alendi, quando filius naturalis aliundè habet,vt *num.præcedenti, & num.*27. dictum eſt,cum ergo filius eſt habiturus vnciam omnium bonorum,nulla eſt neceſſitas,aut ratio adhuc illi conſtituendi alimenta.Secundo quia cum huiuſmodi alimenta filio naturali debeantur ex obligatione legis, pater in teſtamento eam vnciam legando, videtur legare animo compenſandi, eo quod regulariter legatum compenſetur cum debito *l.ſi cum dotem* §.*ſi pater. ff.ſoluto matr.* Doctores *in Auth.præterea* vbi Decius, *Cod.vnde vir. & vxor.*Couarruuias,Imola,& alij à Surdo *d.q.*10.*num.* 5.relati.Tertiò quia iure ciuili non videtur, quod naturalis, cui relicta eſt vncia extantibus legitimis, petere poſſit etiam alimenta, cum lex *d.* §.*ne igitur* prohibeat illi aliquid vltra vnciam relinqui: nec iure canonico etiam poſſit petere,cum iam habeat,vnde viuat. Quæ contra hanc reſponſionem poſſent obiici ſunt parui momenti,& ſufficienter diluit Surdus *d. q.*10.*numer.*8. 9. & 10.

Quod ſi vncia relicta non ſufficeret ad congruentia 166
alimenta, licet legatum à filio naturali eſſet acceptatum,tunc ab hæredibus addendum eſſe,quod deeſt ad competentia alimenta, rectè reſpondit Surdus *d.quæſt.* 10 *num.* 18 *cum pluribus ſeq.*Primò enim acceptando legatum vnciæ non cenſetur filius voluiſſe illam accipere pro totali compenſatione alimentorum, ſed ſolum pro valore,& quantitate vnciæ,cum tacitum non poſſit plus operari,quam expreſſum. *l.expreſſa. ff.de reg. iur.* filius autem naturalis non poſſet expreſsè renunciare iuri alimentorum, vt Bartho.*in l. ſi quis à liberis* §.*ſi parens ff.de liberis agnoſc.* Et Doctores communiter,de quo *infra*,vbi agitur, an obligatio alimentorum tolli poſſit renuncianti & cet. Secundo quia regulariter compenſatio,quæ inducitur à lege,fit pro rata tantum,& non vltra,*Auth.præterea in fine*,& *ibid.*Doctores, *Cod.vnde vir,& vxor. &* §.*quando vero Auth.de exhibendis,& introducendis Reis*;& teſtator præſumitur velle,prout à lege diſponitur,vt Surd.*d.q.*10.*n.*23.poſt Baldum *in l ſi duo ff. de acquir. hæred. & in l.precibus Cod.de impub.& al.ſubſtit.*Confirmatur hæc reſponſio ex traditis *ſupra n.*43.*fine*,ſcilicet,quod ſi quinta pars, quam pater iuxta *l.* 10. *Tauri* poteſt filio naturali, & ſpurio relinquere,relicta in teſtamento, non ſufficiet ad alimenta, addendum eſt aliquid pro alimentis,poteſtque filius ſupplementum petere, vt tradunt Couarruuias,& alij Doctores *ibid.*allegati.

Cum autem filius naturalis nullis extantibus filiis le-
gitimis mortuo patre ab inteſtato ſuccedat in duabus 167.
vnciis,quæ illi ex legis neceſſitate debētur,vt cōſtat *ex d.Auth.licet.Cod.de naturalibus liberis,& ex* §.*conſid. circa medium de triente & ſemiſſe, & Nouella* 89.*cap.* 12.§.*ne igitur* (vbi etiam Iuſtinianus decernit ſi filij legitimi non extent neque aſcendentes patris, poſ-

ſunt ex eiuſdē patris teſtamēto ſuccedere in toto aſſe, ſi verò extent patris teſtatoris, poſſunt ex teſtamento eiuſdem capere totam hæreditatem excepta legitima debita parentibus, ſcilicet ex cauſa teſtamenti poteſt illis relinqui ſolum bes,ſeu octo vnciæ, & ſextans, ſeu reliquæ quatuor vnciæ debent relinqui parentibus.) controuertitur, an præter illas duas vncias hæreditatis debeat ab hæredibus habere etiam alimenta, vel debeat eſſe cōtentus duabus vnciis. Bartholus *in d.§.conſideremus,& in §.diſcretis Auth.quibus modis naturales efficiantur ſui*,quē ſequuti ſunt Paleotus *de nothis c 38.n.4.fine* Bonacoſ.*de æquit can.concl.2.in fine.* Rolandus à Valle,*conſ.54.n.72.l.b.2.*& alij ab eodem Rolando citati aſſerunt,& duas vncias,& etiam alimenta filio naturali deberi;idque præcipuè *per textum in d.§.conſideremus circa medium*, ibi, *& nutrimentum damus ei & inteſtato morientibus parentibus duas vncias*; ex his enim verbis apparet textum loqui copulatiuè de alimentis,ſeu nutrimento,& duabus vnciis;talis autem copulatiua inducit concurſum vtriuſque copulati. *l. ſi hæred plures,ff.de condit.inſtit.*& plura ſimul copulata habentur pro vno,vt *vxor.in l.1. numero* 2. neque dici poteſt,alimenta,de quibus *in d.textu*,deberi patre viuente;nam huic intellectui verba repugnant, quia indefinitè ſub eadem determinatione verborum, deſtinantur alimenta,& vnciæ:ac proindè vna determinatio reſpiciēs plura determinabilia debet ōnia determinare æqualiter *l. nā hoc iur.ff.de vulg.* Ratio autē diuerſitatis inter hūc caſū,& alterū,de quo *ſupra numero* 165.ſcilicet,vt quando teſtator filio naturali reliquit vnciam,vltra hanc non debentur alimenta, cum verò ab inteſtato ſuccedit in duabus vnciis, debeat conſequi etiam alimenta; hæc (vt notauit Surdus *de alimen.tit.7.q.11. numero 16.& ſequent.*)aſſignatur ſcilicet,quia primo caſu, extantibus filiis legitimis durius agendum eſt cum naturalibus:ſecundo verò caſu mitius tractandi ſunt,& pinguiora eis alimenta ſunt præſtanda; ſtantibus enim legitimis,ſtrictiora ſunt alimenta naturalium, & ſi vtriſque non ſufficiant, legitimi ſunt præferendi, vt *infra n.*271. & etiam quanto maior eſt alendorum numerus,tanto tenuior eſt prouiſio:quod enim in plures partes diuiditur, minus præſtat vtilitatis.

Quibus tamen non obſtantibus,Surdus *d.q.11.n.4. cum ſeq.*ſuſtinet contrarium,& præter vncias alimenta non deberi. Mouetur,quia filio naturali(vt ſupra dictum eſt)non debentur alimenta, quando habet aliundè; in
168 præſenti verò iam habet aliundè, ſcilicet ex paterna hæreditate in duabus vnciis, & ſi filio legitimo,& naturali habenti aliunde vnde poſſit viuere, iuſtè denegantur alimenta,multo magis filio naturali, ne ſit melioris conditionis,quam legitimus,& naturalis. Confirmat,quia in filiis legitimis,& naturalibus legitima,quæ illis debetur in bonis patris, ſuccedit loco alimentorū, ergo etiam in naturalibus duæ vnciæ illis à lege non extātibus legitimis filiis delatæ ſuccedēt loco alimētorū, cum legitima fortius debita ſit filio legitimo, quam filio naturali debeantur duæ vnciæ,nam illa filius legitimus non poteſt priuari in teſtamento paterno; alioqui poteſt filius rumpere teſtamentum; pater autem poteſt etiam nullis extantibus legitimis inſtituere extraneum, nihil relinquendo filio naturali; nec filius propter hoc poteſt rumpere teſtamentum tamquam præteritus, vt tradunt communiter Doctores,quos referunt,& ſequūtur Paleotus *c.38.numer.7.& q.13. numero* 2. Surdus *d.q.11.n.16.& latius tit.1.q.15.n.7.* 8.& 9. Peregrinus *de iure fiſc.tit.*18.*n.*24. Antonius Gomez *ad l.9.& 10.Tauri n.*11. Franchus *deciſ.*720.& Ioan.Lupi *de illegitimis,com.1.§.1.n.*59.confirmat etiam pluribus aliis, quæ apud ipſum videri poterunt.

Ad textum *in d.§.conſideremus*,loquentem copulati-
169 uē de alimentis, & de vnciis; reſpondet non obſtare, quia debet(inquit)intelligi diuerſis temporibus, vt nimirum viuente patre filius naturalis habeat alimenta;eo verò mortuo ab inteſtato habeat duas vncias,quam tēporis diſtributionem addit conſtare ex textu, dum facit mentionem de alimentis ſimpliciter ſine temporis diſtinctione. Loquēs verò de vnciis,tempus opponit,ſcilicet morientibus parentibus quare ſenſus eſt,quod viuente patre, filius naturalis conſequitur alimenta, eo verò decedente ab inteſtato duas capit vncias;& in ſecundam temporis diuerſitatem prouiſum eſt ei ab imperatore,vt numquam egeat,vel mendicare cogatur. Quapropter non eſt vnica determinatio,ſed duplex,cum aliter determinet mortuis parentibus, & ſi vtrumque voluiſſet deferri filio naturali,mortem parentum propoſuiſſet vtrique prouiſioni, dicendo,inteſtato ſine liberis legitimis mortuis parentibus,& alimenta,& vncias habere debeat,non autem & alimenta,& mortuis parentibus vncias habere. Quod ait magis confirmari ex eo, quia de inteſtato mentionem facit ſolum in ſecunda parte copulatiuæ,& conditio illa,*inteſtato, & mortuis*, non videtur repetita in prima, quemadmodum conditio oppoſita in ſecundo legato non cenſetur repetita in primo,cum magis præcedentia influant,in ſequentia, quam ſequentia refluant ad præcedentia;vt Bartholus, & Caſtrenſis *in l.arua.ff.de condit,& demonſtrat.* Natta *conſ.459.num.*3. Cephalus *conſ.156.n.*12.& alij à Surdo *d.q.11.n.*12.& ſi voluiſſet lex,in alimentis id, quod voluit in vnciis,expreſſiſſet ſicut in vnciis,cum ei facilè hoc foret dicere *l.vnica §. ſui autem ad deficientes, Cod.de caduc.toll.*

Et Surdi ſententia apparet valdè probabilis;quamuis,
quia materia alimentorum eſt fauorabilis, prior videa- 170
tur præferenda.

Sed quid ſi nullis extantibus filiis legitimis pater in teſtamento relinqueret ſuæ hæreditatis duas vncias filio naturali, potuit ne tunc filius alimenta petere ab hæredibus patris vltra vncias.

Pro parte affirmatiua Surd.*d.t.7. cit.q.11.n.*18. cum
nonnullis ſequentibus affert ſequētia,ſcilicet quod & ſi 171
pater duas illas vncias relinquit,filius tamen eas nō capit à patre,ſed à lege filiū ad illam partē hæreditatis vocante;atq; adeo patris relictū non attēditur;&non dicitur à voluntate alicuius procedere, quod ab eo fit,qui poterat cogi, vt Bal.*in l.non ſſ ff. quod falſo tuto Auth.* & alij ab codē Surd.*ibid.*relati. quemadmodū ſi grauatus onere reſtituēdi inſtituat illū,cui tenebatur reſtituere,fideicōmiſſarius dicitur à grauante,non à grauato habere.*l.adopt.§.1.ff de iure dot.* Craueta *conſ.*144. & alij apud Surd.*n.*20.& 21. Quare relictū non cōpenſabitur cum debito alimentorū,cum cōpenſatio nō fiat de credito vnius cū debito alterius;ſed cum eo, quod credito ipſe debet *l.1.& 2.& in rē ff.de comp.* Præterea adducitur,quod pater duo tenebatur præſtare alimenta,& vncias *d.§.conſid.* ergo legando duas vncias non eximitur ab obligatione alendi;nā qui duo debet, non liberatur præſtādo vnū *l. ſi hær. plures ff.de hær.inſt.* Denique ſi locus eſſet cōpenſationi, ea fieret pro rata, licet autem legatū per compenſationē extinguat debitū vnciarū,nō tamē extinguit debitū alimentorū,quod excedit vncias. ita ſenſiſſe aliquos teſtatur idem Surdus.*d.q.11.n.*25.

Negatiuam nihilominus partē ſuſtinet idē Surd.ibid.
eam probās ex eo,quod pater etiam nullis extātibus fi- 172
liis legitimis faciens teſtamentū nihil, neque etiā duas vncias,tenetur filio naturali relinquere præter alimenta, nec filius præteritus poteſt rūpere teſtamentum, vt ſupra n.168.notatū eſt;cum ſolū ab inteſtato lex illi deferat duas vncias,cum ergo pater poſſet non relinquere illas duas vncias,& ſit debitor filij tantum alimentorū occaſione *d. Auth.licet.Cod.de nat.lib.* aſſerendum omnino videtur,relictū eſſe imputandū in debitum alimētorum,vt *ſup.n* 165.dictum eſt de vncia; & hic habere locum omnia ibid. tradita ad probādū vnciā relictā eſſe imputādā in alimenta. Et hæc ſentētia videtur vera,ſuppoſita alia ſententia eiuſdem Surdi *num.*168. poſita, quod lex *in dict. §. conſideremus Auth. de triente*

&

Digitized by Google

& ſemiſſe non vocet ab inteſtato filium naturalem ad duas vncias, & alimenta. Suppoſita vero contraria ſententia Bartholi *n.* 167. poſita, mihi videtur approbanda prior ſententia affirmatiua, & præſumendum patrē legando duas vncias noluiſſe excludere filium naturalem ab alimentis à lege ſibi delatis; ſi enim voluiſſet excludere, expreſſiſſet, & diſpoſitio hominis non debet cenſeri contraria diſpoſitioni legis; ſeu teſtator præſumi debet velle id, quod leges volunt, vt *ſupra n.*166. notatum eſt.

173 Ex quibus autem cauſis filius legitimus poteſt exhæredari, & priuari alimentis, etiam filio naturali negari poſſunt alimenta, cum magis filio legitimo, quam naturali debeantur alimenta; & quamuis filio naturali nulla debeatur legitima, nec præteritus rumpat teſtamentum, nec de eo pater cogatur mentionem facere, vt *ſupra n.* 168. notatum eſt; tamē cū exhæredatio, & alimentorum denegatio procedant à pari, vt dictum eſt *ſupra n.* 121. & de quo latiùs *infra*, vbi de cauſis, ex quibus pater non tenetur alere filios; ſicut ex illis cauſis alimenta poſſunt negari filio legitimo, ita etiam filio naturali, ne ſit melioris conditionis. ita etiam Surdus *de alim. tit.* 7. *quæſt.* 12.

174 Item filio naturali impugnanti teſtamentum patris, in quo nullis extātibus filiis legitimis eſt præteritus, denegari alimenta, & litis expenſas, tradunt Gabriel *conſ.* 25. *n.* 5. Peregrinus *de iure fiſci lib.* 3. *tit.* 18. *n.* 24. Surd. *de alim. tit.* 1. *q.* 115. *n.* 7. & Stephanus Gratianus *diſcept. for. tom.* 3. *c.* 567. *n.* 14. idque ob eam rationem, quia calumnioſam litem ſeu cauſam agit; cum pater teſtamentum condens nihil ei teneatur relinquere; & facto à patre teſtamento habeatur pro extraneo, vt iidem Doctores ibidem, & alij *ſupra d. n.* 168. *fin.* allegati.

175 An verò legatum pro alimentis à patre filio naturali relictum poſſit grauari onere reſtitutionis ad hæredes patris, de quo Franchus *deci.* 720. explicatur *infra* hoc capite, vbi an legatum alimentorum ſpurio relictum tranſmittatur ad illius hæredes: hæc quo ad illegitimos naturales.

Sequitur Summarium Capitis VI.

Iure ciuili filiis ſpuriis alimenta denegantur. n. 176.

Spurij ſunt duplicis generis; alij ſimpliciter ſpurij, ſcilicet ex coitu non damnato, & lege ciuili non punibili, alij qui procreantur ex coitu per leges ciuiles damnato, & punibili, & qui ſint hi ſpurij ibid.

Coitus coniugati cum ſoluta an ſit lege ciuili damnatus, & punibilis. ibid.

An coitus cum publica meretrice. ibid. fine.

Iure ciuili iuxta aliquos omnibus ſpuriis denegantur alimenta. n. 177.

At alij verius ſentiunt eodem iure ciuili ſolis ſpuriis ex coitu damnato procreatis negari alimenta. n. 178.

Spurij ſimpliciter, & non ex coitu damnato procreati, licet iure ciuili excludantur ab omni ſucceſſione paterna, ab inteſtato; ſi tamen nulli extent legitimi filij, nec vxor, poſſunt in teſtamento à patre inſtitui. ibid. fine.

Ius ciuile non prohibet filios ſpurios ex coitu damnato natos ali, ſed permittit parentes eos non alere, nec ad eos alendos cogi poſſe. n. 179.

Idem ius ciuile ſecundum Iuriſperitos communiter etiam alimenta vitæ ſimpliciter neceſſaria denegat præfatis filiis ſpuriis, quæ ſit ratio. n. 180.

Et an comprehendat matrem ſpurij, vt nec ipſa iure ciuili debeat filios ſpurios alere. ibidem fine.

Verius eſt non denegari abſolutè alimenta omnia, etiam vitæ neceſſaria. n. 181.

Iure Canonico, ſeu de æquitate Canonica quibuſcumque filiis ſpuriis adulterinis, inceſtuoſis, & quouis alio coitu damnato procreatis patrem teneri præſtare alimenta neceſſaria, & ad illa præbenda poſſe cogi. negarunt aliqui præſiſtendo in diſpoſitione cap. cum haberet, de eo, qui in matrimonium. *n.* 183. 184. *&* 185.

Doctorum vtriuſque iuris, & Theologorum ſententia, & in praxi recepta eſt, de iure Canonico, ſeu æquitate Canonica iuxta d. cap. cum haberet, *quibuſcumque filiis ſpuriis à patre alimenta eſſe præſtanda. n.* 182. *&* 186. *ad* 189.

Intellectus ad cap. per venerabilem fine, qui filij ſint legitimi. n. 190.

Filij ſpurij iure Canonico non vocantur filij quo ad ſucceſſionem in bonis parentum, retinent vero filiorum nomen quo ad alimenta. n. 191.

Quas facultātes diſponendi de bonis Eccleſiaſticis, vel patrimonialibus in fauorem illegitimorum, auferat Pius V. in ſua conſtitutione. 117. *n.* 192.

Diſpoſitio cap. cum haberet de eo, qui in matrimonium, *de alimentis præſtandis filiis ſpuriis non fuit ſublata per dictam conſtitutionem. n.* 193.

Ius Canonicum de præſtandis alimentis filiis ſpuriis an ſit obſeruandum etiam in terris Imperij, & aliorum principum in foro laicali, & Eccleſiaſtico. n. 194. *&* 195.

Pater in teſtamento non poteſt prohibere, vt dentur alimenta filiis ſpuriis. n. 196.

Filio ſpurio pater poteſt relinquere, & donare ex cauſa alimentorum. n. 197.

Et quid ſi aliundè, vel ex ſua induſtria poſſit ſe alere; an tunc pater teneatur illum alere; vel poſſit aliquid ex cauſa alimentorum relinquere. n. 198.

Pater ſpurij illi alimenta præbens, vel relinquens an poſſit eum grauare, & mandare, vt in domo ſeruiat filiis legitimis. ibid.

Relictum à patre, vel donatum ſpurio egeno non expreſsè cauſa alimentorum, cenſetur relictum, & donatum pro alimentis. n. 199.

Legatum nihil habenti factum præſumitur in dubio relictum cauſa alimentorum. ibid.

Debitor neceſſarius legando, vel donando cenſetur facere animo compenſandi. ibid.

Filio ſpurio propter bene merita, & ſeruitia ſibi præſtita aliàs non debita, pater poteſt vltra alimenta aliquid ſeruitiis æquale relinquere, vel donare eodem. n. 199.

Legatum à patre filio ſpurio pro alimentis factum, vel eidem donatum alimentorum nomine, ſi excedat notabiliter alimenta congrua an valeat quoad exceſſum. n. 200.

Pater an teneatur dotare filiam ſpuriam iuxta quantitatem alimentorum ei debitorum. negatiua. n. 201. *affirmatiua.* 201.

Si ſpuria ſimpliciter legatur, in cauſam dotis cenſetur relictum. n. 202. *fine.*

Maior neceſſitas incumbit patri in conſtituenda dote filiæ ſpuriæ, quam in alimentis præſtandis. ibid.

Filia ſpuria clerici etiam in fructibus beneficij à patre dotare poteſt, ſi aliundè dotari non poſſit. ibid.

Dos filiæ ſpuriæ à patre relicta, ſeu conſtituta non debet excedere quantitatem alimentorum, quæ ei debentur, & exceſſus non ſuſtinetur. n. 203.

Dos filiæ ſpuriæ, excedens quātitatē alimentorū congruorū, à patre eius marito tradita immediatè, vel mediante ipſa filia, cui prius talem dotem exceſſiuā reliquerit, vel dederit; an cſtōāte matrimonio, quoad exceſſum poſſit reuocari à marito, ſiue ignorauerit, ſiue ſciuerit eam eſſe ſpuriam, quando illam volebat in vxorem ducere. n. 204. *ad* 209.

Exceſſus dotis filiæ ſpuriæ, an, & quando contineat culpā mortalem, & contineat venialem. n. 204. *fine.*

Dos an à marito habeatur titulo lucratiuo, vel oneroſo, ſeu an ſit titulus lucratiuus. n. 207.

Dos immenſa, & inofficioſa à parentibus filiæ legitimæ tradita, an conſtante matrimonio quo ad exceſſum poſſint reuocari à marito. n. 210. *&* 211.

Ei, cum quo filius ſpurius contraxit ſocietatem generalem

Digitized by Google

an pater ſpurij poſſit validè relinquere,& donare n. 213.& 214.

Pater ſpuriæ,vel ſpurij an poſſit inſtituere maritum ſpuriæ,& vxorem ſpurij.n.215.& 216.

Pater ſpuriæ non prohibetur tradere marito ſpuriæ quodcumque voluerit.n.208.& 218.

Et quid præſertim ſi pater ſpuriæ, vel ſpurij ſit clericus attenta conſtitutione Pij. V.n.216.

Exceſſus dotis filiæ ſpuriæ marito traditæ diſſoluto matrimonio per mortem eiuſdem mariti,an ab hæredibus patris poſſit reuocare, etiamſi ſuperſint filij.numero 217.

Filij ſpurij an ſibi à patre relicta, vel donata vltra quantitatem alimentorum congruorum poſſint præſcribere.n.220.221.& 222.

Alimenta morte alimentarij extinguuntur.n.223.

Si pro alimentis totius vitæ ſpurij, vel ſpuriæ pater reliquerit,vel tradiderit fundum, vel certam ſummã pecuniæ non excedentem æſtimationem, ſeu valorem Alimentorum totius vitæ facta computatione iuxta l.hæreditatum,ff.ad falcidiam,mortuo ſpurio, vel defuncta ſpuria fundus tranſmittitur ad eius hæredes. n.224.

Quid ſi ſpurius ſine eo fundo vixit aliundè habens alimenta.ibid.

Qui ſi deceſſerit ante præſumptam computationem iuxta d.l.hæreditatum.ibid.

Fundus pro alimentis filio ſpurio à patre relictus, aut datus pro alimentis,ſi reddat annuos fructus ſufficientes ad congrua alimenta, mortuo ſpurio an reuertatur ad patrem, vel eius hæredes affirmat abſolutè communis ſpurio. n.225.

Alia ſententia ex oppoſito abſolutè aſſerit tranſmitti ad hæredes ſpurij.n.227.& 228.

Tertia ſententia docet reuerti ad patrem, vel eius hæredes, ſi ſpurio non ſuperſint filij aut deſcendentes; tranſmitti verò ad filios, vel deſcendentes ſpurij, ſi relinquant poſt ſuum obitum, & ſint egeni. numero 230.& 231.

Cautela Bartholi, vt fundus pro alimentis filio ſpurio relictus à patre tranſeat ad hæredes ſpurij.n.226.

Si fructus fundi non ſufficiant ad integra alimenta, pro parte deficiente proprietas fundi debetur ſpurio,& ad eius hæredes deuoluitur; & exceſſus reſtituendus patri,aut eius hæredibus.n.232.

Fundus pro alimentis filio ſpurio à patre datus ſi non excedat valorem omnium alimentorum totius vitæ ſpuriæ facta computatione iuxtam formam l. hæreditatum efficitur ſpuriæ;nec poteſt grauari,vt alteri reſtituatur poſt obitum.n.233.

Si fructus annui eiuſdem fundi ſufficiant ad congrua alimenta poteſt à patre grauari onere reſtitutionis faciendæ ipſi,vel eius hæredibus ſpurio defuncto.ibid.

Iuxta l.Tauri 10.Pater filiis legitimis tam ſpuriis,quam naturalibus poteſt,& debet relinquere quintum bonorum in proprietatem, de qua illegitimus poteſt ad libitum diſponere in vita,& in morte.n.234.

Præfatum quintum poſt obitum filij illegitimi tranſmitmittitur ad eius hæredes, & in eo pater non poteſt ponere grauamen reſtituendi alteri.n.235.& 236.

Quid ſi illud quintum excederet quantitatem alimentorum ad ea neceſſariam.n.237.

Dos,cuius valor non excedit valorem omnium alimentorum totius vitæ filiæ ſpuriæ, ea mortua tranſmittitur ad illius hæredes.n.238.

Vbi etiam fructus annui ſufficiunt ad congrua alimenta ſpuriæ, ſtante ſtatuto,vel pacto expreſſo de lucro dotis in fauorem mariti,ea mortua dos acquiritur marito. n.239.

Faciens actum videtur ſe obligare legibus de illo actu loquentibus.ibid.

Vbi fructus annui dotis,ſeu rei datæ in dotem pro filio ſpuria ad illius congrua alimenta ſufficiunt, ea mortua rem datam in dotem redire ad patrem, eiuſve hæredes, etiam ſi ſpuria filios reliquerit, affirmat ſententia magis communis n.245.

Alia ſententia abſolutè negat dicens tranſmitti ad hæredes ſpuriæ.n.142.

Tertia ſententia docet tunc tranſmitti ad hæredes ſpuriæ,ſi ſint filij,aliive deſcendentes ex ea n.244.

Cautela Bartoli,vt dos filiæ ſpuriæ ea mortua tranſeat ad illius hæredes. n.241.

Dos filiæ legitimæ, & naturalis à patre conſtituta, & tradita iure communi inſpecto,ea mortua redire debet ad patrem;ſecus de conſuetudine Martini vbique recepta,ſi filiæ ſuperſint filij.n.240.

Dos eſt proprium filiæ patrimonium.n.242.

Diſcrimen inter alimenta,& dotem ibid.

Dos an ſubrogetur loco alimentorum, vel potius detur ex cauſa publica,vt mulieres inueniant viros, & ne meretricandi periculo maneant expoſitæ.ibid.

In conſtituenda dote filiarum ſpuriarum tutius eſt adhibere cautelam Bartholi, vt pater apponat conditionem,vt eis mortuis ſubſtituatur earum filiis. numero 245.

Auus neptibus legitimis ex filio, vel filia ſpuriis poteſt relinquere,& dare quidquid voluerit iuxta communem ſententiam.n.246.

Inſtitutio nepotis legitimi ex filio ſpurio facta ab Auo contemplatione ipſius filij ſpurij non valet.n.247.

In dubio an cenſeatur facta contemplatione potius nepotis,quam filij ſpurij.ibid.& n.248.

Caſus, in quibus certo conſtaret factam contemplatione potius nepotis.n.249.

Nepotibus ex filio ſpurio inceſtuoſo an auus poſſit relinquere,& illos inſtituere.n.150

Quid quo ad nepotes ex ſpurio filio clerici.n.251.

Auus habens filios legitimos, vel ex eis deſcendentes pariter legitimos non poteſt validè inſtituere nepotes ex filio ſpurio,vel eis relinquere, niſi vnam vnciam. n.252.& 253.

Nepotes ex filio ſpurio ab inteſtato non ſunt capaces ſucceſſionis Aui.n.254.

Alia ſummaria vide poſt.n.ibid.

§. III.

Filiis illegitimis ſpuriis omnibus an ius ciuile deneget alimenta.

QVo ad filios illegitimos ſpurios,an illis non ſolum iure naturali(vt *ſupra n.16.& ſequent.* probatum eſt)ſed etiam humano à patre debeantur alimenta,quãdo aliundè nequeunt habere?

Si loquamur de iure ciuili habetur diſpoſitio Conſtantini *in Auth.ex complexu,Cod.d.inceſtis nuptiis*, cuius textus verba ſunt. *Ex complexu nefario, aut inceſtu,ſeu damnato liberi nec naturales ſunt nominandi, omnis paternæ ſubſtantiæ indigni beneficio,vt non alantur à patre*;quam Conſtantini legem approbauit Iuſtinianus *in Auth. quibus modis naturales efficiantur ſui.§.fin.*vbi ſic dicitur,*omnis,qui ex compluribus, aut nefariis,aut iniuſtis,aut damnatis proceſſerit; iſte neque naturalis nominatur,neque alendus eſt à parentibus.* 176

Circa quam diſpoſitionem primo dubitatur, an dum decernitur ſpurios non eſſe à patre alendos, intelligatur de omnibus illegitimis iuxta rigorem iuris ciuilis ſpuriis. Pro quo aduertendum, quod alias *tom.1.allegato* §.43. *num.*1546.& 1547.filios illegitimos ſpurios iure ciuili attento eſſe duplicis generis; alij enim ſunt qui naſcuntur ex coitu nefario, ſeu damnato; alij, qui procreantur ex coitu non damnato iure ciuili, & dicuntur ſpurij ſimpliciter. quam diſtinctionem ſpuriorum, iure ciuili inſpecto tradunt Doctores à me *d. n.* 1546.alleg.& alij cõmuniter,Bald.*in d.Auth.ex cõple-* 177

au

xu Paleotus *de nothis cap.*16.*& cap.*40.*n.*2.Clarus *in* §. *fornicatio,num.* 5.Antonius Gomez *ad l.*9.*Tauri n.* 37. Peregrinus *de iure fiſci lib.*3.*tit.* 18. *num.* 57. Gaſpar. Anto.Theſaurus *quæſt.for.lib.*1.*quæſt.*22.*num.*14 *&* 15. *& quæſt.*25.*num.*1.Surdus *deciſ.* 249.*num.*5. *& de aliment.tit.*1.*q.*10.*num.* 14.Io.Lupi *de illegitimis tom.*1. §.5.*n.*6.*& per totum* §.Auguſtinus Barboſa *collectaneo ad d.Auth ex complexu n.*3.*cum ſequentibus* , *& collect.ad Auth.licet,num.*11.*&* 12. *Cod. de naturalibus lib.*& alij Iuriſperiti,quos latè idem Barboſa *locis citatis* refert,& ex Theologis Azorius *p.*2.*lib.*2.*cap.*8.*q.* 5. & Sanchez *in conſ.moral.lib* 4.*cap.*3.*dub.*4.*&* 5.iuxta quos coitus nefarius,& damnatus dicitur ille,qui eſt accuſabilis,& punibilis aliqua pœna temporali per aliquam legem,aut conſtitutionem iuris impoſitam; & talis eſt inceſtus,ſeu coitus cum conſanguinea,vel affine; concubitus ſacrilegus ſcilicet cum moniali profeſſa,Religioſo profeſſo,aut cum exiſtente in ſacris;coitus cum vxore,vel ſponſa,vel concubina alterius; ſtuprum , ſeu coitus cum virgine,aut vidua honeſtæ conditionis ; & concubinatus hæreſ cum proprio ſetuo;omnes enim hi coitus dicuntur damnati,quia per aliquam legem , aut conſtitutionem iuris ciuilis illis pœna aliqua temporalis eſt impoſita,vt latè,& diſtinctè tradunt præallegati Doctores,præſertim Surdus , Hotomanus *in ſuis varijs diſputationibus diſputatione de ſpuriis*.Theſaurus *d. q.* 22.Io.Lupi *d.*§.5.*per textum.* Barboſa *in vtroque collectaneo allegato* , quare omnes illegitimi procreati ex aliquo ex prædictis complexibus lege ciuili punibilibus ſunt ſpurij ex coitu damnato. De coitu coniugali cum ſoluta valdè controuertitur,an ſit lege ciuili damnatus, & punibilis,& Decius *conſ.* 506 Hotomanus *dicta diſputat.de ſpuriis* §.*ſed quæri video*, vtrum natus ex viro marito,& muliere ſoluta.Couarruuias *de ſponſ.p.*2.*c.* 8.§.5.*n.*16.*&* 17.& plures alij Iuriſperiti à Stephano Gratiano *tom.*1.*cap.*35.*n.*15.& Auguſtinus Barboſa *d. collect.ad Auth.ex complexu num.*5.& alij, quos referunt,& ſequuntur Peregrinus *d.tit.*18.*n.*35.& Io.Lupi *d.*§.5.*n.*145.affirmarunt,& in huius affirmatiuæ cõfirmationem plura adducit Hotomanus. At verò negarũt magis communiter alij Iuriſperiti,Alexãder,Sgliccetus, Paulus Caſtrenſis,Socinus ab Hotomano relati,& alij, quos latè referunt,& ſequuntur Gratianus *d.cap.*35.*n.* 26.*& ſequ.*Theſaurus *d.quæſt.*22.*num.* 18. & Sanchez *d.dubio* 5.quamquam concordando præfatas opiniones Peregrinus *d.tit.*18.*num.*36.Gratianus *d.cap.* 35. *num.* 27.& alij ab ipſis,& ab Auguſtino Barboſa *d. num.*5. relati dicant priorem habere locum in coniugato , qui tenet mulierem ſolutam loco concubinæ,alteram in cõiugato,qui accidentaliter , vel extra domum cognoſcit ſolutam. Coitus autem lege ciuili non damnatus eſt, qui nulla lege ciuili eſt punibilis pœna temporali;qualis eſt concubitus ſoluti cum ſoluta,vel cum vidua non honeſtæ conditionis,ſed vilis,& plebeia;coniugati cum ſoluta iuxta poſteriorem opinionem proximè antè relatam:congreſſus cum Ancilla , & quacumque alia vili fœmina,& coitus cum meretrice publica,& ſi coniugata iuxta Theſaurum *d.quæſt.*22.*nu.* 10.& alios,quos refert Io.Lupi *d.com.*1.§.5.*num.*145.*fine*, qui *num.* 146. ita ſentit,quando maritus conſentiret vxoris meretricio, vel eſſet ipſius leno; tunc enim ait , coitum cum meretrice publica coniugata eſſe Adulterium , non ſolum ex parte Adulteri , ſed etiam ex parte meretricis Adulteræ lege ciuili impunitum;ſecus verò vbi maritus nõ eſſet conſentiens , & accuſaret vxorem meretricem de Adulterio;tũc enim cũ Farinacio *in praxi crimin. tit.de delictis carnis q.* 141. *num.* 87. *& ex praxi vrbis* ait vxorem meretricem Adulteram puniendam eſſe, in eaque habere locum *l.ſi vxor* §.1.*ff.ad l.Iuliã de Adult.* & eſt magis communis opinio Iuriſconſultorum, quos idem Io.Lupi *d. num.* 145. refert ; licèt alij ab eodem *ibid.*relati ſentiant pœnam Adulterij ceſſare etiam quo ad ipſam mulierem coniugatam publicam meretricem, & non ſolum quoad eum,qui ad illam accedit , Hotomanus vero *citata diſputat.de ſpuriis* §. *Altera e uſdem quæſtio aliquanto obſcurior* indiſtinctè aſſerit coitum cum ſcorto,ſeu meretrice iure Nouellæ 14.qui eſt de lenonibus,inter damnatos concubitus numerandum eſſe.Hac diſtinctione ſpuriorum ex coitu iure ciuili dãnato,vel non damnato procreatorum ſuppoſita.

Aliqui putarunt in *dicta Authentica ex complexu* 177
comprehendi omnes,& quoſcumque ſpurios,ſeu filios, qui extra legitimum matrimonium, vel concubinatum à iure ciuili permiſſum naſcuntur;ita quod iis omnibus denegauerit & omnem ſucceſſionem paternæ ſubſtantiæ & ex teſtamento,& etiam alimenta ; ita Conanus *commentariorum iur.ciuilis lib.*10.*cap.* 1. quem in hoc ſequitur Theſaurus quæſtionum *for.lib.*1.*dicta quæſt.* 25.*num.*1.*fine* ſequitur , dicens in præfata Authentica, incontinentiæ odium extendi ad omnes ſpurios, & ita ſentit etiam Corduba *in l. ſi quis à liberis* §. *idem reſcripſit. num.*7.*ff.de lib.agnoſc.*& ſentit etiam Hotomanus *citata diſputatione* §.*an parentes natis ex damnato coitu alimenta debeant.*

At alij longè veriùs exiſtimant diſpoſitionem Impe- 178
ratoris *in d. Auth.ex complexu* procedere ſolum in filiis illegitimis natis ex coitu damnato,& iure ciuili punibili;cæteris autem ſpuriis ſimpliciter ex coitu iure ciuili non punibili Iuſtinianum, ſeu ius ciuile ibi non denegaſſe alimenta. Ita Baldus *in d. Auth.ex complexu,* Antonius Gomez *in l.*9.*Tauri num.* 37. Peregrinus *d. tit.*18.*num.*57.Paleotus *de nothis cap.* 40. Couarruuias *de ſponſ.p.* 2.*cap.*8 §.6.*num* 6.Boërius *conſ.*165.*num.* 20. *lib.*2 *&* Ioannes Lupi *allegato* §.5.*num.*6.& colligitur ex verbis Iuſtiniani,ibi,*ex complexu nefario,aut inceſtu, ſeu damnato*,& in pœnalibus,& odioſis non admittitur extenſio;& præſertim quando non eſt omninò eadem ratio,vt in præſenti , cum ſit magis deteſtabile coitus damnatus,quam non damnatus;ac proinde ſpurij ex nefario,& dãnato coitu, Adulterio,inceſtu, ſacrilego complexu ſint magis infames,& odioſi , quam ſpurij ſimpliciter,ſeu nati ex fœminis ſolutis,vilioribus, meretricibus,ancillis,vel plebeis , aliiſque abiectis mulieribus: vt notauit *d. cap.* 4. Paleotus; qui proinde concludit, quod licet hi ſpurij ſecundi generis,& ex coitu iure ciuili non damnato, neque punibili procreati iure ciuili excludantur ab omni ſucceſſione ab inteſtato (in quo differunt ab illegitimis naturalibus,ſcilicet natis ex ſoluto,& ſoluta retenta in ſchemate concubinæ , qui ab inteſtato ſuccedunt in duabus vnciis paternæ hæreditatis nulla exiſtente ſobole legitima,neque legitima cõiuge *d. Auth.licet , Cod.de naturalibus*) Nihilominus nullis extantibus liberis legitimis,neque vxore in teſtamento poſſunt à patre inſtitui , & hæreditatem paternam capere,quod etiam docent alij ab eodem Paleoto relati. De qua re *infra in alia parte tractatus* , vbi de legitima filiis debita.

§. IV.

Ius ciuile an filiis ſpuriis ex coitu damnato natis neget etiam alimenta vitæ ſimpliciter neceſſaria

SEcundo dubitatur,an ius ciuile in dictis legibus fi- 179
liis ſpuriis ex nefario , & damnato coitu natis deneget abſolutè omnia alimenta , etiam vitæ ſuſtentandæ ſimpliciter neceſſaria , quæ iure naturali ſtricto parentes tenentur quibuſcumque filiis præbere;itavt etiam hæc alimenta alioqui iure naturali filiis prædictis ſpuriis debita pater non teneatur, & cogi non poſſit illis præbere;& dico non teneatur , & poſſit cogi;ius enim ciuile in dictis Authenticis non prohibuit patrem illos alere,ſed permiſit non alere; vt notauit Gregorius Lopez Madera *animaduerſ. iuris ciuilis cap.* 32. & poſt

Digitized by Google

eum Auguſt Barboſa *collect.ad d. Auth.complexu.n.21. fine*,nam ex illis verbis *d. Auth.ex complexu*,ibi, *omnis paternæ ſubſtantiæ beneficio indignus vt non alantur à patre,& in § fin.auth.quibus modis naturales effic. ſui*; ibi,*omnis, qui ex complexibus nefariis,aut incertis, aut damnatis proceſſerit,neque naturalis nominatur; neque alendus eſt à parentibus*;non videtur colligi prohibitio, ſed tantum permiſſio,& non coactio; vt pater non teneatur , cogere poſſit filium ex coitu damnato natum alere.

180 Igitur Iuriſperiti communiter(inter,quos præſertim Corduba a Lara *in l.ſi quis à liberis,§.virum, num.* 81. *ff.de liber.agnoſc.*& Io.Garzias *de expenſis cap.* 11. *n.* 25.)Petrus Barboſa *ad l.1.p.4.n.* 68. *ff. ſoluto matrim.* & Merenda *controuerſ.iuris tom.3.lib.13.cap.1.n.7.&* 10.videntur ſentire ius ciuile in dictis iuribus, filiis ex coitu damnato natis negare abſolutè,& ſimpliciter alimenta,etiam ſimpliciter vitæ neceſſaria.& iure naturali omnibus filiis à parentibus debita;& Garzias ait id factum,quia ſecundum naturæ leges non ſuſcipiuntur. Alij dixere,quod cum hi filij ex coitu damnato, Adulterio,Inceſtu,& cætera,procreati iure ciuili recepto etiā à iure canonico non ſint appellandi naturales,(quamuis vere ſint naturales,vt potè qui ſecundum naturam, & ex naturali coniunctione maris,& fœminæ,ſicut & cæteri filij legitimi,& illegitimi procreantur)ideo meritò ius ciuile voluit illos carere naturali priuilegio, & nec parentes teneren̄tur illos alere.Alij magis communiter aiunt factum in odium coitus deteſtabilis,& filiorum ex eo genitorum pœnam,quæ in parentes redundat;vt ſic parentes à ſimili incontinentia reuocarentur: quia etſi naſci ex Adulterio , vel inceſtu vitium ſit patris,non filij,*can.naſci d.*56 quia tamen pater punitur in filio *l.iſti quidem ff.quod metus cauſa*;idcirco ius ciuile,vt parentes ab huiuſmodi complexibus carnalibus remoueat,plectit filios,vt in eis parentes diſcant ab inhoneſto,& dānabili coitu abſtinere. Ita Surdus *de alim. tit.1.q.10.n.1* Quapropter dictum *Auth.ex complexu.* & dictum *§.finale in Auth.quibus modis naturales efficiantur ſui*,habere locum etiam in matre; vt nec ipſa iure ciuili cogatur alere filios ſpurios;tradidere.Rolandus *conſ.*79.*n.*44.*lib.*2.Corduba *in l.ſi quis à liberis*, *§. Idem reſcripſit.num.7.ff. de liber. agnoſc.* & Surdus *de alim.tit.1.q.15.n.12*.quia in matre eſt eadem ratio,cū fœdior,& turpior ſit impudicitia in fœmina , quam in viro,cum maior caſtitas ſecundum mores hominum exigatur à fœminis,quam à viris,& quia *d.§ finale* dicit, nec alendus eſt à parentibus , licet contrarium , & matrem habentem vnde illos alat , teneri ſpurios alere iure ciuili per textum *in l. ſi quis à liberis, §. ergo & matrem,ff.de liberis agnoſcendis* afferat Hotomanus *allegata diſput.de ſpurijs,§ vt in pauca congeram.*

181 At longè verius videtur,ius ciuile in dictis textibus, dum præfatis ſpuriis denegat alimenta , intelligendum non eſſe de alimentis, ſine quibus huiuſmodi filij ſpurij vitam amitterent;ſed illis negare alimenta,cum poſſunt aliundè ali præter quàm à patre,qui proprio labore,& induſtria , vel aliqua alia via poſſunt vitam conſeruare.& alimenta vltra præciſam vitæ neceſſitatem, nempe lautiora ad perſonæ dignitatem , & familiæ honeſtatem.Ita Molina *de iuſtitia tom.1.diſp.*168. *initio*, Azorius *p.2.lib.2.cap.4.quæſt.7.* Fagundez *de præc.dec. lib.4 cap.17.n.6.fine*,& alii Theologi *ſupra n.6. & ib.* allegati,& ex Iuriſperitis Couarruuias *de ſponſ.p.2.c.8. §.6.n.8.*Hamada ad Gregor.Lop.*l.2.tit.2.p.2.in gloſ.1. n.4* & Matienzo *l.8.tit.8.lib.5.ordin.gloſſa 1. num.10.* Quod igitur in dictis iuribus lex ciuilis non priuet filios hos ſpurios alimentis vitæ ſimpliciter neceſſariis, probatur,quia id manifeſtè eſſet contrà ius naturale, ex vi cuius filiis quibuſcumque talia alimenta à parentibus debētur(vt *ſupra n.17.& ſequ.*oſtenſū eſt)& cōſequēter eſſet euidenter iniquum , præſertim cum alij in defectum parentum ſub mortali tenentur huiuſmodi alimenta,ſine quibus vitam amitterent , iiſdem filiis ſpuriis præbere; non videtur vero ſentiendum de optimis Imperatoribus , quod legem apertè iniquam voluerint condere.Confirmatur,quia alimenta vitæ ſimpliciter neceſſaria,& iure naturali ſtricto debita, nulla lege, ſtatuto,vel conſuetudine,aut pacto partium tolli poſſunt, vt alios allegans Couarruuias *de ſponſ.p.2.c.8.§.6.n.3.* Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegitimis clericorum cap.15.n.7.& 8.*de qua re latè *infra cap.10.n.* 1133. & ita etiam Hotomanus *loco ſupra allegato* aſſerit patrem ſpurij iure ciuili *iuxta textum in l.ſi quis à liberis §.ſed ſi filius,ff.de lib.agnoſc.*poſſe cogi exhibere illi alimenta vitæ neceſſaria,ſi mater non habeat,vnde illum alat; ſecus ſi mater ſit diues ſeu habeat vnde illum alat.

§. V.

Iure Canonico an alimenta ſint quibuſcumque ſpuriis etiam inceſtuoſis, & ex coitu damnato procreatis à parentibus præſtanda.

Ceterum ſiue ius ciuile *in prædictis Authenticis* filios ſpurios ex coitu damnato procreatos alimentis abſolutè priuauerit; ſiue ſolum quando aliundè vitam poſſunt conſeruare;controuertitur,an illud ius ciuile ſit correctum per ius canonicum,*in cap.cum haberet in fine de eo,qui duxit in matrimonium* ; itaut ea diſpoſitione iuris Canonici,de qua *in d.cap.cum haberet*,præfatis filiis ſpuriis ex coitu damnato,Adulterio , inceſtu, &c.natis debeantur alimenta,& ad illa iiſdem præbenda pater cogi poſſit,ac ſi præfata diſpoſitio iuris ciuilis nunquam extitiſſet.Verba autem finalia *dicti cap. cum haberet*,ſunt,*Sollicitudinis tamen tuæ intererit, vt vterque*(ſcilicet pater,& mater)*liberis ſuis ſecundum quod eis ſuppetunt facultates,neceſſaria ſubminiſtret.* 182

Prima ergo ſententia negat ius ciuile in dictis Authenticis,negans alimenta filiis ſpuriis,ex Adulterio,inceſtu,& quocumque alio coitu damnato natis corrigi *in d.cap.cum haberet*;aſſerens S.Pontificem(ſiue is fuerit Cæleſtinus tertius,vt putauit Paleotus *de nothis c.* 46.*num.*2.ſiue Clemens tertius,vt exiſtimauit Io.Lupi *de illegitimis comm.2.§.1.num.2.*)dum decernit filiis illegitimis ex muliere adultera ſuſceptis fore præbenda alimenta;non loqui de filiis Adulterinis, ſcilicet natis ex illa muliere pellice(de qua ibi) viuente prima vxore patris eorum,ſed poſt eius mortem ; & ita ibi non decerni à parentibus ſubminiſtranda alimenta quibuſcūque filiis ſpuriis;ſed illis,qui iuxta ius ciuile erant ſimpliciter ſpurij , & ex coitu non damnato,& punibili eodem iure ciuili;non verò ex coitu damnato,& punibili nati;ac proindè vel ibi decerni contra diſpoſitionē iuris ciuilis *in dictis Authenticis*; in quibus iuxta Doctores magis communiter,(vt *ſupra num.* 178. probatum eſt)ſolum filiis ſpuriis ex coitu damnato, & punibili procreatis alimenta denegantur.Ita Paleotus *d.cap.* 46.*num.*5.& latiùs Merenda *controu.iuris lib.13. c.1. num.2.3 & 4.*& reipſa ita ſentit etiam Ioannes Lupi *d. §. 1.num.* 3. vbi licet dicat parentes poſſe compelli ad danda alimenta omnibus filiis ſpuriis iure Canonico; non quia S.Pontifex *in d. cap. cum haberet* promulgauerit,ac decreuerit alimenta præfatis ſpuriis eſſe præſtanda;ſed quia Scribentes per interpretationē hoc ita acceperint,ac ſi expreſſis verbis fuiſſet inductum; vt in ſimili(inquit)habetur *inſtitutã de legitim.patr.tute*,cum tamen illi decem filij,de quibus *in d.textu* nati fuerint poſt mortem vxoris. Huius quoque ſententiæ videtur fuiſſe Baldus *in d. Auth.complexu,Cod.de incertis nupt.* dum dixit textum *in d.cap.cum haberet*,decernere tantum ſpuriis ſemper à parentibus eſſe ſubminiſtranda;non verò ſpuriis,inceſtuoſis, nefariis , vel natis ex damnabili coitu,quia in his,inquit,nil reperitur diſpoſitum 183

Digitized by Google

ſitum *in dicto textu*,ac proinde quoad eoſdem eſſe ſeruandum ius ciuile.

184 Igitur quod filij illi decem(de quibus *in d. cap. cum haberet*)ex pellice ab eo,qui eam per adulterium priùs polluerat,& S.Pontifici ſupplicauerat pro diſpenſatione,vt iam Defuncta vxore poſſet cum illa matrimonium legitimum contrahere, fuiſſent procreati, & nati poſt mortem legitimæ vxoris,& ſic non fuerint Adulterini, probatur,quia *in d.textu* dicitur, quod ſupplicans pro diſpenſatione ad contrahendum matrimonium cum illa,quam per Adulterium polluerat, legitima vxore de præſenti luce ſubtracta,cum Adultera per decennium fuit moratus, & de illa decem filios procreauerat; ex quibus videtur ſatis apertè colligi illos decem filios non natos eſſe viuente prima vxore, ſed poſt eius mortem, quod Merenda confirmat primò,quia alioqui illa ratio Summo Pontifici,vt faciliùs diſpenſationem ad contrahendum concederet,propoſita,quod decennio cohabitauerant,ac decem filios ſuſceperant, fuiſſet valdè imprudenter allegata,ſi aliquis ex illis decem filiis,viuente vxore fuiſſet ſuſceptus,& educatus à ſupplicante;nam quo maiorem(inquit Merenda)primo matrimonio intulit iniuriam, eo minor exiſtebat occaſio rigorem iuris relaxandi,& diſpenſandi.Cõfirmat ſecundò ex eo,quod S.Pontifex præfatæ rationi reſpondens,ait,cum multiplicitas prolis ita ſuſceptæ magis eorum crimẽ exaggeret;illa enim verba,*ita ſuſcepta*,patem oſtendunt,(ſubdit idem Merenda)huiuſmodi filiorum conditionem,& ita omnes poſt mortem vxoris fuiſſe natos. Confirmat tertiò,quia S.Pontifex ibi in eo totus eſt,vt grauitatem culpę eius exaggeret;ex quo infertur ſatis manifeſtè nullum ex dictis filiis fuiſſe Adulterinum,cum de hoc nullam faciat mentionem;certum autem videtur,grauitatem culpæ ipſius ex eo factam fuiſſe maiorem,ſi viuente vxore filios adulterinos ſuſcepiſſet,& pro ſuis agnouiſſet;neque id S Pontifex diluens illam rationem omiſiſſet,cum inde maiori pœnitẽtia dignum ſe rediddiſſet. Confirmat quartò,ex illis verbis textus, *& poſtmodum iuramento contempto, viuente legitima cum ea matrimonium contrahere, & ipſi diu cohabitare præſumpſit, demum prædicta vxore de præſenti luce ſubtracta,cum memoratus,l.cum Adultera per decennium eſt moratus, de qua decem filios procreauit*; cum enim(iniquit Merenda)diligenter, & diſtinctè omnes huius caſus circũſtantiæ in textu memorentur, non eſt veriſimile confusè authorem tractauiſſe de huiuſmodi filiorum ſuſceptione, cum plurimum interſit inter filios viuente vxore ſuſceptos,& eos,qui ea mortua nati fuere. Ita Merenda per quæ exiſtimat euidentiſſimum textum illum non loqui de filiis Adulterinis, & ſolum obſtare concors Doctorum ſenſus interpretantium eundem textum de ſpuriis adulterinis.

185 Præterea probatur ius ciuile *in dictis Auth.* non fuiſſe *d.cap.cum haberet*,correctum,in eodemque capitulo non eſſe ſermonem de ſpuriis Adulterinis; Nam Innocentius tertius *in cap.per venerabilem,qui filij ſint legitimi, fine* ibi,*ſecularibus quoque legibus non ſolum repellentibus eos*(ſcilicet ſpurios ex coitu damnato procreatos)*à ſucceſſione paterna;ſed negantibus ipſis etiam alimenta*,videtur apptobaſſe præfatum ius ciuile *in prædictis Authenticis* præfatis ſpuriis ex damnato coitu genitis alimenta denegans,& correctio in legibus non eſt admittenda,niſi verba apertè demonſtrent,Bartolus *in l.Plautius.ff.de auro,& arg.leg.*& Paleotus *d.cap. 46. num.*1.

186 Altera ſententia omninò tenenda aſſerit de iure canonico *in d.cap.cum haberet*, condito omnibus,& quibuſcumque filiis ſpuriis etiam Adulterinis,& ex quouis coitu damnato à parentibus alimenta neceſſariò præſtanda eſſe,& ad id eos cogi poſſe;& ſic textum *in præfato capite,cum haberet* intelligi etiam de filiis ſpuriis Adulterinis;ita communiter Doctores, tum ſacrorum Canonum interpretes,qui omnes ita textum illum intellexerunt; tum Iuriſperiti tam in dictas Authenticas eas Scribentes,quam alij omnes;tum Theologi, & Sũmiſtæ;& ex Theologis ita ſentiunt Azorius *p.2.lib.2.c.4.quæſt.7.*Molina *de iuſtitia tom.1.diſp.*168. *init o.& alibi*,Vaſquez *opuſc.de teſtam.cap.5.num.7.dub.9.* & cæteri omnes *ſupra num.*16.relati.Ex Canoniſt s, & Iuriſperitis Gloſſa *in d.cap.cum haberet*, verbo,*ſecundum facultates,ibidem* Panormitanus,Cardinalis, Scribentes *in d.caput*:Simon de Prætis *de interp. vltim. vol. lib.3.interpr.1.dub.3.ſolut.2.num.* 7. Rolandus à Valle *conſ.74.num.39 vol.1.& conſ.54.num.59.& ſequ.vol.2.& de lucro dotis quæſt.94.num.1.*Vaſquius *de ſucceſſ. lib.2.cap.20.num.*315.Menochius *conſ.60.num.6.* Nauarrus *de ſpoliis cler.§.18.n.9.* Couarruuias *de ſponſ.p.2.c.8.§.6.*Ludou.Molina *de primog.lib.2.cap.15.n.42.& 49.*Spino *in ſpeculo teſt.gloſſa 16.n.98.& 99.* Io. Garzias *de expenſ.cap.3.num.8.* Cordoba à Lara *in l.ſi quis à liberis,§.idem reſcripſit à num.*13.*ff.de liber.agnoſc.*Igneus *in l.neceſſarios,§.non alias 2.p.n.146.ff. ad Syllan.*Io.Petrus Fettarius *in ſua practica, in forma libelli pro hæreditate, ab inteſtato delata*, verſiculo, *nulliſque ſuperſtitibus ex eo liberis,n.* 17. Padilla *in Auth. res quæ,num.64.comm. de leg.* Mantica *de tacitis, & ambig.lib.12.tit.16.num.20.& lib.13.tit.12.num.5.& tit.37.num.26* P.Barboſa *in l.1.part.4.num.64.& ſequ. ff.ſoluto matr.*Gomez *in l.9.Tauri,num.36.& 37.*Marta de Iuriſd.*p.4.cent.2.caſu 162.num.11.& 12.*Merlinus *de legit.lib.5.tit.1.q.3.num.2.* Surdus *de alim. tit.1.q.10.num.4.& ſequ.& num.28.*Mareſcotus *var. lib.2.c.83.n.33.*Stephanus Gratianus *tom.1.cap.60.numer.31.& cap.154 num.15.*& latiùs, *t.3.cap. 567.num.22.*Capycius *deciſ.*164.Benintendus *deciſ.* 22. Gamma *deciſ.11.num.9.deciſ.201.& 225.* Gayllus *obſeruat.pract.lib.2.obſeruat.*88.Gaſpar.Ant.Theſaurus *quæſt.for.lib.1.c.25.num.2.& num.9.*Paſchalis *de patria poteſtate p. 2. cap.3.num.30.*Peregrinus *de iure fiſci,lib.3.tit.18.n.55.& 69.*Benedictus Ægidius Luſitanus *in repet. l.ex hoc iure,p.1.in initio,num.31.ff.de iuſt.& iure.* Molfeſius *ad conſ.Neap.tom.1.part.5.quæſt.30.num.7.* Auguſtinus Barboſa *collectaneo in d.cap.per venerabilem n.51.& collectaneo in d.Auth.ex complexu num.16.Cod. de incertis nuptiis*, Vincentius de Franchis *deciſ.* 283. 605.*num.7.deciſ.645.n.5.* Antonius Theſaurus *deciſ.211.num.2.*Gama *deciſ.* 343. Aloyſius Riccius *in collect.deciſ.collect.97.110.c.1099.& 1212.* Rota Rom. *deciſ.487.num.3.par.1.diuerſor.deciſ.58.apud Seraphinum,deciſ.747.p.4.diuerſorum,ſcilicet in nouiter nouiſſimis Farinac.& alibi*,vt videre eſt apud Gratianum *d. c.567.num.2.*Nouiſſimè poſt hæc ſcripta Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegit.cler.cap.15.num.9.* & præter hos,idem docent mille alij Iuriſperiti,quos præallegati præſertim Surdus,Spino,P.Barboſa,Ludou.Molina,Gratianus,& Auguſtinus Barboſa referunt,quos nimis prolixum eſt enumerare ſingillatim;& ab hac ſententia nõ recedendum ob communem Doctorum,ita ſentientium & dictum caput,cum haberet,interpretantium, & intelligentium de ſpuriis Adulterinis, & quibuſcumque aliis, ex quocumque coitu de lege ciuili damnato procreatis;aiunt etiam Paleotus *d.cap.46.num.5.fine.* Ioannes Lupi *d.com.2.§.1. numer. 2. 5. & ſequ.*& Lucidorus *l.1.*

Hæc communiſſima, & in praxi recepta ſententia 187
probatur pro reiiciendo id, quod Doctores primæ ſententiæ ſibi tanquam certum perſuaſere, nempe decem illos filios,quibus *in d.cap.cum haberet*,deciſum fuit,alimenta neceſſaria ab vtroque parente debuiſſe ſubminiſtrari,non fuiſſe Adulterinos,& ex coitu damnato;ſed ex illa pellice ab nobili illo Peſſulano, de quo *in d.cap.* procreatos,& natos poſt mortem legitimæ vxoris eiuſdem viri:cum enim *in d.c.* dicatur, & exprobretur ipſum viuente vxore diu cohabitaſſe cum illa pellice, quam per Adulterium cognouerat, non poteſt dicicatere veriſimilitudine, quod eo tempore cohabitationis diuturno

Digitized by Google

diuturno ex ipſis viuente vxore,ſi non omnes illi decem filij,ſaltem aliqui fuerint procreati, & nati, eſto poſt vxorem mortuã etiam decennio cohabitauerint;ſi enim illo decennio poſt vxoris mortem,quo vterque erat ſenior iuxta Doctores primæ ſententiæ procrearunt filios,cur non etiam ante vxoris mortem, quo tempore erant iuuenes,& aptiores ad generationem; cur igitur textus ſolum dicat præfatum virum cum Adultera per decennium commorantem de ea decem filios procreaſſe;& non dicat procreatos illo decennio; licet numerus filiorum correſpondeat numero annorum,quibus mortua vxore,tanquam vir,& vxor cohabitarunt,non poteſt inferri omnes illos decem filios natos eſſe poſt vxoris legitimæ mortem; cum etiam antè illius mortem diu cohabitauerint,& conſtet ſe coitu adulterino commiſcuiſſe;& ſic cum tunc fortiores eſſent ad generandũ, rectè præſumendum filios fuiſſe ex eis eo tempore genitos,& natos,hoſque fuiſſe,vel omnes illos decem,vel aliquos ex eiſdem;dixi vel omnes,quia nil vetat, quin etiam antè vxoris mortem cohabitatio cum illa pellice fuerit ita diuturna, vt omnes potuerint procreari, & naſci;& ex textu contrarium non conſtat, quia ſolum dicit mortua prima vxore eos matrimonio contra Eccleſiaſticas ſanctiones nulliter contracto, decennio cohabitaſſe, ac decẽ filios ſuſcepiſſe,quæ ſuſceptio,cũ nõ exprimatur ſequuta intra illud decẽniũ,poteſt referri ad tempus cohabitationis,dum prima,& legitima vxor viuebat. Neque obſtat prima confirmatio Merendæ,quia iniuria matrimonio primo illata fuerat per coitũ Adulterinum à dicto ſupplicante commiſſum viuente vxore, qui notus erat;ex eo enim ortum fuit impedimentum matrimonij ſecundi cum pellice contracti dirimens;ex effectu autem eiuſdem coitus,qui eſt ſuſceptio prolis nõ augetur intrinſecè iniuria neque culpa;& ſi multiplicitas illa prolis arguitiuè aggrauat delictum,quia oſtendit diuturniorem perſeuerantiam in illo graui crimine conſuetudinis turpis cum illa muliere adultera tempore vxoris viuentis,& in matrimonio nulliter contracto cũ eadem Adultera defuncta iam priore vxore; ob quam perſeuerantiam ita diuturnam S.Pontifex iudicauit illos indignos diſpenſatione ad contrahendum,non obſtante illa prolis,ſeu filiorum multiplicitate:quamuis aliàs quãdoque fauor filiorum diſpenſationem inducat,vt Gloſſa *in d.cap.cum haberet*, verbo, *multiplicitas.* Non obſtat quoque ſecunda confirmatio,verba enim illa ita ſumpta reſpiciunt tam coitum Adulterinum habitum tempore primæ vxoris viuentis,cui ſuperinduxit vir ille pellicem;cui,vt,inquit textus,etiam eadem prima viuente, quaſi matrimonialiter mœchæ mœchus adhęrere præſũpſit,& Sacramentum ſuũ temerè violare,quàm cohabitationem poſt primæ vxoris mortem cum illa adultera,
181 quam præſumpſit ducere in vxorem,& cum ea tanquã maritus ita diuturnè perſeuerare & ſic falſum eſt,ex neceſſitate oſtendere patrem illorum filiorum, conditionẽ ex parte natalium. Non obſtat etiam tertia cõfirmatio, quia vt dictum eſt ad primam, exaggeratio culpæ intrinſecè fundatur tum in coitu adulterino viuente prima vxore,& cohabitatione cum adultera eadem vxore viuente,renouata,& aſſumpta poſt eam ſemel eiectam, & iuramentum de non ampliùs ei adhærendo; tum in eo,quod defuncta prima vxore abſque vlla diſpenſatione ſuper impedimento dirimente,orto ex adulterio, vir ille Adulteram duxerat in vxorem, & decennio in tali matrimonio nulliter contracto perſeuerauerat cum eadem cohabitans; quare ad exaggerationem culpæ non erat opus mentionem facere de ipſis filiis, an viuente vxore eſſent nati omnes,vel aliqui;cum culpa conſiſtat tota in Adulterio,& cohabitatione vtriuſque temporis, & tam diuturni; & ſuſceptio filiorum non contineat culpam,ſed ſit effectus actum culpabilem conſequens. Denique non obſtat,quarta confirmatio,quia ad intẽtum Summi Pontificis,oſtendẽdãque culpæ grauitatem, ob quam meritò iudicauit denegandam diſpenſationẽ petitam,ſat fuit illa ponderatio,quod tandiu publicè in adulterio,& periurio ex certa ſcientia perdurantes Eccleſiam in graui ſcandalo perturbauerint. Dum autem decernit prædictis decem filiis ex illa muliere adultera ſuſceptis alimenta ſubminiſtranda; quamuis videretur non omnes natos viuente prima vxore, nullam tamen facit diſtinctionẽ,ſed abſolutè omnibus ſtatuit ab vtroque parente præbenda neceſſaria alimenta;quia(vt omnes Doctores tradunt) S.Pontificis decretum fundatur in pietate,æquitate,& iure naturali obligante parentes ad alendos proprios filios;ex quo naturali iure à parentibus quicumque filij etiam illegitimi naturales, & ſpurij non ſolum ex coitu non damnato, ſed etiam ex damnato procreati,& nati debent alimenta habere,cum quoad hoc ius omnes filij legitimi ſint pares,& æquales,vt *ſupra num.*17.latè probatum eſt:& naſci ex illicito coitu quantumcumque nefario,& damnato,ſit vitium parentum,non filiorum, qui abſque eorum culpa non debent,nec poſſunt iure illo alimentorum à natura ſibi competenti priuari.

188 Quapropter Rota *allegata deciſ.*747.*num.* 3. *&* 4. rectè dixit,quod licet filij ſpurij,& illegitimi cum peccato generantur,ſine peccato tamen aluntur,& quamuis ius ciuile caſtitati prouidens,filiis ſpuriis alimenta denegauerit *d. Auth.ex complexu*;ius tamẽ canonicum, quamquam peccata maximè deteſtetur, & caritatẽ nedum commendet,ſed & præcipiat, naturalem rationem ſequens pietatem,& æquitatem caſtitati prætulit,& filiis illegitimis alimenta *in d.cap.cum haberet*, præſtare iuſſit.

189 Præterea probatur S Pontificem *in d cap.cum haberet* loquutum fuiſſe de filiis etiam adulterinis, ſeu ex adulterio,& conſequenter ex coitu damnato, & per leges punibili natis;quia illum textum ſemper ſacrorum Canonum interpretes,& alij Doctores omnes (præter paucos illos prææallegatos pro contraria ſententia) Iuriſperiti,Canoniſtæ,& Theologi ſapientiſſimi ita intellixerunt.Quare ſicut ille exiſtimatur verus ſenſus ſacræ Scripturæ (vbi textus non eſt ita quoad verba clarus) quem Sancti Patres,& interpretes communiter approbarint;ita in præſenti exiſtimandus eſt verus intellectus præfati Textus *in d.cap.cum haberet*,quem ab antiquo tempore,& ſucceſſiuè Scribentes ibi,& reliqui vtriuſque iuris Doctores, & Theologi ſunt ſequuti;qui eſt, quod ibi ius canonicum decreuerit alimenta quibuſcumque filiis ſpuriis,etiam Adulterinis,inceſtuoſis, & ex quouis alio magis odioſo,& damnato coitu ſuſceptis;maximè accedente illa ratione,quod ius Canonicũ ibidem nititur pietate,æquitate,ac iure naturali, quod eſt commune omnibus filiis,qui abſque eorum culpa, & peccato non debent, nec poſſunt alimentis priuari; cum enim nihil ipſi peccent,quod procreentur, ex illicito coitu, non debuerunt, nec poterant tam acriter puniri,ſed æquali iure cum legitimis frui,cum communis ſit vtriuſque natura,æqualis venia,& æqualis innocentia.

190 Neque prædictæ communiſſimæ ſententiæ,& traditis in præcedentibus numeris obſtat Textus *in cap.per venerabilem,qui filij ſint legitimi ſupra num.* 185. pro contraria ſententia adductus;nam ibi ſenſus,& intentio Summi Pontificis eſt,oſtẽdere deteſtabiles eſſe,& odioſos ſpurios legibus Diuinis,& humanis;& in eius confirmationem poſt allegatas ſacræ Scripturæ Authoritates adducit etiam leges ciuiles,quæ eos adeo odio habuerunt,vt etiam eis alimenta denegent,non earum rigorẽ approbando,ſed potiùs, & ſolum eas referendo,vt ex eis ſententiam ſuam magis adiuuaret; ex his enim quæ hodiè antiquata ſunt,cum aliàs in vſu eſſent, licet ſumere argumentum ad aliquid demonſtrandum,vt Gloſſ. *in cap.nouit*,verbo,*quicunque de Iudæis*;& Bartolus *in l.fin.ff.de falſ.* Pontifex ergo illas leges ſpuriis alimenta denegantes allegans non voluit illas approbare; ideoque etiam cum de ſacris ordinibus ageret,dixit Canones vetare

Digitized by Google

vetare illos ad ſacros ordines promoueri, de alimentis vero agens ſecularibus legibus id tribuit, non autem canonicis. Ita Paleotus *d. cap. 46. num. 3.* Cuiacius *in d. cap. cum haberet, in fine*; & Auguſtinus Barboſa *ad Decretales collectan. ad idem cap. cum haberet n. 51.*

192 Quod verò etiam de iure Canonum ſpurij aliquando non dicantur, ſeu vocentur filij, vt Canon, *dicat. 32. q. 4. & can. 1. 35. quaeſt. 7.* id accipiendum eſt reſpectu ſucceſſionis, quam habet filius ex iuſtis nuptiis, ſi enim filij dicerentur, ijdem & hæredes eſſe putarentur; & hi ſpurij non ſuccedunt, *dictis can. dicit, & can. 1.* at verò ratione alimentorum ſpurij retinent nomen filiorum; vt Decius *in cap. per tuas num. 7. de probat.* Gozadinus *conſ. 13. num. 47. & 55.* Paleotus *d. cap. 46 fine*, & Io. Lupi *de illegit. com. 2. §. 1. n. 8. & 9.*

193 Aduertendum etiam prædictis non obſtare rigoroſã conſtitutionem Pij V. incipientem, *Quæ ordini*, quæ eſt. 117. in nouo Bullario (cui annectitur eiuſdem Pij V. extenſio eiuſdem conſtitutionis etiam ad bona patrimonialia) in qua reuocantur omnes facultates teſtandi, & diſponendi de bonis Eccleſiaſticis, & etiam quoad Clericos de bonis patrimonialibus ad fauorem quorumcumque illegitimorum; nam Pius V. ibi aufert tantum facultates ſpeciales, non autem facultatem iure cõmuni competentem quare non tollit ibi alimenta, nec facultatem, ſeu ius diſponendi in illegitimos ex cauſa alimẽtorum, quę iure naturali, & canonico iuxta *d. caput cum haberet*; quibuſcumque filiis debentur; non enim veriſimile eſt (inquit Rota *d. deciſ. 747. n. 12. part. 4. diuerſorum*) tam pium Pontificẽ id cogitare voluiſſe, ne pietatis, & æquitatis, & rationis naturalis lex lederetur. Idque poſt hæc ſcripta, latè proſequitur Ioan. Nicolaus Lucidorus *de Illegit. Cler. cap. 26. num. 1. & ſeqq.* vbi cum Nauarro *loco mox citando*, & aliis oſtendit Pium V. *in dicta priori Bulla*, non abſtuliſſe ſpuriis Clericorum beneficia à Iure communi, tam Cæſareo quam Canonico, ſed ſolum prohibuiſſe, ne in damnum Eccleſiarum, & ſcandalum aliorum Clerici beneficiarij ſuis illegitimis bona beneficiorum darent, aut relinquerent.

194 Et ita quod diſpoſitio *in d. cap. cum haberet*, non fuerit ſublata per dictam conſtitutionem Pij V. & ea non obſtante clerici teneantur alimenta præſtare filiis ſpuriis; & in eorum fauorem ex cauſa alimentorum, & dotis pro alimentorum quantitate diſponere ex bonis patrimonialibus, & etiam ex ipſis bonis Eccleſiaſticis, ſeu fructibus, & redditibus Eccleſiaſticis in ſubſidium, vbi non adeſſent patrimonialia, tradidit Rota *d. deciſ. 747. num. 12. & 13. part. 4. diuerſorum*, & antea *deciſ. 487. num. 3. part. 1. diuerſorum & deciſ. 814. part. 2. diuerſorum*, & docuerunt Nauarrus *in tract. de Spoliis Clericorum §. vlt. num. 9.* P. Barboſa *in l. 1. part. 4. num. 65. ff. ſoluto matr.* Paſchalis *de patria poteſtate part. 2. cap. 3. num. 31.* Io. Lupi *de illegitimis comm. 2 §. 1. num. 11.* Mareſcotus *var. lib. 2. cap. 83. num. 33.* Flauius Cherubinus *ſolut. 2. in d. conſtitutionem Pij V.* Auguſtinus Barboſa *collect. ad d. cap. cum haberet, num. 6.* Surdus *de alimentis tit. 1. dicta q. 10. num. 29.* Comitolus *reſponſ. mor. lib. 1. quaeſt. 45.* Azorius *part. 2. lib. 2. cap. 5. quaeſt. 7.* Fagundez *in Decalogum lib. 4. cap. 17. num. 8.* & alij recentiores ab Auguſtino Barboſa *d. num. 6.* relati, & poſt hæc ſcripſit Ioan. Nicolaus Lucidorus *de Illegit. Cler. cap. 15. num. 11.* plures alios Iuriſperitos, & Theologos cumulans, & ante editam dictam conſtitutionem Pij V. Clericos poſſe, & teneri ex fructibus beneficij alere etiam filios ſpurios in Clericatu ſuſceptos, & dotem dare filiabus ſpuriis ad menſuram alimentorũ, tradidere Panormitanus *in cap. 1. num. 4. de cohabit. Cler. & mulier, & in cap. peruenit de arbitr.* Lupus *in cap. per veſtras in tertio notabili §. 33. n. 13. de donat. inter virũ & vxorem reg. 367. ampl. 3. ad finem*, & alij à Fagundez *d. cap. 17. n. 6.* & Lucidoro *d. cap. 15. n. 11* relati.

§. VI.

Ius Canonicum de præſtandis alimentis filiis ſpuriis, an ſit obſeruandum etiam in terris Imperij, & aliorum Principum Chriſtianorum.

QVamuis autem Imola *in l. Lucius. §. 1. ff. de leg. 1.* Alexander *in l. 1. ff. ſoluto matr. & conſ. 74. vol. 3.* 194 Aretinus *conſ. 47.* Iaſon *in Auth. res quæ Cod. comm. de leg.* Felinus *in cap. quæ in Eccleſiarum, & in cap. Eccleſ. S. Mariæ num. 45. de conſtit.* (quos Capycius, & Paleotus *locis infra citatis* ad id referunt) Vaſquius *de ſucceſſionum creat. lib. 2. §. 20. num. 13. verſic. ſed bonum opin.* & Io Petrus Ferrarius *loco ſupra num. 186. citato*, & nonnulli alij à Io. Lupi *loco infra citato* allegati aſſeruerint præfatum ius Canonicum de alimentis filiis ſpuriis à patre præſtandis, *in d. cap. cum haberet* contentum, habere locum tantum in terris Eccleſiæ Iuriſdictioni temporali ſubiectis in vtroque foro ciuili, & Eccleſiaſtico, & vbique in foro Eccleſiaſtico; non verò in terris Imperij, & aliorum Principum ſecularium in foro laicali.

Nihilominus cæteri Doctores Canoniſtæ, & Iuriſperiti affirmant dictum ius Canonicum eſſe obſeruandum in vtroque foro Eccleſiaſtico, & laicali, etiam in terris Imperij, & Regum, ac Principum in toto chriſtiano orbe. Ita Gloſſa *in d. cap. cum haberet fine, de eo qui in matr. ibidem*, Panormitanus, Fortunius, Angelus, Socinus, Ripa, Corraſius, Decius, & plures alij à Paleoto, Capycio, P. Barboſa, Gomezio, Surdo, Mantica, & Marta *locis mox allegandis* relati, & ex Doctoribus *n. 186.* allegatis Couarruuias, Ludouicus Mol. Simon de Prætis. Mantica, Marta, Capycius, Benintendus, Rolandus à Valle *locis d. num. 186. citatis* Antonius Theſaurus *d. deciſ. 211.* Gaſpar Ant. Theſaurus *lib. 1. quaeſt. for. dicta quaeſt. 25. num. 1.* Padilla *in d. Auth. res quæ numero 65. comm. de leg.* P. Barboſa *d. 4. p. num. 64. fine*, Paleotus *de nothis cap. 47. n. 1. & ſequ.* Gomez *ad d. l. 9. & 10. Tauri, num. 37.* Peregrinus *d. tit. 18. num. 55.* Mareſcotus *d. cap. 83. num. 33.* Io. Lupi *d. §. 1. num. 12. 13. & 14.* Surdus *d. quaeſt. 10. num. 7.* Benedictus Ægidius *dicto num. 31.* Auguſtinus Barboſa *collectaneo ad d. Auth. ex complexu num. 2. Cod. de inceſtis nuptiis*, Stephanus Gratianus *dicto cap. 60. num. 30. & d. cap. 154. num. 14. & 15.* & Molfeſius *d. quaeſt. 3. num. 7.* & nouiſſimè alios Doctores cumulans Ioan. Nicol. Lucidorus *de Illegit. Cler. d. c. 15. n. 23.* & ratio eſt, quia præfatũ ius Canonicũ innititur naturali iuri, naturalique rationi; quoties autẽ deciſio, & æquitas Canonica fũdatur ſuper naturali ratione, naturalique iure, quod omnes obligat in cõſcientia, innititur, cum concernet peccati materiam, relicto iuris ciuilis rigore obſeruandum eſt etiam in foro laicali vbique in orbe chriſtiano, vt omnes præfati Doctores, & latiùs Marta *loco allegato*. 195

Hinc pater in teſtamento non poteſt filium ſuum ſpurium priuare alimentis neceſſariis, ſed debebuntur ab hæredibus, quamuis ipſe pater prohibuiſſet illa dari eidem filio ſpurio. Ita poſt alios Couarruuias *d. §. 6.* Paleotus *d. cap. 37. num. 6.* Rolandus à Valle *d. conſ. 54. num. 68. lib. 2.* Theſaurus *d. deciſ. 211. num. 3.* Surdus *d. quaeſt. 10. numero 8.* & P. Barboſa *ad l. 1. parte 4. ſoluto matr. numero 74.* An vero pater etiam vxorem filij ſpurij non habentem vnde ſe alat, teneatur alere, explicatum eſt *ſupra numero 97. fine*. 196

Filio ſpurio pater poteſt donare, & relinquere ex cauſa alimentorum, pro modo alimentorum eidem filio debitorum,

197 PRæterea pater poteſt donare, vel relinquere ſpurio ex cauſa, ſeu ratione alimentorum, & donatio, vel legatum ſuſtinetur in vtroque foro Eccleſiaſtico, & laïcali vbique (ſi filius ſit pauper, & aliunde non habeat, vnde viuere poſſit) quatenus capit verum debitum alimentorum. Ita Bartolus *in d. Auth. ex complexu, Cod. de inceſtis nuptiis, & in l. fin. num. 7. ff de his, quibus, vt indig.* Couarruuias, Crauetta, Stephanus, Gratianus, Calcaneus, Decius, Ludouicus Molinà *de primogenitis*, Sanchez, Rebellus *loco ſupra n. 40. & 41.* relatis, Theſaurus *d. deciſ. 211.* Rolandus *d. conſ. 74. n. 40. vol. 1. & d. conſ. 54. n. 68. & de lucro dotis, citata quæſt. 94. n. 2. & 3. vol. 2.* Simon de Prætis, *loco ſupra n. 186. citato*, Paleotus *de nothis cap. 45. n. 8.* Additionator ad Molinam *de primog. lib. 2. c. 11. n. 26.* verſic. *limitatur primo, & c. 15. num. 54. & 55.* Manticam *de tacitis, & ambig. lib. 13. dicto tit. 37. num. 16.* Gama *deciſ. 343.* P. Barboſa *in d. l. 1. p. 4. n. 65. ff ſoluto matr.* Beninteudus, & Capycius *locis ſupra citatis* Surdus *d. q. 10. n. 10.* Ciarlinus *controu. iuris cap. 13. n. 60.* Rota *deciſionib. ſupra num. 193. citatis*, & alij Iuriſperiti communiter, quos Surdus, Mantica & Ciarlinus allegant.

198 An vero filio ſpurio, qui ex arte, & operis ſuis poteſt honeſtè ſe alere, poſſit pater aliquid relinquere cauſa alimentorum, explicatum eſt *ſupra n. 39. & 40.* ſicut etiam ceſſare obligationem alimenta præbendi filio ſpurio, quando aliunde ex propriis bonis, vel arte, aut induſtria propria poteſt ſine dedecore victum ille ſibi quærere reſoluendum eſt *ſupra n. 27. cum pluribus ſequ.* & quod ſpurio non teneatur pater alimenta præbere, vbi propria induſtria viuere poſſet, dummodo ſine dedecore, & iniuria ſuæ perſonæ, aut conditionis valeat exercere, tradidere alios allegantes Ludouicus Molina, Gayllus, Spino, Io. Lupi, Peregrinus, P. Barboſa, Surdus, Auguſtinus Barboſa, *locis ſupra dicto n. 27. citatis*, Beninteudus *d. deciſ. 22. n. 10.* Gomez *deciſ. 341.* Theſaurus *d. deciſ. 211. n. 3. & 13. & 14.* Paſchalis *de patria poteſtate p. 1. cap. 4. num. 34. & 35.* vbi propterea ex Iacobo Æmilio *conſ. 146.* ait alendam à patre non eſſe filiam ſpuriam, quæ ſana & idonea eſt ad ſeruiendum pro pediſſequa, quod tamen intelligendum procedere, quando eſſet talis quæ poſſet famulatum, vel aliam artem exercere ſine dedecore, vt mox dictum eſt; & idem Paſchalis notat, & etiam notatum eſt *ſupra n. 33.* & docent præter Doctores *ibidem* citatos Theſaurus *loco proxime citato*, Rolandus *d. conſ. 54. num. 79. vol. 1.* Ludouicus Molina *de primog. lib. 2. cap. 15. n. 47.* P. Barboſa *in d. l. 1. p. 4. n. 62. ff. ſoluto matr.* & alij ab iiſdem relati. Item intelligendum ſi famulatum, vel artem poſſit exercere ſine periculo infirmitatis, vt *ſupra n. 32.* notatum eſt, & tradunt Doctores *ibidem* citati; & in terminis filiæ ſpuriæ Paſchalis *d. c. 3. n. 36.* Quare quod Rolandus *d. conſ. 54. n. 70.* dicit ſæpe quod huiuſmodi alimenta filiis ſpuriis debentur abſque vllo onere, itaut non poſſit eis mandare, quod teneantur operari in domo, & ſeruire aliis fratribus legitimis, vt ſit verum, debet intelligi, vbi non poſſent ſeruire ſine dedecore, & iniuria ſuæ conditionis, vt poſt alios Theſaurus *d. deciſ. 211. n. 3.* & Paſchalis *loco citato*, ſed redeundo vnde diſceſſimus.

199 Legatum vel donatum ſi quid fuerit à patre ſpurio non habenti aliunde, vnde viuat non expreſſa cauſa alimentorum, intelligitur factum pro alimentis, & pro eo iure, cuius ipſe ſpurius eſt capax, ita quod intelligitur feciſſe animo cõpenſandi, cum aliud ei legari nequeat niſi alimentorum cauſa Ita Crauetta *conſ. 219. n. 7.* Ruinus *conſ. 124. num. 6. vol. 1.* Simon de Prætis *lib. de interp. vlt. volunt. lib. 3. interpr. 1. dub. 3. ſolut. 2. n. 7.* Beninteudus *deciſ. 22. num. 15.* Theſaurus *deciſ. 211. num. 5.* Mantica *loco ſupra num. 197. citato* Surdus *de alim. tit. 1. quæſt. 10. num. 11.* Menochius *de arbitr. caſu 169. n. 8. & conſ. 421. n. 2. vol. 5.* Io. Lupi *de illegitimis comm. 2. §. 1. num. 41.* & alij ab eodem relati, & nonnullos alios allegans Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegitimis cler. cap. 23. n. 17.* Ad id confirmandum Simon de Prætis adducit illud, quod legatum nihil habenti factum præſumitur in dubio factum cauſa alimentorum ſecundum Bartolum *in l. ſeruum, ff. de ann. legat.* & Paulum de Caſtro *conſ. 5. n. 6. lib. 1.* Ruinus, & poſt eum Surdus aſſerut duplicem aliam rationem; prima quod debitor neceſſarius legando, vel donando cenſetur facere animo compenſandi, vt Doctores *in Auth. præterea Cod. vnde vir, & vxor*; pater autẽ eſt neceſſarius debitor alimentorum filio ſpurio pauperi, & inopi, vt probatum eſt. Altera quod fieri debet interpretatio, per quam ſuſtineatur actus *l. quoties ff. de rebus dub.* Ampliant Ruinus, & Surdus, vt id procedat etiam, quando in legato, vel donatione ſit facta meritorum mentio, quia ea poſthabita (aiunt) ſuſtinetur legatum, vel donatio cauſa alimẽtorum: quando ſpurius non eſt diues, ſed egenus. Imo propter bene merita vera eiuſdem filij, patrem poſſe validè vltra alimenta aliquid in vita, vel in morte dare filio ſpurio, quod benemeritis ſit proportionatum, alios plures allegantes tradunt Tiraquellus *in l. ſi vnquam, verbo, donatione largitus num. 22.* & Sanchez *in conſiliis moral. lib. 4. cap. 3. dub. 38.* & videtur certum, quia hæc non cenſetur donatio, ſed remuneratio; & inter eos, inter quos eſt prohibita donatio, vt inter patrem, & filiũ, inter virum, & vxorem; non cenſetur prohibita donatio remuneratoria, modo de meritis conſtet, & donatio ſit æqualis meritis, vt tradunt Doctores communiter, quos referunt Tiraquellus *loco citato n. 20.* & Sanchez *lib. 6. de matr. diſp. 6.* Aduertunt autem iidem Tiraquellus, *vbi ſupra n. 21. fine, & 106* & Sanchez *d. dub. 38. & d. dub. 6* poſt alios, vt dicatur donatio remuneratoria, debere eſſe talia merita, ſeu ſeruitia, ad quæ donatarius aliàs non tenebatur, quæ enim debentur ex neceſſitate, vel officio iubente lege, non debent cenſeri beneficia, quæ exigant præmium, aut remunerationem, v. g. vxor, filius, libertus debent marito, patri, patrono certas operas, & obſequia, & ſi præſtita fuerint, non habentur pro meritis, vt Tiraquellus *d. n. 106.*

Dixi autem *ſupra num. 197.* Quantum capit verum 200
debitum alimentorum; nam relictum, vel donatum, vel promiſſum filio ſpurio ſuſtinetur tantum pro quantitate alimentorum, quæ pater obſtrictus eſt illi dare. Quare ſi quantitatem prædictam excedat, cenſeretur factum in fraudem; & quod excedit, reuocari poſſet. Ita Bartolus *in l. fin. n. 7. ff. de his, quibus, vt indignis*, Baldus *in l. eam quam n. 41. Cod. de fideicom.* Simon de Prætis *loco ſuperius n. 186. citato* Paleotus *d. c. 45. n. 8.* Rolandus *d. conſ. 74. n. 40. vol. 1.* Rota *deciſionibus n. 193. citatis*, Gayllus *lib. 2. obſeru. 88. n. 8.* Peregrinus *de iure fiſci lib. 3. tit. 18. n. 71.* Gaſpar Ant. Theſaurus *quæſt. for. lib. 1. quæſt. 15. n. 3.* Surdus alios allegans *de alim. tit. 1. dict. quæſt. 10. n. 15.* Gomez *ad l. 9. & 10 Tauri n. 35.* Sanchez *conſil. mor. lib. 4. cap. 3. dub. 40.* & alij qui infra citantur aſſerentes dotem ſpuriç conſtitui poſſe, & deberi ſolum iuxta modum alimentorum, & quoad exceſſũ non valere, & poſſe reuocari Ratio cur ſic legatum, vel donatum, aut permiſſum, ſicut & dos filiæ ſpuriæ conſtituta non debeat excedere quantitatem alimentorum eſt, quia quod ob cauſam permittitur, ab ea cauſa limitatur *l. manumiſſiones ff. de iuſt. & iure ibidem* Baldus *n. 3.* Gayllus *d. n. 6.* & Surdus *d. n. 15.* quando vero ſit exceſſus, vel ſeruatus debitus modus alimẽtorũ, iudex arbitrari debet, vt Baldus, Paleotus *locis citatis*, & Menochius *de arbitr. dicto caſu 179. n. 9.* Qui an in huiuſmodi arbitrio, & in vniuerſũ in taxatione alimentorum filiis ſpuriis debitorum debeat attendere, ac inſpicere ſolam naturæ neceſſitatem an vero etiam dignitatem perſonæ ac patrimonij paterni quantitatem; diſcutitur *infra.*

§. VII.

Digitized by Google

§. VII.

Pater tenetur, & cogi poteſt dotare filiam ſpuriam vſque ad quantitatem alimentorum.

201 QVamuis Alexander *in l.1.n.18.ff.ſoluto matr.* Cāpegius *de dote 1.p.quæſt.17.ad finem*, & Ludouicus de Sardis *tract.de naturalib.lib. cap. de obligatione inter patrem, & filium n. 5.* & ex Theologis Fagundez *in Decalog.lib.4 c.1.n.7.& c.17.n.9.* ſentiant, patrem (& ſi tenetur alere filium ſpurium ex coitu damnato natū ſtante præfata prouiſione iuris Canonici *in d.cap.cum haberet de eo, qui in matr.*) non teneri, nec poſſe compelli dotare filiam ſpuriam, quod idem Vaſquius *de ſucceſſion.creat.lib.2.§ 10. n. 314.* aſſerit *quoad terras Imperij in foro laicali*; dicens tamen patrem dotare poſſe, ſi velit, fundatur autem Alex. præcipuè, quod argumētum de alimentis ad dotem non ſemper valet; vt exemplis oſtendunt Paleotus *de nothis cap.49.n.1.* & Molina *de iuſtitia diſp.224. n. 21.* Quare licet pater teneatur alere filiam ſpuriam, non indè ſequitur, quod eam teneatur dotare ob diuerſitatis rationem, nam alimenta dietim, & per ſingulos mēſes, & annos præſtantur, Bartolus *in l.fin.n.1.ff.de his, quibus, vt indignis, & aliis locis relatis* à Paleoto *d.c.49.n.3.lit.H.* dos autem, vt plurimum vno cumulo, ſeu vnica numeratione præſtatur; ac proindè in dote agitur de maiori præiudicio, ſeu onere patris; non ergo eſt inuitus compellendus ſpuriā dotare; ſicut pōteſt cogi illam alere. Confirmat Fagūdez aliis argumentis nullius, aut parui momenti, quæ etiam remanebunt ſoluta ex mox dicendis.

202 Nihilominus alij Doctores communiter affirmant, quod iuxta præfatum ius Canonicum vbique in orbe christiano obſeruandum (vt *ſupra n.195.* probatū eſt,) ſicut pater tenetur filiam ſpuriam pauperem alere; ita etiam tenetur illam pro modo, & qualitate alimentorū debitorum dotare. Ita Bartolus *in Auth.ex complexu C. de inceſtis nupt.d. l.fin.n.7.ff.de his, quibus, vt indign. & aliis locis* à Paleoto *d.cap.49.& P.Barboſa ad l.1.p.4.n.65.ff.ſoluto matr.relatis*, Rolandus *conſ. 74.n. 40. vol.1.conſ.54.vol.2.& conſ.85.n.4.vol.3.& de lucro dotis d.q.94.n.4* Ripa *in d.l.1.n.66 ff.ſolut. matr. ibidem* Socinus *n.25* Couarruuias *de ſponſ.p.2.c.8.§.6. n. 11.* Boërius *deciſ.127.n 21.* Gayllus *lib.2.obſer.88.* Paleotus *d.c.49. per totum* Simon de Prætis, & Vincentius de Franchis *deciſ.283.n.14.* Mareſcotus *var.lib.1. c. 83.n.34.* Mantica *lib.12.de tacitis, & ambig.tit.16.n.20.* Ludouicus Molina *de primog.lib. 2.c.15.n.45.* Peregrinus *de iure fiſci, lib.3.tit.18.n.56.* Theſaurus *deciſ.211.* Paſchalis *de patria poteſtate p.2.c.3.n.37.& ſequ.* P. Barboſa *d.n.65.* Mantica *de tacitis, & ambig.lib.13.tit.37. n.16.& lib.12.tit.16.n.19.* Surdus *conſ.310. n.2.& de alim.tit.1.q.10.n.10.cum pluribus ſequ.* Io Lupi *de illegitimis com.2.ff.1.n.37.& 45.* Gomez *deciſ.519.n.7.* Capicius *deciſ.164.n.2.* Rota *apud Seraphinum deciſ. 58. & deciſionibus ſupra n.186.relatis*, Auguſtinus Barboſa *collectaneo ad cap.cum haberet, n.10.de eo, qui vt matr.* Gomez *ad l.9.& 10.Tauri n.43.* Spino *in ſpeculo, gloſſ. 16.n.119.* Merenda *tom.3.lib.13.cap.2.n 9.* & innumeri alij ab iiſdem, & à Vaſquio allegati, & nouiſſimè Ioānes Nicolaus Lucidorus *de illegitimis Clericor.cap.15.* Probatur, quia *in d.cap.cum haberet*, fillis ſpuriis non ſolum prouidit de alimentis, ſed decreuit illis omnia neceſſaria ab vtroque parente ſubminiſtranda pro modo facultatum; inter neceſſaria autem quoad filiam cōtinetur dos, *ad textum in l.1. ff. ſoluto matrimonio. & in Auth. res, quæ communia de legatis*, cum ſine dote non poſſit nubere, & ſic ea carens plerumque cogatur turpiter viuere, vt Bartolus *in dicta Auth.ex complexu*, P.Barboſa *vbi ſupra*, & Paleotus *d.cap.49.num.3* Boërius *d.deciſ.127.num.14.* & cum aliis P.Barboſa. Quare vbi dos loco alimentorum ſuccedit, & ſolum præſtari poteſt, à pari procedunt alimenta, & dos, vt Baldus *in d.l.1.num.8.ff.ſoluto matr.ibidem* Ripa *num.79.* Panormitanus *conſ.12.ſept.dubio, vol.1.* Surdus *de alimentis titul.1.quæſt.27.numer.3.* & Rota *d.deciſ.88.numero 6.apud Seraphinum.* Imò maior neceſſitas incumbit patri in conſtituenda dote filiæ ſpuriæ, quam in præſtandis alimentis propter periculum pudicitiæ, & honoris, quod immminet; vt Vincentius de Franchis, & P. Barboſa *locis citatis*, & Baldus Tello *ad l.10. Tauri numer. 10.* à P. Barboſa relatus. Hinc ad fundamentum Alexandri reſpondetur primò *in d. cap. cum haberet*, includi æquè alimenta, & dos: & cum diſpoſitio Pontificia ibi facta ſit, in fauorem filiorum, vt eis parentes neceſſaria tribuant, attendenda eſt filiorum neceſſitas, non commoditas, ſeruato modo facultatum; præter quam quod, vt reſpondet P.Barboſa, illud maius onus patris in prouidenda dote toleratur, vt euitetur maius malum; nempe, vt conſeruetur pudicitia filiæ ſpuriæ, quæ minimè patri incumbit. Neque etiā huic communiſſimæ ſententiæ obſtat Textus *in leg. vxorem, §. pater naturalis, ff. de legatis 3.* vbi Scæuola videtur reſpondiſſe, iuxta priorem ſententiam; nam ibi (vt rectè notat Paleotus *d.cap.49. numer.5.*) loquitur in caſu, quo pater naturalis ex alia cauſa, nempè ex fideicommiſſo eidem debito erat debitor filiæ, tunc enim ait patrem non cogendum ei dotem dare, cum ex propriis bonis, quæ illi à patre debebantur, eam ſibi poſſet conſtituere, ac proindè reſpectu patris naturalis non dicebatur neceſſaria; quod ſecus eſt in legitimo patre qui tenetur dotare filiam & ſi diuitem, ex quibus fit, vt etiam filia ſpuria clerici à patre ſit dotanda ex fructibus beneficij, ſi aliundè dotari non poſſit; vt *ſupra numer.193.* & præter Rotam, & alios Doctores *ibidem* citatos, tradunt Vaſquius *de ſucceſſionum creat.lib. 2. §. 10. numer. 500.* & Corduba de Lara *in l.ſi quis à liberis, §. idem reſcripſit num.25.& 96.ff.de liber.agnoſcendis* & alios allegans Auguſtinus Barboſa *ad Decretales collect. ad caput peruenit. numero 4. de arbitris, & citato cap. 15.* Ioannes Nicolaus Lucidorus, & etiam *cap.21.num.18.* Hinc etiam ſi ſpuriæ ſimpliciter legetur, in cauſam dotis relictum videri, vt actus valeat, tradunt Alban. *conſ. 44. ad finem*, & P.Barboſa *d.part.4. numer. 75.* quid verò ſi dotem ſemel datam filiæ ſpuriæ amiſerit, an pater debeat iterum eam dotare, vide *infra, numero 564.*

§. VIII.

Dos filiæ ſpuriæ à patre relicta, vel conſtituta, ſi excedat modum, ſeu quantitatem alimentorum, non valet in eo quod excedit alimenta filiæ debita.

DIxi pro modo, & quantitate alimentorum, nam relictum, vel datum, aut promiſſum pro dote filiæ ſpuriæ non debet excedere quantitatem alimentorum ei à patre debitorum, in quorum loco dos ipſa ſuccedit, ſed ad prædictam alimentorum quantitatem taxari; & ideo ſi quid ampliùs notabiliter fuerit relictum, vel datum, aut promiſſum ex cauſa dotis, exceſſus tanquam in fraudem legis excludentis filios ſpurios ab omni paterna ſucceſſione reuocari poſſe per proximiores conſanguineos, ſeu hæredes patris, tradidere Doctores communiter. Ita præter Doctores *ſupra numero 200.* relatos Decius *conſ. 457. numero 1. libr. 5.* Panormitanus *conſ.50.numero 2.lib. 2.* Rolandus *de lucro dotis, quæſt. 94. numer. 44.* Capicius 203

*dec ſ.*181.*n.*1.Io.Lupi *de illegitimis com.* 1. §. 1. *num.* 45.Mareſcotus *var.lib.*1.*cap.* 83. *numer.* 34. Ludouicus Molina *de primog.lib.*5.*cap.*15.*n.*50.P. Barboſa *ad l.*1.*p.*4.*n.*69.*ff.ſoluto matr.*Merenda *d.cap.*2.*n.*11. Fragolus *de Rep.Chr.p.*3.*lib.*2.*diſp.*5. *n.* 50. plures alij ab iiſdem relati,& alij à Simone de Prætis,Surdo, & Peregrino *locis ſupra d.n.*200.*citatis*:idque ob eam rationem *ibidem* adductam,ſcilicet,quod id,quod conceditur ex cauſa,ab ea cauſa limitatur,ac proindè cum dos permittatur,& debeat dari filiæ ſpuriæ loco,ſeu ob cauſã alimentorum ſibi debitorum,iuxta alimentorum debitorum quantitatem,& modum taxari(in qua taxatione an inſpicienda ſola neceſſitas,an verò conditio, & dignitas perſonæ infra explicatur) arbitrio Iudicis debet. Quæ communis doctrina vera eſt,quando aliquid dotis nomine filiæ ſpuriæ à patre in teſtamẽto relinquitur; aut inter viuos donatur,tunc enim notauit Paleotus *de Nothis c.*50.*fine* citra omne dubiũ,quiquid vltra honeſta alimenta Iudicis arbitrio pater pro dote reliquerit, vel donauerit filiæ,& incapaci ſucceſſionis paternæ inualidum eſt, nec illius dominium filia ſpuria acquirit, Decius *conſ.*611.*ſub n.*7.dum vult communẽ opinionẽ videri, quod dos filiæ ſpuriæ debeat conſtitui vſque ad legitimam;nam id,vt contra eũdem Decium ait Mareſcotus *d.c.*83.*n.*31.debet intelligi reſpectu filiorum legitimorum quibus legitima debetur,non reſpectu ſpuriorum quibus nulla legitima eſt debita;ſed ſolum alimenta præſtari debent miſerationis cauſa,vt dicitur *d. cap. cum haberet*,& ſi autem Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegitimis Clericorum cap.*21.*n.*18. videatur ſupradictæ ſententiæ communi contradicere;dum ait in cõſtituenda dote filiæ ſpuriæ,pater poſſe excedere alimentorum metam,ſi talis exceſſus fuerit neceſſarius ad inueniẽdum honeſtum,ac dignum virum pro filia; ne tamen ipſa non contradicit, nam videtur intelligendus iuxta tradita *infra n.* 268. ſi tradita ab eo conferantur cum traditis *eodem n.*268.

§. IX.

Dos filiæ ſpuriæ quantitatem alimentorum ei debitorum excedens à patre data,an conſtante matrimonio poſſit quoad exceſſum à marito reuocari.

SEd non exigua controuerſia eſt,an ſi pater filiæ ſpuriæ dotem promiſerit,& tradiderit ipſi marito notabiliter maiorem ſummam, quam & alimentorum ratio,& eius conditio(ſuppoſito quod hæc ſit in alimentis,& dote ſpuriorum attendenda,de quo infra)patiatur; huiuſmodi exceſſus reuocari poſſit à marito conſtante matrimonio,& eſt multiplex ſententia.

204 Prima abſolutè, & etiam ſi maritus ignorauerit inculpabiliter filiam eſſe ſpuriam, dotis exceſſum poſſe ſtatim, & conſtante matrimonio ab eodem marito reuocari,ſiue dos ſit data immediatè ipſi filiæ, & filia dederit marito,ſiue promiſſa,& data immediatè ipſi marito.Ita P.Barboſa *in d.l.*1.*p.*4.*n.*79. Stephanus Gratianus *tom.*3.*cap.*472.*n.*4.*cum ſequ.* & ex Theologis Rebellus *de obligat.iuſtitia p.*2.*lib.*5.*q.*8.*ſect.*4.*n.*17.& 18. & Fragoſus *de Rep.Chr.p.*3.*diſp.*3.*n.*50.Ita ſenſiſſe videtur etiam Bartolus *in l.fin.n.*7.*ff.de his,quibus, vt indignis*,vbi ſimpliciter,& indiſtinctè dicit, quod quidquid datur vltra modum alimentorum, ſtatim poſſe ab agnatis reuocari:& hoc idem tenent Molina *de iuſtitia tom.*1.*diſp.*168.§. *in dotem filia* Sanchez *in conſiliis moralibus lib.*4.*cap.*3.*dub.*39.*n.*13.& 14.ſi pater,qui dotauit ſpuriam,habebat filios legitimos; hoc enim caſu volunt exceſſum poſſe ſtatim à marito reuocari, licet maritus ignorauerit eſſe ſpuriam;quia tunc ille exceſſus debitus eſt filiis legitimis, quibus ignoratio nequitia patris,& ignorantia Generi nocere non poteſt. Secus verò,ſi pater donans non habebat filios legitimos, & maritus ignorabat eſſe ſpuriam; hoc enim caſu dicunt non poſſe exceſſum dotis exigi conſtante matrimonio; ſed ſolum poſtquam mortuo marito dos fuerit reuerſa ad ipſam ſpuriam;quia tunc exceſſus non cedit in damnum filiorum,& pater ex parte damni iniuſtè dati teneretur illum exceſſum reſtituere de bonis, de quibus pro libito poterat diſponere,probatur, quia quod pater filiæ ſpuriæ relinquit,vel dat excedens alimenta quo ad exceſſum non valet, *Auth.cõplexu,Cod.de inceſtis nuptiis*;at id totum,quod datur marito,cenſetur datũ contemplatione filiæ *l.dotem dedit.ff.de collatione donatorum*,,ergo cum tantam quantitatem, ſeu ſummã pater in initio non potuerit dare filiæ ſpuriæ conſtante matrimonio,poterit reuocari id ſolum, quod præter congruam ſummam alimentis æqualem traditum fuit;alioqui facile fraudem contra legem committere poſſet pater ſpuriæ.Confirmatur,quia vel maritus ab initio,quã volebat ducere in vxorem,ſciuit eſſe ſpuriam;vel neglexit culpabiliter inueſtigare eius cõditionem, & ſibi imputare debet,quod filiam ſpuriam duxerit, cui lex prohibet relinqui,vel dari vltra quantitatem alimentorum debitorum; vel facta diligentia ignorauit eſſe ſpuriam, & adhuc hæc ignorantia non poteſt illi prodeſſe, inquit P Barboſa *d.n.*9. & vniuerſali ratione probat,ſcilicet quia etiam patre volente, & conſentientibus filiis legitimis nihil poteſt ſpurius habere ex bonis patris vltra congrua alimenta,vt Aug.*conſ.*223.*n.*2.*fine*, Alexander *conſ.*129 *n.*15.*lib.*6.Surdus *deciſ.* 249. *n.* 25.& 26.Tullus *l.*10.*Tauri n.*6.& Sanchez *d.cap.*3.*dub.* 30. *n.*3.& nouiſſimè Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegitimis Clericorum in præludio n.* 37. eo, quod ſpurij non excluduntur à ſucceſſione patris in fauorem filiorũ legitimorum,ſicut filij illegitimi naturales(quibus propterea conſenſus expreſſus filiorum legitimorum approbantium relictum illis à patre vltra id quod à lege taxatum eſt,prodeſt,vt iidem Doctores.)Sed ex cauſa publica,ſcilicet odio damnati coitus,ideo filij legitimi aliiue hæredes legitimi iuri derogare non poſſunt,ſuo conſenſu, licet expreſſo,etiam iurato,vt Surdus *d.n.*26.Tametſi iidem filij legitimi in fauorem eorundem ſpuriorum,poſſint de bonis paternis ad ipſos peruentis,ſeu ſpectantibus,& Lucidorus *d. num.* 38. poſt Sanchez *conſ.mor. capit.* 3. *dub.* 30. *numer.* 4. Ergo pariter, neque ignorantia mariti potuit efficere, vt valeat dos vltra illam quantitatem alimentorum,ſi dicatur id verũ, quando dos legatur,& traditur filiæ ſpuriæ, non autem quando pater ſpuriæ dotem promittit,& tradit Genero, eo quod illi dare poſſit ſocer quantum velit, cum lex prohibeat ſolum dare filiæ ſpuriæ vltra alimentorum quantitatem, & maritus efficiatur Dominus dotis, non filiæ, quæ etiam cum dos eſt promiſſa immediatè marito, ex hac promiſſione agere non poteſt, *l.pater pro te Cod. de dotis promiſſ.*& Iaſon. *conſ.* 5. *lib.*4. contra vrget idem P.Barboſa, quia quando datur dos exceſſiua, videtur facta fraus legi ex Bartolo *loco ſupra citato*, ac proindè licet data ſit genero, ſeu marito magis credendum eſt,valorem fuiſſe quæſitum, & quaſi per interpoſitam perſonam fuiſſe dotem exceſſiuam datam filiæ ſpuriæ, *arg. leg.* 1. *Cod. de naturalibus lib. Ad textum in lege fin.* §. *ſi à ſocero, fine, ff. quæ in fraudem creditorum*, vbi decernitur à creditoribus non reuocari dotem à ſocero illi datam in fraudem eorundem creditorum, ſi maritus ignorauit fraudem, quia maritus titulo oneroſo dotem accipit, & vxorem indotatam non duxiſſet, præter alias reſponſiones à Baeça *tractatu de non meliorandis filiabus capite* 32. *numero* 10. reſpondet P. Barboſa, & poſt cum Rebellus *d.ll. numero* 18. *text. in dict.* §. *à ſocero.* Loqui in dote data in fraudem hominis; hic verò ſermonem eſſe de date data in fraudem legis; & ſic ipſo iure exceſsum eſſe nullum, *l. ſi libertus minorẽ,ff.de bon.libert.*& ideo ſtatim poſſe reuocari.

Nec

Digitized by Google

Nec obſtare,inquiunt,quod hoc modo Gener ignorans re maneret deceptus,quia hæc ratio,addunt,tantũ euincit,quod tanquam deceptus poſſit agere aduerſus ſocerum,eiuſve hæredes,vt hoc damnum ei reſarciant, *arg. l.pen.ff.de dolo* , & Nauarrus *in Apol. de reddit. q. 2. monit.16.n.2.*non autem euincere poteſt,vt valeat dos, & tanquam talis retineatur contra prohibitionem legis;ac proindè ſi dos fuerit in tot bonis ſtabilibus conſtituta,& traditus exceſſus illorum bonorum,poterit reuocari,& illius loco ad damnum reſarciendum dari pecuniam. Aduertit autem Rebellus,*d.ſect.4. n.* 20. quod quantumcumque exceſsũ dotis,ſpuriæ pater tradat,non continebit culpam mortalẽ talis dotis exceſſus , ſi non concurrat vlla iniuria creditorum;nec præiudiciũ vxoris,aut filiorum;nec obſtat extrema , aut grauis neceſſitas proximi,qui per huiuſmodi exceſſum bonorum , ex præcepto charitatis ſit adiuuandus;quamuis inquit,peccatum veniale ſit iuxta communem,quod contra legis prohibitionem fieret;quare ſubdit , nec tunc læthaliter peccabit Gener,vel filia dotem acceptando, nec exceſſum dotis retinendo,quandiu dotator in eadem voluntate perſtiterit;ſecus verò ſi inuito iam donatore , vel hærede poſt eius mortem retineat exceſſum, cum huius exceſſus dominium nunquam in eos fuerit tranſlatum, ſed penes dotantem,& eo mortuo ad hæredes tranſeat, & ita etiam Molina *d.§.in dotem*,ait,quod,cum dictus dotis exceſſus ſit nullus,non ſolum repeti poteſt ab hæredibus patris dotantis,ſed etiã tã ipſa filia ſpuria, quã maritus(ſcilicet quando non fuit deceptus,ſed ſciens illius conditionem illam duxit in vxorem)tenentur illũ exceſſum reſtituere in conſcientiæ foro antequam petatur , ſcilicet ſi inuitis eiſdem hæredibus retineretur , ſeu hæredes illum vellent , vel præſumendum eſſet velle

205 Secunda ſententia loquens cum diſtinctione aſſerit dotem exceſſiuam pro filia ſpuria tradita marito , non poſſe quoad exceſſum ab eo conſtante matrimonio , ſi maritus,quando eam duxit,ignorauit eam eſſe ſpuriam, poſſe verò ſtante,& conſtante matrimonio reuocari, ſi tempore contractus matrimonij ſciebat eſſe ſpuriam. Ita Lupus *in cap.per veſtras not.3.§.14.n. 1. de donat. inter virum,& vxorem* Ita Nicolaus de Vbaldis *in tractatu de ſucceſſione ab inteſtato,prima p.§. ſucceſſionum n.50.*Ripa *in l.1.n.68.ſoluto matrimonio.* Couarruuias *de ſponſ.p.2.c.8.§.6.n.12.*Rolandus *conſ.85.n.13.vol.3.* Antonius Gomez *ad l.9.& 10.Tauri n.43.* Surdus *de alim.tit.1.q.10.n.23.& duob.ſequ.* Io. Lupi *de illegit. com.1.§.1.n.47.*Nauarrus *in d. Apolog. de reddit. q. 2. monitu 16 n.2.*& alij Doctores cõmuniter apud ipſos, & præſertim Iuriſperiti Hiſpani,Baeça *de nõ meliorãdis filiab.n.c.37.n.5.& 10.*Matienzo *ad l.8.tit. 8.lib.5.ordinam.*Gloſſa 1.n.56.& Corduba de Lara *in l. ſi quis à liberis §.idem reſcripſit à n.30.ff.de liber.agnoſcendis* aſſerentes propterea,ſi pater pro dote filiæ ſpuriæ conſtituat,& marito ſcienti eam eſſe ſpuriam tradat ſũmam excedentem quintum bonorum,exceſſum poſſe à marito reuocari. Hæc ſententia quoad primã partẽ (in qua Surdus *d.q.10.n.25.*dicit omnes cõuenire)ſcilicet quod exceſſus à marito,qui ignorauit vxorem eſſe ſpuriã,non poſſit conſtante matrimonio reuocari , probatur primo argumento dicti Textus *in l.fin.§.ſi à ſocero fine,ff.quæ in fraudem creditorum*,prætetea,quia,cum maritus habeat dotem titulo oneroſo,& pro oneribus matrimonij ſuſtinendis,Gloſſa *in l.ſi donaturus, ff. de conditione ob cauſam datorum*,Bartolus *in l.ſi conſtante n.67 ff.ſoluto matr.*& Doctores communiter,vt teſtatur Surdus *d.q. 10.num.23.*dum ipſe maritus ignorauit,& conſequenter non potuerit eſſe particeps fraudis,ab eo non debet reuocari dos,quantumcumque ſocer fraudem commiſerit;error enim facti non debet nocere marito,qui putauit legitimam vxorem ducere,*cap.luſor, & cap.ex tenore,qui filij ſint legitimi*;& qui ſine ea dote non contraxiſſet cum ea matrimonium,vt dicitur *in d.§. ſi à ſocero*,& propterea non debet manere deceptus.Declarat tamen Surdus *d.q.10.n.26.& tit.5.quaſt.7.n.* 14.id intelligi debere,quando conſtaret maritum ſeruaſſe diligentiam,vt mulieris conditionem inueſtigaret;nam ſine tali diligentia non excuſaretur à culpa, & contra eum ſtaret præſumptio, quòd ſciens mulieris conditionem, cum ea contraxiſſet,*arg.l.qui cum alio,ff. de reg. Iuris*, & hæc ſententia quoad hanc primam partem,iuxta eoſdem Doctores procedit,etiam ſi dos non ſit immediatè promiſſa, & tradita marito , ſed ipſi filiæ relicta , aut donata,quæ poſtea fuerit marito tradita ; nam iam maritus habet ex titulo oneroſo,& ſine tali dote eam non duxiſſet;nec præfati Doctores diſtinguunt,an bona dotalia ſint relicta,& donata filiæ , & poſtea ad maritum peruenerint; an verò immediatè promiſſa , & tradita marito.

Secunda pars , quòd conſtante matrimonio poſſit 206
exceſſus dotis filiæ ſpuriæ reuocari à marito,qui ſciens eſſe ſpuriam duxit,probatur, quia ex quo lex non permittit , ſed prohibet dari filiæ ſpuriæ pro dote vltra quantitatem alimentorum ei debitorum, quam legem maritus ſcire debebat,ſibi imputare debet,quod ſpuriã duxerit;& cum talis exceſſus cenſeatur à patre conſtitutus,& datus in fraudem legis,maritus ſcienter ſpuriam ducens,cenſetur particeps fraudis,& conſequenter non apparet vlla ratio,ob quam non poſſit,& debeat ſtatim admitti reuocatio dotis quo ad exceſſum ; alioqui, inquiunt Couarruuias,& alij, mille fraudibus locus eſſet in conſtituenda dote ſpuriarum,ſeu in dotalibus inſtrumentis.Præterea conſtitutio dotis quoad exceſſum, vt potè contra legem à principio non valet,(vnde omnes fatentur,quod defuncto marito,& dote reuerſa ad filiam ſpuriam,poteſt exceſſus reuocari)ergo poteſt ſtatim reuocari. Demum quia etſi dos marito datur pro oneribus matrimonij miniſtrandis,non tamen inde(aiũt Lupus,& Couarruuias *locis citatis.*) ſequitur maritum conſequi dotem omninò titulo oneroſi contractus;quia ratione coniugij tenetur alere vxorem;vnde dos marito promiſſa , nec defertur verè gratia lucri , nec omnino contractus oneroſi conditionem ſequitur.

Tertia ſententia abſolutè, & indiſtinctè(& non di- 207
ſtinguens an maritus ſciuerit mulieris conditionem,an ignorauerit;vel an dos exceſſiua , & vltra quantitatem alimentorum fuerit relicta, vel donata ipſi filiæ ſpuriæ; vel promiſſa,& tradita ipſi marito) aſſerit dotem excedentem menſuram alimentorum pro filia ſpuria traditam marito non poſſe conſtante matrimonio ab hæredibus reuocari,cum illam habeat ex titulo oneroſo;licet mortuo marito,& poſtquam eadem dos ad mulierem reuerſa fuerit,poſſit exceſſus ab ea reuocari, cum habeat ex titulo lucratiuo.Ita Bartolus *in d.l.fin.§ ſi à ſocero,ff. quæ in fraudem*,per illum textum,*ibidem* Angelus, Baldus *in Auth.ex complexu,Cod.de inceſtis nuptiis* , Rolandus à Valle *conſ.74.n.49.* Alexander *conſ.* 54.*n.* 11. *vol.3.*Panorm.*conſ.115.vol.1.*Bernardus *conſ.* 54. ab eodem Rolãdo *ibidem* relati,Mantica *de tacitis,& ambig. lib.13.tit.37.n.29.*Capicius *deciſ.* 181. nouiſſimè Ioan. Nicolaus Lucidorus *de illegitimis Clericorum c. 22. n.* 24.& plures alij à Baeza *d.c.32.num.3.*P.Barboſa *d.p. 4.n.78* & Lucidoro *dict.cap.22.num.21.*allegati;& eſſe communem ſententiam dixerunt Bertradus *loco citato*, & Lupus *loco ſupra n.205.citato*;& eam etiam vt magis æquam videntur amplecti Surdus *d.tit.5 q.7.n.14. & ſequ.*& Paſchalis *de patria poteſt.p.2.c.3 n.39.fine* , & ex Theologis eandem ſententiam videtur tenere Fagũdez *de præceptis Decalog.lib.4.cap.1. num.* 9. probatur hæc ſententia ea ratione,quod licet dos mulieri acquiratur ex titulo lucratiuo , tamen quia maritus habet eam ex titulo oneroſo,*cap.ſalubriter de vſuris l.ex promiſſione , ff.de act. & obligat.* Gloſſa , & Bartolus *locis ſupra n.205.relatis* Rolandus,Capicius,Mantica , *locis allegatis*,Paleotus *de nothis,c.50.n.4. fine*, & alij apud eoſdem,& Surdum *loco numer.* 205. *citato*,ac proindè

Digitized by Google

quamuis quoad exceſsū dos fuerit in fraudem legis filiæ ſpuriæ relicta, vel donata, aut marito promiſſa, poſtquā ad maritum peruenerit, non poteſt ab eo conſtante matrimonio reuocari, quæ ratio abſque dubio fortiùs vrget, & concludit, ſi maritus quando conſenſit, ignorabat eam mulierem eſſe ſpuriam, vel illegitimam, vt notauit etiam Rolandus *d.n.49.fine.* Vel ſi ſciuit eſſe ſpuriam, ignorauit tamen ius prohibens exceſſum illum, ſeu cōtrouerſiam iuris inter Doctores, an talis exceſſus à marito poſſet reuocari, eo quod error iuris controuerſi æquiparetur errori facti prout tradunt Craueta *conſ.* 279.*num.*2.Gabriel.*conſ.*90.*num.*25.*lib.*2. Rota *deciſ.* 131.*num* 2.*part.*2.*diuerſorum,& deciſ.*84.*n.*2. *& deciſ.* 41.*n.*4.*apud Corderium*; quia iſte error cauſat bonā fidem, vt Rota *deciſ.*101.*num.*10.*& deciſ.*559.*n.*6.*p.Recentiorum in additionibus apud Rubeum*, ac proinde ſi ignorantia facti, (ſcilicet quod filia eſſet ſpuria) ex vi bonæ fidei excuſet virum à reſtitutione exceſſus dotis, etiam excuſare debet ignorantia iuris controuerſi.

208 Quarta, & vltima ſententia ſuppoſita illa diſtinctione, quod pater ſpuriæ, vel ipſi Genero, ſeu marito acceptanti promiſit, & tradidit dotem exceſſiuam vltra alimenta congrua; vel nomine dotis aliquid vltra dicta alimenta congrua legauit, vel donauit ipſi filiæ ſpuriæ, quæ pro ſe tradat marito iuxta *l.Pomponius,ff. familiæ erciſcundæ* affirmat, ſi dos ſit à patre ſpuriæ promiſſa, & tradita immediatè ipſi marito ab eius manibus, & nō à filia accipienti, dotis exceſsū a proximioribus, ſeu cōſanguineis non poſſe conſtante matrimonio reuocari: ſi verò dos ſit relicta, & donata filiæ ſpuriæ, & per eius manus accepta à marito, exceſſum ſemper poſſe reuocari. Ita Paleotus *de nothis dicto cap.* 50. *per totum*; quem in effectu ſequuntur Rolandus *d.conſ.*85. *n.* 13. *vol.*3.Surdus *de alimentis tit.*5.*d.quæſt.*7.*n.*14.*& duob. ſequ.*& Paſchalis *loco num.præcedenti citato.* Hæc ſententia, quod ad primam partem probatur, quia nulla eſt lex prohibens; quin pater ab initio in collocanda filia poſſit erogare quancumque patrimonij partem, quæ cōſtante matrimonio eadē ſemper & integra conſeruabitur, nec in vlla parte diminuetur; quod ideo permittitur, ſeu rectè permiſſum à lege cenſetur, quia maritus eam dotem titulo oneroſo capit iuxta *d.l. ex promiſſione*, & Doctores relatos *num.præcedenti*, *&* *n.* 105. dictum eſt: & licet dos detur contemplatione filiæ, non tamen acquiritur filiæ, ſed ipſi marito, qui eius dotis verus Dominus efficitur, & eſt, *inſtit.quibus alien.licet in principio,& l.quoties,Cod.de iure dot.& l.dote C.de rei vindic.*Et ipſe ſolus poſſidet, & ſolus vſucapit, nec attenditur perſona vxoris, *l.*1.*ff.de vſucap. pro dote*, & pater extraneis non prohibetur dare, ſed tantum filiis ſpuriis; vnde nulla fraus ſubeſt, aut fit legi, quia nihil in filiam ſpuriam transfertur, ſed in maritum, qui fructus lucratur dominium, & poſſeſſionem nanciſcitur, & ad ſpuriam nihil præter alimenta pertinet, quæ neceſſariò illi debētur, quare etiam patri (ait Paleotus *n.*5.) in dotanda filia, & ſi quid fraudis committat, nihil tamen doli adhibuiſſe videtur, cum ſit commendanda potiùs paterna pietas *l.*1.*§ et ſi liberi,ff.ſi quid in fraud.fine* idem Paleotus patri ſpuriæ hanc cautelam proponit, ſcilicet, vt ſi illi cupiat magnam dare dotem, maritum deligat, cui nomine dotis poterit dare quæcumque bona voluerit; marito autem defuncto, cum tunc filia cauſa lucratiua incipiat dotalia bona poſſidere, poterit exceſſus dotis reuocari iuxta Bartolum, & alios *num. præcedenti* relatos, (quod an ſit indubitatum *infra poſt n.*216. diſcutitur.) Quare ſecunda pars eiuſdem ſententiæ probatur quia quando in teſtamento relinquitur filiæ ſpuriæ, vel eidem donatur, & immediatè traditur nomine, ſeu dotis cauſa, ipſa ſpuria acquirit dominium, & titulo lucratiuo habet, & ita quod ad exceſſum relictum, vel donatum eſt irritum, & nullum, vt potè contra legis prohibitionem; & licet perueniat ad maritum, tamen cum ab initio relictum, vel donatum quoad illum exceſſum non valeat, etiam conſtante matrimonio poteſt reuocari.

209 Hanc ſententiam quoad primam partem longè veriorem exiſtimo quam oppoſitam, & eo magis quando maritus tantam dotem congrua alimenta filiæ ſpuriæ excedentem meteretur, vel ipſa filia ſpuria ſine tanta dote non potuiſſet maritum inuenire, vt etiam notauit Rolandus *d.conſ.*85.*n.*13.*circa finem*, Franchus *deciſ.* 283.*n.*24.Ioan.Nicolaus Lucidorus *d.c.*22.*n.*27. & in tali caſu non poſſe hæredes reuocare dotis exceſſum, quandiu viuit maritus, cuius contemplatione talis dos conſtituta eſt: docuit etiam Gulielmus Benedictus *in cap.Raynutius*, verbo, *& vxorem nomine Adeleſiam n.* 116.*de ſeſtam.* Quo verò ad ſecundam partem, vbi maritus ab initio nouit conditionem vxoris, Paleoti ſententia conuenit cum ſecunda ſententia quo ad ſecundam illius partem, vbi verò maritus abſque ſua culpa ab initio contractus matrimonij ignorauit vxoris illegitimitatem, ſi velit Paleotus etiam in hoc caſu dotem immediatè relictam, ſeu donatam filiæ ſpuriæ, & per eius manus peruentam ad maritum poſſe quoad exceſſum conſtante matrimonio reuocari à marito (vt verè ita ſentire videtur) eius ſententiá diſcrepat ab eadē ſecunda ſententia quoad primam partem, quam Paleoti ſententiæ in praxi præferendam puto, vt potè magis æquam, & rationabilem, ne maneat deceptus maritus, qui ſine tanta dote eam mulierem non duxiſſet in vxorem; & videtur ſatis conuinci per illum textum *in l.fin. §.à ſocero.fine,ff.quæ in fraudem*, vbi decernitur, (vt notatum eſt *ſupra n.*204.) datam filiæ conſtitutam, & in fraudem creditorum datam marito ignoranti fraudem, non poſſe conſtante matrimonio reuocari; quia ſine ea dote maritus non contraxiſſet matrimonium, & idē videtur ſentiendum, ſi maritus habuit ignorantiam iuris controuerſi per tradita *ſupra n.*207.*fine.*

§. X.

Dos inofficioſa filiæ legitimæ à patre conſtituta, & eius marito tradita, an conſtante matrimonio poſſit à marito recuſari quoad exceſſum.

CÆterùm in fauorem primæ ſententiæ contra primam partem ſecundæ contra tertiam ſententiam, & contra primam partem quartæ ſententiæ.

210 Obiicitur primo, quia ſi parentes filiæ legitimę dederint dotem immenſam, & inofficioſam, ſcilicet legitimā filiorum lædentem; conſtante matrimonio poteſt exceſſus reuocari à marito. Ita Lupus *in d.cap.verſu, notab.* 3.§.24.*de donationibus inter vir.& vxor.*& plures alios allegantes Antonius Gomez *ad l.*19.*Tauri n.* 34. verſic.*ſed his non obſtantibus*; & Sanchez *in conſil. moralibus lib.*4.*cap.*3.*dub.*39.*n.* 3. qui fundatur in eo, quod iure communi *in l.vnica, Cod. de inofficioſa dote*, cautum eſt dotem inofficioſam poſſe reuocari, ſicut donatio pura lædens legitimam; nec lex diſtinguit, an matrimonio conſtante, vel ſoluto; quia cenſetur dos, & donatio inofficioſa facta in fraudem legitimæ filiorum; ergo multò magis licebit, etiam conſtante matrimonio reuocare dotem exceſſiuam, & inofficioſam, ſeu excedentem quantitatem alimentorum à lege permiſſam, cum lege *in dict. Authenticis ex complexu*, cautum ſit nihil poſſe filiis ſpuriis relinqui.

211 Sed reſpondetur, contrarium, & dotem inofficioſam, & immenſam filiæ legitimæ datam marito, conſtante matrimonio non poſſe reuocari, cum maritus habeat eā ex titulo oneroſo, ſcilicet vt matrimonij onera ſuſtineat, (vt *ſupra numer.* 205. 207. *&* 208. dictum eſt) tradidere Surdus *d.tit.*14.5. *q.* 7. *numero* 12. Bartolus, Baldus, Aretinus, Angelus, Campegius, Antonius Neguzantius, Matienzo à Sanchez *d. dubio* 39. *numero* 2. relati, Bernardus Dias *reg.* 215. & præter alios

alios ab eodem Sanchez relatos Afflictus *deciſ.* 86. *ad finẽ* aſſerens ex cauſa onetoſa poſſe inferri præiudicium
212 in légitima:quare deciſio *dicta l.vnica,C.de inofficioſa dote*,intelligitur,quando dos datur filiæ , non quando datur marito,quia filia habet eam dotẽ titulo lucratiuo, & ſic reuocari poteſt,quatenus lædit legitimam filiorũ, iuxta eoſdem Doctores, & præſertim Surdum *d. n.*13.

§. XI.

Si ei,cum quo filius ſpurius contraxit ſocietatem vniuerſalem,pater ſpurij relinquat,vel donet; an valeat relictum,aut donatio.

213 OBiicitur tertio,quia ſi filius ſpurius contraxit ſocietatem vniuerſalem cum aliquo, & hunc ſociũ pater eiuſdẽ ſpurij inſtituat hæredem,vel illi bona ſua daret;inſtitutio,aut donatio non valet , ſed reuocari poteſt;quia eum dimidia pars ratione ſocietatis ad ſpuriũ perueniat,ſeu peruenire debeat;inſtitutio , aut donatio in dubio præſumitur facta in fraudem legis, & vt quaſi per interpoſitam perſonam filius ſpurius obtineat bona paterna.Ita Capella,*cautela* 38.*ſecundum vltimam computationem*;& 64.*ſecundum primam*; Ludouicus de Sardis *in tractatu legitimationum*;Couartuuias *de ſpõſ. p.*2.*c.*8.§ 5.*n.*11.*ad finem*,P.Barboſa *ad l.*1 .*p* .4.*n.*8.*ff. ſoluto matrim.*& ex Theologis Rebellus *de oblig. inſt. p.*2.*lib.*5.*q.*8.*ſect.*4.*n.*21.Ergo etiam dos exceſſiua conſtituta,& tradita à patre marito filiæ ſpuriæ cenſeri debet quoad exceſſum nulla;quia præſumitur facta in fraudem legis;& vt ille dotis exceſſus per interpoſitam mariti perſonam perueniat ad filiam ſpuriam;ex quo Rebellus ait dictam inſtitutionem in foro conſcientiæ eſſe mortaliter illicitam,ſi in hæredis , ſiue ſucceſſoris præiudicium notabile redundaret.

214 Reſpondetur in hoc caſu contrarium,& inſtitutionẽ, ſeu donationem eſſe validam,licet dimidia pars perueniret ad filiam ſpuriam,aſſeruiſſe Bartolum *in l.*15. *qui duos in fine,ff.de liberat.legat.*Baldus *in l.* 1.*Cod.pro ſocio*,Tiraquellus *de retractu lignag.*§.26.*gloſſa* 1.*n.*33.& 35.Paleotus *de Nothis d.c.*50.*n.*5. Io. Lupi *de illegit. com* 2.§.1.*n.*26 Corſetus,Io.Lupi, Crotus , & plures alij Iuriſperiti à Tiraquello,Couartuuia,& P. Barboſa *locis citatis* allegati. Probant quia fraus in dubio non præſumitur *l.marito,ff.pro ſocio*,& aliis iuribus adductis per Tiraquellum *d.n.* 35. & tradunt alij à Tiraquello *ibid.*allegati;delictum enim in dubio non præſumitur: quare iuxta eoſdem Doctores deberet conſtare de fraude,vt dicta inſtitutio , aut donatio tanquam nulla poſſet reuocari. Iuxta etiam Doctores omnes valida foret inſtitutio in vtroque foro , vbi ex conditione perſonæ inſtitutæ,aliiſve circunſtantiis veriſimiliter præſumeretur inſtituendus à patre ſpurij,etiam ſi cum eodẽ ſpurio talem vniuerſalem ſocietatem non contraxiſſet , vt ſi qui cum ſpurio filio contraxit omnium bonorum ſocietatem,eſſet patris filius legitimus,& naturalis, vel affinis,vel alia ratione cum patre ſtrictam coniunctionem haberet;tunc enim propter conſanguinitatem , vel affinitatem,& amicitiam veriſimiliter præſumeretur ſpurij ſocium fuiſſe inſtituturum hæredem, etiam ſi illam ſocietatem non habuiſſet;ita Paleotus *c.*45.*n.*1.exemplificat: iterum in vniuerſum poteſt probari talem inſtitutionem eſſe validam in vtroque foro ; quia leges ciuiles prohibentes inſtitutionem filiorum ſpuriorum,vel aliquid eis relinqui,ſunt pœnales,quia factæ in odium delicti paterni,vt *ſupra n.*180.dictum eſt; atque ideo non ſunt extendendæ ad ſpurij ſocium;eſtò ex quadam conſequentia aliquid hæreditatis ad ſpurium perueniat.

215 *Pater ſpuriæ,vel ſpurij an poſsit inſtituere Generum,vel Nurum.*

Obiicitur tertio quod pater ſpuriæ , vel ſpurij ſi maritum filiæ ſpuriæ,vel vxorem filij ſpurij inſtituat,vel ei bona donet;inſtitutio,& donatio nulla eſſet,& inualida

ob præſumptam fraudem,ſcilicet quia cenſeretur inſtitutio & donatio à patre Genero,vel Nurui facta in fraudem , & quaſi per interpoſitam perſonam bona data fuiſſe ſpuriæ,vel ſpurio.Ita P.Barboſa *in d.l.*1.*p.*4.*n.*79. *fine*,& 81.*ff.ſoluto matrimonio* Royas *epitom. ſucceſſionum c.*20.*n.*30.Io.Lupi *d.*§.1.*n.*27.Hoſtienſis,Cardinalis,& Io.Andreas *in c.*1.*de teſtamentis*, à Sanchez *conſ. mor.lib.*4.*cap.*3.*dub* 42.*n.* 2.ad id relati,& nonnulli alij relati à Larea *deciſ.* 95. *n.* 3. ergo etiam cenſeri debet nulla dos exceſſiua data marito filiæ ſpuriæ,& ſic reuocabilis conſtante matrimonio , vt potè præſumptiue conſtituta in fraudem legis quoad exceſſum.

Reſpondetur,contrarium,& patrem poſſe validè in- 216
ſtituere maritum filiæ ſpuriæ,vel vxorem filij ſpurij,eivè pro libito conferre quæcumque bona ſuſtinent ;Antonius Gomez *ad l.*9.*Tauri n.*17.verſic.*ex quo etiam*(vbi etiam refert,quod cum eſſet Aſſeſſor Iudicis cuiuſdam recuſat,;& tractaretur matrimonium inter ſpurium filij Clerici & quandam fœminam, conuentum fuit , vt pater Clericus certa bona expreſsè, & ſimpliciter donaret patri,vel matri vxoris ſpurij , vel ipſimet ſpuriæ, iudicauit donationem eſſe validã)Larea *dicta deciſ.*95. *à num.*4.*ad finem*(qui *n.* 6. refert deciſionem Senatus Granatenſis in fauorem mariti ſpuriæ filiæ Clerici inſtituti hæredis ab eodem Clerico patre. Dueñas *reg.* 366.*fine*.Sandoual.Pallad.& Plaza , quos refert,& ſequitur Sanchez *d dub.*42.*n.* 2. præter quos plures alios refert Larea *dicta deciſ.*95.*n.*5.Idque præcipuè ob rationẽ *n.*214.*fine* adductã,ſcilicet, quod leges prohibẽtes inſtitutionem ſpurij ſunt pœnales,ac proindè,cum tantum prohibeant inſtitutionem ſpurij,non ſunt extẽdendæ ad vxorem ſpurij,aut maritum ſpuriæ. Confirmat Sanchez *ex l.vlt.ff.de his,quibus, vt indignis* , vbi ſic dicitur:Si Gener ſocerum hæredem reliquerit, taciti fideicommiſſi ſuſpicionem ſola ratio paternæ affectionis non admittit ; ergo idem erit in ſocero , cum correlatiuorum eadem ſit diſciplina.Plura in confirmationem huius ſententiæ Larea apud quem videri poterũt. Limitatur tamen hæc doctrina,ſeu reſponſio , quoad Clericos attenta allegata conſtitutione Pij V.contra illegitimos filios Sacerdotũ,& Clericorũ *ſupra n.*192.relata;quia in ea §.4.interdicitur eis quocũque titulo relinquere non tantũ filiis ſuis ſpuriis,verũ & illorũ cõiugibus,parentibus,deſcendentibus,& aſcendentibus, vel cognatis;quaſi voluerit S Pontifex omnibus fraudibus obuiare Et prædicta de reuocando exceſſu dotis pro filia ſpuria marito traditæ matrimonio conſtante.

§. XII.

Diſſoluto matrimonio per mortem mariti filiæ ſpuriæ,exceſſus dotis à patre eidem marito traditæ,an ab hæredibus patris poſsit reuocari ,ſiue marito ſuperſint filij;ſiue non.

AN verò diſſoluto matrimonio per mariti mortem, 217
exceſſus dotis,quã pater ſpuriæ tradidit eius marito præſertim illius illegitimatẽ ab initio ignoranti,poſſit ab hæredibus patris reuocari.Bartolus *in d.l.fin.*§. 1. *ff.quæ in fraud.creditorũ* Paleotus *de Nothis c.* 51.*n.*2. Fragoſus *loco ſupra n.*204.*citato*,& alij cõmuniter cẽſent talẽ exceſſum poſſe reuocari,& dotẽ reduci ad mẽſuram,ſeu quantitatẽ alimẽtorũ eidẽ ſpuriæ debitorum; quia mortuo marito filia ſpuria incipit habere illũ exceſsũ ex cauſa lucratiua , & veluti titulo donationis à patre;nam dum pater marito dotẽ dedit,voluit poſt ſuã & mariti mortem ad filiam pertinere *l.*1.§.*videmus,ff.de rei vxor.actione*;& ita filia non habet illã dotem à marito, ſed à patre , veluti ex cauſa fideicommiſſi , & titulo lucratiuo , & quaſi donationis ; lex autem prohibet patrem donare filiæ ſpuriæ , aut relinquere vltra dotem neceſſariam , & alimenta congrua

Digitized by Google

excedentem,& talis exceſſus eſt nullus, & reuocabilis, ſicut ſi ab initio dos illa ipſi filiæ fuiſſet relicta, donata, & tradita.

Baldus *conſ.* 456. à Paleoto relatus exiſtimauit non poſſe reuocari à filia ſpuria vidua præfatum exceſſum 218 dotis eius marito ab initio per patrem traditum,eo quod, cum ea dos ſemel rectè,& validè fuerit conſtituta,quia patet ſpuriæ non prohibetur tradere marito quæcumque bona voluerit,vt *ſupra num.* 208. dictum eſt; & tradit etiam Rolandus à Valle *de lucro dotis quæſt.* 94. *n.* 15. *fine*,debeat ſemper valere, & perpetuam eandem cauſam retinere, *arg.l.pater,*§.15.*ff.de leg.*3.

219 Ludouicus Molina *de iuſtitia,& iure tom.*1. *diſput.* 163.§.*in dotem ſi ita ſit*, aſſerit diſſoluto matrimonio hæredes poſſe illum dotis exceſſum marito traditum repetere à filia, & hæredibus illius, ſi ex eodem marito non ſint ſuſcepti filij.vel ſi ſuſcepti,matre ſpuria adhuc viuente obierint:negat verò poſſe repetere; ſi proles ſit ſuſcepta,& matri ſuperuixerit;quia,inquit,id in mariti iniuriam cederet,eo quod filij eius ex ea ſuſcepti priuarentur bonis ſibi cum vxore in dotem datis,& hanc ſẽtentiam,vt potè maximè æquam puto eſſe approbandam,præſertim ſuppoſita opinione,de qua *infra*,quod dos ſpuriæ ea mortua ſpectet ad eius filios deſcendentes,& non debeat reuerti ad patrem,vel ad patris hæredes;maritus enim qui ignorans conditionem vxoris illam duxit cum tali dote,alias eam non ducturus in ſuis filiis remaneret deceptus,ſi poſt eius mortem, filij eius parte illius dotis priuarentur.

§. XIII.

An filius, & filia ſpurij poſſint præſcribere ſibi relicta, vel tradita vltra quantitatem alimentorum,debitorum.

220 CAſu verò quo exceſſus illius dotis poſt mortem mariti ad filiã ſpuriã peruentus ſit nullus,& reuocabilis propter legem prohibentem relinqui,& donari filiis ſpuriis:controuertitur, an filia poſt viri obitum poſſit talem exceſſum preſcribere; cuius controuerſiæ reſolutio pendet ex vniuerſali;an ſpurius,vel ſpuria poſſit longi, vel longiſſimi temporis poſſeſſione præſcribere bona relicta,vel donata à patre vltra alimenta cõgrua.In qua controuerſia diſtinguitur,nempe quod vel ſpurius putat ſe eſſe legitimum,vel naturalibus per legitimationem reſtitutum, vel ſcit ſe eſſe ſpurium.

221 Igitur ſi putat ſe eſſe legitimum,vel ritè legitimatum (licet contrarium reſpondiſſe Alexandrum *conſ.*74.*vol.*2.referat Paleotus *d.cap.*51.*num.* 3. nihilominus Doctores communiter ſentiunt ſpatio, ſeu poſſeſſione longiſſimi temporis,nempe triginta, vel quadraginta annorum,illa opinione, ſeu credulitate legitimatis,vel legitimationis ſemper perſeuerante poſſe ſcribere, eo quod ſe habeat inſtar poſſeſſoris bonæ fidei. Ita Paleotus *d.cap.*51.*num.*3.Sanchez *in conſil. moralibus lib.*4. *cap.*3.*dub.*47.apud quos alij.Dixi, longiſſimi temporis, &c.nam nequiret præſcribere præſcriptione longi tẽporis,ſcilicet decem vel viginti annorum, quia non habet titulum verum,ſed titulum lege reprobatum, tradũt Royas *epitome ſucceſſionum cap.*10.*n.* 123. Plaza alios allegans *lib.*1.*de delictis cap.*41.*num.*16.& alij plures, quos refert,& ſequitur Sanchez *d.dubio* 47.*n.*1. & idẽ ſentire videtur Paleotus *loco citato.* Ad hanc autem præſcriptionem longi temporis inducendam quid requiratur,videtur P.Barboſa *ad Rub.tit.Cod.de præſcriptione* 30.*vel* 40.*annorum* præſertim *n.*71.

Si autem ſpurius ſcit ſe eſſe ſpurium; tunc non poſ- 222 ſe præſcribere à patre relicta,vel donata etiam poſſeſſione longiſſimi temporis, & vltra 40.annos, & ampliùs poſt Bartolum *conſ.*119.docent Paleotus *d.cap.*51.*num.*2.& Simon de Prætis *de interpr.vlt.vol.lib.* 4. *interpr.*1.*dubit.*11.*num.*84.*fine*,& probat Paleotus, quia aut ab initio poſſeſſionis ſciebat relictum,vel donatũ eſſe nullum,& contra legem illud prohibentem, & irritantem, & conſequenter ſe non eſſe capacẽ:& ſic eſſet in mala fide,quæ impedit præſcriptionem. quamcumque cuiuſcumque temporis,*cap.poſſeſſor de re iud.in* 6.*& cap.fin. de præſcriptionibus*,P.Barboſa *ad d. rubricam n.* 40. *& ſequ.*alios allegans.Aut putabat ſpurius ſe iuſtè poſſidere,& retinere poſſe relictum, vel donatum; & tunc etiam non poteſt vllo vnquam etiam longiſſimo tempore præſcribere;eo quod error iuris ſaltem vbi verſatur circa legem ab initio actui reſiſtentem,non ſufficiat ad inducendam præſcriptionem etiam longiſſimi temporis,vt Paleotus *d.cap.*51.*num.*1.& Doctores magis cõmuniter,quos allegat P.Barboſa *ad d.Rubr.num.*67.*&* 78.quamuis ipſe,& alij,quos *num.*75.*&* 85.refert contrarium teneant, ſentiatque errorem iuris etiam actui reſiſtentis ſufficere ad præſcriptionem longiſſimi temporis. Quam ſententiam in foro conſcientiæ, ſi error iuris verè fuerit inuincibilis,& à parte rei inculpabilis, puto veram.Sed in his non oportet hic latius immorari, cum requirant altiorem indaginem; ſufficiat prædicta tetigiſſe.

§. XIV.

Vtrum ſi pro alimentis filio ſpurio traditus ſit fundus, vel quid aliud ex quo percipi poſſit annuus redditus; ipſo mortuo debeat fundus ſtatim ad patrem,vel eius hæredes reuerti, vel tranſmittatur ad filij hæredes.

VTrum autem dos relicta,ſeu conſtituta filiæ ſpuriæ in certis bonis immobilibus,ſeu fundo aliquo, 223 quod pater ſpuriç ei reliquerit,vel tradiderit;aut eius marito pro dote illi debita; ipſa mortua, deberet dos ipſa ſtatim ad patrẽ,vel eius hæredes reuerti;an verò tranſmittatur ad filiæ ſpuriæ hæredes,eſt quæſtio valdè inter Iuriſperitos controuerſa,ante cuius ſolutionem priùs reſoluenda eſt alia controuerſia,ſcilicet.

An ſi filio ſpurio pater,pro alimentis reliquit,vel donauit fundum,vel rem aliam vſque ad debitam alimẽtorum quantitatẽ;vel Iudex illi conſtituerit,eodem ſpurio mortuo fundus relictus,ſiue relictum fuerit agnitũ, ſiue ſolutum,ſiue Iudicis authoritate conſtitutum,eodẽ ſpurio mortuo deuoluatur ad ſpurij patrem,vel eiuſdem patris hæredes;an verò ad ſpurij deſcendentes,vel hæredes tranſeat.Et cum alimenta morte Alimentarij ceſsẽt & extinguantur,*l.cum hi §.modus,ff.de tranſactionibus,l.mela ff.de alimentis,& cibariis,& l. Dominus §. fin.ff. de vſufructu*;latiſſimè Surdus,*tit.*9.*q.*5.Doctores *infra* citati,& cæteri omnes,& certum eſt,vt notauit P.Barboſa,*ad l.*1.*q.*4.*n.*71. *initio*, videtur abſque contradictione dicendum fundum relictum,vel conſtitutum pro alimentis ſpurij,eo defuncto debere reuerti ad patrem, vel ad eius hæredes,non verò ad deſcendentes,vel hæredes ſpurij;ſed ſecernendo quæ videntur certa, & cõmuniter ab iis,quæ ſunt controuerſa.

Si iuxta formã *l.hæreditatũ,ff.ad l.Falcidiã*(quã cer- 224 tũ eſt habere locũ in alimentorũ taxatione,quantitateve conſtituenda,*d.l.cũ hi §.modus* & *ibid.*Gloſſa,P.Barboſa *ad l.*1.*p.*4.*n.*74.& alios allegãs,Vincẽtius de Frãchis *deciſ.*283.*n.*17)alimẽta ſpurio ſint taxata,eademque ſũma nõ annuatim percipiẽda,neque in fũdi vſufructu aſſignata,ſed ad exemplũ extinctæ pẽſionis, vel datus,ſeu cõſtitutus fuit fundus æſtimatus ſecundũ valorẽ,ſeu æſtimationẽ omniũ alimentorũ, quæ in ſpurij vita iuxta cõputationẽ *d.l.hæreditatũ* debebãtur;vel pro vna vice certa pecunia perſoluta iuxta eãdẽ æſtimationẽ alimentorũ omniũ,ita quod fũdi valor,aut pecuniæ ſũma habita computatione prædicta non excedat quãtitatem,& valorẽ alimentorum totius vitæ;videntur in hoc caſu conuenire Doctores, ſpurium habere fundi

proprie

Digitized by Google

proprietatem,& ſibi abſolutè acquirere illam pecuniæ ſummam, cum non excedatur quantitas alimentorum debitorum, & poſt eius mortem etiam antè præſumptam computationem *d. l. hereditatum* ſequutam tranſmittere illam ad ſuos hæredes,ita Baldus *conſ.488.num. 5.lib.1.* Bermondus *de publica concubina v. qui etiam filio, n.61.*Boerius *deciſ.127.*Lupus *in cap. per veſtras §.24.numero 7.de donat. inter virum,& vxorem.*Peregrinus *de iure fiſci lib.3.tit.18. numero 77.* Vincentius de Franchis *d.deciſ.283.numero 16 & 25.* (vbi aſſerit ita fuiſſe in cauſa ardua iudicatum)P.Barboſa *d. num. 74.*Surdus *de aliment. tit.5 q.7.numero 54.* Rodericus Xuarez *in l.1.fori tit.6.lib.3.numero 24.*Couarruuias *de ſponſ.p.2.cap.8.§.6.numero 15.circa finem*; Corduba de Lara *in l.ſi quis à liberis,§.idem reſcripſit numero 32. ff.de liber agnoſc.*Gaſpar.Anton.Theſ. *quaeſt. for.lib.1. cap.15.numero 7.& 10.* & alios allegans Anton. Gabriel.*com.concl.lib.6.tit.de alim.concl.1. numero 12.*& ex Theologis Rebellus *deiuſt.obligat.p.2.lib.5.q.2.ſect. 3.numero 15.*& Molina *de iuſtitia tom.1.diſp.68.§.alimenta patrem,*&c.verſic.*quando etiam*, vbi ita habet, quando fundus eſſet traditus(ſcilicet filio ſpurio) æſtimatus,quia valor illius conſebatur competentia alimenta ad tempus totum futurum ; & quaſi interueniente pacto,vt ille eſſet contentus ſiue paucioribus, ſiue pluribus alimentis in futurum indigeret,tunc mortuo ſpurio fundus tranſiret ad illius hæredes. Probat P.Barboſa ea ratione, quod alimentà ad hoc dantur,vt conſumantur, neque pro illis conſumptis aliquid peti poteſt, aut reſtitui debet;Craueta *con,.219.numero 8.ad finem.* & Bermondus *d.tract.de publica concubin.* verbo, *qui etiam filio numero 61.*quos idem P.Barboſa allegat addens, non aliter poſſe videri ſatisfactum obligationi alimentorum præſtandorum,ſi igitur à principio detur fundus, qui ferat fructus tenues, & inſufficientes ad alimenta ſpurij,& totus eius valor cum fructibus non excedat quantitatem alimentorum debitorum, & quæ debebant conſumi; non eſt cur non in dominium ſpurij transferatur,præſertim cum fundus relictus,datus, & acceptus ſit pro iuſto valore omnium alimentorum totius vitæ,& interueniat pactum,ſaltem implicitum, vt nihil amplius petat, etiamſi in poſterum pluribus alimentis fortè indigeat. Quare etiam ſi ſpurius aliundè habuit poſtea alimenta, vel deceſſerit antè præſumptam computationem *d.l.hereditatum* quaſi pro alimẽtis conſumptis nihil peti,aut reſtitui debet *arg.l. de fideicommiſſo.Cod.de tranſact.* & ad dicta apertè facit textus *in l.ſi id quod.§.illud,ff.de donationibus inter virum, & vxorem.* Ex quibus, tum id quod Surdus addit d.q.7.n.56.ſcilicet fundum vna cum fructibus,non excedentem æſtimationem omnium alimentorum totius vitæ non tranſire ad hæredes ſpurij, ſed repeti poſſe,ſi ſpurius ſine eo vixit ex induſtria, vel arte,aut operis;eo quia datum in cauſa alimentorum repeti poſſit tamquam cauſa non ſequuta *l.1.§.de condict.ob cauſam,vel condictio indebiti*;quia alimenta non debentur ſpurio, qui aliundè ſeipſum poteſt alere, vt ſupra probatum eſt;tum id quod dixit Scaccia Lupus *in Auth.ſi qua illuſtr.Cod orig.numero 63.* nempe fundum ad alimenta præſtitum repeti,ſi efficiatur diues, non eſt admittendum;ſi fundus ſpurio datus ſit verè pro æſtimatione omnium alimentorum vitæ,nam tunc ſtatim efficitur ſpurij proprietas,& aiunt prææallegati Doctores, præſertim P. Barboſa;ſecus ſi fundus non daretur æſtimatus nec expreſsè,nec tacitè. Quoties ergo fundus relictus,ſeu res legata ſpurio eſt modicæ æſtimationis, ita vt fructus ob eorum tenuitatem adiuncto ipſius rei valore,ſeu cum pretio proprietatis non excedant quantitatem alimentorum debitorum; ſed vix ſufficiant ad alimenta; tunc proprietas remanet penes ſpurium, & eo mortuo tranſmittitur ad quoſcumque eius hæredes iuxta præfatos Doctores, quos latius proſequitur P. Barboſa *d.n.74.*

Difficultas ergo eſt quando fundus pro alimentis filio ſpurio à patre relictus, ſeu datus ferat tot fructus 124
ſeu redditus annuos, qui ſoli ſufficiant ad congrua ſpurij alimenta; & ſimiliter ſi quid aliud relictum, vel datum ſpurio pro alimentis reddat, vel aptum ſit reddere annuos fructus,ſeu redditus ad iuſta alimenta, an tunc fundi, ſeu illius capitalis dominium pertinet ad ſpurium, & eo defuncto ad illius heredes deuoluatur an verò tantum vſusfructus ad eundem ſpurium ſpectet, durante eius vita; & eo mortuo fundus ſeu capitale illud relictum ad patrem, vel eius hæredes pertineat.

Et prima, eaque communis ſententia abſolutè aſſerit ſpectare ad patrem, vel patris hæredes, non verò 125
ad hæredes ſiue deſcendentes, & filios, ſiue extraneos ſpurij defuncti.ita Baldus *in l.eam, quam numero 41, Cod.de fideicomm.*Paleotus *de nothis cap.45.numero 8.* Couarruuias *de ſponſ.p.2.cap.8.§.6.numero 15.*Simon de Prætis *de inter.vlt.vol. lib.3.interpr.1.dub.3. ſolut. 2.numero 7.& lib.4.interpr.1.dub.2.numero 84.*Menochius *de arbitr.caſu 169. numero 10.* Corduba à Lara *in l.ſi quis à liberis §.idem reſcripſit.numero 73.ff.de liber.agnoſc.*Antonius Gomez *in l.9.& 10. Tauri num. 42.*Rolandus à Valle *conſ.74.num.51.& 52.lib.1.*Merenda *tom 3.lib.13.cap.2.numero 17.*Surdus *de alimentis tit 5 quaeſt.7.numero 2.*P.Barboſa *in l.1. p.4.numero 74.& 75.*Vincentius de Franchis *deciſ.283.numero 7. & 9.fine*, & *deciſ.720.*Capycius *deciſ.181.* Benintendus *deciſ.22.*Duennas *reg.346.*& *347.ampli.7.*Anton. Gabr. *allegata concluſione 1.numero 37.*Peregrinus *loco numero præcedenti citato.* Salgado *in labyrintho creditor.concurr.p.1.cap.29.numer. 79.* Azo. Decius,Bartholus, Scaccia Lupus, Ripa,Bonacoſa, Caſſaneus, Pallacius, Rubeus, Tullo, Caſtillo, & alij Iuriſperiti apud eoſdem præſertim Surdum,Gabrielem,Duennam, & Sanchez *loco mox citando*; & alij Iuriſperiti, qui infra allegantur aſſerentes dotem ſpuriæ, poſt eius mortem non deuolui ad eius hæredes, ſed ad patrem, vel patris hæredes pertinere: ex Theologis idem ſentiunt Molina, Rebellus *locis numero præcedenti allegatis.* Azorius *p.2.lib.2.cap.5.quaeſt.14.* Sanchez *conſ. mor.lib.4.cap.3.dub.35.numero 2.* & Fragoſus *de Rep. Chriſt.p.3.lib 2.diſp.5.numero 50.*verſic.*hinc ſequitur.* & verſic *nihilominus.*Ratio huius communis ſententiæ deſumitur ex traditis in præcedentibus, ſcilicet quod pater filiis ſpuriis non poteſt relinquere validè niſi ex cauſa alimentorum iuxta modum eorundem alimentorum.& ſic quando relinquit, vel tradit fundum filio, vel filiæ ſpuriæ,non relinquit, vel tradit in proprietate, quæ tranſmitti poſſit,(alioqui relictum eſſet nullum)ſed neceſſario debet relinquere, & dare loco alimentorum, vtque ex fundo, ſeu redditibus fundi viuere poſſit: & ſic mortuo ſpurio non tranſmittitur ad hæredes ſpurij, ſiue habeat, ſiue non habeat filios,ſed ad patrem, vel ad eius hæredes, vt potè cauſa alimentorum iam ceſſante; nam cum vnum in locum alterius ſubrogatur, idem debet iudicari de ſubrogato, quod de illo,in cuius locum ſubrogatur *l.filiæ §. Attia.ff.de condit.& demõſtr. & l.ſi eum,§.qui iniurius,ff.ſi quis cautionibus.*Alimenta aut morte alimentarij extinguuntur iuxta tradita *ſupra numero 123.* Item cum ſpurius non ſit capax proprietatis fundi relicti, vt dictum eſt, ſed tantum vſus fructus fundi(quãdo fundus non datur ſpurio æſtimatus pro omnibus alimentis totius vitæ ſpurij iuxta tradita numero præcedenti) & ſuccedit alia regula, ſcilicet quod vſusfructus extinguitur morte vſufructuarij.§. *finitur inſtitut.de vſufructu*, & ideo ſpurium teneri cauere de non alienando fundo, ſed de eo reſtituendo poſt mortem *arg.l.Titio centum in principio ff. de cond.& demonſt.*tradunt Craueta *alleg.conſ.219. n. 8.fin.*Benintendus *d.deciſ.22.fin.*Corduba *d.§.idem reſcripſit. numero 72.* & P.Barboſa, *vbi ſupra numero 72.*

Digitized by Google

226 Quare vt bona à patre ſpurio pro alimentis relicta tranſeant eo mortuo ad ſpurij filios, Bartholus *in l. finali numero 7 ff. de iis, quibus vt indignis* tradidit cautelam (quam Ripa *ad l. 1. numero 69. ff. ſoluto matrim.* Paleotus *de nothis cap. 45. numero 8. & cap. 51. num. 7.* & alij Iuriſperiti communiter approbant) vt pater ſpurij in teſtamento relinquens, vel inter viuos dans eidem ſpurio bona, quorum vſusfructus ſufficit ad alimẽta, expreſſe diſponat in fauorem filij ſpurij, ſeu ſuorũ nepotum, qui ex ſpurio naſcentur, illis poſt mortem ſpurij relinquens, ſuper fideicommiſſum ea bona ſpurio relicta iubens reſtitui.

217 Secunda ſententia prædictæ communi directè, & ex toto oppoſita tenet bona à patre relicta, vel tradita ſpurio pro alimentis ei acquiri quo ad dominium; & eo defuncto etiam ſine filiis tranſmitti ad illius hæredes. ita Rodericus Xuarez *ad praallegatam l. fori tit. de todo home* vbi tractat de naturalibus liberis *numer. 24.* à Couarruuia, & P. Barboſa *locis numero praecedenti citatis*; & à Gaſparo Anton. Theſauro *ſupra allegata quaſt. 25. numero 5.* relatus, vbi reſoluit bona à patre ſpurio pro alimentis relicta ſine vllo grauamine, & libera in ſpurium tranſire; & ſic tranſmitti eo mortuo ad illius hæredes. Probat Xuarez primo quia legatum ali-

228 mentorum incertis prædiis conſtitutum pleno iure quoad proprietatem legatario acquiritur, & ad hæredes illius tranſmittitur *l. libertis ff. de aliment. & cibariis*, ſed reſpondet Theſaurus *d. quaſt. 25. numero 10.* huius legis rationem non militare in præſenti caſu, in quo odio particulari legatarij ſtatutum eſt, vt nihil omninò percipere poſſit; & tantum intuitu pietatis ex benignitate Canonica inductum eſt, vt alimentorum cauſa aliquid capiat, quæ benigna conceſſio ad hæredes ſaltem extraneos tranſire non debet.

229 Probat ſecundo Xuarez, quia ſi bonorum legatorum dominium non ſpectaret ad ſpurium, talia bona eſſent reſtitutioni ſubiecta, ac proindè ſpurius non poſſet ea alienare, quamuis ex vſufructu non poſſet ſe alere, vnde fame periret, quod eſſet abſurdum. Verum reſpondet P. Barboſa, quod ſi vſusfructus fundi non ſufficit ad competentia alimenta, poteſt ſpurius cogere hæredes patris, vel aui, quod aliundè illa ſuppleant; cum alimenta ita ſpuriis debeantur, vt nec ex voluntate patris eis tolli, aut minui poſſint, vt ſupra notatum eſt; & etiam hæredes patris, vel aui, ſi pater ſpuriis nihil reliquit, vel non reliquit alimenta congruentia, teneatur congrua alimenta illis præſtare, vt Doctores ab eodem P. Barboſa *numero 74.* Anton. Gabriel. *d. conſul. 1. numero 10.* relati, & alij communiter vt *infra*. Theſaurus etiam *d. quaſt. 25. numero 10.* addit, quod ſi ob defectum alimentorum ſufficientium foret neceſſaria alienatio, iudex cauſa cognita concedet alienationem, quæ & minoribus, & mulieribus contra iuris prohibitionem concedi ſolet; vt etiam ego ipſe *tom. 3. mor. var. tit. 6.* agens de alienatione bonorum Eccleſiæ ex cauſa neceſſitatis notaui.

230 Tertia ſententia media diſtinguit de ſpurio decedente nullis relictis filiis, aut deſcendentibus, & de ſpurio, cui decedenti ſuperſunt filij, vel deſcendentes ab eo; & ſi ſpurio deſint filij, & deſcendentes, negat cum ſententia communi legatum ſpurio relictum iure alimentorum vel illud, quod illi iudicis authoritate loco alimentorum fuit conſtitutum, tranſmitti ad illius hæredes; ſi ſuperſunt filij, aut deſcendẽtes ab eo; tunc æquius dicit ad eoſdem deſcendentes tranſmitti. Ita Theſaurus *d. quaſt. 25. numero 9.* qui in ſecundo caſu tranſmiſſionem ad hæredes admittit ea motus ratione, quia eiſdem deſcendentibus eadem iuris naturalis ratione ſuadente, & æquitate Canonica vrgente ſpurij pater alimenta ſubminiſtrare tenetur, vt alios allegantes Couarruuias *d. § 6. numero 16.* & Vincentius de Franchis *allegata deciſ. 283. numero 15.* Nouiſſimè Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegit. Cler. c. 23. numero 3.* & alij Iuriſperiti communiter (de qua re *infra*) ſicuti & ipſe pater deficientibus filiis legitimis nepotes ex ſpurio inſtituere poteſt, vt *infra n. 246.* probatur, & præfata diſtinctionem recepiſſe conſilium Neapolitanũ teſte Minadoro *deciſ. 21.* refert idem Theſaurus *eodem numero 9.* addens ita etiam iudicaſſe ſenatum ſuum Auguſtæ Taurinorum; verum fundamento Theſauri reſpondet P. Barboſa *ad d. l. 1. p. 4. numero 71.* illud non concludere fundum pro alimentis ſpurio relictum tranſmitti ad filios ſpurij; ſed tantum eoſdẽ filios ex propria perſona poſſe cogere Auum, & eius hæredes, vt eis inopibus alimenta præſtent, quæ poterunt præſtari in pecunia, vel alio modo.

Ex iis ſententiis ſecunda cum ſit contra communem 231 receptam, & ab omnibus reprobatam, nullo modo videtur poſſe admitti in praxi, quando ſpurius decedit ſine filiis, & deſcendentibus relictis tantum hæredibus extraneis. Tertia vero ſententia (licet cõtra habeat communem, quæ de rigore iuris indiſtinctè, ſcilicet ſiue ſpurio ſuperſint filij, ſiue non videtur vera) nihilominus ſi ſpurio ſint ſuperſtites filij, aut deſcendentes ex eo inopes, & alimentis egentes, vt maximè æquitati conſentaneum; & cum alioqui auus, vel eius hæredes teneãtur nepotes ex ſpurio alere, libenter approbo; quod ſi quis vrgeat cum Vincẽtio de Franchis *d. deciſ. 283. numero 9. fine*, quia aut proprietas eſt tranſlata in ſpurium, aut non, ſi eſt tranſlata, non eſt eiſdem ..., an ſuperſint ſpurio filij, ſed ad quoſcumque eius hæredes tranſmittitur; ſi verò non; non poteſt tranſire, neque etiam ad filias: reſpondetur id tantum ad ſummum probare, non tranſire ad filios, ſi non ſint egeni; & non tranſire irreuocabiliter; ita quod ſi poſtea efficiantur diuites filij eiuſdem ſpurij, proprietas ſit reſtituenda.

Et prædicta, quãdo fructus fũdi, ſeu rei relictæ ſpurio 232 pro alimentis ſufficiunt ad integra alimenta annua. Quod ſi non ſufficiunt ad integra alimenta, tunc pro parte deficiente proprietatem fundi deberi ſpurio, & ad eius hæredes deuolui, & exceſſum fore reſtituendum patri, vel eius hæredi, tradunt Afflictus *deciſ. 99.* Capycius, Benintendus, Rebellus *locis ſupra n. 224. relat.* P. Barboſa *loco ibid. allegato numero 74. circa finem.* vbi etiam allegat Minadorum *d. deciſ. 21.* & ita dicendum iuxta communem, de qua *n. 225.*

§ XV.

Fundus à patre traditus filio ſpurio pro alimentis, an poſſit à patre grauari, vt mortuo filio alteri reſtituatur.

Ex traditis poteſt facile reſolui illud dubium, an pater 233 relinquens, vel dans filio ſpurio fundum, ſeu rem aliam pro alimentis, poſſit eum grauare, vt poſt eius mortem, eiuſdem patris hæredibus, vel alteri reſtituat. Si enim fundus, aliave res pro alimentis relicta ferat tenues fructus, ita vt cum valore ipſius rei, ſeu proprietatis iuxta computationem *d. l. hæreditatem ff. ad falcidiam* non excedant æſtimationem omnium alimentorum totius vitæ ſpurij, cũ tunc proprietas debeatur ipſi ſpurio, vt conſtat ex traditis *n. 224.* non poteſt pater tale grauamen imponere; & ita proculdubio ſentiunt Doctores *eodem numero 224* citati; ſi vero fructus fundi annui ſufficiunt ad congrua alimenta annua, poteſt pater imponere præfatum grauamen reſtitutionis; tum quia iuxta tradita *n. 225.* etiam non impoſito tali grauamine poſt ſpurij obitum deuolueretur fundus ad patrem, vel eius hæredes, tum quia cum pater pro alimentis non teneatur fundũ, vel rem aliam frugiferam ſpurio date, ſed poſſit in ſingulos annos, vel menſes alimenta illi præbere, dum relinquit, vel dat fundum; poteſt imponere grauamen illud poſt ſpurij obitum reſtituendi alteri,

alteri, prout ipſi patri libuerit;& id etiam in terminis tradunt Antonius Gomez *in l.9.& 10. Tauri numero 41.* Vincentius de Franchis *deciſ.720.per totum* P.Barboſa *l.1.p.4. numero 75.ff.ſoluto matrimon.* Theſaurus *d.l.1.quæſt.for.q.25.n.5.*& ita oportet ſentiant Doctores *numero* 225.allegati, & omnes Doctores Hiſpani, qui tenent patrem poſſe tale grauamen imponere in quinto bonorum,quod filio ſpurio iuxta *l.10. Tauri* in regno Caſtellæ tenetur relinquere;licet in dicto quinto contrarium alij teneant.

§. XVI.

Quintum omnium bonorum, quod iuxta legem Hiſpanam Tauri pater tenetur relinquere, vel dare filio illegitimo naturali, & ſpurio,an liberè ſit relinquendum,vel dandum, & ſine vllo grauamine.

234 ET ratio difficultatis eſt, quia *dicta l.10. Tauri* expreſsè conſtitutum eſt,quod pater poſſit quintam partem bonorum dare, vel relinquere filiis illegitimis etiam ſpuriis in proprietatem; & de ea poſſint ad libitum diſponere; quæ lex in duobus diſcrepat à receptis opinionibus iure communi, primo dumtaxat certam quantitatem, vſque ad quam pater poſſit nomine alimentorum ſpuriis relinquere etiam proprietatem, cum iure communi nulla ſit certa quantitas taxata, ſed id relinquatur iudicis arbitrio,inſpecta vel ſola naturæ neceſſitate,vel conditione ſpurij,& patris, ac patrimonij quantitate,de quo *infra* & clarè conſtat *ex dicto capit. cum haberet de eo,qui duxit*,vbi nulla certa quantitas pro alimentis ſpuriorum decernitur. Secundo diſcrepat à iure communi *dicta lex 10.Tauri*,dum diſponit ſpurium, de illo quinto poſſe ad libitum in vita, aut in morte diſponere.

Cum igitur ex diſpoſitione *dictæ legis 10.Tauri* pa-
235 ter de neceſſitate pro alimentis debeat ſpurio quintum bonorum dare,aut relinquere,& efficiatur ſpurij etiam quoad proprietatem, qui alio quinto non poſſet de eo pro libito diſponere; hinc etiam ſpurio mortuo illud quintum tranſmitti ad eius hæredes tradunt Couarruuias *de ſponſ.p.2.cap. 8.§.6. numero 15.* Antonius Gomex *ad d.l.10.Tauri numero 42.* Ludouicus Molina *de primogen.lib.2.cap.11.numero 32.* Spino *in ſpeculo teſtam.Gloſſ.16.numero 106.* Tellus *in d. l. 10. Tauri.* Auendanus *Gloſſa 3.numero 4* Matienzo *lib.5. ordina. tit.8.l.8. Gloſſa 3.numero 4* Baeza *de non meliorandis filiabus cap.27.numero 7.* Royas *de ſucceſſion.ab inteſt. cap.21. à numero 85.* Theſaurus *d.quæſt.25.numero 5.* Vaſquez *opuſc.de teſtam.cap.6.§.7.dub.13.* & Sanchez alios allegans *in conſ.moralibus lib.4.c.3.dub.35.numero 3.*& propterea in dicto quinto nō poſſe ſpurium grauari à patre illud poſt eius obitum reſtituere eiuſdem patris hæredibus,vel alteri, in terminis tradunt Gomez *d.numero 42.*Molina *d.numero 32.*Sanchez *d.dub. 35. numero 4* & idem tradidiſſe Tello, & Matienzo *locis citatis* teſtantur Ludouicus Molina, & Sanchez.

Quibus nihilominus contradicit P. Barboſa *allegato*
236 *numero 75.*aſſerens, quod ſi conſtaret patrem reliquiſſe alimenta filo ſpurio, etiam in regno Caſtellæ,morte cenſerentur extincta iuxta regulam *l.cum hi §. modus autem ff.de tranſact.*& aliorum textuum,de quibus *ſupra numero 224.* & quod non obſtante *d.l. Tauri 10.* pater relinquendo quintum pro alimentis filio ſpurio poſſit imponere onus, vt poſt mortem ſuam reſtituat alteri; tradit in terminis contra Gomezium Garzias *de expenſis cap.3.numero 54.* idem docere Xuarez *ad l.fori tit.de todo home numero 26.* Matienzo *d.Gloſſa 3.num 14.*& Tellum *ad d.l.10.Tauri num.17.* teſtatur præfatus P.Barboſa:volunt enim Garzias, & P. Barboſa, & Tellus,(prout illum refert idem P.Barboſa)ſenſum illius *legis 10.Tauri eſſe*, quod ſpurius acquirat, ſeu habeat proprietatem quinti, & poſſit de illo diſponere, & ad hæredes illius tranſmittatur, ſi ſimpliciter nulla addita conditione illud quintum à patre relinquatur; ita vt in dubio cenſeatur pater ei relinquere proprietatem, & ſic tranſmittatur ad eius hæredes.At verò ſi pater quintum relinquens ſpurio addiderit conditionem, vt poſt mortem illud alteri reſtituat, illud grauamen non prohiberi *dicta l.Tauri*,eo quod quintum filio naturali, & ſpurio non debeatur(inquit Garzias,quemadmodum legitima filiis legitimis debetur:ſed ego priorem ſententiam tale grauamen excludentem probabiliorem exiſtimo, nam ſtante diſpoſitione dictæ legis, quintum naturalibus,& ſpuriis videtur debitum ad inſtar legitimæ filiis legitimis,& naturalibus debitæ; quæ à patre non poteſt grauari onere reſtitutionis in alterius fauorem, *l.quoniam in prioribus Cod. de inoffícioſ.teſtam.& l.ſcimus,§.cum autem,Cod.eod.*Vincentius de Franchis alios allegans *deciſ.525 numero 20.* & Iuriſperiti communiter.

Limitatur tamen eadem prior ſententia à Sanchez *d.dub.35.numero 5.* & Vaſquez *d.dub.13.*poſt Tello, 237
& Matienzo,vbi illud quintum excederet quantitatem alimentorum ad ea neceſſariā;in illo enim exceſſu aiunt poſſe grauari illegitimum; quia cum tantum teneatur (inquiunt)pater alimenta exhibere, id quod ſupereſt, voluntariè dat,& ſic poteſt grauare;quam tamen limitationem puto non admittendam per tradita *ſupra numero 43.*& Couarruuiam, ac alios Doctores *ibid.* relatos aſſerentes patrem iuxta *d.l.10. Tauri* poſſe filio illegitimo naturali, & ſpurio etiam habenti aliundè alimenta relinquere, vel dare illud quintum, & prædicta circa controuerſiam an à patre relictum, vel datum ſpurio pro alimentis; eo mortuo tranſmittitatur ad illius hæredes, vel ad patrem ipſum, eiuſvè hæredes.

§. XVII.

Dos filiæ ſpuriæ, vel eius marito à patre data in fundo, vel alia re reddente fructus annuos ſufficientes ad congrua alimenta,ea mortua an tranſeat ad, patrem eiuſuè hæredes, vel ad hæredes ſpuriæ.

REſoluamus modo aliam controuerſiam initio *numero 223* propoſitam, ſcilicet an dos à patre filiæ 238
ſpuriæ data ad filios,aut deſcendentes ſuos,vel hæredes poſt eius obitum tranſmittatur,vel debeat patri, eiuſve hæredibus reſtitui.

Pro indubitato tenendum ſi fructus,ſeu redditus fundi relicti, vel dati in dotem, vel alterius rei legatæ, vel traditæ pro dote ſpuriæ,vnà cum valore proprietatis,ſeu capitalis non excedant æſtimationem,ſeu valorem omnium alimentorum totius vitæ ſpuriæ iuxta computationem, & ferream legem *hæreditatum ff.ad falcidiam*, proprietatem acquiri ſpuriæ; & ea defuncta tranſmitti ad quoſcumque illius hæredes; conſtat ex traditis *ſupra numero 224.*& affirmant Doctores *ibidem* relatis, & omnium latiſſimè P.Barboſa *ad d.l.1.p.4.ff.ſol to matrim.numero 74.*vbi in fine poſt Bermundum *eo ſupra d.numero 224.citato.* Addit, quod ſi res dicta in dotem ſpuriæ ſit vilioris æſtimationis, vt quia modica pecunia data eſt in dotem;hæredes patris nihil repetent,cum illa conſumpta ſit pro alimentis; & in vniuerſum,ſi vnica vice pro dote ſpuriæ pecunia ſit perſoluta in ea tantum quantitate, quæ vnà cum reddituſ, qui poſſit ex ea implicata percipi,non excedit quantitatem, & æſtimationem omnium alimentorum totius vitæ inſpecta dicta computatione, ſpuria efficitur abſolutè Domina dictæ dotis in pecunia conſtituta, & illam tranſmittit poſt ſuum obitum ad hæredes ſuos; vt etiam in terminis

nis

Digitized by Google

nis Gaſpar. Ant. Theſaurus *loco citato numero* 224. *allegato*, & nouiſſime alios referens Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegitimis Clericorum cap.* 23. *numero* 2.

239 Vbi etiam annui fructus fundi dati in dotem, vel redditus, qui perciperentur, vel percipi poſſent ex capitali pecuniæ, quæ data ex in dotem, ſufficerent ad integra alimenta ſpuriæ, ſi extet ſtatutum, quod vxore ſine liberis decedente maritus lucretur dotem, ſi ſpuria præmoriatur viuen e viro, dos non reuertitur ad patrem dotantem, aut eius hæredes, ſed acquiritur marito iuxta formam ſtatuti, vt latiſſimè probat Rolandus *conſ.* 74. *à numero* 51. *vſque ad finem lib.* 1. & *in tract. de lucro dotis quæſt.* 91. & tradunt Aymus Crauetta *conſ.* 186. Menochius *conſ.* 60. *numero* 29. Peregrinus *de iure fiſci lib.* 3. *tit.* 18. *numero* 80 Ioannes Lupi *de illegitimis com.* 2. §. 1. *numero* 48. verſic. *declaratur etiam.* Antonius Gabr. *com. conc. lib.* 6. *tit. de aliment. concl.* 1. *numero* 41. Merenda *tom.* 3. *lib.* 15. *cap.* 2. *num.* 25. & apud eoſdem alij, & Lucidorus dicto tract. *de illegitim. Clericor.* 22. *n.* 28. contractus enim cenſetur initus iuxta ſtatuta, & faciens eum, videtur ſe obligare legibus de illo actu loquentibus, & lucrum ſtatutum generaliter habet locum in quacumque perſona, quæ poſſit liberè diſponere. Has rationes adducit Rolandus, & approbant communiter alij, licet eas in dote ſpuriæ non admittat Surdus, qui proinde addit aliam rationem *ſupra numero* 108. adductam ſcilicet, quia pater prohibetur filiæ ſpuriæ dare non alij, & in lucro, quod acquiritur genero, ceſſat ratio prohibitionis. Quod dictum eſt ſtante præfato ſtatuto, dicēdum eſt (quidquid ſecus ſentiat Merenda *to.* 3. *lib.* 13. *cap.* 2. *numero* 22. & 23.) ſi pacto expreſſo pater in conſtitutione dotis filiæ ſpuriæ cauiſſet, quod filia viuente marito ſine liberis decedente vir lucretur dotem; eueniente enim caſu maritus lucrabitur dotem, & nullo modo tranſmittetur ad hæredes; ita Rolandus à Valle *de lucro dotis quæſt.* 94. *numero* 15. & 16. Peregrinus, Menochius, Antonius Gabriel. Lupus, Ioannes Lupi *locis citatis*, & Surdus *d. quæſt.* 7. *num.* 44. & 45. valet enim pactum prædictū, cum nullibi in iure pater prohibeatur ſe inquere, vel donare marito filiæ ſpuriæ, vt dictum eſt *ſupra numero* 208. & 216. quod enim lex non dicit, nec nos dicere debemus *l. Illam. Cod. de collat.* & in odioſis non admittitur extenſio; & cum tale pactum non concernat commodum filiæ ſpuriæ, ſed mariti, non poteſt cenſeri prohibitum iure ciuili; quia ſolum prohibet vltra alimenta nihil filiis ſpurij dari à patre poſſe: quare inanis eſt illa diſtinctio Merendæ; quod quidem pater poſſit marito filiæ ſpuriæ donare, non autem nomine dotis, paciſcēdo de lucro dotis; eo quod in hoc caſu, extat iuris prohibitio; nam vere nulla eſt prohibitio talis pacti in fauorem mariti. Quod tamen pactum admittit ipſe Merenda, quando alioqui ſine eo filia non poſſet recipere maritum idoneum ad eius pudicitiam tuendam.

Secluſo vero pacto, & ſtatuto, & perſiſtendo in iure

240 communi, præfatam dotem conſtitutam in fundo, ſeu capitali, cuius annui redditus ad congrua ſpuriæ alimenta ſufficiunt, ſine expreſſione patris ſpuriæ, quod ea defuncta ad illius filios, vel hæredes tranſeat, poſt mortem ſpuriæ ſpectare ad patrem vel eius hæredes, non verò ad hæredes ſpuriæ, etiam ſi hæredes ſint eius filij, aut deſcendentes ex ea. Tradidere Doctores magis communiter. Bartholus *in l. fin. numero* 7. *ff. de his, quibus vt indign.* Baldus *in l. ea quam numero* 41. *Cod de fideicom.* & *conſ.* 91. *lib.* 1. Panormitanus *conſ.* 50. & *conſ.* 115. *lib.* 2. Ripa *in l.* 1. *numero* 67. *ff. ſoluto matrim.* Crauetta *conſ.* 186 *numero* 16 Calcaneus *conſ.* 59. Iacob. Puteus *conſ.* 61 *numero* 17 Alba *conſ.* 44. Menochius *conſ.* 60. *numero* 29. Rolandus à Valle *conſ.* 74. *numero* 51. P. Barboſa *ad l.* 1. *p.* 4 *numero* 71 *ff. ſoluto matrimon.* Mareſcotus *var. lib.* 2. *numero* 36. Capicius, Benintendus *locis ſupra numero* 225. *citatis.* Gaylius *obſeru. pract. lib.* 2. *obſeru.* 88. *numero* 13. Anton. Gabriel. *com concl. lib.* 6. *tit. de alimen. concl.* 1. *numero* 29. Corduba *in l. ſi quis à liberis* §. *idem reſcripſit. numero* 30 *ff. de liber agnoſc.* Euaredus *conſ.* 156. Merenda *d. cap.* 2. *numero* 17. & *ſequen.* & alij apud eoſdem, & Ioannem Nicolaum Lucidorum *allegato capite* 23. *numero* 1. qui fundantur in eo, quod dos ſpuriæ ſuccedit loco alimentorum, & ideo illorum naturam aſſumat. *l. filia* §. *Attia.* & *l. ſi cum* §. *qui iniuriarum ſupra numero* 225. *allegatis*; Alimenta autem morte alimentarij finiuntur, vt ex iuribus *numero* 223. adductis conſtat; ſicut & vſusfructus §. *finitur, inſtitu. de vſufructu*; & ſpuria non eſt capax proprietatis fundi dotalis, ſed tantum vſusfructus pro alimentis; & conſequēter dos ipſa non tranſmittitur ad ſpuriæ filios, aut deſcendentes, vel hæredes, ſed morte ſpuriæ cenſebitur extincta, & ſic redibit ad patrem, vel eius hæredes. Confirmat Surdus *numero* 5. quod iure communi inſpecto etiam dos filiæ legitimæ, & naturalis à patre conſtituta, & tradita, ea mortua etiam cum filiis relictis redit ad patrem dotantem, vel ad eius hæredes, non verò ad filiæ liberos, & hæredes, *l. dos à patre profecta, ff. ſolut. matrim.* Bartholus, & alij Scribentes *in l. poſt dotem ff. ſoluto matr.* Picus *l.* 4. *numero* 212 *ff. ad l. falcidiam.* Franciſcus Molina alios latè allegans *de ritu nuptiarum, lib.* 3. *quæſt.* 51. *numero* 34. & alij; quos idem Surdus *num.* 6. refert dicens eſſe communem opinionem; ergo multo magis ſeruari idem debet in dote filiæ ſpuriæ, cum eſſet abſurdum ei plus fauoris impendi quam legitimæ. Quāuis autem illi iuris communis deciſioni derogatum ſit ex cōſuetudine Martini in ſcholis, & in iudiciis per vniuerſum orbem receptam, & approbatam, iuxta quam dos redire non debet ad patrem neque ad eius hæredes, ſi ſuperſint filij ipſi mulieri dotatæ, ſed apud eoſdem filios debeat remanere; vt tradunt Gloſſa *in d. l. ſi dos à patre* in verſic. *filia familias* Bartholus *in d. l. poſt dotem numero* 28. verſic. *quinto quæro, ibid.* Iaſon *numero* 102. Capicius *deciſ.* 276. *numero* 22. Menochius *conſ.* 238. *numero* 18. Burgi Caualcanus *deciſ.* 44. *numer.* 131. *p.* 1. Franciſcus Molinus *d. q.* 54. *numero* 36. Ioannes Lupi *de illegitimis, comm.* 2. §. 1. *numero* 49. & alij à Molino, & Surdo relati: nihilominus idem Surdus *n.* 7. ait dictam conſuetudinem in filiabus legitimis non debere extendi ad filias ſpurias, in quibus ſubeſt diuerſa ratio, & non tanta militat læſio iuris communis.

Quare Bartholus *in d. l. finali* propoſuit maritis cautelam (quam Capycius *deciſ.* 181. Ripa, & Peregrinus, 241
vbi ſupra, Paleotus *de nothis capite* 51. *fine* Sanchez *in conſ. mor. lib.* 4 *c.* 3. *dub.* 45. *numero* 12. & alij communiter approbant) vt curent à ſoceris dari magnam dotem filiabus ſpuriis, quam poſt mortem illarum, pater ipſe filiis ex eis naſcituris conferat, ſeu relinquat, reſtituive iubeat; cum poſſit Auus nepotibus ex ſpuria relinquere, & donare; præſertim ſi careat legitima Sobole *l. fin. Cod. de naturalibus lib.* & *capite cum haberet de eo, qui duxit*, dum loquitur per verbum liberis, vt poſt alios Vincentius de Franchis *d. deciſ.* 283. *numero* 13. & plures alios referens Ioannes Nicolaus Lucidorus *allegato capite* 23. *numero* 9. & longè Parladorius *rerum quotid. lib.* 1. *c.* 16. de quo *infra.*

Alij è contra abſolutè cenſent dotem filiæ ſpuriæ ea mortua tranſmitti ad illius hæredes, ita Bartholus 242
conſ. 56. *numero* 9. *lib.* 5. Berous *conſ.* 165. *numero* 23. *vol.* 2. & Vincentius de Franchis *d. deciſ.* 283. *a numero* 10. *ad* 16. Probant quia dos ſemel à bonis ſeu patrimonio patris ſeparata efficitur, & eſt proprium filiæ patrimonium *l. Pomponius Philadelphus ff. familiæ erciſc.* & *l.* 3. §. *ergo etiam filius familias ff de minoribus*; ergo de ſui natura eſt, vt ad filiæ hæredes tranſeat, non verò ad patris patrimonium redire deberet; neque obſtat illud quod dos ſuccedat, & detur loco alimentorum, quæ morte finiuntur, & ſic etiam dos ſubrogata. Primò enim eſt differentia inter alimenta, & dotem; tum quia dos de

ſu

Digitized by Google

ſui natura tranſit ad hæredes,vt modo dictum eſt ; alimenta verò non;tum quia dos præſtatur vnica præſtatione, quæ vnica præſtatio liberat patrem à futuris alimentis, ad quorum præſtationem non poteſt vnica præſtatione impelli,iuxta Doctores,quos Vincentius de Franchis *numero* 13.refert , & alios communiter.Poſtquam autem dicta præſtatio dotis inducit dictam ſolutionem alimentorum,& liberationem ab eis in futurum, non debet iterum ad dotantem redire ; quia in effectu ſi rediret,nihil ſoluiſſet:tum quia non eſt verum dotem dari,ſeu ſubrogari loco alimentorum , ſed ex cauſa publica,vt mulier virum inueniat,& ne periculo meretricandi exponatur;nec illa ſubrogatio etiam in dote filiæ ſpuriæ probatur vllo iure;nam textus *in d. capite cum haberet* , tantùm prouidit filiis ſpuriis de alimentis per patrem præſtandis ; quod Doctores extenderunt ad dotem filiorum, ne meretricandi periculo remanerent expoſitæ, ratione cuius periculi euitandi maior eſt neceſſitas dotis,quam alimentorum ; vnde non valet conſequentia,ergo vnũ ſuccedit loco alterius;ſed imo vnumquodque remanet in ſua propria natura ; nempe alimenta in propria natura alimentorum, quoad morte finiantur,& dos quod tranſeat ad hæredes iuxta eius naturam.Quod magis confirmatur,quia ſuppoſito contrario,admiſſaque præcedenti opinione communi , nemo reperiretur,qui vellet filiam ſpuriam ducere in vxorem; ſi poſtea eo ſuperſtite , præſertim cum magno filiorum numero cogeretur dotem reſtituere , & ita per indirectum daretur ſpuriæ materia delinquendi,ſcilicet meretricandi , ad quod euitandum fuit prouiſum , quod dos daretur filiabus ſpuriis,& prouiſio ipſa eſſet fruſtatoria: prædicta Vincentius de Franchis.

243 Ad quæ reſpondet P.Barboſa *loco ſupra allegato numero* 71.*circa finem* , & primo dicit quod cum ſpuria ſit incapax bonorum paternorum , dos debet videri ſeparata ſub qualitate,& natura alimentorum ; & ita habere locum regula *l.cum hi.§.modus ff.de tranſact.* Dicit ſecundo dotem per ſe non cenſeri , ſed imo neceſſariò debere conſiderari in filia ſpuria tamquam ſubrogatum loco alimentorum;cum pater filiis ſpuriis ſolum ex cauſa alimentorum relinquere,& dare poſſit Tertiò dicit illud inconueniens , de quo in vltima confirmatione, tolli facile , ſi maritus illa Bartholi cautela vtatur.

244 Alij denique aſſerunt dotem ſpuriæ decedentis ſine liberis teneri ad patrem dotantem , vel eius hæredes;ſi vero illi ſuperſint liberi , ad eoſdem liberos,vel deſcendentes, ex eis tranſmitti:ita Paleotus *de nothis cap.* 51. *numero* 6.*&* 7.Peregrinus *de iure fiſci.lib.*3.*tit* 18.*numero* 81.verſic.*ſed contra.*Ruinus *conſ.*124.*numero* 11. *vol.*1.Minadorus *deciſ.*21.Ioannes Lupi *de illegitim.d.com.*2.§.1.*numero* 49. & Gaſpar.Anton. Theſaurus *q. for.lib.*1.*q.*25.*numero* 9 Molina *de iuſtitia tom.*1. *diſp.* 168.§ *in dotem filia in fine* & plures alij quos Ioannes Nicolaus Lucidorus *dict.cap.*23.*numero* 3. refert.& id potiſſimum voluerunt Baldus , Beroüs *locis allegatis*,& Vincentius de Franchis *d.deciſ.*283. *numero* 14. *&* 15. & iuxta hanc ſententiam teſtatur Theſaurus ſe iudicaſſe,dum eſſet iudex ciuitatis Auguſtæ Taurinorum iuxta eandem etiam ſacrum Conſilium Neapolit.pronunciaſſe refert Minadorus *d.deciſ.*21.ita etiam fuiſſe deciſum per Rotam Florentinam ſcripſit Ioannes Lupi *d.n.* 49.verſic.*ſed Beroum.*Hæc ſententia probatur primo à Paleoto,& Vincentio de Franchis,quod dos datur pro oneribus matrimonij, quæ onera non concernunt tantum ſuſtentationem viri , & vxoris,ſed etiam ſuſtentationem,& educationem filiorum,præſertim vbi viri facultates ad illos alendos , & educandos non ſufficerent, ac proindè iniquum, & iniuſtum eſſet,eos priuari,cum ab initio eis pars dotis tacitè ſit obligata. Secundo probatur à Vincentio de Franchis,Theſauro, Peregrino,& Ioan.Lupi , quia exiſtentibus filiis poſt mortem filiæ ſpuriæ alimenta non finiuntur,ſed perſeuerant,nam durat adhuc patris debitum alimentandi filios ex ſpuria filia ipſo viuente , & eo mortuo talis obligatio ligat eius hæredes;*vt ſupra numero* 230.dictum eſt. Probatur tertio à Peregrino,quod allegata conſuetudo Martini,vt dos filio à patre data,ea defuncta ſpectet ad eiuſdem filiæ liberos,& deſcendentes,ſit obſeruanda etiam in dote filiæ ſpuriæ;ſicut conſuetudo, aut ſtatutum de lucro dotis fauore mariti , vt *ſupra numero* 58. notatum eſt:quod idem ait Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegitimis Ulter. cit.cap.*23. *numero* 5. addens rationes *ſupra numero* 239.ex Rolando adductas,ad probandum dotem ſpuriæ,& mortuæ ſine filiis remanere apud maritum,ſtante ſtatuto,quod lucrum dotale marito deferatur,deficientibus filiis fortius applicari ipſis filiis extantibus , ne maritus ſit peioris conditionis extantibus filiis , quam ipſis deficientibus, quatenus ipſis extantibus lucro dotali non eſſet locus , & ſic priuaretur tota dote;quæ tunc potiſſimum eſt neceſſaria ad ſuſtentanda onera matrimonij,ſcilicet filios ſuperſtites alendos. Demum addi rectè poteſt, ratio illa ab inconueniente deducta , nempè quod nullus vellet contrahere cum filia ſpuria,& ab hac ſententia puto non eſſe recedendum , & videtur vbique in praxi obſeruari.

Tutius tamen eſſet in conſtitutione dotis filiarum 245
ſpuriarum adhiberi cautelam,ſcilicet,quod pater dotem conſtituens, adiiceret expreſsè,quod poſt filiæ mortem vult illam debere tranſire ad eius filios , deſcendentes, & hæredes. Quamuis Lucidorus *d.cap.*23.*numer.* 6 aſſerat,patrem cenſeri,& dici velle dotem ad filios ſpuriæ tranſire,dum expreſsè non reſeruat ea,Rota *deciſ.* 231. *numero* 10.*apud Duran.& eodem capite* 23.*numero* 10. *poſt Ioannem Lupi, & Gaſparum Theſau.locis ſupra allegatis*,non addat ſufficere quod tacitùs,& ex coniecturis eliciatur patrem in conſtitutione dotis ſpuriæ eius filias fuerit contemplatus.

§. XVIII.

Auus neptibus legitimis ex filiis ſpuriis , an poſſit ad libitum relinquere , & eos inſtituere.

POteſt enim Auus nepotibus legitimis ex ſpuria,vel ex ſpurio relinquere quidquid voluerit,vt eſt communis Doctorum ſententia,quidquid ſecus ſentiat Ho- 246
tomanus allegata diſputatione de ſpuriis;ita Bartholus *in l.Gallus.§.quod ſi* 13.*ff.de liber. & poſthum.ibidẽ.* Dynus,Iaſon,Paulus de Caſtro,& Alexander,idem Alexander *conſ.*158.*numero* 1.*lib.*7.Paleotus *de nothis latiſſimè cap.*53.*per totum.*Rolandus *conſ* 74. *numero* 64. *lib.*1.Federicus de Senis *conſ.*57.*in ſexto dubio.* Clarus §.*teſtamentum q.*32.Gayllus *obſeru.pract. lib.*2. *obſeru.* 88.*numero* 15.*& ſequent.* Vincentius de Franchis *dec.* 283.Antonius Gomez *ad l.*9.10.*Tauri num.* 17.Minadorus *deciſ.*31.P.Barboſa *ad l.*1.*p.*4.*numero* 76.*ff.ſoluto matr.*Suidus *de alimen.tit.*1.*quæſt.*12.*numero* 10 *& ſequentibus tit.*5.*q* 7.*numero* 21.Couarruuias *de ſponſ. p.* 2.*cap.*8.§.5.*numer.*13.Peregrinus *de iure fiſci lib.*5. *tit.* 18.*n.*8.Gaſpar.Antonius Theſaurus *lib.* 2.*q.*25. *numero* 9.Ioan.Lupi *de illegitimis com.*2.§.1.*numero* 48.Capycius *deciſ.*181.*num.*4. Benintendus *deciſ.* 22.*numero* 6. Syluester *verbo filij numero* 4.verſic. *quintum.*Sanchez *in concl.moralibus lib.*4.*cap.*3.*dub.*45.*num.*2. Molina *de iuſtitia tom.*1 *diſp.*167.*concl.*9. Parladorus *rerum quotid. lib.*1.*allegato cap.*16.*n.*10.& Iuriſperiti communiter à Surdo , Barboſa,Sanchez *locis citatis* , & à Dugno *reg.*366.*limit.*2.& Auguſt. Barboſa *coll. ad l. vltimã num.*8.*Cod.de naturalibus liberis* relati;qui omnes id probant ex textu *in d.l.fin.Cod. de naturalibus liberis* , vbi Iuſtinianus decreuit, licere Auo nepotibus ſuis legitimis ex filio naturali quodcumque libuerit relinquere,quam deciſionem habere locum etiam in nepotibus

Digitized by Google

potibus legitimis ex ſpurio, eadem de qua *in d.leg.fin.* ratione ſuadente, intellexere,& ſenſere Gloſſa *ibid.*Bartholus *ibid.§.quid ſi ts* Paleotus *d.c* 5 3.*numero* 4.cæteri Iuriſperiti præallegati, & alij. Ratio enim prohibitionis relinquendi ſpurijs filiis ceſſat in nepotibus ex ſpurio legitimè natis,nam fuit delictum paternum, ſcilicet turpitudo,& incontinentia patris , ad quam cohibendam lex ſtatuit non poſſe patrem aliquid relinquere filio ſpurio , nec inſtituere filium naturalem ; pater autem , ſeu Auus nihil deliquit quo ad nepotem ex ſpurio,vel naturali filio legitimè natum,ſed tantum quoad filium ipſum.& conſequenter non punitur Auus quoad neptem legitimam ; *nulla* (inquit Iuſtinianus *in d.l.finali*) *in neptem legitima eſt conſequentia, cum leges paternum tantum vitium in filio cohibere voluerint* , & ideo iuxta leges poteſt Auus relinquere, quod illi libuerit,nepoti legitimo nato,ſiue ex naturali,ſiue ex ſpurio. Continuant Paleotus,& Federicus de Senis,& Surdus ; quia nullibi in iure reperitur prohibitum Auum poſſe nepoti legitime ex filio ſpurio relinquere,illumue inſtituere,quilibet autem inſtitui poteſt,qui expreſsè prohibitus non reperitur,*arg.l.extraneum* , *Cod.de heredibus inſtituendis* Addit Paleotus leges vetantes quid filiis illegitimis relinqui,eſſe odioſas, nec extendendas ad nepotes,quorum diuerſa eſt cauſa,*arg.l. cum quidem, ff. de liber.& poſtumis.*

Quamuis autem Baldus *in d.l.Gallus, §. quidem re-*
247 *ctè,ff.de liberis,& poſthumis.*Molina *loco citato*,& nonnulli alij inſtitutionem nepotis legitimi ex illegitimo tam naturali,quam ſpurio ſimpliciter factam, in dubio cēſeri factam contēplatione filij ſpurij,ſcilicet vt medio nepote filio ſpurio bona paterna acquirantur;& ſic iudicandā nullam tamquam factā in fraudem legis,conueniunt enim omnes Doctores allegati,vbi certum ſit,nepotem legitimum ex filio ſpurio ab Auo eſſe inſtitutum,vel ei relictum contemplatione patris, ſeu ſpurij , non neptis nempè vt hæreditas , vel relictum ad eundem filium ſpurium perueniat, inſtitutionem , ſeu relictum non ſuſtineri , quia ſicut eſt per ſe incapax , ita etiam eſt incapax mediante perſona alterius *arg.textus in l.1.Cod.de natur.lib* ibi *ſiue itaquè*,& ibi *ſiue per interpoſitam perſonam*,& aliorum iurium, quæ Antonius Gomez *d.n* 17.refert.

248 Nihilominus longè verius eſt , in dubio inſtitutionem nepotis legitimi ab Auo factam præſumi potiùs contemplatione eiuſdem nepotis,quam patris ipſius,ſeu ſpurij,& valere;& ſiue nepos ſit in poteſtate ſui patris, ſiue non,ita Bartholus *loco ſupra numero* 246 *citat.* Iaſon *in d.l.finali.ff.de his , qui bus vt indignis*.Gomez *d. numero* 17 Gaylius *d. lib.obſeru.* 88. *numero* 15. Couarruuias *d.numero* 13. Paleotus *d.cap.* 51. *numero* 6. & 7. Surdus *d.q.7.numero* 19.& 30.Larea *deciſ.*95. *numero* 8.& eſt communis ſententia Iuriſperitorum, vt teſtantur Iaſon,& Gaylus.Probat Paleotus primo *per textum in l.fin.Cod.de vſufruct.& in lege ſi verò.§.1 ff.mandati.* Probatur ſecundo , quia nemo præſumitur delinquere, nec eligere ſibi viam , per quam diſpoſitio ; ſeu actus infirmetur,*l.ſimiles,qui deſtinauerat,ff.de militari teſtamento,l.1.Cod.eod.& l.quoties ff.de reb. dubiis* ; neque etiam dolus præſumitur,ſed euidenter probandus , vt poſt alios Maſcardus *de probat concl.*532.*numero* 5.Menochius *lib.5.præſumpt.*3.*numero* 44 & Larea *d.deciſ.* 95 *citato numero* 8.Denique quia hodie omnia , quæ ab auo in nepotem conferuntur, cenſentur aduentitia , non profectitia,& vt nepoti ipſi , non eius patri acquirantur , vt Gloſſa, Bartholus,Caſtrenſis,Alexander,Iaſon, & alij *in l.quæ aliena.§.interdum ff.de acquir. hær.* & *in l.quæſitum ff.de leg.*1.

249 Citra autem omne dubium,& certo conſtaret Auum nepti,& filio ſpurio reliquiſſe contemplatione eiuſdem nepotis,ſi diſpoſuiſſet,quod nec vſusfructus ad patrem ſpurium perueniret,item ſi tempore inſtitutionis, & relicti , ipſe pater ſpurius non viueret ; item ſi nepos eſſet emancipatus , ita Doctores vtriuſque ſententiæ.

Præfata autem communis ſententia , quod Auus nepoti legitimo ex filio ſpurio poſſit ad libitum relinquerere,vel dare ; an procedat etiam in neptibus legitimis ex filo ſpurio inceſtuoſe nato. Aſſerunt Gomez *ad d.l.* 9.*Tauri dicto numer.*17.*initio,ibid.*Caſtillo § *ex teſtam.* Caſtrus *in d.l,Gallus* §.*quid ſi qui numer.*6.*ff. de liber. & poſthu.*& *ibidem* Iaſon *numero* 15.quos ad id refert Sanchez *d.lib.*4.*conſ.mor.cap.*3. *dub.*46. *numero* 1. At negant communiter Doctores Auum poſſe inſtituere neptem ex filio ſpurio inceſtuoſo.Ita Baldus *in l.ſi quis inceſti,Cod.de inceſtis nup.* Paleotus *d.c.*53.*numero* 9. Couarruuias Gaylius *locis numero* 248.*citatis*. Surdus *d.q.*7.*numero* 35.Sanchez *d.dub* 46. *numero* 2. & communiter alij Doctores à Couarruuia,Surdo,& Sanchez, & Aug. Barboſa *collect ad d.l.finalem numero* 9. *Cod.de natur.liber.*relati per textum *in d.l. ſi quis inceſti* , vbi expreſsè ſtatuitur,vt committens inceſtas nuptias non teſtetur,niſi in certas perſonas.de quibus ibi fit mentio ; inter quas non comprehenditur nepos ex filio inceſtuoſo;quia aut ratio ob quam contrahentes in certas nuptias,non poſſunt teſtari,nec donare,eſt,quia eorum bona pertinent ad fiſcum,& hoc exigit ſententiam iudicis ſaltem criminis declaratoriam (vt *in tom.*2.*mor.var.tit.* 12 latiùs probaui)ideo ſi ante talem ſententiā donent tenere factum, nec donatarium teneri reſtituere ante iudicis ſententiam tradit *dicto dub.*46.Sanchez poſt Angelum,verbo *donatio* 1.*numero* 15. Syluestrum *eodem* 1.*quæſito* 1.*verſic.*8.Tabien.*eod.numer.*1.*verſic. vndecimo.*

Eadem communis limitatur in nepote ex ſpurio fi- 250
lio clerici,attenta conſtitutione Pij V.de qua *ſupra num.* 191.in ea enim expreſsè prohibentur clerici de acquiſitis ex bonis Eccleſiaſticis,& de aliis aliquid dare, nedum ipſis filiis illegitimis eorundem, ſed nec coniugibus,nec ipſorum parentibus, filiis deſcendentibus,aſcēdentibus,&c.ſed de hac materia,an clericus ſtante dicta conſtitutione Pij V. poſſit inſtituere nepotes legitimos ex filio ſpurio natos,Clarus Couarruuias,Sanchez *locis numero* 246.*relatis*.Alij apud eoſdem,& apud Auguſt. Barboſam *dicto collect.ad d.l.finalem n.*10.*Cod.de nat.lib.*& nouiſſimè Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illeg. clericor.cap.*30.&id quod controuertitur inter Doctores, eſt,an Pius V. ſolum vetet clericos de acquiſitis ex bonis Eccleſiaſticis, vel aliis relinquere nepotibus legitimis ex filio ſpurio aliiſve coniunctis , affinibus,conſanguineis, intuitu & contemplatione eiuſdem ſpurij , vt tandem per circuitum bona ad ſpurium perueniant;an verò vetet abſolutè, & etiam ſi legatum,vel inſtitutio fiat nullo habito reſpectu ad ſpurium, ſed ſolùm propter ipſos nepotes,&c. & vetare ſolum quando legatum, vel inſtitutio fieret intuitu , & contemplatione ſpurij: tenet cum pluribus aliis Ioannes Nicolaus Lucidorus *d.cap.*30.ad quem,&ad alios præallegatos Doctores remitto lectorem, pro pleniori intelligentia præfatæ Bullæ Pij V.

Denique eadem communis declaratur procedere
quando Auus non habet filios legitimos , quia ſi illos 251
haberet, non poſſet neptibus tametſi legitimis ex filio illegitimo naturali , vel ſpurio bona ſua relinquere , eoſue hæredes inſtituere,conſtat expreſsè *ex d.l.finali. Cod.de natur.liber.*ibi , *nulla ſobole legitima ſubſiſtente.*& tradunt Decius *conſ.*462.*n.*20. & Doctores *ſupra n.*246.pro eadem communi relati,& alij communiter, quos referunt Surdus,*d.q.*7.*numero.* 31. & Sanchez *d. lib.* 4.*conſ mor.cap.*3.*dub.*45. *numero* 8. & pro ſobole legitima Aui *in d.l. finali* intelliguntur non ſolum eius filij,ſed etiam nepotes,& deſcendentes ex filiis legitimis, vt in terminis Crauetta *conſ.*200.Paleotus *d cap.*53. *n.* 9.& Surdus *d.q.*7.*numer.*31. vnde reiiciendus omnino Anton Gabr.*com.conc.lib.*6.*tit.de aliment.concl.*1. *num.* 41.dum aſſerit Auum poſſe relinquere pro libito nepo-

tibus

Digitized by Google

tibus ex filia ſpuria. Nec Capicius deciſ. 181. n. 5. id abſolutè dicit: ſed tantum, quod Auus exiſtente ei ſobole legitima poteſt nepoti legitimo ex ſpurio relinquere vnam vnciam iuxta l. 2. Cod. de naturalibus liberis.

Et quod Auus exiſtentibus filiis legitimis, vel nepo-
253 tibus ex filiis legitimis poſſit nepotibus ex filiis ſpuriis relinquere vnam vnciam, docent etiam Gloſſa in dict. l. finali Cod. de naturalibus liberis. Paleotus d. cap. 53. num. 9. P. Barbosa ad d. l. lib. 1. p. 4. n. 76. ff. ſolut. matrim. & alios allegans Surdus de alimen. tit. 5. dict. q. 7. n. 33. & 34 & ratio eſt, quia minus odioſus eſt nepos legitimus ex filio ſpurio, quam filius illegitimus naturalis; vnde ſi vncia filio naturali relinqui poteſt iuxta d. l. 2. Cod. de naturalibus liberis, multo magis poterit relinqui nepotibus legitimis ex filio ſpurio.

254 Prædicta autem procedunt, cum Auus in teſtamento nepoti legitimo ex filio ſpurio reliquerit; nam ab inteſtato præfatus nepos non eſt capax ſucceſſionis Aui, ad quem pater ſuus ſpurius ei aditum ab inteſtato excluſit, vt Paleotus dict. cap. 53. numero 10. poſt Caſtr. in d. l. finali, Socinum in d. l. Gallus §. quid ſi 15. numer. 4. ff. de liber. & poſthu. & Decium conſ. 85. fine.

Sequitur Summarium Capitis VI.

Filiis ſpuriis an præſtanda ſint alimenta ſecundum diuitias paternas, & conditionem, ac qualitatem, ſeu dignitatem perſonæ patris, & filij. Negatiua ſententia. n. 255. & duobus ſequen. Affirmatiua. n. 258. ad 265.

Intellectus ad cap. cum haberet, in verbis finalibus, de eo, qui duxit, &c. 256. 257. 259. 260. & 272. ad 275.

Alimenta, quæ miſerationis cauſa debentur, vt quæ marito vergenti ad inopiam; an præſtanda ſecundum qualitatem, & dignitatem eius, cui præſtari debent. Negatiua. numero 256. affirmatiua. numero 261.

Spuriis non ſunt præſtanda alimenta ita ampla, vt filio legitimo, & naturali. n. 264.

Seruis, & famulis alimenta, cibaria, & veſtes ſunt præſtanda ſecundum eorum conditionem, & ſtatum. ibidem.

Serui alij ſunt digniores aliis. ibid.

Dignitas in ſeruis intelligitur pro meliori ſtatu, & conditione, non pro publico honore; cuius ſunt incapaces. ibid.

Spuriis qualiter arbitrio iudicis ſint taxanda alimenta, & dos conſtituenda. n. 265.

Filio ſpurio præſtanda ſunt cibaria, veſtitus, habitatio, & cætera ad corporis conſeruationem neceſſaria, & ad diſciplinas, honeſtaſque artes percipiendas. numero 266.

Præſtanda etiam ſunt alimenta pro eius vxore, liberis, famulis, & ancillis, ſi illis indigent iuxta ſuam conditionem, & dignitatem. ibid.

Dos filiæ ſpuriæ conſtituenda, & danda habito reſpectu ad patris diuitias, & dignitatem, & patriæ conſuetudinem, & ſemper tanta, quanta opus eſt, vt inueniat maritum, euitetque periculum impudicitiæ, & meretricandi. n. 267. & 268.

Filiæ ſpuriæ non debetur tanta dos, quanta dari ſolet legitimæ, & naturali. n. 269.

Nepotibus fratribus, & ſororibus ſpuriis pauperibus tenetur Auus, & frater diues præſtare alimenta, & dotem attentis diuitiis, & honore, dignitate, ac generis ſplendore. n. 270.

In concurſu filiorum ſpuriorum, & legitimorum, ac naturalium prius ſunt alendi legitimi, quam ſpurij, ſi pater non poteſt omnes, vel anguſtiora alimenta ſpuriis danda. n. 171.

Patrem, & matrem æquè teneri alere filios ſpurios docuerunt Panormitanus, & alij. num. 272.

Merenda opinatus eſt ſolam matrem teneri. numero 273.

Communis, & recepta ſententia eſt, patrem principaliter obligari alere filios ſpurios, quando pater eſt certus; matrem vero ſolum in ſubſidium patris. num. 274. & 275.

Quo ad obligationem alendi filios non ſpectatur patria poteſtas, neque agnatio, neque ius ſuccedendi in bonis filiorum, neque ſolus inſtinctus naturæ patri, & matri communis; ſed quod pater ſit certus. numero 276.

Quando certum eſt ſpurium eſſe filium Caij, vel Petronij, ſed dubitatur à quo determinatè ſit procreatus, quis eorum debeat illi præbere alimenta. numero 277.

Pater tenetur alere filium naturalem, aut ſpurium legitimatum. n. 278.

Priuilegium auget ius, non adimit. ibid.

Legitimatus nihil differt à legitimis; debet inſtitui, & præteritus rumpit teſtamentum. ibid.

§. XIX.

Pater an teneatur præſtare alimenta filiis ſpuriis habita ratione dignitatis paternæ, & diuitiarum; an vero tantum alimenta vitæ neceſſaria.

Porrò cum in præcedentibus pluries dictum ſit fundum pro alimentis à patre ſpurio filio relictum, vel datum; & pariter dotem filiæ ſpuriæ à patre conſtitutā debere commenſurari quantitati alimentorum congruorum debitorum, nec modum alimentorum excedere, examinandum hoc loco eſt; quæ alimenta filiis ſpuriis pater dare teneatur, ſtante diſpoſitione, & æquitate Canonica prea'leg. c. cum haberet de eo, qui duxit, &c. An ſolum alimenta neceſſaria ad ſuſtentandam vitam, nulla habita ratione dignitatis paternæ, & diuitiarum, an vero iuxta qualitatem, & dignitatem perſonarum, ſcilicet patris, & filij, & quantitatem patrimonij paterni iuxta tradita ſupra n. 70. & 71. de alimentis debitis filiis legitimis, & naturalibus, & n. 162. de alimentis præſtandis filiis illegitimis naturalibus.

Prima ſententia aſſerit ſpuriis alimenta à parenti- 255
bus deberi ſolum iuxta neceſſitatem nulla habita ratione diuitiarũ, & dignitatis perſonæ patris, aut ipſius ſpurij, cum alimenta ſunt præſtanda, ita in his terminis. Craueta conſ. 219. n. 8. Rolandus conſ. 74. n. 41. lib. 1. & de lucro dotis q. 94. n. 3. Caſſaneus conſ. 39. n. 55. Palacius Rubeus in c. per veſtras de donat. ff. notab. 3. §. 24. n. 3. & in rubr. de donat. §. 65. num. 52. Benintendus dec. 22. n. 8. Baeza de non meliorandis filiabus, cap. 8. num. 30. Theſaurus deciſ. 211. n. 36. Gama deciſ. 201. fin. deciſ. 225. latè n. 1. & 2. deciſ. 304. num. 2. fine. & deciſ. 343. n. 4. P. Barboſa ad l. 1. p. 4. n. 65. & 68. ff. ſolut. matrimonio. Menochius de arbitrariis caſu 182. n. 33. Corduba in l. ſi quis à liberis §. idem reſcripſit, à n. 48. ff. de liber. agnoſcen. Merenda controu. iuris to. 3. lib. 13. cap. 1. à num. 6. ad 11. Riccius in collect. deciſ. p. 6. collect. 2435. Verſ. neque præſtand. & p. 7. collect. 3077. & nonnulli alij à P. Barboſa d. n. 65. Merenda d. c. 1. n. 9. & à Surdo de alim. tit. 4. q. 18. num. 50. & Stephano Gratiano diſcept. for. tom. 1. cap. 112. num. 4. & tom. 4. cap. 613. num. 6. relati, & ita videntur etiam ſentire Paleotus de nothis c. 47. fin. & c. 49. fin. & Andreas Gayllus obſeru. pract. lib. 2. obſeru. 88. n. 9. & ex Theologis ita ſentit Rebellus de obligation. iuſtitiæ p. 2. lib. 5. q. 8. ſect. 2. num. 6. & in facti contingẽtia Senatum Granatenſem decreuiſſe filiæ ſpuriæ clerici fuiſſe debita alimenta, & dotem ſolùm iuxta indigentiam naturæ, refert Larea deciſione 95. numero 7. Probatur primo, quia alimenta, quæ debentur ex cauſa

miſerationis, (vt ſunt, quæ ſpuriis filiis à parentibus præſtari debent) debentur tantum iuxta neceſſitatem viuendi, & præciſam indigentiam naturæ; non ſecundum dignitatem, vt Baldus *in l. maritum, ff. ſolut. matrim.* (vbi vero vergenti ad inopiã docet eſſe ex dote vxoris ſoluto matrimonio præſtanda alimenta ſolum neceſſaria ad vitæ ſuſtentationem, non iuxta illius dignitatem, cum dentur ex cauſa miſerationis, non ex aliqua obligatione) Iaſon *in §. item ſi de dote n. 8. inſtit. de actionib.* Decius *conſ. 311. 576. & 611.* Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis §. ſed ſi filius num. 69.* ſequẽs ſententiam Baldi Roland. *vbi ſupra* & alij à P. Barb. *d. n. 65.* Peregr. *de iur. fiſc. lib. 3. t. 18. n. 72.* relati, & Rota Romana *deciſ. 581. numero 2. p. 1. in recentior. Farin.* & plures alios refert Salgado *in labyrintho credit. p. 1. capit. 24. num. 20.* Secundo probatur *in cap. cum haberet, de eo, qui duxit in matrim.* in quo corrigitur ius ciuile, & decernitur alimenta non eſſe deneganda, ſed præſtanda filiis ſpuriis; ibi enim S. Pontifex dicit, vt vterque parens filiis ſpuriis neceſſaria ſubminiſtret, quibus verbis voluit, ſeu innuit ſe comprehendere ſolum neceſſaria vitæ ſubſidia, ſcilicet illa, ſine quibus viuere non poſſunt: quod P. Barboſa *num. 67.* & Merenda *n. 9. per textum in l. 3. ff. de alim. & cibar. leg.* vbi neceſſaria fuerunt relicta libertis, & ſubdit Iuriſconſultus, *hæc minimi æris*
256 *eſſe*, ſcilicet *minimæ impenſæ*, quaſi reſtricta cenſeantur ad neceſſaria ſecundum indigentiam naturæ: & quod id tantum voluerit Summus Pontifex, confirmatur, quia ibi alimenta ſpuriis præſtanda decreuit corrigens ius ciuile, quod illis in odium paternæ incontinentiæ alimenta iure naturæ alias eiſdem debita denegauit; ac proindè vult S. Pontifex ea alimenta ſpuriis filiis debere præſtari, quæ illis ius ciuile *in Auth. ex complexu, Cod. de incert. nup.* denegauerat, ſcilicet alimenta iure naturæ illis debita: At iuxta Doctores communiter iure naturali inſpecto debentur tantum alimenta ad neceſſariam vitæ, & naturæ ſuſtentationem, non ſecundum perſonarum qualitatem, vt *ſupra numero 16.* dictum eſt. Ergo attenta diſpoſitione *d. cap. cum haberet*, ſpuriis filiis debentur tantum alimenta neceſſaria ſecundum naturæ indigentiam, & non ſecundum dignitatem perſonæ patris, & ipſorum filiorum, cum hoc pertineat ad ius ciuile, quod alimenta ſpuriis denegauit. Quare licet ius ciuile circa præſtationem alimentorum conſideret perſonarum qualitatem, & facultates eorum, qui ea præſtare tenentur; vt conſtat ex teſtibus *ſupra n. 71.* adductis, tamen circa alimenta ſpuriorum ex coitu damnato progenitorum, non eſt attendendum ius ciuile, cum illis expreſsè alimenta omnia denegauerit; & ius Canonicum *in dict. cap. cum haberet*, correxerit ius ciuile ſolum, quatenus *in d. Auth. ex complexu* iure naturali de alimentis naturæ ſuſtentationis neceſſariis aduerſabatur.

Et quamuis *in dict. cap. cum haberet* expreſsè di-
257 catur, quod parentes filiis ſpuriis neceſſaria ſubminiſtrent, ſecundum eorum facultates: id huic ſententiæ non obſtare quaſi Summus Pontifex voluerit alimenta, quoad quantitatem taxanda fore, habita ratione diuitiarum patris, aiunt iidem Doctores; & primo P. Barboſa *numero 67.* reſpondet textum in illis verbis, *ſecundum eorum facultates*, poſſe habere hanc interpretationem, ſcilicet, quod in conſtituendis filio ſpurio alimentis deberet haberi reſpectus ad facultates, & diuitias patris, ita tamen vt vltra neceſſaria ad victum nil aliud præſtandum ſit: vnde ſi pater ſit diues, neceſſaria præſententur filio ſpurio, qualia conueniunt perſonæ diuiti, ſeu vt diues familiam ſuam alere ſolet: ſi vero eſt pauper, ea præſtentur neceſſaria, vt pauperes ſolent eorum familiam alere; & ſic filius pauperis alitur pane, & oleribus; filius autem diuitis diuerſo ciborum genere, vt in ſimili dixit Gloſſa *in l. ſeruis vrbanis 97. verbo cibariis ff. de leg. 3.* & Panormitanus *in cap. nobis numero 6. de iure patr.* & dictum eſt *ſupra numero 80. & numero 81.* Secundo idem P. Barboſa *ibidem*, & Merenda *numero 9.* reſpondent veriorem, & germanam illorum verborum interpretationem eſſe, quod ſcilicet, dum *in dict. textu* dicitur parentes teneri filiis ſpuriis neceſſaria præſtare ſecundum quod ſuppetunt facultates eorum; hoc intelligi ſtatutum in beneficium ipſorum parentum, ita vt teneantur filios ſpurios alere, ſolum quatenus poſſunt, & ſaluis ſibi neceſſariis conſuetis, ita quod non teneantur alimenta propria coarctare pro alimentis filiorum; ſed eatenus tantum, quatenus eorum facultates patiantur, quæ ſi vtrique ſufficiunt, tunc neceſſaria alimenta filiis ſpuriis præſtentur.

Et iuxta hanc ſententiam Theſaurus *d. deciſ. 211.* 258
numero 17. teſtatur iudicaſſe Senatum Taurinenſem in cauſa Marchionatus Cauæ 8. Nouembris 1586. eandem ſententiam, & ſolum neceſſitatem conſiderandam tenuiſſe Rotam in Romana aſſertæ dotis 29. Nouembris 1593. coram Orano refert Stephanus Gratianus *tom. 1. diſcept. for. in additione ad cap. 112. poſita poſt repertorium*; licet ibi dos ſpuriæ (vt idem Gratianus teſtatur) fuerit taxata ſcuta quatuor millia, quod tamen eſt vltra neceſſitatem.

Altera ſententia magis communis, & tenenda af- 259
firmat filiis, & filiabus ſpuriis à parentibus, & ab aliis, qui loco parentum eos alere tenentur, deberi, & eſſe præſtanda alimenta attentis diuitiis paternis, & perſonarum patris, & filiorum conditione, generis ſplendore, honore, & dignitate. Ita ex Theologis Molina *de iuſtitia tom. 1. diſputation. 168. paragrapho iure tamen Canonico*, Azorius *p. 3. lib. 5. cap. 7. quæſtio. 9.* Megala *p. 2. lib. 2. capite 24. quæſtio. 1. numero 3.* & Laiius *eodem lib. 2. capite 8. quæſt. 2. numero 3.* Sanchez *in conſiliis moral. lib. 4. cap. 3. dub. 34.* Fagundez *in Decalogum lib. 4. cap. 17. numero 12.* Leſſius *de iuſtitia lib. 2. cap. 19. numero 67. & 68.* Vaſquez *opuſc. de teſtament. cap. 5. §. 7. dub. 9.* Turllench. *in Decalog. lib. 7. cap. 18. dub. 7. numero 7.* Diana *p. 1. tractat. 2. reſolution. 85. & p. 5. tract. 3. reſolut. 131.* & Cardin. Lugo *de iuſtit. & iure tom. 2. diſput. 24. numero 123.* & Interpretum Gloſſa *in dict. cap. cum haberet, de eo qui duxit*, verbo *ſecundum facultates* (dum enim ibi dicit hoc regulare eſſe, vt filiis præſtentur alimenta ſecundum patris facultates, & allegat textum *in l. ſi quis à liberis, primo reſponſo, & ff. ſi quis ex his ff. de liber. agnoſcen. & l. ſi competentes, & l. vltima, Cod. de alend. lib.* in quibus legibus decernitur alimenta eſſe præſtanda iuxta quantitatem patrimonij, & perſonarum conditionem; apertè oſtendit ſe ſentire id habere locum etiam in alimentis, quæ filiis ſpuriis ex æquitate Canonica debentur) *ibidem* Hoſtienſis, Butrius, Ancharanus, Præpoſitus, Ruinus *conſ. 27. lib. 3.* Corſetus *in ſingularibus*, verbo, *ſpurius ſecundo.* Couarruuias *de ſponſ. p. 2 cap. 8. § 6. numero 8.* Corduba à Lara *in §. idem reſcripſit numero 52. 53. & 90. l. ſi quis à liberis, ff. de liberis agnoſcendis.* Ludouicus Molina *de primogenit. lib. 2. cap. 15. numero 55. ibidem.* Additionator alios allegans, Spino *in ſpecul. teſtament. Gloſſa 16. numero 102.* verſic. *contrarium tamen.* Gomez *ad leg. 10. Tauri numero 39.* Tello *ad eandem l. 10. numero 2.* Vincentius de Franchis *deciſ. 283. num. 18.* Peregrinus *de iure fiſci lib. 3. tit. 18. numer. 72.* Surdus *de alim. tit. 4. q. 18. num. 51. & tit. 7. q. 9. fine.* Ioan. Lupi *de illegitimis comm. 2. §. 1. n. 43.* Anton. Gab. *com. concl. lib. 6. tit. de alim. concl. 1. n. 31.* verſic. *contrarium.* Stephan. Gratianus *tom. 1 cap. 112 à numer. 6. & tom. 4. cap. 613. num. 6 & ſequent.* Paſchalis *de patria poteſtate p. 2 cap. 3. num. 47.* Auguſtin. Barboſa *ad decretales tom. 2. collectaneo ad c. cum haberet n. 12. de eo, qui duxit, & ad Cod. tom. lib. 5. collectaneo ad l. ſi patrem numero 8.* Ioannes Nicolaus Lucretius *de illegit. Cler. c. 21. n. 3. & ſequent.* Larea *alleg. deciſ. 95. num. 6.*

Rota

Digitized by Google

Rota Romana *deciſ.92.n.13.p.5.diuerſorum,apud Paulum Rubeum,deciſ.30.numero 22.p.7.apud eundem, & in Albanenſi alimentorum 13.Octobris1578.coram Seraphino,relatam à Stephano Gratiano in additione ad d.cap.112.poſita poſt repertorium primi tomi*, & plures alij Iuriſperiti apud præfatos Doctores præſertim Sanchez,Gabrielem,Surdum,Stephanum Gratianum, Lucidorum,& Laream,& iuxta hanc ſententiam fuiſſe iudicatum in facti contingentia teſtatur Vincentius de Franchis,Ludou Molina,Io.Lupi *locis allegatis*,& Gomez *d.deciſ.225*.

259 Probatur hæc ſententia primo,quia ius ciuile *in dict. auth.ex cõplexu Cod.de inceſtis nuptiis*,filiis ſpuriis non negauit alimenta ſimpliciter neceſſaria ad vitæ ſuſtentationem iure naturali debita:ſed alimenta, quæ filiis legitimis,& naturalibus,& aliis illegitimis naturalibus concedit;ergo dum ius Canonicum correxit ius ciuile, quatenus ſpuriis alimenta denegat,voluit illis eſſe præſtanda ea alimenta, quæ non extante dicta diſpoſitione iuris ciuilis *in d.Auth.ex complexu* facta, filiis naturalibus forent præſtanda, quibus præſtanda ſunt attentis facultatibus,& qualitate perſonarum, facta enim reuocatione iuris ciuilis *in d.Auth.ex complexu* per ius Canonicum *in d.cap.cum haberet*,quæ antea circa alimẽta filiis naturalibus præſtanda iure ciuili fuerant conſtituta,ad filios ſpurios cenſentur extenſa, vt rectè notauit Molina *d.diſput.168.§.* Panormitanus *c.cum haberet*.

260 Secundo omnes præallegati Doctores probant eandẽ ſententiã *in d.c.cum haber*.quatenus ibi decernitur, alimenta filiis ſpuriis ſubminiſtranda ſecundum facultates patrimonij,quare ibi dicitur, quod non ſolum præſtentur alimenta ſecundum neceſſitatem naturalẽ;ſed etiã adduntur illa verba,*ſecundum quod eis ſuppetunt facultates*;& ſic habita ratione diuitiarũ, & conditionis perſonarum. Et licet ibidem fiat mentio neceſſitatis, dum dicitur neceſſaria ſubminiſtret;nihilominus id non obſtat,quia etiam dicũtur neceſſaria,quæ reſpiciunt dignitatem eius,qui debet ali,vt conſtat *ex l.1.* vbi Gloſſ. *od. alen.lib.* & tradunt etiam Gloſſa *in c.Epiſcop.4.verbo neceſſaria*,& ibi Franchus,& Ancharanus *de præbendis, & in his verb nu.* Surdus *d.q.18.cit.n.51*.& Stephan. Gratianus *d.c.112.n.12.& d.c.613.n.11.* & certe iniquum,& rationi diſſonum eſſet,(vt Vincentius de Franchis,Surd.& Sanchez notarunt) quod æquè ſtricta alimenta conſequatur ſpurius alicuius comitis,vel equitis, aut etiam principis,ſicut cuiuſuis mercatoris, aut alicuius alterius perſonæ priuatæ;quodque ducis filio ſpurio præſtentur à patre panis & olera,quæ ad naturæ ſolius ſuſtentationem ſufficiunt,quare merito hæc ſententia in praxi recepta eſt,& à iudicibus fori externi ſeruatur,vt notauit Ludouic.Molina *d.n.55*.

Neque obſtat illud,quod alimenta, quæ cauſa miſe-
261 rationis præſtantur,non debeantur vltra neceſſitatẽ naturæ;in eiſque præſtandis non habeatur ratio diuitiarũ, & conditionis perſonæ,cui ſunt præſtanda.Nam contrarium,& quod etiam in his præſtandis ſit habenda ratio conditionis,& dignitatis perſonæ;vt in alimentis marito ad inopiam vergẽti ab vxore,vel alio præſtandis tradũt magis communiter Doctores,quos referunt,& ſequuntur Surd.*d.q.18.n.45*.& Steph.Gratian.*d.c.112.n.21.& d.c.613.n.14.& 15*.& idem docuit Baeza *de inope debitore.c.17.& n.67.& ſequen*.relatus à Salgado *d.c.24. n.24*.qui *ibid.* fatetur,id verum eſſe, addens tamen iuxta communem ſententiam Doctorum, quos *n.20.* refert non eſſe præſtanda tam ampla alimenta iis,quibus tantum ex cauſa miſerationis,& non poſſunt conueniri, niſi quatenus poſſunt facere,debentur,ſicuti præſtarentur,quando illa iidem poſſunt conſequi iure actionis, legati,aut officio iudicis.

262 Non obſtat etiam illud, quod ius Canonicum *in dict. cap. cum haberet*, correxerit ius ciuile, ſolum quatenus negans ſpuriis etiam alimenta vitæ ſimpliciter neceſſaria iuri naturali aduerſabatur, & continebat iniquitatem. Nam iam ſupra oſtenſum eſt ius ciuile non negaſſe ſpuriis alimenta iure naturali illis debita. Præterea ius Canonicum iuris ciuilis diſpoſitionem quoad alimenta ſpuriorum abſolutè reuocauit decernens alimenta à parentibus illis danda,& ſecundum quod eis ſuppetunt facultates;atque adeo quæ circa alimenta filiis naturalibus præſtanda iure ciuili fuerant conſtituta, cenſentur ad ſpurios filios extenſa, vt ſupra dictum eſt: qualiter etiam illud verbum, neceſſaria comprehendat neceſſaria reſpectu dignitatis,iam probatum eſt.

Poſterior etiam interpretatio illorum verborum 263
provt eis ſuppetunt facultates, ex P.Barboſa, & Merenda *numero 257*. adducta non eſt admittenda; nam S. Pontifex voluit fauere filiis ſpuriis ibidem; & data illa interpretatione, fruſtra Summus Pontifex illa verba addidiſſet; cum certum in iure ſit, & decantatum parentes in alendis etiam filiis legitimis, & naturalibus, non teneri niſi ad id,quod facere poſſunt ſaluis iis,quæ in ſuos neceſſarios vſus eos oportet impendere,vt infra dicetur.

Si dicatur ſpurios eſſe deterioris conditionis,quam 264
ſint legitimi, atque adeo non eſſe illis ita fauendum quoad alimenta.Reſpondetur hinc ſolũ inferri, quod licet etiam filio ſpurio, pro eius qualitate, & dignitate ſint præſtanda alimenta, vt probatum eſt; non tamen debentur ita ampla, vt filio legitimo eiuſdem dignitatis, atque qualitatis forent, vt notauit Ludouicus Molina *dict.numero 55*. & dictum eſt *ſupra numero 161*. traduntque alij Doctores *ibidem* citati, non poteſt autem inferri ſola alimenta vitæ ſuſtentandæ ſimpliciter neceſſaria ſpuriis ob illorum conditionem, & natalium illegitimitatem fore præſtanda; nam (vt ait Gratianus *dict.cap.112.numero 22. & d. cap 613.numero 16*. ſerui ſunt deterioris conditionis, quam ſpurij, & tamen etiam in illis tractandis, alendis, & veſtiendis debet haberi reſpectus dignitatis, & non ſolius neceſſitatis *l. ſed & ſi quid inædificauerit § mancipiorum, in fine, ff.de vſufructu*, vbi Vlpianus mandat ſeruum ali, & veſtiri ſufficienter ſecundum ordinem, & dignitatem mancipiorum; ex ſeruis enim alij dicuntur digniores, & magis nobiles aliis, provt nobiliori, vel minus nobili ſeruitio ſunt deſtinati, vt Rebuffus *in l.cenſoria 203. §.itemque de ſeruis*, verſic. *Atrienſis ff.de verborum ſign.* Intelligendo ita dignitatem,non pro publico honore (cuius ſeruus non eſt capax *l.generali Cod de tabular.lib.10*.ſed pro meliori ſtatu, & conditione iuxta Gloſſam *in dicto §.mancipiorum verbo, dignitatem*; & Rebuffum *in l.nepos Proculo 125.verbo, dignitas ff.de verbo ſignificat*. vnde etiam Florianus *in d. §.mancipiorum*. infert famulis quoque conductis ſine conuentione ſalarij, vel mercedis deberi alimenta, & veſtes ſecundum conditionem perſonarum,multo magis ergo,quam in ſeruis idem erit dicendum in filiis ſpuriis.

Et ſi igitur alimenta filiis ſpuriis præſtanda, ſint ta-
xanda iudicis,ſeu boni viri arbitrio,vt Couarruuias,Spi- 265
no,Ludouic.Molina Peregrinus, Gratianus, & alij ex Doctoribus *n.158*.citatis,& etiam alij ſuperius *num.75*. relati,nihilominus iudex in illis taxandis debet conſiderare diuitias paternas,& ſtatum ac dignitatem ſpurij,vt iidem Doctores.& alij à Gratiano *d.c.112.n.9* relati,& ad id faciunt tradita *ſupra n.76*. de modo à iudice ſeruando in taxandis alimentis filiorum legitimorum, & naturalium.

Ex prædictis infertur,non ſolum ipſimet filio ſpurio
à patre exhibenda cibaria, veſtitus,habitatio, & cæte- 266
ra ad corporis ipſiuſmet filij conſeruationem neceſſaria, nec non quæ ad diſciplinas pertinent honeſtaſque artes percipiendas; vt in his terminis filiorum ſpuriorum alendorum notauit Paleotus *de nothis cap. 47.n.7* cum hæc omnia alimentorũ nomine cõprehen-

dantur,vt conſtat ex traditis *ſupra à numero* 45.*ad* 63. ſed etiam præſtanda eſſe alimenta pro omnibus perſonis,quas filius alimentandus tenetur alere,ſi aliundè nō poſſit eas alere,& facultates paternæ ſuppetant, & ſic patrem ſpurij teneri prouidere alimenta pro eiuſdem ſpurij vxore,liberis, famulis,& ancillis,quibus iuxta ſuū ſtatum indiget, cum hæc omnia ad ſtatum,& conditionem ſpurij pertineant, & in his taxandis expreſsè tradunt Molina *d.diſp.*168.*citato* §. *iure tamen Canonico* Leſſius *d.n.*67. Sanchez *d.dub.*34. Vincentius de Franchis *d.deciſ.*283.*n.*20.Stephanus Gratianus *d.cap.*613. *n.*18.Tello *vbi ſupra n.*10.Matienzo *loco ſupra allegato num.*15. *&* 16.& alij Iuriſperiti à Sanchez *d.dub.* 34.allegati, & nonnullos alios allegans Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegit.Clericor.c.*21.*n.*14.*&* 15. & etiam Paleotus *d.num.*7. ſuppoſito,quod ſpuriis alimēta ſunt præſtanda ſecundum dignitatem, & ſtatum illorum, non ſecundum præciſam naturæ neceſſitatem; & conſtat ex traditis ſuperius *num.*83.*& tribus ſequen.* quamuis in ſpecie, quod alimenta vxori filij ſpurij inopi danda contradicant Theſaurus *allegat. deciſ.*211. *n.* 12.& Merenda *d.cap.*1.*num.*13. dicens deciſionem *d. cap.cum haberet*, non loqui de ea, quam proindè ſi non poteſt nutrire,non nubat contra quos ſtant tradita *ſupra n.*95.quæ ſuppoſita reuocatione iuris ciuilis circa alimenta ſpuriorum,procedere debent etiam in vxore filij ſpurij; facta enim illa reuocatione ſpurij quod alimenta ſunt veluti filij obſeruandi,vt ait Paleotus *cap.* 48.*n.*3.& ideo illorum onera pater ſuſtinere debet, vt *d.num.*95.probatum eſt;& conſequenter filij ſpurij inopis vxori aliundè non habenti alimenta præſtare,vt in his terminis tenet etiam Io.Lupi *de illeg.com.*2.§.1.*numero* 25.

267 Infertur quoque ex traditis, cum dos filiæ ſpuriæ in locum alimentorum ſuccedat,minorque alimentis dari non poſſit; in ea conſtituenda à patre, vel à iudice taxanda, & arbitranda habendum eſſe reſpectum ad paternas diuitias,& ad patris,ac filiæ dignitatem, conditionem,& ſtatum,& ad patriæ conſuetudinem circa dotes filiarum,illegitimarum; & non ſolum ad alimenta vitæ ſuſtentandæ ſimpliciter neceſſaria; ita oportet ſentiant omnes Doctores *numero* 258.relati,& in terminis Vincentius de Franchis *d.deciſ.*283.*num.*18.*& ſequen.* & plures ex Doctoribus ſupra n.202.& 203.relati, & cum aliis Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegit.Clericorum cap.*21.

268 Imò admiſſa etiam ſententia, quod alimenta etiam iuris Canonici diſpoſitione attenta ſpuriis filiis non debeantur niſi ſecundum neceſſitatem naturalem, adhuc filiæ ſpuriæ dotem eſſe conſtituendam, aut iudicis arbitrio taxandam habito reſpectu ad diuitias,& dignitatem patris,patriæ conſuetudinem, & etiam ad neceſſaria ad filios alendos, ex eo patrimonio procreandos, quamuis excederet alimenta, quæ pro quotidiano victu filiæ ſpuriæ cælibi deberentur; tradunt Paleotus *de nothis cap.*10.*n.*2.(vbi ex Decio *conſ.*611.dotem trium millium,& quingentorum ſcutorum filiæ ſpuriæ clariſſimi,& locupletiſſimi viri conſtitutam fuiſſe viſam conuenientem patriæ conſuetudine attenta;cum indecorum ſit filiæ ex nobiliſſimo, & locupletiſſimo patre genitæ illud ſibi dotis nomine dari,quod Cælibi ſolum ſufficeret ad victum quotidianum)P.Barboſa *ad l.*1.*p.*4.*n.*70. *&* 71.*ff.ſoluto matr.* Merenda *d.lib.*13.*cap.*2.*n.*28. & Rebellus *de oblig.iuſtit.p.*2.*lib.*5.*q.*8.*ſect.*2.*n.*6.Ratio eſt primo,quia(vt inquit P. Barboſa *d.n.*70.) aliter debentur alimenta ſpuriæ nuptæ; aliter quando eſt cœlebs;ſi quidem nuptæ maiora videntur deberi alimenta, quia debet haberi etiam reſpectus ad filios, & ancillas *l.iis alimentorum ff.vbi pupillus educari debeat*; *& l. habitatio ff.de ventre in poſſeſſionem mittendo*, etenim prout patri legitimo incumbit huiuſmodi onus,*l.ſi quis a liberis* §. *non tantum ff.de liber.agnoſc.*ita incumbit quando dotat filiam ſpuriam, vt conſtat ex traditis *ſupra n.*244.& tradunt Paleotus *loco ibid. citato*,& Vincentius de Franchis *d.deciſ.*283.*n.*14.Secundo, quia ſi filiæ ſpuriæ pro dote ea tantum quantitas,quæ ad quotidianum victum, ſi cœlebs manſiſſet,ſufficere poſſet,facile inuenire non poſſet maritum; & ſic aperiretur ei via ad meretricandum, quod maximè euitandum eſſe Doctores omnes docent,tanta igitur dos(inquiunt præfati Doctores,præſertim Barboſa,& Merenda)danda filiæ ſpuriæ,quanta opus eſt,vt maritum, qui honeſtatē ipſius tueri poſſit, ipſaque euitare poſſit pudicitiæ perdendæ periculum; etiamſi alimentorum vitæ ſuſtentandæ ſimpliciter neceſſariorum quantitatem excederet.

269 Secundum omnes tamen ſpuriæ non datur tāta dos, quanta dari ſolet legitimæ,& naturali,ſed minor, *vt ſupra n.*163.*&* 164.notatum eſt;& poſt alios tradit Lucidorus *d.c.*21.*n.*19.*&* 20.

270 Aduertendum præterea, quæ in præcedentibus tradita ſunt de alimentis, & dote filiis, & filiabus ſpuriis præſtandis,procedere quando Auus, & frater in ſubſidium,vel defectum parentum tenetur nepotibus, fratribus,& ſororibus ſpuriis,alimenta præſtare,iuxta tradenda § *ſequenti*; talibus enim nepotibus,fratribus, & ſororibus ſpuriis præſtanda erunt alimenta non ſolum ſecundum neceſſitatem naturæ; ſed habito reſpectu ad diuitias Aui,vel fratris, & ad qualitatem perſonarum, honorem,dignitatem,& generis ſplendorem, vt in terminis Fagundez *loco ſupra n.*258. cum parentum obligatio in ipſos transferatur,& quia quoties alimenta debentur ex diſpoſitione legis,vel hominis, præſtari debent ſecundum ſtatum,& qualitatem illius,cui præſtanda ſunt;& facultates illius qui ſoluere debet,iuxta tradita *ſupra n.*70.*&* 71. & Doctores ibid. citatos, ſpuriis vero ex diſpoſitione Pontificia, & æquitate Canonica debentur,vt ſupra probatum eſt,*ſupra etiam n.*261. dictum eſt alimenta ex cauſa miſericordiæ debita præſtāda eſſe iuxta qualitatem illius,cui debentur conſideratis diuitiis illius,qui præſtare debet; & in iis terminis poſt hæc ſcripta reperi ſentire Ioan.Nicol.Lucidorum *alleg. cap.*21.*n.*5.*& ſeq.*

271 Aduertendum quoque quoad huiuſmodi alimenta ſpuriorum,quod conſiderandum ſemper eſt an facultates prius ſuppetant filiis legitimis,& naturalibus, quam ipſis ſpuriis,nam in concurſu iſtorum eſt habenda ſolū ratio legitimorum excluſis aliis illegitimis tam naturalibus,quam ſpuriis,quando vtriſque non ſufficiunt redditus,vel ſi ſuppetant, anguſtiora alimenta ſunt danda illegitimis,ſiue naturalibus,ſiue ſpuriis; ita Corduba *in l.ſi quis à liber.*§ *idem reſcrip.n.*59.*ff.de lib.agnoſc.*Surdus *de alim.tit.*7.*q.*11.*n.*16.& Steph Gratian. *tom.*3.*c.* 562.*n.*55 Megala *p.*2.*l.*2.*c.*24.*n.*2 & poſitum eſt etiam *ſupra n.*167.*fin.*&tradit quoque *d.c.*21.*n.*24.licet enim attento iure naturali in præcepto 4 Decalogi contento, æqualis ſit parentum erga omnes filios obligatio naturalis illos alendi;nihilominus,quia hæc obligatio quoad filios legitimos, & naturales ex legitimo matrimonio procreatos ex duobus principiis naturalibus prouenit nempe ex ipſa generatione,& ex matrimonio,quod in officium naturæ nempe ad conſeruationem humanæ naturæ ante peccatū fuit inſtitutū præferenda eſt obligationi,quam quoad illegitimos, & ſolum naturales habent;cum ſit arctior obligatio,ſi quidē duo vincula magis ligant *c.*1.*de treuga,& pace. & l.pen.*§.*ſi vero,Cod. de adopt.* quæ obligatio tollit obligationem erga filios tantum naturales,eſto etiam ſint prius nati,quam legitimi; data autem huiuſmodi inopia parentum onus alendi filios illegitimos naturales, vel ſpurios incumbit aliis conſanguineis proximioribus iuxta ſuperius tradita, ſi illis facultates ſuppetent,id quod etiam in terminis notauit Io.Nicol.Lucidorus *d.c.*21.*n.*25.

§. XX.

Digitized by Google

§. XX.

Filiis ſpuriis an vterque parens teneatur alimenta præſtare.

NVm verò filiis ſpuriis vterque parẽs æquè teneatur alimenta præſtare, vt non per prius pater, & mater poſt triennium ablactationis tantum in ſubſidium; ſi pater ob paupertatem nequeat illa præbere: an verò ad illa præſtanda æqualis obligatio, parque onus ſit patris, & matris: difficultatem faciunt illa verba textus *in d. cap. cum haberet de eo, qui duxit, &c. vterque liberis ſuis ſecundum quod eis ſuppetunt facultates, neceſſaria ſubminiſtrent.* illa enim verba *liberis ſuis*, non poſſunt rectè referri ad alios liberos, quam ad illos, quos vir ille (de quo ibi) ex muliere adultera, ſeu quam per adulterium cognouit, ſuſcepit.

272 Prima igitur ſententia aſſerit dictum onus alendi filios ſpurios incumbere tam matri, quam patri, ita vt vterque æqualiter concurrere debeat ad præſtationem alimentorum provt illis facultates ſuppetunt; ita quod quo ad hæc ſit differẽtia inter legitimos, & naturales, & illegitimos naturales ac inter ſpurios; quod illos tenetur per ſe, & ſolus pater alere; mater verò ſolũ in ſubſidiũ, *vt in ſequ.* §. explicatur, ſpurios verò etiam mater æquè ac pater tenetur alere, & neceſſaria ad vitam ſubminiſtrare. Ita Panormitanus *in d. cap. cum haberet, numero 9. ibid.* Ancharanus, Præpoſitus, Scaccia, Lupus *in l. ſi qua illuſtris numer. 93 ff. ad orficia* Ioannes Lupus *in c. per vestras, notab. 3. § 23. numero* 12. Vitalinus *in tract. de clauſulis, an alimenta renunci. poſſ.* Corduba *in l. ſi quis a liber. § idem reſcripſit numero* 33. *& in §. ſi mater ff. de liber agnoſc.* Ant. Gabr. *com. concl. lib. 6. tit. de alim. concl. 1. numero* 4 Gregor. Lopez *l. 3. tit. 19. p. 4. in Gloſſa* 1. Theſaurus *decis. 4. numero* 7. & alij Iuriſperiti à Gab. citati, & ex Summiſtis Syluester *v. filij numero* 4. verſic *quintum*, & Layman *lib. 5 tract. 10. p. 3. c. 5. num.* 5. fundatur Panormitanus, & alij primo illis verbis textus, *vterque liberis ſuis neceſſaria ſubminiſtret.* in quibus verbis mens S. Pontificis videtur fuiſſe, vt pater, & mater in præſtatione alimentorum concurrere deberẽt, & dicit Corduba, illa verba *ibi* addita, *provt eis facultates ſuppetunt*, non fuiſſe poſita, vt alimenta ampla, vel anguſta iuxta facultates paternas præſtarentur, ſed vterque ad alimenta tantum naturæ neceſſaria ſubminiſtrãda concurrere deberet ſecundum facultates cuiuſque; vt ſcilicet pater ſi ſit ditior matre, plus conferat; & eodem modo, ſi mater ſit ditior patre, plus conferat. Probat ſecundo (quaſi adducens rationem, qua motus fuerit S. Pontifex ad decernendum, matrem æquè ac patrem debere concurrere ad ſpuriorum alimenta) quia cum ſpurij non ſint de agnatione patris, Bartholus *l. Tutelas. ff. de cap. dimin.* nec ſub eius poteſtate §. *ſi aduerſus inſt. t. de nupt.* neque illis pater ſuccedat, ſed mater ab inteſtato §. *fin. inſtit. ad Tertyll.* & alimenta eiſdem ſpuriis debeantur ex inſtinctu naturæ, ſecundum quam filij non minus obligantur matri, quam patri, non videtur æquum, vt ſolus pater grauetur huiuſmodi filijs alimenta præbere, ſed par eſt, vt æquè, imo magis teneatur ad illa ſubminiſtranda concurrere. Et hanc ſententiam videtur tenere Garzias *de expenſis cap. 3. numero 33. fine*; quatenus dicit regulam de matre quoad alimenta filiis præſtanda omnino in ſpuriis locum non habere.

273 Antonius Merenda *tom. 3. controu. iuris lib. 13. capite 1. numero 6.* ſupponens de iure ciuili filios ſpurios non eſſe alendos à patre iuxta textum *in §. ſi quis ſanè non habens Auth. quibus modis naturales efficiantur legitimi.* eo quod ſpurij non veniant nomine naturalium, de quibus *ibi*, cum inter eorum parentes matrimonium eſſe non poſſit, ſed computentur inter vulgo quæſitos, & conſequenter eſſe à matre alendos iuxta textum *in l. ſi quis à liberis paragrapho idem in liberis ff. de liberis agnoſcendis*, vbi ſic dicitur, *ergo & matrem cogemus præſertim vulgo quæſitos liberos alere, nec non ipſos eam*: hoc inquam, ſupponens Merenda dicit S. Pontificem *in dict. capite cum haberet*, illis verbis, *vterque liberis ſuis*, habuiſſe reſpectum ad filios, quos vir ille ſuſceperat ex legitima vxore, & ad eos, quos ex illa, quam per adulterium polluerat, procreauerat; eumque per illa verba voluiſſe deſignare, quemadmodum onus alendi hos filios, partiri oporteret, vt nempè maritus ſuos, ſcilicet eos, qui ex legitima vxore nati erant, aleret, alios verò mulier. Hic enim intellectus, inquit, idem Merenda, eſt verbis illis omnino conformis, & diſpoſitioni iuris ciuilis, à qua Canones non ſolent diſcedere, *capite 1. & 2. de operib. nouit. nuntiat*; & durum eſt verba Canonum præter eum ſenſum, qui ipſorum proprius eſt, exponere, vt ipſi iuris ciuilis correctio inducatur. Confirmat hanc ſententiam lex Hiſpana Regia 5. *tit. 19. p. 4.* quæ dicit filios ſpurios alendos eſſe à matre, Auo, & Proauo materni generis. Verùm hæc interpretatio ſicut eſt noua, ita non admittenda vel voluntaria; tum quia nec mater iure ciuili cogitur alere ſpurios ex coitu damnato natos iuxta tradita *ſupra numero* 180. *fine*; tum quia *in dict. capite cum haberet*, nulla fit mentio legitimorum filiorum, qui ex legitima viri vxore fuerint ſuſcepti; ſed tantum illorum decem, quos ex muliere illa pellice genuerat; quibus ſolis licet ſpuriis S. Pontifex voluit prouideri debere, & neceſſaria à parentibus ſubminiſtrari: eſto ius ciuile aliud ſtatuerit, denegando illis alimenta; & conſequenter iuxta idem ius ciuile iidem ſpurij ſint alendi à matre, & eius aſcendentibus maternis, attenta diſpoſitione *dicti §. idem in liberis*, quod à matre ſint alendi, vulgo quæſiti, qui propriè dicuntur, quorum pater ignoratur.

Igitur magis communis ſententia Doctorum, & tenenda affirmat patrem iuxta regulas generales prin- 274
cipaliter teneri ad alendos filios ſpurios; matrem verò vltra primum triennium teneri ſolum in ſubſidium. Ita Couarruuias *de ſponſ. p. 2. capite* 8. §. 6. *numero* 13. *fine.* Paleotus *de nothis capite* 48. *ferè per totum.* Peregrinus *de iure fiſci lib. 3. titul.* 18. *numero* 59. Gama *deciſ.* 304. P. Barboſa *ad lib. 1. p. 4. numero* 67. Valaſcus *conſultation.* 92. Padilla *in Auth. res quæ numero 65. comm. de legatis.* Surdus *de aliment. tit. 1 quæſt. 14. numero 6. fine.* Ioannes Lupi *de illegitimis comm. 2. §. 1. numero* 12. Auguſtin. Barboſa *collectaneo ad dict. caput cum haberet numero* 7. & Molina *de iuſtitia tom. 1. diſputat.* 168. §. Panormitanus *capite cum haberet*, vbi ajt eſſe communem ſententiam, quam quoque nonnullos alios allegans nouiſſimè amplexus eſt Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegitimis Clericorum capite* 17. *numero* 4. Igitur cum Regula generalis ſit, quod pater principaliter teneatur alere filios legitimos, & naturales *l. Neſſennius, ff. de negotiis geſtis. leg. alimenta Cod. eadem l. ſi quis à liberis §. ſi mater, ff. de liberis agnoſcend.* & etiam filios illegitimos naturales. *Auth. licet. Cod. de naturalibus §. ſi quis ſanè, Auth. quibus modis natural. efficiantur legitimi, & §. penultimo iuncta Gloſſa v. legitimi, Auth. quibus modis naturales efficiantur ſui.* Probatur eandem regulam hodie, & ex diſpoſitione, & æquitate Canonica iuxta *dict. caput cum haberet*, habere locum etiam in filiis ſpuriis, nam eo ipſo quod diſpoſitio iuris Cæſarei permittens; ſeu decernens patrem non teneri, aut non poſſe alimenta filio ſpurio præbere iure Canonico *in d. cap. cum haberet* reuocata eſt, & diſpoſitio præfata iuris Canonici in foro Cæſaris vbi

vbique recepta eſt; filij ſpurij quo ad alimenta non differunt à legitimis, & naturalibus; neque ab illegitimis naturalibus, ſed quoad ius alimentorum cenſendi ſunt, & tractandi tamquam filij, ita quod, quæ antea circa alimenta filiis legitimis, & naturalibus tantum ipſo iure ciuili decreta fuerunt, ad filios ſpurios cenſeantur extenſa, vt in terminis Decius *in c. per tuas n. 7. de probat.* Paleotus *d. c. 48. n. 3.* Molina & Ioannes Lupi *loc. cit.* & ſic etiam in ipſos non haberet locum diſpoſitio iuris ciuilis facta *in d. §. idem in liber. ff. de liber agnoſc.* niſi quando pater ſpurij eſt ignotus, & incertus omnino, vel quando pater eiuſve aſcendentes ſpurio alimenta dare non poſſunt; vt expreſsè Couarruuias *de ſponſ. p. 2. c. 8. §. 6. n. 16. fine.* Molina *de iuſt. tom. 1. diſp. 168 §. non ſolum parentes*, & alij, qui referũtur *infra n. 283.* vbi iterum de hac re; & etiam de illa lege, regia 5. quæ iuri Canonico cedit, & correcta eſt quoad hoc, quod alimẽta ſpurio à patre non debentur, vt *numero* 283. dicitur.

275 Quare textus *in d. c. cum haberet*, vtrique parenti iniungẽs onus filiis ſpuriis alimenta miniſtrandi, intelligitur non ordine coniunctiuo, ſed ſucceſſiuo; vt ſcilicet pater per prius teneatur, mater verò in ſubſidium; provt præfati Doctores, & in terminis Peregrinus, & Auguſt. Barboſa *loc. citat.*

276 Neque quoad huiuſmodi obligationem alendi filios attenditur patria poteſtas, vel filij ſint de agnatione, & familia, cum naturales non ſint ſub poteſtate patris, vel de eius agnatione, & familia propriè. Iaſon *l. fin. n. 13. Cod. de verb. ſign.* Paleotus *d. n. 3.* & à ſolo patre ali debent *d. Auth. licet Cod. de natural. liber.* non à matre, niſi in ſubſidium, *d. l. Neſſennius, d. l. alim. & d. §. ſi mater*; aut ius ſuccedendi ab inteſtato; nam alioqui filius ab ea ſola ſemper eſſet alendus, ad quam ſpectat lucrum, & cum filius naturalis moritur viuente patre, mater non eſſet particeps ſucceſſionis illius contra textum *in dict. Auth. licet, Cod. de nat. lib. & l. penult. Cod. ad S. C. Orficij*, & tradita à Paleoto *cap. 39.* cum eum viuentem ipſa non niſi in ſubſidium alere teneatur, & ſimiliter ſi filij legitimi decedant, non eſſet mater, æquè ac pater ad eorum hæreditatem admittenda contra *Auth. defuncto Cod. ad Tertyll.* quia ipſa eos viuente patre non tenetur alere; & nec pater nec mater teneretur alere filios adulterinos ex inceſtu natos, cum neuter illis ſuccedat, vt Paleotus *d. c. 48. n. 4. & cap. 41. n. 3.* & Surd. *tit. 1. q. 15. n. 15.* quatenus concludunt filios ſpurios ex coitu punibili natos non ſuccedere matri; mutua enim in hac re eſt ſucceſſionis cauſa vt Paleotus *d. c. 41. citato n. 3. poſt medium.* Aut ſolus inſtinctus naturæ, nam alioqui etiam filij legitimi, & naturales æque ab vtroque parente forent alendi, cum tamen pater principaliter teneatur eos alere, vt dictum eſt: igitur attendendum tantum eſt, ſit ne pater certus conſideratis coniecturis inducentibus filiationis præſumptionem, vel quia pater ſpurium vti à ſe procreatum agnouerit; nam cum tunc ius Canonicum iubeat, quoad alimenta ſpurium vti filium cenſeri, & obſeruari debere; ſunt iuris communis Cæſarei regulæ quoad præſtationem alimentorum obſeruandæ; *arg. text. in l. 1. §. lex falcidia etiam ff. ad falcidiam*, & aduertendum textũ *in d. §. idem in liberis*, ibi *ergo matre*, non procedere, vbi pater eſt certus, & de eo conſtat vel confeſſione patris, vel alia probatione; tunc enim vulgo quæſitus non eſt alendus à matre, ſed à patre etiam iuxta ius ciuile, niſi ſit ex coitu punibili natus per tradita à Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis § idem reſcripſit a n. 43. ff. de liber. agnoſc.*

§. XXI.

Quando conſtat ſpurium eſſe procreatum à Caio, vel Petronio, & ignoratur, ſeu dubitatur, à quo determinatè, quis ex his duobus debeat illi præbere alimenta.

QVid autem ſi conſtet ſpurium eſſe filium huius, vel illius, ſcilicet Caij, vel Petronij, quia conſtat 277
matrem ſolum ab illis duobus fuiſſe carnaliter cognitã; dubitetur autem, ſeu ignoretur, cuius ex duobus prædictis ſit filius; quiſnam illorum teneatur alimenta dicto filio ſpurio præbere. De hac difficultate latè egi *tom. 1. mor. var. tit. 1 §. 43. à n. 1557. ad 1561.* & ad ibi tradita recurrat lector pro pleniori cognitione, hic enim in gratiam eorum, qui fortè *dicto tomo* carebunt, ſummariè tantum referam reſponſiones, quibus *ibid.* dixi poſſe difficultatem reſolui.

Prima reſponſio fuit, quod ſi reſpectu vnius eſt ſpurius, & reſpectu alterius eſt naturalis, huius ſolius filius cenſendus eſt, & ab eo alendus; cum illegitimus præſumatur in dubio naturalis, non ſpurius.

Secunda reſponſio, ſi reſpectu vtriuſque eſt ſpurius, cenſendus eſt filius illius, reſpectu cuius exiſtunt veriſimilioris coniecturæ.

Tertia reſponſio propter incertitudinem cenſeri neutrius filium, & ſic neutrum teneri ad alimenta illi præbenda, ſicut dicitur de vulgo conceptis *l. vulgo ff. de ſtatu homin.*

Quarta reſponſio, ſi alter eorum ſit ditior, & nobilior, cenſendum filium ditioris, & nobilioris, quaſi in dubio iudicandum ſit, quod eſt filio fauorabilius, & honorabilius, quam tamen reſponſionem reprobant Vaſquez, Salas, & alij Theologi.

Vltima reſponſio, & communis Theologorum eſt vtrumque teneri æqualiter alimenta tali filio præſtare, & ſi alter eorum ſit ditior, & nobilior teneri pro facultate largius alimenta præbere: ſi vero vnus præ inopia nihil poſſit conferre pro alimentis, vel nolit partem ſuam præbere; & mater ſit diues, & poſſit, eam debere ſupplere defectum illius, quod ſi, & ipſa mater ſit pauper, & nihil poſſit præbere, alterum ſolum (ſi ei facultates ſuppetunt) teneri ſpurium alere.

§. XXII.

Pater tenetur alere filium naturalem, vel ſpurium legitimatum.

EX dictis in præcedentibus de obligatione patris alendi filium illegitimum naturalem, & ſpurium 278
infertur, multo magis teneri patrem præbere alimenta congruentia filio naturali, aut ſpurio legitimato; quod tradidit Alciatus *conſ. 209. n. 5.* & latiſſimè probat Surd. *de alim. tit. 1. q. 8. per totum* legitimatio enim accedens non debet quicquam filio detrahere, ſed fauorem ſuperaddere, vt dicitur de priuilegio, quod non adimit ius iam competens, ſed auget. *l. fin. Cod. de prepoſitis agentium in rebus lib. 12.* vbi Bartholus notat per conceſſionem, noui priuilegij non tolli ea, quæ antea fuerant conceſſa. Præterea legitimatus nihil differt à legitimis *§. ſit igitur Auth. quibus modis naturales effic. legit. & §. quoniã variæ, Auth. quibus modis nati. effician. ſui.* vnde debet inſtitui, & poteſt rumpere, & dicere nullum teſtamentum inofficioſum, vt legitimus pro vt alijs relatis Surd. *d. q. 8.* quapropter etiam viget ad id ratio illa, quod iuſtè alimenta ei denegari non poſſunt, qui futurus eſt rerum Dominus *l. 1. §. ſed & ſi incertum ſit ff. de ventr. in poſſeſſ. mitt.*

Digitized by Google

SVMMARIVM.
Capitis ſeptimi.

Quando filius eſt diues, vel ex ſua induſtria, vel artificio alimenta ſibi poteſt lucrari, Auus,& alij à patre, qui aliàs in patris defectum tenerentur, non obligantur illum alere. n.279.

Si quis egenus habeat patrem, & filium diuites, debet à patre conſequi alimenta,& non à filio. n.280.

Patri permittitur vendere filium in neceſſitate, idque ratione patriæ poteſtatis.ibid.

Auus paternus (& idem de cæteris Aſcendentibus maioribus virilis ſexus) tenetur alere Nepotem legitimum ex filio legitimo natum.n.281.

Auus venit appellatione patris in fauorabilibus, ſecus in odioſis. ibid.

Auus tenetur neptem ex filio dotare.n.282.

Tenetur alere Nepotem ſpurium ex filio legitimo. numero 283.

Idque etiam non obſtante lege Hiſpaniarum volente eſſe alendum ab Auo materno. ibid.

Nepos ſpurius ex filio legitimo non eſt odioſus legibus reſpectu Aui.ibid.

Auus poteſt donare, vel relinquere Nepoti ſpurio ex filio legitimo non ſolum vſque ad congruam alimentorum quantitatem, ſed etiam quantum vult. n.284. & 285.

Macula patris non nocet filio in iis, quæ ſibi quæruntur alio medio, quam per patrem.n.285.

Auus paternus tenetur alere nepotem legitimum, & etiam ſpurium ex filio ſpurio, vel aliter illegitimo. n.286.

Nepos venit appellatione filij in fauorabilibus.ibid.

Nepoti legitimo,& etiam ſpurio ex ſpurio Auus poteſt ad libitum relinquere remiſſiuè.n.287.

Auus tenetur dotare Neptem ſpuriam ex filio legitimo;& Neptem legitimam & etiam ſpuriam ex filio ſpurio. n.288.

Nepos ali debet à patre diuite,& non ab Auo paterno, qui non habet nepotem in ſua poteſtate. num. 289. & 229.

Si nepos ſit ſub poteſtate Aui, ab eo,& non à patre licet diuite ali debere docet vna ſententia.n.291.

Contrarium,& nepotem alendum eſſe à patre, quando eſt diues,& non ab Auo eum habente in ſua poteſtate, ſentiunt communiter Doctores.n.292.

Auus paternus an teneatur dotare Neptem, quam habet ſub ſua poteſtate, ſi pater, aut ipſa ſit diues. n. 291. & 293.

Patre defuncto nepotes egenos teneaturne mater, an Auus paternus, ſi vterque ſit diues, alere, teneri matrem aſſerit vna ſententia. n.294.

Altera verior docet teneri Auum, ſiue illos habeat in poteſtate, ſiue non. n.295. & 296.

In Regnis Hiſpaniæ, in quibus nullus Auus paternus habet nepotes in poteſtate; an Auus paternus, vel mater in defectum patris teneatur nepotes alere,& neptes dotare.n.297. & 298.

Fœminæ iure naturæ tenentur ablactare ſuos filios. numero 299.

Omnia animantia ſuos nutriunt filios ibid.

Lac maternum eſt maximè proprium pueri recenter nati alimentum & melius infantem maternum nutrit, quam lac alterius, magiſque ſanum.ibid.

Plurimum ad ſanitatem confert cibis nutriri ſimilibus, & conuenientibus, cum alendi natura.ibid.

Quemadmodum ſemen, ita & lac, quo puer nutritur, multum confert ad inducendam corporis, & morum ſimilitudinem. ibid.

Malè faciunt mulieres, quæ poſt partum curant vbera obturari,& exſiccari.n.299.fine.

Peccant matres, quæ ſine vlla iuſta cauſa proprios filios non ablactant, ſed aliis nutricibus lactandos tradunt, num.300.

Non eſt tamen peccatum mortale, ſi filij lactandi nutricibus bona vita, ac morum tradantur; licet ſit veniale non leue.n.301.

Iuſta cauſa excuſans ab omni culpa matrem non ablactantem filium ſuum, eſt corporis imbecillitas, aut infirmitas, vel ſi lacte careat. n.302.& 303.

Item ſi ſit egena,& debeat aliundè ſibi victum quærere; virque non poſſit illi alimenta miniſtrare; vel nolit; ſecus ſi poſſit,& velit.n.304.& 305.

Si etiam pater ſit egenus, nec matri egenæ poſſit alimenta miniſtrare abſque peccato, poſſunt exponere filium lactandum,& educandum hoſpitali. n.306.

Item ſi in lactando filium, infamiam contraheret. numero 307.

Item ſi mulier eſſet monaſterium ingreſſura.n.308.

Mater à culpa excuſatur, non lactando proprium filium, ſi id ei iuxta mores patriæ dedecori ſit iuxta Doctores magis communiter, putà quia ſit nobilis, & illuſtris.n.309.

Contrarium ſentiunt alij.n.310.

Nullum dedecus eſt matrem quamuis nobilem, etiam Reginam lactare proprium filium.ibid.& n.311.

An à culpa excuſentur mulieres præſertim nobiles non ablactantes, vt vacent aliorum filiorum procreationi; quibus Reſpublica ciuibus repleatur. numero 310.

Sola,& præciſa conſuetudo inducta, vt matres nobiles, aut diuites non ablactent proprios filios, an excuſet ab omni culpa. Affirmatiuam.312.

Negatiua per ſe loquendo.n.313.

Conſuetudo poteſt ius naturale minuere, augere, diſtinguere, non in totum auferre,& abrogare; atque adeo contra ius naturale inducta non valet.ibid.

Non valet conſuetudo, quod filij à parentibus non alantur.ibid.

Conſuetudo inducta, vt matres nobiles, vel diuites non ablactent ſuos filios, per accidens excuſat à culpa ob ignorantiam probabilem obligationis naturalis. numero 314.

Conſuetudo publica aliquid faciendi licet irrationabilis excuſat ſolum in foro externo à delicto, & à pœna ibid.

Licet conſuetudo longæua inducta, vt matres nobiles non ablactent filios, ſit in ſe praua, non expedit tamen admonere mulieres de prauitate.n.315.

Eadem conſuetudo limitatur non procedere, quando imminet neceſſitas filij. ibid.

Mater iure poſitiuo inſpecto, primo triennio tenetur alere, ſeu lactare ſuos filios tam legitimos, quam illegitimos naturales,& ſpurios.n.316.& 317.

Primo triennio mater poteſt inuito patre penes ſe filium nutrire.n.317.fine.

Eodem primo triennio mater non tenetur alere, ſeu lactare filium, ſi ſit pauper, quæ ſuis laboribus deberet ſibi victum quærere; niſi pater velit illi alimenta præſtare.n.318.& 319.

Nec ſi ſit, non poſſit lactare abſque periculo notabili ſalutis; neque ſi non ſit lactaria, aut alia iuſta cauſa impediatur lactare.n.310.

In his caſibus,& quotieſcumque mater eſt inhabilis ad lactandum, etiam ſi ſit diues, non tenetur ſuis expenſis apud nutricem alere filium, ſed has expenſas facere debet pater.ibid.

Mater nobilis, cui iuxta mores, ſeu conſuetudinem patriæ dedecus exiſtimatur propriis vberibus alere filios; ſi nolit lactare, an ipſa, vel pater teneatur ad expenſas pro lactatione. n.321.

Mater diues, quando ſine cauſa legitima recuſat lactare filium; tenetur ſoluere impenſas nutricis.n.323.

Digitized by Google

Mater onus alendi filium intra primum triennium comprehendit ſolum alimentum lactis proprij, quod verò ad alia neceſſaria ad infantis educationem, veſtes, &c. tenetur pater. n.322.

Matrimonio bona fide contracto; diſſoluto ob defectum impedimentum dirimens filij nati, vel concepti antè diſſolutionem, tam intra primum triennium, quam vltra, an ſint alendi communibus expenſis patris, & matris. n.325.

Quid ſi matrimonium fuit nulliter contractum mala fide vnius, vel vtriuſque coniugis. numero 326. & 327.

Vltra primum triennium onus alendi filios, etiam illegitimos regulariter incumbit patri. n.328.

Cur ad patrem potius, quam ad matrem ſpectat tale onus. n.329.

Mater viuente patre diuite præſtans alimenta filio, eorum æſtimationem poteſt à patre, vel ab Auo paterno repetere. n.330.

Quo moderamine fiat talis repetitio; & quid Iudex in facienda dicta æſtimatione inſpicere debeat. ibid.

Defuncto patre, & non ſuperſtite alio, ad quem ſpectat onus alendi filium, ſi mater de ſuo alat filium; ab eo non poteſt alimenta repetere, niſi fecerit proteſtationem repetendi, vel bona filij adminiſtraret. numero 331.

Mater diues vltra triennium tenetur in ſubſidium alere filium aliundè non habentem, ſi pater, & Auus paternus ſint inopes, nec vllus eorum poſſit alere. numero 332.

Neque alimenta filio præſtanda mater repetet. ibid.

Mater diues tenetur etiam dotare filiam, quando nec pater, nec Auus paternus ob inopiam poſſunt. numero 333.

Matri debetur eadem reuerentia, quæ patri, eique parere debent filij, ſicut patri. n.332.

Mater non poteſt in ius vocari ſine venia. ibid.

Mater diues in ſubſidium, & defectum patris tenetur alere etiam filios illegitimos, & naturales, & ſpurios, licet ſit mater illuſtris. n.334. & 335.

Filius ſpurius ex damnato coitu non ſuccedit matri, nec ei mater. n.335.

Mater non poteſt tali ſpurio relinquere vltra alimenta. ibid.

Auus maternus, & Auia materna regulariter non tenentur ad præſtanda alimenta nepotibus ex filia, neque ad Neptem dotandam. numero 336. & 337.

Auus maternus tenetur alere nepotes, & neptes dotare in ſubſidium, quando pater, & mater non ſunt ſoluendo. n.338.

Idque extenditur etiam ad nepotes naturales, & ſpurios. n.339 & 340.

Naturales filij, & etiam vulgò quæſiti non ex coitu dãnato nati, etiam iure ciuili ab inteſtato ſuccedunt matri non illuſtri, & Auo materno, ac Auia. numero 339.

Tradita de Auo materno, quoad obligationem alendi nepotes in ſubſidium procedunt etiam in proauo, & in aliis aſcendentibus. ibid.

Verſic. cæterum *alia ſummaria vide poſt numerum 341.*

CAPVT SEPTIMVM.

Quinam alij à patre teneantur filiis alimenta præſtare præſertim an Auus, mater, & cæteri aſcendentes, hæres monaſterium, fiſcus donatarius, & cætera.

279 ADuertendum quæ in ſequentibus traduntur de obligatione aliorum à patre alendi filios intelligenda, quando filius ſit inops, nec aliundè ex propriis bonis, vel induſtria, aut artificio poteſt honeſtè congrua alimenta habere, ſeu ſibi comparare: nõ verò quãdo eſſet diues, vel ex induſtria, & officio, ſeu artificio honeſto alimenta competentia ſibi lucrari poſſet, nam ſi in hoc ſecundo caſu pater ipſe non adſtringitur alimẽta præbere filio, vt *ſupra n.27. & pluribus ſequentibus* probatum eſt: nec alij, qui defectu patris ſolum obligantur, ac proinde ceſſat eorum obligatio, in omnibus caſibus, in quibus ceſſat, ſeu ceſſaret patris obligatio; id, quod eſt de mente omnium Doctorum, qui in ſequentibus quæſitis allegantur.

§. *Primus.*

Si quis egenus habeat patrem, & filium diuitem, quis horum teneatur illum alere.

QVæſitum primum, ſi quis inops habeat patrem, & 280
filium diuites, qui eorum teneatur, & cogi debeat illi præſtare alimenta. Ad hoc quæſitum Io. de Lignan. *in tract. de amicitia, §. hinc inſurgit dubium n.3.* à Surdo *de alim. tit.1 q.101.* relatus reſpondit vtrumque teneri contribuere in alimenta patris, & filij reſpectiue, verior, & tenenda reſponſio eſt, quòd ſolus pater teneatur. Ita Angelus *verbo, filius, n.24. ad finem* Sylu. *v. filij q. 21.* Azorius *p.2. lib.2. c.5. q.13.* Ioſeph Rocafull *in ſua praxi quid agẽdum, p.3. lib.2. n.45.* & ex Iuriſperitis Bartolus, & Iacobus de Arena *in l. nam quemadmodum, ff. de liber. agnoſc.* Paleotus *in cap. cum haberet de eo, qui duxit, & cætera,* Merlinus *de legitima lib.1. tit.3. quæſt. deciſ.5. n.32.* latè Surdus *d. q. 101.* & Franciſcus Maria Pratus *in l. practicarum obſeru. obſeruat. 891. & in annotatione ad n.65. c.3. part. 2.* Arturus Paſchalis *de viribus patriæ poteſt.* Ratio eſt quia vrget magis debitum aſcendentium in deſcendentes, quam deſcendentiũ in aſcendentes, vnde dici ſolet, quod amor deſcendit; & obligatio alendi deſcendit ab æquitate, & ratione naturali, *l. ſi quis à liberis, ff. de liber. agnoſc.* & ſuperiùs ſæpè dictum eſt; naturale autem ius magis obligat patrem alere filium, quam è contra, vt Albericus *in l. penult. in fin. C. de alendis liberis;* & Alexander *in l. in ſuis n.7. ff. de liber. & poſth.* qui enim dat eſſe debet, & illud conſeruare; & pater etiam conſeruatur in filio (vt *in prima parte c.10* agendo de bona educatione filiorum ex Ariſtotele traditum eſt) quilibet autem primò tenetur ad ſui, ſuarumque rerum conſeruationem, *l. præſes, Cod. de ſeruitutibus, & aqua.* Demum attendenda eſt prioritas obligationis paternæ, quæ cum à principio ſubſiſtat, non debet tolli per ſuperexiſtentiam filij. Neque obſtat patri permitti vendere filium in neceſſitate *l. ſecunda Cod. de patr. qui fil. de tract.* filio autem non concedi vendere patrem; non enim ideo infertur, non eſſe maiorem obligationem quoad alimenta in patre erga filiũ, quam in filio erga patrem; id enim fuit inductum ratione patriæ poteſtatis, ex Baldo *in d. l. ſecunda n.1.* & alios Scribentes *ibidem* ex quibus ſatis conſtat ea, quæ Diana *p.10. tract.13. reſolut. 3.* Verſic. *ſed ego in fauorem Alphonſi de Caſtro* (qui ex Corduba *in l. ſi quis à liberis in principio n.7.* aſſerit onus alendi in hoc caſu ſpectare ad filium, non ad patrem) aſſerit, non procedere in præſenti caſu, ſed tantum in caſu extremæ neceſſitatis patris, & filij; itaut quis vni tantum poſſit ſubuenire, ſcilicet tantum patri, aut forſan filio, tunc enim iuxta cõmuniorem ſuccurrendum eſt potius patri, quam filio ſubueniendum, de quo *infra n.1215. ad 1219.* vt Diana *d. reſolut. 3.*

§. II.

Digitized by Google

§. II.

Auus paternus tenetur alere nepotes legitimos ex filio legitimo genitos in defectum patris.

281 QVæſitum ſecundum, an Auus paternus teneatur nepoti legitimo nato ex filio legitimo,& naturali;& ſimiliter an proauus, & cæteri aſcendentes ex linea virili teneantur pronepotes, & cæteros deſcendentes alere. Certa concluſio eſt, Auum paternum(& idem de proauo,& cæteris aſcendentibus)teneri alere nepotes legitimos ex filio legitimo, & naturali natos, quos illorum pater non poteſt præ inopia alere;nec ipſi aliũdè habent, vnde ſe alere poſſint, Gloſſa, Bartolus, Albericus, *in l. ſi quis à liberis, ff. de liber. agnoſc.* Corduba *ibid.§.non tantum n.*41. Bartolus pariter *in tractatu de alim.& alibi* Pontanus *de alimentis cap.*11.*n.*11.*&* 12. Paleotus *de nothis cap.*47.*n.*6. Io. Garzias *de expenſis c.*3.*n.*33. Surdus *de alim. tit.* 1. *q.* 12. Seraphinus *deciſ.* 447.*n.*5 Stephanus Gratianus *tom.*1.*cap.*219.*num.*14. Vincentius de Franchis *deciſ.*178.*n.*10. Fachineus *controu.iuris lib.*10.*cap.*40. Royas *de ſucceſſionibus cap.*23. *n.*30. Rota *deciſ.*431.*n.*3.*p.* 4. *diuerſorum*, & Iuriſperiti communiter, quos Surdus *d.q.*11.*n.*1.refert,& idem docent Summiſtæ,& Theologi, præſertim Azorius *p.*2. *lib.*2.*cap.*4.*quæſt.vltima* & Rebellus *de oblig.reſtit.p.*2. *lib.*5.*q.*4.*n.*23.& à fortiori omnes Doctores aſſerentes Auum paternum teneri alere nepotes ſpurios ex filio legitimo natos,qui *infra* citantur. Conſtat hæc concluſio *ex dicta l.ſi quis à liberis,§.vtrum autem* vbi ita Vlpianus;*vbi autem tantum patrem Auumque paternum proauũque paterni aui patrem, cæteroſque virilis ſexus parentes alere cogamur; an verò etiam matrem, cæteroſque,& per illum ſexum contingentes cogamur alere, videndum eſt;& magis eſt, vt vtrobique ſe iudex interponat; quorundam neceſſitatibus facilius ſucceſſurus, quorũdam ægritudini; & cum ex æquitate hac res deſcendat, charitateque ſanguinis, ſingulorum deſideria perpẽdere Iudicem oportere.* Hæc Vlpianus,*& in Auth. vt liceat matri,& Auiæ, §. illud* de Auis maternis ſimile habetur;*quod autem*(dicitur ibi)*de alenda matre,& filiis indigentibus definiuimus,hoc quoque in omnibus aſcendentibus,deſcendentibuſque perſonis vtriuſque naturæ valere præcipimus*;quod Authenticum refertur *in Auth.ſi pater,Cod.de diuortio facto.* Probatur etiam *ex §.non tantum alimenta d.l.ſi à liberis*, vbi quod pater non ſolum tenetur alere filium,ſed etiam alia onera ſuſtinere;& conſequenter etiam alere nepotes ex filio,cũ numerentur inter onera filij, eadem enim ratio, & æquitas naturalis,quæ dictat,& ſuadet filium eſſe alẽdum à patre,dictat etiam eſſe alendum ab Auo, & cæteris aſcendentibus in patris defectum; ſuper qua ratione naturali fundatur dicta legis diſpoſitio. Procedunt autem prædicta non ſolum patre viuente, ſed etiam mortuo,vt poſt Ruinum *cõſ.*94.*n.*8.*vol.*5.& Aretinum *conſ.*17.*num.*11.notauit expreſsè Surdus *d.q.*12.*n.* 2. & eſt de mente aliorum,& eſt ad id Textus expreſſus *in l. penult.ff.de liber.agnoſc.* vbi dicitur,quod nepos, ſeu filius eſt patri oneri,niſi aut pater non ſit ſuperſtes, aut egenus eſt. Confirmatur prædicta concluſio ex eo,quod Auus veniat appellatione patris *l.iuſta interpretatione de verborum ſignificatione*, Gratianus *d.c.*259.*n.*15. & latè Surdus *d.q.*12.*n.*3.quod eſt verum, in diſpoſitione fauorabili,vt poſt alios ibidem Surdus; licet ſecus in correctoriis,& odioſis,vt idem Surdus ex Beroo, Dueña,& Aſcanio *de patria poteſtate effectu* 1. *numero* 21.

282 Ex hac concluſione infertur Auum teneri dotare neptem ex filio,de qua te Surdus latè *d.q.*12. Pontanus *d.cap.*11.*num.* 12. Fachineus & Rebellus *locis citatis*; & Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis,§.non tantum n.*69.*& infra* cum de obligatione parentum dotandi filias pertractabimus.

§. III.

Auus, & Proauus paterni tenentur alere neptem ſpuriam ex filio legitimo procreatam.

AN vero Auus teneatur alere etiam nepotem ſpurium ex filio legitimo natum in defectum patris? 283 Negauit Vaſquius *de ſucceſſ.creatione lib.*2.*§.*20.*num.* 160.*& n.*318.*&* 319. aſſerens eſſe alendum tantum à coniunctis ex parte matris. Sed cæteri Doctores communiter affirmarunt attenta æquitate Canonica, ſeu diſpoſitione iuris Canonici *in cap. cum haberet de eo qui duxit,& cætera in præcedentibus* explicata. Ita Socinus *conſ.*161.*n.*9. Nicolaus Vbaldis *in tract.de ſucceſſionibus ab inteſtato p.*1.*in* 4.*ſpecie liberorum*, Couarruuias *de ſponſ.p.*2.*c.*8.*§.*6.*n.*16. Gama *deciſ.* 11. *n.* 7. Corduba à Lara *in l.ſi quis à liberis, §. idem reſcripſit n.*42. Carpanus *ad ſtatutum* 313.*n.*15. Ludouicus Molina *de iuſtitia tom.*1.*diſp.* 168. *§. non ſolum parentes*; Surdus *d.quæſt.*12.*n.*6. *& duobus ſequentibus*, Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegitimis Clericorum cap.*17.*n.* 9. Azorius *loco ſupra citato*,& alij Eadem enim æquitatis ratio quæ viget in patre ſpurij,locum etiam habet in eius auo,proauo,& cæteris maioribus:ac proindè ſicut hodie pater iuxta diſpoſitionem iuris Canonici *in d. cap.cum haberet*,in foro ſeculari vbique receptam (vt ſuperiùs oſtenſum eſt)tenetur alere filios ſpurios ex coitu punibili procreatos;ita etiam Aui paterni in defectum patris eos alere tenentur, quemadmodum enim lex ciuilis,quæ matrem cogit ad alendum filium illegitimum,extenditur per identitatem rationis ad aſcendentes per maternam lineam,vt docet etiam Vaſquius,ipſe *loco citato*;ita non apparet ratio,cur non eodem modo extendenda ſit ad aſcendentes per lineam paternam lex Canonica, quæ ex æquitate compellit patrem alere filios ſpurios, maximè quia reſpectu Aui ſunt minus odioſi *arg.l.finalis, Cod. de naturalibus liberis.* Quare legem regiam 5.*tit.*19.*p.*4.dicentem filios ſpurios eſſe alendos à matre,Auo,& proauo ex linea materna in defectum matris(in quo ſequuta eſt rigorem iuris Cæſarei, *§.idem in liberis,ff.de liber.agnoſc.*) corrigi per ius Canonicum,illique cedere;tradunt Couarruuias, Molina, Padilla *in Auth.res quæ n.*66.*comm.de legatis*; & alios allegans Surdus *d.q.*12.*n.* 9. licet non rectè ſecus ſentiant Vaſquius *d.n.*319. & Gregorius Lopez *l.*5.*tit.*19. *p.*4.& Corduba à Lara *in §.idem reſcripſit n.*46.*&* 47. *l.ſi quis à liberis,ff.de liber.agnoſc.addens d.l.*5.*regiam* non habere locum,ſi ſpurius probauerit ſe eſſe nepotẽ, nam tunc Auus paternus etiam iuxta illam *l.*5.cogitur præſtare alimenta.

Ex quibus infertur Auum poſſe relinquere nepoti 284 ſpurio ex filio legitimo nato eo prorſus modo, quo pater poteſt illi relinquere, ſcilicet vſque ad congruam alimentorum quantitatẽ iuxta tradita *in præcedentibus*, vt Iaſon *conſ.*26.*n.*12.*vol.* 1. cum id poſſit pater iuxta diſpoſitionem iuris Canonici *in d.cap.cum haberet.*

Imo Auus paternus eidem nepoti ſpurio ex filio 285 legitimo,& naturali poteſt relinquere,& donare quantum vult;vt Surdus *de alim.tit.*1.*d.q.*12.*n.* 10. *& quatuor ſequentibus*;& cæteri Iuriſperiti ab eodem Surdo *num.*12.relati;& idem Surdus *conſ.*84.*n.*14. Non enim reperitur lege aliqua cautum, quod Auus non poſſit relinquere nepoti ſpurio;& ſolum patri prohibetur relinquere filio ſpurio, non verò Auo interdicitur relinquere nepoti ſpurio,*in Auth.ex complexu, Cod. de inceſtis nuptiis,& l.*10.*Cod.de naturalibus liberis*, & cũ d.lex ſit odioſa, non eſt extendenda; & in Auo ceſſat ratio,

Digitized by Google

ratio, qua lex ciuilis prohibuit à patre relinqui, *l. finali, Cod. de natur. lib.* Nec macula patris nocet filio, in iis quæ ſibi quæruntur alio medio, quàm per patrem *l. diui fratres, ff. de iure patronatus.*

§. IV.

Auus tenetur alimenta præſtare nepotibus legitimis, & naturalibus, ac etiam ſpuriis ex filio ſpurio, vel naturali procreatis.

286 QVemadmodum autem Auus, & Proauus paternus, & cæteri maiores tenentur alere nepotem ſpuriũ ex filio legitimo; ita eadem ratione in defectum patris viuentis, vel defuncti Auus (& ſic de reliquis maioribus paterni generis) paternus eadem ratione tenetur alere filium legitimum, & naturalem natum ex filio ſpurio, vel aliter illegitimo. Ita Ruinus *conſ. 124. num. 11. vol. 1.* Rolandus à Valle *conſ. 54. num. 62. n. 2.* Paleotus *de Nothis cap. 47. num. 6. & cap. 51.* Vincentius de Franchis *deciſ. 283. num. 15. & deciſ. 686. n. 1.* P. Barboſa *ad l. 1. p. 4. num. 71. ff. ſoluto matr.* Peregrinus *de iure fiſci lib. 3. tit. 18. n. 64.* Gama *d. deciſ. 11. num. 7.* Corduba à Lara *in l. ſi quis a liberis, §. idem reſcripſit num. 39. & ſequ.* Surdus *de alim. tit. 1. quæſt. 13. num. 1. & 2.* Gaſpar Ant. Theſaurus *quæſt. for. lib. 9. quæſt. 25. num. 9.* Auguſtinus Barboſa *collect. ad cap. cum haberet, n. 8. de eo, qui duxit;* Doctores alij *ſupra num. 183.* relati, & alij plures apud præcitatos præſertim Peregrinum, Surdum, & Francum, Probant Francus, & Surdus *ex d. cap. cum haberet, fine,* dum dicitur, quod pater liberis ſuis tenetur alimenta miniſtrare; liberorum enim appellatione veniunt non ſolum filij, ſed etiam nepotes, *l. liberorum, ff. de verborum ſign.* præterea in fauorabilibus diſpoſitio loquens de filiis extenditur ad nepotes, vt Bartolus *in d. l. liberorum* præterquam quod maior eſt ratio alendi nepotes legitimos ex filio ſpurio, quam nepotes ſpurios ex filio legitimo, cum non ſint ita odioſi legibus ob legitima natalia, & ceſſat in eis cauſa, per quam iure ciuili denegantur alimenta, vt ſcilicet pater puniatur in filio. Imò etiam nepotibus ſpuriis ex filio ſpurio in defectum patris tenetur Auus paternus alimenta præſtare, vt in terminis Gomez *d. deciſ. 11. num. 8.* & Ioannes Nicolaus Lucidorus *d. cap. 17. num. 10.* cum & hi nepotes ſpurij ex ſpurio nomine liberorum contineantur, & quoad hos etiam habeat locum eadem æquitatis naturalis ratio in Auo, quæ in patre; & ſi iuxta *d. cap. cum haberet, de eo, qui duxit,* & cætera, quoad alimenta præſtanda idem ius naturale reſpicit tam ſpurios, & inceſtuoſos, quam legitimos; non minus cogitur Auus nepotem quamuis ſpurium, & ex ſpurio alere, quam cogitur Auus alere nepotem legitimum ex filio legitimo.

287 Poſſe autem Auum huiuſmodi nepotibus legitimis, & naturalibus, vel ſpuriis ex filio ſpurio progenitis quantum voluerit, legitimis filiis ſibi non extantibus, relinquere, oſtenſum eſt *præcedenti, §. à n. 246.*

§. V.

Auus tenetur dotare Neptem ſpuriam ex filio legitimo, & Neptem legitimam, vel ſpuriam ex filio ſpurio.

288 EX traditis *num. 183. & 286.* ſequitur qua ratione Auus in defectum patris tenetur alere nepotem ſpurium ex filio legitimo, & nepotem legitimum, & naturalem; vel ſpuriam ex filio ſpurio, eadem quoque eum teneri dotare neptem ſpuriam ex filio legitimo, & neptem legitimam ex ſpurio, cum dos ſuccedat loco alimẽtorũ; & vbi dos loco alimẽtorũ ſuccedit à pari procedunt alimenta, & dos, vt *ſupra n. 201.* notatum eſt. Vbi probatum eſt patrem ex eo, quod tenetur alere filium ſpurium, teneri etiã dotare filiam ſpuriam, & ita etiam Auus obligatur dotare neptem ex ſpurio, quia pater debet ſuſtinere onera filiorum, *l. ſi quis à liberis, §. non tantum, ff. de liberis agnoſc.* Surdus *d. quæſt. 13. num. 2.* & Lucidorus *d. cap. 17.*

§. VI.

Auus paternus an teneatur alere nepotem, quando filius eſt diues.

QVæſitũ tertium, an Auus paternus diues teneatur alimenta præſtare nepoti, vel nepti, quando filius eſt diues; an verò ipſi filio diuiti incumbat onus alimentorum.

289 Prima ſententia diſtinguit inter Auum paternum, habentem nepotem, vel neptem in poteſtate; & inter Auum non habentem in poteſtate: ſi ergo Auus paternus non habeat in poteſtate nepotes, & pater ſit diues, ait hæc ſententia non Auum, ſed patrem diuitem teneri illos alere; ſi verò habeat in poteſtate, ipſum Auum teneri illos alere, etiam ſi pater ſit diues. Ita expreſsè P. Barboſa *l. 1. p. 4. n. 111. verſic. ſecundo vrget, & n. 121. initio, ff. ſoluto matrimonio,* & Socinus *iunior in d. l. 1. n. 92.* ab eodem Barboſa *d. n. 121.* relatus, & pro hac ſententia videntur poſſe allegari omnes Doctores aſſerentes Auum paternum teneri dotare neptem, quam habet in poteſtate, & ſi pater ſit diues, vel etiam ipſa ſit diues; quos referunt idem Barboſa *num. 112.* Fachineus *contr. iuris lib. 10. cap. 40.* & Surdus *de alimentis, tit. 1. quæſt. 102. 8.* & ſequitur Rebellus *de oblig. iuſt. p. 2. lib. 5. quæſt. 4. n. 23.*

290 Primam partem huius ſententiæ probat Barboſa *d. num. 121.* quia quando Auus non habet nepotes in poteſtate, quia ſunt emancipati, tunc eis debet alimenta ex æquitate, & charitate ſanguinis *l. ſi quis à liberis, §. 1.* conſonantius autem æquitati, & charitati ſanguinis eſſe videtur, quod priùs pater cogatur alere filios, quam Auus etiam paternus, vt Alexander *in l. alimenta in fine, Cod. de negot. geſtis,* & Boërius *conſ. 17.*

291 Secũdam partem, quod Auus etiã exiſtente patre diuite teneatur alere nepotes, quos habet in poteſtate, probat Barboſa, primò *per textũ penult. ff. de liberis agnoſc.* ibi enim ait legem conſtituere differentiam inter deſcendentes per lineam maſculinam, vel fœmininam, & in hoc ſecundo caſu velle, quod Auus teneatur alere nepotes, niſi filius ſit inops; quare (ſubdit idem Barboſa) vt is caſus differat à primo, intelligendum eſt Auum per lineam maſculinam teneri alere nepotes, etiam ſi filius ſit diues, dummodo nepotes ſint ſub poteſtate Aui, ſecundo *d. n. 121.* probat, quia quando Auus habet nepotes in poteſtate, concurrit in eo duplex vinculum, ſcilicet naturale proueniens ex charitate ſanguinis; & ciuile proueniens à patria poteſtate, atque adeo propter hoc duplex vinculum cogitur alere nepotes iuxta *d. legem penult. ff. de lib. agnoſc.* Tertiò probatur, quia Auus paternus tenetur dotare neptem, quam habet in poteſtate, ſi ipſe ſit diues, & etiam filius ſit diues ex regula *l. qui liberos. 19. ff. de ritu nuptiarum,* quæ generaliter loquens ita habet *qui liberos, quos habet in poteſtate iniuria prohibuerit ducere vxores, vel nubere; vel qui dotem dare non volunt, coguntur in matrimonium collocare, & dotare.* Ex quibus verbis videtur manifeſtè conſtare, onus dotandi principaliter prouenire ex patria poteſtate, ergo à fortiori tenebitur nepotes alere, licet ſit diues, cum maius incommodum ſit in dote danda, quam in alimentis ſuppeditandis, vt *ſupra n. 201. & 202* dictum eſt: & tradunt Alexander, & alij *d. num. 201.* relati; quia alimenta dantur ſingulis menſibus, dos autem ſemel

vna

Digitized by Google

vna ſolutione numerari ſolet,vt ibidem dictum eſt: & regulariter valet argumentum de dote ad alimenta iuxta Doctores. Plura alia cumulat Surdus *d.q.*102.ad idē probandum,quæ apud ipſum videri poſſunt;& ab ipſo vt potè à longè deducta exiſtimantur nullius momenti, nec opus eſſe refelli à tenentibus contrarium.

292 Altera ſententia indiſtinctè,& abſolutè aſſerit, quādo pater eſt diues, Auum paternum quantumuis diuitem non obligari nepotibus præſtare alimenta, ſed ipſum patrem. Ita Bartolus *in l.pen.ff.de liber. agnoſc. & in l.nam quemadmodum,ff.de liber.agnoſc.* Socinus *conſ.* 161.*vol.*2.Io.Lupi *in cap.per veſtras notab.*3. §. 24. *de donat.inter vir.& vxor.* Aſcanius Clem. *de poteſt.patria effectu* 17.*n.*17. Pontanus *de alim.c.*11.*n.* 12. Peregrinus *de iure fiſci lib.*3.*tit.*18.*n.* 64. Corduba de Lara *in l.ſi quis à liberis,§.in princ.n.*36.*ff.de liber.agnoſc.* Surdus *d.q.*102.*n.*6.*& ſeqq.* Fachineus *allegato cap.* 41. Io. Lupi *de illegitimis com.*2.§.1.*num.*26. Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegitimis Clericorum d.cap.*17. *num.* 8. & cæteri Iuriſperiti communiter,quos latè refert Surdus *d.n.*6.vbi dicit eſſe veriorem,& communem ſententiam,qui omnes probant ratione *ſupra n.*290.tacta,ſcilicet quod obligatio alendi oritur ex charitate,& ſanguinis coniunctione,atque naturali ſtimulo, ſeu inſtinctu, quo pater impellitur filios educare,ſuper qua charitate, & ſanguinis coniunctione,atque inſtinctu naturali fūdatur legis diſpoſitio *in d.l.ſi quis à liberis,ff.de liberis agnoſc.* Huiuſmodi autem obligatio prius afficit patrem, vt potè filio magis coniunctum, & immediatam illius cauſam, & proximum principium, & cuius filius eſt pars,& imago, atque adeo ipſe pater, cum poteſt,debet filios ſuos alere, ipſa naturali ratione ſic dictante; Auus autem in defectum patris inopis; & qui alimenta filiis non poſſit miniſtrare,vt *in præcedentibus quæſitis* oſtenſum eſt. Confirmatur *ex d.l.ſi quis à liberis §.vtrum autem*;vbi ex contentis in linea recta maſculina obligatis ad alendum liberos primo loco enumeratur pater: *Vtrum autem tantum pater, Auuſve paternus,* & cætera. Item *d.l.ſi quis à liberis,§.ſed ſi filius, filium diuitem non cogimur alere*;cenſetur autem diues, qui patrem habet diuitem, Surdus *d.tit.*1.*quæſt.*103. *num.*3. & Doctores *in Auth.præterea Cod. vnde vir.* Rurſus *d.l.penult.ff.de liber.agnoſc.* Auus maternus non cogitur alere neptem,niſi quando pater defunctus eſt, vel eſt egens,ergo nec paternus:tantum enim abeſt, vt *ex d.l.pen.* colligatur,legem velle Auum paternum teneri alere neptem,ſi pater ſit diues,vt potiùs Doctores,quod dicitur de Auo materno,(licet non habeat in poteſtate nepotes)intelligant etiam de Auo paterno;vt Aretinus *conſ.*17.*num.*11.& Surdus *tit.*1.*q.*17.*num.*2. maximè quia legum correctio euitanda eſt, nec inducenda, vbi non eſt expreſſa,vel adſit vrgens coniectura. Quare, cum ex *d. l.ſi quis à liberis* onus alendi liberos primò incumbit patri,& in eius defectum Auo paterno, nec *d.l.penult.* adſit verbum indicans contrarium,non poteſt cenſeri correcta diſpoſitio *eiuſd.l.ſi quis à liberis.* Neque etiam in Auo poteſt conſiderari duplex illud vinculum ad alimenta obligans,ſcilicet naturale, & ciuile ex patria poteſtate proueniens;nam obligatio alendi filios non prouenit ex patria poteſtate, vt conſtat ex traditis *cap.*1.*num.*5.& ſuperius,*num.*276. ſed ex naturali ratione,ipſoque inſtinctu,& ſtimulo naturæ impellente parentes ad proprios partus educandos,& conſeruandos, cui innititur legis diſpoſitio.

293 Demum,quod dicebatur de obligatione Aui paterni dotandi neptem,quam habet in poteſtate,licet ſiue pater,ſiue ipſa neptis ſit diues; magis communiter à Doctoribus negatur; quos referunt idem P. Barboſa *d.p.*4. *num.*11.Menochius *conſ.*183.*num.*14.*lib.* 2. & Surdus *d.quæſt.*102.*num.*8.qui & illos ſequitur,& eandem ſententiam latè defendit Fachineus *d. cap.* 4. vbi teſtatur eſſe communem Doctorum,de qua controuerſia in ſuo loco,vbi agendum de obligatione parentum dotandi filias. Præterea dato,quòd *d.l.qui liberos* ſit generalis deciſio,quod qui habet in poteſtate filios teneatur dotare,non ſequitur quod lex voluerit etiam Auum teneri præſtare alimenta nepotibus omnibus, cum ſit diuerſa ratio alimentorum,& dotis, quando hæc non eſt danda ex miſeratione,& pietate,& præcisè loco alimentorum iure naturæ debitorum,& ita non ſemper valet argumentum de dote ad alimēta; ſicut nec ſēper valet de alimentis ad dotem,vt *in præcedentibus* dictum eſt: & notauit Paleotus *de Nothis c.*49.*n.*1.

§. VII.

Patre defuncto nepotes egenos tenentur ne Auus paternus ſuperſtes, vel mater, ſi ambo ſint diuites, alere.

QVæſitum quartum, filiis egenis, patre defuncto 294
Auuſnè, aut Proauus paternus, an verò mater, quando vterque ſcilicet,& Auus,& mater eſt diues,teneatur præſtare alimenta. Teneri in hoc caſu matrem aſſerunt Molina *de iuſt.tom.*1.*diſp.* 168. §. *in defectum patris,& diſp.*218.§ *ſecundum eſt*, Azorius *p.*2.*lib.* 2.*c.*4.*quæſt.*8.verſic.*præterea*, Bonacina *tom.* 2.*diſp.*2.*p.*6.§.1.*num.*3. Villalobos *tom.*2.*tract.*41.*diff.*8. & Ægidius, Trullench *in Decalog.lib.*4.*c.*1.*dub.*3.*num.*23. Hi enim Theologi ſtatuerunt hunc ordinem circa filiorum alimenta,vt primò pater ad illa præſtanda teneatur,in defectum ipſius impotentis onus alimentorum transferri in matrem;in defectum verò matris ad alimenta præbenda obligari Auum,& Proauum, & cæteros aſcendentes ex parte patris,& ex parte matris;ita tamen vt primò teneantur Aui,& aſcendentes per virilem ſexū; & his deficientibus Aui per fœmineum ſexum,& eandem ſententiam videtur tenere Antonius Gomez *ad l.* 40.*Tauri,num.*75.quatenus abſolutè dicit, mortuo patre matrem teneri de iure alere filios;& ipſe,ac præallegati Theologi probant per textum (quem Gomez dicit eſſe formalem,& expreſſum) *in l.ſi quis à liberis,§.vnū autem,ff.de liber.agnoſc.* Azorius probat etiam ex textu *in §.ergo & matrem,ff.eodem.* Aliam rationem ipſi non adducunt. Sed probatur præterea,quia obligatio alendi filios deſcendit ex æquitate, naturali,charitate, & ſanguinis affectione,vt dicitur *in l.ſi quis à liberis,dicto §. vtrum autem*,mater autem plus filios diligit; eiſque proximior eſt ſanguinis communione, quam Auus paternus;& conſequenter in matre vrget potentius ius ſanguinis,quam in Auo,ergo iure naturali eoſdem alere prius,& potiùs tenetur, quàm Auus. Rurſus mater filio decedenti ſuccedit excluſo Auo paterno, ergo & illum alere debet.

At tanquam verius aſſerendum Auum, & cæteros 295
aſcendentes prius teneri,non matrem. Ita ex Theologis Angelus,*verbo,alimenta,num.* 1. Sylueſter *verbo eodem num.*2.*& verbo,filij,quæſt.*21.Verſic.*mater tamen*;Layman *lib.*5.*tract.*10.*p.*3.*op.*5.*num.*7.Megala *part.* 2.*lib.*2.*cap.*23.*quæſt.*1.*num.*23.*fine*, & Ioſeph Rocafull *in praxi quid agendum part.*3.*lib.* 2.*num.*44.ex Iuriſperitis,Ruinus *conſ.*94.*num.*9.*&* 10.*vol.*5. Caſtro *in l. Neſennius,ff.de negot.geſt.& conſ.*186.*num.*3. *vol.* 1. Corduba à Lara *in d.l.ſi quis à liberis,§.ſi mater num.* 37. *& duobus ſequ.* P. Barboſa *in l.*2.*p.*4.*num.*123.*ff.ſoluto matr.* Stephanus Gratianus *tom.*2.*cap.*259.*num.* 14. & Surdus *de alimentis tit.* 1.*quæſt.*103. *per totum.* Probatur hæc ſentētia inprimis ratione ducta ex ipſa natura, quia ſicuti pater conſeruatur in filio,ita & Auus,quare eodem naturali inſtinctu,atque ſtimulo,quo inclinatur homo ad diligendum filios,impellitur ad diligendos nepotes,& non minus intensè,imò magis, cum in ipſis conſeruetur *l.liberorum*220.*fine de verb.ſignif. Etenim* (inquit tex) *idcirco filios, filiaſque concipimus, atque edimus, vt ex prole eorum, earumvè æternitatis nobis memoriam*

Digitized by Google

memoriam in eum relinquamus. Vnde *ibidem* dicitur, quod naturali ratione docēte nepotes,& omnes ex nobis deſcendentes filiorum nomine continentur;& quod non poſſumus dulciore nomine nepotes noſtros, quam filij appellare,quapropter argumentum illud pro contraria ſententia adductum de charitate, & affectione ſanguinis retorquetur;nam non minùs ardenter,imo ardētiùs(vt poſt alios notauit Surdus *d. q.* 103.) deſcendit amor in nepotes,quam vigeat in filiis, & experientia ipſa conſtat Auos, & Proauos non minus gaudere de nepotum, & pronepotum natiuitate,quam de filiorum ortu; eoſdemque nepotes non minus intensè diligere; ergo etiam attenta propria conſeruatione,& ipſa charitate,& ſanguinis coniunctione Auus tenetur potiùs,& priùs,quam mater,alere nepotes; ſicut & tenetur alere filios; quorum etiam nomine ita natura ipſa dictante iidem nepotes continentur. Et ex hac ratione reiicitur ſententia Cordubæ *d.§ ſi mater n.*39. dicentis iure naturæ potiorem eſſe cauſam matris in alendo filio, quam Aui paterni in alendo nepote; hoc tamen ius naturale contrahi ratione à natura ducta, conſtitutumque eſſe iure ciuili,ne matri oneri ſit filius,ſed auo paterno iure patriæ poteſtatis,cum nepos in Aui ſit poteſtate.*l.liberorum,ff.de Adoptionibus,& §.1.quibus modis ius patr. poteſt.ſoluitur*;& vſusfructus eorum, quæ filius quærit, ſi Caſtrenſia non ſunt, Auo acquiritur iure patriæ poteſtatis *l.cum oportet.l.fin.in princ.Cod.de bonis,quæ liberis, & inſtit. per quas perſonas nobis acqu. in princ.* vnde ſecundum naturæ regulas, Auus, qui ſentit commodum,quia ei nepos quærit,ſentiat incommodum alēdi,nec cogatur mater alere,cui filius non quærit *l.ſecūdum naturam,ff.de reg.iuris*.Ita Corduba,contra quem vlteriùs eſt,quod onus alendi filios non attendatur ex patria poteſtate,vt ſæpè in præcedentibus dictum eſt, alioqui pater non cogeretur alere illegitimos filios;nec ex ſucceſſione ſeu iure ſuccedendi,& lucri acquirendi, vt pariter in præcedentibus oſtenſum eſt:& tradūt Ruinus *d.conſ.*54.*fine*,P.Barboſa *d.p.*4.*n.* 124.& Surdus *d. q.*103.*fine*,cum pater & mater æquè filio ſuccedant, & tamen alere tenetur pater,non mater,vt conſtat *ex l.ſi quis à liberis*,& clarius *l.penult.*(vbi dicitur filium eſſe patri oneri quoad alimenta,)*ff.de liber.agnoſc.* præterea data doctrina Cordubæ nepotes, quos in ſua poteſtate non haberet Auus paternus diues,eſſent alendi à matre diuite; & ita non eſſet vniuerſaliter vera ſententia, quam ipſe *ibid.n.*37.approbat,quod Auus paternus alere teneatur nepotem,non mater.

196 Confirmatur eadem ſententia attento iure ciuili, & primò, quia appellatione filij venit nepos, vt conſtat *ex d. l. liberorum, ff. de verb. ſignif.* & dictum eſt *ſupra n.*286 ſicut & nomine patris veniunt etiam in hac materia alimentorum cæteri aſcendentes per ſexum virilem,vt Angelus, & Silueſter *locis ſupra citatis*. Secundò quia pater præter alimenta filij tenetur etiam alia filij onera ſuſtinere, *§.non tantum, ff.ſi quis à liberis ff.de liber. agnoſc.*& filij ſunt onus patris, & conſequenter Aui,qui nepotes propter filium cogitur alere. Tertiò quia mater vltra primum triennium non tenetur alere filium habentem aliundè,vnde poſſit ali,vt quæſito ſequenti:non dicitur autem non habere, quando adeſt Auus diues,qui ad hoc tenetur; & quia non dicitur pauper,qui patrem, vel Auum habet diuitem,vt Surdus *d.q.*103.*n* 3.& dictum eſt *ſupra n.* 292. Quartò *ex d.§.vterque autem, ff. ſi quis à liberis*, ibi obligatio alendi liberos iniungitur primo loco patri, & eius aſcendentibus per lineam maternam, ergo Auus paternus priùs quam mater tenetur nepoti in defectum patris alimenta præſtare. Quod magis confirmatur; quia cum principalis obligatio alendi ſemel à lege iniuncta ſit patri,& ita conſtituta in aſcendentium ſexus virilis linea, facilius per eandem lineam excurrit in Auum, quam vt tranſeat in aliam lineam maternam, quia in habentibus ſymbolum facilior eſt tranſitus; ad quod oſtendendum Surdus *d.q.*103.*n.* 6. *&* 7. adducit illud de feudo,ſcilicet,quod poſtquam feudum peruenit ad vnam lineam per diuiſionem, vel per aliam licitam viam,in ea ſuccedunt quicumque deſcendentes ab illa linea excluſis agnatis coniunctis per aliam lineam quāuis proximioribus,*cap.* 1.*de natura ſucceſſ.feud.*Bartolus, Baldus,& Doctores communiter,quos idem Surdus allegat.Demum confirmatur eadem ſententia ex eo,quod ſi neptis habeat Auum paternum diuitem, & matrem etiam diuitem,priùs cogendus eſt Auus etiam non habens eam in poteſtate,dotare,quam cogatur mater, vt P.Barboſa *d.n.*123.Corduba *d.§.ſi inter num.* 3. Gratianus *d.cap.*259.*num.*12.*ad* 11.Surdus *d.quæſt.*13.*numer.* 2. alij apud eoſdem, & Doctores communiter *in tit.ff.ſolut.matr.per textum in l.dedit dotem,ff. de collat.& l.fin.Cod.de dotis promiſſione*,de qua re *infra* cū de dote, & ex traditis manet ſatisfactum fundamentis prioris ſententiæ.

§. VIII.

Cum in Regnis Hiſpaniæ nullus Auus habeat nepotes in poteſtate; vtrum Auus paternus, vel mater in defectum patris teneatur eoſdem nepotes alere.

ET prædicta iure ciuili,& communi attento;ſed cum in Hiſpania ex diſpoſitione *l.*47.*Tauri*, filius, aut filia matrimonio cum Eccleſiaſtica benedictione coniunctus habeatur omnibus in rebus in perpetuum emācipatus,patriſque poteſtate liberatur, & conſequenter filij ab eo geniti in Aui poteſtate non ſint, mortuoque patre liberi ſūt,*§.*1.*inſtit.quibus modis ius patriæ poteſt. ſoluitur*.Difficultas eſt,an attenta *d.l.* 47. mortuo patre Auus ipſe diues, an verò mater pariter diues teneatur in his prius alere nepotes inopes:& teneri matrem affirmat Corduba *in d.§ ſi mater num.*40.*l.ſi quis à liberis,ff.de lib.agnoſc.*Et eius ſententiæ eſſe etiam Gregorium Lopez *in l* 4.*part.*4.verbo,*qualquier dellos*, ait P. Barboſa *p.*4.*num.*123.*fine*.Probant Corduba,quia cum ſtante *dicta l.*47.nepotes,non quærant Auo vſumfructum,ceſſat cauſa,ob quam Auus iure ciuili cogebatur alere nepotes,ergo ceſſabit & ipſa alimentorum præſtatio,cogeturque mater alere, cuius cauſa eſt præcipua in ſucceſſione filij *Auth.defuncto,Cod.ad Tertulli.*præterea,alet(inquit)mater,quæ arctiori ſanguinis nexu filio cohæret, quàm Auus iuxta *d. l. ſi quis à liberis in principio.* 297

At contrarium rectiùs ſuſtinet P Barboſa *d.l.*1.*p.*4. *num.*24.*ff.ſolut. matr.* aſſerens & in Regnis Hiſpaniæ Auum paternum diuitem,& non matrem teneri in defectum patris alere nepotem,& dotare neptem;eo quod officium paternum ſit alere, & dotare ſuam ſobolem,& non autem maternum,iuxta iura *ſupra n.* 295. *&* 296. adducta:& quamuis nepotes, & nepotes deſcendentes per lineam maſculinam in Hiſpania non ſint in poteſtate Aui,ſunt tamen etiam nepotes, & neptes de eius familia,& agnatione,*l.ſunt autem,ff.de legitim. tutor. §.*1.*inſt.de ſucceſſio,agnat.& l.iuriſconſultus, ff.de gradibus*,deſcendentes autem per lineam fœmineā nō ſūt de familia matris,vel Aui materni; qua ratione fœmina dicitur principium,& finis ſuæ familiæ, & agnationis *d.l.Iuriſconſultus in principio, & l. pronunciatio,§. familiæ,ff.de verborum ſignif.*ac proindè ex conſequenti Auus paternus priori loco tenetur,& cogendus alere nepotes,& neptes,vt potè de eius familia, & agnatione; quam mater,aut Auus maternus,de quorum familia nō ſunt,neque obſtat illud, quod matris cauſa ſit potior in ſucceſſione,quia obligatio alendi(& idem de obligatione dotandi)non oritur, ſeu attenditur ex iure ſucceſſionis,vt *ſupra numer.* 295.*fine*, & in præcedentibus dictum eſt; ſicut etiam non oriri ex patria poteſtate 298

iam

iam ſæpius oſtenſum eſt, ex quibus corruunt Cordubæ fundamenta.

§. IX.

An, & quando mater teneatur alere filios, & an iure naturæ obligetur lactare ſuos filios, & non ablactando ſine iuſta cauſa peccet.

QVæſitum quintum, an, & quando mater teneatur alere filios. Pro quæſiti explicatione plures ſunt enodandæ difficultates; ſcilicet an iure naturæ mater teneatur proprios filios per ſe ipſam lactare; an primo triennio onus alendi filios ad matrem ſpectet, & poſt triennium qua ratione obligetur ad præſtanda filiis alimenta.

299 Difficultas prima an mater iure naturæ teneatur lactare filios, & peccet, ſi abſque iuſta cauſa aliis nutricibus lactandos tradat, ſeu lactari curet.

Communis Doctorum ſententia eſt de iure naturæ, & pietatis officio matrem teneri per ſe ipſam lactare filios ſuos; & conſequenter peccare, ſi abſque iuſta cauſa excuſante lactet per alias nutrices. Ita ex Theologis Azorius *p. 2. lib 2. cap 4. quæſt. 5.* Sayrus *lib. 7.* Clauis *cap. 7. n. 6* Reginaldus *tom. 1. lib. 10. num.* 33. Layman *lib. 15. tract. 10. p. 3. cap. 5. n. 6.* Bonacina *tom. 2. diſp. 6. quæſt. vnica, puncto 6. §. 1. n. 4.* Filliucius *tom. 2. tract. 28. p. 2. cap. 2 n. 43.* Megala *p. 2. cap. 23. quæſt. 1. n. 12 ad 20.* Fagundez *in Decalog. lib 4. cap. 1. n. 11.* Villalobos *tom. 2. tract. 41. diff* 8 & Trullench *in Decalog. lib. 4. cap. 1. dub. 3. n. 23. &* 24. ex Iuriſperitis, Panormitanus *in cap. cum haberet, num. 8. de eo, qui duxit in matrimonium.* Dominicus, Benedictus *in cap. Raynutius num.* 45. *de teſtam.* Cardinalis Alexandrinus *in can. ad eius d. 5.* Nauarrus *in manu. cap. 14 n. 17.* Paleotus *de noth. cap.* 48. *initio.* Couarruuias *de ſponſ. p. 2. cap* 8 § 6. *n.* 13. Tiraquellus *de nobilitate cap.* 20. *n.* 78. 80. *& ſequ. ad* 93. Pontanus *de alimentis cap. 8. num.* 1 Garzias *de expenſ. cap. 3. num.* 30 Didacus Rodericus Aluaradus *de coniectur. ult. mente teſtatoris lib. 1. §. 1. num.* 83. verſic. *quod etiam* Surdus *de alimentis tit. 1. quæſt. 13. n. 2. & 3.* Auguſtinus Barboſa *ad decreta collect. ad can. ad eius d.* 5. & alij à Tiraquello *d. n. 78. & 83.* & Surdo relati. Probatur primo *eod. can. ad eius d.* 5. vbi (ſiue ille ſit Diui Auguſtini, vt ponit Gratianus, ſiue D. Gregorij ad Auguſtinum Cantuarienſem Epiſcopum, vt vult Tiraquellus *d cap. 10. n. 8* 1.) tanquam praua reprehenditur conſuetudo lactandi filios per aliam nutricem, quàm per matrem propriam, *praua conſuetudo* (ait textus) *in coniugatorum moribus irrepſit, vt filios, quos gignunt nutrire mulieres contemnant, eoſque ad nutriendum aliis mulieribus tradant, quod videlicet ex ſola carnis incontinentia videtur fuiſſe inuentum; quia dum ſe continere nolunt, deſpiciunt lactare, quos gignunt.* Secundò quia natura ipſa impellente cætera animantia ſuos nutriunt partus; nullum eſt enim animantis, aut plantæ genus (vt ex Eraſmo in colloquio ex Plutarcho refert Tiraquellus *dicto capite* 20. *numero* 85. & 90.) quod non alat ſuos fœtus; *vlulæ, leones, & viperæ educant partus ſuos,* ergo etiam ſimilis inſtinctus, & impulſus eſt in hominibus. Tertiò quia ad hunc effectum, vt mater propriis vberibus, ſi quos genuit, enutriat partus, ipſi matri vna cum partu lactis præſidium ab ipſa natura præſtatur in ipſo primo filij vagitu; cui propterea eſt metiro debitum, velut alimẽtum, quod ipſemet filius in ſua natiuitate ſecum attulerit; atque adeo materno affectu ei exhibendum per tempus conueniens, quod iuxta leges eſt triennium, *l. filium, Cod. de patria poteſtate.* Hac ratione vſus eſt Phauorinus Philoſophus ad ſuadẽdum nobili fœminæ, vt liberos, quos peperiſſet, proprio non alieno lacte nutriret: vt eſt apud Gellium *lib.* 10. *noctium Atticarum cap.* 1. & refertur à Tiraquello *d. cap.* 20. *numer.* 86. *nonnè in hac quoque re* (ſunt verba Phauorini admirantis naturæ prouidentiam) *ſolertia naturæ euidens eſt: quod poſtea quam ſanguis ille opifex in penetralibus ſuis omne corpus hominis finxit, aduentante iam partus tempore in ſupernas ſe partes perfert, & ad ferenda vitæ, atque lucis rudimenta præſto eſt, & recens natis notum, & familiarem victum offert. Nec enim* (paulò poſt ſubditur) *fœminis mammarum vbera quaſi quoſdam naeuulos venuſtiores, aut ornandi pectoris cauſa, ſed alendorum liberorum, gratia natura dedit.* Eandem rationem conſiderauit Plutarchus à Tiraquello *d. numero* 85. relatus; *quod autem matres* (ſcribit idem Plutarchus in libro de educandis liberis) *quos progenuerint, nutrire, atque alere conueniat, ipſa etiam natura demonſtrat: vnicuique enim animantium generi quæ pariunt, idcirco ſimul & lactis alimenta ſuppeditauit; tum quoque* (ſubdit) *ſapientem fuiſſe prouidentiam conſtat, quæ duplices mulieribus mammas addidit, vt ſi gemellos peperiſſe contigerit, duplices ad alendum fontes haberent.* Addendum lac maternum (vt porè cibum non diuerſum ab eo, quo in vtero matris nutritur fœtus, à ſanguine enim, dum partus in vtero geſtatur, alitur; ex ſanguine verò lac gignitur exiguam in mammillis mutationem accipiens iuxta Philoſophos, & Medicos) eſſe veluti continuatum, & maximè proprium pueri recenſet nati alimentum, quod proindè melius nutrit infantem, quam lac alterius, vt inquit Galenus *lib.* 1. *de ſanitate tuenda;* ac proinde infantibus minimè ſalubre, & nullus æquè ſanus eligi poteſt infanti cibus illo, quo fuit in ventre matris coagulatus; ſi quidem plurimum ad ſanitatem confert cibis nutriri, qui conueniant cum alendi natura. Quare Galenus *in* 3. *Tech. cap.* 2. *ſeu comm.* 41. *Calidiora* (inquit) *corpora calidioribus indigent alimentis, frigidiora frigidioribus, ſicciora ſiccioribus, humidiora humidioribus;* de quo latè cum aliis Tiraquellus *ad leg.* 5. *connubialem.* Gloſſa 1. *parte* 5. *numero* 23. pertractans illud, *ſimilia ſimilibus conuenire, & ſalubria eſſe.* Ex quibus etiam Phauorinus apud Gellium *loco ſupra citato:* dixit non eſſe ſimpliciter dicendas matres, ſed tantum dimidiatas, ſeu non eſſe integras matres filiorum ſuorum, quæ illos non lactant ipſæ, quia non conferunt tantundem ad eſſe filiorum, quantum cæteræ, à quibus proles nata lactatur, & proprio lacte alitur; & propterea ait eſſe contra naturam matrem non alere proprio lacte partum, ſed aliis nutricibus lactandum tradere, oro te (ait Phauorinus ad matrem, quæ pepererat) mulier, ſine eam totam integram eſſe matrem filij ſui; *quod eſt enim contra naturam imperfectum, atque dimidiatum matris genus peperiſſe, ac ſtatim à ſeſe abieciſſe.* Adiungit idem Phauorinus multum conferre lac, quo puer nutritur ad mores pueri inducendos; *quamobrem non fruſtra* (inquit) *creditum eſt, ſicuti valeat ad fingendas animi, corporiſque ſimilitudines vis, & natura ſeminis, non ſecus ad eandem rem lactis quoque ingenia, & proprietates valere. Neque in hominibus id ſolum, ſed in pecudibus quoque animaduertendum: nam ſi ouium lacte hœdi, aut caprarum Agni alerentur, conſtat ferme in his lanam duriorem, in illis capillum gigni teneriorem. In arboribus etiam, & frugibus maior plerumque vis, & poteſtas eſt ad earum indolem vel detrectandam, vel augendam aquarum, atque terrarum, quæ alunt, quam ipſius, quod iacitur, ſeminis. Ac ſæpè videmus arborem latam, ac virentem in locum alium tranſpoſitam deterioris terræ, ſucco deperiiſſe. Quæ igitur ratio eſt, nobilitatem iſtam nati modo hominis, corpuſque, & animum beniguè ingenitis primordiis*

Digitized by Google

non lactantes à culpa transgreſſionis iuris naturalis; vniuerſalis enim conſuetudo licet contraria iuri naturæ præſertim longiſſima temporum ſerie continuata, & tolerata rectè poteſt inducere ignorantiam obligationis eiuſdem iuris naturalis; & conſequenter excuſare à culpa transgreſſores neſcientes conſuetudinem eſſe prauam, ſed bona fide credentes eſſe legitimam (vt in præſenti materia ablactationis filiorum) vt colligitur *ex d. can. demque d.* 4. & notat Gloſſa *ibidem, verbo, conſuetudine, & in cap. cum venerabilis*, verbo, *emigraſſe, de conſuetudine*. Hac enim ratione conſuetudinem publicam faciendi actum licet irrationabilem excuſare à delicto, tradunt communiter Doctores, quos refert, & ſequitur Auguſtinus Barboſa *collectaneo ad d. cap. finale num.* 4 *de conſuetudine*, & præter illos Nauarrus *conſ.* 34. *num.* 4. *de vſuris in nouis*; & à pœna delicti in foro conſcientiæ ſemper excuſat, etſi ſciatur eſſe prauam, & iniuſtam iuxta eoſdem Doctores communiter ab eodem Barboſa *ibidem* relatos, & Nauarrum *d. numero* 6.

315 Quamuis autem talis conſuetudo in ſe ſit praua, non expedit admonere mulieres, præſertim nobiles de tali prauitate, quia nihilominus à tali conſuetudine auerti non poſſent, atque adeo cum admonitio non ſit profutura, neque effectum habitura, relinquendæ ſunt mulieres in ſua bona fide, & ſuo ingenio, ne forte detur illis occaſio peccandi, vt in ſimili D. Gregorius *d. can. Denique d.* 4. eandem verò conſuetudinem (admiſſa opinione, quod regulariter excuſaret matrem in vtroque foro ab ablactatione proprij infantis) limitandam non procedere, quando imminet neceſſitas filij (pura quia non inuenitur alia nutrix, vel infans reſpuit lac cuiuſcumque aliûs mulieris, & ſolum lac matris ſugit, & retinet) rectè notarunt Aluaradus *loco ſupra num.* 299. *citato*, & Gregorius Lopez *in l.* 14. *tit.* 18. *part.* 2. verbo *vrgentius*, & certum omnino eſt, in tali enim caſu neceſſitatis pompam honoris deponere debet mater, vt iidem Doctores.

§. XI.

Mater iure poſitiuo tenetur primo triennio alere filios ſuos, illos ablactando.

316 Difficultas ſecunda an mater etiam iure poſitiuo inſpecto teneatur primo ætatis triennio alere, ſeu lactare filios, & Doctores communiter per textum *in l. penult. Cod. de patria poteſtate in cap. fin. de conuerſ. infidel. & in d. can. ad eius dict.* 5. affirmant, ita ex Summiſtis Angelus, Syluester, Tabiena, Armilla, Roſellu, verbo, *alimenta*, ex Theologis Molina Fagundez, Villalobos, Bonacina, Megala, Trullench *locis ſupra numer.* 299. *allegatis*; Azorius *p.* 2. *lib.* 2. *cap.* 5. *quaeſt.* 8. Leſſius *de iuſtitia lib.* 2. *cap.* 19. *n.* 20. & Layman *lib.* 5. *tract.* 10. *p.* 3. *cap.* 5. *num.* 5. atque Ioſeph Rocafull *dicto lib.* 2. *num.* 44. ex Iuriſperitis Gloſſa *in d. l. penult.* verbo, Trimo, *Cod. de patria poteſtate, & in l. alimenta*, verbo, *materna, Cod. de negot. geſtis, & in §. illud*, verbo *filius Auth. vt liceat, item gloſſa in cap. cum haberet v. ſecūdum facultates de eo, qui duxit in matr.* Panormitanus *ibidem n.* 8. Baldus *in d. l. alimenta* Bartolus *in l. ſi quis à liberis, §. ſi mater, ff. de liber. agnoſt. & in tract. de alimentis n.* 3. Pontanus *de alimentis c.* 8. Paleotus *de nothis cap.* 48. *n.* 1. Ludouicus Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 3. Nauarrus *in man. c.* 14. *n.* 17. Couarruuias *de Sponſalibus p.* 2. *c.* 8 *§.* 6. *n.* 14. Corduba à Lara *in d. §. ſi mater, n.* 2. *&* 3. Velaſcus *conſultatione* 92. Camerius *var. p.* 1. *c.* 16. *n.* 13. *&* 14 Garzias *de expenſis c.* 3. *n.* 29. Neuizanus *in ſylua lib.* 3. *n.* 26. Antonius Theſaurus *deciſ.* 3. *n.* 7. Peregrinus *de iure fiſci, lib.* 3 *tit.* 18. *n.* 62. Surdus *de alimentis tit.* 1. *quaeſt.* 14 *& tit.* 7. *quaeſt.* 13. Ioannes Lupi *de illegitimis com.* 2 *§.* 1. *n.* 21. Molfeſius *ad conſuet Neap. tom.* 1. *p.* 5. *q.* 11. Auguſtinus Barboſa *collectaneo ad d. l. alimenta num.* 14. *Cod. de negot. geſt.* & alij ſexcenti apud eoſdem præſertim Surdum, Cordubam, Garziam, & Ioannē Lupi, & ſolum Zaſium *in l.* 1. *§. huius ſtudij, numer.* 14 *ff. de iuſt. & iure* contradicere, & aſſerere matrem intra triennium non compelli, refert Surdus *d. quaeſt.* 14. *num.* 2. Huius legalis deciſionis, & communis Doctorum ſententiæ Gloſſa *in d. §. ſi mater, l. ſi quis à liberis, ff. de liber. agnoſc. ibidem*, Bartolus, Albericus, Corduba *n.* 3. Baldus *in d. l. alimenta Cod. de negot. geſtis*, & Velaſcus *d. conſul.* 92. *num.* 2. rationem eſſe aiunt, quod lactare, ſeu præſtare lac ſit modica impenſa *l. ſed addit, § ſi quis mulierem, ff. locati*. Et ob hanc cauſam dicunt matrem repetere non poſſe, *arg. l. omninò ff. de impenſis in rebus dotalibus*: quam tamen rationem rectè reprobat Surdus *d. quaeſt.* 14. *num.* 2. quia impenſæ modicitas non transfert in matrem onus, quod patri incūmbit. Ratio igitur deciſionis, & communis ſententia ſumitur ex traditis *ſupra numer.* 299. ſcilicet, quod per ſe, & ex rei natura loquendo mater ex pietatis officio, & iure naturali tenetur proprios filios ablactare, & proprio lacte nutrire; ſuper hac igitur naturali ratione, & obligatione fundatur legalis deciſio, & præfata communis ſententia. Ita Surdus, & hanc etiam rationem approbat Velaſcus.

Quæ propterea extenditur, & intelligitur etiam 317
quoad quoſcumque filios illegitimos, vt hos etiam mater primo triennio teneatur lactare, & nutrire; vt in terminis ferè omnes præallegati Doctores, præſertim Couarruuias, Paleotus, Surdus, Ioannes Lupi, Molina *locis ſupra numero* 299. Azorius, & alij Theologi, ac Summiſtæ allegati; quidquid ſecus Panormitanus *loco citato*, & poſt eum Theſaurus *dicto numero* 3. Corduba *in dict. §. ſi mater*, & Gregorius ab eodem Corduba relatus aſſerentes ad alimenta filiorum illegitimorum, & ſpuriorum pari obligatione, & æqualiter pro rata portione patrem, & matrem, etiam intra triennium teneri, ob textum *in dicto capite cum haberet*, ibi, *vterque parens liberis ſuis*, & alia fundamenta *ſupra numero* 273. adducta, circa quam Panormitani ſententiam reprobandam non oportet immorari, cum iam *ſupra numero* 274. *& ſequentibus* ſufficienter ſit reiecta, & illius fundamentis ſatisfactum; & eam reprobat etiam *locis citatis* Paleotus, Surdus, & Ioannes Lupi. Porrò ſtante dicta deciſione legali & communi ſententia in illa ratione naſcendi fundata, inquiunt Doctores, quod mater inuito patre poteſt per primum triennium filium penes ſe enutrire. Ita Alexander *in d. leg. alimenta numero* 4. *Cod. de negot. geſt.* Grammaticus *conſ. ciuil.* 33. Antonius Gabriel *com. concl. lib.* 6. *titul. de alimentis concluſ.* 1. *numer.* 20. Peregrinus Ioannes Lupi *locis citatis*, qui addunt, ſi eo caſu mater pro educatione infantis facit impenſas, quæ alioqui ad patrem ſpectant, poſſe illas repetere à patre.

§. XII.

Quæ cauſæ excuſent matrem ab obligatione legali & ciuili alendi ſeu ablactandi filios ſuos primo triennio.

Prædicta autem deciſio, & communis ſententia limitatur primò, vt nō procedat, ſi mater ſit pauper, & 318
cogatur quærere victū ſuis laboribus; nā tunc excuſatur à lactādo, & nutriēdo filiū etiam intra triennium. Ita Bartolus, Baldus, & alij Doctores *ſupra n.* 316. *& n.* 304. relati; & ſic pater filij illegitimi etiā ſpurij ſi mater ſit egena, tenetur, & cogendus eſt ſuis impenſis alere filiū vel apud matrē, vel alteri nutrici tradendo, vt Bartolus, Baldus, Corduba, & alij *d. num.* 304. relati.

Sublimatur iſta limitatio, ſi pater eſſet diues, & vellet 319
alimenta eidem matri vxori ſuæ præſtare; tunc enim

teneretur

teneretur lactare ceſſante alia cauſa iuſta, vt dictum eſt *ſupra num.* 305. & tradunt Doctores *ibidem* citati, quod ſi non vellet alimenta matri præſtare, cogeretur ſuis expenſis tradere infantem alteri nutrici lactandum, vt iidem Doctores, & alij communiter.

320 Secundò limitatur, ſi mater ſit imbecillis, vel infirma, vt abſque periculo nequeat filium lactare; vel careret lacte, ſeu lactaria non eſſet, vel aliquo alio iuſto impedimento per ſe lactare non poſſet, vt ſi eſſet ingreſſura monaſterium, in foro conſcientiæ, excuſatur à lactando, vt *ſupra num.* 302. *&* 303. & etiam iure ciuili, vt ferè omnes Doctores *num.* 316 relati, quare & ſi matrem diuitem, quæ aliquo iuſto impedimento proprio lacte, non poſſet nutrire filium, primo triennio, teneri propriis ſumptibus curare, eum ali toto illo triennio non verò patrem, aſſerunt Peregrinus, Couarruuias *var. p.* 1. *c.* 16. *n.* 10. & Leſſius *locis ſupra n.* 316. *citatis*; eo quia, cum onus alendi filium ad triennium matri ſit iniunctum *d. l. penult. C. de patria poteſt.* videtur quod ab eo onere impenſa ſua, ſi poſſit, ſe releuare, debeat, non autem illud onus in patrem referre, nihilominus dicendum eſt patrem ipſum, ſi diues ſit, & poſſit, teneri ad expenſas pro alimētis infantis faciendas, vt in terminis ex Theologis *n.* 316. allegatis Ludouicus Molina *de iuſtitia to.* 1. *diſp.* 168. §. *ſi mater lacte careat*, Megala *d. q.* 1. *n.* 16. Azorius, Layman *locis eodem n.* 316. *allegatis*, ex Iuriſperitis *eodem n.* 316. allegatis, vt expreſsè Panormitanus *in d. cap. cum haberet*, *n.* 10. Baldus *in d. l. alimenta* Couarruuias *d. n.* 13. Corduba *in d. §. ſi mater n.* 6. Velaſcus *d. conſult.* 92. Surdus *tit.* 1. *q.* 14. *n.* 7. & latiùs *d. q.* 13. *n.* 10 Paleotus *d. c.* 48. *n.* 1. Io. Lupi *d. §.* 1. *n.* 24. Molfeſius *loco n.* 316 Neuizanus *d. num.* 26. idem ſenſerunt Azo *in ſumma Cod. de patria poteſt.* Ioannes Faber *inſtit. de iure naturali gent.* & alij Iuriſperiti communiter à Surdo *d. n.* 10. relati, qui omnes aſſerunt, quod, vbi mater eſt inhabilis, infans lactatur expenſis patris, ſi ſit diues, & poſſit alimentorum expenſas facere. Quod probatur, quia exiſtente matre inhabili ad lactandum infantem proprio lacte, ceſſat ratio, ob quam lex voluit onus alendi filium primo triennio ad matrem ſpectare nimirum, quia iure naturali, & ex pietatis officio, ceſſante iuſta cauſa excuſante debet mater filium proprio lacte nutrire; quia ſic commodiùs, & meliùs nutritur, vt *cap. fin. de conuer. Infid.* ac proindè lex voluit matrem obligare primo triennio alere filium, quatenus eum proprio lacte poteſt nutrire; & etiam ſolum adtribuendum ei lac, & conſequenter impoſuit matri ſolùm obligationem perſonalem; atque adeo ſi ipſa per ſe propriis vberibus inhabilis eſt ad lactandum filium, onus illud alēdi transfertur in patrem, qui, cum poteſt, principaliter, & primò tenetur onus filiorum alendorum ſuſtinere; ſi etiam admittatur, quod ratione communis ſententiæ, & deciſionis legalis ſit quod lactatio eſt impenſa modica, hæc etiam ratio ceſſat, quando mater inhabilis eſt ad lactandum; quia lactatio per alteram nutricem non eſſet modica impenſa, & ideo infans patris impenſa à patre eſt alendus; quoad filios legitimè natos vlteriùs probatur, quia cum conſtante matrimonio dotis fructus propter matrimonij onera ſuſtinenda maritus percipiat *l. pro oneribus Cod. de iure dotium*; *& l. dotis fructus*, *ff. eodem*, pater tenetur alere filium, non mater, etiam primo triennio, quando iuſte excuſatur nutrire infantem proprio lacte.

321 Tertiò limitatur, ſi mater ſit nobilis, & cōſuetudo patriæ ſit filios nobilium per nutrices educari, & propterea matris dedecus exiſtimatur, ſi proprio lacte nutriat. In hoc enim vſu etiam infantem impenſis patris per nutricem fore alendum tradunt ex Theologis Molina, Azorius, Layman, Megala *locis numero præcedenti relatis*, Bartolus *in tractatu de alimentis n.* 9. Azo, Paleotus, Neuizanus *locis numero præcedenti citatis*, Corduba *in d. §. ſi mater*, *n.* 8. *fine*, Velaſcus *d. conſul. quæſtione* 2. *numero* 5. Surdus *dicta quæſt.* 13. *numero* 1. & communiter alij Iuriſperiti, quos latè refert Surdus *dict. quæſt.* 13. *numer.* 2. *&* 3. idque propter rationem *ſupra numero* 309. relatam; ſcilicet quia reputatur impoſſibile, quod honeſtè, & decenter iuxta dignitatem facere non poſſumus, atque adeo in hoc caſu mater nobilis reputatur, vt inhabilis ad lactandum, & conſequenter infans à nutrice patris impenſa eſt ablactandus, & educandus.

Hanc tamen limitationem non admittunt Tiraquellus *de nobil. cap.* 20. *numero* 80. Couarruuias, Peregrinus, & Ioannes Lupi *locis ſupra numer.* 320. *citatis*, aſſerentes ſolam nobilitatem, & conſuetudinem non ablactandi proprios filios non ſolum in foro conſcientiæ, ſed neque iure ciuili attento excuſare, matrem ab ablactatione infantis propriis vberibus; & ita ſi aliis nutricibus ablactandum puerum tradat, ipſam teneri ad impenſas faciendas. Fundatur in eo, quod nullum dedecus ſit, matrem quantumcumque nobilem ablactare proprium filium, quem tot menſibus in vtero portauit, & proprio ſanguine aluit, vt *ſupra numero* 310. *&* 311. notatum eſt. Conſuetudo etiam non ablactandi proprios pueros per ſe, ſed per alias nutrices praua, & irrationabilis per ſe loquendo exiſtimatur, vt *ſupra numero* 313. probatum eſt; & ſic non videtur poſſe excuſari fœminas etiam nobiles, ne proprio lacte ſuos nutriant filios; & ideo ſi aliis tradant nutricibus, onus expenſarum illis incumbere. Verùm & ſi matri nobili dedecori non eſt, proprium ablactare filium; & etiam conſuetudo non ablactandi in ſe ſit praua, & irrationabilis; nihilominus, cum ſit longæua, & publica, dicendum eam excuſare matres nobiles iuxta eam conſuetudinem, tradentes ſuos infantes aliis nutricibus ablactandos, & nutriendos ab obligatione ciuili, ſeu iuris poſitiui alendi, & lactandi per ſe filios primo triennio, quia ſicut conſuetudo publica actum aliquem faciendi, licet irrationabilis, in foro ciuili excuſat à delicto, & à pœna, vt *ſupra numero* 314. dictum eſt, & tradunt *ibidem* citati, & alij apud eoſdem; ita rectè poteſt excuſare matres nobiles ab obligatione legali, & ciuilis iuris alendi primo triennio proprios filios; cum obligatio hæc ſit tantum de lactatione propriis vberibus, & ita in praxi, vbique ſeruatur, vt filij nobilium, & diuitum apud nutrices alantur patris expenſis. 322

323 Ex dictis colligitur, ſi mater ſine vlla ex præcedentibus cauſis, aut alia iuſta cauſa recuſat filium propriis vberibus lactare, ipſius expenſis filium ab alia nutrice fore lactandum, vt etiam in terminis præter Doctores numero præcedenti relatos Leſſium *loco ſupra numero* 316. *citato*, tradunt Panormitanus *in d. cap. cum haberet*, *numero* 8. *fine*, & Surdus *de alimentis tit.* 7. *quæſt.* 13. *numer.* 15. & oportet aſſerant alij Doctores *eodem num.* 316. allegati, & conuincunt *d. l. penult.* *Cod. de patria poteſtate*, *& d. cap. fin. de conuerſ. infidelium*, aliòqui enim non eſſet verum matrem primo triennio teneri lactare filium ſuum.

Mater primo triennio tenetur ſolum quoad nutrimentum lactis, non verò quoad reliqua filiorum educationi neceſſaria.

324 COlligitur præterea deciſionē legalem, & communem ſententiam aſſerentem onus alendi filium primo triennio matri incumbere; procedere ſolum quoad nutrimentum lactis, itaut nomine alimentorum à matre infra primum triennium debitorum, lac tantum intelligatur; quoad alia verò neceſſaria ad infantis educationem, puta veſtes lineas, & laneas, & ſubuculas, lectum, & ſimilia, ac medicinas, ſi infirmatur, non obligari matrem, (quidquid ſecus ſentiat Iacobus Cancerius *var. part.* 1. *cap.* 16. *numer.* 14.) ſed patrem ipſum infanti prouidere ſuis expenſis: ita in terminis

Digitized by Google

dantur, vt conſtat ex traditis *ſupra à numero 45. ad 63.* ſed etiam præſtanda eſſe alimenta pro omnibus perſonis, quas filius alimentandus tenetur alere, ſi aliundè nõ poſſit eas alere, & facultates paternæ ſuppetant, & ſic patrem ſpurij teneri prouidere alimenta pro eiuſdem ſpurij vxore, liberis, famulis, & ancillis, quibus iuxta ſuũ ſtatum indiget, cum hæc omnia ad ſtatum, & conditionem ſpurij pertineant, & in his taxandis expreſsè tradunt Molina *d. diſp. 168. citato §. iure tamen Canonico* Leſſius *d. n. 67.* Sanchez *d. dub. 34.* Vincentius de Franchis *d. deciſ. 283. n. 20.* Stephanus Gratianus *d. cap. 613. n. 18.* Tello *vbi ſupra n. 10.* Matienzo *loco ſupra allegato num. 15. & 16.* & alij Iuriſperiti à Sanchez *d. dub. 34.* allegati, & nonnullos alios allegans Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegit. Clericor. c. 21. n. 14. & 15.* & etiam Paleotus *d. num. 7.* ſuppoſito, quod ſpuriis alimẽta ſunt præſtanda ſecundum dignitatem, & ſtatum illorum, non ſecundum præciſam naturæ neceſſitatem; & conſtat ex traditis ſuperius *num. 83. & tribus ſequen.* quamuis in ſpecie, quod alimenta vxori filij ſpurij inopi danda contradicant Theſaurus *allegat. deciſ. 211. n. 12.* & Merenda *d. cap. 1. num. 15.* dicens deciſionem *d. cap. cum haberet*, non loqui de ea, quam proindè ſi non poteſt nutrire, non nubat contra quos ſtant tradita *ſupra n. 95.* quæ ſuppoſita reuocatione iuris ciuilis circa alimenta ſpuriorum, procedere debent etiam in vxore filij ſpurij; facta enim illa reuocatione ſpurij quod alimenta ſunt veluti filij obſeruandi, vt ait Paleotus *cap. 48. n. 3.* & ideo illorum onera pater ſuſtinere debet, vt *d. num. 95.* probatum eſt; & conſequenter filij ſpurij inopis vxori aliundè non habenti alimenta præſtare, vt in his terminis tenet etiam Io. Lupi *de illeg. com. 2. §. 1. numero 25.*

267 Infertur quoque ex traditis, cum dos filiæ ſpuriæ in locum alimentorum ſuccedat, minorque alimentis dari non poſſit; in ea conſtituenda à patre, vel à iudice taxanda, & arbitranda habendum eſſe reſpectum ad paternas diuitias, & ad patris, ac filiæ dignitatem, conditionem, & ſtatum, & ad patriæ conſuetudinem circa dotes filiarum illegitimarum; & non ſolum ad alimenta vitæ ſuſtentandæ ſimpliciter neceſſaria; ita oportet ſentiant omnes Doctores *numero 258.* relati, & in terminis Vincentius de Franchis *d. deciſ. 283. num. 18. & ſequen.* & plures ex Doctoribus ſupra n. 202. & 203. relati, & cum aliis Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegit. Clericorum cap. 21.*

268 Imò admiſſa etiam ſententia, quod alimenta etiam iuris Canonici diſpoſitione attenta ſpuriis filiis non debeantur niſi ſecundum neceſſitatem naturalem, adhuc filiæ ſpuriæ dotem eſſe conſtituendam, aut iudicis arbitrio taxandam habito reſpectu ad diuitias, & dignitatem patris, patriæ conſuetudinem, & etiam ad neceſſaria ad filios alendos, ex eo patrimonio procreandos, quamuis excederet alimenta, quæ pro quotidiano victu filiæ ſpuriæ cælibi deberentur; tradunt Paleotus *de nothis cap. 10. n. 2.* (vbi ex Decio *conſ. 611.* dotem trium millium, & quingentorum ſcutorum filiæ ſpuriæ clariſſimi, & locupletiſſimi viri conſtitutam fuiſſe viſam conuenientem patriæ conſuetudine attenta; cum indecorum ſit filiæ ex nobiliſſimo, & locupletiſſimo patre genitæ illud ſibi dotis nomine dari, quod Cælibi ſolum ſufficeret ad victum quotidianum) P. Barboſa *ad l. 1. p. 4. n. 70. & 71. ff. ſoluto matr.* Merenda *d. lib. 13. cap. 2. n. 28.* & Rebellus *de oblig. et iuſtit. p. 2. lib. 5. q. 8. ſect. 2. n. 6.* Ratio eſt primo, quia (vt inquit P. Barboſa *d. n. 70.*) aliter debentur alimenta ſpuriæ nuptæ; aliter quando eſt cœlebs; ſi quidem nuptæ maiora videntur deberi alimenta, quia debet haberi etiam reſpectus ad filios, & ancillas *l. ius alimentorum ff. vbi pupillus educari debeat; & l. habitatio ff. de ventre in poſſeſſionem mittendo*, etenim prout patri legitimo incumbit huiuſmodi onus, *l. ſi quis a liberis §. non tantum ff. de liber. agnoſc.* ita incumbit quando dotat filiam ſpuriam, vt conſtat ex traditis *ſupra n. 244.* & tradunt Paleotus *loco ibid. citato*, & Vincentius de Franchis *d. deciſ. 283. n. 14.* Secundo, quia ſi filiæ ſpuriæ pro dote ea tantum quantitas, quæ ad quotidianum victum, ſi cælebs manſiſſet, ſufficere poſſet, facile inuenire non poſſet maritum; & ſic aperiretur ei via ad meretricandum, quod maximè euitandum eſſe Doctores omnes docent, tanta igitur dos (inquiunt præfati Doctores, præſertim Barboſa, & Merenda) danda filiæ ſpuriæ, quanta opus eſt, vt maritum, qui honeſtatẽ ipſius tueri poſſit, ipſaque euitare poſſit pudicitiæ perdendæ periculum; etiamſi alimentorum vitæ ſuſtentandæ ſimpliciter neceſſariorum quantitatem excederet.

Secundum omnes tamen ſpuriæ non datur tãta dos, quanta dari ſolet legitimæ, & naturali, ſed minor, *vt ſupra n. 163. & 164.* notatum eſt; & poſt alios tradit Lucidorus *d. c. 21. n. 19. & 20.* 269

Aduertendum præterea, quæ in præcedentibus tradita ſunt de alimentis, & dote filiis, & filiabus ſpuriis præſtandis, procedere quando Auus, & frater in ſubſidium, vel defectum parentum tenetur nepotibus, fratribus, & ſororibus ſpuriis, alimenta præſtare, iuxta tradenda *§ ſequenti*; talibus enim nepotibus, fratribus, & ſororibus ſpuriis præſtanda erunt alimenta non ſolum ſecundum neceſſitatem naturæ, ſed habito reſpectu ad diuitias Aui, vel fratris, & ad qualitatem perſonarum, honorem, dignitatem, & generis ſplendorem, vt in terminis Fagundez *loco ſupra n. 258.* cum parentum obligatio in ipſos transferatur, & quia quoties alimenta debentur ex diſpoſitione legis, vel hominis, præſtari debent ſecundum ſtatum, & qualitatem illius, cui præſtanda ſunt; & facultates illius qui ſoluere debet, iuxta tradita *ſupra n. 70. & 71.* & Doctores ibid. citatos, ſpuriis vero ex diſpoſitione Pontificia, & æquitate Canonica debentur, vt ſupra probatum eſt, *ſupra etiam n. 261.* dictum eſt alimenta ex cauſa miſerationis debita præſtãda eſſe iuxta qualitatem illius, cui debentur conſideratis diuitiis illius, qui præſtare debet; & in iis terminis poſt hæc ſcripta reperi ſentire Ioan. Nicol. Lucidorum *alleg. cap. 21. n. 5. & ſeq.* 270

Aduertendum quoque quoad huiuſmodi alimenta ſpuriorum, quod conſiderandum ſemper eſt an facultates prius ſuppetant filiis legitimis, & naturalibus, quam ipſis ſpuriis, nam in concurſu iſtorum eſt habenda ſolũ ratio legitimorum excluſis aliis illegitimis tam naturalibus, quam ſpuriis, quando vtriſque non ſufficiunt redditus, vel ſi ſuppetant, anguſtiora alimenta ſunt danda illegitimis, ſiue naturalibus, ſiue ſpuriis; ita Corduba *in l. ſi quis à liber. § idem reſcrip. n. 59. ff. de lib. agnoſc.* Surdus *de alim. tit. 7. q. 11. n. 16.* & Steph. Gratian. *tom. 3. c. 562. n. 55* Megala *p. 2. l. 2. c. 24. n. 2* & poſitum eſt etiam *ſupra n. 167. fin.* & tradit quoque *d. c. 21. n. 24.* licet enim attento iure naturali in præcepto 4 Decalogi contento, æqualis ſit parentum erga omnes filios obligatio naturalis illos alendi; nihilominus, quia hæc obligatio quoad filios legitimos, & naturales ex legitimo matrimonio procreatos ex duobus principiis naturalibus prouenit nempe ex ipſa generatione, & ex matrimonio, quod in officium naturæ nempe ad conſeruationem humanæ naturæ ante peccatũ fuit inſtitutũ præferenda eſt obligationi, quam quoad illegitimos, & ſolum naturales habent; cum ſit arctior obligatio, ſi quidẽ duo vincula magis ligant *c. 1. de treuga, & pace. & l. pen. §. ſi vero, Cod. de adopt.* quæ obligatio tollit obligationem erga filios tantum naturales, eſto etiam ſint prius nati, quam legitimi; data autem huiuſmodi inopia parentum onus alendi filios illegitimos naturales, vel ſpurios incumbit aliis conſanguineis proximioribus iuxta ſuperius tradita, ſi illis facultates ſuppeterent, id quod etiam in terminis notauit Io. Nicol. Lucidorus *d. c. 21. n. 25.* 271

§. XX.

Digitized by Google

§. XX.

Filiis ſpuriis an vterque parens teneatur alimenta præſtare.

NVm verò filiis ſpuriis vterque parẽs æquè teneatur alimenta præſtare, vt non perprius pater, & mater poſt triennium ablactationis tantum in ſubſidium; ſi pater ob paupertatem nequeat illa præbere: an verò ad illa præſtanda æqualis obligatio, parque onus ſit patris, & matris: difficultatem faciunt illa verba textus *in d. cap. cum haberet de eo, qui duxit,* &c. *vterque liberis ſuis ſecundum quod eis ſuppetunt facultates, neceſſaria ſubminiſtrent.* illa enim verba *liberis ſuis*, non poſſunt recte referri ad alios liberos, quam ad illos, quos vir ille (de quo ibi) ex muliere adultera, ſeu quam per adulterium cognouit, ſuſcepit.

272 Prima igitur ſententia aſſerit dictum onus alendi filios ſpurios incumbere tam matri, quam patri, ita vt vterque æqualiter concurrere debeat ad præſtationem alimentorum prout illis facultates ſuppetunt; ita quod quoad hæc ſit differẽtia inter legitimos, & naturales, & illegitimos naturales ac inter ſpurios; quod illos tenetur per ſe, & ſolus pater alere; mater verò ſolũ in ſubſidiũ, *vt in ſequ.* §. explicatur, ſpurios verò etiam mater æquè ac pater tenetur alere, & neceſſaria ad vitam ſubminiſtrare. Ita Panormitanus *in d. cap. cum haberet, numero 9. ibid.* Ancharanus, Præpoſitus, Scaccia, Lupus *in l. ſi qua illuſtris numer. 93 ff. ad orificia* Ioannes Lupus *in c. per vestras, notab. 3 §. 23. numero* 12. Vitalinus *in tract. de clauſulis, an alimenta renunci. poſſ.* Corduba *in l. ſi quis à liber. § idem reſcripſit numero* 33. *& in §. ſi mater ff. de liber agnoſc.* Ant. Gabr. *com. concl. lib. 6. tit de alim. concl. 1. numero* 4 Gregor. Lopez *l. 3. tit. 19. p. 4. in Gloſſa* 1. Theſaurus *deciſ. 4. numero* 7. & alij Iuriſperiti à Gabreiati, & ex Summiſtis Syluester *v. filij numero* 4. verſic *quintum*, & Layman *lib. 5 tract. 10. p. 3. c. 5. num.* 5. fundatur Panormitanus, & alij primo illis verbis textus, *vterque liberis ſuis neceſſaria ſubminiſtret.* in quibus verbis mens S. Pontificis videtur fuiſſe, vt pater, & mater in præſtatione alimentorum concurrere deberẽt, & dicit Corduba, illa verba *ibi* addita, *prout eis facultates ſuppetunt*, non fuiſſe poſita, vt alimenta ampla, vel anguſta iuxta facultates paternas præſtarentur, ſed vterque ad alimenta tantum naturæ neceſſaria ſubminiſtrãda concurrere deberet ſecundum facultates cuiuſque; vt ſcilicet pater ſi ſit ditior matre, plus conferat; & eodem modo, ſi mater ſit ditior patre, plus conferat. Probat ſecundo (quaſi adducens rationem, qua motus fuerit S. Pontifex ad decernendum, matrem æquè ac patrem debere concurrere ad ſpuriorum alimenta) quia cum ſpurij non ſint de agnatione patris, Bartholus *l. Tutelas. ff. de cap. dimin.* nec ſub eius poteſtate §. *ſi aduerſus inſt. t. de nupt.* neque illis pater ſuccedat, ſed mater ab inteſtato §. *fin. inſtit. ad Tertyll.* & alimenta eiſdem ſpuriis debeantur ex inſtinctu naturæ, ſecundum quam filij non minus obligantur matri, quam patri, non videtur æquum, vt ſolus pater grauetur huiuſmodi filijs alimenta præbere, ſed par eſt, vt æquè, imo magis teneatur ad illa ſubminiſtranda concurrere. Et hanc ſententiam videtur tenere Garzias *de expenſis cap. 3. numero 33. fine*; quatenus dicit regulam de matre quoad alimenta filiis præſtanda omnino in ſpuriis locum non habere.

273 Antonius Merenda *tom. 3. controu. iuris lib. 13. capite 1. numero* 6. ſupponens de iure ciuili filios ſpurios non eſſe alendos à patre iuxta textum *in §. ſi quis ſanè non habens Auth. quibus modis naturales efficiantur legitimi.* eo quod ſpurij non veniant nomine naturalium, de quibus *ibi*, cum inter eorum parentes matrimonium eſſe non poſſit, ſed computentur inter vulgo quæſitos, & conſequenter eſſe à matre alendos iuxta textum *in l. ſi quis à liberis paragrapho idem in liberis ff. de liberis agnoſcendis*; vbi ſic dicitur, *ergo & matrem cogemus præſertim vulgo quæſitos liberos alere, nec non ipſos eam*: hoc inquam, ſupponens Merenda dicit S. Pontificem *in dict. capite cum haberet*, illis verbis, *vterque liberis ſuis*, habuiſſe reſpectum ad filios, quos vir ille ſuſceperat ex legitima vxore, & ad eos, quos ex illa, quam per adulterium polluerat, procreauerat; cumque per illa verba voluiſſe deſignare, quemadmodum onus alendi hos filios, partiri oporteret, vt nempè maritus ſuos, ſcilicet eos, qui ex legitima vxore nati erant, aleret, alios verò mulier. Hic enim intellectus, inquit, idem Merenda, eſt verbis illis omnino conformis, & diſpoſitioni iuris ciuilis, à qua Canones non ſolent diſcedere, *capite 1. & 2. de operib. nouit. nunciat*; & durum eſt verba Canonum præter eum ſenſum, qui ipſorum proprius eſt, exponere, vt ipſi iuris ciuilis correctio inducatur. Confirmat hanc ſententiam lex Hiſpana Regia 5. *tit. 19. p.* 4. quæ dicit filios ſpurios alendos eſſe à matre, Auo, & Proauo materni generis. Verùm hæc interpretatio ſicut eſt noua, ita non admittenda vtpote voluntaria; tum quia nec mater iure ciuili cogitur alere ſpurios ex coitu damnato natos iuxta tradita *ſupra numero* 180. *fine*; tum quia *in dict. capite cum haberet*, nulla ſit mentio legirimorum filiorum, qui ex legitima viri vxore fuerint ſuſcepti; ſed tantum illorum decem, quos ex muliere illa pellice genuerat; quibus ſolis licet ſpuriis S. Pourifex voluit prouideri debere, & neceſſaria à parentibus ſubminiſtrari: eſto ius ciuile aliud ſtatuerit, denegando illis alimenta; & conſequenter iuxta idem ius ciuile iidem ſpurij ſint alendi à matre, & eius aſcendentibus maternis, attenta diſpoſitione *dicti §. idem in liberis*, quod à matre ſint alendi, vulgo quæſiti, qui propriè dicuntur, quorum pater ignoratur.

274 Igitur magis communis ſententia Doctorum, & tenenda affirmat patrem iuxta regulas generales principaliter teneri ad alendos filios ſpurios; matrem verò vltra primum triennium teneri ſolum in ſubſidium. Ita Couarruuias *de ſponſ. p. 2. capite* 8. §. 6. *numero* 15. *fine*. Paleotus *de nothis capite* 48. *ferè per totum.* Peregrinus *de iure fiſci lib. 5. titul.* 18. *numero* 59. Gama *deciſ.* 304. P. Barboſa *ad lib. 1. p. 4. numero* 67. Valaſcus *conſultation.* 92. Padilla *in Auth. res quæ numero* 65. *comm. de legatis.* Surdus *de aliment. tit. 1 quæſt.* 14. *numero 6. fine.* Ioannes Lupi *de illegitimis comm. 2. §. 1. numero* 12. Auguſtin. Barboſa *collectaneo ad dict. caput cum haberet numero* 7. & Molina *de iuſtitia tom. 1. diſputat.* 168. §. Panormitanus *capite cum haberet*, vbi ait eſſe communem ſententiam, quam quoque nonnullos alios allegans nouiſſimè amplexus eſt Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegitimis Clericorum capite 17. numero* 4. Igitur cum Regula generalis ſit, quod pater principaliter teneatur alere filios legitimos, & naturales *l. Neſſennius, ff. de negotiis geſtis. leg. alimenta Cod. eadem l. ſi quis à liberis §. ſi mater, ff. de liberis agnoſcend.* & etiam filios illegitimos naturales. *Auth. licet. Cod. de naturalibus §. ſi quis ſanè, Auth. quibus modis natural. efficiantur legitimi, & §. penultimo iuncta Gloſſa v. legitimi, Auth. quibus modis naturales efficiantur ſui.* Probatur eandem regula hodie, & ex diſpoſitione, & æquitate Canonica iuxta *dict. caput cum haberet*, habere locum etiam in filiis ſpuriis, nam eo ipſo quod diſpoſitio iuris Cæſarei permittens; ſeu decernens patrem non teneri, aut non poſſe alimenta filio ſpurio præbere iure Canonico *in d. cap. cum haberet* reuocata eſt, & diſpoſitio præfata iuris Canonici in foro Cæſaris

vbique recepta eſt; filij ſpurij quo ad alimenta non differunt à legitimis, & naturalibus, neque ab illegitimis naturalibus, ſed quoad ius alimentorum cenſendi ſunt, & tractandi tamquam filij, ita quod, quæ antea circa alimenta filiis legitimis, & naturalibus tantum ipſo iure ciuili decreta fuerunt, ad filios ſpurios cenſeantur extenſa, vt in terminis Decius *in c. per tuas n. 7. de probat.* Palcotus *d. c. 48. n. 3.* Molina & Ioannes Lupi *loc. cit.* & ſic etiam in ipſos non habetet locum diſpoſitio iuris ciuilis facta *in d. §. idem in liber. ff. de liber agnoſc.* niſi quando pater ſpurij eſt ignotus, & incertus omnino, vel quando pater eiuſve aſcendentes ſpurio alimenta dare non poſſunt; vt expreſsè Couarruuias *de ſponſ. p. 2. c. 8. §. 6. n. 16. fine.* Molina *de iuſt. tom. 1. diſp. 168 §. non ſolum parentes,* & alij, qui referũtur *infra n. 283.* vbi iterum de hac re; & etiam de illa lege, regia 5. quæ iuri Canonico cedit, & correcta eſt quoad hoc, quod alimẽta ſpurio à patre non debentur, vt *numero* 283. dicitur.

275 Quare textus *in d. c. cum haberet,* vtrique parenti iniungẽs onus filiis ſpuriis alimenta miniſtrandi, intelligitur non ordine coniunctiuo, ſed ſucceſſiuo; vt ſcilicet pater per prius teneatur, mater verò in ſubſidium; prout præfati Doctores, & in terminis Peregrinus, & Auguſt. Barboſa *loc. citat.*

276 Neque quoad huiuſmodi obligationem alendi filios attenditur patria poteſtas, vel filij ſint de agnatione, & familia, cum naturales non ſint ſub poteſtate patris, vel de eius agnatione, & familia propriè. Iaſon *l. fin. n. 13. Cod. de verb. ſign.* Palcotus *d. n. 3.* & à ſolo patre ali debent *d. Auth. licet Cod. de natural. liber.* non à matre, niſi in ſubſidium, *d. l. Neſſennius, d. l. alim. & d. §. ſi mater;* aut ius ſuccedendi ab inteſtato; nam alioqui filius ab ea ſola ſemper eſſet alendus, ad quam ſpectat lucrum, & cum filius naturalis moritur viuente patre, mater non eſſet particeps ſucceſſionis illius contra textum *in dict. Auth. licet, Cod de nat. lib & l. penult. Cod. ad S. C. Orficij,* & tradita à Paleoto *cap. 39.* cum eum viuentem ipſa non niſi in ſubſidium alere teneatur, & ſimiliter ſi filij legitimi decedant, non eſſet mater, æquè ac pater ad eorum hæreditatem admittenda contra *Auth. defuncto Cod. ad Tertyll.* quia ipſa eos viuente patre non tenetur alere; & nec pater nec mater teneretur alere filios adulterinos ex inceſtu natos, cum neuter illis ſuccedat, vt Paleotus *d. c. 48. n. 4. & cap. 41. n. 3.* & Surd. *tit. 1. q. 15. n. 15.* quatenus concludunt filios ſpurios ex coitu punibili natos non ſuccedere matri; mutua enim in hac re eſt ſucceſſionis cauſa vt Paleotus *d. c. 41. citato n. 3. poſt medium.* Aut ſolus inſtinctus naturæ, nam alioqui etiam filij legitimi, & naturales æque ab vtroque parente forent alendi, cum tamen pater principaliter teneatur eos alere, vt dictum eſt; igitur attendendum tantum eſt, ſit ne pater certus conſideratis coniecturis inducentibus filiationis præſumptionem, vel quia pater ſpurium vti à ſe procreatum agnouerit; nam cum tunc ius Canonicum iubeat, quoad alimenta ſpurium vti filium cenſeri, & obſeruari debere; ſunt iuris communis Cæſarei regulæ quoad præſtationem alimentorum obſeruandæ; *arg. text. in l. 1. §. lex falcidia etiam ff. ad falcidiam,* & aduertendum textũ *in d. §. idem in liberis,* ibi *ergo matrẽ,* non procedere, vbi pater eſt certus, & de eo conſtat vel confeſſione patris, vel alia probatione; tunc enim vulgo quæſitus non eſt alendus à matre, ſed à patre etiam iuxta ius ciuile, niſi ſit ex coitu punibili natus per tradita à Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis § idem reſcripſit à n. 43. ff. de liber. agnoſc.*

§. XXI.

Quando conſtat ſpurium eſſe procreatum à Caio, vel Petronio, & ignoratur, ſeu dubitatur, à quo determinatè, quis ex his duobus debeat illi præbere alimenta.

QVid autem ſi conſtet ſpurium eſſe filium huius, vel illius, ſcilicet Caij, vel Petronij, quia conſtat 277
matrem ſolum ab illis duobus fuiſſe carnaliter cognitã; dubitetur autem, ſeu ignoretur, cuius ex duobus prædictis ſit filius; quiſnam illorum teneatur alimenta dicto filio ſpurio præbere. De hac difficultate latè egi *tom. 1. mor. var. tit. 1 §. 43. à n. 1557. ad 1561.* & ad ibi tradita recurrat lector pro pleniori cognitione, hic enim in gratiam eorum, qui fortè *dicto tomo* carebunt, ſummariè tantum referam reſponſiones, quibus *ibid.* dixi poſſe difficultatem reſolui.

Prima reſponſio fuit, quod ſi reſpectu vnius eſt ſpurius, & reſpectu alterius eſt naturalis, huius ſolius filius cenſendus eſt, & ab eo alendus; cum illegitimus præſumatur in dubio naturalis, non ſpurius.

Secunda reſponſio, ſi reſpectu vtriuſque eſt ſpurius, cenſendus eſt filius illius, reſpectu cuius exiſtunt veriſimilioris coniecturæ.

Tertia reſponſio propter incertitudinem cenſeri neutrius filium, & ſic neutrum teneri ad alimenta illi præbenda, ſicut dicitur de vulgo conceptis *l. vulgo ff. de ſtatu homin.*

Quarta reſponſio, ſi alter eorum ſit ditior, & nobilior, cenſendum filium ditioris, & nobilioris, quaſi in dubio iudicandum ſit, quod eſt filio fauorabilius, & honorabilius, quam tamen reſponſionem reprobant Vaſquez, Salas, & alij Theologi.

Vltima reſponſio, & communis Theologorum eſt vtrumque teneri æqualiter alimenta tali filio præſtare, & ſi alter eorum ſit ditior, & nobilior teneri pro facultate largius alimenta præbere: ſi vero vnus præ inopia nihil poſſit conferre pro alimentis, vel nolit partem ſuam præbere; & mater ſit diues, & poſſit, eam debere ſupplere defectum illius, quod ſi, & ipſa mater ſit pauper, & nihil poſſit præbere, alterum ſolum (ſi ei facultates ſuppetunt) teneri ſpurium alere.

§. XXII.

Pater tenetur alere filium naturalem, vel ſpurium legitimatum.

EX dictis in præcedentibus de obligatione patris alendi filium illegitimum naturalem, & ſpurium 278
infertur, multo magis teneri patrem præbere alimenta congruentia filio naturali, aut ſpurio legitimato; quod tradidit Alciatus *conſ. 209. n. 5.* & latiſſimè probat Surd. *de alim. tit. 1. q. 8. per totum* legitimatio enim accedens non debet quicquam filio detrahere, ſed fauorem ſuperaddere, vt dicitur de priuilegio, quod non adimit ius iam competens, ſed auget. *l. fin Cod. de præpoſitis agentium in rebus lib. 12.* vbi Bartholus notat per conceſſionem noui priuilegij non tolli ea, quæ antea fuerant conceſſa. Præterea legitimatus nihil differt à legitimis *§. ſit igitur Auth. quibus modis naturales effic. legit. & §. quoniã variæ, Auth. quibus modis nati. effician. ſui.* vnde debet inſtitui, & poteſt rumpere, & dicere nullum teſtamentum inofficioſum, vt legitimus prout alijs relatis Surd. *d. q. 8.* quapropter etiam viget ad id ratio illa, quod iuſtè alimenta ei denegari non poſſunt, qui futurus eſt rerum Dominus *l. 1. §. ſed & ſi incertum ſit ff. de ventr. in poſſeſſ. mitt.*

SVMMA

Digitized by Google

SVMMARIVM.
Capitis ſeptimi.

Quando filius eſt diues, vel ex ſua induſtria, vel artificio alimenta ſibi poteſt lucrari, Auus, & alij à patre, qui aliàs in patris defectum tenerentur, non obligantur illum alere. n. 279.

Si quis egenus habeat patrem, & filium diuites, debet à patre conſequi alimenta, & non à filio. n. 280.

Patri permittitur vendere filium in neceſſitate, idque ratione patriæ poteſtatis. ibid.

Auus paternus (& idem de cæteris Aſcendentibus maioribus virilis ſexus) tenetur alere Nepotem legitimum ex filio legitimo natum. n. 281.

Auus venit appellatione patris in fauorabilibus, ſecus in odioſis. ibid.

Auus tenetur neptem ex filio dotare. n. 282.

Tenetur alere Nepotem ſpurium ex filio legitimo. numero 283.

Idque etiam non obſtante lege Hiſpaniarum volente eſſe alendum ab Auo materno. ibid.

Nepos ſpurius ex filio legitimo non eſt odioſus legibus reſpectu Aui. ibid.

Auus poteſt donare, vel relinquere Nepoti ſpurio ex filio legitimo non ſolum vſque ad congruam alimentorum quantitatem, ſed etiam quantum vult. n. 284. & 285.

Macula patris non nocet filio in iis, quæ ſibi quæruntur alio medio, quam per patrem. n. 285.

Auus paternus tenetur alere nepotem legitimum, & etiam ſpurium ex filio ſpurio, vel aliter illegitimo. n. 286.

Nepos venit appellatione filij in fauorabilibus. ibid.

Nepoti legitimo, & etiam ſpurio ex ſpurio Auus poteſt ad libitum relinquere remiſſiuè. n. 287.

Auus tenetur dotare Neptem ſpuriam ex filio legitimo; & Neptem legitimam & etiam ſpuriam ex filio ſpurio. n. 288.

Nepos ali debet à patre diuite, & non ab Auo paterno, qui non habet nepotem in ſua poteſtate. num. 289. & 229.

Si nepos ſit ſub poteſtate Aui, ab eo, & non à patre licet diuite ali debere docet vna ſententia. n. 191.

Contrarium, & nepotem alendum eſſe à patre, quando eſt diues, & non ab Auo eum habente in ſua poteſtate, ſentiunt communiter Doctores. n. 291.

Auus paternus an teneatur dotare Neptem, quam habet ſub ſua poteſtate, ſi pater, aut ipſa ſit diues. n. 291. & 293.

Patre defuncto nepotes egenos teneaturne mater, an Auus paternus, ſi vterque ſit diues, alere, teneri matrem aſſerit vna ſententia. n. 294.

Altera verior docet teneri Auum, ſiue illos habeat in poteſtate, ſiue non. n. 295. & 296.

In Regnis Hiſpaniæ, in quibus nullus Auus paternus habet nepotes in poteſtate; an Auus paternus, vel mater in defectum patris teneatur nepotes alere, & neptes dotare. n. 297. & 298.

Fœminæ iure naturæ tenentur ablactare ſuos filios. numero 299.

Omnia animantia ſuos nutriunt filios ibid.

Lac maternum eſt maximè proprium pueri recenter nati alimentum & melius infantem maternum nutrit, quam lac alterius, magiſque ſanum. ibid.

Plurimum ad ſanitatem confert cibis nutriri ſimilibus, & conuenientibus, cum alendi natura. ibid.

Quemadmodum ſemen, ita & lac, quo puer nutritur, multum confert ad inducendam corporis, & morum ſimilitudinem. ibid.

Malè faciunt mulieres, quæ poſt partum curant vbera obturari, & exſiccari. n. 299. fine.

Peccant matres, quæ ſine vlla iuſta cauſa proprios filios non ablactant, ſed aliis nutricibus lactandos tradunt, num. 300.

Non eſt tamen peccatum mortale, ſi filij lactandi nutricibus bona vita, ac morum tradantur; licet ſit veniale non leue. n. 301.

Iuſta cauſa excuſans ab omni culpa matrem non ablactantem filium ſuum, eſt corporis imbecillitas, aut infirmitas, vel ſi lacte careat. n. 302. & 303.

Item ſi ſit egena, & debeat aliundè ſibi victum quærere; virque non poſſit illi alimenta miniſtrare; vel nolit; ſecus ſi poſſit, & velit. n. 304. & 305.

Si etiam pater ſit egenus, nec matri egenæ poſſit alimenta miniſtrare abſque peccato, poſſunt exponere filium lactandum, & educandum hoſpitali. n. 306.

Item ſi in lactando filium, infamiam contraheret. numero 307.

Item ſi mulier eſſet monaſterium ingreſſura. n. 308.

Mater à culpa excuſatur, non lactando proprium filium, ſi id ei iuxta mores patriæ dedecori ſit iuxta Doctores magis communiter, putà quia ſit nobilis, & illuſtris. n. 309.

Contrarium ſentiunt alij. n. 310.

Nullum dedecus eſt matrem quamuis nobilem, etiam Reginam lactare proprium filium. ibid. & n. 311.

An à culpa excuſentur mulieres præſertim nobiles non ablactantes, vt vacent aliorum filiorum procreationi; quibus Reſpublica ciuibus repleatur. numero 310.

Sola, & præciſa conſuetudo inducta, vt matres nobiles, aut diuites non ablactent proprios filios, an excuſet ab omni culpa. Affirmatiuam. n. 312.

Negatiua per ſe loquendo. n. 313.

Conſuetudo poteſt ius naturale minuere, augere, diſtinguere, non in totum auferre, & abrogare; atque adeo contra ius naturale inducta non valet. ibid.

Non valet conſuetudo, quod filij à parentibus non alantur. ibid.

Conſuetudo inducta, vt matres nobiles, vel diuites non ablactent ſuos filios, per accidens excuſat à culpa ob ignorantiam probabilem obligationis naturalis. numero 314.

Conſuetudo publica aliquid faciendi licet irrationabilis excuſat ſolum in foro externo à delicto, & à pœna ibid.

Licet conſuetudo longæua inducta, vt matres nobiles non ablactent filios, ſit in ſe praua, non expedit tamen admonere mulieres de prauitate. n. 315.

Eadem conſuetudo limitatur non procedere, quando imminet neceſſitas filij. ibid.

Mater iure poſitiuo inſpecto, primo triennio tenetur alere, ſeu lactare ſuos filios tam legitimos, quam illegitimos naturales, & ſpurios. n. 316. & 317.

Primo triennio mater poteſt inuito patre penes ſe filium nutrire. n. 317. fine.

Eodem primo triennio mater non tenetur alere, ſeu lactare filium, ſi ſit pauper, quæ ſuis laboribus deberet ſibi victum quærere; niſi pater velit illi alimenta præſtare. n. 318. & 319.

Nec ſi ſit, non poſſit lactare abſque periculo notabili ſalutis; neque ſi non ſit lactaria, aut alia iuſta cauſa impediatur lactare. n. 320.

In his caſibus, & quotieſcumque mater eſt inhabilis ad lactandum, etiam ſi ſit diues, non tenetur ſuis expenſis apud nutricem alere filium, ſed has expenſas facere debet pater. ibid.

Mater nobilis, cui iuxta mores, ſeu conſuetudinem patriæ dedecus exiſtimatur propriis vberibus alere filios; ſi nolit lactare, an ipſa, vel pater teneatur ad expenſas pro lactatione. n. 321.

Mater diues, quando ſine cauſa legitima recuſat lactare filium; tenetur ſoluere impenſas nutricis. n. 323.

Mater onus alendi filium intra primum triennium comprehendit ſolum alimentum lactis proprij, quod vero ad alia neceſſaria ad infantis educationem, veſtes, &c. tenetur pater. n. 322.

Matrimonio bona fide contracto, diſſoluto ob detectum impedimentum dirimens filij nati, vel concepti antè diſſolutionem, tam intra primum triennium, quam vltra, an ſint alendi communibus expenſis patris, & matris. n. 325.

Quid ſi matrimonium fuit nulliter contractum mala fide vnius, vel vtriuſque coniugis. numero 326. & 327.

Vltra primum triennium onus alendi filios, etiam illegitimos regulariter incumbit patri. n. 328.

Cur ad patrem potiùs, quam ad matrem ſpectat tale onus. n. 329.

Mater viuente patre diuite præſtans alimenta filio, eorum æſtimationem poteſt à patre, vel ab Auo paterno repetere. n. 330.

Quo moderamine fiat talis repetitio; & quid Iudex in facienda dicta æſtimatione inſpicere debeat. ibid.

Defuncto patre, & non ſuperſtite alio, ad quem ſpectat onus alendi filium, ſi mater de ſuo alat filium; ab eo non poteſt alimenta repetere, niſi fecerit proteſtationem repetendi, vel bona filij adminiſtraret. numero 331.

Mater diues vltra triennium tenetur in ſubſidium alere filium aliundè non habentem, ſi pater, & Auus paternus ſint inopes, nec vllus eorum poſſit alere. numero 332.

Neque alimenta filio præſtanda mater repetet. ibid.

Mater diues tenetur etiam dotare filiam, quando nec pater, nec Auus paternus ob inopiam poſſunt. numero 333.

Matri debetur eadem reuerentia, quæ patri, eique parere debent filij, ſicut patri. n. 332.

Mater non poteſt in ius vocari ſine venia. ibid.

Mater diues in ſubſidium, & defectum patris tenetur alere etiam filios illegitimos, & naturales, & ſpurios, licet ſit mater illuſtris. n. 334. & 335.

Filius ſpurius ex damnato coitu non ſuccedit matri, nec ei mater. n. 335.

Mater non poteſt tali ſpurio relinquere vltra alimenta. ibid.

Auus maternus, & Auia materna regulariter non tenentur ad præſtanda alimenta nepotibus ex filiis, neque ad Neptem dotandam. numero 336. & 337.

Auus maternus tenetur alere nepotes, & neptes dotare in ſubſidium, quando pater, & mater non ſunt ſoluendo. n. 338.

Idque extenditur etiam ad nepotes naturales, & ſpurios. n. 339. & 340.

Naturales filij, & etiam vulgò quæſiti non ex coitu dãnato nati, etiam iure ciuili ab inteſtato ſuccedunt matri non illuſtri, & Auo materno, ac Auia. numero 339.

Tradita de Auo materno, quoad obligationem alendi nepotes in ſubſidium procedunt etiam in proauo, & in aliis aſcendentibus. ibid.

Verſic. cæterum *alia ſummaria vide poſt numerum 341.*

CAPVT SEPTIMVM.

Quinam alij à patre teneantur filiis alimenta præſtare præſertim an Auus, mater, & cæteri aſcendentes, hæres monaſterium, fiſcus donatarius, & cætera.

279 ADuertendum quæ in ſequentibus traduntur de obligatione aliorum à patre alendi filios intelligenda, quando filius ſit inops, nec aliundè ex propriis bonis, vel induſtria, aut artificio poteſt honeſtè congrua alimenta habere, ſeu ſibi comparare: nõ verò quãdo eſſet diues, vel ex induſtria, & officio, ſeu artificio honeſto alimenta competentia ſibi lucrari poſſet, nam ſi in hoc ſecundo caſu pater ipſe non adſtringitur alimẽta præbere filio, vt *ſupra n. 27. & pluribus ſequentibus* probatum eſt: nec alij, qui defectu patris ſolum obligantur, ac proinde ceſſat eorum obligatio, in omnibus caſibus, in quibus ceſſat, ſeu ceſſaret patris obligatio; id, quod eſt de mente omnium Doctorum, qui in ſequentibus quæſitis allegantur.

§. *Primus.*

Si quis egenus habeat patrem, & filium diuitem, quis horum teneatur illum alere.

QVæſitum primum, ſi quis inops habeat patrem, & filium diuites, qui eorum teneatur, & cogi debeat 280
illi præſtare alimenta. Ad hoc quæſitum Io. de Lignan. *in tract. de amicitia, §. hinc inſurgit dubium n. 3.* à Surdo *de alim. tit. 1 q. 101.* relatus reſpondit vtrumque teneri contribuere in alimenta patris, & filij reſpectiue, verior, & tenenda reſponſio eſt, quòd ſolus pater teneatur. Ita Angelus *verbo, filius, n. 24. ad finem* Sylu. *v. filij q. 22.* Azorius *p. 2. lib. 2. c. 5. q. 13.* Ioſeph Rocafull *in ſua praxi quid agẽdum, p. 3. lib. 2. n. 45.* & ex Iuriſperitis Bartolus, & Iacobus de Arena *in l. nam quemadmodum, ff. de liber. agnoſc.* Paleotus *in cap. cum haberet de eo, qui duxit, & cætera,* Merlinus *de legitima lib. 1. tit. 3. quæſt. deciſ. 5. n. 32.* latè Surdus *d. q. 101.* & Franciſcus Maria Pratus *in l. practicarum obſeru. obſeruat. 891. & in annotatione ad n. 65. c. 3. part. 2.* Arturus Paſchalis *de viribus patriæ poteſt.* Ratio eſt quia vrget magis debitum aſcendentium in deſcendentes, quam deſcendentiũ in aſcendentes, vnde dici ſolet, quod amor deſcendit; & obligatio alendi deſcendit ab æquitate, & ratione naturali, *l. ſi quis à liberis, ff. de liber. agnoſc.* & ſuperiùs ſæpè dictum eſt; naturale autem ius magis obligat patrem alere filium, quam è contra, vt Albericus *in l. penult. in fin. C. de alendis liberis;* & Alexander *in l. in ſuis n. 7. ff. de liber. & poſth.* qui enim dat eſſe debet, & illud conſeruare; & pater etiam conſeruatur in filio (vt *in prima parte c. 10* agendo de bona educatione filiorum ex Ariſtotele traditum eſt) quilibet autem primò tenetur ad ſui, ſuarumque rerum conſeruationem, *l. præſes, Cod. de ſeruitutibus, & aqua.* Demum attendenda eſt prioritas obligationis paternæ, quæ cum à principio ſubſiſtat, non debet tolli per ſuperexiſtentiam filij. Neque obſtat patri permitti vendere filium in neceſſitate *l. ſecunda Cod. de patr. qui fil. de tract.* filio autem non concedi vendere patrem; non enim ideo infertur, non eſſe maiorem obligationem quoad alimenta in patre erga filiũ, quam in filio erga patrem; id enim fuit inductum ratione patriæ poteſtatis, ex Baldo *in d. l. ſecunda n. 1.* & alios Scribentes *ibidem* ex quibus ſatis conſtat ea, quæ Diana *p. 10. tract. 13. reſolut. 3.* Verſic. *ſed ego in fauorem Alphonſi de Caſtro* (qui ex Corduba *in l. ſi quis à liberis in principio n. 7.* aſſerit onus alendi in hoc caſu ſpectare ad filium, non ad patrem) aſſerit, non procedere in præſenti caſu, ſed tantum in caſu extremæ neceſſitatis patris, & filij; itaut quis vni tantum poſſit ſubuenire, ſcilicet tantum patri, aut forſan filio, tunc enim iuxta cõmuniorem ſuccurrendum eſt potius patri, quam filio ſubueniendum, de quo *infra n. 1215. ad 1219.* vt Diana *d. reſolut. 3.*

§. II.

Digitized by Google

§. II.

Auus paternus tenetur alere nepotes legitimos ex filio legitimo genitos in defectum patris.

281 QVæſitum ſecundum, an Auus paternus teneatur nepoti legitimo nato ex filio legitimo, & naturali; & ſimiliter an proauus, & cæteri aſcendentes ex linea virili teneantur pronepotes, & cæteros deſcendentes alere. Certa concluſio eſt, Auum paternum (& idem de proauo, & cæteris aſcendentibus) teneri alere nepotes legitimos ex filio legitimo, & naturali natos, quos illorum pater non poteſt præ inopia alere; nec ipſi aliũdè habent, vnde ſe alere poſſint, Gloſſa, Bartolus, Albericus, *in l. ſi quis à liberis, ff. de liber. agnoſc.* Corduba *ibid. §. non tantum n. 41.* Bartolus pariter *in tractatu de alim. & alibi* Pontanus *de alimentis cap. 11. n. 11. & 12.* Paleotus *de nothis cap. 47. n. 6.* Io. Garzias *de expenſis c. 3. n. 33.* Surdus *de alim. tit. 1. q. 12.* Seraphinus *deciſ. 447. n. 5* Stephanus Gratianus *tom. 1. cap. 219. num. 14.* Vincentius de Franchis *deciſ. 178. n. 10.* Fachineus *contron. iuris lib. 10. cap. 40.* Royas *de ſucceſſionibus cap. 23. n. 30.* Rota *deciſ. 431. n. 3. p. 4. diuerſorum*, & Iuriſperiti communiter, quos Surdus *d. q. 12. n. 1.* refert, & idem docent Summiſtæ, & Theologi, præſertim Azorius *p. 2. lib. 2. cap. 4. quæſt. vltima* & Rebellus *de oblig. reſtit. p. 2. lib. 5. q. 4. n. 23.* & à fortiori omnes Doctores aſſerentes Auum paternum teneri alere nepotes ſpurios ex filio legitimo natos, qui *infra* citantur. Conſtat hæc concluſio *ex dicta l. ſi quis à liberis, §. vtrum autem* vbi ita Vlpianus; *vbi autem tantum patrem Auumque paternum proauũque paterni aui patrem, cæteroſque virilis ſexus parentes alere cogamur; an verò etiam matrem, cæteroſque, & per illum ſexum contingentes cogamur alere, videndum eſt; & magis eſt, vt vtrobique ſe iudex interponat; quorundam neceſſitatibus facilius ſucceſſurus, quorũdam ægritudini; & cum ex æquitate hæc res deſcendat, charitateque ſanguinis, ſingulorum deſideria perpẽdere Iudicem oportere.* Hæc Vlpianus, & *in Auth. vt liceat matri, & Auiæ, §. illud* de Auis maternis ſimile habetur; *quod autem* (dicitur ibi) *de alenda matre, & filiis indigentibus definiuimus, hoc quoque in omnibus aſcendentibus, deſcendentibuſque perſonis viriuſque naturæ valere præcipimus*; quod Authenticum refertur *in Auth. ſi pater, Cod. de diuortio facto.* Probatur etiam *ex §. non tantum alimenta d. l. ſi à liberis*, vbi quod pater non ſolum tenetur alere filium, ſed etiam alia onera ſuſtinere; & conſequenter etiam alere nepotes ex filio, cũ numerentur inter onera filij, eadem enim ratio, & æquitas naturalis, quæ dictat, & ſuadet filium eſſe alẽdum à patre, dictat etiam eſſe alendum ab Auo, & cæteris aſcendentibus in patris defectum; ſuper qua ratione naturali fundatur dicta legis diſpoſitio. Procedunt autem prædicta non ſolum patre viuente, ſed etiam mortuo, vt poſt Ruinum *cõſ. 94. n. 8. vol. 5.* & Aretinum *conſ. 17. num. 11.* notauit expreſsè Surdus *d. q. 12. n. 2.* & eſt de mente aliorum, & eſt ad id Textus expreſſus *in l. penult. ff. de liber. agnoſc.* vbi dicitur, quod nepos, ſeu filius eſt patri oneri, niſi aut pater non ſit ſuperſtes, aut egenus eſt. Confirmatur prædicta concluſio ex eo, quod Auus veniat appellatione patris *l. iuſta interpretatione de verborum ſignificatione*, Gratianus *d. c. 259. n. 15.* & latè Surdus *d. q. 12. n. 3.* quod eſt verum, in diſpoſitione fauorabili, vt poſt alios ibidem Surdus; licet ſecus in correctoriis, & odioſis, vt idem Surdus ex Beroo, Dueña, & Aſcanio *de patria poteſtate effectu 1. numero 21.*

282 Ex hac concluſione infertur Auum teneri dotare neptem ex filio, de qua re Surdus latè *d. q. 12.* Pontanus *d. cap. 11. num. 12.* Fachineus & Rebellus *locis citatis*; & Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis, §. non tantum n. 69. & infra* cum de obligatione parentum dotandi filias pertractabimus.

§. III.

Auus, & Proauus paterni tenentur alere neptem ſpuriam ex filio legitimo procreatam.

AN vero Auus teneatur alere etiam nepotem ſpurium ex filio legitimo natum in defectum patris? 283
Negauit Vaſquius *de ſucceſſ. creatione lib. 2. §. 20. num. 160. & n. 318. & 319.* aſſerens eſſe alendum tantum à coniunctis ex parte matris. Sed cæteri Doctores communiter affirmarunt attenta æquitate Canonica, ſeu diſpoſitione iuris Canonici *in cap. cum haberet de eo qui duxit, & cætera in præcedentibus* explicata. Ita Socinus *conſ. 161. n. 9.* Nicolaus Vbaldis *in tract. de ſucceſſionibus ab inteſtato p. 1. in 4. ſpecie liberorum*, Couarruuias *de ſponſ. p. 2. c. 8. §. 6. n. 16.* Gama *deciſ. 11. n. 7.* Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis, §. idem reſcripſit n. 42.* Carpanus *ad ſtatutum 313. n. 15.* Ludouicus Molina *de iuſtitia tom. 1. diſp. 168. §. non ſolum parentes*, Surdus *d. quæſt. 12. n. 6. & duobus ſequentibus*, Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegitimis Clericorum cap. 17. n. 9.* Azorius *loco ſupra citato*, & alij. Eadem enim æquitatis ratio quæ viget in patre ſpurij, locum etiam habet in eius auo, proauo, & cæteris maioribus: ac proindè ſicut hodie pater iuxta diſpoſitionem iuris Canonici *in d. cap. cum haberet*, in foro ſeculari vbique receptam (vt ſuperiùs oſtenſum eſt) tenetur alere filios ſpurios ex coitu punibili procreatos; ita etiam Aui paterni in defectum patris eos alere tenentur, quemadmodum enim lex ciuilis, quæ matrem cogit ad alendum filium illegitimum, extenditur per identitatem rationis ad aſcendentes per maternam lineam, vt docet etiam Vaſquius, ipſe *loco citato*; ita non apparet ratio, cur non eodem modo extendenda ſit ad aſcendentes per lineam paternam lex Canonica, quæ ex æquitate compellit patrem alere filios ſpurios, maximè quia reſpectu Aui ſunt minus odioſi *arg. l. finalis, Cod. de naturalibus liberis.* Quare legem regiam *5. tit. 19. p. 4.* dicentem filios ſpurios eſſe alendos à matre, Auo, & proauo ex linea materna in defectum matris (in quo ſequuta eſt rigorem iuris Cęſarei, *§. idem in liberis, ff. de liber. agnoſc.*) corrigi per ius Canonicum, illique cedere; tradunt Couarruuias, Molina, Padilla *in Auth. res quæ n. 66. comm. de legatis*; & alios allegans Surdus *d. q. 12. n. 9.* licet non rectè ſecus ſentiant Vaſquius *d. n. 319.* & Gregorius Lopez *l. 5. tit. 19. p. 4.* & Corduba à Lara *in §. idem reſcripſit n. 46. & 47. l. ſi quis à liberis, ff. de liber. agnoſc. addens d. l. 5. regiam* non habere locum, ſi ſpurius probauerit ſe eſſe nepotẽ, nam tunc Auus paternus etiam iuxta illam *l. 5.* cogitur præſtare alimenta.

Ex quibus infertur Auum poſſe relinquere nepoti ſpurio ex filio legitimo nato eo prorſus modo, quo pater poteſt illi relinquere, ſcilicet vſque ad congruam alimentorum quantitatẽ iuxta tradita *in præcedentibus*, vt Iaſon *conſ. 26. n. 12. vol. 1.* cum id poſſit pater iuxta diſpoſitionem iuris Canonici *in d. cap. cum haberet.* 284

Imo Auus paternus eidem nepoti ſpurio ex filio legitimo, & naturali poteſt relinquere, & donare quantum vult; vt Surdus *de alim. tit. 1. d. q. 12. n. 10. & quatuor ſequentibus*; & cæteri Iuriſperiti ab eodem Surdo *num. 12.* relati; & idem Surdus *conſ. 84. n. 14.* Non enim reperitur lege aliqua cautum, quod Auus non poſſit relinquere nepoti ſpurio; & ſolum patri prohibetur relinquere filio ſpurio, non verò Auo interdicitur relinquere nepoti ſpurio, *in Auth. ex complexu, Cod. de inceſtis nuptiis, & l. 10. Cod. de naturalibus liberis*, & cũ d. lex ſit odioſa, non eſt extendenda; & in Auo ceſſat ratio, 285

Digitized by Google

ratio, qua lex ciuilis prohibuit à patre relinqui, *l. finali, Cod. de natur. lib.* Nec macula patris nocet filio, in iis quæ ſibi quæruntur alio medio, quàm per patrem *l. diui fratres, ff. de iure patronatus.*

§. IV.

Auus tenetur alimenta præſtare nepotibus legitimis, & naturalibus, ac etiam ſpuriis ex filio ſpurio, vel naturali procreatis.

286 QVemadmodum autem Auus, & Proauus paternus, & cæteri maiores tenentur alere nepotem ſpuriũ ex filio legitimo; ita eadem ratione in defectum patris viuentis, vel defuncti Auus (& ſic de reliquis maioribus paterni generis) paternus eadem ratione tenetur alere filium legitimum, & naturalem natum ex filio ſpurio, vel aliter illegitimo. Ita Ruinus *conſ.* 124. *num.* 11. *vol.* 1. Rolandus à Valle *conſ.* 54. *num.* 62. *n.* 2. Paleotus *de Nothis cap.* 47. *num.* 6. *& cap.* 51. Vincentius de Franchis *deciſ.* 283. *num* 15. *& deciſ.* 686. *n.* 1. P. Barboſa *ad l.* 1. *p.* 4. *num.* 71. *ff. ſoluto matr.* Peregrinus *de iure fiſci lib.* 3. *tit.* 18. *n.* 64 Gama *d. deciſ.* 11. *num.* 7. Corduba à Lara *in l. ſi quis a liberis, §. idem reſcripſit num.* 39. *& ſequ.* Surdus *de alim tit.* 1. *quæſt.* 13. *num.* 1. *&* 2. Gaſpar Ant. Theſaurus *quæſt for. lib.* 9. *quæſt.* 25. *num.* 9. Auguſtinus Barboſa *collect. ad cap. cum haberet, n.* 8. *de eo, qui duxit*; Doctores alij *ſupra num.* 283. relati, & alij plures apud præcitatos præſertim Peregrinum, Surdum, & Francum, Probant Francus, & Surdus *ex d. cap. cum haberet, fine*, dum dicitur, quod pater liberis ſuis tenetur alimenta miniſtrare; liberorum enim appellatione veniunt non ſolum filij, ſed etiam nepotes, *l. liberorum, ff. de verborum ſign.* præterea in fauorabilibus diſpoſitio loquens de filiis extenditur ad nepotes, vt Bartolus *in d. l. liberorum* præterquam quod maior eſt ratio alendi nepotes legitimos ex filio ſpurio, quam nepotes ſpurios ex filio legitimo, cum non ſint ita odioſi legibus ob legitima natalia; & ceſſat in eis cauſa, per quam iure ciuili denegantur alimenta, vt ſcilicet pater puniatur in filio. Imò etiam nepotibus ſpuriis ex filio ſpurio in defectum patris tenetur Auus paternus alimenta præſtare, vt in terminis Gomez *d. deciſ.* 11. *num.* 8. & Ioannes Nicolaus Lucidarus *d. cap.* 17. *num.* 10. cum & hi nepotes ſpurij ex ſpurio nomine liberorum contineantur, & quoad hos etiam habeat locum eadem æquitatis naturalis ratio in Auo, quæ in patre; & ſi iuxta *d. cap. cum haberet, de eo, qui duxit*, & cætera, quoad alimenta præſtanda idem ius naturale reſpicit tam ſpurios, & inceſtuoſos, quam legitimos; non minus cogitur Auus nepotem quamuis ſpurium, & ex ſpurio alere, quam cogitur Auus alere nepotem legitimum ex filio legitimo.

287 Poſſe autem Auum huiuſmodi nepotibus legitimis, & naturalibus, vel ſpuriis ex filio ſpurio progenitis quantum voluerit, legitimis filiis ſibi non extantibus, relinquere, oſtenſum eſt *præcedenti, §. à n.* 246.

§. V.

Auus tenetur dotare Neptem ſpuriam ex filio legitimo, & Neptem legitimam, vel ſpuriam ex filio ſpurio.

288 EX traditis *num.* 283. *&* 286. ſequitur qua ratione Auus in defectum patris tenetur alere nepotem ſpurium ex filio legitimo, & nepotem legitimum, & naturalem; vel ſpuriam ex filio ſpurio, eadem quoque eum teneri dotare neptem ſpuriam ex filio legitimo, & neptem legitimam ex ſpurio, cum dos ſuccedat loco alimẽtorũ; & vbi dos loco alimẽtorũ ſuccedit à pari procedunt alimenta, & dos, vt *ſupra n.* 202. notatum eſt. Vbi probatum eſt patrem ex eo, quod tenetur alere filium ſpurium, teneri etiã dotare filiam ſpuriam, & ita etiam Auus obligatur dotare neptem ex ſpurio, quia pater debet ſuſtinere onera filiorum, *l. ſi quis à liberis, §. non tantum, ff. de liberis agnoſc.* Surdus *d. quæſt.* 13. *num.* 2. & Lucidorus *d. cap.* 17.

§. VI.

Auus paternus an teneatur alere nepotem, quando filius eſt diues.

QVæſitũ tertium, an Auus paternus diues teneatur alimenta præſtare nepoti, vel nepti, quando filius eſt diues; an verò ipſi filio diuiti incumbat onus alimentorum.

Prima ſententia diſtinguit inter Auum paternum, habentem nepotem, vel neptem in poteſtate; & inter Auum non habentem in poteſtate: ſi ergo Auus paternus non habeat in poteſtate nepotes, & pater ſit diues, ait hæc ſententia non Auum, ſed patrem diuitem teneri illos alere; ſi verò habeat in poteſtate, ipſum Auum teneri illos alere, etiam ſi pater ſit diues. Ita expreſsè P. Barboſa *l.* 1 *p.* 4. *n.* 112. verſic. *ſecundo vrget, & n.* 121. *initio, ff. ſoluto matrimonio*, & Socinus *iunior in d. l.* 1. *n.* 92. ab eodem Barboſa *d. n.* 121. relatus & pro hac ſententia videntur poſſe allegari omnes Doctores aſſerentes Auum paternum teneri dotare neptem, quam habet in poteſtate, & ſi pater ſit diues, vel etiam ipſa ſit diues; quos referunt idem Barboſa *num.* 112. Fachineus *contr. iuris lib.* 10. *cap.* 40. & Surdus *de alimentis, tit.* 1. *quæſt.* 102. 8. & ſequitur Rebellus *de oblig. iuſt. p.* 2. *lib.* 5. *quæſt.* 4. *n.* 23. 289

Primam partem huius ſententiæ probat Barboſa *d. num.* 121. quia quando Auus non habet nepotes in poteſtate, quia ſunt emancipati, tunc eis debet alimenta ex æquitate, & charitate ſanguinis *l. ſi quis à liberis, §.* 1. conſonantius autem æquitati, & charitati ſanguinis eſſe videtur, quod priùs pater cogatur alere filios, quam Auus etiam paternus, vt Alexander *in l. alimenta in fine, Cod. de negot. geſtis*, & Boërius *conſ.* 17. 290

Secũdam partem, quod Auus etiã exiſtente patre diuite teneatur alere nepotes, quos habet in poteſtate, probat Barboſa, primò *per textũ penult. ff. de liberis agnoſc.* ibi enim ait legem conſtituere differentiam inter deſcendentes per lineam maſculinam, vel fœmininam, & in hoc ſecundo caſu velle, quod Auus teneatur alere nepotes, niſi filius ſit inops; quare (ſubdit idem Barboſa) vt is caſus differat à primo, intelligendum eſt Auum per lineam maſculinam teneri alere nepotes, etiam ſi filius ſit diues, dummodo nepotes ſint ſub poteſtate Aui, ſecundo *d. n.* 121. probat, quia quando Auus habet nepotes in poteſtate, concurrit in eo duplex vinculum, ſcilicet naturale proueniens ex charitate ſanguinis; & ciuile proueniens à patria poteſtate, atque adeo propter hoc duplex vinculum cogitur alere nepotes iuxta *d. legem penult. ff. de lib. agnoſc.* Tertiò probatur, quia Auus paternus tenetur dotare neptem, quam habet in poteſtate, ſi ipſe ſit diues, & etiam filius ſit diues ex regula *l. qui liberos.* 19. *ff. de ritu nuptiarum*, quæ generaliter loquens ita habet *qui liberos, quos habet in poteſtate iniuria prohibuerit ducere vxores, vel nubere; vel qui dotem dare non volunt, coguntur in matrimonium collocare, & dotare.* Ex quibus verbis videtur manifeſtè conſtare, onus dotandi principaliter prouenire ex patria poteſtate, ergo à fortiori tenebitur nepotes alere, licet ſit diues, cum maius incommodum ſit in dote danda, quam in alimentis ſuppeditandis, vt *ſupra n.* 201. *&* 202 dictum eſt: & tradunt Alexander, & alij *d. num.* 201. relati; quia alimenta dantur ſingulis menſibus, dos autem ſemel 291

vna

Digitized by Google

vna ſolutione numerari ſolet, vt ibidem dictum eſt: & regulariter valet argumentum de dote ad alimenta iuxta Doctores. Plura alia cumulat Surdus *d.q.*102. ad idē probandum, quæ apud ipſum videri poſſunt; & ab ipſo vt potè à longè deducta exiſtimantur nullius momenti, nec opus eſſe refelli à tenentibus contrarium.

292 Altera ſententia indiſtinctè, & abſolutè aſſerit, quādo pater eſt diues, Auum paternum quantumuis diuitem non obligari nepotibus præſtare alimenta, ſed ipſum patrem. Ita Bartolus *in l.pen.ff.de liber. agnoſc. & in l.nam quemadmodum, ff.de liber.agnoſc.* Socinus *conſ.* 161.*vol.*2. Io.Lupi *in cap.per veſtras notab.*3. §. 24. *de donat.inter vir.& vxor.* Aſcanius Clem. *de poteſt.patria effectu* 17.*n.*17. Pontanus *de alim.c.*11.*n.* 12. Peregrinus *de iure fiſci lib.*3.*tit.*18.*n.* 64. Corduba de Lara *in l.ſi quis à liberis, §.in princ.n.*36.*ff.de liber.agnoſc.* Surdus *d.q.*102.*n.*6.*& ſequ.* Fachineus *allegato cap.* 41. Io. Lupi *de illegitimis com.*2.§.1.*num.*26. Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegitimis Clericorum d.cap.*17. *num.* 8. & cæteri Iuriſperiti communiter, quos latè refert Surdus *d.n.*6. vbi dicit eſſe veriorem, & communem ſententiam, qui omnes probant ratione *ſupra n.*290. tacta, ſcilicet quod obligatio alendi oritur ex charitate, & ſanguinis coniunctione, atque naturali ſtimulo, ſeu inſtinctu, quo pater impellitur filios educare, ſuper qua charitate, & ſanguinis coniunctione, atque inſtinctu naturali fūdatur legis diſpoſitio *in d.l.ſi quis à liberis, ff.de liberis agnoſc.* Huiuſmodi autem obligatio prius afficit patrem, vt potè filio magis coniunctum, & immediatam illius cauſam, & proximum principium, & cuius filius eſt pars, & imago, atque adeo ipſe pater, cum poteſt, debet filios ſuos alere, ipſa naturali ratione ſic dictante; Auus autem in defectum patris inopis; & qui alimenta filiis non poſſit miniſtrare, vt *in præcedentibus quæſitis* oſtenſum eſt. Confirmatur *ex d.l.ſi quis à liberis §.vtrum autem*; vbi ex contentis in linea recta maſculina obligatis ad alendum liberos primo loco enumeratur pater: *Vtrum autem tantum pater, Auuſve paternus,* & cætera. Item *d.l.ſi quis à liberis, §.ſed ſi filius, filium diuitem non cogimur alere*; cenſetur autem diues, qui patrem habet diuitem, Surdus *d.tit.*1.*quæſt.*103. *num.*3. & Doctores *in Auth.præterea Cod. vnde vir.* Rurſus *d.l.penult.ff.de liber.agnoſc.* Auus maternus non cogitur alere neptem, niſi quando pater defunctus eſt, vel eſt egens, ergo nec paternus: tantum enim abeſt, vt *ex d.l.pen.* colligatur, legem velle Auum paternum teneri alere neptem, ſi pater ſit diues, vt potiùs Doctores, quod dicitur de Auo materno, (licet non habeat in poteſtate nepotes) intelligant etiam de Auo paterno; vt Aretinus *conſ.*17.*num.*11. & Surdus *tit.*1.*q.*17.*num.*2. maximè quia legum correctio euitanda eſt, nec inducenda, vbi non eſt expreſſa, vel adſit vigens coniectura. Quare, cum ex *d. l. ſi quis à liberis* onus alendi liberos primò incumbit patri, & in eius defectum Auo paterno, nec *d.l.penult.* adſit verbum indicans contrarium, non poteſt cenſeri correcta diſpoſitio *eiuſd.l.ſi quis à liberis.* Neque etiam in Auo poteſt conſiderari duplex illud vinculum ad alimenta obligans, ſcilicet naturale, & ciuile ex patria poteſtate proueniens; nam obligatio alendi filios non prouenit ex patria poteſtate, vt conſtat ex traditis *cap.*1.*num.*5. & ſuperius, *num.*276. ſed ex naturali ratione, ipſoque inſtinctu, & ſtimulo naturæ impellente parentes ad proprios partus educandos, & conſeruandos, cui innititur legis diſpoſitio.

293 Demum, quod dicebatur de obligatione Aui paterni dotandi neptem, quam habet in poteſtate, licet ſiue pater, ſiue ipſa neptis ſit diues; magis communiter à Doctoribus negatur; quos referunt idem P. Barboſa *d.p.*4. *num.*11. Menochius *conſ.*183.*num.*14.*lib.* 2. & Surdus *d.quæſt.*102.*num.*8. qui & illos ſequitur, & eandem ſententiam latè defendit Fachineus *d. cap.* 4. vbi teſtatur eſſe communem Doctorum, de qua controuerſia in ſuo loco, vbi agendum de obligatione parentum dotandi filias. Præterea dato, quòd *d.l.qui liberos* ſit generalis deciſio, quod qui habet in poteſtate filios teneatur dotare, non ſequitur quod lex voluerit etiam Auum teneri præſtare alimenta nepotibus omnibus, cum ſit diuerſa ratio alimentorum, & dotis, quando hæc non eſt danda ex miſeratione, & pietate, & præciſè loco alimentorum iure naturæ debitorum, & ita non ſemper valet argumentum de dote ad alimēta; ſicut nec ſēper valet de alimentis ad dotem, vt *in præcedentibus* dictum eſt: & notauit Paleotus *de Nothis c.*49.*n.*1.

§. VII.

Patre defuncto nepotes egenos tenentur ne Auus paternus ſuperſtes, vel mater, ſi ambo ſint diuites, alere.

QVæſitum quartum, filiis egenis, patre defuncto 294
Auuſnè, aut Proauus paternus, an verò mater, quando vterque ſcilicet, & Auus, & mater eſt diues, teneatur præſtare alimenta. Teneri in hoc caſu matrem aſſerunt Molina *de iuſt.tom.*1.*diſp.* 168. §. *in defectum patris, & diſp.*218.§ *ſecundum eſt*, Azorius *p.*2.*lib.* 2.*c.* 4.*quæſt.*8. verſic. *præterea*, Bonacina *tom.* 2.*diſp.*2.*p.*6.§. 1.*num.*3. Villalobos *tom.*2.*tract.*41.*diff.*8. & Ægidius, Trullench *in Decalog.lib.*4.*c.*1.*dub.*3.*num.*23. Hi enim Theologi ſtatuerunt hunc ordinem circa filiorum alimenta, vt primò pater ad illa præſtanda teneatur, in defectum ipſius impotentis onus alimentorum transferri in matrem; in defectum verò matris ad alimenta præbenda obligari Auum, & Proauum, & cæteros aſcendentes ex parte patris, & ex parte matris; ita tamen vt primò teneantur Aui, & aſcendentes per virilem ſexū; & his deficientibus Aui per fœmineum ſexum, & eandem ſententiam videtur tenere Antonius Gomez *ad l.* 40. *Tauri, num.*75. quatenus abſolutè dicit, mortuo patre matrem teneri de iure alere filios; & ipſe, ac præallegati Theologi probant per textum (quem Gomez dicit eſſe formalem, & expreſſum) *in l.ſi quis à liberis, §.vtrū autem, ff.de liber.agnoſc.* Azorius probat etiam ex textu *in §.ergo & matrem, ff.eodem.* Aliam rationem ipſi non adducunt. Sed probatur præterea, quia obligatio alendi filios deſcendit ex æquitate, naturali, charitate, & ſanguinis affectione, vt dicitur *in l.ſi quis à liberis, dicto §. vtrum autem,* mater autem plus filios diligit; eiſque proximior eſt ſanguinis communione, quam Auus paternus; & conſequenter in matre viget potentius ius ſanguinis, quam in Auo, ergo iure naturali eoſdem alere priùs, & potiùs tenetur, quàm Auus. Rurſus mater filio decedenti ſuccedit excluſo Auo paterno, ergo & illum alere debet.

At tanquam verius aſſerendum Auum, & cæteros
aſcendentes prius teneri, non matrem. Ita ex Theologis 295
Angelus, *verbo, alimenta, num.* 1. Syluester *verbo eodem num.*2.*& verbo, filij, quæſt.*21. Verſic. *mater tamen*; Layman *lib.*5.*tract.*10.*p.*3.*op.*5.*num.*7. Megala *part.* 2.*lib.* 2.*cap.*23.*quæſt.*1.*num.*23.*fine*, & Ioſeph Rocafull *in praxi quid agendum part.*3.*lib.* 2.*num.*44. ex Iuriſperitis, Ruinus *conſ.*94.*num.*9.*&* 10.*vol.*5. Caſtro *in l. Neſennius, ff.de negat.geſt.& conſ.*186.*num.*3. *vol.* 1. Corduba à Lara *in d.l.ſi quis à liberis, §.ſi mater num.* 37. *& duobus ſequ.* P.Barboſa *in l.*1.*p.*4.*num.*123.*ff. ſoluto matr.* Stephanus Gratianus *tom.*2.*cap.*159.*num.* 14. & Surdus *de alimentis tit.* 1.*quæſt.*103. *per totum.* Probatur hæc ſentētia inprimis ratione ducta ex ipſa natura, quia ſicuti pater conſeruatur in filio, ita & Auus, quare eodem naturali inſtinctu, atque ſtimulo, quo inclinatur homo ad diligendum filios, impellitur ad diligendos nepotes, & non minus intensè, imò magis, cum in ipſis conſeruetur *l.liberorum* 220. *fine de verb.ſignif. Etenim* (inquit tex.) *idcirco filios, filiaſque concipimus, atque edimus, vt ex prole eorum, earumvè æternitatis nobis memoriam*

Digitized by Google

memoriam in auum relinquamus. Vnde *ibidem* dicitur, quod naturali ratione docēte nepotes,& omnes ex nobis deſcendentes filiorum nomine continentur;& quod non poſſumus dulciore nomine nepotes noſtros, quam filij appellare, quapropter argumentum illud pro contraria ſententia adductum de charitate, & affectione ſanguinis retorquetur;nam non minùs ardenter,imo ardētiùs(vt poſt alios notauit Surdus *d. q.* 103.) deſcendit amor in nepotes,quam vigeat in filiis, & experientia ipſa conſtat Auos, & Proauos non minus gaudere de nepotum, & pronepotum natiuitate,quam de filiorum ortu; eoſdemque nepotes non minus intensè diligere; ergo etiam attenta propria conſeruatione,& ipſa charitate,& ſanguinis coniunctione Auus tenetur potiùs,& priùs,quam mater,alere nepotes; ſicut & tenetur alere filios; quorum etiam nomine ita natura ipſa dictante iidem nepotes continentur. Et ex hac ratione reiicitur ſententia Corduba *d.§ ſi mater n.*39. dicentis iure naturæ potiorem eſſe cauſam matris in alendo filio, quam Aui paterni in alendo nepote; hoc tamen ius naturale contrahi ratione à natura ducta, conſtitutumque eſſe iure ciuili,ne matri oneri ſit filius,ſed auo paterno iure patriæ poteſtatis,cum nepos in Aui ſit poteſtate.*l.liberorum,ff.de Adoptionibus,& §.1.quibus modis ius patr. poteſt.ſoluitur*;& vſusfructus eorum, quæ filius quærit, ſi Caſtrenſia non ſunt, Auo acquiritur iure patriæ poteſtatis *l.cum oportet.l.fin.in princ.Cod.de bonis,quæ liberis, & Inſtit. per quas perſonas nobis acqu. in princ.* vnde ſecundum naturæ regulas, Auus, qui ſentit commodum,quia ei nepos quærit,ſentiat incommodum alēdi,nec cogatur mater alere,cui filius non quærit *l.ſecūdum naturam,ff.de reg.iuris.*Ita Corduba,contra quem vlteriùs eſt,quod onus alendi filios non attendatur ex patria poteſtate,vt ſæpè in præcedentibus dictum eſt, alioqui pater non cogeretur alere illegitimos filios;nec ex ſucceſſione ſeu iure ſuccedendi,& lucri acquirendi, vt pariter in præcedentibus oſtenſum eſt:& tradūt Ruinus *d.conſ.*54.*fine*,P.Barboſa *d.p.*4.*n.* 124.& Surdus *d. q.*103.*fine*,cum pater & mater æquè filio ſuccedant, & tamen alere tenetur pater,non mater,vt conſtat *ex l.ſi quis à liberis*,& clarius *l.penult.*(vbi dicitur filium eſſe patri oneri quoad alimenta,)*ff.de liber.agnoſc.* præterea data doctrina Cordubæ nepotes, quos in ſua poteſtate non haberet Auus paternus diues,eſſent alendi à matre diuite; & ita non eſſet vniuerſaliter vera ſententia, quam ipſe *ibid.n.*37.approbat,quod Auus paternus alere teneatur nepotem,non mater.

296 Confirmatur eadem ſententia attento iure ciuili, & primò, quia appellatione filij venit nepos, vt conſtat *ex d. l. liberorum, ff. de verb. ſignif.* & dictum eſt *ſupra n.*286 ſicut & nomine patris veniunt etiam in hac materia alimentorum cæteri aſcendentes per ſexum virilem,vt Angelus, & Silueſter *locis ſupra citatis.* Secundò quia pater præter alimenta filij tenetur etiam alia filij onera ſuſtinere, *§.non tantum, ff.ſi quis à liberis ff.de liber. agnoſc.*& filij ſunt onus patris, & conſequenter Aui,qui nepotes propter filium cogitur alere. Tertiò quia mater vltra primum triennium non tenetur alere filium habentem aliundè,vnde poſſit ali,vt quæſito ſequenti:non dicitur autem non habere, quando adeſt Auus diues,qui ad hoc tenetur; & quia non dicitur pauper,qui patrem, vel Auum habet diuitem,vt Surdus *d.q.*103.*n* 3.& dictum eſt *ſupra n.* 292. Quartò *ex d.§.vterque autem, ff. ſi quis à liberis*, ibi obligatio alendi liberos iniungitur primo loco patri, & eius aſcendentibus per lineam maternam, ergo Auus paternus priùs quàm mater tenetur nepoti in defectum patris alimenta præſtare. Quod magis confirmatur; quia cum principalis obligatio alendi ſemel à lege iniuncta ſit patri,& ita conſtituta in aſcendentium ſexus virilis linea, facilius per eandem lineam excurrit in Auum, quam vt tranſeat in aliam lineam maternam, quia in habentibus ſymbolum facilior eſt tranſitus; ad quod oſtendendum Surdus *d.q.*103.*n. 6. & 7.* adducit illud de feudo,ſcilicet,quod poſtquam feudum peruenit ad vnam lineam per diuiſionem, vel per aliam licitam viam,in ea ſuccedunt quicumque deſcendentes ab illa linea excluſis agnatis coniunctis per aliam lineam quāuis proximioribus,*cap.* 1.*de natura ſucceſſ.feud.*Bartolus, Baldus,& Doctores communiter,quos idem Surdus allegat.Demum confirmatur eadem ſententia ex eo,quod ſi neptis habeat Auum paternum diuitem, & matrem etiam diuitem,priùs cogendus eſt Auus etiam non habens eam in poteſtate,dotare,quam cogatur mater, vt P.Barboſa *d.n.*123.Corduba *d.§.ſi inter num.* 3. Gratianus *d.cap.*259.*num.*12.*ad* 21.Surdus *d.quaſt.*103.*numer.* 2. alij apud eoſdem, & Doctores communiter *in tit.ff.ſolut.matr.per textum in l.dedis dotem,ff. de collat.& l.fin.Cod.de dotis promiſſione*,de qua re *infra* cū de dote, & ex traditis manet ſatisfactum fundamentis prioris ſenténtiæ.

§. VIII.

Cum in Regnis Hiſpaniæ nullus Auus habeat nepotes in poteſtate; vtrum Auus paternus, vel mater in defectum patris teneatur eoſdem nepotes alere.

ET prædicta iure ciuili,& communi attento;ſed cum in Hiſpania ex diſpoſitione *l.*47.*Tauri*, filius, aut 297
filia matrimonio cum Eccleſiaſtica benedictione coniunctus habeatur omnibus in rebus in perpetuum emāicipatus,patriſque poteſtate liberatur, & conſequenter filij ab eo geniti in Aui poteſtate non ſint, mortuoque patre liberi ſūt,*§.*1.*inſtit.quibus modis ius patria poteſt. ſoluitur.*Difficultas eſt,an attenta *d.l.* 47. mortuo patre Auus ipſe diues, an verò mater pariter diues teneatur in his prius alere nepotes inopes:& teneri matrem affirmat Corduba *in d.§ ſi mater num.*40.*l.ſi quis à liberis,ff.de lib.agnoſc.*Et eius ſententiæ eſſe etiam Gregorium Lopez *in l* 4.*part.*4.verbo,*qualquier dellos*, ait P. Barboſa *p.*4.*num.*123.*fine.*Probant Corduba,quia cum ſtante *dicta l.*47.nepotes non quærant Auo vſumfructum,ceſſat cauſa,ob quam Auus iure ciuili cogebatur alere nepotes,ergo ceſſabit & ipſa alimentorum præſtatio,cogeturque mater alere, cuius cauſa eſt præcipua in ſucceſſione filij *Auth.defuncto,Cod.ad Tertulli.*præterea,alet(inquit)mater,quæ arctiori ſanguinis nexu filio cohæret, quàm Auus iuxta *d. l. ſi quis à liberis in principio.*

At contrarium rectiùs ſuſtinet P Barboſa *d.l.*1.*p.*4. 298
*num.*24.*ff.ſolut. matr.* aſſerens & in Regnis Hiſpaniæ Auum paternum diuitem,& non matrem teneri in defectum patris alere nepotem,& dotare neptem;eo quod officium paternum ſit alere, & dotare ſuam ſobolem,& non autem maternum,iuxta iura *ſupra n.* 295. & 296. adducta:& quāmuis nepotes, & nepotes deſcendentes per lineam maſculinam in Hiſpania non ſint in poteſtate Aui,ſunt tamen etiam nepotes, & neptes de eius familia,& agnatione,*l.ſunt autem,ff.de legitim. tutor. §.*1.*inſt.de ſucceſſio,agnat.& l.iuriſconſultus, ff.de gradibus*,deſcendentes autem per lineam fœmineā nō ſūt de familia matris,vel Aui materni; qua ratione fœmina dicitur principium,& finis ſuæ familiæ, & agnationis *d.l.Iuriſconſultus in principio, & l. pronunciatio,§. familia,ff.de verborum ſignif.*ac proindè ex conſequenti Auus paternus priori loco tenetur,& cogendus alere nepotes,& neptes,vt potè de eius familia, & agnatione; quam mater,aut Auus maternus,de quorum familia nō ſunt,neque obſtat illud, quod matris cauſa ſit potior in ſucceſſione,quia obligatio alendi(& idem de obligatione dotandi)non oritur, ſeu attenditur ex iure ſucceſſionis,vt *ſupra numer.* 295.*fine*, & in præcedentibus dictum eſt; ſicut etiam non oriri ex patria poteſtate iam

Digitized by Google

iam ſæpius oſtenſum eſt, ex quibus corruunt Cordubæ fundamenta.

§. IX.

An, & quando mater teneatur alere filios, & an iure naturæ obligetur lactare ſuos filios, & non ablactando ſine iuſta cauſa peccet.

QVæſitum quintum, an, & quando mater teneatur alere filios. Pro quæſiti explicatione plures ſunt enodandæ difficultates; ſcilicet an iure naturæ mater teneatur proprios filios per ſe ipſam lactare; an primo triennio onus alendi filios ad matrem ſpectet, & poſt triennium qua ratione obligetur ad præſtanda filiis alimenta.

299 Difficultas prima an mater iure naturæ teneatur lactare filios, & peccet, ſi abſque iuſta cauſa aliis nutricibus lactandos tradat, ſeu lactari curet.

Communis Doctorum ſententia eſt de iure naturæ, & pietatis officio matrem teneri per ſe ipſam lactare filios ſuos; & conſequenter peccare, ſi abſque iuſta cauſa excuſante lactet per alias nutrices. Ita ex Theologis Azotius *p. 2. lib 2. cap 4. quæſt. 5.* Sayrus *lib. 7.* Clauis *cap. 7. n. 6* Reginaldus *tom. 2. lib. 20. num.* 33. Layman *lib. 15. tract. 10. c. 3. cap. 5. n. 6.* Bonacina *tom. 2. diſp. 6. quæſt. vnica, puncto 6. §. 1. n. 4.* Filliucius *tom. 2. tract. 28. p. 2. cap. 2. n. 43.* Megala *p. 2. cap. 23. quæſt. 1. n. 12. ad 20.* Fagundez *in Decalog. lib 4. cap. 1. n. 11.* Villalobos *tom. 2. tract. 41. diff.* 8 & Trullench *in Decalog. lib. 4. cap. 1. dub. 3. n. 23. & 24.* ex Iuriſperitis, Panormitanus *in cap. cum haberet, num. 8. de eo, qui duxit in matrimonium.* Dominicus, Benedictus *in cap. Raynutius num. 45. de teſtam.* Cardinalis Alexandrinus *in can. ad eius d. 5.* Nauarrus *in manu. cap. 14 n. 17.* Paleotus *de noth. cap. 48. initio.* Couarruuias *de ſponſ. p. 2. cap 8 § 6. n. 13.* Tiraquellus *de nobilitate cap. 20. n. 78. 80. & ſequ. ad 93.* Pontanus *de alimentis cap. 8. num. 1* Garzias *de expenſ. cap. 3. num. 30* Didacus Rodericus Aluaradus *de coniectur. mente teſtatoris lib. 2. §. 1. num. 83.* verſic. *quod etiam* Surdus *de alimentis tit. 1. quæſt. 13. n. 2. & 3.* Auguſtinus Barboſa *ad decreta collect. ad can. ad eius d. 5.* & alij à Tiraquello *d. n. 78. & 81.* & Surdo relati. Probatur primo *eod. can. ad eius d. 5.* vbi (ſiue ille ſit Diui Auguſtini, vt ponit Gratianus, ſiue D. Gregorij ad Auguſtinum Cantuarienſem Epiſcopum, vt vult Tiraquellus *d cap. 20. n. 84.*) tanquam praua reprehenditur conſuetudo lactandi filios per aliam nutricem, quàm per matrem propriam, *praua conſuetudo* (ait textus) *in coniugatorum moribus irrepſit, vt filios, quos gignunt nutrire mulieres contemnant, eoſque ad nutriendum aliis mulieribus tradant, quod videlicet ex ſola carnis incontinentia videtur fuiſſe inuentum; quia dum ſe continere nolunt, deſpiciunt lactare, quos gignunt.* Secundò quia natura ipſa impellente cætera animantia ſuos nutriunt partus; nullum eſt enim animantis, aut plantæ genus (vt ex Eraſmo in colloquio ex Plutarcho refert Tiraquellus *dicto capite 20. numero 85. & 90.*) quod non alat ſuos fœtus; *vlulæ, leones, & viperæ educant partus ſuos*, ergo etiam ſimilis inſtinctus, & impulſus eſt in hominibus. Tertiò quia ad hunc effectum, vt mater propriis vberibus, ſi quos genuit, enutriat partus, ipſi matri vna cum partu lactis præſidium ab ipſa natura præſtatur in ipſo primo filij vagitu; cui propterea eſt merito debitum, velut alimẽtum, quod ipſemet filius in ſua natiuitate ſecum attulerit; atque adeo materno affectu ei exhibendum per tempus conueniens, quod iuxta leges eſt triennium, *l. filium, Cod. de patria poteſtate.* Hac ratione vſus eſt Phauorinus Philoſophus ad ſuadẽdum nobili fœminæ, vt liberos, quos peperiſſet, proprio non alieno lacte nutriret: vt eſt apud Gellium *lib. 10. noctium Atticarum cap. 1.* & refertur à Tiraquello *d. cap. 20. numer. 86. nonnè in hac quoque re* (ſunt verba Phauorini admirantis naturæ prouidentiam) *ſolertia naturæ euidens eſt: quod poſtea quam ſanguis ille opifex in penetralibus ſuis omne corpus hominis finxit, aduentante iam partus tempore in ſupernas ſe partes perfert, & ad fouenda vitæ, atque lucis rudimenta præſto eſt, & recens natis notum, & familiarem victum offert. Nec enim* (paulò poſt ſubditur) *fœminis mammarum vbera quaſi quoſdam nauulos venuſtiores, aut ornandi pectoris cauſa, ſed alendorum liberorum, gratia natura dedit.* Eandem rationem conſiderauit Plutarchus à Tiraquello *d. numero 85.* relatus; *quod autem matres* (ſcribit idem Plutarchus in libro de educandis liberis) *quos progenuerint, nutrire, atque alere conueniat, ipſa etiam natura demonſtrat: vnicuique enim animantium generi quæ pariunt, idcirco ſimul & lactis alimenta ſuppeditauit; eius quoque* (ſubdit) *ſapientem fuiſſe prouidentiam conſtat, quæ duplices mulieribus mammas addidit, vt ſi gemellos peperiſſe contigerit, duplices ad alendum fontes haberent.* Addendum lac maternum (vt potè cibum non diuerſum ab eo, quo in vtero matris nutritur fœtus, à ſanguine enim, dum partus in vtero geſtatur, alitur; ex ſanguine verò lac gignitur exiguam in mammillis mutationem accipiens iuxta Philoſophos, & Medicos) eſſe veluti continuatum, & maximè proprium pueri recenſet nati alimentum, quod proindè melius nutrit infantem, quam lac alterius, vt inquit Galenus *lib. 1 de ſanitate tuenda*; ac proinde infantibus minimè ſalubre, & nullus æquè ſanus eligi poteſt infanti cibus illo, quo fuit in ventre matris coagulatus; ſi quidem plurimum ad ſanitatem confert cibis nutriri, qui conueniant cum alendi natura. Quare Galenus *in 3. Tech. cap. 2. ſeu comm. 41. Calidiora* (inquit) *corpora calidioribus indigent alimentis, frigidiora frigidioribus, ſicciora ſiccioribus, humidiora humidioribus*; de quo latè cum aliis Tiraquellus *ad leg. 5. connubialem.* Gloſſa 1. *parte 5. numero 25.* pertractans illud, *ſimilia ſimilibus conuenire, & ſalubria eſſe.* Ex quibus etiam Phauorinus apud Gellium *loco ſupra citato*: dixit non eſſe ſimpliciter dicendas matres, ſed tantum dimidiatas, ſeu non eſſe integras matres filiorum ſuorum, quæ illos non lactant ipſæ, quia non conferunt tantundem ad eſſe filiorum, quantum cæteræ, à quibus proles nata lactatur, & proprio lacte alitur; & propterea ait eſſe contra naturam matrem non alere proprio lacte partum, ſed aliis nutricibus lactandum tradere, oro te (ait Phauorinus ad matrem, quæ pepererat) mulier, ſine eam totam integram eſſe matrem filij ſui; *quod eſt enim contra naturam imperfectum, atque dimidiatum matris genus peperiſſe, ac ſtatim à ſeſe abieciſſe.* Adiungit idem Phauorinus multum conferre lac, quo puer nutritur ad mores pueri inducendos; *quamobrem non fruſtra* (inquit) *creditum eſt, ſicuti valeat ad fingendas animi, corporiſque ſimilitudines vis, & natura ſeminis, non ſecus ad eandem rem lactis quoque ingenia, & proprietates valere. Neque in hominibus id ſolum, ſed in pecudibus quoque animaduertendum: nam ſi ouium lacte hœdi, aut caprarum Agni alerentur, conſtat fermè in his lanam duriorem, in illis capillum gigni teneriorem. In arboribus etiam, & frugibus maior plerumque vis, & poteſtas eſt ad earum indolem vel detrectandam, vel augendam aquarum, atque terrarum, quæ alunt, quam ipſius, quod iacitur, ſeminis. Ac ſæpè videmus arborem lætam, ac virentem in locum alium tranſpoſitam deterioris terræ, ſucco deperiiſſe. Quæ igitur ratio eſt, nobilitatem iſtam nati modo hominis, corpuſque, & animum benignè ingenitis primordiis*

mordiis inchoatum inſitiuo, degenerique alimento lactis alieni corrumpere, præſertim ſi iſta, quam ad præbendum lac tunc adhibebitis, aut ſerua, aut ſeruilis, & vt plerumque ſolet extranea, & barbara rationis: ſi improba, ſi informis, ſi impudica, ſi temulenta eſt: & infra, quoniam in moribus inoleſcendis magnam ferè partem ingenium altricis, & natura lactis tenet, quæ iam à principio imbuta paterni ſeminis concretione ex matris etiam corpore, & animo recentem indolem configuret, cuius rei pleraque exempla refert Tiraquellus *d.cap. 20. num. 88. & ſequentibus.* Denique lac maternum conducit ad amorem inter ſe, & filium gignendum, & ſeruandum, ad hunceque effectum parturientibus naturam ſubminiſtrare lac ſcribit Plutharcus *loco ſupra allegato; propterea* (inquit ſcilicet naturam dediſſe mulieribus lactis fontes, ſeu vbera ad alendum filios) *vt matrem in eos, quos procreaſſent, amorem, beneuolentiamque fouerent; quod medius ſidiis haud incuria factum eſt, victus enim, ibique ſodalitium quoddam beneuolentia, & amoris incrementum exiſtit.* Et in eandem rem Phauorinus apud Gellium *loco citato* poſt verba ſupra proxime adducta; *Et præter hæc autem* (ait) *quis illud etiam negligere, aſpernarique poſſit; quod quæ partus ſuos deſerunt, ablegantque à ſe, & aliis nutriendos dedunt; vinculum illud, cingulumque animi, atque amoris, quo parentes cũ filiis natura conſociat, interſcindunt, aut certe quidem diluunt, deſeruntque. Nam vbi infantis alorſum dati facta ex oculis amolitio eſt, vigor ille materna flagrantia ſenſim, atque paulatim reſtinguitur, omniſque impatientiſſima ſollicitudinis ſtrepitus conſileſcit, ipſius quoque infantis affectio animi, amoris, conſuetudinis in ea ſola vnde alitur, occupatur.* Et id vltimum confirmat illud, quod ex Iunio Ruſtico refert Tiraquellus *d.cap. 20. numer. 92.* in hæc verba, *nempè duobus illis Gracchis fratrem nothum fuiſſe bellicoſiſſimum, cui aliquando de bello redeunti multi hoſtium ſpoliis onuſto obuiam fuerunt mater & nutrix ipſa, quibus munus obtulit, matri quidem annulum argenteum, nutrici torquem auream; quod, cum mater quæreretur, deſine, inquit ille, mater quæri, tu enim nouem tantum menſibus tuo vtero tuliſti; hæc me duobus annis ſuis vberibus ſuſtulit, ſi quid decoris hæc in vrbe habeo, ei debeo; quæ me eo prouexit; ſi contra aliquid dedecoris, id per te factum eſt, quæ me alieno concubitu concepiſti: Hæc me ablactauit ob voluptatem, quam in me educando capiebat; tu me concepiſti ex voluptate, quam tu ex alio accepiſti, quod ex te habeo, turpe eſt ex minimè honeſta ratione mihi datum; quod autem hæc mihi ſponte obtulit, ex ſincero proceſſit, cum infans eſſem, vix ex vtero prolatus, continuò me à tuo conſortio, & oculis tuis relegaſti; hæc verò me ita relegatum mox obuiis vlnis blandè excepit.*

Ex quibus Garzias *d.cap. 3. num. 30. fine* infert corollarium hoc, ſcilicet, *ex his colligi poteſt, quam malè faciant matres, quæ fontes illos lacteos quæſitis medicamentis obturant, [illegible], fera, aſpera, & immites, [illegible], quam in oblectamentis, & voluptatibus matres.*

300 Ex eiſdem colligitur manifeſtè Reas peccati conſtitui matres, quæ [illegible] habentes cauſam iuſtam excuſantem recuſant filios ſuos proprios lacte nutrire; ſed aliis nutricibus lactandos, & enutriendos tradunt. Faciunt enim contra ius naturæ, ac proinde eas peccare tradunt omnes Theologi *ſupra numero præcedenti allegati*, Nauarrus, Couarruuias, Dominicus, Benedictus, Auguſtinus Barboſa *locis ibidem citatis*, Tiraquellus *dict. cap. 20. numero 91.* Surdus *titul. 1. citata quæſt. 14. num. 2. & tit. 8. dicto priuilegio 56. citato num. 25.*

301 Non eſſe tamen peccatum lethale, ſed tantum veniale, non tamen leue in hoc genere, ſi filij lactandi mulieribus bonæ vitæ, ac morum tradantur, à quibus diligenter ali ſolent, docent omnes præfati Theologi; Nauarrus, Couarruuias, & Auguſtinus Barboſa *locis ſupra, & dicto numerò 299. citatis*, eo quod nec pietas, nec charitas debita filiis grauiter violetur; nec filius ob id graue damnum patiatur.

§. X.

Quæ cauſæ ab omni culpa excuſent matres, quæ filios aliis mulieribus tradunt lactandos, & nutriendos.

QVænam autem ſint cauſæ iuſtæ excuſantes ma- 302
trem, vt non peccet, ſi propriis vberibus non lactet filium, certum eſt primò iuſtam eſſe cauſam, naturæ, ſeu corporis imbecillitatem, aut infirmitatem, ratione cuius ſine graui ſuo detrimento corporali non poſſet puerum lactare. Ita Theologi *numero 199.* relati, Nauarrus, Couarruuias, Pontanus, Barboſa *locis eodem numero 299. citatis*, Paleotus *de nothis cap. 48. n. 1.* & alios allegans Surdus *tit. 7. dicta quæſt. 13. num. 4.*

Secundo, ſi mater lactanea non ſit, ſeu non habè- 303
ret lac ſaltem ad alendum filium ſufficiens. Ita Couarruuias *eodem loco*; Surdus *dicto numero* 4. Aluaradus *loco ſupra numero 299. citato*, & alios plures allegans Corduba de Lara *in §. ſi mater, numero 6. l. ſi quis a liberis, ff. de liber. agnoſc.* in hoc enim caſu ceſſat cauſa, propter quam tam iure naturæ, quam iure ciuili tenetur mater lactare filium.

Tertiò inopia, ſcilicet ſi mater ſit ægrota, & pau- 304
per, quæ aliunde, ſibi victum quærere, & parare debeat; ordine enim charitatis priùs ſibi conſulere debet mater, quam filio, & ita Theologi *numero 199.* allegati, Couarruuias, Nauarrus, Pontanus, Barboſa *locis eodem numero 299. allegatis*, Corduba *in dict. §. ſi mater numero 5.* Paleotus *dict. cap 48. numer. 1* Surdus *dicta quæſtione numero 15.* Couarruuias *allegat. §. 6. numero 13.* Garzias *de expenſ. dict. cap. 3. num. 31.* & alij Iuriſperiti communiter, quos *locis citatis* Corduba, & Surdus referunt. Vnde etiam iure ciuili attento Bartolus *in dict. §. ſi mater*, Baldus *in l. alimenta numer. 2. Cod. de negot. geſtis*, Corduba *dict. numero 5.* Garzias *dict. numero 31.* & plures alij Iuriſperiti à Corduba allegati aiunt, quod mater paupercula puta Franciſca contra legem, qua nutrire tenetur triennio filium, propter paupertatem, qua cogitur ſibi alimenta quærere, poteſt filium ſcholaſtico etiam intra triennium reddere; quod obſeruatur Salmanticæ ex Paulo *in dict. l. alimenta* ita atteſtante refert Corduba *d. numero 5.* & etiam Garzias affirmat pluries ſeruatum in ſuo ſenatu, quò ſæpius commeabant pauperculæ mulieres ab his, ex quibus filios ſuſceperant poſtulantes alimenta præſtita paruulis etiam intra triennium, quibus ait ſuccurſum *ex dicta deciſione* Bartoli, Baldi, & aliorum.

Procedunt autem prædicta, ſi etiam pater ſit pau- 305
per, vt non poſſit alimenta vxori miniſtrare; at verò ſi pater poſſit, & velit alimenta miniſtrare matri, vt poſſit filium propriis vberibus nutrire; tunc teneretur mater lactare in foro conſcientiæ, & ciuili, quia ceſſaret cauſa excuſans. Ita Couarruuias *loco ſupra numero 299. citato* Corduba *d. numero 5.* & Surdus *d. tit. 7. citato quæſt. 13. n. 10.*

Hinc ſi non ſolum mater ſit egena, ſed etiam pater 306
ſit vilis, & pauper, vt non poſſit matri lactanti alimenta præſtare, vterque à peccato excuſabitur, ſi filium lactandum, & educandum hoſpitali, aut alteri loco pio ad alendos infantes expoſito, vel alios pauperes inſtituto expoſuerint.

Quartò

307 Quartò eſt iuſta cauſa, ſi ſine infamia mater filium lactare non poſſit, quia ſic detegeretur delictum eiuſdem matris occultum, ſcilicet, quod ex concubitu alieno, & inhoneſto concepiſſet. Ita Azorius *d. part. 2. lib. 2. cap. 4 quæſt. 3.* & Molina *d. q.* 168. & cæteri Theologi *num.* 299. relati, & colligitur etiam ex Iuriſperitis *eodem num.* 299 relatis, & aliis, quos Surdus *tit. 7. d. q. 13. n. 2.* refert.

308 Quintò ſi defuncto viro, vel diuortio facto mulier fuiſſet monaſterium ingreſſa, vel eſſet ingreſſura cauſa vitæ Religioſæ. Ita Panormitanus *in d. cap. cum haberet de eo, qui duxit*, & cætera. Pontanus *de alimentis citato cap. 8. num. 2.* & Azorius *d. quæſito* 30.

309 Sextò, eſſe iuſtam cauſam à culpa excuſantem matrem non lactantem proprium filium, & alij nutrici lactandum tradere, ſi ei dedecus eſſet per ſe ipſam lactare; veluti ſi eſſet fœmina nobilis, & illuſtris, quam iuxta patriæ mores, ſeu conſuetudinem, filium ablactare non deceat, tradunt Azorius, & alij Theologi *num.* 299. relati, & ex Iuriſperitis Azo *in ſumma Cod. de patria poteſtate fine*, Bartolus *in tractatu de alimentis, num.* 13. Angelus *in l. Neſennius ante fine, ff. de negot. geſtis*, Neuizanus *in ſylua lib. 3. verbo eſt nubendum*, Verſic. *ſupplicator*, Surdus *de alimentis tit. 7. quæſt.* 13. *num.* 2. & cæteri Iuriſperiti communiter, quos referunt Tiraquellus *de nobilit. cap. 10. n.* 79. Surdus *d. num.* 2. & Corduba de Lara *in d. §. ſi mater, num. 7. l. ſi quis, à liberis, ff. de liberis agnoſc.* quod enim honeſtè, & ſine dedecore facere non poſſumus, cenſetur tanquam impoſſibile, & nō cadit ſub obligatione, *l. nepos Proculo, ff. de verb ſignif.*

310 Contrarium tamen huiuſmodi hominum mores damnantes ſentiunt nullam nobilitatem excuſare, fœminas à lactandis propriis filiis, etiam ſi mater ſit Principiſſa, vel etiam Regina, exiſtimat Tiraquellus *d. cap. 10 numer. 80. ad un. & ſequentibus*; & Couarruuias, *loco ſupra numero 299. & 304.* allegati, Aluaradus *loco dicto numero* 299. relati, Garzias *de expenſis cap. 3. dicto numero* 31. quos ſequi videtur Surdus *dict. quæſt. 13. 3. & de iure Canonico, & in foro conſcientiæ* (de quo hic agimus) nobiles fœminas non excuſari ab ablactatione docuit prius Dominus Benedictus *loco ſupra numero 299. citato*, fundatur in eo, quod neque etiam Reginæ dedecori eſſe poteſt lactare filium, quem ex propriis viſceribus eduxit, nouemque integris menſibus plus, minuſvè in abdituſſimis vteri receſſibus proprio ſanguine aluit, & confirmat Garzias ex eo, quod proprij filij ablactandi obligatio prouenit ex pietatis virtute, & obſeruatione, ſeu iure naturæ (vt probatum eſt) quæ reliquis fœminis communis eſt, & Tiraquellus *dicto numero 80. & ſequentibus* adducit ex hiſtoriis profanis, & ex ſacra Scriptura exempla matronarum, & nobilium fœminarum, quæ proprios filios ablactarunt. Et certè nullum dedecus poteſt fingi in ſola ablactatione; cætera verò ſordida, ſeu vilia miniſteria circa corpus infantis curam poſſunt matres nobiles curare, vt per alias fœminas exerceantur, & etiam Corduba de Lara *in dict. §. ſi mater, numero* 8. dicit illepidum, vel fatuum, exiſtimare dedecus eſſe matrem nobilem proprium lactare filium; ſed nihilominus excuſat morem, & conſuetudinem, quod nobiles fœminæ, imò etiam aliæ proprio lacte non nutriant filios ſuos; idque ex eo, quod intereſſit Reipublicæ plures habere ciues *l. 1. ff. ſoluto matrimonio* maxime nobiles, quorum viribus, & authoritate defendi, protegique poſſit, *l. 1. ff. de ventre inſpiciendo.* Nec poſſet Reſpublica ingenuis repleri ciuibus, ſi matrum vberibus liberi ablactarentur; nam matres (inquit) quæ ablactant, debent à venere abſtinere, nè concipiant; quod infantibus lactentibus multum obeſt. *d. can. ad eius d.* 5. & latè Tiraquellus *ad l. connub. 15. num.* 139. & hanc ob cauſam addit idem Corduba multarum gentium moribus introductum eſſe, ne nobiles fœminæ filios ablactent, vt liberos ſuſcipere poſſint, ſed hæc doctrina apertè aduerſatur dicto Canoni *ad eius*, vbi D. Auguſtinus, ſiue D. Gregorius conſuetudinem illam matrum non ablactandi proprios filios, vt iuri naturæ repugnantem reprehendit, & licet expediat Rempublicam repleri ciuibus, id tamen intelligi debet ſeruato modo, educandi filios à natura ipſa præſcripto; & tempus ſit vacandi procreationi filiorum, & tempus filios genitos educandi, præterquam, quod ex noua conceptione dum infans ablactatur, non immineat ſaltem regulariter infanti lactenti periculum damni ſaltem notabilis iuxta tradita *in prima parte cap. 1. n.* 214.

Dicendum verè nullum dedecus matri quantumuis nobili, & illuſtri filium proprium ablactare; & ex hoc capite dedecoris ſolo non poſſe per ſe loquendo excuſari à culpa veniali matres nobiles, alia iuſta cauſa non exiſtente, non lactantes ſuos filios: dixi *per ſe loquendo*, quia ob ignorantiam probabilem talis obligationis naturalis communiter excuſantur. 311

An verò ſola conſuetudo iam inducta, & vniuerſalis, vt mulieres nobiles, imò etiam non nobiles, ſed diuites, quæuè habent viros diuites (ita credit iſte abuſus) non lactent propriis vberibus filios, quos genuerunt, præbeat iuſtam excuſationem ab omni culpa, etiam veniali contrahenda, etiamſi alia iuſta cauſa non ſubſit; affirmat expreſsè Azorius *p. 2. lib. 2. cap. 4. quæſt. 4.* & ita videntur ſentire plures ex Theologis *ſupra n.* 299. relatis; licet id non expreſsè dicant, eiuſdem ſententiæ videntur eſſe Iuriſperiti *n* 309. relati, & alij communiter, quos refert Surdus *d. q. 13. n.* 2. aſſerentes matrem non teneri ablactare filium, ſi iuxta patriæ conſuetudinem eam non deceat per ſe lactare. 312

Contrarium, & hanc conſuetudinem *per ſe loquendo* non excuſare in foro conſcientiæ (eſtò excuſet iure ciuili ſolo attento) tenent Dominicus Benedictus *in d. can. ad eius, verbo, dotem, quam ei dederat numero 45. dict.* 5. & Tiraquellus *de nobilitate d. cap. 10. n.* 93. & ita etiam ſentire videtur etiam Megala *p. 2. lib. 2. cap. 23. quæſt. 1. n.* 10. & colligitur *ex d. can. ad eius d.* 5. vbi talis conſuetudo appellatur praua; & praua autem conſuetudo cum ſit potius abuſus, & corruptela *can. denique d.* 4. per ſe loquendo non poteſt à peccato excuſare. Ratio autem quod talis conſuetudo ſit praua, & non valeat; & conſequenter per ſe loquendo non excuſet à peccato eſt, quia matres iure naturali obligantur lactare proprios filios, vt conuincunt tradita *ſupra numero* 299. & docent authores communiter; conſuetudo verò, etſi poteſt ius naturale minuere, augere, vel diſtinguere ſecundum Innocentium *in cap. de conſuet. ibidem* à Panormitano, & ab aliis receptum teſte Nauarro *conſ. 4. de v. uſu in nonis*, & alios Doctores, quos Auguſtinus Barboſa *collect. ad d. c. finale numer.* 4. refert; non poteſt tamen omninò tollere, & abrogare ius naturale, quod eſt immutabile, atque adeo conſuetudo contra ius naturale non valet, vt Gloſſa *in d. cap. fin.* Couarruuias *de ſponſ. p. 2. c. 8. §. 6. n. 3.* & alij communiter, quos Barboſa *d. collect. num.* 3. cumulat; & *ſupra* dictum eſt. Quapropter cum alimenta filiis debeantur naturali iure, vt *ſupra* latè probatum eſt; non valet conſuetudo, quod filij non alantur à parentibus, vt Couarruuias *loco citato* Panormitanus *in cap. fin. n.* 12. *de conſuetudine: ibidem* Rocchus de Curte *ſect.* 3. Surdus *de alim. tit. 8. priuil. 56 num.* 25. & cæteri Iuriſperiti, & etiam Theologi *initio huius operis* relati; & etiam in præcedentibus agendo de alimentis filiis illegitimis, & ſpuriis debitis dictum eſt, de qua re etiam *infra*, vbi an alimenta filiis debita poſſint tolli. 313

Dixi, *per ſe loquendo*, quia per accidens ratione ignorantiæ probabilis obligationis iuris naturalis, per talem longiorem, & inueteratam conſuetudinem inductæ, talis conſuetudo excuſat mulieres filios ſuos 314

Digitized by Google

non lactantes à culpa tranſgreſſionis iuris naturalis; vniuerſalis enim conſuetudo licet contraria iuri naturæ præſertim longiſſima temporum ſerie continuata, & tolerata rectè poteſt inducere ignorantiam obligationis eiuſdem iuris naturalis; & conſequenter excuſare à culpa tranſgreſſores neſcientes conſuetudinem eſſe prauam, ſed bona fide credentes eſſe legitimam (vt in præſenti materia ablactationis filiorum) vt colligitur *ex d. can. demque d.* 4. & notat Gloſſa *ibidem, verbo, conſuetudine, & in cap. cum venerabilis*, verbo, *emigraſſe*, *de conſuetudine*. Hac enim ratione conſuetudinem publicam faciendi actum licet irrationabilem excuſare à delicto, tradunt communiter Doctores, quos refert, & ſequitur Auguſtinus Barboſa *collectaneo ad d. cap. finale num.* 4 *de conſuetudine*, & præter illos Nauarrus *conſ.* 34. *num.* 4. *de vſuris in nouis*; & à pœna delicti in foro conſcientiæ ſemper excuſat, etſi ſciatur eſſe prauam, & iniuſtam iuxta eoſdem Doctores communiter ab eodem Barboſa *ibidem* relatos, & Nauarrum *d. numero* 6.

315 Quamuis autem talis conſuetudo in ſe ſit praua, non expedit admonere mulieres, præſertim nobiles de tali prauitate, quia nihilominus à tali conſuetudine auerti non poſſent, atque adeo cum admonitio non ſit profutura, neque effectum habitura, relinquendæ ſunt mulieres in ſua bona fide, & ſuo ingenio, ne forte detur illis occaſio peccandi, vt in ſimili D. Gregorius *d. can. Denique d.* 4. eandem verò conſuetudinem (admiſſa opinione, quod regulariter excuſaret matrem in vtroque foro ab ablactatione proprij infantis) limitandam non procedere, quando imminet neceſſitas filij (puta quia non inuenitur alia nutrix, vel infans reſpuit lac cuiuſcumque aliûs mulieris, & ſolum lac matris ſugit, & retinet) rectè notarunt Aluaradus *loco ſupra num.* 299. *citato*, & Gregorius Lopez *in l.* 14. *tit.* 18. *part.* 2. verbo *vrgentius*, & certum omnino eſt, in tali enim caſu neceſſitatis pompam honoris deponere debet mater, vt iidem Doctores.

§. XI.

Mater iure poſitiuo tenetur primo triennio alere filios ſuos, illos ablactando.

316 DIfficultas ſecunda an mater etiam iure poſitiuo inſpecto teneatur primo ætatis triennio alere, ſeu lactare filios, & Doctores communiter per textum *in l. penult. Cod. de patria poteſtate in cap. fin. de conuerſ. infidel. & in d. can. ad eius dict.* 5. affirmant, ita ex Summiſtis Angelus, Syluester, Tabiena, Armilla, Roſellu, verbo, *alimenta*, ex Theologis Molina Fagundez, Villalobos, Bonacina, Megala, Trullench *locis ſupra numer.* 299. *allegatis*, Azorius *p.* 2. *lib.* 2. *cap.* 5. *quæſt.* 8. Leſſius *de iuſtitia lib.* 2. *cap.* 19. *n.* 20. & Layman *lib.* 5. *tract.* 10. *p.* 3. *cap.* 5. *num.* 5. atque Ioſeph Rocafull *dicto lib.* 2. *num.* 44. ex Iuriſperitis Gloſſa *in d. l. penult.* verbo, Trimo, *Cod. de patria poteſtate, & in l. alimenta*, verbo, *materna, Cod. de negot. geſtis*, *& in §. illud*, verbo *filius Auth. vt liceat, item gloſſa in cap. cum haberet v. ſecūdum facultates de eo, qui duxit in matr.* Panormitanus *ibidem n.* 8. Baldus *in d. l. alimenta* Bartolus *in l. ſi quis à liberis, §. ſi mater. ff. de liber. agnoſc. & in tract. de alimentis n.* 3. Pontanus *de alimentis c.* 8. Paleotus *de nothis cap.* 48. *n.* 1. Ludouicus Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 3. Nauarrus *in man. c.* 14. *n.* 17. Couarruuias *de Sponſalibus p.* 2. *c.* 8 § 6. *n.* 1 . Corduba à Lara *in d. §. ſi mater, n.* 2. & 3. Velaſcus *conſultatione* 92. Camerius *var. p.* 1. *c.* 16. *n.* 13. & 14 Garzias *de expenſis c.* 3. *n.* 19. Neuizanus *in ſylua lib.* 1. *n.* 26. Antonius Theſaurus *deciſ.* 3. *n.* 7. Peregrinus *de iure fiſci lib.* 3 *tit.* 18. *n.* 62. Surdus *de alimentis tit.* 1. *quæſt.* 14 & *tit.* 7. *quæſt.* 13. Ioannes Lupi *de illegitimis com.* 2 §. . *n.* . Molfeſius *ad conſuet. Neap. tom.* 1. *p.* 5. *q.* 11. Auguſtinus Barboſa *collectaneo ad d. l. alimenta num.* 14. *Cod. de negot. geſt.* & alij ſexcenti apud eoſdem præſertim Surdum, Cordubam, Garziam, & Ioannē Lupi, & ſolum Zaſium *in l.* 1. *§. huius ſtudij, numer.* 14. *ff. de iuſt. & iure* contradicere, & aſſerere matrem intra triennium non compelli, refert Surdus *d. quæſt.* 14. *num.* 2. Huius legalis deciſionis, & communis Doctorum ſententiæ Gloſſa *in d. §. ſi mater, l. ſi quis à liberis, ff. de liber. agnoſc. ibidem*, Bartolus, Albericus, Corduba *n.* 3. Baldus *in d. l. alimenta Cod. de negot. geſtis*, & Velaſcus *d. conſul.* 92. *num.* 2. rationem eſſe aiunt, quod lactare, ſeu præſtare lac ſit modica impenſa *l. ſed addeſt, § ſi quis mulierem, ff. locati.* Et ob hanc cauſam dicunt matrem repetere non poſſe, *arg. l. omninò ff. de impenſis in rebus dotalibus*: quam tamen rationem rectè reprobat Surdus *d. quæſt.* 14. *num.* 2. quia impenſæ modicitas non transfert in matrem onus, quod patri incūmbit. Ratio igitur deciſionis, & communis ſententia ſumitur ex traditis *ſupra numer.* 299. ſcilicet, quod per ſe, & ex rei natura loquendo mater ex pietatis officio, & iure naturali tenetur proprios filios ablactare, & proprio lacte nutrire; ſuper hac igitur naturali ratione, & obligatione fundatur legalis deciſio, & præfata communis ſententia. Ita Surdus, & hanc etiam rationem approbat Velaſcus.

Quæ propterea extenditur, & intelligitur etiam quoad quoſcumque filios illegitimos, vt hos etiam mater primo triennio teneatur lactare, & nutrire; vt in terminis ferè omnes prææallegati Doctores, præſertim Couarruuias, Paleotus, Surdus, Ioannes Lupi, Molina *locis ſupra numero* 299. Azorius, & alij Theologi, ac Summiſtæ allegati; quidquid ſecus Panormitanus *loco citato*, & poſt eum Theſaurus *dicto numero* 3. Corduba *in dict. §. ſi mater*, & Gregorius ab eodem Corduba relatus aſſerentes ad alimenta filiorū illegitimorum, & ſpuriorum pari obligatione, & æqualiter pro rata portione patrem, & matrem, etiam intra triennium teneri, ob textum *in dicto capite cum haberet*, ibi, *vterque parens liberis ſuis*, & alia fundamenta *ſupra numero* 273. adducta, circa quam Panormitani ſententiam reprobandam non oportet immorari, cum iam *ſupra numero* 274. *& ſequentibus* ſufficienter ſit reiecta, & illius fundamentis ſatisfactum; & eam reprobat etiam *locis citatis* Paleotus, Surdus, & Ioannes Lupi. Porrò ſtante dicta deciſione legali & communi ſententia in illa ratione naſcendi fundata, inquiunt Doctores, quod mater inuito patre poteſt per primum triennium filium penes ſe enutrire. Ita Alexander *in d. leg. alimenta numero* 4. *Cod. de negot. geſt.* Grammaticus *conſ. ciuil.* 33. Antonius Gabriel *com. concl. lib.* 6. *titul. de alimentis concluſ.* 1. *numer.* 20. Peregrinus Ioannes Lupi *locis citatis*, qui addunt, ſi eo caſu mater pro educatione infantis facit impenſas, quæ alioqui ad patrem ſpectant, poſſe illas repetere à patre. 317

§. XII.

Quæ cauſæ excuſent matrem ab obligatione legali & ciuili alendi ſeu ablactandi filios ſuos primo triennio.

PRædicta autem deciſio, & communis ſententia limitatur primò, vt nō procedat, ſi mater ſit pauper, & cogatur quærere victū ſuis laboribus; nā tunc excuſatur à lactādo, & nutriēdo filiū etiam intra triennium. Ita Bartolus, Baldus, & alij Doctores *ſupra n.* 316. *& n.* 304. relati; & ſic pater filij illegitimi etiā ſpurij ſi mater ſit egena, tenetur, & cogendus eſt ſuis impenſis alere filiū vel apud matrē, vel alteri nutrici tradendo, vt Bartolus, Baldus, Corduba, & alij *d. num.* 304. relati. 318

Sublimatur iſta limitatio, ſi pater eſſet diues, & vellet alimenta eidem matri vxori ſuæ præſtare; tunc enim 319

teneretur

Digitized by Google

teneretur lactare ceſſante alia cauſa iuſta, vt dictum eſt *ſupra num.* 305. & tradunt Doctores *ibidem* citati, quod ſi non vellet alimenta matri præſtare, cogeretur ſuis expenſis tradere infantem alteri nutrici lactandum, vt iidem Doctores, & alij communiter.

320 Secundò limitatur, ſi mater ſit imbecillis, vel infirma, vt abſque periculo nequeat filium lactare; vel careret lacte, ſeu lactaria non eſſet, vel aliquo alio iuſto impedimento per ſe lactare non poſſet, vt ſi eſſet ingreſſura monaſterium, in foro conſcientiæ, excuſatur à lactando, vt *ſupra num.* 302. & 303. & etiam iure ciuili, vt ferè omnes Doctores *num.* 316. relati, quare & ſi matrem diuitem, quæ aliquo iuſto impedimento proprio lacte, non poſſet nutrire filium, primo triennio, teneri propriis ſumptibus curare, cum ali toto illo triennio non verò patrem, aſſerunt Peregrinus, Couarruuias *var. p.* 1. *c.* 16. *n.* 10. & Leſſius *locis ſupra n.* 316. *citatis*; eo quia, cum onus alendi filium ad triennium matri ſit iniunctum *d. l. penult. C. de patria poteſt.* videtur quod ab eo onere impenſa ſua, ſi poſſit, ſe releuare, debeat, non autem illud onus in patrem referre, nihilominus dicendum eſt patrem ipſum, ſi diues ſit, & poſſit, teneri ad expenſas pro alimẽtis infantis faciendas, vt in terminis ex Theologis *n.* 316. allegatis Ludouicus Molina *de iuſtitia to.* 1. *diſp.* 168. §. *ſi mater lacte careat*, Megala *d. q.* 1. *n.* 10. Azorius, Layman *locis eodem n.* 316. *allegatis*, ex Iuriſperitis *eodem n.* 316 allegatis, vt expreſsè Panormitanus *in d. cap. cum haberet, n.* 10. Baldus *in d. l. alimenta* Couarruuias *d. n.* 13. Corduba *in d. §. ſi mater n.* 6. Velaſcus *d. conſult.* 92. Surdus *tit.* 1. *q.* 14 *n.* 7. & latiùs *d. q.* 13. *n.* 10. Paleotus *d. c.* 48. *n.* 1. Io. Lupi *d. §.* 1. *n.* 24. Molfeſius *loco n.* 316 Neuizanus *d. num.* 26. idem ſenſerunt Azo *in ſumma Cod. de patria poteſt.* Ioannes Faber *inſtit. de iure naturali gent.* & alij Iuriſperiti communiter à Surdo *d. n.* 10. relati, qui omnes aſſerunt, quod, vbi mater eſt inhabilis, infans lactatur expenſis patris, ſi ſit diues, & poſſit alimentorum expenſas facere. Quod probatur, quia exiſtente matre inhabili ad lactandum infantem proprio lacte, ceſſat ratio, ob quam lex voluit onus alendi filium primo triennio ad matrem ſpectare nimirum, quia iure naturali, & ex pietatis officio, ceſſante iuſta cauſa excuſante debet mater filium proprio lacte nutrire; quia ſit commodiùs, & meliùs nutritur, vt *cap. fin. de conuer. Infid.* ac proindè lex voluit matrem obligare primo triennio alere filium, quatenus eum proprio lacte poteſt nutrire; & etiam ſolum adtribuendum ei lac, & conſequenter impoſuit matri ſolùm obligationem perſonalem; atque adeo ſi ipſa per ſe propriis vberibus inhabilis eſt ad lactandum filium, onus illud alẽdi transfertur in patrem, qui, cum poteſt, principaliter, & primò tenetur onus filiorum alendorum ſuſtinere; ſi etiam a limitatur, quod ratione communis ſententiæ, & deciſionis legalis ſit quod lactatio eſt impenſa modica, hæc etiam ratio ceſſat, quando mater inhabilis eſt ad lactandum; quia lactatio per alteram nutricem non eſſet modica impenſa, & ideo infans patris impenſa à patre eſt alendus; quoad filios legitimè natos vlteriùs probatur, quia cum conſtante matrimonio dotis fructus propter matrimonij onera ſuſtinenda maritus percipiat *l. pro oneribus Cod. de iure dotium*; & *l. dotis fructus*, *ff. eodem*, pater tenetur alere filium, non mater, etiam primo triennio, quando iuſtè excuſatur nutrire infantem proprio lacte.

321 Tertiò limitatur, ſi mater ſit nobilis, & cõſuetudo patriæ ſit filios nobilium per nutrices educari, & propterea matris dedecus exiſtimatur, ſi proprio lacte nutriat. In hoc enim vſu etiam infantem impenſis patris per nutricem fore alendum tradunt ex Theologis Molina, Azorius, Layman, Megala *locis numero præcedenti relatis*. Bartolus *in tractatu de alimentis n.* 9. Azo, Paleotus, Neuizanus *locis numero præcedenti citatis*, Corduba *in d. §. ſi mater, n.* 8. *fine*, Velaſcus *d. conſul. quæſtione* 2. *numero* 5. Surdus *dicta quæſt.* 13. *numero* 1.

& communiter alij Iuriſperiti, quos latè refert Surdus *dict. quæſt.* 13. *numer.* 2. & 3. idque propter rationem *ſupra numero* 309. relatam; ſcilicet quia reputatur impoſſibile, quod honeſtè, & decenter iuxta dignitatem facere non poſſumus, atque adeo in hoc caſu mater nobilis reputatur, vt inhabilis ad lactandum, & conſequenter infans à nutrice patris impenſa eſt ablactandus, & educandus.

322 Hanc tamen limitationem non admittunt Tiraquellus *de nobil. cap.* 20. *numero* 80. Couarruuias, Peregrinus, & Ioannes Lupi *locis ſupra numer.* 320. *citatis*, aſſerentes ſolam nobilitatem, & conſuetudinem non ablactandi proprios filios non ſolum in foro conſcientiæ, ſed neque iure ciuili attento excuſare, matrem ab ablactatione infantis propriis vberibus; & ita ſi aliis nutricibus ablactandum puerum tradat, ipſam teneri ad impenſas faciendas. Fundatur in eo, quod nullum dedecus ſit, matrem quantumcumque nobilem ablactare proprium filium, quem tot menſibus in vtero portauit, & proprio ſanguine aluit, vt *ſupra numero* 310. & 311. notatum eſt. Conſuetudo etiam non ablactandi proprios pueros per ſe, ſed per alias nutrices praua, & irrationabilis per ſe loquendo exiſtimatur, vt *ſupra numero* 313. probatum eſt; & ſic non videtur poſſe excuſari fœminas etiam nobiles, ne proprio lacte ſuos nutriant filios; & ideo ſi aliis tradunt nutricibus, onus expenſarum illis incumbere. Verùm & ſi matri nobili dedecori non eſt, proprium ablactare filium; & etiam conſuetudo non ablactandi in ſe ſit praua, & irrationabilis; nihilominus, cum ſit longæua, & publica, dicendum eam excuſare matres nobiles iuxta eam conſuetudinem, tradentes ſuos infantes aliis nutricibus ablactandos, & nutriendos ab obligatione ciuili, ſeu iuris poſitiui alendi, & lactandi per ſe filios primo triennio, quia ſicut conſuetudo publica actum aliquem faciendi, licet irrationabilis, in foro ciuili excuſat à delicto, & à pœna, vt *ſupra numero* 314. dictum eſt, & tradunt *ibidem* citati, & alij apud eoſdem, ita rectè poteſt excuſare matres nobiles ab obligatione legali, & ciuilis iuris alendi primo triennio proprios filios; cum obligatio hæc ſit tantum de lactatione propriis vberibus, & ita in praxi, vbique ſeruatur, vt filij nobilium, & diuitum apud nutrices alantur patris expenſis.

323 Ex dictis colligitur, ſi mater ſine vlla ex præcedentibus cauſis, aut alia iuſta cauſa recuſat filium propriis vberibus lactare, ipſius expenſis filium ab alia nutrice fore lactandum, vt etiam in terminis præter Doctores numero præcedenti relatos Leſſium *loco ſupra numero* 316. *citato*, tradunt Panormitanus *in d. cap. cum haberet, numero* 8. *fine*, & Surdus *de alimentis tit.* 7. *quæſt.* 13. *numer.* 13. & oportet aſſerant alij Doctores *eodem num.* 316. allegati, & conuincunt *d. l. penult. Cod. de patria poteſtate*, & *d. cap. fin. de conuerſ. infidelium*, alioqui enim non eſſet verum matrem primo triennio teneri lactare filium ſuum.

Mater primo triennio tenetur ſolum quoad nutrimentum lactis, non verò quoad reliqua filiorum educationi neceſſaria.

324 Colligitur præterea deciſionẽ legalem, & communem ſententiam aſſerentem onus alendi filium primo triennio matri incumbere; procedere ſolum quoad nutrimentum lactis, itaut nomine alimentorum à matre infra primum triennium debitorum, lac tantum intelligatur; quoad alia verò neceſſaria ad infantis educationem, puta veſtes lineas, & laneas, & ſubuculas, lectum, & ſimilia, ac medicinas, ſi infirmatur, non obligari matrem, (quidquid ſecus ſentiat Iacobus Cancerius *var. part.* 1. *cap.* 16. *numer.* 14.) ſed patrem ipſum infanti prouidere ſuis expenſis: ita in terminis

Digitized by Google

Molina *de iuſtitia tom.1.dicta diſput.168.§.mater vſque*, Azorius Rocafull, & Laymon *locis ſupra n.316.citatis*; & Velaſcus *dicta conſultatione 92.n.6.* & idem ſentiunt alij Doctores *ſupra n.316.*relati; qui dum aſſerunt matrem regulariter teneri alere filium intra triẽnium loquuntur expreſsè de lactatione, ſcilicet quod teneetur lactare: Et probatur ex traditis *eodem n.316.*nẽpè, quod ideo lex ciuilis dixit, & voluit matrem teneri alere filium trimum, quia ex ratione, & iure naturali, pietatisque officio tenetur illum propriis vberibus lactare; & ita lex voluit matrem obligare ſolum ad tribuendum lac proprium tantum, vnde quamuis *dicta lex penult.Cod.de patria poteſt* abſolutè grauet patrem ad alimenta præſtanda filio trimo maiori, matrem tamen ante illud tempus nullo modo grauat. Et quoad filios legitimè ex matrimonio natos confirmatur ex dictis *ſupra n.320.fine*, nempè quia maritus percipit fructus dotis, vt onera matrimonij ſuſtineat, inter quæ onera continentur neceſſaria ad filiorum educationem; atque adeo mater ſolum proprio lacte proprios filios nutrire debet, ceſſante iuſta cauſa non lactandi. Quare ſi mater etiam intra triennium vltra lactationem pro neceſſaria educatione filij impenſas cogatur facere, quas pater facere tenebatur, poterit in foro conſcientiæ, & ciuili ab eodem patre exigere, cum vtroque iure naturali, & ciuili ad eas faciendas obligetur; ita in terminis Molicna, Azorius, Laymon *locis ſupra allegatis*, & Iuriſperiti *ſupra n.317.fine* relati; quod intelligitur, ſi pater erat diues, & poterat dictas expenſas facere; ſecus ſi pauper, & impotens iuxta dicenda infra.

Matrimonio bona fide contracto ratione impedimenti dirimentis diſſoluto, filij an vtriuſque parentis communibus expenſis etiam inſ a triennium alendi ſint.

315 AN verò quando matrimoniũ bona fide contractũ ex cauſa impedimenti dirimentis detecti diſſoluitur, filius ex eo matrimonio ſuſceptus communibus patris, & matris expenſis ſit alendus etiam intra trienniũ. Difficultatem facit Textus *in c.2.qui filij ſint legitimi, in fine*, vbi dicitur, diſſoluto matrimonio bona fide cõtracto, filios ante diſſolutionis ſententiam natos, vel cõceptos de parentum facultatibus debere nutriri; ex quibus verbis nõ videtur poſſe inferri eſſe nutriendos communibus expenſis patris, & matris, ſi vtrique parenti facultates ſuppetant; nam licet dicatur ab vtroque parẽte eſſe alendos, non conuincitur vtrũque parẽtem æqualiter, & pro rata portionis debere cõcurrere ad præſtationem alimentorũ; quia poteſt intelligi diſtributiuè, & ordine ſucceſſiuo, vt ſcilicet pater perpriùs teneatur, & mater in ſubſidiũ, vt *ſupra n.274 & 275.*cũ aliis dictũ eſt intelligi textũ *in cap.cũ haberet de eo, qui contraxit matrimoniũ*; in quo etiã dicitur vtrũque parentem iuxta facultates debere filiis ſpuriis alimẽta ſubminiſtrare, verũ eſtò quod ex illis verbis dicti textus nõ cõuincetur; nihilominus præfatos filios debere ali, & educari cõmunibus patris, & matris expẽſis, tradũt Vitalinus *in tract.de clauſ.tit an poſſit renunc.alimen.n. 6. caſu 3.*Surdus *de alim.tit.2.q.14. 8. & tit.7.d.ſta q.13.n.19.* & Sanchez *de matr.lib.10.diſp 20.n.11.* idque ob eã rationẽ, quod cũ vterque parẽs fuerit in bona fide, nõ eſt, cur diſſoluto matrimonio filij ſuſcepti debeant eſſe oneroſiores vni, quam alteri parenti, ſed eorũ onus communiter ferendum eſt, quæ ratio probat etiam quoad primũ trienniũ; & id etiam expreſsè tradunt iidem Doctores; & ita etiã dictum textũ *in citato c.2.*intelligit Vitalinus; quia cũ ille Textus non diſtinguat de ætate filij, generaliter intelligi debet etiam de filio minore triennio.

316 Quod ſi alter parentum fuerit in mala fide, cum alter habuerit ſemper bonam fidem, tunc Sanchez *ibidem*, ait filium alendum ab eo, qui in mala fide fuit, niſi ſit pauper, & alter diues; ceſſat enim tunc ratio adducta, & non eſt cur conjux bonæ fidei grauetur alere filium, niſi alterum paupertas excuſet, quod magis confirmabitur ex tradendis de obligatione alendi filios poſt factum diuortium.

Si verò vterque parens fuerit in mala fide conſtitu- 317
tus, cum tunc filij ſint illegitimi de obligatione illos alendi iudicandum iuxta in præcedentibus tradita de obligatione patris alendi filios illegitimos naturales, & etiam ſpurios.

§. XIII.

Vltra primum triennium an, & quando mater teneatur filios alere.

DIfficultas tertia, exacto triennio an, & quando ma- 328
ter teneatur præſtare filiis alimẽta Regula generalis, & communis ſententia Doctorum eſt, quod vltra triennium pater tenetur ad præſtanda filiis alimenta, ita Summiſtæ, & Theologi *ſupra num. 316.* relati Gloſſa *locis eodem num.316.allegatis*: item *in l.ſi quis à liberis, §.vtrum autem tantum, ff. de liber.agnoſc. ibidem* Bartolus, Baldus. & Cynus, & alij Scribentes, etiam Doctores communiter *in l.alimenta, Cod.de negot. geſtis*, Paleotus *de nothis cap.48.* Couarruuias, Io. Lupi, Nauarrus, Pontanus, Molfeſius *locis ſupra d. numer. 316. citatis*, Ludouicus Molina *loco mox citando*, Peregrinus *de iure fiſci lib.3.tit.18.numer.60.& 61.*Corduba à Lara *in d.§ ſi mater, numer.9.d.l.ſi quis à liberis*, Velaſcus *d.conſultatione 91.numer. 7.* Stephanus Gratiatianus *tom.5.cap.959.numer.14.& 15.* Surdus *de alim. tit.1.queſt.14.num.9.& tit.60 q. 6.* & alij Iuriſperiti, quos idem Surdus *d.numer.9.*& Ludouicus Molina *de primogeniis lib.2.cap.15.num.2.* referunt; & eſt textus clarus tum *in d. §.vtrum autem*, vbi primo loco pater, & eius aſcendentes per lineam virilem coguntur alere liberos, & poſtea in eorum defectum mater, & eius aſcendentes, tum *ex d. lege penult. Cod. de patria poteſtate*, vbi vltra primum triennium lex grauat abſolutè patrem filiis alimenta præſtare; & procedit regula etiã quoad filios illegitimos, & ſpurios, vt *ſupra n. 274. & duobus ſequentibus* probatum eſt.

Cur autem lex patrem in alendis filiis matri prætu-
lerit, Paleotus *d cap.48.numer.5.*aſſignat has rationes, 329
ſcilicet, quia pater eſt principalis, & agens in procreatione; quia eſt caput familiæ; quia vir bona lucrari poteſt: vnde filios alat; ipſeque rebus acquirendis, mulier conſeruandis tantum incumbat: & quia etiam filius à patre ferè ſemper denominatur nõ à matre. Addi poteſt quoad filios legitimos, quia fructus dotis, quæ pro oneribus matrimonij ſuſtinendis datur, percipit.

Hinc ſi mater ſuperſtite patre diuite filiis alimenta 330
præſtiterit ex propriis bonis extradotalibus (puta quia fortè maritus ipſe erat abſens, & totam dotem aſportauerat; vel ſi præſens eo negligente ipſa coacta ſit eos alere) poterit omnium alimentorum per ſe præſtitorum æſtimationem à patre repetere, licet nulla præuia proteſtatione præſtiterit, de quo eſt Textus expreſſus *in dict. §. ſi mater d. leg. ſi quis à liberis*; & colligitur etiam *ex l. alimenta Cod. de negot.geſt. & ex l. Neſennius, ff. eodem*, & tradunt Scribentes *in dict. § ſi mater*, Bartolus, Alexander, Albericus, Odofredus, & alij, idem Bartolus *de alimentis numero 9.* Vitalinus *vbi ſupra*, Peregrinus *lib. 3. dict. titul. 18. numero 60.* Corduba *in dict. §. ſi mater, numero 8.* Pontanus *de alimentis dicto cap. 8.* Velaſcus *d. conſ. 92. numero 7.* Ioannes Lupi *de illegitim. com. 2. §. 1. numero 24.* Stephanus Gratianus *d.cap.959.num.15.*Surdus *de alimentis tit.16.q. 8. num.1.*

Digitized by Google

num 1.*ad* 6. & alij Iuriſperiti communiter à Peregrino, & Surdo relati : Idem etiam Molina, Azorius, Laymon, & Rocafull *locis ſupra num.* 324. *citatis*; qua autem ratione, ſeu moderatione fiat talis repetitio per matrem, habetur *in d.§.ſi mater*, ex reſcripto D. Marci, qui Antoniæ Mantuanæ in hæc verba reſcripſit, *ſed hæc quantum* ibi *alimentorum nomine, quibus neceſſario filiam tuam exhibuiſti, à patre eius præſtari oporteat, iudices exiſtimabunt, nec impetrare debes ea, quæ exigente materno affectu in filiam tuam erogatura eſſes; etiam ſi à patre ſuo educaretur.* Ex quibus verbis conſtat horum alimentorum ſolutionem iuxta iudicis arbitrium, & examen faciendum eſſe matri, quæ illa præſtitit; & habendã non eſſe rationem cuiuſquam intereſſe, temporis, aut laboris, ſed tantum eius quod fuerit effectualiter erogatum, cum burſali impendio tradit Pontanus ex Baldo *in l. patrem fine Cod. de nuptiis*. Et quod dictũ de repetitione alimentorum præſtitorum, patre viuente procedit, ſi onus alimentãdi ſpectabat ad alium, præter patrem, puta Auum paternum diuitem, quem mater ſciebat, vel credebat viuere, quando præſtitit filiis alimenta; ab illo enim ſic obligato alere, mater repetere poteſt alimenta præſtita, etiam ſine præuia proteſtatione, vt omnes prææallegati Doctores, vt latiùs Surdus *d. num.* 2. *&* *n.* 4. eam adducens rationem, quod cum inter matrem, & patrem, vel alium, qui obligatus ſit ad alimenta præſtanda, non ſubſit pietas, mater ipſa non præſumitur præſtitiſſe alimenta animo donandi, ſed repetendi, quamuis proteſtationem non præmiſiſſet.

331 Defuncto autem patre, & non ſuperſtite alio, ad quẽ ſpectat onus alendi filium, ſed onus ad ipſum filium ſpectat; ſi mater illi ſpontè præſtat alimenta ſine vlla proteſtatione repetendi, cenſetur id ex charitate, & pietate facere, nec repetere poteſt; vt *in l.* 1. *&* 2. *l. alimenta, Cod. de negot. geſtis, & l. Neſennius ff. eodem*, Bartholus *in d.§.ſi mater* Pontanus *de alim. d. l.* 8. *num* 6. Surdus *q.* 8. *numer.* 41. *&* 81. & alij Iuriſperiti communiter, quos idem Surdus refert; quod an procedat ſolum, quando mater pro alimentis filij diuitis fecit de ſuo modicam impenſam, an etiam ſi fecerit mãgnam impenſam, explicatur *infra num.* 906. *& ſequentibus*. Poterit vero repetere à filio diuite, ſi vel bona filij tunc adminiſtret; vel proteſtetur ſe præſtare animo repetendi, *d.§.ſi mater, & dict. legibus alimenta, & Neſſennius*, Pontanus *loco citato*, & alios allegans Surdus *d. quæſtio.* 8. *numero* 46. *&* 47. *&* 64. de qua re *infra à numero* 902. latiùs.

§. XIV.

Mater diues vltra triennium in defectum patris tenetur in ſubſidium alere filios & filias dotare.

332 PRæterea communis ſententia, & concluſio eſt, quod ſi nec pater ob inopiam, nec alius ex linea paterna, ad quem aliàs de iure ſpectat, non poſſit alimenta præſtare, mater in ſubſidium, ſi ipſa diues ſit, & poſſit, tenetur vltra triennium propriis ſumptibus filium aliundè non habentem alere. Ita Summiſtæ, & Theologi *numer.* 316. relati; Bartholus *in Auth. res quæ numero* 4. *communia de leg. & in tract. de aliment numero* 13. idem Bartholus, Cynus, Baldus, & alij *in d. l. alimenta Cod de negot. geſtis*. Pontanus *de alimentis dict. cap.* 8. *n.* 4. Ludouicus Molina, Paleotus, Nauarrus, Couarruuias, Molfezius. Peregrinus *locis ſupra d. num.* 316. *&* 326. *citatis*. Ludouicus Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 3. Padilla *in d. Auth. res, quæ numero* 60. Corduba *in d.§.ſi mater num.* 10. *&* 14. *l. ſi quis à liberis, ff. de liber. agnoſc.* Velaſcus *d. conſult.* 92. *num.* 9. Surdus *de aliment. tit.* 1. *quæſt.* 14. *numero* 9. & cæteri Iuriſperiti, quos Velaſcus, Corduba, & latiùs Surdus referunt; & conſtat *ex l. ſi quis à liberis, §. vtrum autem, & §. ergo & matrem ff. de liber. agnoſc. l. penult. ff. eodem; Auth. ſi pater*, ibi, *niſi pater minus idoneus ſit, Cod. de diuortio facto.* Rationem eam rectè aſſignat Surdus, quia ſubducto patris, & aliorum lineæ paternæ, qui nomine patris veniunt, ſubſidio, nemo eſt, ad quem attenta ſanguinis coniunctione, & naturali affectione, & charitate magis ſpectet officium alendi, cum filius non magis obſtringatur patri, quã matri; ac proindè matri nõ minor, quã patri exhibenda ſit reuerentia *l. filia, Cod. de patria poteſt.* & non magis, quam pater vocari debet in ius *l. parentes ff. de in ius vocando*; & quia (vt inquit Aſcanius Clem, *de patria poteſt. cap.* 4 *n.* 18.) licet patria poteſtas de iure ſit patri tributa, in his tamen, quæ reuerentiam, amorem, & pietatem reſpiciunt, mater eſt æqualis patri, & filius ſicut patrẽ, ita matrem egentem tenetur alere; & conſequenter ipſa quoque filium tot officiis ſibi obligatum alere tenetur. Neque in hoc caſu repetere poteſt alimẽtorum æſtimationem à patre, vel ab alio, vt pote ſolo pietatis officio, & affectione, & charitate materna filio præſtita, vt prææallegati Doctores præſertim Corduba *d. num.* 10. & alij *duobus numeris præcedentibus* allegati, & conſtat *ex §. ſi mater d. l. ſi quis à liberis, & ex l. alimenta & l. Neſennius ſupra numero* 328. adductis.

Hinc Doctores communiter inferunt, quod mater di- 333
ues ſicut alere, ita & dotare tenetur filiam, quando pater, vel Auus paternus ob inopiam non poſſunt, alimenta enim, & dos à pari procedunt, ita quod qui tenetur alere, tenetur etiam dotare, vt ſupra agendo de alimentis illegitimorum, & ſpuriorum filiorum probatum eſt; & ita ſenſerunt communiter Doctores quos referunt, & ſequuntur Pontanus *d. c.* 8. *n.* 5. Corduba *in d.§.ſi mater num.* 14. Molfezius *loco ſupra n.* 316. *citato*, & Surd. *d. q.* 14. *num.* 13. id etiam colligentes *ex l. neque mater Cod. de iure dot.* vbi dicitur, matrem non cogi dotare filiam, niſi ex cauſa probabili, probabilis enim cauſa (vt ibi Gloſſa, & alij) eſt, ſi ipſa mater diues ſit, filia autem pauper patre, vel auo paterno careat, vel eos habeat vtrumque inopem, ſed de hac re latiùs cum de parentum obligatione dotandi filias.

Diuortio autem facto, patrine, an matri, an vtrique incumbat onus alendi filios, & præſertim ſi mater ſua culpa dedit cauſam diuortij, & ſit diues, an eius expenſis filij alendi ſint apud patrem innocentem, licet & ipſa ſit locuples, actum latè eſt *in præcedenti parte huius tractatus cap* 10. §. 9. *à n.* 114. *ad* 118.

Quemadmodum autem in ſubſidium, & defectum 334
patris mater diues tenetur alere filios legitimos, & naturales, ita etiam filios naturales illegitimos, ita Summiſtæ, & Theologi relati *n.* 316. *&* 328. Tiraquellus *in l. ſi vnquam §. ſuſceperit liberos n.* 63. Paleotus *cap.* 48. Surdus *de alim. tit* 1. *q.* 15. *num.* 1. *& ſequent.* Molfezius *quæſtione ſupra num.* 316. *citata.* Doctores *ſupra numer.* 275. allegati, & alij communiter. Quoad onus enim alendi filios par eſt conditio legitimorũ, & illegitimorũ inſpecto iure naturali, vt *ſupra n.* 17. & etiam Canonico, vt *ſupra numero* 187. *fine, &* 189. *&* 224. & tradunt Paleotus *d. c.* 48. *numer.* 3. Surdus *q.* 15. *numer.* 2. & alij Doctores *ſupra d. n.* 224. citati. Cum ergo legitimi in ſubſidium à matre diuite debeant ali, idem erit dicendum in naturalibus, vbi enim duo æquiparantur à iure, diſpoſitum in vno, locum habet in alio *l.* 1. vbi Doctores *ff. de leg.* 1. Confirmatur quia alimẽta filiis præſtanda ſunt naturæ inſtinctu, ſeu impulſu, naturalique ratione, & charitate, vt *ſupra num.* 7. *&* 8. *&* 17. oſtenſum eſt de filiis legitimis; ſecundum naturam autem nulla eſt differentia inter legitimos, ac naturales, & naturales illegitimos, vt *dict. numero* 17. probatum eſt.

Quare mater diues in ſubſidium, & patris defectum 335
debet alere non ſolum filios vulgò quæſitos, vt habe-

Digitized by Google

tur *l. ſi quis à liberis §.ergo,& mater.ff.de liber.agnoſc.* ſed etiam ſpurios,vt conſtat *ex cap.cum haberet,de eo, qui contraxit.*& tradunt Doctores *ſupra numero* 224. & 225.relati Surdus *d.q.*15.*num.*11. Corduba à Lara *in d.l.ſi quis à liberis §.idem reſcripſit num.*35. Molfezius *vbi ſupra*,& alij *ſupra num.*186.relati, iure naturali,& Canonico attentis, quidquid ſit iure ciuili inſpecto; iuxta quod neque matrem cogi filios ſpurios alere docuere in terminis Rolandus,& Corduba *locis ſupra num.*180.*fine citatis*,& Aretinus *in §.ius naturale num.8.inſtit.de iure natur.* quamuis contrarium teneat Hotomanus *loco citato eodem numer.*180.*fine*, & licet Speculator *tit.qui filij ſint legitimi*,§.1.*num.*17. excipiat matrem ſpurij illuſtrem, nihilominus rectè reiicit hanc limitationem Surdus *d q.*15.*numer.*13.quia ſecundum ius naturale perſonarum nulla eſt diſtinctio;& ſolum mater illuſtris intra triennium exoneratur à lactatione ſpurij propriis vberibus,vel per nutricem propriis ſumptibus, ſi pater eſſet diues iuxta tradita *ſupra num.* 321.& 322.Neque obeſt, quod filius ſpurius ex damnato coitu non ſuccedit matri;nec ei mater, quæ etiam non poteſt ei aliquid relinquere §.*fin. Auth.quibus modis naturales effi.iuntur ſui*,vbi dicitur ſpurium non eſſe alendum à parentibus, neque ei poſſe ab eis aliquid relinqui,& parentis appellatione venit etiam mater, *l. appellatione ff.de verb. ſignific.* & talem ſpurium non ſuccedere matri,nec ei mater dictum eſt *ſupra n.* 276. & præter Paleotum, & Surdum *ibidem* allegatos tradunt *Gloſſa fin.in l.ſi qua illuſtris Cod. de Orfic.*& alibi ſepè,Couarruuias *de ſponſ.p.*2.*cap.*8.§.6. *numero* 15. & plures alij à Surdo *d.q.*15.relati,non obſtat,inquam, quia id intelligitur, quando à matre relinqueretur ſpurio vltra alimenta,ſecus quoad quantitatem alimentorũ, qui enim tenetur aliquem alere,poteſt ei relinquere,vt in præcedentibus probatum eſt de patre quoad filios ſpurios,vnde idem de matre,nam pater,& mater ad imparia non iudicantur, quando certum eſt eos obſtringi ad alimenta præſtanda.

§. XV.

Auus maternus, & Auia materna an,& quando teneantur alere nepotes ex filia, & neptes dotare.

QVæſitum ſextum an, & quando Auus maternus,
336 & Auia materna teneantur alere nepotes ex filia;
circa hoc quæſitũ prima regula generalis eſt,quod Auus maternus,& Auia materna, cœterique aſcendentes per lineam fœmininam nõ tenentur alere nepotes ex filia, quando pater,vel Auus paternus,cœterique per lineam virilem aſcendentes, diuites ſunt, & poſſunt neptibus alimenta præſtare:ita conſtat *ex l. ſi quis à liberis §. vtrum autem ff.de liber.agnoſc.*vbi pater,& aſcendentes per lineam virilem, prius coguntur præſtare alimenta filiis,& poſtea mater, & aſcendentes per illum ſexum. Et Clarius *ex l. non quemadmodum ff.eodem t.t.*vbi dicitur quod filius ex filia non eſt oneri Auo materno, ſed patri ſuo, & auo paterno:& tradunt Bartholus, & alij Scribentes *in d.l.non quemadmodum.* Boerius *conſ.* 17.*numer.*14. Couarruuias *de ſponſ.p.*2.*c.*8. § 6.*n.*16. Garzias *de expenſis cap.*3.*num.*33. Corduba à Lara *in d.l. ſi quis à liberis §.non tantum num.* 69. *ff. de liber. agnoſc.*Pontanus *de alim.cap.*11.*n.*12.Theſaurus *deciſ.* 211.*num.*9.Molfezius *ad conſuetud. Neapol.tom.* 1.*p.*5. *q.*11.*num.*14.Mareſcotus *var.lib.*2.*cap.*83. *numero* 37. Surdus *de alimen.tit.*1.*q.*16.*numer.*1.*& duobus ſequen.* Alij Iuriſperiti à Corduba,& Surdo relati,& Theologi *ſupra numer.*294.relati; *locis ibidem citatis*,& conuincunt tradita *ſupra numer.* 295. & 296. nam ſi mater non tenetur alere filios,quando pater,vel Auus, Proauus, & cæteri aſcendentes per lineam virilem ſunt diuites, & poſſunt alimenta præbere,vt ibi probatum eſt. Neque etiam Auus maternus,aut Auia materna tunc tenentur ad alimenta.

Quare neque ad neptem ex filia tenetur Auus, & 337
cæteri aſcendentes ex linea materna dotandam,vbi pater,vel Auus paternus ſunt diuites, & poſſunt dotare, quia ſicut alendi,ita & dotandi, munus eſt paternum, non maternum,vt Pontanus,Corduba,Surdus *locis citat.* & alij apud Surdum *d.q.*16.*n.*2. & 3. de quo *infra* de dote.

Secundo ſi pater ſit inops,vel mortuus ſit, nec alius
ex linea virili aſcendens poſſit, & ipſa quoque ſit in- 338
habilis ad præſtanda alimenta;tunc Auus maternus,vel Auia materna ſi poſſit, tenetur in ſubſidium alere nepotes ex filia,vt etiam clarè conſtat *ex d.§. vtrum autem, l.ſi quis à liberis*, & clarius *dict.l.non quemadmodum*, vbi Doctores,& ita tradunt iidem Theologi *ſupra numero* 294.relati, Sa *verbo alimenta num* 6.& Ioa, Valerus *de differentiis inter vtrumque forũ,verbo alim. diff.*6.Bartholus,Boerius,Pontanus,Couarruuias, Garzias,Corduba,Molfezius *locis ſupra numer.*336.*citatis*, Mareſcotus *dicto cap.*83.*num* 38. Carpanus *ad ſtat.* 313.*num.*4.*& ſequen.* & cum aliis etiam Tiraquellus *in l.ſi vnquam* verbo *ſuſceperit liberos num.*63.*Cod. de reuoc.donat.* qui etiam addunt Auum maternum in tali caſu teneri etiam dotare neptem ex filia, quod etiam Padilla *in Auth. res quæ n.* 8.*& ſequen. Cod. communia de legatis.* & confirmatur ex traditis *ſupra numero* 332.& 333.Quemadmodum enim mater in ſubſidium tenetur alere,& dotare,vt *dict.num.*332.& 333. dictũ eſt,ita & Auus maternus, vel Auia, quia ſicut patris appellatione veniunt pater, & omnes aſcendentes per lineam paternam,vt *ſupra numero* 281.notatum eſt, ſic matris nomine comprehenduntur Auus maternus, & Auia materna, & cæteri per matrem aſcendentes, vt per textum *in § illud.quoque Auth. vt liceat matri, & Auiæ*,tradunt Gloſſa *ibidem.*Baldus *in l. Neſennius n.* 2.*ff.de negot. geſtis Aſcanius Clem.de patria poteſt.effect.*1.*num.*22.Boerius *conſil.*17.*num.*6.& cum aliis Surdus *d.q.*16.*n.*7.vbi etiam addit aliam rationem conuincentem ſcilicet,quia onus, & officium paternum alendi filios,& dotandi filias ceſſat,quando pater ob inopiã non poteſt;& conſequenter æquitas, & ratio naturalis transfert eam obligationem in alios ſanguine coniunctos,& proximiores,nempe in matrem,& Auum etiam maternum, eo quod tale eſſe debet officium Aui erga nepotes,& neptes,quale eſt matris erga filios,& filias, vt *ſupra d numero* 281.*& ſequent.* dictum eſt de Auo paterno.

Quapropter etiã nepotes illegitimos naturales te-
netur Auus maternus, & Auia in ſubſidium alere,cum 339
& hos alat in ſubſidium mater;vt in terminis Tiraquellus *allegato numero* 63.Surdus *dict.*16.*num.*8.Molfezius *dict.q.*11. & Mareſcotus *q.*39. & prius Gloſſa *in l. ſi quis à liberis,§.item Dinus Pius ff.de liber.agnoſc.* & idem etiam ſentiunt alij *numer. præcedent* præallegati Theologi,& Iuriſperiti,qui loquuntur etiã de neptibus illegitimis ex filia, Gloſſa *in d.§.item Diuus Pius*,idem dicit de neptibus illegitimis quibuſcumque non natis ex damnato,& punibili coitu; & poſt eam Surdus, & Molfez. locis citatis Has enim neptes illegitimas tenetur in ſubſidium mater alere, ac proinde etiam Auus maternus,vel Auia materna; id quod expreſsè dicitur *in d.§.item Diuus Pius*,& facit etiam illud, quod filij naturales, etiam vulgo quæſiti, ex non punibili coitu nati,etiam iure ciuili ab inteſtato ſuccedunt non ſolum matri,ſed etiam Auo materno,& Auiæ *l. Modeſtinus ff. vnde cognati*; & cum aliis Surdus *dict.q.*16.*numer.*10. & etiam Molfezius *d.n.*15. limitatur tamen ſi mater ſit illuſtris,nam tunc eos non ſuccedere tradunt Doctores, vt *ibid.*Surdus.

Quin imo etiam nepotes ſpurios ex punibili coitu
natos Auus maternus,vel auia in ſubſidium patre, & 340
matre

matre deficientibus alere,& dotare tenetur; vt tradunt Molina,& cæteri Theologi *ſupra num.*294.relati,Couarruuias *loco ſupra n.*336.*citato*. Surdus *d.q.*16.*n.*11. Molfeſius *d.n.*15.Capranus *ad ſtatut.*313.*n.*14.& Speculator ac Socinus,à Surdo allegati,idque attentis iure naturali,& etiam Canonico *in cap.cum haberet de eo, qui contraxit*,&c.Eadem enim æquitas, & ratio naturalis,quæ in matre,etiam in Auo materno militat,quare ſicut Auus, ex identitate rationis tenetur eos alere, quibus mater iure ciuili alimenta præſtare adſtringitur, *d.l.ſi quis à liberis* §.*item Diuus Pius,ff.de liber.agnoſc.* Ita Auus tenetur eos alere,quos ius naturale dictat, & Canonicum præcipit à matre debere ali,& ad id faciũt tradita *ſupra n.*283.de obligatione Aui paterni alendi nepotem ſpurium. Eo enim ipſo quod ius Canonicum vbique receptum cogit patrem, & matrem alere filios; ita etiam Auus paternus, & maternus in defectum patris, & matris eos alere adſtringit;vt ibi notatum eſt quare reiiciendus eſt omnino Vaſquius *de ſucceſſ.creat. lib.*2.§.20.*num.*160. aſſerens quidem de iure Canonico *in d.cap.cum haberet*,ab Auo,& Auia,tam paterno, quam materno ſpuriis deberi alimenta,& dotem, non tamen de iure ciuili etiam hodie; & ſuppoſita præfata iuris Canonici diſpoſitione *in d. cap.cum haberet*; per quam negat corrigi ius ciuile *in Auth. ex complexu Cod.de inceſtis nuptiis, & legem Hiſpanam regiam* 5. *tit.*19.*p.*4. quam Vaſquij aſſertionem communi opinioni contrariam,& etiam *ſupra d.n.*283.reprobaui,& ibi probatur tam ius ciuile, quam *d. legem* 5. per ius Canonicum corrigi.

Cæterum quæ *a numer.* 336 de Auo tradita ſunt; procedunt etiam, in proauo & aliis per lineam maternam aſcendentibus per identitatem rationis,ſicut *ſupra num.*281.*& ſequen.* dictum eſt de proauo, & cæteris per lineam virilem aſcendentibus; & conſtat ex textu *in* §. *virum autem d.n.*281.adducto, & tradunt quoque in terminis Molina, & alij Theologi *ſupra n.*294.relati.Couarruuias& Garzias *locis ſupra n.*336.*citatis*,& Surdus *d.q.*16.*num.*11.*fin.*Prædicta autem *à n.*338.Sa,& Ioannes Valerus *loc.d.n.*338. *relatis*, aiunt procedere in foro conſcientiæ:in foro verò exteriori non eſſe in vſu; ſed cum Iuriſperiti etiam recentiores tractent de præfata obligatione Aui, & aliorum aſcendentium per lineam maternam idque in ordine ad praxim, neſcio quomodo poſſit aſſeri non eſſe in vſu; & certè ſi nepos aliundè non habens, in iudicio conueniret Auum maternum diuitem pro alimentis neceſſariis,abſque dubio cogeretur Auus ad ea præſtanda,quãtum etiam peccent Aui materni non ſubminiſtrantes alimenta neceſſaria nepoti egenti,cum poſſint,idem Sà ait ſe non audere dicere,proponit tamen illud Pauli dicentis:Qui ſuorum curam non habet,eſſe infidelj deteriorem, ſed grauitas peccati colligenda erit ex grauitate neceſſitatis, & ex voluntaria negligentia ſubueniendi.

Sequitur Summarium Capitis VII.

*Heredes patris,vel aui ſiue ab inteſtato, ſiue ex teſtamento etiam extranei tenentur in vtroque foro alere filium in ſubſidium ſcilicet, quando ipſe non poteſt ſe alere, nec habet alium coniunctum, aut proximiorem,qui poſſit illum alere.n.*341.

*Etiam filius naturalis in ſubſidium debet ali ab hæredibus patris eod.n.*341.*verſic.*extenditur.

Quin etiam filius.ſpurius ex coitu damnato, & punibili natus eodem numero 341. *verſic.* item conueniunt.

Heredes quoque matris,& Aui materni in ſubſidiũ deficientibus aliis coniunctis, vel proximioribus obligantur alere filium tum legitimum,& naturalem, tum illegitimum naturalem, aut ſpurium. ibidem verſic. porrò.

Onus alendi filios non tranſire ex ſua natura, ſeu abſolutè,& indiſtinctè in hæredes patris,ſed extingui cum perſona patris, ſolumque teneri heredes ad alimenta filiorum, ſi laborent ſumma egeſtate, nec adeſt alia perſona coniuncta, quæ ſanguinis vinculo illos alere debeat, & poſſit, tenet vna ſententia. numero 342.

Neque onus alendi patrem abſolutè tranſit in hæredes filij iuxta eandem ſententiam.ibid.

Iuxta eandem ſententiam heredes patris non tenentur alere filium;nec hæredes filij patrem niſi in extremã deductum egeſtatem.ibid.

Extrema egeſtas cenſetur, quandò quis non habet à quo alatur.ibid.

*Æqualis eſt obligatio alendi filium, ac filij alendi patrem iure naturali, & ciuilis inſpectiu.n.*342.*verſic.* Hinc manifeſtè.

Intellectus ad l.non quemadmodum,ff.de liber.agnoſc. *n.*343.*&* 361.

Non ſumitur argumentum à ſenſu contrario diſpoſitionis negatiuæ.ibid.

Dictio, niſi, *poſita poſt negatiuam affirmat. ibidem.*

Intellectus ad l.ſi inſtituta,§.1.ff.de in off.teſtamen.*numero* 344.

Intellectus ad l.4.ff.vbi pupillus educari debet. *numero* 345.

Heredes non repræſentant defunctum in iis, quæ cum perſona defuncti extinguuntur.numero 346.*& n.*349. *fine.*

*Alimenta à parentibus filiis, & è contra debentur ex ſolo officio iudicis.n.*347.*&* 363.

Officium iudicis an nullam præſupponat obligationem; an verò ſaltem quaſi obligationem. ibidem,& numero 263.

Vbi adeſt obligatio, datur actio.numero 346.*& numero* 263.

Heredes patris filium,& hæredes filij patrem alere non coguntur,niſi filius, aut pater probet ſe laborare ſumma egeſtate iuxta ſuprapoſitam ſententiam. numero 348.

Fundamentum intentionis probari debet ab illo, qui in eo ſe fundat. ibidem.

Quando paupertas eſt fundamentum alicuius,vel cauſa agendi,qui illam allegat,tenetur illam probare; ſicut qui allegat diuitias.ibid.

*Heredes patris non tenentur alere filios ex obligatione deſcendente ex præceptis iuris naturalis,ſed tantum ex iudicis benignitate, & iure poſitiuo iuxta Doctorem Merendam.n.*349.

Cur ex benignitate iudicis.ibid.

Fratres legitimi hæredes patris, & quicumque patris hæredes tenentur alere defuncti filios naturales iure poſitiuo Cæſareo tantum iuxta eundem Merendam.ibid.

*Filiis naturalibus etiam non ad extremam inopiam deductis cur iuxta eundem Merendam ius ciuile ſtatuerit ab hæredibus patris deberi alimenta, filiis autem legitimis,& naturalibus ſolum in extrema egeſtate conſtitutis.n.*350.

Non approbatur ratio differentiæ ab eodem Merenda adducta.ibidem.

Sententia aſſerens onus alendi liberos abſolutè,& indiſtinctè tranſire ad hæredes patris,& Aui paterni. n. 351.*& ſequen.*

Intellectus ad § item reſcriptum l.ſi quis à liberis, ff. de liber.agnoſc.*n.*352.

Extrema egeſtate laborare cenſetur, qui eſt egenus attenta qualitate ſuæ perſonæ.ibid.

Officium pietatis an propriè referatur ad ea,quæ ſponte, & nulla neceſſitate præſtantur.ibid.

Quis moriendo non potuit eximere bona propria ab illo onere,ad quod iure naturali erant obnoxia.ibid.

Quan

Digitized by Google

Quando quis per legem, vel contractum, aut vltimam voluntatem tenetur alere, illa obligatio tranſit in hæredem. n. 353.

Onus alendi liberos an ſit reale rebus paternis inhærens. n. 354.

Hæres repræſentat perſonam defuncti, & tenetur ad onera omnia, ad quæ defunctus tenebatur. ibidem, & n. 358.

Non debet eſſe melioris conditionis, quam defunctus. numero 354.

Pater tenetur alere liberos ex obligatione iuris naturalis propria & ſtricta. num. 355.

Obligationes perſonales afficientes perſonam in ordine ad rem, & quatenus habet bonorum dominium, & illorum adminiſtrationem tranſeunt in hæredem, & qua ratione. ibid.

Voti purè perſonalis obligatio tranſit in hæredem. ibidem.

Voti realis obligatio tranſit in hæredem non ex vi voti, ſed ex implicito contractu. ibid.

Hæres patris non tenetur alere eius filios ex præcepto quarto Decalogi, ſed ex vi receptionis, & aditionis hæreditatis. n. 355. & 362.

Hæres paternus tenetur non ſolum filiis legitimis, & naturalibus, ſed etiam illegitimis naturalibus, & ſpuriis alimenta præbere. n. 356.

Et multo magis legitimatis. n. 357.

Iiſdem filiis hæres patris tenetur præſtare alimenta pro modo facultatum hæreditatis, & habita ratione qualitatis perſonæ. n. 358.

Obligatio alendi filios tranſit in hæredes patris etiam vi ſolius iuris naturalis. n. 359.

Defunctus, & hæres cenſentur eadem perſona. n. 343. & 361.

Officium iudicis præſupponit quaſi obligationem. numero 363.

Officium iudicis, ſeu quod ſolo iudicis officio debetur tranſit in hæredes. ibid.

Pro alimentis à patre conſequendis, & è contra, cur detur ſolum officium iudicis, non vero actio. ibidem.

Onus alendi filios an abſolutè tranſeat etiam in hæredes matris, & Aui materni. numero 364. & numero 365.

Hæredes filij an teneantur abſolutè alere patrem pauperem; & ſic etiam, ſi habeat matrem, vel fratres diuites. n. 369. & 370.

Si pater filiæ, aut Auus paternus nepti dotem reliquit dandam, cum nupſerit, inſtituto hærede vniuerſali filio, vel nepote; frater hæres tenetur illam alere, donec nupſerit, ſi careat matre, vel Auo materno diuite. numero 371.

Quod ſi habeat matrem, vel Auum maternum diuitem, aliqui negant à fratre fore alendum. n. 372. ſed contrarium tenendum. n. 373.

Nec alimenta à fratre eidem ſorori præſtita minuunt dotem, ſed frater ſibi quærit fructus dotis. numero 374.

Si mater aleret cum proteſtatione non donandi, repetere poteſt alimenta à fratre hærede. n. 374.

Eandem filiam, cui pater dotem certam reliquit dandam tempore nuptiarum, an frater hæres teneatur alere, ſi ipſa ſit diues, & habeat bona propria, quibus ſe alere poſſit. n. 375. & poſt num. 375. vide alia ſummaria.

§. XVI.

Hæredes patris, vel Aui paterni tenentur alere liberos in ſubſidium, quando non habent bona, neque coniunctos, aut proximiores, qui ratione vinculi ſanguinis tenentur alimentare.

QVæſitum ſeptimum. An onus alendi liberos tranſeat ad patris, vel Aui hæredes ab inteſtato, vel ex teſtamento, etiam extraneos, quando filij ſunt inopes; neque ex propria induſtria, neque ex propriis bonis poſſunt ſe alere.

Omnes Doctores, qui infra allegantur conueniunt hæredes patris, vel Aui etiam extraneos teneri in vtroque foro alere filium egenum in ſubſidium, ſcilicet ſi filius egenus neminē coniunctum (vbi hæres eſt extraneus) vel alium proximiorem, & magis coniunctum (ſi hæres ſit conſanguineus, puta frater, vel patruus) haberet, id enim ſaltem conuincit textus *in l. ſi quis à liberis §. item reſcriptum, ff. de liber. agnoſc.* quo Bartholus, alij Scribentes ibi, & cæteri Doctores nituntur, cuius verba ſunt, *idem reſcriptum eſt hæredes filij ad ea præſtanda, quæ viuus filius ex officio pietatis ſuæ debat inuitos cogi non oportere, niſi in ſummam egeſtatem pater deductus ſit.* Si enim hæredes filij tenentur patrem egenū alere; pari modo patris, vel Aui hæredes tenētur alere filium egenum, vt non ſit inter eos imparitas, vt in ſpecie Surdus *de alim. tit. 1. q. 23. n. 1.* & eadem æquitas, & ratio naturalis, qua pater cogitur alimenta filio inopi præſtare non videtur ceſſare in hærede patris, qui eius perſonam repræſentat, ſaltem quando nullus eſt alius ſanguine coniunctus, vel proximior, ad quem alioqui ratione ſanguinis, & affectionis, & charitatis magis pertineat alimentandi onus; & hanc rationem indicat Surdus *d. q. 23. & eod. tit. q. 24. & q. 104. & 105.* quamuis Merenda *controu. tom. 3. lib. 13. cap. 3. num. 11. & 12.* velit obligationem alendi, etiamſi tantum in ſubſidium quoad hæredes non prouenire ex iure naturæ, ſed vel ex benignitate magiſtratus, qui humanitate vſus, vbi nullus extat, qui ſanguinis vinculo obligetur, iubet per hæredes prouideri de alimentis, vbi filius ſumma egeſtate laboret; vel ex iure poſitiuo, quod id ita expreſsè decreuerit, vt reſpectu filiorum illegitimorum naturalium ait ſancitum *in §. ſi quis igitur Auth. quibus modis natural. effic. ſui* prout *infra n. 349.* & ex eodem Merenda explicatur. 342

Extenditur præfatus communis Doctorum conſenſus, vt etiam hæres patris, vel Aui in ſubſidium deficientibus coniunctis, vel proximioribus teneatur alere filium egenum naturalem; de quo eſt textus expreſſus *in Auth. licet Cod. de natural. liber.* ibi *huiuſmodi enim naturales filios paſci boni viri arbitrio eſt neceſſe; ſiue legitimi extant, & ſuccedunt, ſiue coniuge vina quilibet alij ſunt hæredes.* Idem conſtitutum eſſe à Iuſtiniano *in dict. §. ſi quis igitur Auth. quibus modis natural. effic. ſui.* tradidere Alciatus *conſ. 109. num. 3.* & Merenda *d. cap. 13. n. 12.* verba textus ſunt, *ſi quis igitur* (in aliquibus codicibus habetur, *ſi quis autem*) *habens filios legitimos relinquat & naturales, ab inteſtato quidem nihil eis exiſtere omnino volumus, paſci vero naturales à legitimis ſancimus, vt decet eos ſecundum ſubſtantiæ menſuram à bono viro arbitratam.* Surdus verò *de alim. tit. 1. d. q. 23. n. 14.* ait hunc textum id non probare, ſed tantum textum *in d. Auth. licet*, verum licet non probet ita expreſsè, tamen rectè poteſt inde colligi, dum vult naturales eſſe paſcendos à legitimis filiis.

Item conueniunt communiter Doctores iure Canonico attento *in cap. cum haberet, de eo, qui duxit,* &c. etiam filiis ſpuriis ex damnato coitu procreatis ab hæredibus patris, vel Aui ſaltem in ſubſidium, non extantibus

bus coniunctis, vel proximioribus, deberi alimenta. Ita Molina Theologus, Couarruuias, Peregrinus, Spino, Petrus Barboſa, Ioannes Lupi, Riccius, Gomez, Vincentius de Franchis, Aug. Barboſa *locis qui infra citantur.* Theſaurus *deciſ.*211.*in principio & numer.*8.Merenda *d.c.*3.*num.*15.Surdus *dicto tit.*1.*q.*23.*numer.*14. Paleotus *de nothis cap.*47.*fine*, Corduba *in l.ſi quis à liberis §.idem reſcripſit n.*79.*& ſequen.ff.de liber. agnoſcend.* Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegitimis Clericorum cap.*20. & alij communiter, quos refert Vaſquius *de ſucceſſionum creatione lib.*2.*§.*20.*num.*315.quamuis Salicetus *in Auth ex complexu, Cod.de inceſt.nupt.num.*2.Calcaneus *conſ.*61.*n.*7.& idem Vaſquius contra communem non rectè dicunt præfatos hæredes non poſſe compelli, licet ſi velint ſpontè poſſint alimenta eiſdem ſpuriis ex damnato coitu procreatis præbere, nam quoad ſpurios iure ciuili non natos ex coitu damnato etiam ipſi aiunt hæredes patris poſſe compelli illos alere; & pro communi facit quod ſupra agendo de alimentis illegitimis naturalibus, & ſpuriis debitis dictum eſt; ſcilicet patrem in ſuo teſtamento non poſſe prohibere, ne filio quantumuis ſpurio alimenta miniſtrentur; quod præter ibi citatos tradunt etiam alij, quos Surdus *dict. q.*23.*num.*15.refert, ratio eſt quia iure naturali, & Canonico filij ſpurij quoad alimenta æquantur legitimis, vt *ſupra* ſæpius dictum eſt.

Porrò omnia *in præcedentibus à num.*342. tradita de hærede patris, aut Aui paterni procedunt etiam in hærede matris, & Aui materni, vt & ipſe ſaltem in ſubſidium deficientibus ſanguine coniunctis, vel proximioribus teneatur filios alere; cum mater cenſeatur eodem iure cum patre quoad obligationem alendi liberos, vt in præcedentibus dictum eſt, quod etiam in terminis Couarruuias *de ſponſ.p.*2.*cap.*8.*§.*6.*numer.*14. Rolandus à Valle *conſ.*54.*n.*66.*volum.*2.Surdus *d.q.*23.*n.*13. *fin.&* 22.Baldus, Lopus, Scaccia Lupus, & alij ab iiſdem Rolando, & Surdo relati; & Mareſcotus *var.lib.*2. *cap.*83.*n.*38.

§. XVII.

Onus alendi filios ſiue legitimos & naturales, ſiue naturales, & etiam ſpurios an tranſeat abſolutè, & indiſtinctè in hæredes patris, ita vt hæredes teneantur illos alere, ſicut teneretur pater, ſi viueret.

QVod ergo inter Doctores præſertim Iuriſperitos valdè controuertitur, eſt, an onus alendi filios abſolutè, & indiſtinctè trãſeat in hæredes patris, & Aui, ita quod idem ius alimentorum, quod filiis aduerſus patrem, vel Auum viuentes competebat, filij inopes, & qui ex propria induſtria, vel ex propriis bonis non poſſunt ſe alere habeant contra hæredes patris, vel Aui, ſiue ſanguine cõiunctos, ſiue extraneos; hique ad alimẽta illis præſtanda teneantur in vtroque foro, licet adſint ſanguine coniuncti, aſcendentes ex parte patris, aut aſcendentes ex parte matris, aut deſcendentes, vel fratres, vel ſanguine proximiores (ſi hæredes ſint coniuncti) à quibus alioqui in defectum patris, vel Aui iuxta ius naturæ, & etiam poſitiuo eſſent alendi.

Prima ſententia.

PRima ſententia aſſerit onus alendi filios ex ſua natura, aut abſolutè non tranſire in hæredes patris, ſed extingui cum perſona ipſius patris, & ſolum in ſubſidium, vbi ſanguine coniuncti, vel proximiores ſanguine deſunt, vel ob inopiam non poſſunt eos alere, hæredes patris obligari alimenta præſtare eiſdem filiis egeſtate laborantibus. Ita Bartholus *in d. §.item reſcriptum n.*2.*l.ſi quis à liberis, ff.de liber.agnoſc.& in l.non quemadmodum, n.*1.*eod. tit.* Alexander *in l. alimenta n. fin. Cod.de negot.geſtis, & conſ.*134.*num.*34 *vol.*1 Ruinus *in l.*1.*ff ſolut. matr. n.*173.*& conſ.*94.*n.*7.*vol.*5. Boerius *conſ.*17.*n.*24.*& conſ.*186.Socinus *conſ.*134.*num.*34.*vol.*1.Salicetus *in Auth.ex complexu, Cod.de inceſtis nupt.* Vitalinus *in tract.de clauſ. tit. an aliment. renun.poſſ.* Antonius Gomez *ad l.*40.*Tauri n.*75.Corduba à Lara *in d.§.item reſcriptum n.*7.*&* 8.*& in §.ſi mater n.*43.*d. l ſi quis à liberis* Pontanus *de alim.c.*1 *n.*19.Surdus *de alimentis tit.*1.*q.*23.*n.*13 *q.*104.*&* 105. Antonius Merenda *controu.iuris tom.*3.*lib.*13.*cap.*3.*per totum, & tom.*2.*lib.*5.*c.*28.*num.*10.*&* 11.*& tom.*4.*lib.*22.*c.*36.*& lib.*24.*c* 48.*fine* Gaſpar. Anton. Theſaurus *q.*4.*for.lib.*2.*q.*47.*n.*21.*fine.*& nonnulli alij à Giurba *deciſ.*5.*n.*9.relati, & ex Theologis idem aſſerunt Megala *p.*2.*lib.*2.*cap.*1.*quæſt.*4.*numero* 21.verſic.*item ex dictis*, & Fragoſus *de Republica Chriſtiana p.*3.*diſputat.*2 *numero* 214.*&* 215.

Primo probatur hæc ſententia ex textu *in d.§. item reſcriptum l.ſi quis à liberis ff.de liber.agnoſc.*vbi hæredes filij non grauantur alere patrem, niſi in ſummam egeſtatem ſit deductus, & conſequenter hæredes filij tenentur tunc ſolum alere patrem, quando non habet, à quo alatur, hæc enim eſt ſumma egeſtas *arg.l.ex duobus ff.de rebus dubiis, l.eum qui ff.ad Trebell.& l.penult.ff.de alimen.& cib.legat.*ac proinde non premitur ſumma egeſtate, qui aliquem habet à quo poteſt alimenta habere: ergo ſi pater habeat aliquos, qui iure ſanguinis alere tenerentur, puta matrem, Auum maternum, vel fratrem, hæredes filij extranei iuxta dictum textum non tenerentur alere patrem; & ſimiliter ſi hæres eſſet ſanguine coniunctus, extarent tamen alij proximiores, qui iure ſanguinis tenentur patrem alere, non teneretur hæres filij illum alere; quia cum in vtroque caſu pater habeat, à quo poſſit conſequi alimenta, non cenſetur premi ſumma egeſtate, ſeu neceſſitate, & ex diſpoſitione dicti textus *in eo §.item reſcriptum* ab hæredibus filij debentur alimenta, ſi pater extremè egeat. Ergo onus alendi, quod filio viuenti incumbebat, iuxta dictum textum non tranſit abſolutè in hæredes filij. Quod confirmat Merenda *n.*2.patrem enim filius viuens (inquit) tenetur alere, etiam ſi ſumma non laboret inopia *l.ante, §.mater.& l.fin.§.ipſum, Cod. de bonis, quæ lib.& l.*5.*Cod.de patria poteſt* Cum ergo *in d. §.item reſcriptum* decernatur, hæredem filij non cogi alere patrem, niſi extrema egeſtate preſſum, ex eo textu videtur euidenter probari onus alendi, quod erat penes filium defunctum, non tranſire abſolutè, & ſua natura in hæredem eiuſdem filij; quod etiam in terminis loquentes de hæredibus filij tradunt Bartholus *in dict. §.item reſcriptum num.*2.Ruinus, Socinus, Boerius, Corduba, Megala *locis allegatis*, & Surdus *de aliment.tit.*1. *quæſt.*24.

Hinc manifeſtè infertur nec in hæredes patris tranſire abſolutè onus alendi filios, quod penes patrem defunctum erat; cum inter patrem, & filium quoad alimenta ſibi inuicem præſtanda non ſit imparitas; & non maior, ſed æqualis ſit obligatio patris alendi filium, & filij alendi patrem, vt conſtat *ex d.l.ſi quis à liberis initio*, vbi Vlpianus de vtraque obligatione coniunctim tractat, & pari iure determinat obligationem alendi filios, & parentes, & eodem inſtinctu quo pater impellitur alere filios, etiam filij ad alendum parentes impelluntur.

Secundò probatur eadem ſententia ex *d.l.non quem-* 343
admodum de liber.agnoſc. vbi dicitur partum filiæ eſſe oneri Auo materno, quando pater non eſt ſuperſtes, vel eſt egenus, ergo patre defuncto extraneis hæredibus relictis onus alendi filium non tranſit in hæredes, nec eos afficit, ſicuti obligabat patrem viuentem, ſed pertinuit ad Auum maternum, & conſequenter verum eſt onus alendi filios non tranſire abſolutè in hæredes patris, aut matris, ita ex eo textu colligunt Bartholus, Ruinus,

Boerius,

Digitized by Google

Boetius, Corduba, Merenda *locis n.246. citatis*, & Surdus *d.q.104.n.2.& 3.* ſi cum Dyno *ibid.* dicatur verba illa *d.l.nō quemadmod.* niſi pater nō ſit ſuperſtes, debere intelligi ita, ſcilicet nec hæredes reliquerit idoneos, eo quod paria ſint, viuere patrē locupletē, vel hæredes habere locupletes. Contra vrget Bartholus, quod dato hoc intellectu textus nihil releuaret, & is intellectus repugnat litteræ textus *in d.§. idem reſcriptum*, qui loquitur de ſumma egeſtate, eo quod obligatio alendi non tranſit in hæredem, niſi in ſubſidium alio non exiſtente: & præterea addit Surdus *d.q.104.* eſt mera diuinatio illa ſubintellectio, quod etiam hæres non ſit ſoluendo. Si etiam dicatur textum *in d.l.non quemadmodum* negatiue dicere partum filiæ non eſſe oneri Auo patre ſuperſtite, non poſſe autem argumentum contrario ſenſu ſumi, quod ſit oneri Auo, quando pater non eſt ſuperſtes, cum non ſumatur argumentum à ſenſu cōtrario diſpoſitionis negatiuæ; Baldus *in l.2.in fin.Cod.de cond.inter* Cacherano *Pedem. deciſ.69.n.28.& deciſ.178.n.6.* Simon de Prætis *in locis communibus Lit. A.n.133.* Surdus *deciſ.185.num.24. & de alim.tit.6.q.15.n.7.* Franciſcus Molinus *de ritu nupt.lib.3.q.51.n.7.* & alij a Surdo *tit.1.d.q.104.n.5.* relati. Reſponderi poſſet primo contrarium afferri ab Emerendo *in ſua contra regulā, loco 4.* Secundo reſpondet Surdus *d.d.q.104.dicto num.6.* illationem illam, quod onus alendi ſpectat ad Auum, & non tranſeat ad hæredes patris, non colligi ex eo textu per argumentū à contrario ſenſu, ſed ab expreſſis verbis textus, ibi, *niſi pater non ſit ſuperſtes*, nam dictio *niſi* poſita poſt negatiuam affirmat. *l. actione Cod. de tranſact.* & *ibi d.* Bartholus, Salicetus, Alexander, Iaſon, Sanchez *de matrim.lib.1.diſp.9.num.3.* Franciſc. Molinus *de ritu nupt.lib.1.comparat.20.n.40.* Stephanus Gratian.*l.3.cap.542.n.21.* Seraph.*deciſ.n.3* & alij quos referunt Auguſtinus Barboſa *de dictionibus, dict. com. 84.num.3.* & Surdus *d.q.104.num.6.* in propoſito igitur dum textus *in d.l.non quemadmodum* dicit, quod nati ex filia Auo materno non ſunt oneri, niſi pater non ſit ſuperſtes; affirmat, ſeu admittit, quod patre non ſuperſtite nepos ſit oneri Auo, & conſequenter quod onus alendi non ſpectat ad hæredes patris.

344 Tertio Merenda *n.5.* probat eandem ſententiam *ex l.ſi inſtituta §.1.ff.de inoffic.teſtam.* vbi nepoti contra patruum, vel alium hæredem ſcriptum agenti querela inofficioſi teſtamenti propter eiuſdem nepotis pupilli inopiam decernuntur alimenta præſtanda ab hærede nō propter obligationem alendi, quæ erat penes patrem defunctum, ſed propter præſumptionem boni iuris nepotis; ſigna ergo eſt obligationem parentum alendi filios ſua natura, & abſolutè non tranſire in hæredes. Si enim propter obligationem paternam alendi translatam in hæredem alimenta fuiſſent nepoti debita, ſatis erat probare inopiam, nec opus fuiſſet præſumptione boni iuris ad hæreditatem vindicandam; verum dici poteſt, cum nepos potuiſſet pro alimentis obtinendis āgere contra hæredem ſcriptum, vel tanquam patris perſonam repræſentantem, vel tanquam iniuſtum detentorem, & poſſeſſorem bonorum paternorum ad ſe ſpectātium; egit contra ipſum ſolum hoc ſecundo modo petens ſolum præſtari ſibi alimenta ex bonis, quæ ad ſe ſpectare in iudicio querelæ inofficioſi contendebat; & ideo fuiſſe decretum illa præſtanda alimenta pro modo earundem facultatum, quæ per inofficioſi teſtamenti accuſationem ei vindicabantur: non enim expediebat petere alimenta primo modo, quia agnouiſſet tanquam legitimos hæredes.

345 Quarto Merenda *d.cap.3.n.8.* probat ex textu *in l. qui filium.4.ff.vbi pupillus educ.* ibi, *exiſtimo, & ſi citra Magiſtratuum decretum tutor ſororem pupilli ſui aluerit, & litteralibus artibus inſtituerit, cum hoc aliter contingere non poſſet, nihil eo nomine tutela iudicio præſtare debet.* Ponderat enim Merenda illud verbum, *exiſtimo*, à Iurconſulto *ibi* adhibitum, dum ait expenſas pro alimentis ſororis pupilli, & eius inſtructione factas à tutore, non eidem tutori imputari, ſed ex bonis pupilli fuiſſe inſtè factas, cum aliter facere non poſſet, eo enim verbo, ait Merenda, prudentes in rebus explorātis vti non ſolent, ac proinde eo ibi vſus eſt Iuriſconſultus, vt intelligeretur non caruiſſe dubitatione, an tutori deberent imputari dictæ expenſæ ſi eas feciſſet abſque Magiſtratuum decreto. Ex quo colligitur I C. *ibi* non ſuppoſuiſſe obligationem patris alendi filium tranſiſſe in hæredem (ſubdit Merenda) nam hoc ſuppoſito manifeſtum fuiſſet nihil à tutore hoc nomine præſtari debere; quia æs alienum diſſoluerat. Verum Doctores oppoſitæ ſententiæ illam ex hoc textu probant; per hanc enim legem *qui filium* probari, quod vbicumque filius maſculus eſt hæres patris vniuerſalis, ſiue ex teſtamento, ſiue ex conſuetudine, aut ſtatuto, teneri alere ſororem; tradunt Baldus *in l.alim. C.de negotiis geſtis*, *ibidem* Cynus, & Vincentius de Franchis *deciſ.519.n.2.* nec obſtat ponderatio Merendæ, cum ſapientes verbo, *exiſtimo*, vt potè modeſtiam præſeferente, vtantur etiam in reſponſis de rebus, quas omnino veras, & certas iudicant.

Quintò Surdus *d.q.24 n.9.& d.q.104.n.8.& d.quaeſt. 105 n.3.* probat (& eandem rationem approbat Theſaurus loco citato) quia obligatio parentum filios alendi, & filiorum alendi parentes oritur, atque dependet à ſanguine, æquitate, & affectione naturali, & charitate, quæ omnia in hæredem non tranſeunt, ſed cum perſona extinguuntur, ac proinde ea alendi obligatio non tranſit in hæredes extraneos, nec etiam in coniunctos, vt hæredes ſunt, quia ea ſanguinis, æquitatis & affectionis naturalis ratio ceſſat quoad hæredes, qui propterea in his non poſſunt repræſentare defuncti perſonam, nec videri idē cum illo, & regula illa, quod hæres repræſentet perſonam defuncti (inquit Surdus *d q.104 n.9.* ex Caepolo *in l.hæredem eiuſdem n.14.ff.de reg.iur.*) & intelligitur quo ad ea, quæ poſſunt in hæredem tranſire; ea autem ſanguinis coniunctio, affinitas, & affectio naturalis per mortem extincta non attenditur. Quare etiam contra hæredem extraneum, vbi extant coniuncti, qui filium, vel patrem inopem alere poſſunt, non datur officium iudicis pro alimentis, quia ea æquitas, propter quā datur officium contra patrem, vel filium, in hærede extraneo non militat: ſicut etiam ceſſat, ſeu non militat in hærede coniuncto, quando extat alius proximior, à quo præſtari poſſunt, vt alioqui præſtari debent. 346

Sexto, & vltimo probatur eadem ſententia, quia alimenta à parentibus filiis, & à filiis parentibus debētur ex ſolo iudicis officio *l.ſi quis à liberis in principio*, *& ibid.Gloſſ.*, verb.*cognoſc.* Bartholus, Albericus, & Corduba *à n.44.ad 66.* & communiter Doctores à Surdo *de alimen.tit.3.q.1.n.1.* relati, de qua re *infra ſuo loco*: officium autem iudicis nullam præſupponit obligationem; nam vbi datur obligatio, datur actio, & vbi deficit obligatio, deficit actio, cuius ipſa obligatio eſt mater, *l.licet §.11.ff.de procurat.* & Surdus *d.q.1.n.12.* nulla eſt ergo obligatio alendi, quæ tranſeat in hæredem; atque ita hæres patris non cogitur alere filium, neque hæres filij patrem, niſi iuxta textum *in d §. item reſcriptum l.ſi quis à liberis ff.de liber.agnoſc.* ſcilicet niſi filius, vel pater ſit deductus ad ſummam egeſtatem; quod tunc tantum euenit, quando neque habet bona propria, vnde ſe alat; neque aſcendentes, vel fratres à quibus poſſit alimenta habere, & exigere ſecundum tradita *ſupra n. 341.* Quod ſi dicatur patrem filio, & filium patri inopi teneri alimenta ſubminiſtrare ex obligatione iuris naturalis, & ſic filio dari actionem, & non ſolum officium iudicis competere pro alimentis obtinendis, Surdus *d. tit.3.citata q.1.n.12* (prout etiam *ſupra n.5.* verſus finem notatum eſt) negat alimenta filio à patre, & è contra deberi ex propria obligatione naturali ſed tantum ex ratione naturali, & æquitate quadam à natura 347

inſita

inſita, quæ communis eſt non ſolum hominibus, ſed etiam brutis.

348 Ex prædictis inferunt Surdus *titul. 1. quæſtione* 24. *numero* 5. & Merenda *dict. capite* 3. *numero* 10. filium contra hæredes patris, & patrem contra hæredes filij pro alimentis agentem debere probare non ſolũ eam inopiam, ob quam defunctus teneretur alere, ſed inopiã extremã ſummãque egeſtatem, quod etiã dicit Hieron. Gabr. *conſ. 25. fin. vol.* 1. ſumma enim egeſtas eſt fundamentum intentionis patris, vel filij ab hæredibus petentis alimenta patri præbenda à lege *in d. §. item reſcript. l. ſi quis a liber. ff. de lib. agnoſc.* quaſi in ſummam egeſtatem pater ſit deductus, quæ diſpoſitio etiã intelligitur quoad hæredes patris reſpectu filij, vt *ſupra n.* 342. dictum eſt; quod etiam ex eo confirmat Merenda *d. n.* 10. quod nullus reperitur, qui arctiori vinculo ad alendum aliquem teneatur, quam teneatur filius erga patrẽ. Cum ergo ſumma egeſtas ſit fundamentum intentionis patris, vel filij petentis ab hæredibus alimenta, debet probari *l. eum qui ff. de probat.* & alijs iuribus per Gabr. adductis. Et quando paupertas eſt fundamentum alicuius, vel cauſa agendi, eum, qui illam allegat, teneri probare, ſicut qui allegat diuitias, tradunt alios allegantes Tiraquell. *de retract. conſanguin. §. 32 Gloſſa* 1. *n.* 95. & Surd. *d. q.* 24. *n.* 7. Quare iuxta eoſdem Surdum, & Merendam filius petens alimenta ab hæredibus patris, & pater illa petens ab hæredibus filij debet probare ſe nõ habere bona vnde ſe poſſit alere, nec alium coniunctum, aut proximiorẽ, à quo habere, & exigere poſſit alimẽta.

349 Præterea ex prædictis Merenda *d. c.* 3. *n.* 11. ait ſequi obligationem alendi non poſſe ex præceptis iuris naturalis exerceri contra hæredes patris, aut filij, ſed ex benignitate magiſtratus id pendere, vel ex iure poſitiuo; nam ſi (inquit) ex iure naturæ deſcenderet, vt obligatio huiuſmodi in hærede eſſet iure repræſentationis, non conſtitueretur differentia inter defunctum, & hæredem, quæ tamen tanta eſt (ſubdit) vt ſumma deſideretur inopia, vt hæredibus hoc onus iniungatur iuxta *d. §. item reſcript.* cum tamen ſimplex inopia ſufficeret, vt defunctus ad alendum cogeretur. Cum igitur vinculum ſanguinis, ex quo natura deducit hanc obligationem alendi cum perſona defuncti extinguatur, ideoque hæredes non poſſint conueniri, quaſi in ipſos tranſierit obligatio patris, & è contra, quia hæreditas non continet ea, quæ defuncti perſonæ inhærebat *l. cum hæres, ff. de acquir. poſſeſſ.* in caſu ſummæ egeſtatis recurrendum eſt ad humanitatem eius, qui iuriſdictioni preeſt, quaſi non ſit æquitati conueniens extraneos bonis defuncti omni ex parte frui, dum perſonæ defuncto ſanguinis vinculo coniunctiſſimæ ſumma laborant egeſtate. Iure etiam tantum poſitiuo teneri hæredes patris alere filium probat Merenda ex textu *in §. ſi quis igitur habens filios Auth. quibus mo. nat. effic. ſui*, ibi, *paſci vero naturales à legitimis ſancimus, vt decet eos, ſecũdum ſubſtantiæ menſurã à bono viro arbitratam*, illud enim verbum *ſancimus*, iuris noui introductionem ſignificat, (inquit Merenda) cum ſit legum nouarum proprium; quod ſi nouo iure opus fuit, vt hæredes patris filiũ naturalem alãt, conſtat onus alendi non trãſire ſua natura in hæredes, cum natura non conſtituerit differentiam inter filios, vt §. *primo.* probatum eſt. Confirmat Merenda *ex §. in quib. enim caſibus*, immediatè ſequuti, vbi Iuſtinianus ait ius ſuccedendi filiis naturalibus tributum, & conſequendi alimẽta ab hæredibus patris deſcendere ex ſua lege: ergo non ex iure naturali, cum certum ſit ius ſuccedendi ex iure naturali non venire. Verum hic diſcurſus non probat intentum Merẽdæ; nam Imperator *ibi* non ſtatuit ſimpliciter alimenta à fratribus legitimis danda eſſe fratribus naturalibus, ſed ſtatuit danda habita ratione diuitiarum, & dignitatis; quod enim filiis tam legitimis, quam illegitimis alimenta vltra neceſſitatem, & ſecundum dignitatem perſonarum, ac patrimonij qualitatem ſolo iure poſitiuo Cæſareo introductum eſt, vt ſupra oſtenſum eſt. Voluit ergo Imperator fratres legitimos hæredes fratribus naturalibus vltra alimenta vitæ ſimpliciter neceſſaria iure naturæ debita teneri etiam præſtare habita ratione qualitatis bonorum, perſonarum, & dignitatis.

Cur autem iure Cęſareo cautum fuerit naturales fi- 350
lios poſſe ab hæredibus patris obtinere alimenta etiam extra extremam inopiã, filios verò legitimos, & naturales non poſſe hæredes patris cogere pro alimentis, niſi cum ſumma laborant inopia; Merenda *d. c.* 3. *n.* 14. Reſpondet ideo factum, quod magna inter filios naturales, & filios legitimos, & naturales extet, quoad hanc rem differentia, nam filij legitimi, & naturales (inquit) habẽt certam à legibus definitam partem in bonis patris, qua non poſſunt priuari, niſi ex cauſa ingratitudinis, *§. aliud quoque capitul. Auth. vt cum de appell. cogn.* ideoque vix eſt, vt accidat filios huiuſmodi egere alimentis, cum locuples eſt patris hæreditas; niſi filij ab ea vt ingrati excluſi fuerint; cum tamen plerumque accidat, filios naturales inopes eſſe, etiam ſi pater locupletem hæreditatem filiis legitimis reliquerit, ideoque non debet videri mirum, ſi Imperator *d. §. ſi igit. & d. §. in quibus caſibus*, filiis naturalibus proſpexerit ſolum, non autem legitimis, quia leges ad ea, quæ vt plurimum accidunt, adaptantur. *l. nam ad ea, ff. de leg.* ita Merenda. At vix credi poteſt quod ius ciuile, ſeu Imperator voluerit iure ordinario filiis naturalibus aliundè, neque ex propriis bonis; neque ex propria induſtria ea habentis debere ab hæredibus patris prouideri de alimentis etiam vltra neceſſitatem ſimpliciter ſecundum menſuram facultatum paternarum, & perſonæ dignitatem; nequaquam vero filiis legitimis, & naturalibus, qui nullo modo ſunt legibus odioſi, ſed maximè fauorabiles, etiamſi non ita ſæpè accidat filios legitimos, & naturales extreme egere, poſt mortem patris, qui locupletem hæreditatem extraneis, vel aliis coniunctis reliquerit; vnde alij Doctores ſequentis ſententiæ ex diſpoſitione iuris ciuilis *in d. §. ſi quis igitur, & in Auth. licet, Cod. de nat. lib.* de obligatione hæredum patris alendi filios naturales, deducunt vniuerſaliter hæredes patris teneri, & cogi alere filios, qui aliundè ex propriis bonis, vel ex ſua induſtria ſe ſe non poſſunt alere.

Præter præfatas illationes, alia corrollaria deducũt ex pręfata ſententia de quibus commodius ſigillatim poſt explicatam ſequentem ſententiam.

Igitur altera ſententia, & magis communis aſſerit
onus alendi liberos (ſi ſe ſe non poſſunt alere ex propriis 351
bonis, vel ex ſua induſtria) abſolutè, & indiſtincte tranſire in hæredes patris, & idem de hæredibus Aui paterni, defuncto patre, vel eo inhabili ob paupertatem ad alendum, ita ex Theologis Molin. *de iuſt. tom.* 1. *diſp.* 168. *§. obſeru.* Azorius *p.* 2. *lib.* 2. *c.* 5. *q.* 5. Rebell. *de oblig. iuſt. p.* 2. *lib.* 5. *q.* 4. *n.* 11. Bonacina *tom.* 2. *diſp.* 6. *q. vnica, p.* 6. §. 1. *n.* 7. Reginald. *lib.* 20. *n.* 40. *verſic.* 6. Trull. *in Decal. lib.* 4. *c.* 1. *dub.* 3. *n.* 20. & Ioſeph. Rocafull *in praxi quid agendum part.* 3. *lib.* 2. *n.* 42 ex Iuriſperitis, ita Couarruuias *de ſponſ. p.* 2. *c.* 8. *§.* 6. *n.* 14. Panorm. *conſ.* 115. Cynus *in l. alim. in fin. Cod. de negotiis geſt. ibid.* Caſtrus, Fulgoſius, Bald. Alexand. idem Alexand. *in l. mulier, §. cum proponeretur, n.* 4. *ad. fin. ff. ad Trebellian.* & idem Baldus *in Auth. licet. numero* 2. *Cod. de naturalibus liberis.* Capycius *deciſ.* 164. *numero* 3. *fine* Vincentius de Franchis *deciſ.* 87. *numero* 13. 14. & 15. & *deciſ.* 178. *numero* 6 & 12. *deciſ.* 283. *numero* 12. *deciſ.* 645. *numero* 5. & latiùs *deciſ.* 676. Theſaurus *deciſ.* 211. *numero* 1. Gama *deciſ.* 11 *numero* 9. Paleotus *de nothis cap.* 47. *fine.* Ludouicus Molina *de primog. lib.* 2. *c.* 15. *n.* 43. Ant. Gomez *ad l.* 9. *Tauri. n.* 38. Hieronymus Gabriel. *conſ.* 25. *n.* 19. *initio.* (vbi quoad hæredes patris, & aliorum aſcendentium paternorum deſcendit onus alendi) Ant. Gabriel. *com. concl. lib.* 6. *tit. de aliment. concl.* 1. *numero* 10. Peregrinus *de iur. fiſci. lib.* 3. *tit.* 18. *n.* 68. *fine* (vbi quod onus

alendi tranſit in hæredes patris, cuius proprium officium eſt alere filios) Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis §. item reſcriptum numero* 79. *&* 80 *& numero* 131. *& ... §. non tantum numero* 56. *ff. de liberis agnoſcendis.* Marinus *de legitim. lib.* 5. *tit.* 3. *quæſtione* 6. *numero* 13. Iacobus Cancerius *var. reſolut. tom.* 3. *cap.* 21. *num.* 223. Fontanella *de pactis nup. tom.* 2. *clauſ.* 5. *gloſſa* 1. *p.* 1. *numero* 1.8 Menocha *de tacitis, & ambiguis lib.* 12. *titul.* 16. *numero* 36. Mangilius *de imputat. quæſtione* 76. Marcſcotus *var. lib.* 1. *c. quæſtione* 83. *numero* 38. Spino *in ſpeculo Gloſſa* 16 *numero* 106. Rolandus à Valle *conſ.* 54. *numero* 65. *&* 66 *vol.* 1. Stephanus Gratianus *tom.* 2. *capite* 366. *numero* ... *tom.* 3. *capite* 562. *numero* 37. *&* 38. Paſchalis *de patria poteſtate p.* 1. *c. p.* 3. *numero* 25. *& ſequent.* Petrus Barboſa *in l.* 1. *p.* 4. *numero* 6. 7. 8. 9 *&* 73 *&* 117. Ioannes Lupi *de illegitim. com.* 2. §. 1. *numer.* 30. Verſic. *contrarium* Aloyſius Riccius *in collect.* 1099. Verſic. *Infertur tertio. & collect.* 1212. Verſic. *Amplia ſecundò.* Auguſtin. Barboſa *collectan. ad cap. cum haberet numero* 5. *de eo, qui duxit. & collect. ad Auth. licet numero* 9. *Cod. de naturalibus liberis.* Carpanus *ad ſtatu. inc. l.* 3. 1.5. *numero* 16 Giurba *deciſ.* 5. *numer.* 44. Molfeſius *ad conſ. Neap. tom.* ... *p.* 5. *quæſtione* 9 *numero* 15 Ioannes Nicolaus Lucidorus poſt hæc ſcripta *de illegitimis Clericorum cap.* 20. *numero* 2. & plures alij Iuriſperiti ab Antonio Gabriele, Corduba, Gomezio, P. Barboſa, Giurba, & Lucidoro relati; & alij quos Surdus *de aliment. titu.* 1. *quæſtion.* 104. *numero* 2. refert, & pro eadem ſententia poſſunt allegari Doctores aſſerentes patrem in ſuo teſtamento non poſſe prohibere, ne filiis alimenta præbeantur; ac Doctores affirmantes filiæ à ſtatuto excluſæ ab hæredibus patris præſtanda eſſe alimenta. Præſtiti igitur Doctores Theologi, & Iuriſperiti, docent quidem ius filiorum petendi alimenta ex parte petentis, ſeu recipientis non eſſe tranſitorium ad hæredes filij *l. cum* ij §. *modus* 2. *ff. de tranſact.* Ibi, *conſtat enim alimenta cum vita finiri*; vt etiam *ſupra hoc eodem capit.* notatum eſt; tamen ex parte parentum eſſe perpetuum, & tranſitorium ad hæredes patris, & Aui, quorum officium eſt alere liberos.

352 Quod iidem Doctores huius ſententiæ probant primo ex *dict. § item reſcriptum l. ſi quis a liberis, de liber. agno cen.* ex quo conſtat onus alendi patrem inopem tranſire ad filij hæredes; quæ lex habet locum etiam in hæredibus patris iuxta ſuperius tradita & Doctores omnes; cum inter patrem, & filium quoad alimentorum obligationem non adſit imparitas, & licet *ibi* dicatur hæredes filij non cogi ad præſtanda alimenta patri niſi ad ſummam egeſtatem deductus ſit; tamen ſenſus horum poſtremorum verborum non eſt, vt hæredes filij non teneantur ad præfata alimenta, niſi quando pater bona non habet, nec aſcendentes, aut fratres, vel proximiores ſanguinis coniunctione ſunt diuites, à quibus alioqui eſſet alendus in defectum filij, ſed alius longe diuerſus; & primo verba illa, *Summam egeſtatem* iuxta Ruinum *conſ.* 134. *numero* 33. *lib.* 1. & Petrus Barboſa *dict. p.* 1. *numero* 9. *circa finem* ſunt intelligenda iuxta declarationem Vlpiani *in dict. l. ſi quis à liberis, paragrapho ſed ſi filius*, vt ſcilicet hæres teneatur præſtare alimenta defuncti parenti, qui egenus ſit attenta qualitate ſuæ perſonæ; neque aliunde, aut ex proprijs bonis, aut ex artificio, ſeu induſtria ſua poſſit alimenta habere. Secundo cum textus *in dict. §. item reſcriptum* loquatur de iis, quæ viuus filius patri præſtabat ex officio pietatis, ibi *hæredes filij ad ea præſtanda, quæ viuus filius ex officio pietatis ſibi dabat.* Hæc verba duplicem ſenſum habere poſſunt, ſcilicet vel quod filius ex officio pietatis patri præſtabat neceſſaria, ad quæ nempè ex neceſſitate, & iuris naturæ obligatione tenebatur iuxta textum *in can. ſi quis reliquerit d.* 30. vbi dicitur officium pietatis eſſe neceſſaria filiis præbere; vel quod filius motus affectione naturali ex liberalitate, & mera charitate, & animo donandi præſtabat patri vltra ea, quæ iure naturali ei præſtare tenebatur, quæ magis propriè videntur ex officio pietatis, ſcilicet ex cauſa pietatis, & miſericordiæ præſtari. Officium enim pietatis propriè referri videtur ad ea, quæ nulla neceſſitate præſtantur, ſed ex motione affectionis naturalis, ſeu ex abundantia charitatis, & affectionis ſanguinis præſtatur vltra id, ad quod ius naturæ, vel alia lex obligat, vt poſt alios plures Petrus Barboſa *dict. p.* 4. *numero* 7. addens etiam id ex verborum proprietate colligi; nam verbum *officium* ſolet (inquit) deſignare illud, quod abſque neceſſitate præſtatur *l. in commodato* 17. *paragrapho ſicut. ff. commodati l.* 1. *paragrapho fin. ff. mandati.* & *ibi* Bartholus *numero* 1. & pariter verbum, *Pietas*, propriè referri ad id, quod ex obſeruantia quadam, & exhuberanti affectione præſtatur, ait idem Petr. Barboſa ad id adducens *l.* 1. *ff. de obſequiis l.* 1. §. *ſed ſi libertus. ff. ſi quid in fraudem*, & Gloſſa *in cap. non eſt ſine culpa* 19. *de reg. iur. in* 6. & Calepinum *verbo, pietas*; & certè quamuis pietas vt eſt virtus moralis reſpiciat ea, quæ eſt neceſſitate, & vi quaſi præcepti erga alterum debentur; tamen largè etiam refertur ad ea, quæ non eſt neceſſitate, ſed ex charitate, & affectione naturali ſponte præſtantur, ſuppoſito igitur præfato duplici ſenſu illorum verborum, Petrus Barboſa *dict. p.* 4. *numero* 8. dicit, quod dictus textus *in paragrapho item reſcriptum*, loquens de his quæ filius viuus præſtabat patri ex officio pietatis, intelligendus eſt de his, quæ voluntariè, & ex abundantia charitatis filialis parenti præſtabat abſque vlla neceſſitate, quæ in hæredem non tranſeunt ex regula *l. ſcio paragraph. medico, ff. de annuis leg.* ex his enim, quæ voluntariè fiunt non naſcitur obligatio in futurum ſoluendi, ſeu præſtandi, *can. poſſeſſiones, 16. quæſtion.* 1. & Doctores *dict. numero* 8. à Petr. Barboſa relati. Si verò ſermo ſit de alimentis, quæ filius, ſi viueret ex neceſſitate, & obligatione ſiue iuris gentium, ſiue verius iuris naturalis, iuxta dictum *cap. ſi quis reliquerit d.* 30. *& l.* 1. §. *ius naturale, ff. de iuſtitia, & iure*; & conſtat ex traditis ſupra de obligatione parentum alendi filios: & præter Petrum Barboſam *ibidem* tradit cum alis Corduba à Lara *in dict. leg. ſi quis a liberis paragrapho parens numero* 16. horum alimentorum ſoluendorum onus pariter tranſit in hæredem, vt conſtat ex iuribus, quæ *numero ſequenti* allegantur. Quia quis moriendo non potuit eximere bona propria ab illo onere, ad quod iure naturali erant obnoxa *arg. Auth. res quæ comm. de legatis, & ex his* P. Barboſa *numero* 9 ait textum *dict. paragrapho item reſcriptum* dum dicit hæredem filij non teneri neceſſaria præſtare eius parenti, niſi ad egeſtatem ſit deductus, debere intelligi in eo ſenſu, vt in prædicto caſu hæres filij non teneatur eius parenti præſtare ea, quæ filius dum viuebat liberaliter ex officio pietatis ei præſtabat, niſi ad ſummam egeſtatem reductus ſit; quaſi ea, quæ voluntariè præſtabantur, nunc propter ſuperuenientem egeſtatem ad neceſſitatem videantur redacta ex ratione *leg. cum ſeruus* 81. *ad fin. ff. de condition. & demonſtrat.* ſi autem (ſubdit idem Barboſa) filius viuus ea ex neceſſitate præſtabat parenti egeno, hæc eadem obligatio tranſibit in eius hæredem iuxta tradita, & ſequentia. Igitur.

Secundo ab iiſdem Doctoribus hæc ſententia, quod onus alendi filium inopem tranſeat abſolutè 353
in hæredem patris probatur ex textu expreſſo *in Auth. licet, Codice de naturalibus liberis*, ibi, *Huiuſmodi autem naturales filios paſci boni viri arbitrio eſt neceſſe, ſiue legitimi extant,*

&

& ſuccedunt ſiue coniuge viua, quilibet alij ſunt hæredes. Item decernitur in §. *ſi quis igitur habens filios. Auth. quibus modis natural. efficiantur ſui.* cuius verba *ſupra num.* 349. adducta ſunt, & etiam iuxta ponderationem Metendæ. Si ergo onus alendi filios naturales iuxta ius ciuile in dictis textibus tranſit in hæredes patris, ita, imo multò magis iuxta idem ius ciuile aſſerendum erit, onus alendi filios legitimos ac naturales eſſe pariter ad patris hæredes tranſitorium, nè illegitimi filij ſint legitimis quoad alimenta neceſſaria fauorabiliores. Et quod onus alendi filios legitimos tranſeat ad hæredes, ſatis euidenter probatur etiam *leg. 4. ff. vbi pupillus educari debeat ſupra numero* 345. adducta. ex quibus textibus, *iuncto* §. *item reſcriptum*; Doctores præallegati præſertim Gomez, Gama, Vincentius de Franchis, Petrus Barboſa, Cynus, & Molina Theologus *locis citatis*, inferunt concluſionem, quod quando quis per legem tenetur alere, illa obligatio paſſiua deſcendit ad hæredes; & idem eſt quando alimenta debentur ex diſpoſitione hominis per contractum, vel vltimam voluntatem, nam ſimiliter tranſit ad hæredes, vt eſt expreſſus textus *in l. liberis quos, paragrapho* 1. *ff. de alimentis, & cibariis leg. ibidem.* Scribentes Bartholus *in l. 4. §. Cato numero* 32. *ff. de verb. oblig.* Gomez *d. numero* 38. *fine.* Petrus Barboſa *dict. p. 4. numero 6. fine*, & præter alios ab eodem P. Barboſa allegatos Corduba *in dict. §. idem reſcriptum num.* 80. *fine.* vbi etiam ex eo quòd alimentorũ legatorum obligatio tranſit in hæredem; infert etiam in hæredem tranſire obligationem legalem alendi, cum nihil interſit à teſtatore relicta ſint alimenta, vel legis præcepto debita; quia in hoc articulo par eſt legis, & hominis poteſtas, §. *diſponat. in Auth. de nuptiis.*

354 Tertio eadem ſententia à pluribus ex præallegatis Doctoribus probatur, quia etſi ius alimentorum ex parte perentis ſit merè perſonale, vt *ſupra* dictum eſt, tamen ius paſſiuum & ex parte patris, qui tenetur alere, non eſt merè perſonale, ſed cenſetur eſſe etiam in rem, & onus reale, ex eo enim, quod pater iure naturali, & etiam poſitiuo obligatur alere filios, fit etiam vt tali obligationi, ſeu oneri eius bona iure naturali, & poſitiuo ſint obnoxia, & conſequenter, vt onus alendi ſit reale; ergo etiam cum ipſis rebus ad quemcumque hæredem tranſit; res enim tranſit cum onere ſuo, Doctores *in l. placet, Cod. de ſacroſanctis Eccle.* Ita Cynus, Vincentius de Franchis *dict. deciſ.* 87. *numero* 15. *& d. deciſ.* 178 *numero* 6. Corduba *dict. numero* 86. *& dict. numero* 131. Merlinus, Capycius, Spino *locis citatis.* Caſtrenſis *conſ.* 8. Decius *conſ.* 376 *numero* 3. Decius *conſ.* 8. *num.* 7 11. *& ſequent.* alij à Surdo *tit.* 8. *q.* 51. *numero* 1. relati; & etiam P. Barboſa *dict. p.* 1. *num.* 6. *fine num.* 9. *initio* Giurba *deciſ.* 5. *num.* 45. *fine.* vbi ideo ait onus alendi filios, aut patrem tranſire ad hæredem patris, vel filij; quia quis moriendo non potuit eximere bona propria ab illo onere, ad quod iure naturali erant obnoxia *arg. res, quæ, Cod. communia de legatis.* licet iidem P. Barboſa *eadem p.* 4. *citat. num.* 73. & Giurba *dict. deciſ.* 5. *num.* 46. atque Megala *d. quaſt.* 4. *numero* 21. reprobent hanc rationem, quia ſi eſſet vera, inquiunt ſequeretur ex ea, quod filius alendus eſſet non ſolum contra hæredem, & bonorum omnium poſſeſſorem, ſed etiam contra emptorem, ſiue particularem ſucceſſorem bonorum patris *capite ex litteris*; quod tamen verum non eſt, vt probatur *infra hoc capite numer.* 484. Quare iuxta eoſdem P. Barboſam, & Giurbam, & etiam Panormitanum, Gomez, & Gamam *locis ſupra alleg.* & alios verior ratio iudicatur ea, quod ſicut pater erat perſonaliter obligatus ad præſtanda dicta alimenta, ita etiam hæres (ſiue ſit ex collateralibus ſiue ex extraneis) conueniri poteſt ex patris perſona *leg.* 1. *Cod. ſi cert. petat. &* 2. *paragrapho ex his, ff. de verb. obligat.* quæ ratio confirmatur, quia cum patris hæres in eius locum ſuccedat, eiuſque perſonam repræſentet, debet etiam illius onera ſuſtinere. Regula enim eſt, quod hæres repræſentet perſonam defuncti, *Auth. de iure iur. à morien. præſtand. in principio* ideo tenetur ad onera omnia, ad quæ defunctus tenebatur *l. hæreditatem ff. mand. l. quoties, Cod. de hæred. inſtitut.* & non debet eſſe melioris conditionis, quam defunctus, *l. in his, paragrapho non debet ff. de reg. iuris.* & cum hæres patris ex bonis ab eo prouenientibus commodum habeat, æquum eſt, vt ſentiat onus alendi liberos, quo idem pater viuens tenebatur, ex eo quod bona illa poſſidebat; hoc enim exigit æquitas *leg. ſecundum naturam, ff. de reg. iur.* Verum etiam alteram rationem Cyni, & aliorum; & quod onus alendi filios reſpectu patris, & onus alendi patrem reſpectu filij non ſit mere, & tantum perſonale, ſolum perſonæ inhærens, ſed etiam reſpiciat bona, illaque iure naturæ, & lege diuina afficiat, & conſequenter, bona tali onere affecta ad hæredem tranſeant, tenent etiam Azorius *dict. p.* 1. *lib.* 2. *capite* 3. *quæſtione* 7. Villalobos *p.* 1. *tractat.* 41. *diff.* 6. *numero* 14. Bonacina, Reginaldus, & Trullench. *locis ſupra numero* 351. *relatis.* & Ioannes Nicolaus Lucidonus *dict. capite* 12. *numero* 5. allegans plures Rotæ Romanæ deciſiones. Ratio autem eſſe videtur, quia illa obligatio iuris naturalis, & etiam poſitiui ciuilis alendi filios, & è contra, perſonæ inhærens non poteſt impleri niſi per vſum bonorum, niſi enim pater vel filius vtatur bonis, ea impendendo in alimenta, & neceſſaria pro ſuſtentatione vitæ filij, vel patris, non impletur: ergo ea obligatio ligat perſonam vt dominium bonorum habet, reſpicitque bona ipſa, & illa afficit, dum pater, vel filius, qui tenetur alere, viuit; ergo etiam eo defuncto eadem obligatio, quatenus bona afficit, cum illis ad hæredem tranſit. Per hæreditatem enim bona defunfuncti perueniunt ad hæredem ea conditione affecta, & qualia erant apud defunctum, cuius perſonam hæres ipſe ſuſtinet. Nec verò idem dicendum de ſingulari ſucceſſore, & emptore, quia non eſt eadem ratio in eo, ac in perſona hæredis, ad quem ſolo titulo honorario, & vt defuncti perſonam repræſentantem, & ſuſtinentem bona deueniunt; vnde æquum, & rationi naturali conſentaneum eſt, vt ſicuti defuncti perſonã referens ex illis bonis commodum habet; ita ſentiat onus illud alimentorum, quæ dum penes defunctum erant, affecta iure naturæ erant, cuique obnoxia ad ipſum, vti hæredem perueniunt, per mortem patris, vel filij ſolum non potuerunt illa bona eximi ab illo onere, ad quod iure naturali, & etiam poſitiuo erant obnoxia, vt tradit Petrus Barboſa *ad d. l.* 1. *p.* 4. *numero* 9 *ff ſoluto matrimonio* cum vero in ſingularem ſucceſſorem, & emptorem bona deueniant titulo merè oneroſo nec ipſi vt perſonam patris, vel filij referenti acquirantur, non eſt mirum, ſi ad ipſum perueniant ab illo onere alimentorum exempta. tam iure poſitiuo, quam iure naturali inſpectis. Et quia licet pater filium inopem alere iure naturæ, & poſitiuo teneatur; nihilhominus vtroque iure inſpecto bonorum ſuorum liberam adminiſtrationem habet, poteſtque vendere, & in quoſcumque vſus validè prodigere. Dummodo in fraudem legis non prodigat, *l. Imperat. ff. ad Trebell.* vt & notauit Corduba à Lara *in d. §. idem reſcripſit, num.* 81.

Quartò, & vltimo probatur hæc ſententia, 355 quia pater filium pauperem tenetur alere obligatione ſtricta, & propria iuris naturalis in conſcientie, & coram Deo l gante, vt *ſupra numero* 6. cum pluribus ſequentibus oſtenſum eſt, quæ obligatio non eſt merè perſonalis, vt non reſpiciat vllo modo bona; ſed obligat patrem, quatenus bona poſſidet, illorumque eſt dominus, & adminiſtrator, cum alio modo non poſſit tali obligationi ſatiſfieri niſi per vſum

Digitized by Google

bonorum, & ſic obligatio illa perſonalis alendi iure naturæ contrahitur cum reſpectu ad bona. Ergo ad hæredem patris tranſit; ſicut aliæ obligationes perſonales contractæ habito reſpectu ad rem, quibus defunctus dum viueret, erat adſtrictus, ad illius hæredem iure naturæ tranſeunt: quemadmodum ergo obligatio voti actionis purè perſonalis, quod votum perſonale dicitur, quia eſt omnino perſonalis etiam ex parte rei promiſſæ, & afficit ſolum viuentem, ad illius hæredem nullo modo tranſit, obligatio verò voti realis, puta Eleemoſynam faciendi, quia non eſt omnino perſonalis, vt potè habens reſpectum ad rem promiſſam; & ſi prout ſe tenet ex parte perſonæ, eſtque perſonalis, cum ea extinguitur, & vt vna obligatio ſolum vouentem afficit, vt tradunt Theologi, præſertim Sanchez *in ſum. lib. 4. cap. 15. numero* 14. nihilominus quia reſpicit rem promiſſam, obligatque perſonam vouentis, quatenus eſt dominus, & adminiſtrator rei promiſſæ (qua ratione eſt realis) & hoc dominium & adminiſtratio tranſeunt in hæredem, qui quoad hæc repræſentat omnino defuncti perſonam, obligatio, inquam, voti realis ideo tranſit in hæredem non ex vi voti (ita quod ſi non adimpleat, non eſt ſacrilegus, vt Sanchez *dict. numero* 14.) ſed ex vi implicitì contractus, cum eo ipſo, quod adit hæreditatem, cenſeatur contractum iniiſſe ſoluendi omnia defuncti debita, & ſic etiam vota realia, quæ verè ſunt defuncti debita, vt cum aliis Sanchez *dict. capite* 15. *numero* 25. *&* *numero* 28. vnde licet defunctus ipſe in teſtamento non iuſſerit hæredem ſoluere ſua vota realia, nihilominus idem hæres tenetur illa ſoluere, ſicut cætera defuncti debita realia, vt contra Angelum, cum aliis probat Sanchez *dict. numero* 28. eodem igitur modo obligatio alendi filium, quatenus ſe tenet ex parte perſonæ patris, qui ob ſtrictiſſimum ſanguinis vinculum ex vi quarti præcepti, pietatiſque virtute aſtringitur filiis neceſſaria vitæ ſuſtentandæ miniſtrare, eſt perſonalis, illumque ſolum afficit, & eo defuncto, extinguitur; tamen quatenus reſpicit bona, & obligat patrem, vt poſſeſſorem, & dominum, ac adminiſtratorem bonorum tranſit in hæredes patris non ex vi quarti præcepti (vnde hæredes extranei non obligantur ex virtute pietatis ad alimenta filiorum defuncti) ſed ex vi contractus implicitè per aditionem hæreditatis initæ ſoluendi omnia debita realia defuncti, inter quæ certum eſt enumerari debitum alimentorū, quod verè tenebatur filiis pater egentibus ſoluere. Licet ergo hæredes patris, vel filij non obligentur alere filium, vel patrem inopem ex vi quarti præcepti Decalogi, & ex obligatione virtutis pietatis, vt probat etiam Megala *dicta quæſtione* 2. *numero* 21. Verſic. *Dico nihilominus*, non ideo tamen deobligantur, quia ex ipſa hæreditatis aditione tanquam ex contractu implicito obligationem alendi ex bonis hæreditatis ipſo facto, & iure naturæ contrahunt, ſicut contra hunt obligationem ſoluendi alia patris, vel filij defuncti debita realia. Eſſe enim hæredem, vt notauit Sanchez *dict. numero* 28.) eſſentialiter importat recipere bona defuncti repræſentando eius perſonam quoad omnem obligationem defuncti habentem reſpectum ad bona quantumque ad eorum adminiſtrationem.

356 Ex traditis ad hanc poſteriorē ſententiam probādam conſtat, illam procedere non ſolum in filiis legitimis, & naturalibus, vt omnes Doctores *numero* 351 expreſsè aſſerunt, in quibus procedunt textus *in dict. paragrapho item reſcriptum, & dicta leg. 4. paragrapho vbi pupillus educari debeat.* Sed etiam tum in filiis naturalibus, qui quoque pauperes habere debent alimenta ab hæredibus patris, etiam ſi ij hæredes eſſent filij legitimi, & naturales, vt expreſsè decernitur *dict. Auth licet, Cod. de naturalibus liberis, &* *ex allegato paragrapho ſi quis igitur habens filios, Auth. quibus modis natural. efficiantur ſui*, & affirmarunt iidem Doctores *citato numero* 351. relati, tum etiam in filiis ſpuriis ex coitu damnato, & punibili natis, quos quoque patris hæredes (quidquid ſecus ſentiant Salicetus *in Auth. ex complexu, Cod. de inceſtu nuptiis*; Calcaneus, & Vaſquius *locis ſupra numero* 34. ſentiant) obligantur alere, ſicut pater, in cuius locum ſuccedunt, cuiuſque perſonam repræſentant viuens eos alere tenebatur, vt in terminis docent ferè omnes Iuriſperiti *ſupra dicto numero* 351. relati. Panormitanus, Paleotus, vterque Molina, Couarruuias, Rolandus, Gama, Spino, Vincentius de Franchis, Corduba, Ioannes Lupi, Gomez, Peregrinus, Lucidotus *locis dict. numero* 351. *citatis.* Vaſquez *opuſc. de teſtament. cp. 5. paragrapho 7. dubit.* 16. & alij apud eoſdem, & apud Vaſquium *loco numero 344. allegato*, & Surdum *titulo 1. quæſtione 23. numero* 14. & quidem iure naturali inſpecto conuincit ratio *numero præcedenti* adducta; de iure vero poſitiuo Canonico attento probat textus, *in capite cum haberet de eo, qui duxit*, & cætera; vbi decernitur alimenta filiis ſpuriis, ſicut aliis illegitimis, & etiam legitimis, ac naturalibus eſſe à parentibus ſubminiſtranda, cum igitur iure natura, & etiam Canonico vbique in orbe Chriſtiano recepto quo ad alimenta nulla ſit differentia inter legitimos, & naturales, & quoſcumque illegitimos, par etiam debet eſſe ius illa conſequendi tam à patre, quam à patris hæredibus in eius bonorum adminiſtrationem ſuccedentibus, illiuſque perſonam quo ad obligationes reales, ſeu quæ patrem afficiebant, quatenus erat dominus bonorum illorumquè adminiſtrator. Quare malè negat Salicetus, valere, *pater tenetur alere, ergo & eius hæredes; nec rectè ex obligatione patris infertur hæredis obligatio.* Vt ex dictis conſtat, actiones enim, & obligationes perſonales defuncti contractæ habito reſpectu ad rem, ſeu bona ſiue ex contractu, ſiue ex quaſi, ſiue ex maleficio, ſeu quaſi ex promiſſione facta Deo tranſeunt in hæredem, vt potè ipſam defuncti perſonam repræſentantem, vt *ſupra* probatum eſt; & tradunt communiter Iuriſperiti ſupraallegati, & cum aliis Surdus *dict. quæſtione* 23. *numero* 17. & etiam docent omnes Theologi, & Summiſtæ. Friuola etiam eſt alia ratio eiuſdem Saliceti, ſcilicet, quia ſi obligatio alendi ſpurios tranſiret ad patris hæredes, poſſet facilè fieri fraus legi, quia non magis fieri poteſt fraus contra hæredes, quam contra patrem; quin immò magis ſuſpicatur lex de patre, vti qui magis diligit filium, quam de hærede.

Multo verò magis procedet hæc ſententia in filio legitimato, huic enim pariter alimenta ſubminiſtrare tenentur patris hæredes, etiam ſi illi ſint filij legitimi, & naturales, vt in terminis Alciatus *conſ.* 209. *numero* 1. & poſt eum Surdus *dict. quæſtione* 23. *numero* 8. nam ſi hæredes obligantur alere illegitimos, non legitimatos potiori iure obligantur alere legitimatos, qui non differunt à legitimis, ſed in omnibus tractandi ſunt vt legitimi, vt *ſupra numero* 278, notatum eſt, & latiùs tradit Surdus *de aliment. tit. 1. q.* 8. 357

Ex dictis etiam aſſerendum eſt, filiis tam legitimis, & naturalibus, quam illegitimis naturalibus, aut etiam ſpuriis ab hæredibus patris præſtanda eſſe alimenta pro modo facultatum hæreditatis, & habita ratione dignitatis, ſeu qualitatis perſonarum cum enim eandem obligationem, qua pater viuens tenebatur, contrahant, ſicut pater filiis non ingratis alimenta pro modo facultatum, & habita ratione dignitatis præſtare cogitur, vt in præcedentibus latius probatū eſt, ita etiā cogitur eius hęres. & quod pro modo facultatū eſt expreſſus text. *in l. ſi inſt.* §. 1. 358

Digitized by Google

§.1.*ſupra numero 344.adducta in l.4.ff.vbi pupillus educ.deb ſupra nume.*345.*relata in d.Auth. licet,Cod. de naturalibus liberis, & in dict.paragrapho ſi quis igitur habens filios Auth. quibus modis natur. efficiantur ſui.*

359 Item ex dictis præſertim *num.*355.contra Merendam conſtat etiam ſolo iure naturæ attento obligationem alendi filios tranſire in patris hæredem,ſicut iure naturæ in hæredem defuncti tranſit obligatio ſoluendi vota eius realia, & cætera illius debita, quibus viuens erat obnoxius ex contractu, vel quaſi, vel ex maleficio, aut quaſi; & ob quamcumque aliam cauſam.

360 Porrò ſententiæ prædictæ *numero* 351. *& ſequentibus* traditæ non obſtant fundamenta prioris ſententiæ. Ad primum enim poſitum *numero* 341. deſumptum *ex* §.*item reſcriptum*, illis verbis, *niſi in ſummam egeſtatem deductus*, ex traditis *numero* 352 patet,quis ſit illius textus ſenſus, & qua ratione non infringit, ſed probat ſecundam ſententiam.

361 Ad ſecundum *numero* 343 adductum, ſumptum *ex l.non quemadmodum* rectè reſpondit Dynus,cum enim hæres repræſentet patrem defunctum, qui primo loco alere filium tenetur, ab eodem hærede, vti patris perſonam repræſentante, & eius bonorum Domino, & adminiſtratore prius petenda ſunt alimenta filij, quam à matre, vel ab Auo materno, qui minus principaliter, & ſolùm in defectum patris impotentis ad alimenta filij tenentur. Quare *d. l.non quemadmodum* intelligitur quando pater nullo modo ſupereſt, ſcilicet nec reipſa, nec repræſentatiuè, in perſona hæredis; & hunc intellectum confirmare poſſumus *ex dicta leg.qui filium 4. vbi pupillus educari debeat.& in dict. Auth.licet Cod. de naturalibus liberis, & ex dict. §.ſi quis igitur habens filios, Auth.quibus modis natural. efficiantur ſui.* Ex quibus textibus conſtat filios tam legitimos, quam naturales debere conſequi alimenta ab hæredibus, etſi collateralibus ipſis filiis: correctio enim iurium euitari debet; neque huic intellectui obſtat *dict.§ item reſcriptum*, quia ſatis in ſumma egeſtate (vt notauit etiam Petrus Barboſa *ad d. l.1.p.4.numero 10.ff.ſoluto matrimonio*) poteſt dici pater filij defuncti, vel filius defuncti patris conſtitutus, ſi non habeat, vnde ex propriis bonis, vel ex ſua induſtria ſe alat, licet habeat matrem, aut Auum maternum diuitem. Et ſic ab hæredibus repræſentantibus perſonam defuncti, qui primo loco tenetur ad alimenta; non ab ipſa matre,quæ ſecundo loco,& quando ex paternis facultatibus alimenta non poſſunt haberi, tenetur.

Tertium, & quartum fundamentum eiuſdem primæ ſententiæ de quibus *ſupra numero* 344.*& num.*341.non probare eandem ſententiam conſtat ex *ibid.*notatis contra Merendam.

362 Quintum fundamentum Surdi *ſupra numero* 346. adductum probat ſolum obligationem alendi filios, quatenus ortam ex ſanguinis vinculo, & præcepto quarto, atque pietatis virtute obligantem, qua ratione afficit ſolum perſonam patris, cum ipſius morte extingui, nec tranſire ad patris hæredem; vt notatum eſt *ſupra numero* 355.quod non impedit,quatenus reſpicit patris bona, & eum afficit, vt eſt dominus bonorum, & adminiſtrator, non tranſeat in hæredem, non ex vi quarti præcepti, ſed ex ipſa hæreditatis aditione continente implicitum conſenſum ſoluendi omnia debita defuncti, cuius perſonam adita hæreditate,ſeu quatenus hæres eſt,repræſentat quo ad ea,ad quæ defunctus tenebatur, quatenus dominus bonorum ſuorum,& illorum adminiſtrator,vt *d.num.*355. explicatum eſt.

Ad ſextum,& vltimum fundamentum eiuſdem prio-
363 ris ſententiæ *numero* 347.poſitum P.Barboſa *ad d.l.1. p.4.n.6.ff.ſol.matr.*reſpondet,quod licet officium iudicis nullã præſuponat obligationẽ præſupponit tamẽ quaſi obligationẽ iuxta Gloſſã *in l.ſi ſeruũ,q.1.in §.fin.* verbo *poſſit*; & Iaſon *ibidem num.*4 & alios à Surdo illos ſequente,*titul.5.de aliment.quæſt.1.num.18.& 19.* ita vt quod ſolo iudicis officio debetur,quaſi æs alienum reputetur ex Alexandro *in l.à filia numero 12.ff.ad Trebell.*atque adeo hæc quaſi obligatio in hæredem tranſibit *l.quod ſi minor.§.final.ff.de minoribus adiuncta l. non ſolum,ff.de reſtitutione,in integrum,*& tradunt Paulus *in l.ſi ſocer. in princ.numero 4.ff.eodem* Alexander *conſ.169.numero 2.*& alij quos idem Petr.Barboſa *ibid.* refert. Secundo ex traditis *ſupra numero 6.354.& 355.* reſpondetur patrem teneri alere liberos ex iuris naturalis obligatione, vera & propria, ex qua naturaliter oritur actio; cur autem hoc non obſtante filio in foro externo non iure actionis, ſed ſolo officio iudicis ius ciuile petere permiſerit, plures rationes à Iuriſperitis aſſignantur,de quibus Corduba à Lara *in l.ſi quis à liber. in principio à numero 44.ad 60.* & Surdus *de aliment. titulo 3. quæſt.1.à numero 2.ad 23.& infra ſuo loco.*interim placet ratio, quam Corduba *dict.numero 60.*adducit,ſcilicet, quod licet alimenta à patre filio; & è contra à filio patri debeantur iure naturali, non tamen debentur abſolutè, & indiſtinctè, ſed ſub iuris modificationibus, vt *ſupra capite* 1.oſtenſum eſt. Scilicet ſi filius ſit pauper, nec habeat bona, vel artificium, aut officium vnde poſſit alimenta habere, nec ſua induſtria illa poſſit ſibi comparare; vt etiam Vlpianus *dicta leg ſi quis à liberis* tradit. Et aliquando alimenta non à patre, neque à filio, ſed ab Auo paterno, vel à matre, vel Auo materno, aut altera perſona coniuncta ſunt præſtanda iuxta pariter tradita in præcedentibus. Quare cum ex eo præciſe quod petens alimenta ſit filius, aut pater, non debeantur alimenta, ſed ita ſi iudex diſcutiat, & cognoſcat; an alia etiam interueniant, quæ à iure deſiderantur, opus fuit iudicis officio ad rem hanc expediendam, cum eius cognitionem requirat *per d.textum in l.quod ſi minor paragrapho ex hoc edicto* ad id ab eodem Corduba allegato; ideo alimenta peti iudicis officio voluit Vlpianus *in dict. l. ſi quis à liberis.* Reſponderi poteſt tertio: licet alimenta ſolo iudicis officio cogatur pater filio præbere, officium tamen ipſum iudicis etiam tranſit ad hæredes per Caſtrenſem *in l. ſi ſocer, in principio, ff. ſoluto matrimonio.* & Bartholum *in l. ſi minoris, § fine ff.de adminiſt. tut.* id probantem *per textum in dict.l.non ſolum, ff. de reſtitut. in integr* quos ad id allegat Surdus *titul.1.quæſt. 24. numero 9.* licet contrarium tenuiſſe Baldum, & Alexandrum *in dict.l.ſi ſocer* dicat Surdus *eodem numero 9.*

An verò quod dictum eſt de hæredibus patris, & Aui paterni, dicendum ſit etiam de hæredibus matris, & Aui materni, vt etiam in eoſdem hæredes abſolutè tranſeat onus alendi filios, quando deficiunt pater, & Auus paternus, illorumque hæredes; an vero iidem matris hæredes liberos alere teneantur ſolum in ſubſidium, quando ſcilicet deſunt ſanguine coniuncti, aut proximiores, ad quos ratione vinculi ſanguinis ſpectaret onus alendi.

Quod non abſolutè, ſed tantum in ſubſidium, & 364
quando non adſint alij coniuncti, vel proximiores à quibus ali magis debeant; præfatos matris, vel Aui materni hæredes teneri eorum liberos alere, præter Doctores *ſupra numero* 346. allegatos; ex Doctoribus relatis *ſupra numero* 351. aſſerunt Hieronymus Gabriel *d conſ.25.numero 19.*& Peregrinus *tit.18. citat.n.68.*& Giurba *d.deciſ.5.n 45.*dicunt enim expreſsè ſolum in hæredes patris, & Aui paterni deſcendere onus alendi liberos, etiamſi extet alia perſona puta, mater, vel frater, ad quam alias in ſubſidium patris, vel Aui paterni onus alimentandi ſpectaret: qui eam rationem adducunt, quod patris,

Digitized by Google

& eius aſcendentium ſit proprium officium alendi filios, non ita vero matris, & aui materni, niſi in ſubſidiū *a. non quemadmodum ff. de liber agnoſcen.* & pro hac ſententia poſſunt allegari plures alij ex allegatis *d. num.* 351 quatenus loquuntur ſolum de patris, & Aui paterni hæredibus.

265 At vbi pater, vel Auus paternus, vel eorum hæres alimenta miniſtrare non poſſunt onus alendi in hæredem matris, & Aui materni tranſire abſolute, & indiſtincte, affirmarunt Baldus *conſ.* 258. (vbi ait onus alendi tranſire ad ſucceſſorem bonorum maternorum,) Panormitanus *d. conſ.* 15. Rolandus, Mareſcotus *locis ſupra n.* 345. *citatis*, Guarrinus, & Molina Theologus *loc. ſupra n.* 351 *cit.* vbi abſolutè dicunt liberos alendos fore ab hæredibus parentum, ſub quo vocabulo mater includitur, ſicut pater. Et idem dixerunt Scaccia Lupus *in l. ſi quis illuſtris n.* 91. *Cod. ad Orfic.* & Lup. *in c. per veſtras* § 23 *n.* 12. Et ratio eſt, quia poſt patrem, & Auum paternum, & alios patris aſcendentes, alendi officium, & onus eſt etiam proprium matris, & aui materni ob æqualem ſanguinis coniunctionem, & naturalem affectionem, vt conſtat *ex d. l. ſi quis a libr. §. vtrum autem, & d. l. non quemadmodum ff. de liber. agnoſc.* in quibus expreſsè habetur poſt patrem, & ex paterna linea aſcendentes, onus alendi filios ſpectare ad matrem, & per fœmineum ſexum aſcendentes. Et pro hac ſententia rectè poſſunt allegari Doctores *ſupra n.* 353. *fine* relati aſſerentes, quod quando quis per legem tenetur alere, illa obligatio paſſiua deſcendet ad hæredes; & in ſpecie quod ſororem vterinam pauperem frater heres matris teneatur alere, & dotare, docuerunt P. Barboſa *in l. 1. p. 4. n.* 127 *ff. ſolut. matr.* Rebellus *de iuſtit. oblig. p. 2. lib. 5. q. 4. n.* 11. & alios allegans Fagundez *in Decalog. lib. 4. c. 16 n.* 45.

Ad ſupra dictorum pleniorem explicationem, & intelligentiam ſequentia dubia (licet eorum reſolutio ex traditis facile inferri queat) in terminis, & expreſsè examinanda, & ſoluenda ſuperſunt.

Hæredes filij an abſolutè teneantur alere patrem habentem matrem, vel fratres diuites.

266 DVbium an hæres filij teneatur abſolutè eius patrem alere, ita quod ille ſi habeat matrem, vel Auum maternum, aut fratrem diuites, a quibus poſſit ali, adhuc hæres idem filij teneatur alere patrem, ſicut *ſupra* dictum eſt, hæredes patris teneri abſolutè alere filium. Huic dubio iuxta ſententiam, & tradita *ſupra n.* 346. & eius aſſertores reſpondendum, hæredes filij teneri ſolum in ſubſidium; & ita deobligari, ſi pater habeat matrem, vel fratrem diuites, à quibus alimenta habere poſſit. Ita Bartholus, Ruinus, Socinus, Boerius, Corduba, Merenda, Megala *loc. ſupra n.* 342. *citatis*, & Surdus *de de alim. tit. 1. q.* 24. *n.* 8. *& q.* 106 probat ex ſæpius *allegat. § item reſcriptum l. ſi quis à liber. ff. de liber. agnoſc.* vbi textus requirit ſummam egeſtatem in patre, vt filij hæres cogatur illum alere, ac proindè neceſſe eſt quod pater filij defuncti neque habeat bona, vnde ſe alat; neque aliam perſonam, à qua poſſit iure alimenta exigere; nam hæc dicitur egeſtas ſumma, & ſuprema per textum *d. n.* 341 *initio* adductū. Confirmat Surdus, quia in hæred. filij extranei ceſſat ratio vinculi ſanguinis, & æquitatis, & charitatis naturalis, ob quam principaliter filius tenetur patrem alere.

267 At iuxta alteram ſententiam *n.* 351. propoſitam, & tradita *num. ſequenti* ad illam probandam, & Doctores *eodem n.* 351. relatos aſſerendum eſt, hæredem filij abſolutè teneri alere patrem inopem; etiamſi ille habeat matrem, vel fratrem diuites, qui in hoc caſu non tenentur ad alimenta patri adminiſtranda, ita quod ſicut filius diues ſi viueret, teneretur patri alimenta præſtare, non mater, aut frater patris, ita pari modo eiuſdem filij hæres tenetur. Ita Cynus *loco d ct. numero* 351. *citato.* Imola *in l. Titia cum teſtamento § Imperator ad finem ff. de lega.* 2. Franciſcus Marcus *deciſ.* 324. *n.* 4. *p.* 1. Vincentius de Franchis *deciſ.* 559. *num.* 7. P. Barboſa *in d.* 1. *p.* 4. *num.* 9. *& fine, & num.* 10. *initio.* Idem oportet, ſenſerint alij Iuriſperiti *ſupra d. num.* 351. relati, dum *per textum in d. §. idem reſcriptum* loquuntur de hæredibus patris; probant onus alendi liberos abſolutè tranſire in hæredem patris, ex Theologis ita ſentiunt Azorius, & Villalobos *locis ſupra num.* 334. *citatis.* Probatur ex traditis *in præcedentibus*; cum enim tam iure naturali, quam poſitiuo æqualis ſit obligatio filij alendi patrem, & patris alendi filium, vt *ſupra num.* 742. notatum eſt; ſicut hæredes patris ex vi aditionis hæreditatis contrahunt obligationem alendi filium; ita è contra neceſſe eſt, hæredes filij adeundo hæreditatem contrahere obligationem alendi patrem, qua filius afficiebatur, ſicut contrahunt obligationem ſoluendi cætera debita filij, & ſatisfaciendi obligationibus à filio viuente; ex contractu, vel quaſi contractu contractis. Igitur quod hæredes filij ad alimenta patris pauperis abſolutè teneantur, probant tum textus expreſſus *in d. §. item reſcriptum* iuxta ad illius intellectum tradita *n.* 352. tum vtraque ratio, præſertim ſecunda *numero* 354. adducta; tum præcipuè ratio latius *numero* 355. explicata.

Quare non obſtat fundamentum Bartholi, quia (vt *dict. numer.* 352. *initio* notatum eſt) in egeſtate poteſt pater defuncti dici conſtitutus, ſi non habeat vnde ſecundum qualitatem ſuæ perſonæ ſe alat; & quia cum heres repræſentet filium defunctum quoad obligationes habentes reſpectum ad rem, ſeu bona, & illum afficientes, vt illorum dominum, & adminiſtratorem, ſi à matre, vel fratribus petat alimenta, ab illis repelli iure poterit, cum prius incipere debeat à repræſentante filium defunctum, qui vt idem filius primo loco tenetur, *argumento dict. leg. non quemadmodum ff. de liberis agnoſcendis*; non obſtat etiam aliud fundamentum Surdi, quod ſolum (vt *ſupra numero* 362. obſeruatum eſt) probat onus alendi patrem non tranſire in hæredem filij, ex vi quarti præcepti, & ex obligatione virtutis pietatis, quod verum eſſe *ibidem*, *& numero* 355. dictum eſt; deſcendit tamen in hæredes filij ex receptione, & aditione hæreditatis, per quam repræſentant ipſum defunctum, vt explicatum eſt. 268

§. XVIII.

Habens matrem, vel Auum maternum diuites, & hæredes ſui patris, an debeat habere alimenta à matre, vel Auo, vel ab hæredibus ipſis.

DVbium ſecundum, ſi quis habeat matrem, vel Auum maternum diuites, & hæredes ſui patris: 269 an debeat alimenta à matre, vel Auo materno, an vero petere, & habere debeat ad hæredibus, iuxta ſententiam traditam *numero* 346. reſpondendum debere petere, & habere à matre diuite, vel Auo materno diuite; & ita in terminis Batholus, Ruinus, Boerius, Corduba, Merenda, Megala *locis dict. numero* 346. *citatis.* & Surdus *dict. tit. 1. quæſtion.* 104. *numero* 3. *& ſequent. & qu.* 105. *num.* 3. *& ſequen.* qui nituntur fundamentis ad eandem ſententiam *dict. numero* 346. adductis confirmandam, ſcilicet quia habens matrem, vel Auum diuitem non cenſetur in ſumma egeſtate conſtitutus, & quia patre defuncto, vel egeno filius eſt oneri matri, & Auo materno *d. l. non quemadmodū*, & quia in hærede non militat ratio vinculi ſanguinis, æquitatis, atque charitatis naturalis.

Sed

370 Sed iuxta ſententiam *num.* 351. *& ſequentibus* propoſitam,& confirmatam,aſſerẽdum eſt,hæredes quoad huiuſmodi alendi onus , patrem defunctum repræſentantes eſſe obligatos ad alimenta præſtanda , ſicut pater viuens teneretur , non verò mater, aut Auus maternus,qui ſolum in ſubſidium alere tenentur; quando ſcilicet nullus alius extat potens, vel obligatus alere; in hoc autem caſu extant hæredes patris, qui ſunt domini , & adminiſtratores bonorum patris , & ita hoc debitum paternum alimentorum ſoluere tenentur , ſicut alia debita realia eiuſdem : & ita tradunt Dynus *in d. l. non quemadmodum*, Cynus, vterque Gabriel, Peregrinus, P.Barboſa , Giurba , Vincentius de Franchis Gama *locis ſupra d. num.* 351. *allegatis*,& alij Iuriſperiti,& Theologi *eodem num.* 351. relati. Et præter hos Doctores , plures alij Iuriſperiti,quos Surdus *d. q.* 105. refert , & ſatis conuincunt tradita *ſupra à num.* 352. hucuſque , neque obſtant fundamenta contrariæ ſententiæ , quibus *in præcedentibus* iam planè ſatisfactum eſt.

§. XIX.

Filiam,cui à patre , vel Auo paterno relicta eſt certa dos , an frater , vel nepos inſtitutus hæres vniuerſalis teneatur alere ; etiamſi illa habeat matrem diuitem.

371 DVbium tertium, an vbi pater,vel Auus paternus inſtituit filium , aut nepotem, hæredem vniuerſalem ſuorum bonorum,& filiæ, ſeu nepti exhæredatæ dotem legauit,quæ ei non debetur , antequam nubat iuxta regulam *l. ſtipulationem.ff.de iure dotium*, an interim debeat alimenta habere à fratre hærede , idque etiam ſi habeat matrem diuitem.

Reſpondetur certum eſſe,ſi careat matre diuite , & Auo materno diuite,debere à fratre hærede habere alimenta;vt eſt textus expreſſus *in l. qui filium* 4. *ff. vbi filius educari debeat* , cuius verba relata ſunt *ſupra n.* 345. & per illum textum tradunt *ibidem* Gloſſa, Bartolus,& Baldus,Cynus, *in l. alimenta , Cod. de negotiis geſtis,ibidem* Caſtrenſis,*& conſ.* 16. *n.* 2. *fine*, Tiraquellus *de primog. q.* 4. *n.* 33. Ludouicus Molina *de primog. lib.* 2. *c.* 1. *num.* 12. P.Barboſa *ad l.* 1. *part.* 4. *tit.* 11. *ff. ſoluto matr.* Corduba à Lara *in* §. *ſi mater num.* 33. *&* §. *Item reſcriptum num.* 5. *l. ſi quis à liberis , ff. de liberis agnoſc.* Pontanus *de alim. cap.* 10. *num.* 3. Vincentius de Franchis *deciſ.* 87. *num.* 16. *& deciſ.* 559. *num.* 2. Surdus *de alim. tit.* 1. *quæſt.* 26.& alij apud P.Barboſam,& Surdum,qui omnes etiam addunt ea alimenta à fratre hærede tradita ſorori non fore imputanda in dotem,quæ integra tempore nuptiarũ ei debetur Huius reſponſionis , & textus *in d. l.* 4. duplex aſſignatur ratio. Prima fundatur in doctrina generali à *num.* 352. tradita, quod hæres patris teneatur abſolutè alere filios,ſicut teneretur pater ipſe ſi viueret. Quam rationẽ tradidit Cynus *loco citato*, vbi dicit fratrem hæredem ideo teneri alere ſororem,tum quia,cum apud filium ſit omne commodum hæreditatis , debet etiam ei incumbere incommodum alendi ſororem ob æquitatem *l. ſecundum naturam,ff. de reg. iuris*,tum quia ſicut pater,ſi viueret,teneretur alere filiam ; ita & filius hæres patris , qui illius repræſentat perſonam : tum quia onus hoc alendi inhærebat bonis patris , ergo cum eodem onere bona tranſibunt de patre ad filium ; quia onus reale tranſit in quemcumque poſſeſſorem , vt Doctores *in l. placet, Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* Bartolus *in l.* 1. *Cod. de mulier.* & Natta *conſ.* 149. *num.* 3. Hoc autem vltimum Cyni dictum patitur exceptionem *ſupra n.* 354. ſcilicet , quod onus alendi tranſiret etiam in ſingularem ſucceſſorem. Altera ratio eſt , quod cum frater percipiat fructus dotis à patre relictæ interim,donec ſoror nupſerit, non ipſa ſoror;iure ſanguinis cogitur illam vti egenam alere, ſecus verò ſi ſoror ipſa fructus dotis conſequeretur; vt Surdus,& Corduba *locis citatis*,& alij apud Surdum *d. quæſt.* 26. *num.* 2. *fine*, *& n.* 3. quia tunc haberet, vnde ſe poſſet alere.

Si verò filia , vel neptis ab hæreditate excluſa , ſolo 372 dotis legato ei relicto dandæ cum nupſerit , habeat matrem diuitem,non à fratre hærede,ſed à matre debere eam petere,& habere alimenta; tradunt in terminis Corduba *d. num.* 33.& Surdus *d. quæſt.* 26. *num.* 6. fundanturque in doctrina tradita *num.* 346. *& pluribus ſequentibus*,quod onus alendi filios non tranſit in hæredem patris,niſi in ſubſidium , quando non eſt perſona proximior , quæ iure ſanguinis teneatur ad alimenta præſtanda : quando autem filia habet matrem diuitem,non cenſetur egena; & ita Corduba ait , quod ſi mater huiuſmodi filiam apud ſe aluerit, de ſuo non poteſt alimenta à fratre hærede repetere. Nec ait Corduba obſtare *d. l. qui filium* ; nam præſupponit caſum *d. l.* eſſe de filia,cui pater reliquerat dotem , cum nupſiſſet à fratre hærede tradendam non ſuperſtite matre, vel non exſtante matre diuite;in huiuſmodi enim caſu, quia ſoror nondum nupta non percipiebat fructus dotis,erat indigens,& egena,& propterea cogebatur frater non vt hæres,ſed iure ſanguinis eam alere.

Sed reſpondendum eſt , non obſtante exiſtentia 373 matris diuitis , ſororem debere habere alimenta à fratre hærede. Ita expreſsè Cynus *loco citato*, Crauetta alios allegans *conſ.* 189. *num.* 4.& oportet , ſentiant alij Doctores *num.* 351. relati. Hoc idem abſque dubio ſentit Pontanus *d. num.* 3. vbi ait, in hoc caſu alimenta peti poſſe iure actionis relicti , etiam ſi ſoror ſic dotata non egeat. Idem videntur ſenſiſſe Bartolus *in d. l. qui filium* vbi ſe remittit ad notata per Cynum *loco citato* , Baldus, Caſtrenſis,& alij Iuriſperiti *numero præcedenti* allegati;& alij à P.Barboſa *d. num.* 11. & Surdo *d. quæſt.* 26. *n.* 2. relati, dum abſolutè & indiſtinctè aſſerunt fratrẽ hæredem teneri ſororem alere , donec in matrimonio collocetur;idque *per d. textum in d. l. qui filium* ; qui etiam loquitur abſolutè, *ibi* enim 1. c. nulla facta diſtinctione,an mater ſororis eſſet ſuperſtes , vel diues, dicit impenſas à tutore fratris hæredis pupilli factas in educatione eiuſdem ſororis non imputandas tutori,ſed hæredi,quia aliter facere non poterat tutor, vbi autem lex non diſtinguit , nec nos debemus diſtinguere ; ideo rectè *ſupra* dictum eſt *d. lege* , *qui filium* probari ſententiam,quod onus alendi filium pauperem tranſeat abſolutè in hæredem patris; Reſponſionem probant omnia tradita *ſupra à num.* 351. ad confirmandam præfatam ſententiam;& pro eadem reſponſione poſſunt allegari alij Doctores,qui *infra* citantur,abſolutè aſſerentes filiam à ſtatuto excluſam ab hæreditate paterna,à maſculis patris hæredibus eſſe alendam, & dotandam,licet ſtatutum nullam faciat mentionem de dote, & alimentis;qui etiam aſſertionem fundant *in d. l. qui filium*,qua decernitur filiam à patre ab hæreditate excluſam,à fratre hærede debere conſequi alimenta.

Hinc ſi mater filiam ſic dotatam, quia impubes eſ- 374 ſet,ſecum habuerit,& ei alimenta præſtiterit , æſtimationem à fratre hærede poterit repetere actione negotiorum geſtorum,vt rectè Cynus *loco citato*. Nec frater alimenta à ſe,vel tutore ſuo(ſi fuerit pupillus tempore præſtationis) eidem ſorori ſuæ præſtita poteſt in legatum dotis illi à patre relictum imputare; nam ſi tenetur ex bonis hæreditariis alere,non poteſt alimentorum impenſam compenſare cum dote;& ita in terminis Doctores *infra num.* 377. relati , & Cancerius *var. reſ. p.* 1. *cap.* 16. *n.* 31. fructus quidem dotis retinebit frater iuxta tradita *infra d. n.* 377.

Quid verò ſi filia,ſeu ſoror exhæredata , cui pater, 375 cum nupſiſſet , legauit dotem certam dandam à filio hærede vniuerſali inſtituto,haberet bona propria, vnde

Digitized by Google

poſſet ſe alere; an tunc frater hæres iuſſus dare illi nubenti dotem, teneatur adhuc illam alere; Gloſſa *in d.l. qui filium*, verbo, *cum hac aliter*, dicit filiam à fratre alendam, quando aliundè non habeat, vnde ſeſe poſſit alere, iuxta præfatam legem, ita enim interpretatur illa verba, cum hæc aliter ei contingere non poſſent, ideſt (inquit) aliunde non poterat ali, & Gloſſæ concluſionẽ approbat etiam Surdus *d.q.26.n.5.* negat tamen & rectè deduci ex illis verbis *dicta legis, qui filium*; nam ea verba, *cum hac aliter ei contingere non poſſent*, referuntur non ad ſororem, ſed ad Tutorem pupilli hæredis, qui eiuſdem pupilli ſorori dotatæ alimenta præſtiterat, quæ Iuriſconſultus *ibi* dicit rectè præſtita, nec à pupillo, eiuſvè hæredibus poſſe tutelæ nomine propter illa agi contra Tutorem; cum hæc aliter ei contingere non poſſent; ſcilicet, quia vbi recuſaſſet præſtare, fuiſſet à Magiſtratu, ſeu à Iudice compulſus; nam qui facit id, ad quod faciendum cogi, poteſt, videtur coactè facere; vt Surdus *d.n.5* poſt Io. Andream *in cap. præterea*, verbo, *extorquentes de iure patron.* Baldus *in l. nouiſſimè, per illum textum, ff. quod falſo tutore Authore.* Decius *in l. velle*, & Cagnolus *ibidem, ff. de reg. iur.* Et ſi frater conſideretur tantum vti hæres patris, & illius perſonam repræſentans, certum omninò eſt non teneri ſorori diuiti, & habenti bona propria, ex quibus ſe decenter iuxta ſtatum ſuum poſſit alere; cum nec pater viuens teneretur: ſi verò conſideretur, vt percipit dotis à patre relictæ, & aſſignatæ fructus, videri poſſet teneri eum præſtare alimenta iuxta quantitatem fructuum dotis aſſignatæ, nè ſentiat commodum dotis ſine incommodo. Ita ſentit Pontanus *de alim. d. cap. 10. num. 3.* dum ait alimenta in hoc caſu à ſorore, cui pater reliquit dotem poſſe iure actionis peti, etiam ſi non egeat: ſed etiam iuxta hanc conſiderationem eum non teneri ſorori diuiti præſtare dicta alimenta, aſſerendum videtur, cum à patre non grauetur dare dotem, niſi cum in matrimonio collocabitur, & ſic antequam ſoror in matrimonio collocetur, non habet maiorem obligationem quoad alimenta ei præſtanda, quam pater viuens haberet, ſed eandem omninò; & ita abſque dubio ſentiunt Gloſſa, & Surdus *locis citatis*.

Sequitur Summarium Capitis ſeptimi.

Filia ex conſuetudine, vel ſtatuto excluſa à ſucceſſione cum onere dotandi hæres maſculus tenetur alimenta præſtare; nec alimenta minuunt dotem, maſculus autem interim percipit dotis fructus. numero 376. & 377.

Etiam ſi ſtatutum excludens nihil de dote, vel alimentis dicat; adhuc hæres maſculus ad dotem, & alimenta congrua iuxta ſtatum obligatur. n. 378.

Patruus ex ſtatuto excludens filiam, vel neptem tenetur ſobrinam alere, & dotare. ibid.

Prædicta an procedant, ſi filia, vel ſobrina excluſa habet matrem, vel Auum maternum diuitem. numero 379.

Primogenitus ſucceſſor in maioratu à patre propria authoritate inſtituto ſuper omnibus bonis, non relicta legitima aliis fratribus non conſentientibus in inſtitutionem, tenetur præſtare legitimam, & alimenta num. 380.

Item ſi maioratus fuit inſtitutus auctoritate Principis cum onere relinquendi aliis filiis competentia alimenta, quæ inſtitutor non reliquerat; vel non reliquerat ſufficientia. n. 381.

Imò etiam ſi Princeps conceſſerit abſolutè facultatem inſtituendi maioratum, ex omnibus bonis, nulla facta mentione de aliis filiis, adhuc primogenitus ſucceſſor in maioratu tenetur cæteris fratribus dare alimenta competentia iuxta ſtatum. n. 382. & an quantitas alimentorum debeat adæquare legitimam. ibid.

Quin etiam ad alimenta eis præſtanda tenetur in foro conſcientiæ, licet Princeps conceſſiſſet inſtitutionem cum expreſſione, quod aliis filiis inſtitutor non relinqueret alimenta. n. 383.

Primogenitus ſucceſſor in maioratu tenetur etiam filiis illegitimis naturalibus, & ſpuriis, quibus pater non reliquit, alimenta congrua præſtare, ſi egeant; nec aliundè ex propria induſtria; aut bonis propriis ſeſe alere poſſunt. n. 384.

Primogenitus ſucceſſor ſororibus legitimis, & illegitimis filiis inſtitutis tenetur congruam dotem dare. numero 385.

Onus dotandi filias, an tranſeat in hæredes patris defuncti. n. 386.

Primogenitus ſucceſſor tenetur alere, & dotare fratres, & ſorores, quibus pater nihil aſſignauit, etiamſi ſuperſtes ſit mater, vel Auus maternus diues. numero 387.

Quod ſi maioratus inſtitutor cæteris liberis aſſignauit, & præſtitit congruentia alimenta, & dotes; ſi poſtea ad paupertatem deuenerunt; primogenitus ſucceſſor non tenetur illis præſtare alimenta, & dotes, ſi habeat matrem, vel Auum maternum diuitem habilem ad præſtanda alimenta & dotes. n. 388.

Siue primus inſtitutor maioratus, vel fideicommiſſi ex omnibus bonis conſtituti cæteris ſuis liberis præſtiterit, ſiue non præſtiterit ſufficientia alimenta; an maioratus poſſeſſores pro tempore teneantur in infinitum alere, & dotare fratres, & ſorores, & alios deſcendentes ex primo inſtitutore, ſi ſint egeni, & habeant matrem, vel Auum maternum diuitem, qui poſſint alere, & dotare, an vero teneatur ſolum fratribus, & ſororibus in ſubſidium alimenta, & dotes præſtare, num. 389. ad 401.

Qui poſt mortem Aui conceptus eſt, an poſſit dici illi fuiſſe ſanguine coniunctus, & eius agnatus, vel cognatus. n. 391. & 399.

Intellectus ad l. Paulus 47 § Paulus reſpondet nepotem, ff. de bonis libertorum. *ibid. fine.*

Intellectus ad Auth. res quæ, Cod. comm. de legatis. *n. 394. & 398.*

Omnis poſſeſſor primogenituræ, aut maioratus, qui ex conſuetudine, vel ex ſtatuto, aut alio modo defertur ad primogenitum obligatur alere, & dotare fratres, & ſorores inopes. n. 396.

Bona fideicommiſſi poſſunt alienari pro alimentis, & dote eorum, qui deſcendunt à fideicõmittente in infinitum, & maximè pro alimentis, & dote fratrum, & ſororum cuiuſcumque poſſeſſoris maioratus. 398.

Omnis poſſeſſor maioratus ſaltem, vt diues tenetur alere, & dotare fratres, & ſorores inopes, deficientibus matre, & Auo materno. n. 401.

Et in regnis Hiſpaniarum obligari ex vi maioratus, vt rem certam tradit Ludouicus Molina. ibid.

Monaſterium liberis, etiam ſpuriis ingreſſi & profeſſi, in cuius bonis ſucceſſit alimenta, & dotes præſtare debet. n. 402. & 403.

An pro alimentis teneatur monaſterium præſtare integrum vſumfructum legitimæ. n. 404.

Si pater ante profeſſionem filiis aſſignauit, & tribuit competentia alimenta reliquis bonis in monaſterium tranſlatis; an eiſdem filiis poſtea ad paupertatem redactis monaſterium teneatur alimenta præbere. n. 405.

Monaſterium, ad quod per eius profeſſionem omnia filij bona tranſlata ſunt tenetur alere patrem inopem. n. 406.

Vide de alio ſummaria poſt num. 406.

§. XX.

§. XX.

Si ex conſuetudine, vel ſtatuto filia excludatur à ſucceſſione paterna, & tota hæreditas maſculis deuoluatur, an maſculus hæres, ſeu ſucceſſor vniuerſalis in bonis paternis teneatur filiam ſic excluſam alere, & dotare.

376 DVbium quartum, an vbi per conſuetudinem, vel ſtatutum filiæ excludantur à ſucceſſione, ſeu hæreditate paterna, & tota hæreditas ad maſculos defertur, maſculi hæredes tenentur illis congruentia alimenta iuxta illius ſtatum, & qualitatem, & quantitatem hæreditatis præſtare. Dupliciter poteſt conſuetudo, ſeu ſtatutum excludere filias; ſcilicet, vel excludere filias dotatas; vel excludendo abſolute, nihil de filiarum dote, & alimentis diſponendo.

377 Si conſuetudo, vel ſtatutum excludat filias cum onere dotandi, communis Doctorum ſententia eſt, maſculos hæredes obligari ad præſtanda filiabus alimenta iuxta earum qualitatem, & ſtatutum. Ita per textum *in d.l.qui filium*, Bartolus, Baldus, Cynus, Caſtrenſis *in d.l.qui filium* Idem Baldus *in l.alimenta n.3. Cod. de negot.geſtis*, Romanus *conſ.134* Ruinus *conſ. 65. num. 6. lib.3.* Crauetta *conſ.189.n.4 vol.1.* Pariſius *conſ.108. numer.47.lib.3* Euerardus *loco de alimentis ad dotem n.7.* Pontanus *de alimentis cap.10.num.3* Ludouicus Molina, Tiraquellus, P.Barboſa, Vincentius de Franchis, Surdus, *locis ſupra num.371.citatis*, Baldus, Nouellus *tract. dot.p.6.ſpecial.16.* Alexander *conſ.48 num.1.vol.3.* Corduba à Lara *in §.idem reſcripſit.num.109* & alij Iuriſperiti communiter à Tiraquello, Ludouico Molina, Vincentio de Franchis, P Barboſa, & Surdo relati, & ex Theologis Azorius *p.2.lib 2.cap.5.quaſt. 4* vbi etiam adducit eam rationem, quod arctius eſt vinculum iuris, quo parentes filiis alimenta debent, quàm illud, quo debent hæreditatem. Sed id probat ſatis euidenter Textus *in d.l.qui filium*, & deducitur ex traditis *ſupra n. 355.* vbi probatum eſt onus alendi filios iure naturali tranſire ad hæredes, quod ius naturale non poteſt tolli per ſtatutum; & dum ſtatutum vult filiam excluſam à ſucceſſione, à maſculis dotari, vult etiam ab eis debere ali, donec in matrimonio collocetur; tum quia ſtatutum cenſetur conformari iuri communi *d.l.qui filium*; tum quia dos, & alimenta procedunt à pari, vt *ſupra §.* ex Rota, & aliis dictum eſt; & ſic qui à iure cogitur dotare, cogitur & alere. Quare nec impenſa alimenta minuent dotem, vt tradunt iidem Iuriſperiti, & alij à Surdo *d.q.26.num. 2. verſu finem* relati, quæ tamen procedunt & vt interim, donec filia in matrimonio collocetur; hæres maſculus percipiat dotis fructus, ita quod licet alimenta, quæ frater hæres præbet ſorori à patre, vel Auo ſuo dotatæ non debeat imputari in dotem; fructus tamen dotis ſibi quærat frater, & cum alimentis compenſat, vt in terminis Grammaticus *conſ.146.n.10.* Cephalus *conſ.85.* Corduba *in §. ſi mater num. 35. & in §.item reſcriptum num.5.fine, l.ſi quis à liberis, ff. de liber.agnoſc.* & Surdus *d.q.26.n.3. & tit.6.q.12.numer. 26.* (vbi poſt alios, quod ſi frater debitor ſororis pro legitima alat ſororem, poterit fructus legitimæ penes ſe retinere, & cum eis compenſare impenſam alimentorum,) & Cancerius *var. reſ. p. 1.cap.16.numero 31.*

378 Quin etiam ſi conſuetudo, aut ſtatutum excludat filias à ſucceſſione parentum, nihil de dote, nec de alimentis diſponens; adhuc Doctores communiter concludunt filias à maſculis hæredibus patris eſſe dotandas, & alendas iuxta earum qualitatem, ita quod conſuetudo, vel ſtatutum debeat intelligi, & non aliter locum habere poſſit, quam ſi filiabus dotes, ſeu alimenta competentia miniſtrentur. Ita ex Canoniſtis Io. Andreas, Hoſtienſis, Panormitanus *in cap. licet de voto* idem Panorm *in cap.fin.num.22 de conſuet. & conſ. 12.n.5. lib.1.* Couarruuias *de ſponſal.b.part.2.cap.8.§.6.num. 3. verſic.quare*, Guido Papa *deciſ.476. & deciſ. 487.* Rodericus, Suarez *in repet.l.quoniam in prioribus.lim.2.n.1. pag.229.& limit.11.n.22.pag. 38. C. d.de inoffic. teſtam.* Mantica *de tacitis, & ambig.lib.12 tit. 6 num.36.* Magilius *de imputat.quaſt.76.num.8* Bæza *de non melior.filiabus cap.12.num.39.* Bartolus, Baldus, Cynus, Caſtrenſis, Baldus, Nouellus, Romanus, Ruinus, Crauetta, Pariſius. Alexander, Tiraquellus, Ludouicus Molina, Corduba, Vincentius de Franchis, P.Barboſa, Surdus *locis ſupra numero præcedenti. & num 371.citatis*, & cæteri, quos cumulat Tiraquellus *de primog.citat quaſt.4. num.33.* ſtatuta enim in dubio ſunt intelligenda ſe conformare iuri commmuni, & nunquam diſcedere à iuſtitia, & æquitate naturali; & Princeps ſua lege etiamſi vellet, non poſſet filiis ſua alimenta tollere, cum ſint debitum naturale parentum, ſeu iure naturæ in conſcientia verè, & ſtrictè obligante debeantur; vt ſupra dictum eſt, & tradunt Panormitanus *in d.cap. fin. de conſuetudine*, Couarruuias *vbi ſupra*, & Canoniſtæ, & Iuriſperiti communiter, vt *ibidem* notat idem Couarruuias; & docent omnes Summiſtæ, & Theologi *initio huius materiæ de alimentorum obligatione*, relati. Hinc licet controuerſum ſit, an patruus teneatur in ſubſidium, vbi deſunt proximiores, alere nepotem, vel neptem, filium, vel filiam fratris egentem (de qua controuerſia infra) nihilominus ſi patruus ſtatuti decreto vocetur ad ſucceſſionem inteſtati excluſa filia, vel nepte, hoc caſu certum eſt teneri patruum ſobrinam alere, & dotare; colligitur ex traditis hoc, & præcedenti numero; & in aliis præcedentibus; & in terminis poſt Baldum, Nouellus, Corduba *in d.§.idem reſcripſit, n.109.l.ſi quis à liberis, ff. de liberis agnoſc.* & Mantica *dict. numero 36.*

379 Tradita duobus numeris præcedentibus Surdus *tit.1. de alimentis d.quaſt.26.num.6.* limitat; ſcilicet, vt filia ſtatuto excluſa non ſit dotanda, nec alenda ab hærede patris, quando habet matrem diuitem, quæ poteſt alere, & dotare; quia tunc non cenſeatur egena; quam limitationem tradit Surdus ſupponendo ſententiam *ſupra num. 346.* traditam: quod onus alendi filios non tranſeat in hæredes patris, quando extant mater, vel Auus maternus, aut aliquis alius ſanguine coniunctus, vel proximior hærede, à quo habere, & exigere alimenta filij poſſint. Sed huiuſmodi limitationem non poſuerunt alij Doctores *iiſdem duobus præcedentibus numeris* allegati, & reiiciendam fore conſtat ex traditis *num.351. cum pluribus ſequentibus*, vbi probatum eſt obligationẽ alendi liberos abſolutè tranſire in hæredes patris, & Aui, & talem limitationem præſertim Ruterus *d. n. 3.* non agnoſcit, vbi ſorori dos vigore ſtatuti debita eſt; cum velit ſororem iure actionis ſtatuti poſſe petere alimenta, etiamſi non egeat.

§. XXI.

Primogenitus ſucceſſor in maioratu an teneatur præſtare alimenta cæteris ſuis fratribus.

DVbium quintum, an frater ſucceſſor in primogenitura, ſeu maioratu teneatur præſtare alimenta aliis fratribus filiis inſtitutoris primogenituræ, ſeu maioratus; cum certum ſit inſtitutorem maioratus filiis maſculis alimenta, fœminis verò dotes competentes relinquere debere, vt latè Ludouicus Molina *de primog. lib.2.cap.1. & cap.15.n.1.* & alios allegans Additionator ad eundem Molinam *d.c.15.citato n.1.*

380 Primo dicendum, ſi inſtitutor primogenituram, vel maioratum inſtituit propria auctoritate ſuper omnibus bonis, & nihil, neque etiam legitimam reliquit aliis filiis

Digitized by Google

filiis legitimis, & naturalibus, vbi in tali inſtitutione non interuenerit filiorum conſenſus; inſtitutio eſt illicita, & inualida in foro conſcientiæ, & externo, vt Molina Iuriſperitus *de primog. dicto lib. 2. cap. 1. num. 9.* Verſic. *in primo caſu*: & Molina Theologus *de iuſtitia tom. 3. diſp. 578 num. 5.* & Gomez *ad l. 40. Tauri*; cum enim leges de legitima aſcendentibus, vel deſcendentibus relinquenda, irritum, & inane reddant, quod in cõtrarium factum fuerit, præfata inſtitutio, vt potè facta contra leges abſque Principis auctoritate, & conſenſu eorum, quibus legitima debetur, eſt illicita, & nulla.

381 Secundò, ſi inſtitutor primogenituræ, ſeu maioratus habens filios, fecerit inſtitutionem ex facultate Principis ſui ſupremi, qui maioratum facere conceſſerit, relictis tamen omnibus filiis alimentis competentibus, quæ inſtitutor non reliquerit, vel non reliquerit competentia iuxta ſtatum, & conditionem; eſto in foro exteriori inſtitutio valeat, nec poſſit à filiis rumpi, vt tradunt Molina Iuriſperitus *d. lib. 2. cap. 1. num. 27. & cap. 15. num. 24.* & Molina Theologus *d. diſput. 578. num. 6. initio.* Nihilominus in foro conſcientiæ, & externo primogenitus ſucceſſor in maioratu ex ipſis bonis maioratus, ſeu primogenituræ debet, & cogitur alimenta competentia aliis filiis præſtare: vt Molina Iuriſperitus *d. cap. 1. num. 27. & d. cap. 15. num. 2. & 24.* & Molina Theologus *d. diſp. 578. citato num. 5.* Ratio eſt, quia ſecluſa illa facultate Principis, cæteris filiis legitimis, ac naturalibus iuxta leges in foro conſcientiæ, & exteriori debentur non ſolum alimenta, ſed etiam integra alimẽta, & conſequenter cum facultas data ſit, vt tamen inſtitutor aliis filiis relinqueret competentia alimenta, primogenitus ſucceſſor in vtroque foro cogitur ex bonis primogenituræ, ſeu maioratus fratribus legitimis præbere alimenta competentia; vel ſi inſtitutor reliquerat quidem alimenta, ſed non competentia, ſupplere vſque ad congruam iuxta ſtatum alimentorum quantitatem. Quod etiam tradunt Tiraquellus *de primog. 4. num. 33.* Couarruuias *de ſponſalibus part. 2. §. 8. cap. 8. §. 6. num. 3. verſic. quarto* Corduba *in l. ſi quis à liberis, §. idem reſcripſit, num. 131. ff. de liber. agnoſc.* Spino *in ſpecul. teſtam. gloſſa 8. num. 106.* Rolandus *conſ. 54. num. 60. vol. 1.* & plures alios allegans Surdus *de alim. tit. 1. q. 27.*

382 Tertiò ſi Princeps conceſſerit facultatem ſimpliciter, & abſolutè inſtituendi primogenituram, ſeu maioratum ex omnibus bonis non exprimendo, quod aliis filiis à primogenito competentia alimenta aſſignentur; & ita de facto maioratus ſuper omnibus bonis fuerit inſtitutus, non relictis cæteris filiis inſtitutoris congruis alimentis; & ſi validus erit; nec rumpi poterit maioratus, vt vterque Molina tradit, locis *numero præcedenti* relatis; primogenitus tamen ſucceſſor in foro conſcientiæ, & exteriori tenetur cæteris filiis ſuis fratribus dare alimenta competentia, attenta ipſorum qualitate. Ita Molina Iuriſconſultus *d. cap. 1. num. 10. & 11.* Mangillus *de imputat. quæſt. 76. num. 8.* Corduba à Lara *in d. l. ſi quis à liberis, §. ſi mater, num. 55. & 56.* & Molina Theologus *d. diſput. 578. citato num. 5.* addentes etiam fœminis deberi dotem competentem in ratione alimentorum, vt pro ratione ſui ſtatus nubere poſſint. Ratio eſt, quia ea facultas Principis licet abſolute, & ſimpliciter inſtituendi ex omnibus bonis maioratum, intelligi debet relictis competentibus alimentis cæteris filiis, nè ſit iniqua, & iniuſta: Reſcripta enim, & commiſſiones Principum ſemper ſunt intelligenda, & interpretanda, vt nihil iniquum, & contra rectam rationem, iuſtitiamvè fori, & poli contineant, vt locis citatis vterque Molina, & alij, quos Molina *de primogenitu d. cap. 1. num. 12.* latè allegant. Quemadmodum etiam vbi ex conſuetudine, vel ſtatuto defertur ſimpliciter ſucceſſio parentis primogenito, huiuſmodi conſuetudinem intelligendam eſſe, dummodo cæteris filiis priùs alimenta iuxta eorum qualitatem, & dignitatem aſſignentur, traditum eſt *ſupra num. 378.* & aſſerunt Iuriſperiti *d. num. 378. & 377.* relati Surdus *de alimentis tit. 1. quæſt. 27.* & alij communiter apud eoſdem, præſertim apud Tiraquellum *de primog. quæſt. 4. num. 33.* & Ludouicum Molinam *citato cap. 1. num. 11. & 12.* & Surdum *d. quæſt. 27.* Et licet in prædictis caſibus, vbi Princeps non taxauit quantitatem alimentorum præbendam ſecundo Genito Vaſquius *de ſucceſſionum creatione lib. 3. cap. 21. num. 136.* dixerit, quod minor erit quam legitima: Corduba tamen *d. §. ſi mater, num. 57.* ait hoc verum eſſe iure regio, quo aucta eſt filiorum legitima, iure vero communi, cum legitima ſit triens, ſi filij ſint tantum tres, vel pauciores; & ſemis, ſi plures. *Auth. nouiſſima, Cod. de inoffic. teſtam.* ſentit non minorem proportionem ipſa legitima eſſe relinquendam filiis in alimenta, vt tradidiſſe addit Decium *conſ. 80. & 181. n. 5.*

Imò etiam ſi Princeps expreſsè conceſſerit inſtitu- 383
tionem maioratus ex omnibus bonis, non relinquendo cæteris filiis legitimam, nec alimenta, & derogando legibus contrarium diſponentibus; adhuc primogenitus ſucceſſor non ſolum teneretur in foro conſcientiæ, ſed in foro exteriori à Principe, vel Magiſtratu cogi deberet cæteris filiis aſſignare, ſeu præſtare alimenta non ſolum ſimpliciter neceſſaria, ſed etiam ſtatui, habita ratione quantitatis paterni patrimonij competentia. Ita Ludouicus Molina *de primog. lib. 2. dicto cap. 1. num. 14. cum pluribus ſequentibus,* & alter Molina *de iuſtitia d. diſp. 578 num. 6.* Verſic. *quartam verò partem,* & Corduba *d. §. ſi mater, citato, num. 55.* & quoad alimenta ſimpliciter neceſſaria conſtat ex traditis, *ſupra cap. 1.* & ex traditis de alimentis debitis filiis illegitimis naturalibus, & ſpuriis; & etiam in traditis *num. 355.* alimenta enim ſimpliciter vitæ neceſſaria, cum ſint parentum debitum naturale ex ſtricta, & vera obligatione iuris naturæ; neque Principis reſcripto, neque lege vlla poſſunt tolli, vt dictum eſt *ſupra num. 378.* & tradunt Doctores *ibidem* citati, vterque Molina locis citatis, & Iuriſperiti magis communiter à Ludouico Molina *d. cap. 1. num. 14. & 16.* allegati, aſſerentes, licet legitima quoad quotam (qua ratione eſt inducta ſolum iure ciuili) poſſit per legem, vel ſtatutum tolli; non tamen poſſe tolli quoad quantitatem alimentorum, quæ vitæ neceſſaria ſunt, quia hac ratione debetur iure naturæ; & ita nec Principis reſcripto, nec lege, vel ſtatuto tolli poteſt. Quod vero ad alimenta ſtatui competentia iuxta vtrumque Molinam explicatum eſt *ſupra num. 14. & 15.* vbi fuſius diſcutitur, an alimenta ſtatui congrua filiis legitimis, & illegitimis debeantur, an verò ſolum ſimpliciter neceſſaria vitæ.

An verò primogenitus ex vi conſuetudinis, vel ex Principis reſcripto vocatus ad maioratum, aut primogenium teneatur præſtare alimenta ſecundo Genito diuiti, & aliundè habenti, vnde ſe poſſit alere; videnda ſunt tradita *ſupra num. 45. fine & infra num. 519. & ſequentibus.*

Porrò ſucceſſor in primogenio, vel maioratu (vbi pa- 384
ter eius non reliquerit, aut aſſignauerit) etiam filiis illegitimis tametſi ſpuriis) ipſius inſtitutoris, tenetur alimenta aſſignare, vel præſtare, quando ex propriis bonis, vel ſua induſtria non poſſunt habere; vt conſtat ex traditis *ſupra num. 306. cum illis præcedentibus*; & expreſsè tradunt Couarruuias, Spino *locis num. 380. citatis*, Corduba, P. Barboſa, Vincentius de Franchis *locis n. 377. allegatis*, Panormitanus, Gomez, Peregrinus *locis num. 351. citatis*, Ludouicus Molina *de primog. lib. 2. cap. 15. n. 44* Mangillus *d. q. 76 n. 1.* Ioannes Nicolaus Lucidorus nonnullos alios allegans *de illegitimis cler. c. 19. n. 7.* & implicitè tradũt omnes alij Doctores *ſupra d. n. 356.* relati, & ratio eſt, quia alimenta filiis illegitimis naturalibus, & ſpuriis iure naturæ, & etiam poſitiuo ciuili, vel Canonico erant præſtanda, & relinquenda (vt *in præcedentibus*

dentibus pluries probatum eſt, & tradunt præallegati Doctores) tanquam debita ab inſtitutore maioratus, ac proinde ſicut cætera debita à maioratus ſucceſſore pro rata ſoluenda erunt, quamuis de eis Principis facultas, vel conſuetudo, aut ſtatutum non meminerit; id, quod in terminis tradidere Celſus *conſ.* 117. *num.* 6. & Ludouicus Molina *d. num.* 44. *fine*; & conſtat ex traditis *ſupra num.* 355.

385 In quibus autem caſibus primogenitus ſuccedens in primogenio, aut maioratu tenetur aliis fratribus filiis ipſius inſtitutoris primogenij, ſeu maioratus, ſeu in cuius bona omnia ex conſuetudine, vel ſtatuto ſuccedit, alimenta congrua præſtare; etiam ſororibus filiabus eiuſdem inſtitutoris tam legitimis, quam illegitimis, etiam ſpuriis congruam dotem pro ratione alimentorum, vt nubere poſſint, tenetur conſtituere; cum par ſit dotis, & alimentorum cauſa, vt *ſupra num.* 202. notatum eſt; & in his terminis tradidere Doctores communiter, ita Xuarez Roderic. *in l. quoniam in prioribus in ſecunda limit. num.* 10. *Cod. de inofficioſo teſtam.* Panormitanus *conſ.* 11. *dub. ſeptimo, vol.* 1. vterque Molina *locis ſupra num.* 381. 382. *&* 383. *citatis*, & Iuriſperiti omnes *ſupra num.* 377. 378. *& numero præcedenti* relati, & Surdus *de alimentis tit.* 1. *dicta quæſt.* 27. *num.* 3.

§. XXII.

Onus dotandi filias an tranſeat in patris defuncti hæredes.

386 HVius occaſione in vniuerſum aduertendum, quod licet Baldus, & Alexander *in l. ſi ſocer, in principio, ff. ſoluto matr.* docuerint onus dotandi filias non trãſire in eiuſdem patris defuncti hæredes; hoſque minimè cogi illas dotare; idque ob illud fundamentum, quod ſolo Iudicis officio pater compelli poſſit dotare filias, quod nullam præſupponit obligationem iuxta tradita *ſupra num.* 347. atque adeo nulla eſt obligatio, quæ in hæredes patris tranſeat: nihil longè veriùs, & aſſerendum eſt, ſicut pater lege naturali, & ciuili tenetur dotare filias, vt nubere poſſint, & ne etiam cogantur meretricari; ita etiam ſi pater non aſſignauerit eis dotem, onus filias dotandi tranſit in quoſcumque hæredes, & ſucceſſores vniuerſales, ad quos patris defuncti bona deuoluuntur. Ita expreſsè ex Doctoribus in præcedẽtibus allegatis, Corduba à Lara *in l. ſi quis liberis, §. non tantum num.* 56. *ff. de liberis agnoſc.* P. Barboſa *ad l.* 1. *p.* 4. *num.* 6. *ff. ſoluto matr.* Surdus *de alimentis tit.* 1. *quæſt.* 23. *num.* 13. præter hos Bartolus *in l. ſicut, §. penult. ff. quibus modis pignus, vel hypoth. ſoluitur; & in l. ſi marito, §. ſi voluntate, num.* 9. *ff. ſoluto matrimonio, & in l. poſt dotem num.* 23 *ff. eod.* Curtius ſenior *in l.* 1. *numer.* 68. *Cod. de edendo ibidem*, Ripa *num.* 21. Crauetta *in l.* 1. *num.* 201. *ff. de leg.* 1. Menochius *conſ.* 81. *num.* 1. *lib.* 1. Baëza *de non meliorandis filiabus, cap.* 15. *n.* 26. *& cap.* 1 [illegible] *num.* 109. & plures alij, quos latè referunt P. Barboſa, & Baëza, & eſſe ſententiam communiter receptam teſtatur Corduba *d. num.* 56. & hanc eandem ſententiam proculdubio tenent cæteri Doctores *numero præcedenti, & num.* 377. *&* 378. allegati, imò etiam alij Doctores *n.* 351. relati, & probant tradita *à num.* 352. *& ſequentibus*, & præſertim tradita *num.* 354. *&* 355. & confirmat P. Barboſa tum ex regula *l.* 2. *§. ex his, ff. de verborum obligat.* tum quia hæres recuſare non poteſt onus, quod defuncto incumbebat, vt expreſsè habetur *l poſtulante* 44. *ff. ad Trebell.* Ad hæc accedit ratio, de qua *ſupra num.* 355. *&* 384. quod cum dos filiæ ſit debitum à patre ſoluendum, in patris defuncti hæredem & ſucceſſorem vniuerſalem, ad quem defuncti bona deuoluuntur, ſicut & cætera eiuſdem defuncti debita tranſire debet dotandi onus. Fundamento autem oppoſitæ ſententiæ ex traditis *ſupra num.* 363. Reſpondetur primò patrem ex propria obligatione iuris naturalis teneri dare dotem filiabus pro ratione alimentorum. Reſpondetur ſecundò officium Iudicis ſupponere quaſi obligationem, quæ tranſit in hæredes, vt *d. num.* 363. explicatum eſt.

§. XXIII.

Primogenitus ſucceſſor fratres, & ſorores (quibus pater non aſſignauit) tenetur alere, & dotare, etiamſi habeant matrem, vel Auum maternum diuitem.

POrrò omnia, quæ in præcedentibus dicta ſunt de primogeniti obligatione alendi alios fratres ſuos, & 387
dotandi ſorores, filios, & filias inſtitutoris maioratus, cui inſtitutor nihil reliquerit pro alimentis, vel pro dote, procedunt etiam ſi mater, aut Auus maternus eorũdem fratrum, vel ſororum ſuperſtites eſſent, & forent, diuites, vt in terminis tradunt Cynus *in l. alimenta, C. de negot. geſtis*, Rodericus Suarez *in l. quoniam in prioribus limit.* 2. *num.* 10. Verſic. *ex quibus, pag.* 379. *Cod. de inoffic. teſtamento*, Larca *deciſ.* 47. *num.* 22. Salgado *in labyrintho creditorum conc. p.* 1. *cap.* 24. *num.* 136. 164. 165. *&* 204. qui alios allegat, & ita oportet aſſerant omnes Doctores relati *ſupra num.* 351. vniuerſaliter aſſerentes onus alendi filios, & dotandi filias tranſire abſolutè in hæredes patris, ſicut tranſeunt cætera debita. Neque puto diſſentire Ludouicum Molinam *de primog. lib.* 2. *c.* 15. *num.* 68. Gomez *ad l.* 40. *Tauri, num.* 75. Cordubam à Lara *in l. ſi quis à liberis, §. ſi mater num.* 49. *ad* 52. & Molina *de iuſtitia tom.* 3. *diſp.* 66. *num.* 8. Nam dum negant primogenitum, vt ſucceſſorem in maioratu, ſeu primogenio teneri alere fratres inopes, aut dotare ſorores, ſi habeant matrem, vel aſcendentes per lineam maternam, qui poſſit alimenta illis præſtare; hoc non loquuntur iuxta præſentem caſum; ſed in caſu, quo inſtitutor cæteris liberis à primogenito aſſignauerit competentia alimenta, & dotes congruas, & qui poſtea ad paupertatem deuenerint; & quando non agitur de liberis ipſius inſtitutoris maioratus, ſed de aliis deſcẽdentibus ſucceſſiuè ex maioratus poſſeſſore ſucceſſiuè, de quibus in proximè ſequentibus; caſus autem præſẽs eſt de fratribus, & ſororibus primogeniti ſucceſſoris in maioratu ex bonis omnibus conſtituto genitis ab ipſo maioratus inſtitutore, qui illis neque alimenta competentia, neque dotes congruas reliquerit. Hos igitur fratres, & ſorores alere, & dotare competenter teneri primogenitum, vt ſucceſſorem, & non matrem, aut Auũ paternum, licet diuites forent, probatur ex traditis *à n.* 380. ſcilicet, quod ſiue maioratus inſtituatur ſine licentia, ſiue cum licentia Principis; ſemper inſtituens debet cæteris liberis relinquere alimenta competentia, ſeu legitimã, & dotes ſaltem pro ratione alimentorum congruorum; & conſequenter hoc onus patris defuncti tranſit ad illius hæredem, & ſucceſſorem in maioratu, vt numeris præcedentibus probatum eſt: & confirmant tradita *ſupra num.* 352. *& in ſequentibus*, & iuxta hanc ſententiam multoties in Cancellaria Regia fuiſſe iudicatum teſtatur Rodericus Suarez *loco citato.*

§. XXIV.

Quando inſtitutor maioratus cæteris filiis, & filiabus præſtitit congruentia alimenta, & dotes; & ipſi poſtea ad paupertatem deueniant; an primogenitus ſucceſſor teneatur illis præſtare alimenta, & dotes, ſi habeant matrem, vel Auum diuitem.

QVid igitur ſi inſtitutor maioratus competentia alimenta, & dotes tribuit cæteris filiis à primoge- 388
nito,

Digitized by Google

nito, ac filiabus, aut de bonis maioratus illis ſufficienter sũt præſtita, ac ſoluta: ſi illi poſtea ad paupertatẽ deuenirent, & habeant matrem, vel Auum maternum; aut illis alimenta præſtare teneatur ipſe primogenitus ſucceſſ in maioratu, an verò mater, vel Auus, ſi ſint diuites, & poſſint. Reſpondetur in hoc caſu primogenitum non teneri fratribus, & ſororibus prædictis ad paupertatem redactis alimenta præſtare, ſed matrem diuitem, ſeu Auum maternum diuitem. Ita Antonius Gomez *ad l.40. Tauri num.*75. Verſic. *ſecundo per hac*, Molina *de iuſtitia d. diſp.*606. *num.*8. & Additionator ad Molinam *de primog. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 5. Ratio eſt, quia cum iam pater maioratus inſtitutor onus ſuum alendi filios adimpleuerit, & ſic à debito, & obligatione alimentorum ſeſe exemerit, non potuit tale onus tranſire ad primogenitum, vt ſucceſſorem, atque adeo ſi poſtea iidem filij ad inopiam redigantur, primogenitus ſucceſſor ad aliud non tenetur, quam teneretur ſi non ſucceſſiſſet in maioratu; aut iam ipſe ex bonis paternis perſoluiſſet, quo caſu non teneretur fratres, & ſorores inopes alere, & dotare, niſi quatenus diues, & ſolum in ſubſidium; ſcilicet ſi eorum mater, aut Auus maternus non eſſent ſuperſtites, aut eſſent egeni, & non poſſent alere, & dotare: frater enim diues, vbi ex vi ſucceſſionis in omnibus bonis paternis alere, & dotare non adſtringitur, non tenetur dare alimenta & dotes fratribus, & ſororibus egenis, niſi poſt patrem, matrem, & Auum paternum, & maternum; ſi quidem reſpectu deſcendentium pater, & eius aſcendentes primò tenentur alere, poſtea in eorum defectum mater, & matris aſcendentes, & in eorum defectu frater, ſi ſit diues; vt conſtat *ex l. ſi quis à liberis, §. vtrum, & l. non quemadmodum, ff. de liberis agnoſc.* & tradunt Doctores communiter, de quo etiam infra, vbi de obligatione fratris diuitis alendi fratrem inopem, præfata ratio maximè vrgeat ſuppoſita ſententia quod pater, qui ſemel alimenta tradidit filio, qui poſtea conſumpſit non tenetur illi ad inopiam redacto iterum alimenta præbere, de quo infra: & etiam fortius procedit, ſi poſt mortem inſtitutoris filij effecti fuiſſent pauperes.

§. XXV.

Omnes maioratus, ſeu fideicommiſſi poſſeſſores, an teneantur alere, & dotare omnes deſcendentes ex inſtitutore maioratus in infinitum.

MAior difficultas eſt, an omnis, & quicumque maioratus, ſeu fideicommiſſi ex omnibus bonis inſtitutoris conſtituti ſucceſſor teneatur alere, & dotare proprios fratres, & ſorores, ſeu omnes deſcendentes inſtitutoris inopes, ſi ipſe ex bonis maioratus, aut fideicommiſſi, id commodè facere poſſit; licet fratres, & ſorores, aliive deſcendentes ex inſtitutore pauperes habeant matrem, vel Auum maternum diuites, qui illis alimenta, & dotes poſſint præſtare. Difficultas hæc procedit tantum in ſucceſſore maioratus, aut fideicommiſſi ab antiquo puta ab Auo, vel Proauo, aliore maiori aſcendente ex omnibus bonis conſtituto, & poteſt difficultas intelligi, vel in caſu quando primus maioratus, vel fideicommiſſi inſtitutor, eiúſve immediatus ſucceſſor ex bonis maioratus, vel fideicommiſſi eiuſdem liberis inſtitutoris legitimis, atque illegitimis alimenta competentia, & dotes perſoluerit; vel in caſu quando neque à primo inſtitutore, neque ab eius ſucceſſore immediato eiſdem liberis inſtitutoris alimenta, & dotes non fuerunt de bonis maioratus perſoluta.

389 Prima igitur ſententia eſt, ſi primus inſtitutor, vel eius ſucceſſor ex bonis maioratus, aut fideicommiſſi cæteris filiis eiuſdem inſtitutoris, legitimis, & illegitimis, vel conceptis in eius vita ſufficientia, & congrua alimenta, & dotes tribuerit; poſteriores, & pro tempore ſubſequenter poſſeſſores maioratus, ſeu fideicommiſſi non teneri, vt ſucceſſores, & poſſeſſores maioratus, ſeu fideicommiſſi præſtare alimenta, & dotes cæteris fratribus, & ſororibus egenis filiis præcedentis poſſeſſoris, aliiſvè deſcendentibus ex primo inſtitutore; ſed tantum in ſubſidium ratione ſanguinis in defectum aliorum, qui ſint illis proximiores; ac proindè ſi habeãt matrem, aut alios aſcendentes ſiue per lineam maternam ſiue paternam, qui eis ſufficientia alimenta, & dotes præſtare poſſint, huiuſmodi poſſeſſores maioratus, aut fideicommiſſi non teneri ea illis præſtare. Ita Gomez, Molina *locis numero præcedenti relatis*, Couarruuias *lib.*3. *var. cap* 6. *num.* 10. §. *illud tamen*, Verſic. *quæ quidem opinio*, & idem tradit Ludouicus Molina *de primog. d. lib.* 2. *cit. cap.* 15. *num.* 68. Additionator *eodem lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 5. & 68. idem etiam ſentiunt Corduba à Lara, *in §. idem reſcripſit, num.* 128 & 138 Larea *allegata deciſ.* 42. *num.* 22. & Salgado *allegato cap.* 24. & *num.* 127. *vſque ad finem*, qui alios Iuriſperitos allegat, & faciunt tradita à Peregrino *de fideicom. art.* 42. *n.* 35. & 36. vbi cum aliis relatis à ſe *d. num.* 36. *fine*, quod pro dotanda nepte, quæ locum patris defuncti in ſucceſſione non habet, non poſſe alienari bona fideicommiſſi ab Auo inſtituti. Probatur præſertim à Gomez, & Molina, quia primus inſtitutor maioratus, vel fideicommiſſi ex omnibus bonis ſolum tenebatur relinquere ſufficientia alimenta, & dotes reliquis filiis, & filiabus ſuis natis, vel conceptis in eius vita, quod ſi non effecerit, illud onus tranſit ad maioratus ſucceſſores, ſicut cætera debita eiuſdem; ſi autem prædictæ obligationi ſatisfecit præſtando, ſeu relinquendo alimenta, & dotes filiis, & filiabus tunc viuentibus, vel in eius vita conceptis, iam cum fuerit extincta illa obligatio primi inſtitutoris, non poteſt tranſire in ſucceſſorem, & poſſeſſorem maioratus, ergo frater primogenitus, ſucceſſor, & poſſeſſor maioratus non tenetur alimenta dare aliis fratribus, & ſororibus, vt ſucceſſor, ſeu ex perſona inſtitutoris, aut patris eiúſve obligatione; neque ex propria perſona tanquam frater, niſi in ſubſidium, non extantibus matre, vel aſcendentibus, qui eos alere, & dotare poſſint, ad quos iure ſanguinis, & coniunctionis priùs ſpectat onus alendi, & dotandi iuxta tradita *numero præcedenti*; neque obſtat huic ſententiæ *Auth. res quæ communia de legatis*, dum dicit bona fideicommiſſi poſſe alienari pro alimentis, & dote eorum, qui deſcendunt ab inſtitutore fideicommiſſi, aiunt præfati Doctores præſertim Larea *d. num.* 22. nam inquiunt deciſionem Authentic. intelligi ſolũ de deſcendẽtibus extantibus, vel conceptis, viuente inſtitutore, non vero de iis, qui tempore mortis inſtitutoris non extabant; nec concepti erant, vt Baldus *ibi in antiqua lectura quæſt.* 3. Pariſius *vol.* 2. *conſ.* 52. *n.* 34. & *conſ.* 64. *num.* 64. & alij relati à Peregrino *de fideic. artic. q.* 42. *num.* 37. Verſic. *contrariam opinionem*, & à Petra *quæſt.* 8. *num.* 400. confirmat Gomez tradita *hic, & numero præcedenti*; quia ſi pater reliquit filiis integram legitimam, & maiori, vel alteri cætera bona, vel forte omnes æqualiter inſtituat, & aliquis deueniat ad inopiam, citra omne dubium alij fratres non tenentur eum alere pro rata tanquam hæredes, ſed tanquam fratres, & coniuncti; ergo etiam in noſtris terminis non tenetur frater primogenitus alere alios fratres inopes extante matre, vel Auo materno, vel alio aſcendente diuite, cum pater, & primus inſtitutor iam ſemel ſufficientia alimenta præſtiterit filiis omnibus, quibus tenenebatur præſtare. Addit Gomez hanc etiam ſententiã tenuiſſe Petrum Bartolum, & alios antiquos *in l. alimenta. Cod. de negot. geſtis*, eundem Bartolum *in l. ſi quis à liberis, §. item reſcriptum, ff. de liber. agnoſc.* & alios Iuriſperitos, quos *ibidem* allegat.

Ex quibus à Gomez, & Molina Theologo traditis 390
videtur inferendum, ſi primus inſtitutor maioratus, vel eius ſucceſſor cæteris filiis, & filiabus eiuſdem inſtitutoris natis,

Digitized by Google

ris natis, vel conceptis ſufficientia alimenta non tribuerit, poſſeſſorem maioratus cæteris deſcendentibus ex eodem inſtitutore maioratus teneri, vt ſucceſſorem præbere alimenta, ſi inopes ſint, quia cum primus inſtitutor non ſatisfecerit legi naturali, & ciuile onus relinquendi ſuis filiis, & filiabus alimenta; & dotes, quo tenebatur idem inſtitutor, tranſit in maioratus poſſeſſorem, vt ex bonis eiuſdem inſtitutoris vinculatis (vt ait Molina *d. diſputat. 316. numer.* 8. Verſic. *iuxta ea*, ergo paulò poſt principium) alimenta cæteris eius deſcendentibus præbeat, Larea tamen, & Salgado dicunt ſolum poſſeſſorem maioratus teneri ſatisfacere obligationi fundatoris, qui filiis ſecundogenitis, aut nepotibus tunc viuentibus, aut iam conceptis, ipſo fundatore viuente, non reliquit, aut dedit legitimam, ſeu congruentia alimenta; ac proinde videntur ſentire poſſeſſorem maioratus, teneri ſolum ad dictam legitimam, vel alimenta congrua ſemel tradenda, quod tantum fortè voluerunt Gomez, & Molina.

391 Secunda ſententia, ſiue primus inſtitutor maioratus, primogeniture, vel fideicommiſſi ex omnibus bonis conſtituti liberis legitimis, & naturalibus, ac illegitimis, dum ipſe viueret, natis, vel conceptis ſufficientia alimenta, & dotes reliquerit, ſiue non; neque à ſucceſſore immediato fuerint præſtita, primogenitum ſucceſſiuè poſſeſſorem primogenituræ, maioratus, aut fideicommiſſi non teneri, vt ſucceſſorem, & poſſeſſorem bonorũ eiuſdem primi inſtitutoris alimenta, & dotes præſtare deſcendentibus eiuſdem inſtitutoris poſt eius mortem conceptis; & ſic nec cæteros fratres, & ſorores inopes alere, & dotare, ſi habeant matrem, vel Auum maternum diuitem habiles ad alendum, & dotandum. Ita expreſſe Antonius Merenda non ſolum *tom. 3. lib.* 13. *cap.* 1. (vbi in vniuerſum negat onus alendi liberos, abſolutè tranſire ad hæredes patris, & quoſcumque poſſeſſores bonorum patris) ſed in terminis, & latiſſimè *tom. 4. lib. 21. cap. 36 per totum.* Probat *n. 3. & 4.* quia deſcendẽtes per lineam primi inſtitutoris poſt eius mortem concepti non habent, nec vnquam habuerunt ius ad alimenta contra eundem inſtitutorem defunctũ, & ſic nec poſt eius mortem contra hæredes illius; quia ius ad alimenta, quo pater adſtringitur erga filios, neptes, & pronepotes, fundatur principaliter in coniunctione, ſeu vinculo ſanguinis, vt in præcedentibus ſæpiùs dictũ eſt; & conſtat ex *l. ſi quis à liberis, §. 1. ff. de liber. agnoſc.* ibi, *cum ex equitate hæc res deſcendat, & naturali charitate ſingulorum deſideria iudicem perpendere portet*: At deſcendens, qui poſt inſtitutoris mortem conceptus eſt, dici non poteſt illi fuiſſe ſanguinis vinculo coniunctus; cum mors omnia ſoluat iuris vincula, *§. deinceps Auth. de nuptiis*, & ſic non potuerit extitiſſe inter ipſum inſtitutorem, & deſcendentes poſt eius mortem conceptum illud vinculum naturale, ex quo obligatio alendi contrahitur Idque confirmat Merenda, tum *ex l. item prætor 8 ff. de ſuis legitimis hæredibus*, vbi Iulianus ait eos, qui poſt mortem concepti fuerunt, non poſſe propriè appellari eius cognatos; ſed eos appellari abuſiuè, ſeu habita relatione ad id, quod contigiſſet, ſi viuo eo concepti fuiſſent iuxta explicationem Cuiacij *lib. 59. ad ed ctum Iuliani, & Alciati lib. 1. diſpunct. cap. 28* tum etiam *ex l. 1 § ſi quis proximi, ff. vnde cognati*, vbi dicitur, *ſed vbi natus non eſt, admittimus eum, qui poſt ventrem proximus videbatur; ſed hoc ita demum erit accipiendum, ſi hic qui in vtero eſſe dicitur viuo eo, de cuius bonorum poſſeſſione agitur, fuerit conceptus; nam ſi poſt mortem, neque obſtabit alij, neque ipſe admittitur, quia non fuerit proximus cognatus ei, quo viuo animal nondum fuerit*; ex quibus textibus (quibus addi poteſt quod poſt mortem Aui concepti habentur pro extraneis *l. Titius 6. ff. de ſuis, & legitimis*, quam ad id adducit Perra *de fideicom. quæſt.* 8. *nume* 401.) Merenda ait apparere nepotem, vel pronepotem conceptum poſt mortem Aui, vel Proaui non poſſe propriè dici eius agnatum, vel cognatum, quod fundamentum agnationis, & cognationis in hoc iuxta præfata iura conſiſtat, vt eo tempore, quo vixit defunctus fuerit inter viuos, qui ei agnatum, & cognatum eſſe, & vt agnatum, vel cognatum ſuccedere prætendit. Quare hanc eandem ſententiam idem Merenda *num.* 7. ſic corroborat; nam, inquit, opus eſt, eum qui poſtulat alimenta, affirmare ſe eſſe nepotem, vel pronepotem Teſtatoris, ſeu inſtitutoris fideicommiſſi, vel maioratus, ſi vult ex eius bonis obtinere alimenta, quando is ad quem ea ſpectant non eſt ex iis perſonis, quæ alendi onere grauantur; atque ideo cum non poſſit probare exiſtentiam terminorum neceſſariorum, vt poſſit probare ſe fuiſſe nepotem, aut pronepotem defuncti, conſequens eſt, eum obtinere non poſſe alimenta ſibi præſtari ex eius hæreditate. Neque ait idem Merenda *numero 5. per leg. Paulus 47. §. Paulus reſpondet nepotem ff. de bonis libertorum*, doctrinam prædictorum textuum *in dict. §. deinceps, & in dict. leg. 1. §. ſi quis*, reſtringi ad materias ſucceſſionum ab inteſtato; non autem pertinere ad alias materias, vt voluit Hieronymus de Leone *deciſione Valentina 27. numero 19. libro* 1. Hoc enim, inquit Merenda, non eſt abſolutè verum, ſed tantum ſi agatur de ea materia, in qua non requiritur, vt is, de quo agitur, fuerit agnatus, vel cognatus defuncto per Gloſſam *ibidem*, verbo, *libertis*, & alios, quos *a d. numer.* 5. idem Merenda refert.

Præterea idem Merenda *num* 8. probat eandem ſententiam, quia iuxta dictum Vlpiani *in d. § 1. l. ſi quis à liberis*, obligatio alendi liberos deſcendit ex charitate naturali, charitas autem naturalis allegari non poteſt erga eos, qui viuis nobis non fuerunt concepti, niſi abuſiue loquendo; cum voluntas non moueatur ex obiecto incognito; ac proindè verba Vlpiani *in d. §.* non conueniunt iis, quia poſt mortem parentis concepti fuerunt. 392

Denique probat *num.* 9 quia qui poſt mortem Aui conceptus eſt, non poteſt negare dominium perfectè fuiſſe quæſitum hæredi ſui Aui, niſi dixerit ſibi ius fuiſſe quæſitum viuo Auo; hoc autem non poteſt probare, cum eo viuo non fuerit in rerum natura: ſi dixerit eius bona ſubiici obligationi reali, vt deſeruiant pro alimentis eorum, qui ex liberis defuncti deinde naſcituri ſunt, neceſſe eſt, vt oſtendat legem, quæ hoc induxerit, & ſi admittatur hoc ius reale, agi poterit contra eos, qui bona hæreditatis ſui parentis ab eius hærede acquiſiuerunt; cum ſuo facto non potuerit ipſorum ius extinguere pro conſequendis alimentis, etiamſi per multas manus tranſiuerint: Hoc autem nemo poteſt admittere ſine maxima perturbatione commerciorum, cum omnibus liberis competeret ius poſtulandi alimenta à ſuis parentibus, & maioratuum, & primogenituræ fructus nulla ferè ex parte pertinebunt ad ipſorum poſſeſſores, ſi ipſis iniungatur onus alendi deſcendentes eius, qui ipſorum authores fuerunt. 393

Non obſtare prædictæ ſententiæ *Auth. res quæ, Codice com. de legatis* ſubdit idem Merenda *num.* 10. hanc enim, ait ſecundum plurium Doctorum ſententiam habere locum in deſcendentibus eorum, qui fideicommiſſum poſſident, non in omnes deſcendentes inſtitutoris fideicommiſſi. Addit neque in iiſdem habere locum, de quo agit *lib* 19. *c.* 25. Prædicta Merenda. 394

Tertia ſententia abſolutè aſſerit quemcumque antiquiſſimi maioratus, & fideicommiſſi poſſeſſorem vti primogenitum, & ſucceſſorem in bonis maioratus, & fideicommiſſi teneri proprios fratres, & ſorores inopes ex primo inſtitutore deſcendentes alere, & dotare. Ita Rodericus Suarez *in l. quoniam in prioribus limit. 2. n.* 10. *Cod. de inoffic. teſtam.* vbi etiam dicit ita fuiſſe multoties iudicatum, Surdus *de alimentis titul.* 1. *quæſt.* 27. 395

quæſt.27. num. 3. & 4. ita etiam ſenſiſſe Cynum *in l. alimenta, Cod. de negot. geſtis, ibidem* Baldum, & Paulum de Caſtroreſert Gomez *ad d.l.40. Tauri d.num* 75. *paulo poſt initium*, & Couarruuias *d. §. illud tamen,* vbi dicit eſſe communem Doctorum *in d. Auth. res, quæ,* Hieronymum quoque de Leone *in deciſ.27. lib.* 1. tenuiſſe poſſeſſorem primogenituræ, & fideicommiſſi perpetui debere deſcendentes Teſtatoris, ſeu inſtitutoris poſt eius mortem conceptos alere, teſtatur Merenda *d.cap.* 56 *initio.* Eandem ſententiam tenet Ludouicus Molina *lib. de primog. lib.4. cap.6. num.* 4. *Verſic. contrarium, & num.* 5. & etiam videtur tenere *lib.2. d.cap.* 15. *num.* 58. & 59. & indubitatè tenet *in calce libri. num.*14. & *infra num.*42. licet *num.* 68. *dict. cap.* 5. contrarium expreſsè alleгat dicens, primogenitum teneri fratres, & ſorores inopes alere, & dotare non vti primogenitum, & maioratus poſſeſſorem, ſed vti diuitem, & ſanguine coniunctum, & ſolum in ſubſidium; quando deſcendentes ex primo inſtitutore non habent patrem, aut matrem, aut Auum maternum, qui poſſit commode alere & dotare. Intelligitur autem hæc ſententia quoad maioratum iuxta Rodericum, & Surdum, vt primogenitus maioratus, vel primogenituræ poſſeſſor teneatur fratribus, & ſororibus alimenta, & dotes, quibus poſſint commodè ſuſtentari, præſtare, habita ſemper ratione, quod idem primogenitus poſſit honorificè viuere, & propriam dignitatem ſuſtinere.

396 Et pro hac ſententia ſtare videntur Doctores, qui abſolutè tradunt omnem poſſeſſorem maioratus, ſeu primogenituræ obligari, & cogi alere, & dotare fratres, & ſorores inopes, ita tamen quod tantum remaneat primogenito, vnde poſſit honorificè ſuam dignitatem ſuſtinere. Ij ſunt Baldus *in l. cunctos populos n.*17. *Cod. de ſumma Trinitate* (vbi prout eum refert Surdus *d. quaſt.* 27. *num.* 2. ait, quod ſi valeat ſtatutum vocans primogenitum ad alicuius ſucceſſionem, tamen poſtea nati filij ſunt alendi (Ioannes Andreas, Hoſtienſis, Panormitanus, Guido Papa, Tiraquellus *loco ſupra num.* 378. *relatis*, Surdus *d. num.* 2. alij ex relatis *eodem num.* 378. & plures alij à Surdo, Tiraquello, *locis citatis*, & Ludouicus Molina *d.cap.* 15. *numer.* 56. allegati, & ita videtur ſentire etiam Mangilius *de imputat. quaſt.* 76.

397 Rodericus Suarez *loco citato*, quod frater bonorum maioratus poſſeſſor, ex quorum fructibus ſine magno incommodo ſtatus, & perſonæ id poſſit facere, debeat fratres, & ſorores inopes alere, & dotare: probant ea ratione, quod id æquitas exigat; quia frater tenetur alere fratrem, & dotare ſororem, ſi non habeat aliunde alimenta, & dotem, quæ ratio probat de quocumque fratre diuite, quod fratrem, & ſororem inopes teneatur alere, & dotare, in ſubſidium tamen, & quando deſunt alij proximiores, ſcilicet pater, vel mater, aut Auus paternus, vel maternus, qui commode alere poſſint.

398 Surdus probat ratione ducta *ex d. Auth. res, quæ, C. comm. de legatis*, ſcilicet, quia iuxta *præd. Auth.* nō pauci Doctores ſentiunt bona fideicommiſſo, ac reſtitutioni ſubiecta poſſe alienari pro alimentis, & dote eorum, qui deſcendunt à fidei committente in infinitum; ita quod dicta authentica non complectatur ſolum deſcēdētes, ſeu nepotes, & pronepotes inſtitutoris fideicommiſſi, eo viuente natos, vel ſaltem conceptos; ſed omnes etiam natos, & conceptos poſt eius mortem, quos ipſe fideicommiſſi inſtitutor ſi viueret, alere, & dotare teneretur; licet pro alimentis, & dote tranſuerſalium, ipſius fideicommittentis non poſſint alienari. Ita Baldus, Angelus, Caſtrus, Curtius *in dict. Authentic. res, quæ.* Petra *de fide comm. d. quaſt.*8. *num* 405. Simon de Prætis *de interpr. vltim. vol. fol.* 418 *num.* 9. Padilla *in d. auth. res, quæ, num.* 56. 57. & 58. & plures alij à Padilla, & Surdo relati, qui Doctores in hoc volunt eſſe conſiderandum ſolum, an ſi Teſtator, ſeu inſtitutor viueret, teneretur, non autem poſtquam eſt mortuus, & ſic ceſſant adducta *ſuper numer.* 300. ex Merenda, cum etiam certum ſit, ſi inſtitutor viueret, quod teneretur ſuos nepotes, & pronepotes alere, & dotare; præſumendum eſſe videtur eius voluntatem fuiſſe in conſtitutione maioratus, ac fideicommiſſi, vt pro eorundem alimentis, & dote bona poſſent alienari, ſaltem vbi expreſsè non prohibuit; & quod bona fideicommiſſo ſubiecta poſſint in infinitum alienari pro alimentis, & dote liberorum poſſeſſoris maioratus, & fideicommiſſi pauperum, tradunt etiam Oddo *de fideicom. quaſt.* 46. *numero* 105. Peregrinus *eodem tractatu artic.* 42. *numer.* 55. & Fuſarius *de ſubſtit. quaſt.* 531. *numer.* 41. id tamen limitantes quod ad portionem ſolum bonorum fideicommiſſi relictam ipſi poſſeſſori grauato, pro qua ſola portione, & non pro portione bonorum fideicommiſſi relicta cohæredi, & eidem poſſeſſori ex reciproco fideicommiſſo peruenta poſſe bona fideicommiſſo ſubiecta alienari pro alimentis, & dote liberorum ipſius poſſeſſoris grauati docent. Et quod diſpoſitio prædicta *Auth. res quæ,* vt bona fideicommiſſo ſuppoſita poſſint alienari pro alimentis, & dote liberorum deſcendentium à fideicommittente, vbi fructus bonorum non ſufficiunt, procedat, & habeat locum etiam in deſcendentibus natis, & conceptis poſt obitum eiuſdem committentis præter Petrum Padillam, & alios Iuriſperitos ſupra allegatos aſſeruere Rota Romana *deciſ.*37. *part.*1. *diuerſorum, & deciſ.*46. *num.*7. *apud Seraphinum* Menochius *de præſumpt. lib.*4. *præſumpt.*185. *num.*18. & *ſeqq.* Fontanella *de pactis nupt. clauſul.* 5. *gloſſa* 1. *part.* 2. *num.* 77. Ferentillus *ad deciſionem Burati* 641. *num.*27. alios recentiores allegans Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegitimis Clericorum cap.*19. *num.*8. & Theſaurus *deciſ.* 191. *num.*11. vbi ſic fatur, ſecundum hanc ſententiam iudicaſſe Senatum Pedemontanum, in conceptis enim deſcendentibus etiam poſt mortem inſtitutoris fideicommiſſi militat ea ratio, quod ſi ipſa aleret, teneretur eos alere, & dotare, quæ eſt ratio diſpoſitionis *d. Authent.*

Eadem ſententia videtur poſſe probari *ex textu in §.* 399
vtrum autem l. ſi quis à liberis, ff. de liber. agnoſc. nam iuxta Vlpiani ſententiam, ibi, *non ſolum pater filios, ſed Auus, & Proauus, & cæteri aſcendentes per lineam maſculinam obligantur alere nepotes, & pronepotes, alioſque ex ipſis deſcendentes*, Ergo videtur dicendum quod Vlpianus *in d. §.* comprehendat etiam nepotes, & pronepotes natos, & conceptos poſt Aui, & Proaui obitum; cum impoſſibile ſit, quod omnes deſcendentes concepti ſint viuente eo, qui nepotes, & pronepotes & deinceps habiturus eſt. Quare Vlpianus videtur conſideraſſe omne tempus ſcilicet, & quando viuente Auo, aut Proauo nepos, aut pronepos natus, aut conceptus eſt; & etiam quando eo defuncto natus, & conceptus, expendendo illud, *quod ſi viueret*, eoſdem nepotes, & pronepotes inopes teneretur alere. Hoc idem confirmari poſſe videtur ex ſequentibus verbis *eiuſdem* §. ibi, *cum ex æquitate hac res deſcēdat, charitateque ſāguinis*: charitas enim ſāguinis, & affectio naturalis non ſolum extēditur ad filios exiſtentes, & conceptos, ſed etiam ad nepotes, & pronepotes, & cæteros deſcendentes, qui ſperantur naſcituri, cum in his omnibus repræſentetur primus Genitor, & agnatio conſeruetur, & perpetuitatem conſequatur. Neque obſtat illud ex Merenda *ſupra numero* 391. adductum, ſcilicet quod voluntas non fertur in incognitum; nam primò *in d. §. vtrum autem*, charitas, & affectio, atque deſiderium non accipiuntur pro ſola actuali dilectione, affectione, ac deſiderio à voluntate elicitis; ſed etiam, & magis pro charitate, & affectione radicaliter. Secundò, quia voluntas actualiter ferri poteſt in nepotes, & pronepotes, & cæteros deſcendentes naſcituros, quatenus in confuſo

Digitized by Google

fuſo apprehenduntur,& ſperantur naſcituri, vel non deſperatur eſſe naſcituros;& per eos agnationem forè perpetuandam : cum ergo omnes primogeniti poſſeſſores primogenituræ ſuæ maioratus, aut fideicommiſſi cenſeantur, & ſint hæredes, ac ſucceſſores primi inſtitutoris, à quo, & non ab aliis ſubſequentibus poſſeſſoribus cenſentur, & verè habent bona maioratus, vel primogenituræ, aut fideicommiſſi, ad illos tranſibit obligatio primi inſtitutoris maioratus, vel fideicommiſſi iuxta tradita *ſupra à numero* 352. & hoc idem videtur ſentire Padilla *in d. Auth. res, quæ numero* 58 dũ abſolutè dicit Auum,Proauum, & cæteros ſuperiores parentes teneri dotare ſuos deſcendentes; & fauere videntur alij Iuriſperiti, & Theologi *ſupra numero* 281. *&* 283. allegati, qui idem ſine diſtinctione nepotum, vel pronepotum natorum, & conceptorum viuente Auo, aut Proauo, aut eo defuncto conceptorum aſſerunt. Quare etiam videtur dicendum Textus *in d. l. item prætor*, & alios *ſupra* 390. adductos ex Merenda intelligi quoad materiam ſucceſſionum non quoad alias materias præſertim alimentorum deſcendentibus egenis præſtandorum, vt *d. numero* 390. *in fine* dictum eſt, prædictis adde ſaltem largè ſumpto vocabulo agnatum alicuius dici illum, qui per lineam maſculinam, eo mortuo naſcitur vt *ex textu in l. quam Tuberonis, ff. de pecul. in l. item prætor, ff. de ſuis & legit.* tradit poſt alios Fuſarius *conſ.* 56. *numero* 6. & licet non dicatur propriè agnatus; cum tamen ſit deſcendens, attendenda eſt præſumpta mens inſtitutoris; & quod ſi inſtitutor viueret, eſſet propriè agnatus ſuus. Et quod in fideicommiſſis vocatio de agnato intelligatur etiam de agnato, qui extat tempore conditionis purificatæ, licet tunc non coierat inſtitutor, latè tradit Fuſarius *dict. conſ.* 56. *& in tractatu de ſubſt.* prædictis.

400 Quapropter non videtur poſſe negari hanc ſententiam habere non modicam probabilitatem, & fundatam in æquitate naturali maximè quoad fratres, & ſorores ipſius poſſeſſoris maioratus, ſeu fideicommiſſi filios vltimi, ſeu proximè præcedentis poſſeſſoris maioratus, vel fideicommiſſi præſertim, quando ex fructibus bonorum maioratus, & fideicommiſſi fratres,& ſorores inopes, frater ipſe primogenitus poſſeſſor poteſt commodè alere, & dotare, & nouam confirmationem addo deſumptam ex præſumpta voluntate inſtitutoris maioratus, vel fideicommiſſi; nam videtur non ambigendum inſtitutorem, qui ſplendorem familiæ per maioratum,vel fideicommiſſum conſeruare voluit, vnquam paſſurum fuiſſe liberos ſuos, ſuóſve nepotes, & pronepotes, & cæteros deſcendentes fame perire, vel cum dedecore victum ſibi quærere viliſſimas artes exercendo, vel alia ratione parum decenti. Sed de his ſatis, & hanc rationem deductam ex veriſimili, & præſumpta voluntate inſtitutoris, quod ſi eo tempore viueret, neceſſitatibus ſuorum deſcendentium conſuluiſſet; ponderat poſt alios Ludouicus Molina *d. lib.* 4 *cap.* 6. *citato n.* 5.

401 Solum aduertendum, omnem poſſeſſorem maioratus, vel primogenituræ, aut fideicommiſſi, ſi non vt primogenitum, & poſſeſſorem,ſeu ſucceſſorem in bonis maioratus, tamen vt diuitem ratione coniunctionis ſanguinis teneri alere fratres, & dotare ſorores in ſubſidium, ſcilicet quando nec mater, nec Auus maternus poteſt, vt infra probatur;& tradunt omnes præallegati Doctores,& etiam Salgado *in labyrintho creditorum dicto cap.* 24. *num.* 132. 141. 142. 145. 146. imò etiam primogenitum poſſeſſorem maioratus teneri etiam ſaltem in ſubſidium alere patruum, ſobrinum, & alios,amitam, & ſobrinam, tradunt Ludouicus Molina, *d. cap.* 15. *num. ſeq.* & alij, de quo *infra.* Inſuper Ludouicus Molina *in annotationibus, quas in calce lib. de primogeniis habet num.* 14. aſſerit quod omnis etiam antiquiſſimus poſſeſſor maioratus tenetur alere fratres, & dotare ſorores pauperes non ex coniunctione ſanguinis tantum; ſed etiam ob rationem, quod maioratus inſtitutio ex Hiſpaniæ Regnorum conſuetudine, & lege facta fuiſſe videatur, vt filius primogenitus familiæ Caput, atque robur ſit, fratreſque, & ſorores egentes teneatur alere, & dotare; quam obligationem addit idem Molina in omnes primogenitos in infinitum transfundi, atque in ipſorum maioratuum propriam, ac peculiarem naturam conuerti; prout (inquit) in ſimili, in feudis, in quibus iure Francorum ſucceditur, in quibus filius primogenitus, qui in feudo ſuccedit, ſemper tenetur fratribus, & ſororibus victum, & militiam præſtare, quaſi feudum ipſum hac lege, & conditione ei delegatum ſit, quæ omnia approbat Additionator ad eundem Molinam *de primog. lib.* 2. *dicto cap.* 15. *numer.* 56. *fine.* Licet non admittat Salgado *d. cap.* 24. *numero* 100. *& ſequentibus*, qui tamen *d. cap.* 24. *num.* 196. fatetur inſtitutorem maioratus, dum omnia ſua bona in vnum vult transferri, & deuenire, id ea præſertim intentione facere, vt maioratus poſſeſſor ſit diues effectus cæteris conſanguineis egentibus ad eum tanquam ad caput familiæ recurrentibus poſſit ſubuenire, & habeat vnde poſſit ſuccurrere ſi (inquit Salgado) velit ſuccurrere, non tamen ſubditus, vt ad id teneatur, ſeu inſtitutor velit teneri; præter iuris communis obligationem,cui ſe in dubio cenſetur conformare.

§. XXVI.

Monaſterium ad quod ob patris profeſſionem deuenerunt bona paterna, an teneatur liberis congrua alimenta, & dotes competentes præſtare.

DVbium ſextum. An ſi pater ingrediatur mona-
ſterium, quod in omnia bona eiuſdem ſuccedat, 402
nec filiis, & filiabus ante ingreſſum, ſeu profeſſionem congruentia alimenta,& dotes aſſignauerit, & præſtiterit; monaſterium teneatur illos inopes alere, & dotare, communis Doctorum ſententia eſt, quod monaſterium in bonis omnibus patris profeſſi ſuccedens filios,& filias eius pauperes, quibus ſufficientia alimenta,& congruam dotem pater non reliquit, vel aſſignauit,& tradidit, alere,& dotare teneatur. Ita Bartolus *in l. ſi quis à liberis,* §. *item reſcriptum, ff. de liber. agnoſc. & ibidem* Dynus, idem Bartolus *in tract. de alim. n.* 21. Panormitanus *in cap. tranſmiſſa n.* 6. *qui filij ſint legitimi*, Corduba à Lara *in d.* § *item reſcriptum, n.* 11. Couarruuias *de ſponſ. p.* 2 *c.* 8. §. 6. *num.* 14. Surdus *de alim. tit.* 1. *q.* 29. *per totum*, Paſchalis *de patria poteſt. p.* 2. *c.* 3. *n.* 26. Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegit. cler. cap.* 16. *n.* 1. plures alij Iuriſperiti à Surdo *n.* 1. latè relati, & Theologi *ſupra n.* 351. allegati, & Sanchez *lib.* 7. *ſummæ c.* 10. *n.* 8. & ita oportet ſentiant omnes alij Iuriſperiti *d. n.* 351. allegati, dũ aſſerunt onus alendi liberos abſolutè tranſire in quoſcumque hæredes, & vniuerſales ſucceſſores bonorum paternorum. Quare probatur hæc ſententia per tradita *n.* 352. *& ſequ.* & præſertim *n.* 355. ad probandũ onus alẽdi liberos deuolui ad hæredes patris,ſicut tranſit onus ſoluẽdi cætera patris debita:& in ſpecie quod monaſterium teneatur ad omnia onera ingreſſi,tradũt Bartolus *in l. fin. ff. de adopt.* Felinus *in cap. in præſentia n.* 19. *de probat.* Bellenzinus *ad Panormit. in d. cap. tranſmiſſa,*& Surdus *d. q.* 29. *num.* 2. vbi etiam ex Ioanne Andrea, Butrio,& Baldo *in d. c. in præſentia,* & Iaſone *in Auth. ingreſſi n.* 24. *C. de ſacroſanctis Eccl.* addit trãſire in monaſterium omnes actiones actiuas,& paſſiuas,quæ cõpetebant monacho,& cõtra monachũ.

Procedit autem præfata communis etiam in filiis 403
ſpurijs ingreſſi,& profeſſi,cuius bona ad monaſterium deuenerunt, quibus quoque egenis monaſterium

Digitized by Google

tenetur præbere alimenta non ſolum in foro conſcientiæ, & Eccleſiaſtico, ſed etiam in quocumque foro (quicquid ſecus ſentiat Vaſquius *de ſucceſſion. creat. part. 2. §. 0. numero* 317.) vt etiam in terminis docuerunt Bartolus, Pahormitanus, Couarruuias, Surdus, Ludouicus, Sanchez, *locis numero præcedenti citatis*, Spino, Ioannes Lupi, & Rolandus *locis ſupra numero* 351. *citatis*, & ita Theologi *d. numero* 351. relati, & ratio eſt, quia (vt *in præcedentibus* ſæpe dictum eſt) ſpurij æquiparantur legitimis, quoad commodum, & ius alimentorum, & conſequenter ratio, quæ concludit pro legitimis, ac naturalibus, idem probat pro illegitimis, & ſpuriis.

§. XXVII.

Monaſterium pro alimentis an teneatur aſsignare, ſeu præſtare totum vſumfructum legitimæ, & non minus, nec teneatur plus.

404 IN qua autem quantitate taxanda ſeu aſſignanda ſint alimenta filiis præſertim legitimis à monaſterio poſt profeſſionem patris, qui omnia bona eidem monaſterio detulit, debitis; Corduba *vbi ſupra n.* 13. Surdus *de alim. tit.* 4. *q.* 23. *n.* 6. Decius *conſ.* 181. *&* 182. Paulum, Bartolum, & alios allegans ab iiſdem Surdo, & Corduba, & à Vaſquio *de ſucceſſionum progreſſu lib.* 1. §. 1. *n.* 48. *initio* relatus, aſſerunt monaſterium nomine alimentorum teneri aſſignare integrum legitimæ vſumfructum, nec poſſe præſtare minus, eo quod legitima detur, & ſuccedat loco alimentorum.

Hanc tamen ſententiam Vaſquius *d. n.* 48. *fine* dicit ſe non firmare, & reprobat Sanchez *d. cap.* 10. *n.* 9. quia cum monaſterium in ſolam patris profeſſi obligationē ſuccedat, & pater in ſeculo manens tantum teneretur aſſignare, ſeu præſtare alimenta neceſſaria ſtatui filiorū; eadem obligatione tantum monaſterium illius bona retinens aſtringitur. Quapropter iuxta hanc poſteriorē ſententiam, ſi fructus legitimæ excedant alimentorum neceſſitatem, reſiduum erit monaſterij, vt inquit *ibidem* Sanchez, ſicut è contra ſi fructus legitimæ non ſufficiāt pro neceſſariis alimentis, monaſterium ex aliis bonis patris profeſſi, in quibus ſucceſſit teneri ſaltem in foro conſcientiæ ſufficienter alimenta filiis ſubminiſtrare, ſicut pater ipſe in ſeculo exiſtens teneretur, tradunt Silueſter *verbo hæreditas* 1. *q.* 7. *n.* 10. *dicto* 6 *fine*, Angelus *eodem n.* 22. Tabiena *ead. quæſt. vlt.* quos *loco citato*, Sanchez ſequitur, & id videtur probabilius, ſuppoſito quod filiis non debeatur legitima ſtatim poſt patris profeſſionem; de qua re *alibi ſuo loco*, cum de legitima à parentibus debita filiis.

405 Dixi autem *initio n.* 402. in propoſitione dubij, *nec pater filiis congruentia alimenta, & cætera.* Nam ſi ante profeſſionem pater liberis congrua alimenta, & ſufficientes dotes, aut legitimam portionem aſſignauerit, & præſtiterit, tranſlatis in monaſterium reliquis bonis iuxta tradita *ſupra num.* 388. dicendum eſt monaſterium, ſicut & cæteros hæredes, & ſucceſſores vniuerſales bonorum non teneri eiſdem filiis alimenta, vel dotes præſtare propter rationem *d. num.* 388. adductam, ſcilicet, quia iam pater ſatisfecit ſuæ obligationi, & nulla obligatio tranſit in monaſterium vti ſucceſſorem, nullumque ius ſupereſt filiis aduerſus bona paterna in monaſterium per profeſſionem tranſlata: & ita in terminis etiam tenet Merenda *d. cap.* 3. *numer.* 25. & colligitur *ex auth. quæ mulier, Cod. de ſacroſ. Eccl.* Quare ſi poſt profeſſionem patris dicti filij deuenerint ad paupertatem, ſi habuerint matrem, vel Auum maternum, vel fratrem diuites, ij, & non monaſterium, tenebuntur alimenta neceſſaria miniſtrare iuxta tradita *eodem num.* 388. ſi verò nullus extet ſanguine coniunctus, qui alioqui de iure teneatur, vel non poſſit ob inopiam eadem alimenta præſtare præfatis filiis ad paupertatem poſt patris profeſſionem redactis; tunc videtur omninò teneri monaſterium ex bonis paternis ad ipſum peruentis illos pauperes alere tanquam filios benefactoris; & quia cenſendum eſt, talem fuiſſe intentionem patris in tranſlatione ſuorum bonorum in monaſterium; non enim credendum eſt, nec præſumendum patrem voluiſſe filios ſuos fame perire, vel viliſſima opera exercere pro ſufficienti victu quærendo, & ad id faciunt quæ tradit Surdus *de alim. tit.* 1. *q.* 29. *n.* 5. *& q.* 49.

§. XXVIII.

Monaſterium quod ſucceſsit in bonis filij profeſsi tenetur præſtare alimenta patri inopi.

PORrò quæ dicta ſunt de obligatione monaſterij alendi liberos religioſi profeſſi, quibus ante Religionis profeſſionem pater alimenta, vel legitimam non aſſignauit, & præſtitit, procedunt etiam, quando filius in monaſterio profitetur in ipſum transferendo, omnia ſua bona, non præſtita prius legitima patri, neque aſſignatis, & tributis competentibus alimentis, quibus pater egeat non habens aliundè, vnde ſe alere poſſit: tenetur enim monaſterium patri præſtare alimenta ſtatui congruentia, vt ex Doctoribus *num.* 402. relatis, Bartolus *in tractatu de alimentis numer.* 41. Surdus *dicta quæſt.* 29. *numero* 10. *& ſequentibus*, & Sanchez *dicto cap.* 10. *numero* 11. militat enim eadem ratio, ſicut enim hæres filij tenetur alere patrem, *l. ſi quis à liberis*, §. *item reſcriptum*, & oſtenſum eſt *ſupra numero* 367. Ita & monaſterium in filij bona ſuccedens, illaque poſſidens, quod vti ſuus hæres religioſi profeſſi cenſetur *d. auth. ſi qua mulier.* 406

Sequitur Summarium Capitis ſeptimi.

Iure communi Auth. bona damnatorum, Cod. de bonis proſcriptorum, ex conſuetudine vniuerſali exiſtentibus, aſcendentibus, & deſcendentibus vſque ad tertium gradum incluſiuè non eſt locus confiſcationi bonorum propter quodcumque delictum; excepto crimine læſæ maieſtatis. n. 407. 408. *&* 409.

Publicatis omnibus bonis paternis ob delictum, quod non ſit læſæ maieſtatis humana, vel diuina, filiis reſeruatur legitima, quam fiſcus illis præſtare debet numero 409.

Legitima debetur iure naturæ, & ciuili. n. 410.

Fiſcus eſt quaſi hæres, & ſucceſſor delinquentis condemnati. n. 411.

Tenetur ſatisfacere creditoribus delinquentis. ibid.

In fiſcum tranſeunt omnes actiones actiua, & paſſiua, omneſque obligationes naturales, & ciuiles delinquentis. ibid.

Poſt bonorum publicationem, delinquens liberatur à creditoribus pro valore bonorum, quæ in fiſcum ſunt tranſlata. ibid.

Fideiuſſor poſtea datus, non obligatur pro quanto capit fiſcus. ibid.

Antea verò datus non liberatur. ibid.

Filiis delinquentis à fiſco legitima debetur à die publicationis non expectata morte condemnati. n. 412.

Legitimam filij debent capere de manu fiſci. n. 413.

Bona confiſcata oneri legitimæ ſunt ſubiecta non ſolum dum penes fiſcum exiſtunt, ſed etiam apud quemcumque à fiſco cauſam habentem maneant. numero 414.

Eadem legitima ex bonis confiſcatis debetur filiis adoptiuis. n. 415.

Debetur

Digitized by Google

Debetur etiam nepotibus confiſcatis omnibus bonis Aui. num. 416.

Patri reſeruatur legitima ex bonis filij delinquentis confiſcatis deducenda. 417.

Legitima regulariter eſt triens, vel ſemis. n. 418.

Legitima filiis debita in caſu confiſcationis eſt dimidia hereditatis, ſi vnus, vel duo tantum ſint; totum patrimonium ſi fuerint tres, & plures numero 419. & 420.

Stante ſtatuto, quod medietas bonorum paternorum, confiſcatorum debeatur fiſco, an ſi fuerint tres, aut vltra debeant habere totum patrimonium. numero 420.

Filij emancipati, & filiæ per ſtatutum excluſæ & cateræ; an faciat numerum, vt totum patrimonium debeatur, & nihil fiſco remaneat. n. 421. 422.

Aſcendentes non gaudent dicto priuilegio filiorum, ſed bonis deſcendentis confiſcatis, debent habere ſolum legitimam regulariter illis debitam. n. 423.

Confiſcatis bonis maternis ob matris delictum, an filiis legitima reſeruetur n. 424. & 425.

Filiis conceptis poſt condemnationem, & publicationem bonorum patris, non debetur legitima ex bonis confiſcatis; debetur autem conceptis poſt delictum, & deportationem ante condemnationem, & quando pater non deportatur, ſed tantum bannitur. numero 426.

Per deportationem quis efficitur homo nouus, & amittit omnia iura communia, ſecus per bandum ibid.

In fauorabilibus, & ad eorum commodum filij concepti cenſentur nati. ibid.

Patre poſt publicationem bonorum ex gratia Principis reſtituto in priſtinum filij non deducunt legitimam. n. 427.

Ius quæſitum ſubſtituto in bonis fideicommiſſi ob delictum poſſeſſoris fideicommiſſi aggrauati, ſi is poſtea à Principe reſtituatur, amittitur. ibid.

Quid ſi bona eſſent incorporata, & eorum poſſeſſio à filio, vel ſubſtituto capta. ibid.

Ex bonis delinquentis confiſcatis deducuntur dotes filiarum. n. 428.

Contra fiſcum ſuſtinentur dotes, & donationes propter nuptias per parentes etiam poſt delictum ante condemnationem conſtituta, & facta. n. 429.

Alimenta filiis fiſcus ex bonis paternis confiſcatis præſtare debet; & ſi legitima non ſufficiat, ſupplere debet ex cæteris bonis. n. 430.

Alimenta, & dotes etiam filiis illegitimis, naturalibus, & ſpuriis debentur à fiſco ex bonis patris publicatis. n. 431.

Oneri alimentorum, & dotium bona confiſcata remanent ſubiecta, etiamſi maneant penes alium à fiſco cauſam habentem. n. 432.

Vbi vncia, vel alia quota hereditatis filio ſpurio debetur vigore ſtatuti deducenda eſt ex bonis confiſcatis. n. 433.

Prædicta non procedunt in filiis illegitimis conceptis poſt condemnationem, & publicationem bonorum. n. 434.

Quæ pœna iure ciuili lata contra filios reorum læſæ maieſtatis. n. 435.

Filij patris Rei criminis læſæ maieſtatis an priuentur non ſolum ſucceſſione totius hereditatis, ſed etiam legitimæ, alioquin iure ciuili illis debitæ. num. 436. & 437.

Filiabus patris Rei læſæ maieſtatis debetur falcidia, ſeu legitima in bonis maternis. n. 438.

Ex bonis patris læſæ maieſtatis confiſcatis, an detrahendæ dotes filiorum, & in qua quantitate. n. 439. & 440.

Lex quiſquis Cod. ad legem Iuliam maieſtatis, *quoad filios continet odium intolerabile. n. 440.*

In odioſis irrationabilibus maſculinum non comprehendit fœmininum. ibid.

Dotes filiabus datæ poſt crimen læſæ maieſtatis commiſſum an ſuſtineantur. n. 441.

Filij patris Rei criminis læſæ maieſtatis an ex bonis paternis confiſcatis debeant habere alimenta. Negatiua n. 442. affirmatiua n. 444. cum multis ſequ. quæ procedit etiam in filiis illegitimis quibuſcumque. n. 445.

Filij ob atrocitatem criminis paterni an poſſint per legem priuari alimentis criminis in foro conſcientiæ. Affirmatiua. n. 443. negatiua. num. 447.

Lex puniens filios ob crimen paternum an in foro conſcientiæ valeat, & pœna poſſit licitè exigi. n. 447.

Lex quiſquis Cod. ad l. Iuliam maieſtatis, *quoad pœnas filiorum ex generali conſuetudine orbis Chriſtiani non ſeruatur, & eſt abrogata. n. 448.*

Nec procedit quoad pœnas filiorum in offendente Principes recognoſcentes ſuperiorem, n. 449.

Neque quando mater ipſa committit crimen læſæ maieſtatis. n. 450 & 451.

Neque quando pater tantum contumacialiter condemnatur, vt Reus læſæ maieſtatis. n. 452.

Neque habeat locum in nepotibus. n. 454.

Nepotes in odioſis, & pœnalibus filiorum appellatione non continentur. ibid.

Dicta lex quiſquis quo ad pœnas filiorum, *non procedit in filiis natis, aut conceptis ante commiſſum crimen læſæ maieſtatis iuxta plures Doctores, & ſi contrarium teneant Doctores magis communiter. n. 455.*

Neque in fœminis filiabus delinquentis. ibid.

An filij hereditate materna etiam quoad legitimam priuentur ad matris delictum læſæ maieſtatis. n. 456.

Dicta lex quiſquis quoad pœnas filiorum *non habet locum in beneficiis Eccleſiaſticis. n. 457.*

Ceſſant pœnæ eiuſdem legis quiſquis, *ſi pater delinquens ex gratia Principis reſtituatur. n. 458.*

Prædictæ pœnæ non afficiunt filios adoptiuos. n. 459.

Filij patris Rei criminis læſæ maieſtatis in foro conſcientiæ poſſunt aliquid de bonis paternis abſcondere ad ſui ſuſtentationem, etiam extra extremam neceſſitatem. n. 460.

Debitor ne grauem patiatur neceſſitatem, non tenetur debitum creditori reſtituere. ibid.

Obligatus cedere bonis poteſt occultè retinere, quantum neceſſe eſt ad tenuem ſui, & eorum, quos alere tenetur ſuſtentationem iuxta ſuum ſtatum. ibid.

De iure ciuili an filij orthodoxi patri heretici ſuccedant in bonis paternis. n. 461. & 464.

De iure Canonico, quod ſeruatur etiam in terris Imperij, & in foro Cæſaris, filij orthodoxi priuantur hereditate patris heretici. n. 465. & 466.

Filij orthodoxi patris heretici an priuentur legitima. n. 467. & 468.

An priuentur alimentis ſequuta ſententia declaratoria hæreſis. n. 469. & 472.

Filiabus orthodoxis an fiſcus teneatur dare dotes ex bonis paternis ob crimen hæreſis confiſcatis. n. 473. 474. & 475.

Pœna priuationis hereditatis paternæ, & legitimæ ſtatuta contra filios orthodoxos, an afficiat nepotes. n. 476.

An comprehendat ſolum filios conceptos poſt admiſſum crimen hæreſis; an verò etiam antea natos, aut conceptos. n. 477. & 478.

Filij orthodoxi an priuentur hereditate materna ob matris hæreſim. n. 479

Filij orthodoxi an in foro conſcientiæ poſſint ad ſui ſuſtentationem honeſtam occultè ſurripere aliquid de bonis patris heretici. n. 480.

Donatarius omnium bonorum, & illa ex titulo merè lucratiuo poſſidens, an cogi poſſit alere filios donatoris inopes legitimos, & etiam ſpurios. num. 481. & 482.

Legitima detrahitur ex bonis paternis titulo mere lucratiuo alienatis. ibid. fine.

Digitized by Google

Filij pro alimentis an competat hypotheca in bonis patris, & alendi onus tranſeat in emptorem bonorum paternorum, & quemcumque ſingularem ſucceſſorem, ſiue bona fuerint à patre, ſiue poſt eius mortem ab herede, vel donatario patris titulo oneroſo alienata, & in alios tranſlata. num. 483. 484. & 487. *verſ.* vtrum autem.

Hypotheca pro alimentis competit quando pro eorum præſtatione deſignata ſunt certa bona. numero 484.

An id ſpeciale ſit fauore alimentorum, & cauſa pia. ibid.

Hypotheca an competat, quando aliquid debetur, vel relinquitur ſuper certis bonis. ibid.

Poſſidens titulo oneroſo omnia bona patris, vel maiorem eorum partem, an officio Iudicis poſſit, & debeat cogi alere filios pauperes. n. 485. & 486.

Et quid ſi pater fictè, vel in fraudem filiorum, vel prodige, vel luxurioſe, vt male vtendo bona alienauit, an emptor cogi poſſit, & debeat ad alimenta, & legitimam filiis præbendam. n. 487.

Creditores patris debitoris an ex vſufructu bonorum aduentitiorum, aut fideicommiſſariorum eiſdem adiudicato, dum pater viuit, teneantur ad alimēta filiorum, & etiam eiuſdem patris vſufructuarij, eodem. n. 487. *verſ.* ſed & quando.

§. XXIX.

Iure communi Authenticorum, & ex vniuerſali conſuetudine exiſtentibus aſcendentibus, vel deſcendentibus vſque ad tertium gradum, non eſt locus confiſcationi bonorum, exceptis crimine hæreſis, & crimine læſæ maieſtatis.

DVbium ſeptimum, an confiſcatis, ſeu publicatis bonis patris ob eius delictum, fiſcus capiens bona illa patris, teneatur præſtare filiis, & filiabus alimenta, dotes, & etiam legitimam.

407 Pro clariori reſolutione difficultatum, quas dubium continet, aduertendum cū Claro *in pract. lib.* 5. *q.* 78. *numero* 1. Merlino *de legitima lib.* 3. *titul.* 1. *quæſt.* 28. *num.* 1. Merenda *controu. iur. tom.* 3. *lib.* 73. *cap.* 3. *numer.* 24. iure communi ciuili nouo exiſtentibus aſcendentibus, vel deſcendentibus Rei damnati, exceptis Reis criminis hæreſis, & læſæ maieſtatis, non eſſe locum confiſcationi bonorum damnati, ſed benè deferri ad proximiores aſcendentes, vel deſcendentes condemnati intra quartum gradum, ſeu vſque ad tertium gradum incluſiuè exiſtentes. Ita habetur *Auth. bona damnatorum, Cod. de bonis proſcriptorum,* quæ eſt deſumpta *ex §. fin. Auth. vt nulli Iudicum;* ac proindè iuxta eam intelligenda; vnde licet *in dict. Auth. bona damnatorum*, fiat mentio etiam de exiſtentibus à latere damnati, cum tamen *in dict. §. finali fiat mentio* ſolum de aſcendentibus, & deſcendentibus damnati, verba illa cenſenda ſunt tanquam non appoſita, vt notat Clarus *d. n.* 1.

408 Dixi, exceptis Reis criminis hæreſis, & læſæ maieſtatis, nam ob hæc duo crimina bona ex diſpoſitione iuris confiſcari, tradit ibidem Clarus; & etiam *§. hæreſis n.* 11. & *§. læſæ maieſtatis n.* 9. & Doctores communiter, vt ex dicendis conſtabit.

Et quamuis ex diſpoſitione *dicta Auth. & dict. §. finalis* corrigi tantum ea iura antiqua quoad caſus, in quibus pœna confiſcationis erat impoſita in conſequentiam alterius pœnæ; non verò quoad caſus, in quibus à lege eſt expreſsè impoſita pœna confiſcationis; docuerint Bartolus *in leg.* 1. *ff. de bonis damnatorum*, Baldus *in titul. de pace, & treu. in vſibus feudo. numero* 11. *fine*, Boſſius *tit. de bonor. public. poſt numer.* 1. & *tit. banniti quid amittant poſt numero* 10. & alij relati à Claro *dicto numero* 1. vbi ex Bartolo dicit ita tenere Doctores communiter: nihilominus idem Clarus ibidem quidquid ſit de iure, ait quod communiter totus mundus ſeruat, quod bona non confiſcantur in aliquo caſu (exceptis dictis duobus criminibus hæreſis, & læſæ maieſtatis) niſi ex diſpoſitione ſtatuti, vel conſuetudinis localis aliter caueatur: & hoc idem notauit Farinacius *in praxi crim. to,* 1. *quæſt.* 25. *numero* 10. adduntque de hac conſuetudine, & obſeruantia generali atteſtari Alb. *in* 3. *parte ſtatutorum, quæſt.* 18. *circa finem*, Cæpollam *conſ. crim.* 17. *in tertio dubio*, Rolandus *dict. conſ.* 97. *numero* 2. *lib.* 2. & *conſ.* 98. *numero* 6. *eodem libro.* Decium, Boëtium, & alios, quos ibidem allegant. Pluribus autem in locis, & ferè vniuerſaliter ob nonnulla alia crimina præter hæreſim, & læſam maieſtatem datur confiſcatio bonorum, etiam ipſo iure ex ſtatutorum, & bannimentorum diſpoſitione præſertim ob delicta homicidij, aut grauiora, vt notat *loco citato* Merlinus addens cum Rolando *conſ.* 97. *numero* 11. *vol.* 2. talia ſtatuta eſſe valida, cum pro bono pacis condita ſint, & ad delinquentium audaciam exprimendam.

§. XXX.

Publicatis, ſeu confiſcatis bonis paternis ob patris delictum, quod non ſit læſa maieſtatis, an legitima reſeruetur filiis.

PRima difficultas, vbi bona patris ob eius delictum, quod non ſit crimen læſæ maieſtatis, aut hæreſis, confiſcantur, & publicantur; an fiſcus liberis Rei damnati, cuius bona capit, præbere alimenta, dotes, & legitimam debeat.

In hac difficultate communis Doctorum ſententia 409
eſt, quod tam vbi confiſcatio bonorum non fit ipſo iure, quam vbi eadem bonorum confiſcatio fit ipſo iure vigore ſtatuti, aut legis municipalis, fiſcus ex bonis confiſcatis filiis condemnati tenetur dare legitimam. Ita Baldus *conſ.* 1. 71. *vol.* 1. Rolandus à Valle *conſ.* 97. *numero* 9. Clarus *in practica d. quæſt.* 78. *numero* 25. Tiraquellus *in l. ſi vnquam*, verbo, *donatione largitus, numero* 332. & *ſequentibus, Cod. de reuocand. donat.* Peregrinus *de iure fiſci tit.* 1. *numero* 34. Theſaurus *deciſ.* 104. *num.* 1. & 3. P. Barboſa *ad l.* 1. *part.* 4. *num.* 84. *ff. ſoluto matr.* Farinacius *in praxi crim. to.* 1 *quæſt.* 14. *num.* 34. Merlinus *de legitima lib.* 3. *tit.* 1. *d. qu.* 28. *n.* 3. & 4. Ricciullus *de iure perſon. lib.* 5. *cap.* 40. *num.* 2. *ad* 8. Surdus *de alim. tit.* 1. *quæſt.* 31. *num.* 11. & 16. Ioannes Nicolaus Lucidotus *de illegit. cler. c.* 19. *n.* 11. & innumeri alij Iuriſperiti, quos latè Farinacius, Rolandus, Peregrinus, Merlinus, & Ricciullus referunt contra Paulum de Caſtro *conſ.* 171. *vol.* 2. Cephalum *conſ.* 214. *fine*, Ioannem de Lignano, & Cardinalem *in Clem. paſtorali de re iudicata*, & Caſſaneum *in conſuetudines Burgundiæ* opinantes, cum ex ſtatuto, vel ex decreto Principis bona alicuius ob delictum publicantur, in publicatione contineri etiam legitimam portionem, tametſi ſtatutum expreſsè eam non comprehendat; ſed tantum generaliter, & abſolutè loquatur; eo quod, inquiunt, ſtatutum, aut decretum abſolutè debet intelligi, nec recipiat reſtrictionem ad intellectum iuris communis; communem verò ſententiam etiam ex Theologis ſequuntur Sanchez *in ſum. lib.* 2. *cap.* 15. *numer.* 9. *fine*, & *cap.* 16 *num.* 25. Rebellus *de obligat. iuſt. part.* 2. *lib.* 5. *quæſt.* 4. *num.* 32. & Caſtrus Paulus *tom.* 1. *tractatu* 4. *diſput.* 5. *puncto* 11. *num.* 17.

Probatur cōmunis ſētētia primo, quia legitima debe- 410
tur iure naturæ, naturaliuè ratione, & nō ſolū iure poſitiuo

Digitized by Google

tiuo, *l. cum ratio in principio ff. de bonis dānatorū.* Rolād. *d. conſ.* 97. *n.* 10. Peregrinus, & Ricciullus *locis citatis.* & alij communiter; ac proindè non tranſit in fiſcum, ſaltem niſi id expreſsè in ſtatuto cautum ſit; cum ſtatutū non præſumatur derogare iuri naturæ, aut aliquid contra rationem naturalem diſponere, niſi ſaltem id exprimat. Secundo quia *d. l. cum ratio, & l. 1 ff. eodem tit.* decernitur, quod publicatis bonis portio legitimæ reſeruetur filiis, vel aſcēdentibus delinquentis: & *d. Auth. bona damnatorum* omnia bona delinquentis damnati deferuntur eius aſcendentibus, vel deſcendentibus vſque ad tertium gradum: ergo ſtatutum quod bona delinquentis debeant publicari, licet loquatur ſimpliciter, & abſolutè abſque vlla reſeruatione legitimæ, debet intelligi ſecundum diſpoſitionem iuris communis, *l. vt gradatim §. ſed ſi lege ff. de muner bus, & honoribus*; & ſic deducta legitima, vt Clarus, *vbi ſupra,* & alios allegans Rolandus *d. 4. con. 97. n. 16.* & præſertim cum tale ſtatutum quantum ad publicationem ſit odioſum, & exorbitans, ac proindè reſtringendum *l. cum quidam, ff. de liber. & poſth.* vnde etiam ſtatutum generaliter loquens, numquam comprehendit legitimam, niſi de ea fiat ſpecialis mentio, vt aliis relatis Rolandus *d. conſ. 97. numero 12. & 13.*

411 Tertiò, quia licet fiſcus non ſit propriè hæres delinquentis, nihilominus in bonis confiſcatis eſt quaſi hæres, hæredisque locum habet, hæreſque anomalus dicitur, vt latè Surdus *de alim. tit. 8. priuil. 59. num. 1. & ſequen.* P. Barboſa, Merlinus *locis citat.* & Merenda *d. cap. 3. n. 23.* diciturque, & eſt ſucceſſor vniuerſalis delinquētis cōdemnati, Surdus cum aliis *n. 5.* Merlin. *d. q. 28. n. 4.* Peregrinus *de iure fiſci d. lib. 5. tit. 1. d. tit. 1. n. 53. & 54.* Farinacius *d. q. 24. num. 30.* Idcoque tenetur ſatisfacere creditoribus eius, qui deliquit habēs honorem cum oneribus; ita quod facta confiſcatione tranſeunt in fiſcum omnes condemnati actiones actiuæ, & paſſiuæ, omneſque obligationes ciuiles, & naturales *l. 2. Cod. ad l. Iuliam de vi publica.* Clarus *d. q. 78. n. 22.* Peregrinus *d. tit. 1. num. 53. & n. 86.* Surdus *d. priuil. 59. n. 6.* & latiùs *tit. 11. q. 31. n. 5. ad 10.* Merlinus *d. n. 4.* & alij quos referunt Clarus, Peregrinus, & Surdus; & eſſe ſententiam communem dicit *loco citato* Clarus. Quapropter poſt bonorum publicationem quoad debita antè crimen contracta delinquens liberetur à creditoribus pro valore bonorum in fiſcum delatorum, vt nulla amplius in eo duret obligatio, & creditores debeant agere contra fiſcum, Peregrinus *d. n. 54. & 55.* Surdus *d. q. 31. num. 9. de priuilegio 59 n. 10.* Merlinus *d. n. 4.* & alij apud eoſdem, & etiam Coſta *de portione rata q. 120.* & latiùs Farinacius *in praxi crim. tom. 1. q. 25. num. 177. & 178.* vnde etiam fideiuſſor poſtea datus ſeu accedens non obligatur pro quanto capit fiſcus, cum nulla ſit principalis obligatio, cui adhærere ſeu accedere poſſit; vt poſt alios Peregrinus *d. n. & §.* & Surdus *d. n. 10.* fideiuſſor autem delinquentis, qui debitori ſe obligauerat; & correus non liberantur, licet debitor principalis confiſcatus liberatus ſit, vt tradunt Peregrinus *d. tit. 1. n. 55.* Verſic. *illud autem,* & alios allegans Farinacius *d. n. 178. per textum in l. 1. Cod. de fideiuſſ. in l. fin. Cod. de duobus Reis,* & alia iura à Peregrino adducta. Cum igitur naturali, & ciuili obligatione pater teneatur dare legitimam filiis, ideo fiſcus ipſe compellitur illam tanquam æs alienum perſoluere.

412 Debetur autem filiis delinquentis legitima à die publicationis bonorum ipſius delinquentis, & ſecundum illud tempus æſtimatio facienda eſt, non autem à die mortis ipſius patris delinquentis; ita contra nonnullos, qui voluerunt deberi ſolum à die mortis, cum pater viuens non teneatur dare legitimam filiis, tradiderūt poſt alios Rolandus *d. conſ. 97 n. 38.* Peregrinus *d. tit. 9. num. 37.* Theſaurus *d. deciſ. 104. n. 4.* Farinacius *d. q. 24. num. 35. & 36.* Merlinus *d. tit. 1. q. 29. n. 14. & 27.* & ex Theologis Palaus *loco cit.* Ratio eſt, quia iura reſeruantia portionem legitimam filiis, quando bona patris ex ipſius debito publicantur, loquuntur expreſsè per verba de præſenti, vt *in d. l. 1. in principio, ff. de bonis damnatorum* ibi, *filij portionem ex bonis patrum damnatorum accipiant*; hoc enim verbum eſt præſentis temporis; non futuri; & *l. fin. Cod. de bonis damnatorum* vbi dicitur; *Quod, quando quis quolibet crimine damnatus capitalem pœnam, vel deportationem ſuſtinet, ſi quidem ſine liberis mortuus eſt, bona eius ad fiſcum perueniunt; ſi vero filij relicti erunt dimidia parte ærario vendicata, alia eis reſeruatur*; & ſic ſimpliciter non poſt mortem. Licet igitur regulariter legitima conſideretur, & debeatur ſecundum facultates, quæ tempore mortis reperiuntur, & ab eo die non antea, & viuente patre, quando pater bona retinet (quod tantum probāt quæ à tenentibus contrarium adducuntur) tamen ſecus eſt publicatis bonis patris ob eius delictum; in hoc enim caſu nullum eſt abſurdum, quod debeantur à die condemnationis, & publicationis bonorum, quia pater habetur pro mortuo *l. adeo §. publicationis ff. pro ſocio*; & mors ciuilis æquiparatur naturali, vt alios allegans Farinacius *d. q. 24. n. 36.* & ideo fiſcus, qui quaſi hæres in bonis ſuccedit cum onere perſoluendi debita ipſius condemnati, ſtatim legitimam filiis dare debet; vt etiam colligitur *ex d. l. cum ratio ff. de bonis damnatorum,* & ab hac ſententia nullo modo in praxi recedendum eſt, cum ſit fundata, prout etiā præfata, in iura ratione pietatis nè ſcilicet antè mortem patris delinquentis eo interim tempore filij mendicare cogantur.

Quoad modum autem deductionis præfatæ legitimæ, ipſi filij non poſſunt retinere bona, ſed fiſcus tanquam ſucceſſor capit omnia bona, & facta confiſcatione ipſa fiſcus conueniendus eſt pro excorporatione, ac deductione legitimæ, vt notat Merlinus *dict. quæſtione 28.* dicens ita ſeruare conſuetudinem vniuerſalem. 413

Quod ſi nondum legitima deducta, vel à fiſco ad alium bona præfata paterna tranſeant, ſemper huic oneri ſubiecta eſſe intelliguntur apud quemcumque à fiſco cauſam habentem maneant, vt Merlinus *dict. quæſt. 28. numero 10.* & Rota *deciſ. 747. num. 6. p. 4. diuerſorum.* 414

Eandem etiam legitimæ portionis deductionem, & reſeruationem habere locum etiam in filiis adoptiuis, 415 dummodo in fraudem facta non fuerit adoptio, tradit poſt alios Rolandus *d. conſ. 97. n. 33.* & approbant Merlinus *d. q. 28. n. 11.* Theſaurus *d. deciſ. 104. numer. 2. fine,* & alios allegans Farinacius *d. q. 24. numer. 39.* & eſt textus Clarus *in l. cum ratio, §. ex bonis damnatorum.*

Item habet locum in nepotibus; ſi enim Auus delinquat relictis nepotibus, illis reſeruanda eſt ea bonorum publicatorum portio, quę filiis ipſo patre delinquente, Theſaurus *dict. deciſ. 104. num. 2. in fin. ampliat. 1.* Peregrinus *d. tit. 1. n. 41.* & Merlinus *d. tit. 1. q. 29. n. 13.* & conſtat *ex l. quando fin. in principio,* ibi, *ſi vero filij, filiæue, nepotes Cod. de bonis proſcriptorum,* & etiam deducitur *ex d. l. cum ratio, ff. de bonis damnatorum,* quia non loquitur præciſè de filiis, ſed de liberis, quorum appellatione nepotes comprehenduntur, vt *alibi ſupra* dictum eſt, & conſtat *ex §. illud quoque Auth. vt cum de appellat. cognoſc. & §. vltimo inſtit. qui tuto; teſtam. de poſſ.* imo *d. l. cum ratio* loquitur non tantum de liberis, ſed etiam de ſobole, cuius appellatione certū eſt comprehendi omnes deſcendentes. Quare & ſi Angelus *in d. l. quando* dicat pronepotes non gaudere priuilegio dictarum legum liberis reſeruantium portionem bonorum publicatorum; nihilominus contrarium eſt longè verius, vt in terminis Peregrinus *loco citato,* quia & pronepotibus legitima debetur, & nomine liberorum, & ſobolis veniunt omnes deſcendentes, vt dictum eſt. 416

Quemadmodum autem portio legitima liberis re- 417

Digitized by Google

ſeruatur publicatis bonis paternis; ita etiam legitimam reſeruari patri publicatis bonis filij tradunt Picchius *in repet. §. item cum nuberet n. 45. ff. de legat. 2.* & Peregrinus *d. tit. 1. num. 35. & num. 187. & 188.* & Merlinus *d. q. 29. num. 8.* & latè alios allegans *lib. 3. tit. 1. q. 34.* & conſtat *ex d. Auth. bona damnatorum, Cod. de bonis proſcriptorum*, & ratio eſt, quia iure ciuili legitima debetur patri, non minus quam filio; & ſic iſta obligatio ciuilis tranſit in fiſcum iuxta tradita *ſupra numero 410. & 411.*

§. XXXI.

Quanta ſit legitima filiis debita in caſu confiſcationis bonorum patris, an ſolum triens, vel ſemis, ſeu medietas bonorum, & aliquando totum patrimonium.

418 Quota autem ſeu quanta ſit legitima debita filiis, vel è contra patri in caſu confiſcationis bonorum paternorum, ſupponendum quod legitima filiorum ex diſpoſitione patris, & regulariter eſt triens hæreditatis paternæ, quando filij ſunt quatuor, aut pauciores; & dimidia hæreditas, quando ſunt quinque, & vltra; vt notatum *in Auth. nouiſſima, Cod. de inoff. teſtam.*

419 Igitur nonnulli voluerunt etiam quando paterna bona ad patris delictum confiſcantur ex diſpoſitione ſtatuti delictum imponentis ſimpliciter pœnam confiſcationis omnium bonorum ipſo iure incurrendam, debere deduci ex bonis confiſcatis legitimam, ſeu illam partem bonorum, quæ filiis regulariter de iure debetur in bonis patris; ita Clarus dicens ita ſeruari Mediolani *d. quæſtion. 28. numer. 25.* & Caſtrenſis *conſ. 171. numer. 5. lib. 1.*

420 At in præſenti caſu publicationis bonorum paternorum longè verius eſt, ſi vnus, vel duo filij ſint, portionem legitimam eſſe dimidiam hæreditatem, ſi verò filij ſint tres totam hæreditatem, ſeu totum patrimonium eis concedi, & deberi, & fiſco nihil applicari. Ita Gloſſa *in l. 1. verbo portionem, & l. cum ratio §. ſi plures ff. de bonis damnatorũ*, Odofredus, & Salicetus *in l. ſi deportatus, ff. eodem*, Cynus, & Angelus *in l. quando fin. Cod. de bonis proſcriptorum*, Rolandus *d. conſ. 97. à numero 10.* Peregrinus *de iure fiſci lib. 5. tit. 1. numero 38.* Theſaurus *d. deciſ. 104. numero 2.* Fachineus *controu. iuris lib. 3. cap. 93.* Hondedeus *conſ. 110. num. 8. cum ſequ.* Farinacius *in praxi crim. tom. 1. d. quæſtion. 24. n. 37. & tribus ſequen.* Merlinus *de legit. lib. 3. tit. 1. quæſtion. 29. numero 2. cum pluribus ſequent.* & alij communiter, quos Rolandus, Farinacius, & Merlinus referunt.

Quod portio legitima ſit ſemis, ſeu dimidia hæreditas, quando eſt vnus, vel duo tantum ſunt filij delinquentis, probant præfati Doctores ex textu *in d. l. quando*; vbi dicitur *quod bona damnati pro capitali crimine ſi filij, vel filiæ, vel nepotes pro medietate applicẽtur ærario, ſeu cameræ; altera vero medietas filius reſeruatur*; textum enim hunc de filiis loquentem Gloſſa, & cæteri Doctores præſertim præallegati intelligunt, quando duo tantum ſuperſunt, & ita etiam ſentit Rota Romana *deciſ. 749. numer. 2. p. 1. recentiorum*, quem etiam refert Merlinus *d. q. 29. num. 3.* quod vero ſi tres, vel plures filij delinquentis erunt, legitima totam hæreditatem, ſeu totum patrimonium comprehendat, & nihil bonorum fiſco applicetur: probant iidem Doctores ex textu *in d. l. cum ratio, § ſi plures*, vbi ſic habetur; *ſi plures filios damnatus habeat, ſeruantur exempla, per quæ pluribus liberis omnia bona damnati conceſſa ſunt.* vbi Gloſſa, quæ ab aliis recepta, verbo, *plures*, ideſt *tres* intelligit. Diuus enim Adrianus, ſubdit textus in hac ſententia reſcripſit, ſcilicet *fauorabilem apud me cauſam liberorum Albini filiorum numerus facit*: & additur in eodem textu ratio, nempe, *cum ampliari imperia hominum adiectione potius, quam pecuniarum copia malim.* Et ab hac ſententia (quidquid ſit de contraria conſuetudine Mediolani) in iudicãdo, vt potè iuri communi conformi, & æquiori, & pietati fauente in iudicando non eſſe recedendum ex præallegatis Doctoribus aſſerunt præſertim Hondedeus, Farinacius, & Merlinus. Cui ſententiæ non obſtare, quod ſtatutum generaliter loquatur de confiſcatione omnium bonorum, inquiunt iidem Doctores, maximè Hondedeus *d. conſ. 110. numer. 12. 13. & ſequen.* & Merlinus *d. q. 29. n. 5.* quia tale ſtatutum nullam de filiis mentionem faciens debet recipere paſſiuam interpretationem à iure communi, & ſecundum illud declarari, ac limitari (vt etiam ſuperius *n. 410.* notatum eſt) & ita vt non procedat ſtantibus filiis; & cum tale ſtatutum ſit odioſum, eſt reſtringendum, vt *eodem n. 410.* dictum eſt, & tradunt alij à Merlino *d. n. 5.* relati. Addunt Hondedeus *à n. 24.* Farinacius *d. q. 24. n. 39. circa fin.* & Merlinus *d. q. 29. n. 12.* quod etiam ſtante ſtatuto, quod ſi condemnato ſuperſint vnus, vel plures filij, medietas bonorum illis reſeruetur; adhuc ſtatutum debeat intelligi, quando filij ſunt tantum duo; ita quod ſi pater delinquens, & condemnatus habeat tres, vel plures filios, confiſcationi non ſit locus, eo quod tale ſtatutum (cum id expreſsè non habeat) non debeat cenſeri abrogaſſe diſpoſitionem iuris communis, quam additionem, ſeu ampliationem, licet dura videatur, veram tamẽ in puncto iuris ait *loco cit.* Merlinus; & confirmat, quia *in d. l. quando Cod. de bon. damn.* reſeruatur filiis medietas, quando ſupereſt vnus, vel plures filij, licet ly plures poſſit adaptari nedum duobus ſed etiam pluribus, cum ſit ſermo pluralis; tamen ad euitandam correctionem *d. l. cum ratio §. ſi plures*, vbi quando liberi ſunt plures, reſeruatur totum patrimonium, Gloſſa, & alij Doctores communiter affirmarunt, quod ille ſermo pluralis de filiis, ſobole, aut maribus in textu *d. l.* quando poſitus, reſtringitur ad duos tantum.

Extenduntur autem prædicta etiam ad filios emancipatos, nempe vt & ipſi beneficio præfatæ *l. cum ratio, & id. l. cum quando gaudeant*; ita tamen vt concurrentes cum filiis in poteſtate eis conferant, provt conferẽt, ſi ab inteſtato ſuccederent. Ita poſt Angelum *ibid. per textum in d. l. deportatus, Cod. de bonis proſcriptorum.* Peregrinus *d. tit. 1. num. 19.* & Merlinus *d. quæſt. 29. numero 8.* eo quod (inquiunt Angelus, & Peregrinus) portio hęc iuxta præfatas leges deferetur iure cuiuſdam ſucceſſionis. 421

Et licet Peregrinus ibidem poſt Angelum filiam dotatam excluſam per ſtatutum aſſerat non facere partem filiis maſculis, ſeu non facere numerum cum filiis maſculis: nihilominus verius videtur ad conſtituendum numerum trium, aut plurium filiorum fœminas excluſas à ſtatuto, filioſque monachos, & alios inſucceſſibiles poſſe connumerari, & eſſe connumerandos, vt Merlinus *d. q. 29. n. 10.* qui probat ratione ſcilicet, quia dictæ leges, *cum ratio, & quando* non requirunt eſſe hæredes, ſed filios, & eorum excluſio, aut renunciatio reſpicit fauorem non renunciantium, atque adeo dum agitur de commodo eorumdem non renunciantium debent cenſeri in rerum natura, & numerum facere ad augendam legitimam, vt idem Merlinus *lib. 1. tit. 4. quæſtion. 3.* probat. 422

Quamuis verò in caſu confiſcationis bonorum Caſtrenſium aut alterius generis deſcendentium aſcendentes debeant habere legitimam, quæ regulariter aſcendentibus debetur, nempe trientem; vt tradunt Pichius, Peregrinus *locis ſupra n. 417. citatis.* Merlin. *d. q. 18.* vbi etiã allegat practicã Papienſem Ferretij *in forma libell. inquiſit. Gloſſ. vlt. n. 2.* Nihilominus in dictis aſcendentibus, dum confiſcantur bona vnius ex deſcendentibus non habere locum dictas leges *cum ratio, & quando*, 423

vt

Digitized by Google

vt potè quę de filiis tantum loquuntur,tradunt Pichius, Peregrinus *locis d.num.*417.*citatis.* & Merlinus *d.q.* 29.*n.*17.& Peregrinus,ac Merlinus addunt eam rationem,quod minus iuris habet pater in ſucceſſione filij, quam è contra *l.non vſque adeo ff.ſi à patre quis fuerit manum.*vltra autem legitimam ordinariam in bonis aduentitiis aſcendentes conſequi vſum fructum, tradit idem Merlinus *numer*19.*poſt Oſaſcum deciſ.*97.*poſt n.* 8.*& Manſuerum ad Papienſem d.gloſ.vlt.*in Verſic. *ſi filius.*

Sequuntur limitationis communes ſententiæ n. 409.& ſequentibus *traditæ.*

CÆterum doctrina communis *ſuperius* 409.*& ſequentibus*: hucuſque tradita quod confiſcatio,ſeu publicatio bonorum non obſtante ſtatuto, aut decreto imponente ſimpliciter confiſcationem omnium bonorum pro tali delicto filiis legitimis reſeruetur; pluribus modis à Doctoribus limitatur.

§. XXXII.

Confiſcatis bonis maternis ob matris delictum, an filiis legitima reſeruanda ſit.

414 ET primò limitatur quando bona materna confiſcantur propter matris delictum, tunc enim filios nihil debere habere de illius bonis affirmarunt Aret. *in tract.de maleſ.verbo & eius bona n.*18. (vbi ait ita ſentire Doctores communiter) ex Doctoribus *ſupra d. numer.*409.allegatis,Clarus *d.q.*78.*n.*25.*fine.* Peregrinus *d.tit.*1.*n.*43.Farinacius *d.q.*24.*num* 41.& ex Theologis Caſtrus Palaus *allegato puncto num.*18.fundatur tum quia dictæ leges,ſcilicet *lex* 1. *& l.cum ratio ff. de bonis damnatorum*, *& l.quando filius Cod.de bonis proſcriptorum* loquuntur de patre; tum quia pro hac limitatione videtur euidenter ſtare textus *in l. de bonis, Cod.de bonis proſcriptorum*,quæ ſic habet *de bonis matris deportatæ filiis nihil deberi,iuris abſolutiſſimi eſt.* ex quo infert Peregrinus *d.numer.*43.magis deberi filiis paternam,quam maternam hæreditatem,ad quod facit *l. in ſuis,ff.de liber.& poſth.*

415 At hanc limitationem,quamuis communis videatur, vti duriſſimam reprobat Merlinus *de legit.d.lib.*3.*tit.*1. *q.*29. *numer.* 26. affirmans ſe numquam inueniſſe rationem differentiæ inter paternam, aut maternam ſucceſſionem idque confirmat quadrupliciter; primo quod ea ratione debetur legitima in bonis matris, qua in bonis patris, cum in iure nulla reperiatur differentia aſſignata. Secundo quia delictum matris non debet cenſeri grauius, quam patris ob maiorem muliebrem fragilitatem, ratione cuius meliùs etiam agitur in infligenda pœna. Tertiò quia indulgentia principis, de qua *in dict. leg.cum ratio, ff.de bonis damnator.* tam in hoc caſu matris militat, quam patris; quarto quia textus *in d.l.cum ratio, & in d.l.quando* non loquitur de patre ſimpliciter, ſed vtitur verbo indifferenti,*quis*,quod aptum eſt comprehendere tam patrem, quam matrem,neque obſtat textus *in d.l.de bonis*,inquit idem Merlinus,eo quod ſecundum Gloſſæ intellectum ibidem illa lex ſit correcta per d.l.quando, quo Gloſſæ intellectu inſpecto, ſequitur hæc poſterior ſententia, quam etiam fuiſſe amplexum Auguſtinum in Apoſtilla ad Aretinum *loco n. præcedenti citat.*teſtatur Merlinus, & huic ſententiæ tum propter fundamenta adducta,tum propter maximam æquitatem quam continet, libentiſſimè adhæreo.

§. XXXIII.

Filiis conceptis poſt condemnationem,& publicationem bonorum patris delinquentis non debetur legitima,debetur autem conceptis ante condemnationem, & publicationem, licet poſt eam natis.

SEcundo eadem doctrina, & ſententia communis *d. n.*409.*&* 420. tradita limitatur in filiis delinquentis conceptis poſt condemnationem, & publicationem bonorum, his enim nullam deberi legitimam ex bonis paternis ante conceptionem confiſcatis tradunt Baldus *in d.l.quando final.Cod.de bonis damn.* Rolandus *conſ.* 97.*num.*38.*fin.* Peregrinus *d.tit.*1.*n.*40.*&* 41. Merlin. *d.q.*29.*num.*20.*& duob.ſeq.* & alios latè allegans Farinacius *d.q.*24.*n.*42.*&* 43.& ex Theologis Caſtrus Palaus *tom.*1.*tract.*4.*diſp.*5.*p.*11.*n.*19.cum enim facta publicatione omnium bonorum pater nihil habeat, filij poſt dictam publicationem concepti nihil pro legitima poſſunt prætendere, ſicut non poſſunt legitimam prætendere filij poſt mortem patris,quando pater viuus,& ante mortem iam omnia ſua bona diſtraxit: filiis verò conceptis licet nondum natis antè condemnationem, & publicationem bonorum debetur legitima iuxta eoſdem Doctores,& alios communiter à Farinacio citatos, quia in fauorabilibus,& ad eorum commodum filij concepti,& in vtero exiſtentes pro natis habentur *l.ex facto,§.ex facto ff.ad Trebell.*& conſtat expreſsè *ex d.l.* 1.*ff.de bonis damnatorum* ibi.*Qui ante concepti, & poſt damnationem nati ſunt, & ead.l.quando finali Cod.de bonis proſcriptorum*,ibi,*idem eſt,& ſi poſthumos derelinquent.*Aduertunt autem Farinacius *d.n.*43.& poſt cum Merlinus *num.*21.quod & ſi conceptis poſt deportationem,& condemnationem non debeatur legitima, quia ob deportationem,& condemnationem delinquens efficitur nouus homo;conceptis tamen poſt ſimplex bannum,ſcilicet poſtquam pater fuit bannitus tantum debetur,quia per bannum quis non efficitur nouus homo, nec amittit iura communia, & non deſinit eſſe capax factionis actiuæ, & paſſiuæ teſtandi, vt poſt, alios Farinacius *dict.numero* 43.& etiam Merlinus *dict.numero* 21. 416

§. XXXIV.

Poſt condemnationem, & bonorum paternorum publicationem ſi pater ex gratia principis reſtituatur in priſtinum, præiudicatur legitimæ filiorum, eamque non deducunt filij ex bonis confiſcatis.

ADuertit etiam Merlinus *d.q.*24.*n.*23.quod quando ſequuta condemnatione, & etiam bonorum publicatione,pater delinquens fuiſſet à principe reſtitutus in integrum, etiam quoad bona, & aggratiatus tunc etiam reſtitueretur ad præiudicum filij,quæ legitimæ ſucceſſio eſt aperta; vt in fidei commis, in quibus & ſi per delictum ad fauorem ſubſtituti euenerit conditio,& ius quæſitum fuerit;nihilominus ſi poſtmodum à principe reſtituatur,eum vindicare fidei commiſſi bona tanquam cauſa ad non cauſam redacta, tradunt communiter Doctores,quos latè refert idem Merlinus *dict. q.*29.*n.*24.vbi tamen *in fin.* ait doctrinam aduertendi non procedere,quando bona eſſent incorporata; & eorum poſſeſſio à filio capta; nam tunc per reſtitutionem non fieret reintegratio quoad bona filio acquiſita, ſicut in tali caſu ſubſtitutus non amittit fideicommiſſi poſſeſſionem captam iuxta eoſdem Doctores relatos à Merlino *d.numero* 24. *&* 25.qui tamen *num.* 26.ait hanc rationem 417

rationem non concludere in legitima filij, quod etiam data incorporatione, & poſſeſſione per filium capta, gratia principis omnia reducat in priſtinum, ita quod reddito filio in patria poteſtate bona patri quærantur. Quare ipſe confirmat ex eo quod acquiſitio facta per filium, & capta poſſeſſio conſtituit eum Dominum incommutabiliter, ita quod ipſi patri omnis alienatio ſit prohibita;& ſolum dum viuit,& durat patria poteſtas, ex effectu patriæ poteſtatis,ipſe pater ſit vſufructuarius, & etiam auctis facultatibus,in eis quoque proportionaliter ipſi filio venit augenda eorum bonorum legitima iam conſtituta.

Prædicta quoad legitimam filij reſeruandam,quando omnia bona paterna ob patris delictum, quod non ſit læſæ Maieſtatis, vel hæreſis, confiſcantur, & publicantur.

§. XXXV.

Ex bonis delinquentis confiſcatis deducuntur dotes filiarum eiuſdem delinquentis.

428 SEd ſicut legitima de corpore bonorum confiſcatorum in fauore filiorum deducitur; ita ex iiſdem bonis confiſcatis filiabus delinquentis à fiſco tanquam hærede,& ſucceſſore conſtitui,& dari dotes debent in prędictis omnibus caſibus,in quibus legitima filiis debetur. Ita Baldus *in l.fin.n.9.Cod.de dotis promiſſ.* Ripa *in l.ex facto §.ex facto n.9.ff.ad Trebell.* Corduba à Lara *in l ſi quis à liberis,§.ſi quis ex his n.46.ff.de liber agnoſc.* P. Barboſ.*ad l.1.p.4 n.84.*Surdus *de alim.tit.1.q.31.n.16.* Farinacius *d.q.24.n 46.*Merlinus *de legit.lib.3.tit.1.q.28.num.6.*Ricciullus *de iure perſonarum lib.5. c.30.n.3.ad 8.*& alij Iuriſperiti communiter, tum relati *ſupra n.409.*tum late allegati à Farinacio,Surdo,& Corduba *locis citatis*.& ex Theologis Sanchez,Rebellus,& Palaus *locis ſupra 409.citatis.* idque probant omnia *ſupra n.410.& 411.*tradita ad probandam legitimam filiorum condemnati deduci ex bonis confiſcatis,non obſtante, quod ſtatutum,vel bannum imponat ſimpliciter omniū bonorum confiſcationem:dotare enim filias eſt onus paternum,patri de iure naturali, & poſitiuo illi incumbens *d.l.fin.Cod. de dotis prom ſſ.* & dos loco legitimæ debetur ac proindè fiſcus,qui eſt tanquam hæres, & ſucceſſor vniuerſalis ſicut legitimam,ita & dotes filiabus delinquentis,in cuius omnia bona ſucceſſit,competentes iuxta ſtatum de bonis confiſcatis præſtare debet, & omnia iura *d.n.410.& 411.*adducta ſicut legitimam; ita etiam dotes ex bonis confiſcatis deducendas eſſe probat;ad idque à præallegatis Doctoribus,& aliis afferuntur.

429 Quod ſi fiſcus tenetur ad dotes conſtituendas, & dandas;multo magis contra fiſcum ſuſtinentur dotes, & donationes propter nuptias per parentes etiam poſt delictum,ſed ante condemnationem conſtitutæ,& factæ, vt tradit Ricciullus *d.c.30.n.6.*poſt Angelum *in l.ſi quis,n.3.ff.de bonis damnatorum,* & Nattam *conſ.112.n.3.*tum quia cum actus dotandi procedat ex neceſſitate pietatis paternæ, vt Baldus *in d.l.fin.n.2. & 1.* non poteſt præſumi factus in fraudem futuræ condemnationis *l.1 ff.ſed & ſi libertus filium, ff.ſi quid in fraudem patr.* Tum etiam quia licet vbi confiſcatio bonorum ſit ipſo iure,ſententia retrohatur ad diem commiſſi criminis,vt latè oſtendi *tom. 1.mor.var.cap.12.n.173.* tamen ſemper reperit cauſam filiorum (nempe pietatem paternam)potiorem, vt præfati Doctores iuxta ſæpius allegatam *l.cùm ratio,ff.de bonis damnatorum.*

§. XXXVI.

Alimenta filiis etiam naturalibus, & ſpuriis fiſcus in omnibus bonis patris delinquentis ſuccedens præſtare debet.

ALimenta pariter tenetur fiſcus vti hæres,& ſucceſſor generalis ex bonis confiſcatis filiis condemnati 430 præſtare;vt tradunt Doctores communiter. Ita Baldus, Ripa,Corduba,P Barboſa, Ricciullus *locis ſupra num. 428 citatis.*Peregrinus *de iure fiſci lib.5.tit.1.num.75.* Boſſius *tit.de alim.*Surdus *d.q.3.n 1.& 31.*Farinacius *d q.24.n.40.*Merlinus *d.q.28.n.8.* Rota Romana *deciſ. 747.n.5.* cæteri Iuriſperiti *ſupra n.409.*relati, & alij quos Peregrinus, Rota, & Farinacius referunt, & ex Theologis Sanchez,Rebellus,& Palaus *locis d.n 409. allegatis,*& hoc pariter probant tradita *ſupra n.410.& 411.* Alimenta enim debentur à parentibus iure naturali, *l.ſi quis a liberis,ff.de liber.agnoſc.* & in præcedentibus ſæpius oſtenſum eſt.Et pro alimentis datur legitima, & conſequenter onus alendi filios condemnati,ſicut & onus legitimæ,& cætera onera, & obligationes paſſiuæ eiuſdem tranſeunt in fiſcum in omnibus bonis patris delinquentis ſuccedentem. Nec ſtatutum confiſcationem omnium bonorum ſimpliciter imponens extenditur ad alimenta. Hinc deducitur quod ſi legitima ex bonis confiſcatis filiis debita non ſufficeret ad congrua alimenta iuxta ſtatum; fiſcus tenetur ſupplere ex aliis bonis;vt in terminis Plotus *conſ.crim.130.n.84.* Franciſcus Bocius *conſ.8.*Peregrinus *d.tit.1.n.76.*Verſic. *intellige.*Merlinus *d.q.28.eod.n.8.*Surdus *d.q.31.n.17.*& alij ab eodem Surdo relati;& probant tradita *ſupra numero 404.*

Prædicta autem de alimentis, & dotibus procedunt 431 etiam in filiis illegitimis,etiam ſpuriis delinquentis cōdemnati;nam & his egentibus tenetur fiſcus ſuccedens in omnibus bonis condemnati præſtare congrua alimenta,& dotes ea ratione,& menſura, qua pater ipſe obligatur. Ita expreſsè Hondedeus *conſ.95.n.66.& ſequent.* Lupus *in cap. peruerſ.in 3.notab §.24.n.8.& 9.* Duennas *in reg.367.applic.4. fine.*Ripa,Boſſius *locis n.præcedent.cit.*Rota *d dec.747.d.n.5.*Surd.*d.q.31.n.31.*& Farinacius *d.q.24.cita n.40.*& Merlinus *d.qu.28.n.9.*& & Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegit.Cleric.alleg. cap.19.n.11.*iure enim naturali,& poſitiuo pater obligatur alere,& dotare filios,& filias naturales,& ſpurias,vt ſæpius *in præcedentibus* dictum eſt,atque adeo hoc onus alendi, & dotandi tranſit ad fiſcum in omnibus bonis patris delinquentis ſuccedentem, ſicut tranſiret ad defuncti hæredes;cum fiſcus loco hæredes,& veluti, ſeu quaſi hæres ſuccedat,& conſequenter bona cum prædicto onere fiſco deferuntur;prout latiùs traditum eſt *ſ. p. num.411* & præter Rotam *dict.n.5.* & alios;quos ipſa allegat, tradunt alij Iuriſperiti *eodem numero 11.* relati.

Prædicto autem oneri alimentorum, & dotis bona 432 paterna ſemper ſubiecta eſſe,nedum penes fiſcum, ſed etiam cum maneat penes quemcumque à fiſco cauſam habentem tradit Rota *d.dec.747. n.6.& 7.* & ſequitur Merlinus *d.quæſt.28.n.10.*& Lucidorus *d.cap.29. num. 14.& 15.& 16.*

Addunt Hondedeus,& Farinacius *locis citat.*quod vbi 433 vncia, vel alia quota hæreditatis filio ſpurio eſt debita vigore ſtatuti,cum in loco alimentorum ſuccedunt, vt idem Hondedeus latè probat;ideo non venit dicta vncia in confiſcatione bonorum, ſicut non veniunt alimenta.

Intelliguntur verò tradita quoad filios naturales,vel 434 ſpurios conceptos antè condemnationem, & bonorum publicationem, non verò quoad conceptos poſt condemnationem, & publicationem bonorum iuxta

tradita

Digitized by Google

tradita *ſupra numero* 426. & Doctores *ibidem* allegatos.

§. XXXVII.

Quando bona patris confiſcantur ob crimen læſæ Maieſtatis; an tunc etiam fiſcus teneatur filiæ dare legitimam, dotes, & alimenta.

435 SEcunda difficultas, quando bona paterna confiſcantur, & publicantur ob patris crimen læſæ Maieſtatis; an tunc legitima, dotes, & etiam alimenta publicentur, ita vt ex bonis confiſcatis nihil omninò, ſcilicet nec legitima, nec dotes, nec alimenta filiis condemnati reſeruentur, & à fiſco debeantur. De hac re habetur textus *in l. quiſquis, §. filij verò, Cod. ad l. Iuliam Maieſtatis,* quo ſic dicitur. *Filij verò, quibus vitam Imperatoria ſpecialiter lenitate concedimus, paterno enim debent ſupplicio perire, in quibus paterni hoc eſt, hæreditarij criminis exempla mutuantur, à materna, vel auita omnium etiam proximiorum hæreditate, & ſucceſſione habeantur alieni; teſtamentis extraneorum nihil capiant, ſint perpetuò egentes, & pauperes; infamia eos paterna ſemper concomitetur; ad nullos vmquam honores, ad nulla Sacramenta perueniant; ſint poſtremò tales, vt in perpetua egeſtate ſordeſcentibus, ſit eis mors ſolatium, & vita ſupplicium.* Ita *d. §. filij verò.* In ſequenti verò §. *ad filias ſanè,* filiabus indulgetur hoc pacto. *Ad filias ſanè eorum, quotlibet numero fuerint, falcidiam tantum ex bonis maternis ſiue teſtata, ſiue inteſtata deceſſerit, volumus peruenire, vt habeant mediocrem potiùs filiæ alimoniam, quam integrum emolumentum, ac nomen hæredis; mitior enim circa eas debet eſſe ſententia; quas pro infirmitate ſexus minus auſuras eſſe confidimus.*

Igitur propter præfatum textum *in d. § filio verò,*
436 quoad hoc ſatis clarum, conueniunt communiter Doctores, filios patris Rei criminis læſæ Maieſtatis, non ſolum priuari tota paterna hæreditate, ſed etiam legitima portione, quatenus excedit alimenta iure naturæ filiis debita, & iure ciuili inducta eſt, ita vt ex bonis ob crimen læſæ Maieſtatis confiſcatis, huiuſmodi legitima non reſeruetur deducenda. Ita Cardinalis *in Clem. Paſtoralis q. 7. num. 15. de re iudicata.* Boſſius *tit. de crim. læſæ Maieſtatis n. 134. & tit. de bonorum publicat. n. 8.* Peregrinus *de iure fiſci lib. 3. tit. 9. n. 1. lib. 4. tit. 5. n. 22. & lib. 5. tit. 1. n. 34. fin.* Clarus *in practica §. crimen. læſæ Maieſtatis n. 12 fine.* Surdus *de alim. tit. 1. q. 31. n. 17. & ſeq.* Farinacius *in prax. crim. p. 4. q. 116. §. 3. n. 77. & 78.* Merlinus *de legit. lib. 3. tit. 1. q. 30. n. 1. & 2.* Ricciullus *de iure perſonarum lib. 5. cap. 30. n. 8. & ſequ.* Menochius *conſ. 275. n. 18. cum ſeq. lib. 3.* Carpanus *de ſtatut. Mediol. de iure fiſci. numero* 782. & innumeri alij Iuriſperiti relati à Boſſio, Merlino, & Farinacio. Et ex Theologis Sanchez, Rebell. Fagund. & Palaus *loc. infr. cit.* Ratio deducitur *ex d. l. quiſquis,* ibi enim tales filij infames efficiũtur; & incapaces ſucceſſionis tam ex teſtamento, quã ab inteſtato, vt etiam tradunt Peregrinus *d. tit. 9. n. 1.* Menochius *d. conſ. 275.* Farinacius *d. §. 3. n. 75. & 83.* & alij innumeri ab eodem Farinacio relati. Quod, vt *ex d. l. quiſquis* conſtat, ſtatutum eſt ob criminis atrocitatem, quæ ad homines à tali crimine deterrendos meruit hanc ſpecialitatem; & ita olim Romanos in atrociſſimis delictis conſueuiſſe ad confiſcationem omnium bonorum procedere, nulla liberis reſeruata legitima refert Alexander ab Alexandro *genialium dierum lib. 3. cap. 23. in principio.*

437 Quare Ioannes de Lign. *in d. Clem. Paſtoralis,* Corraſius *in l. qui liberos n. 111 ff. de ritu nupt.* Socin. *conſ. 30. n. 7. vol. 1.* Mangilius *de imputat. q. 4. n. 36.* & nonnulli alij ab eodem Mangilio, & Merlino *d. q. 30. n. 3.* relati, qui affirmant etiam in crimine læſæ Maieſtatis humanæ, & diuinæ filiis legitimam reſeruari, communiter ab aliis reprobantur.

Præterea Doctores conueniunt, quod filiæ Rei criminis læſæ maieſtatis *d. l. quiſquis* excluduntur à ſucceſ- 438
ſione in bonis paternis; falcidiam tamen ideſt quartam partem ex bonis maternis conſequi debent, vt conſtat *ex d. §. At filias,* vbi etiam additur ratio, ſcilicet quod mitiùs fuerunt puniendæ quam maſculi, quia propter ſexus infirmitatem minus auſuræ creduntur; & ita tradunt Peregrinus *d. tit. 9. n. 8.* Farinacius *d. §. 3. n. 94.* P. Barboſa *ad l. 1. p. 4. n. 83. ff. ſolut. matr.* & alij Iuriſperiti quos latè *ibid.* Farinacius refert.

§. XXXVIII.

Filiæ Rei patris criminis læſæ Maieſtatis an debeant habere dotes congruas ex bonis paternis confiſcatis.

COntrouertitur primò an in terminis *d. l. quiſquis, Cod. ad l. Iuliam, Maieſtatis,* filiæ Rei criminis læſæ 439
Maieſtatis debeant congruenter iuxta ſtatum dotari ex bonis paternis confiſcatis.

Negant affirmantes etiam filias excludi omnino à participatione bonorum paternorum; & ſic etiam à dote per fiſcum tradenda. P. Barboſa *ad l. 1. p. 4. n. 84. ff. ſolut. matr.* Surdus *d. alim. tit. 1. q. 32. n. 17. & ſeq.* Peregrinus *de iur. fiſci lib. 5. tit. 1. n. 76. fin.* & P. Barboſa refert hoc idem affirmare Ioannem Hannibalem *in l. poſt contractum num. 226. ff. de donationibus.* Ricciullus *de iure perſonarum lib. 5. c. 40. n. 8.* & ex Theologis Rebellus *de obligat. iuſtit. p. 2. lib. 5. q. 4. n. 3.* & idem ſentire videtur Sanchez *lib. 2. Summa cap. 16. num. 26. fin.* Probant Surdus, & Peregrinus *ex textu in d. §. ſed ad filias d. l. quiſquis filiabus* indulgetur, vt falcidiam, ſcilicet quartam & alimenta conſequantur ex bonis maternis: ergo videtur ea negare in bonis paternis, quia incluſio vnius eſt excluſio alterius *l. cum prætor, ff. de iudiciis, & c. nonne de præſumpt.* quin etiam P. Barboſa *d. n. 84. fin* quem ſequitur Rebellus *loco citato* addit dotes datas poſt delictum, ſcilicet ab eo, qui iam inciderat in crimen læſæ Maieſtatis per fiſcum reuocari; & refert ita ſentire Bartholum *in d. l. poſt contractum numero 12 ibidem,* Paulum de Monteſino, & Ariam Gomezium *ad dict. l. 4. Tauri num. 9.* idque ait conſtare *ex d. l. quiſquis, §. emancipationes,* vbi dotes, & donationes poſt delictum læſæ Maieſtatis admiſſum factæ nullius reputantur momenti. Per quem textum idem ſentit Ricciullus *d. n. 8.* qui tamen *n. 9. & 17.* ſubdit ex æquitate, & Principum, & ſupremorum tribunalium benignitate, & miſeratione receptum eſſe, vt filiabus dotes ex bonis paternis ob crimen læſæ Maieſtatis confiſcatis conſeruentur; & ſi non fuerint conſtitutæ, conſtituantur à fiſco; & ita practicatum fuiſſe per Rempublicam Florentinam, referente, Angelo *conſ. 357. n. 2.* & per Regem Ferdinandum in filiis Principis Roſani, teſtantur Afflictus *in cap. 1. in principio, Gloſſa 3. num. 3. verbo bona committentium,* Boſſius, Peregrinus *locis infra citatis,* & alij pariter, qui *numero ſequenti* citantur. In Senatu Mediolanenſi in cauſa, in qua ſcripſit Franciſcus Becius *allegat. conſ. 8.*

Contrariam ſententiam affirmatiuam, & etiam in terminis *d. l. quiſquis,* fiſcum teneri dotare filias Rei cri- 440
minis læſæ Maieſtatis ex bonis illius confiſcatis, tenent magis communiter Doctores. Ita Plotus, & Franciſcus Becius *locis ſupra num. præcedenti relato, & eodem cap. 1. §. præterea ff Vaſallus, Gloſſa 3. numer.* 80. Ægidius, Boſſius *tit. de crimin. læſæ Maieſtatis num. 134. & in tit. de bonorum public. numer. 9.* Gigans *de crim. læſæ Maieſtatis lib. 3. tit. de pœnis, quas filij incurrunt & cet. q. 15.* Clarus *§. læſæ Maieſtatis num. 10.* (vbi ait pœnas *d. l. quiſquis* non habere locum contra filias, & dicit eſſe commu

comunem opinionem iuxta teſtimonium Gigantis) *ibid.* Additionator. *litera* I. Manſuer. *ad practicam Papienſem in forma inquiſitio. Gloſſa final 1, verbo filius* 2. (vbi dicit eſſe communem) Rolandus *conſ.* 73. *numero* 23. *vol.* 3. & *conſ.* 74. *numero* 8. *eod. vol.* (vbi ait pœnas *dict. l. quiſquis*, *d. §. filij verò*, non extendi ad fœminas) Peregrinus *de iure fiſci lib.* 3. *titul.* 9. *numero* 8. & 9. Farinacius *in praxi crimin. tom.* 1. *q.* 24. *numer.* 46. Merlinus *de legitim. lib.* 3. *titul.* 1. *quaſtion.* 30. *numero* 9. Nouiſſime Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegitimis Clericorum cap.* 19. *numero* 12. & plures alij Iuriſperiti, quos Boſſius, & Farinacius referunt; & ex Theologis ita tenuit Caſtrus, Palaus *tom.* 1. *tract.* 4. *diſp.* 5. *p.* 11. *numero* 23. Quorum fundamentum eſt, quod lex illa quiſquis *in dict. §. filij verò* non comprehendat filias; nam in odioſis odio irrationabili maſculinum non comprehendit fœmininum *in l. ſi quis ad quod, ff. de iuriſd. omn. iud.* *ibidem*, Iaſon *numero* 16. Bartholus *in l.* 1. *ff. de verborum ſignif.* Rolandus *conſ.* 93. *numer.* 31. *vol.* 1. & Peregrinus cum alijs *dict.* 9. *numero* 8. præfata autem lex *in d. §. filij verò* (vt notarunt Clarus *dict. numero* 10. Rolandus *dict. conſ.* 74. *numero* 8. Peregrinus *dicto numero.* 8. & Farinacius *dict. numero* 46.) continet in ſe odium irrationabile, cum velit vnum pro delicto alterius puniri; irrationabile enim eſt, quod filius pro patre puniatur, quando ipſe non deliquit *toto tit. ne filius pro patre.* id enim (vt Rolandus *dict. conſ.* 73. *numero* 13. & *duobus ſequent.* notauit) eſt contra iuris communis diſpoſitionem, ſecundum quod pœna debet tenere ſuos authores *l. ſancimus ff. de pœnis.* Item eſt contra ius diuinum, nam ſcriptum eſt, anima quæ peccauerit, ipſa morietur *§. ſi habes* 19. *quæſt.* 1. Item eſt contra ius Canonicum, quo cauetur, vt nullus odio alterius prægrauetur, *cap. non debet de reg. iur. in* 6. Item eſt iniquum, quod imponatur pœna, vbi non eſt culpa, nec dolus, contra *l. cum autem, § excipitur, Verſic. capitalem, ff. de Ædilitio edicto*, & per conſequens *d. lex.* vti contraria iuri communi odioſa, & pœnalis, quantum fieri poteſt reſtringenda eſt; ideoque non debet extendi ad filias fœminas, quibus propterea fiſcus, vti hæres, & ſucceſſor vniuerſalis debet conſtituere dotes ex bonis paternis confiſcatis, cum ſint debitum quoddam patris, quod ſicut alia debita tranſire debent in ſucceſſorem vniuerſalem bonorum paternorum qualis eſt fiſcus. Neque obſtat argumentum Surdi deſumptum *ex d. §. ſed filius*, ex eo enim quod ibi indulgetur filiabus, vt habeant legitimam in bonis maternis, non poteſt inferri ad excluſionem dotis in bonis paternis, maxime ſi aliundè non habeant, nec habere poſſint, cum ſit diuerſa ratio legitimæ, & dotis. Quare ſolum concludi poteſt filias eſſe excluſas à legitima ex bonis paternis non autem à dote, quæ arctiori vinculo à patre debetur, quam legitima; tum propter bonum publicum ex matrimonio prouenıens, tum ob fœminarum pudicitiam conſeruandam, & nè meretricandi periculo exponantur, dum ob dotis defectum nubere nequeunt. Quantum autem aſſignari debeat pro dote Merlinus *d. q.* 30. *n.* 11. dicit debere eſſe trientem totius hæreditatis, nulla filiorum habita conſideratione; idque ait docuiſſe Becium *d. conſ.* 8. *n.* 2. & 27. & Manſuerum, *loco pariter cit.* apud quem tamen id non reperi. Dicendum ſaltem conſtituendam dotem iuxta ſtatum, & conditionem filiorum, & patris, arbitrio iudicis taxandam.

Ex quibus etiam concluduntur, ſuſtineri dotes filia-
441 bus datas poſt delictum læſæ Maieſtatis, ſi non conſtiterit fuiſſe collatas in fraudem; dictus enim §. *emancipationem in d. l. quiſquis*, loquitur de dotibus præſtitis in fraudem futuræ condemnationis, propter tradita *ſupra num.* 429.

§. XXXIX.

Filij patris Rei criminis læſæ Maieſtatis, an ex bonis confiſcatis debeant habere alimenta.

SEcundo controuertitur, an filij Rei criminis læſæ Maieſtatis per *d. l. quiſquis, in d. §. filij verò*: priuentur etiam alimentis; an verò alimenta ſint præfatis filiis à fiſco vti hærede, & ſucceſſore vniuerſali præbenda ex bonis paternis confiſcatis.

Sicuti non debetur legitima neque etiam alimen- 442
ta à fiſco poſt publicationem bonorum criminis vel ſententiam declaratoriam deberi per *d. l. filij vero ſentiunt* P. Barboſa, & Ricciullus *locis ſupra n.* 429 *citat.* Ægidius Boſſius *tit. de crimin. læſæ Maieſtatis n.* 135. *fin.* Surdus *de alim. tit.* 1. *q.* 11. *a n.* 17. *ad* 30. & ita ſentire videtur Farinacius *p.* 4. *d. q.* 116. § 3. *n.* 128. *fin.* quatenus dicit Surdum ſuam ſententiam defendere, & rationibus Doctorum oppoſitam ſententiam tenentium rationibus bene reſpondere, etſi Merlinus, & Palaus *locis infra n.* 444. *cit.* illam referunt pro ſequẽti ſententia. Ex Theologis ita ſentiunt Sanchez, & Rebell. *locis ſupra n.* 429. *relat.* Fagundez *in Decal. lib.* 3. *c.* 1. *n.* 9. & Fragoſius *de Repub. Chr. p.* 3. *diſp.* 2. *n.* 111. & 121. probat Surdus primo quia *d. lex qui quis, §. ad filios* permittit alimenta filiabus ex bonis maternis: ergo dum in hoc ſpecialiter indulget fœminis in bonis maternis, regula erit in contrarium in filiis maſculis; & incluſio vnius eſt excluſio alterius iuxta iura *ſupra n.* 429 relata. Et licet maſculinum concipiat fœmininum, non tamen è contra fœmininũ cõprehendit maſculinũ. Secũdò quia *l. præf. quiſq. § filij verò* mandat filios debere eſſe perpetua egeſtate ſordeſcentes: ergo voluit illos excludere etiã ab alimẽtis, quia non eſt perpetua egeſtas cui alimenta præſtantur. Tertiò quia *ibidem* filiis condonatur vita quæ eſt gratia limitata, ac proinde non extendenda ad alimenta *arg. l. agris ff. de acquir. rerum dom.*

Quod autem lex ob criminis atrocitatem, & ad ho- 443
mines à tali crimine deterrendos iuſtè filios etiam alimentis priuare potuerit, non obſtante quod alimenta à patre filiis de iure naturæ debeantur; probant Sanchez, & Fagundez *locis citatis*, quia & ſi parentes iure naturali teneantur alere filios, non tamen ob id impediuntur, quin poſſint omnia bona ſua nullis alimentis filiorũ reſeruatis hypothecæ alicui ſubiicere per contractum; & ex vi huius hypothecæ ſæpè à creditoribus omnia vſurpantur: ergo à fortiori id poterunt per delictum; nam priòr obligatio oritur ex propria parentum voluntate; poſterior verò ex legis ſtatuto ad bonum commune, vt tam atrocis ſupplicij timore arceantur parentes à tali delicto patrãdo. Neque hoc (inquit Fagũd.) eſt velle punire filios propter delicta parentum; ſed velle antecedenter ſtatuere pœnam delinquentibus, & vt atrocitate illius retrahantur parentes à delicto perpetrando. Dictum eſt autem in propoſitione huius ſententiæ, *poſt publicationem*, &c. nam ante ſententiam criminis declaratoriam, & bonorum publicationem nullo iure filios poſſe priuari alimentis, & ſi fiat eſſe grauiſſimum peccatum; tradunt Rebellus, & Fagundez Addit Rebellus principem, & quemlibet alium filiis ſuccurrere teneri ex charitate, non ſolum, ſi extremè; ſed etiam grauiter egeant.

Contrarium & filios, (& ſermo eſt de filiis natis, vel 444
conceptis antè condemnationem, & publicationem bonorum iuxta tradita *ſupra n.* 426.) *in d. l. quiſquis dict. §. filij verò* non priuari alimentis ſimpliciter vitæ neceſſariis, & quæ iure naturali à parentibus debentur filiis; & propterea de patris Rei criminis læſæ Maieſtatis bonis a fiſco captis eoſdem filios eſſe alendos tradunt magis communiter Doctores Ita Plotus *conſ.* 130. *num.* 83.

&

Digitized by Google

& ſequen. Becius *conſ.* 8. *num.* 5. *lib.* 1. Socinus *conſ.* 30. *num.* 3. *vol.* 1. Ripa *in l. ex facto n.* 9. *ff. ad Trebell.* Corraſius, & Mangilius *loc. ſupra n.* 437. Rota Romana *deciſ.* 747. *n.* 8. *p.* 4. *diuerſorum* Merlinus *de legitima lib.* 3. *tit.* 1. *q.* 30. *n.* 6. *& ſeq.* Lucidorus *loco ſuperius n.* 440. *allegato*, & alij Iuriſperiti relati à Farinac. *d. numer.* 128. Rota *d. deciſ.* 747. *n.* 10. & Merlino *d. num.* 6. *&* 10. & ex Theologis Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 4. *diſp.* 5. *puncto* 11. *n.* 24. *fin.* probatur *ex d. leg. quiſquis, dict. § filij verò*, nam cum ibi Imperator Iulianus filios perpetrantium crimen læſę Maieſtatis viuere permittat; ibi *relinquendā eſſe vitam filiis*, ex conſequenti cenſetur illis concedere alimenta, ſine quibus vita nequit ſuſtineri, *l. necare ff. de liber. agnoſc.* Negat hanc conſequentiam Surdus, quia alias (inquit) ſequeretur, quod ſi bona alicui confiſcantur reſeruata vita, quod ipſe poſſet petere alimenta. Verum differt talis caſus à præſenti, quia filius (vt ſæpiùs dictum eſt) creditor patris dicitur in alimentis, quod non procedit in eo, cui bona ablata fuerunt, & cum diſpoſitio *d. l. quiſquis*, ſit odioſa, odio intolerabili, dura, & crudelis, cum in ea puniantur filij, qui non peccauerunt, propterea (vt ſupra *n.* 430. dictum eſt) erit reſtringenda, vt alimenta non auferat; & cum beneficium, & indulgentia principis ſit latè interpretanda, rectè concluditur, quod huiuſmodi reſeruatio vitæ, intelligatur etiam cum reſeruatione alimentorum. Maximè quia communis Doctorum ſententia (vt ſæpiùs *in præcedentibus* dictū eſt) aſſerit alimenta à parentibus filiis quibuſcumque legitimis, & illegitimis etiam ſpuriis debita non poſſe vlla conſuetudine, vel ſtatuto, aut lege licitè tolli, cum ſint iure naturali debita.

445 Procedunt prædicta non ſolum in filiis legitimis, ſed & in illegitimis naturalibus, & etiam in ſpuriis, quos illegitimos omnes eadem *leg. quiſquis* comprehendi tradunt communiter Doctores, quos referunt; & ſequuntur Clarus *dict. paragraph. læſæ Maieſtatis numer.* 11. & Farinacius *dict. quæſtione* 24. *numero* 86. his enim quoque in confiſcatione omnium bonorum paternorum ob delictum læſæ Maieſtatis reſeruanda eſſe alimenta tradunt in terminis Rota *deciſ.* 747. *d.* 8. & Merlinus *dict. quæſtione* 30. *numero* 8. & Lucidorus *loco ſupra citato*, & conuincunt tradita, & quia quoad alimentorum ius omnes filij iure naturæ ſunt æquales. Et ſic etiam filiabus naturalibus, & ſpuriis dos ex eiſdem bonis debetur, quæ loco alimentorum eſt, & à pari procedunt alimenta, & dos, vt ſuperius dictum eſt, & tradunt Bartholus *in leg. finalem ff. de his, quibus vt indignis*, & Corduba *in leg. ſi quis à liberis, §. ſi mater num.* 16.

Prædictis autem non obſtant fundamenta Surdi *nu-*
446 *mero* 442. adducta; non primum quia *in d. l. §. ad filias*, Iulianus Imperator non loquitur de alimentis, ſed de falcidia ſeu legitima danda filiabus in bonis maternis; & quod hoc procedere poteſt argumentum, vt incluſio fœminarum ſit excluſio maſculorum: at non procedit ad excluſionem alimentorum, quia ſicut & dotes, vt ſupra dictum eſt, non habent eandem rationem, quam legitima, de qua *dict. §.* nam legitima tranſmittitur, debeturque tam in proprietate, quam in vſufructu; alimenta verò ex fructibus debentur, & mortuo alimentario ceſſant; & ideo incluſio vnius non eſt alterius excluſio. Non obſtat ſecundum, quia habens ſimpliciter alimenta adhuc egenus dicitur, cum nihil quod ſuum ſit, in bonis habere dicatur. Secundum enim communem modum loquendi egenus eſt, qui habet tantum alimenta; & ſi textus dicit, quod viuant in perpetua egeſtate, vt viuant ſaltem ſecundum indigentiam naturæ, erunt ſubminiſtranda alimenta, vt Rota *loco citato*, & Merlinus *dict. quæſtione* 30. *numero* 9. *in fine* notarunt; ex quibus etiam manet ſatisfactum tertio Surdi fundamento.

447 Ad argumentum Sanchez. & Fagundez *num.* 443. adductum reſpondetur primo dato, quod lex potuerit ob delictum patris tam atrox priuare filios alimentis, non conſtat tamen priuaſſe; imo ex eadem lege probatur alimenta illis fuiſſe reſeruata, vt oſtenſum eſt, & tradunt Rota, Merlinus, & alij Doctores *n.* 444. allegati. ſecundo ſuppoſita ſententia communi, quod alimenta iure naturæ filiis debita non poſſint vlla lege humana vniuerſali, vel municipali ſeu particulari tolli; ob delictum parentum tantum, nullo filiorum delicto concurrente nequeunt auferri, quod abſque dubio ſentiunt Alciatus *conſ.* 467. *num.* 6. & Rolandus à Valle 74. *n.* 23. *vol.* 3. quatenus aiunt legem punientem filios ex crimine paterno nō valere iuxta illud veteris legis, *filius non portabit iniquitatem patris* (vt loquuntur in terminis *dict. l. quiſquis*) atque adeo talem legem tanquam contra honeſtatē non poſſe obſeruari abſque peccato *c. conſtitutiones, & c. lege d.* 10. quod quodque ſentit Ceuallos *pract.* 99. *c.* 653. *n.* 38. vbi ait quod pœnæ *d. l. quiſquis* in foro conſcientiæ quoad filios non poſſunt exigi, quod etiam approbat Farinacius *p.* 4. *d. q.* 116. §. 3. *n.* 144. & Merlin. *d. q.* 30. *n.* 27. idē que ait dixiſſe Rotam *in Romana donationis* 22. Iunij 1588. *n.* 6. *coram Seraphino.* & idem docet Zibetus *ad Papienſem in forma libelli Inquiſitionis, Gloſſa vltim.* verbo *eius legitimam*, vbi ait, quod quicumque auſus fuerit dicere ius alimentorum, & legitimæ (ſcilicet quatenus alimentorum loco debetur) vt potè proueniens ex iure naturali, poſſe tolli ſtatuto, vel etiam conſuetudine pro delicto patris falſum affirmare, quæ doctrina, quod non valeat lex puniens filiū pro delicto patris, indubitata eſt; quando pœna verſatur circa corpus, ſeu corporalem vitam, cuiuſmodi eſt priuatio alimentorum *d. l. necare ff. de liber. agnoſc.* eo quod ſine alimentis vita nequeat conſeruari; quando vero pœna non eſt corporalis, ſed pecuniaria, & verſante circa alia bona, vt eſt infamia priuatio ſuccedendi, & ſimiles, poſſe quempiam ex lege, aut ſtatuto tali pœna puniri ob crimen alterius, & legem eſſe validam, etiam in foro conſcientiæ probat textus *in cap. vergentis de hæreticis*, & latè oſtendit Couarruuias *var. lib.* 2. *c.* 8. & etiam Rolandus *conſ.* 8. *num.* 45. *vol.* 3. ſuppoſita inquam præfata communi ſententia, reſpondetur primo peccare patrem contra legem naturæ, & pietatem, qui prodigeret bona, vnde filij priuentur alimentis ſaltem ſimpliciter vitæ neceſſariis, & in tali caſu poſſe, cogi patrem prodigentem ad aſſignanda filiis bona, ex quibus poſſēt viuere, vt ſuperius probatum eſt. Reſpondetur ſecundo cum obligatio alendi filios ſit perſonalis habito reſpectu ad patris bona, dum pater habet bona, ſemper filij iure naturali ſunt creditores eorundem alimentorum, & iure naturali illa alimentorum obligatio tranſit ad hæredes & ſucceſſores vniuerſalis patris, vt *in præcedentibus* ſæpiùs dictum eſt; & ſic etiam naturali iure tranſit in fiſcum qui eſt quaſi hæres, & ſucceſſor vniuerſalis, & ita eſto pater poſſit diſtrahere bona omnia nullis alimentis reſeruatis filiis; lex tamen non poteſt priuare filios iure illo naturali, quod habent ad alimenta habenda ex bonis paternis, quæ ſemper ſub patris dominio fuerunt, & deſinunt eſſe ſub illius dominio ſolum ob mortem naturalem, vel ciuilem.

Ad maiorem autē prædictorum confirmationem, ani- 448
maduertendū duxi, quod quia pœnæ *d. l. quiſquis* contra filios innocentes propter patris delictum latæ ſunt nimis odioſæ, nimiſq; duræ, & rigoroſæ; eam legem quoad d. pœnas reſpectu filiorū de cōſuetudine generali orbis Chriſtiani non ſeruari eſſeque ſublatam, tradidere Angel. *in l. fallaciter, Cod. de abolit.* Alciat. & Rolād. *loc. n. præced. cit.* Clar. *d. §. læſæ Maieſt. n.* 15. *fin.* (vbi ait quod numquam vidit tales pœnas in filiis obſeruari) Peregrinus *de iure fiſci lib.* 3. *titulo* 9. *numero* 10. Ceuallos *loco numer. præcedenti citato.* Farinacius *dict. quæſtion.* 116. §. *n.* 44. Merlinus *d. q.* 30. *n.* 26. Rota *in d. Romana donat.* & plures alij à Peregrino, Farinacio, & Merlino

Digitized by Google

relati, iuxta quam generalem conſuetudinem filiis Rei criminis læſæ Maieſtatis reſeruari non ſolum alimenta, & dotes,ſed etiam legitimam,bona materna,& peculiũ caſtrenſe,vel aduentitium aſſerunt, vt notauit Merlinus *loco citato* legitimam autem hoc caſu Merlinus *d.q.* 30. *n.*29.ait fore tantum trientem, aut ſemiſsẽ pro numero liberorum iuxta *Auth.nouiſſima, Cod.de inofficioſo teſtamento.*ex his etiam idem Merlinus *n.*28. ait Doctores (quos & refert)concludere,quod tam ab inteſtato,quã ex teſtamento hi filij Rei criminis læſæ Maieſtatis ſuccedunt Auo,& omnibus alijs agnati.

449 Præterea præfatam legem,*quiſquis*, quoad pœnas filiorum,propter odium intolerabile, quod continet iuxta tradita *n.*440. etiam de rigore iuris non procedere niſi in offendente principem,non recognoſcentem vllum ſuperiorem; non autem in offendente alios principes inferiores ſuperiorem recognoſcentes; tradunt poſt innumeros alios Iuriſperitos Clarus *d.§.læſæ Maieſt.n.*3.*fin.* & *num.*15.Rolandus *d.conſ.*74.*num.*3. & *ſequ.* Peregrinus *de iure fiſci lib.*3.*tit.*9.*num.*4 Farinacius *d.quæſt.* 116.§.3.*n.*124.& 125.& Merlinus *d.q.*30.*numer.* 18. & 19.quia cum lex illa loquatur de machinante contra Imperatorem, & illius conſiliarios,propter odium præfatum eſt ſtrictiſſimè intelligenda, vt ſaltem quoad pœnas filiorum non extendatur ad offendentes principes ſuperiorem cognoſcentes, eorumvè conſiliarios.

450 Item etſi pœnas dictæ legis *quiſquis*, habere locum in filiis, etiam quando mater, & non pater committit crimen læſæ Maieſtatis, vt filij hæreditate priuentur, ſentit Clarus *d.§.læſæ Maieſt.n.*14.& plures alij à Claro,& Farinacio *d.* §.3.*n.*98. relati.Idque ob illud relatiuum, *quiſquis*, quo lex illa vtitur,quod generaliter comprehendit omnem perſonam committentem delictum.

Nihilominus Peregrinus *d.tit.*9.*n.*6. poſt Odofre-
451 dum,Albericum,& Salicetum *in d.l.quiſquis*,& plures alij ab eodem Peregrino *ibidem*,& à Farinacio *d.§.*3.*n.* 100.allegati,contrarium ſuſtinent, pœnaſque præfatas filiis impoſitas habere locum ſolum cum pater eſt Reus criminis læſæ Maieſtatis;non verò quando mater, quod probat Peregrinus tribus rationibus,quarum duas ſumit *ex d.l.qui quis,§.Emancipationes*;in quo eſt ſermo ſolum de filiis reſpectu patris,cum matribus emancipatio non competat,tertia ratio eſt,quia pater habet filios in poteſtate,& in eos habet plus iuris,quam mater, vnde pro neceſſitate poteſt eos vendere, non ſic mater *l.*1.*Cod.de patribus qui fil.* ac proinde non eſt mirum, ſi lex ob delictum paternum afficit filios;non ſic ob delictum maternum;& hæc ſententia, vti æquior videtur in praxi admittenda, & etiam Farinacius videtur eam amplexus.

Item non habent locum præfatæ pœnæ reſpectu fi-
452 liorum, quando pater tanquam Reus læſæ Maieſtatis condemnatur contumacialiter, ſeu per ſolam ſententiã contumacialem,non verò per legitimas,& veras probationes, neque per confeſſionem ipſius patris, vt poſt alios Boſſius *tit.de crim.læſæ Maieſt.n.*136 Farinacius *d.q.*116 §.3.*numero* 130.& Merlinus *d.q.*30.*n.*12. quidquid ſit exiſtente ſpeciali ſtatuto, quod expreſsè loquatur etiam de condemnatis contumaciter.

453 Item non habere locum præfatas pœnas in filiis emancipatis, eorumque legitimam non confiſcari, niſi in fraudem fuiſſet facta emancipatio per textum *ibi* tradunt communiter Scribentes *in dict. leg. quiſquis, paragrapho emancipationes*, Merlinus *dict.quæſtione* 30.*numero* 14. & alij Iuriſperiti, quos Farinacius *dict.paragrapho* 3.*numero* 84. & 85.refert,& ſequitur.

Item non habere locum eaſdem pœnas in nepoti-
454 bus, ſed tantum in filiis primi gradus, cum in odioſis, & pœnalibus filiorum appellatione nepotes, non contineantur *leg.pater ff.ad l.Iuliam de adulteriis*, ſentiunt Thomas de Ferrug. relatus à Peregrino *dict. titulo* 9.*numero* 5.*initio.* Decianus *tract.crimin.lib.* 8.*capite* 41.*numero* 7. Merlinus *dict.quæſtione* 30. *numero* 15. alij relati à Molina *de iuſtitia tom.*3. *diſputation.*658.*numero* 19. & idem videtur ſentire Farinacius *dict.§.*3.*numero* 90. quamuis Peregrinus *loco citato*; Clarus *dict.§.læſæ Maieſtatis.numero* 13. & alij Iuriſperiti magis communiter, quos Farinacius *numero* 89. refert; Molina *loco citato*, & Sanchez *lib.*2. *ſumm.capite* 27.*numero* 4.aſſerunt præfatas pœnas extendi etiam ad nepotes quoad primum gradum tantum; (ita vt non comprehendantur pronepotes) deſcendentes ex maſculis per nouam conſtitutionem Federici Imperatoris loquentem per verbum *liberorum*, quod continet etiam nepotes. Nepotes verò ex filia aiunt omnes non comprehendi;& reſpectu matris Reæ criminis læſæ Maieſtatis comprehendi ſolum filios(ſuppoſita ſententia de qua *n.*450.non autem nepotes ſiue ex filio,ſiue ex filia.Sed Decianus ait non reperiri hanc legem Federici.

Item præfatas pœnas *dict.leg.quiſquis* non procede- 455
re in filiis natis, & conceptis antè commiſſum delictum læſæ Maieſtatis, ſed tantum in natis, aut conceptis poſt delictum; tradunt Cynus *in dict.leg.quiſquis*,Clarus *dict.§.læſæ Maieſtatis numero* 12.Ceuallos *pract.quæſtione cap.*673. Rota *in præallegata Romana donationis* 12.*Iulij* 1588.à Farinacio *dict.quæſtion.*116. *numero* 92.relata. Molina *de primog.lib.*4.*capit.vltim. numero* 55.alter Molina *dict.diſputat* 658.*numero* 20. Merlinus *dict.quæſtione* 30 *numero* 17. Caluinus *de æquitate lib.*1.*capite* 12.*numero* 6. & alij relati à Farinacio *ibidem.* Claro *dict.numero* 12.& Ceuallos, qui meritò ait ab hac ſententia vti humaniori, & æquiori in iudicando non eſſe recedendum, & eam latiſſimè probant Molina *dict.numero* 20.& Sanchez *in ſum. lib.*2.*capit.*27.*numero* 10.*ad* 17. quamuis attentis verbis dictæ legis, & eaſdem pœnas afficere etiam filios natos antè delictum latè probat Rolandus *conſ.*74. *numero* 2.*vol.*3. & tradiderunt magis communiter Doctores, quos idem Rolandus *ibidem.* & Farinacius *dict.§.*3.*numero* 91.& Sanchez *dict.capite* 27. *numero* 9. latiſſimè referunt. Pro vtraque ſententia *infra numero* 477. & *num.*478. & quamuis appellatione filiorum veniant etiam fœminæ, tamen *in dicta leg. quiſquis*, non comprehendi fœminas poſt Bartholum *in leg.*1.*ff.de verborum ſign.* & alios notauit Caluinus *dict.capite* 12.*numero* 7.& *num.*8 eo quod, lex contineat odium ac proinde ſit reſtringenda ad maſculos;& fœminæ pro infirmitate ſexus non præſumantur ſequuturæ exemplum patris.

Item dictam leg. *quiſquis* quoad incapacitatem filiorum ſuccedendi ab inteſtato, vel ex teſtamento 456
non habere locum, ſi pater legitimam inter viuos aſſignaſſet, vel aliqua bona pro ea, vel eius nomine; & non habere locum, ſi mater inter viuos donauerit, eo quod lex illa, cum ſit pœnalis, & tam odioſa, ſit reſtringenda ad ſucceſſionem teſtati, vel inteſtati, non ad actum donationis inter viuos extendenda, tradidere communiter Doctores, quos referunt, & ſequuntur Peregrinus *de iure fiſci lib.*3. *titulo* 9.11. & Farinacius *dict. quæſtione* 116. *paragrapho* 3.*numero* 112. ſecus ſi donatio eſſet cauſa mortis, cum ſapiat vltimam voluntatem,vt poſt alios Farinacius *dict.§.*3.*numero* 114.

Item prædicta lex *quiſquis*, quoad eaſdem pœ-
nas filiorum non habet locum in beneficiis Eccleſia- 457
ſticis, quæ filium Clericum propter delictum læſæ Maieſtatis, ſi habeat poſſe retinere, tradunt communiter Doctores, quos referunt, & ſequuntur Menochius *conſ.*275.*numero* 46.& *numer.*47. Peregrinus *dict.titulo* 9 *numero* 7.& Farinacius *dict.paragrapho* 3. *num.*117.& idem tradit Merlinus *de legitima d.tit.lib.*3. *tit.*1.*cit.q.*30.*n.*25.vbi etiam cum Menochio *loco citato*

ta

Digitized by Google

to ſit ex bonis, quæ ſpectant de directo dominio ad Eccleſiam non impediri filiis detractionem eorum legitimæ.

458 Item ceſſant pœnæ *d. leg. quiſquis*, in filiis patre delinquente ex gratia principis reſtituto; vel ſi princeps ipſis filiis eaſdem pœnas remittat, vt poſt alios Farinacius *d. q.* 116. § 3. *numer.* 135. *& ſequen.* vbi pluribus id declarat.

459 Denique prædictæ pœnæ *eiuſdem l. quiſquis*, non comprehendunt filios adoptiuos; cum in illis non militet ratio, quæ militat in naturalibus, ſcilicet quod ſint imitaturi patrem; ita poſt alios Farinacius *dict.* §. 3. *numero* 36.

460 Ex traditis præſertim *num.* 444. 447. *&* 448. colligitur filios Rei criminis læſæ Maieſtatis in foro conſcientiæ abſque vllo peccato poſſe ad ſui ſuſtentationem abſcondere aliquid de bonis paternis non ſolum in caſu extremæ neceſſitatis (quo caſu tantum id admittunt Sanchez *lib.* 2. *d. cap.* 16. *numero* 27. Fragoſus *dict. num.* 121. & Fagundez *in Decal. lib.* 4. *d. cap.* 2. *numero* 11.) ſed etiam ad euitandam grauem neceſſitatem, & ad habenda congruentia iuxta ſtatum alimenta, id quod docuit Guillielmus Benedictus *in cap. Raynutius de teſtamentis*, verbo. *& vxorem decif.* 5. *n.* 286. etiam ſtante ſtatuto quod publicatis parentum bonis non reſeruentur filiis legitima, & alimenta. Probatur Corollarium, tum quia alimenta *d. l. quiſquis*, cenſentur reſeruata iuxta ſententiam traditam, *d. numero* 444. quæ cum ſit tot Doctorum, & fulcita ratione non poteſt negari eſſe probabiliſſimam: tum quia pœnæ *d. l. quiſquis* ex conſuetudine vniuerſali ceſſarunt, vt dictum eſt *d. n.* 438. tum quia leges punientes ita grauiter filios, propter parentum delictum, etiamſi expreſsè priuent filios alimentis, non valere, neque obligare in foro conſcientiæ eſt valdè probabile iuxta tradita *numer.* 440. *d. numero* 447. & Doctores *ibidem* relatos, & alios ab iiſdem allegatos. Et hoc Corollarium approbauit etiam Palaus *tom.* 1. *tract.* 4. *diſp.* 5. *p.* 11. *numero* 25. ad id probandum adducens, quod ne grauem patiatur neceſſitatem debitor, non tenetur debitum creditori reſtituere, & obligatus cedere bonis, poſſit abſcondere, & retinere quantùm neceſſe eſt ad tenuem ſui, & eorum, quos alere teneatur ſuſtentationem iuxta ſuum ſtatum, eo quod ad reſtitutionem nullus teneatur cum tanto ſuo incommodo, quod tradidere etiam Nauarrus, Sayrus *in claui regia*, Rebellus, & Bonacina, quos idem Palaus allegat.

§. XL.

Publicatis bonis paternis ob hæreſim patris, an etiam legitima alimenta, & dotes filiarum, ita vt ex bonis confiſcatis, nihil omnino filiis debeatur à fiſco, publicentur

TErtia difficultas eſt, an quando bona paterna confiſcantur ob patris crimen læſæ Maieſtatis Diuinæ, ſcilicet hæreſis, legitima, dotes, & alimenta filiis reſeruentur; & difficultas eſſe poteſt vel inſpecto iure ciuili, vel inſpecto iure Canonico.

Filij orthodoxi patris hæretici, an iure ciuili priuentur hæreditate patris.

461 SI ſermo ſit iure ciuili inſpecto, ad ſunt ſequentes textus, ſcilicet *in l. Manichæos, in l. cognouimus, Cod. de hæreticis, & in Auth. idem eſt de Neſtorianis* (quæ deſumpta eſt *ex § generalem autem prouidentiam Auth. vt cum de appellatione cognoſcitur*) *Cod. eodem, & in leg. Hæretici*, §. *orthodoxi*, *Cod. eodem* ex quibus expreſsè conſtat filios ob paternam hæreſim non priuari hæreditate, ſeu ſucceſſione patris hæretici; & *ex dict. leg. Cognouimus, & d. Auth. idem de Neſtorianis* euidenter conſtat non ſolum filios orthodoxos ſuccedere patri hæretico, tam ex teſtamento, quam ab inteſtato; ſed etiam deficientibus filiis agnatos, & cognatos; & ita ſentiunt communiter Doctores, quos latè referunt Farinacius *de hæreſi quæſtione* 191. §. 1. *numero* 29. Auguſtinus Barboſa *in Codicem collectaneo ad d. l. Manichæos numero* 32. *ad dict. Auth. idem eſt de Neſtorianis*.

Verùm dubitatur an præallegata iura ſint correcta per conſtitutionem Federici ſecundi *in Auth. Gazaros. Cod. de hæreticis* in qua etiam filij orthodoxi excluduntur à ſucceſſione in bonis parentum hæreticorum, verba Authenticæ ſunt *Gazaros, Patarenos, Leoniſtas, Speroniſtas, Arnoldiſtas, Circunciſos, & omnes hæreticos vtriuſque ſexus, quocumque nomine cenſeantur, perpetua damnamus infamia, diffidamus, atque bannimus, cenſentes, vt omnia bona talium confiſcentur, nec ad eos vlterius reuertantur; ita quod filij eorum ad ſucceſſionem eorum peruenire non poſſint; cum longè grauius ſit æternam, quam temporalem offendere Maieſtatem.* 462

Et hodie per dictam conſtitutionem filios propter paternam hæreſim iure ciuili, & priuari hæreditate, & ſucceſſione parentum hæreticorum, & ſic per eandem conſtitutionem fuiſſe correctas alias leges, ſeu conſtitutiones, *numero* 461. adductas ad exemplum criminis læſæ Maieſtatis humanæ iuxta *l. quiſquis Cod. ad l. Iuliam Maieſtatis*, cum maius ſit iſtud crimen hæreſis *in d. Auth. Gazaros* pro ratione excluſionis filiorum à ſucceſſione parentum hæreticorum; tradunt Salicetus *in d. l. Manichæos, & in dict. Auth. Gazaros*, Rolandus à Valle *conſ.* 8. *num.* 48. *Verſic. ad ſecundum*, Peregrinus *de iure fiſci lib.* 4. *tit.* 5. *num.* 30. Petrus Barboſa *ad d. l.* 1. *p.* 4. *num.* 83. *ff. ſoluto matrimonio*. Farinacius *dict. q.* 191. §. 1. *numer.* 30. *&* 31. & *p.* 1. *prax. q.* 24. *numer.* 44. Auguſtin. Barboſa *d. collectan. ad d. l. Manichæos numer.* 32. *& collectaneo ad d. Auth. Gazaros num.* 2. Ricciullus *de iure perſon. lib.* 5. *cap.* 40. *num.* 11. & alij Iuriſperiti magis communiter, quos latè refert Farinacius *d. n.* 30. *&* 31. & Aug. Barboſ. *d. n.* 2. & ex Theologis Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 29. *num.* 9. 463

E contra alij Iuriſperiti abſolutè ſentiunt etiam hodie, & non obſtante *d. Auth. Gazaros* filios propter parentum hæreſim non priuari hæreditate, & ſucceſſione patris hæretici, ita Clarus *in prax. crim. q.* 78. *n.* 4. Menochius *de arbitr. centuria* 6. *caſu* 546. *n.* 10. Verſic. *conciliando* (qui duo loquuntur in filiis Apoſtatarum) Corduba à Lara *in l. ſi quis à liber.* §. *ſi mater n.* 15. *ff. de liber. agnoſc.* Merlinus *de legitim. lib.* 3. *tit. q.* 31. *n.* 1. & plures alij, quos Farinacius *d. q.* 191. §. 1. *n.* 19. *&* 32. refert, qui fundatur *in d. Auth. idem eſt de Neſtorianis, & d. § generalem prouidentiam*, ex quo eadem *Auth. idem de Neſtorianis*, deſumpta eſt. 464

§. XLI.

Filij etiam orthodoxi patris hæretici iure Canonico priuantur hæreditate.

CÆterum quidquid ſit de iure ciuili, certum eſt de iure Canonico *per c. vergent. de hæret.* (per quod ius ciuile in præfatis legibus, & Auth. *n.* 461. adductis correctum eſt) filios ob parentū hæreſim priuari hæreditate, & ſucceſſione parentū hæreticorū. Ita omnes Doctores præallegati *loc. citat.* Clarus, *verbo, hæreſis n.* 12. Menoch. *d. caſu* 546. *n.* 15. Couarruu. *lib.* 2. *var. c.* 8. *n.* 2. Verſic. 1. *an ob crim.* Merlin. *d. q.* 31. *n.* 2. 3. *&* 4. & cæteri Iuriſperiti communiter, quos latè referunt Farinac. *d. q.* 191. §. 1. *n.* 1. *& n.* 19. & Aug Barboſ. *ad d. c. vergent. n.* 25. vbi S. Pontifex in Verſic. Nec huiuſmodi arguit de criminibus læſæ Maieſti humanæ, vt *in d. Auth. Gazar.* 465

Digitized by Google

ad crimen læſæ Maieſtatis Diuinæ arguendo de minori ad maius, quod ſi in crimine læſæ Maieſtatis humanæ filij priuantur hæreditate paterna *dict. leg. quiſquis, Cod. ad l. Iuliam Maieſtatis*, multò magis priuari debent in crimine læſæ Maieſtatis diuinæ, quod maius delictum eſt. Nec huiuſmodi ſeueritas (ſubdit Pontifex) admirationem alicui afferre debet, cum iuxta Canonicas ſanctiones, quandoque feratur vltio non ſolum in Authorem ſcelerum, ſed etiam in progeniem damnatorum, & aduertendum non ſolum filios legitimos, ſed etiam illegitimos, tam naturales, quam ſuperiores, cuius pater ſit notus, priuari hæreditate ob paternam hæreſim iuxta Doctores communiter, quos refert Farinacius *dict. quæſtione* 191. §. *numero* 9. tum ne plus habeat luxuriæ, quam caſtitatis; tum quia in eiſdem militat eadem ratio, quæ in filiis legitimis.

466 Quæ diſpoſitio iuris Canonici ſeruanda eſt, & ſeruatur etiam in terris Imperij, & in foro Cæſaris vbique in orbe Chriſtiano, tum quia iuxta ſententiam magis communem, etiam iure ciuili *in dict. Auth. Gazaros*, filij priuātur hæreditate parentum hæreticorum; tum quia in crimine merè Eccleſiaſtico, quale eſt hæreſis, ſeruatur ius Canonicum; & ita tenent Doctores communiter, quos late refert Farinacius *d. quæſt.* 191. §. 1. *numero* 33.

§. XLII.

Filij orthodoxi ob paternam hæreſim an priuentur legitima.

467 Controuertitur primò an eodem iure Canonico *d. cap. vergentis* filij Catholici ob paternam hæreſim priuentur etiam legitima, quatenus iure ciuili debita, & excedit alimenta vitæ ſimpliciter neceſſaria; an verò eadem legitima ſit ex bonis patris hæretici confiſcatis detrahenda.

Non priuari legitima, ſed eis fore reſeruandam tradunt Doctores *ſupra n.* 437. allegati Ioannes à Roja *ſing.* 95 n. 47. Surdus *conſ.* 386. *numero* 13 & alij relati à Mangilio *loco ſupra dicto numero* 437. *citato*.

468 Communis tamen ſententia eſt, eoſdem filios licet orthodoxos excludi à legitima, ita Scribentes, *in dict. capit. vergentis*. Rolandus *dict. conſ.* 8. *numer.* 43. *& ſequentibus.* Petrus Barboſa *dict. p.* 4. *numero* 84. Ricciullus *de iure perſon. lib.* 5 *dicto capite* 40. *numero* 10. Surdus *de alimentis titulo* 1. *quæſtione* 31. Merlinus *dict. quæſtione* 31. *numero* 4. *&* 5. Farinacius *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 24. *num.* 44. *& de hæreſi d. q.* 191. *num.* 2. Graffius *deciſ. aur. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 9. Auguſtin. Barboſa *collect. ad d. cap. vergentis num.* 26. *de hæreticis*, & plures alij Iuriſperiti à Farinacio, Rolando, & Auguſt. Barboſa *locis citatis* relati. Et ex Theologis Sanchez, Rebellus, Fagundez *locis ſupra n.* 419. *&* 442 *allegatis* & Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 4. *diſp.* 5. *puncto* 11. *n.* 20. & ratio eſt, quia ob crimen paternum læſæ Maieſtatis humanæ filij excluduntur à legitima iuxta *dict. l. quiſquis*, §. *filij verò Cod. ad l. Iul. Maieſtatis*, vt tradunt Doctores communiter, vt *ſuprà num.* 436. notatum eſt; ergo multò magis erunt excluſi ob crimen paternum hæreſis, quod eſt delictum grauius; quo argumento vtitur Sum. Pontifex *in d. cap. vergentis*, ad probandum bona hæretici debere confiſcari, ſicut confiſcantur ob delictum læſæ Maieſtatis humanæ filiis delinquentis vita ſolummodo, ex miſericordia conſeruata, *vt eodem cap. vergentis* dicitur.

§. XLIII.

Filij orthodoxi ob paternam hæreſim an priuentur alimentis ſequuta ſententia declaratoria hæreſis, & publicatione bonorum.

469 Controuertitur ſecundo, an ex bonis paternis ob hæreſim patris confiſcatis filiis orthodoxis à fiſco debeantur alimēta, an verò iidem filij ſicut legitima ita etiam alimētis ad vitā ſuſtendandā neceſſariis priuētur.

Filios etiam alimentis ob paternam hæreſim priuari *in d. c. vergent. & in d. Auth. Gazaros* tradunt Corduba à Lara *in d. §. ſi mater n.* 16. Decianus *in tract. crim. lib.* 5. *c.* 45. *n.* 3. P. Barboſa, & Ricciull. *loc. n. præced. cit.* Surd. *d. q.* 31. *n.* 24. Aug. Barb. *d. collectan. ad d. c. vergentis* 27. alij Iuriſperiti à Farinacio *d. q.* 191. § *n.* 5. Aug. Barb. *d. n.* 27. relati, & ex Theologis Sanchez, Rebell. & Fagund. *loc. n. præced. alleg.* & idem Fagundez *lib.* 1. *c.* 19. *n.* 5. *& ſeq.* Poteſt probari hæc ſententia argumentis *ſupra n.* 441. *adductis*, cum *in d. cap. vergentis*; S. Pontifex contra hæreticos, & eorum filios decernat eaſdem pœnas, quæ contra criminoſos læſæ Maieſt. humanæ ſtatutæ ſunt, *d. l. quiſquis, Cod. ad l. Iul. Maieſtat.* in qua filiis vita tantum ex miſericordia conſeruatur, & dicitur eos debere viuere in perpetua egeſtate; quæ omnia indicant priuationem etiam alimentorū ſimpliciter vitæ neceſſariorum iuxta tradita *d. n.* 442. Præterea Sanchez, & Fag. probant, quod propter atrocitatem teterrimi criminis in Deum, ius ciuile, & Canonicū potuit filios priuare etiā alimentis iuxta tradita *ſup. n.* 443. & atrocitatem criminis fuiſſe rationē, cur filij etiam alimentis priuarentur; vt hac, & aliis ſpecialibus pœnis homines à tali crimine arcerentur, tradunt Ricciull. & Corduba *loc. cit.* 470 Declarant tamen Rebell. & Fagundez priuari filios alimentis ſolum poſt ſententiā criminis declaratoriā, & bonorum publicationem; ante latam autem ſententiā hæreſis incurſæ alimenta filiis indigentibus eſſe ex bonis paternis præbenda; neque abſque graui peccato poſſe illis negari. Quare Fagund. *d. c.* 19. *n.* 9. reprehendit morem aliquarū regionū, in quibus ſtatim ac parentes ob crimen hæreſis in carcerem detruduntur, bona illorum illico capiuntur, & ſub cuſtodia fiſci ponuntur, excluſis filiis ipſorum, relictis abſque vllo vitæ ſubſidio: quod ſine maximæ crudelitatis nota fieri non poſſe rectè ait; nam dum parentes illorum de hæreſi iudicum ſententia non damnantur, de illorum bonis ſaltem moderatè ſuſtentandi ſunt, quia id & ratio naturalis, & pietas Chriſtiana videtur edocere.

471 Contrarium & filios orthodoxos ob parentum hæreſim nō priuari alimentis, ſed ex bonis cōfiſcatis eſſe alendos, ſi inopes ſint, & aliundè nō habeāt, vnde viuere poſſint, docēt magis cōmuniter Doctores; ita Doctores *ſupra n.* 438. 444 *&* 467 relati. Corraſius *in l. qui liber. n.* 62. *ff. de ritu nupt.* Rota Rom. *parte* 4. *diuerſ. dec.* 747. *n.* 10, vbi etiā filiis ſpuriis hæretici deberi alimenta tradit; idque docuiſſe plures alios Iuriſperitos, quos *ibidem* latè refert, Merlin. *d. q.* 31. *n.* 12. *&* 13. Farin. *d. q.* 191. §. 1. *n.* 6. & nouiſſimè Io. Nic. Lucidor. *de illeg. Cler. c.* 19. *n.* 12 & hanc ſententiā ſaltē ex æquitate tenendā eſſe, & in praxi ab inquiſitoribus ſeruādā tradidere Siman *Catho. inſt. tit.* 29. *rub. de filiis, & minor. n.* 12. Pegna *in addit. ad Eymericum in direct. Inquiſ. p.* 2. *com.* 9. *ad d. c. vergentis*. Surdus *conſ.* 386. *num.* 13. Ricciullus *d. cap.* 40. *num.* 17. Ioannes Lupus, Segouienſis, & Palacios Rubios à Corduba *d. n.* 8 relati; hi enim Doctores (& idem notauit Fagundez *d. cap.* 19. *numer.* 7.) tradunt Inquiſitores pueris, & puellis hæreticorum damnatorum pauperibus relictis debere prouidere, ſi ſint orthodoxi, vel ex animo, & ſincere ad fidem conuertantur, vt ſcilicet alantur, & educentur habita ratione ætatis,

&

Digitized by Google

& ſexus apud aliquos viros Catholicos, religioſas, vel honeſtas fœminas, à quibus in bonis moribus, & fide inſtruantur; idque ob imbecillitatem ſexus, & ætatis. Hanc ſententiam probant tradita *ſupra numer.* 444. *ad* 447. eo enim ipſo quod ius Canonicum *in d. cap. vergentis*, ſicut ius ciuile *in d. l. quiſquis Cod. ad l. Iuliam Maieſtatis*, concedit filiis Rei læſæ Maieſtatis humanæ, permittit filiis hæretici vitam, ex conſequenti cenſetur concedere illis alimenta, ſaltem vitæ ſimpliciter neceſſaria, ſine quibus viuere non licet; *allegata lege necare, ff. de liber. agnoſc.* In præſenti etiam locum habet illud, quod diuerſa eſt ratio alimentorum, & legitimæ, & cum ius alimentorum, quod habent filij aduerſus parentes habentes bona, ex quibus illos alere poſſunt, non poſſit in foro conſcientiæ ab illis, abſque eorum culpa auferri; ſemper tranſeat ad quemcumque ſucceſſorem vniuerſalem; & licet ob delictum patris atrox filij poſſint puniri aliis pœnis, non tamen corporali, ſeu vertente circum vitam corporalem, qualis eſt ablatio ſeu priuatio alimentorum, ſine quibus homo non poteſt viuere.

472 Et prædicta procedunt etiam in filiis illegitimis, etiam ſpuriis, vt cum aliis tradunt Rota *loco citato.* Merlinus *d. numer.* 11. & probat ratio adducta *ſupra numero* 445.

§. XLIV.

Filiæ ob paternam hæreſim, an priuentur dotibus, an verò dos illis à fiſco ex bonis paternis confiſcatis debeatur.

COntrouertitur tertiò; An filiabus orthodoxis patris hæretici debeantur dotes ex bonis paternis confiſcatis.

Confiſcatis bonis paternis ob hæreſim patris filium
473 non teneri ex iiſdem bonis dotes eius filiabus dare tradunt P. Barboſa, Surdus, Ricciullus, Sanchez, Rebellus, Fagundez *locis ſupra n.* 440. *&* 470. *relatis.* Corduba *loco eod. n.* 470. *citato.* Simanca *Cathol. conſt. tit.* 9. *rub. de bonis haret. n.* 23. *&* 24. Gabriel Quemada, & Didacus Carrera, quos Farinacius *d. q.* 191. §. 1. *n.* 8. refert: vbi etiã dicit id eſſe de mente omnium Doctorum, quos *d.* §. 1. *n.* 1. latè cumulat; eo quia generaliter dicunt propter paternam hæreſim filios priuari omnibus paternis bonis. Peregrinus *de iur. fiſci lib.* 5. *tit.* 1. *n.* 76. *fin.* Aug. Barboſa *coll. ad d. cap. vergentis, n.* 18. *de hareticis*; alios allegans, & Azor. *p.* 1. *lib.* 8. *c.* 12. *q.* 6. quæ omnes nituntur eo fundamento, quòd *d. cap. vergentis* filij patris hæretici afficiũtur iiſdem pœnis, quibus *lex quiſquis, Cod. ad l. Iul. Maieſtatis* puniuntur filij ob crimen, paternum læſæ Maieſtatis humanæ, dicta autem *l. quiſquis* filij vtriuſque ſexus delinquentis Rei læſæ Maieſtatis humanæ. Excluduntur omnes à bonis paternis confiſcatis, & conſequenter etiam priuantur dotibus iuxta tradita *ſupra n.* 419. *&* 442.

Hinc non ſolum fiſcum non teneri filiabus patris
474 hæretici dotes dare, ſed ſi à patre hæretico occulto poſt crimen hæreſis commiſſum fuerint conſtitutæ ſiue pro matrimonio carnali, ſiue pro ſpirituali, ſcilicet ingreſſu in Monaſterium, ſiue etiam pro Eccleſia, aut Capella; huiuſmodi dotes poſſe à fiſco reuocari, tradunt Simanca, Azorius, P. Barboſa, Rebellus, Aug. Barboſa *loc. allegat.* Sanchez *d. lib.* 2. *cap.* 22. *num.* 57. & alios allegans Ricciullus *d. lib.* 5. *cap* 40. *n.* 14. 15. *&* 16. qui tamen *n.* 17. addit, quod etſi hæc vera ſint de iuris rigore; nihilominus propter bonum publicum, ne mulieres carnaliter, vel ſpiritualiter nuptæ derepente remaneant indotatæ, & ſic mundus litibus repleatur, ex æquitate recipi poteſt, vt dotes remaneant, ſi quidem æquitas, ne tot actus reuoluantur apud principes, & tribunalia ſuprema aduerſus iuris rigorem id poſtulat, quod ex ea confirmat, quia licet de iure pecuniæ creditori potiori ſoluta poſſit ab anteriori reuocari, vt latè Paulus *conſ.* 69. *numero* 1. & Surdus *conſ.* 5. *numero* 25. nihilominus vbi pecuniæ ſunt bona fide ſolutæ, ne mundus litibus inuoluatur, non poſſe ab anteriori reuocari iuxta tribunalium praxim tradunt Afflictus *dec.* 190. Capycius *deciſ.* 178. & Rota à Ricciullo *d. cap.* 40. *numero* 17. relata. Quin etiam ſi agatur de filia alicuius magni Principis hæretici, fiſcum debere illam dotare tradit Franciſcus Pegna à Farinacio *d.* §. *n.* 8 relatus.

Contrarium & filios orthodoxos ob paternam hære- 475
ſim non priuari dote, ſed à fiſco ex bonis paternis confiſcatis debere dotari docuerunt Plotus, Franciſcus Becius, Afflictus, Ioannes de Lignano, Corraſius, Mangelius *locis ſupra numer.* 430. 437. 439. 440. *&* 441. relat. Merlinus *alleg. q.* 31. *numer.* 30. Ioannes Nicolaus Lucidotus *de illegitim. Clericorum citato cap.* 19. *numero* 12. *& de aquitate Canonica*, idem ſentiunt Ioannes Royas *ſingul.* 47. & Farinacius *d. quaſt.* 191. §. 1. *numero* 8. Verſic. *contrarium.* Probatur; quia à fiſco filiis orthodoxis debentur alimenta, vt *ſupra numer.* 421. probatum eſt: ergo & filiabus hæretici legitimis, & illegitimis ex bonis confiſcatis debetur dos, quæ loco alimentorum eſt, vt Bartholus *in l. fin. ff. de iis quibus vt indign.* & alimẽta, ac dos à pari procedunt, vt ſæpiùs *in præcedentibus*, dictum eſt. Et fortius, ac multo magis debetur dos, quam alimenta ad euitandum in fœminis periculum impudicitiæ, quod illis imminere facile poteſt, ſi ob defectum dotis nequeunt nubere.

§. XLV.

Pœna priuationis hæreditatis, & legitimæ ſtatuta contra filios orthodoxos patris hæretici, an extendatur ad nepotes.

VTrum verò pœna priuationis hæreditatis, & legitimæ ſtatuta *in d. c. vergentis de hæretic.* afficiat ne- 476
potes, videntur ſentire communiter Doctores eam pœnam extendi ad nepotes tantum ex linea maſculina, Doctores ita ſentientes referunt, & ſequuntur Molina *de iuſtit. tom.* 3. *diſp.* 658. *num.* 19. & Farinacius *d. diſp.* 191. *numero* 21. *&* 50. & Merlinus *d. quæſt.* 31. *num.* 11. & ita oportet ſentiant etiam Peregrinus & alij *ſupra num.* 454. relati. At contrarium, & non comprehendi videtur rectè ſuſtineri poſſet, quia dictum *caput vergentis* intelligendum eſt iuxta diſpoſitionem *l. quiſquis Cod. ad l. Iuliam Maieſtatis*, quam allegat, dum pœnam confiſcationis bonorum contra hæreticos ſtatuit: Iuxta verò *d. legem quiſquis*, §. *filij verò* probabile eſt non comprehendi nepotes, vt *ſupra d. n.* 454. notatum eſt.

§. XLVI.

An dicta pœna afficiat ſolùm filios conceptos poſt commiſſum crimen hæreſis.

VTrum etiam præfata pœna comprehendat filios natos, aut conceptos antè commiſſum crimen hæ- 477
reſis; an verò ſolum conceptos poſt crimen. Comprehẽdere etiam natos, aut conceptos ante crimen hæreſis patratum, tradunt communiter Doctores, quos referunt Farinac. *d. q.* 191. §. 1. *n.* 40. Sanch. *in ſum. lib.* 2. *c.* 27. *n.* 9. & Merlin. *d. q.* 31. *n.* 29. ita ſentiunt iidem Farinacius, & Merlinus, qui etiam refert ita cenſuiſſe Rotam: & ita oportet ſentiant Rolandus *loco ſupra numero* 455. *citato*, & alij, quos idem Rolandus, Farinacius, & Sanchez *locis eodem numero* 455. *relatis* referunt; quorum fundamentum præcipuum eſt, quod *dict. cap. vergentis*

ſicut & dicta *lex quiſquis* loquuntur abſolutè, & indiſtinctè de filiis, & ſic videtur expreſsè comprehendere etiam filios natos, & conceptos ante delictum.

478 Contrarium, & pœnam *dict. cap. vergentis* quoad filios non procedere niſi in filiis conceptis poſt commiſſum hæreſis delictum. Ita Ananias *in dict. cap. vergentis numero 17. de hæreticis*. Simanchas *Cathol. inſtit. tit. 29. rub. de filiis, & minor. numero 22. & ſequent.* Clarus *§. hæreſis num. 12.* Ludouicus Molina *de primog. lib. 4. cap. vltim. numero 55.* Alter Molina *de iuſtitia tom. 3. diſp. 658. numero 20.* Sanchez *lib. 2. Sum. c. 27. numero 10. & ſequen.* & plures alij Iuriſperiti à Farinacio *d. quaeſt. 191. §. 1. numero 39.* & Sanchez *dict. cap. 27. num. 14.* relati. Et hanc ſententiam latiſſimè probant Molina Theologus, & Sanchez *locis citatis*; ſed præcipuè ea ratione, quod cum verſemur in materia odioſa, & præſertim, vt innocentes puniantur, filij nati, aut concepti ante crimen hæreſis, aut læſæ Maieſtatis humanæ non ſunt cenſendi filij patris hæretici, aut perduellionis, ſeu non ſunt computandi inter filios hæretici, aut perduellionis; in dict. autem *l. quiſquis, & d. cap. vergentis* puniuntur filij patris perduellionis, & hæretici; & ſic eſt ſermo de filiis comparatione qualitatis patris, & conſequenter formaliter de filiis, qui poſt eam qualitatem nati, aut concepti ſunt; huncque intellectum exigit odium legis, præſertim innocentem punientis; quod latiùs exemplis declarat *loco citato* Molina.

§. XLVII.

Filij orthodoxi an priuentur hæreditate materna ob matris hæreſim.

VTrum quoque filij orthodoxi priuentur materna hæreditate etiam quoad legitimam ob matris hæ-
479 reſim, affirmarunt plures Iuriſperiti, quos referunt, & ſequuntur Farinacius *d. q. 191. §. 1. num. 10.* & Merlinus *de legitima lib. 3. tit. 1. citata, q. 31. n. 10.* ſed contrarium rectè ſuſtineri poteſt propter tradita *ſupra numero 451.*

Plura de hac materia confiſcationis bonorum ob crimen hæreſis, & quando necnè filij priuentur hæreditate parentum hæreticorum, videantur apud Farinacium *de hæreſi d. q. 191.* Merlinum *d. q. 31.* Molinam *tom. 3. de iuſtitia d. diſp. 658.* Azorium *p. 1. lib. 8. cap. 13.* & Sanchez *d. lib. 2. Summæ cap. 17. cum pluribus ſequentibus.*

480 Ex dictis colligitur filios hæretici in foro conſcientiæ poſſe occultè ſurripere ex bonis paternis, etiam extra extremam neceſſitatem, tantum, quantum ad ſui commodam ſuſtentationem requiritur; quod tenent Gulielmus, Benedictus, & Palaus *locis ſupra n. 460. cit.* & probant etiam *ibid.* tradita.

§. XLVIII.

Donatarius omnium bonorum paternorum an teneatur, & cogi poſſit alere filios pauperes donatoris, etiam illegitimos, & ſpurios.

DVbium octauum an donatarius vniuerſalis omnium bonorum paternorum teneatur ex bonis do-
481 natis alimenta præbere filiis pauperibus, & non habentibus aliunde, vnde ſe alere poſſint.

Huçuſque actum de obligatione alendi filios, qua adſtringuntur patris hæredes proprij ex teſtamento, vel ab inteſtato, & tanquam hæredes cenſentur, vt potè ſucceſſores vniuerſales in omnibus bonis paternis, vt ſunt fiſcus, Monaſterium, poſſeſſor maioratus. Reſtat modo videre, an quilibet bonorum paternorum poſſeſſores, etiam ſi non ſint, nec cenſeantur hæredes teneantur alere filios eius, cuius bona poſſident. In hoc igitur dubio, quæritur an donatarius omnium bonorum, ſeu qui ex titulo purè lucratiuo poſſidet omnia bona paterna, teneatur, & cogi poſſit alere filios inopes illius cuius bona poſſidet.

Doctores aſſerunt communiter donatarium (eſtò aduerſum eum non detur actio perſonalis, nec præcisè cogi poſſit ad alendum) ſi tamen recuſet alere, officio iudicis (quod impertitur contra tertium poſſeſſorem *l. quando §. 15. autem, ff. de edendo.* & poſt alios Gaſpar. Anton. Theſaurus *quaeſtion. for. lib. 2. qu. 67. numero 19.*) poſſe, & debere cogi alere filios donatoris etiam illegitimos, & ſpurios. Ita Ripa *in l. ſi vmquam quaeſt. 27. Cod. de reuocanda donatione*, Rolandus à Valle *conſ. 54. numer. 67. vol. 2.* Couarruuias *de ſponſalibus p. 1. cap. 8. § 6. numer. 14.* Surdus *de alimentis tit. 1. quaeſtion. 50. numero 1.* Antonius Theſaurus *deciſ. 211. num. 8.* Gaſpar. Ant. Theſaurus *d. quaeſt. 67. num. 10.* Giurba latè *deciſ. 5. à num. 19. n. 43. & 44. 46. & 47.* Steph. Gratianus *diſcept. for. tom. 2. cap. 147. numero 59.* Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegitimis Clericorum cap. 19. num. 9.* Salgado *in labyrintho p. 2. cap. 14. numer. 108. & 113.* & alij Iuriſperiti à Surdo, & Giurba relati, & ex Theologis Azorius *p. 2. lib. 2. cap. 5. quaeſt. 5.* & alij *ſupra n. 331.* allegati: ratio eſt, quia etſi donatarius alias non teneatur ad debita defuncti (vbi donatio nó fuerit in fraudem creditorum) vt Antonius Theſaurus *d. numero 8.* & eſto non detur hypothecaria pro alimentis filiorum contra tertium poſſeſſorem paternorum bonorum (vt *infra*) nec onus alendi filios ſit reale bonis ipſis paternis inhærens; & ita filiis contra donatarium non competat actio, ſeu ius in re; neque actio perſonalis propria, nihilominus cum alimentorum ea præſtatio ex æquitate naturali procedat, dari debet contra donatarium omnium bonorum paternorum poſſeſſorem actio officio iudicis, quod in æquitate fundatur, & ratione eiuſdem æquitatis in hac materia alimentorum latiſſimum eſt, & ſolet plerumque à ratione iuris recedere, vt Gloſſa *in §. item nobis, verſic. nihil ſuum inſtit. per quas perſonas nobis acquir.* & alij, quos Gaſpar. Theſaurus *d. q. 67. numer. 19. fin.* allegat; & idem iudicis officium impleretur, etiam ceſſante actione; vt Theſaurus *d. num. 19.* cum aliis. Quare quod Merenda *controu. iur. tom. 3. lib. 13. cap. 3. num. 18.* ait, ſcilicet contra tertium poſſeſſorem omnium bonorum paternorum ex titulo lucratiuo pro alimentis filiorum non poſſe agi, eo quod ſemper opus ſit, vt is qui poſſeſſorem ratione ſuæ poſſeſſionis vult conuenire habeat ius in re ab ipſo poſſeſſa *§. omnium, inſtit. de action. & l. actionum, ff. de act. & oblig.* non eſt contra præfatam communem Doctorum Couarruuiæ, & aliorum, qui non aiunt contra donatarium omnium bonorum paternorum filiis competere actionem in re, neque præciſam coactionem; ſed ſolum dari actionem ex officio iudicis, ſeu donatarium officio iudicis in æquitate fundatum debere cogi filiis pauperibus alimenta ex bonis à patre titulo lucratiuo habitis præſtare. Confirmantur prædicta ex doctrina pariter communi Doctorum (de qua Merlinus *de legitima lib. 2. tit. 1. quaeſtion. 18. numero 1. 2. 3. & 4* cum aliis) quod ex bonis patris donatione, & alio titulo lucratiuo alienatis deducitur legitima. Procedere etiam prædictam communem, quod filios ſiue legitimos, ſiue illegitimos poſt donationem conceptos, in terminis notant Ripa, & Lucidorus *locis citatis*, quod alia non eget probatione. 482

§. XLIX.

Digitized by Google

§. XLIX.

Filijs pro alimentis an competat hypotheca in patris bonis ad quoſcumque poſſeſſores bona titulo lucratiuo, vel oneroſo tranſeant.

COntrouerſia eſt inter Doctores an pro alimentis tacita hypotheca filiis tam legitimis, quam illegitimis dentur in bonis patris ad quemcumque poſſeſſorem tranſeant, ſiue titulo lucratiuo, ſiue oneroſo; itaut onus alendi liberos tranſeat etiam in ſingularem ſucceſſorem, qui titulo oneroſo, nempè emptionis, ſimilisvé contractus bona patris obtinuit, & poſſidet.

483 Sententiam affirmatiuam tenuerunt Caſtrenſis *conſ.* 8.*vol.* 1. Durantes *de arte teſtandi tit.* 3. *de liber. inſtituen. caut.* 17. *num.* 7. Decius *conſ.* 376. *numer.* 3. Becius *conſ* 8. *num.* 7. 11. *& ſequentibus*, & Lupus *in cap. per veſtras*, § 23. *num.* 16 *de donat. inter virum, & uxorem*, & pro hac ſententia videntur ſtare Doctores, qui volunt onus alendi liberos eſſe reale bonis paternis affixũ, & inhærens illaque comitans, quos Doctores allegaui *ſupra numer.* 354. Durantes probat *per textum in l.* 2. *ff. de alimen. legatis.*

484 Contrarium tamen ſententiam, & filiis non competere hypothecam in bonis patris atque ita onus alendi liberos non tranſire in ſingularem ſucceſſorem bonorum patris, aut in eum, qui patris bona titulo emptionis, ſimilisve contractus poſſidet, docent magis communiter, Iuriſperiti, ita Couarruuias *loco ſupra num.* 481. *citato* Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis*, §. *idem reſcripſit*, *num.* 81. *ff. de liber. agnoſc.* P. Barboſa *ad l.* 1. *part.* 4. *num.* 73. Verſic. *quæ tamen ratio*, *ff. ſoluto matr.* Surdus *de alimentis tit.* 8. *priuil.* 51. *num.* 2. Giurba *deciſ.* 5. *num.* 46. Merenda *contr. iur. tom.* 3. *lib.* 13. *cap.* 1. *num.* 1. *& cap.* 3. *numer.* 17. 18. 19. Gaſpar Antonius Theſaurus *qq. for. lib.* 2. *quæſt.* 67. *num.* 18. *&* 20. *fine*, Ioannes Lupi *de illegitimis comm.* 2. *ff. num.* 29. *initio*, Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegitimis clericorum cap.* 19. *num.* 1. *&* 16. Salgado *in labyrintho part.* 1. *cap.* 24. *num.* 89. *&* 109. 110. 111. Stephanus Gratianus *tom.* 2. *cap.* 366 *num.* 2. 3. *&* 6. & alij ab eodem Gratiano, Salgado, & Barboſa relati, & ex Theologis Azorius *part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 5. *quæſt.* 5. Verſic. *quæres*, & alij *ſupra num.* 351. allegati, nullo enim iure probatur huiuſmodi hypotheca; & licet pater teneatur alere filios inopes; nihilominus iure naturali, & poſitiuo attentis habet bonorum ſuorum liberã adminiſtrationem, & viuens poteſt illa alienare validè, dummodo non in fraudem legis, vt *ſupra num.* 354. (vbi aſſignata eſt differentia inter hæredem, & ſucceſſorem; vniuerſalem bonorum patris, & emptorem illorum ſingularemque ſucceſſorem) notatum eſt, & expreſsè tradit *loco citato* Corduba, & etiam Surdus *de alimentis tit.* 1. *quæſt.* 50. *num.* 2. neque obſtat *d. lex.* 2. *ff. de alim. legatis*, nam hæc lex (vt Couarruuias poſt alios notauit) habet locum duntaxat in bonis, quæ expreſsè deſignantur in teſtamentis, vel in contractibus ad alimenta alicui præbenda. Hinc licet vbi pater ære alieno ingenti detineretur, præſertim contracto malè vtendo bonis ad fauorem filiorum fore deducenda alimenta, aſſeruerint Caſſius, Durãtes, Becius *locis citatis*, & relati à Merlino *de legit. lib.* 5. *tit.* 3. *quæſt.* 6. *num.* 26. addunt etiam ita in facto Forliuij iudicatum fuiſſe, idque ob dictum fundamentum, quod onus alendi filios inhæreat bonis, & bona paterna intelligantur obligata, & conſequenter ſtãte hac obligatione anteriore, filij ſunt creditoribus papatris præferendi; nihilominus iuxta tradita dicendum eſt dicta alimenta non eſſe deducenda, niſi æs alienum à patre doloſè, & in fraudem eſſet contractum iuxta tradita *infrà num.* 487. & ita creditores patris hypothecarios præferri filiis alimentariis pro alimentis agentibus, tradit Salgado *d. num.* 89. aſſerens eſſe concluſionem veriſſimam, & communem, eo quod filij pro alimentis habeant ſolùm actionem prætendere ad ea conſequenda.

Igitur ſi fuerint in teſtamẽto certa corpora, ſeu bona 485
deſignata pro præſtatione alimentorum, huiuſmodi bona pro alimentis remanent particulariter affecta, & tacite hypothecæ ſubiecta, obligatioque iſta alimentorum ſequitur quemcũmque poſſeſſorem illorum bonorum ex communi Doctorum ſententia, ita Azor *in ſumma, ff. de alimen. leg. numer.* 5. Bartolus *in d. l.* 2. *& in l. Lucius, ff. de alim. lega: & in l. fundus de annuis legatis*, Couarruuias 60. *num.* 481. *citato* Guido Papa *quæſt.* 76. *numer.* 1. Surdus *d. priuil.* 51. *numer.* 3. Gaſpar Antonius Theſaurus *d. numer.* 18. *& numer.* 20. Giurba *dicta deciſ.* 5. *numer.* 13. Stephanus Gratianus *d. cap.* 366. *numero* 6. Salgado *dicto cap.* 24. *numer.* 98. *&* 99. & alij Iuriſperiti à Couarruuia, & Giurba relati & ex Theologis Azorius *loco citato*, & colligitur *ex d. l. Lucius.* An verò regulare ſit, vt vbi aliquid debetur, vel relinquitur ſuper certis bonis, vel præſtandum ex tali fundo, ea cenſeantur obligata pro tali relicto, vt Aymo. *conſ.* 20. *numer.* 10. & alij à Surdo *tit.* 8. *dicto priuilegio* 51. *numero* 4. relati, an verò id ſingulare, & ſpeciale alimentorum fauore, & in aliis fauorabilibus relatis cauſam piam concernentibus, vt Guido Papa *dict. quæſt.* 576. *num.* 1. Gigas *de penſionibus q.* 51. *num.* 3. videatur Surdus *dicto priuilegio* 51. *numer.* 4. *cum ſequentibus*, vbi & ipſe *numer.* 4. tenet eſſe ſpeciale in alimentis *d. l. Lucius*, eo quod (ait) ſi aliud quid relinquatur præſtandum ex tali fundo datur ſola actio perſonalis, non verò realis, *l. fin. in fine, ff. de contrah. empt. & l. liberto iuncta gloſſa, ibi, ff. de annuis leg.*

Vtrum verò contra ſingularem ſucceſſorem eo ti- 486
tulo oneroſo, ſi poſſideat omnia patris bona, vel maiorem partem bonorum, filio inopi detur, ſeu dari debeat actio ex officio Iudicis, ſicut *ſupra numer.* 481. concluſum eſt dari talem actionem contra donatarium, & poſſeſſorem omnium bonorum patris ex titulo merè lucratiuo. Affirmatiuè reſpondet Surdus *de alimentis tit.* 1. *quæſt.* 50. *numer.* 2. eo quod (inquit) militet contra eum eadem æquitas, quæ contra poſſeſſorem omnium bonorum ex titulo lucratiuo, contra ementem verò aliqua bona ait non dari talem actionem, quia contra illum ea æquitas non militat. Etſi huic reſponſioni ait obſtare regulam, quod pater poteſt de bonis ſuis liberè diſponere præcipuè titulo oneroſo ſecluſa fraude, & fictione.

Hanc tamen Surdi reſponſionem refutat Gaſpar Antonius Theſaurus *d. quæſt.* 67. *numero* 10. quia ſi eſſet vera, etiam pro legitima ad filios competeret actio contra emptores, & alios creditores, quod negant communiter Doctores, quos referunt Merlinus *de legitim. d. lib.* 2. *tit.* 1. *quæſt.* 18. 19. & Gratianus *d. cap.* 66. *numero* 3. & numquam fuiſſe obſeruatum ſub prætextu huius æquitatis, ait *loco citato* Gaſpar Antonius Theſaurus.

Verum autem eſt, quod Surdus *d. quæſt.* 50. *num.* 3. 487
& cum aliis Merlinus *de legitima dicto* 5. *tit.* 3. *quæſt.* 6. *num.* 24. *&* 25. aiunt, ſcilicet pro alimentis filiorum dari actionem contra ſingularem ſucceſſorem ex titulo oneroſo, ſi pater alienat bona fictè, vel in fraudem ad eludendum filium, vt ſi fingat vendere, & confiteatur recepiſſe pretium, quo caſu venditio, ſeu alienatio non præiudicat filiis quoad legitimam, vt tradunt communiter Doctores, quos referunt, & ſequuntur Surdus *d. numer.* 3. & Merlinus *de legitima, lib.* 2. *tit.* 1. *quæſt.* 18. *& d. quæſt.* 6. *num.* 22. & ita etiam Ioannes Lupi *dicto num.* 29. *verſic. verũ traditionem* Ioannes Nicolaus Lucidorus *allegat. n.* 1. ac etiã Ant. Theſaurus *deciſ.* 211. *n.* 11. vbi poſt relatam Durantis opinionem, illam admittit ſolum, quando bona alienata eſſent à parentibus in fraudem, tunc enim, ait filiis competere actionem

Digitized by Google

hypothecariam contra tertios poſſeſſores ad conſequenda alimenta, & aliàs ceſſare. Addunt Surdus *d.quaeſt.*50. *n.*5.& Merlinus *eadem quaeſt.*6.*num.* 16. quod etiam in caſu,in quo pater prodigè,& luxurioſe,ſeu malè viuẽdo,vt ludendo,vel aliter malè vtẽdo dilapidaſſet,& titulo oneroſo alienaſſet omnia bona, ad fauorem filiorum,danda eſſet actio cõtra tertios poſſeſſores,pro alimentis conſequendis; & ſimiliter ſi pater ære ingenti grauatus eſſet ob talem dilapidationem,filij quoad deductionem alimentorum præferri debent creditoribus patris dilapidatoris,quibus malè viuendo bona, & ſe obligauerit,& ita in facto in huiuſmodi caſibus contra creditores Forliuij iudicatum fuiſſe. teſtatur Merlinus *in fine dicti art.*26.quamuis huiuſmodi additionem,ſeu extenſionem dubiam ſatis habeat Ioannes Nicolaus Lucidorus *d.cap.*19.*num.*2.dicens ſe numquam audiſſe opinionem Surdi,& Merlini in iudiciis practicari. Verum eam eſſe maximè conformem æquitati,& ſeruandam in iudicando exiſtimarem,ſi emptores,ſeu creditores,dum à patre dilapidante,& malè vtendo bonis, & pecunia ex bonis venditis, vel hypothecatis retracta emerunt bona,nouiſſent malum patris vſum, vel eum fore malè vſurum pecunia cum euidenti, & vrgenti periculo defectus alimentorum eiſdem filiis neceſſariorum. Cum enim in huiuſmodi caſu,nec pater,nec emptores,ſeu pecuniã dãtes patri dilapidatori ſibi ipſis noto vt tali,excuſentur à culpa;de hoc caſu, ſicut de alio caſu alienationis in fraudem legis iudicandum videtur;& conuenit,quod culpa emptorum, ſeu creditorum illos efficiat deterioris conditionis ad fauorem filiorum. Sed & quando creditores patris ratione vſusfructus bonorũ fideicommiſſariorum, vel aduentitiorum filij patri debiti durante patria poteſtate bona iudicis decreto occuparũt(vt poſſe occupare poſt Aſcanium Clem. *de patria poteſt.cap.*6.*effect.* 12.Couarruuias *var.lib.*1.*cap.* 8.*num.* 7.& Hondedeũm *conſ.* 19.*num.*17. & 18. tradit Ioannes Baptiſta Coſta *de ſubſidiariis rem.remedio* 4. *n.* 6.) ex eiſdẽ bonis in ſubſidiũ à creditoribus debere præſtari alimenta filiis aſſerit idẽ Coſta *d.rem.*6.*n.*6.poſt Boërium *deciſ.* 7.Addit etiam idem Coſta ex Surdo *conſ.* 367.*num.*3.*vol.*3.quod licet ex ſubſtantia filij, non ſit ſoluendum æs alienum patris, attamen ita prouidendũ eſt patri ex fructibus bonorum filij,quod creditores debeant pati deductionẽ alimentorum etiam vſufructuarij patris,quia hac via,inquit, conſulitur vtrique parti, ſcilicet,patri,& creditoribus qui ſi hanc humanitatem abhorreant,cõtra propria(more fœminarum) laborant commoda;nã ſubtractis alimentis necãt vſufructuariũ patrem,cui quantocyus,atque miſerrimè cum vſusfructus iactura moriendum eſt, & ſic finitur vſusfructus, § *vltimo,inſtit.de vſufruct.*& latè probat Ioannes Caſtillo,*de vſufructu c.*6. ita Coſta & conformiter æquitati,a qua iudices non debent recedere.

Verum autem ſicut contra eum,qui à patre emit,vel alio titulo oneroſo habuit bona, non competit filiis actio ad alimenta conſequẽda,vbi pater abſque fraude, & non malè vtendo alienauit;vti etiam ſi mortuo patre ab hæredibus, vel donatario omniũ bonorũ paternorũ eadem bona paterna eſſent alienata,nulla contra habẽtes eadẽ bona ab hæredibus, vel donatario dari debeat actio, ſeu competat hypotheca filiis ad conſequenda alimenta,quæ hæredes,vel donatarius à patre habentes bona præſtare adſtringuntur iuxta tradita in præcedẽtibus,videri poteſt bona paterna,quæ ab illius hæredibus,vel donatario vniuerſali tranſierunt in alios,remanere libera ab onere alimentorũ,ſicut quãdo à patre ipſo titulo oneroſo peruenerunt ad tertium poſſeſſorem, cum videatur militare eadem ratio liberæ adminiſtrationis propriorum bonorum;de quo *ſuprà num.* 354.& *num.* 484. At nihilominus Antonius Theſaurus *dict. deciſ.*211.*citato num.*11.*fine*,expreſsè aſſerit filiis competere actionem hypothecariam contra tertios poſſeſſores,ad quos per alienationem licet oneroſam factam ab hæredibus patris bona paterna peruenerunt,idẽ cẽſentur ſenſiſſe Rota *deciſ.*747 *num.*6.& 7. *p.*4. *diuerſorum*,& Merlinus *de legitima lib.* 3. *tit.* 1. *quaeſt.* 28. *num.*10.dum dixerũt bona propter patris delictum confiſcata oneri alimentorum filiis præſtandorum ſubiecta eſſe non ſolum,dum penes fiſcum exiſtunt, ſed etiam cum manent penes quemcumque à fiſco habentẽ cauſam,vt etiam *ſupra num.*432. notatum eſt,ita quoque expreſsè Ioannes Nicolaus Lucidorus *allegato cap.*19. *num.*16.vniuerſaliter aſſerens eos,ad quos bona aſcendentium titulo lucratiuo tranſierunt (quales ſunt eorũ hæredes, vel donatarij omnium bonorum) non poſſe ampliùs onus alendi,& dotandi filios, & filias aliundè non habentes,quod cum bonis hæreditariis, vel donatis ad ipſoſmet tranſiuit,ab iiſdem bonis auferre,etiamſi ea bona titulo oneroſo in alios transferant. Ratio ſatis concludens ea eſt,quod cum iuxta doctrinam in præcedentibus traditam ea bona à patre,vel auo filiorum tranſiuerint ad hæredem, vel donatariũ cum dicto onere alendi filios, & dotandi filias inopes, ſemper idem onus apud ipſos manet,ſicut alia patris defuncti,vel donantis debita, ante bonorum tranſlationem ab eodem patre contracta prout etiam *in præcedentibus* ſæpiùs notatum eſt agendo de obligatione hæredis patris defuncti alendi,& dotandi filios,& filias inopes eiuſdem patris,)quã hæres,vel donatarius patris in bonis paternis ſucceſſor tenetur ſoluere, nec à ſolutione alienando bona,ſe poteſt eximere,& ſic bona ab hærede, vel donatario alienata ſemper manẽt tam ſolutioni aliorũ debitorum patris,quàm alimentorum, & dotis liberorum eiuſdem patris,quibus proindè pro illis cõſequendis dari debet actio contra emptorem hæredis,vel donatarij, qui ante alienationem nõ ſatisfecit dicto oneri alimẽtorum,& dotis,quare in hæredibus,& donatario patris, nõ eſt ea libertas alienãdi bona paterna, ab illiſque auferendi onus alimentorũ,& dotis,quæ eſt in ipſo patre, cui ſpecialiter leges(vt *ſupra num.*354.& 484.notatũ eſt,& tradunt Doctores *iiſdem numeris* allegati) permiſerunt,vt poſſet viuens bona ſua libere,& validè alienare,dũmodo non in fraudem legis,quod non reperitur conceſſum hæredi, vel donatario eiuſdem patris, ad quos onus paternum iam tranſiuerit.

SVMMARIVM
Capitis octaui.

Doctores tractantes an frater diues vt frater teneatur alere,& dotare fratres, & ſorores pauperes. numero 489.

*De iure humano frater diues, vt frater tenetur in ſubſidium alere ſororem pauperem vtrinque coniunctam.n.*490.*& etiam fratrem vtrinque coniunctum pauperem n.*491.*&* 492.*& iuxta genus,& conditionem eorum.n.*493.

*Parentes ſtrictiori obligatione tenentur alere filios pauperes,quam frater diues fratrem, aut ſororem pauperem.n.*492.*fine.*

*Tenetur etiam frater diues,vt frater de iure ciuili præbere alimenta fratri, & ſorori ex parte patris tantum,ſi egeant.n.*494.*&* 495.

*Frater,vt hæres matris tenetur alere fratrem, & ſororem vterinos tantum pauperes.n.*496.

*An frater diues,vt frater obligetur fratres, & ſorores vterinos tãtum pauperes alere?negatiua.n.*497.*affirmatiua.n.*498.

Affectio eadem eſt circà vterinos,quæ circà coniunctos ex parte patris,& vtrinque.ibid.

Intellectus ad l.cum plures, §. finali de adminiſtrat.tutor.*n.*499.*& duobus ſequentibus.*

*Argumentum de dote ad alimenta valet affirmatiuè, non negatiuè.n.*499.

Differen

Digitized by Google

Differentia inter dotem, & alimenta ibid.

Frater diues, vt frater tenetur ſororem vterinam pauperem dotare vſque ad quantitatem alimentorum. numero 500.

Agnationis, & cognationis differentia in ſuccedendo ab inteſtato inter fratres, & ſorores hodie eſt ſublata, & poſt fratres, & ſorores vtrinque coniunctos æqualiter vocantur coniuncti ex altero tantum parente. numero 501.

De iure naturali, & lege charitatis frater diues fratri, & ſorori in extrema, vel graui neceſſitate conſtitutis tenetur ſubuenire, ſicut extraneus. n. 503.

An de iure naturali in foro conſcientiæ ſub mortali obligante frater diues, vt frater teneatur in ſubſidium alere fratres, & ſorores pauperes. Negatiua. n. 504. affirmatiua, n. 506. 507.

Quæ alimenta, an ſolum ſimpliciter neceſſaria vitæ, an pro dignitate. n. 507.

Stante diſpoſitione iuris humani, & legum ciuilium, quòd frater diues, vt frater teneatur, & debeat alere fratrem, & ſororem pauperes, an etiam in foro conſcientiæ ad id obligetur ſub mortali ad ſubminiſtranda illis alimenta, & pro dignitate perſonæ. num. 508. 509. 510. & 511.

Si frater, & ſoror pauperes ſint, & frater diues non poſſit vtrinque ſubuenire, magis obligatus eſt præbere alimenta ſorori, quàm fratri.

Frater diues, vt frater tenetur alere etiam fratres naturales egenos. n. 512.

In materia alimentorum naturalis non differt à legitimo. ibid.

Frater diues, vt frater tenetur fratres, & ſorores ſpurios vterinos egenos alere pro dignitate, & conditione perſonæ. n. 513. & 514.

An teneatur alere fratres, & ſorores ſpurios ex parte patris pauperes. n. 515. 516. & 517.

Fratres ſpurij ex parte patris non retinent iura cognationis, nec naturales, aut fratres vocari poſſunt. numero 515.

Frater diues, vt frater etiam ſorori nuptæ aliundè non habenti tenetur ſubminiſtrare neceſſaria vitæ. numero 518.

An etiam fratri, & ſorori egenis iuſtè à patre exhæredatis. n. 519. & 520.

Quid ſi fuerint iniuſtè exhæredati. n. 521.

Frater an, & quando poſſit fratri inopi erga ſe ingrato denegare alimenta. n. 522.

An fratri egeno, qui bona pro alimentis ſibi à patre aſſignata malè conſumpſit, teneatur præbere alimenta, & quæ. n. 523. ad 526.

Frater non tenetur vt frater alere fratrem, qui ex bonis propriis, vel artificio, aut officio poteſt honeſtè viuere, & quid ſi ſolum extra patriam poſſit honeſtè viuere. n. 527. & 528.

Primogenitus ex Principis reſcripto, vel diſpoſitione ſtatuti, aut conſuetudinis ſucceſſor in tota hæreditate in primogenio, aut in toto feudo an teneatur alere ſecundogenitum diuitem, qui habet aliunde. n. 529. ad 534.

Legitima debetur etiam habentibus vnde ſe alere poſſunt n. 532.

Præterita alimenta poſſunt peti, quando debentur iure actionis, & ex diſpoſitione ſtatuti, vel conſuetudinis, aut hominis. ibid.

Vita, & militia à primogenito ſuccedente in feudum debetur ſecundogenito diuiti, & etiam ſi pater eidem ſecundogenito aliquid certum, vel aliqua alia bona reliquerit. n. 533.

Frater diues, vt frater tenetur ſororem vtrinque, vel ex parte patris coniunctam dotare, vbi nec eius pater, aut mater, cæterique aſcendentes, aut eorum hæredes non extant, vel dotare non poſſunt, nec ipſa aliundè habere poteſt dotem. n. 536.

Idque procedit etiam in fratre pupillo, aut minori diuite. n. 537.

Vt minor ſeu eius tutor validè pro dote ſororis inopis alienet bona mobilia, & immobilia, an requiratur decretum iudicis. ibid.

An requiritur minoris iuramentum, vt aduerſus alienationem prædictam, & promiſſionem dotis non detur eidem minori reſtitutio. n. 536. fine.

Sorori habenti aliquid, quod tamen non ſufficit ad congruam dotem frater diues tenetur dare ſupplementum vſque ad quantitatem competentis dotis. numero 538.

Tenetur etiam frater diues ad additamenta dotis, ſcilicet iocalia, & veſtes, quæ ſponſis dantur. numero 539.

Vltra dotem filiæ à patre, vel auo relictam frater hæres tenetur eidem filiæ tradere prætenſa additamēta dotis, licet in teſtamentis patris, aut aui non fuerint relicta. ibid.

Frater vt hæres matris eiuſdem tenetur dotare ſororem vterinam, & ex alio patre natam. n. 540.

Frater diues, vt frater an iure ciuili teneatur in ſubſidium dotare ſororem vterinam inopem, & an vt pro conditione ſui generis poſſit honeſtè nubere. n. 541. ad 546.

Iuxta legem regum Hiſpan. 18. tit. 6. p. 6. frater diues, vt frater, an teneatur dotare ſororem vterinam inopem. n. 543.

Leges municipales ſumunt interpretationem à iure communi. ibid.

Frater pro dotanda ſorore vtrinque, vel ex parte patris coniuncta inope poteſt alienare bona fideicommiſſi à patre, vel auo paterno conſtituti, & an etiam pro dotanda ſorore vterina. 547.

Pro dotanda ſorore vtrinque, vel ex parte patris coniuncta egena, an frater poſſit alienare bona fideicommiſſi à fratre relicti, & etiamſi haberet bona propria libera. Negatiua. n. 548. affirmatiua. n. 549.

An etiam pro dotanda ſorore vterina inope. numero 550.

Ex fructibus maioratus, & fideicommiſſi frater, vt frater tenetur dotare ſororem inopem. n. 551.

Frater diues, vt frater an ex obligatione iuris naturalis teneatur dotare ſororem. n. 552. & 553.

An ex vi iuris humani teneatur eandem ſororem inopem dotare, vt honeſtè iuxta genus ſuum poſſit nubere. n. 554. & 555.

Frater, vt frater an ſorori iuſtè à patre exhæredatæ teneatur dotem dare, ſi ſit pauper. num. 556. & 557.

Conſtante matrimonio neque pater, neque frater filiam, & ſororem ſemel dotatam, quæ dotem etiam abſque ſua culpa amiſit tenetur iterum dotare. n. 558.

Pater filiam à ſe dotatam ſemel, ſi dos abſque eius culpa ſit amiſſa, tenetur iterum dotare. n. 559.

Frater diues, vt frater an ſororem inopem, quam ſemel dotauit, ſi dotem abſque ſua culpa amiſerit, dotare iterum teneatur. n. 559. & duobus ſequentibus.

Sermo ſimpliciter prolatus regulariter intelligitur de prima vice. n. 560.

Limitatur in diſpoſitione legis, & iuris communis, ac ſtatuti, quæ nunquam intelligitur de prima vice tantum 559. & 560.

Frater non tenetur dare, vel relinquere legitimam fratri. n. 560.

Si filius legitimam à patre acceptam caſu, & abſque ſua culpa amiſerit. Pater viuens tenetur ei nouam legitimam dare, vel relinquere. num. ibid.

Frater diues, vt frater an teneatur dare dotem ſorori naturali, & etiam ſpuriæ egenæ, quæ aliundè habere non poteſt. Negatiua num. 561. affirmatiua numero 563.

Quod ſi filia, vel ſoror ſpuria dotem datam à patre, vel

Digitized by Google

fratre amiſerit, an pater, & frater teneatur eam iterum dotare, vt poſſit ſecundò nubere. negatiua. n. 564. affirmatiua. n. 565.

In caſibus, in quibus frater tenetur dotare ſororem, eum non poſſe apponere pactum, quòd ſorore mortua ſine liberis ad eundem fratrem tranſeat, qui Doctores cenſuerint. n. 566.

Frater dotans ſororem inopem ex proprijs bonis, & dotans etiam ſororem bonis paternis, vel communibus, vel ex legitima ſorori debita in ipſo dotis contractu poteſt apponere validè pactum, vt dos ad eundem fratrem tranſeat ipſa ſorore conſentiente tacitè, vel expreſsè. n. 567.

Quid ſi apponet tale pactum, ipſa non conſentiente, vel contradicente, dum dotat ex proprijs bonis ſororem inopem, quæ aliundè non habet, nec habere poteſt dotem. n. 568.

Frater clericus beneficiatus ex redditibus beneficij eccleſiaſtici poteſt fratres, & ſorores pauperes alere, & dotare. n. 569.

Imò ſi non habet propria bona tenetur ex eiſdem redditibus eccleſiaſticis fratres, & ſorores pauperes etiam vterinos, & etiam ſpurios alere. numer. 570. 571. & 572.

Et licet quidam aſſerant non teneri ex eiſdem redditibus eccleſiaſticis dotare ſorores pauperes, verius tamen eſt obligari ſi alia bona propria non habent, & dotare etiam vterinas, & ſpurias. n. 573. & ſequentibus.

Patruus diues, vt patruus an teneatur alere nepotem, & neptem ex fratre pauperes, & è contra. negatiua. n. 578. & 579. affirmatiua. n. 580. & tribus ſequentibus, quæ intelligitur dum nepos ex fratre eget ipſo patruo viuente, non verò ſi egeret poſt illius mortem. ibid.

Nepos ſi ſit Dux, Marchio, aut Comes cogendus eſt alere patruum pauperem, nè in opprobrium mendicare cogatur. n. 579.

Iure ciuili filius fratris in ſucceſſionibus ab inteſtato repræſentat perſonam patris ſui. n. 580.

Frater, & ſoror appellatur filius, & filia fratris. ibid.

Ratio naturalis habetur pro lege. n. 581.

Intellectus ad l. inſtituto, §. de inofficioſo, ff. de inoff. teſtam. *n.* 578. & 582.

Argumentum de dote ad alimenta negatiuè ſemper non valet, præſertim quando non eſt eadem, ſed diuerſa ratio alimentorum, & dotis. n. 583.

Patruus diues, an teneatur dotare neptem ex fratre inopem. negatiua. n. 584. affirmatiua. n. 585. & quanta debeat eſſe dos, remiſſiuè. ibid.

Religioſi an debeant eſſe ſolliciti de procurandis alimentis, & dotibus filiis, & filiabus fratrum pauperibus. ibid.

Patruus clericus beneficiatus ex redditibus eccleſiaſticis poteſt, & tenetur alere, & dotare ſobrinos, & ſobrinas pauperes. n. 586.

Frater & patruus clericus beneficiatus ex redditibus eccleſiaſticis dotans ſororem, aut ſobrinam pauperem, an poſſit, & teneatur in contractu dotis apponere pactum, vt dos ſoluto matrimonio ad Eccleſiam reuertatur. n. 587. & 588.

Vitricus non tenetur alere in ſubſidium priuignos pauperes. n. 589.

Vitricus repetit alimenta priuigno præſtita abſque animo donandi. ibid.

Non cenſetur tanquam pater, ſed vti extraneus reſpectu priuigni. ibid.

Mater de fructibus dotis non poteſt alere filios ex alio iure. ibid.

Nouerca non tenetur alere priuignos ex proprijs bonis, poteſt autem, & tenetur alere ex fructibus dotis, qui detractis præſtitis in ſui viri, & filiorum communium ſuſtentationem ſuperſunt. n. 590.

Ex dictis fructibus non poteſt alere nouerca filios ex priori matrimonio ſuſceptos, ſed tales fructus ſpectant ad maritum. n. 589. & 590.

Priuignus an teneatur præſtare alimenta nouercæ inopi, ſiue ſit hæres patris, ſiue non, dummodo ſit diues. n. 591. & quatuor ſequentibus.

CAPVT OCTAVVM.

An frater diues, vt frater, & ſoror diues, vt ſoror teneatur alere fratrem, & ſororem pauperem, & qui Doctores hac de re agant, & quid de patruo, & vitrico.

QVæſitum primum vtrum frater diues non vt hæ- 488
res patris, aut matris, ſed vt frater, fratres, & ſorores inopes non habentes aliundè vnde ſe alere poſſint, teneatur alere in ſubſidium, ſcilicet quando non extant proximiores coniuncti, nempè pater, aut mater, aut aſcendentes maiores ex linea paterna, vel materna, aut deſcendentes, vel ſi extent, inpotentes ſint ad alendum; neque etiam extent hæredes patris, aut matris, vel aui paterni, aut materni, & è contra an ſoror pariter diues, non vt hæres, ſed vt ſoror teneatur in ſubſidium alere fratres, & ſorores pauperes nequeuntes aliundè, neque etiam ex honeſto artificio habere alimenta.

Dixi non vt hæres, ſed vt frater, aut ſoror. Quia quando frater eſt hæres patris, an teneatur alere fratres, & ſorores pauperes explicatum eſt latiſſimè præcedenti, quæſito *à numero* 342.

Difficultas autem eſſe poteſt, vel ſpectato ſolum iure 489
poſitiuo, humano, & foro externo, vel ſpectato iure naturali, & foro conſcientiæ, & iuxta vtrumque ius, & forum, hic ſeorſim maioris claritatis gratia agendum eſt, de qua materia Pontanus *de alim. cap.* 10. Corduba à Lara *in §. idem reſcripſit, à num.* 83. *ff. ſi quis à liberis,* Tiraquellus *de primog. q.* 61. Ludouicus Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 15. *à n.* 57. & *ibidem* Additionator, P. Barboſa *in l.* 1. *p.* 4. *à num.* 124 *ff. ſoluto matrim.* Garzias *de expenſis, cap.* 3. *num.* 34. Antonius Theſaurus *deciſ.* 192. Mantica *de tacitis, & ambig. lib.* 12. *tit.* 16. Surdus *de alimentis, tit.* 1. *quæſt.* 25. Gomez *ad l.* 40. *Tauri, n.* 75. Menochius *de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 189. *à num.* 30. Fontanella *de pactis nupt. clauſula* 5. *gloſſ.* 3. *à num.* 11. Merenda *controu. iuris, tom.* 3. *lib.* 14 *cap.* 31. Molfeſ. *ad conſt. Neap. p.* 5. *q.* 11. 10. Valerus *de diff. inter vtrumque forum verbo, alimenta, diff.* 7. Rota *deciſ.* 538. *p.* 1. *recentiorum,* Caerius, *p.* 1. *c.* 16. *num.* 31. Martius Iuncturinus *conſ.* 12. *num.* 22. *cum ſequentibus,* & alij Iuriſperiti, apud eoſdem, & ex Theologis, Molina *de iuſtitia tom.* 3. *diſp.* 616. *num.* 8. Azorius *p.* 2. *lib.* 2. *cap.* 4. Rebellus *de obligat. iuſt. p.* 2. *lib.* 5. *quæſt.* 4. Megala *p.* 2. *inſtruct. lib.* 2. *cap.* 3. & Fagundez *in decal. lib.* 4. *cap.* 16. & 17.

§. Primus.

Iuxta diſpoſitionem iuris humani an frater diues, vt frater teneatur fratribus, & ſororibus pauperibus alimenta præbere, & è contra.

SPectato igitur iure poſitiuo ciuili certa concluſio 490
eſt primò fratrem teneri alere ſororem pauperem vtrinque coniunctam, ſcilicet natam ex eodem patre, & matre; ita omnes præallegati Doctores, & alij, qui numero ſequenti allegantur, & alij communiter, & colligitur, ſeu probatur *ex l. tutor ſecundum dignitatem, §. finali, ff. de adminiſtr. tutorum;* ibi *aliud eſt* (ait Caius) *ſi matri fortè, aut ſorori pupilli tutor ea, quæ ad victum neceſſaria*

Digitized by Google

neceſſaria ſunt præſtiterit, cum ſemetipſas ſuſtinere non poſſint. Nam ratum id habendum eſt, nec enim eadem cauſa eſt, eius, quod in eam rem impenditur; & quid muneris legatorum vt nomine erogatur. Ex *l.* 1. *§. ſed nõnullos, ff. de tutela, & rationibus diſtrahendis*, vbi, *ſed nonnullos caſus poſſe exiſtere* (inquit Vlpianus) *quibus ſine reprehenſione tutor author ſit pupillo ad diminuendum, decreto ſcilicet interueniente, veluti, ſi matri, aut ſorori, quæ aliter ſe tueri non poſſunt, alimenta tutor præſtiterit*: in his enim textibus, & ſi hæc communis concluſio expreſsè non traditur, tamen dum ibi approbatur, quòd tutor, aut curator, loco, & nomine minoris in alenda ſorore paupere, & egente expenderit, virtualiter, & tacitè adſtruitur, ſcilicet, quòd ſolutio alimentorum non eſſet liberalis, ſeu ex liberalitate tutoris, ſed debita, & facienda etiam à pupillo, & minore ex obligatione legali, cum tutor non poſſit alienare res pupilli niſi ob æs alienum *l. ob æs Cod. de prædiis minorum, & l. magis puto, §. ſi æs alienum, ff. de rebus eorum*; cum ergo tutor poſſit alienare res pupilli ob alendas ſorores, vt probant præcitati textus, ſequitur alimenta ſororum pauperum cenſeri æs alienum fratris pupilli, & ſic eũdem fratrem pupillum obligari ſororem inopem alere, vt in ſimili de dote ſorori inopi danda concludunt Corduba *in d. § idem reſcripſit. n.* 93. & P. Barboſa *in d. l.* 1. *p.* 4. *n.* 25. Ad id quoque eadem ratione probãdum Doctores præallegati, & alij, qui infrà allegantur, & alij communiter adducunt textum *in l. qui filium, ff. vbi pupillus educari debeat*, vbi *exiſtimo* (ait Iulianus) *& ſi citra magiſtratuum decretum tutor ſororem pupilli ſui aluerit, & liberalibus artibus inſtituerit, cum hoc ei aliter contingere non poſſet, nihil eo nomine tutelæ iudicio pupillo, aut ſubſtituto pupilli præſtare debere.* Qui textus eſſet clariſſimus, ſi *ibi* ageretur de fratre pupillo, ſeu minori, qui non eſſet hæres patris defuncti, ſed *ſuprà n.* 345. dictum eſt, ibi ſermonem eſſe de fratre hærede patris, qui filiæ relicta dote eam excluſerat ab hæreditate. Prætereà eandem concluſionem probant, tum Textus *in l. mutus, ff. de iure dotium*, dicit enim *ibi* Paulus 2. c. quòd manente matrimonio non perdituræ vxori ob has cauſas dos reddi poteſt, vt ſe, ſuóſque alat, vt fũdum idoneum emat, vt in exilium, vel in inſulam relegato parenti præſtet alimoniam, aut egentem virum, fratrem, ſororemve ſuſtineat, tum Textus *in l. quamuis ff. ſoluto matrimonio*; Vbi idem Paulus ait, *Quamuis mulier non in hoc recipiat conſtante matrimonio dotem, vt æs alienum ſoluat, aut prædia idonea emat, ſed vt liberis ex alio viro egentibus, aut fratribus, aut parentibus conſuleret; vel vt eos ex hoſtibus redimat, quia iuſta, & honeſta cauſa eſt, non videtur malè accipere* in his enim teſtibus etiam approbatur, quòd vxor ex ſua dote in alimentis fratri, & ſorori inopi, & egenti præſtitis impendit; quo tacitè, ſeu virtualiter exprimitur ſolutionem dictorum alimentorum fuiſſe ex obligatione debitam, qui textus, & ſi loquuntur in ſorore diuite, à fortiori vrgent in fratre diuite; & ita prædictos textus intellexere Iuriſperiti communiter; vt mirum videatur, quod Molina *de iuſtit. tom.* 1. *diſp.* 228. *§. quartus effectus circa finem, verſ. vtrum frater fratri* præfatam communẽ concluſionem reuocauerit in dubium, dixeritque non videri ſibi certam. Quam tamen firmiùs amplexus eſt *dicta diſp.* 616. *citato, num.* 8 *verſus finem*: eandem concluſionem probant textus, ex quibus conſtat fratrem teneri, & cogi dotare ſororem vtrinque coniunctam pauperem, quos textus allegant Corduba, & P. Barboſa *locis proximè citatis*, & alij Doctores *numero præcedenti* relati, præſertim Menochius, Mãtica, Fontanella, & Tiraquellus; qui enim tenetur dotare, tenetur etiam alere, vt Barboſa *vbi ſuprà num.* 126. & Fagundez *allegato cap.* 16. *n.* 16. & Doctores communiter, quos Giurba *deciſ.* 5. *num.* 12. & Tiraquellus *d. q.* 6 *n.* 4. & 5. referũt; quare hanc eandem concluſionem approbant Doctores communiter aſſerentes fratrem diuitem, vt fratrem teneri dotare in ſubſidium ſororem pauperem, quos Doctores referunt, & ſequuntur Tiraquellus, Menochius, Mantica, P. Barboſa, Corduba, Fontanella, Surdus, Martius Venturinus *locis numero præcedenti allegatis*, de qua re *infrà*.

De fratre diuite, an fratri vtrinque coniuncto, ſcilicet nato ex eodem patre, & eadem matre, ſi egeat, pauperque ſit, & aliundè ali non poſſit, teneatur eodem iure poſitiuo, & ciuili alimenta præbere, Corduba *in d. §. idem reſcripſit num.* 84. dubium mouet ex eo, inquit, quòd nullibi in iure cautum reperitur, vt frater fratrẽ alere cogatur; ſed legibus prædictis cautum eſt, & probatur, fratrem compelli alere ſororem inopem, nec videatur eadem ratio in fratre alendo, quæ in ſorore, cũ ſexus muliebris ſit debilior, & fragilior, & minùs habilis ad alimenta ſibi comparandum, præſertim citrà periculum pudicitiæ, qnod diſcrimen inter maſculos, & fœminas conſtituit Gloſſa *in l. penultima, verbo, vxorve, ff. vt in poſſeſſ. legator.* Confirmari poteſt, quòd frater nõ ſit de perſonis deſcriptis *in l. ſi quis à liberis, ff. de liberis agnoſc.* 491

Cæterùm communis Doctorum ſententia, & certa quoque concluſio eſt, fratrem diuitem, vt fratrem, & ſanguine coniunctum iure poſitiuo ciuili teneri, & cogi in ſubſidium præbere alimenta etiam fratri vtrinque coniuncto pauperi aliundè non habenti, vt ſeſe poſſit alere. Ita Gloſſa *in l. ſi quis à liberis in princ. & in §. idem reſcripſit, verbo, iuſtè, ff. de liber. agnoſc. in d. l. qui filium, verſ. aliter, in d. §. ſed nonnullos verb. præſtiterit. & in l.* 1. *Cod. de alendis liberis*; *ibidem* Cynus, Bartolus, Salicetus; idem Bartolus *in d. l. ſi quis à liberis in principio, & in §. virum, num.* 5. Ioannes Imola *in d. l.* 1. *ff. ſoluto matrimonio, ibidem* Iaſon. *num.* 31. idem Iaſon. *in §. & ſi quis, num.* 4. *inſtit. de action. ibidem* Angelus, & Faber. Baldus *conſ.* 103. *num.* 3. *l. b.* 3. Ioannes de Lignano, Fulgoſius, Caldendis *de arte teſtandi*, Ruinus, Hieronymus Serof. Ioannes Hannibal Coraſius, Aluitus Ferrarius à Corduba *in d. §. idem reſcripſit. num.* 83. allegati, Gregorius Lopez *l.* 4. *tit.* 19. *q.* 4. Nauarrus *de ſpoliis cler. §* 18. *num.* 10. Auguſtinus Barboſa *collat. ad d. l.* 1. *num.* 18. *& num.* 124. *&* 130. *Cod. de alendis liberis*, Panormitanus, & alij Scribentes *in cap. peruenit de arbitris* Giurba *de iſ.* 5. Gratianus *tom.* 2. *diſp. fori, c.* 259. *num.* 22. Sanlengerius *quæſt. ciuilium cap.* 38. *num.* 13. Cancerius *d. num.* 31. ex Iuriſconſultis ſuperius *n.* 489, relatis; Corduba *in d §. idem reſcripſit. num.* 84. Ludouicus Molina *in calce ſui operis, num.* 14. *& dicto c.* 15. *num.* 56. 57. 64. *&* 68. Additionator ad eundem Molinam *d. l.* 2. *c.* 15. *citato, num.* 57. Gomez *ad d. l.* 40. *Tauri d. num.* 75. Garzias *d. cap* 3. *num.* 34. Pontanus *d. cap.* 10. Rota *d. deciſ.* 538. *num.* 1. *& deciſ.* 454. *num.* 3. *part.* 2. *recenti, & deciſ.* 9 *p.* 5. *diuerſorum*; Surdus *de alimentis tit. primo dicta quæſt.* 25. *num.* 12. *&* 3. *cum ſequentibus* Ioannes Valerus *d. diff.* 7. *num.* 1. Merenda *d. cap.* 21. Molfeſius *d. quæſt.* 11. *num.* 16. *& ſeq.* & plures alij Iuriſperiti apud præallegatos ex Summiſtis ita Silueſter, *v. alimenta, num.* 3. Corduba *in ſumma q.* 125. *dicto* 7. P. Nauarrus *de reſtitutione tom.* 2. *lib.* 1. *n.* 167. ex Theologis Azorius *d. cap.* 10. *q.* 1. Megala *d. cap.* 31. *n.* 1. Fagũdez *num.* 1. *&* 3. Rebellus *d. q.* 4 *n.* 9. & Molina *d. diſp.* 616. *num.* 8 *fine*, (quamuis *tom.* 1. *allegata diſp.* 228. dixerit id ſibi non videri rem certam) Reginaldus *tom.* 2. *lib.* 20. *num* 49. Villalobos *part.* 2. *ſum. tract.* 27. *diff.* 4. *num.* 3. Layman *lib.* 3. *tract* 4. *cap.* 13. *num.* 5. Bonacina *de præceptis tom.* 2. *diſp.* 6. *q. vnica p.* 8. *num.* 12. & Trullench *in Decalog. lib.* 4. *cap.* 1. *dub.* 9. Probatur à Doctoribus hæc communis ſententia, & concluſio *ex d. l. mutus, ff. de iure dotium, & ex d. l. quamuis, ff. ſoluto matrimonio*, ex quibus iuribus expreſsè conſtat, ſororem diuitem vt ſororem obligari alere fratres pauperes, vt *numero præcedenti* oſtenſum eſt, & Iuriſperiti communiter ita colligunt ex præfatis textibus, ergo & multo magis iuxta eadem iura frater diues, vt frater obligatur, 492

&

Digitized by Google

& cogi poteſt alere ſororem pauperem, vt ex iiſdem iuribus præallegati Iuriſperiti,& alij communiter concludunt;quemadmodum etiam iidem iuris interpretes communiter id,quod in aliis iuribus numero præcedēti allegatis dicitur de obligatione fratris alendi ſororem pauperem ob identitatem rationis,& æquitatis naturalis,in quo iure illi fundantur,aiunt extendi,& habere locum quoad fratres pauperes;inſpecta enim originali ratione prædictorum iurium,quæ eſt æquitas naturalis, & ſanguinis caritas,ſeu coniunctio, ex qua alimentorū præſtandorum obligatio inter conſanguineos deſcendit,vt dicitur *in d.l.ſi quis à liberis,§.vtrum autem ſine, ff.de liber.agnoſc.*non eſt in ſexu conſtituendum diſcrimen,cum ſit eadem ſanguinis, & coniunctionis proximitas,licet in ſorore ob fragilitatem ſexus minimè apti ad quærendum victum,& procliuis ad peccandum,videantur alimenta magis ſorori,quàm fratri eſſe debita, & in Regno Hiſpaniæ *lib.3.fori tit.8.l.1.*expreſsè iubetur,vt frater dives teneatur alere fratrem pauperem, de qua *lege* 1.Corduba,& P.Nauarrus *locis citatis*:confirmant etiam plures ex Doctoribus allegatis hanc, & præcedentem concluſionem ex ratione mutuæ ſucceſſionis,ſcilicet,quia dum deficiunt aſcendentes, & deſcendentes,frater,& ſoror ex eodem patre, & eadē matre natus ſuccedit ſorori ab inteſtato id naturali æquitate, & ſanguinis ratione ſuadente *l.hac parte ,ff.vnde cognati*,ibi, *Hac parte Proconſul. naturali æquitate motus*, ergo etiam in defectum patris,& matris, & aſcendentium nempè auorum,vel proauorum,& deſcendentium ſcilicet filiorum,& nepotum,& hæredis patris, & matris,& auorum frater, & ſoror dives ob eandem æquitatem naturalem,& ſanguinis rationem tenebitur alere fratrem,& ſororem inopem,valet enim iuxta Doctores argumentum à ſucceſſione ad alimenta, & ad dotem etiam,ita quòd,vt res ſe habet,in iure quoad ius ſuccedendi & hæreditandi,ita,& quoad ius alendi,& dotādi, ita præſertim Surdus *d.q.15.n.5.* & quoad collaterales valere argumentum à ſucceſſione ad alimenta tenēt ferè communiter Doctores.Neque obſtat,quòd Gloſſa *in l.cum plures,§ cum tutor.v. alio patre.ff. de adminiſtratione tutorum*,& alij dicunt, ſcilicet,paternum officiū eſſe alere, & dotare, filios,& filias,nam id intelligitur principaliter,& primò,& de ſtrictiori obligatione. Non obſtat etiam illud,quod *in d.l.ſi quis à liberis* nō fiat mentio fratrum & ſororum;nam primo ſat eſt, quod in aliis legibus *numero præcedenti* adductis id habeatur.Præterea dum *ibidem §. vtrum autem* dicatur obligationem alimentorum inter parentes,& filios deſcendere ex æquitate naturali,& caritate,ac coniunctione ſanguinis;implicitè etiam innuitur,eandem eſſe obligationem inter fratres, & ſorores, cum in eis militet præfata æquitas naturalis,& caritas,ſeu coniunctio ſanguinis,licet fortiùs ob ſtrictiorem coniunctionem locum habeat in parentibus,& filiis.

493 Et prædictæ duæ concluſiones intelliguntur non ſolum de alimentis vitæ neceſſariis, ſed & de alimentis congruis iuxta ſtatum,& dignitatem, ita quod frater dives fratri,& ſorori pauperi aliundè non habenti obligatur præſtare alimenta, quibus honeſtè viuere poſſit iuxta genus ſuum habita facultatum ratione,& ad id iudicis officio implorato cogi poteſt,& debet;qui iudex etiam debebit condemnare, & cogere eundem fratrem diuitem ad aſſignandum fratri, vel ſorori inopi bona, quorum redditus ad huiuſmodi honeſta alimenta ſufficiant,vt in terminis Baldus *d.conſ.103.num* 3.alios Iuriſperitos allegans,Surdus *d.quæſt. 15.num.....* Et virtualiter tradunt omnes præallegati; & expreſsè etiam tradunt Azorius,Megala,& Fagundez *locis citatis*; & probatur ex doctrina generali communiter à Doctoribus recepta *ſupra num.70.ad 74.*tradita; quod filiis,& quibuſcumque ratione ſanguinis, vel legati debita ex iuris ciuilis diſpoſitione præſtanda ſunt iuxta ſtatum,& dignitatem eius,qui ali debet,habita ratione patrimonij eius,qui alere tenetur. Contrarium tenuit Rota *deciſ. 581.num.2.part.1 in recentioribus*, vbi tenet hæc alimenta ſubſidiaria taxanda eſſe ad meram alimentandi neceſſitatem,vt etiam notaui *ſupra n.71.*vbi hanc Rotæ ſententiam reieci.

§. II.

Frater dives,vt frater an teneatur præſtare alimenta fratribus, & ſororibus tantum ex parte patris.

VTrum verò frater dives,vt frater etiam fratri, & 494
ſorori,qui ex eodem tantum patre,non ex eadem matre creati ſint,iuxta eadem iura præallegata teneatur,& cogi poſſit,& debeat præbere alimenta,ſi egeni ſint,negauit Angelus Aretinus *in §.etſi quis inſtit. de action.*

At cæteri Doctores communiter ſine contradictione affirmant,ita Doctores *numer.* 487. relati, qui vel 495
promiſſione loquuntur de fratribus,& ſororibus vtrinque,vel ex parte matris,& patris coniuncti, vel etiam expreſsè de fratribus,& ſororibus ex eodem tantum patre genitis,vt Baldus *d.conſ.303.num.3.*Cynus *in d.l.1. Cod.de lib.alendis*,Corduba *in d. §. idem reſcripſit.n. 85.& 86.*Surdus *d.q.15.n.6.*Pontanus *d.cap. 10.n. 2.* & plures alij Iuriſperiti à Corduba *d.n.86.*& Pontano relati,& ex Theologis Azorius,Megala, Rebellus, & Fagundez *locis allegatis*, & idem à fortiori ſenſerunt Doctores aſſerentes fratrem diuitem teneri dotare ſororem pauperem carentem parentibus diuitibus qui ei dotem præſtare queant,qui ſunt Menochius,P.Barboſa,Fontanella,Mantica,Tiraquellus,Rebellus, Fagundez *locis ſupra num.484.relatis*, & alij, quos ipſi latè referunt,addentes etiam vix vllum ab hoc diſcedere.Rationem aſſignat Corduba cum Baldo, quòd frater, & ſoror verè eſt,qui,& quæ eodem patre natus, vel nata eſt,quia pater in gignendo filio eſt cauſa agens, mater vero patiens, cauſa verò agens eſt nobilior patiente, vnde patris conditionem filius ſequitur, à quo dignitas in filium deſcendit,vt idem Baldus *in l. fin. in fine, Cod. de ſeruis fugit.* Aliæ etiam rationes aſſignantur à præfatis Doctoribus ſequentibus de dote, ſcilicet tum quia in fratribus, & ſororibus conſanguineis, ſcilicet ex eodem patre ſpeciali modo conſiderantur in iure,iura cognationis,ſanguinis, & familiæ, *l.2. & l.Spurius, ff.vnde cognati*, & conſequenter conſiderari etiam debet onus alendi, & dotandi. Tum, quia ijdem fratres, & ſorores conſanguinei ſuccedunt ab inteſtato fratribus, & ſororibus conſanguineis. Addendum, quòd in huiuſmodi fratribus, & ſororibus conſanguineis militat eadem ratio æquitatis naturalis,& charitatis,& coniunctionis ſanguinis, in qua fundantur iura *ſuprà, num.483.*adducta, quæ etiam loquuntur indiſtinctè de fratribus, & ſororibus pauperibus, & non ſolum de coniunctis vtrinque.

Frater dives, vt frater, an de iure ciuili teneatur præſtare alimenta fratribus, & ſororibus vterinis tantùm pauperibus.

COntrouerſia eſt, an frater dives, vt frater teneatur de iure ciuili alere fratrem, & ſororem vterinos, ſeu tantùm ex eadem matre, non ex eodem 496
patre natos non habentes aliundè, vndè ſe alere poſſint. Dixi, *vt frater*; nam ſi frater dives ſit hæres matris, vti hæredem, & quatenus hæreditatis bona patiuntur, teneri alere fratrem, & ſororem vterinos tantùm, ſi egeni ſint, conſtat ex traditis *ſuprà, numero 369.* & expreſsè aſſerunt P.Barboſ. *ad l. 1. p.4. num.127.* Rebell. *d. quæſt.4.num.11.* Fagund.*d.c.16. num.5.* Fontanell. *de pact. nupt. clauſula 5. gloſſa 3. num.17.*

Digitized by Google

numer. 17. & Villalobos *loco ſuprà numer.* 496. *citato.*

497 Quòd ergo frater diues, vt frater non teneatur, nec cogi poſſit alere fratrem, & ſororem vterinos tantùm pauperes, tenuerunt Angelus, *loco ſuprà numero* 489. *citato.* Suarez *in l. quoniam in prioribus* 2. *limitat. ad l. regni numer.* 10. *ad finem*, Fulgoſius *conſ.* 228. *num.* 2. *ad finem*, Baldus Nouellus *de dote 6 parte, priuilegio* 16 & Gomez *ad l.* 40. *Tauri, num.* 75. *fine.* Qui moti ſunt *per textum in l. cum plures, §. fin. de adminiſtrat. tuto.* Ibi, *ſed non dabit dotem ſorori ex alio patre natæ, etiamſi aliter ea nubere non poſſit. Nam & ſi honeſtè facit, ex liberalitate tamen facit, non ex iuſtitia.* Quo textu probatur non teneri, nec cogi poſſe fratrem diuitem, vt fratrem dotare ſororem inopem; ergo nec eam alere, cum valeat argumentum de dote ad alimenta etiam negatiuè, & dos, ac alimenta quoad obligationem æquiparantur, vt Tiraquellus *de primogen. d. q.* 62. *num.* 4. & 5. & plures alij à Giurba *deciſ.* 5. *numer.* 12. relati.

498 Contrarium tamen, & fratrem diuitem teneri fratri, & ſorori vterinis pauperibus, & egenis, ſicut & conſanguineis alimenta congrua præbere, affirmant communiter Doctores. Ita Cynus *in d. l.* 1. *in* 2. *q. Cod. de liber. alendis*, Baldus *in d. l. qui filium ff. vbi pupillus educ. debeat*, Imola, & Alexander *in l.* 1. *ff ſoluto matrimonio*, Pontanus *de alimentis cap.* 10. Tiraquellus *de primog. d. quæſt.* 62. *num* 3. *fine.* Ludouicus Molina *eod. tractat. lib.* 2. *c.* 15. *num.* 62. Additionator *ibidem*, Corduba *in d. § idem reſcripſit. num.* 88 *ff. de liberis agnoſc. & in §. idem videre, num* 25. P. Barboſa *ad l.* 1. *p.* 4. *num.* 127. *ff. ſoluto matrimonio*, Cancerius *d. cap.* 16. *n.* 31. *verſic. fratrum*, etiam Surdus *de alimentis tit.* 1. *dicta quæſt.* 23. *num.* 17. Molfeſius *ad conſuet. Neapol. p.* 5. *q.* 11. *num.* 13. Giurba *ad conſuet. Meſſan. cap.* 3. *gloſſ.* 1. *p.* 1. *num.* 60. Fontanella *d. gloſſ.* 3. *num.* 16. & 28 Mangilius *de imputat. quæſt.* 76. *num.* 9. & plures alij Iuriſperiti à Corduba relati, & ex Theologis Azorius, Villalobos, Megala *locis ſuprà cum* 487 *citatis*, & Rebellus *allegat. q.* 4. *num.* 11. *fine*, & Fagundez *d. cap.* 16. *num.* 5. Probatur hæc ſententia primò, quia leges *ſuprà n.* 490. adductæ decernentes, quod frater diues in ſubſidium teneatur, & cogi poſſit, & debeat alere fratrem, & ſororem egenos, non diſtinguunt, an ſint ex eodem patre procreati, ſed indiſtinctè loquuntur, & proindè indiſtinctè ſunt intelligendę. Secundò probatur à Cyno, & aliis, quia frater diues tenetur alere fratrem naturalem, & ſororem pariter naturalem *auth. licet, Cod. de naturalibus liberis*; Ergo multò magis fratrem, & ſororem vterinos legitimos. Confirmo etiam ex traditis *ſuprà num.* 497. nam etiam in fratribus, & ſororibus militat ratio æquitatis naturalis, & charitatis, ac coniunctionis ſanguinis, in qua fundantur leges conſtituentes fratrem diuitem debere alere fratrem, & ſororem pauperes; eadem enim cadit affectio ſecundum naturalem curſum erga fratrem, & ſororem vterinos, ſicut erga conſanguineos, & ex eodem patre genitos *l. maximum vitium. Cod. de liber. agnoſc. præter.* intelligitur hæc ſententia non extantibus fratribus, aut ſororibus vtrinque, vel ex parte patris cõiunctis, vel ſi extent ob paupertatem ſint ad alimenta præſtanda inhabiles, vt notauit etiam Surdus.

499 *Ad l. cum plures, §. finali* pro contraria ſententia adducta Corduba, P. Barboſa, Rebellus, & Fagundez reſpondent licet argumentum de dote ad alimenta affirmatiuè valeat, & ſic qui tenetur dotare tenetur alere, non valere autem negatiuè, ſcilicet non tenetur dotare, ergo non tenetur alere, cum non ſit eadem ratio dotis, & alimentorum; nam hæc præſtantur dietim, & menſtruatim, vel ad ſummum annuatim; dos verò præſtatur ſimul, & vno cumulo, & ſic eſt oneroſior, & continet maius præiudicium; ac proindè lex illa agens expreſsè ſolum de dote, non habet locum in alimentis, quæ iuxta alias leges *num.* 485. adductas à fratre diuite quibuſcumque fratribus, & ſororibus etiam tantum vterinis pauperibus præſtari debent.

500 Ludouicus Molina *d. cap.* 15. *num.* 62. & 63. reſpondet textum *in d. l. cum plures, §. fin. & alios ſimiles* eſſe intelligendos ſolum de dote, vltra quantitatem alimentorum iuxta alias leges debitorum, ſcilicet de dote ſecundum dignitatem, & facultates ſuas, non verò quoad quantitatem alimentorum; dotem enim vſque ad hanc quantitatem alimentorum vult Molina fratrem teneri dare ſorori vterinæ pauperi, cum validum ſit argumentum de dote ad alimenta, & è conuerſo: vt Tiraquellus *d. quæſt.* 62. *num.* 4. & 5. & Doctores à Giurba *deciſ.* 5. *num.* 12. allegati.

501 Surdus, Molfeſius, Giurba, & Megala cum aliis reſpondent abſolutè, fratrem diuitem teneri hodie dotare ſororem vterinam pauperem, quæ aliundè non poſſit habere dotem, dictam autem *l. cum plures, §. fin.* in qua oppoſitum dicitur, & ponitur differentia inter ſororem vtrinque, vel ex parte patris coniunctam, & inter ſororem vterinam tantum quoad obligationem dotandi, ſi ſint pauperes, procedere de iure digeſtorum, quo cognati non ſuccedebant cum agnatis, ſed tantum poſt agnatos, vt patet *inſtitut. de legit. agnat. ſucceſſione, & inſtitut. ad Tertull.* Hæc autem differentia ſexus inter agnationem, & cognationem quoad ſimultaneam ſucceſſionem hodie ſublata eſt, & poſt fratres, & ſorores vtrinque coniunctos æqualiter vocantur coniuncti ex altero tanto parente, ſcilicet ſiue patre, ſiue matre *l. fin. §. ſed nec, Cod. de legitimis hæredibus, §. ſi igitur, & §. nullam verò authent. de hæredibus ab inteſtato venientibus, & auth. itaque Cod. communia de ſucceſſionibus*; ſicut ergo inter eoſdem fratres, & ſorores conſanguineos, & fratres, atque ſorores vterinos datur ſucceſſio ab inteſtato, ita etiam obligatio alimentorum, & dotis in ſubſidium ob defectum aſcendentium, vel deſcendentium, ſed an frater diues teneatur, non ſolum alere, ſed etiam dotare ſororem vterinam in ſubſidium *infrà.*

§. III.

Soror diues, vt ſoror de iure humano tenetur fratribus, & ſororibus pauperibus præbere alimenta in ſubſidium.

502 Porrò ſicut frater diues, vt frater de iure poſitiuo, & ciuili tenetur alere fratres, & ſorores inopes iuxta huc vſque tradita, ita è contra ſoror diues, vt ſoror tenetur in ſubſidium alere fratres, & ſorores inopes, tum ex regula correlatiuorum, tum quia lex *maritus*, & lex *quamuis ſuprà num.* 485. adductæ loquuntur in ſorore quoad fratres, & ſorores, tum demum quia res oritur hæc ex æquitate naturali, & charitate, & coniunctione ſanguinis, ac pietate *d. l. ſi quis à liberis §. vtrum autem* quæ eſt originalis ratio legum *ſuprà d. num.* 485. adductarum conſtituentium, fratrem diuitem debere alere ſororem, & fratrem inopes; & æqualiter militat in ſorore erga fratres, & ſorores; ac in fratre erga fratres, & ſorores, & ita in terminis credere Paulus de Caſtro *conſ.* 435. *num.* 4. *lib.* 1. P. Barboſa *ad d. l.* 1. *p.* 4. *n.* 133 *fine, ff. ſoluto matrimonio*, alij Iuriſperiti ab eodem Barboſa allegati, & Fagundez *in Decalog. lib.* 4. *c.* 16. *n.* 14 & Rebellus *de oblig. iuſtit. p.* 2. *lib.* 5. *q.* 4. *n.* 18. & colligitur ex aliis Doctoribus *ſuprà n.* 492. relatis.

Verùm verò frater, & ſoror diues iure poſitiuo teneatur alere fratrem, & ſororem illegitimos, & non ſolum naturales, ſed etiam ſpurios, explicatur *infrà.*

Digitized by Google

§. IV.

De iure naturali, & ex lege charitatis frater diues fratri, & ſorori in extrema, vel graui neceſsitate conſtitutis tenetur ſubuenire, ſicut quilibet extraneus.

503 MOdò diſquirendum, an ſolo iure naturali inſpecto, & attento etiam foro conſcientiæ frater, & ſoror diues, vt frater teneatur alimenta præbere fratri, & ſorori inopi nequeunti aliundè habere, & ea ſibi quærere, & prouidere; & difficultas procedit extra extremam, vel grauem neceſſitatem. Fratri enim; & ſorori ad extremam, vel quaſi extremam, aut grauem neceſſitatem redactis fratrem diuitem iure naturali, & in foro conſcientiæ teneri ſubuenire certum eſt, vt Azorius, & Fagundez *locis ſuprà num. 493. citatis* notarunt cum etiam extraneis, & nullo modo ratione ſanguinis coniunctis in tali neceſſitate conſtitutis, charitatis, & miſericordiæ lege ſuccurrere debeamus. Vt autem res clare & diſtinctè enodetur. Primò inquirendum, an iure naturali ſtricto frater, & ſoror diues teneatur alere fratres, & ſorores inopes. Secundò, an ſuppoſito, quòd iure naturali non obligetur; nihilominus ſtante diſpoſitione iuris poſitiui, & legũ ciuilium, quod frater, & ſoror diues debeat, & cogi poſſit in foro externo alere fratres, & ſorores inopes, prout huc vſque explicatum eſt, etiam in foro conſcientiæ ex obligatione eiuſdem iuris poſitiui ad idem teneatur.

§. V.

An de iure naturali in conſcientia obligante frater diues, vt frater teneatur in ſubſidium alere fratres, & ſorores pauperes.

504 SIt prima inquiſitio, an iure naturali ſtricto, & obligante in conſcientia frater, & ſoror diues, vt frater, & ſoror teneatur alere fratrem, & ſororem inopem deficientibus aliis proximioribus, vel eis exiſtentibus inhabilibus ad præbenda alimenta. Ludouicus Molina *de iuſtitia tom. 3. diſp. 616. num. 8. circa finem, & num. 14.* affirmat ſtando in iure naturali fratrem, & ſororem diuitem, vt frater, & ſoror, proprie, & ſimpliciter non teneri, neque obligari ſub peccato alere fratrem, & ſororem inopem, ſed tantum ex quadam honeſtate morali, ac decentia, poſtulante id pietate, & coniunctione naturali, ac proindè, quod non poſſit ad id cogi, niſi accederet diſpoſitio iuris humani, quæ præciperet fratrem diuitem debere alere fratrem pauperem, P. Nauarrus quoque *loco ſuprà num. 487. citato* expreſse ait de iure naturali ſolum parentes obligari alere filios, & è contra non autem fratres alere fratres, hoc pariter aſſerit Villalobos *p. 2. tract. 15. difficultat. 7. n. 11.* & etiam Azorius *p. 1. lib. 72. c. 3. q. 8* idem ſentit Io. Valerus *de diff. 5. alimenta, diff. 7. verſic ego verò, cum ſeqq.* eiuſdem ſententiæ etiam videtur Corduba *in ſum. allegata q. 125. paulò ante dictum 10.* & huius ſententiæ eſt etiam Corduba à Lara *in § idem reſcripſit. n. 101. l. ſi quis à liberis, ff. de liber. agnoſc* vbi expreſsè ait fratrem diuitem teneri alere fratrem egenum ſolum ex præcepto iuris ciuilis, in quo ait differre à patre, qui iure naturali debet filium egenum alere: denique eandem ſententiam tenere apertè videntur Suarez *de religione tom. 3. lib. 5. c. 6. n. 4.* Caſtrus Palaus *tom. 2. tract. 16. diſp. 1. punct. 7. §. 5. n. 12.* Trullench *in Decalogum lib. 2. cap. 2. dub. 4. 23. numer. 10.* & Sanchez *in ſumma lib. 4. cap. 20. numer. 3.* dum aſſerunt fratrem ex charitate tantum teneri ſubuenire fratri, & ſorori in extrema, vel graui neceſſitate conſtitutis; ſicut ſolum ex charitate quis tenetur extraneo in ſimili neceſſitate conſtituto; licèt charitas in eadem neceſſitate magis obliget erga eoſdem fratres vti ſanguine coniunctos, quàm erga extraneos. Fundamentum ipſi expreſsè non ponunt, ſed aliud eſſe non poteſt, niſi quòd officium parentum ſit alere filios, & è contra ob arctiſſimam ſanguinis coniunctionem inter eos intercedentem, & communicationem ipſius eſſe, quò parentes conferunt filiis, & filij à parentibus recipiunt; coniunctio verò ſanguinis inter collaterales, & ſi fratres, & in primo gradu exiſtentes non videatur tanta, vt propter eam natura, ſeu ius naturæ propriè, & ſtrictè obliget ad alimenta mutuò præſtanda extra extremam, aut grauem indigentiam, ſed ſolum inducat quandam honeſtatem moralem, & decentiam.

Contrarium & fratres, ac ſorores diuites in defectum 505
aſcendentium, & deſcendentium ex propria, & ſtricta obligatione iuris naturalis ſpecialiter, vt fratres, & ſorores teneri alere fratres, & ſorores inopes nequeuntes aliundè habere alimenta, & non tantum ex generali lege charitatis, & miſericordiæ, qua tenemur proximis noſtris in extrema, vel graui neceſſitate ſubuenire, tanquam verius, & probabilius aſſerendum eſt, & affirmant ex Theologis Azorius non ſibi conſtans *p. 2. lib. 1. cap. 40. quæſt. 1. 2. & 4* Fagundez *in Decal. lib. 4. cap. 16. per totum,* præſertim, *num. 13.* (vbi ait obligationem fratris diuitis alendi fratrem inopem eſſe adnexã iuri ſanguinis) Megala *p. 2. lib. 2. cap. 33. n. 1.* (vbi aſſerit in terminis fratrem diuitem fratri, vel ſorori pauperi, & è contra ſororem diuitem fratri, & ſorori indigenti ex vi quarti præcepti Decalogi, & obligatione pietatis erga coniunctos ſanguine teneri alimenta præbere) Bonacina, & etiam Trullench, non ſibi omninò conſtans *locis ſuprà num. 492. citatis,* ita videtur Emanuel Sà *verbo alimenta, num. 6.* dum ait, quòd frater diues fratrem pauperem alat, eſſe iuri naturali conſentaneum; & licet addat, ſe non audere dicere, quantum peccet, ſi non faciat: ſtatim tamen monet opulentos, vt cogitent, quod S. Paulus ait, *Qui ſuorum curam non habet, eſſe infideli deteriorem*, quibus verbis indicat ſe inclinare potiùs, quòd ſit peccatum graue. Huius ſententiæ quoque fuit Rebellus (quem propterea malè pro oppoſita ſententia allegat Io. Valerus) *de obligat. iuſtit. p. 2. lib. 5. q. 4. n. 30.* aſſerit enim ibi diſpoſitionem, ſeu neceſſitatem legalẽ, quòd frater diues debeat alere, & dotare ſororem pauperẽ, inducere obligationẽ peccati mortalis, ſaltẽ ex genere ſuo, & multò magis poſt ſententiam Iudicis, additque rationem ex iure naturali deſumptam, nẽpè, quòd licet hæc neceſſitas legalis non fundetur in debito de iuſtitia commutatiua, fundatur tamen, non tantum in charitate, ſed etiam in ſpeciali vinculo pietatis, qua inter ſe prædicti ſanguine coniuncti tenentur, quæ inducit obligationem non purè ex charitate, ſed quaſi de iuſtitia. Ita Rebellus, qui tamen ſubdit ſæpiſſimè interuenire cauſas, quæ rationabiliter deobligant parentes, & conſanguineos, vel abſolutè, vel ſaltem ab accelerata præſtatione dotis, ideóque nõ eſſe temerè peccati mortalis damnandos à confeſſariis. Pro hac eadem ſententia ſtant Iuriſperiti *ſuprà num. 487.* allegati, qui ferè omnes expreſsè aiunt fratrem diuitem non hæredem patris, aut matris teneri fratrem, & ſororem pauperem in ſubſidium alere, & dotare ratione coniunctionis, & vinculi ſanguinis, & pietatis erga conſanguineos, & ſuper hanc originalem rationem coniunctionis, & charitatis ſanguinis, & pietatis fundari diſpoſitionem legalem, ſeu iuris humani, de qua *in præcedentibus*: idque præſertim aiunt Surdus *de alimentis titul. 1. dicta quæſtione 25. &* Molfeſius *ad conſuetudinem Neap. tom. 1. part. 5. quæſtion. 11. numero 17.* hanc eandem ſententiam approbant Iuriſperiti aſſerentes fratrem diuitem teneri fratrem, aut ſororem pauperem alere, licet fuerint iuſtè exhæredati, aiunt enim fratrem iuſtè exhæredatum alendum eſſe à fratre diuite ratione ſanguinis, licet non hæreditario iure

iure, ita plures Iuriſperiti, quos refert, & ſequitur Surdus *d. quæſt. 25. num. 6. & 7.* & alij, de qua re *infrà*. Eiuſdem pariter ſententiæ ſunt Nauarrus *in ſumma cap. 26. num. 36.* Faber *in §. 1. in fine inſtit. de hered. quæ ab inteſtato*, & alij à Ioanne Valero *Verbo hæreditas, diff. 9.* relati aſſerentes fratrem diuitem inſtituentem hæredem extraneum, omiſſis omninò conſanguineis indigentibus facere contra officium pietatis, & mortaliter peccare; quod idem Valerus approbat, ſi relinquat extraneo diuiti, ſecus ſi monaſterio, vel hoſpitali, aut ſimilibus, omiſſis conſanguineis: Hoc enim in caſu dicit ceſſare illam rationem æquitatis, & offenſæ Dei; quia relinquit alijs pauperibus, vel melioribus, vel in maiori neceſſitate conſtitutis. Ratio igitur huius ſententiæ communis eſt, quod ſi mutua obligatio parentum, & filiorum ſibi inuicem alimenta præſtandi, cum illis indigent, nec aliundè ſibi comparare, aut habere poſſunt, deſcendit ex ipſa natura, quæ ad id illos inclinat, & dictat debitam eſſe huiuſmodi mutuam alimentorum præſtationem ob intimam coniunctionem, & ſpeciale vinculum ſanguinis, & peculiarem charitatem, atque pietatem inter eos debitam ex ipſa coniunctione, ſeu vinculo ſanguinis, & dependentiæ naturalis inter eos prouenientem, vt *ſuprà §. primò* probatum eſt, & conſtat *ex l. ſi quis à liberis, §. vtrum autem, ff. de liberis agnoſcendis*; ſic etiam ex eo, quod poſt parentes, & filios fratres, & ſorores ſunt arctiſſimo ſanguinis vinculo coniuncti reſpectu eiuſdem principij, & conſequenter inter eos ſpecialis charitas, & pietas videtur naturaliter debita; natura ipſa dictat, eos debere ſibi inuicem, dum egent, ſubuenire, & alimenta, atque alia vitæ neceſſaria ſubminiſtrare; etſi huiuſmodi debitum naturale ſtrictius afficiat parentes, & filios, cæteróſque aſcendentes, & deſcendentes ad inuicem, quàm collaterales, licet in primo gradu conſanguinitatis exiſtentes, vt *ſuprà numer. 487. verſus finem* notatum eſt.

506 Ex quo patet huiuſmodi obligationem, cum ſit de re graui, per ſe loquendo adſtringere ſub mortali, vt in ſpecie Rebellus *loco citato*, & ſupponunt omnes alij Theologi præallegati.

507 An autem ex vi huius obligationis iuris naturalis præcisè teneatur frater diues fratri inopi, & aliundè non habenti præbere ſolum alimenta vitæ ſimpliciter neceſſaria, ſine quibus viuere non poſſet; an verò alimenta etiam, quibus commodè, & decenter, aut iuxta ſtatum ſuum viuere poſſit; reſolutio petenda eſt ex traditis *ſuprà numer. 14. & 15.* de ſimili obligatione parentum alendi filios, & filiorum alendi parentes.

§. VI.

Stante diſpoſitione iuris humani, & legum ciuilium, quòd frater diues, vt frater debeat in ſubſidium alere fratres, & ſorores pauperes, an etiam in foro conſcientiæ obligetur ad præſtanda illis alimenta ſufficientia ad honeſtè viuendum iuxta ſtatum.

580 SEcunda inſpectio, an ſtante diſpoſitione iuris humani, & legum ciuilium, de qua *ſuprà num. 485. cum ſequentibus*, & iuncta communi Doctorum interpretatione, quòd frater diues fratri, & ſorori pauperi, & ſoror diues ſorori, & fratri inopi debeat in ſubſidium, & in defectum parentum, & aſcendentium, vel deſcendentium præbere alimenta; etiam in foro conſcientiæ, ex vi prædictarum legum, & iuris humani teneatur frater diues fratri, & ſorori inopi, & ſoror diues fratri, & ſorori inopi præſtare alimenta, vt poſſit viuere ſecundum conditionem, & qualitatem ſuam, ſeu ſui ſtatus. Emanuel Sà, & Ioannes Valerus *locis citatis ſuprà numer. 504. & ſequenti* negarunt fratrem diuitem ex diſpoſitione iuris humani, & prædictarum legum obligari in foro conſcientiæ præſtare vlla alimenta fratri inopi. Moti ſunt Sà, & Valerus, quòd præfata iuris humani diſpoſitio, & communis Iuriſperitorum opinio non practicatur, & in foro iudiciali receſſerit ab aula, & ſic per non vſum, imò vſum contrarium prædictæ leges ciuiles ampliùs non obligant, neque in foro externo, neque in foro conſcientiæ. Quare idem Valerus *dict. diff. 7.* addit, quòd in foro conſcientiæ non auderet indiſtinctè cogere fratrem diuitem ad alimenta præſtanda fratri, vel ſorori pauperi, & multò minus ad dotandam ſororem pauperem, cum id ſit onus grauius, vt ſuprà dictum eſt. Subdit etiam multas circunſtantias fore à confeſſario conſiderandas, vt poſſit cogere fratrem ad alendum fratrem, vel ſororem dotandam, an ſcilicet habeant filios, an patrimonium ſit vtriſque ſufficiens; an frater, vel ſoror dederint cauſam iuſtam ad ipſos obliuioni tradendum; an egeſtas ſit magna, nec poſſit aliquo honeſto labore manuum ſubleuari; & quæ ſit qualitas perſonæ pauperis, & alias huiuſmodi. Hæc Valerus, quæ quoad conſiderationem præfatarum circunſtantiarum admittuntur; ſententia verò principalis ipſius, & Emanuelis Sà reiici debet; itaque,

Contrarium, & ſtante dicta diſpoſitione legum, & 509 iuris humani fratrem diuitem teneri in foro conſcientiæ, & ſub mortali fratri, vel ſorori pauperi, & è contra ſororem diuitem fratri, vel ſorori pauperi præſtare in ſubſidium alimenta ſufficientia ad viuendum iuxta ſtatum ſuum tradunt communiter Doctores. Ita Corduba, & P. Nauarrus *locis ſuprà numer. 497. citatis*; Azorius, Rebellus, Megala, Fagundez, Trullench *locis ſuprà num. 498. relatis*; Silueſter, Reginaldus, Layman, Villalobos, & Bonacina *locis ſuprà numer. 487. citatis*. Ratio eſt, quia leges ciuiles conſtituentes fratrem diuitem debere alere, & dotare fratrem, & ſororem pauperem in ſubſidium, & è contra, non ſunt pœnales, ſed diſpoſitiuæ, & etiam in æquitate, & ratione naturali fundatæ, & conſequenter habent requiſita ad obligandum etiam in foro conſcientiæ; neque conſtat per deſuetudinem, ſeu conſuetudinem contrariam admiſiſſe vim obligandi in vtroque foro, cũ id dicitur ſolum ab Emanuele Sà, & Ioanne Valero; cæteri autem Doctores, tam Iuriſperiti, quam Theologi, & Summiſtæ *in præcedentibus* allegati, non ſolum antiqui, ſed etiam recentiores abſolutè aiunt, fratrem diuitem teneri, & Iudicis officio cogi poſſe, & debere alere, & dotare ſororem pauperem, & alere fratrem pauperem. Quòd præſertim iuniores Iuriſperiti, & Theologi non dicerent, ſi conſtaret iura ciuilia, & communem opinionem de hac re in foro non practicari, & ab aula receſſiſſe, imò contrarium expreſsè colligitur ex Rota Romana *deciſ. ſuprà n. 487. allegata, & alijs deciſionibus ab eadem Rota ibid. relatis.*

Dixi, *alimenta ſufficientia ad viuendum iuxta ſtatũ ſuum.* Quia quoties alimenta ex legis diſpoſitione debentur, præſtanda ſunt iuxta qualitatem, & dignitatem eius, qui alendus eſt, habita ratione patrimonij eius, qui tenetur alere, vt Sà *n. 70. ad 74.* dictum eſt, & in his terminis notatum *ſuprà n. 493.* & tradunt Doctores *d. n. 493. & numero præcedenti* allegati. 510

Si igitur conſtet de paupertate, & indigentia fratris, aut ſororis pauperis, frater, vel ſoror diues, habita ratione ſuorum redituum, qui ſufficientes ſint, in vtroque foro externo, & conſcientiæ tenetur, & cogi poteſt, & debet illi alimenta iuxta genus ſuum præbere. Quòd ſi vterque, ſcilicet frater, & ſoror pauperes concurrunt, & frater diues iuxta ſuas facultates non poſſit vtrique ſubuenire, magis obligatus eſt ſubminiſtrarę alimẽta ſorori pauperi, eãque dotare, quã teneatur 511

Digitized by Google

teneatur fratri pauperi;nam(vt *ſuprà num.* 491.dictum eſt) illa ob ſexus fragilitatem non poteſt ſic de facili, & decenter ſibi victum quærere , vt poteſt frater ; & etiam vt euitetur turpitudo familiæ , & peccandi occaſio,dum fœmina data ſibi occaſione,faciliùs peccare ſolet ob ſexus fragilitatem ; & ita ſentiunt etiam Surdus *de alimentis tit.* 1. *d. quæſt.* 15.*numero* 3. & Molfeſius *tom.* 1. *ad conſuet. Neap. part.* 5. *quæſt.* 11.*numero* 19.

§. VII.

Frater diues , vt frater,tenetur alere fratres naturales egenos.

512 PRædicta autem procedunt non ſolum quoad fratres , & ſorores legitimos , & naturales , ſed etiam quoad illegitimos,ſi quidem frater , & ſoror diues , vt frater,& ſoror cogi debet,& cogi poteſt alere fratrem, & ſororem naturalem inopem , quando alij à quibus primò debent ali, deſunt,vel inhabiles ſunt. Ita Bartholus *in l.ſi quis à liberis,§.vtrum n.*5.*ff.de liber. agnoſc.* & *in l.qui filium in fin.ff.vbi pupill.edu.de.* Ripa *in l. penult.num.*83 *ff.ſoluto matrim.* Corduba à Lara *in §. idem reſcripſit n.*86.*&* 88.*d.l.ſi quis à liberis,* Surdus *d.q.*15.*n.*28.Rota *deciſ.*5 ,8.*n.*1.*p.*1. *recent.* & *d.deciſ.* 92.*num.*2.*p.*5.*diuerſorum,& deciſ.*3.*n.*4.*p.*7. *diuerſorum apud Ribeum,*Ludouicus Molina *de primog.lib.*1. *c.*15.*n.*64 Cynus,Baldus,Alexander, Pontanus , P.Barboſa *loco ſuprà num.* 491. *citatis* , & alij Iuriſperiti à Surdo *d.q.*25.*num.*28.*&* 31.relati,& Megala 2.*p.inſtruct.l.*2.*cap.*35.*n.*4 *fine.* Qui omnes probant ex textu expreſsè *in §.ſi quis igitur auth. quibus modis efficiant. ſui circa finem,& in auth.licet Cod. de naturalibus liberis.* Qui tamen textus (vt *ſuprà numer.* 350. *&* 351.notatum eſt) à Doctoribus *ibidem* citatis adducuntur ad probandum fratrem legitimum,& naturalem vti hæredem patris teneri alere fratres naturales, & ita iuxta eoſdem Doctores intelliguntur de fratre diuite vti hærede,non vti fratre;ſed quatenus non conſtet ex dictis Authenticis,probatur, quia in materia alimentorum naturalis non differt à legitimo,vt *ſuprà num.* 17. *&* 89.oſtenſum eſt,& præter citatos *ſuprà num.* 16. tradidere Tiraquellus *de nobilitate cap.* 15. *num.* 35. Surdus *d.quæſt.*25.*num.*31. *& tit.* 7. *quæſt.* 9. *num.*5. alios allegans,& Rota præallegato *d.*538.*num.* 1. confirmat Surdus *d.quæſt.*25.*nu.* 31.quia ſi frater legitimus licet non ſit hæres,tenetur iuxta iura alere fratrem , & ſororem legitimos etiam vterinos,quia in omnibus militat ratio æquitatis naturalis, & coniunctionis ſanguinis,in qua iura humana fundantur, vt *ſuprà* probatum eſt,tenetur etiam iuxta eadem iura alere fratrem,& ſororem naturales,cum in iiſdem militet præfata ratio, in qua iura illa fundantur.

§. VIII.

Frater diues , vt frater tenetur alere fratres ,& ſorores ſpurios vterinos.

513 COncordãt etiam Doctores,fratrem diuitem,vt frater,& etiam non hæredem matri teneri alere fratrem , & ſororem ſpurios ex parte matris,ſeu ex eadem matre,qua ipſe procreatus eſt,ita Marianus,& Socinus ſenior *in l.*1.*ff.ſoluto matrim.* Lupus *in repet.cap.& veſtras not.*3.*§.fin.num.*1. Corduba à Lara *in d. §. idem reſcripſit.num.*89 P.Barboſa *ad d.l.*1.*part.*4.*num.*127. *ff ſoluto matrimonio,* & ex Theologis Megala *p.* 2. *inſtruct.lib.*2 *cap.*35.*num.*1. vbi addit,quòd Corduba *d. num.*89.refert Couarruuiam *de ſponſ.p.*2.*c.*8.*§.*5.*n.*19. aſſerentem ab hac ſententia neminem diſcrepare; quod non dicit Corduba , ſed relata ſententia , quòd fratres naturales,& ſpurij vterini ſibi inuicem ab inteſtato ſuccedunt,(quam ſententiam probat *d.num.*19. Couarruuias) ; addit eundem Couarruuiam oſtendere ab hac ſententia neminem diſcrepare;igitur,quòd frater diues, vt frater teneatur alere fratrem , & ſororem ſpurios ex communi matre procreatos,Corduba *d.num.*89.probat ex eo,quod fratres,& ſorores naturales,& ſpurij vterini, quamuis agnationis iura non habeant,retinent tamen iuxta ius ciuile iura agnationis , & ad inuicem ab inteſtato ſuccedunt,vt *per textum in §.fin.inſtit. de ſucceſſ. cogn.in l.ſi ſpurius,& l.*2.*ff.vndè cognati,*tradunt Corduba *ibidem,*Paleotus *de nothis cap.* 9.*num.*5. Couarruuias *d.num.* 19. & innumeros alios allegans Gaſpar Antonius Theſaurus *quæſt.for.lib.*1.*quæſt.*22. *num.* 24. vbi etiam in facti contigentia ait ſe cenſuiſſe, & ſuum ſenatum in hanc ſententiam inclinaſſe;at ratio(inquit idem Corduba)quæ ad hæreditatem, ſeu ſucceſſionem vocat eos,procedit in alimentis,ergo idem de alimentis aſſerendum eſt ; ad ſucceſſionem enim naturalis æquitas , & ratio ſanguinis vocat *allegata l. hac parte , ff. vnde cognati* , ibi , *hac parte proconſul. naturali æquitate motus omnibus cognatis permittit bonorum poſſeſſionem, quos ſanguinis ratio vocat ad hæreditatem* , *licet iure ciuili deficiant* : ergo vocabit ad alimenta,cum hæres ex charitate ſanguinis deſcendat,vt inopes parentes, filij,aut fratres alantur à filiis , parentibus,& fratribus, *allegato ſæpiùs §.vtrum autem l.ſi quis à liberis , ff de liberis agnoſcendis,*ita Corduba,& confirmat ex *ſuprà allegato §. ſed nonnullos l.*1. *ff. de tutel.*1*,& ratio. diſtrah.*ibi,*nemo feret,aut pupillum,aut ſubſtitutum eius querentes , quòd tam coniuncta perſona alita ſint* ; ex quibus apparet (ait idem Corduba) eandem rationem, quæ vocat fratres vterinos ſpurios ad hæreditatem,vocare etiam ad alimenta , ac proindè eſſe idem ius conſtituendum.Hæc ſententia magis confirmabitur ex dicendis poſt duos numeros ſequentes.

Erunt autem tum fratribus , & ſororibus naturalibus , tum ſpuriis vterinis à fratre diuite præſtanda alimenta pro dignitate alendi , vt in his terminis Corduba *in d. §. idem reſcripſit.numer.* 90. & conſtat ex traditis *ſuprà numer.* 161. *&* 258. & tradunt Doctores *iiſdem numeris* allegati,& alij,quos Corduba *d. numero* 90. refert. 514

§. IX.

Frater diues, vt frater,an teneatur alere fratrem ſpurium ex parte patris.

VTrum verò frater diues , vt frater teneatur præbere alimenta etiam fratribus ſpuriis pauperibus ex eodem communi patre progenitis; negarunt Ludouicus Molina *de primog.lib.*2.*cap.*15.*num.*66.Corduba à Lara *in d.§.idem reſcripſit.num.*91.& P.Barboſa *loco ſuprà n.*506.*citato;*nam ex vna parte iure ciuili fratres ſpurij ex parte patris non retinent iura cognationis,neque naturales,neque filij,neque fratres vocari poſſunt, *§.fin.auth.quibus modis natur.eff.ſui,& authent.ex complexu C.de inceſt.nupt.* & ſic inter eos ceſſat conſideratio conſanguinitatis *d.l.hac parte,ff.vndè cognati,*nec inter ſe ſuccedunt,vt Couarruuias *loco ſuprà n.*506.*relato,*& cæteri Iuriſperiti cõmuniter,quos latè refert , & ſequitur Gaſpar Antonius Theſaurus *qq for.lib.*1.*citata quæſt.*22.*num.* 23. *&* 24. & ex altera parte æquitas *cap.cum haberet de eo,qui duxit,*&c.locum tantum habet in perſonis parentum,de quibus ſolis textus ille loquitur ; ideóque ad fratrem extendenda non eſt in quo longè minor ratio militat,ac proindè iura ciuilia præcisè in hoc caſu obſeruanda ſunt. Ita Molina. 515

Contrarium tamen,& fratrem diuitem , vt fratrem teneri in vtroque foro externo,& cõſcientia alere fratres 516

&

Digitized by Google

& ſorores ſpurias etiam ex parte patris aſſerunt alij. Ita ex Theologis expreſsè Azorius *p.2.lib.2.cap.40. quæſt. 7.* Megala *d.cap.33.num.4.*& Fagundez *in Decalogum lib.4 cap.17.num.6.*& Trullench *in Decalog.lib. 4.c.1. dub 9.num.2.* ita etiam ſentire videtur Surdus *de alim. tit.1.quæſt.25.num. 33.* dum abſolutè ait fratrem diuitem teneri alere fratrem ſpurium,& ſi allegat Cordubam *in d § idem reſcripſit.num.89.* vbi loquitur ſolum de fratre ſpurio vterino tantum. Pro hac etiam ſententia ſtant Doctores abſolutè aſſerentes, fratrem diuitem teneri dotare ſororem ſpuriam,& ij præſertim ſunt Socinus *in d.l.1.ff.ſoluto matrim.*& Ioannes Lupus *in cap. per veſtras notab.3.§.fin. n. 3.* quos ad id allegat Corduba *in d.§.idem reſcripſit.n. 97.* & expreſsè ita tenet Rota Rom.*deciſ.358.num.4.p.1.recent.& deciſ.92. n. 9.& ſeqq p.5.diuerſorum apud Rubeum, & deciſ.30. num.4 p.7.diuerſorum apud eundem Rubeum*, ita etiam expreſſe Ioan Nicolaus Lucidorus *in tract.de illegitim. Cler.cap.18.n.2.* qui tractatus ad meas peruenit manus poſt abſolutum hunc tractatum de alimentorum obligatione. Ratio deſumitur ex traditis *in præcedentibus* præſertim *n.17.& 189.ac n.505.* ſcilicet, quòd in materia alimentorum nulla eſt differentia inter legitimos, & illegitimos;nam obligatio alimentorum inter ſãguine coniunctos ab æquitate naturali, naturalique iure, atque pietate,ratione vinculi ſanguinis (vt ſæpè *ſuprà* dictum eſt,& conſtat *ex l.ſi quis à liberis,§.vtrum autem,ff.de liber.agnoſc.*)in qua æquitate,ac iure naturali, ſanguiniſque coniunctione fundatur canonica diſpoſitio *in d.cap.cum haberet*,(vt *ſuprà d.n.*189.notatũ eſt) quæ ratio cum militet,non ſolum in filiis quibuſcumque legitimis,naturalibus,& ſpuriis,ſed etiam in fratribus quibuſcumque legitimis,naturalibus,atque ſpuriis; eadem diſpoſitio canonica *in d.cap. cum haberet*, licet expreſsè loquatur tantum de parentibus,venit iure extendenda etiam ad fratres,id quod etiam confirmari poteſt *ex c.c.non ſatis d.86.& cap.cum quidem.§ illi verò,de iureiurando* ex quibus textibus apparet indiſtinctè quibuſcumque fratribus, & ſororibus in neceſſitate conſtitutis ſubueniendum eſſe. Et quoad obligationem in foro conſcientiæ certior res eſt,cum natura nullam fecerit differentiam inter legitimos,& illegitimos quoſcumque,& in omnibus fratribus militat illa ratio ſanguinis,ob quam ius naturale dictat,& obligat filios,parentibus,& fratribus præbere ſaltem alimenta vitæ ſimpliciter neceſſaria, ſi illis egeant, nec aliundè poſſint habere.

517 Ex quibus,cum ęquitas canonica etiam in fratribus, & ſororibus ſpuriis locum habeat, ſequitur à fratre diuite eiſdem pauperibus præbenda eſſe alimenta,non ſolum ſimpliciter vitæ neceſſaria,ſed etiam quibus honeſtè iuxta illorum conditionẽ,& ſtatum viuere poſſint per tradita *ſuprà n.258.& 259.*& tradit etiam Megalà *d.cap.33.num.5.*

Frater diues, vt frater tenetur alere etiam ſororem nuptam pauperem, quæ aliundè non poteſt habere neceſſaria vitæ?

518 ADuertendum autem,quòd in omnibus caſibus,in quibus ſuperiùs oſtenſum eſt fratrẽ diuitẽ teneri alere ſororem pauperem aliũdè nequeuntem habere alimenta,& victũ,tenetur frater etiã ſorori virũ habenti ſubuenire,ſi dotis fructus non ſufficiunt pro ea infirma curanda,ita Ruinus *conſ.139.n.4 vol.4* & Surdus *de alim.tit.1.q.25.n.8.* id limitans ad medicũ,& medicinas; ſed intelligendũ videtur ſaltẽ quoad omnia vitæ cõſeruandæ neceſſaria;& ratio eſt,quia huiuſmodi obligatio fratris erga ſororem originaliter deſcendit ex iure naturali ratione vinculi ſanguinis,quæ militat tam in ſorore nupta egente,quàm in ſoluta.

§. X.

Frater diues, vt frater an teneatur præſtare alimenta fratri,& ſorori pauperibus iuſtè à patre exhæredatis.

SEd numquid frater diues, vt frater tenetur præbere alimenta fratri pauperi, qui iuſtè à patre exhæredatus eſt. Reſpondetur teneri:ita *per textum in l.cũ plures,§.fin.de adminiſtrat.tutorum.* Baldus Nouellus *de dote 6.p.priuileg.19.* Verſic.*item ſi pater filium*,Io.Lupus *in cap.§.veſtras notab.3.§.24.n.4.de donat.inter virum,& vxorem* Guillelmus *in cap.Raynutius, verbo, dotem,num.71.de teſtam.* Surdus *de alim.tit.1.q.25.n.7.* qui addit idem prius voluiſſe Baldum *conſ.103. num.3. vol. 5.* dum docuit alendum eſſe fratrem quantumuis malè merentem reſpectu patris,quod fuit dicere exhæredatum,vel qui meruit exhæredari: ex Theologis idem tradunt Azorius *p.2.lib.2.c.40.q.4.* Reginaldus *lib. 20. n.89.* Rebellus *de oblig.iuſtit.p.2.lib.5.q.4.n.17.*& Megala *p.2.lib.2.c.33.n.3.* Et quibus præfati Iuriſperiti, & Rebellus loquuntur etiam in dote,quam aiunt fratrem, vt fratrem teneri præbere ſorori inopi iuſtè à patre exhæredatæ. Probant,quia hæc obligatio alendi fratrem pauperem,& dotandi ſororem pauperem non oritur ex iure hæreditario,ſed à iure ſanguinis, vt *ſuprà* ſæpiùs dictum eſt, quæ ratio ſanguinis habet locum etiam in fratre, & ſorore iuſtè exhæredatis, & quoad forum cõſcientiæ non videtur dubitandum teneri fratrem, cum huiuſmodi obligatio ex iure naturali, & charitate ſanguinis procedat. 519

Sed contra reſponſionem P.Barboſa *ad l. 1. part.4. numer. 133. ff. ſoluto matrimonio*, negans fratrem teneri dotare, & conſequenter etiam alere ſororem à patre iuſtè exhæredatam,obiicit; quia cum pater propter iniuriam ſibi factam liberetur ab onere alendi, & dotandi filiam ingratam Bartholus *in l. diues, ff. de parricidis*; eadem ratione debet cenſeri liberatus eius filius, quia iniuria facta patri, filio, & toti familiæ videtur irrogata *l. lex cornelia, ff. de iniuriis.* Reſpondetur his probari tantum non teneri fratrem diuitem, fratrem, vel ſororem pauperem per patrem iuſtè exhæredatos alere, & dotare iuxta dignitatem, & ſtatum, non autem non teneri præbere alimenta ſimpliciter neceſſaria, & etiam dotem iuxta quantitatem eorundem alimentorum ad quæ iure naturali ratione vinculi, & charitatis ſanguinis (quod exhæredatio non tollit) obligatur, cum etiam pater filio, & filiæ à ſe iuſtè exhæredatis teneatur alimenta ſaltem ſimpliciter vitæ neceſſaria præſtare, niſi ſint exhæredati ex cauſa, ob quam ſint digni vltimo ſupplicio, & pœna mortis, vt Azorius loco citato, de quo *infrà.* 520

Quòd ſi frater, & ſoror pauper fuiſſet iniuſtè(puta quia eo inconſulto nupſiſſent) exhæredati, tamen citrà omne dubium frater diues teneretur eos alere, vt in terminis Pontanus *de alimentis cap.10.num.2.* nam ſicut illa non eſſet legitima cauſa exhæredandi,nec eſſet pariter denegandi alimenta etiam reſpectu patris,vt loco citato Pontanus; de quo etiam *infrà*, & plura dixit *in tractatu de contractu matrim.cap.11.* 521

Poteſt autem frater diues denegare alimenta fratri, & ſorori pauperibus, qui contra eandem commiſiſſent aliquam ingratitudinis cauſam ex iis, quibus filius poteſt à patre exhæredari, & priuari alimentis, vt Corduba à Lara *in § idem index, numero 37. leg. ſi quis à liberis, ff. de liberis agnoſcendis*, Surdus alios allegans *de alimentis tit.7.quæſt.15.num. 1. & 2. cum ſequent.*& Megala *d.cap.33.num. 9.* ſi enim filio erga 522

Digitized by Google

patrem ingrato (ait Surdus) non tenetur pater ſubuenire, eique alimenta poteſt denegare *d. §. idem Iudex*; multò magis frater ea denegare poterit fratri erga ſe ingrato, cui minus, ſeu non ita arctiori obligatione ſunt debita. Aliam rationem adducit Corduba ex amiſſione iuris ſuccedendi in bona fratris, qui inſtituit vilem, & infamem hæredem, quam frater erga eum ingratus incurrit, *§. ingratitudinem, auth. de nuptiis, collat.* 4. de qua amiſſione, & priuatione iuris querelandi contra fratris teſtamentum, in quo turpis perſona ſit inſtituta, ob vitium ingratitudinis Corduba *d. num.* 17. & Surdus *d. q.* 15. *num.* 3. *cum pluribus ſequentibus.*

§. XI.

Frater diues, vt frater an fratri egeno, qui bona pro alimentis ſibi à patre aſſignata dilapidauit, & malè conſumpſit, teneatur alimenta præbere, & quæ.

523 QVid etiam, ſi frater inops ſit redactus ad egeſtatem, quia bona ſua ſibi a patre tradita, vel aliunde habita, ex quibus alioqui commodè, & decenter ſuſtentari poterat, dilapidauit, & ſua culpa, quià luxu, aliave, cauſa conſumpſit, vel amiſit, fortè, quia homicidium commiſit, à cuius pœna, vt liberaretur, bona omnia diſtraxit; an huic fratri ſic ſua culpa ad egeſtatem redacto frater diues, vt frater teneatur alimenta præſtare, Saliceтus *in l.* 1. *in fine, Cod. de alendis liberis* abſolute dicit fratrem non teneri alere fratrem inopem, qui ſua bona dilapidauit, & conſumpſit, Corduba à Lara *in d. §. idem reſcripſit. numer.* 100. *l. ſi quis à liberis. ff. de liber. agnoſc.*

524 Corduba à Lara *in d. § idem reſcripſit. num.* 100. *l. ſi quis à liberis, ff. de liber. agnoſc.* dicit primò non teneri alere, ſi dolose conſumpſerit, vt à fratre aleretur; dicit ſecundò, ſi in adoleſcentia, ſeu iuuentute animi leuitate, & iuuenili calore dilapidauerit bona, ſeu tiſque dederit, alendum eſſe à fratre diuite; ſecus verò ſi iam vir factus malè, & culpabiliter conſumpſiſſet; primum dictum ſupponit vt euidens; ſecundum quoad primam partem probat, quòd indulgendum ſit ætati, cuius fragile eſt conſilium ex Vlpiano *in l.* 1. *§. de minoribus*, ac proindè huic fratri vitio ætatis ad paupertatem redacto alimenta eſſe præſtanda à fratre diuite, cum alendi onere ius ciuile fratres adſtrinxerit ex æquitate ob ſanguinis charitatem, vt ſuprà ſæpiùs dictum eſt; idem ſecundum dictum quoad ſecundam partem confirmat, quia cum vir effectus malè conſumpſerit, vitio animi, non ætatis fecit, ac proindè ſibi imputare debet, quod egeat; & conſequenter egeſtate laborabit *l. bona fides, ff. depoſiti.* Hoc autem addit procedere in fratre, qui iuris præcepto alit fratrem, non in filio, qui alitur iure naturali, quod ciuilis ratio corrumpere non poteſt *l. eas obligationes. ff. de capit. dimin.* & conſequenter pater debet alere filiũ egenum, qui ſua culpa depauperatus ſit; quod idem Corduba latiùs probat *in §. idem index, num.* 10. Cordubam ſequitur P. Barboſa *ad l.* 1 *p.* 4. *num.* 141. *ff. ſoluto matrim.* qui etiam ad id allegat Salicetum *in l.* 2. *fine, Cod. de alen. liber.*

525 Surdus *de alim. tit.* 7. *q.* 15. *n.* 11. admiſſo primo dicto Cordubæ (quod tamen vult nunquam verificari poſſe, cũ nemo, inquit, ſit tam inſani capitis, qui velit ſua perdere eo animo, vt aliena conſequatur) ſcit, quòd ſi frater ſiue iuuenis, ſiue vir animi leuitate, vel iudicij imbecillitate, aut alia de cauſa, quæ non ſit culpabilis (puto intelligendum de culpa lata, non de leui, per ea, quæ tradit *eodem tit.* 7. *q.* 5.) deuenerit ad inopiam, ſuccurrendum ei eſſe à fratre diuite, *§. d. l.* 1. *ff. de minoribus*, eo quod etiam fratri perfectæ ætatis ignoſcendum ſit, qui ad paupertatem deuenerit ſine culpa (ſcilicet lata) ſecus verò ſi ſua culpa, nempè lata dilapidauerit, tunc enim ait eum non debere ali à fratre diuite; eo quòd non ſit ſuccurrendum ei, qui ſua culpa incidit in egeſtatem, & neceſſitatem, vt Gloſſa *in cap. quæ in Eccleſiarum v. inopiam de conſtit.* & latè Menochius *de arbitr. caſu* 281. ſibi enim imputare debet, quòd egeat. Confirmatur, quia etiam filio, qui bona ſibi à patre pro alimentis aſſignata ex lata ſua culpa malè conſumpſit, atque dilapidauit, patrem non teneri amplius præſtare alimenta tradit Baldus *in auth. contra rogatos, Cod. ad Trebell.* & alij, quos referunt, & ſequuntur Menochius *d. caſu* 281. *n.* 55. Surdus *d. q.* 15. & Giurba *deciſ.* 5. *numero* 11.

Verùm quicquid ſit de iure ciuili, dicendum eſt de iure naturali, & in foro conſcientiæ fratrem diuitem, vt frater, obligari dare alimenta ſaltem ſimpliciter neceſſaria fratri ad egeſtatem redacto, ex eo, quòd culpa ſua licet lata, bona, ex quibus poterat honeſtè viuere, conſumpſit, dummodo prædictis alimentis non ſit abuſurus. Ita ex Theologis Azorius *p.* 2. *l. b.* 2. *c.* 40. *q.* 3 *& locis ſuprà n.* 519. *citato*, & Megala *p.* 2. *lib.* 2. *c.* 33. *num.* 8. & ex Iuriſperitis Ioannes Andreas *in rub. qui filij ſint legitimi*, verbo, *nunc patrem*, & Pontanus *de alim. cap.* 10. *n.* 1. vbi abſolutè, & ſine diſtinctione aſſerit fratrem teneri alere fratrem inopem, qui bona à patre ei data cõſumpſiſſet. Ratio eſt, quia cum alimenta fratri inopi à fratre diuite debeantur iure naturali, & ex charitate ſãguinis, & pietatis vinculo, vt in præcedentibus ſæpiùs dictum eſt, ex quacunque cauſa egeat, ſi aliundè alimẽta habere non poſſit, frater diues, vt frater tenetur ei ſubuenire: obligatio enim illa naturalis non poteſt tolli ex culpa præterita, ſi iam emendatus eſt, & non ſit abuſurus alimentis, quæ frater præſtaret; ob emendationẽ enim cenſetur, ac ſi non deliquiſſet *can. ferrum. d.* 50. & Menochius *de præſumpt. lib.* 5 *præſ.* 32. *n.* 34. & ita etiam pater teneri alimenta ſaltem ſimpliciter vitæ neceſſaria dare filio egeno, qui malè, & ſua culpa lata dilapidauit portionem ſibi bonorum à patre aſſignatam pro alimentis, aſſerunt plures Iuriſperiti à Surdo *d. q.* 15. *n.* 8. *& ſequentibus* allegati, quos ſequitur Fontanella *de pactu nupt. clauſula* 5 *gloſſ.* 1. *num.* 77. & communiter Theologi, de qua re *infrà.* Quod ſi frater poſt malè cõſumpta ſua bona tali leuitate, & vitio animi laboraret, vt etiam eſſet abuſurus, malè illa conſumendo, alimentis, quæ illi indies frater miniſtraret, tunc ſubuentione foret indignus, & meritò frater diues ei denegaret. Vtrũ verò ſi frater iam ſemel alimenta præſtitit fratri, aut ſorori, quę ipſi conſumpſerint, vel amiſerint, iterum teneatur frater alia præſtare tractatur *infrà n.* 676. 526

§. XII.

Frater, vt frater an teneatur alere fratrem, qui extra patriam poteſt honeſtè viuere.

SEd cum frater diues, vt frater non teneatur alimenta præbere fratri diuiti, vel qui aliundè ex officio, vel artificio honeſto congruentia alimenta ſibi comparare, & ſuppeditare poteſt, per doctrinam generalem *ſuprà num.* 12. *& pluribus ſequentibus, & num.* 45. traditam, ſcilicet, quod diuiti, vel aliundè habenti non debentur alimenta, quæ à legis diſpoſitione per Iudicis officium debentur, vt etiam expreſsè loquentes in fratribus Alexander *conſilio* 27. *numer.* 2. *vol.* 4. Corduba à Lara *in d. §. idem reſcripſit. numer.* 99. *l. ſi quis à liberis de liber. agnoſcendis* Surdus *dict. titul.* 7. *citata quæſt.* 15. *&* 16. & Megala *dict. cap.* 33. *numer.* 7. & eſt textus Clarus *in l. tutor ſecundum dignitatem in fine, ff. de adminiſtrat. tutor.* vbi dicitur, quòd tutor poteſt alere ſororem pupilli, cum ſemetipſam ſuſtinere non poteſt. 527

Quid

Digitized by Google

Quid ſi frater in prouincia patria, ſeu propria careat bonis, nec officio, vel artificio honeſto poſſit alimenta ſibi quærere; poſſit autem extra patriam exercere artificium, vel habere officium, ex quo ali honeſtè poſſit, an tunc teneatur exire à patria, vt ſe alat, an verò frater diues vt frater teneatur eum alere. Reſpondent Corduba *dict. num.* 10. Surdus *dict.* 15. *num.* 17. & ſequentibus, & Megala *dict. n.* 7. teneri exire è patria, & proficiſci, vbi ſe commodè, & honeſtè alere poteſt; fratremque diuitem, vt fratrem non obligari illi ſubminiſtrare alimenta. Ad quod faciunt tradita *ſuprà citato n.* 21. & confirmat Surdus, quia qui facere poteſt, vt habeat, & nõ facit, perinde eſt, ac ſi haberet, *l. qui poteſt, facere ff. de reg. iur.* & nõ dicitur egenus, qui poteſt egeſtate non laborare, & cum frater ex ſola æquitate, & charitate ſanguinis in caſu neceſſitatis, ne fame pereat, à fratre, vt frater alendus ſit, ceſſat huiuſmodi æquitas, & obligatio ex ſanguinis charitate, & coniunctione, quandò poteſt aliundè conſequi alimenta. Neque obeſt, quòd debeat proficiſci, & degere extra patriam, cuius amor cuique dulcis; nàm ibi patria (vt notat Corduba *d. n.* 100.) vbi bonum, benequè viuitur; ibi exilium, vbi parum commodè viuitur; nec amor patriæ debet in tertij, præiudicium redundare.

§. XIII.

Frater primogenitus ex principis reſcripto, vel diſpoſitione ſtatuti, aut conſuetudinis ſucceſſor in tota hæreditate, in primogenio & in feudo toto an teneatur alere fratres diuites, qui habent aliundè.

529 CÆterum occaſione prædictorum hic enodanda eſt difficultas omiſſa tacta *ſupra n* 45. *ſin.* ſcilicet an primogenitus, adquem defertur tota hæreditas, & primogenium, ſeu maioratus, aut totum feudum, teneatur ſecundogenito diuiti, & aliundè habenti vnde ſe alere poſſit, præſtare alimenta ſtatui congruentia. Affirmat abſolutè Guilhelmus à Perno *conſ.* 11. *num.* 10. inter conſilia feudalia à Corduba, & Surdo *locis infra citatis* allegatus.

530 Martinus Laud. *in tract. primogen.* à Tiraquello, & Surdo *locis infrà relatis* abſolutè dixit, primogenitum, cui ex conſuetudine tota hæreditas defertur, non teneri alere fratres, qui aliundè poſſunt ſe alere, *per textum in §. ſed etſi filius l. ſi quis à liber. ff. de liber. agnoſcendis*, & doctrinam *ſupranum.* 21. traditam iunctis Doctoribus *ibid.* allegatis.

531 Corduba à Lata *in §. idem reſcripſit n.* 139. *l. ſi quis à liberis, ff. de liber. agnoſc.* aſſerit primogenitum feudi ſucceſſorem teneri præſtare alimenta ſecundogenito diuiti, & qui aliundè ſe poteſt alere; primogenitum verò, qui in primogenium ſuccedit, non teneri alere ſecundum genitum diuitem, & ait ita ſentire Afflictum *in §. Imperial § præterea ducat. in principio n.* 63. *de prohib. feu. alien.* quam diſtinctionem reprobat Surd. *de alim. tit.* 7. *q.* 15. *n.* 24. dicens non apparere rationem diuerſitatis, cur magis in feudis, quàm in aliis rebus debeantur alimenta fratri diuiti.

532 Reſolutio ſit, ſi reſcriptum principis concedens inſtitutionem maioratus ex omnibus bonis iubet alimenta dari ſecundogenito, & aliis fratribus, vel lex municipalis, aut conſuetudo deferens ſucceſſionem integram, ſeu totam hæreditatem, aut totam feudum primogenito mãdat ſecundum genitum ali, ſeu alimenta conſequi debere primogenitus etiam ſecundogenito diuiti, & qui aliundè viuere poſſit, tenetur alimenta præſtare, ita Tiraquellus *de primogen. q.* 75. *numer.* 3. 4. & 5. & 8. Ludouicus Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 6 & Surdus *dict. q.* 15. *numer.* 26. & 17. & Molina Theologus *de iuſtit. & iure tom.* 3. *diſp.* 616. Ratio eſt primò, quia huiuſmodi alimenta iubentur dari ſecundo genito, & aliis fratribus loco legitimæ, quæ alioqui eis deberetur ex hæreditate paterna, vel feudo; legitima autem etiam habentibus, vnde ſe alere poſſint, debetur, & conſequenter huiuſmodi alimenta etiam habentibus vnde ſe alant, debita ſunt. Secundò, quia alimenta ex diſpoſitione legis municipalis, vel conſuetudinis, aut diſpoſitione hominis debita etiam habenti aliundè, vnde ſe alere poteſt, ſunt præſtanda, quia tunc ad illa conſequenda datur actio, & non officium iudicis, vt *locis citatis* Tiraquellus Molina, & Surdus, & dictum eſt *ſuprà numer.* 45. & tradunt alij Doctores *ibid.* citati; vnde etiam in hoc caſu à ſecundo genito, & aliis fratribus poterunt peti alimenta præterita, quibus amplius non egent, vt cum aliis Tiraquellus *dict. q.* 75. *nume.* 4 *per textum in l. libert. quos §.* 1. *ubi, tam præteriti temporis, quam futuri, ff. de aliment. & cibar. legat.* Textus autem *in d. §. ſed & ſi filius*, & doctrina tradita *n.* 21. & Doctores *ibidem* relati intelliguntur quando alimenta debentur ſanguinis ratione, & non iudicis officio, non verò quandò peti poſſunt iudicis actione.

Hinc vbi vita, & militia à primogenito ſuccedente in feudum ex vi legis municipalis, ſeu conſtitutione, 533 aut conſuetudine regni, vel ciuitatis debetur ſecundo genito, vt præſtet ſeruitium militare, primogenitum teneri vitam, & militiam præſtare ſecundogenito diuiti, & aliundè habenti, vnde viuat, tradunt Afflictus *vbi ſuprà, & deciſ.* 138. (vbi Vrſillus) Tiraquellus *d. q.* 75. *n.* 3. Surd. *d. q.* 15. *n.* 22. & 28. & Molfeſ. *conſ.* 9. addentes Tiquell. & Surdus præterea, quod etiam ſi pater aliquid, puta caſtrum aliquod, vel alia bona reliquerit eidem ſecundo genito, relictum non cenſeretur factum animo compenſandi cum vita, & militia, quia pater non eſt debitor ipſius vitæ, & militiæ, ſed primogenitus poſt mortem patris ex diſpoſitione legis, vel conſuetudinis; debitum autem ab vno non compenſatur cum relicto facto per alium, ſecus ſi pater ipſe eſſet debitor eiuſdem vitæ militiæ; tunc enim poſſet dubitari an relictum factum eſſet animo compenſandi; ſicut quandò quis aliquid reliquit ſuo creditori, vt Alexander, & alij *in l. ſi cum dotem, § pater ff. ſoluto matrimonio.* Notandum autem *hic*, in propoſito vitam dici alimenta; militiam verò, dici alimẽta milite digna, ſcilicet larga, & nobilia, ita Cord. *in d. l. ſi quis à liber. § ſi mat. n.* 59. ſed vndè dicta, & quid ſit vita militia & Molfeſius *ad conſuet. Neap. tom.* 1. *conſ.* 9. de vita militia etiam, quæ in feudis Regni Siciliæ ex peculiari lege illius Regni, plura habet Salgado *in labyrintho Cred. conc. p.* 1. *c.* 24. *n.* 201. & 202. & præſertim, quam ob cauſam huiuſmodi vita militia dicta lege illius Regni Scilicíæ aſſignata ſit præbenda ſecundogenitis, & quando ſecundogenitis debeatur, aut non debeatur vigore eiuſdem legis, & *iiſdem numeris* allegat plures Iuriſperitos Hiſpanos de eorum vita militia iuxta dictam legem Scilicíæ Scribentes.

Verùm verò ſi reſcriptum principis, aut ſtatutum, 534 ſeu conſuetudo deferens primogenito totam hæreditatem, & integram ſucceſſionem, non exprimat, vt ſecundogenito, & cæteris fratribus alimenta præſtantur, etiam tunc ſecundogenito diuiti, & qui aliundè ſe poteſt alere, ſint præſtanda, negat Martinus Laud. *loco ſupr. n.* 530. *citato*, relatus à Tiraquello *de primog. q.* 4. *num.* 35. qui tamen *ibid. fine* ſicut, & *d. q.* 75. *num. allegatis* præſertim *n.* 5. videtur ſentire contrarium, & etiam ſecundogenito diuiti debere præſtari, quod idem ſentiunt vterque Molina *locis ſuprà numer.* 532. *allegatis*, & etiam Corduba *in d. § ſi mater dict. numer.* 59. & puto ſentire Surdum *d. q.* 15. Ratio eſt, quia alimenta, quæ etiam in tali caſu ſecundogenito, & cæteris fratribus debentur, vt *ſuprà num.* 528. probatum eſt, ſubrogantur, & debentur loco legitimæ, quæ etiam fratri diuiti danda eſt vt *ſupra n.* 532 dictum eſt.

Poſt hæc eſſet iuxta ordinem materiæ immediatè agendum an frater clericus ex redditibus beneficij poſſit, 535

Digitized by Google

& teneatur fratri, & ſorori pauperibus vt fratribus alimenta præbere, & an frater, ſeu patruus diues, vt patruus teneatur alere filium fratris pauperem, qui aliundè non habet, & è contra nepos diues, vt nepos patruũ pauperem; ſed commodius, & cum maiori breuitate hęc explicabuntur poſt ſequentem controuerſiam, quæ & ſi ſpectato eodem ordine materiæ ſpectat ad materiam de dote infra poſt materiam alimẽtorum pertractandam, tamen propter coniunctionem, quam cum præcedentibus habet, hic longè facilius poteſt expediri.

§. XVI.

Frater diues, vt frater in ſubſidium, & defectum patris, & matris, & aliorum aſcendentium tenetur iure humano dotare ſororem inopem, quæ aliundè non habet, ſi ſit vtrinque, vel ex parte patris coniuncta.

536 HViuſmodi controuerſia autem eſt, an in omnibus caſibus *ſupra* explicatis, in quibus frater diues, vt frater, & ſoror diues, vt ſoror in ſubſidium tenetur alere ſororem pauperem, quæ aliunde non poteſt alimenta habere, teneatur etiam illam dotare, cum aliundè dotem habere non poteſt; ſcilicet nec ab aſcendentibus, nec eorum hæredibus, nec alia ratione.

Extra controuerſiam eſt, fratrem diuitem, vt fratrem de iure poſitiuo humano, & ciuili teneri, & cogi dotare ſororem pauperem, quæ aliundè habere non poteſt, ſi ſit vtrinque ſcilicet ex parte patris, & matris coniuncta, vel ſaltem ſit conſanguinea, ſcilicet ex eodem patre progenita; ita communiter Doctores. *Gloſſa in l.cum plures ff.cum tutor.verbo alio patre, in fin.ff.de adminiſtr.tutor. & in l.non omni v.nulla, Cod.eodem.* Ripa *ibidem n.*83. Tiraquellus *de primog.q.*62.*per totum.* Lud.Molina *de primog.lib.*2.*c.*15.*n.*57. Additionator *ibid.d.n.*57. *& n.*62. Menochius *de præſumpt.lib.*4.*præſumpt.*189.*n.*41. Padilla *in Auth.res quæ n.*62.*Cod.com.de legat.* Corduba à Lara *in §.idem reſcripſit.n.*92. *&* 93.*l. ſi quis à liberis, ff.de liber.agnoſc.* Manrica *de tacitis, & ambig.lib.*12.*tit.*16.*num.*15. *&* 33.*cum ſequent.* P Barboſa *ad l.*1.*p.*4.*n.*124. *&* 125.*ff.ſolut.matr.* Gomez *ad l.*40 *Tauri n.*75. Spino *in ſpeculo teſtam.Gloſſ.*11.*num.*40. Cancerius *var.p.*1.*c.*16.*num.*31. Verſic *fratrum etiam.* Franchus *dec.*26.*num.*6.*dec.*73.*n.*4.*dec.*87.*num.*12. *& dec.*178.*n.*7. *&* 13. Anton.Theſaur.*dec.*192.*num.*7. Surdus *de alimen.tit.*1.*q.*25.*num.*9. *& ſeq.* Garzias *de expenſis c.*3.*n.*34. Giurba *dec.*45.*n.*12. *& in com.ad conſuet.meſſanæ c.*3.*Gloſſ.*3.*p.*1.*num.*57. *& ſeq.* Mangilius *de imputatio.q.*53 *n.*34. Fontanella *de pactis nupt.clauſula.v. Gloſſa* 3.*num.*11.*cum plurib.ſeq.* Martin.Venturinus *conſ.*12.*n.*25. Molfeſius *ad conſuet. Neap.tom.*1.*p.*6.*q.*4.*n.*14. & innumeri alij Iuriſperiti apud eoſdem. Ex Theologis, ita Molina *de iuſtit.tom.*1.*diſp.*224.*§. cauſa legitima*, Azor. *p.*2.*lib.*2.*c.*40.*q.*1. Rebell. *de oblig.iuſtitia p.*2.*lib.*5.*q.*4.*num.*9. *& ſeq.* Fagund.*in Decal.lib.*4.*c.*16.*n.*2. *&* 3. Villalob.*tom.*2.*tract.*27.*diff.*4.*num.*3. Laym.*lib.*3.*tract.*4.*c.*13.*n.*5. Syluester *verbo, dos n.*6. & Angelus *v.eod.n.*5. Probatur hæc communis ſententia primò *per totum in dict.l.cum plures §.fin.ff.de adminiſtr.tutor.* Ibi, *ſed non dabit* (ſcilicet tutor) *dotem ſorori alio patre natæ.* Dum enim ibi dicitur, quod ſororem vterinam, & non ex eodem patre natam frater (ſeu loco fratris pupilli tutor) non tenetur dotare, à contrario ſenſu (vt omnes interpretes, & Iuriſperiti colligunt) ſignificatur, quod ſororem conſanguineam, & ex eodem patre natã, & à fortiori vtrinque coniunctam dotare tenetur. Et licet Iaunes Lupus *in cap.per veſtras* 3. *notab.§.*24.*n.*1. *de donat.inter virum, & vxorem* dixerit, hanc communem non probari ex illo textu, eo quod *ibi* non dicatur eſſe neceſſarium, ſed ſolum tanquam honeſtum, & pium opus permittatur tutori dotare ſororem conſanguineam, & vtrinque coniunctam; tamen Corduba, & P.Barboſa *loc.cit.* hunc Lupi intellectũ reprobant ſatis euidẽter ex traditis *ſupra numer.*490. ſcilicet quod ex d. textu colligatur neceſſitas dotandi, quia tutor non poteſt alienare res pupilli, niſi ob æs alienum *Cod. de præd. minor.* & alijs iuribus *d.n.*490. adductis. Cum ergo tutor poſſit alienare res pupilli ob dotandos ſorores iuxta *d.§.fin. & etiam lex, quæ §.*1. meritò dotatio ſororum cenſetur æs alienum, & neceſſaria. Secundò probatur hæc communis omnibus alij iuribus *ſupra dict.numer.*490. adductis, quibus probatur fratrem, vt fratrem in defectum parentum, & aſcendentium, & hæredum eorum teneri alere ſororem inopem, ſi enim tenetur alere, vt probant illa iura, & tradunt Doctores *ſupra numer.*491. citati, & alij communiter; ergo etiam tenetur dotare ſororem inopem, cum dos ſit æquè fauorabilis, ac alimẽta, imò magis fauorabilis ob cauſam procreandæ prolis, & tuendæ pudicitiæ mulieris, vt Doctores præſertim Tiraquellus *dict.q.*62.*num.*5.*fin.* & Surdus *d.q.*25.*citat.num.*9. Quapropter Iuriſperiti communiter volunt valere argumenta de alimentis ad dotem, & è contra, & qui tenetur alere, tenetur dotare, & qui dotare, tenetur alere, ita Tiraquellus *d.n.*5. Eucrardus *in ſua topica legali loco à dote ad alimenta*, & innumeri alij ab iiſdem *locis citatis*, & à Giurba *deciſion.*5.*numero* 12. allegati.

Procedit autem hæc communis, vt quamuis frater ſit minor, aut pupillus adhuc teneatur vt frater in ſubſidium dotare ſororem vtrinque, aut ex parte patris coniunctam, ita quod curatores, vel tutores cogi poſſunt ad congruam dotem ſorori pupilli, vel minoris conſtituendam, vt colligitur *ex dicta l.cum plures §.fin. & d.l.quæ lex §.*1. *& l.*1.*§.fine ff.de tutell. & ration. diſtrahen.* & notarunt P.Parboſa *vbi ſupra num.*128. Anton.Theſaurus *d.deciſ.*192 *num.*8. Fagundez *d.c.*16.*num.*71. & Rebell.*dict.q.*4.*num.*12. Addit Theſaurus, quod quamuis *in d.l.*1.*illo §.fin.* videatur requiri decretum iudicis, tamen ille textus intelligendus ſit ad abundantem cautelam ex Goffredo *per textum* ibi *in l.qui filium in fine ff. vbi pupill.educari debeat.* Vbi etiam ſine decreto iudicis receditur à paterna voluntate ex cauſa iuſta; ſed P. Barboſa *num.*129. (quem ſequitur Fagundez, & Rebellus) vult ſolum mobilia pupilli ſine decreto iudicis pro dote ſororis poſſe validè alienari, & dari in dotẽ ob ſeruata *dict.l.ſi curatorem Cod.de in integrum reſtitutione minorum.* Immobilia verò pupilli, aut minoris pro dote ſororis pauperis validè alienari non poſſe abſque præcedente iudicis decreto, quod probat, quia iudicis decretum requiritur, quando immobilia alienantur pro dote ipſius minoris *d.l. lex quæ §.*1. ibi, *ſcilicet per inquiſitionem iudicis, & probatione cauſæ, interpoſitionemque decreti, vt fraudi locus non ſit, Cod.de adminiſtr. tutor*, à fortiori ergo requeretur, quando prædicta bona alienantur pro dote aliena: licet igitur dotare ſororem pauperem inducat cauſam faciendi alienationem bonorum immobilium, nihilominus vltra iſtam cauſam decretum iudicis requiritur, *l.ob æs Cod. de prædiis minor.* & etiam ita ſentire Corneum *conſ.*282.*numer.* 57.*lib.*1. Baldum, Nouellum, & Afflictum tenetur Barboſa vbi ſupra; & ita ſentiendum videtur ſaltem propter textum, *in dict.l.quæ lex.* Quare aduerſus præfatam alienationem cauſa dictæ dotis, aut contra promiſſionem eiuſdẽ dotis minori, ſeu pupillo poſtea non conceditur reſtitutio, vt tradunt Theſaurus, Barboſa, & Fagundez *locis citatis*, quia cum iure communi fuerit vſus, ceſſat reſtitutio *l.fin.Cod.de in integrum reſtitut. l.inter eos* 52. *§. cum inter ff.de fideiuſſ.* & ita etiam Ruynus *conſ.*200.*n.*4.*lib.*1. & Siluanus *conſ.*13.*n.*1. Nec vt minor in præſenti caſu à reſtitutione excludatur, requiritur iuramentum, vt contra Pauormitanum *conſ.*12.*col.vlt. lib.*1. illud exigentem iuxta *Auth. Sacramenta puberum, Cod.ſi aduerſus venditionem* notauit P. Barboſa *numer.*129. qui opinionem Panormitani admittendam ait, quando ſoror

erat

erat diues, quam frater dotare non tenebatur, nam tunc cum iure communi non ſit vſus poterit aduerſus promiſſionem dotis petere reſtitutionem, niſi iuramentum interueniat, iuxta *dict. Auth. Sacramenta puberum.*

537 Item procedit eadem communis, vt frater quatenus frater, teneatur ſorori inopi aliundè non habenti præſtare dotem pro dignitate, & generi, ac ſtatui ſuo congruam; colligitur ex traditis, *ſupra numero* 493. de alimentis à fratre diuite præſtandis ſorori inopi; & in terminis tradunt Antonius Theſaurus, *dict. deciſion.* 192. *numero* 8. *fin.* Giurba *dict. deciſion.* 45. *numero* 12. *& in dictis commun. allegato numero* 57. Papon *conſ.* 24. *numero* 1. *& quatuor ſequent.* ab eodem Giurba relatis, Ludouicus Molina *dicto capit.* 15. *numero* 62. *& num.* 63. Fontanella *dict. Gloſſa* 3. *numer.* 11. *fin.* & de dote ſtatui congrua loquūtur etiam cæteri Iuriſperiti *ſupra* allegati, licet non explicent. Et ex Theologis expreſse idem aiunt Azotius, & Fagund. *loc. citat.* ſicut enim alimenta à fratre diuite, vt fratre debita in ſubſidium ſorori inopi intelliguntur de congruis ſtatui, ita etiam dos, quæ non minus fauorabilis eſt quam alimenta, vt *ſupra* dictum eſt, confirmat Theſaurus *d. numero* 8. quia filiæ, ſeu fœminæ non dicuntur poſſe nubere, ſi ex dote conſtituta congruè, & ex dignitate non poſſunt nubere *l. nepos Proculo, ff. de verborum ſignificat.*

538 Quare etiam ſi ſoror habeat aliquid, ſed id ad congruam eius dotem ſatis non ſit ſecundum eius dignitatem, & qualitatem, frater diues, vt frater in ſubſidium tenetur illi præbere ſupplementum vſque ad congruam dotem, vt Theſaurus, Papon, Giurba, & Fontanella *locis citat.* & Martin. Venturinus *d. conſ.* 12. *n.* 24. & idem eſt in alimentis, quæ ſi is, qui ex iudicis officio debet ali, non habet ſufficientia, vt honeſtè iuxta ſuum ſtatum, & dignitatem viuere poſſit, ſupplementum conſequi debeat ab eo, qui alere tenetur, vt *in præcedentibus* notatum eſt.

539 Addunt Theſaurus *d. deciſ.* 192. *n.* 6. *&* 10. Fontanella *d. Gloſſa* 3. *n.* 12. fratrem diuitem obligari etiam ad additamenta dotis, nempe iocalia, & veſtes, quæ ſponſis dantur, quod latè tradere Coſtam *de remed. ſubſid. remed.* 66. *per totum* refert Fontanella *d. n.* 12. & multò magis frater hæres patris, vel aui, vltra dotem à patre, vel auo relictam filiæ eidem tradere debent prædicta dotis additamēta, iocalia, & veſtes ſponſis dari ſolita, licet in teſtamentis patris, vel aui non fuerint relicta, ita Theſaurus *d. n.* 9. confirmans *per l. qui filium. ff. vbi pupillus educ. debeat.* vbi ſi pater diuerſa tantum filiæ legaſſet. & nihil aliud, tamen tutor conſequi poterit etiam alimenta, & alias expenſas circa eruditionem filiorum. Neque obſtare ait idem Theſaurus, quod fratres ad plus non teneantur, quam ab auo, & patre filiæ ſtatutum ſit, eo quod illorum voluntas ſit ſeruanda; quia hoc, ſubdit, non eſt verum, vbi irrationabilis circam filiam voluntas ſit *l.* 2. *in fine, ff. vbi pupillus educari debeat, & l.* 3. *§. quamuis ff. de adminiſtr. tutor.* idque confirmat Theſaurus exemplis.

§. XX.

Frater diues vt frater, an iure ciuili teneatur dotare etiam ſororem vterinam tantum, quæ aliundè non habet, vbi poſſit dotari.

540 Difficultas non exigua eſt, an frater diues, vt frater in ſubſidium teneatur dare dotem ſorori tantùm vterinæ, & ex eadem matre, non autem ex eodem, ſed alio patre genita; dixi *vt frater*, nam vt hæres matris tenetur, vt tradunt P. Barboſ. Fontanella, Villalobos, Fagundez, Rebell. *locis ſupra n.* 496. *relatis*, & conſtat ex traditis *ſupra n.* 369. Onera enim matris defunctæ tranſeunt in illius hæredem vniuerſalem, mater autem in defectum patris proximi tenetur dotare filiam, de qua re latiùs, quando de dote danda; ſolum ergo hic controuertitur de fratre diuite, vt frater, an teneatur dotare ſororem vterinam, quæ aliundè non poteſt habere dotem; & attenta diſpoſitione *d. §. fin. l. cum plures, ff. de adminiſtr. tutor.* ibi *non dabit dotem* (loquitur de tutore) *ſorori pupilli alio patre nata, etiam ſi aliter ea nubere non poterit*, videtur conſtare fratrem diuitem, vt fratrem non teneri, ſeu cogi dotare ſororem vterinam, & non ex eodem patre genitam, licet honeſtam, & pium ſit illam dotare, & ſi tutor dotauerit ex honeſtate, & liberalitate, pupillus debeat approbare, vt *in eodem §. finali dicitur*, verum circa hanc materiam diuerſæ ſunt Doctorum ſententiæ.

Prima ſententia aſſerit textum *in d. §. fin.* loqui de dote iuxta dignitatem, & ſtatum, atque iuxta facultates fratris, non autem loqui de dote vſque ad quantitatem alimentorum iuxta alias leges ſorori etiam vterinæ tantum debitorum (prout deberi *ſupr. n.* 498. probatum eſt) atque adeo fratrem diuitem non teneri quidem ſorori vterinæ inopi dare dotem pro dignitate, & ratione ſui patrimonij, teneri verò vſque ad quantitatem alimentorum, cum propter æquiparationem valeat argumentū de alimentis ad dotem affirmatiuè ſaltem iuxta quantitatem alimentorum neceſſariorum, *vt ſupr. num.* 500. *& n.* 536. *fin.* notatum eſt, & poſt alios tradit etiam Giurba *deciſ.* 5. *num.* 41. & dos ob bonum conſeruandæ pudicitiæ, & prolis ſuſcipiendæ videatur magis neceſſaria, & fauorabilis, quam alimenta, ita Ludouicus Molina Iuriſperitus *loco ſupra num.* 500. *citato*, & additionator ad eundem *ibid.* Baëza *tract. de non melior. filiabus cap.* 12. *à num.* 30. & Gregorius Lopez *loco infra nume.* 543. *relato.* Hanc eandem ſententiam re ipſa tradidit Ruynus *conſ.* 104. *col.* 6. Verſic. *nec obſtat* (quem ad id refert, & ſequitur Mantica *de tacit. & ambig. lib.* 12. *d. tit.* 16. *n.* 34.) vbi aſſerit fratrem teneri dotare etiam ſororem vterinam; quæ aliundè dotari non poteſt, & non habet vndè alimenta ſuſcipiat, dicitque quod in hoc caſu non loquitur dictus *§ fin. l. cum plures*, quandò ſcilicet ſoror vterina non habet, vnde ſe alat; ſed quando non habet vnde poſſit dotari, ita quod in hoc conſiſtit differentia inter ſororem conſanguineam, ſeu ex eodem genitam, & ſororem vterinam; quod frater tenetur dotare ſororem cōſanguineam etiamſi habeat vnde ſe alere poſſit dummodo non habeat, vnde poſſit dotare, & hanc quoque ſententiam approbare videtur Fontanella *d. Gloſſa* 3. *n.* 28. refert enim illam vltimo loco poſt ſequentes ſententias, nec impugnat; ſed imo addit, *cum quibus, aut alias, rogo facias quando poſſis, vt iſtis miſeris, & pauperculis ſororibus ſubuenias, ſicut ego facerem, ſi poſſem, non enim video, quod peccauerint naſcendo potius ex eadem matre, quam ex eodem patre, vt dote careant, innuptaque manere debeant in tam notorio periculo.* Tanquam huius ſententiæ à Fagundez allegatur, Tiraquellus, Campegius, & Boetius *locis infra numero* 544. *citatis*, qui *ibi* referuntur pro tertia ſententia. 541

Secunda ſententia abſolutè, & indiſtinctè affirmat fratrem diuitem, vt fratrem non teneri iure ciuili dotare ſororem vterinam tantum. Ita Iaſon *in Auth. res quæ n.* 63. *comm. de legat.* Ripa *in l.* 1. *numer.* 38 *ff. ſoluto matri. ibid.* Bolognetus *n.* 131. Fuſarius *de ſubſtit. quaſt.* 535. *num.* 102. & alij Iuriſperiti, quos referunt Tiraqu. *de primogen. d. q.* 62. *num.* 1. *&* 3. Corduba à Lara *in d. §. idem reſcripſit n.* 94. & Menoch. *de præſ. lib.* 4. *de præſ.* 199. *num.* 43. idem affirmant *iiſdem locis*, iidem Corduba, & Menochius, & ex aliis Doctoribus *ſupra num.* 536. relatis, Padilla, Matt. Venturinus *locis eodem n.* 356. *citatis.* Aug. Barboſ. *collect. ad cap. peruenit. num.* 3. *de arbitris*, Cancerius *var. p.* 1. *c.* 16. *numer.* 31. P. Barboſa *dict. l.* 1. *p.* 4. *n.* 125. *ad* 129. Rebell. *dict. q.* 4. *n.* 9. Fagundez 542

dez *d.cap.16.num.5.& 7.*Molina *allegat.diſp.214.d.§. cauſa legitima,*Verſic. *ſecus autem,* & Villalobos *dict. diſp.4.num.4.* & eſſe communem Iuriſperitorum teſtãtur Iaſon,Corduba,& alij ab iiſdem citati,& Tiraquellus *de primog.d.q.62.num.4.* Nititur hæc ſententia *d. §.fin l.cum plures*, cum *ibi* expreſsè habeatur, quod frater,vt frater non teneatur alere ſororem vterinam. Rationem huius differentiæ legalis inter ſororem vtrinque coniunctam,& conſanguineam, & inter vterinam tantum Molina dixit eſſe, quia dotare filiam potiùs ad patrem,quam ad matrem ſpectat; quæ tamen ratio differentiæ diſplicuit Tiraquello *d.q.62.n.8.*& reiicitur ex eo,quod etiam alere potius ſpectet ad patrem, quam ad matrem,& tamen iuxta leges,& communem opinionem Doctorum tenetur frater diues,vt frater alere ſororem vterinam inopem aliundè non habentem,*vt ſupra num.*498.probatum eſt. Quod ergo dotare filias ſit officium paternum,non maternum,ſolum probat patrem ſtrictiori obligatione ad id teneri,& primo loco; quod ſi ipſe non poſſit,& mater ſit diues,& filia inops, eadẽ mater tenetur illam dotare,vt Tiraquell cum aliis *dict. num.*8.P.Barboſa *num.*128.& affert rationem deſcriminis,dicit non eſſe nouum inter ſorores conſanguineas, ſeu ex eodem patre progenitas,& vterinas conſtitui differentiam,cum & ea inueniatur inter eas conſtituta *in l.fratres,& ſorores,Cod.de inoffic.teſtam.*vbi fratres, vel ſorores vterini à querela inoffícioſi contra fratris teſtamentum omnino arcentur, conſanguinei verò admittuntur inſtituta perſona infami,vel turpitudinis,aut non leuis notæ macula aſperſa iuxta communem Doctorum interpretationem, vt *collect.ad d.l.fratres num.*1. notat Aug.Barboſa,& tradunt alij Doctores relati ab eodem Aug.Barboſ.*ibid.n.39.& 40.*ex quo P.Barboſa *dict. numero* 228.vult etiam hodiè quoad ſucceſſiones teſtamẽtarias non eſſe ſublatam differentiam agnationis, & cognationis, quod notarunt Gloſſa *in dict.l.fratres v. arceantur,ibid.*Aug.Barboſa *num.*38. & alij Iuriſperiti relati ab eodem P. Barboſa, qui addit prædictam differentiam non carere ratione, ſcilicet quia inter fratres conſanguineos arctior eſt neceſſitudo,cum quibus nobis per patrem ſunt communia iura nominis, familiæ, & originis,vt Viglius *in prim.inſtitut.eodem tit. de inoffic. teſtam.*Tiraquellus latè *dict.q.62.num.9.* & Alexander *conſ.144.num.2.lib.6.* vbi propterea etiam expreſsè dixit,quod is tantum propriè frater eſt, qui ex eodem patre eſt,ad idque etiam adducit textum *in l.Iuriſconſult. §.ſecundo gradu ff.de gradib.affin.*Et hæc ſententia procedit etiam in dote pro ſola quantitate alimentorum, eſto ſorori vterinæ à fratre debita ſint iure ciuili,& naturali,vt expreſsè volunt P.Barboſa,Rebellus, Villalob. & Fagundez *locis cit.*Dicit enim cum nonnullis aliis Iuriſperitis ex præallegatis P.Barboſa *numer.*126.in hac materia non valere argumentum affirmatiuè de alimẽtis ad dotem, cum adſit textus expreſſus, quod frater non teneatur dotare ſororem vterinam *d.l.cum plures § final.* & tamen *l.1.§.1.ff.de tutell.& ration. diſtrah.* probat quod tenetur alere,aſſignatque ibidem (& poſt eum etiam Fagundez *dict.cap.16.dicto numero 7.*) rationem differentiæ inter alimenta, & dotem *in preced. num.*201.adductam, ſcilicet quòd alimenta præſtantur menſtruatim,vel dietim,ac ita facilius ſoluuntur, quam dos, quæ præſtatur ſimul,ac vno cumulo;& ſic in dote agitur de maiori præiudicio; & quod ſemper non valeat argumentum affirmatiuè de alimentis ad dotem, tradit etiam cum aliis Tiraquellus *dict. quæſtione 62. numero 12.*

Hinc Corduba, *d.numer.* 94. loquens de lege regia
543 Hiſpana 18.*tit.6 p.6.*quæ abſolutè,indefinitè, & generaliter iubet fratrem teneri dotare ſororem, contra Gregorium Lopez *ibi ſcholio de las hermanas* aſſerentem iuxta præfatam legem teneri fratrem dotare etiam ſororem vterinam, cum lex non diſtinguat, ſoror ne ſit cõſanguinea,aut vterina,ſed generaliter loquatur de ſorore, tenet legem illam intelligendam de ſorore vtrinque coniuncta,& conſanguinea tantum; non verò de vterina ob eam rationem,quod leges regiæ trahi debent ad ius commune,à quo effluxerũt,& recipiunt in dubio interpretationem à iure communi, vt Iuriſperiti communiter, iure autem ciuili poſteriores leges per priores reſtringuntur,aut ampliantur,& extenduntur *l.non eſt nouum,ff.de legib* ſupplebitur ergo ex iure ciuili, quod legi Regis de eſt,ac proindè cum dicat, fratrem teneri dotare ſororem, reſtringi debet ſecundum regulas iuris communis,vt intelligatur loqui de conſanguinea, non de vterina.

Tertia ſententia indiſtinctè affirmat fratrem diuitem teneri dotare ſororem vterinam inopem,quæ nec à 544
patre,nec à matre,nec aliundè poteſt habere dotem;ita Tiraquell. *de primog.d.q.62.num. 3.cum ſequent.*Boërius *deciſ.129.num.9.* Campegius *de dote 1.p.q.23.*Surdus *de aliment.tit.1.quæſt.27.num.19.& ſequen.*Giurba *in comm.ad conſuet.Senatus Meſſanæ cap.3.Gloſſa 3.p. 1.num.60.*Molfeſius cum aliis *ad conſuet. Neap.p.5.q. 11.num.23.*& Megala *p.2. inſtruct.lib.2.cap.53.num. 2.*ac nouiſſimè Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegit. Clericor.cap.18.n.6.* & pro hac ſententia ſtare videntur omnes Doctores,qui abſque vlla diſtinctione, ſed abſolutè, & generaliter aſſerunt fratrem diuitem, vt fratrem iure ciuili teneri dotare ſororem inopem, quæ aliunde dotem non poteſt habere, quos Doctores latè refert Fontanella *dict.clauſula v.Gloſſa 3.num.11.* Præter quos ita etiam loquuntur Mangilius, Garzias, & Layman *locis ſupra num.536.citatis*, & Garzias ad id adducit omnes textus *ſupra n.*490,productos, qui loquuntur generaliter de ſororibus, vt *ſupra numer.*498. notatum eſt. Probatur præterea hæc ſententia. Primo quia dos ſuccedit loco alimentorum; ergo ſi frater vterinus diues in ſubſidium tenetur ſorori vterinæ inopi alimenta congrua præſtare,ſorori vterinæ etiam ad dotem eidem aliundè non habenti conſtituendam tenetur, tum quia in præſenti caſu,& ſimilibus valet argumentum de alimentis ad dotem, vt omnes præallegati Doctores,& alij à Tiraquello *dict.quæſt.62.num.3.& 4* & Giurba *deciſ.5.numer.12.& 41.*relati, tum quia fortiori iure videtur debita dos propter bonum procreandæ prolis,& euitandi in fœmina periculum pudicitiæ. Secundò iura conſtituentia fratrem diuitem debere alere, & dotare ſororem inopem aliundè non habentem, fundantur in affectione naturali, & charitate, ac coniunctione ſanguinis *vt ſupra* 492.495.& 513.dictum eſt, eadem autem affectio, & charitas ſecundum naturalem curſum cadit erga vterinam, ſicut erga conſanguineam ſororem, vt *dict.num.*498. notatum eſt. Tertio quia hodie quoad ſucceſſionem ab inteſtato inter fratres, & ſorores conſanguineos, & vterinos ſublata eſt differentia agnationis,& cognationis, ita quod inter eos datur mutua ſucceſſio ab inteſtato,vt *ſupra numer.*501. dictum eſt, & conſtat ex iuribus *ibidem* allegatis, & tradunt Surdus,Giurba,Molfeſius,Megala *locis citatis*, & alij Doctores communiter tradunt:ergo etiam frater diues vterinus tenebitur dotare ſororem vterinam inopem in ſubſidium,cum ex iure ſucceſſionis valeat argumentum ad dotem, vt *ſupra numero* 492. *circa finem* dictum eſt. Quare differentia inter ſororem conſanguineam, & vterinam quoad dotem, de qua *in dict.l.cum plures §.finali* non obſtat. Procedit enim de iure digeſtorum, quo cognati non ſuccedebant ab inteſtato cum agnatis,vt dictum eſt *ſupra dicto numero* 501. & tradunt iidem Surdus,Giurba Molfeſius,& Megala.Falſum eſt etiam non dici fratrem, qui tantum ex eadem matre natus eſt,vt contra Alexandrum *loco ſuperius n.* 542.*citato*. probat Tiraquellus *dict.qu.62.numero* 10. quod probat ex illo textu per Alexandrum adducto *ſcilicet illo §.ſecundo gradu,l.iuris conſultus,ff.de gradib. affin.*Nam ibi habetur,fratrem dici, qui ex vtroque parente,aut ex altero tantum eſt. Additque Tiraquel. id

non

Digitized by Google

non negaſſe Bartholum *in l. Lucius §. quæſitum ff. de leg. 3* ab Alexandro allegatum, ſed ibi tantum dicere fratres patrueles, ſcilicet filios fratrum non propriè, nec ſimpliciter fratres dici, ſed cum ea adiectione patrueles; intelligitur autem hæc ſententia non ſolum non extantibus patre, aut matre, aut auo paterno, vel materno, ſed non extantibus fratribus, aut ſororibus vtrinque, vel ex parte patris coniunctis, vel ſi extant ob paupertatem ſint ad dotem dandam inhabiles, vt in ſimili de alimentis dictum eſt, *ſupra numero 498. fine.*

545 Quantam vero dotem frater diues ſorori vterinæ egenæ iure ciuili attento præſtare debeat, Ludouic. Mona, Baëza, Greg. Lopez *locis ſupra n. 541. cit.* expreſsè ſentiunt fratrem non teneri dotare ſororem vterinam inopem pro eius dignitate, & ſecundum facultates, ſed ſolum vſque ad quantitatem alimentorum, quæ eidem innuptæ præbere tenetur, & idem videntur ſentire Ruinus, & Mantica *loc. eadem n. 541. allegat.* ita ſenſiſſe etiã Campegium, Boërium, & Tiraq. *locis n præced. allegatis*; putat Fagundez *in Decal. lib. 4. cap. 16. n. 6.* cum argumententur de alimentis ad dotem, & ſic poteſt dici ita ſentire alios Doctores *eodem numer. praceden.* allegatos, cum & ipſi arguant ab alimentis ad dotem.

546 Reſpondetur, quod ſicut frater diues, vt frater, habita ratione facultatum, ſorori vterinæ inopi aliundè non habenti tenetur præbere alimenta, non ſolum vitæ ſimpliciter neceſſaria, ſed etiam tanta, quibus poſſit honeſtam vitam ducere habita ratione ſui generis, *vt ſupr. n. 493. & 498.* probatum eſt, ita etiam tenetur dare dotẽ congruam, qua poſſit honeſtè iuxta genus ſuam nubere, ita proculdubio ſentit Tiraquell. *d. q. 62. n. 16* iunctis iis, quæ tradit *q. 4. n. 33.* & ita quoque Guiba, Molfeſius, Surd. Megala, cum ſentiant hodie iure authenticorum attento, fratrem diuitem teneri dotare ſororem vterinam æquè, ac conſanguineã, hanc autem dotare tenetur, vt honeſtè iuxta ſtatum, & genus ſuum poſſit nubere, ſi facultates ſuppetant. Nec diſſentire puto Boëtium, & Campeg licet, enim arguant de alimẽtis ad dotẽ, nihilominus quemadmodum loquũtur de alimentis nõ ſolum vitæ ſuſtentandæ ſimpliciter neceſſariis, ſed de iis, quibus ſoror poſſit honeſtè viuere iuxta conditionem, & qualitatem ſuam, cum & talia alimenta dare teneantur parentes, in quorum defectum obligatur frater diues, ita etiam loquuntur de dote, qua poſſit honeſtè iuxta genus ſuum nubere. Probatur hæc reſponſio, primo quia parentes tenentur filiæ dare dotem congruam, qua poſſit nubere honeſtè iuxta ſuam conditionem, & ſtatum, ſi vires patrimonij ſuppetant: ergo & frater diues, cum legibus in ſubſidium, & loco parentum obligatur ſororem dotare. Secundo quia frater diues tenetur ſorori vtrinque, vel ex parte patris coniunctæ dare dotem cõgruam, vt poſſit honeſtè nubere iuxta genus ſuum, vt *ſup. n. 537* probatum eſt, & docent Iuriſperiti communiter: ergo etiam ſorori vterinæ ſimilem dotem præſtare tenetur, cum hodie iuxta ius ciuile nulla ſit inter eas, quoad hæc differentia, & vt *ſupra n. 501. & 544.* oſtenſũ eſt; denique quia fœmina dicitur non poſſe nubere, quando congruè, & ex dignitate nubere non poteſt, vt *ſup. n. 537. fin.* notatum eſt ex Theſauro. Quare communis, & certa doctrina, ſeu regula eſt, dotẽ cum iure ciuili videtur dari, conſtitui ſemper oportere congruo, conuenientique modo honeſtati eius, quæ nubit, vt colligitur ex *Auth. res quæ, Cod. comm. de legatis*, ibi. *Pro modo honeſtati perſonarum congruo*, & aliis iuribus allegatis tradit Padilla *in dict. Authent. res quæ numero 17.*

§. XVI.

Frater an poßit alienare bona fideicommißi maioratus, & primogenij, vt dotem conſtituat ſorori inopi vtrinque coniuncta, vel ex altero paren e tantum.

VTrum vero frater non habens alia bona libe- 547
ra poſſit alienare bona fideicommiſſo, maioratui, vel primogenio ſubiecta pro conſtituenda dote ſorori inopi; quæ illam aliundè habere non poteſt, difficultas eſſe poteſt primo, an frater pro huiuſmodi dote poſſit alienare bona fideicommiſſo, vel primogenituræ ſubiecta à patre, vel auo, & ſic non eſt dubium poſſe alienari, ſi ſoror ſit ex eodem patre nata, *Auth. res quæ Cod. comm. de legatis*, & ratio eſt, quia ſi pater, aut auus, qui fideicommiſſum conſtituit, viueret, teneretur omninò hanc filiam, vel neptem dotare, & ita cum aliis Menochius *dict. q. 189. num. 38. & præſumpt. 191. numer. 2. & ſequent.* Ludouic. Molin. *de primog. lib. 4. cap. 6. num. 6.* Padilla *loco ſupra num. 536. cit.* Tiraquell. *d. ll. quæſt. 62. fin. & q. 61.* Surdus *de alim. tit. 1. q. 27. num. 4.* & Fuſarius *de ſubſtit. d. q. 531.* de qua re etiam latiùs *infra n. 836. & ſequent.* Pro ſorore autem vterina dotanda fratrem non poſſe alienare bona fideicommiſſo à patre, vel auo paterno ſubiecta, tenent iidem Doctores, & præſertim expreſsè Padilla, & omnes qui ſentiunt, fratrem non teneri iure ciuili dotare ſororem vterinam; nam ſuppoſito quod non teneatur dotare, ceſſat etiam cauſa alienandi prædicta bona, quæ eſt neceſſitas. At ſuppoſita altera ſententia, quod teneatur etiam ſororem vterinam dotare, dicendum eſt poſſe alienare præfata bona fideicommiſſo ſubiecta, quia tunc adeſt neceſſitas, quæ facit vt alienari poſſint bona alioqui prohibita alienari. Quod ſi fideicommiſſum eſſet conſtitutum à communi matre, vel auo, tunc extra controuerſiam frater non habens alia bona poſſet, & deberet pro ſorore vterina inopi dotanda alienare bona fideicommiſſi, quia ſi mater, vel auus maternus fideicommiſſi inſtitutrix, vel inſtitutor viueret, teneretur illam dotare.

Secundò, eſt difficultas, an pro dotanda ſorore inope, 548
quæ aliundè ſibi dotem conſtituere, aut habere non poteſt, frater alia bona libera non habẽs poſſit alienare bona fidei commiſſo ſubiecta à fratre ſuo defuncto; & pro negatiua Menoch. *d. præſumpt. 199. numer. 39* adducit Bartholum *in d. Auth. res quæ num. 4.* vbi ita habet, *illud tamen, quod hic dicitur, quod poſſunt alienari res, quæ ſubiaceant reſtitutioni, in iſtis caſibus non habet locum niſi in liberis, qui ſunt grauati à parentibus; non enim permittitur aliis, vt vidiſtis in hoc textu, & in corpore vnde ſumitur.* Quibus verbis Bartholus ſatis apertè ſignificat bona fideicommiſſi conſtituti à tranſuerſali pro conſtitutione dotis ſororis alienari non poſſe.

At alij Iuriſperiti affirmant fratrem, ſi alia bona non habeat, poſſe pro ſorore vtrinque coniuncta, & etiã conſanguinea eodemve patre genita egena aliundè non habenti, alienari bona fideicommiſſi à patre conſtituti, ita Menochius *dicta præſ. 189. numero 4.* Fuſarius *dicta quæſt. 531 num. 100* & plures alij ab iiſdem relati. Ratio eſt, quia cum teneatur frater ſororem dotare, vt *ſupra numero 536* probatum eſt, adeſt neceſſitas alienandi bona fideicommiſſi, imo idem Menochius *numero 4. verſ. quam ſanè*, & Fuſarius *numero 101.* cum aliis aiunt, etiam ſi ipſe frater grauatus habeat bona propria, ex quibus poſſet dotare ſororem, eum poſſe alienare partem bonorum fideicommiſſi à fratre relicti pro dotanda ſorore communi: quia hoc onus dotandi ſororem eſt commune horum fratrum, ac proindè frater defunctus vel non potuit, vel non præſumitur voluiſſe ſubiicere bona ſua fideicommiſſo, atque ita recuſare dotem dare

ſoror

Digitized by Google

ſorori pro ſua portione iuxta rationem *l. mulier §. cum proponeretur ff. ad Trebell.*

550 Pro ſorore autem vterina inope dotanda fratrem non poſſe alienare bona fideicommiſſi à fratre conſtituti tradunt Iaſon *in dict. Auth. res quæ numero 11.* Padilla *ibidem numero 61.* & plures alij, quos referunt, & ſequuntur Menochius *dict. præſ. 199. numero 43.* & Fuſarius *dicta quæſtione 531. numero 102.* fundati in eo, quod frater non teneatur, vt frater dotare ſororem vterinam iuxta ſententiam *ſupra numero 542.* traditam, ex quo fit iuxta ſententiam *num. 544.* approbatam, quod ſi frater teneatur dotare eandem ſororem vterinam inopem, poſſit etiam pro dote ei conſtituenda alienare bona fideicommiſſi à fratre conſtituti.

551 Porro ex fructibus maioratus, aut fideicommiſſi à patre, vel auo paterno, vel à fratre conſtituti fratrem diuitem vti fratrem, & diuitem teneri dotare ſororem inopem ſaltem vtrinque, vel ex parte patris coniunctam, conſtat ex traditis *ſupra numero 395. & 397.* & tradunt Ludouicus Molina, & Rodericus Suarez *locis ibidem citatis*, & præterea etiam P. Barboſa *ad d. l. 1. p. 4. n. 130.* & Fagundez *in Decalog. lib. 4. cap. 16. numero 12.*

§. XVII.

Frater diues vt frater an ex obligatione iuris naturalis teneatur dotare ſororem inopem non habentem aliundè.

552 VTrùm autem frater diues, vt frater iure naturali in conſcientia, & coram Deo obliganti teneatur dotare ſororem inopem, quæ aliundè nec alimenta, nec dotem habere poteſt. Reſoluendum eſt ex traditis *ſupra num 504. ad 506.*

Negatiuam ſi quidem partem ſuſtinent Doctores *d. num. 504.* allegati aſſerentes nec alimenta teneri fratrem vt fratrem ex obligatione iuris naturalis propriè, & ſtrictè præbere ſorori pauperi, cum dotare filias ſit proprium officium parentum, & in fratribus ceſſet ea charitatis ſanguinis ratio, quæ in parentibus militat.

553 Sed longè probabilius eſt, fratrem, vt fratrem, ſi ſit diues, & iuxta facultates poſſit, & ſoror ſit inops, quæ neque ex proprijs bonis, neque ab aſcendentibus, eorumvè hæredibus, neque ex propria induſtria, & labore honeſto poſſit habere dotem, aut illā ſibi conſtituere, ex obligatione iuris naturalis vera, & propria teneri ei dotem ſaltem iuxta quantitatem alimentorum, dare, & ita abſque dubio puto ſentire Azorium, Rebellum, Molfeſium, & Megalam *locis ſupra num. 505. relat.* & probant *ibid.* tradita ad probandum fratrem, vt fratrem iure naturali obligari alere ſororem inopem, eadem enim æquitas naturalis, & charitas, ac coniunctio ſanguinis, quæ dictat fratrem diuitem debere ſubminiſtrare alimenta neceſſaria ſorori pauperi, dictat etiam debere ſubminiſtrare dotem, quę loco alimentorum eſt, & etiam eſt magìs neceſſaria ob vitandum pudicitiæ periculum.

§. XVIII.

Frater diues, vt frater ex vi iuris humani, an non ſolum in foro iudiciali, ſed etiam in foro conſcientiæ teneatur ſorori inopi dotem dare.

554 SVppoſito autem, quod iure naturali non teneatur, an adhuc, ſtante diſpoſitione iuris humani iubentis, fratrem diuitem, vt fratrem debere in ſubſidium dotare ſororem ſaltem vtrinque coniunctam, & ex eodem patre genitam, etiam in foro conſcientiæ teneatur eandem ſororem inopem dotare congruenter, vt poſſit honeſtè iuxta genus ſuum nubere. Ioannes Valerus, & Emanuel Sa *locis ſupra num. 504. & 508. relatis* negant; eo quod iura ciuilia, & etiam communis Iuriſperitorum de tali dote per fratrem præſtanda non practicentur, & in foro iudiciali ab aula receſſerint; quamuis idem Emanuel Sa *verbo dos n. 1.* abſolutè dicat, fratrem teneri dotare ſororem ex vtroque parente, vel ex patre natam, licet non natam ex eadem matre tantum, vndè videtur teneri etiam in foro conſcientiæ obligari, ſecus diſtinxiſſet, ſicut fecit *verbo alimenta n. 6.*

At affirmandum eſt, teneri in foro conſcientiæ, ita 555
abſque dubio Syluester, Angelus, Molina, Azorius, Layman, Fagundez *locis ſupra num. 536. citat.* vbi abſolutè, & ſine diſtinctione aſſerunt fratrem diuitem teneri dotare ſororem inopem allegantes iura ciuilia, & Iuriſperitos de quibus Sa *d. n. 536.* cum enim de rebus moralibus agant præſertim iuxta conſcientiæ forum, ſi aliter ſenſiſſe, ſe explicaſſent. Idem etiam affirmarunt expreſsè idem Molina *loco ſupra numer. 504. citato*, & Rebellus *loco ſupra num. 505. allegato.* Ratio eſt, quia leges ciuiles iubentes fratrem diuitem debere dotare in ſubſidium ſororem pauperem ſunt diſpoſitiuæ, non pœnales, & iuſtæ, cum fundentur in æquitate naturali, & charitate, ac vinculo ſanguinis, ac proindè obligant in conſcientia, nec verum eſt abiiſſe in deſuetudinem, nec amplius practicari in foro iudiciali; nam alioqui fruſtra Iuriſperiti, & Theologi, præſertim recentiores de hac materia pertractaſſent, & nullus ex Doctoribus *ſupra num. 536.* allegatis aduertit iura ciuilia, & opinionem communem de obligatione fratris diuitis dotandi ſororem inopem in foro iudiciali amplius non prodeſſe, ſed potius ſupponunt contrarium, & iuxta præfata iura, & opinionem ſæpius pronunciaſſe Senatum Pedemontanum tradit Antonius Theſaurus *d. deciſ. 192. numer. 7.* Progrediamur ad aliorum dubiorum reſolutionem in hac materia dotis ſororis pauperis.

§. XIX.

Frater diues, vt frater, an ſorori pauperi iuſtè à patre exhæredatæ teneatur dotem dare.

DVbium primum, an frater diues, vt frater ſorori 556
pauperi iuſtè à patre exhæredatę, quæ neque à matre, neque auo materno, nec aliundè poteſt, tenetur dotem dare.

Negant P. Barboſa *loco ſupra numer. 520. allegato*, nempè *ad l. 1. p. 4. num. 135. ff. ſoluto matrimonio*, & Fagundez *in Decalogum lib. 4. cap. 16. num. 16*, mouentur ratione *dict. num. 520.* adducta, nempè, quia cum pater propter iniuriam ſibi irrogatam liberetur ab onere dotandi filiam ingratam, eadem ratione cenſeri debent liberati eius filij; quia iniuria patri facta, filiis, & toti familiæ videtur irrogata *l. Cornelia ff. de iniurijs.* Neque obſtat (inquit Barboſa) *l. qui filium, ff. vbi pupillus educ. debeat*, quam ait procedere, quando pater exhæredaret ſine cauſa, vt poteſt, iure digeſtorum attento; ſecus vbi conſtaret exhæredaſſe ex iuſta cauſa: nec etiam obſtare, quod ius canonicum leges ciuiles abrogauerit, per quas patres-familias poterāt filios, & filias exhæredare, ait Fagundez; non ſolum illos (inquit) abrogauit in matrimonij fauorem in eo caſu, quo filiæ contra patris voluntatem, vel matris defuncto patre nupſerint, & in aliis caſibus non abrogauit.

At his non obſtantibus aſſerēdum eſt, teneri, & cogi; 557
ita Baldus, Nouellus, Ioannes Lupus, Guilielmus *locis ſupra num. 519. relatis*; & Rebellus *de oblig. iuſtit. p. 2. lib. 5. q. 4. num. 17.* Probant præfati Iuriſperiti ex generalitate

Digitized by Google

neralitate *d.l.cum plures §.fin.ff.de adminiſtrat.tuto.* & videtur facere ſecundum ipſos,& Gloſſam *ibi d.l.qui filium.* Confirmatur ex traditis *dict.numer.*519. nempè quod huiuſmodi obligatio dotandi ſororem pauperem, ſicut & alendi non oritur ex iure hæreditario, ſed à iure,ſeu charitate ſanguinis,ratione cuius ius ciuile conſtituit fratrem diuitem debere dotare ſororem inopem aliunde non habentem dotem.

§. XX.

Frater, qui ſorori inopi ſemel dotem dedit, an iterum illam dotare teneatur ſi dotem abſque ſua culpa amiſerit.

558 DVbium ſecundum ſororem inopem ſemel à ſe dotatam,quæ vel caſu,& fortuitò,& abſque ſua culpa dotem amiſerit, an frater diues, vt frater teneatur iterum dotare: Procedit autem difficultas, quando ſoror ſemel dotata, & ea amiſſa defuncto primo marito iterum nubit,ſeu vult nubere;nam conſtante priori matrimonio,nè dum fratrem, ſed nec patrem filiæ ſemel dotatæ teneri nouam dotem conſtituere, quamuis primo data ſine eius culpa amiſſa ſit, tanquam rem indubitatam aſſerunt Ruinus *conſ.*121.*numero* 8.*lib.*5. P. Barboſa *ad leg.*1.*p.*4.*numero* 141.*ff.ſoluto matrimonio,* & Rebellus *de obligat.iuſtitia p.*2.*lib.*5.*quaſt.*4.*numero* 21.per textum *in leg.pater filia* 71.*ff. de euictionibus.*

559 Prima ſententia aſſerit, quod ſicut pater tenetur iterũ dotare filiam,quæ caſu, aut fortuito, vel ſaltem abſque dolo, & culpa lata, ſeu graui dotem, & ſemel acceptam amiſit, vt ſentiunt communiter Iuriſperiti,quos late referunt, & ſequuntur Corduba à Lara *in §.idem Iudex numero* 23.Ludouicus Molina *de primog.lib.* 2. *capite* 16. *numero* 23. Tiraquellus *in l.boues § hoc ſermone, limitatione nona numero* 4. *&* 14. Fontanella *de pactis nuptial.clauſ.*5.*Gloſſa* 1.*numero* 72.*& numero* 73 Giurba *deciſ.*5.*numer.*39. & Menochius *de arbitr.caſu* 182.*numero* 57. Ita etiam frater diues, vt frater ſorori inopi à ſe ſemel dotatæ tenetur iterum nouam dotem dare,ſi primo datam caſu, & abſque dolo, & culpa lata amiſerit;ita Alexander *in l.ſi cum dotem, §.*1.*numero* 7.*&* 8.*relatus* à Tiraquello *loco citato, & eodem §* 1.*regula eiuſdem legis numero* 12. & Ludouicus Molina *d.cap.*16.*numero* 26.Verſic. *ſed in contrariam.*Cepolla *in d.l.boues §.hoc ſermone numer.*5. *ff.de verborum ſignificat.* & ita ſentire etiam videtur Tiraquellus *in d.§ hoc ſermone in regula dicto numer.*12. *& dicta limitatione* 9.*numer.*14 *fine.* vbi tandem poſt relatam ſequentem ſententiam, ſe refert ad Alexandrum. Huius etiam ſententiæ eſſe Ludouicum Molinam *dict.numero* 26. dixit P.Barboſa *d.numero* 140. ſed Molina *d.d.numero* 26.Verſic, *in hac autem*, oppoſitum tenet loquendo de fratre, vt fratre,*ibi* enim opinionem Alexandri *in d.l.ſi cum dotem dict §.*1. (ad quē ait omnes Scribentes ferè ferre) quod frater iterum dotare tenetur ſororem, quæ ſine dolo, & culpa lata, & graui dotē primo acceptam amiſit, dicit ſibi placere, & eſſe verum, quando agitur de filio inſtitutoris maioratus eiuſdem maioratus poſſeſſore, quia in ipſum obligatio alendi, & dotandi, quæ erat penes parentem, transfundatur, nulla eſt differentia inter ipſum, & parentem,aſſignari poterit; ſecus tamen (ſubdit) dicendum erit in fratre, in quem hæc obligatio non tranſmittitur,ita Molina, ex quibus patet ipſum ſentire fratrem diuitem, vt fratrem,ſororem à ſe ſemel dotatam non teneri iterum dotare, etiam ſi caſu, fortuito dotem amiſerit. Hæc ſententia Alexandri, & ſequentium probatur, quia quamuis pater potiori ratione, quam frater teneatur filiam dotare, nihilominus ideo pater tenetur iterum dotare filiam, quæ caſu amiſit primam dotem, quia obligatus eſt ille dotare ex diſpoſitione legis, & iuris communis *l. qui liberis,ff. de ritu nupt.*cum aliis iuribus allegatis à Fontanella *dict. gloſſa* 1. *numero* 28. ſi quidem diſpoſitio legis numquam intelligitur de ſola prima vice, *l. veluti, §. hac vox, ff. de cadendo*,& cum alijs Tiraquell. *dicta limit.* 9. *citato num.*4. & P. Barboſa *citato, numero* 140. ſed etiam frater diues, vt frater ſororem inopem, quæ aliundè dotem habere non poteſt, dotare tenetur ex diſpoſitione legis, & iuris communis, *l. cum plures, §. fin. ff. de adminiſtrat. tutor. vt ſuprà, numero* 556. oſtenſum eſt; Ergò & ipſe tenetur iterum dotare ſororem à ſe ſemel dotatam, ſi fortuitò dotem amiſerit, nec adſint alij, ad quos dotatio primò ſpectet, qui illam dotare poſſint. Alexander enim, & reliqui Doctores allegati, Tiraquellus *dict. limitat.* 9. *citato, numero quarto*, & alij iuriſperiti communiter ab eodem Tiraquello ibidem allegati, approbant illam diſtinctionem, ſcilicet quod, qui tenetur dotore ex diſpoſitione legis, aut ſtatuti, iterum dotare tenetur, ſi dos ſine culpa ſaltem lata, & graui amiſſa, *fit per textum in l. vltimam, Codic. de dotis promiſſ. & in authen. quamuis, Cod. de rei vxor. act.* Qui verò ex pacto, aut alia diſpoſitione hominis dotare tenetur, non obligatur iterùm dotare, etiam ſi dos ſemel data caſu, & fortuitò amiſſa ſit per text. *in l. ſi ſocius profitia, ff. pro ſocio.*

Altera ſententia ponit differentiam inter patrem, & fratrem; patrem aſſerit teneri iterùm dotare filiam, quæ ſine culpa dotem amiſit, & eſt communis opinio; fratrem verò diuitem, vt fratrem, qui ſimul dotauit ſororem pauperem, negat teneri, & cogi eam iterum dotare, licèt fortuitò, & abſque culpa dos amiſſa ſit ita Baldus *in l. fin. numero octauo, Codic. de dotis promiſſ.* Romanus *in auth. quod locum, numero decimo, Codic. de collat.* Ioann. Lupus, *in cap. per veſtras, §.* 24. *numero quinto, de donat. inter virum, & vxorem.* Boërius, *deciſione* 131. *numero ſeptimo*, Ripa *in leg. prima, numero* 84. *ff. ſoluto matrimon.* Petr. Barboſa, *d. numero* 140. *& numero* 141. & ex Theologis Rebellus, *de obligat. iuſt. parte ſecunda, libro quinto, quæſtione* 4. *numero* 19. *&* 20. & Fagundez *in Decalog. libro quarto, capite decimoſexto, numero* 20. Vbi loquitur in vtroque foro; in hanc eandem ſententiam valdè inclinat Tiraquellus *d.d. limitation.*9.*numero* 14. vbi illius regula generalis *leg.boues paragrapho hoc ſermone*, quod ſermo ſimpliciter prolatus de primo intelligitur, limitationem à ſe datam, nempè quod regula procedat in diſpoſitione hominis, non in diſpoſitione legis, vel ſtatuti, declaret non procedere in diſpoſitione legis communis, ſecus ſi ex ſpeciali beneficio legis quiſpiam competat; & ita patrem teneri iterùm dotare filiam, quæ ſine culpa dotem amiſit, quia ex diſpoſitione iuris communis, eam dotare tenetur *dict. leg qui liberos*; fratrem vero, qui etiam certis caſibus tenetur dotare ſororem inopem ex ſpeciali beneficio ipſi ſorori conceſſo *dict.leg.cum plures, paragr, fin.* ſi ſemel eam dotauerit, non amplius teneri eam dotare, etiam ſi ſine culpa dotem amiſerit. Quamuis poſteà in fine numeri lectorem remittat ad Alexandrum *in dict. leg. ſi cum dotem*; Igitur hæc ſententia probatur ex diuerſo modo obligationis patris, & fratris; nam pater primo per ſe, & regulariter,ac ordinariè tenetur dotare filiam; frater verò ſecundariò tantum, & in ſubſidium, ac defectum patris. Quare ad fundamentum prioris ſententiæ Iuriſperiti huius ſententiæ reſpondent, quod tunc diſpoſitio legis non intelligitur de prima vice,quādò procedit ſecūdū iuris regulas ordinarias,& generales;ſecùs ſi nitatur in ſola æquitate,& procedit ſecūdū iuris regulas ſpeciales,& extraordinarias, & in ſubſidiū;tunc enim etiā diſpoſitio legis intel 560

intelligitur de prima vice, vt concurſus ſpecialium euitetur *l.1.Cod.de dotis promiſſion.* Confirmat P. Barboſa *dict.numero* 140 *ſiue.* frater non debet legitimam fratribus *l.fratres Cod.de inoffic.oſo teſtament.* Pater verò debet filiis legitimam ex ratione naturali *l.cum ratio ff. de bonis damnatorum*; & conſequenter tenetur nouam legitimam dare filio, qui caſu iam datam amiſit; vt poſt alios idem Barboſa *ibidem*, & proindè etiam tenetur dotare iterum filiam ſemel dotatam, quia dos ſuccedit loco legitimæ. Cum ergo dos ſuccedat loco legitimæ, & frater non teneatur dare ſorori legitimam, ſatis eſt, quod ſemel dotauerit; verùm ſi hoc argumentum vrgeret, probaret, neque etiam ſemel teneri fratrem dotare ſororem inopem. Extenditur autem hæc ſententia, vt etiam ſi frater, vt hæres patris, & poſſeſſor maioratus, vel fideicommiſſi à patre conſtituti, vel ex bonis communibus ſororem dotauerit, eidem non teneatur nouam dotem dare, etiam ſi caſu amiſerit, licet pater ſi viueret teneretur, ita Ripa *loco citato* P.Barboſa *ad leg.1.parte 4. numero* 135 *ff. ſoluto matrimonio.* & Fagundez *d.c.16 n.15.*

561 Quid in hac varietate dicendum; priorem ſententiam vti æquiorem, & benigniorem præferendam puto, cum verſemur in materia fauorabili, & quia poſterior nullam legem habet, quæ illi fauere videatur, & admittere illam differentiam inter patrem, & fratrem, cum vterque verè teneatur ex diſpoſitione legis, & iuris communis, quæ diſpoſitio in vtroque caſu fundatur in eadem ratione, ſcilicet æquitate, & charitate ac vinculo ſanguinis, & ſi huiuſmodi æquitas, & charitas ſanguinis potentior ſit in patre, quam in fratre illumque primatiò, hunc verò ſecundariò, & in defectum patris obliget, & præterea ſi quando frater diues fratri, aut ſorori inopi dedit aliquid loco alimentorum, ſi illud caſu, & ſine ſua culpa amiſerit, tenetur frater iterùm alimenta præſtare, vt ſentiunt Corduba, idem P. Barboſa, Surdus, Pontanus, Ioannes And. Azorius, & Megila *locis ſupra* 514 515. *&* 516. *allegatis.* Cur non etiam tenebitur ſorori pauperi, quæ abſque ſua culpa dotem ſemel ab eo acceptam amiſit, nouam dotem præbere vſque ad quantitatem alimentorũ, quæ ei deberet, cum dos ſuccedat loco alimentorum, & ſorori non minus neceſſaria videatur, quàm alimenta ob periculum pudicitiæ vitandum. Et quod alimenta, & dos, quando dos loco alimentorum ſuccedit, à pari procedant, traditum eſt *ſupra numero* 102. & docent auctores ibidem citati; multo autem magis ſi frater, ſi hæres & poſſeſſor maioratus à patre conſtituti, tenebitur iterùm dotem ſorori dare, cum prima fuit ſine culpa omiſſa, vt tenuit etiam Ludouicus Molina *loco ſupra numero* 559. *citato*, idque ob rationem eiuſdem Molinæ ibidem adductam, quia in ipſum fratrem hæredem, & maioratus poſſeſſorem transfunditur obligatio dotandi, quæ erat penes patrem, & ita nulla differentia poteſt aſſignari inter patrem, & ipſum fratrem.

§. XXI.

Frater diues, vt frater an teneatur dotare ſororem naturalem, & ſpuriam egenam, quæ aliundè non poteſt dotem habere.

562 DVbium tertium, an frater diues, vt frater ſorores naturales, & etiam ſpurias tam ex parte matris, quàm ex parte patris egenas (quas omnes *ſupra numero* 511. *ad* 517. oſtenſum eſt à fratre diuite, vt fratre in ſubſidium, & defectum parẽtum eſſe alendas) teneatur etiã dotare vſque ad quantitatem alimentorum eiſdem debitorum; negat expreſsè Fagundez *in Decal.lib. 4.c.17.n.* 9. & pro hac ſententia allegari poſſunt omnes Doctores *ſupra n.*201. aſſerentes patrem, licet teneatur filiæ ſpuriæ præſtare alimenta, non tamen teneri ei dare dotem etiam ſolum vſque ad quantitatem, & pro modo alimentorum debitorum. Nituntur ratione *d.numero* 201. *& n.*542. adducta, ſcilicet quod non valeat argumentum affirmatiuè de alimentis ad dotem ob rationem diuerſitatis, quòd alimenta annuatim, vel menſtruatim, aut dietim præſtari poſſunt, dos autem vno cumulo præſtatur, & ſic in dote interueniet maius onus, & grauius præiudicium.

At dicendum eſt, fratrem diuitem, vt fratrem ſororẽ naturalem, & etiam ſpuriam inopem, & aliundè non 563
habentem teneri pro quantitate, & modo alimentorum, quæ illi præſtare debet. Valet quippè argumentum affirmatiuè de alimentis ad dotem vſque ad alimentorum quantitatem, *vt ſupra num.*102. *&* 544. dos enim loco alimentorum ſuccedens non minus neceſſaria eſt, quàm alimenta, nè alioqui ſoror carens dote, & non valens nubere, facile periculo turpiter viuendi exponatur; quare illius onus maius fratris, ſicut & patris, quod in dotanda ſorore, aut filia naturali, aut ſpuria contingit, poteſt, & debet tolerari, vt conſeruetur pudicitia ſororis, aut filiæ, vt *ſupra d num.*102 *&* 511. dictum eſt. Quare pro hac ſententia allegari poſſunt omnes Doctores, *d.num.* 201. *&* 511. allegati; & expreſsè Ludouicus Molina *de primog.ibidem cap.*15.*n.*64. Additionator ad eundem Molinam *d.c.*15.*n.*42.*&* 54. & alij ab iiſdem allegati affirmant, & etiam Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegitim.Clericor.allegat.cap.*18.*n.*5. ad id allegans Coſtam *de remed.ſubſid.remed* 66.*n.*3.

Quid verò ſi ſoror, vel filia ſpuria dotem ſemel à pa- 564
tre, vel à fratre ſibi præſtitam amiſerit, an teneatur pater, vel frater diues nouam dotem dare, vt poſſit denuò nubere; Fagu *d.cap.*17.*n.*10. abſolutè, & indiſtinctè negat dicitque, quod ſibi imputent filiæ ſpuriæ, quod amiſerint, neque enim (ſubdit) illarum honor tantum conducit ad honorem parentum, & fratrum, vt illis tantum onus neceſſario imponendum ſit, præſertim cum non ſit conſequentia neceſſaria, vt non conſtituta dote pudicitiæ iacturam faciant, cum eis non deſint alimenta neceſſaria.

Sed dicendum eſt, ſi abſque culpa amiſerint iterùm 565
debere dotari, non ſolum à patre (de quo non mihi videtur dubitandum, cuius officium proprium eſt alere, & dotare filias, non ſolum legitimas, ſed etiam naturales, & etiam ſpurias, de qua re latè *ſequen.cap.* & plura tradita ſunt à me *in tract.de contract.matrim.cap.*11.) ſed etiam à fratre diuite in ſubſidium, & defectum parentum, cum etiãm in hoc caſu, ſeu in hac noua dote præſtanda, ſicut in prima conſtituenda militet eadem ratio æquitatis, & charitatis, atque coniunctionis ſanguinis, & etiam euitandi periculum pudicitiæ, quod ſemper magni faciẽdum eſt, & ſicut quando aliquid loco alimentorum datũ fuit, ſi amiſſum fuerit ſaltem abſque culpa, iterum alimenta ſunt præſtanda; ita etiam priori dote abſque culpa amiſſa, noua erit conſtituenda, cum ſuccedat loco alimentorum.

§. XXII.

In hoc caſu, in quo frater diues, vt frater tenetur dotare ſororem inopem, an in contractu dotis poſſit ſtipulari, & apponere pactum, quod dos ad ipſum reuertatur, ea abſque filiis defuncta.

DVbium quartum, an frater diues, vt frater de pro- 566
priis bonis dotans ſororem inopem, quæ aliundè, nec à patre, nec à matre, auovè paterno, aut materno, eorumvè hærede dotem habere poteſt, poſſit in actu conſtitutionis dotis apponere pactum, vt ipſa decedente ſine liberis, ad eundem fratrem reuertatur.

Petrus

Digitized by Google

566 Petrus Barboſa (quem ſequitur Fagundez *in Decal. lib.4. dict.cap. 16.num.15.*) *ad d.l.1.p.4.numer.135.& 136.* conſtituit generalem conclusionem, ſcilicet, quod in omni caſu, in quo frater tenetur dotare ſororem, non poteſt apponere pactum, quod mortua ipſa ſorore, ad eũdem fratrem reuertatur dos, & pro hac ſententia plures Iuriſperitos allegat præſertim Ancharanum, *conſ.434.* & Ripam *ad l.1.num.84.ff. ſoluto matrimon.* Probat, quia cũ ex neceſſitate, & obligatione legis dotet (vt *ſupra* probatum eſt) ſuccedit regula *l. ſi adrogator ff. de adoptionibus*, ibi, *cæterùm ſi fidei eius committat, vt quandocunque reſtituat, non oportet admitti fideicommiſſum; quia hoc non iudicio eius ad ipſam peruenit, ſed principali prouidentia, ſcilicet conſtitutione, ſeu ſtatuto Imperatoru*, vt *ib.* Gloſſa. Neque obſtare ait P. Barboſa cum Ripa, quod pater, qui magis tenetur dotare filiam, quàm frater ſororem, poſſit apponere tale pactum, vt ad ſe dos redeat decedente filia ſine liberis *l. quoties 30. ff. ſoluto matrimonio*: nam patre dotante, inquit, agitur de paruo filiæ præiudicio, quia pater tenetur dotem illi reſeruare, vel etiam nouam conſtituere, vt tradunt Doctores relati *ſupra numero 559.* & alij communiter, & conſtat *ex Authent. ſed quamuis, Cod. de rei vxor. actione*, quam rationem ſubdit Barboſa, cum eodem Ripa ceſſare in fratre, qui non tenetur iterum dotare iuxta tradita *ſupra n. 560.*

567 Reſpondetur primo, ſi tale pactum doti ſorori conſtitutæ, aut promiſſæ in actu ipſo conſtitutionis, aut promiſſionis appoſitum ſit ſorori ipſa præſente, & conſentiente, vel non contradicente, ſeu expreſsè, vel tacitè illud acceptante, pactum tenet, nec ſoror poteſt pacto, ſeu conuentioni contradicere, ſed ea ſine liberis defuncta dos ad fratrem dotantem, vel ad eius hæredes tranſire debet; ita Surdus *de alimentis tit. 1. dict. quæſt. 25. numero 10.* Franciſcus Molinus *de ritu nupt. quæſtio. 31.* & Fontanella *de pactis nuptialibus clauſ. 5. Gloſſa 10. parte 1. à numero 13. ad 27.* vbi in fortioribus terminis, ſcilicet quando frater de bonis paternis (vt quando certa pecuniæ quantitas eſt per pactum filiæ relicta pro dote) vel de bonis communibus, vel ex legitima ſorori debita eandem ſororem dotat, ſi in ipſo dotis contractu apponat pactum, vt ipſa ſine liberis decedente, dos ad ipſum fratrem tranſeat, ipſa expreſsè, vel tacitè conſentiente, & acceptante pactum eſſe ſeruandum, nec ipſam poſteà poſſe illi contradicere. Quod docuerunt Lucas de Penna à Molina, & Fontanella relatus, & alij Iuriſperiti, quos idem Fontanella *d. cl. p.1. numero 21.* refert; quidquid ſecus ſentire videatur P. Barboſa *loco citato*, Vincentius de Franchis *deciſ. 196.* & Menochius *de præſumpt. lib.3. præſumpt. 10. numero 24.* probat Molinus *numero 5. & ſequentibus*, & Fontanella *numero 19. & ſequent.* Quod tale pactum fieri, & apponi, ſororemque illi conſenſum præbere nullo in iure prohibitum reperitur, & ipſa mulier rei propriè eſt libera moderatrix, & arbiter, de qua re latè dicti Molinus, & Fontanella, & latiùs *infra*, vbi de dote filiabus à patre danda; neque obſtat *dict. leg. ſi adrogator*, quæ venit intelligenda quando his, cui à lege aliquid conceditur, & ex legis diſpoſitione debetur, conſenſum non præſtat pacto, vel conditioni oneroſæ.

568 Reſpondetur ſecundo, etiamſi in contractu dotis frater appoſuit præfatum pactum ſine conſenſu tacito, vel expreſſo ſororis, & ipſa contradicente, pactum fore validum, nec ſororem poſſe de tali dote contra pactum diſponere, ſed ea defuncta ad fratrem ipſum tranſire. Ratio eſt, quia talis dos datur de propriis bonis ipſius fratris, & licet ob paupertatem ſororis aliundè non habentis, frater ex neceſſitate legis, & coniunctionis ſanguinis dotet; tamen huiuſmodi neceſſitas non reddit pactum nullum ſicut non reddit ſimile pactum à patre appoſitum, maximè cum, & frater teneatur nouam dotem dare amiſſa priori abſque culpa iuxta tradita *ſupra numero 559. & numero 561.*

§. XXIII.

Frater Clericus beneficiatus non habens alia bona propria, an poſſit, & teneatur fratres, & ſorores pauperes alere, & dotare. ex redditibus beneficij Eccleſiaſtici.

DVbium quintum; an frater Clericus beneficiatus 569 non habens bona patrimonialia, poſſit, & teneatur ex redditibus, ſeu fructibus beneficij, ſuæ ſuſtentationi honeſtæ non neceſſariis fratres, & ſorores pauperes, & egenos aliundè non habentes, alere, & dotare iuxta genus ſuum, & decentiam ſtatus.

Conueniunt Doctores, & certum eſt, poſſe in vtroque foro alere, & dotare; ita Panormitanus, & cæteri Scribentes *in capite peruenit de arbitris.* Nauarrus *de ſpoliis Clericorum paragrapho vltimo numero 11. & n. 12.* Garzias *de expenſis capite 3. numero 36.* Corduba à Lara *in §. idem reſcripſit, numero 96. & 97.* Tiraquellus *de primogen. quæſtion. 62. numero 2.* Petrus Barboſa *ad l.1.p.4. numero 132. & 133.* Surdus *de alimentis tit. 1. quæſtion. 25. numero 11. cum ſequentib. & titul. 8 priuilegio 92. numero 5.* Mantica *de tacit. & ambiguis, lib. 13. tit. 16. numero 31. & 32* Fontanella *de pactis nuptial. clauſ. 5. Gloſſa 3. numero 30. ad 35.* Molfeſius *ad conſuet. except p.5. quæſtione 11. numero 20. & 21.* Giurba *deciſion. 45. numero 12.* Stephanus Gratianus *tom. 3. capite 552. numero primo.* Auguſtinus Barboſa *collectaneo ad capite peruenit de arbitris, & collectaneo ad capite 1. num. 5. de cohabitatione Clericorum*, Additionator ad Ludouicum Molinam *de primogen. lib. 2 capite 15. numero 61. fine* Rota Romana *deciſion. 269. numero 1. p. ſt tom. 2. conſil. crim. Farinac.* & Iuriſperiti communiter apud præallegatos, & ex Sũmiſtis & Theologis Angelus *verbo Clericus quæſtione 13. numero 11. & v. dos num. 4.* Syluester *v. Clericus 4. numero 11. quæſtion. 15.* & *v. dos quæſt. 5.* Roſella *v. Clericus 4. numero 11.* Azor *p.2. lib.2. cap. 40. quæſt. ore 5 6. & 7* Rebellus *de iuſtit. obligation. parte 2. lib. 5. quæſt. 4. numero 12.* Villalobos *p.2. tract. 22. diff. 4 numero 7.* & Fagundez *in Decalog. lib. 4. capite 17. numero 1. & 3.* Ratio manifeſta eſt, quod beneficiatus habens adminiſtrationem in vita æquiparatur vſufructuario, vt poſſit per actum inter viuos fructibus beneficij diſponere, vt poſt Gloſſam communiter receptam *in cap. præſenti v. reſeruari de offic. ordin. in 6.* Rota *d. deciſ. 269. num. 1. & deciſ. 41. num. 1. de probat in antiquis*, & fructus beneficij ſuperflui propriæ ſuſtentationi iuxta ſtatum poteſt, & debet beneficiatus expendere in eleemoſynas, & vſus pios, vt conſtat ex ſacris Canonibus, & nouiſſime ex Trid. *ſeſſ. 25. cap. 1. de reform.* & tradunt communiter Canoniſtæ, Theologi, & Summiſtæ, Clericus autem magis tenetur exercere charitatis actus, quam alius: Clericatus enim auget potius charitatem erga proximum *c. 1. de empt. & vendit.* & lex charitatis potius nos ad conſanguineos, quam ad extraneos in æquali neceſſitate obligat, & ſic cæteris paribus clericus ex fructibus beneficij poteſt, & tenetur ſubuenire patri, matri, fratribus, ſororibus, & aliis conſanguineis, & ſibi coniunctis, vt *loco cit.* probat Panorm. per textum clar. *in c.1. de cohabit cler. & Canone omnia d. 31. & can. non ſatis d. 86.* & poſt alios latè tradit Surdus *d. q. 25. n. 14. alleg. autem c.1. ſeſſ. 25. & cap. peruenit. 1. q 6.* reprehenduntur Epiſcopi, & cæteri beneficiati tanquam rei grauis peccati ex bonis

ſeu redditibus Eccleſiæ dantes conſanguineis ſolum, quandò dant non ad ſubueniendum neceſſitati,ſed dant conſanguineis diuitibus ad augendum illorum opes, & ad luxum inducendum, ſecus vero ſi dent illis vti pauperibus,& ad ſuccurrendum illorum neceſſitati,illorum ſtatu attento;vt apertè conſtat *ex dict.capit.1.ſeſſ.25.* Huiuſmodi etiam elargitio redditũ Eccleſiæ nõ prohibetur fieri conſanguineis,ſed intra vſus pios continetur, vt præallegati Doctores.

570 Videntur etiam conuenire Doctores, fratrem Clericum,& beneficiatum non habentem propria, vt ſunt patrimonialia bona, teneri alimenta præbere fratribus, & ſororibus pauperibus,non ſolum vt pauperibus,& titulo eleemoſynæ,ſed etiam vt fratribus,& ſororibus, & ſanguinis vinculo coniunctis;ita præallegati Doctores Præſertim,Nauarrus,Corduba,vterque Barboſa,Rota, Villalobos *locis citatis*,& Fagundez *d.cap.17.numero* 3. Probatur,quia frater diues,vt frater tenetur in ſubſidium alere fratres,& ſorores pauperes aliundè non habentes, vt *ſupra n.490.& 491* probatum eſt *ex iuribus d.num. 490. allegatis*, fundatis in iure,& vinculo ſanguinis, quod locum habet tam in Clericorum perſonis, quam laicorum: ergo ex conſequentia frater Clericus beneficiarius vt frater & fructibus beneficij tenetur, & cogi poteſt in ſubſidium alere fratres, & ſorores pauperes, quandonon habet propria bona,quibus poſſit illis ſubuenire. Confirmatur,quia etiam pater Clericus beneficiarius non habens alia bona propria tenetur ex redditibus beneficij alere filios, & filias iuxta genus ſuum, vt dictum eſt *ſupra num.193*. & tradunt Doctores *ibid.* citati.

571 Hinc frater beneficiarius, vti frater non habens propria bona tenetur ex fructibus beneficij alere etiam ſororem vterinam pauperem,cum quilibet alias frater diues,vt frater ſuam ſororem vterinam inopem alere obligetur, *vt ſupra n.498.*

572 Hinc quoque frater beneficiarius vt frater,alia bona non habẽs tenetur alere etiam fratres,& ſorores ſpurios etiam ex parte patris ex redditibus beneficij Eccleſiaſtici, quod tradunt in terminis Nauar.Cord.P.Barb. *locis cit.*& alij Iuriſperiti apud eoſdem,vt ex Theologis Azorius *d.c.40.q.7.*& Fagundez *d.cap.17.n 6.* & probatur ex traditis *ſupr.n.513.& 516.* vbi oſtenſum eſt fratrem diuitem,vt fratrem teneri quoſcumque fratres, & ſorores ſpurios inopes alere attenta æquitate,& diſpoſitione Canonica, ac proindè ex neceſſaria conſequentia etiam Frater Clericus ex fructibus beneficij tenetur eoſdem pauperes alere.

§. XIV.

Frater Clericus ex redditibus Eccleſiaſticis tenetur dotare ſororem inopem,quæ aliundè habere non poteſt.

573 DIfficultas eſt,an frater Clericus beneficiarius non habens bona patrimonialia,ex fructibus beneficij teneatur dotare ſororem pauperem aliundè non habentem vti ſororem,ſeu tanquam frater.

Prima ſententia aſſerit,licet frater Clericus ex fructibus beneficij poſſit,non tamen tenetur ſororem inopẽ dotare;ita Panormitanus *in d.c.peruenit n.1.de arbitris*, quem ſequitur Fagund.*d.cap.17.num.2.& ſequen.* Probat Panormitanus,& poſt eum Fagundez,quia ex fructibus beneficij dos danda eſt titulo eleemoſynæ,& ſic à fratre Clerico beneficiaria dos eſt danda ſorori tanquã pauperi,& ſub titulo eleemoſynæ,ſicut cæteris extraneis pauperibus, ſolum enim hoc titulo beneficiati ſorores ſuas,& filios in defectum bonorum patrimonialium dotare poſſunt ex fructibus beneficij,*can. quiſquis 12. qu. 2.& ſeſſ.25.dict.capit.1.de reform.* vnde neceſſaria eſt conſequentia, quod ad hoc cogi non poſſit; nam extra caſum neceſſitatis extremæ relinquitur arbitrio eleemoſynam facientis, cui potius velit eleemoſynam præſtare;vt docent S.Thomas *quod lib.8.art.13.*Caietanus *tom.2.tract.5.cap.3.*& alij,P. Barboſa *loco ſupra numer. 569.*&Fagundez *d.num.2.*relati.Neque obſtare dictum *cap.peruenit de arbitr.*aitPanormitanus,quia textus ibi dicit tantum fratrem Clericum ex fructibus beneficij ſponte ſua dotaſſe ſororem,non autem probat inuitum ad hoc cogi poſſe.Non etiam obſtare,quod frater Clericus ex fructibus beneficij teneatur alere ſororem pauperem,& dos loco alimentorum ſubrogetur,inquit Fagundez; nam ait argumentum affirmatiue non valere de alimentis ad dotem,cum alimenta facilius, vt potè annuatim,vel menſtruatim,aut dietim præſtantur, quam dos,quæ vno cumulo conſtituitur.

Verum altera ſententia, & communis tenet oppoſitum,& affirmat fratrem Clericum beneficiatum (vbi non extant dotandæ parentes,aut eorum hæredes, nec ipſe habet bona patrimonialia,& propria)in ſubſidium teneri dotare ſororem pauperem etiam vt ſororem; ita Scribentes *in dict.capit.peruenit per textum ibi de arbitris*; Alexander *in l.1.num.24.ff.ſoluto matrimonio*, Ripa *ibidem num.83* Guillielmus *in cap. Raynutius v. dotem num.72.*Boërius *deciſ.129.num.8.* Nauarrus *in apologia de redditibus quæſt. 1.monitu.26 numer.2. & loco ſupra num.169.relato*, Corduba,Mantica, P.Barboſa,Gimba,Molfeſius, Fontanella *locis eodem numero 569.citat.* Auguſtinus Barboſa *collect.ad dict.c.peruenit num.3.fine*, dicens hoc *ex d.textu* communiter colligi, *& collect.ad c.1.num.7.de cohabit.Cler.* Rota *deciſ.eadem num.569.allegata num.1.* & plures alij Iuriſperiti à Corduba,P.Barboſa,& Rota allegati; & idem aiunt (præter Fagundez) Summiſtæ,& Theologi *præfato num. 569.*allegati,Probatur primò hæc ſententia ex *dict.cap. peruenit.de arbitr.*ibi enim non exprimitur, quod frater Clericus ſpõtè dotauerit ſororem,ac proindè poteſt intelligi etiam quando inuitus id facit. Secundo quia diſpoſitio *l.cum plures §.fin.ff.de adminiſtr.tuto.* quod frater diues teneatur ſororem inopem dotare, quia frater, eſt generalis, & fundata in iure, & vinculo ſanguinis,ergo comprehendit etiam fratres Clericos, ſicut & diſpoſitio *l.promittendo de iure dotium* comprehendit omnes promittentes dotem, qui obligantur cuiuſcumque ſexus, & conditionis ſint, etiam Clericus ex Gloſſa ibi,& ratione *in l.fideiuſſor §.Prætor ait, ff. qui ſatis dare coguntur*,& P.Barboſa *loco ſupra numer.569. citato*, & quia ius ſanguinis,in quo lex ciuilis fundatur, etiam in perſona Clericorum locum habet; quare cum onere dotandi ſororem ſit aſtrictus Clericus beneficiarius,ſi bona propria non habet, tenetur de redditibus beneficij obligationi ſatisfacere,neque obſtat exceptio Fagund.quod ius ciuile abſque Papæ facultate de bonis Eccleſiaſticis, quales ſunt beneficij fructus, poſſit diſponere, nec etiam Clericos comprehendere; nam id non procedit, vbi lex ciuilis fundatur in æquitate, & iure naturali, & prætereа cum Clericus beneficiarius habeat adminiſtrationem bonorum beneficij in vita, eo ipſo, quod vt frater tenetur dotare ſororem, Clericatus non poteſt illum eximere ab obligatione, ſi habeat bona, de quibus poſſit diſponere in vita, eſto bona ex beneficio Eccleſiaſtico ſint acquiſita. Tertio, & vltimo probatur hæc ſententia, quia beneficiarius ex fructibus, & redditibus beneficij Eccleſiaſtici tenetur ſoluere ſua debita *capite peruenit de fideiuſſoribus*, Nauarrus *in dict. apolog.de redditibus citato numero ſecundo*, Rota *dict.deciſion.169. numero 2. & deciſion.41.numero ſecundo de probat. in antiquis.* Cum igitur dos ſorori inopi à fratre vt fratre, iure ciuili & etiam naturali in ſubſidium ſit debita,illam ſoluere, & conſtituere tenetur ex redditibus beneficij Eccleſiaſtici attenta conditione, & quali

qualitate eiuſdem ſororis, ſi propria bona, ſiue patrimonialia non habeat frater.

575 Auguſtinus Barboſa *d. collect. ad dict. cap. peruenit de arbitr. num* 3. limitat; quoad ſororem vterinam, quam ſequens ſententiam, & Doctores, de quibus *ſupra numero* 542. ait fratrem Clericum, ex redditibus beneficij non teneri dotare, quæ tamen limitatio reiicienda eſt iuxta tradita *n.* 541. *&* 544.

576 Sororem etiam ſpuriam inopem fratrem Clericum Beneficiatum bona patrimonalia non habentem teneri in ſubſidium dotare ex fructibus beneficij Eccleſiaſtici; tradidere Corduba à Lara *in dict. §. idem reſcript. num* 97 P. Barboſa *ad dict. l. 1. p. 4. numer.* 133. *ff. ſoluto matrimonio*, Nauarrus *de ſpoliis Clericorum dict. § vltimo num.* 11. Auguſtin. Barboſ. *dict. collect. ad cap. peruenit num. 4. de arbitriu*, Marianus Socinus, Ioannes Lupus relati à Corduba, & alij Iuriſperiti; & Azotius *p. 2. lib. 2. cap. 4. quaſt. 7.* ac nouiſſimè Ioannes Nicolaus Lucidotus *de illegit. Clericorum cap.* 18. & probant tum ex traditis *ſupra num.* 572. de obligatione fratris beneficiarij alendi ſororem inopem ex redditibus beneficij; dos enim loco alimentorum ſuccedit, & fauorabilior eſt, quam alimenta propter bonum publicum procurandę prolis, & conſeruationis pudicitiæ; ob quod frater tenetur ferre illud maius onus, quod eſt in dote conſtituenda, vt dictum eſt *ſupra numero* 202. *&* 544. & *alibi*, tum etiam ex traditis *ſupra dict. num.* 202. *fin.* vbi oſtenſum eſt patrem Clericum teneri dotare filiam ſpuriam ex redditibus beneficij, ſi aliunde dotari non poſſit: ergo etiam frater Clericus, quando tenetur in ſubſidium, & defectum patris dotare ſororem ſpuriam, inopem, tenetur etiam ex fructibus beneficij, ſi aliundè non habet, vnde poſſit illam dotare. His autem, & traditis *ſupra numero* 572. non obſtare conſtitutionem Pij V. incipientem; *Quæ ordini Eccleſiaſtico*, conſtat ex traditis *ſupra n.* 192. *&* 193.

Patruus diues vt patruus an teneatur alere, & dotare ſobrinos, & ſobrinas pauperes; & è contra ſobrinus diues patruum pauperem alere.

577 QVæſitum ſecundum, an patruus, vt patruus, ſi diues ſit teneatur alere, & dotare filios, & filias fratris; & auunculus vt auunculus filios, & filias ſororis inopes aliundè habere nequeuntes. Dixi vt patruus, nam an vt hæres, & ſucceſſor in fideicommiſſo, vel maioratu, aut primogenitura teneatur, vt explicatum eſt *ſupra hoc capit. quæſito* 7. Præſertim *numero* 378. maioris claritatis gratia ſeorſim agemus de alimentis, & dote.

§. XXV.

Diſcutitur an patruus teneatur alere ſobrinum, ſeu neptem ex fratre pauperem.

578 IGitur quoad alimenta fratrem non teneri ea præſtare filiis, & filiabus fratris, & ſororis pauperibus in ſubſidium, ſicut tenetur præſtare fratri, & ſorori, ex Iuriſperitis affirmarunt Odofredus *in l. 2. Cod. de alendis liberis*; Coſta *ſelect. lib. 2. cap.* 20. Corduba *in §. idem reſcripſit numero* 109. *&* 127. *& in § ſi mater num.* 53. Syluanus *cont.* 33. *numero* 14. Ludou. Molina *de primog. lib. 2. capite* 15. *numer.* 67. Additionator *ad eundem Molina lib. 2. dict. capite* 15. *numero* 67. *&* 68. (vbi aſſerit iure communi inſpecto alendi onus inter collaterales vltra primum gradum non porrigi, & ſic in Regia Audientia pro quodam Marchione de Poza contra patruũ fuiſſe obtentum) P. Barboſa *ad l. 1. p. 4. numero* 142. *ff. ſoluto matrimonio*, Garzias *de expenſis cap. 3. numero* 55. Gaſpar Antonius Theſaurus *quæſtion. for. lib. 3. q.* 67. *numero* 33. *fine.* Fontanella *de pactis nuptial. clauſ. 5. Gloſſa.* 3. *numero* 38. Larea *dec. ſ.* 47. *à num.* 15. & Præſertim *num.* 18. 20. 21. *& ſequen.* & plures alij Iuriſperiti à Corduba, Molina, Garzia, Larea *locis citatis*, & Surdo *de alimentis tit. 1. q.* 28. *num.* 6. relati. & ita ſentire communiter Iuriſperitos dixit Syluanus *loco citat.* Syluanum in hac re ſequuta eſt Rota Romana *deciſ.* 408. *num.* 17. *p.* 5. *diuerſorum apud Rubeum*, vbi alios allegat. Ex Theologis Molina *de iuſtitia, & iure tom. 3. diſput.* 616. *numer.* 8. *fine*; Rebellus *de obligat. iuſtitiæ p. 2. lib. 5. q. 4. n.* 26. Villalobos *p. 2. tract. 27. diff 4 n.* 9. Fagundez *in Decal. lib. 4. c. 16. numer.* 21. & Frageoſus *de Republ. Chr. p. 3. lib. 2. diſp. 5. num.* 47. probat primo, quod nullibi in iure cautum reperitur, quod patruus teneatur alere ſobrinum, aut ſobrinam pauperes, ergo compelli non debet, *argum. leg. illam Cod. de collat.* Secundo ex textu *in l. inſtituta, §. de inofficioſo, ff. de inofficioſo teſtamento*; vbi nepti contra eum agenti de inofficioſo cogitur patruus exhibere alimenta pendente lite, eo quod nepos ſententiam obtinuerat in fauorem: ergo circumſcripta ſententia non fuiſſet alendus. Tertio quia lex naturæ in tranſuerſales remotiores, quales ſunt filij, & filiæ fratris, & ſororis non habet eandem vim, quam habet in ipſos fratres, & ſorores. Quinto, & vltimo, quia patruus nullo iure cogitur dotare ſobrinam iuxtą ſententiam Doctorum magis communem: de qua infra, ergo neque alere. Neque his repugnare ait Petrus Barboſa textũ *in cap. in de cohabit Cleric.* vbi ſobrinus Clericus iubetur amitæ alimenta præſtare; quia non ea ratione inquit, iubetur id facere, quia amita erat, ſed quia pauper erat: & quia Clericus ex redditibus Eccleſiaſticis tenetur ſubuenire pauperibus, maximè conſanguineis, *c. non ſatis d.* 50. & notatum eſt *ſupra numero* 569. Neque etiam æquiparatio, quæ de fratre ad nepotem quoad ſucceſſionem ab inteſtato fit, ad alia (inquit Molina *d. n.* 67. *verſic. ſed quamuis*) eſt pertrahenda, & præſertim ad id, vt ſicut frater diues ad alendum fratrem, & ſororem tenetur, ita etiam ad alendum filios, & filias fratris, & ſororis cum ad alendũ fratrẽ, & ſororẽ ex ſpecialibus rationibus teneatur; quod confirmat à ſimili, quia quamuis frater poſſit turpi perſona inſtituta teſtamentum fratris contratabulare, id tamen nepos ex fratre prædefuncto facere non poteſt *leg. fratris, Cod. de inofficioſo teſtament. Gloſſa in §. 1. v. agentes inſt. eod.* & eſſe communem opinionem tradit Iaſon *in l. fratres num.* 5. *Cod. eod.* Hinc per regulam correlatiuorum, neque ſobrinum aut ſobrinam diuitem teneri, aut cogi poſſe præſtare alimenta patruo pauperi, tradunt Corduba *in d. §. idem reſcripſit num.* 126. P. Barboſa *d. n.* 142. & Salgad. *in labyrintho*, Larea *dicta dec.* 57. *à n.* 20. *credi. concurr. p. 1. c. 24. n.* 153. 154 155. 158. 159. *&* 162. qui pro hac eadem ſententia plurimos alios Iuriſperitos allegant, & Larea *n.* 21, addit in facti contingentia ſuum Senatum pro nepote contra patruum iudicaſſe, vt ei petenti alimenta nepos exhibere non teneretur.

Limitatur autem ab aliquibus hæc ſententia, vt non procedat, quando nepos, ſeu ſobrinus à quo 579
patruus pauper petit alimenta, poſſideret maioratũ, qui eſſet dignitas, nempe eſſet dux, marchio, aut comes: tunc enim ne patruus in ducatus, marchionatus, vel comitatus opprobrium mendicare cogatur, alimenta eſſe ei omnino decernenda, tradidere Fabian. *in Auth. nouiſſ. n.* 73. *Cod. de inoff. teſt.* & plures alij, quos Rot. Rom. *deciſ.* 194. *n.* 48 *p.* 7. *diuerſ. apud Rub.* refert, & ſequitur, quibus tamen contradicit Corduba *in dict. §. ſi mater cit. n.* 53. dicens, quod non debet cogi præſtare alimenta, qui præſtare vllo iure non obligatur, quamuis addat ſe in hoc caſu quid affirmandum ſit, relinquere aliis iudicandum.

Oppoſitum tamen, & patruum diuitem teneri alere ſobrinum aut ſobrinam pauperem aliundè nõ habentẽ; 580

& è contra aſſeruerunt Crotus *in l. filius familias §. diui numero 30. in fine, ff. de leg. 1. ibid.* Ripa *numer. 43.* & Loazes *num. 96.* Rota Romana *deciſ. 30. num. 5. & ſeq. p. 7. diuerſorum apud Rubeum, & deciſ. 194. numer. 4. & 45. & 46. eadem p. 7. diuerſorum, & latiſſimè deciſ. 136. coram Dunozetto poſt repertorium Farinac. de vlt. vol.* Surdus *de alimen. d. q. 28. num. 7. & ſequen. dict. 12.* & Andraeas Fachineus *controu. iuris lib. 12. cap. 61.* Pontanus *de aliment. cap. 10. num. 2. fine.* Giurba *deciſ. 5. n. 14. & ſequen.* vbi allegat Colerum *de alim. lit. I. quæſt. 9 à num. 27.* Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegitim. Clericorum cap. 18. num. 14. & 15.* & ex Theologis Azorius *p. 2. lib. 2. cap. 40. quæſ. 10.* & ita hanc ſententiam in ſupremo conuentu Caſtellæ iudicatam fuiſſe teſtatur Ludouicus Molina *dict. numero 67.* Verſic. *His tamen non obſtantibus,* & Aragoniæ deciſum refert Mont. *deciſ. 16. num. 1.* & Siciliæ refert Giurba *d. deciſ. 5. num. 14.* communi omnium voto pronuntiatum neptem diuitem cogendam ad alendum patruum pauperem; ita etiam fuiſſe iudicatum à ſuo Senatu refert Theſaurus, *loco ſupra numer. 578. allegato.* Probatur hæc ſententia primo, quia iure ciuili in ſucceſſione ab inteſtato filius fratris repræſentat perſonam patris ſui, in eiuſque locum ingreditur, itavt cenſeatur vna, & eadem perſona, *§. ſi igitur, in Auth. de hered. ab inteſtato ven. Auth. ceſſante Cod. de legitim. hered.* Becius *conſ. 81.* & plures alij à Surdo *dict. quæſt. 28. num. 2.* adducti. Cum ergo Sobrinus iure ciuili repræſentet patrem ſuum, & eodem iure cautum ſit fratrem teneri alere fratrem inopem in ſubſidium, vt *ſupra quæſito præcedenti* latè probatum eſt, etiam nepos inops, alendus erit à patruo. Præterea frater appellatur filius fratris *cap. quæritur 22. q. 2.* vbi ſoror dicitur (ſcilicet Sara vxor Abraham) quia filia fratris erat. Tertio facit *d. capite 1. de cohabitatione Clericorum num. 578.* relatum; & *cap. cum quidam §. finali de iure iur.* in eo enim ſenſu ſancitum eſſe, vt quilibet cognatus ſubſidia vitæ cognato ſuo miniſtrare teneatur, colligitur ex illis verbis eiuſdem textus *humanitatis ſubſidium*; quæ verba referuntur ad alimenta vt notant Scribentes *in cap. cum haberet ſine, de eo qui duxit in vxorem &c.* & tradunt alij, quos latè refert Giurba *d. deciſ. 5. num. 18.* Demum quia eadem æquitas, & ratio naturalis, & vinculi ſanguinis, qua nituntur iura conſtituentia fratrem diuitem debere alere fratrem inopem, militat etiam in nepote ex fratre ob maximam licet non ita proximam, & ſtrictam ſanguinis coniunctionem reſpectu eiuſdem principij, à quo deſcendunt; quæ etſi non eſt æqualis, ſed minor, tamen cum parum diſtet, non impedit ſeu non facit, vt ius naturale, ſeu natura ipſa dictet fratrem, etiam fratris filium inopem, & aliundè non habentem debere alere. Igitur cum obligatio alendi deſcendat ex æquitate naturali, & ſanguinis coniunctione *l. ſi quis à liberis, § vtrum, ff. de liberis agnoſcendis,* tenetur patruus diues nepotem inopem, & nepos diues patruum inopem alere. Et hanc eandem ſententiam ex parte ſequitur Merenda *controu. iuris to. 3. lib. 14. cap. 31.* dum vult *in d. §. vtrum*, ibi, *an vero etiam matrem, cæteroſque parentes, & per illum ſexum contingentes cogamur alere, videndum eſt, & magis eſt* (quæ eſt reſponſio 1. c. ad dubium) *vt vtrobique Iudex ſe ſe interponere,* eſſe ſermonem non de parentibus, de quibus in antecedentibus verbis, ſed de diuerſis, nempe de collateralibus ex parte matris, reſpectu quorum, an ſint alendi aliundè non habentes, remittitur conſiderationi iudicis, cum reſpectu parentum regula certa ſit debere ali, ſi aliundè non habeant, à filiis, qui ab eis eſſe habuerant; dicit ergo Merenda, quod iudex circa obligationem alendi collaterales iuxta ſequentia verba reſponſione 1. c. *in dict. §. vtrum*, ibi *quorumdam neceſſitatibus facilius ſuccurſurus, quorumdam ægritudinibus, & cum ex æquitate hæc res deſcendat, charitateque ſanguinis ſingulorum deſideria iudicem perpendere oportet*; debet attendere, & conſiderare æquitatem; & eam charitatem, qua ſe inuicem complecti debent ſanguinis vinculo coniuncti, & ſingulorum deſideria, & inde decernere, quod æquo, ac bono conuenire putauerit, & charitati debitæ, coniunctioni ſanguinis, conſideratis quantitate patrimonij illius, qui debet alere, neceſſitate, & bonis, maliſue moribus alendi, & eiuſdem reuerentia erga eum à quo alimenta poſtulabit; nam ſi contumax fuerit erga eum, & inobediens, aut ſuis malis moribus ei ſit dedecori, addit Merenda, quod abſtinere debebit iudex, quia tunc nimis durum eſſet, ei ex ſuo alimenta præbere; niſi ratio validè vrgens id perſuaſerit. Notat vero idem Merenda *dict. capite 31. numero 5.* inter has obligationes collateralium illud eſſe diſcrimen, quod frater habet fundatam intentionem aduerſus fratrem diuitem, cæteri vero collaterales remotiores debent iudicibus oſtendere, ſe re obſequio, neceſſitate, integriſque moribus meruiſſe ſubſidia vitæ obtinere ab eo, quem vinculo ſanguinis non obligāt ſimpliciter, ſed ita demum ſi probitate, & erga eum reuerentia ſe ſe dignos commiſeratione reddiderit. Prædicta Merenda, quæ an *ex dicto paragrapho vtrum colligantur* videtint alij; illius ſententiam amplector ſolum, quatenus fauet huic poſteriori ſententiæ; ſecus tam ſobrinis, quam fratribus pauperibus aliundè non habentibus teneri patruum ſubminiſtrare alimenta, niſi conſtet de ingratitudine eorum erga ipſum; & non intercedere illud diſcrimen, abſque dubio ſentiunt Doctores in principio allegati pro hac ſententia. Quæ tamen ita intelligitur, ſcilicet quod patruus, ſeu amita dum viuunt, teneantur filios ex fratre, vel ex ſorore, ſi egeant, alere ipſis viuentibus; non autem, quod poſt eorum mortem poſſint vendi bona hæreditatis eorum pro neceſſitatibus nepotum ſuperuenientibus etiam poſt eorum obitum; ſiue hæreditas peruenerit ad alios conſanguineos remotiores, ſiue ad extraneos inſtitutos hæredes ab ipſo patruo, vel ab ipſa amita; vt in terminis Rota *dict. deciſion. 408. numero 16. parte 5. diuerſorum*; & colligitur etiam ex aliis Doctoribus præallegatis, qui loquuntur de patruo, quando ipſo viuente nepos ex fratre, vel ſorore eget, nec aliundè poteſt habere alimenta; nec vllus vmquam dixit hoc onus tranſire ad hæredes patrui, ſicut dicitur de hæredibus patris, vel aui. Porro huic ſententiæ non obſtāt deducta pro priori ſententia.

Ad primum enim argumentum reſpondetur primo 581
iura ipſa conſtituentia fratrem diuitem debere alere fratrem, & ſororem pauperem, comprehendere etiam ſobrinum, & ſobrinam ob eandem æquitatem æqualem, vel ferè æqualem, & ob cætera in primo, & ſecundo argumento poſterioris ſententiæ tradita.

Reſpondetur ſecundo cum Surdo, Fachineo, & Giurba ſi lex ſcripta deficit, rationem naturalem, & rei æquitatem non deficere, quæ ſufficere debet pro lege, & iudicem non minus debet mouere, quam lex ipſa ſcripta *leg. cum ratio, ff. de bonis damnatorum*, ibi *cum ratio naturalis quaſi lex quædam*; cum ergo ratio naturalis, quæ omnibus animantibus communis eſt, ſuadeat nos propter ſanguinis charitatem coniunctos alere, ratione eiuſdem cognationis, & charitatis ſanguinis, patruus nepotem, & ſobrinum pauperem; & è contra nepos patruum, & amitam pauperem alere tenetur, & cogitur; ex quibus, & ex traditis *numero præcedenti*, argumento vltimo ſatis euidenter probatur collaterales in ſecundo gradu ſibi inuicem egentibus iure naturali teneri præbere alimenta neceſſaria, cum hæc obligatio oriatur ex ſanguinis vinculo, vt dictum eſt; & id indicant omnes Doctores *num. hoc, & præcedenti* allegati.

Ad ſecundum deſumptum *ex l. inſtituta, §. de inoſ-* 582
ficioſo

Digitized by Google

ficioſe, omiſſa alia reſponſione, quod textum illum non ſolum in cauſa appellationis, ſed etiam in cauſa principali, & in prima inſtantia intelligunt plures Doctores, præſertim Afflictus *deciſ.*10. Surdus *d.quæſt.*28.*num.*11. Giurba, & Fachineus *d.lib.*12.*cap.* 62. Verſic. *fundamentum*, reſpondent textum non fundari in eo, quod ſententia eſſet lata pro pupillo, nepoti contra patruum; ſed propter inopiam, vt in textu expreſsè habetur, ibi, *interim propter inopiam pupilli*; ſolum igitur ex facto contigit, vt alimenta poſt latam ſententiam fuerint decreta. Alias reſponſiones vide apud Giurba *d.deciſ.* 5. *num.*27.*ad* 32.

Ad tertium ex traditis argumento tertio ad probandam poſteriorem ſententiam, & in reſponſione ad primũ patet, legem, & æquitatem naturalem ſe extendere etiam ad ſobrinum, & ſobrinam.

583 Ad quartum, & vltimum primo negatur antecedens, cum contrarium teneant non pauci Iuriſperiti, vt *infrà*. Secundò illo admiſſo Surdus *d.quæſt.*28.*num.*9. & Fachineus *d.cap.*61. negant conſequentiam, eo quod argumentum de dote ad alimenta negatiuè ſumptum non valeat; ſcilicet non tenetur dotare, ergo nec alere, quia multæ ſunt perſonæ, quibus alimenta debentur, non tamen ſunt dotandæ; quales ſunt, inquit, mater, & aliæ, & in ſpecie ſoror vterina; ſed quod ſoror vterina inops ſit etiam dotanda *ſuprà* oſtenſum eſt; quid de matre *cap.ſequ.* Tertiò reſpondetur argumentum de dote ad alimenta negatiuè non procedere, quando non eſt eadem, ſed diuerſa ratio. Eueratdus *loco de dote ad alimẽta*, Surdus *tit.*9.*quæſt.*1.*num.* 8. & *quæſt.* 14. *num.* 14. Fachineus *lib.*11.*cap.*40.*fin.* Montier.*d.deciſ.* 16.*num.* 16 diuerſa autem eſt ratio alimentorum, & dotis, cum alimentorum cauſa vrgentior ſit, ex quo ſine eis quis viuere non poſſit, at ſine dote poſſet, modo tamen alimenta ſubminiſtrentur, hæc quoad alimenta.

§. XXVI.

Diſcutitur an patruus diues teneatur dotare ſobrinum, ſeu nepotem fratris ſui filium pauperem.

584 QVo ad dotem verò patruum diuitem, vt patruum non teneri, nec cogi poſſe dotare ſobrinam, ſeu neptem ex fratre, neque Auunculum nepotem ex ſorore, tradidere vltra Iuriſperitos, & Theologos *ſuprà n.*578. relatos Angelus, Imola, & Alexander *in l.*1.*ff.ſoluto matrimonio ibidem*, Ripa *num.* 86. & Baldus Nouellus *numer.*147.*& de dote* 6.*p.princip.*16.*ſpeciali n.*5. Corraſius *in l.quiſliberos num.*112.*ff.de ritu nuptiarum*, Campegius *de dote* 1.*p.quæſt.*19. Riminaldus iunior *conſ.*777. *num* 6. Menochius *de præſ.lib* 4.*præt.*189.*num.*43 *fine.* Mantica *de tacitis, & ambig.lib.*12.*tit.*16.*n.* 36. nonnulli alij Iuriſperiti à Corduba, Molina, P.Barboſa, & Fragoſo *locis ſuprà d.num.* 578.*citatis*, relati, & Syluanus *ſuprà allegatus d.conſ.*33.*num.*12. vbi dicit opinionem eſſe communem, & ſecundum eam in cauſa magni ponderis fuiſſe iudicatum, fundamentum eſt idem, quod *dicto num* 578. adductum, ſcilicet, quod lege non reperitur cautum. Confirmant, quia frater diues, vt frater non tenetur dotare ſororem vterinam pauperem iuxta tradita *ſuprà num.*542. ergo neque ſobrinam, ſeu filiam fratris, aut ſororis, quæ eſt ei in remotiori gradu: & hanc ſententiam videtur tenere etiam Fachineus *loco ſuprà num.*580. *citato.* Hanc doctrinam & traditam *ſuprà d.num.*578. Rebellus *loco idem allegato* addit notari debere præſertim à Religioſis; ne fortè maiori ſolicitudine procurandi dotes, & alimenta ſobrinis teneantur mare, & aridam circumeundo cum ſuo magno ſpiritualis quietis, & ædificationis detrimento, quàm obligatio exigat, & benè ordinata charitas permittat.

Contrarium, & Patruum, & Auunculum diuitem teneri dotare ſobrinam inopem aliundè non habentem, 585 ſentiunt Baldus *in d.l.*1. *num.* 1. *ff. ſoluto matrimonio*, Afflictus *deciſ.*371.*num.*3. & Surdus *tit.*1.*d.quæſt.* 28. *num.*9. & Rota Romana *dicta deciſ.*30.*num.*3. *ad* 8.*p.* 7.*diuerſorum apud Rubeum*, & Ioannes Nicolaus Lucidorus *de illegitimorum Clericorum cap.*18. *num.* 14. probant Baldus, & Afflictus *per textum in l.& nihil, ff. de in rem verſo*, qui tamen textus loquitur de nepte reſpectu Aui, ſcilicet de nepte ex filio: probatur ergo argumentis primo, ſecundo, & quarto *ſuprà num.*580. adductis, quæ procedunt non ſolum quo ad alimenta, ſed etiam quoad dotem ſaltem vſque ad quantitatem alimentorum debitorum, & confirmatur, quia dos, & alimenta æquiparantur ſaltem quo ad quantitatem alimentorum, præſertim vitæ neceſſariorum, & valet affirmatiuè argumentum de alimentis ad dotem, vt *ſuprà num.*500.536.541.& 544. notatum eſt, & quia dos eſt magis fauorabilis, & videtur magis neceſſaria ob bonũ prolis ſuſcipiendæ, & pudicitiæ conſeruandæ, vt *iiſdem locis* dictum eſt. Quanta autem debeat eſſe huiuſmodi dos reſoluendum eſt iuxta tradita *ſuprà num.* 537. & 546. licet autem hanc ſententiam, & aliam *numer.*578. ſtabilitam veriores exiſtimẽ; non ideo tamen puto Religioſos debere eſſe nimis ſolicitos de prouidendis alimentis, & dotibus ſuis ſobrinis pauperibus, ſaltem vbi non conſtat euidenter de paupertate, & quod aliundè vllo modo honeſtè habere poſſent, quo caſu etiam obtinenda erit ſuperiorum licentia, & cauendum, ne id fiat cum detrimento propriæ, & aliorum quietis interioris, & exercitiorum ſpiritualium notabili; & ne inde aliis tam ſecularibus, quam Religioſis gignatur ſcandalum, malumve præbeatur exemplum, de qua re latius *infrà cap.*23.

Ex dictis huic quæſito ſunctis traditis *præcedenti quæſito à num.*569.*ad* 575. infertur patruum Clericum 586 beneficiarium poſſe filios, & filias fratris pauperes alere, & dotare ex redditibus beneficij Eccleſiaſtici, imò & teneri, vbi non habeat propria bona patrimonialia, ſicut *ſuprà à d.num.*569. probatum eſt de fratre Clerico beneficiario erga fratres, & ſorores pauperes.

Vtrum verò, dum frater, aut patruus Clericus beneficiatus, qui non habet alia bona patrimonialia, dotat ex 587 redditibus Eccleſiaſticis ſororem, aut ſobrinam pauperem, teneatur, vel poſſit in dote, ſeu dotis contractu apponere pactum, vt ſoluto matrimonio nullis relictis liberis dos ad Eccleſiam reuertatur, Fagundez *in Decalog. lib.*4.*cap.*17.*num.* 5. primò dicit non teneri apponere tale pactum, quia prædicta dos (inquit) datur titulo eleemoſynæ iuxta doctrinam, & ſententiam traditam *ſuprà num.* 573. & Doctores *ibidem* allegatos, eleemoſyna autem cum datur, abſolutè datur, & non ſub conditione reuertendi ad dantem, ſi accipiens emoriatur, vel viuus redeat ad meliorem fortunam, ſecundò dicit eum poſſe apponere huiuſmodi pactum ſi voluerit, nullam huius affert rationem, ſed ea eſt aſſignanda, quod frater Clericus beneficiatus cum iuxta eiuſdem Fagundez ſententiam traditam *ſuprà d.num.*573. non teneatur ex redditibus Eccleſiaſticis dotare ſororem inopem, in dote illa danda, & conſtituenda ſe habet, & cenſetur tanquam extraneus, qui ſponte, & liberaliter fœminam dotet: extraneus vero mulierem dotans in ipſo dotis contractu ipſa etia m inuita poteſt apponere pacta, quæ voluerit; & ſic vt dos ad ſe, vel ad alium reuertatur ipſa defuncta: vt *l.vni c.§.accedit.Cod.de rei vxor.act.* Franciſcus Molinus *de ritu nupt.lib.*3.*quæſt.*59.*num.*23. & alios allegans Fontanella *de pactis nuptialibus, clauſ.*5.*gloſſ.* 10. *p.*1.*num.*8.

Reſpondetur non teneri tale pactum apponere, quia 588 dotat ex neceſſitate, cum teneatur dotare iuxta tradita *ſuprà num.*574. Reſpondetur ſecundò poſſe validè illud pactum apponere ipſa ſorore, vel ſobrina conſentiẽte expreſsè, vel tacitè iuxta tradita *ſuprà num.*567. Reſ-

Digitized by Google

ponderetur tertiò poſſe apponere etiam ipſa, neque expreſſe, neque tacitè conſentiente; quia non dotat de bonis ipſius ſororis, aut communibus; ſed de bonis Eccleſiaſticis ad ſe ſpectantibus quoad vſum, & adminiſtrationem, & etiam quo ad dominium iuxta magis communem ſententiam; licet cum obligatione expendendi in vſus pios, & ſi ſoror ſemel dotata abſque ſua culpa amitteret dotem, iterum frater teneretur illam ex iiſdē redditibus dotare, vnde intrant tradita *ſuprà numero* 568.

§. XXVII.

Vitricus, & nouerca an teneantur in ſubſidium priuignum pauperem; & è contra priuignus alere vitricum, & nouercam pauperes.

589 QVæſitum tertium; an vitricus diues teneatur alere priuignos, ſeu filios ſuæ vxoris ex alio viro pauperes, qui neque à matre ipſa, neque ab Auo paterno, neque aliunde alimenta habere poſſunt.

Reſpondetur non teneri, ita Baldus, Salicetus, & alij Scribentes *in l. ſi paterno, Cod. de negotiis geſtis*. Lancellotus *in l. ſi conſtante in fine princip. ff. ſoluto matrimonio*, Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis, §. ſi quis ex eis, num. 273. ff. de liber. agnoſcendis* Surdus *de alimentis tit. 1. quæſt. 41. per totam; & tit. 6. quæſt. 11. numer. 13.* Molfeſius *ad conſuetudines Neap. tom. 1. p. 5. quæſt. 11. num. 37. & ſequ.* & cæteri Iuriſperiti, quos latè refert Surdus *d. quæſt. 41. num. 1. & 2.* & conſtat *ex d. l. paterno*, vbi decernitur, quod vitricus, qui alimenta priuigno præſtitit cum animo, aut declaratione expreſſa, vel tacita repetendi, poteſt illa repetere, quod ei non permitteretur, ſi obligaretur præbere; nam cenſeretur propriū debitum exoluiſſe. Ratio autem eſt, quia iudicatur tanquam extraneus reſpectu priuigni, cum non ſit loco parentum, vt colligitur *ex l. ſi nondum, Cod. de furt.* vbi priuignus accuſat vitricum; cum tamen filius non accuſet patrem. Ampliant Lancellotus *loco citato*, Corduba *num 274.* & Surdus *d. quæſt. 41. num. 2. & d. quæſt. 11. num. 13.* cum aliis, vt etiam quando dos ob vergentiam mariti ad inopiam fuit collocata in tuto, mater ipſa non poſſit eos alere ex fructibus eiuſdem dotis; ſed ſi aliqui fructus ſuperſint vltra id, quod pro oneribus matrimonij erat neceſſarium, reſeruentur meritò, & eius lucro cedunt, vt præter citatos Doctores Baldus *in d. l. ſi conſtante num. 104. ff. ſoluto matrimonio*, Ioannes Lupus *in cap. per veſtras in 1. notabili, §. 19. num. 1. de donat. inter virum, & vxor.* Molfeſius *d. quæſt. 11. num. 41. & tom 2. conſ. 11. num. 38. & ſequ.* & alij allegati *infrà num.* 842.

590 Addunt Surdus *d. quæſt. 41. num. 9.* & Molfeſius *d. quæſt. 11. num. 40.* Neque nouercam ex bonis propriis teneri priuignos, ſeu filios mariti ex alia vxore pauperes alere; quia etiam ipſa reſpectu priuignorum habetur vti extranea perſona, nec maior erga priuignos debet eſſe obligatio nouercæ, quam vitrici. Addit Surdus *d. quæſt. 41. num. 12.* aliam rationem, quare vitricus, & nouerca non teneantur ex propriis bonis alere priuignos pauperes, ſcilicet, quia inter eos nullum eſt ius ſucceſſionis *l. v. trico, Cod. comm. de ſucceſſion.* ſed quædam ſola affinitas, cuius vigore non datur ſucceſſio. Dixi *ex propriis bonis*, nam nouerca vbi propter vergentiam mariti ad inopiam, vel ex alia cauſa, eſſet illi dos reſtituta, vel aliter in tuto collocata; deductis alimentis, quæ ſibi, viro, & communibus liberis ſunt neceſſaria; ſi quid fructuum eiuſdem dotis, & donationis propter nuptias ſuperſit, de eo debet alere priuignos, vt Cynus *in l. vbi adhuc quæſt. 10. Cod. de iure dot.* Surdus *d. q. 41. n. 10.* Molfeſius *d. n. 40 & 41.* & alij Iuriſperiti relati à Surdo. Ratio manifeſta deducitur ex traditis *numero præcedenti*; ſcilicet, quia durante matrimonio fructus dotis, & donationis propter nuptias ſunt mariti, & quando ob aliquam cauſam ad vxorem perueniunt deductis expenſis, & aliis neceſſariis pro ipſa vxore, filiis, & familia, quod ſupereſt pertinet ad maritum, in eiuſque, & creditorum beneficium remanet; ac proinde cum onus paternum ſit alere filios, vt creditores alimentorum, hoc onus adimplet nouerca ex fructibus viri, licet non teneatur ex bonis propriis, vt dictum eſt.

591 Verum prædictis obſtare videtur, quod priuignus tenetur alere nouercā inopem, vt tenent Iaſon *in Auth. præterea n. 2. Cod. vnde vir., & vxor.* & Surdus *tit. 1. q. 40.* & Molfeſius *d. q. 11. n. 39.* ergo per regulam correlatiuorum, etiam nouerca tenetur alere priuignum pauperem, & ex conſequenti etiam vitricus tenebitur priuignum pauperem alere.

592 Hæc obiectio poſtulat reſolutionem difficultatis; an priuignus ex aliqua ſpeciali ratione teneatur alere nouercam pauperem. Igitur non teneri ſuſtinent Angelus *in d. Auth. præterea*, Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis in princip. n. 37. ff. de liber. agnoſc.* & nonnulli alij à Surdo *d. quæſt. 40. num. 3.* relati. Probant, quia nullo iure cautum eſt, priuignum debere alere nouercam, cui viduæ, & inopi ideo ius alio remedio conſuluit, ſcilicet vt in quartam bonorum viri defuncti ſuccederet *d. Auth. præterea, Cod vnde vir, & vxor.* ex quibus concludunt priuignum neque vt hæredem patris, ſeu mariti nouercæ teneri eam alere, cum habeat prædictam quartam. Confirmat Corduba, quia non poteſt dici officio pietatis priuignum alere debere nouercam quaſi matrē, *argumento, §. item reſcriptum l. ſi quis à liberis, ff. de liber. agnoſcendis*, quia inter matrem, & filiam pietatis ratio ineſt ſecundum naturam *l. 1. ff. de obſequiis.* At inter priuignum, & nouercam odium inteſtinum *l 4 ff. de inoffic. teſtam.* vnde idem Corduba infert iure regio ſanctè ſtatutum eſſe, ne priuignus cogatur alere nouercam *l. 1. tit. de los gouernos lib. 3 fori.*

593 At priuignum hæredem mariti teneri alere nouercam, ſi aliundè alimenta non habet, tenent Iaſon *loco citato*, Surdus *d. quæſt. 40. num. 3. & 4.* & Molfeſius *d. num. 39* quia ſicut maritus pietatis officio tenetur vxorem alere, quæ ſit inops; ita hæres, qui eodem modo, eaque actione, & iure conuenitur, quibus defunctus erat obſtrictus; ita quod hæres eos alere tenetur, quibus defunctus alimenta præſtare tenebatur, *§. ſi quis igitur habens Auth. quibus modis natur. eff. ſui*, Decius *in l. qui cum alio, ff. de reg. iur.* & latè oſtenſum eſt *ſuprà*, dum ageretur de obligatione hæredis patris alendi filios inopes: & ſicut quæcumque vidua eſt alenda ab hæredibus viri intra annum luctus, vt latè Surdus *tit. 1. quæſt. 44.* ita etiam nouerca, cum ex eo quod nouerca non ſit alimentis priuanda magis, quam aliæ viduæ, atque adeo etſi non inuenitur expreſsè iure cautum priuignum hæredem debere alere nouercam, ſufficit tamen quod generaliter vxor vidua iuxta Doctores ſit ab hæredibus viri alenda. Sicut etiam non obſtat, quod viduæ ſit cautum alio remedio *d. Auth. præterea*, inquit Surdus, cum multi dentur caſus, in quibus non eſt locus, puta quando maritus non eſt ita diues, vel quando eſt dotata vxor tali dote, quæ non poteſt dici parua reſpectu mariti; vel quando etiam maritus non fuiſſet diues, & filius adiuiſſet hæreditatem. Suppoſito autem quod ſit locus *dictæ Auth. præterea*, cum tunc nouerca nō poſſit dici inops, vt potè habens, vel volens habere quartam non erit à priuigno alenda.

594 Imò nouercæ pauperi priuignū diuitem, etſi non hæredem patris adhuc teneri alimenta præſtare putant Surdus *d. quæſt. 40. num. 6. & ſequ.* Molfeſius *loco citato* primo ob rationem *d. Auth. præterea*, quam ibi Doctores conſiderant, ſcilicet ne nouerca cum patris opprobrio cogatur mendicare: ſecundò quod nouercæ eadem ſit reuerentia exhibenda, quæ matri *§. ſocrum inſtitut. de nupt.* & alimenta his debeantur, quibus exhibenda, eſt

Digitized by Google

eſt reuerentia,vt Crotus *in d. l.ſi conſtante in 2.repet. num.161.ff.ſoluto matrimonio*, & alij relati à Surdo *d. num.6.* qui *& numeris ſequ.* pluribus confirmat.

595 Hinc ad obiectionem *ſuprà n.591.* poſitam ex Surdo *d.q.41.num.3.* & Molfeſio *d.q.11.n.59.* admiſſo antecedente negatur conſequentia ob diuerſitatem rationis; nam quod priuignus debeat in ſubſidium alere nouercam, ſi illa non habeat, vnde commodè viuere valeat, id euenit propter reuerentiam nouercæ debitam, quia loco matris habetur,& multò magis propter honorem patris,vt ipſe obligationem patris adimpleat; quæ rationes non procedunt in vitrico,neque in nouerca reſpectu priuigni.

SVMMARIVM Capitis noni.

In defectum parentum,& aſcendentium,& aliorum qui de iure ad alimenta præſtanda tenentur,valdè conueniens eſt,vt filij pauperes alantur ab aliis conſanguineis ſi ſint diuites,& præſertim ſi inter eos detur ſucceſſio ab inteſtato.n.596.

Infantes expoſiti,quorum parentes ignorantur ſunt alendi ab hoſpitali ad hunc effectum conſtituto. numero 597.

Deficiente in loco hoſpitali an onus alendi eoſdem expoſitos ſpectet ad Eccleſiam,ſeu eius Rectorem, vel ad Dominum loci,vel ad communitatem,vel pro vſu facultatum ad Clericos,Laicos,& Magiſtratum,vel ad eum ad cuius ianuam ſint expoſiti. num. 598. ad 601.

Prælatus monaſterij,ad cuius ianuam infans exponitur, an & quando teneatur expenſis monaſterij prouidere illi de alimentis, & an expediat eum ſuſcipere infantem expoſitum impenſis monaſterij educandum. num.601.

Parentes inopes inpotentes ad eos alendos non peccant exponendo ſuos infantes in hoſpitali ad hos pauperes alendos conſtituto;vel hoſpitali deficiente ad ianuam alicuius,vel Eccleſiæ,curando ne infans periclitetur interim, donec ab aliquo recipiatur. numero 602.

Parentes licitè exponunt filium illegitimum, aut ſpurium ad crimen tegendum,infamiamque,aut mortem euitandam adhibita cautione,ne frigore, &c. moriatur.n.603.

Non peccant parentes,ſi curent filium educari in hoſpitali,dummodo fiat ſine dedecore.n.604.

Ex natura rei,& ſecluſa aliqua legitima cauſa ex prædictis excuſante grauiſſimum peccatum eſt,exponere filios tam legitimos,quam illegitimos.n.605.

Parentes ſecretò exponentes filium illegitimum, aut ſpurium in hoſpitali ad infantes expoſitos, & alios ſimiles alendos conſtituto,ſi ſint diuites,an teneantur reſtituere eidem hoſpitali expenſas alimentorum. num.606.& 607.

Parentes infantium illegitimorum,ac ſpuriorum in hoſpitali expoſitorum,poſtquam ab infantia exceſſerint, curam habere debent,& illis ſi egeant,neceſſaria ſubminiſtrare, vt iuxta conditionem,& ſtatum parentum,& proprium viuere poſſint, & poſſint obtinere eam bonorum portionem, quam iuxta leges loci tenentur illis dare,aut relinquere.n.608.

Is ad cuius ianuam infans expoſitus eſt,an, & quando licitè poſſit ad ianuam alterius exponere. num. 609. ad 612.

Referuntur iura punientia parentes,Patronos,& Dominos exponentes filios,libertos,& ſeruos.n.613.

Infans dicitur vſque ad ſeptimum annum incluſiuè. num.614.

Languidi qui dicantur.ibid.

Expoſiti qui dicantur. ibid.

Pater exponens filium infantem, vel ſi alius exponat ipſo ſciente,& non contradicente,amittit in eum patriam poteſtatem,& filius efficitur ſui iuris. numero 615.

Item ſi exponat filium languidum, vel ei deneget alimenta ibid.

Filius impiè à patre expoſitus, poſtea patrem occidens non punitur pœna parricidij.ibid.

Exponens ſeruum infantem, aut languidum cuiuſcumque ætatis,aut ei denegans alimenta,perdit ius ſeruitutis,& ſi patronus exponat libertum infantem, vel languidum, amittit ius patronatus.n.616.

Recipiens, & alimentans filium,vel ſeruum expoſitum nullum in eius perſonam ius acquirit.n.617.

Patronus liberto egeno illa petenti negans alimenta perdit ius patronatus,nec amplius habet ius ei ſuccedendi.n.618.

Priuatio patriæ poteſtatis,iuris,ſeruitutis, & iuris patronatus ſtatuta contra patrem, Dominum, & patronum exponentes infantes, vel languidos incurritur ipſo facto.n.619.

An vbi filio,ſeruo,vel libero adultis,egenis negantur alimenta ad incurrendas pœnas præfatas, requiratur interpellatio,ſeu filij,ſerui,vel liberti petitio alimentorum præmiſſa.ibid.

Vbi pœna imponitur pro facto negatiuo,requiritur monitio.ibid.

Quando filiis, ſeruis adultis non languidis, ſed ſanis egentibus tamen negantur à patre, vel Domino alimenta,an ab iis incurratur priuatio patriæ poteſtatis, & iuris ſeruitutis,de qua in c.vnico de infan. expoſ. *n.620.& 621.*

Si filius ob denegata alimenta periret,puniretur pater, ac ſi propriis manibus filium necaſſet.n.621.

Pater impiè denegans alimenta filio egenti puniri debet pœna ad Iudicis arbitrium.ibid.

Exponentes impiè filium,ſeruum,aut libertum infantes vltra priuationem patriæ poteſtatis, etiam ſunt puniendi alia pœna Iudicis arbitrio.n.622.

Pater exponens impiè filium,an non ſolum impediatur acquirere in poſterum vſumfructum bonorum aduentitiorum filij, ſed etiam amittat vſumfructum antea acquiſitorum,vbi an vſuſfructus in bonis filij, in poteſtate exiſtentis à patre acquiſitus extinguatur ceſſante patria poteſtate; an verò duret durante vita patris.n.623.

Pater,& Dominus neceſſitate coacti exponentes filium, vel ſeruum infantem excuſantur,nec incurrunt præfatas pœnas,n.624.& duobus ſequentibus.

Si patre ignorante,vel Domino expoſitus ſit filius, aut ſeruus;pater,vel Dominus poteſt repetere,cum ſciuerit,& an ſoluat expenſas educationis.n.627.

Pater poteſt agnoſcere filium expoſitum,qua agnatione ſequuta,cenſebitur,vt filius legitimus,& ſeruus hæres patris.n.628.

Pater exponens filiam non eximitur ab onere illam dotandi.n.629.

Cum quis propter odium conſideratur,vt alius, ſeu vt diuerſa perſona id procedit quoad honores,non quoad incommoda.ibid.

Ceſſante patria poteſtate regulariter ceſſat dotandi neceſſitas,quæ ab illa deſcendit.ibid.

Pater,& Dominus repetens filium,aut ſeruum ab alio, ipſis ignorantibus, aut inuitis expoſitum, ſoluit expenſas in alendo,vel educando puero in aliqua arte factas niſi vendicet à fure,cui nil reſtituere deberet. num.630.

Pater filium exponens,& non conſentiens in eius nuptias cum nutritoris filia alimentorum expenſas ſoluere tenetur.n.631.& quid ſi ſolum filia renuat, vel filius nutritoris ſit valdè diſpar ætatis cum illa. ibid. fine.

An

Digitized by Google

An idem ſit dicendum ſi exponens filium recuſet eum nubere cum filia nutritoris.ibid.

Alumnus ingratus in altorem alimenta accepta reſtituere tenetur.ibid.

Alimenta intuitu pietatis præſtita regulariter non poſſunt repeti.ibid.

Qui colligit,& aluit filium à patre volente, aut conſentiente expoſitum,qui non tenebatur recolligere,& alere,an poſſit petere à patre expenſas alimentorum factas ſine expreſſo animo,aut expreſſa proteſtatione repetendi.Negatiua.num. 632. Affirmatiua.n.633.

Impenſa facta pro erudiendo puero expoſito in bonis artibus à patre ſolui debet.n.634.& 631.

Impenſam alimentorum etiam factam animo, aut præmiſſa proteſtatione repetendi, poteſt nutritor expoſiti repetere; & in foro conſcientiæ ſat eſt à principio fuiſſe animum repetendi.n.636.

Recollector alimenta filio,vel ſeruo expoſito præſtita expreſſè,vel implicitè intuitu pietatis, & amoris Dei non poteſt repetere.n.637.

Infantem expoſitum conſanguineum qui ſuſcepit,& aluit, nec conſtat de animo repetendi præſumitur in dubio aluiſſe intuitu pietatis; nec poteſt expenſam alimentorum repetere.n.638.

E contra Recollector, & nutritor extraneus præſumitur aluiſſe animo repetendi, & poteſt repetere, niſi aliàs ſit diues,& liberalis.n.639.& 640.

In præſumendo animum donandi attenditur quantitas impenſæ,& conditio perſonæ donantis,ſi ſit diues,vel nobilis.n.640.

Hoſpitale alendis pueris expoſitis deputatum;aut Eccleſia expoſitum alens non poteſt alimenta repetere, non obſtante proteſtatione repetendi;niſi parentes expoſiti eſſent diuites.n.641.

Proteſtatio non releuat in iis,quæ non pendent à voluntate proteſtantis,& vbi præcedit obligatio.ibid.

Expoſito non ſuccedit ab inteſtato nutritor priuatus, neque fiſcus,ſed hoſpitale vel Eccleſia, qui, vel quæ illum ſuſcepit alendum.n.642.

CAPVT NONVM.

In defectum parentum, & aſcendentium, & eorum quos ſupra probatum eſt de iure teneri;ad quoſnam alios ſpectet onus alendi pueros egenos.

QVæſitum vndecimum.In defectum patris,matris, & aſcendentium,& eorum hæredum, & etiam fratrum,& ſororum, ac Patrui, & Auunculi, quinam alij teneantur, & cogantur alere pueros inopes alioqui fame perituros,niſi ab aliquibus eis alimenta neceſſaria vitæ subminiſtrentur;præſertim à quibus debeāt ali infantes expoſiti ad ianuas Eccleſiæ, vel alicuius priuati, vel in platea,aut ſolitudine.

596 Quando conſtat,quorum ſint filij alimentis egentes, & nulli extant ex his,qui alioqui iure naturali,& ciuili, aut ſaltem iure naturali eos alere deberent,extant tamen alij conſanguinei eorundē puerorum diuites,& habiles ad eos alendos, & educandos, valdè conueniens eſt,vt ab iis conſanguineis alerentur, maximè ſi inter eos daretur ſucceſſio ab inteſtato:Hac de cauſa in Luſitaniæ regno,vt teſtatur Ludouicus Molina *de iuſtitia, & iure tom.1.diſp.168.verſus finem*,Verſic.*in defectum*, conſtitutum eſt, vt in defectum parentum, & aſcendentium requirantur alij conſanguinei,qui ſi non voluerint, vel non ſint ob inopiam inhabiles ad alimenta præſtanda; dicendum erit,ſicut de expoſitis, quorum parentes ignorantur.

§. Primus.

Infantes expoſiti,quorum parentes ignorantur,vbi non extant hoſpitalia ad illos alendos deſtinata;an ſint alendi ab Eccleſia, vel Domino loci,vel communitate, vel ab eo ad cuius ianuam ſunt expoſiti.

IGgitur quoad infantes expoſitos quorum parentes ignorantur;ſi in loco adſunt hoſpitalia ad hunc finem alendi huiuſmodi expoſitos,& alios pueros, qui neque à parentibus fortè iam defunctis, nullo relicto patrimonio,vel ita egenis,vt non poſſint ſe,& pueros alere; communis ſententia eſt, quod hi infantes expoſiti debeant ali,& educari in hoſpitali, ſeu de bonis hoſpitalis publici.Ita Gloſſa *in can fin.diſt.* 87. Theſaurus *deciſ.*118.*n.*4.Verſic.*tandem*,Surdus *de alim.tit.1.q.* 81. Molfeſius *ad conſ.Neap.tom.1.p.5. q. 11.n. 24.& 25.* Auguſtinus Barboſa *collectaneo ad cap.vnicum num.5.* Molina *loco numero præcedenti allegato*,& Sanchez *in conſ.mor.lib.1.c.5 dub 5.num.71.* & alij *infrà* allegati. Quare præfectus huiuſmodi tenetur huiuſmodi infantes expoſitos ſuſcipere;& eo magis quia in extremo periculo vitæ ſunt. 597

Si in loco nō adſit hoſpitale publicū ad præfatū effectum conſtitutum,aliqui voluerunt onus alendi eoſdem expoſitos ſpectare ad Eccleſiam, ſeu eius Rectorem,ſi Rector habeat ad id ſufficientes facultates. Ita Panormitanus *in d.cap.vnicum n.5.de Infantibus expoſitis*,Iacobus de S.Georgio *in l.hæres abſens §.ſi quis tutelam n.42.ff.de iudiciis.* Sola *in conſtit. Pedamontanas ſuper decret.de captu.debitor.pro cauſis ciuilibus,Gloſſa vnica 3.p.n.1.*Surdus *d.q.*81.*n.*1.Auguſtinus Barboſa *d. collectaneo num.* 4. & iuxta hanc ſententiam in facti contigentia iudicaſſe ſenatum Taurinenſem teſtatur Theſaurus *loco citato*,quod ſi Eccleſia, ſeu eius Rector non haberet ſufficientes redditus;tunc hoc onus alendi expoſitos præfatos ſpectare ad Principem,ſeu vaſallum loci Dominum dixit Sola *loco citato*;& cenſuerunt etiā abſolutè nonnulli ex Senatoribus Pedemontanis,vt refert Theſaurus *d.deciſ.*118.2 ob eam rationem, quod cum Princeps,ſeu Dominus loci ſuccedat in bonis vacantibus *l.1.Cod.de bonis vacantibus*, & ſuccedere debeat iſtis,qui non habent conſanguineos cognitos,meritò etiam ad illum ſpectabit onus alendi,*arg.l.pro tutela,& l.ſecundum naturam,ff.de reg.iur.* Senatus Pedemontanus autem teſte Theſauro,vbi Eccleſia non habet ſufficientes redditus,cenſuit Rectorem,vaſallum,& communitatem debere concurrere ſimul pro rata iuxta *Auth.de infantibus expoſitis.* 598

Alij cenſuere tale onus ſpectare pro rata facultatum ad Eccleſiam,vaſallum,ſeu loci Dominum, & communitatem ſimul.Ita Theſaurus *d.deciſ.*118.*n.4.initio,& fine*,id inferens *ex §.Quin ſancimus Auth. de infantibus expoſitis*,vbi ſic habet Imperatoris conſtitutio.*Quin ſancimus vt tam Religioſiſſimus Theſſalonicenſium Archiepiſcopus, quàm ſancta Dei ſub ipſo conſtituta Eccleſia, & gloria tua* his (ſcilicet infantibus expoſitis) *opem ferat.* Ibi enim nomine Eccleſiæ ait Theſaurus debere intelligi omnium fidelium Congregationem tam Laicorum,quam Clericorum, & etiam ipſum Magiſtratum Laicum, cum Imperator etiam ipſi præfecto (*ibi* gloria tua)præcipiat, vt eiſdem expoſitis opem ferat. Quare iuxta hanc ſententiam, & præfatas illius Auth. interpretationes hi infantes expoſiti alendi ſunt pro rata à Laicis,Clericis,& ab ipſo Magiſtratu:& rationem addit Theſaurus, quia opus alendi hos infantes expoſitos,eſt cauſa pia, & debitum ex eleemoſyna, ad quem Eccleſia,& populus tenentur; ac proinde ad ipſos pro rata facultatum ſuarum ſpectabit, & in hanc ſententiam ſubdit Theſaurus conuenire præcedentem ſententiam,& ſequentem. 599

Alij

Digitized by Google

600 Alij ergo ſentiunt hoc onus alendi expoſitos (vbi non adſunt hoſpitalia publica ad id deſtinata) ſpectare ad communitatem, ita quod debeant ali ex redditibus bonorum communium, vel ex collectis ad id ſtatutis. Ita Molina *loco ſuprà n. 597. citato* Auguſtinus Barboſa *d. collectaneo ad d. cap. vnicum num. 5. de infant. expoſ.* Mofeſius *d. q. 11. n. 16. & ſequ.* & Surdus *d. quaeſt.* 81. *num* 2. vbi ait deficientibus publicis hoſpitalibus conſueuiſſe communitates locorum tales recipere, & nutricibus nutriendos dare publica impenſa, & in confirmationem huius ſententiæ Theſaurus *d. deciſ.* 118. *numer.* 3. eam affert rationem, quod cum tales expoſiti dicantur filij populi, ob idque vulgò quæſiti appellentur, ideoque etiam ad vniuerſitatem tanquam matrem dictorum filiorum, onus illos alendi ſpectare debet; & id puto verius, ſi communitas commodè ex ſuis redditibus communibus, vel collectis id præſtare poſſit, quod ſi communitas eſſet pauper, etiam Rectores Eccleſiarum, & quicumque beneficiati ex redditibus Eccleſiaſticis deberent concurrere; imò conſultius facerent, ſi ſemper opem ferrent; cum ad ipſos maximè ſpectet ex fructibus Eccleſiaſticis, eleemoſynam facere. Animaduertit etiam Surdus *d. quaeſt.* 81. *num.* 3. ex Baldo *in l. imperator, ff. de ſtatu hom.* & Boëtio *deciſ.* 306. *numer.* 6. partum mulieris ali debere publicis impenſis, quando ille non habet.

601 Ex dictis reſolui poteſt dubium ſcilicet, an is ad cuius ianuam infans expoſitus fuerit, poſſit à Iudice cogi ad illum educandum, ſi non ſit locus publicus ad talium infantium educationem deſtinatus, & ſi enim Sanchez *conſ. mor. lib. 1. d. cap. 5. dub. 5. num.* 72. ſentit poſſe cogi, eo quod infans ibi inuentus fuerit, & commodius ita ali poſſit. Nihilominus dicendum eſt non poſſe cogi; colligitur ex traditis, ſcilicet, quia onus hos infantes alendi, & educandi ſpectet ad communitatem; vnde præfatus ſolum pro rata, vt pars communitatis tenetur concurrere, vbi communitas non habeat redditus communes ſufficientes; ſed pro hoc opere ſint imponendæ collectæ. Sententia ergo Sanchez procedit ſolum in caſu extremæ neceſſitatis, vt ſi infans eſſet moriturus, niſi ei ſtatim prouideretur de nutrimento, & cæteris ad vitam hic, & nunc conſeruandam neceſſariis: cum enim eo caſu extremæ neceſſitatis is, ad cuius ianuam infans eſt expoſitus, ſi poſſet, ex lege charitatis ſub mortali teneatur ei ſuccurrere, poſſet etiam eo caſu à Iudice cogi iuxta doctrinam eiuſdem Sanchez, & aliorum quos ipſe *d. dub. 5. num. 63.* refert, & dicit eſſe communem, nempè quod Iudex poteſt cogere diuites ad dandam eleemoſynam pauperibus in extrema neceſſitate conſtitutis: Hinc etiam Prælatus monaſterij ad cuius ianuam, vel in cuius Eccleſia infans ſit expoſitus, licet ſi infanti immineat mortis periculum, niſi illico illi ſuccurratur, teneatur ſtatim curare, vt eidem prouideatur de nutrimento, & aliis tunc ad vitam illius conſeruandam neceſſariis, non tenetur tamen expenſis monaſterij educare, ſed poteſt tradere illis, qui prius, & magis tenentur iuxta tradita. Nec etiam expedit Prælatum ſuſcipere hos expoſitos impenſis monaſterij educandos cum diſtractione à melioribus exercitationibus, vt notauit Henriquez *loco infrà n. 603. citato.*

§. II.

Parentes exponentes ſuos filios infantes, an, & quando à culpa excuſentur, vel peccent.

AN verò, & quando parentibus liceat filios infantes exponere, vel peccent exponendo?

602 Certum eſt ſi parentes ſint adeo pauperes, vt non poſſint illos alere, & educare; nec inueniant, aut ſperent ſe inuenire poſſe, qui pro educatione neceſſaria ſubminiſtrent eleemoſynas elargiendo, non peccare eos etiam legitimos exponendo, ſeu mittendo illos ſiue publicè, ſiue ſecretò in hoſpitale ad id deſtinato, vel hoc non exiſtente, exponendo ad ianuam alicuius, vel Eccleſiæ, aut in aliquo loco publico, credens probabiliter, quod ab aliqua pia perſona infans expoſitus reciperetur, & educaretur, curando tamen ne ob defectum nutrimenti, vel operimenti periclitetur; tunc enim eſt iuſta cauſa expoſitionis; nam tunc ceſſat obligatio parentum alendi, & conſulunt proli eo modo, quo poſſunt. Ita communiter Doctores, Gloſſ. Hugo, Turrecremata *in cap. ſi expoſitum d. 87.* Scribentes *in cap. vnicum de infantibus expoſitis*, Angelus, & Silueſter, Tab. Roſella, Armilla *v. expoſitus*, Henriquez, Azorius, Sanchez, & alij Theologi, qui *numero ſequenti* allegantur. Dicit tamen Laymã *loco numero ſequenti citato* vix poſſe contingere caſum, vt prolem exponere liceat propter inopiam, quia eam alere non poſſint. Nam inter homines (inquit) qui prolem ſuſcepturi ſperantur ad alendum ex miſericordia; reperientur etiam aliqui, qui parentibus ſubſidium præſtabunt ad alimoniam prolis, verum experientia conſtat non ita facilè moueri homines ad eleemoſynas faciendas parentibus pauperibus, ſicut ad ſubueniendum expoſitis.

Item certum eſt parentes poſſe licitè, & abſque peccato filium illegitimum, vel ſpurium exponere hoſpitali ad tales educandos deſtinatum; vel hoc deficiente, ad ianuam alicuius, aut Eccleſiæ, vel monaſterij, vel in loco publico, adhibita tamen præfata cautione, ne infans frigore, vel defectu nutrimenti, &c. moriatur, aut periclitetur, quouſque ab aliqua perſona recipiatur; ſi id fiat, neceſſitate ita exigente, nempè ad tegendum crimen adulterij, aut fornicationis occultum, & ad infamiam, vel mortis periculum euitandum. Ita ex Iuriſperitis Clarus *in practica criminali, §. fin. q. 83. num. 7.* (vbi ſcribit, quod Senatus Mediolanenſis in facti contingentia quandam puellam nubilem abſoluit, quæ infamiæ vitandæ gratia, puerum, quem pepererat, expoſuit,) & Menochius *de arbitrariis, caſu* 596. *numer.* 6. ex Summiſtis, & Theologis. Ita Armilla *v. adulterium num.* 8. Caietanus *in ſumma, v. eod fine.* Henriquez *lib. 11. c. 19. num. 3. in textu, & gloſſa* 3. Azorius *part. 2. lib. 2. cap. 4. quaeſt. 7.* Sanchez *in conſ. moralibus lib. 1. cap. 5. dub. 4. num. 16* Molina *de iuſtitia tom. 4. tractat. 3. diſput.* 103. *num.* 4. Leſſius *de iuſtitia lib. 2. cap. 19. num.* 69. Paulus Layman *lib. 3. tract. 3. part. 3 cap. 14. numer.* 4. Bonacina *de praeceptis Decalogi diſput. 6. quaeſt. vnica part. 6. §. 1. numer. 6.* Villalobos *part. 1. tractat. 41. diff. 7. num. 11.* Fragoſus *de Republica chriſtiana, diſputat. 2. numer. 16.* & Trullench *in Decalogum lib. 4. cap. 2. dub. 3 num. 25.* cum enim in huiuſmodi, & præcedenti caſu impietas non moueat ad expoſitionem, ſed vel paupertas, & impotentia alendi, vel honor, aut metus vitæ amittendæ, expoſitio cum illa cautela, vt proles non periclitetur, non poteſt imputari ad culpam, neque in interiori, neque in exteriori foro; cum impotentia alendi, & conſeruatio honoris, & vitæ ſint iuſta cauſa exponendi. In huiuſmodi autem caſu conſultum eſt, vt proles prius baptizetur, appoſita ei ſchedula de baptiſmo teſtante. 603

Item ſi pater curet filium educari, & ali in hoſpitali, in quo recipi, & educari, atque ali poſſit ſine dedecore, attentis dignitate perſonæ & hoſpitalis conditione, non peccabit ſi id contingere poſſit, vbi pater, & filius non eſt perſona vilis, vt *ſuprà num.* 34 notatum eſt, & tradunt Doctores *ibidem*, allegati, quando enim pater curat filium ali, & educari ſine dedecore, & pro dignitate perſonæ, licet in hoſpitali, non cenſetur deſerere filium, nec impietatem committere; & ſic excuſatur à peccato; & qui tenetur alium alere, huic oneri ſatisfacit, ab eoque liberatur, ſi curet, efficiatque, vt ab alio, vel in hoſpitali domo honeſtè iuxta ſtatum alatur, vt dixi *ſuprà num.* 34. & tradunt Doctores *ibidem* citati 604

vix

Digitized by Google

vix autem poteſt euenire, vt in hoſpitali publico filius ſine dedecore educatur, niſi pater, & filius ſint perſonæ viles, vel ſaltem filius ſit vilis ob turpitudinem natalium, vt etiam *cit. num.* 34. dictum eſt, & ideo Rebuffus, & Menochius *locis d. num.* 34. *citatis* aiunt abſolutè patrem non liberari à præſtatione alimentorum, ſi vult filium ali in hoſpitali, excuſaretur etiam pater à culpa, ſi non haberet in facultatibus, vt poſſet decenter filium iuxta eius dignitatem alere, vt *eodem num.* 34. notaui.

605 Item certum eſt ex natura rei, & ſecluſis prædictis cauſis, ſeu circunſtantiis legitimè excuſantibus, exponere filios iam legitimos, quam illegitimos, ſiue hoſpitali, ſiue ad ianuas Eccleſiæ, vel monaſterij, vel alicuius priuati, vel in locis publicis, aut aliis locis eſſe grauiſſimũ peccatum; cum omni iure parentes teneantur alere à ſe progenitos partus, vnde dum eos ſic exponunt & à ſe obiiciunt, committunt maximam impietatem; & aduerſus ipſum naturæ inſtinctum agunt: cum brutis hoc ineſſe videamus, vt quamquam feræ ſint, non tamen prolem ſuam negligunt. Quapropter contra huiuſmodi parentes filiorum propriorum expoſitores, & abiectores, in vtroque iure Canonico, & ciuili ſunt grauiſſimæ pœnæ conſtitutæ (de quibus *infrà*) quæ etiam indicant talem expoſitionem eſſe grauiſſimum peccatum: quod etiam tradunt in terminis Menochius *d. caſu* 396. *num.* 1. Barboſa *collect. ad d. cap. vnicum num.* 1. & omnes Summiſtæ, & Theologi *ſuprà num.* 602. *&* 603. allegati, & confirmat textus *in l. necare, ff. de liber. agnoſcendis*, vbi dicitur, *necare videtur non tantum is, qui partum præfocat, ſed & is, qui abiicit, & alimoniam denegat; & is, qui publicis locis miſericordiæ cauſa ædificatis exponit, quam ipſe non habet*, vbi Gloſſa, cuiuſmodi, ait, ſunt, qui in hoſpitali domo, aut in foribus ædis ſacræ exponunt.

Parentes fornicarij, aut adulteri diuites, qui ad euitandam infamiam filium illegitimum, aut ſpurium expoſuerunt ſecretò in hoſpitali an teneantur reſtituere alimentorum expenſas.

606 DIfficultas eſt, an quando parentes fornicarij, aut adulti ad crimen occultandum, & infamiam, vel mortem euitandam exponentes ſecretò filium nutriendum in hoſpitali ad effectum hos pueros expoſitos alendi deſtinato, ſi pauperes non ſint, ſed diuites teneãtur reſtituere hoſpitali expenſas, quas in filio expoſito nutriendo, & educando fecerit. De rigore negat abſolutè Henriquez *d. cap.* 9. *in com. lit.* 3. ſecus de æquitate ob eam rationem, quod huiuſmodi hoſpitalia ad hos infãtes expoſitos, & alios ſimiles paruulos alendos ſint inſtituta, nè paruuli à parentibus abiecti, & neglecti pereant, vel etiam ab iiſdem parentibus enecentur; & talis præſumatur intentio eorum, qui ex officio pietatis, & zelo boni communis hoſpitalia huiuſmodi dotant, vel eis dant eleemoſynas, & huius ſententiæ eſſe etiã Gloſſam *in d. can. ſi expoſitus d.* 87. refert Azorius *d. quæſt.* 7. vbi tamen Gloſſa id apertè non dicit, nec vidẽtur adeſſe verba, quæ id etiam implicitè cõtineant: verbo enim *intra decem dies*, ſolum dicit illum, qui colligit expoſitum infantem non reperere alimenta à patre repetente, niſi cum proteſtatus eſt; & pater repetens non vult vt ducat filium ipſius Collectoris, quia quæ pietatis cauſa dantur, non repetuntur. *c. ſacror.* 12. *q.* 2. de quo *infrà* Leſſius quidem *cit. num.* 69. & ipſe dicit non teneri de rigore parentes, & ſi diuites reſtituere ſumptus hoſpitali, niſi conſtet pro ſolis pauperibus alendis fuiſſe inſtitutum, ſed ſolum, de decentia, & gratitudine, Layman *allegato num.* 4. *Verſic. dico* 3. aſſerit, ſi hoſpitale, in quo infans ſpurius recipitur, non ſit diues, pater, & in eius defectum mater, ſi diuites ſint, tenentur facere hoſpitali compenſationem aliquam, quatenus ſine periculo famæ poſſunt; ſi verò hoſpitale ſit diues, tunc præſumi poſſe fundatum eſſe pro omnibus expoſitis ob cauſam iuſtam abſque compenſationis obligatione, quod deſumpſit ex Molina *d. diſp.* 103. *num.* 41. vbi ait parentes diuites non teneri ad præfatam reſtitutionem hoſpitali faciendam, quando hoſpitale ex ſui inſtitutione haberet redditus ad alendos pueros expoſitos, & eſſet valdè diues, itaut intelligendum eſſet, inſtitutorem voluiſſe omnes ali, nihil ſperando de parentibus, etſi ò diuites eſſent. Fragoſus *de Rep. chr. p.* 3. *d. diſp.* 2. *n.* 129. dicit de rigore iuſtitiæ teneri reſtituere impenſas, ſi hoſpitale ſit erectum tantum pro pauperibus alendis; ſecus ſi etiam pro expoſitis alendis eſſet erectum, & bona illi applicata. Quare etiam à fortiori addit non teneri quando aliqua communitas imponit populo collectam aliquam, ſiue tributum de mandato Principis pro educatis pueris, & expoſitis; quia cum omnes, ait, concurrant ad hanc collectam, quamuis parentes, qui expoſuerunt filium ſint diuites, non tenentur reficere expenſas communitati, cum bona ſic collecta fuerint iam deſtinata ad alimenta expoſitorum ab ipſo populo, & ſint recepta à communitate cum illo onere alendi expoſitos.

607 Cæterum reliqui Doctores communiter ſentiunt parentes ſi ſint diuites teneri reſtituere hoſpitali præfatas impenſas in educatione filij ab ipſis expoſiti. Ita Armilla, Silueſter, Tabiena, Roſella, Caietanus, *v. adulterium*, Nauarrus *in man. cap.* 16. *num.* 48. Azorius, Villalobos, Trullench *locis ſuprà numer.* 603. *citatis*. Item Azorius *d. lib.* 2. *cap.* 26. *quæſt.* 1. *verſus finem*. Vaſquez *in opuſc. de reſtitu. cap.* 5. §. 1. *num.* 23. Bonacina *loco ſuprà d. num.* 603. *allegato, de matrimonio, quæſt.* 4. *part.* 15. *num.* 10. Rebellus *de oblig. iuſt. parte prima lib.* 3. *quæſt.* 10. *num.* 8. Fagundez *in Decalog. lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 5. Sanchez *allegato d. lib.* 4. *num.* 16. & alij apud eundem, & Ioſeph Rocafull *in praxi, quid agendum p.* 3. *lib.* 1. *num.* 43. vnica omnium ratio eſt, quia hoſpitalia ſunt conſtituta, & redditus eiſdem applicati, ac eleemoſynæ datæ pro pauperibus, filiiſve pauperum nõ pro diuitibus, diuitumque filiis, & etiam collectæ, quæ à communitate imponuntur, cenſentur imponi pro alendis expoſitis, quorum parentes ſunt egeni, quamuis in hoc caſu prior ſententia habeat maiorem probabilitatem.

Ad quam reſtitutionem principaliter tenetur pater, cui ex diſpoſitione iuris incumbit onus alendi filios, & etiam faciendi expenſas pro ablactatione, quando mater commodè, aut decenter ablactare non poteſt, vt *ſuprà ſuo loco* probatum eſt: in patris autem defectum, qui ob paupertatem, aut alia ex cauſa non poſſit reſtitutionem præfatam tenetur facere mater, vt in terminis Layman, & Molina *locis citatis*, facienda autem dicta reſtitutio, ſeu compenſatio alimentorum, quæ hoſpitale præbuit pro eo tempore, quo iidem expoſiti inſeruire aliis non poterant, vt notauit Fagundez, quia poſtea ſeruiendo aliis victum ſibi poterant comparare. Facienda autem erit reſtitutio non ſolum pro alimentis ab hoſpitali præſtitis, ſed etiam pro impenſis ab eodem factis, vt iidem expoſiti aliquam diſciplinam, aut artem addiſcerent; vt Azorius *d. quæſt.* 7. nam pater tenetur curare, vt filij artem aliquam addiſcant, qua victum ſibi poſſint comparare, vt *ſuprà ſuo loco* probatum eſt. Addit Fagundez *allegato cap.* 1. *num.* 5. *fine*, ſi reſtitutio aliqua ex cauſa hoſpitali fieri non poſſit pauperibus faciendam eſſe, vel in operibus piis expendendum id, quod reſtitutioni obnoxium eſt iuxta communem doctrinam in materia reſtitutionis, proderit enim id animabus ea bona applicantium.

608 Aduertendum etiam ex Molina, & Layman *locis ſuprà allegatis* parẽtes filiis expoſitis in infãtia ab hoſpitali educatis, poſtquam ex infantia exceſſerint, & adoleuerint teneri, vel ſecretè, vel publicè, quatenus abſque infamatione fieri poterit, ſubminiſtrare neceſſaria ad ſuſtentationem, ſi egeant, & ea ratione, & menſura

ſeu

Digitized by Google

ſeu quantitate, ſicuti deberent, ſi expoſiti non fuiſſent; & ita iuxta qualitatem perſonarum, & quantitatem redituum, vt iidem filij licet illegitimi, & ſpurij poſſint viuere iuxta conditionem eorundem parentum; hac enim ratione tenentur parentes etiam filiis ſpuriis alimenta præſtare, vt pariter *ſuprà ſuo loco* probatum eſt. Item addit Molina quod, ſi iuxta legum diſpoſitionem in eo regno, aut prouincia vel ciuitate præfati filij illegitimi, & ſpurij ſuccederent in parte bonorum eorum parentum, quam parentes illis licitè denegare non poſſent, curare tenerentur, ſecluſo infamationis periculo, vt illam vel in vita talium parentum, vel poſt mortem conſequerentur; ac proindè ſemper curare deberent, vt intelligerent, quid de eis filiis diſponeretur, & vbi eſſent, & vt de illis notitiam ſemper haberent.

§. III.

Is, ad cuius ianuam infans expoſitus fuit, an, & quando ad alterius ianuam exponere poſſit.

609 Vtrū verò ei, ad cuius ianuam infans expoſitus ſit, liceat ad alterius, vel Eccleſiæ, aut Monaſterij ianuam exponere.

Certum eſt, quod non peccaret contra iuſtitiam, nec teneretur alteri reſtituere expenſas alimentorum, quæ præbuiſſet; quia ſic exponendo non cogit alterum recipere, & alere. ita Sanchez *lib. 1. conſ. mor. cap. 5. dub. 5. n. 71. & 72.* vbi dicit eſſe diuerſam rationem de eo, qui exponeret ad ianuam alterius hominem occiſum, vnde orta ſit ſuſpicio, & iudicium aduerſus eundem, ad cuius ianuam inuentus eſt; ipſique hoc damnum ſubſecutum eſt; tenetur enim, inquit, hoc damnum reſtituere, quia in hoc caſu cogitur quis ad id, ad quod non tenebatur; & ſumpto iudicio ex tali expoſitione, ita vt Iudex teneretur procedere contra illum.

610 Non peccaret etiam contra charitatem, ſi exiſtente hoſpitali, vel alio pio loco pueris expoſitis alendis deſtinato, ita *ibi* exponeret, quod infans nullum ſubiret periculum; ſicut non peccaret non excipiens aliquem ægrotum mittens illum in Xenodochiū, quia in neutro caſu adeſt extrema, aut grauis neceſſitas, cum hoſpitale ſtatim ſuccurrat, & ſemper cum eſt alius, qui ſuccurrat. Ita Sanchez *d. dub. 5. n. 74.* Quare etiam vbi non eſt locus pro alendis expoſitis conſtitutus, ſi eſſet aliquis alius in promptu, qui puero ſic expoſito ſubueniret, non peccaret contra charitatem, qui ad illius portam exponeret. vt etiam Sanchez *d. dub. 5. n. 75.*

611 Si etiam iſte exponens ad alterius ianuam non habeat ſuperfluum naturæ ſibi, & ſuis, nullo modo peccaret, etiamſi infans laboraret euidenter extrema neceſſitate, verſareturque in periculo mortis proximæ, niſi ei ſubueniretur. De neceſſario enim ſibi, & ſuis nemo tenetur facere alteri eleemoſynam, tametſi extremè egenti iuxta communem Doctorum. ita Sanchez *d. dub. 5. n. 73.* vix autem credo poſſe contingere talem caſum, vt non poſſit ob inopiam pro paruo tempore infanti ſuccurri.

612 Similiter quando ex ſuſceptione infantis expoſiti probabiliter immineret infamiā recipiētis, vel infamiæ periculum, vt ſi eſſet Sacerdos, aut virgo, vel vidua, qui eſſent honeſtæ vitæ, de quibus poſſent alij ſuſpicari puerum eſſe ſuum, non eſſet peccatum exponere eundem puerum ad alterius ianuam, quamuis exponēs non adeò certò ſciret illū eſſe in promptu ad ſubueniendum eidem puero; nam ſi mater ipſa ad tegendum proprium delictum poteſt licitè exponere puerum, vt *ſupra* probatum eſt, multò magis poterit extraneus ad euitandū delicti imputationem, & infamiam grauem inde ſubſecuturam; etenim lex charitatis nōn obligat, cum tanto periculo, ac diſpendio, de quo etiam Sanchez *d. dub. 5. n. 77.* qui *num. 78.* addit moraliter loquendo non peccare hunc exponentem ad ianuam alterius contra charitatem, eo quia valdè probabiliter, poſſit eſſe certus, ſe non ſubueniente, eſſe alios, qui his expoſitis ſubueniāt; dummodo ſit illi cura, & proſpiciat, ne puer expoſitus tamdiù ibi moretur, quin ab alio excipiatur, vt immineret illi aliquod periculūm.

§. IV.

Quibus pœnis afficiantur Pater, Patronus, & Dominus exponentes filium, libertum, & ſeruum.

Sed videmus quibus nam pœnis afficiantur parentes, & Patroni, ac Domini, qui abſque iuſta, & probata cauſa filios proprios, vel ſeruos, aut libertos adhuc Infantes in Eccleſia, vel in vicis publicis, vel in aliis locis ab aliis enutriendos exponunt. De hoc in iure ciuili agitur, *l. 1. 2. & 4. Cod. de Infantibus expoſitis, & Auth. de Infantib. expoſitis, §. qui itaque dicta l. 1.* Sic habetur, *Si inuito, vel ignorante te partus Ancillæ, vel Adſcriptitiæ tuæ expoſitus ſit, repetere eum non prohiberis; ſed reſtitutio eius (ſi non à fure vendu aueris) ita fiat, vt ſi qua in alendo eo, vel fortè ad dicendum artificium iuſtè conſumpta fuerint reſtituas.* Præfata autem, l. 2. ita dicitur. *Vnuſquiſque ſobolem ſuam nutriat; quod ſi exponendam putauerit, animaduerſioni, quæ conſtituta eſt, ſubiacebit; ſed non Dominis, nec patrones repetendi aditum reliquimus, ſi ab ipſis expoſitos quadammodo ad mortem volentes miſericordia amica collegerit; nec enim ſuum quis dicere poterit, quem pereuntem contempſit.* Allegata verò lex 4. ſic ſcribitur. *Sancimus, vt quoſcumque vel in Eccleſia, vel in viis, vel aliis locis abiectos conſtituerit, iij modis omnibus liberi ſint, etiamſi certam quandam probationem petitor habeat, quæ oſtendat huiuſmodi perſonam ad ſuum pertinere dominium. Nam ſi legibus noſtris ſtatutum eſt, vt ſerui ægrotantes à Dominis neglecti, & qui velut deſperata eorum valetudine, poſſeſſorum curatione digni non cenſentur, omninò in libertatem abripiantur; quorum pacto in ipſis vitæ primordiis, aliorum hominum pietati relictos, & ab eis educatos in ſeruitutem iniquam pertrahi patiamur: Enim verò liberos eſſe ſancimus, ne illis quidem, qui hæc faciunt, irrogandas ex legibus noſtris pœnas effugientibus, velut omni referti inhumanitate, & crudelitate; quæ tantò quouis homicidio peior eſt, quantò miſerioribus eam inferunt.* Eadem ſanctio iiſdem verbis exarata habetur, *in dicto §. qui itaq. Auth. de infan. expon.* 613

In iure Canonico, *cap. Vnico, de infant. expoſit.* ſic ſtatuit Gregor. IX. *Si à Patre, ſiue ab alio ſciente ipſo, aut ratum habente (relegato pietatis officio) infans expoſitus exiſtit, hoc ipſo à poteſtate patria fiat liberatus: nam & hoc caſu in ingenuitatem libertus, & ſeruus in libertatem recipitur; quod & de prædictis cuiuſcumque ætatis languidis, ſi expoſiti fuerint, vel ſi alicui eorum alimenta impiè denegari contigerit, eſt dicendum: ſanè qui hos ſuſcipiunt, non poſſunt propter hoc in eorum perſonis ius aliquod vendicare.*

Circa quam depoſitionem aduertendum infantem dici vſque ad ſeptimum annum incluſiuè, vt alibi dixi; & tradunt communiter Doctores. Menochius *de arbitr. caſu 57. num. 2. 7. & ſequ. de præſumpt. lib. 4. præſ. 47. num. 3.* Azorius *par. 2. lib. 2. cap. 16. quæſt. 1.* Verſic. *Quæſtio eſt*; & Sanchez *in conſ. mor. lib. 1. c. 5. dub. 4. num. 2.* & alij apud eundem. Languidos verò eſſe propriè infirmos, & morbo perpetuo detentos, & tali, qui noceat rei cuicumque gerendæ, *l. morbus ſonticus, 113. ff. de verborum ſignific.* ita quod non ſufficit, quempiam breui, aut leui morbo laborare, vt dicatur languidus, ſed debet eſſe grauis infirmi- 614

Digitized by Google

tas,multum duratura,vt Auguſtinus Barboſa *collectaneo ad d.cap.vnicum,initio*, Verſic.*languidi poſt Rebuffum in d.l.morbus*,Gomez *in reg.de infir.q.* 28. & Azeuedo *in l.6.n.9 tit 5.lib 5.nouæ recep.*quod verò duratura ſit ægritudo,de iure præſumi,dum contrarium non probatur,tradit *ibidẽ* Barboſa ex Flaminio Pariſio *de reſign. lib.5.q.3.n.39.* & Menochio *lib 6 præſ.44.n.2.* Addit idem Barboſa *Verſic.ſequ.fine*,expoſitos dici & eſſe omnes eos,qui à patre,aut Domino abiiciuntur, & veluti extra domum,familiam,& poteſtatem ponuntur.

615 Igitur pater exponens filium infantem ab aliis nutriendum,vel ſi alius exponat ipſo ſciente,& non contradicente; aut poſteaquam ſciuit, ratum habens,ius filiationis, ſeu patriam poteſtatem amittit, nec eum vt filium amplius poteſt vindicare. Item ſi exponat filium languidum, cuiuſcumque ætatis ſit, vel ei deneget alimenta: conſtat *ex præfato cap.vnico*, & ex aliis iuribus; & tradunt *ibidem* Scribentes communiter, & alij,Gloſſa *in l.nec filium,Cod.de patria poteſtate*, Aſcanius *de patria poteſtate cap.vlt.n.96.* Paleotus *de nothis cap.63.n.6.*Menochius *de Arbitr.caſu 396.n.9.* & *11.*& *in addit.ad caſum 356.n.40.*Corduba a Lara *in l.ſi quis à liberis,§.ſi quis ex his,n.10.* Surdus *de alim. tit 6 q.18.n.19.*& latiùs *tit.8.priuil.63.num.4.* Farinacius *in pract.crim.q.520.n.164.* Stephanus Gratianus *discept.for.tom.2.cap.257.n.1* & *4.*Auguſtinus Barboſa *collectaneo ad cap.vnicum n.3.*& *collectaneo ad can. vlt.d.87.* alij Iuriſperiti, & Canoniſtæ apud eoſdem, Sanchez *d.dub.4.n.1.*& Azorius *d.p.2. lib.2. cap.26. quæſt.1.*Silueſter,Tabiena,Angelus, Armilla, Roſella *verbo expoſitus.* Ex quo fit vt filius infans, & à patre expoſitus efficiatur ſui iuris,& ſibi acquirat; & pariter filius languidus, quem pater expoſuit, vel ei alimenta denegauit. Hinc Menochius *d.caſu 396.n.14.*& *d.additione n.39.* & Farinacius *d.q.120.n.164.* & *165.* & Gratianus *d.c.262.n.2.*cum aliis aiunt,quod ſi filius ita impie à patre expoſitus occidat ipſum patrem,non punitur pœna parricidij ob eam rationem, quia pater ob talem ſæuitiam, & impietatem amittit patriam poteſtatem,& ſic pater eſſe deſiit.

616 Item Dominus exponens ſeruum infantem,aut languidum cuiuſcumque ætatis, vel ei denegans alimenta, perdit ius ſeruitutis in ſeruum; ita quod ſeruus conſequitur libertatem,conſtat ex præallegatis iuribus,& tradũt Scribentes *ibidem*,Menochius,Gratianus, Barboſa *locis citatis*,Surdus *d.tit.8. priuilegio 64.* Sanchez, & Azorius *locis citatis.* Item ſi patronus exponat libertum infantem,vel languidum amittit ius patronatus,& libertus efficitur ingenuus, vt *d.cap.vnico*,& iidem Doctores.

617 Dixi filium infantem,vel languidum expoſitum effici ſui iuris,& ſeruum, & cæt. acquirere libertatem; quia recipiens,& alimentans filium,vel ſeruum expoſitum nullum acquirit ius in perſonam alimentati,vt habetur expreſſè *d.cap.vnico de infant.expoſ.*& *d.l.4.Cod. eodem.* An autem præfatus alimentans poſſit poſtea repetere expenſas ab alimentato,examinatur infrà.

618 Patronus etiã liberto egeno illa petenti negans alimenta amittit ius patronatus,& libertus acquirit ingenuitatẽ;nec patronus ampliùs habet ius ei ſuccedendi. Conſtat *ex l.alimenta,ff.de liber.agnoſc.*& tradũt Corduba *in d.l.ſi quis,§.ſolent,n.14.*Menoch.*d.caſu 396. n.11.*Surd.*d.priuil.64.n.1.*& *2.*& Sanch.*d.dub.4.n.1.* Dicitur autẽ *d.l.alimenta,§ primo fine*, quòd patronus nõ cogitur præcisè alere libertũ,ſi poteſt, ſed ſolũ cauſatiuè,ſcilicet ne iure ſuo priuetur.Aduertit etiã Surdus *d.priuil.64.n.10.ex d.l.alimenta,§.1.*Corneo *conſ.120. vol.1.*& Roland.*de lucro dotis q.67.c. finali* patronum nõ perdere ius ſuum ob alimenta non præſtita,ſi libertus fuerit,ſeu reperiatur à tertio aliquo alimentatus.

§. V.

Prædicta pœna priuationis patriæ poteſtatis, iuris ſeruitutis,& iuris patronatus in præallegatis iuribus inducitur ipſo iure.

AN verò priuatio patriæ poteſtatis in filium infãtẽ,vel languidũ à patre expoſitũ, & iuris ſeruitutis in ſeruũ infantẽ,vel languidũ à Domino pariter expoſitũ,atque iuris patronatus in libertũ infantẽ,vel lãguidum à patrono expoſitũ *d.cap.vnico de infant.expoſitis* inducatur ipſo facto, vel requiratur interpellatio. 619
Reſpõdetur induci ipſo facto,vt in terminis Surdus *d. priuil.64.n 4.*& colligitur ex aliis Doctoribus ſupra allegatis,qui abſolutè aiunt patrẽ perdere ius filiationis, Dominum ius ſeruitutis,& patronũ ius patronatus,cõſtat etiam *ex d.cap.vnico*,Ibi,*hoc ipſo patria poteſtate liberatus ſit*;Nam tum verbum,*hoc ipſo*,cum ſit idem,ac *eo ipſo*,& *ipſo iure*,ſeu *ipſo facto*,vt poſt alios Surdus *d. q.priuil.64.n.7.*importat priuationem ipſo iure ante sẽtentiam; de quibus dictionibus, ſeu particulis latè egi *tom.3.mor.tit.3.*tũ verbum illud *ſuit* præteriti temporis ſignificat Canonem latæ ſententiæ,vt cum aliis idẽ Surdus *n.5* tũ etiã participium illud,*liberatus*,quod nõ requirit declarationẽ,vt idẽ Surdus *n.6.*de quo etiã *cit. c.3* confirmat Surdus *n.7.*nõ requiri interpellationem; quia exponendo filiũ ſeruũ,vel libertũ exponens delinquit committendo.Secus autẽ ait idẽ Surdus *n.8.*vbi à patrono negantur alimenta liberto egeno,tunc enim niſi egens prius petierit alimenta,non incurritur priuatio iuris patronatus;& ſic prærequiritur interpellatio; textus enim *in d.l.alimenta* præſupponit petitorium liberti præceſſiſſe:& vniuerſaliter, vbi Dominus,vel patronus,vel pater negat alimenta adulto,& ſano filio, ſeruo,& liberto ad incurrendam dictam pœnã, Surdus *d. n.8.*ait requiri interpellationem;tũ quia pater,Dominus, & patronus non tenetur alere niſi in ſubſidium,ſcilicet quando filius,ſeruus,aut libertus aliũdè habere nõ poteſt.Tũ quia vbi pœna imponitur pro facto negatiuo, requiritur monitio,vt Tiraquell.*in l.ſi vnquã*,verbo *reuertatur,n.68.C.de reuoc.donat.*& alij ab eodem Tiraquello,& Surdo *d.n.8.*allegati.Tum demũ,quia dũ agitur de priuatione ob denegata alimenta, nullibi(inquit idẽ Surdus)extãt in iure verba,quæ denotent priuationẽ induci ipſo iure;priuatio autem inducitur ipſo iure,niſi in caſibus expreſſis;vbi autẽ non eſt expreſſũ in iure,requiritur ſententia,Tiraquellus *d.v.reuertatur n.248.*alij apud eundem,& Surdum *d.priuil.64.n.9.*

§. VI.

Diſpoſitio pœnalis d capitis *vnici de infantibus expoſitis, an comprehendat etiam patrem, & Dominum,qui filiis,& ſeruis ſanis,adultis negant alimenta,cum ipſi egeant.*

SEd quidẽ cõtrouertitur,an ſũmus Pontifex *in d.cap. vnico* quoad poſteriorẽ illius partẽ,vbi priuat patrẽ patria poteſtate,& Dominum iure ſeruitutis, vultque quod filius efficiatur ſui iuris,& ſeruus liber, ſi eis languidis,cuiuſcũque ſint ætatis à patre,vel Domino denegẽtur alimẽta;loquatur ſolũ quãdo eiſdẽ lãguidis alimẽta denegãtur;an indiſtinctè, & generaliter ſiue eis languidis,ſiue ſanis,tamẽ egẽtibus,& aliundè nõ habẽtibus alimenta à Patre,vel Domino negẽtur.Et multorũ ſententia eſt præfatum textũ intelligi ſolum quando filiis, & ſeruis lãguidis pater,vel Dominus negant alimenta, nõ verò quando negãt ſanis,& valẽtibus licet egenis. Ita Innocẽtius,Hoſtiẽſis,Io.Andreas,Vincẽtius, & Panorm.*in d.c.vnicũ de infant.expoſ.*Surd.*de alim.tit.8.d. priuil.64.n.4* & *tribus ſequ.*Azor.*p.2.lib.2.c.26.q.1. Verſic. ſed quæſt.o*, & Sanchez *in conſil. mor. lib.1. c.5.* 620

Digitized by Google

c.5. dicto dubio 4. n. 3. & alij apud eundem. Probant quia diuerſa ratio aggrauandi pœnam eſt de infantibus, & languidis, ac de adultis ſanis; nam infantes, & languidi nihil poſſunt per ſe ipſos, & inhabiles ſunt ad recurrendum ad Iudicem, ideo voluit ius illis pinguiùs prouidere. pœnam grauiorem imponendo: confirmatur quia priuatio iuris alicui competentis eſt pœna, vt *alibi ſuprà p.1. huius tractatus de effectibus cont. matr.* probatum eſt, & tradunt Doctores communiter à Surdo *d. priuilegio 63. n.7.* pœna autem non incurritur niſi in caſibus à iure expreſſis, vt *numero præcedenti* dictum eſt; & in pœnis etiam mitior fit interpretatio in dubio.

621 Aliorum nihilominus ſententia fuit præfatam pœnam priuationis patriæ poteſtatis, & iuris ſeruitutis *in d. textu à S. Pontifice* ſtatutam habere locum etiam quando filiis, vel ſeruis adultis ſanis egentibus à patre, vel Domino alimenta denegantur. Ita Gloſſa *in l. nec filium, Cod. de patria poteſtate.* Idem ſentire videtur Gloſſa *in d. c. vnicum*, verbo, *languidis* Ita etiam *ibid.* Gaffredus, & Butrius: & hanc eandem ſententiam amplexus eſt Corduba *in l. ſi quis à liberis, § ſi quis ex his, n. 10. ff. de liber. agnoſc.* & Surdus *d. priuil. 63. n. 7.* etſi ait ſe exiſtimare hanc ſententiam valida ratione non ſuſtineri, addit tamen eſſe ſeruandam in iudicio fauore alimentorum, & quod difficilè contrarium poſſet obtineri. Ratio præcipua huius ſententiæ eſt illa, quam affert Gloſſa *d. verbo, languidis*, ſcilicet, quia pater, aut Dominus filio, aut ſeruo egenti negans alimenta videntur illum habere pro derelicto, ac proinde perdit omne ius, quod in eo habet *l. finali. ff. pro derelicto.* Et ad hoc idem facit Textus *in d. l. 2 Cod. de infantibus expoſitis*, illis verbis *ſuprà n. 613.* recitatis; *nec enim ſuum quis dicere poterit, quem pereuntem contempſit.* Additur quod etiam in adultis ſanis egentibus videtur militare eadem ratio aggrauandi pœnam, quia etiam ipſis ſic egentibus impie negantur alimenta; & ſic negans alimenta æquiparatur homicidæ, Menochius *d. caſu 396. n. 3. & l. necare. ff de liber. agnoſc.* vnde ibi Gloſſa, & Panormitanus *in cap. fin. n. 5. de conuer. infid.* aiunt quod, ſi filius ob negata alimenta periret, puniretur pater, ac ſi propriis manibus filium necaſſet; & concordat Bartholus *de alim. n. 14.* dicens, quod eo caſu pater teneretur lege Cornelia. Demum pro hac ſententia ſtant Coſta *in l. ſi ex cautione*, verbo, *ſeu doli, Cod. de non numer. pecun.* & Corduba *in d. l. ſi quis à liberis, §. etſi impubes n. 43.* dum dicunt ad extraneorum conditionem penè redigũtur parentes, qui liberis, alimenta impie denegarunt.

Dato autem quod pater impie denegans alimenta filio egenti non amittat patriam poteſtatem in ipſum; venit tamen puniendus pœna extraordinaria, & Iudicis arbitrio, vt Menochius *d. caſu 396. n. 3. & ſequ.* & Surdus *d. priuil. 63. n. 10. per textus mox citandos.*

§. VII

Exponentes impie filium ſeruum, vel libertum infantes, debent etiam puniri alia pœna Iudicis arbitrio.

622 IMò & ſi pater, patronus, & Dominus exponentes impie filium, aut libertum, vel ſeruum infantes ipſo iure amittunt ius filiationis, patronatus, & ſeruitutis. Adhuc tamen eos debere puniri alia pœna Iudicis arbitrio, latè tradit Menochius *d. caſu 396.* & conſtat tum *ex d. l. 2. Cod. de infantibus expoſitis ſuprà n. 613.* relati, ibi *Animaduerſioni, quæ conſtituta eſt* (ſcilicet Senatus conſulto Planciano, vt notat Menochius) *ſubiacebit*; vbi Gloſſa ibi, *Animaduerſioni*, interpretatur, ideſt *pœna extraordinem*, & ſic Iudicis arbitrio; *tum ex §. qui itaque fine Auth. de infantibus expoſitis*, ibi, *neutiquam illis, qui hæc patrant, legibus noſtris conſtitutas pœnas* (ſcilicet de quibus *in d. l. 2.*) *effugientibus, nimirum qui omni inhumanitate, & crudelitate referti ſunt, tanto deteriore homicidio polluti, quanto calamitoſioribus id inferunt.* Tum *ex l. nec filium, Cod. de patria poteſtate*, vbi Gloſſa, verbo *pœna* interpretatur, ideſt *arbitrio Iudicis*, tum *ex l. 1. §. pœna, ff de liber. agnoſc.* vbi maritus, cui denunciatum erit, cuſtodes ad ventrem cuſtodiendum, inſpiciendumque non miſerit, neque conteſtato dixerit, eam ex ſe prægnantem non eſſe, partum editum tenetur agnoſcere, & ſi non agnouerit, punitur extra ordinẽ, quod Gloſſa *ibi* interpretatur, ideſt *Iudicis arbitrio*; & rationem huius ſanctionis pœnalis Menochius *d. caſu 396. n. 3.* ait fuiſſe, quia hic pater non agnoſcens partum, deſpexiſſe, abieciſſe, & alimentis denegatis necaſſe videtur.

An verò pater impie exponens filium, cum amittat in eum patriam poteſtatem, non ſolum impediatur ab acquirendo in poſterum vſumfructum in bonis filij expoſiti aduentitiis, ſed etiam admittat vſumfructum, quẽ ante expoſitionem, & perditam patriam poteſtatem acquiſiuit, reſolutio videtur dependere ex illa quæſtione, an pater vſumfructum acquiſitum in bonis aduentitiis filij, dum exiſteret in eius poteſtate, amittat ceſſante patria poteſtate; an verò duret durante vita patris. In qua quæſtione plures, quos Sanchez *in ſum. lib. 7. c. 13. num. 68.* refert, ſentiunt amittere, cum ceſſat fundamentum vſusfructus, nempè patria poteſtas. Alij verò magis cõmuniter aſſerunt patrem retinere vſumfructum, dum viuit, eo quia licet patria poteſtas requiratur ad principium, & cauſam acquiſitionis dicti vſusfructus, non tamen requiritur in proceſſu durationis, & continuationis. Ita Baldus *in l. 3. Cod. de vſufructu*: & innumeri alij, quos referunt, & ſequuntur Ant. Gomez *ad l. 6. Tauri, n. 11.* Vaſquius *de ſucceſſ. progreſſ. lib. 1. §. 1. n. 28. & 29.* Paſchalis *de patria poteſt. pet. c. 3. n. 34. & 35.* & Sanchez *d. c. 13. n. 70.* de qua re *infrà* latius, vbi *de patria poteſt.* ego exiſtimarem in præſenti caſu patrem per Iudicem forè priuandum tali vſufructu in pœnam ſuæ impietatis; eſtò quod ipſo iure non amittat. 623

§. VIII.

Pater, & Dominus neceſſitate coacti exponentes filium, aut ſeruum infantes, an excuſentur, & euadant præfatas pœnas.

POrrò quod *ſuprà num. 615. & numero præcedenti* dictum eſt, patrem exponentem filium infantem priuari patria poteſtate in eum, & puniri debere Iudicis arbitrio, non procedit, ſi non ſponte, ſed neceſſitate coactus expoſuerit, ſcilicet, quia non poterat præ inopia alere, nec erat hoſpitale, aut alius publicus locus pueros pauperes alens; quia inuitus expoſuit. Ita Gloſſa *in can. ſi expoſitus d. 87. ibidem* Hugo, & Turrecremata, & Butrius *in d. cap. vnicum n. 5. de infant. expoſ.* Silueſter, Angelus, Tabiena, Roſella *verbo expoſitus*, & Sanchez *in conſ. mor. lib. 1. c. 5. d. dubio 4. n. 5.* 624

At ſi Dominus etiam neceſſitate compulſus ſeruum infantem expoſuit in vicis, vel aliis locis publicis, vel ad ianuam priuati; eum non euadere priuationem dominij in eundem infantem, & ſeruum effici liberum; tradunt Gloſſa *in d. can. ſi expoſitus d. 87. & in d. cap. vnicum*, verbo, *libertus*; *ibidem*, Butrius, Silueſter, Angelus, Tabiena, Roſella, *vbi ſuprà*, dicentes quod debebat potius vendere, aut donare. Confirmat Gloſſa, quia Dominus ſeruum egentẽ, putà ægritudine periclitãtẽ non poteſt à ſua domo eiicere; ſed debet eũ in Xenodochiũ mittere; alioqui ſeruus abiectus conſequitur libertatem, *l. vnica, §. ſed ſcimus, Cod. de latina libertate tollenda.* 625

Contrariũ, & Dominũ ex neceſſitate exponentẽ ſeruum infantẽ excuſari nõ minus quã patrẽ eadẽ neceſſitate filium exponentem, atque adeo ſeruum non effici liberum ſuſtinent Guillelmus, & Turrecremata in præfatos textus, quos Sanchez *dicto dubio 4. numero 20.* 626

ſequitur,quia non tenebatur Dominus in eo caſu neceſſitatis ſeruum infantem donare; nec tam facilè inueniri poteſt, qui infantem emat; etſi inueniret, vili venderet,ad quod non tenetur,ac proinde inuitus vēdit.

§. IX.

Si patre ignorante, vel Domino expoſitus eſt filius,aut ſeruus,poteſt pater, & Dominus repetere,cum ſciuerit.

627 ET prædicta quando ſpontè,& ſcienter, ac præſtito conſenſu,vel ratihabitione adhibita expoſitio infātis fit à patre,aut Domino,aut ab alio, ſi autem patre ignorante,vel Domino expoſitus eſt filius, aut ſeruus infans, poteſt pater,vel Dominus repetere, cum ſciuerit,vt conſtat *ex d.l.1.Cod.de infant. expoſit. ſuprà n. 613.relata,& ex d cap.vnico de infant.expoſit.n. 614. pariter relato*,ibi,*ſi a patre,vel ab alio ſciente ipſo, & cætera*,& huiuſmodi repetitio fieri poteſt, & debet intra decem dies,vt habetur *d.can.ſi expoſitus, d. 87.* qui dies iuxta Gloſſam *ibidem*,verbo *intra decem dies*, & Sanchez *d.dub.4.num.6.*currunt à die ſcientiæ,& ſunt continui iuxta eandem Gloſſam *ibidem principio*, quæ ſubdit,quod,ſi in tali loco eſt,vt non poſſit venire, reſtituitur per clauſulam generalem,*arg.l.prima.ff.ex quibus cauſis maior*: Addit eadem Gloſſa,quod iuxta alios illi dies ſunt vtiles, cum ſcilicet experiri poteſt, *l. cum lex,ff.de adoiu.edic.& l.1.ff.de diuerſis, & temporalibus praſcript.*Repetens autem à collectore, & alimentario (niſi is fuerit fur, qui puerum, vel ſeruum ſurripuerit) reſtituet expenſas puero erudiendo in aliqua arte factas, vt habetur *d.l.1* idem ſentiunt Gloſſa *in d. cap.vnicum* verbo *liberatus,fine,de infant.expoſ.* Angelus, Silueſter, Tabiena,*verbo expoſitus*, *initio*, dum abſolutè aiunt, quod repetēs reſtituet expenſas intra decem dies poſt epiſtolam conteſtationis factam.Idem etiam Surdus *de alimentis tit.6.quaſt.19 n 1.& 2.*verum an,& quando collector,& alimentator pueri expoſiti poſſit, vel non poſſit repetere expenſas in illius educatione,& alimentatione paulò infra explicatur.

618 Hic aduertendum duxi, quod *in tom.1.mor. var.tit. 1.§ 43.num.1580.& ſequ.*tradidi,ſcilicet poſſe parentes per nominationem,vel tractatum,vel per vtrumque agnoſcere expoſitos pro filiis, qua agnatione ſequuta cēſebuntur conſtituti in quaſi poſſeſſione filiationis legitimæ,ſeu cenſebuntur filij legitimi,& ſeu hæredes patris, vt Gratianus *allegato cap.267 num.14.* Rota & Seraphinus *locis ibid.relatis* tradunt,quod ibidem latius probo,annotans etiam nonnulla alia circa hanc materiam,ad quæ,ſi placet,recurrat lector, vel ad Stephanum Gratianum *d.cap.267.*

§. X.

Pater exponens filiam, etſi amittit patriam poteſtatem,eam tamen tenetur dotare.

629 ADuertendum etiam, quod etſi pater exponens filiam perdit patriam poteſtatem,in eam; per hoc tamen non eximitur ab onere eam dotandi,vt latè Surdus *tit.6.quaſt.18.num.10.*& Stephanus Gratianus *cap. 267.num.35.cum ſequ.*Nam perdit patriam poteſtatem quoad ea, quæ ſunt ſibi vtilia, non circa ſibi oneroſa, & damnum afferentia; vbi enim quis propter odium conſideratur,vt alius, ſeu vt diuerſa perſona, procedit quoad honores,& vtilia, non quoad incommoda, & damna,*l.1 actione, §. item qui ſocietatem, ff.pro ſocio* cum aliis ab iiſdem Surdo, & Gratiano adductis. Et ratio eſt,quia pœna non debet eſſe cauſa præmij;pater autem exponendo filiam conſequeretur præmium, quia eximeret ſe ab onere dotandi, quod ante incumbebat. Quare hic non procedit regula, quod ceſſante patria poteſtate, ceſſat neceſſitas dotandi, quæ ab illa deſcendit,*l.finali,Cod.de dot. promiſſ.* Gloſſa *in l.cum poſt.§.gener*,verbo,*placuit ff.de iure dot.* & Aſcanius *de patria poteſtate effect.11.in principio*; intelligitur enim regula,quando non ob delictum quis amittit patriam poteſtatem.

§. XI.

Alimenta expoſito præſtita an, & quando repetantur.

INſpiciamus modò an,& quando qui collegit,& educauit puerum expoſitum, poſſit repetere expenſas factas in illius educatione. 630

Primò certum eſt,quando puer ignorante patre fuit expoſitus, & pater à collectore repetit, teneri patrem ſoluere eidem collectori(dico collectori, nam furi qui puerum ſurripuiſſet,nihil pro expenſis alimentarius dare teneretur)expenſas factas in alendo puero, & etiam in erudiendo in aliqua arte. Colligitur *ex d.l.1.Cod.de infantibus expoſitis*,cuius verba, *ſuprà num.613* ſunt relata, & tradunt Surdus *tit.6 quaſt.19.numer.1.* & alij Doctores *ſuprà n.627.*allegati: & etiam Azorius *p. 2. lib.2.cap.26.q.1.*Verſic.*ſed quaſtio.*Licet enim *d.l.1. C. de infant.expoſ.*loquatur in ſeruo;idem eſt in filio,quia in eo maior cadit ratio,quam in ſeruo.

Secundò certum eſt,ſi pater,qui filiam expoſuit, renuit,vt nubat filio eius,qui illā aluit,& cū eodē filio nō vult copulare;iſte alimētans poteſt expēſas alimētorum filiæ,tametſi intuitu pietatis,& miſerationis cauſa præſtitorum repetere.Ita decernitur *l.patrem, Cod. de nuptiis*,cuius deciſionis rationem eſſe odium, & ingratitudinem patris, tradunt tum Scribentes *ibidem* Cynus, Bartholus,Baldus,Fulgoſius,Salicetus;tum alij, Corduba à Lara *in l.ſi quis à liberis,§.idem Iudex num. 50.* Surdus *de alim.tit 6.q.1.n.15.& quaſt.19.num.2.& 3.* Gloſſa *in can.ſi expoſitus,verbo,intra decem dies d. 82.* Auguſtinus Barboſa *collectaneo ad d.l. patrem*,Molina *de iuſtitia tom.2.diſp.569.num.2.*Azorius *loco numero præcedenti citato*,& Sanchez *in conſiliis mor.lib.1.c.5. dub.4.n.9.*cum alioqui regula generalis vtriuſque iuris ſit,quod non repetuntur alimenta intuitu pietatis præſtita,*l.cum is,§.penultimo, ff. de conditione indebiti, l. alimenta,ff.de negotiis,& can.ſacrorum 12.q.2.* quam regulam Cynus,& alij prææallegati dicunt limitari *in d. l.patrem* ob odium, & ingratitudinem patris nolentis filiam expoſitam nubere filio Altoris. Aduertit autem Corduba *d §.idem Iudex n.51.*legem Regiam Hiſpanā ampliaſſe diſpoſitionem *d.l. patrem*; etiam ad patrem, qui filium expoſuit, vt ſi is recuſet, ne filius ducat in vxorem filiam Altoris, cogatur refundere alimenta, quod idem Corduba ait rationabiliter fuiſſe conſtitutum ex eo,quod lex etiam pœnalis ad ſimiles caſus trahatur,*cap.vni, §. ſed quia natura quæ fuit prima cauſa beneſ.amitt.*idem quoque Corduba *d.§.idem Iudex numer.48.& 49.*cum Accurſio *ſcholio penult.in l. iniquū, Cod de his,qui accuſ.non poſſunt*, ampliat procedere in Alumno,qui ſit ingratus in Altorem, vt iſte alimenta, quæ accepit,alteri teneatur reſtituere;cum in hoc Alūno eadem ratio,quæ in patre nolente filiam expoſitam nubere filio Altori æqualiter militet,ſcilicet ingratitudo erga alterum, licet enim alimenta præſtita pietatis intuitu non repetantur,niſi in eo tantum caſu,quo pater renuit filiam expoſitam nubere filio Altoris,vt lex ipſa ait;in aliis tamen (inquit Corduba *d. n. 49.*) ſimilibus illa ſententia obtinebit,ſi eadē ratio ſubſit;eo quod dictiones taxatiuæ nō excludāt caſus ſimiles, vt idē Accurſius *in l.ob as,C.de prædiis minor.& in l.fin.C.de reuoc.donat.*& hāc eſſe ſententiā cōmunē Doctorū teſtatur *ibid.*Corduba cōtra tamē ſētit Mol.*d.n.2.*aſſerēs diſpoſitionē *d.l.patrem,& legis regiæ 35.tit.14.p.5.*vbi idē ſtatuitur,etiāſi qui filiā expoſitā nutriuit,velit eā ducere vxorē,nō plus extēdendā,nec plus habere locū,quā fuerit iure definitū.Imò addit eā legē fortaſſe nō eſſe æquā

631 (margin, beside "Secundò certum eſt")

reuo

reuocarique debere, tum ob matrimonij libertatem; tũ etiam quia nulla ſit culpa, quod ea mulier non velit in maritum nutritorem, aut eius filium; & proinde non iuſtè poſſit puniri, vt ipſa, aut pater illius ſoluat quod eius alimentis, Dei, ac pietatis intuitu fuerat ſemel condonatum, & quod re vera non debebat. Sed lex, *patrem*, loquitur, quando pater renueret filiam nubere filio Altoris; quare ſi filia ipſa renueret non renuente patre, legis diſpoſitio non procederet; alioqui adimeret libertatem matrimonij; ſicut etiam ſi nutritor, aut eius filius volens expoſitam ducere vxorem, eſſet diſpar admodum ætatis cum illa, itaut matrimonium minimè puellæ expediret, tunc quoque ceſſaret illa diſpoſitio pœnalis; & puella, & pater illius renuentes non inciderent in eam pœnam, ob ingratitudinem; vt etiam tradidere Lopez *ad d.l.35.* & Molina *d.numero 2.*

632 Difficultas eſt, an excepto caſu, de quo *in d.l.patrem, C.d.de nuptiis*, is qui recollegit, & aluit filium, aut ſeruum à patre, aut Domino ſponte expoſitum, poſſit repetere expenſas alimentorum, ſi ſpontè recollegit, & non tenebatur alere, puta ſi qui recollegit, non eſt hoſpitale, aliuſve locus publicus deputatus ad expoſitos, & pauperes alendos, vel Eccleſia.

Vna ſententia aſſerit non poſſe repetere, niſi animo repetendi fecerit, & id proteſtatus ſit. *Iuxta l. Neſſenius, ff. de negotiis geſtis.* Ita Gloſſa in *d.can. ſi expoſitum, verbo intra decem dies*; Ioannes Andreas, Panormitanus, & alij *in d.cap. 1. de infantibus expoſitis*, Silueſter, Angelus, Tabiena, Armilla, Roſella *v.expoſitus*, Azorius *p.2.lib.2.cap.26.quæſt.2.* Verſic. *ſed quæſtio eſt*: & Sanchez *in conſil.mor.lib.1.cap.5. dub.4.* Probatur hæc ſententia primò *ex d.l.patrem*, quæ in illo ſolummodo caſu, quando pater renuit filiam expoſitam nubere filio Altoris decernit, vt alimenta Altori reddantur, ergo in aliis caſibus non reddentur, cum caſus exceptus firmet regulam in contrarium, *l.nam quod liquida, §. final. ff. de pen.leg.* Secundò, quia vbi non adfuit expreſsè animus repetendi, & proteſtatio, non poteſt in eodem recollectore, & Altore alius conſiderari, & præſumi impulſus ad alendum, quam pietatis, & amoris Dei; alimenta autem intuitu pietatis, & amoris Dei præſtita non repetuntur, *d. l. cum is, & l.alimenta, ac can.ſacrorum numer. præcedentibus adductis*; Et ratio eſt, quia eo ipſo quod quis alimenta præſtat intuitu pietatis, & amoris Dei, cenſetur habere, & habet animum donandi, & conſequenter iam amplius non poteſt repetere. Et hanc ſententiam approbant etiam Surdus *de alim.tit.6.q.19.n.6.* & Auguſtinus Barboſa *in lib.5.Cod.collectaneo ad d.l.patrem n 5. de nuptiis.*

633 Altera ſententia indiſtinctè & abſolutè affirmat à Recollectore, & Altore alimentorum expenſas repeti poſſe: primò quia non præſumitur donatio in dubio, *l.cũ de indebito, ff.de probat.* Secũdò, quia datur repetitio ei, qui aluit non expoſitum, nam alimenta non cenſentur præſtita animo donandi *d. l. Neſſenius*, & aliis iuribus allegatis per Surdum *d.tit 6 tit.1.q.1.* ergo multò magis debebitur ei, qui præſtitit aliméta expoſito, ne ſit melioris conditionis pater iniquus, & de filio malè meritus, quam pius, & bonus. Tertiò quia filio expoſito Recollector, qui illum aluit, non ſuccedit ab inteſtato, vt Hoſtienſis, & Zabarella *in d.cap.vnicum de infant. expoſit.* per textum clarum *in l.nutritoribus, Cod. communia de ſucceſſionibus*; cum ergo Altor non ſentiat commodum, neque etiam incommodum ſentire debet. Hanc ſententiam Surdus *d.q.19.n.4.* attribuit Gloſſæ *in d.cap. vnicum de infantibus, & lãguidis*, & probabilem putat. Eandem ſequitur Stephanus Gratianus *d.c.167. n.41.* eiuſdem etiam ſententiæ videtur Theſaurus *deciſ. 118. num.5.* vbi ait ſibi durum videri quod is, qui pietatis cauſa expoſitum ſuſcipit, & alit, non poſſit alimenta repetere, niſi in caſibus, in quibus prior ſententia admittit. Et hæc ſententia extenditur etiam ad expenſas factas pro filio expoſito erudiendo in aliqua arte, has enim Altor expoſiti repetere poſſe tradit expreſsè Gratianus *d.cap.167.num.41.* quia etiam ad hoc tenebatur pater, qui debet facere impenſam neceſſariam pro erudiendo filio in bonis artibus, & diſciplinis, quibus cæteri eiuſdem conditionis informari ſolent; vt probatum eſt *in prima parte huius tract.cap.10.n.46. & hac parte de alimentorũ obligatione, n.97.* vbi etiã diſcutitur de quibus artibus, & diſciplinis id ſit intelligendum.

Imò etiam Doctores prioris ſententiæ illam limitant 634
quoad præfatas expenſas factas in erudiendo filio expoſito; has enim poſſe à Recollectore & Altore repeti abſolutè affirmant, Gloſſa *in d. can. ſi expoſitum d. 87.* Panormitanus *in cap.vnicum n.3.de infantibus expoſitis ibidem*, Ancharanus *n.8.* Butrius, *n.5.* Angelus, Silueſter, Tabiena, Roſella, *d. 5. expoſitus*, & Sanchez *d. dub.4.n.8.* qui fundantur *in d.l. 1. Cod. de infantibus expoſitis*; quæ tamen loquitur in Domino repetente ſeruum, eo inuito, & ignorante expoſitionem, & præterea hanc limitationem præfatæ prioris ſententiæ ſuppoſito quod alimentorum expenſæ non poſſint repeti, Surdus dicit difficilè poſſe ſuſtineri; quia ea impenſa, quæ fit pro filio bonis artibus erudiendo, non eſt minùs fauorabilis, quam ea, quæ fit pro alimentis, vt probat textus *in l.ſi paterno, Cod.de negot.geſt.* vbi eodem modo determinat de expenſa alimentorum, & ea, quæ fit in conducendis magiſtris; & ibi Aretinus ait æquiparari expenſæ alimentorum; & notat etiam idem Surdus *tit. 6.quæſt.11.*

Quid dicendum. Reſpondetur primò omnes conuenire expenſas factas pro erudiendo filio expoſito in aliqua arte, poſſe repeti. 635

Reſpondetur ſecundò, alimentorum expenſas à pueri 636
expoſiti Recollectore factas animo, & cum proteſtatione repetendi, poſſe repeti in vtroque foro conſcientiæ, & externo. Ita omnes Doctores, Gloſſa, Panormitanus, & alij Canoniſtæ; Silueſter, & alij Summiſtæ *ſuprà n. 632.relati*, Surdus *d.q.19.n.6.* Azorius *loco d.n.632.citato*, & Sanchez *d.dub.4 n.10.* In hoc enim caſu, cum conſtet de certa intentione, non poteſt præſumi alimẽta pietatis gratia fuiſſe præſtita; & ſic datur repetitio. Vt verò in foro cõſcientiæ detur repetitio, nõ eſt neceſſaria proteſtatio, ſed ſufficit Recollectorem alimentorum ab initio habuiſſe animum repetendi; vt Summiſtæ *n.632. relati*, & Sanchez *d.dub.4.n.11.*

Reſpondetur tertiò ſi Recollector filij, aut ſerui ex- 637
poſiti expreſsè, & implicitè ei alimenta præſtitit cauſa pietatis, & amoris Dei, cum ab initio animus ipſius fuerit donandi, non poteſt ea in foro conſcientiæ repetere, vt ferè omnes præallegati Doctores, & etiam Fragoſus *d.diſp.2.n.117.* in foro autem externo non dabitur repetitio, ſi ex coniecturis probabiliter poſſit, & debeat præſumi alimenta fuiſſe præſtita pietatis intuitu, & animo repetendi.

Quid autem quando proteſtatio repetendi non eſt 638
explicitè facta, neque adfuit expreſſus animus repetẽdi; ſed neque habitus expreſsè animus præſtandi expoſito alimenta intuitu pietatis; an, & quando in vtroque foro præſumendum ſit præſtita animo repetendi, vel amore Dei.

Reſpondetur quartò, ſi Recollector, & Altor expoſiti eſt eius conſanguineus, præſumitur in dubio præſtita eſſe intuitu pietatis, & adfuiſſe animum donandi à principio; quia coniunctio ſanguinis inducit præſumptionem donationis, vt Menochius *de arbitr. caſu 88.* & in his terminis Panormitanus, & Butrius *in dicto capite vnicum de infantibus expoſitis*, Surdus *dicto quæſtion. 19. numer. 13.* Azorius *loco ſuprà numero 632. relato*, Fragoſus *de Rep.Chriſt.p. 3.diſput. 2. num. 30.* & Sanchez *d. dubio 4. num.12.* idque Surdus addit procedere non obſtante, quod ſola ſanguinis

Digitized by Google

coniunctio non ſit ſufficiens ad inducendam donationem, eo quod duo vincula magis ligent, *cap. primo de tregua, & pace.* Limitatur tamen vbi eſſent coniecturæ contrarium ſuadentes, vt ſi impenſa fuiſſet magna, per tradita à Surdo *d. tit. 6. q. 12. n. 30. & ſequ. quæſt. 17. n. 11. & q. 21. num. 10.*

639 Reſpondetur quintò, ſi Recollector non ſit coniunctus, ſed extraneus præſumitur in dubio non cauſa pietatis, ſed animo repetendi alimenta præſtitiſſe, ſi impenſa eſſet magna. Ita Doctores *numero præcedenti* allegati.

640 Declaratur hæc reſponſio, vt non procedat, quando Recollector eſt diues, & liberalis; hoc enim caſu præſumi animum donãdi, tradunt Panormitanus *vbi ſuprà,* Surdus *d. q. 19. n. 17.* & Azorius *loco ſupra citato,* idque Surdus ait probari ex doctrina Iuriſperitorũ *in l. alimẽta, in l. ſi paterno, & in l. ſi negotium. c. de negotiis geſtis,* aſſerentium in præſumendo animum donandi attendendam eſſe quantitatem impenſæ, & conditionem perſonæ donantis ſi ſit diues, vel nobilis; quia diuites, & nobiles ſunt procliues ad donandum.

§. XII.

Hoſpitale, vel Eccleſia alens puerum expoſitum, non repetit expenſas: & an expoſito ab inteſtato ſuccedat.

641 POrrò ſi alimenta expoſito ſint præſtita ab eo, qui tenebatur, vt eſt hoſpitale ad alendos expoſitos deputatum iuxta tradita *ſuprà n. 598.* conueniunt Doctores alimentorum expenſas non poſſe repeti, licet à Rectore, ſeu præfecto hoſpitali facta fuiſſet proteſtatio repetendi; quando expoſitus, & parentes eſſent pauperes. Ita Panormitanus, Ancharanus, Butrius *in d. cap. vnicum de infant. expoſ.* Surdus *tit. 6. d. q. 19. n. 12.* Summiſtæ *ſuprà n. 634* relati, Azorius *loco ibid. citato,* & Sanchez *d. dub. 4. n. 13.* Repetitio enim alimentorum non conceditur ei, qui aliquo iure erat obligatus alere; nec proteſtatio releuat in iis, quæ non pendent à voluntate proteſtantis; & vbi præcedit obligatio, vt Scribentes *in l. alimenta, Cod. de negotiis geſtis,* quod ſi expoſiti parentes forent diuites, tunc educationis expenſæ ab eis eſſent reſtituendæ hoſpitali, quod aluit ex ſuis bonis, quæ pro pauperibus, non diuitibus alendis ſunt deſtinata, vt *ſuprà n. 607.* dictum eſt: & in his etiam terminis Azorius, Sanchez *locis allegatis.*

642 Hic autem aduertendum infantibus expoſitis non ſuccedere fiſcum, vt voluit P. de Caſtro *in l. nutritoribus n. 3.* ſed hoſpitale quod eos recepit; vt tradunt Peregrinus *de iure fiſci, lib. 5. tit. 3. in rub. de bonis vacantibus n. 16.* Farinacius *1. p. fragmentorum, verbo fiſcus n. 134.* & alij Iuriſperiti apud eoſdem. Sicut enim hoſpitale ſentit incommodum alendi, ita merito ſentire debet commodum ſucceſſionis, etſi dicat Theſaurus *d. deciſ. 118. n. 5. cum* Iacobino de Sancto Georgio *in l. 1. Cod. de bonis vacantibus* propter textum *in Auth. omnes peregrini, Cod. comm. de ſucceſſion.* expoſito ſuccedere Eccleſiam, quæ erogat bona in pias cauſas, vt dicitur *in d. Auth.* id puto intelligendum, quando in loco non eſſet hoſpitale alendis expoſitis deputatum; ſed Eccleſia expoſitum ſuſcepiſſet alendum.

Plura alia de expoſitis, quæ hic quis poſſet deſiderare, iam tradidi *in tom. primo moralium tit. primo p. 2. §. 43. à num. 1564.*

SVMMARIVM
Capitis Decimi.

Pater qui ob paupertatem habet tantum alimenta ſibi ſimpliciter neceſſaria, non tenetur alere filiũ. n. 643.

Nec etiam ſi alendo filium non poteſt ſeipſum alere, ſalua honeſtate, & exiſtimatione, niſi filius eſſet in extrema neceſſitate. n. 643.

Pater, qui non poteſt filio egenti præſtare integra alimẽta, tenetur præſtare id, quod poteſt, deductis propriis alimentis. num. 645.

Quid attendẽdum ad cognoſcendum an pater poſſit ſe, & filium alere. n. 646.

Ad patrem ſpectat onus probandi, quod ex ſuis redditibus non poſſit ſe, & filium alere. n. 647.

Si pater malè diſſipat bona ſua, an filius per officium Iudicis poſſit facere illum cogi aſſignare ſibi tantum, quantum ſufficiat pro alimentis ſuis. ibid.

An etiam poſſit cogere ad reſtituendã dotem maternã, ne ab eo diſſipetur prodigè, vel mala adminiſtratione ibid.

Ex quibus cauſis parentes filium, & filiam poſſunt exheredare, poſſunt eiſdem dotem, & alimenta denegare. n. 648.

Patri incumbit onus probandi cauſã ingratitudinis. ibid.

An ob eaſdem cauſas poſſit pater denegare filio, & filiæ alimenta vitæ ſuſtentandæ ſimpliciter neceſſaria. Affirmatiua, n. 649. negatiua, num. 650. præſertim iuxta æquitatem. ibid.

Filiæ ingratæ, & exheredatæ tenetur pater dare dotem iuxta quantitatem alimentorum ad ſuſtentandam vitam pro vitæ tempore neceſſariorum. n. 649.

Vbi filius, vel filia poteſt exhæredari ex cauſa, ob quam poſſit ad mortem condemnari, priuari poteſt alimentis vitæ ſimpliciter neceſſariis. n. 651.

Hæredes ſcripti filio iuſtè à patre exhæredato, an, & quæ alimenta dare teneantur. n. 652.

Quæ ſint iuſtæ cauſæ exhæredandi filios; & an præter in iure expreſſas ſufficiant aliæ ſimiles, vel grauiores, remiſſiuè. n. 653.

Inter cauſas, ob quas filij à parentibus poſſunt exhæredari, an comprehendatur hæc, ſcilicet ſi filiusfamilias, aut filiafamilias minor 25. annis ipſis parentibus inuitis nubant. n. 654 & 655.

Iuxta probabilem Iuriſconſultorum ſententiã, nec filiusfamilias, nec filiafamilias minor 25. annis contra parentum voluntatem nubens poteſt exhæredari, etiàm iure ciuili inſpecto. n. 656.

Et ita filia minor 25. nubens etiam viro indigno contra patris voluntatem non poteſt priuari dote, & alimẽtis, licet minor dos debeatur. ibid.

Probabilius eſt filiamfamilias intra 25. annum nubentem etiam abſque legitima cauſa viro digno contra voluntatem patris, iure ciuili attento non poſſe priuari dote, aut alimentis, ſi aliundè non habeat. n. 657. & 658.

Quid ſi ſit diues, & poſſit ſibi dotem ſoluere. n. 657. fine.

Etiam ſi filiafamilias minor 25. annis nubat abſque iuſta cauſa viro indigno contra patris voluntatem, debet habere (ſi aliundè non habet) dotem, & alimenta à patre, in minori tamen quantitate, quam ſi digno nupſiſſet. n. 659.

Leges laicales priuantes legitima filios maſculos & fœminas nubentes digne, vel indigne contra patris voluntatem abſque iuſta cauſa, ſunt valida. n. 660.

Hæc non obſtante ſi pauperes ſint, & aliundè habere non poſſint, pater tenetur, & cogi poteſt præſtare illis alimenta ad vitæ ſuſtentationem neceſſariam. ibid.

Filiusfamilias nubens digne contra voluntatem patris, non priuatur alimentis, ſi aliundè non habeat. Imò pater non ſolum tali filio, ſed etiam eius vxori tenetur præbere alimenta, ſi aliundè non habeant. num. 661. & 663.

Quid ſi abſque conſenſu patris duxerit vxorem indignam, & ignominioſam. num. 662. & 663. fine.

Filiafamilias minor 25. annis, quæ in ſuum corpus peccauit viuendo luxurioſè, an poſſit à parentibus priuari alimentis. n. 664.

Digitized by Google

vbi pater vult filium, aut filiam ab alimentis excludere, tenetur probare cauſam indignitatis. numero 665.

Filio, qui legimam portionem ſeu bona (quibus decenter viuere poterat) pro alimentis à patre aſſignata doloſè, & ſua culpa malè conſumpſerit; patrem non teneri ei de nouo præſtare alimenta, etiam vitæ ſuſtentationi neceſſaria, qui affirmant numero 666.667. & 668.

Contrarium qui ſentiant. n.670.

Præfato filio, qui doloſè, & ſua culpa conſumpſit, & inops eſt, nec aliundè habet; pater tenetur præſtare alimenta, quæ pro indigentia, & vita ſuſtentatione ſunt neceſſaria. n.681.671.

Pinguiora alimenta, & dignitati condecentia non tenetur pater præſtare. n.622.

Alimenta, quæ filio, & filiæ, qui malè diſſiparunt legitimam, vel dotem, ſubminiſtrantur, non tranſeunt poſt mortem ad hæredes. ibid.

Non ſolum pater viuens, ſed etiam ipſius hæres tenetur filio diſſipata legitima, præſtare huiuſmodi alimenta. ibidem.

Quid ſi culpa non fuit præmeditata, nec ad caſum neceſſitatis ordinata. n.683. & 684.

Quid etiam ſi culpa filij fuerit leuis, & ex animi leuitate conſumpſerit. n.675.

Filio, qui citra dolum, & culpam caſu, & fortuito legitimam, vel bona pro alimentis ſibi aſſignata amiſit; an pater teneatur iterum præſtare alimenta condecentia. Negatiua numer.6,9. affirmatiua, & vera num.676.

Neceſſitas grauati orta ex caſu, & fortuna erit iuſta cauſa alienandi bona fideicommiſſo ſubiecta, quatenus ſufficit, & opus eſt pro alimentis eiuſdem grauati. numero 676. fine.

Culpa debet tenere ſuum auctorem, non nocere innocenti. num.666.

Maleficus, malè mærens debet egeſtate laborare. ibidem.

Neceſſitas eſt illi imputanda, qui ſua culpa in eam incidit. ibid. & n.674.

Culpa ad caſum non ordinata non eſt conſiderabilis. numero 675.

Fratri, vel ſorori, qui alimenta, & dotẽ ſimul à fratre tradita conſumpſerunt, vel amiſerunt, an frater iterum præſtare teneatur. n.676.

CAPVT X.

An, & quando quibuſque ex cauſis parentes filiis alimenta præbere non teneantur, eiſque poſſint denegare.

DE nonnullis, quæ ad propoſitam quæſtionem reduci poſſunt, in præcedentibus actum eſt; ſcilicet an filiis, qui habent, vel habere poſſunt ea aliundè in propriis bonis, vel induſtria, artificio, aut ſeruitio; parentes teneantur alimenta præſtare: an filio naturali, qui habuit à patre vnciam, vel ab inteſtato duas vncias, debeantur adhuc alimenta; an filio bannito, deportato, excommunicato, hæretico, Iudæo, Infideli, monacho, de quibus proinde hic nil dicendum, ſed agendum tantum de ſequentibus vſque modo non explicatis.

§. *Primus.*

Pater inops, qui non habet, vnde ſe & filium alere poſſit, non tenetur illum alere.

DVbium primum, an pater, qui non habet, vnde ſe, & filium alere poteſt, teneatur illum alere.

Si pater ita ſit egenus, vt tantum ſibi alimenta vitæ 643
ſuſtentandæ neceſſaria miniſtrare poſſit, non tenetur alere filium. Ita Gloſſa *in l. ſi quis à liberis §. ſi mater v. neceſſario ff. de liberis agnoſc.* Benintendus *deciſ.89.n.3.4. & 5.* Corduba *in eandem legem, l. ſi quis à liber. §. ſed ſi filius. n.134. & §. ſi quis ex his n.87.* Surdus *de aliment. tit.1.q.91. & tit.7.q.8. per totam.* Stephan. Gratian. *tom.3. cap.519. n.14. & 79. & c.552. n.2. & 3.* Rota *deciſ.470. n.7. p.2. recent.* Ferentillus *in annot. ad deciſ. 707. Buratti n.8. & 9.* & alij Iuriſperiti à Surdo *d.q.8. n.7.* relati Sanchez *de matr. lib.9. diſp.4. n.17.* Megala *2. p. lib.2. c.23. q.1. n.64.* & alij Doctores *initio huius capitis* allegati, & conſtat etiam *ex l. non quemadmodum penult. ff. de liber. agnoſc.* vbi in fine habetur, egentem patrem nõ obligari ad alimenta erga filium. Prima enim, & ordinata charitas à ſe ipſo incipit *leg. præſes, Cod. de ſeruitut. & aqu.* & quilibet ſibi magis, quam aliis prouidere tenetur, *l. Iulia. ff. ſi quis omitt. cauſ. teſtam.* & ita etiam filius non tenetur alere patrem inopem, quando fructus redditũ, vel prædiorum non ſufficiunt ad alendum ſe, & patrem, vt Corduba à Lara *in d. l. ſi quis à liber. in princ. n.40.* & probatur *infra n.811.*

Imò nec tenetur pater filium alere, quoties ex reddi- 644
tibus ſui patrimonij non poteſt filium commodè alere, & ſeipſum honeſtè iuxta exiſtimationem, & conditionem ſui ſtatus niſi filius verſetur in extrema neceſſitate, vt in terminis Megala *d. num.64.* & innuit Benintendus *loco citat.* & Surd. *d.q.8. n.9.* dum dicit, quod nemo tenetur coarctare ſibi victum, vt alium alat; & idem etiam Baldus *in l.1. §. præterea ff. de tutel.* vbi dicit, quod quis non tenetur arctare victum ſuum propter alimenta matris, vel alterius cuiuſque, qui debet ali, quod idem Salgado *in Labyrintho creditorum conc. p.1. c.24. num.110.* Et ratio eſt, quia illud tantum dicimur poſſe facere, quod commodè facere poſſumus ſalua honeſtate, & exiſtimatione *l. nepos proculo ff. de verb. ſignif. & can. faciat 22. q.2.* propter quam rationem *ſupra ſuo loco* dixi, parentes teneri alere filios, qui aliquo artificio, vel ſeruitio non poſſunt ſibi victum quærere honeſtè, & decenter iuxta conditionem, & genus ſuum. Et ita etiam filium non teneri præſtare alimenta patri, quando fructus, ſeu redditus ſuorum prædiorum non ſufficiunt ad ſe alendum pro ordine, & gradu ſuo, tradit poſt alios Corduba *d. num.40.* Addidi *niſi filius verſetur in extrema neceſſitate*; hoc enim caſu concurrente vita filij cum exiſtimatione patris, cum vita filij ſit altioris ordinis, præferenda eſt ex debito ordinatæ charitatis, ſicut etiam quilibet deberet ſibi aliquid neceſſarium ad decentiam ſtatus ſubtrahere, vt ſuccurreret exiſtenti in extrema vitæ neceſſitate, & alioqui peritura & eodem modo teneretur filius erga patrem extremè egentem.

Quod ſi pater ob paupertatem deductis propriis ali-
mentis non poſſit quidem integra alimenta filio egenti 645
præſtare; poſſit autem partem alimentorum, eo quod detractis propriis alimentis aliquid de illius bonis, ſeu redditibus ſuperſit, præſtare tenebitur, ab eo enim, quod præſtare poteſt, non liberatur, cum alimenta recipiant diuiſionem per tempora, & quantitates; & ita etiam Surdus *dict. quæſtione 8. numer.14.* vbi addit omnia prædicta, & quæ mox dicentur intelligi debere de quocumque deſcendente, & etiam in hæredibus patris.

Digitized by Google

646 Ad cognoſcendum autem, an pater poſſit ſe ipſum alere,& filium, attendi debent redditus bonorum, non quantitas patrimonij, vt Crauetta *conſ.* 199.*n.*11. Benintendus *d. deciſ.*22.*num.*5. Surdus *d.q.*8.*numer.*10.*poſt Alciatum in tract.de præſumpt. reg.*1.*præſump.* 52.*n.*4.& idem Surd.*tit.*4.*quæſt.*9.*num.*9. cum alimenta ſint præſtanda de lucro, non de capitali *l.*1.§ 1.*ff.vbi pupillus edu. deb.* de quo *infra capit.*13. & *ſupra* etiam aliquid dictum eſt, & oportebit quo ad forum exterius conſtare patrem habere hos redditus ſufficientes tempore litis conteſtatæ, vel tempore ſententiæ minimeque ſufficienter probare, quod aliquando habebat capitale, ex quo lucrabatur, vt Surdus *dict.q.*8.*num.*9.*&* 10. eo quia inquit,& ſi in rebus particularibus præſumatur de præterito in præſens, *l.ſiue poſſidetis, Cod.de prob.* Hoc tamen non procedit in re vniuerſali, vt eſt peculium, vel capitale ſecundum Bartholum *in l.confirmation.ff.de confirm.tuto.* & Alexandrum *conſ.* 47.*numero* 14.*volum.*1.

647 Putat vero Surdus *numer.*12.*& ſequent.* ad patrem ſpectare onus probandi, quod redditus non ſufficiant pro alendo ſe,& filium, tum quia filius habet pro ſe regulam,& res eſt certa pro eo, qui habet regulam, Decius *in l.ubere cauere num.*2.*ff.de iuriſd.omn.iudic.* & Becius *conſ.*2.*num.*16. tum quia vbi paupertas ab aliquo allegatur, eſt per illum probanda iuxta Gloſſam *in l.ſi vero § qui pro rei qualitate,* Verſic.*dubitetur, ff.qui ſatiſd.cogan.*& ita etiam cenſuit Rota Roman. *in Vlixbonenſi matrimonij* 1.*Iulij* 1624.*coram Pirouano*, quam refert, & ſequitur Ferentillus *in annotat. ad deciſion.* 707. *Buratti numero* 10. de quo etiam *infra numero* 1046.

Sed quid ſi pater malè vtitur ſuis bonis, illa prodige diſſipando, vel malè adminiſtrando, vt ſit periculum ne poſſint, eo ad inopiam redacto, filij alimentari, an iidem filij poſſint per iudicem cogere patrem ſibi aſſignare tantum in eius bonis, quod illis ſufficiat pro alimentis, quæſtionem hanc pertractat Ioannes Campegius *de dote p.*3.*qu.*43. vbi agit, an mortua matre filius patrem prodigum, aut alio modo diſſipantem bona dotalia matris defunctæ poſſit cogere per officium iudicis reſtituere ſibi dotem maternam, vt ſalua ſit; ſicut poſſet dotem repetere in tali caſu mater ipſa, ſi viueret; pro cuius quæſtionis reſolutione affert Campegius varias reſponſiones, & ſententias Iuriſperitorũ, de qua re agemus, cum de dote, Deo dante. In præſenti aſſerendum quod, & quando pater prodigè diſſipat bona propria, eſtque pronunciatus prodigus, vel diſſipat eadem propria bona malè ea adminiſtrando, etiam ſine dolo,& fraude, poteſt filius facere cogi patrem ſibi aſſignare tantum in eius bonis, quod alimentari poſſit, ne alias diſſipando,& pater, & filij alimentis fraudentur; Ita Campegius *d.q.*4. poſt Baldum *in l.*2.*Cod. ſi quid in fraud.* non enim culpa ſolius patris priuari debent filij iure ſuo, vt ab eo alimententur; ſed illud ius debet illi conſeruari ſaluum, cum id fieri poteſt: de qua re latius *infra c.*13.*à n.*836.

Ita etiam ſi pater diſſiparet abuſu prodigalitatis, vel malè adminiſtrando dotem maternam ea defuncta, vt ius ſuum ſaluum habeat; Ita Bartholus, Baldus, & alij Iuriſperiti, quos *dict.qu.*43. refert, & ſequitur Campegius *per textum in l.Imperator, ff.ad Trebell. & in l.*3. *Cod.de ſent.paſſ.* nec in tali caſu ſufficere, quod pater ſuſpectus de mala adminiſtratione compellatur officio iudicis ſatiſdare filio de rebus ſuis conſeruandis, & reſtituendis contra Imolam *in l.ſi conſtante, ff.ſolut.matrimon.* tradit idem Campegius *allegata q.*43 *fine*, reſpondens eidem Imolæ, filium non teneri ſe committere fragilitati cautionis *l.qui ſit* §.1.*ff.ad Trebell.* quod ſi dos conſiſtat in fundo, probabile etiam eſt, quod cogi poſſit pater diſſipans, vel malè adminiſtrans, cogi, inquam, reſtituere fundum dotalem filiis, ſicuti cogi poteſt reſtituere matri viuenti *per d.l.ſi conſtante*, eo quod priuilegium dotis trãſit ad filios eiuſdem matrimonij iuxta eundẽ Barthol. *ibid.*& hoc vt probabile videtur approbare Campegius *d.q.*43.*initio.* idem tamen Bartholus *in l.lis nulla, ff.de iudiciis* à Campegio adductus aſſerens *d.l.ſi conſtante* habere locum ſolum in muliere conſtãte matrimonio, diſtinguit nempe, quod ſi pater diſſipat prodigè abutendo, tunc debere ei conſtitui curatorem; ſi verò vtitur malè, quia vendit fundum dotalem, tunc ait filios non poſſe agere, ſed patre mortuo poterunt illam rem dotalem vindicare, *per textum in l.*1.*Cod.de bonis mater*,& cum eodem Bartholo videtur tranſire Campegius *ad quæſt.*44.

§. II.

Ex quibus cauſis pater poſſit filios exhæredare, poſſit eis etiam denegare dotem, & alimenta, etiam ad vitæ ſuſtentationem præciſè neceſſaria.

Dubium ſecundum. An ex quibus cauſis filius, vel filia iure ciuili poſſit exhæredari,& legitima priuari; poſſit etiam à parentibus priuari alimentis vitæ ſimpliciter neceſſariis, quæ aliundè filius ingratus non habeat.

Certum eſt,& conueniunt Doctores, patrem ex quibus cauſis poteſt filios exhæredare, poſſe etiam eis alimenta,& dotem denegare. Ita Couarruuias *de ſponſ. p.*2.*cap.*8.§.6.*n.*17. Corduba à Lara *in l.ſi quis à liber.* §. *idem iudex n.*1.*ff de liber.agnoſc.* Ludouicus Molina *de primog.lib.*2.*c.*16.*num* 1. Spino *in ſpeculo teſtam Gloſſ.* 20.*n.*66. Peregrin.*de fideicomm.ar.*36.*n.*145. Surdus *de aliment.tit.*7.*q.*1.*n.*1.*& ſequen.& & q.*4 *n.*1. Guttierez *de matrimon.cap.*80.*n.*3. Molfeſius *ad conſ.Neap.tom.*1. *p.*5.*n.*2. *& ſeq.* Ant. Gomez *var.tom.*1.*c.*11.*n.*13. Molina *de iuſt.tom.*1.*diſp.*168.*fine, & diſp.*176.§. ex quibus cauſis,& *tom.*3.*diſp.*616.*n.*13. Sanchez *de matr.lib.*4. *diſp.*26.*n.*2. Megala *p.*2 *lib.*1.*cap.*23.*q.*1.*n.*40 *&* 53.& Rebellus *de oblig.iuſt.p.*2.*l.b.*2.*qu.*14.*n.*32. ego ipſe *in tract.de contract.matr.cap.*11.*n.*138.& cæteri Doctores communiter, quos præallegati Iuriſperiti latè referunt, & colligitur *in d.*§.*idem iudex l.ſi quis à liber. ff de liber.agnoſc.* vbi dicitur patrem poſſe denegare alimenta filio ingrato, qui eum detuliſſet; ex hoc enim textu Gloſſa *ibid.*& præallegati Iuriſperiti,& alij conſtituere illam regulam generalem, quod de iure ciuili pater ex illis cauſis poteſt filio alimenta negare, ex quibus poteſt eum exhæredare. Ad patrem vero qui denegat alimenta ſpectat onus probandi filium fuiſſe ingratum,& ingratitudinis cauſam, cum id ſit ſuæ intentionis fundamentum; vt in terminis Corduba *in dict.*§.*idem iudex numero* 1.*fine*, & Surdus *dict.quæſt.*1.*numero* 20. *cum ſequent.* 648

Difficultas ergo eſt an in eiſdem caſibus, in quibus pater poteſt filium, aut filiam exhæredare, poſſit etiam alimenta ad vitæ ſuſtentationem ſimpliciter neceſſaria eis aliundè non habentibus denegare; an vero ſolum pinguiora, & quæ excedunt neceſſariam vitæ ſuſtentationem: neceſſaria poſſe patrem in vita denegare filiis, quos exhæredare poteſt, videntur tenere Corduba *d.*§. *idem Iudex num.*2. Surdus *d.tit.*7.*citat. quæſt.*1.*num.*21 *& q.*2.*num.*6.*&* 7. Nauarrus *in ſumma capit.*14.*numer.* 17. Gaſpar Antonius Theſaurus *quæſt. for.lib.*1.*qu.*80. *num.*3.& Doctores *ſupra numer.*121. allegati. Idem videntur ſentire Spino, Gomez, Gutierez, & ferè omnes Iuriſperiti ab ipſis, & à Corduba, Couarruuia, & Ludouico Molina *locis allegatis* relati, qui abſolutè,& ſine vlla diſtinctione affirmant, ex quibus cauſis pater poteſt exhæredare filios, eoſdem poſſe priuare alimentis,& ſic videntur loqui de quibuſcumque alimentis, etiam ad ſuſtentandã vitam neceſſariis: hoc idem ſentire videtur 649

Bartholus

Digitized by Google

Bartholus *in l. Dinus, ff. ad l. Pompeiam, ff. de parricid.* vbi cum negare alimenta ſit negare, *l. necare, ff. de liber. agnoſc.* infert quod pater non punitur pœna parricidij, quando occidit filium, qui cauſam aliquam commiſit ex iis, quæ ſufficiunt ad exhæredationem; & ſi hoc non admittit Surdus *d. q. 1. num. 2.* Huius ſententiæ ea ratio eſſe poteſt; quod ingratitudo eſt ventus vrens, (vt ait D. Bernardus) ſiccans fontem pietatis, & tollens naturale debitum in parentibus erga liberos, & è contra iuxta notata *ſupra n. 121. fin.* & tradita à Surdo *d. q. 2. n. 11.* Hanc ſententiam etiam Sanchez, vbi *ſupra* putat probabilem.

650 At his non obſtantibus dicendum ex prædictis cauſis ad exhæredationem ſufficientibus, parentes poſſe quidē filiis ingratis negare alimenta ordinaria, & pinguiora, non autem regulariter loquendo alimenta ad vitæ ſuſtentationem neceſſaria, dum ipſis non ſuppetunt aliundè; ita ex Doctoribus *ſupra num. 648.* relatis Couarruuias *d. n. 17.* Ludouicus Molina *dict. c. 16. n. 3. initio*, Guttierez *d. q. 80. n. 4.* Peregrin. *d. art. 36. n. 145.* Verſic. *ſed contra*, Surdus *d. q. 1. in fin.* Molfeſius *d. qu. 12. n. 2. & 3.* Sanchez *d. diſp. 26. citato num. fin.* Molina *de iuſtit. omnib. locis d. num. 648. citat.* Megala *dict. q. 1. citato n. 40.* Azor *p. 2. l. b. 2. c. 3. q. 6. fin.* Fragoſus *de Republica Chriſtiana §. 1. diſp. 4. n. 295.* ego ipſe cum nonnullis aliis *in præællegato tract. de contractu matrim. c. 11. n. 141.* & alij Doctores à me *ſupr. hoc opere n. 123* allegati. Probatur, quia alimenta vitæ ſimpliciter neceſſaria à parentibus debentur filiis de iure diuino naturali, & è contra, quod ius naturale non poteſt tolli per legem humanam. Quare ius ciuile, dum propter aliqua delicta concedit parentes poſſe filiis denegare alimenta, ne contineat iniquitatem, intelligendum eſt de alimentis pinguioribus ſecundum perſonarum qualitatem, & ſoluentis facultatem. Præterea iiſdem filiis delinquentibus videtur ſubueniendum in ſimpliciter neceſſariis, vt detur eis occaſio ſe pœnitendi; & quidquid ſit de rigore iuris ſaltem ex æquitate eſſe ſubminiſtranda alimenta, ſine quibus filius, & filia ingrati, & delinquentes fame perirent; & quoad hoc filium, vel filiam exhæredatos, ſi non habeāt aliundè, poſſe implorare iudicis officium tradunt Gaſp. Anton. Theſaurus *d. q. 70. num. 12. & 25. fin.* Ludouicus Molina *d. cap. 16. n. 15.* & Alter Molina *d. diſp. 616.* num. 13. qui propterea aiunt filiæ ex eo, quod in corpus ſuum peccauerit, vel abſque conſenſu patris nupſerit exhæredatæ dandā eſſe dotem in quantitate neceſſaria ad vitam ſuſtentandam quando aliundè non habet; quod tradidere etiam Couarruuias, & Sanchez *loc. cit.* & in facti contingentia ita iudicaſſe ſuum ſenatum teſtatur *loco citato* Theſaurus.

651 Dixi, *non autem regulariter loquendo*, quia ſi cauſa exhæredationis ſeu ingratitudinis eius foret qualitatis, vt ex ea filius, aut filia ad mortem damnari poſſit, eo caſu etiam alimentis vitæ ſimpliciter neceſſariis à patre viuente priuari poſſe tradunt Couarruuias *d. n. 17.* Ludouicus Molina *d. cap. 16. numer. 3. circa finem*, & videtur certum apud omnes Doctores, tunc enim ceſſat illa obligatio iuris naturalis, ex eo enim quod filius poteſt vita priuari, poteſt etiam alimentis, quibus vita conſeruatur, & ad id faciunt tradita *ſupra numero 121.*

652 Ex quibus infertur hæredem patris etiam extraneum non teneri filio à patre viuente iuſtè exhæredato præbere alimenta, niſi in ea quantitate ad quam tenebatur pater, ſcilicet in quantitate tantum neceſſaria ad vitæ ſuſtentationem, & omnino etiam ab his prætendi exemptum eſſe hæredem, ſi pater viuens filium exhæredauit, & priuauit quibuſcumque alimentis ob cauſam ingratitudinis, ob quam filius veniebat vltimo ſupplicio puniendus: idque perſiſtendo in iure communi: ad hæredem enim deſcendit tantum ea obligatio, qua pater viuens tenebatur, vt *ſupra ſuo loco* probatum eſt, & quod filio iuſtè à patre exhæredato hæres ſcriptus non teneatur alimenta, nec quidquam aliud præſtare, tradit Gloſſa *in §. ſi igitur*, verbo *habere*, *Auth. vt cum de appellat. cognoſcitur*.

Cauſæ autem ob quas filius, vel filia à parentibus 653 poſſunt exhæredari exprimuntur *in § cauſas dict. Auth. vt cum de appellat. cognoſcitur*, de quibus Couarruuias *in cap. Raynutius in principio n. 9. & ſequent.* Molina *de iuſtitia d. diſput. 176.* Gomez *var. tom. 1. c. 11.* Molfeſius *dict. q. 12. num. 7.* & alij à me *in tract. matr. dict. cap. 11. num. 164.* relati. An verò ob alias cauſas *in d. §. cauſas non expreſſas*, illis ſimiles, vel grauiores poſſit filius, vel filia exhæredari latè explicaui *eodem numero 164. & duobus ſequentib.* & poſſe ſuſtinent magis communiter Doctores à me ibidem relati, & alij, quos latè refert, & ſequitur Surdus *de alimentis titul. 7. citat. quæſtione 1. numero 5.*

§. III.

Vtrum filiis familias maſculis, & fœminis minoribus 25. annis nubentibus contra voluntatem parentum, ipſi poſſint illis denegare alimenta.

DVbium tertium. An filiis contra parentum volun- 654 luntatem nubentibus ipſi poſſint illis alimenta negare; *cum d. §. cauſas Auth. vt cum de appellatione cognoſcitur*, inter alias cauſas exhæredationis enumeratur hæc ſcilicet, *ſi alicui ex parentibus volenti filiæ ſuæ, vel nepti maritum dare, & dotem ſecundum vires ſubſtantiæ ſuæ pro ea præſtare, illa non conſenſerit, ſed luxurioſam degere vitam elegerit; ſi verò vſque ad 25. annorum ætatem peruenerit, & parentes diſtulerint eam marito copulare, & forſitan ex hoc contigerit in ſuum corpus peccare, aut ſine conſēſu parentū marito ſe libero tamen coniungere; hoc ad ingratitudinem filiæ nolumus imputari; quia non ſua culpa, ſed parentum commiſiſſe cognoſcitur*: Cum inquam filia minor 25. annis nubens contra parentum voluntatem, aut ſine eorum conſenſu poſſit à parentibus exhæredari, argumento à contrario ſenſu ex dictis verbis, ſumpto, videtur abſolutè aſſerendum etiam ab iiſdem parentibus priuari poſſe dote, & alimentis iuxta doctrinam communem, *n. 648.* tradita quod ex iiſdem cauſis parentes poſſunt filiis denegare dotem, & alimenta, ex quibus poſſunt illos exhæredare.

Cæterum de hac re, an tum filia familias non exce- 655 dens 25. annum, ex eo ſolum quod ſine conſenſu parentum volentium eam marito digno cum competenti dote copulare, nubat domini libero; tum filius familias ſine conſenſu patris nubens, poſſint tam iure Cæſareo, quam Canonico exhæredari, & dote, & alimentis priuari, latiſſimè egi *in tract. de contract. matrim. cap. 11. à n. 157. ad 226.* vbi etiam latè, an leges, & ſtatuta de priuandis legitima, dote, & alimentis filiabus familias, quę intra 25. annum abſque legitima cauſa ſine parentum conſenſu, nubunt, valeant. Ne igitur *ibi* latè tradita hic omnino reſcribens inutiliter augeam hoc volumen ſuperſedeo prolixæ tractationi, quam *ibidem* lector videre poterit; & ſolum nonnulla ex *ibi* traditis frequentius à Doctoribus admiſſa ſummariè notabo.

Primò igitur valdè probabile eſt, neque filium fami- 656 lias, neque filiam familias intra 25. annum contra parentum voluntatem nubentem poſſe exhæredari, etiam iure Cæſareo attento, dummodo filia turpiter, & obſcenè non viuat: idque etiam ſi filia perſonæ indignæ, liberæ tamen nupſerit; id pluribus allegatis Doctoribus dixi *d. cap. 11. num. 157. & num. 162.* eo quod *in d. §. cauſas Auth. vt cum de appellat. cognoſcitur*, hoc non contineatur inter cauſas ingratitudinis (quæ omnes ibi enumerātur) ob quas parentes poſſunt exhæredare filios. Argumentum

mentum enim à contrario ſenſu, ex verbis illis *Auth. n.* 654. adductis ibi *ſine conſenſu parentum*, &c. & ex *auth. ſed ſi poſt d. inofficioſo teſtam.* Ibi *vel ſine conſenſu tuo marito ſe libero tamen copulauerit* deſumptum habere locum, vbi dicta filia minor inuitis parentibus mancipio nuberet, ſecus ſi viro indigno liberoq́, & honeſtè viuat. Legem etiam 3. §. *emancipatus*, *ff. de bonorum poſſeſſione* permittentem exhæredari filium ſine parentum conſenſu ducentem mulierem ignominioſam, & ſi quæ aliæ ſimiles leges vel diſpoſitiones iuris ciuilis permittentes exhæredationem filiorum, vel filiarum dignis, vel indignis perſonis contra parentum voluntatem nubentium correctas eſſe *in dict. §. cauſas*, tradunt Gloſſa *in d. l. §. emancipatus*, & alij Doctores à me *d. num.* 157. allegati. Hoc autem ſuppoſito, etiam iure ciuili attento filia familias inuito patre nubens viro indigno non poteſt priuari dote, & alimentis iuxta à me tradita *d. capit.* 11. *numer.* 197. & ſi potuit minor dos iuxta qualitatem, & conditionem mariti diminuta, vt *eodem numero* 197. & *numero* 204. notaui, & tradunt Doctores *ibid.* citati; licet cum aliis contrarium doceat Fragoſus *de R publ. Chr. p.* 1. *diſp.* 4. *n.* 283. *ad* 287.

657 Secundò longè probabilius eſt filiam familias nubentem viro digno contra patris voluntatem iure ciuili attento, & multo magis iure Canonico inſpecto non poſſe exhæredari, & conſequenter nec dote, nec alimentis congruis priuari, vt tradidi *d. cap.* 11. *n.* 159. & 161. 162. & 191. & tradunt Doctores innumeri iiſdem numeris relati, & hoc idem tradit Fragoſus *d. diſp.* 4. *numer.* 287. *inſpecto iure communi ciuili* aiens ſecus eſſe de iure Luſitano. Fundamentum præcipuum eſt tum quia filia ſic nubens nil nocet parentibus, vel familiæ, tum quia quod pater facere tenebatur, ipſa vtiliter fecit, & ſic non infert per tale matrimonium parentibus grauem iniuriã, grauemve ingratitudinis cauſam, ob quam mereatur exhæredari, vel dote, aut alimentis priuari, & licet aliqui Doctores *d. ct. cap.* 11. *numer.* 192. & 202. allegati velint in hoc caſu, etiam iure Canonico attento patrem non teneri dotare huiuſmodi filiam, ſi ipſa ſit diues, & dotem poſſit ſoluere, ego tamen *n.* 193. contrarium ſentio, aſſeroque filiam ſic nuptam digno eſſe à patre dotandam, licet ſit diues propter rationes, quas ibidem adduco.

658 Et non ſolum quando ex legitima cauſa filia familias inuito patre viro digno nupſit: ſed etiam, quando abſque iuſta id fecerit; patrem adhuc teneri illam dotare, & conſequenter etiam alere, ſi aliundè non habeat alimenta, tradunt magis communiter Doctores à me *d. c.* 11. *n.* 201. & 202. allegati aſſerentes non valere leges ciuiles, & ſtatuta de priuandis legitima, aut dote, vel alimentis filiabus intra 25. annum ſine patris conſenſu nubentibus, dummodo nubant digno viro, & ſi abſque iuſta cauſa id faciant. Dicunt tamen aliqui *ibidem numero* 202. allegati, etiam iure Canonico attento hanc filiam quæ ſine iuſta cauſa inuito patre nupſit digno non teneri patrem dotare, ſi ea diues ſit.

659 Imo etiam ſi filia minor 25. annis contra patris voluntatem nubit abſque cauſa iuſta indigno cum dedecore familiæ, adhuc patrem, ſaltem iure Canonico attento teneri illam alere, & dotare, docuerunt plures Doctores *dict. cap.* 11. *num.* 203. à me allegati, & ſi nonnulli *ibidem num.* 204. relati addant in hoc caſu dotem, & alimenta non teneri patrem dare in ea quantitate, qua teneretur dare, ſi digno nupſiſſet; ſed in minori, attenta qualitate viri, & eius indignitate. Fragoſus etiã *d. diſp.* 4. *n.* 295. aſſerit tali filiæ deberi alimenta, ſed tamen ſolum ad vitam ſuſtentandam præcisè neceſſaria, cum priuatio horum alimentorum adæquet capitalem pœnam: neque etiam patrem huius filiæ teneri dotem dare, ſi haberet aliundè bona, ex quibus ſe alere, & dotare poſſet, docent alij eodem *capit.* 11. *numer.* 205. relati.

660 Licet etiam iuxta multorum ſententiam ſit probabile leges ciuiles communes, & municipales, quæ filias minores 25. annis, parentibus inuitis nubentes ſiue digno, ſiue indigno viro priuant legitima, eſſe iuſtas, & validas, etiam iure Canonico attento, vt dixi *dicto tract. de contractu matrimon. eodem cap.* 11. *num.* 108. & *ſequ.* nihilominus ſi tam filia, quam maritus eſſent pauperes carentes omnino bonis, quibus ſe alere poſſent, & etiam honeſto, & minime indecenti labore, de iiſdem alimentis ſibi prouidere non poſſent, tunc pater teneretur, & cogi poſſet ſaltem iudicis officio implorato ad ſubminiſtranda filiæ alimenta ad vitæ ſuſtentationem neceſſaria iuxta tradita *hoc capit. ſupra numero* 650. & *in tractatu prædicto de contractu matrim. allegato cap.* 11. *n.* 141. 142. & 123. & Doctores *ibidem* allegatos.

661 Porrò quod de filiafamilias minori dictum eſt, dicendum de filiofamilias inuitis parentibus ducente vxorem dignam; Huic enim tenetur pater præbere alimenta, ſi aliunde non habeat, etiam iure ciuili, ſuppoſita ſententia quod non poſſit ob eam cauſam exhæredari, vt tradunt Doctores allegati *d. cap.* 11. *numer.* 152. & *numer.* 201. & ita etiam in terminis Sanchez *de matr. lib.* 4. *diſp.* 16 *num.* 20. & Gutierez *eod. tractat. capit.* 70. *numero* 13. Verſic. *Quarta concl.* & alij Doctores *ſupra hoc capite numero* 47. relati.

662 Item etiam ſi filius familias abſque conſenſu patris duceret vxorem indignam, & ignominioſam probabile eſt patrem teneri illi præbere alimenta ordinaria, ſi aliundè non habeat, cum hac de cauſa non poſſit iure ciuili exhæredari iuxta ſententiam, & Doctores, de quibus *in d. capit.* 11. *num.* 152. Alimenta autem vitæ neceſſaria tali filio aliundè non habenti patrem ſolum propter æquitatem naturalem, ne fame pereat, teneri præbere conſtat ex traditis *ſupra num.* 650. & ex Doctoribus *ibidem* allegatis, & in his terminis poſt alios tradunt Sanchez *dict. diſput.* 16. *num.* 19. & Gutierez *dict. num.* 13. Verſic. 3. *concluſio.*

663 Quin etiam non ſolum tali filio eo inuito ducenti vxorem tenetur pater præſtare alimenta, ſed etiam eius vxori, ſi pauperes ſint, & aliundè non habeant, vt Sanchez *d. diſp.* 26. *num.* 20. & Gutiertez *d. cap.* 80. *numero* 13. Verſic. *Quinta concluſio*; & alij Doctores communiter *ſuprà num.* 95. & 97. allegati. Idque propter rationem *num.* 95. adductam; idque procedit (licèt ſecùs ſenſerint Ludouic. Lopez 1 *part. inſtruct. cap.* 294. §. *ſequitur*, & alia quæſtio, *fine*, *in* 2. *edit.* Couarruu. *de ſponſ. p.* 2. *cap.* 8. §. 6. *num.* 5. Verſic. 3. Surd. *de alimentis tit.* 1. *quæſt.* 38. *num.* 35. & Ioann. Lupi *de illegitimis comm.* 2. §. 1. *num.* 25.) etiam ſi filius indignam vxorem duxerit. Ita in terminis Sanchez, & Gutiertez *locis citat.* & idem ſentire videntur plures Doctores ex relatis *ſuprà num.* 97. dum abſolutè aſſerunt Patrem teneri alere vxorem, quam filius eodem Patre contradicente indatatam duxerit, quando non habent, vnde ſe alant. Et confirmat Sanchez, quia filius ob hanc cauſam non poteſt exhæredari, vt dictum *ſuprà numero* 672. & conſequenter etiam nec alimentis ſaltem vitæ neceſſariis priuari; imò nec conuenientibus iuxta ſtatum, tenuioribus verò habita ratione indignitatis vxoris.

664 Plura de hac materia an, & quo iure, quáve ratione filij fam. ratione matrimonij ſiue digni, ſiue indigni abſque conſilio parentum vel eis inuitis contracti priuari poſſint legitima, dote, & alimentis; videantur *in d. tractatu de contractu matrimonij allegato cap.* 11. *à dicto num.* 157. *ad* 225. vbi *num.* 167. explicat, quis ſit coniux indignus, vel dignus.

665 Verum verò filia minor 25. annis, quæ in corpus ſuum peccauerit viuendo luxurioſè poſſit à parentibus alimentis priuari: Dicendum poſſe, ſtantibus omnibus conditionibus requiſitis, vt poſſit exhæredari. Vt Doctores communiter, quos refert, & ſequitur Surdus

Digitized by Google

dus de alimentis tit.7.quæſt.4.num.1.& 2. An vero & quando poſſit exhæredari latè tradidi in ſupradict.tractatu de contractu matrimonij citato capite 11.à num. 125.ad 156.& multa etiam tradit Surdus d.q.4.ac Megala p.1.lib.2.c.23.qu.1. Intelligendum autem de alimentis pinguioribus non de alimentis ad vitæ ſuſtentationem ſimpliciter neceſſariis ; hæc enim eidem filiæ non perſeueranti in luxurioſa vita , & aliundè non habenti, forent præſtanda per tradita ſupra numero 650.

665 Quoties verò pater, vult filium, aut filiam ab alimentis excludere , tenetur probare cauſam indignitatis, cũ id ſuæ ſit intentionis fundamentum, vt Cord. à Lara loco ſup.n.648.alleg.& aliis relatis Surd.de alim.tit. 7. q.1.n.16 & 27.& Molfeſius ad conſuet.Neap.tom.1.p.5. q.12.n.24.

§. IV.

Si filius legitimam portionem in tot bonis ſibi à patre aſſignatam , vel bona (quorum fructibus ſe alere poterat) nomine alimentorum ab eodem patre ſibi data conſumpſerit ; An pater eidem de nouo teneatur alimenta præſtare.

Dubium quartum. Si pater filio pro alimentis totius vitæ legitimam in tot bonis dederit, vel aſſignauerit fundum, cuius fructus poſſint ſufficere ad alimenta integra ; & filius bona illa, ſeu fundum aſſignatum diſſipauit, & ad paupertatem redactus eſt ; an eidem filio diſſipatori pater teneatur de nouo præſtare alimenta. De hoc dubio valde controuerſo latè agunt Vaſquius in q. Illuſtr.cap.35.num.14 Corduba à Lara in l.ſi quis à liberis.§ idem Iudex à num.9.ad 37. Menochius de arbitrar.caſu 182.Surdus de aliment.tit.7 q.5. & alij , qui infra citantur , & ſi non tam amplè. Difficultas autẽ poteſt eſſe, vtrum teneatur pater de nouo tali filio præbere alimenta pinguiora , & ſtatui congrua; an vero tantum neceſſaria ad vitæ ſuſtentationem , ne fame pereat .

666 Aliqui(& ſit prima ſententia)abſolutè affirmant , filio,qui portionem bonorum ſibi à patre pro alimentis aſſignatam dolo,& ſua culpa,puta cum ſcortis,vel ludẽdo,aut latè viuendo malè conſumpſit, & prodegit,& ad neceſſitatẽ redactus eſt ; patrem non teneri iterum dare alimenta ; ita Vaſqui.loco cit. Cord.d.§.idem Iudex n. 19.& ſequen.Menochius dict.caſu 182.n.55.& de præſumpt.lib.4.præſumpt.191.num.9.Peregrin de fideicom. art.41.num.83.Surdus d q.5.num.11.Ioannes Baptiſta de Barbobus de filiiſf.q.30.num.101.& plures alij Iuriſperiti à Corduba d.§.idem Iudex num.9.& Surdo d. q.5.num.1.& 2. relati præſertim Baldus in auth contra rogatus num.8.Cod.ad Trebell.& Alexand.in l.ſi cum dotem §.1.ff.ſolut.matrim.& ad Bartho.in tract.de aliment.num.17.Iaſon in l.ſcimus in prima num.6. Cod.de inoffic.teſtament. & Pontanus de alimen.cap.2.numer.6. fin.& Ioannes Nicolaus Lucidorus de illegitimis Clericorum cap.22.num.31. Probatur primo quia alioqui culpa deſineret nocere Authori ſuo contra capit.culpa ſua,de reg.iur.in 6.& leg.quiſquis in ſuo §.legis Cod. de inoffic.teſtam.& l.1.ff.de iuſt.& iure.Et eadem culpa filij dilapidantis patri innocenti noceret contra dict §.legis, & contra omnes leges , quæ ſunt ſub tit.ne filius pro patre;& ſub tit.ne vxor.pro marito. & contra legem non debet alteri,ff.de reg.iur.& contra omne ius naturale,naturalemque rationem dictantem , pœnam debere ſequi peccantem;& vnum ex facto alterius non debere lædi l.1.Cod.vt nulli ex vicar.lib.& iniquiſſimum omnes iudicant ex facto vnius alterum prægrauari l.ex duobus in fine , ff.de negot.geſt.Secundo quia iure cautum eſt , maleficum,& male merẽtem alendum non eſſe , ſed egeſtate debere laborare l.bona fides,ff.depoſiti.Scortis autem dare,vel ludendo bona perdere eſt delictum ; quare huic filio culpato victũ non dare , ſed permittere , vt manibus , & labore ſuo ſibi victum quærat, vt plures alij culpa carentes faciunt,non erit peccatum,ſed potius laudabile;& condignum. Tertio, quia fruſtra auxilium legis prætextu neceſſitatis quis implorat , quando in talem neceſſitatem culpa ſua cecidit l.iam dubitari , ff.de hered.inſtit.Ibi Iam non vt neceſſarij ; ſed ſua ſponte heredes exiſtent.& l.iam dubitari , ff.de vulgari, ibi, ius dicentis propoſitum eſt,liberos oneribus hereditariis non ſpontè ſuſceptis liberare;illi enim imputandum eſt , qui in talem neceſſitatem ſe ſpontè ſuo facto coniecit l.fideiuſſor.§.ſi neceſſaria , ff.qui ſatis cogant.cum aliis allegatis per Menochium de caſu 191. numer.51. Cõfirmatur hæc ſentẽtia primo,quia filio,qui legitimã ſibi à patre in tot bonis aſſignatam doloſè, & ſua culpa malè conſumpſit, non tenetur pater de nouo legitimã dare , vt cum aliis Menochius d. caſu 182.numer. 56. & Merlinus de legit.lib 2.tit.2.q.30.num.4.& ſequent. Secundo,quia ſi filia malè ſua culpa dotẽ ſibi conſignatam conſumpſit;pater non tenetur iterum illam dotare; vt poſt alios idem Menoch.num.57. Cordubæ d.§. idem Iudex num.23.& Fontanella de pactis nupt.Clauſul.5. Gloſſa 1.p.1.num.72.Surdus d.q.5.num.5. & Mangilius de imput.q.164.Tertio , quia quando filius fideicommiſſo grauatus habuit iam legitimam,& trebellianicam, quas ſua culpa,& malè vtendo conſumpſit , non poteſt alienare bona fideicommiſſi, vt alimenta conſequatur, vt cum aliis Menochius de præſumpt.191.num.8.Antipadilla in auth.res quæ num.80.Cod.com.de leg. & Surd. d.q.5.num.2.Prædictis autem Vaſquius, Corduba , & Surdus aiunt non obſtare, quod alimenta debeantur iure naturæ,& obligatio naturalis non euaneſcit propter culpam filij,nam inquiunt,quod ius illud naturale, ſeu inclinatio naturalis parentum ad alendum filios non inducit obligationem præciſam , & coactam (vt ſupra num.5.iuxta eoſdem Vaſquium , & Surdum notatum eſt)ſed obligatio ſtrictè inducta eſt à iure ciuili,quo iure nullibi,ait Vaſquius legi,vt quis ſuæ obligationi amplius,quam ſemel ſatisfacere teneatur ; ſed imo contrarium eo iure diſpoſitum l.qui bis.ff.de verbor. obligat. l.qui vnum fructum eod.tit.& l.planè,§. ſi eadem res ff. de leg.1.& tota ſit,ff. & Cod.de condit. indebit. Igitur cum Chriſtiana pietas non patiatur,quod quis fame pereat , huic filio ſua culpa ad egeſtatem redacto Surdus d.5.num.11.& poſt eum Lucidorus vbi ſupra dicit fore ſubueniendum per viam,& rationem eleemoſynæ , & auxilij gratuiti , à quo non excluditur qui incidit in paupertatem culpa ſua , vt per tradita à Menochio d. caſu 192.num.42.& nonnullis ſequentibus,& Couarruuia var.lib 2.cap.16.num.9.Verſic.contrarium,& à me etiam tom.3.mor.var.tit.6.num.47. Et huiuſmodi filio diſſipatori in graui neceſſitate exiſtenti,ſi emẽdationem a vitiis ſerio promitteret, Lucidorus dicit , quod iudex cogere debet patrem , vel eius hæredem ad nouã præſtationem alimentorum ſimpliciter vitæ ſuſtentandæ neceſſariorum.

667 Ex quibus vltimo loco adductis conſtat, Vaſquium, Cordubã, & Surdum,patrem filio, qui dolo , ſua culpa conſumpſit portionem legitimam , aut alia bona ſibi aſſignata,ex quorum fructibus congrua alimenta habere poterat,non teneri præſtare,neque etiam alimenta vitæ ſuſtentandæ ſimpliciter neceſſaria, niſi fortè titulo eleemoſynæ,& gratuiti auxilij.

668 Item iuxta eoſdem Vaſquium,& Cordubam non tenetur pater alere talem filium , licet culpa non fuerit ordinata ad id, vt poſtea à patre aleretur;ad quod etiam faciunt tradita; & Doctores relati à Menochio d. caſu 191.n.45.cum plurib.ſequent.& n.59.& 60.& à Merlino d.q 30.n.8.

669 Item iuxta Vaſquium non teneretur pater de nouo alimen

Digitized by Google

alimenta præbere filio, qui bona aſſignata quibus poterat viuere, ex culpa leui, vel etiam caſu fortuito diſſipauerit, vel perdiderit: vult enim quod vbi ſemel pater alimenta ſufficientia pro tota vita filio dedit, non teneatur de nouo alia dare vllo in caſu. Corduba tamen *in dict.cap.ſi quis à liberis,§.idem reſcripſit numer.*100. ſentit fratrem teneri dare alimenta fratri, qui portionem ſibi aſſignatam ſine dolo, ſed tantum animi leuitate, & calore iuuenili diſſipauerit dando ſcortis, & cætera, vt *ſupra n.*524. notatum eſt.

670 Alij è contra (& ſit ſeruanda ſententia) aſſeruerunt, filio qui portionem bonorum (qua poterat viuere) aſſignatam à patre pro alimentis dolo, & lata culpa cum ſcortis ludendo, vel late nimis viuendo conſumpſerit, patrem teneri iterum præſtare alimenta, ſi aliundè non habeat, quo ſe alat. Ita Iacobus de Arenis *in l.libertus, qui operarum ff.de operis libertorum, & in l.Imperator ff.ad Trebell.*Bald.*in l.ſi captiui ad finem, Cod.de Epiſc. & cler.in l.ſcimus num.*11.*Cod.de inoffic.teſtam. & in l.*1.*§.ius naturale num.*7.*de iuſtitia.& iur.*Ioannes Saposta *de collationibus numer.* 100.Oſaſcus *deciſ.*124.*n.* 9.& 10.Benintendus *deciſ.*22.*numer.*2. Marelcot. *var. c.*83.*numero* 5 Peregrin.*de fideicommiſſ.ar.*36. *numero* 145.& 14 .P.Barbol.*ad l.*1.*p.*4.*num.*141.*ff.ſoluto matrim.*Carpan *ad ſtatuta mediol.* 313.*num.* 5 & 36.& *ad ſtat.* 485. *numero* 67. Giurba *deciſ.*5.*num.*34. Merenda *controu.var. lib.*4.*cap.*34.*numer.*6. & plures alij Iuriſperiti à Corduba *dict.§.idem index, num* 10. Surdo *d.q.*5.*num.*8.Peregrino, Giurba, Oraſco, & Carpano *locis allegat.*citat.& ex Theologis Azor.*p.*2.*lib.*2.*cap.*4. *quæſt.*12.& Megala *loco ſupr.num.*526.allegati.Probant plures ex allegatis Doctoribus, tum per *d.l.Imperator,* vbi licet pater doloſè dilapidaret bona fideicommiſſo ſubiecta filio, qui in poteſtate patris eſſe deſiiſſet, reſtituenda: filius tamen cui ante tempus fit reſtitutio, tenetur ex eis patrem alere; tum per *dict.leg.libertus qui operarum*, vbi patrono, qui amiſit ius patronatus cogitur libertus alimentorum nomine certam quantitatem præſtare: verum *ad dict.l. Imperator*, Corduba *dict.§. idem index n.*32.reſpondet *ibi* à Papiniano diſpoſitum patrem dilapidatorem à filio alendum propter reuerentiam, quam filius patri debet, vnde non extendendum ad filium dilapidatorem. Surdus verò *dict.quæſt.num.*8. reſpondet *d.l.non obſtare*, quia *ibi* bona erant patris, licet fortè ſubiecta fideicommiſſo, cum grauatus fideicommiſſo pendente conditione dicatur verè dominus per Doctores, quos *ibidem* allegat. Quare ſuggerit æquitas patrem alendum eſſe de bonis ſuis, qui ſibi antè diem auferuntur; ſecus autem in alimentis filio debitis non ex propriis, ſed paternis bonis; non eſt autem tanta ratio dandi alimenta de alienis bonis, quanta de propriis. Ad *l.libertus, qui operarum.* Reſpondet Corduba *n.* 33.non obſtare priori ſententiæ, quia agit de patrono, cui à liberto ſemper eſt honor deferendus *l.liberto, ff. de obſequiis.* Alij ergo, vt Peregrinus, Oſaſcus, & alij apud eundem probant hanc ſententiam, quia alimenta à patre filio debentur iure naturali, quod facto patris aſſignantis bona, & filij conſumentis, aut alia ratione tolli non poteſt, cum iura naturalia immutabilia ſint. *§.ſed naturalia inſtit.de iure naturali, & leg.iura ſanguinis.ff.de reg.iuris.* Merenda confirmat ex eo, quod æquitati, & charitati nimis aduerſetur; parentem commodè, & ex dignitate viuere, liberos autem ſtipē quærere, vel viliſſimas artes exercere pro reſolutione.

671 Dicendum, primo filio qui doloſè, & culpa ſua lata, puta dando ſcortis, ludendo, & nimis lautè viuendo conſumpſit bona nomine alimentorum ſibi à patre aſſignata, quorum fructus ſufficiebat ad alimenta, patrem teneri præbere alimenta, quæ pro indigentia, & ſuſtentatione naturæ, & ne fame pereat, ſunt neceſſaria, ſi aliundè non habeat; ita præter Doctores *num. præcedenti* relatos in his terminis Ludouic.Molina *de primogenit.lib.* 2 *capite* 16.*numero* 24.Alter Molina *de iuſtit. tom.*3. *diſp.*616.*num.*14. Verſic.*quod ſi dos.* Merlinus *de legitima lib.*2.*tit.*2.*allegat q.*30.*num.*2 Fontanella *de pactis nuptial.clauſ.*5.*Gloſſa* 1.*p.*1. *num.*76.& 77 Cabedo *deciſ.Portugal.*148. (vbi ait ita deciſum & Senatu Portug.) Gaſpard Barzius *de non meliorandis filiabus cap.* 16.*num.*19.*cum ſequent.*Giurba *deciſ.*6 *num.*3.& 9.& alij ab iiſdem Ludouico Molina, & Barzio, Giurba, & Corduba *in d.§.idem index num.*10. relati. Ratio eſt, quia cum alimenta filio à patre debeantur iure naturali, & ex charitate ſanguinis, & pietatis vinculo, vt *ſupra num.*7.*cum ſequentibus* probatum eſt, & ſæpius *in præcedentib.*dictum eſt: ex quacumque cauſa filius egeat, ſi aliundè alimenta habere non poſſit, pater tenetur ei ſaltem vitæ ſuſtentandæ alimenta ſimpliciter neceſſaria præbere; obligatio enim illa naturalis (vt *ſupra numero* 526. notatum eſt; & etiam Peregrinus, & Oſaſcus cum aliis *locis ſupra allegatis* tradunt) non poteſt tolli ex culpa præterita, ſi iam emendatus eſt filius diſſipator portionis bonorum aſſignatæ, & non ſit abuſurus alimentis, quæ pater de nouo præſtat. Neque huic concluſioni obſtat argumentum de legitima, & dote, de quo in confirmatione *num.*676.adducta, vt rectè Peregrinus *d.num.*146 Fontanella *loco citat.* & plures alij, quos Corduba *d. §.idem index num.*25.& 26. allegat, cum valde diuerſa ſit ratio, & natura legitimæ, & dotis (quatenus excedunt alimenta ſimpliciter vitæ neceſſaria) à natura alimentorum, quæ ad vitæ ſuſtentationem ſunt ſimpliciter neceſſaria: vt latè explicant Peregrin. Corduba, & Fontanella *locis cit.*& præſertim ea eſt diuerſitas, quod alimenta vitæ neceſſaria debentur filiis iure naturali, legitima autem, & dos debentur iure ciuili. Non obſtat etiam tertia confirmatio *d.num.* 676. adducta: præfatus enim filius poterit alienare bona fideicommiſſi ſaltem quatenus requiritur pro habendis alimentis vitæ ſuſtentandæ ſimpliciter neceſſariis de quo *infra.*

Dicendum ſecundo, huic filio, quia doloſè, & ſua culpa lata malè conſumpſerit portionem bonorum pro alimentis aſſignatam, non teneri præbere alimenta pinguiora, ſcilicet dignitati congrua; ita Iuriſperiti *n.* 676.& *num.præcedenti* relati præſertim Giurba *dict.n.* 5. 10 & 11.& etiam relati *numer.*680 qui dum aſſerūt filio, qui malè conſumpſit legitimam portionem, ſeu bona pro alimentis aſſignata, patrem teneri iterum alimenta præbere, ſi ad inopiam redactus ſit, & egeat; non loquuntur de his alimentis ſtatui, ac dignitati condecentibus, ſed de iis alimentis, quæ pro indigentia, & ſuſtentatione naturæ ſunt neceſſaria, vt notauit Corduba *in d.§.idem index n.*12. & colligitur ex ratione, quam iidem communiter adducunt; nempè quod alimenta filiis debeantur iure naturæ, quod ex aſſignatione facta per patrem, & conſumptione facta per filium tolli non poteſt; ſicut nec tolli poteſt lege, aut alia humana conſtitutione, aut principis viuentis decreto, aut pacto, vel renunciatione, cum his omnibus præualidior ſit naturæ lex, vt communiter ſentire Doctores, tradunt Ludouicus Molina *dict.lib.*2.*cap.*5.*ferè per totum*; & Peregrin.*d.n.*145.de qua re *infra* Hanc concluſionem communem Iuriſperitorum ſaltem probant tres rationes *ſupra num.*676.adductæ, & aliæ, quas Menochius *d.caſu* 182.*à num.*45.*ad* 54.adducit. Aduertit autem Giurba *d ct.deciſ. 6.n.* 13.*fin.*poſt M.Antonium Cucchium huiuſmodi alimenta, quæ filio prodigo, vel filiæ diſſipatori ſeu diſſipatrici legitimæ, vel dotis ſubminiſtrantur, ſi pro tota vita vnica præſtitutione fuerint data, poſt mortem non tranſmitti ad hæredes, ſicut tranſmittitur legitima. Addit idem Giurba *num.*8.non ſolum patrem viuentem, ſed etiam eius hæredem̄ teneri filio, qui diſſipauit legitimam præfata alimenta præſtare reprobato Claudio *in tractatu de legitima capite* 8.*numero* 21. affirmante ſolum patrem viuentem, non hæredem ipſius teneri; quem dicit neque textu, neque ratione id probare. 672

Diffi

Digitized by Google

Difficultas eſt, an ſi filius bona aſſignata nomine alimentorum amiſerit quidem ſua culpa, ſed ſine dolo, & culpa præmeditata, & ordinata ad caſum, vt ſi caſu homicidium commiſit, & vt à condemnatione, ſeu pœna, vel fiſci vexatione ſe redimeret diſtraxit omnino bona pro alimentis aſſignata, & ad inopiam, & egeſtatem redactus ſit; neque aliundè habere poſſit alimenta; an pater tali filio teneatur alimenta dignitati condecentia præbere.

674 Et pro affirmatiua ſtant Doctores aſſerentes filio grauato reſtituere, qui legitimam, & Trebellianicam conſumpſit ex culpa ad factum non præmeditata, & in neceſſitate conſtitutus eſt, ſuccurri, vt poſſit bona fideicommiſſo ſuppoſita alienare, vt ſe ſe alat: hi ſunt Fulgoſius *in auth res quæ Cod. comm. de legatis*, Decius *in capite quæ in Eccleſiarum numero 30. in fine de conſtitution.* Alexander *in leg. ſi fideiuſſor, § ſi neceſſaria, ff. qui ſatiſd. cog.* & nonnulli alij à Menochio *dict. caſu 182. numero 58.* relati. Quorum præcipuum fundamentum eſt, quod culpa ad caſum non ordinata non ſit conſiderabilis, vt Gloſſa *in capite quia diuerſitatem*, verbo, *ſuſpenſus de conceſſione prabendarum*, Auguſtinus Barboſa *ibidem numero 8.* & alij, quos *dict. caſu 182. numero 59.* (vbi latè explicat qua ratione culpa ad caſum non ordinata non ſit conſiderabilis, nequoad commodum) refert Menochius; cum ergo in præſenti caſu culpa non ſit ordinata ad neceſſitatem, non eſt conſiderabilis, atque adeo hæc neceſſitas iuſta cenſetur, ac illa, quæ ab initio ſecluſa illa culpa iuſta eſt.

675 At negatiuam partem ſuſtinent Bartholus *in lege ſi poſt dotem §. ſi poſt ſolutum in fine, ff. ſoluto matrimonio*, Menochius *dict. caſu 182. dict. numer. 58. & ſequentibus.* Merlinus *d. q. 30. numero 8.* & magis communiter Doctores, quos Menochius refert *eodem caſu 182. num. 45.* qui *à dict. num. 45. ad 54.* ad id probandum plures adducit rationes, inter quas illæ, quæ *ſupra numero 676.* ſunt adductæ, & illa quod neceſſitas eſt illi imputanda, qui ſua culpa in eam incidit *dict. leg. ſi fideiuſſor §. neceſſarii, ff. qui ſatiſd. cogant.* & aliis iuribus à Menochio *numer. 51.* relatis; & tradunt alij Doctores, quos referunt Menochius ibidem, & Merlinus *dict. numer 8.* vbi etiam *numer. 9. fine*, ait hanc ſententiam negatiuam tenere plures alios, quos *dict. numer. 30. numer. 5.* allegat.

676 Vtrum etiam ſi filius ex culpa leui tantum bona conſumpſerit, pater teneatur ei præſtare alimenta ſtatui congrua: negat Corduba *in dict. § idem iudex num. 18.* At affirmant Alexander *in l. ſi cum dotem §. 1. numer. 9. ff. ſoluto matrimonio*, Baldus *in dict. auth. rogatus num. 8.* Pontanus *loco ſupra numer. 676. relato.* Menochius *de præſumpt. 191. numero 9.* & alij à Corduba *d. §. idem reſcripſit iudex num. 15.* relati. Iacobus de Arena, & alij ex relatis *num. 680.* quatenus affirmant patrem teneri alere filium, qui ſine dolo, & lata culpa, bona pro alimentis ſibi aſſignata conſumpſit; & idem ſenſit Surd. *dict. titul. 7. quæſtione 15. numero 11.* dum ait fratri, qui animi leuitate, vel iudicij imbecillitate ad inopiam deuenit, fratrem diuitem teneri præſtare alimenta, vt *ſup. numero 525.* notatum eſt; & ad id facit *lex 1. ff. de minoribus*, & quia ob leuẽ culpam non videtur filius priuandus priuilegio iuris, quod habet conſequendi alimenta à patre, ſi aliundè non habeat. Corduba *dict. §. idem iudex numero 16.* ex Alexandro probat ex eo, quod culpa leuis non noceat filio, qui quodammodo viuo patre dominus erat *l. in ſuis ff. de lib. & poſthu.* in rebus autem propriis quis non punitur *l. etiam §. licet, ff ſolut. matrim.*

Cæterum inter omnes Doctores conuenit, ſi filius
677 citra dolum & culpam, ſed caſu, & fortuitò (puta quia fortè caſmate, vel incendio perierunt) bona pro legitima, vel alimentis aſſignata conſumpſerit, ſeu amiſerit, patrem teneri ad præbendum ei alimenta condecentia habita ratione bonorum eiuſdem patris; & etiam quamuis filius in aſſignatione legitimæ, vel bonorum alimentis in poſterum habendis à patre renunciaſſet, ita Corduba *in dict. §. idem iudex numero 14.* Peregrinus *d. art. 36. numero 146.* & alios allegantes. Menochius *dict. caſu 182. numero 24.* Merlinus *de legitima lib. 2. titulo 2. dict. quæſtione 30. numero 11. & 16.* Mangilius *de imputationibus quæſt. 164. numero 4.* Surdus *dict. tit. 7 9. & dict. quæſt. 5. & quæſt. 15. numero 11.* Stephanus Gratian. *parte 4. capit. 791. numer. 110* Ioannes Nicolaus Lucidorus *dict. cap. 22. numer. 32.* Caluinus *de æquitate lib. 3. capite 74.* & non ſolum Doctores *ſupra numero 680.* relati, ſed etiam alij Doctores (excepto Vaſquio *num. 676.* allegati, qui *ibi* loquuntur de filio, qui dolo & ſua culpa legitimam portionem, vel alia bona ſibi pro alimentis aſſignata conſumpſerit; ex quo enim hæc amiſſio à fortuna prouenit, quæ humano conſilio præuideri, & illi prouideri non poteſt *leg. 2. § ſi eo tempore ff. de adminiſtratione rerum ad ciuit. pertin. & leg. quæ fortuitis Cod. de pignorib. act.* nullo modo poteſt imputari filio, & propterea non debet idem filius priuari priuilegio iuris conſequendi alimenta condecentia, ſi aliundè non habeat; atque adeo etiam huiuſmodi neceſſitatem prouenientem à fortuna eſſe iuſtam alienandi bona feudalia, vel fideicommiſſo ſubiecta pro alimentis grauati, vt rem certam ſtatuit cum aliis *loco citato* Menochius; quæ autem dicta ſunt de filio, qui conſumpſit alimenta à patre ſibi data, dicenda ſunt etiam quoties alimenta fuerint tradita ab alio, qui debitor eſſet legitimæ illi, cui tradidit, & conſumpſiſſet, & ad egeſtatem ſua culpa, vel fortuito deueniſſet; vt etiam in ſpecie vterque Molina *locis ſupra 681. citatis.* Item ea, quæ dicta ſunt de alimentis à patre, & ab eo, qui legitimæ eſt debitor traditis, conſumptis, dicendum etiam eſt de dote à patre, vel ab alio legitimæ debitore tradita, quam ſi mulier conſumpſerit malè, & ſua culpa, erit danda iterum dos, ſed non iuxta dignitatem, ſed tantum iuxta qualitatem alimentorum, vitæ ſuſtentandæ neceſſariorum. Vtrum vero etiamſi à fratre, aut ab alio legitimæ non debitore ſemel alimenta congrua, & competentia fuerint fratri, vel ſorori conſignata, & tradita, qui, vel quæ poſtea malè, & culpabiliter conſumpſerit, aut caſu fortuito amiſerit; frater teneatur iterum præſtare alimenta: Doctores communiter quos latè refert Ludouicus Molina *de primogen. libro ſecundo capite 16. numero 26.* conueniunt non teneri iterum præſtare, ſi ſua culpa frater alimenta ſemel percepta à fratre conſumpſit, vel amiſit, & idem approbant ibidem idem Molina, & alter Molina *de iuſtitia tom. tert. diſputation. 616. numero decimoquarto*, Verſiculo *quando dos, vel alimenta*: Si vero fortuito, & caſu amiſerit; & in hoc caſu non teneri amplius alia alimenta præſtare, tradidere Baldus *in leg. fine numero 8. Codic. de dotis promiſſion.* Ludouicus Romanus *in Authentica, quod locum numero decimo. Cod. de collat.* & alij plures à Ludouico Molina *dict. numero vigeſimo ſexto initio*, relati loquentes in dote ſemel à fratre ſorori conſtit. In hoc aſſignantes differentiam in patrem, & fratrem; & hos Doctores ſequitur Molina *de iuſtitia loco citato* illam afferens rationem, quod frater ſolùm de iure ciuili tenetur alimenta, & dotẽ dare fratri, & ſorori inopi, quod ius ciuile non eſt extendendum, vt voluerit fratrem ſæpius teneri præſtare dotes, & alimenta, quæ non ſunt neceſſaria ad vitæ conſeruationem. At plures alij Iuriſperiti, quos Ludouicus Molina *d. n. 26.* Verſic. *ſed contrar.* refert, & ſequitur, tenent in hoc caſu fratrem teneri iterum dotare competenter ſororẽ, ſicut & pater dotẽ congruã tenetur dare iterũ filiæ, quę caſu fortuito priorẽ amiſit, quia quamuis pater potiori, ratione quã frater teneatur alimẽta, & dotẽ dare fratri, & ſorori

ſorori inopi, vterque tamen id ex iuris communis diſpoſitione facere tenetur, vt *in præcedentibus ſuo loco,* probatum eſt; atque adeo ſi ſoror dotem, ſeu alimenta abſque culpa amiſerit irrecuperabiliter, in fratre idem dicendum eſt, quod in patre; nec contrarium vllo iure probatur; & ita ſentiendum etiam ego puto: in caſu vero quo frater, aut ſoror ſua culpa graui dotem aut alimenta ſimul à fratre accepta, quæ erant ſtatui congruentia amiſerit, ſeu conſumpſerit certum puto fratrem non teneri iterum dare alimenta, vel dotem iuxta dignitatem; exiſtimo tamen teneri in foro conſcientiæ dare ſolùm alimenta ſimpliciter vitæ neceſſaria iuxta tradita *ſupra n.516.*

SVMMARIVM
Capitis XI.

Pater an poſſit negare alimenta filio, qui abſque iuſta cauſa non vult cum eo habitare. negatiua. n. 677. affirmatiua, & communis. n. 678.

Pater ceſſante legitima cauſa non poteſt cogere filium accipere alimenta extra domum paternam. ibid.

Pater ex vi patriæ poteſtatis poteſt cogere filium legitimum, & naturalem, ad habitandum ſecum. d. n. 678. Si tamen filius nolit alimenta, & velit eligere aliquod honeſtum vitæ genus, non debet à patre impediri, niſi quatenus filij opera indigeret. n. 692.

Pater volens alimenta à filio cogitur habitare cum eo. n. 679.

Filio recedenti à patre cum vxore ſine cauſa nec dos, nec alimenta extra domum ſunt præſtanda. n. 680.

Filio, qui ſine cauſa à patre receſſit, redeunti ad patris domum, pater in futurum tenetur alimenta præſtare. num. 681.

Ex conſuetudine Neapolitana filius poteſt petere alimenta, & pater dare filio extra domum paternam. n. 683. limitatur ſi pater egeret auxilio filij. ibid.

Filius ex legitima cauſa poteſt morari extra domum patris, & ibi petere, & conſequi alimenta. numero 684.

Similiter pater ex iuſta cauſa poteſt cogere filium accipere alimenta extra domum paternam. numero 685.

Quod ſi pater culpa filij illum domo eiicit. ibid.

Filio petenti alimenta extra domum patris incumbit onus probandi iuſtam cauſam ſeorſim habitandi. numero 686.

Cauſa ſeorſim habitandi an ſit iuſta committitur arbitrio iudicis n. 687.

Cauſa iuſta cenſentur, patris ſæuitia, & lis inter patrem, & filium. num. 688. Odium nouercæ. num. 682. Ingreſſus filij, aut patris in monaſterium, numer. 690. & 691. Si filius cum patre abſque morali periculo offendendi Deum, & impudicitia non poſſit morari. numero 692. diſſipatio bonorum paternorum. numero.

Inter nouercam, & priuignum lex præſumit odium n. 689.

Sententia aſſerens alimenta debita ſiue ex diſpoſitione legis, ſiue ex diſpoſitione hominis peti, & accipi poſſe extra domum illa præſtare debentis. numero 694.

Iuxta quam vidua intra annum luctus poteſt petere alimenta ab heredibus mariti extra illorum domum, etiamſi nulla ſubſit cauſa, ne cum illis moretur. num. 695. item pater cogitur alere filium ſpurium licet minore in triennio in domo matris, & filiam nuptam in domo generi. ibid.

Limitatur dicta ſententia in vxore, quæ ſine cauſa diuertens à marito non eſt ab eo alenda. numero 696.

Sententia affirmans alimenta ſemper etiam debita ex ſola diſpoſitione teſtatoris eſſe præſtanda, & accipienda in domo illa præſtare debentis, ſi alimentarius, nullam habeat iuſtam cauſam habitandi ſeorſim. numero 697.

Iuxta quam vidua intra annum luctus ab hæredibus alenda accipere debet alimenta in domo hæredum mariti; & ſimiliter vidua, cui maritus reliquit alimẽta, quæ pro tempore abſentiæ extra domum hæredum contra eorum voluntatem alimenta petere non poteſt num. 698. idem num. 702. & tenetur eiſdem hæredibus operari. ibidem, & ſi non poteſt commodè, vel honeſtè habitare cum iiſdem hæredibus, tunc in alia domo moranti præſtanda ſunt, facta diminutione pretij operarum hæredibus debitarum. ibid.

Vidua ex ſtatuto alenda ab hæredibus mariti in eorum domo alimenta accipere debet. n. 699.

Fœmina ex ſtatuto per maſculos excluſa à maſculis, donec nubat in domo maſculorum alenda. ibid.

Alimenta vltra dotẽ ſorori ex patris diſpoſitione à fratre præſtanda, ſunt præſtanda in domo fratris. ibidem.

Sententia docens eum, cui alimenta debita ſunt ex diſpoſitione legis, ad illa conſequenda debere habitare in domo illi præſtare debentis. numero 710.

Alimenta debita nepoti, fratri, & ſimilibus perſonis aliunde non habitantibus, ſunt præſtanda in domo alere debentis ſecluſa cauſa iuſta alibi habitandi.

Alimenta legata, ſeu debita ex diſpoſitione hominis, ſeu teſtatoris iuxta magis communem Doctorum ſunt præſtanda legatario nolenti, etiam nulla exiſtente cauſa habitare cum hæredibus teſtatoris. numero 704.

Iſte tamen legatarius non poteſt petere ſolutionem pro habitatione, ſed cogitur habitare in vna ex domibus teſtatoris ab hæredibus ſibi aſſignata, ſi commodè ibi poteſt habitare. n. 705.

Alimentarius legatarius, qui tempore vitæ teſtatoris ſolebat morari cũ eo, vt ab hæredibus alatur tenetur in domo teſtatoris cũ hæredibus habitare, ſi commodè poteſt. num. 706.

Qui percipit alimenta ex diſpoſitione teſtatoris, non tenetur vllas operas hæredi præſtare, ſi teſtator non iuſſit alimenta in eius domo præſtari; ſi iuſſit præſtari in domo tenetur præſtare officiales, numero 707.

Iudicium Auctoris circa prædictas tres ſententias. num. 708.

Vxores, & filii naturales alimenta ſibi ſimpliciter relicta poſſunt habere extra domum hæredis. ibid.

Si teſtator in legato alimentorum expreſſit eſſe accipienda in domo hæredis, alimentarius ea non poteſt petere, & conſequi extra domum hæredis ſecluſo omni caſu ſeorſim habitandi n. 709. imo debet ſimul comedere. ibid.

Hæres tamen legatario etiam inuito poteſt alimenta extra domum ſuam propriam dare. n. 710.

Limitatur ſi adiectio habitandi cum hærede facta eſſet in fraudem legatarij, quia minor, & infirmus, & poſſit indigere auxilio hæredis. ibid.

Et hoc caſu legatarius volens poſſet etiam extra domum hæredis eo inuito habitans alimenta conſequi. ibid.

Alimentarius grauatus habitare in domo cum hæredibus, non in domo teſtatoris, ſed in domo hæredum propria, etſi diuerſa à domo teſtatoris, cogitur accipere cum ipſis morando. n. 711.

Limitatur ſi teſtator expreſſerit legatarium debere ali in domo, quam ipſe teſtator incoluit. ibid.

Et hoc caſu ſi hæredes bona diuidant, legatarius debebit habitare cum cohærede in domo teſtatoris, aliis cohæredibus conferentibus partẽ ſumptus pro alimentis. ibid.

Onus

Digitized by Google

Onus legatarij alimentarij cum onere habitandi in domo hæredis intelligitur de primo teſtatoris hærede, non de ſecundo, ſcilicet de hærede hæredis. numero 712.

Appellatione hæredis teſtatoris regulariter veniunt omnes in infinitum.ibid.

Vbi teſtator expreſsè non dixit legatarium alimentorum debere habitare cum hæredibus, vel cum alio, ex quibus nam verbis, aut modis, vel coniecturis cenſendus ſit voluiſſe eum debere habitare cum hærede remiſſiue. num.713.

Is cui alimenta ſunt debita ex legis diſpoſitione, vel ex diſpoſitione teſtatoris cum onere habitandi in domo hæredis, ex iuſta cauſa extra domum alimenta debentis, & hæredis, poteſt illa conſequi.n.714.

Huius iuſtæ cauſæ probandæ onus incumbit ipſi alimentario.n.715.

Et quæ ſit iuſta relinquitur arbitrio iudicis.ibid.

Doctores agentes de huiuſmodi iuſtis cauſis.n.716.

Et ſunt ſæuitia hæredum, ſi iidem hæredes habeant vxores rixoſas, lis, & odium inter alimentarium, & hæredem, periculum morale offendendi Deum, & impudicitiæ; n.717.& quatuor ſequent.

Prædictæ cauſæ an probentur ſufficienter per famam vicini, & per teſtes ſingulares.n.720.

Iuſta cauſa habitandi extra domum hæredum eſt, ſi legatarius habens vxorem, & filios vult cum illis habitare.n.721.

Non eſt iuſta cauſa, quando hæredes grauati præſtare alimenta in eorum domo, facta diuiſione bonorum hæreditatis incolunt diuerſas domos. numero 723.

Hoc caſu, an quilibet hæredum alimenta pro tempore in domo propria præſtare poſſit, vel legatarius debeat habitare cum vno, & alij cogantur conferre partem ſumptuum pro alimentis; & debeat habitare cum illo hærede, qui remanſit in domo teſtatoris. ibidem.

Item ex iuſta cauſa non habitandi cum hærede, ſi abſque neceſſitate velit mutare domum cum incommodo alimentarij.n.734.

Si etiam teſtator iuſſiſſet alimenta præſtari in domo alimentarij, & is abſque neceſſitate mutet domum, in qua hæres cum maiori incommodo præſtare deberet alimenta, non tenebitur hæres in poſteriori domo præſtare.ibid.

Item alimentarius debet habere alimenta extra domum hæredum, quoties non per ipſum, ſed per hæredes, vel caſum fortuitum ſtat, quominus poſſit in domo hæredum habitare. numero 733. numer.735. & numero 726.

Si alimentarius legatarius ſtatim ſe offerat paratum ad habitandum cum hæredibus, & ij recuſant recipere; alimenta illi præſtanda ſunt extra domum. numero 725.

Quid ſi ſe poſt aliquod tempus offert, & interpellat hæredes, qui recuſent illum recipere in domo; an cogantur hæredes ſoluere alimenta etiam præteriti temporis.ibid.

Stante legato alimentorum cum onere, vt legatarius habitet cum filiis, ſi filii omnes moriantur, an perſeueret legatum, & alimenta extra domum debeantur. numero 726.

Item iuſta cauſa non habitãdi cum hæredibus eſt, quoties ex verbis teſtatoris, vel aliqua coniectura colligitur teſtatorem voluiſſe alimenta præſtari debere in domo alimentarij, ſeu in loco tantum domicilij, non in domo hæredis.n.727.

Alimenta relicta vxori ſi Mediolani commorabitur, ſunt præſtanda extra domum hæredum, non tamen extra ciuitatem, ſeu domicilium hæredis. ibidem.

Alimenta relicta ei, quem ſciebat habere vxorem, & filios, ſunt quidem præſtanda in loco domicilij hæredis, non autem in eius domo.ibid.

Si tempore diſpoſitionis habitatio hæredis, & alimentarij erat ſeparata, nec ſine magno incommodo iungi poterat cum habitatione hæredis, alimenta ſolum in loco domicilij, non in domo hæredis accipienda ſunt. ibidem.

Cum debitor alimentorum, & alimentarius habitant diuerſas domos, & ſunt diuerſa domicilia, vbi ſint perſoluenda alimenta, qui Doctores tractent. numero 728.

Filio, vel filiæ nequeũtibus educari apud patrem arbitrio iudicis, eligi debet locus, in quo præſtanda ſint alimenta.n.729.

Locus electus a patre preferendus, & patre negligente, vel locum minus decentem eligente, loci educatorij electio facienda à propinquis.ibid.

Alimenta ſimpliciter relicta hæres non tenetur deferre ad domum, ſeu domicilium alimentarij, niſi aliter conſtet de voluntate teſtatoris; ſed ſat eſt, quod ſe offerat paratum dare illa in domo ſua, ſuoque domicilio. n.730.

Quando debitor ex contractu, & creditor ſunt diuerſi domicilij, & fori, debitor non tenetur debitum, ſeu rem ſoluendam deferre ad domum creditoris, vbi in contractu non ſit deputatus locus ſolutionis. numero 731.

Penſio ſoluenda eſt in loco, in quo fructus beneficij colliguntur.ibid.

Filius tenetur patri ſoluere alimenta in domicilio patris, & vbi degit.n.732.

Debitor, qui reuerentiam, & obſequium debet creditori tenetur deferre debitum ad domum creditoris diuerſi fori.ibid.

Impenſa neceſſaria ad deferenda alimenta ad domum alimentarij alterius domicilij, & fori ad ipſum alimẽtarium ſpectans.n.733.

Id an ſit verum ſolum in alimentis à teſtatore taxatis; non vero in alimentis per iudicem taxandis. numero 744.

Onus, ſeu impenſa delationis alimentorum ad domum alimentarij, ſpectat ad hæredem, quando alioqui legatum redderetur ferè inutile.n.735.

Alimenta egeno relicta impenſis hæredis deferenda ſunt ad alimentarium.n.736.

Hæres tenetur ſoluere impenſam Gabellæ pro rebus, quæ dantur in alimenta.n.737.

Hæres, & debitor, qui cœpit ſoluere alimenta, aut debitum in vno loco, cogitur in futurum ſoluere in eodem loco iuxta communem.numero 739.contrarium.numero 740.

Hæres per conſuetudinem videtur quaſi contrahere cum legatariis.n.739.

Conſuetudo attenditur, quando agitur de loco, vbi ſoluendum eſt.ibid.

Conſuetudo declarat contractum.ibid.

Priuilegium, ſeu ius ſpeciale facilius tollitur, quam ius commune.n.740.

Qui ſoluit vnum legatum inutile, non poteſt cogi ad ſoluendum alia.ibid.

Qui vnum legatum præſtitit ante tempus, non tenetur aliud antè tempus præſtare.ibid.

Solutio vnius partis non grauat in ſolutione alterius.ibidem.

Per vnum actum quis non ſibi præiudicat in ſequentibus. ibidem.

Voluntas tacita, quæ ex actu colligitur, non debet vltra extendi, quam ex ipſo de neceſſitate infertur. ibidem.

Vbi hæres, & alimentarius ſunt eiuſdem fori, ſi in delatione alimentorum non exigitur expenſa, vt ſi pro alimentis debeatur pecunia, eſt deferenda ad domum alimentarij iuxta communem Doctorum.n.741.

numero ſexto. Corduba à Lara *in leg. ſi quis à liberis in principio numero 9. ff. de liberis agnoſcendis*, Aſcanius Clem. *de patria poteſtate eff. decimo ſeptimo numero* 32. Baldus Nouellus *de dote parte ſeptim. priuileg. 34. numer.* 5. Pontanus, vterque Molina *locis infra citatis*, Pinellus *in l. 1. parte 1. numero 54. Cod. de bonis mater.* Gazias *de expenſ. capite 4. numero* 10. Surdus *dict. qu. 14. numero 25. & titul. 7. quaeſtione 7. numero 2. & 3.* Petrus Barboſa *in leg. 2. in principio numero 27. Verſiculo adde, & aliam differentiam, & numero 28. Verſiculo ſed verius, ff. ſoluto matrimonio.* Paſchalis *de patria poteſtate p. 2. cap. 3. numero 73. & ſequentib.* Mareſcotus *var. reſ. lib. 2. capite 83. numero 61.* Stephanus Gratianus *diſcept. for. tom. 3. capite 552. numero 41. & 44.* Ioannes Baptiſta de Barbobus *de filiis famil. quaeſtione 10. numero 99* Molſeſius *dicta quaeſtione 2. n. 11. & 21.* Boërius *deciſ. 195. numero 5.* Rota Romana *deciſ. 117. numero 1. poſt tom. 1. conſ. etiam Farinacij, deciſ. 2194. apud Seraphinum deciſ 668. numero 4 part. 4. diuerſorum*, & alias ſæpè: & plures alij apud prææallegatos, & pro hac eadem ſententia ſtant omnes, qui generaliter aſſerunt alimenta eſſe præſtanda in domo præſtare debentis, non extra illius domum, niſi habeat iuſtam cauſam ſeorſim habitandi. Huius communis, & receptæ ſententiæ plures aſſignantur rationes, prima quia parentes domi educant filios, atque eos domi retinent inſtinctu, & charitate naturali, *leg. ſi quis à liberis, ff. de liberis agnoſcendis, & leg. amiciſſimos, ff. de excuſat. tutorum*; ita Corduba: Secunda, quia eadem ratio, & naturalis coniunctio, quæ arctat patrem ad alendum filium, cogit etiam filium ad morandum cum patre, & in eiuſdem domo ad obſequia præſtandum propter intimam ſanguinis coniunctionem, qua inuicem ligantur pater, & filius; & ſtrictam obligationem filij obſequendi patri, à quo eſſe accepit, & propter vinculum patriæ poteſtatis. Hinc tertia ratio, ſcilicet, quia pater ex vi patriæ poteſtatis poteſt filium legitimum, & naturalem (quidquid ſit in ſpurio, quem non habet in poteſtate) cogere ad habitandum ſecum; ita Boëtius, Baldus Nouellus, Gratianus *locis citatis* Grammaticus *conſ. ciuil 33. numero* 8. & alij ex præallegatis. Quarta, quia etſi pater vellet filio præſtare alimenta extra domum, nullam habens iuſtam cauſam illum eiiciendi domo ſua, filius non cogitur illa extra domum eiuſdem patris accipere, nec eo inuito poteſt pater eum domo eiicere, vt *per textum ibi in principio domo eum pepulerit*, tradunt Angelus, Bartholus, Paulus de Caſtro, Iaſon, Imola, & alij *in d. l. quidem cum filium 132. ff. de verborum obligatione*, Pinellus, & Paſchalis *locis ſupra allegatis*; idque ſuadet illa intima ſanguinis coniunctio, & naturalis charitas, quæ inter patrem, & filium intercedit; & quia dum pater non præſtat alimenta in domo non tractat eum vti filium; ita etiam pater poteſt eum cogere ad ſecum habitandum, vt iidem Doctores. Stante ergo obligatione filij non ſe ſeparandi à patre, ſed in eius domo habitandi, & illi obſequia præſtandi, ſi recuſat abſque legitima cauſa cohabitare, ob hanc culpam merito pater poteſt illi denegare alimenta. Quare quamuis alioqui alimenta ſiue debita ex diſpoſitione legis, ſiue ex diſpoſitione hominis ex vi alimentorum eſſet præſtanda alimentario non cohabitandi cum eo, qui tenetur ad alendum; tamen ſecus dicendum in patre, auo, & alia perſona ſimili, quæ habet filium, vel nepotem obligatum ad ſimul habitandum, vt Surdus *dict. quaeſtione 14. numero 25.* & Gratianus *dict. capite 552. numero 45* poſt Ruinum *conſ. 45 numero 4. & 8. lib. 2.* vnde prædictis non obſtat *dict. lex 4 ff. de aliment. & cibar. leg.* nam loquitur de alimentis legatis, & ex diſpoſitione hominis debitis, non de debitis ex diſpoſitione legis, præſertim à perſona, quæ aliundè habet alendum obligatum ad ſecum habitandum. Prædictis additur alia ratio (de qua Surdus *dict. numer. tertio.*) nempè quia minori impendio alimenta præſtantur in domo, quam extra.

Ex dictis infertur etiam patrem, ſi velit alimenta à filio, cogi habitare cum illo, ſecluſa legitima 679
cauſa ſeorſim habitandi. Ita Pinellus *dict. numero 54.* & Surdus *dict. quaeſtione 14 numero 11.* & probat tum illa ſanguinis coniunctio, & charitas naturalis, qua inuicem ligantur pater, & filius; tum quia quoad obligationem alimentorum pater, & filius iudicantur ad paria; tum ob aliam rationem, de qua infra, ſcilicet quod qui tenetur ad alendum ex diſpoſitione legis, non cogitur alendo extra domum præſtare alimenta.

Infertur etiam ſi filius recedat à patre cum vxore ſine cauſa, nec dotem nurui, nec alimenta ipſi 680
extra domum præſtanda; vt Romanus, Imola, & Iaſon *in dict. lege ſi cum dotem paragrapho tranſgrediamur*, Baldus Nouellus *de dote parte 7. priuileg. 34. numero 5.* & Mareſcottus *dict. capite 83. numer. 62.* Petrus Barboſa *in dict. leg. ſi cum dotem d. paragrapho tranſgrediamur numero 27. initio.* & Stephanus Gratianus *tom. 3. capite 552. numero 49.* Verſic. *quamuis contrarium.*

Quoties autem filius, qui ſine cauſa receſſerit à 681
te ad patris domum redeat, pater in futurum præſtare debebit alimenta, vt Corduba *loco citato* dicens id tradere Doctores communiter, & ratio eſt, quia tunc ceſſat cauſa, ob quam pater iuſte poterat denegare; non tamen tenetur dare præterita.

Circa illud autem quod *numero* 678. dictum eſt 682
patrem ex vi paternæ poteſtatis poſſe cogere filium ad ſecum habitandum, non eſt intelligendum, quod pater præcisè, & abſolutè poſſit cogere filium ad cohabitandum, ſicut maritus poteſt cogere vxorem ad ſecum cohabitandum; (prout voluiſſe Boërius, & Baldus Nouellus *locis numero 688. relatis*, videtur ſentire Pinellus *vbi ſupra numero 55.*) ſed ſolum in caſu quo vult à patre ali, vt Pinellus *ibidem*, & Paſchalis *dict. capite 3. numero 81.* & Auguſtinus Barboſa *in Codic. lib. 5. collectaneo ad legem ſi patrem numero 10.* & Sanchez *de mat. libro 6. diſputation. 39. numero ſext.* qui propterea aiunt, quod ſi filius nolit alimenta, ſed magis eligat, ſeu velit quærere aliquod honeſtum vitæ genus, non debet à patre impediri, niſi quatenus filij opera indigeret; nam liber homo ſeruilis conditionis eſſe non debet *lege ſecund. ff. ſi quis à parentib. fuer. manumiſſ.* quod latiùs exemplis comprobat Pinellus, addens hoc eſſe vtile filiis, qui volunt Africam, vel indies petere, ne à patre abſque cauſa retrahi poſſint.

Dixi vero in propoſitione communis ſententiæ, attento iure communi; nam iure particulari alicuius 683
Regni, prouinciæ, vel ciuitatis poteſt aliter eſſe diſpoſitum, ſic Molſeſius *dict. quaeſtione ſecund. numero 12.* (quod etiam notat Paſchalis *dict. capite tert. numero 89.*) ait iuxta ius conſuetudinarium Neapolis eſſe in electione filiorum, etiam ſi nulla adſit iuſta cauſa, vt petant alimenta extra domum patris; & etiam eſſe in electione patris, vt præſtare poſſit filiis alimenta extra ſuam domum, eo quod vtriſque conſuetudines Neapolitanæ dederint electionem quoad hoc. Addit autem *numero vigeſimo* prædictam conſuetudinem non habere locum, quando pater eſſet infirmus, vel haberet aliam vrgentem neceſſitatem: nam tunc, inquit cum aliis, non præſtantur filio alimenta extra domum patris: quia hæc eſſet iuſta cauſa denegandi alimenta, cum ſit deſerere patrem, & nolle eum protegere in ſua neceſſitate; & quia alioqui talis conſuetudo eſſet plus iniuſta, & iniqua, quam alia lex mundi, cum tolleret ea, quæ tam firma, & pia ratione iura communia ſtatuerunt: imo natura ipſa nos docuit, vt eſt reuerentia erga parentes, ac eorum defenſio.

684 Dixi etiam *abſque vlla legitima cauſa*; nam ſi adeſſet iuſta cauſa, ob quam filius non poſſet, aut deberet cum fratre habitare in eadem domo, tunc poſſe petere alimenta extra domum patris, & etiam patrem eſſe obligatum illa ſoluere, indubitatum eſt, & tradunt omnes Doctores, Pontanus *de aliment. capit. 5. numero* 5. Ludouicus Molina *de primogenit. lib. 2. cap. 15. numer.* 74 Alter Molina *de iuſtitia, & iure tom. 3. diſputat.* 6. 6. *numero* 10. Rolandus *conſ. 22. numero 11. vol. 1.* & ex præallegatis *numero* 678. Corduba *in dict. leg. ſi quis à liberis in principio numero* 11. Pinellus *dict. numero* 54. *fine*, Menochius *dict. caſu* 170. *numero* 12. *& ſequentib. & d. præſumpt. lib. 4. præſumpt.* 152. *numer.* 53. Rota *dict. deciſion.* 617. *poſt tom. 1 conſ. conſ. criminalium. Farinac. & alij vt ibidem numer.* 1. Paſchalis *dicto capit. 3. numero* 81. *& ſequentib.* Surdus *dict. titul. 4. quæſtione* 14. *numero* 12 *& quæſtione* 15. *numer.* 12. *&* 13. Garzias *dict. capite 4. citato numero* 20. Molfeſius *d. quæſtion. 2. num.* 8. 15. *& ſequentibus*, Stephanus Gratianus *dict. capit.* 552. *numero* 46. Mareſcottus *dict. capite* 83. *numero* 61. Bartholus, Caſtro, Imola, Alexander, Boërius, Baldus Nouellus, Iaſon *locis ſupra allegatis*, & alij apud præcitatos iuxta textum *in leg. cum ſic, paragrapho vult igitur, ff. de tranſactionibus*; & quia exiſtente iuſta cauſa non habitandi ſimul, ceſſat omnis culpa filij.

685 Quare è conuerſo ſi etiam pater recuſet domi alere filium, illumque propellat de domo, ad id inductus iuſta cauſa; tunc pater extra domum ſuam filio alimenta præbere debebit; & filius extra domum patris exiſtens cogetur illa accipere, vt Corduba *loco citato* poſt alios, & iuſta cauſa foret patri recuſandi alere domi filium, ſi filius homo frugi non ſit, vel ſit luxurioſus, pater vero habeat vxorem iuuenem, ac formoſam, vt loco citato alios allegans Corduba; qui addit, quod ſi pater culpa, ac peccato filij impellatur eum de domo expellere, nullibi ei alimenta præſtare cogitur, iuxta Bartholum *in leg. ſi patrem Codic. de alien. liber. argument. illius legis*, & eundem Bartholum *in leg. diuus, ff. de parricidiis*, Alexandrum *in dict. leg. ſi cum dotem, §. tranſgrediamur, ff. ſoluto matrimonio*; & Marcum Mantuam *conſ.* 264. *numero* 10. Quod puto intelligendum, quando culpa eſſet talis, vt propter eam poſſet pater filium exhæredare, alias ſecus.

686 Porro filio, qui poterat alimenta extra domum paternam, prætendenti ſe habere legitimam cauſam habitandi ſeorſim à patre, incumberet onus eam plene probandi, cum iſta negatiua, quod non poſſit cum patre habitare, ſit cauſa intentionis ipſius; ita Vincentius de Ann. *in allegat* 102. *numero* 1. *lib.* 2. & alios allegantes Rolandus *dict. conſ.* 22. *numero* 18. Menoch. *d. caſu* 170. *n.* 13. Surdus *tit. 4. quæſt.* 15. *num.* 45. Paſchalis *de patria poteſt. d. cap. 3. n.* 8. & Stephan. Gratian. *d. c.* 552. *n.* 47.

687 Et ſi autem quæ ſint iuſtæ cauſæ, ob quas filius cum patre, & quiuis alius alimentarius cum eo, qui alimenta præſtare debet iuſtè poſſit non cohabitare, relinquitur arbitrio, & diſcretioni Iudicis, vt poſt alios Menochius *d. caſu* 170. *num.* 15. Surdus *dict. quæſt. 2 n.* 15. & Paſchalis *d. cap. 3. numer.* 88. qui iudex ad iuſtitiam cauſæ agnoſcendam, & arbitrandam debebit conſiderare perſonarum qualitatem, an ſubſit veriſimiliter alicuius turpitudinis futuræ ſuſpicio, vel patris, aut alterius puta hæredis, qui alere tenetur, nimia ſæuitia, vel alia ex cauſis *infra* enumeratis, aut alia ſimilis.

Nihilominus enumerantur hæ,

688 Prima nimia ſæuitia, & auſteritas patris, Ludouicus Molina *dict. cap. 15. numero* 74. Rota *dict. deciſ.* 117. *numero 1. poſt tom. 1. conſ. Farinacij.* Molfeſius *dict. qu. 2. numero* 18 Menochius, Rolandus, & Surdus *locis numero præcedenti relatis*, quare quando inter patrem, & filium eſt lis, filius non tenetur recipere alimenta in domo patris, ſed extra domum eſt à patre alendus, vt Ludouicus Molina *dict. numero* 74. & Surdus *tit. 4. quæſt. 14. numero* 27. Quia ex litigio, *vt ibidem*, inquit Molina ſolet oriri rancor, ſæuitia præſertim inter conſanguineos, propter quam rationem, in vniuerſum loquendo, quando lis agitatur inter alimentarium, & illum, qui alere tenetur, alimentarium ea conſequi extra domum, tradunt communiter Iuriſperiti, quos referunt, & ſequuntur Molina *d. n.* 74. Menochius *d. caſu* 170. *num.* 16. & Surdus *tit. 4. qu. 15. n.* 28.

Secunda ſi pater filium è domo ſua expulit. Ita Rota *d. deciſ.* 117. *eod. n.* 1.

689 Tertia odium Nouercæ, vt quando pater contrahit ſecundas nuptias; præſumitur enim odium intercedere inter Nouercam, & priuignum, vt per textum *in l. 4. ff. de inoffic. teſtam.* Tiraquellus *de legibus connub. lege* 9. *num.* 196. Surdus *de aliment. tit. 1. quæſt. 40. numer. 2. & tit. 4. q. 14. numer. 4. & quæſt. 15. numero* 24. & 25. Molfeſius *dict. q. 2. num.* 16. Paſchalis *de patria poteſtate d. capit. 3. numer.* 86. atque adeo propter tale odium præſumptum non tenetur priuignus cum nouerca etiam viuente patre commorari; vt Surdus *dict. num.* 24. Molfeſius, & Paſchalis *locis citatis* Bartholus, & Angelus *in l. ſi diſceptetur, ff. vbi pupill. educ. deben.* & Baldus *in Auth. hoc locum numer. 3. Cod. ſi ſecundo nupſerit mulier*; Mareſcottus *var. lib. 1. cap.* 83. *num* 61. & apud eundem Rota Romana *in ſpoletana alimentorum* 19. *Decembris* 1597. *coram G pzio*: Neque etiam nouerca cogitur ſtare cum priuigno, vt Baldus *loco citato, & in l. 1. numero 9. Cod. de legibus*; Iacobus de Arena apud ipſum, & Surdus *dict. numer.* 4. & 14 & ad probandum odium nouercæ, & priuigni ſufficere iuris, & legis præſumptionem, de qua in textu *dict. leg.* 4. nullamque aliam odij probationem eſſe neceſſariam, vt alimenta peti poſſint à priuigno extra domum patris, & à nouerca vidua extra domum priuigni à patre grauari illum alere contra Ruinum *cauſ. 34. numero 1. & ſequentibus vol.* 2. tradunt prædicti Iacobus de Arena, Baldus, & Bartholus *locis allegatis*, Surdus *dict. quæſtione* 15. *num.* 25. & 26. & Paſchalis *dict. numero* 86. Ad confirmandum autem, quod hoc præſumptū odium nouercæ ſit legitima cauſa, ob quam filius ali debeat ſeorſim à domo patris, Molfeſius *loco citat.* refert multos ex odio nouercæ fuiſſe necatos, & inter cæteros S. Eduardum Britanniæ Regem nouercæ dolis ab hac vita migraſſe; de quo fit mentio in Martyrologio Romano die 18 menſis Martij.

690 Quarta ſi filius ingrediatur monaſterium, quod non poſſit illum alere; tunc enim extra domum patris debet à patre ali, vt traditum eſt *ſupra n.* 138. & docent Auctores *ibidem* citati; & latè Molfeſius *d. q. 2. num.* 23. cum enim liberum ſit filio, ſi pater non ſit egenus, ingredi monaſterium, & eligere vitam religioſam, quo vitæ genere electo nō poſſūt ſimul habitare pater & filius, non debet, nec poteſt filius monachus priuari alimentis, ſi egeat ob monaſterij inopiam.

691 Quinta ſi pater ipſe monaſterium ingrederetur, vt aliis relatis Molfeſ. *citat. q. 2. n.* 19. & conſtat ex traditis *ſup. n.* 401. an autem in hoc caſu filius poſſit petere legitimam *ſuo loco* cum de obligatione patris præbendi filiis legitimam agemus.

692 Sexta quando filius habitaret cum patre contra Dei voluntatem, & legē, vt ſi pater eſſet filio cauſa peccandi, vel cōmoratio in domo paterna eſſet filio occaſio peccādi ſeu inhoneſtè viuēdi, filiuſvè in ea abſq; periculo impudicitiæ non poſſet habitare; ita in his terminis Molfeſius, & in ſimilibus cum aliis Doctoribus Menochius *d. caſu* 170. *num.* 12. & 13. & Surdus *tit. 4. dicta q. 15. numer.* 31. 32. & *n.* 33. occaſio autem peccati debet eſſe proxima, & Molfeſius *n.* 26. & an ſit proxima ex circunſtantiis dijudicabit peritus confeſſarius quoad forum interius; & quoad exterius iudex; qui debebunt conſiderare, an illa occaſio ex genere ſuo ſit talis, quæ frequenter

quenter,& vt plurimum hunc hominem, vel homines ſimilis conditionis ad peccatum illud inducat, & an ſit voluntaria, de quibus poſt alios Saytus *lib.8.clau. c. 2.* & Suarez *de pœnit.diſp.32. ſect. 2.* & alij recentiores agentes de Pœnitentiæ Sacramento.

693 Septimam tradit Molfeſius *d.q.2.n.10.* ſcilicet ſi pater diſſiparet ſuum patrimonium, quo caſu filius ope Iudicis poſſe cogere patrem, vt eorum portionem illis aſſignet, quæ ſit illis loco legitimæ, *ibid.& p.3.q.1.n.16.* aſſerit idem Molfeſius,& docuerunt innumeri Iuriſperiti ab ipſo,& à Ludouico Molina *de primog.lib.1.c. 16. n.9.*& Surdo *tit.8.q.26.* ſed de hac re *infrà c.13.* commodius.

Prædicta quoad filium,& patrem.

§. II.

In aliis præter patrem, & filium, an alimenta debita alicui, ſiue ex diſpoſitione legis, ſiue ex diſpoſitione hominis, ſcilicet Teſtatoris ſint præſtanda, & accipienda in domo eius, qui illa præſtare tenetur.

AN verò etiam quoad alios generale ſit, vt alimenta ex vi alimentorũ præſtanda,& accipienda ſint in domo præſtare debentis; itaut alimentarius nulla exiſtente iuſta cauſa ſeorſim commorandi, non poſſit illa petere extra domum alimenta debentis, triplex eſt ſententia.

694 Prima ſententia aſſerit, ſiue alimenta ex diſpoſitione legis, ſiue ex diſpoſitione hominis debeantur, alimentarium poſſe petere alimenta extra domum debitoris, nec cogi cum illo habitare etiam ceſſante quacumque cauſa extra illius domum commorandi, niſi teſtator, qui reliquit alimenta expreſsè mandaſſet ea præſtari in domo hæredis; tunc enim iuxta omnes eius voluntas tanquam altera lex ſeruanda eſſet, niſi adeſſet iuſta cauſa nõ cohabitandi cum hærede, vt *infrà*. Ita Iasõ *in l.diuortio in princ.n.24.ff.ſolut.matr.* (vbi dicit eſſe communem) Scaccialupus *loco ſuprà n. 687. relato*, Grammaticus *conſ.33.* Capicius *deciſ.24.n.8.*& Surdus *de alim.tit.4. q.18.n.16.* vbi pro hac ſententia refert plures alios Iuriſperitos, Baldum, Bartholum,& alios, qui tamen non loquuntur in vtroque caſu, ſed quando alimenta debentur ex diſpoſitione teſtatoris. Probatur hæc ſentẽtia primo à Surdo *per textum in l.4.fine,ff.de alim.& cib.legatis*, vbi Bartholus *in fine* infert vxorem, cui vir alimẽta reliquit, poſſe habitationem eligere, vbi placet, atque, *ibi* petere alimenta: ſed prædicta lex loquitur in alimẽtis debitis ex diſpoſitione teſtatoris, non in debitis ex diſpoſitione legis, vt aduertit Iaſon, *vbi ſuprà n. 25.* & notarũt P.Barboſa *ad l.2.p. 1.in princ.n.28.ff.ſoluto*,& Paſchalis *de patria poteſtate p.2.c.3.n.15.* Secundò pro hac ſententia adducitur Textus *in l.cum ſi hi, §. vult igitur*, Verſic.*cauſa*, vbi etiam Gloſſa *v. Alteruter* Verſ. *vel ſi velis*, dicit alimenta eſſe præſtanda, vbi alimentarius habet domicilium. Vlterius pro hac ſententia cõfirmanda adducuntur argumenta, quibus *infrà* probatur ſecunda pars tertiæ ſententiæ.

695 Quare iuxta hanc ſententiam vidua, cui ex diſpoſitione legis intra annum luctus ab hæredibus mariti, ſi aliundè non habet, debentur alimenta, poteſt illa petere extra domum hæredum, etiamſi nulla ſubſit cauſa, ne cũ illis moretur. Ita in terminis Iaſon,& Capicius *locis citatis*,& Surdus alios allegãs *d.q.14.n.16.* Verſic.*& prædicti omnes.* Item in illis caſibus, in quibus pater tenetur alere filium ſpurium licet minorem triennio, cogi poſſe id facere in domo matris tradunt Grammaticus *d. conſ. 33.* ſimiliter patrem, qui promiſit alimenta filiæ nuptæ,& Geneto non poſſe cogere eãdem filiam nuptam ad habitandum in ſua domo ſecum; ſed ſi alibi filia domicilium habeat, debebit dare, vbi ipſa habitat; tradunt poſt alios Surdus *d.q.14.n. 18.* & Corduba à Lara *in l.ſi quis à liberis,§.non tantum n.68.*

Limitatur autem hæc ſententia, vt non habeat locum 695
in vxore, quæ, ſi diuertat à marito ſine iuſta cauſa, non eſt à marito alenda iuxta omnes, vt Surdus *d.q.14.n.10.* & latiùs *tit.7.q.16.* rationem adducit Surdus *d. n. 16.* ſcilicet quia principaliter dantur vxori alimenta propter obſequia & ſeruitia, atque adeo ſi non facit, quod debet, non recipit alimenta; quam eſſe rationem diuerſitatis inter vxorem,& alias perſonas dicit idem Surdus *ibid.* Corduba à Lara *in l.ſi quis à liberis,§ ſi quis ex his n.102.* eam rationem affert, quod vxor eſt ſocia viri diuinæ rei,& humanæ domus, & à viro ei non licet diuertere, ſed cum eo tenetur habitare, vt alibi latiùs probatum eſt.

Secunda ſententia ex diametro præcedenti oppoſita 697
affirmat alimenta ſiue debita ex diſpoſitione legis, ſiue ex diſpoſitione hominis, ſeu in teſtamento legata eſſe à debitore præſtanda in eiuſdem domo; itaut alimentarius non poſſit illa petere extra domum debentis, niſi iuſta ſubſit cauſa recedendi,& aliò commorandi, etiam ſi teſtator non expreſſerit, quod alimentarius deberet habitare cum ipſo hærede. Ita Rolandus à Valle *conſ. 22.n.9.vol.1.* Verſic.*ſed præmiſſis vol.3.* Palatius Rub. *loco ſuprà n.678.citato c.7.n.8.& c.17.n.8.* Menochius *caſu 68.n.12.& d.caſu 170. n.9.& de præſumpt.lib.4. præſump.157.n.52.* vbi dicit eſſe receptam ſententiam, prædictos malè aſſeruiſſe oppoſitam eſſe communem, Stephanus, & Gratianus *tom. 3. cap. 532. n.42.* Molfeſius *ad conſuet.Neapol.tom.1.p.5. quæſt. 2. n. 3. 4. & 22.* eiuſdem ſententiæ aſſertores eſſe Bartholum *in l.1.l.Caio,§.Imperator,ff.de alim.& cib.legat. in l.1. Cod.de diuort.* Alexandrum *conſ.110.vol.1.& conſ.177. vol 6.* Speculatorem *in tit.qui filij ſint legitimi,§.1.n.3.* Verſic.*quid ſi viro abſente*, Baldum *conſ.58.n. 6. vol.2. & in ſua praxi tit.de ſucceſſ.ab inteſtato, quæſtione vltim.* Beroum *conſ.30.n.10.vol.3.* Riminaldum Seniorẽ *conſ.150.num.7.& conſ.589* Iacobum Æmilianum *cõſ. 145.n.15.*& alios Iuriſperitos antiquiores, & Ioſephũ Ludouicum *deciſ.Peruſ. 46.n.9.* referunt Rolandus, Põtanus, Menochius *locis citatis*,& Surdus *d.q.14.num.1, & pluribus ſequentibus.* Eandem etiam tradidit Gloſſa *in d.l.cum hi,§.vult igitur*, Verſic.*cauſa,verbo, Alteruter, initio*, vbi ſic habet: *ſic ergo videtur, quod alimenta ibi ſint petenda,& præſtãda, vbi hæres habet domiciliũ, aliàs fruſtra hæc cauſa allegaretur.* Hanc denique ſententiam, quod alimenta debeant præſtari in domicilio hæredis conſueuit amplecti, & ſeruare Rota Romana, vt *d.deciſ.668.num.4.par.4.diuerſorum, & in Fulginatenſi primogenituræ 18. Aprilis coram Litta, de qua in d.deciſ.668.* Probatur hæc ſententia à Gloſſa,& Pontano, ac nonnullis aliis per textum *in d.l.cum hi, §.vult igitur*, Verſic.*cauſa*, ibi, *aut ſi deſtinet domicilium transferre alteruter eorum*, quæ cauſa *ibi* ponitur tranſigendi ſuper alimentis;& fruſtra poneretur (vt *loco citato* inquit Gloſſa) ſi alimenta non eſſent petenda,& præſtanda in domo hæredis. Præterea probatur ratione, quia minori cum impendio, & ſumptu præſtantur alimenta in domo hæredis,& debentis illa dare, vt conſtat ex ipſa experientia, & ita id reſultat ad maius commodum hæredis grauati, teſtator autem (vbi non conſtat expreſsè de contrario) cenſetur velle minus, quàm fieri poteſt, grauare hæredem *l.vnum ex familia,§.ſi rem,ff.de leg. 2.* cum aliis à me allegatis *tom.3.mor.var.tit.14.num.3.* quare Ruinus *conſ.81.vol.3.* dixit, quod alimenta extra domũ Teſtatoris præſtari petens, dicitur plus petere, cũ ſit grauior hæredibus; vnde & pro hac ſententia idem Ruinus *ibidem,& conſ.45.& 80.* allegatur à Menochio, & Surdo; etſi contra hanc rationem dicatur, quod legatum alimentorum reſpicere videtur fauorem legatarij: reſpondet Baldus *d.q.vltima*, quod reſpicit mixtim, hæres autem cum minori incommodo præſtare poteſt in domo ſua, vt dictum eſt. Additur quod alimentarius ſe-

Digitized by Google

cundum eius qualitatem debet operari ad commodum alimenta præſtantis, ita Molfeſius *loco citato.*

698 Ex quibus infertur primo viduam intra annum luctus habere alimenta in domo hæredum mariti, & non alibi petere poſſe; id quod etiam tradunt Caſtrenſis, P. Barboſa, Mareſcotus, Paſchalis *locis qui infrà n.707. citantur.* Secundò viduam, cui maritus reliquit alimenta, quæ extra domum hæredum contra eorum voluntatem morata eſt, abſque iuſta cauſa, non poſſe petere alimenta pro tempore abſentiæ, id quod in terminis tradit Præpoſitus *in cap. per veſtras, n.6. de donat. inter vir. & vxor.*

699 Ex iiſdem tertiò infertur, ſi ſtatuto diſponatur, vel viduam eſſe alendam ab hæredibus viri; vel fœminas per maſculos excluſas eſſe à maſculis alendas, donec matrimonio collocentur; ſtatutum debere intelligi, vt in domo hæredum, & in domo maſculorum alimenta percipiantur, ſi non ſubſit cauſa morandi alibi; quia ſtatutũ intelligitur ſecundum ius commune; ita Baldus *d. conſ. 58. n.6.* & Menochius *d. caſu 170. n.11.* infert denique Menochius *d. caſu 168 n.12.* quod quando pater filio hærede inſtituto, & dote filiæ relicta, reliquit ei etiam alimenta à filio præſtanda, hæc alimenta præſtanda ſunt in domo fratris ob generalem regulam, quod alimenta ſint præſtanda in domo grauati.

700 Tertia ſententia media duas continet partes. Prima eſt vbi alimenta ex diſpoſitione legis debita ſunt, alimentariũ ad alimenta recipienda teneri habitare in eadẽ domo (ſecluſa iuſta cauſa alibi morãdi) in qua habitat, ille qui alimenta præſtare tenetur; in quo conuenit cum ſecunda ſententia, & diſcrepat à prima; ſecunda vbi alimenta debentur ex diſpoſitione hominis, & Teſtatoris, non teneri alimentarium, ſeu legatarium in eadem domo habitare cum hærede Teſtatoris; ſed alibi etiam abſque vlla cauſa moranti alimenta eſſe exhibenda, niſi Teſtator expreſsè mandaſſet dari in eadem domo moranti, in quo conuenit cum prima ſententia, & diſcrepat à ſecunda. Ita Paulus de Caſtro *in l. diuortio in princ. n. 9. ff. ſoluto matr.* P. Barboſa *ad l.2. p.1. in princ. n. 27. & 28.* Mareſcotus *var. lib. 2. c.83. n.61. & 64.* Paſchalis *de patria poteſtate p.2. c.3. n.76. & 78.* & Rota Romana, *in ſpoletana alimentorum, 19. Decemb. 1557. coram Gipsio*, de qua Mareſcotus *d. n.64.*

701 Prima pars (pro qua P. Barboſa *d. n. 27.* refert etiam alios Iuriſperitos) probatur iuxta ipſum Barboſam, quia quando alimenta alicui debentur ex legis diſpoſitione, alimentarius debet iuxta ſuam qualitatem laborare, & operari ad vtilitatem alere debentis, cum non debeat viuere otioſus; & alimenta ex legis diſpoſitione, vt plurimum debeantur ſolum quando quis aliundè habere nõ poteſt, ac proindè ſi poteſt in parte ſua induſtria ſubleuare eum, qui alimenta præſtat, tenetur: & conſequenter debet in eius domo alimenta recipere. Præterea lex videtur accipienda, vt obliget ad minus, cum reſtringat libertatem, minus autem eſt præſtare alimenta in domo propria, quam extra.

702 Hinc infertur mulierem viduam, cui debentur alimenta intra annum luctus ab hæredibus mariti ex iuris diſpoſitione iuxta notata *in l. vn. §. cum autem* Verſic. *exactio, Cod. de rei vxor. act.* teneri cum eiſdem hæredibus (ſi non adeſt legitima cauſa recedendi) habitare, & cum eis operari. Ita Paulus de Caſtro, P. Barboſa, Paſchalis *locis ſuperiùs allegatis*, & Mareſcotus *d. cap. 83. num 63.* vbi etiam dicit, ita cenſuiſſe Rotam Romanam *in Romana alimentorum 13. Nouembr 1591. corã Penia, in alia Romana alimentorum 2. Iunij 1591. coram Cardinale Aragonio, & in d. ſpoletana alimentorum.* Confirmat P. Barboſa *d. n. 28* cũ Baldo *in Auth. hunc locum n.3. Cod ſi ſecundo nupſerit mulier*, quia cũ hæres mariti ad hanc præſtationem ſuccedat loco eiuſdem mariti, ſicut maritus tantum tenebatur alimenta præſtare vxori in domo ſua, ita etiam hæres eius loco ſuccedens, illa tantum cogetur præſtare in domo ſua, & ſicut vxor tenetur præſtare viro operas ſuas, & omne lucrum inde prouueniens, Gloſſa *in l. ſicut, ff. de operis libertorum*, Barthol. *in d. l. Caio, §.1. ff. de alim. legatis*, Põtanus *de alim. c.14 n.8.* P. Barboſa, *vbi ſuprà*, & Mareſcotus *d. c.83. n.65.* ita etiã tenetur cũ eius hæredibus ei alimenta præſtantibus operari, vt Paſchalis *loco citato*, & P. Barboſa, *vbi ſuprà n.29.* ac proindè ſi mulier vidua commodè, vel honeſte non poſſit habitare cum hærede mariti, tunc in alia domo moranti præſtanda eſſe facta diminutione pretij operarum, quæ mulier hæredibus mariti tenebatur præſtare, ſi in eadem domo habitaret; tradit idem P. Barboſa *d. n.24. poſt Baldum in d. l. diuortio, ff. ſolut. matr. & ibid.* Paulus de Caſtro *n.10.* idem in ſpecie dicentes, quod idem dixerunt alij à Surdo *d. tit.4. q.29. n.39.* Sed an, & quas operas teneatur vxor in domo mariti facere; & an ex operibus ſuis lucretur marito; & ſimiliter an vidua intra annum luctus teneatur operari cum hæredibus, ſi ab illis recipiat alimenta, *alibi ſuo loco*, cum de obſequiis coniugum ad inuicem.

Infertur etiam alimenta non ſolum præſtanda filio, ſed etiam debita nepoti, fratri, & aliis ſimilibus perſonis aliundè non habentibus; cum ſint præſtanda ex legis diſpoſitione, eſſe præſtanda in domo; niſi alimentarius probet iuſtam cauſam non cohabitandi cum eo, qui alimenta debet. Ita Mareſcotus *d. c.83. n.61.* qui etiam allegat Romanũ, & Imolam *loco ſupra n. 688. allegato*, & Garzias *de expenſis c.4. n.10.* 703

Secunda pars eiuſdem ſententiæ, ſcilicet, quod alimẽta debita ex diſpoſitione hominis, nempè Teſtatoris, qui ea alicui legauit, ſint præſtanda ab hærede legatario nolenti, etiam ſine vlla cauſa cum eo, ſed alibi habitare, vbi teſtator non dixerit, danda in domo hæredis, aſſeritur à pluribus aliis Doctoribus præter *ſuprà num. 794. & 700.* allegatos, & ſunt nempè Bartholus *in l. diuortio, n 4. ff. ſolut. matr.* Baldus *in l. in annalibus, n.4. C. de legat.* Roland. *d. conſ. 21. n.11. vol.1.* (vbi dicit hãc ſẽtentiam eſſe de iure veriorem) Cordoba à Lara *in l. ſi quis à liberis, §. ſi quis ex his, n.701.* Michaël Graſſus *de ſucceſſ. §. legatũ, q. 22. n.3.* Simon de Prætis *de interpret. vltim. volunt. lib 4. interpret. 1. dubitat. 11. n.99. & duobus ſequentibus*; Cancer. *var. p.1. c.16. n.15.* & plures alij relati à Corduba, Graſſo, & Simone de Prætis *n.101. fine* dicit eſſe cõmunem opinionẽ, & etiam eſſe ſententiã receptam teſtãtur *locis citatis* P. Barboſa, Paſchalis, & Graſſus, qui etiã allegat Cumanũ *in l. cum hi, §. fin. ff. de tranſactionibus* dicentẽ ſe ſemper vidiſſe ita practicari, & communiter obſeruari. Pro hac ſententia quoad hãc partem allegantur Textus *in d. l. cum hi, §. vult igitur*, Verſic. *cauſa, ff. de tranſactionibus, & in l.4 §. finali, ff. de alim. & cib. legat.* Probatur etiam ex eo, quod ſi legatarius cogeretur habitare cum hæredibus Teſtatoris, legatum alimentorum induceret quandam ſpeciem ſeruitutis, quæ nullo modo induci poteſt. Ita Graſſus. Præterea, quia legatum reſpicit fauorem legatarij, qui in re legata præſumitur magis dilectus, quam hæres per ea, quæ tradidi *in tertio tom mor. var. tit. 14. n. 16.* & confirmatur quia, cum legatum contineat liberalitatem, & beneficium Teſtatoris ex eius Indulgentia proueniens reſpectu legatarij, eſt fauorabile iuxta à me notata *d. tom. 3. mor. var. d. tit. 14. n. 17.* 704

Aduertendum autem retenta hac ſententia, quod legatario, cui ſimpliciter relicta ſunt alimenta, nolenti habitare cum hærede Teſtatoris, pro habitatione, (quæ comprehenditur in legato alimentorum *per l. legatis, ff. de alimentis legatis*, & tradita hoc opere *cap. 2.*) hæres non cogeretur ſoluere penſionem, vel mercedem vnius domus, aut aliam domum conducere; ſed poſſe aſſignare legatario vnam ex domibus Teſtatoris, in qua competenter, & honeſtè poſſet morari. Ita Bartholus, & Baldus *locis numero præcedenti relatis*, (qui ponunt exemplum in vxore legataria viri Teſtatoris, dicentes non cogi hæredem mariti alienã domũ conducere, ſed poſſe aſſignare legatariæ vnam ex domibus ſuis, in qua poſſit decenter, 705

&

Digitized by Google

& honeſtè viuere) Paulus de Caſtro *in l. ſi d. mus initio, ff. de leg. 1.* Simon de Prætis *d. dub. 11. n. 102.* & Surdus *tit. 4. q. 14. n. 23.* quare alimentarius (vt *n. 103.* notat idem Simon) aſſignata ſibi congrua domo pro habitatione non poſſet ſub legato alimentorum habere penſionis ſolutionem pro habitatione domus, & morari vbi velit.

706 Aduertit quoque idem Simon *d. n. 102.* huiuſmodi ſententiam, quoad hanc ſecundam partem limitari, ſi is cui legata ſunt alimenta tempore vitæ Teſtatoris ſolebat cum eo morari; hoc enim caſu à ſolito Teſtatoris interpretando eius voluntatem circa habitationem (quę vt dixi eſt alimentorum pars) per textum *in l. penultima, ff. de alim. & cib. leg.* & tradita à me *tom. 3. mor. var. tit. 14. n. 6. & 30.* ſi legatarius vellet habitationem cum alimentis, eum teneri in domo Teſtatoris habitare, ſi commodè, & honeſtè poſſit, tradit idem Simon *ibid.*

707 Ex prædicta verò ſententia, quod alimenta ex diſpoſitione Teſtatoris, qui non mandauit alimentarium debere in domo hæredis morari, debita præſtari debeant extra domum hæredis P. Barboſa *d. l. 1. initio p. 1. n. 27.* infert, eum, qui percipit alimenta ex diſpoſitione Teſtatoris, non teneri vllas operas, neque officiales, neque artificiales Altori præſtare; quia legatum reſpicit fauorem legatarij; ſecùs vero, inquit, ſi teſtator iubeat legatarium alimenta percipere in domo Teſtatoris, nam tunc ſubdit, quia teſtator in fauorem hæredum id videtur iuſſiſſe, tenebitur legatarius operas ſaltem officiales præſtare; an verò etiã artificiales affirmant aliqui ab eodem Barboſa relati; negat vero ipſe cum aliis, quos *ibidem* allegat, de quo *infra.*

708 Supradictæ tres ſententiæ omnes ſunt probabiles ſaltẽ propter authoritatem Doctorum, qui illas aſſerunt. Tertia autẽ mihi videtur probabilior; & nunc temporis ſaltẽ quoad ſecundã partem videtur magis cõmunis; & vt poſt alios notat de Prætis *d. dub. 11. n. 101.* eſt vtilis pro vxoribus, & filiis naturalibus, quibus conſueuerunt alimenta relinqui; nam iuxta hãc ſententiam poſſunt ea habere extra domum hæredis.

§. III.

Quando Teſtator legans alicui alimenta expreſſit eſſe præſtanda, & accipienda ex domo hæredis, an alimentarius volens conſequi alimenta, teneatur habitare cum hærede.

709 SEd quid ſi Teſtator in legato alimentorum expreſsè declarauerit, & dixerit, quod in eadem domo hęredis præſtanda eſſent alimenta, & legatarius habitet cum hærede, conueniunt omnes (vt *ſupra* dixi) legatariũ ceſſante iuſta cauſa habitandi ſeorſim ab hærede, alimenta legata non poſſe petere ſibi dari extra domum hæredis, neque hæredem inuitum cogi in alio loco, quam in eius domo illa præſtare, cum voluntas Teſtatoris tanquã lex ſit ſeruanda, & ad id eſt Textus *in l. quod legatur, ff. de iudiciis.* Ita Simon de Prætis *d. dub. 11. n. 99.* Menoch. *d. præſ. 167. n. 52.* Verſic. *eſt hæc*, Surd. *tit. 4. q. 15. n. 1. 2.* & Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis d. §. ſi quis ex his, n. 203.* Cancer. *var. p. 1. c. 16. n. 16.* P. Barboſa *d. l. 1. p. 1. initio n. 28. ff. ſolut. matr.* alij Iuriſperiti antiquiores à Menochio, Surdo, & Barboſa relati, & omnes Doctores *n. 688. 694. 697. 700. & 704.* allegati. Quare ſi legatarius per aliquod tẽpus moratus ſit extra domum hæredis, non poteſt petere alimenta præteriti tẽporis, etſi incipiens habitare cum hærede illa recipiat; vt poſt Bartholum, & Boëcium, Surdus *d. q. 15. n. 4. & 71.* & cõſtat ex traditis *ſuprà n. 681.* imò in hoc caſu legatarius non ſolũ debet habitare in domo cum hærede, ſed etiam cum eo comedere. Ita Simon de Prætis *d. dub. 11. n. 10.* & Surd. *d. q. 15. n. 6.* poſt Baldũ *in l. 1. n. 8. C. de legat.* vbi ait, *quod niſi vidua alimentaria grauata habitare cũ filiis ſit commenſalis, non dicitur morari cũ filiis*; & poſt Angelum *ibid.* dicentem, tunc habitare legatarium cum hærede, quando eſt commenſalis, non ſi partem inhabitet domus.

Dixi *legatarium non poſſe petere, nec hæredem cogi*, 710
&c. Nam hæres volens etiam inuito legatario, poterit extra ſuam domum in alio loco alimenta præſtare, vt poſt alios Corduba, *vbi ſuprà n. 204.* Surd. *d. q. 15. n. 66.* & P. Barboſa *d. n. 28.* Et ratio eſt, quia ea adiectio, quod præſtentur in domo hæredis, videtur in dubio facta in fauorem hæredis iuxta eoſdem, & Bartholum *in l. Caio, §. Imperator de alim. & cib. legat.* huiuſmodi autẽ fauori ſuo poteſt hæres renunciare *l. penult. C. de pactis*, vt pręter præallegatos Ruinus *conſ. 45. n. 4. lib. 2.* vnde Corduba, Cancerius *var. p. 1. c. 16. n. 18.* & P. Barboſa aiunt reprobandum omninò Angelum de Gambalio *in tract. de teſtam. gloſſ. 45. n. 1.* dicentẽ in propoſita ſpecie hæredẽ cogendũ alere domui ſuæ legatariũ. Hinc ſi ea adiectio facta eſſet in fauorem ipſius legatarij, vt quod ſit minor, infirmus, debilis, & talis, quod poſſit indigere in aliquibus auxilio hæredũ, cũ quibus habitando ei proſpectum ſit, poterit idẽ legatarius extra domũ hæredum petere, & conſequi alimẽta; quia huic fauori ex tali habitatione, etiã quod proueniat ex teſtamento, renunciare poteſt iuxta regulã *d. l. penult. C. de pactis*; ita poſt Abbatẽ Simon de Prætis *d. lib. 4. dub. 11. n. 115.* & alios allegans Cancer. *d. c. 16. n. 18.* & ita præter habitationẽ habere poteſt reliquum alimentorũ extra domũ, quod eo inuito facere non poſſent hæredes, aut ille, qui debet detinere in domo legatarium, vt idem Simon *ibid.*

Non etiam legatarius alimentorum cũ onere habitã- 711
di in domo cũ hæredibus poſſet petere alimenta, & obtinere in domo Teſtatoris, ſed cogitur morari in domo hæredũ propria, licet alia à domo Teſtatoris; nã teſtator loquẽdo de domo, videtur intellexiſſe de ea, quã inhabitat hæres propter eandem rationem *numero præcedẽti* adductam; ſcilicet, quia adiectio loci cenſetur facta in gratiam, & fauorẽ hæredis, per iura, & Doctores, de quibus *eodem numero præcedenti* adductam, ſcilicet quia adiectio loci cenſetur facta in gratiam, & fauorẽ hæredis, per iura & Doctores de quibus *eodem numero præcedẽti*; minus autem hæredis incommodũ eſt, alimẽta præſtari in eius domo: & ita in terminis Surdus *d. q. 15. n. 7.* Roland. *d. conſ. 22. n. 14.* & Corduba *d. §. ſi quis ex his, n. 205.* qui *n. 206.* addit, quod ſi teſtator exprimat, vt legatarius alatur ab hæredibus in domo, quam incolit ipſe teſtator, ibi eſt alendus, vt voluntati ipſius pareant hæredes, *l. in conditionibus, ff. de condit. & demõſtr.* eo proindè ſi hæredes bona diuidant, diuerſaſque incolant domos, Iudex vni præcipiat, vt alat, aliis ſumptus partem ſubminiſtrantibus *l. ſolent ff. de alim. leg.* & præcipiet ali ab eo, qui in Teſtatoris domo manſerit, vt eius mens, & diſpoſitio aliqua ex parte ſeruetur *l. 3. Cod. de liber. præter.* quod idem notat, Surdus *d. q. 15. numero 21.*

Prædictum verò onus legatarij alimentarij habitandi 712
in domo hæredis intelligitur tantùm de primo Teſtatoris hærede, nõ de huius primi hæredis hærede, vt cum aliis Surdus *d. q. 15. n. 67.* nam etſi appellatione hæredis Teſtatoris veniunt omnes in infinitum *l. hæredis appellatione, & l. ſciendum de verb. ſign.* nihilominus vbi teſtator meminit de ſuo hærede, non venit hæres hæredis, ſed primus tantùm, licet aliud ſit, quando loquitur de hærede tertij, vt Surdus *n. 70.* poſt Bartholum, Angelum, Caſtrum, Alexandrum, & Iaſonem, *per textum ibi in l. qui liberis, §. hæc verba, ff. de vulg. & pupill.*

Et prædicta quando teſtator expreſsè reliquit alimẽta præſtãda in domo ſua, vel hæredis; vel expreſsè iuſſit legatariũ debere habitare cũ hærede, quibuſnam verò aliis verbis, vel modis cenſendus ſit teſtator voluiſſe eũ vel eam, cui alimenta legauit, debere habitare cum hærede, vel cum alio, latè explicant Corduba *in l. ſi quis à*

libe

Digitized by Google

*liberis,§ ſi quis ex his à n.*209 Surdus *d.q.*15.*n.*8.9.*&* *à n.*58 & Simon de Prætis *d.dub.*11.*à n.*109. ad quos remitto lectorem.

§. IV.

Ex quibus cauſis is,cui alimenta ſunt debita ex diſpoſitione legis, vel ex diſpoſitione Teſtatoris cum onere habitandi in domo cum hæredibus excuſatur,vt extra domum hæredis,& alimenta debentis morari poſſit.

714 CÆterum quod *ſuprà n.*684 dictum eſt de filio,ſcilicet, quod debeat habere alimenta à patre extra domum paternam, quando ex iuſta cauſa non poteſt filius cum patre commorari,& ſimul cum eo in eadem domo viuere, generaliter dicendum eſt de quocumque alio,cui alimenta debentur, ſiue ex diſpoſitione legis, ſiue ex diſpoſitione hominis,ſeu Teſtatoris, etiamſi dixerit teſtator eſſe præſtanda in domo hæredis,nempè ſi ex aliqua legitima cauſa impeditur habitare cum hærede Teſtatoris, aut alio debitore alimentorum; eſſe alimenta præſtanda aliàs,& extra eius domum. Ita Doctores *d.n.*684.allegati,cæteri omnes in præcedentibus relati præſertim in his terminis. Menochius *d.caſu* 170. *n.*12 *& de præſumptionibus lib.*4.*præſumpt.*157.*n.* 53. Simon de Prætis *d.dub.*11.*n.*13.Rolandus à Valle *conſ.* 22.*n.*11.*vol.*1.*& conſ.*89.*n.*14 Graſſus *de ſucceſſ.*§. *legatum d.q.*22.*n.*4 *& q.*46.*n.*20,Surdus *d. tit.* 4 *citata q.*15.*n.*12.Paſchalis *de patria poteſt.p.*2.*c.*3.*n.*83. Cancerus *d.c.*16.*n.*16.

715 Cuius cauſæ legitimæ probandæ onus incumbit ipſi alimentario,vt dictum eſt *ſuprà n.* 686.& tradunt Doctores *ibidem* relati,& Simon de Prætis *n.* 13.*fine*, & circa eam,an & quando ſit cenſenda iuſta plurimum verſatur Iudicis arbitriū,vt dictum eſt ſuperius *n.*687. & tradunt Doctores *ibid.*citati,& de Prætis *d.dub.*11. *n.*14.& Corduba à Lara *in l.ſi quis à liberis,* §. *ſed ex his,n.*187.*ff.de lib.agnoſc.*qui alios latè refert.

716 Cauſas verò legitimas,ob quas legatarius alimentarius poteſt ſeorſim ab hærede habitare abſque præiudicio alimentorum latè enumerant Paſchalis, Rolandus *d.conſ.*22.*à n.*11.*& d.conſ.*89.*n.*14.*& ſequ.*Surdus *d.q.* 15.*à n.*12.Menoch.*d.caſu* 170.*à n.* 12. *& d. præſumpt. à n.*53.& Simon de Prætis *d.dub.*11.

717 Prima eſt quando alimentarius ob nimiam hæredis ſæuitiam non poteſt cum eo habitare. Ita vltra alios *ſuprà n.*688.relatos,& alios,quos ipſi allegant,Roland. *d.conſ.*22.*n.*12.Menoch.*locis citatis*,& Surd. *d. q.* 15. *num.*29.

718 Secunda ſi hæredes ſunt rixoſi, vel habeant vxores rixoſas,cum quibus alimentarius non poſſet habitare cū pace animi,Menoch. *d.caſu* 170.*n.*14.de Prætis *d.n.*15. & alios allegantes Surdus *n.*30.Corduba *in d.* §. *ſi quis ex his,n.* 180.*&* 183.

719 Tertia,lis,& inimicitia inter alimentarium, & hæredem Teſtatoris,Menoch.*d.caſu n.*16.*& d.præſumpt.n.* 55.de Prætis *d.n.*113.Verſic.*reputatur quoque*,Corduba *d.*§.*n.*181.Surd.*d.q.*15 *n.*28.alij Doctores relati *ſuprà n.*688.& alij apud præcitatos.

720 Quarta odium inter hæredem, & alimentarium; vnde nouerca vidua, cui maritus defunctus legauit alimenta,vt illa accipiat in domo hæredis,non cogitur habitare cum priuigno hærede propter odium, quod lex inter eos præſumit iuxta tradita *ſuprà n.*689 & præter Doctores *ibidem* citatos,alios allegans Corduba *d.* § *ſi quis ex his,num.*180.

Porrò ad effectum probandi,ſeu demonſtrandi ſæuitiam indignationem,odium,periculum moleſtationis,& malæ gratiæ hæredum,& legatarij,& conſequenter nō ſecurè ſimul habitandi,Simon de Prætis *d.dub.*11.*n.*114. ex Alexandro *conſ.*66.*ad finem lib.* 3. & Corneo *conſ.* 286.*lib.* 4 ait ſufficere famam viciniæ, & etiam teſtes ſingulares, & videtur approbare Surdus *d. q.*15.*n.*57. etſi Alexander *conſ.*110.*vol.*1.voluit nō ſufficere teſtes ſingulares ad probandum huiuſmodi cauſas.

Quinta,quando ſalua honeſtate,& ſine offenſa Dei, 721
vel morali periculo peccandi alimentarius,cui ſunt legata alimenta,non poteſt habitare cum hæredibus Teſtatoris;vt ſi vidua,cui maritus reliquit alimenta, ſit iuuenis,& in domo hæredis ſint aliqui,qui veriſimiliter cū ea luxuriarentur;ita quod in ea domo cum hærede non poſſit habitare ſine periculo impudicitiæ, tunc enim extra domum hæredis eſſet alenda. Item ſi legatarius alimentorum haberet vxorem iuuenem, & pulchram, quæ abſque ſimili periculo impudicitiæ non poſſet cum hæredibus Teſtatoris morari,& ſi domus hæredum eſſet poſita in lupanari.Conſtat ex traditis *ſuprà n.*692.& in his terminis poſt alios tradunt Rolandus *d. conſ.* 22. *n.* 11.*& d.conſ.*89.*n.*14.Corduba *d.*§.*ſi quis ex his,num.* 179.*&* 189.Surdus *d.q.*15.*n.*31.*& duob.ſequentib.& q.* 14.*n.*24.quod enim honeſtè,aut ſine peccato fieri non poteſt,non dicitur poſſibile.

Sexta,quando legatarius habet vxorem, vel filios,& 722
vult cum vxore,& filiis habitare,cum non debeat vxor à marito,vel pater à filio ſeparari,*l.poſſeſſionum,Cod.communia vtriuſque iudicij.*Et per hunc textum in his terminis poſt alios Rolandus *d.conſ.* 22. *n.* 13. de Prætis *d.n.*11.& Surdus *d.q.*15.*n.*36.& probant etiam tradita *ſuprà*,vbi dictum eſt patrem teneri alere filiam nuptam in domo generis,& tradita *ſuprà n.*696.*fine.* Addit tamen Surdus,quod hoc caſu hæredes Teſtatoris,qui iuſſit dare alimenta in domo, poſſent occurrere patiendo, quod legatarius introducat in eandem domum vxores, & filios; quod vix fieri poterit abſque periculo viuendi abſque quiete,& pace animi.

Septima,quando hæredes grauati præſtare alimenta 723
in domo eorum legatario,ad diuiſionem bonorum hæreditatis deuenerunt,& diuerſas incolunt domos, tunc enim,cū legatarius non poſſit habitare cū omnibus hæredibus ſeparatim habitantibus, ſed cū vno tantum ex eis,poteſt petere, & conſequi alimenta extra domum. Ita Bartholus *in l.Caio,*§.*Imperator,ff.de alim. cib. leg.* Ruinus *conſ.*80.*&* 81.*vol.*2 Rolandus *d.conſ.*22 *n.*14. *& d.conſ.*89.*n.*14.Corduba *loco ſuprà n.*718.Menoch. *d.caſu* 170.*n.*16.*d.præſ.*157.*n.* 56. Simon de Prætis *d. dub.*11.*citato,n.*115. & Surdus *d.q.*15.*n.*18. Qui omnes ſtatuunt regulam generalem,quod quoties per hæredem,ſeu hæredes,ſeu eius,aut eorum factū ſtat, quominus alimentarius cum onere habitandi in domo cum hæredibus poſſit cum eis habitare, poſſunt alimenta peti, & obtineri extra domum; in hoc autem caſu per ipſos hæredes,ſeu eorum factum, nempè, diuiſorium ſtat,quominus legatarius alimentorum non poſſit percipere alimenta in domo ipſorum,cum ipſi non viuant in communione,& in eadem domo,in qua ſolebant morari,& de qua ſenſit teſtator, non autem de habitatione cuiuſlibet diſtributiuè.Hoc igitur caſu habitationem,& præſtationem alimentorum poſſe diuidi per tempora, ſcilicet quod quilibet hæredum alimenta per tempora in domo propria præſtet,dixit Bartholus *in l.ſolent*, *n.* 12.*ff.de alim.& cib.leg.*& admittit etiam Surdus *n.*19. etſi Rolandus *d.conſ.*89.*n.*16. vult hoc procedere ſolū, quando alimenta fuerunt ſimpliciter relicta; hoc enim caſu ait præſtationem diuidi poſſe per tempora, & vno tempore præſtari ab vno ex hæredibus in domo propria, aliò tempore ab alio ex hæredibus pariter in domo propria,non vero,quando teſtator dixit velle alimenta præſtari in domo ſua;quia habitatio,& domus cuiuſlibet ex hæredibus non poteſt dici habitatio defuncti,ſed ſecūdum quid,ſicut quilibet ex hæredibus non repræſentat in totum perſonam defuncti,ſed pro parte tantum,*l.cum à matre,C.de rei vind.*melius igitur in hoc caſu alimentarius habitare debebit cum vno ex hæredibus, & cum illo hærede, qui remanſit in domo Teſtatoris, & alij

Digitized by Google

alij cohæredes conferre debebunt partem proportionatam ſumptuum pro alimentis. Vt Corduba *loco ſuprà n.718.citato* Ruinus *d.conſ.81.n.4.*& approbat Surdus *d.q.15.n.21.*& ad id officio Iudicis implorato, vel per ipſum alimentarium, vel per alterum ex hæredibus cogi debebunt, vt iidem Doctores.

724 Octaua, ſi hæres abſque vrgenti neceſſitate velit mutare domum, quam tempore viuentis Teſtatoris incolebat, vbi mutatio damnum aut incommodum alimentario afferat, quia teſtator videtur ſenſiſſe de domo, quam tunc hæres habitabat: ita poſt alios Surdus *d.q.15.n.38.*& indicat Menochius *d.c.170.n.18.* quare etiam è contra ſi teſtator iuſſiſſet præſtare alimenta in domo alimentarij, & is abſque vlla neceſſitate vellet mutare habitationem, in qua hæres cum maiori incommodo præſtaret alimenta, quam in priori, hæres non teneretur alimenta in poſteriori habitatione præſtare. Ita *per textum in l.cum hi,§.vult igitur,* Verſic.*cauſa,*ibi,*aut ſi domicilium deſtinet transferre alter eorum*, tradunt Menochius *d.n.18.*& Surdus *d.q.15.n.42.*

725 Nona ſi legatarius alimẽtarius ab initio offerat ſeparatũ ad habitãdũ cũ hærede,& is recuſet ipsũ recipere, & alere in domo, cũ enim in hoc caſu per ipſum hæredẽ ſtet, quominus cum ipſo habitet, poteſt extra domum petere,& conſequi alimenta. Ita Alexander *conſ.158.n.2.vol.7.*Natta *conſ.387.n.4.*de Prætis *d.dub.11.n.113.*& Surdus *d.q.15.& 16.* Dixi *ab initio*, nam ſi ex poſt hæres à legatario fuerit interpellatus, etſi Natta velit, eundem hæredem cogi præſtare alimenta etiam pro tẽpore præterito, quaſi ex eo, quod nunc recuſat, præſumendum ſit, quod eodem modo recuſaſſet antea, ſi fuiſſet requiſitus; nihilominus verius eſt, legatarium poſſe petere ſolùm alimenta pro tempore futuro, non pro pręterito elapſo ante omnem interpellationem, vt Surdus *d.n.16.*poteſt enim nunc habere iuſtam cauſam recuſãdi, quam non habebat prius; vel poteſt nunc ex aliis moueri ad recuſandum, quæ tunc eum non mouiſſent.

726 Decima, quando aliquo caſu fortuito in perſona hæredis, vel legatarij contingenti euenit, vt alimenta præſtari,& recipi in domo hæredis nequeant. Ita *per textũ in l.1.Cod.de legat.* alios allegantes Menochius *d. caſu 170.n.17.*de Prætis *d.dub.11.n.113. initio* Surdus *d.q.15.n.34.*& Michaël Graſſus,*§.legatum q.46. num. 22.* Quare ſtante legato alimentorum cum onere, vt legatarius habitet cum filiis, ſi filij omnes moriantur, legatarius extra domum poteſt conſequi alimenta, quia non per eum, ſed per caſum fortuitum euenit, vt non ſtet cũ filiis. Ita iidem Doctores; & licet Graſſus *loco citato* diſtinguat dicens legatum perſeuerare mortuis filiis, ſi alimenta fuerint relicta in fauorem legatarij, extingui verò ſi fuerint relicta in fauorem filiorum, cum quibus morari fuit grauatus, nihilominus in dubio fauore alimentorum tale legatum præſtandi alimenta cenſetur perpetuũ,& factum incommodum legatarij, vt *locis citatis* cum aliis de Prætis,& Surdus.

727 Denique eſt iuſta cauſa non habitandi cum hæredibus, quando ex verbis, vel coniectura aliqua colligitur teſtatorem voluiſſe alimenta præſtari debere in domo alimentarij Ita Menochius *d.præſumpt.167.n.58.& d.caſu 170.n.18.& 19.* vbi poſt alios exemplis declarat, vt primò ſi teſtator dixit, *relinquo vxori meæ alimẽta, ſi Mediolani commorabitur*; tunc enim nõ cenſetur voluiſſe vxorem debere habitare ſimul cum hæredibus, ſed ſolum Mediolani; quia ſi id voluiſſet, facilè illi fuiſſet, addere verbum, *& ſi in domo cum hæredibus habitauerit*, iuxta *l.vnicam.§.ſin autem ad deficientis, Cod.de caduc.tollenda.* Secundò ſi alimentarius vxorem, & filios habeat, quos derelinquere veriſimiliter noluit teſtator, ac proindè ſolum in loco domicilij hæredis legat alimenta præſtanda. Tertiò ſi tempore diſpoſitionis habitatio hæredis,& alimentarij ſeparata, & nonniſi magno incommodo iungi cum habitatione hæredis poterat; hoc enim caſu cenſendum eſt voluiſſe ſolum eſſe præſtanda alimenta in loco domicilij, non in domo hæredis, ne idem teſtator plus incommodi, quam vtilitatis alimentario afferre videatur, & prædicta quoad controuerſiam an, & quando pro alimentis accipiendis teneatur, vel non teneatur alimentarius habitare in domo illius, qui alere debet.

§. V.

Quando pater, & filius, & debitor alimentorum, & alimentarius incolunt diuerſas domos, & habent diuerſa domicilia; an alimenta ſint præſtanda in domo patris, & debitoris, an vero in domo filij, & alimentarij.

OCcaſione prædictorum explicemus aliam controuerſiam, ſcilicet quando pater,& filius,& debitor 728
alimentorum,& alimentarius incolunt diuerſas domos, & habent diuerſa domicilia, vbi ſint petenda,& præſtãda alimenta, an in domo, vel domicilio patris,& debitoris (ſiue is ſit hæres, ſiue alius) an verò deferenda ad domum filij.& alimentarij, de qua controuerſia poſt alios Rolandus à Valle *conſ.87.à n.14.vol.1.*Menoch.*de Arbitr.caſu 170.n.8.*Pontanus *de alim.cap.17.n.20.*Simõ de Prætis *de interpretatione vltimarum voluntatum, lib.4.dub.tat.8.in fine,& dubitat.11.à n.104.* Anton. Gomez *var.lib.1.c.12.fine.*Surdus *de alimentis tit.4.q.16 per totum,*Molfeſius *ad conſuet. Neapol. tom.1.p.5.q.8.*Stephanus Gratianus *diſcept.for.tom.1.cap.94. à n.60.& c.118.per totum,*& communiter Summiſtæ, & Theologi agentes de reſtitutione quoad circunſtantiam loci, vbi facienda eſt.

Quando filius, vel filia ex iuſta cauſa non poteſt 729
habitare cum patre, Molfeſius *d.q.8.n.2.*cũ Neapolitano *in conſuetudine Neap.ſi quis habet,n. 5.* dicit eſſe in arbitrio Iudicis, vt eligat illum locum pro alimentorum præſtatione, quem iudicauerit decentem, & congruum ad hoc miniſterium, & in quo ceſſet omnis maligna ſuſpicio, cum debeat proſpicere, vt euitentur omnes illæ perſonæ, quæ alendorum pudicitiæ inſidiari poſſent *l.1.& l.penultima,ff.vbi pupillus educ.debeat,*& *l.1. & 2. Cod.eod.tit.* Addit idem Molfeſius *n.6.*quod ſi pater velit aſſignare locũ, vbi præſtãda erunt alimenta, hunc locũ potius, quam electum à filia, vel filio deberet Iudex approbare, iuxta *l.1 §.apud eum,ff.de ventr.inſpic.*cum nullus præſumatur capere melius conſiliũ pro filiis, quã pater: patre autẽ negligente circa electionem honeſti loci iuxta filiorum conditionem, ait nominationem, & electionem loci faciendam à propinquis iuxta *d.l.1.circa princ.ff.vbi pupillus,*&c. Et his deficientibus, aut negligentibus; vel ſi pater deſignaſſet locum minus decentem, in arbitrio Iudicis fore locum decentem eligere pro educatione filiorum. Hæc Molfeſius; quæ tamen procedunt tantum vbi agitur de educatione puerorum extra domum patris; de pręſtatione autem alimentorum, quæ à patre debentur filiis, & filiabus adultæ ætatis, qui ob aliquam cauſam iuſtam ex explicatis ſuperius *num.688.& ſequ.*non tenentur in domo patris, ſeu cum patre habitare, videtur ſentiendum, quod infra ſtatuitur de præſtatione alimentorum, quæ hæres ex diſpoſitione Teſtatoris debet præſtare legatario alimentario.

§. VI.

Quando hæres, & alimentarius ſunt diuerſi domicilij, & fori, & alimenta ſimpliciter relicta ſunt, regulariter ſunt præſtanda, & accipienda in domo hæredis.

IGitur quando hæres, & alimentarius habent diuerſa 730
domicilia, vel diuerſas habitationes diuerſi fori, concluſio

Digitized by Google

cluſio Doctorum communis eſt alimenta regulariter eſſe præſtanda ab hærede in loco domicilij , & habitationis ipſius hæredis,non vero in loco domicilij, & habitationis alimentarij Ita quod hæres non tenetur alimenta deferre ad domum, vel domicilium eiuſdem alimentarij,niſi aliud appareat de voluntate Teſtatoris expreſſa,vel tacita;ſed ſat eſt,quod idem hæres ſe offerat paratum in domo ſua,ſuóque domicilio eadem alimenta exhibere:ita per textum *ibi* Gloſſa,Bartholus,Fulgoſius,& cæteri *in l.cum hi,§.vult igitur verſic.cauſa*;idē Bartholus *in l* 1.*n.*4.*ff.de alim leg. & in l. ſolent eodem tit.in l.item illa,ff.d. conſtituta pecunia, & in tractatu de alim.n.*24.Lud.Ioſeph *deciſ.Peruſina* 46.*n.* 9. Cordaba à Lata *in l.ſi quis à liberis,§.an tantum n.* 14.*ff. de liber.agnoſc.*Pontanus *d.c.*17. *n.* 20. Simon de Prætis *d.dub* 11.*n.*105.Menoch.*d caſu* 17.*n.*8. *& de præſ. lib.*4.*præſ.*167.*n.*52.Gomez *d.c.*12.*n.* 88. Surdus *d.q.* 165.*n.*1.Steph.Grat.*d.c.*94.*n.* 62. *& d.c.* 128. *n.* 1.*&* 2.& alij Iuriſperiti à Surdo,& Gratiano relati : & Couarruuias *in reg.peccatum,p.*1. *n.* 7. ex Theologis Vaſquez *in opuſc.de reſtitutione c.*10.*dub.*2.*n.* 58. & Leſſius *de iuſt.lib.*2.*c.*15.*dub.*8.*n.*59. Probant præfati Iuriſperiti per textus *in l.ſed ſi ſu ceperit,§.ſi liberis , & l. ſi ſi lexcommiſſum initio,ff.de iudiciis,& in l.cum res in principio.* Secundò probatur ex Vaſquez,& Leſſio,quia cum res legata proueniat ex liberalitate Teſtatoris;non videtur Teſtator ad amplius obligare ſuum hæredem, quam vt illam hæres teneatur dare legatario,legatarius autem ſi velit , ſuo ſumptu illam ab hærede acceptam deferat ad propriam domum , aut ſuum domicilium , & ſi nolit , relinquat ; dummodo hæres non mutet domicilium relinquens quod tempore teſtamenti habebat,vt proindè legatarius maiorem impenſam debeat facere ad rem deferendam ad propriam domum , ſuúmve domicilium;in quo caſu hæres teneretur ad illam maiorem impenſam.Confirmatur hęc ratio,quia in dubio præſumendum eſt Teſtatorem voluiſſe minus grauare hæredem,vt *alibi in præcedentibus , & tom.*3. *inter tit.*14.dictum eſt.

731 Tertiò probatur à præfatis Iuriſperitis , præſertim à Surdo,& Gratiano eadem communis concluſio,quando debitor ex contractu , & creditor ſunt diuerſi domicilij , & fori ; debitor enim non tenetur debitum , ſeu rem ſoluendam deferre ad domum creditoris , ſed ſat eſt , ſi paratus ſit ſoluere in ſuo domicilio , quando in contractu , ſeu obligatione non eſt expreſſus , & deputatus locus ſolutioni , vt per textum *in l.item illa verba in principio,ff. de conſtituta pecunia,ibidem* Scribentes, *Gloſſa verbo, non venit*, Bartholus,Fulgoſius , & cæteri , & alij Iuriſperiti communiter,quos referunt , & ſequuntur Rolandus *d.conſ.* 87.*n.*14.*& ſequ.*Surdus *d.q.*16.*n.*2.& Stephanus Gratianus *d.c.*94.*n.* 60. iuxta quos omnes in contractibus ſemper intelligendum eſt,ſolutionem præſtandam, vbi facilius debitor illam præſtare poteſt.Quod etiā in ſpecie ſolutionis, penſionis dixit Rota Rom. *in Aretina penſionis* 20.*Febr.*1598 *coram Lita*,prout refert Gratianus *d.c.*94.*n.* 60. vbi cum eadem Rota propter eandem rationem,& communem ſententiam aſſerit penſionem ſolui debere in loco,in quo fructus beneficij colliguntur, quia de illis ſolui debet ſi non fuit expreſſum, vbi ſolutio facienda eſt,vt Eccleſia minus grauetur , & item etiam qui debet ſoluere Canonem pro re emphyteotica Domino alterius domicilij, & fori , non tenetur illum deferre ad domum Domini ,ſed ſufficit , vt ſit paratus tempore præfixo in domo ſua ſoluere ; vt poſt Bartholum,& Gulielm.de Cun. *in dicta l.item illa verba*,Rolandus *d.conſ.*87.*n.*15 Igitur cum hæres , & legatarius ſunt diuerſi domicilij , & fori,debet legatarius accipere alimenta in domicilio hæredis, niſi aliter conſtet de voluntate Teſtatoris.

732 Limitatur hæc communis concluſio,ſi perſonæ, cuī alimenta præſtanda ſunt , vel aliquid aliud ſoluendum eſt,debeatur reuerentia,& obſequium;ita poſt Baldum *in l.fin.n.*8.& Bartholum *in d.l.item illa n.* 13. Verſic. *quod ſemper intelligo*,Surdus *d q.*16.*n.*4 *& duobus ſequentib.*& Gratianus *d.c.*94.*n.*63.Quare filius non ſolum patri deportato egenti in aliam prouinciam tenetur mittere alimenta,§.*ſi verò contigerit Auth.de incertis nuptiis*,ſed etiam patri non bannito extra patriam degenti teneri filium præſtare alimenta,vbi habitat;tradunt Bartholus *tract.de alim.n.* 25. *per dictum textum in d.*§.ſi verò contigerit (dicens rationem illius textus non eſſe patris deportationem , cum deportatus poſſit mittere nuntium ad domum filij,vt ibi capiat alimēta) Surdus *d.q.*16.*n.*5.& Gratianus *loco citato*,idque ratione reuerentiæ à filio debitæ patri. Item vaſallum volētem fidelitatem renouare,teneri Dominum adire extra prouinciam ait Baldus *loco citato* , & poſt eum Surdus pariter debitorem humilis conditionis habitantem in ciuitate teneri debitum deferre ad creditorem militem, vel Doctorem ruri agentem;tradunt Imola *in cap. ſignificante de pignor.*& poſt eum Surdus *d.n.*6.cum aliis.

Ex præfata ergo communi concluſione infertur,quod 733
impenſæ neceſſariæ ad deferenda alimenta,puta frumētum,vinum,&c.è domo,& domicilio hæredis ad domicilium alimentarij ſpectant ad alimentarium ipſum,non ad hæredem;hæredi enim ſat eſt,illa dare in domo ſua; alimentarius autem legatarius poſtea deferet ad domū ſuam , aut pretium vecturæ ſoluet , vt iidem Doctores.

Hoc tamen Simon de Prætis *d.dubit.*11.*n.*106.con- 734
tra Fulgoſium *loco ſuprà n.*730.*citato* non vult procedere indiſtinctè in omnibus alimentis legatis , ſed ſolum in alimentis taxatis ab ipſo teſtatore, qui nec expreſsè, nec tacitè innuerit,vbi eſſent præſtanda (in hoc enim caſu Teſtator nihil diſponendo de alimentorum aſportatione , & vectura videtur in dubio voluiſſe ea ſolui , vbi ſolui debent de iure communi)non verò in alimentis taxandis arbitrio Iudicis ; in quibus taxandis,inquit, Iudex debet habere rationem ſumptuum neceſſariorum pro alimentis ad legatarium deferendis, *arg. l.mænia,§. vxore in fine,ff.de annuis legatis* , alioqui legatum alimentorum non præſtaretur integrum , ſed diminutum contra ea,quæ *d.§.vxore* habentur, & hanc diſtinctionem videtur approbare etiam Surdus *d. quæſt.* 16. *numero* 9.

Et certe in ſequentibus caſibus alimenta legata taxata,vel non taxata,& alia res legata expenſis debitoris,ſeu hæredis ſunt deferenda.

Primò quando ſi res legata,aut alimenta non porta- 735
rentur ad domum creditoris, ſeu legatarij impenſis hæredis,legatum ita diminueretur,vt redderetur inutile;ob huiuſmodi enim inutilitatem,æquitas ſuadet , vt onus delationis hæredi incumbat, ita poſt Imolam *in l. cum filiusfam.§.fin.ff.de verb.obligat. & in cap. indicante n.* 19.*de teſtamentis*,Bartholum,Baldum, & Alexandrū, Simon de Prætis *d.n.*106.Surdus *d.q.*16.*n.*11.& Stephanus Gratianus *tom.*1.*d. cap.* 129. *n.* 3. cum multa, quæ aliàs non permittuntur concedantur, ne diſpoſitio ſit inutilis; ſic vſufructuarius non tenetur ad collectas, quādo vſusfructus eſſet inutilis,ſi illas ſolueret,ſed ſpectabit ad proprietarium illas ſoluere,quamuis aliàs non teneretur;vt poſt alios communiter Surdus *d.q.*16.*n.*12. *&* 13.& Gratianus *d.cap.*128.*n.*4.& Menochius *d.caſu* 170.*n.*19.Verſic. *ne igitur*,ſic etiam debitorē teneri debitum portare ad domum creditoris,quando debitum eſſet ita modicum , quod plus incommodi, quam vtilitatis afferret, ſi creditor cogeretur accipere debitum in domo debitoris;tradunt Baldus *in l.acceptum n.*23.*Cod. de vſuris*,& alij Iuriſperiti,quos refert,& ſequitur Surdus *d.q.*16.*n.*14.

Secundò ſi alimenta egeno debeantur,eadem æqui- 736
tas ſuadet,vt debitor,ſeu hæres vecturæ impenſam ſoluat,non verò alimentarius, quia alioqui minueretur alimentorum præſtatio,& tanto minus caperet ; & ne

aliàs

Digitized by Google

aliàs ob impotentiam ad faciendam expenſam vecturæ fame pereat, ita poſt Lancellottum Galliaulam *ad conſuetudinem Alexandriæ in verbo ſolidas, quæſt. 6. num. 113.* Surdus *d. quaſt. 16. num. 15.* & innuit Gloſſa *in d. l. ſed & ſi ſuſceperit, §. libertis, ff. de iudiciis,* vbi dicit, quòd alimentorum legatum præſtandum eſt in loco, vbi eſt legatarius, ne dum ſit vectura alimentarius pereat.

737 Cum autem pro rebus, quæ dantur in alimenta, debitor teneatur ſoluere impēſam Gabellæ, vt tradit Bartholus *in d. l. 1. num. 5 ff. de alim. leg.* & poſt eum Pontanus *de alim. cap. 17. n. 20.* & Surdus *d. n. 15.* in prædictis duobus caſibus hæres vltra impenſam vecturæ, ſoluet etiam impenſam Gabellæ, vt *ibid.* Surdus.

738 Tertiò generaliter loquendo alimenta legata tenetur hæres ſuis expenſis præſtare in domicilio, & domo alimentarij legatarij ſi conſtet id Teſtatorem voluiſſe, & ſufficit tacita voluntas, vt *per textum in l. cum res 49. in princ. ff. de leg. 1.* Simon de Prætis *d. dub. 11. citato num. 6.* Surdus *d. q. 16 n. 37.* & Stephanus Gratianus *d. cap. 129. n. 1.* voluntas autem Teſtatoris colligitur ex perſonarum conditione, vt Gloſſa *in d. l. cum res verbo, veriſimile:* de Prætis *d. n. 106.* & Surdus *d. q. 16. n. 38.* Item ex loco, & fauore cauſæ, vt de Prætis *d. dub. 11. n. 108.* & Surdus *n. 40* & ita quod in ſubſidium ſtudij alicui relinquitur, præſtandum eſſe in loco, vbi legatarius ſtudio incumbit; tradunt iidem Simon de Prætis, & Surdus *locu citatu,* Bartholus, Baldus, Fulgoſius, & cæteri *in d. l. ſed etſi ſuſceperit, §. libertis, ff. de iudiciis* alij à Surdo relati, & Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis, §. non tantum n. 38. ff. de liber. agnoſc.* vbi dicit, quod ſi alimenta ſint legata ſcholaſtico, hæres tenetur dare æſtimationem alimentorum in loco, vbi ſtudio vacat.

§. VII.

Si hæres, vel debitor cæpit ſoluere alimenta, aut debitum in vno loco, an teneatur continuare ſolutionem in eodem loco.

Vtrum verò ſi hæres, ſeu debitor (cum aliàs ad id ex voluntate expreſſa, vel tacita Teſtatoris, vel ex alia obligatione non teneretur) cœperit in vno loco, ſeu in domo legatarij, aut creditoris præſtare alimenta, & ſoluere debitum, teneatur, & cogi poſſit perſeuerare ad præſtandum alimenta, & ſolutionem in eodem loco, in quo cœpit præſtare, & ſoluere.

739 Affirmant *per textum in l fideicommiſſum, § fin. ff. de iudiciis,* Gloſſa *ibi,* & Gloſſa *in l. quod legatur, poſt medium, ff. eodem,* Angelus *in l. 1. n. 5. Cod. de fideicommiſſ.* (vbi etiam addit, quod ea præſtatio operatur etiam in fauorem aliorum legatorum, quæ ſunt ſeparata, vt ſi vnum legatum ſoluit hæres in vno loco, cogatur in eodē loco alia ſoluere) Simon de Prætis *d. dub 11. n. 107.* Peregrinus *de fideicom. art. 53. n. 3.* (vbi dicit ita tenere cōmuniter Scribentes *in d. l. ſi fideicom.*) plures alij Iuriſperiti allegati à Surdo *d. q. 16. n. 21.* & Stephanus Gratianus *d. cap. 129. n. 5 & 11.* Qui fundantur in eo, quod attendatur conſuetudo hæredis, qui per eam videtur quaſi contrahere cū legatariis, *§. hæres, inſtitut. de oblig. quæ ex quaſi contractu, & l. qui cum alio, ff. de reg. iur.* & quando quæritur quo in loco debitor teneatur ſoluere, attenditur conſuetudo Gloſſa *in l. item illa, & ibidem* Bartholus *ff. de verb. oblig.* & etiam contrahētis conſuetudo attenditur tanquam declaratoria contractus, *l. vniuerſorum, ff. de pignor. act.* cum aliis allegatis per Surdū *d. q. 16. n. 24.* qui *n. 26.* addit in propoſito induci ſolitum per vnum actum, *per textum in l. mela, §. quod ergo, ff. de alim. leg.* vbi Bartholus.

740 Contrarium tamen, & hæredem non poſſe cogi continuare ſolutionem in eodem loco tenet, & probat Surdus *d. q. 16. à n. 27. ad finem.* Nam etſi hæres ſoluens legatum in vno loco ſibi præiudicet, vt etiam cætera legata ibidem ſoluere teneatur, quando habet exemptionem non ſoluendi in certo loco ex priuilegio, & iure ſingulari, quia tunc faciliùs tollitur illud ius ſpeciale, quàm ius commune *l. eius militis, §. militia miſſus ff. de teſtamento militis.* & talem eſſe emptionem de qua *d. l. ſi fideicommiſſum, §. finali, ff. de iudiciis* dicit idem Surdus *d. q. 16. n. 33.* Tamen quando exemptio competit de iure communi, hæres vè eſt exemptus de iure communi, prout in propoſito, tunc non præiudicat ſolutio facta in vno loco, vt Iaſon *in l. 2. num 95. Cod. de fideicom.* vbi propterea concludit, eum qui ſoluit vnum legatum inutile, non poſſe cogi ad ſoluendum alia, quod & tradidit Gloſſa *in l. non dubium,* verbo *agnouerit in fin. Cod. de teſtam.* & ſi vnum præſtet ante tempus, non tamen tenetur aliud ante tempus præſtare, Gloſſa *in l. Lucius Titius teſtamento, §. teſtator, ff. de leg. 2.* & Iaſon *loco citato.* Item gratuita ſolutio vnius partis non grauat in ſolutione alterius, *l. final. Cod. ne vxor. pro marito,* & qui partem indebiti ſoluit, non cogitur aliam partem ſoluere, Gloſſa *in d. l. non dubium, d. verbo, agnoſcit:* & ad id, quod per vnum actum quis non ſibi præiudicet in ſequentibus, alia exempla addit Surdus *loco citato;* vbi etiam *numer. 27.* adducit generalem rationem, nempè quod voluntas tacita, quæ ex actu colligitur, non debet vltra extendi, quam ex ipſo actu de neceſſitate infertur, ex Bartholo *in l. 1. §. hoc interdicto, ff. de itinere, actuque priuato,* & aliis ab eodem Surdo relatis. Igitur quamuis in vno loco alimenta fuerint aliquando ſoluta, non ideo quis cogi poteſt in futurum ad perſeuerandum ſoluere idem legatum in eodem loco. Quod fortiùs procedere ait Surdus *d. quaſt. 16. numer. 34* quando legatum alimentorum eſſet annuum, vt quando relinquitur donec, & quandiu vixerit; quia cum eo caſu plura ſint legata, & incipiant deberi ſingulo anno, ſolutio vnius anni tanquam vnius legati non præiudicabit ad ſequentes annos, tanquam legata ſint diuerſa. Quibus tamen non obſtantibus addit idem Surdus *n. 35.* quod in practica eſſet difficilè obtinere contra authoritatem Gloſſæ *in d. l. quod legatur, ff. de iudiciis,* & iuxta eam iudicaſſe Senatum Caſalenſem. Sed quidquid ſit quoad forum iudiciale, quoad forum conſcientiæ poſteriorem ſententiam veram exiſtimo. Prædicta quando hæres grauatus, & alimentarius legatarius ſunt diuerſi domicilij, & fori.

§. VIII.

Quando hæres, & alimentarius habitantes in diuerſis ædibus ſunt eiuſdem fori, & ciuitatis; an hæres teneatur deferre alimenta ad domum alimentarij.

Sed quid quando hæres, & alimentarius legatarius ſunt eiuſdē fori in eadē ciuitate, ſeu in eodem oppido habitantes in diuerſis domibus; an tūc teneatur hæres alimenta deferre ad domum alimentarij; etiamſi teſtator nil dixerit de loco ſolutionis.

Reſpōdent cōmuniter Iuriſperiti; quod ſi in delatione 741 nō requiritur impēſa & ſine incōmodo fieri poſſit, vt ſi pro alimētis deberetur pecunia, ea pecunia eſſet deferēda ad domū legatarij, qui eſſet eiuſdē fori, ita in his terminis Barth. *in l. 1. n. 4. ff. de alim. leg.* Simō de Prætis *lib. 4. interp. 1. dub. 11. n. 105.* Pont. *de alim. c. 17. n. 20.* Steph. Grat. *to. 1. d. c. 94. n. 63.* Surd. *tit. 4. d. q. 16. n. 7. & 8.* & apud eundē Bald. Lancel. Galliaula, Practica Papiēſis, Lābert. Brun. *in tract. de rebus dubiis.* Duēnas. Et cōfirmatur reſpōſio, quia quādo debitor ex cōtractu, & creditor ſunt eiuſdē fori, & debitū abſque expēſis poteſt ſolui, vt ſūt redditus pecuniarij, teneri debitorem deferre ad domum creditoris; tradidere Bartholus, & cæteri *in d. l. item*

item illa, § de conſtituta pecunia. Petrus de Vbaldis *de dub. fratr. p. 6. q. 14. num.* 15. (vbi allegat Baldum *in l. acceptum, Cod. de vſuris*) Rolandus à Valle *conſ.* 87. *numer.* 15. *vol.* 1. Surdus plures alios allegans *d. q.* 16. *num.* 7. & idem docuit Molina Theologus *in. tract. de contractibus vſurariis qu.* 9. *num.* 137. relatus à Vaſquez *in opuſc. de reſtitutione cap.* 10. *dub.* 2. *n.* 56. & pro hac ſententia Rolandus adducit *l. forma, § is verò, ff. de cenſibus*, vbi dicitur tributum debere præſtari in ea ciuitate, in qua eſt ager, pro quo ſoluitur, *& l.* 2. *Cod. de iure emphyt.* Ibi *cum neminem oporteat conuentionem, vel admonitionem expectare, ſed vltrò ſe offerre, & debitum ſpontanea voluntate perſoluere.* Si autem impenſa aliqua ſit neceſſaria ad deferendum alimenta ad domum alimentarij, puta quia dantur in tritico, vino, &c. Surdus *d. quæſt.* 16. *num.* 8. dicit, quod ſi alimentarius eſt vilis perſona, cui non ſit turpe humeris propriis portare, hęres non tenetur ſoluere pretium vecturæ; ſecus ſi alimentarius ſit perſona honeſta, aut nobilis, tunc enim hæres præſtabit vecturam, & ait Surdus ita præter Bartholum, concludere reliquos Iuriſconſultos *initio huius numeri* relatos, & ab ipſo allegatos; præſertim Baldum *conſ.* 224. *vol.* 3. & Lancellottum Galliam. *in conſuet. Alex andriæ*, verbo, *ſoldos, q. 6. num.* 113. At Bartholus, Simon de Prætis, & Pontanus aſſerunt hæredem teneri deferre alimenta ad domum alimentarij ſolum quando non exigitur in delatione aliqua impenſa, vt pecunia, & alia ſimilis res; frumentum verò, & vinum ac ſimilia teneri alimentarium accipere in domo hæredis; & poſtea ſuis expenſis deferre ad propriam domum. Quin etiam Rolandus, & Petrus de Vbaldis videntur aſſerere abſolutè debitorem, cum creditor eſt eiuſdem fori, teneri debitum ad domum creditoris, & ſic colonum, & emphyteutam teneri portare fructus, & Canonem ad domum Domini.

742 Verùm Vaſquez *loco ſuprà citato* loquens de debitore ex contractu, qui eſt eiuſdem fori creditoris, negat eum teneri deferre debitum ad domum creditoris, etiamſi abſque expenſis (puta quia ſint pecuniarij redditus) ſolui poſſit; quia quando in contractu eſt conuentum ſolum de ſolutione puta, Canonis, cenſus, penſionis, & ſimilium, & nil dictum de loco, in quo fieri deberet ſolutio; nec quod debitor teneretur deferre ad creditorem; ſiue creditor ſit eiuſdem fori, ſiue non; aut quod debitum ſit in pecunia, vel in fructu, nil refert, vt inde debitor teneatur, vel non teneatur debitum deferre ad domum creditoris; ſed ſemper tenetur ſolum, cum dies ſolutionis venerit, offerre creditori ſe paratum eſſe illud illi ſoluere; numquam autem ad illud deferendum ad domum eiuſdem creditoris, etiam ſi debitum conſiſtat in pecunia; nam alioqui ad plus obligaretur debitor, quàm fuerit conuentum; ſi quidem hoc onus deferendi pecuniam ad domum creditoris eſt pretio, ſeu pecunia æſtimabile, & de eo poſſunt contrahentes paciſci. Cum ergo de eo nihil ſit in contractu expreſſum, debitori non debet tale onus iniungi; Et hanc Vaſquez ſententiam exiſtimo in rigore veram; imò etiam videmus vt plurimum in praxi ſeruari, vt creditores ipſi adeant debitores, vt ab ipſis recipiant id, quod illis ex contractibus debetur. Neque his obſtat *d. l.* 2. *Cod. de iure emph.* nam iuxta eam ſat eſt, quod poſtquam aduenit dies ſolutionis, Canonis, ſeu cenſus emphyteutici, debitor offerat ſeſe, & dicat ſe eſſe paratum ſoluere debitum non expectando conuentionem, & admonitionem ſcilicet iudicialem de qua *dicta l.* 2. *Cod. de vſuris*, non obſtat etiam *d. l. forma*, vt per ſe patet.

743 Et hoc quod iuxta hanc ſententiam dicitur de debitore ex contractu, ob eandem rationem dicendum de hærede debitore alimentorum ex diſpoſitione Teſtatoris, qui illum ſimpliciter grauauit ad præſtanda alicui alimenta, quæ ſiue pro ipſis ſoluenda ſit pecunia, ſiue fructus, & ſiue creditor, & debitor ſint diuerſi, ſiue eiuſdem fori, non tenebitur debitor deferre ad domum alimentarij, ſed ſat erit ſe offerat, & dicat alimentario ſe eſſe paratum illa ſoluere in domo ſua.

Ex dictis reſoluenda eſt illa quæſtio, de qua Bartholus *in d. l.* 1. *num.* 3. *ff. de alimentis legatis*, ſcilicet cum in legato alimentorum comprehendatur etiam aqua, vel eius æſtimatio, vbi ea eſt venalis, vt *ſuprà numer.* 48. *&* 50. dictum eſt; an in eodem legato alimentorum intelligatur legatum pretium vecturæ aquæ. Ad quam quæſtionem *d. num.* 3. reſpondet Bartholus, ſi alimenta ſint legata perſonæ vili, & ignobili, puta famulæ, quæ ipſamet ſine dedecore portare poteſt, non debetur pretium vecturæ; ſi verò ſint legata honeſtæ, & nobili perſonæ, in legato veniet pretium vecturæ. At Corduba *in l. ſi quis à liberis, §. non tantum, numer.* 14. *ff. de liberis agnoſcendis* abſolutè negat intelligi legatum etiam vecturæ pretium aquæ; quia cum aqua, inquit, præſtari debeat, vbi alimenta præſtantur, ſiue honeſta ſit legatarij perſona, ſiue vilis, ibi aqua præſtanda eſt, & ſic in domo hæredis, vbi de iure communi præſtanda ſunt alimenta, ſi aliud non conſtet de mente Teſtatoris, iuxta tradita *in præcedentibus*. 744

§. IX.

Si alimenta ab hærede miſſa ad alimentarium in itinere caſu aliquo pereant; an hæres maneat liberatus, vbi an periculum rei ante ſolutionem ad debitorem pertineat.

Vtrum verò quãdo hæres, & alimẽtarius sũt diuerſi domicilij, & hæres tenetur alimẽta dare in domicilio alimentarij, ſi alimẽta miſſa ab hærede caſu aliquo, vt per incurſũ latronũ, vel alio caſu fortuito pereãt in itinere, teneatur dare alia, vel liberatus à noua præſtatione remaneat.

Reſpõdetur primò, quando alimenta ab hærede ſint præſtanda in pecunia, ſi pecunia dũ defertur ad alimẽtarium in itinere pereat, nõ remanet hæres liberatus, ſed ipſi perit pecunia. Ita in his terminis Surdus *de alim. tit.* 4. *q.* 16. *n.* 16. & Molfeſ. *in conſuet. Neap. to.* 1. *p.* 5. *q.* 8. *n.* 10. Ratio eſt, quia in hoc caſu hęres eſt debitor in genere, debitor autẽ generis nõ liberatur re ante ſolutionẽ caſu fortuito perẽpta, quia genus perire nõ poteſt, *l. in ratione* 30 §. *in certa, ff. ad falcidiã, l. incendiũ, C. ſi certũ petatur, & l. vltima, C. de condit. inſertis*, Angel. *in l. cum hi, §. vult. igitur, ff. de tranſact.* Scipio Rendina *in Prõptuario receptariũ tit. de debitoribus, & creditoribus n.* 23. Surdus, & Molfeſ. *locis citatis*, & Steph. Gratian. *to.* 1. *c.* 94. *n.* 30. & alij Iuriſperiti cõmuniter, quos Aug. Barboſa *collectaneo ad d. l. incendiũ n.* 2. & Rẽdina *d. n.* 3. latè referũt, qui omnes ex dictis præfatis iuribus allegatis inferũt ante ſolutionẽ periculũ rei ſoluendæ eſſe debitoris, & qui illã tenetur deferre ad domũ creditoris, ſuo periculo debere deferre. Si tamẽ debitor quãtitatis, quãtitatẽ obtulit creditori, quæ poſt oblationẽ caſu fortuito periit, tũc debitorẽ non quidẽ ipſo iure, ſed exceptionis ope liberatũ remanere, ex cõmuni Doctorũ, quos refert & tradit Rẽdina *d. n.* 23. rationẽ vtriuſque reddẽs, ſcilicet quia cũ ſit debitor quãtitatis in genere generaliſſimo, quãtitas perire nõ poteſt; quamuis oblati numi pereãt, & ideo ipſo iure nõ eſt liberatus debitor, quia illud nõ periit, quod debebatur: ex æquitate tamen ope exceptionis, inquit Rendina, liberabitur. 745

Reſpondetur ſecundò idem dicendum ſi hæres, vel debitor teneatur dare frumentũ, vinum, oleum, & alia bona alterius ſpeciei in genere, quia etiam tunc remiſſa perempta, non perit genus; & conſtat ex præfatis iuribus præſertim *ex d. l. vltima, Cod. de condit. inſertis*, & tradunt iidem Iuriſperiti. 746

Reſpondetur tertiò, ſi ab hærede, & debitore debeatur genus reſpectu certæ ſpeciei, ita quod genus debeatur tanquã ſpecies, puta ſi debeatur frumentũ, oleũ, vinũ 747

ex

ex certo,& particulari prædio,tunc ſpecie illa perempta, liberatur hæres,& debitor, ſi abſque illorum culpa res illa periit. Ita Angelus *loco citato* Antonius Gabriel *com.lib.3.tit.de rebus creditis concluſ.* 1. Surdus *d. q.* 16.*num.*19.*&* 10.*&* *q.*17.*n.*24.*&* 25. Molfeſius *d.q.* 8.*n.*11.*&* 12.Stephanus Gratianus *d.cap.*94.*n.* 19. & Auguſtinus Barboſa *loco ſupra allegato*, & alij Iuriſperiti a Surdo relati, idem enim cenſetur de debitore quantitatis reſpectu certæ ſpeciei,quod de debitore ſpeciei,*l.electio,§.ſi is,quem, ff.de nouat.* & aliis iuribus à Surdo,& Gratiano relatis;idem Surdus, & Gratianus poſt alios,& Molfeſius *d.num.*12. Atque adeo ſi alimenta relinquantur ex fructibus certi fundi,eatenus debentur,quatenus ſe extendunt fructus ex eo fundo percepti,& decurtatis fructibus debitor liberatur, vt poſt alios Surdus *d.n.*10.

An alimentarius teneatur operari in commodum illius,qui alimenta ſubminiſtrat,ſiue ex diſpoſitione legis,ſiue ex diſpoſitione hominis.

748 POſt hæc,remanet explicandum,an filius,qui à patre alitur,ad patris vtilitatem, & quilibet alimentarius in beneficium illius, à quo ſibi præſtantur alimenta, teneatur laborare, & operas præſtare; iuxta autem Doctores, qui infrà allegantur, ſunt duplicis generis; aliæ enim ſunt officiales (quas & obſequiales vocant, quia in obſequio conſiſtunt, & perſonale commodum reſpiciunt)vt lectum ſternere,menſam parare,comitari, & ſimilia facere,& etiam cantu, ſono, ſaltatione oblectare. Aliæ ſunt artificiales(quas & fabriles appellant)vt ſutoriæ,pictoriæ,lanificæ, ſeu filum,& ſtamina ducere, textoriæ,ſeu texere,& his ſimiles.Ita poſt alios Corduba à Lara *in l.ſi quis à liberis,§.ſi quis ex his,num* 160. 2:1 *&* 131.Surdus *de alimentis tit.*4.*q.*29.*n.*56.*&* 57. & P.Barboſa *ad l.*2.*p.*1.*in princip.num.*25.*&* 27.& inter operas artificiales Corduba *d.§. ſi quis ex his,num.* 158 enumerat coquinarium facere.

749 Conueniunt primo Doctores filiumfamilias, qui alitur à patre in eius domo, nec habet legitimam cauſam, ob quam poſſit petere, & habere alimenta extra patris domum, teneri patri præſtare operas officiales, ſeu obſequiales, quas iuxta ſtatum ſuum, & ſine dedecore, & verecundia præſtare poteſt. Ita in his terminis poſt alios Surdus *d.quæſt.*29. *num.* 2.4.*&* 7. Ratio eſt non ſolum vniuerſalis, de qua infrà; ſed etiam ſpecialis, quia filius patris occupationes, & mediocritates tenetur adiuuare, vt poſt Rebuffum *in tractatu de congrua portione num.*99. Surdus *d. quæſt.* 29.*n.*2.*fine.*

750 Conueniunt ſecundo quoties ex diſpoſitione legis alimenta præſtari debent ratione coniunctionis ſanguinis, & in domo ea debentis recipienda ſunt, alimentarium teneri in beneficium Altoris ad præſtandas eaſdem operas officiales, & obſequiales,quas ſine dedecore poteſt præſtare. Ita Bartholus *in l.diuortio in princip.n.*3.*ff.ſolut.matr.& in l.Caio,§.Imperator, ff. de alim.leg.* Bald. *in l.*1.*n.*7.*Cod.de leg.*Capycius *deciſ.*24. *n.*10.Gomez *ad l.*50.*Tauri n.*48.Verſic.*adde*, Corduba à Lara *in d.§.ſi quis ex his,n.*159.*&* *§.ſed ſi filius n.* 136.P.Barboſa *ad d.l.*2.*p.*1.*in princip. num.* 25. *&* 27. Surdus *d.quæſt.*29.*n.*41.Molfeſius *in conſuet. Neapol. tom.*1.*quæſt.*2.*num.*4.*&* 12.& alij Iuriſperiti à Surdo, P.Barboſa,& Corduba relati.Colligit Baldus *ex l. illis libertis*,ibi,*obſequio,&c. ff. de condit. & demonſtrat.* Et eam rationem (quam cæteri approbant)addunt, quod alimentarius non debet ſtare in domo eius, qui alere tenetur, otioſus,& tanquam cadauer, ne Altori nimis onerofus ſit. Dixi *ratione coniunctionis ſanguinis*; nam etſi viduæ intra annum luctus ab hæredibus mariti ex legis diſpoſitione debeantur alimenta, vt Doctores communiter *in l. vnica, §. exactio, Cod. de act.rei vxoriæ, &* *ſuprà* dictum eſt: Difficultas tamen eſt, an ipſa (ſi hæredes mariti fruuntur dote, ex cuius fructibus poſſet ſe alere) teneatur ad operas ſiue artificiales, ſiue officiales præſtandas, de qua re paulo *infrà*.

751 Quare ſi filiusfamilias, & alimentarius recipiens à patre, aut ab alio debitore alimentorum ex lege alimenta in domo, recuſaret præſtare præfatas operas officiales, quas ſalua dignitate, & ſine dedecore poſſet præſtare; alimenta poſſent denegari, vt rectè poſt alios Surdus *d.q.*29.*n.*3.

752 Difficultas eſt, an filius, & omnis alimentarius,cui ex diſpoſitione legis alimenta præſtari debent, teneatur ad præſtandas operas artificiales in beneficium patris, & eius, qui in domo ſua illi præſtat alimenta. Affirmarunt Bartholus *in d l.Caio, §. Imperator,ff.de alim.& cib.leg.* Alciatus *reſponſo* 243. *num.* 6. loquens in filio,relatus à Corduba *in d. §. ſed ſi filius, num.*137.(idem Corduba *num.*136.loquens in filio,qui alitur à patre:)& Petro Barboſa *d. p.* 1. *num.* 26. *fine*, Gratus *conſ.*87.*lib.*2.& Paulus de monte Pico *in l.Titia cum teſtamento,§.fin.num.*162.*ff. ſolut. matr.* ab eodem Petro Barboſa,& Surdo *d.q.*29.*n.*45.relati,qui Petrus Barboſa *d.n.*26.*&* *n.* 27. *initio* idem tenet, quod operas artificiales domeſticas conſuetas in domo à perſonis eiuſdem conditionis exerceri;vt ſunt filare,texere, & ſimiles;ſecus verò quoad negotiationes,& operas extra domeſticas.

753 At negant Bèça *de decima Tutoris c.*2.*n.*12.(qui loquitur in filiofamilias)Surdus *d.q.*29. *n.* 41. & plures alij Iuriſperiti à Corduba *in d.l.ſi quis à liberis,§.ſi quis ex his,n.*160 qui loquuntur in vidua intra annũ luctus ex diſpoſitione legis recipiente alimenta ab hæredibus mariti in eorũ domo.Probat Surdus,quia ex legis diſpoſitione non debentur alimenta ei, qui ex artificio ſuo, vel induſtria abſque dedecore poteſt illa ſibi quærere, vel aliũde habet,lex enim illi non prouidet,vt *ſuprà hoc cap.§.primo* probatum eſt;& conſtat *ex d l.ſi quis à liberis d.§ ſi filius,ff.de liber.agnoſc.*ergo non poteſt euenire,vt quis ex legis diſpoſitione debeat habere alimẽta & debitori ea præſtanti teneatur præſtare operas artificiales; nam ſi ex induſtria, & artificio ſuo poteſt victũ quærere ſine dedecore,alimenta ex lege non debentur;ſi verò non poſſit præſtare ſine dedecore, alimenta ex diſpoſitione legis debita ſunt præſtanda ſecluſo onere talium operarũ;quæ enim honeſtè ſecundum ſtatum fieri non poſſunt,cenſentur impoſſibilia,& ad ea lex nõ obligat,vt *ſuprà eodem,§.primo*,dictum eſt.

754 In hac difficultate ſi alimentarius laboribus honeſtis non poſſet integrè alimenta ſibi lucrari;poſſet autem ex parte,& alatur in domo à patre,aut ab alio debitore alimentorũ ex lege;videtur teneri etiã ad operas artificiales,domeſticas præſertim, cũ alimẽtator in hoc caſu nõ teneatur in totũ alere;ſed ſolũ ad alimentorũ ſupplementum:& ita in praxi videmus filiosfamilias,& filiasfamilias,qui in domo parentum aluntur, præſtare operas artificiales conſuetas fieri in domo, quas ſine dedecore poſſunt exercere.

755 Ex dictis colligitur,quod ſi filius emãcipatus ob inopiã,& quia aliundè nõ haberet,vnde ſe aleret,reciperet alimẽta in domo patris,teneretur patri præſtare operas officiales,& obſequiales;vt aduertit etiam Surd. *d.q.*29. *num.* 7.

§. X.

Vidua,quæ intra annum luctus ex diſpoſitione legis percipit alimenta ab hæredibus mariti dotem illi non reſtituentibus, an debeat hæredibus præſtare operas officiales, & artificiales, ſaltem domeſticas.

756 VTrum autẽ vidua, cui hæredes mariti intra annũ luctus doti cõſiſtenti in pecunia, & in mobilibus

reſtituendæ præſtitutum iuxta *l.vni.§. exactio, Cod. de rei vxor. act.* alimenta præſtare debent recipiens eo anno præfata alimenta in domo eorundem hæredum mariti, debeat eiſdem mariti hæredibus alimenta ſubminiſtrantibus præſtare operas: & an officiales tantum, vel etiam artificiales ſaltem domeſticas.

756 Communis ſententia Iuriſperitorum eſt, quod teneatur præſtare ſaltem operas officiales, ſeu obſequiales, quas ſalua dignitate, & ſine dedecore poteſt præſtare. Ita Gloſſa finalis *in fine, in l.ſicut patronus, ff. de operis libertorum*, quam ſecuti ſunt communiter alij, quos latè referunt Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis num. 157. & quatuor ſequentibus*, & Surdus *d. quæſt. 29. num. 35. & 38.* & ita etiam ſentiunt Gomez *loco ſuprà num. 750. citato*, Surdus *d. quæſt. 29 num. 39.* P. Barboſa *ad d.l.2.p. 1. in principio num. 29.* & ex Theologis Rebellus *de oblig.iuſtitia p.2. lib. 6.quæſt.11.num.6.fine*, & Fragoſus *de Republica Chriſtiana p.3.lib.2.diſputat.5.num. 91.* Verſic. *limitatur tertiò.* Probatur hæc ſententia tum ex eo, quod quando ex legis diſpoſitione alicui alimenta debentur, ille debet operari in domo eius, qui præſtare alimenta tenetur, vt ſtatuunt communiter Iuriſperiti *numer. 750. & 751.* allegati, & alij à Surdo *d. quæſt. 29.num.45.* & P.Barboſa, *vbi ſuprà numer.25* relati, tum etiam quia vxor dum à marito alitur, ipſi marito præſtare operas, ſaltem officiales ſalua dignitate perſonæ tenetur, vt tradunt omnes præallegati; & alij, quos Surdus *d. quæſt. 29. numer. 9.* & P.Barboſa *vbi ſuprà numer. 25. & 26.* ergo & hæredibus mariti, dum ab ipſis alitur, eaſdem operas præſtare debet. Valet enim argumentum à marito ad hæredes mariti, qui eiuſdem mariti loco ſuccedunt, *l. omnem Cod. de bonis mater,* Baldus *in l. vxorem, Cod. de conditionibus inſert.* Alexander *in l. diuortio in principio, numer. 30. ff. ſoluto matrimonio*, Corduba à Lara *d. §. ſi quis ex his, numero 157. & 161.* & Surdus *d.quæſt. 29.n.25.*

757 Quoad operas verò artificiales eſt diſſenſio inter eoſdem Iuriſperitos; nam aliqui dixerunt viduam eo anno luctus, dum ab hæredibus mariti ex legis neceſſitate alitur, debere eiſdem mariti hæredibus præſtare etiam operas artificiales; teneri filare, texere (ſi ſciat) aut aliud artificium exercere ad vtilitatem hæredum, ſalua ſemper dignitate. Ita Iuriſperiti relati *ſuprà num. 752.* Paulus de Caſtro *in d.l.diuortio in princip.num.10. ff.ſoluto matrimonio*, Angelus *in l.aſſiduis, Cod. qui potior.in pign. habean.* (vbi dicit quod vidua non poteſt pro ſe facere pannos lineos, vel alia, ſed operari ad commodum hæredum) & *in §.fuerat, num. 6. inſtit. de act.* vbi dicit viduam debere hæredibus operari, ſicut faciebat tempore viri; etſi non operetur tantò minus recipiet de alimentis; quibus verbis (licet Surdus *d. q. 29.n.39.* velit Angelum *ibi* loqui tantum de operis in genere) indicat ſe loqui de operis artificialibus, & lucroſis; & dum declarat viduam teneri hæredibus præſtare opera, quæ ſolita erat præſtare viro, non autẽ ſi nec viro præſtabat; clarius oſtendit loqui de operibus artificialibus, quas ſolita erat præſtare viro, nã officiales, & obſequiales, quæ non dedecent conditionem, & ſtatum illius, vxores ſemper ſolent viris præſtare. Hanc eandem ſententiam tenere videntur Gloſſa *in d.l.ſicut patronus*, & alij à Corduba *d.§.ſi quis ex his, n.157.* relati, qui indiſtinctè & abſolutè aſſerunt viduam eo anno luctus, in quo ex legis diſpoſitione alitur, debere operari ad cõmodum hæredũ. Probatur hæc ſententia, quia vxor marito tenetur præſtare etiam operas artificiales ſaltem domeſticas, vt conſuere, filare, texere, &c. ſi ſit talis conditionis, vt eas operas abſque dedecore præſtare poſſit, vt *Gloſſa final. in d.l.ſicut, ff.de operis libertorum, & gloſſa 2. in l.ſi vxorem, Cod.de condit.inſer.* & plures alij Iuriſperiti, quos latè referunt Corduba *in d.§.ſi quis ex his, n.211.* & P.Barboſa *vbi ſuprà n.25.fine, & n.26.initio*, valet verò argumentum à marito ad hæredes, vt *numero præcedenti* dictum eſt.

At alij affirmant viduam eo anno, dum alitur ab hæredibus mariti, non debere illis præſtare operas artificiales, ſed tantum officiales. Ita Iaſon *in d. l. diuortio, in princip.n.25.ff.ſolut. matr.* Plures ex antiquioribus Iuriſperitis à Corduba *d.§.ſi quis ex his, n.160* relati Queſada *in tract.diuerſor.quæſt.iuris c.25.n.5.* à P. Barboſa *d.n.25.* relatus, & Surdus *d.q.29.n.39* Probant contraria ratione, ſcilicet quod vxor viuente marito nõ tenetur ad eius vtilitatem exercere artificium, ſeu operas artificiales, vt Baldus *in d.l.ſi vxorem n.6.Cod.de condit.inſert:* Antonius de Prato inter conſilia Alexandri *conſ. 133.n.2.vol.4.* & Corduba *d.§. ſi quis ex his, n. 227.* Surdus *d.q.29.n.22.* & innumeri alij Iuriſperiti relati à Corduba *d.§ ſi quis ex his n.160.& d.n.127.* & à P.Barboſa *ad d.l.2.p.1.princ.n.26.* Quare argumento à marito ad hæredes nõ tenetur vidua operas artificiales hæredibus præſtare, & ex perſona hæredis non debet variari obligatio *l.2.§.ex his.ff.de verb.obligat.* Imò cum maior poteſtas viro in vxorem ſit conceſſa, quam viri hæredibus, etſi vxor marito operas artificiales præſtare teneretur, non valeret tamen argumentum de marito ad hæredes, vt dixit Iaſon *loco citato*, & notat Corduba *d. §.ſi quis ex his, n.161.fine.* Quare etſi iuxta Baldũ *loco citato* vxor, ſi eius conditio ferat, teneatur fœnum ſecare, triturare meſſem, & alia huiuſmodi domeſtica facere; non ideo tamen ad hæc opera obligaretur vidua intra dictum luctus annum erga hæredes. Sed an vxor teneatur præſtare marito operas artificiales, & ex ſuo artificio lucretur marito *infrà quarta parte huius tractatus de effectibus contractus matrimonij*, vbi de obſequiis ab vxore debitis marito & de communicatione bonorum inter coniuges. 758

Contra præfatam communẽ, & cæteros Doctores tenẽtes viduã eo anno luctus, dũ alitur ab hæredibus mariti dotẽ ipſius retinentibus, debere operari ad cõmodũ hæredũ ſentit Corduba *d.§ ſi quis ex his, n. 162.* aſſerẽs eam nec artificiales, nec officiales operas debere præſtare eiſdẽ hæredibus mariti alimenta ſibi ſubminiſtrantibus. Fundamentum eius eſt, quia in hoc caſu vidua ex diſpoſitione legis non alitur iure ſanguinis, ſed ratione dotis retentæ (ad quã reſtituendam *d.l.vnica, §.exactio, C.de rei vxor.act.* permittitur annus) cũ enim dotis emolumentũ, & fructus intra annum luctus hæredes mariti percipiãt, lex voluit eos cogi viduã alere, vt Baldus *in d.l.diuortio, & ibid.* Alex.*n.16.ff.ſolut matr.* Montaluus *tit.8.lib.3.fori*, & alij Iuriſperiti à Cãpegio idẽ ſentiẽtẽ *de dote, parte ſecunda q.16.* quæ diſpoſitio legalis fuit ſecundũ naturã, quia ſi fructum dotis percipiunt hæredes, debet vidua ab illis ali, *l.ſecundũ naturã, ff. de reg. iur.* Quare cũ hæredes nihil viduæ dent de ſuo, neque illis vidua tenetur operas illas præſtare *l.ab eo, C.de fideicommiſſis.* Nã cũ ex ſimili cauſa lex alicui emolumẽtũ defert, vt in præſenti defert alimenta viduæ cauſa dotis retentæ ab hæredibus, ille, qui alit, nihil dat, quia non ſuo, ſed legis iudicio dat, atque adeo onus viduæ imponere non poteſt *l.ſi Arrogator, ff.de adoptionibus*, vidua ergo neque artificiales, neque officiales operas hæredibus mariti præſtare debet, & hæc ſẽtentia mihi videtur rationabilis, quãdo fructus dotis ſufficerẽt ad integra viduæ alimẽta, & id præcipuè iuxta ſententiã, quod viduæ intra annum luctus, donec hæredes retinent dotẽ ab illis debeantur alimenta, etiãſi illa aliundè haberet, vnde ſe alere poſſet, quam ſententiã ſuſtinent Pont. *de alim.c.15.n.6.* Corduba *d.§ ſi quis ex his n.121.* Surdus *tit.6.q.30.n.1.fine*, Leotard.*de vſuris q.30.n.33.* & plures alij relati à Pontano, Corduba, Surdo *d.n.1.initio*, & à P.Barboſa *d.p.1.n.12.* licet contrariũ teneant Gomez *ad l.Tauri 50 n.48.* Verſic. *ſed his non obſtantibus*, Mol. *de iuſt.tr.2.diſp.432.n.4* Fragoſ.*d.n.91.* Verſic. *limitatur primo*, Antonius Faber *In ſuo Cod. lib. 5 tit. de rei vxor. actio definit. 6. n. 5.* & plures alij quos referunt, & ſequuntur P.Barboſa *d. num. 17. initio*, The-

ſaurus 759

Digitized by Google

ſaurus *deciſ.44.num.1.*Verſic.*pro negatiua* , & Surdus *de alimentis tit.1.quæſt.44.num.* 48. ſed de hac re *infrà*,vbi de reſtitutione dotis mortuo marito,& prædicta quando alimenta debentur, & præſtantur alicui ex diſpoſitione legis.

§. XI.

Percipiens alimenta ex diſpoſitione Teſtatoris,an teneatur operari in commodum hæredis,qui dat alimenta.

760 QVid igitur quando alimenta debentur ex diſpoſitione hominis, ſi Teſtator ſimpliciter alicui alimenta reliquit,nec conſtet de voluntate expreſſa,vel tacita eiuſdem Teſtatoris,debere legatarium morari,& illa recipere in domo hæredis: concludunt communiter Iuriſperiti alimentarium legatarium nullas operas, nec officiales, & obſequiales teneri præſtare hæredi, qui alimenta ſubminiſtrat. Ita *argumento legis,libertis, quos*, §. 1. *ff. de alimentis*, *& cib. leg.* Bartholus, Baldus, Capycius, Gomez, P. Barboſa *locis ſuprà num.*750. *relatis*, Hieronymus Gratus *d.conſ.87.num.* 23. *lib.* 2. Corduba à Lara *d.§.ſi quis ex his,num.*159. Simon de Prætis *de interpr.vlt.volunt.lib.4. interpret.* 1.*dub.*11.*num.*112.Surdus *d.tit.4.citato quæſt.29.n.45. initio,& num.*53.in hoc enim caſu teſtator videtur reſpexiſſe tantum fauorem legatarij, vt *ſuprà num.* 714. notatum eſt; vnde nec legatarius cogitur habitare cum hærede,vt ibidem dictum; & prætèrea hæres nihil de ſuo, ſed de rebus defuncti dat alimentario, quare non eſt, cur legatarius debeat obligari præſtare vllas operas.

761 Si verò Teſtator relinquens alicui alimenta iubeat eundem legatarium alimenta percipere in domo hęredis, tunc tenebitur idem legatarius alimentarius præſtare pro conditione ſuæ perſonæ operas obſequiales, non verò artificiales. Ita pariter Doctores cõmuniter(quidquid ſecus Andreas Siculus *conſ.63.num.14.lib.2.*ſenſerit volens teneri etiam ad operas artificiales)Bartholus *in d.l.Caio,§.Imperator ad finem,ff.de alim. & cib. leg.*Baldus *in l.1.num.6.Cod.de legatis, ibid.* Salicetus, & Iaſon,de Prætis *d.num.*112.P.Barboſa *ad d.l.2.p.1. in principio n.27.ff.ſolut.matr.*Surdus *d.q.29.n.* 54. & plures alij Iuriſperiti à P. Barboſa relati, & ratio eſt, quia Teſtator in fauorem hæredum videtur iuſſiſſe alimenta recipienda in domo, & conſequenter voluit alimentarium debere aliquas operas in commodum hæredum præſtare. Nec etiam conuenit alimentarium ſtare in domo hæredum tanquam corpus mortuum, debet ergo præſtare operas obſequiales.

SVMMARIVM
Capitis Duodecimi.

*Qui Doctores agant de tempore præſtationis alimentorum.num.*762.

*Alimenta præſtanda in domo alere debentis reſpectu cibariorum præſtantur dietim.n.*763.

Item militibus dietim,vel alternis diebus debent præſtari.ibid.

*Alimenta quo ad cibaria cum debent præſtari extra domum), de iure communi præſtari debent in ſingulo menſe.n.*764.

*Alimenta,quæ longo tempore conſeruantur incorrupta, præſtantur in ſua ſpecie ſingulis menſibus, quæ facilè corrumpuntur,non præſtantur in dies, ſed ſingulo menſe dari debet eorum æſtimatio.n.*765.

*Arbitrio Iudicis relinquitur quo tempore,& pro quanto tempore alimenta ſint præſtanda.n.*766.

*Ex recepta praxi ſolent cibaria præſtari in ſingulo trimeſtre,vel quadrimeſtre; vel etiam in ſingulo anno. num.*767.

*Soluenda in initio menſis, vel trimeſtris,vel quadrimeſtris,vel anni pro ſolo menſe,&c.n.*768.

*Pecunia pro alimentis relicta in ſingulos annos initio cuiuſlibet anni pro toto anno debet ſolui.n.*769.

*Similiter alimenta relicta perſonis non morituris, putà hoſpitali,collegio,&c.debent ſolui annuatim in principio anni.n.*770.

*Vrgenti neceſſitate alimentario eis indigenti alimenta ſoluuntur ante præfata tempora.n.*771.

*Tempus præſtandis alimentis attenditur, quod à Teſtatore expreſsè,vel tacitè præfinitum eſt.n.*772.*&* 773.

*Attendenda etiam Teſtatoris conſuetudo.n.*774.

Alimenta relicta ex fructibus certi fundi præſtantur tempore recollectionis eorum, non verò initio anni. num 775.

*Aſſignatur ratio differentiæ cur alimenta relicta ex fructibus certi fundi,puta frumentum,vinum,oleum, & ſimilia ex certis prædiis relicta ſoluantur tempore recollectionis;alimenta verò ſimpliciter relicta ſoluantur initio anni.n.*776.

Legatum alimentorum ex fructibus certi fundi eſt conditionale,ſi fructus naſcantur.ibid.

*Si Teſtator leget frumentum ex tali fundo, & certas pecunias v.g.decem aureos;vtrumque debetur tempore collectionis frumenti.n.*777.

*Legatum alimentorum ſemel præſtandum non adiecta certa die,non debetur niſi poſt interpellationem, aliqua mora interiecta,factam.n.*778.

Mora non committitur abſque interpellatione, vbi dies non eſt appoſita.ibid.

Promittens aliquid dare,vel facere,intelligitur non ſtatim,ſed conceſſo aliquo conuenienti interuallo. ibid.

*Veſtimenta,& Calceamenta debita occaſione legati alimentorum præſtari debent quandocumque ſubeſt neceſſitas.n.*779.

*Et ſecluſa neceſſitate debentur in ſingulo anno, anni principio.n.*780.*& attrita debent reſtitui. ibid.*

Veſtimenta pro hyeme fiunt in Kalendis Septembris,pro æſtiua in Kalendis Aprilis.ibid.

Sed circa hanc temporis taxationem plurimum verſatur Iudicis arbitrium.ibid.

*Legatum annuum momentaneum eſt,& ſtatim anno inchoato totum,& integrum debetur legatario,& tranſit ad hæredes,quando idem legatarius inchoato anno moritur.n.*781.

Etiam legatum annuum alimentorum tranſmittitur integrum,& pro toto anno ad hæredes legatarij, ſi ipſe anno inchoato moritur iuxta communem ſententiam. ibid.

*Oppoſitum,& quod tranſmittatur ſolum pro rata temporis,in quo viuit alimentarius, probabile putant aliqui.n.*802.

*Prior ſententia communis approbatur.n.*782.

*Limitata cauſa limitatum producit effectum.n.*783.

Diſpoſitio qualibet per ſuam cauſam reſtringitur ad terminos rationis.ibid.

*Legatum annuum alimentorum non purè, ſed reſpectu alicuius rei per legatarium implenda factum,non debetur totum initio anni,ſed quatenus implementum ſequutum eſt.n.*784.

*Item non debetur initio anni,ſi id appareat ex voluntate Teſtatoris expreſſa,vel tacita, quæ tacita voluntas colligitur ex re legata,vel ex cauſa adiecta.n.*785.

CAPVT XII.

Quo anni tempore præſtanda ſint alimenta ab eo, qui ea alicui præbere obligatur.

VIſo quo in loco debeant alimenta præſtari; rectè 762
inquiritur ſtatim quo tẽpore ſint præſtãda alimentario.

tario. De qua re poſt alios Simon de Pratis *de interp. vltim.volunt.lib.4.interp.1.dubitat.11.n.91.& ſequentibus*, Rolandus à Valle *conſ.22.n.21. & ſequ.* Ludouicus Molina *de primogenitis lib.2.c 15. n.73.* Pontanus *de alim.cap.17.n.24.* Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis, §.non tantum, n.7.19.20.21.ff.de liber.agnoſc.* Menochius *de præſumpt.lib.4.præſ.199.n.21.& ſequentibus*, Garzias *de expenſis cap.4.n.20.* Surdus *de alimentis tit.4.quæſt.12.per totam*, Molſeſius *in conſuet. Neap. tom.1.p.1.q.9.* & Molina Theologus *de iuſtitia tom.3. diſp.6.6.n.10.* cum autem ſub alimentis comprehendatur non ſolum victus, ſeu cibaria, & potus, ſed etiam veſtitus, ſeu veſtimenta, & lectus, vt *ſuprà cap. 2.* explicatum eſt, de tempore, quo victus, & veſtitus exhiberi debet agendum; cum etiam aliquando alimenta præſtanda, & accipienda ſint in domo alere debentis; aliquando præſtanda ſint extra domum, iuxta latè tradita *præcedenti capite*, vterque caſus ſeorſim explicandus; item quando ſunt præſtanda extra domum illius, qui præſtare debet ſiue ex diſpoſitione legis, ſiue ex voluntate Teſtatoris; poteſt eſſe tempus præſtationis expreſsè, vel tacitè, vel neque expreſsè, neque tacitè determinatum.

§. Primus.

Quid quando alimenta in domo, vel extra domum illius, qui alere debet, ſunt præſtanda; an dictim, vel ſingulis menſibus præſtanda, vel in anno.

763 IGitur ſi alimenta ſint præſtanda in domo illius, qui alere debet, vt quæ ex diſpoſitione legis præſtari debent filiis, & parentibus aliundè non habentibus, viduæ intra annum luctus ab hæredibus mariti, & ex diſpoſitione Teſtatoris volentis legatarium debere morari in domo hæredum; quoad cibaria, & ſpectantia ad victum ſunt præſtanda dictim, ſeu ſingulis diebus. Ita poſt Baldum *in l. 1.n. 3. Cod. de fideicommiſ.* & nonnullos alios, Simon de Pratis *d.dub.11.n.94.* Surdus *d. q. 17.n. 15.* & Molſeſius *d.q.9.n.10.* Alimenta enim in hoc caſu correſpondent oneri habitationis, & ſic eatenus sũt præſtanda, quatenus ſuſtinetur onus. Veſtimenta autem in hoc caſu debebunt præſtari eo tempore, quo infra dicitur eſſe præſtanda alimentario, qui non tenetur habitare in domo. Hic autem libet aduertere, quod etiam militibus alimenta quoad cibaria ſunt miniſtranda ſingulis, vel alternis diebus, idque fauore Reipublicæ, quia ſi menſtruum ſtipendium ſolueretur, citiùs conſumerēt, nec poſtea haberent, vnde viuerent, vel militiam deſererent *l.1.& l.nulli, Cod.de erogatione militari lib. 12.* Bartholus *in l.pecuniæ n.5. ff. de alim.leg.* & Surdus *d. q.17.n.17.*

764 Si verò alimenta præſtari debent extra domum illius, qui alere tenetur, ſiue ex legis, ſiue ex hominis diſpoſitione, nullumque appareat tempus determinatum præſtationis reſpectu cibariorum, & eorum, quæ recipiunt diuiſionem per menſes (vt ſunt frumentum, vinum, oleum, ligna & alia iis ſimilia) iure communi inſpecto regulariter ſunt præſtanda menſtruatim, ſeu ſingulo menſe *l.vltima*, ibi *meritò menſtruis alimentis, ff. de liber.agnoſc.& l.pecunia fine, ff.de alim. & cib. leg.* ibi, *alimentorum verò præbendorum neceſſitas oneribus menſtruis, atque annuis, verecundiam quoque pulſantibus aſtringitur.* Ex quibus textibus id Doctores communiter concludunt, Gloſſa, Bartholus, & alij Scribentes *in d.l.pecunia.* Aretinus *in d. l. fin.* Practica Papienſ Ferrarij, *in forma libelli, quo agit pro leg. reſ ſing. in princip. num. 69.* (vbi addit quod ſi plures ſint obligati ad ita præſtanda alimenta, fiat inter eos diuiſio, vt vnus præſtet vno menſe, alius verò alio menſe, ne præſtatio confundatur) Corduba à Lara *d.§.non tantum numer. 7. initio, & num. 20.* Pontanus *d.cap.17.num.24.* Rolandus *d. cap. 22. numer. 21.* de Pratis *d.dub.11.numer.94* Menochius *d.præſumpt.199. num.22.* Surdus *d.quæſt.17.num.1. & 2.* de Franchis *d. deciſ.155.* Molſeſius *d.quæſt.9.num. 6.* & alij Iuriſperiti communiter, quos refert Surdus; qui propterea reprobat Baldum (quem ſequi videtur Menochius *num. 23.*) *in l.1.num.3.Cod.de fideicom.* diſtinguentem inter alimenta debita ex diſpoſitione legis, & ea, quæ relinquuntur à Teſtatore, volentemque, quod debita à lege præſtentur in ſingulos menſes, debita verò ex diſpoſitione Teſtatoris, debeant ſolui in annos, eo quod legatum alimentorum ſit annuum, & in annuis legatis fiat ſolutio ſingulo anno in anni initio *l. 1.Cod. quando dies legati, vel fideicommiſſi cedit*; reprobat, inquam, hanc Baldi differentiam, tum quia non ſit indubitatum legatum alimentorum eſſe annuum, de quo idem Surdus *tit.9.quæſt. 6.* tum quia dato quod ſit annuum, non apparet quare eodem modo dici non poſſit debitum annuum, quando debetur à lege, & valeat argumentum à lege ad Teſtatorem, & idem quod Surdus, tradit Franchus *d.deciſ.155.*

Cum autem ex his, quæ ad victum ſpectant aliqua ſint, quæ non facilè corrumpuntur, ſed incorrupta 765
longo tempore conſeruantur, vt ſunt frumentum, oleum, vinum, & ſimilia; aliqua quæ facilè corrumpuntur, vt carnes, piſces, & aquæ; prioris tantum generis alimenta ſingulis menſibus iuxta dictam diſpoſitionem iuris communis præſtari poſſunt in ſua ſpecie. Poſterioris verò generis forent præſtanda in dies. Verum ne debitor alimentorum nimis grauetur huiuſmodi quotidiana præſtatione; eorum æſtimatio, ſeu pretium ſingulis etiam menſibus præſtari ſolet, & debet, ita *per textum in l. mela, §. quidem, ff. de alimentis, & cib. legatis* (vbi relicta aqua cum alimentis, non aqua, quæ facilè corrumpitur, ſed eius æſtimatio præſtatur) Bartholus, Practica Papienſis Pontanus *locis ſuprà allegatis*, Rolandus *dict. conſ. 22. numer. 24.* Corduba *dict. §. non tantum numer. 7.* de Pratis *dict. dubitat. 11. numer. 91.* Menochius *dict. præſumpt. 199. numer. 22.* & alij apud eoſdem.

Licet autem iure communi in textibus *numer. 764.* 766
adductis præſcripta ſit menſtrua, ſeu in ſingulo anno præſtatio. Nihilominus per talem præſcriptionem non eſt ſublata facultas Iudicis arbitrandi, & definiendi quo tempore, & pro quanto tempore huiuſmodi præſtatio fieri debeat, maximè ad euitandum incommodum tam alimentarij, quam hæredis, ſeu illius, qui alimenta debet præſtare. Ita Corduba *d. §. non tantum numer. 22.* Surdus *d. quæſt.17. num.30.* Garzias *de expenſis cap. 4.num. 20.* & *qui mox citantur.*

Quare praxis ita Iudicibus communiter decernentibus eſt, vt in ſingulo trimeſtri, vel quadrimeſtri, 767
vel etiam in ſingulo anno præſtari debeant. Ita Ludouicus Molina *dicto cap.15.num.73.* Garzias *d num.20.* de Franchis *d.deciſ.155.initio* (vbi dicit in cauſa alimẽtorum Marchioniſſæ Vaſti taxatorum in annuis ducatis tribus mille decretum, ac conuentum fuiſſe, vt ſolutio ad ratam fieret ſingulis quatuor menſibus) Surdus *d.q.17.num.2* (vbi dicit ſuum ſenatum ſemper conſueuiſſe decernere alimenta reſpectu frumenti, vini, olei, lignorum, & ſimilium tradi ſingulo trimeſtri) & Molſeſius *d.quæſt.9.num.6* vbi aduertit, quod etſi Doctores allegati ponant exempla in taxatiua, in oleo, vino, frumento, lignis, & aliis ſimilibus; nihilominus idem dicendum, quando præſtatio alimentorum fieret in pecunia, cum hoc commodum ſoluentis reſpiciat, nè ſimul totam ſummam ſoluere cogatur; & etiam commodum alimentarij, quia ſingulo trimeſtre, vel quadrimeſtre poteſt ſibi prouidere

de

Digitized by Google

de omnibus neceſſariis pro eius ſuſtentatione, atque adeo iudex quo ad vtrumque ſeruaret æquitatem.

768 Porrò ſiue de menſe in menſem, ſiue in ſingulo trimeſtre, velquadrimeſtre, vel in ſingulo anno ſint ex aſſignatione facta ſoluenda, in principio cuiuslibet menſis, trimeſtris, aut quadrimeſtris, vel ſinguli anni, pro toto menſe, aut trimeſtre, vel quadrimeſtre, vel anno ſolui debere, ita vt ſolutio ſit anticipata, eo quod alimenta moram non patiantur, *leg. prim. Cod. quando dies legatorum cedit. l. non ſemel §. primo, ff. eodem* poſt alios communiter tradunt ex Iuriſperitis *ſupra numero* 761. relatis, Ludouicus Molina *dict. capite* 15. *numero* 73. Corduba *dict. §. non tantum numero* 7. de Prætis *dict. dubio* 11. *numero* 97. *fine.* de Franchis *dict. deciſion.* 155. Cancerius *d. p.* 1. *capit.* 16. *numero* 32. Surdus *dict. quæſtion.* 17. *num.* 6. *&* 19. *& titul.* 9. *quæſt.* 6. *n.* 8. Molfeſius *dict. quæſt.* 9. *num.* 7. & Molina Theologus *d. diſp.* 616. *n.* 10.

769 Aduertendum autem, quod ſi pro alimentis à teſtatore relicta ſit pecunia in ſingulos annos, puta decem ſingulis annis, tunc ſolutio non fieret per diuiſionem in menſes, ſed initio cuiuſlibet anni pecunia pro toto anno ſolui debet, vt pariter poſt alios Simon de Prætis *dict. dub.* 11. *numer.* 95. Surdus *dict. quæſtione* 17. *numero ſexto & duobus ſequentibus dict. quæſt.* 6. de Franchis *dict. deciſ.* 155. Cancerius *dict. numer.* 32. Molfeſius *dict. quæſtione* 9. *numero* 7. & vterque Molina *locis citatis.* Hæc enim eſt natura annui debiti, vt ſoluatur in principio anni iuxta *legem in ſingulos, ff. de annuis legatis*, & alia iura per Surdum, & Molfeſium allegata.

770 Item ſi alimenta ſint relicta perſonis in vniuerſali non morituris, puta pauperibus in communi, Hoſpitali, Collegio, vniuerſitati, & ſimilibus; tunc etiam alimenta debentur annuatim in principio anni præſtari, per legem *ſi quis ad declarandam Cod. de Epiſc. & Cler.* poſt alios tradunt Simon de Prætis *dict. dub.* 11. *num.* 97. Surd. *d. q.* 17. *num.* 16. & Molfeſ. *d. q.* 9 *num.* 4 Rationem aſſignat de Prætis, ſcilicet, quia pro his communiter ſunt conſtituti adminiſtratores, qui per totum annum benè conſeruare, & ſubminiſtrare pauperibus, & perſonis de vniuerſitate neceſſaria poſſunt. Addit tamen Molfeſius, quod in prædictis caſibus poſſet iudex, ſi id expedire iudicauerit, diuidere talem præſtationem in duobus, vel tribus tertiis prout iudicauerit eſſe magis commodum, & expediens in beneficium vtriuſque.

771 Cæterum tradita de alimentis certis, & determinatis temporibus præſtandis non ſunt ita rigoroſè ſeruanda, vt ſemper ſint dictis temporibus ſoluenda, & antea debitor non teneatur, neque cogi poſſit illa præſtare, ſi enim alimentarius vrgenti neceſſitate oppreſſus illis citius indigeret, ante illud tempus præfinitum ei præſtanda forent, ne quando tempus ſolutioni præfixum adueniret, fame peremptus eſſet, & alimenta aliis deſeruirent; ita poſt Franciſcum Marcum, Caluacanum, & Lancellottum, Surdus *dict. q.* 17. *numer.* 18. & Molfeſius *d. qu.* 9. *num.* 12.

§. II.

Vbi apparet ex voluntate teſtatoris expreſſa, vel tacita, quo tempore alimenta ſint præſtanda alimentario, eo tempore præſtantur.

772 PRædicta de temporibus præſtationis alimentorum, quando aliud non eſt expreſſum, ſeu conſtat ex legis diſpoſitione, vel teſtatoris voluntate, ſecus autem ſi in lege determinatum eſſet tempus præſtationis, vel conſtaret de voluntate teſtatoris expreſſa, vel tacita, quod tali tempore, & modo eſſent ſoluenda; illud enim tempus foret ſeruandum, in eoque præſtanda alimenta, ita poſt alios practica Papienſis *loco ſupra num.* 764 *cit.* Simon de Prætis *d. dub.* 11. *n.* 92. *& duob. ſeq.* Surd. *d. q.* 17. *n.* 20. *& tit.* 9. *q.* 9. *n.* 11. *&* 12. & Molfeſius *d. q.* 9. *n.* 1. *& tribus ſequent.*

773 Conſtabit autem de voluntate expreſſa teſtatoris, ſi dixerit teſtator in alimentis annuis relictis, qua die, quo menſe, quo anno, & qua parte anni, vel menſis præſtari debeant alimenta, & in eo menſe, & anno alimenta erunt ſoluenda, vt iidem Doctores, & cæteri.

774 De voluntate tacita teſtatoris conſtabit primo ex conſuetudine patris, ſeu ipſius teſtatoris, qui viuus conſueuerat alimenta præſtare, & ita erunt præſtanda eo tempore, quo ipſe teſtatori ſolebat illa præſtare, ita poſt Neapodanum *in conſuet. Neap.* Molfeſius *d. quæſtione* 9. *num.* 4.

775 Secundo conſtabit de tacita voluntate teſtatoris ex re legata, vt ſi mandet præſtari alimenta ex fructibus talis prædij, vel ſuorum bonorum, ita aliis relatis Simon de Prætis *d. dub.* 11 *num.* 93. Surd. *d. q.* 17. *num.* 21. *&* 22. *& tit.* 9 *q.* 6. *num* 12. & Molfeſ. *d. q.* 9. *num.* 2. vel ex cauſa adiecta, vt ſi in caſu diſciplinæ, & ſtudij teſtator reliquerit, *l. nec ſemel § ſi in habitatione ff. de annuis legat.* Baldus *in l.* 1. *n.* 3. *Cod. de fideicommiſſ.* & Surdus *locis citatis.*

Quare ſi teſtator pro alimentis reliquit frumentum, oleum, vinum, ligna, & alios fructus ex certis prædiis, vel certi fundi, frumentum, & cætera non debebuntur niſi ex fructibus collectis, & tempore recollectionis ipſorum fructuum, ſcilicet frumentum Iulio menſe, vinum Septembri, oleum Octobri. Conſtat *ex l. firmio, §. pater annua, ff. quando dies legatorum cedit*; vbi Gloſſa, & Barthol. Simon de Prætis, Surdus, & Molfeſ. *locis proxime cit.* Secus ſi teſtator frumentum, vinum, oleum, & alia ſimilia reliquiſſet ſimpliciter, & abſolutè non addens ex ſuis prædiis, ſeu ex tali fundo ſuo, tunc enim nō eſſet expectanda collectio fructuum, ſed in principio eſſent præſtanda, vt Simon de Prætis *d. numer.* 93. *fine,* & Surd. *d. q.* 17. *numer.* 23 *&* 24. Ratio differentiæ eſt, tum quia, vbi de certo fundo legantur, legatum eſt conditionale, ſi fructus naſcantur *l. interdum* 73. *ff. de verb. oblig.* Simon de Prætis *d. dub.* 11. *numer.* 77. *circa medium.* & cum aliis Surd. *d. q.* 17. *num.* 24. atque adeo expectari debet recollectio fructuum, tum quia, vbi genus debitur habito reſpectu ad certam ſpeciem, genus habetur pro ſpecie, vt *ſupra num.* 747. & tradunt Doctores *ibidem* relati, & alij communiter; & ita non poteſt, nec debet ſolui de oleo frumento, vino, vel oleo, ac ſi illud ipſum fuiſſet præciſè relictum. Quando vero alimēta ſunt ſimpliciter relicta, vel frumentum, vinum, aut oleum non adiecta deſignatione fundi, ſed tantum in genere; tunc hæres dicitur debitor generis, quod non perit, ſed ſemper conſiſtit, vt *ſupra n.* 746. dictum eſt; ac proindè pro ſolutione non eſt expectanda recollectio fructuum, & ita etiam quando teſtator reliquit victum, & veſtitum nulla facta mentione fructuum, ex ſuis bonis colligendorum, cum ſit legatum generis, ſolutio non eſt differenda vſque ad fructuum collectiones; licet contrarium haud rectè ſenſerit Gloſſa *in dict. leg. firmio in verbo initio.*

776 Si etiam cum frumento, vino, oleo, & ſimilibus ex tali fundo teſtator reliquerit certam pecuniæ quantitatem ſoluendam, eandem pecuniam, ſicut & ipſos fructus ſolui debere tantum tempore recollectionis ipſorum fructuum tradunt Simon de Prætis *d. dub.* 11 *citato numero* 93. & Surd. *d. q.* 17. *num.* 26. poſt Bartholum *in l. ſi legatarius* §. 1. *ff. de legat.* 3. vbi dicit, quod ſi teſtator relinquat omni anno ex tali fundo decem ſalmas frumenti; & decem aureos: hæres non tenetur præſtare decem aureos, niſi tempore collectionis fructuum, & ratio eſt, quia cum frumentum, & decem aurei in eodem legato ſint connexa, ob eandem coniunctionem, quam habent, debent æqualiter determinari *l. iam hoc iure, ff. de vulg.*

Digitized by Google

& paup.& ſic eodem tempore ſolui; id quod etiam propter eandem rationem tradidere alij, quos latè refert Surdus *dict.n.*26.

778 Tertiò ſi teſtator reliquerit alicui alimenta ſemel præſtanda, tali legato alimentorum ſemel præſtando non adiecta certa die præſtationis; tunc alimenta non debebunt præſtari, niſi poſt interpellationem factam modico ſpatio temporis conceſſo, vt poſt Aretinum *in leg.ita ſtipulatus col.*13. Verſic. *in alimentis autem, ff.de verb. oblig.* Simon de Prætis *d.dub.*11.*n.*93.*initio*; & Surd.*d.q.*17.*n.*27. qui *n.*28. addit rationem, ſcilicet, quia vbi non eſt oppoſita dies, non incurritur mora ſine interpellatione, nec videtur ſtare per debitorem, niſi interpelletur. Dicunt præfati Doctores, modico ſpatio interiecto, quia promittens aliquid dare, vel facere, intelligitur non ſtatim, ſed conceſſo debito interuallo, vt *citato loco* Surdus.

§. III.

Quo tempore veſtimenta, & ſimilia ſub alimentorum legato comprehenſa ſint alimentario præſtanda.

779 VIdeamus modo quo tempore veſtimenta, & calceamenta lectus, & cætera (quæ ſub alimentis ex diſpoſitione legis debitis, vel à teſtatore relictis continentur, & non recipiunt diuiſionem per menſem) ſint præſtanda. Reſpondetur in primis eſſe ſemper præſtanda, quandocumque egebit alimentarius, illiuſque neceſſitas vrgebit; ita ex Doctoribus *num.* 768. relatis poſt Gloſſam *in d.l.firmio, §.fin.ff.quando dies legatorum cedit*, & alios Iuriſperitos, Roland. *d.conſ.*12.*num.*23.*vol.*1. Simon de Prætis *d.dub.*11.*num* 95. Corduba à Lara *d §.non tantum, num.*11. & Surd.*tit.*4.*q.*17.*n.*3.*&* 4. qui ait ad id facere *l.nec ſemel in habitatione, ff.quando dies legatorum cedit.* Ratio eſt, quia legatum relinquitur ad hunc effectum ſubueniendi neceſſitati alimentarij.

780 Secundo nulla alia neceſſitate ſpectata regulariter veſtimenta, & ſimilia eſſe præſtanda in ſingulo anno initio, tradidere Gloſſa *in d.l.firmio §.pater: ibid.* Barthol. *in l.pecuniæ ſortem n.*2.*ff.de alim.l.* Bald. *in l.*1.*n.*3.*Cod. de fideicom.* & poſt plures alios Corduba *d.§.non tantum n.*19. Surd.*d.q.*17.*n.*4.*&* 5. & Molfeſ. *ad conſuet. Neap. to.*1 *p.*5.*d.q.*9.*n* 9. Dicit autem Bald. & poſt eum Corduba, quod alimentarius accepta veſte noua, antiquam & attritam veſtem reddere debet. Item hoc quod dicitur veſtimenta deberi vno quoque anno, debere intelligi ſuis temporibus, ſcilicet quod pro hieme fiant, & dentur in Kalendis Septembris duraturæ vſque ad Kalendas Aprilis: æſtiuæ vero è contra fiant in Kalendis Aprilis vſque ad Kalendas Septembris, per textum Clarum *in l.*1 *Cod.de militari veſte lib.*12 dixerunt *ibid.* Bartholus (vbi ait id eſſe notandum pro familiaribus, quibus permittuntur veſtes hiemales, & æſtiuæ) Surdus *d.q.*17.*n.*5. Molfeſius *d.num.*9. & plures alij Iuriſperiti ab iiſdem relati. Quibus tamen non obſtantibus hæc res videtur definienda iudicio boni viri, ſeu arbitrio iudicis, cũ omnibus circumſtantiis legatarij, ſeu alimentarij, & debitoris alimentorum quo tempore veſtimenta ſint neceſſaria, & præſtanda; vt rectè Corduba *dicto paragrapho non tantum, numero vigeſimoſecundo.*

§. IV.

Legatum alimentorum annuum, ſi poſt inchoatum annum alimentarius moriatur, an tranſmittatur ad hæredes integrum, & pro toto anno.

SI quis quærat, quando legatum alimentorum annuum eſt purè, & ſimpliciter factum, ſi poſt inchoatum annum, in anni principio, vel intra annum moriatur alimentarius, an tranſmittat integra alimenta totius anni ad ſuos hæredes, ita vt non exacto iidem hæredes debeant conſequi, an vero ſolùm alimenta correſpondentia tempori, quo vixit.

Communis Iuriſperitorum ſententia eſt, quod tranſmittantur integra pro toto anno, ita præter Doctores à me *in priori tractatu de contractu matr.c.*11.*n.*64. relati Rubeus Alexand. *conſ.*23.*in fin.* à Francho *dec.*155. *n.*5 relatus, Roman. *ſingulari* 71. Hondedeus *conſ.*77.*n.*10.*q.*10. Franch. *d.deciſ.*155.*à n.*1 *ad* 6. Surd. *de alim.tit.*9.*q.*6.*n.*6.7.*&* 8. Cancerius *var.p.*1.*c.*16.*n.*32. & alij Iuriſperiti a Franco *n.*3.*&* 4. & Surdo *loc.citat.& tit.*4.*q.*17.*n.*10. relat. legatũ enim annuũ eſt momentaneum, ipſiuſque ius momento percipitur, ſufficitque annum eſſe inchoatum, vt integrum, & pro toto anno inchoato legatario debeatur, vt conſtat *ex l.filia, & l.ſingulos, ff.de annuis legatis l.nec ſemel initio, ff.quando dies legatorum cedit, & l.*1.*Cod.eod.* Bald. *ibid.* Mantica *de coniecturis lib.*10.*tit.*10 *num.*14. Simon de Prætis *d.dubio* 11. *n.*95. (vbi loquitur in ſpecie de alimentis) Surd. *d.tit.*9. *q.*6.*n.*5. pariter loquens in legato alimentorum. Franch. *d.deciſ.*155. alij Iuriſperiti à Surdo *d.num.*5. *& tit.*4.*q.*17.*num.*10. & à me *in d.tract. de contract.matr.c.*11.*d.n.*614. allegati; & conſequenter alimentarius legatarius poſt inchoatum annum moriens, integrum totius anni legatum ad ſuos hæredes tranſmittit, vt expreſsè conſtat *ex l.a vobis, & ex d.l.in ſingulos, ff.de annuis legatis*, & docent communiter Iuriſperiti, quos referunt, & ſequuntur Franchus *dict.deciſ.*155 Surdus *dict.titul.*9 *q.*6.*n.*7.8.*&* 9.*& tit.*4.*d.*9 *q.*17.*numer.*9. & Mantic. *vbi ſupra.* 781

Verùm etſi in aliis annuis legatis ſimpliciter, & purè relictis Surd. *dict.q.*17.*n.*11. & Molfeſius *ad conſuet* 782 *Neap.tom.*1.*p.*5.*q.*9.*n.*22. admittant vt indubitatam præcedentem doctrinam, quod in ingreſſu anni debeantur integra pro toto anno legatario, etſi legatarius anno inchoato moriatur, ad eius hæredes tranſmittantur, in legato tamen annuo ex cauſa alimentorum dubitant, & contradicunt, & probabile exiſtimant illud extingui per mortem legatarij, ita quod alimenta correſpondentia reliquæ parti anni, quæ poſt mortem illius remanet decurrenda, nõ fuerint ab initio anni legatario acquiſita, nec tranſmittantur ad eius hæredes; probat Surdus *d. n.*11.12.*&* 13. quia legatum annuum ex cauſa alimentorum eſt per ſuam cauſam limitatum; & cauſa ceſſante ſolutum repetitur, tanquam datum ex cauſa, quæ non eſt ſequuta, & limitata cauſa limitatum producit effectum *l.in agris ff.de acquir.rer.dominio*, & quælibet diſpoſitio reſtringitur ad terminos rationis per ſuã cauſam. Et licet præſtatio fiat à principio anni; tamen vbi non euenit neceſſitas, non eſt locus legato: cùm legatum prædictum præſtetur, quandocumque ſubeſt neceſſitas, vt *ſupra num.*779. dictum eſt. Confirmat ex Baldo *in d.l.*1. *num.*3.*Cod.de fideicomm.* loquente in legato alimentorum annuo relicto vxori in principio anni præſtita fideiuſſione, ſeu cautione de illis reſtituendis, ſi ante finem anni tranſiuerit ad ſecunda vota; quem in hoc ſecuti ſunt nonnulli alij ab eodẽ Surd.*d.q.*17.*n.*4. relati. Non enim oret neceſſaria talis fideiuſſio, inquit Surd. ſi inchoato anno tranſmitterentur totius anni alimenta ad hæredes.

At

Digitized by Google

783 At propter hæc non eſt vllo modo recedendum à communi ſententia, nam licet legatum alimentorum annuum fiat ob cauſam vitæ alimentarij ſuſtentandam, nihilominus cum pure, & ſimpliciter ſit, regulandum eſt iuxta alia legata annua, dum contrarium in iure non inuenitur diſpoſitum.

784 Illud verum, quod ſi legatum alimentorum non ſit pure, & ſimpliciter factum, ſed ſit factum reſpectu alicuius rei implendæ per legatarium, tunc non debetur initio anni, ſed eatenus debetur, quatenus implementum eſt ſequutum, & nō vltra, vt Barthol. *in d. l. à vobis* Bald. *in d. l. 1. num. 3. Cod. de fideicomm.* & Surdus *d. tit. 9. q. 6. num.* 11. Atque adeo ſi alicui alimenta ſint relicta, donec habitauerit, cum filiis, eatenus debentur, quatenus durat habitatio, & non vltra.

785 Item non debebitur legatum alimentorum annuum pro toto anno inchoato, nec tranſmittatur, vbi appareat talem eſſe teſtatoris voluntatem, non ſolùm expreſſam, ſed etiam tacitam ſiue ex re legata, puta ſi teſtator reliquit alimenta ex fructibus certi fundi, nam tunc non debentur, niſi ex collectis fructibus, & tempore collectutis, vt *ſupra num. 765. & 766.* probatum eſt; ſiue ex cauſa adiecta, puta ſi reliquerit alimenta in cauſam diſciplinarum, & ſtudij, quia tunc non debentur niſi pro tempore, in quo alimentarius diſciplinis addiſcendis, & ſtudio vacat. vt *ſupra d. num 765.* notatum eſt, & conſtat ex *d. l. nec ſemel §. ſi in habitatione ibid. adducta*, vt tradunt Bald. & Surdus *locis ibid. allegatis.*

SVMMARIVM Capitis XIII.

Alimenta debita ſiue iure ſanguinis, & ex legis neceſſitate, ſiue ex voluntate teſtatoris, qui illa ſimpliciter alicui legauerit de fructibus, & redditibus ſunt praſtanda, & ſi fructus non ſufficiunt, non debet vendi proprietas pro illorum praſtatione; ſi agatur de alimentis iuxta dignitatem, & qualitatem perſona. num. 787.

Alimenta ita ex redditibus praſtanda ſunt, vt non omnes conſumantur, ſed aliquid ex eis ſuperſit pro cautione anni ſequentis. n. 788.

Fructus in propoſito intelliguntur, qui deductis impenſis pro collectione, & conſeruatione, & pro tributis, ſeu collectis factis ſuperſunt. n. 789.

Si ex pradio aliquo dimidia pars fructuum legatur, illa pars dimidia cenſebitur legata, qua deductis expenſis superuenit. ibid.

Diminuunt fructus non ſolùm expenſa, qua fiunt gratia fructuum, ſed etiam qua fiunt ratione ſubiectionis, & obedientia ſoluendo tributa. ibid.

Decima pradialis Eccleſia, vel parocho debita ex ſpeciali ratione ſolui debet de omnibus fructibus non deductis impenſis. ibid.

Pater vt alat filium, non tenetur vendere proprietatem, ſed de fructibus prouidet n. 790.

Etiam filius, vt alat patrem, non tenetur vendere proprietatem, ex qua ipſe eſt alendus, ſed tenetur ſolum ex fructibus. n. 791.

Limitatur, ſi fructus non ſufficiunt ad praſtanda patri alimenta ſimpliciter vita neceſſaria; nam pro his praſtandis, tenetur tunc vendere pradia. ibidem.

Si pater in teſtamento alimenta filio conſtituat vltra redditus patrimonij, tutor non debet ſequi voluntatem patris; idemque erit, ſi modica nimis alimenta conſtituat. n. 792.

Alendus iure ſanguinis ab alio, qui ex redditibus non poteſt ſe alere; an teneatur vendere proprietatem, vt ex pecunia retracta ſe alat. n. 793.

Si habeat pradium magni valoris, & modici fructus, an teneatur pradium vendere, & annuos redditus emere pro ſuis alimentis ſufficientes, ne alimenta ille cogatur praſtare, qui iure ſanguinis prabere tenetur. Negatiua. numero 194. Affirmatiua. numero 795.

Proprietatem ampliſſimi fundi non tenetur vendere, ſi modica pecunia inueniretur, qua conſumpta deberet mendicare. n. 795.

Qui ceſſit bonis, & poſt ceſſionem acquiſiuit bona, tenetur ſatisfacere creditoribus ſolùm quatenus poteſt, ſemperque deducit, ne egeat; & an teneatur ſatisfacere creditoribus ſolùm ex redditibus bonorum acquiſitorum, ſaluis ſemper ſuis alimentis; an verò teneatur vendere proprietatem magni valoris, & modici fructus, vt deductis ſuis alimentis, ex reliquo ſatisfiat creditoribus. n. 794. & 796.

Varij intellectus ad l. qui bonis ff. de ceſſione bonorum. numero. n. 796.

Ei qui bonis ceſſit, & poſt ceſſionem bona acquiſiuit, non poſſunt omnia acquiſita a creditoribus auferri, ſed ſemper deducenda alimenta congrua iudicis, ſeu prudentis viri arbitrio, etiam in foro conſcientia. n. 799. verſus finem.

Maritus vt vxori dotata praſtet alimenta, vel reſtituat dotem; an teneatur vendere proprietatem, vbi eius redditus non ſufficiunt. n. 797.

Non eſt eadem ratio lucri, & damni. numero 797. & 798.

Qui iure ſanguinis tenetur alteri praſtare alimenta, an fructibus ſufficientibus deficientibus pro praſtandis alimentario alimentis iuxta gradum ſuum teneatur vendere proprietatem magni valoris, & modici fructus, cum ex pecunia poteſt comparare annuos redditus ſufficientes ad ſubminiſtrandum ſibi, & alimentario alimenta corgrua. numero 798. & numero 799.

Pater filium, & filius patrem iudicis officio alere cogendus, etiam pignoribus captis, & diſtractis. numero 799.

Alendus iure ſanguinis eſt creditor alimentorum ſibi debitorum. ibid. poſt medium.

Vbi tractatur de paſcendis ſeruis hereditariis deficientibus fructibus poſſunt vendi bona immobilia hereditatis ad eos alendos, ne fame pereant. n. 799. verſus finem.

Qui poteſt facere, vt poſſit conditioni parere, iam poſſe videtur. ibid. fine.

Is, qui obligatur iure ſanguinis praſtare alteri alimenta habens totum patrimonium conſiſtens in pecunia, & mercibus non tenetur diminuere capitale, vt praſtet alimenta iuxta gradum perſona. numero 800.

Debet tamen capitale exercere in negotiationibus, vel illo emere redditus annuos; vt ex acceſſionibus alimenta praſtet. ibid.

Lucrum mercatura conſiderandum eſt in taxandis alimentis iuxta qualitatem alimentarij. ibid.

Obligatus iure ſanguinis alium alere, ſi eius redditus nō ſufficiunt, debet proprietatem vendere pro praſtandis alimentis ſimpliciter neceſſariis ad vitam conſeruandam. n. 801.

Limitatur, vbi ipſe eodem modo indigeret, & vendita, ac conſumpta proprietate redigeretur in extremam neceſſitatem, aut cogeretur mendicare. n. 802.

Vt alimenta praſtentur ei, qui eſt Dominus, vel futurus dominus bonorum vendi poteſt proprietas deficientibus redditibus. n. 803.

Grauatus reſtituere quidquid ex hereditate ſupererit, quartam fideicommiſſario reſtituendam poteſt vendere, vt ſe alat, ſi aliunde non habeat. numero 804.

Primogenitus ſecundo genitis non poteſt aſſignare pro alimentis ſolum vſum fructuum, ſed tenetur aſſigna-

re

re proprietatem aliquam, quæ ab hæredes tranſmittitur. n. 805.

Pro alimentis aſſignanda eſt certa portio bonorum, vbi ita ſtatuto cauetur. n. 806.

Vbi alimenta relicta ſunt præſtanda ex certa pecuniarum quantitate, pecunia non debet conſumi, ſed collocari ad lucrum, vt ex eius acceſſionibus alimenta præſtentur. n. 807.

Pecunia ad hunc effectum alimentorum relicta; an penes hæredem, an vero penes legatarium debeat manere, & à quo adminiſtranda, & an poſt illius mortem tranſmittatur ad hæredes legatarij, vel hæredi reſtituenda. n. 808.

Legatum alimentorum ſimplex, & indeterminatum ſolui debet ſolum ex redditibus proprietatis hæreditariæ, & ſi hi non ſufficerint, non debet vendi res hæreditaria pro illo ſoluendo. n. 810.

Oppoſita ſententia. numero 811. quæ reprobatur. ibidem fine.

Legata annua vſufructuarius tam ex diſpoſitione legis, quam ex diſpoſitione teſtatoris debet ſoluere ex redditibus; & ſi redditus non ſufficiant, res alienari debent, vt legata ſolui poſſint. numero 811. & numero 813. fine.

Vbi legatis alicui alimentis teſtator hæredi proprietatem, alteri vſumfructum reliquit, vſufructuarius tenetur alimenta præſtare. n. 812.

Alimenta à teſtatore taxata in tanta quantitate tritici, vini, olei, & ſimilium, an ſint ſoluenda etiam ex venditione proprietatis, ſi redditus non ſufficiunt. Affirmatiua. n. 8 3. Negatiua. ibid.

Alimenta à teſtatore relicta, ſi deficiunt vno anno fructus, an ſint præſtanda ex fructibus vberioribus ſequentis anni. numer. 811. circa finem. & 813, circa finem.

Legatum annuum ex fructibus certi fundi ſoluendum, ſi ob ſterilitatem vno anno fructus deficiunt, ex redditibus ſequentis anni præſtandum. ibid.

Legatum alimentorum an ſit ab hærede præſtandum vltra vires hæreditatis, præſertim ſi non fecerit inuentarium. n. 814.

Pro conſtitutione dotis filiarum inſtitutoris fideicommiſſi alienari poſſunt fideicommiſſi bona. numero 815.

Pro alimentis filiorum, & filiarum, & deſcendentium ipſius inſtitutoris grauatorum reſtituere; an poſſint alienari bona fideicommiſſi ſi legitima, & trebellianica, & fructus bonorum non ſufficiunt ad alimenta ſecundum eorum ſtatum. Negatiua. n. 815.

Affirmatiua. n. 81 .

Extenditur, vt poſſint alienari non ſolum pro alimentis, filij grauati, ſed etiam pro alimentis filiorum, vxoris, & familiæ neceſſaria. n. 817.

Bona fideicommiſſi alienari poſſunt pro alendis omnibus perſonis, quas inſtitutor iure ſanguinis tempore mortis alere tenebatur, & ſic pro alendis etiam neptibus, & pro nepotibus, ſaltem tempore mortis inſtitutoris conceptis. ibid.

Bona etiam maioratus, & primogenij alienari poſſunt pro alendo poſſeſſore, & eius filiis, & aliis deſcendentibus, quos inſtitutor tēpore mortis alere tenebatur. n. 818. & an pro alendo quocumque poſſeſſore, & eius filijs, & deſcendentibus ab inſtitutore fideicommiſſi natis, & conceptis poſt eius obitum. ibid.

Etiam pro alendis filiis ſpuriis alienari poſſunt bona fideicōmiſſi. n. 8 9.

Quid ſi teſtator fideicommiſſi, aut maioratus inſtitutor expreſsè prohibuiſſet bona alienari etiam ex cauſa dotis, famis, & alimentorum; an adhuc poſſent alienari pro alimentis grauati, & filiorum, ac neptum, inſtitutoris prohibentis. n. 8 0.

Quid ſi cauſa pia ſit inſtituta. n. 821.

Si grauatus filius malè vtendo diſſipauit legitimam, qua ſufficiebat pro alimentis; an bona fideicommiſſi poſſint alienari pro alimentis illis neceſſariis. Negatiua. n. 822. Affirmatiua. n. 823.

An poſſint alienari pro expenſis, cauſa ſtudij, & artium liberalium capeſſendarum. numero 825. & num. 826.

An ob cauſam militiæ, ſeu vt filio grauato ematur dignitas. n. 828.

Creditores fideicommiſſi poſſunt capere omnes fructus fideicommiſſi, nulla eorum parte reſeruata pro alimentis neceſſariis. n. 824.

Eo caſu alienantur bona fideicommiſſi pro alimentis. ibidem.

Si liberi inſtitutoris fideicommiſſi ſint idonei inſeruirē principi, vel magnis viris, pro eorum alimentis non ſunt diminuenda bona fideicommiſſi. n. 827.

Legitima viuente patre regulariter non debetur, nec ad eam aſſignandam per filium cogi poteſt. numero 829.

Legitimam pater viuens an poſſit aſſignare filio, non ſolum eo conſentiente, ſed etiam eo inuito. Negatiua. n. 829. Affirmatiua. n. 830.

Pater probatus dilapidator bonorum, an poſſit cogi ad aſſignandam filio certam portionem bonorum pro alimētis, vel pro legitima. Negatiua. n. 831. Affirmatiua, & ſeruanda. n. 832. & 833.

Fideicommiſſo grauatus male vtens bonis ad inſtantiam ſubſtituti cogitur reſtituere ante diem.

Vxor conſtante matrimonio poteſt repetere dotem à marito, ad inopiam vergente. n. 832.

Nec maritus poteſt cogere eam contentam eſſe cautione fideiuſſoria ab eodem marito ei oblata. n. 835.

Libertas adminiſtrationis rectè tollitur, dum malè diſponitur de rebus & alteri imminet damnum. numero 8 4.

Patre bona dilapidante, an ſufficiat interdictio adminiſtrationis bonorum; vel cautio, aut fideiuſſio ad aſſecurandam filium pro alimentis, & legitima. numeao 835.

Viuente patre regulariter non debetur filio legitima, ſed eo mortuo, n. 831. & 836.

Legitima eſt triens, vel ſemis hæreditatis numero 836.

Patre bona dilapidante, an ad inſtantiam filij iudex cogere poſſit patrem excorporare legitimam ex propriis bonis, & illam dare filio. Negatiua. numero 836. affirmatiua. numer. 833. & numero 837. & an pater rediens ad ſanos mores poſſit eandem legitimam recuperare. ibid.

Aſſignatio fundi per iudicem facta creditori alimentorum ob vergentiam debitoris ad inopiam, an reuocari poſſit, ſi debitor poſtea efficiatur diues, & induſtrioſus. Affirmatiua. numero 838. Negatiua. num. 844. & 849.

Dos conſtante matrimonio ob inopiam viri reſtituta vxori, an ſi vir poſtea efficitur diues, & induſtrioſus reuerti debeat ad maritum. Affirmatiua. n. 839. Negatiua. n. 845. & 849.

Vxor an ſemper etiam conſtante matrimonio retineat dominium naturale dotis, ſeu bonorum dotalium, ita vt hoc dominium non tranſeat in maritum, ſed ſolum ius adminiſtrationis. Affirmatiua. n. 840. Negatiua. n. 841.

Dos, ſeu bona pro dote vxori ob vergentiam viri ad inopiam conſignata, an acquirantur vxori non ſolum quoad cuſtodiam, & adminiſtrationē, ſed etiam quoad dominium. Negatiua. n. 842. Affirmatiua. n. 843. & 845.

Conſignatio bonorum dotalium, vel pro dote hypothecatorum vxori facta, conſtante matrimonio, marito vergente ad inopiam, non eſt ſolum aſſecuratio, ſed eſt vera, & propria reſtitutio, ſicut illa, quæ fieret ſoluto matrimonio. n. 843.

Actio

Digitized by Google

*Actus conſummatus non vitiatur ſuperueniente caſu, qui ab initio illum impediret. num.*844.

*Quando caſus ſuperueniens, qui ab initio impediret actum fieri, tendit ad eundem effectum cum actu geſto, non tollitur quod geſtum eſt, ſuperueniente illo caſu. n.*844. *& n.*848.

Quid ſi interſit debitoris effectum tolli. n. 848.

Si debitor creditori id quod illi pure debet, leget in diem, vel ſub conditione, valet legatum. ibid.

*Cautio ob paupertatem præſtita, non tollitur, quamuis cauens efficiatur diues. n.*844. *&* 848.

*Ceſſante cauſa ob quam ab initio exiſtentem actus factus eſt, non ſemper ceſſat actus. num.*850.

Intellectus ad legem. Cura §. deficientium, ff. de muneribus. *ibidem.*

*Dos conſtante matrimonio ſi maritus efficiatur diues, lite pendente ante ſententiam, vel etiam poſt ſententiam Iudicis, tamen ante illius executionem non reſtituitur. num.*851.

CAPVT XIII.

Ex quibus rebus, ſeu bonis filijs, fratribus, pupillo, iiſque, quibus Teſtator reliquit ſimpliciter alimenta, præſtari debeant Alimenta; an ſolum ex redditibus bonorum immobilium; an verò etiam ex venditione proprietatis, & ipſorum bonorum immobilium.

SVprà *cap.* 3. *& cap.* 6. reſolutum eſt, alimenta ſecundum dignitatem, & qualitatem perſonæ, cui debentur, & ſecundum dignitatem, & facultates, ſeu patrimonium illius, a quo præſtanda ſunt, ſolui debere arbitrio Iudicis: *hoc capite* explicandum eſt, an huiuſmodi alimenta præſtanda ſint ſolum ex fructibus, ſeu redditibus annuis patrimonij; an verò ſi huiuſmodi redditus non ſufficiant ad alimenta iuxta decorem, & dignitatem decentia, patrimonium, ſeu proprietas vendi debeat, & ex pretio venditionis alimenta condecentia ſtatui perſoluantur; & ſic an Iudex in arbitrandis, & taxandis alimentis huiuſmodi debeat habere rationem tantum fructuum, qui ex bonis immobilibus quotannis percipiuntur, non valoris patrimonij; an verò etiam valoris patrimonij, ſeu proprietatis, & bonorum ſtabilium.

§. *Primus.*

Alimenta an ſint præſtanda tantum ex redditibus.

787 IGitur concluſio communis Doctorum eſt, quod alimenta huiuſmodi ſiue iure ſanguinis, & ex legis diſpoſitione, ſiue ex Teſtatoris legato, qui illa ſimpliciter relinquat præſtanda ab hærede, ſiue ex alia cauſa debita ſolum ex annuis redditibus, & acceſſionibus, ac fructibus patrimonij; non verò ex alienatione, ſeu venditione patrimonij, aut proprietatum præſtanda ſunt; & ita etiam Iudex illa taxare debet iuxta vires fructuũ, qui ex proprietatibus recipiuntur, non ſecundum valorem proprietatum. Ita *per totum in l. ius Alimentorum, §.*1. *ff. vbi pupillus educari debeat, & in l. Imperator fine, ff. ad Trebellianum, & in l. qui bonis, ff. de ceſſione bonorum.* Bartholus, Baldus, & cæteri Scribentes, *in d. l. ius alimentorum, & in d. l.* 1. idem Bartholus, *in d. l. qui bonis*, idem Baldus, *conſ.* 30. *lib.* 2. Crauetta, *conſil.* 199. *num.* 11. Roland. *conſil* 22. *numero* 21. *volum.* 1. Natta *conſil.* 287. *numer.* 18. *lib.* 2. Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis, §. Sed ſi filius, numero* 6. *&* 14. Et etiam *numeris antecedentibus, & ſubſequentibus*, Simon de Pretis, *de interpret. vltimar. voluntat. lib.*4. *interpret.*1. *num.*70. Benintend. *dec.*89. *num.*3. *& ſequent.* Pontan. *de aliment. cap.*17. *numero* 25. Menoch. *de arbitrariis caſu* 169. *num.*3. Surd. *de alimentis, tit.*4. *quæſt.*9. *num.*1. *& ſequent.* Giurb. *deciſ.*6. *num.*2. Matt. *de ſucceſſionibus, part.*4. *quæſt.*18. *art.*7. *num.*14. & alij Iuriſperiti ab iiſdem, præſertim à Corduba, & Surdo, & etiam à P. Barboſa, *ad l. maritum, num.*13. *ff. ſolut. matrim.* Salgado, *in labyrintho credit.* Couarruu. *cap.*24. *num.* 16. & ex Theologis Megala, 2. *part. inſtit. confeſſ. lib.*2. *cap.*23. *qu.*2. *n.*77. Verſic. *Quibus hinc fine*, & Vaſq. *opuſc. de teſtam. cap.*5. §.7. *dub.*12. *n.*144.

Imò alimenta ex iiſdem redditibus patrimonij ita 788
ſoluenda, vt non omnes redditus pro alimentis erogandi, ſeu à Iudice decernendi ſint, ſed ſemper ita erogandi, & decernendi, vt aliquid ex iiſdem redditibus ſuperſit pro cautione ſequentis anni, vt conſtat ex *d. l. ius alimentorum*; & tradunt *ibidem* Angel. Cordub. *d. §. ſed ſi filius, num.*7. Surd. *d. q.*9. *num.*14. & alij ab iiſdem relati.

Aduertendum autem in propoſito fructus eos intelligi, qui omnibus impenſis factis pro collectione, & conſeruatione deductis ſuperſint, cum impenſa diminuat fructus, vt expreſsè habetur *in l. fructus, ff. ſolut. matrim.* vbi *fructus*, (inquit Vulpianus) *eos eſſe, qui deducta impenſa ſupererunt*: Et tradunt communiter Doctores *ibidem*, & *in cap. grauis, de reſtitutione ſpoliat.* & poſt plures alios Couarruuias *var. lib.*1. *c.*3. *num.*3. Menoch. *de recuper. poſſeſ. rem.*15. *num.* 574. Garzias, *de expenſis cap.*1. *num.*11. *cap.*11. *num.*60. Surd. *de aliment. tit.*9. *quæſt.*12. *num.*15. *& quæſt.*41. *num.*28. & Auguſt. Barboſ. *de appell. ver. Appell.*103. *num.*22. & in his terminis Corduba à Lara, *d. §. Sed ſi Filius, num.*36. vbi propterea addit, quod ſi ex prædio aliquo dimidia pars fructuum legatur, illa pars dimidia cenſebitur legata, quæ deductis impenſes ſupererit, quod etiam cum aliis tradidit Ioannes Neuizan. *conſil.*90. *num.*10. & licèt Afflictus *ex deciſ. conſilij Neapolit. deciſ.* 252. *num.*7. *&* 8. dixerit ſolum eas expenſas, quæ fiunt gratia fructuum colligendorum, diminuere fructus, non autem quæ fiunt ratione ſubiectionis, & obedientiæ ſoluendo tributa regalia; vt proinde ſi ampliſſima prædia ignobili relinquantur, vt tertiam partem fructuum præſtet fratribus in alimenta, ignobilis impenſam, quam vt proprietarius facit in ſoluendis tributis non deducat ex fructibus: licet etiam idem Afflictus *ibidem*, Auendanus *lib.*2. *de exeq. mand. reg. Hiſp. cap.*14. *num.*5. & Aluarus Velaſq. *quæſtione iuris Emphyteutici* 17. *num.*2. dixerint tributa, & Collectas ratione fructuum Principi ſolui debere de omnibus fructibus integrè, & non deductis expenſis in colligendis, & conſeruandis fructibus; eam vtriuſque dicti rationem afferentes, quòd impenſæ, quæ fiunt ratione publicæ vtilitatis non minuant fructus; id etiam confirmantes *ex cap. tua nos de decimis*, vbi S. Pontifex decreuit decimam prædialem debitam Eccleſiæ, & Parocho ſoluendam ex omnibus fructibus non deductus expenſis, quæ gratia fructuum fiunt. Nihilominus vtrumque dictum improbant Corduba *d. §. Sed ſi filius, num.*37. & latius Garzias, *de expenſis cap.*1. *num.*20. *& cap.*11. *d. num.*60. quia regula illa *l. fructus*, quod impenſa diminuit fructus, eſt generalis, & ſic nec dicti duo caſus, nec vllus alius ab ea excluditur, aut impedit deductionem expenſarum ex fructibus. Neque permittitur extenſio ex ſpecie *d. cap. tua nos*; nam ſolum in decimis eſt ſpeciale, vt ſoluantur ex fructibus non deducta impenſa; de qua ſpeciali deciſione Summi Pontificis, *in d. cap. tua nos*, rationem afferunt Sotus *de iuſtitia, libro* 9. *quæſtione* 4. *articulo* 2. *ante reſponſa ad argum. ad finem*, & Garzias *d. cap.*1. *num.*17. 18. *&* 20.

Digitized by Google

& 20. apud eoſdem, præſertim Garziam latè illam explicantem videndam.

Corollaria ex dictis.

EX dictis infertur patrem, vt alat filium non teneri vendere patrimonium, ſiue proprietatem; ſed ſolum
790 teneri ſecundum vires fructuum, ſi ex ipſis ſibi, & filio poſſit ſubminiſtrare alimenta, vt *ſupra num.* 644. dixi, & in terminis Craueta *d. conſ.* 199. *num.* 1. Bologninus *ad conſi.* 12. *Ioannis de Anania in conſ.* 12. (vbi dicit patrem non teneri filio in ſolidum præſtare alimenta, ſed ſecundum vires fructuum, non autem patrimonij) Benintendus *d. deciſ.* 22. *num.* 5. Surdus *d. tit.* 4. *q.* 9. Salgado *d. cap.* 24 *num.* 18. & plures alij *ex allegatis. num.* 787. & alij a Benintendo, & Surdo relati.

791 Viceuerſa etiam filius vt alat patrem, non tenetur vendere proprietatem, ex qua ipſe alendus eſt; ſed ſolum alere debet ex fructibus, & acceſſionibus proprietatis, & patrimonij, vt expreſsè habetur *d. l. Imperator, fine ff. ad Trebell.* ibi, *ſed paternæ reuerentiæ congruum eſt, egenti fortè patre officio iudicis ex acceſſionibus hæreditariis emolumentum præſtari*. ad quod etiam notauit Surd. *num.* 8. & latius Cordub. *in d. l. ſi quis à liberis in principio n.* 40. id tamen limitans, quando fructus non ſufficerent ad ſuppeditanda alimenta patri inopi ſimpliciter vitæ ſuſtentandæ neceſſaria. Hoc enim caſu idem Corduba ibidem poſt Greg. *Schol. fin. in l.* 2. *tit.* 19. *p.* 4. ait, quod diſtrahenda eſſent prædia, vt ex pecunia pater alatur, cum Gregorio ex eo colligens, quod patri ob ſimilem indigentiam filium vendere permiſſum eſt *leg.* 2. *Cod. de patribus, qui filios diſtrax.* Quare à maioritate rationis poterit pater bona filij vendere, cum grauior ſit alienatio perſonæ, quam bonorum *c. præcipimus* 12. *q.* 1. de quo tamen *infra ſuo loco*.

Ex eidem infert Corduba *d. §. ſed ſi filius n.* 8. quod,
792 ſi pater filio in teſtamento aſſignet alimenta in ea quantitate, quæ excedit redditum patrimonij, tutor non tenetur ſequi voluntatem patris, quod tradiderunt etiã Baeza *de decima tutoris c.* 1. *n.* 85. & Ioannes Baptiſta Aſinius *in l. & ſi quis §. hac actio n* 4 *ff. de religio. & ſumpt. f. n.* id colligens ex eodem § *illis verbis*, *ſciendum eſt, neque voluntatem teſtatoris ſequendam, ſi res excedatur iuſtã ſumptus rationem, pro modo enim facultatum debet ſumptus fieri:* & eodem modo ſi pater tam modica alimenta filiis præſtari iuſſerit, vt non decreuerit reſpectu facultatum; ſed modica nimis alimenta definierit, vltra quantitatem præfinitam, alimenta tutor præſtare debebit *dict. l. ius alimentorum fine, ff. vbi pupill. edu.* & Corduba *d. § ſed ſi filius n.* 9. poſt Albertum Brunum *tract. de augmento, & diminutione concluſ.* 10. *principali numer.* 11.

§. II.

Alendus iure ſanguinis ab alio, vtrum ſi ex redditibus ſuorum bonorum ſtabilium non poſſit ſe ſufficienter alere, teneatur proprietates vendere, vt ex pecunia ſe alat.

RVrſus ex prædictis infertur eum, qui ab alio eſt
793 alendus iure ſanguinis, licet alendus non ſit, ſi aliũdè habeat, vnde victum, & veſtitum habere poſſit; ſi habeat bona quorum redditus non ſufficiunt ad alimẽta, non teneri vendere proprietatem, vt ex pretio ſe alat, ſed debitorem alimentorum iure ſanguinis teneri illum alere, vel ſupplere, id quod redditibus deeſt pro ſufficientibus alimentis, vt *ſupra num.* 29. dictum eſt, & ita etiam Baldus *in l. final. §. filius autem Cod. de bonis maternis* per textum *ibi* Corduba à Lara *in d. l. ſi quis à liberis in princip. num.* 40. & *§. ſed ſi filius num.* 23. & 25. Surdus *d. q.* 9. *numer.* 10. & alij ab eodem Surdo, & latiùs à Corduba *dict. numero* 5. relati, contrarium tenuit Tellius *ad l.* 10. *Tauri numer.* 14. quem ſequitur P. Barboſa *ad l. maritum* 13. *num.* 18. *ff. ſoluto matrimonio*, & Vaſquez *opuſc. de teſtament. cap.* 5. *numer.* 145. modicus defendens alimentarium habentem proprietatem, cuius fructus, ſeu redditus non ſufficiunt ad ſua alimenta, teneri vendere proprietatem, vt ea pecunia alatur, & poſtquam pecuniam conſumpſerit aſſerens eſſe alendum ab eo, qui illum iure ſanguinis alere debet, quod probat argumento *§. ſed ſi filius. in l. ſi quis à liberis, ff. de liberis agnoſcend.* vbi filius artifex non alitur à patre, vt cum lex proprij filij labori nõ parcat, neq; etiã proprietati bonorum, textum vero *in d. l. fin. §. filius autem*, ait Tellius non obſtare, eo quia (inquit) loquitur in filio legitimo, & naturali, cui quaſi debita prouenire debet patris hæreditas; ſecus ſi eſſet (ſubdit) filius illegitimus, cui pater debet ſolum alimenta, quia ſi haberet, vendere deberet proprietatem, vt aleretur; & proprietate conſumpta deberet pater alere, quia tunc aliter non poſſet ſe alere. Quam tamen Tellij ſententiam, vt potè contra communem meritò reprobat Corduba *dict. numer.* 35. cui etiam non fauet *d. textus in d. ſed ſi filius*; quia ibi pater non tenetur alere filium artificem, quia abſque dedecore conditione eius ſpectata poterat artificio victum ſibi quærere, ſecus ſi abſque dedecore iuxta ſuum ſtatum ex artificio non potuiſſet viuere; nam tunc non teneretur rerum proprietatem vendere, vt ſe aleret, ſed ei alimenta præſtare teneretur is, qui obligatur alere iure ſanguinis. Neque etiam ſubſiſtit Tellij reſponſio *ad d. §. filius* autem, quia lex ibi rationem addit, quare filius proprietatem vendere non debet cogi; ſcilicet ne poſt conſumptum patrimonium triſtem exitum habeat, quæ ratio habet locum etiam in filio ſpurio, & fratre, qui ex charitate ſanguinis alendi sũt, & ideo etiã legis deciſio, *arg. l. illud ff. ad l. aquil.*

Vtrum alendus iure ſanguinis habens prædium magni valoris, & modici redditus non ſufficientis ad alimenta, teneatur fundum vendere, & annuos redditus emere, vt alatur, ne alimenta ille cogatur præſtare, qui iure ſanguinis præbere tenetur.

SEd quid ſi alimentarius alioqui iure ſanguinis ab alio alendus haberet proprietatem magni valoris, & modici fructus, ſeu redditus inſufficientis ad alimenta; v. g. palatium, ex quo modicus perciperetur redditus; ſi tamen palatium, venderetur, ex ea pecunia emi poſſent prædia, ex quorum fructibus poſſet alimentarius alimenta ſufficientia, & congrua habere, vel ex pecuniæ apud honeſtos homines collocatæ acceſſionibus poſſet ſibi ſufficienter prouidere: An tunc idem alimentarius teneretur, & cogeretur vendere proprietatem illam, & pecuniam collocare in emptionem prædiorum, vel collocare apud mercatores, vel alia ratione ad lucrum annuum, vt ex fructibus prædiorum, vel acceſſionibus ex pecunia implicata ad lucrum haberet ſufficientia alimenta abſque grauamine illius, qui alioqui iure ſanguinis teneretur alimenta præſtare.

Non cogi, neq; in hoc caſu alimẽtariũ vendere proprie- 794
tatem, ac pecuniã implicare, vt ex fructibus, ſeu acceſſionibus alatur, tenuiſſe plures Iuriſperitos teſtantur Corduba *dict. §. ſed ſi filius num.* 23. & P. Barboſa *ad l. maritum ff. ſoluto matrimonio*, & referunt ita aſſeruiſſe præſertim Baldum *in l. ſi maritus, in fin. ff. ſoluto matr. & ibidem* Zaſium *num.* 18. *arg. l. qui bonis ff. de ceſſione bonorum*; vbi ſi is, qui ceſſit bonis, veniat ad pinguiorem fortunam, non poteſt à creditoribus exigi vltra quã facere poſſit deducto, ne egeat. & tali caſu ad cognoſcendum quid facere poſſit, & an poſſit egere, vel non, lex ait non attendi proprietates rerum poſt ceſſionem

nem acquiſitarum, ſed fructus & redditus; ex ciuus legis deciſione Bartholus, & Angelus *ibidem* collegerũ: quod, vbi quis ratione priuilegij nõ tenetur vltra quam facere poſſit, & ob id prætendit non debere fieri executionem in eius bonis in ſolidum, in primis eſt conſiderandum, quantum ex reddito ſuorum bonorum percipiat, & ſi id ſufficiat ad ſe alendum, nihil diminuetur ex debito; ſi vero non ſufficiat, tunc nihil ſoluat; verba enim illa illius legis: *qui bonis, ſunt ex quantitate adquiſiti, non eſt qualitate aſtimandum*, ſcilicet quantum facere poſſit debitor. Bartholus, & alij eius ſequaces ita exponenda eſſe cenſent, vt non attendatur qualitas, ideſt, quantum ex pretio rei venditæ haberi poteſt, ſed quantitas ſcilicet fructuum, quæ ex re percipi poteſt, ita vt eo caſu fructus tantum veniant in æſtimatione. Et ita etiam quia maritus erga vxorem cauſa dotis reſtituendæ, vel eam alendi tenetur ſolùm in quantum facere poteſt *l. maritum ff. ſoluto matrimonio*. Secundum eundem Bartholum, Angelum, & Baldum, & Zaſium *locis citatis*, Imolam *in dict. l. ſi maritus*, & alios à Corduba *dict. num. 23*. P. Barboſa *dict. num. 13*. & Surdo *tit. 4. dict. q. 9. numero 15. & 16.* relatos; non debet conſiderari, quod ſi maritus propria bona vendat, poterit ex illorum pretio ſe alere, nec eſt cogendus maritus propria bona ſtabilia etiam magni valoris vendere ad illum effectum reſtituendi dotem, vel dandi alimenta vxori, ſed ſolum ſi redditus bonorum nõ ſufficiant ad ſe alendum, tunc enim erit locus priuilegio, vt non teneatur facere, niſi quantum poteſt facere.

795 Contrariam tamen ſententia, & quod præfatus alimentarius alioqui iure ſanguinis alendus teneatur proprietatem magni valoris, & modici fructus vendere, vt ex redditibus prædiorum pretio proprietatis emptorum: vel ex acceſſionibus, ſeu lucris pecuniæ apud mercatores, vel in locis montium collocatæ, ad ſuam honeſtam ſuſtentationem ſufficientibus ſe alat; tenent Corduba *dict. paragrapho ſed ſi filius numero 24. ad num 34*. Petrus Barboſa *ad d. l. maritum numero decimoquarto, & pluribus ſequentibus*. Tellius *loco ſupra citato*, & ita etiam ſentire Bald. *in leg. quod nomine in fine, ff. de condition. indeb. in leg. fin. Codic. qui bonis cedere, in leg. ſecund. Codic. quod cum eo*, Angelum, Imolam & Alexandrum *in dict. leg. ſi maritus, ff. ſoluto matrimonio*, & Campegium *de dotis reſtitution. tert. part. quæſtione 139* & alios Iuriſperitos, referunt iidem Corduba, & Petrus Barboſa; & idem tradidit ex Theologis Megala *loco ſupra cap. 1. numero 29. fine citato*: vbi etiam ego id notaui pluribus argumentis ſumptis tum ex ciuili, tum ex naturali ratione, probat Corduba. Omnia tamen ad hanc rationem reſtringuntur, ſcilicet quod iure ſanguinis ab alio non eſt alendus, qui non eſt egenus, quique poteſt aliunde habere, vnde ſe honeſtè, & decenter alat *leg. ſiquis à liberis, paragrapho ſed ſi filius, ff. de liberis agnoſcendis*; & latè probatum eſt *ſupra capite primo*, ſed qui habet proprietatem magni valoris, & modici fructus, quam poteſt vendere, & pecuniam inſumere in emptionem prædiorum magis frugiferorum, vel collocare mercatoribus, ex quorum prædiorum redditibus, vel pecuniæ collocatæ acceſſionibus, & lucris alimenta congrua poteſt ſibi prouidere, non poteſt dici egenus, & quod non poſſit habere, vnde ſe alere poſſit, cum vendita proprietate, & implicata pecunia in prædiis frugiferis, vel apud mercatores, poſſit ex fructibus prædiorum, vel acceſſionibus pecuniæ alimenta ſibi ſuppeditare, & non ſit periculum, vt propter venditionem proprietatis conſumpta pecunia reducatur ad mẽdicitatem: ergo non eſt ab alio iure ſanguinis alẽdus, ſed cogitur proprietatẽ illam magni valoris, & modici fructus diſtrahere, & pecuniam conuertere in emptionem prędiorum magis frugiferorum; vel collocare mercatoribus ad honeſtum lucrum, & ſibi ex fructibus, vel acceſſionibus pecuniæ valeat alimenta ſubminiſtrare; alioqui alius abſque neceſſitate, & contra rationem, & iuris diſpoſitionem grauaretur alimenta illi præſtare. Quare tunc ſolùm alendus ab alio iure ſanguinis habens proprietatem ampliſſimi fundi non cogitur illum vendere, vt alatur ex ipſa pecunia, qua conſumpta deberet mendicare; quo caſu vera eſt prior ſententia, & iuxta eam iudicaſſe Senatum Granatenſẽ referunt Tellius *loco ſupra citato*, & Corduba *dict. paragr. pho ſed ſi filius, numero 31*. & procedunt *leg. Imperator. ff. ad Trebell. & l. fin. §. filiis autem, Cod. de bonis, quæ liberis*. Secus vero quando pecunia, quæ ex venditione perciperetur, ſeu percipi poſſet, eſſet multa, quæ collocata ad iuſtum lucrum, vel emptis prædiis frugiferis ex interuſurio, ſeu acceſſionibus pecuniæ, vel ex reddito prædiorum ſibi alimenta ſuppeditare poſſet, vt probatum eſt. Quo etiam in caſu dicendum haberi reſpectum ad redditus, quibus quis ali poteſt iuxta *dict. leg. Imperator, ff. ad Trebell. & ad l. fin. § filiis autem, Cod. de bonis quæ liberis* vt notauit Corduba *dict. §. ſed ſi filius numero 31*. & etiam proprietatis diſtractio eſt bonus vſus rei, ad quem propterea cogetur, cum Reipublicæ interſit quod quis re ſua bene vtatur *§. ſed & maior in fine inſtit. de his, qui ſui, vel alieni iuris ſunt*. Certè enim quis re ſua bone vtitur, dum ita eam collocat, vt ex redditibus ſe poſſit alere; quod fit quãdo res modici prouentus, quæ magis impendio grauet patrimonium, quam fructibus augeat, alienat, & pecunia ex venditione redacta emit bona magis frugifera, maiores fructus, & redditus, annuos præſtantiores, vt expreſsè conſtat *ex d. l. fin. §. ipſum autem*, Verſiculo *exceptis autem, Codic. de bonis, quæ liberis*. Neque in hoc caſu conſumitur patrimonium, triſtemve exitum habebit venditor, quod ſi redditus empti non fuerint omnino ſufficientes pro alimentis, tũc pater, aut filius, aut frater, qui iure ſanguinis alere tenetur, cogitur ſupplere, Cordub. *d. §. ſed ſi filius n. 35. fine*.

Huic autem ſententiæ non obſtare *d. l. quibus bonis, ff. de ceſſione bonorum*, aiunt Doctores *num. præcedenti initio* relati. Reſpondent enim Imola, & Alexand. *in d. l. ſi marit.* (quibus ſubſcribunt Corduba *d. §. ſed ſi filius n. 32*. Tellius *ad d. 10. Tauri n. 14*. & alij à P. Barboſa *ad d. l. maritum num. 14.* relati) ibi contineri caſum ſpecialem, ſcilicet agi de bonis à debitore, qui ceſſit bonis acquiſitis poſt ceſſionem, in quibus lex magis fauet debitori, quam creditori, rationem igitur huius ſpecialitatis aiunt eſſe, quia cum ſimul facta fuerit executio in ſolidum in bonis debitoris, in bonis poſtea quæſitis multum ei ius fauere ſolet; cuius fauoris rationem Corduba ait deduci ex *§. fin. inſtit. de actio.* illis verbis *inhumanum enim erat ſpoliatum fortunis ſuis in ſolidum damnari*. Secus vero eſt, quando in bonis priuilegiati, vt teneatur facere ſolum, quatenus poteſt, namquam facta fuit executio in ſolidum. At P. Barboſa *n. 15.* aliter interpretatur dictam legem, *qui bonis*, dicit enim, quod lex illa diſponit tantum, vt debitor, qui poſt ceſſionem bona aliqua acquiſiuit legato, vel alia ratione, ex illis nõ teneatur ſatisfacere creditorib. ſi ſint modica, itaut in modico excedant alimẽta) nimis enim delicatus creditor nõ eſt audiendus *l. ſi bon. ff. de vſuris*) & quod lex illa vult, quod licet attenta rei quantitate ea videatur pretioſa, & plurimi habenda, tamen ob id non magna acquiſitio debeat iudicari, ſi qualitas, quę pro ea vendita inueniretur, eſſet modica, nam tunc modica acquiſitio cẽſenda eſt. Cuius triplex ponit exemplum; primum ſi poſt ceſſionem acquiſiuit turrim magnificam nullos afferentem redditus, & ratione loci non inueniretur emptor, qui magnam quantitatem pro ea vellet dare; ſecundum ſi poſt ceſſionẽ acquiſiuit ædes ſuorũ maiorũ, quæ proinde ab eo plurimi haberẽtur, ſed tamẽ modica quãtitas reperiretur. Tertiũ exẽplũ, quando res poſt ceſſionẽ acquiſita ratione honoris magna eſt, ſed pro ea quãtitas modica inueniretur. In his tribus caſibus inquit, iuxta *d. l. qui bonis*, res acquiſita cenſeretur modica, nec 796

Digitized by Google

eſſet auferenda à debitore ad ſatisfaciendum creditoribus. Secus, inquit, ſi poſt ceſſionem acquiſierit magnas ædes, & magnificas, ex quorum pretio ipſe ſe poſſet alere, & propterea aliquid ſupereſſe non modicum, quo poſſit ſatisfacere creditoribus, tunc enim cogendus eſſet illos vendere, & in aliis mediocribus habitare, inquit idem Barboſa cum Baldo *in d.l.2.n.2. Cod. quam cum eo*, Zaſio *in l.ſi is, qui bonis in fine, ff. de ceſſio. bonorum*, & cum aliis relatis à Bruno *tractat. de ceſſion. bonorum, q.26. principali*, & Baëza *de debitore inope capit.17.n.75.* idem quod Petr. Barboſa ſaltem ex parte ſenſerunt Menochius *de arbitr. caſu* 183.*n.*28. & Surdus *d.qu.9. num.*20. quatenus aſſerunt iudicis arbitrium in propoſito plurimum verſari, ſcilicet an debitor, qui poſt ceſſionem bonorum proprietatem magni valoris, & parui redditus puta turrim, vel domum nobilem, & magnificam, cuius ſunt redditus tenues, debeat, & cogendus ſit vendere, vt creditoribus ſatisfaciat, quod dixere, & Baldus *in l.fin.n.6. Cod. qui bonis cedere poſſ.* & Bellus *de ſaluis conductibus n.*46. & dicit idem Menochius, quod iudex conditione perſonæ, & relictæ domus, ac ſimilium proprietatum qualitate conſideratis pro vtriuſque modo ſtatuet, ſi enim ruſticus ſit is debitor, vel talis, cui minimè conueniat tam nobilis habitatio vendenda erit, & tantum poterit retineri, quantum ſufficere poteſt ad nouam, & ſibi congruam habitationem comparandam; reſiduum verò creditori diſtribuendum, ſimiliter ſi debitor ſit nobilis, & aliqua ei eſſent relicta, quæ plus affectionis, & mollitiei, quam neceſſariæ vtilitatis haberent, vt ſi domus ampla nimis, & plus quam par eſt, ſibi relicta eſſet; vel ſi gemmæ, & his ſimilia illi legarentur forent alienanda ad ſatisfaciendum creditoribus; quia quæ ſine neceſſaria eius vtilitate abundant, alienari, & creditori ſoluere conuenit. Sicut enim nimium oneroſus creditor non eſt audiendus *d.l.ſi benè, ff. vſuris*, & *l. ſciendum eodem titulo*, ita nec nimis delicatus debitor, inquiunt poſt Baldum, Menochius, & Surdus *locis citatis*. Et ita etiam ego exiſtimo rem vtroque foro, ſcilicet externo, & conſcientiæ inſpecto, iudicis, vel prudentis viri, ſeu confeſſarij arbitrio definiendam; & ita etiam Molina *de iuſtitia tom.2. diſp.*571.*numer.*9. vbi dicit ei qui ceſſit bonis, & poſt ceſſionem bona aliqua acquirit, non poſſe omnia acquiſita auferri à creditoribus, ſed ſemper relinquendum illi eſſe, quod iudicis prudentis arbitrio ſatis ei ſit ad congruam, ſeu parcã ſuſtentationem, & ſolũ reliquum debere ab eo tradi in ſolutionem debitorum, cum iuxta *d.l.is, qui bonis, ff. de ceſſione bonorum, & dict. l. qui bonis eodem tit.* non teneatur niſi in quantum facere poſſit: & acquiſita poſt ceſſionem ſibi neceſſaria, ne egeat, retinere poſſit, vt prææallegati Iuriſperiti omnes, & præſertim Menochius *dict. caſu* 183.*num.*21 quod habere locum etiam in foro conſcientiæ contra Ioannem Medinam *Cod. de reſtit. q.*5 aſſerunt Molina *d. n.*9. Couarruuias *lib.*1.*var.*1.*num.*6. Adrian. *de reſti. q. aggred. verſ.*6. *dubitat.* Rebell. *de oblig. iuſt. p.*1.*lib.*2.*qu.*17.*n.*3 Diana *p.*7.*tract.*8.*reſolut.*8. Ioan. Lugo *de iuſt. tom.*1. *diſp.*21.*ſectio* 3. Caſtrus Palaus *de iuſtit. & iure tract.* 32.*diſp. puncto* 17.§.7.*numer.*2. & alij à Couarruuia relati.

§. III.

Vtrum maritus vt vxori dotatæ præſtet alimenta, vel reſtituat dotem, teneatur vendere proprietatem, vbi redditus eius non ſufficiunt.

791 EIdem ſententiæ non obſtare illud, quòd *ſupra num.* 791. dicebatur de marito, aiunt plures ex Doctoribus *num.*85. relatis. Reſpondit enim Alexander *in leg. maritum fin & in l.ſi maritus, ff. ſolut. matrim.* quẽ in hoc ſequũntur Natta *conſ.*48.*n.*5.*vol.*1. Surd. *de alim. tit.*4.*d.q.*9.*n.*17. & 18. & alij ab eodem Surd. & P. Barboſa *ad l.maritum n.*18. relati) aliud eſſe de alimentis debitis titulo lucratiuo, de quibus *in d. Imper. ad Trebell.* vt qualia ſunt ea, quæ debentur iure ſãguinis; aliud de alimentis debitis titulo oneroſo, vt ſunt ea, quæ maritus debet vxori ratione dotis, quæ eſt proprium vxoris patrimonium; hęc enim ſoluenda ſunt, etiam ſi oporteat vendi proprietatem, fructibus non ſufficientibus: in priori enim caſu agit de lucro, in poſteriori de damno vitando, non eſt autem eadem ratio lucri, & damni *l.fin. Cod. de Codicill.* Petr. verò Barboſa *d.n.*8. *& ſequ.* reſpondet, licet maritus nõ teneatur erga vxorem, niſi quatenus poteſt facere, tamen pro reſtitutione dotis, vel alimentis vxori præſtandis tenetur vendere proprietatem, quando redditus non ſufficiunt pro dotis reſtitutione, aut pro alimentis dummodo ex venditionis prætio poſſit ſibi alimenta prouidere, & etiam vxorem alere, vel dotem ei reſtituere. Et ego etiam iuxta tradita in præcedentibus ſentio, ſi maritus poſſideat proprietatem magni valoris, & modici redditus, ex cuius venditione poſſit multam pecuniam retrahere, qua poſſit ſatisfacere reſtitutioni dotis, & etiam comparare redditus ad ſui ſuſtentationẽ congruentem ſufficientes, teneri, & cogi poſſe vendere illam proprietatem; quia tunc dicitur poſſe dotem reſtituere, vel alere vxorem; quod etiam in terminis Surdus *d.q.*9.*n.*19. *& ex ſequent.* magis confirmabitur.

§. IV.

Is, qui iure ſanguinis tenetur præſtare alimenta, an fructibus deficientibus pro præſtandis alimentario alimentis iuxta eius gradum, ſeu ordinem, teneatur vendere proprietatem magni valoris, & modici redditus, cum ex pecunia poteſt comparare annuos redditus ſufficientes ad alimenta congrua pro ſe, & pro alimentario.

SEd numquid ſicut ille, cui alimenta iure ſanguinis debentur deficientibus fructibus pro ſe alendo ne- 798 ceſſariis tenetur vendere proprietatem magni valoris, & modici fructus, ſeu redditus, & inſufficientis ad ſua alimenta, ſi pecunia ex venditione redacta poteſt ſibi comparare redditus ad ſui ſuſtentationem ſufficientibus, vt *ſupra* probatum eſt, ita etiam ille, qui iure ſanguinis pręſtare debet alimenta alteri, puta filio, vel patri, vel fratri inopi aliunde non habenti, vnde iuxta ſuum gradum, & ſtatum viuere poſſit; ſi fructus, ſeu redditus, qui ex ſuis bonis mobilibus percipiuntur, non ſufficiant ad alimenta præſtanda; haberet tamen immobilia magni valoris, licet modici fructus, quibus venditis pecunia inde retracta poſſet emere prædia reddentia fructus ſufficientes ad ſe & patrem, aut filium, vel fratrem inopem alendum iuxta vtriuſque conditionem, teneatur, & cogi debeat præfata immobilia vendere, vt ex redditibus poſtea ex pretio venditionis comparatis ſibi, & alteri egenti, cui iure ſanguinis illa debentur, alimenta congrua ſubminiſtrare queat. Negat Corduba à Lara *in l.ſi quis à liberis, d.§. ſed ſi filius, n.*34. dicens iura magis fauere ei, qui alimenta præſtare debet, quam ei, qui iure ſanguinis petere debet, cuius rationem eſſe ait, quia quoad petẽtem, ſeu eum, cui alimenta præſtanda ſunt, agitur de lucro captando; quoad eum verò qui præſtare debet, agitur de vitando damno, quod vendendo bona propria incurreret, & alia eſt ratio lucri, alia damni, vt *d.l.fin.§ ſi quis vero fin. Cod. de Codicillis.*

Oppoſitam tamen ſententiam affirmatiuam tenuit idem Corduba *in d.l.ſi quis a liberis in princip. n.*42. 799 *poſt medium*, vbi aſſerit filij bona non ſolum eſſe diſtrahenda, vt alatur pater inops, qui in extrema neceſſitate conſtitutus eſt (quod tradiderat etiam Gregorius

gorius *in ſcholio fin. in l. 2. tit. 19. part. 4.* ab eodem Corduba *ibidem* relatus) ſed etiam ſi neceſſitas non ſit extrema, pater tamen non poſſit ſibi ſubminiſtrare alimẽta ſecundum gradum ſuum, & illa petat à filio, cuius redditus ad id non ſufficerent, eſſe diſtrahendam proprietatem, vt ea pecunia pater iuxta gradum ſuum alatur (quaſi filius, inquit, diſtractis ſuis rebus cogeretur mendicare, quo caſuq; iuxta omnes non forent diſtrahendę proprietates, ſed ex fructibus filius eſt alendus) rationem eſſe ait, quia cum filius iudicis officio cogatur patrem alere *d. l. ſi quis à liberis, ff. de liberis agnoſcend.* debitum exoluet diſtractis pignoribus, vt probatur *d. l. ſi quis à liberis, §. ſi quis ex his*, ibi *pignoribus captis, & diſtractis*, &c. vbi idem Corduba *numero* 1. & idem Corduba *d. numero* 42. *fin.* refert ita ſentire Nattam *dict. conſ.* 48. *n.* 6. *lib.* 1. vbi dicit patrem teneri alienare bona immobilia deficientibus fructibus ad victum neceſſariis pro alẽdis liberis: aſſignat differentiam inter hæredem debitorem alimentorum ex legato, & patrem debitorem alimentorum iure ſanguinis, dicitque hæredem non teneri vendere rem magni valoris, & modici fructus, vt legatario vberiora præſtentur alimenta; quia legatarius tractat de lucro; ſecus vero vbi alimenta debentur filiis, quia filij, inquit, ſunt creditores alimentorum ſibi debitorum per patrem ex iudicis officio; & ideo debet pater alienare immobilia parui redditus, vt alat filios ſatisfaciendo eius debito, ad quod tenetur etiam naturali, & humano iure. Quam rationem approbat etiam P. Barb. *in d. l. maritum num.* 19. *fin.* vbi ait quod cum pater ex neceſſitate legis teneatur filios alere, ſi bona habeat, vtique tenetur ea bona vendere, vt debito ſatisfaciat, vbi ex venditione poſſet habere alimenta pro ſe, & filiis, ſecus ſi tantum pro ſe; ex qua etiam ratione reprobat P. Barboſa *ibidem* rationem illam differentiæ à Cordub. *d. §. ſed ſi filius n.* 34. adductam, quod alendus iure ſanguinis ab alio tenetur proprietatem magni valoris, & modici fructus vendere, vt ea pecunia alatur, quia agit de lucro captando; qui vero tenetur iure ſanguinis alere alium, non teneatur, vt eum alat, vendere rem magni valoris, & modici fructus, quia agit de damno captando, reprobat inquam, quia alendus iure ſanguinis, vt filius eſt creditor alimentorum ſibi debitorum ex neceſſitate legis iudicis officio præſtandorum. Hanc poſteriorem ſententiam probabiliorem, & in praxi ſeruandum iudicis arbitrio exiſtimo, & puto eam abſolutè aſſeri à Pet. Barboſa *d. num.* 19. *iunctis antecedentibus, & ſubſequentibus.* Natta vero *d. conſ.* 48. videtur loqui de alimentis filiis ſimpliciter ad vitæ ſuſtentationem neceſſariis, ſeu quando eſt filiorum extrema neceſſitas, & ne fame pereant; non vero ſi filij non egeant alimentis ſimpliciter vitæ ſuſtentationi neceſſariis, ſed petant alimenta ſecundùm ordinem, & gradum ſuum, quæ ob inopiam nõ poſſint ſibi ſubminiſtrare: de quibus alimentis iuxta dignitatem procedit præſens difficultas, ſcilicet, an vt ea præſtet is, qui iure ſanguinis alere tenetur, habens proprietatem magni valoris, & modici fructus, cogatur illam vendere, cum ex venditione poteſt retrahere multam pecuniam, qua comparatis redditibus ſibi, & alimentario poſſit congrua alimenta ſubminiſtrare. Confirmat enim Natta patrem teneri vendere proprietatem magni valoris, & modici fructus pro alendis filiis ex doctrina, quam tradit Angelus *in l. Diuus, ff. de petitione* per textum *ibi*, quam amplexi ſunt Alexander *in l. Imperator* 4 *notab. ff. ad Trebell.* Simon de Prætis *de interp. vlt. volunt. lib.* 4. *interp.* 1. *dict. dub.* 11. *n.* 73. & Surd. *tit.* 4. *d. q.* 9. *num.* 40. ſcilicet, quod vbi tractatur de alendis ſeruis hæreditariis non ſufficientibus fructibus poſſint vendi bona immobilia hæreditatis, & hoc ideo ne ſerui fame pereant. Ergo ſubdit Natta dicendum idem multo magis in filiis, qui ſunt pars corporis noſtri, vt debeat, alienari proprietas pro eis alendis: quod ſubdit eſſe etiam de mente Gloſſę *in dict. leg. Diuus*, verbo *familiæ* vbi quod *ibi* dicitur de ſeruis extendit ad filios per iura *ibi* adducta: Sed quidquid ſit de mente Nattæ. Hanc ſententiam probo eadem ratione, qua idem Corduba *d. §. ſed ſi filius n.* 25. probat eum, qui alendus eſt ab alio iure ſanguinis, teneri vendere proprietatem magni valoris, & parui redditus, vt ex pecuniæ ex venditione retractæ mercatoribus collocatæ acceſſionibus poſſit ſibi congrua alimenta ſubminiſtrare, ſcilicet quia pater (& idem de quocumque alio, qui iure ſanguinis alium tenetur alere) filiis illa aliunde non habentibus, tenetur, ſi poteſt præſtare alimenta iuxta gradum, & dignitatem, vt dict. *ſup. cap* 1. *n.* 70. *& ſeq.* ſed pater habens proprietatem magni valoris, & modici fructus, & non ſufficientis ad præſtanda ſibi, & filiis alimenta congrua, qui ſi vendat, poteſt retrahere multam pecuniam, & eadem pecunia emere prædia frugifera reddentia fructus ſufficientes ad ſe, & filios decenter alendum, poteſt filios alere *arg. l. qui poteſt, ff. de reg. iur.* vbi qui poteſt (ait Vlpianus) facere, vt poſſit conditioni parere, iam poſſe videtur, ergo tenetur proprietatem illam vendere, & pecunia retracta emere prædia magis frugifera, quorum fructibus ſe, & filios alat; ad idque cogendus erit iudicis officio iuxta *d. l. ſi quis à liberis, d. §. ſed ſi filius, ff. de liber. agnoſcendis.*

Qui obligatur alere alium iure ſanguinis, non tenetur ob alimenta iuxta ſtatum præſtanda minuere patrimonium conſiſtens in pecuniis, & mercibus; tenetur tamen exercere capitale in negotiationibus, vel illo emere redditus annuos.

QVid etiam ſi totum patrimonium illius, qui iure 800 ſanguinis alere debet, conſiſteret ſolùm in mercibus, vel pecunia, ſeu capitali, an illud eſſet minuendum, vt præſtarentur alimenta ſecundũ gradum alendi. Reſpondetur ex *ſup. dict.* nõ debere minui, cum ſit loco proprietatis, & ita in terminis poſt Alciat. *conſ.* 243. *n.* 4. Surdus *d. q.* 9. *n.* 12. ſi tamen exercendo illud capitale in negotiationibus, vel cum illo emendo prædia frugifera, poſſet ex redditibus, & acceſſionibus ſibi, & alimentario congrua alimenta præſtare iuxta *in praced. num*, tradita (licet ſecus ſentiat Alciat. *loco cit.*) teneretur, & cogi poſſet illud capitale collocare mercatoribus, vel in emptionem prædiorum conuertere, vt ex acceſſionibus alimenta præſtet, vt latè tradit Corduba *d. §. ſed ſi filius n.* 41. *&* 42. & etiam Surd. *d. n.* 12. & notat Corduba *d. n.* 41. quod appellatione facultatum veniant omnia bona, & ſic etiam capitale expoſitum, vel quod exponi poteſt mercaturæ *l cogi in princ. ff. ad Trebell.* & conſequenter eodem *n.* 41. *&* 42. ait, quod lucrum mercaturę conſiderari debet in taxandis alimentis iuxta qualitatem alimentarij ex facultatibus illius, qui alere debet, præſtãdis; & id prius latius docuit Natta *d. conſ.* 48. *n.* 1. *lib.* 1.

§. V.

Qui iure ſanguinis, alere tenetur, debet vendere proprietates pro præſtandis alimentis vitæ ſuſtentandæ ſimpliciter neceſſariis, vbi redditus non ſufficiunt.

ET prædicta, vbi agitur de præſtandis alimentis iuxta decorem, & gradum illius, qui iure ſanguinis, & 801 ex neceſſitate legis alẽdus eſt. Quod ſi agatur de alimẽtis ſimpliciter vitæ ſuſtentandæ neceſſariis; qui iure ſanguinis alere tenetur (vt pater filium, filius parentes, frater fratrem, aut ſororem inopẽ) ſi nõ poſſet ex redditibus ſuis egenti, & in extrema neceſſitate conſtituto præſtare huiuſmodi alimenta ſimpliciter neceſſaria; tunc abſq; dubio vendi debent bona, vt ex eorum pretio hæc alimenta ſimpliciter neceſſaria præſtentur patri, vel filio, aut fratri egeno, & extreme indigenti. Ita Gregorius Lopez, & Corduba à Lara *locis ſupra num.* 811. *relatis*,

Digitized by Google

Natta *d. conſ.*48.*n.*6.Surd.*tit.*4 *d.q.*9.*n.*21. & P. Barb. alios allegans *ad d.l. maritum n.*18.& 19. & ex Theologis Megala *p.*2.*inſt.lib.*2.*c.*23.*qu.*2.*n.*77. Verſic. *quibus hinc inde.* Probatur ratione naturali,& ciuili; naturali, quia pater habẽs filiũ,& filius patrẽ,& frater fratrẽ egenum,& extremè indigentem iure naturali quatenus poteſt,tenetur illi in extrema, aut etiam graui neceſſitate ſuccurrere,vt *ſupra cap.*1.& etiam in *ſequentib.* probatũ eſt: ergo deficientibus redditibus tenetur vendere proprietatem, vt ex pecunia alimenta ſimpliciter neceſſaria præſtet,cũ hac ratione poſſit neceſſitati illi extremę ſuccurrere. Ciuili verò tum ex præallegata *l.Dinus,ff.de petitor. hæreditatis*, vbi dicitur, quod propter familiæ cibaria,quæ alias fame periret, proprietas hæreditatis diſtrahi debet,quando alias cibaria haberi non poſſunt, ex qua lege Natta,Simon de Prætis *locis ſupra n.* 819. *relatis*,concludunt pro alendis ſeruis hæreditariis in defectum fructuum vendenda eſſe bona hæreditatis immobilia,ne ſerui fame pereant: ergo multo magis id dicendum erit in filiis,& aliis ſanguine coniunctis extreme egentibus,vt infert Natta *d.n.*6. tum ex *l.*2. *Cod.de patribus,qui filios diſtraxerunt*, vbi cauſa famis pater filium vendere poteſt:ergo multo magis eodem iure ciuili attento vendenda erunt bona filij, vt pater extremè egens alatur. Vt inferunt Gregorius,Corduba, Natta,& P.Barboſa *locis alleg.* Ad id Megal.adducit textum *in leg.*1.§.*mater autem,ff.de ventre in poſſeſſionem mittendo.* Vbi vxori prægnanti poſt mortem viri vſque ad partum præſtanda ſunt alimenta,&c.venditione proprietatis,cum fructus deſunt;ex qua lege Doctores inferunt doctrinam,de qua poſt *n.ſequenti.* verum *in dict.*§. *mulier autem*, decernuntur etiam alimenta ſecundum dignitatem prægnanti vſque ad partum præſtanda ex fructibus,vel ex proprietate.Prædictis non obſtant leg. *Imperator*, & alia iura *n.*787.relata,quia intelliguntur, vt alimenta iuxta gradum,& dignitatem perſonæ alendæ ſolùm ex redditibus,non ex proprietatis venditione ſint præſtanda; etſi P.Barboſ.*d.n.*19.*initio*,dicat dict.l. *Imper.*dum dicit ex redditibus hæreditariis eſſe præſtãda patri alimenta,intelligi, quando illi redditus ſufficerent ad alimenta, ſi vero non ſufficiant, ex aliis bonis ſuppleri debere dicta alimenta.

802 Limitatur præcedens doctrina,vbi is, qui alere iure ſanguinis tenetur, ſolùm alimenta ſibi neceſſaria poſſet ex bonis habere;& illis venditis,& conſumptis, & ipſe redigeretur in extremam neceſſitatem,& cogeretur mẽdicare,tunc enim non cogeretur vendere, vt alium ſanguine cõiunctum,& aliàs alendum ſuſtentet; cum in primis ſibi prouidere debeat de alimẽtis iuxta tradita *ſup. n.*643.& in terminis tradunt Natta *conſ.*387.*n.*5.*lib.*2. Corduba à Lara *in l.ſi quis à liber.princip.n.*41.& Petr. Barboſ.*ad d.maritum n.*20.*initio,ff.ſolut.matr.*

§. VI.

Vt alimenta præſtentur ei,qui eſt dominus,vel eſt futurus dominus bonorum, vendi poteſt proprietas non ſufficientibus redditibus.

803 CÆterum proſequendo materiam, ex quibus rebus alimenta ſint ſoluenda,communis concluſio *ſup.n.* 787.poſita, quod ex redditibus ſint præſtanda, & non debeat vẽdi proprietas, vbi fructus pro alimentis non ſufficiunt,limitatur,vt non procedat,ſi ille, qui alendus eſt,ſit Dominus rei;ſi enim fructus non ſufficiunt ad alimenta congrua, rem ipſam in hoc caſu fore diſtrahendam,vt ex pretio dominus alatur,tradit Cordu.à Lara *in d.l.ſi quis à lib.cit.*§.*ſed ſi fil.n.*18. *poſt Gloſſ.in l.ob æs alienum,Cod.de prædiis minor.* Albericum *ibid.*& Franciſc.Marc.*dec.*323.*n.*1. Præterea limitatur non procedere, ſi alendus eſt futurus dominus bonorum, tunc enim etiamſi fructus non ſufficiunt,bona ipſa poſſunt vendi, vt præſtentur alimenta, ita *per text.in l.*1.§.*mulier autem,ff.de ventre in poſſeſſ.mittendo.* Ita Angel.*in l.Imperat.ff.ad Trebell.ibid.*Alexan.*n.*5.Sim.de Præt.*lib.*4. *interp.*1.*dub.*11.*n.*73 Corduba *d.*§.*ſed ſi fil.n.*19. Surdus *de alim.tit.*4.*d.q.*9.*n.*24.Matta *loco ſup.d.n.*787.*cit.* & alij relati à Surdo,& Cordub.qui *n.*20. addit hanc doctrinam locum habere,quamuis,proprietas, quæ vendi deberet,oneri fideicommiſſi eſſet ſubiecta,vt ſunt ea bona,quæ primogenij, vel maioratus iure poſſidentur; ad idque allegat *Auth.contra cum rogatus,Cod.ad Trebell.* & alios Iuriſperitos,ſed de hac re,an bona fideicommiſſi, & prohibita alienari pro alimentis grauati, & filiorum eius habendis poſſint alienari infra.

§. VII.

Grauatus à teſtatore, ſi ſine filiis deceſſerit, reſtituere quidquid ex hæreditate ſuperfuerit, poteſt quartam fideicommiſſario ſubſtituto relinquendam vendere, vt ſe alat, ſi aliundè non habet.

ID,quod in hac materia *per text.in d.Aut.contra cum* 804
rogat.Cod.ad Trebell. Iuriſperiti communiter concludunt,eſt,quod à teſtatore grauatus,ſi ſine liberis deceſſerit,reſtituere quidquid ſuperfuerit ex hæreditate, quo caſu tenetur(vt *ibid.*dicitur)reſeruate quartam hæreditatis fideicommiſſario,poteſt alienare,& diminuere prædictam quartam,vt prouideat ſibi alimenta,ſi aliundè nõ habeat,ita ob illa verba finalia *d. Auth. vel ſi non habeat,vnde faciat expenſas,huius quartæ permittitur diminutio.* Angel.*ibid.*Alex.*in d.l.Imper.n.*5.*ff.ad Trebell.* Padilla *in Auth.res quæ n.*78. *Cod.comm.de legat.* Sim. de Præt *d.n.*75.Cordub.*d.n.*20.& alij relati à Surdo *d. q.*9.*n.*25.qui dicit eſſe veriſſimam concluſionem.

§. VIII.

Primogenitus debet ſoluere ſecundogenito alimenta ex proprietate illi aſſignata.

LImitatur eadem communis concluſio in primogeni- 805
to ſuccedente in maioratu ex reſcripto Principis conſtituto ſub conditione, quando ſecundogenitis præſtentur alimẽta cõgrua.Non enim primogenitus poterit cogere ſecũdo genitos accipere alimenta ex ſolis fructibus ſingulo anno ſoluenda, vel aſſignare ſolùm vſũfrũctum alicuius proprietatis,ſed tenetur illis conſtituere proprietatẽ,quæ ad ipſos pertineat, & ad eorũ hæredes tranſmittatur.Ita(quidquid ſecus ſentiat Vaſq. *de ſucc. creat. lib.* 1.§.10.*n.*396.)tradidere poſt plures alios Ludouic.Molin.*de primogeniis lib.*2.*cap.*15.*n.*10.Couarruuias *de ſponſ.p.*2.*c.*8.§.6.*n.*15.Cordub.à Lara *in l.ſi quis à liber.*§.*idem reſcripſit.n.*144.& *duob.ſequent.*& Surdus *tit.*4.*q.*9.*n.*22.& 23.& ratio eſt, quia præfata alimenta dantur, & ſuccedunt loco legitimæ, vt iidem Doctores,& ſæpius ſupra, ſcilicet *n.*45.380.381.532. & 533.legitima autem non poteſt aſſignari in ſolo vſufructu,ſed debet ex ipſius hæreditatis ſubſtantia ſolui *l. ſcimus,*§.*repletionem* Menoch.*de arbit.caſu* 163.*n.*8. & Doctores communiter,& ad hæredes tranſmittitur.

Rurſus limitatur eadem communis concluſio *nume-* 806
ro 787.poſita non procedere,vbi ex lege particulari alicuius loci eſſet diſpoſitum, vt alimentario aſſignetur certa portio, v.g.quinta, vel ſexta pars. Ita Lupus *in cap.per veſtras* §.24.*numer.*8.Verſic. *imo plus attentari poſſet,de donat.inter vir.*& *vxor.*& Matta *de ſucceſſ.p.*4.*q.*18.*a.*8.*n.*14.*fine.*

§. IX.

Digitized by Google

§. IX.

Pecunia à teſtatore relicta, vt ex ea quis alatur, debet conſumi, ſed collocari ad lucrum, & penes hæredem, vel legatarium debet manere, & adminiſtrari.

807 PRædictis notatis reſtat, vt nonnulla notemus peculiariter quoad alimenta legata extraneo, qui non eſt futurus bonorum teſtatoris dominus.

In primis igitur ſi alimenta ſint relicta, & præſtanda ex certa pecuniarum quantitate, ipſam pecuniam non deberi expendi in alimentis, ſed collocari ad licitum, & honeſtum lucrum, vt ex eo lucro percipiantur, & præſtentur alimenta, ex præfata concluſione communi *n.* 787. poſita inferunt Simon de Prætis *lib.4.interp.1.dicta dub.11.n.72.* Corduba *in d.§.ſed ſi filius num.11.* & Surd. *tit.4.d.q.9.n.13.& tit.49.q.40.n.1.* & *per textum in l.diui*, ibi, *vt idoneis hominibus collocetur pecunia, ff. ad l.falc.* tradidere ibidem Doctores Scribentes, Alexander, Barthol. Imola, Caſtrenſis; item alios allegans Lupus *in cap.per veſtras in tertio notabili*, Verſic. *ſeptimo infertur numero prim.* vbi addit, quod poteſt etiam conuerti illa pecunia in emptionem prædiorum, vt ex eorum redditibus alimenta præſtentur, quod & approbat Surdus.

Penes quem autem, an hæredem, vel legatarium, vel
808 tertium pecunia legata, vt ex eius interuſuriis alimenta percipiantur, manere, & adminiſtrari debeat, latè tractat Corduba *d.§.ſed ſi filius n.12.& 13.* duas referens ſententias, primam Angeli, & Iaſonis *in l.cum hi, §.ſi integra, ff.de tranſactionibus per textum in l. fundi Sebuſiani, ff.de vſu, & vſufru.legatis*, aſſerentium debere manere apud hæredem, ab eoque adminiſtrari, vt legatario præſtet redditum pecuniæ, argumento dictæ *leg.fundi*, quam ſententiam ſequitur Surdus *d.tit.9.citato. qu.40. n.11.* non ob textum *in d.l.fundi* ſed ob alias rationes, quas ipſe *n.8.& ſequ.* adducit. Alteram Fulgoſij *in d.l. cum hi, §.ſi integ.* & Hyppoliti *ſing.414* affirmãtium pecuniam legatam, vt ex eius vſuris alatur legatarius, ſi non fuerit adiectum, vt mortis tempore legatarius eam reſtituat, cenſeri relictam, vt legatarius eam habeat pleno iure, & ad ſuos hæredes tranſmittat *arg.l.libertis, libertabuſque meis 4.ff.de alim.& cib.leg.* Ipſe controuerſiam dirimit dicens primo, quod ſi res hæredi relinquatur, & ipſius fructus legantur pro alimentis alicuius, res manebit apud hæredem, qui dabit legatario fructus ad alimenta, vt *in d.l.fundi.* Secundo, quod ſi pecunia legetur, vt ex vſuris legatarius alatur, adiecto, vt mortis tempore eam reſtituat, debet manere apud legatariũ vſque ad mortem, iuxta *d.l.cum hi, d.§.ſi integ.* quod etiam tradunt Surd. *d.q.40.n.13.* & Steph. Gratian. *to.1.c.130.n.23.* Tertio, ſi pecuniam ſimpliciter alicui relinquat teſtator, vt ex vſuris ſe paſcat, ad legatarium ſpectat pleno iure iuxta *d.l.libert.libertabuſq.meis*; eo quod in propoſito (inquit) res ipſi legatario eſt relicta, & illa adiectio, vt ex vſuris eius alatur ad cauſã prælegandi, non ad vſũfructum conſtituendum pertineat, vt expreſsè dicitur *l. pen.fin.ff.de aliment.& cib.leg.* Quarto, & vltimo dicit Cordub. quod ſi pecunia ſit relicta ad alimenta alicuius, neque ipſi ſit legata, neque hæredi data, ſed iis verbis relinquatur, *ex vſuris mille aureorũ volo, vt alatur Antonius*, quod huiuſmodi pecunia neque apud hæredem, neque apud legatarium manebit, ſed idoneis hominibus collocabitur iudicis præcepto, vt ex vſuris Anton. alatur juxta *d.l.Diui, ff.ad falc.*

§. X.

Alimenta alicui extraneo ſimpliciter, & indeterminatè relicta arbitrio prudentis taxanda an debeantur ſolùm ex redditibus.

PRæterea aduertendum legatum alimentorum extraneo factum poſſe eſſe vel ſimplex, & indeterminatũ 809
egens liquidatione, vt ſi teſtator alicui leget alimenta in genere, & in vniuerſum, nil aliud ſignificando, vel taxatum, purà ſi teſtator pro alimentis relinquat taxatiuè tantam, & certam quantitatem frumenti, vini, & olei, lignorum, & aliorum, quæ ad alimenta ſunt neceſſaria; diuerſi modè enim de his legatis alimentorum ſentiunt Iuriſperiti.

Igitur quoties alimenta ſunt alicui ſimpliciter lega- 810
ta, & ea eſſe præſtãda ab hærede ſolum ex redditibus, & non teneri, nec cogi poſſe hæredem deficientibus fructibus vendere proprietates, vt alimenta legata præſtet, & ita in dubio cenſendum voluiſſe, & intellexiſſe teſtatorem per textus *ſupra n.787.* adductos, aſſerunt communiter Doctores, Baldus *in leg.voluntatis, Cod.de fideicommiſſ* Barbatius *conſ.63 vol.2.* Corduba à Lara *in l. ſi quis à liber.§.ſed ſi filius.n.15.& 21.* Simon de Prætis *lib.4.interp.1.dubitatione 11.num.70.& 71.* Surdus *de alim.tit.4.quæſt.9.n.1.3.7.& 28.* Bartholus, Natta, Crauera, Rolandus, Menochius, Benintendus, Marta *locis dict.num.787.relatis*, & innumeri alij à Corduba *dictis numeris 15.& 21.* & Surdo *dict.numer.7.* & Pet. Barboſa *ad l.maritum num. 20. circa finem* allegati. Rationem etiam affert Surdus *d.n.28.* poſt Bertrandum *conſ.268.vol.2.* quia quando legatum alimentorum eſt ſimplex, & indeterminatum egens liquidatione, ex coniecturata teſtatoris voluntate declaratur, teſtator autem non præſumitur voluiſſe hæreditatis ſubſtantiam minuere, ideoque ex quantitate redditruum reſtringitur; Quare iuxta hanc ſententiam ſi patrimonium aliquo anno fructus non redderet, huiuſmodi alimenta alicui extraneo ſimpliciter relicta non præſtarentur, vt etiam in terminis Corduba *d § ſed ſi filius num.15.* poſt Paulum Caſtrenſem *in l.Imperator numer.8.ff.ad Trebell.* & Æmilianum *conſ.146.n.14.*

Contra hanc communem tamen Petr. Barboſa *ad d.* 811
l.maritum d.n.20.fin.& ſeq. ſentit ſi huiuſmodi alimenta ſimpliciter legata non poſſint ex redditibus præſtari legatario, hæredem debere, & cogendum vendere rem hæreditariam, vt illa exoluat. Mouetur præſertim *per textum in l.fin.§.ſin autem ex*, Verſic. *ſin autem legata, Cod. de bonis, quæ liber.* vbi ſi legata annua ſint relicta, pater habens vſumfructum bonorum filio ex teſtamento alterius relictorum, ex redditibus ille debet ſoluere, & ſi redditus non ſufficiant, res alienari debent, vt annua legata exolui poſſint. Ita expreſsè *ibi* decernitur, ergo à fortiori (inquit Barboſ.) idem recipiendum eſt in alimentis relictis, quæ fauorabiliora cenſentur, quam annua legata *l.cum hi, ff.de tranſ.* id quod propter eundem textũ tenuit etiã Picus in repetitione *l.Titia, cum teſtam.§. Titia ff.de legatis 1.q.61.n.157.* & probabile putat Natta *cõſ. 48.n.7.lib.1.* quamuis *conſ.387.num.8.vol.2.* ſententiam communem ſequutus abſolutè dicat, quando alimenta extraneo legantur, debere hæredem prius ſua alimenta detrahere, & ſi ad hoc non ſufficiunt redditus teſtatoris, nihil extraneo alimentorum nomine deberi. Quamuis autem textus *in dict. paragrapho ſin autem ex.* Loquatur in patre, qui habet vſumfructum ex diſpoſitione legis, vult tamen Barboſa, & ſentiunt Iuriſperiti *numero ſequenti* citati quoad legata ſoluenda habere locum etiam in vſufructuario ex diſpoſitione hominis quo-

Digitized by Google

ad obligationem exoluendi æs alienum defuncti teſtatoris, & annua legata ab eodem teſtatore relicta; ac proinde vſufructuarium ex diſpoſitione teſtatoris iuxta dictum §.*ſin autem as*, Verſiculo *ſin autem non habeat*, non ſufficientibus redditibus rerum hæreditariatum ad ſoluenda annua legata à teſtatore relicta debere vendere res hæreditarias vt ſoluat. Quare idem Barboſa *numero 23.ante medium*, ſententiam, quod vſufructuarius ex diſpoſitione teſtatoris non teneatur ſoluere legata ex venditione rei hæreditariæ, quando fructus non ſufficiunt, ait tantum ſaluari poſſe in eo ſenſu, quod ſi redditus non ſufficiunt ad præſtationem legatorum, & quia vno anno ſuperuenit ſterilitas ex redditibus ſolui nō poſſunt, non ob id recurrendum eſt ad alienationem rerum hæreditariarum; ſed potius ex fructibus ſequentium annorum ille defectus ſupplendus eſt iuxta *l.legatum §.vini,ff.de annuis legatis & l.ex eo ff.de tritico, vino, & oleo.* Ad illud autem, quod de præſumpta voluntate teſtatoris dictum eſt *numero præcedenti*, idem Petrus Barboſa *numero* 20.circa medium dicit ſaluari in eo ſenſu, quod teſtator præſumitur velle, vt alimenta magna, vel modica conſtituantur ſecundum quantitatem redditumm iuxta tradita *ſupra hoc cap.* §.31. verum quidquid ſit in aliis annuis legatis, quoad legatum alimentorum ſimpliciter extraneo factum non eſt recedendum à priori ſententia, tum quia communiter approbata, & recepta, tum ob illam rationem præſumptæ voluntatis teſtatoris, quod ſubſtantia hæreditatis non minuatur, & quia teſtator in dubio cenſetur ſe conformare diſpoſitioni legali, iuxta leges autem *ſupra num.*787.adductas, & ſimiles alimenta ex redditibus præſtanda ſunt; non ex alienatione proprietatum.

812 Ex præfata ſententia, quod alimenta legata præſtanda ſint ex redditibus, & pro quantitate redditumm, Corduba *d.§.ſed ſi filius n.*38.infert, quod vbi legatis alicui alimentis teſtator hęredi proprietatem, alteri vſumfructum relinquit, vſufructuarius tenetur alimenta præſtare, non rei dominus, quod argumento à coniugatis *l. Imperator ff.ad Trebell.* & *per textum dict.l.fin.§.ſin autem as,Cod.de bonis, quæ liberis* tradidere Salicetus *in dict.§.ſin autem as,num.*20 Barbatius *d.conſ.* 63.*lib.*2. Picus *in d.l.Titia cum teſtamento §. Titia cum nuberet num.*158.Couarruuias *var.lib.2.cap.2.num.7.*Verſiculo *tertio*, P.Barboſa *ad l.maritum n.22 & 23.*& alij à Couarruuia relati, qui omnes volunt conſtitutionem dicti §.*ſin autem* loquentem in vſufructuario ex diſpoſitione legis habere ob eandem rationem loco in vſufructuario ex diſpoſitione teſtatoris.

§. XI.

Legatum alimentorum taxatum à teſtatore, qui mandauerit pro alimentis tantam pecuniam, tantum frumenti, vini, olei, & ſimilium; an ſit præſtandum ex venditione rerum, ſi redditus non ſufficiunt.

813 SI verò alimenta non ſint ſimpliciter relicta, ſed taxata, & determinata, nempe pro alimentis ſit relicta tanta quantitas pecuniæ, vel frumenti, vini, & olei, & aliorum, quæ ad alimenta ſunt neceſſaria, hoc in caſu ſi redditus rerum hæreditariarum non ſufficiant ad annuam prædictorum alimentorum præſtationem, diſtrahendas eſſe hæreditatis proprietates, tradidere Bertrand. *conſ.*268.*num.1.& ſequ.vol.*2.Tellius *ad l.*10. *Tauri n.*14.Baëtius *tract.de decima teſtatoris cap.2. numer.*83. Corduba *d.l.§.ſed ſi filius num.*17.& Surdus alios allegans *tit.4.d.q.9.num.*18. vbi addit rationem ſcilicet, quia vbi teſtator taxauit alimenta, non eſt locus præfatæ præſumptioni, quod noluerit proprietatem minui, ſed reſultat clara, & expreſſa voluntas teſtatoris, quid & quantum præſtari voluerit; & quando ſumus in claris, non eſt opus coniecturis *l.continuus,ff.de verb.oblig.* & præſumptio veritati cedit *l.cum de indebito,ff.de probat.* ſubdit idem Surdus *n.*31.legatum alimentorum videri etiam taxatum, ita vt non egeat liquidatione, nec ſit locus iudicis arbitrio, quando teſtator reliquit alimēta, qualia, ſeu quę ipſe viuens præſtare conſueuerat (quod etiam Nata *d.conſ.*387.*num.*10.tradiderat) quia dicitur certum, quod ex ea relatione certificatur *l.certum, ff. ſi certum petatur.* At hanc ſententiam, quod in hoc caſu prædia debeant alienari, vt præfata alimenta licet à teſtatore taxata deficientibus fructibus præſtentur, vbi alimenta ſint extraneo relicta (ſicut in præſenti eſt ſermo) Corduba *d.num.*17. dicit nulla certa lege probari, vt vere nulla lex à præfatis Doctoribus affertur; & quod teſtator texauerit, non inducit certitudinem, quod voluerit obligare hæredem illa præſtare ex diſtractione proprietatum hæreditatis, quando fructus non ſufficerent; cenſeri rectè poteſt ſolùm voluiſſe excludere liquidationem, & tranſactionem alias faciendam arbitrio iudicis, vel prudentis viri. Quare etiam hæc alimenta annua legata taxatiuè, relicta à teſtatore vidētur cōprehēſa ſub concluſione communi *ſupr. num.*787.poſita. Addit tamen Corduba in huiuſmodi alimentis annuis cum taxatione relictis ſeruari quod *l.legatum, & l.ex eo ſupra num.*811.Verſic.*quare idem Barboſa adductis* conſtitutum eſt in præſtatione annuorum legatorum ex fructibus certi fundi ſoluendorū, ſcilicet quod ſi redditus fundi vno anno non ſufficiunt ad præſtationem legati, ex redditibus vberioribus ſequentis anni præſtentur, vt tradidere etiam Bartholus *inter ſtipulantem, §. ſacram num.6.ff.de verborum obligatione, & in l.Lucius numero 3.ff. de alimentis, & cib.leg.* Gigas *de penſionibus quæſtione 61.numero* 11.& Petrus Barboſa *loco ſupra dicto numero* 811 *citato*, & hoc maximè verum eſſet, ſi teſtator dixiſſet expreſsè, vt prædicta alimenta taxata, frumentum, vinum, oleum, & cætera legaſſet ex fructibus hæreditatis, in quo caſu expreſsè loquuntur *d. l.legatum, & d.l.ex eo.*

§. XII.

Legatum alimentorum an ſit præſtandum ab hærede vltra vires patrimonij hæreditarij, præſertim non confecto ab hærede inuentario.

VTrum vero legatum alimentorum annuum ſiue 814
ſimplex, ſiue taxatum à teſtatore, hæres teneatur ſoluere vltra vires patrimonij hæreditarij, ſi non fecerit inuentarium; de quo Surdus *d.quæſt.9.numer.33. & ſequentib.& titul.8.priuil.13.per totum*; & Natta *præallegato conſil.387.numer.9.* Certum eſt confecto inuentario in vtroque foro ſcilicet externo, & conſciētiæ non teneri hæredem vltra vires hæreditatis *l.& ſi vltimo §. & ſi præfatum, Cod.de iure delib.* & latè Surdus *de priuil.13.numero 1.& 2.* Certum etiam eſt in foro conſcientiæ hæredem numquam teneri vltra vires hæreditatis. In foro vero externo, ſi non fecerit hæres inuentarium, & legatum alimentorum ſit ſimplex, & interminatum, Doctores magis communiter cum Baldo *in leg.voluntatis numero quarto, & num.quinto, Codic. de fideicommiſſis* tenent hæredem non cogi illud ſoluere vltra vires hæreditatis, eo quod alimenta intelligantur relicta taxanda arbitrio iudicis ſecundum facultates, & non debet plus, vel minus æſtimari legatum. Hoc idem ſentit Surdus vtrobique alios Iuriſperitos allegans, præſertim *dict.priuilegio decimotertio numer.tertio & num.quart.* idem tenentes, & Iaſonem *in dicto paragrapho, & ſi præfatam*, ſentientem oppoſitum, quam etiam ſequi videtur Natta *loco citato.* Si vero alimenta relicta ſint taxata à teſtatore, cum tunc ceſſet ratio illa Baldi,

hæredem

Digitized by Google

hæredem, qui non fecit Inuentarium, cogi illa ſoluere vltra vires hæreditatis, tenent abſque dubio Natta *loco citato*, Bertrandus *conſ.* 168. *volum.* 2. & aſſerit etiam Surdus alios allegans *d. priuil.* 3. *n.* 6. apud quem plura de hac re videri poterunt; ego proſequendò hanc materiam, ex quibus rebus præſtari poſſint, & debeant alimenta enodabo tres ſequentes difficultates.

§. XIII.

Bona fideicommiſſi an poſſint alienari pro alimentis filiorum, & deſcendentium ipſius Teſtatoris, fideicommiſſi inſtitutoris.

815 PRima eſt, an bona fideicommiſſo ſubiecta alienari poſſint, & debeant pro alimentis liberorum, & deſcendentium Teſtatoris, qui fideicommiſſum conſtituit; ſicut alienari poſſunt pro conſtitutione dotis filiorum eiuſdem Inſtitutoris, & etiam reſtitutione dotis, vt *Auth. res, quæ communia de legatis, & l. mulier, §. cum proponeretur ff. ad Trebell. & Auth. de reſtitut. & ea, quæ parit, §. quamobrem*, latè Padilla *in d. Auth. res quæ*, & cæteri Scribentes *ibid.* Peregrinus *de fideicom. art.* 42. *per totum*, Menochius *de præſumptionibus lib.* 4. *præſ.* 189 Ludouicus Molina *de primog. lib.* 4. *c.* 6. *ibidem* Additionator, Fachineus *controu. iur. lib.* 4. *c.* 47. *&* 48. Fuſarius *de ſubſtitut. q.* 531. *cum plurib. ſequentib.* Fontanella *de pactis nuptialibus, clauſula* 5. *gloſſa* 1. *p.* 2. Ant. Theſaurus *deciſ.* 192. Stephan. Gratian. *tom.* 5. *c.* 832. *n.* 32. & Ferentillus *ad deciſionem* 641. *Buratti à n.* 20. *ad* 27. & alij ab iiſdem relati; de qua re agemus cum de dote danda filiabus. Nunc ſolum an ex cauſa alimentorum pro filiis, & deſcendentibus ex ipſo inſtitutore, & grauatis reſtituere, alienari poſſint bona fideicommiſſi; & quidem Gloſſa *in d. Auth. res, quæ, v. obligationum fine, ibid.* Baldus, & alij à Peregrino *d. art.* 4. *n.* 81. & Surdo *de alim. tit.* 8. *priuil.* 19. *initio.* negarunt ex hac cauſa poſſe alienari, tum quia prædlegati textus loquuntur tantum *de dotis conſtitutione, vel reſtitutione*, & conſequenter non ſunt extendendi ad alios caſus *l. cum prætor ff. de iudic.* præſertim vbi agitur de præiudicio tertij in iure ſibi quæſito *l. ob æs, Cod. de prædiis minor.* Nec iuxta multos valet argumentum de dote ad alimenta; cum in dote maior verſetur ratio, ſcilicet alimentorum, & fauor liberorum procreandorum; tum quia iura ſeruant filiis legitimam quam cenſuerunt iuſtam menſuram alimentorum filiis debitorũ, *Auth. de triente, & ſemis in princ.* vltra quam etiam filij grauati fideicommiſſis conditionalibus vniuerſalibus detrahũt Trebellianicam. Pro ſolutione; præmiſſo quod hic agimus tantum de præſtandis alimentis iis, qui per lineam rectam ab ipſo, qui fideicommiſſum inſtituit, & ſic in fideicommiſſo ab aſcendente conſtituto, non verò in fideicommiſſi conſtituto à transverſali, & in extraneis, ſeu transverſalibus ab inſtitutore non deſcendentibus per lineam rectam; cum *dict. Authentic. res quæ, & dictam l. mulier* intelligendam de fideicommiſſo ab aſcendente conſtituto, & in deſcendentibus per lineam rectam ab inſtitutore iuxta communem Doctorum (quos allegant) tradant Ludouicus Molina *d. c.* 6. *n.* 3. & Fuſarius *d. q.* 531. de quo pariter cum de dote filiabus præſtanda agemus.

816 Si legitima vnà cum Trebellianica non ſufficit ad præſtanda filiis, & nepotibus grauatis bona reſtituere, & alimẽta iuxta dignitatem neque ex fructibus bonorũ fideicommiſſi poſſint ſuppleri, licitum eſt huiuſmodi filiis, & nepotibus grauatis diſtrahere bona fideicommiſſi, vt ſibi prouideant de alimentis congruis iuxta qualitatem perſonarum & more regionis. Eſt communis concluſio. Ita Bartholus, Iacobus de Aretio, Cynus, Iaſon, Fulgoſius, Paulus de Caſtro, Cornetus *in d. Auth. res, quæ; ibid.* Padilla *n.* 78. Petra *de fideicom. q.* 8. *n.* 480. Peregrinus *d. art.* 42. *n.* 6. Verſic. *contrarium, & n.* 87. Menochius *de præſumpt. lib.* 4. *præſ.* 191. Simon de Prætis *de interp. vltim. vol. lib.* 4. *interp.* 1. *dubit.* 11. *num.* 73. Verſic. *quartus caſus*. Gomez *ad l.* 40. *Tauri, n.* 87. Pont. *de alim. c.* 17. *n.* 35. Paſchalis Saulius *tract. de alim. reb. fideicom. ſubiectis p.* 1. *q.* 56. Ludouic. Molina. *d. c.* 6. *n.* 8. *ibid.* Additionator, Surdus *de alim. tit.* 1. *q.* 47. *n.* 4. *tit.* 4. *q.* 9. *n.* 39. *& d. tit.* 8. *citato priuileg.* 19. *n.* 1. *& ſequ.* Rota *apud Seraphinum deciſ.* 925. *n.* 2. Vincent. Fuſar. *de ſubſtitutionibus q.* 536. Ant. Merenda *controu. tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 34. Steph. Gratian. *tom.* 5. *d. c.* 832. *n.* 31. *& ſequ.* Caluin. *de æquitate lib.* 1. *c.* 90. *n.* 4. *& ſeqq.* & alij Iuriſperiti, quos cumulant Padilla, Peregrinus, Paſchalis, Menochius, Surdus, & Fuſarius. Probatur hæc ſententia per textum *in d. Auth. res, quæ*, concedentis alienationem fideicommiſſi paterni cauſa dotis, & donationis propter nuptias filiabus Teſtatoris, & fideicommiſſi inſtitutoris, idque ob illam rationem, quod pater tenetur conſtituere dotem congruam filiæ *l. qui liberos, ff. de ritu nupt.* at eadem ratio militat in alimentis, quæ pater, & Auus non minus, quam dotem filiis, & nepotibus iuxta eorum dignitatem exhibere tenentur, vt conſtat *ex l. ſi quis a liberis*, §. 1. & latiùs *in præcedentibus* oſtenſum eſt. Vnde etiam in hoc caſu alimentorum militat ratio *d. l. mulier, §. cum proponeretur*, nempè conuenire voto patris, qui alioqui compelli poterat præſtare alimenta. Confirmatur præterea, quia cauſa alimentorum eſt magis priuilegiata, & neceſſaria, quam dotis cauſa, vt conſtat *ex l. necare, ff. de liber. agnoſc.* & aliis iuribus à Peregrino allegatis, ergo à maioritate rationis diſpoſitio *d. Auth. res, quæ* extenſionem ad alimenta admittit. Confirmatur ſecundò, quia hæres patris tenetur præſtare alimenta filio, vt tenebatur pater, vt etiã ſuperiùs pluribus probatum eſt; hic ergo hæres, & fideicommiſſarius ſucceſſor patris ob hanc cauſam alimentorum filij debet pati, alienari bona fideicommiſſi.

Extenditur hæc concluſio; vt à patre, vel Auo grauatus reſtituere, poſſit alienare bona fideicommiſſi non ſolum pro alimentis ſuis, ſed etiam pro alimentis filiorũ ſuorum, & vxoris, & familiæ neceſſariis. Nam omnes has perſonas pater, ſeu Auus tenetur alere, & ſi videret cogeretur illis præſtare alimenta, vt in præcedentibus late probatum eſt, & conſtat *ex d. l. ſi quis à liberis, §.* 1. *& ſequ.* ita in his terminis Padilla *in d. Auth. res, quæ, n.* 86. Peregrinus *d. n.* 86. Gomez *d. n.* 87. Verſic. 8. *Intellige* Menoch. *d. præſ.* 191. *n.* 7. Surdus *d. priuil.* 19. *n.* 5. Fuſarius *d. q.* 536. *n.* 3. Gratianus *d. c.* 831. *n.* 35. & alij à Surdo, & Fuſario relati, bona igitur fideicommiſſi ad fauorẽ deſcendentium inſtituti iuxta eoſdem Doctores, & etiã attenta *d. Authentica, res quæ*, alienari poſſunt pro alendis omnibus perſonis, quas inſtitutor iure ſanguinis alere tenebatur; & ſic pro alẽdis eiuſdem inſtitutoris filiis, nepotibus, & pronepotibus, & aliis deſcendentibus ſaltem natis, aut conceptis, eodem inſtitutore viuente. Sicut etiam quia non ſolum tenetur præſtare dotem filię, ſed etiam nepoti, & pronepoti, ita etiam pro dotanda nepte, & pronepte licitum eſt alienare bona fideicommiſſi ab Auo inſtitutore, vt communiter Iuriſperiti Scribentes *in d. Auth. res, quæ*, & alij prædlegati: de qua re *parte ſequenti.* An verò etiam pro alendis cæteris omnibus deſcendentibus à primo inſtitutore fideicommiſſo conceptis, & natis poſt eius mortem, & in infinitum alienari poſſint bona fideicommiſſi, vel primogenij latè explicatum eſt *à ſuprà num.* 389. *ad* 400. 817

Extenditur quoque eadem concluſio, vt etiam bona maioratus, & primogenij alienari poſſint pro alimẽtis, poſſeſſoris maioratus, & filiis ſuis, & aliis ſuis deſcendẽtibus, quibus inſtitutor viuens aſtrictus erat iure ſanguinis illa præſtare, fructibus bonorum maioratus ad id nõ ſufficientibus. Ita Padilla *in d. Auth. res, quæ, n.* 79. Gregorius Lopez *in l.* 14. *tit.* 9. *quæſt.* 6. *in Gloſſ. fin.* Gomez *loco, numero præcedenti citato*, Surdus *d. priuil.* 10. *n.* 3. Fuſarius *d. q.* 36. *n.* 5. Couarr. *var. lib.* 3. *c.* 6. *n.* 10. §. *illud autem*, & Ludouic. Molina *de primog. lib.* 4. *c.* 6. *n.* 19. cũ 818

Digitized by Google

in hoc caſu etiam in maioratu militent eædem rationes; Quare dum Corduba *in l. ſi quis à liberis, §. virum, n.* 21. ait Ludouicum Molinam *d.c.6.n.*22. reprobare (ſicut & ipſe reprobat) eos, qui ſentiunt maioratus poſſeſſorẽ poſſe alienare bona maioratus, vt ſe alat, deficientibus fructibus ad id ſufficientibus, non eſt intelligendus in his terminis, ſed intelligendus de poſſeſſore maioratus, quẽ inſtitutor maioratus tempore mortis alere nõtenebatur; etiãſi veriſimile eſſet, quod ſi viueret, ea alimẽta ſoluiſſet; vel etiam certum ſit, quod ſi viueret id facere teneretur: in his enim terminis loquitur Ludou. Molina *d.n.* 22. dum negat poſſeſſorem maioratus pro ſuis alimentis poſſe alienare bona maioratus, non ſufficientibus redditibus. Etſi Padilla, Gregorius, Gomez, & Surdus videãtur loqui etiã de poſſeſſore maioratus, & de illius filijs, & deſcendentibus, quos inſtitutor ſi viueret teneretur alere, licet tẽpore mortis non eſſet aſtrictus alere, quia nõ erãt nati, neque cõcepti, vel veriſimile eſſet, quod ſi viueret, alimenta huiuſmodi ſoluiſſet. Loquũtur enim prædicti Iuriſperiti abſolutè de poſſeſſore maioratus, & dicunt pro ſe alendo poſſe maioratus bona alienare, ſi fructus ad id non ſufficiant, & quod *dicta Auth. res, quæ,* diſpoſitio, quod pro filiis, & deſcendentibus fideicommittentis poſſint alienari bona fideicõmiſſo ſubiecta, ſi deſint bona libera, & fructus bonorum fideicõmiſſi nõ ſufficiant, habeat locum etiam in filiis, & deſcendentibus poſt obitũ fideicommittentis conceptis contra Alciatũ, *conſil.* 640. Couarruuiã *lib.* 3. *var. c.* 6. *n.* 10 Verſic. *illud tamen,* & nõnullos alios à Theſauro *d. deciſ.* 192. *n.* 11. relatos; tradũt etiã Petra *de fideicom. q.* 8. *n.* 394 & 405. Simon de Petris *loco ſuprà n.* 398. *citato,* Theſaurus *d. n.* 11. Rota *deciſionibus allegato n.* 398. *allegatis,* Fontanella *dict. p.* 2. *n.* 77. Ferẽtillus *ad dictam deciſ.* 641. *Buratti n.* 27. & plures alij Iuriſperiti relati à Couarruuia, *vbi ſuprà,* Ferẽtillo, Fontanella, & Theſauro qui tradit ita fuiſſe decisum in Senatu Pedemontano; & ſæpe, in practica in foro ſeruatum ſe vidiſſe teſtatur Peregrinus *de fideicom. art.* 41. *n.* 37. *fine,* (licet ipſe de iure veriorem cenſeat opinionem Alciati) hanc ſententiam quoque amplexus eſt Menochius *de præſ. lib* 4. *præſump.* 189. *à n.* 18. etſi *conſ.* 132. fuerit ſequutus ſententiam Alciati, & fundamentum eſt; quod ſi Auus inſtitutor viueret, teneretur eoſdem deſcendentes alere, & dotare: verum de hac difficultate latius *ſequenti parte* cũ agemus de obligatione dotandi filias.

819 Extenditur item, vt eadem bona fideicõmiſſi poſſint alienari pro alendis filiis ſpuriis, & inſtitutoris, & ipſius filij grauati. Ita Iaſon *in d. Auth. res, quæ, n.* 32 Ludouic. Molina *d. c.* 6. *n.* 19. Surdus *de priuil.* 19. *n.* 9. & alios allegantes, Fuſarius *q.* 536. *n.* 4. & Ferentillus, *vbi ſuprà n.* 28. nam & filiis, ac nepotibus ſpuriis tenetur ſaltem iure Canonico in vtroque foro prouidere de alimentis, vbi aliundè haberi non poſſunt; vel nonniſi cum dedecore, vt ſuperius probatum eſt.

820 Extenditur inſuper etiamſi Teſtator inſtitutor fideicommiſſi, ſiue maioratus expreſsè prohibuiſſet bona alienari ex cauſa dotis, vel neceſſitatis, aut famis, vel alimentorum; nam adhuc pro alimentis ſuis, & filiorũ poſſet filius grauatus bona fideicommiſſi alienare. Ita Molina *d. c.* 6. *n.* 19. & Gratian. *d. c.* 831. 39. etſi contrarium ſentiant Cotta *in memorab. v. dos habet.* Verſic. *ſecundo nota,* Surdus *d. priuil.* 19. *n.* 8. & alios allegans Additionator ad Molinam *d. c.* 19. *n.* 8. Fuſarius *d. q.* 536. *n.* 6. & Caluin. *citato c.* 90. *n.* 44. ob eã rationem, quod tunc nec cauſa dotis filiabus, & deſcendentibus ex Teſtatore poſſent bona in præiudiciũ fideicõmiſſarij alienare iuxta plures Doctores, quos referũt Menoch. *d. lib.* 4. *præſ.* 189. *n.* 116. *initio*; & Fuſarius *q.* 535. *n.* 17. Sed etiã ſtante expreſſa prohibitione Teſtatoris, vt bona nec ex cauſa dotis poſſint alienari; licitam eſſe alienationem, tradidere magis communiter Doctores, quos referunt, & ſequuntur Menoch. *d. n.* 116. Verſic. *contrariũ,* & Gratian. *d. c.* 831. *n.* 38. vbi etiã refert hanc ſententiã latiſſimè defendi & probari à Rota Roman. *in Romana dotis* 30. *Martij* 1618. *coram Veroſpio* de qua re *ſequenti parte.*

Extenditur demum eadem communis concluſio, vt procedat, etiamſi eſſet ſubſtituta cauſa pia; nam illius fauor non prouideret alimentis, & pro alendis grauato, & eius liberis, & aliis, de quibus ſupra deficientibus fratribus erit permiſſa alienatio. Ita Romanus *conſ.* 267. *n.* 1. Peregrin. *d. ar.* 48. *citato, n.* 86. Verſic. *contrariũ circa medium,* & alios allegans Steph. Gratian. *d. c.* 831. *n.* 37. & ſic etiã ex cauſa dotis poſſe bona fideicommiſſi alienari in præiudicium cauſæ piæ ſubſtitutæ tenent magis cõmuniter Doctores, & latiſſimè defendit Menochius *d. præſ.* 189. *à n.* 110. *ad* 139. de qua re *parte ſequenti.* 821

Quid verò quando filius grauatus fideicommiſſo iã habuit legitimam, & etiã Trebellianicam, & vtramque profligauit, & malè vtendo conſumpſit; an tunc etiamſi fructus non ſufficiant, poſſit bona fideicommiſſi alienare, vt ſe alat.

Negant abſolutè etiã pro alimentis ſimpliciter neceſſariis Peregrin. *d. art.* 42. *n.* 87. *fine,* Menoch. *d. præſ.* 191. *n.* 8. Padilla *in d. Auth. res, quæ, n.* 80. Surd. *d. priuil.* 19. *n.* 7. Fuſarius *d. q.* 536. *n.* 7. Additionator ad Molinam *de primog. lib.* 4. *c.* 6. *n.* 8. & plures alij à Surdo, & Fuſario relati, quorum fundamentum eſt quod pater iam amplius non tenetur alere filium, quando ſua lata culpa aſſignatam ſibi pro alimentis legitimam portionem malè conſumpſit, & dilapidauit iuxta tradita *ſuprà n.* 676. & Doctores *ibid.* allegatos. 822

At dicendum eſt etiam pro alendis filiis Teſtatoris, qui malè conſumpſerunt legitimam ſibi aſſignatam, & etiam Trebellianicam poſſe alienari bona fideicommiſſi, quatenus opus eſt, vt illis præſtentur alimenta ſimpliciter vitæ ſuſtentandæ neceſſaria, ſi fructus bonorum ad id non ſufficiant. Et ita in terminis tenet Merenda *d. c.* 34. *n.* 4. *& ſequ.* Probatur à fundamento oppoſito prioris ſententiæ fundamento, ſcilicet, quia etiam filio, qui doloſè, & lata culpa malè vtendo conſumpſit legitimam, ſeu bona nomine alimentorum ſibi à patre aſſignata, pater tenetur præbere alimenta ſimpliciter vitæ ſuſtentandæ neceſſaria, ſi aliundè filius habere non poſſit, vt *ſuprà n.* 681. probatum eſt, & tradunt Iuriſperiti, & Theologi *d. n.* 671. *& n* 670. relati, qui propterea etiã pro huiuſmodi ſententia affirmatiua ſtare videntur. Ad quam etiam confirmandam rectè addit Merenda *n.* 7. quod quatenus diſpoſitio *d. Auth. res, quæ, Cod. communia de legatis* ad hunc vſum trahi non poſſet, alia tamen ratione debet ſuſtineri eadem ſententia; ſcilicet, quia non eſt veriſimile Teſtatorem voluiſſe in hoc caſu bona fideicommiſſi valere, & non poſſe alienari pro alendis ſuis filiis ad ſummam egeſtatem, licet illorum culpa redactis iuxta *l. cum Auus, ff. de condit. & demonſtrat. & l. cum acutiſſimi, Cod. de fideicommiſſis*; quæ duæ leges certè oſtendunt etiam in hoc caſu præſumptam voluntatem patris, vt fideicommiſſum non valeat excludendo filios omninò ab alimentis. 823

Sed quid ſi poſſeſſor fideicommiſſi, ſeu fideicommiſſarius contraxerit æs alienum & fructus bonorum fideicommiſſi non ſufficiant ad ſoluendum æs alienum contractum, & præſtanda alimenta ſibi, filiis, & familiæ; an creditores Iudice Authore poſſint capere omnes fructus fideicommiſſi nulla fructuum parte reſeruata pro alimentis neceſſariis, Merenda *d. c.* 34. *n.* 10. *&* 11. reſpondet affirmatiuè, eo quod fructus pleno iure, & liberè ſpectent ad fideicõmiſſarium, & abſque vllo onere abſolutè ſint illi relicta à Teſtatore, niſi fortè ex eiuſdem Teſtatoris verbis colligeretur voluiſſe, vt fructus etiam reſeruentur pro alimentis, ne fideicommiſſum alienaretur. Quare vbi id non apparet captis per creditores fructibus, alimenta fideicommiſſario, & eius filiis ex bonorum fideicommiſſi alienatione conſtituenda erunt, iuxta eundem Merendam *n.* 12. & Caluinum *allegato c.* 90. *n.* 56. Quod ſi fructus non ſufficerent ad ſatisfaciendum creditoribus filij grauati, certum eſt quod illis 824

Digitized by Google

illis excluſis bona fideicommiſſi alienanda eſſent pro alimentis filiorum,& nepotum fideicommittentis, vt etiam in terminis notauit Gratianus *d.c.*832.*n.*31.Recolenda hic nihilominus eſt doctrina *ſuprà c.6.n.* 487. verſic.*ſed* tradita ex Boërio *deciſ.7.n.7.* & Ioanne Baptiſta Coſta aſſerentibus,quod quando creditoribus patris adiudicantur omnes fructus bonorum fideicommiſſariorum,vel vſufructuariorum,nec pater habet alia bona,creditores debẽt in ſubſidium ex eiſdem fructibus dare alimenta filiis, ad quos poſt mortem patris deuenire debet proprietas,ne eadem proprietas diſſipetur,& quia creditores in tali vſu ſuccedunt in locum patris, qui ex prædictis fructibus tenetur alere filios, & ſic vſusfructus ad creditores tranſit cum tali onere. Videãtur reliqua *ibi* tradita,vbi etiam notatum eſt ex eodem Coſta,creditores debere pati deductionem alimentorum eiuſdem patris.

§. XIV.

Ex cauſa ſtudij, & Artium capeſſendarum,an poſſint alienari bona fideicommiſſi.

825 VTrum autem non ſolum pro victu,& veſtitu, ſed etiam pro expenſis neceſſariis ad capeſſendas artes,& diſciplinas,ſeu ſcientias iuxta ſtatum, & capacitatem grauati,vel filiorum, ac eorum,qui ſunt alendi ex bonis fideicommiſſi,& morem regionis eadem bona fideicommiſſi poſſint alienari? Negarunt poſſe ex hac cauſa ſtudij euerti fideicommiſſum poſt Iaſonẽ, & Angelum *in d. Auth.res,quæ,*& nonnullos alios, Petra *de fideicom.d.q* 8.*n.*488.Padilla *in d. Auth.res,quæ,n.* 91. & Peregrinus *d.art.*42.*n.*92.probat Padilla ex eo,quod nec pater teneatur filium in ſcholas mittere,neque impenſas ſtudij illi miniſtrare; ergo nec pro impenſa ſtudij fideicommiſſum poteſt diminui. Et hanc ſententiam tenet etiam Paſchalis Saulius *tract.de alim.rebus fideicom.ſubiectis q.*57.*n.*2.quando non conſtaret,neque expreſsè ex teſtamento,neque tacitè per coniecturas Teſtatorem fideicommiſſi inſtitutorem eius fuiſſe intentionis,vt ſtudiis litterarum vacaret legatarius.

826 Oppoſitum,& poſſe alienari bona fideicommiſſi ex prædicta cauſa pręfatarum artium,& diſciplinarum,ſeu ſcientiarum addiſcendarum,affirmant in terminis Menochius *lib.4.dict. præſumpt.*191.*n.*12. Verſic.*ſecundus caſus,& numeris ſequ.*& Merenda *d.c.*34.*n.*13.ac etiam Caluinus *de æquitate lib.*1.*allegato cap.*90.& priùs tradidit Franciſcus Curtius *in d. Auth.res,quæ,n.*43.à Padilla *n.*89.relatus.Ratio eſt,quia etiam pater ad huiuſmodi expenſas faciendas,ſicut & ad expenſas victus,& veſtitus obligatur,vt latè *ſuprà n.*62.aliis relatis oſtenſũ eſt:& hæc ſententia ſi pater viuens inſtitutor fideicommiſſi iam filium ſtudiis deſtinaſſet, quibus iam vacare cepiſſet,videtur omninò admittenda,vt in terminis Paſchalis *loco citato*;& Menochius *d.n.*12. Verſic. *primus caſus*,cum præſumendum ſit,quod ſi pater viueret,bona alienaret,& filio ſuccurreret,vt rectè Menochius *dicto* Verſic.*primus caſus.* Sed etiamſi iam non deſtinaſſet,veriſimilis præſumptio eſt,quod ſi idem pater vixiſſet;& filium ipſum capacem,& alicui arti liberali, vel ſtudiis addictum agnouiſſet,expenſis non pepercilſet,vt filius ſtudiis vacaret,& in eis proficeret,vt idem Menochius. Addendum cum Merenda id iuuare ad minorem diminutionem fideicommiſſi;nam filij bonis artibus,& diſciplinis inſtructi poterũt alimenta ſibi honeſtè quærere. Vbi enim filij honeſta arte ſecundum mores regionis poſſent ſibi alimenta quærere, pro eis alendis nõ poſſet fideicommiſſum diminui;nam eo caſu etiam pater viuens non teneretur eos alere iuxta tradita *ſuprà n.*27.*& ſequ.*& ſimiliter nec pater cogitur alere filium, qui ex Doctoratu,vel cauſidicum agens poteſt ſibi alimenta prouidere iuxta tradita *ſuprà n.* 37. etſi contrarium etiam ſit probabile iuxta tradita *ſuprà num.* 36. *&* 38.

Aduertit etiam Merenda *d.cap.*34.*n.*12.ſi liberi ſint idonei inſeruire magnis,& illuſtribus viris,non eſſe pro alimentis fideicommiſſum alienandum. Sed ſatis eſſe,ſi veſtibus inſtruantur,& alia ſupellectili neceſſaria ex bonis reſtitutioni obnoxiis,quod poteſt confirmari; quod in hoc caſu nec pater teneretur alimenta præſtare iuxta tradita *ſuprà d.n.*37. 827

§. XV.

Ob cauſam militiæ an bona fideicommiſſi poſſint alienari.

AN verò poſſint alienari bona fideicommiſſi ob 828 cauſam militiæ, ſeu vt filio grauato ematur dignitas? Negatiuè reſpõdent Angelus, Paulus de Caſtro, Iaſon *in d. Auth.res,quæ,ibid.*Padilla *n.*88.Petra *d.q.*8. *n.*486.Peregrinus *d.art.*42.*n.* 93. & Menochius *dicta quæſt.*191.*n.*22.eo quod pater non teneatur impendere, vt dignitatem filio emat. Dicerem quod ſi emptio dignitatis iuuaret(quia grauatus ea obtenta poſſet ſibi prouidere de alimentis iuxta ſtatum ſuum neceſſariis, & congruis) ad minorem diminutionem fideicommiſſi ex cauſa alimentorum,quæ alioqui eodem grauato, & eius filiis eſſent præſtanda; Iudex poſſet pro tali emptione iubere alienationem bonorum fideicommiſſi,quia talis præſumenda eſt voluntas Teſtatoris;ſcilicet vt fideicõmiſſum quantum fieri poteſt,ſaluetur.

§. XVI.

Filio petenti alimenta, an pater poſſit aſſignare legitimam, vt ex eius fructibus ſe alat.

DIfficultas ſecunda eſt,an filio petenti aliméta,pater poſſit aſſignare legitimam,ex cuius fructibus poſſit ſe ſufficienter iuxta ſtatum ſuum alere.

Ratio dubitandi eſt,quia legitima viuente patre non 829 debetur, nec peti poteſt à filio,vt *per textum in l.cum quæritur,ff.de inofficioſo teſtamento in l.*1.*§ ſi Impuberi, ff.de collat.bono.in l.*1.*§.interdum,ff.de vulg.& in l.vltima,ff.de liber.agnoſc.* tradunt communiter Iuriſperiti, quos latè referunt Vincentius de Franch. *deciſ.*133.*n.*1. Duennes *reg.*556.*n.*1. M.Ant.Cucchus *de legitima in quæſt.an legitima augeatur,n.6.*Claudius de Battendier *de legit.tit.*8.*n.*11.Merlinus *tract.de legitima lib.* 5.*tit.* 3.*q.*1.*n.*1.& Surd.*de alim.tit.*8.*priuil.* 26.*n.*1.quemadmodũ igitur pater non poteſt cogi ad dandam legitimã filio inuitus,ita(cũ pater,& filius non debeant ad impensa iudicari)nec filius debet cogi ad illam recipiendam; maximè,quia ſi in hoc verſatur fauor patris, verſatur etiam fauor filij,qui alioqui læderetur in duobus;primò quia ſi fructus legitimæ conſignatæ non aſcenderent ad ſummam.cum qua poſſet viuere, cogeretur vendere proprietatem,quod iura abhorrent,*l.qui bonis,ff.de ceſſ. bon.* Secundò quia quamuis legitima debeatur quoad quantitatem inſpecto tempore mortis, ſi tamen fuerit conſignata in vita,etiam auctis facultatibus non augebitur; & propter hæc aliqui Iuriſperiti à Vincentio de Franchis *d.deciſ.* 133.*n.* 8. relati negatiuam partem ſuſtinent.

Nihilominus Doctores aſſerunt communiter patrem 830 poſſe in vita aſſignare legitimam filio etiam inuito. Ita Baldus *in l.*2.*Cod.de reuocandis,iis,quæ in fraud. creditorum* Duennes *d.reg.*356.*n.*2.*limitatione* 2.Peregrin. *de fideicom.tit.*36.*n.*16.*fine.*M.Ant. Cucchus *d. verbo ex ſubſtantia deficientis n.*7.Merlinus *d.q.*1.*n.*12.Iaſon, Bartholus,Paulus de Caſtro relati à Duenne,& à Vincentio de Franchis *d. deciſ.* 133. *n.*2. 12.*&* 15. vbi in

facti

facti contingentia ait hanc ſententiam ſequutum fuiſſe Senatum Neapolitanum vno tantum excepto. Probât hanc ſententiam Baldus,& alij ex textu *in l.illud, Cod. de ſacroſ. Eccl.ex textu in l.quoniam nonnulla, Cod.de inoffic.teſtam.ex textu in l.ſi quando*, §. 1. *C.eod.& ex textu in l.cum quo peculio*, §.*fin.ff.ad l.falcidiam*, quibus tamen textibus reſpondet Vincentius de Franchis *d.deciſ.*133 *à n.* 10. *& duobus ſequ.* Ratio concludens videtur ea, ſcilicet quod in fauorem patris ſit iure introductum, vt illo viuente legitima filiis non debeatur; cui fauori propterea pater poteſt renunciare, *l.penult. Cod. de pactis*, *& l.ſi Iudex*, *ff.de minor.* quod ſi legitima aſſignata non reddat fructus ſufficientes, ad congrua alimenta, pater teneretur ſupplere, *vt in praecedentibus* notatum eſt. An verò ante mortem patris auctis, vel diminutis eius facultatibus diminuenda, vel augenda foret legitima, explicabitur *parte ſequenti*, vbi de legitima filiis debita; diminuendam, vel augendam poſt alios tradunt Peregrin. *d. artic.* 36. *numer.* 18. & Merlinus *d.tit.*3.*q.*1.*n.*9.*&* *q.*7.*n.*14. poſſe etiam patrē legitimā ſimul in eius vita datam reuocare, tradunt Doctores communiter, quos referunt, & ſequuntur Pereg. *d.ar.*36.*n.*15. Surd.*d.priuil.*26.*n.*2. & Merlinus *d. q.* 1. *n.*8. qui tamen *n.*10.*& d.q.*7.*n.*15. cū aliis declarat, id nō procedere in caſu, quo validè pater aſſignauit per contractum ipſam legitimam filio; nā data (inquit) validitate actus aut quia emancipatio interuenerit, aut iuramētum fuerit adhibitum, aſſignatio efficitur irreuocabilis, illamque pater non poteſt retractare: & in hoc caſu ait idem Merlinus *d.n.*15. quod ſiue minuantur, ſiue augeantur bona paterna, non diminui, neque augeri ipsā legitimam, ſed de hac re infra parte ſequenti.

§ XVII.

Pater deprehenſus diſsipator bonorum, an poſsit cogi ad aſsignandam filio certam portionem bonorum pro alimentis, vel pro legitima.

DIfficultas tertia eſt, an vbi pater eſt diſſipator bonorum illis abutendo, filij petere poſſint, & pater cogi ad id poſſit, vt ſibi pro alimentis aſſignetur certa portio bonorum paternorum; vel etiam legitima portio.

831 Multorum ſententia fuit patrem non poſſe cogi neque ad aſſignandam legitimam, neque certam portionē bonorū. Ita Baldus *in l.non poteſt ff de adopt.* Barthol. *in l.ſi quis pro eo*, §.1.*ff.de fideiuſſ.* Iaſon *in l.ſi conſtante n.*197.*ff.ſolut.matr.& in* §.*ſi quis in fraudem n.* 3. *inſtit.de action.& in l.nam & poſtea*, §.*ſed etſi quis n.* 4. *ff.de iureiurando.* Arias Pinellus *in l.*1.*p.*3.*n.*75.*Cod.de bonis maternis*, Scaccialupus *in l.frater à fratre n.*112. *ff.de conditione indebiti*, Caſſaneus *in conſuet. Burgun. rub.*7.§.2.*n.*4 Vaſquius *quaeſtionum illuſtrium c.*37.& plures alij Iuriſperiti, quos latè referunt Duenna *reg.* 356 *ampliat.*1. Ceuallos *com.contra com.q.* 506. *initio*, Vaſquius *d.c.*37.*n.*1.& Surd.*de alim.tit.*8.*priuil.*26.*n.*6. Verſic.*contrar.* Mouentur primò (ſi ſermo ſit de legitima) quia legitima non debetur niſi patre mortuo, vt per iura *ſuprà n.*829 adducta; & Doctores communiter; neque vlla lege cauetur illam deberi antea ob inopiam patris. Secundò, quia iniquum eſt ab hominibus ingenuis auferre liberam rerum ſuarum adminiſtrationem, & alienationem, ſeu liberam poteſtatem de rebus ſuis diſponendi, *l.altius*, *ff.de ſeruitut.& l. non vſque adeo*, *ff. ſi à patre fuerit manumiſſus.* Etſi parentibus nefas eſſe videtur liberis impedire rerum ſuarum adminiſtrationem, ac alienationem vt *in d.l.non vſque adeo*; quāto magis (inquit Vaſquius) nefandum eſſet, vt liberi parentibus talem alienationem impedire vellent contra pietatem, ac reuerentiam parentibus debitam, argumento per totum, *ff.& Cod. de obſequiis.* Tertiò quia adeſt aliud remedium ordinarium pro alimentis filiorum, ſcilicet vt patri bona diſſipanti interdicatur adminiſtratio & detur Curatoribus *l.*1.*in fin.ff.de curat. furioſ.* vel vt detur cautio, aut fideiuſſio de non diſſipanda hæreditate atque filiorum legitima; vel fiat ſequeſtratio; vel pater ad alimenta præſtanda cogatur per fideiuſſores ſingulis menſibus.

832 Quibus tamen non obſtantibus Doctores magis cōmuniter conueniunt, patre, ſiue culpa, ſiue in fraudem, diſſipante bona, per Iudicem ad petitionem eorundem eſſe aſſignandam filiis portionem bonorum ipſius patris pro alimentis, vel pro legitima; quæ poſtea pater non poterit obligare, nec alienare, & ab eis excludentur omnes patris creditores poſteriores. Ita Baldus *in l.*2. *C. ſi in fraud.patron.* Caſtrēſis *in l.Imperator*, *n.*6.*ff.ad Trebellianum*; *ibid.* Alex.*n.*13. Roman.*in l.*2. *quod ſi in patre*, *ff ſolut.matr.* Cagnolus *in l.fin.n.*290. *C. de pactis.* Decius *in l.bis nulla in fine*, *ff de iudiciis*, Palacius *in c. per veſtras*, §.17.*n.*14. Eman. Suar. *in Theſauro recept.v. filius*, *n.*203. Boër.*deciſ.*61.*n.*17.*&* 18. Ceuall.*d.q.*506.*in princ.& fine*, Duennes *d.reg.*356 *dicta ampliat.*1. Verſic.*contrarium*, Peregr.*de fideicom.tit.*36.*n.*16. Surd.*d priuil.*26 *n.*5.6.*& ſequ.priuil.*77.*n.*7.*& priuil* 88.*n.*3. Fachineus *controu.iur.lib.*12.*c.*59. M Ant Cucchus *de legitima in quaeſtione*, *legitima an augeatur*, *&c.n.*8. *circa finem*, Corduba *in l.ſi quis à liberis*, §. *item reſcriptum*, *n.*15.*ff.de liber.agnoſc.* Mangilius *de imputat.q.*44.*n.*7. Carpan.*ad ſtatut. Med.to.*2.*c.*485.*n.*85.*&* 8. Merlinus *de legitima lib.*5.*tit.*3.*q.*6.*n.*16. Steph Gratian. *diſcept. for.to.*1.*c.*44.*n.*18.*& ſequ.* Ludouic. Molina *de primog. lib.*2.*c.*16.*n.*9. Pont.*de alim.c.*17.*n.*36. Molfeſ. *ad conſuet.Neap.p.*3.*q.*1.*n.*16.*fine*, Merenda *contr.iur.to.*4.*lib.*24.*c.*48.*n.* 224. & innumeri alij Iuriſperiti à Duenne, Surdo, Corduba Peregrino, Carpano, Ludouico Molina, & Mangilio relati, & æquiorem ſententiam appellant Duennes, & Ludouicus Molina; atque iuxta eam fuiſſe iudicatum teſtantur Boërius, & Ceuallos. Ratio eſt, quia alimenta à patre debentur filio, quorum filij ſunt creditores, vt *ſuprà hac parte* ſæpiùs probatum eſt; ergo patre bona diſſipante, poterunt filij agere vt ſibi aſſignētur bona pro alimentis; & Iudex præcipere debet portionem bonorum, quorum redditus ſufficere poſſint pro iiſdem alimentis filiorum, ne alioqui omnibus bonis à patre dilapidante diſſipatis, ipſi poſtea nihil habere poſſint, vnde ſe alant, & ad id confirmandum confert, primò quod pater grauatus reſtitutione, vel diſſipans bona filij aduentitia, quorum vſumfructum ad ipſum eius vita durante poterat habere, cogitur reſtituere bona nō expectata morte, *d.l.Imperator*, *Cod.ad Trebell.* ſecundò quia patre diſſipante dotes maternas filij, illum Iudicis officio cogere poſſunt, vt ſint ſibi ſaluæ; vt Bartholus *in l.ſi cōſtante*, *n.*63.*ff.ſolut.matr.*& alij à Fachineo *d. c.*59. Verſic.*prioris ſent.* relati. Tertiò, quia marito malè adminiſtrante bona vxoris dotalia, & ad inopiam vergente, ea bona ſunt in tuto collocanda, & ante ſolutum matrimonium ab vxore repeti poſſunt, *l.vbi adhuc*, *C. de iure dotium*, Gloſſa *ibid.* verbo, *ad inopiam fine*, Rota Romana *apud Puteum lib.*3.*deciſ.*359.*initio*; & alij à Merlino *d.q.*6. relati & eſt communis Doctorum, vt teſtatur Scipio Rendina *in promptuario receptarum tit.de viro & vxore*, *qui eſt* 123.*n.*6. vbi tamen ex Doctoribus communiter ita aſſerentibus, vxorem non poſſe conſequi omnia bona mariti ad inopiam vergentis, ſed ſolum bona dotalia, vel quantitatem bonorum mariti adæquantem quantitatem ſuæ dotis. Quartò debitor in diem ſi ex noua cauſa efficitur ſuſpectus, cogi poteſt, vt præſtet fideiuſſorem de ſoluendo die aduenīente *l.quaeſitum*, *ff.de pignoribus*, Gloſſa *ibidem*, verbo *inter eos*: Alexander, Baldus, Iaſon à Surdo *d.priuil.*26.*n.*9.*fine*, & Fachineo *dicto verſic.prioris ſententia*, relati. Cū ergo cæteris creditoribus pro eorū ſecuritate cōcedātur ſupradicta remedia, licet eorū cauſa nō ſit ita fauorabilis, ſicut cauſa alimentorum, aſſerendum eſt, etiam filios

poſſe

Digitized by Google

poſſe ſibi proſpicere ob euidens periculum petendo bonorum aſſignationem pro ſecuritate ſuorum alimentorum ſibi à patre debitorum.

833 Non obſtat primum argumentum prioris ſententiæ ſcilicet legitimam regulariter non deberi viuente patre. Nam reſpondetur primò id verum non mutato rerum ſtatu;ſecus mutato ſtatu rerum;vt hic dum pater bona dilapidat,& eſt euidens periculum, vt nihil ſit remanſurum pro ſoluendo filiis debito alimentorum;hoc enim caſu poteſt peti ante mortem patris; ſicut peti poteſt ante tempus quod debetur à debitore ſuſpecto. Ita Fachineus. Secundò reſpondetur,in hoc caſu dilapidationis bonorum paternorum à patre, legitimam non exigi ante diem,& obitum illius;quia per illam ſeparationem portionis bonorum,vt filij habeant,vnde ſe ſuſtentent,eiſdem filiis aſſignatæ per Iudicem,non poteſt dici facta ſolutio,ſed quædam aſſecuratio, vnde alimenta filij percipiunt;nam debitum pro alimentis,ad quæ pater etiam viuens tenetur,& ſub conditione,vel in diem quo pendente cauendum eſt,vt pater non ſit ſoluendo, quando dies,vel conditio aduenerit;vt ſit, quando debitor eſt ſuſpectus & in aliis caſibus *numero præcedenti, Verſic. & ad id confert*, enumeratis. Ita Surdus, Gratianus,& Māgilius. Tertiò reſpondetur,quod licet filius non habeat ius viuente patre in legitima;tamen Iudex omni æquitate ſuadente,eiuſdem filij indemnitati conſulere debet;ſicut probatur *in d.l.Imperator*,& paternā prodigalitatem,ac fraudulentam alienationem frænare; cum Reipublicæ interſit, ne quis ſubſtantia ſua malè vtatur,*d.l.vbi adhuc,& cap.per veſtras de doc. poſt.diuort reſtit*. Ita Merlinus *d.q.6.n.6.*

834 Non obſtat ſecundum de ſaluanda patri libertate adminiſtrationis;reſpondetur libertatem adminiſtrationis competere,dum benè diſponitur de rebus,ſecus vbi per libertatem alteri imminet fraus,vel damnum;ac proindè in hoc caſu, ſicut & in aliis *n.*833.enumeratis, melius eſt in tempore occurrere,quam poſt illatum vulnus remedium quærere. Quin imò neque in hoc caſu aufertur libertas adminiſtrationis, nam cum pater tentatur filio de alimentis neceſſariis prouidere,non impeditur in adminiſtratione rerum ſuarum,licet cogatur aſſignare tot bona,quæ ſufficiant ad legitimam,ex quibus filius alatur;hoc enim modo dicitur ſoluere debitum,& non magis impeditur, quam ſi pro alio quouis debito exigeretur. Neque id eſt contrà reuerentiam patri debitam,nam potiùs eſſet contra reuerentiam,ſi filius ſingulis menſibus cogeretur cum patre litem habere.

835 Non etiam obſtat tertium,nam ad illud de interdictione adminiſtrationis, verum eſt in caſu diſſipationis poſſe patri dilapidatori interdici adminiſtrationem bonorum,& Curatorem dari,ſed id fieret cum iniuria patris;nec cogendus eſt filius vti tali remedio, cum alia ei ſuppetant minus odioſa prout eſt petere ſibi aſſignari bona neceſſaria pro alimentis. Ad illud de fideiuſſione reſpondetur quidquid ſit in aliis caſibus,inter patrem, & filium non eſt locus fideiuſſioni, quando agitur pro legitima,& alimentis ob dilapidationem;cum ſit vtilius & tutius aſſignari aliquid, ex quo illa percipienda ſūt, quam ſe committere fragilitati cautionis;cui propterea non tenetur ſe filius ſubmittere, ne ſingulis menſibus, ſeu ſæpiùs cogatur litem habere contra fideiuſſores,& interim fortè non habeat vnde ſe alat. Ita poſt alios Merlinus *d.q.6.n.*8.Gratianus *d.c.*24.*n.*22.& 23.Māgilius *d.q.*44.*n.*10.& Surdus *d.tit.*8 *priuil.*88.*n.*2.& 3. & ita etiamſi maritus, vel ſocer ad inopiam vergens vxori dotem conſtante matrimonio repetenti offerat fideiuſſores de dote conſeruanda,vel reſtituenda, non eſt audiendus,nec dotis exactionem ob talem oblationem euitat,ex communi Doctorum,quos refert, & ſequitur Scipio Redina *in allegato promptuario receptarum tit. de fideiuſſoribus qui eſt* 47.*n.*2. quia non debet mulier ſe committere cautionis fragilitati,& quia per remediū *l.ſi conſtante,ff.ſoluto matrimonio,& l.vbi adhuc,Cod.de iure dotium*,concedentium vxori dotis repetitionem viro ad inopiam vergente non fuit prouiſum, vt mulier reddatur tantum de dote tuta,ſed etiam vt ex fructibus tam ipſa,quam filij alimenta percipiant,vt in dictis legibus patet;ſi autem mulier cautionem accipere cogeretur non eſſet ſuis neceſſitatibus conſultum.

§. XVIII.

Patre dilapidante bona, an filius agere poſſit, vt legitima ex bonis paternis ſeparetur, & ſibi aſſignetur.

PORrò in propoſitione præfatæ ſententiæ magis communis,dixi,*pro alimentis,vel pro legitima*,quia inter nonnullos ex Iuriſperitis, pro eadem magis communis ſentētia relatis eſt diſſēſio,ſcilicet an patre bona dilapidāte per Iudicem portio bonorum paternorum ſit filiis petentibus aſſignanda tantum pro alimentis neceſſariis aſſecurandis ex redditibus eorundem bonorum aſſignatorum percipiendis, non verò debeat aſſignari abſolutè, & vt legitima filiis debita;an verò aſſignāda ſit legitima ipſa excorporanda de bonis ipſius patris dilapidatoris,aliqui igitur ſentiunt eſſe quidem aſſignanda ex bonis paternis aliqua, quorum redditus ſufficiant ad alimenta filiorum,ſolum pro cautione, & aſſecuratione alimentorum,vt probant tradita *à n.*832. non verò aſſignandam abſoluiè legitimam,quæ deberetur mortuo patre. Ita expreſsè Corduba *in d. §. item reſcriptum n.*16 Merenda *d.c.*48.*n.*225.& 226.& idem ſentire videntur Surdus *d.priuil.*26.*n.* 10. & aliis *locis ſupra n.*832.*citatis*,Stephanus Gratianus,& Mangilius *locis eodem n.*832.*relatis*; quatenus dicunt in hoc caſu patris dilapidantis bona,legitimam à patre nō exigi ante diem, vel mortem illius; quia aſſignatio illa bonorum pro alimentis, & pro legitima non fit abſolutè, itaut bona per Iudicem aſſignata patri totaliter adimātur,& filio abſolutè aſſignentur; ſed fit ea aſſignatio potiùs aſſecuratio quædam, eo quod bona aſſignentur; ſolum pro filiorum cautione, vt habeant,vnde alimenta percipiant. Probant hanc ſententiam Corduba, & Merenda *argumento ſuprà n.* 831. *adducto*,quod legitima propriè non debetur,nec exigi poteſt patre viuente, ſed ſolum tempore mortis compellitur pater eam filiis relinquere. Confirmat Merenda,quia legitima propriè eſt triens,vel ſemis hæreditatis parentibus, vt *in Auth.de triente,& ſemiſſe*,& hæreditas non datur eius, qui viuit. Neque valet(inquit Merenda) argumentum de alimentis ad legitimam; tum quia alimenta neceſſaria debentur ſemper etiam viuente patre;legitima tātum tempore mortis relinquenda; tum quia legitima indiſtinctè debetur filiis;alimenta autem debentur tantum,ſi aliundè filij non habeant vnde viuant, *l.ſi quis à liberis,§.ſed ſi filius.ff.de liber. agnoſc.* & latè *ſuprà cap.*1.probatum eſt. Nec alimentorum præſtatio (ait idem Merenda) æque grauat patrem,ac facit legitimæ aſſignatio. Quare idem Merenda *n.* 226. ſubdit, quod Iudex in hoc caſu patris dilapidatoris debet filiis aſſignare bona paterna in ea ſolum quantitate,vt ex eorum fructibus,ſeu redditibus filij poſſint percipere ſufficientia,& congrua alimenta,& non plus nec minus; quia cum aſſignatio ſit permiſſa ſolum ex cauſa alimentorū quæ pater obligatur præſtare filiis,non debet excedere limites præfatæ obligationis paternæ;quia cauſa limitata parit limitatum effectum *l.in agris,ff.de acqui.rer.dom.*Denique *eodem num* 226.*fine* dicit, quod poterit etiam pater,ſi ad bonam frugem redierit, aut alia ratione idonea filiis ſatisfecerit, recuperare huiuſmodi bona,quod etiam probat idem Merenda *tom.*3.*lib.*16. *cap.*37.*n.*4.& *ſequentibus.* 836

At alij Iuriſperiti in hoc caſu dilapidationis bonorum paternorum aſſerunt abſolutè etiam in vita patris 837

eſſe

Digitized by Google

eſſe aſſignandam filio,ſeu filiis legitimam excorporandam de bonis ipſius patris; ita ex præallegatis *ſuprà n.* 831. Alexander,Cagnolus,Decius. M Antonius Cucchus,Ludouicus Molina,Duennas,Ceuallos,Carpanus, Peregrinus,Molfeſius,Merlinus *locis d. n.* 832.*citatis*, & plures alij à Duenna,Molina, Peregrino *locis eodem num.*832.*allegatis*,& Pinello *in d.l.*1.*p.*3.*num.*75. *initio.Cod de bonis maternis* relati , & idem puto ſentire Gratianum,& Mangilium *locis eodem num.*832.*allegatis*;quia regulam generalem,quod pater viuens non cogatur legitimam dare filiis limitant in hoc caſu dilapidationis bonorum;ſiue culpa,ſi in fraudem à patre fiat, in quo aſſerunt legitimam in vita patris per Iudicem debere aſſignari ; & allegant plures ex prædictis Iuriſconſultis,nempè Ceuallum , Peregrinum , Ludouicum Molinam,Alexandrum ; & hanc ſententiam Merlinus *d q.*6.*n.*16. ait probari per tradita *ſuprà d.num.*832.ad confirmandam ſententiam communem ibi propoſitam: quod enim *in d. l. Imperator* , patre grauato reſtituere dilapidatore,& *in l.vbi adhuc*, marito vergente ad inopiam;& *l.ſi quæſitum*,debitore effecto ſuſpecto fugæ dicitur,& diſponitur;idem patre dilapidante bona, videtur dicendum in legitima liberorum, cum & legitima in vita patris ſit quaſi debita filiis,*l.& quia, ff pro ſocio,l.cum furioſus finali,§.ſin verò perpetuo,Cod.de Curatore furioſi,& l.vnica , Cod. de his,qui ante apertas tabulas*,Corduba *in d.§.item quæſitum n.* 17. Tiraquellus *in l.ſi vnquam v.ſuſceperit liberos,num.*113.*Cod. de reuoc.donat.*Padilla *in l.*3.*n.*32. *Cod. de iuris , & facti ignorantia*;& alij Iuriſconſulti, quos allegat Auguſtin. Barboſa *collectaneo ad d l.cum furioſus,n.* 11. Confirmat idem Merlinus *n.*15. quia ſi bona paterna in hoc caſu eſſent aſſignanda tantum pro alimentis , & non totaliter excorporanda de patris bonis , ſi filius ſit in ſtatu , quo alimentis non egeat , putà quia habeat dotes vxoris , aut quaſi Caſtrenſe peculium; ceſſaret hæc prouiſio , cum non debeantur alimenta ei,qui non indiget;& ſic filius poſſet omninò defraudari ſua legitima ob culpam,& fraudem patris bona ſua diſſipantis quod non videtur vllo modo admittendum,quare idem Merlinus *n.*16. *fine* ad maiorem confirmationem ſubdit quod in hoc diſſipationis bonorum paternorum hæc prouiſio aſſignationis portionis eorundem paternorum, non fit à lege ſolum,vt filius alatur,vt Doctores *numero præcedenti* putant;ſed etiam vt tutus reddatur à dilapidatione patris,ac fraudulentis, & captioſis alienationibus,quæ legitimæ non præiudicent. Ad fundamentũ illud,quod legitima filiis non debetur , viuente patre, idem Merlinus reſpondet prout in reſponſione tertia *ſuprà n.*833.adducta , & huic opinioni vt æquiori , & etiam magis communi,& iuxta quam fuiſſe iudicatum teſtantur Boërius,& Ceual.*locis ſuprà n.*832.*cit.* ſubſcribo , & iuxta hanc ſententiam etiamſi pater rediret ad bonam frugem ,non poſſet reuocare huiuſmodi aſſignationem , & recuperare bona pro legitima à Iudice filio aſſignata , vt tenet Merlinus *loco citato* ; iunctis iis , quæ tradit *eodem tit.* 3. *quæſt.* 7. *num.* 15. vbi ait quod quando pater ſolemniter , & validè in vita filio aſſignat , & conſtituit legitimam tradendo tot bona , aſſignatio eſt irreuocabilis : aſſignatio autem quæ per iudicem fit eſt aſſignatio ſolemnis,ſeu ſolemniter facta , & conſequenter debet efficere aſſignationem legitimæ irreuocabilem.

§. XIX.

Vbi debitore alimentorum dilapidante bona, & vergente ad inopiam,per Iudicis decretum fundus pro alimentis creditori alimentorum aſſignatus eſt; an ſi debitor poſtea efficiatur diues, & induſtrioſus,ab eo reuocari poſſit. Vbi an dos ob inopiam mariti reſtituta per ſuperuenientes diuitias debeat reuerti ad maritum.

838 SEd huius rei occaſione breuiter explicandum eſt, an fundus pro alimentis filio,vel alteri,cui debeantur alimenta iure ſanguinis ob dilapidationem bonorum,vel vergentiam patris , vel debitoris ad inopiam, per Iudicem aſſignatus;ſi pater,ſeu debitor alimentorum ad meliorem frugem , aut fortunam peruenerit, reuocari poſſit. Ad hanc dubitationem affirmatiuè reſpondet Merenda *controu.iuris tom.*3.*lib.*18.*n.*4.*& ſequ. & tom.*4.*lib.*24.*cap.*48.*num.* 26.probat,quia huiuſmodi aſſignatio per Iudicem fit tantum cauſa inopiæ pro ſecuritate alimentorum,itaut fundamentum,quo nititur decretum,ſeu aſſignatio Iudicis,ſit cautio,& aſſecuratio , ne alimenta differantur ; vel omninò deficiant alimentario propter egeſtatem,quæ debitori malè vtenti rebus ſuis præuidetur , ſeu præſumitur probabiliter ſuperuentura : cum ergo ſuperuenientibus diuitiis , & diligentia , & induſtria debitoris, qui in poſterum non ſit malè rebus ſuis vſurus,ceſſat prædicta cauſa,& fundamentum decreti Iudicis , quo bona creditori alimentorum aſſignauit;ceſſabit etiam dicta Iudicis prouiſio, & aſſignatio , quæ præſumi debet ab eo facta ſolum pro tempore durantis inopiæ,& neceſſitatis,ac periculi,ne creditor defraudaretur alimentis;& conſequenter aſſignatio poterit reuocari , & per debitorem alimentorum recuperari bona aſſignata,cum id ſibi multum referre poſſit,& eſſe minus oneroſum,& diſpendioſum, quàm alimenta ipſa præſtare , & ad id faciunt textus *in l.cura,§.deficientium,ff. de muneribus , & honoribus, in l.ab his oneribus,§.*3.*&* 4.*ff.de vacatione, & excuſatione munerum,& in l.ſemper,§.negotiatores,ff. de iure immunitatis*,ex quibus textibus colligitur , quod excuſatio , vel diſpoſitio. quæ fit , & inducitur propter diuitias,vel paupertatem,aut aliam cauſam de natura ſua non eſt perpetua , ſed temporalis , & ceſſat ſuperueniente aliquo,per quod ceſſat cauſa diſpoſitionis.

839 Confirmari à fortiori poteſt hæc ſententia, quia dos reſtituta,ſeu bona dotalia , aut pro dote recepta hypothecata vxori per Iudicem reſtituta,& aſſignata eidem vxori ob vergentiam mariti malè bona adminiſtrantis ad inopiam cum periculo , ne dos vxoris periret , ſi vir poſtea efficiatur diues , & ſoluendo , ac diligens , atque induſtrius debent eidem marito reddi,& ad eius adminiſtrationem reuerti. Vt tradidere Dynus, Baldus, Angelus *in l.ſi conſtante in principio , ff. ſoluto matrimonio:ibidem* Romanus *num.*46.Iaſon *num.*229. Crotus *in* 2.*lect.num.*229.idem Baldus *in l.vbi adhuc,Cod. de iure dotium,ibidem* Albericus,Henricus *in cap. per veſtras in fine de donat.inter vir.& vxor.ibidem* Ioannes Lupus §.25.*ad finem*,& alij à Tiraquello *in tract. ceſſante cauſa,limit.*14.*num.* 4. relati , quorum etiam ſententiam amplexus eſt Merenda *d. libr.* 16. *capit.*36.

840 Et nihilominus vxor ſemper retinet naturale dominium rei dotalis,cum non tranſeat in maritum quoad omnes effectus , ſed ſolum quoad ius adminiſtrationis , & recipiendi fructus pro oneribus matrimonij ; vt *per textum in l. in rebus*,Ibi,*cum equidem res ſcilicet dotales,& ab initio vxoris fuerint,& naturaliter in eius permanſerint dominio,Cod.de iure dot.* docuerunt magis cõmuniter Iuriſperiti à P.Barboſa *in l.dotalem* 62. *n.*2.

Digitized by Google

n. 2. relati, & alij, quos referunt, & ſequuntur Garzias *de expenſis cap.* 13. *num.* 7. Spino *in ſpeculo teſtam. Gloſſa vndecima num* 74. *&* 76. Caſtillus latiſſimè *de vſufruct. cap.* 4. *n.* 35. Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis*, §. *ſi quis ex his*, *n.* 250 & Auguſtin. Barboſa *collect. in lib.* 5. *Cod. collectaneo ad d. l. in pluribus*, *n.* 22.

841 Quamuis contrarium, & dominium naturale, ac ciuile rerum dotalium eſſe penes maritum dum durat matrimonium, ſuſtineat Gloſſa *in d. l. in rebus*, verbo, *naturali iure*, & plures alij, quos referunt Auguſtinus Barboſa *vbi ſuprà num.* 21. Caſtilo *d. cap.* 4. *n.* 29. & Barboſa *ad d. l. dotalem d. num.* 2. *initio*, qui & illos ſequitur cum declaratione, quam tradit *n.* 7. *&* 8.

842 Et quamuis etiam multorum ſententia ſit, quod bona viri vergentis ad inopiam, licet iam hypothecata pro dote, vel dotalia ipſa per Iudicem aſſignata, & conſignata vxori per dictam conſignationem non tranſeant in dominium vxoris, eo quod iſta aſſignatio non ſit vera dotis reſtitutio, ſed quædam aſſecuratio (itavt bona non quaſi iure dominij, ſed iure pignoris vxori ſint adiudicata) per quam abſque translatione dominij, rei aſſecuratæ, ſeu iure tantum pignoris retinendæ acquiritur cuſtodia, & adminiſtratio quoad illorum fructus, qua vir priuatur, & vxori datur, non vt de illis fructibus liberè diſponere poſſit, ſed vt diſpenſet in communes vſus alimentorum ſcilicet viri, vxoris, & filiorum, quibus dicti fructus remanent ſemper obnoxij, ita quod ſi aliqui fructus deductis præfatis alimentis ſupereſſent, forent pleno iure reſtituendi marito iuxta tradita *ſuprà num.* 589. *fine*: ita Afflictus *deciſ.* 9. (vbi Vrſillus) *& deciſ.* 199. (quibus in locis dicit bis fuiſſe ita iudicatum in regio Senatu) Magonius *deciſ. Floren.* 125. *num.* 3. *& deciſ. Lucenſi* 55. *num.* 3. Aloyſius Riccius *in collect. deciſ. part.* 1. *collect.* 142 *p.* 4. *collect.* 1310. *& part.* 6. *collect.* 2124. Verſic. *attamen*, Merenda *d. lib.* 18. *cap.* 36. & plures alij à Magonio *d. num.* 3. & Riccio *d. verſic. attamen*, ac à Giurba *deciſ.* 16. *n.* 2. *& dub. ſequ.* relati

843 Attamen non defuerunt alij, & multi, qui aſſeruerunt dictam conſignationem bonorum dotalium, vel pro dote hypothecatorũ, quæ marito ad inopiã vergente fit vxori, eſſe veram, & propriam reſtitutionem ſicut illa, quæ ſoluto matrimonio fit, ſeu fieret, licet præfatis matrimonij oneribus nempè viri, vxoris, & filiorum alimoniæ ſeruire debeat; nec conſtante matrimonio alienari poſſit; & conſequenter vxorem dominium, & poſſeſſionem rerum dotalium, vel quæ pro dote ob eandem viri vergentiam ad inopiam conſtante matrimonio reſtituuntur, ſeu conſignantur, habere pro ea quantitate bonorum, quæ ſunt æſtimationis, cuius eſt dos. Ita Romanus *conſ.* 392. Gaſpar Antonius Theſaurus *quæſt. for. lib.* 5. *q.* 65. *n.* 9. P. Barboſa *ad l. ſi conſtante num.* 34. *initio*, *ff. ſolut. matr.* Mantica *de tacitis, & ambiguis lib.* 11. *tit.* 30. *n.* 23. *&* 24. Giurba *dicta deciſ.* 16. *n.* 11. Merenda *d. cap.* 36. *n.* 2. *& c.* 37. *n.* 5. & plures alij à Giurb. *n.* 6. *&* 11. relati, cum igitur bona viri vergentis ad inopiam vxori pro ſua dote conſignata, viro effecto diuite, & induſtrioſo debeant eidem viro reddi, & ad eius adminiſtrationem reuerti iuxta Doctores *ſuprà n.* 839. relatos; quorum dominium per conſignationem vxor acquiſiuit; vt tradunt Doctores *hoc numero*, *& num.* 840. relati; multo magis bona debitoris alimentorum vergentis ad inopiam, & dilapidatoris bonorum conſignata per Iudicem creditori alimentorum poterunt ab eodem debitore iam effecto diuite, & induſtrioſo reuocari, cum ſint aſſignata per Iudicem ſolum pro aſſecuratione, & iure pignoris tantum, & abſque vlla tranſlatione dominij; nam ſi cũ tranſlatione dominij; poſſet alimentarius filius ſpurius, vel naturalis, vel ex legato, ſeu teſtatoris diſpoſitione bona ſibi per Iudicem aſſignata tranſmittere poſt mortem ad ſuos hæredes, cum tamen alimenta morte alimentarij finiantur, vt *infrà ſuo loco*. Ex quo igitur alimentarius, de quo agimus, Iudicis authoritate habuit fundum ſolum veluti fundus, eo ipſo quod debitor vult ſatisfacere aliundè, non poteſt deinde fructus fundi retinere, quo remoto, nulla cauſa eſt, cur velit fundum habere. Prædicta in fauorem ſententiæ Merendæ.

At verò ſententiam oppoſitam, & quod fundus debitore ad inopiam vergente ob bonorum malum vſum ſemel per Iudicis decretum conſignatus alimentorum creditori pro alimentis ex fundi fructibus percipiendis nõ poſſit amplius reuocari à debitore, eſto efficiatur diues, & idoneus ſoluendo, atque induſtrioſus ſuadent plura argumenta, quæ adducunt Tiraq. *d. tract. cauſa ceſſante*, *n.* 1. *&* 3. Gomez *ad l.* 50. *Tauri*, *n.* 35. P. Barboſ. *ad d. l. ſi conſtante n.* 32. *ff. ſolut. matr.* & Cyriac. *controuer. controuerſia* 227. Quorũ primũ eſt, quia licet actus vitietur, quando peruenit ad caſum, in quo incipere nõ poſſit, vt *l. pluribus* 140. §. *& ſi placet*, *ff. de verbor. obligat.* tamen debet intelligi ante actum conſummatũ, ſecus verò ſi poſtea; factum enim legitimè retractari non debet *reg.* 73. *de reg. iur. in* 6. vbi, factum legitimè retractari non debet, licet caſus poſtea eueniat, à quo nõ potuit inchoari, quod tradunt cõmuniter Doctores Iuriſperiti, quos ad id refert, & ſequitur Salgado *in labyrintho Creditorum concur. p.* 3. *c.* 4. *n.* 38. *&* 39. ſecundũ quia vbi caſus ſuperueniẽs, qui ab initio impediret actũ fieri tẽdit ad eũdem effectũ cũ actu geſto, non tollitur quod geſtũ eſt ex ſuperuenienti illo caſu *l. verbis legati* 5 *ff. ad falcidiã*, §. *ex cõtrario*, *inſtituta de legatis* (vbi ſi debitor creditori legat id, quod debet, legatum nõ valet; quia inutile: ſi tamen erat debitor in diem, ſeu poſt certũ tempus, vel ſub conditione, & creditori purè legauerit, valet legatum, quia tẽpore quo fit, eſt vtile, nec vitiatur ſi viuo teſtatore dies venerit, vel conditio euenerit, quo caſu legatũ non cõtinet plus quã debitũ, quia ſemel fuit validũ, cũ potuerit teſtator mori antè diem, vel ante conditionis euentũ,) & *l. ſciendum*, §. *finali*, *ff. qui ſatis dare cogãtur*, vbi cautio interpoſita pro ſecuritate à paupere, vel ab illo, qui nõ poſſidet immobilia, nõ tollitur vel annullatur, quãuis cauẽs poſtea efficiatur diues, & inceperit poſſidere immobilia, quia ſuperueniẽtia diuitiarũ, & poſſeſſionis immobilium tendit ad eundem effectum ſecuritatis. 844

Ob quæ argumẽta quoque etiam dotẽ vxori ob vergentiã viri ad inopiã Iudicis decreto reſtitutã, ſi maritus poſtea efficiatur diues, ac diligẽs, & induſtrioſus, nõ debere ad eundẽ maritũ, ſeu eius adminiſtrationẽ reuerti, nec ab eodẽ marito poſſe recuperari, docuerũt Gloſſa *in d. l. vbi adhuc*, verbo, *abutatur*, *C. de iure dotium*; Barth. *in d. l. ſi cõſtante à n.* 107. *ff. ſolut. matr. ibid.* Alex. *n.* 39. Capyc. *deciſ.* 46. *paulo poſt initium*, Ludou. Molin. *lib.* 4. *c.* 7. *n.* 14. Gom. *ad d. l.* 50. *Tauri citato n.* 35. Cãpeg. *de dote p.* 3. *q.* 47. Salg. *alleg.* 4. *n.* 29. Aug. Barb. *collect. ad lib.* 5. *Codic. collectaneo ad d. l. ſi cõſtante*, *n.* 32. *& tribus ſequ.* qui *n.* 33. reprobãs diſtinctionẽ Hẽrici, & Io. Lupi *locis n.* 839. *citatis*, quod dos reſtituta nõ debeat reuerti ad maritũ, ſi ſit effectus tãtũ diues; poſſit verò ab eodẽ marito recuperari, ſi ſit effectus diues, & induſtrioſus cõfirmat, quia cũ actus reſtitutionis ſit iã conſũmatus in perſona vxoris, etiãſi ceſſet omninò cauſa, non ob id ceſſare debet effectus iã conſũmatus per iura *num. præcedẽti* in primo argumẽto adducta; & per textũ *in l. fin. ff. vnde liberi in l.* 2. *ff. de itin. actuque priuato*, *& in l. ſãcimus*, *C. de adminiſt. tuto.* & aliis allegatis; tradidere Tiraq. *d. tr. ceſſãte cauſa limit.* 12. *n.* 2. Ludou. Mol. *d. lib.* 4. *c.* 7. *n.* 13. idẽ P. Barboſ. *n.* 34. reiiciẽs aliã diſtinctionẽ, & videtur approbare Tiraq. *d. limit.* 14. *n.* 7. quod dos reſtituta vxori, ſequuta traditione nõ debeat amplius reuerti ad maritũ ſi dominiũ ad eã trãſlatũ ſit, vt euenit quãdo vxor conſtãte matrimonio petit rem, & agit ad reſtitutionem dotis per actionem perſonalem, vel rei vindicationem, eo quod tunc perfecta eſt exequutio. Debeat vero reuerti ſi egit per hypothecariam iuxta terminos *d. l. vbi adhuc*, *Cod. de iure dotium* 845

Digitized by Google

tum, & res illi adiudicata eſt iure pigneris; quia tunc ſola auocatur a viro poſſeſſio *l. ſi cum venator 66. ff. de euict.* & ſic non eſt perfecta executio, & ceſſante cauſa ob quam datum eſt pignus, pro iure pignus reſolutum per *l. ſi pecunia, §. 1. ff. vt in poſſeſſione legatorum*; & per alia à Tiraquello *d. num. 7.* notata, quam diſtinctionem refellendo P. Barboſa *d. num. 34.* ſecundò confirmat, quia quamuis per hypothecariam ſola auocetur poſſeſſio, tamen ex diſpoſitione præallegatæ *l. in rebus 30. Cod. de iure dotium*, etiam dominium cenſetur tranſlatum in ipſam mulierem; vt tradunt Doctores *ſuprà num.* 843. relati quia prædicta lex locum habet etiam in hac reſtitutione, quæ fit conſtante matrimonio propter inopiam, vt præter Doctores *d. num.* 843. etiam Bartholus *in d. l. ſi conſtante num. 70. & 92. ibidem*, Crottus *l. 2. num. 89.* Campegius *vb. ſupra quaſt. 45.* & alij à P. Barboſa *d. num. 34.* relati contra Baldum, Nouellum, & Gozadinum ab eodem Croto reprobatos. Quare cum vltra poſſeſſionem, dominium etiam cenſeatur vxori acquiſitum ex diſpoſitione iuris, iam eſt perfecta executio, & ſic ceſſante cauſa reſtitutionis non debet ad maioratum reuerti. Idque confirmat idem P. Barboſa expendendo *d. l. vbi ad huc*, Verſic. *Creditoribus*, cum ibi textus probet, quod ſi propter inopiam mariti ſit reſtituta dos vxori, etiam per hypothecariam non reuocatur illa reſtitutio, etiamſi maritus poſtea acquirat.

846 Ad primum nihilominus ex argumentis *n.* 834. adductis Merenda *d. c. 37. n. 4.* reſpondet in vtroque caſu ſcilicet aſſignationis fundi pro alimentis, vel dotis ob vergentiam debitoris alimentorum: vel mariti ad inopiam non eſſe actum perfectum, & conſummatum, ac abſolutum, ſed ad tempus, durante cauſa, ob quam Iudex decreuit aſſignationem, ſcilicet durante timore, ne conditor alimentorum illis remaneat priuatus: ſed hæc reſponſio videtur continere petitionem principij, & ſupponere quod eſt in quæſtione.

847 Ad ſecundum argumentum ex adductis *d. num.* 834. deductum *ex d. l. verbis legati, & ex d. §. ex contrario, & ex l. ſciendum, §. finali*, quod caſus ſuperueniens, qui alias impediuiſſet actum geri, non inducat eius reuocationem, quando tendit ad eundem effectum, idem Merenda *d. cap. 36. n. 3.* reſpondet, non recte applicari caſui dotis reſtitutæ vxori ob inopiam viri ſuperuenientibus poſtea diuitiis; neque etiam caſui aſſignationis fundi factæ creditori alimentorum ex cauſa vergentiæ debitoris ad inopiam; quia diuitiæ (inquit) ad reddendum cautos mulierem, vel alimentarium, (quod per reſtitutionem dotis, & fundi aſſignationem curarunt) remouent impedimentum, quod non ſinebat dotem, & fundum remanere penes maritum, vel debitorem alimentorum, vt poſſet de eis diſponere, prout illi aliàs competebat, ac proinde maritus, aut debitor alimentorum non dicet redde dotem, aut fundum; quia diuitiæ, quas habeo modo te reddunt cautam, vel cautum; ſed quia reſtitutio dotis, aut aſſignatio fundi non ſimpliciter, ſed ex cauſa limitata facta eſt, quæ cauſa iam ceſſauit: Sed etiam hæc reſponſio laborare videtur eodem vitio, præterquam quod non euacuat vim argumenti.

848 Præterea idem Merenda *d. cap. 36. n. 4. & 5. & d. c. 37. n. 6.* ad dictos textus *in d. l. verbis legati, § ex contrario & l. ſciendum, §. finali* reſpondet, quod in caſu *d. l. verbis legati, & §. ex contrario* nullum damnum, nec vllam vtilitatem patiebatur hæres ex valore, vel ex nullitate illius legati; & ita etiam in caſu *d. l. ſciendum, §. fin.* cauens nullum patitur damnum ex eo, quod cautio præſtita duretjat maritus, vel debitor alimentorum iam effectus diues non mediocre patitur damnum non recuperando dotem reſtitutam, vel fundum aſſignatum; cum multum referre poſſit, quod recuperet. Illud enim, quod caſus ſuperueniens tendens ad eundem effectum cum actu geſto non tollit quod geſtum eſt, non habere locum intereſt debitoris, vt per ſecundam cauſam mutetur prima; tradit Tiraquellus iuribus, & Doctoribus allegatis *tract. cauſa ceſſante citata limit. 14 n. 9.* At contra hanc reſponſionem eſt, quia quod propter ſuperuenientes diuitias maritus non recuperet dotem, ſeu eius adminiſtrationem, paruum eſt præiudicium (vt inquit P. Barboſa *ad d. l. ſi conſtante n. 34 fine, ff. ſoluto matrimonio*) cum dos reſtituta debeat deſeruire oneribus matrimonij, vt *ſupra n.* 843. dictum eſt: & conſtat *ex dicta l. vbi adhuc, Cod. de iure dotium*, & ſimiliter quod debitor alimentorum ſuperuenientibus diuitiis non recuperet adminiſtrationem fundi per Iudicem aſſignati creditori alimentorum, non patitur damnum, (poſito quod fructus fundi non excedant alimenta debita) cum ita eximatur ab onere præſtandi eadem alimenta.

Vtraque ſententia tam quoad fundum pro alimentis per decretum Iudicis aſſignatum, quàm quoad dotem vxori reſtitutam ex cauſa vergentiæ debitoris alimentorum; vel mariti ad inopiam probabilis eſt: poſteriori tamen libentius adhæreo, tum ob argumenta ſuperiùs adducta; tum quia poſtquam ſemel debitor alimentorum, & maritus deprehenſi ſunt malè bona ſua adminiſtrare, & illis malè vti, licet illis ſuperueniant diuitiæ, facilè ſemper poteſt timeri de mala eorum adminiſtratione, & ſic ſubeſſe ſemper periculum non habendi alimenta, vel perdendi dotem. An verò & quando fundus aſſignatus ſpurio pro alimentis poſt illius mortem ſit reſtituendus, vel tranſmittatur ad hæredes ſpurij latè explicatum eſt *ſuprà num. 225. & ſequentibus*. 849

Ad rationem pro priori ſententia *num.* 838. adductam reſpondetur nō ſemper ceſſante cauſa, ob quam ab initio exiſtentem aliquid conceſſum eſt, ceſſare, ſeu irritari, & annullari conceſſionem, aut priuilegium, vt conſtat ex iuribus *ſuprà n.* 844 adductis; & ex iis, quæ latè tradidi *in tom. 3. mor. c. 9. n.* 125. vbi probaui diſpenſationem ex iuſta cauſa ab initio exiſtente abſolute conceſſam non ceſſare, etiamſi omninò ceſſet cauſa finalis, ob quam fuit conceſſa ipſa diſpenſatio. Ad *l. cura, §. deficientiam, ff. de muneribus eodem n.* 838. *vna cum aliis textibus, ibidem allegatis*, P. Barboſa *ad d. l. ſi conſtante, n. 35. initio, ff. ſolut. matr.* reſpondet eam non obſtare ſecundæ ſententiæ, quia procedit, quando quis ob paupertatem fuit excuſatus ab aliquo munere publico; & declarat Vlpianus; quod ſi poſtea diues effectus eſt, & illud idem munus de nouo ei iniungatur, non poterit ab eo excuſari eo prætextu, quod iam ab alio excuſatus fuit: propter diuitias verò poſtea ſuperuenientes excuſatio prior cōceſſa non reuocabitur; vt clare probat *l. 2. §. remittit*, Verſic. *neque rurſus. ff. de excuſationib. tuto.* ad quē etiā modum ſunt explicandi alij textus *d. n.* 838. adducti: ergo etiā nec fundus pro alimentis aſſignatus, & per Iudicis decretū conſtitutus; nec reſtitutio dotis iā facta propter ſuperueniētes diuitias, & induſtriam debitoris alimentorum, vel mariti reuocabuntur. 850

Et prædicta, quando ſequutū eſt decretum Iudicis de aſſignatione fundi, vel dotis reſtitutione, & executioni mandatū eſt: nam ſi pendente lite ſuper reſtitutione dotis ex cauſa inopiæ mariti ſuperuenerūt diuitiæ, eidem marito, tunc cū adhuc perfectè nō ſit ius quæſitū vxori, propter diuitias ſuperueniētes, impediri reſtitutionem dotis *per textū in l. ſi mulier, ff. ſolut. matr.* poſt Cepoll. *in l. actioni, n. 9. ff. de Ædilitio edicto*, tradunt Tiraq. *d. tract. ceſſante cauſa, citata limit. 14. n. 8.* & P. Barboſa *ad d. l. ſi conſtante, n. 35. ff. ſolut. matr.* qui addit idem dicendum, ſi lata ſententia, ſeu emanato decreto Iudicis; tamen ante factam executionem diuitiæ ſuperuenerunt, *arg. l. ſi marito 31. §. ſi voluntate, ff. ſoluto matrimonio.* 851

SVM

Digitized by Google

SVMMARIVM XIV. Capitis.

Alimenta alteri debita in iudicio aliquando petuntur officio Iudicis aliquando iure actionis; & quæ differentia inter vtrumque modum. n. 852.

Filius à patre, & pater à filio alimenta petit officio Iudicis. n. 853.

Variæ rationes adducuntur, cur filius à patre, & è contra alimenta petat tantum officio Iudicis, & non iure actionis. n. 854.

Lis inter patrem, & filium eſſe poteſt pro alimentis; & filius etiam ſub poteſtate patris exiſtens, rectè in ius vocat patrem alimentorum cauſa proſequens. ibid.

Pater, & filius quando cenſentur vna perſona iuris fictione. ibid.

Filio emancipato aduerſus patrem datur actio. ibid.

Ex ſola naturali obligatione, ſi ex æquo procedatur, naſcitur actio. ibid.

Charitas ſanguinis inter perſonas non impedit oriri actionem. ibid.

Pro alimentis à lege ob ſanguinis coniunctionem debitis an detur naturalis obligatio vera, & ſtricta. n. 854. Verſic. Itaque Surdus.

Verior ratio, cur pro alimentis iure ſanguinis ab aſcendentibus erga deſcendentes, & è contra, & etiã à collateralibus conſanguineis debentur, detur tantum officium Iudicis. n. 854. Verſic. quapropter.

Nepos ab Auo, & Auus à nepote alimenta iure ſanguinis debita petit officio Iudicis. n. 855.

Idem in filio, vel nepote aduerſum matrem, & Auiam, & è contra. n. 856.

Filio ſpurio à patre alimenta eſſe debita iure actionis nonnullus eſt opinatus. n. 857.

Contrariũ, & deberi ſolum officio Iudicis aſſerẽdũ. n. 858.

Frater in opus à fratre alimenta ſibi iure ſanguinis debita petit ſolum officio Iudicis. n. 859.

Alimenta ex conſuetudine, vel ſtatuto totam hæreditatem, vel feuda illi deferente à primogenito ſecundo genitis debita peti poſſunt iure actionis. n. 860.

Actio etiam competit aliis filiis pro obtinendis alimentis ab inſtitutore maioratus, & à primogenito in maioratu ſuccedente. n. 861.

Actio competit pro alimentis in locum legitimæ ſubſtitutis, ſeu loco legitimæ debitis filio, aut patri. n. 862.

Alimenta in locum legitimæ ſubſtituta, ſeu debita ſortiuntur legitimæ naturam, habentque qualitates, quæ legitimæ competunt. n. 861. & 862.

Subrogatum ſapit naturam eius in cuius locum ſubrogatur. n. 862.

Pro legitima & eius ſupplemento datur conditio ex lege, & ſi ſit relicta datur actio ex teſtamento, & etiam petitio hæreditatis. ibid.

Alimenta loco legitimæ debita, ſeu ſubſtituta debentur etiam aliundè habenti, vnde ſe alat, & pro tempore præterito non ſoluta, peti poſſunt, & ad hæredes alimentarij tranſmittuntur. n. 863.

Quibus in caſibus alimenta cenſeantur debita loco legitimæ, remiſſiuè. n. 864.

Omnia alimenta debita ex diſpoſitione ſtatuti peti poſſunt iure actionis, ſcilicet cõditione ex ſtatuto. n. 865.

Alimẽta debita ex cõtractu petũtur iure actionis. n. 866.

Alimenta relicta in teſtamento peti poſſunt iure actionis ex teſtamento, pro eiſdem datur etiam officium Iudicis. n. 867.

Iudex poteſt ex officio compellere exequutores ad ſoluendum legata pia. ibid.

Alimenta relicta incapaci, puta ſeruo, & Religioſis minoribus peti poſſunt officio Iudicis implorato. ibid.

Pupillus à Tutore alimenta petit officio Iudicis. n. 867.

Alimenta Patrono, & Patroni filiis debita à liberto petuntur officio Iudicis.

Vidua intra annum luctus alimenta ſibi debita ab hæredibus mariti eius dotem in mobilibus conſiſtentem retinentibus, an poſſit petere tantum officio Iudicis, affirmatiua n. 869. contraria, & quod poſſit iure actionis. num. 870.

Vidua quæ intra annum luctus non interpellauit hæredes mariti pro alimentis poteſt illa repetere iure actionis, & tranſmittit ad hæredes ſuos, & dicta alimenta intra annum luctus debentur etiamſi aliunde poſſit illa habere, diuéſque ſit n. 870.

Hæredes mariti viduæ intra annum luctus, ſi velint, poſſunt reſtituere dotem, etſi in mobilibus conſiſtentẽ, quo caſu liberarẽtur ab onere illi dãdi alimẽta. n. 871.

Pro alimentis ſufficit, ſi ei partem dotis reſtituãt, quæ ei alendæ ſatis ſit, vbi dos conſiſtit in mobilibus. ibid.

Si dos conſiſtat in immobilibus, debet dos ſtatim à morte mariti reddi, et ſi ſint in mora reſtituendi fructus percepti ex bonis dotalibus viduæ reſtitui debent, deductis ſumptibus alimentorum, quæ eidem viduæ fuerint præſtita poſt mariti mortem. ibid. & n. 877.

Id tamen intelligendum, vt fructus vltimi anni, in quo matrimonium ſolutum eſt, pro rata temporis, quo illo anno durauerit matrimonium, diuidi debeant. n. 877.

Vidua an etiam poſt annum luctus ob moram hæredum mariti in reſtituenda dote poſſit iure actionis petere alimenta. Negatiua n. 872. Affirmatiua ibid.

Vxor vidua dum ei ab hæredibus mariti poſt annum luctus dos in pecunia, vel mobilibus conſiſtẽs non reſtituitur, an poſſit petere dotis interuſuriũ, ſeu intereſſe. ib.

Mariti bona remanent vxori obligata, & hypothecata non ſolũ pro ipſa dote, ſed etiam tacitè pro alimentis doti correſpondentibus. ibid. & ſicut etiam bona vxoris, vel alterius qui dotem promiſit ſunt obligata, & hypothecata viro, non ſolum pro dote, ſed & pro alimentis viro debitis. ibid.

Vxor conſtante matrimonio etiamſi aliunde poſſit viuere poteſt à marito retinente dotẽ, alimenta petere. ib. fine.

Vxor conſtante matrimonio alimenta petit officio Iudicis ſecundum vnam ſententiam. n. 873. at iuxta aliam probabiliorem petit iure actionis. n. 874.

Maritus ob moram in ſoluenda ſibi dote promiſſa ab eo, qui vxorem alere tenebatur, officio Iudicis tantũ poteſt petere alimenta ſecundum aliquos; at iure actionis ſecundum alios. n. 875.

Si dos fuit promiſſa ab eo, qui vxorem alere tenebatur iure ſanguinis, ob morã in ſolutione dotis, marito datur actio negotiorũ geſtorũ pro alimentis cõſequẽdis. ib.

De pluribus caſibus, in quibus alimenta ſunt petẽda officio Iudicis, vel peti poſsũt iure actionis, remiſſiuè. 876.

Vxori prægnanti poſt mortem mariti alimenta debentur ex bonis mariti, etiamſi aliunde habeat vnde ſe poſſit alere, quæ poteſt petere iure actionis. n. 877.

Sumptus alimentorum ex bonis mariti præſtitorum eidem vxori viduæ prægnanti non deducuntur in reſtitutione fructuum ex dote perceptorum. ibid.

Si maritus defunctus vxori reliquit alimenta, omnes fructus dotis ab hæredibus poſt mortem mariti percepti reſtitui debent nõ deductis ſumptibus alimẽtorum. ib.

CAPVT XIV.

Quomodo, ſeu quo iure, quave actione debeantur, & in foro iudiciali petantur alimenta, quæ filiis à parentibus, & parentibus à filiis præſtanda ſunt; & in vniuerſum quæ iure ſanguinis, & charitatis, ac coniunctionis naturalis præſtari debent iuxta tradita in præcedentibus. Vbi quando alimenta debeantur iure officij Iudicis, quando iure actionis.

Digitized by Google

§. *Primus.*

Alimenta à patre filio, & à filio patri debentur Iudicis officio.

852 NOtandum alimenta aliquando deberi,& peti poſſe tantum Iudicis officio,ſeu per imploratum Iudicis officium, quo alimentorum debitor compellitur illa præſtare. Aliquando iure actionis deberi,& peti poſſe, & ad illa præſtanda debitorem compelli, vt Doctores, qui *infra* citantur,& alij apud eoſdem,& quamuis quo ad exactionem alimentorum, & ita quoad effectum nihil minus operetur officium Iudicis, quàm actio; ſi quidem alimentorum debitor Iudicis officio cogitur, ſicut cum actione conuenitur, vt Surdus *tit.* 3. *q.*1. *num.*7. nihilominus valdè refert, cognoſcere vtro horum modorum debeantur,& præſtentur; ſi enim ſolum Iudicis officio debeantur,& exigi poſſint;ſolum debentur in ſubſidium, quando quis aliundè non poteſt ſibi prouidere,& ſic regulariter non debentur pro tempore præterito,ſed à die motæ litis; nec præterita transmittuntur ad hæredes;dixi *regulariter*,quia aliquando præterita debentur,vt explicatur infrà.Si verò iure actionis debeantur,& petantur,ſeu peti poſſint, præſtanda ſunt etiam habenti aliunde, vnde poſſit ſibi alimenta prouidere,& quamuis in præteritum non eſſent ſoluta, de præſenti poſſunt peti; & actio illa exigendi tranſmittitur ad hæredes.Ita Scribentes *in l. de alimentis, Cod.de tranſact.*Vincentius de Franchis *deciſ.*605.Pontanus *de alim.c.*12.16.*&* 17.Surdus *de alim.tit.*1.*q.*32. *n.*40.*tit.*5.*q.*1.*n.*40. *cum pluribus ſequentibus,& tit.*7. *q* 15.*n.*27. *& alibi ſæpè*,Mareſcottus *var.lib.*2.*c.*83.*n.* 1.*ad* 7.Molfeſius *ad conſuet.Neap.tom.*1.*p.*5.*q.*4.*n.*12. *& ſequ.*Stephanus Gratianus *tom.*1.*c.*60.*n.* 20. & Auguſt.Barboſa *in Cod.collectaneo ad d.l.de alimentis, C. de tranſactionib.* Aliæ etiam differentiæ intercedunt inter alimenta,quæ iure actionis,& ea, quæ officio Iudicis debentur,de quibus *in l.diuortio,ff.ſolut.matr.& in d.l.de alimentis,Cod.de tranſact.*& Molfeſius *dicta q.*4. *& infrà* explicabuntur.

853 Conueniunt Doctores filiis à patre, & patri à filiis alimenta Iudicis officio deberi,& petenda eſſe;ita Gloſſa,Bartholus, Albericus,& communiter Scribentes *in l. ſi quis à liberis,in principio,ff.de liberis agnoſc.*Corduba *ibid. in principio,n.*38.Anton.Padilla *in Auth. res,quæ n.*74.*&* 77.*Cod.comm.de legatis*, Ludouic. Molina *de primog.lib.*2.*c.*15.*n.*70.Pontanus *d.c.*12.Vincentius de Franchis *d.deciſ.*605.Mareſcottus *d.c.*83.*n.*1.Surdus *de alim.tit.*3.*q.*1.*n.*1.Molfeſius *d.q.*4.*n.*4.*& ſequ.*& cæteri Iuriſperiti communiter, quos Corduba, Ludouicus Molina,& Surdus latè referunt, & ex Theologis Molina *de iuſtitia tom.*3.*diſp.*616.*n.*9.& conſtat *ex d. l. ſi quis à liberis,§.vtrum*; ibi *vt vtrobique ſe Iudex interponet,&c.*& *ex l.*2.*&* 3.*Cod.de alend. liberis*, idem colligunt communiter Doctores *ex capite cum haberet, fine de eo, qui duxit in vxor. quam polluit.*

854 Diſcrepant autem in aſſignanda ratione, quare huiuſmodi alimenta filio à patre debita,& è contra Iudicis officio petantur,& non iure actionis;de qua re latiſſimè Surdus *d.q.*1.*à n.*1.*ad* 23.& Corduba *in d.l.ſi quis à liberis in principio ad num.*61.& primò Alciatus *conſ.ſeu reſpon.*358 & alij à Corduba *n.*44.relati dixerunt rationē eſſe,quia nulla lis eſſe poteſt inter patrem & filium,*l.lis nulla,ff.de iudiciis.* Secundò alij ab eodē Corduba *n.*45.relati rationem aſſignant,quod inter patrem,& filium nō datur actio ciuilis,licet inter eos detur obligatio naturalis, & harum duarū rationum ratio eſt,quia lis,& actio ciuilis non datur niſi inter perſonas diſtinctas,cum ſibimet non poſſit quiſpiam obligari *l.Vranius in princ.ff. de fideiuſſor.* pater autem, & filius cēſentur vna perſona *l.fin.Cod.de impuber.* Corraſius *loco mox citando*,Menochius *de arbitr. caſ.*132. *n.*2.*& de præſumpt.lib.*3.*q.*29.*n.*3.*& lib.*4.*præſ.* 18. *n.* 36. vbi alios allegans dicit id procedere etiam in filio emancipato.Vtramque rationem reprobant Surdus *d.q.* 1.*n.*2.3.4.& Corduba *vbi ſuprà n.*45.*&* 51.& quidē reiicit Cordubam,quia prædictæ rationes conuincerent ſolum,vbi filius eſt in poteſtate patris, quo caſu filius ex eo,quod acquirit patri, cenſetur fictione iuris vna perſona cum patre, non verò vbi filius eſt emancipatus,qui fictione iuris non reputatur vna perſona cum patre,vt Gloſſa *in l.*2.*Cod.qui ætate ſe excuſant lib.*10. & allegati à Menochio *d.præſ.*18.*n.*37. Maſcardo *concl.*1151.*n.*23.& à Corduba *d.n.*45.qui *n.*46.latè ponderat *d.l.finem,Cod.de impub.*& Corraſium *in d.l.fin.C. de impuber.*& confutat Corraſium *in dictam l.fin.Cod. de impuber.*contrarium ſentientem,dicta autem lex, *ſi quis à liberis d.§.vtrum, & d.l.*2.*&* 3.*Cod.de alen.liber.* loquuntur tam in filio adhuc ſub patris poteſtate exiſtente,quàm in emancipato,qui tamen poteſt agere aduerſus patrem,dum tamen ob reuerentiam per Iudicem copia agendi tribuitur,*l.fin. C. in ius vocan. & l. litis,§.fin.ff.de negot.geſt.*Surdus verò reprobat,quia etſi iuris fictione pater, & filius vna perſona cenſentur, inſpecta tamen veritate ſunt duæ perſonæ diſtinctæ,& vbi agitur de alimentis,non iuris fictio, ſed facti veritas attendi debet,ſecundum quam duplex, & ſeparata perſona eſt,& vtraque comedit, vtraque bibit,vtraque alimentorum ſuſtentatione eget.Tertiò Bartholus *in l. frater à fratre n.*12.*ff.de cond.indeb.*& nonnulli alij à Corduba,*vbi ſuprà n.*53. relati dixerunt officio Iudicis deberi nunc,quod antiquitus iuxta *l.ſerui, & filij nuntio,ff.de furtis*,manu regia, ſeu authoritate propria pater conſequi poterat à filio, quaſi officium Iudicis ſucceſſerit loco manus regiæ. Quod latè poſt Bartholum explicat Corduba vbi *ſuprà n.*55.*&* 56. vbi dicit filio, qui eſt in poteſtate patris non dari quidem actionem aduerſus patrem,quia quidquid acquirit filius,acquirit patri *l.placet,ff.de acquir. hered.* nec patri etiam dari actionē aduerſus filium,cum adhuc in eo duret manus regia; tamen vbi agitur de alimentis, cum filius non agat de obligando patre in his rebus, quas patri acquirit, ſed potius patrem ipſum habeat aſtrictum naturali iure alimentorum oneri, conſequens eſt, vt poſſit hac de cauſa aduerſus patrem agere, quod filio emancipato eſt iure permiſſum, vt ſupra notatum eſt; nihilominus exorta lite inter patrem, & filium non actione ſi fieri poſſit, agendum eſt ob naturale fœdus, & ſanguinis coniunctionem,ſed æquiori remedio *l. congruentius, ff. Cod. de patria poteſtate*, & ſic officio Iudicis, quod loco manus regiæ ſucceſſit, & hanc rationem Corduba *dict. numer.* 56. *fine* dicit eſſe receptam, & à iure inductam, non tamen eam reſpexiſſe Vlpianum, *d. l. ſi quis à liberis*, §. *vtrum*; eam tamen reprobare conatur Surdus *d. quæſt.* 1. *numer.* 7. præſertim quia ex ea non apparet ratio diuerſitatis inter patrem, & filium, & quia quoad alimentorum conſequendorum effectum, nihilo minus operatur officium Iudicis, quam actio. Quartò Baldus *in l. Dominos,n.*6.*C.quod cum eo*,& alij ab eodē Corduba *numero* 57. relati aiunt, patri, & filio non dari actionem quoad alimenta ab inuicem conſequenda; quia inter patrem, & filium naſcitur ſolum naturalis obligatio, cuius finis eſt ſatisfactio; non autem ciuilis, cuius finis eſt iudicium; quod ius ciuile prohibuit inter patrem, & filium *dict. leg. lis nulla, ff. de iudiciis*, quod ſi inter eos contra ſanguinis charitatem contentio de alimentis naſcatur, iudiciaque inſtituantur, cum id rarò contingat, ius non eſt conſtitutum, nec fuit conueniens actionem dare *arg. l. in his, ff. de legibus*; ſed quia etiam

in

in tali contentione debet prouideri aliquod remedium, præſcriptum eſt Iudicis officium, quo alter agat aduerſus alterum, quodque proinde in locum deficientis actionis conceditur, *cap. fin. de officio Iudicis*, & hanc rationem videtur indicaſſe Vlpianus *d. §. vtrum* Verſic. *non ex æquitate*. Dicit enim quod alimentorum præſtatio, cum ex æquitate deſcendat, charitateque ſanguinis, Iudicis officio expediri debet. Hanc tamen rationem etiam reprobant Corduba *num.* 58. & Surdus *d. quæſt.* 1. *num.* 7. *& ſequ.* tum quia huiuſmodi ratio non eſt generalis, ſed reſpicit ſolum patrem, & filium, cum tamen in multis aliis caſibus, & quandocumque alimenta ex ſanguinis coniunctione, & charitate debentur, ſolum competat Iudicis officium, tum quia non valet, *lis debet dirimi ex æquo, ergo non iure actionis*, cum ex ſola naturali obligatione (ex qua iure ciuili non oritur actio *l. iuris gentium, §. igitur nuda, ff. de pactis*) ſi ex æquo proceditur, naſcitur actio *l. ſi fideiuſſor, §. quædam, ff. mandati*; vbi Bartholus; tum demum quia charitas ſanguinis nō impedit oriri actionem, quia inter patrem, & filium emancipatum, & etiam inter fratres, & alios propinquos reperitur charitas, & coniunctio ſanguinis, & tamen inter patrem, & filium emancipatum datur actio, vt ſupra dictum eſt; & etiam inter fratres, *d. l. frater à fratre, ff. de condit. indeb. & l. verum*, vbi Gloſſa, & Bartholus *ff. pro ſocio*, non ergo (inquit Corduba *num.* 59. *& 60. initio*) æquitas, nec charitas ſanguinis ſunt in cauſa, vt Iudicis officio alimenta præſtari, & decerni debeant; nec Vlpianus præallegatis verbis ſentit in hac ſpecie Iudicis officium oriri, ſed id potius, quod cum hæres ex æquitate deſcendat, charitateque ſanguinis, quod Iudex inquirat, vtrum iuſtum ſit deſiderium alimenta petentis, quia quando æquitas aliquid ſuadet, debet rem diligenter examinare, vt idem Vlpianus *l. vbicumque, ff. de interrogatoriis act.* Hocque tantum voluiſſe Vlpianum *d. §. vtrum* aſſerit idem Corduba.

Itaque Surdus *d. quæſt.* 1. *num.* 11. *& ſequ.* dicit veram rationem, cur pro alimentis patri aduerſus filium, & filio aduerſus patrem, & fratri aduerſus fratrem detur tantum officium Iudicis, eam eſſe, quia pro alimentis à lege ob ſanguinis coniunctionem, vel affinitatem debitis nulla datur obligatio; quia nullus contractus, vel quaſi, nullum maleficium, vel quaſi intercedit, ſine quibus non oritur obligatio, *§. namque agit inſtit. de actionibus*, & deficiente obligatione deficit actio, cuius ipſa eſt mater, *l. licet, §. 2. ff. de procurator.* & alimenta (inquit) filio à patre, & patri à filio non ſunt debita de obligatione naturali ſtricta, & in foro conſcientiæ adſtringenti, ſed tantùm de obligatione largò modo ſumpta, ſcilicet ex quadam æquitate à natura inſita, naturalique quadam ratione etiam brutis communi; quia ergo deeſt obligatio propria, & ſtricta, non datur actio; quia verò non deeſt æquitas, quæ fundata in coniunctione, & naturali charitate, ſuggerit alimenta eſſe coninnctis præſtanda; & inducit quaſi obligationem, ſeu quaſi debitum, ideò datur officium Iudicis, quod licet nullam præſupponat obligationem propriam, ſupponit tamen quaſi obligationem ex æquitate deſcendentem, vt *ſuprà numero 363. initio* notatum eſt. Verum hæc ratio nullo modo eſt admittenda, cum innitatur falſo fundamento, ſcilicet quod alimenta filiis à patre, & è contra non ſint debita ex obligatione naturali propria, & ſtricta, cuius contrarium *ſuprà cap.* 1. *& ſequentibus* latè probatum eſt.

Quapropter veriorem, & ab Vlpiano *d. §. vtrum* conſideratam puto rationem quam adducit Corduba *d. l. ſi quis à liberis in principio citato num.* 60. ſcilicet in huiuſmodi cauſa, & contentione alimentorum inter patrem, & filium & alios ſanguinis vinculo ſtricte coniūctos aſcendentes, & deſcendentes, & etiam tranſuerſales promiſſum fuiſſe, vt competeret tantum Iudicis officium; quia etſi huiuſmodi alimenta debentur obligatione naturali ſtricta, & propria; quia tamen tam iure naturali, quam ex legis communis diſpoſitione non debentur abſolutè, ſed talibus conditionibus, ſeu circunſtantiis, & modis concurrentibùs conſiderandis à Iudice, antequam præſtanda eſſe alimenta ex charitate ſanguinis debita decernat, ſcilicet, an ille petens ſit verè filius, aut pater, frater, ſoror, an alius; an ſint alij magis coniuncti petenti, quàm is, à quo petuntur; an parens ſit diues, aut pauper, opifex, vel aliundè poſſit habere alimenta; ideò cum Iudex hæc omnia cognoſcere oporteat ad rectè decernendum huiuſmodi alimenta, meritò Vlpianus ſenſit, & ſtatutum fuit, quod hæc alimenta iure, & charitate ſanguinis præſtanda ſolo Iudicis officio debita, & præſtanda eſſent; quod Corduba confirmat *per textum in l. quod ſi minor, §. ex hoc edicto, ff. de minoribus*, vbi, vt minori detur reſtitutio, multa à iure conſiderantur, ideò res Iudicis officio expeditur. Contra hanc rationem opponit Surdus *d. quæſt.* 1. *num.* 10. quod in multis caſibus cauſæ cognitio requiritur, in quibus tamen datur actio; vt quando minor reuocat bona ſine decreto alienata; & in multis aliis. Verum in aliis caſibus non concurrunt tot conſideranda, ſicut in hac materia alimentorum iure ſanguinis, & coniunctionis præſtandorum; præſertim illa conditio, quod tantum in ſubſidium, & vbi quis aliundè ex propriis bonis, vel artificio, aut induſtria ſua quis non poteſt ſe alere; & dato quod etiam hæc ratio patiatur aliquam exceptionem, nulla tamen alia conuenientior videtur poſſe aſſignari, & re vera eam videtur inſpexiſſe Vlpianus *d. §. vtrum.*

§. II.

Quibus nam aliis alimenta debeantur Iudicis officio.

855 QVod autem dictum eſt de patre; & filio procedit etiam in aliis aſcendentibus, & deſcendentibus tam ex linea marium, quàm fœminarum; ſcilicet in Auo, & nepte in omnibus caſibus, in quibus iuxta tradita *ſuprà cap.* 7. Auus paternus, vel maternus in ſubſidium iure ſanguinis tenetur alere neptem; & è contra; huiuſmodi enim alimenta à nepote contra Auum, & Auo contra nepotem peti poſſunt ſolum Iudicis officio, vt vterque Molina, Molfeſius, Mareſcottus *locis ſuprà num.* 853. *citatis*, Bartholus *in tractatu de alimentis*, Surdus *d. tit.* 3. *dict. q.* 1. *n.* 24. *ad* 28. & Doctores communiter, & conſtat *ex d. l. ſi quis à liberis, §. vtrum*, vbi Vlpianus loquitur in patre, & Auo tam paterno, quam materno, & in eiſdem militat eadem ratio; quod alimenta ab Auo, & Proauo nepti, vel pronepoti, & è contra iure ſanguinis ſolū in ſubſidium debentur; ſcilicet quando aliundè ex propriis bonis, aut induſtria non poteſt ſe alere, & deficiunt, vel inhabiles ſunt alij proximiores, ad quos onus alimentorū ſpectaret, & iniquū foret, quod patri, cui alimenta sūt magis debita, ſolū daretur Iudicis officiū, Auo verò remotiori, qui nepoti coniūgitur per patrē daretur actio cōtra regulā, propter quod vnū quodque tale, & illud magis approbatā *in Auth. multò magis, Cod. de ſacroſ. Eccleſ.*

856 Similiter filio, & nepoti aduerſus matrē, vel Auiam maternā, & matri, & Auiæ maternæ pro alimētis conſequendis competit tantum Iudicis officium ob eaſdem rationes, & in terminis tradit Surdus *d. q.* 1. *n.* 28.

857 Item etſi, quod dictū eſt, filio ſcilicet aduerſus patrē pro alimētis dari tantū officiū Iudicis, non autē cōpetere actionē: quidā ex ſacro cōſilio Neapolitano (vt refert Vincentius de Franchis *d. deciſ.* 605. *n.* 7.) voluit procedere tantum in filio legitimo, & etiam in naturali, nō verò in filio ſpurio, cui, dixit poſſe dici alimenta deberi

Digitized by Google

iure actionis ex eo, quod debentur ex diſpoſitione *d. cap. cum haberet de eo, qui polluit, &c.* Nec eſſe inconueniens, quod filio naturali tantum debeantur officio Iudicis, ſpurio verò iure actionis, quia naturalis honoratur, vt in certis caſibus habeat duas vncias, vt *in Auth. licet, Cod. de natu. lib.* & ſuperius oſtenſum eſt.

858 Nihilominus dicendum eſt, procedere etiam in filio ſpurio, vt & ipſe ſolum Iudicis officio, non iure actionis poſſit petere alimenta in caſu, quo à patre illi debentur, vt expreſsè Vincentius de Franchis *d. deciſ. 605. numer.* 8. Rofredus Beneuentanus *tit. de officio Iudic. quo petuntur alimenta num.* 9. Verſiculo *item quaritur*, & Neapodonus *in conſuet. Neapol. verſ. quod autem, in verbo pro alimentis n.* 34. ab eodem de Franchis relati, & proculdubio ſentiunt ita etiam alij Iuriſperiti *ſuprà num.* 853. allegati, & in filio ſpurio militant eædem rationes; & Rofredus Beneuentanus, Neapodonus, Vincentius de Franchis, *locis citatis*, Molfeſius *quæſtione ſuprà num.* 853. *citata, num.* 4. & alij ſtatuunt regulam, quod omnia alimenta, quæ ſolum ex diſpoſitione iuris communis debentur, petuntur ſolum officio Iudicis; quæ verò ex ſtatuto, aut contractu, aut ex legato debentur, deberi, & peti iure actionis. Quare cum filio ſpurio à patre debeantur alimenta ex diſpoſitione *d. cap. cum haberet*; & ſic ex iuris communis diſpoſitione, ſolo Iudicis officio illi debentur, & peti poſſunt. Quemadmodum etiam alimenta debita filio naturali debentur ex diſpoſitione *d. Auth. licet*, & ex neceſſitate, vt dicit ibi textus; & tamen certum eſt filio naturali ex officio Iudicis alimenta deberi; & non obſtat, quod plus habeat filius naturalis, quam ſpurius *d. Auth. licet*; quia illud operatur conditio filiorum naturalium non improbata per leges ciuiles, quæ improbauerunt filios ſpurios.

859 Item alimenta, quæ à fratre fratri, & aliis conſanguineis egenis, & è contra, iuxta tradita *ſuprà à num.* 489. *ad* 588. debentur iure ſanguinis ex diſpoſitione legis, ſeu iuris communis peti debent officio Iudicis, cum debeantur ſolum in ſubſidium, & minor ſit obligatio quoad alimenta inter fratres, & cæteros conſanguineos, quam inter patrem, & filium, & ita in terminis tradunt vterque Molina *locis ſuprà n.* 853. *citatis*, Surdus *de alim. d. tit.* 3. *q.* 2. *n.* 1. & Molfeſius *allegata quæſt.* 4. *n.* 5.

§. III.

Caſus aliqui, in quibus alimenta debentur iure actionis.

860 DIxi *iure ſanguinis ex diſpoſitione legis, ſeu iuris communis*; nam ſi ex conſuetudine, vel ſtatuto deferente feuda, & totam hæreditatem primogenito alimenta debeantur ſecundo genitis, peti poterunt iure actionis. Ita Tiraquellus *de primog. q.* 75. *num.* 4. *&* 8. Ludouicus Molina, & Surdus *locis, qui infrà citantur*, Molfeſius *ad conſuet. Neapol. p.* 5. *dicta quæſt.* 4. *num.* 23. *& conſ.* 9. *n.* 12. *&* 30. Vincentius de Franchis *deciſ.* 714. & alij *ſuprà num.* 45. *&* 532. *à* 533. relati, Stephanus Gratianus *tom.* 1. *cap.* 44. *num.* 7. Ratio eſt, quia huiuſmodi alimenta dantur, & ſuccedunt loco legitimæ, vt latè Tiraquellus *d. quæſt.* 75. *num.* 5. *&* 8. & propterea eiuſdem rationis, & naturæ, eodémque iure cenſentur, vt idem Tiraquellus *d. n.* 8. & Surdus *de alimentis tit.* 7. *q.* 15. *n.* 26. *&* 27.

861 Et ideo ſimiliter alimenta, quæ ab inſtitutore maioratus, & primogenito ſucceſſore debentur filiis ſecundo genitis, quia inſtitutor non reliquit illis legitimam petuntur iure actionis: vt Ludouicus Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 6. *ibid.* Additionator, Molina Theologus *tom.* 3. *de iuſtitia diſp.* 616. *n.* 3. 4. *&* 9. Surdus *de alim. tit.* 3. *dicta quæſt.* 1. *num.* 76. *& quæſt.* 3. *n.* 1. & alij *ſuprà num.* 45. *&* 532. allegati. Quia etiam huiuſmodi alimenta in locum legitimæ ſubrogantur, & ſuccedunt; atque adeo legitimæ naturam ſequuntur, vt Ludouicus Molina *d. c.* 5. *n.* 2. Alter Molina *d. diſp.* 616. *n.* 3. *& ſequ.* Doctores *ſuprà n.* 45. relati, & alij communiter, quos latè refert Ludouicus Molina *d. n.* 2. & etiã Surdus *d. n.* 76. alios etiam allegans, & confirmatur, quod hæc alimenta ſortiantur naturam legitimæ, quia ſi loco legitimæ ſunt, vt præfati Doctores ſentiunt habere debent qualitates, quæ legitimæ competunt.

Cum verò alimenta ratione, & reſpectu legitimæ 862
debentur, & in legitimæ locum ſuccedant, non Iudicis officio, ſed iure actionis, ſicut & ipſa legitima petuntur; vt tradunt Ludouicus Molina *d. c.* 15. *n.* 6. *&* 70. Alter Molina *d. diſp.* 616. *n.* 9. Additionator ad Molinam *d. cap.* 15 *dictis numeris* 6. *&* 70. Surdus *tit.* 3. *citato q.* 1. *n.* 29. *ad* 37. Mangilius *de imputat. q.* 108. *n.* 22. *&* 23. Molfeſius *d. q.* 4 *n.* 21. Doctores à Ludouico Molina *d. c.* 15. *n.* 2. & Mangilio allegati, & alij *ſuprà num.* 45. relati, & communiter Scribentes *in l. de alimentis, C. de tranſactionibus*; idque latè probat numeris allegatis Surdus; ſed præſertim ea ratione, quod ſubrogatum ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur, *l. ſi eum, §. qui in variarum, ff. ſi quis caut.* & Doctores, quos latè refert Simon Vaz. Barboſa *in locis commu. v.* 5. *num.* 16. & pro legitima datur conditio ex lege, ſi non ſit relicta *l. ſcimus, & l. omnimodo, Cod. de inoffic. teſtamento*, Surdus *d. q.* 1. *n.* 31. alios allegans, & Merlin. *de legitima lib.* 5. *tit.* 4. *q.* 5. *n.* 1. quę actio ex lege datur etiã pro ſupplemẽto legitimæ, vt poſt alios Merlin. *d. q.* 5. *n.* 2. & Surd. *d. q.* 1. *n.* 32. ſi verò legitima ſit relicta, datur actio ex teſtamẽto, vt poſt alios iidem Merlin. *d. q.* 5. *n.* 3. & Surdus *d. q.* 1. *num.* 31. item datur petitio hæreditatis iuxta Doctores communiter, quos refert, & ſequitur Merlinus *de legitima d. lib.* 5. *tit.* 4. *q.* 4. *num.* 2. & alij, quos refert Surdus *d. q.* 1. *num.* 33. licet contrarium tenuerint nonnulli allegati à Merlino *dict. quæſtion.* 4. *numero* 1.

Ad huius rei etiam confirmationem Surdus *d. q.* 1. *n.* 863
38. addit, quod alimenta loco legitimæ debita, ſeu in locum legitimæ ſuccedentia tranſmittuntur ad hæredes, vt tradunt Ludouicus Molina *d. cap.* 15. *num.* 10. Stephanus Gratianus *d. cap.* 44. *num.* 7. & Iuriſperiti magis communiter, quos referunt Ludouicus Molina *d. n.* 10. Giurba illos ſequens *deciſ.* 6. *num.* 12. Gratianus *d. num.* 7. & Surdus *d. tit.* 3. *citata q.* 1. *num.* 3. *& tit.* 5. *q.* 1. *num.* 31. *&* 32. Quamuis ipſe *numeris ſequentibus ad* 38. multa adducat ad probandum contrarium, & quod non tranſmittantur, ſed morte alimentarij finiantur; quod etiam ſenſerunt plures, quos Tiraquellus *de primog. d. quæſt.* 75. *num.* 2. refert, qui dixerunt alimenta debita ſecundo genito ex ſtatuto deferente primogenito totam hæreditatem, non deberi à primogenito, quando ſecundus genitus eſt diues, & aliundè habet, vnde ſe alat. Cuius tamen contrarium, & deberi etiam, ſi alimentarius habeat aliundè, vnde ſe alat; tenẽt Tiraq. *d. quæſt.* 75. *numer.* 4. & alij *ſuprà cap.* 1. *num.* 45. relati, quod & probat Tiraquellus, quia is, inquit, cui alimenta loco legitimæ debentur, poteſt alimenta præterita ſibi non ſoluta petere, quibus tamen non eget, *l. libertis, quos §.* 1. ibi *tam præteriti temporis, quam futuri, ff. de alim. & cibar. legatis, ibidem* Bartholus, & alia iura, & Doctores ad id allegat Tiraquellus *dicto numero* 4. ex quo etiam confirmatur, eadem alimenta in locum legitimæ ſubrogata peti iure actionis; quia alimenta præterita repeti poſſunt tunc ſolum, quando pro eis conſequendis competit ius actionis, vel pro eis æs alienum contractum eſt, vt Scribentes *in d. l. alimentis, Cod. de tranſact.*

Quan

Digitized by Google

864 Quandonam autem in aliis caſibus præter ſupra dictos alimenta debita cenſenda ſint ſubrogata loco legitimæ, latè tradit Surdus *d. tit. 3. citata q. 1. à num. 39. ad finem.*

865 Prædictis addendum in vniuerſum, quod vbi alimenta debentur ex ſtatuto diſponēte alicui eſſe præſtanda, vt quādo diſponit, quod filia excluſa debeat dotari, & ali, alimēta peti poſſūt iure actionis, ſcilicet cōditione ex ſtatuto; quæ cōditio ex ſtatuto eſt fortior, & efficacior officio iudicis. Ita Alex. *cōſ. 7. n. 27. vol. 2.* Alex. *conſ. 338. n. 1.* Menoch. *conſ. 8. num. 20.* Molfeſ. *ad conſuet. Neap. p. 5. q. 4. n. 3.* & Surd. latè id declarans, & probans *d. tit. 3. q. 6. per totum.*

§. IV.

Nonnulli alij caſus, in quibus alimenta debentur, & petuntur iure actionis.

866 IN nonnullis etiam aliis caſibus iuxta omnes alimenta debita petuntur iure actionis, vt ſi ſint debita ex contractu; ita Pontan. *de alim. cap. 16. num. 1. &* 8. Vincentius de Franch. *dec. 605. num.* 8. Molfeſius *dict. q. 4.* Surdus *d. tit. 3. qu. 2.* nonnulli alij à Vincent. de Franc. *d. num.* allegati; & alij communiter, cum ex contractu oriatur obligatio, & actio ciuilis.

867 Pariter ſi alimenta ſint debita ex legato, legatarius illa petere poteſt iure actionis ex teſtamento, Pontanus *de alim. cap. 17. num. 1.* & poſt alios Surdus *dict. tit. 3. q. 4. num. 1.* Qui *num. 2.* præter hanc actionem perſonalem contra nonnullos tradit legatario dari etiam actionem hypothecariam, quæ datur pro omnibus legatis conſequendis: & refert Doctores id tenentes. Addit idem Surdus *num. 11.* poſt alios dari etiam officium iudicis *num. 14. fine* cum alijs addit pro legatis piis præſertim iudicem poſſe compellere ex officio exequutores teſtamentarios ad ſoluendum, licet non pro aliis legatis; idem Surdus *num 13. &* 14. ex communi aliorum, quos allegat, dicit pro legato alimentorum conſequendo dari ſolum iudicis officium, quando relictum eſt incapaci, puta ſeruo, eo quod in hoc caſu alimenta non debeantur legatario de rigore iuris, cum ſeruus ſit actionis incapax. *l. ſeruus, ff. de alim. & cib. leg.* ex miſericordia tamen, & æquitate videntur deberi, & ſic implorato iudicis officio poteſt ſeruus illa petere; quod præter plures alios ab eodem Surdo allegatos notauit etiam Corduba *in d. l. ſi quis à liberis, §. vtrum numer. 12. & 13.* Addens *numer. 14.* etiam Fratres minores S. Franciſci, etſi bonorum incapaces poſſe alimenta ſibi relicta in iudicio petere iudicis officio iuxta Barthol. *in l. ſeruo alieno, ff. de leg. 1.* Socinum *in l. 1. ff. eod. num.* 310. & Hondedeum *conſ.* 40. quod tamen Surdus *d. q. 4. n. 13. fine*, ait hodie ordinationibus eorundem fratrum minorum eſſe eis omnino prohibitum; ita quod ſolum recipere poſſunt à ſpontè dantibus.

§. V.

Nonnulli alij caſus, in quibus pro alimentis competit officium iudicis, vel dubitatur, an detur actio.

SVbdit Corduba *d. §. vtrum n. 16.* pupillum officio Iudicis petere alimenta à tutore, & idem tradit Surdus *d. tit. 3. q. 3. n.* 28, & alios allegant iidem Corduba, & Surdus.

Idem Corduba *in d. l. ſi quis à liberis, §. ſolent num.* 9. Vincentius de Franchis *d. deciſ. 605. num.* 8. Surdus *d. q. 3. num.* 2. & alij apud eoſdem Cordubam, & Surdum tradunt alimenta patrono, & patroni filiis debita à liberto peti ab eodem liberto officio iudicis.

Plures etiam Doctores voluerunt viduam intra annum luctus alimenta petere ſolum officio iudicis, non vero iure actionis, cum debeantur ex diſpoſitione legis, & ex cauſa neceſſitatis interim, dū dos reſtituitur *leg. vnica ff. ex actio Cod de rei vxor. action.* & dictum eſt, *ſupra num.* 702. ita Paulus de Caſtro *in l. diuortio, n. 6. ff. ſoluto matrimon.* Alexander, Curtius, Padilla *in l. de alimen. Cod. de tranſaction.* Theſaurus *deciſ. 44. numero* 1. Verſic. *pro negatiua*, Surd. *de alim. tit. 1. qu. 44. num. 48. & tit. 3. q. 2. num. 16.* & plures alij Iuriſperiti ab iiſdem Theſauro, & Surdo *locis citatis*; & à Corduba *in l. ſi quis a liber. §. ſi quis ex his num. 136. ff. de agnoſc. liberis*, à Pontano *de aliment. cap. 15. numer. 6. initio* relati. Qui propterea aiūnt viduam, quæ intra annum luctus non interpellauit hæredes pro alimentis; ſed aliundè ſe aluit, non poſſe repetere alimenta præterita, niſi in defectum alimentorum non præteritorum ęs alienum contraxiſſet. Quod poſtremum ſequutus Theſaurum *dict. deciſ.* 44. aſſerit etiam Antonio Faber *in ſuo Cod. lib. 5. tit. de rei vxor. act. definitione 6. num. 5.* 870

Contrarium tamen, & prædictæ viduæ competere ius actionis pro conſequendis alimentis eo anno ab hæredibus mariti eius dotem retinentibus, tenent Baldus, & Decius *in d. l. aliment. Cod. de tranſ.* idem Decius *in l. ſi cum dotem, §. ſin autem, ff. ſoluto matrimonio.* Corduba *d. §. ſi quis ex his, numer. 34. & numer. 40.* Manrica *de tacitis, & ambig. lib. 12. titul. 31. numer. 3.* Pontanus *loco citat.* Vincentius de Franchis *dict. deciſ. 605. num. 5.* & plures alij à Corduba *dict. numer. 140.* & Pontano *d. n. 6.* relati; & etiam Surd. *tit. 6. q. 10. num. 1.* (qui propterea in hac controuerſia fuit varius) & Honoratus Leotardus *de vſuris q. 30. numero 19.* vbi ait, idem dicere Antonium Fabrum *definition. 6. num. 6.* quem tamen non reperio id dicere, ſed potius videtur aſſerendum eſſe eiuſdem Theſauri ſententia; cum dicat, alimenta à vidua intra annum luctus non petita non poſſe ab ea anno elapſo peti niſi pro ſe alēda æs alienū contraxiſſet. Ratio huius ſententiæ deſumitur ex tradit. *ſup. n.* 759. ſcilicet, quod viduæ intra annum luctus nondum ei reſtituta dote alimenta ex legis diſpoſitione ab hæredibus mariti debentur, non ex ſola charitate, & miſeratione, ſed propter dotem retentam, ſeu propter moram retardatæ dotis; ita quod dos ipſa retenta eſt cauſa finalis, ob quam lex voluit ab hæredibus mariti præſtanda eſſe alimenta, quæ ſubſtituuntur in locum interuſurij, ſeu intereſſe. *argumento d. §. ex actio, & l. cum vnus §. fin. de alim. & cib. leg.* & conſequenter vidua poteſt illa alimenta petere iure actionis ex cauſa dotis non reſtitutæ, ſeu moræ retardatæ dotis, ſeu intereſſe dotis non reſtitutæ, ſeu quia bona mariti ſunt obligata, & pro dote, & pro alimentis, vt latiùs *infra numer.* 872. Quare hæredes mariti teneri alimenta præbere eidem viduæ intra annum luctus etiam ſi non ſit inops, ſed aliunde habeat, vnde poſſit ſibi prouidere de alimentis, dictum eſt *ſupra d. numero* 759. & tradunt Corduba cum aliis *d. §. ſi quis ex his num.* 121. Pontanus *vbi ſupra*, & Petr. Barboſa *loco d. num. 759. allegato.* Item viduam, etſi pro alimentis eo anno luctus conſequendis non interpellaſſet hæredes dotem eius retinentes, nihilominus poſſe alimenta ſibi pro tempore præterito debita, ſeu illorum æſtimationem repetere tanquam ſibi iure actionis debitam ratione interuſurij, ſeu intereſſe ob moram in reſtitutione dotis, tradunt iidem Baldus, Decius, Pontanus, Vincentius de Franchis *locis allegat.* Cancerius *var. tom. 1. cap. 16. numer. 36. & 37.* Corduba *dict. num. 134. & numer. 138.* vbi alios allegat Surd. *d. q. 10. num. 1. & tit. 7. qu. 15. numer. 69.* & Campegius cum aliis *de dote p. 2. quaſt. 16.* Item præfata alimenta, quæ vidua, cui dos non fuit reſtituta, intra vnum luctus non petit, 871

R 4 quia

Digitized by Google

quia de ſuo ſe aluit; tranſmitti ad eiuſdem viduæ hæredes, tradidere in terminis Gigas *de penſ.q.52.num.5.* & Corduba *d.§.ſi quis ex his*, id confirmat ex dictis, ſcilicet, quod alimenta, quæ petuntur iure actionis, tranſmittuntur ad hæredes, vt notatum eſt *ſupra numero* 852 & eſt communis doctrina, cum ergo alimẽta præterita viduæ intra annum luctus non præſtita ab hæredibus dotem retinentibus petantur iure actionis; vt Doctores ſupra allegati; Bartholus, Iaſon, Socin. & Purpuratus à Corduba *dict.num.*140. allegati, (quos tamen Surd. *d.q.2.num.16.fine*, ait ſe non inueniſſe id dicere) ad hæredes viduæ tranſmittetur ius petenti non pręſtita. Ex quibus colligitur intra eum annum luctus hæredes mariti non reſtituentes dotem teneri alere vxorem viduam, etiamſi eſſet diues; & aliundè poſſet habere alimenta, vt notatum eſt *ſupra numer.* 759. *citato*, & tradunt expreſsè Doctores *eodem num.* 759. allegati, & alij inter quos Leotardus *de vſuris dict.qu.* 30 *num.* 34. probans præterea, tum quia maritus recepta dote tenetur alere vxorem etiam diuitem *leg.7.in princ.de iure dot.l.vlt.ff.de dol.mal.except.* ergo & hæredes, qui dotem habent. Tum quia hoc proprium ſit dotis, vt qui eam habet vxorem exhibere teneatur *l.20.§.hoc amplius, ff.famil.erciſcundæ, leg.60.§. ſi inter ff mandati, l.actione §.vlt.ff.pro ſocio*, & Surdus *de aliment.tit.1.q.44.num.16.in fine*, vbi ait, dotibus onus alendi viduam annexum eſſe ac proinde æquiſſimum eſſe, hæredes mariti dotem habentes, illud onus mulieris ſuſtinere. Ita Leotardus.

871 Aduertendum autem circa prædicta, cum hæredes mariti intra annum luctus non teneantur reſtituere dotem viduæ, licet ſi vellent poſſent, vt latè Campeg. *de dote p.2 qu.*17. poſt Bartholum, & Ang. *in leg.diuortio.ff.ſolut.matrim.* & tunc non tenerentur ad alimenta illi præſtanda, vt cum aliis Corduba *d.§.ſi quis ex his, num.*123. contra Capitium *deciſ.24.n.6.* Sed ſolùm alimenta illi exhibere ſufficeret, ſi illi reſtituerent partem dotis, quæ eidem alendæ ſatis eſſet; & alterius partis dotis fructus pro illo anno luctus ad ipſos hæredes ſpectarent, nec vidua illos petere poſſet, vt poſt alios idem Corduba *dict.numero* 123. & poſt alios Campegius *de dote p.2 q.16.* contra Paulum de Caſtro *in l. diuortio ff.ſolut.matrim.* tenentem, ſi vxor vidua intra annum ab hæredibus mariti habuit alimenta, eoſdem hæredes lucrari fructus dotis ſolum pro rata alimentorũ. Cuius contrarium, ſcilicet hæredes lucrari quoſuis fructus excedentes alimenta docuerunt Bartholus, Angel. & alij *in d.l.diuortio*, ſicut lucratur maritus viuens, quia eo anno vxor cenſetur in eodem matrimonio, & hoc idem ſentit Honoratus Leotardus *dict. q.30.num.33.initio*, cum dicit hæredes mariti non teneri ad interuſurium dotis non reſtitutæ intra annum luctus, ſed ſolùm ad præſtanda alimenta vxori viduæ toto illo anno. Quod intelligitur, quando dos conſiſtit in rebus mobilibus, quo caſu hæredes mariti intra annum luctus non coguntur illam reſtituere vxori viduæ *d.§.exactio*; nam ſi dos conſiſteret in rebus immobilibus, cum tunc dos, ſeu res dotales immobiles debeant reſtitui ſtatim poſt mortem mariti, iuxta *d.l.vnicam, d. §.exactio, Cod de rei vxor.act.* fructus omnes à die mortis mariti ex dictis rebus immobilibus dotalibus ab hæredibus mariti percepti vxori debentur, & reſtituendi ſunt, deductis ſumptibus alimentorum ab eiſdem hæredibus vxori poſt mortem mariti præſtitorum; & deducta parte fructuum nouiſſimi anni, in quo matrimonium ſolutum eſt, qui pro rata temporis, quo illo anno vltimo durauit matrimoniũ, inter hęredes mariti defuncti, & ipſam vxorẽ viduam debent diuidi, de quibus latè Mantica *de tacit. & ambig.lib.12.tit.*51. & Gratian. *tom.4. capit.*610 apud quos alia de hac re pro nunc videantur, nam de his latius *in part. vltima.*

872 Ex quibus, etſi Surdus *d.q.2.citat.num.*16. allegans Alexandrum *conſ.*109.*vol.*5. aſſerit viduam etiam poſt annum ob dotem ab hæredibus mariti adhuc retentam, & non ſolutam non poſſe iure actionis, ſed tantũ judicis officio alimenta petere; eo quod non debeantur iure contractus, ſed ex accidenti propter moram, contrarium tamen ex iure actionis poſſe peti dicendum eſt; ita abſque dubio ſentiunt Iuriſperiti *ſupra numer.* 870. relati, cum ratio, qua mouentur *ibi* fortius militare videatur in vidua poſt annum luctus, cui omnino ab hæredibus debet reſtitui dos, & dum non reſtituitur (cum anno luctus elapſo ſtatim ſint in mora) debetur ei interuſurium, ſeu intereſſe, quod veriſimiliter patitur, vt latè reiecta contraria opinione communi, (quam tuetur acriter Stephanus Gratian. *tom.2 c.*234. *à num.prim.ad* 9. & Surd. *tit.1. de alim. quaſt.*45. *numer.1.ad* 7. de qua tamen *infra* cum de dote *part.vlt.*) Theſaur. *deciſ.*43. *num.*4. poſt Grammaticum *dec.*103. *num.*92. Anton. Faber *allegato tit. de rei vxor.act.defin.5.num.*7. Leotardus *d.qu* 30. *numer.*57. hancque ob cauſam viduam poſſe petere alimenta, etiamſi aliunde haberet, vnde ſe aleret, tradit Theſaur. *loco citato*, & deciſum fuiſſe à Camera Imperiali teſtatur Mynſing. *obſeruation. 64. numer. 2. centur. prim.* Igitur cum hæredes mariti dum retinent dotem, & ſunt in mora illam reſtituendi, teneantur alere viduam, vt Mynſinger. *loc.cit.* Theſaur. *d.n.4. & deciſ.44.n.2.* Corduba alios allegans *d.§ ſi quis ex his num.*566. Leotardus *d. quaſt.30.num.*41. & plures alij Iuriſperiti, & Theologi ab eodem Leotardo allegat, idque non ex ſola charitate, & ex miſeratione, ſed ob dotem retentam, ſeu ob interuſurium dotis retentæ, in cuius locum alimenta ipſa ſuccedunt, (vt iiſdem locis Theſaurus, Corduba, & alij Doctores *num.*870. *citati*) poterunt peti iure actionis originem trahentis ex ipſa dote tradita, ratione cuius bona mariti remanere vxori obligata, & hypothecata non ſolum pro ipſa dote, ſed & tacite pro alimentis doti correſpondentibus vti dotis acceſſionibus, & intereſſe, ſeu dotis fructibus tenent Barthol. *in l.1.ff.de alim.& cib.leg.& in tract.de alimentis*, Imola *in leg.ſi cum dotem §.item pater, ff.ſoluto matrim. ibidem, §. ſin autem l.in fauiſſimo*, Iacobus de Aret. Afflictus *deciſ.*10. Mynſingerius *cit.obſeruatio* 64. *numero 1. & 2.* Corduba à Lara *dict.§.ſi quis ex his numer.*40. Cancerius *var.reſolut.tom.1.cap.16.numer.*5. Neguſantius *de pignoribus in 4 mem.2.part.princ.numer.*55. Stephan. Gratianus *diſcept.for.tom.4.cap.*634. *per totum, & c.* 850. *numer.*9. Franciſcus Salgado *in Labyrintho credit.concur.p 1.cap.24.numer.*93. plures alij à Mynſingero, Gratiano, Corduba, & Salgado relati; & eſſe cõmunem teſtantur Neguſantius, Mynſinger *locis citatis*, & Surdus *dict.tit.3.citata q.2.numer.4.& titul.*8. *priuil.*49. *num.*1. vbi *numer.*2. refert alios contrarium tenentes, quorum ſententiam *numero* 8. *fine*, rationibus inſpectis veriorem putat, addens tamen, quod in iudicio non prodeſſet, cum altera opinio ſit communis, *& priuilegio* 50. cum Neguſantio *loco citato numero* 54. ex eadem ratione tenet bona vxoris, vel alterius, qui dotem promiſit, eſſe obligata viro pro alimentis ſibi debitis, tanquam interuſuriis, & fructibus dotis retardatæ, & non ſolutæ, pro quibus ſibi non cõpetit hypotheca, ſicuti pro dote, & forte principali tanquam acceſſoriis ipſi doti *ex l.vnica §.ſed & plenius, Cod.de rei vxoria act.* & idem aſſerit Salgado *dict.capit.24.numer.*95. Afflictus *d.deciſ.*10. ac Mynſingerus ex ſententia Camerę Imper addunt ita eſſe verum, vt bona mariti ob dotem receptam ita maneant vxori obligata tacitè pro alimentis; quod etiamſi vxor conſtante matrimonio aliunde poſſit viuere, poſſit tamen à marito alimenta petere, allegantes etiam Baldum *in d.l.de aliment Cod.de tranſact.* quod tenet etiam Leotardus *dict.q.30.allegato num.*34. quamuis contrarium vxorique ex cauſa dotis ſoluto matrimonio non debere præſtari alimenta, ſi aliunde poſſit ſuſtentari, licet hæ-

res

Digitized by Google

res moram fecerit; ſenſerit Rota Romana *apud Manticam deciſ.*53. *num.*1. plures alios allegans præſertim Couarruu. *var.lib.*3.*cap.*1.*num.*3.Verſic.*ſexto*; & dicens ita communiter tradere Doctores *in c. ſalubriter de vſuris,& in l.diuort. ff.ſolut.matr.*cuius tamen ſententian ob tradita *ſupra*,& alia à Theſauro *loco citato* adducta non approbo nec obſtant Doctores *ſupra capite* 11.*num.*759. relati aſſerentes viduæ intra annum luctus ab hæredibus viri retinentibus dotem deberi alimenta, etiamſi aliunde habeat,vnde poſſit viuere, etſi ex Theologis eam approbet Fragoſus *de Republica Chriſtiana p.*3.*lib.*2.*diſp.*5.*num.*91. & Molina *de iuſtitia tom.*2.*diſp.*324.vbi tenet etiam intra annum luctus ab hæredibus viri retinentibus dotem non deberi vxori viduæ alimenta,niſi ipſa illa petat, neque aliunde habeat, vnde ſuſtentetur; & ex Iuriſperitis poſt Innocentium, & Ioannem And.*in dict.cap.ſalubriter*,Cāpeg.*de dote p.*2.*q.*18.vbi latè de hac quæſtione,vtrum hæredes mariti ſi ſint in mora reſtituendi vxori dotem conſiſtentem in pecunia, teneantur illi ſoluere interuſurium,ſeu ſoluere alimenta,etſi aliunde poſt annum luctus ſuſtentari poſſit, & dicit præſtanda eſſe illi alimenta,ſi aliunde non poteſt habere; ſecus quando aliundè habet,in hocque caſu intelligendos Innocentium, & Ioan.Andream;addit Campeg.quod ſi mulier vidua eſſet conſueta dare pecunias mercatoribus ad honeſtum lucrum ratione moræ hæredum in reſtituenda illi dote petita, poſſit petere interuſurium lucri ceſſantis,quod veriſimiliter feciſſet.

Hinc quamuis vxori conſtante matrimonio pro alimentis à marito,qui dotem recepit,conſequendis, ſolum officium iudicis nobile, ſeu mercenarium competere,voluerint Bartholus *in leg.ſi marito,* §.*fin.ff.ſoluto matrimonio*,& alij à Surdo *d.tit.*3.*q.*2.*num.*7.*&* 9.relati,quorum ſententiam ſequitur tum *ibi*,tum *d.titulo* 8.*priuileg.*49.*num.*2.*per totum*,ſed præſertim *verſ. Caſtrenſis tamen*,quia conſtante matrimonio (inquit Surdus *dict.q.*2.*num.*10.)actio de dote non eſt nata; & ſic licet alimenta dicantur acceſſiones dotis,non tamen peti poſſunt,vt acceſſiones, niſi quando dos ipſa petitur ſi agendum ſit actione de dote:cum ergo actio de dote non detur conſtante matrimonio,vxor non poteſt durante matrimonio petere alimenta iure actionis dotalis.

873 Nihilominus Neguſantius *loco ſupra allegato numero* 49.*&* 51.Corduba *dict.num.*40. MyNſingerus *de obſeruat.*64.*numer.*1.& alij,quos refert, & ſequitur Stephanus Gratianus *dict.cap.*634.*numer.*7.tanquam verius cenſent, vxorem etiam conſtante matrimonio poſſe petere alimenta iure actionis, cum iudicium de dote ſit ex parte vxoris vniuerſale, in quo iudicio vniuerſali veniunt, ſeu includuntur acceſſiones tanquam pars rei iure actionis per iura à Surdo *d.q.*2.*numer.*2. *&* 3.allegata,& tradit Mantica *de tacit. & ambiguis lib.*12.*tit.*31.& per conſequens etiam datur tacita hypotheca pro eiſdem alimentis, ſicut pro dote.

E contra vero marito,cui dos promiſſa ab eo, qui iure ſanguinis non tenebatur alere vxorem pro conſequendis alimentis, ſeu interuſuriis ob moroſè retardatam dotis ſolutionem, Neguſantius *vbi ſupra n.*54. Cynus,Baldus,& alij,quos refert, & ſequitur Surdus *d.tit.*3.*q.*5.*num.*4.*&* 6. tenent competere ſolùm officium iudicis mercenarium,quod deſeruit actioni, non autem actionem, eo quod iudicium dotis licet ex parte vxoris ſit vniuerſale, & includat acceſſiones, & cōſequenter interuſuria,& alimenta,quæ in locum interuſuriorum ſubſtituuntur, ex parte tamen mariti eſt particulare,non includens acceſſoria.Et ſi Baldus Nouellus *in l.* .*num.*17.*ff ſoluto matrimonio*, à Surdo *d.*5. *num.*6.*fin.*relatus ſuſtinuerit contrarium, quod merito detur actio de dote,vel ex ſtipulatu pro iiſdē interuſuriis,vel alimentis debitis ob moram commiſſam,quem tamen reprobat idem Surdus,ex eo quod ſe fundet in eo,quod etiam ex parte mariti iudicium de dote ſit vniuerſale.Dixi *ab eo, qui iure ſanguinis non tenebatur alere vxorem.* Nam vbi dos fuit promiſſa ab eo, qui vxorem alere tenebatur, tùm ob moram in ſolutione dotis marito contra ſocerum, vel alium dari actionem negotiorum geſtorum pro alimentis conſequendis,tradunt Imola *in l.inſuiam,* §.*vſuras ff.ſoluto matrimonio* Roland.*conſ.*65.*numer.*9.& alios allegans Surd.*d.q.*5.*numer.*1.3.*&* 6.ſed de prædictis forte latius *in ſequenti, vel vltima parte huius tractatus de effectibus contractus matrimonij* nunc ſufficiat retuliſſe Doctorum ſententias leuiter tactis eorum fundamentis.

In quibus nam etiam aliis caſibus alimenta ab eo, cui debentur,petenda ſint officio iudicis implorato,vel iure actionis,videatur apud Surdum, qui latiſſimè de hac materia per totum illum titulum 3. nouem quæſtionibus comprehenſum, vbi *quæſtione* 8. agit quibuſnam aliis ab alimentario detur alimentorum petitio,& *quæſtion.*9.de libelli forma,quando alimenta petuntur. 874

Solum noto alimēta poſt mortē mariti debita vxori prægnanti ex bonis eiuſdem mariti iuxta *l.*1.§.*ſed etſi incertum ſit,&* § *melior.& l.curator, ff.de ventre in poſſeſſ.mittendo* peti poſſe iure actionis ex lege, cum in præfatis iuribus ſpecialiter decernantur prægnanti vxori intuitu prolis in ventre exiſtentis, vnde prægnāti debentur,etiamſi habeat aliundè, vnde ſe alere poſſit,vt notatum eſt *ſupra numero* 140.& tradunt Mantica *de tacitis,& ambig.lib.*12.*dict.tit.*31.*num.* 11. & Stephanus Gratianus *d.cap.*610.*num.*21.*& tom.*2.*capit* 234.*num.*31. Quare fructus bonorum dotalium ipſius vxoris viduæ prægnantis debent illi reſtitui non deductis ſumptibus alimentorum eidē prægnanti,præſtitorum, cum iuxta dicta iura ex bonis mariti debeāt præſtari, etiam ſi dote careat,id quod etiam in terminis Mantica,& Gratianus *locis citatis* notarunt;& hāc limitationem addunt doctrinæ *ſupra numer.*871 *poſt medium* traditæ,quod fructus dotis ab hæredibus mariti ſoluto matrimonio percepti vxori viduæ ſunt reſtituendi, deductis tamen ſumptibus alimentorum ab iiſdem hæredibus perceptorum.Quam etiam Doctrinam iidem Mantica *d.tit.*31.*num.*10.*fine.*& Gratianus *dict.capit.*234.*numero* 32.*& dict. capite* 610.*numero* 20.dicunt(quę eſt alia limitatio)intelligendam,niſi alimenta eſſent à marito eidem vxori viduæ legata. 875

SVMMARIVM Capitis XV.

*Alimenta præteriti temporis, quando ſolo iudicis officio debentur, peti non poſſunt,vbi alimentarius pro ſe alendo non contraxit æs alienum,ſed vixit aliūde ex ſuis induſtriis, vel alimenta ab aliis ex pietate,vel liberali erogatione fuerunt ſubminiſtrata. num.*878.

*Pater qui ob inopiam non tribuit pro aliquo tempore alimenta filio,ſi poſtea deueniat ad pinguiorem fortunam,non tenetur,nec cogi poteſt alimenta præteriti temporis ſoluere filio.n.*879.

*Monachus non poteſt agere aduerſus Abbatem pro præteritis alimentis ſibi non præſtitis, ſi vixit non contracto ære alieno.n.*880.

Dolo facit,qui petit quod reſtituturus eſt.ibid.

*Ordinatus ſine titulo alimenta præteriti temporis non poteſt petere ab Epiſcopo ordinatore. n.*881.

Alimenta officio iudicis tantum debita præterita petuntur,& præſtanda ſunt alimentario, ſi is vt ſe aleret coactus fuerit accipere mutuam pecuniam.num. 882.

In hoc caſu pro alimentorum præteritorum æſtimatione ſeu

Digitized by Google

ſeu pecunia mutuo accepta reſtitutione actio aduerſus debitorem alimentorum competit mutuanti, & alimentario. ibid.

Monachus, qui mutuam accepit pecuniam, vt ſe aleret petit ab Abbate alimenta temporis præteriti. numero 883.

Si pro aliquo tempore pater egenus ob inopiam non potuit alimenta præſtare filio, item egeno, qui vt ſe aleret, contraxit æs alienum, deueniente poſtea patre ad pinguiorem fortunam, contra eum non poteſt filius agere pro præteriti temporis alimentis. numero 884.

Ius ſuperueniens lite pendente non poteſt actori. ibidem.

Tempus non eſt modus inducendæ, vel tollendæ obligationis. ibidem.

Obligatio ſemel extincta non reuiuiſcit. ibid.

Alimenta præteriti temporis ſolo officio iudicis debita contemplatione alicuius ſeruitij, an peti poſſint. numero 885.

Alimenta in hac ſpecie alimentorum ex ſolo officio iudicis debitorum ſecundum vnam ſententiam præterita dicuntur; etiam ea, quæ à die mota litis decurrũt vſque diem ſententiæ latæ ſuper alimentis; futura à die ſententiæ decurrenda, & ſic decurſa à die motæ litis vſque ad ſententiam non debent præſtari, ſi alimentarius vixit interim non contracto ære alieno. n. 887.

Contraria ſententia, & communis tenet contrarium, & indicari futura etiam ea alimenta, quæ decurrunt à die petitionis, ſeu mota litis vſque ad ipſam ſententiam, & ad ea in ſententia debere condemnari debitorem alimentorum, & etiam in foro conſcientiæ debitor illa ſoluere, etiamſi alimentarius interim vixerit non contracto ære alieno. n. 888.

Ab alimentis à die mota litis decurſis non datur in hac ſpecie appellatio ad effectum ſuſpendendi declarationem, & illius executionem. n. 889.

Alimenta præterita peti poſſunt, quando debentur alimentario iure actionis v.g. ex contractu, vel teſtamento. n. 890.

Idque etiamſi nulla interuenerit interpellatio; & licet legatarius ignoraſſet legatum. n. 891.

Eadem alimenta præterita iure actionis debita tranſmittuntur ad heredes. n. 892.

Petens alimenta præterita debet probare ſibi legata fuiſſe, vel alia ratione deberi. n. 893.

Fundamentum ſuæ actionis, & intentionis probare quilibet tenetur. ibid.

Vbi conſtiterit alimenta fuiſſe legata, vel alia ratione debita, debitor ſi dixerit ſe præſtitiſſe, probare debet. ibid. fine.

Alimenta ſe pro tempore præterito præſtitiſſe difficile probatur. n. 894.

Ad probandum quod alicui alimenta quis præſtiterit, ſufficiunt coniectura. ibid.

Legatarius præſumitur recepiſſe alimenta ab herede, ſi cum eo morabatur in eadem domo, & ad eandem menſam comedebant, niſi probet contrarium. numero 895.

Item pupillus, qui cum tutore habitauit præſumitur alimentarius ab eodem tutore. ibid.

Nemo præſumitur vixiſſe de vento. ibid.

Factum requirens expenſas, quod reperitur factum præſumitur factum ab eo, qui facere tenebatur, nec requiritur alia probatio. n. 896.

Factum ſemper quid præſumitur ab eo, qui facere tenebatur. ibid.

Vbi quis ſtetit in domo alterius, præſumitur ab eo habuiſſe alimenta, & alia neceſſaria. ibid.

In alimentis paruis, & modici momenti probandis ſufficiunt leues coniecturæ, & quæ dicantur parua, vel magna alimenta. n. 897.

Ad probandum continuam alimentorum præſtationem factam in domo alicuius, ſufficiunt teſtes domeſtici. num. 898.

Facta in Collegio, vel capitulo probantur per teſtes de Collegio, vel capitulo. ibid.

Continuatio alimentorum plene probatur, probatis extremis, ſcilicet initio, & fine. n. 899.

Poſſeſſio continuata probatur probatis extremis. ibidem.

Probatis extremis cenſentur poſita, & probata media. ibidem.

Verbum pluries *verificatur de duobus, & aduerbium,* quoties, *nihil certi ponit, vt ſic illis non probetur continuatio alimentorum. ibid.*

Libro tutoris, in quo continentur expenſæ pro alimentis, & aliis minori neceſſariis; & cuilibet libro rationum, ſi omnia ſint ritè deſcripta, adiecta cauſa expenſarum cum quibus, quo die, quo menſe, quo anno factæ, & omnia ſint veriſimilia: an adhibenda ſit plena fides tam in magnis, quam in paruis ſummis, maximè accedente iuramento, vel morte tutoris latè. n. 900.

Vbi qui Doctores de fide libris rationum adhibenda agant.

Pupillus, qui habitauit ſeorſum à tutore, adhuc præſumitur alitus à tutore. n. 901.

Item legatarius, qui extra domum heredis moratus eſt, ſi erat incapax ad ſe alendum, præſumitur ab herede accepiſſe alimenta, niſi ſit præſumptio, quod ab alio, in cuius domo ſit moratus, acceperit. ibidem.

Vbi qui eſt habilis ad quærendum ſibi victum, non præſumitur alitus ab alio, qui tenebatur, niſi conſtet cum illo in eadem domo habitaſſe. ibid.

Militibus non præſumuntur præſtita impenſa alimentorum ab officialibus, niſi id probetur. ibidem.

CAPVT XV.

Alimenta præterita, ſeu quæ pro præterito tempore alimentario non fuerunt exhibita, an, & quando peti poſſint.

EX traditis reſoluendum eſt, an, & quando alimenta præterita, ſeu quæ alimentario pro tempore præterito non fuerunt præſtita ab eo, qui aliàs ſoluere tenetur, poſſit alimentarius repetere v.g. filius pro aliquo tempore puta ſeptennio non recepit illa alimenta à patre diuite, qui poterat illa præſtare, ſed aliunde, vel ex propriis bonis, vel à fratribus, aut amico titulo pietatis, vel amicitiæ, aut liberalitatis alimenta habuit, & ſimiliter legatario alimentorum pro aliquibus annis ab hærede teſtatoris non fuerunt ſoluta alimenta legata, ſed legatarius de ſuo ſe aluit, an in vtroque caſu alimenta præterita, ſeu pro præterito tempore non præſtita repeti poſſint in vtroque foro.

§. *Primus.*

Alimenta præterita ſolo officio Iudicis debita an debeantur alimentario, qui aliundè ex pietate, vel liberalitate, & erogatione aliorum vixit, & quando peti poſſint.

IGitur primo communis Doctorum concluſio eſt, 878
quod alimenta, quæ ſolùm officio Iudicis debentur, & præſtanda ſunt, pro tempore præterito non præſtita, non poſſunt peti ab alimentario, ſeu ab eo, qui aliundè

Digitized by Google

de habuit alimenta, ſiue ex propriis bonis, ſiue ex ſui induſtria,ſiue ex liberali erogatione aliorum ſe aluerit,ſiue is ſit filius,aut nepos,ſiue pater,aut auus,ſiue frater,aut quæcumque alia perſona, cui pro alimentis ſibi debitis ab alio ius actionis non competit, ſed ſolum iudicis officium.Ita Barthol.*in l.libertis, quos §. manumiſſis,n.3.ff.de alim.& cib.leg.* Alexand. *in l.de alim in princ.Cod.de tranſ.ibid.* Decius *numer.*5.idem Alex.*conſ.*71.*n.*9.*lib.*5.Anton.Gomez *ad l.*80. *Tauri n,*13.*fin.*Pontanus *de alim.cap.*12.*initio.*Theſaur.*deciſ.* 44.*num.*1.& *deciſ.*111.*n.*19.Corduba à Lara *in leg.ſi quis à liber.in princ.n.*71.*ff.de lib.agnoſc.*P.Barboſ. *ad l.*2.*p.*1.*in princ.n.*32.& 33.*ff.ſol.matr.* Surd.*de alim.titul.*1.*q.*32.*n.*40.*tit.*7.*q.*15.*num.*77.& latiùs *tit.*5.*quæſtio.*1.*num.*43.& *ſeq.*Molfeſ.*ad conſuet. Neap. tom.*1. *p.*5.*q.*4.*n.*14.Mareſcot *var.reſol.lib.*2.*cap.*83.*n.* 2. Iacobus Cancerius *var.reſol.tom.*1.*c.*16.*n.*2. Stephanus Gratian.*diſcept.for.tom.*1.*cap.*60.*num.*19.& 20. Fontanella *de pact.nupt.clauſul.*5.*p.*1.*num.*100.& *clauſula* 6.*Gloſſa* 2.*p.*3.*num.*35. Merenda *controu.iuris tom.*4. *d.lib.*22.*cap.*29.*num.*3.& *ſeq.*Additionator ad Molin. *de primog.lib.*2.*cap.*15.*num.*6. & alij Iuriſperiti communiter relati à Pontano,Corduba,de Franchis,Gratiano,Fontanello,Theſauro,Additionatore ad Molin. *locis cit.* & à Surdo *d.q.*1.*n.cit.n.*41.ex Theologis etiam loquentibus in parte,quod non teneatur alimenta præterita præſtare filio , qui pro aliquo tempore non ex bonis paternis,ſed aliundè,ex propria induſtria, vel ab alio non contemplatione patris,ſed ex pietate , vel liberalitate præſtante alimenta habuerit : tradunt Azorius *p.*2.*lib.*1.*cap.*4.16.. Vaſq.*opuſc.teſtam.cap* 5.§.7. *dub.*9.*num.*136.Megala *p.*2.*lib.*2 *cap.*23.*q.*1.*num.* 26. & Bonacina *de præcept. Decal.diſp.*6 *q.vnica p.*6. *numero* 12.& *de contract.diſp.*3.*quæſt.vltima p.*3.*numero* 5.Ratio eſt,quia vbi alimenta ſolum iudicis officio peti poſſunt ab alimentario, ex eo quod non debentur ex contractu,vel teſtamento,aut diſpoſitione ſtatuti , ſed ſolùm ex iure, & coniunctione ſanguinis,& æquitate naturali,atque ex diſpoſitione iuris communis,ſolum debentur in ſubſidium , & ob neceſſitatem vrgentem,ſcilicet quando alimentarius non habet aliunde,vnde ſe poſſit alere;vt dictum eſt in præcedentibus & latè oſtenſum eſt *ſupra cap.*1.*numero* 27.*cum pluribus ſequentibus,*& *cap.*7.*num.*279.& *numer.*489.*cum pluribus ſequent* & conſtat *ex d.l.ſi quis à liberis,* §. *ſed ſi filius,ff.de liberis agnoſc.* & præter præallegatos Doctores tradunt alij *ſupra dict.num.*27.allegati : neceſſitas vero illa ceſſat , & non conſideratur niſi pro præſenti,& futuro , non pro præterito tempore ; cum igitur reſpectu temporis præteriti,elapſa ſit neceſſitas , & indigentia alimentorum, ex qua ſola oritur obligatio illa præſtandi,iam non viget illa obligatio , & ſic alimenta illa pro præterito tempore non præſtita, non ſunt poſtea reſtituenda, vbi propter illa non ſit contractum æs alienum. Confirmatur hæc communis concluſio,ſeu doctrina ; quia licet alimentorum cauſa ſit fauorabilis , tamen omnis fauor ceſſat quoad alimenta præterita.Barthol. Decius,Padilla *in d.l.alimen.Cod.de tranſ.*Vinc.de Franch.*deciſ.*2.4.*n.*1.Theſaur *d.dec.*44. *n.*1.Surd.*tit.*8.*priuil.* 60.*n.*15.Scaccia *de appellatione, q.*17.*limit.*7.*num.*14.Giurba *dec.*4.*n.*46.Cancerius *d. c.*16.*num.*2.Aug.Barboſa *ad lib.*1.*Cod.Collect.ad d.l. de alim.n.*4.& alij communiter,& ſic iuxta eoſdẽ Doctores, & alios communiter præteritorum alimentorũ cauſa non eſt ſummaria , & à ſententia ſuper iiſdem alimentis præteritis lata in fauorem alimentarij datur appellatio etiam quoad ſuſpenſionem: & licet Azorius, & Bonacina *locis citat.* dicant ſolum in foro interiori non teneri patrem alimenta præterita,ſeu illorum æſtimationem reddere filio; in foro vero exteriori authoritate , & officio Iudicis liberum eſſe filio præfatorum alimentorum præteritorum æſtimationem à patre repetere ; nihilominus certum eſt , neque etiam in foro exteriori poſſe repetere,niſi in caſibus ſequi;& ita ſentiunt omnes præallegati Iuriſperiti , qui loquuntur de petitione alimentorum præteritorum in foro exteriori,& conſtat ex textu *in d.§.ſed & ſi filius.*iuxta quam pater non obligatur alere filium , niſi tunc ſolum , quando vnde ſe alat,non habet , quæ neceſſitas ceſſat reſpectu temporis præteriti.

Hinc etiam pater,qui pro aliquo tempore non aluit 879
filium,quia erat inops,& nõ habebat pro ſe deueniens ad pinguiorem fortunam , non cogitur eidem filio præteriti temporis alimenta , ſeu eorum æſtimationem ſoluere,quia à principio pater paupertate excuſabatur, & poſtea non obligatur , cum reſpectu temporis præſentis ceſſet neceſſitas; ita in terminis Aſcanius *de patr.poteſt affectu* 17.*num.*24.& Surdus *d.qu.*1. *num.*43. *fine.*

Similiter Monachus agere non poteſt aduerſus 880
Abbatem pro præteritis alimentis ſibi non præſtitis,ſi non contracto ære alieno ex erogatione liberali aliorũ habuit alimenta , vt tradidere Alexand.*in d.l.de alim. in fine,Cod.de tranſ.*& Rota Romana *dec.*10. *de iudicijs alias* 305.*in nouis.*Qui tamen non nituntur præallegata ratione , quod dicta alimenta debeantur officio iudicis,& ſic in ſubſidium,& ob neceſſitatem præſentem tantum,ſed mouentur illa regula,*dolo facis,qui petis,quod reſtituturus es, l.dolo , ff.de exceptio.doli*; & ſi pro alimentis futuris poteſt agere *cap.ex parte de accuſat.*

Item ordinatus ſine titulo ab Epiſcopo (quẽ alioqui 881
Epiſcopus tenetur alere , ſi aliunde non habeat) ſi ex arte,vel operis,vel aliter ſe aluit , non poteſt petere ab Epiſcopo ordinatore alimenta præteriti temporis. Ita Decius *in cap.Epiſcopus de præbendis* , & Surd.*d.q.*1. *n.*43.*circa medium.*

§. II.

Alimenta officio ſolo iudicis debita petuntur & praſtanda ſunt alimentario, ſi is vt ſe aleret, fecit ſe debitorem, ſcilicet mutuam pecuniam accepit; & an tam mutuanti, quam alimentario competat actio contra debitorem alimentorum pro reſtitutione pecuniæ mutuo acceptæ.

DIxi autem in propoſitione præfatæ communis 882
concluſionis,*ſiue ex propriis bonis,ſiue ex ſui induſtria,vel liberali erogatione aliorum.*Nam ſi filius , & quiuis alius , cui ab alio debentur alimenta ex ſolo iudicis officio, ex defectu alimentorum ſibi à debitore non præſtitorum coactus fuit æs alienum contrahere, mutuoуè pecuniam accipere ad alimenta; tunc contra debitorem poteſt pro alimentis temporis præteriti vſque ad æſtimationem æqualem æri alieno contracto , ſeu ſufficientem ad ſoluendum æs alienum contractum agere.Nam hoc damnum accidit culpa debitoris moroſi , ob quam moram debet præſeruari indemnis à debito eius occaſione facto, & ſic eſt danda actio pro eo,quod intereſt : ita præter Theologos *ſupr. num.*88. allegatos (aſſerentes etiam in foro conſcientiæ patrem teneri ſoluere tale debitum à filio contractum pro alimentis,quia ipſe pater tenebatur adminiſtrare) Bartholus,Alexander,Pontanus,P.Barboſa,Corduba,Vincentius de Franchis, Molfeſ.Merenda *loc.ſupra num.*878. *citat.*Theſaur.*d.dec.*211.*n.*16.Surd.*d.tit.*5.*cit.q.*1.*numer.*46.& 51.Fontanella *d.clauſula* 6. *Gloſſ.*2 *p.*3.*numer.*37.*cum plurib.ſeq.* Afflict.*dec.*10.*num.*4 Molfeſ.*in conſuet.Neap.to.*1.*p.*5.*q.*4.*n.*14. & *part* 6.*q.*10.*n.*7. & *conſil.*9.*num.*35.Additionator ad Molin. *de primogen. lib.*2.*c.*15.*n.*6.*verſic.& quod dictum,*Stephan.Gratian. *d.cap.*60.*num.*21.& alij plures Iuriſperiti , quos Surd.

Digitized by Google

Additionator ad Molinam, & Gratianus referunt, licet inter eos ſic diſſentiatur, an in hoc caſu pro alimentis prædictis, ſeu eorum æſtimatione, aut pecuniæ mutuo acceptæ reſtitutione, detur actio ipſi alimentario, an vero illi, qui pecuniam dedit, Barthol. enim, & Corduba, *locis ſup. n.* 878. *cit.* & alij a Surd. *d. q.* 1. *n.* 52. & Gratiano *d. cap* 60. *n.* 22. *& inb. ſeq.* voluerunt huiuſmodi actionem dari ei, qui mutuo dedit pecuniam, ita vt is ſolus poſſit agere ad pecuniæ reſtitutionem, idque *per text. in l. fin. ff. de in rem verſo.* At Surd. *d. q.* 1. *num.* 53. *ad* 59 & Gratian. *d. cap.* 60. *num.* 26. *ad* 29. & Fontanella *d. p.* 3. *n.* 40. aſſerunt vtrique hoc ius, ſeu huiuſmodi actionem pro alimentis præteritis aduerſus debitorem competere; & mutuanti quidem, quia in eiuſdem debitoris vtilitatem mutuum fuit verſum *d. l. fin. ff. de in rem verſo.* Sicut cuilibet negotiorum geſtori datur actio contra eum, in cuius commodum negotium ceſſit, iuxta illam regulam, quod ex quo res mea tibi proficit, poſſum à te condicere, quamuis nullus contractus inter me, & te interuenerit *l. ſi me, & Titium, ff. ſi certum petatur*, Gloſſa *in l. his ſolis, ff. de condit. indebit.* & Cæuallos latè *q.* 717. *num.* 43. alimentario vero hæc actio pro præteritis alimentis competit; quia debitor fuit in mora ſtante interpellatione, vnde æquum eſt, vt implorato iudicis officio (quod datur quandocumque ſuggerit æquitas, vt latè Surd. *numer.* 53. *&* 54.) præſeruetur indemnis, & releuetur pro eo debito, quod ob culpam debitoris contraxit, & ſic ſibi ſoluatur, quod alteri promiſit, & releuetur ab ea obligatione, quam contraxit ob illam moram, ob quam etiam datur regulariter actio pro ſuo intereſſe *l. vnica, Cod. de ſent. quæ pro eo quod intereſt. l. quod te, ff. ſi certum pet.* & poſt alios Surdus, & Gratian. *loc. cit.* Bartho. ergo, & alij poſſunt rectè intelligi de actione danda mutuanti, non tamen priuatiuè ad eum, qui mutuam pecuniam accepit, cum vtrique diuerſis reſpectibus hoc ſit concedendum. ex quo enim mutuans ſequutus eſt mutuatarij fidem; ſi noluerit agere contra eum, in cuius vtilitatem mutuum verſum eſt, ſed contra illum, cui mutuauit, poterit hoc facere, vt Surdus, & Gratianus poſt Gloſſam *in l. ſed Iulianus, §. per inde v. ſolebas fin. ad Macedonian.* & etiam is, cui mutuum factum eſt, debet poſſe agere contra debitorem alimentorum, quia ſua intereſt, habere pretium, quod poſſit adueniente die ſoluere, *arg. l. ſi debitor in fin. ff. de furt.* & latè Surdus. Dixi *vſque ad æſtimationem ſufficientem ad ſoluendum æs alienum pro alimentis contractum*; quia in hac ſpecie alimentarius non poteſt petere æſtimationem omnium alimentorum, quæ illi fuiſſent præſtanda ſecundum dignitatem, ſed ſolum æſtimationem alimentorum, quibus pro eo tempore præterito vixit; ſcilicet ſolum petere poteſt, ſibi ſolui æs alienum pro illis alimentis habendis contractum, vt in ſpecie Fontanella *d. numer.* 37. vbi teſtatur ita ſententiaſſe ſuum Senatum. Ita etiam Theſaurus *dict. deciſion.* 211. *citato numero* 16.

883 Ex quibus dicendum eſt, & quod ſi Monachus denegatis ſibi ab Abbate alimentis, acceperit mutuo pecuniam, vt ſe aleret, vel Monachum, vel illum, qui mutuam pecuniam dedit, poſſe aduerſus Abbatem agere pro ſolutione pecuniæ mutuo acceptæ, vt Cordub. *loc. ſupra allegat.* & ſimiliter Clericum ab Epiſcopo ſcienter ſine titulo ordinatum poſſe conſequi alimenta præteriti temporis, ſi idem Epiſcopus fuit in mora ſoluendi, & idem Clericus, vt ſe aleret, alij ſe obligauit; vt Decius *loco ſupra num.* 881. *citat.* & Surdus *dict. qu.* 1. *num.* 49.

Etſi autem prædictam doctrinam quoad alimenta
884 præteriti temporis ab alimentario, qui æs alienum contraxit, vt ſe aleret, Aſcanius Clemens *in tract. de patria poteſt. eff.* 17 *cit. n.* 24. velit habere locum etiam, quando pater egenus erat, & filius pariter tunc indigens pro ſe alendo mutuam pecuniam accepit: ſi pater deuenerit ad pinguiorem fortunam, effectuſque ſit diues, vt tunc filius poſſit aduerſus patrem diuitem egere pro præteriti temporis alimentis, vt creditori ſoluat pecuniam mutuo acceptam. Nihilominus aſſerendum eſt patrem, qui tempore mutui accepti non tenebatur filium licet inopem alere, quia ipſe pater etiam erat inops, & non habebat, vnde ſe aleret non teneri ad reſtitutionem alimentorum præteritorum, ſeu pecuniæ à filio mutuo acceptæ: nam in patre ob inopiam inhabili ad ſoluenda alimenta filio ceſſat obligatio præſtandi alimenta (vt ſuperius probatum eſt) quæ non poteſt oriri, poſtquam factus eſt diues, nam quando eſt diues, iam filius habuerat alimenta aliunde, & quod initio non valet, tractu temporis non conualeſcit *l. quod initio, ff. de reg. iuris*, & conſiderandum eſt tempus, in quo filius indiguit alimentis, vt cognoſcatur, ſi pater tenetur, quando autem filius indigebat, pater egenus non tenebatur alere, & conſequenter ſuperuenientes diuitiæ non inducunt obligationem reſpectu illius præteriti temporis, tum ex eo, quod ius ſuperueniens lite pendente non prodeſt Actori *l. non poteſt videri*, vbi Scribentes *ff. de iudiciis*; nec tempus eſt modus inducendæ obligationis *l.* 2. *§. ex his, ff. de verborum obligat.* tum quia filius non poteſt dicere, quod accipiendo mutuum geſſerit vtile negotium pro patre, qui ob inopiam non tenebatur alere: tum etiam, quia ſicut obligatio ſemel extincta non reſurgit, nec reuiuiſcit *l. eius, qui §. fin. ff. de iure fiſci*; ita ea, quæ non eſt nata non debet exſurgere ex poſtfacto re non integra. Quare tunc ſolum ſuperuenientibus diuitiis reſurgit debitoris obligatio, quando debitum erat iam formatum in perſona debitoris, ſed ſuſpenſa exactio ob paupertatem, vt in his, qui tenentur ſolum in quantum facere poſſunt, & in debitore, qui ceſſit bonis; at in præſenti caſu debitum numquam fuit formatum, nec formatur de nouo ex eo, quod pater factus fuerit diues, quia quando ſuperuenere diuitiæ, iam non extabat in filio indigentia, ſed ceſſauerat, & ita Surdus *tit.* 5. *citata qu.* 1. *n.* 60. *ad* 66. latius idem probans. Vtrum vero ſi pater inops pro alendo filio contraxerit æs alienum, quod non eſt ſoluendo, neque in vita, neque poſt mortem, filius teneatur ex propriis bonis illud æs alienum ſoluere, ſeu ſatisfacere creditoribus patris: De hac difficultate agitur *capit.* 24 *& vltimo huius partis.*

§. III.

Alimenta præteriti temporis ſolo officio Iudicis debita contemplatione alicuius ſeruitij, an ab Alimentario peti poßint.

PRætera doctrinam communem, quod alimenta 885
ex ſolo iudicis officio debita, ſi pro aliquo tempore alimentario non fuerint præſtita, alimentarius poſtea non poſſit illa petere; limitatur quando alimenta debentur non ſolùm iure ſanguinis, ſed ratione operarum ſeruitij vel contemplatione alterius rei, v. g. dotis, vel aliter; tunc alimenta pro tempore præterito non præſtita peti poſſe, tradunt Barthol. in *d. l. libertis, §. manumiſſi* 1, *n.* 3. *ff. de alim. & cib. leg.* ad id allegans Dyni. *in l. ſi cum dotem, § ſin autem in ſæuiſſimo, ff. ſolut. matrm.* & Cynum *l. quod in vxorem ff. de negot. geſt.* & Berous *conſ.* 52. *n.* 18. *vol.* 2. Gama *dec.* 62. *n.* 4. loquitur autem Barthols, & cum eo Gama in vxore, cui vir alimenta præſtare tenetur propter ſeruitia, & dicit quod ſi ſtetit in ſeruitium viri, conſequitur præteriti temporis alimenta, & idem ait eſſe, quando culpa viri non fuit in ſeruitiis, quia per eam non ſtetit, & Bartholum ſequitur Gama *d. num.* 4. in quo tamen Bartholo contradicit Surd. *d. q.* 1. *num.* 69. verſic. *circa tamen*; dicens ea vxoris ſeruitia non eſſe tantæ virtutis, & efficaciæ, vt

Digitized by Google

inducant ius præterita alimenta petendi. Additque Cynum, & alios *in d.l. quod in vxorem* non dicere, quod vxor poſſit alimenta petere pro tempore præterito. (Neque etiam id dici *in d.§.ſin autem in ſæuiſſimo*) ſed Doctores præfatos voluiſſe, quod vxor ſit alenda à viro, cui fuit in obſequiis, de præterito verò non loqui. Verum quidquid ſit de hoc; propter dotem traditam marito, vxorem iure actionis, & non ſolum Iudicis officio pro alimentis poſſe à marito petere alimenta, notatum eſt *ſupra numero* 874.

§ IV.

Quænam alimenta in hac ſpecie dicantur præterita, & quæ futura; vbi an præterita iudicentur ſolum vſque ad diem motæ litis, futura à die motæ litis

886 DIximus in præcedentibus iuxta Doctores omnes, quando alimenta debentur, & peti poſſunt ſolum Iudicis officio implorato, alimenta præterita, ſeu præteriti temporis, in quo alimentarius aliundè ſe aluit, non contracto ære alieno, vt ſe pro eo tempore aleret, amplius tam in foro conſcientiæ, quam in foro externo non poſſe peti; nec debere eorum æſtimationem alimentario reſtitui; & conſequenter alimentarium egentem, & aliundè non habentem poſſe alimenta futura tantum petere. Reſtat modo videre, in hac ſpecie quæ dicantur, & ſint alimenta præterita, quæ futura, vt hæc tantum ab alimentario indigente peti poſſint, non illa cum ſint ſolo officio Iudicis debita; de qua re latiſſimè Fontanella *d. clauſula 6. gloſſa 2. part. 3. à num.* 41. *ad* 55. & difficultas eſt, an præterita alimenta dicantur decurſa vſque ad diem motæ litis, ſeu petitionis; futura verò, quæ decurrunt à die motæ litis, ſeu petitionis factæ, ita quod futura alimenta dicantur etiam, quæ ſunt decurſa ante ſententiam, ſeu prouiſionem, ac taxationem, poſt tamen litem motam, ſeu petitionem eorum, ac proinde alimentario petenti debeantur, & ſint decernenda, licet intra illud tempus à die motæ litis vſque ad ſententiam aliundè vixerit non contracto ære alieno, quia v. g. alimenta ei ex pietate, & ex liberalitate ab alio, quàm à debitore fuerint erogata; an verò futura dicantur ſolum à die ſententiæ, ſeu prouiſionis, & taxationis, & præterita ſint, & dicantur decurſa vſque ad diem ſententiæ, etiam poſt litem motam, & ſic non deberi alimenta, quæ à die motæ litis, vſque ad ſententiam decurrunt, niſi alimentarius interim pro alimentis ſibi neceſſariis contraxerit æs alienum, alterſue ſe obligauerit, idque probet.

887 Et prima ſententia eſt dici, & eſſe futura ſolum, quæ decurrunt à die ſententiæ, & prouiſionis, non verò etiam quæ decurrunt à die petitionis & interpellationis; hæcque non deberi, neque ad ea alimentario ſoluenda deberi, ſeu poſſe condemnari eum, qui ex ſolo Iudicis officio præſtare tenetur alimenta, niſi alimentarius interim vixerit ex ære alieno contracto, idque docuerit. Ita Paulus de Caſtro *in l. diuortio, num. 6. ff. ſoluto matrimonio* à P. Barboſa *loco infrà citato* relatus, Fabius de Anna *conſ.* 71. *par.* 1. (vbi teſtatur Senatum Neapolitanum idem ſenſiſſe) Padilla *in l. de alim. Cod. de tranſact.* Ferrer. *cap.* 15. *in* 3. *p. ſuarum obſeruationum*, vbi teſtatur in facti contingentia ita iudicaſſe Senatum Cathaloniæ; & ſæpiùs iuxta hanc ſententiam iudicaſſe eundem Senatum, refert Fontanella *d. clauſula 6. gloſſa* 2. *p.* 3. *num.* 42 *&* *n.* 53 Hanc eandem ſententiam tenuiſſe alios ſcribit P. Barboſa *ad l.* 2. *p.* 1. *in principio, n.* 33. *ff. ſolut. matr.* & eam amplexus eſt Merenda *controu. iuris tom.* 4. *lib.* 22. *d. cap.* 19. *n.* 4. fundamentum ſumitur ex traditis *ſuprà n.* 878. ad probandum alimenta præterita, quando ſolo Iudicis officio peti poſſunt, non deberi, quia huiuſmodi alimenta Iudicis officio tantum debita præſtantur in ſubſidium, & ex cauſa neceſſitatis vrgentis, quæ neceſſitas pertinet tantum ad tempus præſens, & futurū, non autem ad præteritum, reſpectu enim temporis præteriti, iam neceſſitas præteriit, niſi alimentarius, vt ſe tunc aleret æs alienum contraxiſſet; ſi ergo alimentarius à die motæ litis vſque ad latam ſententiam ſuper alimentis vixit aliundè non contracto ære alieno, non debentur ei, pro præfato tempore præterito alimenta, ſeu eorum æſtimatio, cum reſpectu dicti temporis præteriti præterient neceſſitas, cui conſulendi gratia ſolū officium Iudicis datur. Quare Merenda *d. cap.* 19. *n.* 5. dicit in concluſione communi tradita *ſuprà d. n.* 878. ita intelligendos Bartholum, Alexandrum, Surdum, & alios dictam concluſionem tenentes, & abſolutè aſſerentes alimenta, quæ ſolo Iudicis officio petuntur, pro præterito tempore non præſtita non deberi alimentario qui vt viueret, non contraxit æs alienum; quia debent præſtari ſolum in ſubſidium, & ex cauſa neceſſitatis, & neceſſitas ceſſat reſpectu tēporis præteriti, reſpicitque ſolum tempus præſens, quod confirmat, quia cum rarò accidat, non intercedere tempus notabile inter principium litis, & latam ſententiam ſuper alimentis, idque non poſſit dici non veniſſe illis Doctoribus in mentē, eo ipſo, quod dixerunt abſolutè non deberi alimenta reſpectu temporis præteriti, comprehenderunt etiam tempus intermedium inter principiū, & finem litis. Idem Merenda *n.* 6. confirmat hanc ſententiam; quia cū ea ſit natura horum alimentorum ex ſolo Iudicis officio debitorū, vt in ſubſidium debeantur (vt *d. n.* 878. *& alibi* dictū eſt) litis conteſtatio nō poteſt inducere obligationē abſolutam præſtandi alimenta; ſed eam inducit iuxta naturam alimentorū; ideſt ſi aliunde ali non potuerit. Idē Merenda *n.* 4. *fine.* occurrens contrariæ ſententiæ fundamento addit, hinc, ſeu hac ſententia non dari occaſionē trahendi in longum litem ei, qui alimenta præſtiturus eſt, eo quia adeo facilè Iudices ſoleāt decernere alimenta lite pendente, vt non rarò res ad magnam deducatur iniquitatem, de quo idem Merenda *to.* 1. *lib.* 5. *c.* 28. 29. *&* 30.

Altera ſententia communis, vel ſaltem magis communis eſt, in hac ſpecie alimenta futura dici, & eſſe nō 888
ſolum ea, quæ decurrunt à die latæ ſententiæ ſuper alimentis; ſed etiam ea, quæ ante ſententiam decurſa ſunt, vel decurrunt à die petitionis, & motæ litis, vt proindè alimentario debeantur etiamſi tempore illo intermedio inter principium, & finem litis aliundè vixerit non contracto ære alieno, eo quod ex pietate, vel liberali erogatione ab amico ei alimenta fuerint præſtita. Ita P. Barboſa *ad d.l.* 2. *p.* 1. *in principio, n.* 32. *&* 33. referens eſſe eiuſdem ſententiæ Baldum *conſ.* 58. *num.* 7. *vol.* 2. & Decium *in d.l. de alimentis, n.* 6. *Cod. de tranſact.* Lancellotus *de attentatis* 2. *p. c.* 12. *limit.* 24. Vincentius de Franchis *deciſ.* 605. *n.* 6. *&* 9. *fine*, Pontanus *de alim. cap.* 12. Surdus *de alim. tit.* 8. *priuil* 60. *n.* 16. Mareſcottus *var. lib.* 2. *cap.* 83. *num.* 3. *fine*, Giurba *deciſ.* 4. *num.* 47. Fontanella *d. clauſula 6. gloſſa* 2. *p.* 3. *n.* 43. *ad* 51. Stephanus Gratianus *deciſ.* 53. *num.* 11. Caualcanus *deciſ.* 10. *num.* 43. *p.* 1. Viuius *deciſ.* 523. *n.* 42. Theſaurus *deciſ.* 44. *num.* 1. Capycius *deciſ.* 24. *num.* 9. Polydorus Ripa *obſeruatione* 305. *n.* 2. (quatenus hi tres aiunt alimenta præterita officio Iudicis debita ſoluenda eſſe, vbi facta eſt interpellatio, & debitor conſtitutus eſt in mora; petitio enim alimentorum in futurum iudicialiter facta eſt interpellatio, & efficacior quacumque alia, Sigiſmundus Scaccia *de appellatione quæſtion.* 17. *limit.* 7. *num.* 15. Aloyſius Riccius *in collect.* Decius *p.* 3. *collect.* 58. Canecrius *reſ. var. par.* 1. *cap.* 16. *numer.* 2. Auguſtinus Barboſa *ad librum* 2. *Cod. collectaneo ad d. l. de alimentis, num.* 5.

Cod. de tranſactionibus, & plures alij relati à Fontanella, & Aug. Barboſ. & quod caput eſt Rota Romana *apud Verallum dec. 20. num. 4. dec. 22. n. 2. dec. 24. n. 3.* item *dec. 764. n. 5. p. 1. diuerſorum, dec. 208. num. 5. apud Barattum*; & *alibi* ſæpè vt habetur *d. n. 5.* & referunt Pontan. Mareſcot. & Fontanella, qui etiam *vbi ſupra n. 54.* refert plures caſus, in quibus Senatus Cathaloniæ alimenta officio iudicis debita cenſeri vti futura à die petitionis, iudicauit ex tunc ſoluenda, etiamſi alimentarius à die illa vſque ad ſententiam vixerit non cõtracto ære alieno. Item hæc alimenta, quæ ſolo iudicis officio petuntur, deberi à die inchoatæ litis, & iudicis officij implorati in cauſa, de qua ibi iudicaſſe Senatum Neapolitanum teſtatur *d. dec. 605. n. 6. fine.* Vinc. de Franchis, qui *n. 9. fin.* notat aliter ab eodem Senatu fuiſſe iudicatum in alia cauſa, de qua Fabius de Anna *d. conſ. 71.* quia non fuit facta *ibi* plene diſcuſſio, & illa deciſio prodiit per regulam generalem, ſcilicet quod alimenta præterita debita officio iudicis non debentur. Hæc ſententia, quod alimenta, quæ decurrunt à die petitionis, ſeu interpellationis cenſenda ſint vti futura, & ideo quamuis officio tantum iudicis debeantur, nihilominus præſtari debere, & eſſe præſtanda ipſi alimentario ex ipſo die petitionis, quo incipiunt eſſe futura; probatur duplici fundamento primum eſt, quia per petitionem, & interpellationem alimentarius tunc alimentis egens conſtituit debitorem in vera mora iuxta *l. ſi ex legati cauſa 21. ff. de verbor. oblig.* Quare licet poſtea per alium à debitore cauſa pietatis, vel ex liberali erogatione illi præſtita ſint alimenta, poteſt nihilominus petere alimenta à debitore moroſo; nam cum tempore petitionis conſtet non habuiſſe, vnde ſe aleret alimentarius petitor, & interpellans, obligatio iam conſtituta diſſolui nõ debuit ex eo, quod cauſa pietatis, vel ex liberali erogatione poſtea ab alio obtinuit alimenta. Secundum fundamentum eſt, quia ſi à die petitionis, & motæ litis alimenta non iudicarentur futura, & præſtanda, ſed tantum à die latæ ſententiæ ei, qui alimenta præſtare debet, daretur materia differendi alimentorum præſtationem, idemque reportaret commodum ex ſuo dolo, & ex ſuis cauillationibus, quibus ſuſtinet, & proſequitur, ex quo daretur occaſio, vt in infinitum eandem litem protraheret; ſciens interim dum non fertur ſententia ſuper alimentis, & illorum taxatione, ſe eſſe exemptum ab illorum præſtatione, nec poſſe poſtea in ſententia ferenda in aliquo circa hoc condemnari: quo dato etiam cauſa alimentorum erit deterior aliis, cum in reliquis, ſi reus declarationem differt, ſuo periculo differt, quia ex die petitionis currunt contra eũ rei petitæ vſuræ, fructus ſcilicet, ſi res ſit frugifera, & intereſſe, ſi ſit pecunia, ad quorum ſolutionem, ſeu reſtitutionem poſtea cum reipſa condemnatur. Et hanc ſententiam ego quoque veram exiſtimo, & ſeruandã, non ſolùm in foro iudiciali, ſed etiam in foro conſciẽtiæ; idque præſertim propter ſecundum fundamentum, aduerſatur enim iuri naturali dari occaſionem delinquendi, & delinquentem conſequi commodum ex ſuo debito, & conſequenter is, qui præſtare debet alimenta, & poteſt eo ipſo quod interpellatur, & conſtituitur in mora ab alimentario tunc egente, iure naturali ex tunc obligatur ad alimenta præſtanda.

889 Ex quibus infertur ab alimentis à die motæ litis decurſis non dari appellationem ad effectum ſuſpendẽdi declaratoriam, & illius executionem, vt tradunt Rota Rom. *d. dec. 24 apud Verallum*, & Viuius *loco ſupra citat.* quia indicantur, inquiunt, vti futura, in quibus non datur appellatio ad dictum effectum. Cum etiam abſolutè debeantur, tranſmittuntur ad hæredes alimentarij, ſicut ea, quæ iure actionis præſtanda ſunt.

§. V.

Alimenta præterita peti poſſunt, & ſunt reſtituenda, quando debentur iure actionis, puta ex contractu, vel teſtamento.

SEcundo iuxta Doctores communiter alimenta iure actionis debita, puta ex contractu, vel ex legato, ſeu teſtamento pro præterito tempore à debitore non ſoluta poſſunt peti ab eo, cui debentur, quamuis de ſuo, vel aliunde ſe aluerit, & tenetur, ac cogi debet debitor illa, ſeu illorum æſtimationem ſoluere petenti; ita Barthol. *in l. libertis, quos §. manumiſſis de alim. & cib. leg. & in l. de alim. Cod. de tranſ.* vbi Iaſon *num. 6.* Decius *num. 5.* & alij Scribentes Simon de Præt. *de interp. vltim. volun. lib. 4. interp. 1. dub. 11. n.* 88. Pontanus *de alim. cap. 16. n. 8. & 9. & cap. 17. n. 1.* Corduba à Lara *in l. ſi quis à liber. in princ. n. 74. & §. item reſcript. n. 64. ff. de liber. agnoſc.* Surd. *de alim. tit. 5. q. 1. n. 40.* Cãcerius *var. p. 1. cap. 16. num* 2. Mareſcotus *var. lib. 2. cap. 83. n. 6.* Fontanella *de pact. nupt. clauſula 6. Gloſſa 2. p. 3. n. 35.* Stephan. Gratian. *tom. 1. c. 60. num. 57. & tom. 5. c. 815. n. 4. & cap. 934. n. 19* Molfeſ. *ad conſuet. Neap. tit. 1. p. 5. qu. 4. n. 13.* Additionator ad Molinam *de primog. lib. 2. capit. 15. numero 6.* & præter innumeros alios à præallegatis præſertim Surdo, Gratiano, & Fontanella relatos, Rota Romana *p. 1. diuerſorum dec. 658. n. 1. & dec. 203. n. 1.* 890

Procedit autem præfata communis doctrina, etiam ſi nulla interuenerit interpellatio, & licet legatarius ignoraſſet ea alimenta ſibi deberi, vt poſt alios Simon de Præris *d. n. 88.* & etiam Gratianus *dict. capit. 815. num. 4.* 891

In hoc etiam caſu actio, ſeu ius repetendi præfata alimenta præterita tranſmittitur ad hæredes illius, cui iure actionis, ſeu ex contractu, vel teſtamento debebantur, cum ad hæredes tranſeant actiuæ, & paſſiuæ actiones *l. 1. Cod. ſi certum petatur, & l. pacto ſucceſſion. Cod. de pactis.* & ita expreſsè Corduba *in dict. leg. ſi quis à liberis §. ſi mater numero 84. & §. item reſcriptum numero 64. ff. de liberis agnoſcend.* Molfeſius *loco citato*, & alia iura, & alios Doctores allegans Surdus *d. quæſtione* 1. *numero* 39. & 40. etſi enim alimenta ex parte eius, cui debentur, non tranſeunt ad hæredes; tamen ex parte debitoris obligatio tranſit ad hæredes, vt Alexander *conſ. 18. n. 17. vol. 5.* Gigas *de penſio. q. 52. n. 9.* & Surdus *d. n. 39.* 892

§. VI.

Præſtita fuiſſe pro tempore præterito alimenta ab eo, qui tenebatur præſtare, quomodo probetur, vt cui incumbat onus probandi fuiſſe, vel non fuiſſe præſtita.

CÆterum vbi ille, qui ali debet, negat ſe alitum; ac præterita alimenta, quæ illi relicta ſunt petit, cui incumbat onus probandi legatario ne, vel pupillo (ſi illi debebantur à tutore.) præſtita non fuiſſe; an hæredi, vel tutori ſe præſtitiſſe? De hac re loquentes in tutore, & pupillo Doctores *in leg. finali, Cod. de alimentis pupillo præſtandis.* Menochius *de præſumpt. lib. 1. quæſtione* 18. *numero quarto & lib. 6. præſ. 11. numero ſecundo, & præſumpt. 71. numer. ſecundo*: Maſcardus *de probat. concluſ. 77. numero ſeptimo & concluſ. 715. numero quarto, & concluſ. 716. numero primo.* Corduba à Lara *in l. ſi quis à libris, §. item reſcriptum num. 66. ad finem.* Benintendus *deciſ.* 893

Digitized by Google

*deciſ.*43.& Surdus *de alim.tit.6.qu.*23. *per totum.* In primis legatarius probare tenetur alimenta legata fuiſſe, ſicut & pupillus debet probare alimenta ſibi vt pupillo à tutore deberi *l.actor.Cod.de probat.l.ei, qui tit Cod.eod.l.verius ff.de probat.*quilibet enim probare debet fundamentum ſuæ actionis,& intentionis,etiam ſi conſiſtat in negatiua *l.optimam Cod.de contraben.& committ.ſtipul.& l.illa,*vbi Bartholus,& cæteri Doctores *ff.de verb.obligat.*& Surdus *dict.quæſt.*23. *num.ſecundo.*

Vbi vero probatum fuerit, conſtiteritque alimenta eſſe legata,aut debita,qui præſtare debet, cum præſtādi onere ſit aſtrictus, ſi ſe ea præſtitiſſe dixerit probare debet; ſi quidem excipiendo fit actor. *leg.* 1. *ff. de emptionibus*, & aliis allegatis Corduba *dict n.*65. *fine.*

894 Cum vero probatio huius rei, ſcilicet ſe præſtitiſſe alimenta,ſit difficilis, vt notauit poſt alios Corduba,*vbi ſupra num.*66. Maſcardus *allegata concluſione* 77.*numer.*8.Benintendus *dicta deciſ.*43.*num.*2.& Surdus *dict.q* 23.*numer.*9.quia non ſolent adhiberi teſtes, quando alimenta perpetuo, & ſingulis diebus præſtantur,vt fiunt continuò ſingulæ illæ impenſæ: Ideo ſufficiunt probationes per coniecturas, & per aliqua media, per quæ ſurgat veriſimilitudo in mente cuiuſque ſenſati iudicis rem ipſam ita fuiſſe, vt Corneus *conſ.*113.*vol.*1.Maſcardus *dict.numero* 8.Cordub. *vbi ſupra numer.*67.Benintendus *d.num.*2. Surd. *dict. qu.*23.*num.*9.& Stephanus Gratianus *diſcept.for.to.*2. *cap.*374.*num.*1.

895 Vrgens autem coniectura, quod hæres præſtiterit alimenta legatario eſt, ſi legatarius in domo hæredis habitauit,& ad eius menſam vixerit, qua præſumptione ſtante, ſi idem legatarius neget, ſe alitum, ipſi incumbit onus probandi ſe aliunde alimenta habuiſſe; ita Menochius *de præſumptione* 71.*numer.*1. Maſcardus *d.concl.*715.*numer.*4.*& d.concl.*716.*numer.*1. & Corduba *dict.numero* 67.& Menochius,& Maſcardus hanc præſumptionem eſſe iuris, & naturæ, quia natura conſtat,quem non poſſe viuere ſine alimentis,nec quis præſumitur viuere de vent o *ad l.fin.Cod de alim. pupillo præſt.* ac proinde expenſæ alimentorum præſumuntur factæ ab eo,penes quem reperitur quis alitus. Quare ob eandem rationem, & pupillus, qui moratus eſt cum tutore, & apud eum educatus, præſumitur ab eodem tutore recepiſſe alimenta,niſi ipſe pupillus probet contrarium, & aliundè ea ſe habuiſſe *d. l.fin.Cod.de alim.pupill.præſtandis.*Alexander *conſ.*110. *in fino,vol.*7 Alciatus *de præſumpt.regula* 1.*præſ.*50.*n.* 1.Corduba *dict.numero* 67.Garzias *de expenſis cap.*4. *numero* 26.*& capit.*8.*numero* 28. Menochius *lib.*6.*d. præſ.*11.*numer.prim.& de præſ.*71.*numer.*2. Maſcardus *d.concl.*77.*numer.*7.*& d.concl.*715.*numer.*4.*& concluſ.* 216.*numer.*1.Surd *de alimen.tit.*1.*dict.q.*48. *num.* 18. *dict.queſtione* 20.*numero quart.* & latius *tit.*6.*dicta queſtione* 23.*numero* 15.*&* 6 Auguſtinus Barboſa *ad lib.*5.*Cod.collectaneo ad d.l.final.n.*7.*Cod.de alim.præſtandis.*

896 Quæ omnia etiam prædicti Doctores confirmant, tum ex eo,quod, cum expenſæ, quæ faciendæ erant, reperiuntur factæ, ab eo præſumuntur factæ,qui facere tenebatur,nec alia requiritur probatio: niſi, & hoc reuocetur in dubium, & contrarium probetur.Barthol. *in l.cum ſeruus,ff.de verborum ſignificat.*Corduba *vbi ſupra num.*68.Garzias *cap.*20.*num.*23.Cancerius *var. p.*1.*c.*7.*num.*105.Menoch.*de præſumpt.*11.*num.*1.Surdus plures alios allegans *d.qu.*23.*n.*12.*&* 14. & cum aliis Maſcardus *d.concl.*715.*num.*13. qui tamen poſt alios limitat, id procedere,quando concurrunt aliquę præſumptiones, & coniecturæ pro illo,qui allegat expenſas fuiſſe à ſe factas, ſecus ſi coniecturæ non concurrant; nam tunc tenebitur probare ſe feciſſe: quod etiam latè probat Natta *conſ.*547.*n.*30.*vol.*3. in propoſito noſtro adeſt coniectura pro hærede, & tutore, nempe penes ipſos,& in eorum dictum legatarium, & pupillum ſtetiſſe: tum ex eo, quia factum ſemper quid præſumitur ab eo,qui facere tenebatur; vt alios allegantes Surd.*d.alim.tit.*9.*q.*12.*n.*16. & Maſcardus *concl.*38.*n.*6. vbi quod quando actus fuerit factus ab aliquo, ſed non conſtat cuius nomine factus ſit,præſumitur tunc factus nomine illius, qui obligatus erat ad ipſum agendum:tum demum,quia ex eo,quod quis ſtetit in domo alterius præſumitur ab eo habuiſſe alimenta,& alia vitæ neceſſaria Corneus *conſ.*120 *n.*8. *lib.*1.*conſ.*45 *num.*4.*lib.*4. Natta *conſ.*547.*numer.*31. *vol.*3.Corduba *vbi ſupra n.*69.& alios allegans Menoch. *dicta præſumpt.*71. *numero ſexto* præſertim exiſtente incapace ad ſe alendum, qui alitus eſt. Natta *loco citato.*

Porro ſi agatur de alimentis paruis, & modici momenti ad ea probanda coniecturæ leues ſufficiunt, vt poſt alios Benintendus *d.dec.*43.*n.*1. & Surdus *d.qu.* 23.*n.*25.addentes arbitrio iudicis relinqui,quæ dicātur paruæ, vel magnæ attenta qualitate perſonarum. 897

Ad probandum etiam continuam præſtationem alimentorum factam,cum legatarius, aut pupillus moratus eſt in domo hæredis,vel tutoris,licet Benintendus *d dec* 43.*n.*9.neget admitti domeſticos, tamen verius eſt ſufficere homines domeſticos,vt Maſcardus *d. concl.*77.*num.* 8.& Surd. *d.q.*23.*num.*27.& alios allegans Stephanus Gratianus *tom.*2.*dict.cap.*374.*num.*6.7.*&* 14. Quia verſamur in re difficilis probationis,vt dictum eſt, & actus comedendi ad menſam cum tali, nemini poteſt probabiliter,& melius innoteſcere, quā domeſticis, cum fiat in domo,& tempore, quo extranei omnes excluduntur, & ſæpè etiam clauſis foribus domus.Quare ſicut facta in Collegio, vel in Capitulo probantur per teſtes Collegiales, & capitulares *capit. conuenient de teſtibus;*ita facta in domo probantur, & melius à domeſticis,quam ab extraneis. 898

Probaretur autem plene dicta continuatio alimentorum probatis extremis ſcilicet probato initio,vt ſi teſtes deponant ſe vidiſſe,quod tali tempore legatarius, aut pupillus recipiebat alimenta in domo hæredis, vel tutoris,& quod idem faciebat ſequuto tempore, licet longe poſt illud, probatis enim extremis, cenſentur poſita,& probata media,& ſic continuatio medij temporis,vt loquentes de probatione continuæ poſſeſſionis Bald *in l.indicia Cod.de rei vendic* & alios allegātes Benintendus *d.deciſ.*43.*num.*8. & Surd. *d.q.*23.*n.* 22.*& dub.ſequent.* idem tradentes in hoc propoſito alimentorum.Addunt præterea idem Benintendus *numero* 6.& Surdus *n.*27.quod non ſufficienter, neque concludenter probarent teſtes, qui dicerent vidiſſe plu-ries in eadem domo comedentem, vel inueniſſe in ea comedentem,quoties ingreſſi ſunt domum illam,quia verbum *pluries* verificatur de duabus vicibus, & aduerbium *quoties* nihil ponit certi, & determinati; ſed poteſt verificari in modico,vel minimo indeterminato. 899

§. VII.

Per librum rationum an plene probentur expenſæ alimentorum; vbi an libro rationum adhibeatur plena fides.

AN vero libro rationum hæredis, vel tutoris, in quo contineantur expenſæ pro alimentis, & aliis alimentario, legatario,vel pupillo neceſſariis plena fides adhibenda ſit tam in magnis, quam in paruis ſummis, maximè accedente iuramento eiuſdem hæredis, vel tutoris, & etiam ſine iuramento, ſi iam è vita emigraſſent, ſi omnia ſint ritè deſcripta, ſcilicet 900

S 2

Digitized by Google

licet non ſolùm expenſæ, ſed etiam cauſa expenſarum, cum quibus, quo die, menſe, & anno ſunt factæ, & ſint veriſimiles conſiderata qualitate perſonæ, quæ tribuit alimenta, & illius, cui ſunt præſtita, diſſerunt Ioannes Garzias *de expenſis, cap.* 20. *num.* 22. Tiraquel. *in leg. ſi vnquam in princ. n.* 52. Benintend. *d. dec.* 43. *num.* 12. Menoch *praſ. lib.* 5. *praſ.* 5. *num*, 4. Maſcad. *conſ.* 723. & *concl.* 776. *à num.* 6. Polydorus Ripa *de actis in mortis articulo cap.* 38. *num.* 14. *ad* 19. & poſt alios latiſſimè Genua *de ſcriptura priuata lib.* 4. *cap.* 7. vbi de libris tutorum; & plenam adhiberi fidem in paruis ſummis, accedente maximè iuramento, ſi hæres, vel tutor, qui fecit expenſas, ſit viuus, tradunt Tiraquellus, Benintendus, Maſcardus Menoch. Ripa *locis citat.* & Genua plures alios allegans *d. cap.* 7. *num.* 7. multo magis etiam libro adhiberi plenam fidem, ſi hæres, vel tutor ille ſit mortuus, licet iuramentum non poſſit præſtari, ex quo nō præſumitur fuiſſe ſuæ ſalutis immemor, & ſic mors habet vim iuramenti; tradunt poſt Alciatum iidem Menoch. & Ripa *loc. cit.* & Genua *d. cap.* 7. *num.* 8. quāuis librum defuncti, qualem qualem tātum facere præſumptionem dixerunt Ruin. *conſ.* 59. *n.* 7. *lib* 4. & Afflictus *deciſ.* 40. *in fin.* vbi tantum maiorem fidem adhiberi libro rationum defuncti, quam viuentis, quos tamen Ripa intelligit, quoties ageretur de maxima ſumma, quia tunc, inquit, nec forte ſufficeret viuentis Iuramentum, & ideo nec mors omnimodam eo caſu inducit probationem. Verum & ſi librum tutorum, & adminiſtratorum quamuis continentem omnia ritè, & veriſimilia, & etiam accedente iuramento non plene probare ſentiant magis communiter Doctores, quos latè referunt Maſcardus *d. conſ.* 776. *numer.* 60. & Genua *d. cap.* 7. *num.* 6. nihilominus contrarium affirmauit allegans Corneum, & Panormitanum, Aymo, Craueta *de antiq. temp. in* 1. *p. §. quarto limitatur n.* 28. vbi latè probat ſtante veriſimilitudine, & dummodo clarè, & diſtinctè contineat data, & accepta, libris tutorum, & adminiſtratorum, & aliis libris rationum adhibendā plenam fidem eſſe etiam in magnis ſummis, quod etiam docuiſſe Alexand. de Næuo *conſ.* 39. *num.* 2. & 3. refert Genua *d. cap.* 7. *num.* 11. & idem ſentire videtur Tiraquellus *d. l. n.* 52. & M. Brunus *conſ.* 139. *num.* 48. dum indiſtinctè loquentes aiunt libris rationum ſtari in veriſimilibus, & non improbāt Maſcardus *d. concl.* 776. *n.* 62. & Genua *d. cap.* 7. *citato n.* 11 & *ſequent.*

§. VIII.

Legatarius, aut pupillus, qui habitauit ſeorſim ab hærede vel tutore, an, & quando præſumi debeat ab hærede, vel tutore recepiſſe alimenta.

901 ET prædicta vbi legatarius, vel pupillus habitauerit cum hærede, vel tutore in eadem domo; quod ſi is, cui conſtat legata fuiſſe alimenta, aut pupillus habitauerit ſeorſum ab hærede, vel tutore, idque conſtet, vel non conſtet de contrario, tunc loquentes in pupillo Natta *conſ.* 547. *num* 30. & Surdus *tit.* 6. *dict. qu.* 23. *n.* 16. aiunt, quod cum pupillus propter ætatis imbecillitatem non ſit habilis ad ſe alendum, tunc adhuc in dubio præſumitur, quod tutor eum extra domum aluerit *per textum in d. l. fin.* ibi *ſi ea per alium non probet. Cod. de alim. pupil. præſtand.* Vnde idem videtur dicēdum de legatario, ſi ageretur de tempore, in quo per ætatem, aut aliam conditionem eſſet inhabilis ad quærendum ſibi victum, nec appareat, vel præſumptio ſit quod ab alio (in cuius domo fortè ſit moratus) habuerit alimenta, tunc ob eandem rationem præſumendum foret, eum alitum ab hærede, qui tenebatur, ſi vero legatarius erat habilis ad quærendum victum, tunc hæres non præſumeretur feciſſe expenſas alimentorum, ſed probare deberet. Ita Natta *d. conſ.* 547. *n.* 29. & 30. & Surd. *d. n.* 16. poſt Imolam *in l. quæ ſub conditione, quæ eſt antipenult. ff. de condit. & demonſtrat.* vbi ſtatuunt regulam, vbi perſona eſt habilis ad ſe alendum, ſeu ad quærendum ſibi victum, impenſæ alimentorum non præſumuntur factæ ab alio, licet aliàs alimenta præſtare teneretur: ac proinde ſi conſtet habitaſſe ſeorſum, vel non conſtet cum illo in eadem domo moratum eſſe, is qui tenebatur ad alimenta præſtanda, probare debet ſe præſtitiſſe *l. excellentia tua, Cod. de erogatione militaris annonæ lib.* 12. ibi, *quem ſemel flagitantibus eoſdem erogaſſe monſtrauerint*, ibi enim non præſumitur facta impenſa ab eo, qui tenebatur, quia miles poterat ſibi prouidere; quo pacto illum textum intellexit Imola *loc. cit.* & poſt eum Natta, & Surd. *locis cit.* Illud enim, quod præſumatur impenſa ab eo facta qui tenebatur (quod Doctores *ſupra n.* 896 *allegati*; & alij ab iiſdem relati colligere ex *d. l. fin. Cod. de alim. pupill. præſtan.*) procedit (vt *d. n.* 896. notatum eſt) quando ex circumſtantiis adeſt aliqua veriſimilitudo, ſeu veriſimilis coniectura, propter quam ſit præſumendum allegantem ipſum feciſſe impēſam, vt *in d. l. finali*, vbi agitur de pupillo, qui moratus fuerit apud tutorem; & etiam propter ætatem imbecillem non erat habilis ad ſe alendum.

SVMMARIVM Capitis XVI.

Referunt Doctores Scribentes an, & quando alimenta ab aſcendentibus præſtita deſcendentibus, & è contra, & à conſanguineo præſtita conſanguineo repeti, vel non repeti poſſint. n. 901.

Alimenta à patre, & matre eorumvè aſcendentibus præſtita filiis, aut nepotibus, & à fratre fratri, aut patruo patrueli in caſibus, in quibus præſtans tenebatur illa præſtare ob inopiam, ſeu egeſtatem alicui, non poſſunt amplius repeti. n. 903.

Procedit id etiam in quocumque alio, qui tenetur alimenta præſtare, quæ præſtita non poteſt repetere. ibidem.

Hoſpitale, vel Eccleſia alens infantem expoſitum, non poteſt alimentorum expenſas poſtea repetere. ibid.

Etiamſi mater, vel pater, aut quis ex eorum aſcendentibus, vel filius, aliuſvè deſcendens, aut conſanguineus præſtans alimenta, quæ tenebatur de iure præſtare, proteſtatur ſe præſtare animo repetendi, proteſtatio eſt inutilis. n. 904.

Pater cogitur ſoluere pecuniam mutuatam filio egenti in ſtudio, etiamſi denunciaſſet mutuāti, ne mutuaret. ibidem.

Non releuat proteſtatio in neceſſariis, & in iis, quæ non pendent à facultate proteſtantis. ibid.

Vbi inter alimentatum, & præſtantem alimenta eſt coniunctio ſanguinis, & affectio charitatis, ſi præſtans alimenta non tenebatur præſtare, adhuc expenſæ alimentorum in dubio præſumuntur factæ ex affectione, & animo donandi, ideoque non repetuntur. numero 905.

Limitatur hæc doctrina, vt procedat ſi expenſa alimentorum ſint tenues, ſecus ſi magna iuxta ſententiam magis communem. n. 906. & 909.

Quæ in præſenti materia ſit dicenda modica, vel magna expenſa. n. 906. & 909.

Alimenta defuncto patre à matre filio diuiti, & habenti bona ex quibus poterat ali, præſtita ſine proteſtatione repetendi, præſumuntur donata, & præſtita abſque animo repetendi, etiamſi impenſa alimentorum ſit magna iuxta nonnullorum ſententiam. n. 907.

Contrarium iuxta ſententiam magis communē. n. 909.

In

Digitized by Google

In dubio an mater filio diuiti præſtiterit alimenta de ſuo, an de bonis ipſius filij ſi impenſa alimentorum eſt magna, præſumitur præſtitiſſe de bonis filij. n. 907. fine.

Expenſæ à matre factæ pro alimentis filij differunt ab expenſis ab ea factis pro conſeruandis bonis eiuſdẽ filij, vt illæ præſumuntur factæ animo donandi, non autem hæ: & an id procedat, ſi expenſæ ſint modicæ. n. 908. & 909.

Maior eſt affectio matris ad perſonam filij, quam ad eius bona. n. 907.

Auia materna, vel auus maternus alimenta præſtita nepoti habenti bona, vnde poterat ali, præſumitur donaſſe, nec repetit in caſibus, in quibus iuxta prædicta mater filio, cenſetur præſtaſſe animo donandi. n. 910.

Item mater alimenta præſtita filio naturali, aut ſpurio cenſetur donaſſe, nec repetit in caſibus, in quibus alimenta filio legitimo præſumitur animo donandi præbuiſſe. n. 911.

Mater, quæ de ſuo, viuente marito, ſeu patre præſtitit alimenta filio, ſi pater eſt diues, non præſumitur, donaſſe, ſed poteſt impenſam pro alimentis factam à patre repetere. num. 912. non vero ab ipſo filio. ibidem.

Item poterit impenſas de ſuo in alendo filio factas contra auum paternum, & alios, qui ex obligatione illum alere tenebantur. n. 913.

Item repetit ab hæredibus mariti alimenta filio præſtita. n. 914.

Pater, mater, frater, patruus adminiſtrator bonorum filij, fratris, vel ſororis, aut patruelis, eidem præſtans alimenta, in dubio præſumitur præſtitiſſe animo reuocandi. n. 915.

Et idem de quorumcumque negotiorum geſtore, & adminiſtratore bonorum eius, cui præſtitit alimenta. n. 916.

Et non præſumitur donandi animus, quando poteſt ſumi alia coniectura. n. 915.

Tutor, & curator ſiue extraneus, ſiue ſanguine coniunctus poteſt repetere expenſam alimentorum, quam præſtitit pupillo, vel minori, cuius tutelam, curam, & bonorum adminiſtrationem exercebat. n. 917.

Tutori expedit, vt curet alimenta pupilli à iudice taxari. ibid.

Si tamen ex iuſta cauſa, vel etiam per incuriam, non curauerit taxari, adhuc poteſt repetere alimenta pupillo debitè iudicio iudicis præſtita. ibid.

Si non idonea alimenta, & vltra redditus facultatum pupilli præſtiterit, quo ad exceſſum non repetet. n. 918.

Mater, frater, patruus adminiſtrans bona filij, fratris, patruelis cenſetur alimenta præſtita ei donare in eo, in quo excedunt redditus, ſeu fructus bonorum filij, &c. n. 919.

Tutor repetit etiam alimenta ſorori pupilli præſtita. n. 920.

Pupillus factus adoleſcens, an à ſorore poſſit repetere præfata alimenta. ibid.

Frater, qui præſtitit ſorori alimenta, illi debitor legitimæ poteſt retinere fructus legitimæ, & compenſare cũ alimentis. ibid.

Tutor repetit à pupillo expenſas factas in magiſtro, qui illum docuit diſciplinam, ſeu artem congruentem. n. 921.

Si pupillus tutoris operas præſtitit, & in eius ſeruitiis fuit, an, & quando, ac qua ratione operæ, & ſeruitia debeant compenſari cum alimentis; ſiue tutor gratis ſuſtineat labores tutelæ, ſiue conſtituto ſalario. num. 922. & ſeq.

Quicumque recipit alimenta ab aliquo, ei operari tenetur. n. 922.

Tutor iure communi gratis officium ſuum exercere tenetur. numero 922.

Tutori ſalarium conſtituere poteſt ex cauſa, & quando æquum ſibi videtur. ibid.

Tutela, officium eſt neceſſarium, & nemo poteſt ab ea ſe excuſare. n. 923.

Meritum non conſequitur ex eo, quod quis facere tenetur. ibid.

Beneficium non præſtat, qui debitum impendit. ibidem.

Antidoralis obligatio plurimum poteſt, & multos operatur effectus; facit ceſſare compenſationem, & inducit præſumptionem donationis. n. 922. & 923.

Frater alimenta, quæ fratri, & eius familiæ præſtitit, ſi ab eadem familia recepit ſeruitia, compenſare debet cum iiſdem ſeruitiis in totum, vel proportionaliter. n. 924.

De compenſatione alimentorum cum ſeruitiis à pupillo, ſeu alimentario receptis plura remiſſiuè. n. 925.

Mater debitrix filiæ, & frater debitor fratris præſtans alimenta filiæ, vel fratri, non præſumitur ei donare. n. 926.

Datum à debitore in dubio præſumitur datum in cauſam extinguendi debiti. ibid.

Non præſumitur animus donandi, quando poteſt ſumi alia coniectura. ibid.

Frater debitor ſororis, & extraneus debitor, ſi illam dotet præſumitur feciſſe animo compenſandi cum debito. ibid.

Per proteſtationem factam ab initio præſtationis alimẽtorum, donationis præſumptio excluditur; & probatur animus repetendi. n. 927.

Sufficit quod Tabellio de tali proteſtatione, & declaratione ſuæ voluntatis rogetur à proteſtante. ibid. fine.

Proteſtatio facta poſt præſtita alimenta non prodeſt. n. 928.

Declaratio non retrotrahitur ad tẽpus actus geſti, quãdo tempore medio quæſitum eſt ius tertio. ibid.

Actus, qui ab initio debuit fieri, non prodeſt, ſi fiat ex poſtfacto, vbi ſtatim actu perfecto fuit ius tertio quæſitum. ibid.

Alimenta præſtita, & quæuis alia res ſemel alteri præſtita, vel data animo donandi, non poteſt amplius per mutationem voluntatis repeti, neque etiam in foro conſcientiæ. ibid.

Proteſtatio prodeſt quoad repetitionem alimentorum præteritorum, etiamſi fuerint modica. n. 929.

Quando alimentãs expenſas pro alimentis alteri præſtitis retulit in librum rationum, & ſcripſit ſe præſtare animo repetendi, vel ſcripſit debitorẽ alimentarium, nõ præſumitur donatio; ſed eſt locus repetitioni. n. 930.

Ex libro aliquid continente ad ſcribentis fauorem non oritur plena probatio regulariter loquendo. ibid.

Fallit in iis, quæ in libera voluntate ipſius ſcribentis ſita ſunt, in quibus liberationum pro ſcribente facit plenam fidem. ibid.

Vt excludatur præſumptio donationis; & ſit locus repetitioni, ſufficit ſi in libro, in quo ſeruatur memoria debitorum, inueniatur ſcriptum, ſicuti alimentans præſtat tali v.g. filio alimenta. n. 931.

Et quid ſi in eo ſcriberentur etiam res geſtæ non pertinentes ad rei familiaris adminiſtrationem. ibid.

Si impenſa alimentorum ſit deſcripta in libro non ab initio, ſed poſt impenſam factam non excludit præſumptionem donationis, nec probat animum repetendi. n. 932.

Scriptura priuata etiam recognita non probat contra tertium reſpectu temporis. ibid.

Vbi controuertitur de prioritate temporis, vel tempus eſt de ſubſtantia probationis producens ſcripturam priuatam debet probare tempus, ac diem. ibidem.

Liber rationum carens nomine contrahentiũ, vel die, & conſule non inducit præſumptionem ad fauorem ipſius contrahentis. ibid. limita, vt ibid.

Filius, vel nepos alimenta præſtita patri, vel matri, auo,

Digitized by Google

aut auia diuiti, in dubio an præſumatur animo repetendi, non donandi. Affirmatiua.n.933. Negatiua, n.934.

Filius repetit impenſam, quam fecit circa res patris, vt ſi illius debitum ſoluit.ibid.

Diſpoſitum in vno correlatiuorum habet locum in alio. n.934.

Lex noua corrigens antiquam in vno correlatiuorum cenſetur etiam corrigere in alio.ibid.

Vitricus, qui priuigno alimenta præſtitit, non repetit, vbi clarum eſt præſtitiſſe paterno affectu, & animo donandi.n.935.

Repetit, ſi conſtet præſtitiſſe animo repetendi, quia id ſit proteſtatus, vel ſcripſerit in libro rationum, vel erat bonorum priuigni adminiſtrator.n.936.

Vitricus in dubio præſumitur aluiſſe priuignum animo repetendi, & datur ei ad repetendum impenſam actio negotiorum geſtorum, etſi malè contrarium aliqui ſenſerint.n.937.& 938.

Quod vitricus alimẽta præſtiterit priuigno animo donãdi, vel repetendi nõ probatur iuramẽto vitrici.n.938.

Vitricus præſumitur non amare priuignum. ibid.

Maritus non tenetur de fructibus dotis alere filios vxoris ex primo matrimonio.ibid.

Vitricus repetit quidquid pro priuigno ſoluit magiſtro, qui illum docuit grammaticam, aut artem congruam.ibidem.

Vitricus, qui habuit in ſeruitiis priuignum, dum illum aluit, tametſi eſſet bonorum illius adminiſtrator, vel eſſet proteſtatus alere animo repetendi, debet alimenta compenſare cum ſeruitiis pro rata tamen, & æſtimatione ſeruitiorum.n.939.

Si ſeruitium iudicis arbitrio meretur plus, quam æſtimẽtur alimenta, vitricus priuigno debet ſoluere illud incrementum.ibid.

Seruitia, ſeu opera an æquiualeant alimentis, relinquitur arbitrio iudicis.ibid.

Seruitia æſtimari debent habito reſpectu non quanti ſeruitia, ſeu opera priuigni locari potuiſſent, ſed ad emolumentum, quod ex illis vitricus habuerit, & cur.n.940.

Opera artificis regulariter plus æſtimantur, quam nudi, & ſimplicis miniſtri.ibid.

Salarium conſueuit conſtitui non ſolum artifici, ſed etiam ſimplici miniſtro.ibid.

In hac ſpecie æſtimatio alimentorum iudicis arbitrio committitur.ibid.

Vitricus an repetat medicam impenſam factam in alendo priuigno.n.941.

Vitricus non repetit à priuigno alimenta illi præſtita, quando mater vel alius eum alere tenebatur, ſed repetit à matre, vel ab alio, à quo priuignus erat alendus.n.942.

Vitricus nobilis, & diues non repetit alimenta præſtita priuigno pauperi.n.943.

Nobilitas cum diuitiis iuncta facit præſumere donationem dati à nobili.ibid.limitatur.ibid.

Nobilis quod dedit, an donandi, vel repetendi animo præſtiterit, iudicis arbitrio committitur.ibid.

An, & quando ſocer, qui filiæ nuptæ ſanæ, vel ægræ alimenta, vel medicinas præbuit, poſſit impenſam factã à genero, ſeu marito filiæ repetere.n. 944. & tribus ſequentibus.

Coniunctio ſanguinis ſola non ſemper induxit præſumptionem donationis.n.945.

Impendens in alterius commodum non dicitur gerere vtile negotium, ſi id faciat contra illius voluntatem, & proteſtationem.n.946.

Socius inuito ſocio reficit parietem communem minantem ruinam, & ab eo repetit impenſam pro parte ibid.

Soluens inuito creditore compenſat cum eo, ſi erat debitor illius, pro quo ſoluit.n.947.

Indebitum ſolutum per errorem regulariter repeti poteſt.n.948.

Error impedit conſenſum.ibid.

Sine conſenſu non oritur obligatio.ibid.

Ignorantia, quæ eſt cauſa volendi, quod aliàs quis non vellet, facit inuoluntarium ſimpliciter.ibid.

Donationes, & contractus quoties non fiunt liberè, & voluntariè non valent in foro conſcientiæ.ibid.

Qui falſo, & per errorem credens aliquem eſſe ſuum filium, illum aluit, neque in foro ciuili, neque in foro conſcientiæ poteſt alimentorum impenſam repetere iuxta vnam ſententiam.n.949.& 950.

Contraria ſententia quod poſſit repetere, approbatur.n. 953.

Solutum per errorem in cauſam piam, in hiſque, quæ intuitu pietatis, vel Religionis, aut amoris Dei fiunt, non poſſunt repeti.n.950.& 954.

Intellectus ad §.finale inſtit.de oblig.quæ ex quaſi contractu, & ad l.cum is, §.mulier, ff.de condictione indebiti.n.954.& 955.

Mulier quæ falſo credens ſe aſtrictam onere dotandi puellam, cum non eſſet, illam dotauit, an, & quando repetat, vel non repetat dotem ſolutam.numer. 950. & 954.

Is, qui credens ſe debitorem dotis, cum non eſſet, ſoluit dotem, poteſt illam repetere.n.953.

Qui falſo credens ſe eſſe hæredẽ, vel eſſe obligatum, cum non eſſet, ſoluit legatum pium Eccleſiæ, detecto errore poteſt repetere ab eo, qui verè debebat legatum, & ſi nullus erat verè debitor, nullum debitum poteſt repetere ab Eccleſia, cui ſoluit.n.955.

Legatum relictum alicui, quem teſtator falſo exiſtimabat filium ſuum eſſe, non pertinet ad legatarium, ſed ad heredes eius, qui reliquit; & ſi legatarius iam receperit legatum, & poſtea conſtet de errore, tenetur reſtituere hæredibus.ibid.

Inſtitutus hæres ex cauſa, quã teſtator veram eſſe falſo exiſtimabat, cum eſſet falſa, non capit hæreditatem.ibid.

Inſtitutio facta de aliquo tanquam filio non valet, ſi conſtat non eſſe filium. ibid.

An, & quando non detur, vel detur illius repetitio, quod impenſum eſt animo neminem obligandi; quia v.g.credebat quis proprium negotium gerere. numero 956.

Expenſa alimentorum dicitur neceſſaria.ibid.

Extraneus, qui alicui præſtitit alimenta credens ſe teneri, cum teneretur, illa non repetit ſecundum vnam ſententiam.n.951.

Verius eſt poſſe repetere.n.957.

Etiamſi idem extraneus credebat illum, cui præſtitit alimenta, eſſe ſibi ſanguine coniunctum.ibid.

Extraneus non repetit alimenta, quæ coniuncto præſtitit falſo credens ſe eſſe obligatum ex contractu, vel ex alia cauſa, quam pietatis.ibid.

Non repetit, ſi præſtitiſſet conſanguineo per errorem exiſtimans ſe ratione conſanguinitatis, & ex cauſa pietatis obligatum præſtare.ibid.

Extraneus impenſam factam in aliam cauſam, quam dotis, & alimentorum credens ſe obligatum eſſe, cum non eſſet erga conſanguineum, repetere poteſt.

Mater, quæ per errorem credens ſe obligatam eſſe, cum non eſſet, aluit filium Scholaſticum, an poſſit repetere impenſam alimentorum.n.952.& 958.

Impenſa inter aſcendentes, & deſcendentes fratres, & ſorores circa res, & bona in dubio non cenſetur facta cauſa pietatis, & animo donandi, ſed animo repetendi.n.960.

Si conſtaret de animo expreſſo, vel tacito facientis expenſas, quod ex cauſa pietatis, vel coniunctionis, abſque animo repetendi fuerit, non eſt locus repetitionirum.961.

Medici

Digitized by Google

Modicitas impenſæ attenta quantitate diuitiarum, generoſitate animi facientis expenſas, & affectione ad talem coniunctum, an ſit coniectura ſufficienter inducens præſumptionem animi donandi. ibid.

In caſibus, in quibus in dubio an expenſæ pro alimentis, vel circa res alterius ſint factæ animo repetendi, ei, qui fecit, datur ad illarum repetitionem actio negotiorum geſtorum; & an iſte cogi poſſit ad iurandum ſe feciſſe animo repetendi.

Expenſæ in alimenta, vel in aliud commodum filij, nepotis, patris, matris, Aui, Auiæ, fratris, vel ſororis, amici, vel famuli in foro conſcientiæ non poſſunt repeti, quãdo conſtat de animo expreſſo, vel tacito liberali, & gratis faciendi ab initio habiti. n. 963.

Si omnibus conſideratis remaneat dubium de animo, an fuerit gratis faciendi, vel repetendi, in tali dubio melior eſt conditio poſſidentis, vt non obligetur ad reſtitutionem. ibid.

CAPVT XVI.

An, & quando alimenta ab vtriuſque lineæ aſcendentibus præſtita deſcendentibus; vel à deſcendentibus præſtita aſcendentibus; vel à conſanguineo præſtita conſanguineo, puta à fratre, vel patruo præſtita fratri, vel ſorori, aut ſobrino, & ſobrinæ, ſeu patrueli, & è contra; poſſint ab eo, qui illa præſtitit, repeti.

902 DE hac materia Iuriſperiti Scribentes *in l. Neſennius, l. is, qui, l. ex duobus, ff. de negotiis geſtis in l. 1. l. alimenta, l. ſi filius, l. ſi paterno, & l. quod in vxorem Cod. de negotiis geſtis,* Corduba *in l. ſi quis à liberis, § ſi mater, ff. de liber. agnoſc.* Pont. *de alim. c. 8.* Io. Garzias *de expenſis c. 4. n. 24* Menoch. *de arbitrariis, caſu 88. à n. 20. & de præſ. lib. 6. præſ. 71. n. 3.* Maſcard. *de probat. concl. 76 concl. 555. à n. 89. & concl. 727.* Mantica *de tacitis, & ambiguis, conuentionibus lib. 13. tit. 12. à n. 12.* Surd. *de alim. tit. 6 per totum,* Cancer. *var. p. 1. c. 16. à n. 25.* Steph. Gratian. *diſcept. for. to. 2. c. 374. à n. 17. & tom 5. c. 959. n. 14. & 15.* Auguſt. Barboſa *ad Cod. collectaneo ad d. l. 1. & l. alimenta, Cod. de negotiis geſtis,* Mangil. *de imputationibus q. 10. n. 22.* Sanlegerius *Reſolutionum ciuilium c. 38.* & innumeri alij Iuriſperiti ab iiſdem relati, & ex Theologis Molina *de iuſtitia tom. 2. diſp. 554.* Azor. *to. 2. lib. 2. c. 5. q. 10. & 11.* & Rebell. *de oblig. iuſtitiæ p. 2. lib. 17. quæſt. vnica de negotiorum geſtore, num. 6.*

§. *Primus.*

Certi caſus, in quibus alimenta præſtita non poſſunt repeti.

903 PRima cõcluſio, & communis, atque indubitata eſt, quod in iis caſibus, in quibus ex charitate, & coniũctione ſanguis aſcendens deſcendenti, & è contra; vel conſanguineus conſanguineo; ſcilicet frater fratri, vel ſorori, & patruus ſobrino ob eius præſentem inopiam, quia aliunde ea non habet, tenetur præſtare alimenta iuxta tradita in præcedentibus, in plurimis paragraphis, expenſæ alimentorum non poſſunt amplius repeti, tametſi alimentarius ad pinguiorem fortunam deuenerit, & factus ſit diues. Ita in terminis Bartholus, & Baldus *in d. l. alimenta, Cod. de negot. geſtis,* Corduba à Lara *in d. § ſi mater, n. 31.* Garzias *d. n. 24* Mantica *d. tit. 12. n. 11.* Surdus *de alim. d. tit. 6. q. 4. n. 23. & q. 8. n. 23. q. 4. n. 2 & q. 12. n. 1.* Pont. *de alim. c. 8. n. 6.* & alij Iuriſperiti *in d. l. alimenta* præter alios *ſuprà* allegatos, & etiam in terminis Molina *d. diſp. 554. n. 11. paulo poſt initium* & conſtat etiam expreſsè *ex d. § ſi mater, l. ſi quis à liberis, de liber. agnoſc. & d. l. 1. & l. alimenta, Cod. de negot. geſtis.* Ratio eſt, quia in hoc caſu præſtans alimenta ex neceſſitate iuris naturalis, & legis humanæ præſtat (vt *d. l. alimenta;* vbi ſic dicitur, *alimenta quidem, quæ filiis tuis præſtitiſti, tibi reddi non iuſta ratione poſtulas, cum id exigente materna pietate feceris*) & magis dicitur obligationi ſuæ ſatisfeciſſe, & debitum ſoluiſſe, quã donaſſe, aut munificentiam exercuiſſe, *l. 1. ff. de donat.* in neceſſitatibus enim nemo liberalis exiſtit, *l. rem legatam, ff. de adim. leg. & l. fideicommiſſa, § ſi quis rem, ff. de legat. 3.* cum igitur non potuerit eſſe, nec præſumi donatio, non eſt locus repetitioni. Quod ob eandem rationem procedit in omnibus caſibus, in quibus tenetur quis alimenta præſtare; vt Mantica *loco citato,* & Surdus *d. tit. 6. q. 19. n. 12.* quia tunc non poteſt præſumi, nec intelligi donatio, ſed eſt debiti ſolutio, & Surdus *d. num. 12.* exemplificat in eo, qui expoſitum infantem à ſe ſuſceptum tenebatur alere, vt cum ſuſceptus eſt ab hoſpitali, vel ab Eccleſia, tunc enim ait, hoſpitale, vel Eccleſia non repetit alimenta præſtita (vt etiam *ſuprà ſuo loco* dictum eſt) expoſito; ob generalem regulam, quod non conceditur repetitio ei, qui aliquo iure eſt obligatus alere.

Quare procedit concluſio etiamſi aſcendens, vel 904
deſcendens, aut conſanguineus, vel alius, qui tenebatur alere, dum præſtitit alimenta, proteſtatus eſſet ſe præſtare animo repetendi; nam in hoc caſu proteſtationem non prodeſſe tradunt in terminis Bartholus, Baldus, Corduba, Pont. *locis citatis,* Maſcard. *d. concl. 727. n. 7.* & cum aliis Surdus *d. q. 4. n. 23. & d. q. 19. n. 12. & aliis locis ſupra allegatis,* & Gloſſa *in l. ſi quis a liberis, §. ſi mater, verbo, materno ex affectu:* cum enim qui in hoc caſu præſtitit alimenta, teneretur, & inuitus cogeretur præſtare, nihil impedit, quod declaret ſe inuitum præſtare, & velle repetere; non enim releuat proteſtatio in iis, quæ non pendent à facultate proteſtãtis, *d. l. alimenta, Cod. de negotiis geſtis;* & poſt Aretinum, Panormitanum, Felinum, & alios Corduba *d. num. 31.* & Surdus *d. q. 4. citato num. 23.* vbi ex Iaſone *in § fuerat. num. 106. inſtit. de actionibus,* Ripa *conſ. 169. num. 6.* Cacherano *deciſ. Ped. 39. num 28.* & aliis, quos etiam vna cum aliis refert Auguſtinus Barboſa *collect. ad d. l. alimenta, num. 13.* tradit non prodeſſe proteſtationem in iis, ad quæ tenetur quis ex neceſſitate iuris. Hinc Surdus *d. q. 4. num. 22.* infert poſt alios, quod mutuans filio egenti in ſtudiis repetit expenſas alimentorum à patre etiam qui prohibuerit, quia cum pater teneretur eam impenſam facere, ſua proteſtatio nihil operatur, & id confirmant omnia tradita *ſuprà numero 882.*

§. II.

Vbi inter alimentatum, & præſtantem alimenta intercedit coniunctio ſanguinis, vel affectio charitatis; ſi præſtans alimenta, non tenebatur præbere ob diuitias aliti; an expenſæ alimentorum poſſint repeti, vel debeant præſumi donata.

SEcunda concluſio, vbi inter eum, cui præſtantur 905
alimenta, & eum qui de ſuo præbet, intercedit coniunctio ſanguinis, aut affectio charitatis (ratione cuius alioqui ſi is, cui præſtantur, aliundè non haberet, teneretur, qui præbet, præſtare) licet is, qui præbet non teneatur præſtare (puta quia alimentarius habet aliũdè, vnde poſſit ſe alere) regulariter adhuc non eſt lo-

Digitized by Google

cus repetitioni; ſed in dubio, & vbi aliundè contrarium ex aliqua coniectura non colligatur, is, qui præſtitit, ratione coniunctionis ſanguinis, vel affectionis, ſeu charitatis præſumitur voluiſſe donare. Ita Scribentes *in d.l.Neſennius,ff.de negotiis geſtis;& in d.l.1.& l.alimenta,Cod.eodem,*Corduba *in d.§. ſi mater, num.* 29. Ioannes Garzias *de expenſis d.cap.* 4. *num.* 24. Pontanus *d.cap.*8.*num* 6 Natta *conſ.* 108. *num.* 7. Maſcardus *d.concl.*76.*num.*1.*concl.* 555.*num.*89.*& d.concl.*72.*n.* 3.Menoch.*d.caſu* 88.*n.*20. Sanlegerius *d.*38.*n.*10. Aug.Barboſa *locis ſuprà n* 902.*citatis*,& Surdus *d.tit* 6.*q.*1.*à n.*21.*ad finem quæſtionis,& q.*8.*n.*27. 41.42.*&* 43.*q.*9 *n.*6.*& ſequ.*& alij Iuriſperiti communiter a Corduba, Maſcardo, Menochio, & Barboſa relati, & ex Theologis Molina, Azorius, & Rebellus *locis ſuprà n.*902.*citatis*, & Doctores concluſionem deducunt, tum *ex d.l.alimenta*, loquente in matre, ibi, *quæ filiis tuis præſtitiſti, non iuſta ratione reddi tibi poſtulas, cum id exigente materna pietate feceris, Cod.de negot.geſtis, tum ex d.l.1.C.eodem*, vbi non datur actio negotiorum geſtorum ad repetendas expenſas ex pietate materna, vel affectione domeſtica factas, quia animo repetendi factæ non videntur, *tum ex d.l.quod vxorem*, ibi, *affectionis tuæ debes expendere;& d.l.ſi paterno affectu, Cod.eodem*, vbi vxori, & priuignis præſtita alimenta, & expenſæ in eam rem factæ repetuntur. Tum *ex d.l.ex duobus,§ fin.ff.eodem*, loquente in fratre, verba ſunt. *Titium, ſi pietatis reſpectu ſororis aluit filiam, actionem hoc nomine contra eam non habere reſpondi.* tum *ex d.l.Neſennius,ff.eodem*, vbi alimenta ab Auia nepoti præſtita, vbi non appareat animo repetendi præſtitiſſe, non repetuntur, quia præſumuntur ex affectione ſanguinis præſtita. Tum demum *ex d.l.is,qui,ff.eodem*, vbi ait Vlpianus, *is, qui amicitia ductus paterna pupillis Tutorem petierit, vel ſuſpectos Tutores poſtulauerit, nullam aduerſus eos habet actionem, ſecundum Diui Seueri conſtitutionem.* Cur autem Ius, & Doctores alimenta, ſeu expenſas, quæ fiunt in alendo, vbi inter præſtantem, & eum cui alimenta exhibentur, intercedit ſanguinis coniunctio, vt ſi alimenta ſint præſtita à patre, vel matre, vel Auo, vel Auia, vel à fratre, vel patruo præſumenda velint eſſe præſtita animo donandi, non repetendi; Menochius *d.caſu* 88.*num.* 10.& Maſcardus *d.concl.*76 *n.*2.*& d.concl.*555.*n.*89. aſſerunt id eſſe ob duas ſequentes rationes, ſeu coniecturas; quarum vna eſt ipſe ſanguis; alia alimentorum fauor, cuius cauſa multa iure conſtituta ſunt; tum magna in his æquitas, & parentum ſtudium, atque affectio conſiderari ſolet, *l.ſi quis à liberis,§.vtrum autem, & §. ſi mater.ff.de liber.agnoſc.& l.penultima,ff.eodem*, & licet Surdus *d.q.*6.*n.*23.*& ſequentib.* loquens in patre, qui alit filium, quem non tenebatur alere, cum eſſet diues, nonnulla adducat ad probandum non præſumi in ea animum donandi: tamen non eſt recedendum à præfata legali, & communi concluſione, intellecta tamen, & modificata iuxta ſequentia, à qua re ipſa nec idem Surdus recedit.

§. III.

Prædicta concluſio an procedat, ſiue expenſæ alimentorum fuerint modicæ, ſiue magnæ.

906 IGitur primò limitatur, ſeu declaratur concluſio, vt procedat quando impenſæ pro alimentis de propriis bonis alentis factæ, eſſent tenues, & modicæ; tunc enim ratio ſanguinis, & affectio facit præſumere donationem: ſecus verò ſi attenta qualitate perſonarum, & quantitate facultatum expenſæ eſſent magnæ; nam tunc ſola ratio ſanguinis, & affectio non induceret præſumptionem donationis, nec impediret repetitionem. Ita Bartholus, Baldus, & Paulus de Caſtro *in d.l.ex duobus, §. fin.ff.de negotiis geſtis;* Alexander *in d.l.alimenta,n.* 8. *in fine,Cod.de negot.geſtis,* Corduba à Lara *in l.ſi quis à liberis,§.idem reſcripſit,n.*106 *ff.de liber.agnoſc.* (vbi loquens de fratre, & conſanguineo, ait, ſi conſanguineus modica alimenta conſanguineo, puta fratri, vel ſorori, aut ſobrino præſumitur donaſſe, ſecus ſi magna) Ioan.Garzias *de expenſis d.c.*4.*n.*24. Menoch.*d.caſu* 88 *n.*21.*&* 28.*d.concl.*76.*n.*11.*& d.concl.*555.*n.*90. *& d.concl.*727.*n.*4. Mantica *d.tit.*12.*n.* 17. Surdus *de alim.tit* 6.*dict.q.*8.*n* 27.*ad* 37. vbi quando impenſa eſt modica, *& à n.*80.*initio*, vbi quando impenſa eſt magna; Auguſt.Barboſa *collect.ad d.l.alimenta,n.* 2. & innumeri alij Doctores apud Surdum, & Maſcardũ, probat Garzias declarationem hanc quoad vtramque partem; quia donatio non facilè præſumitur *l.cum de indebito.ff.de probat.* imò regulariter non præſumitur *l.Campanus,ff.de operis libertorum;* & latiſſimè Menoch.*d.caſu* 88.& Maſcard.*d.concl.*555. Quare cum impenſa eſt magna, concurrũt duæ præſumptiones contrariæ (ait idẽ Garzias) quæ mutuò concurſu ſeſe elidunt, & deſtruũt, ſcilicet affectio, aut ſanguinis coniunctio, quæ inducit præſumptionem donationis, & magnitudo impenſæ, quæ excludit præſumptionem donationis; ac proinde mutuò eliduntur, *l.Diuus,ff. de in integ. reſtit.* quando verò impenſa eſt modica, præualet coniunctio ſanguinis, & affectio, & ita præſumitur donatio, & hoc pacto intelligi iura numero præcedenti præallegata, quæ ex ſanguinis coniunctione, affectione, charitate, amicitia, & affinitate donationem expenſarum pro alimentis cõiunctorum factarum præſumunt, ſcilicet procedere, cũ impenſa eſt modica, non verò vbi expenſarum quantitas perſpecta perſonarum qualitate, & quantitate facultatum aliud perſuadent. Confirmat hanc declarationem quoad primam partem, tum quia vbi modica eſt impenſa, faciliùs præſumitur donatio in ſanguine, vel ſpeciali affectione coniunctos, vt maritus non repetit modicam impenſam factam circa res vxoris *l. omninò, ff.de expenſ.in reb.dot.fact.* eo, quod hoc inducit præſũptionem donationis; tum quia regulariter modica impendia non reputantur etiam in caſibus, in quibus aliàs ſolent repeti, *l.in rebus,§.poſſunt,ff.de credit;* & aliis iuribus, quæ adducit Tiraq.*in tract.de iudic.in rebus exig.fer.*& Gloſſa *in d.§.poſſunt*, dicit non eſſe curandum de minimis impenſis. Quæ autem in propoſito ſit dicenda magna, vel modica impenſa iuxta Doctores communiter relinquitur arbitrio prudentis Iudicis, qui conſiderata perſonarum qualitate, & facultatum quantitate tam aliti, quàm illius, qui aluit, arbitrabitur. Ita Menochius *d.caſu* 88.*n.*21.*&* 28. Maſcard.*d. concl.* 76. *n.* 9. Surdus *d.q.*8.*n.*81.& alij ab eodem Surdo, & Maſcardo relati, & colligitur *ex d.l.ſi quis à liberis d.§.ſi mater,ff.de liber.agnoſc.*ibi, *Iudices æſtimabunt.* Rectè autẽ id relinquitur arbitrio Iudicis, cum ad ipſum Iudicem etiam ſpectet arbitrium, quanta, & qualia ſint alimenta præſtanda, vt *ſuprà ſuo loco* dictum eſt.

§. IV.

Mater defuncto patre alens filium diuitem, an poſſit repetere expenſam alimentorum magnam.

VErũ hãc limitationẽ, ſeu declarationẽ quoad ſecũ- 907
dam partem, ſcilicet, quod impenſa pro alimentis facta inter ſanguine coniũctos ſemper, & vniuerſaliter non præſumatur facta ex ſola affectione, & pietate, & animo non donãdi, ſed animo repetendi plures alij Doctores non admittũt, volentes in dubio ſanguine coniũctos, qui tribuit, cenſeri præbuiſſe tam modica, quàm magna alimenta gratis, & ex pietate, & animo non repetendi, ſicque non poſſe repetere, etiam ſi is, cui præſtita ſunt alimenta eſſet diues, & haberet bona, vnde ſe

ſe poſſet alere; niſi facta eſſet proteſtatio repetendi, vel concurrat alia ex coniecturis infra poſitis probantibus animum repetendi; ſic defuncto patre, vel non extante alio, qui filium alere teneatur, & habente filio bona, vnde ei alimenta præberi poterant, non tamen apud matrem ipſam, ſi mater eidem filio ſponte præbuerit alimenta ſine vlla proteſtatione repetendi; in dubio cenſeri matrem præbuiſſe intuitu pietatis, & affectu materno, non ſolum ſi alimenta ſint modica (vt tradũt *duobus numeris præcedentibus* allegati) ſed etiamſi ſint magna: tradunt expreſsè Gloſſa *in l. ſi quis à liberis, §. ſi mater, verbo, materno affectu, ff. de liber. agnoſc. in l. Neſennius, verbo, pietate cogente, & verbo, exhibuiſſe, ff. de negot. geſtis*, Cynus *in d. l. alimenta col.* 2. Verſ. *ſi verò* pertinet ad filium, Vitalinus *in tract. clauſ. tit. an poſſit renunciari ius alimentorum col.* 11. quos Surdus *d. q.* 8. *n.* 80 Verſic. *prædicti tamen* refert, & ſequitur, & ita etiam ſentiunt Pontanus *de alim. d. c.* 8. *n.* 6. Baldus, Nouellus *de dotib. p.* 6. *priuil.* 3. *n.* 5. Molina *de iuſtitia to.* 2. *diſp.* 555. *n.* 10. §. *quando autem filij*, & Rebellus *loco ſupra n.* 902. relato, & Azor. *p.* 2. *lib.* 2. *c.* 5. *alleg. q.* 10. dũ abſolutè, & ſine diſtinctione, an alimenta fuerint modica, vel magna, aſſerunt matrem, quæ mortuo patre vltra triennium præſtitit alimenta filio, licet diuiti, qui apud ipſam non habebat bona, non poſſe à filio repetere alimenta ſine proteſtatione ei præſtita, eo quia in dubio cenſetur præſtitiſſe materno affectu, & intuitu ſolius pietatis, & charitatis per textus *in d. l. Neſennius, ff. de negot. geſtis, & d. l.* 1. *l. alimenta, & l. ſi paterno affectu, Cod. eodem*, & notaui *ſuprà n.* 331.

908 Confirmat Surdus, quod ſi ſola modica impenſa à matre non poſſet repeti, poſſet autem magna, nulla eſſet differentia inter impenſam à matre factam pro alimẽtis, & impensã ab eadem factã circa bona filij, & pro illorũ adminiſtratione; nã etiam impensã à matre factã circa bona filij, ſi probetur modica inſpecta qualitate perſonarũ præſumi factã animo donandi, tradũt Gloſſa, Cynus, Bartholus, Baldus, Caſtrenſis, Alexander *in d. l. alimenta, Cod. de negot. geſtis*, item Gloſſa, Bartholus, Baldus, Caſtrenſis *in d. l. Neſennius, ff. de negot. geſtis*, quos, & alios ad id refert idem Surdus *d. q.* 8. *n.* 29. & 83. & Maſcard. *d. concl.* 727. *n.* 10. & tamen textus *in d. l. alimenta*, & Doctores præallegati, & alij Iuriſperiti communiter, & Molina, ac Rebellus conſtituunt differentiã inter expenſas à matre factas circa perſonam filij, & factas circa bona, vt illa non repetantur, & cenſeantur facta ex materno affectu, non autem hæc; cum maior ſit affectio matris ad filium, quàm ad eius bona. Differentia ergo erit, quod etiam impenſæ magnæ à matre pro alimentis filij ſine proteſtatione repetendi, cenſentur in dubio factæ ex materno affectu, & intuitu pietatis, & ſic donatæ; ſecus impenſæ magnæ factæ circa bona filij conſeruanda, licet ſine proteſtatione; quia cũ in bonis filij non ita, nec tanta intelligatur pietas, & affectio; in dubio nõ præſumuntur donatæ, ſed factæ animo repetendi: Dixi *non ita, nec tanta pietas*, ſcilicet comparatione ad alimenta, & ad conſeruationem vitæ filij quæ eſt cunctis rebus præferenda; nam alioqui ſimpliciter loquendo, (vt notauit Surdus *d. q.* 8. *n.* 84.) etiam pietas matris verſatur, & conſideratur in conſeruandis bonis, & diuitiis, quas eſſe vitã hominis poſt Gloſsã *in l. Aduocati, verbo, vitam, Cod. de Aduoc. diuer. Iudic.* tradiderunt plures alij Iuriſperiti à Surdo *n.* 85. & Tiraquello *de nobil. c.* 31. *n.* 364. *& ſequ.* & dici ſolet, quod pecunia eſt alter ſanguis. Prædicta autem procedunt, quando conſtaret, matrem patre defuncto aluiſſe de ſuo, ſeu de ſuis bonis filium diuitem, & habentem bona, quibus ali poſſet. Nam ſi dubitaretur, an de ſuo, vel de bonis filij alimenta ei præſtitiſſet; præſumeretur præſtitiſſe de bonis filij, vt in terminis Gloſſa *in d. l. Neſẽnius dicto verbo, exhibuiſſe*; & conſtabit ex dicendis *infrà* de matre adminiſtrante bona filij alimenta ei præbente.

At ſupradictis non obſtantibus ſuſtinenda eſt altera ſententia, quod mater quæ defuncto patre, alens filium in alendo fecit impenſam magnam, perſpecta qualitate perſonarum, & conſideratis facultatibus matris, & filij, non præſumatur ſolo pietatis intuitu, & ex affectu materno aluiſſe, ſed animo repetendi, ideóque poſſit repetere, licet non fuerit proteſtata; quæ eſt ſententia magis communis, & præter Doctores *n.* 906. relatos, & relatos à Menochio *d. caſu* 88. *n.* 28. Maſcardo *d. concl.* 555. *n.* 90. & Mangillio *de imputat. q.* 20 *n.* 12. illos ſequente: eandem ſententiam videntur amplecti tũ Salicetus *in d. l. alimenta, n.* 2. vbi, an mater alimenta de ſuo præſtita filio poſt patris obitum repetat, dicit recurrendum eſſe ad coniecturas, quia mater inops non videtur donare filio diuiti, ſed è contra mater diues cenſetur pauperi filio donare; & vbi vterque diues eſt, conſiderare debet, ſi tanta eſt impenſa, quam præſumitur mater donare filio: tum etiam Gloſſa *in l.* 1. *verbo, munere pietatis: & in d. l. alimenta*, verbo, *materna pietate, Cod. de negot. geſtis*, quibus in locis ad cognoſcẽdum, an mater videatur donare quidquid impendit pro rebus filij, & pro eius alimentis vltra primum triennium, ait debere conſiderari qualitatem, & quantitatem expenſarũ, & quantitatem facultatum matris, & filij, & pro hac ſententia viget illa regula generalis, quod donatio non facilè præſumitur, vbi ſubeſt, vel capi poteſt alia coniectura donationem excludens, cum nemo in dubio cenſeatur iactare ſuum; & in propoſito talis coniecturæ, ſũt diuitiæ filij, quæ cum excludant filij neceſſitatem, vt debeat mater de ſuo alere, excludunt etiam in dubio affectum ſolum mutuum, & animum donandi in alendo, faciuntque præſumere in matre voluntatem repetẽdi, quaſi negotium vtile filij, ad quem onus ſeſe alendi ſpectabat, geſſerit; & præſertim id eſt aſſerendum, ſi mater, quæ fecit impenſam magnam in alendo filio, erat pauper, & filius ſatis diues, vt poſt Corneum *conſ.* 28. *in fine, vol.* 4. Maſcard. *d. concl.* 76. *n.* 11. & alios allegans Mantica *loco citato*, & Steph. Gratian. *to.* 2. *c.* 374. *n.* 17. & idem loquens in patre tradit Cancer. *d. c.* 16. *n.* 31. Verſic. *nuper ſucceſſit*, vbi ponit caſum patris, qui habebat filium extra domum paternam habentem vxorẽ, & filium, & dotẽ, quem, quia non benè ſua adminiſtrabat, pater iterum in domum cum vxore, & filio recepit, & omnes aluit, non proteſtando, an alimenta eis donaret, nec ne; mortuus deinde eſt filius, & remanſit nurus in domo cum filio defuncti, & quadam famula ad eius ſeruitium; continuauit ſocer præſtare alimenta omnia dictæ nurui, nepoti, & eius famulæ per ſex annos, poſtea petiit ab ea alimenta; & dicit idem Cancerius, quod ipſe conſuluit, quod ex quo nurus habebat dotem amplam ex cuius fructibus poterat ſibi, & familiæ ſuæ alimenta commodè exhibere; & ſocer non erat ita diues; & expenſa fuerat magna, itaut ſocer ferè eam ferre poſſet; neque operæ, quæ per nurum, & eius famulã ſoceri domui præſtabantur, eſſent alicuius conſiderationis, locum eſſe repetitioni; quia expenſæ ob earum magnitudinem non poterant præſumi donatæ, & idem Surdus *d. tit.* 6 *q.* 12. 31. loquens in fratre alios allegans tenet tanquam probabilius, quod frater repetat à fratre impenſam alimentorum, quæ ei præſtitit, ſi fuerit magna. Neque obſtat confirmatio ex Surdo *numero præcedenti* adducta; nam dum Doctores *n.* 906. relati, & alij dicunt modicam impenſam à matre de ſuo factam pro alimentis filij poſt obitum patris cenſeri factam ex affectu interno abſque animo repetendi, non accipiũt modicum, ſicut accipitur, quando iura, & Doctores aiũt non eſſe curandum de minimis, ſcilicet pro re abſoluta minima, & modici momenti; ſed comparatiuè ad qualitatem perſonarum, & quantitatem facultatum matris, & filij & ſic aiunt arbitrio Iudicis relinqui, quæ in hac ſpecie ſit dicenda modica, vel magna impenſa: quando verò Doctores dicunt modicam impenſam à matre factam circa filij bona, & illorum conſeruationem præſumi 909

ſumi donatam, poſſunt vel intelligi de modica ſimpliciter,& abſolute, ſcilicet de minima,& modici momēti iuxta regulam generalem de minimis non curandis; vel ſaltem de modica quidem impenſa, qualitate perſonarum,quæ tamen longè tenuior ſit, quam quæ dicitur modica, cum pro alimentis filij eſt facta. Modicum enim habet latitudinem, & iuxta varietatem perſonarum, & materiæ,de qua agitur, poteſt vario modo accipi in ſtricta,lata,& latiori ſignificatione: ſicut etiam modicum reſpectu temporis iuxta ſubiectā materiam accipitur arbitrio Iudicis modo pro longiori, modo pro breuiori tempore, vt Auguſt. Barboſa *dict. Dictione* 74. & etiam dictio *incontinenti* regulatur ſecundum ſubiectam materiam,vt aliquando intelligatur ſine temporis interuallo,aliquando de breui temporis interuallo vnius,vel trium dierum,vel vnius menſis; vel etiam decennij arbitrio Iudicis,vt idem Barboſa *dictione* 133.Quare cum affectio matris ad filij perſonā maior ſit, quam ad illius bona; quantitas expenſarum quæ facta pro alimentis,cenſeri poterit modica, & ſi facta circa res,minimè.

910 Porrò quod ſuperius in præcedentibus traditum eſt, matrem,quæ de ſuo poſt obitum patris exhibuit alimēta filio diuiti,& habenti bona, ex quibus poſſet ſe alere, cenſeri feciſſe impenſam intuitu pietatis,& ex ſola affectione, & non animo repetendi, vbi expenſæ alimentorum ſunt modicæ iuxta Doctores *n.* 905.906.*& numero præcedenti* relatos; & etiam vbi expenſæ fuerint magnæ iuxta Doctores *n.*907. relatos procedit etiā in Auia materna, & etiam Auo materno quæ,vel qui defuncto illius patre nepotem,vel neptem diuitem aluerit de ſuo: ita Gloſſa *in d.l.alimenta,verbo,materno affectu,Cod.de negot.geſtis.Ibidem* Baldus *n.* 2.*ſine*,& Salicetus *n.*5.Socinus *conſ.*161.*vol.*2.poſt alios Maſcard. *d.concl.*76.*n.*3.Surdus *d.q.*8 *n.*42.*&* 43.& Aug.Barb. *collect.ad d.l.alimenta, n.* 8. & ex Theologis Molina, & Rebell.*locis ſuprà n.*907.*citatis*,& de Auia expreſsè loquitur textus *in d.l.Neſennius ff. de negot. geſtis*; in hac enim materia alimentorum iura loquentia in matre locum habent in aſcendentibus per lineam maternam, qui omnes matris nomine veniunt, vt *ſuprà num.* 338.notatum eſt. Quare ſicut pietas,& animus donandi præſumitur in matre alente filium, ita præſumi debet in Auo,& Auia,imò magis ex eo,quod amor ardētius deſcendit in nepotes, quam vigeat in filiis,vt *alibi ſuprà* pariter notatum eſt.

911 Prædictis de matre traditis addendum etiam, quod ſi mater filium naturalem, aut ſpurium diu tem de ſuo aluerit, præſumitur ſolo affectu materno præſtitiſſe alimenta, & voluiſſe donare; & ſic non poteſt repetere. Ita Maſcardus *d. concluſ.* 76. *numer.* 4. & Surdus *tit.* 6. *d quæſt.* 8. *numer.* 44. Quæ enim in matre dicuntur de filiis legitimis, procedunt etiam in ſpuriis, qui reſpectu matris habentur pro legitimis, itaut iis quoque extantibus adhuc cum illis in ſucceſſione hæreditatis maternæ concurrant; ita Paleotus *de nothis cap.* 38. *numer.* 6. & alij Iuriſperiti, quos latè refert Surdus *num.*45.ac proinde ſicut mater in alendo filium legitimum non repetit impenſam, ita nec alendo ſpurium.

§. V.

Mater impenſam pro alimentis filij de ſuo factam repetit à patre, Auo, & hæredibus,& quacumque alia perſona filium alere obligante.

912 ADuertendum in præcedentibus traditis de matre alente filium procedere quando alit iam defuncto patre,vt expreſsè dictum eſt. Quod ſi mater ſuperſtite marito patre filij diuite, & habili ad alendum filium, alimenta eidem filio poſt primum triennium præſtiterit ex propriis bonis, tunc in dubio non præſumitur animus donandi, & poteſt mater à marito, ſeu patre repetere impenſam factam, etiamſi non fuerit proteſtata; vt conſtat *ex dict. leg. ſi quis à liberis,§.ſi mater,ff.de liber.agnoſc.*.& vltra alios Doctores ad idem *ſupra n.* 530. relatos tradunt Gloſſa *in d.§.ſi mater,verbo,neceſſario, & in d.l.alimenta, v. materna pietate,C.de negot.geſtis*,Baldus *ibid.n.* 2. Corduba à Lara *in d.§.ſi mater,n.*9. *& n.* 30. Menoch. *de arbitrar.d.caſu* 88.*n.*22.Maſcard.*d.concl.*555.*n.*91.Mātica *de tacitis,& ambig.lib.*13.*tit.*12.*n.* 18. Surdus *de alim.tit.*6.*dict.q.* 8.*n.*1.Steph.Gratian.*to.*5.*c.*959.*n.*15. Molina *de iuſtitia to.*2.*diſp.*555.*citato n.*11.Verſic.*quādo autem*,& Iuriſperiti communiter, quos Menochius, Maſcardus,Surdus,& Mantica referunt,onus enim alēdi filium ſupra triennium principaliter ad patrem ſpectat,non ad matrem, vt *d.§.ſi mater,& ſuprà ſuo loco* oſtenſum eſt; & ideo in dubio cenſetur mater impendiſſe in alimenta filij animo repetēdi,non intuitu pietatis,quæ quoad patrem non ſubeſt in matre. Cum ergo mater alens filium mariti,ſeu patris diuitis, gerat vtile patris negotium, propterea actione negotiorum geſtorum ab eodem repetit impenſam factam pro alimentis. Dixi etiam *ſi non fuerit proteſtata*; quia ita in terminis præallegati Doctores:Et ratio eſt,quia vbi de iure non præſumitur donatio alimentorum(vt *in præſenti d §.ſi mater*)non eſt neceſſaria proteſtatio, cum tunc nihil operetur;nam in dependentibus à iure proteſtatio non iuuat, vt in his terminis Cancerius *var.reſ. p.*1.*c.*16.*n.*28.& conſtat ex traditis *ſuprà n.*904.& tradunt Doctores *ibid.*citati, & alij, quos Cancerius *d.n.* 28.refert.Aduertendum verò hic eſt,quod ſi mater,dum alit filium viuente patre proteſtaretur ſe alimenta filio præbere,vt ab ipſo filio,non à patre repeteret, repetere non poterit ab ipſo filio,quia pater erat gratis daturus alimenta.Ita Gloſſa *d.l.alimenta v.materna,Cod.de negot.geſtis,ibid.*Cynus,Alexander, & alij, & Corduba *vbi ſuprà d.n.*30.

Et idem eſſet,ſi non ſuperſtite patre, vel eo inhabi- 913
li ad præſtanda alimenta filio, extaret Auus paternus, vel alius,qui ex obligatione filium alere teneretur, & mater alens filium ſciret ipſum viuere,& habere,vnde poſſet alere;nam tunc etiam mater cenſeretur impendiſſe animo repetendi, non autem pietatis, cum non ſubſit pietas inter eam,& eum,qui tenebatur alere, & ideo actione negotiorum geſtorum ab eo repeteret. Ita poſt Socinum Sen.*conſ.*26.*n.*3.*lib.*1.Menochius *d.caſu* 88.*citato,n.*21.Maſcardus *dict.concl.*555.*n.*92. Gratianus *vbi ſuprà*,& Surdus *d.q.*8.*n.*4.

Idem etiam ſi extarent hæredes patris, aut Aui (ad 914
quos onus alendi filium,etiamſi ſint extranei, tranſit, vt *ſuprà* 342.*& ſequ.*probatum eſt)ab ipſis enim mater repeteret impenſam factam in alendo filio, quam non præſumeretur feciſſe animo donandi, ſed repetendi ob eandem rationem; & quia hæres non debet eſſe melioris conditionis,quam defunctus. Ita expreſsè Cynus *in d.l.alimenta,Cod.de negot.geſtis*,& Vitalinus *in tract. de clauſul.tit.an poſſit renunciari iuri alim.*relati à Surdo *d.quæſt.*8.*num.*5.qui illos ſequitur;& indicant etiam Menochius, & Maſcardus *locis citatis*,eum vniuerſaliter aſſerant matrem impenſam de ſuo factam pro alimentis filij repetere ab eis,qui filium illum alere tenerentur ex aliqua alia cauſa.

Sed proſequamur limitationes ſecundæ concluſionis poſitæ *ſuprà n.*905.

Digitized by Google

§. VI.

Pater, mater, filius, frater, patruus adminiſtrans bona filij, patris, matris, ſororis, aut patruelis, præſtando ei alimenta, præſumitur præſtaſſe animo repetendi, non donandi.

915 SIt ergo ſecunda limitatio, quod vbi pater, mater, aut aliquis ex aſcendentibus tam per lineam maſculinam, quam per fœmininam, vel conſanguineus, vt frater, vel patruus adminiſtrat bona filij, aut nepotis, vel neptis, vel fratris, aut patruelis, eidem, cuius negotia gerit, & bona adminiſtrat, alimenta præſtitit; in dubio non præſumitur animo donandi, ſed potiùs repetendi, & compenſandi præſtitiſſe. Vt conſtat *ex d.l. Neſennius, ff. de negot. geſtis*, loquente in matre, & Auia, quæ nepotis à ſe aliti bona adminiſtrat. Et tradunt Doctores communiter; ita Scribentes *in d.l. Neſennius*, Bartholus *num.* 5. Baldus *num.* 3. Fulgoſius *num.* 4. Paulus de Caſtro *num.* 3. Baldus Nouellus *de dotibus part. 6. priuil.* 33. *num.* 5. Menochius *de arbitr. d. caſu* 88. *num.* 23. 24. 25. *& de præſumpt. lib. 6. præſumpt.* 71. *num.* 3. Maſcardus *concluſ.* 76. *num.* 5. *&* 6. Mantica *de tacitis, & ambig. con. lib.* 13. *tit.* 12. *num.* 13. Surdus *de alimentis tit.* 6. *quæſt.* 8. *num.* 46. 47. 53. 58. *& ſequ. quæſt.* 9 *num.* 8. *quæſt.* 12. *num.* 18. *quæſt.* 14. *num.* 10. *&* 12. *& quæſt.* 15. *num.* 2. Pontanus *de alimentis cap.* 8. *numer.* 6. Cancerius *var. reſ. part.* 1. *cap.* 16. *num.* 30. Ioannes Garzias *de expenſis cap.* 4. *num.* 25. Stephanus Gratianus *d. cap.* 374. *num.* 17. Auguſtinus Barboſa *collect. ad d. l. alimenta, num.* 10. *Cod. de negot. geſtis, & collect. ad l. quod plerique numero* 4. *Cod. de alim. pupillo præſtandis*, & Iuriſperiti communiter à Menochio, Maſcardo, Mantica, & Surdo relati, & ex Theologis Molina *de iuſtitia tom.* 2. *diſputat.* 555. *num.* 11. Verſiculo *quando autem filij*. Azorius, & Rebellus *locis ſuprà* 902. *allegatis*. Et ſi enim ſanguinis coniunctio faciat in dubio præſumi donationem, tamen hæc præſumptio ceſſat, vbi alimentator eſt negotiorum geſtor, & adminiſtrator bonorum alimentandi; hæc enim coniectura, ſeu præſumptio, quod negotiorum geſtor, & bonorum adminiſtrator non impenderit (vbi de contrario nõ conſtat) animo donãdi, ſed repetendi, & compenſandi eſt potẽtior, & ità violẽta, vt excludat præſũptionẽ pietatis, quæ aliàs ſuberat, ſcilicet excludat præſumptionem donationis etiam in eo, qui ratione pietatis, & coniunctionis ſanguinis poſſet videri voluiſſe donare, (vt ſunt pater, mater, Auia, de quibus *d.l. Neſennius*, & alij aſcendentes, & deſcendentes, ac frater, & Patruus) vt in his terminis Bartholus *in d.l. Neſennius*, Surdus *d.q.* 15. *n.* 2. & alios allegans Mantica *d. tit.* 12. *n.* 13. vbi etiam ampliat, haberéque locum aſſerit, quamuis ille adminiſtrator, & negotiorum geſtor, qui præſtitit alimenta, ſperaret ei ſuccedere, atque ita fuiſſe dictum per Rotã Romanam *in Romana compromiſſi* 4. *Maij* 1582. Verſic. *Quarto, quia in præſtandis, coram Cardinali Seraphino*. Confirmat limitationem Surdus *d.q.* 8. *n.* 58. *& ſequ. & d.q.* 12. *n.* 20. quia tunc non præſumitur animus donandi quando ſumi poteſt alia coniectura *l. cum de indebito, ff. de probat.* Maſcardus *d. concl.* 555. & Menochius *d. caſu* 88. at vbi pater, aut mater, vel alius alimentator bona filij eiuſque, qui alitur, adminiſtrat bona filij, & aliti, ſumi poteſt alia coniectura, quàm donationis, ſcilicet quod impenderit alimenta de bonis filij, & alimentandi, cuius bona adminiſtrat. Addit aliam confirmationem *d.q.* 8. *n.* 59. nempè quod donari tunc videtur aliquid, quãdo nullo cogente iure ſoluitur, *l. donari, ff. de donat. & l. donari, ff. de reg. iur.* præſtando autem alimenta filio & ei, cuius gerit adminiſtrationem, videtur id ſoluere, ad quod cogi poterat, & ſic non præſumitur donare, cũ paria ſint, quod cogatur, vel cogi poſſit, & non dicatur voluntarius actus, cum ab eo fit, qui compelli poteſt. Vt aliis allegatis idem Surdus *d.q.* 8. *n.* 60. quid verò ſi alimenta excedant fructus bonorum adminiſtratorum, *infrà n.* 919.

Ex quibus vniuerſaliter excluditur, quod ſi quis ſit negotiorum Geſtor, & Adminiſtrator bonorum eius, cui alimenta præſtitit; in dubio non præſumitur animo donandi, ſed repetendi præſtitiſſe, & ſic poteſt repetere, & compenſare. Ita Bartholus *in d.l. Neſennius, n.* 5 *ff. de negot. geſtis. Ibid.* Baldus *num.* 2 Alexander *in l. fin. ff. de petit. hæred.* Maſcardus *d. concl.* 555. *n.* 19. Mantica *d. tit.* 12. *n.* 13. & Surdus *d. tit.* 6. *q.* 15. *n.* 1. & alij à Mantica, & Surdo relati: propter adminiſtrationem enim alimẽtantis intentio, & mens (vbi de contrario non appareat) præſumitur eſſe, quod impenſa fiat de bonis alimentandi, cuius bona adminiſtrat, & negotia gerit. 916

§. VII.

Tutor, & Curator an, & quando, & qua ratione poſſit repetere alimenta, quæ præſtitit pupillo, aut minori, dum tutelam, vel curam exercet, & bona pupilli, & minoris adminiſtrat.

HInc Tutor, & Curator impenſam alimentorum, quæ præſtitit pupillo, aut minori, cuius tutelam aut curam gerit, & bona adminiſtrat, poterit repetere; & non ſolum Tutor, ſeu Curator extraneus, ſed etiam pupillo, aut minori ſanguine coniunctus, vt ſi Tutor ſit frater, aut patruus; conſtat *ex l. fin. Cod. de alimentis pupillo præſtandis*, & *ex l. cum plures, §. cum Tutor, ff. de adminiſtr. tutor.* & tradũt Scribentes *in d. l. fin. & in d. l. Neſennius, ff. de negot. geſtis*, Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis, § ſi mater, n.* 70. *&* 71. *ff. de liber. agnoſc.* Surdus *tit.* 6. *q.* 15. *à n.* 1. *ad* 13. Auguſt. Barboſa *collectaneo ad l. finalem, n.* 3. *&* 4. Molina *de iuſtitia tract.* 2. *diſp.* 224. *§. eſto Iudex*, alij, qui infra referũtur; & tacitè alij *ſuprà n* 915. relati, aſſerentes matrem, fratrem, vel alium ſanguine coniunctum repetere impenſas alimentorum ei, cuius bona adminiſtrat, præſtitorum, qui licet aliàs ratione coiunctionis videri poſſet præſtitiſſe animo donandi, tamen propter adminiſtrationem in dubio præſumitur impendiſſe animo repetendi, quæ ratio adminiſtrationis militat etiam in Tutore, & Curatore, ac proindè pupillo, & minori alimenta præſtans non cenſetur habuiſſe animum non repetendi, ſed præſtitiſſe animo repetendi; & ſic poteſt Tutor repetere, quod in pupilli alimenta, & perſonam impendit, ſiue actione negotiorum geſtorum, ſiue iudicio tutelæ, *l.* 1. *§. præterea, & §. penultimo, ff. de contraria tut. & vtili act.* confirmatur, quia officium ſuum nemini debet eſſe damnoſum, *l. ſi quis ex aſſignatoribus, ff. quemadmodum teſtam. aper.* tutor autem ex neceſſitate ſui officij alit pupillum *d. l. cum plures, citato §. cum Tutor, & l.* 3. *§. Tutor, ff. de ſuſpectis Tutoribus*, & licet *d. l. fin. Cod. de alim. pupillo præſtandis* Imperator Alexander conſulat, quod cautè curet alimenta pupillo pro modo facultatum illius per prætorem taxari, ne exinde contingat, eum controuerſiam pati ſuper quantitate alimentorum, nihilominus ſi proprio iudicio alimenta minori tribuat, quia videt nõ expedire, vt patrimonij quantitas intelligatur, aut alia iuſta ratione-ductus; nihilominus adhuc boni viri arbitratu ipſi ſoluendæ ſunt expenſæ idoneæ, aut quas in alimentis debite expendiſſe conſtiterit *d. l. fin. Cod. de alim pupillo præſtandis, & l.* 2. *initio, ff. vbi pupil. educ. deb.* Comanus *conſ.* 87. Corduba, Surdus, Barboſa, & Molina *locis citatis*. Imò etiamſi per incuriam non curauit Tutor alimenta 917

taxari

Digitized by Google

taxari,nihilominus etiam repetet, & habere debebit expenſas idoneas,& quas per arbitrium boni viri debite feciſſe apparebit Ita expreſsè Molina,Barboſa *collectaneo ad d.l.finalem,n.5.*Guttierez *de tutel.p.2.c.3.n.4.* & 5. à Barboſa relatus,& ita etiam ſentiunt Corduba,& Cumanus *locis citatis*,Cardoſus *in praxi Iudiciorum v alimenta,n.3.*& Surdus *d.q.15.* quatenus abſolutè dicunt Tutorem repetere alimenta congrua, & idonea pupillo præſtita, etiamſi Iudex non taxauerit;& colligitur etiam clarè *ex d. l. 2.initio,ff.vbi pupil.educ.deb.*& *eadem l.fin.* Verſic.*nec ferendus eſt,Cod.de alim.pupill.præſtandis.*

918 Quod ſi Tutor exceſſerit in alendo pupillo impendens indebite, & pluſquam permitterent conditio pupilli,& fructus bonorum eius; tunc quoad exceſſum non repeteret impenſam factam, ſed præſumeretur de ſuo ex animo donandi expendiſſe quoad illum exceſſum alimentorum. Ita tacitè Molina,Cardoſus, & Barboſa *locis citatis.*

919 Et idem dicendum, ſi mater,aut frater,aut patruus adminiſtrans bona filij, aut fratris,vel patruelis, præſtaret illi alimenta vltra redditus,ſeu fructus bonorum; nam quoad exceſſum præſumeretur donaſſe, nec repetere poſſet. Ita Baldus *in d.l.Neſennius, n. 3.verſ. aut dubitatur vtrum id,ff.de negot.geſtis*, Surdus *de alim. tit 6.q.8.n.62.*& Sanlegerius *reſolut.ciuil.cap.38.n.11.* quod tamen videtur intelligendum extra caſum;quando etiam proprietas vendi poteſt pro alimentis, ſcilicet quando fructus non ſufficiunt ad præſtanda idonea alimenta iuxta tradita *ſuprà §.vndecimo,n.*803. & id indicat etiam Surdus *d.n.62.*

920 Extenditur autem doctrina *ſuprà n.*917. tradita, vt Tutor non ſolum repetat alimenta à ſe præſtita pupillo;ſed etiam ea,quæ præbuit ſorori ipſius pupilli interim, donec fuit nupta. Ita Cumanus *d. conſ.* 88. & Surdus *d.tit.6.q.*14. Ratio eſt, quia Tutor tenetur alere ſororem pupilli,*l.qui filium,ff.vbi pupill.educ.deb.*& cum ipſe pupillus frater teneatur alere ſororem iuxta *d.l.qui filium*,& latè oſtenſum eſt *ſuprà,cap.7.n.* 371. & 373. Tutor ſorori pupilli præſtans alimenta nomine,& contemplatione eiuſdem pupilli cenſetur eidem pupillo præſtitiſſe, & ſic poteſt repetere,ſicut ea,quæ ipſimet pupillo præbuit. An verò vbi pupillus adoleuerit,poſſit repetere à ſorore id, quod Tutor impendit pro illius alimentis;definiendum eſt iuxta tradita *ſuprà dictis numeris* 371.373.& *quinque ſequentibus.*Si enim ſoror à patre fuerit excluſa,relicta ei tantum dote, nec aliundè habuerit bona,vnde ſeſe alere poſſet;frater non poterit alimentorum impenſam ab illa repetere, nec illam in dotis legatum imputare, vt probatum eſt *d. n.*371.& 373.374.& 376.ſi verò ſoror eſſet diues habẽs alia bona ad ſe alendum ſufficientia,frater poſſet ab illa repetere alimenta illi à Tutore præſtita;vel etiam præſtita à ſe, ſi ipſe illa bona adminiſtrabat iuxta tradita *ſuprà n.*375.& *n.*915.ſi etiam frater erat debitor ſorori pro legitima, & Tutor eo adhuc pupillo, & minore; vel ipſe poſtquam factus eſt maior,illi præſtitit alimẽta,poterit fructus legitimæ penes ſe retinere, & compenſare quod ſolutum fuerat pro alimentis, vt etiam in terminis Corduba à Lara *in d.l.ſi quis à liberis d §. ſi mater,n.*35 *ff.de liber.agnoſc.*Surdus *tit.6.q.11.n.26.* Cancerius *var.reſol.p.1.c.16.n.31.*& Cephalus *conſ.*85. *n.*1.& 2.à Corduba,& Surdo allegatus.

921 Item Tutor repetet expenſas,quas fecerit in conducendis Magiſtris, vt pupillus diſciplina, ſeu arte congruente inſtitueretur;vt conſtat *ex d.l.qui filium,ff.vbi pupillus educ.d.b.*& *l.ſi poſtremo in princ. Cod. de negotiis geſtis*,loquente in vitrico, qui mercedes pro priuignis aliqua arte congrua inſtituendis Magiſtris expendit;*ibid.*Baldus,& Surdus *tit.6.q* 11. *n.*15. Et ratio eſt,quia expenſa Magiſtri vtilis eſt pupillis, & etiam æquiparatur expenſæ alimentorum,nomineque alimẽtorum comprehenditur,vt ſupra ſuo loco dictum eſt.

922 Vtrum verò ſi pupillus fuit in miniſteriis,ſeu ſeruitiis, & obſequiis Tutoris,qui illius operis ſit vſus,alimenta pręſtita debeant compenſari cum ſeruitiis,vel ſaltem pro rata ſeruitiorũ,ſeu illorũ æſtimationis. De hac re latè Scribunt Corduba à Lara *d.§.ſi mater à n.70.ad finem*,& Surdus *d.tit.6.citata q.14.n.15.ad finem*, & *eodem tit.q.11.à n.*18.& Corduba,Primò *num.*70 dicit compenſari debere ex intentione Scribentium *in l.ſi paterno,Cod.de negot.geſtis*; & ad id allegat plures Iuriſperitos.Secundò *n.72.*& 73.in contrarium adducit duas rationes, vnam quod alimentarius operas debet Altori,quia non debet eſſe otioſus, & tanquam corpus mortuum,vt Gloſſa *in l.ſicut,ff.de oper.liber.*& ſic videtur alimenta non poſſe compenſari cum pupilli operis. Alterum quod iure communi Tutor gratis, & ſine ſalario Tutoris officium exercere debet,Gloſſa *in l.1.* & *in l.in eos,ff.de tutelis*,licet ex cauſa Tutori Iudex ſalarium poſſit conſtituere. Tertiò *eodem n.*74 reſoluit dubium diſtinguendo; dicit igitur primò quod cum pro tutelæ miniſterio nullum eſt conſtitutum ſalarium,alimenta à Tutore præſtita pupillo non compenſentur tũ operis à pupillo præſtitis, neque in totum, neque pro rata operarum,ſed eædem operæ pupilli compenſentur cum laboribus Tutoris. Cum enim Tutor gratis operas has perſonæ,& rebus pupilli impendat,æquum eſt, & naturali rationi conſentaneum, vt pupilli operis vti poſſit,cum pupillus antidora obligatione aſtrictus ſit, ac proindè non competit ei operarum æſtimationis repetitio,quę in hac ſpecie,ſeu ratione antidoralis obligationis ceſſat *l.ſi teſtamento initio,ff.de fideiuſſ.*& clarius *l.ſi non fortè,§.libertus,ff.de condit.indebit.*Iaſõ *in l.ex hoc iure n.*74.Verſic.*tertiò fallit,ff.de iuſtitia,* & *iure*;plures alij à Corduba allegati, & latè Tiraquellus *in l.ſi vnquam,verbo donatione largitus,n.*44. & *ſequ. Cod.de reuocand.donatione.*Et etiam Surdus *d. tit. 6.q.* 11.*n.26.*& 2. ſecundò *eodem,n.74.iunctis,n.*80.& 81. dicit quod vbi ſalarium Tutori eſt ſtatutum, & tutelæ nomine de bonis pupilli aliquid percipit,alimenta Tutor compenſare debet pro rata cum operis,ſeu ſeruitiis pupilli;ſi ſit eius ætatis,vt vtiliter operari poſſit ſeruitio aliquo, vel alicuius artis exercitio, relicta arbitrio boni viri æſtimatio, an operæ alimentorum expenſam æquent.

923 At primum dictum Cordubæ,Surdus *d.q.14.n.* 18. non approbat, & ad duas illas rationes,quibus præcipuè nititur dictum reſpondens,ait,primam in præſenti materia non ſubſiſtitere;quia cum Tutor nomine tutorio alimenta præſtet,de bonis pupilli præſtat,illi non tenetur pupillus operari,textus vero *in d.l.ſicut* loquitur,quando quis alit de ſuo,non de alieno. Secundam etiam rationem dicit non probare, quia cum officium tutelę ſit neceſſarium,& conſequenter laborem in illius adminiſtratione ſuſtinere cogatur, nec poſſit recuſare, non acquirit aliquod meritum renumeratione, aut cõpenſatione dignum,quia obligatio præcedens impedit, ne exercitio tutelæ poſſit mereri,& non dicitur beneficium præſtare,qui debitum impendit, *l.ſi ſeruo, ff.de hæred.inſtit.l.vnum ex familia,§. primo,ff.de leg.* 2. & Tiraquellus *d.verbo donatione largitus, n.* 106. Quare ipſe ſuſtinẽdo,quod dicit *eodem tit.d.q.11.n.24.*& *ſequ, eadem q.14.n.* 21. inhærendo communi Doctorum *in d.l.ſi paterno*,& aliorum,quos *d.q.*11.refert, abſolutè aſſerit compenſationem alimentorum faciendam pro rata operum pupilli;ita quod compenſatio ſit totalis, ſi operæ quoad æſtimationem illis æquiualeant; partialis ſi operæ ſolum parti alimentorum æquiualeant, dũmodo tamen operæ non ſint modici momenti(nõ enim ait rationabile videtur quod qualecumque ſeruitium induci debeat ad æſtimationem alimentorum)ſed illorum vtilitas ſit conſiderabilis.Hoc idem abſolutè tradit Molina *de iuſtitia tom.2.diſp.554.n.13.fine.*Rationem eſſe dicit,quia Tutor,qui ſeruitia recipit, dicitur tanto minus impendiſſe de ſuo; quæ quidem ratio eſt vera.

Verum

Digitized by Google

Verum nihilominus exiſtimo non excludendum primum dictum Cordubæ tum ob rationem ſecundam *numero præcedenti* adductam iuncta explicatione, ſeu confirmatione ipſius Cordubæ, nam cum debitum Tutoris exercendæ tutelæ abſque ſalario ſit tantum legale, non iuſtitiæ commutatiuæ, & particularis, & ex tutelæ miniſterio gratis exercito pupillo verè prouenit beneficiũ, & non mediocre circa illius perſonam, & res, non mirum ſi ex parte eiuſdem pupilli conſurgat erga Tutorem antidotalis obligatio, quæ(vt idem Surdus *d.q.11.num.26* poſt Iaſonem,& Tiraquellum, *locis numero præcedenti relatis*)plurimum poteſt,& multos operatur effectus ab ipſis Iaſone,& Tiraquello enumeratos;& inter alios quod in dubio facit præſumere donationem in eo, qui adſtrictus aliquid dat, vel operatur in vtilitatem illius,qui beneficium contulit,vt latè Tiraquellus *d.verbo donatione largitus,n.50.*& Surdus *d. q.11. num.27.& ſequ.*& ſic etiam facit ceſſare compenſationem, vt in textibus *numero præcedenti* adductis. Merito igitur, vbi Tutor pro laboribus tutelæ nullum percipit emolumentum ex bonis pupilli,in repetitione alimentorum pupillo præſtitorum non debebit compenſare ſeruitia pupilli, niſi forte quoad exceſſum,ſi æſtimatio ſeruitiorum,ſeu operarum pupilli arbitrio prudentis viri excederent notabiliter labores Tutoris.

924 Sicut verò Tutor repetens alimenta facit compẽſationem pro rata ſeruitiorum,& operũ pupilli; Ita etiã frater,qui fratri,& fraternæ familiæ exhibuit alimenta,ſi à fratre,& eius familia recepit ſeruitia, illorum æſtimationem compenſare debet,vt Surdus *d. tit.6.citata q.11.n.25.*poſt Aretinum *in l.ſi negotium, Cod.de negot.geſtis*,vbi etiam alij Doctores.

925 Plura de huiuſmodi compenſatione alimentorum præſtitorum à Tutore pupillo cum ſeruitiis,& operis pupilli *infrà hoc cap.*vbi an,& quando vitricus repetat alimenta præſtita priuignis,ſcilicet an ſit facienda proportionaliter,& ad rationem ratam, an in illis æſtimãdis habenda ſit ſolũ quanti Tutor eſſet conducturus;an verò quãti pupillus,ſeu minor potuiſſet locare,an etiã habẽda ratio operum,nimirum an ſit alicuius artificij,vel nudi miniſterij;an modicitas alimentorũ præſtitorũ,nobilitas,& diuitiæ illa præſtantis inducant præſumptionem donationis, de quibus latè Corduba à Lara *in d.§.ſi mater à n.61.ad finem*,& Surdus *tit.6.q.11.per totum.*

§. VIII.

Mater filiæ debitrix, & frater debitor fratris præſtans alimenta filiæ,vel fratri non præſumitur illi donare.

926 Tertia limitatio concluſionis *ſuprà n.905.* poſitæ; mater,frater,patruus,& quicũque cõſanguineus ſi debitores ſint filij, fratris,patruelis, aut conſanguinei,ei præſtando alimenta,in dubio non præſumitur præſtaſſe animo donandi,ſed cõpenſandi alimenta cũ debito,ſeu debitũ ſoluendi. Ita Ruinus *conſ.225.n.1. vol.1.& conſ.145.n.3.vol.4.& conſ.151.n.9.vol.5.*Surd. *de alim.tit.6.q.8.n.63.& q.12.n.20.& ſequ.* ratio eſt, quia datum à debitore in dubio præſumitur datum in cauſam debiti *l.ſi cum dotem,§.ſi pater,ff.ſolut.matrimonio*,Barth.*in l.triticum,n.4.ff. de verborum oblig.* Brunus *de ſtatuto exclud.fœminas art.6.n.243.*& confirmatur ex traditis *ſuprà n.915.circa medium*, ſcilicet quod non præſumitur animus donandi, quando ſumi poteſt alia coniectura; in præſenti autem adeſt coniectura, quod in extinctionem debiti alimenta præſtiterint. Vnde etiam debitorem mulieris, ſiue extraneum,ſiue fratrem illam dotantem cenſeri habuiſſe animum gerendi vtile negotium eiuſdem mulieris,& compenſandi cum debito, tradunt Bartholus, Ruinus *locis citatis*, Menochius *de arbitrariis d. caſu 88.n.45* & Surdus *d.q.12.num.10.& 24.*vbi etiam refert plures alios Iuriſperitos aſſerentes fratrem debitorem videri dare animo compenſandi,& loquuntur in fratre illius debitore dante dotem ſorori.

§. IX.

Per proteſtationem factam ab initio præſtationis alimentorum,donationis præſumptio excluditur,& probatur animus illa repetendi.

Limitatio quarta eiuſdem concluſionis *n.905.*poſitæ quod vbi inter alimentantẽ,& eum, cui alimenta ſunt præſtita,intercedit affectio ſanguinis,vel charitatis,expenſæ pro alimentis factæ in caſibus, in quibus præſtans alimenta non tenebatur; vel quia ad alios ſpectabat onus alendi,vel ipſe alimentarius habebat bona,ex quibus poterat ali, non præſumuntur factæ animo donandi,ſed repetendi,ſi alimentans ab initio fuerit proteſtatus ſe præſtare animo repetendi,& recuperãdi. Ita conſtat expreſsè *ex l. Neſennius, ff.de negotiis geſtis*(vbi de Auia,quæ nepotibus diuitibus alimenta præſtiterat)*ex l.ſi paterno, C.de negotiis geſtis*,vbi de vitrico,qui priuignis alimenta præſtat cum declaratione,quod erat repetiturus;ita etiam tradunt Bartholus,& alij Scribentes *in d.l.Neſennius, & d.l.ſi paterno*,& alij Iuriſperiti communiter Baldus *in l.filiæ cuius,n.3.Cod.fam.erciſcundæ*, Tiraquellus *de retractu conſang.§.36.gloſſ.2.n.53.*Pontan.*de alim.c.8. n.6.*Ioan.Garzias *de expenſ.cap.4.n.25* Menochius *de arbitr.caſu 88.n.26.*Maſcardus *concl.76. n. 7.& 8.& concl.527.n.5.*Mantica *de tacit.& ambig.conu. lib.13. tit.22.n.21.*Corduba à Lara à contrario ſenſu,& tacitè *in l.ſi quis à liberis d.§.ſi mater, n.29.ff.de liber. agnoſc.*Surdus *de alim.tit.6.q.8.n.64.*(vbi loquitur in matre alimentante filium diuitem) *quæſt. 9. num.15.* (vbi loquitur in fratre alimentante fratrem in caſu, in quo,cum non ſit inops, non tenetur alere)Cancerius *var.reſol.p.1.cap.16.num. 28. & 29.* Auguſtinus Barboſa *collect.ad d.l.alimenta,num.11.Cod.de negot. geſtis*,& alij Iuriſperiti apud Menochium,Maſcardũ, & Surdum,& ex Theologis Molina *de iuſtitia tom.2. diſp.554.num.11.Verſic.quando autem filij*,Azotius,& Rebellus *locis ſuprà n.902.relatis.*Ratio eſt, quia vbi alimentans proteſtatur,& declarat expreſsè ſe velle conſeruare indemnem, & repetere expenſas alimentorum,ſumus in claris, & ſic non poteſt eſſe locus præſumptioni in contrarium.Proteſtatio igitur, qua alimentans explicat animum ſuum recuperandi expenſam, rem alioqui dubiam facit certam,& excludit præſumptionem donationis, vt notauit Baldus *in d.l.Neſennius,num.4.*vbi addit ſufficere, quod Tabellio de tali proteſtatione, & explicatione ſuæ voluntatis rogetur à proteſtante;cuius rationem reddit Surdus *d.quæſt.8. num. 65.* ſcilicet,quia voluntas declarari poteſt quantumcumque abſente patre, vt ex Craueta *conſ.148.num.11.*Rolando *conſ.2. num.73. vol.1.*& pluribus aliis Iuriſperitis tradit idem Surdus *eod.num.65.& num.66.*& colligitur *ex d.l.Neſennius, & d.l.ſi paterno.* 927

Iſta autem proteſtatio facienda eſt à principio, in ipſoue actu præſtationis alimentorum; & facta ex interuallo poſt actum perfectum, nempè poſt alimenta iam præſtita non prodeſſet, nec valeret; ex quo iam quæſitum eſt ius illi, cui alimenta fuerunt præſtita, cum tempore præſtationis cenſeantur præſtita animo donandi, & alimentorum expenſa, & quæcumque alia res alteri ſemel ſoluta, vel data animo donandi, etiam præſumptiuè, ſcilicet, quia præſumitur donatio, vbi de contrario animo non conſtat, non poteſt amplius 928

Digitized by Google

per mutationem voluntatis repeti, neque etiam in foro conſcientiæ per ius iam alteri acquiſitum, vt Molina *d. diſput. 554. num. 11. & ſequ.* & Rebellus *loco ſuprà n. 902. allegato*, & in his terminis quoad forum exterius (à quo non diſcordat forum conſcientiæ, vt magis explicatur infra) talem proteſtationem factam poſt alimenta præſtita non prodeſſe tradunt Surdus *d. q. 8. n. 67. & ſequ.* Cancerius *d. num. 29.* & Marcabrunus *conſ. 110. num. 95. & 98.* ab eodem Cãcerio relatus. Nam etſi declaratio ſemper poſſit fieri, & ſoleat retrotrahi ad tempus diſpoſitionis, vt Doctores, quos latè refert Surdus *num. 67. & 68.* nihilominus id non habet locum, quando agitur de præiudicio tertij, cui medió tempore iam ius eſt quæſitum, vt Tiraquellus *in l. ſi vnquam v. libertis, num. 15. Cod. renoc. donat.* Rolandus à Valle *conſ. 46. num. 38. vol. 2.* & alij Iuriſperiti ab eodem Surdo *numero 69. & duob. ſequentib.* relati. Actus quoque qui ab initio debuit fieri non prodeſt, ſi fiat ex poſtfacto, vbi ſtatim actu perfecto fuit ius tertio quæſitum vt *loco citato* Cancerius ex Marcabruno, *vbi ſuprà.*

Quamuis verò Gloſſa *in d. l. Neſennius v. conueni-*
929 *ret. ff. de negotiis geſtis*, & nonnulli alij relati à Surdo *d. quæſt. 8. num. 72.* opinati ſint, proteſtationem non prodeſſe quoad repetitionem, quando impenſa pro alimentis facta eſt modica. Nihilominus omninò aſſerendum eſt, etiam quando impenſa eſt modica, proteſtationem ab initio factam repetendi excludere animum donandi, & ſic locum eſſe repetitioni. Ita Alexander *in l. 1. num. 3. in princ. & fin. C. de negot. geſtis*, Caſtrenſis *in l. alimenta, num. 3. fin. Cod. eodem*, Menochius, Mantica, & Maſcardus *locis ſuprà, num. 927. citatis*, Surdus *d. quæſt. 8. num. 34. & tribus ſequentibus, & d. num 71. Verſic. diuerſum, & d. quæſt. 9 num. 15.* & alij Iuriſperiti ab eodem Surdo, & Mantica relati. Nam primo Textus *in d. l. Neſennius* dicens eſſe locum repetitioni, ſi Auia, vel mater præſtabat filio, aut nepti diuiti alimenta, proteſtata ſit, velle recuperare, non diſtinguit inter magnã, & modicam impenſam; & ſic nec nos diſtinguere debemus, & cum ſimus in caſu, in quo alimentans non tenetur præſtare alimentario alimenta, eo ipſo, quod declarat animum ſuum non eſſe donandi, ſed repetendi, ceſſat coniectura, quod voluerit donare ob modicitatem. Cum igitur nemo etiam ſanguine coniunctiſſimo à iure cogatur donare etiam quid minimum, ac tota vis donationis inter ſanguine coniunctos proueniat à præſumpta voluntate, ex proteſtatione, ſeu declaratione voluntatis, ea præſumptio omnino ceſſat tam quando impenſa eſt modica, quam vbi eſt magna, cũ in vtroque caſu eadem militet ratio. Ad ſummum ſententia Gloſſæ poſſet procedere, quando impenſa ita eſſet parua, quod foret eluſoria, vt Caſtrenſis *loco citato.*

§. X.

Quando quis ſumptus pro alimentis alteri præſtitit, retulit in librum rationum ab initio ſcribens, quod præſtabat animo repetendi, non præſumitur donatio.

QVinta limitatio eiuſdẽ cõcluſionis *ſuprà n 905.*
930 propoſitæ inter præfatos ſanguinis, & charitatis affectione coniunctos, de quibus *in d. concluſ.* expẽſæ alimentorũ deſcendenti, vel aſcẽdenti, vel fratri aut patrueli præſtitorũ in caſu, in quo alimentãs nõ tenebatur præſtare, quia alimentarius haberet bona, ex quibus decenter ali poterat; vel onus alẽdi ad aliũ ſpectabat, nõ præſumũtur donatæ, ſed repeti poſsũt, ſi ab alimentante fuerint deſcriptæ ſeorſum in libro rationũ, & notatũ quod præſtabat alimẽta animo repetendi, ſeu ſcripſit debitorem alimẽtarium, aut aliũ, cui tunc incumberet onus alendi, & non probaretur fuiſſe deſcriptos ex interuallo poſt factam impenſam, aut litem motam. Ita expreſsè textus *in d. l. Neſennius, fine* loquens in Auia, quæ retuliſſet in ratione expenſarum alimenta nepoti diuiti præſtita, *ff. de negotiis geſtis, ibid.* Bartholus, & alij, Anton. de Butrio *conſ. 28. num. 5.* Maſcardus *concl. 527. n. 6.* Mantica *de tacit. & ambig. conu. lib. 3. tit. 12. n. 20.* Surdus *de alim. tit. 6. d. q. 8. n. 73. 74. & 76. & q. 9. n. 9.* Cancer *reſol. var. p. 1. c. 16. num. 27.* Genua *de ſcriptura priuata lib. 4. c. 1. n. 38.* Auguſtinus Barboſa *collect. ad l. alimenta, n. 12. Cod. de negot. geſtis*, & alij Iuriſperiti à Surdo, & Genua allegati, & ex Theologis Molina, & Rebellus *locis ſuprà allegatis*; Et ratio eſt, quia cum etiam in hoc caſu conſtet clarè de voluntate alimentantis, à qua ſola pendet, an fuerint expenſæ donatæ, necne, planè ſtandum eſt declarationi eiuſdẽ, an fuerit animo donandi, vel repetendi; nec opus eſt alia coniectura. Quare etſi ex libro rationum aliquid continẽte pro ſcribente ad illius fauorem non oritur plena probatio regulariter loquendo ex communi Doctorum concluſione, de qua latè Genua *d. c. 1. à n. 6.* nihilominus præfata communis concluſio limitatur, vt habeat locum in illis, quæ in libera voluntate ipſius ſcribentis ſita ſunt, in his enim librum rationum pro ſcribente facere plenam probationem, ſeu fidem inferunt Doctores *ex d. l. Neſennius*, loquente in Auia, quæ in ſuo libro rationũ ſcripſerat, quod præſtabat nepti alimenta animo repetendi; quem animum rectè probari per dictum librum rationum tradunt nõ ſolum Bartholus *in d. l. Neſennius*, & alij *ſuprà* allegati, ſed etiam idem Bartholus *in l. nuda, num. 7. de donationib. in auth. & ſi contractus, Cod. de fide inſtrum. & in l. admonendi, n. 26. fin. ff. de iureiur. ibid.* Scaccia Lupus, Iaſon, Curtius, & plures alij à Genua *d. numero 38.* relati.

Aduertit autem Surdus, quod ad probandum ali- 931
mentantem, ſiue matrem, ſiue fratrem, &c. ſufficere etiamſi in libro, in quo ſeruatur memoria debitorum, & creditorum illius, qui præſtat alimenta ſanguine, vel charitatis affectione coniuncto ſcriptum inueniatur, ſicuti præſtat filio, ſeu fratri alimenta, eo quia non poſſit veriſimiliter videre ſcriptum ad aliũ finem, quàm repetendi, ſecus (inquit idem Surdus) ſi in eo libro conſueuiſſet alimentans ſcribere res geſtas, non pertinentes ad rei familiaris adminiſtrationem; quamuis addat in iis plurimum verſari Iudicis arbitrium conſideratis parcellis, & ſcribentis qualitatibus, ex quibus iudicabit quanta ſit fides adhibenda.

Dixi verò, & non probaretur præfatas expenſas 932
deſcriptas *in libro ex interuallo, &c.* nam vt probent animum repetẽdi, debet apparere quod fuerint deſcriptæ à principio, & ſi probaretur deſcriptas poſt impenſã factã, non probarent animum repetendi ob rationem *ſuprà n. 928.* quod proteſtatio debet fieri à principio, & non poſt conſummatum actũ, & lite pẽdente. Ita expreſsè Surdus *d. q. 8. n. 77.* aduertens cum Ripa *in l. admonendi, n. 122. ff. de iureiurãdo*, propterea *in d. l. Neſennius* cõſiderari ſcripturã Auiæ iã defũctæ ante litẽ motã ab eius hæredibus. Quare idẽ Surdus *ibid.* addit, quod non ſufficeret apparere, ſeu probari quod liber fuerit ſcriptus per talem, niſi etiam probaretur tempus (ſcilicet dies, mẽſis, annus) ſcriptionis, aliàs mater v.g. quæ filio præſtitit alimenta, poſſet poſt litẽ motã ſcribere in libro appoſita die iã diu ante litẽ motã lapſa in præiudiciũ filij, & facit doctrina quod ſcriptura priuata etiã recognita cõtra tertiũ nõ probat reſpectu tẽporis, ſeu quoad diẽ nõ contentã, ne poſſit debitor prælata die ius anterioris tollere, vt aliis relatis idem Surdus *n. 78.* & quando controuertitur de prioritate temporis, vel tempus eſt de ſubſtantia probationis (vt in præſenti ſpecie)

prodẏ

Digitized by Google

producentem ſcripturam priuatam debere neceſſario probare tempus, ac diem, tradunt Baldus *in l. ſcripturas, Cod. qui potior*, Tiraquellus *de retractu conuention. §. 1. gloſſa 7. numer. 49. cum ſequentibus*, & innumeri alij Iuriſperiti, quos refert, & ſequitur Genua *de ſcript. priuata lib. 1. q. 3. n. 5.* qui etiam *lib. 4. cap. 1. num. 85.* alios plures allegans notat librum rationum carentem nomine contrahentium, vel die, aut conſule non inducere præſumptionem ad fauorem ipſius ſcribentis; id tamen *num. 86.* limitatur, niſi forſan ex iuſta, ac probabili cauſa Iudex ipſe moueatur, vt huic libro rationum, die, ac conſule carenti fidem aliquam adhibeat; prout etiam annotauit Ioannes Andreas ad Speculat. §. *nunc dicendum, numero* 4. Verſiculo *ſupradicta, de inſtrumentorum editione.*

§. XI.

Filius, vel nepos an alimenta patri, matri, Auo, vel Auiæ diuiti præſtita poſſit repetere; an verò præſumendus ſit præſtitiſſe, animo donandi.

933 SExtò limitatur eadem concluſio *d. num.* 905. propoſita, vt non procedat in filio, vel nepote, quem, ſi de propriis bonis præſtiterit alimenta patri, vel matri, vel Auiæ diuiti, in dubio (ſcilicet quando apertè non conſtat ex aliqua coniectura ex ſupra enumeratis, quod impenderit animo non repetendi, vel donandi) præſtitiſſe animo repetendi tradidit Corneus *conſ. 199. col. fin.* Verſic. *circa ſecundum vol. 3.* & poſt eum Maſcardus *de probat. allegata concl. 76. num. 2. fine.* Motus eſt Corneus tum ex eo, quod in dubio non præſumitur animus donandi; tum quia in iure (vt conſtat ex textibus *ſuprà num.* 903. adductis) reperitur ſolum diſpoſitum in aſcendente, quod præſumatur in dubio habere animum donandi, non eſt autem idem animus, & votum liberum erga parentes, *l. nam etſi parentib. in princ. ff. de inoffic. teſtam.*

Hæc tamen limitatio reiicienda eſt, & omni-
934 nò aſſerendum præfatam concluſionem ſecundam procedere etiam in deſcendente erga aſcendentes, vt etiam deſcendens filius, nepos ex propriis bonis præſtans alimenta aſcendentibus patri, matri, Auo, Auiæ diuitibus in dubio præſumi debeat intuitu pietatis, & ex affectione, & charitate ſanguinis præſtitiſſe, & ſic animo donandi; ita expreſsè Bartholus, Cynus, *in l. ſi filius, Cod. de negot. geſtis, ibid.* Alexander, & etiam *in l. alimenta, n. 10. Cod. eodem*, Caſtrenſis *in l. ſi negotium, Cod. eodem*, & Surdus, qui eos refert *tit. 6 q. 9. n. 6. & 7.* Auguſtinus Barboſa *collect. ad d. l. ſi filius, num.* 3. Molina *de iuſtitia tom. 2. diſp. 554. n. 9.* Ioan. Garzias *loco ſuprà d. n. 905. citato*, & communiter Doctores: allegati enim Doctores, & alij diſtinguunt inter impenſas à filio factas pro alimentis patris, aut matris, & circa eius perſonam, & ab eodem filio factas extra alimenta ſcilicet circa res, putà ſi eorum debitum ſoluerit, & aiunt factas pro alimentis patris, aut matris in dubio præſumi factas intuitu pietatis, & animo donandi; factas verò circa res præſumi factas animo repetendi, & eidem filio eiúſve hæredibus competere actionem negotiorum geſtorum ad eas repetendas, niſi conſtaret de animo liberali filij, quo gratis eas facere intendiſſet. Ita tradũt Cynus, Bartholus, Baldus, & alij Scribentes *in d. l. ſi filius, ibid.* Auguſt. Barboſa *d. n. 3.* Surdus *d. q. 9. n. 7. & 10.* & alij *ibidem* ab eodem relati, qui ad ita aſſerendum moti ſunt ex diſtinctione facta *in d. l. alimẽta, Cod. de negot. geſtis*, vbi expreſsè dicitur, matrem non repetere alimenta præſtita filio, cum materno affectu præſtita cenſeantur; repetere autem ſi aliquid vtiliter circa res filij impenderit, vt dictum eſt *ſuprà* *n. 908.* & tradunt Doctores *ibid.* relati: fundamentum ergo, quod deſcendentes, vt filius, vel nepos ex propriis bonis alimenta patri, matri, Auo, vel Auiæ etiã diuiti in dubio præſumatur dediſſe intuitu pietatis, & animo donandi eſt ipſa ratio, & affectio coniunctionis ſanguinis, quæ cum ſit eadem in deſcendente erga aſcendentem, ſicut in aſcendente erga deſcendentem; ſicut in aſcendente contra regulam generalem, quod donatio nõ præſumitur, inducit præſumptionẽ donationis, vt in textibus *d. n.* 905. relatis; ita etiã in deſcendente facit præſumere animum donandi; imò idem operatur in quocumque coniuncto ratione ſãguinis, & ſpecialis charitatis, ſeu amicitiæ vinculo, vbi agitur de impenſa pro alimentis. Quare cum ratio, ſuper qua fundatur diſpoſitio facta in textibus *d. n.* 905. adductis de matre, & Auia, repetiatur etiam in deſcendentibus, in iis debet habere locum eadem diſpoſitio. Quod vlterius confirmatur ex natura correlatiuorum, quæ operatur, quod diſpoſitum in vno habeat locum in alio *l. fin. Cod. de indict. vidu. toll.* etiam in materia correctiua: vt ſi lex noua corrigat antiquam in vno correlatiuorum, haberet etiam locũ in alio, vt Eueradus *in loco 76. à correlatiuis*; & alij Iuriſperiti, quos Surdus *d. q. 9. n. 6.* refert. Igitur filius, vel nepos impenſam alimentorum patri, vel matri, aut Auo, vel Auiæ præſtitorum ſolum in caſibus *à n. 906. ad* 930. explicatis cenſebitur præſtitiſſe non animo donandi, ſed repetendi. Plura alia an, & quando filius cenſeatur impenſam factam pro patre illi donaſſe, vel feciſſe animo repetendi videantur apud Surdum *dict. quæſt. 9. à n. 11. ad finem.*

§. XII.

Vitricus ſi priuigno præſtet alimenta, an, & quando poſſit illa repetere; anque in caſu dubio præſumi debeat animus donandi, an verò repetendi.

ET prædicta quoad ſanguine coniunctos; ſed quid ſi de vitrico, qui præſtitit alimenta priuigno, cui (vt *ſuprà num.* 889. probatum eſt) non tenetur præbere, an cenſeatur præſtitiſſe animo donandi, vel repetendi, & repetere à priuigno poſſit.

Certũ eſt ſi conſtet, vel ex eius confeſſione, vel ex 935
coniecturis vitricum præſtitiſſe paterno affectu, & ex liberali animo, non poſſe illa repetere, vt eſt textus expreſſus *in l. ſi paterno, Cod. de negot. geſtis*, ideo autem quando vitricus præſtat alimenta priuignis, & cenſetur animo donandi præſtitiſſe, quia eo caſu dilectionis, amoriſque cauſa præſtet; non poteſt ſumi alia coniectura quã donationis; vt ait Cumanus *conſ. 87. fin.* & poſt eũ Corduba *in d. l. ſi quis à liberis, §. ſi mater, n. 67. ff. de liber agnoſc.* cõiecturę autẽ, & præſũptiones animi donandi poſſunt deſumi ex qualitate priuigni, vel vitrici, vt poſt alios Surdus *d. tit. 6. q. 11. n. 50.* vbi etiam *n. 51. & 52.* ait eundẽ animum declarari priuata ſcriptura, & per teſtes ſingulares.

Itẽ certum eſt, ſi conſtet præſtitiſſe animo repetẽ-
di, quia dũ præſtabat proteſtatus ſit, ſe recuperaturum 936
ab eodẽ priuigno; vel quia adminiſtrabat bona priuigni; vel quia in libro rationũ impenſam deſcripſit, & priuignũ debitorẽ ſcripſit, poſſe illa repetere, vt ex eadem *l. ſi paterno*, & ex traditis *in precedẽtib.* cõſtat.

Difficultas ergo eſt, ſi vitricus nõ adminiſtrabat 937
bona priuigni, neque proteſtatus ſit ſe præſtare animo repetendi, neque impenſã factã in alendo priuigno ſcripſiſſet; neque etiã conſtaret ex cõfeſſione, vel ex cõiecturis de animo liberali, ſed dubium ſit, an ex ſolo affectu paterno, & animo donandi; an verò animo repetendi præſtiterit; verum in huiuſmodi dubio, debeat præſumi vitricum priuigno præſtitiſſe animo donandi, an verò potius animo repetendi; & ideo eidem vitrico competat actio

Digitized by Google

negotiorum geſtorum ad illa à priuigno repetẽda. Petrus,& Cynus *in d.l.ſi paterno,num.*[illegible]. Franciſcus Aretinus *ibid.*& nonnulli alij à Corduba *in* §. *ſi mater, n. 61. fine,*& Surdo *tit.6 q.11. n. 5.* relati affirmarunt, in dubio vitricum præſumi alimenta præſtitiſſe priuigno affectu paterno,& conſequenter animo donandi; niſi conſuetudo regionis aliud ſuadeat. Fundatur in illis verbis dictæ *l.ſi paterno ſecunda reſponſionis. Quod ſicut repetiturus ea,quæ in ſumptum miſiſti, aliquid erogaſti negotiorum geſtorum tibi intendenda eſt actio.* Ergo à contrario ſenſu,ſi non conſtat præſtitiſſe animo repetendi iuxta illum textum non poterit repetere, & ſic cenſetur præſtitiſſe animo repetendi; valet enim argumentum a contrario ſenſu ſumptum *l.1.§.cius vi,ff. de offic.*[illegible]*,*& aliis iuribus per Surdum *d.q.11.num.2.* relatus.

938 Communis tamen ſententia eſt, vitricum in præfato dubio præſumi præſtitiſſe priuigno alimenta animo repetendi;& conſequenter actione negotiorum geſtorum poſſe repetere à priuigno quidquid pro illis alimentis expendit. Ita Gloſſa,Bartholus,Baldus, Alexander, Paulus Caſtrenſis, Salicetus,Corneus, & alij *in d.l.ſi paterno,*Corduba *d.§.ſi mater,num.61.65.& 67.* Surdus *d.quæſt.11.à num.4.* Auguſtinus Barboſa *collect. ad d.l.ſi paterno, num. 2.* & alij Iuriſperiti ab iiſdem Corduba,& Surdo relati; & Molina *de iuſtitia tom.2. diſp.554.num.13.*& hæc communis ſententia,licet clarè non probetur in *d. l. ſi paterno*, vt notat Surdus *d. q.11.n.7.* eſt tamen illi conſentanea;nec ſententia oppoſita vllo modo ex eadem lege deduci poteſt;lex enim illa ſolum denegat actionem,ſi paterno affectu impenſæ alimentorum factæ ſint,non autem affirmat, aut innuit præſumendum eſſe factas paterno affectu. Accedit ratio ſatis euidens,quia affectus paternus erga priuignos non præſumitur in vitrico,ſed potius odium,ſicut & in nouerca iuxta *l.non eſt de inofficioſo teſtamento,& l.1.vbi Gloſſa.Cod.vbi pupilli educari debeant,*& tradita *ſuprà n.689.* vnde regulariter priuignus non debet educari apud vitricum vti ſuſpectum, ne vitæ priuigni inſidietur *d. l. 1.*& latè *infra ſuo loco* explicatur. Igitur animus donandi,qui præſupponit beneuolentiam cum donatio ſit actus ab amore erga donatarium proueniens,non poteſt præſumi in vitrico regulariter rarò amante priuignum;ac proindè niſi probetur in eo fuiſſe affectum paternum,ex eoque ipſum motum ad alimẽta priuigno præſtanda, repetit id, quod pro alimentis impendit. Et licet Corduba *d.§.ſi mater,num. 65.* dicat hunc affectum,vt potè in animo conſiſtentem probari poſſe non adfuiſſe,vel adfuiſſe aſſertione iurata vitrici dicentis affectum paternum ſe habuiſſe, vel non habuiſſe, & ſic an habuerit animum donandi, vel repetendi. Nihilominus contra Cordubam eſt, quod in præſenti materia contra præſumptionem iuris non ſtatur proteſtationi, ſeu declarationi eius, qui alimenta præſtitit, niſi facta ſit à principio; nec prodeſt, quæ ex poſtfacto ſit, vt *ſuprà numer. 928.* probatum eſt; & in hac ſpecie expreſsè tradit contra Cordubam Surdus *dict. quæſt. 11. numer. 12.* & addit hanc ſententiam communem procedere, tametſi vitricus habeat penes ſe dotes vxoris; eiuſque fructus vltra ſumptum in matrimonij onera neceſſarium ſufficerent pro alimentis priuigni: & ſimiliter ſi dos ob inopiam mariti eſſet collocata in tuto, & ex illius fructibus vltra neceſſarios ad vxorem, & filios, & ipſum maritum alendum aliquid ſupereſſet, quo priuignus fuiſſet alitus; in vtroque enim caſu vitricus repetere poteſt à priuigno præſtita alimenta, cum non teneatur maritus de fructibus dotium alere filios vxoris ex priori matrimonio ſuſceptos, vt *ſuprà dicto numero 589.* oſtenſum eſt. Extenditur etiam communis ſententia, vt vitricus repetat quidquid pro priuigno ſoluit Magiſtro, qui illum docuit Grammaticam, aut artem idoneam, & congruam, vt textus *in dict. leg. ſi paterno*, *ibidem* Baldus *in principio*, Surdus *dicto quæſtion. 11. numero 15.* & Auguſtinus Barboſa *collectaneo ad dict. leg. ſi paterno, num.2.*& probat ratio tradita *ſuprà num.921.*

Procedit autem prædicta communis ſententia de iure communi; nam in Hiſpania iure regio *leg. vltima titul. 12. part 5.* vitricus, qui non adminiſtrat bona priuigni illum alimentans intelligitur præſtitiſſe paterno affectu, nec illa repetit, niſi proteſtatus fuerit ab initio, ſe velle recuperare, vel aliter probauerit repetendi animo præſtitiſſe. Ita referunt Corduba *in dict.§.ſi mater,num 67.initio,*& Molina *d.diſp.554.citato,num.13.poſt medium.*

939 Limitatur verò primo eadem ſententia communis, ſi priuignus tempore alimentorum præſtitorum fuerit in ſeruitiis, & obſequiis vitrici, illique operas ſuas exhibuit; tunc enim non poteſt repetere omnes ſumptus pro alimentis factis, ſed compenſare illos debet cum ſeruitiis. Ita Gloſſa, Cynus, Bartholus, Baldus, Fulgoſius, Alexander, Caſtrenſis, Salicetus, Corneus *in dict. leg. ſi paterno*, Corduba *in dict. §. ſi mater, numero 69.* Surdus *dict. quæſtion. 11. numero 18. & tribus ſequentibus, & 25. cum pluribus ſequentibus*, Auguſtinus Barboſa *collectaneo ad dict. leg. ſi paterno, numer. 2.* Iuriſperiti communiter à Surdo, & Corduba relati, & Molina *dict. diſputat. 554. numero 13. fine*, probat ratio *ſuprà numero 923.* adducta ſcilicet, quia vitricus, qui priuigni ſeruitia recipit, dicitur tanto minus de ſuo præſtitiſſe. Quare procedit iſta limitatio etiamſi vitricus eſſet bonorum priuigni adminiſtrator, vel feciſſet proteſtationem repetendi, quæ non prodeſt, quando tenetur alere, vt quando actu recipit ſeruitia ab alito (alere enim quis tenetur eum, cuius operis vtitur, *leg. in rebus, §. poſſunt, ff. commodati*) & ita etiam expreſsè alios allegans Surdus *dict. quæſtion. 11. numero 19. & 20.* vtrum verò omnes ſumptus pro alimentis facti ſint compenſandi cum ſeruitiis, etiamſi ſeruitia illis non æquiualeant; licet Burſatus *conſ. 94. numero 11.* à Surdo *dict. quæſtion. 11. numero 31.* relatus affirmauerit; longè tamen verius, & rationi magis conſentaneum, compenſationem faciendam pro rata & æſtimatione ſeruitiorum; ità Corneus *conſ. 265. vol. 1.* Aretinus *conſ. 148.* Corduba *dict. §. ſi mater, numero 77. 80. & 81.* Surdus *dict. quæſtion. 11. numero 34. & ſequentibus*, & Molina *de iuſtitia tom. 2. dictà diſputat. 554. numero 13. fine*, vbi dicit omnes ſumptus pro alimentis priuigni cum ſeruitio eiuſdem priuigni compenſari debere, modo ſeruitium Iudicis arbitrio dignum ſit tanta compenſatione; & addit (merito quidem) quod ſi ſeruitium plus quam alimenta præſtita meretur, tunc vitricus perſoluere tenetur priuigno incrementum. Dixi *Iudicis arbitrio*, &c. quia ſuper æquiualentia, an ve alimentis æquiualeant necne ſeruitia, & opera Iudex debet arbitrari,& illius iudicio ſtandum,vt poſt alios Corduba *dict.§. ſi mater, numer.80.* Surdus *d.quæſt.11.num. 42.* Molina *ibidem*, arbitrio enim Iudicis decidenda committuntur, quæ à lege certam non habent determinationem,vt Cordub. *ibid.* ex Baldo *in l.certum,n.11.Cod.fam.erciſc.*

940 Seruitia autem, ſeu operas Iudex æſtimare debebit non habito reſpectu quanti locari potuiſſent ab eo, qui præſtitit,ſed quanti vitricus fuiſſet cõducturus,ſeu habito reſpectu ad emolumentum, quod ex ſeruitiis,& operis vitricus habuerit, vt poſt alios Corduba *in d.§. ſi mater,num.81.*& Surdus *d.quæſt. 11. numer. 39. & ſequ.* per textum clarum *in l.ſi non ſortem, §. libertus, ff. de conditione indebiti*, vbi operarum æſtimatio fit penſatis robore, ætate famuli, tempore præſtationis, & aliis multis. Addit Corduba cur ſeruitia, & operas, quæ pupillus, & mater Tutori, vel Curatori, frater fratri, & ſobrinus patruo, & priuignus vitrico exhibuit, non debeant æſtimari,quanti

locari

Digitized by Google

locari potuiſſent, quia in Tutoris, Curatoris, fratris, patrui, ac vitrici obſequio pupillus, vel minor honeſte eſſe poteſt, non ita in extranei hominis ſeruitio. In huiuſmodi quoque operarum æſtimatione Iudex conſiderare debebit, an qui alimenta percepit, fuerit ſolum miniſter, an verò ſit Artifex, cum regulariter plus æſtimentur artificis operæ, quam perſonæ ſimplex miniſterium *l. vt Iuſiurandi, §. dubitur, ff. de operis libertorum, & l. fin. §. in eum, ff. de liberali cauſa*, Surdus *d. quaſt. 11. num. 43.* & Corduba *d. §. ſi mater, num. 76. & 77.* vbi ſi Impubes ſit Artifex, vult, operas recipere æſtimationem, & decernendum ſalarium; non verò ſi ſit ſimplex miniſter, quo caſu ait ſolũ ſeruitiis compenſari alimenta: ſed in hac re, cum certa non poſſit dari regula, cum tam ſagax, & induſtrius quis eſſe poſſit, quamuis impubes, & ſimplex miniſter, quod nedum alimenta, ſed etiam ſalarium poſſit operis ſuis mereri, vt experientia conſtat tam inter nobiles, quam inter ruſticos, quando & illi pro nobilioribus ſeruitiis impuberes ſalario conſtituto; & hi pro cuſtodiendis armentis, vel pecudibus impuberes pariter ſalario conducant, vltra alimenta; aliquando conducant pro ſolis alimentis, & aliquando inſuper qui ſunt in ſeruitiis tametſi ætatis prouectioris ſint valdè deſides, & inertes, vt eorum ſeruitia, & operæ parui, vel nullius momenti æſtimentur, longéque diſtẽt à valore alimentorum; totum negotium æſtimationis relinquendum eſt arbitrio Iudicis definiendum, vt innuunt Surdus *d. q. 11. n. 42.* & Molina *d. diſp. 554. n. 13. fine.* & poteſt colligi ex traditis *ſuprà n. 939. fine.*

941 Limitatur ſecundò eadem communis ſententia, vt non procedat, quando impenſa à vitrico facta pro alimentis priuigni eſſet modica; nam tunc præſumendum vitricum feciſſe animo donandi, tradunt Baldus *in d. l. ſi paterno, Cod. de negot. geſtis*, & Corneus *conſ. 165. fine vol. 1.* verum Surdus *d. quaſt. 11. num. 45.* reiicit limitationem dicens, & ſi faciliùs donetur quià modicum, quam magnum; res tamen licet modica in dubio non præſumitur donata, niſi vltra modicitatem concurrat aliqua alia coniectura; qualis eſt coniunctio ſanguinis, & affectio charitatis iuxta tradita *ſuprà n. 905. & 906.*

942 Limitatur tertiò eadem communis concluſio, vt vitricus non repetat alimenta à priuigno, quando ille gratis alendus erat à matre, vel ab alio; quia tunc non eſt geſtu priuigni negotium, nec quid eſt in illius vtilitatẽ verſum quando mater, vel alius cũ alere tenebatur. Ita argumento à contrario probatur *in l. 2. C. de negot. geſt.* & conſtat etiam ex traditis *ſuprà n. 912. & ſequ.* de matre, quæ ſuperſtite patre diuite, vel alio, ad quem prius ſpectabat alendi onus, filio alimenta præbuit, & ita expreſſe Surdus *d. q. 11. n. 16.* poſt Scribentes *in d. l. 2.* & Cynum *in d. l. paterno, Cod. de negot. geſtis* In hoc igitur caſu vitricus repetet (vt aiunt iidem Cynus, & Surdus *locis citatis*) à matre, quæ gratis alere tenebatur, cum matris negotium vtiliter geſtum ſit, & impenſa pro alimentis priuigni verſa ſit in illius vtilitatem.

943 Limitatur vltimò ex traditis *ſuprà n. 935.* nempè quando aliqua coniectura præſertim deſumpta ex qualitate perſonarum ſuaderet alimenta à vitrico fuiſſe ex liberalitate, & animo donandi præſtita priuigno, putà, ſi vitricus eſſet perſona inſigni nobilitate prædita, & valdè diues, & priuignus pauper. Ita in his terminis Baldus *in d. l. ſi paterno*, & alios allegans Surdus *d. q. 11. n. 46. & 47.* fundamentum deſumitur ex alia doctrina generali, quod cum aliquid à valdè nobili, valdéque diuite datur, præſumitur datum ex animo liberali, ita quod nobilitas cũ diuitiis iuncta faciat præſumere donationẽ, Gloſſa *in l. vxori ſuæ, §. finali, ff. de leg. 3.* & *alibi*, Tiraq. *in tract. de nobilit. c. vlt. n. 47.* Surd. *d. q. 11. n. 47.* & Iuriſperiti cõmuniter, quos referũt Tiraq. *loco citato*, & Menoch *de arbitr. caſu 88. n. 49.* magnatũ enim & Principum proprium, & peculiare videtur donationem, & liberalitatem exercere; quamuis de hac doctrina dubitet Menochius *d. caſu n. 50.* dicens iure aliquo non probari; & declarat procedere ſolum quando actus à nobili geſtus donationi conuenit; & vbi agitur de re modica, non autem ſi agatur de re graui, & magna, quæ an talis ſit nec ne, Iudex arbitrabitur: Ex quibus concludendum Iudicis arbitrio relinquendum an, & quando conſideratis omnibus circunſtantiis ex parte perſonarum, & ex parte rei datæ ſe tenentibus, præſumendus in nobili, & diuite ſit animus liberalis, & donatio: an verò animus repetendi, vt colligitur ex Menochio *loco citato*, & ex Corneo *conſ. 265. vol. 1. & c. 2. conſ. 105. fine* notauit Surdus *d. q. 11. n. 53.*

§. XIII.

An, & quando ſocer, qui filiæ ſanæ, vel ægræ alimenta, aut medicinas exhibuit, poſſit impenſam factam repetere à Genero.

POſt præmiſſa poſſet pertractari, an quando mari- 944
tus alimenta vxori præſtita poſſit à ſocero, vel ipſa vxore repetere; vel ſocer poſſit à marito recuperare impenſas in alenda, & curanda filia nupta infirma facta; de quibus Surdus *de alim. tit. 6. quaſt. 3. 4. & 5.* ſed commodior locus de his tractandi erit in vltima parte huius tractatus de effectibus contractus matrimonij, vbi agitur de obligatione coniugum ſibi inuicem præſtandi alimenta. Hic ſolum circa alimenta, aut medicinas à ſocero filiæ ſanæ, vel ægræ præſtita, quando ſocer filiæ marito conſignauit dotem, ſeu pecuniam, quæ in vtilitatem mariti ſit verſa, ac proindè idem maritus eam alere, & ægræ ſecundum facultates, & fructus dotis neceſſaria curatione exhibere, noto ſequentia.

Primò ſi filia ſit in obſequio mariti, vel ſi eſſe non 945
poſſit, quia iuſtam cauſam habeat viuendi ſeorſim à marito, vel ob quam non poſſit eſſe in obſequio mariti, illíve inſeruire; & à marito non ſubminiſtrentur ei neceſſaria; vel quia abſens ſit; vel quia negligat; ſocer filiæ ſanæ, vel ægræ præbens alimenta, aut medicinas, etiam ſine proteſtatione repetendi, poteſt à marito repetere expenſas pro alimentis, & medicinis neceſſariis quatenus non excedunt fructus dotis, & obligationem mariti; ita Corduba *in l. ſi quis à liberis, §. ſi quis ex his, num. 27. ff. de liber. agnoſc.* Menochius *de arbitr. caſu 88. num. 14. & 15.* Surdus *de alim. d. tit. 6. citata q. 5. n. 1. & 2.* & alij Iuriſperiti communiter ab Menochio, & Surdo relati: cum enim iam ſocer Genero dotem dederit, vt ex fructibus eius ſuſtineat onera matrimonij, dum alit filiam, & eidem ægræ neceſſaria ad curationem exhibet, nõ debet, nec poteſt in dubio credi paternus ſocer ex ſolo paterno, & naturali affectu impenſã feciſſe, ſed potiùs repetẽdi à Genero, cuius negotium vtiliter geſſit; nec videtur admittenda præſumptio, qua admiſſa alter cum aliena iactura locupletetur, vt in propoſito Gener locupletetur, ſi ſocer non poſſet à marito impenſam, quam ille facere tenebatur, & conſequenter pro illo factam repetere. Accedit quod donatio regulariter non præſumitur, & capitur omnis alia coniectura, quam donationis, *l. cum de indebito* (ſæpiùs *in præcedentibus* allegata) *ff. de probat.* & ſola ratio, ſeu cõiunctio ſãguinis non ſemper inducit præſumptionẽ donationis, ſeu animi donãdi, vt latè Menoch. & Surd. *locis citatis*, & cõſtat ex traditis *ſuprà n. 906. & 909.* ſolũ igitur impẽſa, quæ excederet obligationem mariti putà facta vltra vires, & fructus dotis præſumeretur facta ex affectu paterno, & animo donãdi, vel etiam quæ eſſet modica, & ſocer ipſe nõ eſſet pauper; iuxta tradita *d. n. 906.* plura videantur apud Menochium, & Surdũ.

Secundò ſi Gener, ſeu maritus ſocero, ſeu patri vxo- 946
ris infirmæ apud eundẽ ſocerũ commorantis denunciet eidẽ ſocero ſe paratũ eſſe alere vxorem, illique mederi, ideóque illã ad eius domum remittat; ſi ſocer neglecta proteſtatione alimẽta, & medicinas filiæ præſtiterit, nõ poterit repetere, quia tũc nil culpæ imputari poteſt Genero, & nemo cõtra illius volũtatẽ debet gerere negotiũ alterius,

Digitized by Google

alterius, & ſi faciat etiam impendens in illius commodum, non dicitur eius negotium vtiliter gerere, *l.fin.Cod.de negotiis geſtis*, *& l.ſi pro te præſente*, *ff. mandati*, & *ibi* Scribentes, & in hac ſpecie Socinus *conſ.286.vol.2.*Corduba *d.§.ſi quis ex his, num.28.* & Surdus *d.quæſt.5.num.15.& ſequ.* qui rectè declarat id procedere, quando vxor ſine culpa mariti eius domum exiuit, at ſecus ſi culpa mariti, puta ob eius ſæuitiem notabilem abeſſet, & apud patrem moreretur;nam tunc illa proteſtatio illum non eximeret ab onere reſtituendi impenſam, quam pater vxoris feciſſet pro illius alimentis congruis,& medicinis neceſſariis: nã tunc etiam gereret vtiliter negotium mariti licet contradicentis; & impenſa neceſſaria repetitur etiam ab inuito, & contradicente, argumento *l. vt proponis*, *Cod.de ædificiis priuatis*, vbi ſocius inuito ſocio reficit communem parietem, qui ruinam minabatur,& nihilominus repetit à ſocio impenſam pro parte:quod etiam notarunt Practica Papienſ. *in forma libel. hæred.vel reſign. verſic.& in futurum*,& Cepolla *de ſeruit.vrban.præd.cap.de pariete*, *ſeu muro* relati à Surdo *d.q.5.num.22.*

947 Vtrum vero ſi ſocer Genero eſſet debitor dotis, an tunc ſi contra proteſtationem factam ab eodem Genero, qui paratum ſe offerebat alere vxorem abſque ſua culpa morantẽ apud patrem,idem pater alimenta filię præſtitiſſet,an tunc poſſet ſolutum pro alimentis compenſare cum debito. Reſpondet negatiuè Surdus *d.q.11.n.14.*quia etſi aliàs ſoluens,qui eſt debitor eius,pro quo ſoluit,compenſet ſolutum cum debito iuxta Doctores *in d.l.fin.Cod.de negot.geſtis*:& Gloſſam,& Doctores *in l.ſtichum,§.fin. ff.de nouat.* & alios à Surdo *ibid.*allegatos.Nihilominus præfata iura, & Doctores loquuntur,quando ſoluitur debitum eius,pro quo fit ſolutio;vbi verò vxor eſt ſana, vel non ita ægra, quin poſſit eſſe in obſequio eius, maritus non dicitur debitor alimentorum,niſi eadem vxor ſeruiat in domo; quando autem non eſt debitor,ſoluens non gerit vtile illius negotium,& ex conſequenti non repetit.

§. XIV.

Pater putatiuus, ſeu is,qui falsò, & per errorem credens aliquem eſſe ſuum filium, illi præbuit alimenta; an ſublato errore poſſit impenſam alimentorum repetere ab ipſomet alito, vel ab eius patre.

948 SEd quid,ſi quis per errorẽ credens aliquẽ eſſe filiũ ſuũ,qui verè non erat,præſtitit illi alimenta; an detecto errore poſſit in vtroque foro impensã in alimẽtis factã repetere ab eo,cui præſtitit,vel ab eius patre, ſi illũ alere tenebatur,& quidẽ partẽ affirmatiuã ſatis probare videtur regula iuris,quod ſolutũ per errorem repeti poteſt,*l.cuius per errorem.ff.de reg.iuris,l.regula, §.fin.ff.de iuris,& facti ignorantia,& l.error,Cod.ad l.falcid.& toto titulo,ff.de condit.indebiti*, cuius regulæ, ſeu cõſtitutionis legalis æquitas naturalis,ſeu ratio eſt, quia qui errat,non conſentit,*l.ſi per errorem*, *ff.de iuriſd.om.Iud.*ſine conſenſu autẽ nemo obligatur, *l.obligamur,ff.de act.& oblig.*vnde mulier,quæ in facto errat,reſtituitur *l.error.ff.de iuris,& facti ignor.& l.fin.C.eod.*Hinc etiã illa doctrina communis Theologorum, quod ignorãtia quæ cauſa eſt volẽdi id,quod alias quis nõ vellet,facit inuoluntariũ ſimpliciter,vt docet D.Th. *1.2.q.6.art.*8 & ibi interpretes;de quo etiã *in præcedẽti parte huius tract.de effectib. contractus matrimonij c.5.à n.*155.& in foro conſcientiæ, donationes, tranſactiones,& cõtractus,quoties non fiũt animo libero, & voluntariè,non valent,vt omnes Theologi,& Sũmiſtę, præſertim Nauarr.*in man.c.17.n.5* & de hoc etiã latiſſimè egi *in tract.de contractu matrimonij,c.12.* Igitur qui alimẽta præſtitit alicui,quẽ per errorẽ credidit ſuũ filium eſſe,cum non eſſet;& ſi ſciuiſſet non eſſe ſuum filiũ, non præſtitiſſet,cũ abſque libero conſenſu, & inuoluntariè dederit, in foro conſcientiæ, & etiam in foro externo repetere poteſt,vel ab eo,cui dedit, ſi diues ſit,& ad onus ſe alendi ſpectabat, vel ab eius patre; ſi idem pater alere tenebatur, & erat ſoluendo.

Quibus tamen non obſtantibus,Corduba *in l.ſi quis* 949
à liberis,§.ſi vel parens,n.39.& 40.& §.ſi mater,n.28. ſuſtinet negatiuã partẽ,aſſeritque eum, qui falsò exiſtimans aliquem ſuum filium eſſe,alimenta ei præbuit, nõ poſſe detecto errore repetere neque ab eo,cui præſtitit,neque ab eius patre eandem negatiuam inſpecto ſaltem iure ciuili,ait Corduba *d.n. 39.* aſſeruiſſe Bartholũ *in l.1.§ competit,ff ſi mulier ventris nomine*,Bartholũque ſequutos fuiſſe Paulũ de Caſtro,& Alexand. *in l.alimẽta,C.de negot.geſtis*;& quãuis Natta *conſ.*108. *n.*8.dicat Bartholũ non firmaſſe pedẽ,ſeu nihil determinatè affirmaſſe,& pariter etiam Paulũ de Caſtro,& Alexandrũ,eo quod ſolum ſe remittunt ad Bartholum; nihilominus idem Corduba *eodem,n.39. fine* contradicit Nattæ,dicitque Bartholum opinatum eſſe iure ciuili Altorem in hoc caſu non poſſe impenſam alimẽtorum repetere neque ab eo,qui præbuit,neque à patre eius: in foro verò conſcientiæ eundem Bartholum *ibidem* ſcripſiſſe contrarium reſpondiſſe monachos, & ita pro hac ſententia Bartholum,Paulum de Caſtro,& Alexandrum *locis citatis*,refert abſolutè Surdus *de alimentis 6.q.6.n.1.*& addit eandem tenere Vitalinum *in tract.de clauſ.in verſ.an iure alim.renunc.poſſit.*Pro hac eadem ſentẽtia Corduba *d.§.ſi mater,n.*28.refert Nattam *d.conſ.*108.*citato,n.*8.vbi tamen eam nõ tenet abſolutè,ſed imo dicit,quod non audet eam firmare; ſicut etiam putat non firmare Bartholum, Caſtrum, & Alexandrum *locis citatis*,Bartholus igitur probat hanc ſententiam argumento textus *in d. §. competit*, quo oſtenditur alimenta præſtita mulieri,quæ ventris nomine ſine calumnia in poſſeſſionem miſſa eſt,non repeti, ita ergo nec præſtita ei, quem præſtans falsò exiſtimauit filium ſuum. Ex quo tamen textu Corduba *d. §. ſi vel parens,num.*40.negat inferri hanc ſententiam;quia in caſu dicti *§.competit*, vt alimenta non repeterentur, ſufficit (inquit Corduba) quod mulier ſine calumnia in poſſeſſionem miſſa ſit ventris nomine, cum æquius ſit fruſtra impenſas fieri, quam denegari aliquando alimenta ei,qui dominus bonorum aliquo caſu futurus eſt,*leg. 1. §.ſed & incertum*, *ff. de ventre in poſſeſſ. mitt.* hæc autem ratio ceſſat in præſenti caſu, in quo is, qui alimenta percipit ab eo, qui filium ſuum putabat,non erat futurus Dominus.

Probat ergo Corduba *dict. §. ſi vel parens*, *nume-* 950
ro 40. *& d. §. ſi mater*, *numer.* 26. ex eo, quod regula illa iuris, quod ſolutum per errorem ſoluitur, vel fit intuitu, & cauſa pietatis; nam fauore cauſæ piæ introductum eſt, vt quod quis dederit, vel fecerit intuitu pietatis, licet per errorem, illud repetere non poſſit, *§. fin. inſtit. de obligationibus*, *quæ ex quaſi contractu*; (vbi cum legatum fuit aliquid ad pias cauſas, ſi Titius v. g. exiſtimans ſe hæredem ad euitandam pœnam dupli, quam alioqui incurreret, ſi temere legatum negaſſet, ſoluit, & poſtea agnoſcens ſe hæredem non eſſe, vult repetere quod per errorem ſoluit, non poteſt, ſi legatum ſit pium, intuitúve Religionis, vel pietatis relictum, ſeu is qui accepit verum debitum, acceperit, & vtatur fauore cauſæ piæ, quia ſit Eccleſia, vel Monaſterium, aut alius locus pius: Hoc enim decerni *in dict. §. fin.* interpretantur Mynſingerius *ibidem*, & Antonius Picchardus *eodem §. fin. num. 8. fine*) & *l. cum is*, *§. mulier*, *ff. de conditione indebiti*, vbi Iulianus ait mulierem, quæ falsò exiſtimans ſe obligatam ad dotem ſoluendam, aliquid nomine dotis dederit, non poſſe repetere; & rationem ſubdit, ſcilicet, quia ſublata falſa

opinione

Digitized by Google

op[?]hione relinquitur, ſeu ſupereſt cauſa ; quam rationem etiam Mynſingerius *d.§.fin.verbo non repetuntur*, adducit ad probandum, cur *ibi* non permittatur repetitio legati pij ſoluti per errorem ab eo, qui non tenebatur ſoluere, ſcilicet quia ſublato errore, & ceſſante debiti cauſa, adhuc tamen cauſa pietatis ſubeſt. Quod autem iura conſtituerint, quod ſolutum per errorem in cauſam piam non repetatur, rationem affert Corduba *in d.§ ſi mater num.* 27. quia ſcilicet, qui dedit pietatis cauſa, acquirere exiſtimatur, cum faueat animæ, quæ omnibus rebus præponitur *l.ſancimus, §. fin Cod.de ſacroſan.Eccl.* quod latiùs explicat idē Corduba ibidem, propterea concludens, quod cum quis pietatis cauſa dedit, repetere non poteſt, quia animæ condonauit, pium ſanctumque opus retractari non debet. Cùm ergo is, qui falſo credens aliquem eſſe ſuum filium, illi præſtans alimenta cauſa pietatis, & abſque animo repetendi præſtet, opuſque pium exerceat, non minus quam mater, quæ falſo credens ſe adſtrictam onere dotandi, dotem dat, cum dos, & alimenta æquiparentur, & procedat argumentum de dote ad alimenta (vt *alibi in præcedentibus* ſæpe dictum eſt) ideo inquit idem Corduba *in d.§.ſi vel parens, n.*40 *fine*, non poteſt repetere ab eo, cui præbuit, neque ab eius patre ; quia opus pium eſt; quā ob cauſam in foro etiam conſcientiæ (inquit Corduba) qui alimenta percepit, eiuſve pater non tenebitur reſtituere, quidquid ſecus dixerint Monachi tacitis nominibus à Bartholo *loco ſupra citat.* relati. Ita Corduba, qui *eodem num.* 80. *fin.* ait hāc ſententiam eſſe iure regio approbatam *l.*36.*tit.*14 *p.*5. & hanc eandem ſententiam confirmat Natta *d.conſ.* 108. *num* 8. *initio.* ea ratione, quia pater alens filium vt filium non habet animum tunc repetendi.

951 Ob præallegata iura, præſertim ob textum *in dict.l. cum is, §.fin.ff.de condit.indeb.* & ob adductas rationes idem Corduba *d.§.ſi mater num.* 26. aſſerit, quod ſi quis extraneo falsò exiſtimans ſe eſſe obligatum, cum vere non eſſet, dederit alimenta, non poterit ea repetere, quia cauſa alimentorum eſt cauſa pia non minus, quam dotis, & ſublata cauſa, ſeu obligatione remanet cauſa pietatis, propter quam ſolutum indebitè per errorem non repetitur iuxta tradita : è contra vero idem Corduba *dict.§ ſi vel parens num.* 41. Notat quod legatum relictum alicui, quem teſtator falsò exiſtimabat eſſe ſuum filium, non pertinet ad legatarium, ſed ad hæredes eius, qui reliquit, quia per errorem (inquit) relictum eſt, nec pia ſit cauſa, & conſequenter ad legatarium non pertinet *arg.l.fin.ff.de hæred. inſtit.* vbi inſtitutus hæres ex cauſa, quam teſtator veram eſſe falſo exiſtimauerat, cum eſſet falſa, non capit hæreditatem *l.ſi pater, & l.nec apud, Cod.de hæred.inſtit.* vbi ſi quis per errorem, putans aliquem eſſe ſuum filium, illum ſuum hæredem inſtituit, detecto errore, non valet inſtitutio, vt præter Cordubam *loco cit.* poſt alios Surdus *de alim.d.q.*6.*num.*4. Idem ergo eſt in legato relicto ei, quem teſtator per errorem credebat ſuum filium; non enim valet ; id quod tenet etiam Vaſquius *qu.cap.*48.*num.*30. & alij à Corduba relati. Quare ſi legatarius iam ante detectum errorem habuerit legatum, conſtito de errore, & quod non erat filius, in conſcientia teſtetur illud hæredibus reſtituere, licet id contra præfatos textus immerito neget, Sotus *de iuſt. lib.* 4.*q.*7.*ar.*2.*in reſponſ.ad arg.*

952 Idem Corduba *d.§. ſi mater n.*24. *&* 25 ex præfato textu *in d.l.cum is, §.mulier*, infert, quod ſi mater per errorem credens, ſe obligatam alere filium, alimenta præſtet filio Scholaſtico, alimenta non poteſt repetere; quia cauſa dotis (Inquit) & cauſa ſtudij æquiparantur, vt præter Doctores *in l.*1.*§.ſolut.matrimon.* Rebuffus *de priuil.Schol.priuil.* 174. & de dote ad cauſam ſtudij valeat argumentum, vt Gloſſa *fin.in d.l.*1.*ff.ſoluto matrim.ibid.* Bartholus *num.*31. Baldus *num.*8. Angelus, Cumanus, & Iaſon *arg. illius legis* 1. quæ ideo fauet cauſæ dotis, quia intereſt Reipublicæ, vt mulieribus dotes conſeruentur ad implendam liberis ciuitatem ; ſed non minus intereſt Reipublicæ cauſæ ſtudij fauere ad implendam viris ſapientibus ciuitatem ; vt Gloſſa *fin. in l.*1.*Cod.de ſtudiis liberalibus vrbis Romæ*, & ſi Ripa *in l.*1.*ſoluto matrimonio, numer.*140. plures rationes à iure deſumptas adducat ad probandum contrarium, ſcilicet non valere argumentum de dote ad cauſam ſtudij.

Contrariam ſententiam (quam tam quoad forum 953
conſcientiæ, quam quoad forum ciuile, & externum longè veriorem exiſtimo) & eum, qui per errorem credens aliquem ſuum filium illi præbuit alimenta, poſſe illa repetere vel ab eo, cui præſtitit, ſi ipſemet ſe ſe alere debebat, vt potè habens bona, vnde ſe poſſit alere ; vel ab eius patre, ſi is alere tenebatur, & erat habilis ſoluere, atque adeo cū qui percepit, vel patrē eius in conſcientia obligari, & in foro externo cogi poſſe ad reſtitutionem impenſæ factæ in alendo, ſuſtinent ex Iuriſperiti Surd. *d.tit.citat.q.*6.*à num.*2.*ad* 18. & Pontanus *de alim.c.*20.*n.*1. & ex Theologis Megala *p.*2.*inſtit. confeſſ.lib.*2.*cap.*23.*q.*1.*à num.*31.*ad* 38. & hanc ſententiam ſufficienter probant adducta *ſup. n.* 948. quæ habēt locum etiā in hoc caſu patris putatiui, qui per errorem præſtitit filio putatiuo alimenta, quæ aliàs nō præſtitiſſet, ſi nouiſſet, non eſſe ſuum filium; licet enim alimentorum cauſa ſit fauorabilis, non tamen eſt deſcendendum ad ius ſpeciale, niſi in caſibus expreſſis; & vbi lex non dicit, nec nos dicere debemus, *l.pretio ff. de public.* confirmat vlterius Surd. *n.* 2. hanc ſententiam per textum *in l.qui ſe debere in princ.ff. de conditione cauſa data*, vbi Iulianus dicit eum, qui credens ſe debitorem dotis, cum non eſſet, ſoluit dotem; rectè illam repetere. Valet autem argumentum de dote ad alimenta, vt dictum eſt; ac proindè idem dicendum in eo, qui falſo exiſtimans ſe patrem, & conſequenter teneri ad alimenta, illa præſtitit. Præterea ſublato errore non poteſt alia intentio præſumi in præſtante, quam animus repetendi, quia aliter alimenta non præbuiſſet: pluribus aliis argumentis confirmant Surdus, & Megala ex eodem Surdo, quæ apud ipſos videri poterunt ; & hanc ſententiam approbauit etiam Caſtrenſis, dum *in d.leg. cum is, §.mulier ff.de conditione indeb.* dixit, quod præſtans alimenta falſo credens eum, quem alit eſſe ſanguine coniunctum, detecto errore, poteſt impenſam alimentorum repetere allegans *l.nec apud, & l.ſi pater Cod.de hæred.inſtit.* Et quod dictum eſt de patre, qui per errorem præſtitit alimenta ei, quem putabat filium, cum non eſſet, dicendum etiam de filio, qui falſo exiſtimans aliquem ſuum patrem, ei alimenta exhibuiſſet : certè quod alimenta exhibita aut patri, aut filio putatiuo, qui malitiosè, & callidè ſe tales effinxiſſēt, detecto errore in foro conſcientiæ poſſint repeti, & reſtitui debeant ab eo, qui ita malitiosè percepit, ſi ſit ſoluendo, videtur euidens, quia alioqui ſequeretur illud abſurdum, quod ex malitia ſua reportaret commodum ; vnde etiamſi is, qui præſtitit, non poſſet errorem agnoſcere, adhuc in foro conſcientiæ, qui percepit, reſtituere teneretur, niſi tunc cū ſe effinxit eum, qui non erat, eſſet pauper, itaut aliunde alimenta neceſſaria non poſſet habere; & titulo eleemoſynæ data fuiſſent, & tamquam eleemoſyna accepta.

Neque huic ſententiæ obſtant adducta *ſupr. numero* 950. ex Corduba nam ad textus *in dict.§.fin.inſtit.* 954
de oblig.quæ ex quaſi contractu, & ad l.cum is, §.mulier de condit. indebiti, reſpondent Surd. *d.q.*6.*num.*8. *&* *q.*7.*numer.*12. *&* 13. & Megala *numer.*35. loqui de cauſa pia propriè, ſeu de operibus pietatis, quæ propriè fiunt intuitu Dei, aut ex virtute pietatis, ſeu animo exercendi actum virtutis pietatis, in terminis enim operum, quæ fiunt intuitu Dei, clarè loquitur textus *in d.§.fin.* De opere etiam pietatis facto intuitu Dei, vel animo exercendi actum pietatis loqui textum *in*

Digitized by Google

dict.§.ſi mulier, latè explicat Surd. *d.q.7.d.n.12.* textus igitur non loquitur, quando nulla ſubeſt alia pietatis cauſa præter dotem, ſed quando cauſa aliqua pietatis mouet dotantem ad credendum ſe obligatum v.g. quia erat mater, ſoror, frater, vel alia perſona ſanguinis coniuncta, quo caſu pietas, & affectio intercedens cauſam dedit errori, ita, quod motiuum ſoluendi fuerit ratio ſanguinis; tunc enim ſublato errore adhuc ſubeſt cauſa pietatis, & ſic non datur repetitio, & ita etiam Bartholus *ibidem*, & etiam Angelus, vbi etiam dicit *d.§.mulier*, loqui in eo quoque caſu, in quo mulier per errorem dotauit puellam, quæ erat pauper, & ſic intuitu pietatis, & amoris Dei dotem ſoluit, quare idem Angelus, & Caſtrenſis *in d.§.mulier* aiunt aliud eſſe ſi mulier crediderit ſe teneri dotare non ex ſanguinis coniunctione, ſed ex contractu, vel ex alia cauſa, quæ non conuenit pietati; nam tunc dicunt eam poſſe repetere dotem etiam conſanguineæ tanquam indebitè ſolutam, quos refert, & ſequitur Surd. *dict.quaſt. 7 num.13.*

955 Non omittenda etiam hic eſt obſeruatio Antonij Richardi *in d.§.fin. inſt. tit.de oblig. quæ ex quaſi contr. ſtu num 9.* vbi circa illud quod *ſupra num.950* initio dictum eſt de ſoluente legatum pium, ſeu factum Eccleſiæ, monaſterio, vel alio pio loco per errorem, & falſo exiſtimante ſe hæredem eſſe, primo dicit; quod ne ſit in damno habet actionem aduerſus eum, qui vere debebat legatum. Secundo ſi nullus eſſet verè debitor, nullumque vere debitum; dicit ſe non videre, qua ratione Religionis prætextu ſoluti legati per errorem repetitio poſſit impediri, vt alter cum alterius iniuria, ſeu damno locuples ſit, licet fauore cauſæ piæ nitatur. Neque obſtare addit *d.l.cum is, in d.§.mulier*, vbi mulier non repetit dotem per errorem tanquam à ſe debitam ſoluit, quia inquit non eſt æqua, & eadem ratio in Eccleſiis ditandis, & filiabus dotandis; quod ait obſeruaſſe etiam Baldum *in d.§.fin.* Confirmat id Picchardus dicens, quod hilarem datorem diligit Deus: nec vult prætextu Religionis Dominos inuitos rebus ſuis fraudari, aut ignorantes, & qui nullum piæ donationis habent affectum, circumueniri. Et hoc ego quoque approbo, exiſtimoque eum, qui legatum vel quid aliud Eccleſiæ, vel loco pio, aut perſonæ gaudenti fauore cauſæ piæ ſoluit per errorem exiſtimans ſe adſtrictũ onere ſoluendi, quique alioqui non ſoluiſſet, ita quod ſolutio proceſſerit ex ſola exiſtimatione falſa obligationis, & nullo modo ex affectu pietatis, & amore Dei, & animæ propriæ, poſſe ſaltem in foro conſcientiæ repetere ſolutum, quia ſolutio fuit abſque libero conſenſu, & omnino, ac ſimpliciter inuoluntaria iuxta tradita *num.948.* & ſic ei, cui ſolutio facta eſt, non potuit acquiri dominium, qui propterea detecto errore requiſitus à ſoluente reſtituere debet ſolutum, quatenus ex eo factus eſt locupletior.

Ad confirmationem *in fin. n.950.* adductã ex Natta, reſpondetur ad ſummum procedere, quando pater alit filium, vt filium, qui verè eſt filius ſuus, quia concurrit coniunctio, & affectio ſanguinis, & ſic ſubeſt cauſa pietatis, quæ ſaltem in dubio excludit animum repetendi, & repetitionem ipſam iuxta tamen limitationẽ *ſupra n.906.* traditam.

956 Neque etiam præfatæ ſententiæ negatiuæ obſtat, ſi ex Bartholo *ſupra n.949.citat.* dicatur non dari illius repetitionem, quod impenſum eſt animo neminẽ obligandi, vt quia credidit proprium gerere negotium, *l.ſi in area, ff.de conditione indebiti*, vbi faciens nouũ ædificium in area aliena non repetit ſumptus à Domino areæ, quia non ædificauit animo gerendi negotium Domini, cum putaret aream eſſe ſuam; nam reſpondet primo Surdus *d.q.6.num.11.* ſi non datur repetitio actione vtili negotiorum geſtorum, datur tamen repetitio ex æquitate, vt Caſtrus *in d.leg.ſi in area, fine per text.in l.ſi me, & Titium, ff.ſi certum petat.* Secundo reſpondet *num.13 & ſequ.* textum *in d.l.ſi in area* procedere in vtili, vel voluptuaria non vero in impenſa neceſſaria, quam etiam Dominus feciſſet, talem enim impenſam repetit etiam poſſeſſor malæ fidei *l.demum, ff.de rei vind.* & latè tradidi *in tom.3.mer.var.tit.6. numero 525.* impenſam autem pro alimentis certum eſt neceſſariã, eſſe cũ ſine ipſis vita naturalis nequeat ſuſtentari *l.penult.* verſic. *omnia enim hac, ff.de impenſa in res dotales facta.* Menoch. *de recup.rem 15.num.517. circa medium*, & Surdus *dict.quaſtione 6.num.decimoſexto.*

§. XV.

Extraneus, qui præſtitit alicui alimenta credens ſe teneri, cum non teneretur poteſt illa repetere.

Ex traditis contra Cordubam infertur extraneum, 957
qui alicui præſtitit alimenta credens falsò ſe eſſe obligatum, cum non eſſet obligatus, poſſe illa repetere; cum indebitum per errorem ſolutum repeti poſſit per regulam; & alia tradita *ſupra numero 948 950. & duobus ſequentibus*: neque pietatis ratio deſumitur, ſeu deriuatur à ſolo fauore alimentorum, ſed à coniunctione ſanguinis, vel ab alia qualitate perſonæ alienæ, quæ inducat præſumptionem alimenta fuiſſe præſtita intuitu pietatis, Religionis, vel amoris Dei; ita Angelus, & Caſtrenſis *locis ſupra numer.954.citatis*, & Surdus *dict.quaſtione 7.num.2.ad 13.* vnde ſi præſtitiſſet alimenta credens falsò ſe obligatum eſſe ex contractu illa præſtare, etiamſi præſtitiſſet ſanguini coniuncto, poteſt illa repetere, vt tradunt iidem Doctores, quia tunc ſublato errore non remanet pietas, quæ ſola excludit repetitionem alimentorum: ſecus aiunt ſi præſtitiſſet alimenta conſanguineo per errorem exiſtimans ſe ratione conſanguinitatis obligatum præſtare, eo enim caſu iuxta eoſdem Doctores alimenta per errorem præſtita non repeteret, quia ſublato errore ſubeſt pietas excluſiua repetitionis per textum *in d. §. mulier. ſupra*, ſæpius allegatum. Aduertit etiam Surdus *dict.q.7.num.16.* poſt Caſtrenſem *in dict.§.mulier*, quod quæcumque alia impenſa, quam dotis, & alimentorum per errorem facta, etiam data coniunctione ſanguinis, poteſt repeti, quia ſola pietas, quæ conſideratur, & deſumitur ex ſanguinis coniunctione non eſt cauſa priuilegij, ſed concurrit fauor cauſæ, qualis eſt cauſa dotis, & alimentorum, & ideo deciſio textus *in dict. §.mulier*, non debet extendi ad alium caſum: quod confirmatur *ex l.alimenta Cod.de negot.geſtis*, vbi mater non repetit impenſam factam pro filio in aliam cauſã, quam alimentorum, ſcilicet factam circa res filij de qua re *ſupra n.908. & infra n.960.*

Quid verò dicendum ſit de matre, quæ per errorem credens ſe eſſe obligatam, cum non eſſet, aluit 958
filium Scholaſticum, an à patre qui erat ſoluendo, & tenebatur alimenta præſtare filio, aut à filio, ſi erat diues, & ad ipſum ſpectabat onus ſe alendi, impenſam alimentorum repetere poſſit, reſoluendum videtur iuxta tradita *ſupra numero 954.* ſcilicet, ſi ratio motiua ad alendum fuit affectus maternus ob ſanguinis coniunctionem, nõ poteſt repetere, quia ſublato errore, ſubeſt pietas excluſiua repetitionis, iuxta *dict.leg.cum is, § mulier, ff.de condictione indebiti.*

§. XVI.

Digitized by Google

§. XVI.

In quo caſu quis poteſt alimenta præſtita repetere, ius repetendi tranſit ad eius hæredes contra eum, qui recepit alimenta, & etiam contra eius hæredes.

959 POrro quoad ſupra dicta in hoc capite animaduertendum, quod in quo caſu quis poteſt repetere impenſas, quas pro alimentis alteri præſtitis fecit; repetendi ius ad eius hæredes contra alitum, & eius etiam hæredes tranſmittitur, quia ad eos actiuæ, & paſſiuæ actiones tranſeunt *l. 1. quod ſi certum petatur, l. pacto ſucceſſionis, Cod. de pactis, & toto tit. vt ab heredibus, & contra hered.* & dictum eſt ſupra agendo an onus alendi filios tranſeat ad patris, vel aui hæredes, & in his terminis tradunt Socinus *conſ. 161. n. 3. lib. 2.* Corduba *in l. ſi quis à liberis §. ſi mater, num. 84. ff. de liber. agnoſc.* & latius Surdus *de alimentis tit. 6. quæſt. 22. per totum.*

§. XVII.

Impenſæ inter aſcendentes, & deſcendentes, & inter fratres, & ſorores factæ circa res, & bona in dubio non cenſentur factæ cauſa pietatis, & animo donandi, ſed animo repetendi.

960 ANimaduertendum etiam inter ſanguine, vel ſpeciali affectione, & charitate coniunctos non ita facile præſumi donatam impenſam factā circa res aliàs externas, ſicut factam circa perſonam, & pro alimētis, aut dote. Quare ſi mater, vel auia facit expenſam pro rebus, ſeu bonis filiorum, vel nepotum tuendis, vel conſeruandis, in dubio non præſumitur feciſſe animo donandi, ſed animo repetendi, vt notatum eſt *ſupra n. 908.* & conſtat *ex l. alimenta. Cod. de negot. geſt.* & tradunt *ibidem* Gloſſa, Salicetus, Caſtrenſis, Bartholus, Baldus, Alexander, Fulgoſius, & alij Scribentes, idem Baldus *in l. Neſſenius, ff. de negot. geſt.* & Caſtrenſis *in l. 1. Cod. eodem*, Surdus *de alim. q. 8. n. 29.* latiùs *numero 83. & q. 12. num. 34.* Maſcardus *concl. 727. num. 10.* Molina *de iuſt. tom. 2. diſp. 554. num. 11. fine.* & Rebellus *de oblig. iuſt. p. 2. lib. 17. q. vnica de negotiorum geſtore numer. 6.* idem ſi pater, & auus inſumpſerit, ſeu expenſas fecerit circa res, & bona filij, vel nepotis; præſumitur enim in dubio feciſſe abſque animo donandi, ſed animo repetendi. Ita Molina *vbi ſupra*, & Surdus alios allegans *d. q. 12. num. 34.* vbi vniuerſaliter dicit, quod inter aſcendentes, & deſcendentes quoad impenſam, quæ non reſpicit perſonam, in dubio non præſumitur animus donandi. Quare etiam quando filius faceret expenſam circa res patris, aut matris, extraque alimenta eis debita aliquid inſumeret, puta eorum debitum ſolueret, non præſumitur in dubio donaſſe, ſed præſtitiſſe animo repetendi, & repetere poterit actione negotiorum geſtorum, quod etiam conſtat *ex l. ſi filius Cod. de negot. geſtis*, & in terminis notant *ibi* Bartholus, Baldus, & alij Scribentes, & Surdus *d. titul. 6. q. 9. num. 10.* ac Molina *d. diſp. 554. num. 12.* Idem multo magis in impenſa à fratre non circa perſonam, ſed circa res fratris, vel ſororis factam, in dubio enim in ea non præſumitur animus donandi, ſed præſumitur animus repetendi; cōſtat *ex l. negotium, Cod. de negot. geſt.* vbi frater, qui ſoluit tributa pro bonis ſororis, repetit; & tradunt Caſtrenſis *ibidem*, & Surdus *d. q. 12. num. 33.* Ratio cur prædicta impenſa circa res, & bona etiam inter ſanguine coniunctos in dubio præſumitur facta nōn ex pietate, & affectione, & conſequenter nō animo donandi, ſed è contra animo repetendi &c. quia non eſt tanta affectio coniunctorum Patris, Aui, Matris Auiæ, filij & fratris ad res alterius coniuncti, ſicut ad illius perſonam, & etiam maior eſt fauor alimentorum, quam aliarum rerum.

Dixi *ſemper in dubio*, &c. nam ſi apertè (v.g. per 961 ſcripturam impendentis, vel per teſtes) conſtaret de mente, & animo facientis expenſas circa res, & bona ſanguine, ſpecialivè affectione, aut charitate coniuncti, quod ex cauſa pietatis, & coniunctionis, & non intendens repetere impendiſſet, non eſſet locus repetitioni vt conſtat *ex d. l. ſi filius Cod. de negot. geſtis, & ex l. 1. l. Alimenta l. ſi paterno, Cod. eod. & ex l. Neſſennius. ff. eodem tit.* & in his terminis Molina *d. diſp. 554. n. 11. fine.* Rebellus *vbi ſupra*, in claris enim non eſt locus contrariæ præſumptioni. Ad impediendam etiam repetitionem, Molina *d. num. 11.* ait ſatis eſſe, ſi de intentione repetendi conſtaret ex coniecturis, ſcilicet attenta modicitate impenſæ, multitudine bonorum parentis, vel aſcendentis, aut fratris ſumptus facientis, generoſitate animi ipſius, atque affectu ad talem coniunctum; putà filium, aut nepotem; ſtandum enim, inquit, eſſet ei, quod ex veriſimilibus, & vigentibus coniecturis omninò præſumeretur: & idem prius innuit Fulgoſius *in d. l. Alimenta, Cod. de negot. geſtis*, Vbi dicit, quod expenſa à patre, vel matre facta circa res filij ſemper repetitur, niſi inſpecta perſonarum qualitate ſit modica Gloſſa etiam, Bartholus, Baldus, Cynus, Salicetus, & Alexander *in d. l. Alimenta* (prout illas refert, & videtur ſequi Surdus *d. q. 8. num. 29.*) opinati ſunt impenſam à matre factam circa res filiorum, quando eſt modica, cenſeri factam animo donandi. Ex quo colligitur, eos voluiſſe modicitatem impenſæ, attenta qualitate perſonarum eſſe coniecturam intentionis donandi, ſeu præſumendi fuiſſe factam cauſa pietatis. Quod videtur ſatis veriſimile, quando impenſa eſſet valdè parua; vt dicit Caſtrenſis *in d. l. Alimenta n. 3. Verſic. ſed circa bona*; quamuis idem Caſtrenſis *in l. 1. in fine Cod. de negot. geſtis* dicat abſolutè, & indiſtinctè impenſam à matre factam circa res filij repeti, etiamſi ſit parua impenſa. Aduertit etiam Surdus *d. q. 8. num. 83.* poſt Salicetum *in d. l. alimenta fine*, non dari repetitionem impenſæ à matre factæ circa bona filij; quando aliàs erat gratis facturus; quia in tali caſu mater non dicitur geſſiſſe vtile filij negotium.

§. XVIII.

In caſibus, in quibus in dubio an expenſa factæ ſint animo donandi, vel repetendi præſumitur animus repetendi, & conceditur ad repetendum actio negotiorum, geſtorum; an is qui repetit, poſſit cogi iurare ſe feciſſe illas animo repetendi.

ADdenda hic alia obſeruatio Molinæ *d. diſp. 554. num. 14.* Verſic. *illud obſerua*, vbi dicit quod in 962 omnibus caſibus, in quibus in dubio, an aliquid datum vel factum pro alio ſit factum animo liberali, ac gratis, conceditur actio negotiorum geſtorum, is aduerſus quem conceditur, poteſt cogere illum, cui actio datur, vt priùs iuramento affirmet, ſe tales impenſas feciſſe animo illas repetendi; verum ſicut *ſupra num. 938.* notatum eſt, vbi præſumptio iuris ſtat pro deuotione, ſeu perſuadet animum donandi; qui fecit impenſam, non poteſt iuramento probare ſe habuiſſe contrariam intentionem, ſcilicet repetendi; ita etiam

vbi

Digitized by Google

vbi pro eo, qui fecit impenſam, ſtat præſumptio iuris quod habuerit animum repetendi; & ideo ius illi concedit, ad repetendum actionem negotiorum geſtorum, non poteſt cogi iurare, ſe feciſſe animo repetendi, quia præſumptio iuris eximit illum ab obligatione talis iuramenti, & in aduerſarium ob illam iuris præſumptionem transfertur onus probandi contrarium. Iuramento igitur tunc locus erit, quando res, an fuerit, vel non fuerit animus liberalis, vel repetendi, ita manet dubia, vt pro neutra parte adſit coniectura ſufficiens ad induendam præſumptionem iuris, ſed tantum dubitationem.

§. XIX.

In foro conſcientiæ expenſæ pro alimentis alterius, vel in aliam vtilitatem factæ, repeti non poſſunt, quando conſtat de expreſſo, vel tacito animo liberali, & gratis faciendi.

965 EX traditis quoque inferendum quid dicendum in foro conſcientiæ quoad repetendas, vel non repetēdas expenſas pro alimentis, vel in commodum perſonale, aut in quācumque vtilitatem alterius factas: ſi enim qui fecit impenſas etiam magnas pro alimentis, &c. ſiue pater, mater, auus, auia, filius, nepos, frater fecit illa ex pietate, gratis, & animo liberali, & donandi; vel pater familias, ſeu herus pro curatione famuli ægroti ſumptus fecerit ex domeſtica affectione, aut ex cauſa pietatis non intendens repetere; vel ſi amicus in commodum perſonæ, vel rerum amici; vel eius filij ſolum intuitu, & ex cauſa amicitiæ gratis dederit, vel fecerit; & ſi quis Dei intuitu, & eleemoſynæ faciendæ pro alio impenderit, & vniuerſaliter vbi quouis alio intuitu gratis, & animo liberali, vel expreſſo, vel tacito in alterius commodum, & vtilitatem fecerit, non poteſt mutare animum, nec repetere in foro conſcientiæ, ſicut non poteſt repetere in foro exteriori, ſi in eo de tali animo ab initio donandi, & gratis faciendi expreſſo cōſtet per teſtes, vel ſcripturam illius, qui fecit, vel inſumpſit; vel de animo tacito donandi conſtaret per ſufficientes, & veriſimiles coniecturas, & iuris præſumptionem iuxta *in præcedentibus* tradita. Quare vbi animus donandi iuxta iura in præcedentibus adducta, & Doctores pariter *ſupra* allegatos in foro exteriori præſumitur, & denegatur repetitio; ita etiam in foro conſcientiæ minime licita erit repetitio Ita in terminis Molina *dicta diſp.* 554. *num.* 10. Azorius *p.* 2. *lib.* 2 *cap.* 5. *qu.* 10. *&* 11. & Rebellus *loco ſupra n.* 960. *citato*, quod ſi omnibus conſideratis nequeat conſtare de animo expreſſo, vel tacito donandi, vel repetendi, ſed res maneat anceps, & dubia, qualis fuerit animus; in tali dubio melior erit conditio poſſidentis, vt non obligetur ad reſtitutionem, iuxta tradita *primo tomo mor. tit.* 1. *p.* 2 vbi de conſcientia dubia; & ſic is, in cuius vtilitatem impenſæ factæ ſunt, vbi iam illas non reſtituerit, non erit obligatus reſtituere, & è contra qui fecit, ſi ante exortum dubium iam recuperauerat eaſdem expenſas, non tenebitur illas reſtituere: & hoc idem videtur ſentire Rebellus *loco cit.*

SVMMARIVM Capitis XVII.

Referuntur Doctores agentes, cum dubitatur, vtrum quis ſit filius, vel pater alterius, à quo petit alimenta pendente lite ſuper filiatione, cogendus ſit reus conuentus illi præſtare alimenta, & litis expenſas, & in vniuerſum, an & quando alimenta, & ſumptus litis actori pauperi per reum conuentum ſubminiſtrari debeant alimenta, vel è contra. n. 964.

An Colliſignati alter colliſignant cogatur lite pendente exhibere alimenta, vel litis expenſas, vel vtrumque debeat in petente concurrere non leuis præſumptio boni iuris, & paupertas, & qua paupertas, & quod alter ſit diues. ibid.

Filius, vel alius deſcendens, aut pater, vel alius aſcendens, aut frater exiſtens in quaſi poſſeſſione, vt præſtentur alimenta, priuari non poteſt ſua poſſeſſione ob litem obortam ſuper filiatione, &c. n. 966.

Cum quis exiſtit in quaſi poſſeſſione, quod eſt filius, nepos, vel pater, aut auus, vel frater eius, à quo petit alimenta, & eſt pauper aliunde non habens, eo, à quo petuntur, negante eſſe filium ſuum, &c. negans lite pendente ſuper filiatione, &c. cogitur illi præſtare alimenta, & litis expenſas. n. 966.

Si ab eo, qui eſt in quaſi poſſeſſione libertatis bona ſurrepta ſunt ab eo, qui Dominum ſe eſſe contendit, is qui aſſerit ſe Dominum, alimenta, & litis expenſas, illi ſi aliunde non habet, ex bonis illis ſubminiſtrare debet. ibid.

Paupertas ſi de ea non conſtet euidenter, eſt probanda per petentem alimenta à reo conuento, antequam ei alimenta decernantur. ibid.

Quaſi poſſeſſio filiationis, aut libertatis facit non leuem præſumptionem boni iuris actoris petentis, ibid.

Quaſi poſſeſſio filiationis, aut legitimitatis facit plenā probationem circa ea, quæ in præparatoriis iudiciorum veniunt, vt circa alimenta, & litis expenſas, & ſimilem cauſam. ibid.

Exiſtenti in quaſi poſſeſſione filiationis, & pauperi, qui negat eſſe ſuum filium, cogi debet præſtare alimenta, & litis expenſas in prima inſtantia, & etiam nulla præmiſſa ſummaria cognitione cauſæ, ſcilicet, quod ſit filius. ibid.

Non exiſtenti in quaſi poſſeſſione filiationis, ſeu quod ſit filius, nepos, pater, auus, aut frater eius, à quo petit alimenta, eo titulo, vt eidem decernantur alimenta, prius præmitti debet ſummaria cognitio cauſæ ſeu ſuper filiatione, &c. & conſtito eſſe filium, & talem, qualem ſe aſſerit, negans eſſe ſuum filium, cogi debet (ſi ille ſit pauper) præſtari illi alimenta, & litis expenſas, donec in plenario iudicio definiatur cauſa filiationis. n. 968.

Summaria cognitio, & quaſi poſſeſſio filiationis per eam inducta facit non leuem præſumptionem pro actore. ibid.

Decretum iudicis de præſtatione alimentorum, & expēſarum litis non præiudicat cauſæ principali filiationis. n. 968. *fine.*

Modicum præiudicium affert. n. 969.

In ſummario iudicio ſufficit, vt filiatio ſemiplenè probetur. ibid.

In cauſis ſummariis requiritur, & ſufficit ſemiplena probatio. ibid.

Ad effectum præſtationis alimentorum, & expenſarū litis ſufficit, quod de filiatione conſtet, vel ex fama publica, vel ex dicto vnius teſtis omni exceptione maioris, quæ qualitas eſt probanda, vel per iuramentum agentis. ibid.

Teſtes ad informationem filiationis debent recipi parte citata. ibid.

Sufficit autem, vt iudici de filiatione, ſeu eius quaſi poſſeſſione, & præſumptione boni iuris actoris conſtet ex lectura atteſtationum non publicatarum. ibid.

Teſtium repulſa, ſeu reprobatio non admittitur in ſummario iudicio, dum filius poſcit alimenta a patre, vel in bonis paternis. n. 970.

In ſummario iudicio, poſt quod ſequi debet iudicium plenarium ſuper cauſa, non admittitur reprobatio teſtium

Digitized by Google

ſtium niſi repulſatio colligatur, ex ipſius ſcriptura inſpectione.ibid.

Pro filio, & quouis actore paupere petente alimenta, & litis expenſas, vt decernatur, requiritur nõ quacũque boni iuris præſumptio, ſed præſumptio non leuis, ſeu magna, & vrgens.n.971.

Iudex debet vtriuſque litigationis iura, & præſumptiones boni iuris examinare, & ſi vrgentior præſumptio ſtet pro actore, decernere alimenta, & litis expenſas, ſecus ſi pro reo vrgeat potius præſumptio.ibid.

Præfata præſumptio boni iuris actoris ad effectum præſtationis alimentorum, &c. debet eſſe in eodẽ iudicio, de quo agitur, nec ſi agitur poſſ[eſ]ſorio iudicio, ſufficit præſumptio, quod actor foueat ius in petitorio. ibid.

Durante cognitione præſumptionis boni iuris, & probatione paupertatis colitigantis non decernuntur alimenta, & litis expenſa, ſed ſolum vbi de vtroque iudici conſtiterit.n.972.

Filio, aut nepoti pauperi agenti ad hæreditatem, ſeu bona patris, vel aui decerni debent alimenta, & litis expenſæ ab aduerſario conuento præſtanda lite durante.n.975.

Id procedere ſolum poſt primam ſententiam in fauorem filij, aut nepotis prolatam, qua fuerit appellatum, eſt aliquorum ſententia.n.976.

Contrarium, & etiam in prima inſtantia filium, aut nepotem pauperem agentem debere habere alimenta, & litis expenſas, tenent magis communiter Doctores. n.977.

Leg.ſi inſtit.§ de inofficioſo teſtam.ff. de inoffic.teſtam. qualiter intelligatur.n.978.

Iure antiquo filius præſumebatur iuſtè exhæredatus à patre, & ipſi filio incumbebat onus probandi exhæredationem fuiſſe iniuſtam.ibid.

Hodie hæres tenetur probare, quod exhæredatio ſit iuſta. ibid.

Vt alimenta, & litis expenſas filio, vel nepoti pauperi agenti, &c. Reus conuentus exhibere cogatur in prima inſtantia, requiritur præſumptio non leuis boni iuris n.979.

Talis præſumptio adeſt, ſi filius, vel nepos exiſtat in quaſi poſſeſſione filiationis, vel deſcendentiæ, ſeu quod ſit nepos.n.980.

Vel ſi per ſummariam cognitionem iudici conſtet ſemiplene de filiatione, vel deſcendentia, nec requiritur plena probatio filiationis, aut deſcendentiæ. n.981. & 982.

Sufficit, quod iudici conſtet de filiatione, vel deſcẽdentia per vnicũ teſtem omni exceptione maiorẽ, vel ex fama vel per iuramentum agentis, & etiam ex ſola lectura atteſtationum non publicatum.n.982.

Teſtes tamẽ non poſſunt recipi, non citata parte.ibid.

Interim dum ſummariè cognoſcitur de filiatione, vel deſcendentia, ſeu de præſumptione boni iuris pro agẽte, & de illius paupertate, alimenta, & litis expenſa non debentur.n.983.

Diſpoſitio d.l.ſi inſtit.& doctrina, quod filio pauperi, & agenti ad hæreditatẽ, ſeu bona patris debeantur alimenta, & litis expẽſa, ſi pro ipſo adſit præſũptio non leuis boni iuris, procedit etiam in filio emancipato, vel legitimato per ſubſequens matrimonium, per reſcriptum, aut oblationem curiæ, & etiam filio exiſtenti in vtero.n.984.985.986.& 987.

Vtrum procedat etiam in filio agente ad hæreditatem adoptantis.n.988.& 989.

Procedit in filio, & nepote agente ad hæreditatẽ patris, vel aui.n.1000.

Procedit etiã in pronepotibus, & aliis quibuſcũque exhæredatis à deſcendentibus à teſtatore.n.1001.

Procedit & in patre, auo, & alijs aſcẽdentibus.n.1002.

In præcedentibus caſibus etiam pendente tempore dato hæredi ad deliberandum filio, &c. ſunt præſtanda alimenta n.1002.

Fratri, & ſorori agenti contra primogenitum pro alimentis, vita, militia, legitima, & dote, quæ ei iure primogenituræ præſtari debent, lite durante fieri debet prouiſio de alimentis, & litis expenſis.n.1004.

Item fratri, ſorori, vel patruo agenti contra fratrem, &c. ad alimenta, legitimam, vel dotem à patre in teſtamento ſibi relicta.n.1005.

Item fratri cõtra fratrẽ ad portionẽ hæreditatis paternæ, vel auitæ ſibi debitæ agenti actione familiæ erciſcundæ, vel communi diuidundo.n.1006.

Item filio ſpurio, & naturali agenti pro legato alimentorum ſibi à patre relictorum.n.1007.

Et filio naturali petenti vel inſtitutionem de ſe factam, vel alia legata relicta à patre in caſibus, in quibus poteſt eum inſtituere, vel ei relinquere.ibid.

Eidem etiam filio naturali agenti ad petitionem bonorum paternorum delatam ab inteſtato.ibid.

Naturali præterito in teſtamento patris agenti ad recuperandum teſtamentum non debentur alimenta, & litis expenſa.n.1008.

Secus ſi contra teſtamentum opponeret inualiditatem ex alia cauſa allegans talia, quæ teſtamentum apparẽter deſtruerent, & ceſſaret calumnia.n.1009.

Inſtrumentum non facit rem liquidam, quando ei aliquid obijcitur.ibid.

Collaterali conſanguineo agenti ad hæreditatem alterius conſanguinei, & cuiuſcũque iudicio vniuerſali agẽti pro tota hæreditate, vel maiori eius parte, an ab aduerſario pendente lite debeant ſubminiſtrari alimenta, & litis expenſa concurrentibus paupertate, & & boni iuris præſumptione referũtur tres ſententiæ; & approbatur affirmatiua communis.n.1010. ad 1014.

Cuilibet litiganti ſuper bonis, quæ prætendit communia, vel ad ſe pertinere, ſi ſit pauper, & habeat præſũptionem boni iuris, aduerſarius cogi debet exhibere alimenta, & litis expenſas lite pendẽte.n.1012.& 1013.

Item fratri pauperi agenti ad legitimam ſibi debitam in bonis fratris ob turpem perſonam ab eo inſtitutam. n.1013.fine.

Cuique litiganti pauperi agenti ad bona, quæ numquam poſſedit, habenti præſumptionem boni iuris, an ex dictis bonis debeant prouideri alimenta, & litis expẽſa ea durante. Negatiua n.1015. ad 1020. quæ extenditur etiã ſi pro eodem litigatore paupere fuerit lata prima ſententia, quæ ſit per appellationem ſuſpenſa.n.1020.

Affirmatiua, & communis.n.1021.ad 1023.

Limitatur hæc affirmatiua, vt procedat ſolum, quandò agitur ad vniuerſitatem bonorum; ſecus ſi ad res particulares, vel perſonali actione.n.1023.

Reiicitur limitatio, & probatur procedere etiã in litigatore paupere agente ad res particulares, certavè bona, aut perſonali actione, ſi pro eo ſtet præſũptio boni iuris.n.1024.

Intellectus ad leg.Imper.ff.de tutela, & rationib.diſtrahendis, & ad regulam; quod reus etiam diues nõ tenetur alimenta, & litis ſumptus exhibere actori licet egeno.n.1015.& 1022.poſt medium.

Litiganti cuicumque agenti tam ad vniuerſitatem bonorum; quã ad rẽ particularem, vt diſcernantur alimenta, & litis expenſa, debent concurrere duo ſimul, paupertas, & præſumptio boni iuris.n.1025.

Præſũptio boni iuris debet eſſe nõ leuis, & vrgẽs.n.1026.

Talis eſt præſumptio reſultans ex prima ſententia, etiãſi ab ea fuerit appellatum.n.1027.

Sententia pendente, ſeu non obſtante appellatione habet quandam præſumptionẽ iuſtitiæ, & rectitudinis.ibid.

Præfata præſumptio operatur, vt ſequeſtrentur fructus. ibid. & quos alios effectus operetur remiſſiuè.ibid.

Cuique litiganti pauperi agenti ad vniuerſitatem bonorum, vel rẽ particularem decernenda ſunt alimenta, & litis expenſa, etiã in prima inſtantia, & ante omnem ſententiam, ſi conſtiterit de præſumptione boni

ni iuris ipſius, quã iudex per ſummariam cognitionem poterit agnoſcere. n. 1028 & 1029.

Non enim ad effectum, vt alimenta, & litis expenſæ præfato litigatori pauperi lite pẽdente decernantur, requiritur plena probatio ſui iuris, vt ad ferendam ſententiam in cauſa principali, ſed ſufficit boni iuris probatio ſemiplena, & præſumptiua per ſummarias informationes. n. 1010.

Et ſufficit ſummaria cognitio per vnicum textum, & ex lectura atteſtationum nondum publicatarum. 1031.

Litigator actor vti pauper petens alimenta, & litis expenſas debet ipſe probare paupertatem. n. 1032.

Niſi paupertas ſit notoria. ibid.

Non ſufficit, vt probet paupertatem in genere, ſed debet probare in ſpecie, ſcilicet talem paupertatem, ob quã ſe alere, & litis expẽſas ſuſtinere nõ poſſit. n. 1033. vbi an paupertatis cõſideratio arbit. iudicis relinquatur.

Qui diuitias, vel paupertatem allegat ad propriæ intentionis comprobationem, tenetur eam qualitatem probare, ſiue ſit actor, ſiue ſit reus. n. 1032.

Qui nec ne dicitur pauper, regulariter relinquitur arbitrio iudicis attẽta perſonarũ, & circunſtantiarũ qualitate. n. 1033.

Fallit quando paupertas eſt probanda reſpectu certi effectus; tunc enim probanda eſt in ſpecie reſpectu illius effectus, & explicatur exemplis. ibid.

Litigator, qui habet perſonas aliquas, patrem, auum, filios, nepotes, fratres, nurum, maritum à quibus aliunde non habens ali debet, & alimẽta cõſequi poteſt, vel ſuo labore abſque dedecore alimenta ſibi comparare poteſt, in hac materia ſit ne dicendus pauper, vt ei nihilominus habẽti præſumptionẽ boni iuris ſint ab aduerſario diuite lite pendente ſubminiſtranda alimenta, & quid de litis expenſis, latè relatis variis ſententiis explicatur. n. 1034. ad 1041.

Litigator habens actionem ad rem aliquam, ſeu ad cõſequendum illud, ex quo ſe poteſt alere, & litem ſuſtinere, v. g. quia habet debitores exigibiles, non dicitur pauper in hac materia, & ſic prius facienda eſt excuſſio, an debita ſint exigibilia, quam decernãtur alimenta, vel litis expenſæ. n. 1042.

Litigatori pauperi habenti pro ſe præſumptionem boni iuris, lite pendente, debent ſubminiſtrari ab aduerſario bonorum petitorum poſſeſſore alimenta, vel litis expenſæ per iudicis decretum aſſignata, non obſtante quod non ſit facta liquidatio. n. 1043.

Defectus liquidationis obſtat executioni ſentẽtiæ, quãdo agitur de executione ſententiæ ſuper cauſa principali, quæ ante liquidationem non poteſt fieri, ſecus quando agitur de prouiſione alimentorum. ibid.

Prouiſio alimentorũ pendente lite facta pauperi litigatori ceſſat, ſi ei ſuperueniant diuitiæ. n. 1044.

Actori pauperi non debentur alimenta, & litis ſumptus, quãdo reus, ſeu aduerſarius non eſt diues, ſed pauper. n. 1045.

Paupertas ad hunc effectum ſe eximendi à præſtatione alimentorum probari debet plene. n. 1046.

Actori pauperi debentur alimenta, & litis ſumptus tantum ex bonis, de quæ agitur, & pro modo fructuum eorundem bonorum, & ſic tantum vbi agitur de re fructifera, vel alias pretio æſtimabili. n. 1047.

Quid quando litigium eſt tantum de ſeparatione thori. ibid.

Quando filius conuenitur ſupra hæreditate bonorum paternorum, an ei præſtanda alimenta, & litis ſumptus ex bonis hæreditatis. n. 1048.

Iura conſtituentia debere dari alimenta, & litis expenſas litigatori pauperi loquuntur tantum de actore. ibid.

Actori pauperi non debentur decerni alimenta, & litis ſumptus, ſi à reo aduerſario ſtatim obiiciatur aliquid excludens præſumptionem boni iuris. n. 1049.

Filio contra patrem agenti ad alimenta, ſi obiiciatur, quod eſt ingratus, probata ingratitudine, excluditur ab alimentis pro tempore litis. ibid.

Filio, vel fratri, aut vxori agenti ad reſcindendam renunciationẽ alimentorum, aut hæreditatis, vel ceſſionem bonorum à ſe factam, an, & quando lite pendente prouidendum de alimentis, & litis ſumptibus. n. 1050. & 1051.

Renunciantibus iura non datur regreſſus. n. 1010.

Præſumitur pro contractu. ibid.

Pretium ſuccedit loco rei. ibid.

Eſt locus reſciſſioni venditionis, aut renunciationis, ſi probatur in venditore, aut renunciatore interueniſſe enormem læſionem, aut dolum, vel metum. numero 1051.

In omni Republica bene inſtituta debent conſtitui aduocati, & procuratores, qui gratis patrocinentur pauperibus. n. 1052.

Vbi de publico conſtituti ſunt aduocati, & procuratores pro pauperibus; an pauperibus actoribus ad bona, quæ ad ſe putant ſpectare, ſint litis expenſæ pendẽte lite miniſtrandæ. Negatiua. n. 1052. Affirmatiua, & vera. n. 1053.

Filius tenetur aduerſario contra ſe litiganti inopi præſtare alimenta, & litis ſumptus. n. 1054.

Actori pauperi pendente lite debentur alimenta, & litis expenſæ quacumque in parte iudicii petantur ante, & poſt latam ſententiam, & ſi nondum ſit facta liquidatio. n. 1055.

Et tã vbi agitur de poſſeſſorio, quã vbi agitur de petitorio. n. 1056.

Et præſtari etiam debẽt vſquequo per definitiuam fuerit in cauſa principali pronunciatum, & vſque ad executionem. n. 1057.

Prouiſio præfata alimentorum executioni mandanda nõ obſtante appellatione à iudicis decreto. n. 1058.

Quantitas alimentorum lite pendente pauperi actori exhibendorum non eſt quarta pars fructuum rei, ſuper qua litigatur. n. 1059.

Sed quantitas hæc alimentorum, & expenſarum litis taxanda iudicis arbitrio relinquitur pro diuerſitate perſonarum, dubio litis euentu, & modo redituum rei in iudicium deductæ. n. 1060.

In prouiſione alimentorum, quæ fit filio habenda eſt ratio bonorum non ſolum exiſtentium ſub iudice cauſæ, ſed etiam in aliis locis. ibid.

Vbi iudici non conſtaret de quantitate bonorum, & redituum, quorum occaſione debentur alimenta, in qua quantitate poſſit, & debeat iudex taxare. ibidem fine.

Ponuntur nonnulla exempla taxationis tam vbi non cõſtat, quam vbi conſtat de rei petitæ valore, & fructibus. ibid.

Alimenta, & litis expenſę actori pauperi lite pendente exhibita, ſi ipſe fuerit victor, ſunt compenſanda cum fructibus bonorum, in quibus pars aduerſa condemnatur vltra bonorum traditionem, n. 1061. & 1062.

Alimenta, & litis expenſæ filiis, & aliis deſcendentibus, vel patri, & aliis aſcendentibus pendente lite ſuper filiatione, aut paternitate exhibitis non debent reſtitui, ſi is, qui accepit in cauſa succumbat, & reprobatur ſententia Molinæ Theologi, n. 1063. & duobus ſequent.

Ratio cur iura filio, & cæteris perſonis enumeratis inopibus & agentibus cum præſumptione boni iuris ſtatuerint exhibenda à reo alimenta, & litis expenſas lite pendente. n. 1063. fine, & n. 1065.

CAPVT

CAPVT XVII.

Si dubitetur, an ſit filius, qui petit alimenta, quia verbi gratia filio ea petenti pater negaret eſſe ſuum filium; & è contra, ſi dubitetur, an ſit pater, qui alimenta petit à filio, quia filius negat eſſe ſuum patrem; an pendente, lite ſuper filiatione, & paternitate, alimenta, & litis expenſæ filio, vel patri pauperi actori à patre, vel filio reo negante filiationem, vel paternitatem præſtari debeant. Vbi an, & quando alimenta, & ſumptus litis actori pauperi per reum ſubminiſtrari debeant; vel è contra.

DE hac materia frequentiſſimè in iudiciis agũt
964 Iuriſperiti Scribentes *in l. ſi quis à lib. §. ſi vel parens, in l. ſi inſt. §. ſi de offic. ff. de inoffic. teſt. in l. Imp. ff. de tutela, & ration. diſtrahend. in l. 1. Cod. de ordine cognitionum.* Pontan. *de alim. c. 3. initio, & c. 13. per totũ,* Hier. Gabriel *conſ. 25. p. 1.* Lud. Molin. *de primog. lib. 2. c. 16. à n. 40. ad fin.* Couarr. *pract. c. 6.* Guido Papa *q. 561.* Cordub. à Lar. *in l. ſi quis à liber. d. §. ſi vel parens,* Sim. de Præt. *de interp vlt. volunt. lib. 5. interpr. 2. dub. 2. n. 11. cum plurib. ſeq.* Menoch. *de praeſ. lib. 1. q. 35.* Ægidius Boſſius *in prax. crim. tit. de alim. præſtãd. n. 2.* Robert. Lancellott. *de attentatis lite pendente c. 4. limit. 11. n. 18. ad fin.* Aſinius *in pract. §. 32. ampliatione 23. ad 32.* Valaſc. *conſ. Luſitana 1.* Craueta *conſ. 164.* Surd. *de alim. tit. 1. q. 110. ad 120.* Mareſc. *var. lib. 1. à n. 8.* Molfeſ. *ad conſuet. Neap. p. 5. q. 3. à n. 13. & tom. 2. in addit. ad q. 3.* P. Barboſ. *ad l. 1. p. 1. n. 58 59. & 60.* Farinac. *in repertorio iudic. q. 52.* Steph. Gratian. *diſc. for. to. 1. c. 55. n. 49. & 50. to. 2. c. 236. ferè per totum, & to. 3. c. 567. n. 24. & 25.* Fachineus *controu. iuris lib. 12. c. 62.* Camill. Borrell. *in ſumma deciſ. p. 2. tit. 39. n. 321. ad 327.* Paſchal. *de patr. poteſt. p. 2. c. 3.* Io. Bapt. Lupi *tract. de illeg. comm. 2. §. 3. à n. 61. ad fin.* Merenda *controu. iuris to. 1. lib. 5. q. 28. 29. & 30.* Cæſar Carena *reſol. 21.* Rot. Rom. *dec. 2. de iudic. in antiquiorib. dec. 18. & 20 apud Verallum p. 1. dec. 8 de indic. apud Creſcẽtium dec. 426. n. 1. apud Seraphin. dec. 1098. apud eũd. Seraph. dec. 470. & 749. p. 2. in recentior. Farinacij deciſ. 189. n. 1. apud Ludouic.* & *ibid.* Oliuetius Beltramin. *in annot. & dec. 524. apud eund. deciſ. 15. apud Burattum & deciſion. 707. apud eundem Burattum;* & vtrobique Ferentill. *in addit. & dec. 39. n. 4. p. 7. diuerſ. apud Paul. Rub.* & alij Iuriſperiti apud præallegatos: ex Theologis Mol. *de iuſt. to 3. diſp. 616. n. 15.* qui omnes, vt collitiganti alter collitigãs teneatur, ſeu cogi poſſit lite pendẽte ſubminiſtrare alimenta, aut litis expenſas, conueniunt in hoc, quod ſaltem debeant in petente concurrere duo, ſcilicet non leuis præſumptio boni iuris, & paupertas nõ quæcũque in genere, ſed quæ probetur talis, ob quã non poſſit ſe, & litem ſuſtentare, & ex parte alterius collitigatoris, à quo petuntur, cõcurrant diuitiæ, quæ ſint tantæ, vt commodè ſibi, & collitigatori alimenta, & litis expenſas poſſit prouidere: de quibus infra. Charitatis autem gratia, quæ ab aliis ſatis confusè in hac materia vſu frequentiſſima tractãtur, pluribus dubiis propoſitis diſtinctè, & exactè explicabo.

§. I.

Ei, qui ſe aſſerit filium, vel alium deſcendentem vel patrem, aut alium aſcendentem, vel fratrem eius, à quo petit alimenta, an is, à quo petit, & negat eſſe ſuum filium, &c. Cogi debeat præſtare alimenta, & litis expenſas, ſi aliunde nequeat habere.

DVbium primum filio petenti à patre, qui negat 965
eum eſſe ſuum filium, an pater cogatur durante lite ſuper filiatione præſtare alimenta, & ſumptus litis, ſi filius petẽs ſit pauper, nec aliundè habere poſſit alimenta, & litis expenſas, ſi de huiuſmodi paupertate iudici plenè conſtet.

Reſpõdetur primo ſi filius exiſtat in quaſi poſſeſſione, vt ei præſtarẽtur alimenta priuari non poteſt ſua poſſeſſione ob litẽ obortam ſuper filiatione, niſi omninò cõuinceretur non eſſe filium, idque ſiue diues eſſet, ſiue pauper, ita expreſsè Molin. *de iuſtit. d. diſp. 616. n. 15. init.* & conſtat ex regula generali, quod nemo debet priuari ſua poſſeſſione, niſi probetur deficere titulum legitimũ poſſidendi. Idem ob eandem rationem dicendum de quouis alio, ſiue ſit alius deſcendẽs, ſiue aſcẽdens, ſiue frater, ſiue nepos ex fratre qui ſit in quaſi poſſeſſione, vt alimẽta ei præſtẽtur.

Reſpondetur 2. quod ſi quis exiſtit in quaſi poſſeſſione filiationis, ſeu quod eſt filius eius à quo petit
alimẽta, & cõſtet de eius paupertate, eo à quo petũ- 966
tur, negante eũ eſſe ſuũ filiũ, interim dum lis ſuper filiatione pendet, negãs eſſe filiũ cogitur illi tradere cõpetentia alimenta, & expẽſas, vnde & ſe ſuſtentare poſſit, & litẽ proſequi, idq; non ſolũ ante ſententiã definitiuã ſuper filiatione, ſed etiã nulla præmiſſa sũmaria cognitione cauſæ, ſcilicet, quod ſit filius; ita Bartol. *in l. ſi neget. ff. de alend. lib.* ex Doct. *ſup. n. 964.* relatis. Lud. Molin. *de prim. d. c. 16. n. 36.* Pontan. *d. c. 3. n. 1. & d. c. 13. n. 5.* Hier. Gabr. *d. conſ. 25. n. 1.* Couarr. *d. c. 6. n. 8.* Sim. de Præt. *dict. dub. 2. n. 16. & 18. iuncto n. 20.* Menoch. *d. q. 35. n. 1. & 4.* Verſ. *porro,* Lancell. *d. lim. 11. n. 27. & 28.* Aſinius *d. §. 32. ampliat. 23.* P. Barb. *in rubr. p. 1. n. 19. ff. ſol. matr.* Surd. *d. tit. 1. q. 110. n. 10. & 13.* Suarez de Paz. *in praxi 3. §. 3. n. 10.* Paſchal. *de patr. pot. d. c. 2. n. 7.* Mareſc. *d. c. 83. n. 16.* Steph. Grat. *d. c. 236. n. 43.* & præter alios Iuriſperitos cõmuniter ab iiſdẽ relatos Rot. Rom. *dec. 21. n. 2. apud Verall.* vbi dicit ad hũc effectũ, vt præſtentur alimenta futura, & non retardẽtur, ſed præſtari debeant, donec cauſa principalis filiationis finiatur, ſufficere quaſi poſſeſſionẽ filiationis per publicã etiã reputationẽ; & ex Theolog. Mol. *de iuſt. d. diſp. 616. n. 15.* verſ. *quando autẽ,* colligitur ex teſtibus in ſequenti reſponſione citatis, & expreſsè ex *l. vlt. §, quod ſi ei, C. de ord. cogn.* vbi decernitur, quod ſi ab eo, qui eſt in quaſi poſſeſſione libertatis bona ſubrepta ſunt ab eo, qui Dominũ ſe eſſe contẽdit, is qui aſſerit ſe Dominum alimẽta, & litis expenſas illi, ſi aliũde nõ habet, ex bonis illis ſubminiſtrare debet. Ratio autem eſt, quia quaſi poſſeſſio filiationis, & libertatis facit nõ leuẽ præsũptionẽ pro actore; vt expreſsè Lud. Molin. & Menoch. *loc. cit.* per text. Clar. *in l. circa, ff. de probat.* Confirmatur, quia vbi quis exiſtit in quaſi poſſeſſione filiationis, filiuſve alicuius habetur, & cõmuniter reputatur, vel à parente ſemel agnitus, habet intentionem fundatam de iure cõmuni ſuper petitione alimẽtorũ, & ideo dũ petit alimẽta, & ſuper hoc litigatur debent præſtari, & etiã expẽſæ pro lite ſuſtinenda, & proſequenda ex eadẽ ratione, ſi aliunde habere non poteſt, ſunt ſubminiſtrandæ, vt etiam colligitur *ex d. §. quod ei,* ibi *ita vt ex iiſdem ſcilicet, bonis ſubreptis,* (ſi aliqua alia facultas eſſe non poterit) *tãtũ litis ſumpt. & alimonia homini ſubminiſtrentur, quantũ moderato Iudicis arbitrio fuerit æſtimatum:* Et per eum textum tradũt Guid. Pap. *q. 561. initio,* Craueta *d. conſ. 164.* & Mareſcot. *d. c. 83. n. 15.* Idẽ ob eaſdẽ rationẽ dicendũ, quando eſt in quaſi poſſeſſione, quòd eſt alius deſcẽdẽs, nẽpè, nepos, aut pronepos, vel pater, aut alius aſcẽdẽs, nẽpè auus, vel frater eius à quo petit alimẽta, ſi eo titulo, ei debeãtur alimẽta, ſcilicet, quia aliundè habere non poſſit; tũc enim negans eſſe nepotẽ, vel patrem, aut Auum, vel fratrẽ, cogitur ei præſtare alimenta, & sũptus litis, etiã nulla pręmiſſa cognitione, an ſit nepos, &c. cũ pro ipſo ſtet magna præſumptio boni iuris: & id etiã

in terminis tradunt vterque Molina *locis ſupra allega'u*. Prædicta confirmantur ex doctrina communiter recepta à me *to.1.mer.v.r.tit.1.§.43.1417.* tradita ſcilicet quod quaſi poſſeſſio filiationis, aut legitimitatis ſufficit, & facit plenam probationem in præparatoriis, ſeu circa ea, quæ in præparatoriis iudiciorū veniunt, vt eſt circa alimenta, litis impenſas, & ſimilem cauſam: quam doctrinam præter Doctores præallegatos tradūt Couar. *de ſponſ.p.2.c.8.§.3.n.6.paulo poſt initium*, Maſcard. *concl.799.n. 29. & 30.* Stephan. Gratian. *allegato c.567.n.23.* Rota Rom. *deciſ. 150.n. .p.1.apud Verallum, & deciſ.444.n.9 p.1.recētiorum*, Farinac. & alij à me *ibid.* allegati; vbi etiam *à n.1337. ad d. n. 1457.* explico plures alios effectus quaſi poſſeſſionis filiationis, & legitimitatis, quādo nam verò quis cenſeatur conſtitutus in quaſi poſſeſſione filiationis, & legitimitatis, quibuſque modis, aut coniecturis probetur filiatio legitima, & illegitima latiſſimè tradidi *d.to.1.mer.var.citate §.43.à n.1393. ad 1586* & præſertim *n.1522.* tradidi doctrinā Rotæ *d.deciſ.21.n.2.apud Verallum ſupra* tactam, quam etiā approbant Doctores communiter, quos ibidem refero, ſcilicet quaſi poſſeſſionem filiationis ſimpliciter, vel filiationis, & legitimitatis induci per publicā vocem, & famam, ſeu cōmunem opinionē, & reputationē populi, vel viciniæ. Dixi autem in reſponſione, & conſtat de eius paupertate: quia ad effectum, vt decernantur à Iudice alimenta, & ſumptus litis, non ſufficit ſola quaſi poſſeſſio filiationis, &c. Sed etiā requiritur paupertas actoris, quæ, ſi de ea nō cōſtet, eſt prius probanda per eundē actorem(vt infra poſt *n. 1031.* probatur, quidquid ſecus ſēſerit Io. Lupi *de illegit.com.2.§ 3.n.66.fine.* Vbi dicit, patri, ſeu alteri coniuncto incumbere onus probandi filiū habere, vnde ſe alere valeat)& interim dum probatur alimenta à reo conuento non ſunt ſubminiſtranda vt præallegati Doctores communiter: quomodo autē ſit probanda, & cenſenda ſit ſufficienter probata ad hunc effectum, diſtinctè explicatur *infrà poſt dictum num.1031.*

967 Dixi etiā ante ſententiā definitiuā ſuper filiatione, quia in hoc caſu in prima inſtātia, & nulla ſequuta ſententia ſuper negotio filiationis pro actore, & petēte alimēta, qui petit tāquā filius, nepos, frater, &c. alimenta, & litis impēſæ actori pauperi à reo diuite debēt ſub miniſtrari iuxta præallegatos Doctores, & alios qui *infrà in ſecundo dubio* allegantur; neque obſtare textū *in l.ſi inſtituta, §.ſi de inofficioſo, ff.de inoffic.teſtam.* in quo vltra quaſi poſſeſſionē filiationis fit mētio de ſētentia, quam prius obtinuit filius ad ſui fauorē, poſtquā mandatū eſt decerni alimenta, explicatur *infrà* poſt reſponſionē ad ſecundum dubiū.

968 Reſpōdetur tertiò, ſi is, qui aſſerit ſe alicuius filiū, vel nepotem, aut pronepotē, aut patrē, aut Auū, aut fratrē non ſit in ea quaſi poſſeſſione filiationis, &c. alicuius, petatque hac de cauſa ab eo alimenta, & reus cōuentus negat eſſe filiū, aut ſuū deſcēdentem, vel patrē, aut aſcendentem, vel fratrem; in hoc caſu antequā eidē filio, aut nepti, &c. pauperi, & qui aliūdē habere nō poteſt, decernantur à Iudice alimenta, & litis expēſæ, priùs requiritur, vt Iudex ſummariè cognoſcat ſuper filiatione, &c. ſcilicet, an ſit talis, qualē ſe aſſerit, & ſi per ſūmariam hāc cognitionē, cōſtiterit eſſe filiū, &c. virtute iſtius ſolius quaſi poſſeſſionis filiationis, &c. ſūmariè probatæ, etiā in prima inſtātia, & ante ſententiā ſuper cauſa principali negās eſſe filiū ſuū, per Iudicē cogi debet, ei qui ſe aſſerit eſſe eius filium, &c. pauperi præſtare alimenta, & litis expenſas, donec in plenario iudicio definiatur cauſa filiationis, &c. ita Gloſſa *in cap. 2. verbo nutriatur, qui filij ſint legitimi*; Gloſſa *in l.1.§ Iulianus.ff de liber.agnoſc. & in l.ſi quis à liberis §.ſi vel parens, verbo decernent. & in l.fin.Cod. de liber.alendis; ibid.* Salic. *n.2.* Barthol. *in d.l.ſi neget, & n. 2.ff.de liber.agnoſc.* Io. Bapt. Ferrar. *in Practica Papienſi, in forma libelli pro legato rei ſingularis, n.110.* ex Doctoribus *ſuprà n.964.* relatis, Corduba *in d. §. ſi vel parēs, n.2. & 35* Hieron. Gabr. *d.conſ.25.n.2.* vterque Molina, Couarruuias, Menochius, P. Barboſa, Pontanus, Lancellottus, Simon de Prætis, Mareſcottus, Rota *locis ſuprà num.precedenti allegatis*, Surd. *d. q.110.n.10. & 13.* Farin. *d.q.52.n 6.* Verſic. *limita*, Stephan. Gratian. *d.c.236.n.43. & d.c.567.n. 23. & 24.* Suarez de Paz *in praxi tom.3.allegato §.3. num. 10.* Paſchal. *d.c.3.n.6. & 8.* Io. Bapt. Lupi *d.§.3.n.61.* Fōtan. *de pactis nupt.to.2.clauſ.6.gloſſ.2.p.4.n.46. & 52.* Molfeſ. *d.q.3.n.13.* & alij Iuriſperiti cōmuniter apud eoſdē, & probat textus *d.§.ſi vel parens*, dū *ibi* dicitur, *quod ſi pater neget filium, vel filius patrem petentē alimenta, vt filio, vel patri decernantur alimenta, oportet ſummatim conſtare eum eſſe filium, vel patrem, & ſi ita conſtiterit, pater filium, & filius patrem alere cogetur, donec in plenario iudicio cauſa filiationis finitur*, intelligitur enim textus iſte iuxta Doctores hoc, & præcedenti numero citatos, quādo nec filius, nec pater exiſtit in quaſi poſſeſſione filiationis, aut paternitatis, tūc enim, vt ei decernantur alimenta, debet præcedere ea ſummaria cognitio, & per eam probata filiatione, ſeu eius quaſi poſſeſſione; Iudex debet cogere patrem alere filium, & è contra lite pendente cum *d §.vel ſi parens concordat l.penult.ff.de his, qui ſui, vel alien.* vbi Vlpian. ita habet, *ſi Iudex nutriri, vel ali oportere pronūtiauerit, dicendum eſt, de veritate quærendū filius ſit an non; neque enim alimentorum cauſa veritati facit præiudiciū.* Intelligitur enim etiam hæc lex, quādo filius non exiſtit in quaſi poſſeſſione filiationis, nam hæc tunc eſt ſummatim per Iudicem cognoſcenda, vt poſtea ſtatim decernat alimenta, vt etiā ponderauit P. Barboſa *loco num.præcedenti citato.* Ratio autē, cur præmiſſa præfata cognitione ſummaria, per quam Iudici cōſtat de filiatione, ſeu eius quaſi poſſeſſione, debet eidē filio actori pauperi decernere alimenta, & litis expēſas, eſt, quia hæc ſummaria cognitio, & quaſi poſſeſſio induit non leuem præſūptionem boni iuris actoris, vt *n. 966.* dictū eſt. Quare in hoc ſūmario iudicio etſi Iudex debet cognoſcere filiū eſſe, nō tamē probata ſic ſūmarim filiatione debet pronūciare filiū eſſe, ſed tantū decernere debere ali interim, dū plenariè cognoſcitur de filiatione, quod decretū propterea nō facit præiudiciū in eadē cauſa filiationis ordinariè, & plenariè agitāda, vt cōſtat *ex l.ſi quis à liberis d §.ſi vel parēs*, ibi *meminiſſe autē oportet, & ſi pronūtiauerit ali oportere, attamē eā rem præiudiciū nō facere veritati, nec enim hoc pronūciatur filiū eſſe, ſed ali debere*, & hoc idē tradunt *ibid.* Barthol. Alberic. & Corduba à Lara *eodem §. ſed ſi parens, n.34. & 35.* Natta *conſ.473.n.2.* Menoch. *d. q.35.fine*, Surd. *tit.1.q.126.n.2.ad 9.* & Paſch. *de patr. poteſt.p.2.d c.2.n.67.* Io Bapt. Lupi *d.§.3.n.61.* cū hoc decretū non procedat ex plena, ſed leuiori, & ſemiplena tantū, ac præſūptiua probatione filiationis, quę ad tale decretū ſufficit, vt mox; etſi negari nō poſſit hāc leuiorē, & præſumptiuam probationem aliquale præiudiciū afferre in diſcuſſione cauſæ principalis, vt explicat latè Surd. *d.q.126.n.10. & duob.ſequ.* & poſt eum Io. Lupi *de illegit.com.2.citato §.3.n.61.* Verſic. *præiudicium.*

Sicut ergo alimentorum decretū modicū præiudiciū affert, ita in hac ſūmaria cognitione non debet plene probari filiatio, ſed ſufficit qualis qualis, & ſemiplena probatio, vt Hieron. Gabr. *d.conſ.25.n.2.* Pōt. *de alim.d.c.3.n.2.* Grat. *d.c.567.d.n.23. & 24.* Fōtanell. *d.num.52.* Surdus *tit.1.quæſt. 112. num. 21. & 22.* & præter Doctores mox allegandos, alij ab eodem Gratiano allegati per doctrinam Bartholi *in l. 3. §. cauſa in fine, Cod. de Carbon. edict.* vbi tradit regulam, quod in cauſis ſummariis debet eſſe ſemiplena, nec maior requiritur. Quare ſufficit quod 969

de

de filiatione conſtet,vel ex fama publica;ita Rota *d. deciſ.21.n.2.p.1.apud Verallum*,Couarr.*d.c.6.n.*8.Ludo.Molina *lib.2.d.c.16.n* 40. Alter Molina *de iuſtitia d.diſp.616.n.*15. Verſic.*quando autem*,Surdus *d. q.* 112.*n.*24.& ad id faciunt tradita à me *to.1.mor.v.r.§.* 43.*n* 1437.*ſuprà n.967.citato*,& Doctores *ibid.*citati: vel conſtet ex vno teſte,ita Bartholus *in extrauaganti ad reprimendum, verbo ſummariè*, Menochius *d. q.*35.*n.*32.Couarruuias, vterque Molina *locis citatis*, & alios allegans Surdus *d.q.*112.*n.*22.*&* 23.eo quod regulare ſit,quod in cauſis ſummariis,& poſſeſſoriis iudiciis ſaltem ſummariſſimis vnus teſtis ſufficienter probet,vt tradiderunt Decius *conſ.16.n.*1. & poſt eum Caſſaneus,Alciatus,Bellonus,Rebuffus, Natta, Rolandus,& plures alij,quos Surdus *d.n.*23. refert, & Fontanella *d. n.* 52. debet autem hic vnicus teſtis eſſe omni exceptione maior iuxta Menochiū *d.n.*32. Molinam *d.verſic quando autem*,Surdum *d.q.*112. *n.* 23.& alios à Menochio,& Surdo allegatos conſtituētes regulam,vt teſtis ſemper debeat eſſe omni exceptione maior,quando à iure admittitur probatio per vnicum teſtem,quam etiam teſtis qualitatem debere articulari,& probari poſt Bartholum *in d.l.*1.*§. ſi negetur.col.fin.ff.quemadm.teſt.am.aper.*tradit Surd.*d.q.*112. *n.*24.eo quia etſi teſtis præſumitur idoneus,vt probaui *tract.de contractu matr.c.5.n.*121.non tamē præſumitur omni exceptione maior,vt latiſſimè probaui *eodem c.5.n.*120.*cum ſequ.*& tradunt magis communiter Doctores à me *ibid.* relati præter alios, quos Surdus *d.q.*112.*n.*24.refert,& ſequitur: notat autem Menochius poſt Rotam *deciſ.*150.*& deciſ.*329.*p.* 2. *apud Verallum*, & Bartholum *in præallegato §. ſi vel parens*,præfatam quaſi poſſeſſionem filiationis cēſeri ſatis probatā,ſi teſtes aſſirmēt talē reputari,& tractari à patre pro filio; de quo latè egi *in to.mor. var. d.§.*43.Demū hanc quaſi poſſeſſionem filiationis,ſeu filiationē ſufficienter probari per famā, vel etiā per iuramentū petentis,ſeu agentis,tradūt Couarr.*d.n.*8. vterque Molina *locis ſuprà allegatis*,& Surd.*d.q.*112. *n.*24.*fine*,qui tamen *n.*26.pro iſta ſūmaria cognitione filiationis,ſeu quaſi poſſeſſionis filiationis ad effectū præſtandi alimenta,& ſumptus litis filio agenti pauperi notat teſtes non poſſe recipi parte non citata,& idem poſt eū tradit Gratian.*d.c.*236.*n.*49.prout in ſimilibus cauſis hæ receptiones parte citata fieri debēt,vt tradūt Menoch.*de adipiſc.poſſeſſ. remed. 6.n.* 18.& alij Iuriſperiti *ibid.*ab eodē Menochio,à Surdo & Gratiano allegati;quoad eundē vero effectū decernēdi alimēta, & litis expenſas ſatis eſt quod Iudici de filiatione, ſeu quaſi poſſeſſione filiationis,& præſūptione boni iuris actoris conſtet ex lectura atteſtationū etiā nondū publicatarū, quibus ſūmariè ſit probatū petentē eſſe filiū,nec eſt neceſſe,vt eædē atteſtationes publicentur,vt poſt alios ex Doctoribus *ſuprà n.*964.relatis,Aſinius *d.§* 32.*ampliat.*9.*n.*2. Cephal.*conſ.*127.*n.*10.Simō de Prætis *d.dub.*2.*n.*17. Fōtanel.*d.n.*52. Surd.*d.q.*112.*n.*27.Farinac.*d.q.*51. *n.*7. & Steph.Grat.*to.* 2. *d.c.*236 *n.*50.*& to.*3.*d.c.*567.*n.* 25.& ratio eſt,quia huiuſmodi atteſtationes teſtiū talē eſſe filiū,vel nepotē,aut patrē,Auū,& fratrem etiā nō publicatæ faciūt nō mediocrē præſumptionē boni iuris actoris,qua ſtāte Iudex eidem actori pauperi debet cōpellere reum præſtare alimenta, & litis expenſas,vt ſupra oſtenſum eſt.

970 Addendū in hac ſummaria cognitione, vt Iudici cōſtet de filiatione,& præſūptione boni iuris actoris pauperis petētis alimēta à patre,vel in bonis paternis(de quo dubio ſequēti) nō dari repulſam teſtiū;cū in Iudicio ſūmario,poſt quod faciendū eſt aliud iudicium plenarium ſuper eadē cauſa, in quo reparari poteſt dānum,ſi quid in ſummario datum eſt,nō admittatur reprobatio teſtiū,vt Roman.*ſing.*383.Curt. *in l.admonendi,n.*68 *ff.de iureiur.*Capyc.*deciſ.*55.*n.*5. Couarr.*pract.c.*17.Verſic.*ſeptimo*, Menoch.*de arbitr. lib.*1.*q.*32.*n.*10.Steph.Gratian.*d.c.*236.*n.*44. & alij à Capycio, & Gratiano allegati:quod tamen limitatur quando repulſatio teſtium colligeretur ex ipſiuſmet ſcripturæ inſpectione; huiuſmodi enim cauſa reprobationis tanquam euidens, & clara in quouis iudicio admitti debet,vt poſt alios Menoch. *d.n.* 10. & Gratian.*d.c.*236.*n.*46.

Cum autē pro filio,& quouis actore petēte alimēta,& litis expēſas ad effectū,vt illi à Iudice decernātur præſtāda durāte lite requiratur non quæcumque præſūptio,ſeu præſūptio non leuis, nec mediocris, ſed magna,& vrgēs boni iuris filij,vel alterius actoris pauperis illa petentis à Reo conuento, vt ſupra dictū eſt;& tradunt Gabriel expreſsè *conſ.*25. *poſt n.* 2.*lib.*1.Menoch.*conſ.*491.*n.*3.*de præſ.lib.*1.*d.q.*35.*n.*6. Rota *deciſ.*524.*n.*3.*apud Ludou.Molinam de primog. lib.*2.*d.c.*16.*n.*36.*fine*,Paſch.*d.c.*3.*n.*8.Surd.*d. q.* 112. *n.*27.Carena *d.reſol.*21.*n.*14.Io.Bapt.Lupi *d.§.*3.*n* 62. Verſic.*qui tamen*,& alij *ſuprà d. n.* 464. *& infrà n.* 1025.relati ne alias ſit in facultate cuiuſque alimenta obtinēdi ad libitum ex frigidiſſima(vt inquit Pontanus) deductione filiationis, vel alterius tituli,& præbeatur occaſio fraudis,& fictionis;ideo Couarr.*pract. d.c.6.n.6.fine*,aduertit Iudicē debere vtriuſque partis, ſeu litigatoris iura,& præſūptiones exactè examinare,& obſeruare,& cognito quod pro ipſo actore extet vrgentior præſūptio boni iuris,quā pro Reo, decernat illi alimenta, & litis impenſas,cognito vero, quod præſūptio vrgeat potius pro Reo,ſeu aduerſario,non debet decernere alimenta,nec litis impenſas, quod dicunt etiā Menoch.*d.q.*35.*n.*6.Paſch.*d.c.*3. *n.* 8.Fontanel.*de pactis nupt.clauſ.6.gloſſ.2.p.4.n.*28. & Surd.*d.q.*112.*n.*27.præſumptiones enim fortiores ex parte vnius litigātis extantes elidunt præſūptiones pro altero litigatore militantes,vt idem Menoch.*cōſ.* 484.& Gabriel *allegato conſ.*25.*n.*6. vbi ait fortiores & pares præſūptiones elidere ſe inuicē. Addit Menoch.*d q.*35.*eodem, n.*6.& Pontano *d. tract.de alim. citato c.*13.*n.*6.præſūptionem hanc boni iuris ad effectū,vt propter eā litigatori pauperi ab altero collitigatore alimenta, & litis expenſas præſtari iubeat Iudex,debere eſſe in eodem met iudicio,de quo agitur,ac proindè ſi ageretur poſſeſſorio iudicio, non ſufficeret præſūptio,quod idem actor foueret ius in petitorio,& loco citato teſtatur ita obſeruaſſe Rotā Romanā *in Beneuentana hæreditatis coram Seraphino de anno* 1568.dū ageretur poſſeſſorio *ex l.fin.Cod.de edicto D.Hadrin.toll.*ac peterentur alimenta per Reū conuentum deducentem aliquam boni iuris præſūptionem quoad petitorium,fuit enim reiectus(inquit Pontanus)ab ea prætenſione cum opus eſſet doceri de bono iure eiuſdem poſſeſſoris, de quo non conſtabat,ſed potius contrarium,& tradita hoc,& præcedentibus numeris obſeruanda ſunt etiam in his, quæ ſequenti dubio,& in aliis traduntur.

Porrò dum durāt ſummaria cognitio præſumptionis boni iuris, & probatio paupertatis litigatoris aſſerentis ſe filium,vel nepotem, aut patrem,vel fratrem eius,à quo petit alimenta,& eo titulo petentis alimenta,& litis expenſas,non debent decerni alimēta neque litis impenſæ,vt *ſuprà* dictum eſt,& omnes Doctores tradunt expreſsè, vel implicitè *num præcedēti* allegati,ſi enim ſola filiationis allegatio,dū quis nō exiſtit in quaſi poſſeſſione filiationis,& pater negat eū filiū,ſufficeret, vt ei ſtatim decernerētur alimēta,aperiretur,(vt *num.præcedēti* dictū eſt)via fraudibus,quilibet enim poſſet,ſe alicuius filiū effingere eique litē mouere,ad hoc vt ea pēdente alimēta haberet;vt benè cōſiderant Barth.*in d.l.ſi negat, n.*2.*ff. de agnoſc.liber.*Dec.*conſ.*66.*n.*1.*vol.*2.Socin.iunior *cōſ.* 8.*vol.*3.Menoch.*d.q.*35.*n.* 2. & alios allegans Paſch. *de patr.poteſt.p.*2.*d.c.*3.*n.*4.*&* 5. 972

Digitized by Google

973 Exiſtente verò filio in quaſi poſſeſſione filiationis, vel probata iã ſũmariè filiatione modo ſupra explicato; etiãſi pater ad illũ excludẽdũ ab alimẽtis, velit probare eũ fuiſſe ingratũ, nihilominus interim filio erunt per patrẽ ſubminiſtranda alimenta, & etiã litis expẽſæ, quia cũ iã conſtet de filiatione, ſuã habet intentionẽ fundatã, vt etiã expreſsè tradũt Aſcan. Clemẽs *in tr. de patr. poteſt. effect.* 16. *n.* 56. & Surd. *d. q.* 110. *n.* 12.

974 Et prædicta in præcedẽtibus duabus reſponſionibus ſecũda, & tertia extendũtur, & procedũt etiam in filio emancipato, in filio legitimato per ſubſequẽs matrimoniũ; vel per reſcriptũ, aut oblationẽ curiæ, in filio naturali, & in ſpurio, & in filio, qui adhuc eſt in vtero; quibus omnibus pater tenetur præſtare alimẽta ac proinde ſi ſint pauperes, & illis petẽtibus alimenta pater negat prætextu, quod nõ ſint ſui filij, vel ingratitudinis, & ſint in quaſi poſſeſſione filiationis; vel per ſũmariam cognitionẽ præmiſſã cõſtet Iudici eos habere non leuẽ præſũptionem boni iuris ad id, quod petunt; eis decernenda ſunt alimenta, & expenſæ litis ex bonis patris vſque ad finem litis: vt late tradunt ex Doctoribus *ſupra n.* 964 relatis, Ludou. Molin. *d. c.* 16. *n.* 31. *& duobus ſequ.* Menoch. *lib.* 1. *d. q.* 35. *n.* 8. *ad* 14. Surd. *d. tit.* 1. *q.* 111. Io. Bapt. Lupi *de illegit. com.* 2. §. 3. *n.* 62. *poſt mediũ*, & Steph. Grat. *d.* *to.* 2. *c.* 236. *n.* 2. *&* 3. de quibus latius *in dubio ſequenti*, vbi etiã, an extendãtur ad filiũ adoptiuũ Hic ſolũ aduerto filio ſpurio pauperi agenti ad alimenta contra patrẽ, vel patris hæredẽ deberi lite pẽdente alimenta, & litis expẽſas, etſi ageret tantũ ex diſpoſitione iuris Canonici *in c. cũ haberet de eo, qui polluit*, ſi ſit in quaſi poſſeſſione filiationis, vel ſũmariè appareat eſſe filiũ, vt tradũt omnes præallegati Doctores; non vero obtenta, quãdo contra hæredẽ patris ageret pro legato alimentorũ ſibi à patre relicto, vt videtur voluiſſe Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis, § ſi vel parens, n.* 63. *ff. de liber. agnoſc.* ſicut etiã cum filio naturali ab hærede patris denegantur alimenta, dũ idẽ filius illa petit ex legis diſpoſitione, alimenta & ſũptus litis debent decerni probata quaſi poſſeſſione, vel filiatione ſemipleno, & ſit pauper, vt iidem Doctores, & Steph. Gratian. *to.* 3. *c.* 567. *n.* 23. & ante eum Hieron. Gabr. *conſ.* 25. *n.* 13.

§. II.

Filius, aut nepos pauper agens contra poſſeſſorem paternæ, vel auitæ hæreditatis ex cauſa inofficioſi, vel ex alia cauſa petens hæreditatem paternam, aut auitam, an lite pendente debeat à Reo conuento habere alimenta, & litis expenſas

975 DVbium ſecundũ an filio, vel nepoti inopi agẽti ad ſucceſſionẽ, ſeu hæreditatẽ paternã, aut auitã ex cauſa inofficioſi teſtamenti, in quo à patre, vel auo fuerit exhæredatus, vel ex alia cauſa contra fratrem, vel patruũ, patri, vel aui hæredẽ, aut contra aliũ eiuſdẽ patris, vel aui hæredẽ, vel aliũ poſſeſſorẽ hæreditatis paternę, vel auitæ lite pẽdente à Reo cõuento pręſtari debeãt alimẽta, & litis expenſæ ipſa lite durãte.

Huius dubij reſolutionẽ affirmatiuã habet textus *in l. ſi inſtituta, §. de inofficioſo, ff. de inofficioſo*, vbi decidit Vlpianus filiũ, vel nepotẽ exhæredatum, & inopẽ ſi in querela inofficioſi in prima inſtantia obtinuerit quamuis ſcriptus hæres appellauerit, alendum eſſe de bonis & aduerſarium alimẽta ei ſubminiſtrare teneri vſque ad finem litis; verba Vlpiani ſunt *ex inofficioſo teſtamento nepos contra patruum ſuum, vel alium ſcriptum hæredẽ pro portione egerat, & obtinuerat, ſed ſcriptus hæres appellauerat; placuit interim propter inopiam pupilli alimenta pro modo facultatum, quæ per inofficioſi teſtamenti accuſationem pro parte ei vindicabantur, decerni, eaque aduerſarium ei ſubminiſtrare neceſſe habere vſque ad finẽ litis*, & per eundẽ textum eandem reſolutionem tradidere Iuriſperiti communiter, *ibi* Gloſſa, Bartholus, Alberius, Angelus, Paulus de Caſtro, & Fulgoſius, item Alciatus *reg.* 3. *præſum.* 4. *n.* 9. Afflict. *deciſ.* 11. Maſuerius *in ſua praxi tit. de poſſeſſorio, n.* 13. & ex Iuriſperitis *ſupra n.* 964. relatis, alios cumulantes Ludou. Molin. *d. c.* 16, *n.* 30. *&* 35. Couarr. *practic. d. c.* 6. *n.* 5. Pont. *de alim. d. c.* 3. *initio, & d. c.* 13. *n.* 1. Simon de Prætis *d. dubit.* 2. *n.* 18. Lancellot. *d. limit.* 11. *n.* 30. Corduba à Lara *in l. ſi quis liberis d. §. ſi vel parens, n.* 42. Guid. Pap. *d. q.* 561. Craueta *d. conſ.* 164. Azinius *d. §.* 32. *ampliat.* 29. Menoch. *de arbitr. caſu* 169. *n.* 13. *& de præſ lib.* 1. *dict. q.* 35. *n.* 1. 4 *& ſequ.* Valaſc. *d. conſult.* 1. *n.* 10. *&* 11. Surd. *d. tit.* 1. *q.* 111. *n.* 10. *& ſequ. & q.* 111. *n.* 1. *& ſequ.* Mareſcot. *var. d. c.* 83. *n.* 13. P. Barboſa *ad d. l.* 1. *p.* 1. *n.* 58. *ff. ſolut. matr.* Io Bapt. Lupi *de illegit. com.* 2. §. 3. *n.* 62. Molfel. *d. p.* 5. *q.* 3. *n.* 13. Steph. Gratian. *d. to.* 2. *c.* 236. *n.* 1. *& ſequ.* Molina *de iuſtit. d. diſp.* 516. *n.* 15. Caluin. *de æquitate lib.* 1. *c.* 72. *n.* 5. *& ſeqq.* & Rota *deciſ.* 1. *tit. de iudiciis in antiquioribus.* Ratio autem huius deciſionis legalis, & communis concluſionis eſt, quia niſi filio, vel nepoti inopi prouideatur de alimentis priuaretur bonis ſuis, cum quidquam non habeat ad illa proſequendũ, & vindicandum, & cogeretur vel fame perire, vel modico recepto iuri ſuo cedere. Additur alia ratio ſcilicet, quia æquius eſt impendia fruſtra fieri, quam ei denegari alimenta, qui aliquo caſu futurus eſt Dominus, *l.* 1. *§. ſed & ſi incertum ſit, ff. de ventre in poſſeſſ. mittendo*, & ſi autem *in d. §. de inofficioſo*, non ſit expreſsè mentio de ſumptibus litis ſubminiſtrandis, ſed tantũ de alimentis, nihilominus vna cum alimentis etiam expẽſas litis eidem filio, vel nepoti pauperi agenti, &c. deberi ab aduerſario ſubminiſtrari, tradunt iidẽ Doctores cõmuniter ex eadem ratione, quia dictæ expenſæ ſunt neceſſariæ, vt poſſit proſequi litem, & vindicare bona, cum aliundè non habeat: Ita expreſsè Guido Papa, Craueta, Couarruuias, Simon de Prætis, Menochius, vterque Molina, Azinius *locis citatis* Mareſcot. *d. c.* 83. *n.* 15. Steph. Gratian. *d. c.* 236. *n.* 32. & Rota *d. deciſ.* 1. *& in cauſa bonorum de Ceulis* 3. *Decembr.* 1584. *coram Clemente VIII.* vt *locis citatis* teſtantur Mareſcottus, & Gratianus.

Et quamuis huiuſmodi alimenta, & litis expenſas 976
eidem filio, aut nepoti agenti, &c. aduerſariũ non cogi poſſe exhibere, niſi poſt ab eo obtentã ſententiam fauorabilẽ in prima inſtantia. Ita Gloſſa, Bartholus, Baldus, Angelus, Caſtrenſ. *in d. §. de inofficioſo*, & plures alij relati à Couarr. *d. c.* 6. *n.* 7. Verſic. *ſecundũ*, Corduba *d. n.* 42. & Surdo *d. tit.* 1. *q.* 112. *n.* 18. per textum *in d. §. de inofficioſo*, qui loquitur in filio, & nepote, qui iã obtinuerat in prima inſtantia, & per textum *in l. qui de inofficioſo. ff. de inoff.* aientem filio exhæredato, qui teſtamentũ accuſat tanquã inofficioſũ, nõ decerni alimenta cogi autẽ, aiunt, præſtare poſt primã ſententiam, licet ab ea fuerit appellatum, vt dicitur *d. §. de inofficioſo*; quia etſi ex appellatione ſuſpenditur effectus ſententiæ, ex tali tamen ſententia oritur præſũptio, aientem habere bonum ius ad bona (vt tradũt Doctores, quos cumulant Couarr. *d. verſicul. ſecundum* & Velaſcus *d. conſultat.* 1. *n.* 9. *initio*, & Rota Rom. *deciſ.* 759. *n.* 2. *p.* 1. *in recent. Farinac.*) & conſequenter ſtatim poſt talem ſententiam actori pauperi decerni debere alimenta, & litis ſumptus deciſum eſſe *in d. §. §. de inofficioſo* Et hanc ſententiam tandem amplexus eſt Velaſcus *d. conſultat.* 1. *num.* 12. *finè*, vbi contra Doctores *numero ſequenti* allegatos ait, quod non auderet exhæredato filio, ſeu nepti, de quo ille textus loquitur, alimenta decernere, additque ſe vidiſſe nunquam in Regno Luſitaniæ in prima inſtantia, antequam vlla ferretur ſententia pro litigante alimenta cuiquam decerni, etiamſi euidenter de paupertate doceret.

Nihilo

Digitized by Google

977 Nihilominus Doctores magis communiter aſſerũt eſſe locũ deciſioni *d.§.de inofficioſo*,& filio,aut nepoti pauperi litigãti,& agenti ad ſucceſſionẽ, ſeu hęreditatẽ patris,vel Aui,vel ad legitimam,de bonis,quæ petit,alimẽta,& litis expenſas debere per Iudicẽ decerni etiã in prima inſtantia,quãuis adhuc non obtinuerit primã ſententiã,ſi aliqua non leuis adſit pręſũptio pro iure ipſius Auctoris,ſeu quod Actor ius habeat ad bona petita.Ita Afflictus *d.deciſ.*11.Hier. Gabriel *d.conſ.*15.*n.*1.Bellam.*deciſ.*88.*fine*.Couarr.*d.c.*6.*n.*6.Ludou.Molina *d.c.*16.*n.*36.Alter Molina *d. diſp.* 616.*n.*15.Cephal.*conſ.*27.*n.*11.*vol.*2.Corduba *in d.§. ſi vel parens,n.*44 Pont.*d.c.*13.*n.*7.Menoch.*d.q.*35.*n.* 4.*&* 5.Simon de Pratis,Guido Papa, Craueta , Azinius,Lancellottus,Mareſcottus *locis ſuprà,n.*975.*citatis*,Surdus *d.q.*112.*n.*18.Fachin.*contr.var.lib.*12.*c.*62. Steph.Gratian.*d.c.*136.*n.*4.*& ſequ.*Giurba *deciſ.* 5. *n.* 29 P.Barboſa *ad d.l.*1.*p.*2.*n.*58.*&* 59.Farin.*in repert. iud.d.q.*52.*n.*7.Paſchal.*de patria poteſt.p.*2.*d.c.*3.*n.* 60. Io.Bapt.Lupi *de illegit.& c.com.*2.§.3.*n.*67.*&* 76.Verſic.*& quoad aliud requiſitũ*,San-Felicius *deciſ.* 289. *n.* 13.*p.* 2.Merend.*contr.iur.to.*1.*lib.*5.*c.*30.*n.*2.Fontanell. *de pactis nupt.clauſ.*6.*gloſ.*1.*p.*4.*n.*26.Caluin.*loco ſuperius allegato* , & præter alios innumeros à præcitatis Doctoribus præſertim Surdo relatos.Rotæ *dict.deciſ.* 1.*de iudiciis in antiquioribus,& in d.cauſa bonorum de Caulis*,& alij plures à Giurba relati;Et ratio eſt,quia eadẽ æquitas,de qua *in d.l.ſi inſtituta*, *allegato* §. *de inofficioſo*,militat tam in prima, quam in ſecunda inſtantia,ſcilicet,ne filius,aut nepos fame pereat , nec ius ſuũ indiſcuſsũ cogatur relinquere , & ſuis bonis priuari ob paupertatem;& Vlpian.*in d.§.de inofficioſis*,motus eſt propter egentis inopiã , vt *ibi* expreſsè legitur.*placuit interim propter inopiam pupilli alimenta pro modo facultatum,&c.*non autem propter primi Iudicis ſententiam,& huic ſententiæ etiã apertè ſuffragatur textus in ſuperiùs *n.*966.*allegata,l.vltima,ff. quod ſi ei,Cod.de ordine cognat.*vbi nulla erat lata ſententia,& ſic prima inſtantia vertebatur,& tamẽ textus ita dicit,*itaut ex iiſdem(ſi aliqua alia facultas eſſe non poterit)tantum litis ſumptus , & alimenta homini ſubminiſtretur , quantum moderato Iudicis arbitrio fuerit æſtimatum* , & Doctores communiter ſentiunt inopiam iunctam cum præſumptione boni iuris eſſe verã,& germanam rationem diſpoſitionis *d.* §. *de inofficioſo*,vt notauit etiam Carema *d.reſol.* 21. & ex tradendis conſtabit.

978 Neque obſtat textus *in d.l.ſi instituta d.§.de inoffic.* in quo fundatur prior ſententia mentionem faciens de ſententia, quam prius obtinuerat filius ad ſui fauorem.Nã primò iuxta Rotam,Surdum,Fachineum, & alios reſpondetur *ibi* factam mentionẽ de ſẽtentia obtenta,quia ita ex facto contigerat , non quia eſſet neceſſè illã ſententiam præceſſiſſe;nam textus non fũdatur in eo , quod ſententia eſſet lata pro filio , ſed propter illius inopiã;ſicut etiã licet textus *ibi* loquatur in nepote,& pupillo,nihilominus quia id fuit ex facti contingentia,textus non limitatur ad nepotem, & ad pupillum,ſed extenditur ad filium,& nepotem non pupillum iuxta Doctores prææallegatos,& quoſcumque deſcendentes à teſtatore; & etiam ad aſcendentes,vt dicitur *infra num.*1001. *&* 1002. Reſpondetur ſecundò(& eſt reſponſio communis à præallegatis Doctoribus tradita)textum illum eſſe intelligẽdum ſecundum ius antiquum, nã iure antiquo filius præſumebatur iuſtè exhæredatus,*l.nam & his* 5.*§.vltimo,ff.de inoffic.& l.liberi,C.eodem* , & ideo ad enervandam præſumptionẽ inſurgentẽ ex exhæredatione paterna oportebat , vt filius exhæredatus haberet pro ſe ſententiam,vt ei alimenta præſtarentur cum ei non competeret Carbonia bonorum poſſeſſio propter exhæredationem *d.l.qui de inofficioſo,ff.de inoffic. teſtam.*At de iure nouo, & hodie , cum exhæredatio præſumatur iniuſta , & hæredi incumbat onus probandi filium iuſtè fuiſſe exhæredatum *l. omnimodo,Cod de inofficioſo teſtamento,&* §.*aliud, quoque capitulum auth.vt cum de appellat.cognoſcitur*;ideo hodie non eſt ampliùs neceſſaria ſententia , ſed etiam pendente prima inſtantia , & antequam feratur prima ſententia pro filio,ei alimenta , & litis expenſæ præſtari debent , ſi habeat non leuem præſumptionẽ iuris pro ſe, vt omnes præallegati Doctores concludunt.

Igitur vt alimenta,& litis expẽſæ in hoc caſu Reus 979 conuentus Actori pauperi exhibere cogatur,& ſi nõ præ requiritur ſententia, quæ in prima inſtãtia fuerit obtẽta,& ab ea appellatum;requiritur tamen præſũptio boni iuris pro actore,non quæcumque,& leuis, ſed magna,& vrgens,quæ ſaltem faciat ſemiplenam probationẽ;vt tradunt omnes Doctores *ſuprà n.*971. *initio* relati;& P.Barboſa *locis ſuprà allegatis.*

§. III.

Vt filio , vel nepoti pauperi agenti contra poſſeſſorem ad hæreditatem paternam , vel Auitam alimenta,& litis expenſæ præſtari debent ,qua ratione conſtare debeat de illius filiatione,aut deſcendentia,atque de bono iure petendi.

Hinc vt filio,vel nepoti pauperi egẽti,ad ſucceſſionẽ,ſeu hæreditatẽ patris,& Aui,vel ad legiti- 980 mã in bonis patris,vel Aui ex bonis hæreditatis paternæ,vel auitæ etiã ante illã ſententiã obtentam, & nulla etiã præmiſſa alia ſũmaria cognitione, decerni à Iudice debeant alimẽta,& litis expenſæ,ſufficit,vt filius,vel nepos iã exiſtat in quaſi poſſeſſione filiationis,vel deſcẽdẽtiæ.Ita omnes Doctores citati *ſuprà n.*966.*&* 977.& alij quos refert,& ſequitur P.Barboſa *ad d.l.*1.*p.*1.*n.*58.*&* 59.vt enim dictũ eſt *ſuprà d.n.* 966.quaſi poſſeſſio filiationis,& deſcendentiæ inducit præſũptionem non leuẽ boni iuris ad bona petita & facit plenam probationẽ circa alimenta,& litis expẽſas;& qui in tali quaſi poſſeſſione filiationis exiſtit, habet intentionẽ fundatã de iure cõmuni ſuper petitione alimentorũ,& bonorũ paternorũ,vel auitorũ. Hoc idem confirmat textus *in d.l.vltima,§.quod ſi ei, C.de ord.cognit.ſuprà eodem num.*adductus,& pro filio paupere agente ad hæreditatẽ paternã ex cauſa inofficioſi apertè ſtat præſumptio ex quaſi poſſeſſione filiationis,quã pater ipſe fatetur,dum eum exhæredem facit,vt notat Menochius *d.q.*35.*n.*5.

Si verò filius,vel nepos pauper petẽs legitimã,vel 981 hæreditatẽ nõ exiſtat in quaſi poſſeſſione filiationis, & deſcẽdẽtiæ,Iudex ſũmatim cognoſcere debebit de filiatione,vel deſcẽdentia,& ſi ei ſaltẽ per ſemiplenã probationẽ conſtiterit,petentẽ eſſe filiũ,aut nepotẽ, ſtatim ei decernere debet alimenta , & litis expenſas ex bonis petitis pręſtãda à Reo cõuento vſque ad finẽ litis;cũ probata ſũmariè filiatione, ſeu deſcẽdentia,ſeu quaſi poſſeſſione filiationis,ſtatim reſultet nõ leuis præſũptio boni iuris.Ita Pont.*d.c.*3.*n.*5.& omnes Doctores *ſuprà n.*968.*&* 977.relati.

Dixi *ſaltem per ſemiplenam probationẽ*,&c.quia etſi 982 antequã Iudex in hoc caſu decernat alimẽta, prærequiratur nõ leuis præſũptio boni iuris actoris pauperis iuxta Doctores cõmuniter *ſuprà n.*971.allegatos; non tamẽ prærequiritur plena probatio filiationis, aut deſcẽdentiæ,ſed ſufficit ſemiplena,vt probatum eſt *ſup.n.*969.& tradũt Doctores *ibid.*citati;ac proindè iuxta *ibid.*tradita,& Doctores *ibid.*citatos,ſufficit quod Iudici cõſtet de filiatione,aut deſcẽdẽtia,eiúſve quaſi poſſeſſione per vnicũ teſtẽ omni exceptione maiorẽ,aut ex fama,vel per iuramentũ agẽris,vt latè explicatum eſt *ſuprà dict.n.*969.ſicut etiam licet teſtes non poſſint recipi nõ citata parte,ſufficit tamẽ quod

Digitized by Google

Iudici de filiatione,& præſumptione boni iuris conſtet ex ſola lectura atteſtationum nondum publicatarum, vt *d.num.*269. oſtenſum eſt. Nec etiam in hac ſummaria cognitione admittitur repulſa teſtium, iuxta tradita, & Doctores *ſupra num.*970. relatos, quomodo etiam Iudex antequam alimenta, & litis expenſas iubeat à Reo præſtari actori pauperi conſiderare debeat præſumptiones pro vtraque parte ſtantes; & an quæ pro actore vel pro Reo exiſtant vrgentiores, dictum eſt *ſupra num.*971. vbi etiam traditum eſt præſumptionem boni iuris actoris debere eſſe in eodem iudicio.

983 Interim vero dum ſummariè cognoſcitur de filiatione, & deſcendentia, & an pro actore paupere adſit præſumptio non leuis boni iuris, alimenta, & litis expenſæ non debentur; ſicut nec debentur durante cognitione ſuper paupertate alimenta, & litis expenſæ pro lite ſuſtinenda, & proſequenda; ſed ſolum poſt plenè probatam paupertatem, vt dictum eſt *ſupra n.*972.

§. IV.

In quibus nam filiis, & deſcendentibus, & an etiam in Patre, & aſcendentibus habeat locum diſpoſitio textus in d. l. ſi inſtituta §. de inofficioſo, ff. de inoff. teſtam. *& doctrina tradita de alimentis, & litis expenſis præſtandis filio pauperi agenti ad hæreditatem Patris.*

984 Porrò diſpoſitio *d. l. ſi inſtituta §. de inofficioſo, ff. de inoff. teſtam.* & doctrina in præcedentibus tradita, quod filio pauperi agenti contra poſſeſſorem ad hæreditatem, & bona paterna, vel legitimam debeant, interim, dum durat lis, à Reo conuento ex bonis Patris exhiberi alimenta, & litis expenſæ, etiam in prima inſtantia, ſi adſit præſumptio boni iuris pro eo, exiſtatvè in quaſi poſſeſſione filiationis, vel filiatione ſummariè probata modo *ſupra* explicato procedit, ſeu extenditur etiam in filio emancipato; nam ſi ſit pauper, & conſtet eum habere non leuem præſumptionem boni iuris pro ſe, debet ex bonis patris conſequi alimenta, & litis expenſas. Ita aliis allegatis ex Doctoribus *ſupra num.*964 relatis. Ludou. Molina *de prim. lib.* 2. *d. cap.* 16. *n.*31. Menochius *de præſumpt. lib.* 1. *de quaſt.* 35. *num.* 8. Surdus *tit.* 1. *q* 111. *num.*3. & Stephanus Gratianus *tom.* 2. *d. cap.* 236. *num.*2. Et ratio eſt, quia hodie quoad ſuccedendum patri, & habenda alimenta nulla eſt differentia inter filium emancipatum, & exiſtentem in poteſtate, *§. nullam vero, in Auth. de hæredibus ab inteſtato venientibus*; & ratio ſuperius *num.*975. adducta militat æquè in filio emancipato, ac in exiſtente in poteſtate, ſi ſit inops. Limitatur autem à Surdo *d.q.*111. *num.*6. & à Gratiano *d. num.*1. hæc extenſio vt habeat locum in filio emancipato ſolum in caſibus, in quibus eſt par conditio filij emancipati, & exiſtentis in poteſtate; ac proinde aiunt non habere locum in nepote emancipato, quia quoad eum non ſit hodie ſublata differentia ſecundum Cynum *in l. qui ſe patris num.* 6. *v. nec obſtat: ſi dicatur hodie, Cod. vnde liberi*, & alios à Surdo allegatos: neque etiam in filio emancipato, qui agit aduerſus teſtamentum patris, eo quod emancipatus non ſit eiuſdem iuris quoad immutandum teſtamentum, cuius eſt filius in poteſtate ſecundum Gloſſam magnam *in princ. in Auth. ex cauſa, Cod. de liber. præter.* Alexandrum *in l. emancipati numer.* 11. *Cod. de collat.* & Iaſonem *ibid. numer.*30.

985 Item eadem diſpoſitio,& doctrina procedit etiam in filio legitimato per ſubſequens matrimonium, vt poſt alios Molina *d. cap.* 16. *num.*32. Menochius *d. q.*35.*num.*10. Surdus *d.q.*111. *num.* 9. & Gratianus *dicto num.*3. Ratio eſt, quia legitimatus per ſubſequens matrimonium nil differt à legitimis conceptis iam contracto legitimo matrimonio, & dicitur verè, & propriè legitimus, *cap. tanta, qui filij ſint legitimi; & l. cum quis, Cod. de natur. liber.*

Item eandem diſpoſitionem, & doctrinam procedere in legitimato per reſcriptum, vel oblationem curiæ, tradunt Menochius *d.q.*35. *num.* 12. Surdus *d.q.*111.*num.*11. *& tribus ſequ.* & Gratianus *d. cap.* 236. *num.* 3. eo quia is filius ſic legitimatus dicatur propriè, & verè legitimus quo ad ſucceſſionem, & alimenta; & etiam debeat hæres inſtitui, & ſicut legitimus, & dicat Patris teſtamentum inofficioſum nullum, eique debeatur legitima, vt aliis relatis tradit Surdus, ac proinde etiam in eo paupere, dum agit contra teſtamentum patris, in quo præteritus fuit, militat ratio ad obtinenda alimenta pendente lite, quæ induxit ad decernendum filio verè legitimo & naturali. 986

Item eadem diſpoſitio, & doctrina procedit in filio, qui eſt in vtero matris, cuius nomine petuntur alimenta, cui interim decernenda erunt alimenta, licet ignoretur an maſculus ſit, an fœmina, atque ita ſit inſtitutus, vel exhæredatus. Ita Molina *d. cap.*16. *num.*33. Menochius *d.q.*35. *num.*14. Surdus *d.q.*111 *num.*15. *&* 16. & Gratianus *d.cap.*236.*dict. numer.* 3. & alij apud eoſdem; ratio eſt, tum quia ſemper matri prægnanti debentur alimenta ventris nomine *l.*1.*& l. curator. ff. de ventre in poſſeſſ. mittendo.* Tum quia melius eſt facere ſuperflua impendia, quàm ei negare alimenta, qui aliquo caſu futurus eſt, ſeu poteſt eſſe hæres, vel Dominus *d. l.* 1. *§. ſed & ſi incertum.* 987

Quamuis verò præfatam diſpoſitionem *d. §. de inofficioſo*, & doctrinam *ſupra* traditam Rebuffus *in comm. ad conſtit. Galliæ tom.*1. *tit. de ſent. prouiſion. artic.* 1. *Gloſſa* 2. *num.*17. Duennas *reg.*365. *limit.*5. Simon de Prætis *de interpr. vlt. vol. lib.* 5. *interp.*2. *dub.*2. *n.* 24. & Menochius *d.q.*35. *num.*24. tradunt non habere locum in filio adoptiuo paupere agente ad hæreditatem adoptantis, cui aiunt non eſſe decernenda alimenta, nec litis expenſas, cuius rei duplex affertur ratio, vna quod appellatione filiorum in hac materia non veniant adoptiui *cap. in præſentia de probat. & l. fidei commiſſum de legat.* 3. Altera quod pater ipſe adoptiuus non teneatur alere ipſum filium adoptiuum, vt ſcripſerunt Doctores *ſupra cap.*5. *num.*146. relati. 988

Nihilominus probabilius exiſtimo contrarium,& etiam in filio adoptiuo paupere agente ad hæreditatem patris adoptantis, ſi pro eo adſit præſumptio boni iuris modo *ſupra* explicato procedere præfatam diſpoſitionem, ac doctrinam, eique decernenda eſſe alimenta, & litis expenſas, quod expreſsè aſſerunt Surdus *tit.* 1.*q.*114. & Ioan. Lupi *de illegitimis, &c. com.* 2. *§.*3. *num.*63. Ratio eſt, tum quia adoptiui filij æquiparantur legitimis, & naturalibus, vt latè Tiraquellus *in l. ſi vnquam v. ſuſceperis liberos n.* 19. *&* 20.& faciunt tradita *ſupra cap.*5.*num.*142. tum quia pater adoptiuus tenetur alere filium adoptiuum iuxta Doctores *ſupra d. num.*142. relatos, & tradita *ibidem, & numeris ſequ.* tum demum quia cuilibet pauperi agenti ad bona magni valoris, quæ prætendat, ſi habeat pro ſe non leuem præſumptionem boni iuris, alimenta, & litis expenſæ (vt *infra* latè probatur) ex fructibus illorum bonorum debentur alimenta, & litis expenſæ; quare multò magis illa conſequi debet adoptiuus filius propter maius vinculum eius cum patre adoptante, quam cum extraneo. 989

Citra

Digitized by Google

1000 Citra autem omne dubium eſt, diſpoſitionem textus *in d. l. ſi inſtituta, §. de inoffecioſo*, & doctrinam traditam *à num. 975. ad 983.* habere locum non ſolum in filio, & nepote, ſed etiam in filia, & nepte inope agente ad hæreditatem patris, vel Aui ad legitimamvè, ſeu dotem ſibi debitam ex bonis patris, vel aui, id, quod etiam poſt Duennam *reg. 365. ampliat. 12.* notarunt Surdus *d. tit. 1. q. 111. numer. 19.* & Gratianus *d. cap. 236. n. 2.* Hodie enim ſublata eſt differentia ſexus quoad ſucceſſionem *d. §. nullum verò in Auth. de hæredibus ab inteſt. venient. & l. maximum vitium, Cod. de liber. præteritis*; & militat in fœmina ratio, quæ in maſculo, idque etiamſi filia, vel neptis iam nupta ageret ad dotem, cui non eſſent adminiſtranda alimenta à marito, ſed à poſſidentibus dotem, de quo *infra poſt num. 1107.*

1001 Rurſus quamuis diſpoſitio *d. l. ſi inſtituta §. de inoffecioſo teſtamento, ff. de inoffic. teſtam.* loquatur expreſsè tantum in nepote, & à fortiori in filio exhæredato; nihilominus citra controuerſiam Doctores aiunt eandem diſpoſitionem extendi, & procedere etiam quoad pronepotes, & alios quoſuis deſcendentes à teſtatore. Ita Rebuffus *in 1. tom. ad leges Galliæ tract. de ſententia prouiſ. art. 1.* Gloſſa 2. *col. 1.* Duennas *reg. 365. Ampliat. 5.* Couar. *pract. 99. allegato cap. 6. n. 6. initio.* Ludouicus Molina *de prim. lib. 2. cap. 16. allegato num. 34.* Valaſcus *allegata conſultat. 1 num. 11.* Ioan. Baptiſta Lupi *de illegitimis* &c. *com. 2. §. 3. num. 62. verſic. ex quibus.* Molina *de iuſtitia tom. 3. diſp. 616. num. 15.* & alij à Duenna relati. Nam etiam in his deſcendentibus à teſtatore militat eadem ratio, quæ in filiis, & nepotibus, eiſque non minori iure debetur legitima, quam filiis. Quare & his pauperibus agentibus ad ſucceſſionem, ſeu hæreditatem aſcendentium prouidendum eſt de alimentis, & litis ſumptibus etiam in prima inſtantia.

1002 Eandem diſpoſitionem extendi quoque ad patrem, atque ad alios aſcendentes tradunt Rebuffus, Couarruuias, Valaſcus, & Molina Theologus *locis numero præcedenti citatis.* Ioann. Baptiſta Lupi *loco citato.* & etiam *num. 683.* Duennas *dicta reg. 365. amp. 6.* Menochius *præſump. lib. primi, dicta quæſt. 35. num. 16.* & Surdus *de alimentis tit. 1. q. 111. num. 26.* Nam non minus quam liberis debetur hæreditas, ſeu legitima parentibus *l. nam etſi parentibus ff. de inoffic. can. præd. 16. quæſt. 1. l. ſcripto hærede in fine,* vbi Gloſſa *ff. vnde liber.* Vbi pater ſuccedit filio in ſolatium amiſſi filij; ideóque ſi pater litigat cum filio ſuo, vel ab alio petit ſucceſſionem, ſeu hæreditatem filij, debet illi fieri prouiſio de alimentis, & ſumptibus litis, ſi ſit pauper, & pro eo ſtet præſumptio boni iuris.

1003 Procedunt autem prædicta etiam pendente tempore dato hæredi ad deliberandum; eo enim tempore, etiam ſi mora ſit lis ab aliquo ex deſcendentibus, vel aſcendentibus teſtatoris ſuper alimentis, vel ſuper ſucceſſione, & ſit pauper, habeatque pro ſe præſumptionem boni iuris, ali debet de hæreditate, ne deliberationis delatione fame pereat; vt *in l. filius, ff. de iure deliber.* & impediatur proſequi ius ſuum. Ita Duennas *d. reg. 365. ampliat. 2.*

1004 Prædictis addenda ſequentia, nempe quod dicta diſpoſitio *l. ſi inſtituta §. de inoffecioſo, ff. de inofficioſo,* Procedit etiam in fratribus, & ſororibus egentibus à fratre primogenito petentibus alimenta, vitæ militiam, legitimas, & dotes, quæ iure primogenituræ eis præſtari debent, quibus lite durante prouideri debet, etiam in prima inſtantia, de alimentis, & litis expenſis. Ita Ludouicus Molina *d. cap. 16. n. 35.* Menochius *d. q. 35. num. 17.* Afflictus *deciſ. 11.* Vrſillus *ad deciſ. 10. n. 4.* Surdus *d. tit. 1. q. 116. num. 3.* Paſchalis *de patr. poteſt. p. 2. dicto cap. 3. n. 68.*

1005 Procedit pariter eadem diſpoſitio *d. §. de inofficioſo* in fratre, & ſorore, vel patruo agenti contra fratrem &c. ad alimenta, legitimam, vel dotem à Patre ſibi relicta, cui proinde ſi ſit pauper, & habeat pro ſe præſumptionem boni iuris durante lite, debet fieri prouiſio de alimentis, & ſumptibus litis, etiam in prima inſtantia, cum etiam in hoc caſu militet eadem ratio. Ita Afflictus *conſ. 449.* Molina, Menochius *locis ſupra numer. 1001. citatis.* Afflictus *d. deciſ. 11.* Vrſillus *ad d. deciſ. 10. Afflicti n. 3.* Simon de Prætis *de interp. vlt. vol. lib. 5. interpr. 2. dubit. 2. n. 18.* Surdus *tit. 1. q. 116. num. 3. & q. 117. n. 3.* Mareſcottus *var. lib. 2. cap. 83. numer. 13.* Ioan. Lupi *de illegitimis com. 2. §. 3. num. 69.* Paſchalis *de patr. poteſt. p. 2. c. 3. numer 69. & 70.* & colligitur etiam ex Couarruuia *allegato cap. 6. num. 6.* dum poſt Rebuffum *loco ſupra num. 1001. citato*, ait diuerſum eſſe in fratre agente pro hæreditate fratris; de qua *infra.* Et huiuſmodi prouiſio debet fieri etiam ſorori nuptæ ad dotem agenti, licet maritus ſit diues, quia in hoc caſu alimenta debentur, ratione dotis relictæ in teſtamento, quam cum non acceperit, adhuc maritus non eſt cogendus vxorem alere, ſed de fructibus dotis prætenſæ ali debet, de quo *infra poſt n. 1107.*

1006 Vlterius procedit etiam in fratre contra fratrem ad portionem hæreditatis paternæ, vel auitæ ſibi debitæ agente actione familiæ erciſcundæ, vel communi diuidundo; huic enim pauperi, & habenti pro ſe præſumptionem boni iuris durante iudicio etiam in prima inſtantia frater bona, ſeu hæreditatem patris poſſidens cogi debet præſtare alimenta, & litis expenſas; cum etiam in hoc caſu locum habeat æquitatis ratio, de qua *ſupra.* Ita Rebuffus *d. Gloſſ. 2. ſupra num. 1001. citata, num. 10.* Duennas *d. reg. 365. ampliat. 5.* & Surdus *d. q. 117. num. 2.* An verò idem ſit dicendum ſi frater communi diuidundo agat contra fratrem ad portionem bonorum communium non hæreditatis paternæ, ſed ex ſocietatis contractu, vel alio modo, putà emptione, legato, donatione &c. conſtabit ex dicendis infra; affirmare videtur Surdus *d. num. 2.* dum abſolutè ait quod, ſi frater agat contra fratrem familiæ erciſcundæ, vel communi diuidundo, interim prouideri ſibi debeat de alimentis.

1007 Procedit quoque in filio ſpurio, vel naturali tum contra hæredem patris pro alimentis agenti ex iuris diſpoſitione, vt *ſupra num. 974.* tum agenti pro legato alimentorum ſibi à patre relictorum, ali enim debet pendente lite, ſi aliundè non habeat; cum enim in his filiis locum habeat ratio æquitatis, quæ in aliis legitimis. Ita Rebuffus *d. Gloſſa 2. n. 30.* Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis, §. ſi vel parens num. 63. ff. de agnoſc. liber.* Menochius *d. q. 35. num. 13.* Ludou. Molina *dicto cap. 16. numer. 32.* & Surdus *d. tit. 1. q. 115. num. 2.* qui *n. 3. & 4.* ait procedere etiam, quando filius naturalis poterit vel inſtitutionem de ſe factam, vel alia legata relicta à Patre in caſibus, in quibus poteſt eum inſtituere, vel ei relinquere; hoc enim caſu eſſet alendus durante lite eo modo, quo aleretur legitimus; nec diſcordant alij Doctores modo allegati, dum aſſerunt naturalem debere ali, dum agit pro legato alimentorum ſibi à patre relicto; idem ſi filius naturalis ageret ad portionem bonorum paternorum ſibi delatam ab inteſtato in caſibus, in quibus vocatur ad patris inteſtati ſucceſſionem iuxta iam tradita *ſupra*, dum ageretur de alimentis debitis filijs illegitimis naturalibus; pendente enim huiuſmodi lite deberet ei fieri prouiſio de alimentis, ſicut fieri debet filio legitimo petenti ab inteſtato patris hæreditatem, cum ſit æqua ratio, & ita expreſsè Surdus *d. q. 10. n. 5.*

1008 Cum verò pater condens teſtamentum filio naturali nihil relinquere teneatur, nec de eo in teſtamento

mento facere mentionem, & eo facto habeatur pro extraneo *l. fin. Cod. de natur. liber.* & notatum eſt *ſupra, n. 168. & n. 174.* & ſic ſi pater nullis etiam extantibus filiis legitimis extraneo inſtituto illum omninò prætereat, non poteſt teſtamentum rumpere tamquam præteritus; vt *citato n. 168.* dixi & tradunt Doctores *ibidem* citati; ſi filius naturalis impugnaret tale teſtamentum, in quo nullis extantibus filiis à patre eſt præteritus, illi non deberentur alimenta, nec litis expenſæ, vt Doctoribus allegatis tradidi *ſupra dicto num. 174.* & vltra eos Hieronym. Gabriel *conſ. 25. num. 10. p. 1.* quia haberet contra ſe præſumptionem ex teſtamento inſurgentem, & calumnioſam litem, ſeu cauſam ageret.

1009 Aduertendum tamen, quod etſi filius naturalis ex cauſa præteritionis non poteſt rumpere teſtamentum patris, poteſt tamen contra teſtamentum opponere inualiditatem ex alia cauſa, ac proinde ſi agens ad inualiditatem teſtamenti allegaret talia, quæ apparenter teſtamentum deſtruerent, tunc interim fore illi decernenda alimenta cenſet Surdus, *d. q. 115. num. 9.* ob eam rationem; quòd præſumptio validitatis teſtamenti dormit, & obſcuratur, quando contra illud allegantur talia, quæ apparenter concludunt; cum inſtrumentum non faciat rem liquidam, quando opponitur aliquid, vt Imola, Iaſon, Ruinus, Herman. *in l. 1. ff. de operis nou. nunt.* & alij, quos refert, & ſequitur Surdus *d. q. 115. n. 10.* Aduertit autem idem Surdus *n. 11.* quod Iudex debet occulate procedere, ne fortè per calumniam actor excipiat contra inſtrumentum teſtamenti, committique iudicis arbitrio cognitionem, an interueniat calumnia; & ea ceſſante danda eſſe alimenta.

§. V.

An fratri, & conſanguineo agenti ad hæreditatem fratris, vel alterius conſanguinei, & cuicumque iudicio vniuerſali agenti pro tota hæreditate, vel maiori eius parte, cuilibetque litiganti ſuper bonis, quæ prætendit communia vel ad ſe pertinere, ab aduerſario debeant ſubminiſtrari alimenta, & litis expenſæ, ſi ſit pauper, & habeat pro ſe præſumptionem boni iuris.

DVbium tertium, an diſpoſitio *d. l. ſi inſtituta de inofficioſo, ff. de inofficioſo teſtamento,* extendatur ad fratres, & ſorores, & alios conſanguineos ex linea tranſuerſali agentes ad hæreditatem fratris, vel ſororis, aut alterius conſanguinei; ita quod ſi ſint pauperes aliunde non habentes, & habeant non leuem præſumptionem boni iuris, de qua ſaltem per ſummariam cognitionem iudici in initio litis conſtet per ſemiplenam probationem, eis durante lite ſuper petitione hæreditatis debeant etiam in prima inſtantia decerni alimenta, & litis expenſæ, exhibendæ ab Aduerſario hæreditatem poſſidente; idque ſiue petant hæreditatem ex cauſa inteſtati, ſiue ex teſtamento, & in vniuerſum, an extendatur ad quemcumque litigantem pauperem petentem vniuerſam hæreditatem, vel maiorem eius partem habentem boni iuris præſumptionem.

1010 Prima ſententia loquens expreſsè de alimentis negat decernenda eſſe alimenta iuxta dictum textum *in §. de inofficioſo,* cum agitur ad hæreditatem fratris, vel conſobrini ex cauſæ inteſtati. Affirmat verò extendi ad fratres, & alios conſanguineos tranſuerſæ lineæ, & etiam ad extraneos, & quoſcumque ſucceſſores, eiſque decernenda alimenta, ſi ex teſtamento non raſo, nec cancellato agant. Ita Rebuffus *in com. ad ll. regias tit. de ſent. prouiſ. art. 1. Gloſſa 2.* Duennas *d. reg. 365. fine.* Et Menochius *de præſ. d. q. 35. num. 17.* Prima pars negatiua huius ſententiæ innititur fundamentis, quæ numero ſequenti adducuntur pro ſecunda ſententia. Alteram verò partem affirmatiuam, quam Couarruuias *d. cap. 6. num. 5.* ait habere æquitatem *in d. §. de inofficioſo,* à Iureconſulto conſideratam probant *ex lege vlt. Cod. de edicto D. Hadrian. toll.*

Secunda ſententia abſolutè negat diſpoſitionem 1011 Iuriſconſulti in *d. l. ſi inſtituta, ff. de inofficioſo,* quoad alimentorum prouiſionem extendi ad fratrem, vel ſororem, aut alium conſanguineum petentem hæreditatem fratris, vel ſororis, aut alterius conſanguinei, & multominus ad extraneum, etiam ſi petat hæreditatem defuncti ex teſtamento non raſo, nec cancellato; etiamſi ſit pauper & cum paupertate concurrat præſumptio aliqua non leuis boni iuris. Ita Boetius *deciſ. 324. num. 4.* (quàm ſequi videtur Simon de Prætis *de interpr. vlt. vol. lib. 5. interpret. 2. dub. 2. num. 27.*) Valaſcus *conſult. 1. n. 11.* & Anton. Merenda *var. tom. 1. lib. 5. cap. 18.* Hanc eandem ſententiam tenent. Pet. Ant. Anguiſ. *conſ. 4. n. 1. lib. 3.* & Lancellottus *de attent. p. 2. cap. 4. dicta limit. 11. num. 31.* quatenus dicunt textum *in d. §. de inofficioſo* procedere tantum in iis agentibus, ſeu litigantibus pauperibus, qui ex iuris diſpoſitione alendi ſunt ex bonis, ad quæ agunt fundamentum præter textum *in l. Imperatores. ff. de tutela, & rationibus detrahendis,* (de quo *infra*) eſt primo, quia in collateralibus & multo magis in extraneis ceſſat ratio, quæ in deſcendentibus, & aſcendentibus verſatur, quibus ex præcepto legis portio legitima debetur non autem debetur collateralibus. Ita Valaſcus. Secundo, (& eſt ratio Merendæ, & fortaſſe fuit fundamentum Petr. Ant. Auiſ. & Lancellot.) quia Iuriſconſultus *in d. §. de inofficioſo* ad *ibi* decernenda alimenta pupillo nepote exhæredato agenti ad hæreditatem aui contra hæredem ſcriptum motus fit ratione fundata in vinculo ſanguinis, & ex eo oriente charitate naturali ex qua deſcendit obligatio alendi filios & deſcendentes, quæ tranſit etiam ad hæredes (vt *ſuprà* latè oſtenſum eſt) quam rationem ſeu obligationem ex charitate naturali & vinculo ſanguinis deſcendentem ſemper præ oculis habere debet Iudex, cum agitur de alimentorum prætenſione vt *l. ſi quis à liberis §. vtrum ff. de liberis agnoſcen.* Hæc enim charitas, ſeu æquitas naturalis non patitur (inquit Merenda *d. cap. 18. fine*), vt nepos impubes, quem iniuſtè exhæredatum fuiſſe prima ſententia declarauit, miſeram præ inopia vitam ducat, fameve pereat aliis paternam hæreditatem ex teſtamento, quod breui reſcindendum veluti inofficioſum ſperet, poſſidentibus, cum nimis datum ſit hæreditatem patris extraneis lautè alimenta ſubminiſtrare, filio autem impuberi vitæ ſuſtendandæ neceſſaria negare. Aliud fundamentum idem Merenda *d. c. 18. num. 6. & tribus ſeqq.* affert quod hic omitto, quia *infrà dubio ſequenti* examinabitur.

Tertia ſententia nunc temporis communis & 1012 tenenda, quæque ſeruatur in praxi aſſerit diſpoſitionem Vlpiani *in d. §. de inofficioſo* decernendis de alimentis & litis ſumptibus filio, & nepoti exhæredato agenti ad hæreditatem patris vel aui contra hæredem ſcriptum ob pupilli inopiam, & boni iuris præſumptionem ex quaſi poſſeſſione filiationis, & deſcendentiæ, ſeu ex filiatione, ſeu deſcendentia ſummariè ſemiplenè probata extendi non ſolum ad alios deſcendentes & ad aſcendentes lineæ rectæ; ſed etiam ad fratrem, ſororem, & alium quemcunque conſanguineum collateralem petentem hæreditatem fratris, vel alterius conſanguinei; ſiue ab inteſtato,

Digitized by Google

inteſtato, ſiue ex teſtamento, & etiam ad quemque extraneum, qui iudicio vniuerſali agat ad vniuerſam hæreditatem, vel eius maiorem partem, ita vt ſic agenti ſeu litiganti debeant etiam in prima inſtantia à iudice decerni alimenta, & litis expenſæ durante lite ab aduerſario bona petita poſſidente, ſi idem actor ſit pauper; & pro eo ſtet boni iuris præſumptio non leuis, ita Guido Papa *q.561* (Crauetta *conſ.164.num.11.* Cephalus *cons.127.n.10.* Aſinius *in in praxi, §.32.cap.2. ampliat. 29.* Simon de Prætis *d.dub.2.num.29.* Pontanus *de alimentis cap.13. n.1.* Aretinus *in cap. ſi quis teſtamentum n. 14. de teſtibus, ibidem* Felinus *num 9.* Boſſius *in praxi tit.de alimentis num 2.* Ioſeph. Ludou. *decis. Panor. 46. n.5.* Giurba *d.decis.5. num.31.* Surdus *de alim.tit.1.q.117. num.119. & 120.* Stephanus Gratianus *discept.fori. tom.1.cap.55. n.49.* Paſchalis *de patria poteſtate p.2. cap.3. num.83.88. & 85.* Camill. Borrellus *in ſumma decis.p.2. tit.39.num.321.& 322.* Catena *reſolut.21.* Rota Romana *apud Veralium decis. 20.p.1.decis.8. apud Creſcentium de iudiciis, decis.189. num.1. apud Ludouiſium, & ibidem* Oliuerius Beltraminus *in annotat. v. 7. initio, decis.15.n. 1. apud Buratum* (& *ibi* Ferentillus *in annot. lib.1.decis.707.n.1.* (& *ibidem* Ferentillus *littera A,*) *decis.749. p.2. Recentiorum Farinacij*, & alibi ſæpe, vt refert Ferentillus *in annotat. ad d. decis. 15.* His accedunt, alij Doctores generaliter aſſerentes actori pauperi litiganti ſuper bonis, quæ prætendit eſſe communia, vel ad ſe pertinere habenti aliquam pro ſuo iure præſumptionem, eſſe ab aduerſario miniſtrandas litis expenſas, ita præter Aretinum *vbi ſupra* Hoſtienſis *in tit. de accuſationibus* §. 1. Speculator. *tit. de inquiſit.ff.vlt. verſ. porrò*, Alciat. *de præſ. reg. 3. præſumption. 9. num.9.* in ſpecie etiam Surdus *d.quæſt. 109.* Ioan. Lupi *de illegit. com.2. §.3. num. 73.* Paſchalis *d.num. 84.* & alij à Surdo *d.q.120.n.1.* relati, & eſſe communem Doctorum ſententiam teſtatur Couarruuias *d. cap.6. n.6.* illamque quoad litis expenſas tamquam veram approbat. Qui etiam ſtatim addit, & quoad alimenta maximam habere æquitatem, quod Vlpianus *in d. §.de inofficioſo*, tradidit non tantum in filiis & nepotibus, ſed in fratribus aliiſque ſucceſſoribus non ſolum ex teſtamento non raſo nec cancellato, ſed etiam ab inteſtato, quoties ex aduerſo non negatur bona illa, quæ petuntur vſque ad mortem fuiſſe à defuncto poſſeſſa, vel eorum dominium habuiſſe illum, donec mortem obierit, & præterea ſubſit non leuis præſumptio pro iure agentis, & ibidem teſtatur ſe in Granatenſi Prætorio vidiſſe ita obſeruatum, & decreta alimenta actori, qui fratris inteſtati poſtulabat hæreditatem. Ita etiam pluries in curia ſui parlamenti Gratianopolitani ſe vidiſſe fieri & obſeruari, & actori pauperi litiganti contra poſſeſſorem de ſua hæreditate vel omnibus bonis non habenti vnde litigaret fuiſſe decreta alimenta & litis ſumptus quæ ab aduerſario ei præſentarentur.

1013 Hanc ſententiam probant præallegati Doctores tum per textum *in l.1. §.ſed etſi incertum ff. de ventre in poſſeſſ. mitten.* tum per textum *in l.finali §.quod ſi ei ibi, ita ex iiſdem, ſi aliqua facultas eſſe non poterit tantum litis ſumptus & alimonia hominis* &c. *Cod. de ordin. cognit.* tum ex *d. l.ſi inſtituta allegato §. de inofficioſo ff.de inofficioſo*. Ego hic omiſſis duobus aliis textibus de quibus dubio ſequent. probo ſolum ex diſpoſitione Iuriſconſulti *in d. §.de inofficioſo, de decernendis alimentis* (ſub quibus & litis expenſæ comprehenſæ fuerunt iuxta omnes interpretes, & cæteros Iuriſperitos) filio ſeu nepoti exhæredato agenti ad hæreditatem contra hæredem ſcriptum ibi enim Iuriſconſultus non eſt motus ea ratione, quod deſcendentibus debeantur legitima, & hæreditas, fratri vero non ita debetur hæreditas fratris, ſicut filio hæreditas patris; aut quod filio debeatur paterna hæreditas; neque etiam ea ratione proximitatis, & vinculi ſanguinis charitatiſq; naturalis ex eodem vinculo ſanguinis deſcendentis, ſed ob inopiam nepotis coniunctam cum præſumptione iuſtitiæ ſeu boni iuris, ne ſcilicet fame periret, & ob inopiam qua laborabat, cogeretur derelinquere, & amittere ius ſuum, vt Iuriſconſulti cōmuniter conſiderarunt & intelligunt; & oſtenditur, quia quod hæreditas patris ſit magis debita filio, quàm fraterna fratri, procedit inſpecto naturali vinculo, non quia fortior ſit actio, quæ filio datur, quam quæ fratri, quia inter actiones nihil magis eſt vel minus; & tam fratri quàm filio ad hæreditatem delatam eadem competit actio petitionis hæreditatis quorum bonorum, vel rei vindicatione, vt notauit Surdus *d. q.117.num.1.* Quare ſi ob illam rationem Iuriſconſultus voluit debere prouideri filio litiganti de alimentis, & litis expenſis, ita etiam iuxta eundem Iuriſconſultum prouidendum eſt fratri vel alij abinteſtato vel ex teſtamento ſuccedenti. Item Iuriſconſultus *in d. §.de inofficioſo* conſiderat ſolùm inopiam, & ſententiam antea latam, ex qua reſultabat præſumptio boni iuris actoris, ob haſque cauſas dicit alimenta deberi non vero propter rationem, ſeu obligationem ſeu charitatem naturalem ex proximitate & ipſo vinculo ſanguinis deſcendentem; quia ratio hæc naturalis ſufficeret, non fuiſſet opus mentionem facere de ſententia, cum non minus alendus ſit filius de iure ante ſententiam, quam poſt. Igitur cum ratio, ex qua Iuriſconſultus *in d. §. de inofficioſo*, deduxit ſuam deciſionem prouiſionis alimentorum, & expenſarum litis, ſit generalis, nempe paupertas, ſeu inopia actoris coniuncta cum præſumptione boni iuris eiuſdem actoris, ob quam alias ex impoſſibilitate litigandi ius illius deperiiſſet, quæ conuenit cuique conſanguineo & eam cuique litiganti pro hæreditate vel bonis, quæ prætendit ad ſe pertinere, qui ſit inops, eiuſque paupertati accedat præſumptio iuſtitiæ, ſeu quod ius faueat, ad eum debet extendi diſpoſitio *d. §.ſi de inofficioſo* de prouiſione alimentorum, & expenſarum litis, ne præ inopia cogatur ius ſuum deſerere ob impoſſibilitatem litigandi. Nam lex extenditur ad limites rationis *l. regula ff. fin.* vbi Bartholus & Baldus *ff.de iuris, & facti ignorantia, l.2. § ſi mater ff.ad Trebell. l. nomen debitoris ff. fin. ff. de leg. 3.* & Doctores *num. præcedenti* allegati in hac ſpecie. Quare ferè omnes præallegati Doctores, & præſertim Rota *præallegatis deciſionibus, & decis.416. & 1090. apud Seraphinum*, vt actori ad bona, quæ prætendit ad ſe pertinere, debeant decerni alimenta & litis expenſæ, ſolum conſiderant paupertatem eiuſdem, & præſumptionem boni iuris; his enim duobus probatatis (ita vt non ſufficiat vnum ſine altero, ſed ambo debeant concernere) ſemper dixit Rota actori prouidendum de alimentis, & expenſis litis: idemque dixere alij Doctores num. præcedenti allegati, ſaltem quando actor litigat de vniuerſa hæreditate, vel de eius maiori parte iudicio vniuerſali; prout magis conſtat ex traditis dubio ſequenti: etſi autem nonnulli ex Doctoribus num. præcedent. allegatis expreſsè loquantur de expenſis litis, vt Hoſtienſis, Aretinus, Speculator Alciatus & nonnulli alii præſertim ex relatis à Surdo *d. q.120. num.1.* nihilominus intelligendi ſunt etiam de alimentis, quæ ſunt fauorabiliora quàm litis expenſæ, & ſine quibus (cum actor habens pro ſe præſumptionem iuſtitiæ ſeu boni iuris ad bona, quæ petit, illis etiam eget aliunde non habens) non poſſet litigare, iuſque ſuum proſequi, ſed cogeretur ob alimentorum defectum deſiſtere à proſecutione: Quare cum iidem Doctores velint actori pauperi, etiam extraneo habenti

Digitized by Google

benti pro ſe boni iuris præſumptionem debere prouideri de expenſis litis, ne ius eius depereat; ita ob eandem rationem ſentire prouidendum illi de alimentis; ſicut ob eandem rationem licet textus *in d. §. de inofficioſo*, expreſsè loquetur tantum de alimentis, Doctores tamen communiter intelligunt etiam de litis expenſis. Ex quibus infertur diſpoſitionem *d. §. de inofficioſo* & doctrinam ſupra traditam habere locum in fratre paupere, qui ageret ad legitimam ſibi debitam in bonis fratris ob turpem perſonam ab eo inſtitutam eſſe diſpoſitionem *l. fratres, Cod. de inofficioſo teſtamento*, & notarunt etiam Ioan. Lupi *d. com. 1. §. 4. num. 69. fine* & Surdus *d. q. 117. num. 3.* Cum in hoc caſu eadem omnino videat ratio, quæ in filio petente legitimam. Ex dictis quoque manet ſatisfactum fundamentis pro ſecunda ſententia *ſupra num.* 1011. adductis: Nonnullis vero aliis fundamentis, quibus eadem ſententia ab illius auctoribus confirmatur, ſatisfit dubio ſequent. igitur pro maiori confirmatione huius tertiæ concluſionis, & eorum, quæ in eius explicatione tradita ſunt, ſit

§. VI.

An lite pendente cuicunque litiganti pauperi agenti ad bona, quæ prætendit ad ſe pertinere, & ea nunquam poſſedit, habenti præſumptionem boni iuris, ſubminiſtrari debeant alimenta, & litis expenſæ.

1014 Dubium quartum, vtrum cuicunque pauperi litiganti agenti etiam ad bona, quæ nunquam poſſedit, habenti pro ſe præſumptionem boni iuris ad bona quæ petit, debeant pendente lite ab aduerſario bona poſſidenti, ſi diues ſit, ſubminiſtrari alimenta, & litis ſumptus.

Negant Boerius *loco ſupra n.* 1011. *citato, & deciſ.* 303. *num.* 4. Corduba à Lara *in l. ſi quis a liberis §. ſi vel parens num. 49. & 50. ff. de agnoſc. lib.*.. Menochius *de arbitrariis caſu 169. num.* 12. (vbi etiam quoad expenſas litis addit dato quod vera eſſet oppoſita ſententia, quæ infrà approbatur, non fore litis impenſas præſtandas arbitrio iudicis ſed & in dies fiant, de qua re *infra n.* 1059. & 1060.) Valaſcus *d. conſult. 1. num. 6. & 9.* & Merenda *cont. iuris lib. 5. allegato cap.* 28. allegatur etiam pro hac ſententia Couarruuias *practicar. cap. 6. num.* 5. qui tamen in fine contrariam ſententiam affirmatiuam amplectitur, & ſeruandam fore ait, cogendumque. Reum diuitem dare actori pauperi litis expenſas, vbi perpenſo ſtatu litis, & cauſæ conſtaret aliqua non leuis præſumptio pro iure actoris pauperis. Idem autem Couarruuias *d. num.* 5. fatetur ſe nunquam vidiſſe in praxi ſeruatum & ſimiliter Boërius & Menochius teſtantur ſe non vidiſſe iuxta eandem iudicatum. Igitur

1015 Primo probatur hæc ſententia per textum *in l. Imperatores ff. de tutela, & rationibus diſtrahendis*, vbi Vlpianus refert, Quod Imperatores Seuerus, & Antoninus reſcripſerunt non habere rationem litigantem, qui in ſumptum litis pecuniam ſibi miniſtrari à Reo poſtulabat, verba Vlpiani ſunt, *Cum hoc ipſum quæretur, an aliquid ſibi à tutoribus, vel curatoribus debeatur; non habet rationem poſtulatio tua volentis in ſumptum litis ab his ſibi pecuniam miniſtrari.* Ex quo textu Baldus *ibidem* & aliam conſtituerunt regulam, quod Reus etiam diues nõ tenetur alimenta, ac litis ſumptus exhibere actori licet egeno; & ſic per eum textum paupertatem actoris extra caſum expreſſam *in d. l. ſi inſtituta §. de inofficioſo ff. de inofficioſo*, non ſufficere, vt cogatur Reus actori pauperi agenti ad bona, quæ non poſſedit, quibuſque non fuit ſpoliatus, præſtare alimenta, & litis ſumptus, concludunt præfati Doctores.

Secundo probatur, eo quod oppoſita ſententia 1016
affirmatiua, nec ciuili, nec naturali ratione iuuetur: Nam lex vltima *§. quod ſi ei Cod. de ordine cognitionum*, vbi ei qui exiſtebat in quaſi poſſeſſione libertatis agenti contra Dominum, qui volebat illum in ſeruitutem vindicare, & ei bona obtulerat, & non habenti alias facultates decernantur alimẽta, & litis ſumptus, Ibi *tantum litis ſumptus & alimoniæ homini ſubminiſtretur, quantum moderato iudicis arbitrio fuerit æſtimatum*, quæ pro ſententia affirmatiua allegatur non iuuat eandem ſententiam affirmatiuam, quia (inquiunt Valaſcus & Corduba, & Menochius poſt Couarruuiam *dicto numer.* 5. & alios ab eodem Couarruuia, Corduba, & Valaſco relatos) loquitur in caſu ſpeciali, in quo is qui erat in quaſi poſſeſſione libertatis vindicabat à Domino in ſeruitutem qui ab eo bona obtulerat, & cum non poſſet Domino fideiuſſorem (ſi lite pendente ab eo acciperet) dare de bonis ibi reſtituendis ſi ſeruus iudicaretur iubentur bona ſequeſtrari, & ex illis alimenta & litis expenſas pendente lite exhiberi. Quare textus loquitur in actore ſpoliato bonis ſuis, & ſic conſtat *in caſu d. textus* dari expenſas litis, & alimenta litigatori pauperi ex bonis, quæ ei oblata fuerunt, & quæ præſumebant ipſius eſſe propria, quæ ipſe item poſſidebat quibuſque auctoritate priuata fuerat ſpoliatus; ſecus autem in actore paupere petente bona, quę numquam poſſedit, & in quo non militant ea quæ proponuntur *in d. l. fin.*

Senſus etiam *in d. l. ſi inſtituta §. de inofficioſo ff. de* 1017
inofficioſo non fulcire eandem ſententiam affirmatiuam probant Valaſcus, & Merenda per tradita *ſupra n.* 1012.

Eandem ſententiam affirmatiuam etiam nullum 1018
habere fundamentum *in l. 1. §. ſed etſi incertum ff. de ventre in poſſeſſ. mit.* (quæ petitur pro eadem allegata) vbi dicitur, *melius eſſe diſpendia inutilia facere, quam denegare alimenta ei* (vnde fame pereat) *qui aliquo caſu futurus eſt bonorum Dominus conetur probare* Merenda *d. cap.* 28. quia illud dictum, inquit, accipiendum non eſt de eo, qui litem de cuius aduentu dubitatur, ſuper dominio bonorum aliquorum mouit, ſed de eo, quod certum eſt, aliquo caſu adueniente Dominum bonorum futurum eſſe; cum textus *ibi* tractet de poſthumo præterito, qui aliquo caſu futurus eſſet ſuus hæres; eo enim caſu adueniente abſque controuerſia dominus bonorum futurus erat poſthumus, eo quod tunc temporis clari iuris erat teſtamentum ob præteritionem ſui hæredis penitùs perire *l. 1. ff. de lib. & poſth. & inſtit. de exhered. lib. in princ.* Quare ſubdit Merenda ex eo textu non poteſt argumentum colligi præſenti quæſtioni ad concludendam affirmatiuam ſententiam, cum hic agatur de controuerſia ſuper hæreditate, vel aliis bonis mota, de cuius euentu dubitari poteſt, quando longè melior ſit conditio eius quem certum eſt aliquo caſu futurum eſſe rei petitæ dominum, quam ſit eius, de quo dubitari poteſt, an vnquam huiuſmodi dominium habiturus ſit. Addit ad maiorem confirmationem diuerſitatis caſus Merenda, quod alimenta, quæ ventri dantur, modico tempore durare, ea verò quæ pendente lite decernuntur diu durare poſſint.

Quod verò etiam nulla adſit ratio naturalis pro- 1019
bans ſententiam huic negatiuæ oppoſitam, conatur oſtendere idem Merenda, quia ſi aliqua eſt, maximè illa; ne propter inopiam actor pauper non poſſit proſequi in iudicio ius ſuum ob defectum ſumptuum, qui ad litigandum requiruntur ſed hanc rationem non iuuare oſtendit Merenda, quia pauperi aditus ad ius dicentem non præcluditur, ſed tanta inopia eum ad iudicium venire nõ ſinit, vel cœptam litem proſequi,

Digitized by Google

proſequi, nec iuſtitia oſtenditur, tum quia poteſt abſque alterius, ſeu aduerſarij culpa incidiſſe in huiuſmodi inopiam, tum quia etiam ſua culpa. Quapropter vt iuſtitia, æquitaſque offendatur cum propter inopiam non poteſt quis iura ſua experiri, neceſſe eſt (vt ait Merenda) vt culpa vel dolo alicuius in hanc ipſe inciderit, iacturam. Ac proindè niſi conſtiterit dolo vel culpa alterius actorem inopia laborare, non poſſumus affirmare, iniquum eſſe eum cogi præ inopia iura ſua indiſcuſſa relinquere; & cũ culpa ſuos teneat auctores, non permittitur eam allegare aduerſus illas, qui culpæ ſunt expertes; ex quibus idem Merenda concludit, nobis non licere affirmare, poſſe per iudicem alimenta decerni actori pauperi ſuper hæreditate quæſtionem mouenti, niſi poſſeſſoris, aut eius, cuius hæres eſt, culpa inops factus fuerit, & pariter nõ licere etiã hoc admittere, niſi priùs de culpa per confeſſionem partis, aut per rem iudicatam conſtiterit: nam actore plene intentionem ſuam non probante reus abſoluitur *l. qui accuſare Cod. de edendo*, ea ergo ratio deducta ex inopia actoris non eſt idonea, & ſufficiens, vt indiſtinctè alimenta, & litis expenſæ decernantur actori pauperi petenti in iudicio hæreditatem, vel bona à ſe numquam poſſeſſa, quæ dicit ad ſe pertinere.

1020 Extenditur hæc ſententia negatiua, etiam ſi cum paupertate actoris concurrat ſententia in eius fauorem lata in prima ſententia, à qua fuerit appellatum, nam etiam in hoc caſu præſumptionem iuſtitiæ in late reſultantem ex eadem ſententia non ſufficere, vt alimenta, & litis expenſæ debeant decerni à reo appellante ſubminiſtranda ſcribunt Corduba *d. §. ſi vel parens num.* 50. & Valaſcus *d. conſult.* 1. *num.* 9. & probant, tum quia extra caſum *d. l.* 1. *inſtituta, §. de inoffic. teſtam.* non reperitur lex, quæ grauet ita reos illoſque cogat, vt lata ſententia litis expenſas, aut alimenta contra ſe miniſtrent actoribus, & pauperibus, cum id ſit valde durum, vt *l. nimis graue, Cod. de teſtibus, & l. fin. Cod. de edendo*; non poſſumus autem ſine lege ab aliis contrariis iuris regulis recedere *l. illam, Cod. de collectis*, tum quia præſumptio illa, quæ oritur ex ſententia tollitur, vel ſuſpenditur pendente appellatione ſicut per eandem appellationem ſententia tollitur, ſeu extinguitur *l. fratri §. 1. ff. de iis, qui notantur infam. leg.* 1. *ff. ad Turpill.* vel ſaltem ſuſpenditur *cap. paſtoralis, §. præterea de offic. deleg.* & Doctores à Valaſco, & Corduba *locis citat.* & à Couarruuia *pract. cap.* 23. *numero* 1. relati: Et ſic extincta, vel ſuſpenſa, & impedita non producit aliquem effectum, qui lege non exprimatur. Hæc illa præſumptio (ſubdit Valaſcus) vlterius ſe extendit, quam ad ſequeſtram propter dilapidationem, vt *l. Imperatore, §. vlt. ff. de appellat. & cap.* 1. *de ſequeſtratione poſſeſſionum.* Quare idem Valaſcus monet, vt in ſimili caſu actor pauper adeat principem, qui tanquam viua lex poteſt præſumptionibus, quæ ſibi ſufficientes videbuntur; & pro habita informatione iudicum alimẽta ad litis ſumptus decernere, vt aliquando impetratum ſe vidiſſe teſtatur.

1021 Prædictis tamen non obſtantibus affirmandum eſt, cuicumque actori pauperi litiganti, & agenti etiam ad bona, quæ antea non poſſedit, habenti pro ſe præſumptionem boni iuris non leuem ex fructibus bonorum petitorum decerni debere alimenta, & litis expenſas exhibenda ab aduerſario illa bona poſſidente, & diuite; ita Guido, Papa, Crauera, Pontanus, Aretinus, Felinus, Simon de Prætis, Speculator, Alciatus, Hoſtienſis, Cephalus, Boſſius, Ioſeph Lud. Bouellus, Paſchalis, Gratianus, Carepna *locis ſupra num.* 1012 *allegatis*, Couarruuias *practic. d. cap.* 6. *numer.* 5. *fine*, Menochius *de præſ.* 66. 2. *præſ.* 67. *numer.* 41. Aſinius *d. §.* 32. *cap.* 2. *ampliat.* 30. Paſchalis *de patr. pot. p.* 2. *dict. cap.* 3. *num.* 85. Surdus *de alim. tit.* 1. *q.* 120. *n.* 7. *ad* 10. Ioann. Baptiſt. Lupi *de illegitim. part.* 2. *§.* 3. *num.* 75. Rota Romana *in præalleg. deciſionib. apud Verallum, Creſcentium, Ludouicum, Burattum, & deciſ.* 749. *p.* 2. *recent*: Farinacij *ſupra d. num.* 1012. *adductis, & deciſ.* 426. *&* 1090. *apud Seraphinum* in quibus deciſionibus, & in aliis ſæpiſſime, & ſemper reſoluit litiganti pauperi vna cum paupertate habenti boni iuris præſumptionem deberi litis ſumptus, & etiam alimenta iuxta contingentiam caſuum ex bonis, ſuper quibus lis mota eſt, & collitigans ſit diues, & non egeat fructibus illorum bonorum ad ſe ſuſtentandum, & ſuſtinendam litem: hanc eandem ſententiam affirmatiuam ſequuti ſunt Oliuetius Beltraminius in *annotatione ad d. dec.* 189. *Ludouiſij num.* 7. *initio*; & Ferentillus *in annot. ad dict. deciſ.* 15. *&* 307. *Buratti.* Fontanella *de pactis nupt. tom.* 2. *clauſ.* 6. *Gloſſa* 2. *p.* 4. *num.* 73. Neuizanus *lib.* 6. *Sylu. num* 32. & plures alij ab eodem Neuizano & ab aliis, præſertim Surdo, relati, & Gloſſa *in cap. ex parte*, verbo *expen'a de accuſationibus*, & ita videtur ſentire etiam Corduba à Lara *dict. §. ſi vel parens num.* 42. licet *num.* 49. dicat, id non colligi *ex dict. l. fin. Cod. de ordine cognitionum*, & pluries iuxta hanc ſententiam affirmatiuam fuiſſe iudicatum teſtatur Guido Papa *loco ſupra numero* 1012. *citato.*

Probatur hæc ſententia affirmatiua ex traditis *ſupra num.* 1013. nempè ex textu *in dict. l. ſi inſtituta, §. de inofficioſo, ff. de inoffic. teſtam.* Quo textu præcipuè innitũtur præallegati Doctores, & præſertim Rota, 1022
quia ratio deciſionis illius, quod nepoti exhæredato agenti ad hæreditatem paternam decerni deberent alimenta, & litis expenſæ nulla alia fuit, quam paupertas illius, & præſumptio boni iuris, quæ ſtabat pro nepote, ob quam rationem voluit Iuriſconſultus in illa ſpecie alimenta, & litis ſumptus debere ab hærede ſcripto ſubminiſtrari actori; ne aliquid ius illius deperiret, cum ob defectum expenſarum, & alimentorum illi eſſet impoſſibile illud proſequi: ex eadem ratione emanauit etiam deciſio Imper. Conſtantini *d. l. fin. §. quod ſi ei, Cod. de ordine cognit.* non vero ex eo quod ab eo, qui in ſeruitutem vindicabatur, bona fuiſſent à Domino ablata, fuerint ve ſequeſtrata: & deciſio vtrobique fuit fundata in maxima æquitate naturali ſuadente non debere omnino deſtitui eum, qui habet pro ſe præſũptionem, quod teneat bonum ius, dum petit aliqua, quæ ad ſe pertinere putat, nec habet vnde ſe alat, & poſſit ius ſuum experiri, litem vè ſuſtinere, eo enim caſu bona poſſunt dici quodãmodo ſua ſaltem in ſpe probabili, ex illa præſumptione boni iuris actoris pauperis ad dicta bona, & melius eſt aliquando facere impendia ſuperflua, quam denegare alimẽta, & ſimiliter litis ſumptus ei, qui aliquo caſu (vt verificatur etiam in quocumque paupere, qui tenet bonum ius ad bona, quæ petit) futurus eſt Dominus *d. l.* 1. *§. ſed etſi incertum, ff. de vent. in poſſ. mitt.* Cum igitur præfata ratio ſit vniuerſalis cuique litigatori pauperi, de quo conſtat eum habere pręſũptionem non leuem boni iuris ad bona petita, conuenit, illaque comprehendit, etiam ſi bona illa antea numquam poſſederit: quia eadem ſubeſt ratio, quando bona non fuere oblata egenti ſi conſtet de bono illius iure præſumptiuè, & non refert, quod numquam ea poſſederit, quia præſens ſtatus attenditur, non qui aliàs fuit; Ideò *in dict. §. de inofficioſo* decernũtur alimenta licet non agatur de bonis oblatis, *& in cap. ex parte de accuſat.* Regulari accuſanti Abbatem decernuntur expenſæ litis ex bonis Monaſterij non habito reſpectu, an bona fuerint aliàs ſua *& d. l.* 1. *§. ſedieſi incertum, ff. de vent. in poſſeſſ.*

mitt.

Digitized by Google

mitt.cōſideratur,id quod contingere poſſet, ideo dicitur melius eſſe inutilia facere impendia quam alimenta illi negare , qui aliquo caſu futurus eſt Dominus,ex quo textu poteſt confirmari hæc ſententia affirmatiua. Nec obſtat illud Merendæ,quod *ibi* agatur de eo,qui aliquo caſu adueniente certò erat futurus ſuus hæres,in præſenti verò ſpecie de eo,cuius litis euentus bonus eſt dubius:nam ſufficit, vt caſus ille eſſet dubius , vt currat ſimilitudo;licet ergo ibi caſus ille eſſet incertus ; nihilominus decernitur ei, qui in ventre erat,non deneganda alimenta ob præfatam rationem *ibidem* allatam , ita & in præſenti ſpecie actori pauperi habenti præſumptionem boni iuris non erant deneganda alimenta cum aliquo caſu(ſcilicet ſuccedente victoria contra aduerſarium) ſit futurus Dominus.Itaque etſi ſola paupertas actoris non ſufficiat , vt ei decernātur alimenta & litis ſumptus , ne alioqui ſub prætextu paupertatis inſtituantur lites iniuſtæ,nec etiam ſola præſumptio boni iuris ad eundem effectum ſit ſufficiēs, vt præallegati Doctores omnes , præſertim Rota aſſerunt , tamen vbi illa duo ſequantur paupertas,&præſumptio non leuis boni iuris & ſimul concurrūt,cuiq;litigāti agēti ad bona quæ prætendit ad ſe pertinere decerni,& ſubminiſtrari debent litis ſumptus , & alimenta ob præfatam rationem,vt omnes præallegati Doctores affirmant , & Rota Romana tenet , & ſemper illis duobus concurrentibus reſoluit,& in praxi obſeruatur,& quamuis plures ex præallegatis Doctoribus loquantur expreſsè tantum de ſubminiſtrandis litis expenſis,& aliqui expreſsè tantum de alimentis;nihilominus eadem eſt ratio vtriuſque ſimul , ſcilicet expenſarū litis & alimentorum, quia nihil prodeſt actori habere , vnde litem ſuſtineat, ſi non habeat vnde ſe alat,& è contra;& textus *in d. l. fin.§.quod ſi et,C.d.de ordine cognitionum in d §.de inofficioſo,& in d. l. 1.§. ſed etſi incertum* , ex quibus deducunt hanc affirmatiuam vniuerſalem non ſolum de ſumptibus litis,ſed etiam de alimentis loquuntur. Quare prædictæ affirmatiuæ non obſtat regula illa *d.l.Imperatores,ff.de tutela,& ration.diſtrah.* ea enim intelligitur quando adeſt ſola paupertas litigatoris,vel ſola præſumptio boni iuris , ſecus quando actor eſt pauper, & habet non leuem præſumptionem boni iuris;tūc enim ab ea regula receditur , vt ſæpius dixit Rota Romana,& notarunt cæteri Doctores præallegati, & alij apud eoſdem , & Cephalus *d.conſ.*127. *fine*, expreſsè reſpondit textum *in d.l.Imperatores* nō obſtare huic affirmatiuæ,cum non loquatur de actore inope,nec in euētum,quo præſumptio ſit pro actore;ſed imo in caſu, in quo præſumptio erat contra actorem ipſum,cum tutores rectè præſumantur adminiſtraſſe iuxta *l.merito,ff. pro ſocio cum ſimil.* Non eſt obſtant adducta pro negatiua ſententia *ſuprà num.*1016.1017.& 1018. quibus in præcedentibus hoc numero iam ſatisfactum eſt. Non item obſtant tradita *ſupra num.*1019.ex Merenda;nam vt dixi, vt decernantur alimenta actori pauperi habenti pro ſe non leuem præſumptionem boni iuris,conſideratur, & attenditur ſtatus præſens:ac proinde ſiue effectus ſit pauper abſque ſua culpa,ſiue ex culpa alterius,ſiue propria culpa(ſaltē nō ordinata ad id,vt mouendo litem ab aduerſario haberet alimenta & litis ſūptus)illi ſuccurrendum eſt,& prouidendum de alimētis,ne ob inopiam ius eius depereat,vt probant tradita,& eſt de mente Doctorum,qui pro hac eadem affirmatiua ſupra allegati ſunt,qui abſolutè,& nulla facta diſtinctione,ſeu mentione,an actor pauper laborat paupertate abſque ſua culpa,vel culpa alterius vel ſui ipſius,ſolum requirunt , vt cum paupertate concurrat præſumptio boni iuris.

1023 Præfatam ſententiam affirmatiuam quamuis nōnulli ex præallegatis Doctoribus poſt Ioannem Lupum *in cap.per veſtras,§.39.ampliatione* 18.*num.*3.declarent procedere ſolum quando actor pauper habēs pro ſe præſumptionem boni iuris ageret ad vniuerſitatem bonorum, teſtamve hæreditatem,aut maiorē partem,non verò ſi ageret ad res particulares,certaue bona,aut perſonali actione experiretur , pro aliquo ſuo credito,ſeu ageret ad particularem pecuniæ quantitatem,ibi Surdus *d.quæſt.*120.*num.*14 Steph. Gratian.*d.cap.*55.*ff. num.* 50. Ioannes Baptiſta Lupi *de illegitimis,&c.d.§.*3.*num.*75.*fine* , Ferentillus *ad dicta deciſ.*15.*Buratti n.*8.& Farinacius *in reper.iud. quæſt.*52.*num.* 14. & videntur voluiſſe etiam Guido Papa,Cephalus *locis ſupra num.*1012.*relatis*,cum loquantur , de actore paupere qui agat de vniuerſa hæreditate,omnibus ve bonis,vel maiori eorum parte.

Nihilominus præfatam diſtinctionem expreſsè reprobāt aſſerentes etiam actori pauperi , pro quo ſtat præſumptio boni iuris, decerni debere alimenta & litis expenſas,non ſolum ſi agat ad vniuerſitatem bonorum,ſed etiam ſi agat ad res particulares , certaque bona, vel ad certam pecuniæ quantitatem, Rota *d.deciſ.*749.*num.*5.*p.*2. *recentiorum Farinacij*, Oliuerius, Beltramin. *in annotat ad allegatam deciſ.* 189.*Ludouiſij* , *num.* 7.*initio*,Ferentillus *in annotat. ad d.deciſ.*707 *B...* *n.*6.retractas quod dixerat *in annot.ad d. deciſ.*15 Fontanella *loco ſupra num.*1021 *citato*,Carena *relatione ſupra n.* 1012. *allegata* , & Gouarruuias , Borellus,Boſſius *locis ſupra num.*1012. *citatis*,Afinius,Simon de Prætis , & Paſchalis *locis ſupra num.*1021.*relatis*, quatenus abſolutè aſſerunt pauperi habenti præſumptionem boni iuris litiganti cū diuite decernēda eſſe alimenta, & litis expēſas exhibēdas à diuite.Ratio enim,ſeu cauſa,obquā præſtātur iſta alimenta,& ſumptus litis nō videtur conſiſtere in eo,quod agatur magis ad vnam rem, quàm ad aliam,,ſed ne is,de cuius boni iuris præſumptione conſtat,cogatur ob impotentiā litem deſerere, & abſtinere à proſequendo ſuo iure, vt *ſupra* probatū eſt,& tradunt Doctores *num.*1012.& 1021.relati,& alij communiter , & confirmat Rota ex allegato *cap. ex parte* , & *cap. olim de accuſat.*vbi dantur alimenta ei,qui ſine dubio non agit ad vniuerſitatem bonorum. Addit Rota *d. num.* 5. Lupum , qui pro altera ſententia allegatur *d.§.*39. non diſtinguere an agatur ad vniuerſa , vel ad particularia bona , ſed an adſit,vel non adſit præſumptio boni iuris, quod ait petere *ex allegato num.* 3. vbi ſæpè inculcat præſumptionem boni iuris textus etiam *in d. l.ſi inſtituta,§.de inofficioſo*,etſi ponit caſum,in quo agebatur de vniuerſitate bonorum,non tamen (vt notat eadem Rota)loquitur limitate , nec pro ratione deciſionis conſiderat hanc circunſtantiam,quod ageretur ad vniuerſitatem bonorum, ſed tantum inopiam actoris,ibi *vbi placuit propter inopiam pupilli*,quam etiam inopiam ponderat Conſtantinus *in d.l.fin.Cod. de ordine cognitionum* , & S. Pontifex *in d. cap. ex parte & cap.olim.*& iuxta hanc ſententiam Senatum Cathaloniæ ſemper conſueuiſſe largiri alimenta etiā his,qui de rebus particularibus agunt,teſtatur Fontanella *d.num.*73. 1024

§. VII.

Ad effectum decernendi alimenta,& litis expenſas pendente lite actori pauperi qualis præſumptio boni iuris requiratur & ſufficiat & an ſententia talem præſumptionem faciat, licet ab ea ſit appellatum.

IGitur vt cuicumque litigatori agenti tam ad vniuerſitatem bonorum , quam ad rem particularem 1025
decer

Digitized by Google

decerni poſſint, & debeant alimenta & litis expenſæ ab aduerſario præſtanda hæc duo ſimul requiruntur; & ſufficiunt iuxta omnes Doctores *ſupra num.969 975.1012.1021.& num. præcedent.* relatos, ſtatim præſumptio boni iuris, & paupertas, ſeu inopia actoris, qui aliundè nec alimenta, nec litis ſumptus habere poſſit; vbi enim actor, quicunque ille ſit, foret diues, ceſſat æquitas, propterquam decernuntur alimenta, & litis ſumptus, & ceſſat ratio illa, ne ob inopiam deſerat proſequutionem rerum ſuarum, & cedat iuri modico accepto; & inopia conſideratur *in d.§.de inofficioſo* ibi *propter inopiam pupilli*, ita quod propter paupertatem tamquam ob cauſam facta eſt prouiſio, & ſine ea facta non fuiſſet; ceſſante autem cauſa impulſiua ceſſat diſpoſitio, & poſt alios Surdus *tit.1.p.112.num.32* Nec obſtat ſi dicatur alimenta & litis ſumptus in præſenti ſpecie non dari ex ſola miſeratione, ſed tanquam de bonis propriis illius, cui decernuntur, ac proinde videri præſtanda etiam habenti aliunde, nam reſpondetur, non dici verè decerni de ſuis bonis ſed de iis, quæ aliquo caſu poſſunt eſſe ſua, vt latiùs explicat Surdus *d.q.112.num.33.* & poſt eum Stephanus Gratianus *tom.2.c.216.n.31.*

1026 Porrò præſumptio boni iuris debet eſſe non leuis, vt tradunt Doctores, & Rota *ſupra numer.971.* relati, Couarruuias *pract. citato cap.6.n.5. verſic. idem ipſe profiteor* Valaſcus *d. conſult.1.num.12.* Fontanella *de pact. nupt. clauſ.6. Gloſſa 2. p.4.num.27.* Oliuerius Beltraminus *addit. ad deciſ 189. Ludouiſij n.7. verſic. Præſumptio boni iuris*, & Merenda *controu. iur. tom.1. lib.5.c.40 n.1. fine.*

1027 Huiuſmodi autem præſumptio boni iuris ſufficiens ad decernendum alimenta, & litis expenſas cuicunque pauperi litigatori etiam agenti ad res particulares reſultare ex ſententia in prima Inſtantia obtenta, licet fuerit ob ea appellatum, (quidquid ſecus ſenſerint Corduba & Valaſcus *locis ſupra n.1010. citatis*) tradunt Crauetta *conſ.164 n.1. fine*, Couarru. *d. cap.6. verſic. Secundum*, Surdus *dicta quæſt. 110. n.11.12.& 13.* Pontanus *de alim. cap.13.n.7.* Farinac. *d. quæſt. 52.nu.12.* Menochius *de præſ. lib.1. præſ.67. num.41.* Oliuerius Beltraminus *loco citato*, Ferentill. *in annotat. ad d. deciſ.707. Buratti lit. B.* Ioan. Bapt. Lupi *de illigitimis com.2.§.3.n.75. fine* Petr. Barboſa *ad l.1.p.1. num.58. paulo poſt initium ff. ſolut. matr.* Doctores *ſupra num. 976.* relati & præter alios Rota Romana *deciſ.15. n.4.& d.707.n.3. apud Burattum deciſ.554.n.2. apud Caualerium, d. deciſ 749 num.2. p.1. recent.* (vbi etiam fuit dictum non tolli præſumptionem boni iuris ex ſecunda ſententia reuocatoria primæ, ſi prima fuit poſtea per tertiam ſententiam confirmata) *& deciſ.470. n.5.p.2. recentiorum.* Et quod ſententia licet per appellationem ſuſpenſa faciat vrgentem præſumptionem boni iuris reſpectu litigatoris, in cuius fauorem lata eſt, tradũt eadem Rota *deciſ. 250. n.2. p.1. recentiorum*, & alij Doctores communiter, quos latè referunt Couarru. & Surdus *locis citatis*, id inferentes *ex d.l. ſi inſtituta § de inoffic. ff. de inofficioſo teſtam.* & ex aliis iuribus; & ratio ea aſſignatur, quod etſi appellatio ſuſpendit ſententiam, & impedit, ne omnimodum ſortiatur effectum, non tollit tamen in totum, neque ſuſpendit omnes ſententiæ effectus; & ideo ſicut ſententiæ quæ tranſiuit in rem iudicatam habet pro ſe præſumptionem iuſtitiæ, & rectitudinis proceſſus, (vt Couarruu. *d. verſiculo ſecundum*, & aliis relatis Farinacius, in repertorio iudicio: *quæſt.81. num.9.*) ita etiam non obſtante appellatione, ſeu appellatione pendente ſententia, habet quandam præſumptione iuſtitiæ, & rectitudinis, ſeu pro iudice, quod rectè iudicauerit, præſumitur. Vt Couarruu Menochius *loco citato*, & plures alij quos refert Menochius *loco citato* & Surdus eos ſequens *d. q.110. n.11.* Quæ præſumptio aliquot operatur effectus, qui enumerãtur *in Clem. vnica de ſequeſtrat. poſſeſſionis, & fructuum* vbi præſertim quod operatur, vt ſequeſtrẽtur fructus. Quare ſi in aliis cauſis multũ operatur ſententia, ſeu præſumptio boni iuris, quæ ex ea reſultat, non minus operari debet in cauſa alimentorũ, & expenſarũ litis in fauorem litigatoris pauperis, pro qua lata eſt ſententia. Vnde etiã appellatio non ſuſpendit exequutionẽ ſententiæ alimentorũ iuxta Doctores communiter, ſi is pro quo lata eſt, pauper ſit, de quã te *infra.*

1028 Imo quãuis Merenda *d.c.50.n.1.& 3.* ſolũ in perſonis, quas natura nos alere iubet, agẽtib. pauperib. exiſtimet, non eſſe neceſſe præcisè latã eſſe ſentẽtiam pro actore vt illi decernãtur alimẽta etiã in prima inſtãtia, quia inquit talis circunſtantia accidere poteſt, & charitas naturalis, quam in decernendis alimentis huiuſmodi perſonis iudex ſequi debet *l. ſi quis à liberis §. virum ff. de agnoſc. lib.* iubeat, alimenta decerni actori pauperi in prima inſtantiã, & antequã prima ſententia lata fuerit; in aliis vero perſonis idem Merẽda aſſerat vix poſſe accidere caſũ, in quo in prima inſtantia, & ante latã ſententiam poſſint actori pauperi alimenta decerni; quia cũ ad id iuxta omnes requiratur, vt magna adſit præſumptio boni iuris actoris; neceſſe eſt (inquit) vt reo datũ fuerit tempus iura ſua deducendi, & probandi exceptiones, quas actori opponit, & antequã fuerit elapſum tẽpus probãdi nõ poteſt iudex de bono iure actoris aliquid decernere, eo autẽ elapſo ſi iudex putat bonũ ius actorẽ fouere, debet ſẽtentiã ferre ſuper cauſa principali. Ita Merẽ.

1029 Nihilominus nõ ſolũ actori pauperi, cui iure ſanguinis debentur alimenta, ſed etiã cuicunq; litigatori pauperi agenti ad bona, quę prętendit, eſſe ſua, etiã ante latam primam ſententiam, & in prima inſtantia eſſe decernẽda alimenta & litis expenſas, ſi iudici in eadem prima inſtantia per ſummariã cognitionem conſtat de præſumptione boni iuris eiuſdem actoris non leui, ſimili ei, quæ ex ſententia reſultat, tradunt communiter Doctores ſupra allegati, Guido Papa *d. deciſ.161.* Crauetta *d. conſ.164.* Cephalus *d. conſ.127. n.11.* Hier. Gabr. *conſ.29.n.19.* P. Barboſa, Fachineus, Giurba Farinacius, Paſchalis *locis ſupra n.977. relatis*, Aſinius *in praxi §.32.c.2. ampliat.29.* Steph. Grat. *diſcept. for. tom.1. c.53.n.51. & tom.2.c.236.n.4.& 50.* Fontanella *de pact. nupt. clauſ.6. Gloſſa 2. dict. p.4. n.52. ad 56.* & alij communiter apud præallegatos; & ratio eſt quia vbi in actore conueniunt vrgens præſumptio boni iuris, & inopia, ob quam defectu alimentorum, & ſumptuum litis non poſſet proſequi ius ſuum, illudque omnino amitteret, non eſt maior ratio concedendi alimenta, & litis expenſas in cauſa appellationis, quàm in prima inſtantia, ſed in vtroque caſu eadem omnino ratio, & æquitas militat, vt *ſupra d.n.977.* oſtenſum eſt, & etiam probatum id colligi ex *d.§. de inofficioſo*, quod ſolet in contrarium allegari: Cum igitur præfati Doctores aſſerunt litigatori cuicunque pauperi agenti ad bona, quæ prætendit eſſe ſua ab alio poſſeſſa, concedenda alimenta, & litis expenſas, etiam in prima inſtantia conſtituto, quod habeat non leuem præſumptionem boni iuris, ſupponunt ante definitionem cauſæ principalis poſſe iudici per ſummariam informationem conſtare de ſufficienti pręſumptione boni iuris actoris pauperis.

1030 Quapropter aduertendum, vt alimenta, & litis expenſæ debeant decerni litigatori pauperi agenti ad bona, quæ prætendit ad ſe pertinere, non requiri plenam probationem ſui iuris, prout requiritur ad ferendam ſententiam in cauſa principali, ſed ſufficere, qualẽ qualem probationem boni iuris, ſeu probationem ſemiplenam & pręſumptionem per ſummariam cognitionem, ſeu per ſummarias informationes, vt

Digitized by Google

tradunt Cæphalus *d. conſ.* 127. *n.* 11. Stephan. Gratian. *locis num. præcedenti citatis & c.* 562. *n.* 12. Fontanella *d. p.* 4. *n.* 52. & Doctores *ſupra num* 969. allegati, & merito, quia diuerſæ debent eſſe & efficaciores probationes, quæ concludunt pro cauſa principali, quam quæ factæ ſunt per alimentis, & litis ſumptibus, vt Fontanella *d. p.* 4. *num.* 54. vbi enim agitur de alimentis præſtandis ſeu decernendis leuiores requiri probationes poſt Couarruuiam *de ſponſ. p.* 2. *cap.* 8. §. 3. *num.* 6. tradit Gratianus *d. cap.* 562. *n.* 28. & poſt eum Fontanella *d. num.* 53. & pariter Seraphinus *deciſ.* 41. dixit Rotam in materia alimentorum decernendorum non multum rigoroſè, & per apices iuris procedere & ideo admiſſam fuiſſe *ibi* paupertatis probationem ad effectum decernendi alimenta, quæ alias admiſſa non foret. Et quod pro decernendis alimentis, & litis ſumptibus ſufficiat leuior probatio boni iuris, quam pro cauſa principali definienda, oſtenditur etiam ex ea quæſtione, quam tractant (quæ alioqui fruſtra tractaretur) Doctores, Num ſuccumbente poſtea actore in cauſa principali (quæ ſuccumbentia non poteſt prouenire niſi ex defectu probationis ſui iuris) teneatur ſuccumbens, quod pro alimentis, & litis ſumptibus lite pendente recepit, reſtituere; de qua quæſtione infrà, videntes enim Doctores fieri poſſe, quod quis obtineat in cauſa alimentorum, & ſumptuum litis, & deinde ſuccumbat in cauſa principali, vtpotè quia probatio, quæ facta fuit ſummariè pro alimentis, & ad ea propter alimentorum priuilegia ſufficere viſa eſt, non ſufficiat ad cauſam principalem, ideo quæſtionem prædictam merito potuerunt mouere.

1031 Hinc, vt decernantur alimenta ſufficere ſummariam cognitionem, etiam per vnicum teſtem omni exceptione maiorem tradidere Couarruuias vterque Molina, Menochius, Surdus, & alij *ſupra num.* 969. allegati, Stephanus Gratianus *d. cap.* 567. *num.* 25. & Fontanella *d. n.* 52. & item ad eundem effectum ſufficere, vt iudici conſtet de præſumptione boni iuris ex lectura atteſtationum, quæ adhuc non ſunt publicatæ, docuere poſt Aleiatum *de præſumpt. præſumptione* 9. *n.* 11. Cæphalus, Aſinius, Simon de Prætis Surdus, Farinacius, Stephanus Gratianus *locis citatis ſupra d. n.* 969. *fine*, Fontanella *d. q.* 4. *num.* 52. & alij à Farinacio relati.

§. VIII.

Qualis paupertas actoris eiuſque probatio requiratur, & ſufficiat, vt ei poſſint, & debeant decerni alimenta, & litis expenſæ lite pendente.

1032 POrrò ſicut ad præfatum effectum, vt illi decernantur alimenta, & litis expenſæ lite pendente, debet actor, qui illa petit, probare præſumptionem boni iuris pro ſe, vt *ſupra* eſt oſtenſum, ità etiam ad eundem effectum debet probare paupertatem, & inopiam, ita quod ipſi, & non Reo incumbit onus probandi, ſe non habere aliunde, vnde ſe alere, & litis expenſas ſuſtinere valeat. Cum iſta paupertas ſit fundamentum ſuæ intentionis, & ad obtinenda eadem alimenta, & litis ſumptus. Ita præter Doctores hac parte *ſupra num.* 348. allegatos; Rota Romana *deciſ.* 48. *p.* 1. *diuerſorum deciſ.* 4 6. *apud Seraphinum*, *deciſ.* 208. *n.* 8. *apud Burattum & alibi* ſæpe, Oliuerius Beltraminus *in annotatione ad deciſ.* 189. *Ludouiſij n.* 7. *verſic. paupertas*, Barbius *deciſ.* 69. *num.* 21. *& ſeqq.* Ferentillus *in annotatione ad deciſ.* 41. *Buratti n.* 10. *fine*, Farinacius alios allegans *in repert. iud. quæſt.* 52. *n.* 9. Valaſcus *conſult.* 1. *n.* 1. *fine*, Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis* §. *ſi vel parens n.* 46. *ff. de lib. agnoſc.* Fontanella alios allegans *deciſ.* 296. *nu.* 14. Merenda Controu. Iuris *tom.* 4. *lib.* 22. *cap.* 29. *n.* 2. & Doctores vniuerſaliter aſſerentes eum, qui diuitias vel paupertatem ad propriæ intentionis comprobationem allegat, teneri eam qualitatem probare ſiue ſit actor, ſiue ſit Reus; quos Doctores latè eos ſequentes referunt Couarruuias, *var. lib.* 2. *c.* 6. *n.* 2. Menochius *de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 25. *num.* 14. Corduba, Valaſcus *locis citatis*, & Rota *dict. deciſ.* 208. *n.* 7. *&* 8. *apud Burattum*: Vnuſquiſque enim tenetur ſuæ intentionis fundamentum probare *l. eum qui ff. de probationibus*, Doctores *ſupra dicto num.* 288. relati, & cum aliis Rota *allegatis deciſionibus*. Quare omninò reprobandus eſt Ioannes Lupi *de illegitimis*, *dum com.* 2. §. 3. *num.* 66. aſſerit, quod filius allegans ſe inopem non tenetur hoc probare, ſed patri, ſeu alteri coniuncto incumbit onus probandi filium habere, vnde ſe alere valeat. Aduertit autem Carena *reſolut.* 21. *num.* 9. quod non eſſet neceſſe probare in proceſſu inopiam quando notoria eſt, eo quod notoria probatione non egeant, vt Surdus *conſ.* 371. *n.* 45. *&* 46. vbi etiam addit quod ſuper notoria poteſt Iudex ſe informare extraiudicialiter: quod & poſt alios tradit Gratianus *tom.* 3. *cap.* 422. *numero* 8.

Dixi, *onus probandi* ſe non habere *aliunde, vnde ſe alere, & litis expenſas ſuſtinere valeat*. Non enim ſufficeret, quod in genere paupertas probaretur, ſed in ſpecie probanda eſt paupertas talis, ob quam actor ſe, & litem ſuſtentare non poſſit. Ita Rota Roman. *d. deciſ.* 426. *apud Seraphinum*, *d. deciſ.* 208. *num.* 7. *&* 8. *apud Burattum.* Oliuerius Beltraminus *in annot. ad d. deciſ.* 189. *numer.* 7. *verſic. paupertas.* Ferentillus *in annot. ad d. deciſion.* 41. *Buratti n.* 10. & Merenda *loco ſupra citato*. Nam etſi quis pauper dicatur necne iuxta communem opinionem relinquitur arbitrio iudicis, qui attenta perſonarum, & circunſtantiarum qualitate iudicet diuitem, vel pauperem de qua communi lite Doctores allegantes Couarruuias *var. lib.* 2. *citato cap.* 6. *n.* 8. Menochius *de arbitrariis caſu* 65. *n.* 7. Molina *de primog. lib.* 2. *c.* 16. *n.* 46. *fine* Surdus *tit.* 7. *quæſt.* 9. *n.* 10. *& tit.* 9. *q.* 37. Rota *deciſ.* 48. *n.* 1. *p.* 1. *diuerſorum*, & Ferentillus *in annot. ad deciſ.* 55. *Buratti nu.* 9. Nihilominus Rota *d. deciſ.* 48. *num.* 2. ait id intelligi, vbi agitur de paupertate ſimpliciter & abſolutè, ſecus autem quando paupertas eſt probanda reſpectu certi, & determinati effectus; tunc enim probari debet in ſpecie reſpectu illius effectus, vt ſi probanda ſit reſpectu alicuius debiti ſoluendi (prout in caſu *d. deciſ.* 48.) probari debet, quod debitoris facultates pro ſolutione illius debiti non ſufficiant, vt Rota *aliis allegatis d. deciſ.* 48 *n.* 3. *&* 4. *p.* 2. *diuerſorum*, *d. deciſ.* 208. *n.* 7. *&* 8. *& in Cordubenſi* Capellaniæ 8. *Nouembris* 1610. *coram Ortembergo relata ab Oliuerio Beltramino in annot. ad d. deciſ.* 189. *Ludouiſij n.* 7. *d. verſic. paupertas*, *in Viterbienſi tranſactionis* 20. *Febr.* 1615. *coram Veroſpio*, *& in Sarnenſi Propoſitura* 20. *Maij* 1622. *coram Remboldo relatis* à Ferentillo *in annotat. ad deciſ.* 41. *Buratti n.* 10. & iidem Oliuerius & Ferentillus *locis citatis*, ac Stephanus Gratianus *tom.* 5. *cap.* 907. *n.* 1. Quare cum in caſu Rotæ *d. deciſ.* 48. non ageretur de paupertate debitoris ſimpliciter, & abſolutè, ſed ſpecialiter reſpectu certi effectus, nempe reſpectu ſolutionis mille ſcutorum, dixit *ibidem* Rota non habendam eſſe rationem nobilitatis, & conditionis ipſius debitoris, & conſequenter non debuiſſe habere locum iudicis arbitrium, ſed probandum debitorem non habuiſſe tot in bonis vt poſſet totum debitum ſoluere, & ſic etiam in noſtra ſpecie, cum ſit probanda paupertas reſpectu litis ſuſtentandæ, probanda erit talis paupertas, ob quam litigator habens pro ſe boni iuris præſumptionem 1033

non

non poſſit ſe alere, & litem ſuſtentare. Huiuſmodi enim paupertas reſpectu huius effectus requiritur, vt alimenta, & litis expenſæ debeant ei decerni: vnde ſi haberet vnde ſe & litem ſuſtentare poſſet, in præſenti materia non cenſeretur pauper, licet alioqui ſpectata eius qualitate & aliis circunſtantiis attentis poſſet dici pauper ſimpliciter, & abſolutè. Ex quibus infertur, non ſufficere quamcunque paupertatis probationem, & etiam quæ apta erit inducere vrgentē præſumptionem ſed debere eſſe plenam & concludentem per neceſſe reſpectu illius effectus, ſcilicet eſſe talem paupertatem, ob quam actor ſe vel litem vel vtrumque non poſſit ſuſtentare, id quod etiam in terminis notat Merenda loco citato ex Surdo *deciſ.* 170. *num.*6. *& ſeqq.* & probat ratio *ſupra num.*1032. adducta, ſcilicet quod quiſque ſuæ intentionis fundamentum plenè probare debet. Quemque Seraphinus *deciſ.* 41. (*& ſupra n.*1030. notaui) & dicat Rotam Romanam in hac materia alimentorum propter paupertatem decernendorum non ità rigorosè, & per apices iuris procedere atque adeo fuiſſe *ibi* admiſſam paupertatis probationem ad effectum taxationis alimentorum, quæ aliàs admiſſa non fuiſſet, & Molina, *etiam d. num.*46.*fine* dicit in hac materia paupertatis conſiderationem relinqui arbitrio iudicantis, quem in hoc ſequuntur Ioannes Lupi *d.num.*66. Fontanella *de pactis nuptialibus clauſ.*6.*Gloſſa* 2.*p.*4.*n.*25. Surdus *d.quæſt.*9. *num.* 10. *fine*, & plures alij à Fontanella relati, qui omnes fundantur in eo, quod non poſſit circa paupertatem probandam tradi certa regula, quia quod in vno diuitiarum nomen meretur, in alio paupertas & inopia ſecundum diuerſas eorum conditiones plerumque dicatur. Et ideo id diiudicare prudentis iudicis arbitrio committi debet. Quæ tamen ratio videtur concludere ſolum quando agitur de paupertate probanda abſolutè & ſimpliciter non reſpectu certi effectus.

§. IX.

Litigator, qui de ſuo non habet, vnde ſe alere, & litem ſuſtentare poſſit, habet tamen aliquas perſonas, à quibus de iure ali debet, vel ſuo labore abſque dedecore alimenta ſibi comparare poteſt, an in præſenti materia ſit dicendus pauper.

1034 VTrum vero litigatori habenti præſumptionem boni iuris agenti contra patrem negantem, eum eſſe ſuum filium, vel hæreditatem paternam, vel fratris, aut patrui, vel ius ad bona communia, vel ad alia bona ab aduerſario poſſeſſa, quæ prætendit ad ſe in totum pertinere non habenti de ſuo vndè ſe alere, & litis ſumptus ſuſtinere valet, ſi habet patrem, matrem, vel filium, aut aliam perſonam diuitem, à qua alioquin de iure alimenta ei petenti ſint ſubminiſtranda & ea conſequi poſſit, adhuc poſſit frui beneficio, *d. l. ſi inſtituta* §. *de inofficioſo ff. de inofficioſo teſtamento*, ſintque ei tanquam pauperi decernenda alimenta pendente lite ab aduerſario ſubminiſtranda, an vero in tali caſu ceſſet paupertas, & dicendus ſit diues, & conſequenter non cogendus Reus ab eo conuentus ei alimenta adminiſtrare, Merenda *controu. iuris tom.*1.*lib.*5.*c.*30.*n.*4. abſolutè, & vniuerſaliter negat tali litigatori ab aduerſario pendente lite debere alimenta ſubminiſtrari iuxta *d.* §. *de inofficioſo*, Probat primo quia in hoc caſu ceſſat ratio illa, quod non ſubminiſtratis ab aduerſario alimentis periret ius ſuum, quod ob inopiam non poſſet proſequi: quia cum in hoc caſu actor habeat ius conſequendi alimenta ab alia perſona, quæ de iure illum tenetur alere, non cogitur litem deſerere propter defectum alimentorum, ſeu vt alimenta ſibi pareret; quæ ſola ratio in hac materia decernendorum litigatori alimentorum ab aduerſario præſtandorum attenditur; & conſideratur *in d.* §. *de inofficioſo*, & à Doctoribus communiter vt conſtat ex traditis *ſupra n.*975. 977 1022. *&* 1024. Secundo quia obligatio prouidendi de alimentis litigatori pauperi per collitigatorem diuitem ſubminiſtrandis eſt extraordinaria, ac proinde ei locus eſſe non poteſt, quouſque ſuppetunt remedia ordinaria *l. in cauſa* 17.*ff. de minoribus*, non ergo prouidendum erit litigatori de alimentis ab aduerſario præſtandis, quouſque ei licebit ea conſequi ab aliqua perſona de iure obligata ad illam alendā. Demum qui habet perſonas à quibus alimenta vitæ ſuſtentandæ neceſſaria, ſi velit, habere poteſt, non cenſetur pauper in præſenti materia, in qua paupertas conſideratur: quoad neceſſaria vitæ ſubſidia, & hanc ſententiam tradidit priùs Hieron. Gabr. *conſ.*25. *n.*15.*p.*1.

Concordat Oliuerius Beltraminus *in annotatione ad d. deciſ.* 189. *Ludouiſij num.* 7. *verſ. paupertas, fine.* Vbi dicit quod ſi litigator haberet patrem diuitem vel ei non eſſet indecorum exercitio alicuius artificij, & propriis manibus laborare, & victum ac litis expenſas comparare; tunc ceſſaret paupertas quoad prædictam materiam; quod ait in terminis dixiſſe Rotam Romanam *deciſ* 470. *num.* 15. *part.*2. *recentiorum*, vbi vxori quæ à marito eiuſdem mariti culpa diuerterat petenti ſeparationem, & interim lite pendente alimenta, eadem Rota dixit maritum non teneri ad præſtationem dictorum alimentorum, quod non conſtaret de ſolutione dotis factæ marito & quatenus dos fuiſſet ſoluta, non deberi alimenta à marito præſtari, quia habebat patrem diuitem ſcilicet induſtrioſum, & artificem, qui tenebatur ad dicta alimenta, vbi vxor eſſet pauper; & quia etiam eidem, vt filia artificis non erat ei indecorum propriis manibus laborare. 1035

At diſcrepant Craueta *d.conſ.*164. *num.*2. *& ſeqq.* & Cephalus *d.conſ.*127. *num.*10. *&* 11. qui loquentes in caſu mulieris nuptæ non habentis de ſuo, vnde ſe aleret, & litis ſumptus ſuſtineret, agentis ad hæreditatem patris & aui, pro qua ſtabat præſumptio boni iuris, aſſerunt pendente lite alimenta, & litis ſumptus debuiſſe illi prouideri præſtanda ab aduerſario ex bonis ab eo poſſeſſis, ad quæ agebat, licet haberet filium & maritum diuites, & eſſet ſana, & poſſet ſuis laboribus ſibi quærere alimenta abſque dedecore: idem de muliere paupere cum præſumptione boni iuris agente ad vniuerſam hæreditatem habente maritum & filios diuites, affirmat Stephanus Gratianus *tom.*1. *cap.*55. *num.* 52. & tenuiſſe etiam Ioannem Caſtillo, *lib.*3. *controu.c.*27. *à num.*15. *ad* 21. refert Merenda *d. cap.*30 *numer.*4. dicens eum vniuerſaliter docere litigatorem, qui de ſuo nil habet, vnde ſe, & litem ſuſtentare poſſit, quamuis habeat perſonas vel perſonam aliquam à quibus, vel à qua de iure alimenta ſint debita, & ea conſequi poſſit, adhuc ex bonis petitis, & ab aduerſario poſſeſſis illi prouidendum de alimentis & litis ſumptibus, ſi conſtet de præſumptione boni iuris ipſius ad illa bona, idque ob eam rationem, quod etiamſi habeat ius petendi alimenta à quibuſdam perſonis, adhuc tamen cenſetur, & eſt pauper, & ſic in eo habet locum diſpoſitio *d. l. ſi inſtituta* §. *de inofficioſo ff. de inofficioſo teſtamento*, & generalis traditio Doctorum in præcedentibus explicata de prouiſione alimentorum, & expenſarum litis, cuius prouiſionis fundamentum, & ratio talis, eſt paupertas, ob quam non ſubminiſtratis ei ab aduerſario alimentis, & ſumptibus litis non poſſet ſe & litem ſuſtentare ſicque ius 1036

eius deperiret. Crauetta etiam in ſua ſpecie eadem ratione limitatè tamen vtitur; ait enim, quod licet mulier agens ad bona extradotalia ſcilicet, ad hæreditatem, quam ad ſe deuolutam, ad ſeque pertinere prætendit cum vrgenti præſumptione boni iuris, aliqui de ſuo proprio non habens, vnde ſe alere poſſit, licet habeat filios diuites, vel maritum diuitem, qui etiam habuerit illius dotem, per hoc mulier ipſa non dicitur diues; & vtrumque late probat. Craueta oſtendens ſpeciale eſſe in filio, quod dicatur dues, quando habet patrem diuitem *l. in ſuis ff. de lib. & poſtu.* propter naturalem affectionem patris erga filios, quibus propterea in vita theſaurizant; non reperitur autem in iure, quod vxor dicitur diues propter maritum diuitem, neque etiam quod mater dicatur diues propter filios diuites, cum bona deſcendentium non ita aſcendentibus dicantur debita ſicut è contra. Ità Craueta cuius doctrinam approbant Cæphalus & Gratianus. Quare iuxta eundem Crauetam, ſi filius ageret ad bona ab alio poſſeſſa cum præſumptione boni iuris ad ſe ſpectare, ſi haberet patrem, & auum diuitem à quo poſſet alimenta conſequi, diceretur diues etiam in præſenti materia; nec aduerſarius poſſet cogi illi ſubminiſtrare alimenta lite pendente; ſi etiam vxor negligente marito ageret ad bona dotalia contra tertium debitorem, quæ maritus tenetur exigere, tunc à marito diuite vxori alimenta, & litis ſumptus deberent ſubminiſtrari iuxta eundem Crauetam *d.conſ.*164 *numer.* 3. Non autem ait idem Craueta, ſi vxor agat ad alia bona & iura, quæ maritus non tenetur recuperare, ſicut etiam non poteſt inuita vxore adminiſtrare.

1037 Quod vero etiam ſi mulier agat ad hæreditatem habens pro ſe præſumptionem boni iuris, etiam ſi eſſet ſana, & poſſet abſque dedecore ſuo labore ſe alere & litis ſumptus comparare; nihilominus, & alimenta, & litis ſumptus illi fore prouidenda ex bonis petitis, ſi alia bona non habeat, probat Cæphalus *d. conſ.* 127. *num.* 11. quia ex eo, inquit, quod ſit ſana, non propterea tenetur diurnis operis laborare pro alimentis, ac litis ſumptibus, cum ex bonis, quæ ſua prætendit, ea conſequi debeat; ſiquidem in hoc propoſito ſolum quæritur, an ſit pauper, non autem ſit, vel non ſit ſana. & ſit necne ei indecorum laborare; ita præfati Doctores.

1038 Quid dicendum? diſtinguendum inter alimenta & præciſas litis expenſas, & quoad alimenta, ſi litigator agens ad bona ab alio poſſeſſa careat bonis, & induſtria, vnde ex ſe non poſſit ſe alere, & habeat parentes, vel alios aſcendentes, aut deſcendentes, aut collaterales diuites, ad quos de iure ſpectat onus illum alendi iuxta tradita *in præcedentibus*, hac parte & ab illis alimenta conſequi poſſit; licet etiam in hoc caſu probabiliter dici poſſet pauper ad effectum, vt ex bonis, quæ ſua prætendit, alimenta ei decerni deberent ob illam rationem, quod ad hunc effectum non quæratur an habeat aliàs à quibus conſequi poſſit alimenta, ſed an ipſe ex ſe verè ſit pauper; ſicut verè eſt pauper, qui caret bonis propriis & omni arte ad lucrandum accommodata. Nihilominus probabilius videtur, cenſeri diuitem, & conſequenter pendente lite non decernenda ei alimenta ex bonis, ad quæ agit, & prætendit ſua, cum ea poſſit, ſi velit, habere ab alia perſona de iure obligata ad illa ſibi præſtanda: Alimenta enim litigatori ab aduerſario ſubminiſtranda ſunt tantum in ſubſidium, & ſic ſolum quando aliunde non poteſt habere; & quod non poſſit quis dici pauper, quando adſunt alij, ad quos pertinet onus alendi, tradidit Bartholus *in l. ſi quis a liberis §. item reſcriptum ff. de agnoſc. lib.* quæ refert, & approbat Stephanus Gratianus *tom.* 3. *cap.* 552. *numer.* 187 Dixi, *poſſit ſi velit*, &c. nam ſi illi denegarentur à perſona obligata, & ſine litigio & abſque notabili difficultate & longa temporis mora non poſſet conſequi, tunc cenſeretur omninò pauper, & ne cogeretur, Ius ſuum ad bona petita deſerere ob defectum alimentorum, & expenſarum litis, decernenda eſſent ei alimenta, & litis expenſæ ex bonis petitis conſtito de præſumptione boni iuris ipſius.

Quo vero ad litis expenſas citra omne dubium 1039
dicendum eſt, eas fore ſubminiſtrandas pauperi litigatori ex bonis, ad quæ agit, & prætendit eſſe ſua, licet habeat perſonam, quæ etiam pauperem de iure alere teneatur, non enim nomine alimentorum, quæ à perſonis ratione ſanguinis, coniunctionis vel proximitatis vel ex legato alteri debentur, & quæ à marito vxori, comprehenduntur expenſæ proceſſuum & litis neceſſariæ, alimentario agenti ad aliquam hæreditatem, vel rem, quæ ſuam & ad ſe pertinere prætendit, vt rectè Craueta *d.conſ.*164. *num.*6. & Doctores communiter, ſed veniunt ſolum ea quæ ad victum, veſtitum, & habitationem, & ad alia *ſupra hac parte capit.*2. explicata ſpectant.

Quo vero ad litigatorem agentem ad bona, quæ 1040
ſua eſſe prætendit cum præſumptione boni iuris iudici nota, carentem bonis, & perſonis, ad quos de iure ſpectat illum alere induſtrioſum tamen; & qui abſque dedecore artificio aliquo, vel operibus diurnis poteſt ſibi prouidere de alimentis, & ſumptibus litis, mihi etiam probabilius videtur in præſenti materia cenſeri diuitem, & non ei ab aduerſario ex bonis prætenſis & litigioſis debere ſubminiſtrari alimenta, aut litis expenſas, cum etiam talis non poſſit prætendere alimenta à patre, vel auo aut alia perſona ſanguine coniuncta diuite iuxta tradita *ſupra hac parte capite primo*. Et hoc idẽ tradidit etiam Hieronym. Gabriel *d.conſ.*25. *d.numer.*15. Quod ſi propter occupationem in lite proſequenda, non poſſet ſuo artificio, vel ſuis laboribus, ſeu operis comparare omnia neceſſaria ad ſe & litem ſuſtentandam, tunc facienda ei eſſet conueniens prouiſio ex bonis, ad quæ agit, ne ob defectum alimentorum vel expenſarum litis cogeretur eam deſerere.

Quare iuxta tradita quando litigator agens ad 1041
bona, quæ ſua eſſe prætendit cum præſumptione boni iuris tamquam pauper peteret alimenta ex bonis prætenſis, & petitis ſibi decerni, ſi haberet alios ad quos de iure ſpectaret onus alendi, vel ex artificio ſine dedecore lucrari poſſet, priùs facienda eſſet ſummariè excuſſio an ab aliis alioqui de iure obligatis eum alere, vel ex ſuo labore poſſet habere alimenta, quàm decernerentur alimenta ex bonis prætenſis præſtanda vt in terminis Hieronymus Gabriel *d.conſ.*25.*n.*8.*p.*1.

Aduertendum etiam in præſenti materia, & aliis 1042
ſimilibus non dici pauperem eum, qui habet actionem ad rem, ſeu ad conſequendum illud, ex quo ſe poteſt alere & litem ſuſtinere; v. g. ſi habet debitores exigibiles, qui debeant illi quantum requiritur pro alimentis, & ſumptibus litis; ità in terminis Stephanus Gratianus *tom.*1.*cap.*132.*num.*46. & Fontanella *dicta clau ula 6. Gloſſa* 2.*p.*4. *num.*55. & colligitur etiam ex Hieronymo Gabriel *d. conſ.*25.*numer.* 18. Probat Gratianus, quia inopia dicitur notiſſima, quando non ſolum deficit ſubſtantia, ſed etiam actio, & officium iudicis, vt Bartholus *loco ſupra numer.* 1038. *citato*, ab eodem Gratiano relatus. Addo, quod qui habet actionem ad rem, cenſetur habere rem ipſam *l. qui actionem ff. de reg. iur.* Quare neceſſaria erit priùs excuſſio, an debita exigibilia

Digitized by Google

gibilia, vel inexigibilia ſint ad effectum, vt litigatori aliunde præter illos debitores non habenti vnde ſe alere & litem ſuſtentare poſſit, decerni poſſint & debeant ex bonis, ad quæ agit cum præſumptione boni iuris. Ita Hieronym. Gabr. & Fontanella *locis citatis*.

§. X.

Defectus liquidationis non impedit executionem decreti de alimentis & litis expenſis ſubminiſtrandis litigatori pauperi.

1043 ADuertendum etiam, quod vbi cognita præſumptione boni Iuris & paupertate actoris ad bona vel communia, vel ad legitimam, vel ad alia bona, quæ ſint liquidanda Reus bonorum poſſeſſor fuerit condemnatus ad ſubminiſtrandum alimenta, vel expenſas litis, vel vtraque; eidem actori lite pendente tenebitur Reus ad ea vel eas ſubminiſtrandum, non obſtante, quod non ſit facta liquidatio; quia pendente liquidatione debentur, vt latè probat Craueta *d. conſ.* 164. *num.* 1. *&* 2. & poſt eum Surdus *tit.* 1. *q.* 111. *num.* 28. & etiam Stephanus Gratianus *tom.* 1. *cap.* 55. *num.* 52. cum enim pendente lite liquidatio aliqua facta dici non poſſit, ſemper opponi poſſet defectus liquidationis, & ſic namque eſſet locus diſpoſitioni *dicta l. ſi instituta ff. de inofficioſo*, & doctrinæ communi in præcedentibus probatæ de facienda prouiſione alimentorum, & ſumptuum litis actori pauperi habenti præſumptionem boni iuris, vt inquit Craueta *d. num.* 1. confirmat idem Craueta *n.* 2. quia defectus liquidationis obſtat, quando agitur de executione ſententiæ ſuper cauſa principali, quæ ante liquidationem nequit fieri *l. hac autem* §. 1. *ff. ex quibus cau. in poſſeſſ. eat.* cum aliis ab eodem Craueta allegatis; ſecus quando agitur de prouiſione alimentorum, in quæ ſatis eſt, quod petens pauper habeat aliquam non leuem præſumptionem pro ſe circa ius petitum.

§. XI.

Superuenientibus diuitiis ceſſat prouiſio alimentorum pendente lite.

1044 NOn etiam omittendum, quod ſi litigatori, cui ob inopiam decreta fuere alimenta vel litis expenſæ, diuitiæ, quibus ſe alere, & litem ſuſtinere queat, ſuperueniant, non currunt vltra alimenta vel litis expenſæ lite pendente, vt Lancellotus *de attent. allegato cap.* 4. *limit.* 11. *n.* 32. Farinacius *in repert. iud. quaſt.* 52. *n.* 10. & cenſuiſſe Rotam Romanam *in Romana ſtatus & alimentorum coram Capiz.* 7. *Nouembris* 1554. refert *loco citato* Lancellottus: cum enim paupertas ſit cauſa & ratio, propter quam alimenta, & litis expenſæ lite pendente decernuntur, ea ceſſante ceſſat etiam prouiſio, vt *ſupra num.* 1015. notatum eſt.

§. XII.

Actori pauperi non debentur alimenta, vel litis expenſæ quando altera pars non eſt dues, ſed eget.

CÆterum, vt litigatori agenti ad vniuerſitatem bonorum, vel ad rem particularem vel petenti alimenta à patre, vel ab alio, à quo ſibi de iure deberi prætendit, vt alimenta vel litis expenſæ illi decernantur lite pendente præter præſumptionem boni iuris, & paupertatem nonnulla alia requiruntur à iudice conſideranda.

Requiritur enim primo, quod alter collitigator ſit diues, vel ſaltem non egeat, ſed habeat, vnde ſe & ſuos ſuſtentare poſſit, & etiam agenti contra ſe alimenta vel litis expenſas ſubminiſtrare; quare in decernendis, & taxandis huiuſmodi alimentis & litis expenſis ſemper priùs deducenda ſunt alimenta eiuſdem collitigatoris, qui tenetur alere, & ea quæ ſunt neceſſaria vt & ipſe poſſit litem ſuſtinere: ita in his terminis Rota Roman. *deciſ.* 470. *num. vltimo part.* 2. *Recentiorum*; Oliuerius Beltraminus *in annot. ad deciſ.* 189. *Ludouiſij num.* 7. *initio*, & Ferentillus *in annot. ad deciſ.* 707. *Buratti numer.* 8. Et ratio generalis eſt, quia pauper non tenetur alere pauperem, & in vniuerſum qui alioqui alium alere de iure tenetur, ad alimenta præſtanda non obligatur, quando non poteſt ſe, & alium alere vt late probaui *ſupra hac parte numer.* 643. *& ſeqq.* & tradunt Doctores *ibidem* citati, Rota, Oliuerius, & Ferentillus *locis citatis*, & Doctores communiter. 1045

Notat autem Ferentillus loco citato, quod paupertas ad hunc effectum ſe eximendi à præſtatione alimentorum probari debet ab allegante plenè, & concludenter, nec ſufficiunt iuris præſumptiones, & coniecturæ, cum ſit fundamentum exceptionis ſuæ, & teſtatur ità cenſuiſſe Rotam Romanam *in Vrbeuetan. matrimon.* 1. *Iulij* 1624. *coram Pirouano*, in qua fuit reſolutum teneri maritum ad præſtandum vxori alimenta, licet exciperet de ſua paupertate, quam non aliter probauerat, niſi per iuris præſumptionem aſſerendo ſe filium familias, vide tradita *ſupra n.* 647. 1046

§. XIII.

Actori pauperi alimenta & litis ſumptus debentur tantum eſſe de bonis, ad qua agitur, & pro modo fructuum rei, ſuper qua litigatur, & ſic tantum vbi agitur de re fructifera vel aliâ pretio aſtimabili.

PRæterea cum actori pauperi alimenta & litis expenſæ decerni debeant tantum ex bonis, ſeu ex fructibus bonorum ad quæ agitur, & non ex aliis, vt Petrus Auguſtinus Anguiſ. *conſ.* 4. *num.* 1. *lib.* 3. Lancellotus *dicta limit.* 11. *numer.* 31. Simon de Prætis *de interp. vltim. vol. lib.* 5. *interpr.* 2. *dub.* 2. *numer.* 19. Guido Papa *q.* 561. Craueta *conſ.* 164. Cephalus *conſ.* 127. Surdus *de alimentis tit.* 1. *q.* 111. *num.* 21. *& quaſt.* 112. *num.* 23. Farinacius *in repert. iudic. d. quaſt.* 12. *numer.* 8. Rota, & alij Doctores mox citandi, & cæteri communiter, & conſtat ex *l. fin. ff. nam ſi tales*, vbi Bald. *num.* 4. Salicetus *n.* 2. *Cod. de ordine cognitionum*; requiritur vt Reus bona petita poſſideat, vt iidem Doctores; & quod agatur de re fructifera vel aliàs prètio æſtimabili, vt Rota Rom. *d. deciſ.* 470. *num.* 6. Oliuerius Beltraminus *loco ſupra allegato*, & Ferentillus *in annot. ad d. deciſ.* 707. *Buratti num.* 10. *&* 11. Quod conſtat ex tradita doctrina, ſcilicet quod alimenta, & litis expenſæ actori pauperi non niſi ex fructibus rei in controuerſiam deductæ debeantur, vt præfati Doctores omnes, Rota *d. numer.* 6. & alibi vt refert Ferentillus *d. numer.* 11. Quare in decernendis alimentis, & ſumptibus litis datur regula, vt Iudex perpendat fructus rei ſuper qua litigatur, & ſolum pro modo fructuum bonorum petitorū decernantur, & taxentur alimenta & litis expenſæ, Simon de Præt. *loco citato*, Ferentill. *d. n.* 10. & alios allegans Rota *d.* 1047

Digitized by Google

*deciſ.*470.*num.*6.vbi propterea in caſu, de quo ibi, in quo litigium erat tantum de ſeparatione, quam petebat vxor & ſic de re, quæ non cadit ſub eximitione, dicit ſatis dubium fuiſſe an illi præſtari debuiſſent alimenta, & litis ſumptus merito licet diuiti, & qui dotem recepiſſet,reſoluit autem Rota maritum non cogendum ad prædicta alimenta, & litis expenſas præcipuè,quia non conſtabat vxorem ſoluiſſe dotem marito.

1048 Ex quibus videtur reiiciẽda traditio Petri Rebuffi *tom.* 1.*tit.de ſent.prouiſ.art.*1.*gloſſa* 2.*num.*18. & P. Duennæ *reg.*565. *ampliat.* 1. dicentium non ſolum quando filius agit, ſed etiam quando agitur contra ipſum, ſeu ipſe conuenitur ſuper hæreditate, ſeu ſucceſſione bonorum paternorum, alimenta eſſe præſtanda *ex d.l ſi inſtituta*,§.*de inoffic.ff.de inoffic. teſtam.* & *ex l.*1. vbi Doctores, *Cod. de Carbon. edicto.* Hanc enim traditionem impugnant Menochius *de præſumptione lib.*·.*præſumpt.*35.*num.* 7. & Surdus *tit.*1.*quæſt.*111.*n.* 1.tum quia iura *in d.* §.*de inofficioſo,& alibi* loquuntur de filio actore, tum quia ſi filius cõuenitur præſupponitur poſſidere bona, & ſic ceſſat ratio inopiæ, & cum aduerſarius non poſſideat,non poteſt cogi ad alimenta iuxta tradita *numero præcedenti.* Quare præfata traditio ſolum poteſt procedere in illis caſibus, in quibus lite pendente fructus dimittuntur ſub ſequeſtro, in his enim caſibus dari debent filio pauperi alimenta de fructibus bonorum paternorum, ne fame pereat vt latè probat Surdus *d.q.*111.*n.*21.& 22.

§. XIV.

Actori pauperi non debentur alimenta, & litis expenſæ, ſi à parte aduerſa obiiciatur ſtatim aliquid excludens, vel eximens præſumptionem boni iuris eiuſdem actoris.

1049 TErtia requiritur, vt à parte aduerſa nihil obiiciatur,quod excludat vel notabiliter diminuat præſumptionem iuſtitiæ, ſeu boni iuris actoris, ita Hieronymus Gabriel *conſ.*25.*num.*14.*vol.* 1. Surdus *tit.*1.*quæſt.*113.*num.*5.Molina,Menochius.Fontanella, Ioannes Lupi, Paſchalis *locis infra citatis*, & alij pariter qui infra citantur, & conſtat ex notatis *ſupra numer.* 971.vbi dictum eſt,quod ſi vrgentiores præſumptiones ſunt pro reo, quam pro actore, non ſunt per iudicem decernenda alimenta pendente lite.

Quare ſi filio petenti alimenta à patre licet etiã non negetur filius,obiiciatur tamen, quod eſt ingratus, non debentur alimenta probata ingratitudine iuxta tradita *ſupra num.*648.& ita expreſsè Surdus *d.quæſt.*113.*num.*5.

§. XV.

Filio vel fratri aut vxori agenti ad reſcindendam renunciationem alimentorum, aut hæreditatis, vel ceſſionis bonorum à ſe factam an lite pendente ſuper reſciſſionem ſint decernenda alimenta, & litis expenſæ.

1050 HInc etiam ſi actore paupere petente alimenta, vel litis ſumptus per reum ſtatim exhibeatur ſcriptura Authentica omninò illius intentionem excludens,etiamſi illum actor impugnet, tunc cum non adſit illa præſumptio boni iuris, quæ requiritur non dãtur ſeu decernuntur alimenta,aut litis expenſæ,puta, ſi ex ea ſcriptura Auth. appareat filiũ vendidiſſe, vel renuntiaſſe, ſeu ceſſiſſe alicui hæreditatem paternam, vel per contractum renunciaſſe iuri petendi alimenta, & petat contractum reſcindi, pendente lite ſuper valore, vel reſciſſione,non eſſe illi prouidendum de alimentis vel expenſis litis, tradunt Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 45. Duenna *reg.* 365. *limitat.* 4. Menochius *de præſumpt. lib.* 1.*præſumpt.* 35. *numer.* 27. Surdus *de alimentis dict. quæſtion.* 113.*numer.* 2. & 3. Stephanus Gratianus *tom.* 2.*cap.* 236. *numer.* 42. Fontanella *deciſion.* 139. *numer.* 12. & latiùs *de pactis nupt. clauſula* 6.*gloſſa* 2. *part.* 4. *numer.* 30. *ad* 35. Ioannes Lupi *de illegitimis com.* 2. §. 3. *numero* 65. Paſchalis *de patria poteſtate part.* 2. *cap.* 2. *numero* 66. & præter plures alios à præfatis Doctoribus allegatos iuxta hanc ſententiam Federicus Scotti (vt refert Fontanella) *reſponſ.* 20. *tom.* 1. *libr.* 5. conſuluit aduerſus mulierem expugnantem ceſſionem multiplicis hæreditatis in fratrem tenuiſſima dote accepta expoſitam, & interim lite pendente alimenta, & litis expenſas præſtolantem. Ita conſuluit Botta *conſ.* 64. *numer.* 13. vbi tractatu de minore impugnante ſuam venditionem, & Ioannes Gallus *in arreſto*. *ſeu deciſione Parlamenti Pariſienſis*, *quæſti n.* 122. dicit ita fuiſſe per dictum Parlamentum iudicatum contra vxorem, quæ conſenſerat venditioni bonorum mariti, cui fuerant denegata alimenta pendente lite ſuper dictis bonis, eo quod dictus conſenſus tollebat præſumptionem, quam pro ſe habere poterat. Huius traditionis, ſeu ſententiæ plures adducuntur rationes. Prima quod remittentibus iura non datur regreſſus *leg. quæritur*, §. *ſi venditor*, *ff. de edilit. edic.* & *capite quàm periculoſum* 7. *quæſtion.* 1. ita Ioannes Gallus, Menochius, & Ioannes Lupi *locis citatis.* Secũda quia actio contra renunciantem ſtat in cognitione cauſæ, qua durante contractus in ſuo ſenſu permanet, donec per ſententiam reſcindatur, ita poſt alios Gratianus *dict. numer.* 42. & Fontanella *dict. part.* 4. *numer.* 31. Tertia, quia præſumitur ſemper pro contractu, & ſic quod renunciatio fuerit iure, & legitimè facta: ita Menochius *dicta præſumpt.* 35. *num.* 29. Quarta, quia cum pretium ſuccedat loco rei *l. Labeo*, *ff. de verb. ſignific.* qui iam habuit pretium, quo vendidit, vel renunciauit hæreditatem eoque vtitur,videtur rem ipſam habere *l. quia*, *ff.de vſufructu*,ita Menochius.

1051 Hæc tamen traditio, ſeu ſententia declaratur, vt non procedat, quando pro filio, fratre, vxore, &c. petente contractum, vel conditionem, aut renunciationẽ reſcindi appareret præſumptio iuſtitiæ, ſeu boni iuris ad probandam reſciſſionem, putà ſi ſummariè ſaltem ſemiplenè probaret in contractu, venditione, vel renunciatione interueniſſe enormiſſimam læſionem ex parte ſui, aut dolum, vel metum aut aliam iuſtam cauſam,ex qua reſcinderet, præſumptio illa boni iuris, quam habebat ad bona, antequam eam renunciaret; tunc enim renuncianti, agenti ad reſciſſionem aliundè non habenti dari, ſeu decerni deberent alimenta, & litis ſumptus ex bonis petitis non obſtante renunciatione, cum in hoc caſu conſtet de præſumptione boni iuris aduerſus contractum, venditionem, & renunciationem, & concurrat paupertas; & ita in terminis Ludouicus Molina *dict. numero* 45. §. & *in hoc caſu*, Surdus *dict. quæſtione* 113. *numer.* 5. & *duobus ſeqq.* Ioan. Lupi *d.n.*65 Verſic. *quod tamen*, & Fontanella *d.p.*4.*n.*35.& 36.& iuxta hanc declarationem Surdus *d. quæſt.* 113. *num.* 7. refert iudicaſſe Senatum Montisferrati decernendo patri alimẽta & litis expẽſas pendente iudicio reſciſſorio,quod fuerat intentatum contra quãdam ceſſionem in fauorẽ fratris factam,in qua frater actor aſſerebat ſe læſum vltra dimidium,& etiã inductũ dolo ad cedendũ. Cõſulit

Fonta

Digitized by Google

Fontanella *num.* 36. vt actor faciliùs alimenta, & litis expenſas conſequatur, quod prius, quam illa petantur, iuſtificentur, quantum fieri poſſit, cauſæ, quæ faciunt contra renunciationem; hoc enim facto non poterunt, inquit, alimenta prædicta, & litis expenſæ denegari, ſed hoc eſt quod diximus, ſcilicet ſummariè ſaltem ſemiplenè probandas cauſas reſciſſionis, vt notauit etiam Surdus *d. quæſt.* 113. *numer.* 5.

§ XVI.

In Rebuspublicis, vbi ſunt aduocati, & procuratores pauperum de publico conſtituti, an pauperibus actoribus ſint litis expenſæ pendente lite miniſtrandæ, an verò negandæ illique cogendi vti operis aduocatorum, & procuratorum de publico conſtitutorum.

1052 QVæret hic quis, an vbi aduocati, procuratores pauperum publicis expenſis conſtituti ſunt, & gratis eiſdem pauperibus patrocinari debent (prout in omni republica benè inſtituta eſſe, ſeu conſtitui deberet, & de facto in omnibus rebuspublicis orbis Chriſtiani obſeruatur, de qua Couarruuias practicorum *cap.* 6. *num.* 4. Guido Papa *quæſt.* 561. Io. Lupi *de illegitimis com.* 2. §. 3. *num.* 76. Paſchalis *de patria poteſt. p.* 2. *cap.* 3. *n.* 8. & Borellus *in ſum. deciſ. p.* 2. *tit.* 39. *num.* 322. vbi latè agunt de neceſſitate, ſeu obligatione conſtituendi, vel aſſignandi aduocatos & procuratores, qui gratis pauperibus patrocinentur, & de obligatione aduocatorum, & procuratorũ, ac notariorum eiſdem pauperibus patrocinandi) an tunc actori pauperi agenti ad bona, quæ prætendit eſſe ſua cum præſumptione boni iuris, decerni debeant litis expenſæ ex bonis petitis, an verò denegari poſſint, cum poſſint habere aduocatos, & procuratores, qui gratis illis patrocinentur, & Ioannes Botta *conſ.* 64. *num* 10. relatus à Fontanella *de pact. nupt. clauſ.* 6. *gloſſ.* 2. *p.* 4. *n.* 56. dixit ſibi videri actori pauperi in his locis non eſſe expenſas litis ex bonis petitis ſubminiſtrandas, cum non ſint neceſſariæ, attento quod habent aduocatos, & procuratores, ac notarios auctoritate publica & publicis expenſis cõſtitutos, quorum operis gratis vti poſſunt.

1053 At contrarium, & etiam in iiſdem locis, in quibus pauperibus de publico conſtituti ſunt aduocati, procuratores, actori pauperi habenti præſumptionẽ boni iuris decernendas eſſe litis expenſas, ex fructibus bonorum petitorum, & ſuper quibus litigare miniſtrandas omninò aſſerendum, prout etiam aſſerunt Fontanella *d. p.* 4. *n.* 57. & Carena *d. reſol.* 21. *num.* 13. & ſeruatur in praxi, & in ſpecie idem Fontanella dicens, ſe numquam vidiſſe iudicatum iuxta Bottæ ſententiam in prouincia Cathaloniæ, vbi tamen ſimiles aduocati, & procuratores pauperum cõſtituti ſunt. Probatur hæc aſſertio primò, quia alioqui admiſſa opinione Bottæ ceſſaret traditio generalis Doctorum in præcedentibus probata de ſubminiſtrandis alimentis, & litis expenſis cuicumque litigatori pauperi agenti ad vniuerſitatem bonorũ, vel res particulares cum præſumptione boni iuris, cum ferè vbique (vt dictum eſt,) cõſtituti ſint procuratores, & aduocati, qui gratis patrocinentur pauperibus. Secundò quia nec iuſtum, nec rationi conſonum eſt, obligare pauperes in cauſis ciuilibus ad vtendum ſolis operis aduocatorum, & procuratorũ de publico conſtitutorum. Tertiò quia aliæ ſunt litium expenſæ præter ſolutionem aduocatorum, & procuratorum. Quartò quia præfati aduocati, & procuratores de publico cõſtituti gratis operis pauperibus præſtitis non ſolent adhibere in cauſis illã diligentiam qua vtuntur, qui mercede accepta cauſis patrocinantur. Demum quia aduocati, & procuratores pauperum de publico conſtituti, vt plurimũ toti occupantur in cauſis pauperum criminalibus, in quibus tantum ſeruiunt gratis, non vero in ciuilibus.

§. XVII.

Fiſcus tenetur aduerſario contra ipſum litiganti inopi præſtare alimenta.

CÆterum quæ hoc paragrapho in præcedentibus tradita ſunt de alimentis, & litis ſumptibus adminiſtrãdis cuicumque litigatori inopi habenti præſumptionẽ boni iuris ad bona, ad quæ agitur, procedunt etiam in paupere litigante cum fiſco; tenetur enim ei fiſcus ſubminiſtrare alimenta, & litis expenſas pro modo fructuum bonorum, ſuper quibus cum eodem fiſco litigatur. Ita Boëtius *deciſ.* 303. *num.* 4. Aſinius *in praxi*, §. 32. *ampliat.* 31. Boſſius *tit. de alimentis in principio*, Surdus *de alim. tit.* 1. *quæſt.* 111. *num.* 28. Paſchalis *de patria poteſtate p.* 2. *cap.* 3. *numero* 87. Farinacius *in repert. iud. quæſt.* 52. *num.* 16. & alij relati ab Aſinio, idque probant iura, & rationes, quibus ſupra probata eſt traditio, ſeu doctrina vniuerſalis de alimentis, & litis expenſis miniſtrãdis litigatori inopi habenti præſumptionem boni iuris. Quare filio petenti legitimam, & vxori petenti dotem in bonis confiſcatis, interim fiſcus præſtare debet alimenta; vt Boſſius, & Surdus *locis citatis.* 1054

§. XVIII.

Præfata alimenta, & litis expenſæ peti poſſunt in quacumque parte iudicij, & tam ſi agatur poſſeſſorio, quam ſi agatur petitorio, & præſtari debent vſque ad finem litis, & ſententiam definitiuã, & executionem in cauſa principali non habita ratione alicuius cauſæ incidentis, & horum alimentorum prouiſio executioni mandanda non obſtante appellatione à decreto.

SCiendum etiam eſt, vbi litigator actor eſt pauper, & pro eo apparet præſumptio boni iuris, alimenta (& idem de litis expenſis ſi aliunde actor non poſſit habere) in quacumque parte iudicij peti poſſe, ita loquentes in filio agenti ad hæreditatem paternam ex cauſa inofficioſi poſt Ioannem Gallũ *in deciſ. priſien. quæſt.* 118. & Rebuffum *in tom.* 1. *tit. de ſent. prouiſionali in præfat. num.* 25. *& tit.* 1. *gloſſa* 2. *num.* 14. Duennas *reg.* 365. *ampl.* 10. Surdus *tit.* 1. *d. quæſt.* 111. *num.* 23. & Stephanus Gratianus *tom.* 2. *capit.* 236. *num.* 25. eo quod hæc non ſit exceptio dilatoria, & quia ſemper grauatur filius, cui non fit prouiſio alimẽtorum; & ideo ſemper admittitur iuxta notata *in cap. cum dilectus, de fide inſtrument.* Quare peti poſſunt non ſolum ante, ſed etiam poſt litem conteſtatam ante ſententiam diffinitiuam, & concluſionem cauſæ etiam in cauſa appellationis, vt iidem Doctores, & alios allegans Ludouicus Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 38. & conſtat ex ſæpius allegata *l. ſi inſtituta*, §. *de inofficioſo, ff. de inoffic. teſtamento*, & ex traditis in præcedentibus, & Doctoribus allegatis pro traditione, & doctrina illa vniuerſali de alimentis, & ſumptus litis collitigatori actori ſubminiſtrandis concurrentibus paupertate, & præſumptione boni iuris, & conuincit ratio illa ſupra adducta, ob quam actori inopi debẽtur alimẽ- 1055

X 4 ta

Digitized by Google

ta, & litis expenſæ decerni tam ante, quam poſt primam ſententiam, à qua fuerit appellatum, ſcilicet, ne ob inopiam cogatur deſerere ius ſuum, & multo magis peti, & ſubminiſtranda erunt alimenta poſt latam ſententiam diffinitiuam interim, dum fit liquidatio; cum maior ſit ratio alimenta dandi in exequutione, quàm ante ſententiam, vt Craueta, Gratianus *locis ſupra num.* 1043. *citatis*, Rebuffus *in allegata præfatione, num.* 28. *& in d. gloſſa* 2. *num.* 15. & alios allegans Surdus *d. quaſt.* 111. *num.* 24. Idem Gratianus *d. cap.* 236. *num.* 26. & Pontanus *de alimentis cap.* 13. *num.* 7. Quare reprobandus eſt Ægidius Bellamera dum *deciſ.* 169. ſentit hæc litis alimenta non deberi poſt concluſionem in cauſa, prout eum reprobat Pontanus *loco citato.*

1056 Item alimenta, & litis expenſæ peti, & ſubminiſtrari debẽt duobus illis concurrentibus ex parte actoris ſcilicet paupertate, & præſumptione boni iuris, ſiue agatur poſſeſſorio, ſiue petitorio, cum in vtroque caſu eadem æquitas, & ratio de qua in præcedentibus, procedat: ita Rebuffus *d. gloſſa* 2. *num.* 10. Pontanus *de alimentis cap.* 13. *numer.* 6. Menochius *de præſumpt. lib.* 1. *præſumpt.* 35. *numero* 6. Duennas *d. reg.* 365. *ampliat.* 8. Surdus *d. ct. quaſt.* 111. *numer* 25. & Gratianus *d. cap.* 236. *numero* 27. addentes cum Rebuffo maiorem eſſe rationem dandi alimenta, quando agitur petitorio quam vbi de ſola poſſeſſione tractatur, quia maior impenſa requiritur, plenior probatio, & longior diſcuſſio.

1057 Præſtari quoque debent alimenta præfata, & litis expenſæ actori pauperi durante lite vſquequo per diffinitiuam fuerit in cauſa principaliter agitata & vſque ad executionem pronunciatum, vt poſt alios Ludouicus Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 16. *numer.* 9. Pontanus *d. ct. cap.* 13. *numer.* 7. Menochius *d. præſumpt.* 35. *numer.* 34. Farinacius *in reper. ind. quaſt.* 52. *numero* 17. & Rota *apud Verallum deciſ.* 18. *lib.* 1. & Doctores communiter in præcedentibus allegati. Addunt Pontanus, Menochius, & Farinacius, non habendam eſſe rationem alicuius cauſæ incidentis nondum fortè completæ, quam aiunt non fore attendendam. Subdit etiam Pontanus *numer.* 8. quod Rota Romana aliquando decreuit iſta alimenta ad certum tempus, quod poſtea fuit prorogatum.

1058 Eadem alimenta actori pauperi poſtquam Iudex decreuit eſſe ab aduerſario præſtanda, eorum prouiſio executioni mandanda non obſtante approbatione ab eodem decreto, vel ſupplicatione, aut alia prouocatione, quæ appellationi aſſimilatur, ſeu æquipollet, vt Doctores communiter, quos referunt, & ſequuntur, Surdus *tit.* 1. *quaſt.* 110. *numer.* 13. *& tit.* 8. *quaſt.* 60. *num.* 23. & Fontanella *deciſ.* 296. *num.* 1. *&* 18. atque Caluinus *de æquitate lib.* 1. *cap.* 72. *num.* 12. 13 *&* 14. ob illam manifeſtam rationem, ſcilicet, ne interim actor pauper fame pereat de qua re latiſſimè Fontanella per totam illam deciſionem, & ego *infra poſt num.* 1110. vbi etiam quando negotium alimentorum futurorum ſit ſuſpenſiuum negotij principalis itavt appellans nõ audiatur, niſi prius ſoluat alimenta, de qua re Verallus *deciſ.* 22. *libr.* 1. Surdus *titul.* 8. *priuilegio* 96. & Mareſcottus *var. libro* 2. *capite* 83. *numero* 8.

* * *

§. XIX.

In qua quantitate hæc alimenta, & litis expenſa debeant taxari, relinquitur prudentis Iudicis arbitrio pro diuerſitate perſonarum, dubio litis euentu, & modo redituum rei, ſuper qua litigatur.

1059 QVæ nam autem, ſeu quanta quantitas pro præfatis alimẽtis, & litis ſumptibus litigatori pauperi ad vniuerſitatem bonorum, vel res particulares agentium præſumptione boni iuris taxari, & decerni debeatur, Manſuerius *in praxi tit. de poſſeſſorio, num.* 2. Boërius *deciſ.* 324. *num.* 3. *&* 4. & Stylus Parlamenti *tit. de prouiſ. ad finem* (vt refert Couarruuias *practicarum cap.* 6. *num.* 7. Verſic. *ſolet*) voluerunt eſſe decernendam, & præſtandam quartam partem fructuum bonorum, ſeu rei ſuper quibus, vel ſuper qua litigatur, Menochius *de arbitr. caſu* 169. *n.* 12. loquens de impenſis litis, diuiti non eſſe præſtandas arbitrio Iudicis, ſed vti in dies fiunt.

1060 Communis tamen ſententia eſt, huiuſmodi taxationem alimentorum, & ſumptuum litis relinqui arbitrio prudentis Iudicis definiendum conſideratis qualitate perſonarum, futuro, ſeu dubio euentu litis, valore, & fructibus rei in Iudicio deductæ: ita in hac ſpecie Couarruuias *d. num.* 7. Molina *de primog. lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 47. Menochius *de præſumpt. lib.* 1. *præſumpt.* 35. *num.* 35. Pontanus *de alimentis cap.* 83. *num.* 12. Ioannes Lupi *de illegitimis com.* 2. §. 3. *numero* 76. Verſic. *Rurſus*, Paſchalis *de patria poteſtate p.* 2. *cap.* 3. *num.* 65. Borellus *in ſum. deciſ. p.* 2. *tit.* 39. *n.* 32. Caluinus *de æquitate lib.* 1. *cap.* 72. *num.* 19. *& ſequentibus*, Fontanella *de pactis nupt. clauſula* 6. *gloſſa* 2. *p.* 5. *num.* 65. *&* 66. Stephanus Gratianus *tom.* 1. *cap.* 55. *num.* 53. Ferentillus *in annotatione ad deciſ.* 707. *Burattis*, Farinacius *in repert. iudic. quaſt.* 52. *num.* 18. & plures alij ab iiſdem præſertim à Ioanne Lupi, Fõtanella, & Ferentillo allegati, & Rota Romana, quæ etiam Rota *deciſ.* 749. *n.* 6. *p.* 2. *recentiorum* expreſsè dixit in taxatione horum alimentorum in primis habendum eſſe in cõſideratione valorem petitorum; faciunt etiam Doctores *ſupra num.* 75. relati, & ratio eſt, quia neque omnibus eadem alimenta debentur, neque in omnibus iudiciis eædem litis expenſæ fiũt, de ſinguliſque non poteſt quid certum ſtatui; & cõſequenter definitio relinquitur Iudicis arbitrio iuxta prædictas circunſtantias, ſcilicet, qualitatem perſonarum, dubium litis euentum, & valorem, ac fructus rei, ſuper qua litigatur, & etiam ſecundum facultates debentis alimenta, quando petuntur ab eis, à quibus petens iure ſanguinis, aut coniunctionis, vel aliàs de iure alendus, vt iuxta latè tradita *in præcedentibus, cap.* 3. ad ſeptimum incluſiuè vt conſtat ex traditis *à num.* 70. *ad* 76. Quare Surdus *d. quaſt.* 23. *num.* 24. ex Rebuffo *d. gloſſ.* 2. *num.* 3. aduertit, quod ſi filius ſit, qui prouiſionem alimentorum petit, & bona extent non ſolum ſub iudice cauſæ, ſed etiam in aliis locis, tunc fieri debet prouiſio habito reſpectu ad vniuerſum patrimonium quamquã non totum eidem iudici ſubiiciatur. Addit tamen idem Surdus ex eodem Rebuffo, quod Iudices ita exactè non procedunt. Vbi autem non conſtaret de quantitate, vel redditibus bonorum, quorum occupatione alimenta debentur, illa petenti decernenda erunt ad certam quantitatem Iudici benè viſam ſine præiudicio vtriuſque partis, vt *ſupra n.* 76. notatum eſt, & præter Rotam, & Mareſcottum *locis d. num.* 76 *citatis* dixit etiam Pontanus *d. num.* 8. vbi etiam refert in hoc caſu, quo non conſtat de quantitate bonorum petitorum, Rotam Romanam filio

litig

Digitized by Google

litiganti interdum decreuiſſe alimenta ad ſummam quinquaginta ducatorum, interdum vero ad certum cum facultate addendi, vel diminuendi iuxta formā futuræ probationis redituum. Vbi vero conſtat de rei petitæ valore Fontanella *dict. part. 3. num.* 67. *&* *tom. 1. clauſ. 4 gloſſ.* 18. *p.* 1. *num.* 53. dicit quod in Senatu Cathaloniæ ſolet fieri communiter taxatio ad rationem ſolidi pro libro habito reſpectu ad quantitatem petitam in qua actor habet præſumptionem iuſtitiæ; & Rota Romana *d. deciſ.* 749. *num.* 6. cum ibi ageretur de cenſu ſcutorum quatuor millium ex prædio conſiderabilis valoris, taxauit alimenta actori danda in ſumma ſcutorum duodecim ſingulis menſibus durante lite. Quod vero dicit Menochius *de litis impenſis præſtandis*, vt in dies fiunt, non ſine maxima difficultate, & graui incommodo practicari poſſe videtur.

1061 An, & quando alimenta, & litis expenſæ habita ſint reſtituenda, latè in ſequentibus.

Vtrum vero alimenta, & litis expenſæ, quæ per Iudicem fuerunt aſſignata, & præſtita tempore pendētis litis actori egeno præſumptionem iuſtitiæ pro ſe habenti, ſi contra ipſum actorem poſtea pronuncietur ſententia, ſeu ipſe in lite ſuccumbat, ſint reſtituenda, & ſi victor exiſtat, & in ſui fauorem feratur ſententia, debeat eadem alimenta, & litis expenſas de bonis petitis ſibi lite pendente exhibita imputare in ſortem principalē, aut compenſare cum fructibus eorundem bonorum, in quibus pars aduerſa fuerit condemnata vltra traditionem eorundē bonorum petitorum.

§. XX.

Alimenta, & litis expenſæ actori pauperi lite pendente præſtita ſi ipſe obtineat victoriam, ſunt imputanda, ſeu compenſanda cum fructibus rei in Iudicium deducta.

1062 QVoad hanc poſteriorem difficultatem certum eſt, ſi fuerit victor, etiamſi obtineret ſententiā cum condemnatione partis aduerſæ ad reſtituendos fructus perceptos, debere alimenta, & litis expenſas, quæ vel quas percepit tempore litis imputare, ſeu compenſare cum fructibus pro rata eorundem alimentorum, & expenſarum; quia non debet conſequi alimenta, & omnes fructus, ne plus lucretur, quam ſi ab initio bona ipſa obtinuiſſet, & bis idē exigatur, quod bona fides non patitur *l. bona fides ff. de reg. iur.* ita Valaſcus *conſult.* 1. *num.* 7. *fine*, Surd. *de alimentis tit.* 1. *quæſt.* 124. *fine*, Francus *deciſ.* 614. *fine*, Mareſcottus *var. lib.* 2. *cap.* 83. *num.* 26. Merenda *controu. iur. tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 19. *num.* 2. Ioan. Lupi *de illegitimis com.* 2. §. 3. *num.* 77. *verſic. & quoad rationem fine*, Rota Romana *deciſ.* 43. *num.* 1. *&* 2. *&* 7. apud Manticam, & Fontanella *de pact. nupt. p.* 1. *clauſ.* 4. *gloſſ.* 18. *p.* 3. *num.* 89. & ita in iudiciis obſeruari teſtatur Valaſcus, an vero debeant imputari in ſortem principalem, ſuper qua litigatur, & per ſententiam diffinitiuam alimentario adiudicatur, negant ex relatis Doctoribus Surdus *d. quæſt.* 124. *num.* 4. *&* 8. Valaſcus *d. num.* 7. Mareſcottus *d. num.* 26. Francus *d. deciſ.* 614. *n.* 1. *& ſeqq.* & præter hos Rota Romana *deciſionib. infra n.* 1069. *relatis*, Oliuerius Beltraminus *in annot. ad deciſ.* 189. *Ludou. n.* 7. *fine*, & idem ſentiunt alij Doctores, qui *infra d. n.* 1069. referuntur, & alij à Surdo allegati, idque propter textus, & rationes, de quibus *n.* 1070. *& ſeqq.*

§. XXI.

Alimenta, & litis ſumptus filÿs, & alÿs deſcendentibus, vel patri, & aliÿs aſcendentibus pendente lite ſuper filiatione, vel paternitate præſtita non debent reſtitui, ſi is, qui accepit, ſuccumbat.

QVoad priorem difficultatem, quæ eſt magis cōtrouerſa ſi ſermo ſit de alimentis, & litis ſumptibus filiis, & aliis deſcendentibus aut patribus, & aliis aſcendentibus à patre, vel ab alio aſcendente, 1063
vel filio aut alio deſcendente pendente lite ſuper filiatione, vel paternitate exhibitis ob præſumptam, & probatam ſummariè filiationem, aut paternitatem iuxta latè tradita *ſupra num.* 966. *&* 968. conueniunt Doctores non debere reſtitui, licet is, qui illa accepit vincatur, & in lite ſuccumbat, ita poſt Gloſſam *in l. vlt. verbo alienis, Cod. de Carbon. edicto*, Couarruuias *practicarum cap.* 6. *num.* 8. *fine*, Ludouicus Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 41. Menochius *de præſumpt. lib.* 1. *præſumpt.* 35. *num.* 36. *&* 37. Corduba *in l. ſi quis à liberis, §. ſi vel parens, num.* 54. *initio, ff. de liberis agnoſcendis*, Surdus *de alimentis tit.* 1. *qu.* 124. *num.* 2. Lancellotus *de attent. cap.* 4. *limit.* 11. *num.* 27. Vincentius de Franchis *deciſ.* 536. *n.* 5. *& deciſ.* 614. Ioannes Lupi *de illegitimis com.* 2. §. 3. *num.* 77. *initio*, Fontanella *de pactis nupt. p.* 1. *clauſ.* 4. *gloſſ.* 18. *p.* 3. *n.* 79. Merenda *controu. iur. tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 19. *num.* 3. Caluinus *de æquitate lib.* 2. *cap.* 72. *n.* 28. Valaſcus, Gratianus, Molfeſius, Paſchalis *locis infra allegatis*, & plures alij à Surdo, Vincentio de Franchis, Ioanne Lupi, & Fontanella relati. Probatur hæc ſententia communis primo per textum *in l.* 1. §. *intereſſe, ff. ſi mulier ventris nomine in poſſeſſ. mittatur* vbi, ſi mulier ventris nomine miſſa eſt in poſſeſſionem, & deinde prægnans non reperitur, fructus, & alimenta ab ea non repetuntur, niſi per calumniā aſſeruerit ſe prægnantem. Hoc textu Gloſſa *dicta verbo alienis* ab aliis probata, probat quod ſi filius exiſtens in quaſi poſſeſſione filiationis agens Carboniano edicto cōſecutus ſit alimenta pendente lite iuxta diſpoſitionem *d. l. vlt. Cod. d. Carbon. edicto*, non tenetur reſtituere, etiam quod ſuccumbat: ſecundo probatur à Gloſſa *d. verbo alienis*, & ab aliis per textum *in l. ſi inſtituta, §. de inoffICIoſo, ff. de inoffic. teſtam.* vbi filio, & nepoti exiſtenti in quaſi poſſeſſione filiationis inopi agenti ad hæreditatem patris, aut aui, alimenta lite pendente decernuntur abſolutè nulla adducta obligatione illa reſtituendi, vel dandi cautionem reſtituēdi in caſu ſuccumbentiæ. Ad idem adducit eadem Gloſſa *l. hæres furioſi, §. ſed etſi quid, ff. de petitione hæreditatis.* Adducitur etiam ab aliis textus *in l. vltim. Cod. de ordine cognit.* vbi ſeruo exiſtēti in quaſi poſſeſſione libertatis agenti cōtra Dominum decernūtur alimenta, & litis expenſæ abſolutè, & non impoſita obligatione reſtituendi, vel dandi cautionem reſtituendi, ſi ſuccubuerit. Facit optime textus *in l.* 1. §. *ſed etſi incertum, ff. de ventre in poſſeſſ. mittendo*, vbi decernitur alimenta de bonis mariti præſtanda ei, de quo dubitatur, an exiſtat in vtero vxoris, & affertur ea ratio, ſcilicet, quod æquius eſt, vel fruſtra nonnūquam impendia fieri, quam denegare aliquando alimenta ei, qui Dominus bonorum aliquo caſu futurus eſt, vbi notandū illud verbum, *fruſtra*. Quod idem importare videtur, quod ſine ſpe recuperationis etiam poſtea conſtituto, quod alimentario nullū ius competeret ad bona illa, ex quibus ob præſumptionem boni iuris procedentem alimenta fuerint præſtita. Denique hæc communis probatur à Merēda, quia, cū quis præſtat alimenta his perſonis, quibus

Digitized by Google

bus alioqui iure naturæ eadem alimenta debentur perſoluit debitum ei à natura iniunctum. Quod vbi contingit, fieri (inquit) non poteſt, vt locus ſit repetitioni, cum non ſtent ſimul, quod quis debitum ſoluat, & quod habeat ius repetendi id, quod tradidit *l. frater à fratre de condiıione indebiıı.* Quæ tamen ratio patitur difficultatem ſcilicet, quod non ſoluat abſolutè, ſed ſub conditione, ſi debet, & tenetur ſoluere iuxta mox dicenda ex Molina, & conſequenter conſtito poſtea, & etiam per diffinitiuam ſententiam pronunciato, quod non debebat, videtur eſſe locus petitioni, tanquam ſoluerit indebitum. Igitur fundamentum huius communis eſt, quod iura ob illam præſumptionem iuſtitiæ, quæ reſultat ex quaſi poſſeſſione filiationis, ſiue deſcendentiæ, aut paternitatis, ſeu aſcendentiæ voluerunt filio, vel nepoti inopi, & ſimiliter patri, & auo inopi pendente lite ſuper filiatione, vel paternitate, vel ſuper hæreditate præſtanda eſſe alimenta à patre diuite filio, & à filio diuite patri, & à poſſeſſore bonorum hæreditatis ad quam agitur; quod ſtatuere iura (vt puto) ob commune bonum, ne ſi alimenta accepta in caſu ſuccumbentiæ forent reſtituenda, non obſtante illa vrgenti præſumptione boni iuris ob timorem reſtitutionis, vel difficultatem præſtandi cautionem de reſtituendo deſiſterent à proſequutione ſui iuris ſæpéque priuarentur rebus ad ipſos ſpectantibus & nonnunquam fame perirent, aut miſerrimam vitam ducerent.

1064 Contra hanc communem tamen ſentit Molina *de iuſtitia tom. 3. diſputat.* 616. *num.* 15. Verſic. *virum autem is*; vbi dicit quod & ſi quando is, qui petit alimenta quæ ei negantur, eſt in poſſeſſione illa percipiendi ab eo à quo petit iuxta tradita *ſupra n.* 965. non teneatur præſtare cautionem de illis reſtituendis, ſi in cauſa ſuccubuerit, aſſerit tamē filios, & alios deſcendentes, & aſcendentes reliquoſque omnes nō exiſtentes in quaſi poſſeſſione percipiendi alimenta ab eo quo petūt, licet ſint in quaſi poſſeſſione quod ſint filius, aut deſcendens, vel aſcendens, aut frater eius, à quo petunt, teneri præſtare cautionem ſaltem iuratoriam, quod alimenta lite pendente percepta reſtituant, quando commode potuerint, ſi ſuccubuerint; & data ſuccumbentia obligari in foro conſcientiæ illa reſtituere. Probat, quia vel doloſè illa alimenta petiuerunt, & acceperunt ſcientes ſibi non deberi, & tunc certum eſt in foro conſcientiæ & externo teneri illa reſtituere tanquam iniuſtè formaliter, & materialiter accepta, & conſtat *ex d. l. 1. §. intereſſe, ff. ſi mulier ventris nomine, & l. 2. fin. ff. eod.* vel ea petiuerunt, & acceperunt cum præſumptione boni iuris, & exiſtimantes ſibi deberi, & hoc caſu poſt ortam controuerſiam ea lege, & conditione (inquit Molina) illa accipere debent, vt ſi ſibi non debentur, ea quando commodè potuerint reſtituant ei, à quo materialiter iniuſtè ea accipiunt, atque adeo cauere debent de illis reſtituendis in eo euentu ſaltem iuratoria cautione, ſi aliam non poſſint præſtare, quia iuſtitia non patitur, vt ille alias illa omninò indebita aliter præſtare cogatur, quàm ſub tali conditione, & cautione. Non obſtare ait Molina textum *in d. l. 1. §. ſed etſi incertum, ff. de ventre in poſſeſſ. mitt.* tum quia ibi ſolum decernitur præſtanda alimenta exiſtenti in vtero vxoris, cuius creduntur eſſe bona mariti defuncti, quod non tollit fore poſtea reddenda illi, ad quem pertinebant ſi non erant debita, tum quia illud ibi fuit diſpoſitum fauore fœtus, quod poterat in commune bonum ſtatui, non eſt tamen extendendum. Addit etiam non obſtare *in l. vltim. Cod. de ordine cognit.* nam ibi ille, qui exiſtens in poſſeſſione ſuæ libertatis percipit à Domino alimenta, & litis expenſas lite pendente ſuper libertate, ideo non iubetur præſtare cautionem in caſu ſuccumbentiæ, quia quidquid poſt ſuccumbentiam ſeruus acquiſiuerit ad eundem Dominum ſpectat, ac proinde impotens omninò eſt futurus ad eas impenſas, & alimenta ſoluenda. Non vero ſic res ſe habet in ſimilibus alimentis, quæ hominibus liberis Iudicis præcepto cogeretur quis præſtare. Hęc Molina.

Contra quem eſt, quod iura non ſub conditione 1065
illa reſtitutionis, ſed abſolutè in prædictis caſibus, in quibus petens alimenta exiſtit in quaſi poſſeſſione ſaltem ſummariè probata, quod ſit filius, vel nepos, aut pronepos, vel pater, aut auus eius, à quo alimenta petit, vel habet vrgentem præſumptionem boni iuris ad hæreditatem patris, vel filij ab alio poſſeſſam, ſtatuunt alimenta petenti pauperi fore lite pendente præſtanda, vt dictum eſt, & tradunt præallegati Doctores, & alij vnanimiter, idque ob bonum commune conſtituere, vt pariter notatum eſt, & cum præſtantur alimenta exiſtente vrgenti præſumptione boni iuris pro petente, videntur debita ſtante eiuſdem petentis inopia, & ſic non ſoluitur omninò indebitum de intellectu vero duorum illorum textuum *in d. § ſed etſi incertum, & in d. l. vltima infra.*

Sequitur Summarium Capitis XVII.

An in vniuerſum actor pauper, cui ob præſumptionem boni iuris decernuntur, & exhibentur alimenta, & litis expenſæ pendente lite, teneatur, & cogi poſſit illi reſtituere, vbi ſuccubuerit. Affirmatiua, num. 1066. & duobus ſequentibus. Negatiua, num. 1069. & tribus ſequentibus. Ratio huius negatiuæ, n. 1070. verſic. quinto.

Vxor defuncti, quæ ventris nomine fuit in poſſeſſione, conſtito poſtea, quod non erat prægnās, non tenetur reſtituere alimenta, quæ percepit, niſi doloſè dixerit ſe prægnantem. n. 1063. & n. 1070.

Vxor alimenta, quæ à viro percepit lite pendente ſuper matrimonio, non reſtituit, ſi ſuccubuerit. num. 1069. initio.

Qui habuit iuſtam cauſam litiganti ſuccumbens in cauſa, neque in foro conſcientiæ, neque in exteriori tenetur reſtituere aduerſario victori expenſas in lite factas. n. 1070. fine.

Quæ ſint iuſtæ cauſæ litigandi à condemnatione expenſarum excuſantes, remiſſiuè. ibid.

Emptor in redhibitoria reſtituit non ſolum fructus, ſed etiam quod venditor eidem ſoluit ratione moræ in tradenda re. n. 1066. & 1071.

Ratio generalis ampliat dictum. n. 1070.

Factum legitimè non debet retractari n. 1073.

Tempus motæ litis attenditur, vt cognoſcatur, ſi erat præſumptio pro actore, & iuſta ac legitima alimentorum prouiſio, non quod poſtea ſequitur. ibidem.

Alimenta, quæ decernuntur, & præſtantur pendente lite vt recipiens ſtatim illa lucretur, requiritur, & ſufficit, quod tempore taxationis adſint qualitates neceſſariæ ad illorum prouiſionem decernendam, ita quod poſtea non ſubiaceat reſtitutioni, ſi recipiens in cauſa ſuccubuerit. ibid.

Quando actor doloſè, & ſciens ſe bono iure deſtitutum accipit alimenta, & litis expenſas non ſolum in foro conſcientiæ tenetur ad reſtitutionem, ſed conſtito de calumnia etiam in foro exteriori parte petente cogi debet. n. 1064. & 1073.

Quando actori pauperi prouidetur de alimentis, & litis ſumptibus pendente lite, an ipſe teneatur, & cogi debeat præſtare cautionem fideiuſſoriam de reſtituendo in caſu ſuccumbentiæ, ſaltem quatenus de iure tenebitur. Affirmatiua. n. 1074. negatiua. n. 1075.

Quid

Quid ſi iudex dubitet de calumnia, & fraude petentis alimenta, an ſaltem tunc iudex poſſit, & debeat petentem cogere ad dandum cautionem fideiuſſoriã, vel iuratoriam. Affirmatiua. n. 1077. Negatiua. numero 1078.

Quando cautio danda eſt, iura de hoc mentionem faciunt. n. 1075.

Paupertas ſolet excuſare à ſatiſdatione, ſeu cautione fideiuſſoria. n. 1076.

Quoties requiritur cautio, ſi quis non poſſit dare cautionem fideiuſſoriã, nec pignoratitiam, ſufficit, & admittenda eſt iuratoria. ibid.

Fori obſeruantia, ſeu ſtylus valet, & teneri debet in loco, vbi ſit indultus, extra illum non extenditur. numero 1079.

Si per actorem pauperem, cui exhibita ſunt alimenta lite pendente, data fuit fideiuſſio, vel facta promiſſio reſtituendi in caſu ſuccumbentia, an tunc ſuccumbens poſſit cogi ad reſtitutionem. Affirmatiua. n. 1080. Negatiua. n. 1081. & quid quoad alimenta poſt ſententiam recepta. n. 1082.

Cautio præſtita, cum non eſſet præſtanda, poteſt condici, & præſtanti exceptione, vt n. 1081.

Cautio, ſi præſtatur per creditores, quando veniat alius priuilegiatus, agitur ex illa cautione quaſi illa ſit habenda loco proprietatis, n. 1080.

Quando alimenta ſunt debita, & petuntur iure actionis, an tunc in eorum prouiſione pro tempore pendentis litis ſit præſtanda cautio fideiuſſori de illis reſtituendis in caſu ſuccumbentia. Affirmatiua. n. 1083. Negatiua. ibid.

§. XXII.

An in vniuerſum actor pauper, cui ob præſumptionem boni iuris decernuntur, & præſtantur alimenta, & litis expenſæ ex bonis, ad quæ agit, teneatur, & cogi poſſit illa reſtituere in caſu ſuccumbentiæ.

CONtrouerſia ergo eſt de aliis perſonis, quibus iure naturæ alimenta non debentur, & generaliter in omnibus aliis cauſis, ſeu caſibus, in quibus actori inopi, pro quo ſtat vrgens præſumptio iuſtitiæ agenti ad vniuerſitatem bonorum, vel rem particularem iuxta explicata, & probata præcedentibus huius capitis, iudex illi debet decernere alimenta, & litis expenſas ab aduerſario præſtanda lite durante, ſi actor, qui percipit hæc alimenta, & ſumptus litis in cauſa ſuccumbat, debeat, & cogi poſſit illa reſtituere.

1066 Prima ſententia affirmat debere, & cogi poſſe reſtituere. Ita Couarruuias *d. cap. 6. num. 7.* Molina *d. cap. 16. num. 41.* Verſic. *vt aliis vero extraneis.* Alter Molina *d. cap. 616. num. 15. citato* Verſic. *item autem,* Corduba *d. num. 54. fine,* Merenda *d. cap. 19. num. 4. & ſequentibus, & tom. 4. lib. 12. cap. 29. num. 7.* Rota Romana *deciſ. 43. num. 3. apud Manticam;* & iuxta hanc ſententiam eadem Rota *deciſ. 176. apud eundem Mãticam* in vſu, de quo *ibi*, aſſignauit actori pauperi alimenta, & litis ſumptus cum obligatione de reſtituendo in caſu ſuccumbentiæ. Et eandem ſententiam videntur tenere Pontanus *de alimentis cap. 13. num 8.* dum, an cautio de his alimentis, & litis ſumptibus reſtituendis danda ſit, ſe remittit ad tradita à Couarruuias *d. num. 7.* & etiam P. Barboſa *ad l. 1 p. 1. num. 60. ff. ſoluto matrimonio.* Probatur primo à Couarruuia *per textum in l. cum autem, §. cum redhibetur mancipium,* ibi, *quod tardius hominem ei reſtituit, ff. de ædilit. edicto.* Vbi habetur emptorem debere omnino reſtituere venditori, ſi is redhibitoria egerit, non tantum fructus, ſed & ſi quid à venditore conſequutus eſt propter retardatam mancipij traditionem, ſeu conſignationem. Secundo probatur ab eodem Couarruuia, & aliis, quia alioqui ſi in caſu ſuccumbentiæ non deberent huiuſmodi alimenta, & litis ſumptus ab actore paupere pendente lite præſtita reſtitui, inuitarentur pauperes ad temerè, & incautè agendum in iudicio, vt interim dum litem proſequuntur eaque finitur, obtinerent expenſas litis, & alimenta, ad quæ reſtituenda ſcirent poſt modum ſe non teneri in caſu ſuccumbentiæ, etiam quod conſtaret, ipſos per calumniam litigare. Tertio probatur à Molina Theologo ratione adducta *ſupra num. 1064.* verſic. vel ea petiuerunt. Quarto Surdus *d. quæſt. 114. num. 5.* confirmat, quia hæc litis expenſa, & alimenta præſtita actori pauperi, qui poſtea ſuccubuit data fuere in cauſam, quæ erat falſa, ſcilicet tanquam habenti ius ad alimenta, vel ad bona, quæ petebat, cum tamen non haberet, vt conſtat ex ſententia diffinitiua contra ipſum lata, datum autem ex cauſa reſtituitur cauſa non ſequuta, *toto tit. ff. de condit. ſine cauſa,* & vbi cauſa deuenit ad non cauſam, tunc repetitio conceditur *l. ſi illo, ff. de condit. ſine cauſa* cum aliis à Surdo *ibidem* adductis. Et propter prædicta Couarruuias loco citato fine dicit hanc ſententiam eſſe veriorem oppoſita, quam a ſe nunquam vidiſſe admitti. Sed imo quod quoties hæc alimenta, & litis ſumptus iubetur reus diues actori pauperi exhibere, non aliter id decernitur, quam data idonea cautione de eis reſtituendis, vbi actor in cauſa ſuccubuerit, & ita vſu forenſi receptum eſſe, vt ſine tali cautione, & obligatione de reſtituendo in caſu ſuccumbentiæ eadem alimenta, & litis ſumptus non decernentur, aſſerunt etiam Corduba, & vterque Molina *locis citatis.*

Ad textum *in l. 1. §. inter ſe, ff. ſi mulier ventris nomine,* reſpondent Couarruuias, & Merenda, ibi alimenta prægnanti concedi non fauore ipſius, ſed ventris, ſeu fœtus, qui alioquin natus eſſet ſucceſſurus in bonis, ex quibus alimenta præſtantur, ſatius enim eſt ali non alendum, quàm fame perire alendum, qui omninò bona, & alimenta habiturus foret, ſi vere in ventre lateret, & naſceretur. Vnde textus non ſuffragatur ei, cui cauſa ipſius alimenta ob paupertatẽ decernuntur, de quo eſt præſens controuerſia. Eadem reſponſio datur ad textum *in l. 1. §. ſed etſi incertum, ff. de ventre in poſſeſſ. mittendo,* ſcilicet ibi tanquam ſpeciale decerni, vt in dubio an vxor vidua ſit prægnãs alimenta præſtanda prægnanti in fauorem fœtus, qui alioqui, ſi verè eſt conceptus, & naſcatur, habiturus eſt bona, ex quibus alimenta præſtanda decernuntur. Ad textum *in l. vltimam, Cod. de ordine cognitionum* datur reſponſio *ſupra n. 1064.* ex Molina Theologo adducta. 1067

Ad rationem *ſupra n. 1063. fine* factam, quod ſi actores pauperes in caſu ſuccumbentiæ deberent reſtituere litis expenſas, & alimenta, quæ lite pendente acceperunt ab aduerſario, deſiſterent ob timorem reſtituendi à proſequutione ſui iuris contra æquitatem, quæ non patitur aliquem cogi propter inopiã iura ſua indiſcuſſa relinquere. Reſpondet Merenda ſatisfieri æquitati illi, dum alimenta, & litis expenſæ decernuntur, & præſtantur, licet cum onere reſtitutionis, ſi ſuccubuerit, nec timor ille reſtitutionis, ait, poteſt impedire actorem inopem ius ſuum proſequi; nam ſi de iure ſuo dubitat, inique petit ab aduerſario alimenta, ſtante obſcuritate ſui iuris, nec alimẽta ei decerni debent, niſi pro eo extet vrgens præſumptio boni iuris; quam ſi habeat, poteſt timorem depellere. 1068

Altera, & communis ſententia aſſerit huiuſmodi alimenta, & litis expenſas, quæ lite pendente actori litiganti ob inopiam iunctam cum præſumptione boni iuris ſubminiſtrantur, non fore reſtituenda in caſu ſuccumbentiæ. Ita Manſuerius *in practica tit.* 1069

de

Digitized by Google

de poſſeſſorio,num. 27 Boerius *deciſ.* 324.*num.* 3. Afflictus *deciſ.* 152.*num.* 4.*ibidem* Vrſillus *in annotat. numero* 3. (qui duo loquuntur in alimentis , & litis ſumptibus a marito diuiti præſtitis vxori pauperi agenti ſuper matrimonio , quæ dicunt non poſſe repeti à marito etiam ſi vxor ſuccubuerit,quod idem tradunt Surdus *d.quæſt.* 124 *num.* 3.& Ioannes Lupi *de ſillegitimis com.*2.§.5.*num.*77. Verſic.*per quæ iura*) Menochius,Lancellottus , Vincentius de Franchis *locis ſupra numer.*1063.*relatis,* Surdus *d. quæſt.* 124. *numer.*4.*&* S.Mareſcotus *var. lib.*2.*cap.*83.*num.* 26. Ioannes Lupi *d.num.*77.Verſic.*dubium modo* , Oliuerius Beltraminus *in annot. ad deciſ.*189. *Ludouiſij, num.*7. Verſic.*ſciendum*,Molfeſius *ad conſuet. Neapol. tom.*1.*part.*5.*quæſt.* 3. *numer.* 17. *& tribus ſequentib.* Velaſcus *conſult.* 1.*num.*7.Stephanus Gratianus *diſcept.for.tom.*1.*cap.*33.*num.*30.*&* *tom.*2. *cap.* 236. *numero* 34.*& ſequentibus*,Fontanella *de pactis nupt.p.*1. *clauſ.*4.*gloſſa* 18.*p.* 3. *num.* 79. Auguſtinus Barboſa *col. ect.ad cap.olim.numer.*3.*de accuſationibus*,Paſchalis *de patria poteſtate part.*2.*cap.*2 *num.*62.Milanenſis *deciſ.*17 *num.*37.*lib.*1.& Rota Romana *in Romana bonorum de Cecis* 14.*Nouembr.*1603.*coram Penia*; *& in Romana Saluiani* 17.*May* 1613.*coram Sacrato*, vt *locis citatis* teſtantur Oliuerius,& Mareſcotus,in quibus deciſionibus propterea dicitur,quod recipiẽs non tenetur cauere de reſtituendo in caſu ſuccumbentiæ;quod,& reliqui Doctores pro hac ſententia relati dicunt,& huius ſententiæ ſunt etiam Gozadinus *conſ.*47. *num.* 10. (vbi ex Baldo tradit nullo in caſu,ſiue ea ex officio Iudicis, ſiue iure actionis petita decernantur,& præſtentur,eum,cui præſtantur, cogi ſatiſdationem , ſeu cautionem de reſtituendo dare) & Romanus *ſingulari* 139 vbi dicit,ſi alimẽta officio Iudicis petantur,& præſtentur,vt quando liberis decernuntur , cautionem de reſtituendo non eſſe neceſſariam,ſi verò iure actionis eſſe neceſſariã cautionem;in terminis enim, de quibus eſt præſens controuerſia,alimenta , & litis ſumptus actori pauperi habenti præſumptionem boni iuris officio Iudicis decernuntur ; non iure actionis , cum non decernantur tanquam debita ex contractu,vel ex vltima voluntate.

1070 Probatur hæc ſententia primo ex textu *in d. l. ſi instituta,§. de inofficioſo , ff. de inofficioſo teſtamento* , vbi filius,vel nepos agens ad hæreditatem paternã, cui alimenta ſubminiſtrari ob inopiam,& boni iuris præſumptionem iubetur,nec obligatur ad illa reſtituenda , vel ad dandam cautionem de reſtituendo in caſu ſuccumbentiæ,nec interpretes ibidem talem obligationem reſtituendi,vel cautionis de reſtituendo dandæ requiſiere ad illum effectum præſtationis alimentorum.Secundo probatur ex textu *in d.l.*1.§. *intereſſe,ff.ſi mulier ventris nomine ſupra num.* 1063. adducto, vbi ex cauſa,de qua *ibi*,permittit vxorem iam defuncti abſque calumnia aſſerentem ſe prægnantem ali ex bonis mariti defuncti,nec cogit reſtituere , ſi poſtea appareat non fuiſſe prægnantem ſecluſa calumnia ; ac perinde vbicũque ſubſit cauſa eadem , idem ius eſſe debet. Neque *in d.* §. *intereſſe* poteſt conſiderari(quidquid Couarruuias,& Merenda ſecus) ſpecialitas , quare vxor prægnans non reſtituat alimenta , quàm quiuis alius , qui inops ob præſumptionem boni iuris ad bona in iudicio petita accepit huiuſmodi alimenta ; nam ea ratio,quod intuitu ventris, ſeu fœtus in ventre latentis ſint præſtita,quia melius ſit non alendũ alere,quàm fame necare eum,qui aliquo caſu futurus eſt dominus,non concernit non reſtitutionem alimentorum acceptorum , ſed illorum prouiſionem;propter eam enim rationem mouetur textus ad decernendũ alimenta ventri,non ad ſtatuendum , quod non reſtituantur , & conſequenter ad reſtitutionem referri nequit. Tertio probatur hæc eadem ſententia *ex d. l.*1.§.*ſed etſi incertum,ff.de ventre in poſſeſſ.mitt.ſupra n.*1063.*&* 1064.adducta,& in fauorem huius ſentẽtiæ explicata. Cuius ratio ibidem aſſignata,ſcilicet, quod æquius eſt,vel fruſtra nonnunquam impendia fieri,quam denegare aliquando alimenta ei,qui Dominus bonorum aliquo caſu futurus eſt,non eſt ſpecialis in ventre prægnante,ſed eſt generalis in omnibus , qui agunt ad bona tanquam propria cum præſumptione boni iuris , & non habent aliunde,& à Doctoribus *ſupra num.*1013.*&* 1021.allegatis, & aliis trahitur ad alios caſus,& merito,quia generalis ratio ampliat dictum *l.regula,§.ſi quis ius ignorans,* vbi Bartholus *ff.de iuris,& facti ignorantia,* & notatum eſt *ſuper num.* 1022. Quarto probatur ex textu *in d.l.vltima,Cod.de ordine cognit ſupra num.* 1063. adducto,& contra reſponſionem Molinæ *ſupra numero* 1064.relatum eſt,quia mancipia multis in caſibus dominium aliquarum rerum acquirere poſſunt (vt latè tradidi *tom* 3.*mor.var.tit.*3.*numer.*249 & docet idem Molina *de iuſtitia,& iur.tom.*1.*diſput.*38.) ac proinde non fuiſſet inutile,& ſi textus *in d.l.vltima* iuſſiſſet mancipio exiſtenti in quaſi poſſeſſione libertatis agenti contra dominum ad libertatem præſtari alimenta cum expreſſa conditione ea reſtituendi , vel data prius cautione de reſtituendo in caſu ſuccumbentiæ;& tamen ibi alimenta, & litis ſumptus decernuntur ſeruo abſolutè. Quinto probatur eadem ſententia ratione *ſupra num.* 1063. adducta, ſcilicet ſi actores pauperes bonum ius fouentes,ſeu præſumptionem iuſtitiæ pro ſe habentes ſcirent, in caſu ſuccumbentiæ ſe fore cogendos ad reſtitutionẽ alimentorum,& expenſarum litis,quæ lite pendente ab aduerſario acceperint,& multo magis ſi cautionem de reſtituendo deberent præmittere,propter timorem reſtitutionis , & difficultatum reperiendi, qui pro eis cauerẽt,vt plurimum abſtinerent à proſequendo ius ſuum,& ſic multi ſæpiùs priuarentur rebus verè ad eos ſpectantibus ; nam licet conſtaret ipſis,ſe habere vrgentem præſumptionem boni iuris,nihilominus cum litis euentus ſit incertus,non liberarẽtur illo timore reſtitutionis:Et ob id iura abſolutè conſtituerunt eiſdem actoribus pauperibus, pro quibus extat præſumptio iuſtitiæ decernenda eſſe alimenta,& litis ſumptus ab aduerſario diuite exhibenda,ita exigente bono communi,nec vllam impoſuerunt obligationem illa reſtituendi , vel cauendi de reſtituendo vt *d.num.* 1063.dixi. Denique probo ego hanc ſententiam , quia ſi actor fretus vrgenti præſumptione boni iuris , habenſque ideo iuſtam cauſam mouendi litem aduerſario,& litigandi, ſi in cauſa ſuccumbat(dummodo ante ſententiam non agnouerit iuſtitiam ſtare pro parte aduerſa)aduerſario victori expenſas ab eo cauſa litis motæ reficere non tenetur neque in foro conſcientiæ,neque etiam in foro externo , vt latè alios allegans Borellus *in ſumma deciſ.p.*2.*tit.*39.*num.*99.*ad* 65. (qui in pluribus ſequentibus enumerat iuſtas cauſas litigandi ab expenſis aduerſario victori reſtituendis excuſantes enumerat,& præſertim *num.*100.iuſtam cauſam litigandi à condemnatione expenſarum excuſantem eſſe aſſerit(quod,& latè probat, Menochius *de arbitr.caſu* 177.*num.*8.*&* 9.)ſi litigator pro ſe habeat ſemiplenam probationem,vt contingit quando actori pauperi iudex decernit eſſe ab aduerſario præſtanda alimenta.& litis expenſas lite pendente iuxta tradita *ſupra num* 969.*&* 1030.) cum tamen iniuſtè materialiter fuerit cauſa talium expenſarum faciendarum. Ergo etiam non tenebitur reſtituere alimenta,& litis expenſas ob inopiam ſibi à iudice decretas & ab aduerſario diuite ſibi lite pendente præſtita, licet iniuſtè materialiter illa acceperit, ſufficit enim quod habuerit iuſtam cauſam petendi,& accipiendi

ſcilicet

ſcilicet præſumptionem iuſtitiæ concurrente paupertate.

1071 Ad primum argumentum prioris ſententiæ à Gouatruuia deſumptum ex textu *in dict. leg. cum autem, § cum redhibetur.* Reſpondent Menochius, Surdus, & Ioannes Lupi ſpeciale eſſe in redhibitoria, quod non ſolum fructus veniant, ſed etiam quæ venditor emptori ſoluetit ratione moræ, quia ea eſt natura redhibitionis, vt omnia reponantur in priſtinum, ac ſi venditio facta non fuiſſet, vt poſt Cepollam *in dict. §. cum redhibetur, numero* 2. iidem Menochius, Surdus, & Ioannes Lupi.

1072 Ad ſecundam probationem reſpondetur, illud periculum dandi occaſionem pauperibus temerè, & calumnioſè agendi ductis ſpe conſequendi alimenta, & ſumptus litis ceſſare in præſenti materia; cum non ſit in facultate ipſius pauperis, vt illa valeat obtinere; ſed Iudicis, qui cum cauſæ cognitione, & ſibi conſtito de vrgenti præſumptione boni iuris actoris pauperis illa debet decernere; & quando timeat de calumnia, aut fraude ea penitus denegare, aut eo caſu cogere ad præſtandam cautionem de reſtituendo in caſu ſuccumbentiæ, ſaltem quatenus de iure teneatur iuxta mox tradenda: vbi autem ea à Iudice perſpecta præſumptione boni iuris, & carentia calumniæ conceduntur, prout iura ſtatuunt, & æquitas exigit, pauper conſequitur illa eiuſdem Iudicis decreto, & iuris diſpoſitione, & ſic tali titulo ea lucratur, & facit ſua, vnde teneri nequit ad reſtitutionem, vbi ſuccumbat. Tertium argumentum Molinæ non eget alia reſponſione, cum ex traditis *num* 1063. 1065. *&* 1070 maneat ſolutum.

1073 Ad quartum argumentum, ſeu quartam probationem eiuſdem prioris ſententiæ ex Surdo adductam, idem Surdus *dict. quæſtion.* 119 *numero* 13. Reſpondet litigatori pauperi agenti ad bona, quæ prætendit ad ſe pertinere non priùs alimenta decerni, quàm conſtet apparenter, & præſumptiue de iuſta cauſa, nempè quod bona petita ſint ſua, & ad eum ſpectent, qua cognitione præmiſſa Iudex ita decernit, quaſi ſibi conſtet ea bona pertinere ad eundem actorem; quod ſi poſtea in progreſſu cauſæ contrarium appareat, non infertur ad reſtitutionem, tum quia iura, & Iudex eo caſu concedunt abſolutè (vt ſupra dictum eſt), tum quia, vt dicit idem Surdus, quod ſemel eſt legitimè conſtitutum, non deſtruitur, licet ad caſum deueniat, à quo non potuiſſet incipere *cap. factum legitimè reg. iur. in 6. & leg. ambiguis, §. non eſt nouum, ff. eod. titul.* & in præſenti non dicitur cauſa deuenire ad non cauſam, quia etſi lata ſententia contra actorem ceſſat præſumptio illa, quæ à principio litis militabat; tamen ſi conſideretur res in eo ſtatu, vt tunc erat; ſemper fuit vtilis conſtitutio, at is ſtatus eſt conſiderandus, vt idem Surdus *ex leg. ſed an vltrò, ff. de negotiis geſtis*, & Abbas *in cap. cum pro cauſa in fine de procurat.* Stephanus Gratianus *dict. cap.* 34. *numer.* 29. & Fontanella *dict. part.* 3. *numero* 80. Quare ad lucrandum hæc alimenta, & litis expenſas, quæ lite pendente actori præſtantur, ſufficit, quod concurrant qualitates neceſſariæ tempore, taxationis, vt prædicti Doctores, & alij pro hac communi ſententia relati, igitur ſolum quando actor doloſè, & ſciens ſe deſtitutum bono iure alimenta, & litis expenſas accepiſſet, teneretur in foro conſcientiæ ad illorum reſtitutionem, & ſi de calumnia conſtaret, etiam in foro externo cogi poſſet, & deberet inſtante parte aduerſa ad reſtitutionem, vt ex Molina *ſupra numero* 1063. dictum eſt, & poſt Fab. Anna *conſ.* 102. *libr.* 2. *numero* 8. tradit Stephanus Gratianus *dicto cap.* 33. *num.* 31.

§. XXIII.

Actor pauper, quando ei decernuntur alimenta, an teneatur, & cogi poſſit dare cautionem fideiuſſoriam, vel ſaltem iuratoriam de illis reſtituendis in caſu ſuccumbentiæ.

EX traditis inferri poteſt reſolutio difficultatis; an in caſibus, in quibus actori pauperi ob præ- 1074
ſumptionem boni iuris pro eo ſtantis decerni, & præſtari debent alimenta, & litis expenſæ pendente lite, debeat, & per Iudicem cogendus ſit, vel cogi poſſit dare idoneam cautionem de iiſdem alimentis, & litis expenſis reſtituendis in caſu ſuccumbentiæ: Et ſi enim affirment Doctores *numero* 1066. allegati aſſerentes etiam ita eſſe vſu forenſi receptum, & etiam cum filius, qui eſt in quaſi poſſeſſione filiationis pendente lite ſuper filiatione recipit à patre alimenta, vt indicant Corduba *loco prædicto, numer.* 1066. *citato*, & Ludouicus Molina Iuriſperitus *d. cap.* 16. *num.* 421. Verſic. *ſed quamuis*, vbi tamen id non eſſe rationi conſonum, cum poſtea reſtituere non teneatur iuxta communem *ſupra num.* 1063. traditam: Qui proinde addit iuri, ac rationi magis congruum eſſe, quod præſtetur cautio non abſolutè de reſtituendo, ſed quod, ſi in cauſa idem actor, cui alimenta præſtantur, ſuccubuerit, ea reſtituet, quatenus de iure teneatur, ſeu tenebitur. Et Merenda *d. cap.* 29. *num.* 14. etiam ſi pauper actor non poſſit ſatiſdationem præſtare per fideiuſſionem, quia non inueniat, qui pro ipſo caueat, ſiue fideiubeat, velit non ſufficere, nec admitti debere cautionem iuratoriam, quia ſi actoris cauſa (inquit) bona erit, & maximè ſit victoriæ ſpes, prout (ſubdit) neceſſe eſt adeſſe, vt alimenta decernantur, vix eſt vt non reperiatur aliquis, qui fideiubeat, cum agatur de quantitate non magna; quod Merendæ placitum confirmant tradita à Ludouico Molina *d. cap.* 6. *num.* 44. Qui tamen dicit verius eſſe, an præſtanda ſit cautio fideiuſſoria, vel admitti debeat iuratoria, Iudicis arbitrio eſſe committendum addens, quod ſi is, qui ſe filium eſſe probauit, atque in quaſi poſſeſſione filiationis eſt, petat alimenta, iniuſtiſſimum eſſet, illum propter impotentiam ſatiſdandi lite pendente priuare alimentis. Couarruuias, P. Barboſa, & Corduba ſolum aiunt præſtandam cautionem idoneam, & Mantica *d. deciſione* 176. dicit ſolum, Domini de Rota decreuerunt alimenta actori facta ei obligatione de reſtituendo, vbi ſuccumberet, Molina Theologus admittit cautionem iuratoriam.

Nihilominus aſſerendum eſt in omnibus caſibus, 1075
in quibus iuxta latè tradita *in præcedentibus* actori pauperi habenti præſumptionem boni iuris ad petita, alimenta, & litis expenſæ decerni debent, & à Iudice decernuntur præſtandæ ab aduerſario pendente lite, actorem (ſiue ſit filius, vel nepos, aliúſve deſcendens, ſiue pater, auus, vel alius aſcendens, ſiue frater, ſiue alia perſona extranea) non teneri, nec debere cogi præſtare vllam cautionem de illis reſtituendis in caſu ſuccumbentiæ, & quod aduerſarius vicerit. Ita omnes Doctores *ſupra numer.* 1069. allegati, Spino *in ſpeculo teſtamento, gloſſa* 16. *numer.* 14. & latè Surdus etiam *d. tit.* 1. *quæſt.* 125. ita practicatum in ſacro Conſilio Neapolitano teſtatur Vincentius de Franch. *d. deciſ.* 614. & in Senatu Siciliæ refert Milaneſ. *d. deciſ.* 17. Probatur primò, quia *d. l. ſi inſtituta, §. de inofficioſo,*

ff. de inofficioſo teſtamento, non requirit talem cautionem, nec eius mentionem faciunt interpretes ibi, ſicut nec eandem cautionem requirunt alia iura *numer.* 1010. adducta; & quando cautio danda eſt, iura de hoc mentionem faciunt *l. peto, §. fratre, ff. de leg. 2. l. Imperator, ff. ad Treb. & in titulo, vt legatorum, ſeu fideicommiſſorum ſeruandorum cauſa caueatur*, & Valaſcus *citata conſultat.* 1. *num.* 7. Præterea ſuppoſita ſententia communi iam probata, quod iſte actor non teneatur præfata alimenta, & litis expenſas aduerſario reſtituere, vbi ſuccumbat, probatur. Nam fruſtatoria eſſet omnis cautio, quæ exigeretur ab eodem actore inope de reſtituendis iiſdem alimentis, & litis ſumptibus in caſu ſuccumbentiæ, quia non tenetur quis facere, quod factum non releuat, & excuſatur, ſi non fecit, quando factum nihil proficere voluit *l. in fine, ff. ſi quis in ius vocat. non ierit, l. arbiter Kalendis 45 ff. de recept. arbit.* Ruinus poſt alios *conſ.* 421. *numer.* 8. *vol.* 1. lex etiam reſpuit actus fruſtratorios *leg.* 1. *in fine*, vbi Gloſſa, *v. parentibus, ff. ad municip. & leg. vnica, Cod. de Theſauro libro* 10.

Et quoad cautionem per ſe fideiuſſoriam, ſeu
1076 ſatiſdationem de reſtituendo in caſu ſuccumbentiæ non fore dandam, nec eſſe exigendam ab actore paupere, vt litis ſumptus decernuntur, probatur ex eo, quod difficilè eſt inuenire fideiuſſorem *leg.* 2 §. *penult. ff. de iudiciis*, & multò magis, quando quis nihil poſſidet, & eſt inops, qualis eſt actor, cui pendente lite de alimentis, vel litis ſumptibus prouidendum eſt; vnde ſi cogeretur dare talem cautionem, quod illa reſtituet in caſu ſuccumbentiæ, cum non poſſet talem cautionem dare, priuaretur iure ſuo, quod ob defectum alimentorum, & litis expenſarum non poſſet proſequi; quapropter etiam ſi alioqui foret danda, paupertatem ſolere excuſare à ſatiſdatione, ſeu cautione fideiuſſoria, & iuratoriam ſufficere, & admittendam eſſe, ſi nec pignoratitiam queat præſtare, per textum clarum *in Auth. generaliter, Cod. de Epiſcopis, & Clericis* tradunt communiter Doctores, ita Scribentes *in dicta Authentica*, Gloſſa *in leg.* 1. *ff. qui ſatiſdare cog.* Bartholus *in leg. non facile, ff. ſi cui plus*, Tiraquellus *de retractu lig. §. 1. gloſſa* 18. *numer.* 39. Clarus *§. fin. quæſtion.* 47. *Verſic. ſed quæro quomodo*, Seraphin. *de priuilegio iuramenti priuileg.* 18. *n.* 1. Gayllus *obſer. pract. libr.* 2. *obſeruat.* 47. *numer.* 8. Surdus *deciſione* 141. *num.* 7. *& ſequentibus*, Petrus Barboſa *in l. diuortio, §. interdum, num.* 39. *ff. ſoluto matrimonio*, Valaſcus *conſultat.* 1. *numer.* 7. Cancerius *var. part.* 1. *cap.* 16. *numer.* 22. *fine*, Fontanella *de pactis nupt. part.* 1. *clauſula* 4. *gloſſa* 18. *part.* 3. *numer.* 74. *&* 75. *cum pluribus ſequentibus vſque ad* 87. Auguſtinus Barboſa *collectaneo ad dict. Authenticam generaliter num.* 7. & latiùs *collectaneo ad Authenticam, quæ ſupplicatio, numer.* 8. *Cod. de precibus Imperatori offerendis*; Sanchez *de matrimonio libr.* 10. *diſputat.* 18. *numer.* 38. & alij penè infiniti à Seraphino, Claro, Sanchez, Fontanella, & vtroque Barboſa relati. Quod tamẽ Clarus, Sanchez, & Auguſtinus Barboſa aiunt procedere ſi præſtans iuratoriam cautionem ſit vir bonę famæ, aliàs non eſſet eius iuramento fidendum.

Et ſi autem poſitam aſſertionem communem, quod actor pauper, cui decernuntur alimenta, &
1077 litis expenſæ pendente lite, non teneatur, nec cogi debeat præſtare cautionem de illis in caſu ſuccumbentiæ reſtituendis, ex Doctoribus *ſupra numero* 1069. relatis limitent poſt Molinam *de primog. libro* 2. *dict. cap.* 16. *numero* 43. Menochiùs *dicta præſumptione* 35. *numer.* 38. Stephanus Gratianus *dict. cap.* 236. *numero* 35. Vincentius de Franchis *dict. deciſ.* 336. *numer.* 5. *fine, & dict. deciſione* 614. *numer.* 6. *initio*, Paſchalis *dict. cap.* 3. *numer.* 64. & Fontanella *d. part.* 3. *numer.* 88. non procedere quando Iudex dubitaret de fraude, vel calumnia alimenta petentis; tunc enim aiunt Iudicem poſſe, & debere petentem cogere præſtare ſatiſdationem, ſeu cautionem de reſtituendis alimentis, & litis ſumptibus decretis, & acceptis in caſu ſuccumbentiæ, non quidem abſolutè, ſed cum illa moderatione, ſcilicet, quatenus de iure tenebitur, ſeu ad id ipſum adſtrictum eſſe compertum fuerit: Et ita practicatum in Senatu Cathaloniæ teſtatur Fontanella; imò Vincentius de Franchis teſtatur ſacrum Concilium Neapolitanum, dum decernit huiuſmodi alimenta, & litis expenſas litiganti pauperi ſemper conſueuiſſe decernere, ea adiecta lege, & conditione, quod præſtetur cautio de illis reſtituendis, quatenus de iure teneretur iuxta conſilium Ludouici Molinæ *dict. cap.* 16. *numero* 43. Quæ tamen limitatio ſi admittenda ſit, intelligenda eſt de cautione iuratoria, quando actor vt potè pauper, cui alimenta decernuntur, aliam fideiuſſoriam, aut pignoratitiam præſtare non poſſet, vt in terminis Fontanella *dict. numer.* 88. *fine*; & conſtat ex generali, & communi doctrina tradita *numero præcedenti*.

Nihilominus Surdus *dict. quæſtion.* 125. *numero* 4. & Ioannes Lupi *de illegitimis com.* 2. *dicto* 1078
§. 3. *numero* 78. ſentiunt cautionem huiuſmodi ſiue fideiuſſoriam, ſiue pignoratitiam, ſiue iuratoriam de iure non requiri, vbi iudex de calumnia, vel fraude actoris petentis timeat, eo quod in eius arbitrio, & facultate ſit prouiſionem alimentorum petitam denegare, imò debeat denegare quoties ſuſpicitur de calumnia, vel fraude petentis, ſibique non conſtet de non leui præſumptione boni iuris eiuſdem; cum non debeantur alimenta, & litis ſumptus actori pauperi, niſi ſtante pro eo præſumptione boni iuris, iuſtaque litigandi cauſa; vt ſæpius in præcedentibus dictum eſt, & Iudicis arbitrio committitur cognitio, an interueniat calumnia in actore paupere per doctrinam vniuerſalem, quod committitur Iudicis arbitrio, quando quis habeat iuſtam cauſam litigandi, & non poſſit dici calumniator, vt poſt alios Surdus *de alimentis titul.* 1. *quæſtion.* 115. *numer.* 12. & Menochius *de arbitr. caſu* 177. *numero* 1. qui in ſequentibus numeris enumerat varias cauſas iuſtas litigandi, de quibus Botellus *loco ſupra numer.* 1070. *fine allegato*.

Illud etiam, quod Couartuuias, Molina, & Cor- 1079
duba à Lara *locis ſupra num.* 1066. *citatis* dicunt de vſu forenſi Curiarum Hiſpaniæ, vt ſcilicet *ibi* actori non exhibeantur alimenta, & litis expenſæ, niſi præſtita cautione, quod ea reſtituet, ſi in cauſa ſuccubuerit non obſtat præfatæ ſententiæ communi, nec releuat; nam fori obſeruantia valet, & tenenda ad ſummum eſt in loco, vbi ſit inducta; at extra illum locum non extenditur, vt Scribentes *in leg. de quibus, ff. de legibus, & in leg. extra territorium, ff. de iuriſdictione omnium iudicum*.

§. XXIV.

Digitized by Google

§. XXIV.

Si actor pauper recipiens alimenta, & litis expenſas, quæ illi fuerint promiſſa, præſtet cautionem de illis reſtituendis in caſu ſuccumbentiæ, an cogi poßit ad reſtitutionem, ſi ſuccumbat.

1080 SVppoſita eadem ſententia communi, quod actor pauper, cui decernuntur, & exhibentur alimenta, & litis expenſæ pendente lite, non teneatur ille reſtituere in caſu ſuccumbentiæ, nec præſtare illam cautionem de illis reſtituendis, ſi abſolute præſtiterit cautionem, ſeu promiſerit per fideiuſſorem ſe reſtiturum alimenta, & litis expenſas, quæ accepiſſet lite pendente caſu, quo ſuccumberet, an tunc tenebitur, & cogi poſſit ad reſtitutionem, ſi ſuccubuerit. Pro parte, quod teneatur, & cogi poſſit ad reſtitutionem, Vincentius de Franchis *dict. deciſ.* 614. *num.* 2. & 3. adducit tum quod quando per creditores præſtatur cautio, quando veniret alius priuilegiatus, agitur ex illa cautione, vt dixit Salycetus *in l. pecunia* Verſic. *quæro nunc, Cod. de priuileg. fiſci*, tum quia hæc cautio fideiuſſoria habetur loco proprietatis, vt Ioannes Nicolaus *in repetit. l. generaliter, num.* 26. *Cod. de ſecund. nupt.* tum quia in hoc caſu lex fingat ſuper impoſſibili cautio à iure poſitiuo iuxta Crotum *in l. ſi is, qui pro emptore in ſexta fallantia, num.* 80. *ff. de vſu cap.* tum demum quia tūc pecunia habetur, ac ſi extaret, vt idem Franchus *dictis num.* 2. & 3. Straca *in tractat. de decoctor.* & conſequenter ad illius reſtitutionem tenebitur alimentarius ipſe, vel fideiuſſor.

1081 Nihilominus idem Franchus *d. deciſ.* 614. *num.* 6. Verſic. *& propterea* aſſerit, licet dicta cautio ſit per alimentarium præſtita, eum tamen in caſu ſuccumbentiæ non teneri ad reſtitutionem; cum nec de iure teneatur ad dictam reſtitutionem; nec illa cautio preſtari deberet. Quare ea cautio præſtita poteſt cōdici, & ſi eſt commiſſa ſtipulatio, poteſt alimentarius (inquit idem Franchus) exceptione vti; quia ex ea cauſa interceſſit ſatiſdatio, ex qua non debuit intercedere *l. 1. verſic. quid deinde, ff. vt in poſſeſſ. legat.* & idem quod Franchus dixerunt Molfeſius *loco ſupra num.* 1069. *relato*, & Stephan. Gratian. *tom.* 2. *d. c.* 236 *n.* 38.

1082 Hinc tamen aſſertionem, ſeu doctrinam Frāchus *d. deciſ.* 614. *num.* 7. *initio*, & Gratianus *d. c.* 236. *n.* 39. declarant procedere quoad alimenta, & litis expenſas præſtita lite pendente antę ſententiam; non vero quod alimenta, poſt ſententiam diffinitiuam, & eius vigore recepta, & in cuius ſententiæ executione eſt præſtita fideiuſſio de reſtituendo in caſu retractationis, quia iura (inquit) *ſupra* in hac materia non loquuntur in hoc caſu, ſed intelliguntur lite pendente; & *in auth. quæ ſupplicatio, Cod. de precibus Imperatori offerendis*, eſt prouiſum, omnia exequuta debere reſtitui in caſu retractationis ſententiæ. Verum cum huiuſmodi alimenta, & litis ſumptus litigatori pauperi actori ſemper debeantur, & in prima inſtantia, ſi pro eo ſtet præſumptio boni iuris, & multo magis poſt primam ſententiam, & potiori iure poſt ſentētiam latā in eius fauorē à Iudice appellationis, etiāſi ab ea per ſupplicationē fuerit prouocatum, vt notatū eſt *ſupra n* 1055. 1057. & 1058. & conſequenter non teneatur ad reſtitutionem, ſiue in caſu appellationis ſuccubuerit, ſiue poſt ſupplicationem fuerit retractata ſententia diffinitiua, & conſequenter etiam non teneatur cautionem de reſtituendo præſtare, ſi fuerit cautio præſtita adhuc non tenebitur ad reſtitutionē iuxta tradita *num. præcedenti* Nec textus *in d. Auth. ſupplicatio* loquitur, intelligendusve eſt de præſenti materia alimentorum, & expenſarum litis, quæ litigatori pauperi ſunt præſtanda à collitigatore poſſidente bona, ſuper quibus lis eſt, vel præceſſit.

§. XXV.

Quando alimenta ſunt debita iure actionis, & eodem iure petuntur, an ſit præſtanda cautio fideiuſſoria de illis reſtituendis in caſu ſuccumbentiæ.

VTrum verò non ſolum quando alimenta petū- 1083
tur, & præſtantur officio Iudicis, non ſit præſtāda fideiuſſio, ſeu cautio fideiuſſoria de illis reſtituendis in caſu ſuccumbentiæ, vt in præcedentibus probatum eſt, & tradunt Doctores *ſuprà n.* 1069. relati, Surdus *d. q.* 125. & *tit.* 3. *q.* 3. *n.* 29. & Iuriſperiti communiter; ſed etiam quando iure actionis debentur, & præſtantur, non ſit neceſſaria eadem cautio fideiuſſoria de iiſdem alimentis reſtituendis. Et quando alimenta debentur, & præſtātur iure actionis neceſſariam eſſe fideiuſſionem de illis reſtituendis in caſu ſuccumbētiæ tradidere Roman. *loco ſupra d. n.* 1069. *citato*, quem ad id referunt Surdus *d. q.* 3. *citato, n.* 19. & Valaſcus *d. conſult.* 1. *num.* 7. contrarium tamen, & nec eum, cui alimenta debentur ex iure actionis, & decernuntur pro tempore litis pendentiæ teneri dare ſatiſdationē reſtituendi in caſu ſuccumbentiæ, tenent Surd. *d. q.* 3. *n.* 30. & 31. Valaſc. *loco citato*, Vincētius de Franch. *de deciſ.* 641. *n.* 4. *fine*, Gratian. *d. c.* 33. *n.* 30. & priùs ex Baldo *conſ.* 39. docuit Gozadin. *conſ.* 47. *n.* 10. prout illū referunt Valaſc. de Frāch. *loc. cit.* & Corduba à Lara *loco ſup n.* 1066. *alleg* Ratio eſt, quia ſicut quando alimenta pendente lite ſolū officio Iudicis, non reperitur lex obligans ad dandam præfatā cautionem de illis reſtituendis in caſu ſuccumbentię, ita etiam nō reperitur cautū, quod eadē cautio præſtetur, quando alimenta petuntur iure actionis, & interim petente lite petenti decernuntur, vel etiā poſt ſententiam in fauorē petentis latā eius vigore eidem petēti reus cogitur præſtare; graue enim onus eſt neceſſitas dandi cautionē fideiuſſoriam, atque adeo ſine legis decreto non imponendū. Et propterea quādo cauendū ſit, Iudicis arbitrio committi tradit Tiraq. *de retractu lega.* §. 1. *d gloſſ.* 18. *n.* 46. Nulla ergo differentia quoad dandā huiuſmodi cautionem fideiuſſoriā conſtituenda eſt inter alimenta debita officio Iudicis, & ea, quæ iure actionis petuntur, dum lite pendente per modum prouiſionis exhibentur à reo actori pauperi habenti pro ſe præſumptionem boni iuris, vel etiam ſententiam, vt dicit Surdus *loco d. q.* 3. *num.* 31.

SVMMARIVM Capitis XVIII.

Ei, cui bona ſequeſtrantur, & alia ſibi non remanent, ex bonis ſequeſtratis alimenta, & litis expenſa decerni debent lite pendente. n. 1084.

Nec ad hūc effectū opus eſt alia præſūptione boni iuris. ib.

Bona ſemper præſumuntur illius, penes quem ſunt reperta. ibid.

Ex poſſeſſione præſumitur dominium. ibid.

Non debentur alimenta aliunde, quàm ex bonis ſequeſtratis. ibid.

Mercibus mercatoris ſequeſtratis ex iiſdem mercibus, ſi aliundè non habeat, præſtari debent alimenta, & litis ſumptus lite pendente, etiamſi merces ſint modici valoris, & ſi fuerint ſequeſtrata in loco domicilij mercatoris. n. 1085.

Accuſato, cui ob delictum bona ſequeſtrantur, exhiberi debent alimenta, & litis pro ſua defenſione expenſa ex bonis ſequeſtratis. n. 1086.

Digitized by Google

Priuationis bonorum iudicio pendente Reus ex illis bonis debet conſequi alimenta, & litis expenſas. numero 1087.

Monacho accuſanti, vel denuntianti Abbatem, & contra eum agenti ex iuſta cauſa lite pendente debent à Monaſterio miniſtrari alimenta, & etiam litis ſumptus, ſi aliunde non habeat, ſecus ſi habet proprium peculium. n. 1088.

Procedit etiamſi accuſauerit non petita licentia. ibidem.

Quid ſi accuſaret non ob Monaſterij vtilitatem, ſed proſequens ſuam cauſam contra Abbatem. numero 1089.

Quid ſi Prælatus accuſatus eſſet ex ordinibus Minorum carentibus bonis in communi. n. 1090.

Monacho accuſanti alium Monachum præter Abbatem, niſi accuſaret de licentia Abbatis, & pro vtilitate Monaſterij non conſequitur litis expenſas à Monaſterio. n. 1089. fine.

Dicta de Monacho, ſeu Religioſo accuſanti ſuum Abbatem malum extenduntur ad Clericum Secularem accuſantem, vel denunciantem Prælatum malum, cui ab Eccleſia ſubminiſtrari debent litis ſumptus. num. 1091.

Agenti vtiliter pro Eccleſia etiam ſine mandato conceditur repetitio expenſarum pro negotiis Eccleſiæ factarum. ibid.

Abbati, ſeu Prælato accuſato ſe defendenti ab obiecto crimine à Monaſterio debentur alimenta, & etiam litis expenſa, ſi aliunde non habeat, ſecus ſi habeat peculium ſufficiens ad ſe defendendum. numero 1092.

Prælato ſuſpenſo, vel depoſito ab adminiſtratione, & Clerico beneficiato, vel depoſito an, & quando ex bonis Monaſterij, vel beneficij alimenta debeant miniſtrari. ibid.

Abbati, ſeu Prælato accuſato, vel denunciato ab omnibus Religioſis ſubditis, dum lis pendet, parendum eſt in iis, quæ non impediunt curſum cauſæ. n. 1088. fine, & n. 1092. fine.

Monacho, ſeu Religioſo accuſato ſe defendenti Monaſterium tenetur exhibere alimenta, & etiam litis expenſas ad ſe defendendum neceſſarias, ſi aliunde eas habere nequeat. n. 1093.

An hoc procedat, tam quando Abbas procedit via ordinaria quam iuxta formam ſuæ regulæ. ibid.

Si monaſterium agat ad expellendum Monachum, ſeu Religioſum exiſtentem in quaſi poſſeſſione Monachatus, vel contra eũ diſputet de valore profeſſionis, lite durante tenetur ei exhibere alimenta, & litis expenſas. n. 1094. & 1095.

Scholari, ſeu collegiali contra collegium litiganti, ne à collegio expellatur, collegium tenetur præſtare alimenta, & litis ſumptus. n. 1096.

Idem de Canonico electo, & Clerico præbendato patienti moleſtiam ſuper electione, vel præbenda, ali enim debet ex fructibus canonicatus, vel præbendæ pendente lite, & etiam conſequi debet litis expenſas, ſi aliunde eas nequit habere. n. 1097.

Vaſſallo, ſeu ſubdito litiganti contra Dominum, ſeu Principem, à quo patitur moleſtiam, litis expenſæ à Domino ſunt miniſtranda. n. 1098.

Durante lite ſuper diuortio, ſeu ſeparatione thori, vel iuſtitia receſſus à domo viri inter vxorem, & virum ſiue iſte, ſiue illa agat, maritus vxori tenetur præbere alimenta, & etiam litis expenſas, ſi aliunde habere nequeat. n. 1099. & 1100.

Quid ſi adulterium vxoris fuerit notorium. numero 1099.

Quid ſi vxor ſit indotata. ibid.

Lite pendente inter vxorem, & virum ſuper valore matrimonij tenetur maritus vxori præbere alimenta, & litis expenſas, ſiue idem maritus, ſiue ipſa vxor agat. num. 1101. & duobus ſequentibus.

Quid ſi maritus vxorem indotatam duxiſſet. numero 1103.

Vxori in cuius fauorem à Iudice Eccleſiaſtico lata eſt ſententia ſuper valore matrimonij, a qua maritus appellauerit, Iudex Laicus requiſitus poteſt decernere alimenta à viro diuite appellante præſtanda, & non dicitur attentare. n. 1104.

Si in prædictis caſibus vxor ſuccubuerit, non tenetur reſtituere viro alimenta accepta. n. 1105.

Vxori agenti contra maritum pro reſtitutione dotis remedio l. ſi conſtante, ff. ſoluto matrimonio, *lite pendente exhiberi debent alimenta, & litis ſumptus ex fructibus dotis, etiam ſi aliunde poſſet viuere. n. 1106. & 1107.*

Filiæ nuptæ agenti ad dotem ſibi promiſſam, & debitam alimenta, & litis expenſæ debent ſubminiſtrari à debitoribus dotis. n. 1108.

Quando nam maritus teneatur vxoris dotem ſuis ſumptibus exigere à promiſſore, vel debitore, & quid facere maritus ad ſui cautelam debeat, dum init contractum dotis, vt non ipſe, ſed debitores dotis, dum illam exigit, teneantur vxorem alere, & litis expenſas exhibere. n. 1108.

Vxori diſſoluto matrimonio agenti contra hæredes mariti ad reſtitutionem dotis conſiſtentis, ſiue in rebus immobilibus, ſiue mobilibus, an & qua ratione iidem mariti hæredes teneantur alimenta, & litis ſumptus præbere. n. 1109. & 1110.

Non eſt id expectandum, cuius euentus nullum omninò pariturus eſt effectum. numero 1109. fine.

CAPVT XVIII.

De nonnullis litigatoribus reis, vel actoribus, quibus vltra enumeratos præcedenti capite præſtari debeant alimenta, & litis ſumptus lite pendente.

DE pluribus aliis litigatoribus, quibus lite pendente alimenta, & litis ſumptus exhiberi debent, præſertim ſi aliunde non poſſint habere, tractant ferè omnes Doctores *ſupra præcedenti capite, numer. 964.* relati, *locis ibidem citatis* præſertim Lancellotus, Pontanus, Couarruuias, Corduba, Valaſcus, Ægidius Boſſius, Simon de Prætis, Ioannes Lupi, Paſchalis, Farinacius, Aſinius, & Surdus *d. titulo 1. quæſtione 118. 123. 127. & duobus ſequentibus.*

§. *Primus.*

Ei, cuius bona ſunt ſequeſtrata, & alia ſibi non remanent, ex quibus ſe alere, & litem ſuſtinere poſſit, alimenta, & litis ſumptus debent decerni, & an idem ſequeſtratis bonis propter delictum.

ET in primis ei, cuius bona, ex aliqua cauſa ſequeſtrantur, ex bonis ſequeſtratis, & ab 1084
eo ablatis alimenta, & litis ſumptus decerni debent, ſi non habeat aliunde, ſeu ſi non remaneant alia bona, ex quibus ſe alere, & litem ſuſtinere poſſit; & cõſtat de eius poſſeſſione, ſeu quaſi poſſeſſio

Digitized by Google

poſſeſſione dictorum bonorum, vel aliter pro eo extet præſumptio; ita poſt innumeros alios, Pontanus *de alimentis cap.* 13. *numer.* 4. Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis*, §. *ſi vel parens*, *numer.* 45. & 46. Menochius *de præſumptione lib.* 1. *præſumptione* 35. *numer.* 13. Surdus *dict. quæſtion.* 118. Valaſcus *conſultatione* 1. *numer.* 1. & Ioannes Lupi *de illegitimis com.* 2. §. 3. *numer.* 74. idque præter alia *in* §. *præcedenti* adducta probat textus in *ſæpè capite præcedenti allegata leg. vltima*, *Cod. de ordine cognitionum*, dum diſponit, libertum, qui erat in quaſi poſſeſſione libertatis, & cuius bona ſequeſtrantur, ſi non cauit de illis reſtituendis domino in caſu victoriæ, ali debere, eíque litis ſumptus ſubminiſtrandos lite pendente ex illis bonis; & Valaſcus *loco citato*, ait, ita ſeruare vſum forenſem probata omnimoda paupertate illius, cuius bona ad ſequeſtrum iuſſa ſunt ire: onus enim probandi paupertatem illi incumbit, qui illum allegat, & in ipſa fundat ſuam intentionem, vt *ſupra numer.* 1032. oſtenſum eſt, & tradunt Doctores *ibidem* relati, & in hac ſpecie Corduba, & Valaſcus *locis proximè citatis.* Cum verò ab eo, qui ea poſſidebat auferuntur bona, & ponuntur ſub ſequeſtro, vt ei decernantur alimenta, & litis ſumptus; cum aliundè non habet, non eſt opus, vt conſtet de alia præſumptione pro illo, vt notauit Surdus *dict. quæſt.* 123. *numer.* 2. quia bona ſemper illius eſſe præſumuntur, penes quem ſunt reperta; quando ex poſſeſſione præſumitur dominium, vt poſt Bartholum *in l. cum res in ſecunda lectura, Cod. de probat.* & alios allatis etiã nonnullis exemplis probat idem Surdus *eadem quæſtion.* 123. *numer.* 3. *& ſequentibus*, & quis petendo bona immobilia, vel mobilia, putà merces illi ſequeſtrari, videtur illum confiteri dominum, & poſſeſſorem eorundem bonorum; non deberentur alimenta aliundè, quàm ex iiſdem bonis ſequeſtratis, cum tale debitum vlterius non porrigatur, Pontanus *d. num.* 4.

1085 Hinc ſi mercatori merces ſequeſtrentur, dum lis pendet, alimenta, & litis ſumptus ei decernentur, & præſtari debebunt ex iidem mercibus, ſi aliundè non habeat, vt poſt alios Corduba *d.* §. *ſi vel parens*, *num.* 51. & Surdus *d. quæſt.* 123. nec obſtaret ſi opponeretur bona eſſe furtiua, cum delictum non præſumitur *l. meriso, ff. pro ſocio*, Vnde ante probatorium delicti, vel niſi de eo eſſet præſumptio, alimenta & litis ſumptus ei deberentur, vt Surdus *ibid. num.* 6. vbi addit procedere etiam quando merces, ſeu bona quæ ſequeſtrantur, eſſent pauca, & modici valoris, ſi verè is à quo auferuntur laboraret inopia, ne cogeretur bonorum dominus fame perire, licet enim Corduba *loco citato* videatur velle, id procedere ſolum, quando bona mercatoris ſequeſtrantur in loco, in quo non habet domicilium; verius tamen eſt procedere, etiamſi ſequeſtrentur in loco domicilij mercatoris, ſi verè non habeat aliundè, nec in illo, nec alibi, vnde ſe alere, & litem ſuſtinere poſſit, vt *ibid.* Surdus.

1086 Item accuſato de crimine, pro quo bona confiſcantur, & deſcripta in inuentario ponuntur apud ſequeſtrum, alimenta, & litis expenſæ ad litem ſuſtinendam, ac defenſionum ſuam decerni debent de eiſdem bonis exhibenda: ita per dictum textum *in d. l. vlt. Cod de ordine cognitionum* poſt alios Corduba *in d.* §. *ſi vel parens*, *num.* 52. Surdus *de alimentis tit.* 1. *quæſt.* 129. *num.* 1. *&* 7. & Valaſcus *conſultat.* 1. *numero* 2. aſſerens ſe multoties vidiſſe ſeruatum in prætoriis cauſarum ciuilium. Extendit Surdus poſt Imolam etiam ad accuſatum de crimine læſæ Maieſtatis.

1087 Similiter quando quis promiſit ſub pœna omiſſionis bonorum omnium facere certum quid, quod poſtea non fecit, vnde omnibus bonis veniret priuandus, dum lis agitur ſuper priuatione, ſeu an in pœnam priuationis inciderit, alimenta ei fore decernenda argumento *l. pupillus*, & *l. finali*, *ff. de priuileg. creditorum* tradunt Corduba *citato* §. *numero* 53. Surdus *d. quæſt.* 123. *fine*, & alij ante eos ab eiſdem relati.

§. II.

Monacho, ſeu Religioſo accuſanti, vel denuntianti Abbatem, ſeu Prælatum ſuum ex iuſta cauſa, & contra eum agenti lite pendente debent ſubminiſtrari alimenta, & litis expenſa neceſſaria.

1088 SEcundò Monacho, ſeu Religioſo ex iuſta cauſa, & pro bono Monaſterij, & Religionis accuſanti Abbatem, ſeu Prælatum ſuum, ex rebus, ſeu bonis Monaſterij debent exhiberi alimenta, & litis expenſæ neceſſariæ, dum lis finem debitum accipiat ſi proprium non habeat; ita *cap. ex parte*, & *cap. olim. de accuſationibus*, Scribentes *in d. cap. ex parte*, Gloſſa *in l. ſi inſtituta*, §. *de inofficioſo ff. de inofficioſo teſtamento*, *& in l. vltim. Cod. de ordine cognit.* Rota *deciſ.* 6. *de regular. & deciſ.* 4. *de accuſat. in antiquis*, Bellamera *deciſ.* 88. Pontanus *de alimentis c.* 13. *n.* 3. Corduba à Lara *in d.* §. *ſi vel parens*, *num.* 55. Simon de Prætis *de interpr. vlt. vol. lib.* 5. *interp.* 2. *dub.* 2. *n.* 11. Menochius *de præſu. lib.* 1. *præſumpt.* 35. *n.* 21. Aſinius *in praxi*, §. 32. *n.* 2. *ampl.* 26. *&* 27. Boſſius *in practica tit. de alimentis*, *num.* 1. Surdus *de alim. tit.* 1. *quæſt.* 121. *num.* 1. *& ſequentibus* Ioannes Lupi *de illegit. com.* 2. §. 3. *n.* 71. Farinac. *in reper. iud. quæſt.* 52. *n.* 3. Paſchalis *de patria poteſtate p.* 2. *cap.* 3. *num.* 79 Sanchez *in ſum. lib.* 6 & communiter Canoniſtæ, & Iuriſperiti à præallegatis Doctoribus præſertim à Surdo allegati. Rationem affert Aſinius, & poſt eum Surdus, quia cum nihil habeat lite pendente, ne fame pereat, vel cogatur mendicare in opprobrium Monaſterij prouidendum eſt ei de alimẽtis, & litis ſumptibus. Quæ ratio vrget, ſi addatur, quod agens contra Abbatem delinquentem opus bonorum, & meritorium efficit, & tendens in vtilitatem Monaſterij, ſeu Eccleſiæ cum interſit Monaſterij, ſeu Eccleſiæ habere bonum Prælatum, ac proindè Monaſterij cauſam agit; ideo de bonis Monaſterij ſubueniendum eſt de alimentis, & litis ſumptibus neceſſariis, ſi aliundè non habeat. Nam ſi haberet adminiſtrationem aliquam, vel aliquod peculium, vnde poſſet ſe congruenter alere, & litem ſuſtinere, ac proſequi vſque ad finem, & executionem, Monaſterium non teneretur ei alimenta, & litis expenſas ſubminiſtrare, vt Rota *d. deciſ.* 6. *de regularis in antiquis*, Surdus *d. q.* 121. *initio*, & alios allegans Sanch. *d. c.* 12. *n.* 21. & conſtat *ex d. cap. ex parte fine*, vbi cur Monachis accuſantibus Abbatem debeant ex bonis Monaſterij miniſtrari expenſæ, rationẽ aſſignat, cum propriũ non habeant, quæ ratio ceſſat, qñdo Monachus, vel Religioſus accuſator habet adminiſtrationem aliquam, vel aliquod peculium, vnde poſſit facere litis expenſas neceſſarias; & ſunt neceſſariæ, ſine quibus cauſa explicari non poteſt, vt inquit, Gloſſa *in d. cap. ex parte v. expenſæ.* Quæ vnà cum alimentis non ſolum Monacho, ſeu Religioſo accuſanti, ſed etiam denuntianti proprium non habenti debentur, quia licet textus *in d. cap. ex parte* expreſsè loquatur de accuſatione, eadem tamẽ eſt ratio de denunciatione, vt poſt alios Sanch. *d. n.* 20. Qui etiã cum Ioãne Andrea, Innocẽtio, Abbate, & aliis Scribẽtib. *in d. c. ex par.* addit

Digitized by Google

quod quamuis monachus ad accuſandum Abbatem non ſit ſtatim admittendus, ſed præcedente ſummaria cognitione cauſæ, attamen qualitercumque admittatur, ei per Monaſterium miniſtranda ſunt alimenta, & expenſæ. Pro quibus propterea dati eidem Monacho contra Abbatem actionem tradunt poſt plures alios Surdus *dict. quæſt.* 121. *numero* 1. *fine*, & Sanchez *dict. numero* 20 *fine*. Prædicta enim prouiſio alimentorum, & expenſarum litis facienda erit, tametſi Monachus Abbatem accuſauerit non petita, & impetrata prius licentia, ſeu venia ab ipſo Abbate, vel ab alio ſuperiore. Nam licet alias Monachus agere in iudicio non poſſit (cum non habeat proprium velle, & nolle, & pro mortuo habeatur) abſque licentia ſuperioris, vt latè Sanchez *dict. cap.* 10. *numer.* 1. nihilominus abſque vlla licentia poteſt accuſare Abbatem, ſeu Prælatum malum, vt poſt Abbatem *in dict. cap. ex parte*, & alios Canoniſtas *ibidem* tradunt Surdus *dict. quæſt.* 121. *numero* 8. & Sanchez *d. cap.* 11. *numer.* 19. *fine*, tum quia non impedit ratio ſubiectionis, fidelitatis, & obedientiæ, vt dicitur *d. cap. ex parte*, & Gloſſa *ibidem* verbo, *alia rationabilis cauſa*, cum obligetur ſolum in rebus honeſtis, & licitis; tum quia accuſando Abbatem malum, monaſterij vtilitatem procuret, & proſequitur: tum demum, quia plus tenetur Religioni, & Monaſterio, quam Abbati, atque adeò pro vtilitate Monaſterij abſque vlla venia impetrata poteſt accuſare Abbatem, ſeu Prælatum malum. Aduertendum autem, quod etſi Monachus accuſans Abbatem non tenetur ipſi obedire; quoad deſiſtendum ab accuſatione in reliquis tamen certum eſt teneri obedire, vt tradunt Abbas, & Felinus *in dict. cap. ex parte, ibidem*, Auguſtinus Barboſa *fine*, & Sanchez *d. cap.* 12 *numer.* 1. *& cap* 2 *numer.* 64. *per textum in can. nonè* 8. *quæſt* 4. & quia adhuc Abbas ſuperioris officio non eſt priuatus.

1089 Quòd verò ſi Monachus, vel Religioſus accuſaret non ob Monaſterij vtilitatem, ſed ob proſequendam cauſam ſuam contra Abbatem, ſeu Prælatum, vt ſi diceret ſe grauiter à Prælato iniuriatum, an etiam tunc ſi non habet, vnde ſint miniſtrandæ expenſæ litis à Monaſterio, negant Rota *dict. deciſ.* 6. *de regularibus in antiquis*, Pontanus *dict. cap.* 13. *numer.* 3. Aſinius *dict. ampliatione* 17. & Farinacius *dict. quæſtion.* 52. *numer.* 3. & prius tradidit Baldus *in leg. Imperatores, ff. de tutela, & rationibus diſtrahendis*. Affirmant verò Surdus *dict. quæſtion.* 121. *numer.* 3. *&* 12. & Sanchez *d. cap.* 12. *numer.* 23. ob eam rationem, quod etiam in hoc caſu Monachus dicitur proſequi vtilitatem Monaſterij, cum ſatis Monaſterij interſit, habere bonum Prælatum. Sed data priori ſententia, quod Monacho proſequenti cauſam propriam, & dicens ſe ab Abbate, ſeu ſuperiore ſuo grauiter iniuriatum non teneatur Monaſterium prouidere illi de litis expenſis. Nihilominus Rota, & Aſinius *locis citatis* addunt, quod Monachus ſic iniuriatus ſupplicet à ſuperiore, ſeu Iudice ſibi de expenſis prouideri, & ſuperior, ſeu Iudex ei non negabit, ſubdit rationem Aſinius, quod ſoleant ſuperiores vltra modum in Religioſos ſæuire, quo fit, vt appellare compellantur; & ideo interim appellatione pendente debet iudex his Religioſis, vt pater filiis prouidere. Ita Aſinius, quare multo magis debebit eis per ſuperiorem prouideri de alimentis, vt expreſsè notat Surdus *dict. queſtione* 121. *numero* 9. cum non ſit iuſtum, quod fame pereant, vel etiam mendicent in opprobrium Monaſterij, quando ab Abbate contra quem agunt, ſibi denegarentur, vel alimenta, vel ſero nimis illis prouideretur, etſi Monacho per Abbatem prouidendum ſicut filio per patrem, vt etiam Bellamera *deciſ.* 158. ſi verò Monachus accuſaret alium Monachum præter Abbatem niſi accuſaret de licentia Abbatis, & pro vtilitate Monaſterij non conſequeretur à Monaſterio expenſas litis, vt poſt alios Surdus *dict. quæſt.* 120. *numer.* 16. & ratio eſt, quia abſque illis duabus conditionibus non permittitur Monacho quemquam alium præter Abbatem accuſare *d. c. ex parte, ibidem* Scribentes, & eos & alios allegans Sanchez *d. cap.* 12. *n.* 27.

Quid etiam, ſi Monachus, ſeu Religioſus ac- 1090
cuſans Prælatum malum ſit ex ordinibus Minorum carentibus bonis in communi. Dicendum adhuc Monaſterium teneri illi expenſas litis ſubminiſtrare (quidquid ſecus ſentire videatur Henricus *in d. cap. ex parte, numer.* 10.) tum quia textus ibidem loquitur generaliter, ſicut etiam loquuntur alij Scribentes *ibi*, & cæteri Doctores *ſupra numer.* 1088. relati, tum quia iidem fratres minores ex eleemoſynis emendicatis, ex quibus viuunt, ſicut poſſunt ita debeant has expenſas Monacho, ſeu Religioſo accuſanti Prælatum malum exhibere.

Quod autem dictum eſt de Monacho, ſeu Re- 1091
ligioſo accuſante Abbatem, ſeu Prælatum malum; extendi etiam ad Clericum ſæcularem accuſantem, ſeu denuntiantem Prælatum malum, vel aduerſus eum cœptam inquiſitionem proſequentem, ſcilicet ab Eccleſia ei eſſe ſubminiſtrandas litis expenſas, ob eandem rationem in Monacho accuſante Abbatem, & inquiſitionem proſequente, nempè quia agit cauſam Eccleſiæ, cuius intereſt habere Prælatum bonum, poſt Speculatorem tradunt Corduba *dict.* §. *ſi vel parens, numer.* 56 *&* 57. Menochius *de præſumpt.* 37. *numer.* 21. Ioannes Lupi *dict. numero* 71. & alij relati à Surdo *dict. quæſt.* 121. *numero* 12. *&* 15. Quamuis *ibidem fine* ipſe videatur contrarium tenere. Confirmat Corduba etiam poſt Speculatorem per textum *in cap. cum pro cauſa de procuratoribus*, vbi habetur generaliter quod agens pro vtilitate Eccleſiæ expenſas in Eccleſiæ vtilitatem factas ab Eccleſia repetit. Quem textum Abbas *ibidem, numero* 1. intelligit non ſolum in extraneo, ſed etiam in quolibet Eccleſiæ, quod debeat conſequi expenſas, quas fecit pro Eccleſia. Et licet textus *ibi* loquatur, quando mandato Eccleſiæ egit, idem tamen eſt, ſi ſine mandato quis egerit, & expenderit vtiliter pro Eccleſia, ſeu in negotiis Eccleſiæ, potuit enim eas expenſas repetere, vt Gloſſa *ibidem v. de mandato*, & Corduba *d.* §. *ſi vel parens, num.* 57. proinde aſſerens præfatum Clericum agentem aduerſus Prælatum pro vtilitate Eccleſiæ, debere habere expenſas, etiamſi ſine mandato agat.

§. III.

Abbati, ſeu Prælato accuſato, & ſe defendenti ab obiecto crimine lite pendente à Monaſterio miniſtrari debent alimenta, & litis etiam ſumptus, ſi aliundè nequit habere.

Tertiò idem Abbas, ſeu Prælatus accuſatus, dũ ab 1092
obiecto crimine ſe defendit, & expurgat, debet cõſequi à Monaſterio non ſolum alimenta (quibus nõ poteſt priuari, ſeu ſpoliari, cum ſit in poſſeſſione illa habendi, ob ſolam obiectionẽ criminis) ſed etiam expenſas neceſſarias ad litem, & ſuã defenſionẽ, ſi aliũde eas nequeat habere. Ita Gloſſa *in d. cap. ex parte, verbo alia rationabilis, de accuſ. ibid.* Panormitanus, Butrius, Ioan. Andr. Felin. & alij Scribẽtes ex allegatis *ſupra n.* 1088. Corduba à Lara *in d.* §. *ſi vel parẽs, num.* 58.

Digitized by Google

num. 58. Surdus *d. tit.* 1. *q.* 117. Sanchez *d. cap.* 12. *num.* 24. & alij ab iiſdem relati. Militat enim ratio *d. num.* 1088. adducta, quia Abbas ſe defendens & oſtendens ſuam innocentiam agit cauſam monaſterij, cum monaſterij interſit conſtare de bonitate Prælati, & eum non remoueri ab adminiſtratione, ſeu non deponi, ſi idoneus, ac probus ſit: id etiam Ioannes Andreas, & Butrius extendunt, quamuis ille Abbas eſſet ab adminiſtratione remotus, vt nihilominus ſint ei alimenta à monaſterio miniſtrando; ſicut clerico beneficiato ob ſuam culpam ſuſpenſo, vel verbaliter tantum depoſito miniſtranda ſunt alimenta neceſſaria de fructibus beneficij, ſi alimenta non habeat; vt poſt alios Corduba *d. §. ſi vel parens num.* 62. Valaſcus *dicta concluſione* 1. *n.* 3. & latiùs Surdus *de alimentis tit.* 1. *q.* 82. Quam tamen extenſionem Surdus, & Sanchez poſt Panormitanum declarant procedere de ſimplici ſuſpenſione effectus, vel quando interdicitur adminiſtratio; ſecus verò ſi eſſet priuatus titulo, ideſt verè, realiter, & actu depoſitus, eo quod tunc nihil habeat commune cum monaſterio; quemadmodum Prælato, vel clerico beneficiato actu depoſito non eſſe ab Eccleſia ſubminiſtranda alimenta generaliter poſt alios tradit idem Surdus *d. q.* 82. *num.* 11. *&* 13. addens rationem quod Eccleſia non curat de tali depoſito, vt *cap. degradatio de pœnis*, & Doctores ab eodem Surdo *ibidem* relati. Dixi verò, *ſi aliunde eas habere nequeat*, quia ſi Abbas, ſeu Prælatus habeat peculium ſufficiens ad ſe defendendum, & expurgandum, pro huiuſmodi defenſione monaſterium non tenetur ei expenſas miniſtrare, ſicut nec monacho illum accuſanti, vt *ſupra num.* 1088. Verſic. *Nam ſi haberet*; & in his terminis tradit Sanchez *d. num.* 24. *fin.* Hic etiam aduertendum, quòd Abbati, ſeu Prælato accuſato, vel denunciato ab omnibus Monachis eius ſubditis, dum lis pendet, parendum eſt in his, quæ non impediunt curſum cauſæ, cum accuſatione pendente non deſinat eſſe Abbas, & ſuperior, vt dictum eſt *ſupra num.* 1088. *fine*, & per allegatum textum *in can. Nonne* 8 *q.* 4. tradunt Panormitanus, Felinus, Sanchez *locis ibidem relatis*, & latiùs Surdus *d. quæſt.* 127. *n.* 5. *&* 6.

§. IV.

Monacho accuſato ſe defendenti, à monaſterio miniſtrari debent alimenta, & litis ſumptus lite pendente.

1093 QVarto etiam Monachus, ſeu Religioſus accuſatus, & contra quem Abbas, ſeu ſuperior inquirit, à monaſterio debet habere alimenta, & etiam litis expenſas ad ſe defendendum neceſſarias, ſi aliunde eas habere non poſſit, ſeu proprium non habeat, qui propter accuſationem ſolum non poteſt ſpoliari, ſeu priuari iure, quod habet ad alimenta, ſuppoſito, quod ſit in quaſi poſſeſſione monachatus, & recipiendi à monaſterio eadem alimenta; expenſæ autem litis, ſi aliunde non poſſit habere, monaſterium tenetur illi exhibere, quia alioqui priuaretur ſua defenſione, quæ nulli, nec diabolo, ſi eſſet in iudicio eſt deneganda cap. *cum inter* de exceptis: *& can. eorum* 40. *q.* 3. & quia dum ſe defendit, vt oſtendat ſuam innocentiam, agit cauſam monaſterij, cuius intereſt, bonum monachum non opprimi, nec monaſterium eo priuari, ſicut etiam monaſterij intereſt monachum repertum delinquentem plecti, & monaſterium homine malo purgari. Ita Speculator *tit. de inquiſ. §. fin.* Simon de Prætis *allegat. dub.* 2. *num.* 13. Corduba à Lara *d. §. ſi vel parens*, Pontanus *de alim. c.* 13. *n.* 4. Menoch. *d. præſumpt.* 35. *n.* 21. Valaſcus *d. conſult.* 1. *n.* 3. Surdus *de alimentis tit.* 1. *q.* 128. Sanchez *in ſum. lib.* 6. *d. cap.* 12. *n.* 25. Rota Roman. *deciſ.* 1. *de accuſat. in antiquis*, & alij communiter, quos late refert Surdus, & licet quoad expenſas litis, Speculator, & nonnulli alij à Surdo, & Sanchez relati (inter quos enumerant Simonem de Prætis *loco citato*, vbi tamen loquitur indiſtinctè) dicant eſſe à monaſterio miniſtrandas ſolùm, quando Abbas in procedendo, & inquirendo contra monachum accuſatum, vel denunciatum non ſeruet regulæ formam, ſed via ordinaria, & iudiciaria procedit, non vero quando procedit iuxta formam ſuæ regulæ, eo quod in hoc caſu nulla videatur requiri impenſa ad defenſionem; tamen rationes adductæ probant vniuerſaliter, & indiſtinctè, ſiue contra accuſatum procedatur via ordinaria, ſiue iuxta formam regulæ; quia etiam quando proceditur iuxta formam regulæ, poſſunt eſſe neceſſariæ expenſæ, vt ſi monachus accuſatus pro ſui defenſione ageret, & peteret examinari teſtes longè abſentes. Propterea hanc limitationem reiiciunt expreſsè Surdus, & Sanchez *locis citatis.*

§. V.

Monacho exiſtente in quaſi poſſeſſione monachatus ſi monaſterium vellet eum expellere, vel contra eum moueret quæſtionem ſuper valore poſſeſſionis, debet idem monaſterium exhibere alimenta, & litis expenſas.

MOnacho etiam, ſeu Religioſo exiſtenti in quaſi poſſeſſione monachatus, ſi monaſterium vellet eum expellere, vel eum expellat, & ipſe agat contra monaſterium ne expellatur, vel vt expulſus iniuſtè reſtituatur, à monaſterio lite pendente miniſtrari debent alimenta, & litis expenſæ, ità Pontanus, Simon de Prætis, Corduba Menochius Valaſc. *locis num. præcedenti relatis*, Surdus *d. q.* 128. *n.* 10. Ioannes Lupi *de illegitimis com.* 2. *§.* 3. *n.* 71. Lancellottus *de attent. cap.* 4. *limit.* 1. *num.* 20. *&* 30. Aſinius *in pract. §.* 32. *cap.* 2. *ampl.* 26, Farinacius *in repert. iud. q.* 52. *num.* 3. Bellamera *deciſ.* 88. & Rota *dicta deciſ.* 1. *de accuſ. in antiquis*; cum enim ſit in quaſi poſſeſſione monachatus, & pro eo ſtet præſumptio boni iuris, conſequenter pendente lite non poteſt priuari alimentis, ſibi ex bonis monaſterij debitis, ad quæ ius habet, & cum aliunde eas non habeat, litis expenſæ pro ſua defenſione à monaſterio exhiberi debent, ne ob eorum defectum indefenſus maneat, & iure ſuo priuetur; vnde in hoc caſu procedunt tradita capite præcedenti de filio litiganti cum patre ſuper filiatione; & quæ *hoc capite* tradita ſunt *num* 1084. de eo, qui ſequeſtratione ſpoliatur bonis, quæ poſſidebat; & ſic etiam procedunt tradita *in l. vltima Cod. de ordine cognitionum* de liberto exiſtente in quaſi poſſeſſione libertatis litigante cum Domino. Quæ latiùs ad id proſequitur Bellamera *d. deciſ.* 88. & per ea probat Abbatem, qui exiſtebat in quaſi poſſeſſione prælaturæ, priuatum Abbatia agentem iudicio reſtitutorio debere conſequi à Monaſterio de bonis Abbatiæ alimenta, & litis ſumptus, ſi aliunde nequit habere, lite pendente; & confirmat etiam exemplo, quando maritus vxori mouet quæſtionem ſuper matrimonio, vel ſeparatione thori; quem eidem vxori pendente lite teneri alimenta, & litis expenſas exhibere aſſerit poſt alios, & tradunt Doctores communiter: ſaltem quando vxor dotem attulit marito, & etiam quando non attulit, ſi aliunde habere nequit de qua ie *infrà*.

Quare idem dicendum, ſi contra monachum, ſeu 1095

Digitized by Google

Religioſum exiſtentem in quaſi poſſeſſione monachatus, moueatur quæſtio ſuper monachatu, ſeu ſuper valore profeſſionis, dum enim diſputatur, & lis pendet, à monaſterio ei prouideri debet de alimentis, & etiam de expenſis litis neceſſariis ad ſuam defenſionem, ſi eas aliunde nequeat habere; & ita in his terminis Bartholus *in tract. de alim. n.*43. Surdus *d. q.*128. *num.* 11. & etiam ſaltem implicitè omnes Doctores *numer. præcedenti* allegati, vt conuincunt eædem rationes.

§. VI.

Collegiali contra Collegium litiganti ne à Collegio expellatur, Collegium exhibet alimenta, & litis ſumptus.

1096 Hinc etiam Collegiali, qui repellitur à collegio, cum eodem collegio ad ſui defenſionem litiganti, alimenta, & etiam litis ſumptus, ſi aliunde non habeat ex bonis collegij exhiberi debent lite pendente. Ita Corduba *d.* §. *ſi vel parens. num.*60. Valaſcus *d. n.*3. Menochius *dicta præſumpt.* 35. *citato num.* 21. Surdus *de aliment. tit.* 1. *q.* 129. *n.* 4. Ioannes Lupi *loco ſupra allegato*, & alij Iuriſperiti à Corduba, Valaſco & Surdo, relati. Ratio eſt eadem, ſcilicet, quia eſt in poſſeſſione percipiendi alimenta ab ipſo collegio. Immò Corduba addit in collegiali eſſe maiorem rationem, quia ius alimentorum conſequitur à collegij inſtitutore eo ipſo, quod ſit electus, quo iure cum ſpoliatur ali debet, dum cauſa in iudicio agitatur; & ne ob illorum defectum cogatur deſiſtere à proſequendo iure ſuo, etiam litis expenſas à collegio habere debet, ſi ſit inops, & aliunde habere nequeat.

1097 Item in canonico electo, & clerico præbendato, qui ſi lis ſit ob eam cauſam, quod dicatur non fuiſſe canonicè electus, vel patiatur moleſtiam in præbenda; ali debet ex fructibus canonicatus, vel præbendæ dum lis pendet, & etiam conſequi litis expenſas ſi aliunde nequeat habere ob rationem prædictam. Ita poſt Albericum, Iacobum de Arenis, & Bartholum Corduba, & Surdus *locis citatis*, & etiam Pontanus *de alimentis dicto cap.* 13. *num.* 3. & Menochius *d. num.* 21.

§. VII.

Vaſſallo, ſeu ſubdito litiganti contra dominum, ſeu Principem, à quo patitur moleſtiam, litis expenſæ à Domino ſunt miniſtrandæ.

1098 Ob eandem rationem ſubdito ſeu Vaſſallo litiganti contra Dominum, ſeu Principem, à quo patiatur moleſtiam, ſeu pulſetur, ſi habeat pro ſe præſumptionem boni iuris (quæ pro eo ſtat quoties extat, vel extabat in poſſeſſione bonorum, vel quaſi poſſeſſione iuris ſuper quibus, vel ſuper quo à Domino, ſeu Principe patitur moleſtiam vt *ſupra num.* 1084. notatum eſt) litis expenſæ à Domino ſeu Principe exhiberi debent, ſi aliunde non habet, vnde litem ſuſtinere poſſit. Ita Boërius *deciſ.* 303. *num.* 4. Couarruuias *practic. cap.* 6. *num.* 4. Neuizanus *lib.* 6. Syluæ *num.* 32. (qui tres loquuntur, quando Rex litigat cum paupere) Menochius *præſumpt. lib.* 5. *dicta præſumpt.* 35. *num.* 22. Aſinius *in pract.* §. 32. *cap.* 2. *ampliat.* 28. Surdus *de alim. tit.* 1. *quæſt.* 122. *numer.* 2. & Ioannes Lupi *de illegit. com.* 2. §. 3. *num.* 72.

§. VIII.

Maritus debet alere vxorem, & ei litis ſumptus miniſtrare durante lite ab eo contra eam intentata, vel ab ea contra ipſum ob cauſam adulterij.

Qvinto ſi maritus accuſat vxorem de adulterio, 1099 durante lite intentata ad diuortium, tenetur idem maritus illi præſtare alimenta, & litis expenſas neceſſarias pro illa ſuſtinenda, ſi aliunde habere nequeat. Ita Albericus *in l. vltima, num.* 2. *Cod. de Ordine cognit.* Lupus *in cap. per veſtras in principio* §. 39. *nu.* 5. *de donat. inter. vir. & vxor.* Corduba à Lara *in d.* §. *ſi vel parens. num.* 64. P. Barboſa *in rub. p.* 2. *num.* 44. *fine ff. ſoluto matr.* Surdus *de alimentis tit.* 1. *q.* 18. *num.* 5. & *quæſt.* 129. *n.* 6. Aſinius *in pract.* §. 32. *cap.* 2. *ampliat.* 24. Cæuallos *commun. contra com. quæſt.* 734. *n.* 18. & *ſequentib.* Pontanus *de alimentis cap.* 13. *num.* 2. Valaſcus *conſult.* 1. *n.* 4. Ioannes Lupi *de illegitimis com.* 2. §. 3. *n.* 70. Paſchalis *de patria poteſt. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 71. innumeri alij Canoniſtæ, & Iuriſperiti à præallegatis præſertim Cæuallos, Surdo, Pontano, & Paſchali relati, & Sanchez *de matr. lib* 10. *diſp.* 8. *num.* 28 Probatur quoad alimenta, quia cum vxor ante accuſationem ratione matrimonij extaret in quaſi poſſeſſione recipiendi alimenta à marito, non poteſt ſpoliari iſta quaſi poſſeſſione ob ſuperuenientem accuſationem, & litem intentatam, & facit etiam illud, quod lite pendente nihil innouandum eſt. Quo vero ad litis expenſas probatur, tum exemplo monachi accuſati, qui pendente lite conſequitur à monaſterio alimenta, & etiam litis expenſas, quando aliunde non habet; tum quia aliàs indefenſa maneret, ſi aliunde litis expenſas nequiret habere. Et quamuis multi, quos refert Sanchez *de diſp.* 8 *num.* 24. & alij relati à Cæuallos *d. q.* 734. *n.* 17. id negent, quando adulterium eſſet notorium, eo quod tunc vir non teneatur alimenta præſtare vxori adulteræ etiam ante ſententiam diuortij, vt ipſe tenet; nihilominus, hoc ſolum admitti debet quoad forum conſcientiæ, in foro verò externo cogeretur vir alimenta, & litis expenſas præſtare vxori vſque ad condemnationem, cum pendente lite nihil ſit innouandum, & ita tenet expreſsè Sanchez *loco citato*, & implicitè alij Doctores relati, qui loquuntur indiſtinctè: licet Albericus *loco citato*, & Corduba dicant huiuſmodi alimenta, & litis expenſas à marito accuſatore lite pendente ſuper diuortio exhibenda eſſe de dote; vnde ſentire videtur ad ea ſubminiſtranda non teneri maritum, cum vxor accuſata eſt indotata; attamen Innocentius *in d. cap. per veſtras in fine*, Lupus *loco citato*; Aſinius *d. ampliat.* 24 *fine*, & Surdus *d. q.* 129. *n.* 6. & Ioannes Lupi *d. n.* 70. Verſic. *quod extenditur*, aſſerunt maritum accuſatorem teneri ad præſtanda vxori præfata alimenta, & litis expenſas, etiam ſi vxor de adulterio accuſata ſit indotata, & probant rationes *ſupra* adductæ. Cum enim vxor eſſet in quaſi poſſeſſione coniugis, & etiam recipiendi alimenta à marito, qui eam licet indotatam non habentem aliunde, tenebatur alere, ait Guido Papa *q.* 439. & alij communiter, quos refert, & ſequitur Surdus *de alim. tit.* 1. *q.* 32. *num.* 11. non poteſt illam priuare iiſdem alimentis non ſequuta condemnatione; & ne indefenſa maneat, debet etiam ei litis ſumptus miniſtrare. Quod ſi eadem vxor, quam maritus duxit indotatam, aliunde haberet, vnde poſſit litem ſuſtinere, maritus eſſet exemptus à tali obligatione expenſarum litis, vt Cæuallos *d. q.* 734 *num.* 24. vbi etiam videtur idem ſentire, ſi vxor accuſata dotem attuliſſet

Digitized by Google

liſſet merito, ſi haberet alia bona, ex quibus poſſit ſe alere, & litem facere, maritum non teneri exhibere, nec litis expenſas, nec etiam alimenta; & ego quoque contentio in hoc caſu non teneri exhibere litis expenſas; at alimenta teneretur, & cogendus eſſet lite durante probare vxori accuſatæ. Quia cum vxor ante motam litem diuortij exiſteret in quaſi poſſeſſione recipiendi alimenta à viro, ea poſſeſſione non poteſt priuari, niſi conuincatur de adulterio, ſiue ſit diues habeatque alia bona præter dotem, ſiue non: videantur tradita *ſupra num.965.* & ita aſſerunt poſt Baldum Afflictus *deciſ. 10. num. 3.* Lancellottus *de attentatu cap.4. limit.11. num. 21.* & Farinacius *in repert. iud.q.52.num.5.* ob aliam rationem, quia ſcilicet vxori dotatæ ex fructibus dictæ dotis debentur alimenta iure actionis; & ſic etiam vxori aliunde habenti.

1100 Sed quid, ſi vxor ipſa contra virum intentat litem diuortij, vel ſeparationis thori, & habitationis ex cauſa adulterij, vel ſæuitiæ eiuſdem viri, vel ex alia cauſa, quæ probata ſit ſufficiens ad ſeparationem, an tunc etiam eidem vxori à marito debeant lite pendente miniſtrari alimenta, & litis expenſæ, ſi aliunde non poſſit habere? Affirmant communiter Doctores, ſi vxor habeat pro ſe præſumptionem boni iuris, & maritus ſit diues, ne alias amittat ius ſuum, & confirmant *arg. præallegati capitis ex parte de accuſationibus, & l.finalis Cod. de ordine cognit.* ita Guido Papa *d. quæſt. 419.* Afflictus *deciſ.10.* Peguera *deciſ. crimin.20.n.5.* Menochius *dicta præſ.35. num.18* Corduba *in d. §. ſi vel parens,* Lupus *n.66.* Aſinius, P. Barboſa, Paſchalis, Sanchez *locis numero præcedenti relatis,* Surdus *d.q.118.num.5.& d q.129. numer.6. fine* (vbi propterea, cum Lupo reprobat Imolam, Cardinalem qui negauit vxori agenti eſſe ſubueniendum.) & alij relati à P. Barboſa, & Paſchali, licet Rota Roman. *deciſ.410. num.6. fine,* an quando vxor agit ad ſolam ſeparationem, cum litigatur de re non fructifera, & quæ non cadit ſub æſtimationem, dubitauerit, an alimenta debeant ei præſtari à viro, quod dubium eſt contra communem, niſi fortè loquatur, quando vxor eſt indotata. Quare etiam vxori recedenti à marito ex culpa mariti, donec cognoſcitur, an iuſtè, vel iniuſtè receſſerit, tenetur vir exhibere alimenta, vt in terminis Afflictus *d.deciſ.10.*Ioannes Lupus *d.§.39.num 5.*& Surdus *d.q.118. citato num.5.* & latiùs *q.32.num. 7.* & ſentiunt etiam alij præallegati; & confirmat Afflictus ea ratione, quod conſtat de coniugio, an verò receſſus fuerit iuſtus, vel iniuſtus eſt dubium facti, & ideo eo pendente ſunt miniſtranda alimenta & prædicta procedunt etiam, quod vxor ſic agens eſſet indotata, ſi aliunde, nec alimenta, nec litis expenſas poſſit habere, ne alioqui cogatur ob defectum alimentorum, & expenſarum litis amittere ius ſuum.

§. IX.

Lite inter vxorem, & virum pendente ſuper valore matrimonij tenetur maritus vxori alimenta, & litis ſumptus miniſtrare, ſiue maritus, ſiue vxor ipſa agat.

1101 QVemadmodum verò, quando vir accuſat vxorem de adulterio pendente lite diuortij tenetur ei alimenta, & litis expenſas miniſtrare; ita etiam quando ei poſt illud contractum mouet litem ſuper valore matrimonij, & agit ad eius nullitatem, interim facta ſeparatione tenetur, & cogi debet illi præſtare alimenta, & etiam litis expenſas, ſi eas aliunde non poſſit habere. Ita Hoſtienſis *in ſum.tit. de accuſat. §.1.* Abbas & Felinus *in d.cap.ex parte de accuſat.* Innocentius *in d.c.per veſtras fine,* Ioannes Lupus *d.§.39.num.5.* Afflictus *deciſ.152.* Caualcan. *tom.2. deciſ.18. num.11.* Valaſcus *d.conſult.1. num.4.* Corduba à Lara *in d. l. ſi quis à liberis allegato §. ſi vel parens, num.66 ff. de liberis agnoſc.* Surdus *d.tit.1. d quæſt.118.num.1. & tit.8. priuileg.10. num.3. & 4.* Sanchez plures alios allegans *de matr.lib.2.diſp.41. num.51.* cæteri Doctores *duobus numeris præcedentibus* relati, & Doctores communiter, vt *locis citatis* teſtantur Abbas, & Corduba: & ſeruari in curiis Regni Luſitani teſtatur Valaſcus; & probant tradita *dubiis præcedentibus numeris*; cum enim conſtet de coniugio, habet pro ſe vxor præſumptionem iuſtitiæ, & ius ad alimenta, quo non poteſt ſpoliari ante condemnationem; quod etiam probat textus *in l. ſi neget.ff.de liber.agnoſc.* vbi dicitur mouentem litem de matrimonij valore, eo quod vxor ancilla ſit; teneri alere liberos, donec conſtiterit de veritate; ſi etiam vxor aliunde eas non habet, ne indefenſa maneat, & cogatur ob illorum defectum amittere ius ſuum cogendus eſt maritus ei litis ſumptus neceſſarios ſubminiſtrare; & ad prædicta alimenta, & litis expenſas tenetur maritus, quamuis vxor ſit indotata, vt expreſsè Innocentius & Sanch. *locis citatis,* & probant tradita *num. 1099.* Et confirmatur per dictum *cap. ex parte de accuſat.* & ſuperiùs tradita de monacho accuſante Abbatem, & de accuſato, qui cum careat proprio, conſequitur alimenta, & litis expenſas ea durante de bonis monaſterij.

Quid verò ſi vxor ipſa contra maritum agat ad nullitatem matrimonij contracti ex cauſa conſanguinitatis, vel alterius cauſæ; an etiam hoc caſu interim facta ſeparatione maritus teneatur, & cogi poſſit ei alimenta exhibere lite pendente, & etiam litis ſumptus dare, ſi eos aliundo habere non poteſt. Negauit Hoſtienſis *loco ſupra allegato,* vt refert Corduba *d. num.66.* & ratio ea videtur poſſe aſſignari, quòd nullo iure maritus tenetur vxorem alere, niſi propter matrimonium, ac proinde non debet vxor commodum conſequi ex matrimonio, quod impugnat. *cap.ex eo de reg.iuris in 6.* 1102

At affirmant Doctores communiter, ſi vir ſit diues, ita Abbas *in d.cap ex parte de accuſat. n.10. ibidem* Barbatius, Ananias, Felinus, Innocentius *loco citato* Ioannes Lupus *allegato §.39.nu.4.* Caualcan. *d. deciſ. 18. num.11.* Afflictus *deciſ.10. & deciſ. 152.* Corduba *d. §. ſi vel parens. num.65. & 67.* Simon de Prætis *de interp. vltim. volunt. lib.5. interp. 2. dub.2. num.17.* Menochius *dicta præſumpt.35.n.18.* (qui addit id procedere, quando extat præſumptio pro vxore dicente de nullitate; Quæ tamen præſumptio ſufficiens adeſt, quoties iam conſtat matrimonium eſſe contractum; eo enim ipſo fundata eſt intentio vxoris petentis alimenta, & litis expenſas, cum aliunde non habet) Aſinius *d. ampl.24.* Surdus *d. q.118. num.1. & 2.* Paſchalis *de patria poteſt.p.2. c.2. num.71.* Sanchez *d. n.51.* & plures alij à Surdo, & Sanchez allegati. Ratio eſt, quia maritus tenetur alere vxorem, exiſtente matrimonio valido, præſumitur autem validum, donec contrarium per legitimas probationes conſtiterit, cum in dubio præſumatur pro contractu; Accedit alia ratio in præcedentibus ſæpiùs adducta ſcilicet, quia alioqui mulier cogeretur ob defectum alimentorum, & litis expenſarum amittere ius. Quare non ſolum maritus tenebitur præſtare alimenta, & litis expenſas de dote accepta ab vxore matrimonium accuſante, ſed etiam teneretur præſtare tametſi indotatam duxiſſet iuxta tradita *ſupra numer.1099.* & præſertim alimenta, cum maritus obligetur alere vxorem etiam indotatam, vt *ibidem* notatum eſt; etſi in hac ſpecie contrariam 1103

Digitized by Google

trariam ſentire videntur poſt Innocentium, & Ioannem Ananiam, Aſinius *d. ampl. 24. fine*, quando vxor eſt indotata. Quamuis Sanchez *d. num. 51.* cum ſequens referat Innocentium *loco num. 1101. citato* addere, forte teneri virum ad prædicta alimenta licet vxor ſit indotata *per d cap. ex parte de accuſationibus*, vbi monacho accuſanti Abbatem, cum proprio careat, decernuntur alimenta præſtanda de bonis monaſterij; ex quibus ad rationem pro contraria ſententia numero præcedenti adductam reſpondetur præſumptionem illam, quæ ſtat pro matrimonio, donec contrarium fuerit, definitum, ſufficere, & operari, vt maritus ſiue ipſe, ſiue vxor agat ad illius nullitatem ex aliqua cauſa, teneatur, & cogatur vxori exhibere etiam extra domum ex iuſta cauſa degenti alimenta lite pendente, & etiam litis expenſas, vbi aliunde non habet.

1104 Aduertunt etiam Afflictus *d. deciſ. 152. n. 2. & 3.* Corduba *d. numer. 67.* Surdus *tit 8. priuil. 10. n. 5. 10. & 11.* Menochius *d. n. 18.* & Caſtillus *ad l. 10. Tauri* à Corduba allegatus. Quod in iudicio ſuper nullitate matrimonij à viro contra vxorem intenta, ſi vxor à iudice Eccleſiaſtico obtinuerit pro ſe ſententiam, & ab ea maritus appellauerit ad iudicem ſuperiorem Eccleſiaſticum, Iudex laicus requiſitus poteſt decernere eidem vxori alimenta à viro diuite appellante exhibenda, neque ideò dicitur aliquid attentare; Nam ſicut Iudex appellationis poteſt vxori prouidere de illis alimentis *d. cap. ex parte de accuſat.* ita per viam principalis petitionis ſuper ipſis alimentis poteſt iudex laicus prouidere, cum hoc non ſit de proceſſu cauſæ; cauſaque alimentorum non dependeat à cauſa matrimonij, quæ tractatur, ſed ſit diuerſa, ac proindè nil impedit, quominus laicus cauſam alimentorum tractet, dum Eccleſiaſticus cognoſcit de viribus matrimonij, & quia talis lis pendentia non impedit præſtationem alimentorum ſtante paupertate vxoris, & diuitiis viri; & quia licet ſit appellatum à ſententia lata in fauorem matrimonij, tamen dicta ſententia continet tacitè præſtationem alimentorum, & à ſententia præſtationis alimentorum non admittitur appellatio. Ita Afflictus, & Surdus.

1105 Aduertendum etiam, quod ſi vxor ſuccubuerit in omnibus prædictis caſibus, in quibus inter ipſum, & maritum lis fuit ſuper ſeparatione, vel nullitate matrimonij, alimenta tamen accepta non ſunt reſtituenda, nec poſſunt à viro repeti, ita in terminis Afflictus *d. deciſ. 152 4.* & conſtat ex traditis *ſupra num. 1063. 1069. & ſeqq.* & tradunt etiam Doctores iiſdem numeris allegati, & idem dicendum in ſequentibus caſibus, vbi contigerit vxorem, cui maritus vel eius hæredibus lite pendente præſtiterint alimenta, ſuccumbere.

§. X.

Vxori marito ad inopiam vergenti, ad reſtitutionem dotis ſunt exhibenda alimenta, & litis ſumptus ex fructibus dotis.

1106 SExto quando vxor remedio *l. ſi conſtante ff. ſoluto matrimonio*, à marito bona dilapidante, ſeu ad inopiam vergente petit ſibi dotem reſtitui, interim pendente lite poteſt conſequi, & maritus cogi debet præſtare alimenta, & etiam litis ſumptus ex fructibus dotis, ita *argumento l. vltima, ſupra allegata Cod. de ord. cognitionum* Albericus *in l. vbi adhuc Cod. de iure dotium ibidem* Cynus *num. 14.* Solinus, Felinus *in d. cap. ex parte num. 4. de accuſat.* Couarruuias, *practic. cap. 6. ſub num. 5.* Corduba à Lara *d. §. ſi vel parens num. 68.* Menochius *d. præſump.* 35. *num. 18.* Valaſcus *d. conſult. 1. n. 5.* Surdus *de alimentis d. q. 118. num. 7.* Aſinius *d §. 32. cap. 2. ampl. 24.* Lancellottus *de attent. cap. 4. limit. 11. num. 20.* Farinacius *in repert. iud. q. 52. n. 5.* Ioannes Lupi *de illegitimis com. 2. §. 3. n. 71.* Paſchalis *de patria poteſt. p. 2. num. 73.* & alij apud eoſdem, & confirmant omnia tradita ſupra hoc, & *§. præcedenti*, & quoad alimenta probat etiam illa ratio, quod conſtat de coniugio, ideóque eſt vxor alenda, & quoad expenſas litis marito bona dilapidante facit alia ratio ſcilicet, quod vxor petens ſibi dotem reſtitui agit ad communem vtriuſque vtilitatem, attento quod fructus percipiendi ex dote reſtituta, vel collocata in loco tuto deſeruire debent omnibus matrimonij; vt *in præcedentibus num. 589. 590. & 842.* notatum eſt.

Non ſolum autem vxori aliunde non habenti 1107
prouidenda eſſe lite pendente alimenta ex fructibus dotis, quam petit ſibi reſtitui, ſed etiamſi aliunde poteſt viuere, quia haberet alia bona, vel etiam pater eius eſſet diues, poſt Baldum, Ferrerum, & Menochium tradunt Afflictus *deciſ. 10. num. 1.* Lancellottus *de limit. 11. numer. 22. & 24.* & Farinacius *d. num. 5.* & etiam Mynſingerius *loco ſupra num. 872. citato*, & *ibidem* ego ipſe notaui, quia debentur iure actionis, vt *ibidem* probatur.

§. XI.

Filiæ nuptæ agenti ad dotem ſibi promiſſam, & debitam alimenta, & litis expenſæ debent miniſtrari à debitoribus dotis.

IDem dicendum de filia nupta agente ad dotem 1108
ſibi promiſſam, vel aliòtitulo debitam, aut marito promiſſam, nondúmque ſolutam, illi enim ſunt miniſtranda alimenta, & litis ſumptus à detentoribus, ſeu debitoribus dotis, nec maritus licet diues tenetur ad ea alimenta vxori præſtanda. Ita Mareſcotus *var. lib. 2. cap. 83. num. 20.* Qui probat ea ratione, quod maritus alere non tenetur vxorem, ſi indotatam non accepit, ſed duxit dote ſibi promiſſa, vt Boërius *deciſ. 22. num. 1.* & alij Doctores ab eodem Mareſcotto citati, & Surdus *de alimentis tit. 1. q. 32.* ſed probatur etiam ex eo, quod alimenta huiuſmodi ſint debita filiæ nuptæ iure actionis, atque adeò exhibenda etiam ſi aliunde ea habere poſſit iuxta tradita *in præcedentibus cap. 13.* Hoc tamen idem Mareſcottus *num. 21.* ait intelligendum, niſi maritus acceperit nomen debitoris in dotem non æſtimatum, tunc enim dicit maritum teneri vxorem alere, & ſumptibus ſuis nomen debitoris exigere iuxta Gloſſam *in l. 1. verbo non ſint. ff. de impenſ. in reb. dot. fact.* & alios, quos *ibidem* refert, addens ſecus eſſe, ſi nomen debitoris æſtimatum fuiſſet datum in dotem ſecundum Bartholum *in d. l. 1. §. neceſſaria num. 6 ff. de impenſ. in reb. dot. fact.* & alios à ſe *ibidem num. 13.* relatos. Similiter ait *num. 24.* ſecus eſſe, quando impenſa non eſſet modica, ſed magna foret neceſſaria, tunc enim, ait, quod maritus non tenetur accepto nomine debitoris in dotem, ſuis ſumptibus agere, & vxorem alere iuxta traditionem Baldi *in l. 1. n. 13. Cod. de bonis mater.* aſſerentis opinionem Gloſſæ *ſupra* allegatæ procedere in impenſa modica, ſcilicet quando maritus nullos fructus recipit, aut tales, qui non ſufficiunt pro faciendis ſumptibus magnis; & addit quod præfatam diſtinctionem vti veram amplexa eſt Rota Rom. *in Romana bonorum de Ceulis 14. Decemb. 1584. coram Orano.* Quam etiam confirmat *num. 25.* ex eo, quod iuxta eandem Gloſſam, Salicetum, & Corneum, ideò tenetur maritus ſuis ſumptibus exigere nomen debitoris in dotem datum, quia tacitè videtur actum inter partes; Quæ præſumptio

præſumptio ceſſat, vbi impenſa eſt magna, cum non ſit veriſimile partes cum damno ipſarum voluiſſe hoc modo releuare debitorem bona poſſidentem, & cum quo intendunt litigare, ab hoc onere. Conſuluit nihilominus idem Marescottus *ibidem fine*, vt pro maiori cautela maritus obtineat ſibi cedi ab vxore omnes actiones, & omnia iura competentia pro exactione dotis, inter quæ iura eſt ius petendi alimenta, & litis expenſas ea pendente; quamuis officio iudicis debeantur, cum & hoc cedi poſſit, vt probat Tiraquellus *de retractu lign.* §.26. *Gloſſa* 3.*n*.14.

§. XII.

Vxori diſſoluto matrimonio agenti contra hæredes mariti ad dotis reſtitutionem, an & qua ratione hæredes teneantur alimenta, & litis ſumptus exhibere.

1109 DEnique vxori mortuo marito aduerſus illius hæredes agenti ad reſtitutionem dotis, & donationis propter nuptias, tenentur iidem hæredes dotem, & donationem propter nuptias poſſidentes, interim donec fiat reſtitutio, & lis pendet, exhibere alimenta, & litis expenſas, ſi litigare cogant. ita poſt alios Couarruuias Menochius, Lancellottus, Farinacius, Ioannes Lupi, Paſchalis *locis ſupra num.* 1106.*citatis*. Surdus *tit.*1.*q*.118.*num*.8.& *ſeqq*. & alij plures ab eodem relati, & aſſerunt ſaltem implicitè Corduba, & Valaſcus *locis eodem num.* 1106 *citatis*; colligitur ex dictis tum hoc, & præcedenti capite, & *ex l. vltima Cod. de ordine cognit.* & ex traditis *ſupra à num*.870.*ad* 877. iuxta quæ pro maiori declaratione cum dos conſiſtere poſſit in rebus immobilibus vel in mobilibus; ſi conſiſtit in bonis immobilibus, vxor ſtatim mortuo marito & intra annum luctus poteſt agere ad illius reſtitutionem, vt notatum eſt *ſupra num*.871. Quare ſi agat, & hæredes ſint in mora, negentque rem dotalem, & res non ſit omninò clara, iudex præmiſſa ſummariè cognitione, per quam conſtat de præſumptione boni iuris viduæ, debet ei decernere alimenta; & etiam litis ſumptus, ſi aliunde non habet, ab iiſdem hæredibus exhibenda, iuxta præallegatos Doctores, & Rebuffum *in Commentariis ad conſtitutiones Gallicas in tit. de ſent. prouiſ. art.* 3. *Gloſſa* 1.*numer*. 9. ſi verò conſiſtit dos in bonis mobilibus non poteſt vxor vidua illam repetere, niſi poſt elapſum annum luctus; Quo elapſo ſi ipſa illam petat, & hæredes mariti negent, & cogant litigare, cognita ſummariè præſumptione boni iuris eiuſdem viduæ petentis tenētur, & cogendi ſunt iidem hæredes ei præſtare præfata alimenta, & litis expenſas iuxta eoſdem Doctores, & alios, quos refert Surdus *d.q*.118. *numer*.10. vbi addit, quod ſi non haberet aliunde, non eſſet expectanda alia probatio, quoad decernendum ei alimenta, eo quod vidua etiam indotata ſit ab hæredibus viri alenda etiam poſt annum luctus ne in opprobrium viri anteacti matrimonij mendicare cogatur, vt ipſe *eod. tit.q*.44.*num*.44. & *quæſt*.45. *n*.1. aliis allegatis probat; & notaui *ſupra numer*. 594. Quapropter data hac ſententia etiam in caſu, quo non conſtat de dote petita; exceptio quoad alimentorum præſtationem non eſt admittenda, cum vxor vidua, ſiue habeat dotem, ſiue non, vtroque caſu ſit alenda; & non eſt id expectandum, cuius euentus nullum omninò petiturus eſt effectum; & ſic etiam potiori iure quandò vxor vidua intra annum luctus peteret dotem in bonis immobilibus conſiſtentem, eſto non conſtet de dote, alimenta reiecta quacumque abiectione debent ab hæredibus mariti præſtari, cum hæredes mariti intra eum annum luctus teneantur viduam, etiamſi ſit indotata, alere de bonis mariti, vt probat idem Surdus *d.quæſt*.44. & notaui *ſupra n*.593.

Etſi verò Afflictus, Lancellottus, & alij *ſupra num*. 1107. relati videantur velle, etiam in hoc caſu alimenta vxori viduæ debere præſtari ab hæredibus viri lite pendente; etiam ſi illa haberet aliunde, vnde poſſet ſe alere intelligendi tamen ſunt, quando conſtaret de dote, in qua reſtituenda hæredes ipſi eſſent in mora; cum enim huiuſmodi alimenta viduæ debita ratione dotis non reſtitutæ ſint debita iure actionis, præſtari debent etiam aliunde habenti, vnde poſſet ſe alere; de qua re late actum eſt *ſupra à dicto num*.869 *ad* 873. vbi exactè actum de alimentis debitis viduæ, tam intra annum luctus, quam poſt ob retardatam dotis reſtitutionem. 1110

SVMMARIVM
Capitis XIX.

A ſententia in cauſa alimentorum etiam futurorum lata admittitur appellatio quoad effectum deuolutiuum num.1111.

Appellatio in omnibus cauſis tam maioribus, quàm minoribus permittitur, niſi ſpecialiter ſit prohibita ibidem.

A ſententia in cauſa alimentorum futurorum lata in fauorem alimentarij egeni non habentis aliunde, vnde poſſit ſe alere dari appellationem etiam quoad effectum ſuſpenſiuum, qui dixerint n.1112.

Communis concluſio Doctorum eſt à tali ſententia non dari appellationem quoad effectum retardandi ſententiæ executionem, n. 1113. & *etiam ſi tantum pars alimentorum fuerit petita.n*.1114.

Vbi res dilationem non recipit, non permittitur appellare. n.1113.

Venter non patitur dilationem.ibidem.

Partis quoad partem eadem eſt ratio, quæ totius quoad totum. n.1114.

Etiamſi alimenta futura petantur iure actionis, ſi debita ſint pauperi aliunde non habenti, vnde viuat, à ſententia ſuper iiſdem alimentis præſtandis lata non permittitur appellatio ſuſpenſiua executionis ſententiæ, & declarantur contrarium docentes. n.1115. & 1116.

Eadem appellatio non permittitur, ſiue incidenter, ſiue etiam principaliter ſententia fuerit lata ſuper alimentis futuris pauperi debitis, licet ſecus ſenſerint nonnulli. n.1117.& *n*.1118.

A ſententia in cauſa alimentorum præteritorum lata permittitur appellatio, quoad effectum ſuſpenſiuum.n.1119.

Limitatur, ſi petens aliunde non haberet, vnde viueret ibidem.

Alimenta præterita non habent priuilegia, vt futura. ibidem.

Illorum tamen cauſa celeriter debet expediri, præſertim ſi alimentarius contraxit æs alienum pro alimentorum ſubminiſtratione. ibid.

A ſententia ſuper alimentis futuris lata pro alimentario diuite, ſeu qui aliunde habet, vnde poſſit ſe alere, admittitur appellatio etiam quoad effectum ſuſpenſiuum. n.1121.

Qua ratione conſtare Iudici debet, ſeu probari debeat paupertas alimentarij, pro quo lata eſt ſententia alimentorum futurorum, & executioni mandari debeat non obſtante appellatione, ſiue lata ſit incidenter, ſiue principaliter. ibidem.

Quid quando tempore latæ ſententiæ alimentarius non laborabat neceſſitate alimentorum, poſt vero admiſſam à iudice appellationem ſuperuenit neceſſitas,

an

Digitized by Google

an tunc admiſſa appellatione non obſtante, ſententia executioni ſit mandanda. n.1122.

Sententia, & promiſſiones alimentorum futurorum mandantur executioni non obſtante ſupplicatione, vel reſtitutione in integrum.n.1123.

Neceſſitas non habet legem, & facit licitum, quod aliàs non foret, & facit, vt à regulis iuris diſcedatur. ibid.

Executio trium conformium impeditur, ſi incontinenti offeratur probatio in contrarium. ibid. fine.

In cauſa alimentorum admittitur appellatio in fauorem alimentarij, contra quem lata ſit ſententia. numer.1124.

Iudicium alimentorum futurorum eſt ſuſpenſiuum negotij principalis, ita quod appellans à ſententia vel prouiſione alimentorum non auditur, niſi prius ſoluerit alimenta. n.1125.

Procedit etiam ſi alimenta non ſint liquida.ibid.

In cauſa alimentorum, futurorum quando à paupere petuntur, ſummariè proceditur omni dilatione remota. num.1126.

An, & quando id verum ſit etiam quando alimenta futura petuntur iure actionis. ibid.

Limitatur in alimentis præteritis.ibid.

In cauſa alimentorum futurorum non eſt neceſſarius libellus, nec litis conteſtatio.n.1127.

An ſit neceſſaria qualiſqualis petitio.ibid.

Requiritur libellus, ſi cauſa ſit grauis.ibid.

In cauſis ſummariis leuis non requiritur libellus, nec litis conteſtatio, ſecus in grauibus. ibid.

In ſolutione alimentorum præcipuè iudex non debet permittere reo longiores, & calumnioſas dilationes. n.1128.

Cauſa alimentorum futurorum, vbi pauperi debentur, agitari poteſt tempore feriarum, & feſtorum. numer.1129.

Procedit etiam ſi pauperi debeantur iure actionis. ibidem.

Secus ſi debeantur diuiti, vel petantur alimenta præterita.ibid.

Alimenta futura pauperi relicta, ſeu alias debita peti poſſunt ab hærede nondum elapſo trimeſtri ei ad conficiendum inuentarium bonorum hæreditatis conceſſo.n.1130.

Alimenta pauperi relicta peti poſſunt hæreditate non adita.n.1131.

In cauſa dotis, ſubſidij charitatiui, penſionis pro alimentis impoſita, mercedis & alia ſimili pro alimentis, vbi decernuntur alimenta pauperi aliunde non habenti vnde viuat, non datur appellatio quoad effectum ſuſpenſiuum, ſecus ſi à diuite petantur. numer.1132.

Compenſatio non datur in alimentis pauperi debitis, nec in penſione pro alimentis reſeruata, nec in charitatiuo ſubſidio, nec in ſtipendiis, ſeu alimentis ſcholaſticorum, nec in ſalariis Doctorum, nec in decimis, nec in debito ex cauſa victuali.ibid.

CAPVT XIX.

An à ſententia lata in cauſa alimentorum permittatur, ſeu detur appellatio quoad deuolutionem, & ſuſpenſionem exequutionis ſententiæ etiamſi fuerit de alimentis in futurum præſtandis.

§. *Primus.*

Datur appellatio quoad deuolutionem cauſæ ad ſuperiorem.

CErtum eſt, & indubitatum apud omnes, ſiue 1111
agatur de alimentis præteritis, ſiue de futuris, & ſiue petitis officio iudicis, ſiue iure actionis, à ſententia ſuper alimentis dari appellationem quoad deuolutionem negotij, & cauſæ ad ſuperiorem; & ita quãtum ad huiuſmodi appellationem quoad effectum deuolutiuum alimenta futura non eſſe priuilegiata. Ita in terminis Lancellottus *de attentatis cap.12.limit.24.num.7.* Surdus *de alim.tit.8. priuileg. 60.n.17* Fachineus *controu. iuris lib.1.cap.77.* Verſic. *Probatur hæc ſententia*; & ita ſentiunt etiam Doctores *infrà* citati, & alij omnes negantes dari appellationem à ſententia decernente alimenta futura, quia loquuntur expreſſe ſolum de appellatione quoad ſuſpenſiuum executionis ſententiæ, non verò quoad deuolutiuum. Ratio deducitur ex regula generali, quod appellatio in omnibus cauſis, tam maioribus, quàm minoribus permittitur, niſi ſpecialiter ſit prohibita, *l. & in maioribus Cod. de appellat. & cap. de appellationibus tit. de appellationibus*, & Doctores communiter, quos refert Surdus *d. priuil.60. num.1. & ſeqq.* Nullibi autem prohibetur appellatio à ſententia alimentorum quoad deuolutiuum, non enim prohibitam probat textus *in l.fin.ff.de appellationibus recip.* cum cauſa quoad deuolutiuum recipiat dilationem, & *ibi* ſolùm non permittatur appellatio, vbi res non recipit dilationem vt in caſibus *in eodem textu* enumeratis.

§. II.

A ſententia lata in cauſa alimentorum futurorum in fauorem alimentarij pauperis non habentis aliunde vnde viuat, an detur appellatio ſententiæ executionem ſuſpendens.

ALiqualis controuerſia tantum eſt, an à ſententia alimentorum futurorum, ſeu quæ alimenta in futurum præſtanda decernit, detur appellatio quoad ſuſpenſionem executionis ſententiæ ſeu impediens executionem ſententiæ quando is, pro quo lata eſt ſententia non habet aliunde, vt poſſit ſibi de alimentis neceſſariis prouidere, quod regulariter contingit, quando alimenta debentur, & petuntur per officium iudicis, cum tunc debeantur, & decernantur ob inopiam, & in ſubſidium alimentario aliunde non habente, vnde poſſit ſe alere, & vitam ſuſtentare, vt latè *hoc capite in præcedentibus* explicatum eſt.

Igitur Romanus *in auth. ſimiliter Cod. ad l.falcidiam*, & nonnulli alij à Tiraquello *de priuil. cauſæ pia, priuilegio 153.* relati aſſeruerunt à ſententia in 1112
cauſa alimentorum futurorum lata dari appellationem etiam quoad ſuſpenſionem executionis ſententiæ, moti regula *numero præcedenti* adducta, quod appellatio ſemper cenſetur permiſſa, niſi ſpecialiter prohibita ſit, *arg.d.l. & in maioribus Cod.de appellatio. recip.* Non reperitur autem iure cautum, quod in cauſa huiuſmodi alimentorum prohibita ſit appellatio, ergo cenſetur permiſſa.

Communis tamen Doctorum concluſio, & in 1113
praxi iudiciorum recepta eſt, à ſententia lata, quæ decernuntur alimenta in futurum præſtanda non habenti aliunde, non permitti appellationem quoad effectum ſuſpenſiuum, ſed ſententiam ſtatim executioni fore mandandam. Ita Bartholus *in l. Mela ff.*

de

de alim.& cib.leg. Baldus Nouellus *de dotibus,part.9. priuileg 7.n.2.* Afflictus *deciſ.152.* Viſillus *ibidem, & in annotatione ad deciſ.261.* Lancellottus *de attentatis præallegata lim.24.* Pontanus *de alim. c.19.num.3. & 4.* Corduba *in l.ſi quis à liberis § ſi vel parens n.26. cum ſequentibus* Tiraquellus *d. priuil.153.* Simon de Prætis *interp.vltim.volum.lib.4.interp.2.dub.11.n.98.* Menochius *de adipiſc. poſſe. rem. 4. n.878.* Surdus *de alimentis tit.1.q.120.n.13.tit.8.priuil.10.n.1.*& latiſſimè *priuil.60.n.5.9.& ſequentib.* Fachineus *d.cap.77.* Molfeſius *ad conſuet.nea. .p.5.q.4.n.15. & ſequentib.* Stephan. Gratian. *tom.4.cap.665.n.1 c.726. num.17.* Iacobus Cancerius *var. tom.1.cap.16.n.22.& tom.3. c.17.n.125.* Fontanella *deciſ.296.n.1. & ſequentib.per totam.* Merenda *controuerſ. iuris tom.4.lib.23.cap.43. n.35. & ſequent.* Rota Roman. *deciſ.24.& 98. apud Verallum,p.1.deciſ.761.p.1.diuerſorum deciſ.108 apud Burattū, & alibi* ſæpe,& alij Iuriſperiti antiquiores, & recentiores latè à Tiraquello, Corduba, Surdo, Cancerio, & Fontanella relati. Qui omnes probant *per textum in l.finali ff.de appellationibus,* vbi dicitur, quod ſi res dilationem non recipiat, non permittitur appellare. Ex quo textu Doctores communiter concludunt in omnibus cauſis, quæ celeritatem executionis deſiderant, non dari appellationem à ſententia quoad effectum ſuſpenſiuum; Quare ratio huius communis concluſionis eſt, quia alimentorum, quæ petenti aliunde præ inopia non habenti præſtari decernuntur, præſtatio non recipit dilationem, ſed requirit celeritatem executionis, venter enim non patitur dilationem alimentorum ob continuam reſtaurationem, qua indigemus ob radicale humidū, quod per calorem amittimus; Ac proinde ſi daretur appellatio quoad ſuſpenſiuum executionis ſententiæ, poſſet creditor inops, pro quo lata eſt ſententia, dum cauſa appellationis cognoſcitur, fame perire: vnde etſi de hac re non extat lex expreſſa, & ſpecialis, extat tamen d.l. finalis generaliter loquens; & dicta ratio, quod præſtentur alimenta, ne interim alimentandus fame pereat. Quare ad fundamentum Romani, & aliorum Doctorum oppoſitæ ſententiæ, reſpondetur regulari illam *l.& in maioribus* non obtinere in cauſis, quæ celeritatem executionis deſiderant, vt *d. l.final.ff.de appell. recip.* cauſa autem alimentorum futurorum cum decernuntur præſtanda creditori ſeu petenti inopi, & aliunde non habenti, celeritatem executionis requirit, vt probatum eſt.

1114 Extenditur præfata communis concluſio, vt habeat locum etiamſi non omnia alimenta ſint petita, & decreta, ſed tantum alimentorum pars, puta veſtitus, habitatio, vinum, vel frumentum, vt in terminis Corduba *d. §.ſi vel parens n.30.* & Surdus *d.priuil.60. n 13.* cum eadem ſit ratio partis quoad partem, quæ eſt totius, quoad totum *l.quæ de tota ff. de rei vend.c.* vnde etiam tranſactionem in cauſa alimentorum eſſe prohibitam quoad partem eorum tradunt iidem poſt Caſtrum *in l.cum ÿ in princ. n.3 ff.de tranſact.* per eundem textum ibi *eiuſdem prætoris notio ob tranſactionem erit, ſiue habitatio, ſiue veſtiarium, ſiue de prædictis alimentum legabitur.*

1115 Etſi autem eadem concluſio declaratur, vt procedat, quando alimenta petuntur officio iudicis, ſecus vero quando petuntur iure actionis, ita vt hoc caſu detur appellatio etiam quoad ſuſpenſionem executionis ſententiæ. Ita Speculator *in tit.de appellat. § in quibus,n.10.11.* Ioann Andreas *ibid.in addit.* Barthol. *in d.l.fin.ff.de appellat.* Corduba *vbi ſupra n.18.* Pontanus *d.c.19.n.3.* Rota Rom. *d.deciſ.98.apud Verallū p.1. & d. deciſ.764. n 1.p.1. diuerſorum,* Molfeſius *d. q.4.n.18.& 19.*& alij à Surdo *d.priuil.60.n.12.*relati; & diuerſitatis rationem aſſignant, quod inopia petentis, & eius, pro quo alimentorum ſententia lata eſt, efficit, vt non detur appellatio ſuſpendens executionem ſententiæ, quando autem alimēta debeantur, & petuntur ſolo officio iudicis, debentur, & decernuntur propter inopiam, & in ſubſidium; quando vero debentur iure actionis, debita ſunt, & decernuntur etiam diuiti, & habenti aliunde vnde viuat; & ſic ceſſat ratio priuilegij, & dictæ *l. finalis ff.de appell.recip.*

Nihilominus dicendum, concluſionem procedere 1116
etiam, quando alimenta iure actionis debentur, & petita ſunt, & à iudice per ſententiam decreta, ſi qui petit, & pro quo lata eſt ſententia, ſit inops, & aliunde nequeat alimenta habere, nam tunc etiam militat ratio *d.l.finalis, & priuilegij,* quod per appellationem non ſuſpendatur executio ſententiæ in cauſa alimentorum futurorum, cum res non recipiat dilationem, & ſubſit ſemper celeritatis cauſa quoties alimentandus eſt inops, & paupertas, ſeu inopia ſit ratio, & cauſa priuilegij excludentis appellationem quoad ſuſpenſionem executionis; & pauperi poſſunt alimenta eſſe debita iure actionis, cum ex teſtamento poſſint eſſe pauperi relicta, & ita expreſsè aſſerunt Baldus Nouellus *in tract. de dote p.9. citato priuil.7.* Angel. *in l.penul.in fine ff. de his,qui ſunt ſui, vel alieni iur.* Rota *d.deciſ.764.p.1.diuerſorum* Fachineus *d.cap.77.* Surdus *d. priuilegio 60.n.22.* & idem ſentiunt Afflictus, Vrſillus, Simon de Prætis, Merenda, & alij recentiores *ſupra num.1113.*relati, qui non diſtinguunt, an alimenta in futurum debeantur, & petantur officio iudicis, vel iure actionis, ſed ſolum conſiderant inopiam petentis, & cui debentur, & per ſententiam decernuntur alimenta in futurum. Quare iuxta eoſdem Doctores ſubſiſtente inopia nullum diſcrimen eſt conſtituendum inter qualitatem iudicij in quo petuntur alimenta.

Licet etiam eadem concluſio communis limite- 1117
tur, vt procedat ſolum, quando alimentorum cauſa tractatur incidenter, non vero quando de alimentis principaliter agitur, hoc enim caſu à ſententia lata in cauſa alimentorum appellationem non permitti ei, aduerſus quem eſt lata ſententia ſentiunt Alberic. *in d.l.fin.ff. de appellat. recip.* & nonnullos alios allegans Corduba *d.§.ſi vel parens n.33.* addens hanc opinionē iure Regio Hiſpano approbatā *l.7.t.19.p.4.*

Attamen huiuſmodi limitationis mentionem non 1118
faciunt reliqui Doctores *ſupra n.1113.* pro eadē communi cōcluſione relati, ſed abſolutè, & indiſtinctè aſſerūt non dari appellationē, quoad effectum ſuſpenſiuum à ſententia, quæ decernit alimenta in futurum, quando inopi, & aliunde non habenti debentur; & præſtanda eſſe decernūtur, & ſic ſentiunt eandē communē concluſionem procedere tametſi de alimentis agatur principaliter, & expreſsè hanc limitationem, vti erroneā reiicit Surdus *d.priuil.60.n.24.* quando de alimētis tractatur principaliter, & pauperi debentur; cū militet eadem ratio *d.l.finalis;* Et ratio fundamentalis pro cōmuni concluſione *d n.1113.* adducta. Addit confirmationē ſcilicet, quod non minus debet eſſe fauorabilis cauſa alimentorū, quando principaliter de eis agitur, quàm vbi de eis tractatur incidenter, ne incidens ſit fauorabilius ipſo principali.

§. III.

A ſententia ſuper alimentis præteritis lata licet appellare quoad vtrumque effectum deuolutiuum, & ſuſpenſiuum.

Dixi in propoſitione communis concluſionis, *à* 1119
ſententia qua decernuntur alimenta in futurum. Nam à ſententia lata ſuper alimentis præteritis à creditore petitis dari appellationem quoad vtrumq; effectum deuolutiuum, & etiam ſuſpenſiuum executionis ſentētiæ tradunt cōmuniter Doctores. Ita Speculator *d.§.in quib.n.11.ibid.* Io.Andr. *in addit.* Alber.

Digitized by Google

in d.l.fin. num.1.ff de appellat. recip. Corduba *d.* §. *ſi vel parens.n* 32. Lancellottus *d.limit.24.num.*8. Rota *dicta deciſ.24. apud Verallum p.1. d. deciſ.764.n.41. p.1.diuerſorum; & dicta deciſ.* 208.*n.5. apud Buratium.* Surdus *d. priuil.60.n.15.* Molfeſius *d.q.4. n.17.* Vrſillus *in annotat. ad dictam deciſ.152.* Afflicti *n.1.* Pontanus *d.c.19.n.3.* Ac Stephanus Gratianus *tom.4. cap.728.n.33.* cæteri Doctores *nu.1113.* pro eadem ſententia allegati, qui loquuntur ſolum in cauſa alimentorum de futuro, & innumeri alij à Corduba, Surdo, & Rota *d.deciſ.764. n.5.* relati: Et ratio eſt, quia cauſa alimentorum præteritorum non requirit illam celeritatem exequutionis ſententiæ, ſed admittit dilationem, cum ceſſet periculum,& ſuſpicio,ne is, in cuius fauorem dicta eſt ſententia fame pereat, iam enim vixit aliunde, & alimenta præterita potius ſunt creditum, quod conſequi debet alimentarius ex cauſa alimentorum, quàm alimenta propriè, vnde illud creditum tranſmittitur ad hæredes *l.vtifrui §.fin. ff. ſi vſuſfructus petatur*, & dictum eſt *ſupra.* Quapropter alimenta præterita non habent priuilegia, ſicut futura, vt conſtat ex præallegatis Doctoribus, vt ex traditis à Corduba *d.§. ſi vel parens n.12.* & expreſsè tradunt Gigas *de penſion.q.51. num.28.* Surdus *ut.8.priuil 55.* Molfeſius *vbi ſupra,& q.10. n.2.* & alios allegans Gratianus *d.c.728. n.38.* Addunt tamen Surdus *n.16.* Molfeſius *d.n.17.* Quod etiam hæc cauſa alimentorum præteritorum celeriter expediri debet præſertim ſi alimentarius contraxit æs alienum, ſeu debitum pro alimentorum ſubminiſtratione (cum cauſa alimentorum ſit ſemper fauorabilis) etſi non tantam celeritatem exigat, quanta eſt neceſſaria, quando agitur de alimentis futuris: immò ſi conſtaret de inopia petentis alimenta præterita, quod eſſet talis, vt aliunde non poſſet ſibi prouidere de alimentis, in hoc caſu videtur non fore permittendam appellationem, quoad ſuſpenſionem executionis ſententiæ, quia militaret ratio eadem, ob quam non permittitur ſuſpenſio executionis ſententiæ in cauſa alimentorũ futurorũ.

1120 Quæ autem dicantur alimenta præterita, & quæ futura, iam explicatum eſt *ſupra hoc capite num.*888. vbi ex communi ſententia tradidi dici futura etiam illa, quæ ſunt decurſa ante ſententiam, poſt tamen litem motam, ſeu petitionem illorum, vt etiam Rota *d. deciſ.764. n.5.* & Surdus *de priuil.60.n.16.* in hac ſpecie appellationis à ſententia; quoad ſuſpenſionem executionis illius; Quamuis Merenda *d. c.43. n.39.* poſt Rotam apud Marchum dicat, quod etſi alimenta ex die litis conteſtatæ debita quoad alios effectus poſſint videri futura, nihilominus ad hunc effectum, vt per appellationem non impediatur executio ſententiæ, non poſſe dici futura, quia de ipſis non poteſt allegari, quod venter non patitur dilationem.

§. IV.

An ſententiâ in cauſa alimentorum futurorum latâ in fauorem alimentarij diuitis, & habentis aliunde, vnde ſe alere poſſit, permittatur appellatio quoad effectum ſuſpenſiuum.

1121 Dixi etiam in propoſitione eiuſdem communis concluſionis, *præſtanda non habenti aliunde*; Quia ſi petens alimenta, & in cuius fauorem lata eſt ſententia ſuper alimentis futuris illi debitis, & præſtandis, non eſſet pauper aliunde non habens vnde viueret, ſed diues, qui aliunde poſſet ſe ſuſtentare, & viuere, eſſet locus appellationi à ſententia illa etiam quoad effectum ſuſpenſiuum executionis illius. Ita expreſsè Vrſillus *in annotat. ad d. deciſ.152.* Afflicti *n.1.* Corduba *in d.§.ſi vel parens n.31.* Surdus *d.priuil. 60.n.21.* Merenda *d.c.43.n.36.& 37.* Rota Rom. *d.deciſ.764.p.1.diuerſorum, & dicta deciſ.208.apud Buratium;* Speculator *loco ſupra n.1119. citato* Bartholus *in d.l.fin.n.1 ff.de appellat.recip.ibid.* Cumanus *n.4.* Bald. Nouellus *loco ſupra n.1116.allegato.* & idem ſentiunt cæteri Doctores *n.1113.* relati, & alij communiter: & Ratio eſt, quia quando petens alimenta eſt diues, habétque aliunde, vnde poſſit ſibi prouidere de alimentis, non poteſt allegari, ſeu dici, quod venter non patitur dilationem, & quod dum cauſa appellationis cognoſcitur, creditor remaneat expoſitus periculo pereundi fame, & ſic ceſſat cauſa, propter quam alimenta cæleritatem exequutionis requirunt. Quapropter ad hunc effectum, vt non admittatur appellatio ſuſpendens executionem ſententiæ alimentorum, iudici conſtare debebit actorem pro quo decretum vel ſententia alimentorum emanauit, eſſe pauperem, ita vt non habeat aliunde, vnde viuat, ſcilicet in eo verſari ſtatu, vt de illo poſſit dici illius ventrem non poſſe expectare vltimam cauſæ cognitionem; nec ſufficeret conſtare de paupertate in genere; ſed deberet conſtare de paupertate præciſè reſpectu effectus, de quo agitur, iuxta tradita *ſupra n.1033.* & in his terminis notauit Merenda *d. c.43. n.38.* Et quidem ſi alimenta petantur officio iudicis, ſiue incidenter, vt cum petuntur pro tempore litis, ſiue principaliter, & quando petuntur à filio exiſtente in quaſi poſſeſſione filiationis, tunc cum alimenta à iudice non decernuntur præſtanda, niſi priùs per petentem fuerit probata plenè paupertate, & quod aliunde non poſſit ſe alere, vt probatum eſt *ſupra c.37.præſertim à num.1052.* & latè alios allegans Fontanella *d.deciſ. 296.n.14.* cum paupertas ſit fundamentum petentis; pronunciato à iudice decreto de alimentis præſtandis; ſtatim erit executioni mandandum non obſtante appellatione ab eodem decreto, abſque nulla alia probatione inopiæ actoris. Si verò alimenta petantur iure actionis, cum tunc Iudex ante ſententiæ probationem non debeat cognoſcere de paupertate poſtulantis; lata ſententia in eius fauorem, ſi ab ea Reus appellat ad effectum, vt Iudex reiiciat appellationem quoad effectum ſuſpenſiuum, opus erit, vt idem poſtulans, qui pro ſe obtinuit ſententiam probet, & faciat apparere iudici, ſe laborare tali inopia, vt non habeat, vnde viuat; hoc enim plenè probato Iudex non obſtante appellatione ſententiam executioni mandare debebit iuxta præfatam communem concluſionem.

§. V.

Quid ſi poſt admiſſam appellationem ſuperueniat neceſſitas alimentarij.

SEd quid ſi tempore, quo lata eſt ſententia, & facta appellatio, & admiſſa, poſtulans alimenta, in cuius fauorem dicta eſt ſententia non erat in ea neceſſitate, vt aliunde non haberet, vnde viueret, ſed poſtea ſuperuenit neceſſitas, an tunc non obſtante appellatione admiſſa, ſententia ſit executioni mandanda, dum ſuper cauſa appellationis cognoſcitur, ita vt appellatio ſit tunc ſuſtinenda ſolum quoad effectum deuolutiuum, non verò quoad ſuſpenſiuum? 1122
Rota apud Marchum relata à Merenda *d.c.43.n.40.* cenſuit admiſſa ſemel appellatione, cauſam alimentorum effici omninò appellabilem; At rectiùs contrarium ſentit *ibidem* Merenda, eo quod hæc res (vt ex ſupra traditis conſtat) pendeat ex inopia alimentarij, ſeu neceſſitate illius, qui petit alimenta; & ideo non valet argumentum ab vno tempore ad aliud, ſi ſuperuenerit neceſſitas, quæ priùs non aderat.

§. VI.

Digitized by Google

§. VI.

Sententiæ, & prouiſiones alimentorum futurorum executioni mandari debent non obſtante ſupplicatione ad principem, vel ſenatum, nec etiam obſtante reſtitutione in integrum conceſſa minori condemnato.

1123 CÆterum quod ſuperiùs traditum eſt iuxta Doctores communiter, nempe ſententias, & prouiſiones alimentorum in futurum, quæ adiudicantur poſtulantibus, ſeu actoribus pauperibus aliunde non habentibus, vnde viuant, per appellationem interpoſitam non impediri, ſeu ſuſpendi quoad illorum executionem, & non obſtante appellatione, quæ ſolum habet effectum deuolutiuum executioni ſtatim debere demandari; procedit etiamſi contra prædictas ſententias, ſeu prouiſiones à Reo fuerit interpoſita non appellatio, ſed ſupplicatio ad ſupremũ ſuperiorem, puta ſenatum, vel Principem, vt nempe ſupplicatio non impediat illorum executionem, ob illam rationem, quod venter non admittit dilationem, & ne alioqui actor aliunde non habens vnde viuat, fame pereat, de quo latè Fõtanella *d. deciſ. 296.* idque non ſolùm ſi ſit ſupplicatum in forma, ſeu ea ſupplicationis forma, quæ regulariter iuxta ſupremarum Audientiarum praxim non impediant executionem cuiuſque prouiſionis; quod eſt clarum, & certum, vt Fontanella *d. deciſ. 296. num. 1.* ſed etiam ſi ſupplicatum eſſet tali ſupplicatione, quæ regulariter impediret ſententiarum, ſeu prouiſionum exequtionem, ita quod de ſtylo, & regulariter haberet effectum deuolutiuum, & ſuſpenſiuum, qualem ſtylum adeſſe Cathaloniæ, quando interlocutoriis in ſenatu ſupplicatur contrario imperio teſtatur idem Fontanella *eadem deciſ. 296. num. 2. & 3.* Nam etiam huiuſmodi ſupplicatio non impediret executionem prouiſionis alimentorum, exiſtente alimentario in vrgenti neceſſitate, nec habente aliunde, vnde ſe aleret, vt decidiſſe Senatum Cathaloniæ refert idem Fontanella *allegata deciſ. 296. num. 11. 12. & 13.* ob rationem, ne alimentarius tanta neceſſitate, ſeu inopia laborans fame pereat; Neceſſitas, enim non habet legem, & facit licitum, quod aliàs non foret ſine ea *l. 1. Cod. de nauibus non executandis lib. 11. l. cum ad feliciſſimum Cod. de quibus num. lib.* & facit, vt à regulis viſis diſcedatur *l. 1. ff. de offic. conſul.* cum ſimilibus, & latè Iaſon. *in l. Principalibus poſt num. 2. ff. ſi certum petatur*; & Caſtillo *de tertiis cap. 9. n. 24.* (vbi quod neceſſitas non ſubiicitur legi, ſed ipſa facit legem, & derogat omnibus legibus, & diſpoſitioni cuicunque) Cancerius *var. p. 3. cap. 16. n. 153.* & idem Fontanella *d. deciſ. 296. num. 12.* Qui etiam *num. 17.* addit, quod dictum eſt de appellatione, & ſupplicatione, idem dicendum de reſtitutione minoris in integrum, ſi incidenter peteretur aduerſus ſententiam alimentorum in futurum præſtandorum ad effectum impediendi executionem; ſcilicet non obſtante reſtitutione petita, iudicem debere prouiſionem alimentorum factam actori pauperi non habenti aliunde, vt viuat, mandare executioni; idque ob regulam ſuperius traditam priuilegij alimentorum pauperi debitorum, ſeu decretorum, ne impediatur executio eorum per appellationem, aut ſupplicationem; quia quamuis huiuſmodi reſtitutio non ſit appellatio, nec ſupplicatio, militat tamen eadem ratio celeritatis, ne interim alimentarius fame pereat; & quia etiam talis reſtitutio ſit quædam ſpecies appellationis; vt Lancellottus *de attent. 2. p. c. 18. de attent. reſtitut. in integrum pendent. num. 11. & 12.* etiam allegatus ab eodem Fontanella; qui *num. 22.* teſtatur ita in facti contingentia iudicaſſe ſenatum Cathaloniæ 26. Octob. 1633. repulſa enim reſtitutione decreuit prouiſionem alimentorum executioni mandandam; antequam permitteretur parti admitti ad merita reſtitutionis: limitatur autem præcedens doctrina, quando ipſe condemnatus haberet promptam probationem, puta aliquod inſtrumentum, aut aliàs, quo in promptu oſtenderet iniuſtitiam prouiſionis, & læſionem minoris; tunc enim non fore repellendam reſtitutionem in integrum quoad effectum impediendi executionem prouiſionis ſentit Fontanella *d. deciſ. 296. num. 20.* quemadmodum ad effectum impediendi executionem trium conformium ſimilem incontinenti oblatam probationem ſuper læſione ſufficere tradunt Menochius *de arbitr. caſu 9. num. 3.* & Lancellottus *dicto cap. 18. n. 92.* Addit tamen idem Fontanella id prudentis iudicis arbitrio diiudicandum relinqui, eo quod non ſit ita clarè in iure definitum.

§. VII.

In cauſa alimentorum ſi contra alimentarium petentem lata ſit ſententia admittitur appellatio in fauorem eiuſdem alimentarij.

DEnique in pręfatæ communis concluſionis propoſitione, dixi, *à ſententia, qua decernuntur alimenta præſtanda non habenti*, &c. Quia etſi à ſententia alimentorum lata in fauorem alimentarij, ſeu eius, cui alimenta debentur, & à quo petuntur non admittitur appellatio quoad effectum ſuſpenſiuum; tamen ſi contra eundem alimentarium petentem, ſiue iure actionis, ſiue officio iudicis lata ſit ſententia, illi permittitur omnino appellatio, quia ceſſat cauſa, propter quam appellatio à iure, & Doctoribus non permittitur, nempe ceſſat illa ratio celeritatis, eo quod venter non admittit dilationem; quæ eſt vnica ratio prohibendi appellationem à ſententia, quæ decernit alimenta in futurum petenti pauperi præſtanda; ita quod in fauorem eiuſdem alimentarij petentis, ne fame periret, dum appellationis cauſa cognoſceretur à iure, & Doctoribus non admittitur appellatio illa quoad effectum ſuſpenſiuum executionis ſententiæ pro ipſo latæ; Quare ne retorqueatur in eius odium quod eſt introductum in eius beneficium, eidem licebit omninò appellare à ſententia contra ipſum dicta vt poſt Menochium *de adipiſcenda rem. 4. numer. 876.* Baldum Nouellum *tract. de dote p. 9. ſpeciali 7. in fine*, Angelum, Tiraquellum, & alios tradunt Surdus *tit. 8. allegato priuilegio 60. n. 25. 26. 27. & 28.* & Molfeſius *ad conſ. neque, tom. 1. p. 5. citata q 4. n. 20.* 1124

Nonnulla Corrollaria ex ſupradictis.

EX tra litis nonnulla alia priuilegia, ſeu ſpecialia cauſæ alimentorum futurorum hic ſummariè ſunt notanda; ſeu colligenda.

Primum Corrollarium.

Iudicium alimentorum futurorum eſt ſuſpenſiuum negotij principalis.

ET primò ſicut appellatio interpoſita in cauſa alimentorum futurorum non ſuſpendit executionẽ ſententiæ, ſed ſolum admittitur quoad effectum deuolutiuum; ita etiam appellans non auditur niſi prius ſoluat alimenta; ita quod negotium, ſeu iudicium alimentorum futurorum eſt ſuſpenſiuum negotij principalis, ita Rota Roman. *deciſ. 22. apud Verallum part. 1.* quam ſequuti ſunt Contadus *in l. vnica in 3. limit. n. 57. Cod. ſi de moment. poſſ.* Surdus *de alim. tit. 8.* 1125

Digitized by Google

*priuileg.96.*Mareſcottus *var.lib.2.cap.83.n.8.& ſeqq.* & eadem Rota Romana *in Bituntina ſeparationis thori 17.Iunij 1596.coram Pamphilio.*Probat Rota *d. deciſ.22.n.3.ex doctrina Abbatis in cap.tuam de ordine cognit.*quod cauſa priuilegiata non admittit concurſum alterius iudicij, ſed illud ſuſpendit : ſed vera, & euidens ratio eſt, quam eadem Rota *ibidem* ſubdit, & adducit etiam Surdus,ſcilicet quia ſi eſſet in poteſtate Rei appellantis denegando alimenta procedere in negotio principali, alimentorum præſtatio non ſeruiret cauſæ ob quam præſtari debent,quę eſt, vt alimentarius viuere,& litem ſuſtinere poſſit:cum ergo appellans negando alimenta ſubtrahat parti defenſionem, non debet audiri &c. & ad id alia exempla adducit Surdus apud ipſum videnda. Addunt Rota *d.deciſ.22.n.7.*& poſt eam Mareſcottus *d.c.83. n.10.*hoc idem procedere,tametſi ab appellante opponatur, quod alimenta eſſent illiquida ; tunc enim aiunt debere offerri cautionem de ſoluendo, vel fieri depoſitum pro illorũ cautione,aliàs de negotio principali cognoſci, nec poſſe : & ad id Rota plures Doctores *d.n.7.* allegat.& Mareſcottus refert in terminis,quod vbi alimenta non ſunt taxata,nec à debitore ſoluuntur,interim in negotio principali pro vtraque parte ſit ſuperſedendum, vt in iudiciis ſeruetur æqualitas,tenuiſſe eandem Rotam *in d.Biſuntina*; in qua ait fuiſſe dictum,quod renuens ſoluere alimenta poteſt cogi omni iuris auxilio,cum hoc modo indemnitati partis ſuccurratur.

Secundum Corrollarium.

Cauſa alimentorum futurorum eſt ſummaria,nec in ea requiritur libellus, aut permittendæ Reo Calumnioſæ dilationes.

1126 SEcundo cauſa alimentorum futurorum, vbi petuntur à paupere aliunde non habente, vnde ſe alere poſſit,eſt ſummariè, ſeu in ea proceditur ſummariè omni dilatione reiecta, vt Rota Rom. *d.deciſ. 22.num.4.*& alios allegantes Corduba à Lara *in l.ſi quis à liberis §.ſi vel parens.n.1.& 2.*Lud.Molina *de primog.lib.2.cap.15.n.75.& c.16.n.39.*Spino *in ſpeculo teſtam.Gloſſa 16.n.9* & Surdus *de alimentis tit.8. priuil.2.n.1.& ſeqq.* Ratio deducitur ex ſupra ſubditis,ſcilicet,quia huiuſmodi cauſa non recipit dilationem, ſed requirit celeritatem,ne alimentarius fame pereat; cum quotidie homo viuens egeat alimentis, victu, veſtitu, & cæteris, vt viuere poſſit : Probant etiam præfati Doctores,& alij communiter ex textu *in d.§.ſi vel parens*, quia etſi textus non dicat alimentorum cauſam, ſed filiationis eſſe ſummariam; nihilominus, cum cauſa filiationis ſummariè iuxta eundem textum tractanda ſit ad effectum, vt decernantur alimenta ; multo magis ſecundum mentem Iuriſconſulti *ibidem*, erit ſummariè tractanda cauſa alimentorum iuxta illud, *propter quod vnumquodque tale, & illud magis.* Quare minus rectè Corduba *d. §.ſi vel parens n.2.*ſequutus Albericum *in l.fin.ff. de appellat.recip.*dixit,hoc corrollarium non probari per dictum textum : Procedit corollarium, etiamſi alimenta futura debita ſint, & petantur iure actionis, putà ex contractu,vel legato debeantur,& nõ ſolum iudicis officio, dummodo creditor petens ſit pauper aliunde non habens,vnde viuere poſſit, vt expreſsè poſt Gul.Cuneum,& Alexandrum Surdus *d.priu.2. n.16.*& colligitur ex traditis *ſupra n.116.*quia etiam quando alimenta debentur, & petuntur iure actionis, ſi creditor eſt egens militat eadem ratio fauoris alimentorum,vt *d.n.116.*notatum eſt;ſiquidem non in eo,quod iure potius actionis,quam officio iudicis petantur alimenta conſiſtit diſcrimen, aut fauor alimentorum futurorũ ſed in eo, quod debeantur pauperi,& aliunde non habenti;quia tunc alimenta requirunt celeritatem;ita quod inopia ipſa,ſeu neceſſitas petentis eſt cauſa fauoris,& vt ſummariè in eis procedatur;ac proinde eadem inopia, ſeu neceſſitate ceſſante ceſſat huiuſmodi fauor,& etiam alij fauores vt *ſuprà num.1121.* dictum eſt. Quare Doctores,qui aiunt corrollarium non procedere, quando alimenta petuntur iure actionis,intelligendi ſunt,quando petens non eſt egenus,ſed habet aliunde,vnde poſſit ſe alere. Vnde etiam corrollarium non procedit in alimentis præteritis, cum in his non militat ratio neceſſitatis,& celeritatis;vt *ſupra n.1119.*notatum eſt,& ita in his terminis Surdus *de priuil.2. n.14.*poſt Baldum *in l.1.n.6.Cod.fideicom.& in l.de alimentis in 2. lect. Cod. de tranſact.* Iaſonem *in d.l.de alimentis n.5.* Ancharanum *in Clem.1. de iure patron.* & alios ; etſi videatur idem dicendum, quando petens eſt inops nil aliud habens vnde viuat.

Ex hoc autem, quod huiuſmodi cauſa alimentorũ futurorum, quando à paupere petuntur vt ſibi debita eſt ſummaria, quæ de pleno, & celeriter expediri debet, infertur in ea non eſſe neceſſarium libellum, vt poſt alios communiter,quos latè referunt Corduba *in d.§.ſi vel parens n.16.*& Surdus *d.priuilegio 2. n.3.* eo quod in cauſis ſummariis non eſt neceſſarius libellans. Addit tamen Corduba poſt Albericum,neceſſariam eſſe qualemqualem petitionem ; ſed Surd. dicit id requiri in aliis cauſis ſummariis, non vero eſſe neceſſarium in cauſa alimentorum, & ſubdit etiam libellum non eſſe neceſſarium quoad partem, licet in aliis cauſis ſummariis requiratur quoad partem, non quoad iudicem,per Baldum & Iaſonem *locis à ſe ibidem citatis* : de quo videndus Aſinius *in praxi §.4.c.3.* limitatur vero hæc illatio,vt procedat, ſi cauſa alimentorum ſit leuis, ſecus verò ſi fuerit grauis : ita poſt Bartholum *in l.ne quicquam §.de plano.n.1.ff.de officio proconſul.* & plures alios Iuriſperitos Corduba *d.n.16.* & Surdus *d. priuileg.2 n.3.*ſicut autem non requiritur libellus, ita etiam litis conteſtationem non eſſe neceſſariam poſt alios tradunt Corduba *d.§ ſi vel parens.n.16.* & Surdus *d.priuil.2. n.5.* per regulam generalem,quod in ſummariis non requiritur conteſtatio. 1127

Hinc etiam in cauſa alimentorum futurorum debent concedi dilationes breuiores, quia cum hæc cauſa alimentorum futurorum celeriorem poſtulet expeditionem, quia venter non admittit dilationem, vt omnes Doctores *ſupra n.1113.*relati, & alij communiter,quos Surdus *d.priuil.2.n.6.*refert;longiores, & calumnioſas dilationes in hac eadem cauſa alimentorum præcipuè abhorrent iura,vt expreſsè poſt Vincentium de Franchis *deciſ.65.n.3.* Molfeſius *ad conſuet.neap.tom.1.p.5.q.4.n.21.*& etiam Surdus *d.n. 6.per text.in l.2.ff de iudiciis*,& alij apud eundem. 1128

§. VIII.

Cauſa alimentorum futurorum, quæ debentur pauperi aliunde non habenti vnde ſe alere poſſit agitari poteſt tempore feriarum,& feſtorum.

QVarto eadem cauſa alimentorum futurorum, quando debentur pauperi aliunde non habenti vnde poſſit ſe alere, ab eoque petuntur,temporibus feriarum, in quibus aliàs quis moleſtari in iudicio non poteſt, & acta redduntur nulla, *cap. fin. de feriis, & l. fin. Cod. eod. tit.* poteſt agitari ; & ius dici. ita alios allegantes Corduba *in d.§.ſi vel parens numer.3. ad 7.* Simon de Prætis *de interpr. vlt. vol. lib.4. interp.2. dub.11.n.98.*Spino *d.Gloſſa 16.num.9.* Surdus *d.priuileg. 2.n.7.10.& 11.*Tiraquell. *de priu. cauſa pia, priuileg.56.* Cæuallos *commun.contra com. q.760.à n.4.* & Auguſtin. Barboſa *collect. ad c.vltim. n.38.* 1129

Digitized by Google

*num.*18.*de feriis*, & probant Doctores *per textum in l.2.ff.de feriis*; & ratio eſt, quia non patitur dilationem propter neceſſitatem naturæ, ne alioquin alimentarius fame pereat, vel periculo petendi expoſitus maneat; & cum alimenta debeantur pauperi, cenſentur cauſa pia, vt poſt alios Tiraquellus *citato tractatu in præfatione* verbo *legatum alimentorum*, Surdus *d.tit.*8 *priuilegio* 1.*num.*1. & Corduba *d.§. ſi vel parens.n.*7. & ego *tom.*2.*var.mor.tit.*12.*num.*253. In cauſa autem pia poteſt procedi etiam in feriatis diebus, vt latè poſt alios Tiraquellus *d. priuil.* 156. Corduba *d. numer.* 7. & Surdus *d.priuil.*2.*num.*10. & 12. extenditur vt in huiuſmodi cauſa alimentorum futurorum pauperi debitorum procedi poſſit, & ius dici etiam in feriis ad honorem Dei introductis, quæ non ſeruantur, vbi pietas, vel neceſſitas ſubeſt *cap. fin. de feriis*, & propter neceſſitatem relaxatur ſolemnitas quoque iuris diuini, eo quod neceſſitas habeat pietatem, & charitatem annexam; & in operibus pietatis, & miſericordiæ non eſt habenda diſtractio dierum, *can. etiam d.* 28. *can. nunquam de conſecrat. d.*1. & ita in præſenti ſpecie cum aliis Tiraquellus *d. priuil.* 156. Corduba *d. §. ſi vel parens num.*6. & 7. Spino *d.Gloſſa* 16.*n.*13. & Surdus *d.priuil.*2.*nu.*2. & *tribus ſeqq.* Et confirmatur magis, quia ſi quis fame laboret, poteſt diebus feriatis in honorem Dei etiam in die Natiuitatis, vel reſurrectionis Chriſti Domini operari (dummodo ſine ſcandalo aliorum) vt ſuæ prouideat neceſſitati iuxta Canoniſtas *in cap. licet etiam de feriis* Summiſtas, & Theologos omnes; ergo etiam in cauſa alimentorum, ne creditor fame laboret, & pereat, poterit in iiſdem diebus ius dici Quæ omnia procedunt etiamſi à paupere petantur alimenta in futurum iure actionis ſibi debita, idque propter tradita *num.*1116. & expreſsè cum aliis tradit Surdus *d.priuil.* 2.*num.*15. & 16. & Corduba *d. §.vel parens num.*15. & alij ab eodem relati, negantes procedere, vbi alimenta debentur iure actionis, intelligendi ſunt, quando debentur diuiti aliunde habenti, vnde viuat, non verò quando petuntur ab egeno, qui aliunde ſe non poteſt alere. Quoties enim petens alimenta eſt diues, & aliunde poteſt ſe alere, iam tunc ceſſat neceſſitas, & conſequenter ratio priuilegij, & illorum cauſa non poteſt agitari in diebus feriarum; vt poſt alios iidem Corduba *num.*14. Surdus *d.priuil.*2. *n.*17. Cæuallos, Barboſa, & alij; Et propter eandem rationem non vrgentis neceſſitatis in iiſdem temporibus feriarum non poteſt agitari cauſa alimentorum præteritorum. vt iidem Corduba *num.*12. Surdus, *numer.*14. Ceuallos, & Barbòſa.

§. IX.

Alimenta futura pauperi relicta, ſeu alias debita, peti poſſunt ab hærede intra trimeſtre ei conceſſum ad conficiendum inuentarium.

1130 QVinto etſi hæres intra trimeſtre ſibi à iure conceſſum ad conficiendum inuentarium bonorum hæreditatis, non poteſt à creditoribus hæreditatis, vel à legatariis conueniri; *l.fin.§.donec Cod. de iure deliberandi*; & cum aliis Surdus *de alimen. tit.*8. *priuil.* 11. creditor tamen alimentorum futurorum pauper non habens aliunde, vt ſe poſſit alere eo trimeſtri durante pro alimentis conſequendis agere poteſt, & illa conſequi debet; vt poſt alios Surdus *d. priuileg.*11.*n.*3. venter enim non patitur dilationem iuxta tradita in præcedentibus; & quando alimenta debentur pauperi, concernunt pietatem, vt pariter *ſupra* dictum eſt, & ſic gaudent fauore cauſæ piæ; pro relictis autem ad cauſam piam hæres conueniatur durante tempore ad conficiendum inuentarium. Vt Tiraquellus *de priuil. cauſa pia priuil.*24. Surdus *d. priuil.*11.*n.*4. & alij apud eoſdem. Secus autem eſſet ſi creditor alimentorum eſſet diues aliunde habens, vnde poſſet viuere; vel peteret alimenta præterita; tunc enim ceſſat neceſſitas, & ratio priuilegij, & ita etiam ceſſare debet priuilegium, vt ex ſupradictis conſtat; & in terminis tradit Surdus *loco citato*.

§. X.

Alimenta futura pauperi ex legato debita peti poſſunt, & ſolui debent hæreditate non adita.

SExtò etſi aliàs legata peti non poſſint, non adita, 1131
ſeu repudiata hæreditate *l. ſi nemo. ff. de teſtam. tutel.l.*3 *ff.de legat.*3.*l.ſi quis omiſſa ff.ſi quis om.ff.cau. teſtam.l.eam quam Cod.d.fideicom.* & *l.veritas Cod.eod.* alimenta tamen futura debita ex legato, vel alio titulo, quorum ſoluendorum obligatio tranſit in hæredem defuncti, qui ad ea ſoluenda adſtringebatur, peti poſſunt, & debent præſtari ante aditam hæreditatem, quando legatarius, ſeu creditor eſt egenus non habens aliunde, vnde ſe alere poſſit. Ita Corduba *in d.l.ſi quis à liberis §.vtrum.n.*26. Surdus *de alim. d. tit.*8. *priuil.*12.*n.*2. & 5. alij apud eoſdem; & ego ipſe *tom.*2. *moralium variorum tit.*12. *n.* 121. Ratio deducitur ex dictis, & ex traditis *d.n.*121. ſcilicet, quia alimenta pauperi, & neceſſitate alimentorum laboranti relicta, vel aliis debita non admittunt dilationem, & quia huiuſmodi cauſa alimentorum, quando egeno debentur, & præſtanda ſunt eſt pia, ſeu concernit pietatem, & charitatem, vt *ſupra* dictum eſt, fauore autem cauſæ piæ introductum eſt, vt legata pietatem concernentia præſtari debeant hæreditate non adita quacumque ex cauſa adita non fuerit, vt poſt alios Tiraquellus *d.priuil.cauſa pia priuil.*33. & Surdus *d.priuil.*12.*n.*2. & latè probaui *d.tit.*12.*n.*115. & 116.

§ XI. *continens.*

Nonnulla alia Corrollaria.

In cauſa dotis, ſubſidij charitatiui, penſionis impoſitæ, pro alimentis, & mercedis pauperi debitæ non admittitur appellatio quoad effectum ſuſpenſiuum.

SEptimo ex eadem communi concluſione ſupe- 1132
riùs *n.*1113. tradita inferri etiam in cauſa dotis non dari appellationem à ſententia decernente dotem eſſe ſoluendam tradidere Bartholus *in l.*1. *ff.ſoluto matrimonio*; Baldus Nouellus *de dote p.*9. *ſpeciali* 7. & oportet, ſentiant Doctores aſſerentes cauſam dotis poſſe agitari tempore feriarum, & feſtorum, quos latè refert, & ſequuntur Corduba *in l. ſi quis à liberis d.§. ſi vel parens.n.*9 10. & 11.*ff.de agnoſc.liberis*, & Auguſtinus Barboſa *ad Decretales collect. ad cap. vltimum n.*39.*de feriis*. Rationem aſſerunt quia dos ſuccedit in locum alimentorum *l. ſi cum dotem §.ſin autem ff.ſoluto matrimonio*, & ſæpius *ſupra* dictum eſt; vnde valet argumentum de alimentis ad dotem; & etiam *in præcedentibus hoc opere ſupra* eſt notatum item ex eadem concluſione inferri in ſubſidio charitatiuo ab Epiſcopo impoſito, cum pro alimentis Epiſcopi imponetur, non dari appellationem quoad effectum ſuſpenſiuum tradit Belſencinus *de charitatiuo ſubſidio q.*55. poſt eum Surdus *d.priuil.* 60.*nu.*9. Item ob eandem rationem inferri non dari eandem appellationē in penſione, quæ aſſignetur, vel reſeruetur pro alimentis tradit Gigas *de penſ.q.*95. &

Digitized by Google

poſt eum Surdus *d.num.9.* Item inferri in cauſa mercedis, ſeu ſalarij à ſententia in fauorem operarij lata non dari appellationem ſuſpenſiuam reſoluit Rota *allegata deciſ.764.p.1.diuerſorum.* Quæ tamen omnia corollaria intelliguntur, quando cauſa dotis, charitatiui ſubſidij, penſionis,& mercedis vel alia ſimili alimentorum ob paupertatem illius, cui debentur, non habentis, aliunde vt ſe poſſit alere, non petitur dilatio, ſed celeritatem requirit; vt etiam expreſsè tradidere Martinus de Fano, & plures alij antiquiores relati à Baldo Nouello *d.ſpeciali* 7. idem Nouellus *ibidem*; Rota *d.deciſ.*764. Surdus *de alim. tit.*8. *priuil.*60. *numer.*21. & Merenda *controu. iuris tom.*4. *lib.*23. *cap.*43. *num.*38. *fine*, & conſtat ex traditis *ſupra hoc capite* præſertim *num.* 1121. Aduertendum circa alimenta futura, & alia modo enumerata alimentis ſimilia, ſeu quæ alimentorum rationem habent, quod ſicut quando debentur pauperi aliunde non habenti, vnde viuat, non datur appellatio ſuſpenſiua executionis ſententiæ,quia tunc alimenta non admittunt dilationem, ita etiam ob eandem rationem, quod alimentorum cauſa dilatio non petitur, debitum alimentorum,cum pauperi debeatur, non admittit compenſationem; vt habetur expreſſe *l.*3.*Cod.de compenſationibus*,& tradunt Pontanus *de alim.cap.*19.*n.*2.*fine*, Gigas *de penſ.quæſt.*92. *num.*4. Ballencious *q.*53. & alios late allegantes Surdus *tit.*8. *priuil.*53. *n.*5. Stephanus Gratianus *tom.*4. *cap.*718.*numer.*32.*ad finem*, & Auguſtinus Barboſa *collect.ad d.l.*3.*n.*12.*Cod. de compenſationibus*, & ob eandem rationem non dari compenſationem in penſionibus, quæ pro alimentis ſunt reſeruatæ, tradunt Gigas,Surdus,Gratianus,Auguſtinus Barboſa; Nec in charitatiuo ſubſidio tradunt iidem,& Ballencius. Item non dari compenſationem in debito ex cauſa victuali *l.ob negotium*, vbi Gloſſa,& Bartholus *ff. de compenſat.*& Surdus *d.priuilegio* 53.*n.*7. Neque dari in ſtipendiis, ſeu alimentis ſcholaſticorum tradit Rebuffus *de priuileg.ſcholaſt.priuil.*168. Barboſa *vbi ſupra*, vbi etiam poſt alios addit non habere locum compenſationem in Doctoribus petentibus ſua ſalaria; neque in decimis.

SVMMARIVM Capitis XX.

*Pater non poteſt in ſuo teſtamento prohibere, ne filiis ſuis alimenta præſtentur.n.*1133.

*Neque etiam iuramento poteſt filium egentem priuare alimentis.n.*1134.

*Procedunt prædicta etiam in filiis illegitimis, tam naturalibus, quàm ſpuriis.n.*1135. *&* 1136.

Statuto, vel lege Principis alimenta vitæ ſuſtentandæ neceſſaria à parentibus filiis debita tolli non poſſunt, vnde non valeret lex, ſeu ſtatutum, mandans Patrem non teneri alere filium egentem etiam ſpurium, vel maiorem annis decem, & octo num. 1137.1138. *&* 1139.

*Non poteſt introduci, nec valet conſuetudo, quod filij egentes non alantur à parentibus.n.*1140.

*Legitimam filiis de iure communi debitam in totum etiam quatenus reſpicit alimenta vitæ ſuſtentandæ neceſſaria ſtatuto tolli poſſe affirmarunt plures. numer.*1141.

Communis ſententia non poſſe tolli in totum quatenus legitima comprehendit etiam alimenta vitæ neceſſaria, ſi illa filius aliunde habere non poteſt. numero. 1143.

*Legitima poteſt in totum tolli ſtatuto, quando filius aliunde,puta, ex propriis bonis, vel artificio habet vnde victum neceſſarium conſequatur.n.*1144.

Poteſt etiam tolli ſtatuto ex cauſa aliqua, ob quam filiis alimenta à Patre poſſunt denegari. numero. 1145.

*Alimenta, quæ filiis egentibus à parentibus ratione ſanguinis, & iure naturali debentur, tolli poſſe per pactum, vel tranſactionem videtur aſſeruiſſe Molina. num.*1146.

Communis Doctorum ſententia eſt, præfata alimenta, neque pacto, neque tranſactione ſuper illis facta, neque ceſſione, neque renuntiatione tolli poſſe. numer. 1147.

*Procedit communis ſententia etiamſi pactum, vel tranſactio, aut renuntiatio facta per filium eſſet iuramento confirmata, adhuc enim non valeret, nec iuramentum obligaret, vbi filius laboraret vrgenti inopia, nec aliunde haberet, vnde ſibi poſſet de alimentis vitæ neceſſariis, prouidere, idque verum etiamſi filius à patre accepiſſet portionem pro alimentis totius vitæ,qua poſtea conſumpſiſſet.n.*1148. 1149.

*Iuramentum contra ius naturale dicitur contra bonos mores.n.*1148.

Pater non poteſt pacto renunciare alimentis ſibi ad vitam ſuſtentandam neceſſariis à filio debitis etiam ſi renunciationem confirmet iuramento. numero. 1150.

Quando intelligendi Doctores, dum aſſerunt, tranſactionem ſuper alimentis futuris, vel illorum renunciationem addito iuramento factam valere in. num. 1151.

Alimenta, quæ debentur in futurum ex teſtamento,vel alia vltima voluntate non poteſt alimentarius cedere, vel renunciare, vel ſuper eis tranſigere ſine iudicis authoritate cauſa cognita, & ſeruatis diſpoſitis, in l.cum hi.ff de tranſact. *& etiamſi alimenta ſint diuiti relicta.n.*1152.

Quæ fuerit ratio dictæ diſpoſitionis, & ibidem.

Illi renunciari non poteſt. ibidem.

*Super alimentis præteritis ex vltima voluntate debitis valet tranſactio, & illorum renuntiatio,vel ceſſio ſine iudicis decreto facta.n.*1153.

*Tranſactio ſuper alimentis futuris ex vltima voluntate debitis fieri poteſt ſine iudicis auctoritate, ſi id teſtator expreſsè permiſerit. n.*1154.

*Item ſi per tranſactionem, aut ceſſionem fiat melior conditio alimentarij quia cedat in eius maiorem vtilitatem.n.*1155.

Qui tamen cum alimentario tranſigit,ad tranſactionem ſuſtinendam tenetur probare vtilitatem. ibid.

Satne ſit vtilitatem tranſactionis apparere ex poſtfacto, an debeat adeſſe de tempore contractus. ibidem.

Si appareat ex poſtfacto, an alimentarius, qui ſine decreto iudicis tranſegit, poſſit dicere de nullitate tranſactionis, & illam reſcindere. ibid.

Deficiente ſolemnitate neceſſaria actus non præſumitur vtilis, ſecus ſi ſolemnitas interuenit. numer. 1155.

In tranſactione ſuper alimentis futuris facta ſolemnitas decreti iudicis non præſumitur etiam ex lapſu longi temporis. ibidem fine.

Solemnitas extrinſeca non præſumitur, quando eſt talis, cui partes renunciare non poſſunt. ibidem.

*Tranſactio ſuper dictis alimentis non valet, quando gratis remittuntur alimenta, licet interueniat iudex.n.*1156.

Aliud eſt tranſigere, aliud renuntiare. ibidem.

*Tranſigere ſuper præfatis alimentis licet ſine iudice ſi alimenta ſint minima.n.*1157.

Tranſactio ſuper alimentis futuris ex vltima voluntate debita, vel eorum renunciatio ſine iudicis authori

Digitized by Google

authoritate facta, etſi iuramento confirmata, non valet, ſecundum ſententiam multorum. numero 1158.

Communior ſententia affirmat per adiectionem iuramenti effici validam. num. 1160. quæ ſententia limitatur in alimentis à patre relictis filio. ibidem fine.

Tranſactio ſuper alimentis futuris iurata non valet ſi alimentarius priùs iurauit non tranſigere. n. 1162. contrarium. ibid.

Renunciatio alimentorum vltima voluntate relictorum facta ab alimentario, paupere laborante vrgenti inopia iuramento firmata non valet; nec iuramentum obligat. n. 1163.

Iuramentum, per quod quis incidit in periculum famis, ſicut, & per quod quis incidit in periculum mortis eſt contra bonos mores, nec ſeruandum. ibid.

Renunciatio, & tranſactio eorundem alimentorum ſine iudice firmata iuramento facta ab alimentario non laborante inopia valet, ſi tamen alimentario ſuperueniat vrgens inopia, ſeu extrema egeſtas, non obſtante iuramento poteſt tunc petere alimenta vitæ ſuſtentandæ ſimpliciter neceſſaria. n. 1164.

Ad effectum tunc petendi illa alimenta, an præmittenda iuramenti relaxatio. ibid.

Iuri prohibitiuo introducto principaliter ob publicam vtilitatem etiam cum iuramento renunciari non poteſt. num. 1158. ſecus ſi principaliter ob priuatam vtilitatem licet ſecundariò in publicam reſultet. num. 1160.

Iuramentum non validat actum de iure nullum, ſed ſolum addit Religionis vinculum. n. 1158. contrariũ. num. 1160.

Iuramentum additum actui de iure nullo quatenus reſpicit actum, ſuper quo iuratur, illum non efficit de nullo validum, quatenus verò reſpicit perſonam, ſeu ſpectat ad perſonam iurantis illam, obligat ſeruare fidem, vel obtinere illius relaxationem, antequã iurans contraveniat. n. 1158. fine.

Data doctrina, quod iuramentum non efficiat validum actum aliàs nullum, ſed ſolum obliget iurantem ſeruare fidem, ſequitur quod hæres iurantis poſſit contrauenire actui; quod ſecus eſſet ſi iuramentum efficeret validum actum nullum. n. 1158.

Item ſequitur, vt qui iurauit, poſtquam ſeruauit iuramentum, poſſit poſtea repetere per condictionem ſine cauſa. ibid.

Doctrina quod iuramentum ſortiatur naturam actus, cui adiicitur, nec augeat obligationis effectum, ſed tantum addat Religionis vinculum, declaratur procedere, quando actus eſt nullus propter defectum conſenſus contrahentis. n. 1159.

De efficacia iuramenti actus de iure ciuili nullo adiecti, qui Doctores tractent. n. 1164. fine.

De intellectu l. cum hi, ff. de tranſact. *qui plene agant. num. 1165.*

Deciſio dicta legis reſtringitur ad tranſactionem ſuper alimentis vltima voluntate debitis. n. 1166.

Super alimentis ex alia cauſa, quàm ex vltima voluntate debitis, putà donatis non cauſa mortis, vel ex contractu inter viuos celebrato ſine Iudicis interuentu poteſt validè tranſigi, & illorum renunciatio fieri. ibid.

Quæ ſit diuerſitatis ratio, cur ius prohibuerit tranſactionem inconſulto Iudice ſuper alimentis futuris ex vltima voluntate debitis, permiſerit autem tranſactionem, & renunciationem de alimentis ex actu inter viuos debitis. ibid.

Maiori diligentia conſeruantur, quæ cum laboribus acquiruntur, quam quæ nobis relinquuntur. ibidem fine.

Penſio ſuper beneficio alicui Clerico reſeruata citra vitium ſimoniæ poteſt gratis remitti abſque Papæ authoritate. n. 1167.

Abſque labe ſimoniæ, non poteſt pretio, ſeu pecunia redimi, extingui, aut transferri. ibid.

Penſio pro alimentis penſionarij ei aſſignata non poſſe per tranſactionem, vel gratuitam renunciationem remitti abſque authoritate Superioris dixerunt multi. num. 1168.

Hæc ſententia eſt probabilis quoad penſionem pro alimentis motu proprio Papæ reſeruatam. numero 1169.

Probabilius omnem penſionem, ſiue motu proprio Papæ reſeruatam, ſiue de præcedenti partium conſenſu, & ad eorum preces poſſe gratis remitti abſque authoritate Superioris. n. 1170.

Penſio aliquando æquiparatur vltimæ voluntati, nempè legato; aliquando contractui profano, & quando id contingat. n. 1169.

Mulier an ſine Iudicis authoritate poſſit renunciare quartæ matrimoniali in caſu, quo aliàs illi deberetur iuxtà Auth. præterea, Cod. vnde vir, & vxor. *num. 1171.*

Vxor ſine Iudicis authoritate non poteſt renunciare alimentis ſibi occaſione dotium debitis. n. 1172.

CAPVT XX.

An obligatio alendi filios tolli poſſit. Vbi etiam quid de alimentis in futurum debitis ex vltima voluntate, vel alia cauſa v. g. ex pacto, vel contractu inter viuos celebrato.

PLuribus modis tolli contingere poteſt, ſcilicet parentum voluntate, ſtatuto, conſuetudine, pacto partium, ceſſione, tranſactione, & renunciatione. Igitur ſit,

§. *Primus.*

Pater non poteſt in ſuo teſtamento prohibere, ne filiis ſuis etiam ſpuriis alimenta præſtentur, nec ſe iuramento obligare ad non præſtandum.

DVbium primum; an pater ſuo teſtamento pro- 1173
hibere poſſit, ne filiis ſuis, vel alicui filio ſuo præſtentur alimenta. Reſpondetur non poſſe iuxta Doctores communiter, ac proindè non obſtãte prohibitione paterna, filius illa poterit petere, ſi illis egeat non habens aliunde, vnde viuere poſſit. Ita Doctores infra allegati loquentes de filiis naturalibus, & filiis ſpuriis, & in ſpecie de filiis legitimis, & naturalibus, Gayllus *obſeruat. practic. lib. 2. obſeru.* 121. Surdus *de alimentis tit. 1. quæſt. 1. & tit. 8. priuil.* 56. Marta *de ſucceſſionibus p. 1. quæſt. 18. art. 2. numero* 9. Item Couarruuias *de ſponſ. p. 2. cap. 8. §. 6. numero* 5. Verſic. *quarto deducitur*, & vterque Molina *locis ſupra num.* 381. *relatis*, quatenus aiunt patrem inſtitutorem primogenij, ſeu maioratus non poſſe priuare, ſeu excludere ſecundogenitos ab alimentis præſertim neceſſariis, iuxta naturæ exigentiam. Ratio eſt, quia alimenta vitæ ſuſtentandæ neceſſaria filiis quibuſcumque iure naturæ ſtricto, & obligante in conſcientia, & coram Deo debentur, vt *ſupra capite primo num. 6. & ſeq.* probatum eſt, & ſentiunt communiter Doctores *ibidem* relati; contra legem autem naturalem nemo præſertim priuata authoritate poteſt diſponere; nec naturalia mutare, quæ de

 ſui

Digitized by Google

ſui natura sũt immutabilia §. *ſed naturalia,inſtit. de iure naturali.* Confirmatur, quia teſtator non poteſt facere,quod leges effectum non ſortiantur;iuxta leges autem ciuiles alimenta filiis legitimis aliundè non habentibus parentes præſtare tenentur *l. ſi quis à liberis,ff.de liber.agnoſc.*& latiùs *ſupra cap.3. & ſequentib.*probatum eſt.

1134 Hinc patet,nec etiam cum iuramento poteſt filiũ priuare alimentis,quibus eget,non habens aliundè, vnde de illis ſibi poſſit prouidere,vt Surdus *d.q.1. n.18.& d.priuileg.56.n.54.fine*,& habetur *cap. cum quidam de iureiurando*,vbi dicitur,*quod tale iuramẽtum eſt illicitum*,cum iuramentum non ſit vinculũ iniquitatis,vt notant *ibidem*,Gloſſa *verbo ad cautelã*, Baldus *n.2.*& Felin.*n.11.*& confirmatur, quia iuramentum nihil operatur, in iis, quæ non pendent à poteſtate operantis, vt ſi contractus reprobetur fauore tertij,vt poſt Tiraquellum *in præfat l.ſi vnquam n.92.& 164.Cod.de reuoc.donat.* & alios tradit Surdus *d q.1.n.19* Quare ſi pater iuraſſet, non præſtare filio alimenta, adhuc tenetur præſtare; & etiamſi portionem pro alimentis ſibi aſſignatam filius etiam dolo, & culpa ſua conſumpſerit; cum etiam tunc pater iure naturæ teneatur alimenta ſimplici er vitæ neceſſaria filio præſtare, vt *ſupra ſuo loco* probatũ eſt;& ita tradunt quoque Corduba à Lara *in l.ſi quis a liber.§.parẽs,n.81.*Surd.*de priuil.56 n.10.*

1135 Extenditur præfata reſponſio communis, vt nec filio naturali pater poſſit in ſuo teſtamento prohibere alimenta præſtari,vt dixi *ſupra n 160.* & expreſsè tradunt Baldus *in l.id quod pauperibus,n.38.Cod. de Epiſcop.*Marſilius *ſingulari* 358.Marta *d. art. 2.n.9.* Doctores *numero ſequenti* allegati,& alios allegãtes Surdus *de alim.tit.1.q.9.n.2.*& Auguſt.Barboſa *collect.ad Auth.licet,n.8.Cod.de naturalib.lib.* probatur extenſio eadem ratione, ſcilicet, quia iure naturali proprio,& ſtricto huiuſmodi filiis illegitimis naturalibus parentes obligantur præſtare alimenta ſuſtentationi vitæ neceſſaria, ſi aliundè non habent, vnde de illis ſibi prouideant, vt latè probatum eſt *ſupra n. 16 & 17.*& iuri naturali acceſſit ius ciuile in *d.Auth.*licet,vt *ſupra num.158.* notatum eſt,& tradunt Doctores *ibidem* relati; & teſtator propria authoritate non poteſt facere, vt leges effectum non ſortiantur, vt dictum eſt; imò etiam ſi pater iurauerit non alere filium naturalem, adhuc obligatus remanebit alere,vt *ſupra n.1133.*dictum eſt de filio legitimo,& naturali, cum in vtroque militet eadem ratio obligationis iuris naturæ.

1136 Extenditur prætereà eadem reſponſio, vt neque filio ſpurio pater in teſtamento prohibere poſſit miniſtrari alimenta vitæ ſuſtentandæ neceſſaria, ita quod prædicta prohibitione non obſtante,poterit illa ab hæredibus petere,& conſequi,ſi aliundè habere nequeat:ita præter alios Doctores, quos ad id allegaui *ſupra hoc opere n.196.*Baldus,Marſilius,Marta *locis num.præcedenti relatis*,Couarr.*d.§.6.n.5.fine*, Aſcan.*de poteſt.patr.c.5.n.36.*Surd.*de alim.tit.1.q.23. n.15.*& alij apud eũdem.Conuincit eadem ratio, ſcilicet,quia etiam filiis ſpuriis quibuſcumque iure naturali ſtricto,& obligatorio tenentur parentes ſubminiſtrare alimenta vitæ neceſſaria, quando aliundè nequeunt habere,vt probatum eſt *ſupra hoc opere,n. 16.& 12.& n.* 181. vbi etiam propterea probaui,neque etiam iure ciuili filiis ſpuriis denegari poſſe alimenta vitæ ſimpliciter neceſſaria,quando aliundè illi non poſſunt habere, & iure naturali acceſſit ius Canonicum *in cap cum haberet,de eo,qui ducit in matrim.quam priùs polluit per adulterium*,vbi S. Pontifex ſtatuit quibuſcumque filiis ſpuriis à parentibus deberi ſubminiſtrari alimenta,vt *ſupra n.186.& 187.* latè probatum eſt,contra quod ius teſtator non poteſt diſponere.

§. II.

Obligatio alendi filios an poßit tolli ſtatuto, vel conſuetudine, vel Principis lege, ſeu voluntate.

DVbium ſecundum,an ſtatuto, vel Principis le- 1137
ge alimenta ad vitæ ſuſtentationem à parentibus debita filiis tolli poſſint. Reſpondent negatiuè Doctores communiter; etſi fieret tale ſtatutum,vel lex,eſſent omninò iniuſta,& inualida, ita Cynus *in l.ſancimus,Cod.de nuptiis*,Baldus *in l.cum lege, Cod. de Epiſcopis,& Clericis,& in l.1.num.5.ff de conſtit. Princip.* Ioannes Andreas ad Speculatorem *in tit. qui filij ſint legitimi,n.13.*Craueta *conſ.89.num. 3.* Couarr.*d.§.6.n.5.*Ludouicus Molina *de primog.lib.2. c.1.n.14.& 23.*Andreas Gayllus *practic.obſeruat. lib. 2 obſeru.122.n.14.*Cordub.*in l.ſi quis à liber.§.ſi mater,n.55.ff.de liber.agnoſc.*Surd.*de alim.tit.1.q.1.n. 5. & 10.& tit.8.priuil.56.n.22.*Marta *loco ſupra n.1133. citato*,Ioan.Nicolaus Lucidorus *de illegit.Cler.c. 15. n.7.& 8.*innumeri alij Iuriſperiti à Couarruuia,Molina,Gayllo,Surdo *locis citatis*,& à me *ſupra n.378. & 383.*relati,& alij *infrà* allegati aſſerentes legitimam in totum, & etiam quatenus comprehendit alimenta pro vitæ ſuſtentatione liberis neceſſaria tolli non poſſe ſtatuto,aut Principis lege: ita etiam Summiſtæ,& Theologi *ſupra hoc opere n.1.*relati, & alij communiter.Ratio eſt,quia huiuſmodi alimenta ſunt debitum naturale parentum,ſeu iure naturæ in conſcientia verè,& ſtrictè obligante,vt *ſupra* dictum eſt;& latè probatum,*n.6.& ſeqq.*& cõſequenter poteſtas humana ad tale debitum tollendum non ſe extendit;niſi ad ſit aliqua iuſta cauſa,ob quã in pœnam delicti ab eis perpetrati,ſeu ingratitudinis eorum alimentis priuari poſſent;cũ iura naturalia ſint immutabilia *d.§.ſed naturalia inſtit.de iure naturali, & l.1.§.ius naturale.ff.de iuſtit.,& iure.* Ideóque ſtatutum,ſeu lex contra ius naturale non valet. Qua ratione omnes prællegati Iuriſperiti,& alij vtũtur: & licet actio producta ſit à iure ciuili, vel prætorio, principale tamen obiectum dimenſurari debet à natura,à qua debitum alimentorum vitæ ſuſtentandæ neceſſariorum originem ſumit.

Hinc reſponſio extenditur,vt nec filiis ſpuriis ali- 1138
menta huiuſmodi pro vitæ ſuſtentatione neceſſaria ſtatuto,vel Principis lege poſſint prohiberi; cũ illis eodẽ iure naturæ ſtricte obligante in conſciẽtia debeantur,vt *ſupra* probatum eſt:& ita etiam ſentiunt prællegati Doctores,& expreſsè Couar.*d.n.3.*Marta *loco citato*,& alij *ſupra n.1136.*relati, & etiam Socin.*conſ.130.n.4.vol.1.*& Menoch.*conſ.60.n. 8.vol.1.* & Summiſtæ, ac Theologi relati *ſupra numer.16. & 181.*

Hinc prætereà non valere ſtatutum mandans,ſeu diſponens,quod pater non teneatur alere filium maiorem annis decem, & octo tradidere Ioannes Andreas *loco ſupra citato*,Ancharan.*in c.1.q.11.de cõſtit.* Couarr.*d.§.6.n.5.*Verſic.*ſecundo infertur*, & Surdus *dict.q.1.n.5.& d priuil.56.n.22.*Nam ius illud naturæ obligat parentes erga omnes, & quoſcumque filios,cuiuſcumque ætatis ſint,ſi verè alimentis egeant non habentes aliundè, vnde vitam poſſint ſuſtentare.

Hinc etiam non poſſe introduci, nec valere conſuetudinem,quod filij egentes non alantur à parentibus tradunt in ſpecie Panormitanus *in c.fin. n.22. de conſuet.ibid.*Rochus de Curte *ſect.1.* Couarruuias *d.§ 6.n.3* Ludouicus Molina *d.n.14.*Surdus *d. priuil. 56.n.25.*& Rota *deciſ.1.de conſuetudine in nouis*, & alij à Molina *d.n. 14.*& à me *ſupra n. 378.* allegati.

Sicut

Sicut enim ſtatutum, ita, & conſuetudo contra ius naturale non valet, vt iidem Doctores, & alij ab iiſdem præſertim Surdo relati. Cum conſuetudo iuri naturali contraria ſit irrationabilis, & potius dicenda corruptela, inquit Rota *d. deciſ. 1.* & per conſequẽs non præſcriptibilis (ſubdit eadem Rota) etiam ſi omnes homines de mundo eam obſeruarent per infinita tempora, *can. flagitia 32. q. 7. & cap. cum tanto de conſuet.*

§. III.

Qua ratione legitima filiis debita poßit tolli ſtatuto.

1141 Hinc de denique, etſi Alexander, Dynus, Decius, Franciſcus Piſcina, Vaſquius, Tellius Fernandez, Alciatus *locis ſupra cap. 1. n. 5. citatis*, & plures alij Iuriſperiti à Ludouico Molina *de primog. lib. 2. dicto cap. 1. n. 15.* Gayllo *d. obſeruat. 122. num. 9.* Craſſo *de ſucceſſ. ab inteſtato*, verbo, *legitima q. 42. num. 2.* Mangilio *de impotat. q. 51. n. 37.* & Merlino *de legitima lib. 3. tit. 1. q. 1. n. 14.* relati affirmant legitimam à parentibus filiis debitam ſtatuto poſſe tolli non ſolum in parte, & quoad quotam, ſed etiam in totum, & etiam quatenus reſpicit, ſeu comprehendit alimenta pro ſuſtentatione vitæ filiorum neceſſaria: Qui fundantur in eo, quod alimenta etiam vitæ ſuſtentandæ ſimpliciter neceſſaria à parentibus filiis non debeantur iure naturæ ſtricto, & obligatorio, ac neceſſitante, ſed ſolum inclinante, ratione coniunctionis, & affectionis naturalis parentum erga filios; propter quam coniunctionem, & affectionem naturalem aiunt ius ciuile ſtatuiſſe, vt parentes cogerentur alere filios indigentes, & è contra filij parentes, & ſic obligationem coactiuam alendi filios ortam eſſe ex iure ciuili perſuadente naturali coniunctione & affectione conſtituto; hacque ſolùm de cauſa alimenta dici debita filiis de iure naturæ, ſcilicet, quia debentur de iure ciuili ita perſuadente inclinatione, coniunctione, & affectione naturali ſtatuto: cum ergo ſolo iure ciuili ſit inducta ſtricta obligatio parentum alendi filios, eodem iure etiam poteſt tolli. Quod latiùs Mangilius *d. quæſt. 51. num. 10. ad 38. & numero 42. & nonnullis ſeqq* & Merlinus *n. 9. ad 14.* proſequuntur.

1142 Nihilominus communis ſententia aſſerit legitimam, quatenus ad alimenta vitæ ſuſtentandæ neceſſaria, ſeu in quantum ad filiorum alimenta ad vitæ ſuſtentationem requiſita eſt neceſſaria, neque ſtatuto, neque vlla lege poſitiua, neque conſuetudine tolli poſſe; vbi filij aliunde non habent, vnde ſe alere poſſint, nec ſubſit ex parte ipſorum aliqua legitima cauſa, ob quam filiis alimenta denegari iuſtè poſſint; cum huiuſmodi alimenta de iure naturali ſtricto, & coactiuo à parentibus filiis debeantur, vt *ſupra* dictum eſt, atque adeo tale ſtatutum foret iniquum, & inualidum, vt potè contra ius naturale; ita alios latè allegantes Rota *d. deciſ. 1. de conſuetudine in nouis* Couarruuias *de ſponſ. p. 2. cap. 8. dicto §. 6. num. 3. & 4.* Ludouicus Molina *d. cap. 1. num. 16.* Gayllus *d. obſeruat. 122.* Mantica *de coniecturis vltim. vol. lib. 12. tit. 22. num. 41.* Surdus *de alimentis tit. 1. quæſt. 1. numero 5. & tit. 8. priuil. 56. numer. 22. & 23.* Graſſus *de quæſt. 42. num. 1. & 2.* Mangilius *d. quæſt. 51. num. 50. 54. 59. & pluribus ſequentibus*, & Merlinus *d. q. 1. numero 16. 17. & 18.*

1143 Dixi; *quatenus ad alimenta vitæ ſuſtentandæ neceſſaria.* Nam quoad alimenta congrua ſtatui, & iuxta dignitatem perſonarum, cum ſint ſolo iure ciuili introducta iuxta communem ſententiam Doctorum, quos *ſupra num. 15.* allegaui, aſſerentium parentes iure naturæ filiis ſola alimenta vitæ ſuſtentandæ ſimiliter neceſſaria teneri præſtare; poſſunt etiam ſtatuto, & lege poſitiua tolli, vt expreſsè tradunt Molina, Couarruuias *locis citatis*; & Surdus *d. priuil. 56. num. 23. fine*, & ſentiunt alij Doctores præallegati, qui loquuntur ſolum de alimentis, quæ iure naturæ filiis debentur, & cæteri communiter non ſolum qui ſentiunt legitimam in totum poſſe ſtatuto tolli; ſed etiam alij aſſerentes non poſſe in totum tolli; qui nihilominus omnes volunt legitimam à iure præſcriptam filiis poſſe ex iuſta cauſa, puta conſeruandi agnitionem, vel ſplendorem in familia, ſtatuto, vel conſuetudine tolli in parte, & diminui, ſcilicet quatenus excedit alimenta iure naturæ filiis debita Doctores ita expreſsè ſentientes latè referunt Gayllus, Craſſus, Mangilius, & Merlinus *locis citatis.*

Dixi præterea, *vbi filij aliundè, &c.* nam in caſibus 1144
quibus filius, vel filia ex propriis bonis, quæ habeat, vel aliunde poſſit viuere, & neceſſaria ſubſidia ſibi præſtare; cum tunc parentes iure naturæ non teneãtur alere filios, vt *ſupra cap. 1.* probatum eſt; ſtatuto validè poteſt tolli omninò, & in totum legitima; vt alios allegantes Couarruuias *d. §. 6. num. 5.* Verſic. *ex hac ſecunda*, Surdus *dicto priuilegio 56. n. 23.* & Mangilius *d. q. 51. n. 59.*

Demum dixi, *nec ſubſit ex parte ipſorum aliqua le-* 1145
gitima cauſa, &c. nam illis caſibus poteſt ſtatutum excludere filios à legitima in totum, etiam quatenus ad alimenta vitæ ſuſtentandæ neceſſaria, quibus ex legis communis diſpoſitione iuxta notata *ſupra ſuo loco* denegantur. Ita expreſsè Decius *in l. iura ſanguinis ff. de reg. iur.* & Surdus *de alim. tit. 1. dict. q. 1. n. 5. circa finem.* Nec diſſentiunt alij.

§. IV.

Alimenta à parentibus debita filiis an poßint tolli ceßione, pacto, tranſactione, vel renunciatione.

Dvbium tertium. An alimenta pro vitæ ſuſten- 1146
tatione neceſſaria, & quæ iure naturæ (vt ſæpius replicatum eſt) filiis quicuſcumque legitimis, & illegitimis debentur, poſſint tolli pacto, tranſactione, vel renunciatione, quibus parentes omninò deobligentur alere filios, etſi aliundè non habeant, vnde vitam ſuſtentare poſſint. Ludou. Molina *de iuſtitia tom. 3. diſput. 616. num. 12.* iunctis iis, quæ tradit *tom. 2. diſputat. 557. 17. & 18.* videtur ſentire ſuper his alimentis poſſe paciſci, & tranſigi validè etiam ſine iuramento, & ſolũ eſſe inualidam tranſactionẽ alimentorum futurorum, quæ ex vltima voluntate debentur, ſi fiat ſine decreto Iudicis; niſi tranſactio ſit firmata iuramento; quia ſolum fauore alimentorum, quæ ex legato, aut alia vltima voluntate debentur, introductum, & ſtatutum ſit, vt ſuper illis non valeat tranſactio ſine Iudicis decreto, *l. cum hi per totum ff. de tranſact. & l. de alimentis, Cod. eod. tit.* factã verò ſine decreto Iudicis iuramento confirmatam ait valere, quia de ſe, & ſecluſo iure humano illud inualidante, non eſſe malum, id quod etiam aſſerunt magis communiter Doctores, quos refert Surdus *titul. 8. priuilegio 56. numer. 50.* de qua re fortè *infra.*

Communis tamen Doctorum ſententia eſt alimẽ- 1147
ta filiis, & aliis quibuſcumque iure naturæ debita non poſſe tolli, neque pacto, neque tranſactione, neque illis renunciari poſſe, itaut pater non teneatur filio in caſu indigentiæ, & non habenti aliundè, vnde viuere poſſit, alimenta ſimpliciter vitæ ſuſtentandæ neceſſaria exhibere, & conſequenter huiuſmodi pactum, vel tranſactionem, aut renunciationem non

vale

Digitized by Google

valere. Ita Bartholus *in l.ſi quis à liberis* , §. *parens; num.2.ff.de liberis agnoſcendis* , Speculator *tit. qui filij ſint legit.*§.1.*num.*11.Alexander *in l.quia talis* , §. *eliguntur,num.*12.*ff ſoluto matrimonio* , Alciatus *in l. pacta quæ contra num.*7.*Cod.de pactis* , Craueta *conſ.* 116.*num.*2.*& conſ.*189.*num.*3.Couarruuias *de ſponſ. p.*2.*cap.*8.*d.*§ 6.*num.*3.*initio* , Ludouicus Molina *de primog.lib.*2.*cap.*15.*num.*77.Corduba à Lara *in l.ſi quis à liberis d.*§.*parens,num.*81.Gomez *ad l.*22.*Tauri,num.*12.Surdus *de alimentis tit.* 1. *quæſt.* 1. *numero* 8.*& tit.*8.*priuil.*56.*num.*20.*&* 59.Mantica *de tacitis,& ambiguis conu.lib.*26.*tit.*3.*num.*13.Franciſcus Molinus *de ritu nupt.lib.*3.*quæſt.*61.*num.*19. *& quæſtione* 86. *num.* 8. Spino *in ſpeculo teſtam. gloſſa* 16. *num.*120. Rota Romana *deciſ.*431. *num.*1.*part.*4.*diuerſorum,quæ eſt deciſ.*31.*p.*1.*in recent.*Ciarlinus *controu.iur.tom.* 2.*cap.* 102.*numer.* 29.Sanchez *in ſumma lib.*7.*cap.*7.*num.*5. *& in conſ.mor. lib* 4.*cap.*1.*dub.*34. *numer.*27.Caluinus *de æquitate lib.*2.*cap.*74.& Iuriſperiti communiter,quos præallegati referunt:& ratio eſt,quia,cum huiuſmodi pactum,ſeu tranſactio, aut renunciatio ſit contra ius naturale ſtrictè,& propriè in conſcientia obligans, quo pater tenetur alere filium egentem,& non habentem aliundè, vnde viuere poſſit,non valet;non obſtante enim tali pacto,ſeu tranſactione,aut renunciatione pater ſemper eſt pater,& conſequenter illud ius naturale obligans parentes alere filios egentes,& aliundè non habentes,illum adſtringit.

1148 Quare etiamſi pactum,vel tranſactio,aut renunciatio ſuper alimentis fratris facta per filium patri eſſet confirmata iuramento,adhuc pactum, tranſactio,aut renunciatio non valeret,& filius egens, qui iuramentò renunciauerit,poterit abſque abſolutione à iuramento alimenta ſibi pro vitæ ſuſtentatione neceſſaria petere. Ita omnes præallegati Doctores, & Rota *iiſdem locis.* Ratio eſt,quia iuramentum aduerſatur iuri naturali,quo pater tenetur alere filium egentem,& ſic eſt contra bonos mores,dicitur enim iuramentum contra bonos mores,quando eſt contra ius naturale;vt in ſpecie Surdus *d.num.* 59.Confirmatur,quia ſicut non valet iuramentum , quo pater promittit,ſeu ſtatuit non alere filium egentem , vt *ſupra num.*1134.probatum eſt;nec è contra,ſcilicet iuramentum,quo quis promittit non exhibere alimenta parentibus egentibus, quia pariter eſt contra ius naturale , quo filij tenentur alere parentes,vt in ſpecie Gomez *loco citato,*Corduba *d.*§.*ſi parens,numero* 46.& Surdus *d.priuil.*56.*num* 21. ita à fortiori (ſic arguit Gomez *d.num.*12.) non valet iuramentũ, quo quis iurat,ſeu promittit,non petere ſibi , cum charitas benè ordinata incipiat à ſe *l.præſes,ff.de ter. & aqua.*Addit idem Gomez,quod negare alteri alimenta debita,eſt necare,*l.necare,ff.de liberis agnoſc.* & conſequenter ſi valeret præfatum iuramentum, præſtaretur via delinquendi.Etſi verò Sanchez *d.numero* 5.poſt Manuelem *tom.*1.*ſumma in* 2 *edit. c.*10. *fine*,& Couarruuiam *in cap.quamuis pactum p.*2.§.6. *num.*4.(qui tamen non loquitur in hoc caſu renunciationis alimentorum iure naturali debitorum, ſed debitorum ex vltima voluntate)dicat neceſſariam eſſe iuramenti relaxationem,id non tamen dicunt alij præallegati;nec videtur neceſſaria talis relaxatio iuramenti,cum non ſit vinculum iniquitatis,ac proindè eo caſu non obligat vllo modo.

1149 Hinc ſi filius à patre acceptam portionem pro alimentis totius vitæ cum iuramento nunquam in poſterum petendi ab eo alimenta, quiquid illi euenerit,poſtea etiam dolo,vel ſua culpa conſũmpſerit, & ad extremam egeſtatem ſit redactus , poterit alimenta vitæ neceſſaria petere,& pater obligabitur ea illi exhibere;vt expreſsè Corduba *d.num.*81.& Surdus *d.priuil.*56.*num.*20.& colligitur etiam manifeſtè ex aliis Doctoribus præallegatis, & traditis,ſcilicet,quia in patre ſemper eo ipſo,quod eſt pater, viget illud ius naturale cogens ad alendum filium egentem,& aliundè non habentem.Quare Iuriſperiti *ſupra cap.*10. *num.* 6667. & alij relati à Caluino *de æquitate lib.*2.*cap.*74.*num.*16.*&* 17. negantes patrem teneri præſtare alimenta filio,qui habuit legitimam cum expreſſo pacto iurato nihil amplius petendi,ſunt intelligendi de alimentis iuxta dignitatẽ, nõ verò de alimentis iuxta ſolam naturæ indigentiã, vt etiam *eodem cap.* 10.*numer.* 672. notaui ex Corduba.

Sicut verò filius non poteſt ſuper alimentis ſibi à 1150
patre iure naturæ debitis paciſci,tranſigere,vel illis renunciare,nec talis tranſactio,aut renunciatio licet iuramento confirmata valet;ſic pater etiam non poteſt etiam iuramento addito pacto,aut tranſactione, vel renunciatione remittere alimenta vitæ neceſſaria,quæ à filio ſibi debentur , cum iure naturali debeantur à filio;eo quod filius , & ſic tale ius filium obligans nullo modo poſſit tolli; ſicut nec ius illud obligans patrem,& ita expreſsè Corduba *d.num.*46. & Surdus *d.priuil.*56.*num.* 21. & poſt Bartholum *in d.*§.*parens;*& Speculatorem *in d.tit.qui filij ſint legitimi,num.*27.& tenent etiam alij *ſupra numer.*1147. allegati,cum vniuerſaliter aſſerant alimenta , quæ iure naturæ perſonis ſanguine coniunctis debentur, non poſſe tolli pacto , tranſactione, aut renunciatione etiam iuratis ; eo quod huiuſmodi pactio , aut tranſactio,vel renunciatio, & iuramentum additum aduerſentur iuri naturali , quod immutabile eſt , & ſemper afficit debitorem, dum alter alimentis ad vitam ſuſtentandam eget.

Quare quando Doctores aiunt tranſactionem 1151
ſuper alimentis futuris , vel renunciationem futurorum alimentorum iuramento confirmatam valere , non loquuntur in tranſactione , aut renunciatione alimentorum , quæ per filios , aut alias perſonas ſanguine coniunctas fiat parentibus , vel aliis , à quibus ſibi iure naturæ alimenta vitæ neceſſaria debeantur ; ſed de ea tranſactione , ſeu renunciatione alimentorum, quæ fit per extraneas perſonas, quibus alimenta debeantur ſolum ex vltima voluntate , vel ex contractu inter viuos, vel ex alio titulo quam iuris naturalis ; vt notarunt Surdus *d. priuil.* 56.*num.*59.Franciſcus Molinus,& Ciarlinus *locis ſupra num.* 1147. *citatis* , de quibus etiam notabiliora cenſui hic eſſe breuiter explicanda , ideóque ſit

§. V.

Alimenta , quæ alicui in futurum debentur ex teſtamento , aut alia vltima voluntate , vel ex pacto , ſeu contractu inter viuos , an , & qua ratione poſſint cedi , vel renunciari , & de illis tranſigi poſſit.

DVbium quartum , an valeant ceſſio , pactum, tranſactio , & renunciatio alimentorum quæ in futurum alicui debentur ex vltima voluntate,vel ex conuentione,ſeu contractu , vel alio titulo,quam ratione ſanguinis,& iure naturali.

Certiſſima concluſio eſt , quod alimenta , quæ in 1152
futurum debentur ex vltima voluntate, ſeu ex teſtamento , vel codicillis , vel donatione cauſa mortis, non poteſt alimentarius cedere , vel ea renunciare, vel ſuper illis tranſigere , ſiue prætoris decreto , ſeu Iudicis authoritate ; ita expreſsè decernitur *l. cum hi,ff.de tranſactionibus,& l.de alimentis,Cod.eod. tit.*& tradunt *ibidem* Scribentes,Couarruuias *in cap. quamuis pactum,p.*2 §.6.*n.*4.Menochius *de arbitrar.*

*caſu*170.

Digitized by Google

caſu 170. Corduba à Lara *in l.ſi quis à liberis,§.viri num.4.§.parens,n.76.ff.de liber.agnoſc.* Mantica *de tacitis,& ambig. conuent.lib.* 26.*tit.*3.Surdus *de alimentis tit.8 priuileg.56.num.* 5.*& per totum*, Fachineus *controu.iuris lib.3.cap.*21.Molfeſius *ad conſuet. Neap. tom.*1.*p.*5.*quaeſt.*10.*num* 12.Marta *de ſucceſſ.p.*1.*quaeſtione* 18.*artic.*2.*num.*9.Iuriſperiti,qui *infra* allegantur,& alij à præallegatis Doctoribus, & ab Auguſtino Barboſa *ad lib* 1.*Cod.collect.ad d.l.de alimentis Cod.de tranſact.*relati, & ex Theologis Molina *de iuſtitia tom.*2.*diſputat.* 557.*num.* 17.& Rebellus *de obligat.iuſtitiæ p.*2.*lib.*16 *quaeſt.vltima de tranſactione num.*2.Qui Iudex non debet decretum interponere niſi cognita cauſa,atque ſeruatis aliis,de quibus latè textus *in d.l.cum hi*,Menochius *d.caſu* 170.Mantica *d.tit.*3.& Surdus *d.priuil.* 56. & procedit concluſio, ſeu diſpoſitio *d.l. cum hi*, etiam ſi alimenta fuerint relicta diuiti. Ita Bartholus *in d. l. cum hi*, & alij Doctores communiter,quos referunt,& ſequuntur, Corduba *d.n.*4.& Surdus *d.priuil.*56.*num.*5. qui *iiſdem locis* confirmant, quia etſi alimentorum cauſa non ſemper eſt pia,ſed tunc ſolum,quando alimenta debentur pauperi,vt latè Surdus *d.art.*8.*priuil.*1. *num.*2 & ego *tom.* 2.*mor.var.tit.* 12. tamen in omni caſu,& ſemper,& quamuis alimenta ſint relicta, & debita diuiti,eſt fauorabilis, vt aliis relatis Corduba *d.num.*4.& Surdus *d.priuil.*1.*num.*9.cuius rationem Corduba *d.num.*4 ex Decio *in l.ſi certis annis,n.* 10. *Cod.de pactis*,& Surdus *d.priuil.*56.*num.*94 *fine* afferunt,quod locuples poteſt depauperari,& alimentis egere.Quare Duennas *lib.*1.*diſput.anniuerſa,cap.*44. relatus à Menochio *d.caſu* 170. *num.*3.præfatæ diſpoſitioni *d.l.cum hi.* Rationem (quam etiam idem Menochius approbat) eſſe dixit, quia veriſimile eſt Teſtatorem voluiſſe alimenta particularia in menſes vel ſingulos annos potiùs legatario relinquere,quã ſummam integram ſemel præſtari, quod ipſi proſpicere voluerit, ne deuorata ea pecunia mendicare cogatur,*arg.l.cum qui,ff.de ann.leg.* aliam rationem, ſeu ſimilem tradidit Robertus Aurelianus *lib* 4.*ſentent.iuris cap.* 19. quam pariter refert Menochius *n.*5. ſcilicet, legem ita diſpoſuiſſe quoad alimenta ex vltima voluntate debita, quia cum fauorabilis ſit, & alimentorum,& diſpoſitionis Teſtatoris cauſa; cenſendum Teſtatorem noluiſſe vllo pacto alimenta legatario auferri, vt perpetuò haberet, quo vitam tueretur, dum ita menſtruum, aut annuum id ei perſolueretur,*arg.l.Cato,§.Imperator, & l.pecunia,ff.de alim.& cib.leg.*quam rationem Menochius *ibid.*ait eſſe dubitabilem, quia nec vel decreto Iudicis ſuper alimentis vltima voluntate relictis tranſigi poſſet,ſi tam præciſa eſſet, ne perpetuò auferantur relicta alimenta, Teſtatoris voluntas; verum ideo lex ſtatuit,ne ſine Iudicis authoritate ſuper iiſdem alimentis tranſigi poſſet, vt Iudex prouideret tranſactionem fieri cum vtilitate alimentarij, vtque ei ob tranſactionem non deeſſent poſtea neceſſaria vitæ ſubſidia,Molina *d.num.*17.& Corduba *d.§ parent,num.*52.rationem eiuſdem diſpoſitionis legalis dicunt eſſe non ſolum vtilitatem priuatam eorum, quibus alimenta relinquuntur, ſed etiam, & principaliter vtilitatem publicam, & commune bonum, cum interſit Reipublicæ (inquit Corduba) homines habere locupletes, qui fortunis Rempublicam iuuare poſſint, *Auth.vt Iudices ſine quoque ſuffragio, §.conſiderabimus coll.* 2. & ideo dicta lege prohibita eſt tranſactio ſine prætore, ne hi quibus à Teſtatoribus alimenta in futurum in menſes,vel ſingulos annos ſoluenda ſunt relicta, allecti præſenti modica pecunia in commutationem pro alimentis futuris, eis pro illa non cederent;& ſic poſtea ægerrimè viuunt. Teſtatorúmque voluntates, & intentum fraudarentur. Quæ inconuenientia, ſi tranſactio fiat authoritate Iudicis cauſa cognita, & aliis *in d. l.cum hi ſtatutis*, facilè poſſunt præcaueri; atque ideo lex meritò noluit ſuper iiſdem alimentis vltima voluntate relictis in futurum præſtandis tranſactionem, ſeu conuentionem ab alimentario factam ſine Iudicis authoritate, & non ſeruatis *in d. l. cum hi*, præſcriptis,eſſe validam; quod propterea procedit, etiam ſi tranſactio,aut conuentio fieret cum expreſſa renunciatione diſpoſitionis, ſeu iuris *d.legis*, vt expreſsè Molina *d.num.*17.*fine*,& Surdus *d.priuil.*56. *num.*55.*& num.*112.& Corduba à Lara *d.§. parens, num.* 54. vbi aiunt præfatæ ſolemnitati interuentus prætoris non poſſe renunciari, & idem ſentiunt etiã alij Doctores præallegati,cum abſolutè aſſerant vigere *d.l.cum hi*,non poſſe ſuper alimentis relictis in futurum validè paciſci,& tranſigi ſine decreto Iudicis,cuius tamen interuentus non requiritur in tranſactione ſuper alimentis, quæ non mortis cauſa donata ſunt, vt expreſsè dicitur *d.l.cum hi,§.hac oratio, fine*,de quo *infra n.*1165.

Dixi in propoſitione dictæ concluſionis communis,*alimenta quæ in futurum*,&c. nam alimentorum 1153
præteritorum etſi ex vltima voluntate debitorum ceſſio, pactio, & tranſactio fieri poteſt ſine Iudicis decreto,vt conſtat *ex dicta l.de alimentis,Cod.de tranſactionibus*,vbi omnes,& tradunt etiam alij Doctores. Ita Menochius *d caſu* 170.*num.*33.Mantica *d.tit.*3.*num.*9.& aliis relatis Corduba à Lara *in d.§. parens,num.*74.Surdus *d.tit.*8 *priuileg.*55.*num.* 11.*& ſequentibus* (vbi de ceſſione) *& priuil.*56.*numer.*94. (vbi de tranſactione ſuper præteritis alimentis) Molfeſius *d.quaeſt.*10.*num.* 1. *& quatuor ſequentibus*, & Auguſtinus Barboſa *collect. ad d. l.de alimentis, num.*4.Ratio eſt, quia in alimentis præteritis ceſſat illa ratio publicæ vtilitatis,& ne is, cui relicta ſunt, incidat in periculum famis, ſeu pereundi fame,vel viuendi miſerrimè, quia ex futuris alimentis vita hominis pendet, non ex præteritis; quæ propterea licet legata non ſunt fauorabiliora, ſicut futura, vt ſupra notatum eſt, & latiùs tradunt Surdus, & Molfeſius *locis citatis*, & etiam tranſmittuntur ad hæredes alimentarij legatarij, vt pariter *ſupra* notatum eſt,& pluribus iuribus adductis, & Doctoribus allegatis tradunt Corduba *in d.l.ſi quis à liberis §.ſi quis ex his,num.*140.*ff.de liberis agnoſcendis*, & Molfeſius *d.quaeſt.* 10. *numer.* 3. & quæ ad hæredes tranſmittuntur cedi poſſunt,*l. ex pluribus, ff. de adminiſt.tuto.ibid.*Bartholus, ei cum aliis Surdus *d.priuileg.*55.*num.*13.& Molfeſius *num.*4.Neque prædictis obſtat, quod *numero præcedenti* dictum eſt, ſcilicet, prohibitam eſſe tranſactionem ſuper alimentis vltima voluntate relictis diuiti, in quo videtur ceſſare ratio, ne alimentarius fame pereat; nam vt *ibidem* dixi, ita diſpoſitum fuit, quia poteſt effici pauper, & conſequenter fame perire: in alimentis autem præteritis non ſolutis ceſſat omninò ſuſpicio, ne alimentarius legatarius fame pereat, quia iam vixit eo tempore, quo debebantur.

§. VI.

Nonnullæ limitationes præcedentis communis reſponſionis, & deciſionis legalis.

POrrò eadem communis concluſio, & diſpoſitio 1154
d.l.cum hi. Limitatur primò, vt non habeat locum,ſi teſtator permiſerit, ſeu conceſſerit legatario alimentorum, vt ſuper his tranſigere poſſet, tunc enim tranſactiò de alimentis relictis inconſulto iudice, valida erit; vt Menochius *d.caſu* 170. *numero* 32. & Iuriſperiti communiter, quos referunt & ſequuntur Mantica *d.tit.* 3. *num.*18.& Surdus *d. priuil.*

priuil.56.num.90.& 92. ſi enim teſtator poteſt alimenta non relinquere, multo magis relinquendo poteſt ordinare, quod ſuper eis tranſigi poſſit; quia qui poteſt, quod eſt plus, poteſt etiam quod eſt minus *l. cui, quod eſt plus, ff. de reg. iuris*, & rei ſuæ quilibet poteſt conditionem apponere, quam vult *l. in traditionibus, ff. de pactis.*

1155 Limitatur ſecundò eadem concluſio, & diſpoſitio, vt non procedat, quando per ceſſionem, vel tranſactionem fieret melior conditio alimentarij: tunc enim etiam valeret ceſſio, vel tranſactio irrequiſito iudice; vt expreſsè habetur *d. l. cum hi, §. eam tranſactionem*, & poſt alios Iuriſperitos communiter Menochius *d. caſu* 170. *num.* 31. Mantica *d. art.* 3. *num.* 10. Surdus *d. tit.* 8 *priuil.* 55. *num.* 15. *& d. priuileg.* 56. *num.* 63. *cum ſequentib.* & Molfeſius *d. quæſt.* 10. *num.* 8. Quando enim ceſſio, vel tranſactio cedit in maiorem vtilitatem alimentarij, ceſſat illa ratio periculi famis, & ne teſtatoris voluntas, ſeu mens defraudetur. Quare abſque interuentu iudicis facta ab alimentario valebit tranſactio, vt quod per ſingulos annos, ei relictum eſt, conſequatur per ſingulos menſes; aut quod relictum eſt per ſingulos menſes, conſequatur per ſingulos dies, vel quod eſt relictum poſt annum completum, in anni initio accipiat: quia talis tranſactio facit meliorem conditionem alimentarij, vt dicit *d. §. eam tranſactionem.* Similiter ſi alimentarius ſit pauper, & ob eius paupertatem, vel potentiam aduerſarij non poſſet commodè alimenta ſibi relicta, & debita conſequi, poteſt validè abſque iudicis decreto commoditatem percipiendi huiuſmodi alimenta alteri cedere, qui interim ſuſtineat onus alimentorum; quia talis ceſſio fit, & reſultat in commodum, & vtilitatem euidentem ipſius alimentarij cedentis, non ceſſionarij. Aduertit autem Surdus *d. priuileg.* 56. *num.* 71. cum nonnullis ſequentibus, quod vbi ex cauſa maioris vtilitatis abſque iudicis decreto facta ſit ſuper alimentis relictis futuris tranſactio, is, qui cum alimentario tranſigit, tenebitur probare vtilitatem illius contractus ad illam ſuſtinendam, idque ob illam rationem, quia deficiente ſolemnitate neceſſaria actus non præſumitur vtilis; ſicut è contra, ſi interuenerit ſolemnitas, præſumitur vtilis, & contrariũ probare tenetur, qui illam impugnat ſub prætextu quod ſit damnoſus; quæ omnia aliis allegatis probat *ibidem* Surdus *num.* 71. 72. *&* 73 & tradidi, atque explicaui latè *tom.* 3. *mor. var. tit.* 6. vbi de alienatione rerum Eccleſiæ facta cum, vel ſine decreto commiſſarij per reſcriptum *ſi in euidentem deputati*, & licet Alciatus *conſ.* 167. *num* 4. dixerit, ſatis eſſe, ſi ex poſtfacto appareat tranſactionem eſſe vtilem; quia ea, quæ conſequuntur declarant præcedentem actum, & obſeruantia declarat actum: Nihilominus idem Surdus *d. priuileg* 56. *num.* 76. reprobat hoc dictum Alciati aſſerens, an contractus ſit vtilis, vel damnoſus, inſpiciendum, ſeu attendendum tempus celebrationis ipſius contractus, vt de alienatione rerum Eccleſiæ latè tradidi *d. tom.* 3. *mor. var. citato tit.* 6. præter Doctores à me *ibidem* citatos affirmant etiam alij ab eodem Surdo *d. num.* 78. relati. Addit tamen Surdus *num.* 80. quod apparente dicta vtilitate ex poſtfacto alimentarius poterit acquieſcere tranſactioni, & cogere eum, qui ſecum contraxit ſtare contractui, ſi voluerit; quamuis poſſit etiam dicere de nullitate; è contra vero eum, qui cum alimentario contraxit, non poſſe cogere eundem alimentarium ſtare contractui; neque etiam de contractus nullitate dicere; & illum reſcindere volente alimentario ei ſtare: idque per ea, quæ ego *in dicto tom.* 3. *mor. var. allegato tit.* 6. Dixi, *de alienatione rerum Eccleſiæ facta ſine ſolemnitate aſſenſus Apoſtolici alias nulla, cui Eccleſia, ſi poſtea obtinuerit aſſenſum Apoſtolicum, poteſt cogere eum, in quem res alienata eſt, ſtare, licet non è contra.* Verum in hoc caſu, cum apparente vtilitate alimentarij eſſet ratio prohibitionis tranſigendi, vel cedendi abſque decreto iudicis, quia contractus iam initus fieret meliorem conditionem alimentarij, nec vllus ſubſit timor, ne alimentarius ad inopiam redactus pereat fame, videtur tranſactionis contractus ſuſtinendus, nec eſſe in facultate alimentarij illam impugnare, vt tanquam probabile admittit etiam idem Surdus *numero* 82. dicens aliud eſſe de contractu alienationis rerum Eccleſiæ, quia propter vtilitatem de nouo apparentem non deſinit contractus eſſe nullus deficiente aſſenſu Apoſtolico, ſeu debita ſolemnitate, ſed tamen fauore Eccleſiæ cogitur contrahens ſtare contractui adhibitis de nouo ſolemnitatibus ex parte Eccleſiæ; de quo latiùs ego *dicto tit.* 6. *tom.* 3. *mor. var.* Aduertunt etiam poſt Vaſquium *quæſt. illuſtr. cap.* 64. *num.* 21 Corduba *in d. l. ſi quis à liberis, §. parens, num.* 54. & Surdus *d. priuil.* 56. *num.* 111. *&* 112. in præfata tranſactione ſuper alimentis futuris ex vltima voluntate relictis, & debitis in dubio non præſumi interueniſſe iudicis decretum, neque etiam ex longiſſimi temporis lapſu, eo quod ſolemnitas extrinſeca (qualis eſt hæc) non præſumatur, quando eſt talis, cui partes renunciare non poſſunt, vt Bartholus, & Ancharanus *locis* ab iiſdem *relatis*; huic autem ſolemnitati interuentus iudicis alimentarium legatarium non poſſe renunciare dictum eſt *ſupra n.* 1152. *fine.*

Occaſione quoque prædictæ limitationis è contra aduertendum, quod etiam cum interuentu, ſeu decreto iudicis non valeret ceſſio, vel renunciatio ſub colore tranſactionis gratis facta ab alimentario de iiſdem alimentis vltima voluntate ſibi debitis in futurum, vt Baldus *in d. l. cum hi in principio, ibid.* Iaſon *num.* 10. & Surdus *d. priuileg.* 56. *num.* 106. & Molfeſius *d. quæſt.* 10. *num.* 14. quia lex loquitur de tranſactione, non de renunciatione, & aliud eſt ſuper alimentis tranſigere, aliud vero alimentis renunciare. Qui enim tranſigit, aliquid recipit *l.* 1. *ff. de tranſact.* qui vero renunciat, nihil retinet. Quare talis renunciatio cum nullam contineat alimentarij vtilitatem, ſed ſolum damnum, eſt contra finem *d. l. cum hi*, & ſic nulla, & iudicis decretum, vbi in contractibus requiritur ad valorem actus, vt in contractibus minorum, mulieris, &c. non validat actum, vbi apparet euidenter eſſe damnoſum, & præterea quoties iudicis decretum debet in aliquo negotio interuenire, oportet, vt ex iuſta cauſa interponatur, vt Surdus *d. priuil.* 56. *num.* 13. nulla autem adeſt cauſa, cum gratis alimenta remittuntur, licet ſub quæſito colore tranſactionis. 1156

1157 Limitatur tertiò eadem communis concluſio; vt non habeat locum in alimentis minimis. Ita Corduba *in d. §. parens, numer* 79. & Surdus *d. priuileg.* 56. *num.* 100. ex Tiraquello *in tract. de iudicio in rebus minimis ferendo*, Verſic. *trigeſimo ſecundo*, & colligit Corduba etiam *ex dict. l. cum hi, §. fin. ff. de tranſaction.*

§. VII.

An tranſactio ſuper alimentis futuris ex vltima voluntate debitis vel illorum renunciatio ſine Iudicis authoritate facta cum iuramento per additum iuramentum firmetur, ſeu efficiatur valida.

SEd non leuis controuerſia inter Doctores eſt; an tranſactio ſuper alimentis futuris vltima volũtate relictis *d. l. cum hi*, prohibita fieri ſine decreto iudi-

cis

Digitized by Google

ois, ſi firmetur iuramento, ſit, ſeu efficiatur valida, licet defuerit illa ſolemnitas decreti iudicis, ſine qua lex non vult tranſactionem eſſe validam, & ſimiliter, an renunciatio eorundem alimentorum facta cum iuramento, non controueniendi, ſeu illa non reuocandi valeat.

Prima ſententia aſſerit nec renunciationem firmatam iuramento, nec etiam tranſactionem præſtito iuramento illam obſeruandi firmari, ſed adhuc eſſe inualidam, & nullam, ita Bald. *in l. pactum n.* 17. *Cod. de co lat.* Barthol. *in d. l. cum hi, §. ſolet. ff. de tranſact.* Cortaſius *in l. admonendi in præludiis numer.* 56. Innocentius Imola, Panormitanus, Barbatius *in cap. cum contingat.* & Alciat. dicens eſſe communem opinionem *num.* 132. à Corduba *in d. l. ſi quis à liberis allegato §. parent num.* 116. & Surdo *tit.* 8. *d. priuil.* 56. *num.* 54 idem Corduba *eodem num.* 116. *& ſequent.* & etiam Molfeſ. *ad conſuet. Neap. tom.* 1. *p.* 5 *dict. q.* 10. *num.* 15. Vbi dicit tranſactionem, qua aliméta futura relicta gratis remittuntur, ſeu eorundem alimentorum renunciationem etiam factam cum interuentu iudicis (quia ipſo iure *d. l. cum hi*, eſt nullam non firmari, ſeu validam fieri iuramento. Hæc ſententia probatur primo, quia iuri prohibitiuo etiam cum iuramento renunciari non poſſit, ſaltem quando ius illud introductum eſt principaliter ob vtilitatem publicam, & commune Reipublicæ bonum, vt Doctores *in l. nemo poteſt, ff. de leg.* 1. & poſt alios Surdus *dict priuil.* 56. *num.* 56. *&* 57. dicens id carere dubio. Qua de cauſa non valet alienatio rei Eccleſiæ non ſeruatis ſolemnitatibus à iure inductis, licet ſit iurata, vt latè probaui *in tom.* 3. *mor. var. tit.* 6 *numer.* 508. & præter Doctores *ibidem* allegatos, tradit poſt alios Surdus *dict. numero* 57. Dicta autem *leg. cum hi*, prohibetur ſuper alimentis futuris vltima voluntate relictis fieri tranſactionem ſine Prætore principaliter ob vtilitatem publicam: cum interſit Reipublicæ habere homines diuites, vt ex Molina, & Corduba alios allegante notatum eſt *ſupra numero* 1152. licet etiam ſecundario ob priuatam vtilitatem, ne modico recepto alimentarius renunciet alimentis, & famis periculo exponatur. Et dato etiam quod ius illud *d. l. cum hi*, ſit introductum ob vtilitatem priuatam principaliter, tamen hæc vtilitas priuata non poteſt ſeparari à publica: iuri autem introducto ad priuatam vtilitatem inſeparabilem à publica non poſſe renunciari etiam iuramento tradunt Barthol. *in l. Modeſtinus, ff. de donat.* & Gozadinus *conſ.* 88. à Surdo *dict. priuil.* 56. *num.* 58. relati. Item prohibita eſt eadem tranſactio fauore vltimæ voluntatis, ſcilicet, ne voluntates teſtatorum facile defraudarentur, vt non ſolum Barthol. *vbi ſupra*, ſed etiam alij à Menochio *dict. cap.* 170. *n.* 3. relati, & ſic etiam ob publicam vtilitatem. Secundo probatur, quia iuramentum debet habere tres comites, veritatẽ, iudiciũ, & iuſtitiam *cap. etſi Chriſtus de iureiur.* ſed ſuper tranſactione, & renunciatione alimentorum futurorum caret iudicio, ſeu diſcretione, & prudentia; cum alimentarius nihil, vel modico præſenti accepto renunciat iuri alimentorum, quam ob cauſam tranſactio ſuper alimentis, & eorum renunciatio prohibita eſt; ne alimentarius fame pereat, vt naturaliter euenire poteſt: quę eſt ratio diſpoſitionis *dict. l. cum hi*, Quare ſicut nemini in corpus ſuum conceſſa eſt poteſtas *l. ita vulneratus. ff. ad l. aquil. & cap. contingit de ſent. excommun.* & conſequenter nemini licet ſe ipſum necare, ita etiam nemini licet alimentis futuris renunciare, vnde ſequi poteſt, vt fame pereat, & ſic ſe necet. *l. necare, ff. de liber. agnoſcend.* ex quo etiam apparet tale iuramentum eſſe contra bonos mores, cum per illud quis incidat in periculum famis, ſeu pereundi fame; & conſequenter caret omni vi, nec ſeruari debet. Tertio quia iuramentum non validat actum de iure nullum *l. fin. Cod. de non numerata pecunia*, vbi Scribentes, & alij, quos refert Auguſtinus Barboſa *collect. ad l. fin. n.* 6. Cum enim iuramentum ſit actui acceſſorium, ſortitur naturam actus, cui adiicitur, nec auget effectum obligationis, ſed ad ſummum addit ſolùm religionis vinculum; vt per textum *in dict. leg. fin.* Bartholus, Baldus, Salicetus, & alij Scribentes *ibi*, Tiraquellus, Gomez, & innumeri alij *locis citatis* allegati à Surdo, Barboſa, & Corduba. Qui propterea *dicto numero* 116. ait, vt actus iuramento confirmetur, neceſſario requiri, vt valeat iuxta *leg. legitima, ff. de pactis.* Hocque ait ipſam vim, & poteſtatem iuramenti demonſtrare: Nam vt *ad Hebreos* 6. dicitur, *Omnis controuerſiæ hominum finis ad confirmationem eſt iuramentum, dicto capit. etſi Chriſtus de iureiur.* vbi iuramentum definitur, *quod ſit confirmatio veritatis*: veritas autem (inquit idem Corduba) firma eſt, nec vllo errore vitiatur *leg. illicitas, §. veritas, ff. de officio Præſidis.* Igitur iuramentum vel conſideratur reſpectu actus ſuper quo iuratur, vel reſpectu perſonæ iurantis. Quatenus reſpicit actum, ſi de iure eſt nullus, & ſic carens veritate, illum reddit de inefficaci, & inualido efficacem, & validum; quatenus autem reſpicit perſonam iurantis, illam obligat ſeruare fidem (niſi ſit emiſſum ſuper re de ſe mala, ſeu iure naturali, aut diuino prohibita) & adimplere iuramentum, vel à ſuperiore relaxationem obtinere; cum talis ſit natura iuramenti. Ita Corduba *dict. §. parens numero* 117. & colligitur etiam ex aliis Doctoribus, quos idem Corduba *dicto numero* 85. Surdus *dicto numero* 58. & Auguſtinus Barboſa *loco ſupra citato* referunt; quatenus aiunt iuramentum ſortiri naturam actus, & addere ſolum religionis vinculum. Et hoc ſenſu idem Corduba *dict. §. parens, numero* 118 ait, rectè intelligi poſſe textum *in capit. quamuis pactum de pactis in* 6. dicentem iuramentum additum actui iuri ciuili prohibito, & nullo, ſeruandum eſſe, ſi ſeruari poteſt abſque animæ reatu, & æternæ ſalutis diſpendio; ſcilicet eum, qui pactus eſt, & iurauit ſeruari pactum de iure poſitiuo nullum teneri ſeruare fidem iuramento promiſſam, non vero eo iuramento firmari pactum, & de nullo effici validum, quia iuramentum ſpectat ad perſonam iurantis, non ad contractum; & ſic fides, ſeu promiſſio iurantis firmatur iuramento non vero pactio ipſa. Ex quo idem Corduba *numer.* 119. ait ſequi primo, quod cum iuramentum ſit perſonale *capit. veritatis de iureiurando.* nec perſonam egredietur, nec obligatio tranſibit ad hæredes iurantis, ſed ipſe iurantis hæres poterit contrauenire, ſuppoſito, quod illo non efficiatur validus actus aliàs de iure nullus: Si vero iuramento confirmaretur contractus non poterit iurans contrauenire per ſe, nec per ſuum ſucceſſorem, quod certum eſt; & tradunt communiter Doctores ab eodem Corduba *eodem numero* 119. relati. Secundo idem Corduba *numero* 120. allegans Corraſium *loco citato*, & alios, ait ſequi, quod qui iurauit non contrauenire actui de iure poſitiuo nullo poſtquam ſeruauerit iuramentum, poterit poſtea repetere per condictionem ſine cauſa, *capit. debitores de iureiur.* Vbi is, qui iurauit ſoluere vſuras, poſtquam illas ſoluit, poteſt per iudicem cogere creditorem ad reſtitutionem. Quod ſi contractus initus ſit diſſimilis contractui vſurarum, dicit idem Corduba, quod iurans obtenta prius à S. Pontifice relaxatione iuramenti contrauenire poterit *capit.* 1. *de iureiurando.* Prædicta habet Corduba.

Non omittam tamen aduertere circa illã doctrinã n. 59

in præfata ratione tertia adductam, ſcilicet, quod iuramentum ſortiatur naturam actus, cui adiicitur, & non augeat obligationis effectum, ſed ſolum addat religionis vinculum, Antonium Gomez 2. *var. capit.* 10. *num.* 12 *& cap.* 14. *numero* 20. & alios quos latè refert, & ſequitur Auguſtin. Barboſa *collect. ad dict. leg. fin. numero* 7. *&* 8. *Cod. de non numerata pecunia*, declarare eandem doctrinam intelligi, quando actus non habet effectum, & eſt nullus propter defectum voluntatis, animi, & conſenſus contrahentis, ita quod iuramentum interpoſitum in aliquo actu, vel contractu habeat tacitam conditionem, vt reguletur, & intelligatur iuxta naturam, & qualitatem eius, quando deficit voluntas, & conſenſus iurantis.

Altera ſententia nunc temporis magis communis præcedenti oppoſita affirmat tranſactionem præfatam ſuper alimentis futuris vltima voluntate relictis ſine Prætore factam alias de iure nullam, ſi illi accedat iuramentum, illo effici validam. Ita Bartholus ſibi contrarius *in l. ſi quis pro eo num.* 17. *ff. de fideiuſſoribus*, Couarruuias *in capit. quamuis pactum p.* 2. §. 6. *numero* 4. Tiraquellus *in leg. ſi vnquam, in præfat numer.* 141. Mantica *d. tit.* 3. *numer.* 12. Vaſquius *de ſucceſſionum creat. lib.* 2. §. 18. *requiſito* 29. *limit.* 1. *numer.* 119. *& lib.* 3. §. 29 *limit.* 32. *num.* 9. Surd. *de alim. d. tit. priuileg.* 56. *numero* 59. Fachineus *controuer. iuris lib.* 3. *cap.* 11. Spino *in ſpeculo gloſſa* 16. *num.* 111. Seraphinus *de priuileg. iuram. priuil.* 101. Aug. Barboſa *coll. ad l. de alimentis numer.* 3. *Cod. de tranſact.* Salengerius *quæſtionum ciuilium cap.* 30. *num.* 13. Cumanus, Alexander, Corneus, Curtius Senior, Decius, Padilla *in d. l. de alimentis* Alciatus, Corraſius, Iaſon, & alij Iuriſperiti relati à Couarruuia, Tiraquello, Mantica *locis citatis*, & à Corduba *d.* §. *parens num.* 111. & à Surdo *d. priuil.* 56. *numer.* 50 *&* 51. & ex Theologis Molina *de iuſtitia to.* 2. *dict. diſp.* 557. *num.* 18 & idem de renunciatione, ſeu remiſſione eorundem alimentorum etiam gratis facta cum, vel ſine decreto prætoris, ſcilicet, effici validũ iuramento ei addito, dicunt ferè omnes præfati doctores, cum promiſcuè loquantur de tranſactione, pacto, & renunciatione: & in terminis inconſulto Prætore iuri præfatorum alimentorum relictorum validè renunciari, ſi renunciatio ſit firmata iuramento tradunt Bartholus vbi ſupra, & cæteri Scribentes *in dict. leg. de alimentis* ſuperius relati, (vt notauit Corduba *dict. n.* 111.) Tiraquellus, Couarruuias, Salingerius *locis citatis*, & Surdus *dicto priuilegio* 56. *n.* 53. *& dict. num.* 59 *& num.* 60. Probatur à præfatis Iuriſperitis primo hæc ſententia ea ratione quod prohibitio tranſigendi inconſulto Prætore facta *in d. leg. cum hi*, fuit facta principaliter ob priuatam vtilitatem alimentarij, nè ob modicam præſentem pecuniam renunciaret alimentis futuris, vt facillimè potuiſſet, licet hæc præfata vtilitas ſecundario etiam contineat publicam, ab eaque ſeparari non poſſit, iuramento autem confirmatur actus, qui iure poſitiuo principaliter prohibetur propter ſubditorum priuatam vtilitatem, vt iidem Doctores, & alij à Surdo *d. priuil.* 56. *numer.* 50. relati. Secundo probatur à Fachineo, quia iuramentum facit, vt iuris ciuilis regulæ rationes, & ſanctiones ceſſent; cum religio præponẽda ſit his regulis, &c. vt *in dict. cap. quamuis pactum de pactis in* 6 *& in cap. cum contingat de iureiurand. & aliis textibus eod. tit.* Qui canones proindè legibus ciuilibus de huiuſmodi alimentorum futurorum relictorum tranſactione, pacto, vel renunciatione ſtatuentibus præferendi; cum de re ſpirituali in hoc caſu agatur. Verùm Corduba reſpondet, hoc argumento non probari tranſactionem, vel renunciationem aliàs de iure ciuili nullam effici validam iuramẽto, ſed ſolum iurantem religione obligari ad ſeruandam fidem iuramento datam, cum poſſit ſeruare iuramentum abſque animæ diſpendio iuxta *dict. cap. quamuis pactum*; licet actus ipſe remaneat inualidus, ſicut etiam ad aliam rationem, quæ communiter pro hac ſententia adducitur, ſcilicet, quod eſt ſeruandum iuramentum, vbicumque id fieri poteſt ſine interitu ſalutis æternæ *dict. cap. quamuis pactum, & capite mulieres de iureiur.* eodem modo reſpondet idem Corduba, vt ſuperius notatum eſt. Tertio probatur generali ratione, ſcilicet, quia contractus quilibet ſolo iure poſitiuo inualidus iuramento firmatur, vt Doctores, quos Surdus *d. priuil.* 56. *num.* 42. cumulat, & alij ab Auguſtino Barboſa *collect. ad dict. l. finalem num.* 8. *Cod. de non numer. pecunia* relati; vnde etiam renunciationem, quam filia facit de omnibus bonis paternis aliàs inualidam, valere firmatam iuramento colligitur *ex dict. capit. quamuis pactum*; & tradunt *ibidem*, Ioan. Andreas, Ioannes Monachus, & alij à Surdo *num.* 46. & latius à Corduba *dict.* §. *parens numero* 114. relati. Item alienationem fundi dotalis, & pactum de non ſuccedendo alias nullius roboris, addito iuramento firmari tradũt alij, quos refert idẽ Surdus *num.* 47. *&* 48. Demum aliis omiſſis, de quibus Surdus *d. priuil.* 56. *num.* 49. *ad* 53. & Corduba *d.* §. *parens num.* 115. probatur à Molina *d. n.* 18. loquente de trãſactione; quia licet rectè propter rationem *ſup. n.* 115 2. 1158. & hoc eodem numero adductam, ſcilicet ne modico accepto quis alimentis in futurum præſtandis renunciet, & teſtatorum voluntates defraudentur, irrita, & nulla effecta ſit pactio, tranſactio, venditio iuris ad alimenta futura ex vltima voluntate relicta ſine iudicis authoritate, tamen ſecluſa ea iuris ciuilis diſpoſitione, de ſe mala non eſt vẽditio, aut commutatio pro re alia, aut ceſſio eiuſdem iuris, ſicut de ſe non eſt mala venditio, permutatio, aut ceſſio cuiuſcumque alterius rei legatæ eidem, ac proinde ſi iuramento confirmetur, erit omnino valida, & in foro conſcientiæ, & in foro exteriori. Imo, addit idem Molina, ſi contractus fuerit æqualis carens fraude, & iniuſtitia, relaxari non poterit iuramentum: & ſi adfuerit iniuſtitia, ſolùm relaxari poterit ad effectum, vt contractus ad æqualitatem reducatur. Subdit Molina idem procedere, etiamſi alimentarius tranſigens poſtea deuenerit ad extremam neceſſitatem, ita vt nec tunc relaxato, aut non relaxato iuramento qui pactus eſt, non poſſit cogere eum, cum quo tranſegit, ad alimenta vitæ neceſſaria ſibi præſtanda, quia poſtquam ſemel de eis ſine iudicis decreto validè diſpoſuit, non plus ille, qui cum eo licitè, & validè eo modo tranſegit, tenetur ei in extrema neceſſitate ad alimenta, quam quiuis alius, aut quam ſi emiſſet licitè aliquid aliud ab eo; & poſtea ille ad extremam deuenerit neceſſitatem; atque adeo ſi deſint aſcendentes, vel deſcendentes, qui tunc forent cogendi ad alimentorum in tali neceſſitate præſtationem ea tantum ratione cogi poterit ad alimenta vitæ neceſſaria, ſicut quilibet alius, vt in materia de eleemoſyna tradunt Doctores. Poſt hæc idem Molina aduertit, vt emptor alimentorum in euentu extremæ neceſſitatis cogi poſſit illa reddere, non prærequiri iuramenti relaxationem ad illa petenda, eo quod venditio, aut tranſactio de illis iuramento confirmata intelligenda non eſſet ſuperueniente extrema neceſſitate, & mala eſſet talis conuentio ex parte vtriuſque, quia obligaret ad peccatum; & ideo iuramentum eſſet nullum, & conſequenter non indigeret relaxatione, & ita etiam imminente, inquit, neceſſitate ex parte alimẽtarij, cui alimẽta debentur, ſi ius ad illa alienaret cõtractus eſſet nullus; nec iuramento confirmaretur,

vti

Digitized by Google

vti de re illicita, & mala, vt impleatur, nec iuramenti relaxatione opus eſſet ad contrauenjendum. Limitatur hæc ſententia, vt non procedat in alimentis à patre relictis filio ad ſatisfaciendum obligationi illum alendi, quia cum tunc ſint debita iure naturali, nullo pacto, ſeu renunciatione remitti poſſunt, vt *ſupra* dictum eſt. Et in his terminis etiam tradit Mantica *d. tit. 3.* & notarunt etiam Barthol. & alij ex præallegatis *ſupra n.* 1147.

Quid dicendum? Primo probabilem exiſtimo
1161 primam opinionem, vt iuramento non efficiatur valida tranſactio, vel renunciatio etiam quod alimenta vitæ ſuſtentationi neceſſaria, & alimentario renunciatori non ſuperueniente extrema alimentorum neceſſitate, idque propter illam rationem, quod iuramentum vti acceſſorium ſortitur naturam actus; cui adiicitur, & ſic actum de iure nullum non efficit validum, ſed ſolùm vbi abſque ſalutis æternæ diſpendio obſeruari poteſt, addit vinculum religionis, & perſonam iurantis obligat illud ſeruare, vel relaxationem obtinere, vt poſſit licitè contrauenire, quę tamen obligatio iuramenti non egreditur perſonam ipſius iurantis, vt in explicatione eiuſdem primæ ſententiæ ex Corduba traditum eſt. Et quoties tranſactio continet inæqualitatem, & iniuſtitiam, tale iuramentum fore relaxandum, vt contractus ad æqualitatem reducatur, tradit Molina, vt dictum eſt *num. præcedenti.*

1162 Secundo mihi videtur probabilior poſterior ſententia, vt tam tranſactio, quam renunciatio, ſeu gratuita alimentorum remiſſio aliàs de iure nulla firmetur adiecto iuramento quoad alimenta ſuperflua neceſſitati vitæ conſeruandæ, & alimentario renuncianti non ſuperueniente extrema egeſtate; idque propter rationes pro ea adductas præſertim ſecundam, tertiam, & vltimam: & quamuis Vaſquius *dict. numero 169. ſupra allegato*, limitet non procedere, quando primum alimentarius iuraſſet non tranſigere, quia tunc iuramentum ſecundum eſſet contra primum licitum concordans cum iure communi, contrarium tamẽ tenet Bonacoſſa *de æquitate Canonica in verbo, ſecunda concluſio* relatus à Surdo *dict. priuileg. 56. numero* 52. qui eum ſequi videtur.

1163 Dixi *quoad alimenta ſuperflua*, &c. Nam ſi is, cui ſunt relicta, eſſet egenus indigens alimentis vitæ ſimpliciter neceſſariis, quæ aliunde non poſſet habere, & in tali neceſſitate, ſeu graui inopia ſuper alimentis cum damno, & modico accepto tranſigeret, vel iuri illorum renunciaret, ſicque ſe exponeret periculo famis; tranſactio, ſeu renunciatio etiam firmata iuramento non efficeretur valida, nec iuramentum vllo modo obligaret, vt in terminis poſt Imolam, Federicum, Alciatum, & alios tradunt Couarruuias *dict. numero* 4. Verſic. *imo nec eſſet admittenda*, Mantica *dict. tit. 3. num. 14. & duobus ſequent.* & Surdus *dict. priuil. 56. num. 60.* & aſſerit Molina *loco citato*. Ratio eſt, quia iuramentum, per quod quis incidit in periculum famis, videtur contra bonos mores, & propterea non ſeruandum, ſicut enim quis iuramẽtum per quod incidit in periculum mortis, tanquam contra bonos mores non tenetur nec debet ſeruare, ita etiam non tenetur ſeruare, quando per iuramentum incideret in opprobrium, & exterminium famis, cum ea ſit mors *l. necare, ff. de lib. agnoſc. & can. paſce d. 86.*

Dixi etiam, *non ſuperueniente extrema egeſtate.*
1164 Nam ſi poſt tranſactionem pro modica pecunia factam, vel renunciationem iuratam alimentario, qui tranſegit, vel renunciauit ſuperueniat extrema egeſtas, in vrgentemve inopiam ac neceſſitatẽm deueniat: tunc non obſtante renunciatione iurata poſſe alimentarium alimenta vitæ neceſſaria petere, poſt præfatos Federicum, Imolam, Alciatum, & etiam Felinum, ac Vitalinum, tradunt *locis citatis* Couarruuias, & Surdus, ac Gutierez *de iuram. confir. p. 3. cap. 3. num. 36.* & Sanchez *locis ſupra num.* 1147. *relatis.* Ratio eſt, quia in dubio intentio renunciantis cenſeri non debet extenſa ad hunc caſum extremæ inopiæ poſtea ſuperuenientis; in quo mutatus eſt rei ſtatus: quęlibet enim conuentio intelligitur rebus manentibus in eodem ſtatu *l. quod ſeruus ff. de condict. ob cauſam*; Tiraquellus *in l. ſi vnquam in præfat. num. 130. Cod. de reuoc. donat.* & poſt plures alios Surdus *dict. priuil. 56. num. 61.* Quod ſi renunciator cum iuramento expreſsè intendiſſet renunciare iuri alimentorum etiam pro illo caſu extremę neceſſitatis, ſeu inopiæ, eo caſu iuramentum nullo modo obligaret iuxta tradita in præcedentibus numeris; & dixit etiam Molina, vt *numero* 1160. eſt notatum. Dicunt Couarruuias, & Gutierez, alimentario, qui iuramento renunciauit, poſtea ad vrgentẽ neceſſitatem redacto, prius obtenta iuramenti relaxatione eum poſſe petere alimenta vitæ neceſſaria, & ei deberi; quibus indicant eſſe neceſſariam iuramenti relaxationem ad hunc effectum, vt poſſit petere alimenta, & illi debeantur: & idem dicit Sanchez; ſed crediderim nulla opus eſſe iuramenti relaxatione, cum ex renunciantis intentione renunciatio, & iuramentum non comprehendant etiam euentum extremæ egeſtatis ſuperuenientis, vt dictum eſt; & ſi voluiſſent iuramentum ad præfatum etiam euentum extendi, eſſet iuramentum contra bonos mores, & de re illicita, & ſic non ſeruandum.

Plura de vi iuramenti additi contractui de iure 1165
ciuili nullo Scribentes *in dict. cap. quamuis pactum de pactis, in cap. cum contingat. de iureiur. & in d. l. fin. Cod. de non numer pecunia*, Couarruuias *var. lib. 1. capit. 4. & in dict. cap. quamuis pactum p. 2. §. 1.* Valaſcus *conſult. 5. numero 18 & ſequent.* & alij, quos latè referunt Surdus *priuil. 56. numer. 42. & 58.* & Auguſt. Barboſa *collectaneis ad dicta cap. quamuis pactum, & cap. cum contingat*, & *ad l. fin. Cod de non num. pecunia.*

Plura etiam alia ſpectantia ad plenum intellectum diſpoſitionis *d. l. cum hi, ff. de tranſ.* prohibentis tranſactionem fieri ſuper alimentis futuris, niſi fiat auctore iudice, videantur apud Menochium *d. caſu* 170. Corduba à Lara *d. § parens*, Manticam *de tacit. & ambig. conuen. lib. 26. d. tit. 3.* & Surdum *dict. priuileg. 56.*

§. VIII.

De alimentis non ex vltima voluntate, ſed ex alia cauſa, puta ex pacto, ſeu contractu inter viuos debitis ſine iudicis autoritate poteſt tranſigi, & eis renunciari.

HIc ſolum videndum an diſpoſitio, ſeu deciſio di-
cta *l. cum hi*, quod tranſactio ſuper alimentis 1166
futuris nequeat fieri inconſulto iudice, & ſi in ea non interueniat iudicis decretũ cum cauſæ cognitione, non valeat, reſtringatur ad alimẽta, quæ in teſtamento, vel codicillis, aut donatione cauſa mortis fuerint relicta; ita quod non habeat locum in alimẽtis, quæ ex alio capite debentur, puta ex donatione inter viuos, aut ex pacto aliovè contractu celebrato inter viuos, atque adeo ſuper his alimentis licet futuris ſine authoritate iudicis tranſigi validè poſſit. Cõmunis reſpõſio eſt diſpoſitionẽ *d. l. cũ hi*, reſtringi ad alimẽta ex teſtamẽto, vel alia vltima volũtate, aut donatione cauſa mortis relicta, nec habere locũ in alimẽtis ex cõtractu inter viuos debitis, ſed ſuper his ille, cui debẽtur ſine iudicis decreto poſſe validè

Digitized by Google

tranſigere, vel componere, vel concordare, vel eis renunciare; ita Gloſſa, & cæteri Scribentes *in d. l. cum hi*, & etiam Scribentes *in leg. de alimentis, Cod. de tranſact.* Bartholus *in tract. de alimen. numero 35 & ſequent.* Duennus *lib. 1. diſputat. annuer. c. 44.* Menochius *de arb. dict. caſu 170. numero 2. & 3.* Corduba à Lara *in leg. ſi quis à liberis, §. parenti numero 76. & duobus ſequent.* Mantica *de tacitis, & ambig. conu. lib. 26. tit. 3. numer. 8.* Surdus *de alimentis titul. 8. dict. priuileg. 56. numero 84.* Garzias *de benef. p. 1. cap. 5. numero 45.* Franciſcus Molinus *de ritu nupt. lib. 3. quæſtione 62. numero 30.* Ciarlinus *controu. iuris tom. 2. capit. 202. numero 37.* & alij Iuriſperiti, quos latè cumulant Corduba, Mantica, & Surdus, & ex Theologis Molina *de iuſtitia tom. 2. citata diſputat. 557. numero 17.* & conſtat expreſsè *ex dict. leg. cum hi, § hac oratio*, vbi ſic dicitur, *Planè de alimentis, quæ non mortis cauſa donata ſunt, licebit & ſine Prætore authore tranſigere.* Ratio autem diuerſitatis, cur de alimentis ex pacto, vel contractu celebrato inter viuos ſine Prætore tranſigi poſſit, non de his, quæ debentur ex vltima voluntate, duplex affertur. Prima eſt, quod in debitis ex vltima voluntate verſatur duplex fauor, & alimentorum (quorum cauſa eſt ſemper fauorabilis, cum ex ipſis vita hominis dependeat, *l. alio, l. ſeruos, l. mela, ff. de alim. & cib. leg.*) & vltimę voluntatis; & in his duobus iunctis Bartholus *locis citatis*, ait verſari fauorem publicum, nempè, vt teſtatorum voluntas executioni mandentur, & nè homines tenues fame pereant; & fauorem vltimæ voluntatis, ſcilicet, vt ſeruentur ratione deciſionis præfatæ *in dict. leg. cum hi*, dixit Duennas *loco citato*. In alimentis autem, quæ ex pacto, conuentione, aut contractu inter viuos debentur, ceſſat fauor vltimæ voluntatis, vt ſcilicet ſeruentur, ideoque facilius de eis permiſſa eſt tranſactio. Hanc rationem quoad fauorem vltimæ voluntatis non approbat Corduba *vbi ſupra numero* 78. quia inquit, alioqui in omni alio legato locum haberet. Quare ipſe tenet rationem diuerſitatis, & deciſionis *dict. leg. cum hi*, ne quis ſuper alimentis vltima voluntate relictis tranſigere poſſit, fuiſſe ſolùm fauorem alimentorum, in quo Reipublicæ vtilitas conſiſtit; cum Reipublicæ interſit, homines eſſe diuites, vt *ſupra* notatum eſt. Vnde ipſe approbat tantum ſecundam rationem: Igitur altera ratio prædictæ diuerſitatis iuxta Bartholum *locis citatis*, & alios præallegatos, quam etiam Corduba, Surdus, & Mantica referunt, eſt, quia alimenta, quæ debentur ex contractu fuerunt cum laboribus, & induſtria ipſius creditoris acquiſita; & ideo ſicut fuit diligens in acquirendo, ita etiam præſumitur, quod non minus diligens erit in retinendo, & conſeruando, & ſic temere, aut cum damno ſuper illis non tranſiget, vel illis renunciabit; at alimenta relicta non fuerunt acquiſita ex aliqua ſollicitudine, ſeu induſtria alimentarij, ſed acquiſita ſunt ex prouidentia defuncti, experientia enim conſtat, maiori cum diligentia conſeruari ea, quæ cum laboribus acquiruntur, quam quæ nobis relinquuntur; & pauci, aut ferè nulli reperiuntur, qui patrimonium labore proprio partum diſſipent, multi vero, qui dilapidant à parentibus relicta.

§. IX.

Penſio pro alimentis ſuper beneficio penſionario reſeruata an ſine ſuperioris authoritate poſſit gratis remitti: Vbi an ſine labe ſimoniæ penſio abſque authoritate Papæ poſſit remitti, pecunia redimi, & extingui, vel in alium transferri.

Hinc dato, quod penſio, quæ ſuper beneficio authoritate Papæ alicui Clerico reſeruatur, abſque vitio ſimoniæ gratis in totum, vel in partè à patrimonio remitti poſſit abſque authoritate Papę, vel alterius ſuperioris Eccleſiaſtici, vt aliis relatis tradũt Garzias *de benef. p. 1. c. 5. n. 38. & 39.* Lotterus *de re benef. lib. 1. q. 42. n. 7. & 8.* Aug. Barb. *de vniuerſo iure Eccleſ. lib. 3. c. 11. n. 22. & 23.* & Ciarlin *alleg. c. 202. n. 11. & plur. ſeq.* Quia penſio eſt debitum pecuniariũ in fauorem penſionarij impoſitum beneficiario: & vnusquiſque poteſt fauori ſuo renunciare; & cum ſine pretio, & pecunia ſed gratis fiat renunciatio, non poteſt adeſſe labes ſimoniæ, ſicut ſi pecunia accepta tranſigeretur ſuper penſione, vel eadem penſio redimeretur, vel emeretur, aut tranferreretur, committeretur ſimonia, ſi tranſactio, redemptio, extinctio, vel tranſlatio fieret ſine authoritate Papæ, vt latiſſimè tradit Garz. *d. c. 5. n. 20 ad 36.* Quamuis contrarium teneant plures ab eodem Garzia *ibid. n. 24.* relati; & præſertim Gigas *de penſionib. q. 87. & 99.* 1167

Illo inquam ſuppoſito quamuis Romanus *conſ.* 388 præfatus Gigas *q. 45. n. 9. & q. 51. n. 21.* Surd. *de alim. d. priuil. 56. n. 9.* & plures alij à Garzia *d. c. 5. n.* 40. relati affirment abſolutè penſionem ſuper beneficio reſeruatam pro alimentis, vt commodius ſuſtẽtari valeat, nõn poſſe validè à penſionario remitti ſine authoritate ſuperioris, & ſimiliter ſine authoritate ſuperioris ſuper ea tranſigi, dato alioqui quod authoritas ſuperioris non requiratur ad excludendam ſimoniam (vt tenet idem Gigas) id probantes per textum *in d. l. cum hi de tranſact.* 1168

Alij vero diſtinguant, quod vel penſio reſeruata eſt motu proprio S. Pontificis ſine conſenſu partium 1169 quo caſu penſionem æquiparari vltimis voluntatibus ſcilicet legato tradunt Rota apud Puteum *dec. 193. lib. 3.* Roman. *conſ. 348. n. 5.* Gigas *qu. 83. & 87.* Scaccia Lupus *eod. tract. de penſ. q. 9. n. 12.* P. Barboſa *in l. diuortio p. 2. n. 43. fin. ff. ſol. matrim.* & alij ab iiſdẽ Garzia, & Ciarlino relati: vel reſeruata eſt à Papa de conſenſu partium, & ad earum preces præcedente negotio, & conuentione earumdem partium; quo caſu penſionem æquiparari contractui profano, & pactis inter viuos propter conſenſum dictatum partium tradunt pariter Rota, Romanus, Gigas, Scaccia Lupus, Pontan. Garzias, Ciarlinus *loc. citat.* & alij ab iiſdem Garzia, & Ciarlino relati. Igitur quando penſio æquiparatur vltimis voluntatibus, vt potè motu proprio S. Pontificis conſtituta, tunc aiunt non poſſe remitti validè ſine authoritate ſuperioris propter deciſionem *d. l. cum hi*, quæ ad hunc caſum extendi debet ob ſimilitudinem rationis. Si vero pẽſio æquiparetur contractui, vt potè reſeruata de conſenſu, & ex præcedente conuentione partium, aiunt poſſe remitti validè ſine ſuperioris authoritate, quemadmodum, & alimenta ex contractu inter viuos celebrato ſine Prætore validè remittuntur, vel ſuper eis tranſigitur, quia in huiuſmodi penſione tametſi pro alimentis reſeruata non habet locum diſpoſitio *d. leg. cum hi*; qui loquitur tantum de alimentis vltima voluntate relictis, nec eſt extendenda ad alia alimenta ex alio capite debita, vt *ſupra* traditum eſt. Ita quoad penſionem de conſenſu partium reſeruatam abſolutè

Gar

Garzias *diſt.cap.5 n.44.* & Ciarlin.*d.c.202.n.37.* & 38.Quo vero etiam ad penſionem motu proprio S. Pontificis reſeruatam videtur tenere Ciarlinus, & aliorum ſententiam eſſe putat eam, diſtinctionem tradit,& exiſtimat probabilem.

1170 Denique Molina *de iuſt.tom.2.diſp.557.num.18.* Verſic.*iuxta hactenus dicta* aſſerit abſolutè remiſſionem penſionis licet pro alimentis penſionarij aſſignatæ factam ſine authoritate ſuperioris eſſe validam;eumque ſequitur Garzias *d.c.5.num.45.* Quia cùm penſio reſeruata ſine motu proprio S. Pontificis,ſiue de conſenſu partium, non habeat ortum ex vltima voluntate, vt per ſe patet, in ea non poteſt habere locum deciſio dicta *l.cum hi*,prohibentis tranſactionem de alimentis futuris ſine Prætore authore. Cum iuxta omnes loquatur lex illa tantum de alimentis ex vltima voluntate relictis; vt *ſupra* probatum eſt.

§. X.

Vxor an ſine iudicis decreto poſsit renunciare quartæ matrimoniali in caſu, in quo illi debetur iuxta Auth.præterea,Cod vnde vir, & vxor.

171 EX prædictis etiam Molinus *allegato lib.3.de ritu nup.citata q.62.n.30.*probat mulierem, quæ indotata,vel cum parua dote nupſit,viro diuiti,vel poſtea effecto diuiti, poſſe renunciare quartæ legali, quæ præmoriente viro ei debetur iuxta *Auth.præterea,Cod.vnde vir* licet concedatur præfata quarta pro alimentis,ſeu loco alimentorum; cuius contrarium aliqui ab eodem *d.q.61.num.1.* relati volebant fundati *in d.l.cum hi,ff.de tranſact.*probat,inquam, attenta *d.l.cum hi*,licitum eſſe vxori renunciare dictã quartam; quia *ibi* prohibetur ſolùm pactum,tranſactio,vel renunciatio alimentorum ex vltima voluntate debitorum,non aliorum alimentorum, quæ ex alia cauſa à iure naturali non prouenientе debentur, quæ remitti poſſunt abſque interuentu iudicis iuxta eandem *l.cum hi*,vt dictum eſt *ſupra num.1166.* & tradunt Doctores *ibidem* citati, & alij communiter. An vero ex aliis capitibus renunciatio dictæ quartæ nequeat à muliere validè fieri,ſaltem ſine iudicis decreto latè examinat idem Molinus *d.q.62.*& concludit poſſe validè fieri iuxta regulas communes, quod poſſit quiſque de re ſua libere diſponere, & quod quis pro arbitrio ſuo Ius ſuum diſtrahere, & latè reſpondet argumentis, quæ afferuntur ad probandum præfatam renunciationem non valere.

§. XI.

Mulier ſine iudicis authoritate an poſsit renunciare alimentis ſibi ex dote debitis.

1172 AN vero mulier inconſulto iudice poſſit validè renunciare alimentis ſibi debitis occaſione dotium,ſeu ex dote:Negant cõmuniter Iuriſperiti,quos latè referunt,& ſequuntur Cord à Lara *in l.ſi quis à lib.§.ſi quis ex his n.139.*& §.*parẽs n.57.*Surd.*de alim. tit.8. d.priu.56.n.41.*& Franc.Molin.*d.q.62.n.13.*& 30.*fin.*Qui non fundantur *in d.l.cum hi,de tranſ.* ſed cum Gloſſ.*in c.literas de reſtit.ſpoliat.*probant ex eo, quod huiuſmodi alimenta ſunt appendices matrimonij;cuius onera ex dote ſuſtinentur:vnde in propoſito bene argumentum deducitur de alimentis ad dotem non autem à dote ad alimenta,vt Corduba *diſt. n.57.*&Surd.*dict.num.41.*

SVMMARIVM Capitis XXI.

Quando alimenta alicui relicta in domo hæredum debentur à pluribus hæredibus, qui ad hæreditatis diuiſionem deuenerunt, qua ratione ſint ab illis præſtanda remiſſiue.n.1173.

Quando ſunt plures hæredes debitoris non tenentur in ſolidũ,ſed ſolũ pro hæreditariis portionibus.n.1174.

Procedit in hæredibus quoad legatarios.ibid.

Obligatio alimentorum an ſit indiuidua,vel diuidua. ibid.

Quando vni à pluribus hæredibus debentur alimenta, nemo hæredum obligatur in ſolidum illa ſoluere,ſed tantum pro rata hæreditaria,vt nec altero effecto non ſoluendo eius onus cæteris accreſcat.ibid.

Si vni plures hæredes alimenta præſtare teneantur, iudex vnum de illis cogere poteſt ad præſtationem,vel propoſita actione hypothecaria immittere legatarium in poſſeſſionem vnius ex corporibus hæreditatis,vt ex ipſius fructibus percipiat alimenta compellendo omnes hæredes contribuere pro rata hæreditaria. num. 1175.

Poteſt etiam iudex ſtatuere, vt vnus hæredum præſtet alimenta certo tempore,alius alio tempore.ibid.

Legatarios alimentorum diſcordes in modo percipiendi alimenta iudex poteſt componere aſſignando vnicuique alimentorum portionem ſeorſim præſtandam. n.1176.

Vbi vni alimenta debentur à pluribus partim laicis, partim clericis iudex Eccleſiaſticus eſt iudex competens ad cogendum illos ad præſtationem.n.1177.

Iudex Eccleſiaſticus contra laicum non poteſt principaliter,ſed tantùm incidenter cognoſcere de alimẽtis alteri iure ſanguine debitis iuxta vtrumque Molinam.n.1179.

Iuxta communem ſententiam poteſt contra laicum iudex Eccleſiaſticus agnoſcere de alimentis, quoties pauperi ſunt debita ſiue iure ſanguinis, ſiue alio titulo.n.1180.

Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit principaliter de cauſa pauperum laicorum contra laicos.ibid.

Hoc certum eſt,quando ex teſtamento ſunt relicta pauperi.n.1181.

Item certum eſt data negligentia iudicis laici in adminiſtranda iuſtitia.n.1182.

Cauſas miſerabilium perſonarum viduarum,& pupillorum,ac infirmorum, quando ſunt pauperes, eſſe mixti fori,& de illis etiam non data negligentia iudicis laici, poſſe cognoſcere iudicem Eccleſiaſticum affirmant Doctores communiter,etſi aliqui contra cõmunem tenent ſolum in caſu negligentiæ, &c.iudicem Eccleſiaſticum poſſe cognoſcere de illis contra laicum.ibid.

Viduæ,& pupilli diuites non poſſunt trahere laicos ad iudicem Eccleſiaſticum niſi data negligentia iudicis laici in adminiſtranda iuſtitia.ibid.

Viduæ,ac pupilli diuites an connumerentur inter perſonas miſerabiles;pro vtraque parte eſt opinio,& affirmatiua eſt magis communis.ibid.

Filius ſpurius alimenta ſibi à parentibus debita pro vitæ ſuſtentatione poteſt petere coram iudice Eccleſiaſtico iuxta communem Doctorum.n.1183.

Peti non poſſe coram iudice laico nonnulli docuere.n. 1184.

Contrarium tenent Doctores communiter.n.1186.

Approbatur ſententia, quod iudex Eccleſiaſticus contra laicum poſſit principaliter cognoſcere cauſam alimentorum, quando debentur pauperi aliunde non habenti, vnde viuat.n.1186.

Digitized by Google

Limitatur, vt procedat in alimentis vitæ ſuſtentandæ ſimpliciter neceſſariis, ſecus in alimentis, quæ iure ciuili iuxta dignitatem perſonarum, & patrimonij quantitatem filiis, & aliis perſonis coniunctis debentur. ibid.

CAPVT XXI.

Si alimenta à pluribus debeantur vni, ſiue debeantur officio Iudicis, ſiue iure actionis, quia v. g. plures hæredes teneantur ſoluere alicui alimenta ex teſtamento relicta, quomodo ſint ſoluenda: & quid Iudex ſtatuere debeat. Et an iudex Eccleſiaſticus ſit competens in materia alimentorum etiam inter laicos.

173 QVando alimenta relicta ſunt in domo hæredum præſtanda legatario, vt hæredes deueniant ad diuiſionem hæreditatis, qua ratione ab iiſdem hæredibus diuiſim, & ſeorſim habitantibus legatario alimenta præſtari debeant explicatum eſt *ſupra n.773.* & *ibi* tradita non ſunt repetenda; ſed tantum explicandum, quando alicui alimenta ſimpliciter debentur, & plures ſunt qui tenentur illa ſoluere; & præſtatio difficilis eſt, eo quod hæredes obligati illa præſtare inter ſe diſſidentes ſint, qua ratione tunc debeant ſolui, hæredeſque ad ſolutionẽ per iudicem ſint cogendi.

§. *Primus.*

Quando alimenta vni à pluribus debentur, qua ratione debeantur, & petantur.

74 IN hoc caſu etſi quando ſunt plures hæredes debitoris; quilibet ex hæredibus actione perſonali tenetur ſolùm pro rata hæreditatis *l. pro hæreditariis, Cod. de hæreditariis actionibus*: Hocque procedat etiam quando legatarij agunt pro legatis actione hypothecaria: Nam hoc caſu actio hypothecaria diuiditur, ſicut actio perſonalis *l. c. §. fin. Cod. communia de legatis*, & poſt Neguſantium, & Caualcanum Vincentius de Franchis *dec.203. num.1.* Nihilominus Iaſon *in l. ſtipulationes non diuiduntur, n.10. ff. de verb. oblig.* ſentit alimentorum præſtationem, ſeu obligationem non eſſe diuiduam, ſed ex natura ſua indiuiduam; cum vita hominis, cuius occaſione alimenta debentur ſit indiuidua; & conſequenter, quãdo ſunt plures hæredes debitores, vnum eorum ſemper eſſe cogendum ſuſtinere onus præſtandi alimenta: & Iaſonem ſequutus eſt Surdus *de alim. titul.9. q.14. num. 6. & ſequ.* quando alimenta à pluribus hæredibus debentur ex cauſa promiſſionis, aut contractus inter viuos celebrati: verum non eſſe indiuiduam, ſed ex natura ſua diuiduam tenẽt cõtra Iaſonẽ præter alios à Surdo *dict. qu.14.* relatos Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis, §. ſi quis ex his n.207. ff. de liber. agnoſc.* & Vinc. de Franch. *d. dec.203. numer.3.* Quia alioqui quilibet hæredum poſſet cogi in ſolidum iuxta *l.2 §. ex his, ff. de verb obligat.* cum tamen ex pluribus hæredibus nemo debeat in ſolidum alimenta ex obligatione, vel voluntate defuncti alicui debita ſoluere, licet iudex poſſit eos cogere conſentire in vnum, ſeu vnum eligere, per quem alimenta præſtentur, cui pro rata cæteri contribuant, vt conſtat *ex l.3. ff. de alim. & cib. leg.* ſed conſiderando naturã alimentorum dici poteſt partim indiuidua; partim diuidua, vt notat Pontanus *de alim. c.18. n.1.* Indiuidua reſpectu vnius perſonæ, cui relinquuntur; diuidua ratione hæredum, qui ad ea præſtanda non tenentur in ſolidum, ſed pro rata cuiuſque *dict. l. 3.* vt præter Pontanum, Cordubam, & Vincentium de Franchis, Paulus de Caſtro *conſ.322. lib.1.* vt nec altero effecto non ſoluendo, eius onus cæteris hæredibus accreſcat, vt expreſsè dicitur *in d. l.3. in fine,* & etiam Surdus *d. qu.14.* (vbi latè tractat an obligatio alendi ſit diuidua, vel indiuidua) licet teneat eſſe indiuiduam, cum oritur ex contractu inter viuos, tamen dicit eſſe diuiduam, quando ex legato alicui facto plures hæredes teſtatoris, illa tenentur ſoluere. Quia vbi alimenta relinquuntur præſtanda à pluribus hæredibus; quilibet eorum cenſetur pro rata portione tantum, & non vltra grauatus; ſecus inquit, quando alimenta debentur à pluribus hæredibus, vnius promiſſoris; eo quod tunc qualitas obligationis non oritur ex perſona hæredum *d. l. 2. citato §. ex his, ff. de verb. oblig.* & ſic vnus hæredum in ſolidum poteſt conueniri, vt præſtet alimenta, tanquam fuerit promiſſum, quid indiuiduum; ita Surd. *d. q.14. n. 15.* apud quem plura de hac re.

Cæterum quamuis nemo hæredum teneatur in ſolidum præſtare alimenta, attamen vbi inter eoſdem hæredes ſint diſſenſiones, ac vanæ voluntates circa modum, & præſtationem alimentorum ad euitandas particulares ſolutiones, quæ non modica alimentario incommoda afferunt, iudex poterit (ſi ita expedire iudicauerit) vnum de hæredibus eligere, & cogere ad præſtationem alimentorum, & cæteros hæredes compellere conferre ſuas partes pro rata hæreditaria *dict. leg.3 ff. de aliment. & cib. leg.* & ibi Scribentes, & ita aliis relatis tradunt Mynſingerius *ſingul. obſeru. cent.1. obſeruat. 63.* Surdus *de aliment. titul.3. quæſtione 6. numero 24.* & Vincentius de Franchis *dict. deciſ. 203. numero 3.* vbi etiam addit cum Cyno *in dict. leg. pro hæreditariis*, & Saliceto *ibidem in 7. oppoſit.* Quod ſi iudici non placuerit præfatus modus præſtandi alimenta per vnum ex hæredibus, poterit propoſita actione hypothecaria immittere alimentarium legatarium in poſſeſſionem vnius ex corporibus hæreditatis; vt ex fructibus ipſius percipiat alimenta cogendo (vt dictum eſt) omnes hæredes contribuere pro rata hæreditaria. Qui modus etiam eſſet iuxta *dict. leg. 3.* etſi ergo iudicem poſſe prouidere per tempora, ſcilicet, quod vnus ex hæredibus præſtet alimenta certo tempore, puta per menſem, vel menſes, alter vero alio tempore, tradunt Bartholus *in dict. leg. 3. per textum ibi in 2. reſponſio*; Surdus *d. q. quæſtione 9. numero 23.* & Molfeſius *dict. quæſtione 6. numero 25.* Nihilominus, quia hæ etiam ſolutiones per menſem, vel menſes diuiſæ alimentario non parum incommodi afferunt, conſultius faciet iudex cogendo vnum ad præſtanda continuè omnia alimenta cæteris contribuentibus ſuas partes eidem, qui ab illis poterit melius repetere. 1175

Vbi etiam è contra alimenta deberentur pluribus alimentariis diſcordibus in modo illa percipiendi, Speculator *in titulo, qui filij ſint legitimi in fine, verbo qui diſcordant*, & poſt eum, & alios Surdus *dicta quæſtione 9. numero 26.* & Molfeſius *dicta quæſtione 6. numero 26.* aduertunt iudicem ſuo officio debere eos componere, quod faciet aſſignando vnicuique alimentorum portionem pro eius rata conſideratis ſingulorum qualitate, & alimentorum quantitate omnibus debita: & addit Molfeſius de hoc non poſſe dubitari, quia alioqui alimentorũ præſtatio eſſet ſpecies ſeruitutis, ſi omnes 1176

coge

cogerentur ſimul habitare continuo litigantes; & Iudex debet eligere medium, ne partes deueniant ad arma *l.æquiſſimum ff.de vſufruct.*

1177 Ruſum in priori caſu, quo vni à pluribus hæredibus debentur alimenta, aduertendum, quod ſi ex dictis hæredibus alij ſint laici, alij clerici, contra omnes, ſeu ad illos omnes cogendos ad alimentorum pro rata hæreditaria præſtationem, eſt competens Iudex Eccleſiaſticus, ne cauſa diuidatur, vel debitor clericus trahatur ad forum ciuile. Ita Bartholus *in d.l.3. num.14.ff. de alim. & liber.leg.* Felin. *in cap.1. numer.10. de præſcript.* Rebuffus *de priuileg. ſchol.* 103 *num.* 11. Paulus de Caſtro *conſ.* 322. *fine lib.*1. Pontanus *d.cap.*18. *num.*1.& aliis relatis Marta *de iuriſdict.part.4.caſu* 118.*num.*7. vbi etiam *num.*1. *& ſeqq.* in vniuerſum tradit, quod quotieſcunque laicus, & clericus rei ſunt debendi in ſolidum, vterque eſt conueniendus coram iudice Eccleſiaſtico; quia ad magis dignum conueniens eſt minus dignum accedere; quod etiam tradunt alij ab eodem Marta *ibidem*, & à Surdo *d.q.*14. *n.*3. *tit.*9. relati: & hac quoque ratione præſtatio alimentorum poteſt dici indiuidua, vt notat *ibidem* Pontanus; Cuius rei occaſione placet hic in vniuerſum declarare, quis ſit Iudex competens in cauſa alimentorum.

§. II.

Vtrum Iudex Eccleſiaſticus poſſit de cauſa alimentorum cognoſcere contra perſonam laicam illa ſoluere obligatam.

1178 ET difficultas eſt, quando alimenta debentur, ſeu præſtari debent à perſona laica, an tunc Iudex Eccleſiaſticus poſſit adiri, ſitque iudex competens ad compellendum debitorem, non obſtante regula; quòd Iudex Eccleſiaſticus non poteſt cauſam cognoſcere contra laicum conuentum, etiamſi clericus ſit, qui conuenit, *cap. cum ſit generale de foro comp. & l.2. Cod.de iuriſdict.omn.iud.* Poſſunt igitur alimenta peti vel à paupere, cui debeantur, aliunde non habente, vnde poſſit ſibi vitæ ſubſidia miniſtrare, cuiuſmodi ſunt, quæ ratione ſanguinis ab aſcendentibus debentur deſcendentibus, & è contra; & etiam collaterali ab alio collaterali; quæ alimenta debentur tantùm in ſubſidium ſcilicet, quando filius, vel alius deſcendens; vel pater, aut mater, vel alius aſcendens, vel collateralis aliunde non habet, vnde viuat; vt late *in præcedentibus* explicatum eſt; talia etiam ſunt alimenta ex teſtamento, vel ex contractu relicta, vel promiſſa pauperi, qui aliunde non habet, ex quo viuere poſſit: vel peti poſſunt à diuite; vt quando legatarius, cui alimenta ſunt relicta, vel is, cui promiſſa ſunt, habet aliunde; vnde omnia vitæ neceſſaria ſibi poteſt prouidere. Poſſunt etiam peti alimenta à filiis legitimis, & naturalibus, & etiam ab illegitimis non ſolum naturalibus, ſed etiam ſpuriis, vt *ſupra ſuo loco* probatum eſt.

1179 Itaque Ludouicus Molina *de primog. lib.2.cap.*15. *num.76.ibidem* Additionator *Cod.num.*76. alios allegans, Alter Molina *de iuſt. & iure tom.*3. *diſp.*616. *num.*11. & Sanchez *de matr.lib.*10.*diſp.*8. *n.*15. *fine* loquentes de alimentis, quæ filiis, & aliis deſcendentibus, aut parentibus, & aliis iure ſanguinis debentur, contra communem infra adductam aſſerunt iudicem Eccleſiaſticum, ſi principaliter agatur de alimentis præſtandis; nunquam eſſe competentem in cauſa alimentorum, neque de ea poſſe cognoſcere principaliter, ſed ſolum incidenter, ſcilicet, quando cognoſceret principaliter de cauſa ſpirituali, & Eccleſiaſtica, ad quam cauſa alimentorum incidens ſit; iuxta *cap. de prudentia de donat. inter vir. & vxor.* Non afferunt rationem; ſed ea eſſe poteſt num. præcedenti allegata; nempe quod Iudex Eccleſiaſticus non poſſit cognoſcere principaliter de re temporali contra laicum. Addit Molina *d.num.* 76. quòd contraria opinio apud ſuprema tribunalia non admittetur.

At alij Doctores vniuerſaliter affirmant, quando 1180
alimenta à paupere, cui debentur, petuntur, iudicem Eccleſiaſticum eſſe competentem, & poſſe principaliter de caſa alimentorum cognoſcere contra laicũ. Ita Bartholus *in l.3.numer.*13.*ff.de alim.& cibar. leg.* Ioannes Lupus *in cap.per veſtras 2. notab. num.*15.*de donat.inter vir.& vxorem*, Couarruuias *de ſponſ. p.*2. *cap.*8.§.6.*num.*6. Pontanus *de alimentis cap.* 2. *numero* 23. Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis, in princ. numer.*39.*ff.de liberis agnoſcendis*, Surdus *de alimentis tit.*8.*priuil.num.*2.& 3. Stephanus Gratianus *tom.* 1. *cap.*60.*num* 31.& *cap.*124.*num.*11.& alij à Surdo, & Gratiano relati. Probat Bartholus *ex cap.ſignificantibus de officio Iud.deleg.* vbi Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit principaliter de cauſa pauperum laicorum contra laicos. Couarruuias verò, & Surdus probant; quia cauſa alimentorum, cum debentur pauperi, cenſetur pia, ſeu pietatem concernere; quæ proinde diebus feriatis tractari poteſt, vt *ſupra* probatum eſt; pro cauſis autem piis, etſi de re temporali Iudex Eccleſiaſticus habet iuriſdictionem contra laicos, vt aliis allegatis Surdus *d.priuil.*9.& ego latè *tom.2.mor.var. tit.*12.*num.*338.

Certum eſt, quando pauperi alimenta ex legato 1181
illi relicto debentur, iudicem Eccleſiaſticum etiam in caſu non negligentiæ iudicis laici poſſe adiri, illumque compellere poſſe hæredem grauatum ad illa præſtanda: Nam huiuſmodi legatum alimentorum pauperi factum dicitur propriè pium; & priuilegiis cauſæ piæ gaudet iuxta Doctores communiter, quos allegaui *d tit.*12.*num.*252.& ad exequutionem legatorum piorum non ſolum Iudex laicus, ſed etiam Eccleſiaſticus poteſt compellere grauatum, vt etiam latè tradidi *d. titul.* 12. *numer.* 338. *& ſequentibus.*

Certum quoque eſt, quoties alimenta pauperi de- 1182
bentur ex quocumque alio titulo, quod iudex Eccleſiaſticus de illis cognoſcere poteſt in caſu negligentiæ iudicis laici, ſeu quando pauper creditor alimentorum iuſtitiam coram iudice laico conſequi non valet. Generale enim eſt, quòd de cauſis miſerabilium perſonarum (inter quas commerantur pauperes) Eccleſiaſticus Iudex poteſt principaliter cognoſcere data negligentia iudicis laici, quotieſcumque coram iudice laico iuſtitia obtineri nequeat, vt Scribentes *in d.cap.ſignificantibus, & in cap. ex tenore de foro comp.* Couarruuias *practic.cap.6.num.*1. Marta *de iuriſdict.part.2.caſu* 21.*num.*12.& alij, quos latè referunt Auguſtinus Barboſa *collectaneo ad d.cap.ex tenore, numer.*3.& Belletus *diſquiſ.cler.part.1.tit.de fauore cleric.reali, n.*37.& 39. Quin imò cauſas miſerabilium perſonarum, putà, viduarum, orphanorum, pupillorum, & infirmorum, ſaltem quando ſunt pauperes, eſſe mixti fori, & etiam non data negligentia iudicis laici de illis, & de re temporali poſſe cognoſcere iudicem Eccleſiaſticum contra laicum eſt communis opinio Canoniſtarum *in cap.ex parte de foro comp.* ita etiam Panormitanus *in d.cap.ſignificantibus, num.6.de officio delegati*, Menochius *remed.3.retin.num.*411. Conſtantinus Roger *in tractat.de dote quæſt.*17. *numero* 8. Bellettus *d.§.5.num.* 37. Auguſtinus Barboſa *ad d.cap.ex parte, num.* 7. & alij, quos latè referunt *locis citatis*, Bellettus, Marta *d.caſu* 21.*num.*1. & Couarruuias, *d.cap. 6.allegato, num.* 1. Quamuis iidem Couarruuias *ibid.*& Marta *d.caſu* 21.*num.*12.à præfata communi opinione recedentes dicant ſolum in caſu negligentiæ iudicis ſæcularis iudicem Eccle-

Digitized by Google

ſiaſticum poſſe adiri à præfatis perſonis miſerabilibus paupetibus contra laicum,& ita ſeruari in Regnis Hiſpaniæ,& Galliæ,& ſtrictiùs in Italia teſtatur *loco citato* Couarruuias, & quando eædem perſonæ miſerabiles,putà,viduæ,pupilli,orphani,infirmi ſunt diuites non poſſe trahere laicos ad iudicem Eccleſiaſticum, niſi quando non poſſunt habere iuſtitiam à iudice laico, tradunt Gloſſa *in d.cap.ſignificantibus*, verbo,*pauperem*,& verbo,*procedere*,*ibid.* Panormitanus,Felinus,Hoſtienſis,Bellettus *d.§.5.num.39.& 40.* & alij relati ab Auguſtinos Barboſa *ad d. cap. ſignificantibus,num.3.& collectaneo ad d.cap.ex tenore,numero 3.de foro comp.* & quod hic dicitur in caſu negligentiæ tenent etiam Couarruuias, & Marta *locis citatis.* Confirmat Gloſſa *verbo pauperem* cauſas viduarum,orphanorum,& pupillorum diuitum ſpectare ad iudicium ſæculare *per textum in can. ab Imperatoribus 23.quæſt.3.& ex can.Regum ead.23.quæſt.5.* Quare hic aduertendum viduas, & pupillos etiam diuites inter miſerabiles perſonas connumerari ex ſententia multorum legiſtarum, & Canoniſtarum, quos referunt, & ſequuntur Couarruuias *d. cap.6. pract. num. 2.* Menochius *de arbitr. caſu 66. num.3. poſt medium,& num.ſeqq.* Marta *d.caſu 21.num.6.* & Auguſtinus Barboſa *collectaneo ad dictum cap. ſignificantibus*;licet contrarium,& non connumerari ſentiant plures alij, quos iidem Couarruuias, Menochius,& Barboſa allegant.

1183 Certum etiam videtur alimenta filiis ſputiis pauperibus à parentibus, vel eorum hæredibus debita peti poſſe coram iudice Eccleſiaſtico: cum quod parentes cogi poſſint in foro externo ad præſtanda filiis ſpuriis alimenta,ſit introductum iure Canonico propter vitandum peccatum contra ius naturæ,quod committitur à parentibus,qui iiſdem filiis ſpuriis alimenta denegant,vt habetur *cap.cum haberet*, de eo, qui duxit in matrimonio, & tradunt communiter Doctores *ſupra num 186.*relati,& latè probatum eſt *ad num.186.ad 194.*& ita quod alimenta ſpurio debita peti poſſint apud iudicem Eccleſiaſticum aſſerũt Doctores communiter,Bartholus *in d.l.3.ff.de alim. & cibar.leg.*Couarruuias *de ſponſ. p. 2.cap.8.§ 6.numero 6.*Spino *in ſpeculo teſtam. gloſſa 16. num. 109.* Corduba à Lara *in l.ſi quis à liberis,§.idem reſcripſit num. 78.ff.de liberis agnoſcendis.* Surdus *de alimentis tit.8.d.priuil.9.num.6.*Petrus Barboſa *ad l. 1. p.4.numero 82.ff.ſoluto matrimonio*,Stephanus Gratianus *d. cap.60.num.31.& d.cap.154.num.11. & quatuor ſequentibus* alij Iuriſperiti, qui *duobus numeris ſequentibus* allegantur;& Rebellus *de obligat. iuſtitia p.2. lib.5.quæſt.2.num.14.*

1184 Imò non defuerunt plures Iuriſperiti,qui dixerunt alimenta præfata ſpurio debita peti poſſe ſolum coram iudice Eccleſiaſtico. Ita Aretinus *conſ.48.numero 9.*Burſatus *conſ.62. num. 11.* Geminianus *conſ. ciuili 35.in fine*,Cephalus *conſ.48.num. 9.* Decius *in cap.ſancta Maria,num.30.de conſtitut.*Io. Bapt. Scaccialupus *in l.frater à fratre,§.quæſitum, num.87.ff.de condit. indebiti*; & Bonacoſa *de æquitate canonica in 2.concluſione* moti ex eo, quod quando lex Eccleſiaſtica propter peccatum inducit nouum remedium excitando ad illud iudicem Eccleſiaſticum, nullum competit remedium in foro ſeculari.

1185 At cum dicta deciſio iuris Canonici ſit ſeruanda etiam in terris Imperij,& in foro ciuili, & ſæculari etiam in locis Eccleſiæ quoad iuriſdictionem temporalem non ſubiectis, vt probatum eſt *ſupra numero 195.*& tradunt communiter Doctores *ibid.* relati; in optione, ſeu electione ſpurij poſitum eſſe recurrere ad Eccleſiaſticum iudicem, vel ad ſæcularem,& vtrumque eſſe iudicem competentem affirmant communiter Doctores: ita in terminis præter Cordubam,Spinum,P.Barboſam,Surdum, Gratianum,Rebellum *locis citatis*,Lancellotus Galliaula *in rub.ff.ſoluto matrim.* Ripa *in rub. ff. de verb. oblig. num.28.*Menochius *conſ.461. num. 12.* & plures alij relati à Surdo *d.priuil.9.n.6.*

Denique quoties alimenta in futurum debentur pauperi aliunde non habenti, vnde viuere poſſit; 1186
quocumque titulo, ſiue ratione coniunctionis ſanguinis,ſiue alia ex cauſa, longè probabilius exiſtimo alimenta vitæ ſuſtentandæ ſimpliciter neceſſaria poſſe peti coram iudice Eccleſiaſtico,etiam non data negligentia iudicis ſæcularis in adminiſtranda iuſtitia:tum quia ita ſentiunt Doctores communiter, vt conſtat ex relatis *num.* 1180. tum cum alimenta debentur pauperi,cenſentur cauſa pia, vt notatum eſt *ſupra num.1129.* & tradunt Doctores *ibid.* allegati præter relatos *d.num.* 1180. in cauſa autem pia iudex Eccleſiaſticus eſt competens etiam contra laicos,vt plenè probaui *tom.2.var.mor.tit.12.num.338. & ſeq.*& tradunt etiam Baldus *in l. 1. Cod. de Epiſcopali audientia* per textum *ibi*;Hoſtienſis, Panormitanus,& alij per textum ibi *in cap.1.de empt.& vendit.*Gloſſa,Panormitanus,Imola,Barbatia,& Couarruuias *in cap.relatum 1.de teſtam.*quos,& alios ad id refert Surdus *d.priuil.9.num 4.*præter alios relatos à Tiraquello *de priuil.cauſæ piæ priuileg.149.* Dixi,*alimenta vitæ ſuſtentandæ ſimpliciter neceſſaria*,nã quoad alimenta iuxta dignitatem perſonarum,& quantitatem patrimonij filiis,& parentibus, & aliis ſanguine coniunctis debita ex ſola diſpoſitione iuris ciuilis, poteſt rectè procedere ſententia vtriuſque Molinæ *num.1179.*relata, quod contra laicum peti debeant coram iudice laico.

SVMMARIVM Capitis XXII.

Pater non tenetur filio egenti alimenta præſtare, & è contra,quando alendo filium,non poteſt ſe ipſum cõmodè,& honeſtè alere;niſi filius eſſet in extrema neceſſitate.n.1187.

Pater cæteris paribus non tenetur vitam propriam corporalem poſtponere vitæ corporali filij, & è contra. num.1188.

In æquali neceſſitate corporali noſtra, & proximi priuati, ſeu cæteris paribus homo iuxta regulam charitatis poteſt ſibi potiùs ſubuenire, quàm alteri. ibid.

Charitas cæteris paribus magis inclinat ad ſui, quàm ad aliorum amorem.ibid.

Illud Matthæi Diliges proximum tuum ſicut te ipsũ, *quomodo intelligendum. ibid.*

Sententia aſſerens in extrema neceſſitate propria, & proximi, qui ſit perſona priuata, etiamſi agatur ſolùm de neceſſitate corporali, ſeu de conſeruanda ſola vita corporali proximi extremè egentis, licitum eſſe vitæ noſtræ corporali præferre vitã corporalẽ ex motiuo ſolius charitatis,vel fortitudinis,aut gratitudinis;vel ſaltem ex motiuo ſpecialis coniunctionis,nẽpè amicitiæ,aut conſanguinitatis,vel affinitatis.n.1189. 1190.& 1191.

Homo cùm non ſit Dominus vitæ ſuæ,non poteſt ſe directè occidere,& vitam prodigere.n. 1190.

Non tamen ſemper,& vbique tenetur vitam corporalem conſeruare,ſed ob finem honeſtum,ſeu bonum veritatis poteſt licitè eam amittere, & mortem ſibi permittere,licèt poſſet eandem conſeruare. ibid. & n.1191.

Ordo charitatis ſecundum aliquos non exigit, vt præter bona ſpiritualia etiam alia bona temporalia vitæ corporalis, honoris,vel facultatum noſtrarum priùs nobis velimus,quàm proximo. ibid. contrarium. numero 1201.

Facul

Digitized by Google

Facultates, famam & honorem non tenemur conſeruare in concurrentia ſimilium bonorum proximi, ſed negligere licitè poſſumus pro fama, vel honore eiuſdem proximi.n.1191.

Iniuſtè inuaſus ab aliquo, quem niſi occidat, certò ab illo occidetur, poteſt licitè permittere ſe occidi; vt inuaſorem non occidat.ibid.

Chriſtus Dominus poſuit vitam ſuam corporalem, vt obtineret nobis reſurrectionem & immortalitatem corporis, & vitam ſpiritualem animæ, ſed ob ſpiritualem vitam principaliter mortuus eſt. n.1190.

Chriſtus erat Dominus ſuæ vitæ corporalis, & potuit de ea facere quidquid voluit.ibid.

Idem paſſus eſt ex præcepto, & obedientia patris. ibid.

Mori pro amico eſt laudabile.n.1191.

Nemo vnquam ſe poteſt morti offerre faciendo aliquam actionem poſitiuam, quæ operetur directè ſuæ morti. n.1193.

Duobus extremè egentibus in naufragio, & exiſtente vna tantùm tabula, qua alter tantùm naufragantium poteſt ſaluari, neutro poſſidente tabulam; vnus, etſi poſſit præoccupare tabulam, poteſt licitè illam relinquere alteri, vt ſaluetur; hocque pacto negligere propriam vitam corporalem, pro vita corporali proximi, præſertim ſi ſit pater, vel amicus. n.1194.

Quod ſi vnus iam arripuit, & poſſidet tabulam, ſiue ei iam inſidens, ſiue nondum inſidens, an licitè poſſit alteri tradere, ſi careat omni ſpe euadendi naufragium? Negatiua, niſi ex alterius vita penderet ſalus Reipublicæ, vel Principis. Affirmatiua. numer. 1195.

Duobus extremè egentibus cibo, ſi vnus tantùm adſit panis ſufficiens ad conſeruandam vitam vnius ſolius an ſi vnus eorum iam arripuit panem, & illum poſſidet, licitè tradere poſſit alteri, ad illius vitam conſeruandam cum certo periculo ſuæ. Affirmatiua. n.1196. Negatiua ibid.

Diſcrimen, ob quod alter naufragantium non poteſt licitè tabulam iam arreptam alteri tradere; & alter extremè egens cibo poſſit licitè panem, quem iam poſſidet, alteri dare.ibid.

Extremè egentem cibo, non ſumere panem ſibi oblatum, vel quem habet, an ſit ſe occidere.ibid.

Duobus modis poteſt quis ſuæ neci cooperari, negatiuè & indirectè, vel directè, & explicatur.ibid.

Damnatus ad mortem etſi licitè poteſt fugere è carcere, non tamen tenetur.ibid.

Martyres non fugiendo è carceribus, & offerendo ſeſe Tyranno, non peccabant.ibid.

Ob maius bonum, ſcilicet publicum temporale, vel ſpirituale alterius, extremè egens cibo, poteſt licitè panem vnicum, quem habet, tradere alteri pariter extremè egenti; & cur id liceat, nec ſit ſe interimere. n.1197.

Offerre ſe morti negatiuè, ſeu in extrema neceſſitate nolle conſeruare propriam vitam, quæ conſeruari poſſit, an & quando ſit peccatum, vel actus virtutis.ibid.

In extrema neceſſitate quis non poteſt negligere propriam vitam pro conſeruanda vita alterius, quando tenetur ſe conſeruare ex obligatione iuſtitiæ, vel pietatis.num.1198.

Non conſeruare vitam corporalem propriam in extrema neceſſitate, ad conſeruandam vitam corporalem alterius ex ſola ratione generali quia proximus eſt, eſſe peccatum contra ordinem charitatis, aſſerunt nonnulli.n.1199.

At tale eſſe veniale, non mortale, aſſerunt iidem.ibid.

Eſſe mortale probatur. ibid.

Sententia abſolutè, & vniuerſaliter aſſerens eſſe graue peccatum contra ordinem charitatis in æquali extrema neceſſitate & cæteris paribus vitã propr[iam] corporalem exponere certa morti, & poſtponere vitæ corporali alterius priuati etiam amici, & coniunctiſſimi.n.1200.& ſeqq.

Ordo charitatis diligendi magis ſe ipſum, quàm proximum, etiam quoad vitam corporalem, non eſt de conſilio, ſed de præcepto.n.1201.

Diſcrimen inter vitam corporalem, & alia bona temporalia quoad facultatem de illis diſponendi. ibid.

Negligere, ſeu nolle conſeruare vitam propriam corporalem pro ſalute temporali Reipublicæ, vel ſpirituali proximi eſt licitum, & actus virtutis.ibid. & num. 1202.

Laudabile, & actus virtutis eſt pro quolibet proximo ſaluando exponere ſeſe periculo mortis non certo, ſed probabili cum ſpe tamen euadendi.n.1203. explicatur exemplis.ibid.& multo magis pro amico. n.1210.

Reſponſio ad argumenta ſententiæ aſſerentis in extrema noſtra, & proximi neceſſitate, licitam eſſe poſtponere vitam propriam conſeruationi vitæ cuiuslibet perſonæ priuatæ, & præſertim amicitiæ, aut alio vinculo ſpeciali coniunctæ.n.1204.ad 1213.

Homo poteſt exponere periculo vnum membrum ſui corporis pro ſalute totius, & etiam pro ſalute alterius membri excellentioris, non verò pro conſeruando æquali membro.n.1204.

Ad tuendum honorem, famam, & facultates non ſimpliciter vitæ ſuſtentandæ neceſſarias, non licet ſe exponere certæ morti, ſed bene periculo mortis cum ſpe euadendi.n.1205.

Pro conſeruanda vita propria corporali, & etiam proximi priuati tenemur neceſſaria ſtatui, & ſuperflua naturæ dare.ibid.

Poſſumus licitè exponere membrum pro conſeruanda vita temporali proximi, ſi ex læſione membri non prævidetur ſecutura certa mors, ſecus ſi præuideretur certa mors.n.1206.

Iniuſtè inuaſus poteſt ad charitatis exercitium permittere ſe occidi, ne occidat eundem inuaſorem in æternum damnandum.n.1207.

Poteſt etiam licitè permittere ſe occidi præciſè pro non auferenda vita corporali inuaſoris.ibid.

Famulus pro ſeruanda vita, & bonis temporalibus Domini poteſt ſe exponere periculo probabili mortis, non autem certæ morti, niſi ex vita Domini penderet propria vita, vel conſeruatio boni publici, & totius Reipublicæ.n.1208.

Vaſſallus, qui à Domino accepit feudum cum promiſſione defendendi Dominum, & eius bona, non tenetur, nec licitè poteſt pro vita Domini exponere ſe certo, & indubitato mortis periculo, niſi ex vita Domini penderet bonum publicum.ibid.

Iuxta iuris ciuilis diſpoſitionem in extrema neceſſitate ſeruus debet vitam propriam corporalem exponere certæ morti pro ſalute Domini, & cur lex ciuilis ita iuſſerit.n.1209.

Talis lex non obligat in conſcientia, imò valde probabile eſt ſeruum non poſſe licitè ſe exponere certæ morti pro vita Domini conſeruanda, ſi ex Domini vita non pendeat bonum publicum.ibid.

Debet ſeruus ſe exponere probabili periculo mortis pro conſeruanda vita Domini.ibid.

Pro amico qua ratione liceret vitam exponere, & quando, necne ſit actus virtutis. num. 1209.1210. 1211.

Qua ratione amicitia ſit pars fœlicitatis. numer. 1200. & 1211.

Patre, vel matre, & filio exiſtentibus in extrema neceſſitate corporali, ſi vtrique ſuccurri non poſſit, filio potiùs ſubueniendum eſſe, eſt aliquorum ſententia.n.1213.& 1214.

Contrarium, & eſſe obligationem ſubueniendi parentibus, eſt communis ſententia n.1215.ad 1219.

Amor ad patrem eſt ſimilis amori Dei, amor verò ad filium

Digitized by Google

*filium eſt ſimilis amori ſui ipſius.n.*1215.

Maior eſt obligatio filij exhibendi alimenta patri, quàm è contra ibid.

Beneficium à patre acceptum eſt omnium temporalium maximum.ibid.

Maioris impietatis peccatum eſt occiſio, & maledictio patris, quàm occiſio, & maledictio filij.ibid.

*In homine in ordine ad filium duplex eſt inclinatio & dilectio, vna natura ſeu appetitus ſenſitiui communis omnibus animantibus, altera natura rationalis & voluntatis; prior eſt maior erga filios, altera eſt maior erga parentes.n.*1216.*& n.*1217.

*Cùm pater, & filius concurrunt in eadem extrema neceſſitate, obligatio erga patrem impedit obligationem erga filium.n.*1217.

Quando dicitur patrem teneri iure natura alere filium, filium verò teneri patrem alere de iure gentium; quid nomine iuris natura, & iuris gentium intelligatur.ibid.

Catera animantia prater hominem non curant parentes, neque illis prouident.ibid.

*Obligatio alimentandi non regulatur à ratione ſuccedendi.n.*1218.

*Homo faciliùs amat filium, quàm patrem. n.*1219.

Intellectus ad tradita à D.Thoma 2.2. q.26.art.9. in corpore, *qua videntur probare filium in extrema neceſſitate magis diligendum, quàm patrem, patrique praferendum.ibid.*

*Extra extremam neceſſitatem paternam ſi pater & filius non reperiantur in aquali neceſſitate graui, certum eſt potiùs eſſe prouidendum filio, quàm patri. n.*1220.

*In aquali neceſſitate graui patris, & filij, ſi filius ſit emancipatus, ſeu extra patris poteſtatem, pater eſt praferendus filio; ſi filius ſit ſub poteſtate ſeu cura patris, filio potius quàm patri eſt prouidendum; ſi catera ſint paria n.*1221.*& ſi filius etiam extra extremam neceſſitatem in temporalibus non teneatur, etſi poſſit, priùs prouidere filiis.ibid.*

*Pro defenſione filij mei, quem pater meus velit occidere iniuſtè, ſi aliter defendi non poteſt, poſſum occidere patrem, licèt non tenear.n.*1222.

Et multò minus teneor occidere patrem volentem occidere alterum innocentem extraneum; imò nec teneor occidere fratrem, vel amicum pariter volentem occidere extraneum innocentem, licèt is aliter ſaluari non poſſit.ibid.

*In extrema neceſſitate parentis, & amici, aut inſignis benefactoris cateris paribus an quis teneatur potiùs ſubuenire parenti ſi non poteſt vtrique: an verò poſſit licitè parenti praferre amicum inſignem benefactorem. Sententia affirmans poſſe praferre amicum inſignem benefactorem n.*1223.

*Contraria ſententia aſſerens per ſe loquendo patrem & matrem debere praferri cuicunque priuato, etſi amico & inſigni benefactori.n.*1224.

*Etiam filius, & vxor in extrema neceſſitate per ſe loquendo debent praferri amico & benefactori priuato.n.*1225.

*In nonnullis caſibus, puta quando pater fuit erga filium valde crudelis, & neglexit illius curam, an illi poſſit praferri inſignis benefactor. Negatiua num.*1226. *Affirmatiua communis & vera, etſi non tenetur praferre.ibid.*

Sic etiam pater filio ſibi ingrato, & vir vxori, qua neglexit ſatiſfacere debita obligationi erga ipſum, poteſt honeſtè praferre benefactorem, licèt non teneatur.ibid.

*Exiſtentibus patre, & matre in aquali neceſſitate patri per ſe loquendo potiùs debet prouideri, quàm matri.n.*1227.

*Si pater fuit vitioſus crudelis, negligens circa curam filij, & mater beneuola ac benefica, poteſt filius licitè matrem praferre patri, etſi non tenetur.n.*1228.

*In aquali neceſſitate corporali & ſpirituali aui paterni, & matris potiùs ſubueniendum auo ſenſerunt aliqui. n.*1229.

*Contrarium, & eſſe obligationem ſubueniendi potiùs matri eſt communis & vera ſententia.n.*1230.

Coniuncti coniunctione naturali cateris paribus ſunt magis diligendi, quàm coniuncti affinitate vel humana coniunctione; & inter coniunctos eadem coniunctione illi ſunt magis diligendi, qui ſunt coniunctiores.ibid.

Nullus vnquam cateris paribus eſt magis diligendus, quàm pater, & mater.ibid.

*Filius infans parentum Iudaorum mortuo patre, & viuis matre Iudaa, & auo paterno fideli & iam ad fidem conuerſo, an volente auo poſſit inuita matre baptizari, & an etiam debeat educari apud auum ipſo volente.n.*1229.*&* 1231.

*Parentibus, & vxore extremè egentibus alimentis filium teneri ſubuenire potiùs vxori dixerunt nonnulli, n.*1232. *Communis ſententia ait patrem & matrem vxori eſſe praferendos.n.*1233.

Intelligitur communis ſententia, quando maritus ex propriis bonis tantùm poſſet & deberet ſubuenire; ex bonis verò dotalibus potiùs debet vxori ſubuenire. ibid. fine.

*Extra extremam neceſſitatem parentum eſt praferenda parentibus.n.*1234.

*Si filius, & vxor exiſtant in extrema neceſſitate alimentorum, & vtrique pater non poſſit ſuccurrere, eſſe ſuccurrendum potius vxori, aſſerit vna ſententia; & ſic etiam in extrema neceſſitate ab vxore virum eſſe praferendum filio.n.*1235.

*Oppoſita tamen ſententia & verior tenet filium eſſe praferendum vxori, & viro.n.*1236.

*Intelligitur quando maritus ex propriis bonis debet prouidere, ſecus ſi de bonis dotalibus.n.*123.*initio.*

In extrema eorum neceſſitate praferre matrem patri, parentibus filium, vel parentibus, & filio vxorem eſſe tantùm peccatum veniale plures aſſerunt. num. 1237.

*Sed vel nullum eſſe peccatum, vel mortale declaratur, & probatur.n.*1238.

*Concurrentibus in extrema neceſſitate filiis legitimis & naturalibus cum filiis illegitimis; vel naturalibus cum ſpuriis; vel legitimo, & naturali, aut illegitimo cum adoptiuo, quis debeat praferri. n.*1239.

*Concurrentibus in extrema neceſſitate alimentorum auo paterno, aut materno; vel auia paterna aut materna cum fratre, cui potiùs ſubueniendum. num.*1240. *& duobus ſeqq.*

*Extra extremam neceſſitatem ſi frater, & ſoror concurrant, vel ſobrinus cum ſobrina, ſoror, & ſobrina debent praferri.n.*1244.

*In extrema neceſſitate alimentorum fratris, & ſororis vtrinque coniunctorum, aut ex vna parte tantùm, vel fratris, & patrui, cui debeamus potiùs ſuccurrere. n.*1245.

*Concurrentibus in eadem extrema neceſſitate duobus conſanguineis tranſuerſalibus vltra ſecundum gradum, cui potius ſuccurrendum.n.*1246.

*Concurrentibus in eadem extrema neceſſitate conſanguineis aſcendentibus, vel deſcendentibus vltra ſecundum gradum, vel tranſuerſalibus in primo, aut ſecundo gradu, vel vltra ſecundum gradum cum amico, aut benefactore praſertim inſigni, quis praferri debeat.n.*1247.*&* 1248.

*Concurrentibus in extrema neceſſitate extraneis noſtra cura commiſſis cum conſanguineis tranſuerſalibus qui debeant, aut poſſint praferri.n.*1249.

Concurrentibus ſanguine coniunctis cum extraneis melioribus, & ſanctioribus in eadem neceſſitate aquali temporali, vel ſpirituali cateris paribus praferendi ſunt

Digitized by Google

*ſunt ſanguine coniuncti.num.*1250.*limitatur ibidem. fine.*

*Concurrentibus in extrema neceſſitate patre heretico, vel infideli, & alio fideli vel ſancto, pater preferri debet.n.*1251.

Debitor in extrema vel graui neceſſitate propria, & ſuorum, ſi in tali neceſſitate non reperiatur creditor, poteſt & debet differre reſtitutionem impendendo rem alienam ad ſubueniendum ſibi, vel ſuis. numer. 1252.

*Creditori extremè egenti in tali neceſſitate conſtituto per ſubtractionem rei ſuæ, quam poſſidebat, ſubueniendum poſthabito patre, & quocunque alio coniuncto, in ſimili neceſſitate exiſtente.n.*1253.

Si eodem momento res ſit occupata in extrema neceſſitate à duobus, tunc diuidenda, ſi poteſt diuidi, vel ſorte tribuenda.ibid.fine.

*Exiſtentibus in extrema neceſſitate debitore, & creditore, qui à debitore non fuerit iniuſtè conſtitutus in illa neceſſitate, poteſt licitè debitor rem alienam ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè acquiſitam retinere vt ſibi ſubueniat, eſto etiam creditor priùs vel ſimul in eandem neceſſitatem inciderit.n.*1254.*&* 1255.

*In extrema neceſſitate omnia efficiuntur communia quoad vſum, & melior eſt conditio poſſidentis, ac ſi res nunquam fuiſſent diuiſa.n.*1254.

Reiicitur ſententia aſſerentium, ſi res aliena ex contractu accepta non ſit vſu conſumptibilis, vt equus commodato acceptus in extrema illius neceſſitate debitoris, & creditoris, rem eſſe dandam creditori. num. 1256.

Reiicitur ſententia aſſerentium, ſi debitor habeat rem alienam numero eandem cuius dominium nunquam acquiſiuit, quia per vſuram, vel furtum, eo & creditore exiſtentibus in extrema neceſſitate, in quam priùs vel ſimul inciderit idem creditor, teneri debitorem rem creditori reſtituere, eſto ipſe ſit periturus. num. 1257.

*Patre, aut matre, aut filio, aut vxore debitoris exiſtente in extrema neceſſitate, in qua etiam ſit conſtitutus creditor, poteſt licitè, & tenetur debitor potius ex re aliena ſubuenire patri, &c. quam creditori.n.*1259. *&* 1260.

*Fratribus, aut aliis conſanguineis debitoris concurrentibus in extrema neceſſitate cum creditore; creditori ne potiùs, an conſanguineo ſuccurrere debeat debitor. Referuntur diuerſæ ſententiæ, & deciditur quid tenendum.n.*1261.

Quid ſi amicus, vel benefactor debitoris concurrat in eadem neceſſitate cum creditore? ibidem.

Concurrente quouis proximo cum creditore in extrema neceſſitate, an debitor poſſit licitè alteri proximo ſubuenire neglecto creditore.ibid.

Cur in bonis temporalibus homo teneatur magis diligere communitatem, quàm ſe ipſum; in bonis verò ſpiritualibus, ad ſalutem animæ ſpectantibus, teneatur magis diligere ſe ipſum, quam communitatem.ibid. versùs finem.

Principe, & Patre extreme egentibus cui potius filius ſuccurrere teneatur, & quid ſi Princeps verſetur tantum in graui neceſſitate corporali, pater vero in extrema.ibid.verſiculo, Ex quibus.

CAPVT XXII.

Quando ſanguine coniunctus non poteſt ſimul alere ſe ipſum, & alterum egentem, vel concurrunt plures coniuncti extremè egente, & non poteſt omnibus ſubuenire, quis ordo ſeruandus ſit in præſtandis alimentis, ſeu cui potiùs danda ſint.

TItulus huius capitis continet plures difficultates; quæ claritatis gratia ſunt ſingillatim, & ſeorſim euodandæ. Sit ergo

§. *Primus.*

Quando pater non poteſt alere ſeipſum, & filium; & è contra; & frater fratrem: an teneatur potiùs alere ſeipſum, quàm alterum.

DIfficultas prima. Quando pater non poteſt ale- 1187
re ſeipſum, & filium; & è contra; vel frater fratrem: an quilibet horum teneatur alere ſeipſum potiùs, quàm alterum.

Supra num 643.*&* 644.Probatum eſt patrem non teneri filio alimenta præſtare; & è contra, quando alendo filium non poteſt ſeipſum commodè & honeſtè iuxta conditionem ſui ſtatus alere, niſi filius eſſet in extrema neceſſitate alioqui fame periturus, ſi pater ei alimenta vitæ neceſſaria non exhiberet; quo caſu dixi vitam filij eſſe præferendã exiſtimationi patris. Hîc ergo difficultas procedit in caſu, quo Pater, & filius extremè egerent, & vnus non poſſet alimenta alteri præſtare, niſi exponendo ſe certæ morti ex defectu neceſſarij alimenti ad vitam corporalem conſeruandam. An pater, vel filius teneatur, potiùs ſe ipſum alere, quàm filium, & è contra; an verò, ſi velit poſſit alimentum, ſine quo ipſe fame eſt moriturus, tradere filio, præferendo ſuæ vitam filij, & è contra. De qua re Theologi tractantes de charitate, dum agunt de ordine charitatis ſeruando inter nos, & proximum, & inter ipſoſmet proximos.

Certum eſt, conſiderando vitam propriam patris, 1188
& vitam propriam filij vt bonum priuatum, non teneri patrem priuare ſe alimento neceſſario ad ſuã vitam conſeruandam, & exhibere filio, vitamque filij præferre vitæ ſuæ; & è contra: cùm ſit certiſſima regula charitatis, quod in æquali neceſſitate corporali noſtra, & cuiuſlibet priuati, homo poteſt licitè ſibi potiùs ſubuenire, quàm alteri priuato; ſicque poteſt ſibi in extrema neceſſitate famis conſtituto miniſtrare potiùs quam alteri eadem neceſſitate laboranti cibum, qui vtriuſque ſuſtentationi non ſufficit: Ita S.Thom.2.2.*q.*26.*art.*4.& 5. Suarez, *de charitate diſp.*9.*ſect.*3.*numer.*2. Coninch.*de charitate diſp.*25.*dub.*6. Filliucius *tom.*2.*tract.*28.*cap.*2.*num.*31. Layman. *lib.*2.*tract.*3. *cap.*2.*n.*4. Azorius *p.*2. *lib.*12. *cap.*4.*q.*1. Gordonus *lib.*6.*quæſt.*15.*cap.*1. Caſtr.Palaus *Theolog.moral.tom.*1.*tract* 6.*diſp.*1.*p.*8.*num.*2. Ouied. *de charitate controu.*8.*puncto* 3.*num.*64. Trullench.*in precept.decalog.tom.*1.*cap.*5.*dub.*6.*n.*4. Reginald.*to.*2. *praxis.lib.*21.*n.*4. Marchinus *de bello diuino p.*1.*c.*10. *num.*1. & cæteri Theologi communiter, & ex Iuriſperitis Pontanus *de alimentis cap.*11.*n.*6. Surdus *de alim.tit.*1.*quæſt.*91.*& quæſt.*94.*n.*1. & reliqui Iuriſperiti relati *ſupra num.* 643. Ratio eſt, quia cæteris paribus charitas magis inclinat ad ſui, quàm aliorum amorem; vt tradit *locis citatis* S. Thomas, & poſt eum præallegati Theologi; & eſt vulgare, quòd prima charitas incipit à ſeipſo, & probat illud Matthæi, quod D.Thomas, & cæteri ad id adducunt. *Diliges proximum tuum, ſicut temetipſum.* Quod intelligendum eſt tam de bonis ſpiritualibus, quàm temporalibus, quæ vnuſquiſque in æquali neceſſitate ex charitatis inclinatione ſibi potiùs velle poteſt, quàm proximo, vt perſona priuata conſiderato.

Quod igitur valde controuerſum eſt inter Theologos, & ſummiſtas, & etiam iuriſperitos eſt, an in caſu

Digitized by Google

caſu extremæ neceſſitatis propriæ, & proximi, vbi non agitur, niſi de bono vel damno priuato vitæ propriæ vel proximi, ſi quis non poteſt ſuccurrere ſibi, & proximo, itavt neceſſe ſit alterum eorum perire vel fame vel naufragio, poſſit cedere propriæ conſeruationi, & vitam proximi priuati præferre vitæ propriæ, an verò ſecundùm ordinem & obligationem charitatis teneatur conſeruare vitam propriam, illamque præferre vitæ eiuſdem proximi extremè egentis, qui eſt perſona priuata, & de cuius vitæ tantùm damno agitur. Quam controuerſiam alij agitant ſub illis terminis, Vtrùm quis poſſit licitè ſe voluntariè offerre certæ morti, vt vitam alienæ perſonæ priuatæ extrema neceſſitate laborantis conſeruet.

1189 Et multorum ſententia, eſt licitum eſſe, & laudabile ob vitam proximi priuati, & cæteris paribus non ſe defendere, ſeu conſeruare, ſed mortem permittere, & ſuę certæ morti ſe voluntariè offerre. Ita Victoria *in relectione de homicidio n. 26 & ſeqq.* Durand. *in 3. d. 39. q 2. num. 20.* Sotus *lib. 5. de iuſt. & iure q. 1. art. 6.* Bannes 2. 2. *quæſt. 26. art. 4. dub. 2.* Aragon. *ibid.* Greg. Valen. *to. 3. diſp. 3 quæſt. 4 p. 3. aſſert. 3.* Cordub. *lib 6. quæſt. 38.* Molina *de iuſt. tom. 3. diſp. 14.* Saytus *lib. 7* Clauis *cap. 9. num. 13. 14. 20. & 21.* Azorius *p. 2. lib. 12. cap. 4. quæſt. 2.* Leſſius *de iuſt. lib. 2. cap. 9 n. 29.* Toletus *in ſumma lib. 5. cap. 6.* Coninch. *dicto dub. 6. num. 81.* Gordonus *lib. 6. quæſt. 15. cap. 1.* Beccanus 2. 2. *cap. 19. q. 1. n. 18. §. Tertiò.* Fagundez *in decalog. lib. 5. cap. 11. n. 9. & cap. 12. nu. 18.* Granadus *tract. 7. diſp. 2.* Villalobos *part. 2. tract. 3. diſt. 7. n. 9.* Filliucius *d. cap. 2. num. 32.* Trullench. *d. dub. 4. num. 5.* Bonacina *tom. 2. diſp. 3. de charitate quæſt. 4. p. 4. num. 6.* Ripalda *de charitate diſp. 37. ſect. 8. num. 79.* & nonnulli alij à Sayro & Suarez *vbi ſupra*, Ouiedo *d. punct. 3. n. 70.* & P. Nauarro *de reſtitut. lib. 2. cap. 3. n. 38.* relati. Et tanquam huius ſententiæ allegatur S. Thomas *in 3. d. 29 à 5. ad 3. lib. 1. de regimine Principum cap* 10. & 22. *d. quæſt. 26. art. 4. ad 2. & art 5. ad 3.* & eandem ſententiam amplexi ſunt Suarez *d. ſect. 3. n. 3. 4. & 7.* & Caſtrus Palaus *d. punct. 8. n. 5.* Non autem eodem modo præfati Doctores omnes conueniunt in hac ſententia; etenim non pauci aſſerunt abſolutè licere, nec eſſe contra ordinem ſeu obligationem charitatis erga ſe ipſum, ſe ſponte offerre certæ morti (non quidem poſitiuè ſe occidendo, ſeu faciendo actionem aliquam directè, & immediatè natura ſua tendentem in mortem; ſed negatiuè tantùm, ſcilicet vel abſtinendo ab aliquo opere, quo poſſet vitam propriam tueri; vel etiam faciendo aliquod opus, ad quod certò conſequenter mors propria, licèt non directè, nec ex natura & vi dicti operis, ſed aliunde, ſeu alia de cauſa) pro ſaluanda, ſeu tuenda vita cuiuſuis alius hominis non ſolùm coniuncti puta, amici, patris, vel alterius benefactoris, ſed etiam omninò extranei, & conſiderato ſolum bono vitæ propriæ, & bono vitæ proximi ſecluſa quacunque alia ratione; puta amicitiæ aut alterius coniunctionis, & meritorum ob accepta beneficia, quæ in eo conſiderari & amari poſſit, præter bonum ipſum naturale vitæ. Ita *Victoria, Corduba, Molina, Azorius, Leſſius, Fagundez, Coninch, Villalobos, Gordonus, & Granado*: & ita ſentire videtur etiam Sotus *d. art 6.* conſideratis omnibus rationibus, quæ ibidem adducuntur. Alij verò volunt eſſe quidem illicitum, & contra ordinem charitatis, obligationemque propriæ vitæ conſeruandæ quempiam offerre ſe certæ morti modis ſupradictis pro conſeruatione vitæ alterius, ſi nulla adſit alia ratio ſpecialis ad id mouens præter rationem generalem proximi, & conſeruationem vitæ illius corporalis: eſſe vero licitum, & laudabile, ſi præter bonum vitæ corporalis alienæ adſit alia ratio ſpecialis mouens, ſcilicet coniunctio amicitiæ, ſanguinis, matrimonialis, aut alia ſpecialis coniunctio; beneficia accepta ab eo cuius vitæ conſeruationem præfert quis conſeruationi propriæ vitæ. Ita Tolletus, Saytus, Beccanus, Suarez, Caſtrus Palaus *locis citatis*, Ouiedus *d. puncto 3. num. 78. & ſeqq.* (licet *n. 77.* teneat licitum eſſe negligere aliquid, quo quis in extrema neceſſitate conſtitutus poſſet propriam vitam contemnere, ne impediat conſeruationem vitæ proximi cuiuſcunque, vt ſi duo naufragentur, aut extremè indigeant, cibo, & occurrat tabula, vel panis, quibus vterque extremè eget, & nullus poſſideat, cuilibet eorum ait eſſe licitum, alteri permittere vt tabulam, vel panem ſibi arripiat, & ſic mortem euadat, etſi inde agnoſcit ſe naufragium paſſurum, vel fame moriturum) ita etiam Filliucius, & Trullench. *locis allegatis*, vbi aſſerunt ex charitate, qua quiſque magis amet vitam alterius, quam propriam, non eſſe licitum mori pro altero priuato (quia ſic non diligeret proximum ſicut ſe ipſum, ſed pluſquam ſeipſum, contra illud *ſupra* adductum, *diliges proximum, ſicut teipſum.*) Ex charitate verò, qua quis magis amet ſeipſum in bono aliquo ſpirituali, & dignitate virtutis amicitiæ, quàm amet corpus ſuum, & proximum, aiunt licitum eſſe amico pro altero mori. Ita etiam Valentia loco citato, vbi dicit non licere quidem ex charitate alicui in æquali extrema neceſſitate ſuæ vitæ præferre vitam alterius priuati, ſeu ſe ſponte morti certæ offerre per conſeruanda vita alterius priuati; licere autem ſi fiat non amore vitæ amici, ſed amore virtutis amicitiæ.

Hæc ſententia iuxta Doctores primæ claſſis ab- 1190
ſolutè ſentientes licitum eſſe ſponte ſe offerre, ſeu permittere mortem propriam pro conſeruanda vita proximi cuiuſcunque priuati, Probatur primò, quia, etſi homo non eſt Dominus propriæ vitæ, nec poteſt vnquam directè ſe occidere, & tenetur illam conſeruare nec temerè prodigere; tamen non ſemper & vbique tenetur illam conſeruare, ſed propter bonum virtutis, & honeſtum finem licitè poteſt eam amittere, & mortem pati, ſiue ſibi permittere; at ſeruare vitam proximi priuati & cuiuſcunque non ſolùm intuitu boni corporalis illius, ſed cauſa exercēdi opus charitatis, vel fortitudinis, vel patientiæ, eſt honeſtus finis, & actus virtutis, cedens in maius bonum, nempe ſpirituale, quàm cæteris paribus vitam propriam corporalem tueri, cùm ſit ſumma exhibitio charitatis, & inſigne opus fortitudinis, ergo non erit contra ordinem charitatis, vel obligationem, conſeruandæ vitæ propriæ. Secundò quia vel in conſeruatione vitæ attenditur bonum proprium; & tali bono, vt ſic poteſt vnuſquiſque cedere; vel bonum Reipublicæ, vel Dei cuius eſt vita; & in hoc etiam vita proximi priuati eſt æquale bonum, ergo in extrema neceſſitate vtriuſque præferendo noſtræ vitam proximi corporalem non peruertitur ordo charitatis. Tertiò ex Azorio, quia ordo charitatis requirit quidem, vt bona gratiæ, gloriæ, & virtutis priùs nobis velimus, quàm proximo, itavt vita, & ſalus animæ non ſit obiicienda periculo certo, ſiue morali pro vita ſpirituali proximi ſeruanda; at verò ordo charitatis non exigit, vt cætera bona vel vitæ corporalis, vel honoris, vel rerum noſtrarum priùs nobis velimus, quàm proximo; ita Azorius, & videntur approbare Filliucius, & Trullench. & abſolutè approbat Coninch. *d. diſp. 25. num. 83.* Quare quartò probatur eadem ſententia, quia etiam in aliis rebus propriis, & proximi eſt ordo, & nihilominus res noſtras, ſcilicet facultates, famam, honorem non tenemur conſeruare in concurrentia bonorum proximi, ſed periculo obiicere, ſeu negligere licitè poſſumus pro fama, vel honore eiuſdem proximi, ego etiam vitam noſtram corporalem exponere licitè poſſumus

pro

Digitized by Google

pro proximi vita tuenda. Ita idem Azorius, & Sotus. Quintò iure naturę omnes ſumus membra vnius corporis moralis, nempe Reipublicæ, quæ eſt veluti quoddam corpus conſtans ex ciuibus tanquam membris; ergo ſi vnum corporis membrum licitè exponitur non ſolùm pro conſeruatione totius, ſed etiam pro alio membro conſeruando vt inuicem ſe cuſtodiant; ita etiam cuilibet licitum eſt exponere, & dare vitam propriam pro Republica ipſa, ita etiam pro proximo, qui eſt membrum, & pars Reipublicæ. Sextò vita proximi præſtantior eſt bonis noſtris temporalibus, fama, honore &c. ſed pro his bonis licet morti ſe exponere, ergo &c. Septimò licet perdere membrum corporis proprij, ne proximus occidatur, ergo & vitam; quia ſicut non ſumus Domini vitæ, ita nec membrorum corporis, & quia mutilatio in membro principali quaſi æquiualet morti, vnde non tenetur homo illam pati, vt vitam ſeruet. Octauo aggreſſus ab aliquo etiam iniuſtè, quem niſi occidat, certò ab illo occidetur, poteſt licitè permittere ſe occidi, vt inuaſorem non occidat, vt in præcedenti parte huius tractatus *cap.1. n.207.& cap.9.num.87.* dictum eſt, & non alia ratione, niſi quia conſeruatio præciſè vitæ alienæ eſt honeſtus finis, & actus virtutis charitatis, & patientiæ, ac fortitudinis, cohoneſtans permiſſionem propriæ mortis; ergo etiam, & multò magis licitum eſt permittere mortem propriam pro conſeruatione alterius innocentis. Nono pro conſeruatione vitæ, ac etiam ſtatus, & rerum fortunæ ſui Domini famulus licitè ſe exponit certiſſimis vitæ propriæ periculis, & accipit ſtipendium, vt ſic ſe obliget, & licitè obligatur, ergo ſi id faciat ex liberalitate, & amore honeſtatis, vtque exerceat actum charitatis, vel fortitudinis, vel alterius virtutis, erit licitum, & laudabilius. Ita Coninch. Denique affertur exemplum Chriſti Domini, qui vitam ſuam poſuit pro ſalute noſtra, non ſolùm ſpirituali, ſed etiam temporali; omnis autem Chriſti actio eſt noſtra inſtructio. *can. Deus. 1. q.1. cap. ſignificaſti de electione.* Ita Sotus: Hoc tamen argumentum non facit ad rem præſentem, vt late oſtendunt P. Nauarrus *d. lib.2. cap. de reſtit. citato cap. 3. num. 52. & duobus ſeqq.* & Balthaſar Gomezius *de poteſtate in ſeipſum lib.1. c.2. num.8. & 9.* Nam etſi verum eſt Chriſtum Dominum meruiſſe nobis immortalitatem corporum, quia ſicut per Adam omnes moriuntur etiam morte temporali, ita per Chriſtum omnes viuificabuntur etiam vita corporali per reſurrectionem, qui fuit effectus ſuæ reſurrectionis, nihilominus idem Chriſtus Dominus non ob illam ſolam, ſed ob ſpiritualem vitam principaliter mortuus eſt, & reſurrexit: Deinde Chriſtus mortuus eſt pro omnium hominum vita, & pro communi bono, non vnius hominis, aut ciuitatis, aut regni. Præterea Chriſtus non poſuit vitam ſuam temporalem, vt nos à morte liberaret, ſcilicet ne nos moreremur, cùm etiam poſt eius mortem omnibus mori neceſſe ſit; ſed vt poſt primam mortem, reſurrectionem nobis, & immortalem vitam corporis donaret; quod etiam cuique licere pro alio certum eſt cùm præſtantius, & melius ſit vitam immortalem corporis proximo recuperare, quàm ſuam temporalem conſeruare. Ex quo P. Nauarrus contra hanc Soti, & aliorum ſententiam arguit, quòd ſicut vitam noſtram, corporalem immortalem poſt reſurrectionem non liceret perdere pro ſimili vita immortali corporis alterius; ita nec licet perdere vitam noſtram corporalem pro vita corporali alterius. Demum Chriſtus erat Deus, & author, ac Dominus vitæ; etſi potuit de ea facere quidquid voluit, nos autem non poſſumus, item paſſus ex præcepto, & obedientia Patris, iuxta illud Ioan.10. *Poteſtatem habeo ponendi animam meam, & poteſtatem habeo iterum ſumendi eam; hoc mandatum accepi à Patre*: & illud ad Philipp. 2. *Factus eſt obediens vſque ad mortem.* Et ad Rom. 5. *Sicut per vnius inobedientiam peccatores conſtituti ſunt multi, ità per vnius obedientiam iuſti conſtituuntur multi.* Et tradunt tum Sancti Patres, D. Auguſtinus *tractat. 82. in* Ioannem, Cyrillus *lib.10. in Ioann. capit.2.* D. Ambroſius *lib.5. de Fide Cath.* & alij; tum Theologi, S. Thomas *3. part.q.47. artic. 2.* & eius Interpretes, & alij *in tractatu de Incarnatione.* Ex Dei autem iuſſione poſſe quemquam non ſolùm certæ morti ſe offerre, ſed etiam poſitiuè ſe occidere, non eſt dubium.

Hæc eadem ſententia iuxta alios Doctores ſuſti- 119
nentes non teneri quemquam in æquali neceſſitate extrema vitæ ſibi potiùs ſubuenire, quàm proximo ſibi amicitia, vel ſanguine, aut alio ſpeciali vinculo coniuncto, vel à quo beneficia receperit, ſed ſuæ vitæ poſſe licitè præferre vitam amici &c. Probatur primò, quia mori pro amico eſſe laudabile dixere, communiter Philoſophi; vt referunt Sotus, Suarez, Sayrus, & alij, & Ferdinandus Vaſquius *qq. illuſtrium capit. 11. numero 26. initio*, & præſertim Ariſtoteles *9. ethicor. capit. 8.* dixit mori pro amico eſſe opus amicitiæ; *verum eſt*, inquit, *quod de ſtudioſo dicitur, complura inquam ipſum agere amicorum, & patriæ gratia, etſi opus fuerit mortem obire*: & infra. *Qui pro alijs mortem obire conſueuerunt, eligunt quoddam magnum honeſtum ſibi ipſis.* Etiam Sancti Patres Ambroſius, Hieronymus, Auguſtinus, Lactantius, & alij, quos referunt Sayrus *d.cap. 9. numero 13.* Suarez *d. ſect. 3. numero 3.* & Balthaſar Gomezius *d. tractat. de poteſtat. in ſeipſum lib. 1. capit. 3. numero 27.* Laudant Damonem, & Pithiam, quorum vnus Tyranno Dionyſio Siracuſano (vt ſcribit Valerius Maximus *lib. 4. capit. 7. exemplo 1.*) ſe vadem pro vita alterius obtulit. Quinimo id ipſum docuit Chriſtus, dum Ioann. 15. commendans Diſcipulis dilectionem, dixit, *Maiorem hac dilectionem nemo habet, vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis.* Et ibi loqui Chriſtum non ſolùm pro ſalute ſpirituali amici, ſed etiam pro vita, & aliis bonis temporalibus amici, ait Sotus; quia volens *ibi* mortalium amicitiam ſibi maximè conciliare, illud pronunciatum abſque vlla exceptione abſolutè protulit, ſcilicet quòd in hoc maximè charitas oſtendatur, quod quis vitam ponat pro amicis. Secundò probatur ratione, quia etſi homo non eſt Dominus propriæ vitæ corporalis, nec poteſt ſe occidere, non tamen tenetur eam ſemper conſeruare, ſed poteſt exponere pro maiori bono, nempe virtutis, & honeſti; bonum enim, & honeſtas virtutis eſt quid præſtantius, quàm vita corporalis, & conſequenter propter illud poteſt vita corporalis deſeri, & negligi, vt omnes fatentur, & præcipuè exemplis declarat Leſſius non ſolùm *vbi ſupra*, ſed etiam *libro quarto capit. 3. dubio 2. numero 12.* Sed qui in extrema neceſſitate vitam ſuam corporalem poſtponit vitæ corporali amici non ex ſolo amore vitæ corporalis amici, ſed ex amore & motiuo virtutis, ſeu honeſtatis, & amicitiæ, vitam ſuam corporalem exponit pro maiori bono nempe virtutis ſibi comparando, ergo licitè, & abſque læſione charitatis facit: quod confirmatur, quia ſic, ſeu ex eo motiuo exponens vitam pro amici vita tuenda non vult maius bonum amico, quàm ſibi, ſed præfert bonum honeſtum & virtutis ſuum vitæ corporali; quod eſt licitum, quandoquidem

amiſſio propriæ vitæ corporalis alio maiori bono compenſatur, ſcilicet bono honeſto, & actu virtutis amicitiæ benefaciendo amico. Quapropter ſic exponens, vel deſerens propriam vitam corporalem propter amici vitam conſeruandam magis diligit ſeipſum, quàm amicum, dum amico vult ſolùm conſeruationem corporis, ſibi ipſi verò bonum honeſtū, & actum virtutis, ac proinde non violat præceptum charitatis. Tunc ergo ſolùm præcepto charitatis tenetur potiùs vitā propriam, quàm aliorū ſeruare, vbi nō eſt alia ratio ſpecialis boni, ſeu aliud bonū quàm vita corporalis, ſecus vbi eſt alia ratio ſpecialis boni, ſcilicet virtus colenda; tunc poteſt licite homo vitam propriā corporalē exponere, ſeu non conſeruare pro ſeruanda vita amici. Confirmat Sotus, quia vita eſt tantùm bonū temporale, amicitia autē eſt pars fælicitatis, quæ eſt finis hominis (amici enim mei bonum ait idem Sotus, eſt bonum meum, ad meā etiam fælicitatē pertinens) cùm ergo bona vtilia (inter quæ computatur vita noſtra corporalis, vt eſt quoddā bonum tēporale) ad fælicitatē, vti ad finem ſupremum ordinentur, pluris eſt facienda fælicitas, & per conſequens vita proximi amici. Vltimò, quòd coniūctio inter amicos, ſeu bonum ipſum amicitiæ ſit ſufficiēs, & iuſta cauſa, vt quis poſſit propriam mortem permittere cauſa defendendi vitam amici, oſtendunt illud Eccleſ. 6. *Amico fideli nulla eſt comparatio*, & illud Prou. 12. *Qui negligit damnum propter amicum, iuſtus eſt*, & illud commune dictum *amicus alter ego*; ex quibus patet, quòd poteſt quis honeſtè æſtimare amicum ſicut ſeipſum, & ſic pro illius vita conſeruanda propriam offerre, ſeu non defendere. Quòd ſi hoc licet pro tuenda vita amici, multò magis licebit pro defenſione, & conſeruatione patris, cuius eſt maxima naturalis coniunctio, quæ eſſe poteſt, & à quo quis vitam ſuam corporalem accepit. Nec videtur poſſe negare, honeſtum valde eſſe parentibus potiùs, quam ſibi opitulari; imò, ſubdit Suarez *d. ſect. 3. n. 3.* vix negabit quiſquam non licere propriam mortem permittere pro tuenda patris vita. Et iuxta eoſdem Doctores idem dicendum de patre reſpectu filij, & in viro reſpectu vxoris, & è contra, idque propter illam rationem ſpecialis coniunctionis, quæ videtur iuſta cauſa permittendi propriam mortem cauſa defendendi vitam alterius.

1192 Ex quibus ſequitur me, & patre meo, vel amico, imò etiam (iuxta Doctores primæ claſſis) quolibet alio proximo exiſtentibus in extrema neceſſitate famis, vel in naufragio, vel in bello præualentibus hoſtibus, & inſequentibus, vt ſit tantùm vnus panis, vna tabula, vnus equus, me licitè poſſe dare, vel ſaltē non arripere mihi, ſed permittere panem, vel tabulā, aut equum patri, amico, vel alteri proximo.

1193 Dixi *poſſe dare, vel ſaltem non arripere mihi, ſed permittere* &c. quia etſi præfati Doctores, & omnes conueniunt in hoc neminem vnquam, neque etiam pro bono totius Reipublicæ, neque etiam pro ſalute ſpirituali proximi poſſe ſe ſponte morti offerre faciendo aliquam actionem poſitiuam, qua cooperetur directe ſuæ morti; quia ſic eſſet ſe ipſum vere, & proprie occidere, quod nulla ex cauſa præter Dei iuſſionem licitum eſt; diſcordant tamen in explicando quando quis cenſeatur propriæ morti directè cooperari. Quare circa caſus præfatos extremæ neceſſitatis famis, & naufragij præfati Doctores variant.

§. II.

Duobus naufragantibus exiſtente tantùm vna tabula, an vnus alteri licitè relinquere poſſit tabulam.

Et quidem quando ſunt in extrema neceſſitate, 1194
in naufragio, & eſt tantùm vna tabula, aliqui ſentiunt quod ſi alter non arripuit tabulam, licet poſſet præuenire, & ſibi arripere, poteſt licitè relinquere alteri, ſiue amico, ſiue patri, ſiue cuicunque proximo iuxta Doctores primæ claſſis, licèt inde certò ſciat ſe vndis præfocandum; ſi verò iam arripuit tabulam, eamque iam poſſidet, eique inſidet, non poſſe eam licitè tradere, vel relinquere alteri; ſi caret omni ſpe euadendi naufragium, ſeu mortem. Ita Sotus *d. art. 6. in reſponſione ad* 1. Suarez *d. ſect. 3. num. 7.* Gordonus *loco ſupra citato*, Ludou. Lopez 1. *par. inſtructionis cap. 65.* & etiam Ouiedus *allegato p. 3. n. 71. & 75.* vbi etiam expreſsè ait naufrago iam habenti tabulam arreptam, licèt ei nondum inſederit, non licere eam alteri in eadem neceſſitate conſtituto tradere etiam proprio parenti; cùm tamen Sotus, & alij dicant id non licere, ſi iam tabulæ inſediſſet, & relinquendo ſciret, ſe certò inde moriturum. Primum ſcilicet liceat alteri ex naufragis non accipere tabulam, qua poſſet tueri ſuam vitam, ſed alteri relinquere pro illius vita conſeruanda ob vnum ex honeſtis finibus ſupra explicatis probant, quia id tantùm eſt nolle propriam vitam conſeruare, & negatiue ſolùm ſe habere ad propriam mortem, ſcilicet non faciendi id, quo poſſet vitam tueri, quod eſt licitum, ſi fiat ob honeſtum finem, & ad virtutis exercitium; ſecundum verò, quod ſi iam accepit tabulam, & in eam inſedit, non poſſit tradere alteri, ſeu deſerere vt alter accipiat, probant *Sotus, Suarez, Gordonus, & Ouiedus*; quia ſic non ſolùm non proſpiceret ſibi, & abſtineret à faciendo id, quo poſſet vitam conſeruare, ſed cum ſit extra periculum, è tuto ſeipſum proiiceret in mare, & in mortem præcipitaret, ſeu ſuffocaret, atque interimeret, non ſecus ac ille, qui ſine ſpe natandi in mare è nauigio ſe proiiceret, qui abſque dubio ſic poſitiuè ſuæ morti cooperaretur, ac directè ſe occideret: Nam ſicut hic nauigium relinquit, cui inſidens non ſumergebatur, ſic ille tabulam, quæ illius ſubmerſionem impediebat; Nec obſtat, quòd proiiciens ſe in mare è nauigio ſeipſum ab eodem nauigio ſemoueat; quia eadem remotio reſultat, ſiue moueatur immoto nauigio, ſiue moueatur tabula immoto homine. Præterquam quòd qui tabulam alteri porrigit, ſeipſum mouet è loco tuto ad ſubmerſionis locum, nam ſine aliquo motu non poteſt tabulam alteri dare, vel deſerere, ſeu relinquere; & moraliter loquendo eſt omnino idem conſtituere ſe in diſtincto loco, in quo ſubmerſio contingit, & conſtituere eundem locum, in quo homo erat, ſubmerſionis locum, quod efficit, dum tabulam ab eo remouet. Nec refert (inquit Ouiedus *d. puncto 3. dicto num. 22. poſt medium*) dicere, tabulam remouere eſſe tantùm auferre impedimentum, quo homo non ſubmergatur, nam hoc formaliſſimè (ſubdit) & morali modo loquendi eſt hominem ſubmergere: Quia dum impedimenta ſunt per ſe neceſſaria, vt aliquid ſubſiſtat, moraliter loquendo cauſæ cenſentur; vt qui euertit domus fundamenta, phyſicè loquendo tantùm remouet impedimentum, quo poſito tectum non corruebat; & nihilominus dicitur cauſa euerſionis totius domus, & non ſolùm fundamenta, ſed etiam tectum dicitur euertere. Confirmat idem Ouiedus exemplo; nam poſito caſu (inquit) quo ego iuxta meum nauigium ita occupatum, vt alium hominem recipere non poſſet, naufragium certum viderem; in hoc caſu non mihi liceret ſine ſpe natandi fluctibus maris me committere, vt naufrago locum darem in nauigio, in quo ſaluus fieret: ergo nec licebit eidem tabulam dare, quæ mihi

in

in ordine ad vitam tuendam inſtar nauigij eſt, qua data me mari committo eodem modo, ac ſi in illud è nauigio proſilirem. Ita Ouiedus.

1195 At alij, ſcilicet Victoria *loco ſupra allegato*, P. Aragon. 2. 2. *q.* 64. *art.* 5. *ad* 4. Michaël Salon *ibid. ad* 5. Toletus *loco ſupra allegato*, Sayrus *d. c.* 9. *n.* 20. Leſſius *d. lib.* 2. *c.* 9 *n.* 31. & Fagundez *d. c.* 12. *allegato n.* 18. aſſerunt alterum ex duobus naufragis licitè poſſe tabulam iam occupatã, & cui inſidet, dare, ſeu permittere alteri naufrago præſertim amico, vel parenti ob prędictum finẽ honeſtum, & committere ſe vndis maris; etſi nõ ſit ſpes euadendi ſuffocationẽ, & mortem. Et etiã P. Nauarr. *allegato c.* 5. *n.* 64. 71. 72. *& ſeq.* ſentit licitum eſſe naufrago tabulam iam occupatam relinquere pro bono publico, puta ad ſaluandum Regem eodem periculo laborantem, vel ob ſpiritualẽ proximi eodem periculo laborantis, qui eſſet in peccato, vel putaretur eſſe in peccato mortali; cuius contrarium certè aſſerendũ eſt iuxta præcedentẽ opinionẽ Soti, Sanchez, & aliorũ; nam ſic tabulã iam occupatã in naufragio euidenti & certo dimittere, vt alter ea vtens ſaluetur eſt poſitiuè ſe ſuffocare, ac ſi è litore, vel è nauigio in mare ſe proiiceret, certè nec pro Rege, nec pro Republica, nec pro ſalute ſpirituali proximi alioqui in peccato mortali morituro liceret tabulã dare, vel dimittere, vt inquit idẽ P. Nauarrus. *d. n.* 64. cùm nec pro ſalute animæ liceat aliquẽ ſe occidere. Quare quòd Ouied. *d p.* 3. *n.* 75. ſubdit, ſcilicet naufrago iã habenti tabulã, quã ſola poteſt mortem effugere, etſi nõ licet illã tradere perſonæ priuatę etiã amico & etiã parenti in eadem extrema neceſſitate conſtituto, licitum tamen eſſe illã dare Principi eadẽ neceſſitate laboranti, ex cuius vita totius Reipublicæ ſalus pẽderet eo quod, inquit, ex hac grauiſſima cauſa talis traditio tabulæ vnicæ iam occupatę poſſit cohoneſtari; hoc inquã non cohæret cũ doctrina eiuſdẽ Ouiedi *nu præcedenti* tradita; nã ſi in eo caſu naufragũ occupantem iam tabulam alteri tradere eſt idẽ ac ſe ſponte proiicere in mare cum certitudine ſuffocationis, & conſequẽter ſe poſitiuè occidere, ex nulla cauſa poteſt cohoneſtari, cùm nunquã ſit licitum ſeipſum poſitiuè occidere. Probat igitur Leſſius, quia in eo caſu tabulam iam apprehenſam & occupatam alteri dimittere non eſt ſe directè interimere, ſed exponere ſe periculo, vt ab vndis, deprimente corporis pondere, vincatur. Probat P. Nauarrus, & poſt eum Sayrus *d. cap.* 9. *num.* 21. quia licèt ſemper illicitum ſit aliquem ſuæ morti cooperari actione poſitiuã, qua ſibi immediatè necem inferat, vt ſe iugulando, venenum potando, in ignem vel puteũ vel mare procelloſum proiiciendo, vel ſe ab alto præcipitando, vel ſuſpendendo; tamen cooperari propriæ morti tantùm negatiuè (ſcilicet non accipiendo id, quo vitã conſeruaret, vt qui nõ ſumit cibum, vel faciendo id, quo amittatur, ſiue ex tali opere per ſe & immediatè ſequatur mors, ſiue nõ niſi interueniẽte alterius actu, ſiue iã habeatur, ſiue haberi poſſit) & hoc non eſt ſe interimere, ſed tantùm mortẽ propriam permittere, ſeu non conſeruare propriã vitã, tametſi poſſit, quod non eſt de ſe malũ; ſed ex fine poteſt eſſe bonum, & honeſtũ, nec homini imputatur ad peccatũ, niſi quãdo tenetur conſeruare vitã; non tenetur autẽ (inquit idẽ P. Nauar.) ſecundùm rectã rationẽ, quando maius bonũ cõcurrit, nempe ſpiritualis proximi vita, vel Reipublicæ temporalis; ac proinde ius naturale vel diuinum in tali caſu non obligat non dimittere tabulam, vel in extrema neceſſitate famis iuxta alterum caſum ſumere cibum; & conſequenter mors, quæ inde in vtroque caſu ſequitur, non imputatur ad homicidium dimittenti tabulam, vel non ſumenti cibum, nec indirectè; ſicut nec imputatur nautæ (addit idem P. Nauar.) ſi eius abſentia nauis demergatur, etiamſi poſſit ſuccurrere, quando eius abſentia erat ob maius bonum, nempe ob vitam propriam tuendam, vel ſalutem ſuam ſpiritualem. Et vt magis explicet differentiam inter primum, & ſecundum modum cooperandi propriæ morti, notat idem P. Nauarrus ex Ioan. Medina *Cod. de reſtit. quæſt.* 9 *§. Quinto obiicitur*, aliud eſſe damnum poſitiuè inferre, aliud illud permittere; vbi eſt purè permiſſio, reperitur alia cauſa per ſe damni illati, cui damnum, ſeu actio damnificans venit imputanda, quæ cauſa nullo modo fuit ab ipſo permittente adhibita, ſicut adhibetur ab eo, qui poſitiuè concurrit ad damnum, & iniquam actionem. Ita P. Nauarrus, cuius doctrinam iuxta præfatam eius diſtinctionem approbo. Neque obſtant in contrarium adducta ex Suarez, Gordono, & Ouiedo; nam tabulam iam occupatam dimittere non eſt idem ac ſe poſitiuè & directè è tuto, vel è nauigio in mare proiicere, qui enim ſic ſe proiicit, facit actionem poſitiuam directè tendentem in ſui necem, ſicut qui ſe ab alto monte præcipitat; nam talis proiectio, vel præcipitatio in mare procelloſum directè tendit ad ſuffocationem; qui verò ſolùm relinquit, vel dimittit alteri tabulam occupatam, primò poteſt id facere abſque vlla ſua actione ſeu motione, vt ſi permittat alterum tabulam ſibi vſurpare negatiuè ſe habendo abſque vlla traditione, vel præcedenti dimiſſione, ſeu receſſu à tabula; ſecundò licet tabulam motione ſui corporis dimittat, & alteri relinquat ſeu det, hæc actio non tendit directè in ſubmerſionem, ſeu ſuffocationem, neque poſitiuè illam efficit, ſed ſuffocatio ſequitur poſitiuè ex fluctibus ſeu vndis maris, & actuali corporis deſcenſu ab illius grauitate naturali, & defectu virium naufragi ad illud ſuprà aquas regendum, prouenit. Quare dimittens tabulam non ſe poſitiuè interimit, vel ſuffocat, ſed ſolùm negatiuè abſtinendo à remedio, ſeu non vtendo remedio, quo potuiſſet ſuffocationem & propriã mortem euitare; quo pacto neci propriæ cooperari ob maius bonum ſaltem publicum temporale, vel ob ſpirituale proximi iuxta omnes eſt licitum. Quòd autem dicit Ouiedus, non vti remedio, ſeu deſerere remedium, quo homo non ſubmergeretur, morali modo loquendi eſſe hominem ſubmergere, cùm tunc illud remedium ſit neceſſarium, vt non ſubmergatur; ſi probaret, conuinceret etiam naufragum, qui poteſt præuenire alterum naufragum, & ſibi arripere & præoccupare vnicam tabulam, qua ſola poteſt effugere ſubmerſionem, non præueniendo ſeipſum interimere, ſeu ſuffocare, vt perinde ſibi non liceret vllo modo non vti tali remedio ſuæ vitæ etiam ob maius bonum temporale, vel ſpirituale; nam moraliter loquendo vterque ſcilicet tam non præoccupans tabulam, quàm iam occupatã derelinquens moraliter loquẽdo cenſetur cauſa ſuæ mortis, ſcilicet illi cooperari, quãdo tabula eſt vnicũ remediũ euadẽdi ſubmerſionẽ; & ſic in vtroq; caſu quis grauiter peccaret nõ vtẽdo tali remedio vitæ propriæ conſeruãdæ, niſi abſtineret ob maius bonũ, quàm ſit vita corporalis, ob quod tãtùm licitum eſt propriæ morti negatiuè cooperari: exemplum etiam de remouente fundamenta domus non facit ad rem, nam ſic remouens phyſicè poſitiuè, & directè totam domũ demolitur, & deſtruit. Prædicta quoad primum caſum duorum naufragorum vnica tantùm exiſtente tabula, qua eorum alter ſaluari poteſt.

§. III.

Duobus extremè egentibus cibo, ſi ſit vnus tantùm panis vni tãtùm eorũ ſufficiens ad vitam conſeruandam, an licitum ſit alteri non arripere, vel arreptum panem alteri tradere cum certo periculo ſua vita.

QVo verò ad alterum caſum de duobus extremè egentibus cibo, & adeſt vnus tantùm panis, alteri eorum tantùm ſufficiens ad vitam conſeruandã, 1196

amiſſio propriæ vitæ corporalis alio maiori bono compenſatur, ſcilicet bono honeſto, & actu virtutis amicitiæ benefaciendo amico. Quapropter ſic exponens, vel deſerens propriam vitam corporalem propter amici vitam conſeruandam magis diligit ſeipſum, quàm amicum, dum amico vult ſolùm conſeruationem corporis, ſibi ipſi verò bonum honeſtũ, & actum virtutis,ac proinde non violat præceptum charitatis. Tunc ergo ſolùm præcepto charitatis tenetur potius vitã propriam,quàm aliorũ ſeruare,vbi nõ eſt alia ratio ſpecialis boni,ſeu aliud bonũ quàm vita corporalis,ſecus vbi eſt alia ratio ſpecialis boni, ſcilicet virtus colenda;tunc poteſt licitè homo vitam propriã corporalẽ exponere, ſeu non conſeruare pro ſeruanda vita amici. Confirmat Sotus, quia vita eſt tantùm bonũ temporale,amicitia autẽ eſt pars fælicitatis,quæ eſt finis hominis (amici enim mei bonum ait idem Sotus,eſt bonum meum, ad meã etiam fælicitatẽ pertinens) cùm ergo bona vtilia (inter quæ computatur vita noſtra corporalis,vt eſt quoddã bonum tẽporale) ad fælicitatẽ,vti ad finem ſupremum ordinentur, pluris eſt facienda fælicitas,& per conſequens vita proximi amici. Vltimò,quòd coniũctio inter amicos,ſeu bonum ipſum amicitiæ ſit ſufficiẽs, & iuſta cauſa,vt quis poſſit propriam mortem permittere cauſa defendendi vitam amici,oſtendunt illud Eccleſ.6. *Amico fideli nulla eſt comparatio*,& illud Prou.12. *Qui negligit damnum propter amicum, iuſtus eſt*, & illud commune dictum *amicus alter ego*; ex quibus patet, quòd poteſt quis honeſtè æſtimare amicum ſicut ſeipſum, & ſic pro illius vita conſeruanda propriam offerre, ſeu non defendere. Quòd ſi hoc licet pro tuenda vita amici, multò magis licebit pro defenſione,& conſeruatione patris,cuius eſt maxima naturalis coniunctio, quæ eſſe poteſt,& à quo quis vitam ſuam corporalem accepit. Nec videtur poſſe negare,honeſtum valde eſſe parentibus potiùs, quam ſibi opitulari;imò, ſubdit Suarez *d.ſect.3. n.3.* vix negabit quiſquam non licere propriam mortem permittere pro tuenda patris vita. Et iuxta eoſdem Doctores idem dicendum de patre reſpectu filij,& in viro reſpectu vxoris, & è contra, idque propter illam rationem ſpecialis coniunctionis, quæ videtur iuſta cauſa permittendi propriam mortem cauſa defendendi vitam alterius.

1192 Ex quibus ſequitur me, & patre meo,vel amico, imò etiam (iuxta Doctores primæ claſſis) quolibet alio proximo exiſtentibus in extrema neceſſitate famis, vel in naufragio,vel in bello præualentibus hoſtibus, & inſequentibus, vt ſit tantùm vnus panis, vna tabula,vnus equus, me licitè poſſe dare,vel ſaltẽ non arripere mihi,ſed permittere panem,vel tabulã, aut equum patri,amico,vel alteri proximo.

1193 Dixi *poſſe dare, vel ſaltem non arripere mihi, ſed permittere* &c. quia etſi præfati Doctores,& omnes conueniunt in hoc neminem vnquam, neque etiam pro bono totius Reipublicæ, neque etiam pro ſalute ſpirituali proximi poſſe ſe ſponte morti offerre faciendo aliquam actionem poſitiuam, qua cooperetur directè ſuæ morti; quia ſic eſſet ſe ipſum vere, & proprie occidere, quod nulla ex cauſa præter Dei iuſſionem licitum eſt; diſcordant tamen in explicando quando quis cenſeatur propriæ morti directè cooperari.Quare circa caſus præfatos extremæ neceſſitatis famis,& naufragij præfati Doctores variant.

§. II.

Duobus naufragantibus exiſtente tantùm vna tabula, an vnus alteri licitè relinquere poſſit tabulam.

ET quidem quando ſunt in extrema neceſſitate, 1194
in naufragio, & eſt tantùm vna tabula, aliqui ſentiunt quod ſi alter non arripuit tabulam, licet poſſet præuenire,& ſibi arripere, poteſt licitè relinquere alteri, ſiue amico, ſiue patri, ſiue cuicunque proximo iuxta Doctores primæ claſſis, licèt inde certò ſciat ſe vndis præfocandum; ſi verò iam arripuit tabulam, eamque iam poſſidet, eique inſidet, non poſſe eam licitè tradere, vel relinquere alteri; ſi caret omni ſpe euadendi naufragium, ſeu mortem. Ita Sotus *d. art. 6. in reſponſione ad* 1. Suarez *d. ſect. 3. num.7.* Gordonus *loco ſupra citato*, Ludou. Lopez 1. *par. inſtructionis cap.65.* & etiam Ouiedus *allegato p.3.n.71. & 75.* vbi etiam expreſsè ait naufrago iam habenti tabulam arreptam, licèt ei nondum inſederit,non licere eam alteri in eadem neceſſitate conſtituto tradere etiam proprio parenti; cùm tamen Sotus, & alij dicant id non licere, ſi iam tabulæ inſediſſet, & relinquendo ſciret, ſe certò inde moriturum. Primum ſcilicet liceat alteri ex naufragis non accipere tabulam, qua poſſet tueri ſuam vitam, ſed alteri relinquere pro illius vita conſeruanda ob vnum ex honeſtis finibus ſupra explicatis probant, quia id tantùm eſt nolle propriam vitam conſeruare,& negatiue ſolùm ſe habere ad propriam mortem, ſcilicet non faciendi id, quo poſſet vitam tueri, quod eſt licitum, ſi fiat ob honeſtum finem,& ad virtutis exercitium; ſecundum verò, quod ſi iam accepit tabulam, & in eam inſedit, non poſſit tradere alteri, ſeu deſerere vt alter accipiat, probant *Sotus, Suarez, Gordonus, & Ouiedus*; quia ſic non ſolùm non proſpiceret ſibi, & abſtineret à faciendo id, quo poſſet vitam conſeruare, ſed cum ſit extra periculum, è tuto ſeipſum proiiceret in mare, & in mortem præcipitaret, ſeu ſuffocaret, atque interimeret, non ſecus ac ille, qui ſine ſpe natandi in mare è nauigio ſe proiiceret, qui abſque dubio ſic poſitiue ſuæ morti cooperaretur, ac directè ſe occideret: Nam ſicut hic nauigium relinquit, cui inſidens non ſumergebatur, ſic ille tabulam, quæ illius ſubmerſionem impediebat; Nec obſtat, quòd proiiciens ſe in mare è nauigio ſeipſum ab eodem nauigio remoueat; quia eadem remotio reſultat, ſiue moueatur immoto nauigio, ſiue moueatur tabula immoto homine. Præterquam quòd qui tabulam alteri porrigit, ſeipſum mouet è loco tuto ad ſubmerſionis locum, nam ſine aliquo motu non poteſt tabulam alteri dare, vel deſerere, ſeu relinquere; & moraliter loquendo eſt omnino idem conſtituere ſe in diſtincto loco, in quo ſubmerſio contingit, & conſtituere eundem locum, in quo homo erat, ſubmerſionis locum, quod efficit, dum tabulam ab eo remouet. Nec refert (inquit Ouiedus *d. puncto 3. dicto num.22. poſt medium*) dicere, tabulam remouere eſſe tantùm auferre impedimentum, quo homo non ſubmergatur, nam hoc formaliſſimè (ſubdit) & morali modo loquendi eſt hominem ſubmergere: Quia dum impedimenta ſunt per ſe neceſſaria, vt aliquid ſubſiſtat, moraliter loquendo cauſæ cenſentur; vt qui euertit domus fundamenta, phyſicè loquendo tantùm remouet impedimentum, quo poſito tectum non corruebat; & nihilominus dicitur cauſa euerſionis totius domus, & non ſolùm fundamenta, ſed etiam tectum dicitur euertere. Confirmat idem Ouiedus exemplo; nam poſito caſu (inquit) quo ego iuxta meum nauigium ita occupatum, vt alium hominem recipere non poſſet, naufragium certum viderem; in hoc caſu non mihi liceret ſine ſpe natandi fluctibus maris me committere, vt naufrago locum darem in nauigio, in quo ſaluus fieret: ergo nec licebit eidem tabulam dare, quæ mihi

in

Digitized by Google

in ordine ad vitam tuendam inſtar nauigij eſt, qua data me mari committo eodem modo, ac ſi in illud è nauigio proſilirem. Ita Ouiedus.

1195 At alij, ſcilicet Victoria *loco ſupra allegato*, P. Aragon. 2. 2. *q.* 64. *art.* 5. *ad* 4. Michaël Salon *ibid. ad* 5. Toletus *loco ſupra allegato*, Saytus *d. c.* 9. *n.* 20. Leſſius *d. lib.* 2. *c.* 9 *n.* 31. & Fagundez *d. c.* 12. *allegato n.* 18. aſſerunt alterum ex duobus naufragis licitè poſſe tabulam iam occupatã, & cui inſidet, dare, ſeu permittere alteri naufrago præſertim amico, vel parenti ob prędictum finẽ honeſtum, & committere ſe vndis maris; etſi nõ ſit ſpes euadendi ſuffocationẽ, & mortem. Et etiã P. Nauarr. *allegato c.* 3. *n.* 64. 71. 72. *& ſeq.* ſentit licitum eſſe naufrago tabulam iam occupatam relinquere pro bono publico, puta ad ſaluandum Regem eodem periculo laborantem, vel ob ſpiritualẽ proximi eodem periculo laborantis, qui eſſet in peccato, vel putaretur eſſe in peccato mortali; cuius contrarium certè aſſerendũ eſt iuxta præcedentẽ opinionẽ Soti, Sanchez, & aliorũ; nam ſic tabulã iam occupatã in naufragio euidenti & certo dimittere, vt alter ea vtens ſaluetur eſt poſitiue ſe ſuffocare, ac ſi è litore, vel è nauigio in mare ſe proiiceret, certè nec pro Rege, nec pro Republica, nec pro ſalute ſpirituali proximi alioqui in peccato mortali morituro liceret tabulã dare, vel dimittere, vt inquit idẽ P. Nauarrus *d. n.* 64. cùm nec pro ſalute animæ liceat aliquẽ ſe occidere. Quare quòd Ouied. *d p.* 3. *n.* 75. ſubdit, ſcilicet naufrago iã habenti tabulã, qua ſola poteſt mortem effugere, etſi nõ licet illã tradere perſonæ priuatę etiã amico & etiã parenti in eadem extrema neceſſitate conſtituto, licitum tamen eſſe illã dare Principi eadẽ neceſſitate laboranti, ex cuius vita totius Reipublicæ ſalus pẽderet eo quod, inquit, ex hac grauiſſima cauſa talis traditio tabulæ vnicæ iam occupatę poſſit cohoneſtari; hoc inquã non cohæret cũ doctrina eiuſdẽ Ouiedi *nu præcedenti* tradita; nã ſi in eo caſu naufragũ occupantem iam tabulam alteri tradere eſt idẽ ac ſe ſponte proiicere in mare cum certitudine ſuffocationis, & conſequẽter ſe poſitiuè occidere, ex nulla cauſa poteſt cohoneſtari, cùm nunquã ſit licitum ſeipſum poſitiuè occidere. Probat igitur Leſſius, quia in eo caſu tabulam iam apprehenſam & occupatam alteri dimittere non eſt ſe directe interimere, ſed exponere ſe periculo, vt ab vndis, deprimente corporis pondere, vincatur. Probat P. Nauarrus, & poſt eum Saytus *d. cap.* 9. *num.* 21. quia licèt ſemper illicitum ſit aliquem ſuæ morti cooperari actione poſitiua, qua ſibi immediatè necem inferat, vt ſe iugulando, venenum potando, in ignem vel puteum vel mare procelloſum proiiciendo, vel ſe ab alto præcipitando, vel ſuſpendendo, tamen cooperari propriæ morti tantùm negatiuè (ſcilicet non accipiendo id, quo vitã conſeruaret, vt qui nõ ſumit cibum, vel faciendo id, quo amittatur, ſiue ex tali opere per ſe & immediatè ſequatur mors, ſiue nõ niſi interueniẽte alterius actu, ſiue iã habeatur, ſiue haberi poſſit) & hoc non eſt ſe interimere, ſed tantùm mortẽ propriam permittere, ſeu non conſeruare propriã vitã, tametſi poſſit, quod non eſt de ſe malũ; ſed ex fine poteſt eſſe bonum, & honeſtũ, nec homini imputatur ad peccatũ, niſi quãdo tenetur conſeruare vitã; non tenetur autẽ (inquit idẽ P. Nauar.) ſecundùm rectã rationẽ, quando maius bonũ cõcurrit, nempe ſpiritualis proximi vita, vel Reipublicæ temporalis; ac proinde ius naturale vel diuinum in tali caſu non obligat non dimittere tabulam, vel in extrema neceſſitate famis iuxta alterum caſum ſumere cibum; & conſequenter mors, quæ inde in vtroque caſu ſequitur, non imputatur ad homicidium dimittenti tabulam, vel non ſumenti cibum, nec indirectè; ſicut nec imputatur nautæ (addit idem P. Nauar.) ſi eius abſentia nauis demergatur, etiamſi poſſit ſuccurrere, quando eius abſentia erat ob maius bonum, nempe ob vitam propriam tuendam, vel ſalutem ſuam ſpiritualem. Et vt magis explicet differentiam inter primum, & ſecundum modum cooperandi propriæ morti, notat idem P. Nauarrus ex Ioan. Medina *Cod. de reſtit. quæſt.* 9. *§. Quinto obiicitur*, aliud eſſe damnum poſitiuè inferre, aliud illud permittere; vbi eſt purè permiſſio, reperitur alia cauſa per ſe damni illati, cui damnum, ſeu actio damnificans venit imputanda, quæ cauſa nullo modo fuit ab ipſo permittente adhibita, ſicut adhibetur ab eo, qui poſitiuè concurrit ad damnum, & iniquam actionem. Ita P. Nauarrus, cuius doctrinam iuxta præfatam eius diſtinctionem approbo. Neque obſtant in contrarium adducta ex Suarez, Gordono, & Ouiedo; nam tabulam iam occupatam dimittere non eſt idem ac ſe poſitiue & directe è tuto, vel è nauigio in mare proiicere, qui enim ſic ſe proiicit, facit actionem poſitiuam directe tendentem in ſui necem, ſicut qui ſe ab alto monte præcipitat; nam talis proiectio, vel præcipitatio in mare procelloſum directe tendit ad ſuffocationem; qui verò ſolùm relinquit, vel dimittit alteri tabulam occupatam, primò poteſt id facere abſque vlla ſua actione ſeu motione, vt ſi permittat alterum tabulam ſibi vſurpare negatiue ſe habendo abſque vlla traditione, vel præcedenti dimiſſione, ſeu receſſu à tabula; ſecundò licet tabulam motione ſui corporis dimittat, & alteri relinquat ſeu det, hæc actio non tendit directe in ſubmerſionem, ſeu ſuffocationem, neque poſitiue illam efficit, ſed ſuffocatio ſequitur poſitiue ex fluctibus ſeu vndis maris, & actuali corporis deſcenſu ab illius grauitate naturali, & defectu virium naufragi ad illud ſupra aquas regendum, prouenit. Quare dimittens tabulam non ſe poſitiue interimit, vel ſuffocat, ſed ſolùm negatiuè abſtinendo à remedio, ſeu non vtendo remedio, quo potuiſſet ſuffocationem & propriã mortem euitare; quo pacto neci propriæ cooperari ob maius bonum ſaltem publicum temporale, vel ob ſpirituale proximi iuxta omnes eſt licitum. Quòd autem dicit Ouiedus, non vti remedio, ſeu deſerere remedium, quo homo non ſubmergeretur, morali modo loquendi eſſe hominem ſubmergere, cùm tunc illud remedium ſit neceſſarium, vt non ſubmergatur; ſi probaret, conuinceret etiam naufragum, qui poteſt præuenire alterum naufragum, & ſibi arripere & præoccupare vnicam tabulam, qua ſola poteſt effugere ſubmerſionem, non præueniendo ſeipſum interimere, ſeu ſuffocare, vt perinde ſibi non liceret vllo modo non vti tali remedio ſuæ vitæ etiam ob maius bonum temporale, vel ſpirituale; nam moraliter loquendo vterque ſcilicet tam non præoccupans tabulam, quàm iam occupatã derelinquens moraliter loquẽdo cenſetur cauſa ſuæ mortis, ſcilicet illi cooperari, quãdo tabula eſt vnicũ remediũ euadẽdi ſubmerſionẽ; & ſic in vtroq; caſu quis grauiter peccaret nõ vtẽdo tali remedio vitæ propriæ conſeruãdæ, niſi abſtineret ob maius bonũ, quàm ſit vita corporalis, ob quod tãtùm licitum eſt propriæ morti negatiuè cooperari; exemplum etiam de remouente fundamenta domus non facit ad rem, nam ſic remouens phyſicè poſitiuè, & directe totam domũ demolitur, & deſtruit. Prædicta quoad primum caſum duorum naufragorum vnica tantùm exiſtente tabula, qua eorum alter ſaluari poteſt.

§. III.

Duobus extremè egentibus cibo, ſi ſit vnus tantùm panis vni tãtùm eorũ ſufficiens ad vitam conſeruandam, an licitum ſit alteri non arripere, vel arreptum panem alteri tradere cum certo periculo ſuæ vitæ.

QVo verò ad alterum caſum de duobus extremè 1196
egentibus cibo, & adeſt vnus tantùm panis, alteri eorum tantùm ſufficiens ad vitam conſeruandã,

& ne fame pereat, licitum eſſe alteri non ſolùm non arripere panem ſibi nondum illum habenti, licèt poſſet alterum præuenire, & alteri relinquere, ſed etiam ſi iam habeat, cedere alteri priuato extremè egenti, amico, parenti, vel cuilibet proximo, iuxta Doctores primæ claſſis *ſupra n.*1189.relatos tradunt nō ſolùm Victoria, Salon, P.Arragon.Toletus, Fagundez *locis citatis*, Sayrus *d.c.9.n.*21. & Leſſius *d.c.9.n.29.* Sed etiam Suarez *d.ſect.3.n.7.fine*; vbi ponit differentiam inter hunc & præcedentem caſum, quòd licèt in præcedenti caſu poſſidens iam tabulam alteri illam cedens cenſeatur ſe interimere, in hoc verò habens panem, & alteri porrigens non cenſeatur ſe interimere, ſed tantùm abſtinere, ſeu non vti remedio, quo vitam poſſet conſeruare, ſicut naufragus abſtinet à præoccupatione tabulæ, vt alter ea vtatur, & ſaluetur. Rationem autem diſparitatis ait eſſe, quia dum ex duobus naufragis vnus iam habet tabulam, cui inſidet, & non alius, ille qui inſidet tabulæ, iam eſt extra periculum, & alius in periculo exiſtit; quando verò duo extremè fameſcunt, licèt alter habeat panem, vterque eſt in eodem periculo, quia vterque fameſcit, & eget ſuſceptione cibi, & cùm periculum in fame, ſeu actuali indigentia, ſuſceptionis cibi conſiſtat, data æquali fame ſeu indigentia ſuſceptionis cibi, æquale periculum in vtroque datur. Sed hanc diſparitatem contra Suarez impugnat Ouiedus *d.punct.3. n.73.&* 74. dicens primo eundem Suarez teneri aſſerere in caſu naufragorum, quando alter tantùm manu tabulam arripuerat, & illi non inſederat, ſeu pectus aut caput non applicuerat (ſupponit enim Ouiedus tabulam manu arripere non ſufficere ad euitandam ſubmerſionem) nam donec alter inſediſſet tabulæ, in periculo eſſet cenſendus æquè ac ille, qui panem habebat, & fame vrgebatur; nam ſicut hic fame, ſic ille maris fluctibus, & proprij corporis grauitate vrgebatur; & ſicut vnus non applicuerat panem, quo ſe extra periculum conſtitueret, ſic alius non applicuerat ſibi tabulam, qua extra periculum conſtitutus eſſet. Secundo contra Suarium arguit idem Ouiedus, quia periculum mortis non conſiſtit in fame, ſeu indigentia cibi, ſed in carentia eiuſdem cibi ad vitam neceſſarij, nam non ex eo quod quis re ſummè egeat ad vitam conſeruandam dicitur eſſe in periculo mortis, ſi illa non careat, & ideo qui extremè fameſceret ſeu indigeret cibo, & panem haberet in manu, non poſſet dici eſſe in periculo mortis; ac perinde idem Ouiedus ait, eum, qui ſic fameſcens alij æquè fameſcenti panem daret, non ſolùm nō fugere periculum, ſed in illud ſe conijcere; illum verò, qui panem non arriperet, quem non poſſidebat, non ſe in periculum conijcere, ſed tantùm illud non fugere, & extremæ neceſſitati remedium non adhibere. Demum addit Ouiedus, fame periturum cibum non ſumere, quem poteſt, ita cooperari ſuæ morti, vt cenſeatur ſeipſum occidere. Quod videtur D. Thom. voluiſſe 2.2.*q.69. art.4.ad* 2 vbi ait, quòd cum condemnatus ad mortē non condemnetur, vt ipſe ſibi mortem inferat, ſed vt mortem patiatur, non tenetur facere aliquid, ex quo mors ſequatur, quale (inquit) eſt non fugere, ſeu manere in carcere, vnde ducetur ad mortē; ſicut etiam condēnatus, vt fame moriatur (ſubdit S.Thom.) non peccat, ſi cibum occultè miniſtratum ſumat; quia non ſumere cibum eſſet ſe occidere: & 2.2.*q.*32. *art.6.*idē S.Thom.dicit non eſſe licitum facere eleemoſynā de ſimpliciter neceſſario ad propriæ vitæ ſuſtentationē; quia eſſet, inquit, ſibi vitam ſubtrahere. Quibus loquendi modis D.Thomas ſignificat fame moriturum non ſumere cibum, cum poſſit, eſſe idem ac ſe occidere, cum ex non ſumptione certa mors ſequatur. Et idem tradit Caietan. 2.2.*q.*32.*art.6.*vbi dicit non eſſe licitum dare eleemoſynam de neceſſario naturæ, quia eſſet ſibi vitam ſubtrahere. Idem affirmat Vaſq. 1. 2. *q.*174.*n.*18.*fine*; & Turrianus *de fide, ſpe, & charitate diſp.*82.*dub.*5.ab Ouiedo *d. p.*3.*n.*74.relati. Idem abſolutè aſſerit & latius proſequitur Couarruuias. *var. lib.*1.*c.*2.*n.*8.*&* 10.vbi dicit, quidē iniuſtè damnatū ad mortem, etſi licitè poſſit, non teneri tamen fugere è carcere vt mortem euadat, & manere in carcere, vnde illi mors ſequitur, non eſſe ſe occidere; at verò fame alioqui periturum ſeu damnatum ad mortem non ſumentem cibum ſibi oblatum ſeipſum occidere, & conſequenter peccare mortaliter; quia hic, inquit *d. n.*10. vtitur actu ad mortem immediato, & ex ſua natura ad eam directo, & ordinato non autem damnatus ad mortem manens in carcere, cum fugere poſſit. Et ad vtriuſque caſus differentiam declarandam *d. n.*8.*circa finem* permittit aliquos eſſe caſus directè & immediatè tendentes ad mortem, & nunquam licitos, quocunque fine etiam cauſa publici boni fierent, etiam ob bonum Religionis, eoſque ait eſſe non ſolùm gladio ſe iugulare, vel venenum ſumere, ſed etiā inedia ſe conficere, ſeu abſtinere à cibo ad vitæ corporalis ſuſtentationem ſimpliciter neceſſario, quia huiuſmodi abſtinentia, inquit, quando quis extremè eget cibo, & paratum illum habet, ad mortem immediatè, & directè ſua natura tendit, & ordinatur, cum naturaliter ex tali abſtinentia, ſeu non ſumptione cibi nullo alio interueniente actu alterius proximè & immediatè mors ſequatur; alios verò eſſe actus indirectè & mediatè, & ex accidenti non ex natura ſua ad mortem tendentes, & inducentes, ac proximos, & huiuſmodi ait Couarruuias eſſe, iuſtè damnatum ad vltimum ſupplicium non fugere è carcere, cum poſſit, quod eſt negatiuum, vel ire ad locū ſupplicij, quod eſt poſitiuum; Non enim ex ſola manſione in carcere, vel ex ſolo aditu ad mortis locum ſequitur neceſſariò, & ſufficienter mors, niſi alterius actus voluntarius interueniat; & tales actus boni eſſe poſſunt ſecundùm rationem bonitatis finis, ad quem ordinantur (ſi enim nullo bono fine, vel non ſufficienter bono fierent, quis cenſeretur planè homicida non directè, ſed ſicut nauta eſt cauſa ſubmerſionis nauis ſua culpabili abſentia) vnde Martyres, qui pro honore Dei tanquam fine non fugiebant è carceribus tyrannorum, imò ſe offerebant in illorum manus, & in ſupplicij locum, non peccabant, nec erant ſui homicidæ, cùm non immediatè ex illo actu ſequeretur mors, ſed mediatè & ex accidenti; ita Couarruuias. Quare præfatus Ouiedus *d. p.*3.*n.*75. concludit non licere homini, cui inediæ cauſa mors continget, panem neceſſarium ad vitam ſuſtentandam priuatæ perſonæ etiam amico, vel parenti dare in eadem neceſſitate panis conſtituto; idque propter nimiā coniunctionem, quam hæc actio (ſicut & actio dandi alicui tabulam, cui naufragus iam inſedit) habet cum morte ſequenda; & quia valde durum, & inhumanū eſt hominem inedia mori, dum cibum habet, quo poſſit veſci; ſubdit tamen poſſe ex grauiſſima cauſa honeſtari, vt ſi panis daretur Principi, ex cuius vita ſalus Reipublicæ penderet; verùm hoc poſtremum non cohæret cùm præcedenti eius doctrina, quā contra Suarium tradit, nam ſi fame alioqui peritutū non ſumere cibum neceſſarium, quem habet, eſt idem ac ſe conijcere poſitiuè in periculum mortis, & ſeipſum proximè & immediatè interimere ex nulla cauſa poteſt cohoneſtari, & eſſe licitum, vt benè P. Nauarr. *de reſt.lib.*2.*d.c.*3.*n.*65.Idem verò Ouied.*n.*77. (vt *ſupra n.*1189. *fine* notauit) dicit ſibi valde probabile videri, alicui in certæ mortis periculo iā cōſtituto licere propriā vitā non conſeruare, ne proximo impediat ſuam defendere; & ſic ſubdit duobus pariter naufragantibus, aut extremè fameſcentibus, & occurrentibus vna tantùm tabula, vel vno tātùm pane, quibus vterq; pro tuēda vita propria ęquè indigeat, & nullo poſſidēte, cuilibet eorū licere alteri permittere, vt tabulam,

lam,vel panem ſibi arripiat, & hac ratione mortem pati,vt proximus propriã vitã cõſeruat;quia inquit,ſic mortẽ permittens non ſe in periculũ coniecit,ſed illud non fugit,ad quod faciendũ ſubdit,honoratiſſima cauſa eſt,proximo non impedire defenſionẽ propriæ vitæ,& licet teneatur per ſe loquẽdo propriã vitã defendere,non videtur ad id teneri impediendo alij defenſionẽ propriæ vitæ:verum id eſt, quod eſt in quæſtione,an cũ poſſit propriã vitã tueri,illi liceat eã negligere ob ſaluandam vitã alterius priuati ob nullũ altiorẽ finem,quã ſit corporalis vita eiuſdem priuati,& prætetea qui poteſt peruenire, & arripere ſibi tabulam,vel panem,nõ arripiendo vere eligit periculũ,ſeu in periculum ſe coniicit, nam dũ poteſt habere remedium,quo vitam conſeruet, non poteſt dici eſſe in actuali periculo certæ mortis.Neque etiam vrget confirmatio,quã idem Ouiedus addit,ſcilicet quod quis actibus propriis ſe poteſt licitè coniicere in periculũ mortis,puta ad pugnã accedere cauſa defendendi vitã proximi,ſeu amici:ergo multo magis inuoluntariè conſtitutus in mortis periculo licitè poteſt illud pati ex ſimili cauſa non impediendi proximo, ſiue amico defenſionem propriæ vitæ; cum minus ſit pati periculum, quam poſitiua actione ſe coniicere in periculum.Negatur enim antecedens,ſi intelligatur,quod quis ſe cõiiciat in periculum certæ mortis ſine vlla ſpe illam euadendi; nam id eſt,quod cõtrouertitur,an quis ſpõtè ſe poſſit offerre certæ morti pro tuẽda vita proximi priuati;ſecus ſi cũ aliqua ſpe euadendi,nã tunc licitũ eſt ſe offerre tali periculo pro defendenda vitã proximi, niſi aliud obſtet,vt omnes concedũt,& dicetur *infr.*

Igitur vera ratio,cur aliquando, ſcilicet ob maius bonũ,quã ſit ſolius vitæ propriæ corporalis cõſeruatio in extrema neceſſitate famis liceat non habenti panẽ illũ ſibi nõ arripere,etſi poſſit,vel panẽ iã habẽti porrigere alteri in eadẽ neceſſitate conſtituto ad eius vitã tuendã,eſt illa,quam *ſup.n.*1195. ex P. Nauarr.& Sayro adduxi, ſcilicet quia in hoc caſu non arripere ſibi panẽ,vel illum alteri dare nõ eſt cooperari ad mortẽ propriã poſitiuè;ſed tantum negatiuè nõ faciendo id, quo vita conſeruaretur,vt quãdo panis non arripitur,ſed alteri relinquitur,vel faciendo id, ex quo ſequitur poſtea,vt vita nequeat cõſeruari,ſed mors conſequetur,abſque tamen actione propria,vt quando in eo caſu extremæ neceſſitatis habens panem porrigit alteri,ex quo ſequitur,vt nõ poſſit ſumere cibũ,quo vita conſeruaretur,& mors ſequatur ex actione naturali primatũ qualitatũ corporis. His enim modis cooperari propriæ neci, cũ nullo modo ſit ſe poſitiuè,& directè occidere;ſed tantũ velle non cõſeruare vitã propriã,& mortẽ pati,de ſe,& ex natura ſua non eſt ita malũ,vt non poſſit ex graui cauſa,& legitimo fine honeſtari,& eſſe bonũ,ita vt tũc nolle conſeruare vitã pro maiori bono,nõ imputetur ad culpã,ſed ſit actus virtutis,& valde meritorius,vt *ſup.n.*1195.explicatũ eſt alioqui in prædicto caſu extremæ famis duorũ occurrente tantũ vno pane, quo alterius tantũ vita conſeruari poteſt vni eorũ,ſi poſſet,non liceret non arripere,& ſi iã haberet panem, eſſet licitum dare alteri etiam pro vita illius ſpiritua li,quia putaretur tunc in peccato mortali, quod ſit notorium,moriturus;vel etiãſi ex illius vita corporali penderet bonũ totius Reipublicæ,cuius contrariũ cõmuniter aſſeritur;& traditur etiã à S.Thom.*d.qu.*32.*ar.*6.vbi poſtquã dixit dare eleemoſynã de neceſſario naturæ nõ eſſe licitũ,quia eſſet ſibi vitã ſubtrahere,ſtatim limitat ſubdens,*niſi ſubtrahendo ſibi,daret alicui magnæ perſonæ,per quam Eccleſia,vel Reſpublica ſuſtentaretur,quia pro talis perſonæ liberatione ſe ipſũ laudabiliter periculo mortis exponeret,cũ bonũ cõmune ſit proprio præferendũ.* Et idẽ dicit *ibid.* Caiatan. itaque iuxta S.Thom.*ibid.* & *aliis locis ſupra allegat.*

cooperans propriæ morti,ſcilicet nõ vtendo remedio, ſine quo vita amittitur,cùm poſſit illo vti,tũc ſolùm cenſetur ſibi vitã ſubtrahere,& ſe interimere,quãdo id facit ſine honeſta cauſa maioris boni; tunc enim nolle conſeruare vitã, cum poſſit,imputaretur ei ad culpã,ſecus verò ſi faciat ex cauſa maioris boni ſaltẽ vel ſpiritualis vitæ proximi, vel tẽporalis totius Reipublicæ,vel iuxta Doctores *n.*1189. relatos,ob bonũ virtutis,charitatis, vel fortitudinis,vel amicitiæ, vel pietatis,aut gratitudinis,quę exercetur,dũ quis omittit conſeruare propriã vitã pro conſeruanda vita proximi, amici, patris,vel inſignis benefactoris. Quod explicatur rectè illo exẽplo Nautæ; nã ſi ex eius abſentia culpabili,& nulla legitima cauſa illã cohoneſtante ſequatur ſubmerſio nauis, illi imputatur eadẽ ſubmerſio;nõ verò imputatur nautę abſenti ſubmerſio,etiãſi poſſet ſuccurrere,quãdo eius abſẽtia erat ob maius bonũ,ſcilicet ob vitã propriã tuendã,vel ſalutẽ ſuam ſpiritualem,aut quando aliàs nõ tenebatur impedire nauis ſubmerſionem. Prædicta circa præfatã ſentẽtiã quod in neceſſitate extrema licitũ ſit homini vitã propriã corporalẽ poſtponere, vt in ſimili neceſſitate ſaluet vitã corporalẽ proximi amici,aut alia ratione cõiuncti,vel etiã cuiuſcũq; & omnino extranei.

1198 Circa quã ſententiã aduertẽdum eſt,illã præcedere cæteris paribus,& ſola ratione obligationis charitatis erga ſeipſum. Nam ſi cætera nõ ſint paria,puta quod quis vel teneretur ſe conſeruare obligatione alterius virtutis, vt iuſtitiæ,vel pietatis, vt ſi ſit paterfamilias,qui ex officio teneretur prouidere,& ſe cõſeruare pro filiis,& familia;tenetur potiùs vitã ſuam conſeruare, quàm alterius hominis priuati;quia non poteſt cedere iuri ſuo; quod inſinuat S. Thom. *d. q.*32.*art.*6.dum dicit neminem poſſe licite dare eleemoſynam de neceſſariis ſuæ & filiorum vitæ ſuſtentandæ.Et idem dicendum,ſi eſt longè vtilior Reipublicæ altero priuato; quia tunc ratio maioris boni Reipublicæ exigit, vt vitam propriam vitæ alterius priuatæ præferat: ita omnes Doctores pro eadem ſententia *ſupra n.*1189. relati, & cæteri omnes,

1199 Aduertendum etiam, quòd etſi ex Doctoribus *d. n.*1189. relatis Suarez *d.ſect.*3.*n.*7. Filliucius *d.n.*32. Caſtrus Palaus *d. p.num.*6.& 7. Ouiedus *d.p.*3.*n.*79. Trullench.*d.dub.*4 *n.*6.affirmant eſſe contra ordinem, & obligationem charitatis erga ſeipſum,& illicitum quempiam in æquali extrema neceſſitate & cæteris paribus poſtponere vitam ſuam corporalẽ,vt tueatur vitam corporalẽ alterius priuati omnino extranei,ſcilicet vbi id ſit ſolùm ratione conſeruandæ vitæ alterius, quia proximus eſt, & non quia amicus,parens, benefactor,aut ob aliam ſpecialem rationem alicuius excellentioris ſeu ſtrictioris coniunctionis pręter illam generalem coniunctionẽ proximi;quia cũ eiuſdẽ valoris & æſtimabilitatis ſit per ſe loquendo vita propria, & aliena, vt vitæ corporales ſunt,& vnuſquiſque magis coniunctus ſit ſibi ipſi (cùm ſibi coniungatur per idẽtitatem)quàm alij extraneo,& charitas inclinet potiùs ad ſui,quàm ad aliorum amorem, vt *ſupra n.*1188.iuxta omnes traditum eſt, ex conſequenti quis potiùs propriæ vitæ, quàm vitæ alterius priuati extranei, ſeu ſolùm generali ratione proximi attenta ſubuenire debet, & aliter facere eſſet actus temeritatis,& prodigalitatis propriæ vitæ contra ſui ipſius charitatem. Nihilominus præfati Doctores omnes præter Ouiedum dicunt non eſſe peccatum mortale,ſed tãtùm veniale contra charitatem huiuſmodi ordinis eiuſdem charitatis inuerſionẽ; quia licèt charitas in ęquali neceſſitate obliget priùs amare ſeipſũ,quàm proximũ,non tamẽ ſub graui obligatione hunc ordinẽ imponit,ſed ſub leui;& vniuerſaliter ordo charitatis(inquit Suar.) quãdo non eſt magnus exceſſus (vt in præſenti caſu,cùm ſupponatur vtrãque vitã eſſe æqualis æſtimabilitatis) poteſt præter-

Digitized by Google

mitti ſine mortali, & cẽſetur res leuis. Sed cõtra hanc doctrinam eſt, quia etſi vtraque vita ſit æqualis æſtimabilitatis in ſe conſiderata, nihilominus conſeruare, vel non conſeruare propriam vitam ſecundùm ſe, & etiam communi hominum æſtimatione eſt res grauis, cùm vita propria ſit res maximi momenti, quę in bonis naturalibus eſſe poteſt; atqueadeo omittere illius conſeruationem, cum poteſt conſeruari, ſed illius interitum permittere, ſeu illam ſponte morti certæ offerre ſine iuſta cauſa maioris boni, non poteſt non eſſe grauis deformitas, & malitia contra debitum charitatis ordinem; vt etiam poſt multa in contrarium tradita pro defenſione doctrinæ Suarij & aliorum tandem fatetur Ouiedus *d.p.3.num.83.* & ſentiunt P.Nauarrus, & cæteri Doctores ſequentem ſententiam ſuſtinentes.

§. IV.

Sententia aſſerens eſſe graue peccatum in extrema neceſſitate propria, & proximi priuati etiam amici, & coniunctiſſimi, vitam propriam poſtponere vitæ alterius.

1200 ITaque circa eandem controuerſiam ante *n.1189.* propoſitam altera ſententia aſſerit non eſſe licitum, ſed graue peccatum contra charitatem in æquali extrema neceſſitate, & cæteris paribus vitã propriã corporalem exponere certæ morti, & poſtponere vitæ corporali alterius hominis, ſeu proximi priuati etiam amici, vel alia ratione coniuncti, vel benefactoris, ſi præter rationem amicitiæ, vel coniunctionis, vel beneficiorum acceptorum, non adſit bonum ſpiritualis vitæ eius proximi, vel temporale commune, & totius Reipublicæ ex eiuſdem proximi vita dependens, ob quod alter cedat iuri conſeruandæ propriæ vitæ pro defenſione, & conſeruatione vitæ illius, vt ſcilicet nõ pereat eius anima, vel bonum publicum. Ita ex antiquioribus Theologis Paludanus *in 4.d.15.q.3.art.2. concl.3.* Gabriel *ibid. d.16.q.4.art.2. concl.1.ibid.* Durandus ſibi contrarius. *d.16.q.6 ad 2.* (dum ait nullum debere eligere mori pro conſeruatione vitæ amici) & D.Bonauentura *in 3.d.29. q.3.* Ex recentioribus ita P.Nauarrus latè *lib.2.de reſtitutione c.3.n.41. cum pluribus ſequentib.* Reginald. *lib.4 n.309. & lib. 21, n.42.* & Paul.Layman *d.lib.2.tract.3.c.2.allegato. nu.4.verſic.hæc ſententia.* Et ita ſentire videtur etiam Vaſquez *opuſc.de eleemoſyna cap.1.dub.9.n.72.* Ex Iuriſperitis præter Couarruuiam *loco ſupra n.1196.allegato* Vaſqu.*quæſtionum illuſtrium c.11.n.5.& 26.fine.* Surdus *de alim. tit.1. q.94.n.1.* & Balthazar Gomezi *de poteſt. in ſeipſum lib.2.cap.3. n.23.* & latiùs *cap.2. num.11.ad 29.* vbi etiam negat licere alicui offerre ſe certæ morti pro Republica illam præeligendo, quod intelligit iuxta diſtinctionem Couarruuiæ *d.n.1196.* traditam, nempe faciendo actum directè, & immediatè, ac natura ſua tendentem ad mortem ſine interuentu actionis alterius (qualem eſſe vult inedia perire, cum quis poteſt habere, & ſumere cibum, & abſtinet pro tuenda vita alterius, à quo ſalus Reipublicæ dependeat: Nam eodem *cap 2. num.29.* & ſequentibus aſſerit, quem pro ſalute Reipublicæ poſſe licitè negatiuè pati mortem, quæ interuentu operationis alterius ſequatur; & ſic militem licitè pati mortem, ſeu ſe occidi, quàm deſerere ſuam ſtationem & fame perire, quàm hoſti tradere caſtrum; & captum ab hoſtibus Chriſtianæ fidei potiùs pati ſe occidi, quàm arma ſumere contra Chriſtianos.

1201 Probatur hæc ſententia, quia iuxta inclinationem, & ordinem charitatis cæteris paribus quis tenetur amare magis vitam propriam corporalem, quàm alterius vitam pariter corporalem, vt dictum eſt *ſupra num.1188.* & alij omnes Theologi; & hic ordo charitatis diligendi magis ſeipſum, quàm proximum non ſolùm quoad vitam ſpiritualem, ſed etiam quoad vitam corporalem, cuius ipſe non eſt dominus, ſed Deus, non eſt tantùm de conſilio, ſed de præcepto, vt expreſsè dicit S.Thomas 2. 2. *q.32. citato art. 6.arg.1. & in corpore*, & ſentiunt etiam expreſsè Doctores *numer.* 1199. allegati, & latiùs oſtendit P.Nauarrus *loco citato*, & omnes colligunt ex illo Matthæi, *Diliges proximum tuum ſicut teipſum*, quod præceptum, cùm abſolutè loquatur, intelligitur non ſolum de vita ſpirituali propria, ſed etiam de corporali, vt ſentiunt iidem Doctores *eodem numer.* 1199. relati, & illa particula, *ſicut*, iuxta omnes non ſignificat æqualitatem, ſed proportionem; quare ea lege præcipitur homini diligere ſe, & proximum etiam quoad vitam corporalem, cuius nec ipſe, nec proximus eſt dominus, vt ſcilicet & ſuam, & proximi vitam, cum poteſt, conſeruare teneatur, hoc tamen ordine vt magis ſuam vitam corporalem, quàm vitam corporalem proximi amare debeat, ſicut & eiuſdem charitatis ordine & præcepto magis vitam ſuam ſpiritualem diligere debet, quàm ſpiritualem alienam. Vnde illud Iuriſperitorum quòd charitas benè ordinata debet incipere à ſeipſo *l.Præſes, Cod.de ſeruit.& aqua*: de quo *ſupra n.643.* Vaſquius *d. num.26.* & Surdus *tit.1. de alim. quæſt.91.* & illud Terentij, *Proximus ſum ego & mihi.* Hoc igitur ſuppoſito, quòd homo ex ordine & præcepto charitatis cæteris paribus teneatur magis diligere vitam ſuam corporalem, quàm vitam corporalem proximi, ſequitur manifeſtè, vt etiam ex ordine, & præcepto eiuſdem charitatis in extrema neceſſitate cæteris paribus teneatur vitam corporalem propriam præferre vitæ corporali alterius; vt Azorius, & alij *ſupra num.1190.* argumento tertio relati ſentiunt; Quare diuerſa ratio eſt de bonis temporalibus fortunæ, & fama noſtris, & proximi, in quibus etiam licèt ſit ordo, & cæteris paribus poſſimus magis diligere propria, quàm aliena; tamen non tenemur conſeruare propria, ſed licitè poſſumus negligere pro iuuando proximo in temporalibus vitæ, fortunæ, & honoris. Et ratio diuerſitatis eſt, quia cùm homo ſit dominus bonorum temporalium fortunæ, & famæ, etſi iuxta ordinem charitatis poſſit ſua bona præferre bonis alienis, nihilominus charitatis ordo non præcipit, vt non poſſit de illis ex cauſa diſponere pro iuuando proximo, cùm ſit illorum dominus, ſi nil aliud obſtet. At charitas non ſolum permittit homini, vt poſſit vitam ſuam corporalem præferre vitæ corporali alienæ, ſed cæteris paribus ita eſſe faciendum præcipit, quia non eſt homo dominus ſuæ vitæ temporalis, nec habet libertatem ponendi eam; ſed ordo ei præceptus eſt ab authore naturæ, vt nequeat pro libito de ea diſponere, niſi ſecundùm ordinem rationis, & charitatis, qui eſt (vt ſupra dixi) vt ſibi magis, quàm proximo ſemper cæteris paribus teneatur. Quemadmodum etiam quia homo non eſt Dominus vitæ ſpiritualis, & bonorum animę, tenetur illã præferre ſaluti ſpirituali alienæ, nec poteſt illã perdere propter ſalutẽ animę proximi, quia cùm ſit ordo obligationis, & ipſe ſibi magis proximus ſit, magis tenetur ſuæ, quàm animæ proximi conſulere, vt S.Tho.*d.q.26.ar.4.* Ac proinde etiã cùm ſit in prę cepto cõſeruare vitam propriã corporalẽ, non poteſt homo nõ conſeruare illã iuxta ordinem charitatis, vt ſaluet præcisè vitam corporalem proximi priuati, ex cuius conſeruatione nullum aliud bonum reſultat, ſeu dependet, quàm illud bonum vitæ corporalis eiuſdem proximi, cùm in hoc caſu vita propria ſit æquale bonum, imò maius mihi bonum, cùm ſim mihi ipſi magis coniunctus, quàm proximo, & eiuſdem vitæ meæ non ſim Dominus, ſed cuſtos à Deo conſtitutus, ſemper ſtat obligatio iuris naturalis, &

ordinis

Digitized by Google

ordinis charitatis de vita propria potius conſeruanda, quàm aliena, & ceſſat quæcumque obligatio iuris diuini, vel naturalis de vita aliena, ſeu proximi tuenda cum damno propriæ, vt quando vita aliena eſt neceſſaria ſaluti Reipublicæ, vel cum interitu vitæ corporalis periret animæ proximi ſalus, quibus caſibus promittere mortem propriam, ſeu negligere propriam vitam corporalem pro ſalute Reipublicæ, vel ſpirituali primi eſt licitum, quia nō pro æquali, ſed pro longè maiori bono exponitur. Quare propriam vitam corporalem pro corporali vita proximi priuati, ex cuius conſeruatione non dependet bonū maius temporale, ſcilicet bonum publicum, vel ſalus animæ ipſius proximi, ſed tantum bonum ipſius vitæ corporalis exponere certæ morti, ſeu in extrema neceſſitate non conſeruare cum quis poteſt, non eſt actus virtutis (puta charitatis, vel patientiæ, aut fortitudinis, aut amicitiæ, vel gratitudinis) ſed prodigalitatis contra charitatē (inquit P. Nauarrus *num.* 49.) etiam contra iuſtitiam iuxta alios (vt inquit idem P. Nauarrus *ibidem*) & inſignis temeritas aut demētia, aut inanis gloriæ, & iactantiæ vitium, ait Vaſqu. *d. num.* 26. cum ſit contra ordinatam charitatem, quę à ſe ipſo debet incipere. Vnde nullo modo cohærere poſſunt, quod iuxta ordinem charitatis in æquali extrema neceſſitate, & conſiderando ſolum vitam, & vitam corporalem, quis vitam propriam pręferre debeat vitæ proximi; & nihilominus ſipoſt habuerit vitam propriam vitæ proximi, id alio fine cohoneſtari poſſit, ſeu eſſe laudabile, & actus virtutis; & ita dum Doctores primæ ſententiæ dicunt ponere, ſeu negligere vitam propriam in extrema neceſſitate vtriuſque pro ſoluenda vita corporali proximi priuati præſertim amici, vel alia ratione coniuncti, vel benefactoris eſſe actum virtutis charitatis, vel amicitiæ, aut pietatis, vel gratitudinis, ac proindè eſſe licitum, quia licet pro virtute tanquam maiori bono vitam corporalem negligere, petunt principium, id enim eſt, quod eſt in quæſtione, an ſit actus virtutis fortitudinis, honeſtatis, gratitudinis, aut pietatis, anque opus laude, & præmio dignum in æquali extrema neceſſitate poſtponere, ſeu negligere vitam propriam corporalem, & velle mori pro tuenda vita corporali proximi priuati cuiuſlibet, vel amici, parentis, aut benefactoris; nam cum ſit contra ordinem, & præceptum charitatis, non poteſt eſſe actus virtutis, & etiam cùm vera felicitas ex virtute eſſe debeat non poteſt illa ex tali actu negligendi vitam propriam, pro vita proximi priuati amici obtineri, ſed potius (ait contra Sotum P. Nauarrus *num.* 56) eſt miſeria, ſtultitia, vitium, & inordinatio naturæ, & naturalis inclinationis, & conſequenter ſtultus iudicandus, & ſumma reprehenſione dignus, qui certiſſimæ morti ſe committit pro bono vitæ temporalis, rei familiaris, vel honoris alterius præcisè ſaluando. Ex quibus quoque Gomezius *dict. cap.* 3. *num.* 24. Verſ. *ſed fallitur* reiicit dictum Valentiæ *loco ſupra numero* 1189. *relato*, ſcilicet in extrema neceſſitate non licere ex charitate non conſeruare vitam propriam pro tuenda vita corporali alterius, licere autem amore virtutis amicitiæ; nam ſi non licet ex charitate, quæ inæqualitate obligat pręferre vitam propriam corporalem vitæ alterius; neque etiam ſtante eadem æqualitate (inquit) alia ratione erit licitum; quia quod nunc non licet, numquam licet; & prætere) maioris efficaciæ, & altioris ordinis (ſubdit Gomez. eſt virtus charitatis, quàm amicitia, obque amicitiam nihil iniuſtum fieri poteſt. vt D. Ambroſius *lib.* 3. *offic. cap.* 16. Prædicta omnia confirmant præfati Doctores authoritate D. Auguſtini *lib. de mendacio ad Cōſentium cap.* 6. dicentis *Si quis pro alterius temporali vita ſuā ipſā temporalem perdit, non eſt iam diligere illum ſicut ſe ipſum ſed pluſquam ſeipſum, quod ſanè regulæ repugnat.* Quibus verbis D. Auguſtinus videtur expreſſè hanc ſententiam approbare. Et licet huic dicto D. Auguſtini Saytus *dict. cap.* 9. *num.* 14. reſpondeat eſſe intelligendum, non eſſe poſitum in præcepto, vt quis in æquali extrema neceſſitate vitę propriæ corporali præferat vitā alterius priuati corporalē, non tamen D. Auguſtinum negare id licitum eſſe, quando vita alio bono honeſto compenſetur. Coninch, verò *d. diſp.* 25. *num.* 84. *ad* 4. reſpondet D Auguſtinum non dicere illud eſſe contra regulam quaſi ſit contra rationem, ſed excedere regulam, quia nimirum talis plus diligit proximum, quā illa regula præcipit; ſicut quodlibet aliud perfectionis opus poſſet dici t rationis regulam excedere. Azorius *p.* 2. *lib.* 12. *cap.* 4. *quæſt.* 2. *fine*; reſpondet D. Auguſtinum *ibi*, ſignificaſſe tantum, eum qui vitam propriā ponit pro amico, magis in hoc diligere amicum, quam ſe ipſum: Quod tamen, inquit, non eſt vitioſum, dummodo bonum gratię, gloriæ, & virtutis ſibi ipſi magis velit, quàm amico. Quapropter addit Azorius, quod fortaſſis S. Auguſtinus dicere voluit, contra charitatem facere, qui temerè, & vanè vitam ſuam pro amico perdit, non qui perdit, vt amicitiæ bonum tueatur, & ſeruet. Has tamen reſponſiones refellit P. Nauarrus *dub.* 3. *num.* 42. Quia D. Auguſtinus præfato dicto prætendit probare non eſſe licitum mendacium, hoc pacto ſcilicet quia dare vitam temporalem pro temporali alterius rationis regulam excedit: ergo multo magis excedet dare æternam pro temporali alterius, ſi autem in antecedente non loqueretur de præcepto, ſed de conſilio, & de exceſſu tantum perfectionis, vel voluiſſet ſignificare tantum in hoc quem diligere magis amicum, quam ſe ipſum dum intuitu amicitiæ vitam pro illo ponit, nihil vitij colligeret in eo, qui vitam æternam commutaret pro temporali alterius, ſed potius colligeret eſſe opus egregiæ perfectionis, eſſeque magis ſuprà rationem, quod tamen manifeſtè falſum eſt, & contra intentionem eiuſdem D. Auguſtini *in loco citato*; ita P. Nauarrus. Qui *num.* 58. propter ſuperius adducta ad hanc ſententiam probandam putat neque etiam pro patre in æquali neceſſitate, eſſe licitum ponere vitam, ſeu exponere vitam corporalem certæ morti, vbi non fieret cauſa ſalutis animæ ipſius, vel boni publici, quod ex patris vita penderet.

Etſi enim præfati Doctores tenent eſſe peccatum 1201 & graue, ſeu lethale (propter materiæ grauitatem, vt *ſupra num.* 1199. probatum eſt) contra charitatem ordinatam in æquali neceſſitate vitæ propriæ corporali præferre vitam corporalem alterius priuati conſiderato tātum bono temporali corporis: Nihilominus concludunt in tali neceſſitate non eſſe contra charitatem, ſed licitum eſſe, & iuxta ordinem charitatis negatiuè ſe exponere certæ morti, ſeu negligere conſeruationem propriæ vitæ pro ſalute ſpirituali proximi, & pro bono totius Reipublicæ; nam præceptum naturale de propria vita conſeruanda admittit epicheiam, ſeu interpretationem, & ceſſat quoad obligationem, quando occurrit aliud præceptum naturale maius cum illo incompatibile, quale eſt præceptum de ſalute ſpirituali proximi ſeruanda; & etiam de ſalute Reipublicæ conſeruanda, quod præceptum ſtrictiùs obligat, quam illud de conſeruanda vita propria, cùm agatur de longè maiori, & excellentiori bono, & quod vnuſquiſque tenetur procurare; recta enim ratio, & ordo charitatis præſcribit, vt homo ſpiritualem proximi (vt latè S. Thomas *d. quæſt.* 26. *num.* 4.) & communem Reipublicæ vitæ temporali propriæ anteponat, non ſic autem præſcribit, ſed vetat, vt homo bonum vitæ corporalis, cuius etiam non eſt dominus, ſed cuſtos, pro non maiori, ſed æquali bono ſtultè perdat, imò minus bonum maiori proferat: ac proindè cum pro-

pria vita ſit non ſolùm æqua'e, ſed maius bonum mihi, quàm ſit vita corporalis proximi, nullùque ſit præceptum naturale, vel diuinum obligans ad vitam corporalem proximi in caſu, quo quis pro tuenda vita proximi debeat amittere propriam; ſemper viget obligatio iuris naturalis, & ordinis charitatis de vita propria potius conſeruanda, quā aliena, quando vtraque conſeruari nequit. Ita P. Nauarrus *d.c.3. eodem num 46.& 71.ad 84* Layman *d. cap.2.eodem num.4.* Vers. *dixi autem*, & alij Theologi pro hac ſententia relati; & ex parte etiam Couarruuias, Vaſquius, & Balthazar Gomezius, dixi *ex parte*; quia negant quemquam licitè poſſe etiam pro communi ſalutè Reipublicæ exponere ſe certæ morti non faciendo, vel faciēdo id, ſi inde ex natura rei, & immediate ſequatur mors non intercedente actu alterius, vt in naufragio non arripere, vel dimittere tabulam, qua poſſet ſeruari, vel in extrema neceſſitate ſibi nō arripere panem, vel illum alteri dare; licet ſecus ſentiant, quando mors interueniente actu alterius deberet ſequi, vt *ſup.n.1200.* explicaui. Videatur Gomez, *loc.eod.n.citatu.*

1203 Præterea Doctores huius ſententiæ licet negent licitum eſſe aliquem exponere ſe certæ morti pro amici vita corporali ſoluenda, aſſerunt tamen licitum, laudabile, & magnæ perfectionis eſſe pro amico, & multo magis pro patre, vel coniun cto, aut benefactore, imo pro quolibet alio (licet alias non teneatur) exponere ſe morti cum ſpe euadendi: ita Vaſquius *d.c.11.num.26.* P. Nauarr. *d.c.3.n.49.50.& 58.* & Baltaſ. Gomez. *d.c.3.num.25.* & nullus hoc negat, quia in hoc caſu nullo modo volita eſt mors, neque eſt finis, neque eſt medium, ſed ſi euenit, id eſt per accidēs, & toleratur, vt effectus ab inuito, qui nollet mori, ſeu vitā amittere, non vult tamen deſiſtere ab actu virtutis timore mortis; & propterea certa mors alterius longè maius malum eſt, quā probabile periculum mortis, & conſequenter maius bonum eſt vita alterius certò conſeruanda, quam propria non certò amittenda, vt etiam notauit Filliuccius *tract.18.d.c.2.num.33* & Trullench. *lib.1.c.5.dicto dub 6.num.7.* Quare aliud eſt exponere ſe certæ morti abſque vlla ſpe euadendi, aliud ſe exponere ſolum periculo mortis non excluſa ſpe euadendi; hoc licitum etiam pro ſaluanda vita corporali proximi cuiuſcumque, illud numquam iuxta præfatos Doctores; ſicut etiam licitum eſt animæ ſalutem exponere periculo cum ſpe illam non amittendi pro alterius ſpirituali, lucranda, ſeu conſeruanda (vt tradit Sotus *loco ſup.n.1189.citato*, P. Nauarrus *d.c.3.n.50.* & eſt communis Theologorum ſententia) non tamen eſt licitum vitam propriam ſpiritualem exponere certæ amiſſioni pro ſaluanda alterius anima, vt iidem Sotus, P. Nauarrus, & omnes. Hinc pro defendendo amico, vel innocente iniuſtè inuaſo, licet pro illis pugnare cum aggreſſore, & pro illis defendendis etiam cum periculo vitæ propriæ, dum modo certa mors non ſit ſecutura. Sic etiam impetentes ſe gladiis licet componere, cum aliquo propriæ vitæ periculo, vt Sotus & P. Nauarrus *locis cit.* Item tempore peſtis graſſantis licitum eſt, ſe exponere ſeruituti infectorum, quia id eſt ſe exponere tantum periculo mortis, quod in eo caſu eſt laudabile, & meritorium, & ingēris charitatis officium. Pariter pro acquirendis diuitiis, & augendo ſtatu licitum eſt ſe exponere periculis, quæ in itineribus, & perigrinationibus, & præſertim in longa nauigatione per mare ſolent contingere. Et hoc pacto Doctores huius ſententiæ intelligendos, ſeu loquutos fuiſſe Ariſtotelem, & ſanctos Patres, dum dixerunt laudabile eſſe exponere vitam, vel mori pro amico, & etiam S. Thomam *loc.d.n.1189 alleg.* ſcilicet non loquutos de expoſitione certæ mortis, ſed periculo tantum mortis cum aliqua ſpe euadendi. Quamquam D. Auguſtin. *lib.de amicitia c.10.* quem adducit Sot. *loco ſup.num. 1189.citat.* P. Nauarr. *d.c.3.n.51.* dici loquutum fuiſſe de ſalute ſpirituali proximi, idque colligi ex principio capitis, vbi dicit *primordia amicitiæ ſpiritualis.* Qua propter locum illum Euangelij Ioannis 15. *ſupra num.1191.* adductum, ad quem alludit Auguſt. *d.lib.de amicitia*, idem P. Nauarrus *ibid.* notat, non de temporali, ſed de ſpirituali ſalute debere intelligi, (quod idem tradit Vaſq. *d.n.26 init.*) prout ait eundem D. Auguſtinum expreſsè expoſuiſſe *c.6.de mendacio*, atque adeo colligitur eundem Auguſt. etiam *illo c.10.* fuiſſe loquutum de ſpirituali amicitia. Hoc etiam pacto Gomez. *d.c.3.n.25.fin.* ait intelligendos plures ex Doctoribus Theologis, & Summiſtis, tametſi generalius videantur loqui: ex quibus.

§. V.

Reſponſio ad argumenta primæ ſententiæ numero 1189 & 1190 & 1191. *adducta.*

Ex quibus iuxta eoſdem Doctores eiuſdem poſterioris ſententiæ argumentis pro prima ſententia *num.1190.* adductis reſpondetur; & primo quidem dicitur, ibi ſupponi quod controuertitur, ſcilicet an ſit opus virtutis, charitatis, aut fortitudinis in extrema neceſſitate æquali corporali vitæ propriæ præferre vitā corporalē proximi priuati, & nō poſſe eſſe opus virtutis, neque officium fortitudinis, aut charitatis larè oſtenſum *ſup.1201.* Ad ſecundū negatur nos poſſe cedere conſeruationi noſtræ vitæ corporalis pro conſeruanda vita alterius priuati, vt *eod. num.1201.* probatum eſt. Tertium iam ſatisfactum eſt eodem *n.1201.* vbi oſtenſum eſt hominem ex ordine, & præcepto charitatis non ſolum poſſe, ſed etiam teneri in æquali extrema neceſſitate conſeruare vitam ſuam potiùs, quam proximi priuati. Quarto pariter ſatisfactum eſt *eodem num.1201.* per aſſignationem diuerſitatis inter vitam noſtram corporalem, & cætera bona temporalia fortunæ, & famæ. Ad quintum reſpondetur hominem poſſe ſuſtinere damnum in vno corporis membro illudque exponere pro ſalute totius, quod aliter non conſeruaretur, & ſic etiam poteſt poſtponere vitam propriam corporalem pro ſalute totius Reipublicæ, vt *n.1202.* notatum eſt, & poteſt etiam homo exponere vnum membrum ſui corporis pro tuendo alio vtiliori, & excellentiori, puta brachium pro capite conſeruando, at verò non poteſt licitè exponere pro æquali membro conſeruando, ſtultum enim (vt inquit P. Nauarrus *n.57.*) eſſet exponere vnum oculum ad liberandum alterum à læſione. 1204

Ad ſextum primo negatur pro tuendo honore licitum eſſe vitam exponere certæ morti, vt *in prima parte huius tractatus de effectibus matrimonij capite 9.numero 97.* Probaui, quia eſſet inuerſio ordinis poſtponendo maius bonum minori bono, cum vita ſit præſtantior fama, & honore, & fundamentum aliorum bonorum temporalium, & vita præeunte cætera quoque amittuntur, conceditur autem poſſe hominem vitam exponere periculo mortis pro tuēdo honore & fama; iuxta tradita *ſuprà numer.1203.* vnde ſecundo admittitur hominem pariter poſſe vitā exponere periculo pro defendendis ſuis bonis fortunæ tam ſimpliciter neceſſariis pro naturæ ſuſtentatione, quàm neceſſariis ad conſeruandum ſtatum; item conceditur hominem poſſe licite exponere ſe certæ morti pro acquiſitione vel defenſione bonorum temporalium ad vitam ſuſtentandam ſimpliciter neceſſariorum, cum ſi ſe non exponat, certò amit 1205

Digitized by Google

amittet vitam, ac proindè etiamſi ſe exponendo amittat, non eſt prodigus vitæ, quando potius ſit naturalis inclinatio ſe eo modo defendendi, verùm nullo modo licet ſe certæ morti exponere, ſeu tradere pro bonis temporalibus fortunæ ſuperfluis ſtatui, vel naturæ, quia eſſet inuerſio ordinis naturæ præferendo maiori bono minora bona, Quæ omnia ſine vita nihil proderunt, ac proinde ſtultum omnino eſt pro huiuſmodi bonis longè minoribus quam vita, & quæ nil poſtea acquirenti iam mortuo proderunt, vitam ipſam perdere; imo tantum abeſt, vt ſit licitū perdere vitam pro bonis ſuperfluis naturæ, vel ſtatui, quin potius pro propria vita teneamur neceſſaria ſtatui, & naturæ ſuperflua dare, & hoc pacto vitam propriam redimere, vt tradunt Gloſſa *in principio d.*83. Armilla *ver. homicidium ad finem*, & P. Nauarrus *d. cap.*5. *num.*59 Et patet ex ſe, & etiam ex eo, quod pro ſaluanda vita proximi, puta inuaſi à latrone, ne occidatur, tenetur quis eam, ſi poſſit, pecunia redimere, etiamſi ſit neceſſaria ſtatui, quia eſt in extrema neceſſitate, vt idem P. Nauarrus *d. numero* 59. poſt Martinum Nauarrum *in man. cap.*24. *num.*9. Armillam *loco citato*, & Syluèſtrum *v. homicidium* 1. *q.*6. multo magis ergo tenebitur pro vita propria tuenda præfatorum bonorum iacturam facere.

1206 Ad ſeptimum, licitè poteſt quis membrum exponere certo damno pro conſeruanda vita proximi, ſi ex membri læſione, ſeu abſciſſione non ſit ſequutura certa mors, quia proximi vita eſt longè maius bonum, & cum ex mutilatione non præuideretur certa mors conſequutura, eſſet tantum ſe exponere periculo mortis, cum ſpe retinendæ vitæ, quod licet pro ſeruanda proximi alioqui perituri, vt *ſup. n.*1203. probatum eſt.

1207 Ad octauum reſpondetur primo, iniuſtè inuaſum; licet poſſit occidere inuaſorem, licitè permittere poſſe ſe occidi, pro ſalute ſpirituali eiuſdem inuaſoris, ne ſcilicet, cū conſtet illum eſſe in peccato mortali, occiſus in æternum damnetur: licitum enim eſt vitam propriam non conſeruare pro vita ſpirituali proximi, vt *ſupra num.*1202. demonſtratum eſt. Præterea admiſſa illa opinione, quod etiam poſſit inuaſus licitè permittere ſe occidi præciſè pro non auferenda vita inuaſori (de quo *in præcedenti parte huius tractatus de effectibus contractus matrimonij dict. c.*9. *num.*137.) negatur in aliis caſibus extremæ neceſſitatis propriȩ, & proximi priuati, in quibus quis poteſt conſeruare vitam propriam, nam lædendo vel auferendo vitam alteri, eſſe licitum vitæ propriæ præferre vitam alterius; eſt enim diuerſa ratio, in huiuſmodi enim caſibus homo poteſt conſeruare vitam, nullam actionem, à qua hominis natura abhorret, erga proximū exercendo, ſecus in præfato caſu iniuſtæ inuaſionis, in quo vitam propriam ſaluare non poteſt inuaſus, niſi occidat inuaſorem; eſt enim occiſio cuiuſlibet hominis ita grauis, dura, & terribilis, vt naturaliter ab ea præſertim propriis manibus exercenda abhorreamus, ac proindè charitas erga ſe ipſum non videtur obligare ad tuendam propriam vitam exercendo actionem tanti horroris; ſed imo videtur actus pietatis, & laudabilis abſtinere à tam terribili, & horribili actione, etiamſi alioqui licita ſit, & ex eius omiſſione ſequatur mors propria.

1208 Ad nonum reſpondetur famulum pro ſeruandis bonis temporalibus fortunæ, & multo magis pro conſeruanda domini vita, licitè poſſe ſe exponere periculo, vbi ſit ſpes aliqua euadēdi, & ad id ſtipendio accepto ſe obligare, non vero licitè poſſe ſe exponere certo, & indubitato mortis periculo imminenti, vt ſeruetur vita domini (niſi ageretur de conſeruando bono communi, & totius Reipublicæ, quod ex vita domini penderet, vel etiam propria ipſius vita famuli penderet, ſcilicet, quia mortuo domino, periturus eſſet fame, eo quod certo ſciret, ſe aliunde non poſſe habere vnde viueret, quod vix credo poſſe contingere) quia cum non ſit dominus vitæ ſuæ, non poteſt illam prodigere, neque poſtponere vitæ alterius priuati, cum id ſit contra ordinem charitatis, & ius naturale, ac diuinum de cuſtodienda, & conſeruanda propria vita, vbi maius bonum commune temporale, vel ſpirituale animæ proximi conſeruandum, aut inducendum aliud non poſtulat. Quare vaſſallum, qui à domino accipit feudum cum promiſſione defendendi dominum, & eius bona, non teneri, nec poſſe vitæ propriæ anteponere vitam domini exponendo ſe certo, & indubitato mortis periculo, vt vita eiuſdem domini ſeruetur, poſt plures alios Iuriſperitos tradunt Surdus *de alimentis tit.*1. *qu.*91. & Ferdinand. Vaſquius *quæſtionum illuſtrium allegat. cap.*11. *numer.*5. vbi præſertim refert Ferdinand. Loazes plures alios allegantem *conſ. pro Marchione de Velez dubitatione* 1. aſſeruiſſe, quod ſi vaſſallus bellans in ipſo prælio ſibi mortem certam imminere videret, debet ſuam ſalutem ſaluti domini anteponere. Quod tamen limitandum, vbi è vita domini penderet bonum publicum: & plura alia addit Surdus *dict. cap.*

Etſi autem ius ciuile iuſſit ſeruum in extrema neceſſitate debere vitam ſuam negligere, & certæ morti ſe exponere pro ſalute Domini *l.*1. *§. iuxta hoc autem ff. de ſenatus conſulto Silaniano* ibi, *Serui quoties dominis ſuis auxilium ferre poſſunt, non debent eorum ſaluti ſuam anteponere*, & *in §. tuliſſe eadem l.* ibi, *aut ſi corpus ſuum obiecit, vel aliàs corpore ſuo auxilium tulit.* & *l. cum dominus* 19. *eod. tit. cum dominus*, ait textus *occiditur, auxilium ei familia ferre debet*, & *armis, & manu, & clamoribus*, & *obiectu corporis, quod ſi cum poſſit, non tulerit, meritò de ea ſupplicium ſumitur.* & ſimilia verba habentur *l.*16. *tit.*8. *part.*7. & *in l.*5. *tit.*21. *part.*4. *apud Hiſpanos*; id tamen non trahi poteſt ad alios famulos, neque ad vaſſallos, vt notat Vaſquius *loco citato*; illud enim in ſeruis ſpecialiter ius ciuile conſtituit; cùm enim capti in bello poſſent iuſtè occidi, & nè occiderentur, mors illorum temporalis in perpetuam ſeruitutem (vnde ſerui à ſeruādo dicti) fuerit miſericorditer commutata, vt *inſtituta de iure perſonarum*, & etiam olim iure gentium, & antiquiore iure ciuili domini in ſeruos vitæ, neciſque poteſtatem haberent; *inſtitut. de his, qui ſui vel alieni iuris § in poteſtate*; Vbi Piechardus *num.* 3. & Molina *de iuſtitia tom.*1. *diſput.*38. *initio*; quæ poteſtas hodie ſic limitata eſt, vt eiſdem dominis ſine legitima cauſa in ſeruos ſuos ſupra modum ſæuire non liceat; *§. ſed hoc tempore inſtitut. eod. l.*1. *ff. eod.* & *l.*2. *Cod. de emendat. ſeruorum*, & latè Molina *d. diſput.* 38. dum illorum mors commutata eſt in ſeruitutem, eo pacto potuit intelligi ſeruitus, vt in caſu extremȩ neceſſitatis vitam, quæ eis donatur, & commutatur in ſeruitutem, deberent ſaluti domini poſtponere exponendo ſe etiam certæ morti pro ſeruanda vita domini, qui cum potuiſſet illos occidere, non occidit, ſed ſeruauit, ideoque legem ciuilem in præallegatis textibus voluiſſe ſeruum teneri pro ſalute domini mori: Cum vero mors ſit vltimum terribilium, à qua omnes abhorrent, & ſic ſe ſponte offerre, ſeu exponere certȩ morti ſit quid valdè durum, & repugnans naturæ hominis, lex illa ciuilis non obligat in conſcientia; nec vllo modo peccaret ſeruus non exponendo ſe certæ morti pro tuenda vita domini, vbi non ageretur de tuendo bono communi è vita eiuſdem domini pendente, imo non liceret corpus ſuum obiicere gladio vibrato in dominum, quia hoc eſſet ſe ipſum occidere directè, & poſitiuè: Quin etiam alio modo ſe ſe certæ, & indubitatæ morti 1209

pro

Digitized by Google

pro domini ſalute ſeruo non eſt licitum (niſi agatur de conſeruando bono publico ex vita domini pendente) vt potè contra ordinem charitatis, & ius naturale de propria vita conſeruanda aſſerendum iuxta *in præcedentibus* tradita, & expreſsè affirmant Balthaſar Gomez. *de poteſt. in ſe ipſum, lib. 2. cap. 3. n.* 10. Addens iura ciuilia (ne Euangelicæ, & naturali legi aduerſentur) in dictis legibus, & etiam leges Hiſpanas præallegatas, ita accipienda eſſe, vt liceat, imò debeat ſeruus ſe cuicumque periculo pro domino exponere, non tamen certam, & præcognitam mortem pro ſalute domini ſponte, & ex intentione ſubire.

1210 Ad primum ex argumentis *ſupra num.* 1191. adductis reſpondetur iuxta tradita *ſupra numer.* 1203. ſcilicet laudabile eſſe exponere ſe periculo vitæ non tamen certò, & indubitato pro amico. Et hoc pacto loquutos ſanctos Patres; & Philoſophos commendantes opus exponendi vitam propriam pro tuenda vita amici. Et quoad exemplum Damonis, & Pythiæ, qui ſe vadem dedit Tyranno pro reditu alterius, id licitè fecit, qui mori non cogitauit, cum de amici fide, ſcilicet quod rediturus eſſet, non dubitaret; & ideo non certæ, & prælectæ morti, ſed tantum periculo, ſi fortè non rediret, & Tyrannus vellet innocentem occidere, ſe expoſuit. addit P. Nauarr. *lib. 2. de reſtit. d. cap. 3. num.* 51. nos ſæpè multa laudare, quæ non ſine peccato imitaremur, quia non factum, ſed modum, aut circumſtantiam laudamus; cuius rei exempla idem P. Nauarrus *ibidem*, Ferdinandus Vaſquius *d. cap.* 11. & Balthaſ. Gomezius *d. lib. 2. c.* 2. & 3. adducunt. Illud etiam Chriſti Domini Ioan. 15. intelligendum eſſe pro ſalute ſpirituali proximi dictum eſt *ſupra cit. n.* 1203.

1211 Ad ſecundum patet ex traditis *num.* 200. ibi peti principium, & ſupponi id, quod inquiritur, & *ibid.* oſtenſum eſt exponere certæ morti vitam propriam pro tuenda vita tantum corporali amici, perſonæ priuatæ, vel cuiuſcumque alterius proximi priuati, non poſſe eſſe actum virtutis, licet fiat intuitu amicitiæ, vel gratitudinis, &c. Neque obſtat illud vulgare, *Amicus eſt alter ego*; quo indicatur vitam amici tanquam propriam moraliter reputari; Nam etſi ob coniunctionem ſpecialem amicus dicitur alter ego, non eſt tamen alter ego per identitatem, ſicut ego mihi ipſi; ac proinde vita mea mihi eſt maius bonum vita amici, & cuiuſcumque alterius cæteris paribus, vt *eodem num.* 1200. oſtenſum eſt. Confirmatio vero ex Soto adducta, ſumpta ex eo, quod amicitia ſit pars felicitatis, iam reiecta eſt *ſupra eod.* 1200. illud etiam Eccleſ. 6. *eodem n.* 1191. *fin.* adductum intelligitur rectè de æſtimatione reſpectu aliorum bonorum propter vitam propriam: illud denique Prouerb. 12. *ibid.* adductum ſolum probat eſſe laudabile exponere ſe periculo pro amico, & etiam pati damnum in aliis temporalibus fortunæ.

1212 Prædicta pro vtraque ſententia fortè paulò latiùs, quàm præſens tractatio poſtulatet, ſed pareat lector, id præſtitum ob controuerſiæ difficultatem, & vt exactè examinarentur recentiorum placita, & dicta, præſertim tradita à Coninch. & à cæteris Theologis *poſteriori loco*, pro prima ſententia adductis. Quæ quidem ſententia iudicanda eſt valdè probabilis propter tum authoritatem, tum probitatem tot Theologorum, quales ſunt pro ea *n.* 1189. allegati; licet oppoſita cõſideratis authoritate Doctorum illam aſſerentium, & rationibus pro ea adductis mihi videatur probabilior, & certè in praxi vix credo vllum fore illam amplexutum. Accedamus ad alia dubia.

§. VI.

In extrema neceſſitate conſtitutis patre, & filio, cum alteri tantum poſſit ſubuenire an quis potius patri, quam filio teneatur ſuccurrere.

DVbium ſecundum. Habens patrem, & filiũ in æquali extrema neceſſitate conſtitutos, & non poſſit vtrumque alere, poſſit tamen vni eorum ſubminiſtrare neceſſaria vitæ ſuſtentandæ, an teneatur magis ſubuenire patri, quam filio, vel è contra.

Succurrendum potiùs filio, quã patri, ex Iuriſperitis, & Canoniſtis tenuerunt Ioannes de Lignano *in tract. de amicitia § de ſubuentione paterna, & filiali num.* 16. Ancharan. *in cap. cum haberet num.* 12. *de eo, qui duxit in matr. quam poll.* Caſtillus *ad l.* 40. *Tauri,* quos refert, & ſequitur Corduba à Lara *in l. ſi quis a liberis, in principio num.* 35. *ff. de liber. agnoſcend.* & idem tenuiſſe Bartholum refert Angelus *in Sum. v. filius num.* 24. ex Theologis vero in extrema neceſſitate tam temporali, quam ſpirituali ſubueniendum potius filio, quam patri affirmarunt Antiſiodorenſis *libro* 3. *Summ. tractat.* 3. *capit.* 5. D. Bonauentura, & Gabriel, quos refert Suarez, *de charitate diſput.* 9. *ſect.* 4 *numer.* 5. vbi etiam refert ita ſentire Buridanum 8. *eth q.* 16 & *lib.* 9. *q.* 3. & ita ſentit etiam Layman *lib.* 2. *tract.* 3. *cap.* 2. *num.* 6. & probabile putat Fagund. *in Decalogum lib.* 4. *cap.* 1. *n.* 13. 1213

Ducuntur præfati Iuriſperiti primo, quia pater plus diligit filium, quam filius patrem *l. fin. Cod. de curat.* & *l. iſte quidem, ff. quod metus cauſa*; & amor deſcendit, non aſcendit, *l. vnam etſi parentibus, ff. de inoffic. teſtam.* & *l. ſcripto, §. fin. Cod. vnde liberi.* Secundo, quia alimenta diuerſo modo debentur filiis, & parentibus; nam filiis debentur iure naturæ communi omnibus animalibus, parentibus vero iure tantum gentium, vt Gloſſa, & Barthol. *in d. l. ſi quis à liberis §. ſi vel parens.* & Pontan. *de alimentis cap.* 9. *initio*, ſtrictius autem obligat ius naturale, quam ius gentium. Tertio quia bona patris magis debentur filio, quam è contra *d. l. nam etſi parentibus in princip.* & etiam certo modo bona patris dicuntur eſſe filij adhuc patre viuente *l. in ſuis, ff. de liber. & poſthu.* vnde filius in patris ſucceſſione præfertur auo, ſeu auum excludit *l.* 1. *§.* 1. *ff. ſi tabulæ teſtamenti nulla extabunt*; *Auth. in ſucceſſione, Cod. de ſuis, & legit.* Per quæ Corduba *loco citato*, reprehendit Alphonſum de Caſtro, inſignem Theologum contrariam ſententiam tenentem, quod falcem in meſſem alienam miſerit. Quarto pro hac eadem ſententia adducitur, quod ſi quis habet patrem, & filium diuites, ipſe autem ſit inops, debet petere alimenta à patre, non à filio, vt probatum eſt *ſupra num.* 180. & etiam egenus habens auum, & patrem diuites, licet ſit in poteſtate aui, ali debet (vt *ſupra num.* 292. oſtenſum eſt) non ab auo, ſed à patre propter naturalem ſtimulum, quo pater impellitur ad educandum filium.

Hanc quoque ſententiam probare videntur rationes adductæ à S. Thoma 2. 2. *q.* 26. *art.* 9. Quarum prima eſt, quia pater diligit filium, vt aliquid, quod ſuum eſt, parens autem non eſt aliquid filij. Secunda, quia filius eſt magis coniunctus patri, cũ ſit quaſi pars patris; pater autem reſpectu filij habet rationem principij, non partis. Tertia, quia amor patris eſt antiquior, & diuturnior, cum pater ſtatim diligat filium natum, filius autem poſt longum tempus patrem; amor autem quo antiquior, & diuturnior, eo fortior ac firmior Quarta, quia parentes magis norunt 1214

Digitized by Google

runt aliquos eſſe ſuos filios, quàm è contrario, quæ rationes adducuntur in corpore. Additur quinta, in primo argumento articuli poſita, ſcilicet, quod cura prouidendi magis conuenit patri reſpectu filij, quam è contra; vnde illud Apoſtoli 2. ad Corinth. 12. *non debent filij theſaurizare parentibus, ſed parentes filiis.*

1215 Contraria nihilominus ſententia, & in huiuſmodi extrema neceſſitate patri, & non filio eſſe ſubueniendum, eſt communiſſima, & longè verior; quam aſſerunt ex Iuriſperitis Cinus *in l. 1. in fine, Cod. de patribus, qui filios ſuos diſtraxerunt.* Aſcanius *de patr. poteſtate effectu 17. numero* 34. Bellamera *in cap. parſimoniam l.* 41. Præpoſitus *in d. cap. cum haberet, de eo qui duxit in matrimonium*, Pontanus *dict. c. 9. numer.* 3. & plures alij, quos referunt, & ſequuntur Surdus *de alimentis tit. 1. quaeſt. 94. numer. 6. & ſequent.* & Paſchalis *de patr. poteſt. p. 2. cap. 3. num.* 65. ex Theologis S. Thomas *dict. quaeſtione 26. num. 9. ad* 3. Magiſter *in 3. d. 29. ibidem.* D. Bonauentura, Ricardus, Gabriel, Marſilius, Abulenſis *in Matth. cap. 22. quaeſt.* 311. Angelus *d. v. filius numer.* 24. Syluest. *v. eodem quaeſt.* 2., Tabiena *eodem num.* 13. Armilla *v. eleemoſyna num.* 14 Caietanus 2. 2. *q.* 31. *à* 1. *d* 4. Valentia 2. 2. *diſput. 3. q. 4. p. 5. verſic. octauo ſequitur*; Sayrus *lib. 7 cap. 5. num. 16. fine*, Azorius *p. 1. lib. 2. cap. 1. quaeſt. 16. & lib. 12. cap. 4. quaeſt. 1. verſic. At vero*; Sanchez *de matrimon. lib. 9. diſp. 4. num.* 26. Suarez *de fr. charitate diſp. 9. ſect. 4. num.* 6. Reginald. *lib. 4. num.* 310. Coninch, *de charitate diſput. 25. numero* 149 Filliuccius *p. 2. tract. 28. cap. 2. num.* 49. Bonacina *diſput. 3. de charitate q. 4. puncto 5. p.* 1. Villalob. *p. 1. tract. 22. diſt.* 7. Trullench. *in Decalogum lib. 1. capit. 5 dub. 6. num.* 21. Gordonus *lib. 6 quaeſt. 15. cap.* 2. Marchinus *de tempore peſtis p. 1. c. 2. num.* 18. Caſtrus Palaus *tom. 1. tract. 6. diſp. 1. puncto 10. num.* 13. Ouiedus *de charitate controu. 8. puncto 5 num.* 107. Fagundez *loco ſupra citato*, Rocafull. *in praxi quid agendum tom. 2. p. 3. lib. 1 de praecepto honorandi parentes c. 4. numero.* 15. & alij apud eoſdem, & nouiſſimè cum nonnullis aliis recentioribus P. Diana *p. 10 tract. 13. reſolut.* 3. Probat S. Thomas, quia ordo dilectionis metiendus eſt iuxta propinquitatem, & ſimilitudinem ad Deum, at pater ſimilior Deo eſt, tanquam principium filij, & ſic amor ad patrem eſt ſimilis amori Dei, amor vero ad filium eſt ſimilis amori ſui ipſius, vnde in Decalogo poſt præcepta ſpectantia ad Deum ponitur præceptũ circa parentes. Hinc ſecundo probatur, quia beneficium à patre acceptum eſt omniũ maximum (cùm ab illo filius accipiat eſſe; ac proindè ſicut Deus omnibus præferendus eſt, quia nobis contulit eſſe, ita ſuo modo pater omnibus præferri debet. Inde etiam probatur tertio, ſcilicet quia debitum erga parentes eſt tum antiquius tum nobilius, id enim ſequitur ex eo, quod fuerunt nobis exiſtendi cauſa, & principium; ergo primo exoluendum; vt cum aliis Surdus *dict. quaeſtione 94. numer.* 14. Per natiuitatem enim filiorum non potuit aui conditio fieri deterior, quominus conueniat filium ſibi ante procreationem filiorum obligatum eſſe; vnde regula communis, quod prior tempore eſt potior iure. Ex eodem capite probatur quarto, quia maior eſt obligatio filij exhibendi alimenta patri, quam è contra; nam obligatio patris oritur ex ſe ipſo per regulam generationis, vt eo modo teneatur filium alere, quo natura docuit omnia animantia, at obligatio filij erga patrem oritur ab ipſo patre, qui contulit inæſtimabile beneficium, nimirum ipſum eſſe in rerum natura, in quo ſinè patre non fuiſſet, vnde ad patrem referenda eſt filij eſſentia, ergo eſt prius tollenda, & conſequenter in alimentis pater filio eſt præferendus. Ex hoc etiam quod filij eſſentia, ſeu exiſtentia tota refertur ad patrem, vt ad principium, ſequitur, vt pater reſpectu filij ſe habeat vt totum, vt pote à quo proceſſit, filius vero reſpectu patris ſit pars, ſeu veluti pars illius; cum ergo maior ſit obligatio in parte ad conſulendum toti, propter quod eſt, quam in toto ad conſulendũ parti, quæ eſt propter illud, vt in extrema neceſſitate teneamur vitam patris præferre vitæ filij, quando alteri eorum tantùm ſubuenire poſſumus. Prædictis additur ex eodem fonte, quod parentibus, à quibus eſſe accepimus, præ aliis omnibus reuerentiam debemus, ergo etiam in extrema neceſſitate illos aliis omnibus debemus præferre. Prӕterquam quod parentes in educandis, alendis, & informandis filiis labores, & pericula ſuſtinent, non ſic filij erga parentes in extrema neceſſitate filiis ſunt præferendi. Denique alio argumento à poſteriori probatur, quia maioris impietatis peccatum eſt occiſio, vel maledictio patris, quàm occiſio, & maledictio filij, vt conſtat *Exodi* 12. *& Leuit.* 10. ergo pro conſeruanda eorum vita maius, & vrgentius debitum eſt. Ex quibus infertur etiam filium in extrema neceſſitate obligari etiam ſubuenire potius matri, quam filio; vt expreſsè quoque tradunt ex Iuriſperitis Præpoſitus *in d. cap. cum haberet num.* 6. Innocentius *in cap. 2. de reg.* Surdus *dict. c. 94. fin.* & ex Theologis præallegatis, Laym. Bonacina, Filluccius, Coninch. Trullench. Caſtrus Palaus, Gordonus, & Sanchez *locis praeallegatis.*

Vt autem clarius ſatisfiat argumentis pro altera ſententia adductis, aduertendum in homine in ordine ad filium duplicem, conſiderari inclinationem, & dilectionem, vnam naturæ omnibus animantibus communis, quæ eſt appetitus ſenſitiui; alteram naturæ rationalis, vt rationalis, quæ eſt voluntatis, & regulariter à iure naturali humanæ naturæ proprio, & à virtute charitatis. Igitur ſecundum inclinationem, & dilectionem naturæ communis omnibus animantibus, & appetitus ſenſitiui homo magis inclinatur ad filium, quam ad patrem, & inde ortum illud amor deſcendit, non aſcendit. Ex hoc tamen non infertur maior obligatio hominis erga filium, quam erga patrem, quoad amorem, & præſtationem eorum, quæ ſunt ſimpliciter vitæ ſuſtentandæ neceſſaria, patrẽque non eſſe præferendum in caſu extremæ neceſſitatis patris & filij, ſed huiuſmodi obligatio attenditur penes inclinationem naturæ rationalis, & voluntatis, & ipſius charitatis, quæ ad patrem potius, quam ad filium appretatiue propendet propter ingentia, & maxima beneficia, præſertim ipſius eſſe, quæ filius à patre recepit, & huiuſmodi inclinatio naturæ rationalis, & charitas ipſa debet corrigere defectum naturalem appetitus ſenſitiui. Maior autem eſt inclinatio naturæ (inquit Suarez *loco citato*) quia appetitus ſenſitiuus fertur magis in id, quod eſt ſenſibilius, magiſque apparet ſenſibus præſens, & delectabile; è contra vero inclinatio naturæ rationalis, vt rationalis, & voluntatis ſemper eſt maior ad id, quod eſt magis honeſtum, & rationi conueniens: etſi ratio, cur natura in parte ſenſitiua indiderit hominibus maiorem inclinationem ad amandum, & benefaciendum filiis, quam parentibus, ſit illa, ſcilicet vt intenſior eſſet, per quam tolerabiliores fierent labores ordinariè ſuſcipiendi pro filiis, qui egent ordinariè, non ſic parentes; voluntatis verò inclinatio maior eſt ad parentes; ob quam appretiatiuè plus diligantur quam filij occurrente caſu neceſſitatis, vt perire debeat vita patris, vel filij, ſi alteri eorum tantum ſubuenire poſſit. Hinc 1216

Ad primum ex argumentis, *numero* 1213. pro altera ſententia adductis, reſpondetur procedere tantùm de amore naturali iuxta inclinationem naturæ omnibus animantibus communis; obligatio autem præferendi patrem filiis oritur ex inclinatione naturæ rationalis, & charitatis, quæ maior, & potior atque antiquior eſt erga parentes, à quibus accepimus 1217

omnium

Digitized by Google

omnium beneficiorum maximum,quæ ſtatim oritur ab initio eſſe recepti. Ad ſecundum pariter reſpódetur conſiderando naturam hominis communem omnibus animantibus diuerſo modo ſe habere ad filium ac ad patrem,nam ad filium magis inclinatur,quam ad patrem alendum; ideoque alimenta dicuntur deberi filiis iure naturæ, ſcilicet ex inclinatione naturali omnibus animantibus communis; at conſiderando naturam hominis, vt homo eſt,ſcilicet rationalem,& ius naturale in ipſa natura rationali,& ipſa ratione hominis,& in charitate hominis propria, etſi iuxta hoc ius tã filiis,quam patri debeantur alimẽta,vt initio huius capitis probatũ eſt,tamẽ hoc ius magis obligat alere patrem extremè egentem,quam filium in concurſu vtriuſque propter illud maximũ beneficium generationis,ob quod beneficium etiam obligatio eſt prior,& antiquior,vnde cum pater, & filius concurrunt in eadem extrema neceſſitate, obligatio erga patrem impedit effectum obligationis erga filium.Quando autem dicitur filium teneri alere patrẽ de iure gentiũ,nomine iuris gentiũ non intelligitur ius humanum, ſeu ab hominibus inductum, ſed ipſum ius naturale proprium hominis, vt homo eſt,& ſolum hominibus cognitum, vt contra diſtinguatur ab illa inclinatione naturæ, omnibus animantibus communis, quam inclinationem quoque placuit legiſlatoribus appellare ius naturæ omnibus animantibus communis, cum æquè omnia animãtia naturæ impulſu inclinentur ad alendos, & educandos proprios filios, non ſic autem ad alendos parentes, quos cætera animantia præter hominem non curant,neque illis vnquam prouident.

218 Ad tertium reſpondet Surdus *d.q.*94. *numer.*11. obligationem alimẽtandi nõ regulari à ratione, ſeu iure ſuccedendi, *vt alibi in præcedentibus* oſtenſum eſt, & patet in filiis ſpuriis. Ad quartum reſpondet idem Surdus magis facere pro patre,quam pro filio, quia ſicut pater primus conuenitur licet extet filius; ita ſibi primum debet ſubueniri in egeſtate, quando non poteſt vtrique, cum eum ſequantur commoda,quem ſequuntur incommoda *leg. ſecundum naturam,ff.de reg.iur.*

1219 Ad rationes ex S.Thoma *num.* 1214. adductas omiſſis aliis reſponſionibus, quæ ex traditis pro poſteriori ſententia facilè dari poſſunt, reſpondetur illas procedere de dilectione,& inclinatione naturali,quæ eſt communis omnibus animantibus, & eſt appetitus ſenſitiui,ſecundũ quam homo facilius, & magis amat filium, quam patrem; vnde S. Thomas, dum adducit illas quatuor rationes,conſiderat tantùm maiorem inclinationẽ, & quod quis facilius agit;nõ vero quod agere tenetur iuxta inclinationẽ naturę rationalis,& dictamẽ rectę rationis; nõ enim teneri aliquid agere,&agere facilius ſẽper cõiũgũtur, ſed imò ſæpe nõ coniunguntur.Quare idẽ S.Thom. abſolutè cõcludit filium magis debere amare patrem, quam filium in concurſu vtriuſque exiſtentis in eadem neceſſitate,quia excellentia obiecti (cùm filius à patre recipiat ſuum eſſe)ſimpliciter eſt maior, eſtò ex aliis circunſtantiis, ſeu capitibus homo faciliùs amet filium,quàm patrem.Reſponderi poteſt ſecundo,illas rationes tendere ad probandum extra neceſſitatem extramam,vel grauem hominem teneri prouidere filio potiùs quàm patri, præſertim ſi filius ſit ſub patris poteſtate;& id ſolũ Theologi *ſup.n.*1215. relati aiunt probare illud D.Pauli in quinta ratione adductum, ſcilicet extra neceſſitatem paternam hominem debere potius conſulere filio præcipuè non emancipato,de quo mox.

§. VII.

Extra extremam neceſſitatem paternam, an potius ſit prouidendum filio, quam patri.

ITaque conueniunt Theologi præallegati extra extremam neceſſitatem, tam quoad temporalia, 1220
quam quoad ſpiritualia bona prouidendum eſſe magis ſeu potius filio,quam patri: ita S.Thomas *d.* 2.2. *qu.*26.*dict.art.*9.& expreſsè ex Theologis *num.*1215. relatis,Valentia,Suarez,Filluccius, Caſtrus Palaus, Trullench.& Ouiedus; & ſentiunt etiam alij ibidem relati,dum ſolum in neceſſitate patrẽ eſſe filio præferendum aiunt.Probant, quia propter naturalem obligationem alendi,& educandi filios, prouenientem ex coniunctione, & ex eo quod pater vit filij principium dans eſſe,debet etiam neceſſaria ad illius conſeruationem, & ad debiti vitæ ſtatus productionem ei prouidere; pater tenetur filiis prouidere ratione ſeu ex obligatione officij ſui, & curæ paternæ filiorum præſertim ſi non ſint emancipati, dum enim filij exiſtunt ſub tutela,cura, & prouidẽtia parentum, pater illis tenetur tum in temporalibus, tum in ſpiritualibus prouidere, & inuigilare pro maiore illorum profectu;& huc tendit locus ille *D.Pauli* 2.*ad Corinth.*12.*non debent filij theſaurizare parentibus,ſed parentes filiis.*

Difficultas eſſe poteſt,an etiam in æquali neceſſi- 1221
tate graui patris,& filij(vt ſi pater,& filius non poſſunt habere neceſſaria vitæ,niſi mendicando cum dedecore ſtatus) cum vtrique non poteſt conſulere, patri potius,quam filio ſubuenire quis debeat,ita vt ſolùm in extrema neceſſitate pater ſit filio præferendus.Nam rationes adductæ *num.*1215. videntur probare etiam in æquali neceſſitate graui potius patri, quam filio eſſe ſuccurrendum; & S. Thomas *d.art.* 9.*reſponſ.ad* 3. non loquitur expreſsè de neceſſitate extrema,ſed abſolutè ait, in articulo neceſſitatis filium eſſe obligatum ex beneficiis ſuſceptis,vt parentibus maximè prouideat: eodem modo loquendi vtuntur Filluccius,Trullench. & Gordonus dicentes in neceſſitate patris, & filij patrem debere prȩferri, & ita etiam Pontanus, & Surd.& cæteri Iuriſperiti *d.num.*1215.relati.At Valentia,Sayrus,Sanchez, Fagundez, Azorius, & Reginald. expreſsè loquũtur in caſu extremæ neceſſitatis, dum dicunt patrem eſſe præferendum filio,& ita extra extremam neceſſitatem paternam ſentiunt potius prouidendum filio,quàm patri,id quod expreſsè aiunt Valentia, & Sayrus.Et ita puto ſentire alios præallegatos Theologos,& Iuriſperitos, & etiam S.Thomam, ſcilicet nomine neceſſitatis intellexiſſe neceſſitatẽ extremã ſubſidij temporalis, vel ſpiritualis ad vitam corporalem, vel ſpiritualem conſeruandam, ita quod in hoc caſu extremæ neceſſitatis exiſtentibus patre, & filio,& vni eorum tantum ſubueniri poſſit, pater ſit præferendus filio; extra vero hunc extremæ neceſſitatis caſum,etiam in æquali neceſſitate graui patris, & filij, potiùs filio quam patri eſſe prouidendum; propter rationes *num.præced.*adductas.Verùm Sanch. *d.ſect.*4.*num.*7.Caſtrus Palaus *loco ſup.n.*1215.*citato*, & Ouied.*d.leg. p.*5. diſtingunt inter filium emancipatum,& filium non emancipatum ſub patris poteſtate,& cura exiſtentem.Si igitur filius ſit iam emãcipatus, aiunt etiam in æquali neceſſitate graui patrem eſſe filio præferendum, quia emancipatus iam non eſt ſub tutela & cura patris; & pater iam quodãmodo compleuit munus ſuum theſaurizandi filio, qua ablata in cæteris pater eſt ſuperior; ſi vero filius non eſt emancipatus,ſed ſub tutela aut cu-

ra

Digitized by Google

ra patris, tunc dicunt extra extremam neceſſitatem cæteris paribus filio potiùs, quam patri eſſe ſubueniendum ratione dictæ obligationis ex officio, & curæ paternæ, & iuxta hanc eandem diſtinctionem cenſendum eſſe loquutos cæteros Theologos *numero præcedenti* relatos, cum rationem præferendi filium patri extra extremam neceſſitatem deſumant etiam ex ratione officij paterni prouidendi vtilitati temporali, & ſpirituali filiorum, quod officium ceſſat erga filios emancipatos, & iam ſub cura patris non exiſtentes. Addit nihilominus Caſtrus Palaus *eodem loco ſupra numero* 1215. *citato*, & ſumpſit ex Coninch. *dict. diſputat.* 25. *numero* 146. quod etiam extra extremam neceſſitatem non tenetur filius in temporalibus, etſi poſſit prius ſuis prouidere, quam parenti; quia prouidendo parenti, prouidet & ſibi, cum bona parentis iure hæreditatis ad ipſum deueniant; & nemo tenetur aliis cum iactura propriorum bonorum extra neceſſitatem occurrere.

§. VIII.

Si pater vellet occidere iniuſtè filium, liceret præferre filium patri occidendo patrem in defenſionem filij, etſi quis ad id non teneatur.

1222 ADuertendum autem, quod etſi in æquali extrema neceſſitate patri potiùs ſubueniendum, quàm cuicumque alio, etiam filio; in aliquo tamen caſu liceret præferre filium patri, vt ſi pater iniuſtè occidere vellet filium, tunc in defenſionem filij proprij innocentis poſſet quis patrem occidere, quia tunc pater abutitur iure ſuo, & non eſt in extrema neceſſitate, ſed in deordinatiſſima voluntate. Ita Suarez *de charitate d. diſputat.* 9. *ſectio.* 4. *numero* 13. & Ouiedus *de charitate dict. contrau.* 8. *p.* 5. *numero* 108. Qui tamen addit neminem teneri vitam innocentis filij defendere interficiendo patrem iniuſtum aggreſſorem; eo quod obligatio defendendi vitam filij non vrgeat cum tanta iactura. Quare multo magis ſi pater meus vellet iniuſtè occidere alium innocentem præter filium meum; ſi non poſſē alias defendere innocentem, quàm interficiendo patrem, non teneor defendere: vt tradunt Ouiedus *dict. p.* 5. *numero* 122. & Suarez *dict. numero* 15. addens nec pro defenſione præfati innocentis teneri quem occidere patrem, vel amicum; quia liceat defendere, non tamen cum tanta iactura.

§. IX.

Vtrum in extrema neceſſitate parentum, & amici, aut inſignis benefactoris quis teneatur potius patri ſubuenire, cum non poteſt vtrique.

VTrum verò in extrema neceſſitate patris, & amici benefactoris, qui inſignia mihi contule-
1223 rit beneficia, puta liberauerit à morte, præſertim cum periculo propriæ vitæ, ſi vtrique non poſſum ſubuenire, tenear adhuc ſuccurrere patri, an verò poſſim licitè patri præferre benefactorem, qui me à morte liberauit. Quidam Gerardus à Buridano 9. *ethic.* 9. *capit.* 3. relatus, opinatus eſt in hoc caſu non ſolùm poſſe licitè, ſed & debere amicum benefactorem præferre parenti, & cuicumque alio conſanguineo; pro qua opinione facit, quod maximi ponderis ſit charitas, & fortitudo, qua liberator vitam ſuam libertimè in meam defenſionem expoſuit; etiã Victoria *in manuſcriptis ad* 2. 2. *quæſtion.* 26. vt refert Suarez *dict. ſect.* 4. *num.* 15. *verſ. finem*, cenſuit probabile benefactorem, qui beneficia valdè inſignia, & egregia contulit licitè præferri poſſe patri, maximè ſi pater poſtquam dedit vitam, vel nulla, vel pauca alia beneficia contulerit, vel malè functus eſt officio ſuo; & id etiam ipſe Suarez dicit eſſe probabile eam afferens rationem, quod in omnibus virtutibus licet vna ſit in ſuo genere maior altera, in indiuiduo tamen actus inferioris poteſt eſſe interdum melior, quam ſuperioris, idem ergo poteſt accidere in pietate comparata cum amicitia, vel gratitudine.

Communis Theologorum ſententia eſt in extrema neceſſitate ordinariè, & per ſe loquendo patrem, 1224
& matrem debere præferri cuicumque priuato etiã amico, & benefactori, quantumcumque inſignia, & egregia contulerit beneficia, & etiam à morte liberauerit. Ita S. Thomas expreſsè 2. 2. *quæſtion.* 31. *art.* 3. *ad* 3. *& qu.* 26. *art.* 8. *ad* 1. vbi vniuerſaliter docet conſanguineos in prouiſione neceſſariorum aliis quibuſcumque priuatis, etiam amicis eſſe præferendos, ibidem Caietanus, & Bannes, Marchinus *de tempore peſtis p.* 1. *cap.* 10 *num.* 26. *&* 27. & ex Theologis *ſup. n.* 1215 relatis Valentia *d. puncto* 5. verſic. *Quinto*, Reginaldus *d. lib.* 4. *n.* 307. Bonacina *d. p.* 5. *n.* 3. Layman *d. c.* 3 *n.* 6. Coninch. *d. diſp.* 25. *n.* 153. Fregoſ. *de repub. tom.* 1. *in præfat.* §. 3. *num.* 36. Caſtr. Palaus *dict. punct.* 10. *n.* 10. *&* 15 Oued. *d. punct.* 5. *n.* 120. *&* 122. & alij ab Ouiedo, & Coninch. relati. Et ſenſit etiam Ariſtoteles 8. *ethic. c. vltimo*, dum ait, quod diis, parẽtibuſque non poſſint reddi æqualia. Rationem aſſignat S. Thomas *d. q.* 31. *art.* 3. *ad* 3. ſcilicet, quia beneficium acceptum à parentibus excedit quodcumque benefactoris alterius beneficium, cum filius ab ipſis acceperit ipſum eſſe abſolutè, qui verò propriæ vitæ periculo alterum à morte liberat eſt cauſa vitæ tantùm per accidens, ſeu remouens mortem, non cauſa abſolutè, & per ſe vitæ, ſicut ſunt parentes: & præterea liberans à morte eſt tantùm cauſa vitæ corporis, quæ eſt mortalis, parentes verò ſunt cauſa vitæ immortalis animæ, nam ab illis accepimus ſimpliciter quòd ſimus, ſeu totum noſtrum eſſe ſecundum animam, & corpus; nam etſi ſolus Deus creat animam, tamen parentes etiam ſunt cauſa, cur Deus eam creat; & in hoc differunt parentes ab aliis hominibus, à quibus tantùm poſſumus accipere vitæ corporalis conſeruationem, aut ſpiritualis reſtaurationem, dum nos à peccatis Deo cooperante conuertunt; quod non poſſent facere, niſi parentes nos prius genuiſſent, ac proindè etiam hoc parentibus ſuo modo debemus. Accedit alia ratio (quàm etiam tangit S. Thomas *in d. reſponſione ad* 3.) ſcilicet, quod ex beneficiis acceptis quantumuis egregiis, & magnis, vt eſt liberatio à morte cum proprio periculo benefactoris, conſurgit tantùm debitum ex morali quadam æquitate & antidotale, ſcilicet tantũ obligatio retributionis ex ſola gratitudine propter beneficium liberaliter collatum; ex coniunctione verò cum parentibus conſurgit obligatio quaſi ex iuſtitia: Non enim ſolùm ex charitate, & gratitudine, ſed etiam ex vi quarti præcepti Decalogi, ſcilicet ex pietate (ſuper qua fundatur quartum Decalogi præceptum) quæ iuſtitiæ rationem quandam habet, tenetur filius patri ſuccurere quoad vitæ neceſſaria, vt *ſupra hoc capite numero* 6. *& num.* 7. *&* *nonnullis ſequentibus* probatum eſt; obligatio autem iuſtitiæ præualet obligationi ex ſola gratitudine.

Digitized by Google

1225 Quare non ſolùm patrem, & matrem, ſed etiam filium, & vxorem in extrema neceſſitate temporali, vel ſpirituali eſſe præferendos cuilibet amico, & benefactori priuato cum S. Thoma *locis citatis*, tradunt omnes præallegati Theologi *locis citatis*, idque conuincit ratio modo allata, nam ex coniunctione cum filio, & vxore oritur eadem obligatio quaſi iuſtitiæ, cum pater filio teneatur etiam ex vi quarti præcepti, & ex pietate ſuccurrere, & illum educare, & erudire, vt ſuperius dictis *numero 6. 7. & ſequentib.* oſtenſum eſt; & ſimiliter ratione coniunctionis, & vinculi matrimonij vir vxori non ſolùm ex charitate, & gratitudine, & vxor viro, ſed etiam quaſi ex iuſtitia debet defenſionem, & ſubſidium in neceſſitate, vt *hoc capite* tractatum eſt, & in præcedenti parte, vbi de obligatione coniugum cohabitandi; & latiùs explicabitur in quarta parte huius tractatus, vbi de mutua obligatione coniugum ſibi inuicem obſequia, & alimenta præſtandi: Quare cum obligatio ex iuſtitia præponderet obligationi ex ſola gratitudine, in neceſſitate extrema cuicumque benefactori, etiam liberatori à morte præferendi ſunt pater, mater, & etiam filius, & vxor, quia ad hos iuuandos arctior eſt obligatio, quàm ad illum; quemadmodum etiam arctior eſt obligatio, erga eum, qui ſolùm commodauit, quia eſt obligatio ex iuſtitia, quàm erga eum, qui omnino donauit, quia tantum eſt obligatio gratitudinis, & ex morali æquitate. An verò amicus, & benefactor, præſertim inſignis poſſit præferri cæteris conſanguineis, etiam fratribus, infra.

1226 Dixi, *patrem ordinariè, & per ſe loquendo in extrema neceſſitate præferendum eſſe, cuilibet alteri priuato*, &c. quia per accidens poteſt euenire, vt liceat patri præferre inſignem aliquem amicum, & benefactorem: puta ſi pater malè ſe geſſiſſet erga filium, & in ſatisfaciendo obligationi ſui officij prouidendi filio quoad temporalia, & ſpiritualia, ſed potiùs contrarium procuraſſet, vt ſi fuiſſet erga filium impius & crudelis, vitam illi iniuſtè voluiſſet eripere, aut neceſſaria vitæ ſuſtentandæ negaſſet, vel ſi ex malitia illum hæreſi, malis moribus imbuiſſet, & alter eundem filium cum notabili impenſa, magno labore, & moleſtia, & præſertim cum vitæ periculo defendiſſet, eripuiſſetque illis malis temporalibus, vel ſpiritualibus, quia in fide ac bonis moribus imbuiſſet, quibus valdè ſibi eundem filium obligaſſet, tunc filius in extrema neceſſitate licitè poſſet hunc inſignem amicum, & benefactorem patri præferre, cum in hoc caſu pater ob iniuriam filio illatam amittat ius, quod habebat, vt aliis præferretur, & ob obligationem contractam erga præfatum benefactorem honeſtè illum eidem patri præferret; & hoc pacto admittenda eſt ſententia Victoriæ, & Suarez *ſupra numero* 1223. relata, & procedit ratio ibidem ex eodem Soario adducta, & ita in terminis docent Bannes 2.2. *quæſtione 26. artic.* 8. Valentia *dict. verſiculo Quinto fine*; Coninch. *dict. diſputat. 25. numero* 155. Reginaldus *dict. libro quarto numero* 310. *fine*, Caſtrus Palaus *dict. p. numero decimo*, Ouiedus *citato puncto quinto numero* 122. & alij à Coninch. relati. Addunt tamen omnes in hoc etiam caſu non teneri patrem præferre benefactorem, ſed remiſſa iniuria poſſe cum illo agere, ac ſi nulla à patre illi iniuria fuiſſet illata, & ſic illum amico benefactori præferre. Quod autem dictum de patre, qui obligationi ſuæ erga filium minimè ſatisfeciſſet, & valdè malè erga illum ſe geſſiſſet; ob eandem rationem à fortiori procedere etiam in filio, & vxore, ſi eodem modo ille erga patrem, hæc erga maritum neglecta obligatione ſui debiti ſe geſſiſſent, ſcilicet tunc filio, vel vxori poſſe licitè præferri inſignem benefactorem, etſi non ſit obligatio id faciendi rectè notauit Caſtrus Palaus *loco citato*. Contra prædicta, & præallegatos Doctores ſentiunt Benzonus *in ſpeculo Epiſcop. quæſtione 9. dubio 8. diff. 1. concluſion.* 5. & Marchinus *dict. capite 11. numero 29. & 30.* aſſerentes patrem quantumuis erga filium crudelem, & inhumanum, vel hæreſi imbuiſſet, &c. vel vitam illi eripere tentaſſet; ac pariter filium quantumuis erga patrem ingratum, iniquum, & inhumanum ſemper in extrema neceſſitate eſſe præferendum cuilibet priuato; etſi inſigni benefactori: quia inquiunt nulla malitia vinci poteſt debitum naturale patris erga filium, & filij erga patrem in extrema neceſſitate. Verùm id eſt petere principium; nam quæſtio eſt, an ob tam grauem iniuriam patris in filium, & è contra, in concurſu extremæ neceſſitatis patris, vel filij, & inſignis benefactoris, qui mihi fuit loco patris, vel filij, vitamque mihi conſeruauit ceſſet illud ius prælationis patris, & filij, & ob ingentia beneficia à benefactore accepta poſſim illum præferre patri, & filio: Nam licet illud ius, ſeu debitum ſit naturale, tamen ob graue delictum grauemque iniuriam ceſſare poteſt; vnde pater filio ingrato erga ipſum metenti mortem non tenetur dare neque alimenta vitæ ſimpliciter neceſſaria, vt *ſupra ſuo loco* probatum eſt.

§. X.

Pater in æquali neceſſitate per ſe loquendo præferri debet matri, ſi vtrique non poteſt ſuccurri.

DVbium tertium An in æquali neceſſitate, cum 1227
non vtrique, ſed vni tantum poſſint ſubſidia vitæ neceſſaria miniſtrari, paternè præferri debeat matri, vel è contra. Communis & certa ſententia eſt, per ſe loquendo patrem tam in temporalibus, quam in ſpiritualibus in æquali neceſſitate debere præferri matri. Ita S. Thomas 2.2. *quæſtione 26. numero decimo ibidem*, Caietanus, & Bannes, Richardus *in 3. dict. 29. quæſtione* 8. Azorius *p. 2. libro 2. capite 2. quæſtione* 18. Sayrus *libro ſeptimo Clauis capite 5. numero* 17. Reginaldus *lib. 4. numero* 311. Filluccius *tract. 18. capit. 2. numero* 50. Bonacina *de charitate diſputation. 3. quæſtione 4. part. 5. numero* 2. Marchinus *de tempore peſtis parte 1. capite 11. numero* 2. Trullench. *lib. 1. capit. 5. dub. 5. numero* 21. Layman *lib. 2. tract. 3. capit. 3. numer.* 6. & ex Theologis ſuperius *numero* 1224. relatis Valentia *dict. parte 5. verſiculo Nono quæritur*, Suarez *dict. ſectio. 4. numero octauo.* Coninch. *dict. diſputation. 25. numero* 149. Caſtrus Palaus *dicto puncto decimo numero* 13. & Ouiedus *dict. punct. 5. numero* 109 & tradidit etiam D. Hieronymus *in Ezech.* 44. vbi ait: *Naturæ ſuper hoc probatur affectus, vt ordine charitatis poſt rerum parentem Deum, carnis quoque pater diligatur, & mater, filius, & filia*, &c. Quia etſi mater certiùs cognoſcitur, & magis intensè amat filios, & plus laboris, & oneris ſuſtinet in pariendo, & educando filio paruulo: Nihilominus è contra pater eſt magis, & præcipuum principium, & præcipua cauſa generationis, ſcilicet, per

modum

Digitized by Google

modum agentis, mater verò potiùs per modum patientis, & materiæ, item ad patrem (cum ſit caput familiæ) magis ſpectat prouidentia, & cura filiorum, & ſuis laboribus alit, vnde etiam maior honor, & reuerentia illi debetur, ac proindè omnibus conſideratis, tam in temporalibus, quam in ſpiritualibus bonis in æquali neceſſitate matri eſt præferendus.

1228 Dixi *per ſe loquendo*, &c. Nã per accidẽs poteſt euenire caſus, vt in æquali neceſſitate mater licitè præferatur patri, vt ſi mater ſit valdè benefica erga filium in temporalibus & ſpiritualibus; pater verò ſit valdè crudelis, vitioſus, & negligens circa curam filiorum, exceſſus enim bonitatis in matre, & beneficiorum ab ea acceptorum præponderat exceſſui excellentiæ, & dignitatis paternæ, vt proinde ordo charitatis præuerti honeſtè & licitè poſſit in æquali neceſſitate præferendo patri matrem. Ita Sayrus, Reginaldus, & Bonacina, & alij ab iiſdem relati: Puto tamen, quod filius poſſet remittere iniuriam patri, ſeu talis iniuriæ nullam rationem habere, & conſequenter non teneri patri præponere matrem, etſi licite poſſit iuxta tradita *ſupra numero* 1226.

§. XI.

In æquali neceſſitate corporali, & etiam ſpirituali aui paterni, & matris propriæ, an quis potiùs auo, quàm matri debeat ſubuenire.

1229 DVbium quartum, in æquali neceſſitate corporali, & etiam ſpirituali aui paterni, & propriæ matris an quis debeat potiùs ſubuenire auo, quam matri, vel è contra, ſi vni tantùm, & non vtrique poſſit ſuccurrere. Benzon. *in Speculo Epiſc. lib. 1. diſp. 1. q. 9. dub. 1.* & Marchin. ei adhęrens *de tempore peſtis p. 1. c. 11. n. 5. ad* 15. opinati ſunt auum eſſe præferendum matri. Probant præcipuè primò, quia etſi mater eſt cauſa proxima filij, eſt tamen cauſa imperfecta, & per modum patientis, & materiæ, vt dictũ eſt; & auus paternus eſt principium actiuum eſſendi nepoti, & tanquam caput, fons, & origo totius conſanguinitatis. Secundò, quia filius iure ciuili §. *vltimo inſtit. de patria poteſtate*, mortuo patre remanet ſub patria poteſtate aui, non matris, per quam iuris diſpoſitionem declaratur (inquit Marchinus *num.* 11) ius naturale, ſeu naturale debitum nepotis erga auũ, & aui erga nepotem. Tertiò, quod iure Canonico *cap. ex literis de conuerſione infidelium* deciditur, nempè quod patre volente inuita matre infideli, ſeu Iudæa poteſt filius baptizari. Extenditur per rationes eiuſdem textus ad auum paternum, qui eſt pater mediatus, vt in ſpecie Ricciull. *de iure perſon. lib. 2. c. 32. num.* 24. & Auguſtin. Barboſa *collect. ad d. cap. ex literis, num.* 2. & in caſu contingenti Gregorius XIII. poſt longam diſcuſſionẽ, & plura hinc inde adducta tam pro auo, quam pro matre decreuit mortuo patre Iudæo, relicta vxore pariter Iudæa, & vnico filio ſuperſtite auo paterno fideli, & petente filium, ſeu nepotem apud ſe educari, & baptizari, decreuit inquam, filium apud auum paternum educandum, & baptizandum, prout fuit baptizatus, vt refert Nauarr. *conſ. 4. fin.* (vbi latiſſimè de hoc caſu in vtramque partem) *de conuerſione infidelium in 2. editione*; ex quo ait Marchinus infertur etiam iuxta ius Canonicum auum paternum in æquali neceſſitate præferendum eſſe propriæ matri. Verùm huiuſmodi argumenta ſunt à longè petita, nulloque modo probant intentum.

1230 Ideo aſſerendum in æquali neceſſitate tam temporali ſeu corporali, quàm ſpirituali cæteris paribus matrem propriam eſſe auo paterno præferendam: & puto eſſe ſententiam Theologorum communem; Quia omnes docent cæteris paribus coniunctos coniunctione naturali; ſeu ſanguinis eſſe magis diligendos, quàm coniunctos affinitate, aut humana coniunctione; & inter perſonas eiuſdem coniunctionis illas eſſe magis diligendas, & aliis præferendas, quæ amanti ſunt magis coniunctæ; & ſic inter coniunctos coniunctione naturali, ſeu ſanguinis pro omnibus aliis tam quoad bona temporalia, quàm quoad ſpiritualia magis diligendos, & præferendos patrem, matrem, & filios, ob arctiorem coniunctionem cum diligente. Ita D. Thomas 2.2 *quæſtion.* 26. *art.* 7. 8. & 9. Caietanus, Bannes, & alij *dict. art.* 8. Azorius *part. 2. lib. 12. capite* 4. Sanchez *de matrimon. lib. 9. diſp. 4. numero* 26. & alijs omiſſis Theologi *ſupra numero* 1227. relati, Valentia *dict. p. 5. verſicul. ſecundò ſequitur*, & *verſic. Quinto ſequitur*, Soarius *dict. ſectio 4. numero* 5. Paulus, Layman, Bonacina, Trullench. *locis dict. numero* 1227. *citatis*, Filluccius *dict. capite 2. numero* 49. Coninch. *dict. diſputat. 25. numero* 139. & 149. Caſtrus Palaus *dict. puncto* 10. *numero* 13. & Ouiedus *numero* 106. & 107. Et ideo iidem Doctores *locis ſupra numero* 1224. *allegatis*, & Fragoſus *tom. 1. de repub. in præfat.* §. 3. *citato numero* 36. Vnanimiter aſſerunt nullum vmquam cæteris paribus, & pro ſe loquendo eſſe magis diligendum, quam proprium patrem, & propriam matrem, hiſque in extrema neceſſitate, & ſpirituali præ quibuſcumque aliis eſſe ſubueniendum; quia arctiori vinculo naturæ ſunt nobis coniuncti. Et quod cæteris paribus coniunctiores nobis coniunctione naturali ſint præ aliis minus coniunctis magis diligendi, & præferendi. Probant iidem Doctores duplici ratione, quarum vna deſumitur ex ipſa natura charitatis erga proximos, nam certum eſt aliquem ordinem dari, ſeu eſſe in dilectione, & charitate erga primum, vt conſtat ex 1. *ad Timoth.* 5. *Si quis ſuorum, & maximè domeſticorum curam non habet, eſt infideli deterior*, quibus verbis Apoſtolus oſtendit nos obligari habere curam domeſticorum magis, quam aliorum, & conſequenter nos obligari eos appretiatiuè magis diligere eiſque præ aliis benè velle, & per domeſticos Apoſtolus præcipuè intelligit nobis ſanguine coniunctos. Vnde etiam D. Auguſtinus 1. *de doctrina Chriſtiana capite* 28. dixit, *His potiſſimum conſulendum, qui ſtrictiùs ſibi iunguntur.* Quod propterea confirmatur, quia quo aliquis nobis coniunctior eſt, eo magis ad nos pertinet, & quodammodo vnus nobiſcum efficitur: Ac proindè ſicut charitas inclinat, vt poſt Deum nos ipſos amemus, & cæteris paribus aliis quoad bona ſpiritualia, & temporalia præferamus, ita etiam inclinat, vt poſt nos amemus nobis coniunctiores. Altera ratio depromitur ex virtute pietatis, quæ licet reſpiciat omnes ſanguine coniunctos, primo tamen arctius obligat reſpectu eorum, qui ſunt nobis magis naturaliter coniuncti, vt ſunt parentes, poſtea filij, &c. Itaque aſſertio contra Benzonum, & Marchinum probatur, quia maior obligatio diligendi aliquam perſonam, illique in neceſſitate ſubueniendi potius, quàm alteri perſonæ conſurgit (vt latè S. Thomas *dict. quæſtione* 26. præſertim *art.* 9.) tum ex ratione boni, quod eſt dilectionis obiectum, tum ex maiori coniũctione cum diligente; ſed mater naturali coniunctione eſt propinquior, & coniunctior filio, quàm auus

paternus;item in matre reperitur perfectior,&ex-cellentior ratio boni, quàm in auo;quia mater ſicut & pater,eſt proximum,& immediatum, ac per ſe principium filij,auus autem paternus remotum, & per accidens, ergo in æquali neceſſitate matris, & aui paterni filius tenetur matrem præferre auo, quando vtrique non poteſt ſubuenire. Et certè ſi illud primum fundamentum Benzoni, & Marchini, deſumptum ex ratione principij actiui remoti vrgeret,cõuinceret etiam non ſolùm auum, ſed proauum, abauum, tritauum, & quemlibet vlteriorem aſcendentem ex linea paterna, licet remotiſſimum eſſe magis diligendum,quàm matrem; & in æquali neceſſitate ſemper matri præferendum;quod nullus dicet.Igitur ratio principij proximi,& per ſe,licet per modum patientis,& materiæ, quæ reperitur in matre,præualet rationi principij actiui remoti, & per accidens. Patria autem poteſtas, ſicut & prælatio ſuccedendi in bonis filij à iure ciuili conceſſa eſt auo paterno non ob maiorem,& ſtrictiorem coniunctionem,vel obligationem naturalem nepotis erga auũ, quam erga matrem,ſed propter agnationem,& lineę identitatem,illiuſque conſecutionem.

1231 Illud verò, quod nepos ex patre, & matre Iudæa natus mortuo patre in infidelitate debeat educari apud auum fidelem paternum eo volente, & etiam eo volente licitè baptizari, dum adhuc eſt infans, matre inuita,fuit valdè controuerſum, vt videre eſt apud Nauarrum *d. conſ.*4. vt latè in fauorem matris diſcurrit;S.Pontifex tamen in illo caſu decreuit paruulum apud auum paternum fidelem educandum, qui poſtea baptizatus eſt;quia probabile erat auum paternum per conuerſionem ad fidem non amiſiſſe patriam poteſtatem in filium, & nepotem infideles, & quia auus paternus,& etiam vlteriores aſcendentes comprehenduntur nomine parentum, & ſic fauore fidei, & religionis auo paterno fideli volente poſt mortem patris rectè nepos infans inuita matre potuit apud eundem auum educari, & etiam baptizari.De qua re plura videantur apud eundem Nauarrum *citato conſilio.*

§. XII.

Patre, vel matre, & vxore extreme egentibus alimentis,filius patri ne, aut matri potius, an verò vxori debeat ſubuenire.

1232 DVbium quintum. Vtrum patre, & matre, & vxore extremè egentibus alimentis,ſi filius nequeat omnibus neceſſaria vitæ exhibere debeat potiùs ſubuenire patri, & matri, quam vxori. Aliqui dixerunt potiùs vxori eſſe ſubueniendum: ita Layman *lib.*2.*tract* 3.*cap.*2. *num.*6. *initio*; & Suarez *d. ſect.*4.*num.*16. ait hanc ſententiam indicaſſe Lipomanum *Gen.*2.dum citat Rupertum dicentem, coniunctionem vxoris eſſe omnium maximam,& fortiſſimam,& Hugonem aientem priuilegiũ dilectionis fuiſſe ad vxorem tranſlatum; idem Suarez pro hac ſententia adducit Procopium *d.loco Geneſis* hoc habentem,*cum ſecundum nuptias genus humanum conſiſtere oporteat,rectè,& neceſſario vxor antefertur parẽtibus*:Adducit etiam *cap.*4.*lib.*3.*Eſdra*,vbi dicitur homo diligit vxorem ſuam magis, quam patrem, & matrem.Probatur,quia vir,& vxor ſunt vna caro *capite debitum de bigam.& cap.gaudemus,de diuort.*iuxta illud *Gen.* 2. *& erunt duo in carne vna*,vnde *ibid.*dicitur; *Quamobrem relinquet homo patrẽ ſuum,& matrem ſuam,& adhærebit vxori ſuæ.* Quod præceptum probauit Chriſtus *Matth.*19.& D.Paul.*ad Ephe ſ.*5. dicit,quod vir debet diligere vxorem ſuam, ſicut ſe ipſum, homo autem debet diligere ſe ipſum priùs; quàm parentes,& cæteris paribus, ſe illis præferre, ergo etiam vxorem,&c.

Verùm communis, & vera ſententia eſt,in extrema neceſſitate parentum, & vxoris,in qua omnibus ſubueniri nequeat, parentes præferendos eſſe vxori. 1233
Ita S.Thomas 2.2.*q.*26.*art.*11. Valentia *tom.* 3. *diſp.*3 *q.*4.*d.p.*5.verſic. *Decimo quartum*, Sanch.*de matr.lib.* 9.*diſp.*4.*num.*26.Villalobos *p.*1.*tract.*22.*diff.* 7.*n.*11. Azorius,Bonacina,Filluccius,Trullench,Caſtrus Palaus,Coninch.*locis ſupra num.*1227.*citatis*,Suarez *d. num.*16.*ſupra allegato*;Reginald.*d.lib.*4.*numer.* 312. Marchin.*d.c.*11.*num.*15.*&* 16.Ouied.*d.p.*3.*n.*110 & alij apud eundem;& ex Iuriſperitis Fortunius *in leg. veluti n.*37.*ff.de iuſt.& iur.*Corduba à Lara *in leg. ſi quis à liberis, §.ſi quis ex his num.*74 *ff.de liber.agn.* & Surd. *de aliment.*1.*qu.* 95. Ratio eſt manifeſta, tum quia ratio boni,quod eſt obiectum dilectionis, inuenitur eminentiùs in parentibus, à quibus accipimus beneficiorum maximum, nam ipſi ſunt principium,& cauſa noſtri eſſe abſolutè,& nullum humanum beneficium comparari poteſt cum vita à parentibus,donata, propter quod beneficium parentes ſunt Deo ſimiliores, quare ob ſummam obligationem,quam quiſque habet ad parentes, illos appretiatiuè magis diligere debet, quam quamlibet aliam perſonam priuatam,& vxorem,& ita in extrema neceſſitate illos vxori præferre,tum quia intimior, & maior eſt coniunctio filij cum parentibus,nam licet coniuges fiant vna caro, ideo eſt, quia fiunt vnum principium prolis,filius verò habet arctiorem, coniunctionem naturalem, cum parentibus quoad eſſe abſolutè,cum ab illis vti principio per ſe, & proximo naturam,& exiſtentiam acceperit; & ſine quibus numquam fuiſſet in rerum natura, appretiatiuè verò debemus magis diligere nobis coniunctiores, & in extrema neceſſitate illos aliis minùs coniunctis præferre; tum demum quia ius parentum eſt antiquius; quod per ſuperueniens ius vxoris non debet tolli,ſed in concurſu, vbi vtrique iuri filius ſatisfacere non poteſt,debet præualere, & impedit effectum iuris vxoris.Neque obſtat argumentum in cõtrarium adductum,dicuntur enim coniuges,& ſunt vna caro quoad actum coniugalem, & mutua obſequia coniugalia, & ſic inter eos eſt maior coniunctio,& vnio quoad œconomicam rationem,habitationem,& mutuam ſocietatem. Et ita illud *Geneſ.*2. *Quamobrem relinquet homo patrem,*&c. approbatum à Chriſto *Matth.* 19. intelligitur quoad habitationem, & mutuam ſocietatem, in ordine ad quam relinquendi ſunt parentes propter vxorem,quemadmodum interpretati ſunt D. Thomas *dict. art.* 11.*ad* 1.*& ſect.* 10.*ad Ephe ſ.* 5. & Rupertus; & eodem modo intelligendus eſt Procopius.liber vero 3.Eſdrę non eſt Canonicus; & *ibi* non dicitur quid fieri debeat, ſed quid frequentiùs fiat, & intelligi etiam rectè poteſt de faciliori, & intenſiori amore, non de appretiatiuo: Nam etſi filius appretiatiuè teneatur magis diligere parentes, quàm vxorem, neque illos in extrema neceſſitate præferre vxori; tamen poteſt licitè inclinari (vt tradunt S. Thomas *dict. art.* 11. Filluccius, & Trullench. *locis citatis*) ad diligendam teneriùs,& vehementiùs vxorem ſuam, quam parentes,tum propter mutuam præſentiam, & habitationem, tum propter affectum in ordine ad matrimonium, reſpectu quorum ſunt vna, & eadem caro. Aduertendum etiam prædicta de prouidẽdo de alimentis,& vitę neceſſariis potiùs parentibus, quam vxori,cum omnibus extremè egentibus nõ poteſt ſuccurriri,procedere quando filius de bonis,quæ ſua propria sũt,deberet prouidere, nã ſi eſſẽt penes maritũ bona vxoris dotalia,ex eorũ fructibus eſſent in primis alimenta præſtãda vxori;vt tradunt Surd. *d.*

Digitized by Google

d.quæſt.25.fin. vxor enim habet ſpeciale ius ad illa bona; quo non debet priuari per ſuperuenientem neceſſitatem parentum mariti.

Porrò dixi, *in extrema neceſſitate*: Nam extra extremam neceſſitatem parentum, vxorem propter ſpecialem curam, quæ conuenit marito erga vxorem, &
1134 propter ſpecialem coniunctionem quoad habitationem, & mutuam ſocietatem in his quæ ad œconomicam rationem ſpectant, eſſe præferendam parentibus tradunt S.Thomas *d.art.11.* Valentia, Sanchez, Reginald., & Ouiedus *locis allegat.* & iuxta hoc intelligunt illud *Gen.2. Propter hoc.* &c.

§. XIII.

Concurrentibus in extrema neceſſitate alimentorum filii, & vxoris, filius ne an vxor debeat præferri

DVbium ſextum In extrema neceſſitate alimentorum filiorum, & vxoris, an filij ſint præfe-
1135 rendi, ſi maritus filiis, & vxori non poſſit ſimul ſuccurrere: procedit dubitatio quoad bona ipſius mariti, nam ſi eſſent bona dotalia, potius foret ius vxoris, vt *n.1233.fin.* notatum eſt. Vxorem eſſe filiis præferendā tradunt Laym. *loc.ſup.n.1232.cit.* Reginald. *lib.4.n.213.* Villal. *p.1.tract.22. diff.7.n.1.* & ex aliis Theologis *ſup.1227.relatis*, Coninch. *d.diſp.25.num.149.&150.* Filliucc. *d.c.2.n.51.* Bonac. *d.p.5.n.2* Trullench. *d.dub.5.n.21.* Caſtr. Palaus *d.punct.10.n.13.fin.* Ouied. *d.punct.5.n.111.* & in hanc ſententiam magis inclinat Soarius *d.diſp.9. ſect.4. n. 17.* licet addat in his tam exiguam eſſe inæqualitatē, vt in ordine diligendorū vix vmquam ſit obligatio ad mortale. Hanc ſententiam refert Coninch. aſſeri etiam à Maldero, & Lorca *2.2 q.26.art.11.* & à Bagnere, & Caietano *d.q.26.art.12.* etſi Valent. & Sanch. *loc.cit.ſuperius n.1233.* Caietan. citent pro oppoſita ſententia, quam certè abſolutè loquendo tenet; cum in fine gloſſæ indicet patrē appretiatiuè magis diligere filium, quam vxorem, dum ait patrē cæteris paribus maiorem triſtitiam cōcipere de morte filij, quam coniugis. Probatur hæc ſententia primo, quia vxor quantùm ad rationem boni, quod eſt obiectum charitatis, magis diligitur, quā filij, quia amatur tanquā excellentius bonū, ſcilicet tanquam comprincipium ipſorum filiorum, ſeu ad ipſorum filiorum procreationem; filius vero, vt effectus, excellentiorem enim rationem boni habet comprincipium, quam effectus. Hanc rationem ponit Caietan. *d.art.12.* & ex eo ſumpſerunt Coninch. & alij ex præallegatis. Secundo, quia vxor etiam ſimpliciter videtur coniunctior, quā filij propter vinculum matrimonij indiſſolubile, quo coniuges effecti ſunt vna caro, quod vinculum, ait Soar. cum ex duobus faciat quaſi vnū, inducit magnā obligationem. Tertio, quia cum vxor ſe totam tradiderit viro, videtur illi à marito præcipuam curam etiam in extrema neceſſitate poſt parentes debitam eſſe; ſi dicatur, vxorem eſſe, & amari propter filios, & conſequenter filios præ ea eſſe appretiatiuè amandos, iuxta illud, propter vnumquodque tale, &c. Reſpondent Coninch, & Ouiedus, primo negando antecedens: Nam etſi vxor aſſumitur præcipuè propter filios, tamen non propter ſolos filios, ſed etiam ad vitæ ſocietatē, & ſolatium, vt patet in vxore ſterili, ac proinde etiam nō ſolùm propter filios, ſed & propter ſe amatur: Secundò negant conſequentiam, quia etiam arbor frugifera eſt, & amatur propter fructus; & tamen magis æſtimatur, quàm ipſi fructus, quia horum eſt principium. Si replicatur arborem non magis æſtimari, quàm æſtimarentur fructus omnes ſimulſumpti, quos poterit prouidere, et ſi magis æſtimetur, quàm vnus, aut alius fructus: Hoc ad ſummum, reſpondet Ouiedus, poterit conuincere, quod vxor non eſſet præferenda omnibus filiis, qui ex ea naſci poſſunt, non verò non eſſe præferendam vni, vel alteri filio. Quod verò dictum eſt de viro in comparatione ad vxorem iuxta eoſdem Doctores) & expreſsè tradūt Reginald. *d.n.213.fin.*) ob rationis paritatem intelligendum eſt etiam de vxore in comparatione ad virum, nimirum, hanc in extrema neceſſitate præferri debere filiis, licet non parentibus.

Oppoſitam ſententiam, filióſque vxori in extrema neceſſitate eſſe præferendos ex Theologis *ex ſup. n. 1233.* relatis ſuſtinent Valent. *d.p.5.cit.* verſ. 10. *quaritur fin.* Sanch. *d.n.26.fin.* & Marchin. *d.c.11.n.15.&* 1136
16. vbi etiam allegat Benzonum *in ſpec.ep.q.9.dub.5.* allegat etiam Suar. ſed non rectè: Hancque ſententiam ego quoque probabiliorem exiſtimo; & ita ſentit etiam Caietan. *d. art.12.* Probatur ratione, quam *ibid.* tradit Caietan. quia filius abſolutè, & ſimpliciter loquendo eſt coniunctior patri, quàm ſit illi vxor cum filius ſit aliquid ſubſtātiæ, & pars viſcerum parentum. Et ſic propter huiuſmodi coniunctionē intimiorem arctior eſt obligatio in extrema neceſſitate ſubueniendi filiis, ſicut & propter eandem coniunctionem intimam naturalem filij à patre magis amantur, quàm vxor, nō quidē maiore amore quoad intenſionem (nā vt *ſupra n.1233.* notatum eſt, vir inclinatur ad teneriùs & vehementiùs amandum vxorē etiam quàm parentes) ſed quoad appretiationem; cuius ſignum, vt notat Caietan. *d.ar.12.fin.* eſt maior triſtitia de morte filij, quàm coniugis: De hoc enim amore appretiatiuè intelligendus eſt Caietan. *d.art.12.* dum ait quantum ad coniunctionem coniuges intenſiùs amare filios, quam ſe inuicem; vt ex ſequētibus verbis colligitur, quibus reddit talis amoris argumentū, ſcilicet, quia magis triſtātur de morte filij, quam coniugis. Vnde Soarius *d.n.17.* contra eundem Caietanum dicens experientia conſtare magis diligi vxorē, quàm filios ſi loquatur de amore appretiatiuè, non dicit verū. Confirmatur hæc ſententia, quia vxor eſt, & amatur præcipuè propter filios ſuſcipiēdos, & ſic filij iam ſuſcepti appretiatiuè magis amātur, quam vxor, quæ præcipuè propter filios aſſumitur; licet ex eo, quod vir & vxor ſunt vnum filiorum principium, & vna caro in ordine ad eorumdē filiorum procreationem, magis ſe inuicē honorent; & licet vxor etiam aſſumatur ad vitæ ſocietatem; iſta tamen vnio non præponderat coniunctioni naturali, quam filij vti aliquid ſubſtantiæ illorum vniuntur parentibus. Nec etiam ſimilitudo arboris eſt adæquata, cùm arboris fructus longè diſtet à filiis procreatis. Etſi omnes fructus magis æſtimātur, quàm arbor; etſi omnes filij, quos poteſt vxor procreare, vt inquit Ouied. ac proinde omnes filij præferendi ſunt vxori; detur, quod poſtquam vxor vnum filium genuit efficiatur omnino inepta ad filios procreandos, idque cōſtet, iſte vnicus filius reputatur omnes fructus arboris, ergo in extrema neceſſitate à viro præferri debet vxori. Sed ſi in hoc caſu, cur non etiā quando adſunt iā plures filij, vel vxor poteſt alios filios generare; cum ſemper ſit verùm vxorem præcipuè eſſe propter filios? Argumenta igitur in contrariū adducta ſolùm conuincunt, & probant extra extremam neceſſitatem maiorem curam habendam eſſe coniugis, quàm filiorum, ſicut & parētum, vt *ſup.n.1234.* notatum eſt; maioremque eſſe obligationem ad mutua obſequia ſibi inuicem præſtanda, & ad ſe inuicem honorandos, quam ſit ad ſimilia filiis (cæteris paribus) exhibenda.

Digitized by Google

§. XIV.

In extrema neceſſitate parentum, & filij; vel patris, & matris; aut patris, vel matris, vel filij, & vxoris; ſi filius parentibus, vel mater patri, vel vxor parentibus, vel filio præferatur: an ſit peccatum mortale, vel veniale tantùm.

1237 EX traditis *à num.* 1213. Hucuſque patet in extrema neceſſitate, in qua omnibus ſuccurri non poteſt, per ſe loquendo patrem, & matrem eſſe præferendos filio; patrem præferendum matri, item parentes eſſe præferendos vxori, imo etiam filios. An vero inter hos conſanguineos ita ſtrictè coniunctione naturali ſtrictos, & inter eoſdem & vxorem non ſeruare, ſeu inuertere præfatum ordinem, ſit peccatum mortale, vel veniale tantum, non caret dubio. Non eſſe peccatum mortale, ſed tantum veniale tenent plures; & primò loquentes de parentibus, & filio tenent Rodriquez *p.1.c.14 concluſ.9.* & Sayr. *lib.7. clauis citato cap.5. num.17. fine*; eo quod, inquiunt, ob intimam coniunctionem cum parentibus, & filio non ſit tanta differentia inter eas obligationes erga parentes, quæ ad mortale peccatum ſufficiat. Loquentes de patre, & matre non eſſe mortale præferre matrē patri tradunt Suar. *de charitate diſp. 9. cit. ſect. 4. n. 8. fine*; & Ouiedus *de charitate controu. 8. citato p. v. num.* 109. eo quod videatur paruus exceſſus coniunctionis, & minimè ſufficiens ad mortale. Loquentes de filiis, & vxore ſiue verior ſit ſententia aſſerens vxorem eſſe præferendam, ſiue oppoſita, præferre filios vxori, vel è contra non eſſe mortale tradunt Soarius *d. ſect. 4. num.* 17. & Ouiedus *d. p. 5 num.* 111. eo quia aiunt, parua ſit inæqualitas in ordine diligendorum, vt *ſupra num.* 1235. iuxta eoſdem dictum eſt. Denique loquentes de prædictis omnibus in extrema neceſſitate conſtitutis inuertere præfatum ordinem præferendo filiū parentibus, matrē patri, vxorē parentibus, & filiis, & è contra non eſſe mortale, tradunt Io. Maldet. *in 2.2. p. 16. a 9. propoſ. 3. ibidem*, Aragon Marchin. *de temp. eſtu p. 1. diſt. cap. 11. fin.* Bonacina *diſp. 3. de charitate quæſt. 4. puncto 5. num. 2.* Filluccius *tract. 28. cap. 2. numer.* 53. Trullench. *in Decalog. lib. 1. cap. 5. dub. 6. num.* 25. Caſtrus Palaus *p. 1 tract. 6. diſput. 2. de charitate citato puncto 10 num.* 18. & nonnulli alij apud Marchinum: Qui probant, quia inter præfatos conſanguineos ita ſtrictè coniunctos non eſt notabilis ita grauis exceſſus, vt videatur reddere inuerſionem ordinis præfati culpam mortalem; imo nec ſatis conſtet, qui in coniunctione excedant, ſintque opiniones vtrimque probabiles, vt ex traditis hucuſque apparet. Et quidem (inquiunt Filliuccius, & Trullench.) primo in comparatione patris, & filij magnum eſt vinculum, cum pater ſit principium filij, & filius aliquid patris. Secundò in comparatione patris, & matris parum intereſſe videtur inter vtramque obligationem; nam etſi ex vna parte pater amat ſtabilius, habet curam filiorum, magis laborat pro ſuſtentatione illorū; ex altera tamen mater plus laborauit in patiendo, tenacius amat filium. Denique in comparatione parētum, & filiorum, ac vxoris ex traditis in duobus dubiis præcedentibus patet vtrinque eſſe rationes, & ſtare Theologos non leuis authoritatis.

1238 Verum prædicta non ita facilè admitto. Et quidem ſuppoſitis opinionibus hinc inde probabilibus hucuſque explicatis, ſi in extrema neceſſitate quis inuerterit præfatum ordinem à me aſſignatum innixus opinioni probabili à me non approbata, & ſic ea fretus filium patri, vel vxorem parentibus, vel filiis prætulerit, nullum erit peccatum nec mortale, nec veniale, quia operans iuxta opinionem probabilem tuta conſcientia operatur; nec in his caſibus ratio damni tertij euitandi cogit ſequi magis vnam, quam contrariam ſententiam. At verò ſuppoſito, quod attenta obligatione proueniente ex iure naturali, & pietate, atque charitate præfatus ordo ſeruari debeat, & patri competat ius naturale obligans filium ad illum in extrema neceſſitate præferendum matri, & filiis propriis, & vxori, ſiue exceſſus coniunctionis ſit exiguus, ſiue notabilis, non video, cur inuertere ordinem, & patre deſerto, vt pereat, ſuccurrere matri, vel filio, aut vxori, non contineat peccatum mortale, cum verſemur in materia magni momenti, cuiuſmodi eſt patrem priuare iure quod habet, vt in extrema neceſſitate in concurſu cuiuſcumque priuatæ perſonæ præferri debeat, eiuſque vita conſeruetur. Quare in hac re ad conſtituendam culpam mortalem, vel venialem non eſt attendendum, an exceſſus coniunctionis ſit paruus, vel notabilis, ſed ſolùm attenditur potius ius, ſeu obligatio prælationis in extrema neceſſitate proueniens ex maiori coniunctione, eſtò non notabiliter excedat; nam cum illud ius, ſeu obligatio ſit de re graui, vt pote de conſeruanda vita, quæ alioqui omiſſo ſuccurſu in extremâ neceſſitate periret, illius violatio non poteſt non eſſe mortalis culpa; prout etiam ſentit expreſsè Reginaldus *lib. 4. num.* 310. *fin.* licet non ita clarè rem declaret; & puto etiam ita ſentire Sanchez *lib. 9. de matr. diſp. 3. quæſtione 4. puncto 5.* & Azorius *p. 2. lib. 2. allegato quæſito* 18. Proſequamur reliqua.

§. XV.

Concurrentibus in extrema neceſſitate filiis legitimis, & naturalibus cum filiis illegitimis, vel naturalibus cum ſpuriis, vel illegitimo & naturali, aut illegitimo cum adoptiuo quis præferri debeat.

DVbium ſeptimum in concurſu filiorum legitimorū & naturalium, & illegitimorum iam naturalium, quam ſpuriorum in extrema neceſſitate exiſtentium, ſi pater omnibus non poſſit præbere alimenta neceſſaria, cuibus potius debeat. Reſpondetur ex traditis *ſupra num.* 271. filios legitimos, & naturales cæteris paribus omnibus illegitimis præferri debere ob rationem ibidem adductam, ſcilicet ob arctiorem obligationem erga filios legitimos, & naturales orientem, tum ex ipſa generatione, tum ex ipſo matrimonio. Quod ſi filij naturales in extrema neceſſitate concurrant cum ſpuriis, & omnibus pater non poſſit ſubuenire, ei liberum erit cæteris paribus ſubuenire, cui maluerit; cum nulla appareat ratio, ob quam potius naturalibus, quam ſpuriis teneatur eo caſu ſuccurrere; Nam omnes tenetur alere ſolum ex vi generationis, ſeu ex obligatione, quæ oritur ex ipſa generatione. Item ſi duo filij legitimi, & naturales in extrema alimentorum neceſſitate ſint conſtituti, & pater vni tantum ſuccurrere poſſit, cui voluerit poterit ſubuenire, nam cæteris paribus nullam maiorem obligationem habet erga vnum, quam alterum filium. Filio autem legitimo & naturali, & filio adoptiuo extraneo in eadem extrema alimentorum neceſſitate concurrentibus cæteris paribus pater debet legitimo, & naturali ſubuenire, quia arctior eſt coniunctio, & obligatio naturalis proueniens ex generatione, & vinculo matrimonij, quam ſit legalis coniunctio, & obligatio ex ſolo iure ciuili 1239

Digitized by Google

ciuili ortum habens; (& concurrentibus cauſa naturali, & ciuili præualet naturalis, vti potentior *l. fin. Cod. de his, qui veniam ætatis impetr.* & notatum eſt *ſupra num.* 145. Præterquam quòd probabile valde eſt obligationem alendi filium adoptiuum extraneum ſpectare ad patrem naturalem, non ad adoptiuum iuxta latè tradita *ſupra numer.* 146. *& tribus ſeqq.* Quin etiam in concurſu filij illegitimi ſiue naturalis, ſiue ſpurij cum filio adoptiuo in extrema neceſſitate, ſi vni eorum tantùm poſſit ſubueniri, cæteris paribus pater ſuccurrere potiùs debet illegitimo, quàm adoptiuo ob adductam rationem, quòd cauſa naturalis in concurſu cum legali præualet. Dixi *ſemper in extrema neceſſitate concurrentibus*; Nam ſi alter filiorum exiſtat in extrema neceſſitate, alter tantùm in graui, cùm neceſſitas non ſit æqualis, erit ſuccurrendum ei, qui extrema neceſſitate laborat.

§. XVI.

Concurrentibus in extrema neceſſitate alimentorum auo paterno, vel materno, aut auia paterna, vel materna cum fratre vtrinque, vel ex parte patris coniuncto cui potiùs ſubueniendum.

1240 Dubium octauum; an in extrema neceſſitate alimentorum concurrentibus auo paterno, & fratre vtrinque, vel ex parte patris coniuncto, an quis debeat ſubuenire potiùs auo, quàm fratri, ſi vtrique non poteſt. Reſpondetur cæteris paribus ſubueniendum auo & ita prorſus ſentiunt Doctores *ſupra num.* 1229 relati; & ad id faciunt *ibi* tradita. Sed & probatur ex traditis *ſupra num.* 281. *&* 295. ſcilicet quòd auus, & cæteri aſcendentes per lineam rectam maſculinam habentur loco parentum, & patrem ipſum repræſentant, ſicut & ipſi nepotes filiorum nomine continentur, & ſicut cenſentur & ſunt aliquid ſubſtantiæ patris, ipſum repræſentantes, ita etiam aui paterni; & ſicut pater conſeruatur in filio, ita & auus paternus. Quapropter etiam auus paternus poſt patrem in ſubſidium ob defectum patris ante omnes alios conſanguineos tenetur alere nepotes tam iure naturali, quàm ciuili, vt *numeris ſupra allegatis* probatum eſt. Ex quibus patet in extrema neceſſitate auum paternum. Sicut & patrem præferendum eſſe fratri; id quod etiam magis confirmatur infra poſt numerum ſequentem. Extra autem extremam neceſſitatem ſi frater ſit ſub cura fratris prouidendum erit priùs fratri, ſecus ſi non ſit ſub illius cura, & auus paternus, & frater ſint in æquali neceſſitate.

1241 Quod autem dictum eſt de prælatione aui paterni dicendum etiam eſt de auo materno concurrente in extrema neceſſitate alimentorum cum fratre, ſi cætera ſint paria, quia etiam auus maternus venit appellatione matris vt *ſupra num.* 338. notatum eſt. Et ipſe in defectum matris, & patris, & aliorum aſcendentium per lineam maſculinam tenetur iure naturali & ciuili alere nepotes inopes; vt *eodem nu.* 338. probatum eſt.

1242 Idem etiam dicendum de auia paterna, vel materna exiſtente in extrema neceſſitate alimentorum, in qua & frater reperiatur; auia enim cæteris paribus præferri debet; Quia vtraque auia venit appellatione parentis, & auia paterna ſuccedit loco patris, & materna loco matris quoad obligationem miniſtrandi alimenta nepotibus egenis, deficientibus aliis aſcendentibus, vel deſcendentibus, vel iiſdem exiſtentibus inhabilibus ad præfata alimenta exhibenda, vt conſtat ex traditis *ſupradictis numeris* 281. 295. *&* 338. Confirmantur omnia prædicta de prælatione aui paterni, materni, & auiæ paternæ, & maternæ concurrentium in extrema neceſſitate cum fratre. Quia certum eſt nepotem diuitem iure naturali, & ciuili ob ſpecialem ſanguinis coniunctionem teneri auo, & auiæ vtriuſque lineæ egentibus, & aliunde non habentibus præſtare alimenta, vt clarè conſtat ex *l. ſi quis à liberis §. vtrum autem ff. de liberis agnoſcendis*, & ex traditis *ſupra num.* 281. non eſt autem ita certum fratrem diuitem, vt fratrem, & ratione ſolius coniunctionis ſanguinis teneri alere fratrem inopem ſiue vtrinque, ſiue altero tantùm parente coniunctum, cum aliqui id negauerint, vt conſtat ex traditis *ſupra num.* 490. *&* 491. *&* 494. *&* 496. Ergo maior obligatio eſt alendi auum, vel auiam, quàm fratrem, cùm illa ſit omnino certa, & indubitata, non ita hæc; ergo etiam in extrema neceſſitate quis tenetur potiùs alere auum, vel auiam, quàm fratrem; quia obligatio certa debet præualere minùs certæ.

§. XVII.

Concurrentibus in extrema neceſſitate fratre, & ſorore, vel fratre, & patruo, vel duobus conſanguineis tranſuerſalibus vltra ſecundum gradum, cui potiùs debeamus ſubuenire.

Dubium nonum, Cùm *ſupra à num.* 490. *ad* 528. probatum ſit fratrem diuitem vt fratrem, & ſororem vt ſororem aliis ſanguine magis coniunctis deficientibus, vel ob inopiam inhabilibus teneri alere fratres, & ſorores pauperes aliunde non habentes, & *num.* 580. *& duobus ſequentibus* concluſum etiam ſit aliis conſanguineis proximioribus deficientibus, vel ob paupertatem impotentibus, Patruum teneri alere ſobrinum, & ſobrinam, ſeu nepotem, & neptem è fratre pauperes, & è contra; quis ordo inter hos erit ſeruandus, quando plures reperiuntur in eadem neceſſitate graui, vel extrema alimentorum, & vni tantùm poteſt ſubueniri. 1243

Extra extremam neceſſitatem, ſi frater, & ſoror concurrant, & frater diues iuxta facultates non poſſit vtrique ſubuenire, ſororem eſſe præferendam dictum eſt *hoc capite ſupra num.* 511. pro rationem *ibi, & num.* 492. aſſignatam. Et ſic etiam ob eandem rationem concurrentibus ſobrino, & ſobrina indigentibus extra extremam neceſſitatem patruus debet ſubuenire ſobrinæ potiùs, quàm ſobrino. 1244

In extrema neceſſitate fratris, aut ſororis vtrinque coniunctorum, & fratris, aut ſororis ex vna parte tantùm, præſertim tantùm ex parte matris videtur fratres teneri potiùs ſubuenire fratri, vel ſorori vtrinque coniunctis, nam duplex vinculum debet præualere vnico vinculo. Si eodem modo ſint coniuncti, & cætera ſint paria, liberum erit ſubuenire cui maluerit, quando vtrique non poteſt. Quid verò ſi in extrema neceſſitate concurrerent frater coniunctus ſolùm ex parte patris, & frater coniunctus ſolùm ex parte matris? videtur potiùs ſubueniendum coniuncto ex parte patris, quia hoc vinculum eſt excellentius. 1245

Concurrentibus in extrema neceſſitate fratre, & patruo, ſi vtrique non poteſt ſubueniri, & cætera ſint paria ſubueniendum eſt fratri, vtpotè propinquiori quoad coniunctionem ſanguinis.

Et licèt conſanguineos tranſuerſales vltra ſecundum gradum pauperes quis diues iure naturali, aut ciuili non teneatur obligatione ſpeciali alere, illiſvè in neceſſitate ſubuenire, ſed ſolùm generali obligatione iuris naturalis, & charitatis, qua tenemur proximum diligere, & illi in neceſſitate præſertim extrema tam in temporalibus, quàm in ſpiritualibus ſuccurrere, ſi poſſumus. Nihilominus inter eoſdem 1246

Digitized by Google

conſanguineos, ſi duo diuerſimodè coniuncti reperiantur in extrema neceſſitate, & vtrique quis non poſſit ſubuenire, iuxta ordinem charitatis cæteris paribus debet ſubuenire ſibi coniuncto propinquiori, ſeu proximiori gradu coniuncto. Vt eſt communis ſententia Theologorum; & ita S. Thomas, & alij Theologi *ſupra num.* 1227. *&* 1230. allegati *locis ibidem citatis.*

§. XVIII.

Concurrentibus in extrema neceßitate conſanguineis aſcendentibus, vel deſcendentibus vltra ſecundum gradum, vel conſanguineo tranſuerſali in primo & ſecundo gradu, vel vltra ſecundum gradum cum amico, vel benefactore quis ſit præferendus.

1247 Controuertitur, ſi cum fratre & vlteriori conſanguineo tranſuerſali in extrema neceſſitate exiſtenti concurrat inſignis amicus, aut benefactor, & vtrique non poſſit ſubueniri, an ſit ſubueniendum fratri, vel alteri conſanguineo, an verò poſſit fratri, & conſanguineo præferri amicus, aut benefactor; Bannes *in* 2.2. *quæſt.* 26. *art.* 8. & poſt eum Turrian. *ibidem diſp.* 8. *dub.* 2. & Layman. *loco ſupra n.* 1224. *citato* poſtquam docuerunt, patrem, matrem, filios, & vxorem præferendos eſſe inſigni amico, & benefactori iuxta tradita *ſupra dicto num.* 1224. *&* 1225. addunt remotiores conſanguineos neceſſariò præferendos non eſſe inſigni amico, aut benefactori, præſertim ſi conſanguineus parum ſit de nobis benè meritus, quia erga tales conſanguineos remotiores, & non valde propinquos non ſit tanta obligatio. Inſuper tradunt ſingularem valdè amicum, & benefactorem in æquali neceſſitate præferendum eſſe conſanguineo in tertio & quarto gradu; quia erga hos non habemus ſpecialem obligationem ſaltem notabilem, inſigni autem benefactori grauiter obligamur. Quam doctrinam omnino puto veram quoad conſanguineos tranſuerſales in 3. & 4. gradu, quos egenos ſpeciali obligatione iuris naturalis, vel ciuilis non tenemur alere pluſquam alios extraneos egenos, vt *numero præcedenti* notatum eſt: Quo vero ad conſanguineos aſcendentes, & deſcendentes per lineam rectam, cùm ſpeciali obligatione iuris ciuilis, & etiam naturalis in quo ius ciuile fundatur, eos pauperes teneamur alere, vt conſtat ex *l. ſi quis à liberis* §. *autem ff. de liberis agnoſcendis*, & ex traditis *ſupra numer.* 281. videntur omnino præferendi amico etiam benefactori, erga quem ſola obligatione morali, ſiue antidotari tenemur; Tertio idē Bañes *loco citato*, cui adhærent ex Theologis *ſupra n.* 1224. relatis, Reginaldus *d. lib.* 4. *num.* 308. Coninch. *d. diſput.* 27. *n.* 156. & Ouiedus *d. puncto n.* 127. ait eum, qui propriæ vitæ periculo à morte nos liberaſſet, aut graui ſuo detrimento in extrema neceſſitatem opem nobis tuliſſet, præferendum eſſe etiam fratri, quia hic benefactor ſit veluti alter pater. Quòd ſi quis à morte liberaſſet abſque periculo, & ſine graui detrimento in neceſſitate opem tuliſſet, tunc Reginaldus ait in extrema neceſſitate huic liberatori fratrem eadem extrema neceſſitate laborantem ob arctiſſimā ſanguinis coniunctionem poſſe præferri, cùm obligatio gratitudinis (inquit) non ſit de ſe tanta, vt non ſatisfacere ei cenſeatur mortale ex ſuo genere; cæteris verò conſanguineis in gradu remotioribus, ait idem Reginaldus, præfatum liberatorem abſque periculo propter beneficij magnitudinem videri præferendum. Quæ omnia ſunt ſatis probabilia; quamuis ſuppoſito quòd frater diues, vt frater obligatione iuris naturalis ſtricta, & ex diſpoſitione iuris ciuilis in conſcientia obligantis teneatur in ſubſidium alere fratrem pauperem, vt probatum eſt *ſupra à num.* 490. videtur in extrema neceſſitate præferendus cuicunque benefactori, ex eo quòd obligatio naturalis vera, & iuris ciuilis in conſcientia ligans præualeat obligationi gratitudinis, quæ de ſe non obligat in conſcientia, ſed inducit tantùm debitum morale, & honeſtatis.

Denique Lorca 2.2. *q.* 22. *art.* 9. *n.* 4. (prout illum 1248
referunt Coninch. *d. diſp.* 25. *n.* 127. Ouiedus *d. puncto* 5. *citato num.* 123.) aſſerit poſſe contingete, vt in extrema neceſſitate fratres abſque peccato poſtponantur amico, & benefactori quamuis non liberatori à morte, addens rarò peccatum mortale fore fratres amico, & benefactori poſtponere iuxta illud Prouerb. 18. *Vir amabilis ad ſocietatem magis amicus erit, quàm frater.* Et hoc idem improbabile non eſſe dicit Ouiedus *num.* 124. ſi ſit inſignis amicus, aut benefactor in extrema neceſſitate cum fratre concurrens. At merito ſententiam Lorcæ reprobant Coninch. *d. diſp.* 25. *num.* 157. *& duobus ſeqq.* & Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 6. *diſp.* 1. *de charitate p.* 10. *num.* 11. aſſerentes eſſe peccatum mortale in extrema neceſſitate præferre amicum & benefactorem fratri, niſi frater iura fraternitatis violaſſet iuxta tradita *ſupra num.* 1215. vel amicus eſſet inſigniſſimus benefactor, idque ob rationem ſæpiùs adductam, quòd nobis coniunctiores ſunt magis diligendi, & in æquali neceſſitate aliis minùs coniunctis præferendi; quæ obligatio præ cæteris amandi, & præferendi eſt grauis, & magna, vbi ſingularis, & magna eſt præ cæteris coniunctio; coniunctio autem fraternitatis eſt ſingularis, magna, & valde ſtricta, ac proinde illi præualere non debet coniunctio ſolius amicitiæ, & conſequenter in graui, & extrema neceſſitate frater non poteſt poſtponi amico intuitu ſolius amicitiæ. Confirmant Coninch. & Palaus, quia ad exagerandam alicuius amicitiam vtimur compatatione fraternæ dilectionis, affirmantes illos ſe amare, ac ſi fratres eſſent; fratres ergo amicis per ſe loquendo debent neceſſariò præferri. Illud verò Prouerbiorum non obſtat: Nam *ibi* tantùm ſignificatur ſocietate, & familiari vſu amico nos ſæpè magis delectari, eiuſque conſiliis magis vti, quàm fratris, vt indicat S. Thomas *d. art.* 8. *ad* 1. vel ſignificat interdum amicum eſſe nobis fideliorem, & vtiliorem fratre; ex quo non ſequitur in neceſſitate fratri præferendum, vt aduertit etiam S. Thomas *loco citato.*

§. XIX.

Concurrentibus in extrema neceßitate conſanguineis tranſuerſalibus cum extraneis noſtræ curæ commiſsis, qui debeant vel poſsint præferri; & quid ſi extranei ſint ſanctiores ſanguine coniunctis?

Vtrum verò in extrema neceſſitate alimento- 1249
rum, cum omnibus ſubuenire non poſſumus, extraneos noſtræ curæ commiſſos poſſimus licitè præferre conſanguineis præfatis tranſuerſalibus, Coninch. *d. diſp.* 25. *num.* 151. dicit primo, eos abſolutè poſſe præferri conſanguineis extra primum gradum nobis coniunctis, eo quod non ſit tanta obligatio (vt tradit etiam Lorca 2.2. *q.* 26. *art.* 8. *num.* 4.) tales conſanguineos aliis præferendi, quin ob alias cauſas hic ordo mutari poſſit. Dicit ſecundo eiſdem nos poſſe extraneis, vel etiam nobis coniunctis noſtræ curæ commiſſis præferre nobis coniunctiores illis; quia eorum curam ſuſcipiendo non cenſemur, nos voluiſſe obligare, vt in tali caſu nobis ſanguine coniunctos, aut coniunctiores deſetamus in extrema ne

neceſſita

Digitized by Google

ceſſitate, nec ipſi à nobis potuerunt exigere. De honeſtate verò qui ſint præferendi, ait primo pendere ex variis circumſtantiis, deinde addit, ſanguine coniunctos in ſecundo gradu videri præferendos omnino extraneis noſtræ curæ commiſſis, niſi ad horum cuſtodiam ſtipendio eſſemus conducti. Ego, ſuppoſito quod non ſolùm ex generali obligatione charitatis, ſed etiam ex ſpeciali diſpoſitione iuris ciuilis, & æquitate naturali teneamur in ſubſidium alere etiam ſobrinos ſeu coniunctos in ſecundo gradu inopes, & aliunde non habentes vnde vitæ neceſſaria ſibi miniſtrent, vt ſupra *hoc opere num.* 580. *& ſeqq.* probatum eſt, exiſtimo abſolutè ob hanc ſpecialem obligationem in extrema neceſſitate coniunctos in ſecundo gradu eſſe præferendos extraneis noſtræ curæ commiſſis, etiam accepto ſtipendio pro cuſtodia, dummodo in eadem extrema neceſſitate penes nos nihil reperiatur, quod ſit eorumdem extraneorum, quo ali poſſent. Non enim eſt in noſtra poteſtate eximere nos ab illa iuris obligatione erga pauperes ſobrinos illos in ſubſidium alendi deficientibus proximioribus coniunctis, ad quos alioqui de iure onus alimenta illis pauperibus miniſtrandi per priùs ſpectat.

1250 Porrò extraneis noſtræ curæ minimè commiſſis licèt melioribus, & ſanctioribus in æquali neceſſitate præſertim extrema, non ſolùm in temporalibus vitæ corporali neceſſariis, ſed etiam in ſpiritualibus cæteris paribus eſſe præferendos ſanguine coniunctos etſi minùs ſanctos, & etiam peccatores, tradunt communiter Doctores, S. Thomas 2. 2. *q.* 26. *art.* 7. *ibidem* Bannes, Malderus, Turrianus, & ex Theologis *ſupra n.* 1250. relatis Valentia *d. p.* 5. *verſic. porrò ex hac doctrina.* Suarez *d. ſect.* 4. *n.* 19. *& duobus ſeqq.* Coninch. *d. diſput.* 25. *n.* 140. Caſtrus Palaus *d. puncto* 10. *n.* 9. Ouiedus *d. p.* 5. *n.* 128. *&* 129. Bonacina *d. p.* 5. *n.* 2. *fine.* Filliucius *d. cap* 2. *num.* 44. Trullench. *d. dub.* 6 *num.* 18. & alij communiter contra Gabrielem *in* 3. *d.* 29. *art.* 1. *concl.* 7. aſſerentem ſanctiores eſſe præferendos coniunctioribus perſonæ amanti, quia illi ſunt Deo per charitatem & gratiam ſanctificantem magis coniuncti; idem quod Theologi, præallegati tradunt etiam Iuriſperiti *ſupra hoc opere. num.* 123. allegati, vt *ibi* etiam notaui. Ratio eſt, quia etſi in ſanctioribus propter maiorem coniunctionem cum Deo de præſenti reperiatur maior diligibilitas ex parte obiecti, non ex illa coniunctione cum Deo oritur obligatio diligendi eos actu immediatè ad illos terminato, ſed ſufficit amare actu terminato expreſsè tantùm in Deum, quo illum & omnia bona ſua vniuerſaliter amamus; ex coniunctione autem cum diligente oritur per ſe obligatio aliquem præ aliis diligendi actu ad ipſum terminato, vt vbi maior coniunctio etiam maior ſit obligatio diligendi, ac proinde abſolutè loquendo tenemur magis diligere ſanguine coniunctiores, quàm ſanctiores; & illis poſſumus iuxta ordinem charitatis deſiderare, vt ſint meliores, & ſanctiores, quàm alij; ſicut & id curare poſſumus (vt etiam tradunt expreſsè Filliucius, Caſtrus Palaus, Trullench, Ouiedus *locis citatis,* & Azotius *p.* 2. *lib.* 12. *cap.* 4. *quæſt.* 1. verſic. *Quarto vt*) ergo etiam in extrema neceſſitate non ſolùm corporali, ſed etiam ſpirituali cæteris paribus debemus illos præferre extraneis, aut minùs coniunctis licèt ſanctioribus. Confirmant igitur iidē Doctores, tum quia ex charitate tenemur ſanguine coniunctis, quia nobis coniuncti ſunt, ſuccurrere (& ego addo etiam coniunctos vſque ad ſecundum gradum incluſiuè ſpeciali obligatione iuris nos illis egentibus in ſubſidium teneri miniſtrare vitæ ſuſtentandæ neceſſaria) ſanctitas autem præcisè non inducit hanc obligationem; tum quia charitas naturam perficit; natura autem inclinat amare nobis coniunctos ſanguine potiùs, quàm meliores, & ſanctiores; & ex conſequenti ſunt in dilectione appretiatiua ſaltem præferendi. Quibus non obſtat ratio Gabrielis, quæ tantùm oſtendit ſanctiores eſſe obiectum maioris diligibilitatis, & ſic hic & nunc ad ſummum magis amandum amore complacentiæ; nō autem abſolutè, & appretiatiuè eſſe magis amandos, quàm nobis ſanguine coniunctiores: Dicit tamen Suarez *num.* 20. & poſt eum Ouiedus *num.* 129. fortaſſe in aliquo caſu poſſe eſſe exceſſum ſanctitatis, & tantam corruptionem alterius coniuncti, vt meritò poſſimus præferre ſanctiorem coniunctiori; & in hoc ſenſu dicit intelligi poſſe nonnullos Patres, qui oppoſitam ſententiam inſinuare videntur, præſertim D. Ambroſium *lib.* 1. *de officiis cap.* 30. aientem *ſi omnibus debetur miſericordia, tamen iuſto amplius.* Etſi meliùs addit D. Ambroſium, & alios Patres intelligendos cæteris paribus; ſecus ſi cætera non ſint paria ob maiorem coniunctionem minùs ſancti cum nobis.

§. XX.

Concurrentibus in æquali neceſſitate extrema alimentorum patre hæretico, aut infideli, & alio fideli, aut ſancto, pater hæreticus, & infidelis præferri debet.

EX quibus à fortiori infertur, quòd in æquali neceſſitate extrema neceſſariorum vitæ ſuſtentandæ, in qua ſint conſtituti pater hæreticus, aut infidelis, & alius fidelis, vel ſanctus, filium (ſi cætera ſint paria) teneri viro fideli, & ſancto præferre patrem infidelem, illique alimenta ſuppeditare, cum vtrique non poſſit. Quod etiam affirmarunt Legiſtæ, & Canoniſtæ communiter, quos latè referunt, & ſequuntur Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis* §. *etſi impuberes num.* 8. *ff. de liberis agnoſcendis*, & Surdus *de alimentis tit.* 1. *quæſt.* 96. & notaui *ſupra num.* 123. 134. *&* 135. vbi etiam adducuntur rationes id conuincentes, & Hoſtienſis *in ſum. tit. de temp. & qualit. ordin* 2. *reg.* à Surdo *d. q.* 96. *num.* 1. relatus dixit nullum Doctorem iuris poſitiui poſſe de hoc rationabiliter dubitare, cùm alimentorum præſtatio dependeat à iure naturali primæuo, quod eſt commune omnibus animantibus; & Præpoſitus *loco ſupra d. num.* 134. *relato* patri infideli potiùs, quàm alteri fideli fore ſubueniendum à filio, alimentaque vitæ neceſſaria miniſtranda probat quatuor rationibus reportatis à Surdo *d. q.* 96. Quarum prima eſt quòd pater videtur eadem perſona cum filio. Secunda, quia obligatio naturalis tantò maior eſt, quantò naturale vinculum ſit maius; in patre autem & filio maius eſt naturale vinculum, quàm in quocunque alio. Tertia quia in ſuſtentatione naturæ magis teneor ei, cui magis debeo ſecundùm naturam, & à quo magis dependeo; & talis eſt pater. Quarta, quia magis teneor illi, cui magis debeo ſecundùm regulam miſericordiæ, & iuſtitiæ, quàm ei, cui debeo ſolùm ſecundùm regulam miſericordiæ, patri autem ſoli, & non alij tenetur filius ſecundùm vtramque regulam. Non obſtat quòd pater ſit infidelis, vel hæreticus, nam quantumuis infidelis, vel hæreticus, & legum tranſgreſſor, pater eſt, & ei ſemper debetur reuerentia à filio, vt *ſupra d. num.* 134. notatum eſt, & tradunt Doctores *ibi & ſupra* allegati. Non obſtant etiam can. *non ſatis d.* 86. vbi ex D. Ambroſ. *de officiis lib.* 1. *d. cap.* 30. habetur, *quòd perfecta liberalitas fide, cauſa, loco, tempore commendatur, vt primùm operetur circa domeſticos fidei.* & *cap. in eos, de hæreticis*, illis verbis, *in eos, qui Catholici non ſunt etiamſi conſanguinei fuerint, Epiſcopi, vel Presbyteri nihil*

1251 (margin number beside first line of §. XX text)

nihil conferant. Nam huiuſmodi dicta intelliguntur extra neceſſitatem extremam, non in extrema neceſſitate, vt notauit etiam Gloſſa *in d. cap. in eos initio.* Debent autem prædicta (vt poſt Cardinalem *in d. can. non ſatis.* Præpoſitum *loco citato,* Surdus *d.q.96. fine* notaui *ſupra num.136.*) intelligi non procedere, quando per huiuſmodi alimentorum præſtationem pater fieret deterior quoad Deum, & quando ſuſtentatio patris redundaret in damnum fidei, vel Eccleſiæ, quibus caſibus pater infidelis, vel hæreticus non eſt alendus.

§. XXI.

Concurrentibus in extrema neceſſitate patre, aut matre, aut filio, aut vxore cum creditore; creditorine prius ſubueniendum, aut patri, &c.

1252 SEd quid dicendum, ſi pater, aut mater, vel filius, aut vxor repetiatur in extrema neceſſitate alimentorum, & ſimili neceſſitate extrema laboret creditor, vt ſi ei ſtatim non fiat reſtitutio eius, quod ei debetur, ſit periturus, an tunc cæteris paribus debitor relicto creditore poſſit & debeat ſubuenire parentibus, vxori, & filio, an vero è contra teneatur ſuccurrere potiùs creditori, quando creditori, & parentibus &c. non poteſt ſubuenire, ſed vni eorum tantùm? De hac re tractant Theologi, & Summiſtæ agentes de cauſis excuſantibus debitorem à reſtitutione. Ego hîc breuiter noto ſequentia dumtaxat.

Primo igitur conueniunt Doctores (vt videre eſt apud eos, qui *infra* citantur) debitorem in extrema neceſſitate ſua, & ſuorum, vel alterius proximi, cui ex charitate debitor ipſe, vel creditor teneatur ſuccurrere, ſi creditor non egeat, vel non indigeat extreme, & non poſſit debitor ſibi, vel alteri extremè egenti, & perituro, niſi occurratur ſtatim, alio modo ſubuenire, poſſe rem alienam vel alteri debitam impendendo, vel conſumendo ſuccurrere ſibi vel aliis in tali neceſſitate, & excuſari à reſtitutione, quamdiu ea neceſſitas durat. Ratio eſt, quia in eo caſu omnia ſunt communia ſaltem quoad vſum, ita vt quiuis licitè poſſit occupare, & ex eius vſu ſibi & proximo ſubuenire, ac proinde irrationabiliter inuitus erit creditor, ſi nolit vt debitor ſibi vel alteri extreme indigenti conſulat ea re. Ita in ſpecie Sayr. *lib. 10. clauis tract. 2. cap. 3. n. 4.* Molina *de iuſtit. lib. 3. diſp. 254. initio.* Leſſius *de iuſt. lib. 2. cap. 16. num. 2.* & Fagundez *in Decalogum lib. 7. cap. 25 n. 10.* Imò etiam in graui neceſſitate ſui, vel ſuorum, aut proximi (ſi in ſimili neceſſitate, nec maiori non ſit conſtitutus creditor) excuſari à reſtitutione durante illa neceſſitate, videtur communis Doctorum ſententia, & teſtantur Leſſius *d. cap. 16. n. 15.* & Laym. *lib. 3. tract. 2. cap. 12. num. 1. verſic. Deinde,* vbi latè refert Doctores id aſſerentes; nam etiam in hoc caſu creditor eſſet irrationabiliter inuitus, ſi nollet debitorem in tali caſu rem detinere, & illa vti, cùm debitor non teneatur rem reſtituere alienam cum ſuo notabili detrimento maiori, quàm ſit creditoris commodum; & etiam creditor debitori exiſtenti in graui neceſſitate ex lege charitatis ſubuenire teneatur iuxta communem ſententiam. Quapropter ob periculum grauis morbi, magnæ famis, nuditatis, caſus à proprio ſtatu iuſtè acquiſito, & ſimilis afflictionis, aut iacturæ, quam aliter nequit auertere, niſi rem alteri debitam impendendo, poteſt differri reſtitutio, cùm hæ dicantur graues neceſſitates, vt Leſſius, & Layman *loco citato.*

1253 Conueniunt etiam Doctores, & eſt indubitatum, quòd ſi creditor ſubſtractione rei ſuæ, quam poſſidebat, conſtitutus eſt in extrema neceſſitate, qui ſubſtraxit etiam ad ſubueniendum ſibi extremè egenti, debet illam reddere ſtatim alteri pariter egenti, qui illa extremè egebat, & poſſidebat, verbi gratia Titius in extrema neceſſitate famis conſtitutus habet vnum panem, ſi Ioannes in eadem extrema neceſſitate poſitus panem è manibus Titij eripiat, vt ſibi ſubueniat, inique facit, & tenetur panem reddere eidem Titio, etſi ipſe ſit periturus fame. Quia licèt in extrema neceſſitate omnia ſint communia quoad vſum, nihilominus in pari cauſa melior eſt conditio primò præoccupantis, & poſſidentis, præſertim Domini; & præterea ſubtrahere alicui rem, qua ille extremè eget, eſt proinde ac occidere; Quare eripere tunc illum panem è manibus Titij non ſolùm eſt furtum, ſed etiam homicidium; & ideo etiam cum iactura, ſeu periculo propriæ vitæ tenetur Ioannes illum tradere Titio. Ita contra Tabienam *verbo reſtitutio q.4.* falsò aſſerentem non teneri Ioannem Titio reddere in hoc caſu, Doctores communiter infra citati, & alij, quos Sayrus *d. cap. 3. num. 5.* refert; & *num. 6.* ſequitur: & communem ſententiam illam ſequens dicit etiam Leſſius *d. cap. 16. n. 12.* Qui *num. 13. fine* addit, quòd ſi eodem momento res ſit occupata in extrema neceſſitate à duobus, tunc vel diuidenda eſt, ſi poteſt diuidi, vel ſorte tribuenda.

Quod controuertitur, eſt, an debitor ſiue ratione 1254
rei iuſtè acceptæ v.g. contractu licito, mutuo, commodato, depoſito, vel emptione, vel etiam iniuſtè acceptæ, puta per vſuras, furtum, rapinam, quando rem non ſurripuit exiſtenti in extrema illius neceſſitate, nec per acceptionem tunc conſtituit Dominum in extrema neceſſitate, quia tunc ea non egebat, nec erat in proximo periculo egendi illa; an inquam ſi creditor deueniat ad extremam illius rei neceſſitatem alioqui periturus, ſi id, quod debetur, illi eo caſu non reſtituatur, teneatur debitor ſic extremè indigens eidem creditori pariter extremè egenti rei reſtitutionem facere; quiſquis eorum priùs, vel vterque ſimul in eamdem extremam neceſſitatem inciderit. Reſolutiuè procedendo

Reſpondeo exiſtentibus in extrema neceſſitate de- 1255
bitore, & creditore, ſiue idem creditor priùs, ſiue poſteriùs in eam neceſſitatem inciderit, & ſiue res ſit iuſtè, vel iniuſtè accepta, ſeu acquiſita, & ſiue debita in genere, ſeu in ſpecie, ſiue non extet eodem tempore neceſſitatis extremæ vtriuſque, non teneri debitorem in hoc caſu extremæ neceſſitatis vtriuſque rem reſtituere creditori, ſed licitè ſibi retinere poſſe ad ſuam vitam tuendam, licèt quoad aliquas reſponſionis partes aliqui contra ſentiant, eſt nihilominus communis ſententia. In primis ita ſentire videtur S.Thomas 2.2. *q.62. art. 5. ad 4.* ita *ibidem* expreſsè Caietanus, Bannes, & Salon, Sotus *de iuſt. lib 4. q.7. ar. 7. ad 4.* P. Nauarrus *in man. c.17. n.60. verſ. Quinto infertur* (licèt non ita clarè, ac proinde citetur etiam pro oppoſita ſententia) P. Nauarrus *de reſtit. lib.4. cap.4. dub.5. num.18.* Valentia *tom.3. diſp.5. q.6. p.7.* Sayrus *d. cap.3. num.5. verſic. ſecunda opinio,* Leſſius *d. cap.16. num.13.* Azorius *p.2. lib.2. cap.2. q.17. & lib.12. cap.8. q.6. §. in hac difficultate, & p.3. lib.4. cap.39. diff.1. verſ. in hac re,* Toletus *li.5. ſum. cap.24. num.8. & lib.8. cap.39. n.3.* Filliucius *tract.32. cap.5. num.144.* Bonacina *de reſtitut. diſp.1. quæſt. vlt. p.1. n.31.* Trullench. *in Decalog. lib.7. cap.15. dub.1. num.6* Fagundez *in decal. lib.7. cap.25. num.14.* Layman. *lib 3. tract.2. cap.12. num.2. initio;* & alij recentiores à Sayro, & Fagundez relati. Ratio iuxta eoſdem Doctores eſt, quia pro eo tempore extremæ neceſſitatis quoad vſum ceſſat ius, & poteſtas Dominij iure gentium introducti, ac proinde ſe res habent, ac ſi diuiſæ nunquam fuiſſent, & reductæ ad ſtatum

Digitized by Google

ſtatum communitatis, & naturalem, in quo omnia erant communia, & fiunt primò occupantis quoad vſum, ita quòd dominium rei remaneat tantùm apud priorem quaſi in habitu, tamen actus eius impediatur, perinde ac ſi non eſſet; manentque res intra limites iuris naturæ, fuerunt enim iure gentium à principio res diuiſæ ſub ea conditione, vt pro ſtatu extremæ egentiæ ad priorem ſtatum iuris naturæ quoad vſum redirent. Quo iure naturæ attento poteſt ſibi quiſque conſulere ex re, quam primò occupat, & poſſidet, & ſic modo non obſtante rerum diuiſione, qui in eo caſu extremæ neceſſitatis poſſidet rem, non tenetur eam tunc reſtituere domino. Quando igitur debitor præoccupauit rem licèt fortè iniquè, & illicitè à principio acceptionis, ratione poſſeſſionis, quam habet, ſi in æquali neceſſitate extrema cum creditore conſtitutus eſt, non tenetur reſtituere, quia in tali neceſſitate melior eſt conditio poſſidentis, vt ſupra dictum eſt; nec prior Dominus poteſt eſſe rationabiliter inuitus, quia ſua voluntate non poteſt repugnare pacto, ſeu conditioni illi redibilitatis, qua ab initio introducta fuit rerum diuiſio, ſeu res ſaltem quoad vſum ſpectat diuiſæ fuerunt, vt dictum eſt. Quare etſi quando creditor priùs incidit in extremam neceſſitatem debitor non reſtituens tunc illi rem peccet, tamen poſtquam & ipſe ad eandem neceſſitatem extremam redactus eſt adhuc creditore in eadem neceſſitate permanente, non tenetur eidem creditori reſtituere, ſed poteſt ſibi potiùs ſubuenire, quàm alteri, quia pro tunc ille articulus neceſſitatis extremæ facit omnia communia ſaltem quoad vſum, & præualet conditio poſſidentis. Ita omnes præallegati Doctores.

1255 Ex quibus primò reiicitur ſententia (quam probabilem putauit Azorius *d. cap. 39. illo verſic. in hac re*) Scoti, Richardi, Paludani, Gabrielis, Syluestri, Angeli, & Ioann. Medinæ *locu* à Sayro & Fagundez *vbi ſuprà*, & Vaſquez *opere de eleemoſyna c. 1. dub. 9. num. 69. allegatis* aſſerentium, ſi creditor priùs, vel vterque in extremam neceſſitatem incidat, debitorem, etiamſi alioqui inde periturus ſit, teneri rem creditori debitam, reddere quæcunq; illa ſit, & quomodocunq; acquiſitam debitam ſolùm in genere, vel in ſpecie, ſeu numero, quia ſit eadem numero accepta, & ſiue vſu conſumptibilis, ſiue non: quia, inquiunt, creditor habet duplex ius ad rem, vnum antiquum, quòd erat illi iam debita; alterum ratione neceſſitatis, & in hoc ſolo eſt æqualis cum debitore, qui hoc vnum tantùm ius habet, ac proinde creditor præferri debet, cùm duplex ius vincere debeat vnicum ius, & præſertim ſi creditor priùs tempore incidiſſet in extremam neceſſitatem; quo caſu etiam ex hoc capite ratione neceſſitatis habet maius ius, quia qui prior eſt tempore, potior eſt iure, maximè ſtante ex parte creditoris extremè egentis vel iure dominij, ſi res eadem numero extet, & nunquam fuerit in debitorem tranſlatum dominium; vel iure proueniente ex debito vero illam extremam neceſſitatem antecedente; cui iuri non debet præualere ſola poſſeſſio debitoris, & eo magis ſi debitor ſemper iniuſtè poſſediſſet rem, putà acquiſitam per vſuram, vel furtum; ſed prædictæ rationes non vrgent: quia in illo caſu extremæ neceſſitatis omnia fiunt communia quoad vſum, & licèt rem tunc poſſidens antea peccauerit accipiendo, vel non reſtituendo, ſeu retinendo, tunc tamen ceſſat creditoris ius omne quoad vſum, & ideo nulla eſt neceſſitas illum præferendi, ſi debitor poſſidet ſine vi illata eidem creditori tunc exiſtenti in eadem neceſſitate.

1256 Ex iiſdem ſecundò reiicitur ex parte ſententia aliquorum ab Azorio *d. quæſt. 6. verſic. Tertia opinio* relata affirmans, ſi res debita ex contractu, ſit vſu conſumptibilis, vt pecunia per mutuum, cuius dominium tranſiuit in debitorem, non teneri debitorem extremè egentem reddere creditori æquè egenti, quia cùm res per contractum facta ſit debitoris, in pari neceſſitate poteſt ille ſibi licitè retinere; ſi verò non ſit vſu conſumptibilis, vt v. g. equus commodato acceptus, cuius dominium manſit penes creditorem, teneri debitorem equum reddere creditori illo extremè egenti ad ſaluandam vitam ab hoſte vincente fugiendo, etiamſi debitor illo extremè indigeat ob eandem cauſam; quia ita retinere equum de dominio creditoris, eſt idem ac denuo illum accipere à creditore extremè egente; & res aliena in pari cauſa & neceſſitate eſt debita ſuo Domino. Verùm nec hæc ratio vrget; nam tunc ceſſat ius creditoris ſaltem quoad vſum, reducente extrema neceſſitate rem, quatenus ad vſum attinet, ad ſtatum naturæ, iuxta quem res eſt primò occupantis, & poſſidentis.

Denique ex iiſdem ex parte reiicitur ſententia Petri Lorca 2. 2. 38. *ſect. 3. num. 1.* Vaſquez *citato opuſc. de eleemoſyna cap. 5. dub. qu. 70. & duabus ſeqq.* & Ioannis Lugo *de iuſtitia diſp. 21. ſect. 1. num. 4.* Qui primò (in quo conueniunt cum communi ſententia) aſſerunt, debitorem habentem eandem rem numero alienam ex iuſto contractu, commodati, mutui, locati, pignoris in extrema neceſſitate ſui, & creditoris, quiuis eorum priùs, vel ſimul vterque in eam inciderit, non teneri rem illam reſtituere creditori, quia durante tempore contractus iuſte poſſidet, iuſteque illius rei vſum habet; cui in tali neceſſitate non debet præferri dominium creditoris; licèt ſecus eſſet, ſi tantùm creditor extremè indigeret. Secundo ſi debitor habeat rem alienam numero eamdem, cuius dominium nunquam acquiſiuit; quia v. g. per vſuram, vel furtum ante ſui, & creditoris extremam neceſſitatem obtinuit; ſi debitor priùs incidit in extremam neceſſitatem, & poſtea ea perſeuerante in ſimilem neceſſitatem incidit etiam creditor, aſſerunt hoc caſu debitorem non teneri rem illam creditori reſtituere, quia non obſtante priori dominio creditoris, debitor tunc ratione extremæ neceſſitatis priùs acquiſiuit dominium talis rei, quod antea non habebat, cùm in extrema neceſſitate omnia efficiantur communia, ac proinde nil refert quòd creditor poſtea in eandem inciderit extremam neceſſitatem; ſi verò creditor priùs vel ſimul tempore ad extremam neceſſitatem ſimul cum debitore deueniat, affirmant in hoc caſu debitorem teneri rem creditori reſtituere, nec debitori ſuffragari, quòd rem poſſideat, quia creditor duplici iure præualet debitori, ſcilicet quia ſemper habuit dominium rei, quod continuatum ſemper fuit, & ratione neceſſitatis extremæ priùs vel ſimul contractæ nouum ius acquiſiuit; & ex parte debitoris ſtat ſola iniuſta poſſeſſio; dominium autem rei debet præualere iniuſtæ poſſeſſioni in pari cauſa, ſeu neceſſitate, ergo creditor vti verus Dominus debitori debet præferri, nec idem debitor poteſt creditori in tali extrema neceſſitate conſtitutum priuare dominio ſuæ rei, ſicut nec poſſet ab eo auferre rem illam, ſi eam poſſideret, vt *ſupra num.* 1252. dictum eſt. Neque hoc inquit Vaſquez, eſt inferre ſibi mortem rem illam reſtituendo, quia ob rationem præallegatam illa eſt debita creditori iure naturæ. Verumtamen nec ratio prædicta vim habet contra communem ſententiam; nam creditor in tali circumſtantia extremæ neceſſitatis vtriuſque non habet duplex dominium rei ablatæ, ſed dominium pro tunc ſuſpenditur ſeu ceſſat quoad vſum ſaltem, cùm tunc omnia fiant communia quoad præfatum vſum, ac ſi rerum diuiſio, nunquam facta fuiſſet, & melior ſit conditio poſſidentis, ſeu ſolùm quis habeat ius neceſſitatis præoccupandi rem, ſi poſſit: Quare cùm debitor præoccupatam 1257

patam

Digitized by Google

patam rem habeat licèt ab initio occupationis iniuſte acceperit, præualet illa poſſeſſio, nec poteſt creditor per vim illam auferre; ſicut nec debitor poſſet illam auferre à creditore, vel ab alio æquali extremè egenti etiam poſſidenti; quia tunc ex iure naturæ habet ius vtendi, & contra iuſtitiam peccaret, qui violenter tale ius læderet, iuxta tradita *num.* 1252. & per hæc ſufficienter reiiciuntur, quæ in fauorem ſententiæ Vaſquij multiplicat Ioannes Lugo *d. num* 4.

Prædictis ſuppoſitis

1258 Ad difficultatem *initio num.* 1252. propoſitam etſi non ſolùm Doctores *ſupra numer.* 1255. allegati, ſed etiam Tabiena *loco ſupra num.* 1253. *citato*, Martinus Ledeſma 2. *p.* 4. *quæſt.* 18. *ar.* 5. Toletus *lib.* 5. *cap.* 24. *num.* 8. *fine*, Carbo *de reſtit. qu.* 80. & Azorius *p.* 2. *lib.* 12. *cap.* 8. *q.* 6. *verſic. ſed quid ſi creditor*, & *p.* 3. *lib.* 4. *cap.* 39. *quæſito primo verſic. & verò.* Exiſtimat patre, vel matre, vel filio, aut vxore debitoris exiſtente in extrema neceſſitate, in qua etiam ſit conſtitutus creditor, præferendum eſſe creditorem, illique rem debere reſtitui; quod etiam æquè ac oppoſitum probabile putat Sotus *loco ſupra num.* 1254. *relato.* Qui fundantur; quia ex vna parte pater, vel filius, aut vxor non poſſident rem alienam, in quo ſunt æquales creditori, & ex altera parte creditor habet maius ius in eandem rem, quia ſibi eſt debita ex iuſtitia; ex quo confirmat Azorius, quia in creditore concurrunt lex iuſtitiæ, & miſericordiæ; at verò in patre, matre, vel filio tantùm lex miſericordiæ, & pietatis; lex autem iuſtitiæ inducit maiorem obligationem, quàm lex pietatis. Confirmant præterea, quia tenemur parentibus, & pauperibus egentibus ſubuenire ſolùm ex noſtris bonis, non ex alienis; ſolùmque conceditur iure naturæ vſus rei alienæ ad vitam propriam conſeruandam, non alterius.

1159 Nihilominus alij Doctores magis communiter aſſerunt creditori præferendos eſſe parentes, filios, & vxorem. Ita videtur ſentire S Thomas 2. 2. *q.* 31. *ad* 3 & *q* 62. *art.* 5. *ad* 4. expreſsè ita ſentiunt ſcribentes *in d. art.* 5. Salon *controu.* 9. & Bannes *dub.* 10. *concl.* 2. Valentia *tom.* 3. *diſp.* 5 *q.* 8 *p. vnico.* Vaſquez *d. dub.* 9. Ioannes Lugo *d. ſect.* 1. *num.* 5. ex Theologis *ſupra num.* 1254. relatis Sayrus *d. cap.* 3. *num* 9 Leſſius *d. cap.* 16 *n.* 14. Fagundez *d. cap.* 25. *num.* 17. & *lib.* 4. *c.* 2. *num.* 30. Toletus *lib.* 7. *cap.* 39. *n.* 4. (vbi reuocat quòd *loco numero præcedenti citato* dixerat) Trullench. *d. dub.* 1. *n.* 7. & Filliucius *d. n.* 144. *fine.* item etiam Bonacina *de charitate diſp.* 3. *q.* 4. *p.* 5. *n.* 3. Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 6. *diſp.* 1. *p.* 10. *num.* 3. & alij à Sayro, & Fagundez relati. Ratio eſt, quia parentes, filij, & vxor propter maximam coniunctionem, quam habent cum nobis, cenſentur vna & eadem perſona, & vna caro nobiſcum, & ſic illorum neceſſitas cenſetur noſtra propria, ac proinde ſicut in noſtra extrema neceſſitate poſſumus nobis potiùs, quàm creditori ſubuenire, ita & iiſdem perſonis ita nobis coniunctis; ad ſubueniendum quibus etiam in tali extrema neceſſitate poſſumus rapere è domo diuitis neceſſaria ipſis, ſicut & poſſumus nobis. Confirmatur magis, tum quia cùm in extrema neceſſitate omnia efficiantur communia ſaltem quoad vſum, tales conſanguinei, & nobis coniuncti in tali neceſſitate conſtituti poſſunt ad ſibi ſubueniendum vſurpare rem reſtitutioni aliàs obnoxiam adhuc in manu debitoris exiſtentem; ergo & debitor poteſt illis licitè tradere: tum quia debitum pietatis erga parentes ita coniunctos, quod eſt maximè naturale, maius, & antiquius, quàm debitum ex particulari iuſtitia proueniens ex rerum diuiſione; ſuppoſita in tali caſu extremæ neceſſitatis ceſſatione iuris gentium, & dominij, & conſequenter communitate rerum, ceſſare facit, ſeu ſuſpendit obligationem iuſtitiæ reſtituendi creditori, licèt extrema neceſſitate laboranti, rem alioqui illi debitam; ex quibus manet ſolutum fundamentum prioris ſententiæ.

Imò ob dictam rationem, quod pietas erga pa- 1260
rentes, & filios in tali caſu extremæ neceſſitatis obligat, cùm eius obligatio ſit iuris naturalis, obligatio verò iuſtitiæ particularis ſuſpendatur, debitorem non ſolùm poſſe, ſed teneri ſuccurrere parenti, vel filio, & vxori potiùs quàm creditori, affirmant Salon, Vaſquez, Sayrus, Fagundez, & alij, eſto etiam quòd debitor in tali neceſſitate exiſtens non teneretur ſibi ſuccurrere, ſed ſi vellet, poſſet licitè potiùs creditori ſubuenire cum periculo ſuæ vitæ, quia poſſet ex charitate cedere iuri ſuo; at verò ſuppoſito quòd pro illo caſu extremæ neceſſitatis non obliget iuſtitia reſpectu creditoris, cùm tamen obliget pietas reſpectu patris, & ius paternum, & obligatio erga filios, & vxorem, cui debitor cedere non poteſt, teneri illis in tali caſu ſuccurrere relicto creditore tradunt Salon Fagundez, & Sayrus; Quamuis iuxta tradita *ſupra hoc capite dub.* 5. debitor etiam ſibi potiùs, quam creditori cæteris paribus teneatur ſubuenire, & vitam ſuam præferre vitæ creditoris, id quod expreſsè tradit Vaſquez *d. dub.* 9.

Quin etiamſi Sotus, Lopez, Petrus Sotus, Vaſ- 1261
quez, & alij aſſerant, fratribus, & aliis conſanguineis, & amicis concurrentibus in extrema neceſſitate cùm creditore, debitorem teneri præferre creditorem, illique ſucurrere potiùs, quàm fratribus &c. eo quod erga hos coniunctos, ſicut erga creditorem debitor non ita ſtricto vinculo obligetur; Nihilominus fratres, & omnes conſanguineos in primo gradu poſſe, & debere præferri creditori, tradunt Toletus *d. cap.* 39. Leſſius *d. cap.* 16. *num.* 14. Caſtrus Palaus *loco ſupra citato*, Bonacina pariter loco allegato. Fagundez *d. cap.* 25. *n.* 17 & 18. & Ioan. Lugo *d. num.* 5. fundantur eadem ratione, quia frater cenſetur alter ego ob intimam ſanguinis coniunctionem, & quia eo caſu extremæ neceſſitatis, cùm omnia efficiantur communia; pro tunc ceſſat obligatio particularis iuſtitiæ, non autem ceſſat obligatio pietatis, & iuris naturalis erga fratres, & alios conſanguineos; vnde Bonacina ait abſolutè debitorem poſſe creditori præferre conſanguineos. Sayrus etiam, & Fagundez addunt poſſe licitè debitorem, concurrentibus in extrema neceſſitate creditore, & amico inſigni, qui vitam ſeruauerit, præferre amicum creditori; cùm ceſſet in tali caſu obligatio iuſtitiæ particularis efficiente illa neceſſitate omnia communia ſaltem quoad vſum, & obligatio gratitudinis, & moralis erga amicum ſit naturalis ſemper manens, & amicus ſit alter ego; Quapropter Fagundez dicit debitorem non ſolùm poſſe licitè, ſed teneri fratres, & amicum præferre creditori. Demum Ioan. Lugo *d. num.* 5. extendit etiam, vt debitor cuilibet alij proximo extremè egenti poſſit licitè ſuccurrere omiſſo creditore, additque id quoque alios dixiſſe, & præſertim Bonacinam *de reſtitut. diſp.* 1. *quæſt. vltima p.* 1. *num.* 31. vbi tamen non reperi eum id dicere. Cuius tamen fundamentum eſt, quòd tunc omnia ſunt communia, quoad vſum, & liceat accipere etiam aliena ad ſubueniendum cuilibet extremè egenti, quando ex propriis bonis non poſſit illi ſubuenire. Sed Bonacina, & Leſſius *locis* à Ioanne Lugo *allegatis* loquuntur in caſu poſito *ſupra num.* 1252. ſcilicet quando debitor vel ſui, aut alius proximus extremè egent, & creditor non laboret extrema egeſtate; vel debitor, vel ſui, aut alius proximus laborat graui neceſſitate, in qua tamen non ſit conſtitutus creditor; tunc enim aiunt debitorem poſſe impendere rem alienam, vt ſibi, vel ſuis, aut proximo in tali neceſſitate conſtitutis ſucurrat, quando alio modo non poteſt ſubuenire; quia ſi iam non retineret, poſſet

Digitized by Google

poſſet rapere rem alienam ad eiſdem ſubueniendum. In æquali autem neceſſitate extrema, vel graui creditoris, & cuiuſuis alterius proximi omnino extranei innuunt creditorem eſſe præferendum; & eſt rationi conſonũ, cùm tunc non ſit ratio ſpecialis cõiunctionis, ob quam debeat, vel recta ratio dictet, quod debitor poſſit alterum extremè egentem præferre creditori pariter extremè egenti, tunc enim res eiuſdem creditoris videtur clamare pro ipſo. Sed de hac difficultate, & de ordine ſeruando inter proximos, quando plures ſunt in extrema neceſſitate temporali, vel ſpirituali, & non poſſumus omnibus ſuccurrere, quis præferri poſſit, vel debeat prædicta ſufficiant. Plura alia, quæ ad præſentem materiam non ſpectant, ſed potiùs ad tractatum *de charitate*, videãtur apud Theologos *hoc cap. dub. 2. & ſeq.* allegatos.

Solùm reſoluam obiectionem quandam, quæ fieri poſſet contra doctrinam in præcedentibus obiter traditam, ſcilicet in extrema neceſſitate licitum eſſe exponere certo periculo propriam vitam corporalem ob bonum publicum Reipublicæ, ſeu cõmunitatis, quæ doctrina eſt communis Theologorum aſſerentium, quoad bona temporalia hominem priuatũ teneri magis diligere communitatem, quàm ſeipſum, vt S. Thom. *2. 2. q. 26. art. 4. ad 3.* hoc ſenſu interpretãtem illud *1. ad Cor. 13. Charitas non quærit, quæ ſua ſunt*; ideſt communia propriis anteponit. Et ratio eſt, tum quia bonum communitatis præſtantius multũ eſt, quàm priuatum: Tum quia ſicut pars corporis naturalis ex naturali inclinatione exponit ſe periculo pro conſeruatione totius, vt in præcedentibus eſt explicatum, ita fieri debet in communitate, quæ eſt quaſi corpus quoddam politicum, & ciuile. Contra hanc doctrinam igitur obiicitur, quia ſi hæc argumenta valent in vita corporali, & bonis temporalibus, videntur etiam valere in ſpiritualibus, & conſequenter homo videtur teneri magis diligere cõmunitatem, quam ſe ipſum etiam quoad ſpiritualia, ſi tenetur quoad temporalia. Verùm reſpondetur non eſſe parem rationem, vt poſt Valent. notauit, Beccanus *2. 2. c. 19 q. 2 n. 13* Nam homo priuatus non pẽdet à communitate quoad bona ſpiritualia tanquam à cauſa principali, ſed à Deo; tametſi pendeat à miniſtris Eccleſiæ tanquã à cauſa inſtrumentali: At quoad temporalia pendet à communitate tanquam à cauſa principali, & tanquam pars à toto.

Ex quibus, & ex traditis *ſup. n. 1197.* patet reſolutio illius quæſtionis, ſi Princeps, cui Reipublicæ regimen commiſſum eſt, & pater verſentur in extrema neceſſitate corporali, & filius vtrique non poſſit ſubuenire, ſed vni tantum, an potius Principi, quam parenti debeat ſuccurrere; de qua Fragoſ. *to. 1. de Regimine Chriſt. Reip. in introductione proœmiali*, §. 1. *n. 36.* & Franc. Maria Pratus *in annot. ad Paſchalem de viribus patr. poteſt. annotat. ad n. 11. verſ. ab hoc autẽ c. 3. ſecundæ partis*, §. *Hinc & alterum.* Reſpondendum enim ſi Princeps ſit talis, vt ex vita, & regimine ipſius dependeat bonũ cõmune Reipublicæ, quod morte eiuſdẽ principis notabile damnũ pateretur, principi potius, quã parenti filius ſuccurrere teneatur, ob illam rationẽ, quod publicũ bonũ præferri debet priuato bono vitæ vnius hominis priuati, quantumuis coniunctiſſimi, & etiã propriæ vitæ, vbi agitur de ſolo bono vitæ propriæ, vt conſtat ex mox traditis, & ex traditis *cit. n. 1197.* & ita reſpondẽt quoque iidem Fragoſ. & Pratus. Addentes id procedere ſolũ in caſu extremæ neceſſitatis vtriuſq; ſcilicet principis, & patris: nam ſi princeps non exiſteret abſolutè in extrema neceſſitate, pater verò extremè egeret; huic potiùs ſubueniendũ eſſet, ob regulam generalẽ ſuperius hoc capite traditã, & repetitã, quod pater extremè egens præferri debet, quibuſcũque non extremè egẽtibus, & etiam extremè egentibus, ſi agatur ſolũ de vtilitate priuata perſonæ extremè egentis, cũ pater ſit principium eſſẽdi, & viuendi filio, qui propterea maiorem obligationem naturalem erga patrem habet, quam erga quemcumque alium.

SVMMARIVM Capitis XXIII.

Referuntur Doctores agentes, an ob neceſſitatem parentũ, & aliorũ, quos de iure alere tenetur quis, is, vt ſubueniat neceſſitati, teneatur abſtinere ab ingreſſu in religionẽ, & ſi iam ingreſſus ſit, teneatur religione egredi, ſi aliud remedium ſubueniendi non ſit, niſi ipſe viuat in ſæculo. n. 1262.

Triplex eſt neceſſitas temporalis, extrema, grauis, & leuis, ſeu communis, & quæ vnaquæque ſit explicatur. n. 1263.

Neceſſitas leuis parentum, vel filiorum non impedit filium, aut patrem ingredi religionem, niſi fortè probabiliter timeretur ſuperuentura extrema, vel grauis, n. 1264.

Si parentes, vel filij habeant, vnde viuant, quamuis tenuiſſimè abſque hoc, quod mendicent, aut aliis ſeruiant, vel artẽ aliquã cum indecentia ſtatus exerceant, filius vel pater poteſt licitè ingredi religionem. Item ſi pater, vel filius cogatur mendicare, &c. Sine magna indecentia ſtatus illorum. ibid.

Filij artificum poſſunt liberè ingredi religionẽ, etiãſi parentes mendicare, aut aliis ſeruire debeant. ibid.

Extrema neceſſitas parentum quando nõ impediat filiorum ingreſſum in religionem, & è contra. n. 1265.

Si filius, vel pater manens in ſæculo non habeat ſpem probabilem, vt poſſit ſuccurrere parenti, vel filio extremè, vel grauiter indigenti, poteſt licitè tranſire ad religionem. n. 1266.

Parentibus in extrema neceſſitate conſtitutis, quibus filius manens in ſæculo poteſt ſubuenire, & nulla alia via illis prouideri poteſt, tenetur filius abſtinere ab ingreſſu in religionem, vt parentibus ſubueniat. num. 1267.

Extenditur etiam ſi filius iam vouiſſet ingredi religionem. n. 1267.

Item extenditur, vt nouitius teneatur egredi è religione, vt eiſdem parentibus ſuccurrat. n. 1269.

Item extẽditur, etiam ſi filius tunc cum vult ingredi religionem, neceſſitas extrema non exiſteret actu, moraliter tamen certò, ſiue probabiliter timeretur futura. n. 1270.

Item extenditur ad extremam neceſſitatem aui, & aliorum aſcendentium, & nepotum, ac pronepotum, & aliorum deſcendentium, imo cuiuſuis proximi, vt ſcilicet à nepote, vel auo differendus ſit ingreſſus in religionem, & ſimiliter à quouis alio ſi aliter non poſſit tali neceſſitati aui, vel nepotis, vel proximi ſubueniri. numero 1271. & duob. ſequentibus.

Lege charitatis, & miſericordiæ homo tenetur cuilibet proximo in extrema neceſſitate conſtituto ſubuenire, ſi abſque notabili difficultate, & iactura graui rei familiaris poteſt. n. 1273.

Vt extremæ neceſſitati alterius ſuccurrat quis, non tenetur mendicare, nec officium aliquod exercere, quo à ſtatu ſuo cadat; etſi hoc vix poſſit eſſe neceſſarium ob breuitatem extremæ neceſſitatis, & excellentiam operis pietatis. ibid.

Si ſit neceſſitas grauis, & magna parentum, cui filius manens in ſæculo poteſt ſubuenire, nullo vero modo poterit, ſi ingrediatur religionem, an teneatur omittere ingreſſum durante ea neceſſitate, vt illis prouideat. Negatiua ſententia. n. 1274. Affirmatiua, & communis. n. 1275.

Digitized by Google

Quæ communis procedit etiam in graui, & cæterorum aſcendentium neceſſitate. ibid.

Filij iure naturali, & vi quarti præcepti Decalogi de honore parentum tenentur parentibus in graui neceſſitate conſtitutis ſubuenire. ibid.

In quo conſiſtat honor parentibus debitus. ibidem.

Parentes, fratres, ſorores, & filios tunc debemus deſerere, quando nos retrahunt à bonis operibus, & ad peccatum impellunt. ibid.

Tametſi parentum neceſſitas non ſit actu, & præſens, ſi tamen probabiliter timetur futura, filius debet differre ingreſſum in religionem. n. 1276.

Etiamſi filius votum religionis emiſiſſet, ſiue ante, ſiue poſt neceſſitatem grauem parentum, non tenetur, nec poteſt ingredi religionem, ſi parentes eius ope poſſunt iuuari, & non alio modo. n. 1277.

Prædicta procedunt, quando euidenter apparet de graui neceſſitate parentum. n. 1278.

Si dubium ſit an neceſſitas ſit grauis, & tanta vt obliget filium ad differendum ingreſſum, filio nullo voto adſtricto liberum erit ingredi, vel manere in ſæculo. ibid.

Si vtrinque ſint opiniones probabiles, datur filio electio. ibid.

Si autem ante, vel poſt neceſſitatem filius emiſiſſet votũ religionis, in præfato dubio an neceſſitas ſit grauis, teneretur votum exequi, vel diſpenſationem petere, ad quam impetrandam ſufficit illa neceſſitas dubia. Si ſint vtrinque opiniones, datur filio electio. ibidem.

Si filius extra religionem nõ poſſet parentibus grauiter egentibus ſubuenire abſque extraordinario, & proximo periculo peccandi lethaliter, ita vt aliud remedium vitandi tale periculum ſibi ſit, niſi viuere in religione, poteſt, & tenetur deſertis parentibus tranſire ad religionem. numero 1279. & numero 1280.

An, & quando detur tale periculum. ibid.

Ad ſubueniendum parentibus in extrema neceſſitate conſtitutis vix, & ferè impoſſibile, vt præfatum periculum exiſtat. n. 1280.

In dubio talis periculi parentes non poterunt deſeri: ſi vtrinque ſint opiniones probabiles, dabitur filio electio. ibid.

Si filij à parentibus in neceſſitate conſtitutis prouocentur ad malum graue, an ſit eis integrum illos deſerere, & quando ea de cauſa poſſint licitè ingredi religionem. Explicantur plures caſus. n. 1281.

Quid, quando parentes prouocarent directè, vel indirectè ad ſolum peccatum veniale?

Quibus in caſibus filius ob periculum morale peccandi extra religionem, vel ob prouocationem ad malum licitè poteſt deſertis parentibus ingredi religionem; ſi emiſiſſet votum ingrediendi, teneretur ad ingreſſum. n. 1283.

Quinam Doctores agant de controuerſia, an filius, iam profeſſus teneatur è religione egredi etiam inuitis ſuis ſuperioribus, vt parentum neceſſitati extremæ, vel graui ſuccurrat, &c. n. 1284.

Si filius neglecta obligatione ſubueniendi parentibus in extrema, vel graui neceſſitate tunc exiſtentibus emittat profeſſionẽ in religione, an valida ſit profeſſio. n. 1285.

Filius profeſſus non tenetur, nec poteſt exire è religione ob neceſſitatem grauem, vel extremã parentum, quãdo non eſt ſpes probabilis, vt poſſit illis ſuccurrere. numer. 1286.

Nec etiam tenetur, nec poteſt egredi, ſi manens in religione alijs vijs non prohibitis eiſdem parentibus grauiter egentibus poſſit ſubuenire. Et explicatur. num. 1287.

Filius religioſus parentibus grauiter egentibus manens in religione tenetur ſubuenire omnibus modis, quibus licitè poteſt. n. 1288.

Quæ filius profeſſus abſque egreſſu è monaſterio poſſit, & teneatur facere vt ſubueniat parentibus graui neceſſitate preſſis; & quod poteſt omnia illa, quæ fieri poſſunt à religioſo ſalua obedientia, & ſui ſtatus decentia; & quæ ſint hæc latè explicatur. numero 1288.

Quæ poſſit facere ſine licentia ſuperioris, & eo inuito, & quid in dubio, an licentia à Prælato petita ſit iniuſtè denegata. ibid.

Poteſt ex neceſſarijs ſuo victui ſubtrahere, vt indigentibus parentibus ſubueniat. ibid.

Filius religioſus minorum an poſſit accipere eleemoſynã pecuniæ, vt indigentibus parentibus ſubueniat. ibidem.

Filius profeſſus non tenetur, nec poteſt licitè abſque licentia Prælati egredi è monaſterio ad ſubueniendum parentibus, niſi euidenter conſtet de eorum neceſſitate graui, & præceptum naturale illis ſubueniendi obligare. n. 1289.

Nec etiam teneretur, aut poſſet, ſi extra religionem non poſſet viuere abſque morali proximo periculo ſalutis animæ. n. 1290.

Neque etiam teneretur, aut poſſet deſerere religionem, vt parentibus indigentibus ſubueniat, ſi manens in religione ſit valdè vtilis Reipublicæ Chriſtianæ, vel toti Ordini n. 1291.

Quo caſu religio teneretur in ſe ſuſcipere onus filij, & illius parentibus ſubuenire. ibid.

Ad præfatum effectum ſubueniendi parentibus indigentibus non poteſt filius profeſſus religione egredi, niſi prius petita licentia à ſuo ſuperiore. numero 1292.

In extrema neceſſitate parentum, cui non poſſit ſubueniri manente filio profeſſo in religione, poteſt & tenetur egredi etiam repugnante Prælato. numero 1293.

Etiam ad ſubueniendum extraneo extremè egenti religioſus profeſſus inuito ſuperiore poteſt, & tenetur egredi è monaſterio. ibid.

Votum non ſolum ſimplex, ſed etiam ſolemne profeſſionis ex natura ſua includit conditionẽ vt non obliget quoties præcepto alicui naturæ, & diuino repugnet. ibid.

Finita extrema neceſſitate parentum filius profeſſus è religione tenetur ad eam redire. ibid.

In graui parentum neceſſitate, cui tantum conſuli poſſit per filium profeſſum extra religionem viuentem, an teneatur filius egredi, & extra monaſterium viuere, vt illis ſuccurrat, quamuis Prælatus licentiam, egrediendi denegauerit? refertur quadruplex ſententia. numero 1294. & pluribus ſequentibus.

Prima affirmat, ſi neceſſitas præceſſerit profeſſionem, dummodo fiat ſinè ſcandalo, & indecentia notabili ſtatus religioſi, negat ſi ſubſequuta ſit. numero 1294. & 1295.

Secunda abſolutè negat. numero 1295. ad 1302. Quæ procedit etiam in religioſis Societatis Ieſu, qui ſola biennij vota ſimplicia emiſere. numero 1301. fine.

Tertia negat teneri, affirmat licitè poſſe egredi licentia petita, & non obtenta. numero 1302.

Quarta ſententia ab authore approbata affirmat abſolutè filium profeſſum teneri egredi, & viuere extra monaſterium, licet ſuperioribus inuitis, & licentiam exeundi denegantibus. numero 1306.

Obligatio pietatis ſubueniendi patri vel filio extremè, vel

vel grauiter egenti, etſi non eſt propriè iuſtitiæ, ſtrictius tamen obligat, quàm obligatio iuſtitiæ rigoroſa. n. 1294.

Debitor, qui donando pecuniam, ſe reddidit impotentem ad ſoluendum debitum, vtrùm propria authoritate rem donatam iterum arripere, & donatarius teneatur illam dare. ibid.

Clericus in ſacris conſtitutus qua ratione poſſit, & teneatur ſubuenire parentibus graui neceſſitate preſſis. ibid. & n. 1297.

Filius ex vi obligationis habitualis ſubueniendi parentibus ſi in extremam, vel grauem neceſſitatem aliquando inciderint, non tenetur ſe conſeruare in eo ſtatu, in quo poſſit eiſdem parentibus ſubuenire, ſi in talem neceſſitatem fortè inciderint: & explicatur exemplis. n. 1295.

Maritus non tenetur, nec poteſt deſerere vxorem, nec ſeruus dominum, vt ſubueniat parentibus grauiter egentibus. ibid. & n. 1311. in reſp. ad 3.

Maior nè ſit obligatio voti profeſſionis erga Deum, quàm obligatio pietatis erga parentes ad ſubueniendum illis grauiter egentibus. n. 1297.

Per profeſſionem religioſus ſe tradit in poteſtatem religionis, ſeu Prælati, ita vt reputetur mortuus mundo. ibidem.

Differentia inter ſimplicem promiſſionem rei, votumque ſimplex religionis, & traditionẽ rei, ac votũ ſolemne profeſſionis quoad obligationem. ibid. & n. 1298. & 1306

Quidquid ex materia defectu impediret obligationem voti, ſi tempore eius emiſſionis adeſſet, impedit ſimiliter eius obligationem poſtea ſuperueniens, & an id procedat ſolùm quando ab initio impedit validè votum fieri, non quando ſolùm licitè. numero 1298.

Quando res præciſo voto melior eſt, quàm ſua contradictoria, ea exequenda eſt poſt quodcumque votum. numer. 1299.

Pater ratione egeſtatis poteſt vendere filium ſub eius poteſtate exiſtentem. n. 1300.

Filius, qui habet parentes graui neceſſitate preſſos, eius auxilio indigentes, ingrediens religionem, & profeſſionem emittens peccat grauiter contra pietatem paternam. n. 1294. & 1301.

Licentia petita, & irrationabiliter, & illicitè negata in materia graui cenſetur, ſeu habetur tanquam conceſſa. n. 1302.

Neceſſitas grauis parentum, cui filius religioſus extra monaſterium ſubuenire poteſt & non intra, præbet iuſtam cauſam concedendi licentiam eidem exeundi è monaſterio, ſeu religione, & viuendi in ſæculo ad ſubueniendum tali neceſſitati. n. 1303.

Eam licentiàm cum habitu retento de iure communi poteſt etiam ad longum tempus dare Prælatus immediatus, vel prouincialis, aut generalis. ibidem.

Hodie ad longum tempus dat ſolùm Summus Pontifex. ibidem.

Et in vniuerſum licet vt religioſus etiam ad longum tempus viuat extra religionem habitu retento ex iuſta cauſa Prælatus religionis de iure communi poſſit concedere, hodie tamen ex decreto S. Congregationis ſolus Summus Pontifex dat. ibid.

Licentiam morandi ſeu viuendi in ſæculo dimiſſo habitu etiam ad ſubueniendum graui neceſſitati parentum religioſo abſolutè Prælatus religionis concedere non poteſt, ſed ſola Sedes Apoſtolica. ibid. & n. 1308. fine.

Filio profeſſo an Prælatus teneatur concedere licentiam viuendi extra religionem, quando id ſubuentioni parentum grauiter egentium neceſſarium eſt. Datur multiplex reſponſio. n. 1304. 1305. & 1307.

Vbi filius religioſus à Summ. Pontifice obtinuit licentiam viuendi extra religionem ad ſubueniendum graui neceſſitati parentum; Prælatus impediens iniuſtè talis licentiæ executionem, grauiter peccat. num. 1305. fine.

Votum tam ſimplex, quam ſolemne de natura ſua includit conditionem, dummodo res, quæ eſt materia voti, aliquando præcepto alicui naturæ, vel diuino non repugnet. numero 1293. & numero 1306.

Filius religioſus iuxta omnes non poteſt deſerere religionem, vt parentum neceſſitati graui etiam manifeſtæ, & euidenti ſubueniat, niſi prius à legitimo ſuperiore licentiam exeundi ad illum finem petierit. numero 1308.

Ea tamen negata, ſi conſtet manifeſtè de tali neceſſitate graui iuxta ſententiam authoris, & aliorum plurium tenetur ſecluſo ſcandalo, aut notabili religionis ſeu religioſi ſtatus detrimento, aut animæ propriæ periculo exire è religione, vt ſubueniat iiſdem parentibus omni alio auxilio deſtitutis. ibid. & num. 1310.

Regulariter filius religioſus vt licitè redeat ad ſæculum etiam habitu retento ad ſubueniendum graui parentum neceſſitati tenetur petere licentiam à ſuperioribus, & etiam debet obtinuiſſe. numero 1309.

Quæ diligentiæ, ſeu informationes præmittendæ à ſuperioribus religionis antequam talem licentiam viuendi in ſæculo cauſa ſubueniendi parentibus egenis religioſo concedant. ibid.

Reſponſio ad fundamenta Doctorum aſſerentium ob neceſſitatem grauem parentum filium profeſſum nũquã teneri deſerere religionem, ſeu obſeruantiam ſtatus religioſi. n. 1311.

Filius profeſſus, qui ad ſubleuandam parentum grauem neceſſitatem ad ſæculum, cum vel abſque licentia ſuperiorum rediit, finita neceſſitate debet ſtatim ad monaſterium redire, & etiã reaſſumere habitum religioſum, ſi illum fuit neceſſe dimittere ad eum finem, & poſtea poteſt cum habitu ſuccurrere; eſtò etiam à S. Pontifice habuiſſet facultatem dimittendi. numero 1312.

Monaſterium, quod ſucceſſit in bona ingredientis, tenetur ex prædictis bonis ſubuenire parentibus indigentibus. n. 1313.

Monaſterium quando bona fide, & ignorans grauem neceſſitatem parentum admiſit filium illos deſerentem ad profeſſionem, non tenetur ex bonis monaſterij illos alere. ibid.

Si mala fide, & ſciens neceſſitatem filium ad profeſſionẽ admiſerit, an eoſdem parentes grauiter indigentes teneatur loco filij alere. Negatiua. ibid. Affirmatiua. ibid.

Filiis extremè egentibus pater volens religionem ingredi tenetur differre ingreſſum, vt illis ſubueniat. numer. 1314.

Pater, qui in ſæculo poteſt ſubuenire filiis graui neceſſitate preſſis, non in religione, ad illis ſiue ſub eius poteſtate exiſtentibus, ſiue emancipatis ſubueniendum tenetur differre ingreſſum. n. 1315.

Pater etiam extra grauem illorum neceſſitatem non poteſt ingredi religionem deſertis filiis ſub eius poteſtate, & iure exiſtentibus, ſi careant neceſſariis ad ſuſtentationem, & ad piam educationem, niſi ante ingreſſum ſufficienter prouideat. n. 1316.

Prædicta procedũt etiã ſi pater emiſiſſet votum religionis. n. 1317.

Item tradita de patre reſpectu filiorum procedunt etiam in cæteris aſcendentibus reſpectu nepotum, & aliorum deſcendentium. n. 1318.

Filius, vel pater etiam voto caſtitatis, vel religionis adſtrictus, qui niſi dote vxoris, quam duceret, poſſet parenti, vel filio grauiter egenti

ſubuenire, tenetur tale matrimonium inire. numero.1319.

Finita neceſſitate & mortua vxore teneretur exequi votum Religionis, ſi tali voto erat ligatus; & ſi voto caſtitatis ad omnimodam caſtitatem, & viuente vxore ad abſtinendum ab omnibus venereis actibus non permiſſis. ibid.

Parens iam profeſſus an teneatur exire à Religione vt ſubueniat filiis in ſæculo graui neceſſitate preſſis. numer.1320.

Neceſſitas grauis fratrum, vel ſororum eſt iuſta cauſa diſpenſandi cum fratre obſtricto, voto Religionis ad differendam voti executionem, vt tali neceſſitati ſubueniat. n.1321. & 1322.

Hanc diſpenſationem poteſt concedere Epiſcopus. ibid.

An eadem neceſſitas fratrum & ſororum ſit iuſta cauſa diſpenſandi, vt frater profeſſus redeat ad ſæculum ad illis ſubueniendum. ibid.

An ſit iuſta cauſa, vt frater voto Religionis ligatus propria authoritate; & abſque diſpenſatione differat voti executionem; præſertim ſi ſorores graui neceſſitate preſſæ ſint expoſitæ periculo impudicitiæ. n.1323. 1324. & 1325.

Frater ad ſubueniendum graui neceſſitati fratrum, & ſororum præſertim verſantium in periculo impudicitiæ an teneatur differre ingreſſum in Religionem, etiamſi ſit voto Religionis adſtrictus; ſi ſolùm in ſæculo poſſit tali neceſſitati ſubuenire. Referuntur plures ſententiæ, & reſoluitur teneri. num.1326. & quatuor ſeqq.

Quid ſi frater ſit iam profeſſus in Religione, an ad ſubueniendum iiſdem fratribus, & ſororibus in graui neceſſitate conſtitutis, & cum periculo impudicitiæ teneatur egredi. n.1329. & 1331.

Patruus ad ſubueniendum nepotibus, & neptibus ex fratre, vel ſorore grauiter egentibus, & nepos ad ſubueniendum patruo grauiter indigenti an teneatur differre ingreſſum in Religionem; & quid ſi ſit profeſſus. n.1330. & 1331.

Filius, vel pater habens parentes, vel filios magna egeſtate preſſos, nec potentes alimenta quærere, peccat grauiter repudiando hæreditatem, vel nolens exercere artem, quam noſſet, quaque poſſet lucrari ad ſubueniendum parentibus, vel filiis ſic egentibus. n.1332.

CAPVT XXIIII.

Parens, filius, frater an poſſint licitè ingredi Religionem, ſi alij ab ipſis alimentandi ſint in egeſtate, ſeu neceſſitate alimentorum, & ſubſidij temporalis, an verò teneantur abſtinere ab ingreſſu, ſi præuideant ſe in Religione exiſtentes non poſſe illis ſuccurrere, poſsint verò manentes in ſæculo.

1262 DE hac materia ex Iuriſperitis Nauarrus *in ſum. cap.14. n.14. & in com. de regularibus quæſt.15. n.48. & 49.* Corduba à Lara *in l. ſi quis à liberis §. itē reſcriptum n.12.* Surdus *de alim. tit.1. q.29. n.12.* Aug. Barboſa *collect. ad can.1. d.30.* Paſchalis *de patria poteſt. p.2. cap.3. num.61. & duobus ſeqq.* & alij apud eoſdem; ex Summiſtis Angelus, Syluester, Roſella, & alij, *verbo Religio* Toletus *lib.5. cap.1. n.6.* ex Theologis S. Thomas *quodlib.10. art.9.* & latè *2.2. qu.101. artic.4. ad 4. & quæſt. 189. art.6. ibidem* Caietanus, & alij ſcribentes; & ex recentioribus Valentia *2.2. diſp.7. q.1. p.2.* Azorius *p.1. lib.12. cap.1. quæſt.8. & p.2. lib.2. cap.3. quæſt.4. & 5.* Sayrus *lib.2. clauis cap.6.* Suarez *tom.3. de Religione lib.5. cap.5. & 6.* Sanchez *in ſumma lib.4. cap.20.* Leſſius *de iuſtitia lib.2. ca.41. dub.3. num.34.* Megala *2. part. inſt. confeſſ. lib.2. cap.1. quæſt.3.* Reginaldus *lib.2. praxis fori pœnit. num.11. & duob. ſeqq.* Bonacina *de præcept. Decal. diſp.6. quæſt. vnica p.5. numer.4.* Villalobos *p.2. tract.35. diff.7. n.16. & 4. ſeqq.* Filliucius *tract.28. p.2. cap.1. num.8. & duobus ſeqq.* Trullench. *in Decalogum lib.2. cap. dub.23.* Fagundez *in decalogum lib.4. cap.2. num.15.* Caſtrus Palaus *tom.2. tract.16. diſp.1. puncto 7. §.5.* Paul. Laym. *lib.4. tract.5. c.4. n.1. & 2.* Gordon. *lib.6. q.11. c.4. n.11. verſic. quæres,* & alij apud eoſdem præſertim Azori. Sayrum, Suarez, Sanchez, & Fagundez. Et nonnulli alij recentiores, qui *in ſequentibus* allegantur.

§. *Primus.*

Triplex neceſsitas explicatur.

NOtandum triplicem eſſe egeſtatem, ſeu neceſſi- 1263
tatem; extremam, grauem, & leuem. Extrema eſt, in qua quis verſatur in probabili, & moraliter certo periculo amittendi vitam corporalem, niſi ſtatim ei ſubminiſtrentur neceſſaria pro vitæ ſuſtentatione, vt ſi quis ſit fame, vel frigore moriturus (quia non habet alimenta, & veſtimenta neceſſaria, nec idoneus eſt etiam mendicando illa ſibi quærere) niſi ei breui ſubminiſtrentur alimenta, & veſtimenta neceſſaria ad arcendum famem, & frigus; & idem ſi moriturus eſſet morbo ob defectum curationis ordinariæ, & facilis. Grauis, quatenus ad præſentem materiam ſpectat, & quam multi ex præallegatis Doctoribus vocant quaſi extremam, eſt quoties parentes, filij, vel fratres non poſſent ſine dedecore neceſſaria vitæ ſibi quærere v.g. eis neceſſarium eſſet mendicare, vel ſeruire aliis cum magno dedecore iuxta conditionem ſuarum perſonarum, vel ſi cogerentur nimium affligi, aut incarcerari propter debita præſertim cum periculo perpetui carceris, vel deberet viuere in perpetua infirmitate, vel pati multa alia incommoda corporalia, vt longam ægritudinem (licèt fortè non perpetuam) famem, nuditatem, frigus, & ſimilia. Quæ tamen omnia non abſolutè tantùm, ſed etiam reſpectiuè conſiderata qualitate perſonarum penſanda ſunt, vt prudens feratur iudicium, ita ferè omnes præallegati Doctores loquentes in neceſſitate graui patris, Sayrus *d. cap.6. n.3.* Azorius *d. q.5. initio,* Suarez *d. cap.5. num.13.* Nauarrus, Palaus, Bonacina, Reginaldus, Layman *locis citatis,* Fagundez *d. cap.2. num.14.* & Sanchez *d. cap.20. num.4. fine.* Vbi ex Ioan. de Neapoli, D. Antonino, Syluestro, Corduba, Manuele, & aliis dicit grauem neceſſitatem dici & eſſe neceſſitatem decentiæ ſtatus, ſcilicet ſi parentes, vel filij nequirent ſuſtentari honorificè iuxtà ſtatum ſuum, ſed ad ſibi proſpiciendum cogerentur ad vilia deſcendere, & ea efficere, quæ in notabilem eorum decentiæ ſtatus iacturam cederent, vt artem mechanicam exercere, mendicare, aliis famulari cum notabili ſtatus proprij diminutione. Quæ omnia traduntur exempli gratia, nam in vniuerſum iuxta eoſdem Doctores, tunc dicitur, & eſt neceſſitas grauis, quando re vera omnibus circumſtantiis arbitrio prudentis iudicatur non leuis, ſed magna. Neceſſitas leuis iuxta eundem Sanchez *ibidem* poſt Ioannem de Neapoli, D Antoninum, & Paſſarellum eſſet, quando parentes poſſent vitam tranſigere, etſi non ita commodè, abundanter, & honorificè, Suarez *d. cap. 5. n.3.* reputat neceſſitatem leuem, quando pater ſine obſequio filij poteſt aliqualiter ſuſtentari; & vniuerſaliter leuem neceſſitatem eſſe eam quam Theologi agentes de eleemoſyna vocant communē neceſſitatē & dicunt eſſe eā, quam commu

Digitized by Google

communes, & frequentes patiuntur, ſeu quam pauperes communiter patiuntur, cuique non poſſumus ſuccurrere niſi cum magna difficultate, & extraordinaria diligentia; Quam neceſſitatem communem Suarez *d.cap.5.num.2.* magis explicans ait, tunc dici, & eſſe, quando homini neceſſarium eſt parcè, & moderatè viuere, & non ſolùm ſuperfluis, ſed etiam congruis aliquando carere, & ſtatum potiùs minuere, quàm augere, vt poſſit vitam tranſigere, nihilominus adhibita induſtria & diligentia neceſſaria non deſunt. De qua neceſſitate communi propter alios Theologos agentes *de charitate, & de eleemoſyna* Valentia 2.2 *diſp.3.queſt.9 p.4.* idem Suarez *de charitate diſp.7. ſect.1.n.4.* Coninch. *eodem tract. diſp.25. dub.8.n.112.* Caſtrus Palaus *tom.1. tract.6. diſp.2.p.2. n.1.* & Vaſq. *opuſc. de eleemoſ. c.1. dub.8.n.8.*

Neceſſitas leuis parentum non impedit filium ingredi Religionem, & è contra.

1264 DIfficultas igitur *in titulo capitis* propoſita procedit ſolùm in caſu neceſſitatis extremæ, & grauis, de qua duplici neceſſitate extrema, vel graui parentum, vel filiorum præallegati Doctores pertractant, an obliget filium, & patrem ſub mortali, ita vt peccet mortaliter filius, vel pater, ſi relictis parentibus, vel filiis in tali extrema, vel graui neceſſitate Religionem ingrediatur: Neceſſitatem enim leuem, ſeu communem parentum, vel filiorum præcisè non præſtare filio, vel patri impedimentum ingreſſui in Religionem in terminis tradunt Sayrus *d.c.6.n.4. initio*, Suarez *d.cap.5.n.3.* Trullench. *d.dub.23.n.1.* & Caſtrus Palaus *d.§.5.n.14.* & ſupponunt omnes alij præallegati; & colligitur apertè ex S. Thoma *d.q.101. ad 4.* ibi *ſi verò ſine eo* (*ſcilicet filio*) *parentes vitam tranſigere poſſent, licitum eſſet ei deſertis parentibus Religionem intrare, quia filij non tenentur ad ſuſtentationem parentum, niſi cauſa neceſſitatis*; & *d.q.189. art.6. in corp.* ibi, *ſi verò non ſint* (*ſcilicet parentes*) *in tali neceſſitate vt filiorum obſequio multum indigeant, poſſunt prætermiſſo parentum obſequio filij Religionem intrare*; & ſimilia habet *d. quodl. 10. art.1.* Probatur etiam ex Suarez *d.cap.5.num.* . & *3.* quia nemo tenetur diligere proximum quantumuis ſibi coniunctum in ordine ad temporalia, vel corporalia bona, pluſquam ſe in ſpiritualibus, ſi alter proximus poteſt ſibi in temporalibus prouidere. Confirmatur ex eodem Suario, quia in hoc caſu non tenetur filius emancipatus, ſeu habens bona propria in rigore præcepti alere patrem ex propriis bonis, maximè ſi id non poſſet facere, niſi priuando ſe æquali commodo, vel honore; & idem eſt de patre reſpectu filij neceſſitatem tantùm communem patientis; ergo vterque multò minùs ad hoc tenetur cum tanto ſpirituali incommodo. Breuiter ergo cùm præceptum alendi filium, ſiue patrem ſit affirmatiuum, & obligans ſolùm ex cauſa neceſſitatis; vt *ſupra hoc opere. cap.1.* probatum eſt, hæc neceſſitas communis ſiue patris, ſiue filij quid leue reputetur in comparatione tanti incommodi, quale eſt priuatio boni perfectionis ſtatus Religioſi, ſeu vt propter illam filius, vel pater ſit priuandus tanto fructu, qui Religionis ingreſſu obtineri poteſt: Dixi, *præcisè* &c. Nam etſi neceſſitas de præſenti & actualis ſit leuis, ſi tamen præuideatur, ſeu moraliter timeatur, ne pater, vel filius de neceſſitate leui breui, ſeu in proximo ſit lapſurus in neceſſitatem extremam, vel grauem, an etiam tunc differendus ſit ingreſſus in Religionem, vt filius patri, vel filio pater poſſit proſpicere ſi ſit ſpes ſuccurrendi, examinatur infra. Quare ſi parentes habeant vnde viuant, quamuis tenuiſſimè abſque hoc, quòd mendicent, aut aliis ſeruiant, vel artem aliquam cum dedecore illorum ſtatu attento exerceant, etiamſi non ita honorabiliter, & amplè viuere poſſint, ſicut vellent, & ſicut viuunt alij æqualis conditionis, integrum erit filio Religionem ingredi, cùm talis parentum indigentia cenſeatur parua, vt dixi, & aiunt Doctores hìc, & præcedenti numero relati: Additque Sayrus id locum habere, etiamſi parentes ſint nobiliſſimi, & alioqui fuerint diuites, & idem etiam de patre reſpectu filij, qui eodem modo poſſet viuere; non ob id pater impedietur aſſumere ſtatum Religioſum. Subdit idem Sayrus, quòd etiamſi parentes ſublato filio cogerentur mendicare, aut aliis famulari, ſi hoc non ſit cum magna indecentia ſtatus eorum, adhuc poteſt filius liberè ingredi Religionem; & magnam indecentiam ait fore, quando alioqui parentes eſſent viri honorati, & nobiles, & ob alias conditiones honore digni. Vnde concludit filios artificum poſſe liberè ingredi Religionem, etiamſi parentes mendicare, aut aliis ſeruire deberent Quod eſt valde notandum aduerſùs quoſdam filios ruſticorum, vel artificum manualium, qui poſt aſſumptum ſtatum Religioſum prætendunt ſe teneri ſubuenire parentibus pauperibus, etiamſi ipſi parentes mendicando, vel aliis ſeruiendo poſſint victum ſibi ſufficientem quærere; & ſi infirmentur, non deſint hoſpitalia, vbi recipiantur, & curentur.

Extrema parentum neceſſitas quando non impediat filiorum ingreſſum in Religionem, & è contra.

STante etiam extrema, vel graui neceſſitate paren- 1265
tum, vel filiorum, ſi adſint alij præter filium, aut patrem, qui poſſint & velint illis ſuccurrere, vel filius, aut pater ingrediendo Religionem adhuc poſſit parentibus, & filiis indigentibus prouidere aut ceſſione bonorum, aut amicorum auxilio, aut donatione, aut quia monaſterium ſit paratum neceſſaria pro filio vel patre ingreſſo parentibus, & filiis egentibus miniſtrare, vel permiſſurum vt exercitio alicuius artis aut facultatis, quam calleat, vel aliter filius, aut pater iam factus Religioſus eiſdem ſubueniat, poterit licitè filius, aut pater ingredi Religionem; tunc enim ceſſat ratio differendi ingreſſum; cum ex ingreſſu non impediatur ſubuentio parentum, vel filiorum: & ita tradunt Doctores præallegati, Sayrus *d.c.6.n.5. & 6* Sanchez *d.cap.20.n.3. & 10.* Suarez *d.c.5.n.5.* Auguſt Barboſa *d. collectaneo n.4.* Gordonus *loco citato*, Caſtrus Palaus *d.§.5.num 2* & alij recentiores *n.1262.* relati, & alij Theologi, & Summiſtæ, quos latè refert *loco citato* Sayrus.

Si quoque filius, vel pater manens in ſæculo ſub- 1266
uenire non poſſit, ſeu non habeat ſpem probabilem, vt poſſit extremæ, vel graui neceſſitati parentum, vel filiorum ſubuenire, neuter eorum impeditur Religionem ingredi; fruſtra enim maneret in ſæculo, ita iidem Doctores, Sayrus, Sanch. Suarius, Aug. Barboſa, Caſtrus Palaus, Gordonus *locis citatis*; & præter cæteros *ſupra* allegatos alij quos latè refert Sayrus *d.c.6.n.5 & 6.* & Sanchez *d.c.20.n.1.*

Difficultas ergo procedit, quando ſi filius, vel pater ingrediens Religionem non poteſt vllo modo parentibus, vel filiis egentibus ſubuenire nec ſit alius, qui poſſit, & velit in tali extrema, vel graui parentum, aut filiorum neceſſitate ſubuenire, ipſe verò filius, aut pater manens in ſæculo eſt idoneus, & ſubuenire poteſt, an tunc talis neceſſitas parentum, vel filiorum ſub mortali obliget omittere, ſeu differre Religionis ingreſſum pro toto tempore, quo durat. Et vt res clarè, & diſtinctè declaretur, priùs explicabitur obligatio filiorum erga parentes, poſtea obligatio parentum erga filios, deinde obligatio erga fratres, & ſobrinos. Sit igitur

§. II.

Explicantur ſpectantia ad caſum neceſſitatis extremæ, & grauis parentum.

PRimum dubium. An ſi pater, aut mater exiſtat in extrema, vel graui neceſſitate corporali, cui filius manens in ſæculo poteſt ſubuenire, etſi Religionem ingrediatur, non poterit neque per ſe, neque alium, nulluſque alius adſit, qui in tali neceſſitate poſſit aut velit illi ſubuenire, teneatur filius ab ingreſſu in Religionem abſtinere, & manere in ſæculo durante tali patris, vel matris neceſſitate, vt illi prouideat.

Neceſſitas extrema qua ratione impediat filiorum ingreſſum in Religionem.

1267 CErtum eſt, quòd ſi parentes exiſtant in extrema neceſſitate perituri, niſi filius illis ſubueniat, tenetur filius omittere Religionis ingreſſum, vt illis neceſſaria ſuſtentationi vitæ ſubminiſtret tali neceſſitate durante. Ita omnes Iuriſperiti, Summiſtæ, & Theologi *ſupra* 1266. relati. Ratio eſt, quia filius non ſolùm ex communi obligatione charitatis adſtringente omnes ad ſubueniendum proximo in extrema neceſſitate conſtituto, cum id præſtare poſſumus, ſed etiam ex ſpeciali iure naturali, & virtutis pietatis tenetur parentibus quoad corporalia extremè egentibus neceſſaria vitæ ſuſtentandæ ſubminiſtrare, quando poteſt ſibi, & illis miniſtrare; iure enim naturali, & obligatione pietatis, & ex vi quarti præcepti Decalogi de honorando parentes tenetur filius parentibus egentibus, & aliunde non habentibus, vnde ſuſtentari poſſint, alimenta, & alia vitæ ſuſtentationi neceſſaria miniſtrare, vt *ſupra hoc capite, numero 6. & ſeqq.* probatum eſt, quæ obligatio ſpecialis certè maximè in extrema neceſſitate locum habere debet: cùm ergo ingreſſus in Religionem ſit opus conſilij, debet omitti, ſeu differri, vt ſatisfiat operi de præcepto iuris naturalis & in hoc caſu etiam quilibet tenetur abſtinere ab ingreſſu Religionis, vt proximo in extrema neceſſitate exiſtenti ſubueniat, quando alius non adeſſet, qui poſſet, aut vellet ſubuenire, & alio modo illi ſuccurri nequiret; quia præceptum charitatis tunc obligat, ac proinde vt illi ſatisfiat, opus conſilij omittendum eſt, ſeu differendum; Quod *infra numero* 1272. magis confirmatur. Quare omnino reiicitur ſententia Alexandri de Ales *in 3. part. quæſtion.* 33. *in* 4. *quæſt.* 1. aſſerentis filio in hoc etiam caſu licere Religionem amplecti parentum à ſe relictorum cura tota Diuinæ prouidentiæ commiſſa, cui eſt cura de omnibus; quam ſententiam expreſsè reprobat S.Thomas 2.2. *d.quæſt.* 26. *a t.* 4. *ad* 4. dicens quòd, qui id faceret, Deum tentaret curã parentum, quæ ipſi eſt de iure naturali demandata, in Deum coniiciens, ab eoque petens vt parentes aleret, quos ipſe alioqui ſuſtentare poſſet, & debet.

1268 Idem dicendum eſt, ſi filius vouiſſet iam ingreſſum in Religionem; nam obligatio naturalis prouidendi parentibus extremè egentibus antiquior, & fortior eſt obligatione voti, nec voto tolli poteſt; & ſicut votum non valeret, ſeu non obligaret pro tempore indigentiæ ſi fieret de ingreſſu in Religionem ſtantibus parentibus in extrema neceſſitate obſequij filij, ita talis neceſſitas voto ſuperueniens ſuſpendit eiuſdem voti obligationem, ſtante tanta rerum mutatione, quæ à principio tempore voti contingens impediret eius obligationem, vnde redditur illicitus ille ingreſſus, qui eſt voti materia. Ita omnes præallegati Doctores, & alij communiter, quos præſertim refert Sanchez *d.c.20.n.*8.

Hinc etiam ſi filius iam eſſet ingreſſus Religionem, & tempore nouitiatus parenti ſuperueniret talis extrema neceſſitas obſequij eiuſdem filij, teneretur filius egredi ad illi ſubueniendum; cùm licitè egredi poſſit, & perſeuerantia ſit ſolius conſilij, cui præferri debet præceptum naturale ſubueniendi parentibus, vt Nauarrus *locu ſupra d. num.* 1262. *relatis*, Sanchez *d.cap.*20.*num.*7. & cæteri præallegati, & alij, quos Sanchez refert. Et tradita *tribus præcedentibus numeris* magis confirmantur ex traditis infra de obligatione filij omittendi ingreſſum Religionis, vt parentibus graui neceſſitate laborantibus prouideat, qui alioqui remanerent omnino deſtituti. Et prædicta omnia habent locum, etiamſi parentes ſua culpa in talem incidiſſent neceſſitatem, vt in terminis Reginaldus *d.lib.*10. *numer.* 11. quia non obſtante culpa illa filius eſt filius, & ſemper ius naturæ illum obligat alere parentem egentem. 1269

Licèt etiam pater non ſit actu conſtitutus in extrema neceſſitate tunc quando filius vult ingredi in Religionem, vel iam ingreſſus vult profiteri; ſi tamen probabiliter, ſeu moraliter timeretur fore, vt in eam poſtea deueniat, tenebitur adhuc filius abſtinere ab ingreſſu, & profeſſione, ſi ipſo Religionem ingreſſo, vel profeſſo pater in tali neceſſitate ſit remanſurus deſtitutus; æquiparantur enim neceſſitas præſens, & quæ moraliter timetur, ſeu probabiliter creditur, quatenus ſpectat ad obligationem iuris naturalis ſubueniendi parentibus in neceſſitate: vt per Abulenſem *in cap.*8. *Matthæi q.*67. tradunt Suarez *d. cap.*5. *num.*3. Sanchez *d.capit.*20. *numer.* 5. & Trullench. *d. dub.* 23. *num.*2. & magis confirmatur ex traditis infra de obligatione filij abſtinendi ab ingreſſu in Religionem vt ſubueniat neceſſitati graui parentis non ſolùm præſenti, ſed & probabiliter, ſeu moraliter certò futuræ; quidquid ſecus Sayrus *d. cap.*6. *numer.*2. cum Alenſe, & Rodriguez *in ſum. tom.* 2. *cap.* 6. *numero* 4. ſentiant, aſſerentes ſolam neceſſitatem præſentem parentum impedire filij ingreſſum in Religionem. 1270

Quamuis etiam Suarez, nullum tamen allegans Doctorem, *d. cap.*5. *num.*8. *&* 9. (quem ſequitur Trullench. *d. dub.* 21.) teneat hanc obligationem omittendi, ſeu differendi ingreſſum in Religionem, vt ſubueniatur extremæ alterius neceſſitati, non extendi ad auum, & alios aſcendentes, neque etiam nepotes, vel pronepotes, neque ad fratres, alioſvè conſanguineos præter parentes, ſcilicet patrem, & matrem, & filios, & multò minùs ad proximum extraneum. Ad quod aſſerendum motus fuit primò *d. num.* 8. quia Doctores ſingulariter de parentibus reſpectu filij, & de filio reſpectu parentum loquuntur ex ſpeciali titulo, ſeu obligatione, qua in vrgenti neceſſitate tenentur ſuas actiones in ſui adiutorium expendere; non videntur autem obligari reſpectu aliorũ conſanguineorum. Secundò *eod.n.*8. & etiam 9. quia probabile ſit ad ſubueniendũ proximo etiã conſanguineo in extrema neceſſitate conſtituto, quando bona vltra neceſſaria ad conſeruationem vitæ non habet, neminem obligari bona quærere, & procurare præcipuè ſi ſtudio & diligẽtia nõ mediocri quærenda ſunt, vt tradunt plures Theologi agentes de obligatione faciendi eleemoſynam, quos refert, & ſequitur Caſtrus Palaus *tom.*1.*tract.* 6.*d. ſp.*2.*p.*2. ergo neque etiam eſt obligandus ille quærere, & procurare cum detrimento ſuæ ſpiritualis ſalutis, quale in differendo religionis ſtatu per longum tempus reperitur. Ita Suarez limitans tamen & rectè hanc ſuam doctrinam, vt non procedat, quando breui ſpatio, 1271

Digitized by Google

ſpatio, & per breuem & facilem actionem, & occupationem ſubueniri proximo extremè indigenti poteſt; hoc enim caſu charitas, quæ obligat ad ſuccurrendum non ſolùm conſanguineo, ſed etiam cuilibet extraneo extremè egenti, obligat etiam ad differendum pro breui illo tempore ingreſſum in religionem, ſecus verò ad differendum per multum tempus; & ita etiam Trullench. *dict. numero* 3. *fine*.

1272 Nihilominus ob extremam, imò etiam tantùm grauem neceſſitatem aui, & aliorum aſcendentium omittendum eſſe Religionis ingreſſum, in terminis tradunt Sanchez *d.c.*20.*n.*28. & Auguſt. Barboſ. *ad decreta d. collect. ad can.*1 *n.*3. *fin diſt.*30. quia auus, & cæteri aſcendentes per lineam rectam habentur vti parentes, vt *ſup. hoc cap. n.* 281. *&* 295. & repetitum *num.*1240. & ſicut iure naturali tenemur patrem, & matrem egentes alere, ita etiam auum, & proauum, & cæteros aſcendentes, vt *d. num.*281. *&* 295. probatum eſt, & conſtat *ex l. ſi quis à liberis. §. virū, ff. de lib. agn.* & eodem iure naturali etiam tenemur nepotes, & alios aſcendentes per lineam rectam egentes alere in ſubſidium, vt etiam ſupra probatum eſt, & conſtat *ex d. §. virum*; & iidem nepotes, & pronepotes reputantur, vt filij. Vnde etiam aſcendentes ſunt hæredes neceſſarij deſcendentium, & deſcendentes ipſorum.

1273 Ob extremam quoque neceſſitatem cuiuſlibet proximi, cui aliter non poſſit ſubueniri, differendum eſſe ingreſſū, & etiam poſt ingreſſū eſſe egrediendū, tradunt communiter *n.*1262. relati S Thom. *d. q.* 101. *art.*4. ibi Caietan. Nauarr. Layman, Leſſius *loc. d. numero* 1262. citatis, Valent. *d. p.* 2. *verſic. ſecundo certum eſt.* Sanch. *d. c.* 20. *n.* 14. *init.* Caſtr. Palaus *d. §.* 5. *n.* 4. & alij quos Sanch. *loc. cit.* & Sayr. *d. c.* 6 *n.* 11. *verſic. cæterum alij referunt.* Ratio eſt; quia lege charitatis, & miſericordiæ (vt *ſup. n.*1267. dictum eſt) homo tenetur cuilibet proximo in extrema neceſſitate conſtituto ſubuenire, ſi abſque graui iactura rei familiaris ſibi neceſſariæ, vel abſque graui alia, & notabili difficultate id præſtare poteſt; ſed cum neceſſitas extrema longo tempore non duret, aliàs proximus non eſſet in extrema neceſſitate, ſeu in proximo vitæ periculo, & conſequenter non egeat ad ſui remedium diuturna religionis dilatione, ſed tantùm breui, quam omnes Doctores, & ipſe Suarez admittunt, conſtat, quod differendo ingreſſum religionis tantùm ad extremæ neceſſitati ſubueniendum, quis abſque graui iactura, & detrimento poteſt ſuccurrere. Et licet eo breui tempore omittatur religionis ſtatus, illius fructus compenſatur neceſſitatis extremæ ſucurſu, & tantæ charitatis actu; igitur neceſſario ingreſſus religionis differendus, ſi commodè, & abſque notabili difficultate extremæ neceſſitati poteſt ſubueniri. Nā ſi ad ſuccurrendum extremæ neceſſitati proximi neceſſe eſſet non ſolùm differre religionis ingreſſum, ſed & mendicare, vel officium aliquod exercere, quo homo à ſuo ſtatu caderet, tunc non obligaretur, vt notat Caſtrus Palaus, rectè tamen addens, id numquam eſſe neceſſarium, cùm neceſſitas extrema citò tranſeat, & breui aliquo ſuccurſu finiatur; qui licet fiat humili, & abiecta actione non detrahit hominis conditioni, nec humiliat operantem, ſed potius eum exaltat, & commendat (vt ſæpè vidimus) eo quod ob finem ita pium, & Chriſtianum ab omnibus laudabilem aſſumitur, & exercetur.

§. III.

An, & quando neceſſitas grauis parentum impediat filios ingredi religionem, vt manentes in ſæculo poſſint illis ſubuenire.

1274 CONtrouerſia igitur tantùm eſt, an grauis parentum neceſſitas, prout *ſupra num.*1263. explicata eſt, obliget ſub mortali filium omittere ingreſſum in religionem, ſi manēs in ſæculo poteſt, ſeu probabiliter ſperat poſſe illis ſubuenire, ingrediens verò non poterit, nec alius adſit, qui poſſit, aut velit illis ſuccurrere. Et nōnulli negarunt filium ob ſolam parentum neceſſitatem grauem teneri omittere, vel differre ingreſſum in religionem. Ita Alenſis *loco ſupra allegato*, Abulenſis *in cap.*8. *Matth. quæſtione* 67. D. Antoninus 3. *p. tit.*16. *cap.* 2. *§.* 1. *verſic. in primo caſu*; pro pro hac eadem ſententia Sayrus *dict. capit.*6. *numero* 3. allegat Ioannem Maiorem, Nauarrum, & Philiarcum: qui tamen duo poſteriores potiùs tenent oppoſitum: Hanc videtur tenuiſſe S. Thomas 2.2. *quæſtione* 26. *dict. art.*4. *ad* 3. *&* 4. *&* *dict. quodlib.* 10. *citato art.* 9. cùm iiſdem locis dicat tunc ſolùm ob parentum neceſſitatem impediri filium ingredi religionem, quādo ſine eo, ſeu eius obſequio ipſi parētes ſuſtentari non poſſunt, ſeu viuere non poſſunt, vel vitam tranſigere; ſecus ſi poſſunt aliqualiter ſuſtentari, licet non honorificè; qui modi loquendi videntur denotare ſolam neceſſitatem extremam. Ad hanc ſententiam probandam adducuntur dicta S. Scripturæ, & Sanctorum Patrum, de quibus *numero ſequenti*. Item adducitur primo ea ratio, quod extra extremam neceſſitatem proximi extranei nemo tenetur eidem indigenti non extremè licet grauiter, ſuccurrere ex neceſſariis ad decentiam ſui ſtatus: ergo nec filius parentibus non extremè egentibus ſuccurrere cum detrimento, ſeu omiſſione ſtatus religioſi, & perfectionis Chriſtianæ, quæ longè ſuperat diminutionem ſtatus temporalis, ſeu politici: Secundò adducitur alia ratio, quod bonum proprium ſpirituale ſit præferendum bono parentum corporali.

1275 Verùm communis ſententia eſt, etiam quando parentes ſolùm graui neceſſitate premuntur, non eſſe filio licitum ingredi religionem, ſed teneri differre ingreſſum, vel ſi iam ingreſſus eſt, differre profeſſionem, & egredi, vt parentibus ſubueniat, ſi illis alio modo ſuccurri nequeat. Ita ex Doctoribus *ſupra numero* 126 . relatis Nauarrus, Toletus, Leſſius, Azorius, Reginaldus, Layman, Villalobos, Bonacina, Filluccius, Gordonus *locis ibidem citatis*; Valentia *d. p.* 2. *verſicul. Dico ſecundo*, Suarez *dict. capit.*5. *num.*11. Sanch. *dict. cap.*20. *numer.*3. *&* 4. Sayrus *dict. cap.*6. *numer.*3. *verſic. cæterum*, Megala *d. qu.*3. *numero* 10. Fagundez *d. capit.* 2. *numero* 15. Caſtrus Palaus *dict. §.*5. *numero* 5. & præter hos Caietanus 2. 2. *quæſt.*189. *numero* 6. Rodriguez *tom.*3. *qq. regu. q.*13. *art.*5. & *in Summ, tom.*2. *capit.*6. *numero* 4. & cæteri Summiſtæ, & Theologi, quos Sanchez, Sayrus, Fagundez, & Caſtrus Palaus referunt; & idem ſentiunt Corduba à Lara, Surdus, & Paſchalis *locis ſupra dict. numero* 1262. *citatis*, quatenus abſolutè aſſerunt peccare mortaliter filium, qui deſerto patre inope, & eius ope, & alimonia indigente, monaſterium ingreditur. Qui etiam ad id adducunt S. Thom. 2.2. *q.* 86. *art.*3. *in corpor.* ibi, *vt ſi filius aliquis offerat Deo id, vnde habet patrem nutrire. Quod dominus improbat Matthæi* 5. & ita ſentit expreſsè idem D. Thomas tum 2.2. *q.*189. *art.*6. *corpore*, vbi ait non licere filio ingredi Religionem, ſi parentes ſint in tali neceſſitate, vt filiorum obſequio multum indigeant,

nec commodè per alium, quam per obſequium filiorum illi ſubueniri poteſt. Vbi notandum illud aduerbium, *multum*, quo vtitur S. Thomas, & non dicit extremè; qui autem eſt in graui neceſſitate multum indiget, nec poteſt commodè ſine filij obſequio ſuſtentari: tum *quol. b.4. art.16.* vbi ait filium, qui nondum intrauit religionem, ſi videat patrem ſuum in magna neceſſitate, cui per alium ſubueniri non poſſit, non debere intrare religionem, ſed teneri miniſtrare parentibus; neceſſitas enim grauis dicitur, & eſt neceſſitas magna. Quare quod S. Thomas dixit *dicto quodlibeto 10. numero præcedenti in contrarium allegato*, ſcilicet filium non obligari abſtinere ab ingreſſu in religionem, ſi pater poſſit ſuſtentari, licet non honorificè, vel ab ipſo locis modo allegatis retractatũ eſt, vel intelligendum de honore excedente ſtatum, ad quem per filios, in quorum educationem magnam partem ſuarum facultatum expenderunt, cuperent promoueri, vt notat Suarez *dict. cap.5. numero* 14. fauet etiam huic ſententiæ Canon Concilij Gangrenſis relatus *Can. 1 diſt.* 10 anathematizans filios deſerentes parentes neceſſitate oppreſſos occaſione diuini cultus; *ſi qui filij* (inquit Canon) *maximè fideles parentes deſeruerint, occaſione Dei cultus, hoc iuſtum eſſe iudicantes, & non potiùs debitum honorẽ parentibus reddiderunt, vt hoc ipſum in eis venerentur, quod fideles ſunt, anathema ſint.* Fauet etiam manifeſtè textus ille *Matthæi* 15. vbi Chriſtus Dominus acriter reprehendit Phariſæos, quod contra honorem illis debitum ſuaderent eroganda parentibus egenis conuerti in diuinum cultum, eadem enim eſt malitia, ſi filiorum obſequium parentibus debitum eo indigentibus religioni impendatur Ratio autem, quapropter præfatas authoritates præfati Doctores nituntur, eſt, quia in eorum etiam graui neceſſitate parentibus filij iure naturæ, & ex ſpeciali obligatione pietatis, & præcepti quarti Decalogi de exhibendo parentibus honorem debitum, tenentur ſuccurrere, & obſequi, ſcilicet ſubuenire tum re familiari, tum labore manuum ſuarum, & induſtria, & etiam perſonali ſeruitio, hæc enim omnia comprehendit honor parentibus debitus ob ſummum beneficium ab eis acceptum, cum ab ipſis habeamus, quod ſimus in rerum natura: Ad honorem enim parentibus naturaliter debitum ſpectat, eos nõ contemnere, aut negligere, & cõſequenter nõ deſerere illos nõ ſolùm in extrema, ſed nec in graui neceſſitate, in qua non niſi miſerrimè, & cũ maxima afflictione animi, & corporis, nec ſine magno detrimento, neque ſine humano dedecore ſuſtentari, & viuere poſſunt; hæc enim omnia ipſo naturali lumine cuique innoteſcunt: Hoc ergo ius, & præceptum naturale impedit executionem operis de conſilio, quale eſt ingreſſus in religionem, vel aſſumptio ſtatus religioſi per profeſſionem non enim licitum eſt propter opera conſilij omittere ea, quæ ſunt de præcepto, præſertim naturali, & diuino; ſed imò eo ipſo quod opera conſilij impediunt executionem præcepti, ſeu obligationis, non conſilium, ſed peccatum ſunt; ſtante igitur neceſſitate graui parentum non poteſt filius ingredi religionem: extra quam etiam ſuccurrendo parentibus poteſt filius opera cõſilij, & perfectionis exercere, etſi non ita facilè, vt in religione; & lucrum ſpirituale, quod in religione obtinetur poteſt compatari exercitio aliarum virtutum, & executione tanti præcepti. Confirmatur, quòd filius etiam in graui eorum neceſſitate obligetur ſub mortali ſubuenire parentibus, retorquendo primam rationem pro contraria ſententia adductam; quia multorum ſententia (quam Suarez *dict. capite* 5. *numero* 12. *fine*, appellat valdè piam, & probabilem, etſi contrarium ſentiunt magis communiter Doctores, quorum plures *ſupra hoc cap. numero* 16. verſus finem allegaui) eſt teneri vnumcumque ex miſericordia ad ſubueniendum in graui neceſſitate proximo ſuo extraneo ex neceſſarijs ad proprium ſtatum, dummodo non cogatur in ſimili neceſſitate ſe conſtituere; ergo multò magis, & arctiori vinculo tenetur filius per ſe loquendo ad ſubueniendum parentibus in graui neceſſitate conſtitutis non ſolùm ex neceſſarijs ad ſtatum ſuum, ſed etiam laborãdo, ſi neceſſe ſit, & honeſtè quærendo, vnde illis ſubueniat. Altera autem ratio pro eadem contraria ſententia adducta nil probat, quia non quodcumque bonum ſpirituale eſt præponendum corporali alterius, ſed quando cætera ſunt paria; ſi enim illud ſit ſub ſolo conſilio; hoc verò ſub præcepto, hoc præferendum eſt: præterquam quod & manens in ſæculo ad ſubueniendum parentibus in tali neceſſitate conſtitutis, poteſt etiam opera perfectionis, licet aliquantò difficilius, exercere, & exercitio obſequij erga parentes, & aliarum virtutum poteſt compenſari illud detrimentum ſpirituale, quod filius patitur differendo ingreſſum in religionem. Neque etiam huic ſententiæ obſtat illud Chriſti Domini *Luc.* 14. & *Matth.* 10. *Si quis venit ad me, & non odit patrem ſuum, & matrem, & vxorem, & filios, & fratres, adhuc autem, & animam ſuam non poteſt meus eſſe diſcipulus*: Neque illud, quod in Iacobo, & Ioan. Matth. 5. commendatur, *relictis retibus, & patre ſecuti ſunt eum*: Neque illud Matth. 8. & Luc. 9. à Chriſto Domino dictum adoleſcenti patrem ſepelire volenti, ſcilicet vt patre deſerto eum ſequeretur: Neque etiam illud Deut. 33. *Qui dixit patri ſuo, & fratri ſuo neſcio vos, & neſcierunt filios ſuos, hi cuſtodierunt eloquium tuum.* Non inquam, obſtant præallegata; nam Iacobus, & Ioannes non reliquerunt patrem, & matrem in neceſſitatibus, erant enim ſatis diuites; & etiam adoleſcens ille non relinquebat patrem in neceſſitate. Patres autem, ſorores, & fratres, & filios, ſi nos retrahunt à bonis actionibus, & ad peccandum impellunt, quoad hoc tantùm deſerere, & odio habere debẽmus, vt explicat D. Thomas 2.2. *citata quæſtione* 101. *art.* 4. *ad* 1. Prædicta autem de neceſſitate parentum procedunt etiam in graui neceſſitate cæterorum aſcendentium, vt notant Sanch. & Barboſ. *loc. ſup. n.* 1272. *citat.* & probant *ibidem* tradita.

Limitant Sayrus, & Rodriq. *locis ſupra numero* 1272. *citatis*, hanc ſententiam ad ſolam neceſſitatem 1276
præſentem, ſcilicet, quando parentes eam actu patiuntur dum filius vult ingredi religionem, vel iam ingreſſus vult profiteri; ſecus quando tantum probabiliter, ſeu moraliter timetur fore, vt in eam poſtea deueniant, moti ex doctrina S. Thomæ 2.2. *dict. quæſtione* 101. *artic.* 2. *ad.* 2. vbi hanc differentiam aſſignat inter obligationẽ parentum erga filios, & filiorum erga parentes, quod cum parentes habeant rationem principij, ipſorum eſt ſubuenire filiis non ſolùm ad horam, ſed per totum vitæ curriculum. At filij ſolùm tenentur ratione inſtantis neceſſitatis ſubuenire parentibus, non autem in longinquum. Verùm reijcienda eſt hæc limitatio, & extendenda huiuſmodi ſententia communis etiam ad neceſſitatem licet non actualem, tamen quæ probabiliter, & moraliter timetur fore; vt nec in hoc caſu filius licitè poſſit ingredi religionem, & ingreſſus teneatur egredi; vt expreſsè tradũt Suar. Sanch. & Trullench. *locis ſupra pr allegato numero* 1270 *allegatis.* Nam etſi filij non teneantur theſaurizare parentibus, quo totam vitam tranſigant, tenentur tamen illis in extrema, vel graui, & magna neceſſitate ſubuenire, vt probatum eſt, & talis abſque dubio cenſetur non ſolùm quæ actu eſt magna, & grauis, ſed etiam quæ probabiliter, ſeu moraliter certò creditur talis futura, ac proinde obligat filium, ne per ingreſ-

ſum

Digitized by Google

ſum in religionem, vel profeſſionem ſe reddat impotentem ad illis ſuccurrendum, quando parentes ad eam deuenerint.

Extenditur etiam eadem ſententia, vt procedat,
1177 etiamſi filius votum de ingredienda religione emiſiſſet; adhuc enim ad ſubueniendum parentibus graui, & magna neceſſitate laborantibus teneretur omittere, ſeu differre ingreſſum, & ſi iam eſſet nouitiùs teneretur egredi è religione, & manere in ſæculo pro eo tempore, quo duraret neceſſitas, & ſemper manere, ſi ſemper duret eadem neceſſitas, eo voto non obſtante; idque ſiue votum ante neceſſitatem, ſiue poſt fuerit emiſſum. Ita Ioan. de Neap. D. Antoninus, Syluelter, Angel. Tabiena, Corduba, Palacios, Paſſarellus, Rodriq. a Sanch. *ibid.* Suar. *d.c.5.n.15. &* 16. Azorius, Leſſius, Laym. Villalob. *loc. alleg.* Fagundez *d.c.2 n.19.* Caſtr. Palaus *d.§.5.n.6.* & alij communiter. Votum enim non poteſt obligare ad actum præcepto naturali contrarium: Quare ſi votum fuit emiſſum poſt grauem parentum neceſſitatem, non potuit obligare, vt pote factum contra præceptum naturale de ſubueniendo parentibus, & circa rem illicitam, & iniquam; illicitus enim erat ingreſſus in religionem durante ea parentum neceſſitate, vt probatum eſt, & ideo ſuſpenditur obligatio voti vſque ad tempus habile, quo ſcilicet ceſſet eas neceſſitas parentum. Quod ſi ante eam neceſſitatem votum fuerat emiſſum, ingens mutatio ex parte materiæ ſuperuenit, ſcilicet tanta, quanta ſi daretur ante votum, impediret eius obligationem, vt conſtat, quoties autem in materia voti tanta mutatio facta eſt, quanta ſi à principio emiſſionis illius daretur, non obligaret votum; ante eam mutationem factam ea ſuperueniente non obligat, vt eſt communis ſententia in materia voti, & latè probat Sanchez *lib.4. Sum.c.2 n.23.* de qua re etiam ego *to.1. mor.var.tit.1.§.45.n.1661.*

1178 Et prædicta quando certò, & euidenter conſtat de magna, & graui neceſſitate parentum, nam ſi dubitatur, an neceſſitas ſit tanta, vt filium obliget ad illis ſubueniendum omiſſo, vel dilato religionis ingreſſu, tunc filius, qui votum ingreſſus non emiſerit, liber erit ad ingrediendum, ſi voluerit, cum in dubio præcepti præceptum non obliget, vt latè explicaui, & probaui *d.to.1 mor.var.tit.1.§.39.* ita Sanch. *d.c.20. n.6.* ego ipſe *d.tit.1.§ 41.n.1738.& 1739.* Trullench. *d.dub.23.n.4.* Fagund. & Caſtrus Palaus *loc. infrà cit.* Addit Sanch. & poſt eum Trullench. pariter filio integrum ingredi religionem, quando vtrinque ſunt rationes ita probabiles, vt meritò poſſit dici vtraque pars opinabilis; tunc enim poterit filius ſequi vtrãuis opinionem etiam minùs probabilem, vt in aliis rebus opinabilibus euenit; de qua re latè egi *d. to.1. mor.var.p.1.* Quamuis quoad praxim in hoc caſu conſulendum ſit filio, vt differat ingreſſum, vel profeſſionem, ne ſe exponat periculo tranſgrediendi præceptum honorandi parentes, & ne patrem, aut matrẽ egentem in afflictionem & grauem anguſtiã coniiciat. Si verò ante, vel poſt neceſſitatem parentum filius emiſerit votum religionis, tunc ſtante præfato dubio, an neceſſitas ſit tanta, vt licitum ingreſſum impediret, tunc votum obligare, & teneri filium ingredi religionem, vel petere diſpenſationẽ, cum in tali dubio licitus ſit ingreſſus, vt ſupra dictum eſt, & votum ſit certum, & poſſideat, & obligatio certa non tollatur, vel impediatur obligatione, ſeu excuſatione dubia, tradunt Sanch. *d. cap. 20.n.9.* Suar. *d.cap.5.num.15.& duobus ſequent.* Fagund. *dict. cap.1.num.19.* Trullench. *d.dub.23. numero 5.* & Caſtrus Palaus *dict.§5 numero 6.* Præfata tamen dubia neceſſitas eſt ſufficiens cauſa ad obtinendam diſpenſationem voti, vel dilationem executionis voti, vt iidem Sanch. Suar. Caſtrus Palaus, & Trullench. aiunt. Quod ſi vtrinque fuerit probabilis opinio, an tanta ſit neceſſitas, vt impediat voti executionem, dabitur filio electio, iuxta *ſuprà* dicta hoc eodem numero, vt etiam tradunt Sanch. & Trullench. & etiam in hoc caſu conſulendum eſt, vt eligat partem parentibus fauorabiliorem.

§. IV.

Exiſtentibus parentibus in graui neceſſitate ſi filius extra religionem manere non poſſet abſque extraordinario, & proximo periculo peccandi lethaliter, ita quod religio eſſet ei vnicum remedium euadendi tale peccatum, an tunc illis deſertis poßit, & teneatur ingredi religionem.

SEd quid ſi exiſtentibus parentibus in huiuſmodi 1179
graui neceſſitate filius non poſſet manere in ſæculo abſque extraordinario, & proximo periculo ſalutis animæ, ſeu peccandi lethaliter, cui non poſſet occurrere, niſi ingrediendo religionem, non verò aliis modis; an tunc deſertis parentibus poſſit licitè filius ingredi religionem? Ioannes Maior à Sayro *citat o cap.6.numero 7.* relatus negauit filium poſſe licitè ingredi putans non poſſe dari huiuſmodi caſum, quod filius aliis modis manens in ſæculo nequeat abſtinere à peccato mortali, & etiam Suarez *dict.cap.5.numer.32.* & Caſtrus Palaus *d.§. 5.n.7. fine,* aiunt vix eſſe moraliter poſſibile, vt ſolo medio religionis ingreſſu quis vitare poſſit peccatum mortale, vt proindè obligetur ad talẽ ingreſſum, tanquã ad vnicum remedium ſuæ ſalutis.

Communis & vera ſententia eſt, ſi filius extra re- 1180
ligionem non poteſt viuere abſque extraordinario, & proximo periculo peccandi mortaliter, ita quod religio exiſtimetur vnicum medium vitandi tale periculum, integrum eſſe filio deſertis parentibus in graui neceſſitate tranſire ad religionem. Ita S. Thomas *2.2.qu.101. citato art.4. in corpore, & ad 3. quodlib.3.art.6. & quodlib.10.art.9.* Alẽſis, D. Antoninus, Angelus, Syluelter, Tabiena, Corduba, Paſſarellus à Sayro, & Sanch. *locis infrà citatis* relati; ex Doctoribus *ſupra numero 1262.* relatis Sayrus *dict.cap. 6.num.7.* Sanch. *dict.cap.20.num.11.* Suar. *dict.numero 32.* Caſtrus Palaus *dict.numer.7.* Megala *dict quæſtion. 2.numero 12.* Fagund. *dict.cap.2.numer.21.* Trullench. *dict.dub.23.numer.8.* Toletus *dict.cap.1.numer. 9* Leſſius, Reginaldus, Villalobos *locis dict. numero 1262.citatis,* & alij recentiores. Ratio eſt euidens, quia ordo charitatis poſuit ſalutem propriam ſpiritualem anteferri temporali bono cuiuſcumque etiã parentum; vt latè S. Thomas *2.2.q.26.* & *ibi* Scribẽtes, & dictum eſt *in præcedentibus,* & tradunt omnes Doctores *ſupra numero 1188. & 1189.* relati. Et confirmat illud, *Quid prodeſt homini, ſi vniuerſum mundum lucretur, anima verò ſua detrimentum patiatur?* Vtrum verò caſus iſte, vt moraliter impoſſibile ſit filium poſſe abſtinere à peccatis mortalibus, ſeu periculum proximum peccandi mortaliter non poſſit vitare extra religionem, ſit poſſibilis, & in praxi contingere poſſit, Sayrus *dict.numero 7. verſic. ſecundum,* ait illud dictum Ioannis Maioris, quod ſit caſus impoſſibilis, eſſe valdè abſurdum, & addit certum, eſſe poſſe aliquando ex multis circumſtantiis loci, temporis, perſonæ, & complexionis, propinquorum, occaſionis, malorum habituum eſſe alicui moraliter impoſſibile viuere in ſæculo ſine peccato mortali, aut ſaltem difficile: Quod ſubdit etiam conſtare experientia ipſa; quia videmus multos in ſæculo ferè incorrigibiles, qui tamẽ in religione facilè corrigun-

tur

Digitized by Google

tui Et Megala *dict.num.* 12. ponit exemplum fœminæ, quæ ex meretricio lucro parentibus diu ſubuenerat, & adeo erat ſenſualibus voluptatibus, & illicitis amoribus implicata, vt abſque probabili periculo recidiuæ probabiliter extra monaſterium vitam ducere non poſſet, cui mulieri propterea idem Megala (cùm ſibi caſus contigiſſet) dicit ſe conſilium dediſſe, quod non ſolùm poſſet, ſed deberet parentibus derelictis ad monaſterium conuertitarum confugere, alioquin eam abſolutionis incapacem exiſtiſtimans. In extrema autẽ parentum neceſſitate Sanchez *dict.n.* 11. ait impoſſibile eſſe contingere caſum, quod filius non poſſit ſubuenire parentibus abſque periculo ſalutis, cùm huiuſmodi neceſſitas breui duret, vt *ſupra numer.* 1273. eſt dictum; atque ideo non poſſe filium deſerere parẽtes in ea conſtitutos. Quod ſi verè etiam in extrema neceſſitate parentum filius non poſſet ad illis ſuccurrendum manere in ſæculo abſque illo periculo peccandi mortaliter, certè poſſet deſertis parentibus ad religionem ſe conferre, vt conuincit ratio adducta, & expreſsè etiam tradit Fagundez *d.n.* 21. In dubio quidem an adſit tale periculum, vt eius fuga ſit præcepto ſubueniendi parentibus egentibus anteferenda; parentes non poterunt deſeri; quia certi præcepti, & poſſidentis obligatio non impeditur excuſatione dubia, vt *ſupra* dictum eſt, & notat etiam Sanchez *loco citato*. Addens ſi vtrinque ſint rationes, dari filio electionem, iuxta pariter *ſupra* dicta.

§. V.

Si parentes graui neceſſitate laborantes prouocarent, & inducerent ad peccatum graue filios ſibi obſequium præſtantes; an illis deſertis filij poſſent tranſire ad religionem, & quid ſi vnus tantùm parens prouocaret; & quid ſi prouocarent tantùm ad veniale.

1281 QVid verò ſi ipſi parentes graui neceſſitate preſſi prouocarent filios ad peccatum, an tunc filij eximerentur ab obligatione illis ſubueniendi, & eis liceret tranſitus ad religionem, vel tenerentur tranſire, ſi votum religionis emiſiſſent? Reſpondetur, ſi parentes, ita prouocarent filios ad peccatum, vt probabiliter illorum lapſus timeretur, nec ſinè magna difficultate poſſent tentationem ſuperare, & peccatum vitare, poſſent filij, imo tenerentur eos deſerere, ſeu fugere, ſi nollent à tali prouocatione, & inductione deſiſtere. Ita S. Thomas *d.qu.* 101. *artic.* 4. *ad* 1. *&* 3. *ibid.* Caietanus, Suarez *dict.cap.* 5. *num.* 20. *& ſequent.* Sanchez *dict.cap.* 20. *numer.* 12. Fagund. *d.cap.* 2. *citato num.* 21. Trullench. *d.dub.* 23. *numer.* 6. Caſtrus Palaus *d.* §. 5. *num.* 8. & alij communiter. Debet enim filius obſequio parentum præferre ſalutem animæ. Aduertunt autem iidem Doctotes, quod ſi filius ſeparatus à parente illum ad malum inducente manens in fæcnlo poſſet illi per mediam perſonam ſubuenire abſque periculo animæ, non poſſet ingredi religionem, niſi fortè etiam in religione hoc facere poſſet; tunc enim cum ceſſet periculum lapſus, non ceſſat obligatio ſubueniendi parenti. Quod ſi non obſtante prouocatione parentis ad malum filius careret periculo lapſus, quia expertus ſit, ſe non conſentire, tunc ait Sanchez, quod licet filius non teneatur illud fugere, & deſerere, poteſt tamen licitè, ſi velit, niſi ab illa prouocatione, ſeu inductione deſiſtat; nõ poteſt tamen tranſire ad religionem, ſi ſeparatus per mediam perſonam poteſt ſubuenire, vt dictum eſt. Quod ſi vterque pareus graui neceſſitate laboret, & alter tantum prouocet filium ad malum, filius ſi abſque periculo peccandi (quia expertus ſit ſe non conſentire) poteſt innocenti obſequi, & ſuccurrere, tenetur facere, vt tradunt Sanchez, Trullench. *locis citatis*, & Palaus *d.* §. 5. *num.* 9. Nam etſi inductio præſtet ſufficientem occaſionem deſerendi parentem inductorem, ob ipſius culpam, & quia graue onus eſt, & ſpeciali Dei auxilio opus ſit, vt ſemper reſiſtatur inductioni; innocens tamen caret culpa, ac proinde ceſſãte periculo lapſus reſpectu eiuſdem innocentis nõ ceſſat obligatio filij. Si verò abſque periculo morali peccandi eidem innocenti obſequi, & ſubuenire non poſſit filius, vtrumque parentem poteſt, & debet deſerere eo modo, quo iam dictum eſt, poſſe deſerere vnicum parentem in neceſſitate conſtitutum inductorem ad malum. Non enim tenetur filius cum graui periculo ſalutis animæ parenti etſi innocenti obſequi, & fauere. Ita Sanchez, Trullench. & Palaus *locis citatis*.

Quod ſi parentis inductio, ſiue prouocatio eſſet 1282 ad ſolùm peccatum veniale, & eſſet directa, vt ſi pater directè inducat filium ad mentiendum, & ſimilia, ſi eam aliter filius non poteſt vitare, & abſtinere à peccato, tunc etiam filium poſſe, & debere patrem deſerere ſub reatu culpæ venialis tradunt Suarez *dict.cap.* 5. *num.* 28. & Trullench. *dict.dub.* 23. *num.* 7. Addentes ſi inductio ad veniale non eſt directa, ſed ex accidenti v.g. quia pater egens actionibus ſuis prouocat filium ad impatientiam venialem, vel exemplo ad ludum, & ſimilia, non eſſe ſufficientem cauſam illum deſerendi: in quo aiunt conſtitui differentiam inter peccata mortalia, & venialia; nam ſi peccatum eſt mortale, quacumque ratione pater ad illud prouocet, ſeu inducat ſiue exemplo, ſiue verbo, ſiue indirectè, ſiue directè, ſi de facto eſt illis moralis occaſio peccandi, iuſta ratione poteſt, & debet à filio deſeri iuxta tradita *num. præcedenti*.

Circa verò tradita *ſupra numer.* 1280. *&* 1281. aduertendum, quòd ſi filius votum religionis ſiue an- 1283 te, ſiue poſt neceſſitatem parentum emiſiſſet, non obinde exemptus eſſet ab obligatione ſubueniendi parentibus, niſi eo caſu, quo ſecluſo voto poſſit licitè ingredi religionem iuxta notata iiſdem numeris; & in quibus caſibus ingreſſus eſt licitus, votum illud religionis obligat filium ad illius executionem; vt tradunt Sanch. *d.c.* 20. *n.* 13. Suar. *d.c.* 5. *n.* 27. & Caſtr. Palaus *d.* §. 5. *n.* 10.

Et hucuſque de obligatione filij omittendi, ſeu differendi ingreſſum in religionem, vt parentum ne- 1284 ceſſitati extremæ, vel graui ſubueniat, quando aliter nequit, & manendo in ſæculo poteſt. Sed grauior controuerſia eſt, an filius iam profeſſus teneatur è religione egredi etiam inuitis ſuis ſuperioribus, vt eidem parentum neceſſitatis extremæ, aut graui ſuccurrat, nomine autem extremæ neceſſitati, & grauis intelligitur in præſenti ea, quæ *ſupra num.* 1263. explicata eſt. Et de hac controuerſia præter alios Summiſtas, & Theologos *ſupra n.* 1262. relatos, agunt ex recentioribus *ibid.* relatis Soarius *d.to.* 3. *de religione lib.* 6. *cap.* 9. Trullench. *d.c.* 2. *dub.* 4. Caſtr. Palaus *d.to.* 2. *tract.* 16. *diſp.* 2. *p.* 2. §. 6. & Lanterus de Franchis *de controu. inter Epiſcopos, & regulares q.* 105.

Præmittuntur nonnulla certa, & ab omnibus approbata.

PRo huius controuerſiæ reſolutione primò præmittuntur nonnulla certa, ab omnibus admiſſa; deinde examinabo controuerſa.

Igitur primo certum eſt, non obſtante extrema, 1285 vel graui neceſſitate, cui filius aliter ſubuenire non poteſt, niſi manendo in ſæculo, ſi idem filius deſertis

paren

Digitized by Google

pàrentibus in religionem ingrediatur, & profeſſionem emittat, licet grauiter peccet profitendo (vt conſtat ex traditis in præcedentibus, quia ponit impedimentum obligationi iuris naturalis, & diuini erga parentes exequendæ, & tradunt omnes Doctores *numer.* 1262. relati, & qui non citantur) profeſſionem nihilominus eſſe validam, ita Nauarr. *lib. 3. conſ. tit. de regul. conſ. 16. num. 1. edit. & conſ. 3. in 2. edit.* Suarez *d. cap. 9 n.* 1. Caſtr. Palaus *d. §. 6. num.* 1. Trullench. *d. num.* 1. & ex relatis *d. n.* 1162. Sanchez *d. cap.* 20. *n.* 10. Leſſius *d. cap.* 41. *num.* 34. *verſic. ſi filius.* Villalobos *d. diff. 7. n. 9* & ſupponunt alij *d. num.* 1262 relati, & qui infra allegantur, agentes de propoſita controuerſia. Nam etſi ad licitè faciendam profeſſionem in religione requiratur illa conditio, vt parentes in extrema, vel graui neceſſitate ope filiorum egentes non deſerantur, tamen ea conditio non eſt neceſſaria ad valorem profeſſionis; cum nullus reperiatur in iure Eccleſiaſtico textus, quo hæc profeſſio irrita reddatur; ſed nec iure naturali irrita redditur etiam deſerto in extrema neceſſitate parente. Quia cum filius ad eligendum ſtatum religioſum non ſubiiciatur poteſtati, & obedientiæ paternæ, ſi nullum aliud impedimentum obſtet non eſt incapax obligationis, quæ per profeſſionem religioſam ſuſcipitur, & ſtatus religioſi, & ſic licet peccet profitendo, facta tamen profeſſione per quam ſe religioni tradit, firma manet eſſentia religionis, ſeu obligatio ſeruandi caſtitatem, paupertatem, & obedientiam, & adimplendi alias obligationes religionis, quamuis fortaſſe filius ſic profeſſus nequeat, illas ſtatim exequi, vt parentis neceſſitati ſucurrat. Quare licet ingreſſus cum tali circumſtantia neceſſitatis parentis ſit malus, & etiam votum de ingreſſu religionis durante illa extrema, vel graui neceſſitate parentis ſit de re illicita, quia ponitur illud impedimentum obligationi erga parẽtes exequendæ, ac proindè nullum; & ſic etiam ſit illicita profeſſio, facta tamen ſui ipſius traditio religioni per ſolemnia vota caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ cum fiat à perſona libera, & non impedita, valet, & firma manet, & multa prohibentur, quæ facta tenent; vnde perſeuerare in religione poſt profeſſionem nullam eſt malum, ſed in præcepto, cum per profeſſionem ſit mutatus ſtatus rei, & ſolùm poteſt ſuſpendi obligatio manendi in religione ſub obedientia totali ſuperioris durante neceſſitate extrema, vel graui parentis, cui aliter ſubueniri non poſſit, niſi per filium manentem extra monaſterium.

Secundò certum eſt, ſiue neceſſitas parentum ex-
1286 trema, vel grauis præceſſerit, ſiue ſubſequuta ſit, non teneri, nec poſſe filium profeſſum egredi è religione etiam habitu retento, ſi nõ ſit probabilis ſpes, vt poſt egreſſum queat illis ſubuenire, quia fruſtra egrederetur. Ita Nauarr. *loc. dict. numero* 1261. *citatis*, Valentia *d. p. 2. verſ. quarto omnes.* Vbi dicit omnes ita aſſerere; & conſtat etiam ex notatis *ſupra numero* 1268.

1287 Tertiò certum eſt, filium profeſſum nõ teneri, nec poſſe egredi è monaſterio ad ſubueniendum parentibus extremè, vel grauiter egentibus, ſi manens in religione viis quibuſcumque non prohibitis illis ſuccurrere poſſit, vel probabile eſt, vt aliundè illis prouideatur, ſeu alij vellent eis ſubuenire; ac proindè ſi alius ſe offerat ad prouidendum parentibus de neceſſariis in vtraque neceſſitate extrema, vel graui, aut monaſterium, ſiue religio velit ſubire obligationem filij profeſſi, vel illi permittere aliquem modum neceſſaria eiſdem parentibus lucrandi in monaſterio, ſeu in religione, ſiue concionando, ſiue confeſſiones audiendo, aut alias procurando eleemoſynas, aut aliquam artem mechanicam, vel liberalem, quam idem filius profeſſus calleat, exercendo, nullo modo egredi poteſit è monaſterio, ſeu religione, cum tunc ceſſet ratio exeundi. Ita Valentia *dict. p. 2. verſ. puto omnes*; Suarez *d. cap. 9. numer.* 10. Sayr. *d. cap. 6. numero* 18. Caſtrus Palaus *d. §. 6. num.* 2. & alij communiter, vt ait Valentia *loco citato*, & colligitur ex traditis *ſupra n.* 1265.

Quæ vero non ſint prohibita filio in religione 1288
profeſſo, quibus parenti extremè, vel grauiter egenti ſuccurrere abſque egreſſu è religione poteſt, & tenetur (Dico & tenetur, quia eſtò iuxta tradita multi ſentiant filium non teneri egredi è monaſterio, ſeu religione ad ſuccurrendum parentibus in graui neceſſitate conſtitutis, præſertim, quando neceſſitas profeſſionem ſubſequuta eſt, omnes tamen ſentiunt filium profeſſum manentem in religione obligatum eſſe parenti in graui neceſſitate conſtituto ſucurrere quantùm licitè, & honeſto modo mox explicando poteſt, cum ob ſtatum religioſum non deſinat eſſe filius, & conſequenter non eſt exemptus ab obligatione ſubueniendi parenti grauiter egenti, ſaltem quantum, & eo modo, quo ſtatus religioſus aſſumptus patitur, vt latè Soarius *dict. cap. 9. numer. 16. ad* 30. Sanchez *dict. cap. 10. numero* 17. *&* 18. Trullench. *d. dub. 24. num.* 5. Leſſius *dict. num.* 34. Caſtr. Palaus *d. § 6. num. 9.* & alij communiter) Doctores dicunt eſſe illa, quæ fieri poſſunt à religioſo ſalua obedientia, & ſui ſtatus decentia. Ita S. Thomas 2. 2. *qu.* 101. *numero 4. ad 4. & quodlib.* 10. *art.* 9. Leſſius, Trullench. Caſtr. Palaus *loco modo citatis*, Soarius *d. c. 9. numero 26. & ſeq.* & cum aliis Sanchez *dict. cap.* 20. *n.* 18. Quare filius profeſſus tenetur petere à ſuo Prælato licentiã ſubueniendi parenti extremè vel grauiter egenti: Quæ tamen ſi à Prælato iniuſtè negetur, vel antequã petatur moraliter certò credatur iniuſtè neganda, non ideo illicitum erit filio ſubuenire parenti, ſed poterit occultè abſque ſcandalo, & violentia, & ſeruatis ſubſtantialibus ordinis, parẽtibus ſubuenire, & ad hunc effectum exercere omnes actiones, quæ non ſunt abſolutè prohibitæ à regula, ſed prohibitæ fieri ſine licẽtia, quæque ſtatum religioſum arbitrio prudentum non dedecent; quamuis repugnet Prælatus, idque ſub pœna excommunicationis interdicat, quia in tali euentu iniquè agit Prælatus, licentiam ſubueniendi parentibus modis ſuum ſtatum decẽtibus denegans, quam concedere tenetur. Quare cum eleemoſynas pro parentibus ab extraneis petere, vendere à ſe artefacta, & pretium illorum parentibus dare, donata ſibi illis tribuere, pecuniam apud ſe retinere eiſdem diſtribuẽdam (ſi non ſit religioſus Minorita) non dedeceant ſtatum religioſum, cum ſæpe ex licentia Prælatorum in fauorem monaſterij, vel aliorũ exerceantur abſque vlla nota, & ſcandalo; prædictas omnes actiones filius profeſſus, petita prius licentia à ſuo Prælato, ſi præſumitur concedenda, vel ea omiſſa ſi præſumitur neganda, exercere poterit, & debebit, vt parenti non ſolum extremè, ſed etiam ſolùm grauiter egenti ſucurrat; vt præfati Theologi omnes cum aliis tradunt. Imò etiam ſi filius ſit profeſſus ordinis minorum, licet Sanchez *dict. num.* 14. poſt Cordubam dicat non poſſe petere ab extraneis pecunias apud ſe retinendas, ſed ſolum apud tertiam perſonã deponendas, quia regula minorum abſolutè prohibet pecuniam manu propria recepi à minorita, & penes eum retineri, ſed tantum apud aliam perſonã, nihilominus Suarez *dict. c. 9. num.* 29. & poſt eum Trullẽch. aiunt, quòd ſi non ſit opportunitas adeundi Prælatũ, ne omittatur occaſio talis eleemoſynæ in fauorem parentis grauiter egentis, poteſt talis religioſus eam pecuniæ eleemoſynam accipere; quia cum non accipiat in vſum proprium, nec animo retinendi, non videtur agere contra regulam. Addit Sanchez *dict. cap. 20. numero 19. & 20.* filium profeſſum poſſe, & teneri licentia petita, & non conceſſa à Prælato, tempore

pore

porc,quo in rebus religionis non occupatur,aliquo opere religioſis honeſto , vt ſcribendo , pingendo etiãſi artem ſeu facultatẽ illã in religione didicerit, aliquid lucri comparare , quo parentibus egentibus ſubueniat;quia cum iam poſſit illis modo conformi ſtatui ſuo ſubuenire,ad id tenetur.Multò autem magis filius profeſſus ex neceſſariis ſuo victui, quæ religio ſibi impendit,& quæ ipſe conſumpturus eſſet; aliqua ſibi ſubtrahere , & dare parentibus egentibus;cum nihil religioni auferat.Ita Sanchez *d.n.* 19. & Trullench.*d.n.*5.Porrò in dubio etiam an licẽtia à Prælato petita iniuſtè denegata , ſit ea tanquam conceſſa,poterit religioſus vti ad ſubueniendum parenti extremè,vel grauiter egenti , vt notauit Sanchez *dict.numero* 19.*fin.*Quia etſi in dubio regulariter obediendum ſit ſuperiori poſſidenti ius in voluntate ſubditi,id tamen fallit,quando eſt in graue damnum tertij(vt *to.*1.*moral.tit.*1. vbi de conſcientia dubia latè explicaui) prout in præſenti caſu euenit , cum ea licentia denegata redundet in graue damnum parentum egentium,quorum neceſſitati graui, vel extremæ nequit aliter filius conſulere.

1289 Quartò conueniunt Doctores filium profeſſum ſine licentia obtenta à ſuperiore ad ſubueniendum parẽtibus non teneri,nec poſſe egredi è monaſterio, & redire ad ſæculum,niſi quando clarè,& euidenter conſtat de neceſſitate graui parentum,& præceptum naturale ſubueniendi parenti obligare; ſecus in dubio an neceſſitas ſit grauis, & talis , vt præceptum naturale ſubueniendi filium adſtringat.Ita Valentia *d.p.*2.*verſ.ſexto illud*,Sayr.*d.c.*6.*num.*17.*verſ. ſecunda*,Suarez *dict.cap.*9.*n.*27.Caſtrus Palaus *dict.*§.6.*n.* 10.& alij;Nam dubia neceſſitas non poteſt eximere religioſum à certa obligatione obſeruantiæ regularis,& obediendi Prælato poſſidenti ius certum in voluntatem ſubditi.Confirmatur ex traditis *ſupra num.* 1278.& Doctoribus *ibidem* relatis , aſſerentibus in dubio an neceſſitas obliget filium ad ſubueniendum parenti,non impediri filium ingredi religionem , & ſi habeat votum ingrediendi , teneri ad voti executionem : ergo à fortiori in tali dubio filius iam profeſſus non eximetur ab obligatione obediendi ſuperiori,& obſeruandi religionem per profeſſionem,ſeu vota ſolemnia. Quare in tali caſu niſi ſuperioris diſpenſatio intercedat,non poterit filius profeſſus redire ad ſæculum,vt parenti ſubueniat.

1290 Quintò certum eſt, religioſum ad ſubueniendum parentibus egentibus non teneri,nec poſſe egredi è religione,ſi non poſſit,ſeu probabiliter credatur non poſſe viuere extra religionem abſque morali,& proximo periculo ſalutis ſpiritualis. Ita Sayrus *dict.c.*6. *n.*17.& probant tradita *ſup.n.*1280.Quod periculum vix poteſt timeri in egreſſu ad ſubueniendum parentibus extremè egentibus,cum extrema neceſſitas citò tranſeat,vt *d.n.*1280.notatum eſt.

1291 Sextò certum etiam videtur,religioſum non teneri,nec poſſe egredi è religione,vt parentibus ſubueniat,ſi ille in religione manẽs adeo vtilis ſit vel Reipublicæ Chriſtianæ,vel toti religioni,& Ordini , vt prudentum iudicio iure diuino potiùs teneatur neglecto parẽte manere in religione,vt ea ratione Dei, Eccleſiæ,& religionis cauſam agat.Ita Sayr.*loco cit.* Valentia *d.p.*2.*verſ.accedit*,& Suar.*d c.*9.*num.*10. vbi tamen dicit vix moraliter poſſe contingere hunc caſum.Et certè quando ageretur ſolùm de egreſſu ad ſubueniendum in extrema neceſſitate ita dicendum eſt.Addit idem Suar.quod religio(ſuppoſito,quod ille filius religioſus alioqui niſi obſtaret illud graue detrimentum religionis poſſet, & teneretur egredi è religione ad ſubueniendum parenti , cui aliter non poſſet eſſe prouiſum , teneretur in ſe ſuſcipere onus filij , quia non debeat religio cum præiudicio tertij damnum ſuum vitare ; & ſic teneretur religio vel ex facultatibus propriis , vel ex eleemoſynis à deuotis perſonis quæſitis parenti grauiter egenti ſubuenire.

Certum ſeptimò eſt , non poſſe filium profeſſum 1292
egredi è religione,niſi prius petita licentia à ſuo ſuperiore.De qua licentia *infrà n.*1303.*& duob.ſeqq.&* *&* 1308 *&* 1309.

Prædicta igitur omnia ſunt certa. Controuerſia ergo ſolum eſt , quando conſtat euidenter de extrema,vel graui neceſſitate parentum,& obligatione iuris naturalis illis ſubueniendi,& alio modo , ſeu remedio filius profeſſus non poteſt parenti ſic extremè,vel grauiter egenti ſuccurrere,niſi redeat ad ſæculum,ſeu egrediatur è religione, an teneatur religionem deſerere, vt parentum neceſſitati ſubueniat petita,& non obtenta licentia à Prælato,& ſecluſo periculo morali ſuæ ſalutis ſpiritualis.

§. VI.

In extrema parentum neceſſitate , cui aliter non poſſit ſubueniri, niſi filius profeſſus è religione egrediatur , tenetur egredi etiamſi Prælatus denegauerit licentiam egrediendi.

ET ſi neceſſitas parentum ſit extrema , licet S. 1293
Thomas 2.2.*q.*101.*dict.art.*4. *Quodlibeto* 3.*art.* 16.*& quodlib.*10.*artic.*9 & nonnulli alij à Sayro *lib.* 7.*clauis citato cap.*6.*n.*13 relati doctrinam S.Thomæ referentes,& ſequentes videantur ſentire ob dictam parentum extremam neceſſitatem corporalem filium profeſſum non teneri,neque abſque licentia à ſuperiore obtenta poſſe egredi ad ſubueniendum iiſdem parentibus,etſi aliter illis nequeat prouideri, nihilominus communis,& vera ſententia eſt,ſiue neceſſitas parentum extrema præceſſerit, ſiue ſubſequuta ſit filij profeſſionem, filium religioſum poſſe licitè , & teneri etiam repugnantibus ſuperioribus egredi è religione ad ſubueniendum parẽtibus ſic extremè euidenter egentibus,& qui alioqui eſſent fame,vel alia neceſſitate corporali perituri,idque etiam relinquendo habitum,ſi opus ſit,nec aliter parentibus ſuccurri queat. Ita Caietanus 2.2. *quæſtione* 101.*dict.artic.*4. & præter plures alios à Sanchez *dict.cap.*10.*num.*14. allegatos,ex Doctoribus *ſupra numero* 1262. *numero* 1285.*&* 1288.relatis Nauarrus *dict.cap.*14.*num.* 14. *& dict.comm.*3.*numero* 48.Valentia *dict parte* 2. *verſic.ſecundo certum*,Azorius *dict.parte* 2.*lib.*2.*capit.* 3. *quæſtione quinta*,*verſic.quare*.Leſſius *dict.cap.*41. *numero* 34.Sanch.*dicto numero* 14.Soarius *dict.capit.*9. *numero* 4.Reginaldus *dict.capit.*20.*numero* 12. Sayr. *dict.capit.*6.*citato numer.*13.*initio*, *& numero* 16.*fine*; Gordonus *dict numer.*1262.*relato*,Fagund.*dict cap.*2. *n.*22.Villalobos *dict.diff.*7.*numer.*9. Trullench. *dict. dub.*24.*numero* 2.Caſtrus Palaus *dict.*§ 6. *numero* 4. Baulus Layman *dict.cap.*4.*numer.*2. *verſic.quæſtio.* 2. & Megala *dict.quæſt.*3.*numer.*17.Ratio eſt,quia præceptum , ſeu obligatio iuris naturalis , ac diuini de ſubueniendo parentibus in extrema neceſſitate conſtitutis , intrinſeca , & adhærens perſonæ filij nullo voto etiam ſolemni,& ratione ſtatus perfectionis aſſumpti poteſt tolli,& ſtatus perfectionis cenſetur aſſumptus ſalua hac obligatione,cum enim illud præceptum naturale,& diuinum honorandi parentes, & illos alendi ſit prius,& abſolutius ,ac magis perſonæ intrinſecum obligatione orta ex voto profeſſionis , ex natura ſua(vt Valentia *dict.parte* 2.& Fagund. *d. numer.*22.expreſsè notarunt)includit hanc conditionem,ſcilicet,*Voueo profeſſionem, & me numquam habitum,& clauſtrum,ſeu monaſterium dimiſſurum , niſi hoc meum votum aliquando præcepto alicui naturæ,& diuino repugnet.* Cùm ergo repugnet exiſtentibus paren

Digitized by Google

parentibus in extrema neceſſitate imletio voti profeſſionis præcepto naturali alendi parentes ad extremam neceſſitatem reductos,non obligat:imò quamuis ex ſpeciali intentione (vt in terminis Fagundez) ſe quiſquam voluiſſet obligare ad profeſſionem,ſtāte eadem extrema neceſſitate parentum, prædictum votum non obligaret,quia numquam eam intrinſecam voti conditionem(vt non ſit de re illicita)ab eo poterit eximere. Confirmant citati Doctores eandem communem, quia etiam ad ſubueniendum extraneo in extrema neceſſitate conſtituto religioſus poteſt, & tenetur etiam inuito ſuperiore monaſterio egredi, ſi aliter non poſſit ſubuenire; vt ſi extraneus in puteum incidiſſet, cui ſolus religioſus opem ferre poſſet;vel ſi domus vicini incendio magno combureretur,& nullus alius adſit,qui æquè benè vt religioſus poſſit ſuccurrere, & domum ab eo incendio liberare; multò ergo magis id licebit ad liberandum ab extrema neceſſitate parentem, cum præceptum iuris naturalis magis obliget erga parentem, quam erga extraneos. Nec contrarium *locis citatis* ſenſiſſe D.Thomam putant Caietanus,& Sanchez, ſcilicet non fuiſſe loquutum de neceſſitate extrema, quæ obligat religioſum etiam ad ſuccurrendum extraneo,ſed de neceſſitate alia quacumque patris, quantumuis magna,& graui in qua licet alioqui filius ex præcepto pietatis teneatur patri ſubuenire,tamen ſi iam profeſſus ſit, vult D.Thomas eum non teneri, nec poſſe abſque licentia Prælati egredi è Religione,vt illi ſuccurrat. Porrò finita extrema parentum neceſſitate tenetur Religioſus ad Religionem, ſeu monaſterium redire,eo quod cauſa egreſſus iam ceſſauerit: Non enim votum profeſſionis tollitur, ſed ſuſpenditur,quoad hoc dum ea neceſſitas durat. Ita Nauarrus,Valentia,Sanchez, Trullench. Fagundez, & alij communiter. Excipiuntur ab hac obligatione redeundi Religioſi ſocietatis, qui emiſerunt ſolùm votum ſimplex biennij, quando ob eam cauſam ab eadem ſocietate liberi, & exoluti à votis dimittuntur;vt tradunt Valentia *dict.p.2.verſic.Quinto*, Sanchez *dict.capit.20.numero* 26.Fagundez *d.capit.2 numero* 23.Caſtrus Palaus *dict.§.6.numero* 14.quia cum in perpetuum,inquiunt, per dimiſſionem votorum obligatione liberentur, non tenentur amplius ad eam redire.

§. VII.

In graui parentum neceſſitate, cui ſubueniendi nullum aliud remedium adſit, præter egreſſum filij profeſſi è religione, an idem filius profeſſus poſſit, & teneatur egredi, & viuere in ſæculo etiam inuita Religione, ſeu Prælato licentiam denegante.

SI verò parentum neceſſitas non ſit extrema, ſed ſolùm magna,& grauis modo *ſupra n.*1263. poſito,ſcilicet vt pater non poſſit viuere niſi mendicando,&c.vt *eodem met n.*1263.explicatum eſt; & euidenter conſtet eſſe talem, & ſic etiam manifeſtè appareat præceptum naturale, & diuinum obligare filium ad eis ſubueniendum, quantum poteſt, & ad abſtinendum ab ingreſſu in Religionem;de qua neceſſitate videtur eſſe tota controuerſia inter Theologos,& Summiſtas,quando eidem neceſſitati ſuccurri non poteſt, niſi filius profeſſus extra Religionem viuens parentibus prouideat de neceſſariis. Plures ſunt ſententiæ.

D. Io. Angel. Boſſius de obligat. Parentum.

Prima ſententia, affirmans teneri ſolum ſi neceſſitas profeſſionem præceſſit.

PRima ſententia,quæ videtur nunc temporis magis communis diſtinguēs, dicit, quod ſi ea neceſſitas grauis præceſſit profeſſionem, & eam nouit filius ante profeſſionem, tenetur idem filius profeſſus 1294
etiam repugnante ſuperiore egredi è monaſterio, ſiue religione,vt parentibus ſubueniat; ſi verò ſubſequuta ſit profeſſionem, non tenetur, nec poteſt inuito Prælato egredi. Ita Angelus,Syluester, M.Antonius Cuchius,Lopez,Manuel Sà, Sanchez *d.cap.*20. *numero* 16. relati;& ex Theologis *ſupra numero* 1262.& 1285.relatis Nauarrus,Toletus,Leſſius,Villalobos *locis d.nur.*1263.*citatis*. Reginaldus *dict.lib.* 10.*numero* 12.Suarez *dict.cap.9.numero* 8.& *nonnullis ſeqq.* Filliuccius *dict.cap.1.num.9.* & Trullench *d. dub.24.num.4.& 5.* Prima pars huius ſententiæ probatur, quia quando neceſſitas parentum præceſſit profeſſionem, & filius eam neceſſitatem probabiliter nouit,filius tunc profitendo,quia iam erat obligatus illis ſubuenire,intulit ſpecialem iniuriam parentibus: ergo manet ſemper obnoxius eidem obligationi; cū rationi & iuſtitiæ repugnet,vt per actionem iniurioſam liberetur ab obligatione naturalis iuris, & diuini,qua aſtringebatur. Et facit; quod iniuriarum, & actionum ex delicto conſurgentium obligationes caput ipſum ſequuntur *l.tutelas §.iniuriarum, ff.de capit.diminut.* Præterea, quia in hoc caſu filius tempore profeſſionis erat actu obligatus adiuuare parētes, & conſequenter ſe tradidit Religioni cum eo onere,& obligatione, cū res cum ſuo onere tranſeat in poſſeſſorem *c.ex literis de pignorib.* ergo non obſtāte traditione in ſuperioris poteſtatem per profeſſionem manet ſemper illa obligatio, nec acquiritur ius Religioni, ſeu Prælato ad impediendam eius executionem,nam obligatio ſuperueniens in prioris detrimentum induci non poteſt,vnde coniux abſque alterius licentia profeſſus in Religione poteſt reuocari ab altero, quia habet ius in illum,quo non potuit per profeſſionem indebitè factam priuari, & etiam ſeruus,qui inuito domino votum profeſſionis in Religione emiſit,ab eodem domino repeti poteſt, vt ſibi ſeruiat non obſtante profeſſione, qua iuri domini in ſeruum antiquiori non potuit præiudicari. Neque obſtat ſi in his duobus exemplis dicatur coniugem, & ſeruum ex obligatione iuſtitiæ eſſe adſtrictos obſequio alterius coniugis,& domini. Nam & filius parentibus extremè,vel grauiter egentibus ſubuenire tenetur non ex ſolius charitatis obligatione,ſed ex obligatione pietatis, contra quam peccat profitendo; dum parentes ſunt in graui neceſſitate conſtituti egentes omnino ope illius; obligatio autem pietatis etſi in reſpectu ad alterum deficit à formalitate iuſtitiæ, in rigore tamen, & excellentia obligationis ſuperat illam, illaque ſtrictiùs obligat, vt aiunt Soarius *dict. capite 9.numero vigeſimoſquarto*, & Palaus *dict. paragrapho ſexto numero tertio*. Et ideo ſicut aliæ obligationes iuſtitiæ anteferendæ ſunt obligationi Religionis, nec tolluntur per ſubſequentem obligationem, & obligant ad reparandum damnum illatum; ita hæc obligatio filij adiuuandi parentem grauiter egentem præcedens profeſſionem, & antiquior obligatione Religionis, quæ per votum ſolemne ſuperuenit, eidem obligationi Religionis debent anteponi, & ſic filius ad ſatisfaciendum debito

Digitized by Google

huius obligationis, quaſi ex iuſtitia, & excellentioris illis obligationibus iuſtitiæ tenetur egredi è religione, quando ex religione, vel manens in ea, & nullo alio modo eidem obligationi ſatisfacere poteſt. Non obſtat etiam, ſi dicatur debitorem, qui eo tempore in quo debitum ſoluere tenebatur, donauit pecuniam, quo factus eſt impotens ſoluere debitum, licet peccauerit, non tamen poſſe propria authoritate pecuniam donatam iterum arripere, ſicut nec donatarius tenetur illam dare; ergo idem in præſenti. Reſpondet enim Suarez *num.* 14. primo acceptantem talem pecuniam, cum faciat per ſe loquendo iniuriam creditori cooperando ad damnum illius, teneri reſtituere. Secundo reſpondet negando ſimilitudinem, quia in debito tali non res ipſa, ſed tantùm perſona ipſa eſt obnoxia tali obligationi, & ideo quamuis res detur, non tranſit cum illa obligatione; at verò obligatio alendi parentes egenos, illiſque ſubueniendi, intrinſeca & inhærens eſt perſonæ, & ideo quando perſona ſe tradit religioni, cum eadem perſona tranſit illa obligatio. Non obſtat item, ſi dicatur filium, qui deſertis parentibus in graui neceſſitate eius ope indigentibus ſuſcepit ordines ſacros, licèt grauiter peccauerit, non teneri tamen clericatum deſerere, & militiam, vel artem medicam exercere vt parentibus ſubueniat, quamuis in clericatu non poſſit, ſed ſolùm teneri iuxta ſtatum ſuum efficere, quod potuerit, vt illis ſuccurrat; ſimiliter ergo in præſenti. Reſpondet namque Soarius *numer.* 25. Clericum illum teneri ad ſubueniendum parentibus ex bonis, quæ titulo & miniſterio clericali acquirere potuerit, etſi hæc non ſufficiant, teneri etiam propriis manibus laborare exercendo artem, ſeu actum non repugnantem, neque indecentem ſtatui clericali. Ad actiones verò repugnantes, vel non decentes ſtatui non teneri; quia etiam filius nobilis non cogitur mendicare vt ſubueniat parenti; cum vnuſquiſque poſſit conſulere decentiæ ſui ſtatus. Clericus autem, & etiam religioſus (inquit idem Suarez) non ſolùm poteſt, ſed etiam debet, cum per hoc non conſulatur principaliter perſonali honori eius, ſed totius clericatus, totiuſque Ordinis ſeu religionis. Quare idem Soarius *num.* 12. huic ſententiæ quoad hanc primam partem, quòd quando aliud remedium ſubueniendi parentibus non ſupereſt, poſſit & debeat filius religioſus ſubuenire eiſdem parentibus etiam ſine licentia Prælatorum petita, & non obtenta, & relicta religione, ſi medium neceſſarium ſit, addit duas circumſtantias, vna eſt vt non ſequatur ſcandalum verum & graue prudentis arbitrio aliter ineuitabile, cum hoc ſemper præferatur aliis obligationibus particularibus. Altera eſt, quòd fiat ſine notabili indecentia religioſi ſtatus, eo quia hoc ex ſuo genere maius malum ſit, quàm detrimentum temporale parentum, magiſque ſpectet ad Dei honorem illud vitare, & religioſus vi ſui ſtatus ſpeciali obligatione teneatur illud cauere, etiamſi ſua culpa & cum iniuria parentum aſſumpſerit illum ſtatum; quia illa culpa non debet redundare in graue damnum & detrimentum religioſi ſtatus ſeu totius religionis, præſertim ſi illius iniuriæ particeps non fuerit.

195 Secunda pars eiuſdem ſententiæ probatur primo, quia quando parentes non ſunt in neceſſitate tempore profeſſionis, tunc filius non eſt actualiter obligatus ad eorum obſequium, vt ob eam cauſam teneatur non profiteri, cùm illud præceptum ſit affirmatiuum, & non obliget pro ſemper, & ita tunc filius profitendo nullam facit iniuriam parentibus, ex qua naſci poſſit ſpecialis obligatio: nec filius tenetur parentum neceſſitati futuræ moraliter non imminenti proinde prouidere, ac præſenti; vt tradit S. Thomas *d. quæſt.* 101. *art.* 2. *ad* 2. cum filij non teneantur theſaurizare parentibus, ſed parentes filiis, vt ait D. Paulus 2. *ad Cor.* 12. & quamuis in filio ſemper & etiam quando parentes in neceſſitate non exiſtunt, inſit habitualis obligatio ſubueniendi, cum in neceſſitatem inciderint; nihilominus ex vi huius habitualis obligationis filius ſolùm in præparatione animi præparatus eſſe debet ad ſubueniendum parentibus, ſi indiguerint, prout ipſe poterit; non tamen ex vi eiuſdem obligationis tenetur ſe conſeruare in eo ſtatu, in quo poſſit parentibus ſubuenire, ſi fortè in neceſſitatem inciderint; quia hoc eſt nimis durum, & magnum grauamen nulla ratione fundatum, alioqui non poſſet omnes diuitias contemnere, nec in longiſſimas regiones diſcedere, nec in deſertum abſcondi, vbi nihil ſciret de parentibus omnino eius obſequio indigentibus, nec probabiliter eiuſdem obſequij neceſſitatem habituris, quæ & abſurda ſunt, & contra vſum communem; Parentibus igitur non egentibus, nec imminente probabili periculo vt egeant filij obſequio, poteſt filius ſe abſolutè tradere religioni, & in poteſtate Prælati, & ſic ſe efficere impotentem ad ſubueniendum parentibus agendo aliquid contra ſtatum, vel religionem, & voluntatem ſuperiorum; quare licèt poſtea ſuperueniat parentum neceſſitas, cum iam inueniat filium impotentem, non faciet filius contra præceptum ſubueniendi, ſi hoc omittat, quia ei ob nouum ſtatum aſſumptum non permittitur; & præceptum affirmatiuum non obligat niſi eum, qui poteſt, & eo modo, quo poteſt: Ac proinde filius iam religioſus tenetur parentibus egentibus ſubuenire ſeruato ſuo ſtatu, & ſubſtantiali ordine religionis, non tamen poteſt ob eam cauſam mutare ſtatum ſine legitima facultate ſuorum Prælatorum, vel S. Pontificis. Quemadmodum etiam filius coniugatus, aut ſeruus non tenetur parentibus egenis ſubuenire niſi iuxta ſtatum ſuum, & ſic non tenetur eis ſuccurrere, quando non poteſt ſine præiudicio obligationis coniugij, vel ſeruitutis. Secundo probatur hæc pars iiſdem argumentis, quibus nititur ſequens ſententia. Quòd ſi aduersùs hæc dicatur, etiam per profeſſionem factam iam exiſtente graui parentum neceſſitate mutari ſtatum; Reſpondetur ex Suarez *d. cap.* 9. *num.* 24. & Trullench. *d. dub.* 24. *numer.* 5. *circa medium* mutari quidem; ſed tamen quia mutatur cum iniuria parentum, & filius ſic profitendo peccat & contra charitatem, & contra pietatem; hinc fit, vt talis mutatio non redundet in grauamen parentum, & teneatur filius ad amplius, quàm quando neceſſitas ſubſequitur profeſſionem.

Secunda ſententia, abſolutè negans teneri egredi, nec poſſe abſque legitima Prælati licentia.

SEcunda ſententia abſolutè, & ſiue neceſſitas parentum profeſſionem præceſſerit, ſiue ſubſequuta ſit, negat filium profeſſum teneri, vel poſſe licitè ad eis ſubueniendum egredi è religione, ſiue monaſterio abſque Prælati, vel ſummi Pontificis licentia; aitque ſolùm obligari ad illis ſubueniendum ſeruata obedientia, & profeſſione ac diſciplina religioſa, iuxta tradita *ſupra num.* 1287. & 1288. ita S. Thomas *locis ſupra nu.* 1293. *citatis.* Caietanus 2. 2. *q.* 101. *art.* 4. Alenſis, Abulenſ. Corduba, Manuel, Conradus, Rotella, Armilla, Tabiena, D. Antoninus, Angles, Paſſarellus, Turrecremata, Henricus, Coſmus Philurus, 1296

Digitized by Google

Philurus, B. Medina, Sà à Sanchez *d. cap.* 20. *num.* 17. & etiam à Sayro *d. cap.* 6. *num.* 13. *initio*, relati, idem Sayrus *num.* 18. *verſic. quarta eſt*, idem Sanchez etiam *d. num.* 17. & ex aliis *ſupra num.* 1193. relatis, Laym. *d. cap.* 4. *num.* 2. *dicto* 2. Megala *d. quæſt.* 3. *num.* 14. & *nonnullis ſequentibus*, Caſtrus Palaus *d.* §. 6. *num.* 11. & Laurentius de Franchis *d. quæſt.* 105. Secunda pars huius ſententiæ, ſcilicet filium religioſum obligari &c. iam probata, & declarata eſt *ſupra dictis n.* 1157. & 1158.

1197 Prima verò pars, Probatur primo ratione S. Thomæ, ſcilicet quia profeſſus in religione eſt mortuus mundo, iam non habens propriam voluntatem, neque eſt ſui iuris, ſed in poteſtate religionis ſeu Prælati; ergo non debet, nec poteſt occaſione parentum ad ſæculum redire ſaltem inuita religione, ſeu abſque legitima Prælati facultate. Expeditque vt hæc ianua claudatur; alioqui etiam moniales exire vellent colore ſubueniendi parentibus. Secundo probatur, quia per profeſſionem validam maior obligatio inducitur, quia eſt ad Deum, quàm ſit illa, quæ eſt ad parentes. Vnde illa ſpectat ad primum præceptum primæ tabulæ, hæc ad præceptum primum ſecundæ tabulæ. Tertio (& eſt ratio Abulenſis, & Caietani) quia licèt præceptum de honore parentum, & illis in neceſſitate ſubueniendi ſit prius, & antiquius quàm votum profeſſionis, & ex iure naturæ obliget, nec ſit abrogabile per ſuperueniens votum etiam ſolemne profeſſionis, cum tamen ſit præceptum affirmatiuum, non eodem modo obligat filium in quocunque ſtatu, ſed obligat pro tempore vnumquemque prout tunc illum inuenit; & ſic vt ſubueniat parentibus eo modo, quem ſtatus filij permittit; & conſequenter eidem præcepto ſit ſatis eo modo, quo quis poteſt conſiderata ſuæ perſonæ, & ſtatus conditione, & aliis circumſtantiis. Ideoque filius religioſus ſatis illud præceptum implet ſi quantum commodè poteſt ſecundùm ſtatum ſuum conetur parentibus prouidere, neque tenetur eadem ratione hoc procurare, qua deberet ſi religioſus non eſſet. Quod confirmatur exemplis filij coniugati, & ſerui *ſupra num.* 1195. adductis: Qui non tenentur parentibus egentibus ſubuenire, niſi quantum patitur conditio ſui ſtatus; vnde filius coniugatus non obligatur ad relinquendam vxorem, & ad habitandum cum parentibus egenis cauſa eis ſuccurrendi, eo quòd ſtatus matrimonij id non patiatur dicente Scriptura *Geneſis* 5. *propter hanc relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit vxori ſuæ.* Et ſic etiam ſeruus non poteſt deſerere Dominum, vt ſuccurrat parentibus. Confirmatur etiam exemplo filij clerici *ſupra numer.* 1294. adducto; qui non tenetur clericatum deſerere, & militiam exercere, vt parentibus in graui neceſſitate conſtitutis ſubueniat, quamuis eo ſolo modo eis ſubuenire queat, eo quòd ſtatus id non patiatur; ita ergo nec filius religioſus tenetur parentibus egentibus ſuccurrere, niſi ſaluo ſtatu religioſo, quem in perpetuum amplexus eſt: ſtatus autem religioſus poſtulat, vt ſine Prælati licentia è religione egredi non liceat; præſertim cum exinde magnum ſpirituale detrimentum tam ipſi egredienti, quàm toti communitati regulari præuenire poſſit: ſiquidem multi, qui parentes inopes habent, anxietatibus vexarentur, an non obligatio ipſis incumbat è religione diſcedendi, niſi ad hoc Prælati licentia neceſſaria eſſet; Huic autem maiori bono conſeruandæ quietis in religione priuatum commodum ipſorum parentum poſthaberi debet. Ita Layman; id tamen, quod dicit de anxietatibus, non poteſt habere locum in præſenti controuerſia, quæ procedit ſolùm, quando neceſſitas grauis euidenter conſtat, & Prælato probari poteſt. Quarto probat Sanchez, quia per profeſſionem religioſus traditur Prælato, & in eius poteſtatem tranſit, itavt reputetur mortuus mundo; res autem vni tradita non poteſt ab eo auferri, vt parentibus non extremè egentibus ſubueniatur, vt ſi quis ſolùm promiſit Eccleſiæ centum aureos, ſuperueniente graui parentum neceſſitate non tenetur dare, ſi illis poteſt ſubuenire; at ſi tradidit Eccleſiæ ante eam neceſſitatem, ea ſuperueniente non poteſt eos iterum ab ea auferre, vt parentibus ſubueniat, niſi de illius licentia; ſic ergo etſi quando poſt votum filij ingrediendi Religionem ſuperuenit neceſſitas grauis parentum, cui filius aliter non valet prouidere niſi manendo in ſæculo, non tenetur, nec poteſt licitè exequi votum illud, quia eſt ſimplex promiſſio ingreſſus, aut ſe tradendi religioni; At verò cum per ſolemnem profeſſionem religioſus ſe tradat religioni, efficiaturque verus illius religioſus, licèt fortè peccauerit, dum ſe tradidit, non poteſt ab ea exire vt parentibus ſuccurrat, niſi de Prælati ſui licentia; & contrarium agendo (inquit Suarez *d. cap* 9. *n.* 10.) cenſeretur retrocedere, & apoſtatare ſtatum religioſum, & occupare iterum quod Deo abſolutè tradiderat; quod eſt veluti furari ad ſubueniendum exiſtenti in graui tantùm neceſſitate; quod nec propter parentes licet, & maximè furto ſacrilego, quale eſt illud, quod committitur vſurpando rem ſemel Deo dicatam iuxta regulam iuris in 6. *ſemel Deo dicatum non eſt ad vſus humanos iterum transferendum*. Ex quibus quinto Caſtrus Palaus contra Doctores antecedentis ſententiæ probat filium iam profeſſum etiam dum parentes iam in graui neceſſitate eſſent conſtituti, non teneri è religione egredi, nec poſſe inuito ſuperiore, vt eiſdem parentibus ſubueniat. Nam communior ſententia (inquit) aſſerit filium religioſum non eſſe obligatum ob grauem parentum neceſſitatem profeſſioni ſuperuenientem egredi è religione, & habitum dimittere, ergo neque quando præceſſit. Probat conſequens, eo quod eadem ratio procedit, cum neceſſitas antecedit; quia obligatio exeundi è religione, & dimittendi habitum, vt filius religioſus parentibus ſubueniat, non oritur ex peccato ab eo commiſſo in ingreſſu, & profeſſione, ſed ex neceſſitate parentum; ſi ergo poſita eadem neceſſitate profeſſioni ſuperueniente filius religioſus non obligatur, neque obligatur ob neceſſitatem antecedentem.

Huic autem ſententiæ præfati Doctores aiunt 1198 non obſtare primo, quòd ſi ea neceſſitas parentum ante ingreſſum, & profeſſionem impediret executionem voti religionis emiſſi, vt ſupra dictum eſt, & etiam profeſſionis obligantis ob defectum materiæ licitæ, quia quidquid ex materiæ defectu impediret obligationem voti, ſi tempore eius emiſſionis adeſſet, impedit ſimiliter eius obligationem poſtea ſuperueniens, vt dictum eſt *ſupra numer.* 1177. & latè probat Sanchez *lib.* 4. *ſum. cap.* 2. *num.* 23. ergo eadem neceſſitas ſuperueniens profeſſioni impedit eius obligationem, quatenus obſtat ſubuentioni parentum. Confirmatur, quia tam votum, quàm iuramentum ex natura ſua includit hanc conditionem *voueo, dummodo hoc Dei præcepto, aut vinculo iuris naturalis non repugnet.* Reſpondent enim neceſſitatem antecedentem impedire executionem voti ingrediendi religionem, quia eſt ſimplex permiſſio; non autem obligationem profeſſionis, per quam filius ſe tradit religioni, & verus religioſus efficitur, vt *n. præcedenti* explicatum eſt; vnde probationem antecedentis aiunt habere locū ſolùm in votis ſimplicibus & ſolam promiſſionem continentibus, non in iis, per quæ vouens

traditur religioni: item aiunt procedere, quando defectus ex parte materiæ impediret votum validè fieri, non quando impedit tantùm fieri licitè. Profeſſio autem exiſtentibus iam parentibus in graui neceſſitate validè & licitè abſque peccato non fiet vt *ſupra nu.* 1185. probatum eſt. Ad confirmationem reſpondet Fagundez *d.lib.* 4.*c.*2. *n.*25. votum eſſe conditionatum, vt in extrema neceſſitate filius teneatur egredi ad ſubueniendum parentibus; at in graui non teneri; ſed tantùm poſſe, petita etiam & non obtenta licentia iuxta ſententiam ipſius, quæ poſt hanc ſententiam explicatur: hæc tamen reſponſio non ſubſiſtit; quia ſi votum eſt conditionatum, non obligat etiam in graui neceſſitate, & ſic ſicut in extrema tenetur filius egredi, vt iuuet parentes.

1299 Non obſtare ſecundo dicunt, quod quando aliqua res præciſo voto melior eſt, quàm ſua contradictoria, ea exequenda eſt poſt quodcunque votum etiam profeſſionis, præciſo autem voto profeſſionis melius eſt parentibus grauiter egentibus ſubuenire, quam manere in religione; ergo idem dicendum profeſſione ſequuta. Reſpondent enim maiorem eſſe veram; quando res in eodem ſtatu permanet, itavt mutatio ſtatus non faciat illam rem iam eſſe meliorem ſua contradictoria, vt contingit in religioſo profeſſo, in quo ſtatus religionis aſſumptus efficit, vt melius illi ſit non recedere à monaſterio contra ſui ſuperioris voluntatem, cui per profeſſionem eſt traditus, quàm recedere ad parentum ſubſidium.

1300 Non obſtare tertio aſſerunt, quòd filius profeſſus reſpectu parentum egentium ſit magis obligandus, quàm reſpectu extranei; cui extraneo in extrema neceſſitate religioſus tenetur ſubuenire etiam repugnante ſuperiore; Reſpondent namque filium magis eſſe obligandum in æquali neceſſitate parentum, & extranei, non in diſpari; item filium magis obligari ſaluo ſtatu religioſo iuxta tradita *ſupra num.* 1288.

Non obſtare denique affirmant, quòd pater ratione egeſtatis poſſit vendere filium *l.*3. *Cod. de parentibus, qui filios diſtraxerunt*; ac proinde à fortiori debet poſſe filium è religione eadem de cauſa extrahere. Nam reſpondent illud procedere ſolùm dum filius eſt in poteſtate patris, quæ ceſſat poſt profeſſionem, per quam filius ſe tradit religioni.

1301 Ad argumenta *num.*1294. adducta ad probandam primam partem primæ ſententiæ reſpondent filium profeſſum non liberari ab illa obligatione ſubueniendi parentibus per profeſſionem, ſed durare eo viuente, at modo conſono ſtatui; Quare etſi ſtante neceſſitate parentum filius iniquè, & iniuſtè ſe tradidit religioni, non inde tamen infertur poſſe religionem, ſeu religioſum ſtatum dimittere, vt parentibus ſuccurrat; quia ſicut non poteſt filius profeſſus à ſe excutere obligationem religioſi ſtatus, ita nec poteſt, nec debet ſubuenire parentibus cum illius iactura, & præiudicio; licèt iniquè profeſſionem fecerit, non tamen peccauit contra iuſtitiam particularem, & commutatiuam, ſed tantùm contra charitatem, & pietatem paternam; ac proinde non tenetur egredi è religione. Vnde ad exempla coniugis, & ſerui in religione profitentium abſque licentia alterius coniugis, & Domini, qui à religione reuocari poſſunt, reſpondent non obſtare, quia obligatio eorum erga alterum coniugem, & erga dominum eſt de iuſtitia perfecta, & commutatiua, ex qua reſultat obligatio reſtitutionis, obligatio verò filij ad ſubueniendum parentibus egentibus, qua filius adſtrictus erat ante profeſſionem eſt tantùm iuſtitiæ late modo ſumptæ fundata potiùs ſuper charitate; Huic tamen reſponſioni obſtant tradita *ſupra d. num.*1294. *verſic. neque obſtat.* Prædicta quoad ſecundam ſententiam.

Et hanc ſecundam ſententiam Sanchez *d.cap.*10. *num.*25. ait procedere etiam in religioſis Societatis Ieſu, qui ſimplicia biennij vota emiſerunt, quia per illa vota ſunt propriè religioſi, ac profeſſi, & per illa vota traditi religioni, & effecti iam non ſui iuris inſtar profeſſorum, vt definit Greg.XIII. in ſua Conſtitutione, *Aſcendente.*

Tertia ſententia negans filium profeſſum teneri egredi, poſſe tamen licitè poſt petitam licentiam, licèt non obtentam.

TErtia ſententia dicit primò non teneri filium 1302
validè profeſſum egredi è monaſterio petita, & non obtenta facultate ad ſubueniendum parentibus in graui neceſſitate conſtitutis, ſiue ea præceſſerit, ſiue ſubſequuta ſit, in quo dicto conuenit cum præcedenti ſententia, & etiam cum prima quoad ſecundam illius partem. Secundo dicit, nihilominus filium validè profeſſum poſſe licitè ad ſubueniendum eiſdem parentibus egredi è religione, ſeu monaſterio, ſi velit, prædicta facultate à Prælato petita, & non obtenta, in quo diſcrepat à præcedenti ſententia, & à prima quoad ſecundam partem. Ita Fagundez *in Decalog. lib.* 4. *d. cap.*2. *numer.*27. Primum dictum probat Fagundez argumentis adductis *ſupra num.* 1297. ad probandam ſecundam ſententiam. Alterum dictum probat idem Fagundez, quia, inquit, quando parentes religioſi ſunt in graui neceſſitate conſtituti, & eis poteſt ſubueniri per filium extra monaſterium manentem, non autem viuentem in monaſterio, nec alio modo eiſdem ſuccurri poteſt, tunc Prælatus habet iuſtam cauſam concedendi filio religioſo licentiam exeundi è monaſterio, vt parentibus poſſit ſuccurrere, vt poſt alios Sanchez *d. cap.*10.*num.*22. tradit, & *infra* dicitur, quam proinde ſi negauerit irrationabiliter, & illicitè negat; ergo iuſtam cauſam habebit filius exeundi, & licentia petita, & non obtenta licitè exire poteſt, attenta qualitate materiæ, ſeu ratione grauitatis, & neceſſitatis materiæ, quia obligatio filij parentibus ſic egentibus ſuccurrendi eſt de iure naturæ. Dicit, *ratione grauitatis materiæ*, quia ſi religioſo, inquit, negetur à ſuperiore facultas exeundi foras, non ſequitur poſſe illam ſumere licitè in quacunque materia; At talis, ſubdit, poteſt eſſe materia, vt ea petita, & non obtenta licitè poſſit exire; & talem dicit eſſe iſtam præſentem; & talem etiam fore ſi domus proximi incenderetur, & non eſſet, qui ei ſuccurreret, aut non tam commodè ſuccurreret, ac ipſe religioſus. Ita *loco citato* Fagundez.

§. VIII.

Neceſſitas grauis parentum, cui ſubueniri aliter non poſſit, quàm per filium profeſſum viuentem extra clauſtra Religionis, eſt iuſta cauſa concedendi illi licentiam exeundi è Religione; & quis ſuperior poſſit concedere facultatem exeundi dimiſſo habitu, & viuendi extra monaſterium Ordinis ad longum tempus retento habitu.

VErùm quia præfata ſententia Fagundez quoad ſecundum dictum fundatur in eo, quòd

Prælatus

Digitized by Google

Prælatus teneatur eam licentiam exeundi, concedere hîc explicandum; an ſtante ſuppoſita ſecunda ſententia, & etiam prima quoad ſecundam partem, ſcilicet quòd filius profeſſus non teneatur egredi è Religione, vt parentibus grauiter egentibus ſuccurrat, etiamſi intra Religionem non poſſit illis ſuccurrere, extra verò monaſterium poſſet; explicandum, inquam, eſt, an Prælatus filio Religioſo in tali caſu petenti licentiam exeundi è Religione ad ſubueniendum parentibus, quibus aliter non poteſt eſſe prouiſum, teneatur illam concedere.

1303 Conueniunt omnes talem neceſſitatem parentum, cui filius Religioſus extra monaſterium ſubuenire poterit, & intra minimè; eſſe iuſtam cauſam concedendi talem licentiam. Ita Nauarrus *in d. comm. 3. de regularibus numer. 48. & 49. & lib. 3. conſ. tit. de regul. conſ. §. numer. 2. in 1. edit. & conſ. 72. num. 2. in 2. edit.* Rodriguez *in ſumma tom. 2. cap. 6. num. 4.* & ex Doctoribus *ſupra numer. 1293.* relatis Valentia *d. part. 2. verſic. Tertio.* Leſſius *d. cap. 41. numer. 34. verſic. Dixi ſupra.* Sanchez *d. cap. 20. nu. 22.* Suarius *d. cap. 9. numer. 19.* Trullench. *d. dub. 24. numer. 6.* Villalobos *d. diff. 7. num. 9.* Caſtrus Palaus *d. §. 6. num. 12.* & Laurentius de Franchis *d. quæſt. 105.* & conſtat experientia, cum videamus ſæpe Religioſis profeſſis à ſuperioribus concedi licentiam manendi extra monaſteria Ordinis cauſa ſubueniendi propriis parentibus egentibus. Huiuſmodi autem licentiam viuendi extra Religionem ſeu monaſterium ad ſubueniendum parentum graui neceſſitati illa durante retento habitu ſuo ſubdito Religioſo poſſe dare Prælatum Religionis immediatum, aut Prouincialem, vel Generalem tradunt Nauarrus, Valentia, Leſſius, Sanchez, Trullench, Villalobos, Lauretus de Franchis, Caſtrus Palaus *locis citatis*, & Suarius *d. cap. 9. num. 11.* licentiam autem viuendi extra Religionem dimiſſo habitu, quando habitu retento filius Religioſus non poſſet abſolutè, vel ſaltem commodè parentum neceſſitati ſubuenire, etſi Nauarrus *d. num. 49. verſic. Quinto fecit*, videatur innuere poſſe non ſolùm à Papa, ſed etiam à Prælato Religionis ordinario concedi, Nihilominus ſolum Papam talem licentiam concedere poſſe tradunt idem Nauarrus *lib. 3. conſ. tit. de reg. conſ. 54. num. 2. in prima edit. & conſ. 72. nu. 2. in ſecunda* Rodriguez, Sanchez, Trullench, Villalobos, Lauretus, & Caſtrus Palaus *locis citatis*, eo quòd ſit res grauiſſima, & adeo à ſtatu religioſo aliena, vt profeſſus etiam factus Epiſcopus habitum Religionis nequeat dimittere. Quinimo hodie neque retento habitu vllus Prælatus Religionis ob neceſſitatem parentum ſubleuandam poteſt religioſo ſubdito facultatem manendi longo tempore extra monaſterium ſeu Religionem concedere; ſed vbi ad eum effectum ſuccurrendi parentum neceſſitati graui religioſus deberet ad longum tempus viuere extra clauſtra Ordinis, licentia diu manendi extra Religionem à ſummo Pontifice petenda eſt; vt etiam in terminis notauit Lezana *quæſtionum reg. part. 1. cap. 16. num. 2.* Nam etſi iure communi inſpecto Prælati Religionum poſſunt huiuſmodi licentiam, ſeu facultatem viuendi extra monaſteria Ordinis retento habitu ex iuſta cauſa religioſo ſubdito concedere, vt ſupponunt omnes præallegati Doctores, & tradunt etiam Nauarrus *comm. 2. de reg. numero 16. & 40. & comm. 14. n. decimoquarto.* Suarez *tom. 4. de Religione tractat. 8. lib. 3. cap. 7.* Lezana *d. capit. 16. numero 23.* & Pellizarius *de regul. tom. 1. tractatione 5. ſect. 1. numero 24. & tom. 2. tract. 9. cap. 3. num. 174.* Quia religioſum extra monaſterium viuere ex iuſta cauſa de Prælati licentia non eſt intrinſecè malum, nec derogat votis profeſſionis, cum etiam extra monaſterium poſſint obſeruari obedientia, paupertas, & caſtitas; nec iure communi reperiatur prohibitum Prælatis Religionum talem licentiam concedere. Nihilominus hodie *ex decreto Clementis VIII. pro reformatione regularium editis, & innouatis à Sacra Congregatione iuſſu Vrbani VIII. quæ referuntur tom. 4. Bullarij in Conſtitutione 26. eiuſdem Pontificis pagina* 170. & 171. non poſſunt iidem Prælati regulares talem licentiam viuendi extra clauſtra Ordinis ad longum tempus concedere, niſi ex grauiſſima cauſa à Sede Apoſtolica approbata, & ſic neceſſaria eſt licentia eiuſdem Sedis Apoſtolicæ talem cauſam approbántis. Verba decreti Sacræ Congregationis, quæ habentur *numer.* 32. eorumdem Decretorum ſunt; *Ineatur ratio, qua ſublatis licentiis, ac facultatibus hactenus quibuſcunque conceſſis degendi extra clauſtra, ad ea quamprimum reuocentur, nec de cætero, niſi ex grauiſſima cauſa à Sede Apoſtolica huiuſmodi facultates concedi poſſint*: & iuxta præfatum decretum idem notarunt Lezana, & Pellizarius *locis citatis*, & longum tempus in propoſito ex declaratione S. Congr. intelligitur, quod excedit duo menſes. Vltra quos Prælatus regularis non poterit ſubdito concedere licentiam viuendi extra clauſtra.

Admiſſa tam prima, quàm ſecunda ſententia in præcedentibus explicata, An Prælatus, ſeu Religio teneatur filio profeſſo licentiam exeundi è Religione, ad ſubueniendum parentibus grauiter egentibus concedere.

Difficultas ergo ſolùm eſt; an filio profeſſo te- 1304
neatur Prælatus concedere præfatam licentiam viuendi extra Religionem, quando id ſubuentioni parentum neceſſarium eſt, ſuppoſita ſecunda ſententia, & prima quoad ſecundam partem: Nam admiſſa prima parte eiuſdem primæ ſententiæ, quòd neceſſitas parentum nota filio, vel etiam Religioni eius profeſſionem præceſſerit, Nauarrus *d. comm. 3. de regul. citato numero 49. initio.* Et ex Doctoribus *ſupra numero 1294.* allatis eandem primam ſententiam ſuſtinentibus Soarius *d. cap. 9. num. 10.* & Trullench. *d. dub. 24. numero 4.* loquentes conſequenter aiunt, Prælatum Religionis (ſi Religio ipſa non vult, aut non poteſt ſubuenire eiſdem parentibus) teneri filio profeſſo, concedere talem licentiam exeundi è monaſterio, & viuendi extra Religionem, Quia Religio iniuriam fecit recipiendo filium tali obligationi obnoxium, ſicque non potuit acquirere ius in ipſum filium contra ipſum patrem ſeu ius patris. Ac proinde eadem Religio propter proprium ſeruitium, propriámque vtilitatem eundem filium profeſſum impedire non poteſt, quominus parenti (ſi de eius graui neceſſitate eidem Religioni nota manifeſtè conſtet) ſuccurrat; tenetur ergo facultatem exeundi è monaſterio ad ſubueniendum concedere; & etiamſi eadem Religio ignorans tempore profeſſionis talem neceſſitatem bona fide filium ad profeſſionem admiſerit; Nam hoc, inquiunt Soarius; & Trullench. eſt accidentarium; re enim ipſa, & materialiter facta eſt iniuria, licèt operans per ignorantiam excuſatus fuerit à culpa, ideoque ſemper tenetur ratione rei traditæ, & acceptæ, tametſi excuſetur ratione acceptionis.

Igitur ſi neceſſitas parentum ſubſequuta ſit filij 1305
profeſſione, quo caſu filius profeſſus non tenetur,

nec poteſt ſine legitima licentia ſuperiorum egredi è monaſterio ad illis ſuccurrendum etiam iuxta primam ſententiam quoad ſecundam partem, Nauarr. *loco num. præcedent. citat* ait abſolutè religionem, ſeu Prælatum non teneri concedere filio profeſſo facultatem viuendi extra clauſtra, vt parentibus grauiter indigentibus ſubuenire poſſit, licet intra clauſtra nō poſſit. Quo caſu filius omittens ſuccurrere parentibus non peccabit contra quartum præceptum Decalogi, quia eſt ſine ſua culpa impotens ad illis ſubueniendum, & præceptum, vt pote affirmatiuum ſolùm oblicat pro capacitate ſtatus, eiuſque poſſibilitate, in quo filius inuenitur eo tempore, quo occurrit parentum neceſſitas, iuxta tradita *ſupra numer.* 1295. *& 1297. in tertia probatione.* Sanchez quoque *dict. capit. 20. n. 23.* retenta ſecunda ſententia, quod ſiue neceſſitas parentum præceſſerit, ſiue ſubſequuta ſit filij profeſſionem, non teneatur filius profeſſus egredi ad illis ſubueniendum, dicit abſolutè in neutro caſu teneri ſuperiorem eam licentiam egrediendi concedere, cum filius religioſus teneatur manens in monaſterio modis ſuo ſtatui aptis neceſſitati parentum conſulere iuxta tradita *ſupra d. ct. num.* 1297. etſi Prælatus teneretur eam licentiam concedere, integrum eſſe eidem filio profeſſo egredi, eodem Prælato iniquè denegante iuxta tradita *ſupra numer.* 1303. ex Fagundez. Confirmatur ex aliquorum doctrina quā Suarez *d. cap. 9. num.* 18. adducit, ſcilicet, quia cum religio per profeſſionem acquiſiuerit ius abſolutum in filium ſine vllo onere, vel debito iuſtitiæ, ſed cum ſola obligatione illa filij ſubueniendi modo ſtatui religioſo congruo, & facta iam mutatione ſtatus pater ius in filium non habeat, eadem religio ex iuſtitia non tenetur eam egrediendi licentiam concedere: ſed neque ex charitate, quia iam illa ſubuentio non eſt religioni ſuperflua, ſed eſt veluti abſciſſio membri corporis ad ſubueniendum alteri; vel eſt ex actionibus neceſſariis, ſeu valde commodis ſuo monaſterio: Ad obligandum enim ex charitate, inquit Suarez *dict. capit. 9. numero* 19. in præſenti materia oportet, vt ſine incommodo religionis, & quaſi ex ſuperfluo poſſit illa ſubuentio fieri; quod moraliter (ait) dici non poteſt, quando neceſſarium eſt e religione egredi ſiue habitu retento, ſiue dimiſſo; quia in vtroque ſolet eſſe magnum diſpendium religionis, & ideo non tenetur religio talem licentiam concedere. Quare idem Suarez *eodem num.* 19. (quem ſequitur Trullench. *d. dub.* 24. *numero* 5.) reiecta opinione nonnullorum, quos ipſe tacitis nominibus *n.* 18. allegat aſſerentium Prælatum teneri ad dandam huiuſmodi licentiam (ſi intra clauſtra viuens filius parentibus egenis non poteſt proſpicere) dūmodo aliud detrimentum religioni non ſequatur, niſi carere ad tempus vtilitate talis perſonæ; diſtinguendo dicit, ſi ex egreſſu, religioni reſultat notabilis incommoditas, Prælatum non teneri concedere talem licentiā; At verò ſi commoditas religionis tantùm eſſet, priuari aliqua vtilitate temporali, v.g. eleemoſynis religioſi, vel aliquibus operibus artis, quæ ab ipſo fieri poſſent, ſi monaſterium ſit diues, vel habeat copioſas eleemoſynas, vnde alatur, ad talem licentiam concedendam teneri Prælatum ex charitate ob generalem eius rationem applicata tamen ſpecialiter in hoc caſu propter ſpecialem coniunctionem perſonæ indigentis ad religioſum, qui eſt membrum talis monaſterij; & propter ſpecialem obligationem ipſiuſmet religioſi, quam non debet impedire Prælatus, ſi commodè poteſt. Verùm cum filius licet profeſſus teneatur parentibus grauiter egentibus ſubuenire ex obligatione pietatis, quæ ſub obligatione iuſtitiæ comprehenditur, & licet in reſpectu ad alterum deficiat à formalitate iuſtitiæ, tamen ſtrictiùs aſtringit, quàm obligatio iuſtitiæ propriè ſumptæ, & commutatiuæ, vt *ſupra numero* 1294. ex eodem Suario notatum eſt; videtur dicendum etiam ſtantibus præfatis ſententiis, religionem teneri religioſo concedere facultatē exeundi è religione ad ſubueniendum parentibus, quibus alio modo non poſſit conſuli, ſicut teneretur talem licentiam concedere, ſi idem religioſus teneretur ex obligatione iuſtitiæ commutatiuæ: Quod quoad facultatem manendi ad longum tempus extra clauſtra intelligendum eſt accedente approbatione Sedis Apoſtolicæ, ſeu Summi Pontificis iuxta tradita *ſupra num.* 1303. & vbi religioſis profeſſus ex cauſa parentibus grauiter indigentibus ſubueniendi facultatem viuendi extra clauſtra obtinuiſſet à Sede Apoſtolica, Prælatus volens impedire executionem talis licentiæ iniuſtè reſiſteret, & citra dubium grauiter peccaret ſciens eam facultatem ex vera & legitima cauſa conceſſam, vt tradunt Nauarrus *d. numero* 49. Sanchez *dict. cap. 20. numero* 24. & Trullench. *d. dub. 24. numero* 6. Secus verò ſi Prælatus exiſtimaret cauſam non eſſe veram, aut profeſſum eſſe talem, qui minùs cautè, quàm par eſt, vitam extra monaſterium eſſet ducturus, aut ſi intra monſterium poſſet commodè parentibus ſubuenire; tunc enim abſque peccato imò cum merito reſiſteret, vt Nauarrus, Sanch. & Trullench. *locis citatis.* Et dicta *à numero* 1294. Hucuſque quoad perfectam, & exactām explicationem præfatarum ſententiarum primæ ſecundæ, & tertiæ; præter quas explicanda eſt alia ſententia.

Quarta ſententia abſolutè affirmans in neceſſitate parentum graui, cui filius extra monaſterium ſubuenire poſſit non intra, teneri filium profeſſum egredi etiam inuito ſuperiore licentiam exeundi denegante

ITaque quarta ſententia (quàm probabiliorem exiſtimo) ex directo oppoſita ſecundæ ſententiæ, & tertiæ quoad primam partem, ac primæ quoad ſecundam partem, affirmat ad ſubleuandam parentum grauem neceſſitatem euidentem, cui alio modo 1306 ſubueniri non poteſt, quam per filium profeſſum egredi petita, & non obtenta à ſuperioribus licentia, ſiue ea neceſſitas anteceſſerit profeſſionem, ſiue ea ſubſequuta ſit; idque etiam relicto habitu, ſi neceſſe ſit, & aliter filius profeſſus parentibus indigētibus nequeat ſuccurrere. Ita propter Henricum de Gandauo *quodlib. 6. quæſtione* 18 Anchar. *de patr. poteſtate quæſtione 5. art.* 1. Ioann. Medinam *de reſtit. quæſtione* 3. Palacios 4. *d.* 38. *diſp.* 1. Viguerium *lib. inſtitut. cap. 6. §. 7.* Ianſenium *in concordia Euang. capite 6.* in ea verba, *vos autem dicitis.* Cordubam *in regulam S. Franciſci cap. 2. qu. 6. art. 2. parte* 4. quos Suar. *de relig. tom. 3. lib. 6. dict. cap. 9. num* 4. & Sanch. *lib. 4. ſumm. cap. 20. numero* 15. referunt; ita, inquam ex Doctoribus *ſupra numero* 1293. relatis, Valentia *d. puncto 2. verſic. Dico ſecundo*, Azorius, & Gordonus *locis citatis numero* 1293. *allegatis*; & magis probabilem ſententiam tandem putat Villalobos *dict. cap. 7. num. 9. fine*; Citantur etiam alij pro hac ſententia, vt Aduinus, & Ioan. Maior *loc. à Sanchez loco citato relatis*, qui tamen videntur loqui ſolùm in extrema neceſſitate parentum. Hanc ſententiam, quando neceſſitas antecedit profeſſionem ſatis probare videntur tradita *ſupra numero* 1294. quæ verè non eneruantur per tradita *ſupra num.* 1294. quæ verè non eneruantur per tradita *ſup. n.* 1301. in vtroque autem caſu, nempe ſiue ea neceſſitas præceſſerit, ſiue ſit ſubſequuta profeſſionem, hæc ſententia probatur ex

Digitized by Google

ex traditis *ſupra numero* 1298. *&* 1299. & primo, quia votum ſolemne profeſſionis, ex quo pendet tota obligatio ſtatus religioſi, non liberat religioſum ab obligatione præcepti naturalis, neque abſolutè, neque quoad modum illud implendi: ergo non extenditur ad obſeruantiam religioſam, ſeu vitę religioſæ, quoties euidenter impedit ſubuentionem parentũ grauiter egentium, quæ eſt de præcepto naturali, & diuino nempè pietatis erga parentem, quod præceptum ſemper afficit filium, licet ſit religioſus, quia nõ deſinit eſſe verus filius; conſequens probatur, quia alioqui talis obſeruantia non ſolùm non eſſet melius bonum, ſed nec bonum, & ſit nec materia apta voti; igitur ſicut votum ſimplex religionis, quod eſt tantum permiſſio aſſumendi ſtatum religioſum, ſine actuali traditione, ita etiam votũ ſolemne religionis continens traditionem includit illam conditionem, ***dummodo res, quæ eſt materia voti, aliquando præcepto alicui naturæ, vel diuino non repugnet***, alioqui etiam in extrema neceſſitate obſeruantiæ vitæ religioſæ impediret ſubuentionem parentis, vel extranei, extremæ egentis, vbi religioſus profeſſus non poteſt tali neceſſitati ſubuenire, niſi egrediendo è monaſterio, & deſerendo ad aliquod tempus obſeruantiã vitæ religioſæ, nec alio modo poſſet ſubueniri; quod Doctores communiter reprobant, vt conſtat ex traditis *ſupra numero* 1293. Cùm ergo obligatio ſubueniendi parentibus tam in graui neceſſitate, quàm in extrema conſtitutis ſit præcepti naturalis, & diuini iuxta Doctores communiter, votum, & ſimplex, & ſolemne religionis intelligitur, dummodo non contingat materiam promiſſam eſſe impeditiuam operis ex præcepto naturali, & diuino, vt eſt ſubuentio parentum in graui neceſſitate à filiis debita ex præcepto pietatis. Neque derogat religioni, aut perfectioni, quod traditio, quæ per votum ſolemne in religione, fit, intelligatur facta ſub hac conditione, vt ius paternum, & obligatio naturalis filij illæſa ſeruentur, atque ideo ſemper filius licet profeſſus ſubuenire teneatur parentibus eius obſequio grauiter indigẽtibus dimiſſa obſeruantia vitæ religioſæ, & etiam dimiſſo habitu, ſi id neceſſe ſit ad talem ſubuentionem. Quare etiam eſtò foret poſſibilis modus tradẽdi ſe religioni, vt etiam ob ſubleuandam parẽtum grauem neceſſitatem omni alio remedio carentem, filius non poſſet religionem, ſeu obſeruantiam vitæ religioſæ deſerere, cum tamen hic modus ſe tradendi, & contrahendi cum religione videatur nimis durus, & parùm conſentaneus fini, & perfectioni religionis, quæ maximè debet eſſe cultrix pietatis; ideo nec cenſeri debet, hanc eſſe intentionem profitentiũ, nec Eccleſiæ inſtitutricis, aut approbatricis ſtatus religioſi. Secundo probatur hæc ſententia ratione adducta *ſupra dicto numero* 1298. quam latè proſequitur Valentia *d. ſt. puncto 2. verſic. poteſt*; ſcilicet, quod circumſtantia, quæ exiſtens ab initio voti reddit votum nullum efficiendo rem promiſſam minus aptam materiam voti, vel ſuſpendit voti obligationem, idem operatur ſi voto emiſſo ſuperueniat, neque in hoc videtur facienda differentia inter votũ ſimplex non continens traditionem, & inter votum ſolemne traditionem perſonæ continens. Sicut ergo neceſſitas grauis parentum ſuperueniens voto ſimplici egrediendi religionem ſuſpendit eius obligationem durante ea neceſſitate, cui non poteſt conſuli, niſi per filium manentem in ſæculo: ita ſi ſuperueniat voto ſolemni religionis, ſuſpendet eius obligationem, quatenus eſt impeditiua ſubuentionis parentis grauiter egentis.

1307 Hinc iuxta hanc ſententiam Prælatus, cui manifeſtè conſtet de graui parentum religioſi neceſſitate, quæ aliter nequeat ſubleuari, quam per filium profeſsũ manentem extra religionem, tali religioſo facultatẽ viuendi extra religionẽ vt poſſe eiſdẽ parentibus ſuccurrere, concedere tenetur; & admiſſa hac ſententia fatentur etiam Doctores aliarum ſententiarum, præſertim Sanchez *d. ſt. capit. 5. numero* 15. quia nequit ſuperior derogare iuri, quod parens habet in filium, vt ab eo ſibi in tali neceſſitate prouideatur, nec impedire filium profeſſum ſuam implere obligationem erga parentem, qui dum profeſſionem emiſit, & ſe tradidit religioni, voluit eſſe obligatum obſeruantiæ religioſæ in caſu extremæ, vel grauis neceſſitatis ſuorum parentum, vt probatum eſt.

Non obſtante tamen euidentia grauis neceſſitatis, 1308
iudicio prudentum probata, & nota religioni, filius profeſſus antequam diſcedat à religione ad ſubueniendum parentibus eius ope grauiter indigentibus, prius tenetur per ſe loquendo petere licentiam à religione, ſeu à ſuperiore immediato, vel prouinciali, aut generali, vel à Summo Pontifice, licet ſi denegetur, & eam non obtinuerit, nihilominus teneatur ſecluſo graui ſcandalo, aut notabili religionis, ſeu ſtatus religioſi detrimento, deſerere religionem, vt iiſdem parentibus ſubueniat, quibus alio modo, & manendo in religione non poſſit conſuli: ita Doctores huius ſententiæ, & omnes alij Doctores aliarum ſententiarum. Ratio neceſſitatis petendæ huiuſmodi licentiæ, etſi ea non obſtante poſſit filius profeſſus in tali caſu egredi è religione, eſt, quia religioſum ſtatum dedeceret eam non petere, ſicut etiam quando manens in religione poteſt eiſdem parentibus indigentibus ſubuenire modis *ſupra numero* 1288. explicatis, debet per ſe loquendo iuxta Doctores *numero* 1287. *&* *num.* 1288. allegatos, prius petere licentiam ſubueniendi, licet ea non obtenta adhuc poſſet licitè, & teneatur efficere ea, quibus ſalua ſtatus decentia, & ſecluſo graui ſcandalo eiſdem parentibus ſubueniat, quia id poſtulat religioſus. Quod confirmatur; Nam etiam ius Canonicum *cap. licet de regular.* præcipit peti licentiam ad ſtrictiorem religionem, quamuis ea denegata is tranſitus ſit licitus. Dixi, *per ſe loquendo*, quia per accidens poſſet excuſari à petitione talis licentiæ, vt ſi omnino certus ſit fore, vt nõ ſolum inique denegetur, ſed etiam vt poſtea nequeat egredi, & parentes maneant deſerti, & neceſſario ac debito ſubſidio deſtituti. Deberet tamen in tali caſu; ſi parentum neceſſitas permittat, & ipſi facultas ſit, recurrere ad Summum Pontificem pro tali licentia; à quo etiam omnino petenda eſſet licentia, ſi manendum eſſet extra religionem ad longum tempus, vel ad ſubueniendum parentibus opus eſſet dimittere ad tempus habitum religioſum, vt *ſup. n.* 1303. dictum eſt.

Non omittam etiam aduertere, cum non ita facilè, ſed imò rarò contingere, vel conſtare poſſit euidenter, grauem eſſe parentum neceſſitatem, aut cui 1309
non poſſit alia via ſubueniri, quam per filium profeſſum extra religionem vel abſque periculo ſalutis animæ eiuſdem filij profeſſi, vel ingenti detrimento Chriſtianę Reipublicæ, aut totius ordinis, cui euitando poſtponi debeat parẽtum ſubuentio; ex huiuſmodi capitibus etiam, & ad pręcludendam viam, ne ſit in poteſtate religioſorum, ſeu colorato prætextu ſubueniendi eorum parentibus exire à monaſterio ad omnem eorum libitum, & ſic ſe eximere ab obedientia ſuperiorum, vt ſit licitus egreſſus è religione cauſa ſubueniendi parentibus, regulariter, loquendo neceſſe eſt petere, & obtinuiſſe licentiam eorumdem ſuperiorum, ad quos ſpectant religioſi ſubditi iura, gubernatio, & directio, quorumque iudicium de prædictis ſpectandum eſt: Qui idcirco in eiuſmodi caſibus requiſiti pro tali licentia concedenda debent benè conſiderare, an quæ proponuntur à filio religioſo, vel eius parentibus ſint vera, & ſuper his fideles informationes habere; an aliquo modo reli-

Digitized by Google

gio,vel aliqua alia pia perſona,vel aliena opera,quam ipſius regularis,vel opera ipſius regularis in religione manentis poſſit ſubuenire. An religioſus egrediendo ſe exponat ſalutis animæ morali periculo;& an ob vtilitatem magnam , quam Religioſus affert Chriſtianæ Reipublicæ,aut toti ordini iudicio prudentū, & huiuſmodi,negligendi ſint parentes;ſi igitur Prælatus his omnibus conſideratis licentiam cōceſſerit , benè quidem ; ſi verò negauerit iudicans vel non adeſſe grauem neceſſitatem , & talem quæ obliget filium ad ſubuentionem , vel exitum è Religione non carere morali periculo animæ,vel grauiſſimo detrimento boni publici , tunc Religioſus debebit obedire in dubio,& quoties non omnino certò conſtaret de neceſſitate parentum graui,& quod aliter non poſſit illi conſuli , niſi ipſo ad ſæculum redeunte , & egredi poſſe abſque periculo animæ , & & graui damno,vt inquit etiam Valentia *d.p. 2. concluſione ſecunda.*

1310 Quod ſi prorſus euidens eſſet neceſſitatem parentum eſſe grauem;& filium religioſum poſſe in ſæculo ſubuenire, & abſque animæ periculo prudentum iudicio,nec alias poſſe illis ſuccurri,quam per filium viuentem extra Religionem,cuius quoque abſentia à Religione non afferet graue detrimentum Chriſtianæ Reipublicæ, vel toti Religioni , hoc in caſu procedit quarta ſententia,tanquam probabilior approbata, & poſſet licitè,ac teneretur filius Religioſus exire è monaſterio,& viuere in ſæculo ad ſubueniendum parentibus petita licet non obtenta licentia à ſuperiore , cuius renitentia hoc in caſu non eſt curanda , cùm non poſſit liberare ab obligatione præcepti naturalis, nec eius executionem impedire ; & in tali caſu obediendum ſit magis Deo,quam hominibus. Quod tamen iuxta tradita *ſupra numero* 1294 *fine*, intelligendum dummodo ex receſſu à monaſterio,& permanentia in ſæculo inuito ſuperiore , & abſque eius licentia non ſequatur verum , & graue ſcandalum;& Religioſus extra clauſtra viuat, & ſubueniat parentibus ſine notabili indecentia ſtatus Religioſi.

Reſponſio ad fundamenta primæ , & ſecundæ ſententiæ.

1311 NEque eidem quartæ ſententiæ prout in præcedentibus explicatæ obſtant argumenta tradita *ſupra numer.* 1297.ad probandam ſecundam ſententiam. Quare

Ad primum reſpondetur filium profeſſum mortuū eſſe mundo,ſed non carni,& iuri, ac debito naturali;ſicut mors ciuilis ſequens ex profeſſione non tollit naturalem vitam,nec efficit,vt filius non ſit verè filius , ita neque intrinſecam,& naturalem obligationem omnino auferre poteſt.

Ad ſecundum,cum in voto ſolemnis profeſſionis ſubintelligatur illa conditio,de qua *ſupr.num.*1293. *&* 1306. Negatur maiorem eſſe obligationem voti, quam ſit obligatio naturalis alendi parentes grauiter egentes.

Ad tertium pariter ſtante illa conditione ex natura ſua incluſa in voto profeſſionis reſpondetur argumentum non vrgere , cum in tali caſu grauis neceſſitatis votum non obliget ad obſeruantiam vitæ religioſæ ; vt *ſupra dict.numero* 1306.oſtenſum eſt: Nec obſtant exempla coniugis,& ſerui;quia in contractu matrimonij non includitur illa conditio , ſed coniux abſolutè ſe tradit alterij; & ſic etiam ſeruus abſolutè in dominium Domini tranſit. Addi etiam poteſt cum Valentia *dict. p. 2. verſ. exemplum* quòd Deus,cui per votum ſolemne nos offerimus,cum nō indigeat noſtris oblationibus, facilè cedit obligationi erga ipſum contractæ , quando ſine detrimento graui proximi(præſertim adeo coniuncti , vt eſt parens)non poteſt impleri. Confirmationi ſumptæ ab exemplo Clerici iam ſatiſfactum eſt *ſupra numero* 1294.

Ad quartum reſpondetur,per profeſſionem Religioſum ſe tradere Religioni,ſeu Prælato cum tacita illa conditione ſe non obligandi ad obſeruantiam vitæ Religioſæ,vbi contingat illam, & obedientiam erga Prælatum impedire opus de præcepto naturali, iuxta tradita *citato numero* 1306. & per prædicta manet ſatiſfactum etiam traditis *n.*1295.ad probandam ſecundam partem primæ ſententiæ.

Prædictis addendum filium profeſſum , qui ſiue obtenta ſuperioris licentia , ſiue ea negata ob ſubleuandam 1312 grauem parentum neceſſitatem ad ſæculum redit , non poſſe,nec debere hoc nomine plus temporis extra religionem morari cauſa parentum,quam oporteat ad ſuccurrendum illis,finita enim neceſſitate tenetur redire ad monaſterium,vt tradunt Doctores communiter,præſerim relati *ſupra numero* 1293.*fin. locis ibidem citatis*,& conuincit ratio *ibidem* tradita; vbi etiam quod ſi Religioſus ſocietatis cauſa parentum ex licentia ſuperioris redierit ad ſæculum ; & ſic etiam neceſſe fuit dimittere habitum,vt poſſit ſuccurrere,& poſtea potuit cum habitu ſubuenire , ſtatim debet reaſſumere habitum , etiamſi à Summo Pontifice obtinuiſſet licentiam viuendi extra Religionem dimiſſo habitu , intelligitur enim licentia tantum durante neceſſitate. Ita iidem Doctores communiter.

§. IX.

Monaſterium admittens ad profeſſionem filium habentem parentes graui neceſſitate preſſos,ex quo factus eſt impotens ad illis ſubueniendum,an loco filij teneatur eiſdem parentibus ſuccurrere.

SEd numquid quando filius deſertis parentibus in graui neceſſitate conſtitutis,quibus tenebatur & in ſæculo manens poterat ſubuenire, ingreſſus eſt religionem,& profeſſionem emiſit religione præſertim ſciente parentum neceſſitatem , ſi ex ingreſſu idem filius factus ſit impotens ad ſubueniendum iiſdem parentibus, numquid inquam,obligatum eſt monaſterium eiſdem parentibus religioſi ſuccurrere? Si monaſterium ſucceſſit in bona ingredientis , certum eſt teneri ex prædictis bonis ſubuenire parentibus religioſi indigentibus, vt latè probatum eſt *ſup. hoc opere numero.*402.*&* 406.& præter Doctores *ibidem* relatos tradunt ex relatis *ſupra numero* 1261. Sanchez *dict.capit.* 20.*numero* 21.& Caſtrus Palaus *dict.tract.*16.*diſputat.*2.*puncto ſecundo* §. 6.*numer.*3. Difficultas procedit , quando ad monaſterium nulla bona ingreſſi deuenerunt ; & etiam in hoc caſu monaſterium , quod tempore profeſſionis nouit eorum neceſſitatem,& filium in religionē futurum impotentem ad ſubueniendum,eſſe obligatum ſuccurrere parentibus indigentibus , quos iuuare tenebatur filius ingrediens,tradidere Angelus *V. Religioſus numer.*31.& Syluester *v. Religioſus 6.quæſtion.9.* Quia cum monaſteriū parentibus iniuriam intulerit in eo caſu admittendo filium ad profeſſionem,tenetur illam reſarcire, damnumque reparare præbendo illis alimenta. At Sanch.*allegato numero* 21.negat , & in hoc caſu teneri monaſterium ad ſubueniendum parentibus loco filij profeſſi : Quia, inquit, cum filius non ex iuſtitia,ſed ex ſolius pietatis obligatione teneatur alere , non eſt vera iniuria contra iuſtitiam obligans ad reſtituendum, admittere filium ad religionem

gionem

Digitized by Google

gionem neglecta hac obligatione. Sed prior ſententia videtur verior, & eam amplexus eſt Caſtrus Palaus *dict. numer.* 3. & colligitur ex Soario *loco ſupra numero* 1294. *allegato*, & ex traditis *ibid. verſic. neque obſtat*. Debet enim monaſterium ſubire filij obligationẽ, cum illum in eo caſu admittens ad profeſſionem fuerit cauſa, vt ipſe præfatæ obligationi naturali ex pietate parentibus debitæ nequeat ſatisfacere; & licet per hoc non peccauerit contra iuſtitiam rigoroſè, & formaliter ſumptam, peccauit tamen cõtra pietatem, cuius obligatio ſuperat obligationem iuſtitiæ formalis, arctiuſque ligat, & obligat ad reparandum damnum, ſicut aliæ obligationes iuſtitiæ, vt *dict. numero* 1294. *citato verſ. Neque obſtat*, explicatum eſt. Quòd ſi monaſterium bona fide ignorans parentum neceſſitatem, aut probabiliter credens filium in Religione æquè benè eis poſſe ſubuenire, illum admiſerit ad profeſſionem, non erit obligatum ex ſuis bonis ſibi neceſſariis eoſdem parentes egentes alere; quia neque ex iuſtitia, vt patet: neque ex charitate, quæ conſtitutis in graui neceſſitate obligat ſuccurrere, ſolùm de ſuperfluis. Hactenus quoad primum dubium.

§. X.

Ob filiorum extremam, vel grauem neceſſitatem pater, qui in ſæculo, & non in Religione poteſt illis ſubuenire, an teneatur ad illis ſubueniendum omittere, ſeu differre ingreſſum in religionem.

DVbium ſecundum, an filiorum neceſſitas extrema, & etiam grauis obliget parentem omittere, vel differre ingreſſum in Religionem, ſi manens in ſæculo poſſit illis ſubuenire, nec poſſet in Religione.

314 Certum eſt, ſi neceſſitas filij ſit extrema, obligari parentem volentem ingredi Religionem, omittere, ſeu differre ingreſſum, vt ſubueniat filio extremè egenti. Ita omnes Doctores *ſupra numer.* 1262. relati, & expreſsè Caſtr. Palaus *dict.* §. 5. *numero* 2. Sanchez, Suar. Azor. Leſſius, idem Palaus, & Trullench. *locis, qui infra allegantur*, & Iuriſperiti *ſupr. eodem numero* 1261. relati, & à fortiori probant tradita *ſupra* 1267. cum non minùs, imò magis iure naturæ, & pietate naturali obligentur parentes alere filios egentes, quam filij obligentur alere parentes, vt ex mox dicendis conſtabit. Quare cætera *ſupra n.* 1268. 1269. & 1270. tradita de filio comparatione parenrentum procedunt etiam in parente comparatione filij extremè egentis; & etiam comparatione cæterorum deſcendentium per lineam rectam, vt etiam *ſupr. n.* 1272. notatum eſt.

1315 Si etiam filij emancipati laborent graui neceſſitati alimentorum, aut alia corporali, cui parens manens in ſæculo conſulere poſſit, non autem in Religione, nec alio modo eidem filiorum neceſſitati prouideri queat, parentem ad illis ſubueniendum ſub mortali teneri differre ingreſſum in Religionem, & iam ingreſſum adhuc nouitium debere egredi eſt communis reſolutio Doctorum. Ita ex Doctoribus *ſupra numero* 1262. relatis S. Thomas *dict. q.* 189. *art.* 6. *corp.* Azor. 1. *p. lib.* 12. *cap.* 1. *q.* 8. Suar. *dict. lib.* 5. *c.* 6. *num.* 1. & 2. Leſſius *dict. cap.* 41. *num.* 34. *initio*, Sanch. *d. cap.* 20. *numer.* 34. & 35. Villalob. *dict. difficultate* 7. *num.* 10 Bonacina *loco d. num.* 1261. *cit.* Laym. *d. cap.* 4. *numer.* 2. *verſ. dico tertio*. Caſtr. Palaus *d.* §. 5. *numer.* 11. & Trullench. *dict. dub.* 23. *numero* 9. & idem tradidit Rebellus *de obligat. iuſt. p.* 2. *lib.* 5. *quæſt.* 8. *ſect.* 2. *numero* 3. & ex Iuriſperitis *eod. numero* 1262. relatis idem aiunt Corduba à Lara, & Surdus *locis ibidem citatis*.

Probatur; quia non minus obligatur pater iure naturæ, & pietate naturali filium inopem alere, & ei in neceſſitate conſtituto ſubuenire, quam filius teneatur patrem alere, & ei indigenti ſuccurrere, iuxta Doctores communiter *ſupra hoc opere num.* 6. relatos, & tradita *numero* 7. Nam cum vinculum ſanguinis inter patrem, & filium reciprocum ſit, etiam obligatio debet eſſe reciproca cæteris paribus quoad ſtatum, & quoad neceſſitatem; ſi ergo filius quicumque etiã emancipatus, ſeu extra poteſtatem patris exiſtens tenetur ſuccurrere parenti in graui neceſſitate exiſtẽti, vt conſtat ex latè traditis *præcedenti dubio*: ergo etiam pater cuicumque filio, etſi emancipato in ſimili neceſſitate exiſtenti ſuccurrere tenetur; & conſequenter ſicut filius non poteſt licitè ingredi Religionem deſerendo patrem in neceſſitate graui conſtitutum, ita nec pater relinquendo in ſimili neceſſitate filium, etiam emancipatum, quia per emancipationem vinculum paternum, in quo fundatur hæc obligatio ſpecialis patris ſubueniendi filio in extrema, & in graui neceſſitate exiſtenti, non fuit extinctum; ſed ſolum liberatur pater ab obligatione prouidendi illi per ſe, & abſolutè etiamſi grauiter non indigeret, qua obligatione tenetur pater erga filios ſub ſua poteſtate, & cura exiſtentes. De quo proxe ſequitur.

Itaque loquendo de filiis ſub paterna poteſtate exiſtentibus non ſolum, quando hi filij ſunt in graui neceſſitate conſtituti, ſed etiam abſolutè non poſſe patrem ingredi Religionem omiſſa eorumdem filiorum cura, niſi eis, quę neceſſaria ſunt ad ſufficientem ſuſtentationem, & piam per alium educationẽ prius prouiderit; tradunt S. Thom. *d. art.* 6. Turrecremata *c.* 1. *art.* 1. *n.* 2. *d.* 30. D. Antonius 3. *p. tit.* 16. *c.* 2. Soar. Sanchez, Leſſius, Laym. Caſtr. Palaus, Villalob. & Trullench. *loc. n. præcedenti alleg.* & eſſe communem ſententiam teſtatur Suar. *d. c.* 6 *num.* 1. Probatur ratione S. Thomæ, & adducta *in prima parte huius tractatus de eff ctibus contractus matrimonij cap.* 10. *n.* 3. (vbi de obligatione parentum piè filios educandi) ſcilicet, quia cum parentes filiorum ſint cauſa, & principium, per ſe illis incumbit, vt eorumdem filiorum curam gerant, & illis ſubueniant, non ad tempus tantum, ſed per totum vitæ curriculum, & præſertim quoad maturitatem, & perfectionem perducantur; cum tamen per accidens tantum filiis conueniat cura parentum, illiſque prouidere nempe ratione neceſſitatis, ſeu in quantum ſunt in aliqua neceſſitate conſtituti, vt ait S. Thom. *d. art.* 6. & ſignificauit D. Paulus 2. *ad Cor.* 3. aſſerens parentum eſſe theſaurizare filiis, non filiorum parentibus: Hanc igitur obligationem naturalem iuris naturalis, & diuini non potuit pater negligere propter opus conſilij, vel ſtatum non præceptum. Dixi, *niſi eis*, &c. Nam ſi ſufficienter de rebus neceſſariis illis prouideant, & illos per alios inſtitui, vel illorum curam geri poſſe prouiderint, vel tam pater, quam filius poſſet ingredi Religionem (vt ait Azorius, & poſt eum Villalobos) integrum illis erit Religionem ingredi, vt tradunt præallegati Doctores, & etiam Nauarrus *com.* 1. *de regul. num.* 8. quia tunc ceſſat ratio, & neceſſitas educationis filiorum. 1316

Porrò tradita duobus præcedentibus numeris procedunt etiamſi parens votum religionis emiſerit, quod non poteſt exequi, niſi prouidendo prius qualiter filij grauiter egentes poſſint ſubleuari, vel educari, ſi educatione egeant, licet ſint extra grauem neceſſitatem, quia illa obligatio naturalis afficiens parentes non poteſt tolli, aut eius executio impediri voto, ſicut *ſupra n.* 1277. dictum eſt de obligatione filij erga parentes in graui neceſſitate conſtitutos; & ita etiam in terminis Sanch *d. c.* 20. *n.* 36. & Trullench. *dict. num.* 5. 1317

Item

Digitized by Google

1318 Item procedunt in aliis aſcendentibus, ſcilicet auis,proauis, &c. reſpectu nepotum,& aliorum deſcendentium, quando hi parentibus carent;cum ſuccedant loco parentum, eademque obligatione teneantur (vt *ſupra num.* 1272. probatum eſt)& habeant rationem princ.pij, licet non immediatè reſpectu deſcendentium.Ita etiam Sanchez *d.cap.*20.*n.* 37.& Trullench.*dict.num.*5.

§ XI.

Filius vel pater etiam voto caſtitatis, vel Religionis adſtrictus, qui niſi matrimonium contrahat accepta ab vxore dote non poteſt alere patrem,vel filium grauiter egentem an teneatur matrimonium inire.

1319 VErùm, numquid parens vt poſſit ſubuenire graui neceſſitati filij,& filius, vt poſſit ſubuenire parentibus in ſimili neceſſitate conſtitutis, teneatur non ſolùm abſtinere ab ingreſſu Religionis, ſed etiam ducere vxorem, ſi tali neceſſitati nequiret ſubuenire niſi adiutus dote vxoris, quæ medio matrimonio ad ipſum perueniret.Sanchez *dict.capit.*20. *numero* 27.cum S. Thoma *quodlib.* 10.*art.*9.loquens de filio reſpectu patris grauiter egentis reſpondet,teneri tale matrimonium inire,eo quod neceſſitas implendi præceptum naturale, & diuinum,quo filius adſtringitur parentibus ſubuenire præponderet conſilio vitæ cælibis, ſicut & Religionis ingreſſui, quæ ratio militat,& in parente reſpectu filij ſimili neceſſitate laborantis;& ſi rarò,vt notauit S.Thomas, *loco citato,* iſte caſus poſſit accidere,eo tamen eueniente,reſponſio procederet,etiamſi pater,vel filius obligatus filium, vel patrem graui neceſſitate laborantem iuuare, caſtitatis aut religionis voto ligatus eſſet ſiue ante, ſiue poſt eam neceſſitatē emiſſo,vt ait Sanchez,cum votum nequeat obligare contra illud præceptum ſubueniendi in tali neceſſitate parenti, vel filio. Quo tamen caſu votum tantùm ſuſpendetur,& ſic finita neceſſitate,& mortua vxore, votum Religionis obligaret ad ingreſſum Religionis,& votum caſtitatis ad omnimodam caſtitatem,& ad non contrahendum aliud matrimonium, ſicut durante matrimonio obligat ad abſtinendum ab omni actu venereo coniugibus non permiſſo, & ſic eo ligatus fornicans eſſet ſacrilegus.

§. XII.

Parens iam profeſſus in religione an teneatur egredi,vt ſubueniat filiis in graui neceſſitate conſtitutis, ſi viuens in Religione non poſſit illis ſuccurrere.

1320 QVid vero, ſi deſertis filiis in graui neceſſitate exiſtentibus,vel eius cura indigentibus parens tranſeat ad religionem, & in ea profiteatur, vel ſi poſtquam profeſſus eſt, filij ad grauem neceſſitatem redigantur,an ad illis ſubueniendum,vel ad gerendum curam de illis idem parens teneatur egredi è Religione? Reſoluendum eodem prorſus modo, ſicut in præcedenti dubio dictum eſt filium profeſſum parentibus in graui neceſſitate conſtitutis, ſiue ea neceſſitas anteceſſerit,ſiue ſubſequuta ſit, debere ſubuenire, & teneri, vel non teneri egredi è Religione cauſa illis ſubueniendi;cum in vtraque cauſa eædem rationes militent, & quæ obligatio eſt filij erga parentem,eadem eſt parentis erga filium, imò maior ſi filius ſit ſub illius poteſtate eius cura egens, cui pater teneatur per ſe prouidere,vt *ſupra numero* 1316. dictum eſt;ita ex Doctoribus *ſupra numero* 1284.*&* 1285.relatis.Sanch.*ad capit.*20.*numero* 39. Soarius *dict.lib.*6.*cap.*9. *numero* 30. Caſtrus Palaus *dict.diſp.*2.*puncto* 2.§.6.*numero* 14.& Trullench.*dict. dub.*24.*numero* 8. Quare primo iuxta omnes parens profeſſus manēdo in monaſterio poſſet, & teneretur filiorum neceſſitati conſulere omnibus viis non prohibitis,ſaluaque obedientia, & ſtatus Religioſi decentia iuxta tradita *ſupra numer.* 1288. Secundo ſi neceſſitati filiorum aliter non poſſet ſubueniri niſi per patrem profeſſum viuentem extra clauſtra Religionis;eo caſu iuxta Doctores *numer.*1294. allegatos & tradita *ibid.& num.ſequenti*,ſi neceſſitas filiorum præceſſerit profeſſionem tenetur exire licentia prius petita etſi denegata;ſi verò neceſſitas ſit ſubſequuta profeſſionem non teneretur egredi,nec poſſet abſque legitima licentia obtenta, ſed ſolum teneretur illis ſuccurrere quantum ſtatus Religioſus patitur iuxta Doctores *ſupra n.*1296.relatos, & tradita *n.*1297. *& quatuor ſequentib.* parens profeſſus vllo in caſu non teneretur egredi ad ſubueniendum graui filiorum neceſſitati, vel ad curandum de illis, ſed tantum teneretur iuxta ſtatum ſuum. Iuxta Fagund *loco ſupra num.*1302 *allegato* petita,& non obtenta à Prælato licentia non teneretur,ſed poſſet licitè egredi cauſa ſubueniendi filiorum neceſſitati graui,& de illis curandi. At iuxta Doctores relatos *ſupra n.*1306.*& ibid.& num.*1310.tradita,ſi conſtet certò,& euidenter de filiorum graui neceſſitate, & quod parentis ope indigeant, nec illis queat prouideri niſi per patrem manentem extra Religionem, pater profeſſus licentia redeundi ad ſæculum à ſuperioribus petita,& non obtenta poſſet licitè & teneretur egredi ad ſubueniendum tali filiorum neceſſitati,illorumvè curam ſuſcipiendam.

§. XIII.

Ob neceſſitatem grauem fratrum, vel ſororum, vel aliorum conſanguineorum tranſuerſalium an frater, vel patruus teneatur differre ingreſſum in religionem,vel iam profeſſus teneatur deſerere ſtatum Religioſum, vt illis ſubueniat.

DVbium tertium.An ſi fratres, vel ſorores, aut filij conſanguinei graui neceſſitate alimentorum, & vitæ corporali neceſſariorum premantur,vt illis ſubueniat, quando aliud remedium auxi- 1321
lij deeſt, quis teneatur omittere, ſeu differre ingreſſum Religionis,& iam profeſſus teneatur, vel poſſit licitè redire ad ſæculum.De hac difficultate expreſsè prius egit Azor.*p.*1.*lib.*12.*c.*1.*q.*8.poſtea Sanch.*lib.*4. *ſum.d.c.*20.*num.*29.*& quatuor ſeqq.* Suarez *tom.*3.*de Relig.lib.*5.*capit.*6.*& lib.*6.*capit.*9.*numer.* 31. Leſſius *lib.*2.*de iuſtit.c.*41.*numer.*34.*initio*, Bonacina *de præceptis diſput.*6 *quæſtion.vnica puncto* 7.*numero* 4.Layman *lib.*4.*tract.*5.*cap.*4. *num.*2.*verſicul. Dico tertio*, Trullench.*in Decal.lib.*2.*c.*2.*dub.*23.*n.*10.Villalobos *p.*2.*tract.*35.*diffic* 7.*n.*11.& Caſtr.Pal.*tom.* 2.*tract.*16. *diſp.*1.*punct.*7.§.5.*n.*12.*&* 13. *& diſp.*2.*punct.*2.§.7. *n.*14.& procedit difficultas præcipua de fratribus comparatione fratrum, & ſororum, & ſobrinis ſeu patruis comparatione nepotum ex fratre,vel ſorore, & è contra.

Neceſſi

Digitized by Google

Neceſſitas grauis fratrum & ſororum eſt iuſta cauſa diſpenſandi cum fratre obſtricto voto Religionis ad differendum voti executionem, vt ei neceſſitati ſubueniat.

1312 CONueniunt præfati Doctores neceſſitatem grauem fratris, vel ſororis, ad quam ſubleuandam neceſſarius ſit frater in ſæculo, ſi is frater obſtrictus ſit voto religionis tam abſque determinato tempore ingrediendi religionem, quàm pro determinato tempore, præſtare iuſtam cauſam diſpenſationis concedendæ ad differendum ingreſſum pro tempore, quo ea neceſſitas duret. Ita Sanchez *num.* 34. Suarez *d. cap.* 6. *num.* 5. Palaus *d.* §. 5. *num.* 13. & Trullench. *d. num.* 10. Quam diſpenſationem in ſola dilatione ingreſſus poteſt Epiſcopus concedere, vt dixi *in tract. de triplici ſub. priuil. ſect.* 2. & tradit Sanchez *d. n.* 34. Imò etiamſi frater ſit iam profeſſus, grauem neceſſitatem ſororum, præſertim ſi illæ in graui impudicitiæ periculo verſentur, cuique neceſſitati breui poſſet idem frater profeſſus ſuccurrere, & redire ad religionem, eſſe iuſtam cauſam, vt à ſummo Pontifice cum profeſſo diſpenſetur ad exeundum è religione, vt eidem neceſſitati ſuccurrat, tradunt Sanchez *eodem num.* 34. & Corduba *in ſumma quæſt.* 141. *fine.* vti teſtatur ſe vidiſſe huiuſmodi diſpenſationes à Pontifice conceſſas profeſſis ad exeundum cauſa ſuccurrendi graui ſororum neceſſitati.

Neceſſitas grauis fratrum, & ſororum an ſit iuſta cauſa, vt frater voto religionis ligatus propria authoritate differat voti executionem.

1313 QVin etiam Sanchez *d. cap.* 20. *num.* 31. aſſerit ad ſuccurrendum fratribus, vel ſororibus etſi abſque periculo impudicitiæ in magna neceſſitate conſtitutis, puta pauperibus, & paruulis, & deſtitutis omni alio auxilio, quibus aliàs niſi per fratrem in ſæculo manentem conſuli nequeat, fratrem obſtrictum voto religionis abſque determinato tempore ingreſſui religionis præfixo, licitè poſſe propria authoritate differre ingreſſum; quia tale votum abſque determinato executionis tempore emiſſum cenſetur obligare ſolùm pro eo tempore ſeu quamprimum vouens commodè, & opportunè illud implere poterit; vt tradit idem Sanchez *d. lib.* 4. *cap.* 14. *numer.* 5. non cenſetur autem opportunitas, ſeu commoditas adeſſe, quando vouentis præſentia in ſæculo neceſſaria eſt ad ſubueniendum præfatæ perſonarum adeo ſibi coniunctarum neceſſitati; licèt ſecus ſit (inquit) reſpectu aliorum conſanguineorum tranſuerſalium, cùm non ſit tanta obligatio ſubſidij ipſorum. Quod idem aſſerit Trullench. dummodo frater tali voto ligatus non cogatur per multum tempus ingreſſum, & voti executionem differre. Quòd ſi adeſſet magnum periculum impudicitiæ ſororis propter paupertatem grauemque eius neceſſitatem, cui neceſſitati, & periculo frater in ſæculo ſuccurrere poſſet, idem Sanch. *n.* 32. addit, quòd frater ligatus voto religionis etiam pro determinato tempore poſſet propria authoritate differre vltra illud tempus ingreſſum in religionem; eo quod hoc in caſu cura ſororum auxilio deſtitutarum fratri incumbens, ſimul cum eo impudicitiæ periculo præponderet illi obſequio diuino ingrediendi ſtatim religionem; & quilibet vir prudens iudicaret tale opus tantæ charitatis maioris obſequij diuini fore, vt ingreſſus ex hac cauſa differatur; & hoc idem cum eodem Sanchez affirmat Trullench. *loco citato.* Vterque autem addit hoc non procedere reſpectu fratrum, aut aliarum fæminarum conſanguinearum tranſuerſalium; quia fratres multò faciliùs, & cum minori periculo, quàm fæminæ, poſſunt ſibi proſpicere; & aliarum fæminarum conſanguinearum tranſuerſalium cura ad eundem fratrem vouentem non ſpectat.

Etſi Suarez *d. cap.* 6. *num.* 5. etiam reſpectu fratrum, & ſororum in vtroque caſu, & abſque vlla diſtinctione inter votum pro determinato tempore, & abſque vllo determinato tempore negat fratrem voto religionis obſtrictum ad ſubueniendum fratribus, & ſororibus etiam cum periculo impudicitiæ graui neceſſitate preſſis poſſe propria authoritate differre licitè voti executionem, eo quod voti executio differri propria authoritate nequeat abſque diſpenſatione, niſi voti obligatio ceſſet, vel quia voti materia incapax ſit obligationis, vel quia voti materiæ promiſſæ noua mutatio ſuperueniat, & voti obligatio certè moraliter creditur non cecidiſſe pro tali caſu ſub intentionem vouentis. In præſenti autem caſu materia eſt capax obligationis, quia non obſtante fratrum, & ſororum neceſſitate non eſt prohibitus fratri ingreſſus in religionem, (vt idem Suarez *numero.* 4. & aſſerit etiam Sanchez, vt *infra* dicitur) neque etiam illa circumſtantia grauis neceſſitatis fratrum, & ſororum eſt talis vt per ſe excludat materiam illam ab intentione vouentis; quia ordinariè (inquit) homines non ſolent ſuſcipere curam fratrum ſuorum cum tanto onere, & detrimento ſuo vltra id, quod ex præcepto naturali tenentur; ac proinde niſi adſit alia probabilis coniectura excluſionis intentionis, votum obligat, & ſic abſque diſpenſatione non poteſt omitti voti executio. Cum Soario contra Sanchez concordat Caſtrus Palaus *d.* §. 5. *num.* 13. quando votum à fratre fuit factum pro determinato tempore implendum; tunc ait tale votum ob nullam fratrum, vel ſororum grauem neceſſitatem poſſe propria authoritate, & abſque diſpenſatione differri; Quia etiam ſtante illa neceſſitate iuxta eundem Sanchez, Suarez, & alios *ſupra num.* 1321. relatos (vt paulò poſt dicitur) licitus eſt ingreſſus, & capax voti obligationis; ac proinde ex hac parte non eſt ſuſpenſa voti obligatio; ſed neque eſt ſuſpenſa ob nouam ingreſſus religionis difficultatem ex neceſſitate fratrum, & ſororum prouenientem, cùm ſit voto nimis extrinſeca, vt dictum eſt ex Suarez; & quia difficultas ſuperueniens excuſans ab obligatione voti debet eſſe ita grauis, vt prudentis arbitrio cenſeatur nouam rem permiſſam conſtituere; Quod hîc non euenit: Nam ſæpè (inquit Palaus) vouenti difficilius erit fratres, imò amicos deſerere, quàm ſorores impudicitiæ periculo expoſitas, quibus ſubueniendis affectus non eſt. Non obſtare etiam illud, quòd opus ſubueniendi ſororibus in tali periculo ſit maioris obſequij diuini, quàm ingreſſus in religionem pro tunc, ait idem Palaus; Quia ſi id (ſubdit) eſſet verum, licitè religionis votum in tale ſubſidium commutari propria authoritate poſſet; quod dici nequit. Quando verò votum religionis eſt abſque vlla temporis determinatione, idem Palaus conuenit cum Sanchez; cum enim tunc obligatio voti latitudinem habeat, ex circumſtantiis extrinſecis reſtringi, vel ampliari tempus executionis poteſt: atque adeo ex neceſſitate fratrum; & à fortiori, ſororum, extendi tempus obligationis poteſt pro prudentis arbitrio. 1314

Verùm dato etiam, quòd frater, vt frater ex obligatione ſpeciali iuris naturæ, pietatiſque naturalis non teneretur in ſubſidium alere fratres & ſorores pauperes, extremè vel grauiter egentes, ſed ſolùm ex communi obligatione charitatis, qua tenemur erga quemcunque proximum, arctiùs tamen erga conſanguineos, & coniunctos, quàm erga extraneos, adſtringente; vt iidem Suarez, & Palaus *locis citatis* aiunt; Hoc inquam, etiam dato, non eſt recedendum à ſen- 1315

Digitized by Google

à ſententia Sanchez quoad vtrumque eius dictum. Tum propter illius fundamenta *ſupra* adducta; tum etiam quia caſus magnæ neceſſitatis fratrum, & ſororum præſertim cum impudicitiæ periculo rationabiliter cenſetur exceptus in intentione vouentis ob maximam coniunctionem ſanguinis inter fratres, & ſorores, & naturalem inclinationem ad ſibi inuicem ſubueniendum in magnis neceſſitatibus, & maximè vbi ſorores verſantur in periculo impudicitiæ, quæ in dedecus fratrum, & totius familiæ reſultat, etſi ob huiuſmodi fratrum & ſororum neceſſitatem propria authoritate etiam ad longum tempus poteſt differri voti executio, neque ex hoc ſequitur quòd votum religionis propria authoritate poſſit commutari in eorumdem fratrum & ſororum grauiter egentium ſubſidium, vt admittit Palaus; cur etiam eadem neceſſitas non erit ſufficiens & iuſta cauſa differendi executionem voti pro terminato tempore facti? ſicut enim circumſtantia illa neceſſitatis fratrum, & ſororum ſufficit ad prorogandum tempus impletionis voti, quæ alioqui ſecluſa illa circumſtantia non debuiſſet, nec potuiſſet licitè differri; ita oportet ſufficiat ad differendam etiam executionem voti vltra tempus in emiſſione voti præfinitum; neque ex hoc, vel quia tale ſubſidium prudenter cenſeatur maioris obſequij diuini, quàm ingreſſus in religionem in tali circumſtantia, ſequitur, quòd propria authoritate poſſit in illud ſubſidium commutari votum, quia commutatio extinguit votum in perpetuum, illud autem ſubſidium eſt temporaneum, ſicut & periculum impudicitiæ ſororum; & ſic præſtat ſolùm iuſtam cauſam differendi ad tempus voti executionem.

Reſolutio dubij principalis num. 1321. *propoſiti.*

PRæmiſſis prædictis, in quibus plures ex Doctoribus *n.* 1321. relatis conueniunt, deueniendo ad reſolutionem dubij principalis propoſiti, vtrum ad ſubueniendum fratribus, vel ſororibus in graui alimentorum, & vitæ corporali neceſſariorum indigentia conſtitutis, carentibus omni alio auxilio Frater, qui in ſæculo manens poteſt opem ferre, teneatur differre ingreſſum in religionem.

1326 Azorius *loco d. num.* 1321. *citato*, quem Villalobos *loco pariter d. num.* 1321. *allegato* ſequitur, dicit non eſſe idem iuris in fratribus, & ſororibus, quod in parentibus, & filiis; nihilominus, ſi ſorores ſint teneræ ætatis, & puellæ pauperes, & deſtitutæ omni auxilio, etſi à fratre dimittantur, vel inciderent in impudicitiam, vel pudicitiæ periculo remanerent expoſitæ, teneri fratrem, qui aliàs non poſſet illis ſuccurrere, ex charitate differre ingreſſum religionis; nec diſtinguit Azorius, frater ſit vel non ſit voto religionis adſtrictus.

1327 Sanchez *d. cap.* 20. *num.* 30. Leſſius, Layman, & Bonacina *locis ſupra d. num.* 1321. *allegatis* abſolutè, & etiamſi religionis voto non ſit obſtrictus, negant fratrem ob ſubleuandam grauem neceſſitatem fratrum, & ſororum omni alio auxilio deſtitutorum teneri differre ingreſſum in religionem, eo quia non teneatur ſuccurrere fratribus, & ſororibus ſicut & parentibus, aut filiis priuando ſe tanto bono, vt illis ſubueniat; & non eſſe tam obligationem erga fratres, & ſorores grauiter egentes, quæ erga parentes, & filios ſimili neceſſitate preſſos, declarat magis Leſſius *d. num.* 34. *initio*, quia (inquit) inter fratres, & ſorores non eſt vlla dependentia, ſicut inter parentes, & filios; Parens enim filio alimenta debet iure naturæ, & quia dedit ei eſſe, & conſequenter debet etiam conſeruationem, & educationem, donec ſe poſſit iuuare, & quia filius eſt veluti pars ipſius, vnde illi debet alimenta ſicut ſibi; filius item parenti debet alimenta, quia eſt principium ipſius & radix, vnde accepit eſſe, quare lege gratitudinis tenetur; fratres autem, & ſorores non habent inter ſe illud vinculum ita Leſſius.

Suarez *dict. cap.* 6. *numero* 3. & 4. Palaus *dict.* §. 5. *numero* 12. Trullench *d. dub.* 23. *num.* 10. reſpondet ad 1328
dubium cum diſtinctione. Primo igitur ſi fratres, & ſorores ſunt adhuc ſub cura parentis, & ob inopiam parentis grauem patiuntur neceſſitatem, aiunt teneri fratrem differre ingreſſum, vt illis ſubueniat; probant, quia in hoc caſu filius ea obligatione, qua parenti, debet ſuccurrere, tenetur iis fratribus ſub eius cura exiſtentibus ſic egenis prouidere; quia ſic conſiderantur vt pars eiuſdem parentis, & eiuſdem neceſſitatem, & indigentiam augere cenſentur, & etiã ſub neceſſitate parentum includuntur omnia, quæ pertinent ad munus & ſtatum ſuum, inter quæ præcipuum locum habet conueniens filiorum educatio, ideoque ratione parentis poterit obligari frater erga fratres; ita quod tunc non tam fratribus, quam parenti prouidet, quia obligatio in hoc caſu fratribus, & ſororibus ſuccurrendi non prouenit ex iure debito fratribus, ſed ex iure debito parenti, cui grauem neceſſitatem patienti filius ſuccurrere debet, quam (vt dictum eſt) patitur, quando non poteſt ſaltem abſque graui difficultate ſe, & ſuos filios ſuæ curæ commiſſos ſuſtinere. Ex quibus inquiunt Suarez, & Trullench. quod ſi mater vidua plures filias virgines habens ſub ſua cura, & obligatione haberet quidem neceſſaria ad ſuam ſuſtentationem, non tamen ad conuenientem educationem filiarum, & ad collocandas eas in decenti ſtatu moraliter cenſeretur eſſe in graui neceſſitate, in qua non poſſet licitè à filio deſeri propter Religionis ingreſſum; ſi alioqui, poſſet illi neceſſitati prouidere, etiamſi frater votum Religionis emiſiſſet, inquit, Trullench. Secundo ſi fratres, & ſorores ſunt ſui iuris, conſiderenturque ſeparati à parentibus iam defunctis, tunc iidem Suar. Palaus, & Trullench. reſpondent, non teneri fratrem longo tempore differre ingreſſum Religionis, vt illis grauiter egentibus ſubueniat; eo quod obligatio fratris ad fratrem, & ſororem, quoad illi in neceſſitate ſubueniendum non ſit ex iuſtitia, vel quaſi ex iuſtitia, vt eſt filij ad patrem, & è contra, ſed ſolùm ex charitate, qua quemcumque proximum diligere tenemur, & eiuſdem generis cum obligatione ſubueniendi extraneis, & quamuis in illo genere magis, ſtrictiuſque obliget ad fratres, & ſorores, & conſanguineos ob coniunctionem naturalem ad idem principium, quam ad extraneos; non tamen vt cum tanto 1329
damno ſpirituali eis, ſicut parentibus ſuccurrere tenetur; & ſic nõ tenetur differre diu ingreſſum Religionis, etiamſi Religionis voto non ſit adſtrictus, ſicut quis ob neceſſitatem extranei ſubleuandam non tenetur ſe longo tempore ſtatu religioſo priuare. Dixi, *longo tempore*. Nam inſtante fratrum, vel ſororum neceſſitate de præſenti, vel ad breue tempus iidem Doctores, præſertim, Suarez, & Trullench. aſſerunt poſſe eſſe aliquam obligationem ſubueniendi fratribus etiam differendo ingreſſum in Religionẽ, quia moraliter illud nocumentum ſpirituale, ex breui dilatione ingreſſus pro nihilo reputatur ex cauſa autem prædicta ſubueniendi fratribus non poteſt frater (ſubdunt) obligari ad differendum ingreſſum per longum tempus, eo quod charitas vel miſericordia per ſe ad hoc non obligent cum illo detrimento ſpirituali, quod moraliter graue reputatur.

Prædicta præfati Doctores de fratre nondum ingreſſo in Religionem, qui propterea etiam affirmãt fratrem, iam religioſum, & profeſſum multo minus obligari ob fratrum vel ſororum neceſſitatem grauem deſerere ſtatum Religioſum, eo quod frater erga fratrem in tali caſu obligetur ſolùm ex charitate,

&

Digitized by Google

& non cum tanto rigore. Qua de cauſa aiunt S.Thomam, & alios authores ferè nullam mentionem eius obligationis inter fratres feciſſe. Addunt tamen iidē Doctores intra religionem ex charitatis lege magis & ſtrictiùs obligari ſuccurrere fratribus & ſororibus grauiter egentibus, quàm extraneis. Ita in terminis Suarez *d.lib.6.c.9.num.*31. Trullench. *d.dub.*24.*n.*9. & Caſtr. Palaus *d.diſp.*1.*punct.*2.§.6.*n.*14. Quibus addo Ioannē Valerum *de differentiis inter vtrumque forum, verbo alimenta, diff.7.verſic.Ego vero.* Vbi etiam teſtatur ſuo tempore a capitulo generali, ſui Ordinis Carthuſienſis factam fuiſſe ordinationem prohibētem, nequis ex Ordine auderet accipere eleemoſynas Miſſarum pro ſubueniendis conſanguineis egentibus, niſi tantùm pro parentibus, idque cum licentia alterius viſitatorum.

Ex traditis autem in præcedentibus iuxta eoſdem Doctores omnes *n.*1321. relatos cōſtat iuxta eoſdem, multò minus teneri ſobrinum, vel patruum abſtinere ab ingreſſu in religionem, vel iam profeſſum deſerere religionem, vt ſubueniat graui neceſſitati ſobrini, vel ſobrinæ, ſeu nepotis, vel neptis ex fratre, vel ſorore. Quod etiam expreſsè tradunt Sanch. & Trullench. *locis ſup.num.*1323.*allegat.*

Iudicium authoris.

1330 QVæ omnia non improbo ſuppoſito, quod frater vt frater ſolùm ex generali lege charitatis & miſericordiæ, qua tenemur proximis noſtris in extrema, vel graui neceſſitate ſubuenire fratri, & ſorori in ſimili neceſſitate conſtituto. At ſuppoſita ſentētia, quod frater, vt frater (quando poteſt) vltra obligationē charitatis generalem ſpeciali obligatione iuris naturalis, & pietatis teneatur alere fratres, & ſorores inopes, quando deſunt, vel inhabiles ſunt alij proximiores, quam ſententiā approbaui *ſup.hoc opere n.*504. ſuppoſita inquam, hac ſententia videtur etiam debere aſſeri, teneri fratrē volentem ingredi religionem differre ingreſſum ad ſubueniendum graui neceſſitati fratrum, & ſororum omni alio auxilio deſtitutorum, ſicut debet talis ingreſſus differri cauſa ſubueniendi graui neceſſitati parentis, vel filij, licet non æquè ſtrictè obligetur frater erga fratres, & ſorores, ſicut erga parentem, vel filium: Quia obligatio iuris naturalis eſt præferenda operi de conſilio; nec etiam per votum eius executio debet impediri; vt dictum eſt ſupra agendo de obligatione filij erga parentem, & parentis erga filium grauiter egentem. Et idem videtur dicendum de ſobrinis, patruo, & nepote, ſeu nepte ex fratre, vel ſorore ſuppoſita ſententia, quod vltra obligationem generalem charitatis ſpeciali obligatione iuris naturalis, & pietatis teneantur, ſibi inuicem, dum egeſtate premuntur, & deſunt, vel exiſtūt inhabiles ad ſuccurrendū cōſanguinei proximiores, teneantur alimenta exhibere: quā ſētentiam quoque ſum amplexus, & probaui *hoc opere ſup.n.*580. & 581. Et ſi hæc obligatio reſpectu ſobrini patrui, & nepotis ex fratre minor ſit quàm reſpectu fratris, & ſororis egentis; cum vinculū, ſeu coniunctio naturalis reſpectu eiuſdem principij ſit remotior. Et certè ſicut neceſſitas grauis fratrum & ſororum præbet iuſtam cauſam concedendæ fratri voto religionis obſtricto diſpenſationis ad differendum ingreſſum, vt illis omni auxilio deſtitutis ſubueniat manens in ſæculo, cum in religione non poſſet, vel non æquè bene, vt *ſup.*1322. dictum eſt. Ita etiam grauis neceſſitas ſobrinorum, nepotum, vel neptum ex fratre omni alio auxilio carentium mihi omnino videtur ſufficiēs cauſa ſimilis diſpenſationis ſobrino, vel patruo eodem religionis voto obſtricto concedendæ ad eidem ſuccurrendum, maximè ſi ſobrinæ, ſeu neptes periculo impudicitiæ exiſterent expoſitæ, niſi à ſobrino, vel patruo adiuuentur. Quin imò eſt [illegible] cauſa, vt patruo iam profeſſo à Summo Pontifice concedatur facultas ad tempus habitu retento manendi extra religionem ad ſubueniendum nepotibus, & neptibus ex fratre, præſertim pauperibus, & paruulis, & perditionis periculo expoſitis, quibus alio modo non poſſet ſubueniri, & in facti contingentia vni ex noſtris conuerſis mortuo Mediolani eius fratre ſæculari relictis nonnullis pupillis maſculis & fœminis ſumma inopia laborantibus, & omni alio auxilio deſtitutis, & patrui profeſſi ope indigentibus fuit à S.Pontifice Paulo V. conceſſum, vt iiſdem pupillis aſſiſteret, illis prouideret, eorumque curam gereret, dummodo extra vnum ex noſtris Collegiis Mediolanenſibus non pernoctaret. Circa hanc rem tamen replico notata *ſup.n.*583.*fin.* nempe religioſos non debere eſſe nimis ſolicitos de prouidendis alimentis, & dotibus ſuis ſobrinis pauperibus, vbi non conſtat euidenter de paupertate; & quod aliunde vllo modo honeſtè habere non poſſent.

1331 De fratre verò, vel patruo iam profeſſo exiſtimo non eſſe obligatum deſerere ſtatum religioſum cum tanto ſuo ſpirituali detrimento, & etiam detrimento religionis ob neceſſitatem fratrum vel nepotum grauem: Quia cum longè minor ſit obligatio fratris erga fratrem, vel nepotem ex fratre, quàm erga parentem, & filium, vt ſuprà dictum eſt; in hoc caſu quod dicitur de patre & filio religioſis, vt teneantur etiam petita, & non obtenta licentia à Prælato deſerere obſeruantiam vitæ religioſæ ad ſubueniendum filio, vel parenti grauiter egenti, vbi alio modo illis non poteſt ſubueniri, non videtur extendendum etiam ad fratrem, vel patruum religioſos, vt ſubueniant fratri, vel ſobrino grauiter egenti; ſed ſufficiat, vt conentur ſalua obedientia, & decentia ſtatus religioſi illis ſuccurrere: Nec ſuperiores deberent illis eſſe impedimento, ſed potiùs reddere ſe faciles in concedenda illis facultate ſubueniendi tali neceſſitati modis conuenientibus, præſertim quando id poſſent præſtare ſine notabili detrimēto monaſterij, & dummodo per diligentes informationes eiſdem ſuperioribus manifeſtè, vel ſaltem valdè probabiliter conſtet de tali graui neceſſitate. Et de his ſatis, remittens me ſaniorum iudicio.

§. XVI.

Filius, vel pater habens parentes, vel filios magna egeſtate preſſos peccat repudiando hæreditatem. vel nolens exercere artem, quam noſcit, quaque lucrari poſſet.

1332 CÆterum ex traditis *ſup.n.*1287. & 1288. infertur, quod filius habens parentes magna egeſtate preſſos, nec potentes alimenta quærere, ſi calleat artem, qua poſſit lucrari ad eis alimenta exhibenda, & nolit ea arte lucrari peccat mortaliter contra obligationem iuris naturæ, & pietatis, qua tenetur iuuare parentes grauiter magna neceſſitate laborantes, & illos carentes alimentis alere, nec potētes quærere. Item cōtra eamdem obligationem peccat mortaliter, ſi poſſet alimenta acquirere acceptando hæreditatem ſibi relictam, ſi abſque cauſa ſufficienter excuſante repudiaret; quia eadem lex naturalis, & pietatis, quæ obligat alere parentes, vel filios, obligat ad curandum acquirere alimenta mediis conuenientibus, vt notatum eſt *dict. numero* 1287. & *num.* 1288. & ita etiam Sanchez *de matrimon.lib.6.diſputat.4.numer.9.verſicul.ſecundo quia.*

SVMMARIVM Capitis XXIV.

De quæſtione an filij, & vxor de ſuo teneantur ſoluere debita à patre, vel marito contracta, conuerſa in eorumdem, vel vxoris alimenta, qui Doctores tractent. n. 1333.

Si pater, vel maritus tempore æris contracti, quod conſumpſit ad alendum filios, vel vxorem erat diues, nec filij, nec vxor, ex propriis bonis tenentur ad ſolutionem. n. 1334.

Item non tenentur, ſi pater, aut maritus tempore æris contracti inops poſtea effectus eſt diues. n. 1335.

Nec pater inops filios, nec maritus inops vxorem alere tenetur actuali obligatione, licet in vtroque ſemper maneat habitualis, & radicalis obligatio alendi: Quod Doctores communiter dicunt, propter inopiã patris, & mariti non tolli omnino obligationem alendi filios, & vxorem, ſed ſuſpendi pro tempore inopiæ. n. 1336.

Si pater inops, vel maritus inops mutuam pecuniam accepit, quam in alendis filiis, vel alenda vxore cõſumpſit, poſtea non eſt ſoluendo neque in vita, neque poſt mortem, quia defunctus nullis relictis bonis propriis, an filij, & vxor teneantur, & cogi poſſint, & debeant de ſuo, ſeu ex propriis bonis talem pecuniam creditori patris ſoluere. Affirmatiua. num. 1337. ad 1343. Negatiua. n. 1344. ad 1355. Approbatur affirmatiua, & fundamentis negatiuæ ſatisfit. n. 1356. ad 1363.

Quare primogeniti, qui nil aliud bonorum præter maioratum à ſuis maioribus inſtitutum à patre acceperunt, teneantur in vtroque foro ſoluere debita à patre contracta ad alendum ipſos, ſoluendam famulorum mercedem, locationem domus, & ad veſtes & cibaria familiæ. n. 1243.

Extenditur affirmatiua quamuis filij, & vxor tempore mutui eſſent inopes. n. 1364.

Quo caſu tenentur pro rata alimentorum ſibi correſpondenti. ibid.

Si vero mutui tẽpore mutui à patre, vel marito inope accepti, & filij, & vxor erant diuites tenentur ſoluere totũ mutuum expenſũ in alenda tota familia. ibid.

Extenditur etiã eadem affirmatiua etiamſi filij hæreditati paternæ, & vxor hæreditati viri, & lucris ab eo conſtante matrimonio acquiſitis renunciauerint. n. 1363.

Si res empta pecunia mutuo accepta à patre, vel marito, qui non eſt ſoluendo extent apud filios, vel vxorẽ, an tunc filij, & vxor creditori teneantur ſoluere mutuũ, vel dare res illas. n. 1355. & 1365. Quid ſi merces patri, vel marito vendita, ab eis fuerunt reuenditæ, & pretium conſumptum in alimoniam filiorum, vel vxoris, & familiæ, an filij, & vxor in ſubſidium teneantur ei venditori mercium ſatisfacere. n. 1343. verſic. extenditur an etiam ad penſionem domus conductæ per patrem vel maritum ſoluendam in ſubſidium obligetur filius aut vxor. ibid.

Vxor ſoluto matrimonio an teneatur de ſuo ſoluere debita facta à marito in alimentis vxoris ſuperfluis illam alendo vltra debitum, vel vltra exigentiam dotis, an vero poſſit adhuc integram dotem repetere, licet maritus prodigè expenderit in illa alenda. num. 1349 & 1362.

Filij, & vxor non poſſunt in foro externo cogi ſoluere pecuniã à patre, vel marito acceptam ſub prætextu, ſeu cum expreſſione quod accepta ſit ad alendum eos, & familiam, niſi creditor probet verè fuiſſe in eã cauſam alimentorum conſumptam. n. 1366.

Vt teneantur in foro conſcientiæ ſatis eſt illos ſcire conſumptam eſſe in alimenta eorum, & familiæ. ibidem.

In eodem foro conſcientiæ non tenentur, ſi ipſis conſtiterit in alios vſus illicitos, puta in ludos vel ſcortationes inſumpſiſſe. ibid.

Qui mutuauit in talem cauſam repetens mutuum debet probare pecuniam verè in eum vſum fuiſſe expenſam. ibid.

Qui cum procuratore, ſeu negotiorum geſtore contraxit, puta ei pecuniam dedit abſque mandato Domini, ſi in rem ſeu vtilitatem Domini pecunia verſa ſit, actionem habet contra Dominum, ſi accipiens non eſt ſoluendo. n. 1338. & 1345.

Actio de in rẽ verſo in defectum accipientis, qui non eſt ſoluendo datur contra eum, in cuius vtilitatem res verſa eſt, & cuius quaſi vtile negotiũ geſſit. n. 1338.

Quid ſi accipiens non habuiſſet negotiorum actionem. n. 1345.

Quando res aliena ad aliquem peruenit ex cauſa lucratiua, ex qua factus eſt locupletior, etiamſi ipſe nõ acceperit, contra eum in defectum accipientis, qui non eſt ſoluendo, datur actio ad eam repetendam. n. 1338. & 1345.

Intellectus ad l. his ſolis, ff. de condict. indeb *dicentem ius, ſeu actionem repetendi competere ſolum contra accipientem, non contra eum, cui profecit. n. 1338.*

Vbi nauis fluctuantis leuandæ gratia iactus mercium factus, detrimentum debet eſſe commune pro rata etiam iis, quorum merces eo iactu ſaluæ factæ ſunt. n. 1338. fine.

Actio quanti ſua intereſt actori datur non ſolum contra eum qui dolo fecit, quamuis reus in iudicio vocatus ſiſteret, ſed in ſubſidium datur etiam contra Reũ ipſum, qui inde lucrum fecit. n. 1339. & num. 1353.

Pater tenetur ſoluere mutuum à filiofamilias acceptũ, ſi illud conuerſum ſit in vtilitatem patris, & in rem, ad quam idem pater tenebatur. n. 1340.

Quando pater eſt pauper, & filij diuites, hi tenentur alere patrem, & totam familiam. n. 1341.

Similiter vxor diues, quando maritus eſt pauper, tenetur alere maritum, & familiam. ibid.

Intellectus ad l. 61. Tauri. *n. 1342. 1350. 1354. & 1363.*

Actio non datur contra tertium non obligatum, ſed tãtum contra eum, qui contrahendo ſe obligauit ad ſoluendum ei, qui mutuam pecuniam dedit, aut depoſuit, non datur actio contra eum, ad quem pecunia peruenit, ſed contra mutuatarium, & depoſitarium. n. 1344. Declaratur id. 1352. & 1357.

Mutuans pecuniam ad emendam aliquam rem habet ſolum actionem perſonalem, & non præfertur alij habenti hypothecam. n. 1344. 1355. & 1365.

Cum quis bona fide accepit mutuam pecuniam ad ſatiſfaciendum ſuis creditoribus, quibus illam dedit, ſi poſtea non ſit ſoluendo poſteriori creditori, primi creditores non tenentur reſtituere pecuniam acceptam eidem poſteriori creditori. n. 1346. & 1359.

CAPVT XXIV.

An filij teneantur ex mutuo per patrem ad ipſos alendos recepto, ſeu ſoluere æs alienum, ſeu debita à patre ad ipſos alendos, ſeu pro alimentis ipſis præſtitis contracta, ex propriis bonis quando pater non eſt ſoluendo, vel deceſſit nullis bonis relictis, vel non ſufficientibus ad ſoluenda dicta debita. Et quando idem pater cùm mutuò accepit, ſeu debitum contraxit pro alendis filiis erat inops.

Hanc difficultatem *ſupra n.* 884. *fin.* ad exactiorem illius diſcuſſionem reſeruaui enodandam *hoc loco*: De qua (cum vtriuſque ſit eadem ratio; vt Surdus, & Sanch. *loc. inf. cit.*) & ſimul de illa ſimili difficultate an

an quando ſoluto matrimonio nulla viri ſuppetunt bona vxor teneatur ex propriis bonis dotalibus, vel alias ad ſe tantum ſpectantibus ſoluere debita contracta per eundem maritum ad ipſam, & familiam alendam, ſoluendam famulorum mercedem, locationem domus, & ad veſtes, & cibaria familiæ: agunt Barthol. *in l.his ſolis in fin ff.de condictione indebiti*, Decius *in l.ſi quis à liberis ex his à num.*83.*ad numerũ* 1 6 *ff de agnoſc.lib.*Gama *deciſ.*366.Surdus *de aliment.tit.*8 *priuil.*48.*&* *conſ.*420.*per totum vol.*3.Petr. Barboſa *ad l.ſi conſtante* 25 *n.*52.*&* 53.*ff.ſolut.matr.* Ioan.Baptiſt.Coſta *de ſubſidiarijs remedijs remedio* 12. & alij Iuriſperiti ab iiſdem relati; & ex Theologis Ludouic.Molina *de iuſt.tract* 2.*d ſp.*435.*n.*4.Sanchez *de matrim.lib.*9.*diſp.*4.*n.*28.*&* 29 Fagund. *in Decal. lib.*4 *cap.*2.*n.*34.*&* *duobus ſequent.&* *c.*9.*n.*8. *&* *tribus ſequent.*

§. *Primus.*

Explicantur certa.

1334 DIxi, *quando pater debitũ contraxit & erat inops, ſcilicet non aliunde habens de ſuo, vnde poſſet alere filios, & ſoluere debitum contractum.* Nam ſi pater, vel maritus tempore æris contracti, & quo alimenta præſtitit, erat diues, & ſoluendo, licet poſtea lapſus ſit facultatibus, tunc abſque dubio nec filij, nec vxor ex propriis bonis tenentur ſoluere illud debitum. Ita Surd.*d.priuil.*48.*n.*6.Gama *d. deciſ.*366. *n.*2.P.Barboſa alios allegans *d.n.*53.Coſta *d. remedio* 12.*n.*5 & Sanch. *d.diſp.*4 *d.n.*28. *&* 29. Et ratio eſt, quia tunc filij & vxor non poſſunt dici facti locupletiores, quia cum pater, & maritus diues, teneretur ad ea alimenta filiis, & vxori exhibenda, etiam ceſſante mutuo, ſeu contractione æris alieni illa præſtitiſſet, & præſtare coactus fuiſſet, vnde nullum commodum ex eo mutuo, ſeu ære alieno per patrem contracto, vel maritum, habuerunt filij, aut vxor. Quare ſuppoſita ſẽtẽtia prę dicto loco infra adducta filij, vel vxor non poſſunt in foro externo cogi ad ſatisfaciendum creditori, niſi creditor prius probaſſet patrem vel maritum ab initio debiti contracti fuiſſe pauperem, vt in terminis, Surd. & Coſta.

335 Item ſi pater, vel maritus prius inops, & qui tempore inopiæ, licet non teneretur contrahere ad eum finem, tamen contraxit debita ad alendum filios, & mulierem, poſtea redeat ad meliorem fortunam, & auctis facultatibus effectus ſit ſoluendo præfata debita, certum etiam videtur filios, & vxorem non teneri, nec cogi poſſe ad illa debita ſoluenda; vt tradunt Sanchez *d.diſp.*4.*n.*24.*initio*, & Fagund.*d.c.*9.*n.*10. *initio*; & probãt tradita ex Surd.*ſup.*884.ſcilicet quod tunc ſuperuenientibus diuitiis reſurgit obligatio debitoris, quando debitum erat formatum in perſona debitoris, ſed ſuſpenſa exactio, & obligatio ſoluendi ob paupertatem; vt patet in his, qui tenentur ſolum in quantum facere poſſunt, & in debitore, qui ceſſit bonis. Quare cum in præſenti caſu debita contracta pro alendis filiis, & vxore à patre, aut marito inope ſint formata in perſona eorumdem; ſi auctis diuitiis efficiantur ſoluendo, ipſi tenentur non filij, nec vxor, quia illa obligatio ob paupertatẽ, ſeu inopiam non fuit omnino extincta, ſed ſolum ad tempus, & ſub conditione redibilitatis, ſiue reuiuiſcentiæ meliore redeunte fortuna.

1336 Dixi, *licet non teneretur contrahere*, quia certum eſt & in hac difficultate ſupponitur ab omnibus, patrẽ inopem, qui tantum poteſt alere ſe ipſum, nõ teneri tunc obligatione actuali alere filium licet inopem, vt latè *ſup.n.*643.*cum nonnull.ſeqq.* probatum eſt. Et ſimiliter nec maritum inopem, & ad id ob defectum facultatum vel induſtriæ neceſſariæ impotentem teneri actuali obligatione alere vxorem inopem, quam alioqui iure naturali tenetur alere ſicut pater filium aliunde nõ habentem, vnde viuat: Nemo enim ad impoſſibile obligari poteſt; ita præter Doctores allegatos *ſup.d.n.*643.alios allegantes, Corduba *d.l.ſi quis ex his n.*17.P Barboſ.*ad d.l.ſi conſtante n.*52.Sanch. *d.diſp.*4 *n.*27.& Fagund.*d.c* 9.*n.*6. & quoad patrem inopem habetur expreſſè *l. ſi quis à liber.* §.*ſed ſi filius*, *& l.non quemadmodum, ff.de liber.agnoſc.*& quoad maritum inopem, probant Doctores argumento *d.l. ſi quis à liber.* & quia maritus non tenetur vxori vltra id, quod facere poteſt *l.etiam*, *& l.maritum.ff.ſolut.matr.*Dixi, *nec patrem inopem, nec maritum inopem actuali obligatione teneri alere filios, & vxorem*: Nam tam in patre, quam in marito inope non extinguitur omnino obligatio iuris naturalis alendi filios egentes, & vxorem, ſed remanet ſemper habitualis, ſeu radicalis obligatio illos alendi, meliore fortuna redeunte, ſeu diuitiis ſuperuenientibus; quæ ſuperuenientibus diuitiis trãſit in obligationẽ naturalem; & id eſt quod Cord.à Lara *d.l.ſi quis ex his.n.*93.*&* 99 Sãch. *d.diſp.*4 *n.*29.*initio*, Fagund. *d.c.*9.*n.*10. & alij dicũt pro tempore inopiæ, ſeu paupertatis patris, & mariti non extingui, & euaneſcere obligationem alendi filios inopes, & vxorem, ſed tantum ſuſpendi, ſicut in debitore ære alieno grauato inope propter inopiam non extinguitur obligatio, ita vt omnino deobligetur ab ære alieno ſoluendo, ſed ratione inopiæ tantũ ſuſpenditur illa obligatio, & excuſatur à ſolutione ea inopia, ſeu impotentia durante. Quare dum iidẽ Cordub.*d.n.*93.*&* 99.& Sanch. *d.n.*29. poſt Decium *in d.l.ſi eum ſeruum, ff. ſi certum petatur*, aiunt patrẽ & maritum ſemper etiam tempore inopię manere obligatum alere filios pauperes non habentes aliunde, & vxorem, cum iure naturæ tam pater, quam vir teneatur alere filios, & vxorem, ſi loquãtur de obligatione habituali, & radicali. verum dicunt; quia hæc obligatio manet etiam in patre, & marito inope, ſi de obligatione actuali, minus verum dicunt, nam pro tempore, quo pater, & maritus laborat inopia, & ob paupertatem eſt inhabilis ad præbenda alimenta filiis, & vxori, in eo non eſt obligatio alendi actualis.

§. II.

Explicantur controuerſa

DIfficultas igitur propoſita procedit, quando pater, vel maritus inops, ſeu tempore inopiæ, quo actuali obligatione non tenebatur alere filios, & vxorem, mutuo accepit pecuniam, vel frumentum, vel alia ratione contraxit æs alienum, conſumptum in alimentis filio, & vxori præſtitis, nec rediit ad meliorem fortunam, & deceſſit eo debito in vtilitatem filiorum, & vxoris verſo nondum ſoluto; An filius, & vxor ex propriis bonis, quæ neque à patre, neque à marito ad ipſos peruenerunt (vt ſunt bona maioratus, aduentitia, caſtrenſia, vel quaſi Caſtrenſia filiorum, dos vxoris, & bona parafernalia, & alia vxoris propria) teneantur in vtroque foro tale debitum creditori patris, vel mariti ſoluere; & ad illud ſoluendum creditore repetente in foro externo cogi poſſint, & debeant. Et eſt duplex ſolemnis ſententia.

Digitized by Google

Prima ſententia affirmatiua.

1337 PRima ſententia affirmat. Ita Bartholus *in dict. leg. his ſolis in fine, ff. de condict. indeb.* (vbi licet dicat cogitandum, non minus tamen videtur approbare hanc ſententiam) Corneus, & Angelus *ibidem*; item Iaſon *ibidem*, & *in leg. ſi eum ſeruum in principio numero* 1. *ff. ſi certum petatur, ibidem* Zaſius *num.* 4. & Purpuratus *numer.* 5. Ioannes Platea *in leg. vxorem in fine, Cod. de decurionibus lib.* 10. Ludouicus Romanus *ſingulari* 1200. Hyppolitus *ſingulari* 224. *fine*, Cæpola *cautela* 246. *notab.* 37. Ioannes Lupus *in Rubri. de donat. inter virum & vxorem* §. 66. *n.* 6. & *in l.* 61. *Tauri ibidem*, Caſtillus *numero* 24. & Gomez Arias *numero* 17 (quos omnes pro hac ſententia refert Corduba à Lara *d.* §. *ſi quis ex his numero* 88.) idem Corduba *ibidem num.* 101. & *ſequent.* P. Barboſa *ad l. ſi conſtante num.* 53. Surdus *d. priuilegio* 48. *numer.* 6. & *d. conſilio* 420. Gama *d. deciſ.* 366. *num.* 6. & 7. Baëza *de inope debitore cap.* 1. *numero* 53. & 54. Coſta *d. remedio* 12. *num.* 2. *fin.* Caluin. *de æquitate lib.* 1. *cap.* 58. *num.* 6. & *ſeqq.* & Azebedo *lib.* 5. *recop. tit.* 3. *l.* 9. *num.* 30. 31. & 32. quos duos poſteriores refert Sanchez *d. diſp.* 4. *num.* 28. & ex Theologis idem affirmant Fagundez *d. cap.* 2. *num.* 36. & *ſeq.* & *d. cap.* 9. *n.* 10. Addit autem Coſta vxorē teneri citra conſūptionem, aut diminutionem dotis. Ad hanc ſententiam probandam plures textus, & rationes adducunt Corduba *d.* §. *ſi quis ex his n.* 83. *ad* 89. & Sanch. *dict. diſp.* 4. *num.* 28. pono ſequentes.

1338 Prima igitur ratio pro hac ſententia eſt, quia pater inops, & maritus inops actu non tenetur ad alimenta, & alia neceſſaria filiis, & vxori præſtanda, vt *num.* 1336. dictum eſt: ergo quando eorum alimentorum ratione debita contraxit, quæ ad eum finem non erat obligatus contrahere, filij, & vxor, in quorum vtilitatem ea debita conſtat eſſe conuerſa, tenentur ad eorumdem debitorum ſolutionem in ſubſidium, quando pater, vel maritus non eſt ſoluendo. Conſequentia probatūr primo, quia vbi res aliena in vtilitatem alicuius conuerſa eſt, quamuis ille eam non acceperit, tenetur tamen in defectum accipientis qui non eſt ſoluendo, eam ſoluere; vt eſt textus clarus *in l. ei qui ſeruo* §. *fin. quod cum eo*, vbi qui cum procuratore, ſeu negotiorum geſtore contraxit, puta mutuam pecuniam dedit abſque mandato Domini, eiuſdem procuratoris fidem reſpiciens, ſi in rem Domini pecunia verſa ſit, actionem habet aduerſus Dominum; ex quo textu Doctores communiter probant actionem de in rem verſo locum habere in quocumque contrahente etiam cum negotiorum geſtore, & contra Dominum, in cuius vtilitatem eſt verſum, & ſic Dominum teneri ex mutuo per procuratorem accepto verſo in eius vtilitatem, & in cauſa negotiationis, cui præpoſitus eſt; licet mutuans ſolam perſonam procuratoris reſpexerit, eiuſvè fidem ſequutus ſit. Solùm autem in ſubſidium, quando qui rem accepit non eſt ſoluendo, ibi permittitur, & conceditur, quod poſſit agi contra eum, qui habuit commodum rei; vt poſt Iaſonem notat Surdus *d. priuileg.* 48. *n.* 5. Barboſ. *d. n.* 52. & alij communiter. Itaque in propoſito cum pecunia à patre vel marito mutuo accepta pro eorum alimento conuerſa ſit in illorum vtilitatem, & commodum, aduerſus filios, & vxorem datur actio, ſicque in ſubſidium tenentur illam ſoluere. Secundo probatur eadem conſequentia, nam cū res aliena ad aliquem peruenit ex cauſa lucratiua, ex qua factus eſt locupletior, licet non ipſe, ſed alius à Domino illius rem acceperit, ſi recipiens non eſt ſoluendo, ad eam rem repetendam datur actio contra eum, ad quē ex cauſa lucratiua peruenit *l. ſi eum ſeruum, & l. ſi & me, & Titium ff. ſi certum petatur.* Gloſſ. & Barth. *in d. l. his ſolis ff. de condict. indeb.* qui quod *ibid.* decernitur, ſcilicet ius ſeu actionem repetendi pecuniam competere ſolum contra recipientem, ſeu eum, cui ſoluta eſt, non contra eum, cui pro fecit, aiūt intelligendum, quando recipiens eſt ſoluendo, ſecus ſi non ſit ſoluendo, nā tunc dicunt competere etiam contra eos, quibus profecit, modo illi rem habeant, ſeu ad illos peruenerit ex cauſa non oneroſa, ſed lucratiua iuxta præfatam *l. eū ſeruum, & l. ſi & me.* Cùm ergo pecuniam à patre vel marito mutuo acceptam, & in eorum alimenta conſumptam, & in ipſorū vtilitatē conuerſam habeāt filij, & vxor ex cauſa lucratiua; lucrati enim ſunt eā vtilitatem, illudque cōmodum non ex cauſa oneroſa, patre, vel marito impotēte ad illā pecuniā ſoluendam tenentur, & cogi iuſtè poſſunt. Tertio probatur eadē conſequentia; factus ditior ex pecunia, vel re aliena, tenetur, & cogi poteſt reſtituere id, in quo factus eſt ditior, per text. *in l.* 2. *verſ. æquiſſimū ff. ad l. Rhod. de iactu*, vbi nauis fluctuantis leuandæ gratia iactus mercium factus eſt, lex decernit detrimentum debere eſſe commune etiā iis, quorum res per illum iactum ſaluę factæ ſunt. Et deciſionis rationem Paul. reddit, *quia æquiſſimum eſt commune detrimentum fieri eorū, qui propter amiſſas res aliorum conſequuti, vt merces ſuas ſaluas haberent.* Itaque cum filij, & vxor occaſione mutui à patre, & marito paupere accepti quo alimentati ſunt, facti ſint ditiores, ſe enim ex propriis bonis, aut mutuo accepto aluiſſent, ſi pater, vel maritus non accepiſſet, prout non tenebatur; patre, vel marito impotente ad ſoluendum, tenentur ſoluere.

Secunda ratio deſumitur *ex l. fin. de eo per quē fact. erit*, vbi Vlpian. dicit dari actori *quanti ſua intereſt* 1339
aduerſum eum, qui dolo fecit, quo minus in iudicio vocatus ſiſteret, ſi verò is, qui dolo facit quominus reus in iudicio ſiſtat, ſoluendo non ſit, datur actio cōtra ipſum reum æquitate ſuadente; deciſionis rationē addit Vlpianus, *ne propter dolum alienum reus lucrū faciat; & alter damnum patiatur*: Hæc enim ratio in propoſito locum habet, iniquum enim eſſet, quod ex dolo patris, vel mariti filij, aut vxor facerent lucrum, qui verò patri, vel marito pecuniam mutuam dedit rei propriæ detrimentum patiatur. Æquum ergo, & rectum eſt, vt pecunia à filiis, vel vxore repeti poſſit, patre, vel marito non exiſtente ſoluendo.

Tertia ratio eſt, quia etſi pater non tenetur ſolue- 1340
re mutuum à filio familias acceptum, vt *ex toto tit. ff. ad S.C. Maced.* Si tamen illud mutuum conuerſum ſit in vtilitatem patris, & in rem ad quam idem pater tenebatur, ſoluere mutuum illud pater tenetur, & cogi poteſt *l. ſed Iulian.* 9 §. *proinde ff. eod. tit. cap. quod quibuſdam de ſolut. & c. ad hoc eod. tit. & l.* 1. *ff. de in rem verſ.* Quapropter *ſup. hoc opere n.* 804. cū Surdo dixi patrem teneri ſoluere mutuum à filio fam. egente in ſtudiis acceptum ad ſe alendū, quia tenebatur pater ad talem impenſam: ergo licet filij, & vxor non teneantur ex mutuo per patrem aut maritum accepto pro ipſis alendis, tenebuntur tamē quādo res mutuo accepta verſa eſt in eorum vtilitatem, quia ſcilicet ea res mutuo accepta eſt in alimenta, ad quæ præſtāda tūc pater, aut maritus nō tenebatur.

Quarta ratio; quia quando pater eſt pauper, & filij ſunt diuites, tenētur filij alere patrem cū tota familia, & ſimiliter quādo maritus eſt pauper, & vxor diues tenetur alere maritū, & familiā (vt ſuo loco in quarta parte huius tractatus de effectibus contractus matrimonij probabitur, ex communi Doctorum) ergo æs alienū à patre, & marito pauperibus ad alendū filios, & vxorem, & familiam contractum eſt verè debitum ipſorum filiorum, ſeu ipſius vxoris; ac proindè filij, & vxor tenentur illud ſoluere, & pro illo in foro externo poſſunt conueniri.

Denique pro hac ſententia facit *lex* 61. *Tauri*, quatenus decernit vxorem non teneri ex debito per 134

maritum

Digitized by Google

maritum contracto,etiamſi in commodum eius vxoris conuerſum fuerit in iis rebus, quaſi maritus illi dare tenebatur,vt ſunt victus, & veſtitus,& huiuſmodi res neceſſariæ: ergo à contrario ſenſu lex illa vult vxorem teneri,quando conuerſum eſt in ipſius vxoris vtilitatem in rebus, ad quas vir non tenebatur: Maritus autem inops non tenetur alere vxorem, ſicut nec pater inops filios;ergo iuxta eandem legem, & vxor,& filij pecuniam à marito,& patre pauperibus mutuo acceptam, & in eorum alimenta conſumptam obligantur,& cogi poſſunt ſoluere.Et hæc ſententia procedit etiam ſi filij hæreditatem paternam renuncient; vt *infra* poſt ſecundam ſententiam explicatur.

1343 Et per tradita Fagund.*dict.cap.2.numer.34.& 36. & dict.cap.9.numero* 11.concludit primogenitos,qui nihil aliud bonorum præter primogenium,ſeu maioratum à ſuis maioribus inſtitutum à patre acceperunt, teneri in vtroque foro ſoluere debita à patre contracta ad alendum ipſos, & ſoluendum famulorum mercedem,locationem domus,& ad veſtes, & cibaria familiæ; cum talia debita à patre contracta conuerſa fuerint in vtilitatem eorundem filiorum primogenitorum, ad quos bona vinculata, & maioratus ſpectant; & conſequenter defuncto patre,qui non fuit ſoluendo,nec vlla bona propria,& libera reliquit tenentur ipſi primogeniti ea debita ex bonis,& redditibus maioratus ſoluere.Quod etiam præter rationes in præcedentibus adductas idem Fagundez *dict.capite 2.numero 34.fine.* confirmat ex eo, quod alienum prorſus à ratione videatur, vt creditores amittant pecuniam ſuam,quam nobilibus gratis accommodarunt, de qua conſtat fuiſſe totam conuerſam in commodum, & vtilitatem filiorum primogenitorum,maiorumque natu,nam alioqui liceret (inquit)filiis maioribus natu habentibus bona vinculata furari ſaluis bonis vinculatis ad alendum parentes,& illorum familiam,cum id proindè ſit; etenim niſi creditores eam pecuniam illis accommodarent, bona maioratus minuerentur magis ac magis,ac oppignorarentur:Quare non apparet,cur non debeant poſtea ipſi filij teneri ad huiuſmodi debita.

Extenditur hæc prima ſententia à Surdo *dict.conſil.*420.& Coſta *citato numero* 2. & Caluino *dict.capite* 38.*numero* 8.vt procedat etiam,vbi merces, vel aliæ res eſſent patri venditæ,deinde ab eo reuenditæ, & ex eorum pretio emptum frumentum, quod ſit verſum in alimoniam filiorum, & familiæ: eo quod attendatur vltima verſio, & vtrobique militet eadem æquitas mediatè vel immediatè,vel directè,vel indirectè vertatur,ſemper erit verum dicere,id beneficij filios nactos eſſe,quod ex rei vẽditione prouenit, ab eodem Surdo *d.conſ.420.n.9.*& eodem Coſta *n.3.* extenditur hæceadem ſententia,vt penſio domus cõductæ per patrem,vel maritum ſit ſoluenda in ſubſidium per filios,& vxorem inhabitantes,cum habitatio pertineat ad alimẽta iuxta tradita *ſup.c.2.*& Doctores *ibid.cit.*ac proindè poſſunt exigi filij & vxor, quatenus commodum ſenſerunt ex habitatione, quia hoc modo dicitur verſum in eorum vtilitatem, & ſic pro rata penſione debent ſoluere penſionem, ſecluſa portione penſionis correſpondentis habitationi ipſius patris,vel mariti inopis, cum teneantur ſolum ad id quod eſt verſum in illorum commodum, Addit quoque Coſta *num.6.*vxorem viduam ædes poſt viri obitum inhabitantem, teneri pro rata temporis ad penſionem, iudicio boni viri liquidandam, niſi iure familiaritatis habitaſſet (ibid.. prout alio non apparente præſumi,aſſerit,& tradidit *in tractatu de portione rata quæſt.*25.

Altera ſententia, negatiua.

ALtera ſententia negat filios, aut vxorem æs 1344
alienum, ſeu debita à patre, vel marito licet inope contracta, & conuerſa in alimenta ipſorum & familiæ teneri ſoluere ex propriis bonis ipſius vxoris,& filiorum,aut ex bonis maioratus.Ita Decius *in dict.l.ſi eum ſeruum ff.ſi certum petatur*, *& ibidem* additionator *lit. A.*Alciatus *in eandem legem ſi eum ſeruum numero* 7. & ex Theologis Sanchez *dict. diſput. 4.numero* 29. (qui etiam pro hac ſententia allegat Gomezium,Arias *loco ſupra numero* 1337.allegatum,quem tamen Corduba à Lara *loco eodem numero* 1337.*relato*,allegat pro priori ſententia)& Molina *loco ſupra numero* 1333.*citato*, loquens tamen tantum de vxore, & aſſerens expreſsè vxorem non teneri ſoluere debita mariti ex dote propria, etiamſi facta ſint ad ipſam familiam communem ſuſtentandam,modo lucris renunciet Et hoc idem cum eodem Molina ſentit Fragoſ.*de Republ.Chriſt.p.3. lib.2.diſp. 5.n.60.verſ.nihilominus.*

Primo probatur hæc ſententia,quia in contracti- 1345
bus attenditur contrahentis perſona, & non tertij *l.non aduerſus* 15.*Cod.ſi certum petatur,& l.cum cui, Cod.de actionibus,& obligationibus,& l.ſi is, qui Cod. depoſiti*,vbi nec ei,qui mutuam pecuniam dedit,nec ei qui pecuniam depoſuit datur actio aduerſus eum, ad quem pecunia peruenit,ſi conſumpta ſit, ſed ſolum contra contrahentem,qui mutuo, vel cauſa depoſiti accepit.Ex quo patet actionem mutui, vel depoſiti repetendi eſſe perſonalem, ac proindè contra ſolam perſonam debitoris, cui mutuum datum eſt; & ſic extingui, nec poſſe redundare in tertium extincta perſona ipſius contrahentis debitoris,ſi nihil prorſus habeat, aut in vita ſua ceſſionem bonorum fecerit.Quod procedere,etiamſi actio perſonalis cõtracta ſit habito reſpectu ad rem, quæ tranſiuerit in tertium aliquem,tradit poſt alios Surdus *d. priuilegio* 48.*n.*3.per textum *in l.quædam §. nihil intereſt ff. de edendo*,& alia iura.Quæ traditio,quod actio mutuãti competens ad mutuum repetendum ſit perſonalis, & detur ſolum aduerſus mutuatarium, eſto res tranſiuerit ad tertium,confirmatur ex eo, quod mutuans ad rem aliquam emendam habet ſolam actionem perſonalem, non tamen præfertur alij habenti hypothecam, puta ſi ea pecunia, quam quis mutuo accepit,merces comparauerit;mercibuſque ſtantibus mortuus ſit, ſi debito contracto perſoluendo debitoris defuncti nõ ſufficiunt,quamuis merces exiſtãt, creditor,ſeu mutuans pecuniam,quam credidit,priuilegium exigendi non habebit, vt eſſe doctrinam communem Bartholi *l.ſi cum dotem n.*10.*ff.ſol.matr.* Alexandri *ibid.§.fin.n.*5.& aliorum teſtantur Corduba à Lara *d.§.ſi quis ex his,n.90.*& Surd. *d.priuil.*48. *n.4.& 7.* & plures alios Doctores latiſſimè referens Salgad. *in Labyrinto creditorum p.2.c.4.n.*14.igitur in propoſito noſtro;cũ creditor patris,vel mariti cũ filiis,aut vxore non contraxerit, ſed patri, maritovè mutuam pecuniam dederit, cuius tantum fidem ſequutus eſt,eidem non competit actio repetendi mutuum à filiis,vel vxore,etiamſi pater,aut maritus non ſit ſoluendo,& nullis facultatibus relictis deceſſerit. Quare ſibi debet imputare,qui minus idoneo debitori crediderit iuxta *l.qui bona §. de illo ff. de damno infecto.& cap.damnum de reg.iur.in 6.*

Secundo probatur *ex leg.3.§.1.ff.de in rem verſo*,
vbi aduerſus Dominum tunc ſolum datur actio 1346
de in rem verſo,quando ille, qui negotium geſſit, negotiorum geſtorum haberet actionem pater autẽ, non quaſi negotiorum filiorum, aut vxoris geſtor,

ſed quia pater eſt, & quia maritus eſt, cenſetur filiis, & vxori alimenta exhibere, ſcilicet ex obligatione iuris naturalis, qua pater erga filios, & maritus erga vxorem tenetur; quæ ob inopiam patris vel mariti non extinguitur, ſed ſuſpenditur tantùm, vt *ſupra numero* 1336. dictum eſt; & ſic ex natura ſua eſt perpetua. Quare pater, etſi inops (licet ad eum finem non teneretur ſe grauare ære alieno) ex pecunia mutuo accepta præſtans filiis aut vxori alimenta, ob hanc cauſam ſatisfaciendi prædictæ obligationi præcepti, ſiue iuris naturalis præſtitiſſe ſemper intelligitur, non verò, tanquam negotiorum geſtorum. Non igitur aduersùs filios, vel vxorem, qui ex pecunia mutuò accepta à patre vel marito, aliti ſunt, dabitur creditori patris, aut mariti negotiorum geſtorum actio; cum ipſe pater, aut maritus in hoc caſu negotiorum geſtorum actionem adminiſtrationemvè non habeat. Et prædicta præſertim procedunt in patre, qui regulariter, & in dubio præſumitur filiis alimenta præſtitiſſe paterno amore, & pietatis affectu iuxta tradita *ſupra hoc capite numero* 905. & iuxta *ibidem* allegata. Et ex prædictis etiam deducitur in hoc caſu filios, & vxorem alimenta à patre, aut marito non recepiſſe ex cauſa lucratiua, ex qua facti ſint locupletiores, ſed potiùs ex cauſa oneroſa, cùm pater, & maritus præſtiterint ob cauſam ſatisfaciendi prædictæ obligationi iuris naturalis, & ſic ipſi illa receperint, vt ſibi debita. Itaque (hoc addo ex prædictis Doctoribus, præſertim Sanchez *dict. numero* 19. ad huius argumenti, ſeu probationis maiorem declarationem) quamuis pater, aut maritus inops ratione inopiæ excuſetur pro tunc ab onere alendi filios, aut vxorem, nec teneatur ære alieno ſe grauare, quo huic ſatisfaciat obligationi; nihilominus ſi verè ſe grauauit, & ſic aluit, veram obligationem ratione impotentiæ ſuſpenſam adimpleuit; nec dici poteſt pecuniam illam conuerſam eſſe in vtilitatem filiorum, & vxoris, ad quam pater, aut maritus verè non tenebatur; nec filij, aut vxor verè dicuntur effectu locupletiores, & ex cauſa lucratiua recipientes, ſed ex cauſa oneroſa, vt pote qui verè ipſis debitum receperunt. Quapropter ex conſequenti illud mutuum ſoluere non obligantur, nec cogi poſſunt. Hinc

1346 Tertiò probatur à Sanchez, quia ſi Petrus vt ſuis ſatisfaciat creditoribus pecuniam mutuò petat, & accipiat bona fide putans ſe poſtea eam poſſe ſoluere; ſi poſtea contrarium eueniat, nemo dicet creditores illos, quibus pecuniam illam ſoluit, teneri eam ſoluere poſterioribus creditoribus, à quibus eam accepit; & tamen tota ea pecunia verſa eſt in illorum vtilitatem; quia nullum cum prioribus contractum iniere, & poſteriores per mutuum tranſtulere pecuniæ dominium in Petrum, & ſic Petrus tanquam verus dominus ex ea pecunia mutuò accepta potuit ſuis debitis ſatisfacere, quamuis ab illorum ſolutione ratione inopiæ eximeretur; ergo ſimiliter quamuis pater, & maritus inopes expenderint aliquam pecuniam, quam ab aliis mutuò acceperunt, in alimenta filiorum, & vxoris, non tenebuntur filij, nec vxor ex propriis bonis ea debita ſoluere, quamuis in illorum commodum conuerſa, quia pater, & maritus illius pecuniæ habebat dominium, & licet propter inopiam excuſaretur à præſtatione alimentorum, dum tamen voluntariè grauans ſe ære alieno illa præſtitit, veræ obligationi ratione inopiæ ſuſpenſæ ſatisfecit, & quod erat filiis & vxori debitum perſoluit.

1347 Confirmatur tradita duabus præcedentibus probationibus, & ipſamet poſterior ſententia, quia filij, & vxor non tenerentur ad ſoluendum eam pecuniã, ſeu æs alienum à patre, vel marito paupere contractum pro eorum alimentis, ſi facultates patris, aut viri poſtea augerentur, & eſſet ſoluendo, *ſupra numero* 1335. notatum eſt: ergo non tenentur etiam, quando pater aut vir eſt pauper, & non habet vnde ſoluat; quia ſi ratione paupertatis patris, aut mariti tenerentur poſtea redeunte viro ad meliorem fortunam, non reſurgeret ea obligatio, nec ea deobligarentur filij, vxor vè, ſi enim paupertate viri, & patris extingueretur illorum obligatio, auctis illorum fortunis non reuiuiſceret; cum obligatio ſemel extincta non reuiuiſcat *l. cum ex cauſa, Cod. de remiſſione pignoris.*

Quarto, licet filij eſſent diuites, & etiam vxor eſ- 1348
ſet diues, tempore quo pater pauper ad filios alendos, & maritus pauper ad vxorem eiuſque familiam alendam debita contraxit, ſeu mutuam pecuniam accepit, tamen nec vxor tenebatur directè ad alimenta viri, & filiorum ac familiæ, nec filij ad alimenta pro ſe, ac familia paterna; ſed tantum in ſubſidium, ſcilicet marito, vel patre non quærente aliunde pecunias, quibus neceſſaria ſuppeditaret: cum ergo iam quæſierit mutuo accipiens, vxor, & filij ab eo onere releuati ſunt, nec ipſis data mutuo pecunia eſt, nec illorum nomine ſeu mandato recepta, eam ſoluere tenebuntur.

Quinto probatur, quia vxor poteſt integram do- 1349
tem ſoluto matrimonio recuperare, licet maritus prodigè expenderit vltra debitum illam alens; vt Gama *dict. deciſ.* 366. *numero* 2. Nauarr. *in Manuali capit.* 17. *numero* 155. & Rodriquez *tom.* 1. *ſum. edit.* 2. *capit. numer.* 7. & ſimiliter filius primogenitus mortuo patre iuxta eandem doctrinam bona ſui maioratus diſſipata à patre viuente in eum alendum vltra debitum poteſt recuperare.

Sexto, & vltimo probatur à Sanchez, & Corduba 1350
à Lara tum *ex l.* 60. *Tauri*, vbi generaliter deciditur mulierem lucris conſtante matrimonio acquiſitis renunciantem non teneri ad æs alienum conſtante matrimonio à marito conflatum, tum *ex præallegata l.* 61. *Tauri*, vbi primo ſtatuitur vxorem pro marito ſpondentem non obligari, etiamſi dicatur debitum in vxoris emolumentum conuerſum eſſe; & *ibi* Anton. Gomez tenet id procedere, licet manifeſtè probaretur verè ceſſiſſe in vxoris vtilitatem. Secundo deciditur, ſi maritus & vxor mutuo ſe ſe obligauerint in eodem contractu, vel diuerſis, vxorem non teneri ad quicquam, niſi probetur debitum in eius vtilitatem fuiſſe conuerſum: & vult lex illa dici conuerſum in vxoris emolumentum, quando debitum contractum conſumptum eſt in iis rebus, quæ maritus vxori præſtare tenebatur, ſecus ſi non tenebatur, & eas res quas maritus tenebatur vxori dare, lex dicit eſſe victum, veſtitum, & eiuſmodi res neceſſarias; nec lex huiuſmodi intelligenda eſt, quando maritus eſt diues, & defunctus reliquit facultates ad ſoluenda debita ſufficientes, nam nihil (ait Sanchez) diſponeret, cum quicumque fideiuſſor ſolum teneatur in ſubſidium, vbi principalis debitor non eſt ſoluendo; igitur lex loquitur quando bona mariti deficiunt, & nihilominus decernit ad illa debita à viro contracta, & conſumpta in vxoris commodum in iis rebus, quas maritus illi dare tenebatur, nempe in illius alimentis, & veſtibus, aliiſque huiuſmodi neceſſariis, eandem vxorem non teneri illa ex ſuis bonis propriis ſoluere; quo manifeſtè probatur hæc ſecunda ſententia: iuxta quam bis iudicaſſe ſupremum Luſitaniæ Senatum refert Gama *dict. deciſion.* 366. *numero* 6.

Huic autem ſententiæ non obſtare rationes ad 1351
priorem ſententiam probandam adductas ait Sanch. cùm ex traditis pro hac poſteriori ſententia conſtet (inquit)

Digitized by Google

(inquit) vxorem, & filios habere ex cauſa onêroſa; & illud mutuum a marito , vel patre acceptum ,& in eorum alimenta conſumptum non verè dici in eorundem vtilitatem conuerſum ; & etiam ex traditis *num* 1345. patrem , & maritum in accipienda mutuò pecunia , & ea conſumenda in alimentis filiorum,& vxoris non ſe habuiſſe tanquam negotiorum geſtorem,ſeu tanquam habentem negotiorum actionem. Ad nonnullas etiam ex dictis rationibus pro prima ſententia adductis Corduba à Lara *d. §. ſi quis ex his, a num.* 93. ſuſtinendo poſteriorem Decij ſententiam ſingillatim reſpondet.

1352 Ad primam enim iuxta tradita *num.* 1345. ad antecedens reſpondet , obligationem , qua pater adſtringitur alere filios , & maritus vxorem , eſſe perpetuam , vtpotè iuris naturæ , & ſic propter inopiam patris , ſeu mariti non extingui, ſed tantùm eius effectus ſuſpendi , atque adeo ſi pater, aut maritus inops filiis , vel vxori alimenta ſubminiſtret , præfatæ ſuæ obligationi ſeu iuris naturæ præcepto ſatisfacere , tanquam ſi diues eſſet ; Quare pater, aut maritus nunquam intelligitur quaſi negotiorum geſtor alimenta filiis ; aut vxori præbere ; ac proinde creditori patris ; aut mariti non competit actio de in rem verſo contra filios, aut vxorem iuxta *l.* 3. *ſupra numer.* 1345. adductam , & cætera *ibi* tradita; neque in præſenti habet locum diſpoſitio *l. ei, qui ſeruo §. fin. Cod. quod cum eo num.* 1338. allegata ad probandam conſequentiam. Sicut neque habent locum alij textus ibidem adducti , ſcilicet *in l. ſi eum ſeruum ; & in l. ſi & me, & Titium ff. ſi certum petatur* , tum quia iam probatum eſt ad filios , & vxorem in præſenti ſpecie non perueniſſe quicquam ex cauſa lucratiua. Tum quia , inquit idem Corduba *num.* 94. ex alio etiam capite præfatæ leges ad præſentem quæſtionem nihil faciunt ; hîc enim agitur de debitore , qui mutuam accepit pecuniam , & ſic pecuniæ dominium adeptus , quam arbitrio ſuo potuit in quoſcunque vſus prodigere arg. *tex. l. in re mandata Cod. mand.* in ſpecie verò dictarum legum Titius errore ductus exiſtimauit eſſe ſuam , rem, quam accepit , cum eſſet aliena , eamque vendidit, ac cùm Domini detrimento lucrum fecit ; quare etſi Domino Titius obligatus non eſt, quia cum eo nullum negotium contraxit , tamen quia pretium ad eum peruenit , bono & æquo introducta eſt actio ſubſidiaria , quæ Domino datur , vt pretium Titio condicat , cum ſine culpa Domini ad Titium peruenit : At in contractu mutui diuerſum ſtatutum eſt, cum pecuniæ mutuò datæ permiſſu Domini dominium in debitorem tranſlatum ſit : Ad *l.* 2. *ff. ad legem Rhodiam,* ad probationem eiuſdem conſequentiæ adductam Corduba *num.* 98. reſpondet *ibi* ſi magiſter nauis non ſit ſoluendo damnum iactus , detrimentum omnibus communicari ex tacita conuentione eorundem , qui in eadem naui vehebantur, ne merces perirent; & ſic in ſpecie eiuſdem legis actionem negotiorum geſtorum dari ei , cuius merces iactæ ſunt , quia mercium ſuarum iactu vtiliter geſſit negotia eorum, quorum merces ſaluæ factæ ſunt.

1353 Ad ſecundam rationem *num.* 1339. ſumptam *ex lege finali ff. de eo, per quem,* idem Corduba *num.* 96. *&* 97. reſpondet hanc legem iuxta multos Doctores loqui de eo , qui diuturna poſſeſſione dominium rei ſibi quærebat ; quem rei Dominus , vt præſcriptio interrumperetur, in iudicium vocauit ; & cuiuſdam dolo factum eſt,ne reus in iudicio compareret , propter quod poſſeſſor cœptam præſcriptionem compleuit, reique dominium acquiſiuit , quapropter ſi is, qui dolo fecit , quo minùs reus in iudicio ſiſteret, ſoluendo non ſit,datur ibi actio reſtitutoria aduersùs ipſum reum, ne propter dolum alienum reus lucrum faciat,& actor damnum patiatur? & meritò,ait Corduba , conceſſa eſt in tali caſu actio reſtitutoria contra ipſum reum non obſtante illa longa poſſeſſione ad præſcriptionem ſufficiente, quia ceſſat ratio , propter quam præſcriptio introducta eſt, nempe odium negligentis circa rem ſuam *can. placuit §. hac autem* 16. *quæſt.* 3. Dominus autem rei , cum in iudicium poſſeſſorem tempore debito vocauerit, caruit negligentia, & ſic non exiſtente ſoluendo eo,qui dolo fecit , quo minùs in iudicio ſiſteret, æquitatis ratione, qua ipſa præſcriptio introducta eſt, ita ſuadente debuit Domino dari actio contra Reum ipſum.

Ad vltimam rationem *num.* 1342. adductam, de- 1354
ſumptam *ex lege* 61. *Tauri* reſpondet Corduba *n.* 92. talem deductionem à contrario ſenſu non poſſe ex ea lege deſumi,quia maritus ſemper, & perpetuò tenetur alere vxorem, vt *ſupra n.* 1345. & in reſponſione ad primam rationem dictum eſt.

Porro Sanchez *d. diſp.* 4. *citato num.* 29. *fine,* addit 1355
hanc ſecundam ſententiam procedere , licèt res pecunia illa à patre , vel marito emptæ extent, dicens adhuc filios , & vxorem non teneri, quamuis pater, aut maritus non ſit ſoluendo;quia nulla eſt actio creditoribus contra res mutuo emptas , nec illæ ſubiectæ ſunt hypothecæ pro mutuo , ſed ſola eſt actio perſonalis contra mutuatarium;vt tradunt Bartholus, Corduba,Surdus, & alij Iuriſperiti *ſupra num.* 1344. *verſic. confirmatur,* ex eo relati, & alij quos Salgadus *allegato cap.* 24. *num.* 11. refert. Quare idem Sanchez ſubdit non eſſe audiendos Angelum , & Ioannem Lupum *locis ſupra num.* 1337. *citatis* , aſſerentes eſſe certum,filios,& vxorem teneri,vbi res mutuo emptæ extarent.

Reſolutio, & ſententia Authoris.

SI rationes, & authoritates pro vtraque ſententia 1356
adductæ rectè perpendantur , negari non poteſt vtramque eſſe probabilem , primam tamen (quam etiam Sanchez *initio dicti numer.* 29. appellat ſatis probabilem) exiſtimo probabiliorem , tum quia æquitati , & iuri naturali , dictanti ne cum alterius detrimento locupletiores ſimus , conuenit , (quare Coſta *dict. remedio* 12. *n.* 1. oppoſitam ſententiam quicunque aſſeruerunt ab æquitate declinaſſe dicit:ſicut non videtur conuenire oppoſita ſententia à Surdo durior appellata ; quæ etiam, ſicut obſeruat Fagundez *d. lib.* 4. *cap.* 9. *numer.* 10. facilè poteſt eſſe cauſa multorum ſcandalorum in Republica , & multarum litium ; imò (addit idem Fagundez) & occaſio expilandi crumenas, & res alienas,indè enim patres (præſertim filiorum , ad quos maioratus debent poſt eorum mortem deuenire) & mariti, maximè nobiles , occaſionem ſument viuendi ſplendidè, & alendi filios , & vxores ex alieno mutuo , ſi poſtea nec filij , nec vxores ad id non tenerentur in illorum defectum. Tum quia cum pater , maritusvè inops, ſeu dum eget, verè non teneatur actuali obligatione alendi filios , vel vxorem , ſed ſolum remaneat habitualis, ſeu radicalis obligatio, ob quam ſuperuenientibus diuitiis actu adſtringitur alere , eo tempore inopiæ accipiens mutuò pecuniam , quàm in alimentis filiorum ; vxoris,& familiæ conſumpſit, & ad eum finem tantùm accipit, videtur verè geſſiſſe negotium vtile filiorum,& vxoris, ad quos onus ſe alendi ſpectabat,& qui (niſi voluiſſent fame perire) de ſuo , vel contrahendo æs alienum ſibi alimenta quæſiiſſent, ac ſubminiſtraſſent;& in hoc caſu ſtante deobligatione patris , & mariti vnà cum vtriuſque inopia non poteſt , nec debet præſumi præfata alimenta præſtita eſſe tantùm ex affectu paterno , vel maritali , & ex cauſa implendi præceptum naturale alendi filios,& vxorem, quod actu non obligat patrem,& maritum inopes, & dum egent ; & quod

inopia parentis excludat huiuſmodi præſumptionem oſtenſum eſt *ſupra hoc opere num.*909. cùm ergo patres, & maritus in præſenti caſu geſſerint negotium vtile filiorum & vxoris, patre, & marito non exiſtente ſoluendo, vel nullis bonis relictis defuncto, filij ipſi, & vxor tenentur ſoluere debitum à patre, & marito paupere in eorum alimenta conuerſum, & ad id cogi poſſunt, & debent. Neque obſtant argumenta pro poſteriori ſententia, *à num.*1344.*ad* 1351. adducta. Nam

Reſponſio ad fundamenta poſterioris ſententiæ.

1357 AD primum reſpondetur, ibi tradita, & iura allegata procedere, quando res peruenit ad tertiam perſonam non ex cauſa lucratiua vt in noſtra ſpecie, ſed ex cauſa oneroſa, vt præſertim *in d.l.cum qui Cod. de actionibus, & obligat.* quæ agit de ea pecunia, quæ ex mercium venditione redacta ad negotiatores peruenit; quam creditor à poſſeſſore non poteſt repetere: item dum dicitur dari actionem creditori ſolùm contra contrahentem, nempe mutuarium, vel depoſitarium, intelligitur de actione directa, ſecus de ſubſidiaria, qua is, qui mutuò dedit, vel depoſuit, poterit agere contra eum, in cuius vtilitatem ceſſit pecunia mutuò alteri data, vel apud eum depoſita; vt poſt Gloſſam *in l. quamuis, ſcholio penultimo Cod. ſi certum petatur*, tradit Corduba *d.* §.*ſi quis ex his num.*102. licèt igitur creditor patris, & mariti ſolùm contra patrem, & maritum habeat actionem directam, illi tamen in ſpecie præſenti competit actio ſubſidiaria contra filios, & vxorem, qui aliti ſunt à patre, vel marito ex pecunia mutuò illis data, ipſeque pater, aut maritus non eſt ſoluendo.

1358 Ad ſecundum ex traditis *ſupra numer.* 1338. & 1356. reſpondetur patrem, & maritum in propoſito noſtro verè geſſiſſe vtile negotium filiorum, & vxoris, & ſic cum in eorum vtilitatem verſa ſit pecunia mutuò per patrem, & maritum accepta, ex hacque ipſi reportauerint lucrum, ditioreſque facti ſint, cum alioqui nec pater, nec maritus eos alere obligatus eſſet, ſed alendi onus ad ipſos filios, & vxorem ſpectaret, ipſi ad eam creditori ſoluendam tenentur, patre, vel marito impotente ad eam perſoluendam.

1359 Ad tertium reſpondetur, ſecundos creditores non habere ius, actionemvè cõtra priores, quia hi, licèt ea pecunia in illorum vtilitatem conuerſa ſit, tamen in rigore inde ditiores non ſunt facti, cùm ſuum acceperint: At verò filij, & vxor ditiores facti ſunt ex mutua pecunia aliena, quam pater, vel maritus ad eos, vel eam alendum mutuo accepit: quia ſi filij ſic à patre non fuiſſent aliti, & vxor pariter alita à marito, tenebantur, & debebant ſe alere ex ſuo, vel mutuo accepto, ne fame perirent. Et hæc reſponſio maximè procedit, ſi tempore æris alieni pro ipſorum alimentis à patre vel marito contracti filij habebant bona propria, & ſimiliter vxor bona dotalia, ex quibus poterant ſe alere. Quamuis procedat etiam, ſi tunc fuiſſent inopes, vt dicitur *infra n.*1364.

1360 Ad confirmationem ex traditis *ſupra num.*1335. patet reſponſio; ſuperuenientibus enim diuitiis reuiuiſcit obligatio in patre, & marito, quia debita contracta formata ſunt in eorum perſona; nec ratione inopiæ fuerat omnino extincta obligatio alendi, ſed remanet ſemper habitualis, & radicalis, quæ actu obligat meliore redeunte fortuna.

1361 Ad quartum reſpondetur, quamuis debita non ſint contracta nomine filiorum, aut vxoris, teneri tamen ad illa in ſubſidium patris, aut viri, qui non eſt ſoluendo, quia conuerſa in illorum vtilitatem, indeque facti ſunt ditiores.

Ad quintum reſpondetur primò Gamam *d. deciſ.* 1362
366.*num.*7. & P.Barboſam *ad d.l. ſi conſtante* 25. *in princ.num.*53. aſſerere contrarium, & vxorem in ſubſidium mariti obligari ex ſuis bonis dotalibus ſoluere debita ab eodem marito facta, & conſumpta etiam in ſuperfluis, & vltra debitum, & exigentiam dotis acceptæ præſtitis, argumento *l. quæ de tota ff. de rei vindic.* Confirmat Gama, dicens non obſtare quòd maritus ſibi imputare debeat, ſi in alenda vxore maiores ſumptus fecit, quàm dotis quantitas exigit; quia cum vxoris (inquit) ornatus, & moderata familiæ ſuſtentatio ad honorem pertineat, maritus tacitè à iure licentiam habere videtur, vt honorificenter vxorem, & familiam alat ſecundùm ſuæ dignitatis, vel nobilitatis conuenientiam, & ſecundùm regionis morem: Nam cum honor, & vita in iure æquiparentur, æquum eſt, vt ſicut ius multa aliàs non concedenda permittit ad conſeruationem vitæ, ita & ad conſeruationem honoris multa conſentiat aliàs non conſentienda. Ita Gama. Secundo reſpondetur, vxorem, & filios marito, & patre defunctis bona ſua poſſe quidem repetere directè; indirectè tamen, & actione ſubſidiaria peti ab ipſis quoque poſſe alimenta, in quibus facti 1363
ſunt ditiores.

Ad ſextum priuſquam reſpondeatur, aduertendum ſuppoſita priori ſententia, filios, & vxorem teneri ſoluere mutuum, ſeu æs alienum ad ipſos alendos contractum à patre, vel marito paupere, qui non eſt ſoluendo, quamuis filij hæreditati paternæ, & vxor hæreditati viri, & bonis ſeu lucris ab eo conſtante matrimonio acquiſitis renunciauerint; vt expreſsè aiunt Cremenſis; & Baëza *locis ſupra n.*1337. *citatis*, Sanchez *d. diſp.*4. *num.* 28. & Fagundez *d. lib.*4.*cap.*2. *num.* 38. & *cap.*9. *num.*10.*fine.* Et ratio eſt, quia præfata obligatio filiorum, & vxoris non oritur ex hæreditatis aditione, ita vt filij, & vxor tanquam hæredes teneantur patris, & mariti debita ſoluere, ſed ex eo quòd illa pecunia mutuo accepta à patre, vel marito paupere, ex qua filij, & vxor ſunt aliti, verſa eſt in illorum vtilitatem, & illius occaſione facti ſunt ditiores, nec bona patris, aut mariti ad illam perſoluendam ſuppetunt. Hinc ad ſextum argumentum reſpondetur, filios ad debita patris, & vxorem ad debita mariti, ſi renunciauerint hæreditati paternæ, & mariti, ſoluenda non teneri, quando ex ipſis debitis nullum commodum acceperunt, neque inde ditiores facti ſunt; ſecus quando debita conuerſa ſunt in eorum vtilitatem, ipſique inde effecti ſunt locupletiores. Lex autem *Tauri* 61. in hac materia nihil clarè decidit, vt conſtat ex variis interpretationibus eiuſdem legis, datis ab ipſis Iuriſperitis Hiſpanis, qui in eam legem ſcripſere; & à contrario ſenſu potiùs continet priorem ſententiam; vt *ſupra num.*1342. explicatum eſt, & Corduba *d.* §. *ſi quis ex his num.* 103. vult legem illam 61. *Tauri* in ſecunda parte, in qua loquitur, quando vir, & vxor ſunt conſponſores, & in ſolidum ſe obligarunt, intelligi hoc pacto, ſcilicet quòd licèt debitum mutuo eorum conſenſu, & obligatione contractum à viro probetur conuerſum in vtilitatem vxoris in iis, quæ vxori præſtari tenebãtur, nempe in alimentis, aut veſtibus pro dignitate & conditione ſua, vxor non teneatur totum debitum ſoluere, quamuis in vtilitatem, & commodum illius totum verſum eſſet, ſed quòd etiam maritus debeat in partem debiti conueniri, cum maritus vxorem alere teneatur; id quod latè proſequitur explicando obligationem plurium reorum debendi in ſolidum obligati, quando debiti contracti vtilitas in eorum commodum æquis, vel inæqualibus partibus ceſſerit, quæ omitto videnda apud ipſum, cum ad præſentem quæſtionem non ſpectent.

Digitized by Google

ſpectent Addit Fagundez, quod ſi ius Caſtellæ *in d. l. Tauri 61.* decidit in præſenti ſpecie vxorem non obligari, &c. id procedere ſolum in foro externo, non in foro conſcientiæ.

1364 Aduertendum etiam retenta prima ſententia, eam procedere, quamuis filij, & vxor etiam laboraſſent inopia tempore mutui à patre, & marito inope ad eos alendos accepti, adhuc enim ſuperuenientibus illis bonis, & facultatibus ad ſoluendum ſufficientibus obligantur ſoluere illud debitum in ſubſidium; nam etiam in huiuſmodi caſu mutuum in eorum ceſſit commodum, & effecti ſunt ditiores; cum pater, & maritus inops ad ea alimenta actuali obligatione non teneretur; & ipſi aliunde, ne fame perirent, quæſituri eſſent. Ita Ludouicus Romanus, Cepolla, Baëza *locis ſupra numer.* 1337. *relatis*; & idem indicaret Corduba, Surdus, & alij, cum indiſtinctè, & abſolutè loquantur; & tradit etiam Sanchez *d. diſput.4. allegato num.* 28. Valde tamen differt, an tunc temporis filij, & vxor eſſent inopes, vel diuites, illiſque non defuiſſent facultates neceſſariæ ad alendam familiam; ſi enim filij erant pauperes, ſicut & pater contrahens æs alienum pro eorum alimentis, obligantur ad eam ſolùm partem debiti paterni ſoluendam, quæ cum ipſis conſumpta eſt; cum non tenerentur alere parentem, dum erant inopes, nec alimenta patris ceſſerint in eorum vtilitatem; ſi verò erant diuites, & pater pauper, tenentur ad alimenta integra, quia tenebantur parentem alere, vt *ſupra* hoc opere ſuo loco dictum eſt, & conſtat *ex l. ſi quis à liberis §. ſi vel parens, & §. item ſi reſcriptum ff. de liber. agnoſc.* Similiter ſi vxor erat pauper, ſuperuenientibus poſtea ipſi diuitiis non obligatur ad ſoluendum æs alienum contractum pro alimentis mariti, & familiæ, cum ad ea non teneretur, nec ceſſerint in eius vtilitatem; ſed tantùm obligatur pro rata ſibi correſpondenti; ſi verò diues erat, obligatur integrè ſoluere, quia tenebatur tunc maritum pauperem, filios, & familiam alere, (vt eſt communis ſententia, & ſuo loco in quarta parte huius tractatus probabitur) ita expreſsè Ioannes Lupi *loco ſupra num.* 1337. *citato*, & colligitur ex traditis in præcedentibus ad probandam eandem primam ſententiam; & ſtando in eadem ita ſentit Sanchez *d. diſp. 4. n. 28. fine.*

1365 Iuxta eandem primam ſententiam aſſerendum eſt contra Sanchez *loco ſupra numer.* 1355. *citato*, filios, & vxorem multò magis teneri ſoluere mutuum acceptum à patre, & marito, qui non fuerunt ſoluendo, ſi res ex illo mutuo emptæ apud illos extent, cùm cauſa lucratiua ad ipſos peruenerint, & illis effecti ſint ditiores; licèt enim creditori ex mutuo dato non detur actio contra res emptas ex mutuo, nec illæ ſint ſubiectæ hypothecæ, nec creditor quoad res ex pecunia ab ipſo mutuata emptas, extantes apud ipſum debitorem præferatur alteri habenti hypothecam, vt dictum eſt *numero* 1344. tamen datur actio ſubſidiaria contra poſſeſſorem ex cauſa lucratiua, & qui iiſdem rebus factus eſt ditior, ſecus ſi poſſeſſor haberet ex cauſa oneroſa, iuxta tradita *ſupra num.* 1357.

* * *

Filij, & vxor in foro externo non poſſunt cogi ad ſoluendam pecuniam à patre, vel marito mutuò acceptam etiam expreſſo in inſtrumento, quòd accipiebatur ad illos, & familiam alendam, ni creditor probauerit in eam cauſam fuiſſe conſumptam.

AN autem filij, & vxor in foro externo cogi poſſint ſoluere mutuum à patre, vel marito acceptum tanquam conſumptum ad eos alendum, quando pater marituſve non eſt ſoluendo? Cepolla, & Ioannes Lupus *locis ſupra num.* 1337. *citatis* dixerunt ſufficere, quod in inſtrumento ponatur expreſsè mutuum fieri in emptionem frumenti ad ſuſtentationem familiæ; nihilominus videtur aſſerendum tanquam certum, illud non ſufficere, ſed teneri creditorem probare illud mutuum verè fuiſſe conuerſum, ſeu conſumptum in alimenta & vtilitatem filiorum, & vxoris, vt rectè tradit Surdus *de alim. d. tit.* 8. *citato priuilegio* 48. *num.* 7. & Coſta *d. remed.* 11. *nu.* 5. eo quia non ſufficiat dicere, quòd mutuat in talem cauſam, ſed neceſſe eſt probare, quòd pecunia ſit verè in eum vſum expenſa, vt latè probat Neguſantius *de pignoribus in 2. membroſ. 3. part. num.* 8. cùm confeſſio vnius non noceat tertio *l. ſcia in princ. ff. ad villeci. & l. duobus §. 1. ff. de iureiur.* cum aliis à Surdo *d. priuil.* 48. *num.* 9 *allegatis.* Et quando aliquid eſt cauſa producendæ actionis contra tertium, illud eſt plenè probandum, nec ſtatur confeſſioni aliorum. Item quilibet iuxta regulam communem probare tenetur id, quod eſt ſuæ intentionis fundamentum *l. ei, qui dicit ff. de probat.* Cum itaque ideo conueniri poſſint filij, & vxor pro debito patris, & mariti, quia contractum in eorum commodum, vel ſui cauſa (vt conſtat ex traditis pro prima ſententia) id eſt probandum. Aduertendum etiam illam cautelam Cepollæ non efficere, vt in re ex illo mutuo empta adhuc extante creditor præferatur priori creditori, aut alij habenti hypothecam iuxta tradita *ſupra numero* 1344. *verſic. Confirmatur ex eo*; quia mutuans ad rem emendam, vel reficiendam non acquirit hypothecam, ſed ſolùm actionem perſonalem, niſi expreſsè dicatur, vt tradunt Doctores *ibidem citati*, etſi etiam Socinus *conſ.* 16. *num.* 10. *vol.* 3. & Craueta *conſ.* 91. *num.* 3. voluerint ſufficere, ſi conſtaret eo tempore mutui per patrem, aut maritum contracti adfuiſſe cariſtiam, quaſi tunc præſumi debeat patrem, vel maritum illam pecuniam expendiſſe in alimenta familiæ: Nihilominus idem Surdus *n.* 11. rectè dicit hoc non ſufficere, ſed alia eſſe conſideranda. Potuit enim pater, vel maritus habuiſſe tunc fructus in domo, & fuiſſe diues; item potuit eodem tempore exſoluiſſe æs alienum vel emiſſe prædia, vel alias expenſas feciſſe: Hæc igitur & alia ſunt conſideranda, vt ſine errore concludatur mutuum eo tempore acceptum in alimenta filiorum, vxoris, & familiæ expenſum. Vt verò filij, & vxor in foro conſcientiæ obligentur in ſubſidium patris, vel mariti ſoluere, ſat eſt quòd ipſi ſciant pecuniam verè in eorum, & familiæ alimenta & ipſum fuiſſe expenſam. Sicut è contra ſi ipſis conſtiterit patrem, vel maritum æs contractum, ſeu pecuniam mutuo acceptam non conuertiſſe in eorum & familiæ alimenta & vſum domus, ſed in illicitos vſus, ludos, &c. expendiſſe, in eodem foro conſcientiæ ad illam in ſubſidium ſoluendam non tenerentur; & prædicta circa propoſitam materiam paulò latiùs tradita, quia eſt res valde controuerſa; vt lector faciliùs poſſit agnoſcere pro qua parte magis appareat 1366

Digitized by Google

appareat veritas, & tutiùs poſſit electionem habere. Hiſque concluſa ſit hæc Secunda pars tractatus de effectibus contractus matrimonij quoad ſpecialem effectum obligationis parentum exhibendi alimenta filiis, & vniuerſalem tractationem de materia alimentorum. Nam quæſtio, apud quos filij, præſertim impuberes educari debeant, de qua in præſenti tractatione alimentorum plures Doctores agunt, diſcuſſa latè eſt *in præcedenti part.* 1. *huius tractatus capit.* 10. Nonnulla etiam de obligatione filiorum exhibendi parentibus alimenta, quæ hoc capite non ſunt expreſsè tradita, facilè poſſunt colligi ex natura correlatiuorum, & quæ videbuntur indigere ſpeciali declaratione, tradentur in tertia parte huius tractatus de effectibus matrimonij, vbi latè de obligatione filiorum erga parentes. In ſequenti autem tomo qui erit tertius de effectibus contractus matrimonij, proſequentes eandem ſecundam partem iuxta diſtributionem factam in prima parte, agemus de obligatione parentum dotandi filias, & dandi, ſeu relinquendi filiis legitimis, & naturalibus legitimam.

Deo, & Beatiſſimæ Virgini Laus.

INDEX

Digitized by Google

INDEX
RERVM NOTABILIVM,
QVÆ IN CAPITIBVS
OPERIS COMPREHENDVNTVR.

P. paginam denotat, N. vero numerum marginalem.

A

Abbas.

ABBAS, vide verbum, *Litigatores alij, quibus debentur alimenta, & litis expenſæ.*

Actio, Actio Iudicialis.

Vbi adeſt obligatio, datur Actio. p.84. n. 346. 347.

Ex ſola naturali obligatione, ſi ex æquo procedatur, naſcitur actio. p.193.n.854

Fundamentum ſuæ Actionis, & intentionis probare quilibet tenetur. p.206.n.895

Qui cum procuratore, ſeu negotiorum geſtore contraxit, putà pecuniam ei debet abſque mandato Domini, ſi in rem, ſeu vtilitatem Domini pecunia verſa eſt, actionem habet contra Dominum, ſi accipiens non eſt ſoluendo. p.340.n.1338.1339

Actio de in rem verſo in defectum accipientis datur contra eum, in cuius vtilitatem res verſa eſt. ibid. n.1338

Quid ſi accipiens non habuiſſet negotiorum actionem. p.341.n.1345

Quando res aliena ad aliquem peruenit ex cauſa lucratiua, ex qua factus eſt locupletior, etiamſi ipſe non acceperit, contra eum in defectum accipientis, qui non eſt ſoluendo, datur actio ad eam repetendam. p.340.& ſeq.n.1338.& 1345

Intellectus *ad l. His ſolis, ff. de condict. indebiti;* dicentis Actionem repetendi pecuniam competere ſolùm contra recipientem, non contra eum, qui profecit. ibid.n.1338

Actio quãti ſua intereſt, actori datur non ſolum cõtra eum, qui dolo fecit, quominus Reus in iudicio vocatus ſiſteret; ſed in ſubſidium datur etiam contra Reum ipſum, qui inde lucrum fecit. p.340.n.1339. & p.343.1353

Actio non datur contra tertium non obligatum, ſed tantum contra eum, qui contrahendo ſe obligauit ad ſoluendum; & ei, qui mutuam pecuniam dedit, aut depoſuit, non datur actio contra eum, ad quem pecunia peruenit, ſed contra mutuatarium, & depoſitarium. p.341.n.1344. Declaratur. p.343.n.1352 & 344.n.1357.

Actio quoad petitionem Alimentorum in iudicio, quæ detur? an & quando ſolum officium Iudicis, & quando ius actionis.

Alimenta alteri debita in iudicio aliquando petuntur officio Iudicis, aliquando iure actionis; & quæ differentia inter vtrumque modum. p.196.n.852

Filius à patre, & pater à filio alimenta petit officio Iudicis. ibid.n.853. rationes aſſignantur. ibid.n.854

Nepos ab auo, & è contra iure ſanguinis debita petit officio Iudicis. p.197.n.855. item filius, vel nepos è contra, & auia, & è contra. p.187.n.816. Item filius ſpurius à patre. n.858. Item frater inops à fratre diuite. p.198.n.859

Alimenta ex conſuetudine, vel ſtatuto totam hæreditatem illi deferente à primogenito ſecundo genitis debita peti poſſunt iure actionis. ibid. n. 860. Item aliis filiis pro obtinendis alimentis ab inſtitutore maioratus; & à primogenito in maioratu ſuccedente competit actio. p.198.n.861. omnia alimenta debita ex diſpoſitione ſtatuti, ex contractu peti poſſunt iure actionis. p.199. n.865.866. Item debita ex teſtamento; pro quibus datur etiam officium Iudicis. ibid.n.867

Alimenta relicta incapaci, putà ſeruo, & Religioſis minoribus peti poſſunt officio Iudicis implorato. ibid.n.867.

Pupillus à tutore alimenta petit officio Iudicis. ibid. n.867. Item patronus, & patroni filij alimenta ſibi debita à liberto. ibid.n.868

Vidua alimenta ſibi hæredibus mariti defuncti, dotem in mobilibus conſiſtentem retinentibus debita intra annum luctus poteſt petere iure actionis; eidem debentur, licet ſit diues, & illa ad hæredes tranſmittit. ibid. n.870. etiam poſt annum luctus ob moram heredum mariti in reſtituenda dote poteſt iure actionis petere alimenta. p.200.n.872

Maritus ob moram in ſoluenda ſibi dote promiſſa ab eo, qui vxorem alere tenebatur, petere poteſt alimenta iure actionis. p.201. n.875. ſi dos fuit promiſſa ab eo, qui iure ſanguinis vxorem alere tenebatur; datur actio negotiorum geſtorum pro alimentis conſequendis. ibid.

Alij caſus, in quibus alimenta ſunt petenda officio Iudicis, vel peti poſſent iure actionis. p. 202. n.876

Pater filium, & filius patrem Iudicis officio alere cogendus, etiam pignoribus captis, & diſtractis. p.203. n.799

Actor.

Ius ſuperueniens lite pendente non prodeſt actori. p.204.n.884

Vide verbo, *Litis expenſa, &c.*

Actus.

Actus conſummatus non vitiatur ſuperueniente caſu, qui ab initio illum impediret. p.193.n.844

Quando caſus ſuperueniens, qui ab initio impediret actum fieri; tendit ad eundem effectum cum actu geſto, non tollitur, quod geſtum eſt, ſuperueniente illo caſu. p. 194. n. 848. quid ſi interſit

debito

Digitized by Google

debitoris actum tolli. ibid.
Ceſſante cauſa, ob quam ab initio exiſtentem actus fuiſſet factus; non ſemper ceſſat actus. ibidem. n.850.
Deficiente ſolemnitate neceſſaria actus non præſumitur vtilis; ſecus ſi ſolemnitas interuenerit. p.276. n.1155.
Solemnitas extrinſeca non præſumitur, quando eſt, cui partes renunciare non poſſunt. ibid.
Actus, qui ab initio debuit fieri, non prodeſt, ſi fiat ex poſt facto, vbi ſtatim actu perfecto fuit ius tertio acquiſitum. p.217.n.928
Vide verbum, *Iuramentum.*

Adoptio.

Adoptio imitatur naturam, & quomodo.p.35.n.141. & p.36.n.149
Vide verbum ſequens.

Adoptiuus filius, Adoptiuus Pater.

Pater adoptiuus an teneatur alere filium adoptiuum extraneum. p.35.num.142. & 36 num. 146.151.
Filij adoptiui extranei ſuccedunt ab inteſtato Patri adoptiuo. ibid.n.141. & p.36.n.146.
Onera eius, qui in adoptionem datur, quæ transferantur in adoptantem. ibid.n.141.148
Poſt adoptionem extranei in filium, an maneant immutata, & integra omnia iura patris naturalis tam paſſiua, quam actiua. ibid.n.143.147
Pater adoptiuus extraneus non tenetur filio adoptiuo relinquere legitimam.ibid.n.143. tenetur filio adoptiuo præſtare alimenta in ſubſidium. p.36.n.150. non acquirit iura naturalis Patris, nec in eius poteſtatem tranſit filius adoptiuus. ibid.n.151.
Vide verbum, *fiſcus, quoad obligationem præſtandi alimenta, dotes, & legitimam ex bonis confiſcatis filiis, & Nepotibus delinquentis.*

Aduocatus.

In omni Republica benè inſtituta debent conſtitui Aduocati, & Procuratores, qui gratis patrocinentur pauperibus. p.247.n.1052

Agnatio, Cognatio, Agnatus, Cognatus.

Qui poſt mortem Aui conceptus eſt, an poſſit dici illi fuiſſe vinculo ſanguinis coniunctus, & eius Agnatus, vel cognatus, p.97. num.391. & p.98. n.399
Agnationis, & cognationis differentia in ſuccedendo abinteſtato inter fratres, & ſorores hodiè eſt ſublata; & poſt fratres, & ſorores vtrinque coniunctos æqualiter vocantur coniuncti ex altero tantum parente. p.121.n.501

Alere, Ali, Alendi onus.

Alendi liberos onus cauſatur à natura, & à legibus. p.5.n.13. an ſit reale Paternis bonis inhærens.p.87. n.354. An tranſeat in emptorem bonorum paternorum, & quemcunque ſingularem ſucceſſorem, ſiue bona fuerint à Patre, ſiue ab eius hæredibus, vel donatione tranſlata in alium, etiam titulo oneroſo. p.115.num.483. 484. 487. verſic. *Verum autem.*
Poſſidens titulo oneroſo omnia bona Patris, vel maiorem eorum partem an officio Iudicis poſſit, & debeat cogi alere filios pauperes. ibid. n.485. 486. & quid ſi Pater fictè, vel in fraudem filiorum bona alienaſſet; vel prodige, & malè vtendo diſſipaſſet; an tunc emptor cogi poſſit, & debeat ad præbendum alimenta & legitimam filiis.ibi.n.487
Creditores Patris debitoris an ex vſufructu bonorum aduentitiorum, aut fideicommiſſariorum eiſdem adiudicato, dum pater viuit, teneantur ad alimenta filiorum, & etiam eiuſdem Patris vſusfructuarij. ibid.
Alimentorum expenſa dicitur neceſſaria.p.224.n.956.
Quando dicitur Patrem teneri alere filium iure naturæ, filium vero teneri Patrem alere de iure gentium; quid nomine iuris naturæ, & iuris gentium intelligatur. p.299.n.1217.
Alimentandi obligatio non regulatur à ratione ſuccedendi. p.300.n.1218

Alere quoad eum, qui dicendus eſt ſe poſſe de ſe alere.

Filius vt dicatur poſſe ſeipſum alere ex bonis ſuis; attendendi ſunt redditus, non proprietas; quam non tenetur vendere, vt ſe alat.p.11 n.29. Dicitur poſſe ſe ſufficienter alere, ſi ex redditibus, & ex arte ſimul poteſt ali. ibid.n.30. ſi ex vtroque non poteſt ſufficienter, Pater debet dare ſupplementum. ibid. quando ex vtroque poſſit ſufficienter ali, committitur arbitrio Iudicis. ibid.n.31
Filius, vel filia, quæ artem, vel operas non poteſt ſua conditione attenta ſine dedecore exercere, ſiue legitimus ſit, ſiue illegitimus à Patre eſt alendus. ibid.

Alimenta quoad ea, quæ Alimentorum nomine ſeu appellatione comprehenduntur.

Alimentorum nomine veniunt omnia ad vitæ ſuſtentationem neceſſaria.p 16.n.46. cibus, potus, veſtes, habitatio pro qualitate, & conditione perſonæ. ibid. & n.47. quæ nomine cibi, quæ nomine potus contineantur.ibid. n.47.48. veſtitus nomine quæ veniant. p.17.n.51. ad 54. Alimentorum nomine continentur lectus. ibid. n.51.habitatio non ſolum pro ipſo Alimentario, ſed & pro eius vxore, & familia.p.18.n.57. ſupellectiles, vulgo maſſaritiæ, vas, & inſtrumenta ad menſam, & coquinam, & quotidianum vſum. p.17.n.55. ligna pro coquendis cibis, & ad calefaciendum hyeme. p.18. n.59. Medicinæ, & expenſæ pro medicis, ſi contingat Alimentarium infirmari.ibid.n.60. Equus, & ſerui, eorumque ſalaria, ſi ita poſtulat Alimentarij dignitas.p.19.n.61.ſumptus in honeſta recreatione, venatione, haſtiludio pro qualitate perſonæ; & in aliqua pia peregrinatione. ibid. An expenſæ ad addiſcendas bonas artes, & diſciplinas, ac ſcientias iuris ciuilis, aut medicinæ, ac ſimilium, p.19. & ſeq. num.62. 64.65. & 66. an funeris expenſæ. p.20.n.68
Alimentarij debita, aut pœnam pro delicto illi iniunctam non cogitur ſoluere, qui alimenta præbere tenetur. ibid.n.69

Alimentorum ius.

Quoad obligationem alendi filios non ſpectatur patria poteſtas, neque agnatio, neque ius ſuccedendi in bonis filiorum, neque ſolus inſtinctus naturæ patri, & matri communis; ſed quod Pater ſit certus. p.66.n.176
Pro alimentis à lege ob ſanguinis coniunctionem debitis, an detur naturalis obligatio, vera, & ſtricta. p.196.n.854.verſic. *Itaque Surdus.*
Vide verbum, *Alimenta quoad durationem, priuationem &c. Parens, ſeu Pater quoad obligationem alendi filios.*

Alimenta quoad filios, quibus à patre debentur.

Quibuſcumque filiis legitimis Pater regulariter tenetur præſtare alimenta, etiamſi nullam dotem receperit ab vxore, filiorum matre p.29.n.105. tenetur filio emancipato.ibid.n.106.filio bannito; ſicut & filius Patri bannito. ibid. n.107. 108.109. etiamſi ſtatutum prohibeat, ne pater filio bannito alimenta præbeat. ibid. n.110. niſi ſtatutum prohibeat ratione publicæ vtilitatis. ibid. ſi etiam filius habeat aliunde, vnde ſe alere poſſit Princeps poteſt præcipere Patri, ne ei aliquid alimentorum præbeat. p.30.n 114.
Filium proſcriptũ, & cõdemnatum quia venit contra propriam patriã, pater non tenetur alere.p.29.n.112.

Filio iuſtè per ſententiam damnato, vt inedia pereat, pater poteſt licitè alimenta, ſeu cibos ſubminiſtrare, non tamen tenetur. p.30.n.118

Filio, vel patri excommunicato an alimenta, & quæ pater, vel filius præbere teneatur. p.31.n.119.120. an, & quando, & quæ alimenta filio, vel patri hæretico, pater vel filius orthodoxus præſtare teneatur, & præbere. p.31.n.121.122.123. & p.32.n.124.125.126.127. p.33.n.128

Pater Iudæus, & infidelis filium ad fidem conuerſum tenetur alere ſicut ante cõuerſionem. p.35.n.131. Quid ſi Pater iudæus hab.ret tantum bona ex vſuris, & illicito contractu acquiſita ibid.n.132. Alimenta conſtituenda habita ratione ad ſtatum poſt baptiſmum. p.34.n.134

Filius infidelis patri ad fidem conuerſo an teneatur præſtare alimenta iuxta vires patrimonij, vt ante Baptiſmum. ibid.n.134

Filius fidelis tenetur alere patrem, & alios aſcendentes infideles. & an tantum, ſi extremè egeant. ib.n.134.135

Filium Religioſum an quando pater, vel monaſterium teneatur alere. ibid. n.137.138. & quid ſi ſit expulſus è monaſterio iniuſtè, vel ſua culpa. ibid. n.139.140

Filio nouitio in Religione bonorũ in communi capaci è monaſterio recedẽte, an Pater vel filius, vel hæres filio teneatur monaſterio ſoluere expẽſas alimẽtorũ. ib.140

Ventri prægnantis ex bonis viri defuncti præſtanda alimenta, & quæ. p.35.n.141

Filio Adoptiuo extraneo Paterne Adoptiuus, an naturalis debeat præſtare alimenta p.35.n.141. p.36 n.146 151

Filiam nuptam viro pauperi, qui non habet, vnde illam alat, pater tenetur alere. p.36.152. an etiam filiam viro diuiti nuptam ſine dotis promiſſione, vel etiam ſine eius conſenſu. p.37.n.153.154

Quando filius eſt diues, vel ex ſua induſtria poteſt alimenta lucrari, Auus, & alij à Patre in defectum alias obligati non tenentur eum alere. p.58 n.239

Egeno habenti patrem, & filium diuites debeatne pater, an filius præbere alimenta. p.68.n.280

Alimenta quoad quantitatem, & taxationem.

Iure naturali inſpecto an ſatis ſit, ſi parentes præſtent filiis indigentibus alimenta ſimpliciter neceſſaria, ſine quibus vitam amitterent; an vero congrua conditioni; vel ſaltem quibus commodè, & honeſtè viuere poſſint. p.6.n.14.& 15

Alimenta filiis, & quibuſcumque ratione ſanguinis, vel legati debita ex iuris ciuilis diſpoſitione præſtanda ſunt iuxta qualitatem, & dignitatem alendi, & facultates eius, qui alere debet, & iuxta regionis conſuetudinẽ, & ætatẽ Alimẽtarij. p.21.& ſeq.n.70.ad 74. Procedatne etiã in alimẽtis ſubſidiariis ab Auo materno, vel fratre in defectum patris, vel Aui paterni debitis. ibid.n.71

Taxatio quantitatis alimentorum committitur arbitrio iudicis, conſideratis circumſtantiis dignitatis, perſonarum, virium patrimonij, & cõſuetudine regionis. p.22. n.75.& 76.& quid ſi ignorãtur redditus bonorum. ib.

Nobili, & Ruſtico quę alimẽta debeãtur. p.24.n.80 81.82

Alimentario, qui alias fuit diues, modò eſt pauper, an ſint præſtanda ampliora alimenta, quam ei, qui fuit ſemper pauper; an vero iuxta præſentẽ ſtatũ. p.25.n.88.89 90

Pater alias vilis, & pauper, poſtea effectus diues, & ad dignitatem euectus tenetur præſtare alimenta filio legitimo, & illegitimo ſecundum præſentis ſtatus facultates. ibid.n.91. & ſimiliter filius legitimus, & illegitimus prius plebeius, & plebei filius; poſtea effectus diues, debet alere parentes ſecundum præſentis ſtatus facultates. p.14.n.42

Alimenta in quibuſdam caſibus non ſunt præſtanda iuxta perſonæ dignitatem, ſed ſat eſt quatenus ſunt præcisè neceſſaria ſuſtentationi. p.25.n.93

Vide verbo, *Nobilis, Primogenitus, Ruſticus.*

Alimenta quoad augmentum, & diminutionem poſt taxationem factam.

Alimenta taxata etiam acceptata augentur auctis facultatibus, vel aucta dignitate, & familia eius, qui ali debet; etſi tax.ta in certa quantitate pecuniæ, augenda eſt taxatio aucto valore, & pretio rerum; ſcilicet ciborũ, veſtium. p.23.n.77.& p.24.n.79. conſenſus in alimẽta taxata intelligitur rebus in eodem ſtatu manentib. ibi.

Alimenta debita ex diſpoſitione hominis, putà conuentione, vel ſtipulatione, in conuentione taxata, vel à teſtatore taxata neque augentur, neque diminuuntur aucta familia, vel dignitate alendi; vel diminutis facultatibus. p.23.n.78

Alimenta quoad cauſas iuſtas illa denegandi filiis, & cuilibet, cui alias deberentur.

Pater, qui ob paupertatem habet tantum alimenta ſibi ſimpliciter neceſſaria, non tenetur alere filium. p.151. n.643. nec ſi non poteſt alendo filium alere ſeipſum ſalua honeſtate, filio non exiſtente in extrema neceſſitate. ibid.n.644. ſi filio egenti non poteſt præſtare integra alimenta; tenetur præſtare quod poteſt deductis propriis alimentis. ibid.n.645. quid attendi debeat, vt cognoſcatur an pater poſſit ſe, & filium alere. p.152. n.646. Pater debet probare impotentiam alendi ſe, & filium. ibid.n.647

Ex quibus cauſis parentes filium, & filiam poſſunt exhæredare, poſſunt eiſdem alimenta, & dotem denegare. ibid.n.648. Pater tenetur probare cauſam ingratitudinis. ibi & p.154.n.665. ob eaſdem cauſas an pater poſſit filius denegare alimenta vitæ ſuſtentandæ ſimpliciter neceſſaria. p.152.n.649.& p.153.n.650

Hæredes ſcripti filio iuſtè à patre exhæredato, an & quæ alimenta dare teneantur. p.153.n.652

Filia minor 25. annis nubens etiam viro indigno contra patris voluntatem non poteſt priuari alimentis, & dote, licet minor dos debeatur ibid.n.656. & probabilius filiamfamilias nubentem viro digno contra voluntatem patris iure ciuili non priuari alimentis, & dote, ſi aliunde non habeat. p.154.n.657.658. Quid ſi ſit diues, & poſſit ſibi dotem ſoluere. n.657. Idem ſi nubat viro indigno contra patris voluntatem, licet alimẽta, & dos in minori quãtitate debeãtur. ib.n.659

Leges laicales priuantes legitima filios maſculos, & fœminas nubentes dignè, vel indignè contra patris voluntatem abſque iuſta cauſa ſunt validæ. ib.n.660. quo tamen non obſtante, ſi pauperes ſint, pater tenetur, & cogi poteſt præſtare illis alimenta ad vitæ ſuſtentationem neceſſaria. ibid.

Filiusfam. nubens dignæ inuito patre non priuatur alimentis, ſi aliunde non habeat. ibid.n.661.663. Imò & eius vxori aliunde non habenti tenetur pater alimenta præbere. ib. & quid ſi abſque patris conſenſu duxerit indignam, & ignominioſam. ibid.n.662.663.

Filia minor 25. annis, quæ in corpus ſuum peccauit, viuendo luxurioſè, an poſſit à parentibus priuari alimentis. ibid.n.664

Filio, qui legitimam, ſeu bona (quibus decenter viuere poterat) pro alimentis à patre aſſignata doloſè, & ſua culpa malè conſumpſit, an pater teneatur iterũ præſtare alimẽta vitæ ſuſtẽtationi neceſſaria. p.155.n.666.667. 668 & p.156 n 670 671.672. quid ſi culpa non fuit premeditata, nec ad caſũ neceſſitatis ordinata, vel fuerit leuis. p.157.n.673.674 675. & an patris hæres teneatur filio diſſipatori legitimæ alimenta præſtare. p.156.n.672. quid ſi filius abſque culpa caſu fortuito legitimam, ſeu illa bona pro alimentis aſſignata amiſit, an pater teneatur iterum illi præſtare alimenta condecentia. p.157.n.676.& p.161. n.679

Fratri, vel ſorori, qui alimenta, & dotem ſemel à fratre tradita conſumpſerunt, vel amiſerunt, an frater iterum præſtare teneatur. p.157.n.676

Alimenta quoad bona, ex quibus ſolui poſſunt.

Alimenta debita, ſiue iure ſanguinis, & legis neceſſitate, ſiue ex voluntate teſtatoris, qui illa ſimpliciter alicui legauerit de fructibus, & redditib. ſunt præſtanda, & ſi fructus nõ ſufficiunt, nõ debet vẽdi proprietas pro illorũ præſtatione; ſi agatur de alimẽtis iuxta dignitatẽ &

Digitized by Google

qualitatē perſonæ.p.179.n.787.ex fructib. etiā debet aliquid cõſeruari pro cautione anni ſequētis.ib.n.788. & fructus in propoſito qui intelligantur. p.176. n.780

Pater, vt alat filium,& filius vt alat patrem non tenetur vendere proprietatem,ſed tenetur ſolum ex fructibus. p.180.n.790.791. qui ſi non ſufficiunt pro alimentis ſimpliciter vitæ neceſſariis,tūc vendi debēt prædia.ib.

Si pater in teſtamento alimenta filio conſtituat vltra redditus patrimonij , tutor non debet ſequi voluntatem patris ; & ſimiliter ſi modica minori alimenta conſtituat. ibid.n.792

Alendus iure ſanguinis ab alio ex redditibus ſuis ſe alere non valens , an teneatur vendere proprietatem, vt ex pecunia retracta ſe alat.ib.n.793.Quid ſi habet prædium magni valoris,& modici fructus,an teneatur illud vendere,&,emere annuos redditus pro ſuis alimentis ſufficientes, ne ipſum alere cogatur, qui aliàs iure ſanguinis tenetur.p.180 n.794.& p.181.n.795.& quid ſi modica pecunia inueniretur,licet fundus ſit ampliſſimus. ibid.

Maritus vt vxori dotatæ præſtet alimenta , vel reſtituat dotem,non tenetur vendere proprietatem , vbi eius redditus non ſufficiunt. p.181.n.797

Qui iure ſanguinis tenetur alterum alere , an fructibus ſufficientibus deficientibus ad alimenta iuxta gradum Alimentarij teneatur vendere proprietatem magni valoris , & modici fructus, & pecunia comparare annuos redditus ſufficientes ad alimenta congrua Alimentario præſtanda. p.181.n.798.799

Vbi tractatur de paſcendis ſeruis hæreditariis fructibus deficientibus, poſſunt vendi bona immobilia hæreditatis ad eos alendos,ne fame pereant. ibid.n.799

Qui obligatur iure ſanguinis præſtare alteri alimenta, habens totum patrimonium conſiſtens in pecunia, & mercibus ; non tenetur minuere capitale , vt præſtet alimenta iuxta gradum perſonæ.p.183.n.800.ſed debet illud exercere in negotiationibus ; vel illo emere redditus annuos,vt ex acceſſionibus alimenta præſtet. ibid.& lucrum mercaturæ conſiderandum in taxandis alimentis iuxta qualitatem Alimentarij. ibid.

Obligatus iure ſanguinis alium alere,ſi eius redditus nō ſufficiunt,debet proprietatem vendere pro præſtādis alimentis ſimpliciter vitæ neceſſariis.p.183.n.801.niſi vendita proprietate & ipſe redigeretur in extremam neceſſitatem,aut cogeretur mendicare. p.184.n.802

Vt alimenta præſtentur ei,qui eſt Dominus,vel eſt futurus Dominus bonorum , vendi poteſt proprietas deficientibus fructibus. ibid.n.803

Grauatus reſtituere quidquid ex hæreditate ſupererit, quartam fideicommiſſario reſtituendam poteſt vendere, vt ſe alat, ſi aliunde non habet. ibid.n.804

Primogenitus ſecundogenitis non poteſt aſſignare pro alimētis ſolum vſumfructū;ſed tenetur aſſignare proprietatē aliquā,quæ ad hæredes trāſmittetur.ib.n.805

Pro alimentis aſſignanda eſt certa portio bonorum , vbi ita ſtatuto cauetur. ibid.n.806

Vbi alimenta relicta ſunt præſtanda ex certa pecuniarum quantitate,pecunia non debet conſumi, ſed collocari ad lucrum,vt ex eius acceſſionibus alimenta præſtetur p.185.n.807.hæc pecunia an penes hæredem, vel legatarium debeat manere,à quo miniſtranda,& an poſt legatarij alimentarij mortem ad illius hæredes tranſmittatur,vel hæredi ſit reſtituenda. ibid.n.808

Legatum alimentorum ſimplex,& indeterminatum ſolui debet ſolum ex redditibus proprietatis hæreditariæ;& ſi non ſufficiant,an pro illo ſoluendo vendi debeat res hæreditaria. ibid.n.810.811

Legata annua vſufructuarius tam ex diſpoſitione legis, quam ex diſpoſitione teſtatoris debet ſoluere ex redditibus,quibus non ſufficientibus res alienari non debet pro ſolutione. p.185.& ſeq.n.811.813

Alimēta à Teſtatore taxata in tanta quātitate tritici,vini, olei,& ſimiliū an ſint ſoluenda etiā ex venditione proprietatis,redditibus non ſufficientibus. p.186.n.813

Alimenta à Teſtatore relicta ſi deficiant in vno anno fructus , an ſint præſtanda ex fructibus vberioribus ſequentis anni. p.185.n.811.& p.186.n.813

Legatum annuum ex fructibus certi fundi ſoluendum,deficientibus fructibus vno anno ex redditibus ſequentis anni eſt præſtandum. ibid.

Alimenta quoad locum vbi præſtanda,vel alimentarius ea accipere debet.

Pater an poſſit negare alimenta filio , qui abſque iuſta cauſa non vult cum eo habitare. p.157.& ſeq.n.677.678. ceſſante legitima cauſa pater non poteſt cogere filium accipere alimenta extra domum paternam. ibi.

Ex vi patriæ poteſtatis poteſt cogere filium legitimum,& naturalem ad habitandum ſecum.ib.limitatur,ſi filius nolit alimenta,& velit eligere aliquod honeſtum vitæ genus,& filij opera non indigeret. p.161.n.681

Pater volens alimenta à filio cogitur habitare cum eo. p.154.n.659

Filio recedenti à patre ſine cauſa nec dos , nec alimenta extra domum debentur.p.161.n.680.Redeunti ad patris domum pater in futurum tenetur alimenta præſtare. ibid.n.681. ex conſuetudine tamen Neapolitana filio extra domum paternam pater tenetur dare alimenta, niſi egeat filij auxilio. ibid.

Filio ex legitima cauſa extra domum patris debentur à patre alimenta p.161.n.684.& ſimiliter patri ex iuſta cauſa manenti extra domum filij. ibid. n.685.quid ſi pater culpa filij illum domo eiiciat. ibid.

Filio petenti alimenta extra domum patris incumbit onus probandi iuſtam cauſam ſeorſim habitandi.ibid. n.686.cauſæ iuſtæ ſeorſim habitādi quæ ſint,commiſſum eſt iudicis arbitrio. ibid.n.689. tales tamen cenſentur ſæuitia patris ; lis inter patrem,& filium,odium nouercæ; ingreſſus in Religionem ; periculum impudicitiæ,& offendendi Deum, diſſipatio bonorum paternorum. ibid.n.688.ad 691.

Alimenta debita ex diſpoſitione legis,vel ex diſpoſitione hominis , ſcilicet teſtatoris,an, & quando peti, & accipi debeant in domo illa præſtare debentis ; vel alimentarius ſine cauſa vlla habitans extra domum parentis,petere poſſit,& habere debeat.p.163.& ſeq. n.694.ad 708

Vidua intra annum luctus nulla exiſtente cauſa habitans extra domum hæredum mariti an poſſit ab illis petere alimenta,& ſimiliter vidua,cui maritus reliquit alimenta. p.163.n.695.p.164.n 698. & n.702

Vxor , quæ ſine cauſa diuertit à marito , non eſt ab eo alenda. p.163.n.696

Pater cogitur alere filium ſpurium minorem triennio in domo matris,& filiam nuptā in domo generi.ib.n.695

Vidua ex ſtatuto alenda in domo ab hæredibus mariti in eorum domo accipere debet.p.164.n.699.Item fæmina ex ſtatuto per maſculos excluſa à maſculis alenda,donec nubat,eſt alēda in domo maſculorū.ib.Item alimenta vltra dotē ſorori ex patris diſpoſitione à fratre præſtanda, ſunt in domo fratris præſtanda. ibid.

Alimenta debita nepoti,fratri, & ſimilibus aliunde non habentibus,ſunt præſtanda in domo alere debentis ſecluſa cauſa iuſta alibi habitandi. ibid.n.701

Alimenta legata legatario nolenti habitare cū hæredibus legātis,ſunt præſtanda.ib.n.704.ei tamē non debetur ſolutio pro habitatione ſed poteſt ei aſſignari vna domus ex domibus teſtatoris,ſi cōmodè poteſt ibi habitare.ib.n.705.& ſi tēpore vitę teſtatoris ſolebat morari cum eo,tenetur pro alimentis accipiēdis cū hæredibus teſtatoris habitare,ſi commodè poteſt. p.165.n.706

Vxores,& filij naturales alimenta ſibi ſimpliciter relicta poſſunt habere extra domum hæredis. ibid.n.708

Si Teſtator expreſſit in legato alimentorum,ea eſſe accipienda in domo hæredis , ibi ſunt accipienda. ſecluſa omni cauſa ſeorſim habitandi ; & debet alimentarius ſimul comedere. ibidem. numer. 709. poteſt tamen hæres legatario etiam inuito alimenta extra domum ſuam propriam dare. ibid. n. 710. quod limitatur , ſi adiectio

Digitized by Google

adiectio habitandi cum hæredibus facta ſit in fauorem legatarij, quia minor, infirmus, & poſſit indigere hæredis auxilio. ibid. quo tamen caſu legatarius volẽs poſſet extra domũ hęredis alimẽta conſequi. ib.

Alimentarius grauatus habitare in domo cum hæredibus, non in domo Teſtatoris, ſed in domo hæredũ propria, etſi à domo teſtatoris diuerſa, cogitur accipere cum ipſis morando, ib. n. 711. limitatur ſi dixerit in domo ab ipſo habitata. ibid. quo caſu hæredibus bona diuidentibus debebit legatarius habitare cum cohærede remanente in domo teſtatoris, aliis cohæredibus conferentibus partem ſumptuum pro alimentis. ib. Illud onus habitandi in domo hæredis Teſtatoris intelligitur de primo hærede, non de hæredis hærede. ibid. n. 712. Vbi teſtator non expreſſit, ex quibus coniecturis cenſendus ſit voluiſſe Alimentarium legatarium debere habitare cum hærede. p. 166. n. 713. obligatus habitare in domo hæredis debentis alimenta, ex iuſta cauſa, poteſt illa conſequi extra domum. ibid. n. 714. eidem alimentario incumbit onus probandi iuſtam cauſã. ibid. n. 715. quæ ſint iuſtæ cauſæ. ibi. & p. 167. n. 727. & an probentur ſufficienter per famam viciniæ, vel per teſtes ſingulares. p. 166. n. 720

Iuſta cauſa habitandi extra domum hæredis eſt, primò, ſi Alimentarius legatarius habens vxorem, & filios vult habitare cum illis ibid. n. 722. ſecundò quando hæredes grauati præſtare alimenta in eorũ domo facta diuiſione bonorum hęreditatis incolunt diuerſas domos. ibi. 724. Hoc caſu an debeat legatarius cum vno hæredũ, præſertim cum illo, qui remanſit in domo teſtatoris. ibid. Tertio ſi hæres abſque neceſſitate velit mutare domum cũ incommodo alimentarij. p. 167. n. 724. quartò ſi ex caſu fortuito non poſſit in domo hæredum habitare. p. 166. & ſeq. n. 723 725. 726. quinto ſi hæredes alimentarium in domum recipere recuſent. p. 167. n. 725. quo caſu an hæredes ei Alimentario poſt aliquod tempus illos interpellanti cogantur ſoluere alimenta præteriti temporis. ibid.

Si Teſtator iuſſiſſet alimenta pręſtari in domo alimentarij, & is abſq; neceſſitate mutat domũ, in qua hæres cum maiori incommodo alimenta pręſtaret, non tenebitur in poſteriori domo præſtare. ibid n. 724

Stante legato alimentorum cum onere, vt legatarius habitet cum filiis, ſi filij omnes moriantur, an legatum perſeueret, & alimenta extra domum debeantur. ibid. n. 726

Alimenta relicta vxori ſi Mediolani cõmorabitur, ſunt præſtanda extra domum hæredum, nõ tamen extra ciuitatem ſeu domicilium hæredum. ib. n. 727. Relicta ei, quẽ teſtator ſciebat habere vxorẽ, & filios, ſunt præſtanda in loco domicilij hæredis, nõ in eius domo. ibi. ſi tẽpore diſpoſitionis habitatio hæredis, & alimentarij erat ſeparata, alimenta ſolum in loco domicilij, nõ in domo hæredis accipienda ſunt ibid.

Cum debitor alimentorum, & alimentarius habent diuerſas domos, & ſunt diuerſi domicilij, vbi ſint perſoluenda alimenta. ibid. n. 728. & pluribus ſeq.

Filio, & filiæ nequeuntibus educari apud patrem arbitrio iudicis, eligi debet locus, in quo præſtanda ſint alimenta. ibid. n. 729. locus electus à patre præferendus, & patre negligente, vel eligente locum indecentem, electio fit a propinquis. ibid.

Filius tenetur ſoluere patri alimenta in domicilio patris, vbi degit. p. 168. n. 732

Impenſæ neceſſariæ ad deferẽda alimenta ad domum Alimentarij alterius domicilij ad ipũ Alimentariũ ſpectant. ib. n. 733. id an procedat in taxatis à teſtatore, & taxandis à iudice. ib. n. 734. ſpectãt ad hæredẽ, quando alioqui legatũ videretur ferè inutile. ibi. n. 735. Item ſi alimenta ſint relicta egeno. ibi. n. 736

Vbi hæres, & Alimentarius ſunt eiuſdẽ fori, ſi in delatione alimentorum non exigitur expenſa, vt ſi pro alimentis debeatur pecunia, an ſit deferenda ad domum alimentarij. p. 169 n. 741. & p. 170. n. 743

Alimenta miſſa Alimentario pereuntia, cui pereant.

Pecunia ab hærede pro alimentis debita miſſa ad alimentarium ſi caſu aliquo fortuito pereat, hæredi perit. p. 170. n. 745 quid ſi hæres pecuniam obtulerit alimentario. ibid.

Alimenta debita ex fructibus certi fundi eatenus debentur, quatenus fructus ſe extendunt, & fructibus deuaſtatis aũt pereuntibus liberatur hæres. ib. n. 747 Vide verbum, *Debitor.*

Alimenta quoad tempus, in quo debent Alimentario præſtari.

Alimenta præſtanda in domo alere debentis reſpectũ cibariorum præſtantur dietim. p. 174. n. 763. militibus dietim, vel alternis diebus debent præſtari. ibid. cibaria cum debent præſtari extra domum, de iure communi præſtari debent in ſingulo menſe. ibid. n. 764. quæ longo tempore incorrupta conſeruãtur, præſtantur in ſua ſpecie ſingulis menſibus, quæ facilè corrumpuntur, non dantur in dies, ſed ſingulo menſe dari debet eorum æſtimatio. ibid. n. 765

Arbitrio Iudicis relinquitur, quo tẽpore, & pro quanto tempore alimenta ſint præſtanda, ib. n. 766. ex recepta tamen conſuetudine, ſeu praxi ſolent cibaria præſtari in ſingulo trimeſtre, vel quadrimeſtre, vel etiam in ſingulo anno. ibid ſoluendo initio menſis, vel trimeſtris, vel quadrimeſtris, vel anni pro toto menſe &c. p. 175. n. 768. ſi pecunia pro alimentis relicta in ſingulos annos, initio cuiuſlibet anni pro toto anno ſolui debet. p. 180. n. 789. Item alimenta relicta perſonis non morituris, puta hoſpitali, collegio &c. debent ſolui annuatim in principio anni. p. 175. n. 770. vrgenti neceſſitate alimẽtario indigẽti alimẽta ſoluuntur ante dicta tempora. ibid. n. 771

Tempus præſtandis alimentis attenditur quod à Teſtatore expreſſè, vel tacitè præfinitum eſt. ibid. n. 772. 773. Attendenda etiam teſtatoris cõſuetudo. ib. 774

Alimenta relicta ex fructibus certi fundi præſtantur tempore recollectionis eorum, non verò initio anni & cur. ibid. n. 775. 776

Veſtimenta, calceamenta debita occaſione legati alimentorum præſtari debent quandocumque ſubeſt neceſſitas. p. 176. n. 779. ſecluſa neceſſitate debentur in ſingulo anno in anni principio. ibid. n. 780. attrita debent reſtitui. ibid.

Circa hanc temporis taxationem plurimum verſatur Iudicis arbitrium. ibid.

Vide verbo, *Legatum*, & verbo, *legatũ Alimentorũ.*

Alimenta in locum legitimæ ſubſtituta, ſeu debita.

Vide verbum, *Actio quoad petitionem alimentorum; Legitima.*

Alimenta vni à pluribus debita quoad modum illa ſoluendi.

Quando alimẽta alicui relicta in domo hæredum debentur à pluribus hæredibus, qui ad hæreditatis diuiſionẽ deuenerũt, qua ratione ſint ab illis præſtãda remiſſiuè. p. 281 n. 1173. nemo hæredũ obligatur in ſolidũ illa ſoluere. ſed tantũ pro rata hæreditaria; vt nec altero effecto nõ ſoluendo eius onus nõ cæteris hæredibus accreſcat. ib. n. 1174. Iudex vnũ de illis cogere poteſt ad præſtationẽ, vel immittere legatariũ in poſſeſſionẽ vnius ex corporibus hæreditatis. vt ex ipſius fructibus percipiat alimẽta cõpellendo omnes hæredes cõtribuere pro rata hæreditaria. ibi n. 1175. poteſt etiã iudex ſtatuere, vt vnus ex hæredib. præſtet alimenta certo tẽpore, alios alio tempore. ibid.

Legatarios alimentorum diſcordes in modo accipiendi alimenta, iudex poteſt cõponere aſſignãdo vnicuiq; Alimentorũ portionẽ ſeorſim præſtandã. ib. n. 1176

Vbi vni alimẽta debentur à plurib. partim laicis, partim clericis iudex Eccleſiaſticus eſt Iudex cõpetens ad cogendum illos ad præſtationem. p. 283. n. 1177

Alimentorum obligatio an ſit diuidua. p. 282. n. 1174

Digitized by Google

Alimenta præterita.

Alimenta præterita poſſunt peti, quando debentur iure actionis, & ex diſpoſitione ſtatuti. p. 127. n. 532

Vide verbum. *Repetitio alimentorum præteritorum.*

Alimenta præſtita quoad illorum repetitionem.

Vide verbum, *Repetitio Alimentorum præſtitorum.*

Alimenta in concurſu plurium Alendorum, quibus magis præſtanda.

Si frater, & ſoror pauperes ſint, & frater diues non poſſit vtrique ſubuenire, magis obligatus eſt præbere alimenta ſorori, quam fratri. p. 75. n. 311. Vide verbum, *Charitatis ordo.*

Alimenta miſerationis cauſa debita.

Alimenta, quæ miſerationis cauſa debentur, vt quæ marito vergenti ad inopiam, an ſint præſtanda ſecundum qualitatem, & dignitatem eius, cui præſtari debent. p. 62. n. 256. & p. 63. n. 261

Alimenta relicta ex certo fundo.

Alimenta debita ex fructibus certi fundi exterius debentur, quatenus fructus ſe extendunt; & fructibus deuaſtatis, ſeu pereuntibus liberatur hæres. p. 170. n. 747

Alimenta relicta ex fructibus certi fundi præſtantur tempore recollectionis eorum, non verò initio anni. p. 175. n. 775. & p. 176. n. 777

Legatum alimentorum ex fructibus certi fundi eſt conditionale. p. 175. n. 776

Alimenta quoad durationem, priuationem, ablationem, extinctionem per prohibitionem paternam, ſtatutum, conſuetudinem, ſeſſionem, pactum, renunciationem, tranſactionem, &c.

Alimenta morte Alimentarij extinguūtur. p. 54. n. 223

Pater non poteſt in ſuo teſtamento prohibere, ne filiis ſuis alimenta præſtentur. p. 271. n. 1133. Nec iuramento poteſt filium egentem priuare alimentis. n. 1134. quæ procedunt etiam in filiis illegitimis licet ſpuriis. p. 2 2. n. 1135. 1136.

Neque ſtatuto, aut lege principis, neque conſuetudine alimenta vitæ ſuſtentandæ neceſſaria a parentibus filiis quibuſcumque, etiam ſpuriis debita tolli poſſunt. p. 272. & ſeq. n. 1137. ad 1145

Alimenta filiis egentibus à parentibus, & parentibus à filiis ratione ſanguinis, & iure naturali debita an tolli poſſint per pactum, tranſactionem, vel renunciationē maxime iuratā. p. 273. & ſeq. 1146. ad 1151

Alimenta, quæ debentur in futurum ex teſtamento, vel ex alia vltima voluntate tolli non poſſunt ceſſione, renunciatione, tranſactione ſine Iudicis authoritate. p. 274. n. 1152. & p. 283. n. 1177

Super alimentis præteritis ex vltima voluntate debitis valet tranſactio, & illorum renunciatio, vel ceſſio ſine Iudicis decreto facta. p. 275. n. 1153

Tranſactio ſuper alimentis futuris ex vltima voluntate debitis, an, & quando fieri poſſit ſine Iudicis authoritate. ibid. n. 1151. & p. 276. n. 1155

In tranſactione ſuper alimentis futuris facta ſolemnitas decreti non præſumitur etiam ex lapſu longi temporis. ibid. n. 1155

Tranſactio ſuper dictis alimentis non valet, quando gratis remittuntur alimenta, licet interueniat Iudex. ibid. n. 1156. facta ſine Iudicis decreto, & iuramento firmata an efficiatur valida. p. 277. n. 1158. & p. 278. 1160

Renunciatio Alimentorum vltima voluntate relictorum facta ab Alimentario paupere laborante vrgenti inopia iuramento firmata non valet. p. 279. n. 1163. quid ſi tempore renunciationis alimentarius non laborabat inopia, ſed poſtea ſuperuenit. ibid. n. 1164

Super alimentis ex alia cauſa, quam ex vltima voluntate debitis, putà donatis non cauſa mortis, vel ex contractu inter viuos celebrato ſine iudicis authoritate poteſt validè tranſigi, & illorum renunciatio fieri. p. 279. n. 1166

Vxor ſine iudicis authoritate non poteſt renunciare alimentis ſibi occaſione dotium debitis. p. 281. n. 1172

Alimentorum fauor.

Vide verbum, *Iudicij forma.*

Alimenta ab aliquo ſibi debita probandi onus, & quibus probetur.

Vide verbum, *Repetitio Alimentorum præſtitorum.*

Alimenta quoad eorum petitionem in iudicio.

Vide verbum, *Actio quoad petitionem* &c.

Alimenta litigatoribus pauperibus præſtanda.

Vide, *litis expenſa quando Actori pauperi ſubminiſtrandæ.*

Alimentarius.

Alimentario præſtandæ ſupellectiles, vulgò maſſaritiæ, vaſa, & inſtrumenta ad menſam, & ad coquinam, & quotidianum vſum. p. 17. n. 56

Alimentarius ingratus in Altorem alimenta accepta reſtituere tenetur. p. 148. n. 631

Alimentarius quoad operas præſtandas in commodum alentis.

Alimentarius non debet eſſe otioſus in domo eius, qui eum alere debet. p. 12. n. 37

Qui percipit alimenta ex diſpoſitione teſtatoris, non tenetur vllas operas hæredi præſtare ſi teſtator non iuſſit alimenta in eius domo præſtari; ſi iuſſit præſtari in domo, tenetur præſtare officiales. p. 165. n. 707

Filiusfamilias, qui alitur à Patre in eius domo, tenetur ei præſtare operas officiales. p. 171. n. 749. Item quando alimenta debentur ex legis diſpoſitione præſertim iure ſanguinis; & alimenta recipiuntur in domo illa debentis, Alimentarius tenetur ad operas officiales præſtandas pro conditione perſonæ. ibid n. 750. ſi illas recuſat, negari poſſunt alimenta. ibid. n. 751

Filiusfamilias, & quiuis alius Alimentarius, cui ex legis diſpoſitione præſtantur alimenta, an teneatur etiā operas artificiales præſtare. ib. n. 752. 753. 754

Filius emancipatus, qui ob inopiam in domo patris alitur, tenetur præſtare patri operas obſequiales. p. 175. n. 769

Vidua, dum intra annum luctus alitur ab hæredibus mariti, iuxta communem ſententiam tenetur in domo hæredum præſtare operas officiales iuxta conditionem perſonæ, p. 171. n. 756. an etiam artificiales. p. 172. n. 757. nullas teneri præſtare probabile. ibid. n. 758. 759

Vxor an teneatur marito præſtare operas artificiales. ibid. n. 757. 758

Si Teſtator legauit ſimpliciter alimenta, legatarius Alimentarius nullas operas tenetur præſtare hæredibus. p. 163. n. 760. ſi iuſſerit alimenta præſtari in domo hæredum, præſtabit officiales. p. 12. n. 36

Quicumque recipit alimenta ab aliquo, ei tenetur operari. p. 216. n. 922

Amicitia, Amicus.

Mori pro Amico eſt laudabile. p. 289. n. 1191

Qua ratione Amicitia ſit pars felicitatis. p. 294. num. 1200. & p. 298. n. 1211

Vide verbum, *Charitatis obligatio erga ſeipſum.*

Animantia.

Omnia animantia ſuos nutriunt filios. p. 73. n. 299

Cætera animantia præter hominem non curant parentes, neque illis prouident. p. 299. n. 1217

Animus, Animus donandi, Animus repetendi.

Animus donandi non præſumitur quando poteſt ſumi alia coniectura. p. 215. n. 915. & p. 217. num. 926

Nobilitas cum diuitiis iuncta facit præſumere animum donandi datum, ſeu donationem dati. p. 221. n. 945.

Nobilis, quod dedit, an donandi, vel repetendi animo præſtiterit, iudicis arbitrio committitur. ibid.

Coniunctio ſanguinis non ſemper inducit præſumptionem donationis. ibid. n. 945

Impenſæ

Digitized by Google

Impenſæ inter aſcendentes, & deſcendentes, fratres, & ſorores circa res, & bona in dubio non cenſentur factæ cauſa pietatis,& animo donandi,ſed animo repetendi. p.215.n.960

Modicitas impenſæ attenta quantitate diuitiarum, generoſitate animi facientis expenſam, & affectione ad talem coniunctum, an ſit coniectura ſufficienter inducens præſumptionem animi donandi.ib.n.961. Vide verbum, *Repetitio Alimentorum* &c. *Repetitio expenſarum* &c.

Antecedentia.

Antecedentia magis influunt in ſequentia, quam ſequentia influunt ad præcedentia. p.40.n.169

Appellatio.

Vbi res dilationem non recipit, non permittitur appellare. p.264.n.1113

Appellatio in omnibus cauſis tam maioribus, quam minoribus permittitur, niſi ſpecialiter ſit prohibita. ibid.n.1111

Vide verbum ſequens.

Appellatio in cauſa Alimentorum.

Ab alimentis à die litis ſuper alimentis motæ decurſis non datur appellatio ad effectum ſuſpendendi declarationem, & illius executionem. p.206.n.889

A ſententia Alimentorum etiam futurorum lata admittitur appellatio quoad effectum deuolutiuum. p.264.n.1111. A ſententia in cauſa alimentorum lata in fauorem alimentarij egeni non datur appellatio quoad effectum ſuſpenſiuum; etiamſi tantum pars alimentorum fuerit petita.p.264. & ſeq. n.1112. 1113. 1114. Procedit etiam in alimentis futuris iure actionis debitis pauperi non habenti aliunde, vnde viuat.p.265.n.1115.1116. procedit etiam ſiue incidenter, ſiue etiam principaliter ſententia fuerit lata ſuper alimentis futuris pauperi aliunde non habenti debitis. ibid. n.1117. 1118. 1119

A ſententia ſuper alimentis futuris lata pro Alimentario diuite habenti aliunde, vnde poſſit ſe alere, admittitur appellatio, etiam quoad effectum ſuſpenſiuum. p.267.n.1125

Vt impediatur ſuſpenſio executionis ſuper alimentis futuris, quomodo conſtare Iudici debeat de paupertate Alimentarij. ibid.& p.266.n.1122

Sententiæ, & prouiſiones alimentorum futurorum mandantur executioni non obſtante ſupplicatione, vel reſtitutione in integrum. p.267.n.1123

In cauſa Alimentorum admittitur appellatio in fauorem Alimentarij, contra quem lata ſit ſententia. ibid.n.1124

In cauſa dotis, ſubſidij charitatiui, penſionis pro alimentis impoſitæ,mercedis, & alia ſimili alimentis, vbi debentur pauperi aliunde non habenti, vnde viuat, non datur appellatio quoad effectum ſuſpenſiuum;ſecus ſi à diuite petantur. p.269.n.1132

Aqua.

Aqua in locis vbi eſt venalis, an alimentario præſtanda in ſpecie ipſa; an vero liberum,debitori ſit aquam dare,vel pretium, ſeu æſtimationem. p.17. n.50

Legatis alimentis, in quibus comprehenditur aqua, vbi eſt venalis, an debeatur aquæ vectura. p.171. n.754

Argumentum.

An valeat, quis poteſt ſuccedere alicui, ergo tenetur illum alere. p.35.n.142.& p.36.n.150

Non ſumitur argumentum à ſenſu contrario diſpoſitionis negatiuæ. p.83.n.343.& p.173.n.761

Argumentum de dote ad alimenta valet affirmatiuè, non negatiuè. p.121.n.499.& p.139 n.583

Partis quoad partem eadem eſt ratio, quæ totius quoad totum. p.165.n.1114

Ars.

Expenſæ ad addiſcendas bonas artes,& diſciplinas,ac ſcientias etiam iuris ciuilis,& medicinæ, ac ſimilium veniunt nomine alimentorum, quando debētur ratione pietatis,& ex officio Iudicis.p.19.n.62

Auus, Auia quoad nominis appellationem.

Auus venit appellatione Patris in fauorabilibus,ſecus in odioſis. p.69.n.281

Auus, Paternus quoad obligationem alendi Nepotes legitimos & illegitimos.

Auus Paternus (& idem de cæteris aſcendentibus maioribus virilis ſexus) tenetur alere nepotem legitimum ex filio legitimo natum.p.69.n.281.& nepotem ſpurium ex filio legitimo etiam non obſtante lege Hiſpanorum volente eſſe alendum ab Aue materno.ibid. n.283.& nepotem legitimum, ac illegitimum etiam ſpurium ex filio ſpurio, vel aliter illegitimo. p.70.n.286

Nepos ali debet à patre diuite,& non ab Auo paterno,qui non habet nepotem in poteſtate.ibi.n.289. & 290 quid ſi nepos ſit ſub poteſtate Aui, & illius pater ſit diues, an tunc etiam alendus à Patre. p.70.n.291.& p.71.n.292

Nepotes egenos patre defuncto Auus paternus, diues, non mater licet diues tenetur alere. p.71.& ſeq.n.295.296

In regnis Hiſpaniæ, in quibus nullus Auus paternus habet Nepotes in poteſtate,an Auus Paternus,vel mater in defectum Patris teneatur alere nepotes,& dotare neptes. p.72.n.297

Auus Paternus quoad obligationem dotandi Neptes.

Auus paternus tenetur Neptem ex filio dotare. p.70. n.287. etiam neptem ſpuriam ex filio legitimo;& etiam legitimam; & ſpuriam ex filio ſpurio. ibid. n.288. non tenetur dotare neptem, quam non habet in ſua poteſtate, ſi pater ſit diues. ibid. n.291. & p.71. 292. nec quam habet in ſua poteſtate, ſi ipſa, vel pater ſit diues.p.70.n.291. & p.71.293. ipſe, & non mater Patre defuncto tenetur dotare neptes egenas. ibid.& ſeq.n.294.295.296

Vide verbum ſequens.

Auus Paternus reſpectu filiorum ex filio vel filia ſpurij, & reſpectu Nepotum ſpuriorum.

Auus Nepotibus legitimis ex filio,vel filia ſpuriis poteſt relinquere, & dare quidquid voluerit. p.59. n.246

Nepotibus, fratribus, & ſororibus ſpuriis tenetur Auus, & frater diues præſtare alimenta, & dotem attentis diuitiis, honore, dignitate, ac generis ſplendore. p.54.n.220

Vide verbum, *Spurij, ſpuriorum filij quoad capacitatem ſuccedendi,* &c.

Auus Maternus, & Auia materna quoad obligationem alendi nepotes ex filia, & dotandi neptes.

Auus maternus, & Auia materna regulariter non tenentur ad præſtanda alimenta nepotibus ex filia,neque ad neptem dotandam.p.80.n.336.337. tenentur alere Nepotes, & Neptes dotare in ſubſidium quando pater, & mater non poſſunt.ibid.n.338. extenditur etiam ad Nepotes naturales, & ſpurios. ibid. n.339. 340. Prædicta de Auo materno quoad obligationem alendi nepotes in ſubſidium procedunt etiam in proauo, & in aliis aſcendentibus. p.82.n.341.Verſic. *cætera.*

Auus quoad repetitionem Alimentorum præſtitorum.

Vide verbum. *Repetitio Alimentorum præſtitorum.*

B

Bannitus, Proſcriptus.

PAter propter Bannitum priuatur iure naturæ iuxta nonnullos. p.29.n.107. Contrarium, & Bannitum non amittere ob bannum ea, quæ ſunt Iuris gentium, & naturalis. ibid.n.108

Digitized by Google

Statutum quod Banniti poſſint impunè occidi non comprehendit Patrem, & filium, atque adeo non excuſatur Pater occidens filium Bannitum; & è contra.ibid. n.109. fallit quando filius veniret contra patriam. ibid.n.111

Filius tenetur præbere alimenta patri proſcripto; & è contra.pag.130.num.15.non tamen iuxta dignitatem, ſed ſolum vitæ ſimpliciter neceſſaria. ibid. n.116.

Vide verbum: *Alimenta quoad filios,quibus debentur. Deportatus.*

Beneficium.

Beneficium non præſtat, qui debitum impendit.pag. 216.n.923

Beneficium Eccleſiaſticum, Beneficiatus.

Vide verbum *Alimenta quoad bona, ex quibus ſolui poſſunt.* Et verbum *Clericus, Beneficiatus.*

Bona, ex quibus ſolui poſſunt, & debent alimenta.

Vide verbum, *Alimenta quoad bona,&c.*

Bona temporalia, fama, honor, facultates.

Facultates,famam,& honorem non tenentur conſeruare in concurrentia ſimilium bonorum proximi, ſed negligere licitè poſſumus pro fama, honore proximi. p.289.n.1191

Diſcrimen inter vitam corporalem,& alia bona temperalia quoad facultatem de illis diſponendi. pag. 294.n.1201

Bona fideicommiſſi,maioratus,primigenij, & reſtitutioni obnoxia quoad alienationem ex cauſa alimentorum, vel dotis.

Bona fideicommiſſi pro conſtitutione dotis filiarum inſtitutoris fideicommiſſi alienari poſſunt p.187.n. 815.An poſſint alienari pro alimentis filiorum, & filiarum, & deſcendentium inſtitutoris grauatorum reſtituere,ſi legitima, & trebellianica,& fructus bonorum non ſufficiunt ad alimenta ſecundum eorum ſtatutum. ibid. n.815.816. An etiam pro alimentis filiorum, vxoris, & familiæ ipſius grauati.ibid.n 817.An etiam pro alendis omnibus perſonis, quas inſtitutor iure ſanguinis tempore mortis alere tenebatur; ſeu pro alendis nepotibus, & pronepotibus,ſaltem tempore mortis inſtitutoris conceptis. ibid.817

Bona maioratus, & primogenij alienari poſſunt pro alendis poſſeſſore, & eius filij.& aliis deſcendentibus, quos inſtitutor tempore mortis alere tenebatur.ibid.n.818. An pro alendo quocumque poſſeſſore,& eius filiis,& deſcendentibus ab inſtitutore fideicommiſſi natis, & conceptis poſt eius obitum.ibid. An etiam pro alendis filiis ſpuriis. pag. 188.n.819

Si teſtator fideicommiſſi,aut maioratus inſtitutor expreſsè prohibuiſſet bona alienari, etiam ex cauſa dotis,famis,& alimentorum;an adhuc poſſent alienari pro alimentis grauati,& filiorum,ac nepotum inſtitutoris prohibentis. ibid. n. 820. quid ſi cauſa pia.ſit ſubſtituta. ibid.n.821

Si omnes fructus fideicommiſſi per iudicem ſint adiudicati creditoribus fideicommiſſarij,an tunc poſſint alienari bona fideicommiſſi pro alimentis; vel alimenta ex fructibus deducenda. ibid. n.824

Si liberi inſtitutoris fideicommiſſi ſint idonei inſeruire Principi,vel magnis viris, pro eorum alimentis non ſunt diminuenda bona fideicommiſſi. pag. 187.n.827.

C

Cauſa.

CAuſa limitata producit limitatum effectum pag. 177.n.783

Cauſa annexa determinat quidquid ob cauſam fit.ibidem.

Vide verbum *Actus,ius naturale.*

Cauſa alimentorum.

Vide verbum; *Indicij forma. In cauſa alimentorum.*

Cautio.

Cautio ob paupertatem præſtita non tollitur,quamuis cauens efficiatur diues.p.193.& ſequent. num. 844.848

Quando cautio danda eſt,iura de hoc mentionem faciunt. p.253.n.1075

Paupertas ſolet excuſare à ſatisdatione, ſeu cautione fideiuſſoria. p.254.n.1076

Quoties requiritur cautio, ſi quis non poteſt dare cautionem fideiuſſoriam,vel pignoratitiam, ſufficit,& admittenda eſt cautio iuratoria. ibid.

Cautio præſtita,cum non eſſet præſtanda, poteſt condici,& præſtans exceptione vti.pagin.255.numer. 1081

Cautio ſi præſtatur per creditores, quando veniret alius priuilegiatus,agitur ex illa cautione,quaſi illa ſit habenda loco proprietatis. ibid.n.1080

Vide verbum. *Litigator pauper quoad reſtitutionem, &c.*

Cedens bonis. Ceſſio bonorum.

Obligatus cedere bonis,poteſt occultè retinere quantum neceſſe eſt ad tenuem ſui,& eorum,quos alere debet,ſuſtentationem iuxta ſuum ſtatum.p.111. n.460

Qui ceſſit bonis, & poſt ceſſionem acquiſiuit bona, tenetur ſatisfacere creditoribus ſolum quatenus poteſt,ſemperque deducit,ne egeat;& an teneatur ſatisfacere creditoribus ſolum ex redditibus bonorum acquiſitorum, ſaluis ſemper ſuis alimentis;an verò teneatur vendere proprietatem magni valoris,& modici fructus pag.180. & ſequent.n̄.794. 796

Ei,qui bonis ceſſit,& poſt ceſſionem bona acquiſiuit, non poſſunt omnia bona acquiſita à creditoribus capi, ſed ſemper deducenda alimenta congrua iudicis ſeu prudentis viri arbitrio, etiam in foro conſcientiæ. p.182.n.799.verſ.finem.

Ceſſio quo ad ius alimentorum futurorum.

Vide verbum, *Alimenta quo ad durationem,&c.*

Charitas.

Vide verbum, *Neceſſitas extrema, & duo verba ſequentia.*

Charitatis obligatio erga ſeipſum.

Homo cum non ſit Dominus vitæ ſuæ nō poteſt ſeipſum directè occidere,& vitam prodigere.p.288.n. 1190.Non tamen ſemper;& vbique tenetur vitam corporalem conſeruare,ſed ob finem honeſtum,& bonum virtutis poteſt licitè eam amittere,& mortem ſibi permittere. ibid. & p.289.n.1191

Iniuſtè inuaſus ab aliquo,quem niſi occidat, certò ab illo occidetur, poteſt licitè permittere ſe occidi, vt non occidat inuaſorem. ibidem, & pag.297.n. 1207

Nemo vmquam ſe poteſt morti offerre,faciendo aliquam actionem poſitiuam, qua operetur directè ſuæ morti. p.290.n.1193

Extremè egentem cibo non ſumere panem ſibi oblatum,vel quem habet,an ſit ſe occidere.pag.291.n. 1196.

Duobus modis poteſt quis ſuæ neci cooperari negatiuè, & indirectè, vel directè, & explicatur. ibid.

Offerre ſe morti negatiuè, ſeu in extrema neceſſitate nolle conſeruare propriam vitam, quæ conſeruari poſſit,an,& quando ſit peccatum,vel actus virtutis. p.293.n.1197.

Digitized by Google

Negligere, ſeu nolle conſeruare vitam propriam corporalem pro ſalute temporali Reipublicæ, vel ſpirituali proximi, eſt licitum, & actus virtutis. p. 295. n. 1202

Laudabile, & actus virtutis eſt pro quolibet proximo ſaluando exponere ſe periculo mortis non certo, ſed tantum probabili cum ſpe tamen euadendi, & & explicatur exemplis. p. 298. n. 1210

Homo poteſt exponere periculo vnum membrum ſui corporis pro ſalute totius, & etiam pro ſalute alterius membri excellentioris, non vero æqualis. pag. 296. n. 1204

Ad tuendum honorem, famam, & facultates non ſimpliciter neceſſarias vitæ ſuſtentandæ non licet ſe exponere certæ morti, ſed bene periculo mortis cum ſpe euadendi. ibid. n. 1205

Pro conſeruanda vita propria corporali, & etiam proximi priuati, tenemur neceſſaria ſtatui, & ſuperflua naturæ dare. ibid.

Poſſumus licitè exponere membrum pro conſeruanda vita corporali proximi, ſi ex læſione membri non præuideatur certa mors. pagin. 1297. numero 1206

Famulus pro ſeruanda vita, & bonis temporalibus domini poteſt ſe exponere periculo probabili mortis, non tamen certæ morti, niſi ex vita Domini pendeat vel propria vita, vel conſeruatio boni publici, & totius Reipublicæ. p. 297. n. 1208

Vaſallus, qui à Domino accepit feudum cum promiſſione defendendi Dominum, & eius bona, non tenetur, nec licitè poteſt pro vita Domini exponere ſe certo mortis periculo, niſi ex vita Domini pendeat bonum publicum. ibid.

Seruus iuxta legem ciuilem in extrema neceſſitate debet propriam vitam corporalem exponere certæ morti pro vita Domini conſeruanda. ibid. n. 1209. Talis lex in conſcientia non obligat, neque eſt ſeruanda, niſi ex Domini vita pendeat bonum publicum. ibid.

Debet tamen ſeruus ſe exponere probabili periculo mortis pro conſeruanda vita Domini. ibid.

Pro amico qua ratione liceat vitam exponere; & quando nec ne ſit actus virtutis. pag. 294. num. 1200. & p. 298. num. 1210. 1211. vide verbum ſequens.

Charitatis Ordo.

In æquali neceſſitate corporali noſtra, & proximi priuati homo poteſt licitè iuxta regulam charitatis ſibi potius, quam alteri ſubuenire. pag. 287. num. 1188

In extrema neceſſitate corporali propria, & proximi priuati an licitum ſit vitæ noſtræ corporali præferre vitam corporalem eiuſdem proximi ex motiuo charitatis, vel fortitudinis, vel gratitudinis, vel amicitiæ, aut conſanguinitatis, aut affinitatis. Affirmatiua. p. 288. & ſeq. n. 1189. 1190. & 1191. Negatiua. pag. 294. num. 1200. & ſequentib. vſque ad 1213

Charitas cæteris paribus magis inclinat ad ſui, quam ad aliorum amorem; & quomodo intelligendum illud Matthæi *Diliges proximum ſicut teipſum.* p. 287. n. 1188

Ordo charitatis diligendi magis ſeipſum, quam proximum etiam quoad vitam corporalem, an ſit tantum de conſilio, an vero de præcepto: non eſſe de præcepto vna ſententia. pag. 289. n. 1191. Contraria ſententia. ibid. & p. 294. n. 1201

Duobus extremè egentibus in naufragio, & exiſtente tantum vna tabula; quia alter tantum naufragantium poteſt ſaluari, nullo poſſidente tabulam; vnus etſi poſſit præoccupare tabulam, poteſt tamen licitè illam relinquere alteri priuato, à quo non dependeat bonũ publicũ Reipublicæ. p. 291. n. 1195

Duobus autem egentibus cibo, ſi vnus tantum adſit panis ſufficiens ad conſeruandam vitam vnius ſolius, an ſi vnus eorum iam panem poſſidet, licitè tradere poſſit alteri cum certo vitæ periculo. ibid. n. 1196

Ob bonum publicum temporale, vel bonum ſpirituale alterius extremè egens cibo poteſt licitè panem vnicum, quem habet tradere alteri extremè egenti, & cur id liceat, & non ſit ſe interimere. p. 293. n. 1197.

In extrema neceſſitate quis nõ poteſt negligere propriam vitam pro conſeruanda vita alterius, quando tenetur ſe conſeruare ex obligatione iuſtitiæ, vel pietatis. ibid. n. 1198.

Non conſeruare vitam propriam corporalem in extrema neceſſitate ad conſeruandam vitam corporalem alterius ex ſola ratione generali, quia proximus eſt, peccatum mortale contra ordinem charitatis eſt, non vero veniale tantum. ibidem numer. 1199.

Patre, vel matre, & filio exiſtentibus in extrema neceſſitate corporali, ſeu vtrique ſuccurri non poſſit, filio potiùs ſubueniendum eſſe affirmant aliqui. p. 298. n. 1213. 1214. Contrarium verius. p. 299. & ſequent. n. 1215. 1216. 1219. Extra extremam neceſſitatem exiſtentibus patre, & filio in æquali neceſſitate potius eſt ſuccurrendum filio ſub poteſtate, vel cura ſua. p. 300. n. 1220. 1221. Prius patri ſi filius non ſit ſub poteſtate, & cura. ibid. eodem num. 1221

In extrema neceſſitate parentis, & amici, ac benefactoris inſignis an potiùs ſuccurrendum parenti. pag. 301. & ſeq. n. 1224. 1226. An filius: & vxor præferendi amico, & benefactori priuato. p. 302. num. 1225. 1226. Pater an, & quando præferendus matri, cum vterque æqualiter egeant. ibid. & ſequ. 1227. 1228

In æquali neceſſitate corporali aui paterni, & matris an potiùs matri, quàm auo ſubueniendum. p. 303. n. 1229. 1230

Coniuncti coniunctione naturali præferendi coniunctis affinitate, vel coniunctione humana; & ex coniunctis naturaliter coniunctiores, & cæteris paribus pater, & mater omnibus aliis præferendi ibid. n. 1230.

Parentibus, & vxore extremè egentibus, potius parentibus ſuccurrendum, quam vxori ex propriis boni mariti, vxori potiùs ex bonis dotalibus. p. 304. num. 1232. 1233. extra extremam neceſſitatem vxor parentibus præferenda. pagin. 305. numer. 1234

In extrema neceſſitate filij, & vxoris, vel filij, & mariti, cui potius ſuccurrendum. ibid. numer. 1235, 1236

Si peruertitur præfatus ordo ſuccurrendi, an ſit peccatum veniale, vel mortale. pag. 306. num. 1237. 1238

Concurrentibus in neceſſitate extrema filiis legitimis, & naturalibus cum filiis illegitimis, vel naturalibus cum ſpuriis, vel legitimo, & naturali, aut illegitimo cum adoptiuo quis eorum debeat præferri. ibid. 1239

Auo paterno, aut materno, vel auia paterna, aut materna concurrentibus in extrema neceſſitate cum confratre, cui potius ſubueniendum. p. 307. n. 1240. & duobus ſeqq.

Extra extremam neceſſitatem ſorori, & ſobrinæ potius ſuccurrendum quam fratri & ſobrino. ibid. n. 1244. in extrema fratris, & ſororis vtrinque coniunctorum, aut ex vna parte tantum, vel fratris, & patrui, cui potius ſubueniendum. ibidem num. 1245.

Concurrentibus in eadem extrema neceſſitate duo-

Digitized by Google

bus conſanguineis tranſuerſalibus vltra ſecundum gradum, cui potiùs ſuccurrendum. ibidem num. 1246
Quid concurrentibus aſcendentibus, vel deſcendentibus vltra ſecundum gradum cum amico, vel inſigni benefactore. p.308.n.1247.1248
Quid concurrentibus extraneis noſtræ curæ commiſſis cum conſanguineis tranſuerſalibus. ibid.num. 1249.
Quid concurrentibus ſanguine coniunctis cum extraneis ſanctioribus. p.309.n.1250
Quid concurrentibus patre hæretico, vel infideli, & alio fideli, vel ſancto. ibid.n.1251
Debitor extrema, vel graui neceſſitate propria, & ſuorum, ſi in tali neceſſitate non reperiatur creditor, debet differre reſtitutionem impẽdendo rem alienã ad ſubueniendum ſibi, vel ſuis. pag. 310. num. 1252
Creditori extreme egenti in tali neceſſitate conſtituto per ſubſtractionẽ rei ſuæ quam poſſidebat, ſubueniendum poſthabito patre, & quocumque alio coniuncto in tali neceſſitate exiſtente.ibid.n.1253. Si à debitore non fuit iniuſtè conſtitutus in tali neceſſitate, poteſt debitor, extremè egens ſubuenire ſibi re aliena ſiue prius, ſiue ſimul inciderit creditor in eandem neceſſitatem. ibid.& ſequ.n. 1254. 1255. Reiiciuntur Doctores oppoſitum ſentientes. p.311.n.1256.1257
Patre, aut matre, aut filio, aut vxore debitoris exiſtente in extrema neceſſitate, in qua etiam ſit conſtitutus creditor, poteſt licitè, & tenetur debitor potiùs re aliena ſubuenire patri, &c. quam creditori. pag. 312.n.1259.1260
Fratribus, aut aliis conſanguineis debitoris creditoribus in extrema neceſſitate, cum creditore, creditorine potiùs, an conſanguineo ſuccurrere debeat debitor. ibid.n.1261
Quid ſi amicus, vel benefactor debitoris concurrat in eadem neceſſitate cum creditore. ibid.
Quid concurrente quouis proximo cum creditore. ibidem.
Si princeps, & pater ſint in extrema neceſſitate corporali, cui potius filius ſuccurrere debeat. ibid. n. 1261. verſ. ex quibus.
Vide verbum præcedens. Verbum, *Neceſſitas extrema, neceſſitas grauis, Reſpublica.*

Cibaria, Cibi.

Cibi nomine comprehenduntur panis, carnes, & alia edulia pro qualitate, & conditione perſonæ. p.16. n.46.
Plurimum ad ſanitatem confert cibis nutriri ſimilibus, & conuenientibus cum alendi natura. p.73.n. 299

Clericus beneficiatus.

Clerici filia ſpuria etiam ex fructibus beneficij dotari poteſt, ſi aliunde dotari non poſſit. pag. 49.num. 202
Pater ſpurij, vel ſpuriæ Clericus beneficiatus, an & quid poſſit relinquere, ſeu dare filio, vel filiæ ſpuriis, attenta conſtitutione Pij V. pagin. 53. num. 216
Frater Clericus beneficiatus ex redditibus beneficij Eccleſiaſtici poteſt fratres, & ſorores pauperes alere, & dotare. p.135.n.569. Et etiam vterinos tantum, imo etiam ſpurios pauperes, imo tenetur, quando non habet alia bona propria. p. 136.num. 570.ad 573
Patruus Clericus beneficiatus ex redditibus Eccleſiaſticis poteſt, & tenetur alere, & dotare ſobrinos, & ſobrinas. p.139.n.586
Frater, & patruus Clericus beneficiatus ex redditibus Eccleſiaſticis dotans ſororem, & ſobrinam pauperem; an poſſit, & teneatur in contractu dotis apponere pactum vt dos ſoluto matrimonio ad Eccleſiam reuertatur. ibid.n.587.588
Vide verbum, *Excommunicatus.*

Coitus damnatus.

Coitus coniugati cum ſoluta an ſit lege ciuili damnatus, & punibilis. p.42.n.176
An coitus cum publica meretrice. ibid.fin.

Collegialis.

Vide verbum, *Litis expenſa, &c.*

Compenſatio, compenſandi animus.

Compenſatio, quæ à lege inducitur fit tantum pro rata. p.39.n.166
Compenſatio non fit de credito vnius cum debito alterius. p.40.num.171
Soluens inuito creditore compenſat cum eo, ſi erat debitor illius, pro quo ſoluit.pagin.222.numero 947
Compenſatio non datur in alimentis pauperi debitis, nec in penſione pro alimentis reſeruata, nec in charitatiuo ſubſidio, nec in ſalariis Doctorum, nec in decimis, nec in debito victuali. pag. 269.num. 1132
Vide verbum. *Animus compenſandi. Repetitio alimentorum præteritorum.*

Conditio.

Conditio appoſita in ſecundo legato non cenſetur repetita in primo. p.40 n.169
Qui poteſt facere, vt poſſit conditioni parere, iam poſſe videtur. p.182.n.179

Confiſcatio.

Iure communi *Authe. bona damnatorum, Cod. de bonis proſcriptorum, & ex conſuetudine vniuerſali*, exiſtentibus aſcendentibus, & deſcendentibus vſque ad tertium gradum incluſiue non eſt locus confiſcationi bonorum propter quodcumque delictum: exceptis crimine hæreſis, & crimine læſæ Maieſtatis. p.102.n.407.408.409
Vide verbum *Fiſcus.*

Conſanguinei quoad alimenta conſanguineis pauperibus danda.

In defectum parentum aſcendentium, & aliorum, qui ad alimenta præſtanda tenentur, valde conueniens eſt, vt filij pauperes alantur ab aliis conſanguineis, ſi ſint diuites, & præſertim ſi inter eos detur ſucceſſio ab inteſtato. p.142.n.596

Conſeruatio.

Maiori diligentia conſeruantur quæ cum laboribus acquiruntur, quam quæ nobis relinquuntur. p.279. n.1166

Conſuetudo.

Conſuetudo poteſt ius naturale minuere, augere, diſtinguere, non in totum auferre; atque adeo contra ius naturale inducta non valet. p.75.n.313. Vnde non valet conſuetudo, quod filij à parentibus non alantur. ibid.
Conſuetudo publica aliquid faciendi, licet irrationabilis excuſat ſaltem in foro externo à delicto, & à pœna. ibid.n. 314

Copulatiua.

Copulatiua requirit concurſum vtriuſque copulati. pag.39.num.167. Copulata habentur pro vno. ibidem.

Correlatiua.

Diſpoſitum in vno correlatiuorum habet locum in alio. p.219.n.934
Lex noua corrigens antiquam in nouo correlatiuorum cenſetur etiam corrigere in alio. ibid.

Creditor.

Aliud pro alio ſolui non poteſt inuito creditore. p.17. n.50
Creditores patris debitoris an ex vſufructu bonorum aduentitiorum, aut fideicommiſſariorum eiſdem adiudicato, dum pater viuit, teneantur ad alimenta

Digitized by Google

ta filiorum, & etiam eiuſdem patris vſufructuarij. p.115.n.487.acrſic.ſed & quando,& p.188.num. 814

Crimen læſæ Maieſtatis humanæ, & Diuinæ.

Vide verbum *Confiſcatio, fiſcus, pœna, pœna Reorum criminis læſæ Maieſtatis.*

Culpa.

Culpa vnius non debet alteri nocere. pag.27. numer. 102

Culpa debet tenere ſuum auctorem, non nocere Innocenti. p.155.n.666

Culpa ad caſum non ordinata non eſt conſiderabilis. p.160.n.675.

Curator quoad repetitionem alimentorum minori præſtitorum.

Vide verbum. *Repetitio alimentorum præſtitorum.*

D

Damnatus ad mortem.

Filio iuſtè per ſentētiā damnato, vt inedia pereat, pater poteſt licitè alimēta, ſeu cibos ſubminiſtrare, non tamen tenetur. p.30.n.118. Imo etiam alij exceptis iuſtitiæ miniſtris. ibid.

Damnatus, vt fame moriatur, non tenetur cibos oblatos edere, poteſt, ſi velit, licite edere. ibid.

Damnatus ad mortem, & ſi licitè poteſt fugere è carcere, non tamen tenetur. p.291.n.1196

Vide verbum *Deportatus.*

Damnum.

Non eſt eadem ratio lucri, & damni. pag.181. num. 797.798

Debita.

Vide verbum *Alere, charitatis Ordo, Debitor.*

Qui alimenta præſtare tenetur, non cogitur ſoluere debita alimentarij, nec pœnam. p.20.n.69

Debita pro alimentis filiorum, vel vxoris facta à patre, vel marito, quoad eorum ſolutionem, quando pater, & maritus non poteſt ſoluere.

Si pater, vel maritus tempore æris contracti, quod cōſumpſit ad alendas filias, vel vxorem, erat diues, nec filij, nec vxor ex propriis bonis tenētur ad ſolutionem n.339.n.1334. Nec etiam ſi eo tempore erat pauper, & poſtea effectus eſt diues. ibidem n. 1335

Si pater inops, vel maritus inops mutuam pecuniam accipit, quam in alendis filiis, vel alenda vxore conſumpſit; poſtea, non eſt ſoluendo, neque in vita, neque poſt mortem, quia defunctus nullis relictis bonis propriis, an filij, & vxor teneantur, & cogi poſſint, & debeant de ſuo, ex propriiſvè bonis talem pecuniam creditori patris, vel mariti ſoluere. Negatiua. p.341.n.1344. ad 1355. Affirmatiua p.340.n. 1337. ad 1343. & p.343.n.1356. ad 1365. Quæ extenditur, quamuis filij, & vxor tempore mutui eſſent inopes, vt in hoc caſu teneantur pro rata alimentorum ſibi correſpondenti. p.345.n.1364. Si eo tempore erant diuites tenentur ſoluere totum mutuum expenſum in alenda tota familia ibid. Extenditur eadem affirmatiua. Etiamſi filij hæreditati paternæ, & vxor hæreditati viri, & lucris conſtante matrimonio acquiſitis renunciauerit. p.344. num. 1363. Iuxta eandem affirmatiuam primogeniti, qui nihil aliud bonorum præter maioratum à patre acceperit, tenentur in vtroque foro ſoluere debita à patre facta ad alendum ipſos, mercedem famularum, & veſtes, ac cibaria familiæ. pag.340.num. 1343

Si res emptæ pecunia mutuo accepta à patre vel marito, qui nō eſt ſoluendo extent apud filios vel vxorem: an tunc filij, & vxor creditori teneatur ſoluere mutuum, aut dare res illas. p.343. & ſequ.n.1355. 1365. Quid ſi merces patri, vel marito venditæ ab ipſo fuerunt reuenditæ, & pretium conſumptum pro alimonia filiorum, vel vxoris, & familiæ. p.340. n.1343. verſic. *extenditur.*

Filij, & vxor an teneantur ad ſoluendam penſionem domus. ibid.

Vxor ſoluto matrimonio an teneatur de ſuo ſoluere debita facta à marito, quæ conſumpſit in alimentis vxoris ſuperfluis, & vltra exigentiam dotis; an vero poſſit adhuc integram dotem repetere. p.342.n. 1349. & p.344.n.1362

Creditor patris, vel mariti non poteſt in foro externo cogere filios, & vxorem ad ſoluendam pecuniam à patre, vel à marito acceptam ſub prętextu quod accepta ſit ad alendum eos, & familiam; niſi probet vere fuiſſe in eam cauſam alimentorum conuerſam p.345.n.1366. ad obligationem in foro conſcientiæ ſat eſt ſcire conſumptum fuiſſe in alimenta. ibid. In eodem foro nulla eſt obligatio filij, vel vxoris, ſi ipſis conſtiterit in alios vſus illicitos fuiſſe inſumptam. ibid.

Decima.

Decima prædialis Eccleſiæ, vel parocho debita ex ſpeciali ratione ſolui debet de omnibus fructibus non deductis expenſis. p.180.n.789

Debitor.

Debitor an & quando cogi poſſit ad ſoluendum vnum pro alio. p.17.n.50

Debitor non eſt grauandus vltra illud, ad quod tantum veriſimiliter ſe obligauit. p.23.n.78

Debitor ne grauem patiatur neceſſitatem non tenetur debitum creditori reſtituere. pagin.111.nnmer. 460

Si debitor creditori id quod illi purè debet legat in diem, vel ſub conditione, valet legatum. p.152.nu. 648

Datum à debitore in dubio præſumitur datum in cauſam extinguendi debiti, p.217.n.916

Frater debitor ſororis, & extraneus debitor mulieris, ſi illam dotet, præſumitur feciſſe animo compenſandi. ibid.

Debitor, qui dando pecuniam ſe reddidit impotentem ad ſoluendum debitum, verum rem donatam propria authoritate poſſit iterum arripere, & donatarius tenetur illam dare. p.307.n.1244

Vide verba ſequentia, verbum *Charitatis Ordo, Creditor.*

Debitor Dilapidator bonorum.

Vide verbum, *Dos, Pater Dilapidator, &c.*

Debitor quoad obligationem deferendi debitum ad domum creditoris diuerſi, vel eiuſdem domicilij.

Quando debitor ex contractu, & creditor ſunt diuerſi domicilij, & fori debitor non tenetur debitum, ſeu rem ſoluendam deferre ad domum creditoris, vbi in contractu, non ſit deputatus locus ſolutionis. p. 168.n.731

Debitor, qui reuerentiam, & obſequium debet creditori tenetur deferre debitum ad domum creditoris diuerſi fori. ibid.n.732

Debitor tenetur deferre debitum ad domum creditoris, quando alias debitum eſſet inutile. ibid.num. 735

Debitor, & hæres, qui cœpit ſoluere debitum, aut alimenta in vno loco, cogitur in futurum ſoluere in eodem loco iuxta communem Doctorum. p.168. 734. Contrarium. p.169.n.740

Quando debitor, & creditor ex contractu ſunt eiuſdem fori, & debitum abſque expenſis poteſt ſolui, puta quia ſunt redditus pecuniarij, an teneatur deferre debitum ad domum creditoris. ibidem numero

Digitized by Google

ro 741. & pagina 170. numero 142

Debitor quoad liberationem, vel non liberationem re debita ante perſolutionem pereunte, vel perempta.

Debitor generis non liberatur re ante ſolutionem caſu fortuito pereunte. pag. 170. n. 745. Limitatur, ſi debitor quantitatis illam obtulerit creditori, quæ poſt oblationem periit caſu fortuito, nam tunc liberatur ope exceptionis. ibid.

Ante ſolutionem periculum rei ſoluendæ regulariter eſt debitoris. ibid. n. 742

Debitor vini, olei, frumenti, & bonorum alterius ſpeciei in genere re miſſa ad creditorem in itinere caſu fortuito perempta, periit debitori. ibidem nume. 746.

Debitor generis reſpectu certæ ſpeciei. v. g. frumenti, ex tali fundo, re perempta liberatur debitor illa re perempta. ibid. n. 747

Decalogi præceptum quartum.

Quarti præcepti Decalogi obligatio non fundatur primario in virtute gratitudinis, ſed in virtute pietatis naturalis, quæ per ſe primo intenditur. pag. 6. n. 15.

Declaratio.

Declaratio non retrotrahitur ad tempus actus geſti, quando tempore medio quæſitum eſt ius tertio. p. 217. n. 928

Delinquens.

Vide verbum, *Fiſcus.*

Deportatus.

Filio deportato pater, & patri deportato filius tenetur præbere alimenta vitæ neceſſaria. p. 30. n. 117. ſic & damnato ad triremes. ibid.

Deportatus non amittit ea, quæ ſunt iuris gentium, & naturalis, ſed ea ſolùm quæ iuris ciuilis. ibidem.

Per deportationem quis efficitur homo nouus, & amittit omnia iura communia, ſecus per bandum. ibid.

Determinatio.

Determinatio reſpiciens plura determinabilia æqualiter omnia determinat. p. 40. n. 170

Dictio.

Dictio taxatiua *tantummodo* excludit omnes caſus præter expreſſos. p. 35. n. 144. non excludit ſimiles. ibid. & p. 36. n. 150.

Dictio, *niſi* poſita poſt negatiuam affirmat. pag. 39. n. 161

Diſpenſatio.

Vide verbum, *Religio quoad dilationem ingreſſus, &c.* & *Religioſus profeſſus, &c.*

Diues.

Alimenta ex conſuetudine, vel diſpoſitione legis, aut hominis, & iure actionis debita etiam diuiti, & habenti aliunde, vnde ſe alat, ſunt præſtanda. pag. 15. n. 45.

Alimenta à primogenito ex lege, vel conſuetudine ſecundogenito, & aliis fratribus debita eiſdem licet diuitibus, præſtari debent: & ad illa etiam præterita datur actio. ibid.

Dolus.

Dolo facit, qui petit, quod reſtituturus eſt. p. 25. numero 88.

Dominium.

Bona ſemper præſumuntur illius, penes quæ ſunt reperta. pag. 256. n. 1084. ex poſſeſſione præſumitur dominium. ibid.

Donans, Donatio

Vide verbum, *Animus donandi.* Et verbum *Repetitio alimentorum præſtitorum.*

Donatarius omnium bonorum patris quoad obligationem filiorum.

Donatarius omnium bonorum ex titulo mere lucratiuo poſſidens, an cogi poſſit alere filios donatoris inopes, & etiam ſpurios. pagin. 114. num. 481. & 482

Dos

Dos minor datur filiæ ſpuriæ, vel naturali, quam filiæ legitimæ. p. 11. n. 33

Dos an ſit titulus lucratiuus; an vero à marito habeatur in titulo oneroſo. p. 51. n. 207

Dos immenſa, & inofficioſa à parentibus filiæ legitimæ tradita, an conſtante matrimonio quoad exceſſum poſſit reuocari à marito. pag. 52. num. 210. 212

Dos eſt proprium patrimonium filiæ pag. 58. n. 242. Diſcrimen inter dotem, & alimenta. ibid. & p. 27. n. 499.

Dos an ſubrogetur loco alimentorum, vel potius detur ex cauſa publica, vt mulieres inueniant viros, & ne meretricandi periculo maneant expoſitæ. pag. 52. n. 211.

Dos conſtante matrimonio ob vergentiam mariti ad inopiam, poteſt ab vxore repeti; nec maritus ab exactione ſe poteſt eximere offerendo fideiuſſores. p. 190. n. 832. & p. 191. n. 835.

Dos conſtante matrimonio ob inopiam viri reſtituta vxori; an ſi vir poſtea efficiatur diues, & induſtrioſus reuerti debeat ad maritum. Affirmatiua. p. 192. n. 839. Negatiua pag. 193. & ſequentibus. n. 845. 849

Dotis, ſeu bonorum dotalium dominium naturale an vxor conſtante matrimonio ſemper retineat, & maritus habeat ſolam adminiſtrationem. p. 192. & ſeq. n. 840. 841

Bona pro dote vxori ob vergentiam mariti ad inopiam conſignata an acquirantur vxori non ſolum quoad cuſtodiam, & adminiſtrationem, ſed etiam quoad dominium. p. 193. n. 842 843. 845.

Conſignatio bonorum dotalium, vel pro dote hypothecatorum vxori facta conſtante matrimonio, marito ad inopiam vergente non eſt ſolum aſſecuratio; ſed vera, & propria reſtitutio, ſicut illa, quę fieret ſoluto matrimonio. ibid. n. 843.

Si maritus efficiatur diues lite pendente ante ſententiam, vel etiam poſt ſententiam iudicis ante illius executionem, non reſtituitur dos. pag. 194. num. 851

Vide verbum, *Hæredes mariti.*

Dotandi obligatio quoad parentes

Conſtante matrimonio neque pater, neque frater filiam, & ſororem ſemel dotatam, quæ dotem etiam abſque ſua culpa amiſit, tenetur iterum dotare. p. 133. n. 558

Pater filiam à ſe dotatam ſemel, ſi dos abſque eius culpa ſit amiſſa, tenetur iterum dotare. ibid. n. 559

Ceſſante patria poteſtate, regulariter ceſſat donandi neceſſitas, quæ ab illa deſcendit. p. 148. n. 629

Filiæ ingratæ, & exhæredatę tenetur pater dare dotem iuxta quantitatem alimentorum ad ſuſtentandam vitam neceſſariorum. p. 152. n. 649

Dotandi obligatio quoad patris hæredes, primogenitum, & poſſeſſorem primogenituræ, & maioratus.

Onus dotandi tranſit in hæredes patris defuncti. pag 95. n. 386.

Vide verbum, *Primogenitus quoad obligationem dotandi, &c.*

Dotandi obligatio ex redditibus Eccleſiaſticis.

Vide verbum *Clericus, Beneficiatus.*

Dotis interuſurium.

Vxor vidua dum dos ei ab hæredibus mariti poſt annum luctus dos in pecunia, vel mobilibus conſiſtens non reſtituitur; an poſſit petere dotis interuſurium, ſeu intereſſe. p. 200. n. 872

E

Digitized by Google

E

Educatio filiorum.

PArentibus, ſicut & cæteris animantibus, & belluis quantumuis ſæuis ineſt innatus inſtinctus, & appetitus educandi, & alendi filios à ſe genitos p. 3.n.4. Vnde educatio filiorum dicitur eſſe iuris naturalis. ibid.

Egeſtas extrema.

Extrema egeſtas cenſetur, quando quis non habet à quo alatur. p.82.n.342. Item extrema egeſtate laborare cenſetur qui eſt egenus attenta qualitate ſuæ perſonæ. p.86.n.352

Emancipatio, Emancipatus.

Emancipatio non tollit iura ſanguinis. pag.29.num. 107

Pater tenetur præſtare alimenta filio emancipato. ibid.

Emptor.

Emptor in redhibitoria reſtituit non ſolum fructus, ſed etiam quod venditur eidem ſoluit ratione moræ in tradenda re. p.251.num.1066.& p.253. n.1071

Æqualitas.

Æqualitas inter filios ſeruanda, & illis æqualia alimenta à patre præſtanda. p.25.n.87

Error.

Error impedit conſenſum. p.222.n.947

Solutum per errorem in cauſam piam an poſſit repeti. p.222.& ſeq.n.950.954.955

Mulier, quæ falſo credens ſe eſſe adſtrictam onere dotandi puellam, cum non eſſet, illam dotauit, an, & quando repetat, vel non repetat dotem ſolutam. ibid.n 950.954

Qui falſo credens ſe eſſe hæredem, vel eſſe obligatum, cum non eſſet, ſoluit legatum pium Eccleſiæ, detecto errore poteſt repetere ab eo, qui vere debebat legatum, & ſi nullus erat debitor, nullum debitum poteſt repetere ab Eccleſia, cui ſoluit. p.223. n.951

Vide verbum, *Repetitio alimentorum præſtitorum.*

Excommunicatus.

Clericus excommunicatus non eſt alendus de fructibus beneficij, niſi in extrema neceſſitate, & exiſtenti graui eius inopia. p.31.n.120

Vide verbum, *Alimenta quoad filios, quibus à patre debentur.*

Exhæredatio, Exhæredatus.

Vbi filius, vel filia poteſt exhæredari ex cauſa, ob quam poſſit ad mortem condemnari, priuari poteſt alimentis vitæ ſimpliciter neceſſariis. p. 153.num. 651

Quæ ſint iuſtæ cauſæ exhæredandi filios; & an præter in iure expreſſas ſufficiant aliæ ſimiles, vel grauiores. ibid.n.653. Inter has cauſas, an comprehendatur hæc, ſcilicet ſi filius fam. minor 25. annis ipſis parentibus inuitis nubat. ibid.654.655.656

Iure antiquo filius præſumebatur iuſtæ exhæredatus à patre, & ipſo filio incumbebat onus probandi exhæredationem fuiſſe iniuſtam; hodie hæres debet probare fuiſſe iuſtam. p.233.num.978

Vide verbum, *Alimenta quoad cauſas iuſtas illa denegandi.*

Expectare.

Non eſt id expectandum, cuius euentus nullum omnino pariturus eſt effectum. pag.263. numer.1109. fine.

Expenſa.

Agenti vtiliter pro Eccleſia etiam ſine mandato conceditur repetitio expenſarum pro negotiis Eccleſiæ factarum. p.258.n.1091

Expenſæ alimentorum.

Vide verbum, *Repetitio alimentorum præſtitorum.*

Expenſæ litis.

Qui habuit iuſtam cauſam litigandi ſuccumbens in cauſa, neque in foro exteriori, neque in foro conſcientiæ tenetur reſtituere aduerſario victori expenſas in lite factas. p.252.n.1070

Quæ ſint iuſtæ cauſæ litigandi à condemnatione expenſarum excuſantes. ibid.

Vide verbum, *Litis expenſæ, litigator pauper.*

Expoſiti infantes quoad alimenta illis præbenda.

Expoſiti qui dicantur. p.145.n.614

Infantes expoſiti, quorum parentes ignorantur ſunt alendi ab hoſpitali ad hunc effectum conſtituto. p. 142.num.597. Hoc vero deficiente ab Eccleſia, ſeu eius Rectore, vel à Domino loci, vel à communitate; vel prorata facultatum à Clericis laicis, magiſtratu; vel ab eo, ad cuius ianuam ſunt expoſiti. ibid.n.598.ad 601

Prælatus monaſterij, ad cuius ianuam infans exponitur, an & quando teneatur expẽſis monaſterij prouidere illi de alimentis, & an expediat eundem Prælatum ſuſcipere impenſis monaſterij educandum. p.143.n.601

Is ad cuius ianuam infans expoſitus eſt, an, & quando licitè poſſit ad ianuam alterius exponere. p.145.n. 609.ad 612

Vide verba ſequentia.

Exponentes infantes.

Parentes inopes impotentes ad eos alendos non peccant exponendo ſuos filios infantes in hoſpitali; vel deficiente hoſpitali ad ianuam alicuius, vel Eccleſiæ, curando, ne infans periclitetur interim, donec ab aliquo recipiatur. p.143.n. 602. licitè exponunt filium illegitimum, aut ſpurium ad crimen tegendum, infamiamque, aut mortem vitandam. ibid.n.603

Ex natura rei, & ſecluſa aliqua legitima cauſa excuſante grauiſſimum eſt peccatum exponere filios tam legitimos, quam illegitimos. pag. 144. numer. 605

Parentes illos exponentes ad hoſpitale, ſi ſint diuites, an teneantur reſtituere hoſpitali expenſas alimentorum. ibid.n.606.607

Parentes eorumdem infantium illegitimorum, & ſpuriorum in hoſpitali expoſitorum, poſtquam ab infantia exceſſerint, curam habere debent, neceſſaria ſubminiſtrare iuxta ſtatum, & an poſſint obtinere eam bonorum portionem, quam iuxta leges loci tenentur illis dare, vel relinquere. ibid.n.608

Pater poteſt agnoſcere filium expoſitum, qua agnitione ſequuta cenſebitur filius legitimus, & hæres patris. p.148.n.628

Pater exponens filiam non eximitur ab onere illam dotandi. ibid.n.629

Pater, & Dominus repetens filium, aut ſeruum ab alio ipſis ignorantibus, aut inuitis expoſitum ſoluit expenſas in alendo, vel educando puero in aliqua arte factis, niſi vindicet à fure, cui nil reſtituere debet. ibid.n. 630

Vide verba ſequentia.

Exponentium infantes, aut languidos pœna.

Pater exponens filium infantem, vel ſi alius exponat ipſo ſciente, & non contradicente amittit in eum patriam poteſtatem, & filius efficitur ſui iuris. pag.146.n 615. Item ſi exponat filium languidum. vel ei deneget alimenta. ibid.

Filus impiè à patre expoſitus, poſtea patrem occidens non punitur pœna parricidij. ibid.

Exponens ſeruum infantem, aut languidum cuiuſcũque ætatis, aut ei denegans alimenta perdit ius ſeruitutis, & ſi patronus exponat libertum infantem, vel languidum amittit ius patronatus. ibid.n.618.

Digitized by Google

idem ſi patronus neget alimenta. ibid.

Priuatio patriæ poteſtatis, iuris ſeruitutis, & patronatus prædicta incurritur ipſo facto. ibid.num. 619

Vbi filio, ſeruo, vel liberto adultis egenis negantur alimenta, an ad incurrendas præfatas pœnas requiratur interpellatio,ſeu filij,ſerui, vel liberti petitio alimentorum præmiſſa. ibid.

Si filiis,ſeruis,adultis non languidis,ſed ſanis egentibus negentur à patre, vel Domino alimenta, an ab illis incurratur præfata priuatio poteſtatis. ibid. & ſeq.n.620.621.Et quæ nam alia pœna ab iiſdem incurratur,ſi ob negata alimenta filius, vel ſeruus moriatur. ibid.

Exportantes impiè filium,ſeruum,aut libertum infantes vltra priuationem patriæ poteſtatis, &c. Sunt puniendi alia pœna iudicis arbitrio.pag.147. num. 622

Pater exponens impiè filium,an non ſolum impediatur acquirere in poſterum vſumfructum bonorum aduentitiorum filij;ſed etiam amittit vſumfructum antea acquiſitum. ibid.n.623

Pater, & dominus neceſſitate coacti exponentes filium, vel ſeruum infantem excuſantur à prædictis pœnis ibid.n.624.& ſeq.

Si patre,vel domino ignorante expoſitus eſt filius,aut ſeruus, pater,vel dominus poteſt repetere,cum ſciuerit;& an ſoluat expenſas educationis. p.148.n. 617.

Expoſitos recipientes,& alentes.

Recipiens, & alimentans filium,vel ſeruum expoſitum nullum in eius perſonam acquiſiuit ius.p.146. n.617

Pater filiam exponens, & non conſentiens in eius nuptias cum nutritoris filio alimentorum expenſas ſoluere tenetur.p.147.n.621. Et quid ſi ſolum filia renuat,vel filius nutritoris ſit valde diſpar ætatis cum illa.ibid.fin.Item an ſit dicendum,ſi exponens filium recuſet cum nubere cum filia nutritoris. ibid.

Qui collegit,& aluit filium à patre volente,aut conſentiente expoſitum,qui non tenebatur colligere, & alere,an poſſit repetere à patre expenſas alimentorum factas ſine expreſſo animo,aut expreſſa proteſtatione repetendi. p.149.n. 632.633. Impenſa facta pro erudiendo puero expoſito in bonis artibus à patre ſolui debet. ibid.634. Item impenſam alimentorum factam animo, aut proteſtatione repetendi, poteſt nutritor repetere in vtroque foro. ibid.n.636

Recollector alimenta filio, vel ſeruo expoſito præſtita expreſsè, vel implicitè,intuitu pietatis,& amoris Dei non poteſt repetere. ibid.n. 637

Infantem expoſitum conſanguineum qui ſuſcepit, & aluit;nec conſtat de animo repetendi, præſumitur in dubio aluiſſe intuitu pietatis:è contra recollector, & nutritor extraneus præſumitur aluiſſe animo repetendi alimentorum expenſam.pag. 149.& ſeq.638 639 640

Hoſpitale non poteſt repetere alimenta præſtita infanti expoſito non obſtante proteſtatione repetendi,niſi parentes eſſent diuites pagin.150. n. 641

Expoſitis non ſuccedit ab inteſtato nutritor priuatus, neque fiſcus;ſed hoſpitale,vel Eccleſia, quod, vel quæ illum ſuſcepit alendum. ibid.n.642

F

Facere. Factum.

ID dicimus non poſſe facere, quod commodè, vel honeſtè facere non poſſumus. p.11.n.33

Factum requirens expenſas quod reperitur factum, præſumitur factum ab eo,qui facere tenebatur,nec requiritur alia probatio. p.207.nu.896

Factum ſemper quid præſumitur ab eo, qui facere tenebatur. ibid.

Facta in collegio, vel capitulo probantur per teſtes de collegio,vel capitulo. ibid.n.898

Factum legitime non debet retractari. pag.253.num. 1073

Fideiuſſor.

Vide verbum *Fiſcus.*

Fideicommiſſum.

Bona fideicommiſſi poſſunt alienari pro alimentis,& dote eorum,qui deſcendunt à fideicommittente in infinitum,& maximè pro alimentis, & dote fratrum, & ſororum cuiuſque poſſeſſoris maioratus. p.98.n.398

Frater pro dotanda ſorore vtrinque,vel ex parte patris coniuncta inope poteſt alienare bona fideicommiſſi à patre, vel auo conſtituti,& an etiam pro dotanda ſorore vterina. p.131.n.547

Pro dotanda ſorore vtrinque, vel ex parte patris coniuncta egena,an frater poſſit alienare bona fideicommiſſi à fratre relicti, & etiam ſi haberet bona propria libera.p.131.& ſeq.n.548.549. An etiam pro dotanda ſorore vterina inope. pag.132.numer 551

Fideicommiſſi bona an poſſint alienari pro expenſis cauſa ſtudij,& artium liberalium capeſcendarum. pag.189.n.825.826.An ob cauſam militiæ,ſeu vt filio grauato ematur dignitas. ibid.n.828

Vide verbum,*Bona fideicommiſſi.&c.*

Fideicommiſſarius ſubſtitutus.

Ius quæſitum ſubſtituto in bonis fideicommiſſi ob delictum poſſeſſoris fideicommiſſi aggrauati: ſi is poſtea à principe reſtituatur,amittitur.p.105.num. 427

Quid ſi bona eſſent incorporata, & eorum poſſeſſio à filio,vel ſubſtituto capta. ibid.

Fideicommiſſo grauatus malè vtens bonis ad inſtantiam ſubſtituti cogitur reſtituere ante diem.p.190 n.832

Filia nupta quo ad alimenta.

Pater tenetur alere filiam nuptam viro pauperi, qui non habet,vnde illam alat. p.37.n.152

Filiam ſine promiſſione dotis viro diuiti nuptam an pater teneatur alere,vel illi dare congruam dotem. ibid.n.153.154

Filius.

Macula patris non nocet filio in iis,quæ ſibi quæruntur alio medio,quam per patrem. pag. 69.numer. 285

In fauorabilibus,& ad eorum cómodum filij concepti cenſentur nati. p.105.n.426

Filij patris rei criminis læſæ Maieſtatis in foro conſcientiæ poſſunt aliquid de bonis paternis abſcondere ad ſui ſuſtentationem etiam extra extremam neceſſitatem. p.111.n.460

Filij, quoad alimenta illis præſtanda.

Qui tenetur aliquem vt filium tractare tenetur illum alere. p.35.& ſeq.n.141.151

Filium alimentandi onus quomodo ſit debitum naturæ. p.36.n.145 146

Vide verbum, *Alimenta quoad filios,quibus,&c.Parentes,Pater.*

Filij quoad alimenta ab ipſis debita parentibus.

Filius fidelis tenetur alere patrem infidelem,& alios aſcendentes. p.34.n.134.135.136

Æqualis eſt obligatio patris alendi filium, & filij alendi patrem iure naturali,& ciuili inſpectis.pag. 82.n.342.verſ. *Hinc manifeſtè.* Et quando pater, eſt pauper, & filij diuites, hi tenentur alere patrem,& totam familiam. p.340.n.1341

Vide

Digitized by Google

Vide verbum, *Alimenta quoad filios,quibus,*&c.

Filij hæreticorum, & reorum criminis læſæ Maieſtatis.

Vide verbum,*Hereſis pœna*, & verbum *Hereticus, pœna,pœna reorum læſæ Maieſtatis.*

Filius.

Filius repetit impenſam, quam fecit circa res patris, vt ſi illius debitum ſoluit. p.219.n.934

Vide verbum, *Neceſſitas extrema, neceſſitas grauis, Religio quoad dilationem ingreſſus,Religioſus profeſſus,votum Religionis.*

Fiſcus.

Fiſcus eſt quaſi hæres & ſucceſſor delinquentis condemnati.p.103.n.411. Tenetur ſatisfacere creditoribus delinquentis.ibid. In eum tranſeunt omnes actiones actiuæ, & paſſiuæ, omneſque obligationes naturales, & ciuiles delinquentis. ibid.

Poſt bonorum publicationem delinquens liberatur à creditoribus pro valore bonorum, quæ in fiſcum tranſeunt. ibid.

Fideiuſſor poſtea datus non obligatur pro quanto capit fiſcus, antea vero datus non liberatur. ibid.

Fiſcus quoad obligationem præſtandi alimenta, dotes, legitimam ex bonis confiſcatis filiis,filiabus, & nepotibus delinquentis.

Publicatis bonis omnibus paternis ob delictum læſæ Maieſtatis humanæ, vel diuinæ filiis legitima reſeruatur,& debetur à patre.p.102.n.409.& à die publicationis non expectata morte condemnati. p. 103.n.412.Capiunt legitimam filij de manu fiſci. ibid.n.413. Legitimæ oneri ſunt ſubiectæ etiam apud quemcumque à fiſco cauſam habentem maneant.ibid nu.414 Et etiam filiis adoptiuis à fiſco debetur legitima.ibid.n.415.& nepotibus confiſcatis bonis aui. ibid.n.416

Patri reſeruatur,& debetur legitima ex bonis filij delinquentis confiſcatis. ibid.n.417

Quanta ſit legitima filiis debita in caſu confiſcationis.&c. p.104.n 419.420

Stante ſtatuto quod medietas bonorum paternorum confiſcatorum debeatur filiis,an ſi fuerunt tres,aut vltra debeant habere totum patrimonium.ibid.nu. 420

Filij emancipati,& filiæ per ſtatutum excluſæ,&c.An faciant numerum, vt totum patrimonium habeatur excluſo fiſco. ibid.n.421 422

Aſcendentes bonis confiſcatis filiorum;& deſcendentium habent ſolam legitimam regulariter illis debitam. ibid.n.423

Confiſcatis bonis maternis ob matris delictum an filiis debeatur legitima. p 105.n.424 & 425

Filiis conceptis poſt condemnationem,& publicationem bonorum patris non debetur legitima ex bonis confiſcatis, benè quidem conceptis poſt delictum,& deportationem antè condemnationem;& quando pater non deportatur, ſed tantum bannitur. ibid.n.426

Patre poſt publicationem bonorum ex gratia principis reſtituto in priſtinum filij non deducunt legitimam. ibid.n 427

Ex bonis delinquentis confiſcatis deducuntur dotes filiarum.p.106.n.428.Dotes, & donationes propter nuptias per parentes etiam poſt delictum antè condemnationem conſtitutæ, & factæ ſuſtinentur. ibid.n.419

Alimenta filiis fiſcus ex bonis paternis confiſcatis præſtare debet,& ſi legitima non ſufficiat,ſupplere debet ex cæteris bonis. ibid.n.430

Filiis etiam illegitimis naturalibus,& ſpuriis alimenta à fiſco debentur ex bonis patris publicatis. ibid. n.431

Alimentorum,& dotium oneri bona confiſcata manent ſubiecta, etiam ſi maneant penes alium à fiſco cauſam habentem. ibid.n 432

Vbi vncia, vel alia quota hæreditatis filio ſpurio debetur vigore ſtatuti, deducenda eſt ex bonis confiſcatis. ibid.num.433

Prædicta non procedunt in filiis illegitimis conceptis poſt condemnationem,& publicationem. ib.n.434

Vide verbum,*Hereſis pœna*,& verbum *pœna, pœna, Reorum criminis læſæ Maieſtatis.*

Fiſcus quoad obligationem dandi alimenta,& litis expenſas aduerſario contra ipſum litiganti.

Vide verbum,*Litis expenſa,litigator.*

Fœmina excluſa à ſtatuto quoad alimenta, & dotem.

Filiæ ex conſuetudine,vel ſtatuto excluſæ à ſucceſſione cum onere dotandi hæres maſculus tenetur alimenta congruè præſtare, quæ non minuerent dotem,& illa interim percipit dotis fructus.p.93.nu. 376.377. Procedit etiam ſi ſtatutum nihil de dote, & alimentis dicat. ibid.n.378

Patruus ex ſtatuto excludens filiam,vel neptem tenetur ſobrinam alere & dotare. ibid.

Procedunt ne prædicta ſi filia,vel ſobrina excluſa habeat matrem, vel auum maternum diuitem. ibid. n.379

Frater.

Vide verbum *Repetitio alimentorum præſtitorum.*

Frater, vt frater quoad alimenta in ſubſidium fratribus,& ſororibus præſtanda.

Frater dues vt frater de iure humano tenetur in ſubſidium alere ſororem pauperem vtrinque coniunctam.p.118.num. 490. Etiam fratrem pauperem vtrinque coniunctum.p.119.n.491.& 492. Et iuxta ſtatum,& conditionem. p.120.n. 493. Non ita tamen ſtricta obligatione,qua parentes.p.119.nu. 492.fin.An etiam fratri, & ſorori pauperi ex parte patris tantum coniuncti.p.120.num.494.495. An etiam fratres, & ſorores inopes vterinos tantum. ibid.& ſeq.n.496.& 497

De iure naturali in foro conſcientiæ ſub mortali obligante,an frater diues,vt frater in ſubſidium teneatur præbere alimenta fratribus, & ſororibus pauperibus,& an pro dignitate; an ſolum vitæ ſimpliciter neceſſaria.p.122.n.503.ad 507. Quid in eodem foro conſcientiæ ſtante diſpoſitione legum.p. 123.n 508.ad 511

Si frater, & ſoror pauperes ſint, & frater diues non poſſit vtrique ſubuenire, magis obligatus eſt præbere alimenta ſorori, quam fratri. ibidem.numero 511

Fratres diues, vt frater tenetur alere etiam fratres naturales egenos.p.124.numer.512. Etiam fratres, & ſorores ſpurios vterinos pauperes pro conditione perſonę.ibidem numero 513.514.Etiam fratres,& ſorores ſpurios ex parte patris egenos. ibid & ſeq. 515.516.517

Etiam ſorori nuptæ aliunde non habenti tenetur dare alimenta vitæ neceſſaria. p.125.n.518

An etiam fratri, & ſorori egenis iuſtè, aut iniuſtè à patre exhæredatis.ibid.n.519.520.521. An etiam fratri inopi erga ſe ingrato;ibidem num.522. An fratri egeno, qui bona pro alimentis ſibi à patre aſſignata malè conſumpſit. pag.126.numero 523. ad 526.An fratri,qui ex bonis propriis vel artificio, vel officio poteſt honeſtè viuere in patria, vel extra patriam.ibidem& ſequentibus numero 527. 528

Fratri,vel ſorori,qui alimenta, & dotem ſemel à fratre tradita conſumpſerunt, vel amiſerunt, an frater iterum præſtare teneatur. p.160.n.676

Frater,vt frater, quoad dotes ſororibus in ſubſidium dandas.

Frater diues, vt frater tenetur dotare ſororem vtrinque vel ex parte fratris coniunctam; vbi nec

Digitized by Google

nec pater, nec mater, nec cæteri aſcendentes, eorumvè hæredes non poſſunt, nec ipſa aliunde habere poteſt dotem p.328.n.516. Quod procedit etiam in fratre pupillo, aut minori diuite. p.129. n.537. & pro tali dote pupillus, vel minor alienat bona mobilia, & immobilia, quæ requirantur. p.128. & ſeq. n.536. fine, & n.537

Sorori habenti aliquid quod tamen non ſufficit ad congruam dotem, frater diues tenetur dare ſupplementum vſque ad quantitatem competentis dotis. p.129. n.538. Tenetur etiam ad additaméta dotis ſcilicet iocalia, & veſtes, quæ ſponſis dantur. ibid. n.539

Frater diues, vt frater an iure ciuili teneatur in ſubſidium dotare ſororem vterinam ex alio patre natam egentem, & vt pro conditione ſui generis poſſit honeſtè nubere. p.121. n.500. & p.126. nu. 541. ad 546. Quid iuxta legem Hiſpanam. 18. *tit. 6. p. 6.* p.130. n.543

Frater diues, vt frater an ex obligatione iuris naturalis teneatur dotare ſororem pauperem. p.132. nu. 552. 553. An vis iuris humani teneatur dotare, vt honeſtè iuxta ſtatum ſuum poſſit nubere ibid. num. 554. 555. An teneatur dotare ſororem iuſtè à patre exhæredatam pauperem. ibidem n.556. An ſororem, quam ſemel dotauit, quæ abſque ſua culpa dotem amiſerit. pag.133. n.559. & duob. ſeq.

In caſibus in quibus frater tenetur dotare ſororem an poſſit apponere pactum, quod ſorore mortua ſine liberis dos ad eundem fratrem tranſeat, cum dotem dat ex propriis bonis. p.134. n.566. Quid ſi dotet ex bonis paternis, vel communibus, vel ex legitima ſorori debita. p.135. n.567. 568

Religioſi non debent eſſe ſolliciti de procurandis alimentis, & dotibus filiis, & filiabus fratrum. pag. 139. n.585

Vide verbum, *Bona fideicommiſſi, Fideicommiſſi bona, Clericus beneficiatus.*

Frater, vt frater quoad alimenta, & dotes fratrum, & ſororum naturalium, ac ſpuriorum.

Præbenda.

Frater diues vt frater an teneatur dare dotem ſorori naturali etiam ſpuriæ egenæ, quæ aliunde habere non poteſt. p.134. n.562. 563. Quid ſi ſoror ſpuria dotem à patre, vel fratre datam amiſerit. ib. n. 564. 565

Vide verba præcedentia, & verbum, *Auus, Clericus beneficiatus.*

Frater hæres.

Frater hæres vltra dotem filiæ à patre, vel auo relictam tenetur dare eidem filiæ additamenta dotis, ſcilicet iocalia, & veſtes, quæ ſponſis dantur. p.129 n.539

Frater vt hæres matris tenetur dotare ſororem vterinam, & ex alio patre natam. p.132. n.549

Vide verbum, *Hæredes Patris, Aui, Matris.*

Fratris filij.

Fratris filius iure ciuili in ſucceſſionibus ab inteſtato repræſentat perſonam patris ſui. p.137. n.580

Frater, & ſoror appellatur filius, & filia fratris. ibid.

Fructus.

Diminuunt fructus non ſolum expenſæ, quæ fiunt gratia fructuum, ſed etiam quæ fiunt ratione ſubiectionis & obedientiæ. p.180. n.789

Vide verbum, *Alimenta quoad bona*, &c. *Legatum.*

Fundus.

Vide verbum, *Creditor ſpurius quoad capacitatem*, &c.

Funus.

Funeris expenſæ an computentur inter alimenta alimentario debita. p.20. n.68

H

Habitare, Habitatio.

Habitatio comprehenditur nomine alimentorum. p.16. & ſeq. n.46. 58

Simplici habitatione legata an veniant ſuppellex, & bona mobilia ad domus inſtructionem p.17. n.55

Si debitor habitationis domus ſemel aſſignauerit habitationem, an & quando poſſit illam variare ibid. n.56

Habitatio alimentatio præſtanda intelligitur pro ſe, & eius vxore, & familia. p.18 n.57

Hæres, hæredes.

Hæredes non repræſentant defunctum in iis, quæ cum perſona defuncti extinguuntur. p.84. & ſeq. n.346. 349. fin.

Quæ à defuncto, dum viueret abſque, neceſſitate præſtabantur in eius hæredem non tranſeunt. p. 86. n.352

Quando quis per legem, aut contractum, aut vltimã voluntatem tenetur alere aliquem, illa obligatio trãſit in hæredem. ibid. n.353. non debet eſſe melioris conditionis, quam defunctus. pag.87. num. 354

Hæres repræſentat perſonam defuncti, & tenetur ad onera omnia, ad quæ tenebatur defunctus. ibid. n. 354. 355

Obligationes perſonales afficientes perſonam in ordine ad rem, & quatenus habet rerum dominiũ, & illarum adminiſtrationem tranſeunt in hæredem. ibid. n.355

Voti purè perſonalis obligatio non tranſit in hæredem. ibid. Voti realis obligatio tranſit non ex vi voti, ſed ex implicito contractu. ibid.

Defunctus, & hæres cenſentur eadem perſona. p.89. n.361

Officium iudicis, ſeu quod ſolo iudicis officio debetur tranſit in hæredes. ibidem nu.363

Appellatione hæredis teſtatoris regulariter veniunt omnes in infinitum. p.165. n.712

Hæres tenetur ſoluere impenſam Gabellæ pro rebus, quæ dantur in alimenta pagina 169. numero 737

Quando ſunt plures hæredes debitoris non tenentur in ſolidum, ſed ſolum pro hæreditariis portionibus. p.282. n.1174. procedit in hæredibus quoad legatarios. ibid.

Inſtitutus hæres ex cauſa, quam teſtator veram eſſe falsò exiſtimabat, cum eſſet falſa, non capit hæreditatem; & inſtitutio facta de aliquo tamquam filio non valet ſi conſtet non eſſe filium. p.224. n. 955

Vide verbum, *Alimenta quoad locum, &c.*

Hæredes patris, vel aui paterni.

Hæredes patris, vel aui ab inteſtato, & ex teſtamento etiam extranei in vtroque foro tenentur præſtare alimenta filio, vel nepoti in ſubſidium. p.82. n.341. etiam filio naturali, & etiam ſpurio licet ex coitu damnato, ac punibili. ibid. n.341

Onus alendi filios, vel patrem tranſire in hæredes patris, & filij ſolum quando laborant ſumma egeſtate, aſſerit vna ſententia. ibid. n.342

Hæredes patris filium, & hæredes filij patrem alere non tenentur niſi filius aut pater probet ſe laborare egeſtate ſecundum vnã ſententiã. p.85. n.348

Hæredes patris teneri alere filios non ex iure naturali, ſed ex benignitate iudicis, & iure poſitiuo quis tenuerit. ibid. n.349. procedit eadẽ ſententia in fratribus legitimis hæredibus patris. ibid.

Filiis naturalibus etiam non ad extremam egeſtatem deductis iure ciuili debere ab hæredibus patris

patris alimenta, tenet eadem ſententia. ibid. numero 350

Onus alendi liberos abſolutè, & indiſtinctè tranſire ad hæredes patris, & aui paterni affirmat verior ſententia. p.86.n.352

Hæres patris non tenetur alere eius filios ex præcepto quarto Decalogi, ſed ex vi receptionis, & aditionis hæreditatis. p.87.& ſeq.num.355.362

Tenetur etiam filiis illegitimis, & ſpuriis alimenta præbere, & etiam legitimatis. p. 88. n.356.357.& pro modo facultatum hæreditatis, & habita ratione qualitatis perſonæ. ibid.n.358

Obligatio alendi filios tranſit in hæredes, etiam vi ſolius iuris naturalis. p.89.n.359

Hæredes patris an teneantur alere filium, ſi mater, aut auus maternus extent, & ſint diuites. p.90. & ſeq.n.369.370

Si pater filiæ, aut auus paternus nepti dotem reliquit dandam cum nupſerit, inſtituto hærede vniuerſali filio, vel nepote, frater hæres tenetur illam alere, donec nupſerit, ſi caret matre, vel auo materno diuite. p.91.n.371. Quid ſi habeat matrem, vel auum maternum. ibid.n.372.373. Quid ſi mater aluerit filium, cum proteſtatione repetendi à fratre. ibid.n. 374

Alimenta à fratre hærede præſtita non minuunt dotem, ſed frater ſibi quærit fructus dotis. ibid.num. 374

Eandem filiam an frater hæres teneatur alere, donec nupſerit, ſi ipſa ſit diues. ibid.n.375

Vide verbum, *Alimenta quoad cauſas iuſtas illa denegandi, fœminam à ſtatuto excluſa.*

Hæredes matris, & aui materni.

Hæredes matris, & aui materni in ſubſidium deficientibus aliis coniunctis, vel proximioribus obligantur alere filium legitimum, & naturalem, & illegitimum naturalem, aut ſpurium. pag.82.num.341. verſ. *porrò*.

Onus alendi filios an abſolutè tranſeat in hæredes matris, & aui materni. p 89. & ſequent.num.364.& 365

Vide verbum præcedens.

Hæredes filij.

Hæredes filij an teneantur abſolutè alere patrem pauperem, etiamſi habeat matrem, vel fratres diuites. p.90.& ſeq.n.369.370

Vide verbum. *Hæredes patris.*

Hæredes mariti.

Hæredes mariti viduæ intra annum luctus ſi velint poſſunt reſtituere dotem, etſi in mobilibus conſiſtentem, quo caſu liberantur ab onere illi præſtandi alimenta. p.199.n.871. pro alimentis ſufficit ſi ei partem dotis reſtituat, quæ ei alendæ ſatis ſit, vbi dos conſiſtit in mobilibus. ibid. Si dos conſiſtit in immobilibus debet ſtatim à morte mariti reddi; & ſi ſint in mora reſtituendi, fructus percepti ex bonis dotalibus viduæ, reſtitui debent deductis ſumptibus alimentorum, quæ eidem viduæ fuerint poſt mortem mariti præſtita. ibid. & p.202.n.877. Fructus tamen anni vltimi in quo matrimonium eſt ſolutum, pro rata temporis, quo illo anno durauit matrimonium diuiduntur. pagin. 200. numero 872

Hæredes donatarij.

Vide verbum *Donatarius.*

Hæreſis pœna.

De iure ciuili, an filij orthodoxi patris hæretici ſuccedant in bonis paternis. pag.111. numero 461. ad 464. De iure Canonico priuantur hæreditate patris hæretici. numer. 465.466 an priueutur legitima p.112.num.467.468. an priuentur alimentis ſequuta ſententia declaratoria hæreſis. ibid. & ſequ. 469. ad 472

Filiabus orthodoxis an fiſcus teneatur dare dotes ex bon. paternis ob crimen hæreſis confiſcatis. p.113. n.473.474.475

Pœna priuationis hæreditatis paternæ, & legitimæ ſtatuta contra filios orthodoxos an afficiat nepotes. ibid. num.476. An ſolum filios conceptos poſt admiſſum crimen. ibidem & ſequentibus num. 477.478

Filij orthodoxi an priuentur hæreditate materna ob matris hæreſim. p.114.n.479

Iidem filij an in foro conſcientiæ poſſint ad ſui ſuſtentationem honeſtam occultè ſurripere aliquid de bonis patris hæretici. ibid.n.480

Hæreticus.

Hæretico in extrema neceſſitate conſtituto omnes poſſunt licite, & tenentur ſubuenire, ne pereat. 31.n.123. Non extreme egenti quis non tenetur poteſt tamen licitè ſubuenire. ibid.

Filius hæreticus à patre, & pater hæreticus à filio, licet poſſit exhæredari, non poteſt tamen priuari alimentis vitæ ſimpliciter neceſſariis. pag.33. nu.128

Vide verbum, *Alimenta quoad filios, quibus debentur.*

Homicidium occidere.

Pro defenſione filij mei, quem pater meus velit occidere iniuſtè, ſi aliter defendi nequit poſſum occidere patrem, licet non teneat. p.301.num.1222 Nec teneor ocidere patrem, aut fratrē, aut amicum volentem occidere alterum innocentem extraneum. ibid.

Vide verbum. *Charitatis ordo.*

Hoſpitale.

Pater, qui filium, vel quiuis alius, qui tenetur alere aliquem, an ſatisfaciat ſi eum in hoſpitali alendum repoſuerit; vbi an poſſit ibid. eſſe ſine dedecore; & quid ſi hoſpitale ſit publicum, in quo publicè pauperes alantur. p.12.n.34

Vide verbum, *Expoſitos infantes, recipientes, & alentes.*

Hypotheca.

Filiis pro alimentis an competat hypotheca in bonis patris, & alendi onus tranſeat in emptorem bonorum paternorum, & quemcumque ſingularem ſucceſſorem, ſiue bona fuerint à patre, ſiue ab eius hærede, vel donatario alienata titulo oneroſo. p.115.n. 484.487. verſ. *virum autem.*

Hypotheca pro alimentis competit quando pro eorum præſtatione deſignata ſunt certa bona. ibid.n. 484. id an ſit ſpeciale fauore alimentorum, & cauſæ piæ. ibid.

Hypotheca an competat, quando aliquid debetur, ve. relinquitur ſuper certis bonis. ibid.

I

Ignorantia.

IGnorantia, quæ eſt cauſa volendi quod quis non vellet, fuit inuoluntarium ſimpliciter. p.222.n.948

Illegitimi.

Vide verbum, *Naturales filij ſpurij.*

Illegitimi quoad obligationem illos alendi, & dotandi

Filiis illegitimis naturalibus, & ſpuriis indigentibus ex iure naturali ſtricto tenentur parentes præſtare alimenta. p.7.n.16.17

Vide verbum. *Frater vt frater ſpurij quoad dotem, & ſpurij quoad alimenta, &c.*

Impenſa.

Vide verbum, *Animus donandi, repetitio alimentorum præſtitorum.*

Indebitum.

Indebitum ſolutum per errorem regulariter peti poteſt. p.221.n.948

Infans.

Infans dicitur vſque ad ſeptimum annum incluſiuè, p.145.n.614

Digitized by Google

Infantes expoſiti.
Vide verbum, *Expoſiti infantes.*
Ingratitudo.
Vide verbum, *Alimenta quoad cauſas iuſtas illa denegandi.*
Ingreſſus in Religionem.
Vide verbum, *Religio quoad dilationem ingreſſus.*
Intellectus ad diuerſos textus iuris ciuilis, & Canonici.
Intellectus *ad §. Conſideremus Auth. de triente, & ſemiſſe* p.40 num.1 9. *ad cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi* p.46. num.190. *Ad cap. cum haberet, de eo, qui in matr.* p.44. n.183. & pluribſeq. & p 65. n.272. ad 275. *Ad §. Item reſcriptum, l. ſi quis à liberis, ff. de liber. agn.* p.89. n.362 *Ad Auth. res quæ Cod. comm. de legatis* p.97. & ſeq. n.394. 398. *ad l. Paulus. § P ulus reſpondit nepotem, ff. de bonis libertorum.* p.98. n.399. fine. *Ad l. cum plures, § fin. ff. de admin. & ſi. tuto.* p.121. n 499. & ſeq. *Ad l. ſi inſtituta § de inoffic. teſtam. ff. de inoffic. teſt.* p.233. n.978. 984. & ſeq. *Ad l. his ſolu, ff. de cond. ind. indeb.* p.340. n.1338 *Ad l. 6. Taur.* p.343. & ſeq. nu. 1354. 1363
Intentionis fundamentum.
Fundamentum intentionis, ſeu actionis probari debet ab eo, qui in illo ſe fundat. p.85. n.348. & p.206. n. 893
Inſtrumentum.
Inſtrumentum non facit rem liquidam, quando ei aliquid obiicitur. p.236. n.1009
Iudæus infidelis.
Eadem iura, quæ competebant infidelibus, competunt eis Chriſtianis effectis. p.33. n.131
Pater iudæus, & infidelis tenetur dotare filiã ad fidem cõuerſã iuxta vires patrimonij. ibid. n.132. Quid ſi pater iudæus habeat tantum bona ex illicito quæſtu acquiſita; & quid ſi dos ex illicito acquiſita ſit iam tradita filiæ, vel eius marito in pecunia, vel in fundo, an ſit reſtituenda, &c. ibid. n.132
Mater infidelis tenetur dotare filiam Chriſtianam, etiamſi pater ſit diues. ibid. n.133
Filius conuerſus ad fidem poteſt cogere patrem iudæum, vel infidelem adhuc viuentem, vt det ſibi legitimam. ibid. in qua taxanda non ſunt computanda bona ex illicito quæſtu quæſita incertis perſonis debita. ibid.
Alimenta, & dos filio, vel filię ad fidem conuerſis cõſtituenda habita ratione ad ſtatum poſt baptiſmum. p.34 n.134
Filius infidelis patri ad fidem conuerſo, & ſimiliter aliis aſcendentibus factis Chriſtianis alimenta præbere tenetur iuxta vires patrimonij, vt ante baptiſmum. ibid.
Vide verbum, *Alimenta quoad filios, quibus debentur.*
Iudex cauſa alimentorum, & miſerabilium perſonarum,
Iudex legatarios alimentorum diſcordes in modo percipiendi alimenta poteſt componere aſſignando vnicuique alimentorum portionem ſeorſim præſtandam. p.282. n.1176
Iudex Eccleſiaſticus contra laicos in cauſa alimentorum, an, & quando ſit competens, p.283. n.1179. ad 1182
Filius ſpurius alimenta ſibi à parentibus debita pro vitæ ſuſtentatione an poſſit petere coram iudice Eccleſiaſtico. p.284. n.1183. ad 1186
De cauſis miſerabilium an, & quando cognoſcere poſſit iudex Eccleſiaſticus. p.283. n.182
Iudicis officium.
Vide verbum, *Actio quoad petitionem alimentorum.*
Iudicium ſummarium.
In cauſis ſummariis requiritur, & ſufficit ſemiplena probatio. p.230. & ſeq. n.969. 970
Teſtium repulſa, ſeu reprobatio non admittitur in ſummario iudicio. p.231. n.970
In cauſis ſummariis leuibus non requiritur libellus, nec litis cõteſtatio, ſecus in grauibus. p.278. n.1127
Vide verbum ſequens.
Iudicij forma, & priuilegia in cauſa alimentorum.
Alimenta præterita non habent priuilegia, vt futura. p.265. n.1119. illorum tamen cauſa celeriter debet expediri. ibid.
Iudicium alimentorum futurorum eſt ſuſpenſiuum negotij principalis. p.267. n.1125
In cauſa alimentorum futurorum quando à paupere petuntur, ſummariè proceditur omni dilatione remota p.268. n.1126. An idem quando petuntur iure actionis. ibid.
Quid ſi petantur alimenta præterita. ibid. Non requiritur libellus, niſi cauſa ſit grauis, neceſſaria tamen qualis qualis petitio. ibid. n.1127
In ſolutione alimentorum præcipuè iudex non debet permittere reo longiores, & calumnioſas dilationes. ibid n.1128
Cauſa alimentorum futurorum vbi pauperi debentur, agitari poteſt tempore feriatum, & feſtorum, etiamſi debeantur iure actionis, ſecus ſi debeantur diuiti, vel petantur alimenta præterita. ibid. num. 1129
Alimenta futura debita pauperi peti poſſunt ab hærede nondum elapſo trimeſtri ei ad conficiendum inuentarium bonorum hæreditatis conceſſo, & nondum adita hæreditate. pagin.269. n.1130. 1131
Vide verbum. *Appellatio in cauſa alimentorum.*
Iuramentum.
Iuramentum, per quod quis incidit in periculum famis, ſicut & per quod incidit in periculum mortis, vt contra bonos mores non obligat. pag.279. nu. 1163
Iuramentũ non validat actum de iure nullum, ſed ſolum addit religionis vinculum. p.248. n.1058. Contrarium 1160. Qua ratione additum actui nullo, illum efficiat de nullo validum. p.277. n.1158. fine.
Si non efficit actum validum, ſed tantum obliget ſeruare fidem, ſequitur quod iurans poteſt contrauenire actui. bid. Item ſequitur, vt qui iurauit poſtquam ſeruauit iuramentum, poſſit poſtea repetere per conditionem ſine cauſa. ibid. c.1158
Doctrina quod iuramentum ſortiatur naturam actus, cui adiicitur, non augere obligationis effectum, ſed tantum addit religionis vinculum, declaratur procedere, quando actus eſt nullus propter defectum conſenſus contrahentis. ibid. n.1159
De efficacia iuramenti actui de iure ciuili nullo adiecti, remiſſiue. p.279. n.1164
Ius alimentorum an tolli poſſit.
Vide verbum, *Alimenta quoad durationem.*
Ius naturale.
Quid requiratur, & ſufficiat, vt aliquid inter homines dicatur de iure naturali ſtricto, & proprio. p.5. n.8. 9
Non omnis ratio naturalis fuit in homine ius naturale. ibid.
Lex ciuilis de alimentis præſtandis per patrem filiis non ſoluit ius naturale. ibid. n.10. 11
Regula, quod quando per ius ciuile additur, vel detrahitur iuri naturali, illud, quod ponitur, efficitur ius ciuile, & naturale ſupprimitur, quomodo intelligenda. ibid. n.11
Aliqua ſunt de iure naturali quoad homines, quæ talia non ſunt quoad cætera animantia. p.32. n. 125
Princeps ex iuſta cauſa poteſt limitare, & reſtringere ius naturale, & diuinum non contra, ſed in fauorem. p.29. n.110
Concurrentibus cauſa naturali, & ciuili, præualet naturalis. p.36. num 141

Ratio

Digitized by Google

Ratio naturalis habetur pro lege. pag.138.numer. 581

L

Lac.

QVemadmodum ſemē,ita & lac,quo puer nutritur multum confert ad inducendam corporis,& morum ſimilitudinem. p.75.n.299

Languidi.

Languidi qui dicantur. p.145.n.614

Lectus.

Lectus nomine alimentorum continetur. pag.17.numer.51

Laſio.

Eſt locus reſciſſioni venditoris,aut renunciationis, ſi ſi probatur in venditione,aut renunciatione interueniſſe enormiſſimam læſionem. p.246.n.1051

Legatum.

In legato alimentorum veniunt alimenta pro ſeruo, & ancilla. p.24.n.84

Legatum alimentorum latè interpretandum ſecundum legatarij dignitatem. ibid.

Legatum alimentorum ſemel præſtandum non adiecta certa die, non debetur niſi poſt interpellationem aliqua mora interiecta factam pag.176. num. 778

Legatum annuum alimentorum tranſmittitur integrum,& pro toto anno ad hæredes legatarij,quando idem legatarius anno inchoato moritur. ibid. & ſeq.n.681.782.783

Legatum alimentorum non purè, ſed reſpectu alicuius rei per legatarium implendæ factum non debetur totum initio anni ſed quatenus implementum ſequutum eſt. p.177.n.784

Item non debetur initio anni, ſi id appareat ex voluntate teſtatoris expreſſa, vel tacita, quæ tacita voluntas colligitur ex re legata,vel ex cauſa addita. ibid.n.785

Legatum alimentorum an ſit ab hærede præſtandum vltra vires hæreditatis præſertim ſi non fecerit inuentarium. p.186.n.814

Vide verbum, *Alimenta quoad bona ex quibus, &c. Alimenta quoad locum, Alimenta quoad tempus.*

Legata pia.

Iudex ex officio poteſt compellere exequutores ad ſoluendum legata pia. p.198.n.862

Legatarius.

Vide verbum, *Alimenta quoad locum.*

Lex municipalis.

Leges municipales ſumunt interpretationem à iure communi. p.130.n.543

Legitima.

Legitima ſuccedit loco alimentorum p.40.n.168. debetur iure naturæ, & ciuili.p 102.n.410. Regulariter eſt triens,vel ſemis.p.104.n.418. & p.191.n. 836. Retrahitur ex bonis paternis titulo merè lucratiuo alienatis.p.114.num.482. Debetur etiam habentibus vnde ſe alere poſſunt.pag.127.numer. 552

Frater non tenetur dare, vel relinquere legitimam fratri. p.133.n.560

Si filius legitimam à patre acceptā caſu,& abſque culpa amiſerit, pater viuens tenetur ei nouam legitimam dare,vel relinquere. ibid.

Legitima viuente patre regulariter non debetur, ſed eo mortuo.p.189.n.819.& p.190.n.831.832. Poteſt tamen pater viuens aſſignare legitimam filio etiam eo inuito. p.189.& ſeq.n.829.830.

Alimenta in locum legitimæ ſubſtituta, ſeu debita ſortiuntur legitimæ naturam, habenteſque qualitates,quæ legitimæ competunt.p.198.n.861

Debentur etiam aliunde habenti,vnde ſe alat; & pro tempore præterito non ſoluta; & ad hæredes alimentarij tranſmittuntur.ibid. n. 863. quibus in caſibus cenſeantur debita loco legitimæ.p.199.nu. 864

Pro legitima debetur conditio ex lege,& ſi ſit relicta datur actio ex teſtamento, & etiam petitio hæreditatis. p.198.n.862

Legitima filij de iure communi debita an,& quando in totum,vel in partem tolli poſſit ſtatuto.p.273.n. 1141.ad 1145

Vide verbum, *Pater dilapidator bonorum.*

Legitimatus.

Pater tenetur alere filium naturalem, & ſpurium legitimatum. p.66.n.278

Legitimatus nil differt à legitimis, debet inſtitui, & præteritus rumpit teſtamentum. ibid.

Liber rationum.

Libri tutoris, in quibus continentur expenſæ pro alimentis,& aliis minori neceſſariis,& cuilibet librorationum,an, & quando,ſit adhibendaplena fides, p.207.n.900

Ex libro aliquid continente, ad ſcribentis fauorem non oritur plena probatio regulariter.p.218. num. 930.fallit in iis,quę libera voluntate ipſius ſcribentis ſita ſunt. ibid.

Liber rationum carens nomine contrahentium, vel die, & conſule non inducit præſumptionem ad fauorem ipſius contrahentis. ibid.n.932

Licentia.

Licentia petita & irrationabiliter,& illicitè negata in materia graui habetur tanquam conceſſa. p.328.n. 1302

Vide verbum, *Prælatus Regularis.*

Ligna.

Sub alimentis comprehenduntur ligna pro coquendis cibis,& ad calefaciendum hyeme. p. 18.nu.59

Lis quoad patrem, & filium.

Lis inter patrem, & filium eſſe poteſt pro alimentis, & filius etiam ſub poteſtate patris exiſtens rectè in ius vocat patrem alimentorum cauſa. p.196.n. 854

Filio emancipato aduerſus patrem datur actio. ibid.

Litis expenſe, & alimenta quandonam actori, ſeu collitigatori pauperi ab aduerſario ſubminiſtranda.

Vt collitigatori alter collitigans teneatur,ſeu cogatur lite pendente exhibere alimenta,vel litis expenſas, vel vtrumque, debent in petente concurrere non leuis præſumptio,boni iuris,& paupertas,& quod alter ſit diues. p.229.n.964

Filius,vel alius aſcendens, aut frater exiſtens in quaſi poſſeſſione,vt ei præſtentur alimenta, priuari non poteſt ſua poſſeſſione ob litem obortam ſuper filiatione,&c. ibid.n.966

Cum quis exiſtit in poſſeſſione,quod eſt filius,nepos, pater,auus,vel frater eius, à quo petit alimenta, & eſt pauper negans eſſe filium,&c.Cogitur illi præſtare alimenta,& litis expenſas etiam in prima inſtantia.ibid. Item ſi ab eo,qui eſt in poſſeſſione libertatis bona ſubrepta ſunt ab eo, qui dominum ſe eſſe contendit,is alimenta, & litis expenſas illas aliunde non habenti, ex bonis illis præſtare debet. ibid. Quaſi poſſeſſio filiationis, & libertatis facit non leuem præſumptionem boni iuris.ibid.& nulla præmiſſa cognitione, quod ſit filius. ibid.

Quaſi poſſeſſio filiationis,aut legitimitatis facit plenam probationem circa ea,quæ in præparatoriis iudiciorum veniunt,vt circa alimenta,& litis expenſas,& ſimilem cauſam. ibid.n.966

Non exiſtenti in quaſi poſſeſſione, quod ſit filius,nepos, pater, auus,frater eius,à quo petit alimenta, vt decernantur alimenta,& litis expenſæ,præmitti debet

Digitized by Google

debet ſummaria cognitio ſuper filiatione, &c. Et conſtito eſſe talem, qualem ſe aſſerit, negans eſſe ſuum filium,&c. Cogi debet(ſi ille ſit pauper)præſtare illi alimenta,& litis expenſas, donec in plenario iudicio definiatur cauſa filiationis. p.230.nu. 968

Summaria cognitio, & quaſi poſſeſſio filiationis per eam inducta facit non leuem præſumptionem pro actore. ibid.

Decretum iudicis in præſtatione alimentorum, & expenſarum litis non præiudicat cauſæ principali filiationis.ibid.fine. modicum præiudicium affert. n.969

In ſummario iudicio ſufficit, vt filiatio ſemiplenè probetur ibid. Et vt alimenta, & litis expenſæ debeant præſtari,ſufficit de filiatione conſtare vel ex fama publica,vel ex iuramento agentis,vel ex dicto vnius teſtis omni exceptione maioris (quæ qualitas eſt probanda) vel ex lectura atteſtationum non publicatarum. ibid.p.233.nu 982

Teſtes ad informationem filiationis debent recipi parte citata. ibid.

Pro filio,& quouis actore paupere petente alimenta, & litis expenſas,vt decernantur requiritur præſūptio boni iuris non leuis,ſeu magna,& vigens.pag. 231.nu.971. Debet eſſe in eodem iudicio, de quo agitur;nec ſi agitur poſſeſſorio iudicio,ſufficit præſumptio quod actori faueat ius in petitorio. ibid. Decernuntur alimenta, vbi iudici de præſumptione boni iuris, & paupertatem collitigantis ſimul conſtiterit.ibid.num.972.Nec decernuntur,ſi vrgētior præſumptio ſtat pro actore. ibidem. numero 971

Filio,aut nepoti pauperi agenti ad hæreditatem, aut bona patris vel aui decerni debent alimenta,& litis expenſæ ab aduerſario præſtanda durante lite. p.232.n.975.Etiam in prima inſtantia,& non ſolum poſt primam ſententiam in fauorem filij latam.p.232.& ſequ.n.976.977.978.In qua prima inſtantia requiritur præſumptio non leuis boni iuris.233.n.979.Quæ adeſt,ſi filius,aut nepos exiſtat in quaſi poſſeſſione filiationis, vel deſcendentiæ, nec requiritur plena probatio filiationis,&c.p.233. n.981.982

Interim dum ſummariè cognoſcitur de filiatione, vel deſcendentia, ſeu præſumptione boni iuris pro agente,& de illius paupertate,alimenta,& litis expenſæ non debentur. p.234.n.983

Diſpoſitio *Legis inſtituta §.de inofficioſo, ff.de inoffic. teſtam.* Et doctrina, quod filio pauperi agenti ad hæreditatem,ſeu bona patris debeantur alimenta, & litis expenſæ, ſtante præſumptione boni iuris, procedit etiam in filio emancipato, vel legitimo per ſubſequens matrimonium, vel per reſcriptum, aut oblationem curiæ,etiam filio exiſtenti in vtero. p.234.ad 987. etiam in filio agente ad hæreditatem adoptantis.ibid.n.988.989.etiam in filia, & nepte agente ad hæreditatem patris, vel aui.pag. 235.n.1000.Etiam in proneporibus, & aliis quibuſcumque deſcendentibus à teſtatore;& in patre, auo, & aliis aſcendentibus. ibid. n.1001.1002.in quibus caſibus etiam pendente tempore dato ad deliberandum filio, &c. ſunt præſtanda alimenta. ibid.1003

Fratri, & ſorori agenti contra primogenitum pro alimentis vita militia legitima, & dote, quæ ei iure primogenituræ præſtari debent, lite durante fieri debet prouiſio de alimentis, & litis expenſis.ibid. n.1004.Item fratri,ſorori,vel patruo agenti contra fratrem,&c. Ad alimenta, legitimam, & dotem à patre in teſtamento ſibi relicta. ibid. 1005. Item fratri contra fratrem ad portionem hæreditatis paternæ,vel auitæ ſibi debitæ agenti actione familiæ erciſcundæ,vel communi diuidundo.ibidem 1006. Item filio ſpurio, & naturali agenti pro legato alimentorum ſibi à patre relictorum.ibid num.1007. Item filio naturali petenti, vel inſtitutionem de ſe factam, vel alia legata relicta à patre in caſibus permiſſis.ibid.Item eidem agenti ad portionem bonorum paternorum delatam ab inteſtato. ibidem.

Naturali prœterito in teſtamento patris agenti ad rumpendum teſtamentum non debentur alimenta,& litis expenſæ.ibid.num.1008. Secus ſi contra teſtamentum opponeret inualiditatem ex alia cauſa allegans talia, quæ teſtamentum apparenter deſtruerent, & ceſſaret calumnia. pagin.236.num. 1009

Collaterali conſanguineo agenti ad hæreditatem alterius conſanguinei,& cuicumque iudicio vniuerſali agenti pro tota hæreditate, vel maiori eius parte,an ab aduerſario pendente lite debeant ſubminiſtrari alimenta, & litis expenſæ concurrentibus paupertate, & præſumptione boni iuris. Approbatur affirmatiua.ibidem numero 1010.ad numer.1014

Cuilibet litiganti ſuper bonis,quę prętendit communia,vel ad ſe pertinere,ſi ſit pauper,& habeat præſumptionem boni iuris,aduerſarius cogi debet exhibere alimenta,& litis expenſas lite pendente. ibid. & ſeq.n.1012.1013

Item fratri pauperi agenti ad legitimam ſibi debitam in bonis fratris ob turpem perſonam ab eo inſtitutam. p.237.n.1013.fine.

Cuique litiganti pauperi agenti ad bona, quæ numquam poſſedit, habenti præſumptionem boni iuris,an ex dictis bonis debeant prouideri alimenta, & litis expenſæ ea durante. Approbatur affirmatiua.p.238.n.1015.ad 1023. Quæ procedit,non ſolum quando agitur ad vniuerſitatem bonorum. p. 240.n.1023 Sed etiam in litigatore paupere agente ad res particulares certaue bona, aut perſonali actione,ſi pro eo ſtet præſumptio boni iuris. ibid. n.1024

In prædictis caſibus debent concurrere ſimul paupertas, & præſumptio boni iuris non leuis. ibid.& ſeq.n.1025.1026. Qualis præſumptio reſultat ex prima ſententia, licet ab ea fuerit appellatum. p. 241.num.1027. Qui affectus talis præſumptionis ex ſententia non obſtante appellatione, ibidem.

Præfatis duobus concurrentibus præfato agenti decernenda ſunt alimenta,& litis expenſæ, etiam in prima inſtantia ante omnem ſententiam,& ſufficit ſummaria cognitio boni iuris actoris.p.241.num. 1028.Nec requiritur plena probatio ſui iuris, vt ad ferendam ſententiam in cauſa principali,ſed ſufficit ſemiplena,& præſumptiuè per ſummarias informationes, per vnicum teſtem,& ex lectura atteſtationum non publicatarum.ibid.& ſeq.n.1030. 1031

Litigator actor vti pauper petens alimenta, & litis expenſas,debet probare paupertatem, vbi non ſit notoria.p.242.n.1032.Nec ſufficit,ſi probet in genere,ſed debet probare in ſpecie talem paupertatem,ob quam ſe alere, & litis expenſas ſuſtinere non poſſit.ibid.n.1033. An paupertatis conſideratio arbitrio iudicis relinquatur. ibid.

Litigator quando non cenſeatur nec ne pauper, vt ab aduerſario diuiti debeant ei ſubminiſtrari alimenta,& litis expenſæ, late explicatur.p.243.n.1034. 1041.Quid ſi habeat actionem ad conſequendum, vnde poſſit ſe alere,& litem ſuſtinere,vel debitores exigibiles: & an ſit facienda prius excuſſio,an debita ſint exigibilia.p.244.1042. paupertas eſt plenè probanda. p.245.n.1046

Digitized by Google

Alimenta, & litis expenſæ præſtanda Actori pauperi, etiam nondum facta liquidatione. ibid. numer. 1043

Prouiſio Alimentorum pendente lite facta pauperi litigatori ceſſat, ſi ei ſuperueniant diuitiæ. ibidem. n. 1044

Non debetur talis prouiſio, quando Reus, ſeu Aduerſarius eſt pauper. ibid. n. 1045

Actori pauperi debentur alimenta, & litis expenſæ tantum ex bonis, ad quę agitur pro modo fructuum, & ſic tantum vbi agitur de re frugifera, vel alias pretio æſtimabili. ibid. n. 1047

Quid quando litigium eſt tantum de ſeparatione thori. ibid.

Quando filius conuenitur ſuper hæreditate bonorum paternorum, an ei prouidenda alimenta, & litis ſumptus ex bonis hæreditatis. p. 246. n. 1048. vbi quod iura conſtituentia debere dari alimenta, & litis ſumptus litigatori pauperi loquuntur tantum de actore.

Ceſſat dicta prouiſio ſi à Reo aduerſando ſtatim obiiciatur aliquid excludens præſumptionem boni iuris actoris. ibid. 1049

Filio contra patrem agenti ad alimenta ſi obiiciatur, quod eſt ingratus, probata ingratitudine excluditur ab alimentis pro tempore litis. ibid.

Filio, vel fratri, aut vxori agenti ad reſcindendam renunciationem alimentorum, aut hæreditatis, vel ceſſionem bonorum à ſe factam, an, & quando lite pendente prouidendum de alimentis, & litis ſumptibus. ibid. n. 1050. 1051

Vbi de publico conſtituti ſunt Aduocati, & procuratores pro pauperibus; an Actoribus pauperibus ad bona, quæ ad ſe ſpectare putant, ſint litis expenſæ pendente lite exhibendæ. pag. 147. num. 1052. 1053

Fiſcus tenetur Aduerſario contra ſe litiganti inopi præſtare alimenta, & litis expenſas. ibid. num. 1054

Actori pauperi pendente lite debentur alimenta, & litis ſumptus quacumque in parte iudicij petantur ante, vel poſt latam ſententiam, etſi nondum facta ſit liquidatio, & ſiue agatur poſſeſſorio, ſiue petitorio. ibid. & ſeq. n. 1015. 1016. & præſtari debent vſquequo per ſententiam definitiuam fuerit in cauſa principali pronunciatum, & vſque ad executionem. p. 148. n. 1057

Prouiſio præfata alimentorum executioni mandanda non obſtante appellatione à iudicis decreto. ibid. n. 1058

Quantitas alimentorum, & expenſarum in prædictis caſibus non eſt quarta pars fructuum, ſed taxanda iudicis arbitrio relinquitur pro diuerſitate perſonarum dubio litis euentu, & modo redditutum in iudicium deductæ. ibid. n. 1059. 1060

In prouiſione alimentorum, quæ fit filio, habenda eſt ratio non ſolum bonorum exiſtentium ſub iudice cauſæ, ſed etiam in aliis locis. ibid. n. 1060

Vbi Iudici non conſtat de quantitate bonorum, & redditum, quorum occaſione alimenta debentur, in qua quantitate poſſit, & debeat iudex taxare, & ponuntur exempla taxationis. ibid.

Alimenta, & litis expenſæ Actori pauperi lite pendente exhibita, ſi fuerit ipſe victor, ſunt compenſanda cum fructibus bonorum, in quibus pars aduerſa fuerit condemnata vltra bonorum traditionem. p. 249. n. 1061. 1062

Ratio cur iura filio, & cæteris perſonis enumeratis pauperibus, & egentibus cum præſumptione boni iuris ſtatuerint eſſe à Reo exhibenda alimenta, & litis expenſæ lite pendente. ibid. n. 1063. fine & p. 250. n. 1065

Tempus motæ litis attenditur vt cognoſcatur ſi erat præſumptio pro actore, & legitima alimentorum petitio, non quod poſtea ſequitur. p. 253. n. 1075

Vide tria verba ſequentia.

Litis expenſa quoad conditionem ad illas in caſu ſuccumbentia victori reſtituenda

Qui habuit iuſtam cauſam litigandi ſuccumbens in cauſa, neque in foro exteriori, neque in foro conſcientiæ tenetur reſtituere victori expenſas in lite factas. p. 252. n. 1070. fine.

Quæ ſint cauſæ iuſtæ litigandi à condemnatione expenſarum excuſantes. ibid.

Vide verbum ſequens.

Litigator pauper quoad reſtitutionem alimentorum, & expenſarum litis ab aduerſario acceptarum; lite terminata, & quoad cautionem ab eodem præſtanda de illarum reſtitutione, ſi ſuccubuerit.

Alimenta, & litis expenſæ filiis, & aliis deſcendentibus, vel patri, & aliis aſcendentibus pendente lite ſuper filiatione, aut paternitate exhibita non debent reſtitui, ſi is, qui accepit, in cauſa ſuccumbat. p. 249. n. 1063. & ſeq.

An in vniuerſum actor pauper cui ob præſumptionem boni iuris decernuntur, & exhibentur alimenta, & litis expenſæ lite pendente teneatur, & cogi poſſit illa reſtituere, ſi ſuccubuerit. Approbatur negatiua. p. 251. n. 1066. ad 1071

Vxori defuncti, quæ ventris nomine fuit in poſſeſſione, conſtito poſtea quod non eſſet prægnans non tenetur reſtituere alimenta percepta, niſi doloſè dixerit ſe prægnantem. p. 249. & ſeq. n. 1065 1070

Vxor alimenta, quæ à viro percepit, pendente lite ſuper matrimonio reſtituit, ſi ſuccubuerit. p. 252. n. 1069

Alimenta præſtita pendente lite, vt recipiens ſtatim lucretur, requiritur, & ſufficit, quod tempore taxationis adſint qualitates neceſſariæ ad illorum prouiſionem decernendam, ita quod poſtea non ſubiaceat reſtitutioni, ſi in cauſa ſuccubuerit. pag. 253. n. 1073

Si actor doloſè, & ſciens ſe bono iure deſtitutum accepit alimenta, & litis expenſas, non ſolum in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro exteriori, conſtito de calumnia, & parte cogitur reſtituere. ibidem.

Quando actori pauperi prouidetur de alimentis, & litis ſumptibus, an teneatur, & cogi debeat præſtare cautionem fideiuſſoriam de reſtituendo in caſu ſuccumbentiæ. Approbatur. pag. 253. num. 1074. 1075. Quid ſi iudex dubitet de Calumnia, ſeu fraude petentis alimenta, & litis ſumptus. p. 254. n. 1077. 1078

Si per Actorem pauperem, cui adhibenda ſunt alimenta lite pendente, data fuit fideiuſſio, vel facta promiſſio reſtituendi in caſu ſuccumbentiæ; an tunc ſuccumbens poſſit cogi ad reſtitutionem, approbatur negatiua. p. 255. num. 1081. Et quid quoad alimenta poſt ſententiam recepta. ibid. n. 1082.

Quando alimenta ſunt debita, & petuntur iure actionis, an tunc in eorum prouiſione pro tempore pendentis litis cautio fideiuſſoria de illis reſtituendis in caſu ſuccumbentiæ ſit præſtanda. Approbatur negatiua. ibid. n. 1083

Litigatores alij nonnulli, quibus lite pendente præſtari debent alimenta, & litis expenſa.

Ei cuius bona ſequeſtrantur non remanentibus ſibi aliis ex bonis ſequeſtratis alimenta, & litis expenſæ decerni debent lite pendente. p. 256. numer. 1084

Ad quod non eſt opus alia præſumptione boni iuris.

Digitized by Google

ris. ibid. non debentur alimenta aliunde, quam ex bonis ſequeſtratis. ibid. mercibus mercatoris ſequeſtratis ex iiſdem mercibus præſtari debent. p.257. n.1085

Accuſato, cui ob delictum bona ſequeſtrantur, exhiberi debent alimenta, & litis ſumptus pro ſua defenſione ex bonis ſequeſtratis. ibid.n.1086

Priuationis bonorum iudicio pendente Reus ex illis bonis debet conſequi alimenta, & litis expenſas. ibid.n.1087

Monacho accuſanti, vel denuncianti Abbatem, & contra eum agenti ex iuſta cauſa lite pendente à monaſterio debent miniſtrari alimenta, & litis ſumptus ſi aliunde non habent; ſecus ſi habeat peculium. ibid. n.1088. etiamſi accuſauerint non petita licentia. ibid. quid ſi accuſaret non ob monaſterij vtilitatem, ſed tantum proſequens ſuam cauſam contra Abbatem. p.258.n.1089

Quid ſi accuſatus eſſet ex ordinibus minorum carentibus bonis in communi. ibid. n.1090

Monacho accuſanti alium monachum præter Abbatem, niſi accuſaret de licentia Abbatis, & pro vtilitate monaſterij, non conſequeretur litis expenſas à monaſterio. ibid. n.1089

Prædicta de monacho extenduntur ad clericum ſæcularem accuſantem, aut denunciantem Prælatum malum, cui ab Eccleſia ſubminiſtrari debent litis ſumptus. ibid.n.1091

Abbati, ſeu prælato accuſato ſe defendenti ab obiecto crimine debentur à monaſterio alimenta, & litis expenſæ, ſi non habet peculium ſufficiens ad ſe defendendum. ibid.n.1092

Monacho, ſeu Religioſo accuſato ſe defendenti tenetur monaſterium exhibere alimenta, & litis ſumptus ad ſe defendendum neceſſarios, ſi aliunde habere nequeat. p.259 n.1093. An hoc procedat ſiue Abbas procedat via ordinaria, ſiue iuxta formam ſuæ regulæ. ibid.

Si monaſterium agat ad expellendum Religioſum exiſtentem in quaſi poſſeſſione monachatus, vel contra eum diſputet de valore profeſſionis lite durante, tenetur ei exhibere alimenta, & litis ſumptus. ibid.n.1094

Scholari, ſeu collegiali contra collegium litiganti, ne à Collegio expellatur, collegium tenetur præſtare alimenta, & litis expenſas. p.260.n.1097

Idem de Canonico electo, vel clerico præbendato patienti moleſtiam ſuper electione vel præbenda, qui ali debet ex fructibus canonicatus, vel præbendæ pendente lite, & habere litis expenſas, ſi aliunde eas nequeat habere. ibid.n.1097

Idem de Vaſallo, ſeu ſubdito litiganti contra Dominum, ſeu principem, à quo patitur moleſtiam, ei litis expenſæ à Domino ſunt exhibendæ. ibid. n.1098

Durante lite ſuper diuortio, ſeu ſeparatione thori, vel iuſtitia receſſus à domo viri inter vxorem, & virum, ſiue iſte, ſiue illa agat, maritus vxori tenetur præbere alimenta, & litis expenſas, ſi aliunde habere nequeat. p.260. n.1099. quid ſi adulterium vxoris fuerit notorium, vel vxor ſit indotata. ibid. n.1099

Lite pendente ſuper valore matrimonij ſiue maritus, ſiue vxor agat, tenetur maritus vxori præbere alimenta, & litis expenſas. p.261.n.1101.1102.1103. quid ſi vxor ſit indotata. ibid.n.1103

Poſt ſententiam à iudice Eccleſiaſtico in fauorem vxoris latam ſuper valore matrimonij, à qua maritus appellauerit, Iudex laicus requiſitus poteſt decernere à viro diuite appellante præſtanda. p.261. n.1104

Si in prædictis caſibus vxor ſuccubuerit, non tenetur reſtituere viro alimenta accepta. ibid.n.1106

Vxori agenti contra maritum remedio *l. ſi conſtante. ff. ſolut. matr.* pro reſtitutione dotis, lite pendente præberi debent alimenta, & litis ſumptus ex fructibus dotis, etiamſi aliunde poſſet viuere. p.262. n.1106.1107

Filiæ nuptæ agenti ad dotem ſibi promiſſam, alimenta, & litis expenſæ debent exhiberi à debitoribus dotis. ibid.n.1108

Vxori diſſoluto matrimonio agenti contra hæredes mariti ad reſtitutionem dotis an, & quando ratione iidem mariti hæredes teneantur alimenta, & litis ſumptus præbere. p.263.n.1109.1110

Locus Alimentorum præſtandorum.

Vide verbum, *Alimenta quoad locum*, &c.

M

Maioratus poſſeſſor, ſucceſſor.

Vide verbum, *Alimenta quoad bona ex quibus* &c. *Bona fideicommiſſi, fideicommiſſi bona, Primogenitus.*

Maleficus.

Maleficus, & malè merens debet egeſtate laborare. p.155.n 666

Maritus.

Maritus tenetur alere vxorem, etiam quando illam indotem duxit. p.26.n.94. & ſeq.

Maritus de fructibus dotis tenetur alere filios vxoris ex primo matrimonio. p.220. n.938

Quando maritus teneatur vxoris dotem ſuis ſumptibus exigere à promiſſione, vel debitore; & quid facere debeat ad ſui cautelam, dum init contractum dotis, vt non ipſe, ſed debitores dotis, dum illam exigit, teneantur vxorem alere, & litis expenſas exhibere. p.262.n.1108

Nec maritus inopem vxorem, nec pater inopes filios alere tenetur actuali obligatione; licet in vtroque maneat ſemper habitualis, & radicalis obligatio; vnde dicitur propter inopiam viri, & patris ſuſpendi obligatio alendi vxorem, & filios pauperes. p.339.n.1336

Vide verbum, *Actio quoad petitionem alimentorum charitatis ordo, neceſſitas grauis.*

Martyres.

Martyres non fugiendo è carceribus, & offerendo ſe tyranno non peccarunt. p.291.n.1196

Maſculinum.

In odioſis, irrationabilibus maſculinum non comprehendit fœmininum. p.107.n.440

Mater.

Matri debetur eadem reuerentia, quæ patri, eique parere debent filij ſicut Patri. p.79.n.332

Mater de fructibus dotis non poteſt alere filios ex alio viro. p.140.n.589

Maior eſt affectio Matris ad perſonam filij, quam ad eius bona. p.212.n.907

Vide verbum ſequens, & verbum, *Repetitio alimentorum præſtitorum.*

Mater quoad obligationem alendi filios, & ablactandi filios primo triennio.

Fœminæ iure naturæ tenentur ablactare filios ſuos. p.182.n.799

Lac maternum eſt maximè proprium alimentum pueri recenter nati. ibid.

Peccant matres, quæ ſine vlla iuſta cauſa proprios filios non ablactant. p.74.num.300. non eſt tamen peccatum mortale, ſi filij tradantur nutricibus honeſtæ vitæ, ſed veniale non leue. ibid.n.301

Iuſtæ cauſæ excuſantes ab omni culpa matrem non ablactantem filium ſuum latè ponuntur, & explicantur. ibid.n.301. ad 308

An ſit iuſta cauſa, ſi ablactare filios iuxta mores patriæ, dedecori ſit, quia mater ſit nobilis. Affirmatiua.

Digitized by Google

tiua.p.75.n.309.negatiua.ib.n.310.cum nullum ſit dedecus matrem nobilem etiam Reginam lactare proprium filium. ibid.n.311

An ſit iuſta cauſa, vt vacent aliorum filiorum procreationi. ibid.n.310

An conſuetudo excuſet nobiles fœminas non ablactantes filios proprios. Affirmatiua.ibid.num.312. negatiua per ſe loquendo. ibid. n.313. qua ratione excuſet talis conſuetudo. ibid. n.314. An expediat admonere mulieres de prauitate conſuetudinis. p.76.n.315. Conſuetudo eadem nullo modo excuſat, quando imminet neceſſitas filij, vt mater illum lactet. ibid.

Mater iure poſitiuo inſpecto primo triennio tenetur alere, ſeu lactare ſuos filios tam legitimos, quam illegitimos naturales, & ſpurios.ibid.n.316. 317. & eo triennio inuito patre penes ſe filium nutrire. ibid. n.317.fine. Non tenetur ſi ſit pauper, quæ ſuis laboribus debeat ſibi victum quærere; niſi pater velit alimenta eidem matri præſtare: nec ſi non poſſit lactare abſque periculo notabili ſalutis; nec ſi non ſit lactanea, aut alia nota cauſa impediatur lactare. ibid.& ſeq.n.318.319.320

Vbi mater eſt inhabilis ad lactandum, etiamſi ſit diues, non tenetur ſuis expenſis apud nutricem alere filium; ſed has expenſas tenetur facere pater.p.77. num.320. ſi ſit nobilis, cui iuxta mores patriæ videatur dedecus lactare, licet poſſit, ſi nolit lactare, an ipſa vel pater teneatur ad expenſas pro lactatione. ibid.321

Mater diues, quam neque conſuetudo, neque alia iuſta cauſa excuſat, recuſans lactare filium, tenetur ſoluere impenſas nutricis. ibid.n.323

Maternum onus alendi filium primo triennio comprehendit ſolum alimentum lactis proprij, quo verò ad alia neceſſaria ad infantis educationem, veſtes &c. tenetur pater. ibid.n.322

Mater quoad obligationem alendi filios diſſoluto matrimonio inualido.

Matrimonio bona fide contracto diſſoluto ob detectum impedimentum dirimens, filij nati, & concepti ante diſſolutionem tam intra triennium quam vltra, an ſint alendi communibus expenſis matris, & patris.p.78.n.325. Quid ſi fuit nulliter contractum mala vxoris, vel vtriuſque coniugis fide.ibi. n.326.327

Mater quoad obligationem alendi filios vltra primum triennium, & dotandi filias.

Vltra primum triennium onus alendi filios, etiam illegitimos incumbit patri. p.78.n.328

Mater diues vltra primum triennium tenetur in ſubſidium alere filium aliunde non habentem, ſi pater, & Auus paternus ſint inopes, inhabiles ad alendum.p.79.n.332. neque alimenta filio præſtita repetet.ibid. Tenetur etiam in defectum patris alere filios illegitimos, etiam ſpurios, licet ſit illuſtris. ibid.n.334.335.

Mater diues tenetur dotare filiam, quando nec pater, nec Auus paternus ob inopiam poſſunt. ibidem. num.333

Mater quoad repetitionem alimentorum filiis præſtitorum.

Mater viuente patre diuite præſtans alimenta filio, eorum æſtimationem poteſt à Patre, vel ab Auo paterno repetere.p.78.n.330. quo moderamine fiat repetitio, & quid Iudex in facienda dicta æſtimatione reſpicere debeat. ibid.

Defuncto patre, & non ſuperſtite alio, ad quem ſpectet onus alendi filium, ſi mater de ſuo illum alat, ab eo non poteſt alimenta repetere, niſi fecerit proteſtationem repetendi, vel bona filij adminiſtraret. p.79.n.331

Si mater aluerit filium à fratre hærede Patris alioqui alendum, cum proteſtatione non donandi, repetere poteſt alimenta à fratre hærede. p.91.n.374

Matrimonium, Matrimonij onera.

Matrimonium, & procreatio filiorum qua ratione dicatur eſſe iuris naturalis. p.5.n.12

Matrimonij onera ibi eſſe debent, vbi eſt dos. p.26. n.94

Oneribus matrimonij ſeruire debent dotis fructus. ibid.

Medicina, Medicus.

Medicinæ, & expenſæ pro Medicis veniunt nomine alimentorum. p.18.n.60

Meritum.

Meritum non conſequitur ex eo, quod quis facere tenetur. p.216.n.923

Minor. Pupillus.

Vide verbum, *Frater, vt frater quoad dotem,* &c.

Miſerabiles perſonæ.

Viduæ, & pupilli diuites an connumerentur inter perſonas miſerabiles. p.283.n.1182

Monachus.

Vide verbum, *Alimenta quoad filios, quibus* &c. *litigatores alij* &c. *Repetitio alimentorum præſtitorum.*

Monaſterium.

Monaſterium liberis etiam ſpuriis ingreſſi, & profeſſi, in cuius bonis ſucceſſit, tenetur alimenta congrua, & dotes præſtare.p.99.n.402.& 403.An pro alimentis teneatur præſtare integrum vſumfructum legitimæ. n. 404. Si Pater ante profeſſionem aſſignauit, & tribuit filiis competentia alimenta reliquis bonis in monaſterium tranſlatis, an eiſdem filiis poſtea ad paupertatem redactis monaſterium teneatur alimenta præbere. pag. 100. n.405

Monaſterium, ad quod per eius profeſſionem omnia filij bona ſunt tranſlata, tenetur alere patrem inopem. ibid.n.406

Vide verbum, *Alimenta quoad filios, quibus* &c. *litigatores alij* &c. *Religioſus profeſſus quoad obligationem ſubueniendi,* &c.

Mora.

Mora non committitur abſque interpellatione, vbi dies non eſt appoſita. p.176.n.778

Mutuans, Mutuum.

Pater tenetur ſoluere mutuum à filiofamilias acceptum, ſi illud conuerſum ſit in vtilitatem patris, & in rem, ad quam idem pater tenebatur. p.340. n.1340

Mutuans pecuniam ad emendam aliquam rem, habet ſolum perſonalem actionem,& non præfertur aliis habentibus hypothecam. p.341.n 1344.1345. 1346

Cum quis bona fide accepit pecuniam mutuam ad ſatisfaciendum ſuis creditoribus, quibus illam dedit, ſi poſtea non ſit ſoluendo poſteriori creditori, primi creditores non tenentur reſtituere pecuniam acceptam eidem poſteriori creditori. ibid. n.1346. & p.344.n.1359

Mutuum factum cauſa alendi filios & vxorem.

Vide verbum, *Debita pro alimentis filiorum, & vxoris,* &c.

N

Naturales filij.

Filius illegitimus naturalis quis dicatur ciuilis, & antiqui iuris rigore.p.38.n.156. quis ſpurius eiuſdem iuris rigore. ibid. hodie de iure Canonico, & conſuetudine apud omnes Chriſtianos in foro Eccleſiaſtico,

Digitized by Google

cleſiaſtico, & ciuili quis dicatur, & ſit filius naturalis & capax ſucceſſionis à iure ciuili naturalibus conceſſæ. ibid. & num. 157. & quis ſpurius. ibid.

Vide verbum ſequens.

Naturales filij quoad Alimenta, & dotem illis debita, & ſucceſſionem ab inteſtato, vel ex legato.

Pater filiis illegitimis naturalibus tenetur præſtare alimenta. p. 38. num. 158. 159. illis danda alimenta, etiamſi pater prohibuiſſet. p. 39. n. 160. nec valeret ſtatutum illis negans alimenta. ibid. num. 161. Alimenta etiam ſunt præſtanda iuxta dignitatem perſonarum, & facultates patris. ibid. n. 162. minora tamen quam filiis legitimis, & naturalibus. num. n. 163

Dos minor debetur filiæ naturali, quàm legitimæ. ibi, n. 163. debet tamen dari iuxta eam quantitatem, quam homines ſimilis conditionis ſolent in eo loco dare filiabus naturalibus. ibid.

Naturalis ex ſoluto, & ſoluta licet non concubina habilibus ad contrahendum matrimonium ab inteſtato ſuccedit patri in duabus vnciis; & etiam ex teſtamento poteſt illi ſuccedere non extantibus legitimis filiis. p. 38. n. 156. 157. non extantibus filiis legitimis; neque parentibus teſtatoris, poteſt illis relinqui totum as, & extantibus parentibus teſtatoris, nullis extantibus filiis poſſunt illis relinqui octo vnciæ; & reliquæ quatuor debent relinqui parentibus, ſeu aſcendentibus.

Pater non poteſt filio naturali relinquere vltra vnam vnciam extantibus filiis legitimis. p. 39. num. 165

Naturalis filius, cui à Patre in teſtamento ſit relicta vncia, an ab hæredibus poſſit petere etiam alimenta vltra vnciam. ibid. ſi vncia relicta non ſufficiat pro alimentis ſupplendum ad integra, & congrua alimenta. ibid. n. 166

Filius naturalis ſuccedens in duabus vnciis hæreditatis paternæ mortuo patre inteſtato, an præter duas vncias poſſit petere ab hæredibus etiam alimenta. p. 40. n. 168. 170. Et quid ſi nullis extantibus legitimis filiis pater ei reliquerit duas vncias, an pariter filius naturalis poſſit petere etiam alimenta ab hæredibus. ibid. n. 171. 172

Filiis legitimis extantibus duriùs agitur cum naturalibus, mitiùs illis non extantibus. p 39 n. 167

Filius legitimus quoad alimenta eſt præferendus naturali, quando facultates patris non ſufficiunt vtriſque. p. 40. n. 168

Pater etiam nullis extantibus filiis legitimis, ſi in teſtamento prætereat filium naturalem, nihil illi relinquens, non poteſt filius naturalis rumpere teſtamentum. ibid. n. 168. fine, & ſi impugnat teſtamentum, non debentur ei alimenta, neque expenſæ litis. p. 41. n. 174

Naturali filio negari poſſunt alimenta ex cauſis, quibus legitimi poſſunt exhæredari. p. 41. n. 175

Quas facultates diſponendi de bonis Eccleſiaſticis, & patrimonialibus in fauorem illegitimorum auferat Pius V. in ſua conſtitutione 117. p. 47. n. 192

Naturales filij, & etiam vulgò quæſiti non ex coïtu damnato nati etiam iure ciuili ab inteſtato ſuccedunt matri non illuſtri, & Auo materno, & Auiæ. p. 80. n. 339

Neceſſitas.

Neceſſitas eſt illi imputanda, qui ſua culpa in eam incidit. p. 155. & ſeqq. n. 664. 674

Neceſſitas non habet legem, & facit licitum quod alias non foret, & facit vt à regulis iuris diſcedatur. p. 267. n. 1123

Triplex eſt neceſſitas temporalis extrema, grauis, & leuis, ſeu communis, & quæ vnaquæque ſit. p. 316 n. 1263

Vide verbum ſequens.

Neceſſitas extrema.

In extrema neceſſitate obligatio eſt ſubueniendi potiùs fratri carnali, aut Patri hæretico, aut infideli, quam Catholico extraneo. p. 31. & ſeq. num. 123. & 127

Si eodem momento res ſit occupata in extrema neceſſitate à duobus, diuidenda ſi poteſt diuidi, vel ſorte tribuenda. p. 310. num. 1253

In extrema neceſſitate omnia efficiuntur communia quoad vſum, & melior eſt conditio poſſidentis, ac ſi res numquam fuiſſent diuiſæ. ibid. n. 1254

Lege charitatis, & miſericordiæ homo tenetur cuilibet proximo in extrema neceſſitate conſtituto ſubuenire, ſi abſque notabili difficultate, & iactura graui rei familiaris poteſt. p. 319. num. 1273

Vt extremæ neceſſitati alterius ſuccurrat quis, non tenetur mendicare, vel officium aliquod exercere, quo à ſuo ſtatu cadat. ibid.

Ad ſubueniendum extraneo extremè egenti Religioſus profeſſus inuito ſuperiore poteſt, & tenetur egredi è monaſterio. p. 324. n. 1293

Obligatio pietatis ſubueniendi patri, vel filio extremè, vel grauiter egenti, etſi non eſt propriè iuſtitiæ; ſtrictiùs tamen obligat, quam obligatio iuſtitiæ rigoroſæ. p. 325. n. 1294

Filius ex vi obligationis habitualis ſubueniendi parentibus, ſi in extremam, vel grauem neceſſitatem aliquando inciderent, non tenetur ſe conſeruare in eo ſtatu, in quo poſſit eiſdem ſubuenire, ſi in talem neceſſitatem inciderint & explicatur exemplis. p. 326. n. 1295

Vide verbum, *Charitatis obligatio erga ſeipſum; charitatis ordo, Religio quoad dilationem ingreſſus, Religioſus profeſſus, Repudiatio.*

Neceſſitas grauis.

Clericus in ſacris conſtitutus qua ratione poſſit, & teneatur ſubuenire parentibus graui neceſſitate preſſis. p. 325. & ſeq. n. 1294. 1297

Maritus non tenetur, nec poteſt deſerere vxorem, nec ſeruus Dominum, vt ſubueniat parentibus grauiter egentibus. p. 316 n. 1295. & p. 332. num. 1311. in reſponſ. ad tertium.

Vide verbum, *Prælatus Religioſus, Religio quoad dilationem ingreſſus, Religioſus profeſſus repudiatio.*

Neceſſitas extrema, & grauis quando plures in eadem neceſſitate ſunt conſtituti, & vni tantum poteſt ſubueniri.

Vide verbum, *Charitatis ordo Debitor.*

Negotiorum geſtor.

Impendens in alterius commodum non dicitur gerere vtile negotium, ſi id faciat contra illius voluntatem, & proteſtationem. p. 221. n. 946

Vide verbum, *Expenſæ.*

Nepos, Nepos ſpurius.

Nepos venit appellatione filij in fauorabilibus. p. 70. n. 286

Nepos ſi ſit Dux, marchio, aut comes cogendus eſt alere patruum pauperem, ne in opprobrium dignitatis mendicare cogatur. p. 127. n. 529

Nepos ſpurius ex filio legitimo non eſt odioſus legibus reſpectu aui. p. 69. num. 283

Auus poteſt donare, vel relinquere nepoti ſpurio ex filio legitimo non ſolum vſque ad congruam alimentorum quantitatem, ſed etiam quantum vult. ibid. n 284. 285

Nepoti legitimo, & etiam ſpurio auus poteſt ad libitum relinquere. p. 70. n. 287

Nobilis, Nobilitas.

Nobili debentur alimenta delicata, nec debet veſci cibo ruſticorum. p. 24. n. 80

Nobili, & cuicumque alimentario, qui eius dignitate

Digitized by Google

te inſpecta illis eget, alimenta præſtanda ſunt, etiam pro famulis. ibid.n. 85. imò ſi eius dignitas ita expoſcit, dandus equus, vel mulus,& pro eis alimenta,& etiam rheda. p.25.n.85

Vide verbum, *Animus donandi.*

Nouerca.

Nouerca tenetur alere priuignos ex propriis bonis, poteſt autem, & tenetur alere ex fructibus dotis, qui detractis præſtitis in ſui,viri, & filiorum communium ſuſtentationem ſuperſunt. pag.140. num. 590

Inter nouercam,& priuignum lex præſumit odium. p.162.n.689

Nurus, Nurus quoad alimenta illi debita

Nurus appellatione venit etiam pronurus. pag.27.n. 104

Vide verbum, *Socer.*

O

Obligati.obligatio alendi, & alimentorum, obligatio antidoralis,

Obligatio ſemel extincta non reuiuiſcit. p 204. n.884

Sine conſenſu non oritur obligatio. pagin. 222. num. 948

Obligatio alimentorum an ſit diuidua, vel indiuidua. p.282.n.1174

Antidoralis obligatio multos operatur effectus, facit ceſſare compenſationem, & inducit præſumptionem donationis. p.216 n.922.923

Vide verbum, *Alimentorum ius, Auus, fiſcus, frater, Hæredes, mater, parentes, pater, patruus, primogenitus.*

Odium.

Cum quis propter odium conſideratur vt alius,ſeu vt diſtincta perſona, id procedit quoad honores non quoad incommoda. p.148.n.619

Officium iudicis.

Officium iudicis an nullam præſupponat obligationem,an vero ſaltem quaſi obligationem. p 89.nu. 363

Quod officio iudicis debetur, tranſit in hæredes. ibidem.

Vide verbum, *Actio quoad petitionem alimentorum.*

Operæ artificiales, & officiales.

Operæ artificis regulariter plus æſtimantur,quam nudi,& ſimplicis miniſtri. p.107.n.440

Vide verbum, *Alimentarius quoad operas,&c.*

Ordinatus.

Vide verbum. *Repetitio alimentorum præteritorum.*

Ordo ſoluendi alimenta in concurſu plurium egentium.

Vide verbum, *Charitatis ordo.*

Otioſitas, Otium.

Otioſitatis occaſio non eſt danda. p.12.n.37

Vide verbum, *Alimentarius quoad operas, &c.*

P

Pactum ſuper alimentis.

Vide verbum, *Alimenta quoad durationem, &c.*

Parentes.

In quo conſiſtat honor parentibus debitus. p.320.n. 1275

Parentes,fratres,ſorores, filios tunc debemus deſerere, & odio habere, quando nos retrahunt à bonis operibus,& impellunt, ad peccandum. ibid.

Vide verba ſequentia.

Parentes quoad obligationem alendi filios.

Parentum nomine in præſenti intelliguntur præcipuè patres. p.2.n.2.

Pater iure poſitiuo tenetur alere filios legitimos, & naturales. p.3.n.3

Educatio filiorum etiam legitimorum reſpectu parentum an ſit tantum de iure naturæ inclinante; an vero de iure naturæ ſtricto,& obligante in conſcientia: hoc ſecundum approbatur, primo reiecto. p.135.n 567. vnde pater tenetur alere liberos, ex obligatione iuris naturalis propria. ibid.& pag.87. n.355

Pater licet habeat vſumfructum in bonis aduentitiis filij;non tamen ex hoc tenetur alere, ſed ratione ſanguinis. p.5.n.13

Iure naturali inſpecto an ſatis ſit ſi parentes præſtent filiis indigentibus alimenta ſimpliciter neceſſaria, ſine quibus vitam amitterent;an vero competentia conditioni,vel ſaltem quibus commode, & honeſtè viuere poſſint. p.6.num.14

Parentes etiam de non ſuperfluis ad ſtatum debent filiis grauiter indigentibus ſuccurrere. ibid.n.15.fine. Tenentur iure naturæ alere filios non ſolum dum ſunt pueri,ſed etiam adultos cuiuſcumque ætatis, ſi non poſſunt aliunde quærere, & habere victum. p.8.n.20.ad 25

Pater non tenetur alere filios quoſcumque, qui ex bonis ſuis,vel honeſto artificio,poſſunt ſe alere,& victum honeſtum,& ſufficientem quærere. p.9. & ſeq.n.22.28. Tenetur alere ſi filius niſi cum notabili incommodo, aut periculo, &c.non poſſit artem, vel operas exercere. ibidem, & p.12. numero 35

An etiam filiam callentem artem, ex qua poſſit viuere pater non teneatur alere; & ſi ſit ſpuria non à patre dotanda. ibid.

Si filius, vel filia ſine dedecore ſua conditione attenta non poteſt artem, vel operas exercere debet ali à patre.p.11.num.33. Filius tamen nobilis, qui iam cœpit mendicare poteſt etiam ſine dedecore ſeruire,& arare terram. p.12.n.35

Filius robuſtus,& quiuis alius alimentarius carens bonis, & arte, qui eius onore ſeruato poteſt ex ſeruitio præſtito nobili,vel principi in eius domo, vel in bello,vel ex doctoratu,vel procuræ exercitio victum ſibi comparare poteſt; an ſit alendus à patre,aut ab alio, cui alioqui onus alendi illum, incumbit. p.12. & ſeq.n.36.37.38

Quoad obligationem alendi filios,non ſpectatur patria poteſtas,neque agnatio, neque ius ſuccedendi in bonis filiorum, neque ſolum inſtinctus naturæ patri,& matri communis;ſed quod pater ſit certus. p.66.n.276

Vltra primum triennium onus alendi filios etiam illegitimos regulariter incumbit patri. p.78.nu.328 Cur potius ad patrem, quam ad matrem ſpectat tale onus. ibid.n.329

Parentes arctiùs obligantur alere filios pauperes, quam frater diues fratrem, & ſororem inopes. pag. 119.n.492.fine.

Vide verbum, *Alimenta, &c. Naturales filij. Ius naturale ſpurij.*

Parentes quoad deobligationem alendi filios

Vide verbum præcedens verbum, *Alimenta quoad cauſas iuſtas illa denegandi, & alimenta quoad locum.*

Pater.

Pater ſuſtinet omnia onera filij inopis. pag.26.numero 95

Patri permittitur vendere filium in neceſſitate ratione patriæ poteſtatis pagin.68.num.280.& p.328. n 1300

Pater, & filius quando cenſeantur vna perſona. pag. 223 n.952

Pater cogitur ſoluere mutuanti pecuniam mutuatam filio

Digitized by Google

filio egenti in ſtudiis, etiam ſi denunciaſſet, ne mutuaret. p.211.n.904

Pater cæteris paribus non tenetur vitam propriam corporalem poſtponere vitæ corporali filij, & è contra. p.288.n.1188

Nullus vnquam cæteris paribus eſt magis diligendus quam pater, & mater. p.303.n.1230

Vide verbum, *Alimenta quoad filios, quibus, &c. Alimenta quoad locum, quoad quantitatem, neceſſitas extrema, neceſſitas grauis, Religio quoad dilationem ingreſſus, Religioſus profeſſus, votum Religionis.*

Pater dilapidator bonorum.

Si pater malè diſſipet bona ſua, an filius per iudicis officium poſſit facere illum cogi aſſignare ſibi tantum quantum ſufficiat pro alimentis vel legitima. pag.152.numer.647.& pag.190.& ſeq.n.831.832. & 833

Patre bona dilapidante, an ſufficiat interdictio adminiſtrationis bonorum, vel cautio, aut fideiuſſio ad aſſecurandum filium pro alimentis, & legitima. p.191.num.835. An verò ad inſtantiam filij Iudex cogere poſſit patrem dilapidatorem excorporare legitimam ex propriis bonis, & illam dare filio. ibidem numero 836.837. Et an pater rediens ad ſanos mores poſſit eandem legitimam recuperare. ibid.

Patria.

Patriæ plus debemus, quam parentibus, & eidem potius obediendum quam parentibus. pag.29.numero 112

Vide verbum, *Charitatis ordo, Reſpublica.*

Patronus.

Vide verbum, *Exponentes infantes.*

Patruus.

Patruus diues, vt patruus an teneatur alere nepotem, & neptem ex fratre pauperes, & è contra. Negatiua. p.137.n.578.579. Affirmatiua. ibid. num.580.& ſeq. Quæ intelligatur, dum nepos eget, patruo viuente. ibid.

An teneatur dotare neptem ex fratre inopem. Approbatur affirmatiua. p.139.n.584.585

Vide verbum, *Clericus beneficiatus, Religio quoad dilationem ingreſſus.*

Pauper, Paupertas.

Pauper, & inops quis dicatur. p.12.n.37

Quando paupertas eſt fundamentum alicuius, vel cauſa agendi ab agente eſt probanda. pag.85.numer.148 & p.242.n.1032. Sicut & diuitiæ ab eas allegante. ibid.

Qui dicatur pauper regulariter relinquitur arbitrio iudicis attenta perſonarum, & circunſtantiarum qualitate. ibid.n.1033. Quod fallit quando paupertas eſt probanda reſpectu certi effectus; quo caſu eſt probanda in ſpecie reſpectu illius effectus. ibid.

Vide verbum, *Cautio.*

Pœna, Pœna Reorum criminis læſæ Maieſtatis.

Pœna tenere debet ſuos Authores. p.26.n.102

Quæ pœnæ iure ciuili latæ contra filios Reorum criminis læſæ maieſtatis. p.107.n.435. tales filij an priuentur non ſolum ſucceſſione totius hæreditatis, ſed etiam legitima. ibid n.436.437. filiabus an debeatur legitima in bonis matris. ibid. n.438. An dos detrahenda ex bonis patris Rei læſæ maieſtatis; & in qua quantitate. ibid.n.439.440. Dotes datæ poſt crimen læſæ maieſtatis commiſſum an ſuſtineantur. p.108.n.441

Eiſdem filiis an ex bonis paternis confiſcatis debeantur alimenta etiam illegitimis. ibid.n.442. & pluribus ſequent.

Filij ob atrocitatem criminis paterni an poſſint priuari alimentis in foro conſcientiæ. ibid. & ſeq. n. 443. 447. Quid de lege puniente filios ob crimen paternum, an valeat in foro conſcientiæ, & pœna licitè exigatur. ibid.

Lex *qui, quis Cod. ad legem Iul. maieſtatis*, quoad pœnas filiorum ex generali conſuetudine orbis Chriſtiani non ſeruatur, & eſt abrogata. p.109.n.448. non procedit ſi offendantur principes recognoſcentes ſuperiorem. p.110. n 449. Neque quando mater committit crimen læſæ maieſtatis. ibid. n.450. 451.457. Neque quando pater in contumacia tantum condemnatur, vt Reus læſæ maieſtatis. ibid.n.452. neque in nepotibus Rei læſæ maieſtatis. ibid.n.454. neque in filiis natis, aut conceptis ante patratum crimen læſæ maieſtatis iuxta plures. ibid. n. 455. nec in fœminis. ibid. neque habet locum in beneficiis Eccleſiaſticis. ibid.n.456

Pœnæ eiuſdem legis, *qui quis*, ceſſant ſi pater Reus ex gratia principis reſtituatur. p.111.n.458. nec afficiunt filios adoptiuos.

Vbi pœna imponitur pro facto negatiuo requiritur monitio. p.146.n.619

Penſio.

Penſio ſoluenda eſt in loco, in quo fructus beneficij colliguntur. p.168.n.731

Penſio ſuper beneficio alicui clerico reſeruata citra vitium ſimoniæ poteſt gratis remitti abſque Papæ authoritate. p.280.num.1167. Abſque labe ſimoniæ non poteſt pretio, ſeu pecunia redimi, extingui, aut transferri. ibid. Si pro alimentis penſionarij ei aſſignata ſit, an poſſit per tranſactionem vel gratuitam renunciationem abſque authoritate remitti. ibid.n.1168 1169

An omnis penſio ſiue motu proprio Papæ reſeruata, ſiue de præcedenti partium conſenſu, & ad earum preces poſſit gratis remitti abſque authoritate ſuperioris, p.281.n.1170

Penſio aliquando æquiparatur vltimæ voluntati, nempe legato, aliquando contractui profano, & quando id contingat. p.280.n.1169

Pia cauſa, Pietas.

Pietatis officium an propriè referatur ad ea, quæ ſponte, & nulla neceſſitate præſtantur. p.86 n.352

Vide verbum, *Error.*

Pius V.

Vide verbum, *Naturales filij quoad alimenta, &c.*

Poſſeſſio quaſi poſſeſſio.

Poſſeſſio continuata probatur probatis extremis. pag 207.n.899

Potus.

Potus appellatione continentur vinum, ceruiſia, & alia potionis genera, & etiam aqua, vbi eſt venalis. p.16.n.48.& ſolum aqua ad bibendum, quando aqua non eſt diſtinctè ab alimentis legata, quando vero diſtinctè legantur alimenta, & aqua cōprehenditur, aqua etiam ad aliorum alimentorum vſum, & ad lauandum, & ſimiles vſus neceſſaria. p.17.numer.50

Potus alimentorum, & cibariorum nomine continetur. ibid.n.51

Potus nomine veniunt etiam vaſa, quibus vtimur ad potandum, & in quibus vinum, aut cætera potabilia conſeruantur. p.16.nu.49

Prælatus, Prælatus Religioſus.

Prælato ſuſpenſo, vel diſpoſito ab adminiſtratione, & Clerico beneficiato depoſito an, & quādo ex bonis monaſterij, vel beneficij alimenta debeant miniſtrari. p.258.n.1092

Abbati, ſeu Prælato accuſato, vel denūciato ab omnibus Religioſis ſubditis, dum lis pendet, parendum eſt in iis, quæ non impediunt curſum cauſæ. pag. 257.& ſeq.n.1088. ſin. 1091. fine.

Neceſſitas grauis parentum, cui filius Religioſus extra mona

Digitized by Google

monaſterium ſubuenire poteſt,& non intra præbet prælato iuſtam cauſam concedendi licentiam exeundi è monaſterio,ſeu religione,& viuendi in ſæculo ad ſubueniendum tali neceſſitati pag. 329.n.1303. quam licentiam cum habitu retento de iure communi poteſt etiam ad tempus longum date prælatus immediatus, vel Prouincialis, aut Generalis. ibid. hodie ad longum tempus dat ſolum S. Pontifex.ibid.quod procedit in vniuerſum. ibid.

Licentiam manendi; ſeu viuendi in ſæculo dimiſſo habitu, etiam ad ſubueniendum graui neceſſitati parentum Religioſo Prælatus Religionis abſolutè concedere non poteſt, ſed ſola ſedes Apoſtolica. p.331.n.1308.fine.

Filio profeſſo an Prælatus teneatur concedere licentiam viuendi extra Religionem quando id ad ſubueniendum parentibus grauiter egentibus eſt neceſſarium. p.329. & ſeq.n.1304.1305.1306

Vide verbum, *Religioſus profeſſus* &c.

Præiudicium.

Per vnum actum quis non ſibi præiudicat in ſequentibus. p.169.n.740

Vide verbum, *Litis expenſæ.*

Præſumptio.

Præſumitur pro contractu.p.246.n.1050.vbi quis ſtetit in domo alterius, præſumitur ab eo habuiſſe alimenta, & alia neceſſaria. p.207.n.896

Vide verbum, *Litis expenſa, litigatores alij* &c.

Repetitio alimentorum præteritorum.

Pretium, Probatio.

Probatis extremis cenſentur poſita, & probata media. p.207.n.899

Pretium ſuccedit loco rei. p.246.n.1050

Primogenitum, Primogenitura.

Vide verba ſequentia, verbum, *Bona fideicommiſſi, fideicommiſſi bona.*

Primogenitus.

Primogenitus habet præeminentiam quandam inter fratres,& ſedere debet in loco digniori.n.87.illi debentur alimenta pinguiora.ibid. quæ procedunt in primogenito ſucceſſore in omnibus bonis, vel maiori eorum parte. ibid.

Primogenitus, poſſeſſor primogenituræ, aut maioratus quoad obligationem alendi,& dotandi cæteros fratres, & ſorores; & dandi legitimam.

Primogenitus ſucceſſor in maioratu à patre propria authoritate inſtituto ſuper omnibus bonis, non relicta legitima aliis fratribus non conſentientibus in inſtitutionem, tenetur præbere legitimam. p.93. n.380. Item ſi maioratus ſit inſtitutus cum authoritate Principis, cum onere relinquendi aliis filiis competentia alimenta, quæ inſtitutor non reliquit; vel non ſufficientia.p.94.n.381 imo etiam ſi princeps nullam feciſſet mentionem de aliis filiis, quibus adhuc primogenitus ſucceſſor in maioratu tenetur dare alimenta competentia iuxta ſtatum.ibid. n.382.An qualitas alimentorum debeat adæquare legitimam.ibid.filiis etiam illegitimis,etiam ſpuriis, quibus pater non reliquit, tenetur ſucceſſor idem præſtare congrua alimenta,ſi aliunde ſeſe alere non poſſunt.ib.n.384.Prædicta in foro conſcientię procedunt etiamſi Princeps conceſſiſſet inſtitutionem cum expreſſione,quòd aliis filiis inſtitutor maioratus non reliquerat alimenta. ibid.n.383

Primogenitus ſucceſſor ſororibus legitimis, & illegitimis filiabus inſtitutoris tenetur congruā dotē dare. p.95.n.385.& tenetur alere,& dotare fratres,& ſorores, quibus Pater nihil aſſignauit;etiāſi ſuperſtes ſit mater, vel Auus maternus diues. ibid.n.387

Si maioratus inſtitutor cæteris liberis præſtitit congruentia alimenta,& dotes,& poſtea ad paupertatē deueniunt;Primogenitus ſucceſſor non tenetur illis præſtare alimenta, & dotes, ſi habent matrem,vel Auum maternum diuitem. ibid.n.388

Siue maioratus inſtitutor,vel fideicommiſſi ex omnibus bonis conſtituti cæteris ſuis liberis præſtiterit, ſiue non præſtiterit ſufficientia alimenta;An maioratus poſſeſſor pro tempore teneatur in infinitum alere,& dotare fratres,& ſorores, & alios deſcendentes ex primo inſtitutore ſi ſint egeni,& habeāt matrem,vel auum maternum diuitem, habilem ad alendum,& dotandum; an verò teneatur ſolum in ſubſidium. p.96.n.389.ad 401

Omnis poſſeſſor primogenituræ,aut maioratus,cui ex conſuetudine, vel ſtatuto, aut alio modo deſertur primogenitura,obligatur alere, & dotare fratres & ſorores inopes.p.48.n.396. Quod omnino certum deficientibus matre,& auo materno.p.99.nu. 401

Primogenitus ſecundogenito non poteſt aſſignare pro alimentis ſolum vſumfructum,vel annuos reddit⁹, ſed tenetur aſſignare proprietatem aliquam,quæ ad hæredes tranſeat. p.184.n.805

Vide verbum, *Alimenta quoad bona,ex quibus*, &c.

Princeps.

Si filius habeat aliunde vnde ſe alere poſſit, princeps poteſt præcipere patri, ne ei aliquid alimentorum præbeat. p.30.n.114

Vide verbum, *Ius naturale.*

Priuignus.

Priuignus an teneatur præſtare alimenta nouercæ inopi,ſiue ſit hæres patris,ſiue non, dummodo ſit diues.p.140.n.59 .& quatuor ſequ.

Vide verbum, *Nouerca.*

Proſcriptus.

Vide verbum. *Donatus.*

Promittens.

Promittens aliquid dare,vel facere,intelligitur nō ſtatim, ſed conceſſo aliquo conueniente interuallo. 176.n.778

Proteſtatio.

Proteſtatio non releuat in iis, quæ non pendent ex voluntate proteſtantis,& vbi præcedit obligatio. p. 150.n.641.& p.211.n.904

Priuilegium.

Priuilegium auget ius,non diminuit. p.66.n.278

Priuilegium,ſeu ius ſpeciale facilius tollitur,quàm ius commune. p.169.n.740

Q

Quarta matrimonialis.

MVlier an ſine iudicis authoritate poſſit renunciare quartæ matrimoniali,in caſu,quo illi deberetur iuxta Auth. *Præterea,Cod. vnde vir, & vxor.* p.281.n.1171

R

Ratio.

RAtio generalis ampliat dictum. p.252.n.1070

Religio,Religioſus.

Religioſi an debeant eſſe ſolliciti de prouidendis alimentis,& dotibus filiis, & filiabus fratrum pauperibus. p.139.n.585

Religio quoad dilationem ingreſſus pro ſubueniendo parentibus vel filiis, aut aliis conſanguineis extremè,vel grauiter egentibus.

Neceſſitas leuis parentum, vel filiorum non impedit filium,aut patrem ingredi Religionem ſecluſo probabili periculo ſuperuenturæ extremæ, vel grauis neceſſitatis. p.317.n.1264

Nec impeditur ingreſſus,ſi parentes,vel filij habeant, vnde viuant,quamuis tenuiſſimè abſque hoc quod aliquid contra decentiam ſtatus exerceant: Nec ſi pater,aut filius cogatur mendicare,vel opera exercere ſine magna ſtatus illorum indecentia. ibid.n. 1264. vnde filij artificum poſſunt liberè ingredi

Digitized by Google

Religionem, etiamſi parentes mendicare, aut aliis ſeruire deberent. ibid.

Extrema neceſſitas parentum quandonam non impediat filiorum ingreſſum in Religionem, & è contra. ibid. n. 1265. non impedit, ſi manendo in ſæculo non ſit ſpes probabilis ſuccurrendi patri, vel filio extremè egenti. ibid. n. 1266

Parentibus in extrema neceſſitate conſtitutis, quibus filius in ſæculo manens poteſt ſubuenire, & non alio modo tenetur abſtinere ab ingreſſu in Religionem, vt parentibus ſubueniat. p. 318. num. 1267. etiamſi vouiſſet ingreſſum. ibid. n. 1268. etſi iam nouitius tenetur ad eundem effectum egredi. ibid. n. 1269. & etiamſi neceſſitas extrema non ſit actu, moraliter tamen, ſeu probabiliter timeretur futura. ibid. n. 1270

Idem extenditur ad extremam neceſſitatem Aui, & aliorum Aſcendentium, & nepotum, ac pronepotum, & aliorum deſcendentium, imo cuiuſuis proximi, ſcilicet, vt à nepote, vel Auo differendus ſit ingreſſus in Religionem, & ſimiliter à quouis alio, ſi aliter non poſſit tali neceſſitati Aui, neptis, vel proximi ſuccurri. ibid. n. 1271. & ſeq.

Si ſit neceſſitas grauis, & magna parentum, cui filius aliter non poſſit ſubuenire niſi manens in ſæculo; an teneatur differre ingreſſum in Religionem, vt ſuccurrat &c. communis ſententia aſſerit. p. 319. n. 1274. 1275. quæ extenditur etiam ad grauem neceſſitatem Aui, & cæterorum aſcendentium. ib. & etiamſi talis neceſſitas grauis non ſit actu, & præſens, tamen probabiliter timetur futura. p. 320. n. 1276. & pariter ſi filius votum Religionis emiſiſſet ante; vel poſt grauem parentum &c. neceſſitatem, cui niſi manens in ſæculo poſſit ſubuenire. p. 321. n. 1277

Prædicta procedunt, quando euidenter apparet de graui neceſſitate parentum. ibid. n. 1278. quid ſi ſit dubium, vel ſint vtrinque opiniones probabiles. ib.

Si filius extra Religionem parentibus grauiter egentibus non poſſet ſubuenire abſque extraordinario & proximo periculo peccandi lethaliter, itavt aliud remedium vitandi tale periculum ſibi non ſit, niſi viuere in Religione; poteſt, & tenetur deſertis parentibus tranſire ad Religionem; & quando detur tale periculum. ibid. n. 1279. 1280. Quid in dubio vel ſint vtrinque opiniones de tali periculo. ibid. Idem periculum vix poteſt contingere, vt in extrema neceſſitate ſuccurratur. ibid.

Quid ſi parentes egentes prouocarent filios ad malum graue, vel ad peccatum etiam veniale directè, vel indirectè, an tunc poſſint ingredi Religionem illis deſertis, & tenerentur, ſi Religionem vouiſſent. p. 322. n. 1281. & duobus ſeq.

Filius habens parentes graui neceſſitate preſſos eius auxilio indigentes ingrediens Religionem, & profeſſionem emittens peccat grauiter contra pietatem paternam. p. 325. & ſeq. n. 1294. & 1301

Filiis extremè egentibus pater tenetur abſtinere ab ingreſſu Religionis, vt illis ſubueniat. p. 333. n. 1315

Etiam extra illorum grauem neceſſitatem tenetur pater differre ingreſſum in Religionem, ſi filij ſub eius poteſtate careant neceſſariis ad ſuſtentationem, & piam educationem, niſi illis ante ingreſſum ſufficienter prouideat. ibid. n. 1316. & prædicta procedunt etiamſi pater votum Religionis emiſiſſet. ib. n. 1317. & etiam in cæteris aſcendentib. reſpectu nepotum, & aliorum deſcendentium. p. 334. n. 1318

Neceſſitas grauis fratrum, vel ſororum eſt iuſta cauſa diſpenſandi cum fratre aſtricto voto Religionis ad differendam voti executionem, vt tali neceſſitati ſubueniat. p. 334. & ſeq. n. 1321. 1322. Hanc diſpenſationē cōcedit Epiſc. ib. An ſit cauſa iuſta, vt frater tali voto ligatus propria authoritate differat voti executionē, præſertim ſi ſorores egentes ſint expoſitæ periculo impudicitiæ. p. 335. n. 1323. ad 1325

An verò frater ad ſubueniendum graui neceſſitati fratrum, & præſertim ſororum verſantium in periculo impudicitiæ teneatur differre ingreſſum in Religionem, tametſi Religionis voto adſtrictus, ſi ſolum in ſæculo poſſit tali neceſſitati ſubuenire variæ ſunt ſententiæ approbatur affirmatiua. p. 336. num. 1326. & ſeq.

Patruus ad ſubueniendum nepotibus, & neptibus ex fratre, vel ſorore grauiter egentibus, & nepos ad ſubueniendum patruo grauiter indigenti, an teneatur differre ingreſſum in Religionem, & quid ſi ſit profeſſus. p. 337. n. 1330. 1331

Religioſus profeſſus quoad obligationem ſubueniendi parentibus, vel filiis, aut aliis conſanguineis extremè, vel grauiter egentibus.

Si filius neglecta obligatione ſubueniendi parentibus in extrema, vel graui neceſſitate tunc exiſtentibus emittat profeſſionem in Religione, valida eſt profeſſio. p. 322. n. 1285

Filius profeſſus non tenetur, nec poteſt exire è Religione ob neceſſitatem extremam, vel grauem parentum, ſi non eſt ſpes probabilis, vt poſſit illis ſubuenire. p. 323. n. 1286. Nec ſi manens in Religione viis non prohibitis poteſt ſuccurrere. p. 324. n. 1289. & manens in Religione tenetur illis ſubuenire omnibus modis licitis. p. 323. n. 1288. Quæ poſſit manens in Religione licitè præſtare, & quæ ſine licentia ſuperioris, eo etiam inuito, & in dubio an licentia iniuſte denegetur, vt ſubueniat parentibus extremè, vel grauiter egentibus. ibid.

Filius profeſſus non tenetur, nec poteſt licitè abſque licentia Prælati egredi è monaſterio ad ſubueniendum parentibus, niſi euidenter conſtet de eorum neceſſitate graui; & præceptum naturale illis ſubueniendi obligare. p. 324. n. 1289. neque ſi extra Religionem poſſet viuere abſque morali proximo periculo ſalutis Animæ. ibid. n. 1290. Neque ſi manens in Religione ſit valdè vtilis Reipublicæ Chriſtianæ, vel toti ordini. ibid. n. 1291. quo caſu Religic tenetur in ſe ſuſcipere onus filij, illiuſque parentibus ſubuenire. ibid.

Ad præfatum effectum ſubueniendi parentibus indigentibus, non poteſt filius Religione egredi, niſ priùs licentia petita à ſuo ſuperiore. ib. n. 1292. ſ neceſſitas extrema, cui filius in Religione maneu ſubuenire non poſſit; tenetur egredi etiam repu gnante ſuperiore. ibid. n. 119

Si neceſſitas parentum ſit tantum grauis, vt illi ſubu niat, an filius poſſit egredi, & viuere extra mon ſterium, etiam prælato denegante licentiam egr diendi referuntur variæ ſententiæ, & approbat affirmans abſolutè. p. 325. n. 1294. ad 13

Vbi filius Religioſus à ſummo Pontifice obtinuit centiam viuendi extra Religionem ad ſubuenie dū graui neceſſitati parentū prælatus impediēs in ſtè licētiæ executionē peccaret. p. 329. n. 1305. fi

Filius Religioſus profeſſus, vt parentū graui neceſſi ſubueniat, non poteſt deſerere Religionē, non pe ta à ſuperiore licentia viuendi extra Religione p. 331. n. 1308. An ſufficiat petiiſſe; an verò om nò requiratur obtinuiſſe. ib & ſeq. n 1309. 1310.

Quæ diligentiæ ſeu informationes præmittendæ à periore ante conceſſionem talis licentiæ. ib. n. 1

Filius profeſſus, qui ad ſubleuandā grauē parentū ceſſitatē ad ſæculū cū, vel ſine licentia ſuperiorū diit; finita neceſſitate tenetur ſtatim redire ad mo ſteriū, licet habuiſſet licētiā à S. Pōtifice. p. 332.

Monaſteriū quod ſucceſſit in bonis filij ingrediēti netur ex prædictis bonis ſubuenire parentibu digentibus. p. 333. n. 1313. ſi bona fide ignoran ceſſitatem parētum admiſit filium ad profeſſion non tenetur illos alere ex bonis propriis. ibid. ſi mala fide, & ſciens admiſit.

Renunc

Digitized by Google

Index Rerum notabilium.

Renunciatio Alimentorum.

Alimentis ſibi iure naturali debitis filius renunciare non poteſt. p.23.n.77

Vide verbum, *Alimenta quoad durationem.*

Repetitio Alimentorum præteritorum non præſtitorum, ſcilicet quando necnè competat.

Alimenta præteriti temporis ſolo officio iudicis debita peti non poſſunt, vbi Alimentarius pro ſe alendo non contraxit æs alienum; ſed vixit aliunde ex ſuis induſtriis, vel ex eleemoſynis. p.202.n.878

Pater, qui ob inopiam non exhibuit alimenta filio pro aliquo tempore, poſtea deueniens ad pinguiorem fortunam, non tenetur alimenta præteriti temporis ſoluere filio. p.203.n.879

Monachus non poteſt agere aduerſus Abbatem pro præteritis alimentis ſibi non præſtitis, ſi vixit non contracto ære alieno.ibid n.880. Nec ordinatus ſine titulo ab Epiſcopo ordinatore.ibid. n.881. ſecus ſi monachus coactus ſit accipere mutuam pecuniam. p.204.n.883

Alimenta officio iudicis tantum debita præterita debentur Alimentario, qui vt ſe aleret coactus fuit accipere mutuam pecuniam. p 203. n.882. Quo caſu actio contra debitorem alimentorum competit etiam mutuanti.ibid.ſi eo tempore, quo filius vt ſe aleret, contraxit æs alienum, pater erat inops; ſi poſtea deueniat ad pinguiorem fortunam, non tenetur filio ſoluere alimenta præterita. p.204.n.884

Aliméta pręteriti tẽporis ſolo officio iudicis debita cõtẽplatione alicuius ſeruitij, an peti poſſint.ib.n 885

Alimenta præterita an dicantur decurrentia à die motæ litis vſque ad diem ſententiæ latæ ſuper alimentis, futura à die ſententiæ; an vero dicantur, & ſint futura à die motæ litis decurrentia, vt propterea debeantur etiam in foro conſcientiæ, etiamſi alimentarius interim vixerit non contracto ære alieno. p.205.n 887.888

Alimenta præteriti temporis peti poſſunt quando debentur alimentario iure actionis v.g. ex contractu, vel teſtamento.p.206. n.890. etiam ſi non interuenerit appellatio, & legatarius ignoraſſet legatum. n.891. & tranſmittuntur ad hæredes alimentarij. ibid. n 892. debet tamen petens probare alimenta ſibi legata fuiſſe vel alia ratione deberi.ibid.n.893. vbi conſtet fuiſſe debita, debitor dicens ſe præſtitiſſe, probare debet.ib.& pro tempore præterito fuiſſe præſtita difficile probatur, ſufficiunt tamen coniecturæ.p.207.n.894. & ſufficiunt leues in alimentis modici momenti, & paruis; & quæ dicantur parua, vel magna.ibid.n.897.& ad probandam continuam alimentorum præſtationem factam in domo alicuius ſufficiunt teſtes domeſtici. ibid.n.898

Legatarius præſumitur recepiſſe alimenta ab hærede, ſi cum eo morabatur in eadem domo & ad eandem menſam comedebat, niſi probet contrariũ. ib.n.895

Pupillus pariter, qui cum tutore habitauit præſumitur ab eo Alimentatus.ibid. etiam qui habitauit ſeorſim à tutore adhuc pręſumitur ab eo alitus p.208 n 901

Legatarius, qui extra domum hæredis moratus eſt, ſi erat incapax ad ſe alendum, præſumitur ab eo accepiſſe alimenta, niſi ſit præſumptio, quod ab alio, in cuius domo ſit moratus, acceperit. ibid.

Vbi quis eſt habilis ad quærendum ſibi victum, non præſumitur alitus ab alio qui tenebatur, niſi conſtet cum illo in eadem domo habitaſſe. ibid.

Militibus non præſumuntur præſtitæ impenſæ alimentorum ab officialibus, niſi id probetur.i bid.

Repetitio Alimentorum præſtitorum quandonam competat necne.

Alimenta intuitu pietatis præſtita regulariter nõ poſſunt repeti.c.9.n.631. Hoſpitale vel Eccleſia alens infantem expoſitũ non repetit expẽſas.p.211.n.903

Alimenta à patre, matre, eorumvè aſcendentibus præſtita filiis, aut nepotibus, vel à fratre fratri, aut patruo patrueli in caſibus in quibus præſtans tenebatur præſtare ob egeſtatem aliti, non poſſunt amplius repeti.ibid.n.903. Idem de quocumque alio, qui tenetur alimenta præſtare.ibid. Procedit etiamſi Pater &c. proteſtetur ſe præſtare alimenta animo repetendi, quæ proteſtatio eſt inutilis. ibid.n.904

Alimenta præſtita alteri ſanguine coniuncto ab eo, qui non tenebatur, in dubio præſumuntur præſtita ex affectione, & animo donandi, & non repetuntur. ibid.n.905. quod procedit ſi alimentorum impenſæ ſint tenues, ſecus ſi magnæ.p.212.& ſeq.n.906.909 & quæ ſit modica, quæ magna impenſa. ibid.

Alimenta defuncto patre à matre filio diuiti præſtita ſine proteſtatione repetendi, ſiue modica, ſiue magna in dubio, an præſumi debeant donata, & præſtita de ſuo, vel de bonis filij.ibid.n.907.909. Quid de expenſis à matre factis pro conſeruandis bonis filij.ibid.& quid de factis in alimentis filio naturali, aut ſpurio præſtitis. p.214.n.911

Auia materna, vel Auus maternus alimenta præſtita nepoti habenti bona, vnde ſe poterat alere, præſumitur donaſſe in caſibus, in quibus mater cenſetur filio donaſſe alimenta. ibid.n.910

Mater, quæ de ſuo viuente marito præſtitit alimenta filio communi, ſi maritus pater eſt diues, non præſumitur donaſſe, ſed poteſt impenſam factam à patre repetere, non verò à filio. ibid.n.912.& etiam ab Auo paterno, & aliis, qui ex obligatione filium alere tenebantur.ib.n.914. vel ab hæredib.mariti.ib.

Pater, mater, frater, patruus Adminiſtrator bonorum filij, fratris, vel ſororis, vel patruelis eidem alimenta præſtans in dubio præſumitur præſtitiſſe animo repetendi.p.215.n.915.idem de quocumque negotiorum geſtore, & adminiſtratore bonorum eius, cui præſtitit alimenta. ibid. n.916

Tutor, & curator, ſiue extraneus, ſiue ſanguine coniunctus poteſt repetere expenſam alimentorum, quæ præſtitit pupillo, vel minori, cuius tutelam, curam, & adminiſtrationem bonorum exercebat.ibi.n.917. eis tamen expedit, vt curẽt alimenta pupilli, & minoris taxari.ib.licet ſi ex iuſta cauſa omiſerit, adhuc poſſit repetere alimenta debitè iudicio iudicis præſtita pupillo, vel minori.ibid.ſi vltra redditus, & facultates pupilli, aut minoris præſtiterint, quoad exceſſum non repetent. p.216.n.918

Sic etiam mater, frater, patruus adminiſtrans bona filij, fratris, patruelis cenſetur donare alimenta in eo, quod excedunt fructus bonorum filij, &c.ib n.919

Tutor etiam alimenta ſorori pupilli præſtita.ib.n.920. Præſtita alimenta an pupillus factus adoleſcẽs poſſit à ſorore repetere. ibi. Repetit tutor à pupillo expenſas factas in magiſtro, qui illum docuit diſciplinam, ſeu artem congruam. ibid.n.921

Si pupillus tutori operas præſtiterit, & in eius ſeruitio fuerit, an, & quãdo, & qua ratione operæ & ſeruitia debeant cõpenſari cũ alimentis.ibid.n 922. & ſeq.

Frater alimenta quæ fratri, & eius familiæ præſtitit, ſi ab eadem familia recipit ſeruitia, compenſare debet cum eiſdem ſeruitiis proportionaliter.p.217.n.924

De compenſatione Alimentorum cum ſeruitiis ab alimentario receptis. ibid n.925

Mater debitrix filiæ, & Pater debitor fratris præſtans alimenta filiæ, vel fratri non præſumitur ei donare. ibid.n.926

Frater debitor ſororis, & extraneus debitor mulieris, ſi illam dotet, pręſumitur feciſſe animo cõpenſandi.ib.

Per proteſtationẽ factã ab initio pręſtationis aliméorũ donationis præſũptio excluditur, & probatur animus repetẽdi, etiãſi aliméta fuerint modica.ib.&ſeq.n.927 929.facta poſt præſtita aliméta nõ prodeſt.ib.n 928

Infantes expoſiti.

Vide verbum, *Expoſiti infantes.*

Ingratitudo.

Vide verbum, *Alimenta quoad cauſas iuſtas illa denegandi.*

Ingreſſus in Religionem.

Vide verbum, *Religio quoad dilationem ingreſſus.*

Intellectus ad diuerſos textus iuris ciuilis, & Canonici.

Intellectus *ad §.Conſideremus Auth.de triente,& ſemiſſe* p.40 num.169.*ad cap.per venerabilem,qui filij ſint legitimi* p.46.num.190. *Ad cap. cum haberet,de eo,qui in matr.*p.44.n.183.& plurib.ſeq. & p 65.n.272.ad 275.*Ad §.Item reſcriptum,l.ſi quis à liberis,ff.de liber.agn.*p.89.n.362 *Ad Auth. res quæ Cod.comm.de legatis* p.97. & ſeq.n.394.398. *ad l. Paulus.§.Paulus reſpondit nepotem,ff. de bonis libertorum.*p.98.n.399.fine.*Ad l.cum plures,§.fin.ff.de admin.tut.*p.121.n 499. & ſeq. *Ad l. ſi instituta §.de inoffic.teſtam.ff.de inoffic.teſt.*p.233.n.978.984.& ſeq. *Ad l.his ſolis , ff de condicti. indeb.*p.340.n.1338 *Ad l.6.Tauri.*p.343.& ſeq.nu.1354.1363

Intentionis fundamentum.

Fundamentum intentionis,ſeu actionis probari debet ab eo,qui in illo ſe fundat.p.85.n.348.& p.206.n.893

Inſtrumentum.

Inſtrumentum non facit rem liquidam , quando ei aliquid obiicitur. p.236.n.1009

Iudæus infidelis.

Eadem iura,quæ competebant infidelibus,competunt eis Chriſtianis effectis. p.33.n.131

Pater iudæus,& infidelis tenetur dotare filiã ad fidem cõuerſã iuxta vires patrimonij.ibid.n.132.Quid ſi pater iudæus habeat tantum bona ex illicito quæſtu acquiſita; & quid ſi dos ex illicito acquiſita ſit iam tradita filiæ,vel eius marito in pecunia,vel in fundo,an ſit reſtituenda, &c. ibid.n.132

Mater infidelis tenetur dotare filiam Chriſtianam, etiamſi pater ſit diues. ibid.n.133

Filius conuerſus ad fidem poteſt cogere patrem iudæum,vel infidelem adhuc viuentem,vt det ſibi legitimam.ibid.in qua taxanda non ſunt computanda bona ex illicito quæſtu quæſita incertis perſonis debita. ibid.

Alimenta,& dos filio,vel filiæ ad fidem conuerſis cõſtituenda habita ratione ad ſtatum poſt baptiſmum. p.34 n.134

Filius infidelis patri ad fidem conuerſo, & ſimiliter aliis aſcendentibus factis Chriſtianis alimenta præbere tenetur iuxta vires patrimonij , vt ante baptiſmum. ibid.

Vide verbum , *Alimenta quoad filios , quibus debentur.*

Iudex cauſa alimentorum,& miſerabilium perſonarum,

Iudex legatarios alimentorum diſcordes in modo percipiendi alimenta poteſt componere aſſignando vnicuique alimentorum portionem ſeorſim præſtandam. p.282.n.1176

Iudex Eccleſiaſticus contra laicos in cauſa alimentorum,an,& quando ſit competens,p.283.n.1179.ad 1182

Filius ſpurius alimenta ſibi à parentibus debita pro vitæ ſuſtentatione an poſſit petere coram iudice Eccleſiaſtico. p.284.n.1183.ad 1186

De cauſis miſerabilium an,& quando cognoſcere poſſit iudex Eccleſiaſticus. p.283.n.182

Iudicis officium.

Vide verbum , *Actio quoad petitionem alimentorum.*

Iudicium ſummarium.

In cauſis ſummariis requiritur , & ſufficit ſemiplena probatio. p.230.& ſeq.n.969.970

Teſtium repulſa , ſeu reprobatio non admittitur in ſummario iudicio. p.231.n.970

In cauſis ſummariis leuibus non requiritur libellus, nec litis cõteſtatio,ſecus in grauibus.p.278.n.1127

Vide verbum ſequens.

Iudicij forma,& priuilegia in cauſa alimentorum.

Alimenta præterita non habent priuilegia , vt futura. p.265.n.1119.illorum tamen cauſa celeriter debet expediri. ibid.

Iudicium alimentorum futurorum eſt ſuſpenſiuum negotij principalis. p.267.n.1125

In cauſa alimentorum futurorum quando à paupere petuntur,ſummariè proceditur omni dilatione remota p.268. n.1126. An idem quando petuntur iure actionis. ibid.

Quid ſi petantur alimenta præterita.ibid. Non requiritur libellus,niſi cauſa ſit grauis,neceſſaria tamen qualis qualis petitio. ibid.n.1127

In ſolutione alimentorum præcipuè iudex non debet permittere reo longiores , & calumnioſas dilationes. ibid n.1128

Cauſa alimentorum futurorum vbi pauperi debentur, agitari poteſt tempore feriarum , & feſtorum, etiamſi debeantur iure actionis, ſecus ſi debeantur diuiti,vel petantur alimenta præterita. ibid. num. 1129

Alimenta futura debita pauperi peti poſſunt ab hærede nondum elapſo trimeſtri ei ad conficiendum inuentarium bonorum hæreditatis conceſſo, & nondum adita hæreditate.pagin.269.n.1130.1131

Vide verbum. *Appellatio in cauſa alimentorum.*

Iuramentum.

Iuramentum , per quod quis incidit in periculum famis,ſicut & per quod incidit in periculum mortis,vt contra bonos mores non obligat.pag.279.nu.1163

Iuramentũ non validat actum de iure nullum,ſed ſolum addit religionis vinculum.p.248.n.1058.Contrarium 1160. Qua ratione additum actui nullo, illum efficiat de nullo validum.p.277.n.1158.fine.

Si non efficit actum validum, ſed tantum obliget ſeruare fidem , ſequitur quod iurans poteſt contrauenire actui. ibid. Item ſequitur , vt qui iurauit poſtquam ſeruauit iuramentum , poſſit poſtea repetere per conditionem ſine cauſa. ibid.c.1158

Doctrina quod iuramentum ſortiatur naturam actus, cui adiicitur,non augere obligationis effectum,ſed tantum addit religionis vinculum , declaratur procedere, quando actus eſt nullus propter defectum conſenſus contrahentis. ibid.n.1159

De efficacia iuramenti actui de iure ciuili nullo adiecti,remiſſiue. p.279.n.1164

Ius alimentorum an tolli poſſit.

Vide verbum, *Alimenta quoad durationem.*

Ius naturale.

Quid requiratur,& ſufficiat,vt aliquid inter homines dicatur de iure naturali ſtricto,& proprio.p.5.n.8.9

Non omnis ratio naturalis fuit in homine ius naturale. ibid.

Lex ciuilis de alimentis præſtandis per patrem filiis non ſoluit ius naturale. ibid.n.10.11

Regula , quod quando per ius ciuile additur , vel detrahitur iuri naturali,illud,quod ponitur, efficitur ius ciuile, & naturale ſupprimitur,quomodo intelligenda. ibid.n.11

Aliqua ſunt de iure naturali quoad homines,quæ talia non ſunt quoad cætera animantia. p.32.n. 125

Princeps ex iuſta cauſa poteſt limitare, & reſtringere ius naturale,& diuinum non contra , ſed in fauorem. p.29.n.110

Concurrentibus cauſa naturali,& ciuili,præualet naturalis. p.36.num.141

Ratio

Digitized by Google

Ratio naturalis habetur pro lege. pag.138.numer. 581

L

Lac.

Quemadmodum ſemē,ita & lac,quo puer nutritur multum confert ad inducendam corporis,& morum ſimilitudinem. p.75.n.299

Languidi.

Languidi qui dicantur. p.145.n.614

Lectus.

Lectus nomine alimentorum continetur. pag.17.numer.51

Laeſio.

Eſt locus reſciſſioni venditoris,aut renunciationis, ſi ſi probatur in venditione,aut renunciatione interueniſſe enormiſſimam læſionem. p.246.n.1051

Legatum.

In legato alimentorum veniunt alimenta pro ſeruo, & ancilla. p.24.n.84

Legatum alimentorum latè interpretandum ſecundum legatarij dignitatem. ibid.

Legatum alimentorum ſemel præſtandum non adiecta certa die, non debetur niſi poſt interpellationem aliqua mora interiecta factam.pag.176. num. 778

Legatum annuum alimentorum tranſmittitur integrum,& pro toto anno ad hæredes legatarij,quando idem legatarius anno inchoato moritur. ibid. & ſeq.n.681.782.783

Legatum alimentorum non purè, ſed reſpectu alicuius rei per legatarium implendæ factum non debetur totum initio anni ſed quatenus implementum ſequutum eſt. p.177.n.784

Item non debetur initio anni, ſi id appareat ex voluntate teſtatoris expreſſa, vel tacita, quæ tacita voluntas colligitur ex re legata,vel ex cauſa addita. ibid.n.785

Legatum alimentorum an ſit ab hærede præſtandum vltra vires hæreditatis præſertim ſi non fecerit inuentarium. p.186.n.814

Vide verbum, *Alimenta quoad bona ex quibus, &c. Alimenta quoad locum, Alimenta quoad tempus.*

Legata pia.

Iudex ex officio poteſt compellere exequutores ad ſoluendum legata pia. p.198.n.862

Legatarius.

Vide verbum,*Alimenta quoad locum.*

Lex municipalis.

Leges municipales ſumunt interpretationem à iure communi. p.130.n.543

Legitima.

Legitima ſuccedit loco alimentorum p.40.n.168. debetur iure naturæ, & ciuili.p 102.n.410. Regulariter eſt triens,vel ſemis.p.104.n.418. & p.191.n. 836. Retrahitur ex bonis paternis titulo merè lucratiuo alienatis.p.114.num.482. Debetur etiam habentibus vnde ſe alere poſſunt.pag.127.numer. 532

Frater non tenetur dare, vel relinquere legitimam fratri. p.133.n.560

Si filius legitimam à patre acceptā caſu,& abſque culpa amiſerit, pater viuens tenetur ei nouam legitimam dare,vel relinquere. ibid.

Legitima viuente patre regulariter non debetur, ſed eo mortuo.p.189.n.819.& p.190.n.831.832. Poteſt tamen pater viuens aſſignare legitimam filio etiam eo inuito. p.189.& ſeq.n.829.830.

Alimenta in locum legitimæ ſubſtituta, ſeu debita ſortiuntur legitimæ naturam, habenteſque qualitates,quæ legitimæ competunt.p.198.n.861 Debentur etiam aliunde habenti,vnde ſe alat; & pro tempore præterito non ſoluta; & ad hæredes alimentarij tranſmittuntur.ibid. n. 863. quibus in caſibus cenſeantur debita loco legitimæ.p.199.nu. 864

Pro legitima debetur conditio ex lege,& ſi ſit relicta datur actio ex teſtamento, & etiam petitio hæreditatis. p.198.n.862

Legitima filij de iure communi debita an,& quando in totum,vel in partem tolli poſſit ſtatuto.p.273.n. 1141.ad 1145

Vide verbum,*Pater dilapidator bonorum.*

Legitimatus.

Pater tenetur alere filium naturalem, & ſpurium legitimatum. p.66.n.178

Legitimatus nil differt à legitimis, debet inſtitui, & prætetitus rumpit teſtamentum. ibid.

Liber rationum.

Libri tutoris, in quibus continentur expenſæ pro alimentis,& aliis minori neceſſariis,& cuilibet librorationum,an, & quando,ſit adhibendaplena fides. p.207.n.900

Ex libro aliquid continente, ad ſcribentis fauorem non oritur plena probatio regulariter.p.218. num. 930.fallit in iis,quę libera voluntate ipſius ſcribentis ſita ſunt. ibid.

Liber rationum carens nomine contrahentium, vel die, & conſule non inducit præſumptionem ad fauorem ipſius contrahentis. ibid.n.932

Licentia.

Licentia petita & irrationabiliter,& illicitè negata in materia graui habetur tanquam conceſſa. p.328.n. 1302

Vide verbum,*Prælatus Regularis.*

Ligna.

Sub alimentis comprehenduntur ligna pro coquendis cibis,& ad calefaciendum hyeme. p. 18.nu.59

Lis quoad patrem, & filium.

Lis inter patrem, & filium eſſe poteſt pro alimentis, & filius etiam ſub poteſtate patris exiſtens rectè in ius vocat patrem alimentorum cauſa. p.196.n. 854

Filio emancipato aduerſus patrem datur actio. ibid.

Litis expenſe, & alimenta quandonam actori,ſeu colligatori pauperi ab aduerſario ſubminiſtranda.

Vt collitigatori alter collitigans teneatur,ſeu cogatur lite pendente exhibere alimenta,vel litis expenſas, vel vtrumque, debent in petente concurrere non leuis præſumptio,boni iuris,& paupertas,& quod alter ſit diues. p.229.n.964

Filius,vel alius aſcendens, aut frater exiſtens in quaſi poſſeſſione,vt ei præſtentur alimenta, priuari non poteſt ſua poſſeſſione ob litem obortam ſuper filiatione,&c. ibid.n.966

Cum quis exiſtit in poſſeſſione,quod eſt filius,nepos, pater,auus,vel frater eius, à quo petit alimenta, & eſt pauper negans eſſe filium,&c.Cogitur illi præſtare alimenta,& litis expenſas etiam in prima inſtantia.ibid. Item ſi ab eo,qui eſt in poſſeſſione libertatis bona ſubrepta ſunt ab eo, qui dominum ſe eſſe contendit,is alimenta, & litis expenſas illas aliunde non habenti, ex bonis illis præſtare debet. ibid. Quaſi poſſeſſio filiationis, & libertatis facit non leuem præſumptionem boni iuris.ibid.& nulla præmiſſa cognitione, quod ſit filius. ibid.

Quaſi poſſeſſio filiationis,aut legitimitatis facit plenam probationem circa ea,quæ in præparatoriis iudiciorum veniunt,vt circa alimenta,& litis expenſas,& ſimilem cauſam. ibid.n.966

Non exiſtenti in quaſi poſſeſſione, quod ſit filius,nepos, pater, auus,frater eius,à quo petit alimenta, vt decernantur alimenta,& litis expenſæ,præmitti debet

Digitized by Google

debet ſummaria cognitio ſuper filiatione, &c. Et conſtito eſſe talem, qualem ſe aſſerit, negans eſſe ſuum filium, &c. Cogi debet (ſi ille ſit pauper) præſtare illi alimenta, & litis expenſas, donec in plenario iudicio definiatur cauſa filiationis. p.230.nu. 968

Summaria cognitio, & quaſi poſſeſſio filiationis per eam inducta facit non leuem præſumptionem pro actore. ibid.

Decretum iudicis in præſtatione alimentorum, & expenſarum litis non præiudicat cauſæ principali filiationis. ibid. fine. modicum præiudicium affert. n.969

In ſummario iudicio ſufficit, vt filiatio ſemiplenè probetur ibid. Et vt alimenta, & litis expenſæ debeant præſtari, ſufficit de filiatione conſtare vel ex fama publica, vel ex iuramento agentis, vel ex dicto vnius teſtis omni exceptione maioris (quæ qualitas eſt probanda) vel ex lectura atteſtationum non publicatarum. ibid. p.233.nu 982

Teſtes ad informationem filiationis debent recipi parte citata. ibid.

Pro filio, & quouis actore paupere petente alimenta, & litis expenſas, vt decernantur requiritur præſūptio boni iuris non leuis, ſeu magna, & vigens. pag. 231.nu.971. Debet eſſe in eodem iudicio, de quo agitur; nec ſi agitur poſſeſſorio iudicio, ſufficit præſumptio quod actori faueat ius in petitorio. ibid. Decernuntur alimenta, vbi iudici de præſumptione boni iuris, & paupertatem collitigantis ſimul conſtiterit. ibid. num. 972. Nec decernuntur, ſi vrgētior præſumptio ſtat pro actore. ibidem. numero 971

Filio, aut nepoti pauperi agenti ad hæreditatem, aut bona patris vel aui decerni debent alimenta, & litis expenſæ ab aduerſario præſtanda durante lite. p.232.n.975. Etiam in prima inſtantia, & non ſolum poſt primam ſententiam in fauorem filij latam. p.232. & ſequ.n.976.977.978. In qua prima inſtantia requiritur præſumptio non leuis boni iuris. 233.n.979. Quæ adeſt, ſi filius, aut nepos exiſtat in quaſi poſſeſſione filiationis, vel deſcendentiæ, nec requiritur plena probatio filiationis, &c. p.233. n.981.982

Interim dum ſummariè cognoſcitur de filiatione, vel deſcendentia, ſeu præſumptione boni iuris pro agente, & de illius paupertate, alimenta, & litis expenſæ non debentur. p.234.n.983

Diſpoſitio *Legis inſtituta §. de inofficioſo, ff. de inoffic. teſtam.* Et doctrina, quod filio pauperi agenti ad hæreditatem, ſeu bona patris debeantur alimenta, & litis expenſæ, ſtante præſumptione boni iuris, procedit etiam in filio emancipato, vel legitimo per ſubſequens matrimonium, vel per reſcriptum, aut oblationem curiæ, etiam filio exiſtenti in vtero. p.234. ad 987. etiam in filio agente ad hæreditatem adoptantis. ibid. n.988.989. etiam in filia, & nepte agente ad hæreditatem patris, vel aui. pag. 235.n.1000. Etiam in pronepotibus, & aliis quibuſcumque deſcendentibus à teſtatore; & in patre, auo, & aliis aſcendentibus. ibid. n.1001.1002. in quibus caſibus etiam pendente tempore dato ad deliberandum filio, &c. ſunt præſtanda alimenta. ibid.1003

Fratri, & ſorori agenti contra primogenitum pro alimentis vita militia legitima, & dote, quæ ei iure primogenituræ præſtari debent, lite durante fieri debet prouiſio de alimentis, & litis expenſis. ibid. n.1004. Item fratri, ſorori, vel patruo agenti contra fratrem, &c. Ad alimenta, legitimam, & dotem à patre in teſtamento ſibi relicta. ibid. 1005. Item fratri contra fratrem ad portionem hæreditatis paternæ, vel auitæ ſibi debitæ agenti actione familiæ erciſcundæ, vel communi diuidundo. ibidem 1006. Item filio ſpurio, & naturali agenti pro legato alimentorum ſibi à patre relictorum. ibid. num. 1007. Item filio naturali petenti, vel inſtitutionem de ſe factam, vel alia legata relicta à patre in caſibus permiſſis. ibid. Item eidem agenti ad portionem bonorum paternorum delatam ab inteſtato. ibidem.

Naturali præterito in teſtamento patris agenti ad rumpendum teſtamentum non debentur alimenta, & litis expenſæ. ibid. num. 1008. Secus ſi contra teſtamentum opponeret inualiditatem ex alia cauſa allegans talia, quæ teſtamentum apparenter deſtruerent, & ceſſaret calumnia. pagin.236.num. 1009

Collaterali conſanguineo agenti ad hæreditatem alterius conſanguinei, & cuicumque iudicio vniuerſali agenti pro tota hæreditate, vel maiori eius parte, an ab aduerſario pendente lite debeant ſubminiſtrari alimenta, & litis expenſæ concurrentibus paupertate, & præſumptione boni iuris. Approbatur affirmatiua. ibidem numero 1010. ad numer. 1014

Cuilibet litiganti ſuper bonis, quę prętendit communia, vel ad ſe pertinere, ſi ſit pauper, & habeat præſumptionem boni iuris, aduerſarius cogi debet exhibere alimenta, & litis expenſas lite pendente. ibid. & ſeq. n 1012.1013

Item fratri pauperi agenti ad legitimam ſibi debitam in bonis fratris ob turpem perſonam ab eo inſtitutam. p.237.n.1013. fine.

Cuique litiganti pauperi agenti ad bona, quæ numquam poſſedit, habenti præſumptionem boni iuris, an ex dictis bonis debeant prouideri alimenta, & litis expenſæ ea durante. Approbatur affirmatiua. p.238.n.1015. ad 1023. Quæ procedit non ſolum quando agitur ad vniuerſitatem bonorum. p. 240.n.1023 Sed etiam in litigatore paupere agente ad res particulares certaue bona, aut perſonali actione, ſi pro eo ſtet præſumptio boni iuris. ibid. n.1024

In prædictis caſibus debent concurrere ſimul paupertas, & præſumptio boni iuris non leuis. ibid. & ſeq. n. 1025.1026. Qualis præſumptio reſultat ex prima ſententia, licet ab ea fuerit appellatum. p. 241.num.1017. Qui affectus talis præſumptionis ex ſententia non obſtante appellatione, ibidem.

Præfatis duobus concurrentibus præfato agenti decernenda ſunt alimenta, & litis expenſæ, etiam in prima inſtantia ante omnem ſententiam, & ſufficit ſummaria cognitio boni iuris actoris. p.241.num. 1028. Nec requiritur plena probatio ſui iuris, vt ad ferendam ſententiam in cauſa principali, ſed ſufficit ſemiplena, & præſumptiuè per ſummarias informationes, per vnicum teſtem, & ex lectura atteſtationum non publicatarum. ibid. & ſeq. n. 1030. 1031

Litigator actor vti pauper petens alimenta, & litis expenſas, debet probare paupertatem, vbi non ſit notoria. p.241.n.1032. Nec ſufficit, ſi probet in genere, ſed debet probare in ſpecie talem paupertatem, ob quam ſe alere, & litis expenſas ſuſtinere non poſſit. ibid. n. 1033. An paupertatis conſideratio arbitrio iudicis relinquatur. ibid.

Litigator quando non cenſeatur nec ne pauper, vt ab aduerſario diuiti debeant ei ſubminiſtrari alimenta, & litis expenſæ, latè explicatur. p.243. n. 1034. 1041. Quid ſi habeat actionem ad conſequendum, vnde poſſit ſe alere, & litem ſuſtinere, vel debitores exigibiles: & an ſit facienda prius excuſſio, an debita ſint exigibilia. p.244.1042. paupertas eſt plenè probanda. p.245.n.1046

Ali

Digitized by Google

Alimenta, & litis expenſæ præſtanda Actori pauperi, etiam nondum facta liquidatione. ibid. numer. 1043

Prouiſio Alimentorum pendente lite facta pauperi litigatori ceſſat, ſi ei ſuperueniant diuitiæ. ibidem. n. 1044

Non debetur talis prouiſio, quando Reus, ſeu Aduerſarius eſt pauper. ibid. n. 1045

Actori pauperi debentur alimenta, & litis expenſæ tantum ex bonis, ad quę agitur pro modo fructuum, & ſic tantum vbi agitur de re frugifera, vel alias pretio æſtimabili. ibid. n. 1047

Quid quando litigium eſt tantum de ſeparatione thori. ibid.

Quando filius conuenitur ſuper hæreditate bonorum paternorum, an ei prouidenda alimenta, & litis ſumptus ex bonis hæreditatis. p. 146. n 1048. vbi quod iura conſtituentia debere dari alimenta, & litis ſumptus litigatori pauperi loquuntur tantum de actore.

Ceſſat dicta prouiſio ſi à Reo aduerſando ſtatim obiiciatur aliquid excludens præſumptionem boni iuris actoris. ibid. 1049

Filio contra patrem agenti ad alimenta ſi obiiciatur, quod eſt ingratus, probata ingratitudine excluditur ab alimentis pro tempore litis. ibid.

Filio, vel fratri, aut vxori agenti ad reſcindendam renunciationem alimentorum, aut hæreditatis, vel ceſſionem bonorum à ſe factam, an, & quando lite pendente prouidendum de alimentis, & litis ſumptibus. ibid. n. 1050. 1051

Vbi de publico conſtituti ſunt Aduocati, & procuratores pro pauperibus; an Actoribus pauperibus ad bona, quæ ad ſe ſpectare putant, ſint litis expenſæ pendente lite exhibendæ. pag. 147. num. 1052. 1055

Fiſcus tenetur Aduerſario contra ſe litiganti inopi præſtare alimenta, & litis expenſas. ibid. num. 1054

Actori pauperi pendente lite debentur alimenta, & litis ſumptus quacumque in parte iudicij petantur ante, vel poſt latam ſententiam, etſi nondum facta ſit liquidatio, & ſiue agatur poſſeſſorio, ſiue petitorio. ibid. & ſeq. n. 1015. 1016. & præſtari debent vſquequo per ſententiam definitiuam fuerit in cauſa principali pronunciatum, & vſque ad executionem. p. 248. n. 1057

Prouiſio præfata alimentorum executioni mandanda non obſtante appellatione à iudicis decreto. ibid. n. 1058

Quantitas alimentorum, & expenſarum in prædictis caſibus non eſt quarta pars fructuum, ſed taxanda iudicis arbitrio relinquitur pro diuerſitate perſonarum dubio litis euentu, & modo redditiuum in iudicium deductæ. ibid. n. 1059. 1060

In prouiſione alimentorum, quæ fit filio, habenda eſt ratio non ſolum bonorum exiſtentium ſub iudice cauſæ, ſed etiam in aliis locis. ibid. n. 1060

Vbi Iudici non conſtat de quantitate bonorum, & redditiuum, quorum occaſione alimenta debentur, in qua quantitate poſſit, & debeat iudex taxare, & ponuntur exempla taxationis. ibid.

Alimenta, & litis expenſæ Actori pauperi lite pendente exhibita, ſi fuerit ipſe victor, ſunt compenſanda cum fructibus bonorum, in quibus pars aduerſa fuerit condemnata vltra bonorum traditionem. p. 149. n. 1061. 1062

Ratio cur iura filio, & cæteris perſonis enumeratis pauperibus, & egentibus cum præſumptione boni iuris ſtatuerint eſſe à Reo exhibenda alimenta, & litis expenſæ lite pendente. ibid. n. 1063. fine & p. 250. n. 1065

Tempus motæ litis attenditur vt cognoſcatur ſi erat præſumptio pro actore, & legitima alimentorum petitio, non quod poſtea ſequitur. p. 253. n. 1075

Vide tria verba ſequentia.

Litis expenſæ quoad conditionem ad illas in caſu ſuccumbentiæ victori reſtituenda

Qui habuit iuſtam cauſam litigandi ſuccumbens in cauſa, neque in foro exteriori, neque in foro conſcientiæ tenetur reſtituere victori expenſas in lite factas. p. 252. n. 1070. fine.

Quæ ſint cauſæ iuſtæ litigandi à condemnatione expenſarum excuſantes. ibid.

Vide verbum ſequens.

Litigator pauper quoad reſtitutionem alimentorum, & expenſarum litis ab aduerſario acceptarum; lite terminata, & quoad cautionem ab eodem præſtanda de illarum reſtitutione, ſi ſuccubuerit.

Alimenta, & litis expenſæ filiis, & aliis deſcendentibus, vel patri, & aliis aſcendentibus pendente lite ſuper filiatione, aut paternitate exhibita non debent reſtitui, ſi is, qui accepit, in cauſa ſuccumbat. p. 249. n. 1063. & ſeq.

An in vniuerſum actor pauper cui ob præſumptionem boni iuris decernuntur, & exhibentur alimenta, & litis expenſæ lite pendente teneatur, & cogi poſſit illa reſtituere, ſi ſuccubuerit. Approbatur negatiua. p. 251. n. 1066. ad 1071

Vxori defuncti, quæ ventris nomine fuit in poſſeſſione, conſtito poſtea quod non eſſet prægnans non tenetur reſtituere alimenta percepta, niſi doloſè dixerit ſe prægnantem. p. 249. & ſeq. n. 1065 1070

Vxor alimenta, quæ à viro percepit, pendente lite ſuper matrimonio reſtituit, ſi ſuccubuerit. p. 252. n. 1069

Alimenta præſtita pendente lite, vt recipiens ſtatim lucretur, requiritur, & ſufficit, quod tempore taxationis adſint qualitates neceſſariæ ad illorum prouiſionem decernendam, ita quod poſtea non ſubiaceat reſtitutioni, ſi in cauſa ſuccubuerit. pag. 253. n. 1073

Si actor doloſè, & ſciens ſe bono iure deſtitutum accepit alimenta, & litis expenſas, non ſolum in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro exteriori, conſtito de calumnia, & parte cogitur reſtituere. ibidem.

Quando actori pauperi prouidetur de alimentis, & litis ſumptibus, an teneatur, & cogi debeat præſtare cautionem fideiuſſoriam de reſtituendo in caſu ſuccumbentiæ. Approbatur. pag. 253. num. 1074. 1075. Quid ſi iudex dubitet de Calumnia, ſeu fraude petentis alimenta, & litis ſumptus. p. 254. n. 1077. 1078

Si per Actorem pauperem, cui adhibenda ſunt alimenta lite pendente, data fuit fideiuſſio, vel facta promiſſio reſtituendi in caſu ſuccumbentiæ; an tunc ſuccumbens poſſit cogi ad reſtitutionem, approbatur negatiua. p. 255. num. 1081. Et quid quoad alimenta poſt ſententiam recepta. ibid. n. 1082.

Quando alimenta ſunt debita, & petuntur iure actionis, an tunc in eorum prouiſione pro tempore pendentis litis cautio fideiuſſoria de illis reſtituendis in caſu ſuccumbentiæ ſit præſtanda. Approbatur negatiua. ibid. n. 1083

Litigatores alij nonnulli, quibus lite pendente præſtari debent alimenta, & litis expenſæ.

Ei cuius bona ſequeſtrantur non remanentibus ſibi aliis ex bonis ſequeſtratis alimenta, & litis expenſæ decerni debent lite pendente. p. 256. numer. 1084 Ad quod non eſt opus alia præſumptione boni iuris.

Digitized by Google

ris. ibid. non debentur alimenta aliunde, quam ex bonis ſequeſtratis. ibid. mercibus mercatoris ſequeſtratis ex iiſdem mercibus præſtari debent. p.257. n.1085

Accuſato, cui ob delictum bona ſequeſtrantur, exhiberi debent alimenta, & litis ſumptus pro ſua defenſione ex bonis ſequeſtratis. ibid.n.1086

Priuationis bonorum iudicio pendente Reus ex illis bonis debet conſequi alimenta, & litis expenſas. ibid.n.1087

Monacho accuſanti, vel denuncianti Abbatem, & contra eum agenti ex iuſta cauſa lite pendente à monaſterio debent miniſtrari alimenta, & litis ſumptus ſi aliunde non habent; ſecus ſi habeat peculium. ibid. n.1088. etiamſi accuſauerint non petita licentia. ibid. quid ſi accuſaret non ob monaſterij vtilitatem, ſed tantum proſequens ſuam cauſam contra Abbatem. p.258.n.1089

Quid ſi accuſatus eſſet ex ordinibus minorum carentibus bonis in communi. ibid. n.1090

Monacho accuſanti alium monachum præter Abbatem, niſi accuſaret de licentia Abbatis, & pro vtilitate monaſterij, non conſequeretur litis expenſas à monaſterio. ibid. n.1089

Prædicta de monacho extenduntur ad clericum ſæcularem accuſantem, aut denunciantem Prælatum malum, cui ab Eccleſia ſubminiſtrari debent litis ſumptus. ibid.n.1091

Abbati, ſeu prælato accuſato ſe defendenti ab obiecto crimine debentur à monaſterio alimenta, & litis expenſæ, ſi non habet peculium ſufficiens ad ſe defendendum. ibid.n.1092

Monacho, ſeu Religioſo accuſato ſe defendenti tenetur monaſterium exhibere alimenta, & litis ſumptus ad ſe defendendum neceſſarios, ſi aliunde habere nequeat. p.259 n.1093. An hoc procedat ſiue Abbas procedat via ordinaria, ſiue iuxta formam ſuæ regulæ. ibid.

Si monaſterium agat ad expellendum Religioſum exiſtentem in quaſi poſſeſſione monachatus, vel contra eum diſputet de valore profeſſionis lite durante, tenetur ei exhibere alimenta, & litis ſumptus. ibid.n.1094

Scholari, ſeu collegiali contra collegium litiganti, ne à Collegio expellatur, collegium tenetur præſtare alimenta, & litis expenſas. p.160.n.1097

Idem de Canonico electo, vel clerico præbendato patienti moleſtiam ſuper electione vel præbenda, qui ali debet ex fructibus canonicatus, vel præbendæ pendente lite, & habere litis expenſas, ſi aliunde eas nequeat habere. ibid.n.1097

Idem de Vaſallo, ſeu ſubdito litiganti contra Dominum, ſeu principem, à quo patitur moleſtiam, ei litis expenſæ à Domino ſunt exhibendæ. ibid. n.1098

Durante lite ſuper diuortio, ſeu ſeparatione thori, vel iuſtitia receſſus à domo viri inter vxorem, & virum, ſiue iſte, ſiue illa agat, maritus vxori tenetur præbere alimenta, & litis expenſas, ſi aliunde habere nequeat. p.260. n.1099. quid ſi adulterium vxoris fuerit notorium, vel vxor ſit indotata. ibid. n.1099

Lite pendente ſuper valore matrimonij ſiue maritus, ſiue vxor agat, tenetur maritus vxori præbere alimenta, & litis expenſas. p.261.n.1101.1102.1103. quid ſi vxor ſit indotata. ibid.n.1103

Poſt ſententiam à iudice Eccleſiaſtico in fauorem vxoris latam ſuper valore matrimonij, à qua maritus appellauerit, Iudex laicus requiſitus poteſt decernere à viro diuite appellante præſtanda. p.262. n.1104

Si in prædictis caſibus vxor ſuccubuerit, non tenetur reſtituere viro alimenta accepta. ibid.n.1106

Vxori agenti contra maritum remedio *l. ſi conſtante. ff. ſolut. matr.* pro reſtitutione dotis, lite pendente præberi debent alimenta, & litis ſumptus ex fructibus dotis, etiamſi aliunde poſſet viuere. p.262. n.1106.1107

Filiæ nuptæ agenti ad dotem ſibi promiſſam, alimenta, & litis expenſæ debent exhiberi à debitoribus dotis. ibid.n.1108

Vxori diſſoluto matrimonio agenti contra hæredes mariti ad reſtitutionem dotis an, & quando ratione iidem mariti hæredes teneantur alimenta, & litis ſumptus præbere. p.263.n.1109.1110

Locus Alimentorum præſtandorum.

Vide verbum, *Alimenta quoad locum*, &c.

M

Maioratus poſſeſſor, ſucceſſor.

Vide verbum, *Alimenta quoad bona ex quibus* &c. *Bona fideicommiſſi, fideicommiſſi bona, Primogenitus.*

Maleficus.

Maleficus, & malè merens debet egeſtate laborare. p.155.n 666

Maritus.

Maritus tenetur alere vxorem, etiam quando illam indotem duxit. p.26 n.94. & ſeq.

Maritus de fructibus dotis tenetur alere filios vxoris ex primo matrimonio. p.220. n.938

Quando maritus teneatur vxoris dotem ſuis ſumptibus exigere à promiſſione, vel debitore; & quid facere debeat ad ſui cautelam, dum init contractum dotis, vt non ipſe, ſed debitores dotis, dum illam exigit, teneantur vxorem alere, & litis expenſas exhibere. p.262.n.1108

Nec maritus inopem vxorem, nec pater inopes filios alere tenetur actuali obligatione; licet in vtroque maneat ſemper habitualis, & radicalis obligatio; vnde dicitur propter inopiam viri, & patris ſuſpendi obligatio alendi vxorem, & filios pauperes. p.339.n.1336

Vide verbum, *Actio quoad petitionem alimentorum charitatis ordo, neceſſitas grauis.*

Martyres.

Martyres non fugiendo è carceribus, & offerendo ſe tyranno non peccarunt. p.291.n.1196

Maſculinum.

In odioſis, irrationabilibus maſculinum non comprehendit fœmininum. p.107.n.440

Mater.

Matri debetur eadem reuerentia, quæ patri, eique parere debent filij ſicut Patri. p.79.n.332

Mater de fructibus dotis non poteſt alere filios ex alio viro. p.140.n.589

Maior eſt affectio Matris ad perſonam filij, quam ad eius bona. p.212.n.907

Vide verbum ſequens, & verbum, *Repetitio alimentorum præſtitorum.*

Mater quoad obligationem alendi filios, & ablactandi filios primo triennio.

Fœminæ iure naturæ tenentur ablactare filios ſuos. p.182.n.799

Lac maternum eſt maximè proprium alimentum pueri recenter nati. ibid.

Peccant matres, quæ ſine vlla iuſta cauſa proprios filios non ablactant. p.74.num.300. non eſt tamen peccatum mortale, ſi filij tradantur nutricibus honeſtæ vitæ, ſed veniale non leue. ibid.n.301

Iuſtæ cauſæ excuſantes ab omni culpa matrem non ablactantem filium ſuum latè ponuntur, & explicantur. ibid.n.301. ad 308

An ſit iuſta cauſa, ſi ablactare filios iuxta mores patriæ, dedecori ſit, quia mater ſit nobilis. Affirmatiua.

Digitized by Google

tiua.p.75.n.309.negatiua.ib.n.310.cum nullum ſit dedecus matrem nobilem etiam Reginam lactare proprium filium. ibid.n.311

An ſit iuſta cauſa, vt vacent aliorum filiorum procreationi. ibid.n.310

An conſuetudo excuſet nobiles fœminas non ablactantes filios proprios. Affirmatiua.ibid.num.312. negatiua per ſe loquendo. ibid. n.313. qua ratione excuſet talis conſuetudo. ibid. n.314. An expediat admonere mulieres de prauitate conſuetudinis. p. 76.n.315. Conſuetudo eadem nullo modo excuſat, quando imminet neceſſitas filij, vt mater illum lactet. ibid.

Mater iure poſitiuo inſpecto primo triennio tenetur alere, ſeu lactare ſuos filios tam legitimos, quam illegitimos naturales, & ſpurios.ibid.n.316. 317. & eo triennio inuito patre penes ſe filium nutrire. ibid. n.317.fine. Non tenetur ſi ſit pauper,quæ ſuis laboribus debeat ſibi victum quærere; niſi pater velit alimenta eidem matri præſtare: nec ſi non poſſit lactare abſque periculo notabili ſalutis; nec ſi non ſit lactanea, aut alia nota cauſa impediatur lactare. ibid.& ſeq.n.318.319.320

Vbi mater eſt inhabilis ad lactandum, etiamſi ſit diues, non tenetur ſuis expenſis apud nutricem alere filium; ſed has expenſas tenetur facere pater.p.77. num.320. ſi ſit nobilis, cui iuxta mores patriæ videatur dedecus lactare, licet poſſit, ſi nolit lactare, an ipſa vel pater teneatur ad expenſas pro lactatione. ibid.321

Mater diues,quam neque conſuetudo, neque alia iuſta cauſa excuſat, recuſans lactare filium, tenetur ſoluere impenſas nutricis. ibid.n.323

Maternum onus alendi filium primo triennio comprehendit ſolum alimentum lactis proprij. quo verò ad alia neceſſaria ad infantis educationem, veſtes &c. tenetur pater. ibid.n.322

Mater quoad obligationem alendi filios diſſoluto matrimonio inualido.

Matrimonio bona fide contracto diſſoluto ob detectum impedimentum dirimens, filij nati, & concepti ante diſſolutionem tam intra triennium quam vltra, an ſint alendi communibus expenſis matris, & patris.p.78.n.325. Quid ſi fuit nulliter contractum mala vxoris, vel vtriuſque coniugis fide.ibi. n.326.327

Mater quoad obligationem alendi filios vltra primum triennium, & dotandi filias.

Vltra primum triennium onus alendi filios, etiam illegitimos incumbit patri. p.78 n.328

Mater diues vltra primum triennium tenetur in ſubſidium alere filium aliunde non habentem, ſi pater, & Auus paternus ſint inopes, inhabiles ad alendum.p.79.n 331. neque alimenta filio præſtita repetet.ibid. Tenetur etiam in defectum patris alere filios illegitimos, etiam ſpurios, licet ſit illuſtris. ibid.n.334.335.

Mater diues tenetur dotare filiam, quando nec pater, nec Auus paternus ob inopiam poſſunt. ibidem. num.333

Mater quoad repetitionem alimentorum filiis præſtitorum.

Mater viuente patre diuite præſtans alimenta filio, eorum æſtimationem poteſt à Patre, vel ab Auo paterno repetere.p.78.n.330. quo moderamine fiat repetitio, & quid Iudex in facienda dicta æſtimatione reſpicere debeat. ibid.

Defuncto patre, & non ſuperſtite alio, ad quem ſpectet onus alendi filium, ſi mater de ſuo illum alat, ab eo non poteſt alimenta repetere, niſi fecerit proteſtationem repetendi, vel bona filij adminiſtraret. p.79.n.331

Si mater aluerit filium à fratre hærede Patris alioqui alendum, cum proteſtatione non donandi, repetere poteſt alimenta à fratre hærede. p.91.n.374

Matrimonium, Matrimonij onera.

Matrimonium, & procreatio filiorum qua ratione dicatur eſſe iuris naturalis. p.5.n.12

Matrimonij onera ibi eſſe debent, vbi eſt dos. p.26. n.94

Oneribus matrimonij ſeruire debent dotis fructus. ibid.

Medicinæ, Medicus.

Medicinæ, & expenſæ pro Medicis veniunt nomine alimentorum. p.18.n.60

Meritum.

Meritum non conſequitur ex eo, quod quis facere tenetur. p.216.n.923

Minor. Pupillus.

Vide verbum, *Frater, vt frater quoad dotem*, &c.

Miſerabiles perſonæ.

Viduæ, & pupilli diuites an connumerentur inter perſonas miſerabiles. p.283.n.1182

Monachus.

Vide verbum, *Alimenta quoad filios, quibus* &c. *litigatores alij* &c. *Repetitio alimentorum præſtitorum.*

Monaſterium.

Monaſterium liberis etiam ſpuriis ingreſſi, & profeſſi, in cuius bonis ſucceſſit, tenetur alimenta congrua, & dotes præſtare.p.99.n.402.&403.An pro alimentis teneatur præſtare integrum vſumfructum legitimæ. n. 404. Si Pater ante profeſſionem aſſignauit, & tribuit filiis competentia alimenta reliquis bonis in monaſterium tranſlatis, an eiſdem filiis poſtea ad paupertatem redactis monaſterium teneatur alimenta præbere. pag. 100. n.405

Monaſterium, ad quod per eius profeſſionem omnia filij bona ſunt tranſlata, tenetur alere patrem inopem. ibid.n.406

Vide verbum, *Alimenta quoad filios, quibus* &c. *litigatores alij* &c. *Religioſus profeſſus quoad obligationem ſubueniendi*, &c.

Mora.

Mora non committitur abſque interpellatione,vbi dies non eſt appoſita. p.176.n.778

Mutuans, Mutuum.

Pater tenetur ſoluere mutuum à filiofamilias acceptum, ſi illud conuerſum ſit in vtilitatem patris, & in rem, ad quam idem pater tenebatur. p.340. n.1340

Mutuans pecuniam ad emendam aliquam rem, habet ſolum perſonalem actionem,& non præfertur aliis habentibus hypothecam. p.341.n 1344.1345. 1346

Cum quis bona fide accepit pecuniam mutuam ad ſatisfaciendum ſuis creditoribus, quibus illam dedit, ſi poſtea non ſit ſoluendo poſteriori creditori, primi creditores non tenentur reſtituere pecuniam acceptam eidem poſteriori creditori. ibid. n.1346. & p.344.n.1359

Mutuum factum cauſa alendi filios & vxorem.

Vide verbum, *Debita pro alimentis filiorum, & vxoris*, &c.

N

Naturales filij.

Filius illegitimus naturalis quis dicatur ciuilis, & antiqui iuris rigore.p.38.n.156. quis ſpurius eiuſdem iuris rigore. ibid. hodie de iure Canonico, & conſuetudine apud omnes Chriſtianos in foro Eccleſiaſtico,

Digitized by Google

cleſiaſtico, & ciuili quis dicatur, & ſit filius naturalis & capax ſucceſſionis à iure ciuili naturalibus conceſſæ. ibid. & num. 157. & quis ſpurius. ibid.
Vide verbum ſequens.

Naturales filij quoad Alimenta, & dotem illis debita, & ſucceſſionem ab inteſtato, vel ex legato.

Pater filiis illegitimis naturalibus tenetur præſtare alimenta. p. 38. num. 158. 159. illis danda alimenta, etiamſi pater prohibuiſſet. p. 39. n. 160. nec valeret ſtatutum illis negans alimenta. ibid. num. 161. Alimenta etiam ſunt præſtanda iuxta dignitatem perſonarum, & facultates patris. ibid. n. 162. minora tamen quam filiis legitimis, & naturalibus. num. n. 163
Dos minor debetur filiæ naturali, quàm legitimæ. ibi. n. 163. debet tamen dari iuxta eam quantitatem, quam homines ſimilis conditionis ſolent in eo loco dare filiabus naturalibus. ibid.
Naturalis ex ſoluto, & ſoluta licet non concubina habilibus ad contrahendum matrimonium ab inteſtato ſuccedit patri in duabus vnciis; & etiam ex teſtamento poteſt illi ſuccedere non extantibus legitimis filiis. p. 38. n. 156. 157. non extantibus filiis legitimis; neque parentibus teſtatoris, poteſt illis relinqui totum as, & extantibus parentibus teſtatoris, nullis extantibus filiis poſſunt illis relinqui octo vnciæ; & reliquæ quatuor debent relinqui parentibus, ſeu aſcendentibus.
Pater non poteſt filio naturali relinquere vltra vnam vnciam extantibus filiis legitimis. p. 39. num. 165
Naturalis filius, cui à Patre in teſtamento ſit relicta vncia, an ab hæredibus poſſit petere etiam alimenta vltra vnciam. ibid. ſi vncia relicta non ſufficiat pro alimentis ſupplendum ad integra, & congrua alimenta. ibid. n. 166
Filius naturalis ſuccedens in duabus vnciis hæreditatis paternæ mortuo patre inteſtato, an præter duas vncias poſſit petere ab hæredibus etiam alimenta. p. 40. n. 168. 170. Et quid ſi nullis extantibus legitimis filiis pater ei reliquerit duas vncias, an pariter filius naturalis poſſit petere etiam alimenta ab hæredibus. ibid. n. 171. 172
Filiis legitimis extantibus duriùs agitur cum naturalibus, mitiùs illis non extantibus. p. 39. n. 167
Filius legitimus quoad alimenta eſt præferendus naturali, quando facultates patris non ſufficiunt vtriſque. p. 40. n. 168
Pater etiam nullis extantibus filiis legitimis, ſi in teſtamento prætereat filium naturalem, nihil illi relinquens, non poteſt filius naturalis rumpere teſtamentum. ibid. n. 168. fine, & ſi impugnat teſtamentum, non debentur ei alimenta, neque expenſæ litis. p. 41. n. 174
Naturali filio negari poſſunt alimenta ex cauſis, quibus legitimi poſſunt exhæredari. p. 41. n. 173
Quas facultates diſponendi de bonis Eccleſiaſticis, & patrimonialibus in fauorem illegitimorum auferat Pius V. in ſua conſtitutione 117. p. 47. n. 192
Naturales filij, & etiam vulgò quæſiti non ex coitu damnato nati etiam iure ciuili ab inteſtato ſuccedunt matri non illuſtri, & Auo materno, & Auiæ. p. 80. n. 339

Neceſſitas.

Neceſſitas eſt illi imputanda, qui ſua culpa in eam incidit. p. 155. & ſeqq. n. 666. 674
Neceſſitas non habet legem, & facit licitum quod alias non foret, & facit vt à regulis iuris diſcedatur. p. 267. n. 1123
Triplex eſt neceſſitas temporalis extrema, grauis, & leuis, ſeu communis, & quæ vnaquæque ſit. p. 316 n. 1263
Vide verbum ſequens.

Neceſſitas extrema.

In extrema neceſſitate obligatio eſt ſubueniendi potiùs fratri carnali, aut Patri hæretico, aut infideli, quam Catholico extraneo. p. 31. & ſeq. num. 123. & 127
Si eodem momento res ſit occupata in extrema neceſſitate à duobus, diuidenda ſi poteſt diuidi, vel ſorte tribuenda. p. 310. num. 1253
In extrema neceſſitate omnia efficiuntur communia quoad vſum, & melior eſt conditio poſſidentis, ac ſi res numquam fuiſſent diuiſæ. ibid. n. 1254
Lege charitatis, & miſericordiæ homo tenetur cuilibet proximo in extrema neceſſitate conſtituto ſubuenire, ſi abſque notabili difficultate, & iactura graui rei familiaris poteſt. p. 319. num. 1273
Vt extremæ neceſſitati alterius ſuccurrat quis, non tenetur mendicare, vel officium aliquod exercere, quo à ſuo ſtatu cadat. ibid.
Ad ſubueniendum extraneo extremè egenti Religioſus profeſſus inuito ſuperiore poteſt, & tenetur egredi è monaſterio. p. 324. n. 1293
Obligatio pietatis ſubueniendi patri, vel filio extremè, vel grauiter egenti, etſi non eſt propriè iuſtitiæ; ſtrictiùs tamen obligat, quam obligatio iuſtitiæ rigoroſæ. p. 325. n. 1294
Filius ex vi obligationis habitualis ſubueniendi parentibus, ſi in extremam, vel grauem neceſſitatem aliquando inciderent, non tenetur ſe conſeruare in eo ſtatu, in quo poſſit eiſdem ſubuenire, ſi in talem neceſſitatem inciderint & explicatur exemplis. p. 326. n. 1295
Vide verbum, *Charitatis obligatio erga ſeipſum; charitatis ordo, Religio quoad dilationem ingreſſus, Religioſus profeſſus, Repudiatio.*

Neceſſitas grauis.

Clericus in ſacris conſtitutus qua ratione poſſit, & teneatur ſubuenire parentibus graui neceſſitate preſſis. p. 325. & ſeq. n. 1294. 1297
Maritus non tenetur, nec poteſt deſerere vxorem, nec ſeruus Dominum, vt ſubueniat parentibus grauiter egentibus. p. 326 n. 1295. & p. 332. num. 1311. in reſponſ. ad tertium.
Vide verbum, *Prælatus Religioſus, Religio quoad dilationem ingreſſus, Religioſus profeſſus repudiatio.*

Neceſſitas extrema, & grauis quando plures in eadem neceſſitate ſunt conſtituti, & vni tantum poteſt ſubueniri.

Vide verbum, *Charitatis ordo Debitor.*

Negotiorum geſtor.

Impendens in alterius commodum non dicitur gerere vtile negotium, ſi id faciat contra illius voluntatem, & proteſtationem. p. 221. n. 946
Vide verbum, *Expenſa.*

Nepos, Nepos ſpurius.

Nepos venit appellatione filij in fauorabilibus. p. 70. n. 286
Nepos ſi ſit Dux, marchio, aut comes cogendus eſt alere patruum pauperem, ne in opprobrium dignitatis mendicare cogatur. p. 127. n. 529
Nepos ſpurius ex filio legitimo non eſt odioſus legibus reſpectu aui. p. 69. num. 283
Auus poteſt donare, vel relinquere nepoti ſpurio ex filio legitimo non ſolum vſque ad congruam alimentorum quantitatem, ſed etiam quantum vult. ibid. n. 284. 285
Nepoti legitimo, & etiam ſpurio auus poteſt ad libitum relinquere. p. 70. n. 287

Nobilis, Nobilitas.

Nobili debentur alimenta delicata, nec debet veſci cibo ruſticorum. p. 24. n. 80
Nobili, & cuicumque alimentario, qui eius dignita-

te

Digitized by Google

te inſpecta illis eget, alimenta præſtanda ſunt, etiam pro famulis. ibid.n. 83. imò ſi eius dignitas ita expoſcit, dandus equus, vel mulus,& pro eis alimenta,& etiam rheda. p.25.n.85

Vide verbum, *Animus donandi.*

Nouerca.

Nouerca tenetur alere priuignos ex propriis bonis, poteſt autem, & tenetur alere ex fructibus dotis, qui detractis præſtitis in ſui,viri, & filiorum communium ſuſtentationem ſuperſunt.pag.140.num. 590

Inter nouercam,& priuignum lex præſumit odium. p.162.n.689

Nurus, Nurus quoad alimenta illi debita

Nurus appellatione venit etiam pronurus. pag.27.n. 104

Vide verbum, *Socer.*

O

Obligati.obligatio alendi, & alimentorum, obligatio antidoralis,

Obligatio ſemel extincta non reuiuiſcit. p 204. n.884

Sine conſenſu non oritur obligatio.pagin.222.num. 948

Obligatio alimentorum an ſit diuidua, vel indiuidua. p.282.n.1174

Antidoralis obligatio multos operatur effectus, facit ceſſare compenſationem; & inducit præſumptionem donationis. p.216 n.922.923

Vide verbum, *Alimentorum ius, Auus, fiſcus, frater, Hæredes, mater, parentes, pater, patruus, primogenitum.*

Odium.

Cum quis propter odium conſideratur vt alius,ſeu vt diſtincta perſona. id procedit quoad honores.non quoad incommoda. p.148.n.619

Officium iudicis.

Officium iudicis an nullam præſupponat obligationem,an vero ſaltem quaſi obligationem. p 89.nu. 363

Quod officio iudicis debetur, tranſit in hæredes.ibidem.

Vide verbum, *Actio quoad petitionem alimentorum.*

Operæ artificiales, & officiales.

Operæ artificis regulariter plus æſtimantur,quam nudi,& ſimplicis miniſtri. p.107.n.440

Vide verbum, *Alimentarius quoad operas,*&c.

Ordinatus.

Vide verbum.*Repetitio alimentorum præteritorum.*

Ordo ſoluendi alimenta in concurſu plurium egentium.

Vide verbum,*Charitatis ordo.*

Otioſitas,Otium.

Otioſitatis occaſio non eſt danda. p.11.n.37

Vide verbum,*Alimentarius quoad operas,&c.*

P

Pactum ſuper alimentis.

Vide verbum,*Alimenta quoad durationem,&c.*

Parentes.

In quo conſiſtat honor parentibus debitus. p.310.n. 1275

Parentes,fratres,ſorores, filios tunc debemus deſerere, & odio habere, quando nos retrahunt à bonis operibus,& impellunt, ad peccandum. ibid.

Vide verba ſequentia.

Parentes quoad obligationem alendi filios.

Parentum nomine in præſenti intelliguntur præcipuè patres. p.2.n.2.

Pater iure poſitiuo tenetur alere filios legitimos, & naturales. p.3.n.3

Educatio filiorum etiam legitimorum reſpectu parentum an ſit tantum de iure naturæ inclinante; an vero de iure naturæ ſtricto,& obligante in conſcientia:hoc ſecundum approbatur, primo reiecto. p.135.n 567. vnde pater tenetur alere liberos, ex obligatione iuris naturalis propria.ibid.& pag.87. n.355

Pater licet habeat vſumfructum in bonis aduentitiis filij;non tamen ex hoc tenetur alere, ſed ratione ſanguinis. p.5.n.13

Iure naturali inſpecto an ſatis ſit ſi parentes præſtent filiis indigentibus alimenta ſimpliciter neceſſaria, ſine quibus vitam amitterent;an vero competentia conditioni,vel ſaltem quibus commode, & honeſtè viuere poſſint. p.6.num.14

Parentes etiam de non ſuperfluis ad ſtatum debent filiis grauiter indigentibus ſuccurrere.ibid.n.15.fine.Tenentur iure naturæ alere filios non ſolum dum ſunt pueri,ſed etiam adultos cuiuſcumque ætatis, ſi non poſſunt aliunde quærere, & habere victum. p.8.n.20.ad 25

Pater non tenetur alere filios quoſcumque, qui ex bonis ſuis,vel honeſto artificio,poſſunt ſe alere,& victum honeſtum,& ſufficientem quærere. p.9. & ſeq.n.22.28. Tenetur alere ſi filius niſi cum notabili incommodo, aut periculo, &c.non poſſit artem, vel operas exercere. ibidem, & p.12. numero 35

An etiam filiam callentem artem, ex qua poſſit viuere pater non teneatur alere; & ſi ſit ſpuria non à patre dotanda. ibid.

Si filius, vel filia ſine dedecore ſua conditione attenta non poteſt artem, vel operas exercere debet ali à patre.p.11.num.33. Filius tamen nobilis, qui iam cœpit mendicare poteſt etiam ſine dedecore ſeruire,& arare terram. p.12.n.35

Filius robuſtus,& quiuis alius alimentarius carens bonis, & arte, qui eius onore ſeruato poteſt ex ſeruitio præſtito nobili,vel principi in eius domo, vel in bello,vel ex doctoratu,vel procuræ exercitio victum ſibi comparare poteſt; an ſit alendus à patre,aut ab alio, cui alioqui onus alendi illum,incumbit. p.12. & ſeq.n.36.37.38

Quoad obligationem alendi filios,non ſpectatur patria poteſtas,neque agnatio, neque ius ſuccedendi in bonis filiorum, neque ſolum inſtinctus naturæ patri,& matri communis;ſed quod pater ſit certus. p.66.n.276

Vltra primum triennium onus alendi filios etiam illegitimos regulariter incumbit patri. p.78.nu.328 Cur potius ad patrem, quam ad matrem ſpectat tale onus. ibid.n.329

Parentes arctiùs obligantur alere filios pauperes, quam frater diues fratrem, & ſororem inopes.pag. 119.n.492.fine.

Vide verbum, *Alimenta,&c.Naturales filij. Ius naturale ſpurij.*

Parentes quoad deobligationem alendi filios

Vide verbum præcedens verbum, *Alimenta quoad cauſas iuſtas illa denegandi, & alimenta quoad locum.*

Pater.

Pater ſuſtinet omnia onera filij inopis.pag.26.numero 95

Patri permittitur vendere filium in neceſſitate ratione patriæ poteſtatis pagin.68.num.280.& p.328. n.1300

Pater, & filius quando cenſeantur vna perſona. pag. 223 n.952

Pater cogitur ſoluere mutuanti pecuniam mutuatam

filio

Digitized by Google

filio egenti in ſtudiis, etiamſi denunciaſſet, ne mutuaret. p.211.n.904

Pater cæteris paribus non tenetur vitam propriam corporalem poſtponere vitæ corporali filij, & è contrà. p.288.n.1188

Nullus vnquam cæteris paribus eſt magis diligendus quam pater, & mater. p.303.n.1230

Vide verbum, *Alimenta quoad filios, quibus, &c. Alimenta quoad locum, quoad quantitatem, neceſſitas extrema, neceſſitas grauis, Religio quoad dilationem ingreſſus, Religioſus profeſſus, votum Religionis.*

Pater dilapidator bonorum.

Si pater malè diſſipet bona ſua, an filius per iudicis officium poſſit facere illum cogi aſſignare ſibi tantum quantum ſufficiat pro alimentis vel legitima. pag.152.numer.647.& pag.190.& ſeq.n.831.832. & 833

Patre bona dilapidante, an ſufficiat interdictio adminiſtrationis bonorum, vel cautio, aut fideiuſſio ad aſſecurandum filium pro alimentis, & legitima. p.191.num.835. An verò ad inſtantiam filij iudex cogere poſſit patrem dilapidatorem excorporare legitimam ex propriis bonis, & illam dare filio. ibidem numero 836.837. Et an pater rediens ad ſanos mores poſſit eandem legitimam recuperare. ibid.

Patria.

Patriæ plus debemus, quam parentibus, & eidem potius obediendum quam parentibus. pag.29.numero 112

Vide verbum, *Charitatis ordo, Reſpublica.*

Patronus.

Vide verbum, *Exponentes infantes.*

Patruus.

Patruus diues, vt patruus an teneatur alere nepotem, & neptem ex fratre pauperes, & è contra. Negatiua. p.137.n.578.579. Affirmatiua. ibid. num. 580.& ſeq. Quæ intelligatur, dum nepos eget, patruo viuente. ibid.

An teneatur dotare neptem ex fratre inopem. Approbatur affirmatiua. p.139.n.584.585

Vide verbum, *Clericus beneficiatus, Religio quoad dilationem ingreſſus.*

Pauper, Paupertas.

Pauper, & inops quis dicatur. p.11.n.37

Quando paupertas eſt fundamentum alicuius, vel cauſa agendi ab agente eſt probanda. pag.85.numer.348 & p.242.n.1032. Sicut & diuitiæ ab eas allegante. ibid.

Qui dicatur pauper regulariter relinquitur arbitrio iudicis attenta perſonarum, & circunſtantiarum qualitate. ibid.n.1033. Quod fallit quando paupertas eſt probanda reſpectu certi effectus; quo caſu eſt probanda in ſpecie reſpectu illius effectus. ibid.

Vide verbum, *Cautio.*

Pœna, Pœna Reorum criminis læſæ Maieſtatis.

Pœna tenere debet ſuos Authores. p.26.n.102

Quæ pœnæ iure ciuili latæ contra filios Reorum criminis læſæ maieſtatis. p.107.n.435. tales filij an priuentur non ſolum ſucceſſione totius hæreditatis, ſed etiam legitima. ibid n.436.437. filiabus an debeatur legitima in bonis matris. ibid. n.438. An dos detrahenda ex bonis patris Rei læſæ maieſtatis; & in qua quantitate. ibid.n.439.440. Dotes datæ poſt crimen læſæ maieſtatis commiſſum an ſuſtineantur. p.108.n.441

Eiſdem filiis an ex bonis paternis confiſcatis debeantur alimenta etiam illegitimis. ibid.n.442. & pluribus ſequent.

Filij ob atrocitatem criminis paterni an poſſint priuari alimentis in foro conſcientiæ. ibid. & ſeq. n. 443. 447. Quid de lege puniente filios ob crimen paternum, an valeat in foro conſcientiæ, & pœna licitè exigatur. ibid.

Lex *quiſquis Cod. ad legem Iul. maieſtatis*, quoad pœnas filiorum ex generali conſuetudine orbis Chriſtiani non ſeruatur, & eſt abrogata. p.109.n.448. non procedit ſi offendantur principes recognoſcentes ſuperiorem. p.110. n 449. Neque quando mater committit crimen læſæ maieſtatis. ibid. n.450. 451.457. Neque quando pater in contumacia tantum condemnatur, vt Reus læſæ maieſtatis. ibid.n.452. neque in nepotibus Rei læſæ maieſtatis. ibid.n.454. neque in filiis natis, aut conceptis ante patratum crimen læſæ maieſtatis iuxta plures. ibid. n. 455. nec in fœminis. ibid. neque habet locum in beneficiis Eccleſiaſticis. ibid, n.456

Pœnæ eiuſdem legis, *quiſquis*, ceſſant ſi pater Reus ex gratia principis reſtituatur. p.111.n.458. nec afficiunt filios adoptiuos.

Vbi pœna imponitur pro facto negatiuo requiritur monitio. p.146.n.619

Penſio.

Penſio ſoluenda eſt in loco, in quo fructus beneficij colliguntur. p.168.n.731

Penſio ſuper beneficio alicui clerico reſeruata citra vitium ſimoniæ poteſt gratis remitti abſque Papæ authoritate. p.280.num.1167. Abſque labe ſimoniæ non poteſt pretio, ſeu pecunia redimi, extingui, aut transferri. ibid. Si pro alimentis penſionarij ei aſſignata ſit, an poſſit per tranſactionem vel gratuitam renunciationem abſque authoritate remitti. ibid.n.1168 1169

An omnis penſio ſiue motu proprio Papæ reſeruata, ſiue de præcedenti partium conſenſu, & ad earum preces poſſit gratis remitti abſque authoritate ſuperioris. p.281.n.1170

Penſio aliquando æquiparatur vltimæ voluntati, nempe legato, aliquando contractui profano, & quando id contingat. p.280.n.1169

Pia cauſa, Pietas.

Pietatis officium an propriè referatur ad ea, quæ ſponte, & nulla neceſſitate præſtantur. p.86 n.352

Vide verbum, *Error.*

Pius V.

Vide verbum, *Naturales filij quoad alimenta, &c.*

Poſſeſſio quaſi poſſeſſio.

Poſſeſſio continuata probatur probatis extremis. pag 207.n.899

Potus.

Potus appellatione continentur vinum, ceruiſia, & alia potionis genera, & etiam aqua, vbi eſt venalis. p.16.n.48.& ſolum aqua ad bibendum, quando aqua non eſt diſtinctè ab alimentis legata, quando vero diſtinctè legantur alimenta, & aqua cóprehenditur, aqua etiam ad aliorum alimentorum vſum, & ad lauandum, & ſimiles vſus neceſſaria. p.17.numer.50

Potus alimentorum, & cibariorum nomine continetur. ibid.n.51

Potus nomine veniunt etiam vaſa, quibus vtimur ad potandum, & in quibus vinum, aut cætera potabilia conſeruantur. p.16.nu.49

Prælatus, Prælatus Religioſus.

Prælato ſuſpenſo, vel diſpoſito ab adminiſtratione, & Clerico beneficiato depoſito an, & quãdo ex bonis monaſterij, vel beneficij alimenta debeant miniſtrari. p.258.n.1092

Abbati, ſeu Prælato accuſato, vel denũciato ab omnibus Religioſis ſubditis, dum lis pendet, parendum eſt in iis, quæ non impediunt curſum cauſæ. pag. 257.& ſeq.n.1088.fin.1091.fine.

Neceſſitas grauis parentum, cui filius Religioſus extra mona

Digitized by Google

monaſterium ſubuenire poteſt, & non intra præbet prælato iuſtam cauſam concedendi licentiam exeundi è monaſterio, ſeu religione, & viuendi in ſæculo ad ſubueniendum tali neceſſitati pag. 329. n. 1303. quam licentiam cum habitu retento de iure communi poteſt etiam ad tempus longum dare prælatus immediatus, vel Prouincialis, aut Generalis. ibid. hodie ad longum tempus dat ſolum S. Pontifex. ibid. quod procedit in vniuerſum. ibid.

Licentiam manendi, ſeu viuendi in ſæculo dimiſſo habitu, etiam ad ſubueniendum graui neceſſitati parentum Religioſo Prælatus Religionis abſolutè concedere non poteſt, ſed ſola ſedes Apoſtolica. p. 331. n. 1308. fine.

Filio profeſſo an Prælatus teneatur concedere licentiam viuendi extra Religionem quando id ad ſubueniendum parentibus grauiter egentibus eſt neceſſarium. p. 329. & ſeq. n. 1304. 1305. 1306.

Vide verbum, *Religioſus profeſſus* &c.

Præiudicium.

Per vnum actum quis non ſibi præiudicat in ſequentibus. p. 169. n. 740

Vide verbum, *Litis expenſæ.*

Præſumptio.

Præſumitur pro contractu. p. 246. n. 1050. vbi quis ſtetit in domo alterius, præſumitur ab eo habuiſſe alimenta, & alia neceſſaria. p. 207. n. 896

Vide verbum, *Litis expenſæ, litigatores alij* &c.

Repetitio alimentorum præteritorum.

Pretium, Probatio.

Probatis extremis cenſentur poſita, & probata media. p. 207. n. 899

Pretium ſuccedit loco rei. p. 246. n. 1050

Primogenitum, Primogenitura.

Vide verba ſequentia, verbum, *Bona fideicommiſſi, fideicommiſſi bona.*

Primogenitus.

Primogenitus habet præeminentiam quandam inter fratres, & ſedere debet in loco digniori. n. 87. illi debentur alimenta pinguiora. ibid. quæ procedunt in primogenito ſucceſſore in omnibus bonis, vel maiori eorum parte. ibid.

Primogenitus, poſſeſſor primogenituræ, aut maioratus quoad obligationem alendi, & dotandi cæteros fratres, & ſorores, & dandi legitimam.

Primogenitus ſucceſſor in maioratu à patre propria authoritate inſtituto ſuper omnibus bonis, non relicta legitima aliis fratribus non conſentientibus in inſtitutionem, tenetur præbere legitimam, p. 93. n. 380. Item ſi maioratus ſit inſtitutus cum authoritate Principis, cum onere relinquendi aliis filiis competentia alimenta, quæ inſtitutor non reliquit; vel non ſufficientia. p. 94. n. 381 imo etiam ſi princeps nullam feciſſet mentionem de aliis filiis, quibus adhuc primogenitus ſucceſſor in maioratu tenetur dare alimenta competentia iuxta ſtatum. ibid. n. 382. An qualitas alimentorum debeat adæquare legitimam. ibid. filiis etiam illegitimis, etiam ſpuriis, quibus pater non reliquit, tenetur ſucceſſor idem præſtare congrua alimenta, ſi aliunde ſeſe alere non poſſunt. ib. n. 384. Prædicta in foro conſcientiæ procedunt etiamſi Princeps conceſſiſſet inſtitutionem cum expreſſione, quòd aliis filiis inſtitutor maioratus non reliquerat alimenta. ibid. n. 383

Primogenitus ſucceſſor ſororibus legitimis, & illegitimis filiabus inſtitutoris tenetur congruā dotē dare. p. 95. n. 385. & tenetur alere, & dotare fratres, & ſorores, quibus Pater nihil aſſignauit; etiāſi ſuperſtes ſit mater, vel Auus maternus diues. ibid. n. 387

Si maioratus inſtitutor cæteris liberis præſtitit congruentia alimenta, & dotes, & poſtea ad paupertatē deueniunt; Primogenitus ſucceſſor non tenetur illis præſtare alimenta, & dotes, ſi habent matrem, vel Auum maternum diuitem. ibid. n. 388

Siue maioratus inſtitutor, vel fideicommiſſi ex omnibus bonis conſtituti cæteris ſuis liberis præſtiterit, ſiue non præſtiterit ſufficientia alimenta; An maioratus poſſeſſor pro tempore teneatur in infinitum alere, & dotare fratres, & ſorores, & alios deſcendentes ex primo inſtitutore ſi ſint egeni, & habeāt matrem, vel auum maternum diuitem, habilem ad alendum, & dotandum; an verò teneatur ſolum in ſubſidium. p. 96. n. 389. ad 401

Omnis poſſeſſor primogenituræ, aut maioratus, cui ex conſuetudine, vel ſtatuto, aut alio modo delata primogenitura, obligatur alere, & dotare fratres & ſorores inopes. p. 48. n. 396. Quod omnino certum deficientibus matre, & auo materno. p. 99. nu. 401

Primogenitus ſecundogenito non poteſt aſſignare pro alimentis ſolum vſumfructum, vel annuos redditus, ſed tenetur aſſignare proprietatem aliquam, quæ ad hæredes tranſeat. p. 184. n. 805

Vide verbum, *Alimenta quoad bona, ex quibus,* &c.

Princeps.

Si filius habeat aliunde vnde ſe alere poſſit, princeps poteſt præcipere patri, ne ei aliquid alimentorum præbeat. p. 30. n. 114

Vide verbum, *Ius naturale.*

Priuignus.

Priuignus an teneatur præſtare alimenta nouercæ inopi, ſiue ſit hæres patris, ſiue non, dummodo ſit diues. p. 140. n. 591. & quatuor ſequ.

Vide verbum, *Nouerca.*

Proſcriptus.

Vide verbum *Donatus.*

Promittens.

Promittens aliquid dare, vel facere, intelligitur nō ſtatim, ſed conceſſo aliquo conueniente interuallo. 176. n. 778

Proteſtatio.

Proteſtatio non releuat in iis, quæ non pendent ex voluntate proteſtantis, & vbi præcedit obligatio. p. 150. n. 641. & p. 211. n. 904

Priuilegium.

Priuilegium auget ius, non diminuit. p. 66. n. 278

Priuilegium, ſeu ius ſpeciale facilius tollitur, quàm ius commune. p. 169. n. 746

Q

Quarta matrimonialis.

Mulier an ſine iudicis authoritate poſſit renunciare quartæ matrimoniali, in caſu, quo illi deberetur iuxta Auth. *Præterea, Cod. unde vir, & uxor.* p. 281. n. 1171

R

Ratio.

Ratio generalis ampliat dictum. p. 252. n. 1070

Religio, Religioſus.

Religioſi an debeant eſſe ſolliciti de prouidendis alimentis, & dotibus filiis, & filiabus fratrum pauperibus. p. 139. n. 585

Religio quoad dilationem ingreſſus pro ſubueniendo parentibus vel filiis, aut aliis conſanguineis extremè, vel grauiter egentibus.

Neceſſitas leuis parentum, vel filiorum non impedit filium, aut patrem ingredi Religionem ſecluſo probabili periculo ſuperuenturæ extremæ, vel grauis neceſſitatis. p. 317. n. 1264

Nec impeditur ingreſſus, ſi parentes, vel filij habeant, vnde viuant, quamuis tenuiſſimè abſque hoc quod aliquid contra decentiam ſtatus exerceant: Nec ſi pater, aut filius cogatur mendicare, vel opera exercere ſine magna ſtatus illorum indecentia. ibid. n. 1264. vnde filij artificum poſſunt liberè ingredi

Digitized by Google

Religionem, etiamſi parentes mendicare, aut aliis ſeruire deberent. ibid.

Extrema neceſſitas parentum quandonam non impediat filiorum ingreſſum in Religionem, & è contra. ibid. n. 1265. non impedit, ſi manendo in ſæculo non ſit ſpes probabilis ſuccurrendi patri, vel filio extremè egenti. ibid. n. 1266

Parentibus in extrema neceſſitate conſtitutis, quibus filius in ſæculo manens poteſt ſubuenire, & non alio modo tenetur abſtinere ab ingreſſu in Religionem, vt parentibus ſubueniat. p. 318. num. 1267. etiamſi vouiſſet ingreſſum. ibid. n. 1268. etſi iam nouitius tenetur ad eundem effectum egredi. ibid. n. 1269. & etiamſi neceſſitas extrema non ſit actu, moraliter tamen, ſeu probabiliter timeretur futura. ibid. n. 1270

Idem extenditur ad extremam neceſſitatem Aui, & aliorum Aſcendentium, & nepotum, ac pronepotum, & aliorum deſcendentium, imo cuiuſuis proximi, ſcilicet, vt à nepote, vel Auo differendus ſit ingreſſus in Religionem, & ſimiliter à quouis alio, ſi aliter non poſſit tali neceſſitati Aui, neptis, vel proximi ſuccurri. ibid. n. 1271. & ſeq.

Si ſit neceſſitas grauis, & magna parentum, cui filius aliter non poſſit ſubuenire niſi manens in ſæculo; an teneatur differre ingreſſum in Religionem, vt ſuccurrat &c communis ſententia aſſerit. p. 319. n. 1274. 1275. quæ extenditur etiam ad grauem neceſſitatem Aui, & cæterorum aſcendentium. ib. & etiamſi talis neceſſitas grauis non ſit actu, & præſens, tamen probabiliter timeur futura. p. 320. n. 1276. & pariter ſi filius votum Religionis emiſiſſet ante; vel poſt grauem parentum &c. neceſſitatem, cui niſi manens in ſæculo poſſit ſubuenire. p. 321. n. 1277

Prædicta procedunt, quando euidenter apparet de graui neceſſitate parentum. ibid. n. 1278. quid ſi ſit dubium, vel ſint vtrinque opiniones probabiles. ib.

Si filius extra Religionem parentibus grauiter egentibus non poſſet ſubuenire abſque extraordinario & proximo periculo peccandi lethaliter, itavt aliud remedium vitandi tale periculum ſibi non ſit, niſi viuere in Religione; poteſt, & tenetur deſertis parentibus tranſire ad Religionem; & quando detur tale periculum. ibid. n. 1279. 1280. Quid in dubio vel ſint vtrinque opiniones de tali periculo. ibid. Idem periculum vix poteſt contingere, vt in extrema neceſſitate ſuccurratur. ibid.

Quid ſi parentes egentes prouocarent filios ad malum graue, vel ad peccatum etiam veniale directè, vel indirectè, an tunc poſſint ingredi Religionem illis deſertis, & tenerentur, ſi Religionem vouiſſent. p. 322. n. 1281. & duobus ſeq.

Filius habens parentes graui neceſſitate preſſos eius auxilio indigentes ingrediens Religionem, & profeſſionem emittens peccat grauiter contra pietatem paternam. p. 325. & ſeq. n. 1294. & 1301

Filiis extremè egentibus pater tenetur abſtinere ab ingreſſu Religionis, vt illis ſubueniat. p. 333. n. 1315

Etiam extra illorum grauem neceſſitatem tenetur pater differre ingreſſum in Religionem, ſi filij ſub eius poteſtate careant neceſſariis ad ſuſtentationem, & piam educationem, niſi illis ante ingreſſum ſufficienter prouideat. ibid. n. 1316. & prædicta procedunt etiamſi pater votum Religionis emiſiſſet. ib. n. 1317. & etiam in cæteris aſcendentib. reſpectu nepotum, & aliorum deſcendentium. p. 334. n. 1318

Neceſſitas grauis fratrum, vel ſororum eſt iuſta cauſa diſpenſandi eum fratre aſtricto voto Religionis ad differendam voti executionem, vt tali neceſſitati ſubueniat. p. 334. & ſeq. n. 1321. 1322. Hanc diſpenſationē cōcedit Epiſc. ib. An ſit cauſa iuſta, vt frater tali voto ligatus propria authoritate differat voti executionē, præſertim ſi ſorores egentes ſint expoſitæ periculo impudicitiæ. p. 335. n. 1323. ad 1325

An verò frater ad ſubueniendum graui neceſſitati fratrum, & præſertim ſororum verſantium in periculo impudicitiæ teneatur differre ingreſſum in Religionem, tametſi Religionis voto adſtrictus, ſi ſolum in ſæculo poſſit tali neceſſitati ſubuenire variæ ſunt ſententiæ approbatur affirmatiua. p. 336. num. 1326. & ſeq.

Patruus ad ſubueniendum nepotibus, & neptibus ex fratre, vel ſorore grauiter egentibus, & nepos ad ſubueniendum patruo grauiter indigenti, an teneatur differre ingreſſum in Religionem, & quid ſi ſit profeſſus. p. 337. n. 1330. 1331

Religioſus profeſſus quoad obligationem ſubueniendi parentibus, vel filiis, aut aliis conſanguineis extremè, vel grauiter egentibus.

Si filius neglecta obligatione ſubueniendi parentibus in extrema, vel graui neceſſitate tunc exiſtentibus emittat profeſſionem in Religione, valida eſt profeſſio. p. 322. n. 1285

Filius profeſſus non tenetur, nec poteſt exire è Religione ob neceſſitatem extremam, vel grauem parentum, ſi non eſt ſpes probabilis, vt poſſit illis ſubuenire. p. 323. n. 1286. Nec ſi manens in Religione viis non prohibitis poteſt ſuccurrere. p. 324. n. 1289. & manens in Religione tenetur illis ſubuenire omnibus modis licitis. p. 323. n. 1288. Quæ poſſit manens in Religione licitè præſtare, & quæ ſine licentia ſuperioris, eo etiam inuito, & in dubio an licentia iniuſte denegetur, vt ſubueniat parentibus extremè, vel grauiter egentibus. ibid.

Filius profeſſus non tenetur, nec poteſt licitè abſque licentia Prælati egredi è monaſterio ad ſubueniendum parentibus, niſi euidenter conſtet de eorum neceſſitate graui; & præceptum naturale illis ſubueniendi obligare. p. 324. n. 1289. neque ſi extra Religionem poſſet viuere abſque morali proximo periculo ſalutis Animæ. ibid. n. 1290. Neque ſi manens in Religione ſit valdè vtilis Reipublicæ Chriſtianæ, vel toti ordini. ibid. n. 1291. quo caſu Religio teneretur in ſe ſuſcipere onus filij, illiuſque parentibus ſubuenire. ibid.

Ad præfatum effectum ſubueniendi parentibus indigentibus, non poteſt filius Religione egredi, niſi prius licentia petita à ſuo ſuperiore. ib. n. 1292. ſi neceſſitas extrema, cui filius in Religione manens ſubuenire non poſſit; tenetur egredi etiam repugnante ſuperiore. ibid. n. 1293

Si neceſſitas parentum ſit tantum grauis, vt illi ſubueniat, an filius poſſit egredi, & viuere extra monaſterium, etiam prælato denegante licentiam egrediendi referuntur variæ ſententiæ, & approbatur affirmans abſolutè. p. 325. n. 1294. ad 1306

Vbi filius Religioſus à ſummo Pontifice obtinuit licentiam viuendi extra Religionem ad ſubueniendū graui neceſſitati parentū prælatus impediēs iniuſtè licētiæ executionē peccaret. p. 329. n. 1305. fine.

Filius Religioſus profeſſus, vt parentū graui neceſſitati ſubueniat, non poteſt deſerere Religionē, non petita à ſuperiore licentia viuendi extra Religionem. p. 331. n. 1308. An ſufficiat petiiſſe; an verò omninò requiratur obtinuiſſe. ib & ſeq. n. 1309. 1310. 1311

Quæ diligentiæ ſeu informationes præmittendæ à ſuperiore ante conceſſionem talis licentiæ, ib. n. 1309

Filius profeſſus, qui ad ſubleuandā grauē parentū neceſſitatē ad ſæculū cū, vel ſine licentia ſuperiorū rediit; finita neceſſitate tenetur ſtatim redire ad monaſteriū, licet habuiſſet licētiā à S. Pōtifice. p. 332. 1312

Monaſteriū quod ſucceſſit in bonis filij ingredientis, tenetur ex prædictis bonis ſubuenire parentibus indigentibus. p. 333. n. 1313. ſi bona fide ignorans neceſſitatem parētum admiſit filium ad profeſſionem, non tenetur illos alere ex bonis propriis. ibid. quid ſi mala fide, & ſciens admiſit. ibid.

Renunciatio

Digitized by Google

Renunciatio Alimentorum.

Alimentis ſibi iure naturali debitis filius renunciare non poteſt. p.23.n.77

Vide verbum, *Alimenta quoad durationem.*

Repetitio Alimentorum præteritorum non præſtitorum, ſcilicet quando necnè competat.

Alimenta præteriti temporis ſolo officio iudicis debita peti non poſſunt, vbi Alimentarius pro ſe alendo non contraxit æs alienum; ſed vixit aliunde ex ſuis induſtriis, vel ex eleemoſynis. p.202.n.878

Pater, qui ob inopiam non exhibuit alimenta filio pro aliquo tempore, poſtea deueniens ad pinguiorem fortunam, non tenetur alimenta præteriti temporis ſoluere filio. p.203.n.879

Monachus non poteſt agere aduerſus Abbatem pro præteritis alimentis ſibi non præſtitis, ſi vixit non contracto ære alieno. ibid n.880. Nec ordinatus ſine titulo ab Epiſcopo ordinatore. ibid. n.881. ſecus ſi monachus coactus ſit accipere mutuam pecuniam. p.204.n.883

Alimenta officio iudicis tantum debita præterita debentur Alimentario, qui vt ſe aleret coactus fuit accipere mutuam pecuniam. p 203. n.882. Quo caſu actio contra debitorem alimentorum competit etiam mutuanti. ibid. ſi eo tempore, quo filius vt ſe aleret, contraxit æs alienum, pater erat inops; ſi poſtea deueniat ad pinguiorem fortunam, non tenetur filio ſoluere alimenta præterita. p.204.n.884

Alimēta prę̨teriti tēporis ſolo officio iudicis debita cōtēplatione alicuius ſeruitij, an peti poſſint. ib.n.885

Alimenta præterita an dicantur decurrentia à die motæ litis vſque ad diem ſententiæ latæ ſuper alimentis, futura à die ſententiæ; an vero dicantur, & ſint futura à die motæ litis decurrentia, vt propterea debeantur etiam in foro conſcientiæ, etiamſi alimentarius interim vixerit non contracto ære alieno. p.205.n 887.888

Alimenta præteriti temporis peti poſſunt quando debentur alimentario iure actionis v.g ex contractu, vel teſtamento. p.206. n.890. etiam ſi non interuenerit appellatio, & legatarius ignoraſſet legatum. n.891. & tranſmittuntur ad hæredes alimentarij. ibid. n 892. debet tamen petens probare alimenta ſibi legata fuiſſe vel alia ratione deberi. ibid.n.893. vbi conſtet fuiſſe debita, debitor dicens ſe præſtitiſſe, probare debet. ib. & pro tempore præterito fuiſſe præſtita difficile probatur, ſufficiunt tamen coniecturæ. p.207.n.894. & ſufficiunt leues in alimentis modici momenti, & paruis; & quæ dicantur parua, vel magna. ibid.n.897. & ad probandam continuam alimentorum præſtationem factam in domo alicuius ſufficiunt teſtes domeſtici. ibid.n.898

Legatarius præſumitur recepiſſe alimenta ab hærede, ſi cum eo morabatur in eadem domo & ad eandem menſam comedebat, niſi probet contrariū. ib.n.895

Pupillus pariter, qui cum tutore habitauit præſumitur ab eo Alimentatus. ibid. etiam qui habitauit ſeorſim à tutore adhuc pręſumitur ab eo alitus p.208 n 901

Legatarius, qui extra domum hæredis moratus eſt, ſi erat incapax ad ſe alendum, præſumitur ab eo accepiſſe alimenta, niſi ſit præſumptio, quod ab alio, in cuius domo ſit moratus, acceperit. ibid.

Vbi quis eſt habilis ad quærendum ſibi victum, non præſumitur alitus ab alio qui tenebatur, niſi conſtet cum illo in eadem domo habitaſſe. ibid.

Militibus non præſumuntur præſtitæ impenſæ alimentorum ab officialibus, niſi id probetur. ibid.

Repetitio Alimentorum præſtitorum quandonam competat necne.

Alimenta intuitu pietatis præſtita regulariter nō poſſunt repeti. c.9.n.631. Hoſpitale vel Eccleſia alens infantem expoſitū non repetit expēſas. p.211.n.903

Alimenta à patre, matre, eorumvè aſcendentibus præſtita filiis, aut nepotibus, vel à fratre fratri, aut patruo patrueli in caſibus in quibus præſtans tenebatur præſtare ob egeſtatem aliti, non poſſunt amplius repeti. ibid.n.903. Idem de quocumque alio, qui tenetur alimenta præſtare. ibid. Procedit etiamſi Pater &c. proteſtetur ſe præſtare alimenta animo repetendi, quæ proteſtatio eſt inutilis. ibid.n.904

Alimenta præſtita alteri ſanguine coniuncto ab eo, qui non tenebatur, in dubio præſumuntur præſtita ex affectione, & animo donandi, & non repetuntur. ibid.n.905. quod procedit ſi alimentorum impenſæ ſint tenues, ſecus ſi magnæ. p.212.& ſeq.n.906.909 & quæ ſit modica, quæ magna impenſa. ibid.

Alimenta defuncto patre à matre filio diuiti præſtita ſine proteſtatione repetendi, ſiue modica, ſiue magna in dubio, an præſumi debeant donata, & præſtita de ſuo, vel de bonis filij. ibid.n.907.909. Quid de expenſis à matre factis pro conſeruandis bonis filij. ibid. & quid de factis in alimentis filio naturali, aut ſpurio præſtitis. p.214.n.911

Auia materna, vel Auus maternus alimenta præſtita nepoti habenti bona, vnde ſe poterat alere, præſumitur donaſſe in caſibus, in quibus mater cenſetur filio donaſſe alimenta. ibid.n.910

Mater, quæ de ſuo viuente marito præſtitit alimenta filio communi, ſi maritus pater eſt diues, non præſumitur donaſſe, ſed poteſt impenſam factam à patre repetere, non verò à filio. ibid.n 912.& etiam ab Auo paterno, & aliis, qui ex obligatione filium alere tenebantur. ib.n.914. vel ab hæredib. mariti. ib.

Pater, mater, frater, patruus Adminiſtrator bonorum filij, fratris, vel ſororis, vel patruelis eidem alimenta præſtans in dubio præſumitur præſtitiſſe animo repetendi. p.215.n.915. idem de quocumque negotiorum geſtore, & adminiſtratore bonorum eius, cui præſtitit alimenta. ibid. n.916

Tutor, & curator, ſiue extraneus, ſiue ſanguine coniunctus poteſt repetere expenſam alimentorum, quæ præſtitit pupillo, vel minori, cuius tutelam, curam, & adminiſtrationem bonorum exercebat ibi.n.917. eis tamen expedit, vt curēt alimenta pupilli, & minoris taxari. ib. licet ſi ex iuſta cauſa omiſerit, adhuc poſſit repetere alimenta debitè iudicio iudicis præſtita pupillo, vel minori. ibid. ſi vltra redditus, & facultates pupilli, aut minoris præſtiterint, quoad exceſſum non repetent. p.216.n.918

Sic etiam mater, frater, patruus adminiſtrans bona filij, fratris, patruelis cenſetur donare alimenta in eo, quod excedunt fructus bonorum filij, & c. ib n.919

Tutor etiam alimenta ſorori pupilli præſtita. ib.n.920. Præſtita alimenta an pupillus factus adoleſcēs poſſit à ſorore repetere. ibi. Repetit tutor à pupillo expenſas factas in magiſtro, qui illum docuit diſciplinam, ſeu artem congruam. ibid.n.921

Si pupillus tutori operas præſtiterit, & in eius ſeruitio fuerit, an, & quādo, & qua ratione operæ & ſeruitia debeant cōpenſari cū alimentis. ibid.n.922. & ſeq.

Frater alimenta quæ fratri, & eius familiæ præſtitit, ſi ab eadem familia recipit ſeruitia, compenſare debet cum eiſdem ſeruitiis proportionaliter. p.217.n.924

De compenſatione Alimentorum cum ſeruitiis ab alimentario receptis. ibid n.925

Mater debitrix filiæ, & Pater debitor fratris præſtans alimenta filiæ, vel fratri non præſumitur ei donare. ibid.n.926

Frater debitor ſororis, & extraneus debitor mulieris, ſi illam dotet, pręſumitur feciſſe animo cōpenſandi. ib.

Per proteſtationē factā ab initio pręſtationis alimētorū donationis præſūptio excluditur, & probatur animus repetēdi, etiāſi alimēta fuerint modica. ib.&ſeq.n.927 929. facta poſt præſtita alimēta nō prodeſt. ib.n 928

Alimenta præſtita, & quæuis alia res præſtita, vel data animo donandi, non poteſt amplius per mutationem voluntatis repeti, neque in foro conſcientiæ. ibid.num.928

Quando alimentans expenſas pro alimentis retulit in librum rationum, vel memoriæ debitorum alimentorum, non præſumitur donatio, ſed eſt locus repetitioni.p.218.num.930.931. procedit ſi ab initio ſcripſit, nam ſi poſt factam impenſam, non excludit præſumptionem donationis,nec probet animum repetendi. ibid.n.932

Filius, vel nepos alimenta præſtita patri, vel matri, Auo,aut Auiæ diuiti in dubio an præſumatur animo donandi, vel repetendi. p.219.n 934

Vitricus, qui priuigno alimenta præſtitit, non repetit, vbi clarum eſt præſtitiſſe paterno affectu.ibid. n.935.repetit, ſi conſtet præſtitiſſe animo repetendi per proteſtationem, vel ſcriptionem in libro, vel adminiſtrationem bonorum priuigni.ibid.n.936 in dubio præſumitur habuiſſe priuignum animũ repetendi, & repetit, ibid.& ſeq.n 937 938 quod præſtiterit necne animo donandi, vel repetendi, non probatur vitrici iuramento. p 220.n.938. Repetit quidquid pro priuigno ſoluit magiſtro, qui illum docuit grammaticam, aut artem congruam. ibid. ſi habuit in ſeruitiis priuignum, dum illum aluit, tametſi eſſet bonorum illius adminiſtrator, vel eſſet proteſtatus alere animo repetendi, debet alimenta compenſare cum ſeruitiis pro rata.ibid n.939. qua ratione ſeruitia æſtimari debeant, & à quo. ibid. n.940. & à quo etiam æſtimari alimenta præſtita. ibid. & quid ſi impenſa facta à vitrico in alimentis priuigni ſit modica. p.221.n.941. & quid ſi vitricus ſit nobilis, & diues. ibid.n.943

Vitricus non repetit alimenta à priuigno, quando Mater,vel alius eum alere tenebatur, ſed repetit à matre, vel ab illo alio. ibid.n.943

Extraneus, qui alicui præſtitit falſò credens ſe teneri, cum non teneretur; vel falſò credens eſſe ſibi ſanguine coniunctum, vel eſſe obligatum ex alia cauſa, quam pietatis; vel falſò exiſtimans ſe eſſe obligatum ex cauſa pietatis, an poſſit repetere. p.223. n.951

Extraneus impenſam factam in aliam cauſam, quam dotis, & alimentorum credens ſe eſſe obligatum, cum non eſſet erga conſanguineum, repetere poteſt. ibid.

Mater, quæ per errorem credens ſe obligatam eſſe, cum non eſſet, aluit filium ſcholaſticum, an poſſit repetere impenſam alimentorum. ibid. & ſeqq. n.952 958

Vide verbum ſequens.

Repetitio expenſarum pro alio factarum.

Si conſtaret de animo expreſſo, vel tacito facientis, quod ex cauſa pietatis, vel coniunctionis ſanguinis abſque animo repetendi feciſſet, non eſt locus repetitioni. p.225.n.961

Modicitas impenſæ attenta quantitate diuitiarum,generoſitate animi facientis, & affectione ad talem coniunctum, an ſit coniectura ſufficienter inducens præſumptionem animi donandi. ibid.

In caſibus, in quibus in dubio, an expenſa pro alimentis, vel circa res alterius ſint factæ animo repetendi,ei, qui fecit, datur ad illarum repetitionem actio negotiorum geſtorum; an iſte cogi poſſit ad iurandum ſe feciſſe animo repetendi. ibid. n.962

Expenſæ in alimenta, vel in aliud commodum filij, nepotis, patris,matris,Aui,vel Auiæ, fratris vel ſororis,amici, famuli in foro conſcientiæ non poſſunt repeti, quando conſtat de animo expreſſo, vel tacito liberali vel gratis faciendi ab initio habito. p.226.n.963

Vide verbum, *Animus donandi.*

Repudiatio.

Filius, vel pater habens parentes, vel filios magna egeſtate preſſos, nec potentes alimenta quærere, peccat grauiter repudiando hæreditatem,vel nolens exercere artem, quam noſcit, quaque poſſit lucrari ad ſubueniendum parentibus, vel filiis egentibus. p.337.n.1332

Reſpublica,Reipublicæ bonum.

Si Princeps, & pater ſint in extrema neceſſitate corporali, cui potiùs debeat filius ſuccurrere. p.312. n.1261

Vide verbum, *Charitatis obligatio erga ſeipſum, Charitatis ordo.*

Reſtitutio.

Vide charitatis ordo. *Debitor.*

Ruſticus quoad alimenta illi congrua.

Ruſtico non debentur cibi delicati, nec panis albus, nec pulli, ſed alendus pane groſſo, fabaceo, caſeo, allio,rafano, & ſimilibus cibis. p.24.n.81

Alimentario Ruſtico,qui non poteſt ire pedeſter,prouidendus ſaltem aſinus. p.25.n.86

S

Salarium.

Vide verbum, *opera artificiales.*

Scientiarum, & diſciplinarum ſtudia.

Expenſæ ad addiſcendas bonas artes, & ſcientias, quando veniunt nomine alimentorum. p.19.n.62. & 64

Qui promiſit aliquem vt filium tractare,vel alere,tenetur facere expenſas pro ſtudiis. ibid.n.63

In legato alimentorum regulariter non comprehenduntur expenſæ ſtudij, niſi ex probabilibus coniecturis aliud ſenſiſſe Teſtatorem appareat, & quæ ſint probabiles coniecturæ. ibid. & ſeq. n.65. 66

Scriptura priuata.

Scriptura priuata etiam recognita non probat contrà tertium reſpectu temporis. p.218.n.932

Vbi controuertitur de prioritate temporis, vel tempus eſt de ſubſtantia probationis, producens ſcripturam priuatam debet probare tempus, ac diem. ibid.

Sententia in cauſa alimentorum.

Vide verbum, *Appellatio in cauſa Alimentorum.*

Sententia executio.

Executio trium conformium impeditur, ſi incontinenti offeratur probatio in contrarium. pag.267. n.1123.fine.

Sequeſtratarius quoad alimenta, & litis expenſas.

Vide verbum, *litigatores alij*, &c.

Sermo.

Sermo ſimpliciter prolatus regulariter intelligitur de prima vice p.133. n.560. quod limitatur in diſpoſitione legis, & iuris communis, ac ſtatuti, quæ numquam intelliguntur de prima vice tantum.ibid. n.559.560

Seruitus.

Habens ſeruitutem viæ in fundo electione loci ſemel facta non poteſt variare. p.17. num. 56. & viam qui debet per fundum, facta ſemel deſignatione loci poteſt variare aſſignando alium æque commodum. ibid.

Seruus, famulus quoad alimenta.

Seruis,& famulis alimenta,cibaria,& veſtes ſunt præſtanda ſecundum eorum conditionem, & ſtatum. p.63 n.264

Serui alij ſunt digniores aliis.ibid. Dignitas in ſeruis intelligi

Digitized by Google

Intelligitur pro meliori ſtatu, & conditione, non pro publico honore,cuius non ſunt capaces: ibid.
Vide verbum, *Expoſiti infantes,exponentes infantes.*

Sobrinus.

Vide verbum, *Patruus,*

Socer.

Socer tenetur alere vxorem filij,ſeu nurum, quando penes ſe retinet, illius dotem. p. 26. n.94.tenetur alere etiam indotatam, quando filius, & nurus aliunde non habet. ibid.n.95
Socer tenet locum patris, & nurus eius filiæ. ibidem n.95
Cogitur alere nurum indotatam, ſi conſentit matrimonio,vel non appareat de diſſenſu.ibid.n.96.Imo etiam ſi filius, etiam illegitimus eo inuito vxorem duxerit.ibid.97.& etiam nurum, qui ſine culpa degit extra domum ſoceri, vel mariti. p.27.n.98. & vxorem filij,qui dotem ſibi à patre reſtitutam diſſipauit.ibid.n.99. Et quid ſi ſocer dotem ſine iuſta cauſa reſtituit filio diſſipatori etiam nuru conſentiente. ibid.
Socer alit nurum ſolùm in ſubſidium,quandofilius non eſt ſoluendo. ibid.n.101
Tenetur alere filium,& nurum,quando licet ſit cauſa reſtituendi dotem,tamen filius eſt ſuſpectus dilapidationis. ibid.n.100
Non tenetur ſocer alere nurum in caſibus,in quibus filius maritus non tenetur.ibid.n.101.Tenetur vero alere nurum in caſibus, in quibus non tenetur alere filium. ibid.n.102
Socer tenetur etiam alere pro nurum in caſibus, in quibus tenetur alere nurum. ibid.n.104
Non ſolum filius, ſed etiam nurus agit contra ſoccerum,vt præſtet alimenta,& qua ratione.ibid.num. 103
Socer quando poſſit repetere à genero alimenta præſtita filiæ,& expenſam medicinæ.p.221.n.944. & ſequent.

Socius.

Socius inuito ſocio reficit parietem communem minantem ruinam, & ab eo repetit expenſam pro parte. p.221.n.946

Solemnitas, Actus.

Vide verbum, *Actus.*

Soluens, Soluere, Solutio.

Nemo tenetur præſtare vltra id,quod promiſit.p.25. n.78.
Solutio vnius partis non grauat in ſolutione alterius. p.58.n.240
Vide verbum, *Debitor.*

Spuria, Spurius.

Spurij ſunt duplicis generis,alij ſimpliciter ſpurij, ſcilicet ex coitu non damnato, & lege ciuili non punibili, alij qui procreantur ex coitu per leges ciuiles damnato,& punibili,& qui ſint hi ſpurij.p.42. n.176
Vide verbum, *Naturales filij,*& verba *ſequentia.*

Spuria quoad dotem illi debitam,& dandam,& tranſmiſſionem ad heredes.

Pater tenetur dotare filiam ſpuriam iuxta quantitatem alimentorum ei debitorum.n.201.202.& ſi ſpuriæ ſimpliciter relinquet in cauſam dotis cenſetur reliquiſſe. p.49.n.202. fine.
Maior neceſſitas incumbit patri in conſtituenda dote filiæ ſpuriæ,quam in alimentis præſtandis. ibid.
Dos filiæ ſpuriæ à patre cõſtituta,vel relicta nõ debet excedere quantitatẽ alimentorum ei debitorum,& exceſſus non ſuſtinetur.ibid.n.202. Exceſſus conſtãte matrimonio an poſſit reuocari à marito.pag. 50.n. 204. ad 209. Talis exceſſus an & quando contineat culpam mortalem aut venialem. ibid.n. 204.fine.
Dos,cuius valor non excedit valorẽ omnium alimẽtorum totius vitæ filiæ ſpuriæ,ea mortua tranſmittitur ad illius hæredes. p.57.n.238
Vbi fructus annui dotis ſufficiunt ad congrua alimenta ſpuriæ,ſtante ſtatuto,vel pacto expreſſo de lucro dotis in fauorem mariti, ea mortua dos acquiritur marito. p. 58.n.239.Secluſo ſtatuto an ea mortua redeat dos ad patrem,eiuſve hæredes,etiamſi ſpuria filios reliquerit.p.57.num. 240.ad 244.Cautela Barth.in conſtituenda dote filiarum ſpuriarum, vt ea mortua tranſeat ad illius hæredes. p.59.nu.245
Dos filiæ ſpuriæ conſtituenda,& danda habito reſpectu ad patris diuitias,& dignitatem,& patriæ conſuetudinem,& ſemper tanta, quanta opus eſt, vt inueniat maritum,& euitetur periculum impudicitiæ,& meretricandi.p.64.n.267.268.Qualiter conſtituenda arbitrio iudicis. p.63.n.265
Vide verbum, *Auus Clericus,Beneficiatus,Dos.*

Spurij quoad alimenta illis iure naturæ, & humanæ debita.

Iure ciuili filiis ſpuriis alimenta denegantur. p.42.n. 176.An omnibus ſpuriis,etiamſi non nati ex coitu damnato.ibid. & ſeq.n.177.178. Ius ciuile an ſolum permittat, non vero prohibeat ſpurios filios ex coitu damnato à parentibus ali.p.43.n.179.An minimè deneget patrem dare illis alimenta vitæ ſimpliciter neceſſaria.p.44.num.180.181.an comprehendat etiam matrem. n.180
Iure Canonico,ſeu de æquitate Canonica. *Cap. cum haberet,de eo qui in matr.*&c. Quibuſcumque filiis ſpuriis adulterinis,inceſtuoſis,& quouis alio coitu damnato procreatis pater tenetur præſtare alimenta neceſſaria,& ad illa præbenda poteſt cogi.ibid. n.183.ad 189
Ius Canonicum de præſtandis alimentis filiis ſpuriis obſeruandum etiam in terris principum ſecularium in foro ciuili laico,& Eccleſiaſtico.p.47.n.194.195
Pater non poteſt prohibere in teſtamento dari alimenta filiis ſpuriis. ibid.n.196
Filio ſpurio pater poteſt relinquere, & donare cauſa alimentorum.p.48.n.197. & quid ſi ſpurius aliunde viuere poſſit. ibid.n.198
Relictum, vel donatum à patre filio ſpurio egeno non expreſſa cauſa alimentorum cenſetur relictum, & donatum pro alimentis. ibid.n.199
In concurſu filiorum ſpuriorum,& legitimoru m, ac naturalium prius alendi ſunt legitimi,quam ſpurij: Si pater non poteſt omnes vel anguſtiora alimenta ſpuriis danda. p.64.nu.271
Pater,& mater an æquè teneãtur alere filios ſpurios, aut vero mater teneatur ſolum in ſubſidium, in defectum patris. p.65.n.272.ad 276
Quando certum eſt ſpurium eſſe filium Caij,vel Petronij,ſed dubitatur à quo determinate ſit procreatus, quis eorum debeat illi præſtare alimenta. pag.66. num.277
Vide verbum, *Auus paternus,Clericus beneficiatus. Fiſcus,Frater, vt Frater.*

Spuriorum alimenta quoad quantitatem debitam.

Filiis ſpuriis præſtanda ſunt alimenta ſecundum diuitias paternas,& conditionem,ac dignitatem perſonæ patris & filij:p.61.n.255.ad 265.Non tamen ita ampla vt filio legitimo, & naturali.pag.63.nu. 264
Spuriis qualiter arbitrio iudicis ſint taxanda alimenta,& dos conſtituenda. ibid.n.265
Filio ſpurio præſtanda ſunt cibaria,veſtitus,habitatio & cætera ad corporis conſeruationem neceſſaria, & ad diſciplinas, honeſtaſque artes percipiendas. ibid.n 266.Et pro eius vxore,liberis,famulis,&ancillis,ſi illis indigent iuxta ſuam conditionem, & dignitatem. ibidem
Vide verbum, *Auus paternus, Clericus beneficiatus, frater,vt frater.*

Digitized by Google

Spurij quoad capacitatem ſuccedendi, illis relinquendi directè, vel indirectè, & tranſmittendi relicta ad ſuos hæredes.

Pater an poſſit relinquere filio ſpurio aliquid nomine alimentorum, quamuis ex arte, & operis ſuis poſſit ſe honeſtè alere. p.13.n.39.ad 44

Quintum bonorum quod *l.10.Tauri* permittitur à patre dari filio ſpurio, an pater poſſit eidem dare, & relinquere, ſi ſpurius ſit diues, vel ex aliquo artificio honeſtè alere ſe poſſit. p.14.& ſeq.n.42.& 44

Si quinta pars paternæ ſubſtantiæ non ſufficiat alendo ſpurio, an pater teneatur augere maioremvè partem aſſignare. ibid.num.45

Filio ſpurio propter benemerita, & ſeruitia ſibi præſtita alias non debita pater poteſt vltra alimenta aliquid ſeruitiis æquale relinquere, vel donare.p.48 n.199

Legatum à patre filio ſpurio pro alimentis factum, vel donatum eidem alimentorum nomine, ſi excedat notabiliter alimenta congrua, an ſuſtineatur etiam quoad exceſſum. ibid.

Ei, cum quo filius ſpurius contraxit ſocietatem generalem, an pater ſpurij poſſit validè relinquere, & donare. p.53.n.213.214

Pater ſpuriæ, vel ſpurij an poſſit inſtituere maritum ſpuriæ, & vxorem ſpurij. ibid.num. 215.216. Non prohibetur tradere marito ſpuriæ quodcumque voluerit. p.51.& ſeq.n.208.218

Quid ſi pater ſpuriæ, vel ſpurij ſit Clericus beneficiarus attenta conſtitutione Pij V, p.53.n.216

Exceſſus dotis filiæ ſpuriæ marito traditæ diſſoluto matrimonio per mortem mariti, an ab hæredibus patris poſſit reuocari, etiamſi ſuperſint filij.ibidem n.217

Filij ſpurij an ſibi à patre relicta, vel donata vltra quantitatem alimentorum congruorum poſſint præſcribere. p.54.n 220.221.222

Si pro alimentis totius vitæ ſpurij, vel ſpuriæ pater reliquerit, vel tradiderit fundum, vel certam ſummam pecuniæ non excedentem æſtimationem alimentorum totius vitæ, facta computatione iuxta *l.hæreditatum, ff.ad fal'c.* Mortuo ſpurio, vel defuncta ſpuria, fundus tranſmittitur ad hæredes. ibid.nu.224. Quid ſi aliunde quã ex fundo habuit alimenta.ibidem. Quid ſi deceſſerit ante præſumptam computationem. ibid.

Fundus pro alimentis filio ſpurio à patre relictus, aut datus pro alimentis, ſi reddat annuos fructus ſufficientes ad congrua alimenta, mortuo ſpurio, an reuertatur ad patrem, vel eius honores.p.55.nu.225. ad 231. Cautela Bartholi, vt talis fundus tranſeat ad hæredes ſpurij. p.56.n.226

Si fructus fundi non ſufficerent ad integra alimenta pro parte deficiente proprietas fundi debetur ſpurio, & ad eius hæredes deuoluitur, & exceſſus reſtituendus patri, aut eius hæredibus. ibid.n.232

Fundus pro alimentis filio ſpurio datus, ſi non excedat valorem omnium alimentorum totius vitæ ſpurij facta copatatione iuxta *l.hæreditatum*, efficitur ſpurij, nec poteſt grauari, vt alteri reſtituatur poſt obitum.ib.n.233. Si autẽ fructus annui ſufficiũt ad congrua alimenta poteſt à patre grauari onere reſtitutionis faciendæ ipſi, vel eius hæredibus ſpurio defuncto. ibid.

Iuxta *l. Tauri* 10. Pater poteſt filiis illegitimis etiam ſpuriis, & debet relinquere quintum bonorum in proprietatem, de qua filius poteſt ad libitum diſponere in vita, & in morte, & poſt obitum eius tranſmittitur ad hæredes, nec grauari poteſt à fratre.p.57.nu.234.235.236. Quid ſi illud quintum excedat quantitatem alimentorum ad ea neceſſariam. ibid.n.237

Auus poteſt ad libitum relinquere, & dare nepotibus ex filio, vel filia ſpuriis.p.59.n.246. Nepotis tamen legitimi ex filio ſpurio inſtitutio facta ab auo contemplatione eiuſdem filij ſpurij non valet.pag.60. n.247. At in dubio cenſetur facta contemplatione nepotis ibid.& p.60.n.248. quibus in caſibus conſtaret factam contemplatione nepotis. ibid.n.249

Nepotibus ex filio ſpurio inceſtuoſo an auus poſſit relinquere, & illos reſtituere.n.250. Quidquoad nepotes ex ſpurio filio clerici. ibid.n.251

Auus habens filios legitimos, vel ex eis deſcendentes pariter legitimos non poteſt valide inſtituere nepotes ex filio ſpurio, vel eis relinquere, niſi vnam vnciam. p.61.n.252 253

Nepotes ex filio ſpurio ab inteſtato non ſunt capaces ſucceſſionis. ibid.n.254

Filius ſpurius ex damnato coitu non ſuccedit matri, nec ei mater.p.79.n.335.& tali ſpurio mater non poteſt relinquere vltra alimenta. ibid.

Vide verbum præcedens, & verbum, *Dos ſpuria.*

Statuta.

Vide *alimenta quoad durationem.*

Stipulatio.

Stipulans ſibi alimenta, non cenſetur ſtipulaſſe pro perſona extrinſeca, neque pro vxore. p.23.num.78

Stylus.

Fori ſtylus, ſeu obſeruantia valet, & teneri debet in loco, vbi ſit inductus, extra illum non extenditur. p.254.n.1079

Subrogatum.

Subrogatum ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur. p.198.nu.862

T

Tacitum.

Tacitum non plus operatur, quam expreſſum p. 39.n.166

Tempus præſtandorum alimentorum.

Vide verbum, *Alimenta quoad tempus.*

Teſtator.

Teſtator præſumitur velle id, quod leges volunt.p.39 n.166

Teſtes.

Vide verbum. *Iudicium ſummarium.*

Tranſactio, Tranſactio ſuper alimentis.

Aliud eſt tranſigere, aliud renunciare.p.276.n.1156

Vide verbum, *Alimenta quoad durationem.*

Tutela.

Tutelæ officium eſt neceſſarium, & nemo poteſt ab ea ſe excuſare. p.216.nu.923

Tutor.

Tutor iure communi gratis officium ſuum exercere tenetur. p.216.num.922

Tutori iudex ſalarium conſtituere poteſt ex cauſa, quando æquum ſibi videtur. ibid.

Tutor quoad repetitionem alimentorum pupillo præſtitorum,

Vide verbum, *repetitio alimentorum præſtitorum.*

V

Variatio.

Vide verbum, *Seruitus.*

Vaſallus.

Vide verbum, *Litigatores alij, &c.*

Venter.

Venter non patitur dilationem. p.264.n.1113

Veſtes, Veſtitus.

Veſtitus nomine veniunt veſtes laneæ, lineæ, ſericæ, bombaginæ, camiſiæ, cingula, clamides tapeda, ſeu coopertoria, diploides, culcitræ, capitis tegumenta, calceamenta, pelles iuxta qualitatem, & conditio

Digitized by Google